

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
PAINETUT ASIAKIRJAT

VUODELTA

1912.

HELSINKI 1913.

HELSINGISSÄ
SANOMALEHTI- JA KIRJAPAINO-OSAKEYHTIÖN KIRJAPAINO
1913.

SISÄLLYS:

- N:o 1. Luettelo Kaupunginvaltuuston diariin merkityistä, joulukuun 31 päivänä 1911 ratkaisemattomista asioista.
- „ 2. Valiokunnanmietintö eräistä viinien ja muiden miedompain väkijuomain kaupan rajoituksista 2 päivänä toukokuuta 1895 annetun K. A:n 2 §:n sisällyksestä sekä sanotun kaupan tarkastamisesta.
- „ 3. Ehdotus Helsingin kaupungin kaupunginosain nimityksiksi.
- „ 4. Valiokunnanmietintö kysymyksestä, joka koskee kaupungin myötävaikutusta tšekäläisten soitto-kuntain ja erinäisten teatterien voimassa pitämiseksi.
- „ 5. Mietintö N:o 4, sisältävä selvityksen korttelissa N:o 44 Vuohi sijaitsevista sairaalatoiteista sekä Valtioarkiston tontista.
- „ 6. Esitys Bengtsårin kasvatustiloksen rakennustöistä.
- „ 7. Valiokunnanmietintö kysymyksestä, joka koskee niiden henkilöiden kunnallisverotusta, joilla on varsinainen tuloa tuottava toimintansa tässä kaupungissa, mutta jotka ovat hengille pantuina toisessa kunnassa.
- „ 8. S:n N:o 2 kysymyksestä, joka koskee kaupungin myötävaikutusta tšekäläisten soitto-kuntain ja erinäisten teatterien voimassapitämiseksi.
- „ 9. Ehdotus parannetun katuvalaistuksen toimeenpanemisesta 10, 11 ja 12 kaupunginosassa.
- „ 10. Komiteanmietintö ehdotuksineen Helsingin kaupungin tavaravajain käyttämisessä noudatettaviksi määräyksiksi.
- „ 11. Valiokunnanmietintö Kaupunginvaltuuston kanslian uudestijärjestämisasiasta.
- „ 12. S:n viinien ja muiden miedompain väkijuomain vähittäismyyntioikeuksien myöntämistä koske-
vasta asiasta.
- „ 13. Lausunto kysymyksestä, joka koskee väliaikaisten kunnallisten virutushuoneitten laittamista Helsinkiin.
- „ 14. Esitys Busholman ja kaupungin välistä kulkuyhteyttä koskevasta kysymyksestä.

- N:o 15. Lausunto Kaisaniemen puiston uudestajärjestämistä koskevasta kysymyksestä. (Ks. pain. asiak. N:o 66 v. 1911.)
- „ 16. Esitys kaupungin yleisten töiden Hallituksen ja Rakennuskonttorin voimassa oleviin johtosääntöihin tehtävistä muutoksista ja lisäyksistä.
- „ 17. Ehdotus Helsingin kaupungin musiikkilautakunnan johtosäännöksi.
- „ 18. Esitys korttelissa N:o 52 olevan Pikku Roobertinkadun talon ja tontin N:o 8 ostamisesta.
- „ 19. S:n valmistaviin toimenpiteisiin ryhtymisestä omistusoikeuden hankkimiseksi Helsingin pitäjässä sijaitsevaan Viikin kapteeninvirkataloon.
- „ 20. Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin tilejä ja tilinpäätöstä vuodelta 1911.
- „ 21. Valiokunnanmietintö N:o 2 uuden kaupungintalon rakentamista koskevasta asiasta.
- „ 22. S:n väkijuomain vähittäiskauppoikeuksien myöntämisestä
- „ 23. Komiteanmietintö N:o 1 Helsingin Raastuvanoikeuden kokoonpanon ja työtavan muuttamisesta.
- „ 24. Valiokunnanmietintö väkijuomain anniskeluoikeuksien myöntämisestä.
- „ 25. Lausunto erinäisistä Kaupunginvaltuustolle saapuneista rautatierakennusyrityksiä koskevista ehdotuksista.
- „ 26. Valiokunnanmietintö valmistetuista ehdotuksista Helsingin kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen johto- ja vuosirahansäännöiksi sekä laitosten toimitusjohtajain johtosäännöksi, kuin myöskin näiden palkkaustavasta.
- „ 27. Esitys erinäisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä tuberkuloosin ehkäisemiseksi.
- „ 28. S:n koskeva välipuheen tekemistä Helsingin Sähkö Valaistus Osakeyhtiön virrankuluttajain luovuttamisesta Helsingin kaupungin sähkötehtaalalle.
- „ 29. Valiokunnanmietintö kaupungin uuden työ- ja vaivaistalon betonitöissä ilmenneistä puutteellisuuksista.
- „ 30. Lausunto asuntolautakunnan asettamista tarkoittavan ehdotuksen johdosta.
- „ 31. Ehdotus Meilahden itäosan sekä rajakkaisten Greijuksen osain kaupunginasemakaavaksi.
- „ 32. Valiokunnanmietintö, joka sisältää ehdotuksen kaupungin aluelääkärien johtosäännöksi.
- „ 33. Esitys, joka koskee Rahatoimikamarin, sen kanslian ja konttorin uudestijärjestämistä.
- „ 34. S:n lisämäärärahan myöntämisestä Sipooseen teetettävää kunnan uutta mielisairaala varten.
- „ 35. Komiteanmietintö Helsingin kaupungin rakennustarkastuksen uudestijärjestämisestä sekä rakennustarkastuksessa noudatettavan sivusaatavataksan muuttamisesta.

- N:o 36. Lausunto kysymyksestä, joka koskee kaupunginmaan vastaista käyttämistä sitä rakennettavaksi luovutettaessa.
- „ 37. Lausunto herätetyssä kysymyksessä toimenpiteisiin ryhtymisestä lihanhintain alentamiseksi kaupungissa.
- „ 38. Kertomus Helsingin kaupungin kirjaston toiminnasta vuonna 1911.
- „ 39. Esitys, joka koskee Vallilan rakennustoiminnan avustusrahostosta annettavain lainain ehtoja.
- „ 40. S:n erityisistä muutoksista kaupungin kansakoulutoimessa.
- „ 41. Valiokunnanmietintö, joka sisältää ehdotuksen kaupungin osalle tulevain Helsingin Anniskelu-osakeyhtiön 1911 vuoden voittovarain jakamiseksi.
- „ 42. Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin 1911 vuoden tilien tarkastusta.
- „ 43. Työväenasiainlautakunnan ja sen sihteerin toimintakertomukset vuodelta 1911.
- „ 44. Ehdotus sähkölaitoksesta annettavan sähkövoiman käyttämisessä noudatettavaksi taksaksi.
- „ 45. Kertomus Helsingin kaupungin vähävaraisten Oikeusaputoimiston toiminnasta vuonna 1911.
- „ 46. Esitys rekisteritoimiston perustamisesta Vaivaishoitohallitukseen.
- „ 47. Valiokunnanmietintö kysymyksestä, joka koskee aseiden kantamisen kieltämistä eräissä tilaisuuksissa.
- „ 48. Helsingin kaupungin Taksoitusvalmistelukunnan kertomus vuosilta 1910 ja 1911.
- „ 49. Mietintö N:o 5, joka sisältää selvityksen Vanhankaupungin vesiputouksen omistusoikeudesta.
- „ 50. Esitys, joka koskee kaupungin irtaimen omaisuuden katsastuksen uudestijärjestämistä.
- „ 51. Lausunto laiminlyötyjen ja pahatapaisten lasten huolto- ja tarkkaamiskodin perustamista tarkoittavasta ehdotuksesta.
- „ 52. Mietintö kysymyksestä, joka koskee erinäisten maa-alueitten hankintaa kaupungille.
- „ 53. Kaupungin yleisten töiden Hallituksen toimintakertomus vuodelta 1911.
- „ 54. Esitys Aktiebolaget Brändö Villastad yhtiön kiinteistöjen ja laitosten lunastamisesta.
- „ 55. Valiokunnanmietintö kysymyksestä, joka koskee Helsingin pitäjässä sijaitsevan Drumsön maatilan omistamista kaupungille.
- „ 56. Esitys määrärahan osottamisesta Vanhan vaivaistalon sairaalan kuntoonpanemiseksi ja voimassa-pitämiseksi.

- N:o 57. Lausunto toimenpiteistä, jotka tarkoittavat Helsingin kaupungin kunnallishallintoa koskevan kertomuksen saattamista ajallansa ilmestymään.
- „ 58. Ehdotus kaupungin teknillisten laitosten käyttämien tonttialueitten luovutusehdoiksi.
- „ 59. Valiokunnan mietintö mallasjuomain vähittäiskaupan järjestämistä koskevasta asiasta.
- „ 60. S:n erinäisiä kaupungin kansakoululaitokseen ehdotettuja muutoksia koskevasta asiasta.
- „ 61. Lausunto kaupungin teknillisten laitosten kuoletussuunnitelman vahvistamista koskevasta asiasta.
- „ 62. S:n kysymyksestä, joka koskee teknillisten laitosten kuoletusvarain käyttämistä uutistöihin.
- „ 63. S:n kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen esityksen johdosta, joka koskee eräitten vesi-johto- ja sähkölaitoksen pääomavelan määrän tileistä poistamista.
- „ 64. S:n ehdotuksesta, joka koskee henkilökohtaisten palkanlisäysten myöntämistä erinäisille kaupungin teknillisten laitosten virkailijoille.
- „ 65. Valiokunnanmietintö asiasta, joka koskee miesten työsiirtolan perustamista Helsingin Kaupunki-lähetyksen toimesta sekä maatilain ostoa mainittua tarkoitusta varten.
- „ 66. Komiteanmietintö kysymyksestä, joka koskee eläke-edun varaamista Helsingin kunnan palveluksessa oleville ruumiillisen työn tekijöille.
- „ 67. Esitys valmistaviin toimenpiteisiin ryhtymisestä konserttitalon aikaansaamiseksi Helsinkiin.
- „ 68. Ehdotus Helsingin kaupungin meno- ja tulosäännöksi vuod. 1913, Rahatoimikamarin valmistama.
- „ 69. Lausuntoja asuntolautakunnan asettamista koskevasta ehdotuksesta. (Ks. pain. asiakirj. N:o 28 vuodelta 1911 sekä N:o 30 vuodelta 1912.)
- „ 70. Esitys lisämäärärahan myöntämisestä Pitkäsillan uudestirakentamiseksi.
- „ 71. Valiokunnanmietintö N:o 2 mallasjuomain vähittäiskaupan järjestämistä koskevasta asiasta.
- „ 72. Valmistusvaliokunnan mietintö Rahatoimikamarin tekemäin, kaupungin teknillisten laitosten kirjanpitoa koskevain kolmen eri esityksen johdosta.
- „ 73. Lausunto kysymyksestä, joka koskee käsityöläiskoulujen johtajain ja opettajain osallisuutta kunnan eläkejärjestelyyn.
- „ 74. Esitys kasvattilasten hoitoa koskevassa asiassa.
- „ 75. Esitys toimenpiteisiin ryhtymisestä elintarpeiden hinnan huojistamiseksi kaupungissa.
- „ 76. Valiokunnan mietintö kysymyksestä, mitä politiikkaa Helsingin kaupungin olisi noudatettava viereisiään esikaupunkimuodostumia ja huvilayhdyskuntia kohtaan.

- N:o 77. Ehdotus Helsingin kaupungin 1913 vuod. meno- ja tulosäänöksi, Maistraatin laatima.
- „ 78. Lausunto kysymyksestä, joka koskee miesten työsiirtolan perustamista sekä kahden maatilain ostoa sitä tarkoitusta varten.
- „ 79. Kulunkiarviovaliokunnan lausunto erinäisistä kysymyksistä, joita kosketellaan kaupungin teknillisten laitosten kirjanpitoon kohdistuvain esitysten johdosta annetussa Valmistusvaliokunnan mietinnössä.
- „ 80. Valiokunnanmietintö kaupungin 1913 vuoden meno- ja tulosäänöstä.
- „ 81. S:n Aktiebolaget Brändö Villastad yhtiön kiinteistöjen ja laitosten ostoa koskevasta kysymyksestä.
- „ 82. Helsingin kaupungin meno- ja tulosääntö vuod. 1913, Kaupunginvaltuuston vahvistama 30 p. joulukuuta 1912.
-

Luettelo Kaupunginvaltuuston diariin merkityistä, joulukuun 31 päivänä 1911 ratkaisemattomista asioista.

Milloin asia saapui.	Asian laatu.	Minkä varassa asia on.
Edellisiltä vuosilta päättämättä olevia.		
1904. Lokak. 20.	Terveystoimikunnan esitys erityisen terveydenhoitojärjestys ehdotuksen aikaansaamisesta.	Lokak. 25 p:nä 1904 sai Terveystoimikunta toimeksi tehdä ehdotuksen asiassa, ja kesäk. 2 p:nä 1909 Lautakunta antoi ehdotuksensa (<i>Pain. asiak. N:o 29 v. 1909</i>). Sittenkun asia tämän jälkeen oli lähetetty Maistraattiin lausunnon antamista varten, päätti Kaupunginvaltuusto, mainitun viranomaisen esityksestä, syysk. 21 p:nä 1909 valita kolme henkilöä Valtuusmiehistä Maistraatin kera sitä valmistelemaan, ja valittiin mainittuun toimeen samalla herrat O. Aschan, H. Renvall ja G. Salingre.
1906. Maalisk. 6.	Terveystoimikunnan esitys valmistaviin toimenpiteisiin ryhtymisestä kunnallisen teurastamon rakentamiseksi sekä karjatorin laittamiseksi.	Sittenkun asiakirjat oli painatettu, lähetettiin asia huhtik. 10 p:nä 1906 Raha-toimikamariin. Helmik. 26 p:nä 1907 myönnettiin 1,200 mk. matkakertomuksiksi, minkä jälkeen Terveystoimikunta antoi tohtori, vapaaherra O. von Hellensille ja arkkitehti K. Lindahlille toimeksi tutkia asiaa ulkomailla. Jouluk. 17 p:nä s. v. Kaupunginvaltuusto päätti painattaa stipendiaattien antaman matkakertomuksen heidän tekemine piirustuksineen. Maalisk. 14 p:nä 1908 lähetettiin asia komiteaan, johon valittiin vapaaherra von Hellens, arkkitehti Lindahl, johtaja Hj. Göös, eläinlääkäri O. Lindström ja herra F. Stockmann.

		Komitean annettua mietintönsä s:n v:n kesäk. 4 p:nä (<i>Pain. asiak. N:o 28 v. 1908</i>), palautti lisätty Kaupunginvaltuusto asian seuraavan lokak. 20 p:nä komiteaan enemmän selvityksen saamiseksi. Marrask. 18 p:nä 1910 antoi komitea uuden mietinnön (<i>Pain. asiak. N:o 51 v. 1910</i>), jonka jälkeen asia saman kuukauden 22 p:nä lykättiin Rahatoimikamariin.
1907.		Vieressä mainitut kolme asiaa on lopullisesti käsitelty muuten, paitsi että sittenkun Rahatoimikamari oli saanut toimekseen antaa ehdotuksen kunnallisten työväenasuntojen tarkastuksen järjestämiseksi Wallilassa sekä Kamari helmik. 24 p:nä 1910 antanut ehdotuksen yllämainitussa suhteessa (<i>Pain. asiak. N:o 19 v. 1910</i>), tämä kysymys sittemmin sitä seuraavan huhtik. 26 p:nä palautettiin Rahatoimikamariin, mikäli se koski tarkastusta, että kieltoa asukkien ottamisesta työväenasuntoihin asianomaisesti noudatettaisiin.
Syysk. 30.	Herra G. Nyströmin esitysehdotus toimenpiteistä, joihin kunnan tulisi ryhtyä asuintonttien luvun lisäämiseksi, ja sen yhteydessä	
Lokak. 19.	Työväenasiainlautakunnan esitys toimenpiteistä tontinhintain koohamisen ehkäisemiseksi, sekä	
Lokak. 24.	Terveystoimikunnan kirjelmä kaupungissa vallitsevan työväen asuntojen puutteen poistamisesta.	
Marr. 19.	Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin johtokunnan esitys tontin luovuttamisesta uudelle pientenlastenkoululle sekä Sturenkadun tonttien 14—16 varaamisesta mainittuun tarkoitukseen.	Jouluk. 3 p:nä 1907 asia lähetettiin Rahatoimikamariin, joka tammik. 18 p:nä 1908 antoi lausunnon, jonka jälkeen Kaupunginvaltuusto saman kuukauden 28 p:nä suostui esitykseen tonttien varaamisesta tarkoitukseen. Muutoin lähetettiin asia Kaupunginasemakaavatoimikuntaan ehdotuksen antamista varten.
1908.		Jouluk. 1 p:nä 1908 asia lähetettiin valmisteltavaksi Valmistusvaliokuntaan, joka antoi mietinnön toukok. 10 p:nä 1909 (<i>Pain. asiak. N:o 20 v. 1909</i>), minkä jälkeen asia viimeksi mainitun kuukauden 25 p:nä lähetettiin Rahatoimikamariin. Tehdyn esitysehdotuksen johdosta on Kamari jättänyt Kaupunginvaltuustolle erinäisiä kaupungin kunnallishallinnon uudestajärjestämistä koskevia esityksiä (<i>Pain. asiak. N:rot 22, 23, 31, 33 ja 40 v. 1910 sekä 31 v. 1911</i>).
Marr. 17.	Vapaaherra K. v. Alfthanin y. m. esitys pysyvän rahavarain- eli kulunkiarviovaliokunnan asettamisesta Kaupunginvaltuustoon.	

1909.		
Jouluk. 21.	Arkkitehti Lars Sonekin esitys Kallion kirkonpaikan viereisten tonttien rakennuttamisesta.	Jouluk. 21 p:nä 1909 lähetti Valmistusvaliokunta asian Kaupunginasemakaavatoimikuntaan.
Jouluk. 30.	Kulunkiarviovaliokunnan ehdotuksesta	päätettiin jättää erityisen valiokunnan selvitettäväksi kysymys kaupungin läheisyydessä oleviin huvilayhteiskuntiin asettuneiden, mutta täältä palkkaa tai muuta tuloa nauttivain henkilöiden kunnallisveroituksesta ja valittiin sittemmin tammik. 25 p:nä 1910 tämän valiokunnan jäseniksi herra H. Renvall sekä hovioikeudenneuvos K. Söderholm ja oikeusneuvosmies W. F. Heimbürger. Tämä valiokunta on myöskin antanut mietinnön, joka on tarkistuksen ja painatuksen varassa.
1910.		
Maalisk. 14.	Kunnallisneuvos F. V. Grönqvistin esitys saada Sörnäsän Rantatien varrella oleva tehdastontti N:o 2 muuttaa asuntotontiksi.	Maalisk. 14 p:nä 1910 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin, jolta sitä seuraavan huhtik. 15 p:nä saapui vastaus, jonka jälkeen kysymys viimemainitun kuukauden 26 p:nä palautettiin jälleen Rahatoimikamariin.
Marrask. 1.	Kauppavaltuutettujen esitys että Katajanokan tavaravarikkojen välillä olevat väliköt varustetaisiin katoilla.	Marrask. 21 p:nä 1910 lykkäsi Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin.

Vuonna 1911 saapuneita.

Maistraatti.

Syysk. 11.	Maistraatin kirje ynnä Lääninhallituksen lähete Helsingin pitäjän Korpaksen tilan eräiden osain luovuttamisesta Helsingin kaupunkikuntaan.	Toukok. 18 p:nä 1911 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin.
Syysk. 26.	Maistraatin kirje Itä-Viertotien kunnossapitamisestä.	Lokak. 3 p:nä 1911 lähetettiin asia Rahatoimikamariin.

Lokak. 2.	Maistraatin kirje ynnä Lääninhallituksen lähete lihan hinnan järjestämistä koskevassa asiassa.	Lokak. 2 p:nä 1911 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin.
Marr. 23.	Maistraatin kirje ynnä Lääninhallituksen lähete Venäjän meriväenhallinnon vaatimuksen johdosta saada Katajanokan erämaa-alue.	Marrask. 28 p:nä 1911 lähetettiin asia Rahatoimikamariin.
Marrask. 8.	Maistraatin kirje pyyntöineen saada lausunto väkiviinajuomain vähittäiskauppa- ja anniskeluoikeuksien, viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskauppaoikeuksien sekä mallasjuomain anniskelu oikeuksien antamisesta.	Marrask. 23 p:nä 1911 antoi asianomainen valiokunta mietintönsä asiasta (<i>Pain. asiak. N:o 55 v. 1911</i>), jonka jälkeen se pantiin pöydälle saman kuukauden 28 p:nä. Jouluk. 5 p:nä antoivat useat Kaupunginvaltuusmiehet esityksen asiassa (<i>Pain. asiak. N:o 61 v. 1911</i>), jonka jälkeen se saman kuukauden 12 p:nä palautettiin valiokuntaan, joka sanotun kuukauden 20 p:nä antoi uuden mietinnön (<i>Pain. asiak. N:o 67 v. 1911</i>), jonka jälkeen kysymys jouluk. 22 p:n kokouksessa pantiin pöydälle ja asetettiin erityinen valiokunta, johon kuuluivat herrat A. Lundqvist, A. M. Lassenius, O. Häggman ja E. W. Walldén sekä esittelijäsihteeri A. Listo, sitä edelleen valmistelemaan lähemmin mainitussa tarkoituksessa.
Marrask. 8.	Maistraatin kirje ynnä Helsingin Anniskelu Osakeyhtiön Hallituksen ilmoitus väkevämpään väkiviinajuomain kaiken anniskelun ja vähittäiskaupan huostaansa ottamisesta.	
Jouluk. 6.	Maistraatin kirje ynnä kaupungin yleisten töiden Hallituksen ehdotus kaupungin eri kaupungin-osain nimityksiksi.	Jouluk. 12 p:nä 1911 lähetettiin asia Rahatoimikamariin.
<i>Rahatoimikamari.</i>		
Huhtik. 25.	Rahatoimikamarin esitys uuden kaupungintalon ja poliisitalon rakennuttamisesta sekä Senaattintorin tasoittamisesta (<i>Pain. asiak. N:o 15 v. 1911</i>).	Huhtik. 25 p:nä 1911 asetettiin asian valmistelua varten valiokunta, johon kuuluvat herrat A. Norrmén ja A. Ramsay sekä valtioneuvos A. Gripenberg, pormestari A. Aminoff, arkkitehdit A. Lindgren, K. Lindahl ja V. Thomé, kaupungininsinööri G. Idström sekä professori G. Nyström; ja päätettiin samalla pyytää Maistraattia toimittamaan lisätyn Kaupunginvaltuuston vaali ylläolevan asian yhteydessä herätetyn kysymyksen

		<p>käsittelyä varten erinäisten Aktiebolaget G. F. Stockmann nimiselle osakeyhtiölle kuuluvain, Senaatin torin varrella olevain kiinteistöjen ostamisesta. Sitä seuraavan toukokuun 18 p:nä päätettiin ostaa kaupungille osa mainitun yhtiön Sofiankadun varrella olevasta talosta ja tontista N:o 1, samalla kun kysymys muuten lisävalmistelua varten palautettiin takaisin yllämainittuun valiokuntaan.</p>
Marr. 11.	Rahatoimikamarin esitys Bengtsärin kasvatuslaitoksen erinäisistä rakennusyrityksistä.	Marrask. 14 p:nä 1911 lähetettiin asia Kasvatuslautakuntaan sekä päätettiin painattaa asiakirjat.
<i>Terveidenhoitolautakunta.</i>		
Huhtik. 19.	Terveidenhoitolautakunnan kirjelmä ehdotuksineen erinäisiksi, kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorin työjärjestyksen muutetuiksi määräyksiksi (<i>Pain. asiak. N:o 11 v. 1911</i>).	Toukok. 9 p:nä 1911 lykättiin asia lisävalmistelua varten ammattimieskomiteaan, johon kuuluvat herrat O. Aschan ja G. Mattsson, filosofiantohtori A. W. Forsberg, filosofianmaisteri K. Bergman ja insinööri Evert Salvén, mikä valiokunta saman vuoden jouluk. 21 p:nä antoi asiasta mietinnön (<i>Pain. asiak. N:o 71 v. 1911</i>). On esittelyn varassa.
Marrask. 9.	Terveidenhoitolautakunnan kirjelmä ehdotuksineen kaupungin aluelääkärien uudeksi johtosäännöksi (<i>Pain. asiak. N:o 60 v. 1911</i>).	On esittelyn varassa.
<i>Kansakoulujenjohtokunta.</i>		
Marrask. 7.	Kansakoulujenjohtokunnan kirjelmä sekä hammaslääkärien A. Aspelundin ja Th. Weberin avustushakemus yksityistä kansakouluhammasklinikkaa varten.	Marrask. 28 p:nä 1911 lähetettiin asia Terveidenhoitolautakuntaan.
<i>Kaupungin teknillisten laitosten Hallitus.</i>		
Helmik. 8.	Kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen kirjelmä ynnä ehdotus Hallituksen johtosäännöksi.	Maalisk. 20 p:nä 1911 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin, joka sitä seuranneen kesäk. 6 p:nä antoi vastauksen (<i>Pain. asiak. N:o 29 v. 1911</i>), jonka jälkeen asia viimeainitun kuu-

		<p>kauden 13 p:nä pantiin pöydälle. Syysk. 19 p:nä palautettiin asia Hallitukseen, jonka tuli antaa ehdotus toimitusjohtajain johtosäännöiksi, mikä ehdotus saapui marrask. 8 p:nä (<i>Pain. asiak. N:o 45 v. 1911</i>), jonka jälkeen asia, mikäli koski viimeainittuja ehdotuksia, viimeksi sanotun kuukauden 14 p:nä lähetettiin Rahatoimikamariin, jolta sitä seuranneen jouluk. 19 p:nä saapui vastaus (<i>Pain. asiak. N:o 64 v. 1911</i>). Tämän jälkeen antoi Hallitus asiasta uuden esityksen, joka jouluk. 22 p:nä toimitettiin painettavaksi (<i>Pain. asiak. N:o 72 v. 1911</i>). On esittelyn varassa.</p>
Syysk. 21.	Kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen esitys, joka koskee kustannuksia talojen yhdistämisestä sähkölaitoksen johtoverkkoon.	Lokak. 3 p:nä 1911 palautettiin asia Hallitukseen.
Lokak. 13.	Kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen lisämäärärahaa koskeva esitys vedenpuhdistamista varten.	Lokak. 16 p:nä 1911 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin, jolta sitä seuranneen marrask. 9 p:nä saapui vastaus, jonka jälkeen asia viimeainitun kuukauden 14 p:nä pantiin pöydälle ja asiakirjat toimitettiin painettaviksi (<i>Pain. asiak. N:o 52 v. 1911</i>). Viimeainitun kuun 28 p:nä lähetettiin asia Terveydenhoitolautakuntaan.
<i>Työväenasiain lautakunta.</i>		
Kesäk. 2.	Työväenasiain lautakunnan esitys asuntolautakunnan perustamisesta.	Kesäk. 13 p:nä 1911 lähetettiin asia Rahatoimikamariin, jonka annettavan oman lausuntonsa ohella tuli hankkia myös Terveydenhoitolautakunnan lausunto.
<i>Kaupungin yleisten töiden Hallitus.</i>		
Toukok. 21.	Kaupungin yleisten töiden hallituksen esitys puutarhaistutusten järjestämisestä Kaisaniemen puistoon.	Toukok. 29 p:nä 1911 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin, jolta jouluk. 19 p:nä saapui vastaus (<i>Pain. asiak. N:o 66 v. 1911</i>), jonka jälkeen asia viimeainitun kuukauden 22 p:nä palautettiin takaisin Hallitukseen.

Muut hallitukset ja lautakunnat.

Marr. 9.	Helsingin Anniskeluosakeyhtiön Hallituksen anomus kaupungin vesijohtoverkon ulottamisesta Korkeasaareen.	Marrask. 28 p:nä 1911 lähetettiin asia Rahatoimikamariin.
Marr. 27.	Uuden työ- ja vaivaistalon rakennuttamista varten asetetun Rakennushallituksen esitys vaivaistalon erinäisten rautabetonitöiden puutteellisuksien auttamisesta.	Marrask. 28 p:nä 1911 suostuttiin Rakennushallituksen esitykseen, mutta päätettiin samalla, että täydellinen selvitys oli hankittava siitä, mistä syy siihen tappioon, joka huomautettujen puutteellisuksien johdosta näytti tulevan koitumaan kaupungille, oli haettavissa, samalla kun asiakirjat olivat myöskin painatettavat. Sittenkun tämä oli tapahtunut (<i>Pain. asiak. N:o 57 v. 1911</i>), lykättiin viimeksi mainittu kysymys jouluk. 22 p:nä erityiseen valiokuntaan, johon kuuluvat herrat J. Grotenfelt, C. E. Holmberg, A. Engström ja K. Appelberg sekä arkkitehti O. Bomanson.
Jouluk. 11.	Majoituslautakunnan esitys erinäisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä Venäjän sotajoukkoja liikekannalle pantaessa.	Jouluk. 11 p:nä 1911 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin.
Marr. 30.	Liikennekonttorin esitys kaupungin pakkahuoneen työväenammattikunnasta (<i>Pain. asiak. N:o 62 v. 1911</i>).	Jouluk. 22 p:nä 1911 pantiin asia pöydälle. On esittelyn varassa.

Kaupunginvaltuustossa herätettyjä ehdotuksia.

Tam.k. 17.	Herra E. Schybergsonin ehdotuksesta	päätettiin Kaupunginvaltuusto jättää erityisen valiokunnan toimeksi tarkemmin selvittää kysymystä kaupungin politikasta sen läheisyydessä syntyneisiin huvilayhteiskuntiin nähden, ja valittiin sittemmin tämän valiokunnan jäseniksi herrat F. Lundenius, A. af Forselles, J. Stjernvall, H. Renvall ja Ferd. von Wright sekä, ensimmäisen kuultua, hänen sijaansa herra O. Stenroth.
------------	-------------------------------------	--

Huhtik. 24.	Herra O. Stenrothin esitysehdotus rahaston muodostamisesta rakennuslainain antamiseksi pieniä huoneustoja käsittäviä asuntoja rakennettaessa.	Toukok. 9 p:nä 1911 lykättiin asia lisävalmistelua varten valiokuntaan, johon kuului esityksentekijä sekä herrat A. Lundqvist, H. Kihlman, A. Nyberg ja L. Ehrnrooth. Jouluk. 29 p:nä 1911 antoi valiokunta mietintönsä (<i>Pain. asiak. N:o 73 v. 1911</i>), joka on esittelyn varassa.
Toukok. 30.	Voittovarainvaliokunnan ehdotus erityisen valiokunnan asettamisesta käsittelemään kysymystä kansanlastentarhain toiminnan uudestajärjestämisestä.	Kesäk. 13 p:nä 1911 valittiin valiokunnan jäseniksi herrat F. Gustafsson, M. Pesonen, U. Lindelöf ja F. Lundenius sekä pankinjohtaja Karl V. Saurén. Sittemkun herra E. W. Walldén oli herra Lundenius'en sijaan valittu valiokunnan jäseneksi, antoi tämä lokak. 25 p:nä mietintönsä (<i>Pain. asiak. N:o 42 v. 1911</i>), jonka jälkeen asia saman kuukauden 31 p:nä lähetettiin Kansakoulujenjohtokuntaan ja Kasvatuslautakuntaan. Jouluk. 12 p:nä saapui ensimmäisen viranomaisen vastaus.
Lokak. 25.	Vapaaherra K. von Alfthanin y. m. esitysehdotus täällä voimassa olevan tonttiverotaksan tarkastuksesta.	Marrask. 14 p:nä 1911 lähetettiin asia Raha-toimikamariin.
Jouluk. 22.	Herra O. Häggmanin esitysehdotus tšekäläisestä voikaupasta.	Jouluk. 22 p:nä 1911 pantiin asia pöydälle. On uuden esittelyn varassa.
Jouluk. 22.	Kaupungin virka- ja palvelusmiesten eläkkeellepanokysymystä varten asetetun valiokunnan ehdotuksesta	päätettiin Kaupunginvaltuusto jättää asetettavan erityisen valiokunnan toimeksi ehdotuksen valmistamisen eläkkeen antamisesta kaupungin palveluksessa oleville työmiehille; ja annettiin samalla Valmistusvaliokunnan toimeksi jäsenten ehdottaminen mainittuun valiokuntaan.
Jouluk. 30.	Kulunkiarviovaliokunnan ehdotuksesta	päätettiin antaa erityisen valiokunnan toimeksi, johon valiokuntaan kuuluvat herrat A. Ramsay, G. Björkenheim, H. Lindberg, H. Renvall ja Ferd. von Wright, ehdotuksen valmistaminen, joka koskee tšekäläisten soittokuntain ja erinäisten teatterien kaupungin varoilla kannattamista.

Yksityisten henkilöiden ja yhdistysten hakemuksia ja ehdotuksia.

Tam.k. 14.	Käsityöläis- ja Tehdasyhdistyksen y. m. hakemus 402:nnen korttelin Pohjois Rautatiekadun 7:ssä ja 9:ssä olevain tonttien luovuttamisesta talon rakentamista varten yhdistysten tarpeeksi.	Tammik. 31 p:nä 1911 lähetettiin asia Rahatoimikamariin, jolta sitä seuranneen lokak. 21 p:nä saapui vastaus, jonka jälkeen Kaupunginvaltuusto viimeainittun kuukauden 31 p:nä kehoitti hakijoita ennen toukok. 1 päivää 1912 jättämään tarkemman ohjelman sekä luonnokset ja kustannusarvion ajottua rakennusta varten, samalla kun Rahatoimikamarille annettiin määräys siitä, että kyseenalaiset tontit, siksi kunnes Valtuusto oli asian ratkaissut, olivat yllämainittuun tarkoitukseen varattavat.
Tam.k. 18.	Suomen tavaravälittäjäyhdistyksen kirjelmä kaupungin laitureilla olevain tavaravarikkojen järjestyssäännöistä.	Tammik. 31 p:nä 1911 lähetettiin asia Kauppavaltuustoon, jolta sitä seuranneen helmik. 27 p:nä saapui vastaus, jonka jälkeen asia maalisk. 17 p:nä lykättiin Liikennekonttoriin, joka saman kuukauden 29 p:nä antoi vastauksensa. Huhtik. 4 p:nä toimitettiin asiakirjat painettaviksi (<i>Pain. asiak. N:o 14 v. 1911</i>), jonka jälkeen asia toukok. 9 p:nä lykättiin valiokuntaan, johon kuuluvat herra O. Häggman sekä valtioneuvos B. Winter ja kauppaneuvos V. Ek.
Syysk. 26.	Entisen kansakoulunopettajan W. A. Lahden elinkautisavustusta koskeva anomus.	Syysk. 26 p:nä 1911 lykkäsi Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin, jolta sitä seuraavaan marrask. 15 p:nä saapui vastaus, jonka jälkeen Kaupunginvaltuusto saman kuukauden 28 p:nä pani asian pöydälle siksi kunnes kysymys eläkkeenannosta kaupungin virka- ja palvelusmiehille oli lopullisesti ratkaistu. Sittenkun se nyttemmin on jo tapahtunut, on asia esittelyn varassa.
Lokak. 2.	Helsingin Työväenyhdistyksen Naisosaston esitys kaupungin huuhtomahuoneista.	Lokak. 2 p:nä 1911 lähetti Valmistusvaliokunta asian Terveystoimikamariin, jolta sitä seuranneen jouluk. 1 p:nä saapui vastaus, jonka jälkeen asia viimeainittun kuukauden 12 p:nä lähetettiin kaupungin yleisten töiden Hallitukseen.

Lokak. 10.	Töölö Sockerbruks Aktiebolag-nimisen osakeyhtiön hakemus suoritettuna makasiinivuokran takaisinantamisesta.	Lokak. 10 p:nä 1911 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin, jolta saman kuukauden 28 p:nä saapui vastaus, jonka jälkeen asia vielä mainitun kuukauden 31 p:nä lähetettiin valiokuntaan, joka käsittelee kysymystä kaupungin laituriin tavaravarikkojen käyttämisestä.
Marr. 8.	«De blindas vänner»-nimisen yhdistyksen Hallituksen anomus vuotuisen avustuksen myöntämisestä F. von Beckerin lahjoitusrahastosta.	Lokak. 9 p:nä 1911 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin, jolta sitä seuranneen jouluk. 4 p:nä saapui vastaus, jonka jälkeen Kaupunginvaltuusto viime mainitun kuukauden 12 p:nä päätti painattaa asiakirjat. Sen nyttemmin tapahtuttua (<i>Pain. asiak. N:o 65 v. 1911</i>), on asia esittelyn varassa.
Marr. 9.	Professori T. Laitisen tarjous Tilkan lepokodin myymisestä kaupungille.	Lokak. 9 p:nä 1911 lähetti Valmistusvaliokunta asian Kansakoulujenjohtokuntaan, jolta sitä seuranneen jouluk. 11 p:nä saapui vastaus, jonka jälkeen asia viime mainittuna päivänä lykättiin Terveystoimituslautakuntaan.
Marr. 17.	Suomen Uimaliiton esitys kunnan uimahallin rakentamisesta.	Marrask. 28 p:nä 1911 lähetettiin asia Terveystoimituslautakuntaan, jolta sitä seuranneen jouluk. 29 p:nä saapui vastaus, jonka jälkeen asia samana päivänä lähetettiin kaupungin yleisten töiden Hallitukseen.
Marr. 24.	Kaupunkilähetysten avustusanomus työsiirtolaa varten.	Marrask. 28 p:nä 1911 lähetettiin asia Vaivaishoitohallitukseen.
Marr. 28.	Helsingin Hiihtoklubin avustushakemus.	Marrask. 28 p:nä 1911 lähetettiin asia Rahatoimikamariin, jolta sitä seuranneen jouluk. 9 p:nä saapui vastaus, jonka jälkeen asia viime mainitun kuukauden 22 p:nä lähetettiin Voittovarainvaliokuntaan.
Marr. 21.	Vähävaraisten keuhkotautisten keräystoimikunnan avustusanomus.	Marrask. 27 p:nä 1911 lähetti Valmistusvaliokunta asian Terveystoimituslautakuntaan, jolta sitä seuranneen jouluk. 21 p:nä saapui vastaus, jonka jälkeen kysymys viime mainitun kuukauden 22 p:nä lähetettiin Voittovarainvaliokuntaan.

Marr. 21.	Kvinnoförbundet Hemmet-nimisen naisliiton esitys veden likaisuudesta kaupungin pesuhuoneiden vieressä.	Marrask. 27 p:nä 1911 lähetti Valmistusvaliokunta asian Terveystoimikuntaan, jolta sitä seuranneen jouluk. 7 p:nä saapui vastaus, ja lähetettiin kysymys viimeksi mainittuna päivänä kaupungin yleisten töiden Hallitukseen.
Marr. 24.	Helsingin Anniskeluosakeyhtiön Hallituksen esitys määrärahan myöntämisestä yhtiön Korkeaja Seurasaarella olevain laitosten ylläpitoa varten.	Jouluk. 22 p:nä 1911 myönnettiin etukäteen 35,000 markkaa, kun taas asia kysymyksen valmistelua varten siitä, minä eränä yhtiölle lopullisesti voitaisiin myöntää avustusta hakemaansa tarkoitukseen, lykättiin Voittovarainvaliokuntaan.
Jouluk. 20.	Sjukhemmet i Helsingfors-nimisen sairaskodin Hallituksen anomus päästä vapaaksi vuokramaksun suorituksesta.	Jouluk. 21 p:nä 1911 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin.
Jouluk. 18.	Esitys raitiotieverkon ulottamisesta Kallioon.	Jouluk. 22 p:nä 1911 lähetettiin asia Rahatoimikamariin.
Jouluk. 20.	«Helsingin Suomalaisen Talonomistajain Yhdistyksen Johtokunnan» hakemus, että kaupunki ottaisi huostaansa kustannukset rottain hävittämisestä n. s. ratinilla.	Jouluk. 27 p:nä 1911 lähetti Valmistusvaliokunta asian Terveystoimikuntaan.

Kaupunginvaltuusto on vuonna 1911 kokoontunut 22 kertaa, joista 7 kertaa lisätyin luvuin. Lähetettyjen kirjeiden lukumäärä on 615.

Selostus Kaupunginvaltuuston asettamain erityisten valiokuntain toiminnasta vuonna 1911.

Vuoden 1911 alussa oli 4 Kaupunginvaltuuston asettamaa valiokuntaa, jotka eivät olleet lopettaneet toimintaansa. Vuoden kuluessa tuli, paitsi yleistä valmistusvaliokuntaa, lisäksi 23 uutta valiokuntaa, minkä ohessa 2 valiokunnalle, jotka aikaisemmin olivat lopettaneet työnsä, annettiin uudet tehtävät. Vuoden valiokuntain lukumäärä on niinmuodoin 29.

Näistä valiokunnista on yksi, erityisestä esityksestä, vapautettu saamastaan toimesta. Jäljelläolevista 28 valiokunnasta on 26 vuoden kuluessa ollut toiminnassa ja niistä 20 lopettanut tehtävänsä. Vuoden lopussa on jäljellä 6 valiokuntaa.

Valiokunnat ovat antaneet 21 painettua ja 2 kirjallista lausuntoa.

Vuodeksi 1912 jääneet valiokunnat ovat:

1:o) Kysymystä varten kaupungin politikasta sen läheisyydessä syntyneisiin huvilayhteiskuntiin nähden, asetettu tammik. 31 p:nä 1911 ja kuuluvat siihen herrat O. Stenroth, A. af Forselles, J. Stjernvall, H. Renvall ja Ferd. von Wright.

2:o) Uutta kaupungintaloa koskevaa kysymystä varten, asetettu huhtik. 25 p:nä 1911 ja kuuluvat siihen herrat A. Norrmén, A. Ramsay, A. Aminoff, A. Gripenberg, A. Lindgren, K. Lindahl, V. Thomé, G. Idström ja G. Nyström.

3:o) Kysymystä varten kaupungin laitureilla olevain tavaravarikkojen käyttämisestä, asetettu toukok. 9 p:nä 1911 ja kuuluvat siihen herrat O. Häggman, B. Winter ja V. Ek.

4:o) Kysymystä varten uuden työ- ja vaivaistalon betonitöistä, asetettu jouluk. 22 p:nä 1911 ja kuuluvat siihen herrat J. Grotenfelt, C. E. Holmberg, A. Engström, K. Appelberg ja O. Bomanson.

5:o) Viinikaupparioikeuksia koskevaa kysymystä varten, asetettu jouluk. 22 p:nä 1911 ja kuuluvat siihen herrat A. Lundqvist, A. M. Lassenius, O. Häggman, A. Listo ja E. W. Walldén,

6:o) Kysymystä varten teatterien ja soittokuntain kannattamisesta, asetettu jouluk. 30 p:nä 1911 ja kuuluvat siihen herrat A. Ramsay, G. Björkenheim, H. Lindberg, H. Renvall ja Ferd. von Wright.

Valiokuntakokousten lukumäärä on vuoden kuluessa ollut noin 110.

Helsingissä, jouluk. 31 p:nä 1911.

Hjalmar Ekholm.

Valiokunnanmietintö eräistä viinien ja muiden miedompain väkijuomain kaupan rajoituksista 2 päivänä toukokuuta 1895 annetun K. A:n 2 §:n sisällyksestä sekä sanotun kaupan tarkastamisesta.

Sittenkun Kaupunginvaltuustolle oli annettu kaksi eri valiokunnan mietintöä väkijuomain vähittäiskaupan ja anniskelun, mallasjuomain anniskelun ynnä viinien ja muiden miedompain väkijuomain vähittäiskaupan järjestämisestä vuosiksi 1912—1914 sekä ensiksi mainitun liikkeenharjoituksen yksinoikeuden pitentämisestä (*Pain. asiakirj. N:ot 55 ja 67 vuodelta 1911*), ja lisäksi erinäisten Kaupunginvaltuusmiesten allekirjoittama esitys asiasta oli Valtuustolle saapunut (*Pain. asiakirj. N:o 61 vuodelta 1911*), otti Kaupunginvaltuusto kokouksessaan viimeksi kuluneen joulukuun 22 päivänä puheenalaiset asiat käsiteltäviksi. Silloin eräs puhuja Valtuustossa lausui, että miten mielipiteet puheenalaisten väkijuomain myyntiin nähden muuten eriävätkin toisistaan, kaikki kuitenkin ovat yhtä mieltä siitä, että turmiollisin näistä liikkeenharjoituksista on viinien ja muiden miedompain juomain vähittäiskauppa. Miedompain väkijuomain nimisinähän myydään lukuisia väärennettyjä ja terveydelle haitallisia valmisteita, minkä johdosta syntyy hämminkiä monessa kohden. Huomautettiin kuitenkin, että aikaisemmin asetettu valiokunta ei ollut antanut riittävää selvitystä käsiteltävinä olevain pulmallisten kysymysten tähän puoleen, ja erittäin mainittiin että, sen jälkeen kun valiokunta oli antanut molemmat mietintönsä, puheenalaiseen kysymykseen nähden oli julkisuudessa esiintunut uusia näkökohtia. Kaupunginvaltuusto on tähän asti ollut sitä mieltä, että viinien ja muiden miedompain väkijuomain myyntioikeuksien kokonaislukua ei käy määrääminen vähemmäksi kuin mitä kulloinkin oli käytettyinä, koska laki säättää että myönnetyn myyntioikeuden uudistamista ei saa evätä, ellei oikeutta eräissä tarkemmin mainituissa kohdin ole väärinkäytetty, mutta eri tahoilla on kuitenkin kannatettu toistakin mielihpidettä, jonka mukaan voimassa olevia lainmääräyksiä ei ole tulkittava mainitulla tavalla, ja on tämän mielipiteen tueksi muun muassa mainittu Keisarillisen Senaatin Talousosaston antama ennakkopäätös. Kun tätä mielihpidettä ei kuitenkaan ollut aikaisemmin esiintunut Kaupunginvaltuustossa sekä lisäksi oli huomattava, että puheenalaisen seikan ratkaisemista tavallaan saattoi pitää tärkeimpänä koko esillä olevassa väkijuomakysymyksessä, pidettiin asian edelleen valmistelemista mainituissa kohden tarpeellisenä. Edelleen huomautettiin että tässä yhteydessä myös olisi otettava harkittavaksi, kävisikö viinien kauppaa rajoittavia määräyksiä kenties antaminen voimassa olevan terveydenhoitoasetuksen määräysten perusteella. Muuten asiassa

lausuttiin, että edellä mainittu valiokunta mietinnössään N:o 2 oli huomauttanut, että anniskeluyhtiö ei olisi halukas ottamaan toimekseen väkevämpain ulkomaisten väkijuomain myyntiä, mutta kun erinäiset yhtiön virkailijat olivat ilmoittaneet, ettei tuo lausunto anna aivan oikeata käsitystä yhtiön kannasta asiassa, koska yhtiö arvatenkin on yhtä halukas kuin velvollinenkin noudattamaan Kaupunginvaltuuston lausumia toivomuksia ja panemia ehtoja, lausuttiin samalla suotavaksi että kuultaisiin yhtiön johtokuntaa asiassa. Siihen nähden mitä siten oli esiintuotu, ehdotettiin että kysymyksen asiallinen käsittely lykättäisiin toistaiseksi sekä asia lähetettäisiin mainituissa kohdin edelleen valmisteltavaksi erityiseen sitä varten asetettavaan valiokuntaan, jonka tulisi Kaupunginvaltuustolle tehdä niin viinien kuin väkevämpain väkijuomainkin myyntiin nähden ne ehdotukset, jotka hankitun selvityksen perusteella näyttivät asianmukaisilta. Tähän myöntyen antoi Kaupunginvaltuusto valiokunnan, johon allekirjoittaneet valittiin, hankittavaksi Valtuustolle selvityksen edellä mainituista asian puolista.

Valiokunta on katsonut olevan etusijassa ottaminen harkittavaksi kysymyksen, miten edellämainitut viinien ja muiden miedompain väkijuomain kauppaa koskevat säännökset oikeastaan ovat käsitettävät. Asiasta voimassa olevan, 2 päivänä toukokuuta 1895 annetun asetuksen 2 §:n 1 momentissa säädetään, että maistraatin tulee lokakuun kuluessa joka toinen vuosi hankkia kaupunginvaltuusmiesten, tahi missä niitä ei ole, raastuvankokouksen lausunto kuinka monet viinien ja muitten miedompien väkijuomain vähittäinmyyntioikeudet on seuraaviksi kahdeksi myyntivuodeksi, jotka luetaan kesäkuun 1 päivästä alkaen, annettava, sekä missä kaupungin seudussa sellaisten juomien vähittäinmyyntipaikkoja ei saa olla. Saman pykälän 2 momentissa säädetään että, jos maistraatti on asiasta yhtä mieltä kaupunginvaltuusmiesten tahi raastuvankokouksen kanssa, jääköön asia sen varaan, mutta vastakkaisessa tapauksessa toimittaa maistraatti asian kuvernöörille, jonka ratkaistava se on. Pykälän 3 momentissa taas säädetään että, jos myönnettyä myyntioikeutta tahdotaan saada uudistetuksi, älköön sitä kiellettävä, jollei hakija ole oikeuttaan väärinkäyttänyt, rikkonut väkiviina- tai mallasjuomien myyntiä koskevia asetuksia, tahi muuten pitänyt huonoa järjestystä myymisessä. Viimeksi mainittu säännös se on, joka ensiksi kerrottuun verrattuna on käytännössä aiheuttanut epätietoisuutta, kun toiselta puolen on väitetty, että myyntioikeuksien lukua, siihen nähden mitä myönnetyn oikeuden uudistamisesta on säädetty, ei voi laillisesti määrätä vähemmäksi kuin niitä kulloinkin on käytännössä, koska moitteettomasti käytetyn oikeuden anottu uudistaminen päinvastaisessa tapauksessa saattaisi käydä mahdottomaksi, johon taas toiselta puolen on huomautettu, että ensiksi mainittu säännös sisältää päämääräyksen asiasta sekä että myyntioikeuden uudistamista käy vaatiminen ainoastaan sikäli kuin tuollaisia oikeuksia ylipäättään on myönnetty.

Viimeksi mainittua käsitystä on kannatettu m. m. kahdessa „Lakimies“ lehdessä julkaistussa kirjoituksessa (vuosikerta 1904 siv. 115 ja seur. sekä vuosikerta 1911 siv. 163 ja seur.) ja on se valiokunnassakin saavuttanut kannatusta. Valiokunta on sentähden, saadakseen selville mitä lainsäätäjä on edellämaituilla säännöksillä tarkoittanut, mikäli tuo tarkoitus on tullut näkyviin, katsonut tarpeelliseksi läpikäydä 1894 vuoden valtiopäivillä tässä kysymyksessä syntyneet asiakirjat, joilla valtiopäivillä valtiosäädyt puheenalaisen asetuksen hyväksyivät, sekä tällöin ensinnäkin havainnut, että valtiopäiväin käsittelyn pohjana ollut armollinen esitys asiasta oli niiltä kohdin, joista tässä on puhe, samansanainen kuin nykyään voimassa oleva asetus muuten, paitsi että esityksen 2 §:n 1 momentissa sanan „lokakuun“ sijasta oli „tammikuun“. Talousvaliokunta, jonka valmisteltavaksi esitys oli lähetetty, lausui asiasta antamassaan mietinnössä seuraavaa:

„Kun armollisen esityksen 2 §:n 3:ssa kohdassa oleva määräys siitä, että myönnetyn myyntioikeuden uudistamispyyntöä ei ole kiellettävä, ellei sitä tapaa vastaan, millä hakija tätä oikeuttaan on käyttänyt, ole aikaisemmin ollut mitään muistuttamista, ei näytä oikein soveltuvan kaupungin viranomaisille saman §:n 1 kohdassa annettuun valtaan kahdeksi vuodeksi erältään määrätä, kuinka monelle hakijalle tuollaisia oikeuksia on myönnettävä, ja kun nämä viranomaiset sen kautta voisivat tulla estetyiksi tarpeen vaatiessa päättämästä ennen myönnettyjen oikeuksien lukumäärän rajoittamisesta, on puheena oleva määräys jätetty pois asetus ehdotuksen vastaavasta §:stä. Mutta kun valiokunta toisaalta on pitänyt tärkeänä, että viinien ja miedompain juovutusjuomien kauppiat saisivat mikäli mahdollista häiritsemättä pitää kerran saamiaan kauppaoikeuksia, on asetus ehdotuksen 3 §:ään tätä varten pantu määräys siitä, että myyntioikeus on annettava *etupäässä* hakijalle, jolla se oikeus jo ennen on ollut, jos hän sen uudistamista pyytää eikä ole väärinkäyttänyt tätä oikeuttaan, rikkonut väki- ja mallasjuomien myyntiä koskevia asetuksia eikä tässä toimesta muuten pitänyt huonoa järjestystä. Valiokunnan mielestä on tämä määräys, samalla kun se pysyttää entisellään kaupunkien viranomaisille myönnetyn vallan raittiuden eduksi peruuttaa ennen myönnettyjä myyntioikeuksia, kyllin varmana takeena oikealle viinikauppiaille siitä, ettei häneltä mielivaltaisesti riistetä liikkeen jatkamiseksi välttämätöntä myyntilupaa.“

Valiokunta ei kuitenkaan ollut mainitusta ehdotuksesta yhtä mieltä, vaan liittyi mietintöön kaksi vastalauseetta, jotka kumpikin käyvät yhteen siinä, että valiokunta vastalausejain mielestä oli ehdottanut liian pitkälle meneviä rajoituksia asiassa.

Ensimmäisessä vastalauseessa herra Axel Holmberg lausuu muun muassa seuraavaa:

„Järjestettäessä viinien ja muitten miedompain väkijuomain vähittäiskauppaa siinä tarkoituksessa, että poistettaisiin ne väärinkäytökset, joista oikeutettuja valituksia on esiintuotu, on pidettävä erittäin tärkeänä, että tämä kauppa annetaan

kunnollisten ja rehellisten henkilöiden toimeksi. Vaikka tätä tahdotaankin saavuttaa siten, että asetusehdotuksen 3 §:ssä on kaupunkien viranomaisille myönnetty yhä uudistuva oikeus tällaista elinkeinoa harjoittavien henkilöiden sopivaisuuden tutkimiseen, niin on valiokunta kuitenkin poistamalla arm. esityksen 2 §:n 3 momentin ja siirtämällä sen muutetussa muodossa 3 §:ään ottanut asetusehdotukseensa määräyksen, joka ehdottomasti on vaikuttava päinvastaiseen suuntaan. Ellei viinikauppiaalle voida laissa vakuuttaa oikeutta liikkeensä jatkamiseen, jos hän sitä menestyksellä hoitaa eikä tee itseään syypääksi mihinkään laittomuuteen kaupassaan, niin on vaikea otaksua kenenkään kunnollisen henkilön antautuvan tälle kauppa-alalle. Ei saa edellyttää kenenkään utteran, rehellisen ja ajattelevan ihmisen panevan rahojaan ja työtään liikkeeseen, jonka olemassaolo voi joka toinen vuosi joutua vaaraan, jos vain kaupungin viranomaisissa valitsee yksipuolisesti raittiusystävällinen mieliala. Ei ole jätettävä huomioon ottamatta, että kunnollisessa viiniliikkeessä on varastoon sijoitettu suurenlainen pääoma ja että eräät viinilajit täytyy säilyttää varastossa vuosikausia, ennen kuin ne kelpaavat myytäväksi. Valiokunta on menettelyään perustellut sillä, että arm. esityksen 2 §:n 3 momenttia ei voi kernaasti yhdistää saman pykälän 1 momentissa kaupungin viranomaisille myönnettyyn valtaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan määrätä tämmöisten oikeuksien lukumäärän, koska heidän sen kautta estettäisiin raittiuden edistämiseksi lakkauttamasta ennen annettuja oikeuksia. Edelleen pitäisi valiokunnan mielestä määräyksen siitä, että myyntioikeus on „etupäässä annettava hakijalle, joka semmoista ennen on nauttinut eikä ole sitä väärinkäyttänyt“, antaman kunnolliselle viinikauppiaalle kylliksi takeita siitä, ettei häneltä mielivaltaisesti oteta pois liikkeen jatkamiselle tarpeellista myyntilupaa. Edellyttäähän kuitenkin tämänkin valiokunnan selitys sen mahdollisuuden, että kunnolliselta viinikauppiaalta voidaan, huolimatta siitä ettei hän ole mihinkään rikkomukseen tehnyt itseään syypääksi, ottaa pois oikeus liikkeensä jatkamiseen. Jo tämä mahdollisuuskin tekee, jos asetusehdotus hyväksytään laiksi, edellä esittämieni seikkain vuoksi mahdottomaksi kaiken todellisen viinikaupan meillä ja muuttaa sen vain semmoisten kotitekoisten väkiviinasekoitusten kaupaksi, jotka „holipompelin“ y. m. nimellä ovat tunnetut maassamme.

Koska minun mielestäni arm. esityksen 2 §:n 3 momentti on tarpeellisenä vastapainona rajoittamaan kaupungin viranomaisille saman §:n 1 momentissa myönnettyä valtaa siinä, että yksityisten toimeentulon ja varallisuusehtojen loukkaamista vältettäisiin, saan nyörimmästi ehdottaa, että arm. esityksen 2 § pysytettäisiin muuten semmoisenaan, päitse että, kuten edellä jo on ehdotettu, sanat „Tammikuun kuluessa“ muutettaisiin sanoiksi „Lokakuun kuluessa“ sekä että valiokunnan asetus ehdotuksen 3 §:n 3 momentti poistettaisiin.“

Herra K. H. Renlund, joka on allekirjoittanut toisen vastalauseen, on mieliteenään lausunut, muun muassa, että oikeus viinien ja miedompain väkijuomain kauppaamiseen olisi myönnettävä jokaiselle, joka on hyvämaineinen eikä ole rikkonut

väki- tai mallasjuomain myynnistä annettuja asetuksia ja jonka myyntihuoneisto sijaitsee tuollaiseen kauppaan nähden määrättyssä kaupungin seudussa, sekä että oikeuden uudistamista haettaessa sitä ei saisi evätä tuollaiselta henkilöltä. Herra Renlund on sentähden, muun muassa, ehdottanut 2 ja 3 §:n hyväksyttäväksi näin kuuluvina, ensinmainitun §:n: „Lokakuun kuluessa joka toinen vuosi jättäköön maistraatti kaupunginvaltuusmiesten tahi, missä niitä ei ole, raastuvankokouksen määrättäväksi, missä kaupungin seudussa viinien ja muiden miedompien väkijuomien vähittäismyyntipaikkoja saa olla kahtena seuraavana myyntivuotena, jotka luetaan kesäkuun 1 päivästä alkaen“, sekä § 3:n: „Kirjallinen myyntioikeuden hakemus ynnä hakijan mainetodistus ja ilmoitus paikasta, missä oikeutta aijotaan harjoittaa, annetaan maistraattiin, jonka tulee, harkittuaan asiaa, joko hyväksyä taikka hyljätä hakemus. Jos maistraatti katsoo hyväksi hakemukseen suostua, antakoon lupatodistuksen, jossa mainitaan, minkä aikaa ja missä seudussa vähittäiskauppaa saa harjoittaa, ja johon pannaan muut määräykset, mitkä hyvän järjestyksen edistämiseksi saattavat erityisiä tapauksia varten olla tarpeellisia. Jos hakemuksen tekee yhtiö, ilmoittakoon samalla, ketä aikoo liikkeen hoitajaksi, ja todistakoon asianmukaisesti hänet hyvämaineiseksi. Jos myyntioikeuden uudistamista pyydetään, älköön sellaista kiellettäkö, jollei hakija ole oikeuttaan väärinkäyttänyt, rikkonut väkiviina- tai mallasjuomien myyntiä koskevia asetuksia, tahi muuten pitänyt huonoa järjestystä myymisessä.“

Mitä 2 §:n 1 momenttiin tulee, ovat Ritaristo ja Aateli sekä Porvarissääty hyväksyneet toisen vastalauseen, Pappissääty ehdottanut sanan „Tammikuun“ sijaan pantavaksi sanan „Lokakuun“, mutta muuten hyväksynyt talousvaliokunnan mietinnön sekä Talonpoikaissääty hyväksynyt mietinnön sinänsä. Taas 2 §:n 2 momenttiin nähden ovat Ritaristo ja Aateli sekä Porvarissääty poistaneet sanotun momentin, mutta Pappis- ja Talonpoikaissääty hyväksyneet valiokunnan ehdotuksen; 3 §:n 1 ja 2 momenttiin nähden ovat Ritaristo ja Aateli sekä Pappis- ja Talonpoikaissääty hyväksyneet valiokunnan ehdotuksen, Porvarissääty taas toisen vastalauseen; sekä vihdoin 3 §:n 3 momenttiin nähden Ritaristo ja Aateli tämän momentin sijaan hyväksynyt armollisen esityksen 2 §:n 3 momentin, Pappis- ja Talonpoikaissääty valiokunnan mietinnön sekä Porvarissääty toisen vastalauseen.

Yhteensovitus ehdotuksessaan talousvaliokunta mainitsi, että valiokunta 3 §:n kohdalla esitettävistä syistä oli 2 §:än lisännyt kolmannen momentin, joka oli samanlainen kuin armollisen esityksen 2 §:n 3 mom., sekä viimeksi mainittuun momenttiin nähden että, „koska kaksi säätyä on hyväksynyt armollisen esityksen 2 §:n 3 momentin ja sen sanamuoto jossakin määrin rajoittaa 2 §:n 1 momentin säännöstä, lienee mainittu armollisen esityksen 3 mom. otettava samaan 2 §:än, kuten esityksessä on ehdotettu. 3 §:stä olisi sitävastoin 3 mom. poistettava“. Mutta ei tämä yhteensovitus ehdotukseen ilmaissut valiokunnan yksimielistä käsitystä, sillä vastalauseessa väitti kolme jäsentä, että yhteensovitus oikeastaan olisi ollut tehtävä

Ritariston ja Aatelin sekä Porvarissäädyn asiassa tekemäin päätösten perusteella, koska ne olivat likimmin silloisten olojen mukaiset. Nämä säädyn olivat, niinkuin sanottu, kumpikin hyväksyneet valiokunnan mietintöön liitetyn toisen vastalauseen, jossa oli ehdotettu että määräyksiä saisi antaa ainoastaan myyntialueesta, jota vastoin oikeuksien lukumäärää ei ensinkään säädettäisi.

Valiokunnan yhteensovitusehdotuksen hyväksyivät Ritaristo ja Aateli sekä Pappis- ja Talonpoikaissäätö, jota vastoin Porvarissäätö pysyi entisessä päätöksessään, joten siis yhteensovitusehdotus saavutti valtiosäätyjen hyväksymisen.

Kun Ritaristossa ja Aatelissa sekä Pappis- ja Porvarissäädystä olleet keskustelut erittäin hyvin valaisevat tätä asiaa, antaa valiokunta seuraavassa lyhyen selostuksen niiden sisällyksestä. Jo lähetekeskustelussa lausui ensiksi mainitussa säädystä eräs puhuja, herra A. A. Granfelt, jonka ei voine katsoa halunneen tulkita esityksen määräyksiä liian vapaasti, että esillä oleva 2 §:n 3 momentti todellisuudessa tekee aivan tyhjäksi sen tarkoituksen, joka 2 §:n 1 momentin säännöksellä oli haluttu saavuttaa, eli että kunnat aina kahdeksi vuodeksi kerrallaan saisivat määrätä oikeuksien myöntämisestä. Jos, niinkuin oli luultavaa, tuollaisia oikeuksia ensi hakemalla useissa kaupungeissa myönnettäisiin varsin suuri luku, niin eivät kaupunginviranomaiset myöhemmin voisi tätä lukumäärää vähentää. Jos taas näitä oikeuksia myönnettäisiin pienempi määrä, olisi, kun näiden oikeuksien haltijoilla olisi kiistämätön oikeus niitä käyttää eikä uusia oikeuksia myönnettäisi, tuloksena yksinoikeus, jommoinen on muilla aloilla havaittu sekä vaaralliseksi että vahingolliseksi. Edelleen huomautti puhuja, ettei ollut mitään säädetty siitä, että oikeuksien tulee olla yksilökohtaiset, joten ne kuoleman johdosta lakkaisivat, vaan säädetään nimenomaan, että oikeudet saa myöntää yhtiöllekin, joka voi olla olemassa rajattoman ajan. Tämänkin johdosta näytti asetusehdotuksessa kunnille varattu valta määrätä näiden oikeuksien myöntämisestä olevan tuntuvassa määrässä rajoitettu.

Valiokunnan mietintöä Ritaristossa ja Aatelissa käsiteltäessä vaadittiin valiokunnan ehdottaman 3 §:n 3 momentin sijaan pantavaksi valiokunnan poistama armollisen esityksen 2 §:n 3 momentti, koska kunnollisia ja luotettavia henkilöitä ei saataisi rupeamaan viinikauppiaksi, jonka ammatin harjoittaminen vaatii tavallisesti suurenlaista pääomaa, ellei näillä henkilöillä ole mitään takeita siitä, että saavat pitemmän aikaa harjoittaa tointansa. Jos myyntilupa on joka toinen vuosi uudistuvan harkinnan varassa, niin ei mielellään antaudu niin epävarmalla pohjalla olevaan elinkeinoon. Näyttää sentähden menevän liian pitkälle, kun tahdotaan asettaa sellaiset liikkeet kuin viinikaupat miltei yhtä epävarmalle pohjalle kuin paloviinan kauppa on. Edelleen huomautettiin, että olisi kunnallisen itsehallintoperiaatteen ulottamista liian pitkälle, jos katsottaisiin siihen olevan sisällyttäminen valta saada mielivaltaisesti lukumäärästä päättämällä saattaa taloudelliseen häviöön henkilöjä, jotka rehellisesti hoitavat liikkeitään.

Talousvaliokunnan mietinnön kannattajat taas huomauttivat, että valiokunnan mielestä armollisen esityksen 2 §:n 1 ja 3 momentin välillä on ristiriitaa, sillä vaikka asianomaisella viranomaisella 1 momentin mukaan on valta kunnallisviranomaista kuultuaan määrätä myyntipaikkain luku kahdeksi vuodeksi kerrallaan, ei sama viranomainen kuitenkin 3 momentin mukaan voi kieltäytyä uudistamasta puheenalaista oikeutta, jos sitä kahden vuoden kuluttua hakee henkilö, joka ei ole millään tavoin saattanut itseään syyppääksi väärinkäytöksiin puheenalaisessa kaupassa, toisin sanoin, viranomaisella on tosin tilaisuus lisätä, mutta ei vähentää myyntipaikkain lukua, ja että valiokunta, välttääkseen tätä armollisen esityksen 2 §:ssä ilmenevää ristiriitaa, oli katsonut soveliaaksi panna asiasta säännöksen mietinnön 3 §:än, joka säännös eroaa armollisen esityksen määräyksestä sikäli, että mietinnön mukaan myyntioikeus olisi *etupäässä* myönnettävä hakijalle, jolla semmoinen on ennen ollut ja joka halusi sen uudistamista, siinä tapauksessa että hakija ei ole oikeuttaan väärinkäyttänyt, rikkonut väki- tahi mallasjuomain myyntiä koskevia asetuksia tahi muuten pitänyt huonoa järjestystä myymisessä, jolla määräyksellä valiokunta oli tahtonut varata asianomaiselle viranomaiselle täyden vallan vähentää tahi lisätä myyntipaikkain lukua, kulloinkin tarpeen mukaan. Lisäksi huomautettiin että, jos puheenalainen momentti hyväksyttäisiin armollisen esityksen 2 §:n 3 momentin mukaisena, jäisi 2 §:n mukaan kunnille myönnetty valta myyntioikeuksien luvun määräämiseen näennäiseksi, ainakin enimmältä osalta, ja että, jos 2 § hyväksyttäisiin valiokunnan mietinnön mukaan, mutta puheenalainen momentti pantaisiin siihen armollisesta esityksestä, täytyisi asianomaisten rikkoa 2 §:n säännöstä, siinä tapauksessa että maistraatti ja kaupunginvaltuusto ovat yhtä mieltä oikeuksien lukumäärästä, mutta sittemmin useammat henkilöt, joilla aikaisemmin on ollut myyntioikeus ja joiden ei ole osotettu sitä väärinkäyttäneen, hakevat tuollaista oikeutta. Tämän lausunnon johdosta taas huomautettiin, että kaupunginvaltuuston valta määrätä viinien ja miedompain väkijuomain vähittäismyyntioikeuksien luvusta olisi, siinä tapauksessa että asetukseen pantaisiin sitä sisällystä oleva säännös kuin armollisen esityksen 2 §:n 3 mom. on, rajoitettu sikäli, että kaupunginvaltuusto olisi oikeutettu määräämään tuon luvun, jos se haluaa lisätä ennestään olevien menettämättömien oikeuksien lukua, ja että ehdotuksentekijät olivat täysin tietoisia säännöksen rajoittavasta sisällyksestä, sekä että näin ollen ei voi olla puhetta 2 §:n säännöksen pakollisesta rikkomisesta.

Pappissäädyssä kannattivat erinäiset puhujat ensimmäistä vastalauseetta, mikäli koski 2 §:n 3 momentin hyväksymistä armollisen esityksen mukaan, ja esittivät tämän käsityksensä tueksi pääasiassa samoja syitä, joita oli esiintuotu sanotussa vastalauseessa sekä Ritaristossa ja Aatelissa, jota vastoin toiset puhujat väittivät tähän, ettei ole syytä luulla että todellinen, rehellisesti ja tunnollisesti hoidettu viinikauppa joutuisi valiokunnan mietinnön 3 §:n 3 momentissa tarkoitettun vaaran alaiseksi, joka mom. on armollisen esityksen 2 §:n 3 mom. uudestimuodosteltuna,

vaan että ensinmainitun momentin määräys oikeastaan kohdistuu vain sellaisiin viinikauppoihin, joita väärin sanotaan viinikaupoiksi, toisin sanoen liikkeisiin, joissa ei suinkaan pidetä kaupan todellisia viinejä, vaan kotimaassa tehtyjä viinin nimellä käyviä väkiviinasekotuksia, ja että valiokunta oli, johonkin määrin ehkäistäkseen tuollaisten viinikauppain vahingollisia vaikutuksia, laatinut 3 §:n 3 momentin siihen muotoon kuin mietinnöstä näkyy, sekä että, jos pysytetään määräys että se, jolle kerran on myyntioikeus myönnetty, saa sen pitää niin kauan kun hän ei väärinkäytä oikeuttaan, riko väki- tai mallasjuomain myyntiä koskevia asetuksia tai muuten pidä huonoa järjestystä myymisessä, kaupunkikunnille myönnetty valta päättää tuollaisten oikeuksien lukumäärästä käy aivan merkityksettömäksi, koska asianomaisilla kaupunginviranomaisilla siinä tapauksessa ei olisi valtaa vähentää, vaan ainoastaan lisätä oikeuksien lukumäärää ja, jos tuollainen oikeus on myönnetty yhtiölle, sitä ei voisi milloinkaan siltä ottaa pois, koska yhtiö aina voisi menetellä niin, ettei oikeutta väärinkäytetä. Edelleen huomautettiin, että armollisen esityksen 2 §:n 3 mom. ei ole loogillisessa yhteydessä saman §:n 1 momentin kanssa, minkä seikan armollisen esityksen laatijakin oli myöntänyt, ja että valiokunta sentähden oli laatinut 3 momentin uudestaan, niin että se käy yhteen 1 momentin kanssa. Tähän väitettiin, että epäjohdonmukaisuutta ei voi katsoa olevan olemassa, koska kaiketi tällä samoin kuin kaikilla muillakin aloilla täytyy edellyttää vaihteluja tapahtuvan kuolemantapausten, vararikkojen, epärehellisen menettelyn y. m. johdosta, joissa tapauksissa viinien ja miedompain väkijuomain myyntioikeuksien omistajain luku vähenisi, joten kaupunginvaltuusto aivan luonnollisesti saisi tilaisuuden supistaa myyntioikeuksien lukumäärää; osin niinkään huomautettiin, myöntäen että jonkunlaista ristiriitaa saattoi katsoa olevan armollisen esityksen 2 §:n 1 ja 3 momentin välillä olemassa, koska tässä epäilemättä on johonkin määrin rajoitettu määräysvaltaa myyntipaikkain lukuun nähden, että tämä ristiriita ei suinkaan ole sellainen, että toinen momentti kumoaisi toisen. Ensimmäinen momentti olisi aivan saman voimainen, vaikkakin kolmas momentti hyväksyttäisiin, sillä tuo kolmas momentti sisältää ainoastaan sen rajoituksen, että myyntioikeuksien lukumäärä ei saa vaihdella joka toinen vuosi kaikista muista asianhaaroista huolimatta, vaan että sen myös tulee jossain määrin olla sen varassa, ovatko ne, joilla tuollainen oikeus aikaisemmin on ollut, osottaneet käyttäneensä sitä kaikin puolin tyydyttävästi ja haluatko he sen edelleen pitää.

Porvarissäädyssäkin annettiin useita lausuntoja, joista selvästi näkyy, miten armollisen esityksen 3 §:n 1 ja 2 momentin välinen suhde silloin käsitettiin. Niinpä huomautettiin toiselta puolen että, kun talousvaliokunta halusi myyntioikeuksien luvun määrättäväksi kahdeksi vuodeksi kerrallaan, valiokunnankin kannalta katsoen olisi oikein, että näiden oikeuksien lukua ei määrättäisi sillä tavoin että jokaisen, jolla lähinnä edellisenä kaksivuotiskautena oli ollut tuollainen oikeus, ehdottomasti tulisi saada se seuraavaksikin kaksivuotiskaudeksi. Valiokunta oli

ainoastaan lisännyt säännöksen että nämä oikeudet olisi „etupäässä“ myönnettävä hakijoille, joilla se on ennestään ollut. Ensimmäisen vastalauseen mukaan sitä vastoin ne, jotka kerran ovat saaneet nämä myyntioikeudet, saisivat ne edelleenkin pitää. Näin menetellen lukumäärää koskeva säännös kävisi kokonaan tarkoitustaan vastamattomaksi ja asianomaiset kunnat olisivat aivan voimattomia, jos haluaisivat vähentää myyntioikeuksien lukua, joten puheenalaiset oikeudet todellisuudessa olisivat erioikeuksia apteekkioikeuksien tapaan. Tähän huomautettiin osin, että kolmas momentti on välttämätön rajoitus kaupunginviranomaisille myönnettyyn myyntioikeuksien luvun määräämisvaltaan ja ettei tämä momentti ensinkään ole ristiriidassa ensimmäisen momentin kanssa, jos se vain käsitetään kaupunginviranomaisten vallan rajoitukseksi, sekä edelleen että väite, että esityksen kolmas momentti ei liity johdonmukaisesti ensimmäiseen momenttiin ja että se olisi omansa tekemään tyhjäksi kaupunginvaltuuston vallan määrätä myyntipaikkain luvusta, olisi oikea siinä tapauksessa että ensimmäinen momentti tarkoittaisi että kaupunginvaltuustolla on mielenmääräinen valta määrätä tuo luku ja että jonakin vuonna myönnetään henkilölle myyntioikeus sekä kahta vuotta myöhemmin, henkilön pantua omaisuutensa liikkeeseen ja hoidettuaan liikettä tyydyttävästi, se taas otetaan häneltä pois, mutta että, jos sen sijaan tahdotaan tehdä mielivalta tyhjäksi, mutta kuitenkin, sikäli kuin hyvä järjestys ja oikeudenmukaisuus vaatii, pysyttää kaupunginvaltuuston valta määrätä myyntipaikkain luku, kolmas momentti olisi pysytettävä asetuksessa.

Valiokunta katsoo edellä sanotusta käyvän täysin selvästi näkyviin, että valtiopäivillä niin ne, jotka halusivat armollisesta esityksestä lakiehdotukseen otettavaksi 2 §:n 3 momentin, kuin nekin, jotka puolsivat valiokunnan mietintöä, yleisesti olivat sitä mieltä, että puheenalaisen kolmannen momentin tarkoituksena oli että niiden viinikauppiaiden, jotka olivat moitteettomasti liikettään hoitaneet, tuli edelleen saada pitää heille myönnettyt oikeudet sekä että kaupunginvaltuuston ja raastuvankokouksen valta määrätä tuollaisten oikeuksien luku oli rajoitettu sanotun kolmannen momentin kautta sikäli, että näillä viranomaisilla ei ole valtaa määrätä oikeuksien lukua pienemmäksi kuin että ne viinikauppiaat, joilla kuluva myyntikauden aikaan on tuollainen oikeus, myös voivat saada sen pitää seuraavan myyntikauden aikana.

Tämän johdosta ja kun tulkittaessa nykyään voimassa olevan asetuksen puheenalaista 2 §:ä, jonka hämäränlainen sanamuoto on aiheuttanut eri käsityksiä sen oikeasta sisällyksestä, valiokunnan mielestä on pantava ratkaiseva paino asetuksen laadinnan yhteydessä julkilausuttuun käsitykseen, mikäli tämä ei ole ilmeisesti vastoin asetuksen sanamuotoa, mikä puheenalaisessa tapauksessa ei suinkaan ole laita, koska sanottu käsitys päin vastoin hyvin käy yhteen sanamuodon kanssa, ei valiokunnan enemmistö ole voinut tulla muuhun päätökseen kuin että 2 päivänä toukokuuta 1895 eräistä viinien ja muiden miedompain väkijuomain kaupan rajoituksista annetun asetuksen 2 § on niin käsitettävä, että sanotun pykälän 3 momen-

tin säännös että, jos myönnettyä myyntioikeutta tahdotaan saada uudistetuksi, sitä älköön kiellettäkö, jollei hakija ole oikeuttaan väärinkäyttänyt, rikkonut väkiviina- tai mallasjuomain myyntiä koskevia asetuksia, tahi muuten pitänyt huonoa järjestystä myymisessä, sisältää rajoituksen kaupunginvaltuustolle tahi, missä sitä ei ole, raastuvankokoukselle saman §:n 1 momentissa myönnettyyn valtaan määrätä kuinka monet asetuksessa mainittua alkoholipitoisuutta olevien viinien ja muiden miedompain väkijuomien vähittäismyyntioikeudet on seuraaviksi kahdeksi myyntivuodeksi, jotka luetaan kesäkuun 1 päivästä alkaen, annettava, sekä että kaupunginvaltuusto niinmuodoin ei ole oikeutettu määräämään sanottua lukua vähemmäksi kuin että jokaiselle, jolla paraikaa kestävän myyntikauden kuluessa on tuollainen oikeus, varataan mahdollisuus saada oikeutensa uudistetuksi, jos hän sitä haluaa eikä ole väärinkäyttänyt oikeuttaan, rikkonut väkiviina- tai mallasjuomien myyntiä koskevia asetuksia tahi muuten pitänyt huonoa järjestystä myymisessä.

Mitä erittäin tulee edellä mainittuun Keisarillisen Senaatin antamaan ennakkopäätökseen, niin koetti allekirjoittanut Lassenius jo viime kerralla asiaa Kaupunginvaltuustossa käsiteltäessä osottaa, että puheenalainen senaatinpäätös koski tapausta, jota ei käy vertaaminen tässä ratkaistavana olevaan kysymykseen. Valiokunta pyytää tässä, siihen liittyen mitä mainitussa tilaisuudessa lausuttiin ja huomauttamalla ettei senaatinpäätöksellä meillä ole sitä merkitystä, ettei sama viranomainen toisessa tilaisuudessa voisi antaa aivan päinvastaista päätöstä samansuuntaisessa tapauksessa, selostaa puheenalaisen oikeustapauksen.

Sittenkun Tampereen Viinikauppa Osakeyhtiö tammikuun 27 päivänä 1906 oli sanotun kaupungin maistraatilta anonut oikeutta saada seuraavan kesäkuun 1 päivänä alkavana myyntikautena eli niinmuodoin kesäkuun 1 päivään 1908 asti, samoin kuin aikaisemminkin, kolmessa eri paikassa harjoittaa viinien ja muiden miedompain juomien vähittäiskauppaa, oli maistraatti, hankittuaan kaupunginvaltuuston lausunnon asiasta, päätöksellä toukokuun 23 päivältä 1906 myöntänyt sanotulle yhtiölle oikeuden ainoastaan yhdessä paikassa harjoittaa tuollaista liikettä.

Hämeen läänin Kuvernööri, jonka tutkittavaksi Tampereen Viinikauppa Osakeyhtiö oli valitustietä saattanut asian, lausui heinäkuun 24 päivänä 1906 antamassaan päätöksessä että, koska Tampereen kaupunginvaltuusto ja maistraatti olivat olleet yhtä mieltä siitä, että sanotussa kaupungissa annettaisiin ainoastaan yksi oikeus viinien ja muiden miedompain väkijuomain myymiseen kesäkuun 1 päivän 1906 ja saman päivän 1908 väliseksi ajaksi ja että sellaista myyntiä saisi harjoittaa yhdessä ainoassa paikassa, joten edellä mainitun asetuksen 2 §:n mukaan asian tuli jäädä sen varaan, Kuvernööri oli vahvistanut maistraatin päätöksen.

Keisarillinen Senaatti lausui joulukuun 1 päivänä 1906 antamassaan päätöksessä että, koska Tampereen kaupunginvaltuusto ja maistraatti vastamainitun asetuksen 2 §:n 1 momentin mukaan olivat olleet oikeutetut kerrotulla tavalla järjestämään mainitunlaatuisten väkijuomain myyntipaikkain luvun, asia jäi Kuvernöörin päätöksen varaan.

Niinkuin tästä näkyy, koski kysymys puheenalaisessa tapauksessa sitä, oliko Tampereen Viinikauppa Osakeyhtiö oikeutettu edelleen saamaan kaikki kolme aikaisemmin käyttämäänsä oikeutta, vai tulisiko sen saada ainoastaan yksi tuollainen oikeus, jota vastoin nyt on ratkaistava, käykö myyjältä, jolla on vain yksi oikeus, riistäminen senkin.

Kun valiokunta niinmuodoin ei ole voinut yhtyä siihen tulkintaan, jonka mukaan myyntioikeuksien lukumäärää kävisi niin supistaminen, että eräiltä aikaisemmiltä myyjiltä riistettäisiin myyntioikeutensa, *ei valiokunta voi ehdottaa tätä lukua täällä vähennettäväksi ensintulevana myyntikautena ennen ehdotettuja 47 oikeutta vähemmäksi, joka oikeuksien lukumäärä on nykyään käytännössä.* On kuitenkin huomattava, että tämä lukumäärä, jota on viime vuosina voitu tuntuvasti supistaa ja joka esimerkiksi nyt vähenisi nykyään olevista 60 oikeudesta 47 oikeuteen, joten vähennys olisi noin 20 %, todennäköisesti itsestään edelleenkin vähenee, varsinkin kun yksikään näistä 47 oikeudesta ei ole yhtiön käytettävänä, vaan ne kaikki, lukuunottamatta yhtä ainoata kulutusyhdistyksen hallussa olevaa, ovat yksityisillä henkilöillä.

Jos Kaupunginvaltuusto kuitenkin, yhtyen asiassa toiseen mielipiteeseen kuin mikä valiokunnassa on päässyt vallalle, päättää supistaa oikeuksien luvun 47 vähemmäksi, niin ja ellei Maistraatti ole asiasta samaa mieltä, joutuu asia Kuvernöörin ratkaistavaksi. Muodolliselta kannalta ei mikään estä Kuvernööriä siinä tapauksessa määräämästä lukua suuremmaksi kuin Kaupunginvaltuusto osaltaan on harkinnut soveliaaksi. Samaan suuntaan käyvää määräystä, kuin on paloviinan myynnistä voimassa olevassa asetuksessa, eli että kuvernööri ei saa määrätä myyntipaikkain lukua suuremmaksi kuin kaupunginvaltuusto tai raastuvankokous on harkinnut sopivaksi, vaadittiinkin valtiopäivillä puheenlaiseen viinien kauppaa koskevaan asetukseen pantavaksi, mutta valtiosäädyt eivät sitä hyväksyneet.

Mitä sitten tulee valiokunnalle annettuun tehtävään harkita, kävisikö terveydenhoidosta voimassa olevan asetuksen määräysten nojalla viinien kauppaa rajoittaminen, pyytää valiokunta viitata sanotun 22 päivänä joulukuuta 1879 annetun asetuksen 32 §:än, jossa sanotaan että jokainen, joka myytäväksi tarjoo taikka valmistaa ruokatahi juomatavaroita, on velvollinen antamaan niitä semmoisen tutkinnon alaiseksi, jonka asianomainen viranomainen saattaa tarpeelliseksi katsoa, jotta saataisiin selville, ovatko ne terveydelle vahingollisia tahi muuten ravintoaineiksi sopimattomia, sekä 36 §:än, jossa säädetään että, jos toimitetun asianmukaisen tutkinnon perästä havaitaan, että kaupaksi tarjotut ravintoaineet, juomat tahi muut tavarat ovat vääristetetyt, pilaantuneet taikka muussa suhteessa terveydelle haitalliset tahi elatusaineeksi sopimattomat, ovat ne poliisiviranomaisen toimesta joko hävitettävät taikka muulla tavoin vahingoittamattomiksi tehtävät, heti, jos tavarat ovat senlaatuaisia, ettei niitä voida säilyttää il-

man mätänemisen vaaraa tahi muuta yleiselle terveydelle haitallista vaikutusta, mutta muussa tapauksessa asianomaisen oikeuden määräyksen jälkeen. Valiokunnan mielestä on kaupungin Terveydenhoitolautakunnalla mainittujen säännösten perusteella kylläkin aihetta tarkastaa kaupan pidettyjä viinejä, niin siihen nähden ovatko ne suorastaan terveydelle vaarallisia kuin siihenkin nähden ovatko ne sopimattomien sekoitusten taikka todellisten väärennysten johdosta muuten nautittaviksi sopimattomia. Kun ei valiokunta kuitenkaan nyt ole ehtinyt neuvotella mainitun lautakunnan kanssa, sekä kun lautakunnan mieltä asiasta etusijassa on näyttänyt olevan tiedusteltava, on valiokunta arvellut olevan ehdottaminen, että asia tältä kohden lähetettäisiin Terveydenhoitolautakuntaan.

Mitä vihdoin tulee Helsingin Anniskeluosakeyhtiön johtokunnan kantaan kysymyksessä ottaisiko yhtiö hoitaakseen ainakin jonkun osan väkevämpäin ulkomaisten juomain vähittäiskaupasta, niin saa valiokunta tässä kohden viitata siihen, mitä mainittu johtokunta on tämän mietinnön oheellisessa kirjelmässä asiasta lausunut.

Valiokunta on täten täyttänyt saamansa tehtävän. Lisäksi pyytää valiokunta kuitenkin kajota erääseen aikaisemman valiokunnan mietinnössä N:o 2 olevaan kohtaan. Sanottu valiokunta on mainitun mietinnön sivulla 8 mainitsemillaan perusteilla viitannut 9 päivänä kesäkuuta 1892 paloviinan ja muiden poltettujen tahi tislattujen väkiviinajuomain myymisestä, kuljetuksesta ja varastossa pitämisestä annetun asetuksen 6 §:n säännökseen, jonka mukaan maistraatin tulee tammikuun kuluessa joka toinen vuosi kaupunginvaltuusmiesten tahi, missä niitä ei ole, raastuvankokouksen päätettäväksi antaa, onko väkijuomain vähittäismyyntin ja anniskelun oikeuksia lähinnä tuleviksi kahdeksi myyntivuodeksi annettava ja montako, kuin myös missä seuduin kaupunkia vähittäismyynti- ja anniskelupaikkoja ei saa olla. Tästä käy valiokunnan mielestä selville, että tätä myyntikautta ei käy määrääminen kahta vuotta lyhemmäksi. Valiokunnalta, jossa allekirjoittaneet Lundqvist ja Lassenius olivat jäseninä, on kuitenkin, sen johdosta että asia ajan täpäryyden tähden oli joutuisasti käsiteltävä, jäänyt huomaamatta saman asetuksen 4 §:n 4 momentin säännös, jonka mukaan semmoinen paloviinan myynti, kuin saman pykälän 1 ja 2 momentissa on sanottu, myönnetään kaupungissa *enintään* kahdeksi vuodeksi erältään. Tästä on valiokunta katsonut olevan asian oikaisemiseksi huomauttaminen.

Samalla kun valiokunnalla edellä esitetyn johdosta ei ole aihetta tehdä muuta ehdotusta asiassa, esittää valiokunta

että kysymys tarpeellisen tarkastuksen aikaansaamisesta viinien ja muiden miedompain väkijuomain kauppaan nähden niissä kohdin, joista terveydenhoidosta voimassa olevan asetuksen 32 ja 36 §:ssä säädetään, lähetettäisiin Terveydenhoitolautakuntaan valmisteltavaksi.

Helsingissä, tammikuun 10 päivänä 1912.

August Lundqvist.

Ossian Häggman.
A. Listo.

A. M. Lassenius.
E. W. Walldén.

Hjalmar Ekholm.

Vastalause.

Valiokunnan enemmistö on asettunut sille kannalle, että asetus 2 päivältä toukokuuta 1895 eräistä viinien ja muiden miedompain väkijuomain kaupan rajoituksista velvoittaa kaupunginviranomaiset kaksivuositain määräämään sanottuin juomain vähittäiskauppoikeuksien luvun vähintään niin suureksi, ettei kukaan sellaisten aineiden vähittäiskauppiaista, joka haluaa myyntilupansa uudistamista, jää sitä saamatta, ellei hän ole päihdytysjuomaliikettä väärinkäyttänyt. Ollen toista mieltä sanotun asetuksen 2 §:n sisällyksestä, jonka pykälän synnystä valiokunta ei ole antanut aivan tyhjentävää esitystä, pyydän täten vain alleviivata, että mainitulla 1895 vuoden asetuksella, niinkuin sen nimikin (— — „*kaupan rajoituksista*“) osottaa, on tarkoitettu rajoittavain säännösten kautta saada ehkäistyksi viinien ja mietojen väki- viinasekotusten vapaasta kaupasta johtuvia epäkohtia. Ilman sellaista rajoitusta — sanotaan asiasta 1894 vuoden valtiopäiville annetun armollisen esityksen johdannossa — „se tarkoitusperä, johon lainsäädäntö rajoituksilla paloviinalakisäädänteen alalla on pyrkinyt, jossakin määrin syrjähtyy niin kauan kuin muiden väkijuomain, paitsi paloviinan ja mallasjuomain, kauppa on aivan vapaa“. Samassa johdannossa ilmoitetaan lisäksi, että asetuksessa viinien ja mietojen väkijuomain kaupan rajoituksesta on tarkoitettu „antaa kaupunginviranomaisille melkein yhtäläinen toimivalta miedompain alkoholipitoisten juomain vähittäiskaupan järjestämisessä kuin heillä on paloviinan ja sen kanssa yhdenvertaisten juomain kauppaan nähden“.

Armollisen esityksen periaatteen ovat 1894 vuoden Valtiosäädöt hyväksyneet.

Tarkoitus 1895 vuoden asetuksessa on siis se, että viinien ja mietojen väkijuomain vähittäiskauppa on rajoitettava pääasiassa niinkuin paloviinan vähittäiskaupasta on asetuksen kautta 9 päivältä kesäkuuta 1892 säädettynä. Tästä asetuksen hengestä johtuu, että missä epäilystä erinäisten säännöksiä oikeasta sisällyksestä voi syntyä, on pidettävä oikeana se käsitys, jonka mukaan toimenpiteet puheena olevain juomain kaupan rajoittamiseksi ovat katsottavat luvallisiksi niin pitkälle kuin ne eivät joudu ristiriitaan asetuksen sananmuodosta selvästi nähtävän sisällyksen kanssa. Olen siis sitä mieltä, että *kaupunginviranomaisilla 1895 vuoden asetuksen 2 §:n 1 ja 3 momentin mukaan on oikeus supistaa viinien ja muiden miedompain väkijuomain vähittäiskaupain lukumäärä vähemmäksi niiden lukua, jotka hakevat sellaisten juomain myyntiin saamainsa oikeuksien uudistamista, jopa saavat mainitut viranomaiset supistaa ne yhteen asti, vaan että siten sallitut oikeudet, mikäli niitä riittää, ehdottomasti ovat annettavat niille hakijoille, jotka pyytävät nauttimansa myyntioikeuden uudistamista.*

Tälle käsitykselle antavat tukea eräät kohdat 1894 vuoden valtiopäiväin asiakirjoissa ja sillä kannalla ovat ne lainoppineet, Julius Serlachius, Henrik Borenius, George Granfelt, Allan Serlachius ja Lauri Cederberg, jotka ovat kysymystä syvemältä tutkineet. Lausuvatpa kolme ensiksi mainittua senkin että, koska 1895 vuoden asetuksen mukaan „asianomaisen kaupunginhallinnon tulee määrätä sellaisten juomien (viinien ja miedompien väkijuomien) myyntioikeuksien lukumäärä, on sillä myöskin valta vähentää sellaisten oikeuksien lukua *tahi kokonaan lakkauttaa ne sen ajan kuluttua, joksi ne ovat myönnettyt*“.

Kun siis Helsingin Kaupunginvaltuusmiehet ovat esteettömät vapaasti harkitsemaan ja ratkaisemaan kysymyksen viinien ja mietojen väkijuomain vähittäismyyntioikeuksien lukumäärästä eivätkä Kaupunginvaltuusmiehet liene halulliset tästä oikeudesta luopumaan, on mielestäni kysymystä harkittaessa huomioon otettava, että näiden juomien vähittäiskauppaa saavat ilman erityistä lupaa harjoittaa ne, joilla on oikeus poisvietäväksi vähittäinmyydä paloviinaa ja väkeviä väkiviinasekotuksia. Viimeksi mainittujen myyntioikeuksien lukumäärän tullevat Kaupunginvaltuusmiehet vahvistamaan 29:si. Näin ollen näyttää hyvin riittävältä, jos erityisiä viinikauppa-oikeuksia myönnetään 10. Tällaisen supistuksen kautta käy mahdolliseksi estää erinäisiä oppilaitosten ja muiden julkisten laitosten läheisyydessä nykyään toimivia sellaisia kauppoja liikettään jatkamasta.

Sanotun perustuksella pyydän Kaupunginvaltuusmiesten päätettäväksi ehdottaa,

1. että tulevaksi myyntikaudeksi on myönnettävä korkeintaan kymmenen viinien ja muiden miedompien väkijuomain vähittäismyyntioikeutta sen oikeuden lisäksi tällaisten juomien myymiseen, joka lain mukaan kuuluu paloviinan ja muiden väkevien väkiviinajuomien vähittäismyyntioikeuksien haltijoille;

2. että viinien ja muiden miedompien väkijuomien vähittäismyyntipaikkoja ei saa olla muualla kuin toisessa ja kolmannessa kaupunginosassa niiden rajain sisällä, jotka näihin kaupunginosiin määrätään paloviinan ja sen vertaisten väkijuomain vähittäismyyntipaikkoihin nähdessä;

3. että niille viinien ja muiden miedompien väkijuomien vähittäismyyjille, jotka eivät voi saada myyntioikeuttaan uudistetuksi, on myönnettävä lupa juomavarastojensa loppuun myymistä varten nykyisissä liikehuoneistoissaan tai 2 kohdassa mainitulla alueella jatkamaan liikettään toukokuun loppuun vuonna 1913; sekä

4. että puheena olevaa laatua olevien oikeuksien siirtämistä ei sallita eikä myöskään uusia oikeuksia anneta.

Mallasjuomain anniskelun järjestämiseen nähden olen valiokunnassa koettanut saada kuuluville aikaisemmista järjestelyehdotuksista poikkeavan ehdotuksen, mutta valiokunnassa on kieltäydytty ottamasta tätä kysymystä käsille, koska sitä ei ole valiokuntaan lähetetty. Minulla ei siis ole mahdollisuutta tässä yhteydessä siitä esittää mielipidettäni.

A. Listo.

Liite.

HELSINGIN
ANNISKELUOSAKEHTIÖN
JOHTOKUNTA

—♦—
*Helsingissä,
tammik. 3 p:nä 1912.*

Erinäisiä väkijuomain kauppaa koskevia kysymyksiä varten asetetulle Helsingin Kaupunginvaltuuston Erikoisvaliokunnalle.

N:o 75.

Kirjelmässä kuluvan kuukauden 3 päivältä on Valiokunta tiedustellut, olisiko Helsingin Anniskeluosakeyhtiöllä tilaisuus osittain ottaa hoitoonsa myöskin väkevämpäin ulkomaisten väkijuomain vähittäiskauppa, jommoisen ehdon panemisesta, muun muassa, on ollut puhetta Kaupunginvaltuuston käsitellessä kysymystä väkijuomain vähittäismyynnin- ja anniskelun yksinoikeuden myöntämisestä yhtiölle edelleen ensintulevaksi myyntikaudeksi.

Vastaukseksi tähän saa johtokunta kunnioittaen ilmoittaa että, jos Herrat Kaupunginvaltuusmiehet tekevät sellaisen päätöksen kuin tässä edellä on mainittu, yhtiö luulee puheenalaisen ajanjakson alusta voivansa ryhtyä noudattamaan Kaupunginvaltuuston päätöstä.

Helsingin Anniskeluosakeyhtiön Johtokunnan puolesta:

Oscar Wasastjerna.

*Ehdotus Helsingin kaupungin kaupunginosain
nimityksiksi.*

HELSINGIN KAUPUNGIN

MAISTRAATTI.

Helsingissä,

Jouluk. 6 p:nä 1911.

N:o 4,700.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Herrain Kaupunginvaltuusmiesten lausunnon antamista varten saa Maistraatti kunnian lähettää Helsingin kaupungin yleisten töiden Hallituksen kirjelmän marras-kuun 24 p:ltä 1911 N:o 337.

Maistraatin puolesta:

Adolf Aminoff.

K. G. Kollin.

v. t.

HELSINGIN KAUPUNGIN

VLEISTEN TÖIDEN HALLITUS.

*Helsingissä,
marrask. 24 p:nä 1911.*

N:o 337.

Helsingin kaupungin Maistraatille.

Kaupunginasemakaava-arkkitehti Bertel Jungin valmistaman, Hallituksen tarkastaman ja hyväksymän, näin kuuluvan ehdotuksen:

1. Kronohagen	Kruununhaka.	8. Skatudden	Katajannokka.
2. Gloet	Kluuvi.	9. Brunnsparken	Kaivopuisto.
3. Hamnen	Satama.	10. Sörnäs	Söörnäsi.
4. Kampen	Kamppi.	11. Berghäll	Kallio.
5. Nystaden	Uusikaupunki.	12. Wasastaden	Waasankaupunki.
6. Rödbergen	Punavuoret.	13. Fjälldal	Tunturi.
7. Ulrikasborg	Ullanlinna.	14. Tölö	Töölö.

saa Hallitus, joka katsoo esitetyn ehdotuksen tulevan melkoisesti huojentamaan sekä vaalitoimitusten suorittamista että tekemään yleisölle entistä enemmän mahdolliseksi eri paikkoista selonsaamisen, nöyrästi esittää, että Maistraatti ottaisi ehdotuksen suosiollisesti harkittavakseen.

G. Idström.

Bertel Jung.

A. L. von Knorring.

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAHATOIMIKAMARI.*Helsingissä,**tammik. 11 p:nä 1912.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 10.

Lähetteellä viime vuoden joulukuun 12 p:ltä on Rahatoimikamari saanut toimeksi antaa lausunnon Maistraatin kirjelmän johdosta, joka koskee Kaupungin yleisten töiden Hallituksen tekemää ehdotusta eri kaupunginosain maantieteellisiksi nimiksi.

Tämän täyttämiseksi saa Rahatoimikamari, palauttaen lähetekirjat, esittää että, kuten asiata lopullisesti Rahatoimikamarissa käsiteltäessä pidetystä pöytäkirjasta ja sen tähän liitetystä otteesta käy ilmi, mielipiteet ovat olleet eriäviä ehdotetun toimenpiteen tarpeellisuudesta. Kamarin jäsenten enemmistö on kuitenkin katsonut epäilemättä olevan toivottavaa että Helsingissä, kuten useissa ulkomaan kaupungeissa, eri kaupunginosat saisivat alueitaan kuvaavat nimet. Tästä koituisi yleisölle etuja ei ainoastaan valtiollisissa ja kunnallisissa vaaleissa, vaan myöskin jokapäiväisessä elämässä. Tosin on tunnustettava että aijotut edut ainoastaan siinä tapauksessa täydelleen toteutuvat että asianomaisille kaupunginosille voidaan vahvistaa kuvaavat nimitykset.

Tässä kohden on Rahatoimikamari katsonut että nimet Kruununhaka (1:nen kaupunginosa), Kluuvi (2:nen kaupunginosa), Punavuoret (6:s kaupunginosa), Katajanokka (8:s kaupunginosa), Kaivopuisto (9:s kaupunginosa), Söörnäsi (10:s kaupunginosa), Kallio (11:s kaupunginosa), Tunturi (13:s kaupunginosa), Töölö (14:s kaupunginosa), ovat varsin sopivat ja on myöskin tahtonut, kun sopivampia nimiä ei ole voitu ehdottaa, puoltaa ehdotuksia Satama (3:s kaupunginosa), Kamppi (4:s kaupunginosa) ja Ullanlinna (7:s kaupunginosa). Sitävastoin ei Kamari ole voinut yhtyä Hallituksen ehdotukseen viidennen ja kahdennentoista kaupunginosan nimittämisestä Uudeksikaupungiksi ja Vaasankaupungiksi. Puoli vuosisataa sitten käytännössä ollut nimi Uusikaupunki ei alunpitäen vastannut sitä aluetta, joka muodostaa viidennen kaupunginosan, mikä osa pikemmin käsitti n. s. Uudenmaan esikaupungin. Nykyään ovat kuitenkin nämä nimet joutuneet täydelleen unhotukseen ja olojen kehitys ei vastaa niiden uudestaan käytäntöön ottamista. Näihin asianhaaroihin katsoen on viidennelle kaupunginosalle esitetty kaksi nimiehdotusta, nimittäin Kolmikulma ja Bulevardi, joista Kamari puolestaan on voinut hyväksyä viimeainitun. Mitä taas tulee Vaasankaupunki-nimeen on Kamari yksimielisesti ollut sitä mieltä, että se, joka ei millään tavalla kuvaa kaupunginosaa, olisi vaihdettava Harju-nimeksi, mikä alue käsitti suurimman ja aikaisimmin rakennetun osan tätä kaupunginosaa.

Rahatoimikamari saa sentähden nöyrästi esittää, että Kaupunginvaltuusto Maistraattiin annettavassa lausunnossa puoltaisi Rahatoimikamarin ehdottamia nimityksiä kyseenalaisille kaupunginosille.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Ote Helsingin kaupungin Rahatoimikamarin kokouksessa tammikuun 11 p:nä 1912 pidetystä pöytäkirjasta.

35 §.

Esiteltiin lisätoimenpidettä varten tämän tammikuun 4 p:nä pöytäkirjan 25 §:n kohdalla viimeksi käsitelty, mutta siinä mainitusta syystä tähän saakka lykätty asia, jossa Kaupunginvaltuusto lähetteellään viime vuoden joulukuun 12 p:ltä oli pyytänyt Rahatoimikamarin lausuntoa Kaupungin yleisten töiden Hallituksen Maistraattiin jättämän ehdotuksen johdosta eri kaupunginosain maantieteellisiksi nimiksi.

Keskustelun aikana lausui Kamarin jäsen herra Almqvist epäilyksen kyseenalaisen toimenpiteen soveliaisuudesta eikä katsonut voivansa sitä puoltaa, varsinkaan kun hänen mielestään täysin sopivia nimiä eri kaupunginosille ei oltu voitu ehdottaa, kun taas Kamarin muut jäsenet olivat sitä mieltä, että muutos tässä kohden oli tarpeenvaatima ja hyväksyttiin äänestyksen toimitettua viime mainittu käsitys. Tämän jälkeen tarkastettaessa ehdotettuja nimityksiä yhtyi Rahatoimikamari Hallituksen ehdotukseen muuten paitsi 3:nteen, 5:nteen ja 12:nteen kaupunginosaan nähden, joiden nimien ei katsottu vastaavan tarkoitustaan. Yksimielisesti hyväksyttiin 12:nnen kaupunginosan nimeksi Harju, kun taas kolmannelle ja viidennelle kaupunginosalle ehdotettiin erilaisia nimityksiä, kun näet herrat Almqvist ja Hertzberg katsoivat että kolmannen kaupunginosan Satama-nimitys olisi vaihdettava Esplanadiksi, jonka jälkeen äänestettäessä Satama-nimi hyväksyttiin neljällä äänellä kahta vastaan. Uusi-kaupunki-nimen sijaan ehdottivat herrat Gripenberg ja Nyberg Kolmikulma-nimeä sekä Kamarin muut jäsenet Bulevardi-nimeä. Äänestäessä tuli viime mainittu ehdotus samoin neljällä äänellä kahta vastaan Kamarin päätökseksi. Tämän mukaan päätti Rahatoimikamari lähettää Kaupunginvaltuustolle sen sisältöisen kirjelmän, minkä kirjekonseptikirjan kirje N:o 10 osoittaa.

In fidem:
Werner Becker.

*Valiokunnanmietintö kysymyksestä, joka koskee
Kaupungin myötävaikutusta tšekäläisten soittokuntain
ja erinäisten teatterien voimassa pitämiseksi.*

Viimeksi kuluneen joulukuun 30 päivänä Kaupunginvaltuustossa esitellyssä mietinnössään kaupungin tämänvuotisesta meno- ja tulosäännöstä lausui Kulunkiarviovaliokunta muun muassa seuraavasti:

„Rahatoimikamari on kulunkiarvioehdotukseensa merkinnyt täällä toimiville teattereille ja soittokunnille samat määrärahat, mitkä niillä on kuluvana vuonna, paitsi että Suomalaisen teatterin kannatusapu on anomuksen johdosta korotettu 5,000 markasta samaan määrään, minkä kaupunki viime kulunkiarvion käsittelyssä myönsi Ruotsalaiselle teatterille, eli 8,000 markkaan. Sittenkun nyttemmin kuitenkin on tullut tietoon, että maamme hallitus ensintulevan vuoden menoarvioehdotusta laatiesaan on päättänyt poistaa erinäiset sivistystarkoituksiin tätä ennen myönnetty määrärahat ja näiden joukossa myös mainituille teattereille ja soittokunnille aikaisemmin maksetut kannatusavut, on Kaupunginvaltuustolle saapunut eri tahoilta anomuksia, jotka osin ovat tarkoittaneet näille yrityksille myönnettyjen avustusten korottamista, osin ylipäättään näiden yritysten sulkemista Valtuuston huomioon. Kun valiokunnan, johon kaikki nämä anomukset on lähetetty asianmukaisesti valmisteltaviksi, on ollut määrättävä kantansa niihin nähden, on valiokunta havainnut osin, ettei valiokunta eikä Kaupunginvaltuustokaan voi muutenkin laajan ja aikaa kysyvän kulunkiarvion käsittelyn yhteydessä panna tarpeellista huomiota esillä oleviin, todennäköisesti veraten pulmallisiin kysymyksiin, osin että täsmällisiä ehdotuksia, ainakaan mikäli Filharmonisen soittokunnan vastaista olemassaoloa koskee, ei vielä näy tehdyn. Tähän nähden on valiokunta ollut sitä mieltä, että kysymys sanotun soittokunnan sekä Helsingin Torvisoittokunnan avustamisesta koko laajuudessaan, samoin kuin myös kysymykset teatteriyritysten avustamisesta, mikäli aikaisempain määrärahojen korottamista koskee, olisi sovelias lykätä erityisen valiokunnan käsiteltäviksi. Näin ollen ei menosääntöön nyt merkittäisi ensinkään määrärahoja soittokunnille eikä korotettuja määrärahoja teattereille, mutta sen sijaan Kaupunginvaltuusto lisäämällä käyttövarojansa jollakin pyöreällä summalla varaisi itselleen mahdollisuuden, sittenkun asia on mainitussa järjestyksessä selvitetty, tukea puheenalaisia sivistysyrityksiä tarpeelliseksi katsotuilla avustuksilla. Samalla kun valiokunta on viidennentoista pääluokan kohdalla tekevä viimeksi mainittua käyttövarain lisäämistä tarkoittavan ehdotuksensa, esittää

valiokunta niinmuodoin tässä että kysymykset Filharmonisen soittokunnan ja Helsingin Torvisoittokunnan avustamisesta kokonaisuudessaan sekä kysymykset teatterien avustamisesta, mikäli määrärahan korottamista koskee, annettaisiin erityisen valiokunnan tarkemmin valmisteltaviksi; sekä ettei soittokunnille toistaiseksi merkittäisi ensinkään määrärahoja menosääntöön.“

Tähän myöntyen antoi Kaupunginvaltuusto edellä mainitussa kokouksessaan allekirjoittaneiden toimeksi laatia mietinnön asiasta.

Helsingin Filharmonisen soittokunnan perustamisella vuonna 1882 otettiin tärkeä askel pääkaupungin musiikkielämän harrastusten vakauttamiseksi, jotka harrastukset eivät nyttemmin enää olisi tyydytettävissä vakinaisen, hyvin kokoonpannun soittokunnan avulla. Tuollainen soittokunta on välttämätön niiden kasvamisestaan kasvavien vaatimusten täyttämiseksi, joita kehitys asettaa sivistyneelle yhteiskunnalle. Jos mahdollisuus tällaisen musiikkielämän elimen voimassapitämiseen nyt lakkaisi, olisi sitäkin ilmeisemmin tuleva näkyviin, että hyvä, arvokkaita sävelteoksia tulkitsemaan kykenevä soittokunta jo on niitä tarpeita, joiden täyttämisestä Helsingin kaupungissa täytyy olla huolehdittu.

Vaikka tunnustetaankin orkesterikysymyksen suuri sivistyksellinen merkitys, on ne toimenpiteet, joihin sen ratkaisemiseksi mahdollisesti ryhdytään, tarkoin punnittava ja niin järjestettävä, että ne taloudelliset vaikeudet, jotka tähän asti miltei herkeämättä ovat häiritsevästi estäneet soittokunnan toimentuloehtojes pysyväästä vakauttamista, tulevat poistetuiksi ja soittokunta asetetaan sille kannalle, että sattumat eivät voi siihen häiritsevästi vaikuttaa sekä ettei tähän asti usein uusiintunut vetoaminen yksityiseen uhraavaisuuteen enää käy tarpeelliseksi.

Lähtökohdan siihen suuntaan käyville ehdotuksille tarjoo sen seikan tutkiminen, missä määrin soittokunnan oma toiminta voi osaltaan auttaa kustannusten suorittamista ja missä määrin avustusta muulta taholta on tarpeen. Valiokunta on sen tähden tutkinut Filharmonisen seuran tilejä ja neuvotellut soittokunnan johtajan, professori Robert Kajanuksen kanssa, saaden häneltä täydellisen kulunkiarvion, jonka johdolla seuraavat numerotiedot on yhdistelty.

Olettaen soittokunnan toimintavuoden samoinkuin tähänkin asti käsittävän 8 kuukautta (loka—toukokuun) ja johtajan vuosipalkan, joka on ollut 12,000 markkaa, jakautuvan tasan samalle ajalle, menee 50-jäsenisen soittokunnan kuukausipalkkoihin 13,690 markkaa, johon määrään tulevat lisäksi varainhoitajan, kanslistin, kirjastonhoitajan ja vahtimestarin palkkiot 335 markkaa, eli kaikkiaan 14,025 markkaa kuukaudessa. Palkkain lisäksi on soittokunnalla menoja *konserttikustannuksista*, jommoisia ovat solistien palkkiot, huoneiston vuokra, palvelijasto, ylimääräiset apulaiset y. m., tarpeellisen harjoitushuoneiston, orkesterikoulun, kirjaston ja kanslian

vuokrasta, ilmoituksista, nuottikirjaston laajentamisesta, sekalaisista kustannuksista, joihin kuuluvat polttopuut, valaistus, soittokoneiden ja nuottien kuljetus, matkakulut y. m. s. Lisäksi tuottaa *orkesterikoulun* voimassapito orkesterihankkeelle kustannuksia. Tähänastisen kokemuksen nojalla saadaan 50-miehiselle soittokunnalle 8 kuukauden ajalta seuraava menosääntö:

Palkkoja: 8 × 14,025 markkaa	Smk	112,200: —
Konserttikustannuksia	Smk	21,630: —
Vuokria (vuotenaan)	„	4,180: —
Ilmoituksia	„	2,600: —
Nuottikirjasto (uudet nuotit)	„	2,000: —
Kustannuksia.	„	4,005: —
Orkesterikoulu	„	7,365: —
		41,780: —
	Yhteensä Smk	153,980: —

Saman laskuperusteen mukaan olisivat kustannukset soittajain palkkaamisesta 12 kuukauden aikana:

Palkkoja: 12 × 13,525 markkaa	Smk	162,300: —
Muita kustannuksia	„	43,700: —
		Smk 206,000: —

Harkitessaan kysymystä, kävisikö näitä menoja supistaminen, on valiokunta ollut yksimielinen siitä, että säästämistä ei käy yrittäminen soittajain lukua vähentämällä ilman että samalla ne soitannolliset vaatimukset, joita soittokunnan on täytettävä, joutuisivat tuntuvasti kärsimään. Ei myöskään näy olevan toiveita siitä, että sanottavammin kävisi supistaminen muita yleisiä menoeriä, lukuunottamatta orkesterikoulun aiheuttamia, jotka saanee kokonaan poistaa. On lausuttu se käsitys ja professori Kajanuskin on myöntänyt, että orkesteriyrityksen kustantaman erityisen koulun voimassapito ei nyttemmin ole välttämättömän tarpeellinen, koska soittokuntaan on saatavissa uusia voimia tuollaisen koulun avuttakin. Sen nojalla mitä tässä on lausuttu, näyttää täysikelpoisen sinfoniasoittokunnan menosääntö olevan laskettava noin 145,000 markaksi, jos soitantovuosi käsittää 8 kuukautta, mutta lähes 200,000 markaksi, jos vaaditaan vuoden umpeen käytettävänä olevaa soittokuntaa.

Mitä Filharmonisen soittokunnan tuloihin tulee, niin osottavat käytettävissä olleet tiedot, etteivät tulot läheskään riitä menoihin, vaan että huomattavaa vajausta on vuosittain ollut olemassa. Soitantovuonna 1910–1911 nousivat soittokunnan tulot seuraaviin määriin:

Sinfoniakonsertit	Smk	11,933: 50
Helppotajuiset konsertit	”	11,770: —
Kansankonsertit	”	4,702: 50
Kansansinfoniakonsertit	”	3,232: 50
Ylimääräiset konsertit	”	4,214: —
Köörikonsertit	”	3,424: —
Soitanto teattereissa	”	1,300: —
Oopperanäytännöt	”	18,600: —
	Smk	59,176: 50

Olettaen että näitä tuloja ei kävisi mainittavasti kartuttaminen osottavat laskelmat niinmuodoin sen tuloksen, että puheenalainen orkesteriyrittäjä vaatisi avustusta umpiluvuin 85,000 markkaa soitantovuoden ollessa 8-kuukautinen. Jos soittokunta toimisi vuoden umpeen, nousisivat tietysti tulotkin jonkun verran, mutta luultavasti eivät kuitenkaan suhteellisesti menoihin, joten siis yli 100,000 markan kannatusapu kävisi tarpeelliseksi.

Kun menoja valiokunnan mielestä tuskin käy sanottavasti supistaminen, täytyy edullisempi kulunkiarvio rakentaa sen oletuksen varaan, että tuloja käy lisääminen. On tosin myönnettävä, että sopivien konserttihuoneistojen puute sangen paljon vähentää mahdollisuuksia tulojen lisäämiseen ja siten tuntuvasti vaikuttaa soittokunnan talouteen. Mutta nykyoloissakaan ei näytä mahdottomalta saavuttaa edullisempia tuloksia, jos soittokunta lujan johdon alaisena tarmokkaasti pyrkii saavuttamaan yleisön täyttä myötätuntoa. Voipi tosin olla niin, että soittokunnan tukala asema ja riippuvaisuus epävarmoista avustuksista on vaikuttanut tympäisevästi, mutta toiselta puolen ei saa sivuuttaa sitäkään seikkaa, että konserttien antamisessa on vuosikautia noudatettu entisiä muotoja, silloinkin kun ilmeistä taantumusta on ollut todettavissa. Todennäköiseltä sen vuoksi tuntuu, että täysikelpoinen soittokunta tarmokkaan ohjauksen ja lujan taloudellisen johdon alaisena voisi saavuttaa liikekannalta katsoen parempia tuloksia kuin mitä nykyään on laita. Valiokunta sentähden rohkenee jonkunlaisella luottamuksella lausua, että menojen ja tulojen välinen ero on päämäärästään tietoisella ja taitavalla hoidolla vähitellen supistettavissa ja ettei sitä missään tapauksessa tarvitse edellyttää 75,000 markkaa suuremmaksi, mutta todennäköisesti vähemmäksi.

Helsingin Torvisoittokuntaan nähden, jolle niinkään on pyydetty avustusta kaupungilta, on valiokunta mainitun yrityksen johtajalta, kapellimestari A. Apostolilta saanut seuraavia tietoja:

Soittokuntaan, joka perustettiin vuonna 1902 ja johon silloin otettiin soittajia hajoitettujen suomalaisten pataljoonain soittokunnista, kuuluu nykyään 39 miestä,

joista jotkut käy vaihtaminen pienenlaiseen, julkisissa ja yksityisissä tiloissa sekä teattereissa esiintyvään jouhiorkesteriin. Soittokunta on palkattu koko vuodeksi ja suorittaa kesäkuukausina ulkoilmasoitantoa.

Tämän yrityksen menot nousivat vuonna 1911 noin 90,000 markkaan. Tuloja oli noin 56,000 markkaa, joten siis vajeasta syntyi noin 34,000 markkaa. Avustusta on saatu valtiolta 8,800 markkaa ja kaupungilta 20,000 markkaa. Vajauksen ovat yksityishenkilöt täyttäneet.

Tässä edellä asian valaisemiseksi annetuista tiedoista näkyy, että puheenalaisten kahden yrityksen turvaamiseksi tarvittava rahamäärä kaikkiaan nousisi huomattavaan summaan, jota ei kävisi arvelematta paneminen kaupungin menoarvioon. Ennen sen suuntaisen ehdotuksen tekemistä on sentähden kysymys näiden soittokuntain vastaisesta asemasta selvitettävä.

Siihen liittyen mitä tässä edellä jo on lausuttu Filharmonisen soittokunnan tehtävästä ja merkityksestä, saa valiokunta käsityksensä mainita, että kunnan taholta on ehdottomasti ryhdyttävä toimenpiteisiin sellaisen soittokunnan olemassaolon turvaamiseksi, joka täyttää ne pääasialliset tehtävät, mitkä Filharmoninen soittokunta on toimintaohjelmaansa ottanut. Valiokunta on niinkään sitä mieltä, että tämän soittokunnan jäsenlukua ei ole taloudellisista syistä mainittavasti vähennettävä. Siihen suuntaan käyvä supistus vähentäisi soittokunnan toimintakykyä ja vaikuttaisi sen kautta myös lamauttavasti siihen rientoon, jota soittokunnan tulee edistää. Jos keran pääkaupungin soitannollinen elämä on kehittynyt sille asteelle, että ilman hyvää orkesterimusiikkia ei tulla toimeen, on myös katsottava, että soittokunta kykenee sävelteknilliseltä kannalta tyydyttävästi esittämään ne sävelteokset, joita sen on tulkittava.

Tuntuvasti toisenlaisessa suhteessa soitannollisen elämän vaatimuksiin on Helsingin Torvisoittokunta. Sen esitykset eivät ole samanasteisia kuin Filharmonisen soittokunnan. Mutta toiselta puolen on tunnustettava, että soittokunta täyttää tehtävänsä helpotajuisen soitannon alalla, mikä seikka kunnan taholta on tunnustettukin useana vuonna myöntämällä määrärahoja soittokunnan kannattamiseksi.

Näillä lausunnoillaan on valiokunta tahtonut osottaa, että asiaa on edelleen käsiteltävä sillä pohjalla, että puheenalaisten soittokuntain olemassaolo on kunnan etujen vaatima ja että kunnalla on aihetta ryhtyä asiaan soittokuntain olemassaolon turvaamiseksi.

Yksinkertaisinta olisi, että kaupunki tarpeellisella rahamäärällä avustaisi näitä soittokuntia, jotka muuten saisivat edelleen pysyä yksityisinä yrityksinä. Mutta kunnatän kysymys niiden häiriintymättömästä edelleen olemisesta ei olisi lopullisesti järjestetty ja kaupunki näin menetellen antautuisi sitoumukseen, jonka täyttämiseen

kunnan taholta ei voitaisi mainittavasti vaikuttaa, on valiokunta arvellut nykyisen asiointilan vaativan perinpohjaisempia toimenpiteitä ja asian ratkaisemista siihen suuntaan, että kaupunki määrättyjen rajain sisällä ottaa orkesteriasian hoitoonsa. Ainoastaan näin menetellen on tarpeellinen olojen vakautuminen saavutettavissa tällä alalla ja toiveita olemassa soittokuntain voimassapidon tuottaman taloudellisen rasituksen vähenemisestä.

Niissä keskusteluissa, jotka ovat saattaneet valiokunnan tähän käsitykseen, on etusijassa pohdittu kysymystä, olisiko taloudellista säästöä aikaansaataavissa sillä keinoin, että molemmat soittokunnat yhdistettäisiin yhdeksi liikkeeksi. Sitä varten laaditun ehdotuksen mukaan kävisi soittajain kokonaisluvun ehken supistaminen vähemmäksi Filharmonisen soittokunnan ja Helsingin Torvisoittokunnan jäsenten kokonaislukua näiden työskennellessä toisistaan erillään, koska osan soittajista kävisi tarpeen mukaan siirtäminen toisesta ryhmästä toiseen. Luonnollista on niinkään, että näin ollen Helsingin Torvisoittokunnan järjestämän jousiorkesterin kävisi lakkauttaminen. Siten palkkausmenot vähenisivät, jota paitsi säästöjä ehkä saataisiin syntymään muissakin erissä koko yrityksen ollessa yhtenäisessä johdossa.

Tähän ehdotukseen on huomautettu, että soittokuntain ollessa ahkerassa käytännössä syntyisi haittoja mainitusta soittajain jakamisesta, jota paitsi taiteellinen puoli kärsisi, jos soittokunnat eivät saisi vapaasti ja toisistaan riippumatta käyttää toiminnalleen tarpeellisia voimia. Syytä olisi niinkään varoa sisäisiä hankauksia syntyvän, joten rauhallinen työ häiriytyisi.

Omalta osaltaan valiokunta pitää tässä mainittuja soittokuntain yhdistämisestä johtuvia hankaluuksia ratkaisevina, erittäinkin siihen nähden että taiteellinen puoli joutuisi kärsimään. Valiokunta on sentähden yhtynyt siihen käsitykseen että ryhdyttäessä niihin toimenpiteisiin, joita tässä on lähinnä edellytetty, konserttisoittokunta on järjestettävä torvisoittokunnasta erilliseksi yritykseksi.

Kun toistaiseksi ei liene toiveita valtioavun saamisesta tämän, pääkaupungin ja koko maamme soitannollista elämää keskittävän soittokunnan voimassapitoon, seuraa tästä että kunnan annettavan avustuksen määrää on tuntuvasti korotettava. Mahdottomalta nimittäin näyttää, että yksityinen uhraavaisuus voisi tässä esiintyä auttajana, jota paitsi sitä tietä ei saavutettaisi yritykselle välttämätöntä turvallista ja vakavaa pohjaa. Mutta jos kunta antaa tarpeellisen avustuksen ja siten takaa yrityksen, niin näyttää asianmukaiselta, että astutaan täysi askel ja että Filharmoninen soittokunta järjestetään uudestaan niin, että se lakkaa olemasta yksityinen yritys ja siirtyy kaupungin hoitoon jotta kaupunki jollakin elimellään voi pitää silmällä ja johtaa soittokunnan toimintaa, hoitaa sen taloutta ja siten myös edistää soittokunnan työn taloudellisen tuloksen paranemista.

Jos nämä näkökohdat saavat osakseen huomiota, on valiokunnan mielestä kaikki täytäntöönpanotoimet annettava Kaupunginvaltuuston valitseman vakinaisen, laajalla toimivallalla varustetun musiikkilautakunnan huoleksi. Tällä lautakunnalla, johon valiokunnan mielestä tulisi kuulua viisi varsinaista ja kaksi varajäsentä, olisi toimena

asettaa tarpeellinen vakinainen soittokunnan johtaja sekä soitannollisen elämän virkeyttämiseksi ja sen tarpeiden täyttämiseksi tehdä sopimuksia vierailevain johtajain kanssa:

yksissä neuvoin vakinaisen johtajan kanssa asettaa tarpeellinen määrä soittajia sekä määrätä heidän palkkansa ja ehtonsa ynnä ottaa tarvittavat solistit;

ottaa tarpeellinen kansliahenkilökunta ja palvelijasto;

määrätä soittokunnan toimintaohjelma, sekä vahvistaa sen johtajalle ja jäsenille tarpeelliset johtosäännöt;

hoitaa yrityksen taloutta ja järjestää sen sisäiset asiat;

ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin soittokunnan käyttämiseksi soitannollisen elämän vaatimusten mukaisesti ja kunnan eduksi.

Tämä viimeinen kohta sisältää kehotuksen osin pyrkimään soitannollista elämää kohottamaan, osin taas saavuttamaan parempia taloudellisia tuloksia käytännöllisiin toimenpiteisiin ryhtymällä. Tämä voi ja sen pitää tapahtua voimaperäisellä työllä, jota varten osittain uusia muotoja on valittava. Harkittavaksi näyttää myös olevan otettava kysymys, eikö oopperanäytäntöjä, joita yleisö on viime vuosina hartaasti kannattanut, kävisi taloudellisesti edullisella tavalla yhdistäminen orkesterirytyksen tehtäviin, sekä soiton suorittamista teattereissa yleensä ottaminen soittokunnan tehtäväksi.

Näitä asioita harkitessaan valiokunta ei ole voinut olla toteamatta, että sopivien suurempien konserttihuoneistojen puute on vaikuttanut ja tietysti vastedeskin vaikuttaa haitallisesti orkesterirytyksen talouteen. On luultava että, jos tässä kohden tarkoituksenmukaiset olot saataisiin aikaan, tämä seikka voimakkaasti edistäisi sekä soitannollista elämää että sen vastaisen kehityksen taloudellisia edellytyksiä. Tällä viittauksella on valiokunta, jonka asiana ei ole likemmältä kajota tähän kysymykseen, ainoastaan tahtonut huomauttaa vieläkin yhdestä vastaisen musiikkilautakunnan seikka-peräistä käsittelyä kaipaavasta seikasta jotta lautakunta vähitellen kokoisi tilastotietoja konserttipalatsikysymyksen ratkaisun pohjaksi.

Helsingin Torvisoittokunta on, niinkuin edellä esitetyistä numerotiedoista näkyy, taloudellisessa suhteessa saavuttanut verraten edullisen aseman, joka ei kaipaa juurta-jaksaista valmistelua. Päin vastoin näyttää tarkoituksenmukaisemmalta, että tämä yritys, joka tarmokkaasti johdettuna on noudattanut yksinomaan käytännöllistä suuntaa, toistaiseksi pysytetään yksityisenä liikkeenä, jonka helposti käy sovit-taminen kulloinkin vaihtelevan tarpeen vaatimusten mukaan. Valiokunta on sen-tähden sitä mieltä, että kaupungin toimenpiteet Helsingin Torvisoittokunnan olemassa-olon turvaamiseksi nykyään käy rajoittaminen siihen, että luvataan määrätty raha-apu vastaisen musiikkilautakunnan tarkemmin määrättävillä ehdoilla, kuitenkin siten että tämä avustus nimenomaan tarkoittaa ainoastaan itse torvisoittokuntaa, mutta ei sen yhteydessä nykyään olevaa jouhiorkesteria.

Siinä tapauksessa että päätetään orkesteriasia ratkaista tässä puollettuun suuntaan, on tietenkin ryhdyttävä lähempiin keskusteluihin niiden henkilöiden kanssa, joilla on oikeus käyttää puhevaltaa Osakeyhtiö Helsingin Filharmonisen soittokunnan puolesta. Jos yhtiön taholta näissä keskusteluissa vaaditaan orkesteriyhtiön edelleen pysyttämistä osakeyhtiön omana, ei kunnalla näy olevan syytä käydä sitä estämään, mutta ei myöskään luvata yhtiölle avustusta, ellei voida esittää sellaisia takeita soittokunnan olemassaolon ja tyydyttävän toiminnan turvaamisesta, että orkesteriasian voi katsoa tulleen ratkaistuksi kunnan oikeutettujen vaatimusten mukaisesti.

Jos taas keskusteluista on tuloksena, että kaupunki ottaa soittokunnan haltuunsa, kulunee joku aika, ennenkuin kaikki tämän yhteydessä olevat yksityisseikat saadaan tyydyttävästi järjestetyiksi. Tuona aikana soittokunta tuskin voi tulla toimeen rahalliset avustuksetta, minkätähden käynee tarpeelliseksi kaupungin antaa kohtuullinen rahamäärä soittajain palkkauksen turvaamiseksi. Sitä vastoin valiokunnan mielestä ei ole aihetta ehdottaa minkäänlaista muuta määrärahaa. Niinikään näyttää olevan määrättävä, että kaupunki ottaessaan soittokunnan haltuunsa sitoutuu ainoastaan sen vastaiseen voimassapitoon, mutta ei missään kohdin orkesteriyhtiön saamamiesten hyväksi.

Paitsi soittokuntain avustusanomuksia on Kaupunginvaltuustolle annettu kolme eri anomusta, joissa pyydetään avustusta tšekäläisille teatteriyhtiöille. Avustuksia ovat anoneet Ruotsalaisen teatterin kannatusyhdistys sanotulle teatterille ja Folkteatterille yhteisesti 14,000 markkaa aikaisempain määrärahaan lisäksi, joita on myönnetty 8,000 markkaa Ruotsalaiselle teatterille ja 3,000 markkaa Folkteatterille, Aktiebolaget Folkteatern, joka erikseen on anonut 9,000 markan määrärahaa tälle teatterille sekä Kansan Näyttämö Osakeyhtiö, joka on pyytänyt 10,000 markan määrärahaa. Edellä mainitun kannatusyhdistyksen anoma lisäavustus on myös tarkoittanut Folkteatteria, syystä että mainittu teatteri ja Ruotsalainen teatteri on aijottu yhdistää toisiinsa, mutta sitä paitsi on, niinkuin näkyy, Folkteatern omasta puolestaankin tehnyt anomuksen.

Ruotsalaisen teatterin kannatusyhdistys saa nykyään valtioapua 31,500 markkaa, jonka määrän lisäksi on edellytetty saatavan vuotuinen 8,500 markan lisämääräraha Senaatin jo pari vuotta takaperin tekemän esityksen nojalla, vaikkei viimeksi mainittua määrää vielä kuitenkaan ole maksettu. Hakemuskirjain oheellinen voitto- ja tappiolaskelma näytäntövuodelta 1910—1911 osottaa sanotun vuoden tuottaneen tappiota Smk 15,681: 13, johon määrään tulee lisäksi poiskirjoituksia Smk 7,049: 40. Kaikkiaan on mainitun vuoden vajoaus niinmuodoin Smk 22,730: 53.

Aktiebolaget Folkteatern on saanut vuotuista valtioapua 10,000—12,000 markkaa; näytäntövuonna 1910—1911 oli valtioapu 10,000 markkaa. Kaupunginvaltuusto myönsi yritykselle sanotuksi vuodeksi 3,000 markan kannatusavun, joten Folkteatteri sinä

vuonna sai apurahoja kaikkiaan 13,000 markkaa. Hakemuskirjain oheellinen tulo- ja menolaskelma osottaa vajausta Smk 19,663:13. Yrityksen turvaamiseksi on anottu 15,000 markan valtioapua, mutta suotuisaa tulosta tästä ei ole odotettavana.

Kansan Näyttämö Osakeyhtiö on eduskunnan päätöksen mukaisesti saanut 20,000 markan valtioavun vuosina 1908—1911, mutta lähiaikoina ei liene odotettavana kannatusavun jatkumista.

Kun kaksi ensiksi mainittua yritystä nykyään saa kaupungilta määrärahoja yhteensä 11,000 markkaa, nousisi, siinä tapauksessa että anotut avustukset lisäksi myönnettäisiin, kaupungin niille suorittama kannatusapu 25,000 markkaan. *Kansan Näyttämö* ei ole aikaisemmin saanut kunnalta apurahaa, joten nyt tehty anomus asettaa kunnalle uuden vaatimuksen.

Näitä asioita harkitessaan valiokunta ei ole voinut olla ottamatta huomioon hyvien teatterinäytäntöjen merkitystä, sillä ovathan ne kieltämättä omansa vaikuttamaan sivistävästi. Epämättömältä niinkään näyttää, että jalostavat hovit vaikuttavat edullisesti laajoihin piireihin. Tätä vaikutusta käy eritoten odottaminen tässä puheena olevilta laitoksilta, jotka osin kokonaan, osin sangen laajassa mitassa ovat järjestäneet toimintaohjelmansa silmälläpitäen syvien rivien näyttämötaiteellisten tarpeiden tyydyttämistä. Kunnalliselta näkökannalta ei valiokunnan mielestä ole mitään väittämistä siihen että kunta kannattaa tämänlaatuisia yrityksiä.

Mutta toiselta puolen ei näiden tarkoitusten aiheuttama, kasvamistaan kasvava menoera voi olla herättämättä arveluja. Esitettyjen vaatimusten rajaton täyttäminen voi viedä taloudellisiin seurauksiin, jotka mahdollisesti pakottavat jakamaan käytettävänä olevat rahamäärät niin moneen osaan, että eri yritysten kannatusapuja täytyy supistaa. Valiokunta on sentähden sitä mieltä, että ne lisämäärärahat, mitkä ruotsalaisille teattereille nyt mahdollisesti annetaan, on nimenomaan myönnettävä ainoastaan täksi kerraksi tarkoitettuina tilapäisinä avustuksina, niin että myönnettyt rahamäärät eivät esiinny lisäyksinä tähänastisiin kutakuinkin säännöllisesti myönnettyihin ja menoarvioon merkittyihin avustusmääriin.

Mitä avustusmääräin suuruuteen tulee, on valiokunta ollut sitä mieltä, että Ruotsalaiselle teatterille olisi myönnettävä 5,000 markkaa ja Folkteatterille 9,000 markkaa, jommainen jako ei näy estävän sitä että, jos yritykset yhdistetään, yhteinen johto saa nämä rahamäärät käytettäväkseen.

Mitä sitten *Kansan Näyttämö Osakeyhtiön* anomukseen tulee, niin on valiokunta edellä lausutun johdosta periaatteellisesti ollut sillä kannalla, että Kaupunginvaltuuston olisi otettava tämäkin anomus huomioon. Mutta kun valiokunta kuitenkin on saanut tietää, että puheenalainen yritys nykyään on kokonaan vaila taiteellista johtoa, sekä annetut laskelmat osottavat, ettei nyt anottu määrä läheskään riittäisi yrityksen turvaamiseen, on valiokunta katsonut, ettei puheenalaiseen anomukseen toistaiseksi olisi myönnettävä.

Valiokunnan on edelleen lausuttava mielensä Helsingin Soitannollisen yhdistyksen toimikunnan valiokunnalle lähettämän näin kuuluvan kirjelmän johdosta:

„Siltä varalta että valiokunta Kaupunginvaltuustolle puoltaa Filharmonisen soittokunnan ottamista kaupungin haltuun, mutta sitä vastoin ei katso olevan syytä ehdottaa, että kunta ottaisi orkesteriyrityksen yhteydessä tähän asti toimineen orkesterikoulun raha-asiat huolekseen, saa Helsingin Soitannollisen yhdistyksen toimikunta, edellyttäen mainitun orkesterikoulun siinä tapakusessa lakkaavan, täten tarjoutua Helsingin Musiikkiopistossa tarpeen mukaan pitämään torjona sellaistenkin orkesterisoittimien opetusta, joita tähän asti ei ole kuulunut Musiikkiopiston oppiaineisiin, siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto tällaisen opetussuunnitelman laajennuksen johdosta Helsingin Soitannolliselle yhdistykselle takaa saman raha-avun, minkä orkesterikoulu tähän asti — kaupungilta tahi valtiolta — on saanut, tämän tietoenkin sillä edellytyksellä että tarpeellisia opettajavoimia käy kohtuullisilla ehdoilla saaminen Filharmonisen soittokunnan voimassapysymisen johdosta ja että Musiikkiopistoon täten mahdollisesti tulevat oppilaat sekä oikeuksiin että velvollisuuksiin nähden asetetaan opiston muiden oppilaiden vertaisiksi.“

Valiokunta ei pidä edellä olevan esityksen tarkempaa pohtimista nykyään tarpeellisenä sekä ehdottaa sentähden, että kirjelmässä esitetty asia lähetettäisiin ehdotettuun musiikkilautakuntaan valmisteltavaksi.

Lopuksi on valiokunnan ilmoitettava, että Kaupunginvaltuustolle on Helsingin Ruotsalaiselta Työväenyhdistykseltä saapunut puheenalaista asiaa koskeva kirjelmä, jossa huomautetaan että, kun kaupungin, ennenkuin se ryhtyy pitämään voimassa taiteellisia laitoksia, olisi kannatettava ja voimassa pidettävä kaupungin koko väestöä ja erittäinkin sen syviä rivejä hyödyttäviä yrityksiä, niinkuin sairaan- ja köyhäinhoidon parantamista, työväenopiston aikaansaamista y. m., Kaupunginvaltuuston tulisi olla edellämainittujen sivistysyritysten avustusanomuksia huomioon ottamatta. Valiokunta puolestaan on sitä mieltä, että Kaupunginvaltuustolla tietoenkin on aihetta ottaa huomioon mainitussa kirjelmässäkin kosketellut vaatimukset, mutta ei ole katsonut siitä seuraavan, että edellä mainittuja sivistystarkoituksia ei olisi sitä paitsi huollettava.

Edellä lausutun nojalla saa valiokunta ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

1:ksi että kaupungin ryhtyminen konsertti-orkesterin voimassapitoon järjestetään sillä pohjalla, että kaupunki ottaa haltuunsa orkesteriyrityksen, jota käytetään kaupungin hyväksi, minkä johdosta

- a) *Osakeyhtiö Helsingin Filharmonisen soittokunnan apurahan anomus evätään, mutta*
- b) *keskusteluihin heti ryhdytään mainitun yhtiön kanssa soittokunnan siirtämisestä kaupungin haltuun; sekä*
- c) *tarpeelliset määrärahat myönnetään soittokunnan jäsenistön palkkauksen turvaamiseksi kunnes siirtäminen on toimitettu, kuitenkin sillä ehdolla että maksuja saa suorittaa ainoastaan asianmukaisesti tarkastamalla orkesteriyhtiön samanaikaisia tuloja ja menoja sekä että tulot on käytettävä ainoastaan juokseviin menoihin;*

2:ksi että siten kokoonpantu sekä sillä toimivallalla varustettu ja niitä tehtäviä täyttävä vakinainen musiikkilautakunta, kuin edellä on tarkemmin mainittu, asetetaan;

3:ksi että ehdotettu musiikkilautakunta saa tehtäväkseen:

- a) *ryhtyä 1:ksi kohdassa mainittuihin keskusteluihin ja päättää niistä mahdollisesti johtuvat sopimukset,*
- b) *aikanaan esittää ehdotuksen lautakunnan johtosäännöksi,*
- c) *sinä tapauksessa että kaupunki ottaa orkesteriyhtiön haltuunsa, antaa tarkemman ehdotuksen siitä, onko soittokunta asetettava 8-kuukautiseksi soitantovuodeksi vaiko koko vuodeksi, sekä sen yhteydessä esittää orkesteriyhtiön tuloja menoarvion;*

4:ksi että Helsingin Torvisoittokunnalle taataan kohtuullinen apuraha, jonka suuruus määrätään musiikkilautakunnan annettua ehdotuksen asiasta;

5:ksi että musiikkilautakunnan toimeksi annetaan tarkemmin selvittää kysymys sopivan konserttihuoneiston rakennuttamisesta ja aikanaan tehdä asiasta ehdotus;

6:ksi että aikaisemmin myönnettyjen rahamääräin lisäksi annetaan avustusta:

- a) *Ruotsalaisen teatterin kannatusyhdistykselle 5,000 markkaa, sekä*
- b) *Aktiebolaget Folkteatern osakeyhtiölle 9,000 markkaa;*

7:ksi että Kansan Näyttämö Osakeyhtiön apurahananomus nykyään evätään; sekä

8:ksi että ylempänä mainittu Helsingin Soitannollisen yhdistyksen toimikunnan esitys lähetetään edellä ehdotettuun musiikkilautakuntaan valmistettavaksi.

Helsingissä, tammikuun 24 päivänä 1912.

Gösta Björkenheim.
Heikki Renvall.

August Ramsay.

Hugo Lindberg.
Ferd. von Wright.

*Mietintö N:o 4, sisältävä selvityksen korttelissa
N:o 44 Vuohi sijaitsevista sairaalatoiteista sekä Val-
tioarkiston tontista.*

Helsingin Rahatoimikamarille

erinäisten Helsingin kaupungissa olevien tonttien ja alueitten omis-
tusoikeutta tutkimaan asetetulta komitealta.

Unionin-, Elisabetin-, Nikolain- ja Rauhankadun välillä sijaitseva laaja alue, missä Yliopiston klinikat ja Valtioarkisto nykyään sijaitsevat, oli vielä viime vuosi-
sadan alkupuolella aivan tasoittamatta ja järjestelemättä sekä käsitti erittäin epäta-
saista maata, jossa vuoroin vaihteli kivikkoa ja alavaa, osittain viljeltyä maata. Ruotsin vallan aikana oli eräitä mainitun alueen osia käytetty kuninkaallisen Linnan-
rakennushallituksen tarpeisiin, mutta sittemmin ne oli palautettu kaupungin käytettä-
viksi. Siihen aikaan kun kaupungin uudestijärjestely toimitettiin ja ennenkuin aluetta
ryhdyttiin käyttämään sairaalatarkoituksiin, oli siinä vuokralle annettuja viljelysmaita
sekä siellä täällä säännöttömän muotoisia talontontteja, joista osa kuului pohjoiseen
ja osa läntiseen kortteliin. Muu osa oli käyttämätöntä joutomaata.

Ehrenströmin johdossa vuonna 1812 laadittuun kaupunginasemakaavaan merkit-
tiin puheenalainen alue kahdeksi Puutarhakadun jatkona olevan kadun erottamaksi
kortteliksi. Eteläpuolisessa ensinmainituista kortteleista olevalle vallitsevalle ylän-
teelle olisi mainitun ehdotuksen mukaan rakennettava jo silloin suunniteltu kreikkalais-
venäläinen tuomiokirkko, mutta tämä asia sai sittemmin raueta, kun päätettiin kirkko
teettää Katajanokalle. Kadunjatkoksen pohjoispuolinen tonttikin (nykyisen Vanhan
kliinillisen laitoksen tontti) varattiin Ehrenströmin vuonna 1817 laatimassa, erinäisiltä
kohdin täydennetyssä kaupunginasemakaavan ehdotuksessa julkisen rakennuksen
paikaksi. Vastamainitun ehdotuksen oheellisessa alamaaisessa memoriaalissa kesäkuun
30 päivästä 1817 Ehrenström huomauttaa, ettei tämä paikka asemansa ja maan
murtoutumisen johdosta ole sopiva jaoittaa yksityisrakennusten tonteiksi, mutta että
alue sitä vastoin erinomaisesti soveltuisi jonkun isomman julkisen rakennuksen, esi-
merkiksi semmoisen rakennusryhmän paikaksi, jossa olisi sairaaloita ja kaupungin
köyhiä varten teetettyjä laitoksia¹⁾. Marraskuun 18 päivänä 1817 tapahtuneessa ala-

¹⁾ Ehrenströmin esitys tässä kohden kuuluu ranskankielisessä alamaaisessa memoriaalissa seuraavasti:
„Le quartier, formé dans sa partie occidentale d'une haute montagne, qui a été coupée vers le

maisessa esittelyssä Keisarillinen Majesteetti hyväksyi ja vahvisti kaupunginasema-kaavaehdotuksen Ehrenströmin esityksen mukaisesti.

Komitea on seuraavassa tarkemmin selvittävä, miten tämä kortteli on joutunut K. Aleksanterin-Yliopiston ja valtiovaraston haltuun.

Vanhan kliinillisen laitoksen tontti.

Yliopistoa muutettaessa Turusta maamme uuteen pääkaupunkiin määrättiin, että lääketieteellistä opetusta varten perustettava kliinillinen laitos oli sijoitettava Yliopiston rakennuksista erillään olevan huoneistoon, johon myös Turun silloinen lapsenpäästölaitos sijoitettaisiin. Tämän johdosta „Aleksanterin-Yliopiston muuttoa toimitamaan asetettu komitea“ kirjelmässä marraskuun 9 päivältä 1827 anoi, että Uudenmaan ja Hämeen läänin Maaherra Yleisten rakennusten intendentin Engelin kanssa neuvoteltuaan valitsisi ja komitealle ehdottaisi Helsingistä jonkun vastaiselle kliinilliselle laitokselle ja lapsenpäästölaitokselle sopivan paikan, jonka ehdottomasti tulisi olla „kuiva ja tuulinen sekä sijaita likellä vettä“. Maaherra, jolle kuitenkin oli ilmoitettu mainittujen laitosten tarvitsevan niin laajaa tonttia, että siksi olisi käytettävä kokonainen kortteli, ehdotti kirjelmässä marraskuun 14 päivältä s. v., käytyään omin silmin katselemassa „tässä kaupungissa vielä käyttämättä olevia tontteja“, seuraavia tontteja: „korttelia N:o 4 Uroshirvi, jonka omistaa kreivi Armfeltin leski ¹⁾, korttelia N:o 9 Vuohi eli sitä edellä mainittua paikkaa, jota rajoittavat Elisabetinkatu pohjoisessa, Puutarhakadun (silloisen Nikolainkadun) jatkos etelässä, Unioninkatu lännessä ja Nikolainkatu (silloinen Senaatinkatu) idässä; korttelia N:o 28 Seebra ²⁾ ja kortteleja 61, 62, 64 ja 65 ³⁾“. Näistä ehdotetuista paikoista oli komitean mielestä kortteli N:o 9 Vuohi sopivin, ja pyysi komitea Maaherran ensi tilassa laillisessa järjestyksessä arvioituttamaan mainitulla tontilla sijaitsevat, osin kaupungille ja osin yksityisille kuuluvat rakennukset, jotka olivat vastaisen laitoksen tiellä. Kaupungin Lainavarain hoitotoimikunta, joka Maaherralta sai rakennusten arvioimisen toimekseen, ilmoitti kirjelmässä joulukuun 28 päivältä 1827, mihin määrään toimikunta

nord et l'ouest, pour ouvrir les grandes rues qui l'entourent de ces côtés, et dans sa partie orientale d'une plaine marécageuse vers le point Sud-est; n'est pas susceptible à être partagé en terrains pour des maisons particulières, mais prête parfaitement à être le local d'un grand Edifice public, par exemple celui qui enfermeoit dans son enceinte tous les Hospitaux, Infirmeries et établissements pour les Pauvres de la Ville. Sa position isolée et élevée en même tems le rendroit surtoit très-salubre.“

¹⁾ Vastaa ent. Uudenmaan pataljoonan kasarmialuetta. Maaherra huomauttaa, että tämän alueen „saanee lunastaa perin vähillä kustannuksilla“.

²⁾ Yliopiston kirjaston tontti.

³⁾ Bulevaardikadun molemmin puolin, Fredrikinkadun ja Hietalahdentorin välillä olevat korttelit.

oli arvioinut korttelissa N:o 9 Vuohi „*ne kaupungin omistamalla pohjalla* sijaitsevat rakennukset, jotka korkea kruunu lunastaisi kliinillistä ja lapsenpäästölaitosta varten teetettävän suurenlaisen rakennuksen paikaksi“. Arvio osotti seuraavaa:

Kaupungille kuuluvat rakennukset	1,196: 81	Rpl
Edbomin perillisten omistama talo	1,735: 44	„
Wessmanin lesken rakennukset	1,489: 83 ¹ / ₂	„
Yhteensä	4,422: 08 ¹ / ₂	Rpl.

Lainavarain hoitotoimikunnan toimittamasta arviosta asianomainen kruununasiamies valitti Maaherralle, joka valitusten johdosta m. m. vaati *kaupunginviranomaisten* selityksiä. Kirjelmässä helmikuun 25 päivältä 1828 Maistraatti esitti että valitukset jätettäisiin huomioon ottamatta, ja Kaupunginvanhimmat puolestaan olivat sitä mieltä, että arvioimisessa oli noudatettu kohtuutta ja oikeutta sekä että rakennusten omistajille ei siten tulisi runsaampaa korvausta kuin heille kohtuudella kuului. Lopullisella päätöksellä helmikuun 28 päivältä 1828 Maaherra hylkäsi valitukset ja vahvisti arvion. Maistraatin välityksellä lunastussumma sitten maksettiin asianomaisille talonomistajille *vastaisen yliopistotalon paikalla olevain rakennusten huutokaupassa saaduista, Yliopistolle kuuluvista varoista*, minkä ohella Maistraatin käskettiin julkisella huutokaupalla myydä korttelissa Vuohi olevat rakennukset. Samalla käski Maaherra Maistraatin vaatia „*asianomaisilta talonomistajilta tontteja koskevat kauppakirjat ja muut asiakirjat sekä pöytäkirjat asianmukaisesti kuoletetuista kiinnityksistä, siinä tapauksessa että niitä on puheenalaisiin tontteihin annettu.*“ Maistraatti vuorostaan velvoitti Lainavarain hoitotoimikunnan antamaan ilmoituksen puheenalaisten tonttien omistajista sekä muut asian laadun vaatimat tiedot. Tämän johdosta Lainavarain hoitotoimikunta kirjelmässä Maistraatille toukokuun 12 päivältä 1828 ilmoitti, että osa puutarhuri E. Edbom-vainajan perillisten hallussa olleista rakennuksista kuului mainituille perillisille ja toinen osa taas kaupungille sekä että muut puheena olevat rakennukset omisti puutarhuri J. F. Wessman-vainajan leski; ja ilmoitti toimikunta samalla, että „*tontit, joilla edellä mainitut rakennukset sijaitsevat, olivat kaupungin omistamalla pohjalla sekä että toimikunta ei ollut saanut tehtäväkseen mainittujen tonttien arvioimista.*“ Rakennukset myytiin sittemmin Maistraatin toimesta kesällä huutokaupassa, paitsi Wessmanin lesken rakennusta, jota hänen sallittiin käyttää seuraavan vuoden elokuuhun, jolloin tämäkin rakennus myytiin. Huutokaupasta kertyneet varat lähetettiin Keisarillisen Aleksanterin-Yliopiston muuttokomitealle elokuussa 1829.

Näiltä ja varhaisemmilta ajoilta olevista kartoista sekä tontti- ja karttakirjoista ei näy että mikään osa siitä alueesta, joka siten käytettiin „*Vanhan klinikan*“ paikaksi, olisi ollut omistusoikeudella luovutettuna yksityisille tontinomistajille. Pääntä vastoin osottavat kaupungin vuokratilusten luettelot sekä Maistraatin ja Kaupunginvanhimpain asiakirjat selvästi, että n. s. Edbomin ja Wessmanin istutusmaat, joilla

olleista rakennuksista Yliopisto suoritti lunastuksen, olivat vuokralle annettua kaupunginmaata. Edbomin istutusmaan laitto alkuaan 1700-luvun keskivaiheilla Maaherra Hans Hueric Boije, ja käsitti se osan nykyistä Kaisaniemen puistoa ja Kasvitieteellistä puutarhaa sekä ulottui idässäkin nykyisen Unioninkadun tuolle puolen. Jo 1825 vuoden vaiheilla oli Edbomin perikunta luovuttanut hallustaan Unioninkadun länsipuolisen istutusmaan osan määrättyä korvausta vastaan. Sanotun kadun itäpuolella sijaitsevaa istutusmaan osaa, missä edellä mainitut rakennukset sijaitsivat, näyttää 1825 vuoden jälkeenkin vuokramies, vaikka palkintoveroa kaupungille maksamatta, pitäneen hallussaan, kunnes alue käytettiin sairaalataroituksiin. Wessmanin istutusmaa, josta ainoastaan pieni kolkka ulottui tässä puheena olevalle klinikan alueelle, kuului siihen maahan, jonka Ruotsin Linnoitushallitus oli ottanut haltuunsa linnanrakennuksia varten ja jota Ruotsinvallan aikana Wessmanin puutarhuriperhe piti hallussaan maksamalla vuokraa sotilasvirastolle. Rauhanteon jälkeen tämä istutusmaa samoin kuin erinäiset muutkin kruunun alueet palautui kaupungille, joka aluksi antoi istutusmaa-alueen vuokralle, mutta, mikäli uudestijärjestely edistyi, käytettiin aluetta kaduiksi ja tonteiksi. Että kaupunki oli istutusmaan omistaja, sitä todistaa sekin, että Vanhimmat vuonna 1828 lausuiivat „että Wessmanin lesken tähän asti käyttämän kellarin saa vuodeksi antaa vuokralle, kuitenkin sillä ehdolla että, jos kellarin paikkaa sitä ennen tarvitaan vastaista lapsenpäästölaitosta varten, vuokran silloin tulee lakata ja vuokramaksua on suoritettava siihen asti kuluneelta ajalta“.

Kliinillinen laitos rakennettiin vuosina 1827—1833 tässä puheena olevalle tontti-paikalle, joka nykyään voimassa olevaan kaupunginasemakaavaan on merkitty Nikolainkadun tontiksi N:o 5 korttelissa N:o 44 Vuohi (vert. oheellista yleiskarttaa). Vuonna 1841 määrättiin laitos erotettavaksi Yliopistosta ja muodostettavaksi Lääkintöhallituksen silmälläpidon alaiseksi sairaalalaitokseksi.

Edellä sanotusta käy selville, että tässä puheena oleva, kaupungin omistamalla pohjalla sijaitseva maa-alue on Yliopistoviranomaisten alotteesta ja läänin Maaherran toimesta käytetty useinmainittuun tarkoitukseen kaupunginviranomaisten nimenomaisesti suostumuksetta, mutta jossain määrin heidän myötävaikutuksellaan, sekä että tontista ei ole annettu muuta vastiketta kuin lunastus erinäisistä tontilla sijaitsevista, osin kaupungille ja osin yksityisille vuokranhaltijoille kuuluvista rakennuksista.

Kun siis kaupungin viranomaiset eivät ole luovuttaneet kaupungin omistusoikeutta sanottuun tonttiin eikä myöskään niiden vapauttaminen sikäläisistä rakennuksista, suorittamalla Yliopiston varoista lunastus rakennusten omistajille, ole ollut omansa siirtämään itse tonttipohjan omistusoikeutta Yliopistolle, koska sanottu maksu on tarkoittanut ainoastaan sitä että tontti saataisiin vapaasti käytettäväksi puheenalaiseen yleiseen tarkoitukseen ja tähän on kohtuuden kannalta ollut sitä enemmän syytä, kun kaupunki ei ole saanut mitään korvausta siitä, että tontti on luovutettu Yliopiston käytettäväksi, täytyy Helsingin kaupungin edelleen katsoa olevan Vanhan klinikkalaitoksen paikaksi käytetyn maapohjan omistaja, mutta valtiovarastolla, joka on astunut Yliopiston oikeuksiin, olevan oikeus määräämättömäksi ajaksi käyttää tonttia mainittuun tarkoitukseen.

Uuden klinikkalaitoksen ja Valtioarkiston tontit.

Alussa 1830-lukua heräsi kysymys uuden sairaalan ja parantolan rakentamisesta Uudenmaan lääninä varten Yliopiston klinillisen laitoksen yhteyteen, ja samalla tehtiin ehdotus laitoksen tonttipaikan laajentamisesta. Tästä aiheutui vilkasta kirjelmäin vaihtoa Maaherran ja Maistraatin kesken vuosina 1834—37. Ensiksi mainittuna vuonna vaati Keisarillinen Senaatti Maaherran välityksellä Maistraatilta selvitystä siitä, kävisikö klinikan aidatun alueen eteläpuolelta 275 kynnärän pituisen alan kreikkalaisista kirkkoa vasten olevasta Unionin- ja Senaatinkadun välisestä istutusmaasta luovuttaminen klinikan tonttipaikan laajentamiseksi. Maistraatti määräsi tämän johdosta silloisen v. t. kaupungininsinööriin Sim. Grönlundin mittaamaan ja kartalle panemaan puheenalaisen maa-alueen, jonka tehtävän Grönlund sittemmin marraskuun 14 päivänä 1834 täytti¹⁾. Tämän jälkeen Maistraatti saman kuukauden 20 päivänä lähetti Maaherralle seuraavaa sisällystä olevan vastauskirjelmän: „Mainittua istutusmaata mitatessa ja sikäläisiä oloja tutkiessa on havaittu, että nykyisen aitauksen piirissä oleva istutusmaa on alaltaan yksi tynnyrin- ja 30 $\frac{1}{2}$ kapanalaa sekä että 26 $\frac{7}{16}$ kapanalaa siitä kuuluu kaupungille ja on määrääjäksi, josta vielä on 2 vuotta jälellä luovutettu kauppias E. Poutoffille, joka taas on luovuttanut oikeutensa kultaseppä Lindroosille; että 20 $\frac{5}{16}$ kapanalaa omistaa sotatuomarin leskirouva Odengren ja jälellä oleva osa on vanhaa talontonttia, josta osa on tätä ennen Unioninkadun teettämistä varten lunastettu; sekä että muuten 2 $\frac{1}{8}$ kapanalaa on oja, 15 $\frac{1}{2}$ kapanalaa kalliota ja 12 $\frac{15}{16}$ kapanalaa kelvotonta nurmea. Ja mitä tulee istutusmaan luovuttamiseen edellä mainittuun tarkoitukseen, niin ovat asianomaiset asiassa kuullut Kaupunginvanhimmat antaneet suostumuksensa sen luovuttamiseen, mikäli kaupungin osaa koskee, eikä Maistraatilla ole siihen mitään lisättävänä. Sitä vastoin on Lindroos jälellä olevilta 2 vuokravuodelta sekä istutusmaan viljelemiseen panemistaan kustannuksista vaatinut korvausta 75 ruplaa, ja rouva Odengren on lausunut suostuvansa luovuttamaan osansa puheenalaisesta istutusmaasta sillä ehdolla, että saa korvausta arviomiesten harkinnan mukaan.“ Maistraatin ja Vanhimpain asiasta antamat lausunnot Maaherra lähetti Keisarilliseen Senaattiin kirjelmässä joulukuun 31 päivältä 1834.

Armollisella käskykirjeellä huhtikuun 14 päivältä 1835 sittemmin määrättiin, että Uudenmaan lääninsairaala ja parantola olivat Aleksanterin-Yliopiston klinilliseen laitokseen yhdistettävät sekä että klinillisen laitoksen pää- ja kylkirakennukset olivat sitä varten laajennettavat, m. m. teettämällä kaksi uutta kylkirakennusta. Rakennustyö oli teetettävä kruunun kustannuksella ja valtion otettava osaa koko laitoksen voimassapitokustannuksiin, jääden laitos edelleen Yliopistoviranomaisten silmälläpidon alaiseksi, Lääninhallituksesta riippumatta. Samassa käskykirjeessä määrättiin edelleen, että Unionin- ja Senaatin- (nykyisen Nikolain-) kadun välinen alue, joka ulottui

¹⁾ Insinööri Grönlundin laatima kartta selitelmineen sekä insinööri Claës H. Gyldénin siihen tekemä lisäys seuraavat tämän mietinnön oheellisina liitteinä.

kliinillisen laitoksen eteläisestä aitauksesta nykyisen Vironkadun jatkoksen ¹⁾ eteläpuolelle, saataisiin valtiovaraston kustannuksella lunastaa ja kliinilliselle laitokselle luovuttaa jotta sairaalassa terveytyneillä henkilöillä olisi tilaisuutta ulkosalla liikkumiseen, sillä ehdolla kuitenkin että se osa sanottua aluetta, joka mainitun kadun levyisenä oli likinnä mainittua rajalinjaa, *on kaupungille takaisin annettava, jos sitä vastedes tarvitaan muuhun tarkoitukseen.* Maaherran käskettiin sen ohella, sittenkun kultaseppä Lindroosin hallintaoikeus hänen vuokraamaansa puheenalaisen alueen osaan oli lakannut, ryhtyä tarpeelliseen toimeen alueen muun osan lunastamiseksi ja koko alueen luovuttamiseksi kliinilliselle laitokselle sekä lääninrahastosta maksaa tähän tarvittavat kustannukset. Tämä armollinen määräys saatettiin Maistraatin tiedoksi Lääninhallituksen memoriaalissa heinäkuun 4 päivältä 1835.

Sittenkun Lainavarain hoitotoimikunta Maaherran ja Maistraatin käskystä oli arvioinut koko tämän tuntuvan lisäyksen kliinillisen laitoksen tonttiin (vastaa oheellisella yleiskartalla olevia tontteja 3 a), 5 a) ja 3 b) 6,909 ruplaksi 75 kopekaksi pankki-osotuksia, esiteltiin asia Talousosaston istunnossa helmikuun 28 päivänä 1837, jolloin Senaatti päätti että, *„kun tontinlunastusta Helsingin kaupungin kassoihin ei suoriteta siitä täkäläisestä maasta, joka käytetään kruunun talojen ja laitosten paikaksi, ²⁾ niin katsoi Keisarillinen Senaatti Maaherralla olleen sitä vähemmän aihetta toimituttaa mainittua arvioimista, kun Maistraatti ja Kaupunginvanhimmat antamassaan ja Maaherran joulukuun 31 päivänä 1834 Keisarilliseen Senaattiin lähettämässä lausunnossa puheenalaisen paikan luovuttamisesta edellä mainittuihin tarkoituksiin eivät olleet ottaneet puheksikaan tuollaista tontinlunastusta, vaan ainoastaan ilmoittaneet, että sotatuomari Odengrenin leskellä ja mainitulla Lindroosilla oli, ensinmainitulla tontti ja jälkimäisellä kaupungilta vuokrattu istutusmaa, joiden luovuttamisesta heille olisi annettava vahingonkorvausta. Tämän johdosta ja kun Lindroosin vuokraus jo oli*

¹⁾ Katso aluetta kirj. K—L—M—H oheellisissa kartoissa.

²⁾ Tämän Senaatin selityksen johdosta, mikäli lausunnon voi katsoa tarkoittavan sitä että kaupunginmaan omistusoikeus luovutetaan ilman vastiketta kruunulle, huomautettakoon seuraavaa. Valtiovarastolla ei, niinkuin komitea on toisessa yhteydessä tarkemmin esittänyt, ole yleistä lakiin perustuvaa oikeutta ottaa kaupunginmaata korvauksetta omakseen, vaikkakin kruunu, eritoten varhaisempina aikoina, usein muitta mutkitta käytti kaupungin maata yleisiin tarkoituksiin. Tuollaisissa tapauksissa ei oikeussuhdetta — myöskin siihen yleiseen kieltoon liittyen että kaupunginmaata ei saa kaupungin hallusta pois luovuttaa, jolla kiellolla ei kuitenkaan, koska siitä erittäinkin kruunuun nähden on usein poikettu, ole puheenalaisessa kohden ratkaisevaa merkitystä — saa katsoa sellaiseksi, että kruunu täten olisi saanut omistusoikeuden ottamaansa maahan, vaan ainoastaan oikeuden käyttää sitä määrättyyn tarkoitukseen määrätyn taikka määräämättömän ajan. Ja ellei kruunu enää käytä maata puheenalaiseen tarkoitukseen, ei maa myöskään enää pysy kruunun käytettävänä, vaan palautuu maanomistajalle, s. o. kaupungille, samaten kuin ei esim. yksityinen yleisen maantien teettämiseen käytetty maa, sen mukaan mitä kiistämättömäksi katsotaan, enää, sittenkun maantie on lakkautettu taikka muutettu pois, ole kruunun käytettävänä, vaan palautuu maanomistajalle. Tässä yhteydessä ehkä myös ansaitsee mainitsemista, että esim. marraskuun 20 päivänä 1676 annetussa kunink. päätöksessä kivitalojen teettämisestä Helsingin kaupunkiin ja uuden tonttijaoituksen toimittamisesta kaupungissa lausutaan periaatteena m. m. että „Kunink. Majesteetti ei voi suostua kaupungin

päättynyt sekä leski Odengren oli ilmoittanut olevansa halukas sanotun tontin luovuttamaan arviomiesten määräämästä korvauksesta, mutta tämän korvauksen suuruutta, jonka määräämiseen Maaherran tässä asiassa ainoastaan olisi tullut ulottaa toimenpiteensä, ei kuitenkaan ole määrätty, tahtoi Keisarillinen Senaatti, samalla kun Lainavarainhoitokomitean edellä mainittu arvio jätettiin huomioon ottamatta, käskää Maaherran ryhtyä laillisesti tutkimaan leski Odengrenin oikeutta mainitun korvauksen saamiseen.

N. s. Odengrenin tontti eli istutusmaa (alue a—b—c—d—e yleiskartalla) oli v. t. kaupungininsinöörin Grönlundin marraskuun 14 päivänä 1834 antaman, tämän oheellisen selitelmän mukaan alaltaan kaikkiaan $19 \frac{3}{4}$ kapanalaa eli 8,640 neliökyyntä (lukuunottamatta kallioita ja joutomaata), josta alueesta, kaupungininsinööri Gyldénin joulukuun 20 päivänä 1836 antaman todistuksen mukaan, klinillistä laitosta varten halutun alueen piirissä oli 8,094 neliökyyntä. Tästä alueesta ei leskirouva Oden-

alamaiseen anomukseen mitä tulee korvauksen saamiseen niistä tonteista ja taloista, mitkä uuden asema-kaavan johdosta muuttuvat, muuta kuin että kruunun tulee antaa täysi korvaus niistä taloista ja paikoista, mitkä se itse tarvitsee“.

Todennäköisesti nojaa Senaatin selitys likinnä Helsingin kaupungin uutisrakennuskomitealle marraskuun 2 päivänä 1812 annettun Keis. johtosäännön 16 artiklaan. On kuitenkin huomattava, että sanotun johtosäännön mukaan kruunulla ei ole oikeutta lunastuksesta ottaa kaupungin maata ja tontteja omistusoikeudella käytettäväkseen. Vertailu 16 artiklan ja 17 artiklan viimeisen momentin määräyksen kesken, jossa viimeksi mainitussa puhutaan *yksityishenkilöille* kuuluvien tonttien lunastamisesta kruunulle, jotka tontit „niinmuodoin *joutuvat pois* kaupungilta“, niinkuin nimenomaan sanotaan, pikemmin osottaa, että uutisrakennuskomitea, määrätessään johtosääntönsä 16 artiklan nojalla kaupungin maan ja tonttien käyttämisestä kruunun tarpeisiin, näyttää tarkoittaneen että kaupungin maata siten luovutettaisiin kruunun *käytettäväksi* yleisiin tarkoituksiin, mutta ei että pohjan omistusoikeus samalla joutuisi pois kaupungilta, koska tästä, päin vastoin kuin on laita 17 artiklassa, ei sanotaan mitään, vaan 16 artiklassa ainoastaan puhutaan uutisrakennuskomitean oikeudesta *käyttää* kaupungin maata. Tämä käsitys saa myös tukea siitä, että 16 artiklan 1 momentissa — jossa puhutaan kruunun omistamista taloista ja tonteista, jotka niinkään asetettiin uutisrakennuskomitean vapaasti käytettäväksi — samaten nimenomaan sanotaan, että näitä tontteja saa *täydellä omistusoikeudella* luovuttaa yksityishenkilöille. Tässä siis on lausettavassa ero, joka ei näy olevan vailla merkitystä.

Ohimennen vielä mainittakoon, että tarkoin katsoen on laita niinkin, että uutisrakennuskomitean johtosäännön 16 artikla ei edes sisällä nimenomaista määräystä siitä, että kaupungin maata ja tontteja saisi vastoin sen tahtoa lunastuksesta luovuttaa kruunun käytettäväksi. Sillä siitä yhteydestä, jossa 16 artiklan määräys kaupungin maan ja tonttien luovuttamisesta lunastuksesta on siihen määräykseen, joka koskee tuollaista luovuttamista vastiketta vastaan, käy täysin selvästi näkyviin ainoastaan että lunastus kaupungin kassaan vastiketta suorittamatta oli tapahtuva siinä tapauksessa, että kysymys oli kaupungin maan ja tonttien luovuttamisesta jollekin niistä talonomistajista, joille Helsingin kaupunkia vuonna 1808 kohdannut tulipalo oli tuottanut vahinkoa. Mutta luovutettaessa kaupungin tontteja „rakennuttajille, jotka eivät ole kärsineet palovahinkoa eivätkä ennestään olleet talonomistajia“ oli „laillisesti arvioimalla määrätävä huoneiston ja muiden asianhaaran mukaan sovitettu hinta rakennusrahaston hyväksi“. Sitä vastoin ei erittäin säädetä, millä ehdoilla kaupungin maata ja tontteja on luovutettava kruunun käytettäväksi.

Että uutisrakennuskomitea yleensä katsoi saaneensa Hallitsijalta valtuutuksen luovuttaa kaupungin maata ja tontteja kruunun käytettäväksi kaupungille lunastusta maksamatta, on tämä komitea jo toisessa yhteydessä huomauttanut. Samaten että katsoen niihin uhrauksiin, joita kruunu sekä maahan että tont-

gren kuitenkin voinut näyttää omistavansa enempää kuin 5,733 neliökyyntärää, mikä vastasi läntisen korttelin entistä talontonttia N:o 84, jonka tontin hänen miesvainajansa elinaikanaan oli vuonna 1794 laaditun asemakartan mukaan julkisessa huuto-kaupassa ostanut¹⁾, ja Lainavarain hoitotoimikunta arvioi tämän tilusalan 25 kopekan mukaan neliökyyntäreltä 1,433 ruplaksi 25 kopekaksi pankkiosotuksia. Tästä rouva Odengren valitti, mutta niin Lääninhallitus kuin Senaattikin vahvistivat arvion. Kirjelmässä maaliskuun 20 päivältä 1838 Senaatti käski Kuvernöörin leski Odengrenille maksaa mainitun hänelle myönnetyn korvauksen. Täten tuli yleiskartalla viivan K—L pohjoispuolella oleva Odengrenin istutusmaan osa lunastetuksi ja alue vapautui käytettäväksi muuhun tarkoitukseen.

Kliinillisen laitoksen muutos- ja lisärakennukset valmistuivat vuonna 1838, ja samaan aikaan silloinen parantolalaitos lakkautettiin. Lähinnä seuraavina vuosina ei puheena ollut lisäaluetta kuitenkaan käytetty aiottuun tarkoitukseensa, nimittäin kävely paikaksi ja puistoalueeksi. Tämän johdosta kaupunginviranomaisissa herätettiin kysymys armollisen luvan hankkimisesta siihen, että vielä käyttämättä oleva korttelin Vuohi osa, josta, niinkuin edellä mainittiin, osa oli aiottu isonlaisen kreikkalais-venäläisen kirkon paikaksi ja toinen osa kliinillisen laitoksen alueen laajentamiseksi, saataisiin jaoittaa rakennustonteiksi. Sittenkun asemakartta näistä ja muista samaan aikaan puheena olleista kaupunginasemakaavan muutoksista oli laadittu sekä Maistraatti yksissä neuvoin Kaupunginvanhimpain kanssa sen oli hyväksynyt, lähetti Maistraatti memoriaalissa joulukuun 14 päivältä 1840 asiaan kuuluvat kartat ja asiakirjat Kuvernöörille vahvistuksen saamiseksi kaupunginasemakaavan muutokselle, ja huomautti Maistraatti sen ohella, että suunniteltu venäläinen kirkko sopisi rakentaa Katajanokalle. Tämän johdosta Kuvernööri pyysi Yliopiston rehtorilta ja Lääkintölaitoksen päätirehtööriltä tietoa, vieläkö edellä mainittu kliinillisen laitoksen puutarha-alueeksi aiottu paikka oli sanotulle laitokselle tarpeellinen, koska siinä kohden

teihin nähden oli tehnyt Helsingin kaupungin uudestirakennuttamisen hyväksi, ei kaupungin edun kannalta käy tämän johdosta tekeminen oikeutettuja muistutuksia. Mutta ei liene riittäviä syitä siihen käsitykseen että nämä kaupungin maan käyttämistä koskevat toimenpiteet myös tietäisivät omistusoikeuden siirtymistä kruunulle, toisin sanoin, että noilla toimenpiteillä tunnustettaisiin olevan laajempi oikeudellinen sisältö kuin uutisrakennuskomitean johtosääntö kokonaisuutena katsottuna näyttää osottavan.

Lopuksi on tässä puheena olevaan luovutukseen nähden huomattava, toiselta puolen että korttelissa Vuohi olevat tontit joutuivat valtiovaraston käytettäväksi vasta sen jälkeen, kun uutisrakennuskomitea vuonna 1825 oli hajautunut, siis aikana, jolloin se oikeus vastikkeetta käyttää kaupungin maata ja tontteja kruunun tarpeisiin, mikä komitealla johtosääntönsä nojalla mahdollisesti oli ollut, jo oli joka tapauksessa lakannut, sekä toiselta puolen että tekstissä mainittu Keisarillinen käskykirje huhtikuun 14 päivältä 1835 perustui siihen käsitykseen, että käskykirjeessä tarkoitettu maa oli valtiovaraston kustannuksella kaupungilta hankittava eikä, niinkuin Senaatti julisti, vastikkeetta annettava.

¹⁾ Maistraatinarkistossa toimitetuista tutkimuksista on käynyt selville, että auditööri ja kaupungin-sihtööri Odengren oli vuonna 1796 myös ostanut läntisessä korttelissa ja Wessmanin istutusmaan vierellä sijaitsevan 4,202 neliökyyntärän laajuisen n. s. Westbergin tontin, jonka Maistraatti samana vuonna möi huuto-kaupalla 19 riksistä 46 killingistä! Tämä ynnä tontti N:o 84 todennäköisesti muodostivat sen alueen, jota 1830-luvulla sanottiin Odengrenin istutusmaaksi.

ei vielä ollut ryhdytty mihinkään toimenpiteeseen. Vastauskirjelmässä tammikun 16 päivältä 1841 rehtori ilmoitti, että Yliopiston Konsistori, jonka ratkaistavaksi mainittu kysymys oli annettu, ei ollut katsonut voivansa asiasta päättää, ennenkuin paraikaa armollisesti tutkittavana oleva kysymys kliinillisen laitoksen järjestämisestä oli lopullisesti ratkaistu. Päätirehtööri sitä vastoin ilmoitti kirjelmässä viimeksi mainitun kuukauden 27 päivältä, että puheenalaisella puutarhalaitteella ei ole mitään yhteyttä vastamainitun järjestelyn kanssa ja että päätirehtööri puolestaan ei pitänyt sanottua aluetta kliinilliselle laitokselle välttämättömänä, vaan voisi sen käyttää muihin tarpeisiin. Memoriaalissa helmikuun 1 päivältä 1841 jätti Kuvernööri asian Keisarillisen Senaatin tutkittavaksi sekä kannatti Helsingin kaupungille joulukuun 20 päivänä 1825 vahvistetun rakennusjärjestyksen¹⁾ 1 artiklan 2 §:n säännökseen nojaten omasta puolestaan kaupunginviranomaisten esitystä. Tuomiokirkon sijoittamiseen nähden Kuvernööri alamaisessa kirjelmässään huomautti, että Katajanokka olisi sopivampi paikka, koska kolmen kirkon sijoittaminen yhteen paikkaan voisi tulipalon kohdatessa tuottaa liian suurta vahinkoa, ja sitä paitsi kirkko Katajanokalle sijoitettuna kaunistaisi tätä kaupungin puolta ja Keisarillista palatsia.

Senaatin alamaisesta esityksestä hyväksyttiin puheenalainen kaupunginasemakaavan suunnitelma korkeimmassa paikassa toukokuun 11 päivänä 1841, jolloin määrättiin korttelin N:o 44 Vuohi käyttämätön osa jaoitettavaksi viiteen uuteen tonttiin (N:ot 5 a, 3 a, 3 b, 3 c, ja 1 a, vertaa yleiskarttaa), jotka tontit saisi luovuttaa yksityisten rakennettaviksi, kuitenkin ainoastaan kivitaloja teettämällä. Perille lähetetty kaupunginasemakaava palautettiin, vahvistus siihen merkittyä, Kuvernöörin välityksellä Maistraatille.

Komitea on seuraavassa selvittävä, millä kannalla omistus- ja hallintaoikeus näihin viiteen tonttiin nykyään on.

Tontit 3 b ja 3 c.

Sittenkun Keisarillinen Majesteetti toukokuun 4 päivänä 1841 armossa oli määrännyt, että kliinillinen laitos ynnä sen yhteydessä olevat sairaala- ja parantolalaitokset oli erotettava Yliopistosta ja asetettava Lääkintöhallituksen ylimmän silmälläpidon alaisiksi sekä että Yliopistossa annettavaa lääketieteellistä opetusta varten oli perus-

¹⁾ Tämä pykälä kuului seuraavasti: Kaupungin uudestirakentamista varten erittäin asetetun rakennuskomitean hajautuessa tulee läänin Maaherran, mikäli rakennussuunnitelman toteuttamista ja tarkkaa noudattamista koskee, täyttää mitä tässä kohden tähän asti on kuulunut mainitun komitean tehtäviin. Jos asianhaarat aiheuttavat jossain kohden poikkeamaan vahvistetusta suunnitelmasta tulee Maaherran uutisrakennuskomitealle annetun armollisen johtosäännön 1 artiklan 2 momentin mukaan Kenraalikuvernöörin välityksellä Keisarillisen Majesteetin omaan Korkeaan tutkintoon lähettää alamainen ehdotus siinä tarkoin mainitsemalla kaikki sitä perustelevat syyt, ollen myös Kenraalikuvernöörin annettava alamainen lausuntensa siitä.

tettava erityinen klinillinen laitos (Uusi klinikka), joka olisi Yliopiston välittömästi johdettavana, teki päätöstä täytöntöön panemaan asetettu komitea anomuksen, että uuden sairaalan paikaksi määrättäisiin Unioninkadun varrella korttelissa Vuohi oleva tontti 3 c ja puolet tontista 3 b, ja ehdotti komitea että mainitut tontit, jotka ovat tarkoitukseen erittäin soveliaat, luovutettaisiin maksutta, siihen nähden että aikaisemminkin ne tämän kaupungin tontit, joita oli pidetty valtiovaraston tarkoituksiin tarpeellisina, oli maksutta annettu sen käytettäväksi, sekä koska puheenalainen paikka oli kaupungin alkuperäisen rakennussuunnitelman mukaan varattu yleiseen tarpeeseen.

Tämän johdosta Keisarillinen Senaatti vaati Kuvnööriä tarkempaa selvitystä asiasta, ja Lainavarain hoitotoimikunnan käskettiin antaa asianmukaiset tiedot siitä, vieläkö mainitut kaksi tonttia ovat käyttämättä vai onko ne jo luovutettu yksityisille rakennettaviksi, sekä ensinmainitussa tapauksessa, oliko näistä tonteista maksettu lunastusta yksityisille talonomistajille.

Kirjelmässä maaliskuun 23 päivältä 1842 Lainavarain hoitotoimikunta ilmoitti, että Yliopisto jo aikaisemmin oli anonut tonttia 3 c ja puolta tonttia 3 b sekä että toimikunta Maistraatin määräyksestä, siihen nähden että tonttien halkominen ei ole luvallista, oli arvioinut tonttien koko alueen sekä määrännyt niiden lunastushinnaksi kaikkiaan 1,299 ruplaa 37 kopekkaa hopearahaa. Samalla toimikunta ilmoitti, että tontit käsittivät 3,970 neliökynnärää n. s. Odengrenin istutusmaasta sekä 368 neliökynnärää kuorma-ajurien Palinin ja Taxellin vanhoista talontonteista ¹⁾, jotka toimikunta arvioi 25 kopekan mukaan neliökynnärältä eli saman laskuperusteen mukaan, jota oli noudatettu Odengrenin tontin arvioimisessa vuonna 1837. Lisäksi Lainavarain hoitotoimikunta huomautti että, ellei tonteista 3 c ja 3 b suoriteta lunastusta toimikunnan kassaan, on nyttemmin hajoitettujen uutisrakennuskomitean armollisen johtosäännön 17 §:n 4 momentin mukaisesti ²⁾ mainitusta istutusmaasta ja talontonteista suoritettava yhteensä 309 ruplaa 85 ⁵/₇ kopekkaa hopearahaa yleisistä valtiovaroista.

Asia esiteltiin Keisarillisessa Senaatissa huhtikuun 5 päivänä 1842 *kaupungin viranomaisia siinä enää kuulumatta*. Samana päivänä annettussa armollisessa kirjelmässä Senaatti näki hyväksi suostua siihen, että useinmainitut tontit 3 c ja 3 b, joista viimeksi mainittua ei ollut katsottu käyvän halkominen, sai luovuttaa uudelle klinillisellet laitokselle tarpeellisten rakennusten paikaksi, *maksamatta muuta lunastusta kuin edellä mainituille yksityisille omistajille tulevan korvauksen 309 ruplaa 85 ⁵/₇ kopekkaa hopearahaa* ja muuten sillä ehdolla, että sanotuille tonteille saa, niinkuin

¹⁾ Odengrenin istutusmaan ja ajuri Palinin tontin paikka on osotettu v. t. kaupungininsinöörin Grönlundin vuonna 1834 laatimassa kartassa, ja oheelliseen yleiskartaan on istutusmaa merkitty kirjaimilla a—b—c—d ja tontti kirjaimella F. Taxellin tontin paikkaa sitä vastoin ei ole voitu tarkemmin saada selville.

²⁾ Puheenalainen momentti kuuluu: Yksityisille henkilöille kuuluvista tonteista, jotka Keisarillinen Majesteetti aikoo käyttää valtion tarpeisiin rakennettaviksi ja jotka niinmuodoin joutuvat pois kaupungin hallusta, tahtoo Hänen Majesteettinsa maksaa korvauksen valtion varoista, tonttien todellisen arvon mukaan.

aikaisemmin oli määrätty, rakentaa ainoastaan kivitaloja. Ja samalla kun edellä mainitut korvaukset oli lääninrahaston välityksellä yleisistä varoista asianomaisille maksettava, tuli Kuvernöörin toimia niin, että puheenalaiset kaksi tonttia, asiasta ilmoitettua, luovutetaan ylempänä mainitun komitean käytettäväksi.

Kirjelmässä huhtikuun 30 päivältä 1842 Kuvernööri lähetti jäljennöksen edellä mainitusta armollisesta kirjelmästä Maistraatin tiedoksi ja noudatettavaksi, ja käskettiin Maistraatin samalla luovuttaa puheenalaiset kaksi tonttia ennen mainitulle komitealle. Asian käsittelystä Maistraatissa ei ole saatu käsiin mitään tietoja. Diarioon on tämän asian kohdalle merkitty ainoastaan sana „huomattu“.

Valtiovarasto otti niinmuodoin tontit 3 b ja 3 c haltuunsa klinillisen laitoksen tarpeisiin käytettäväksi, hankkimatta siihen Maistraatin ja Kaupunginvanhimpain suostumusta ja ottamatta huomioon kaupungin vastikevaatimuksia. Ainoastaan yksityisten maanomistajain oikeus otettiin huomioon myöntämällä yleisistä varoista korvaus tonttien vapauttamisesta aiheutuvien kustannusten suorittamiseksi.

Tuolla tavoin yksipuolisesti ottamalla mainitut tontit Yliopiston käytettäväksi ei kaupungilta syistä, jotka komitea on samanlaatuisen tapauksen johdosta esittänyt toisessa yhteydessä, ole voitu riistää omistusoikeutta niihin, minkätähden täytyy katsoa näiden tonttien edelleen kuuluvan kaupungille, vaikka valtiovarastolle, joka pitemmän aikaa on kaupungin hiljaisella suostumuksella pitänyt tontteja hallussaan, näyttää olevan myönnettävä oikeus käyttää niitä määräämätön aika edellä mainittuun tarkoitukseen.

Tässä huomautettakoon vielä, ettei se seikka, että puheenalaisilla tonteilla olleista vanhoista säännöttömän muotoisista tonttipaikoista on niiden omistajille maksettu korvaus yleisistä varoista, komitean mielestä nyttemmin ole omansa suomaan valtiovarastolle parempaa oikeutta mainittuihin tonttipaikkoihin kuin uusiin tontteihin kokonaisuudessaan. Sillä sen kautta että vanhat tonttipaikat lunastettiin kaupungin-
asemakaavan järjestelyä silmällä pitäen, ovat sanotut tonttipaikat — vaikka niiden rajat vanhempain karttain nojalla vielä kävisikin luotettavasti määrääminen — lakanneet olemasta itsenäisinä tontteina siinä mielessä, että niitä edelleen kävisi erilleen murrettuina erityisinä tonttialueina omistaminen toisenlaatuisella oikeudella kuin uudestimuodostettuja tontteja kokonaisuudessaan. Näin ollen entisten omistajain lunastamista pois näiltä vanhoilta tonttipaikoilta — samalla tavalla kuin asianomaisten oikeudenomistajain lunastamista pois rakennuksista ja uusilla tonteilla sijaitsevilta vuokra-alueilta — ei käy katsominen muuksi kuin uusien tonttien vapauttamiseksi valtiovaraston kustannuksella jotta niitä voitaisiin käyttää aiottuun tarkoitukseen, mutta ei omistusoikeuden luovuttamisena valtiovarastolle joihinkin erilleen murrettuihin vanhempiin tonttipaikkoihin.

Uuden klinillisen laitoksen piirustukset vahvistettiin armollisella käskykirjeellä syyskuun 7 päivältä 1842, mutta rakennustyöt lykkääntyivät jonkun ajan päähän ja valmistuivat vasta 1848.

Tontit 3 a ja 5 a.

Näillä tonteilla oli v. t. kaupungininsinöörin Grönlundin vuonna 1834 laatiman kartan mukaan osa Odengrenin aluetta ja kultaseppä Lindroosin talontonttia.¹⁾ Odengrenin osuus lunastettiin, niinkuin edellä on mainittu, vuonna 1838 jotta paikka voitaisiin käyttää vanhan klinillisen laitoksen tontin laajentamiseksi, ja tästä johtuva korvaus suoritettiin yleisistä varoista. Lindroosin tontti näyttää tuohon aikaan jo palautuneen kaupungin haltuun siitä puheenalaisen paikan omistusoikeudellisia oloja koskevasta selvityksestä päättäen, joka tuohon aikaan esitettiin ja josta edellä on ollut puhe. Sittenkun ehdotus istutusten ja sairaalan potilaitten virkistyspaikan laittamisesta tälle alueelle oli saanut raueta ja alue oli jaotettu tonteiksi, mainitaan tontit 3 a ja 5 a 1850-luvulla „kaupungille kuuluviksi ja käyttämättä oleviksi“ sekä luovutettiin istutusmaana vuokralle erinäisille henkilöille, m. m. yleisen sairaalan toimitsijalle H. Paldanille.

Tammikuussa vuonna 1859 Kuvernööri Senaattiin lähettämässään memoriaalissa ilmoitti, että oli herännyt kysymys klinillisen laitoksen ja yleisen sairaalan sekä Unionin- ja Nikolainkadun välillä korttelissa Vuohi (tontit 3 a ja 5 a) olevain kahden *tälle kaupungille kuuluvan* tontin käyttämisestä sekä että kaupungin Maistraatti tämän johdosta oli pyytänyt tietoa, käykö näitä tontteja luovuttaminen muuhun kuin huhtikuun 14 päivänä 1835 annetussa armollisessa kirjeessä mainittuun tarkoitukseen. Senaatti käsitteli asian toukokuun 24 päivänä 1859 ja päätti, että edellä mainittuja tontteja toistaiseksi ei olisi käytettävä, mikä päätös sitten saatettiin kaupunginviranomaisten tiedoksi.

Asetuksella kesäkuun 19 päivältä 1860 yleinen sairaala (vanha klinillinen laitos) kuitenkin järjestettiin uudestaan ja yhdistettiin uuden klinillisen laitoksen kanssa yhteiseksi laitokseksi, jossa sekä hoidettaisiin Uudenmaan läänistä kotoisin olevia potilaita että myös annettaisiin lääketieteen ylioppilaille käytännöllistä opetusta. Tämä laitos asetettiin erityisen sairaalanjohtokunnan hoitoon eikä Ylioppistolla sen koommin ollut mitään tekemistä laitoksen taloudellisen ja hallinnollisen hoidon kanssa.

Kirjelmässä huhtikuun 2 päivältä 1861 Lääkintöhallitus ilmoitti Maistraatille, että yleinen sairaala tarvitsi „sen Unionin- ja Senaatinkadun välisen rakentamattoman tontin, joka Keisarillisella käskykirjeellä huhtikuun 14 päivältä 1835 on osotettu sairaalan käytettäväksi lääninrahastosta maksettavaa lunastusta vastaan“; ja pyysi Ylihallitus, että tontti asetettaisiin sairaalan johtokunnan käytettäväksi. Maistraatti vastasi tähän, että kaupungin puolelta ei mikään estä sairaalan johtokuntaa kohta ottamasta tonttia haltuunsa sekä että Maistraatti oli lunastushinnan määräämiseksi käsenyt toimittaa tontin arvioimisen. Sittenkun arvioiminen oli toimitettu ja tonttien 3 a ja 5 a hinnaksi pantu 2,455 ruplaa 92 kopekkaa, mikä vastaa 9,823 markkaa

¹⁾ Tämä tontti, jonka numerona kaupungin vanhassa tonttikirjassa on 82, on oheelliseen karttaan merkitty kirjaimella E.

68 penniä, maksettiin tämä rahamäärä elokuun 3 päivänä 1863 kaupunginrahastoon, niinkuin Lainavarain hoitotoimikunnan tileistä mainitulta vuodelta näkyy.

Mikäli koskee valtiovaraston saantoa puheenalaisiin tontteihin, on niinmuodoin ainoastaan todettava, että valtiovarasto on nämä tontit asianmukaisessa järjestyksessä lunastanut suorittamalla kaupunginrahastoon vastikkeen tonttien arvioarvon mukaan ja että tonttien omistusoikeus niinmuodoin on laillisesti joutunut pois kaupungilta.

Maaliskuussa vuonna 1875 anoi Yliopiston konsistori korkeimmasta paikasta lupaa saada Yliopiston uutisrakennusrahaston varoilla patologis-anatomista laitosta varten teettää yleisen sairaalan tontille uuden talon, johon anomukseen Yliopiston kansleri huhtikuun 20 päivänä samaa vuotta myöntyi. Patologinen laitos rakennettiin sittemmin Nikolainkadun varrelle tonttien 5 a ja 3 b rajalle.

Tontti N:o 1 a (Valtioarkisto).

Elokuun 12 päivänä 1843 laaditulla kauppakirjalla möi Maistraatti kauppias Carl Gustaf Langéenille Rauhankadun tontin N:o 1 a korttelista Vuohi 442 ruplasta 87 $\frac{1}{2}$ kopekasta hopearahaa, ja lokakuun 16 päivänä 1844 Langéen sai kiinnekirjan mainittuun tonttiin. Kauppias Langéen möi sittemmin tontin vuonna 1858 ylioppilaskunnalle 3,000 hopearuplan hinnasta. Kuvernööriin ja ylioppilaskunnan edustajain marraskuun 20 päivänä 1867 allekirjoittamalla vaihtokirjalla ylioppilaskunta sittemmin luovutti tontin N:o 1 a valtiovarastolle „enemmittä ehdoitta ja varauksitta käytettäväksi kruunun ja yleisen sairaalan tarpeisiin“, saaden vastikkeeksi „kruunun tässä kaupungissa omistaman rakentamattoman tontin N:o 27 Aleksanterinkadun varrelta“ (nykyisen Ylioppilastalotontin).

Tässä on kuitenkin huomattava, että Suomen valtiovarastoa siihen aikaan, jolloin kruunun ja ylioppilaskunnan välinen sopimus tehtiin, *ei käy pitäminen ylioppilastalotontin laillisena omistajana, vaan ainoastaan oikeutettuna käyttämään sitä johonkin määrättyyn tarkoitukseen.* Sanottu tontti oli nimittäin 1840-luvun alussa määrätty kaupungin alkeiskoulun paikaksi, ja oli Maistraatti yksissä neuvoin Kaupunginvanhimpain kanssa kesäkuun 20 päivänä 1842 pidetyssä istunnossa harkinnut kohtuulliseksi „luovuttaa ja myöntää tontin mainitulle koululaitokselle sen vastedes käytettäväksi lunastusta kaupunginkassaan suorittamatta.“ Muuta todistusta valtiovaraston saannosta tonttiin N:o 27 kuin vastamainitun luovutuksen ei ylioppilaskunta ole puheenalaiselle vaihtosopimukselle lainhuudatusta hakiessaan voinut näyttää. Kiinnekirjan tonttiin sai ylioppilaskunta syyskuun 21 päivänä 1868.

Edellä sanotusta näkyy, että valtioarkiston tontin omistusoikeus on edellä mainitulla elokuun 12 päivänä 1843 laaditulla kauppakirjalla laillisessa järjestyksessä luo-

vutettu Helsingin kaupungin hallusta, ja kun kaupunki ei ole säädetyn ajan kuluessa moittinut ylioppilaskunnan lainhuudatuksella ja kiinnekirjalla vahvistettua saantoa Aleksanterinkadun tonttiin N:o 27, täytyy oikeutta moitteeseen tässä kohden pitää rauenneena.

Sittenkun oli päätetty toiseen paikkaan rakennuttaa uudet ajanmukaiset klinikat Yliopiston käytettäväksi, on Helsingin kaupunki huhtikuun 1 päivänä 1909 Rahatoimikamarin ja Lääkintöhallituksen kesken tehdyllä kauppakirjalla valtiovarastolle luovuttanut 15:nneistä kaupunginosasta (Meilahdesta) korttelit 526 ja 527 mainittuun tarkoitukseen. Tässä kauppakirjassa varataan kaupungille m. m. oikeus *niin suureen osaan klinikkain tonttien välistä rakentamatonta aluetta, kuin on tarpeen kadun teettämiseksi Unionin- ja Nikolainkadun välille*. Ennen kaupan päättämistä pidetyissä neuvotteluissa oli kaupungin taholta vaadittu, että paitsi sanotulle kadunjatkokselle myös olisi varattava paikka sen viereisille puuistutuksille. Senaatin taholta kuitenkin tiedusteltiin, suostuisiko Helsingin kaupunki luopumaan mainitusta puistopaikkaan nähden panemastaan ehdosta *siinä tapauksessa* että klinikkain väliselle avonaiselle paikalle rakennettaisiin ajanmukainen suomenkielinen tyttökoulu. Kirjelmässä marraskuun 19 päivästä 1908 Rahatoimikamari ilmoitti, että suostuminen puheenalaiseen esitykseen ei kohtaa estettä, koska liikenteen etu, jota tässä on etusijassa pidetty silmällä, ei kärsi siitä että puistikkoa ei laiteta. Tämän johdosta ja kun oli osottautunut vaikeaksi saada sopivaa tonttia mainitulle koululle eikä kaupungin tulisi painavitta syitä estää ehdotuksen toteuttamista, esitti Rahatoimikamari että, jos Uuden ja Vanhan klinikan väliselle alueelle rakennetaan talo suomenkielistä tyttökoulua varten, kaupungin puolestaan tulisi luopua aikaisemmin panemastaan ehdosta että mainitulle alueelle on laitettava puistikko. Asiaa joulukuun 15 päivänä 1908 esiteltäessä Kaupunginvaltuusto päätti hyväksyä Rahatoimikamarin esityksen sekä luopua mainitusta ehdosta sillä edellytyksellä, että puheenalaiseen paikkaan teetetään koulutalo, joka päätös kirjelmässä saatettiin Kuvernöörin tiedoksi.

Kaupungin ja Lääkintölaitoksen kesken sittemmin laadittaessa uusien sairaalatoronttien kauppakirjaa pantiin puheenalainen myyntiehto siihen näin kuuluvana: „Kaupungille varataan oikeus niin suureen osaan n. s. Vanhan ja Uuden klinikan tonttien välistä rakentamatonta aluetta kuin tarvitaan kadun teettämiseksi Unionin- ja Mikonkadun välille“. Kauppakirjan tämän kohdan sanamuoto ei osota, että kysymys puistikon laittamisesta saisi, niinkuin alustavissa neuvotteluissa oli määrätty ja Kaupunginvaltuusto hyväksynyt, raueta ainoastaan *siinä tapauksessa* että *tyttökoulu sijoitetaan klinikkain väliselle alueelle*, vaan näyttää kaupunki kauppakirjalla ilman minäänlaisia ehtoja luopuneen oikeudestaan puistikon laittamiseen. Tämä kysymys on saanut käytännöllistä merkitystä, sittenkun nyttemmin ehdotus koulun sijoittamisesta *tähän paikkaan* lienee lopullisesti rauennut.

Kirjelmässä marraskuun 4 päivältä 1908 esitti Yliopiston Konsistori Keisarilliselle Senaatille, että korttelin N:o 44 Vuohi tontit, jotka tulevat joutilaiksi sen johdosta että yleinen sairaala on päätetty muuttaa Meilahteen, luovutettaisiin, sittenkun Suomen Valtioarkistolle tarpeellinen tonttialan laajennus on toimitettu, Yliopistolle luonnonhistoriallisen kansallismuseon ynnä sen yhteydessä olevien tieteellisten laitojen paikaksi. Tämän johdosta Senaatti kirjelmässä tammikuun 19 päivältä 1909 ilmoitti, että Yliopiston käytettäväksi oli varattu se osa puheenalaista korttelia, joka etelässä rajoittuu Valtioarkiston tonttiin ja pohjoisessa Puutarhakadun jatkokseen. Kun tämän määräyksen johdosta kävisi mahdottomaksi toteuttaa ajatusta niin laajan yhdenmukuisen luonnonhistoriallisen museon aikaansaamisesta kuin konsistori oli suunnitellut, huomautti konsistori Senaatille lähettämässään kirjelmässä maaliskuun 17 päivältä 1909, että varatulla alueella ei ole riittävästi tilaa puheenalaiseen tarkoitukseen sekä ehdotti, että Senaatti uudelleen harkitessaan kysymystä korttelissa Vuohi olevain nykyisten sairaalatoronttien vastaisesta käyttämisestä päättäisi, että koko tämä alue, lukuunottamatta Valtioarkiston tarvitsemaa lisätilaa sekä teetetäväksi päätettyä Puutarhakadun jatkosta, osotettaisiin vastaisen luonnonhistoriallisen kansallismuseon ja likinnä Yliopiston eläintieteellisten ja mineralogisten laitojen sekä Geologisen toimiston tonttipaikaksi.

Kirjelmässä lokakuun 16 päivältä 1909 Keisarillinen Senaatti vastaukseksi tähän ilmoitti nähneensä hyväksi päättää että, sikäli kuin korttelin N:o 44 pohjoisosassa sijaitsevat sairaalarakennukset muutetaan pois nykyiseltä paikaltaan, luovutetaan Elisabetin- ja Unioninkadun sekä Puutarhakadun jatkoksen väliseltä alueelta enintään 4,500 m²:n laajuinen ala (alue e—f—g—M yleiskartalla) tšekäläisen vanhemman suomalaisen tyttökoulun y. m. tonttipaikaksi, mutta että Vanhan klinikan tontin jälellä oleva osa varataan Yliopiston luonnonhistoriallisten laitojen tarpeisiin.

Keisarillisen Senaatin päätös koulun sijoittamisesta edellä mainittuun paikkaan on toistaiseksi toteuttamatta ja kysymys sairaalan alueitten vastaisesta käyttämisestä riippuu nykyään klinikkain muuttamisesta Meilahteen ¹⁾.

Edellä olevasta käynee selville,

että valtiovarasto on asianmukaisessa järjestyksessä lunastanut korttelin N:o 44 tontit 3 a ja 5 a sekä että näiden tonttien omistusoikeus niinmuodoin on laillisesti joutunut pois Helsingin kaupungilta;

että niinikään omistusoikeus mainitun korttelin tonttiin N:o 1 a (Valtioarkiston tontti) on myymällä laillisessa järjestyksessä luovutettu pois kaupungilta;

¹⁾ Pitäen silmällä tämän tonttikysymyksen merkitystä Yliopistolle on rehtori tutkituttanut puheenalaisten tonttien omistusoikeutta, ja on siitä selvitys rehtorin kertomuksessa vuosilta 1908—1911. Konsistorin asettama komitea niinikään rehtorin puheenjohdossa paraikaa selvittelee samaa kysymystä.

että sitä vastoin saman korttelin tontit N:o 5 (Vanhan kliinillisen laitoksen) sekä N:o 3 b ja 3 c (Uuden kliinillisen laitoksen) kaupunginviranomaisten nimenomaisesti suostumuksesta ja kaupungin luopumatta maanomistusoikeudestaan on käyletty sairaanhoitotarkoituksiin, mutta että valtiovarastolla, joka on pitemmän aikaa kaupungin hiljaisella myönnytyksellä pitänyt tontteja hallussaan, on tunnustettava olevan maksuton oikeus käyttää niitä määrämätön aika edellä mainittuihin tarkoituksiin; sekä

että valtiovarastolla niin ollen ei käy katsominen olevan oikeutta kaupungin myönnytyksettä käyttää viimeksi mainittuja kolmea tonttia muihin kuin sairaanhoitotarkoituksiin.

Helsingissä, tammikuun 23 päivänä 1912.

Julius Grotenfelt.

John Uggla.

Alb. Hästesko.

Liiite.

Vuonna 1834 marraskuun 14 päivänä toimitti allekirjoittanut, läänin ensimmäinen maanmittari ja virkaa toimittava Helsingin kaupungininsinööri, hyväarvoisen Maistraatin tämän kuukauden 12 päivänä antamasta määräyksestä, jonka mukaan oli kartalle pantava sekä seliteltävä tämän kaupungin korttelissa Vuohi olevan klinillisen laitoksen aidatusta tontista kahdensadan viidenkahdeksatta kyynärän pituinen ala kreikkalaisen kirkon viereisestä Unionin- ja Senaatinkadun välisestä istutusmaasta jotta lääninlasaretin ja uuden parantolan kävisi yhdistäminen edellä mainittuun klinilliseen laitokseen; ja sittenkun tarpeellinen apumiehistö oli hankittu, mitattiin koko kortteli, jossa edellä mainittu istutusmaa sijaitsee, paremman selvän saamiseksi sen asemasta, ja havaittiin sen laatu sellaiseksi, kuin alempana oleva esitelmä näyttää:

Kartan tuntu-merkki	Nimi ja laatu	Mittausava-ruus		Koko ala	
		Tynn.	K:a.	Tynn.	K:a.
A.	Kauppias Poutoffin kaupungilta vuokraama, klinikan tontin viereinen istutusmaa, alavaa multamaata	—	22 1/2	—	—
B.	Auditöörin leskirouvan Odengrénin ilmoituksensa mukaan omistusoikeudella hallitsema istutusmaa, korkeata ja viettävää, mullansekaista hiekkamaata	—	19 3/4	—	—
C.	Kuivia hiekkamäkiä istutusmaalla	—	10 1/2	—	—
X.	Nurmea samoin ja sen vierellä avonainen paikka Senaatinkatua päin	—	1 3/4	—	—
D.	Kalliota mainituilla istutusmaalla	—	16 1/4	—	—
	Ojia istutusmaalla	—	3	2	9 3/4
E.	Kulta- ja hopeaseppä Lindroosin vanha tonttiala	—	4 1/8	—	—
F.	Kuorma-ajuri Palinin tontti	—	2 5/8	—	—
G.	Postinkulettaja Milén-vainajan lesken s:n	—	2 3/4	—	—
h.	Ent. merimiehen Anderssonin vanha tontti	—	3/8	—	—
i.	Kähertäjä Langénin s:n	—	3/8	—	—
k.	Kauppaneuvos Lindeberg-vainajan myllärintontti	—	5/8	—	—
M.	Enimmäkseen sangen korkeata kalliota, missä kirjaimen L. kohdalla kauppaneuvos Lindeberg-vainajan perillisten tuulimylly sijaitsee	1	26 5/8	—	—
N.	Kalliota ja kivikkoinen, tasaisentalainen mäki	—	6 3/4	—	—
O.	Mäkiä siinä	—	3 1/2	2	16 3/8
	Yhteensä	—	—	4	26 1/8

Muuten saa allekirjoittanut hyväarvoisen Maistraatin huomautuksen johdosta ilmoittaa, että allekirjoittanut ei voi antaa muuta selvitystä siitä, mihin tarkoitukseen

puheenalaista istutusmaata ja sen yhteydessä olevaa muuta maata on kaupunkia järjesteltäessä käytetty ja määrätty, kuin että tämän korttelin keskikohtaan, itäisen ja läntisen välikadun suunnassa, on kaupunginkarttaan merkitty ristikirkon muotoinen talontontti, johon, mikäli kerrotaan, oli aikomus vastaisuudessa rakennuttaa isompi kirkko tämän kaupungin kreikkalaiselle seurakunnalle, mutta sittenkun etelämpänä oleva kortteli Orangutangi jo on käytetty mainitun seurakunnan kirkonpaikaksi, ei sitä varten nyttemmin enää tarvittane muuta paikkaa. Siten mitatuksi ja havaituksi todistaa; aika ja paikka edellämainitut.

Viran puolesta:

Sim: Grönlund.

Sittenkun arvoisa Lainavarain toimikunta, ilmoittaen että kliinilliselle laitokselle olisi Armollisen päätöksen mukaan annettava ainoastaan se osa edellä selitetyä aluetta, minkä viiva H, K, L, M oheellisella asemakartalla osottaa, on käskenyt allekirjoittaneen antaa asianmukaisen selitelmän tästä tilusalueesta, on se laskettu ja havaittu seuraavaksi:

Tunto- merkki- kartalla	L a a t u	Ala neliö- kyyn.
A.	Istutusmaa, alavaa multamaata, vuokralla	9,844
B.	S:n viettävää hiekkamaata, leskirouva Odengrenin	8,094
C.	Kuivia hiekkamäkkiä	3,062
X.	Sileätä nurmikkaa	765
D. M.	Kallioita	20,370
E.	Kultaseppä Lindroosin talon tontti	1,800
	Yhteensä	43,935

Huomautetaan, että koko alue on 217 1/2 kyynärää leveä ja 202 kyynärää pitkä sekä että tontti E on merkittynä kaupungin tonttikirjaan N:olla 82 pohjoiseen kortteliin ja vuonna 1752 mitatessa havaittu 1,722 neliökyynärän laajuiseksi. Helsingissä, joulukuun 20 päivänä 1836.

Claës W. Gyldeń.

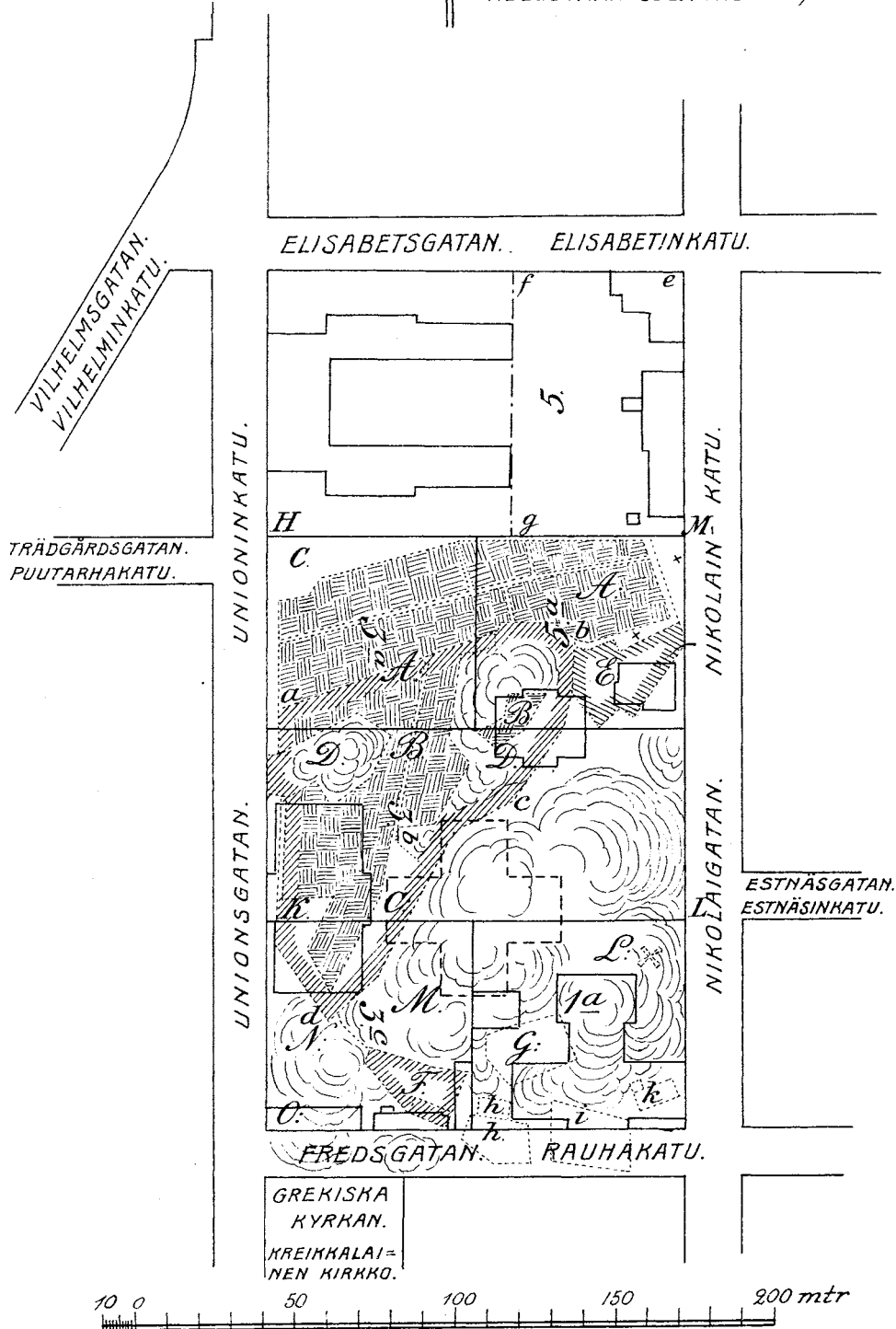
Insinööri.

ÖFVERSIKTSKARTA
ÖFVER
KVARTERET N^o44 GETEN.

(JMF. SIM. GRÖNLUND'S MEDFÖL-
JANDE KARTA AF ÅR 1834 OCH
DÄRTILL HÖRANDE BESKRIFNING)

YLEISKARTTA
KORTTELISTA N^o44, VUOHI.

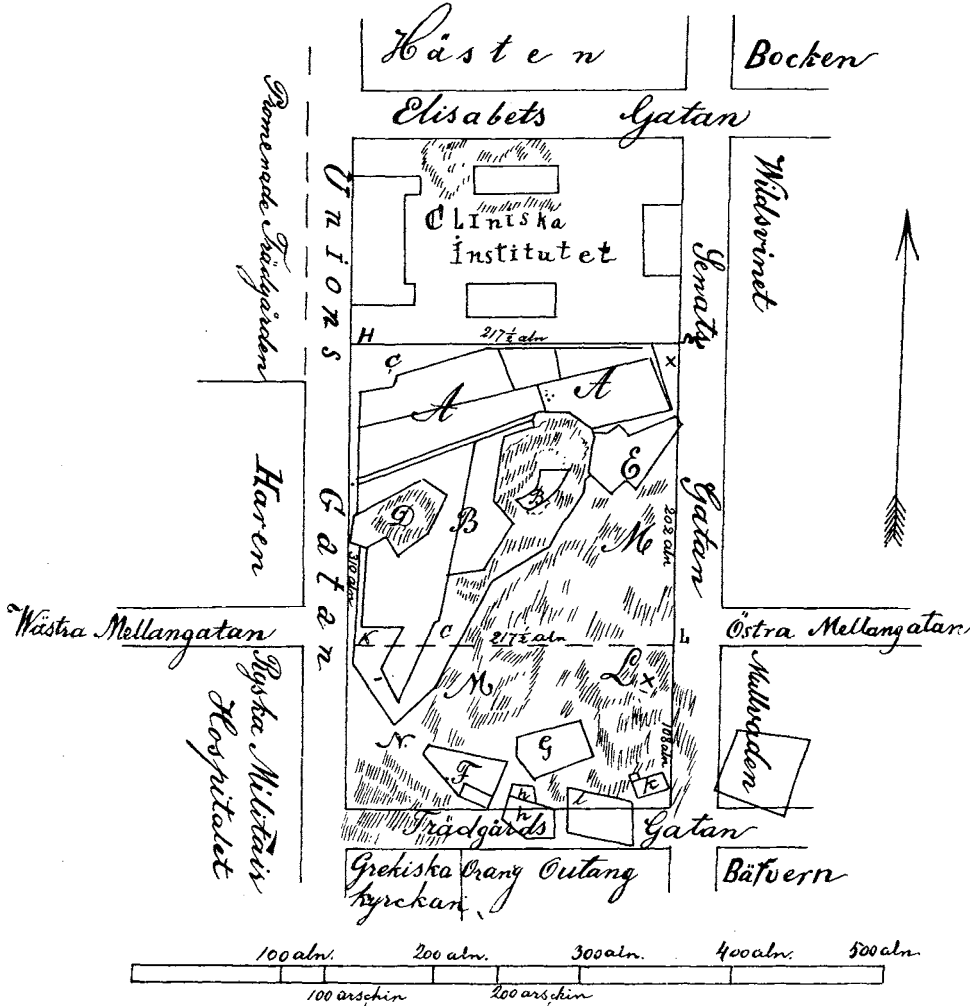
(VRT. SIM. GRÖNLUND'IN MUKANA-
SEURAAVAAN, VUONNA 1834 LAA-
DITTUUN KARTTAAN SEKÄ SIIHEN
KUULUVAAN SELITYKSEEN.)

Charta öfver Plantagen Söderom Cliniska In-

stitutet i **HELSINGFORS STAD**,
 affattad med belägenheten der omkring, i afseende
 å Läne Sazarettis och Kirkuus Byggnader af under-
 skrifven Läne Första Landtmätare och tjensförrät-
 tande Stads Ingenieur. År 1834.

Sim. Cronlund.

Esitys Bengtsårin kasvatustalouden rakennustöistä.

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Marrask. 6 p:nä 1911.

N:o 612.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamarin ja Kasvatustalouden lautakunnan esityksestä oli päättänyt vahvistaa yleisen suunnitelman lähimmässä tulevaisuudessa tarpeelliseksi havaittuja Bengtsårin kasvatustalouden lisä- ja muutusrakennustöitä varten sekä antaa kaupungin Rakennuskonttorin toimeksi suorittaa kaikki sellaiset työt, on vuoden kuluessa erinäisiä muutostöitä suoritettu vahvistetun ohjelman mukaan. Ensi tulevana vuonna olisi tarkoitus saada päättymään nämä muutusrakennustyöt sekä rakentaa lisäksi sikoläävä, joita kaikkia töitä varten tarvittavat määrärahat Rahatoimikamari on ottanut vuoden 1912 menosääntöehdotukseen.

Rahatoimikamarille osoittamassaan kirjelmässä viime lokakuun 22 p:ltä on Kasvatustaloutta kuitenkin esittänyt kaksi seikkaa, joihin, sen mielestä, rakennustyötä toteutettaessa ei oltu kiinnitetty tarpeellista huomiota.

Ensimmäinen muistutus koskee arestihuoneiden laittamista talusrakennuksen ullakolle, sillä osaksi voitaisiin sellaisia arestihuoneita sopivasti sisustaa johonkin jo ennestään olevaan Bengtsårin rakennukseen, jossa arestilaisten valvominen kävisi helpommaksi, ja osaksi olisi uuden talusrakennuksen ullakko paremmin käytettävä. — Toinen muistutus koskee riittävän suuren oppilasten päivähuoneen puutetta. Tämä puute on Lautakunnan mielestä suuressa määrässä vaikeuttanut oppilasten silmällä pitoa. Suurenpuoleisen kokoushuoneen järjestäminen parhaillaan sisustettavana olevan talusrakennuksen ullakolle, jota huonetta samalla voitaisiin käyttää voimistelusaliksi sekä yhteisiä hartaushetkiä varten, ei ylenmäärin korottaisi arvioituja rakennuskustannuksia, kun taas erityisen rakennuksen tähän tarkoitukseen rakennuttaminen aiheuttaisi varsin tuntuvia kustannuksia.

Näin esitettyjen toivomusten johdosta saa Rahatoimikamari ilmoittaa, että Bengtsårin rakennustyöt ovat suoritettavat Rakennuskonttorin johdolla ja kaupungin-arkkitehdin laatimain piirustusten mukaan, jotka on tarkastanut Kasvatustalouden puheenjohtaja ja Bengtsårin johtaja. Sittenkin ovat kaupungininsinööri ja alle-

kirjoittanut Rahatoimikamarin sihteeri yhdessä kaupunginarkkitehdin ja laitoksen johtajan kanssa laatineet Bengtsårissa suunnitelman rakennusyrityksen valmistumista varten ensitulevana vuonna. Kasvatuslautakunta näyttää niinmuodoin jonkun verran myöhästyneen esittäessään yllämainitut kaksi toivomusta, koska piirustukset jo viime keväänä valmistettiin ja tarkastettiin sekä työ on kesän ja syksyn kuluessa suoritettu.

Mitä tulee kysymykseen arestihuoneiden laittamisesta talousrakennuksen ullakolle, saa Rahatoimikamari esittää, että tämä on kasvatuslaitoksen ainoa rakennus joka on rakennettu kivistä ja tulenkestävällä pohjalla. Melkoista suurempi on tietenkin tulenvaaran mahdollisuus jos arestihuoneet järjestetään vanhaan puutaloon, joskin kohta sen ensimmäiseen kerrokseen. Valvontakannalta katsoen ei taas kohdanne sanottavampia vaikeuksia, ovatko arestihuoneet toisessa tai toisessa rakennuksessa, toisessa tai toisessa kerroksessa. Ja kun kustannukset arestihuoneiden järjestämisestä johonkin asuinrakennukseen tulisivat olemaan melkoiset ja aiheuttaisivat muita haittoja, kun näet ne tarkoitukset, joihin näitä huoneita on tähän asti käytetty, täytyisi tyydyttää hankkimalla toisia huoneustoja sijaan, ei Rahatoimikamari ole katsonut olevan mahdollista suostua sanotun Lautakunnan esittämään toivomukseen.

Yhteisen kokoushuoneen laittaminen, joka samalla olisi voimistelusalina, olisi tosin hyödyksi laitokselle, mutta ei suinkaan voida katsoa olevan välttämättömän tarpeellisen. Sellaisena kokoushuoneena on jo käytetty Östergårdin suurta veistosalia, jota ei kuitenkaan voida käyttää voimistelusaliksi. Mutta syyllä voitane panna kyseenalaiseksi, onko voimistelusalin tarve itse asiassa niin varsin tuntuva. Siihen runsaasen jaloitteluun ja raikkaassa ulkoilmassa liikkumiseen nähden, johon laitoksen hoidokeilla on tilaisuus, käy voimistelusalin tarve melkoiselta osalta jotenkin vähäiseksi. Missään tapauksessa ei ehdotettua kokous- ja voimistelusalialia voida enää järjestää talousrakennuksen ullakkokerrokseen, koska tämän rakennuksen työt ovat jo ehtineet niin pitkälle hyväksytyä suunnitelmaa seuraten, jonka mukaan ullakkokerroksen molemmat siipiosat ovat järjestettävät arestihuoneiksi ja jäännös käytettävä kuivausullakoksi, ettei niin perinpohjaista kuin Lautakunnan ehdottamaa muutosta, joka aiheuttaisi melkoisia häiriöitä työohjelmaan ja työn suoritukseen, voida toteuttaa myöntämättä sitä varten tarvittavaa ylimääräistä määrärahaa.

Siihen nähden että vuosien kuluessa on aiheutunut melkoista haittaa kyseenalaista kasvatuslaitosta suunnitelmanmukaisesti kuntoonpantaessa ja että toiselta puolen laitoksen taloudellinen hoito on Kasvatuslautakunnan huostassa ja toiselta puolen kaupungin Rakennuskonttorin on pidettävä huolta sikäläisten rakennustöiden suorittamisesta, kun taas määrärahaan myöntämiseen nähden on Rahatoimikamarin lausuttava mielipiteensä näissä kysymyksissä, näyttää suurempi yhtenäisyys ja tarkoituksenmukaisuus olevan saavutettavissa, jos kysymykset kasvatuslaitoksen ajanmukaiseen kuntoon panemisesta jätettäisiin Rahatoimikamarin huoleksi, jonka tällöin tulisi neuvotella sekä Kasvatuslautakunnan että kaupungin yleisten töiden

Hallituksen kanssa. Hallintonäkökannalta katsoen ei voida pitää hyvin järjestettynä, että kolme eri viranomaista ovat sekä oikeutetut että velvolliset käsittelemään samoja kysymyksiä. Se viranomainen, jonka lopullisesti on vastattava työn kellovillisesta suorituksesta, saa yhtenään kokea vaikeuksia sellaisesta asiain tilasta.

Edellä esitettyyn nähden saa Rahatoimikamari nöyrästi esittää että Kaupunginvaltuusto päättäisi

hyljätä Kasvatuslautakunnan yllämainitun esityksen; sekä

antaa Rahatoimikamarin toimeksi vastedes yhdessä Kasvatuslautakunnan ja kaupungin yleisten töiden Hallituksen kanssa valmistella kysymyksiä Bengtsårin kasvatuslaitoksen rakennustöiden suorittamisesta.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN KAUPUNGIN
KASVATUSLAUTAKUNTA

Helsingissä,

Marrask. 22 p:nä 1911.

N:o 66.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Lähetepäätöksellään tämän kuukauden 14 p:ltä on Kaupunginvaltuusto vaatinut Kasvatuslautakunnan lausuntoa Rahatoimikamarin kirjelmässään saman kuukauden 6 p:ltä tekemästä ehdotuksesta, että Lautakunnan esitys Bengtsårin kasvatustalouden uuden talousrakennuksen ullakon järjestämisestä oppilasten päivähuoneeksi hyljättäisiin ja että Kamarin toimeksi annettaisiin vastedes yhdessä Kasvatuslautakunnan ja kaupungin yleisten töiden Hallituksen kanssa valmistella Bengtsårin laitoksen rakennustöitä koskevia kysymyksiä. Tämän johdosta saa Lautakunta nöyrimmin esittää seuraavaa.

Yllämainitussa kirjelmässään sanoo Rahatoimikamari että Kaavatuslautakunta on liian myöhään esittänyt toivomuksensa, koska uuden talousrakennuksen piirustukset olivat jo viime keväänä valmistetut ja ne muun muassa Lautakunnan puheenjohtaja ja Bengtsårin kasvatustalouden johtaja tarkastaneet. Asianlaita oli kuitenkin niin että tarkastettaessa tehtiin useita muistutuksia piirustuksia vastaan ja että Lautakunnan puheenjohtaja ja johtaja Vaarala saivat tilaisuudessa sen käsityksen että kaupungin-arkkitehti korjaisi piirustukset ottamalla huomioon tehdyt muistutukset, ja että ne tämän jälkeen esiteltäisiin uudestaan tarkastettavaksi. Lautakunnalle tuntemattomasta syystä tapahtui tämä vasta sitä seuraavana syksynä, jolloin rakennustyö oli jo ehtinyt niin pitkälle, että kaikki muuraustyö oli likipitään valmis.

Mitä sitten tulee niihin näkökohtiin, jotka Rahatoimikamari on esittänyt kysymykseen nähden suuremman kokoushuoneen (samalla voimistelu- ja rukoussali) tarpeellisuudesta, eivät ne ole voineet muuttaa Lautakunnan vakaumusta sellaisen tarpeellisuu-desta. Mutta kun uusi talousrakennus on jo katon alla ja niinmuodoin lienee nyt enään mahdotonta järjestää ullakkoa kyseenalaiseen tarkoitukseen, katsoo Kasvatuslautakunta tarpeettomaksi puhua siitä sen enempää, vaan pyytää ainoastaan saada viitata asiasta Rahatoimikamarille lähettämäänsä kirjelmään, jota tosin ei liitetty asiakirjoihin, mutta joka tässä myötäseuraa jäljennöksenä.

Mitä vihdoin tulee rakennusasiain valmistelun järjestykseen, joita vastedes voi ilmautua Bengtsårin kasvatustaloudessa, saa Kasvatuslautakunta puolestaan puoltaa

Rahatoimikamarin ehdotuksen hyväksymistä että Kamarin toimeksi annettaisiin yhdessä Kasvatuslautakunnan ja kaupungin yleisten töiden Hallituksen kanssa valmistaa sellaiset kysymykset.

Kasvatuslautakunnan puolesta:

Karl W. Saurén.

Henrik Ståhl.

HELSINGIN KAUPUNGIN
KASVATUSLAUTAKUNTA

Helsingissä,

Lokak. 22 p:nä 1911.

Helsingin kaupungin Rahatoimikamarille.

N:o 54.

Sittenkun Kasvatuslautakunta tämän kuukauden 11 p:nä pitämässään kokouksessa oli saanut tilaisuuden tarkastaa, sen valvottavia erityisiä näkökohtia silmällä pitäen, Bengtsårin kasvatuslaitoksen rakennettavana olevan talousrakennuksen piirustukset, on se, ennenkuin se ryhtyi varsinaiseen tarkastukseen, katsonut asiakseen ottaa harkittavaksi, eikä sen kokemuksen nojalla, joka jo on saavutettu, tämän sekä ruotsin- että suomenkieltä puhuvia poikia varten tarkoitettun laitoksen suunnitelmaa olisi jossain määrin muutettava, ja on Lautakunta tällöin yksimielisesti päättänyt puolestaan lausua, että kyseenalainen laitos, niin pian kuin olot sen sallivat, järjestettäisiin yksikieliseksi laitokseksi, johon korkeintaan otettaisiin 60 hoidokkia.

Edellyttäen että ryhdytään sellaiseen Bengtsårin kasvatuslaitoksen suunnitelman muutokseen, katsoo ainakin Kasvatuslautakunta uuden talousrakennuksen eri osastojen, täysin riittävän tyydyttämään tarvetta ja sen laitosten ylipäänsä olevan torkoituksen mukaisia.

Laitoksen kannalta katsoen tuntuu kuitenkin arestihuoneiden laittaminen talousrakennuksen ullakolle vähän harkitulta, sillä osaksi voitaisiin sellaisia huoneita sopivammin järjestää johonkin jo ennestään olevaan Bengtsårin rakennukseen, esimerkiksi Norrgårdin rakennuksen alakertaan, missä arestilaisten valvominen olisi helpompaa, ja osaksi olisi Kasvatuslautakunnan mielestä uuden talousrakennuksen ullakko paremmin käytettävä.

Riittävän suuren oppilasten päivähuoneen puute on nimittäin suuressa määrässä vaikeuttanut oppilasten valvontaa ja tämä puute on käynyt vieläkin tuntuemmaksi sen takia, että sitä luokkahuonetta, jota tähän saakka on käytetty päivähuoneena, olisi nyt ruvettava käyttämään alkuperäiseen tarkoitukseensa.

Suurenpuoleisen kokoushuoneen järjestäminen talousrakennuksen ullakolle, jota huonetta samalla voitaisiin käyttää voimistelusalina ja yhteisiä hartaushetkiä varten, ei ylenmäärin lisäisi arvioituja rakennuskustannuksia. — Lautakunta on arvellut noin 6,000 markkaa, kun taas erityisen rakennuksen tähän tarkoitukseen teettäminen vaatisi varsin tuntuvia kustannuksia. On nimittäin huomattava, että jo tavallisella, 60 oppilaalle tarkoitettulla luokkahuoneella pitäisi tavaksi tulleen laskuperusteen mukaan olla vähintään 80 m²:n lattia-ala ja että nyt kyseenalainen päivähuone, jotta vapaiden liikkeiden ja voimisteluharjoitusten suorittaminen kävisi siinä mahdolliseksi, olisi tehtävä paljon suuremmaksi.

Laittamalla nyt ehdotetun suuren kokoussalin ei, mikäli Kasvatuslautakunta voi arvostella, Bengtsårin kasvatuslaitos, yllämainitulla tavalla järjestettynä tarvitseisi mitään uusia koulu-, työpaja-, asunto- tai muita sellaisia huoneustoja lähimmässä tulevaisuudessa. Sitävastoin olisi jo Bengtsårin tilan järkipäristä hoitoa varten erinäiset uutisrakennukset välttämättömiä, ja on Kasvatuslautakunta ajatellut, että jo vuonna 1912 olisi betonista tai muusta kestävästä aineesta, vähintään 30 sikaa varten tarkoitettu sikoläävä rakennutettava, jonka on laskettu tulevan maksamaan noin 8,000 markkaa.

Viitaten edellä esitettyyn, saa Kasvatuslautakunta nöyrimmin anoa, että Raha-toimikamari ottaisi Rakennuskonttorin vuoden 1912 menosääntöön arviolta 6,000 markkaa Bengtsårin kasvatuslaitoksen talousrakennuksen ullakon järjestämistä varten oppilasten kokoushuoneeksi, jota samalla käytettäisiin voimistelu- ja rukoussalina, sekä tarkoituksenmukaisen, 30 sikaa varten aijotun sikoläävän rakentamista varten 8,000 markkaa.

Kasvatuslautakunnan puolesta:

Karl W. Saurén.

Henrik Ståhl.

Valiokunnanmietintö kysymyksestä, joka koskee niiden henkilöiden kunnallisverotusta, joilla on varsinainen tuloa tuottava toimintansa tässä kaupungissa, mutta jotka ovat hengille pantuina toisessa kunnassa.

Joulukuun 27 päivänä 1909 antamassaan mietinnössä huomautti Kaupunginvaltuuston Kulunkiarviovaliokunta, että Valiokunta tarkastellessaan taksoitettujen varojen vähennystä ja palautusta nimistä erää oli havainnut kaupungille vuosittain koituvan tuntuva tappiota siitä, että erinäiset täältä tuloja saavat henkilöt ovat viime aikoina asettuneet asumaan rajakkaisiin kuntiin syntyneihin huvilayhdyskuntiin sekä, tultuaan siellä hengille pannuiksi, maksaneet veroa näille kunnille. Mainittu asianlaita eli että näiden henkilöiden siten oli onnistunut päästä suorittamasta kunnallisveroja kaupungille oli johtunut siitä, että Keisarillinen Senaatti oli tulkinut voimassa olevan kunnallislainsäädännön säännökset niin, että tuollaiset henkilöt eivät ole täällä verotettavia. Kun tämä laintulkinta Valiokunnan mielestä kuitenkin oli väärä, ehdotti Valiokunta, kaupungille tästä johtuvaa haittaakin silmällä pitäen, että Kaupunginvaltuusto antaisi erityisen valiokunnan tehtäväksi puheenalaista asiaa selvitettyään Valtuustolle ehdottaa toimenpiteitä kaupungin oikeuden varten ottamiseksi tässä kohden.

Tähän esitykseen suostuen Kaupunginvaltuusto tammikuun 25 päivänä 1910 pitämässään kokouksessa antoi allekirjoittaneitten tehtäväksi laatia lausunnon puheenalaisesta asiasta.

Mikäli Helsinki on kehittynyt suurkaupungiksi sekä kaupungin ja sitä ympäröivän maaseudun väliset paikalliset rajat ovat kulkuneuvojen paranemisen johdosta vähitellen häviämistään hävinneet, sikäli on lähikuntiin muuttanut melkoinen joukko henkilöitä, joilla edelleen on toimintansa kaupungissa ja jotka sieltä saavat tulonsa. Tämä ilmiö, jommoista myös tapaa ulkomaiden suuremmissa kaupungeissa, johtuu luonnollisestikin siitä, että maaseudulla vallitsee suurempi rauhallisuus, raittiimpi ilma sekä terveellisemmät ja ennen kaikkea halvemmat asumusolot. Yhtenä syynä näihin muuttoihin ja samalla usein seurauksena siitä on myös, että kunnallisverot kaupungin ympäristössä tavallisesti ovat halvemmat kuin itse kaupungissa. Näiden

poismuuttojen johdosta kaupunki kuitenkin, niinkuin Kulunkiarviovaliokuntakin on huomauttanut, menettää poismuuttaneiden pääomasta ja toiminnasta kannettavan verotulon. Ainoastaan tulot täällä sijaitsevasta kiinteästä omaisuudesta sekä täällä harjoitetusta elinkeinosta ovat tuollaisissa tapauksissa verotettavissa, sillä tämän laatuisten tulojen verottamiseen ei asuin- eikä henkikirjoituspaikka vaikuta.

Valiokunta mielellään myöntää, että sille kunnalle, missä puheenalainen henkilö asuu ja perheineen suuren osan vuorokaudesta oleskelee sekä nauttii hyväkseen erinäisiä etuja, olisi myönnettävä kohtuullinen osa tuloverosta. Mutta järjestyksen veropolitiikan mukaisena ei käy pitäminen, että sille kunnalle, mistä tulo saadaan, ei myönnetä minkäänlaista osallisuutta pääoman ja työn verottamisesta kertyviin tuloihin. Oikeuden ja kohtuuden mukaan sovitettu verontasointi kuntain kesken näyttää sentähden ansaitsevan harkitsemista, mutta tuollaisen tasoinnin toimeenpaneminen edellyttää kunnallisverotuksesta nykyään voimassa olevain lainmääräysten uudistamista.

Kysymys millä paikkakunnalla henkilö, joka asuu toisessa kunnassa, mutta hoitaa virkaa taikka varsinaista toimintaansa toisessa, on kunnallisverotuksen alainen, ei ole nykyisen lainsäädännön kautta nimenomaan järjestetty. Huvilayhdyskuntiin muuttaminen on nimittäin myöhemmän ajan ilmiö, eikä tällä kysymyksellä ollut nykyään voimassa olevan lainsäädännön syntyessä sanottavaa merkitystä. Tosin tapahtui muuttoa esikaupunkeihin ja kaupunkeja ympäröivälle maaseudulle jo siihenkin aikaan, mutta kysymyksessä oli silloin miltei yksinomaan vähävaraisia henkilöjä, joilla ei ollut sanottavaa veronmaksukykyä.

Nämä kunnallisverotuksesta voimassa olevain määräysten puutteellisuudesta johtuvat haitat on hallituskin huomannut. Esillä olevan periaatteellisen kysymyksen vuonna 1907 ollessa ratkaistavana Keisarillisen Senaatin Talousosastossa, joka hoitaa hallinnollista lainkäyttöä ylimpänä tuomioistuimena, havaitsi Senaatti että asiasta nykyään voimassa olevat säännökset eivät ole täysin edellyttäneet kaikkia niitä tapauksia, joita kunnallisverotukseen nähden nykyaikaisten asutusolojen mukaan, voi syntyä, *minkätähden Senaatti antoi Siviilitoimituskunnan tehtäväksi laatia ehdotuksen mainitussa kohden tarpeelliseksi lainsäädäntötoimenpiteeksi.*

Päätöksellä toukokuun 3 päivästä samaa vuotta Keisarillinen Senaatti sittemmin asetti komitean uudistamaan kunnallisesta äänioikeudesta ja vaalikelpoisuudesta sekä kunnallisesta vaalittavasta voimassa olevia säännöksiä, ja sai komitea myös toimekseen käsitellä kunnallista verotuskysymystä. Helmikuun 29:ntenä 1908 päivätyssä mietinnössään on komitea kuitenkin yksinomaan käsitellyt kunnallisen äänioikeuden, vaalikelpoisuuden ja vaalittavan uudistamista sekä lykännyt verotuskysymyksen toistaiseksi. Siinä eduskuntaesityksessä uudeksi kunnallislainsäädännöksi, joka liiallisella joutuisuudella hyväksyttiin 1908 vuoden toisilla valtiopäivillä, ei tähän kysymykseen myöskään panna erikoista huomiota. Niin kaupunki- kuin maalaiskuntiinkin nähden säädetään siinä ainoastaan, että velvollinen kunnalle veroa maksamaan on jokainen, jolla kunnassa on asuntonsa ja kotipaikkansa, niin myös

jokainen, joka, vaikkei itse kuulukaan kuntaan, siellä omistaa kiinteistöä taikka harjoittaa elinkeinoa, liikettä tahi ammattia.

Mikäli Valiokunnan tietoon on tullut, noudatetaan *Ruotsissa* samoja perusteita, joita meillä nykyään käytetään verotettaessa kunnan hyväksi henkilöjä, jotka asuvat sen kaupungin viereisissä huvilayhdyskunnissa, mistä heillä on palkkansa tahi muut tulonsa. Se tästä johtuva asianlaita että kaupunki menettää pääomasta samoin kuin virasta tahi muusta toiminnasta kannettavan verotulon, vaikka verotettava tulo saadaan kaupungista, on läntisessä naapurimaassammekin kiinnittänyt huomiota. Vuoden 1910 valtiopäivillä teki Tukholman pormestari Carl Lindhagen esitysehdoituksen lainsäännösten muuttamisesta, mikäli koskee sitä paikkakuntaa, missä virasta ja pääomasta olevaa tuloa on verotettava kunnalle.

Herra Lindhagenin mielestä ei tätä asiaa Ruotsissa ratkaistessa ole osattu oikeaan. Varsinkin on hänen mielestään periaatteellista pohjaa vailla että tulot verotukseen nähden jaetaan kahteen pääluokkaan, elinkeinosta ja virasta oleviin tuloihin. Se järjestely että esimerkiksi kaupungin virkamiestä, tahi liikemiestä, jolla kaupungissa on konttorinsa ja yksinomainen toimintansa, mutta joka raittiin ilman vuoksi asuu naapurikunnassa, verotetaan työnsä antamista tuloista, ensinmainittua naapurikunnalle ja jälkimäistä kaupungille, on esitysehdoituskentekijän käsityksen mukaan mielivaltaisen ja luultavasti vailla muuta kuin historiallista pohjaa.

Esitysehdoituksen tekijä huomauttaa edelleen, että muutto naapurikuntiin on luonnollinen ja terveellinen ilmiö, jota ei tule väärinkäsittää eikä ehkäistä. Kunnallisverotukseen nähden siitä johtuvat kohtuuttomuudet sen sijaan on poistettava korjaamalla verotuslaitosta. Esitysehdoituksessa sanotaan lopuksi:

«Ei nimittäin käy luottaminen siihen, että tämä epäkohta olisi tyydyttävästi poistettavissa muuttamalla valtakunnan hallinnollista jaoitusta. Tämä ei ole milloinkaan sovitettavissa niin, että se oikeudenmukaisesti sovittautuisi kulloinkin olojen mukaan. Sen toimeenpano niinikään kohtaa vaikeuksia lukuisain seikkain johdosta ja kysyy aina paljon aikaa, jos mieli sen tehdä huolellisesti ja tuhoisia jälkilaskuja aikaansaamatta. Tämä koskee myös sitä tapausta että rajakkaiset kunnat yhdistettäisiin jotakin määrättyä tarkoitusta, niinkuin köyhäinhoitoa, sairaanhoitoa tai kouluopetusta silmällä pitäen.

Sääntö, että pääomatulo on verotettava ainoastaan henkikirjoituspaikassa, ei myöskään ole aivan oikeudenmukainen. Hyvä olisi, jos siinäkin kävisi jossain määrin ottaminen huomioon sitä paikkakuntaa, mistä tulot lähtevät. Niistä tuloista, joita suurissa kaupungeissa asuvilla tulonnauttijoilla on maamme metsiä hyväkseseen käyttävien liikeyritysten obligatsioneista ja osakkeista, tulisi oikeutta myöten maksaa jonkun verran veroa kaikille niille köyhille metsäkunnille, joita nyt vain nyljetään. — — — Myönnettävä kuitenkin on, että nykyään voimassa olevista säännöistä poikkeaminen tässä kohtaisi suurenlaisia vaikeuksia.»

Esittämiensä syiden nojalla herra Lindhagen ehdotti, että hallitus ottaisi harkittavakseen, olisiko ja missä määrin virasta ja muusta sellaisesta toimesta oleva tulo sekä mahdollisesti myös joku osa pääomatuloista oikeutta myöten verotettava sen kunnan hyväksi, mistä tulot kertyvät, vaikka tulojen nauttija onkin hengille pantuna toisella paikkakunnalla.

Valtiopäiväin suostuntavaliokunta lausui että, vaikkakin eräissä suuremmissa kaupungeissa ja niiden naapuriyhdyskunnissa vallitsee oloja, jotka saattaisivat antaa tukea esitysehdotuksen tekijän lausumille mielipiteille, mikäli oikeata verotuspaikkaa koskee, niin ei kuitenkaan olisi luovuttava siitä nykyään voimassa olevan lainsäädännön perustuksesta, että kunnilla on eräitä velvollisuuksia niissä hengille pantuja henkilöitä kohtaan, minkätähden ne myös on katsottu olevan oikeutettava kantamaan veroa siitä osasta heidän tulojaan, joka on itsekohtaisempaa laatua. Tällä perusteella valiokunta ehdotti, että herra Lindhagenin esitysehdotusta ei hyväksyttäisi, mikä tulikin valtiopäiväin päätökseksi.

Niinkuin jo herra Lindhagenin mielenkiintoisesta esityksestä näkyy, on kysymys verontasoituksesta puheenalaisessa kohden erittäin arkaluontoinen ja vaikea ratkaista, minkätähden sen ratkaisu kysyy tarkkaa valmistelua ja vakavaa harkintaa.

Mikäli Valiokunnan tietoon on tullut, käynee myöskin *Tanskan* ja *Saksan* lainsäädäntö siihen suuntaan, että palkannauttijat maksavat kunnallisveroa sille kunnalle, missä he asuvat, eikä sille, missä he ovat virantoimituksessa ja mistä he palkkansa saavat.

Valiokunta käy nyt tarkastelemaan nykyään voimassa olevan lainsäädäntömme kantaa esillä olevassa periaatteellisessa kysymyksessä. Valiokunta on ensinnä selostava niitä syitä ja näkökohtia, joita on tuotu Kaupunginvaltuuston Kulunkiarviovaliokunnan lausuman mielipiteen tueksi, jota mielipidettä allekirjoittanut Heimbürger kannattaa.

Kunnallishallituksesta kaupungissa 8 päivänä joulukuuta 1873 ja maalaiskuntain hallinnosta 15 päivänä kesäkuuta 1898 annetut asetukset sisältävät kumpikin määräyksiä siitä, että palkannauttija on palkkaeduistaan verovelvollinen sille kunnalle, jossa hänellä on „*asuntonsa ja kotipaikkansa*“. Tämä lausetapa ei aina tarkoita todellista asuinpaikkaa, niinkuin näkyy tarkastellessa asianomaisten lainmääräysten sanamuotoa sekä vertaillen niiden pohjana olleita valtiopäiväasiakirjoja. Niinpä näkyy 1882 vuoden valtiopäiväasiakirjoista, että kunnallishallituksesta kaupungissa annetun asetuksen 3 §, semmoisena kuin se on 15 päivänä elokuuta 1883 annetussa armollisessa asetuksessa, ja joka sisältää että kaupunkikunnan jäsen on m. m. jokainen, jolla laillisesti on *tahi tulee olla* asuntonsa ja kotonsa siellä, on laadittu tähän muotoon jotta siitä selvästi kävisi ilmi, että nekin henkilöt, joilla oikeastaan tulee olla kotipaikkansa kaupungissa, vaikkeivät ole siellä asuvia, ovat katsottavat kaupunkikunnan jäseniksi. Maalaiskuntain hallinnosta voimassa olevan asetuksen

mukaan sitä vastoin maalaiskunnan jäsen on m. m. jokainen «jolla siellä on asunto ja kotipaikka», joten tässä ei ole lisäystä «tahi tulee olla». Vuoden 1897 valtiopäivillä käsiteltäessä armollista esitystä uudeksi asetukseksi maalaiskuntain hallinnosta pantiin kunnallisvaliokunnassa kyseeseen, eikö tämän säännöksen sijaan olisi siihen aikaan voimassa olevain asetusten mukaisesti pantava sanamuoto «jolla laillisesti on tahi tulee olla asuntonsa ja kotipaikkansa siellä» jotta kävisi selväksi, että kaikki, joitten oikeastaan tulee olla kunnassa hengille pantuina, myös ovat siellä verovelvollisia. Valiokunnan mielestä tuollainen selvennys kuitenkin oli tarpeeton, koska ilman sitäkin oli luonnollista, että vapautusta kunnallisverojen suorituksesta ei käy vaatiminen sillä perusteella että on laiminlyönyt ilmoittautua hengille pantavaksi.

Tässä siis seuraa vastattavaksi kysymys, mikä kunta on sellaisen virkamiehen oikea asunto ja kotipaikka, joka asuu toisessa kunnassa, mutta jolla on virkansa hoidettavana toisessa?

Tätä kysymystä harkitessa on myös henkikirjoituksesta voimassa olevat määräykset otettava huomioon.

Siihen aikaan kun edellä mainittu 1883 vuoden asetus annettiin, oli henkikirjoituksesta voimassa 20 päivänä helmikuuta 1865 annetun armollisen asetuksen 12 §:n määräys, jossa säädettiin että Suomen kansalainen on hengille pantava siellä, «missä hänellä on asuntonsa ja oikea kotonsa ja hän porvari-liikettä tahi muuta elatuskeinoa harjoittaa tahi *virkaa hoitaa*». Mainittuun pykälään tehtiin sittemmin muutos 13 päivänä syyskuuta 1892 annetulla armollisella asetuksella, jossa säädettiin että henkilö yleensä on hengille pantava siinä paikkakunnassa, missä hänellä on asuntonsa ja kotipaikkansa, mutta jätettiin Keisarin ja Suuriruhtinaan asiaksi tarkemmin määrätä niiden henkilöjen henkikirjoituspaikka, joiden todellisesta kotipaikasta saattaa syntyä epäilystä, niin myös säätää asianhaarain mukaan poikkeuksia edellä mainitusta säännöstä. Sittemmin säädettiin 10 päivänä huhtikuuta 1894 henkikirjoituksesta annetun armollisen asetuksen 2 §:n toisessa momentissa että, jos joku asuu yhdessä paikkakunnassa, mutta toisessa harjoittaa elinkeinoa, *pitää virkaa, jota hän ei hoida* — — katsotaan asuinpaikkaa oikeaksi henkikirjoituspaikaksi.

Tämän kielteiseen muotoon laaditun säännöksen on nyt — eikä syyttä — katsottu sisältävän sen ajatuksen, että lainsäätäjä täten on tahtonut pysyttää voimassa sen 1865 vuoden asetuksessa olevan säännön, että virkamies on hengille pantava siellä, missä hän virkaansa hoitaa. Ainoastaan siinä tapauksessa että virkamies jonkun tehtävän tähden oleskelee toisella paikkakunnalla eikä hoida omaa virkaansa, olisi asuinpaikka ratkaisevana. — Muuten näyttää puheenalaisissa kunnallisasetusten määräyksissä, niin säännössä kuin poikkeuksissakin, olevan johtavana ajatuksena että henkilöä ja liikettä on verotettava siinä paikkakunnassa, missä varsinaista tuloa tuottavaa toimintaa tahi sen oleellista osaa harjoitetaan. Ettei tätä ajatusta ole säännöksessä selvemmin julkilausuttu johtuu siitä, että olot, niinkuin edellä huomautettiin, vasta sen jälkeen kun asiasta voimassa olevat asetukset oli annettu,

ovat kehittyneet siihen suuntaan, että monikin voi asua toisessa kunnassa, vaikka koko hänen toimintansa on sijoitettuna toiseen kuntaan.

Tämän tulkinnan mukaan olisivat siis *ne valtion ja kunnan virkamiehet, jotka asuvat Helsingin kaupungin ulkopuolella, mutta joilla kaupungissa on virkatoimintansa ja asemapaikkansa, oikeastaan täällä hengille pantavat sekä kunnalle verotettavat palkka- ja eräistä muista itsekohtaisista tuloistaan 1873 vuoden kunnallisasetuksen säätämällä tavalla.*

Viime vuosina on hallinnollisessa lainkäytössä kuitenkin päässyt valtaan aivan päinvastainen tulkinta. Tämä käsitys, johon allekirjoittaneet Renvall ja Söderholm ovat yhtyneet, nojaa seuraaviin perusteisiin:

Voimassa olevain kunnallisasetusten periaatteiden mukaan on henkilöllä «asuntonsa ja kotipaikkansa» ja hänet on verotettava muista tuloistaan kuin kiinteistöstä ja elinkeinosta olevista siinä kunnassa, missä hänen laillisesti tulee olla hengille pantuna. Henkikirjoituspaikasta oli aikaisemmin voimassa 20 päivänä helmikuuta 1865 annettu asetus, jonka 12 § sääsi, että Suomen kansalainen on hengille pantava siinä paikkakunnassa, missä hänellä on asuntonsa ja oikea kotonensa ja hän porvari-liikettä taikka muuta elatuskeinoa harjoittaa taikka virkaa hoitaa. Kun tämä määräys 13 päivänä syyskuuta 1892 annetulla asetuksella muutettiin toisin kuuluvaksi, pantiin «asunto ja kotipaikka» henkikirjoituspaikkaan nähden ainoaksi ratkaisevaksi perusteeksi, jota vastoin asetuksesta kokonaan poistettiin entiset perusteet „*elatuskeinoon harjoittaminen ja viran hoitaminen*“. Tämä lainmuutos tarkoitti, niinkuin 1891 vuoden valtiopäiville annetusta armollisesta esityksestä ja valtiosäätyjen alamaisesta vastauksesta näkyy, että henkilön *todellisen kotipaikan* tulee olla oikea henkikirjoituspaikka. Epäilyttävien tapausten varalta hallitus kuitenkin oikeutettiin hallinnollista tietä antamaan tarkempia määräyksiä ja sallimaan poikkeuksia vastamainitusta säännöstä tarpeen niitä vaatiessa. Tuollaisia yksityiskohtaisia määräyksiä annettiinkin sittemmin 10 päivänä huhtikuuta 1894 vahvistetussa asetuksessa henkikirjoituksesta.

Tämän asetuksen 2 §:n 1 momentissa toistetaan ensinnäkin se 1892 vuoden asetuksessa julkilausuttu periaate, että asuinpaikan tulee olla henkikirjoituksen perusteena. Saman pykälän 2 mom. sitten säätää, että asuinpaikka on oikea henkikirjoituspaikka m. m. sille, joka asuu toisella paikkakunnalla, mutta jolla on toisella paikkakunnalla virka, jota hän ei hoida. Tällä säännöksellä ilmeisestikin tahdotaan järjestellä niitä epäilyttäviä tapauksia, joista 1891 vuoden valtiosäädtyt olivat huomauttaneet, nimittäin että eräät virkamiehet, esimerkiksi tuomiokapitulien asessorit ja lainvalmistelukunnan jäsenet, ovat vakinaisesti asuvia toisella paikkakunnalla kuin missä heillä on vakinainen virkansa ja varsinainen kotipaikkansa. 1894 vuoden asetus niinmuodoin sisältää erikoismääräyksen ainoastaan sen tapauksen varalta, että jollakin on toisella paikkakunnalla virka, jota hän ei hoida. Sitä vastoin asetus ei sisällä nimenomaista määräystä sen henkilön oikeasta henkikirjoituspaikasta, joka asuu toisella paikkakunnalla kuin missä hänen hoitamansa virka on.

Suomalaisessa oikeudessa tunnustettu, vaikkakaan ei yleisesti julkilausuttu sääntö on, että virkamiehen tulee asua virantoimitusalueellaan. Tämä sääntö kohdistuu kuitenkin lähinnä niihin virkamiesryhmiin, joiden virkatoiminta käsittää verraten rajoitetun alueen ja joiden virka-apua yleisön pitää saada välittömästi käyttää. Poikkeuksia tästä velvollisuudesta katsotaan kuitenkin yksityistapauksissa käyvän myöntäminen. Lukuisille keskusvirastojen virkamiehille ei tuollaista asumispakkoa käy asettaminen eikä siihen suuntaan käyvää vaatimusta tiettävästi olekaan tehty niissä tapauksissa, jolloin asianomainen nimenomaan on vakinaisesti asunut virastokaupunkinsa ulkopuolella. Ainoastaan kuvernööriin nähden säättää 29 päivänä joulukuuta 1894 annetun johtosäännön 3 §, että hänellä tulee olla asuntonsa siinä paikkakunnassa, joka on määrätty lääninhallituksen paikaksi, mikä onkin luonnollista, koska kuvernööri on lääninsä ylin poliisipäällikkö. Sellaisen johtopäätöksen tekeminen edellä mainitusta henkikirjoitusasetuksen määräyksestä että sen, jolla on virka, jota hän itse hoitaa, aina tulisi olla hengille pantuna siinä paikkakunnassa, missä hänen virantoimituksensa sijaitsee, ei olisi oikeutettua, vaan tulisi sellaisessa tapauksessa noudattaa sitä 1892 vuoden säätylaissa säädettyä yleistä sääntöä että todellinen asuinpaikka, eikä virantoimituspaikka, on katsottava henkikirjoituspaikaksi, elleivät ne ole samat.

Tämän mukaisesti siis virkamies, joka asuu toisella paikkakunnalla, mutta jolla Helsingissä on virka, hoitipa hän itse sitä tahi oli hoitamatta, olisi hengille pantava asuinpaikassaan sekä niinmuodoin oleva vapaa velvollisuudesta suorittaa kaupungille kunnallisveroja palkka- ja muista samanlaatuisista tuloistaan. Tämä ei kuitenkaan koske sitä tapausta, jolloin virkamies edellä mainittujen yleisten perusteiden tahi erinäisten, asianmukaisten määräysten mukaan on velvollinen asumaan virantoimituspaikallaan, sillä siinä tapauksessa täytyy asumista toisella paikkakunnalla pitää lainvastaisena, joten asuinpaikka ei ole oikea henkikirjoituspaikka.

Mitä sitten tulee kysymykseen, onko *yksityisen palveluksessa oleva palkannauttija*, joka asuu maalla, mutta jolla on toimintansa tässä kaupungissa, velvollinen palkkatuloistaan maksamaan veroa Helsingin kaupungille vaiko asianomaiselle maalaiskunnalle, niin näyttää tästäkin seikasta syntyneen epäilyksiä. Nytemmin kuitenkin lienee se käsitys yhä varmemmin päässyt valtaan, että tuollaisia palkansaajia ei ole katsottava verovelvollisiksi Helsingin kaupunkikunnalle. Tätä käsitystä Valiokunnan enemmistökin pitää hyvin perusteltuna. Asiasta voimassa olevat lainmääräykset nimittäin tuskin suonevat sijaa muunlaiselle tulkinnalle kuin että puheenalaiseen palkannauttijain ryhmään nähden todellisen asuinpaikan pitää olla ratkaisevana.

Kaupungin verotusviranomaisten suhtautuminen esillä olevaan tulkintakysymykseen ei ole ollut johdonmukainen, vaan on käytäntö asetusten epäselvyyden johdosta osottautunut hapuilevaksi ja epävarmaksi. Vuonna 1903 päätti taksoitus-

lautakunta että rajakkaisissa kunnissa asuvista palkkannauttijoista on täällä verotettava ainoastaan valtion ja kunnan virkamiehiä, jota vastoin maalla asuvat yksityisten tahi yhtiöitten palveluksessa olevat henkilöt olisivat verotuksesta vapaat. Tämän menettelyn tarkastuslautakuntakin hyväksyi. Vuonna 1907 täällä kuitenkin verotettiin myöskin viimeksi mainittuun ryhmään kuuluvat palkkannauttijat. Sen johdosta että Keisarillisen Senaatin Talousosasto ei ollut vuonna 1907 hyväksynyt verotusviranomaisten käsitystä, mikäli koskee niiden maalla asuvain valtion virkamiesten verotusta, joilla on täällä toimintansa, ryhtyi Rahatoimikamari vuodesta 1908 lähtien hakemusten johdosta vähentämään virkamiesten ja palkkannauttijain maksettaviksi pantuja kunnallisveroja. Tämän johdosta jätti mainitun vuoden taksoituslautakunta nämä kaikki kolme virkamiesryhmää verottamatta. Vuonna 1909, jolloin Senaatin kokoonpano muuttui, lakkasi Rahatoimikamari vähentämästä noita veroja ja koetti uudelleen Talousosastoon valittamalla hankkia kaupungille edulliseen suuntaan käyvän ennakkopäätöksen. Samana vuonna taksoituslautakunta palasi 1907 vuoden käytäntöön ja verotti kaikki kolme palkkannauttijain ryhmää. Samaa menettelyä noudatettiin vuonna 1910, mutta vuonna 1911 verotettiin ainoastaan *kunnan* palveluksessa olevat palkkannauttijat.

Keisarillisen Senaatin Talousosastossakin on käytäntö puheenalaisessa kohden vaihdellut. Niinpä on varhaisemmilta vuosilta olemassa siihen suuntaan käyviä päätöksiä että virantoimitus- tahi toimintapaikan tulee olla verotukseen nähden ratkaisevana. Mutta vuonna 1907 pääsi ylimmässä hallinnollisessa tuomioistuimessamme päinvastainen käsitys tässä kohden valtaan. Maaliskuun 27 päivänä sanottua vuotta antamassaan päätöksessä julkilausui Keisarillinen Senaatti äänestyksen jälkeen sen käsityksen että valtion virkamiehelle, joka asuu maalaiskunnassa, mutta hoitaa virkaansa kaupunkikunnassa, on henkikirjoitukseen ja kunnallisverotukseen nähden asuinpaikka, mutta ei virantoimituspaikka määräävänä. Tämä käsitys esiintyy kaikissa myöhemmissä kunnallisverotuksen johdosta tehdyistä valituksista annetuissa Talousosaston päätöksissä, m. m. eräässä toukokuun 23 päivänä 1911 annetussa päätöksessä. Uudenmaan läänin kuvernöörinvirastokin on tällaisissa tapauksissa johdonmukaisesti asettunut vastamainitulle kannalle ja, jos asianomaisten virkamiesten maksettaviksi täällä on pantu kunnallisveroja palkasta tahi muusta samanlaatuisista tuloista, kumonnut taksoituksen ja sen perusteella toimitetun ulosmittauksen sekä velvoittanut kaupungin korvaamaan hakijan kulut asiassa. Ennakkopäätöstä kunnan omien, maalla asuvien virkamiesten verotukseen nähden ei tiettävästi ole vielä olemassa myöhemmiltä ajoilta, mutta tämänkin asian on Rahatoimikamari nyttemmin valitustietä saattanut Talousosaston ratkaistavaksi.

Paitsi asian oikeudellisen puolen selvittämistä on Valiokunnan vielä Kaupunginvaltuustolta saamansa tehtävän mukaisesti ehdotettava toimenpiteitä kaupungin oikeuden varteen ottamiseksi puheenalaisessa kohden.

Niin kauan kuin lainsäädäntötoimenpiteeseen asiassa ei ole ryhdytty tahi oikeaperäistä lainselitystä annettu, on kaupungilla sangen vähän toiveita etujensa tulemisesta esillä olevassa kohden huomioon otetuiksi, kun ne päätökset, mitkä Talousosasto eri tavoin kokoonpantuna on viime vuosina tuollaisista verotusasioista antanut, käyvät kaupungille epäedulliseen suuntaan. Tämä koskee tosin likinnä valtion virkamiesten verotusta, mutta oletettavissa on, että Senaatti myöskin kunnan virkamiehiin nähden on asettuva samalle kannalle. Näin ollen ei toistaiseksi ole aihetta esiintyvissä tapauksissa saattaa näitä verotusasioita ylimmän tuomioistuimen tutkittaviksi, vaan olisi ainoastaan eräitä tyyppillisiä tapauksia ajettava perille Talousosastossa. Sellaista menettelyä onkin Rahatoimikamari, mikäli Valiokunnalle on tunnettua, viime aikoina noudattanut.

Viimeiseltä riippuu kaupungin oikeus huvilayhdyskuntiin asumaan asettuneiden palkannauttijainsa verotukseen nähden tietenkä verotusviranomaisten kannasta puheenalaisessa periaatteellisessa kysymyksessä. Mitään määräyksiä ei Kaupunginvaltuusto voi tässä kohden antaa taksoitus- eikä tarkastuslautakunnalle, joita tehtävänsä täyttämässä eivät sido muut ohjeet kuin kunnallisasetuksen säännökset. Valiokunta on kuitenkin tahtonut mielipiteenään lausua, että taksoituslautakunnan viimeksi noudattama menettely, nimittäin että puheenalaisista ryhmistä ainoastaan kunnan omat virkamiehet verotetaan — siinäkin tapauksessa että ylimpänä sivulla 6 esitetty tulkinta periaatteellisesti hyväksytään — nykyoloissa näyttää perustellulta, paitsi tietysti niihin nähden, joiden täytyy toimensa johdosta asua kaupungin ulkopuolella. Valtion virkamiesten taksoittaminen, käytännön Keisarillisessa Senaatissa edelleen käydessä kaupungille epäedulliseen suuntaan, on ainoastaan omansa tuottamaan veronmaksajille mutkia ja rasituksia sekä kunnalle kustannuksia, antamatta kaupungille vähintäkään käytännöllistä hyötyä.

Tässä yhteydessä mainittakoon vielä, että vuonna 1907 kaupungin ulkopuolella asuvien palkannauttijain maksettavaksi pantu veromäärä nousi kaikkiaan lähes 8,000 markkaan. Myöhemmiltä vuosilta ei Valiokunnalla ole ollut tietoja käytettävänä, mutta arvatenkin on virkamiesten muutto naapuriyhdyskuntiin mainitusta ajasta lähtien melkoisesti lisääntynyt.

Harkitessa niitä toimenpiteitä, joihin olisi ryhdyttävä kaupungin oikeuden vartenottamiseksi on myös pidettävä silmällä mitä mahdollisuutta kaupungilla on saadakseen korvauksen niistä veromääristä, mitkä se menettää sen johdosta että kunnan virkamiehet asuvat kaupungin ulkopuolella. Kun kysymys on Tukholmasakin ollut käsiteltävänä ja asian osaksi siellä tullut valmistelu monessa kohden on omansa valaisemaan täläläisiäkin oloja, antaa valiokunta hankkimiensa tietojen johdolla seuraavassa selvityksen siitä.

Tukholman kaupunginvaltuusto antoi vuonna 1908 erityisen komitean toimeksi

laatia ehdotuksen kunnan virkailijain uusiksi palkkasäännöiksi y. m. Komitea, joka syyskuussa 1909 antoi mietintönsä, oli tehtävänsä täyttäessään myös ottanut tutkittavaksi, eikö kaupungin virkamiehiä olisi velvoitettava asumaan kaupungissa, näin erittäinkin sitä verotappiota silmälläpitäen, mikä kaupungille muussa tapauksessa useinkin koituisi. Tukholman asumusolojen johdosta ja kun kaupunki itse oli ryhtynyt toimenpiteisiin varatakseen asukkailleen mahdollisuutta hankkia itselleen kodin kaupungin alueen ulkopuolelta, ei komitea kuitenkaan katsonut olevan aihetta ehdottaa sen suuntaista säännöstä.

Kaupunginvaltuuston valmistusvaliokunnassa kuitenkin oli toinen käsitys vallalla. Puheenalaisesta asiasta annettua komitean mietintöä käsitellessään valiokunta lausui:

«Komitean tässä koskettelema kysymys ansaitsee epäilemättä huomiota, varsinkin kun kokemus kylläkin lienee osottanut, että kaupungin viranomaisilla ei ole asiaan kuuluvista säännöksistä riittävää tukea toimittaakseen virkailijain asuinpaikkaan nähden sitä valvontaa, jota, mikäli komitea on huomauttanut, olisi toimitettava. Näin ollen ja kun Tukholman asumusolot korkeine vuokrineen, joihin komitea on viitannut, tavallisesti mainitaan ehken painavimpana syynä palkankorotusten puolustamiseksi, täytyy valiokunnan käsityksen mukaan pitää varsin oikeutettuna, että tuollaisia palkankorotuksia myönnettäessä kunnan taholta myös ryhdytään toimenpiteisiin jotta ainakin saataisiin ehkäistyksi se suoranainen tappio, mikä kaupungille syntyy siitä että sen palkannauttijat asettuvat vieraisiin kuntiin asumaan. Tässä on muistettava että, kun kaupunki täällä asuivilta palkannauttijoiltaan saa kunnallisverona palkasta takaisin osuuden, joka viime vuosien verotuksen mukaan nousee kuuteen prosenttiin ja enemmäksikin siitä määrästä, josta veroa maksetaan, ja niinmuodoin todellisuudessa näille palkannauttijoille ainoastaan antaa sen osan palkasta, mikä jää jällelle, kun kunnallisvero siitä on luettu pois, nauttii toisessa kunnassa asuva palkansaaja palkkatulojansa ilman että vastaavaa vähennystä tehdään kaupungin hyväksi. Hänen vieraalle kunnalle maksamansa verot eivät ensinkään huojenna niitä menoja, joita kaupungilla on hänestä. Valiokunnasta sentähden näyttää sekä oikeuden että kohtuuden mukaiselta, että kaupunki tuollaisen palkannauttijan palkasta pidättää jonkun osan, joka ainakin likimain vastaa sitä mitä täällä asuva palkannauttaja palauttaa palkastaan kaupungille. Poikkeus on tässä kohden tietenkäin tehtävä ensinnäkin niihin virkailijoihin nähden, joilla virkansa vuoksi täytyy olla asuntonsa Tukholman ulkopuolella, mutta näyttää sen ohella olevan tarpeellinen niihinkin nähden, jotka ovat hankkineet itselleen asunnon kaupungin hallussa, mutta sen tuomiopiirin ulkopuolella olevalta alueelta, eritoten silmälläpitäen asutuksen tuottamaa hyötyä alueen käyttämiseen nähden.

Täysin vastatakseen kunnallisveron määrää olisi puheenalaisessa kohden tehtävä palkanpidätys, niinkuin edellä on osotettu, määrättävä ainakin kuudeksi prosentiksi asianomaisten verovelvollisten palkkatuloista, mutta valiokunta on kuitenkin, kunnallisveron vaihteluja silmälläpitäen ja kun tuollainen vähennys ei ole tähän

asti ollut käytännössä, ollut sitä mieltä ettei sitä nykyään olisi määrättävä viittä prosenttia suuremmaksi.»

Tämän mukaisesti valiokunta ehdotti, että «Tukholman kaupungin palkka-sääntöjen käyttämisessä noudatettaviin yleisiin ehtoihin ja määräyksiin» lisättäisiin näin kuuluva säännös:

«Jos muu viranpitäjä kuin sellainen, jonka täytyy virkansa tähden asua Tukholman kaupungin ulkopuolella taikka joka on asettunut asumaan kaupungille kuuluvalla, mutta sen tuomiopiirin ulkopuolella olevalle alueelle, jonakin vuonna on kirjoittautunut hengille toisessa kunnassa, on hänen vuotuisesta palkastaan viisi prosenttia luettava kaupungin kassan hyväksi sekä kuukausittain pidettävä palkasta. Ellei palkka nouse 1,800 kruunuun, nautitaan vapautusta sellaisesta pidätyksestä samassa suhteessa, jossa vastaavan suuruiseen tulomäärään nähden vapautus kunnallisverosta myönnetään Tukholman kaupungissa voimassa olevain määräysten mukaan.»

Tammikuun 30 päivänä 1911 kaupunginvaltuusto päätti pääasiassa myöntyä komitean ehdottamaan uuteen palkkain järjestelyyn. Samalla myös käsiteltiin valmistusvaliokunnan tässä edellä mainittu esitys. Tällöin tehtiin useita muutosehdotuksia, jotka tarkoittivat osin että puheenalainen pidätys tehtäisiin vasta 2,400 kruunua suuremmasta palkkamäärästä, osin myös että vahvistettaisiin erinäiset väliaikaiset säännökset. Viimeksi mainitussa tarkoituksessa ehdotettiin m. m. seuraavan tapaista lisäsäännöstä:

«Jos viranpitäjä, joka ei ole virkansa tähden velvollinen asumaan Tukholman ulkopuolella, on 1911 vuoden alussa pantu hengille toisessa kunnassa kaupungille kuulumattomalla alueella, saa hän niin kauan kuin asuu samassa huoneuksessa, olla vapaa edellä sanotusta palkanpidätyksestä, kuitenkin niin että vuokrahuoneistoon nähden sellainen myönnytys on voimassa enintään kolme vuotta.»

Kaupunginvaltuusto kuitenkin hyväksyi valmistusvaliokunnan ehdotuksen ainoastaan siten muutettuna että sanain «jonakin vuonna» sijaan pantiin sanat «vuonna 1913 tahi jonakin sen jälkeisenä vuonna». Täten siis otettiin käytäntöön kaksi-vuotinen siirtymisaika.

Edellä oleva selvitys ansaitsee Valiokunnan mielestä meidänkin kunnallishallintomme huomiota. Valiokunta puolestaan on periaatteessa yhtä mieltä siitä, että kaupungin tulee ryhtyä mainitun suuntaisiin toimenpiteisiin kaupungin virkamiehiin nähden sinä aikana, jona he asuvat kaupungin alueen ulkopuolella. Tässä saattaa kuitenkin panna kyseeseen, tulisiko näiden toimenpiteitten myös kohdata kaupungin nykyisiä virkamiehiä¹⁾, jotka ovat toimiinsa tulleet toisilla edellytyksillä, ja

¹⁾ Taksoituksenvalmistelukunnan antaman tiedon mukaan on 1911 vuoden kunnallistaksoituksessa 17 kaupungin ulkopuolella asuvan, kunnan palveluksessa olevan henkilön maksettavaksi pantu yhteensä 138 veroäyriä.

eikö kohtuus vaatisi, että puheenalaisen palkanpidätyksen tulisi kohdata ainoastaan niitä virkailijoita, jotka vastedes otetaan kunnan palvelukseen, taikka että aikaisemmin otetuille virkamiehille myönnettäisiin ainakin jokin siirtymisaika. Niihin kaupungin virkamiehiin nähden, joiden palkkasääntö on Keisarillisen Senaatin vahvistama, ei tuollaista palkkausehtojen muutosta käyne toimeenpaneminen hallituksen suostumuksetta, mutta Valiokunnan mielestä kaupunki on esteetön koettamaan pakottaa virkamiehiään asumaan kaupungissa. Palkanpidätyksen suuruus olisi täkäläisiä kunnallisia verotusoloja silmälläpitäen määrättävä enintään noin 4 prosentiksi.

Mikäli Valiokunta on saanut tietää, on puheenalainen kysymys myös ollut kaupungin Rahatoimikamarin käsiteltävänä yksissä neuvoin Taksoituksenvalmistelukunnan kanssa, joten Valiokunnalla ei ole ollut aihetta tässä yhteydessä käydä syvemältä asiaan. Kun kuitenkin asia, sen tärkeyttä silmälläpitäen, joka tapauksessa näyttää olevan alistettava Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja ratkaistavaksi, saa Valiokunta kunnioittaen ehdottaa, *että Rahatoimikamarin käskettäisiin antaa lausunto ja ehdotus kaupungin ulkopuolella asuvain kunnan virkamiesten palkkatujen tasoittamisesta mainitussa tarkoituksessa.*

Helsingissä, helmikuun 5 päivänä 1912.

W. F. Heimbürger.

Heikki Renvall.

Karl Söderholm.

Valiokunnanmietintö N:o 2 kysymyksestä, joka koskee kaupungin myötävaikutusta täkäläisten soittokuntain ja erinäisten teatterien voimassapitämiseksi.

Viimeksi kuluneen tammikuun 30 päivänä käsitellessään allekirjoittaneiden Kaupunginvaltuustolle antamaa mietintöä kysymyksestä, joka koskee kaupungin myötävaikutusta täkäläisten soittokuntain ja erinäisten teatterien voimassa pitämiseksi (*Pain. asiakirj. N:o 4 vuodelta 1912*) päätti Valtuusto lykätä Valiokunnan mainitussa mietinnössä tekemäin ehdotusten seikkaperäisen käsittelyn siksi, kunnes Valiokunta oli eräiltä kohdin täydentänyt antamaansa selvitystä, minkä vuoksi asia palautettiin Valiokuntaan. Saapuneesta pöytäkirjanotteesta on Valiokunta saanut tiedokseen, osin että on haluttu saada lisää numerotietoja niiden määrärahain arvioimiseksi, joita Valiokunnan ehdottaman ohjelman mukainen soittokuntain olojen järjestäminen vaatisi, osin taas että on näyttänyt olevan Valiokunnan asia tarkemmin keskustella Helsingin Filharmonisen Seuran osakeyhtiön kanssa kysymystä osakeyhtiön soittokunnan mahdollisesta ottamisesta kaupungin omaksi. Siten annettua tehtävää täyttääkseen saa Valiokunta mainitussa mietinnössä olevien yhdistelmäin ja lausuntojen täydentämiseksi antaa seuraavan seikkaperäisen selvityksen.

Edellä mainitussa mietinnössä on (sivulla 3) professori R. Kajanuksen antamien tietojen pohjalla laadittu menolaskelma, 50-jäsenistä soittokuntaa varten 8-kuukautisena soitantovuotena. Tärkein erä siinä on «palkkoja», joita ei ole mietinnössä seikkaperäisesti lueteltu. Täydennykseksi saa Valiokunta tässä luetella palkkaumäärät yksityiskohdittain. Tämän rinnalle on pantu vastaavat tiedot kapellimestari A. Apostolin laatimasta ja aikanaan Valiokunnalle annetusta ehdotuksesta soittokunnan jäsenluvun ja palkkausten määräämiseksi. Kumpaisessakin yhdistelmässä on puhe kuukausipalkoista.

Johtokunnan kokoonpano ja kuukausipalkka:

	Kajanuksen ehdotus		Apostolin ehdotus	
	luku	mk	luku	mk
Johtaja	—	1,500	—	1,500
Johtajaharjoittelija	—	600	—	—
Ensimmäinen konserttimestari	1	525	1	400
Toinen s:n	1	300	1	300
I Viulut	6	1,380	6	1,380
II Viulut	6	1,230	6	1,230
Alttoviulut	4	830	3	630
Sellot	4	975	3	825
Kontrabassot	3	630	3	630
Huilut	2	465	2	465
Piccolo	1	215	—	—
Oboet	2	465	2	465
Englantilainen torvi	1	215	—	—
Klarinetti	2	465	2	465
Bassoklarinetti	1	215	—	—
Fagotit	2	465	2	465
Torvet	4	895	4	895
Trumpetit	3	665	2	465
Pasuunat	3	660	3	675
Tuba (kontrabasso)	1	215	—	—
Lyöntikoneet	2	430	2	430
Harppu	1	350	1	350
Yhteensä	50	13,690	43	11,570

Jos professori Kajanuksen ehdotuksen mukaiseen loppusummaan 13,690 markkaan lisätään rahainhoitajan, kanslistin, kirjastonhoitajan ja vahtimestarin palkkiot, yhteensä 335 markkaa, niin saadaan Valiokunnan mietinnössä mainittu 14,025 markan kuukausittainen palkkasumma.

Tässä esitetystä vertailevasta taulukosta näkyy, että kumpaisessakin ehdotuksessa on yksityisten soittajain palkat edellytetty saman määräisiksi. Kapellimestari Apostolin ehdotuksen tuottama säästö riippuu niinmuodoin yksinomaan siitä, käykö soittokunnan jäsenistöä ehdotetulla tavalla supistaminen. Etusijassa on

siinä kohden ratkaistavana kysymys, onko soittokunnan vuosirahasääntöön merkittävä menoerä johtajajarjoittelijain palkkaamiseksi. Valiokunnan mielestä on hyvin perusteltua että yritystä ei aseteta kokonaan yhden ainoan henkilön varaan, vaan menetellään niin, että sijainen voi tarvittaessa ryhtyä toimeen. Professori Kajanuksen mielestä olisi siinä kohden tarkoituksenmukaisinta, että yhdelle tahi useammalle nuorelle säveltaiteilijalle, jotka aikovat valmistua johtajantoimeen, varataan tilaisuus saada soittokunnassa vaikka vain vaatimatonkin sija. Joka tapauksessa vaatinee varovaisuus merkitsemään tämän määrärahaerän esillä olevaan laskelmaan. — Suurempaa taloudellista merkitystä on sillä säästöllä, jonka kapellimestari Apostolin ehdotus tuottaisi siten, että soittokunnasta kokonaan poistettaisiin eräät soitto-koneet ja toisten lukua supistettaisiin. Neuvoteltuaan asiasta erinäisten tämänlaatuisiin musiikkikysymyksiin hyvin perehtyneiden henkilöiden kanssa, jotka mitä jyrkimmin ovat vastustaneet mainitunlaatuista rajoitusta, ne kun tuntuvasti vähentäisivät soittokunnan täyteläisyyttä ja kykyä tyydyttävästi suorittaa tehtäviään, ei Valiokuntakaan puolestaan ole katsonut puheenalaista supistusta olevan toimenpaneminen.

Muut aikaisemmin esitettyyn kustannuslaskelmaan merkityt erät lienevät riittävän seikkaperäisiä. Nekin perustuvat Filharmonisen soittokunnan todellisiin kokemuksiin eivätkä näy sietävän sanottavaa tinkimistä. Suurin erä, «konserttikustannuksia», tosin on supistettavissa, jos soittokunta työskentelee ylimääräisten solistien avutta, mutta tämänlaatuinen säästäminen olisi todennäköisesti tuloille epäedullista. Ainoaksi tuntuvaksi menojen supistukseksi jää näin ollen Valiokunnan jo ennen puoltama orkesterikoulun lakkauttaminen.

Täysin hyvän sinfoniaorkesterin menoihin nähden saa Valiokunta niinmuodoin toistaa aikaisemman lausuntonsa, että nämä on laskettava 145,000 markaksi, jos soitantovuosi, niinkuin tähänkin asti, käsittää 8 kuukautta.

Filharmonisen soittokunnan tulot soitantovuonna 1910—1911 mainitaan seikkaperäisesti valiokunnan edellisessä mietinnössä (sivulla 4), jossa myös lausutaan, että loppusummaa, noin 60,000 markkaa, säännöllisissä oloissa aivan todennäköisesti käy korottaminen. Tätä oletusta vahvistavat ne numerotiedot, joita on professori Kajanuksen, fil. maist. R. E. Westerlundin ja herra Edv. Fazerin Valiokunnan pyynnöstä yhteisesti laatimassa orkesteriyrityksen tuloarviolaskelmassa. Se julkaitaan tässä mainitsemalla sen rinnalla soittokunnan tulot soitantovuonna 1910—1911.

	Lasketut tulot	Tulot 1910—11.
Sinfoniakonsertit	15,000: —	11,933: 50
Helppotajuiset konsertit	12,000: —	11,770: —
Kansankonsertit	5,000: —	4,702: 50
Kansansinfoniakonsertit	3,500: —	3,232: 50
	<hr/>	
Siirros	35,500: —	31,638: 50

	Siirros	35,500:—	31,638: 50
Kirkkokonsertit		2,000:—	} 4,214:—
Oratoriokonsertit		5,000:—	
Ylimääräiset köörikonsertit		5,000:—	3,424:—
Säestys		1,500:—	— —
Oopperanäytännöt		20,000:—	18,600:—
Ruotsalainen teatteri		6,000:—	} 1,300:—
Suomalainen teatteri		8,000:—	
	Yhteensä	83,000:—	59,176: 50

Tässä arviolaskelmassa, joka Valiokunnan mielestä on varovasti laadittu, edellytetään *sinfoniakonsertteja* samoinkuin tähänkin asti annettavan ainoastaan yksi 10 konserttia käsittävä sarja. Otaksuttava kuitenkin on, että lukuisimmat sinfoniakonsertit kahteen sarjaan jaettuina saisivat osakseen kannatusta, joten myös saanee odottaa tämän nimikkeen kohdalle merkittyjen tulojen lisääntyvän. N. s. *helppotajuisista konserteista* ei nykyisten huoneistojen käytettävänä ollessa ole odotettavana lisätuloja. *Kansankonsertit* ja *kansansinfoniakonsertit* on säännöllisesti annettu Työväentalolla soitantovuoden kunakin sunnuntaina, ollen oviraha ensinmainituista 25 ja jälkimäisistä 50 penniä. Nämä konsertit näyttävät olevan sangen suosittuja ja käynee niitä katsominen kunnalliseksi valistustarkoitukseksi. *Kirkko-, oratorio- ja köörikonserteista* ovat asiantuntijat katsoneet olevan odotettavana tuntuvasti suurempia tuloja, jos näitä konsertteja toimeenpannaan säännöllisesti ja suunnitelman mukaisesti. Huomautettava on, että tulot oratoriokonserteista vuonna 1910—1911 olivat tavattoman vähäiset. Uusi säännöllinen tuloerä on odotettavana, jos soittokunta kohtuullisen taksan mukaan annetaan käytettäväksi *säestämiseen* täällä vierailevien taiteilijain toimeenpanemissa konserteissa. Niin säännöllisiksi kuin *oopperanäytännöt* jo ovat pääkaupungissa käyneet, voi niistä laskea soittokunnalla olevan melkkoisia ja yhä kasvavia tuloja, minkätähden tämä tuloerä on jo lähimmässä tulevaisuudessa katsottu voitavan merkitä 20,000 markaksi. — Tuntuvia lisätuloja on edellytetty olevan soittokunnan avustuksesta *teattereissa*. Laskelman laatimisessa on edellytetty että, jos kaupunki ottaa soittokunnan huostaansa, teatterien kanssa sopisi tehdä sellainen välipuhe, että ne kunnalta saamansa apurahan vastikkeeksi sitoutuvat tarvitessaan käyttämään kaupungin soittokuntaa. Tässä on tietenkin katsottava, että korvausta ei määrätä ylen suureksi, niin että se näyttäisi teatterien verottamiselta soittokunnan hyväksi. Laskelmaan merkityt tulot soittokunnan avustuksesta teattereissa nousevat likimmittäin samoihin määriin, mitkä nykyään on maksettu, mutta eivät suuremmiksi, ollen tässä muuten huomattava, että nämä rahamäärät on maksettu kilpaillessa kapellimestari Apostolin järjestämän Helsingin jouhiorkesterin kanssa.

Sen perusteella mitä soittokunnan taloudellisesta asemasta edellä on lausuttu, saataisiin soittokunnalle 8-kuukautiseksi soitantovuodeksi seuraavaa vuosirahasääntö:

Menoja	Smk	145,000:—	
Tuloja: toiminnasta	Smk	83,000:—	
apumaksuista	”	<u>62,000:—</u>	„ 145,000:—

Nämä numeroluvut riittänevät perustelemaan Valiokunnan edellisessä mietinnössä olevaa lausuntoa, mikäli koskee kaupungin kustannusten ylärajaa siinä tapauksessa että se ottaa soittokunnan omaksi yritykseksi. Ne myös lienevät omansa jossain määrin osottamaan oikeaksi sen käsityksen, että kaupungin välittömät menot soittokunnan voimassapitämisestä saadaan varmimmin vakautumaan ja alenemaan, jos kaupungilla on täydellinen määräysvalta kuin jos kaupunki ainoastaan takaa-jana antaa avustuksen, jonka määrään vaikuttavia asianhaaroja kaupungilla ei ole mahdollisuutta välittömästi järjestää.

Helsingin Torvisoittokunnan ja siihen yhdistetyn jouhiorkesterin voitto- ja tappiotilistä vuodelta 1911 saa kapellimestari Apostolin hyväntahtoisesti ilmoittain numerotietojen nojalla seuraavan katsauksen yrityksen taloudellisen tilaan.

Menoja:

a) Torvisoittokunta: Palkkoja	65,734:—	
Soittorahoja miehistöle	5,977: 50	
Sekalaisia kustannuksia	5,377: 94	
Nuottien kirjoitus	385: 70	
Ilmoitukset	682: 04	
Vuokra ja valo	<u>1,205:—</u>	79,362: 18
b) Jouhiorkesteri: Palkkoja	7,000:—	
Sekalaisia kustannuksia, nouttien kir- joitus, ilmoitukset, avustus y. m.	<u>3,944: 55</u>	10,944: 55
	Yhteensä Smk	90,306: 73

Tuloja:

a) Torvisoittokunta: soittamalla kertyneet varat	41,204: 87	
b) Jouhiorkesteri: ” ” ”	<u>15,555:—</u>	56,759: 87
Vajaus täytettävä apurahalla ja kerätyillä varoilla		<u>33,546: 86</u>
	Yhteensä Smk	90,306: 73

Nämä numeroluvut ovat summittain esitettyinä Valiokunnan edellisessä mietinnössä (sivulla 4). Edellä olevasta yksityiskohtaisesta katsauksesta päättäen olisi

jouhiorkesteri tuntuvasti edistänyt koko soittokunnan taloudellista tilaa. Tämä on kuitenkin vain näennäistä, koska jouhiorkesterin palkkauserä todellisuudessa on lisäystä niiden torvisoittokunnan jäsenten vakinaisiin palkkoihin, jotka on käynyt sijoittaminen jouhiorkesteriin. Valtion ja kunnan tähän asti torvisoittokunnalle myöntämä kannatusapu on niinmuodoin välillisesti myös ollut kapellimestari Apostolin perustaman jouhiorkesterin tukemista.

Jos kaupunki, niinkuin Valiokunta on puoltanut, ottaa Filharmonisen soittokunnan omakseen, ja siinäkin tapauksessa että kunta myöntäisi vain kannatusapua, näyttää tarpeelliselta tässä kohden aikaansaada korjaus, koskapa muuten tullaan kannattaneeksi kokonaisuuteen haitallisesti vaikuttavaa kilpailua, joka muun muassa ilmenee teatterien musiikkiin nähden. On luonnotonta, että kunta antaa raha-apua kahdelle soittokunnalle ja erinäisille teattereille, ilman että tarpeellista yhteistointia järjestetään avustettujen yritysten kesken niissä kohdin, missä se olisi omansa vähentämään avustavan kunnan taloudellisia velvoituksia.

Tämän lausuttuaan ja kun Kaupunginvaltuusto on vaatinut Valiokunnalta lausuntoa asiasta, ennenkuin Valiokunnan ehdottama musiikkilautakunta asetetaan, käy Valiokunta ehdottamaan sitä kannatusavun määrää, mikä Valiokunnan mielestä kohtuudella on annettava Helsingin Torvisoittokunnalle.

Ammattimiesten kesken on se mielipide vallalla, että Helsingin Torvisoittokunta täysin vastaisi tarkoitustaan, jos siihen vakinaisesti kuuluisi 18 soittajaa, joille 12 kuukauden aikana maksetaan 180—200 markan kuukausipalkka. Kapellimestari Apostol on Valiokunnalle antamaansa ehdotukseen merkinnyt tarpeellisiksi 25 miestä ja heidän kunkin kuukausipalkkaseen 200 markkaa, mikä määrä lienee hiukan korkeampi nykyään maksettuja palkkoja. Kapellimestari Apostolin ehdotuksen mukaan nousisi 25-miehisen torvisoittokunnan vuotuinen palkkasääntö, lukuunotettuna johtajan palkka 6,000 markkaa, kaikkiaan 66,000 markkaan, johon summaan on lisättävä kohtuullinen määrä yleisten kustannusten varalta. Loppusumma olisi niinmuodoin vähintäänkin 75,000 markkaa. Jos soittokunnan jäsenluku vähennetään enintään 20 mieheksi, supistuu menosumma jonkun verran, nousten arviolta enintään 64,000 markkaan. Kun tuloja tuskin käynee korottaminen nykyisellä tarmokkaalla johdolla saavutetusta määrästä, joten ne siis olisi laskettava noin 41,000 markaksi, olisi tuloksena vähintään 23,000 ja enintään 34,000 markan vaje.

Omasta puolestaan katsoo Valiokunta sekä asian laadun että taloudellisten näkökohtain perustelevan, että tämä soittokunta ainoastaan edellä mainitussa supistetussa muodossaan voi saada kaupungilta kannatusapua.

Mitä Valiokunta edellisessä mietinnössään (sivulla 5) on lausunut molempain soittokuntain yhdistämisestä, sitä edelleen tukee tässä esitetty seikkaperäinen selvitys. Tässä edellytetty Filharmonisen soittokunnan taloudellisen tilan paranta-

minen edellyttää, että soittokuntaa käytetään voimaperäisesti. Sen henkilökunnan hajoittaminen kahden yrityksen kesken olisi siinä kohden esteenä. Soittokuntain yhdistäminen ei myöskään aukaisisi uusia tulolähteitä eikä säästäisi kustannuksiaan siinä määrin, että soittokunnan taiteellisen yhtenäisyyden rikkoutumisesta ja varsin erilaatuisten soitannollisten rientojen yhdistämisestä koituvat haitat siten tulisivat korvatuiksi.

Alustavasti neuvotellessaan Filharmonisen soittokunnan johtavien henkilöjen kanssa on Valiokunta vakautunut siitä, että yrityksen uudestijärjestäminen Valiokunnan ehdottamalla pohjalla herättäisi tyytyväisyyttä, koska siten soittokunnan vastainen tulisi turvatuksi. Toivomuksena on kuitenkin lausuttu, että uusissa oloissakin pidettäisiin voimassa sitä vanhaa tapaa että soittokunta maksutta anetaan huomattavampain kotimaisten säveltäjien käytettäväks sävellyskonserteissa. Niinikään on lausuttu toivomus, että soittokunta saisi maksutta avustaa eläkekassansa hyväksi toimeenpantavissa huvitilaisuuksissa sekä että tulot niistä pääsylipuista, mitkä alennettiin hintoihin annetaan soittokunnanjäsenten perheiden käytettäväksi, vastedeskin saisi käyttää mainitun eläkekassan hyväksi. Näissä kohdin tehtäneen tarkempi sopimus, kun lopullinen ratkaisu asiassa saadaan aikaan.

Tärkeämpiä ovat toimenpiteet Filharmonisen soittokunnan vuosien kuluessa hankkiman runsaan ja välttämättömän nuottikirjaston hankkimiseksi orkesteriyritykselle. Tässä kohden on olemassa alustava sopimus, jonka mukaan tyydyttävä luovutus kävisi mahdolliseksi tarvitsematta kaupungin paikalla käyttäen suurempaa pääomaa, vaan saisi kaupunki joko vähitellen taikka kerrallaan, milloin haluaa, lunastaa omakseen kirjaston sekä soittokunnan muun omaisuuden, joka kuitenkin jo sitä ennenkin olisi kaupungin käytettävänä kohtuullisesta maksusta. Lopullista sopimusta ei tietenkään käy tekeminen, ennenkuin on ratkaistu kysymys, ottaako kaupunki soittokunnan omakseen vai pysytetäänkö se edelleen kannatusapua nauttavana yrityksenä.

Täten lienee Kaupunginvaltuuston Valiokunnalle antama tehtävä keskustella Filharmonisen soittokunnan kanssa soittokunnan mahdollisesta siirtymisestä kaupungin omaksi viety niin pitkälle kuin sen voi, ennenkuin pääasiassa on päätöstä tehty.

Kun asian lopullinen ratkaisu Valiokuntaan palauttamisen johdosta on lykääntynyt, lienee nyttemmin sopivaa että kaupunki, siinä tapauksessa että Valiokunnan tekemät ehdotukset pääasiassa hyväksytään, vasta kuluvan soitantovuoden päätyttyä ottaa yrityksen omakseen, jossa tapauksessa ehdotuksen r:ksi c) koh-

dassa puollettu kannatusapu luetaan Filharmoniselle soittokunnalle ensintulevan toukokuun 15 päivään asti. Tähän tarpeellinen rahamäärä nousee 10,000 markan vaiheille kuukausittain, joten tammi- ja helmikuulta jo myönnettyjen 20,000 markan lisäksi tarvittanee 20,000 tahi 25,000 markkaa.

Helsingissä, helmikuun 7 päivänä 1912.

August Ramsay.

Gösta Björkenheim.

Heikki Renvall.

Hugo Lindberg.

Ferd. von Wright.

Ehdotus parannetun katuvalaistuksen toimeenpanemisesta 10, 11 ja 12 kaupunginosassa.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

*Tammik. 29 p:nä 1912.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 42.

Kuluvan vuoden menosääntöehdotusta laatiessaan Rahatoimikamari mainitsi ottaneensa harkittavaksi, eikö niillä Kallion kaduilla, joita pitkin kaupungin sähkötehtaan ilmajohdot kulkevat, olisi otettava käytäntöön sähkövalaistus, koska tämänlaatuisen valaistuksen on ilmoitettu käyvän nykyistä petrolivalaistusta edullisemmaksi ei ainoastaan valoisuus- vaan myöskin taloudellisia seikkoja silmälläpitäen. Kun kaupungin teknillisten laitosten Hallitukselta ei ollut saatu seikkaperäisiä tietoja kulunkiarvion käsittelyssä käytettäviksi, ei Kamari katsonut voivansa tehdä positiivista ehdotusta asiassa, mutta esitti että asian saattamiseksi kuluvana vuonna ratkaisuun 1912 vuoden menosääntöön puheenalaista tarkoitusta varten merkittäisiin Hallituksen likimäärin laskema summa, 20,000 markkaa. Tämän esityksen Valtuusto hyväksyikin kuluvan vuoden rahäsääntöä käsitellessään. Niiden kustannusten suorittamiseen, joita Kallion petrolivalaistuksen vaihtaminen sähkövalaistukseen tuottaa, on niinmuodoin täksi vuodeksi osotettu 20,000 markan arviomääräraha.

11 ja 12 kaupunginosan katujen valaisemiseen käytetään nykyään 20 kaasulyhtyä ja 255 petrolilyhtyä, lukuunottamatta Itäisen Viertotien vierillä olevia lamppeja, joiden sijaan nyttemmin on pantu sähkökaarilamput. Kaupungin näiden osain katuvalaistukseen nähden on kuitenkin ollut sängen paljon toivomisen varaa, johon seikkaan Kamari jo syksyllä 1910 kulunkiarviota käsitellessään katsoi olevan kiinnittäminen Kaupunginvaltuuston huomiota, ja kun mainittavaa muutosta tässä kohden ei saatu vuonna 1911 aikaan, katsoi Kamari jälleen olevan ottaminen asian tarkemmin harkittavaksi.

Ellei ota lukuun Siltasaarenkadun ja Itäisen Viertotien (Sörnäisten haararadalle asti) sekä Vallilan sähkövalaistusta, lienee oikeutettu väittämään että ylempänä mainittujen kolmen kaupunginosan katuvalaistus on kaikkea muuta kuin tyydyttävä. On tosin myönnettävä, että pääasiallinen osa Kallion raskasta katuliikennettä käy pitkin

Itäistä Viertotietä, Siltasaarenkatua ja Sörnäisten Rantatietä, jota vastoin mainittavaa liikennettä ei ole muilla sikäläisillä liikenneväylillä. Tämän asianlaidan muuttumista on kuitenkin jo huomattavana, ja aivan kohdakkoin, erittäinkin kohta kun raitiotie on rakennettu eri suuntiin 11 ja 12 kaupunginosan halki, se esiintyneen vieläkin selvemmin. Mutta joka tapauksessa on näiden kaupunginosien henkilöliikenne, täällä kun asuu noin 40,000 henkilöä eli likimain saman verran kuin koko Tampereen kaupungissa, jo erittäin vilkas ja näin sitä enemmän, kun osa Vallilankin nopeasti lisääntyvää väestöä kulkee Kallion halki Hakaniemen torille ja Pitkäsillan eteläpuolisiin kaupunginosiin. Lienee sen ohella huomattava, että näiden kaupunginosain pääasiallisena väestönä on työväkeä, joka vakinaisesti asuvain ohella myös käsittää irtolaisväestöön kuuluvia henkilöjä, ja että järjestysvallalla tämän johdosta on sangen usein ollut järjestyksen ylläpitämisessä voitettavana erityisiä vaikeuksia. Näitäkin seikkoja silmällä pitäen osottautunee epäamättömäksi että kaupunginviranomaisten tulee menettellä niin, että näihin kaupunginosiin saadaan parempi katuvalaistus.

Tämän asian seikkaperäisempi perustelu on muuten näyttänyt Rahatoimikamarista tarpeettomalta siihen katsoen että, niinkuin edellä huomautettiin, Kaupunginvaltuusto on kuluvan vuoden menosääntöön merkinnyt tarkoitukseen tarpeellisen määrärahan ja niinmuodoin periaatteessa jo hyväksynyt mainittuun suuntaan käyvän toimenpiteen. Kysymys koskisi niinmuodoin likinnä sitä, onko katuvalaistuksen lisäämiseksi käytettävä sähköä, kaasua vaiko petroliä. Näistä valaistuslajeista voinee kuitenkin ainoastaan sähkö tai petroli tulla kysymykseen, syystä että Kallioon ei ole laitettu kaasujohtoja niin laajasti, että siellä toistaiseksi kävisi aikaansaaminen täydellistä kaasuvalaistusta. Taas putkijohtojen laskeminen useampiin Kallion katuihin kuin menosääntöön on merkitty tuskin käynee päinsä ja olisi joka tapauksessa taloudelliselta kannalta sangen epäedullista ei ainoastaan kaasutehtaalle itselleen vaan myöskin kunnalle. Toiselta puolen on luonnollista, että kaasutehdas, joka etusijassa ja yksinomaan panee huomiota tehtaan parhaaseen ja etuun, ei ole ulottanut kaasujohtoja niiden katujen alle, joiden viereiset tontit ovat rakentamatta. Toiselta puolen on tästä ollut seurauksena ettei kaasutehdas ole katuvalaistukseen nähden pysynyt katuverkon kehityksen tasalla eikä niin ollen, siinä tapauksessa että petrolivalaistuksen sijaan päätettäisiin ottaa toisenlainen katuvalaistus, kykenisi tätä valaistusta toimitamaan.

Niinkuin oheellisista kaupungin kaasu- ja sähkötehtaan johtajain kirjelmistä näkyy, on Kallion nykyisestä petrolivalaistuksesta vuosittain kustannuksia umpiluvuin 25,000 markkaa. Sähkövalaistuksesta taas, joka samalla voisi tarjota tehokasta katuvalaistusta, olisi vuosikustannuksia kaikkiaan 18,525 markkaa sekä sen lisäksi perustamiskustannuksia 25,287 markkaa. Niinkuin tästä näkyy, olisi sähkökatuvalaistus taloudelliselta kannalta kaupungille tuntuvasti edullisempi petrolivalaistusta. Tähän nähden ja kun sen ohella näiden kaupunginosain valaistusolot siten tulisivat täysin ajanmukaisesti järjestetyiksi, on Rahatoimikamari yksimielisesti päättänyt Kaupunginvaltuustolle esittää petrolivalaistuksen sijaan 10, 11 ja 12 kaupunginosassa otettavaksi käytäntöön sähkövalaistuksen.

Ei voine olla herättämättä huomiota, että suunnitellun sähkökatuvalaistuksen niin perustamis- kuin vuotuiset kunnossapitokustannuksetkin olisivat noin halvat sekä petrolivalaistukseen ja myöskin kaasuvallaistukseen verraten edulliset, mikäli näitä valaistuslajeja tässä tapauksessa käy toisiinsa vertaileminen. Mutta tässä on huomattava, että kaupungin sähkötehdas jo on asettanut sähköilmajohtot miltei kaikille suunnitelmassa mainituille kaduille ja että vain satakunta uutta patsasta tarvitsee pystyttää, erittäinkin Sörnäisten Rantatien ja Fredriksperinkadun varrelle. Sähköjohtoverkon laajentamiseksi on kuluvana vuonna joka tapauksessa pystytettävä koko joukko uusia patsaita, joten perustamiskustannukset pääasiallisesti rajoittuisivat lampujen asettamiseen ennestään oleviin johtoihin.

On kuitenkin huomattava se asianlaita, että varsin kohdakkoin, enintään 10 vuoden kuluttua, sähköilmajohtojen sijaan täytyy laittaa maanalaiset kaapelijohtot. Tuohon aikaan lienee kaasujohtoverkkokin näissä kaupunginosissa kehittynyt niin pitkälle, että täysin vertailtavia tarjouksia katuvalaistuksen lopulliseksi järjestämiseksi saatane. Puheenalaiseen aikaan voitane sen lisäksi esittää kokemukseen perustuvia luotettavia numerotietoja sähkökatuvalaistuksen kustannuksista. Näitä seikkoja silmälläpitäen on Rahatoimikamari tahtonut esittää, että kaupungin sähkötehtaalle annettaisiin toimeksi väliaikaisesti ja kunnes nykyisten ilmajohtojen sijaan pannaan kaapelijohtot, huolehtia 10, 11 ja 12 kaupunginosan valaistuksesta sitä varten laaditun ohjelman mukaisesti. Näissä osissa kaupunkia siten tarpeettomiksi käyvät petroli-lyhdyt olisi siirrettävä syrjäisempiin seutuihin, missä niinkään on tarpeen lisätä valaistusta ja lyhdyt siten saadaan täydellisesti käytetyiksi. — Vahvistetussa vuosi-rahassäännössä tätä tarkoitusta varten olevaa arviomäärärahaa ei ole tarpeellista lisätä, kun keskikaupungin sähkökatuvalaistuksen laajentamiseksi on varattu niin runsas määräraha, että siitä aivan todennäköisesti säästyy tuntuva summa, jonka voi käyttää edellä puheena olleeseen tarkoitukseen.

Edellä lausuttuun viitaten ja teknillisiltä laitoksilta asiasta saatuun selvitykseen nähden Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että väliaikainen sähkökatuvalaistus otetaan kuluvana vuonna käytäntöön 10, 11 ja 12 kaupunginosassa kaupungin sähkötehtaan laatiman suunnitelman mukaisesti.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN KAUPUNGIN
SÄHKÖLAITOS.

Helsingissä,
marrask. 25 p:nä 1911.

Kaupungin Teknillisten laitosten Hallitukselle.

Sen selvityksen mukaisesti, jota Hallitus on halunnut saada kustannuksista, joita koi-
tuisi sähkövalaistuksen ottamisesta käytäntöön katuvalaistuksena petrolilamppujen sijasta
XI ja XII kaupunginosassa, on sähkölaitos laatinut laskelman sekä valaistuslaitteiden että
vuotuisen virrankulutuksen ja muun kunnossapidon kustannuksista. Erittäin on myös
mainittu, minkä verran kustannuksia olisi sähköhehkulamppujen ottamisesta X kaupun-
ginosassa käytäntöön petrolilamppujen sijasta. Tasaisen ja hyvän valaistuksen aikaan-
saamiseksi on valokohtain välimatka määrätty 40—45 metriksi. Eri katujen valaistukseen
käytettävästä valovoimasta, rakennus- ja vuotuisista kunnossapitokustannuksista on tietoja
seuraavissa taulukoissa sekä lamppujen sijoituksesta oheellisessa piirustuksessa.

XI kaupunginosa.

K a t u	Lamppuja, kukin 100 n. k.	Perustamis- kustannukset Smk	Kokoyön lamput		Puolenyön lamput	
			Koko valomäärä	Vuosikustan- nukset	Koko valomäärä	Vuosikustan- nukset
Helsinginkatu	6	282 —	300	180 —	300	105 —
Eläintarhantie	13	1,043 —	700	420 —	600	210 —
Eläintarha	2	97 —	100	60 —	100	35 —
»	15	1,138 —	700	420 —	800	280 —
1:nen linja	5	381 —	300	180 —	200	70 —
2:nen »	11	535 —	500	300 —	600	210 —
3:s »	15	764 —	800	480 —	700	245 —
4:s »	15	846 —	700	420 —	800	280 —
5:s »	9	442 —	500	300 —	400	140 —
Alppikatu	13	805 —	600	360 —	700	245 —
Vallininkatu	7	324 —	400	240 —	300	105 —
Siirros	111	6,657 —	5,600	3,360 —	5,500	1,925 —

K a t u	Lamppuja kukin 100 n. k.	Perustamis- kustannukset Smk	Kokoyön lamput		Puolenyön lamput	
			Koko valomäärä	Vuosikustan- nukset	Koko valomäärä	Vuosikustan- nukset
Siirros	111	6,657	5,600	3,360	5,500	1,925
Vallininkuja	2	160	100	60	100	35
Castréninkatu	13	670	600	360	700	245
Kristiinankatu	2	102	100	60	100	35
L. Papinkatu	3	235	200	120	100	35
I. »	4	202	200	120	200	70
Lönnotinkatu	3	167	100	60	200	70
Hämeenkatu	2	176	100	60	100	35
Porthaninkatu	5	280	300	180	200	70
Kaarlenkatu	9	465	400	240	500	175
Flemminginkatu	6	312	300	180	300	105
Franzeninkatu	1	76	100	60	—	—
Pengerkatu	4	325	200	120	200	70
Kaikukuja	2	109	100	60	100	35
Agricolankatu	3	147	100	60	200	70
Yhteensä	170	10,083	8,500	5,100	8,500	2,975

XII kaupunginosa.

K a t u	Lamppuja kukin 100 n. k.	Perustamis- kustannukset Smk	Kokoyön lamput		Puolenyön lamput	
			Koko valomäärä	Vuosikustan- nukset	Koko valomäärä	Vuosikustan- nukset
Porvoonkatu	24	1,473	1,200	720	1,200	420
Karjalankatu	6	536	300	180	300	105
Inkoonkatu	2	104	100	60	100	35
Siuntionkatu	2	159	100	60	100	35
Kotkankatu	6	408	300	180	300	105
Kajaaninkatu	2	155	100	60	100	35
Viipurinkatu	3	156	100	60	200	70
Fredriksperinkatu	30	2,567	1,500	900	1,500	525
I. Brahenkatu	13	655	700	420	600	210
L. »	8	645	400	240	400	140
Vaasankatu	13	662	700	420	600	210
Kustaankatu	3	284	200	120	100	35
Harjukatu	2	111	100	60	100	35
Helsinginkatu	15	700	700	420	800	280
Kristiinankatu	12	608	600	360	600	210
Josafatinkatu	1	80	—	—	100	35
Kaarlenkatu	1	52	100	60	—	—
Flemminginkatu	4	203	200	120	200	70
Yhteensä	147	9,558	7,400	4,440	7,300	2,555

XI ja XII kaupunginosa yhteisesti.

Kaupunginosa	Lamppuja, kukin 100 n. k.	Perustamis- kustannukset Smk	Kokoyön lamput		Puolenyön lamput	
			Koko valomäärä	Vuosikustan- nukset	Koko valomäärä	Vuosikustan- nukset
XI	170	10,083	8,500	5,100	8,500	2,975
XII	147	9,558	7,400	4,440	7,300	2,555
Yhteensä	317	19,641	15,900	9,540	15,800	5,530

X kaupunginosa.

K a t u	Lamppuja, kukin 100 n. k.	Perustamis- kustannukset Smk	Kokoyön lamput		Puolenyön lamput	
			Koko valomäärä	Vuosikustan- nukset	Koko valomäärä	Vuosikustan- nukset
Sörnäisten rantatie	26	2,231	1,300	780	1,300	455
Hakaniemenranta	6	492	300	180	300	105
Haapaniemenkatu	5	466	200	120	300	105
Laaksokatu	2	205	100	60	100	35
Kaikukatu	4	199	200	120	200	70
Vilhelmsperinkatu	9	513	500	300	400	140
Hörneperinkatu	4	199	200	120	200	70
Pääskylänkatu	9	759	400	240	500	175
Sibyllankatu	3	318	200	120	100	35
Södervikinkatu	5	264	200	120	300	105
Yhteensä	73	5,646	3,600	2,160	3,700	1,295

Helsingin Kaupungin Sähkölaitos:

Bernh. Vuolle.

ELSINGIN KAUPUNGIN

KAASUTEHDAS.*Helsingissä,**Rahatoimikamarin Sihteerille.**tammik. 16 p:nä 1912.**Helsingissä.*

Kirjallisen tiedustuksen johdosta saan täten ilmoittaa minkä verran kustannuksia olisi katuvalaistuslaitteista sekä valaistuksen voimassapitämisestä, jos laitetaan kaasuvai-
laistus 10, 11 ja 12 kaupunginosaan, joihin kaasujohtoja jo on sijoitettu taikka ensi
kesänä sijoitetaan.

Niinkuin kirjelmässä marraskuun 25 päivältä on huomautettu, on kaasujohtoja
Kalliossa jo lukuisain katujen alla ja kaasukatuvalaistus otettu käytäntöön sekä Silta-
saarenkadulla että eräillä muilla mainittujen kaupunginosain kaduilla, vaikkei vielä niin
laajassa mitassa kuin johtoverkko olisi sallinut.

Ensintulevana kesänä kävisi kaasuvai-
laistuksen ottaminen käytäntöön seuraavilla
kaduilla ja katuosilla:

- a) Kolmannella linjalla I. Viertotien ja Porthaninkadun sekä Hämeen- ja Vallininkadun välillä.
- b) Neljännellä linjalla I. Viertotien ja Papinkadun välillä.
- c) Viidennellä linjalla I. Viertotien ja Agricolankadun välillä.
- d) Kaikukujassa.
- e) Flemminginkadulla Viidennen linjan ja Franzéninkadun välillä.
- f) Agricolankadulla Flemmingin- ja I. Papinkadun välillä.
- g) Kaarlenkadulla Agricolan- ja Franzéninkadun välillä.
- h) Castréninkadulla Ensimmäisen linjan ja Kristiinankadun välillä.
- i) Kristiinankadulla Castrénin- ja Josafatinkadun välillä.
- j) Alppikadulla Ensimmäisen linjan ja Kristiinankadun välillä.
- k) Vallininkadulla Ensimmäisen linjan ja Alppikadun välillä.
- l) Vallininkujassa.
- m) Helsinginkadulla Kristiinan- ja I. Brahenkadun välillä.
- n) Flemminginkadulla Helsingin- ja Pääskylänkadun välillä.
- o) Vaasankadulla I. Viertotien ja Flemminginkadun välillä.
- p) Fredriksperinkadulla Penger- ja Kotkankadun välillä.
- q) Viipurinkadulla Fredriksperin- ja Porvoonkadun välillä.
- r) Kotkankadulla Fredriksperin- ja Viipurinkadun välillä.
- s) Porvoonkadulla Kotkan- ja Karjalankadun välillä.
- t) Siuntionkadulla.
- u) Inkoonkadulla.
- v) Karjalankadulla.

sekä 10 kaupunginosassa:

- a) Hörneperinkadulla.
- b) Sibyllankadulla Hörneperin- ja Pääskylänkadun välillä.
- c) Södervikinkadulla.
- d) Lautapihankadulla rautatienylimenokohdan ja Tynnyrintekijänkadun välillä.
- e) Tynnyrintekijänkadulla Työpajan- ja Lautapihankadun välillä.
- f) Kaikukadulla I. Viertotien ja Sörnäisten rantatien välillä.
- g) Laaksokadulla Kaiku- ja Haapaniemenkadun välillä.

Niinkuin tästä näkyy, ei kaasujohto useimmilla kaduilla ulotu kadun päästä päähän. Kaasuvalaistukseen nähden ei sentähden käy laatiminen sentapaista taulukko-yhdistelmää, kuin on tehty petrolivalaistuksen laajuuden osottamiseksi, vaan ovat tiedot ainoastaan yhdisteltävissä kutakin kadun osaa silmällä pitäen.

Kaasuvalaistuksen käy, niinkuin kirjelmässä marraskuun 25 päivältä on mainittu, laittaminen eri tavoin.

Jos olettaa valaistuksen laitetuksi siten kuin se on kulunkiarviolaskelmaan merkitty, toisin sanoin käyttämällä yksinkertaisia valurautapatsaita ja tavallisen mallisia lyhtyjä taikka yksinkertaisia, teräsputkesta tehtyjä haarukkapatsaita sekä riippuvia lamppeja, nousevat rakennuskustannukset kutakin lyhtyä tahi lamppea kohti noin 95—115 markkaan. Jos lyhty taikka lamppu kiinnitetään seinään taikka puupatsaaseen, vähenevät kustannukset noin 65 markan vaiheille. Halvimmiksi käyvät rakennuskustannukset, jos kaasulamput, samoin kuin sähkövaloon nähden menetellään, sovitetaan ennestään oleviin sähkövalojohtopatsaisiin, jossa tapauksessa 150 normaalikynttilän lampun (keskihemisfeerinen valovoima) rakennuskustannukset nousevat ainoastaan 50 markkaan kutakin paikalleen pantua lamppea kohti.

Kaasuvalaistuksen laittamisesta edellä luetelluille kaduille olisi korkeimman ykköshinnan, 115 markan mukaan lukien, kustannuksia se määrä, mikä jälempänä olevassa taulukossa mainitaan.

Kulunkiarviolaskelmassa on mainittu muuan vieläkin korkeampi ykköshinta, joka mahdollisesti myös sallisi lyhtyjen varustamisen itsetoimivilla sytytyskojeilla, joista olisi lisäkustannuksia 20—25 markkaa kutakin lyhtyä kohti.

Valaistuskustannukset.

Valaistuskustannuksiin luetaan valaistusaineen sekä lamppejen hoidon ja kunnossapidon kustannukset.

Valaistusaineen hintaan on tietenkin luettava valaistuslaitteiden korko ja kuoletus sekä kunnossapitokustannuksiin valaistuslaitteiden hoidosta ja tarkastuksesta johtuvat yleiset menot.

Valaistuskaasua annettiin vuonna 1910 omaan kustannusten hinnasta eli 11,45 pennistä kuutiometri. Vuodelta 1911 määrätään hinta kohdakkoin toimitettavan tilin päätöksen yhteydessä. Tämän vuoden tulo- ja menoarvioon on omaan kustannusten hinnaksi merkitty 12 penniä.

Useissa Saksan kaupungeissa, joissa kaasua annetaan omaan kustannusten hinnasta, maksaa se 10 pf. kuutiometri, mikä siis on likimain sama kuin täällä laskettu omaan kustannusten hinta. Tukholmassa lasketaan hinta toisilla perusteilla, mutta tavaraa katsotaan annettavan omaan kustannusten hinnasta, joka vuosikertomuksista päättäen vastaisi Suomen rahassa 10 penniä kuutiometriltä.

Dresdenissä lasketaan omaan kustannusten hinta 10 penniksi ja Karlsruheessa ainoastaan 9 penniksi kuutiometriltä. Laskuperusteet vaihtelevat jonkun verran.

Jos valaistuskustannuksia laskiessa olettaa omaan kustannusten hinnaksi 12 penniä, on ehdotettujen lyhtyjen valaisemisesta, hoidosta, silmälläpidosta ja kunnossapidosta vuosittain kustannuksia:

	tavallisesta seisovasta katuliekittimestä (80—100 nk.) kokoyön lyhdyssä	
	kaasu	55:—
	kunnossapito	31:—
		<u>Smk 86:—</u>
»	»	»
	(80—100 nk.) puolenyön lyhdyssä	
	kaasu	30:—
	kunnossapito	31:—
		<u>Smk 61:—</u>
	yksiliekkisestä inverttilampusta (150 nk. keskihemisfeer. teho)	
	kaasu kokoyön lyhdyssä	51:—
	kunnossapito	30:—
		<u>Smk 81:—</u>
»	»	»
	(150 nk. keskihemisfeer. teho)	
	kaasu puolenyön lyhdyssä	20:—
	kunnossapito	30:—
		<u>Smk 58:—</u>

Itsetoimivia sytytyslaitteita käyttämällä voi kustannukset saada vähenemään noin 16 markalla vuodessa lyhtyä kohti.

Oheelliseen suunnitelmaan merkityistä 238 lyhdystä oletetaan 100 tarvitsevan palaa koko yön ja loput eli 138 lyhtyä puolen yötä. Vuosikustannukset olisivat 17,018 markkaa, jollei käytetä itsetoimivaa sytyttäjää, ja 16,104 markkaa, jos tuollaista sytyttäjää käytetään.

Lopuksi katson olevan huomauttaminen, että tässä esitetyt laskelmat ovat laaditut aivan toisilla perusteilla kuin mitä sähkötehdas on noudattanut, ja on niissä otettu huomioon kustannuksia, joita sähkölaitoksen laskelmissa ei ole, minkätähden laskelmat eivät ole toisiinsa verrattavia.

Kunnioittaen:

Ed. Cedercreutz.

	Kadun nimi	Lyhtyjä	Kustan- nuksia Smk
a	III linjalla I. Viertotien ja Porthaninkadun sekä Hämeen- ja Vallininkadun välillä	21	2,415 —
b	IV linjalla I. Viertotien ja Porthaninkadun välillä	11	1,265 —
c	V linjalla I. Viertotien ja Agricolankadun välillä	12	1,380 —
d	Kaikukujassa	5	575 —
e	Flemminginkadulla V linjan ja Franzéninkadun välillä	8	920 —
f	Agricolankadulla Flemmingin- ja I. Papinkadun välillä	3	345 —
g	Kaarlenkadulla Agricolan- ja Franzéninkadun välillä	5	575 —
h	Castréninkadulla I linjan ja Kristiinankadun välillä	13	1,495 —
i	Kristiinankadulla Castrénin- ja Josafatinkadun välillä	8	920 —
j	Alppikadulla I linjan ja Kristiinankadun välillä	15	1,725 —
k	Vallininkadulla I linjan ja Alppikadun välillä	11	1,265 —
l	Vallininkujassa	3	345 —
m	Helsinginkadulla Kristiinan- ja I. Brahenkadun välillä	5	575 —
n	Flemminginkadulla Helsingin- ja Pääskylänkadun välillä	15	1,725 —
o	Vaasankadulla I. Viertotien ja Helsinginkadun välillä	14	1,610 —
p	Fredrikssperinkadulla Penger- ja Kotkankadun välillä	19	2,185 —
q	Viipurinkadulla Fredrikssperin- ja Porvoonkadun välillä	4	460 —
x	Porthaninkadulla III ja IV linjan välillä	2	230 —
r	Kotkankadulla Fredrikssperin- ja Viipurinkadun välillä	11	1,265 —
s	Porvoonkadulla Kotkan- ja Karjalankadun välillä	6	690 —
t	Siuntionkadulla	4	460 —
u	Inkoonkadulla	3	345 —
v	Karjalankadulla	17	1,955 —
	sekä 10 kaupunginosassa:		
a	Hörneperinkadulla	4	460 —
b	Sibyllankadulla Hörneperin- ja Pääskylänkadun välillä	3	345 —
c	Södervikinkadulla	4	460 —
d	Lautapihankadulla rautatienlimenokohdan Tynnyrintekijänkadun välillä	3	345 —
e	Tynnyrintekijänkadulla Työpajan- ja Lautapihankadun välillä	2	230 —
f	Kaikukadulla I. Viertotien ja Sörnäisten rantatien välillä	4	460 —
g	Laaksokadulla Kaiku- ja Haapaniemenkadun välillä	3	345 —
	Yhteensä	238	27,370 —

Kaupungin teknillisten laitosten Hallitukselle.

Saatuani kehotuksen antaa lausunnon 11 ja 12 kaupunginosan katuvalaistusta koskevan Rahatoimikamarin kirjelmän johdosta marraskuun 5 päivältä, pyydän näiden kaupunginosain nykyisestä kasu- ja petrolivalaistuksesta antaa seuraavia tietoja.

Niinkuin oheellisesta asemakartasta käy selville, on kaupungin kaasujohtoverkko jo ulotettu useimpiin 11 ja 12 kaupunginosan rakennettuihin katuihin (karttaan on jo lasketut johdot piirretty mustalla sekä ensivuonna laskettavat johdot punaisella), ja tulee johtoja edelleen laskettavaksi kaikkiin niihin katuihin, joiden varsilla kaasua valaistus- ja lämmitystarkoituksiin halutaan. Kaasujohtoverkon edelleen ulottaminen Kalliossa ei kohtaa estettä, kun lokaviemäri- ja vesijohtohautoja on kaikissa kaduissa, joten kaasujohtojen laskemiseksi ei tarvitse ensinkään toimittaa louhimistöitä.

Olisi toivottava, että kaasuväläistys otettaisiin käytäntöön kaikilla niillä kaduilla, joissa on kaasujohdot, koska katulyhtyjen avulla parhaiten käy tarkastaminen ovatko johdot moitteettomassa kunnossa.

On ajateltu kaasulyhtyjä vähitellen sijoitettavaksi näille kaduille, vaikka menoarviossa vuosittain tähän tarkoitukseen varattu rahamäärä ei ole tähän asti sallinut sijoittaa lyhtyjä niin lukuisasti kuin johtoverkkoa silmällä pitäen olisi käynyt päinsä.

11 ja 12 kaupunginosan katujen valaisemiseen käytetään nykyään (ellei ota lukuun Viertotien lamppuja, joiden sijaan vielä tänä syksynä pannaan kaarilamput) 20 kaasulyhtyä ja 255 petrolilyhtyä.

Petrolilyhdyt ovat kahta eri tyyppiä. Toiset ovat n. s. pumppulyhtyjä, joiden valovoima on 290 normaalikynttilää, toiset taas ovat n. s. painelyhtyjä, joiden valovoima on ainoastaan noin 65 normaalikynttilää.

Lyhdyistä palaa 84 koko yön ja 171 puolen yötä. Viittä lukuunottamatta ovat kaikki kokoyön lyhdyt uudempaa lampputyyppejä eli pumppulyhtyjä. Puolenyön lamppuista on 16 n. s. pumppulyhtyä ja muut vanhempaa, itsetoimivalla paineella työskentelevää lyhtyä, painelyhtyä.

Lyhtyjen välimatka on keskimäärin 50 metriä, vaihdellen 35:stä 50 metriin vilkasliikenteisillä sekä 50:stä 80 metriin etäisemmällä tahi vähemmän kuljetuilla kaduilla.

Niin esim. on lyhtyjen välimatka paljon kuljetulla II linjalla keskimäärin ainoastaan 42 metriä, III linjalla taas 46,6 metriä, jota vastoin esim. Fredriksperinkadulla Harjukadun ja Karjalankadun välisellä osalla lyhtyjen välimatka on keskimäärin 65,6 metriä, Karjalan-, Inkoon- ja Siuntionkadulla toistaiseksi 60 metriä ja Eläintarhantiellä Alppilan tuolle puolen 76,1 metriä.

Tämän valaistuksen kokonaiskustannukset nousevat valaistuskaudelta S:markkaan 24,672: 64.

Lyhtyjen sijoitus näkyy asemakartasta, johon kokoyön lyhdyt on piirretty mustalla ja puolenyön lyhdyt punaisella.

Pumppulyhdyt on osotettu piirtämällä rengas lyhdyn kohdalle.

Niine haittoinen, joita petrolivalaistuksesta katsotaan olevan, on sillä kuitenkin se etu, että sitä käy helposti sovittaminen kulloinkin lisääntyvän valaistustarpeen mukaan — lyhtypatsas on mainittavitta kustannuksitta muutettavissa toiseen paikkaan — sekä että valaistusaineen kulutus valovoimaan verraten käy halvemmaksi kuin saman arvoisissa sekä kaasu- että sähkölamppuissa. Näiden lamppujen hoito käy kalliiksi, mutta tässä on huomattava, että useimmat Kallion kadut ovat kiveämättömiä ja että täällä keväin syksyin syntyy niin runsaasti tomua, että lamppuja, vaikka kaasua tahi sähköäkin käytettäisiin, on säännöllisesti siistittävä ja puhdistettava.

Jos valaistuskustannukset lasketaan kadun kilometrimitan mukaan ja käyttämällä petrolihehkuvalolamppuja sekä olettaen että, niinkuin Kalliossa on laita, joka kolmas lyhty on puolenyön pumppulyhty ja välillä olevat lyhdyt kokoyön painelyhtyjä, nousivat vuosikustannukset petrolin, hehkuuttimien y. m. nykyisten hintain mukaan seuraaviin määrin kilometriä kohti:

	Norm. kyntt.	Kustann. km. kohti
Lyhtyjen välimatka 40 m.	3,499 Smk	2,415: 04
» » 45 »	3,108 »	2,145: 41
» » 50 »	2,805 »	1,933: 76
» » 55 »	2,545 »	1,756: 91
» » 60 »	2,335 »	1,611: 95
» » 65 »	2,155 »	1,487: 29
» » 70 »	1,990 »	1,380: 02

Jos kaikkien painelyhtyjien sijaan iltavalaistuksen parantamiseksi pantaisiin painelyhdyt, nousisivat käyttökustannukset valaistuskaudelta kutakin kilometriä kohti ja lyhtyjen välimatkan ollessa 40—70 metriä seuraaviin määrin:

	Norm. kyntt.	Kustann. km. kohti
Lyhtyjen välimatka 40 m.	7,250 Smk	2,622: 95
» » 45 »	6,438 »	2,330: 11
» » 50 »	5,800 »	2,100: 25
» » 55 »	5,272 »	1,908: 17
» » 60 »	4,834 »	1,750: 73
» » 65 »	4,463 »	1,615: 34
» » 70 »	4,144 »	1,498: 83

Näistä numeroluvuista näkyy, että määrätyn matkan valaisemiseen on, jos yksinomaan pitää silmällä normaalikynttiläin lukua, ehdottomasti edullisempi käyttää suurempia valolähteitä sijoitettuina pitemmän matkan päähän toisistaan.

Suurempi normaalikynttiläluku voi kuitenkin viedä harhaan, sillä valovoima vähennee, niinkuin tunnettu, suhteellisesti välimatkan neliöön, minkätähden suuret valoyk-

siköt pitemmillä matkoilla helposti antavat vähemmän minimivalaistuksen kuin tuntuvasti pienempi normaalikynttiläin kokonaisluku tasaisemmin jaettuna.

Jos olettaa lyhtyjen välimatkaksi 50 metriä ja valolähteiksi 100—300 normaalkynttilää, sijoitettuina yksipuolisesti jalkakäytävän reunaan, saa 18 metriä leveällä kadulla teoreettisesti seuraavan vähimmän valaistuksen:

$$\begin{aligned} \text{käytettäessä 100 nk. lamppuja} &= 2 \times 100 : 29^2 = 0,24 \text{ Lux} \\ \text{» 200 »} &= 2 \times 200 : 29^2 = 0,48 \text{ »} \\ \text{» 300 »} &= 2 \times 300 : 29^2 = 0,72 \text{ »} \end{aligned}$$

Käytettäessä 80 normaalikynttilän lamppuja sijoitettuina vuorotellen kumpaisenkin jalkakäytävän reunaan saadaan vähimmäksi valaistukseksi:

$$\begin{aligned} \text{käytettäessä 80 nk. lamppuja } \dot{\text{a}} \text{ 48 m.} &= 2 \times 80 : 25,8^2 = 0,24 \text{ Lux} \\ \text{» 80 » } \text{ » } \text{ » } \text{ 32 »} &= 2 \times 80 : 18,3^2 = 0,48 \text{ »} \end{aligned}$$

Näillä edellytyksillä saa 2,650 normaalikynttilällä kilometriä kohti saman teoreettisen vähimmän valaistuksen, jos 80 normaalikynttilän lamppuja sijoitetaan 30 metrin päähän toisistaan kadun pituussuunnassa kuin 4,000 normaalikynttilällä, jos 200 normaalikynttilän lamppuja sijoitetaan 50 metrin päähän toisistaan.

Suunniteltua ja osittain jo alulle pantua kaasuväläistusta varten on tähän asti valittu 35 metrin lyhdynvälimatka kadun pituussuunnassa sijoittamalla lyhdyt jalkakäytävän reunaan kadun eri puolille.

Uusilla vahvavalo-alhaispainelampuilla toimitettavat kokeet saavat osottaa, onko syytä ottaa käytäntöön suurempia valoykkösiä, pitempiä lamppujen välimatkoja ja suurempia normaalikynttiläin kokonaislukuja, jos valaistuskustannukset katukilometriä kohti siten tuntuvasti huojistuvat. Valo kuitenkin tässä tapauksessa jakautuu epätasaisemmin ja valon ja pimeyden vastakohta on räikeämpi.

Suunnittelusta katujen valaisemisesta kaasulla on tähän asti omiin kustannuksiin nähden noudatettujen laskelmain mukaan menoja 2,000 markkaa vuodessa kilometriä kohti, jotka kustannukset saadaan vähenemään 1,850 markkaan, jos itsetoimivat sytytyslaitteet otetaan käytäntöön.

Se seikka että kaupungin petrolivalaistuksessa ei käytetä yksinomaan pumppulyhtyjä, johtuu siitä, että edelleen käyttökelpoisten painelyhtyjen vaihtamisesta pumppulyhtyihin olisi menoja noin 27,000 markkaa, kun itse lyhdyt ovat liian pieniä pumppulampuille. Painelyhdyistä säiliöineen saa rautaromuna myydessä hintaa ainoastaan 2 markkaa kappaleelta.

Aivan kohdakkoin kuitenkin tulee petrolivalaistuksen käytettäväksi pumppulyhtyjä, sillä sittenkun kaasujohtoverkko on ulotettu Kallion halki ja I. Viertotietä ryhdytty valaisemaan sähköllä, saadaan täältä joutilaita lamppuja käytettäväksi.

Helsingissä, marraskuun 25 päivänä 1911.

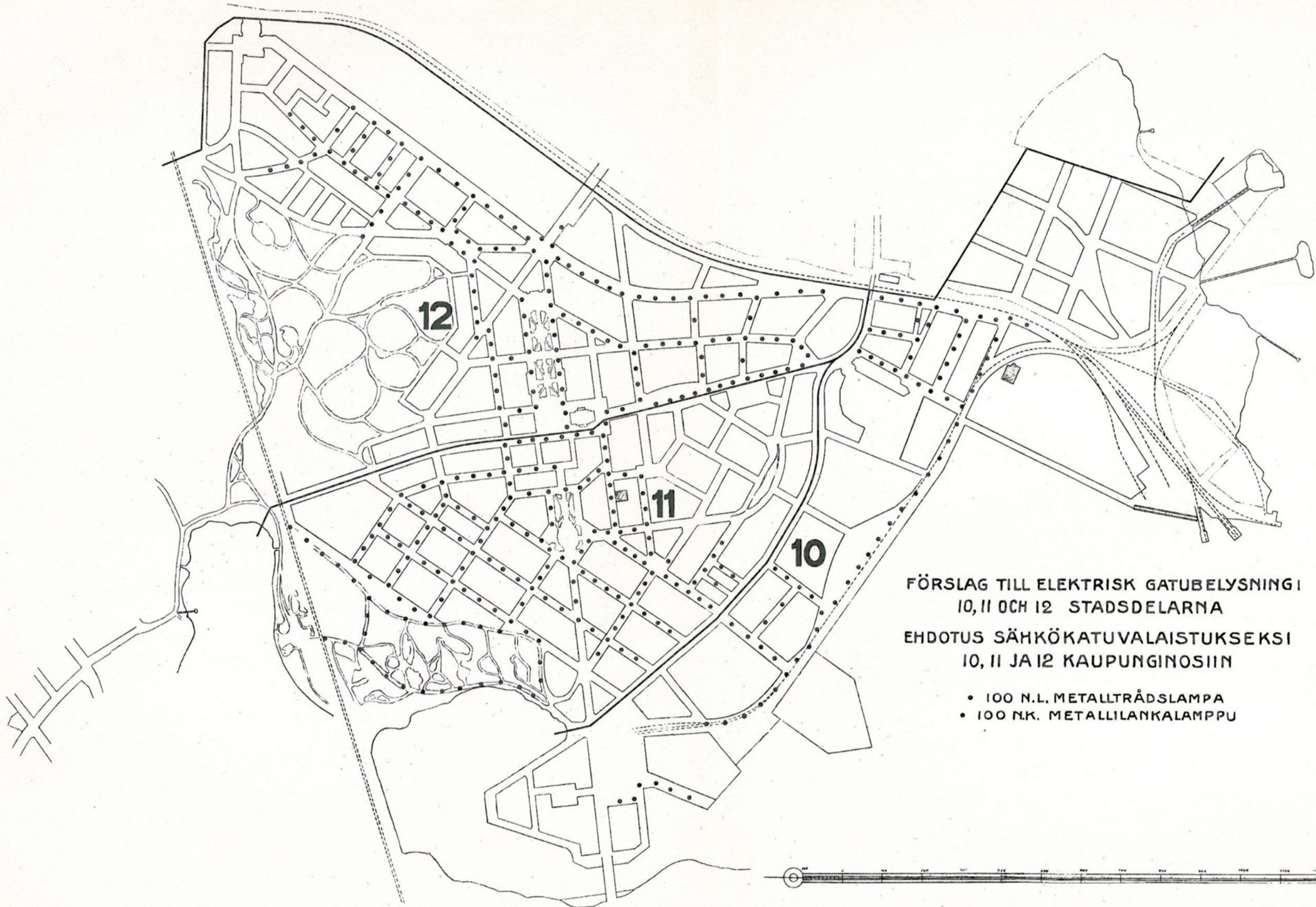
Ed. Cedercreutz.

XI ja XII kaupunginosan petrolivalaistuksen vuosikustannukset.

K a t u	Lamppuja		Kokoyön valaistus		Puolenyön valaistus	
	à 290 n.k.	à 65 n.k.	Valo- määrä	Vuosi- kustannus	Valo- määrä	Vuosi- kustannus
Porvoonkatu	5	10	1,710	1,024 88	390	494 16
Karjalankatu	—	6	—	—	390	494 16
Inkoonkatu	—	1	—	—	65	82 36
Siuntionkatu	—	1	—	—	65	82 36
Kotkankatu	3	1	870	250 40	355	177 20
Kajaaninkatu	—	1	—	—	65	82 36
Viipurinkatu	1	1	290	125 20	65	82 36
Fredriksperinkatu	6	8	1,740	751 20	520	658 88
I. Brahenkatu	2	6	580	250 40	390	494 16
Porvoonkatu	1	2	290	125 20	130	164 72
Vaasankatu	4	6	1,160	500 80	390	494 16
Kustaankatu	—	—	—	—	—	—
Harjukatu	—	3	—	—	195	247 08
Helsinginkatu	2	3	580	250 40	195	247 08
Eläintarhantie	8	14	2,320	1,001 60	910	1,153 04
Eläintarha	1	1	290	125 20	65	82 36
»	8	8	1,740	751 20	1,100	848 56
I Linja	2	3	580	250 40	195	247 08
II »	4	7	1,160	500 80	455	576 52
III »	7	8	1,160	500 80	1,390	943 40
IV »	6	4	870	375 60	1,130	613 96
V »	2	5	580	250 40	325	411 80
Alppikatu	5	11	1,450	626 —	715	966 68
Wallininkatu	1	—	290	125 20	—	—
Wallininkuja	1	—	—	—	290	94 84
Castréninkatu	4	8	1,160	500 80	520	658 88
Kristiinankatu	4	6	870	375 60	680	589 —
Josafatinkatu	—	1	—	—	65	82 36
I. Brahenkatu	3	3	580	250 40	485	341 92
L. Papinkatu	1	2	290	125 20	130	164 72
Lönnrotinkatu	—	1	—	—	65	82 36
Hämeenkatu	1	—	—	—	290	94 84
Porthaninkatu	—	3	—	—	195	247 08
I. Papinkatu	1	2	65	99 72	355	177 20
Agricolankatu	1	—	290	125 20	—	—
Kaarlenkatu	—	—	—	—	—	—
Flemminginkatu	6	13	1,740	751 20	845	1,070 68
Siirros	—	—	—	10,013 80	—	13,248 32

K a t u	Lamppuja		Kokoyön valaistus		Puolenyön valaistus	
	à 290 n.k.	à 65 n.k.	Valo- määrä	Vuosi- kustannus	Valo- määrä	Vuosi- kustannus
Sirros	—	—	—	10,013 80	—	13,248 32
Franzéninkatu	—	—	—	—	—	—
Pengerkatu	1	1	290	125 20	65	82 36
Haapaniemenkuja	—	—	—	—	—	—
Kaikukuja	—	1	—	—	65	82 36
Eläintarhantie Alppilan o- hitse	4	6	1,160	500 80	390	494 16
Sturenkatu	—	2	—	—	130	164 72
Vaasankatu	—	1	—	—	65	82 36
Yhteensä	—	—	—	10,639 80	—	14,154 28
				Yhteensä Smk		24,672 64

Helsingissä, Sanomal. ja kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1912.

FÖRSLAG TILL ELEKTRISK GATUBELYSNING I
10, 11 OCH 12 STADSDELARNA
EHDOTUS SÄHKÖKATUVALAISTUKSEKSI
10, 11 JA 12 KAUPUNGINOSIIN

- 100 N.L. METALLTRÅDSLAMPA
- 100 N.K. METALLILANKALAMPPU

Komiteanmietintö ehdotuksineen Helsingin kaupungin tavaravajain käyttämisessä noudatettaviksi määräyksiksi.

Sittenkun Suomen Tavaravälittäjäyhdistys kirjelmässä tammikuun 18 päivästä 1911 (*Pain. asiak. N:o 41 sanotulta vuodelta*) esittämiensä syiden nojalla oli huomauttanut, että kaupungin tavaravajain käyttämisestä voimassa olevat järjestyssäännöt olisi niin muodollisesti kuin asiallisestikin perinpohjin uudestilaadittava mahdollisimman yhdenlaatuisen, yksinkertaisemman ja oikeudenmukaisen menettelyn aikaansaamiseksi vajoihin säilyyn pantujen tavarain käyttelyssä, johon nähden oli ehdotettu määrättäväksi vain kaksi maksutonta makausaikaa siten, että lyhempi aika luettaisiin Helsingissä tullautetulle, pitempi taas tullaamatta toiseen paikkakuntaan lähetetylle tavaralle, vieläpä siihenkin katsomatta lähetetäänkö tavara edelleen rautateitse vai meritse, on Kaupunginvaltuusto vaatinut lausuntoa asiasta Helsingin Kauppavaltuutetuilta, kaupungin Liikennekonttorilta ja edellä mainittujen tavaravajain kaitsijalta.

Antamassaan lausunnossa Kauppavaltuutetut ehdottavat että maksuton makausaika olisi kolme päivää Helsingissä tullautetulle tavaralle, laatuun katsomatta, sekä neljätoista päivää tullauttamatta täältä muuante lähetetylle tavaralle, siihen katsomatta onko tavara alkuaan ollut osotettuna tänne vai ei sekä lähetetäänkö se edelleen rautateitse vai meritse.

Liikennekonttoriin lähettämässään kirjelmässä vajain kaitsija puolestaan ehdottaa, että kaupungin tavaravajoihin pantujen tavarain maksuton makausaika olisi:

1:ksi) kolme päivää Helsingissä tullautetulle tavaralle, laatuun katsomatta;

2:ksi) kymmenen päivää tavaralle, joka tullaamatta lähetetään maamme muihin paikkakuntiin. Sama kymmenen päivän maksuton makausaika olisi myös tullivapaalla kauttakulikutavaralla, jos Liikennekonttorille kohta tullaustilaisuudessa ilmoitetaan tavara olevan aiottu heti edelleen lähetettäväksi ilmoitettuun paikkaan ja tarpeellinen selvitys annetaan siitä, että tavara on lähetetty; sekä

että ylimeneviltä makauspäiviltä luetaan päivittäistä paikanvuokraa 40 penniä neliömetriltä lattiapintaa.

Liikennekonttori yhtyy kaitsijan ehdotukseen, mutta esittää samalla että puheenalainen asia koko laajuudessaan ennen lopulliseen ratkaisuun ryhtymistä annettaisiin erityisen komitean kaikin puolin selvitettäväksi.

Viimeksi mainittuun ehdotukseen myöntyen Kaupunginvaltuusto toukokuun 9 päivänä 1911 antoi allekirjoittaneiden toimeksi laatia lausunnon asiasta.

Laivan saapuessa ulkomaalta tulee päällikön 9 päivänä kesäkuuta 1873 annetun merilain 118 §:n mukaan viipymättä ilmoittaa tulostaan sille tahi niille, jotka ovat oikeutetut aluksen tavaran vastaanottamaan. Ellei vastaanottajaa ilmaannu, on tavara 113 §:n 2 momentin mukaan annettava «luotettavan miehen» talteen, ja tuollaiseksi «luotettavaksi mieheksi» tavallisesti hyväksytään laivan asiamies.

Jos tavara on tullinalaista, on se 30 päivänä joulukuuta 1887 annetun tullisäännön 13 §:n 2 momentin mukaan tavaranomistajan tahi hänen asiamiehensä (laivan asiamiehen) toimesta kohta lastia purettaessa toimitettava pakkahuoneeseen. Tullisäännön 56 §:n mukaan matkustajalaivan lastin kuitenkin saa purkaa, jos tulliviranomaisten käytettäväksi asetettu muu varma säilytyshuone on olemassa.

Tullisäännön 16 § kuitenkin varaa tavaranomistajalle tilaisuuden ottaa tavara vapaasti käytettäväkseen, tarvitsematta hänen sitä kuljettaa pakkahuoneeseen. Sanotun pykälän 2 ja 3 momentin mukaan on hän nimittäin oikeutettu pakkahuoneen ulkopuolella punnituttamaan ja tullauttamaan kuivia kaloja, suolattua silliä ja breslingiä tynnyreissä sekä rautaa ja terästä möhkäleinä ja kankina, rauta- ja teräslevyjä, ankkureja ja ketjuja, rautaputkia, koneita, höyrykattiloita sekä muuta samanlaatuista raskasta ja paljon tilaa ottavaa metallitavaraa, niin myös puuta pölkkyinä ja pilkkeinä, tehtaitten raaka-aineita, siirappia, öljyjä ja paljon tilaa ottavia siirtomaatavaroita. Niinikään annetaan tullivapaat tavarat saman pykälän 5 momentin mukaan kohta lastia purkaessa tullauttamatta omistajalle, jos niitä käy siinä tilaisuudessa tutkiminen.

Helsingissä muuten vallitsee se omituinen asianlaita, että ulkomaan paikoista saapuneista suurista höyrylairoista puretaan tänne sangen suuria tavaramääriä lähetettäväksi sitten pienemmillä aluksilla tahi rautateitse muihin tullikamarilla varustettuihin paikkakuntiin. Näitä tavaroita varten tarvitaan purkauspaikan likellä sijaitsevia, tullihallinnon silmälläpidon alaisina olevia säilytysuojia.

Edellä mainittujen tarpeitten huomioon ottamiseksi sellaiseen tavaraan nähden, jota ei tarvitse toimittaa pakkahuoneeseen, on Helsingin kaupunki rantasilloilleen rakennuttanut erinäisiä tavaravajoja, joita ei katsota pakkahuoneiksi tulliteknilliseltä kannalta, vaan joita likinnä on pidettävä «umpinaisina rantasiltoina».

Ensimmäinen näistä tavaravajoista, n. s. Makasiininrannassa oleva, valmistui vuonna 1895, ja kokouksessaan lokakuun 29 päivänä sanottua vuotta Kaupunginvaltuusto sekä vahvisti säännöt noudatettaviksi tähän tavaravajaan sijoitettujen tavarain makausaikaan ja makasiinimaksuun nähden, että myös käski Rahatoimikamarin koettaa aikaansaada tullikamarin kanssa sopimus vajain asettamisesta kaitsijan silmälläpidon alaisiksi, ollen tullikamarin määrättävä joku virka- tahi palvelusmiehensä sanottuun kaitsijan toimeen. Mainittujen sääntöjen tuli olla voimassa seuraavan vuoden loppuun. Huhtikuun 7 päivänä 1897 Kaupunginvaltuusto otti asian uudelleen käsiteltäväksi ja vahvisti samana päivänä ne järjestyssäännöt, jotka pääasiassa ovat vieläkin voimassa.

Aikain kuluessa on tavaravajain lukua lisätty ja moniaita niitä koskevia säännöksiä Kaupunginvaltuuston erinäisten päätösten nojalla annettu. Tarkempaa selvää siitä, mitä vajoihin nähden nykyään on säädetty, ei ole vaikeudetta saatavissa. Niinkään järjestyssäännöt monessa kohden niin periaatteelliselta kuin käytännölliseltäkin kannalta katsoen ovat lisääntyneen ja osittain muuttuneen liikenteen johdosta osottautuneet epätäydellisiksi tahi hankaloiksi. Tämän johdosta on komitea ryhtynyt perin pohjin uudistamaan tavaravajain sääntöjä sekä siihen nähden laatinut eri ehdotukset:

- 1) ohjesäännöksi;
- 2) taksaksi; sekä
- 3) vajain järjestyssäännöksi.

Nykyään voimassa olevat järjestyssäännöt käsittävät likimittäin ainoastaan makasiinimaksujen taksan, minkätähden vastamainitun laatuinen järjesteellinen jaotus on tarpeellinen.

Seuraavassa on komitea tarkemmin perusteleva tarpeellisilta näyttäneitä muutoksia ja lisäyksiä.

A) Ohjesäännön ehdotus.

1 §. Ehdotus ei sisällä uusia määräyksiä, vaan on siihen ainoastaan koottu vanhemmat säännökset täydennettyinä nykyisen käytännön pohjalla.

2 §. Aikaisemmin on Rakennuskonttori hoitanut tavaravajoissa olevia kiintonaaisia vaakoja, mutta tämä huoltaminen lienee annettava Liikennekonttorin toimeksi, samoinkuin muihin vaakoihin ja kalustoon nähden on säädetty.

Kun toisinaan on ilmaantunut vaikeuksia vajain vuokramaksujen perimisessä, on näyttänyt olevan syytä panna ohjesääntöön uusi määräys siitä, että kaitsijan tulee valvoa että tavaroita ei anneta vajoista, ennenkuin paikanvuokra on maksettu tahi Liikennekamreeri kaupungin puolesta myöntänyt luvan tavarain antamiseen. Tavarain toimittamista vajoista tullipakkahuoneeseen ei tietysti kuitenkaan ole estettävä.

3 ja 4 § ainoastaan julkilausuvat nykyään noudatettavan käytännön.

5 §. Kun toisinaan on syntynyt riitaa siitä, kenen on vastattava siitä että tavaravajaan pantu tavara aikanaan viedään pois tahi että asianmukaiset maksut suoritetaan, on näyttänyt tarpeelliselta panna tästä nimenomainen määräys ohjesääntöön. Kun tallettaja ja tavaranomistaja usein ovat eri henkilöjä, ovat tavaranomistajat toisinaan kieltäytyneet hyväksymästä tallettajan toimenpiteitä. Oikeussuhde tässä kohden on muutoin ollut sängen epäselvä, minkä johdosta on näyttänyt oikealta järjestää se kaupungin ja *tavarantallettajan* väliseksi vuokrasopimukseksi, koska tallettaja parhaiten tietää ketä hän edustaa ja kehen hänen tulee pitäytyä. Kuka vihdoin tulee tavaranomistajaksi, on tavaroita vajaan pannessa *useinkin*

tuntematonta, kun tavarat on lastikirjassa ja lastiluettelossa mainittu tuleviksi «määräämälle» ja lastikirjassa mainittu omistaja muuten vain harvinaisissa poikkeustapauksissa on merilain mukaisesti itse laivan kyljessä tavaraa vastaanottamassa, vaan jättää, niinkuin edellä mainittiin, tämän tehtävän laivanasiamiehen huoleksi. Selvästi ei myöskään ole käynyt näkyviin, että kaupungin ja tavaranomistajan kesken olisi aikaisemmin ollut olemassa vuokrasopimusta, sillä makasiinimaksut ovat laadultaan oikeastaan olleet pikemmin jonkunlaisia sakkoja ylimakausajalta kuin todellista paikanvuokraa.

6, 7 ja 8 § johtuvat siitä, että vuokrasopimus käsitetään kaupungin ja tavarantallettajän väliseksi oikeussuhteeksi.

9 §. Pisimmästä tavarän makausajasta nykyään voimassa oleva säännös kuuluu:

«Pisin aika, miksikä tavaroita saatetaan tallentaa vajaan, on neljätoista päivää semmoista tavaraa varten, joka on osoitettu Helsingissä olevalle tavarän-vastaanottajalle, ja kolmekymmentä päivää kaikkia muita tavaroita varten, ollen tämä aika vielä siten rajoitettu että, tarpeen vaatiessa, tavarän-vastaanottaja on velvollinen, vajan katsontamiehen ilmoittaessa, tätä ennenkin vajasta poisviemään tavaransa, uhalla että se muutoin toimitetaan katsontamiehen ja Liikennekonttorin toimesta sekä tavaränomistajan kustannuksella.»

Koska edellä mainitun säännöksen mukaan kaitsija milloin tahansa voi vaatia tallettajän viemään pois tavarät, näyttää tarpeettomalta säätää erityistä pisintä luvallista säilytysaikaa. Sen sijaan on liikkeenharjoittajalle välttämättä varattava jokin odotusaika, jonka komitea ehdottaa kahdeksi vuorokaudeksi.

Säännöstä siitä, miten kaupunki voi saada maksun sellaisen tavarän vuokrasta ja muista kustannuksista, jonka tallettaja on jättänyt oman onnensa nojaan, ei ole, mutta tässä yhteydessä näyttää olevan syytä semmoinen säännös antaa.

B) Taksaehtodus.

Kaupunginvaltuuston syyskuun 6 päivänä 1910 tehtyä tavarävajain sääntöihin erinäisiä muutoksia ovat tavarävajain käyttämisestä nykyään voimassa seuraavat säännöt:

I. Jos tavara käytellään tullissa Helsingissä, tai saapuvan asiakirjan, kuten lastikirjan, manifestin tai konnossementin mukaan on tarkoitettu Helsinkiä varten, on kaksi maksutonta oloaikaa:

a) neljä päivää jos tavara on tullista vapaa tai on se kapa-kalaa, suolattua silliä ja breslingiä tynnyreissä sekä tankorautaa ja terästä, ankkureja ja ketjuja,

rautaputkea, koneita, höyrypannuja ja muuta sen kaltaista raskasta ja tilaottavaa metallitavaraa, kuin myöskin puuta pölkyissä ja pölkäreissä, raaka-aineita tehtaita varten, kuten raakaa sokeria, villaa, tupakanlehtiä ja tupakanvarsia y. m. sekä siirappia, kaikenlaisia öljyjä tynnyreissä kuin myöskin tilaottavia siirtomaatavaroita, kun niitä paljottain tuodaan kerrallaan maahan; sekä

b) kolme päivää muulta, tässä luettelemattomalta n. k. «pakkahuonetavaralta».

II. Jos tavara yllämainittujen lastikirjain mukaan on toisiin paikkakuntiin tarkoitettu eikä täällä käytellä tullissa, on maksuton oloaika:

a) neljä päivää, jos tavara lähetetään täältä rautateitse; sekä

b) neljätoista päivää jos tavarain edelleen lähettäminen tapahtuu vesitse.

Aika luetaan siitä kun laiva on lopettanut purkamisensa. Tätä määräystä sovelletaan myös tavarain, joka on tänne saapunut kauttakulkevalla konossementillä, mutta määräraikan sataman jäätymisen johdosta lähetetään täältä rautateitse.

Edellä mainitut määräykset ovat kuitenkin erinäisissä Kaupunginvaltuuston tekemisissä päätöksissä.

Komiteasta on näyttänyt oikeimmalta, että ensin mainitaan vuokra ja sitten sen suorittamisesta mahdollisesti myönnettävät vapautukset.

Kun vajajat eivät ole aiotut tavarain varasto- ja säilytyspaikoiksi, ja kun on välttämätöntä mahdollisimman pian varata tilaa uusille lasteille, on komitean mielestä muihin paikkakuntiin menevään tavarain vuokra korotettava samaan määrään, mikä Helsinkiin jäävästä tavarasta maksetaan. Täten toiminimet, jotka lähettävät tavaraa muihin kaupunkiin, tulisivat vuokramäärään nähden samaan asemaan kuin kaupungin omat liikenteenharjoittajat.

Kotimaisiin kauttakulku- ja vientitavaroihin nähden ei järjestyssäännöissä tähän asti ole ollut mitään säädettyä vuokrasta.

Mitä maksuttomaan makausaikaan tulee, on komitea, siihen nähden että kulkulaitokset ovat vuodesta 1897 lähtien tuntuvasti parantuneet, katsonut voivansa rajoittaa sen enintään kymmeneksi päiväksi, ollen sitä mieltä että tämä pisin aika olisi myönnettävä meritse lähetetyille tavaralle.

Komitea ei ole voinut yhtyä siihen käsitykseen, että olisi myönnettävä ainoastaan kaksi maksutonta makauspäivää, eikä myöskään katso kyllin painavia syitä esitetyn sen ehdotuksen puolesta, että rautateitse lähetetyn tavarain makausaika olisi pitennettävä neljästä kymmeneksi päiväksi. Suomen Tavarainvälittäjäyhdistyksen mainitsema esimerkki että tavarasta, joka on tänne osotettu edelleen lähetettäväksi meritse toiseen tullausoikeudella varustettuun paikkakuntaan ja ollut tšekäläisessä tavaravajassa esimerkiksi kymmenen päivää odottamassa kulkuvuoroa, mutta sitten kuitenkin kulkuvuoron puutteessa lähetetty rautateitse, on kannettu vuokraa niiltä neljältä päivältä, mitkä tavara on ollut vajassa yli määrääjän, on vain teoreettinen ja osittain väärä, sillä Kaupunginvaltuuston joulukuun 7 päivänä 1897 tekemän päätöksen mukaan sovelletaan pitempää aikaa myöskin sellaiseen tavarain, joka on kauttakulkevalla konossementillä tänne saapunut, mutta sitten määrää-

paikan sataman jäätyksen johdosta lähetetään täältä rautateitse. Jos pitennettyä makausaikaa tuollaiselle rautatietavaralle ylipäätään on tarpeen, näyttävät komitean ehdottamat viisi päivää aivan riittävilä. Pahimmankin puutteen vallitessa luulisi rautatievaunuja voitavan hankkia viidessä päivässä purkamisen päättymisestä, kun itse purkaminen useinkin kestää monta vuorokautta. — Toiselta puolen on tarkoin katsottava, ettei tavaravajoja käytetä varastopaikkoina, jommoimen käytäntö epäilemättä pääsisi valtaan, jos määrättäisiin pitempi makausaika, jonka kuluessa liikkeenharjoittaja vähitellen voisi myydä ja pienemmissä erin vajasta noutaa tavaransa. Makasiinitilan lisäämistä tarkoittavain vaatimusten huomioon ottaminen taas tuottaisi kaupungille suuria kustannuksia.

Syyskuun 6 päivänä 1910 päätetystä pakkahuonetavaran makausajan lyhentämisestä saatu kokemus osoittaa, että kaiken täällä tullautettavan tavaran makausajan käy supistaminen kolmeksi vuorokaudeksi. Kun laivat tavallisesti kulkevat viikko-vuoroin, voi kaupunki tämän lyhennetyn makausajan johdosta tarjota saman makasiinin seuraavallakin matkalla, esim. Hullin ja Lyypekin laivoille. Onko sunnuntai- ja pyhäpäivät luettava maksuttomaan makausaikaan, siitä ei ole tähän asti ollut mitään säädettyä. Komitea on kuitenkin sitä mieltä että, kun noina päivinä yleensä ei toimiteta purkausta vajoihin eikä lastausta niistä, ei niitä myöskään olisi otettava lukuun. Jos siis laiva on lopettanut lastin purkaamisen esim. perjantaina, ovat lastin maksuttomat makauspäivät lauantai, (sunnuntai), maanantai ja tiistai.

Se seikka että käytännössä on laskettu tavaravajain vuokra eri tavoin, kun tavaroita ei ole voitu rautatievaunujen puutteessa ajoissa viedä pois, on aiheuttanut komiteaa tässä kohden ehdottamaan erityistä säännöstä, ja pyytää komitea siihen nähden huomauttaa, ettei komitean käsityksen mukaan rautatievaunujen puutteen tule oikeuttaa suurempaan maksujen palauttamiseen kuin laivakulkuvuoron puutteenkaan. Tuollaista puutetta ilmaantuu kumpaisessakin tapauksessa kunnan toimenpiteistä huolimatta. Pakkahuonetilan puute sen sijaan johtuu kunnan suuremmasta taikka vähemmästä huolekkuudesta eikä sen tule aiheuttaa lisämenoja niille liikenteenharjoittajille, jotka haluavat panna tavaransa pakkahuoneeseen, mutta eivät saa siihen tilaisuutta.

C) Järjestyssääntöjen ehdotus.

Järjestyssääntöihin nähden ei näy tarvitsevan esittää erityisiä perustelmia.

Edellä lausutun nojalla komitea ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

*hyväksyä oheelliset kaupungintavaravajain ohjesäännön, taksan
ja järjestyssääntöjen ehdotukset.*

Helsingissä, helmikuun 20 päivänä 1912.

Ossian Häggman.

Victor Ek. *)

B. Winter.

*) Ei ollut saapuvilla tarkistustilaisuudessa.

Ehdotus Helsingin kaupungin tavaravajain Ohjesäännöksi.

1 §.

Helsingin kaupungin tavaravajat, jotka ovat Tullikamarin valvonnan alaisia ja tullitekniilliseltä kannalta katsotaan umpinaisiksi rantasilloiksi, vuokrataan alempana mainituilla ehdoilla:

1) Venäjältä tahi ulkomaalta saapuneiden lastien lajittelua ja varastoonpanoa varten, kunnes tavara joko tullauttamatta lähetetään toiseen paikkakuntaan tahi viedään pakkahuoneeseen tahi myös kohta tullauksen tapahduttua annetaan omistajalleen;

2) vientitavaran varastoonpanoa varten, kunnes lähetystilaisuutta Venäjälle tahi ulkomaalle ilmaantuu; sekä

3) toisesta kotimaan paikkakunnasta toiseen menevän kauttakulikutavaran varastoonpanoa varten uudestilastauksen tapahtuessa Helsingissä.

Erikoistapauksissa ja kun vajoja ei tarvita edellä mainittuihin tarkoituksiin, voi kaupungin Rahatoimikamari myös vuokrata ne muihin tarkoituksiin.

2 §.

Tavaravajain hallintoa hoitaa Liikennekonttori, joka veloittaa, panee kirjaan ja tilittää kertyneet vuokrat sekä huoltaa vajain ynnä niissä olevain kiintonaisten vaakain ja kaluston kunnossapidon.

Vajain lähimpänä silmälläpitäjänä on kaitsija, jonka Tullikamari asianomaisten virka- tahi palvelusmiestensä joukosta toimeen määrää.

Kaitsijan tehtävänä on:

valvoa järjestystä vajoissa;

osottaa paikat vajiin otettaville tavaroille;

antaa tarkastamansa tiedot vajanvuokran maksunpanon toimittamiseksi;

asianomaisten tullivahtimestarien kesken jakaa se korvaus, minkä kaupunki on myöntänyt vuokran laskemiseen tarpeellisten tietojen antamisesta Liikennekonttorille sekä kaupungin etujen valvomisesta vajoissa; kuin myös

huoltaa että tavaroita ei anneta vajoista pois, ennenkuin niiden vuokra on maksettu tahi liikennekamreeri kaupungin puolesta on myöntänyt luvan niiden antamiseen, paitsi mikäli koskee tullipakkahuoneeseen vietäviä tavaroita.

Vajain puhtaanapidon toimittaa kaupungin puhtaanapitolaitos.

3 §.

Jos joku haluaa vajiin tallettaa tavaroita, on hakemus siitä ajoissa tehtävä kaitsijalle, samalla ilmoittamalla minkä verran tilaa tarvitaan ja mistä ajasta

lähtien. Tavara saa yleensä tilaa siinä järjestyksessä kuin se on ilmoitettu, mutta kaitsija on oikeutettu vajain tilaa jakaessaan ottamaan huomioon tavaran laadun, kuitenkin siten, että säännöllisesti kulkevain matkustajahöyrylaivain lasteille varataan etusija kaikkien muiden tavarain ja tuontitavaralle vientitavaran edellä. Toisesta kotimaan paikasta toiseen menevällä kauttakulikutavaralla on vähin oikeus.

4 §.

Jos tavara on tulenarkaa tai terveydelle vaarallista, tai jos se voi vahingoittaa varastohuonetta tai muita tavaroita, tai jos se muuten painoa, laajuutta tai muita ominaisuuksia silmällä pitäen on sen laatuista, että sitä kaitsijan harkinnan mukaan ei ole sovelias vajassa säilyttää, saa hän kieltäytyä sitä vastaanottamasta.

5 §.

Sitä, joka on tavaran ilmoittanut vajaan otettavaksi, pidetään, ellei liikennekamreerin kanssa toisin sovita, tavaran tallettajana ja hoitajana, ja vastaa hän siitä, että vuokraa suoritetaan se määrä ja niillä ehdoilla, kuin Kaupunginvaltuuston vahvistama ohjesääntö ja taksa likemmin sisältävät.

6 §.

Tavarantallettaja saa itse kärsiä kaiken vahingon, mikä tavaraa kohtaa vajassa säilytettäessä, siinäkin tapauksessa että vahingon syynä ovat vajan puutteellisuudet, muut siellä säilytetyt tavarat, tulipalo, varkaus tai haaskaus.

Sama määräys koskee sitä tapausta, että tavara vahingoittuu sitä kaupungin toimesta toiseen paikkaan muutettaessa.

7 §.

Tallettaja on oikeutettu sinä aikana kun tavaraa vajassa säilytetään tarpeen mukaisesti sitä pitämään silmällä ja hoitamaan. Tullaamattoman tavaran katsastaminen tai näytteiden ottaminen siitä voi sitä vastoin tapahtua ainoastaan asianomaisen tulliviranomaisen luvalla ja hänen silmälläpitonsa alaisena.

8 §.

Tavara annetaan vajasta, sittenkun liikennekamreerin vaatima vuokra on maksettu, tallettajalle tai sille, jonka hän asianmukaisesti on siihen oikeuttanut.

9 §.

Tavarantallettaja on velvollinen, ellei erityistä sopimusta ole tehty, kahden vuorokauden kuluessa kaitsijalta tiedokseen saamasta irtisanomisesta viemään tavaran pois vajasta, sen uhalla että se muuten poistetaan kaitsijan toimesta tallettajan kustannuksella siihen paikkaan, minkä kaitsija sopivaksi katsoo.

Jos kotimainen tahi tullautettu tavara, paikalle kutsuttujen uskottujen miesten arvion mukaan, ei kannata kustannuksia, joita olisi sen kuljettamisesta ja varastoon panemisesta toiseen paikkaan, on Liikennekonttorilla valta kohta irtisanomisajan päätyttyä julkisella huutokaupalla myydä tavara sekä huutokauppasummasta pidättää kaupungin saaminen. Jos huutokauppasumma ei riitä tarpeellisiin kustannuksiin, on tallettaja velvollinen korvaamaan puuttuvan määrän, mutta myös oikeutettu saamaan ylijäämän.

10 §.

Paitsi tämän ohjesäännön määräyksiä ovat myös noudatettavina Rahatoimikamarin antamat erityiset järjestyssäännöt.

11 §.

Tämä ohjesääntö on ruotsin ja suomen kielellä laadittuna pidettävä yleisön saatavana tavaravajoissa sekä Liikennekonttorissa ja sen haaraosastoissa. Taksa ja järjestyssäännöt ovat kumpaisellakin kielellä laadittuina julkinaulattavat tavaravajoihin.

12 §.

Edellä oleva ohjesääntö astuu voimaan — — kuun — päivänä 1911.

Liite II.

Ehdotus Taksaksi, jonka mukaan Helsingin kaupungin tavaravajoissa säilytetyn tavaran paikanvuokra lasketaan.

Vuokraa tavaran säilyttämisestä Helsingin kaupungin tavaravajoissa luetaan:

- 1) *tuontitavaralta* ja *kotimaiselta kauttakulikutavaralta* 40 penniä lattiapinnan neliömetriltä vuorokaudessa;
- 2) *vientitavaralta* 20 penniä lattiapinnan neliömetriltä vuorokaudessa; sekä
- 3) niissä tapauksissa, jolloin Rahatoimikamari antaa vajan vuokralle, eri sopimuksen mukaan.

Maksutonta makausaikaa myöntää kaupunki:

- 1) Helsingissä tullautettavalle tavaralle kolme vuorokautta; sekä
- 2) tavaralle, joka tullauttamatta taikka liikennemaksuista vapautettuna lähetetään toiseen paikkakuntaan, viisi vuorokautta, jos tavara lähetetään rautateitse, ja kymmenen vuorokautta, jos tavara lähetetään meritse.

1 muist. Vuokraton makausaika luetaan laivasta purkaessa sen päivän lopusta, jona purkaminen vajaan on päättynyt, sen päivän loppuun, jona tavara vajasta

poistetaan. Muissa tapauksissa luetaan aika sen päivän alusta, jona tavara on vajaan pantu, sen päivän loppuun, jona se poistetaan.

2 muist. Sunnuntai- ja pyhäpäiviä ei oteta huomioon maksutonta makaus-aikaa lukiessa.

3 muist. Laivavuoron tahi rautatievaunujen puute ei oikeuta vuokran palauttamista vaatimaan, mutta Liikennekonttori voi, jos tilaa pakkahuoneessa puuttuu, semmoisen palautuksen myöntää.

Läite III.

Ehdotus Helsingin kaupungin tavaravajain järjestyssäännöiksi.

1 §.

Tallettajan tahi sen, jonka hän siihen oikeuttaa, tulee päästä tavaravajoihin tavaraansa hoitamaan niinä aikoina, joina kaupungin pakkahuone on tullausta varten avoinna. — Tavarain ottamisesta vajaan muina aikoina on kaitsijan kanssa sovittava.

2 §.

Tavaravajain kaitsijalle varataan oikeus tarkastaa liikenteenharjoittajain työväki sekä vajoista poistaa hänen mielestään sopimattomat henkilöt, niin myös evätä sellaisisilta henkilöiltä pääsy vajoihin.

3 §.

Voimassa olevassa poliisijärjestyksessä säädetyn seuraamuksen uhalla kielletään tavaravajoissa:

- 1) tupakoimasta;
 - 2) nauttimasta tahi jakelemasta väkijuomia;
 - 3) kaitsijan luvatta käyttämästä muuta kuin kaupungin hankkimaa valaistusta; sekä
 - 4) muuten varomattomasti pitelemästä tulta.
-

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino, 1912.

*Valiokunnanmietintö Kaupunginvaltuuston kanslian
uudestijärjestämisasiasta.*

Kahden viime vuoden kuluessa on Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamarin keskuudesta asetetun komitean antamien mietintöjen pohjalla päättänyt kunnan hallintoelimiin nähden toimeenpantavaksi erinäisiä uudistuksia, jotka ovat osottautuneet välttämättömiksi kaupungin rivakasti jatkuvan kehityksen johdosta. Tämä uudistustyö ei kuitenkaan vielä ole koskettanut kahta tärkeimmistä työaloista, eli Rahatoimikamarin ja Kaupunginvaltuuston omaa toimintaa. Edellä mainittu Rahatoimikamarin komitea on kuitenkin jo valmistellut kysymystä Rahatoimikamarin ja sen eri osastojen uudestijärjestämisestä, ollen valmistelu edistynyt niin pitkälle, että alustava mietintö asiasta nyttemmin on olemassa. Kaupunginvaltuuston kanslian uudestijärjestämisen tarpeellisuutta lienee mainitun komitean keskusteluissa koskettu, vaikkei komitea kuitenkaan ole tässä asiassa päättänyt ryhtyä alotteeseen. Tämän johdosta ja kun Kaupunginvaltuuston valmistusvaliokunnasta, joka puolestaan niinkään on huomannut eräitä muutoksia olevan tarpeen Valtuuston kanslian työtapaan, on näyttänyt siltä kuin sopisi valmistusvaliokunnan ottaa tämä asia käsiteltäväksi, on valiokunta tahtonut Kaupunginvaltuustolle antaa jälempänä seuraavan mietinnön ehdotuksineen, minkä ohella valiokunta katsoo olevan huomauttaminen, että edellä mainittu kysymys Rahatoimikamarin uudestijärjestämisestä ei vaikuta tähän ehdotukseen siinä määrin, ettei sitä kävisi erillisenä ottaminen käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi.

Valiokunta on ensinnäkin yleispiirtein selvittävä niitä näkökohtia, jotka tässä asiassa ovat näyttäneet ansaitsevan huomiota, sekä sitten seikkaperäisesti perusteleva tuonnempana tekemiänsä ehdotuksia.

Asiain esittelyn valmistusvaliokunnassa toimittaa nykyään puheenjohtaja, tahi, hänen poissa ollessaan, varapuheenjohtaja. Sitä varten lähetetään kaikki asiakirjat jommallekummalle heistä lauantaina keskipäivällä, ja sääntönä saa pitää että, jos mieli asiakirjat tarpeenmukaisesti lukea, kuluu siihen melkoinen osa sunnuntaita. Valmistusvaliokunnassa luetaan kirjelmät julki kokonaisuudessaan, minkä jälkeen valiokunta

neuvottelee ehdotuksistaan. Kun asianomaiset hallitukset ja lautakunnat usein ilmoittavat kirjelmiä esityslistaan esimerkiksi puhelimella, itse kirjelmän vielä olematta käsillä, sattuu useinkin että esityksiä, jotka ilmeisesti kaipaavat edelleen lähettämistä, pannaan listaan, minkä johdosta puheenjohtajan tietenkin on pakko lukea nämäkin. Käytettävänä olevana lyhyenä aikana on hänen tietenkin mahdollon syventyä jokaiseen yksityiseen asiaan, eikä puheenjohtajaa asemansa perusteella myöskään käy velvoittaminen seikkaperäisemmin valmistelemaan asioita.

Sihteerin velvollisuudeksi ei ole pantu asiain valmistelua eikä hän sitä ehtiskään tehdä, osin koska valiokuntatyöt vievät melkoisen osan hänen ajastaan, osin syystä että useimmat asiakirjat saapuvat vähäistä ennen kuin esityslista on laadittava, jopa, niinkuin edellä huomautettiin, vielä myöhemminkin puheenjohtajalle suorastaan, joten sihteeri ei edes saa tilaisuutta lukea viimeksi mainittuja asiakirjoja. Asiain esittely valmistusvaliokunnassa kuitenkin näyttää oikeastaan olevan sihteerin tehtävä asiallisen valmistelun pohjalla. Siihen nähden olisi sihteerin laadittava asioista lyhyet selostukset ja sitten mainittava kaikki ne näkökohdat, mitkä hän puolestaan on katsonut huomiota ansaitseviksi ja pannut asiasta laatimaansa mietintöön. Tuollaisen selvityksen antaminen olisi ilmeisestikin omiansa helpottamaan valmistusvaliokunnan käsittelyä, varsinkin kun puheenjohtaja tietysti sen ohella, samoin kuin nykyäänkin, voisi saada edeltäpäin asiakirjat haltuunsa ehtiäkseen, mikäli aikansa sallii, niitä silmäilemään.

Kaupunginvaltuusmiehet eivät voi nykyisestä esityslistasta saada tarkempaa käsitystä niiden asiain sisällyksestä, joiden asiakirjoja ei ole painettu, eivätkä Valtuusmiehet myöskään saa tietoonsa valmistusvaliokunnan ehdotuksia ennenkuin itse kokouksessa. On tietysti monenkin varsin vaikea kiireisen ja erälle Valtuusmiehille ehken epäselvän julkilukemisen perusteella saada laajoista asiakirjoista tarkkaa käsitystä asian varsinaisesta sisällyksestä ja, ellei kukaan pyydä puheenvuoroa, olla valmis minuuttia lyhemässä ajassa siitä päättämään. Sitä paitsi joutuvat Valtuusmiehet nykyään useinkin rasitukseksen lukemaan kotonaan pitkiä painettuja mietintöjä asioista, jotka valmistusvaliokunta sittemmin ehdottaa edelleen lähetettäväksi, jota vastoin tärkeämmät painetut asiakirjat, jotka otetaan asiallisesti käsiteltäväksi, kenties ovat saaneet jäädä syrjään. Kun edelleen lähetetty asia sitten otetaan lopullisesti käsiteltäväksi, voi taas olla kulunut niin pitkä aika, että yksityisseikat ovat haihtuneet muistista ja käy välttämättömäksi lukea asiakirjat uudestaan. Tämän johdosta näyttää siltä kuin tulisi valmistusvaliokunnan kokoontua ei, niinkuin nykyään, Kaupunginvaltuuston kokousten edellisena päivänä, vaan edellisen viikon torstaina tai ehkä perjantaina, minkä ohella olisi laadittava sellainen esityslista, jossa mainitaan valmistusvaliokunnan kustakin asiasta tekemä ehdotus ja painamattomiin asiakirjoihin nähden sitä paitsi lyhyt selostus esityksen sisällyksestä. Tämä esityslista toimitettaisiin sihteerin laatiman mietinnön keralla valmistusvaliokunnan jäsenille korjausvedoksena ennen valiokunnan kokoontumista, ja sitten se lauantaina jaettaisiin Kaupunginvaltuusmiehille painettuna.

Puheenjohtaja näyttää olevan vapautettava asiakirjain lukemisesta Kaupunginvaltuuston istunnoissa ja tämä tehtävä, mikäli se vielä senkin jälkeen, kun edellä mainitun laatuiset esityslistat on otettu käytäntöön, on tarpeellista, jätettävä kansliahenkilökunnan toimeksi. Nykyistä järjestelmää, jonka mukaan puheenjohtaja sekä johtaa keskusteluja että lukee julki esiteltävät asiakirjat, ei käy pitäminen asianmukaisena.

Sihteerille tässä edellä ehdotetut uudet tehtävät edellyttävät, että jokin osa hänen nykyisistä velvollisuuksistaan siirretään muille henkilöille, sillä nykyisellä työmäärällään käy sihteerin mahdolltomaksi ehtiä suorittamaan mitään lisätyötä, kaikkein vähimmin niin laajaa ja vaativaa työtä, kuin edellä mainittu valmistelu, tunnollisesti toimitettuna, edellyttää. Saanee pitää oikeimpana, että se osa nykyistä työtä, mikä ei elimellisesti liity kokonaisuuteen, eli valiokuntatyö, erotettaisiin muusta. Päätehtävänään valiokuntain sihteerin toimi asetettaisiin apulaissihteeriksi, jolla tulisi olla sama virkakelpoisuus kuin sihteerillä. Tällaisesta toimenpiteestä olisi tuntuvaa etua siihenkin nähden, että näin menetellen olisi pätevä henkilö sihteerin sijassa siltä varalta että hän sairastuisi tahi saisi muun arvaamattoman esteen, joten ei olisi sitä vaaraa kuin nykyään, että koko kansliakoneisto pysähtyy sihteerin saadessa esteen. Apulaissihteerin asettaminen näyttää muuten nyttemmin käyvän välttämättömäksi siitäkkin syystä, että sihteerin valiokuntatyöt ovat tuntuvasti lisääntyneet.

Valiokunta on kuitenkin ollut sitä mieltä, että sihteerin ja apulaissihteerin toiminnan välille ei olisi vedettävä niin jyrkkää rajaa, ettei sihteeräkin toisinaan voisi käyttää valiokuntain sihteerin toimeen. Valiokunta on erittäinkin ollut sitä mieltä, että sihteerin tulisi toimia kulunkiarviovaliokunnan sihteerinä, näin sekä mainitun valiokunnan tehtävän tärkeyttä silmällä pitäen, että siihenkin katsoen että tämä työ näyttää edellyttävän että valiokunnan sihteerillä on tarkempaa tietoa niistä Kaupunginvaltuuston vuoden varrella käsittelemistä asioista, joilla on yhteyttä kulunkiarvion kanssa. Mutta voipi sattua muitakin tapauksia, jolloin jokin valiokunta syystä tai toisesta etusijassa haluaisi mainittuun tarkoitukseen käyttää Valtuuston sihteerä, jonka sentähden tulisi olla velvollinen olemaan käytettävänä, mutta saisi sen sijaan, jos tarpeelliseksi katsotaan, väliaikaisesti vapautuksen varsinaisista virkatehtävistään joko osittain tahi, asianhaarain mukaan, kokonaan, jotka tehtävät apulaissihteeriksi siinä tapauksessa ottaisi suorittaakseen.

Käännösten toimittamiseksi toiselle kotimaiselle kielelle asetettaisiin edelleenkin notari. Kun kokemus kuitenkin on osottanut, ettei yksi henkilö aina ehdi toimimaan kaikkien valiokuntain sihteerinä (viime vuonna esimerkiksi oli Kaupunginvaltuuston diarioon kirjoitettu 29 valiokuntaa), tulisi notararin tarpeen vaatiessa voida toimia helpotetuisempain valiokuntain sihteerinä, sihteerin tarkemman harkinnan ja määräyksen mukaan. Tämän tähden olisi notararin palkkaa jonkun verran lisättävä jotta hän voisi runsaammin käyttää aikaansa Kaupunginvaltuuston töihin, minkä

ohella hänen virkakelpoisuuteensa nähden näin ollen kävisi asettaminen suurempia vaatimuksia kuin mitä nykyään on ollut laita. Tästä käy selville, että valiokunta ei katso Valtuuston nykyistä notaria voitavan pysyttää uudesti järjestetyssä toimessa, ja ehdottaa valiokunta, että hänet, joka on asetettu kuusikuukautisen irtisanomisen ehdolla, irtisanottaisiin eroamaan toimestaan mainitun ajan kuluttua.

Edellä olevat yleispiirteet esitettyään käy valiokunta seuraavassa seikkaperäisesti perustelemaan tämän mietinnön liitteenä olevaa ehdotusta Kaupunginvaltuuston kanslian uudeksi johtosäännöksi, mikäli perustelua edellä olevan lisäksi käy pitäminen tarpeellisenä.

1—6 §:n sisällys lienee jo edellä asianmukaisesti valaistu.

7 ja 8 § sisältävät säännöksiä kansliahenkilökunnan asettamisesta sekä sihteerin, apulaissihteerin ja notarin virkakelpoisuusvaatimuksista. Valiokunnasta on näyttänyt asianmukaiselta, että Kaupunginvaltuusto ottaa varsinaiset virkamiehet hakemusajan kuluttua, pannen ehdoksi kaupunginhallinnon huomattavampiin virkoihin nähden yleisesti noudatetun kuusikuukautisen irtisanomisajan, sekä että valmistusvaliokunnan olisi annettava puoltosanansa jollekin hakijoista, koska Kaupunginvaltuuston siten kävisi helpommaksi arvostella näiden sopivaisuutta asianomaiseen toimeen. Sitä vastoin on valiokunta arvellut olevan jonkun verran yksinkertaisempaa menettelyä noudatettava kanslistin ja vahtimestarin ottamisessa, niin että Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja, sihteerin esityksestä ja toimia haettavaksi julistamatta, nämä ottaisi ja samaten erottaisi. Vahtimestariin nähden ehdotus tuskin kaivannee enempiä perustelua, sillä eihän ole tavallista että Valtuusto ottaisi kaupunginhallinnossa tarpeelliset palvelusmiehet tai että tuollaiset toimet julistettaisiin avonaisina haettaviksi, mutta, mikäli ehdotus koskee kanslistia, saanee sen tueksi mainita, että tämän virkailijan suorittavana todellisuuudessa on varsin ala-arvoisia tehtäviä, pääasiallisesti ainoastaan puhtaaksikirjoitustöitä, sekä että puheenjohtajan tulisi saada sihteerin esityksestä, jolla viimeksi mainitulla on tilaisuutta arvostella mitä vaatimuksia virkaan nähden on asetettava, ottaa toimeen sopiva henkilö ja, ellei tointa asianmukaisesti hoideta, muitta mutkitta erottaa virkailijan.

9 §:än nähden ansaitsee huomauttamista, että se on laadittu jotenkin ylimalkaiseen muotoon, koska näyttää vaikealta tarkemmin määrätä, kuinka kauan kansliaa vastedes käy tarpeelliseksi pitää avoinna. Mainittavampaa liikennettä ei kansliassa nykyään ole, mutta jos sitä vastedes ilmaantuu, ovat tietenkin yleiset kansliaajat sovitettavat sen mukaan.

11 §:än nähden saattaisi näyttää siltä, kuin olisi pantava määräaika, jonka kuluessa pöytäkirjat ja kirjelmät tulee olla laadittu. Tämä kuitenkin kohtaisi jonkun verran vaikeutta sen johdosta, että istuntojen jälkeinen työmäärä jossain määrin

vaihtelee, ja lienee sentähden pykälän tässä ehdotettuun sanamuotoon sisältyvä huomautus riittävä.

12 § sisältää säännöksen, jonka tarkoituksena on täydentää Kaupunginvaltuuston työjärjestyksen 12 §:ssä olevaa määräystä valiokuntain kokoonkutsumisesta, ollen valiokunnan vastainen sihteeri velvoitettu osaltaan myös katsomaan, että valiokunta asianmukaisesti kutsutaan koolle, minkä ohella valiokunnansihteeri niinikään on velvoitettu valvomaan, että valiokunnan työtä sittemmin tarpeellisella joutuisuudella toimitetaan.

13 §:ssä mainitun ratkaisemattomain asian luettelon antaa sihteeri nykyäänkin, joten säännös tähän kohdistuvana pääasiassa ei ole uusi. Ainoastaan siinä kohden on lisäsäännös ehdotettu, että vuotta kauemmin vireillä olleisiin asioihin nähden olisi ilmoitettava, mistä syystä niitä ei ole voitu loppuun käsitellä. Merkintä tästä voipi olla Kaupunginvaltuustolle mielenkiintoinen sekä samalla asianomaisille hallituksille, lautakunnille ja valiokunnille kehotuksena olemaan kohtuuttomasti viivyttlemättä asiain käsittelyä.

14 §:n sisällys lienee ilman muuta selvä.

15 §:ssä ehdotetun määräyksen mukaan pantaisiin uusi johtosääntö voimaan ensintulevana syksynä. Syy ajankohdan määräämiseen näin kaukaiseksi on siinä että, ennenkuin apulaissihteerin virka on ehditty täyttää, lienee kevät jo kulunut niin pitkälle, että uuden virkailijan on sopiva ryhtyä toimeensa vasta kesäloman jälkeen, jolloin notarin toimikin on, viran nykyisen pitäjän erottua, laskettu tulevan avonaiseksi sillä välin valitun uuden notarin vastaanotettavaksi.

15 §:n määräys, jonka mukaan Kaupunginvaltuuston kansliaan nähden voimassa olevat aikaisemmat määräykset kumotaan, niinikään on itsestään selvä ja vain järjestyksen vuoksi tähän pantu. Aikaisemmat määräykset käsittävät erinäisiä eri aikoina, viimeksi helmikuun 2 päivänä 1909, tehtyjä päätöksiä.

Ehdottamansa johtosäännön lisäksi on valiokunta myös laatinut ehdotuksen kanslian palkkasäännöksi, jota ehdotusta valiokunnan niinikään on tässä perusteltava.

Vuotuista palkkaa on kansliahenkilökunnalla nykyään: sihteerillä 10,000 markkaa, notarilla 4,800 markkaa, kanslistilla 1,800 markkaa ja vahtimestarilla 1,200 markkaa. Vertailun vuoksi mainittakoon, että Rahatoimikamarin virkailijoilla on nykyään voimassa olevain määräysten mukaan palkkaa: sihteerillä 10,000, apulaissihteerillä 6,000, notarilla 5,000, kanslistilla 2,400 ja vahtimestarilla 1,200 markkaa. Edellä mainitun komitean laatimaan Rahatoimikamarin uudestijärjestämisehdotukseen on merkitty palkaksi sihteerille 12,000 markkaa, apulaissihteerille 8,000 markkaa, pöytäkirjurille, arkistonhoitajalle ja ekspeditöörille (uusi toimi) 6,000 markkaa, kanslistille 2,400 markkaa sekä vahtimestarille 1,800 markkaa.

Mitä ensinnä sihteerin palkkaan tulee, niin on valiokunta ollut sitä mieltä että se hänen virkatoimintansa vastaisesta uudestijärjestämisestä huolimatta voidaan

pysyttää nykyisessä määrässään. Tosin Rahatoimikamarin sihteeri, jolla nykyään on sama palkka kuin Kaupunginvaltuuston sihteerillä, saisi, siinä tapauksessa että edellä mainittu komitean ehdotus hyväksytään, suuremman palkan, vaikka näillä molemmilla sihteereillä olisi likimain samallaiset työtehtävät, paitsi että Kaupunginvaltuuston sihteerin on pidettävä pöytäkirjaa Valtuuston istunnoissa, jota vastoin Rahatoimikamarin sihteeri olisi vapautettu vastaavasta tehtävästä Kamarissa, mutta kun viimeksi mainitun on palveltava lukuisampaa yleisöä kuin ensinmainitun, saanee Valtuuston sihteerin nykyistä palkkaa kuitenkin pitää kohtuullisena.

Kanslian muihin virkailijoihin nähden on valiokunta sen sijaan arvellut, että näille on myönnettävä samat palkkamäärät, mitkä usein mainittu Rahatoimikamarin komitea on puoltanut maksettaviksi vastaaville Kamarin virkailijoille. Apulais-sihteerinä, jolla on ne ominaisuudet, mitkä sellaiselta Valtuuston virkailijalta vaaditaan, ei liene saatavissa 8,000 markkaa vähemmällä vuosipalkalla. Kunnolliselle notarille niinkään lienee maksettava 6,000 markan vuosipalkka. Kanslistille lienee toimestaan olevan työn määrää silmälläpitäen vastaisuudessa maksettava 2,400 markkaa. Mitä vihdoin vahtimestariin tulee, niin on Valtuusto tosin tähän asti saanut kunnollisen vahtimestarin 1,200 markan vuosipalkalla, mutta tämä on pääasiallisimmin johtunut siitä, että nykyinen vahtimestari on toimeensa Valtuuston palveluksessa voinut yhdistää erinäisiä muita samallaisia toimia Raatihuoneella. Sittenkun Valtuusto kuitenkin nyttemmin on vuokrannut itselleen huoneistot toisesta paikasta sekä Valtuuston vahtimestari on tämän johdosta ilmoittanut, että hänen todennäköisesti täytyy toimestaan erota, käynee mahdottomaksi nykyisellä palkalla saada hänelle tunnollista seuraajaa. Tämän johdosta näyttää vahtimestarin palkaksi olevan määrättävä 1,800 markkaa.

Edellä lausutun nojalla saa valmistusvaliokunta sentähden ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

hyväksyä oheellisen ehdotuksen kanslian johtosäännöksi, noudatettavaksi syyskuun 1 päivästä 1912 alkaen;

hyväksyä niinkään oheellisen ehdotuksen kanslian palkkasäännöksi, joka samaten astuisi voimaan syyskuun 1 päivänä 1912;

irtisanoa nykyisen notarin eroamaan toimestaan kuuden kuukauden kuluttua; sekä

kanslian toimesta julistuttaa apulaissihteerin ja notarin virat avonaisina haettaviksi, ollen ensinmainittuun virkaan astuttava syyskuun 1 päivänä 1912 sekä notarin virkaan nykyisen notarin erotessa.

Helsingissä, helmikuun 12 päivänä 1912.

Alfred Norrmén.

**August Ramsay.
A. M. Lassenius.
E. W. Waldén.
Julius Grotenfelt.**

**K. von Alfthan.
J. Stjernvall.
A. Wallensköld.
Artur Tollet.**

Hjalmar Ekholm.

Ehdotus Kaupunginvaltuuston kanslian Johtosäännöksi.

1 §.

Kaupunginvaltuuston kanslian palveluksessa on sihteeri, apulaissihteeri, notari, kanslisti ja vahtimestari, joilla itsekullakin on tässä alempana tarkemmin mainitut tehtävät.

2 §.

Sihteerin on johdettava kansliaa sekä ohjattava ja jaettava sen työt, jota paitsi hänen on velvollisuus:

- a) tehdä Kaupunginvaltuuston kokousten esityslista, siten laadittuna kuin alempana sanotaan;
- b) Kaupunginvaltuuston yleiselle valmistusvaliokunnalle sekä väki- ja mallasjuoma-asioita varten asetetulle erityiselle valiokunnalle valmistella kaikki ne juoksevat asiat, jotka mainittujen valiokuntain on käsiteltävä ennen asiain esittelemistä Kaupunginvaltuustolle, sekä näistä asioista antaa valiokunnille lausunto;
- c) pitää pöytäkirjaa Kaupunginvaltuuston kokouksissa;
- d) laatia Kaupunginvaltuustosta lähtevät kirjelmät sekä varmentaa ne;
- e) laatia 13 §:ssä mainittu ratkaisemattomien asiain luettelo;
- f) hoitaa sihteerin tehtävät Kaupunginvaltuuston kulunkiarviovaliokunnassa; sekä
- g) kun erityisen syyn sitä katsotaan vaativan, toimia jotakin määrättyä kysymystä selvittämään asetetun erikoisvaliokunnan sihteerinä.

3 §.

Apulaissihteerin on velvollisuus:

- a) sihteerinä avustaa kaikkia Kaupunginvaltuuston asettamia erikoisvaliokuntia, paitsi kulunkiarviovaliokuntaa, ellei sihteeri, sillä tavoin kuin 2 §:n g) momentissa on säädetty, ole mainittua tehtävää ottanut toimekseen taikka sitä alempana mainitussa järjestyksessä ole annettu notarin toimeksi;
- b) sihteerin ollessa taudin, satunnaisen esteen taikka valiokuntatyön tähden estettynä virkaansa hoitamasta, ilman eri määräystä hoitaa sihteerin virkatehtävät; sekä
- c) muuten antaa sihteerille kaikkea sitä virallista apua, jota tämä voi häneltä kohtuudella vaatia.

4 §.

Notarin on velvollisuus:

- a) avustaa sihteeriiä ja apulaissihteeriiä Kaupunginvaltuuston esityslistan, pöytä-

kirjain, lähtevien toimituskirjain ja valiokuntamietintöjen laatimisessa toiselle kotimaiselle kielelle sekä toimittaa saapuneiden, molemmilla kielillä monistettavien asiakirjain kääntäminen;

b) Kaupunginvaltuuston kokouksissa, puheenjohtajan käskystä, julkilukea ne asiakirjat, jotka silloin ovat kokonaisuudessaan esiteltävät; sekä

c) erityisten asianhaaran vaatiessa, sihteerin määräyksestä, toimia pienempain valiokuntain sihteerinä.

5 §.

Kanslistin on velvollisuus:

a) huoltaa kansliassa esiintyvät puhtaaksikirjoitustyöt;

b) pitää Kaupunginvaltuuston diarioita ja muita luetteloja; sekä

c) sihteerin likemmän määräyksen mukaan antaa hänelle ja muille kanslian virkamiehille tarpeellista virallista apua.

6 §.

Vahtimestarin on velvollisuus:

a) huoltaa tarpeellinen ilmoittaminen sanomalehdissä sekä kutsumusten ja tiedonantojen toimittaminen Kaupunginvaltuusmiehille ja kanslian virkamiehille;

b) järjestää ja hoitaa Kaupunginvaltuuston painettujen asiakirjain ja muiden painotuotteiden arkistoa;

c) lähettää lähtevät kirjelmät;

d) hoitaa vahtimestarintehtävät Kaupunginvaltuuston ja valiokuntain istunnoissa sekä päivittäisinä kanslia-aikoina; ynnä

e) sihteerin likemmän määräyksen mukaan suorittaa muut työalaansa kuuluvat tarpeelliset tehtävät.

7 §.

Sihteerin, apulaissihteerin ja notarin ottaa Kaupunginvaltuusto kuusikuukautisen molemminpuolisen irtisanomisen ehdolla valmistusvaliokunnan esityksestä sekä sittenkun virat on julistettu avonaisina haettaviksi kolmenkymmenen päivän kuluessa kuuluttamisesta lukien.

Sihteerin ja apulaissihteerin tulee olla suorittanut sellainen lainopillinen tutkinto, joka vaaditaan tuomarinviran toimittamiseen, sekä sitten suorittamallaan sihteerintöimillä olla näyttänyt kelpoisuutensa haettuun virkaan.

Notarin, jonka pitää olla harjoittanut opinnoita maamme yliopistossa, tulee omata koeteltu kyky suorittaa käännöstehtäviä toisesta kotimaisesta kielestä toiselle sekä olla jonkun verran tottunut sihteerintöimiin.

8 §.

Kanslistin ja vahtimestarin ottaa ja erottaa Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja sihteerin esityksestä, ilman erityistä hakemusaikaa, mutta jotakin lyhyttä irtisanomisaikaa noudattaen.

9 §.

Kanslia on pidettävä avoinna kunakin arkipäivänä tarpeellinen aika edelläpuolisen ja tulee sihteerin silloin olla tavattavana aikana, jonka Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja sopivaksi harkitsee.

Muun kansliahenkilökunnan virantoimitusvelvollisuuden kansliassa määrää sihteerin.

Sinä aikana kesästä, jolloin Kaupunginvaltuusto ei kokoonnu, saa kanslian, puheenjohtajan kanssa sovittua, pitää suljettuna. Kuitenkin pitää tänä aikanakin olla tilaisuutta tarpeellisten asiakirjain saamiseen arkistosta.

10 §.

Siinä esityslistassa, joka sihteerin on Kaupunginvaltuuston kokouksia varten laadittava, tulee, paitsi itse asiain luettelo, kaikkiin niihin asioihin nähden, joiden asiakirjoja ei ole painatettu, olla lyhyt selostus asian sisällyksestä, sekä kaikkiin valmistusvaliokunnan tahi jonkun muun valiokunnan käsittelemiin asioihin nähden valiokunnan asiassa tekemä ehdotus, ellei se käy selville painetuista asiakirjoista. Tämä esityslista on, elleivät erityiset asianhaarat ole esteenä, toimitettava Kaupunginvaltuusmiehille ainakin kahta päivää ennen kutakin kokousta.

11 §.

Kaupunginvaltuuston kokouksissa tehdyt pöytäkirjat sekä lähetettävät kirjelmät on sihteerin viipymättä kunkin kokouksen jälkeen laadittava. Jos jossakin asiassa tehty päätös on paikalla tarkistettu, on päätöksestä aiheutuva kirjelmä lähetettävä kokouksen jälkeisenä päivänä.

12 §.

Kaupunginvaltuuston asettama erikoisvaliokunta on sen kanslianvirkamiehen toimesta, jonka on toimittava valiokunnan sihteerinä, yksissä neuvoin sen valiokunnanjäsenen kanssa, joka on ensimmäisenä valittu, viipymättä kutsuttava koolle, ja tulee valiokunnan sihteerin myös huolehtia siitä, että valiokunnan työ sittemmin tarpeellisella joutuisuudella jatkuu sekä ettei sitä ilman pätevää syytä keskeytetä.

13 §.

Kunkin vuoden päättyessä tulee sihteerin laatia sekä seuraavan vuoden alussa Kaupunginvaltuuston tarkastettavaksi antaa Kaupunginvaltuuston diariossa mainittujen ratkaisemattomain asiain luettelo, jossa lyhyesti selostetaan kunkin asian laatu ja mihin toimiin siinä on ryhdytty sekä vuotta kauemmin ratkaisematta olleisiin asioihin nähden syy, miksi niitä ei ole voitu loppuun käsitellä. Tämän luettelon mukana pitää seurata selostus Kaupunginvaltuuston asettamain eri valiokuntain toiminnasta vuoden varrella.

14 §.

Kohta kun Kaupunginvaltuusto on vahvistanut kaupungin meno- ja tulosään-
nön, on sihteerin se laadittava Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti.

15 §.

Tämä johtosääntö on noudatettavana syyskuun 1 päivästä 1912 lähtien; ja
kumotaan sen kautta kaikki Kaupunginvaltuuston kansliaa koskevat aikaisemmat
määräykset.

Ehdotus Kaupunginvaltuuston kanslian palkkasäännöksi.

1 Sihteerin, palkkaa	10,000: —
1 Apulaissihteerin, palkkaa	8,000: —
1 Notarin, palkkaa	6,000: —
1 Kanslistin	2,400: —
1 Vahtimestarin	1,800: —
	Yhteensä Smk 28,200: —

Sihteerin, apulaissihteerin ja notarin saavat palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palve-
lukselta 10% pohjapalkastaan kumpaisellakin kerralla.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino, 1912.

Valiokunnanmietintö viinien ja muiden miedompain väkijuomain vähittäismyyntioikeuksien myöntämistä koskevasta asiasta.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli Maistraatilta vastaanottanut alempana mainitut 40 hakemusta, jotka koskevat oikeuden myöntämistä viinien ja muiden miedompain väkijuomain myymiseen täällä kesäkuun 1 päivästä 1912 samaan päivään vuonna 1914 sekä poliisimestarin niistä antamat lausunnot, saavat allekirjoittaneet täten antaa seuraavan mietinnön asiasta.

Kaupunginvaltuuston päätöksellä, johon Maistraatti on yhtynyt, on viinien ja muiden miedompain väkijuomain kaupasta edellä mainittuna aikana säädetty seuraavaa:

Paitsi sitä oikeutta viinien ja muiden miedompain väkijuomain vähittäismyyntiin, mikä lain mukaan kuuluu paloviinan ja muiden väkevämpain väkijuomain vähittäismyyntioikeuden haltijoille, on sellaisten vähittäismyyntioikeuksien lukumäärä oleva korkeintaan 47.

Sellaisten juomain vähittäismyyntipaikkoja ei saa olla: a) kuudennessa, seitsemännessä, kahdeksannessa, yhdeksännessä, kymmenennessä, yhdennessätoista, kahdennessätoista, kolmannessatoista, neljännessätoista ja viidennessätoista kaupunginosassa eikä kaupunkiin kuuluvalla, sen asemakaavaan merkitsemättömällä alueella, b) ensimmäisessä kaupunginosassa Rauhankadun pohjoispuolella, mutta kyllä sanotun kadun varrella, c) toisessa kaupunginosassa Hallituskadun pohjoispuolella mutta kyllä sanotun kadun varrella, kuin myöskin Mikonkadun 9:ssä ja 11:ssä, d) kolmannessa kaupunginosassa Unioninkadun varrella Kauppatorin eteläpuolella eikä Unioninkadun ja Länsirannan välisissä kortteleissa, e) neljännessä kaupunginosassa Kansakoulu- ja Simonkadun pohjoispuolella eikä sanottujen katujen varsilla sekä f) Fredrikinkadun länsipuolella olevassa osassa neljättä ja viidettä kaupunginosaa, mutta kyllä sanotun kadun varrella.

Kaupungin muissakaan osissa ei viinien ja muiden miedompain väkijuomain vähittäismyyntiä saa harjoittaa kirkon, koulun, kasarmin, sairaalan eikä semmoisen paikan välittömässä läheisyydessä, mihin väkeä lukuisammin kerääntyy, eikä myöskään Kauppa- ja Rautatienvarren varrella eikä Simon- ja Kaivokadun pohjoispuolella olevilla Itä ja Länsi Heikinkadun varsilla.

Muuten on Kaupunginvaltuusto viime tammikuun 16 p:nä puolestaan määrännyt, että Valtuusto katsoo nyt puheenalaisilla oikeuksilla olevan henkilökohtaisen luonteen sekä ettei niitä niinmuodoin voida siirtää.

Valiokunnan ehdotus itsekuhunkin hakemukseen nähden käy selville seuraavasta yleiskatsauksesta

N:o	Hakija	Myyntipaikka	Poliisimestarin lausunto	Valiokunnan lausunto
1	Palin , Wilhelm, kauppias.	P. Makasiinink. 6.	Ei mitään muistuttamista.	Puolletaan.
2	Hindsberg , Albert, kauppias.	Kluuvik. 6.	S:n S:n.	S:n.
3	Sandström , Edgar Alex., kauppias, vaimonsa Bertha Wilhelmina Sandström johtajana.	Fabianink. 8.	S:n S:n.	S:n.
4	Lönnfors , Knut Axel, kauppias.	Korkeavuorenk. 25.	S:n S:n.	S:n.
5	Karlberg , Viktoria, rouva.	Rauhank. 9.	S:n S:n.	S:n.
6	Helsingfors Allmänna Konsumtions förening , neiti E. W. Wilkman johtajana.	Konstantinink. 6.	S:n S:n.	S:n.
7	Dahlberg , Arthur, kauppias.	Aleksanterink. 18.	S:n S:n.	S:n.
8	Bergman , August, kauppias.	Konstantinink. 5.	S:n S:n.	S:n.
9	Morelius , Anna, kauppias, neiti Signe Maria Lundqvist johtajana.	Fredrikink. 38.	S:n S:n.	S:n.
10	Bäckman , Maria, rouva.	Wladimirink. 21.	S:n S:n.	S:n.
11	Törnroos , Math. Lovisa, kauppias, neiti Hilma Sofia Kuorikoski johtajana.	Yrjönk. 29.	S:n S:n.	S:n.
12	Lindqvist , Hulda, leskirouva.	L. Heikink. 24.	S:n S:n.	S:n.
13	Toiminimi J. C. Maexmontan, Ernst Nyberg & C:o , kauppias Ernst Nyberg johtajana.	Kaivok. 11.	S:n S:n.	S:n.
14	Iljinoff , Ida, leskirouva.	Eerikink. 12.	S:n S:n.	S:n.
15	Frantz , Carl, kauppias.	Fredrikink. 47.	S:n S:n.	S:n.

16	Grönberg , Ida, rouva, neiti Julia Weckman johtajana.	Antink. 15.	Huomautetaan että hakijan mainitsema huoneusto on Lönnbäckin yhteiskoulun vastapäätä, jota viranomaisten päätöksen mukaan ei voida hyväksyä. Puolletaan ehdolla että sopiva huoneusto hankitaan.	Puolletaan edellyttäen että toinen huoneusto hankitaan.
17	K. Th. Nummelinin kuolinpesä , kauppias David Asikainen johtajana.	Wladimirink. 20.	Ei mitään muistuttamista.	Ehdotetaan hyljättäväksi voimassaolevan viinikauppa-asetuksen 4 §:n nojalla.
18	Sundqvist , Sigfrid Selim, kauppias, neiti Lydia Grönroos johtajana.	Wladimirink. 17.	S:n S:n.	Puolletaan.
19	Selin , Dagmar, neiti.	Eerikink. 13.	S:n S:n.	S:n.
20	Fred , Katarina, rouva.	Fredrikink. 28.	S:n S:n.	S:n.
21	Nikiforow , Lovisa, leskirouva.	Fredrikink. 43.	S:n S:n.	S:n.
22	Oljelund , Augusta, neiti, neiti A. Nyberg johtajana.	Wladimirink. 17.	S:n S:n.	S:n.
23	Poschner , Ida Johanna, leskirouva.	Kaivok. 11.	S:n S:n.	S:n.
24	Tilly , Wilhelm, kauppias.	Eerikink. 14.	S:n S:n.	S:n.
25	Wessel , Irene Ingeborg, leskirouva.	Yrjönk. 36.	S:n S:n.	S:n.
26	Asp , Miina, leskirouva.	L. Heikink. 26.	S:n S:n.	S:n.
27	Grotell , Ellen Karolina, leskirouva, rouva Elin Gummerus johtajana.	Wladimirink. 2.	Huomautetaan että johtajattaren, rouva E. Gummerus'en on R. O:n III osasto 22/1—12 tuominnut sakkoon juovutusjuomain myymisestä juopuneelle henkilölle, jonkatähden häntä on pidettävä sopimattomana edelleen liikettä johtamaan. Muuten puolletaan.	Ehdotetaan hyljättäväksi koska hakija ei ole asianomaisesti valvonut liikettään.
28	Wahlberg , Olga Sofia, kassanhoitaja, neiti M. J. Räsänen johtajana.	I. Robertink. 7.	Huomautetaan että hakija on pitemmän aikaa oleskellut toisilla paikkakunnilla ja että hän aikaisemmin on viranomaisilta anonut lupaa saadaksesen siirtää oikeuden johtajatar M. Räsäselle, johon anomukseen ei kuitenkaan ole suostuttu. Ehdotetaan hyljättäväksi.	Ehdotetaan hyljättäväksi koska hakija ei itse näytä hallitsevan liikettä.
29	Tallberg , Elin Maria, rouva, neiti Anna Sofia Johansson johtajana.	Annank. 10.	Huomautetaan että hakija rouva Tallberg (ent. Johansson) on mennyt avioon Turussa ja asuu nykyään siellä. Ehdotetaan sentähden hyljättäväksi.	Ehdotetaan hyljättäväksi poliisimestarin esittämällä syyllä.
30	Pirhonen , Maria Alex., rouva, konttoristi G. A. Ahlström johtajana.	Fredrikink. 20.	Huomautetaan että hakijan on kesäk. 9 p:nä 1910 R. O:n III osasto tuominut 25 markan sakkoon juovutusjuomain myymisestä juopuneille henkilöille.	S:n.

31	Welroos, Joh. Herman, turkkuri, rouva Anna Ahlbom johtajana.	Uudenmaank. 28.	Ei mitään muistuttamista.		Puolletaan.
32	Simolin, Anna, leskirouva.	Fredrikink. 25.	S:n	S:n.	S:n.
33	Sundell, Frans Edv., kauppias.	Uudenmaank. 7.	S:n	S:n.	S:n.
34	Göhle, Ada Henriette, leskirouva.	Fredrikink. 23.	S:n	S:n.	S:n.
35	Lindholm, Naima Irene, rouva.	Fredrikink. 37.	S:n	S:n.	S:n.
36	Carling, Edla Sofia.	Yrjönk. 4.	S:n	S:n.	S:n.
37	Nyström, Johan Alfred, kauppias.		Huomautetaan että hakemus koskee uutta oikeutta, jonkatähden siihen ei voitane kiinnittää mitään huomiota. Paikka ei ole mainittu.		Ehdotetaan hyljättäväksi koska hakemus tarkoittaa uutta oikeutta.
38	Ginman, Gustaf Adolf, kauppias, kauppa-apulainen Väinö Richard Törnroos johtajana.	Fabianink. 6.	Huomautetaan että hakija keskeyttä on oleskellut toisella paikkakunnalla, jonkatähden jätetään harkittavaksi, olisiko hakijalle asiain näin ollen myönnettävä hakemansa oikeus.		Ehdotetaan hyljättäväksi koska hakija ei itse näytä hallitsevan liikettä.
39	Wassholm, J. E., kauppias.	I. Robertink. 25.	Ei mitään muistuttamista.		Puolletaan.
40	Jürjew, Elisabeth, kauppias.	I. Robertink. 27.	S:n	S:n.	S:n.

Siinä tapauksessa että valiokunnan edellä oleva ehdotus saavuttaa Kaupunginvaltuuston ja Maistraatin hyväksymisen, on kaikkiaan 47:stä tämänlaatuisesta käytettävänä olevasta oikeudesta 33 poisluovutettu.

Valiokunnanjäsenet, herrat O. Häggman ja A. Listo ovat olleet estetyt ottamasta osaa valiokunnan työhön.

Helsingissä helmikuun 21 päivänä 1912.

August Lundqvist.

A. M. Lassenius.

Gösta Salingre.

Hjalmar Ekholm.

Lausunto kysymyksestä, joka koskee väliaikaisten kunnallisten virutushuoneitten laittamista Helsinkiin.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

*Tammik. 29 p:nä 1912.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 41.

Rahatoimikamarille osotetussa kirjelmässä on Helsingin Emäntäliitto ehdottanut, että yksityisten talonmistajain pesutupiin laitettaisiin juoksevaa vesijohtovettä sisältäviä, niin sanottuja virutusaltaita, joissa yleisö saisi kohtuullisesta maksusta virutella pesuvaatteitaan (Liite I). Yksin ajoin on Helsingin Työväenyhdistyksen naisosasto Kaupunginvaltuustolle annetussa kirjoituksessa valittanut, että kaupungin virutushuoneet on suljettu laittamatta toisia sijaan, sekä että kaupungin pesulautat ovat erittäin huonossa kunnossa (Liite II). Terveystenhoitolautakunnan sekä kaupungin yleisten töiden Hallituksen nyttemmin annettua lausuntonsa näistä asioista (Liitteet III—V) saa Rahatoimikamari puolestaan lausua seuraavaa:

Terveystenhoitolautakunnan toimenpidettä niiden kaupungin virutushuoneitten sulkemiseksi, jotka sijaitsevat rannoissa, joissa vesi on sanottavammassa määrässä likaista, minkätähden pesuvaatteiden viruttamista semmoisissa paikoissa täytyy terveydelliseltä kannalta pitää sängen sopimattomana, ei oikeutta myöten käy moittiminen. Sitä vastoin saanee panna kyseeseen, eikö kaupunginviranomaisten olisi ollut meneteltävä niin, että yleisön käytettävänä olisi ollut toisia sopivia virutushuoneita, ennenkuin nykyisiä ryhdyttiin sulkemaan. Rahatoimikamari onkin jo vuonna 1909 ja sittemmin vuonna 1911 Terveystenhoitolautakunnalle huomauttanut, että olisi välttämätöntä laittaa yksi tai useampia kunnallisia virutushuoneita, ehdollisesti rakennettava kunnallinen pesulaitos, mutta tehokkaaseen toimenpiteeseen tässä asiassa ei, ainakaan mikäli Rahatoimikamari tietää, ole ryhdytty.

Kysymystä kaupungin velvollisuudesta laittaa virutushuoneita yleisön käytettäväksi käy katseleminen eri näkökannoilta. Useissa ulkomaan kaupungeissa ja Suomessakin on kunnallisia pesu- ja virutushuoneita. Näistä on saatu oleellisesti erilaatuisia tuloksia, tuntuvassa määrässä johtuen paikallisoloista. Monin paikoin on tuollaisia pesulaitoksia käytetty ahkerasti, joten siis kunnalliset pesulaitokset ja virutushuoneet ovat täyttäneet paikkakunnan todellisen tarpeen, toisin paikoin taas

on saavutettu aivan päinvastaisia kokemuksia. Niinpä esim. aikonevat Tampereen kaupunginviranomaiset, mikäli Rahatoimikamari on saanut tietoonsa, sulkea sikkäläisen kunnallisen pesu- ja virutushuoneen sekä käyttää rakennukset muuhun tarkoitukseen. Useimmissa kaupungeissa ei kuitenkaan liene tuollaisia kunnan teettämisiä laitoksia, vaan on tavallisesti yksityisiin taloihin laitettu ei ainoastaan pesutupia, vaan myös erityisiä virutuslaitteita, joten yleiset kunnalliset virutushuoneet eivät ole välttämättömän tarpeen vaatimia. Mutta missä, niinkuin Helsingissä on laita, yksityinen yritteliäisyys ei ensinkään taikka vain vähäisessä määrässä on ryhtynyt aloitteeseen tällä alalla, näyttää olevan kaupunginviranomaisten velvollisuus käydä tätä asiaa ratkaisemaan. Näin sitä suuremmalla syyllä, kun yleisö on vuosikymmeniä tottunut maksutta käyttämään kaupungin virutushuoneita tarpeisiinsa. Näyttää ilmeiseltä, että toiselta puolen nykyiset virutushuoneet ovat pidettävät suljettuina ja ettei niitä enää saa ottaa käyttöön, sekä toiselta puolen että väliaikaisiin toimenpiteisiin on ryhdyttävä tilaisuuden varaamiseksi suurelle yleisölle pesuvaatteiden viruttamiseen ainakin toistaiseksi ja kunnes olot tässä kohden on saatu muuttumaan yksityisen yritteliäisyyden johdosta.

Näiltä näkökannoilta asiaa katsellen on Rahatoimikamari voinut yhtyä kaupungin yleisten töiden Hallituksen ehdotukseen että väliaikaisia virutushuoneita laitettaisiin eri osiin kaupunkia sekä että Kaupunginvaltuusto osottaisi tähän tarkoitukseen tarpeelliset varat. Niinkuin oheellisesta kustannusarviosta näkyy, nousevat kustannukset kolmen tuollaisen rakennuksen teettämisestä kaikkiaan 38,000 markan vaiheille. Tähän tulevat lisäksi vuotuiset kunnossapito- ja korjauskustannukset, arviolta 8,000 markkaa kutakin virutushuonetta kohti, ollen tässä laskettu 5,000 markkaa vedenkulutuksesta, 1,200 markkaa kaitsijan palkkaa, 1,100 markkaa lämmöstä, valaistuksesta y. m. sekä 700 markkaa korkoa ja kuoletusta. Tulot taas on laskettu 60 penniksi koko ja 30 penniksi puolelta sekä 15 penniksi neljännekseltä kutakin virutusallasta kohti. Jos oletetaan kutakin virutusallasta vuoden varrella käytettävän 200 päivänä keskimäärin 6 tuntia, saadaan niistä itsekustakin 8,500 markan vuositulo eli siis likimain sama määrä, johon menojen on laskettu nousevan. Jos vastedes havaittaisiin tulojen nousevan edellä laskettuja suuremmiksi tahi menojen olevan arvioidut liian alhaisiksi, sopisi ja tulisi perushintaa huojustaa. Tässä kohden on Rahatoimikamarissa otettu erittäin keskusteltavaksi kysymys, olisiko noudatettava edellä mainitun Hallituksen ehdottamaa menetelyä että vedenkulutuksesta kannettaisiin ainoastaan sama maksu, minkä kaupunki itse siitä suorittaa, vai eikö kaupunginviranomaisten pikemmin olisi meneteltävä niin, ettei kaupungille koituisi tästä ylimääräisiä menoja, jotka tietenkin olisi suoritettava taksoittamalla hankituista varoista ja niinmuodoin kohtaisivat sellaisiakin henkilöitä, jotka eivät kaupungin virutushuoneita käytä. Viimeksi mainittua seikkaa silmällä pitäen ja kun virutushuoneitten laittamista ei käy ehdottomasti katsominen kunnan velvollisuudeksi, on Rahatoimikamarin mielestä ollut vahvistettava sellainen taksa, että kaupungin yleiseen menosääntöön ei tule ylimääräistä vuotuista menoa virutushuoneitten kuntoonpanemisesta ja voimassapitämisestä.

Kun kuitenkin saanee epäillä, onko kaupungin yleisten töiden Hallituksen ehdottama menettelytapa ajan mittaan halvin ja tarkoituksenmukaisin, vai eikö pikemmin vain yksi virutushuone olisi koetteeksi laitettava Sörnäisten Rantatien varrelle, ja kun otetaan huomioon että tähän kuuluvat seikat niin toisessa kuin toisessakin tapauksessa täytyy järjestää väliaikaisesti, on Rahatoimikamari arvellut olevan ehdottaminen että Kamari valtuutettaisiin yksissä neuvoin kaupungin yleisten töiden Hallituksen kanssa rakentamaan ja sisustamaan tarpeellisen määrän virutushuoneita enintään 38,000 markan kustannuksilla, joka rahamäärä otettaisiin huomioon ensintulevan vuoden 1913 menosääntöä laadittaessa. Ne tarkemmat tutkimukset, joihin suunniteltujen virutushuoneitten rakennusaineeseen, rakenteeseen ja lukumäärään nähden on toimitettava, saisivat osottaa, minkä järjestelmän mukaan ja kuinka laajassa mitassa puheenalaiset laitokset olisi rakennettava. Asian tästä puolesta on Rahatoimikamarissa ollut eriäviä mielipiteitä, kun jäsen Ärt on vaatinut sen suuntaisen päätöksen hankkimista, että kaikki suunnitellut virutushuoneet rakennettaisiin viipymättä, sekä jäsenen Nybergin mielestä olisi rakennettava kaksi virutushuonetta, toinen Kallioon Sörnäisten Rantatien varrelle ja toinen kaupungin eteläosaan Merisataman tahi Ruoholahden partaalle, jota vastoin Kamarin muut jäsenet, varapuheenjohtaja ja allekirjoittanut puheenjohtaja, ainoastaan ovat tahtoneet hankkia Kamarille valtuutuksen saada vastaisen harkinnan nojalla ja olojen vaatimuksia silmällä pitäen laittaa yksi tahi useampia tuollaisia väliaikaisia virutushuoneita.

Edellä esitetyillä perusteilla saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että riittävän lukuisten virutushuoneitten laittamiseksi kaupunkiin osotetaan enintään 38,000 markan rahamäärä, joka pannaan maksettavaksi 1913 vuoden menosäännöstä; sekä

että Rahatoimikamari valtuutetaan yksissä neuvoin kaupungin yleisten töiden Hallituksen kanssa määräämään virutushuoneitten luvun, hyväksymään niiden kustannusarviot ja piirustukset sekä rakennuttamaan mainitut virutushuoneet, ottamaan tarpeellisen palvelijaston sekä antamaan taksan ja tarpeelliset säännöt virutushuoneitten käyttämiseksi.

Lähetesiakirjat palautuvat tämän mukana.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Kun emäntäliitto neljä vuotta takaperin kaupungin yleisten rakennusten Hallitukselle antoi kirjallisen ilmoituksen siitä puutteellisesta kunnosta, missä kaupungin virutushuoneet ja pesulautat olivat, oli siitä seurauksena että puutteellisin näistä lautoista poistettiin, muissa toimitettiin tarpeelliset korjaukset ja kaikki lautat luvattiin viikottain puhdistaa. Liiton lausumat toivomukset ajanmukaisten virutushuoneitten laittamisesta jätettiin huomioon ottamatta.

Nytemmin on kuitenkin miltei kaikki kaupungin virutushuoneet, sen johdosta että ne sijaitsevat epäterveellisellä paikalla aivan lokaviemärien laskukohdan läheisyydessä, Terveystalokunnan toimesta suljettu ilman että viranomaiset kuitenkaan tähän asti ovat ryhtyneet minkäänlaisiin toimenpiteisiin pääkaupungin päästämiseksi siitä kiusallisesta asemasta, johon se on joutunut sen johdosta että puuttuu sopivia pesuvaatteiden virutustaikkoja. Tämän johdosta katsoo emäntäliitto velvollisuudekseen jälleen anoa, että tähän kuuluvia asioita ja valmistelutöitä joudutettaisiin jotta mahdollisimman pian aikaansaataisiin korjaus nykyään vallitseviin epäterveellisiin oloihin, ja saa Liitto siihen nähden ehdottaa:

- 1) että asianomaisia talonomistajia kehoitettaisiin laittamaan n. s. huuhtelualtaita pesutupiin;
- 2) että kunta laittaisi tarpeellisen määrän ajanmukaisia virutushuoneita (esim. sen tapaisia kuin on Tampereella), joissa yleisö saisi kohtuullisesta maksusta käyttää juoksevaa vesijohtovettä puheenalaiseen tarkoitukseen; sekä
- 3) että vesijohtoveden kulutushintaa huojistettaisiin, niin että kustannukset terveydellisten vaatimusten mukaisesta pesuvaatteiden virutuksesta olisivat mahdollisimman vähäiset.

Vakautuneena siitä, että ne viranomaiset, joiden toimenpiteen varassa asia on, täysin oivaltavat että on välttämätöntä ryhtyä tehokkaisiin toimiin korjausten aikaansaamiseksi tällä alalla, pyytää emäntäliitto Rahatoimikamaria myötävaikuttamaan siihen, että liiton tässä edellä esittämä anomus otetaan suosiollisesti harkittavaksi.

Helsingissä, lokakuun 18 päivänä 1911.

Johanna Schybergson

puheenjohtaja.

Hanna Heikel.

sihteeri.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Helsingin Työväenyhdistyksen naisosaston kokouksessa syyskuun 12 p:nä keskusteltiin kaupungin viruslaiturien puutteellisuuksista. Keskustelussa sangen ankarasti moitittiin sitä ajattelematonta tekoa, että kaupungin viranomaiset ovat antaneet sulkea virutushuoneet asettamatta mitään sijalle. Asian johdosta päätti kokous kirjelmällä kääntyä Kaupunginvaltuuston puoleen vaatien virutushuoneiden järjestelyssä pikaista korjausta. Asian perusteeksi esitti kokous seuraavaa:

Kun kaupungin viranomaisten toimesta virutushuoneet viime keväänä sulettiin, herätti se työläispiireissä varsinkin suurta katkeruutta, sillä sen kautta pakoitettiin pesijät huuhtomaan vaatteensa niillä lautoilla, jotka on varattu mattojen pesijöitä varten ja joiden ympärillä vesi on paljon likaisempaa, kun varsinaisten virutushuoneitten vieressä. Tällaisessakin vedessä ovat työläisperheiden äidit pakotettuja huuhtomaan vaatteensa, sillä hyvin monissa taloissa ei pesutuvassa ole huuhteluummeita ja toisissa paikoin taas talojen omistajat, käyttäen hyväkseen tukalaa tilaa, vaativat 50 pennistä aina 3 markkaan kerralta huuhtelusta, ja näin kallista maksua ei varaton työläisväestö, varsinkin suuriperheiset, joiden täytyy usein pestä pyykkiä, jaksa maksaa. Täten on asian terveydellinen puoli, jota lienee ollut tarkoitus edistää, kärsinyt haaksirikon.

Hämmästyttävän huonossa kunnossa ovat myöskin mattojen pesijöitä varten varatut avolautat. Hietalahden rannassa sijaitsevalle lautalle viepä silta rikottiin viranomaisten toimesta viime keväänä ja siitä asti ovat pesijät henkensä kaupalla kulkeneet lautalle kapeata lautaa pitkin. Munkkisaaren rannassa oleva lautta on ollut rikkinäisenä koko kesän ja pesijät ovat alituisessa vaarassa taittaa jalkansa, kun veden pintaa peittävä likainen vaahto estää reikiä näkymästä.

Että asia pian korjaantuisi, ja että tämmöisestä tilasta johtuva terveydellinenkin vaara välttyisi, esittää kokous:

- 1) että Kaupunginvaltuusto toimisi niin, että tarkotustaan vastaavia virutushuoneita laitettaisiin riittävä määrä eri puolille kaupunkia ja niissä, niin kauan kun merivesi kaupungin ympäristössä on likaviemärien pilaamaa, käytettäisiin vesijohtovettä;
- 2) että nykyiset virutushuoneet avataan yleisön käytettäväksi siksi kunnes parempia ehditään laittaa; sekä
- 3) että myöskin nykyään käyttäjille vaaralliset mattojen pesulautat laitetaan asianmukaiseen kuntoon.

Helsingissä, lokakuun 1 p:nä 1911.

Helsingin T. Y:n naisosaston puolesta:

Miina Sillanpää
puheenjohtaja.

Olga Manner
sihteeri.

HELSINGIN
TERVEYSHOITOLAUTAKUNTA

Helsingissä,
lokak. 19 p:nä 1911.

Helsingin kaupungin Valtuusmiehille.

N:o 208.

Lähteessä kuukauden 2:lta piltä on Valtuuston Valmistuslautakunta vaatinut Terveystoimituslautakunnalta lausuntoa Helsingin kaupungin Työväenyhdistyksen Naisosaston valituksesta, joka koskee sitä että kaupungin virutushuoneet on sulettu, asettamatta mitään sijalle, ja että kaupungin pesulaiturit ovat erittäin huonossa kunnossa; ja saa Terveystoimituslautakunta tämän johdosta nöyryimmästi lausua seuraavaa:

Mitä ensiksi tulee virutushuoneiden sulkemiseen, niin ovat monena vuotena tehdyt kaupungin satamain veden laadun tutkimukset näyttäneet, että vesi monessa kohdin, etenkin ajottain, on hyvin likaista ja melkein verrattavaa likaviemäriverteen. Niin ollen on Terveystoimituslautakunta katsonut olevan ryhtyminen toimiin, jotta ne virutushuoneet, joiden vesi on kaikkein huonointa, sulettaisiin, joten se vaara tartunta-aineen leviämisestä virutettujen vaatteiden kautta, joka semmoisten olojen vallitessa on olemassa, siten poistettaisiin. Missä vesi on huomattu olevan vähemmässä määrin saastuttua, kuten Kyläsaaren rannalla, Sörnäisten rantatien kohdalla, Kaivopuiston ja Humalahden rannoilla, on virutushuoneet pidetty yleisön käytettävänä.

Terveystoimituksen kannalta olisi luonnollisesti suureksi eduksi, jos suljettujen virutushuoneiden sijaan voitaisiin avata toisia samanlaisia kunnan kustannuksella, joissa viruttaminen tapahtuisi aina juoksevassa vesijohtovedessä. Mutta semmoisten virutushuoneiden rakentamista ei, Lautakunnan mielestä, täydellä todella voi ajatella, etupäässä niiden erinomaisten kustannusten vuoksi, joita olisi niiden kunnossapidosta, vaan myöskin siitä syystä, että pesuvaatteet saadaan yhtä mukavasti ja, sekä yksityisille että kunnalle, halvemmalla tavalla, virutetuiksi, jos talon isäntä pesuhuoneeseensa, niinkuin asian laita on monessa kaupungissa ulkomailta, asettaa virutusammeen, tai jos vuokralaiset yhdessä tai kukin erikseen tai muutamat yhdessä hankkivat sammion tai muun suuremman astian, jossa viruttaminen toimitetaan.

Mitä sitten tulee pesulaiturien huonouteen, pyytää Lautakunta saada mainita, että tarkastettaessa on huomattu, että yksi laiturin on epätydyttävässä kunnossa ja että Lautakunta on ryhtynyt toimiin saadaksensa laiturin kuntoon kaupungin Rakennuskonttorin avulla.

Lähetepäätös palautetaan.

Terveystoimituslautakunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Palauttaen Rahatoimikamarin lähetteen viimeksi kuluneen lokakuun 21 päivästä oheellisine kirjelmineen, jossa Emäntäliitto ehdottaa yksityisten talonomistajain pesutupiin laitettavaksi juoksevalla vesijohtovedellä varustettuja virutushuoneita, joissa yleisö saisi kohtuullisesta maksusta toimittaa pesuvaatteiden huuhtelua, saa Hallitus siltä pyydyttynä lausuntona kunnioittaen esittää seuraavaa:

Kaupunkia ympäröiviin vesistöihin ei tule likaa ainoastaan niihin laskevista loka- viemäreistä, vaan myös karikkeista, joita syntyy rantasilloilla ja rannoilla vallitsevasta liikenteestä sekä laivakulusta satamissa. Näin ollen ja vaikka edellyttäisikin, että loka- viemäriveresi olisi sopivilla laitoksilla estettävissä leviämistä pitkin kaupungin rantoja, on kuitenkin aivan mahdoton osottaa kaupunkia ympäröiviltä rannoilta vastaisille virutushuoneille paikkoja, joita terveydelliseltä kannalta kävisi pitäminen soveliaina taikka tyydyttävänäkin. Ja kun tähän tulee lisäksi, että kaupungin vesialueitten ja rantain on, niinkuin nykyään jo suurelta osalta on laita, tyydytettävä kaupan ja merenkulun yhteydessä olevia tarkoituksia, täytyy virutushuoneitten ehdottomasti poistua tieltä sekä niiden tarkoitus täyttää muunlaatuilla toimenpiteillä.

Tähän nähden on Emäntäliitto, joka täysin on ottanut huomioon tämän seikan, ehdottanut ryhdyttäväksi edellä mainittuun liiton puoltamaan keinoon virutusaltaiden laittamiseksi pesutupiin, jommoisen keinoon käyttämistä Hallituksen mielestä täytyy pitää yksityisen omistusoikeuden rajoituksena, minkä johdosta se myös on Hallituksen harkintavallan ulkopuolella.

Asiaa näyttää näin ollen olevan katsottava siltä kannalta, onko kaupunkia pidettävä velvollisena poistamaan puheenalaisella alalla vallitsevia epäkohtia. Vaikka Hallituksen mielestä kaupunki ei ole velvollinen tekemään taloudellisia uhrauksia puheenalaisten terveydelliseltä kannalta laajakantoisten olojen parantamiseksi, katsoo Hallitus kuitenkin olevan lausuminen, että kaupungin tulisi sopiviin paikkoihin laittaa väliaikaisia niin sanottuja kunnallisia virutushuoneita, kunnes kysymys saadaan toista tietä ratkaistuksi, ja pyytää Hallitus kunnioittaen ehdottaa, että virutushuoneita toistaiseksi ja kunnes jotakin kokemusta on saatu laitettaisiin kolme Sörnäisten Rantatien varrelle, kaksi Siltavuorenrantaan ja kaksi Ruoholahdenrantaan, kolme ensiksi mainittua erityisesti sitä seikkaa silmälläpitäen, että paikan läheisyydessä asuu lukuisa työväestö.

Mitä sitten käytännölliseen järjestykseen tulee, on näyttänyt tarkoituksenmukaisimmalta että kaupungin satamiin ankkuroidut virutushuoneet käytettäisiin puheenalaisen tarkoitukseen ja sitä varten varustettaisiin sopivilla, sementistä tehdyillä virutuslaitteilla, jotka olisivat yhdistettyinä kaupungin vesijohtoon sekä varustetut lämmitys- ja valaistuslaitteilla. Sijoittamalla nykyiset virutushuoneet edellä mainittuihin paikkoihin saataisiin

kustannukset supistumaan mahdollisimman vähiin, jota paitsi saavutettaisiin se etu, ettei tarkoitukseen tarvitsisi käyttää tonttipaikkoja.

Mitä vihdoin tulee ehdotettujen virutushuoneiden lämmityksen hoitamisesta, vedenkulutuksesta y. m. oleviin kustannuksiin, niin ei yleisöä liene rasitettava muilla maksuilla kuin mitä kaupunki itse maksaa vedenkulutuksesta, varsinkin kun kaupunki nykyäänkin suorittaa kaikki muutkin kustannukset.

Siltä varalta että Hallituksen tässä edellä ehdottamat toimenpiteet lopullisesti hyväksytään ja niinmuodoin tulevat toteutettaviksi, saa Hallitus kunnioittaen ilmoittaa, että virutushuoneiden sisustamisesta ja käyttökelpoiseen kuntoon saattamisesta on menoja kaikkiaan 37,000 markkaa, johon summaan tulisi lisäksi 1,000 markkaa sähkövalaistuksen laittamisesta.

G. Idström.

A. L. von Knorring.

Liite V.

Kustannuslaskelma

välialkaisten virutushuoneitten laittamisesta Merisataman ja Siltavuoren rantaan sekä Sörnäisten rantatien vierelle.

	Nykyisten virutushuoneiden nostaminen ja kuljetus ehdotettuihin paikkoihin, kukin rakennus, arviolta	150: —
20 m ²	kivijalkaa sementtikivistä à 9: —	180: —
28 m ³	perustustäytettä lattiain alle à 4: —	112: —
51 m ²	asfalttilattiaa betonialustalle à 5: —	255: —
140 »	seiniä ja lattiaita päällystettävä vedenpitävällä eristyshuovalla ja kaksinkertaisilla ponttilaudoilla à 5: —	700: —
8	uutta pientä ikkunaa à 30: —	240: —
11 m ²	yksinkertaista lasipintaa, valmiina, paitsi maalausta à 22: —	242: —
1	iso vetokaappi ovineen	125: —
12 »	virutusallasta terästahkotusta sementistä, valmiina lasku- ja poistojohtoineen, vesisuppiloineen y. m. à 100: —	1,200: —

1	iso valurautainen uuni putkijohtoineen, valmiina	250: —	
80 m ²	asfalttikattoa tarkoin korjattava ja tervattava à —:40	32: —	
	erinäiset pienemmät korjaukset	75: —	
	yksinkertaisimpia maalaustöitä varten merkitään arviolta	75: —	3,636: —
	Arvaamattomat työt, työnjohto y. m.		264: —
			<u>Yhteensä Fmk 3,900: —</u>

Yhdistelmä.

1. Merisataman virutushuone.

2	virutushuonetta muutettava ja sisustettava talvisaikaan käytettäväksi à 3,900: —	7,800: —	
20 p.m.	vesijohtoa valmiina kaivauksineen, louhimisineen, täytetöineen y. m. à 40: —	800: —	
50 »	viemärijohtoa samoin à 12: —	600: —	9,200: —
			<u>Yhteensä Smk 9,200: —</u>

2. Siltavuorenrannan virutushuone.

2	virutushuonetta muutettava ja sisustettava talvitarpeisiin käytettäväksi à 3,900: —	7,800: —	
10 p.m.	vesijohtoa niinkuin edellä à 40: —	400: —	
10 »	viemärijohtoa samoin à 12: —	120: —	8,320: —
			<u>Yhteensä Smk 8,320: —</u>

3. Sörnäisten rantatien virutushuone.

3	virutushuonetta muutettava ja sisustettava talvitarpeita varten à 3,900: —	11,700: —	
180 p.m.	vesijohtoa niinkuin edellä à 40: —	7,200: —	
60 »	viemärijohtoa samoin à 12: —	720: —	19,620: —
			<u>Yhteensä Smk 19,620: —</u>

Muistutus: Jos virutushuoneet valaistaan, on tähän tarkoitukseen sähkötehtaan insinöörin L. Åbergin antamain likimääräisten tietojen mukaan varattava 350 markkaa kutakin virutushuonetta kohti eli kaikkiaan Smk 1,050: —.

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorin Huonerakennusosasto joulukuussa 1911.

Karl Hård af Segerstad.

Esitys Busholman ja kaupungin välistä kulkuyhteyttä koskevasta kysymyksestä.

HELSINGIN KAUPUNGIN

VLEISTEN TÖIDEN HALLITUS.

Helsingissä,

Tammik. 26 p:nä 1912.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 17.

Sittenkun Hallitus Maistraatin pöytäkirjan otteella jouluk. 13 p:ltä 1911 oli saanut tiedon Kaupunginvaltuuston sen edellisen marrask. 28 p:nä tekemästä päätöksestä Santa- ja Busholman saarten järjestämisestä kaupan ja merenkulun tarpeeksi, jolla Hallituksen toimeksi oli annettu yhdessä Satamakapteenin ja Terveystoimikunnan kanssa valmistella kysymystä Busholman ja mannermaan välisestä kulkuyhteydestä, saa Hallitus, sittenkun mainittu neuvottelu on pidetty Satamakapteenin kanssa sekä Terveystoimikunta asiassa antanut kirjallisen lausuntonsa, nöyrästi esittää seuraavaa:

Asiassa aikaisemmin syntyneistä kirjoista käy ilmi, että kaksi vaihtopuolista ehdotusta on esitetty mannermaan ja mainittujen saarten välisen yhteyden järjestämistä varten. I vaihtopuolen mukaan järjestettäisiin mainittu yhteys siten, että mannermaan ja Busholman välinen salmi täytettäisiin jotakuinkin leveällä, laituri rajoittamalla täytöllä, kuitenkin siten että 11 metrin levyinen avonainen kanava jätettäisiin täyttöön Hietalahden- ja Ruoholahdensatamain välistä meriliikettä varten. Mainitun kanavan yli rakennettaisiin kaksi 40 metrin pituista siltaa, joista toinen olisi kääntösilta rautatieliikkeen välittämistä varten ja toinen, kiintonainen 16 metrin levyinen, ihmisliikettä ja ajoneuvoilla kulkemista varten tarkoitettu silta. Tällaisen järjestelyn tarkoituksena olisi se, että höyrypurjet, soutuvenheet ja muut taklaamattomat alukset voisivat kulkea kanavan kautta, joten sanottu yhdysliike järjestyisi suurempia hankaluuksia tuottamatta.

Asian ollessa Kaupunginvaltuuston käsiteltävänä, herätettiin kysymys, eikö voitaisi selviytyä ilman näitä, erittäinkin rautatieliikettä haittaavia siltalaitoksia ja korvata kanava täyttöön jätettävällä vedenpinnan alaisella aukolla. Kun tämän kysymyksen katsottiin kuitenkin olevan siksi tärkeän, että selvitys oli saatava siitä, olisiko sellaisen aukon rakentaminen tarpeellista, sai Hallitus toimeksi antaa siitä lausuntonsa, mikä

tapahtui Kaupunginvaltuustolle osoitetussa kirjelmässä marrask. 17 p:ltä 1911 *). Siinä mainittu II vaihtoehdotus eroaa sikäli I vaihtoehdotuksesta, että 11 metrin levyiseksi ehdotettu kanava on ajateltu korvatuksi täytön läpäisemällä 5 metrin levyisellä holvi-aukolla, jotta vedenkiertokulku kävisi mahdolliseksi ja samalla, kuitenkin ainoastaan soutuvenheillä, voitaisiin kulkea sen läpi. Viimemainitun järjestelyn avulla saavutettaisiin melkoisia etuja, ennenkaikkea rautatieliikkeesen nähden, mikä voitaisiin järjestää melkoista sopivammilla kuin I vaihtoehdotuksen sallimilla raidelaitelmilla.

Sittenkun Terveydenhoitolautakunta oli saanut tilaisuuden antaa lausuntonsa kysymyksestä, oli siinä ilmennyt eriäviä mielipiteitä, kun näet enemmistö oli terveydenhoitonäkökantaa silmällä pitäen katsonut voivansa hyväksyä molemmat ehdotukset, jos vain ne likaviemärijohdot, jotka laskevat suunnitellun täytön kummallekin puolelle, järjestettäisiin siten että vettä turmelevat terveydelliset epäkohdat vältettäisiin täyttämisen kautta syntyvissä lahdissa, samalla kun jälkimäiseen vaihtoehdotukseen nähden Lautakunta oli asettanut sen lisävaatimuksen, että kanava saisi vähintään 11 metrin leveyden tai, jos kaksi kanavaa rakennettaisiin, kumpikin niistä olisi tehtävä vähintään 5,5 metriä leveäksi.

Lautakunnan vähemmistö oli muuten samoilla ehdoilla, likaviemäreihin nähden, puoltanut I vaihtoehdotusta, erittäinkin senvuoksi että Hietalahden satamaan johtava venheliike kävisi epämukavaksi, kun näet alukset, jotka eivät voisi käyttää II vaihtopuolen mukaan ehdotettua kanava-aukkoa, olisivat pakoitettuja menemään Hietalahden-satamaan Santa- ja Busholman saarten eteläpuolitse johtavaa väylää pitkin, joten vaikeuksia syntyisi kalan ja luonnontuotteiden kaupunkiin tuontiin nähden.

Kokonaan poikkeva katsantokanta kysymyksessä oli ensimmäisellä kaupunginlääkärillä, professori Sucksdorffilla, joka katsoi että yllämainitun salmen mahdollinen täyttäminen tulisi niin melkoisesti turmelemaan seudun terveydellisiä oloja, ettei sitä olisi lainkaan suoritettava, vaan yhteys olisi aikaansaattava siten rakennetun sillan avulla, ettei Ruoholahdenlaiturin ja Busholman välinen vapaa vedenpinta-ala huomattavasti vähenisi.

Sittenkun Terveydenhoitolautakunnan edellä selostettu lausunto oli saapunut Hallitukseen ja asia esitelty Satamakapteenin läsnäollessa, lausui hän tahtovansa yhtyä professori Sucksdorffin mielipiteeseen, mutta siihen katsoen ettei sitä voitaisi toteuttaa niiden kalliiden kustannusten vuoksi, jotka siinä tapauksessa tulisivat koitumaan kaupungille, yhtyi Satamakapteeni siihen ehdotukseen, jonka I vaihtoehdotus sisälsi, hyväksyen niinmuodoin sen käsityksen, jota Terveydenhoitolautakunnan vähemmistö oli puoltanut.

Perustellakseen seikkaperäisemmin katsantokantaansa, esitti Satamakapteeni, miten pienillä venheillä, höyrypursilla ja proomuilla Hietalahden- ja Ruoholahden-satamain välillä harjoitettu liike oli jo melkoinen ja vastedes, tai sittenkun Santa- ja Busholman saaria on ruvettu ajottuun tarkoitukseensa käyttämään, tulisi melkoisesti lisääntymään, jonkatähden kyseenalaisen kulkuyhteyden mahdottomaksi tekeminen tai vaikeuttaminen olisi suuressa määrässä valitettavaa, varsinkaan kun merenkulku-

*) Katso pain. asiak. N:o 56 v. 1911.

yhteyden vaikeuttamisen ei voitaisi ajatella korvautuvan II vaihtoehdotuksen soveltamisesta toivotuilla eduilla.

Huolimatta näistä Terveystenhoitolautakunnan vähemmistön ja Satamakapteenin lausumista epäilyksistä sekä Hallituksen aikaisemmin asiassa tekemästä esityksestä, on Hallitus ilman eri mieltä hyväksynyt sen käsityksen, ettei kyseenalaisten satama-alueiden merenkulkuyhteydelle olisi annettava sellaista merkitystä, että ruvettaisiin teettämään laitoksia, joilla uhrattaisiin mahdollisuus käyttää tehokkaimmalla tavalla hyväksi Santa- ja Busholman saarille suunniteltua, kaupan kukoistuksen edistämiseksi tarvittavaa raideverkkoa. Jos nimittäin mannermaan ja Busholman välinen yhteys järjestettäisiin I vaihtoehdon mukaan siten, että kaksi siltaa johtaisi täyttöön tehtäväksi ajatellun kanavan yli, ei suoranaista yhteyttä saarelle johtavan pääraiteen ja pitkin tulevaa laituria ehdotettujen rautatieraiteiden pohjoisten suuntien kesken voitaisi saada aikaan, josta olisi seurauksena, että olot Busholmassa muodostuisivat yhtä epäedullisiksi kuin ne, jotka vallitsevat Katajanokan länsiosassa, missä vaunujenvaihto ulkoraitteilla ei voi käydä pänsä muuten kuin että kaikki mainituilla raitteilla olevat vaunut pannaan liikkeesen ja niinmuodoin aiheuttavat keskeytyksen ja haittaavat satamasiltaan kiinnitettyjen alusten purkamista ja lastausta. Sellaisen raidelaitelman uudistamista Santa- ja Busholmassa ei voitaisi pitää muuna kuin virheenä, varsinkin kun kyseenalaisilla paikoilla, vastoin Katajanokalla vallitsevaa asianlaitaa, on tarjona mahdollisuuksia ryhtyä toisiin, mukavampiin laitelmiin. Jos nimittäin mainittu yhteys suoritettaisiin II vaihtopuolen mukaan kuten ehdotus osoittaa, voitaisiin ulommat sivuraiteet helposti yhdistää satamaradan pääraiteeseen ja edellämainitut epäkohdat raideliikenteessä välttää. Kun täten saavutettaisiin lisäksi se etu, että I vaihtoehdotuksessa satama-alueelle suunnitellut yhteydet ulko- ja sisäraiteiden kesken kävisivät tarpeettomiksi, voitaisiin itse satama-alaa käyttää mahdollisimman suuressa määrässä tavaravarikkojen y. m. rakentamista varten ja sataman käyttäminen sen varsinaiseen tarkoitukseen, merenkulun edistämiseksi, voitaisi täten alaa.

Viitaten niihin näkökohtiin, jotka kysymystä käsiteltäessä ovat määränneet Hallituksen kannan asiassa, saa Hallitus nöyrästi ilmoittaa, ettei sillä ole mitään syytä vastustaa Terveystenhoitolautakunnan yllä tekemiä ehtoja, varsinkin kun niitä vastaaviin toimenpiteisiin on ilmeisesti ryhdyttävä yleisen terveydenhoidon edun tähden, huolimatta siitä ryhdytäänkö ehdotettuun täyttämiseen tai ei; sekä samalla esittää:

että Kaupunginvaltuusto päättäisi, että täyttämisen II vaihtoehdon mukaan on suoritettava Ruoholahdenlaiturin viereisen mannermaan ja Busholman välillä jättämällä täyttöön kaksi 5,5 metrin levyistä kaarrettua aukkoa venheillä kulkemista varten.

Hallitus saa täten kunnian lähettää molemmat vaihtoehdotukset sekä Terveystenhoitolautakunnan asiasta antaman lausunnon.

G. Idström.

A. L. von Knorring.

HELSINGIN KAUPUNGIN
**TERVEYDENHOITOLAUTA-
KUNTA.**

*Helsingissä,
tammik. 18 p:nä 1912.*

Helsingin kaupungin yleisten töiden Hallitukselle.

N:o 7.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto viime marraskuun 28 p:nä, käsitellessään kysymystä Santa- ja Busholman saarten käyttämisestä kaupungin kaupan ja merenkulun edistämiseksi oli päättänyt, muun muassa, että Busholman ja mannermaan välistä kulkuyhteyttä koskevan kysymyksen kaupungin yleisten töiden Hallitus valmistaisi seikkaperäisesti yhdessä Satamakapteenin ja Terveystoimituslautakunnan kanssa, on Hallitus kirjelmässään joulukuun 22 p:ltä pyytänyt Terveystoimituslautakunnan lausuntoa asiassa, jota varten Hallituksen pöytäkirja viimemainitun kuukauden 2 p:ltä sekä kaksi vaihtoehtoista piirustusta on Terveystoimituslautakunnalle lähetetty.

Mainitusta pöytäkirjanotteesta käy ilmi että Hallituksen päätöksen mukaan viime joulukuun 22 p:ltä Terveystoimituslautakunnan lausunto oli vaadittava vaihtopuolisista ehdotuksista, jotka oli esitetty sen aukon laajuuteen nähden, jonka oli edellytetty aikaansaavan tyydyttävän vedenkiertokulun sen täytön läpi, joka oli suunniteltu Busholman ja mannermaan välille tehtäväksi, minkä ohessa piirustukset sekä muut asiakirjat osoittavat Hallituksen ehdottaneen sanotun aukon leveyden, toisessa luonnoksessa 11 metriksi, joko yhtenä kanavana tai vaihtoehtoisesti jaettuna kahdeksi kanavaksi, sekä toisessa luonnoksessa ainoastaan 5 metrin levyiseksi aukoksi.

Asiata käsitellessään on Lautakunta kiinnittänyt huomiota siihen, että mannermaan ja Busholman väliseen salmeen purkautuu likaviemäreitä, joiden sisältö suuressa määrässä turmelee sen vettä ja että tämän johdosta syntyvät epäterveelliset kaasut leviävät laajalti ympäristöön. Nämä jo nyt suuret epäkohdat tulevat epäilemättä yhä lisääntymään jos ehdotettu salmen täyttäminen saataisiin aikaan, jollei ryhdytä sellaisiin toimenpiteisiin että likaviemäreistä purkautuva vesi joko samalla tai joka tapauksessa niin pian kuin mahdollista puhdistetaan tai johdetaan syvempään veteen. Ainoastaan tällä edellytyksellä voi Lautakunta, ottaen huomioon terveydelliset näkökohdat, yhtyä Hallituksen ehdottamaan täyttämiseen, kuitenkin edellyttäen että vedenkiertokulkua varten järjestettäisiin vähintään 11 metrin levyinen kanava tai kaksi 5,5 metrin levyistä kanavaa, Hallituksen harkinnasta riippuen, suunnitellun täytön läpi.

Tästä päätöksestä ovat sikäli poikkeavan mielipiteen lausuneet tohtori Schildt ja arkkitehti Lindahl sekä apteekkari Stigzelius että mainitut herrat ovat katsoneet ettei missään tapauksessa olisi rakennutettava vedenkiertokulkua varten suunniteltuja kanavia useampia kuin yksi 11 metrin levyinen kanava — ei kahta 5,5 metrin

levyistä kanavaa — minkä ohessa nämä herrat ovat mielipiteenään kysymystä liikkeenäkökannalta tarkastettaessa lausuneet, että kulkuyhteys tämän kanavan yli olisi järjestettävä niinkuin se oli suunniteltu alkuperäisessä ehdotuksessa, s. o. niin että kanavan yli rakennettaisiin kaksi siltaa, joista toinen olisi kääntösilta rautatieliikkeen välittämistä varten ja toinen ihmisliikettä ja ajoneuvoilla kulkemista varten tarkoitettu silta, jotka kohoaisivat niin paljon yli vedenpinnan, että soutuvenheet ja moottorisumput sekä muut taklaamattomat alukset voisivat vapaasti kulkea niiden alitse — näin sen vuoksi koska pienenpuoleiset venheet eivät voi saapua Hietalahdensatamaan Busholman eteläpuolitse ja kalan ja maalaistuotteiden tuonnilla Hietalahdensatamaan on suuri merkitys. Terveydelliseltäkin näkökannalta katsoen pitäisi näiden herrain mielestä siltain aseman vedenpinnasta lukien olla melkoisen korkealla.

Kokonaan poikkeavan mielipiteen asiassa on lausunut ensimmäinen kaupunginlääkäri professori Sucksdorff, joka katsoi että ehdotetun täytön kautta, siitä huolimatta laitettaisiinko yksi tai kaksi kanavaa, joilla olisi yllämainitut leveydet, terveydelliset olot kyseenalaisessa seudussa tulisivat melkoisesti pahenemaan, jonkatähden professori vastusti ehdotusta veden täyttämisestä ja tahtoi mielipiteenään esittää, että Busholman ja mannermaan välinen likeyhteys olisi saatava aikaan tarkoitusta vastaavalla sillalla.

Terveydenhoitolautakunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

*Lausunto Kaisaniemen puiston uudestajärjestä-
mistä koskevasta kysymyksestä. (Ks. pain. asiak. N:o
66 v. 1911).*

HELSINGIN KAUPUNGIN

YLEISTEN TÖIDEN HALLITUS.

Helsingissä,

Helmik. 9 p:nä 1912.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 32.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto lähetteellä jouluk. 22 p:ltä 1911 oli vaatinut Hallituksen lausuntoa Rahatoimikamarin valmistaman ehdotuksen johdosta Kaisaniemen puiston uudestamuodostamiseksi, saa Hallitus nöyrästi esittää seuraavaa:

Verratessa mainittua Kaisaniemen järjestämisehdotusta ja Hallituksen esittämää ehdotusta toisiinsa, näyttää kolme eri seikkaa olevan otettava huomioon, nimittäin: niiden toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset, niiden tarkoituksenmukaisuus ja se tyyli, joka on niille ominaista.

Jo pikainen katsaus molempiin luonnoksiin osoittaa, että Rahatoimikamarin ehdotuksessa tavataan melkein kaikki ne kisakentät ja käytävät, jotka ovat Hallituksen ehdotukseen otettuina, vaikka Hallituksen suunnitelmasta jonkun verran poiketen järjestelynsä puolesta. Pääasiallisin eroitus molempain luonnosten välillä, verratessa toisiinsa rakennuttamisesta johtuvia perustamiskustannuksia, on siinä että kun Hallitus on suunnannut pohjoiseen johtavan päätien tähän sopivaa tasaita maata myöten pitkin Kasvitieteellisen puutarhan rajaa, on Rahatoimikamari sijoittanut tämän tien lännemmäksi pitkin rautatie-alueen rajaa ja puiston eniten epätasaisten paikkain kautta, sekä lisäksi siinä, että Hallitus on ehdottanut laitettavaksi pienepuoleisen lammikon Liisankadulta länteenpäin vedetyn tien pohjoispuolelle, minkä laitoksen voi myöskin korvata ruoho- tai kisakenttä, tarvitsematta silti kajota muuten suunnitelmaan. Nykyinen lammikko on kummassakin ehdotuksessa suunniteltu toisenlaiseksi; Hallituksen ehdotuksessa pienentämällä ja muodostamalla sitä ympäröiväin teiden tarpeen mukaan, Rahatoimikamarin ehdotuksessa täyttämällä sitä luoteis-, länsi- ja eteläpuolelta ja laajentamalla koillis- ja itäpuolelta, joten niinmuodoin kummankin ehdotuksen mukaan lammikon uusi rantareunusta käy tarpeenvaitimaksi. Huomat-

tava on edelleen, että kun Hallitus varaa paikan kaunistavia veistokuvateoksia varten suuren lammikon länsipuolelle ja Vilhonkadulta puistoon johtavan käytävän pohjoispuolelle, ehdottaa Rahatoimikamari samanlaisen kaunistuspaikan suuren lammikon pohjoispuolelle sekä puiston lounaisosassa olevalle korkealle kummulle, kuin myöskin että, kun Hallitus vetää suoran puistokäytävän Liisankadun jatkoksi, Rahatoimikamari on sijoittanut samanlaisen suoran ja puurivien kaunistaman tien samaan suuntaan, mutta pohjoisemmaksi pitkin Kasvitieteellisen puutarhan rajaa, olematta tämä viimeainittu tie kuitenkaan missään suoranaudessa yhteydessä kadun kanssa, joten se niinmuodoin on aiheeton. Asiain näin ollen ja kun kuten myötäseuraavasta kartasta, joka osoittaa toiselta puolen puistossa nykyään olevat ja toiselta puolen Rahatoimikamarin suunnittelemat käytävät y. m., käy ilmi, että laitelmat Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan, teiden mutkittelemisista huolimatta, poikkeavat vähintään yhtä paljon ja hävittävät puistossa nyt vallitsevia oloja ainakin saman verran kuin Hallituksen ehdotuksessa, ei molempia luonnoksia toisiinsa kustannuksiin nähden verrattaessa Rahatoimikamarin luonnosta näy voitavan asettaa Hallituksen luonnoksen edelle, vaan pikemmin päinvastoin, koska Hallituksen ehdotuksessa ei voida osoittaa mitään niin kallista laitosta kuin on Rahatoimikamarin ehdottama tie pitkin rautatiealueen sivua. Niin toinen kuin toinenkin ehdotus edellyttää asteettain jatkuvaa puiden istuttamista, jolloin hyvällä tahdolla voidaan vanhain puiden antaa seista niin kauan, että uudet ovat ehtineet kasvaa ja muuttuminen saa tapahtua vähitellen niin, että sitä tuskin huomaa, joten ei voi olla puhettakaan tuon kunnianarvoisan puiston mistään perinpohjaisesta hävittämisestä.

Kysymyksen ollessa viimeainitusta tiestä on sitä tarkastettava myöskin tarkoituksenmukaisuusnäkökantaa silmällä pitäen. Ratkaiseva merkitys siihen kysymykseen nähden, mihin Rautatietoria ja rautatiepengertä yhdistävä tie on sijoitettava, näyttää olevan annettava sille seikalle, pidetäänkö sopivana raskaiden kuorma-ajoneuvojen kulkemista tämän pienen puiston läpi tai ei. Kun Hallitus puolestaan on ehdottomasti sitä mieltä että puiston läpi voidaan mahdollisesti sallia ainoastaan sellaista kulkuneuvoliikettä, joka tapahtuu niin sanotun huvi- tai virkistysajelun muodossa Töölönlahden pohjoispuolella oleville suurille puistoalueille, ja kun myöskin Rahatoimikamari näyttää puolustavan sellaista mielipidettä, ei Hallitus voi pitää edullisena että sellaista liikettä varten rakennetaan tarkoitukseen sopimatonta maaperää pitkin kallis tie, joka, paitsi että se puistosta kokonaan eroittaa kulman, joka kooltaan on paljon suurempi Vilhonkadun muutoksen kautta puistosta eroitettua Kaisaniemen kaakkoista osaa, kulkee välittömästi niin rauhatonta ja yksityisten syöttiläshevosille niin varsin vaarallistakin lähiseutua myöten kuin on rautatiealue. Myöskin täytyy Hallituksen edelleen pysyä mielipiteessään että puisto, joka luontonsa ja muotonsa puolesta kerta kaikkiaan on jaettu kahteen eri osaan, mikä seikka Hallituksen ehdotuksessa on ainoastaan järjestyksen edun kannalta, voisi sanoa, todennettu, kun sitä taas Rahatoimikamarin suunnitelmassa ei ole lainkaan koetettu autta, ei millään tavoin tulisi rauhallisemmaksi jos suuri tie sijoitettaisiin puiston länsiosaan. Sillä täten

tulisi läpikäyvä liike, joksi myöskin ja ehkä ennenkaikkea läpikulkeva jalkamiesliike on luettava, jakautumaan urheilukentän pohjois- ja eteläsivuilla kulkeville eri teille ja siten paljon suuremmassa määrässä häiritsemään niitä, jotka hakevat puiston rauhaa, kuin jos päätie vedetään Hallituksen ehdotuksen mukaan, s. o. ottamalla huomioon että se tulisi kokoamaan kaiken sekä hevosilla että jalkasin tapahtuvan läpikäyntiliikkeen kummaltakin teatterikujalta ja Mikonkadulta juuri tälle ainoalle suoraan pohjoiseen menevälle tielle, jolla sitä paitsi on se etu, että se paljon aikaisemmin kuin Rahatoimikamarin päätie yhtyy Kasvitieteellisen puutarhan rantaa pitkin ehdotettuun kulkuväylään. Jos taas on kysymys tämän tien sopivaisuudesta kiireesti kulettavana oikotienä Eläintarhaan mennessä, johon nähden mielipiteet voivat olla eriäviä, riippuen siitä onko matka tehtävä Läntiseltä Teatterikujalta tai Mikonkadulta, niin sitä tarkoitusta varten on vastaava kapeampi tie myöskin Hallituksen ehdotuksessa.

Liikekannalta katsoen on vielä olemassa melkoinen eroavaisuus kummankin suunnitelman kesken, nimittäin idästäpäin tapahtuvaan puistoon pääsemiseen nähden. Rahatoimikamari on katsonut että jos, kuten Hallitus on ehdottanut, puistoon johtava tie järjestettäisiin Liisankadun loppukohdasta, suuri vaara koituisi siitä, että Unionin- ja Mikonkadun välinen häiritsevä liike tapahtuisi puiston kautta, jonka tähden Rahatoimikamari on tahtonut kokonaan poistaa tämän kulkukohdan. Hallitus ei kuitenkaan voi havaita, että Rahatoimikamarin tämän mielipiteensä tueksi esittämien perusteiden voitaisiin nyttemmin katsoa pitävän paikkaansa, kun sikäläisen kaupungin asemakaavan muutoksen kautta lähin ja mukavin tie mainittujen kahden kadun välillä ei enää kulkisi puiston kautta, vaan päinvastoin tulisi sitä välittämään uusi suora ja tasainen Vilhonkatu, jonka tähden Hallitus sitä suuremmalla syyllä on sitä mieltä, että tämän puistoon johtavan kaikkein luonnollisimman pääsypaikan poisjättämisestä olisi seurauksena, että monet ihmiset, jotka aikoisivat käydä puistossa, tekemättä pitkää mutkaa Puutarhakadulle, hankkiutuisivat mieluummin tavalla tai toisella Unioninkadun varrella olevan puistomuurin ylitse ja siten eivät ainoastaan häiritsisi muita puistossa kävijöitä, vaan myöskin häiritsisivät sekä hyvää järjestystä että vahingoittaisivat itse laitoksia.

Ylläsanotun nojalla ei Hallitus voi olla kannattamatta sitä mielipidettä, että Hallituksen suunnitelmalla käytännölliseltä näkökannalta katsoen on etusija Rahatoimikamarin ehdotukseen verrattuna, eikä Hallituksen suunnitelma taloudellisessakaan suhteessa ole sitä epäedullisempi.

Vihdoin saa Hallitus kajota puiston tyyliä koskevaan kysymykseen, jolla ehkä ennenkaikkea on ratkaiseva merkitys esitettyjen suunnitelmain välisessä valinnassa.

Kuten Hallitus jo ennen on ollut tilaisuudessa esittämään ja myötäseuraavasta kartasta lisäksi käy ilmi, ei Rahatoimikamarin luonnoksella näytä olevan mitään edellytystä, jonka nojalla se luonnontyylin säilyttämisen vuoksi olisi asetettava Hallituksen ehdotuksen edelle. Kun Hallituksen ehdotus luonnollisella tavalla esittää suoria käytäviä tasaisella maalla ja kiemurtelevia käytäviä epätasaisella, niin mutkis-

tuvat Rahatoimikamarin ehdotuksessa kaikki käytävät täysin mielivaltaisella tavalla sen perusteen nojalla, että siten saataisiin aikaan suurempaa vaihtelevaisuutta. Sellainen keinotekoinen luonto paikalla, missä joka tapauksessa on ryhdyttävä mitä laajimpaan uudestaistutukseen, tuntuu yhtä luonnottomalta, kuin esim. rappaaja, joka rappaa harmaakivistä seinää, koettaa senjälkeen maalaamalla jäljitellä harmaata kiveä. Taiteellisesti herkkään mieleen vaikuttaa sellainen jäljittely väärennykseltä. Mutta tästä huolimatta ei Hallitus voi havaita, että n. k. luonnontyyli voitaisiin millään tavoin saada vastaamaan perusaatettaan niin pienessä kuin Kaisaniemen puistossa, jonka muoto lähenee esplanaadin muotoa, ja jota melkein kaikilla puolin ympäröivät rakennukset ja kaupunginelämä. Tässä ei missään tapauksessa voi olla puhetta mistään hiljaisista kävelyretkistä yksinäisillä kiemurtelevilla poluilla, vaan täytyy sen, joka sellaista haluaa, mennä kauvemaksi, Eläintarhan laajaan luonnonpuistoon.

Meillä ei ole Helsingissä ja tuskin koko Suomessakaan puistolaitosta, joka olisi laitettu jonkunkaan verran ankarampaan rakennustaiteelliseen puutarhatyyliin. Mutta että sellaisellakin laitoksella voi olla suuri oikeutuksensa luonnonpuistojen ohella voi se, joka on tilaisuudessa käymään tällaisissa puutarhoissa ulkomailla, tulla siitä helposti vakuutetuksi. Se sivistyksen ja hienouden, jalon kauneuden ja taiteellisuuden vaikutus, jolla tällainen laitos vaikuttaa kävijään, olkoonpa hän ylhäis- tai alhais-syntyinen, on ilmeinen ja on samalla tavoin kuin monumentaalinen taideteos mahtavana tekijänä taideaistia kehitettäessä, tunteita jalostettaessa ja järjestystä ja sivistystä arvossa pidettäessä. Niiden puistokäytävien ja pensasaitain, jotka Hallitus on ajatellut istutettaviksi Kaisaniemeen, ei luonnollisesti voida ajatella kestäväen mitään vertailua esim. Versaillesin ja Schönbrunnin vaativain, mahtavain puistokäytävien ja leikattujen pensasaitain kanssa tai edes paljon vaatimattomampain puutarhalaitosten kanssa muissa Europan kaupungeissa, koska sekä meidän ilmastomme että meidän varamme kuin myöskin puiston vähäiset ulottuvaisuudet estävät meitä mitään sellaista ajattelemasta. Mutta ne ovat pyrkimyksenä samaan suuntaan, jotta Helsingin arvokaimmassa ja keskeisimmässä sekä pääkaupungin ainoassa tähän tarkoitukseen sopivassa virkistyspaikassa voitaisiin aikaansaada laitos, joka vetoaa kävijän mieleen noudattamaan siivoutta ja hyvää järjestystä, täyttäen samalla kertaa ne vaatimukset, jotka voidaan asettaa terveelle luonnolliselle taiteelle.

Kaiken sen nojalla mitä Hallituksella on kunnia ollut esittää, saa Hallitus nöyrästi Kaupunginvaltuustolle esittää että Valtuusto päättäisi, että Kaisaniemen uudestamuodostamisen pohjaksi on pantava Hallituksen valmistama ehdotus.

Molemmat puiston uudestamuodostamista varten olevat suunnitelmat saa Hallitus täten kunnian palauttaa.

G. Idström.

Bertel Jung.

A. L. von Knorring.

Plan, utvisande de nuvarande gångarna i Kaisaniemi park samt den af Drätselkammaren föreslagna omregleringen.

Kartta, joka osoittaa nykyiset käytävät Kaisaniemen puistossa sekä Raikatoimikamarin ehdottaman uudelleenjärjestelyn.

*Kaisaniemen lahti.
v i k e n.*

*Botaniska trädgården.
Kasvitieteellinen puutarha.*

*Lekplan för ungdom.
Nurison kisakenttä.
Lawn tennis.
Lawn tennis kenttä.*

*Laster kisakenttä
Lekplan för barn.*

*Lekplan
Kisakenttä*

— *Gamla gångar.
Entisiä käytäviä.*
— *Projekterade gångar.
Ehdotettuja käytäviä.*

V. Teatergrändens I. Teateri katu.

O. Teatergrändens I. Teateri katu.

M. Teatergrändens I. Teateri katu.

Dilhelms gatan

Berg gatan. Vuori katu.

Trädgårds gatan

Dilhelmi

Fabians gatan. Fabianin katu.

Puutarha katu

Unionin katu.

Unions gatan.

d. 9 februari 1912

Rinta Jmy

10 0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 10 20 30 40 50 60 70 80 90 200

Esitys kaupungin yleisten töiden Hallituksen ja Rakennuskonttorin voimassa oleviin johtosääntöihin tehtävistä muutoksista ja lisäyksistä.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

*Helsingissä,
helmäk. 29 p:nä 1912.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 129.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto viimekuluneen vuoden joulukuun 30 p:nä vahvistaessaan meno- ja tulosäännön vuodeksi 1912 oli muun muassa päättänyt perustaa apulais-kaupunginasemakaava-arkitehdintoimen sekä antanut kaupungin yleisten töiden Hallituksen tehtäväksi sanotun toimen haettavaksi julistamisen ja sen täyttämisen kuin myöskin ehdotuksen antamisen Valtuustolle tämän virkailijan johtosäännöksi, on Hallitus nyttemmin antanut Rahatoimikamarille sellaisen ehdotuksen kirjelmänsä ohella tämän helmikuun 9 p:ltä, missä kirjelmässä Hallitus esittää erinäisten pienten lisäysten ja muutosten tekemistä sekä sen omaan että Rakennuskonttorin johtosääntöön, jotka sopivasti voitaisiin tehdä yht'aikaa niiden lisäysten kanssa, jotka aiheutuvat Valtuuston edellä mainitusta päätöksestä. Sitä varten on Hallitus ennen kaikkea tahtonut johtosääntönsä 7 §:ään saada otetuksi uuden momentin, joka sisältäisi säännöksen kaupungin puistojen, istutusten ja metsien valvonnasta, minkä tulisi kuulua Hallituksen velvollisuudeksi, ja on se sanottua momenttia varten ehdottanut seuraavan sanamuodon:

7 §.

Hallituksen velvollisuutena on erittäinkin:

mom. g) katsoa, että kaupungin metsiä, puistoja ja istutuksia hyvin hoidetaan.

Lisäksi on samaan pykälään otettu kaksi uutta momenttia, joista toisen mukaan Hallitus on velvollinen joka vuosi antamaan Rahatoimikamariin kesäkuussa vuosikertomuksen viimeksi kuluneesta vuodesta sekä lokakuun 15 päivään mennessä meno-

ja tulosääntöehdotuksen ensitulevaksi vuodeksi, sekä toisen mukaan Hallitus on velvollinen käsittelemään kysymyksiä, joita sille on lähettänyt Maistraatti, Kaupunginvaltuusto tai Rahatoimikamari.

8 §:ään on Kaupunginvaltuuston edellämaitun päätöksen mukaan otettu säännös siitä, että Hallituksen tulee asettaa apulais-kaupunginasemakaava-arkkitehti.

Rakennuskonttorin johtosäännön 8 §:ään on tehty se muutos, että ajankohta, jonka kuluessa kaupunginarkkitehdin tulee antaa Hallitukselle ehdotus seuraavana vuonna teetettävistä tarpeellisista töistä, on lykätty syyskuun 15 päivästä lokakuun 1 päivään.

Edelleen on otettu uusi 11 §, joka sisältää apulais-kaupunginasemakaava-arkkitehdin johtosäännön.

Kaikki nämä lisäykset ja muutokset eivät Hallituksen mielestä kaipaa mitään lähempää perustelua, koska ne osaksi ainoastaan sisältävät tähän saakka jo noudatetun käytännön vahvistuksen, osaksi Valtuuston päätöksen täyttämisen.

Harkitessaan Hallituksen nyt valmistamaa ehdotusta sen ja Rakennuskonttorin johtosääntöjen muutetuiksi ja lisäsäännöksiksi on Rahatoimikamari pääasiassa voinut sen hyväksyä. Ainoastaan Hallituksen johtosäännön 7 §:n g) momenttiin otetusta säännöksestä, joka koskee kaupungin metsien hoitoa, on Kamari katsonut, että sille olisi annettava toinen sanamuoto voimassa olevan syyskuun 3 päivänä 1886 annetun Metsälain 5 §:n säännöksen nojalla, jonka mukaan „Maistraatti on velvollinen valvomaan, että metsää semmoisella kaupungeille lahjoitetulla maalla, jota ei käytetä tontiksi, varastopaikaksi, tieksi tai muuksi semmoiseksi eikä myöskään viljamaaksi tehdä, huolellisesti hoidetaan“. Mainittu lainpaikka sisältää nimittäin Rahatoimikamarin mielestä senlaatuisen säännöksen, etteivät kunnanviranomaiset voi sitä sivuuttaa vahvistaessaan ohjeita kaupungille kuuluvan metsämaan hoidosta. Tähän katsoen on Kamari antanut puheenalaiselle momentille alempana mainitulla tavalla kuuluvan sanamuodon.

Yleiskatsauksen saamista varten kaikista uusista ja muutetuista säännöksistä on Rahatoimikamarista näyttänyt sovelialta ottaa tähän alemmaksi kaikki ne pykälät, joihin muutoksia ja lisäyksiä on ehdotettu, kuin myöskin ehdotetun uuden pykälän; ja tulisivat ne saamaan seuraavan sanamuodon:

Kaupungin yleisten töiden Hallituksen johtosääntö.

7 §.

Hallituksen velvollisuutena on erittäinkin:

- a) katsoa, että kaikki yleisiä töitä varten osotetut määrärahat tulevat asiantuntevalla ja kaupungin edun mukaisella tavalla käytetyiksi tarkoituksiinsa;
- b) vahvistaa, ellei Kaupunginvaltuusto toisin määrää, kaupungin rakennusyri-tysten ohjelma ja valvoa niitä;

c) kaikinpuolisesti tutkia rakennusten, katujen, rantasiltain, istutusten y. m. uutistaikka muutostöitä varten tehdyt piirustukset ja kustannusarviot;

d) tutkia ja hyväksyä tarveaineiden ja työkalujen y. m. hankintatarjoukset sekä Rakennuskonttorin toimesta hankitut urakkatarjoukset;

e) vuosittain yksissä neuvoin teknillisten laitosten hallituksen kanssa laatia kaupungin katuverkkoa koskevain töiden ohjelma;

f) kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen ilmoituksen johdosta ja sen kustannuksella teettää kaikki ne katuverkossa suoritettavat työt, joita aiheutuu kaupungin yleisten vesi-, kaasun- ja sähköjohtojen laajentamisesta, uudestisijoittamisesta ja täydentämisestä;

g) katsoa, että kaupungin puistoja ja istutuksia hyvin hoidetaan sekä noudattamalla voimassa olevan metsälain säännöksiä pitää lähinnä huolta kaupungin metsäin hoidosta; Uusi mom. Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan.

h) ratkaista kysymykset, jotka koskevat sekä työajan pituutta Rakennuskonttorin huolehdittavina olevissa töissä että työpalkkain määrää, niin myös tariffi- ja muita sopimuksia;

i) katsoa, että ehdotus tarpeelliseksi kaupunginasemakaavan laajennukseksi ajoissa tehdään, valmistella tuollainen asia sekä Rahatoimikamarille antaa sitä koskeva perusteltu esitys;

j) tehdä ehdotus sellaisesta kaupungin kulkulaitosten sekä katu- ja lokaviemäri-verkon laajentamisesta ja täydentämisestä, jota asutus ja muut olot saattavat vaatia;

k) katsoa, että merenkulun tarpeet asianmukaisesti otetaan huomioon ja siihen nähden tehdä ehdotuksia uusien satamalaitteiden rakentamisesta ja ennestään olevien laajentamisesta;

l) pitää silmällä kaupungin puhtaanapitotoimintaa;

m) antaa joka vuosi Rahatoimikamarille: kesäkuussa viimekuluneen vuoden vuosikertomus ja ennen lokakuun 15 päivää meno- ja tulosääntöehdotus ensitulevaksi vuodeksi; sekä Uusi mom.

n) muuten käsitellä niitä kysymyksiä, joita Kaupunginvaltuusto, Maistraatti tai Rahatoimikamari Hallitukselle lähettää. Uusi mom.

8 §.

Hallituksen tulee toimeen ottaa:

apulaistyöpäällikkö, apulais-kaupunginarkkitehti, *apulais-kaupunginasemakaava-* Uusi kohta.
arkkitehti, kaupunginrakennusmestari, varastonhoitaja ja metsänvartijat.

Rakennuskonttorin johtosääntö.

8 §.

mom. m) antaa joka vuosi *ennen lokakuun 1 päivää* Hallitukselle seuraavana vuonna teetettävistä tarpeellisista töistä ehdotus tarpeellisine piirustuksineen ja kustannusarvioineen. Muutettu kohta.

11 §.

Uusi §. Apulais-kaupungin asemakaava-arkkitehdin ottaa toimeen Hallitus kaupungin asemakaava-arkkitehdin mieltä kuultuaan. Hänellä ei saa olla muuta tointa.

Hänen velvollisuutenaan on:

a) kaupungin asemakaava-arkkitehdin osotuksen mukaan avustaa ehdotuksia valmistettaessa kaupungin asemakaavan laajentamiseksi, muutokseksi ja täydentämiseksi sekä muuten ottaa osaa kaupungin asemakaavaosastolla toimitettaviin tehtäviin;

b) kaupungin asemakaava-arkkitehdin estettynä ollessa astua hänen sijaansa; sekä

c) muuten täyttää ne tehtävät, joita hänelle antaa Hallitus, kaupungin insinööri tai kaupungin asemakaava-arkkitehti.

Vihdoin lienee seuraavien pykälien numerojärjestystä, ehdotettujen lisäysten vuoksi, muutettava.

Edellä esitetyn nojalla saa Rahatoimikamari nöyrästi ehdottaa että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet päättäisivät

vahvistaa edellä ehdotetut muutokset ja lisäykset kaupungin yleisten töiden Hallituksen ja Rakennuskonttorin johtosääntöihin.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

Ehdotus Helsingin kaupungin musiikkilautakunnan johtosäännöksi.

HELSINGINKAUPUNGIN
MUSIIKKILAUTAKUNTA

*Helsingissä,
maalisk. 11 p:nä 1912.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 9.

Noudattaakseen Herrain Kaupunginvaltuusmiesten viimekuluneen helmikuun 13 päivän kokouksessa tekemää päätöstä saa Musiikkilautakunta täten kunnian lähettää ehdotuksen Lautakunnan johtosäännöksi sekä pyytää samalla ehdotuksen perustelemiseksi saada esittää seuraavaa:

Kaupunginvaltuuston orkesterikysymyksestä tekemä päätös sisältää että Musiikkilautakunnan tulee olla pysyväisenä kunnallisena viranomaisena, siitä huolimatta perustaako kaupunki oman orkesterin tai, kuten on tapahtunut, järjestetäänkö kysymys avustuksen pohjalle. Lautakunta puolestaan pitää myöskin kunnan musiikkiasioita valvovan, tarkastavan ja valmistelevan viranomaisen olemassaoloa tarpeellisenä, varsinkin kun orkesteriyrityksen kaupungin huostaan ottamisesta valmistettu ja Kaupunginvaltuustolle aikaisemmin lähetetty sopimus edellyttää musiikkilautakunnan olemassaoloa, joka valvoisi kaupungin etuja yritykseen nähden ja täyttäisi erinäiset sopimuksessa lähemmin mainitut velvollisuudet. Musiikkilautakunnan tehtävä on tämän mukaisesti yllämainitussa ehdotuksessa määritelty siten, että Lautakunta valvoisi kaupungin avustamaa tai avustamia musiikkiyrityksiä, panisi Kaupunginvaltuuston musiikkikysymyksissä tekemät päätökset täytäntöön, sekä antaisi lausuntoja ja ottaisi alotteita tällaisissa kysymyksissä. Lautakunnan tärkeänä tehtävänä olisi sitäpaitsi vuosittain kulunkiarviojärjestelyn yhteydessä antaa lausuntonsa musiikkitaroituksiin tarvittavasta määrärahasta ensitulevaksi musiikkikaudeksi ja tehdä esitys toimenpiteistä paikkakunnan musiikkiharrastusten tyydyttämiseksi lähinnä tulevaksi ajaksi.

Johtosääntöehdotus on, kuten yllä on mainittu, valmistettu edellyttäen että pääkaupungin orkesterikysymys on järjestetty apurahajärjestelmän mukaan. Jos kaupunki vastaisuudessa ottaisi itse huostaansa ja pitäisi voimassa orkesteria olisivat

Musiikkilautakunnan velvollisuudet melkoisesti muutettavat ja toiset määräykset Lautakunnan työtavasta ja toiminnasta kävisivät tarpeenvaatomiksi.

Lautakunnan kokoonpano tulisi ehdotuksen mukaan, jäsenten ja varajäsenten lukumäärään nähden, olemaan muuttumaton Kaupunginvaltuuston aikaisemman päätöksen mukaan. Jäsenet voitaisiin sopivasti valita kahden vuoden ajaksi kerrallaan.

Ehdotus edellyttää sitäpaitsi sihteerin ottamisen Lautakunnan palvelukseen Kaupunginvaltuuston määräämällä palkalla. Lautakunta on puolestaan tahtonut ehdottaa että sihteerille annettaisiin kohtuullinen 600 markan palkkio vuodessa ja että Kaupunginvaltuusto tämän lisäksi välttämättömäin tarverahamenojen suorittamista ja vahtimestariapulaisen korvaamista varten myöntäisi täksi vuodeksi arviolta 300 markkaa. Lautakunnan kulunkiarvio tulisi niinmuodoin huhtikuun 1 päivästä joulukuun 31 päivään 1912 tekemään kaikkiaan 750 markkaa. Tämän lisäksi on Musiikkilautakunnalla ollut erinäisiä järjestämiskustannuksia, jotka tähän asti ovat etukäteen otetut Kaupunginvaltuuston myöntämästä avustusmäärärahasta. Näistä menoista on Lautakunta aikanaan tekevä tarkemman tilin.

Musiikkilautakunta saa tämän nojalla nöyrästi esittää:

että Kaupunginvaltuusto hyväksyisi tässä myötäseuraavan ehdotuksen Lautakunnan johtosäännöksi;

että Kaupunginvaltuusto Lautakunnan sihteerin palkkion sekä tarverahamenojen suorittamista varten tämän vuoden jäljellä olevaksi ajaksi myöntäisi arviolta 750 markkaa.

Tämän yhteydessä saa Musiikkilautakunta ilmoittaa että sen jäsen herra Oskar Merikanto ja varajäsen Edv. Fazer ovat Lautakunnan puheenjohtajalle jätetyssä kirjelmässä ilmoittaneet että he «syntyneiden selkkausten» vuoksi tahtoisivat erota Lautakunnan jäsenyydestä, ja saa Lautakunta ehdottaa että Kaupunginvaltuusto hyväksymällä tämän eroamisen valitseisi uuden jäsenen ja varajäsenen Lautakuntaan vuosiksi 1912 ja 1913. — Jos johtosääntöehdotuksen Kaupunginvaltuusto vahvistaa eikä Valtuusto näe olevan syytä tehdä mitään muitakaan lisämuutoksia Lautakunnan kokoonpanossa, katsottanee muutkin jäsenet tulleen valituiksi samaksi ajaksi eli vuoden 1913 loppuun.

Musiikkilautakunnan puolesta:

Hugo Lindberg.

John Uggla.

Ehdotus Helsingin kaupungin Musiikkilautakunnan johtosäännöksi.

1 §.

Musiikkilautakunnan tehtävänä on käsitellä kunnan musiikkiasioita ja toimia tämän johtosäännön ja Kaupunginvaltuuston määräysten mukaan.

2 §.

Musiikkilautakunnan velvollisuutena on:

a) valvoa ja tarkastaa kaupungin avustamain musiikkiyriytysten johtoa sekä taiteellisessa että taloudellisessa suhteessa;

b) vastaanottaa saapuneet hakemukset, jotka koskevat kaupungin varoista musiikkitaroituksia varten pyydettyjä avustuksia sekä vuosittain kulunkiarviojärjestelyn yhteydessä käsiteltäväksi lähettää Kaupunginvaltuustolle nämä hakemukset lausuntoineen ja ehdotuksineen paikkakunnan musiikkielämän etujen valvomiseksi lähinnä seuraavana musiikkikautena;

c) panna toimeen Kaupunginvaltuuston musiikkiasioista tekemät päätökset;

d) antaa lausunnot asioista, jotka Kaupunginvaltuusto lykkää Lautakunnan valmisteltaviksi; sekä

e) ottaa aloitteita asioissa, jotka kuuluvat Lautakunnan toimialaan, ja Kaupunginvaltuustolle tehdä ehdotuksia tällaisista asioista.

3 §.

Musiikkilautakuntaan kuuluu viisi jäsentä ja kaksi varajäsentä, jotka Kaupunginvaltuusto valitsee kahdeksi vuodeksi.

4 §.

Lautakunnan jäsenen tai varajäsenen vaalikelpoisuudesta sekä kieltäytymisoikeudesta on voimassa mitä Kaupunginvaltuusmiehistä on tässä kohden säädetty.

5 §.

Jäsenen tai varajäsenen erotessa ennen vaalikauden päättymistä on siitä ilmoitettava Kaupunginvaltuustolle uuden vaalin toimittamista varten. Näin valittu toimii sen ajan, joka eronneen toimiajasta on jäljellä.

6 §.

Musiikkilautakunta valitsee jäsenistään suljetuin lipuin puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan joka vuodeksi, ja on Kaupunginvaltuustolle ja Maistraatille sellaisen vaalin tulos ilmoitettava.

7 §.

Musiikkilautakunnan kokoonkutsuu puheenjohtaja niin usein kuin tämä katsoo asian sitä vaativan tai kun joku jäsen sitä puheenjohtajalta pyytää.

8 §.

Sekä puheenjohtajan että varapuheenjohtajan ollessa estettyinä saapumasta kokoukseen valittakoon tilapäinen puheenjohtaja.

Jäsenen estettynä ollen on hänen siitä ilmoitettava niin ajoissa että varajäsen ehditään kutsua kokoukseen.

9 §.

Musiikkilautakunta on päätösvaltainen kun, paitsi puheenjohtajaa, kaksi jäsentä tai varajäsentä on saapuvilla ja ottavat osaa päätöksen tekoon.

Jos julkisesti äänestettäessä eriäviä mielipiteitä edustavat äänet jakautuvat tasan voittaa puheenjohtajan kannattama mielipide. Suljetuin lipuin toimitetussa vaalissa määrätään arpomalla etusija niiden kesken, jotka ovat saaneet saman äänimäärän.

10 §.

Sihteerintehtävään hoitamista varten ottaa Lautakunta siihen sopivan henkilön Kaupunginvaltuuston määräämää palkkiota vastaan.

Lautakunnan kokousten pöytäkirjan tulee sisältää läsnäolevat jäsenet, käsitellyt asiat sekä tehdyt päätökset perusteluineen. Eriävain mielipiteiden ilmetessä on keskustelun pääasiallinen osa otettava pöytäkirjaan. Tarkistus toimitetaan joko kohta tai ensi kokouksessa.

Lahevät toimituskirjat allekirjoittaa puheenjohtaja ja varmentaa sihteeri.

11 §.

Kun on syytä, kutsuu Lautakunta kokouksiinsa asiantuntijoita kuin myöskin tässä kaupungissa toimivain soitannollisten yritysten, seurain tai korporatioiden edustajia; näin kutsutut ovat oikeutetut ottamaan osaa Lautakunnan keskusteluihin, mutta ei päätöksiin.

12 §.

Lautakunnan on joka vuosi ennen maaliskuun loppua annettava Kaupunginvaltuustolle kertomus edellisen vuoden toiminnasta.

*Esitys korttelissa N:o 52 olevan Pikku Roobertin-
kadun talon ja tontin N:o 8 ostamisesta.*

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Maalisk. 18 p:nä 1912.

N:o 182.

Sittenkun kaupungin teknillisten laitosten Hallitus ja Rahatoimikamari yhteisesti valmistellessaan päiväjärjestykseen otettua kysymystä korttelissa N:o 52 kolmannessa kaupunginosassa olevan Pikku Roobertinkadun talon ja tontin N:o 8 (osotenumero 3) lunastamisesta olivat havainneet painavien syiden kehottavan Kaupunginvaltuustolle esittämään että mainittu talo ostettaisiin kaupungille enintään 150,000 markan hinnasta, on Rahatoimikamari antanut senaattori Kaarlo Castrénin asianajotoimiston tehtäväksi aikaansaada talon nykyisen omistajan kanssa sellainen alustava välipuhe, jonka nojalla lisätty Kaupunginvaltuusto, jonka asiana on tehdä kaupungin puolesta lopullinen päätös maanhankinta-asioissa, saisi tilaisuuden käsitellä tätä asiaa. Ja on Rahatoimikamari siihen nähden että omistajan antama kirjallinen sitoumus menee umpeen ensintulevan maaliskuun 27 päivänä, vaikka se sittemmin on pitenetty ensintulevan huhtikuun 17 päivään, kirjelmässä helmikuun 28 päivältä Kaupunginvaltuustolle esittänyt valittavaksi lisättyjä kaupunginvaltuusmiehiä tätä asiaa käsittelemään, varaten itselleen tilaisuuden saada seikkaperäisemmin valaista asian käsittelyyn mahdollisesti vaikuttavia seikkoja. Kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen esittämien näkökohtain lisäksi on Rahatoimikamari halunnut mainita seuraavat:

Puheenalaisen tontin pinta-ala on 933,857 neliometriä ja siitä vaaditaan hintaa 148,000 markkaa, eli niinmuodoin Smk 158:05 neliometriltä. Tontilla olevain kahden puusta tehdyn asuinrakennuksen arvo on varsin vähäinen. Katsoen tontin asemaan, se kun on välitontti, sekä myöskin siihen että sen ala on osittain epätasaista, käynee vaadittua hintaa ehken pitäminen liiallisena. Esimerkkinä sopinee mainita, että kaupunki vuonna 1910 osti samassa korttelissa sijaitsevan Korkeavuorenkadun tontin N:o 39, joka niinkään oli välitontti ja jolla sijaitsi vain arvottomia puutaloja, 125,000

markan hinnasta, mikä tekee Smk 103:07 neliömetriltä. Silmällä pitäen sekä kaupungin keskiosissa viime vuosina huomattavana ollutta tuntuva maanarvon kohoumista että myös sitä seikkaa, että Pikku Roobertinkatu liikennekannalta katsoen on Korkeavuorenkatua verrattomasti tärkeämpi, lienee oikeutettu väittämään että ehdotettua kauppahintaa ei käy pitäminen kohtuuttomana. Mahdollista tosin on, ettei yksityinen ostaja maksaisi tontista nyt vaadittua hintaa, mutta naapuritonttien omistajille voi puheenalaista tonttia, teknillisten laitosten Hallituksen tarkemmin esittämistä syistä, pitää sen arvoisena. Rahatoimikamari on sentähden yksimielisesti katsonut olevan Kaupunginvaltuustolle puoltaminen useinmainitun tontin ostoa seuraavilla perusteilla.

Teknillisten laitosten aliaseman ja aseman sekä hallintorakennuksen laajentaminen käy olojen pakosta kohdakkoin välttämättömäksi. Kaupungin kolmen teknillisen laitoksen ja erittäinkin sähkötehtaan todennäköisen nopean laajenemisen johdosta on luonnollista, että kohdakkoin myös täytyy teettää lisärakennus koneosastoa samoin kuin hallintopuoltakin varten. On tosin epäilemätöntä, että teknillisten laitosten tonttien rakentamattomaan osaan kävisi teettäminen lisärakennuksen, joka melkoisiksi ajoiksi riittäisi täyttämään lisätilan tarpeen. Mutta aivan selvästi on jo nykyään myös huomattavana, että lisätilaa jonkun ajan kuluttua edelleenkin tarvitaan. Aliaseman ja hallintorakennuksen pääryhmän yhteyteen on kuitenkin vastedes oleva aivan mahdoton teettää lisärakennusta, ellei kaupunki hanki viereistä tonttia omakseen. Sitä paitsi on huomattava, että — niinkuin Hallituskin on maininnut — kaupungille kuuluvan rakentamattoman tontinosan nykyään rakentamatta olevan osan voisi käyttää hyväksi tuntuvasti edullisemmin, jos kaupunki hankkisi naapuritontin omakseen. Vastamainitut kaksi seikkaa ovat Rahatoimikamarin mielestä olleet ratkaisevia. Lisäksi on tullut se asianhaara että, jos tämä talonkauppa syntyy, kaasutehtaan ei enää tarvitse maksaa kallista vuokraa, 6,500 markkaa, näyttelyhuoneistosta ja tavarasuojista, koska sähkötehtaalla olisi siten hankitussa talossa riittävästi tilaa tarpeellisille tavarasuojille ja kaasutehdas niin ollen voisi jäädä nykyisiin huoneistoihinsa. Yksin se seikka, että kaupunki siten säästyvästä vuokrasta saisi 4,4 % koron tontinostoon käyttämälleen pääomalle, puolustaa puheenalaisen kaupan päättämistä.

Samoin kuin aikaisemmin samallaisissa tapauksissa on tehty, olisi kauppahinta tässäkin tapauksessa maksettava kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista sekä pantava maksettavaksi kaupungin sähkötehtaan tililtä, edellyttäen että mainittu tehdas tulee puheenalaisen tontin omistajaksi, samoin kuin se jo omistaa viereiset tontit Pikku Roobertinkadun N:o 10 ja Kasarminkadun N:o 11.

Sen lisäksi lienee senaattori Castrénille palkkioksi kaupungin puolesta suorittamastaan tehtävästä myönnettävä viisisataa markka, joka rahamäärä olisi pantava maksettavaksi sähkötehtaan tämänvuotisista voittovaroista.

Edellä esitetyillä perusteilla ja kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen mainitsemiin seikkoihin viitaten saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää

Kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin päätettäväksi,

että sähkötehdasta varten ostetaan tämän kaupungin korttelissa N:o 52 oleva Pikku Roobertinkadun talo ja tontti N:o 8 148,000 markan kauppahinnasta, joka maksetaan 1911 vuoden obligatsioonilainan varoista;

varsinaisen Kaupunginvaltuuston päätettäväksi,

että Keisarilliselta Senaatilta hankitaan vahvistus edellä mainitulle päätökselle;

että Rahatoimikamari saa tehtäväkseen edellä esitetyillä ehdoilla päättää puheenalaisen talonkaupan; sekä

että sähkötehtaan tämänvuotisista voittovaroista osotetaan 500 markkaa maksettavaksi senaattori Kaarlo Castrénille palkkioksi hänen kaupungin puolesta suorittamastaan tehtävästä.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN KAUPUNGIN
TEKNILLISTEN LAITOSTEN HALLITUS.

Helsingissä,
helmik. 26 p:nä 1912.

N:o 232.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kun Kaupunginvaltuusto syksyllä 1907 päätti käyttää kaupungille aikaisemmin lunastetut Kasarminkadun talot ja tontit N:ot 30—32 sähkötehtaan aliaseman ja hal-
litorakennuksen paikaksi ja suunnitelmat sitä varten laadittiin, näytti näillä tonteilla
olevan tilaa tuntuviin vastaisiin laajennuksiin. Ja jos olisikin yksinomaan kysymys
sähkötehtaasta, riittäisi sen nykyinen tontti tarpeisiin varmaan moniksi ajoiksi, vaikkakin
toiselta puolen jo nyt täytyy myöntää, ettei tontti sähkölaitoksellekaan täysin takaa
vastaisia laajennusmahdollisuuksia.

Sen johdosta että kaupungin kaikki teknilliset laitokset nyttemmin on asetettu
yhteisen hallituksen johtoon, on kuitenkin suotava että, mikäli mahdollista, samassa
talossa tahi rakennusryhmässä on tilaa teknillisten laitosten kaikille hallinto- ja kont-
torihuoneistoille. Laitosten laajetessa myös eri laitosten lisätilan tarve kasvaa nopeasti.
Niinpä täytyy esim. sähkötehtaan edellyttää tarvitsevan tuntuvasti laajempia sekä
konttori- että mittaripaja- ja varastosuojia kohta kun sen on ryhdyttävä tyydyttämään
yksityisen sähkötehtaan kuluttajia.

Kun sähkötehtaan puheenalaisen tontin ei niinmuodoin enää ole katsottu voivan
tarjota riittävää tilaa vastaisiin tarpeisiin, ryhtyi Hallitus muutama aika takaperin
harkitsemaan miten laajentaminen olisi sopivasti aikaansaataavissa, ja on Hallitus sitä
mieltä että tämä tarkoitus saavutettaisiin parhaiten ostamalla korttelin N:o 52 tontti
N:o 8, osotenumero Pikku Roobertinkadun 3, joka tontti, mikäli Hallituksen tietoon
on tullut, on saatavissa 148,000 markan hinnasta. Niihin etuihin katsoen, joita saa-
taisiin rakentamalla tämä 934 neliömetrin laajuinen tontti yhteen sähkötehtaan ny-
kyisen tontin kanssa, joten näitä tontteja voisi käyttää paljon edullisemmin kuin jos
ne olisivat kumpikin erikseen rakennettuina, näyttää puheenalaisesta tontista vaadittu
hintaa kohtuulliselta.

Puheenalaisen tontin hankkiminen tuottaisi heti alussa säästöä, sen johdosta
että kysymys toisen näyttelyhuoneiston vuokraamisesta kaasutehtaan käytettäväksi
saisi toistaiseksi raueta. Mitä taas tontin lopulliseen rakentamiseen ja käyttämiseen
tulee, ei siitä tietenkään vielä käy esittäminen seikkaperäistä lausuntoa, mutta likinnä
on ajateltavissa, että tontille — paitsi mainittua näyttelyhuoneistoa — teetettäisiin
laajemmat huoneistot teknillisten laitosten hallinnolle sekä tarpeelliset kassa- ja toi-
mitushuoneistot pohjakerrokseen. Tontin sisäosaan taas todennäköisesti teetettäisiin

kaasu- ja vesijohtolaitokselle yhteinen työpajarakennus tarpeellisine varastohuoneineen, joten näille laitoksille saavutettaisiin huomattavia etuja johtotöiden silmälläpitoon ja hoitoon nähden.

Edellä lausutun nojalla saa Hallitus kunnioittaen Herrain Kaupunginvaltuusmiesten lisätyin luvuin päätettäväksi ehdottaa

että edellä mainittua tarkoitusta varten ostetaan korttelin N:o 52 talo ja tontti N:o 8, osotenumero Pikku Roobertinkatu N:o 3, 148,000 markan hinnasta.

Helsingin kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus:

Hjalmar Schildt.

I. Savonius.

HELSINGIN KAUPUNGIN

**TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS.**

*Helsingissä,
maalisk. 19 p:nä 1912.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sen lisäksi mitä Hallituksen kirjelmässä N:o 232 helmikuun 28 päivältä on lausuttu ehdotetusta korttelin N:o 52 talon ja tontin N:o 8, osotenumero Pikku Roobertinkatu 3, ostamisesta teknillisten laitosten käytettäväksi, saa Hallitus oheelliseen asemapiirrookseen viitaten huomattaa seuraavaa:

Koska koko tonttiryhmän vastaista käyttämistä tarkoittavain seikkaperäisten suunnitelmain tarkastus ei voi vaikuttaa ratkaisevasti ehdotetun talonoston tarpeellisuuden arvostelemiseen, tahtoo Hallitus, vaikka tuollaiset yleissuunnitelmat jo on laadittu, pääasiassa pitäytyä oheelliseen tontin asemapiirrookseen. Siitä näkyy muun muassa:

1:ksi että sähkötehtaan nykyisellä tontilla on, lukuunottamatta konesalin (A) suunniteltua laajennusta, käytettävänä rakennusala (C) noin 375 m², johon käy teet-

täminen nelikerroksisen rakennuksen. Alemman kerroksen osalta on mainitusta alasta vielä vähennettävä porttikäytävän ala, noin 60 m²;

2:ksi että yksikerroksisen lisärakennuksen teettäminen konesaliin, niin välttämätön kuin se olisikin, on vastaisuudessa mahdoton nykyisellä tontilla, ellei kovasti supisteta piharakennuksen pinta-alaa, koska avoin pihamaa muuten ei jäisi niin suureksi kuin rakennusjärjestys vaatii;

3:ksi että jokainen muu Pikku Roobertinkadun tontin N:o 3 omistaja saisi sen pinta-alasta, 934 neliömetristä, rakentaa ainoastaan $\frac{2}{3}$ eli 622 m², mikä vastaa pohjapiirroksen kuvioita E ja F, niistä vähennettyä alakerroksen osalta porttikäytävän pinta-ala, noin 45—50 m²;

4:ksi että kaupungin sähkötehdas koko tonttiryhmän omistajana saisi, paitsi nykyisen tonttinsa rakentamatonta osaa, nykyisen rakennusjärjestyksen mukaan käytettäväkseen naapuritontista noin 785 neliömetrin rakennusalan, jota paitsi edellä mainitun konesalin lisärakennuksen B kävisi teettäminen haittaamatta nykyisen tontin rakentamatonta alaa C. Naapuritontilla käytettävänä oleva rakennusala laajenee, sen johdosta että nykyisellä tontilla olevan rakentamattoman alan, jota sinänsä ei voi käyttää kokonaan hyödyksi, voi tontteja yhteenrakentaessa lukea naapuritontin hyväksi. Viimeksi mainitusta seikasta myös johtuu, että naapuritontin rakennettun alan hinta neliömetriltä on kaupungille tuntuvasti edullisempi (noin 50 mk neliömetriltä) kuin jollekin yksityiselle ostajalle.

Puheenalaisen tonttiryhmän vastaisesta käyttämisestä mainittakoon edelleen, että se tarjoaa sangen suuren vapauden rakennusten teettämiseen vähitellen sitä mukaa kuin tarve vaatii.

Helsingin kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus:

A. E. Alfthan.

Bernh. Wuolle.

I. Savonius.

Suomennos jäljennöksestä.

Senaattori Kaarlo Castrénille tahi hänen hankkimalleen muulle varmalle ostajalle sitoudun myymään Pikku Roobertinkadun talon ja tontin N:o 8 (osotenumero 3) sadanneljänkymmenen kahdeksantuhannen (148,000) markan hinnasta, sillä ehdolla että ostaja ilmoittautuu kauppaa päättämään neljän viikon kuluessa tästä lukien; että kauppaa päätettäessä vähintään puolet hinnasta maksetaan käteisellä, pois lukien 5 % korko kaupan päättämispäivästä haltuunottopäivään, sekä loput niiden ehtojen mukaan, mitkä minä kauppaa lopullisesti päätettäessä määrään. Taloa minun ei tarvitse luovuttaa ennen elokuun 1 päivää 1912. Ellei Senaattori Castrén itse osta taloa, vaan hankkii toisen ostajan, ei Senaattori ole oikeutettu kauppahinnasta, 148,000 markasta, lukemaan hyväkseen eri palkkiota. Helsingissä, helmikuun 27 päivänä 1912.

Carolina Hellman.

(Sinetti).

Edellä oleva sitoumus pitennetään olemaan voimassa vieläkin kolme viikkoa eli ensintulevan huhtikuun 17 päivään.

Helsingissä, maaliskuun 16 päivänä 1912.

C. Hellman.

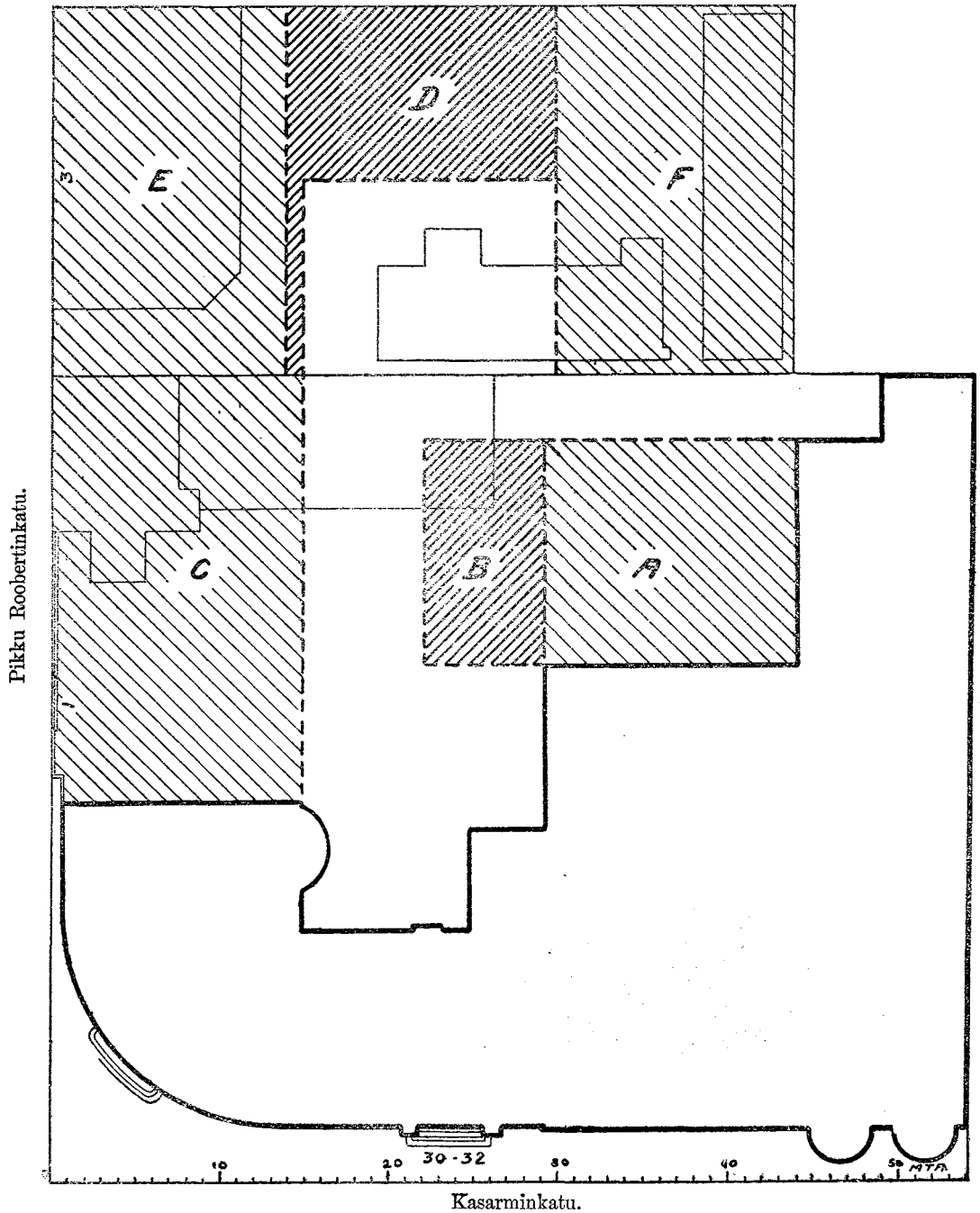
(Sinetti).

Jäljennöksen oikeaksi todistavat:

J. Odenwall.

G. Åberg.

Asemapiirros, osottava sähkötehtaan nykyisen tontin ynnä ostettavaksi ehdotetun Pikku Roobertinkadun tontin N:o 3 sekä tonttien käyttömahdollisuuden siinä tapauksessa että ne rakennetaan yhteen.

Esitys valmistaviin toimenpiteisiin ryhtymisestä omistusoikeuden hankkimiseksi Helsingin pitäjässä sijaitsevaan Viikin kapteeninvirkataloon.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

Helsingissä,
toukok. 31 p:nä 1912.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 314.

Kysymyksiä maan hankinnasta Helsingin kaupungille sen vastaisen kehityksen ja tarpeen tyydyttämiseksi on viime vuosina ollut erinäisiä kertoja päiväjärjestyksessä, osin sen johdosta että on ostettaviksi tarjottu kaupungin läheisyydessä sijaitsevia maatiloja, osin taas kaupunginviranomaisten näissä asioissa tekemien omien aloitteiden johdosta. Tuloksena tästä on, niinkuin tunnettu, merkittävässä erinäiset maahankinnat, niiden joukossa Oulunkylän kartanon osto vuonna 1908, Böhlen maistraatintalon hallintaoikeuden lunastaminen samana vuonna sekä Nybondaksen maistraatintalon hallintaoikeuden lunastus vuonna 1910. Muista puheena olleista maahankinnoista, joita kaupunginviranomaiset joko eivät ole käyneet perinpohjaisemmin tutkimaan tahi jotka eivät ole johtaneet positiivisiin tuloksiin, mainittakoon ehdotetut Talin ja Drumsön maatilain ostot. Tämän laatuisten asiain aikaansaamassa mielipiteiden vaihdossa on pääasiassa puolustettu kahta vastakkaista käsityskantaa. Toiselta puolen on huomautettu että kaupungin hallussa nykyään olevat maa-alueet moniksi ajoiksi tarjoovat sille kehitysmahdollisuuksia ja että pääpyrinnön tulisi kohdistua siihen, että yhdistämällä uusia alueita kaupunginasemakaavaan, rakentamalla liikenneväyliä ja järjestämällä terveydellisiä oloja valmistetaan tilaisuutta näiden alueiden asuttamiseen. Kiellettävissä ei olekaan, että ne alueet, mitkä kaupunki jo nykyään omistaa, voisivat sopivasti jaotettuina tuntuvassa määrässä tyydyttää sekä asutuksen että teollisuuden ja kaupan tarpeita. Erittäinkin on siinä kohden mainittava ne laajat alueet, mitkä Sörnäisten haararadalta ulottuvat itäisen emäradan ja Vanhankaupunginlahden välitse Vantaajoelle asti, jota aluetta varten Kaupunginvaltuusto jo, niinkuin tunnettu, on vahvistanut ylimalkaisen jaotussuunnitelman ja jonka länsiosaa varten kaupungin yleisten töiden Hallituksen toimesta laadittu kaupunginasemakaavan ehdotus on käsiteltävänä Rahatoimikamarissa.

Toiselta puolen on väitetty, että Helsingin kaupungin tulee yhtämittaista nopeata kehitystään silmälläpitäen ajoissa hankkia itselleen maa-alueita voidakseen tyydyttää

niitä moninaisia vaatimuksia, joita jo nyt ja vastedes aivan varmaan vieläkin suuremmassa määrässä asetetaan kaupungille ja jotka, jos kaupunginviranomaiset nyt kaukonäköisyyden puutteessa laiminlyövät ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin, ovat vain kohtuuttoman suurilla taloudellisilla uhrauksilla tyydytettävissä.

Ei käy kieltäminen että kaukonäköisen kaupunginhallinnon tulee katsoa, että vastaisen kehityksen mahdollisuuksia ei ehkäistä. Tämä mielipide on päässyt valtaaan muissakin verraten rivakasti laajenevissa kaupungeissa. Tämän seikan valaisemiseksi mainittakoon, että moniaat maamme kaupungit ovat ostamalla maatiloja ympäristöstään koettaneet turvata asemansa vastamainitussa kohden. Niinpä on Turun kaupunki viimeksi kuluneena ja tänä vuonna hankkinut itselleen alueita kaikkiaan 438,3 hehtaarin alan yhteensä 400,000 markan hinnasta. Tampereella niinikään on oltu aikeissa hankkia maa-alueita kaupungin läheisyydestä, mutta toistaiseksi ei liene päästy positiivisiin tuloksiin. Ulkomaisista kaupungeista, joissa samallaisia pyrkimyksiä on ollut huomattavana, mainittakoon Tukholma, joka on Helsinkiä paljon onnellisemassa asemassa sikäli, että sillä on tilaisuutta kehittyä kaikkiin ilma-suuntiin. Vuosina 1905—1910 on Tukholman kaupunki päättänyt suuria maan-kauppoja, hankkien siten itselleen kaikkiaan 2,948 hehtaarin alan yli 8 miljoonan kruunun hinnalla.

Se väite ei kuitenkaan liene aivan aiheeton, että Helsingin kaupunki on menettä-mäisillään mahdollisuuden maa-alueittensa laajentamiseen. Niinkuin tunnettu ovat kaupungin maiden rajalla luoteessa ja pohjoisessa sijaitsevat tilat, nimittäin Munkki-niemen säteri sekä erinäiset Pikkuhuopalahden, Pakinkylän ja Malminkylän talot siirtyneet yksityisten yhtiöitten omiksi, jotka yhtiöt, osin jo toimitettuaan tonttijoi-tuksen, ovat myyneet tahi antaneet vuokralle puheenalaisten talojen osia yksityis-henkilöille, osin aikovat niitä kohdakkoin luovuttaa; ja myönnettävä lienee, että kaupungilla on sängen vähän mahdollisuutta saada näitä alueita ostamalla omikseen. Kehitys länteen päin taas on nykyään ehkäisty, sen johdosta että Kaupunginvaltuusto viime syksynä päätti evätä Drumsön maatilaa ostotarjouksen. Niinmuodoin on jälellä laajenemismahdollisuutta ainoastaan koilliseen.

Tällä taholla ovat kaupungin maiden vastassa Vantaajoen varrella Viikin karja-kartano nimisen sotilasvirkatalon tilukset ja loitompana kaupungin vesialueella Brän-dön kartanon maat, josta viimeksi mainitusta tilasta kuitenkin suuri osa niinikään on siirtynyt yksityisen yhtiön omaksi ja vain vähäinen osa on entisen omistajan hallussa. Maatiloista, joita kaupunki voi itselleen hankkia aluettaan mainittavammin laajentaakseen, on siis jälellä ainoastaan ensiksi mainittu, koska Brändön maatilaa, vaikka kaupunki sen ostaisikin, tuskin voisi käyttää muuhun tarkoitukseen kuin huvila-kaupungiksi. Kaupunginviranomaisilla näyttää sentähden olevan painavia syitä ottaa harkittavaksi, eikö kaupungin jo nyt olisi ryhdyttävä keskusteluihin hankkiakseen itselleen omistusoikeuden Viikin sotilasvirkataloon.

Tarjotakseen tilaisuutta esillä olevan ehdotuksen kaikinpuoliseen arvostelemiseen on Rahatoimikamari hankkinut puheenalaisesta tilasta erinäisiä tietoja, minkä ohella

Kamari on siellä elokuussa vuonna 1911 toimituttanut katselmuksen. Käsillä olevista asiakirjoista käy lyhyesti kertoen selville seuraavaa:

Viikin kapteeninvirkatalo, jota tavallisesti sanotaan Viikin karjakartanoksi, sijaitsee niinkuin tunnettu Vanhankaupunginlahden pohjoisrannalla ja ulottuu Vantaa-joelta Hertönäsin ja Brändön tiloihin sekä rajoittuu pohjoisessa erinäisiin Malmin kylän tiluksiin. Maatilan pinta-ala on tilusselitelmän mukaan 601,288 ha, josta alasta 301,273 ha on viljeltyä, 85,79 ha viljelyskelpoista, 121,003 ha metsämaata ja loput 93,833 ha joutomaata. Maatilaan kuuluu kaksi Vanhankaupunginlahdella sijaitsevaa saarta, Lammassaari ja Klobben, toinen alaltaan 14,797 ja toinen 1,312 ha, jotka tilusalat on luettu edellä mainittuihin summiin. Lisäksi kuuluu tilaan Vantaa-joen n. s. Siltasaari, jonka pinta-ala on 1,613 ha.

Edellä mainittuun pinta-alaan lienee vielä lisäksi luettava Vanhankaupunginlahden pohjukkaan syntyneet vesijätöt, joita erittäinkin on molemmissa lahden haaroissa, jotka miltei umpeen maatuneina voitanev vähäpätöisillä täytetöillä laittaa varastopaikoiksi y. m. vähemmän tukevaa perustusta kaipaaviin tarkoituksiin käytettäväksi. Näiden vesijätöjen pinta-ala lienee arvioitavissa noin 120 hehtaariksi. Tämän lisäksi on jällellä vesialuetta noin 150 ha. Maatilan alue rajoittuu niinkuin sanottu lännessä Vantaa-jokeen, ollen tämä rantakaistale noin 1,5 kilometrin pituinen. Vanhankaupunginlahden rantaa taas kuuluu tilaan noin 3 kilometrin pituudelta.

Maatilan viljelty ja viljelyskelpoinen osa käsittää pääasiallisesti tasaisen, tilan pohjoisrajalta Vanhankaupunginlahtea päin varsin lievästi viettävän tasangon, missä tuolla täällä sijaitsee harvalukuisia matalia mäkiä. Tasangon pituus pohjoisesta etelään on 2—2,5 km, idästä länteen 1,5—2 km. Pohja näillä mailla on yleensä jotenkin lujaa, paitsi likempänä rantoja. Vantaa-jokeen lännessä ja Hertönäsiin idässä rajoittuvat osat ovat varsin ylänneistä metsämaata, mutta mikäli pikaisesti katsellessa saattoi huomata, ei metsä kuitenkaan ole erittäin arvokasta; se on noin 50,000 markan arvoinen nykyisessä tilassaan.

Nykyään on tämä sotilaslaitoksen alainen maatila, lukuunottamatta Siltasaarta ja Vantaa-joen itähaaran viereistä kapeata kaistaletta, jotka K. Senaatin määräyksen mukaan lokakuun 27 päivältä 1885 on luovutettu Helsingin kaupungin vesijohtolaitokselle, maaliskuun 14 päivään 1921 vuokrattu leskirouva Thekla Constantia Wase-niukselle, ollen vuotuinen vuokra 675 hl viljaa (puoleksi rukiita ja puoleksi ohria), mikä käyvän keskiverohinnan mukaan vastaa 8,290 markan 25 pennin raha-arvoa.

Rahatoimikamarin toimituttamassa katselmuksessa todettiin, että maatilan pääosa hyvin soveltuu kaikenlaatusiin rakennusyrityksiin, joita maanpinnan murtoumisolojen edullisuuden johdosta eivät rasittaisi sanottavat perustamiskustannukset. Samoja etuja alue tarjoi teiden teossa. Tämän lisäksi on huomautettava, että vastaisuudessa ehkä syntyvä esikaupunki on helposti ja mainittavitta kustannuksitta yhdistettävissä emärataan joko aiottua haararataa jatkamalla pitkin Vanhankaupunginlahden länsirantaa tahi jatkamalla Malmin asemalta Helsingin kaupungin seurakuntain hautausmaalle johdettua haararataa, jossa jälkimäisessä tapauksessa rata kuitenkin alun toista kilometriä kul-

kisi toisen tilan alueella. Jälkimäinen vaihtoehto on oheellisessa kartassa osotettu punaisella katkonaisviivalla. Tämänkin laitoksen rakentamiseen soveltuu maatilán alue erinomaisesti, sillä louhimis- ja täytetöitä tarvitsisi teettää vain sangen vähän. Lisäksi lienee huomautettava, että yleisen maantien varrelle, joka 3—4 kilometrin matkalla kulkee maatilán alueen halki, jo on syntynyt vähän asutusta, sen johdosta että maatilán vuokraaja on Vantaajoen poikki vievän sillan läheisyydestä luovuttanut vuokralle asuntopalstoja, joiden vuokrakausi päättyy samalla kertaa kuin päätilankin. Laajentamalla tätä asutusta vuokraamalla tontteja maantien varrelta, jota tietä ei tarvitse nykyisestäään levittää, vaan käy pitäminen valmiiksi tasoitettuna katuna, voisi kaupunki välittömästi saada tuloja tästä tilán osasta.

Vantaajoen puoleinen tilán osa taas lienee, silmälläpitäen alueen mákisyyttä ja lukuisia luonnonihania paikkoja, mistä avautuu laaja näköala pitkin jokivartta pohjoiseen ja vainioiden yli sekä Vanhankaupunginlahdelle etelään, järjestää kansanpuistoiksi y. m. sellaisiin tarkoituksiin käytettäväksi, jota vastoin itäinen, karumpi ja syrjäisempi osa toistaiseksi voitaisiin pysyttää metsämaana.

Edellä mainitut tiedot puheenalaisesta maatilasta ovat ainoastaan ylimalkaisia ja on niiden tarkoituksena vain antaa Valtuustolle likimääräistä käsitystä maatilasta. Siinä tapauksessa että Valtuusto periaatteessa hyväksyy ehdotuksen Viikin sotilasvirkatalon hankkimisesta kaupungille, on Rahatoimikamari tietenkin täydentävä nyt antamiaán tietoja mahdollisesti tarpeellisiksi havaituilla lisätiedoilla, erittäinkin mitä rakennuksiin ja niiden arvoon tulee.

Yhdistellen edellä esittäjánsä näkökohdat pyytää Rahatoimikamari huomauttaa, että kaupunki hankkimalla puheenalaisen maatilán omakseen voisi moniksi ajoiksi turvata laajenemismahdollisuutensa sekä varata itselleen tilaisuuden vastaiseen maanhankintaan pohjoisessa ja idässä, minkä ohella kysymys satamaradan teettämisestä Vanhankaupunginlahden rannalle ja emärataan liittyen siten saisi Kamarin mielestä onnellisen ratkaisun.

Viikin latokartano on, niinkuin sanottu, sotilaslaitoksen alainen, minkä johdosta sen luovuttaminen käynee päinsä ainoastaan siten, että ostaja, s. o. kaupunki, sijaan tarjoo toisen maatilán, joka sentähden olisi sitä ennen ostettava. Tämän tilán pitänee sijaita jossakin lähipitäjässä ja asianomaisen maanmittarin laatiman selitelmän mukaan olla täysin samanarvoinen kuin puheenalainen virkatalo, jota paitsi vaihtoa koskevan alamaisen esityksen mukana pitänee seurata asianomaisen virkatalojentarkastajan, ehkä myös lääninagronomin, antama lausunto vastikkeeksi tarjotun maatilán arvosta maanviljelystilana. Sopivia tiloja tiedustellessa lienee huomiota pantava, paitsi tuotantomahdollisuuksiin ja metsán arvoon, myös siihen, käykö tilán sopivasti antaminen vuokralle pienemmissä osissa. Komitea, jonka K. Senaatti on asettanut valmistelemaan kysymystä kruununvirkatalojen vastaisesta käyttämisestä, kuuluu nimittäin aikovan ehdottaa, että eräät niistä virkataloista, joiden vuokrakausi menee umpeen vuodesta 1916 lähtien, annettaisiin vuokralle pienempinä palstoina.

Asialle olisi varmaankin eduksi, jos Herrat Kaupunginvaltuusmiehet asianomaisten

viranomaisten kanssa pidettäviä keskusteluja varten valitsivat Rahatoimikamarin lisäksi valtuutettuja.

Vaihtopuolisesti kävisi menetteleminen siten, että kaupunki, tekemällä sopimuksen nykyisen vuokramiehen kanssa, ottaisi haltuunsa tilan vuokraoikeuden voidakseen sitten sopivassa tilaisuudessa edellä ehdotetulla tavalla vaihtamalla saada tilan täysin omakseen. Mikäli Rahatoimikamarille on tunnettua, on Turussa menetelty siten, että kaupunki on hankkinut itselleen erinäisiä lähtienoon kruununvirkataloja sekä sittemmin vapautuksen velvollisuudesta viljellä niitä maanviljelystiloina ja sen sijaan luovuttanut osia niistä asuttaviksi. Siltä varalta ettei valtion kanssa nykyhetkellä saataisi aikaan sopimusta puheenalaisesta vaihdosta, on Rahatoimikamari katsonut suotavaksi että, siihen katsomatta että kaupunki koettaa hankkia itselleen täyden omistusoikeuden maatilaa, ryhdytään keskusteluihin tilan nykyisen vuokramiehen kanssa, koska kaupungilla voinee katsoa olevan parempia toiveita saada maatila vastaisuudessa tavalla tai toisella omakseen, jos sillä jo pitemmän aikaa on ollut vuokraoikeus siihen. Vuokramies on tiedusteltaessa minkä korvauksen hän vaatisi vuokraoikeuden luovuttamisesta ilmoittanut suostuvansa luovuttamaan maanviljelyskalut sekä eräät omistamansa rakennukset 100,000 markasta sekä vuokraoikeuden 50,000 markasta. Maatilan vuokraoikeuden hankkimisesta järeillä oleviksi kymmeneksi vuodeksi olisi niinmuodoin kustannuksia 150,000 markkaa.

Maatilan nykyisestä arvioarvosta ei Rahatoimikamari ole asiaa nykyisessä vaiheessa katsonut voivansa antaa lausuntoa, varsinkaan kun tilan hankkiminen vaatisi, niinkuin edellä on mainittu, mutkallisempaa menettelyä kuin tavallinen kauppa. Vertailun vuoksi Rahatoimikamari kuitenkin johdattaa mieleen, että 247,02 hehtaarin laajuisesta Oulunkylän kartanosta maksettiin 500,000 markkaa. Arvioimisen pohjaksi kävisi ehken paneminen seuraavan laskelman: pääomaksi muunnettu maanvuokra on noin 165,000 markkaa; jos tähän lisätään edellä mainittu metsän arvo, 100,000 markkaa, ynnä kohtuullinen korvaus maanarvon kohoamisesta, jota hyvin käsitettävistä syistä on jotenkin vaikea määritellä, mutta jonka käynee arvioiminen 50,000 markaksi, saadaan summaksi 315,000 markkaa. Viimeksi, eli vuonna 1907 laaditun valtioninventaarion mukaan on virkatalojentarkastaja pannut maatilan arvoksi 260,000 markkaa. Luonnollista on että, jos valtio suostuu kaupungin kanssa keskustelemaan puheenalaisesta asiasta, vaadittua hintaa edelleen tutkitaan.

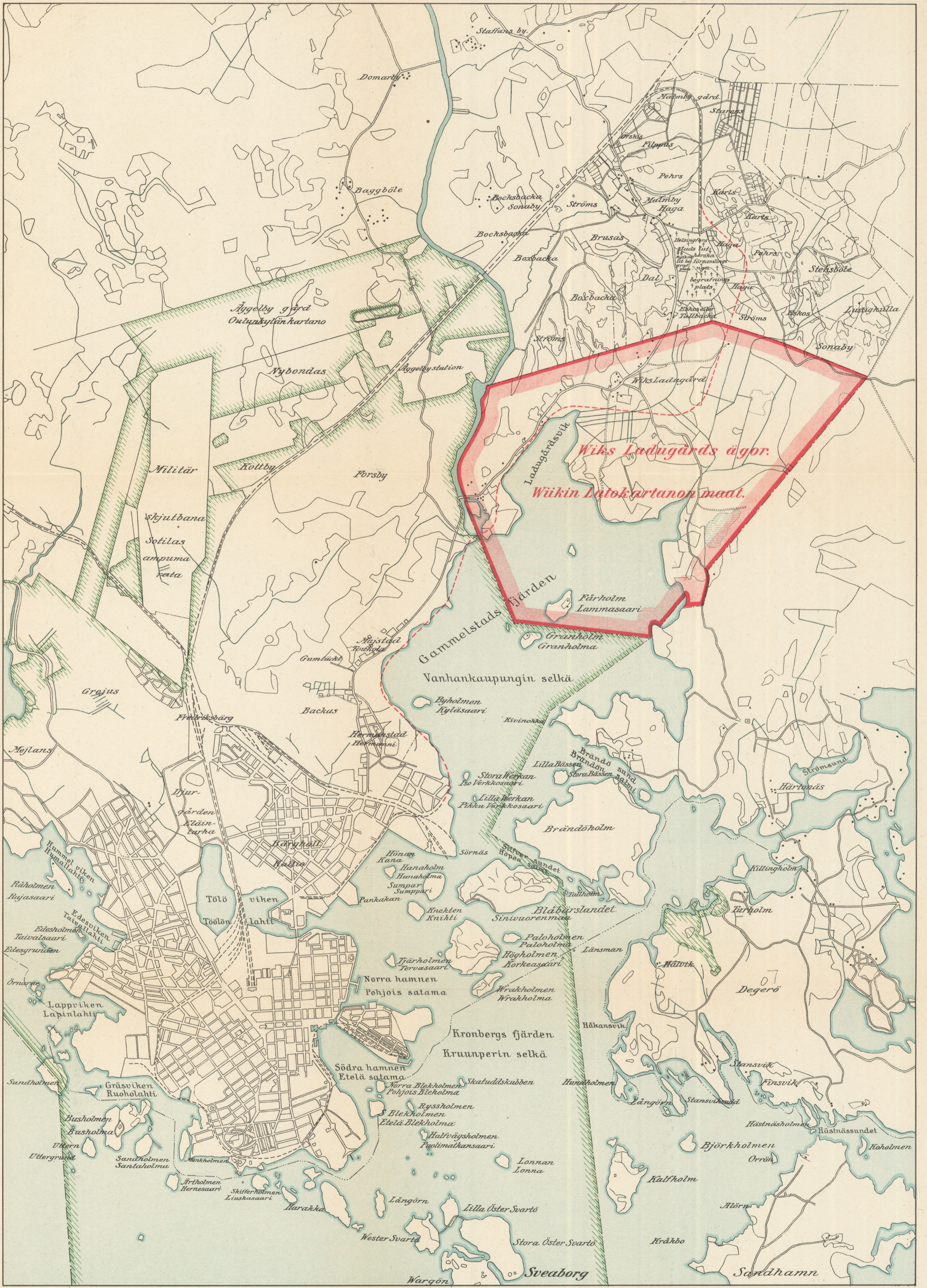
Edellä lausutun johdosta saa Rahatoimikamari, joka on tänä päivänä kaupungin yleisten töiden Hallituksen kanssa pidetyssä kokouksessa käsitellyt tämän asian, jossa tilaisuudessa kaikki läsnäolijat puolsivat puheenalaisen maatilan hankkimista, sekä ilmoittaen että Rahatoimikamari on, siinä tapauksessa että alempana esitetyt ehdotukset saavuttavat Kaupunginvaltuuston periaatteellisen hyväksymisen, Kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin tutkittavaksi ja ratkaistavaksi esittävä nyt nostetun kysymyksen Helsingin pitäjässä sijaitsevan Viikin kapteeninvirkatalon hankkimisesta Helsingin kaupungille, kunnioittaen ehdottaa, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet

valtuuttaisivat Rahatoimikamarin, edellä ehdotetulla tavalla lisätynä, ryhtymään sekä asianomaisten viranomaisten että maatalan vuokramiehen kanssa keskusteluihin edellä mainitussa tarkoituksissa.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

0 500 1 2 3 4 5 Kilom.

Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin tilejä ja tilinpäätöstä vuodelta 1911.

Helsingin kaupungin Rahatoimikonttorin ohjesäännön mukaisesti annetaan täten seuraava kertomus kaupungin tilinpäätöksestä vuodelta 1911.

Sen lisäksi, mitä tilinpäätöksen taulukoista sinänsä käy ilmi, antaa konttori eri meno- ja tuloluokista tässä alempana esitetyt tarkemmat tiedot.

Menot.

1. Kaupungin velat.

5 % Obligationsilaina vuodelta 1876.

Alkuperäinen määrä Smk 1,500,000:—.

	Erääntyneet obligatsioonit				Erääntyneet korkoliput			
	A 1,000 mk	B 500 mk	C 200 mk	Smk	A 25:—	B 12:50	C 5:—	Smk
Lunastamatta $\frac{1}{1}$	5	9	18	12,185	7	46	57	1,035
Erääntynyt $\frac{1}{5}$	13	40	35	40,000	316	950	782	23,685
„ $\frac{1}{11}$	—	—	—	—	303	910	747	22,685
Yhteensä	18	49	53	52,185	626	1,906	1,586	47,405
Vuoden varrella lunastettu . . .	13	39	40	39,965	613	1,850	1,542	46,160
Jälellä	5	10	13	12,220	13	56	44	1,245
Erääntyneitten oblig. korkolippuj.	—	—	—	570	7	20	29	570
Vanhentuneita korkolippuja . . .	5	10	13	11,650	20	76	73	1,815
Bilanssi vuoteen 1912	—	—	—	—	—	1	3	27 50
Bilanssi vuoteen 1912	5	10	13	11,650	20	75	70	1,787 50

Vuodenvaiheessa olivat seuraavat erääntyneet obligatsioonit lunastamatta:

A 1,000 mk	B 500 mk	C 200 mk	
15	16	139	1,129
51	17	193	1,156
104	272	222	1,199
107	865	228	
299	1,069	229	
	1,135	582	
	1,239	682	
	1,244	804	
	1,352	805	
	1,366	1,098	

4 1/2 % Obligatsioonilaina vuodelta 1882.

Alkuperäinen määrä Smk 1,550,000:—.

	Erääntyneet obligatsioonit				Erääntyneet korkoliput			
	A 3,000 mk	B 1,000 mk	C 500 mk	Smk	A 67:50	B 22:50	C 11:25	Smk
Lunastamatta 1/1	—	5	15	11,307 50	4	11	14	675 —
Erääntynyt 1/5	7	35	41	76,500 —	42	189	206	9,405 —
” 1/11	—	—	—	— —	35	154	165	7,683 75
Yhteensä	7	40	56	87,807 50	81	354	385	17,763 75
Erääntyneiden oblig. korkolippuj.	—	—	—	596 25	—	13	27	596 25
Vuoden varrella lunastettu . . .	7	40	56	87,211 25	81	367	412	18,360 —
	7	33	42	74,493 75	78	351	389	17,538 75
Vanhentuneita korkolippuja . . .	—	7	14	12,717 50	3	16	23	821 25
	—	—	—	— —	—	—	1	11 25
Bilanssi vuoteen 1912	—	7	14	12,717 50	3	16	22	810 —

Vuoden päättyessä olivat seuraavat erääntyneet obligatsioonit lunastamatta:

B 1,000 mk	C 500 mk	
158	32	450
179	58	468
183	212	566
206	225	662
232	251	721
409	276	
558	290	
	426	
	442	

4 1/2 % Obligatsioonilaina vuodelta 1892.

Hankkijat Suomen Yhdyspankki, Pohjoismaiden Osakepankki Kauppaa ja Teollisuutta varten sekä Senaattori L. Mechelin. Alkuperäinen määrä Smk 4,500,000:—.

	Erääntyneet obligatsioonit				Erääntyneet korkoliput			
	A 5,000 mk	B 1,000 mk	C 500 mk	Smk	A 112: 50	B 22: 50	C 11: 25	Smk
Lunastamatta 1/1	—	—	3	1,387 50	175	600	1,496	50,017 50
Erääntynyt 1/8	3	12	15	34,500 —	362	1,366	1,813	91,856 25
” 1/11	—	—	—	— —	359	1,354	1,798	91,080 —
Yhteensä	3	12	18	35,887 50	896	3,320	5,107	232,953 75
Vuoden kuluessa tilitetty	3	12	16	35,000 —	689	2,810	4,289	188,988 75
Jälellä	—	—	2	887 50	207	510	818	43,965 —
Erääntyneitten oblig. korkolippuj.	—	—	—	67 50	—	—	6	67 50
Bilanssi vuoteen 1912	—	—	2	820 —	207	510	824	44,032 50

Vuodenvaiheessa olivat tilittämättä obligatsioonit: Litt. C. N:rot 186 ja 1093.

3 1/2 % Obligatsioonilaina vuodelta 1898.

Hankkijat Suomen Pankki, Suomen Yhdyspankki, berliniläinen pankkihuone Robert Warschauer & Co ja tukholmalainen Aktiebolaget Stockholms Handelsbank. Alkuperäinen määrä Smk 3,994,000:—.

	Erääntyneet obligatsioonit					Erääntyneet korkoliput				
	A 5,000 mk	B 2,000 mk	C 1,000 mk	D 500 mk	Smk	A 87: 50	B 35: —	C 17: 50	D 8: 75	Smk
Lunastamatta 1/1	1	—	—	—	4,825 —	—	1	10	36	525 —
Erääntynyt 1/2	—	—	—	—	— —	174	414	546	969	47,748 75
” 1/8	3	3	6	3	28,500 —	174	414	546	969	47,748 75
Yhteensä	4	3	6	3	33,325 —	348	829	1,102	1,974	96,022 50
Erääntyneitt. obl. korkolip.	—	—	—	—	175 —	2	—	—	—	175 —
Vuoden kuluessa tilitetty	4	3	6	3	33,150 —	350	829	1,102	1,974	96,197 50
	3	3	6	2	28,000 —	350	821	1,092	1,953	95,558 75
Bilanssi vuoteen 1912	1	—	—	1	5,150 —	—	8	10	21	638 75

Vuodenvaiheessa olivat tilittämättä obligatsioonit: Litt. A. N:ro 10 ja Litt. D. N:ro 595.

4 % Obligatsioonilaina vuodelta 1900.

Hankkijat Suomen Pankki, Suomen Yhdyspankki, berliniläinen pankkihuone Robert Warschauer & C:o, hampurilaiset Vereinsbank in Hamburg ja pankkihuone M. M. Warburg & C:o sekä tukholmalainen Aktiebolaget Stockholms Handelsbank. Alkuperäinen määrä Smk 3,000,000:—.

	Erääntyneet obligatsioonit					Erääntyneet korkoliput				
	A 5,000 mk	B 2,000 mk	C 1,000 mk	D 500 mk	Smk	A 100:—	B 40:—	C 20:—	D 10:—	Smk
Lunastamatta $\frac{1}{1}$	—	—	3	3	4,220	21	14	13	71	3,630
Erääntynyt $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	180	420	534	1,092	56,400
” $\frac{1}{8}$	—	3	9	15	22,500	180	420	534	1,092	56,400
Yhteensä	—	3	12	18	26,720	381	854	1,081	2,255	116,430
Vuoden kuluessa tilitetty	—	3	11	17	25,160	375	841	1,050	2,174	113,880
Jällellä	—	—	1	1	1,560	6	13	31	81	2,550
Eräänt. oblig. korkolippuja	—	—	—	—	60	—	—	1	4	60
Bilanssi vuoteen 1912 . .	—	—	1	1	1,500	6	13	32	85	2,610

Vuodenvaiheessa olivat tilittämättä obligatsioonit Litt. C. N:o 1157, Litt. D. N:o 1270.

4 % Obligatsioonilaina vuodelta 1902.

Hankkijat Suomen Pankki, berliniläinen pankkihuone Robert Warschauer & C:o, hampurilaiset Vereinsbank in Hamburg ja pankkihuone M. M. Warburg & C:o, tukholmalainen Aktiebolaget Stockholms Handelsbank, amsterdamilainen pankkihuone Hope & C:o ja baseliläinen Basler Handelsbank. Alkuperäinen määrä Smk 8,000,000:—.

	Erääntyneet obligatsioonit		Erääntyneet korkoliput	
	Smk 500	Smk	Smk 10	Smk
Lunastamatta $\frac{1}{1}$	65	32,520	—	8,927
Erääntynyt $\frac{1}{6}$	—	—	—	15,263
” $\frac{1}{12}$	109	54,500	—	15,263
Yhteensä	174	87,020	—	39,453
Vuoden kuluessa tilitetty	113	56,480	—	33,525
Jällellä	61	30,540	—	5,928
Erääntyneiden obligatsioonien korkolippuja	—	120	—	12
Bilanssi vuoteen 1912	61	30,420	—	5,940

Joulukuun viimeisenä 1911 olivat tilittämättä obligatsioonit N:rot 1412, 1747, 2174, 2548, 2581, 2826, 2958, 3135, 3155, 3157, 3757, 3975, 4492, 4693, 4893, 5456, 5598, 5684, 5910, 5962, 6066, 6678, 6969, 7860, 8378, 8397, 8586, 8713, 8771, 8846, 9010, 9021, 9287, 9299, 9648, 9684, 9859, 9903, 10043, 11857, 12144, 12146, 12233, 12277, 12597, 12610, 12805, 12806, 12813, 12814, 12825, 13173, 13547, 13567, 13679, 14699, 14912, 15327, 15524, 15585, 15843.

4 1/2 % Obligatsioonilaina vuodelta 1909.

Hankkijat helsinkiläiset Privatbanken i Helsingfors, aktiebolag, ja Pohjoismaiden Osakepankki Kauppaa ja Teollisuutta varten, tukholmal. Bankaktiebolaget Stockholm—Öfre Norrland, hampurilaiset Vereinsbank in Hamburg ja pankkihuone Joh. Berenberg, Gossler & Co sekä lontoolainen pankkihuone J. Henry Schröder & Co. Alkuperäinen määrä Smk 16,096,000:—.

	Erääntyneet obligatsioonit		Erääntyneet korkoliput		
	<i>Smk</i> 2,515	<i>Smk</i>	<i>Smk</i> 56: 59	<i>Smk</i>	
Lunastamatta 1/11	—	—	5,269	298,172	71
Erääntynyt 1/6	34	85,510	6,368	360,365	12
” 1/12	—	—	6,334	358,441	06
Yhteensä	34	85,510	17,971	1,016,978	89
Vuoden kuluessa tilitetty	34	85,510	13,953	789,600	27
Bilanssi vuoteen 1912	—	—	4,018	227,378	62

4 1/2 % Obligatsioonilaina vuodelta 1911.

Hankkijat helsinkiläiset Privatbanken i Helsingfors, aktiebolag, Pohjoismaiden Osakepankki Kauppaa ja Teollisuutta varten, göteborgilainen Skandinaviska Kredit Aktiebolaget, tukholmalainen Bankaktiebolaget Norra Sverige, hampurilaiset Vereinsbank in Hamburg, Dresdner Bank in Hamburg ja pankkihuone Joh. Berenberg, Gossler & Co, strassburgilainen Allgemeine Elsassische Bankgesellschaft sekä lontoolainen pankkihuone J. Henry Schröder & Co. Alkuperäinen määrä Smk 25,150,000:—

	Erääntyneet korkoliput		
	A. 56: 59	B. 11: 31 1/2	<i>Smk</i>
Erääntynyt 1/12	8,000	10,000	565,870
Vuoden varrella tilitetty	4,392	2,863	280,938
Bilanssi vuoteen 1912	3,608	7,137	284,931

Laivaveistämötonttien lunastamiseksi osotetun lainan korko on säästynyt, kun koko kauppahinta suoritettiin sen ensimmäisen osan erääntyessä eli heinäkuun 1 päivänä.

Kun kaupunki uuden obligatsioonilainan ottamalla toukokuussa sai riittävästi liikepääomaa, tarvitsi vuoden alussa otettua tilapäislainaa käyttää ainoastaan varsin vähäinen määrä, minkä johdosta korkomäärärahaa on säästynyt Smk 98,700: 58.

Tässä pääluokassa ovat kaupungin menot vuosina 1902—1911 nousseet seuraaviin määriin:

Vuonna 1902 <i>Smk</i> 742,209: 32	Vuonna 1907 <i>Smk</i> 1,025,830: 54
” 1903 ” 1,032,526: 61	” 1908 ” 1,093,104: 69
” 1904 ” 1,031,669: 31	” 1909 ” 1,504,128: 90
” 1905 ” 1,031,830: 69	” 1910 ” 1,996,268: 17
” 1906 ” 1,024,794: 76	” 1911 ” 2,213,307: 06

II. Kaupungin virastot.

Maistraatin tarverahain määräraha on, vaikka oli hankittu lupa käyttää 2,000 markkaa rahasäännön lisäksi, kuitenkin hiukan ylitetty runsaiden vaalikustannusten ja laajaperäisten lomakepainatusten johdosta. Määräraha on käytetty seuraavasti:

Ilmoitukset	<i>Smk</i>	1,634: 17
Puhtaaksikirjoitus	”	668: 50
Vaalintoimituskulut	”	1,909: 95
Kirjoitus- ja konttoritarvikkeet	”	1,797: 85
Painatuskustannukset.	”	2,673: 50
Sitomiskustannukset	”	161: 85
Ylimääräiset palkkiot.	”	1,075: —
Sekalaiset menot	”	2,038: 80
	<i>Smk</i>	<u>11,959: 62</u>

Raastuvanoikeuden palkkausmääräraha on ylitetty, syystä että kaupunginviskaalien sakkotakuuta on maksettu 2,400 markkaa rahasääntöön merkittyjen 1,800 markan sijasta; kun kuitenkin kuolemantapauksen johdosta yhden kaupunginviskaalin palkankorotus on säästynyt, on ylitetty määrä ainoastaan Smk 465: 64.

Raastuvanoikeudenkin tarverahain määräraha on ylitetty ja jakautuu seuraavasti:

Ilmoitukset	<i>Smk</i>	11: 10
Puhtaaksikirjoitus	”	9,036: 17
Kirjoitus- ja konttoritarvikkeet.	”	1,488: 95
Painatuskustannukset	”	1,292: 50
Sitomiskustannukset.	”	705: 75
Postimaksut	”	360: 06
Sekalaiset menot	”	110: 70
	<i>Smk</i>	<u>13,005: 23</u>

Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteisten apulaisten palkkausmäärärahassa syntynyt säästö Smk 30: 30 johtuu talonmiehen vaihtumisesta.

Ulosottolaitoksen tili osottaa vähäistä säästöä, eli Smk 265: 04, johtuen siitä, että osa laitoksen huoneistoa on annettu vuokralle.

Mainittavampi säästö, noin 5,800 markkaa, on syntynyt eduskuntavaalikustannusten tilissä.

Tämän pääluokan menot ovat vuosina 1902—1911 olleet:

Vuonna 1902	<i>Smk</i>	225,433: 06	Vuonna 1907	<i>Smk</i>	278,720: 85
” 1903	”	223,672: 71	” 1908	”	329,117: 49
” 1904	”	231,055: 17	” 1909	”	321,836: 89
” 1905	”	224,256: 07	” 1910	”	356,688: 02
” 1906	”	240,846: 61	” 1911	”	371,778: 57

III. Kunnallishallinto.

Kaupunginvaltuuston tarverahain määräraha on ylitetty S:markalla 7,674: 35. Vuoden varrella on ollut seuraavia menoja:

Komiteakustannuksia	<i>Smk</i>	3,402: 35
Painatus- ja sitomiskustannuksia	”	22,855: 65
Ilmoituskustannuksia	”	1,111: 55
Käännöskustannuksia	”	2,394: —
Puhtaaksikirjoituskustannuksia	”	323: 50
Kansliatarvikkeita	”	165: 80
Kustannuksia ehdot. tekemisestä uutta kaupungintaloa varten	”	2,100: —
Sekalaisia menoja	”	321: 50
	<i>Smk</i>	<u>32,674: 35</u>

Rahatoimikamarin palkkatilissä on säästöä Smk 1,140: 08, mikä erä on ylijäämää jäsenten palkkiomäärärahasta. Arvaamattomien tarpeitten määräraha on ylitetty S:markalla 13,079: 85, johon nähden kuitenkin on huomattava, että Rahatoimikamari on Kaupunginvaltuustolta hankkinut luvan ylittää vuosimäärärahan 10,000 markalla. Menot ovat jakautuneet seuraavasti:

Oikeudenkäyntikuluja ja taksoitusvalitusten aiheuttamia kustannuksia	<i>Smk</i>	1,557: 90
Palkkioita lainopilliselle apulaiselle y. m.	”	4,216: 67
Matkakustannuksia	”	227: 30
Senaatintorin uudestiasoituksen valmistelutyöt	”	2,550: —
Erinäisiin tarkoituksiin myönnetty	”	3,242: 31
Tontinomistusoikeutta selvittävän komitean lausunnot	”	11,055: 20
Sekalaisia menoja	”	230: 47
	<i>Smk</i>	<u>23,079: 85</u>

Liikennekonttorin arviomääräraha mittaripalkkioita varten on ylitetty S:markalla 484: 80, mutta sitä vastaavat tulopuolella lisääntyneet mittaussmaksut.

Satamakonttorin palkkasäännön ylitys johtuu satamamaksujen lisääntymisestä, minkä johdosta konttorin virkamiesten kannantoprosentti on noussut Smk 888: 11 enemäksi rahasäännössä laskettua määrää.

Kun apulais-työpäällikkö ja apulais-kaupunginarkkitehti ryhtyivät virantoimintukseen vasta maaliskuun 1 päivänä, osottaa Rakennuskonttorin palkkatili säästöä Smk 2,166: 88. Sitä vastoin on sekä ylimääräisten insinööri-, piirustaja- ja arkkitehti-apulaisten että tarveaineiden ja apuripäivätöiden määräraha ylitetty noin 1,600 markalla, syystä että osa arvaamattomien töiden kustannuksia on suoritettu tästä määrärahadista.

Taksoituksenvalmistelukunnan määräraha jäsenille maksettaviksi palkkioiksi osanotosta istuntoihin on ylitetty 1,240 markalla. Taksoituslautakunnan tarverahat, joiden määräraha on ylitetty S:markalla 745: 12, on käytetty seuraaviin tarkoituksiin:

Ylimääräiset apulaiset	<i>Smc</i>	11,967: 95
Vahtimestari	"	962: —
Siivoaminen y. m.	"	337: 25
Menoja teentarjoilusta	"	613: 50
Ilmoitukset	"	445: 15
Painatuskustannukset	"	483: —
Sekalaista	"	936: 27
	<i>Smc</i>	15,745: 12

Kunnan työnvälitystoimiston tarverahain määräraha on ylitetty S:markalla 448: 94, pääasiallisesti sen johdosta että kustannukset erinäisten tarpeelliseksi havaittujen huonekalujen hankkimisesta on pantu maksettaviksi tältä tililtä.

Sen johdosta että rakennustarkastuksen tarverahain määrärahasta on pantu maksettavaksi vakinaisen puhtaaksikirjoittajan palkkio, 1,500 markkaa, on vuosimääräraha ylitetty S:markalla 596: 67.

Tämän pääluokan kokonaismenot olivat vuosina 1902—1911:

Vuonna 1902	<i>Smc</i>	240,091: 11	Vuonna 1907	<i>Smc</i>	345,044: 29
" 1903	"	262,676: 04	" 1908	"	402,583: 13
" 1904	"	279,030: 01	" 1909	"	461,855: 28
" 1905	"	283,516: 26	" 1910	"	516,829: 69
" 1906	"	301,632: 95	" 1911	"	633,235: 79

IV. Katu- ja laiturivalaistus.

Petrolivalaistuksen määräraha on ylitetty S:markalla 1,143: 58, syystä että petrolin hinta on vuoden varrella kohonnut. Muut valaistuspäämäärärahat sitä vastoin osottavat säästöä.

Katuvalaistuksen kustannukset ovat vuosina 1902—1911 olleet:

Vuonna	Kaasuvalaistus	Petrolivalaistus	Sähkövalaistus	Ylimäär. valaistus	Kokonaiskustannukset
1902	104,940 40	82,504 94	— —	7,246 63	194,711 97
1903	112,636 50	82,458 50	— —	15,247 53	210,342 53
1904	118,383 —	95,137 90	— —	12,654 39	226,175 29
1905	120,900 60	114,586 16	— —	7,559 02	243,045 78
1906	150,177 44	95,485 91	— —	9,699 56	255,362 91
1907	145,085 85	86,710 75	— —	11,323 42	243,120 02
1908	121,649 50	84,041 73	— —	10,759 15	216,450 38
1909	122,273 02	87,470 71	— —	13,196 21	222,939 94
1910	131,319 62	84,374 85	— —	7,662 58	223,357 05
1911	147,118 10	86,443 58	17,829 53	5,737 55	257,128 76

V. Palolaitos.

Kaikki tämän pääluokan tilit osottavat säästöä yhteensä Smk 5,401: 78. Palkkatilissä huomattavana oleva varsin tuntuva säästö määrä, noin Smk 4,300: — johtuu siitä, että eräät ylimmän palkkaluokan palokonstaapelit ovat vuoden varrella eronneet sekä että muutto Hermannin uudelle paloasemalle tapahtui jonkun verran myöhemmin kuin rahasäännössä oli edellytetty.

Pääluokan kokonaismenot ovat vuosina 1902—1911 olleet:

Vuonna 1902	<i>Smk</i>	120,121: 36	Vuonna 1907	<i>Smk</i>	145,404: 95
” 1903	”	115,048: 98	” 1908	”	165,351: 08
” 1904	”	113,749: 55	” 1909	”	155,543: 59
” 1905	”	118,055: 99	” 1910	”	154,766: 18
” 1906	”	134,282: 90	” 1911	”	156,333: 22

Muist. Näihin menoihin ei sisälly vuokra kaupungin omistamista taloista, joihin palomiestistö ja sen kalusto ovat sijoitetut.

VI. Poliisilaitos.

Kaupungilla poliisilaitoksesta olevat menot, jotka nykyään suoritetaan osaksi lääninrahastoon maksettavana käteisenä apurahana, osaksi virkahuoneistoina lämpöineen ja valoineen, sekä hankkimalla hevosia, ratsastarvikkeita ja aseita, ovat tänä vuonna nousseet seuraaviin määriin:

		Määräraha	Menot
Käteinen apumaksu	<i>Smk</i>	198,034: 28	198,034: 28
Virkahuoneistot	”	108,795: —	108,449: 39
Lämmitys, valaistus, vedenkulutus ja puhtaanapito	”	40,100: —	36,832: 21
Sekalaisia menoja	”	7,733: 33	6,578: 28
	<i>Smk</i>	354,662: 61	349,894: 16

Lämmityksen, valaistuksen, vedenkulutuksen ja puhtaanapidon aiheuttamat kustannukset jakaantuvat seuraavasti:

Lämmitys	<i>Smk</i>	18,262: 65
Petroli ja kynttilät	<i>Smk</i>	153: 65
Sähkövalaistus	”	10,135: 30
Kaasuvalaistus	”	1,987: 05
Vedenkulutus	”	12,276: —
Puhtaanapito	”	1,293: 56
	<i>Smk</i>	5,000: —
	<i>Smk</i>	36,832: 21

Kaupungin kustannukset poliisilaitoksesta nousivat, valtion apuraha niistä vähennettyä, vuosina 1902—1911 alla mainittuihin määriin:

Vuonna 1902	<i>Smc.</i>	164,509: 11	Vuonna 1907	<i>Smc.</i>	274,723: 28
” 1903	”	236,470: 65 *)	” 1908	”	290,940: 53
” 1904	”	249,996: 22	” 1909	”	290,453: 76
” 1905	”	246,821: 27	” 1910	”	335,895: 81
” 1906	”	249,467: 15	” 1911	”	349,894: 16

Muist. 1902 vuoden kokonaissummaan ei ole laskettu vuokria kaupungin omistamissa taloissa sijaitsevista poliisilaitoksen virkahuoneistoista ja talleista.

VII. Terveysten- ja sairaanhoito.

Kun kaupungissa vuoden varrella esiintyi erilaatuisia kulkutauteja erittäin kiivaina, on erittäinkin terveydenhoitoa varten tarkoitettut määrärahat tuntuvasti ylitetty, minkätähden Kaupunginvaltuusto tehdystä esityksestä suostui siihen, että mainittuihin tarkoituksiin myönnettyjä määrärahoja sai ylittää. Niinpä nousivat esimerkiksi kotidesinfioimisten sekä ylimääräisten kaitsijain kustannukset, jotka rahasääntöön oli merkitty 11,000 markaksi, todellisuudessa S:markkaan 24,483: 22, johon nähden kuitenkin on huomattava, että Terveystenhoitolautakunta on hankkinut luvan määrärahain ylittämiseen 8,000 markalla.

Marian sairaalan eri osastojen kokonaiskustannukset olivat vuonna 1911:

		Määrärahat	Kustannukset
Sisätautien osasto	<i>Smc.</i>	78,416: —	71,040: 85
Kulkutautien osasto	”	30,600: —	39,401: 51
Sisätautien ja kirurginen osasto	”	43,930: —	42,544: 52
Talousoosasto	”	314,212: —	333,958: 02
Desinfioimislaitos	”	3,760: —	4,245: 55
Sairaanhoitajattarien ja siivoojattarten kesäloma	”	3,000: —	2,736: 65
	<i>Smc.</i>	473,918: —	493,927: 10
Määrärahaan ylitys	”	20,009: 10	— —
	<i>Smc.</i>	493,927: 10	493,927: 10

Kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon kokonaiskustannukset ovat vuosina 1902—1911 olleet:

Vuonna 1902	<i>Smc.</i>	333,278: 36	Vuonna 1907	<i>Smc.</i>	510,368: 58
” 1903	”	322,994: 99	” 1908	”	593,599: 29
” 1904	”	358,315: 78	” 1909	”	674,006: 07
” 1905	”	383,523: 86	” 1910	”	725,793: 96
” 1906	”	433,389: 38	” 1911	”	912,475: 31

Näihin määriin ei sisälly kaupungin omien sairaalain eikä myöskään kaupungin omistamissa taloissa olevien virkahuoneistojen vuokria.

*) Tänä vuonna noudatettu uutta menosääntöä.

VIII. Vaivaishoito.

Kaupungin vaivaishoidon kustannukset ovat noin 34,000 markalla ylittäneet rahasääntöön merkityt määrärahaerät. Vaivaishoitohallitus on kuitenkin Kaupunginvaltuustolta hankkinut luvan käyttää vaivaishoidon eri tarpeisiin enintään 35,650 markkaa rahasäännössä laskettujen menojen lisäksi.

Helsingin kaupungin vaivaishoidon menot olivat vuonna 1911:

	Määrärahat	Menoja vuonna 1911	Määräraha ylitetty	Määrärahaa säästynyt
<i>1. Vaivaishoitohallitus.</i>				
Palkat	21,000 —	21,000 —	— —	— —
Kaitsijain palkkiot	7,000 —	6,900 —	— —	100 —
Tarkastusmatkakustannukset	800 —	1,002 —	202 —	— —
<i>2. a) Vaivaistalo.</i>				
Palkat	25,700 —	25,700 —	— —	— —
Vaatetus	6,500 —	8,025 76	1,525 76	— —
Ruoka	52,000 —	55,245 16	3,245 16	— —
Lääkkeet	4,000 —	3,592 15	— —	407 85
Kalusto	2,800 —	1,763 96	— —	1,036 04
Tarveaineet	1,200 —	998 75	— —	201 25
Polttopuut ja valaistus	14,000 —	15,954 35	1,954 35	— —
Hevosenruoka	1,800 —	1,956 19	156 19	— —
Korjaustyöt	5,000 —	6,108 67	1,108 67	— —
Sekalaiset menot	7,000 —	13,568 33	6,568 33	— —
<i>b) Työlaitos.</i>				
Palkat	4,290 —	4,250 —	— —	40 —
Polttopuut ja valaistus	1,500 —	497 32	— —	1,002 68
Ruoka	15,000 —	13,137 95	— —	1,862 05
Vaatetuskustannukset	2,800 —	4,045 32	1,245 32	— —
Tarveaineet	8,500 —	7,709 48	— —	790 52
Kalusto ja työkalut	500 —	327 47	— —	172 53
Uutteruusrahat	2,500 —	2,648 75	148 75	— —
Korjaustyöt	300 —	286 80	— —	13 20
Sekalaiset menot	600 —	1,549 62	949 62	— —
<i>c) Houruinhoitolaitos.</i>				
Palkat	28,220 —	28,485 —	265 —	— —
Vaatetus	8,000 —	8,152 36	152 36	— —
Ruoka	44,500 —	50,715 62	6,215 62	— —
Lääkkeet	3,300 —	4,264 60	964 60	— —
Kalusto	1,700 —	498 88	— —	1,201 12
Polttopuut ja valaistus	15,000 —	16,784 91	1,784 91	— —
Korjaustyöt	10,000 —	10,709 19	709 19	— —
Uutteruusrahat	420 —	420 —	— —	— —
Sekalaiset menot	3,800 —	6,822 61	3,022 61	— —
Siirros	299,730 —	323,121 20	30,218 44	6,827 24

	Siirros	299,730 —	323,121 20	30,218 44	6,827 24
3. Apurahat ja kustannukset laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten.					
Kaupunkiin ja maaseudulle hoidettaviksi annetut		75,000 —	80,741 92	5,741 92	— —
Sairaanhoitokustannukset		14,000 —	7,214 03	— —	6,785 97
Mielenvikaisten hoitokustannukset		40,000 —	42,486 10	2,486 10	— —
Lääkkeet		15,000 —	9,701 10	— —	5,298 90
Suoranaiset apurahat:					
a) vaivahoitoon ehdottomasti oikeutetuille henkilöille		100,000 —	115,706 97	15,706 97	— —
b) puutteenalaisille, joilla ei ole ehdotonta oikeutta vaivahoitoon		40,000 —	41,057 —	1,057 —	— —
4. Sekalaista.					
Hautauskustannuksia		2,000 —	792 15	— —	1,207 85
Tarverahoja		2,000 —	3,320 58	1,320 58	— —
Arvaamattomia menoja		5,000 —	4,282 45	— —	717 55
Kustannuksia uuden työ- ja vaivaistalon muuttamisesta Forsbybyn		10,000 —	10,000 —	— —	— —
	Yhteensä Smc	602,730 —	638,423 50	56,531 01	20,837 51
Ylimääräiset määrärahat.					
Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan ^{9/5} 1911, naispuolisen hoitajan palkkaamiseksi mielisairaalaan		400 —		Menot merkitty mielisairaalan palkkamenoihin.	400 —
Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan ^{28/11} 1911, lisämääräraha vaivaistaloa varten lisäsjain hankkimiseksi käyttämällä eräitä Työlaitoksen työsaleja hoidokkien asuinhuoneistoiksi		2,000 —		Menot merkitty vaivaistalon korjausmäärärahaan.	2,000 —
	Yhteensä Smc	605,130 —	638,423 50	56,531 01	23,237 51
Menojen yhdistelmä.					
Vaivahoitohallitus		28,800 —	28,902 —	102 —	— —
Vaivaistalo (120,000 + 2,000).		122,000 —	132,913 32	10,913 32	— —
Työlaitos		35,990 —	34,452 71	— —	1,537 29
Hourinhoitolaitos (114,940 + 400).		115,340 —	126,853 17	11,513 17	— —
Kustannukset hoidettaviksi annetuista		75,000 —	80,741 92	5,741 92	— —
Sairaanhoitokustannukset		14,000 —	7,214 03	— —	6,785 97
Mielenvikaisten hoitokustannukset		40,000 —	42,486 10	2,486 10	— —
Lääkkeet		15,000 —	9,701 10	— —	5,298 90
Suoranaiset apurahat		140,000 —	156,763 97	16,763 97	— —
Sekalaisia menoja		19,000 —	18,395 18	— —	604 82
	Yhteensä Smc	605,130 —	638,423 50	47,520 48	14,226 98

Kaupungin vaivaihoidon kustannukset ovat vuosina 1902—1911 olleet:

Vuonna 1902	<i>Smk</i>	310,629: 94	Vuonna 1907	<i>Smk</i>	453,981: 89
” 1903	”	368,987: 63	” 1908	”	529,252: 85
” 1904	”	360,778: 49	” 1909	”	545,064: 08
” 1905	”	369,074: 86	” 1910	”	585,564: 28
” 1906	”	427,743: 18	” 1911	”	650,351: 80

Näihin määriin ei ole luettu kaupungin työ- ja vaivaistalon eikä myöskään kaupungin omistamissa taloissa olevien virkahuoneistojen vuokria.

IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.

Useimmat tämän pääluokan tilit poikkeavat vuosirahasäännöstä mikä minkin verran, ja on tämä poikkeaminen suuressa määrässä ollut kaupunginkassan eduksi. Eroavaisuudet ovat huomattavimmat kansakoulujen palkkauksia, käsityötarvikkeita ja koulukeittiöitä, polttopuita ja halonhakuuta, valaistusta sekä puhtaanapitoa varten myönnetyissä määrärahoissa, joissa on syntynyt säästöä Smk 25,492: 64, Smk 6,666: 63, Smk 5,733: 69, Smk 18,531: 85 ja Smk 8,260: 68 itsekussakin. Pahatapaisten lasten turvakoteja varten myönnettyä määrärahaa niinkään on säästynyt Smk 24,494: 56, sen johdosta että tuskin ainoatakaan turvakotia on käytetty täysin siinä määrin kuin määrärahaeriä laskettaessa oli edellytetty.

Vuoden menot pahatapaisten lasten hoidosta jakautuvat eri turvakotien kesken seuraavasti:

Bromarvin Bengtsårin turvakodin kustannukset	<i>Smk</i>	34,614: 37
Sipoon Paipisten ” ”	”	8,642: 13
Nummen Tavolan ” ”	”	8,917: 85
Lohjan Karstun ” ”	”	8,428: 38
Vanajan Paikkalan ” ”	”	12,434: 26
Porvoon p:n Laversin ” ”	”	9,082: 68
Kemiön Vanhankylän ” ”	”	14,956: 35
Vihdin ” ”	”	9,431: 57
Porvoon p:n Vehkakosken pikkulastenkoulun kustannukset	”	2,570: 75
Lääkäripalkkio	”	86: —
Kustannukset yksityisten hoidettaviksi annetuista	”	7,791: 10
	<i>Smk</i>	116,955: 44

Rahasäännön „Opetus- ja sivistyslaitokset“ nimisen pääluokan kohdalla on kaupungilla ollut menoja vuosina 1902—1911:

Vuonna 1902	<i>Smk</i>	863,433: 66	Vuonna 1907	<i>Smk</i>	1,385,781: 02
” 1903	”	893,433: 46	” 1908	”	1,456,047: 74
” 1904	”	1,014,267: 16	” 1909	”	1,576,811: 08
” 1905	”	1,116,592: 64	” 1910	”	1,674,009: 21
” 1906	”	1,242,980: 37	” 1911	”	1,816,288: 40

Näihin määriin ei ole laskettu kaupungin omistamain kansakoulurakennusten vuokria, eikä niistä myöskään ole vähennetty kunnalle kansakoulujen voimassapitoon myönnettyä valtioapua.

X. Yleiset rasitukset.

Majoituskustannuksia oli vuonna 1911	<i>Smf.</i>	549,598: 42
Siitä on voimassa olevan tariffin mukaan korvattu „		544,579: 96
Joten kaupungin suoritettavaksi jää	<i>Smf.</i>	5,018: 46

Kunnan verovelvollisten asukasten välittömästi maksettavat majoituskustannukset ovat vuosina 1902—1911 olleet:

Vuonna 1902	<i>Smf.</i>	20,568: 72	Vuonna 1907	<i>Smf.</i>	1,267: 82
„ 1903	„	14,592: 55	„ 1908	„	2,237: 57
„ 1904	„	10,746: 76	„ 1909	„	3,862: 17
„ 1905	„	114: 13	„ 1910	„	5,091: 44
„ 1906	„	3,693: 83	„ 1911	„	5,018: 46

Näihin kustannuksiin ei ole luettu majoituslautakunnan palkkoja, huoneistoa lämmityksineen ja valaistuksineen, eikä tarverahoja.

XI. Kauppahallit.

Sekä Hietalahdentorin että Länsirannan N:o 10 kauppahallien kustannukset ovat määrärahoja pienemmät, jota vastoin Rantatorin ja Kasarmintorin hallien vuosikustannukset ovat hiukan ylittäneet rahasäännön. Menot jakautuvat seuraavasti:

Rantatorin Kauppahalli.

Palkat	<i>Smf.</i>	2,700: —
Valaistus	„	3,653: 05
Vedenkulutus	„	12,585: 48
Puhtaanpito	„	1,600: —
Sekalaista	„	194: 70
	<i>Smf.</i>	20,733: 23

Hietalahdentorin Kauppahalli.

Palkat	<i>Smf.</i>	2,700: —
Puhtaanpito	„	1,161: —
Valaistus	„	1,762: 22
Vedenkulutus	„	147: 93
Sekalaista	„	12: 74
	<i>Smf.</i>	5,783: 89
	<i>Smf.</i>	26,517: 12

Siirros *Smc* 26,517: 12*Länsirannan N:ossa 10 oleva Kauppahalli.*

Palkat	<i>Smc</i> 1,500: —	
Puhtaanapito	” 1,163: —	
Valaistus	” 409: 67	
Vedenkulutus	” 6: 43	
Sekalaista	” 121: 29	<i>Smc</i> 3,200: 39

Kasarmintorin Kauppahalli.

Palkat	<i>Smc</i> 2,700: —	
Puhtaanapito	” 677: 10	
Valaistus	” 3,535: 08	
Vedenkulutus	” 324: 05	
Sekalaista	” 310: 25	<i>Smc</i> 7,546: 48
		<i>Smc</i> 37,263: 99

Kauppahallien kannattavuus näkyy seuraavasta vuodet 1902—1911 käsittävästä yhdistelmästä, joka osoittaa, montako prosenttia vuosivuokrat, vuotuiset kunnossapitokustannukset pois luettua, ovat rakennuskustannuksista, joita oli:

Länsirannan kauppahallista, joka rakennettiin 1887—89	<i>Smc</i> 214,888: 83
Vanhaan pakkahuoneeseen sijoitetusta hallista, joka laitettiin 1904	” 26,481: 55
Hietalahdentorin kauppahallista, joka rakennettiin 1903	” 151,306: 56
Kasarmintorin	” 1907 ” 220,234: 29
	<i>Smc</i> 612,911: 23

V u o s i	Kunnossapito- kustannukset		Vuosisuokrat		%
1902	6,137	05	40,479	25	15,9
1903	8,131	06	48,031	45	10,9 ¹⁾
1904	14,459	11	73,200	34	16,2
1905	12,850	05	75,290	89	15,9
1906	12,323	64	68,700	27	14,3
1907	15,843	13	79,099	67	10,3 ²⁾
1908	20,864	34	89,052	88	11,1
1909	19,293	50	87,808	95	11,1
1910	20,292	55	88,346	17	11,1
1911	37,263	99	86,751	25	8,0 ³⁾

¹⁾ Hietalahdenhalli oli vuokrattuna ainoastaan yhdeksi vuosineljänneksiksi.

²⁾ Kasarmintorinhalli oli vuokrattuna ainoastaan kahdeksi vuosineljänneksiksi.

³⁾ Kunnossapitokustannuksiin ensi kerran luettu vedenkulutusmaksut.

XII. Kaupungin teknilliset laitokset.

Tämän pääluokan eri tileihin nähden viitataan teknillisten laitosten ennen kesäkuun 1 päivää ilmestyviin vuosikertomuksiin.

XIII. Yleiset työt.

Vuoden varrella yleisiin töihin käytetyt menot käyvät ylipäätään varsin tarkoin yhteen rahasäännön määrärahasumman kanssa, lukuunottamatta kuitenkin puhtaanapitolaitoksen ja yleisen makkien puhtaanapidon tilejä, jotka yhteensä on ylitetty noin 110,000 markalla lupaa siihen hankkimatta tahi lisämäärärahaa pyytämättä. Syyksi siihen ettei tässä kohden mitään ole tehty, on Rakennuskonttori ilmoittanut, että puhtaanapitolaitoksen menot vasta joulukuulla kohosivat niin tuntuvasti, että oli syytä pelätä myönnetyn määrärahan ehkä osottautuvan riittämättömäksi, mutta ennenkuin kuitenkin täyttä varmuutta tästä oli saatu, oli aika kulu-
nut liian pitkälle jotta anomusta lisämäärärahan myöntämisestä enää olisi vuoden varrella käynyt tekeminen. Yleiseen makkien puhtaanapitoon nähden taas lienee syynä pääasiallisesti se, että karikkeiden rautatierahti jo vuoden alussa korotettiin, mistä seikasta on ilmoitettu sekä kaupungin yleisten töiden hallitukselle että Raha-
toimikamarille. Mitä yleisten töiden tiliin muuten tulee, viitataan Rakennuskonttorin kesäkuussa ilmestyvään vuosikertomukseen.

XIV. Eläkkeet ja apurahat.

Tällä tilillä huomattavana oleva säästö johtuu siitä, että palokonstaapelinleski Gustava Hukkanen ja siivoojatar K. C. Sundmark ovat vuoden varrella kuolleet.

Kaupungin vuosina 1902—1911 maksamien eläkkeiden määrät ovat seuraavat:

Vuonna 1902	<i>Myc.</i>	14,906: 08	Vuonna 1907	<i>Myc.</i>	33,645: 68
” 1903	”	14,217: 34	” 1908	”	31,254: 68
” 1904	”	13,670: —	” 1909	”	36,293: 01
” 1905	”	12,914: 61	” 1910	”	40,039: 69
” 1906	”	17,357: 35	” 1911	”	38,827: 18

XV. Sekalaiset menot.

Polttopuiden ja valaistuksen määrärahasa on huomattavana tuntuvanlaista säästöä, jota vastoin paloapumaksujen, Turholmassa olevan Henrik Borgströmin kansanpuiston sekä erinäisten kaupungin omistamain talojen kalustoa varten myön-

netyt määrärahat on ylitetty itsekukin S:markalla 3,966: 99, 1,373: 10 ja 4,335: 10. Niinikään on menoerä „Taksoitettujen varojen y. m. vähennys ja palauttaminen“ ylitetty S:markalla 91,446: 34. Viimeksi kuluneina kymmenenä vuonna ovat vähennyssummat nousseet alempana olevasta yhdistelmästä näkyviin määriin:

Taksoitettujen varojen ja muiden tulojen vähennys- ja palautusmäärät, jotka suurimmalta osalta ovat olleet tileistä poistettuja kunnallisveroja, ovat vuosina 1902—1911 olleet seuraavat:

Vuonna		<i>Smk</i>	% taksoitus- summasta
1902	.	37,974: 05	= 2,0
”	1903	65,010: 53	= 3,5
”	1904	44,466: 81	= 2,4
”	1905	47,283: 37	= 2,4
”	1906	95,261: 22	= 4,2
”	1907	73,195: 32	= 2,9
”	1908	128,770: 42	= 4,4
”	1909	144,083: 20	= 4,1
”	1910	193,263: 66	= 4,9
”	1911	231,446: 34	= 5,3

Kaupunginvaltuuston käyttövarain menotili on Smk:alla 13,112: 46 ylittänyt vuosirasääntöön merkityn määrärahan. Niinkuin eritellystä tilinpäätöstaulukosta tarkemmin näkyy, on käyttövaroista määrärahoja myönnetty ja käytetty seuraaviin tarkoituksiin:

II.	Kaupungin virastot	<i>Smk</i>	7,700: —
III.	Kunnallishallinto	”	19,169: 23
VI.	Poliisilaitos	”	1,064: 40
VII.	Terveyden- ja sairaanhoito	”	140,736: 08
VIII.	Vaivaishoito	”	5,738: 35
IX.	Opetus- ja sivistyslaitokset	”	13,336: 66
X.	Yleiset rasitukset	”	13,900: —
XIII.	Yleiset työt	”	35,816: 71
XIV.	Eläkkeet ja apurahat	”	2,518: 33
XV.	Sekalaiset menot	”	23,132: 70
		<i>Smk</i>	<u>263,112: 46</u>

Menosääntöön merkitsemättömiä menoja.

Vuoden tileistä poistetaan vuodesta 1903 siirtyneet Suomen kaupunkien kunnallishallintoa käsittelevän historiallis-tilastollisen teoksen kustannukset Smk 4,484: 60. Menoerä Smk 65,249: 35 on se määrä, minkä todelliset kustannukset vuoden varrella toimeenpannuista vesijohtoverkon laajennuksista ovat rahasääntöön merkittyä määrärahaa pienemmät ja jolla rahamäärällä on hyvitetty lainavarain tiliä.

Tulot.

I. Korot.

Useimmat tilit ovat varsin tuntuvasti ylittäneet lasketun tulomäärän. Niinpä on kertynyt:

Korkoja ja tontinlunastuksia	<i>Smc.</i> 603,552: 02	ylijäämä	53,552: 02
Erinäisiä korkoja ja osinkoja	” 26,112: 73	”	11,112: 73
Kaasu- ja sähkötehtaan rakennuskustannus-			
ten korkoja	” 19,286: 24	”	9,286: 24
Muita korkoja	” 38,140: 23	”	3,640: 23
		Ylijäämä <i>Smc.</i>	77,591: 22

Jos tästä vähennetään teknillisten laitosten etuantien tilissä syntynyt

vajaus	” 4,557: 56
saadaan yhteensä ylijäämää	<i>Smc.</i> 73,033: 66

Vuosina 1902—1911 on tässä päälukossa ollut tuloja:

Vuonna 1902 <i>Smc.</i> 160,370: 55	Vuonna 1907 <i>Smc.</i> 484,420: 91
” 1903 ” 435,407: 69	” 1908 ” 461,644: 52
” 1904 ” 470,918: 27	” 1909 ” 511,158: 20
” 1905 ” 456,463: 44	” 1910 ” 1,068,240: 43
” 1906 ” 482,369: 77	” 1911 ” 727,533: 66

II. Tontinlunastukset.

Myytyjen tonttien kauppahintaa on vuoden varrella maksettu . *Smc.* 2,250,475: 32
 sen sijaan että rahasääntöön oli merkitty ” 1,100,000: —
 joten ylijäämä on *Smc.* 1,150,475: 32

Tontinlunastuksia on vuosina 1902—1911 velotettu ja saatu seuraavat määrät:

Vuonna	Myytyjen tonttien luku	Myytyjen tonttien arvo		Vuoden varrella maksettu		Ulkona oleva määrä ^{31/12}	
1902	35	987,200	80	481,739	59	2,597,793	73
1903	52	1,224,745	85	713,706	83	3,108,832	75
1904	32	840,955	21	605,954	02	3,382,816	52
1905	53	1,618,820	93	454,460	02	4,490,864	05
1906	50	1,073,910	92	736,577	60	4,828,197	37
1907	113	2,888,656	79	766,832	96	6,950,021	20
1908	68	2,686,963	72	331,820	27	9,262,415	46
1909	55	2,360,945	52	346,069	34	10,769,404	97
1910	67	2,054,733	56	1,466,019	11	11,289,192	23
1911	79	2,113,118	75	2,250,475	32	11,105,224	66

III. Kaupungin kiinteä omaisuus.

Laivaveistämöalueen vuokratili osottaa vajausta 4,075 markkaa, sen johdosta että vuotuiset vuokratulot oli laskettu entisen omistajan kantamain korkeampain vuokramääräin perusteella. Fabianinkadun talon N:o 38 vuokratulojen väheneminen noin 2,600 markalla on johtunut siitä, että koko talo syksyllä 1911 sisutettiin sairaalaksi kaupungin omia tarpeita varten. Miltei kaikki muut tilit osottavat, mikä suurempaa mikä pienempää ylijäämää, satunnaisten sekä kenttävuokrain tili noin 46,000 markkaa.

Vuosina 1902—1911 on kaupungin kiinteästä omaisuudesta ollut tuloja:

Vuonna 1902	<i>Smk</i>	348,938: 69	Vuonna 1907	<i>Smk</i>	478,932: 91
” 1903	”	398,972: —	” 1908	”	506,770: 95
” 1904	”	438,320: 07	” 1909	”	538,195: 08
” 1905	”	439,611: 74	” 1910	”	691,822: 60
” 1906	”	440,966: 66	” 1911	”	717,127: 83

IV. Tonttiverot.

Kaupungin taloista maksettaviksi pantuja tonttiveroja, joita otetaan 16²/₃ penniä kultakin tontin pinta-alan 1,000 neliöjalalta ja jotka kannetaan taksoitettujen kunnallisverojen yhteydessä, oli tilivuonna Smk 3,959: 85.

Kymmenenä viime vuotena on tätä maaveroa kertynyt:

Vuonna 1902	<i>Smk</i>	2,737: 20	Vuonna 1907	<i>Smk</i>	3,476: 40
” 1903	”	2,816: 65	” 1908	”	3,601: 47
” 1904	”	2,955: 62	” 1909	”	3,818: 53
” 1905	”	3,061: 51	” 1910	”	3,902: 11
” 1906	”	3,158: 37	” 1911	”	3,959: 85

V. Tuloatuottavat oikeudet.

Miltei kaikki tilit ovat ylittäneet rahasäännössä lasketun tulomäärän, ollen:

Tuulaaki- y. m. maksuja noin	<i>Smk</i>	61,500: —
Satama- ” ” ” ”	”	46,500: —
Perunkirjoitusprosentteja noin	”	47,000: —
	<i>Smk</i>	<u>155,000: —</u>

Kaupungin Liikennekonttorin tulouttamat ja kantamat maksut näkyvät seuraavasta taulukosta:

Summittaistili Helsingin kaupungin Liikennekonttorin kannannosta v. 1911.

	Tuloutettu										Kannettu						Suorittamattomia maksuja			
	Tuulaakia		Liikennemaksuja		Mittausmaksuja		Makasiininvuokraa		Työ-palkkoja		Yhteensä		Vuodelta 1911 kertyneitä maksuja		Edellisvuodelta kertyneitä maksuja			Yhteensä		
	<i>Smc.</i>	<i>ruä.</i>	<i>Smc.</i>	<i>ruä.</i>	<i>Smc.</i>	<i>ruä.</i>	<i>Smc.</i>	<i>ruä.</i>	<i>Smc.</i>	<i>ruä.</i>	<i>Smc.</i>	<i>ruä.</i>	<i>Smc.</i>	<i>ruä.</i>	<i>Smc.</i>	<i>ruä.</i>		<i>Smc.</i>	<i>ruä.</i>	
Tammikuu . . .	24,213	21	23,444	98	286	02	863	80	—	—	48,808	01	42,124	24	19,092	72	61,216	96	258	98
Helmikuu . . .	22,908	46	15,019	17	—	—	303	20	—	—	38,230	83	38,738	17	1,707	13	40,445	30	146	89
Maaliskuu . . .	25,978	65	23,607	47	—	—	67	20	—	—	49,653	32	46,890	—	4,734	18	51,624	18	125	36
Huhtikuu . . .	29,199	88	31,955	22	—	—	1	60	—	—	61,156	70	54,230	69	3,788	37	58,019	06	112	68
Toukokuu . . .	36,944	67	87,776	39	586	64	1,035	—	—	—	126,342	70	105,863	33	124	01	105,987	34	818	09
Kesäkuu . . .	28,230	55	71,626	09	—	—	937	40	1,097	03	101,891	07	104,081	72	614	20	104,695	92	773	66
Heinäkuu . . .	31,560	35	81,696	37	461	61	618	90	1,268	78	115,606	01	107,944	78	4	11	107,948	89	1,162	30
Elokuu	33,742	38	80,107	89	142	85	1,405	20	1,490	12	116,888	44	113,667	81	19	34	113,687	15	708	69
Syyskuu	30,627	92	92,704	14	—	—	667	50	2,046	59	126,046	15	124,897	20	36	89	124,934	09	941	53
Lokakuu	35,543	95	98,852	16	268	75	1,267	60	2,612	28	138,544	74	134,597	86	13	93	134,611	79	2,669	79
Marraskuu . . .	35,558	70	93,976	88	231	79	1,311	40	2,395	28	133,474	05	144,726	57	93	47	144,820	04	3,166	58
Joulukuu	36,953	18	92,598	45	—	—	1,058	—	2,102	33	132,711	96	143,447	80	152	13	143,599	93	16,985	79
Yhteensä	371,461	90	793,365	21	1,977	66	9,536	80	13,012	41	1,189,353	98	1,161,210	17	30,380	48	1,191,590	65	27,870	34
Lyhennys	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	273	47	4,351	50	4,624	97	—	—
Tuul. ylämaan kaup:sta . . .	8,621	92	—	—	—	—	—	—	—	—	8,621	92	7,739	73	642	86	8,382	59	882	19
Yhteensä <i>Smc.</i>	380,083	82	793,365	21	1,977	66	9,536	80	13,012	41	1,197,975	90	1,169,223	37	35,374	84	1,204,598	21	28,752	53
Suorittamattomia maksuja vuosilta 1907—1910																			4,466	15
Yhteensä rästejä $\frac{1}{2}$, 1912 <i>Smc.</i>																			33,218	68

Satamakonttorin tulot, mikäli ne koskevat tätä pääluokkaa, jakaantuvat eri maksulajeihin nähden ja vuoden eri kuukausille seuraavasti:

Helsingin Satamakonttorin vuonna 1911 kantamat maksut.

Kuukausi	Tuloutottuja satamamaksuja	Silta-maksuja	Elinkeino-maksuja	Painolasti-maksuja	Punnitus-maksuja	Nostokranamaksuja	Myönnetty vähennyksiä	Yhteensä
Tammikuu . . .	11,098 60	— —	— —	— —	197 38	28 60	6,888 24	4,436 34
Helmikuu . . .	2,446 40	— —	— —	— —	228 79	2 60	1,442 52	1,235 27
Maaliskuu . . .	33 —	— —	— —	— —	275 48	5 20	— —	313 68
Huhtikuu . . .	3,390 60	— —	3 10	10 —	247 30	— —	2,025 34	1,625 66
Toukokuu . . .	45,512 75	1,140 82	1,362 95	4 —	227 06	254 60	9,787 76	38,714 42
Kesäkuu . . .	47,174 80	1,665 54	1,650 95	13 —	216 05	173 40	10,147 24	40,746 50
Heinäkuu . . .	55,799 40	2,161 21	1,266 15	5 40	226 09	172 20	11,432 12	48,198 33
Elokuu . . .	49,342 40	2,399 43	355 52	8 80	219 32	156 —	10,123 02	42,358 45
Syyskuu . . .	52,081 30	2,243 82	546 70	6 —	265 74	217 20	9,683 34	45,677 42
Lokakuu . . .	50,871 65	2,164 85	1,738 95	34 —	275 58	164 40	8,433 48	46,815 95
Marraskuu . . .	42,136 80	1,261 38	1,756 05	1 20	279 07	260 80	6,239 20	39,456 10
Joulukuu . . .	34,414 70	2,277 50	199 65	— —	218 15	307 20	10,387 70	27,029 50
Yhteensä	394,302 40	15,314 55	8,880 02	82 40	2,876 01	1,742 20	86,589 96	336,607 62

Sitäpaitsi kantaa Satamakonttori pääluokassa III. 2 mainitut

Kalavesimaksut *Smc.* 2,525: —

Kaikkiaan kannettu *Smc.* 339,132: 62

Liikenteestä kannetut maksut ovat vuosina 1902—1911 nousseet seuraaviin määriin:

Vuosi	Tuulaaki, liikennemaksut y. m.	Satamamaksut y. m.
1902	651,656 71	197,884 69
1903	697,353 25	230,655 98
1904	731,652 23	243,202 04
1905	776,111 12	226,982 02
1906	931,508 40	240,493 99
1907	1,075,390 81	279,585 39
1908	1,031,147 64	273,597 55
1909	1,052,266 35	298,442 94
1910	1,107,802 23	311,862 67
1911	1,197,975 90	336,607 62

VI. Sekalaiset tulot.

Mainittavampia poikkeamia vuoden rahasäännöstä osottavat tilit Marian ja Humaliston sairaalain sairaanhoito, kodeissa toimitettava desinfisioiminen sekä korvausta vaivaisten ylläpidosta, joilla tileillä on ylijäämää itsekullakin Smk 13,863:05, Smk 6,688:50 ja Smk 23,527:57.

Pääluokan vuotuisen summaan S:markkaan 775,285:58 sisältyy Suomen ja Venäjän valtioiden korvaamia majoituskustannuksia Smk 544,579:96.

VII. Valtioavut.

Sittenkun Keisarillinen Senaatti oli tammikuun 26 päivänä 1911 määrännyt, että suostuntavaroista kaupunkien kansakoululaitoksen kannattamiseksi maksettava apumaksu on 1911 vuoden alusta toistaiseksi oleva $12\frac{1}{2}$ % eikä niinkuin ennen 25 % kaupunkikuntain menoista kansakoulujensa voimassapitoon, osottaa valtioapuja kansakouluille ja kasvatuslaitoksille niminen tili vajausta Smk 230,441:—.

Katuvalaistukseen tulevaan valtioapuun nähden viitataan Tilinasemassa joulukuun 31 päivästä 1911 annettuihin tietoihin.

Kaupungin palolaitoksen voimassapitoon tuleva valtioapu 21,000 markkaa perustuu toukokuun 10 päivänä 1898 annettuun K. Senaatin kirjeeseen.

Kaupungin osuus paloviinaverosta on ollut Smk 16,594:33 laskettujen 14,000 markan sijasta, joten on syntynyt S:markan 2,594:33 ylijäämä, joka kuitenkin tulee 1912 vuoden tilinpäätöksen hyväksi, syystä että konttori sai rahamäärän suuruudesta tiedon niin myöhään, että 1911 vuoden tilit jo oli ehditty päättää.

VIII. Kaupungin teknilliset laitokset.

Tulot kaupungin kolmesta teknillisestä laitoksesta ovat tuntuvasti ylittäneet vuosirahasäännössä lasketun määrän, niinkuin tarkemmin näkyy jällempänä seuraavista asianomaisten laitosten menoja ja tuloja sekä tilinasemaa joulukuun viimeisenä 1911 osottavista taulukoista.

Helsingin kaupungin Vesijohtolaitoksen tilinpäätös vuodelta 1911.

	Määrärahat rahasäännön mukaan	Menot tilien mukaan	Määräraha ylitetty	Määrärahaa säästynyt
Menot.				
<i>Hallinto.</i>				
Palkat ja palkkiot	51,650 —	50,983 31	— —	666 69
Konttori- ja piirustaja-apulaiset	9,000 —	9,115 —	115 —	
Konttorihuoneiston vuokra, siivous ja valaistus	7,000 —	7,367 16	367 16	
Konttorin tarverahat	5,500 —	7,670 83	2,170 83	
<i>Käyttökustannukset.</i>				
Palkat	15,700 —	15,688 72	— —	11 28
Käyttökustannukset:				
pumpulaitosten	60,000 —	44,742 91	— —	15,257 09
suodattimien	14,000 —	5,830 43	— —	8,169 57
seisotusaltaiden ja tulojohtojen	80,000 —	61,536 65	— —	18,463 35
Mittarien lukeminen ja tarkastus	10,000 —	9,447 35	— —	552 65
<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
Rakennusten, koneiden, aparaattien, putkiver-				
kon y. m. korjaus	45,000 —	65,079 85	20,079 85	
Mittarien korjaus ja tarkistus	6,000 —	8,573 49	2,573 49	
<i>Sekalaiset kustannukset.</i>				
Veroja Helsingin maalaiskunnalle	1,100 —	1,100 —	— —	
Palovakuutusmaksuja	2,800 —	2,735 03	— —	64 97
Maanvuokria Vanhastakaupungista	1,000 —	1,000 —	— —	
Mittaukset ja tutkimukset	1,500 —	1,069 73	— —	430 27
Laboratoriokustannukset	4,000 —	3,539 33	— —	460 67
Verolippujen ja laskujen jakelu ja periminen	900 —	825 —	— —	75 —
Hevosaltaiden hoito	3,000 —	1,543 25	— —	1,456 75
Tapaturmankorvaus työntekijöille	1,000 —	535 90	— —	464 10
Puhelinmaksut	600 —	741 —	141 —	
<i>Lainavarolla teetettyjä uutistöitä.</i>				
Vesijohto teetetty seuraavain katujen ja paik-				
kain alle:				
Itäisen Lehtokujan	23,000 —	16,825 34	— —	6,174 66
Erottajakadun itäpuolen	2,900 —	2,813 64	— —	86 36
Fabianinkadun	4,900 —	4,900 —		
Siirros	350,550 —	323,663 92	25,447 33	52,333 41

	Määrärahat rahasäännön mukaan	Menot tilien mukaan	Määräraha ylitetty	Määrärahaa säätynyt
Siirros	350,550 --	323,663 92	25,447 12	52,333 41
Porvoonkadun	84,400 --	67,948 29	-- --	16,451 71
Karjalan- ja Viipurinkadun	16,200 --	14,437 92	-- --	1,762 08
Nervanderkadun	17,300 --	14,970 90	-- --	2,329 10
Cygnaeuskadun	12,100 --	11,351 50	-- --	748 50
Museokadun	20,800 --	17,790 06	-- --	3,009 94
Runebergkadun	11,600 --	10,142 32	-- --	1,457 68
Leppäsuonkadun	9,000 --	8,321 10	-- --	678 90
Ehrensärdtien	15,000 --	13,916 61	-- --	1,083 39
Engelaukion, etelä- ja itäpuolen	11,900 --	11,276 93	-- --	623 07
" länsipuolen	2,900 --	2,730 --	-- --	170 --
" eteläpuolen	4,000 --	3,358 31	-- --	641 69
Böhlen esikaupungissa	82,900 --	67,266 44	-- --	15,633 56
Katajanokan korttelissa N:o 139	8,500 --	7,759 73	-- --	740 27
Putkiverkon, luistien ja palovesijohtojen täy- dennys	2,000 --	3,247 68	1,247 68	-- --
Ristikkopuista ja laudoista tehty vaja	2,500 --	1,708 97	-- --	791 03
Tiilien varasuoja	4,000 --	4,073 13	73 13	-- --
Keskipakoispumppu sähkömoottorineen	6,000 --	5,258 25	-- --	741 75
<i>Lainavaroilla uudistetut vesijohdot.</i>				
Nikolainkadun alla	7,650 --	5,839 07	-- --	1,810 93
Kaivokadun "	2,000 --	2,000 --	-- --	-- --
Erottajakadun "	4,900 --	4,583 15	-- --	316 85
Mariankadun "	4,500 --	2,977 50	-- --	1,522 50
Konstantininkadun "	9,800 --	7,464 07	-- --	2,335 93
Mauritsinkadun "	3,600 --	3,059 66	-- --	540 34
Maneesikadun "	2,400 --	1,718 98	-- --	681 02
Rauhankadun "	6,400 --	3,689 48	-- --	2,710 52
Vuorikadun "	3,000 --	1,834 94	-- --	1,165 06
Fabianinkadun "	6,900 --	4,536 68	-- --	2,363 32
<i>Vesimittarit ja kalusto.</i>				
Vesimittarien ostoon	20,000 --	20,000 --	-- --	-- --
Työkalujen ja kaluston ostoon	9,000 --	12,334 51	3,334 51	-- --
<i>Muut menot.</i>				
Pohjavesitutkimusten jatkaminen	20,000 --	20,000 --	-- --	-- --
Korkoja konttokuranttitilillä kaupunginkassan kanssa	25,000 --	19,837 18	-- --	5,162 82
<i>Rahasääntöön merkitsemättömiä menoja.</i>				
Kurssitappio	-- --	17 63	17 63	-- --
Yhteensä	786,800 --	699,114 91	30,120 28	117,805 37
Säästö	554,875 --	646,650 46	-- --	-- --
Yhteensä <i>smc</i>	1,341,675 --	1,345,765 37	30,120 28	117,805 37

Tulot.	Rahasään- nössä lasketut tulot		Tuloja tilien mukaan		Vajausta		Ylijäämää	
Vedenmyynnistä	825,000	—	846,809	67	—	—	21,809	67
Kaupungin omasta vedenkulutuksesta	64,050	—	91,202	05	—	—	27,152	05
Vesimittarien vuokria	36,300	—	38,479	50	—	—	2,179	50
Vesimaksuja hevosaltaista	2,100	—	1,071	38	1,028	62		
Korotusta myöhästyneistä suorituksista	1,000	—	653	73	346	27		
Vesijohdon maa-alueitten vuokria	175	—	175	—	—	—		
Voittoa suoritetuista johtotöistä	20,000	—	39,505	84	—	—	19,505	84
<i>Lainavaroja:</i>								
Uutis- ja uudistustyöt	393,050	—	327,800	65	65,249	35		
<i>Edellisiltä vuosilta siirryneitä määrärahoja, joita ei ole käytetty ja jotka ovat säättyneet:</i>								
Vapaakaivon laittaminen Tuulöön	—	—	67	55	—	—	67	55
Yhteensä <i>Smc</i> :	1,341,675	—	1,345,765	37	66,624	24	70,714	61

Tilinpäätöksen yhdistelmä.

Tulot.

Rahasäännön mukaan	<i>Smc</i>	1,341,675: —
Laskettujen tulojen ylijäämä	”	70,647: 06
Menomäärärahoja säästynyt	”	117,805: 37
Siirrettyjä määrärahoja säästynyt	”	67: 55
	<i>Smc</i>	1,530,194: 98

Menot.

Määrärahoja rahasäännön mukaan	<i>Smc</i>	786,800: —
” ylitetty	”	30,102: 65
Laskettujen tulojen vajeus	”	66,624: 24
Menoja rahasäännön ulkop.	”	17: 63
	<i>Smc</i>	883,544: 52
Säästö	”	646,650: 46
	<i>Smc</i>	1,530,194: 98

Tilinasema joulukuun 31 päivänä 1911.

Varat.

Kiinteistöt:

Vanhankaupungin putous	<i>Smc.</i>	94,100: —	
Pumppulaitos, suodattimet, rakennukset ynnä koneisto			
Vanhassakaupungissa	"	1,202,636: 28	
Vesisäiliö	"	227,242: 75	
Työpaja- ja ulkokuonerakennus	"	35,000: —	<i>Smc.</i> 1,558,979: 03
Palovesijohdot	"	17,562: 88	
Vapaakaivot	"	9,218: 04	
Hevosaltaat	"	9,276: 95	" 36,057: 87
Putkiverkko	"		" 4,426,488: —
Vesimittarit	<i>Smc.</i>	163,870: —	
Kalusto ja työkalut	"	70,522: 29	
Puhelinaparaatit ja osuustodistukset	"	1,633: —	" 236,025: 29
Erinäiset vesijohtotarvikkeet	"		" 300,858: 37
Konttorin kassa	"		" 13,916: 05
Suoritettu palautuvia tullimaksuja	"		" 2,324: 77

Tulorästejä:

Vedenkulutusmaksuja	<i>Smc.</i>	260,636: 40	
Johtotyölaskuja	"	77,392: 94	
Muita laskuja	"	1,114: 10	" 339,143: 44

Kaupunginkassa:

saatavaa konttokuranttitilillä	"		13,295: 55
--	---	--	------------

Saatavaa Rahatoimikonttorista:

Nostamattomain määrärahan tili	"		90,975: 42
--	---	--	------------

Uutistytöt:

Vuonna 1911 aloitettua, mutta keskeneräiseksi jäänyttä työtä siirtyy vuot. 1912	"		2,256: 97
Etuantivaroilla teetettyjä töitä siirtyy vuoteen 1912	"		25,425: 40
		<u>Yhteensä <i>Smc.</i></u>	<u>7,045,746: 16</u>

Velat.

Kaupunginkassa:

Myönnettyjä lainavaroja:

a) nostettu	<i>Smc.</i>	6,259,307: 16	
b) nostamatta	"	75,797: 95	" 6,335,605: 11
Velkaa erinäisille henkilöille reskontran mukaan	"		" 13,433: 35
Seuraavaan vuoteen siirtyviä määrärahoja	"		" 50,057: 24
1911 vuoden voitto	<i>Smc.</i>	698,984: 97	

poistoja:

kaluston, työkalujen, vesimittarien, puhelinaparaattien arvosta	<i>Smc.</i>	18,029: 59	
voittovaroista siirretty vesimittarien ostoon	"	14,304: 92	
pohjavesitutkimuksia varten	"	20,000: —	" 52,334: 51
		<u>Yhteensä <i>Smc.</i></u>	<u>646,650: 46</u>
		<u>Yhteensä <i>Smc.</i></u>	<u>7,045,746: 16</u>

Helsingin kaupungin Kaasutehtaan tilinpäätös vuodelta 1911.

	Määrärahat rahasäännön mukaan	Menot tilien mukaan	Määräraha ylitetty	Määrärahaa säästynyt
Menot.				
<i>Hallinto.</i>				
Palkat ja palkkiot	55,458 —	57,190 01	1,732 01	
<i>Konttorihuoneiston vuokra y. m.</i>				
Konttorihuoneiston vuokra.	11,000 —	11,000 —		
Konttorin tarverahat.	6,000 —	5,862 47	— —	137 53
<i>Kaasunvalmistuskustannukset.</i>				
Apulaisjohtajan palkka	6,000 —	6,000 —		
Konemestarin ”	4,450 —	4,450 —		
I Kaasumestarin ”	3,000 —	3,000 —		
II ” ”	2,400 —	2,400 —		
Tehtaankirjurin ”	1,800 —	1,980 —	180 —	
Tehtaankonttorin tarverahat	2,000 —	2,297 55	297 55	
Tavalliset kaasuhiilet	369,000 —	343,323 49	— —	25,676 51
Hiilien kuljetus ja pienennys	7,000 —	5,422 55	— —	1,577 45
Erinäiset tarvikkeet	3,800 —	1,598 52	— —	2,201 48
Muurarien ja apurien palkat	3,200 —	1,680 68	— —	1,519 32
Retortihuoneen työkustannukset	22,500 —	16,842 68	— —	5,657 32
<i>Höyrykattilakäyttö.</i>				
a) palkat	5,000 —	5,200 90	200 90	
b) polttoaineet ja erinäiset tarvikkeet	9,000 —	18,522 28	9,522 28	
<i>Konekäyttö.</i>				
a) palkat	8,500 —	11,917 83	3,417 83	
b) öljy ja erinäiset tarvikkeet.	2,000 —	2,290 46	290 46	
<i>Kaasunpuhdistus.</i>				
a) palkat	4,000 —	3,514 65	— —	485 35
b) puhdistusmassa y. m.	4,000 —	5,975 75	1,975 75	
Polttoaineet, hehkuttimet, kaasu y. m.	1,000 —	2,839 92	1,839 92	
Sähkövoima ja valaistus	4,000 —	6,473 28	2,473 28	
Vesimaksut	8,000 —	7,618 12	— —	381 88
Puhtaanapito, vartiominen y. m.	10,000 —	9,998 32	— —	1 68
Ulkottöiden esimies	2,700 —	2,700 —		
Jakelukellon kustannukset.	4,500 —	4,419 26	— —	80 74
Laboratoriokustannukset	3,000 —	3,255 95	255 95	
Siirros	563,308 —	547,774 67	22,185 93	37,719 26

	Määrärahat rahasäännön mukaan	Menot tilien mukaan	Määräraha ylitetty	Määrärahaa säästynyt
Siirros	563,308 —	547,774 67	22,185 93	37,719 26
<i>Lisätuotteiden kustannukset.</i>				
Koksin työkuksannukset	20,000 —	17,201 62	— —	2,798 38
Tervan	6,000 —	1,051 68	— —	4,948 32
Ammoniakkituotteiden työkuksannukset	30,000 —	24,904 51	— —	5,095 49
Muiden lisätuotteiden	500 —	143 42	— —	356 58
<i>Katuväläistuksen kuksannukset.</i>				
Lyhdynsytyttäjät ja lampunhoitajat	52,000 —	46,688 10	— —	5,311 90
Hehkusukat ja lasit	3,500 —	3,245 03	— —	254 97
Lyhtyjen, patsaiden ja lyhtyjohtojen kunnossapit.	8,000 —	6,515 09	— —	1,484 91
Lyhdynsytytysaseman vuokra	2,000 —	1,150 —	— —	850 —
Päivystys, väkiviina y. m.	4,000 —	1,883 30	— —	2,116 70
<i>Yksit. kaasunkulutuksen kuksannukset.</i>				
Mittarien lukeminen ja maksujen periminen	25,200 —	27,663 93	2,463 93	
Päivystys, väkiviina ja sekal. kuksannukset	15,000 —	20,964 73	5,964 73	
<i>Johtotyöosaston kuksannukset.</i>				
Insinööri sisätöitä varten	3,600 —	3,600 —		
Putkimestari	3,300 —	3,300 —		
” ” katujohtoja varten	3,300 —	3,300 —		
Varastokirjuri	2,400 —	2,400 —		
Varastokirjurin apulainen	1,800 —	1,980 —	180 —	
Näyttelyhuoneiston, myymälän ja tavarasuojan vuokra	8,000 —	8,220 50	220 50	
Myyntikuksannukset ynnä palkat	5,000 —	3,849 85	— —	1,150 15
<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
Rakennukset	2,000 —	4,108 95	2,108 95	
Uunit varusteineen	10,000 —	2,795 84	— —	7,204 16
Aparaatit	2,000 —	12,123 57	10,123 57	
Kaasukellot	500 —	855 67	355 67	
Pääputkijohto	5,000 —	6,002 74	1,002 74	
Yksityiset talojohdot	500 —	1,401 57	901 57	
Kaasumittarit	5,000 —	5,387 07	387 07	
Kalusto	4,000 —	5,499 92	1,499 92	
<i>Vanhan kaasutehtaan kuksannukset.</i>				
Kunnossapito, lumenluonti y. m.	2,000 —	2,000 —		
<i>Korot ja vakuutusmaksut.</i>				
Kaup. kassan konttokuranttitilin korko	12,000 —	10,608 08	— —	1,391 92
Palovakuutusmaksut	5,000 —	3,536 —	— —	1,464 —
Tapaturmavakuutusmaksut	2,000 —	2,275 54	275 54	
Siirros	806,908 —	782,431 38	47,670 12	72,146 74

	Määrärahat rahasäännön mukaan		Menot tilien mukaan		Määräraha ylitetty		Määrärahaa säästynyt	
Siirros	806,908	—	782,431	38	47,670	12	72,146	74
<i>Voittovaroilla teetettyjä uutistöitä.</i>								
<i>Pääputkiverkon laajentaminen.</i>								
Rauhankatu Nikolain- ja Konst.kadun välillä	960	—	1,768	24	808	24		
Maneesikatu Konst.- ja Mauritsinkadun ”	330	—	390	25	60	25		
Fabianinkatu Hallitus- ja Vilhonkadun ”	1,300	—	957	57	—	—	342	43
Nikolainkatu Elisabetin- ja Oikokadun ”	1,050	—	863	17	—	—	186	83
Vilhonkatu Unionin- ja Vuorikadun välillä	4,500	—	3,843	53	—	—	656	47
V Linja I. Viertotien ja Porthaninkadun välillä	1,900	—	2,782	88	882	88		
Runebergkatu Fredrikin- ja E. Rautatienk. ”	1,300	—	1,588	43	288	43		
Oikokatu ja Kristianinkatu	5,200	—	4,485	32	—	—	714	68
P. Rautatienkatu L. Viertotien ja Runeberg- kadun välillä	3,550	—	2,995	36	—	—	554	64
Arkadiakatu Runeberg- ja P. Rautat.kad. välillä	6,310	—	4,674	07	—	—	1,635	93
Töölönkatu Museo- ja Cygnaeuskadun ”	1,360	—	1,234	20	—	—	125	80
L. Viertotie Kammionkadulta Meilahdenkadulle	5,000	—	3,076	97	—	—	1,923	03
Ruusulankatu Kammionkadulta Humalistonka- dulle	1,170	—	1,170	—	—	—		
Meilahdenkatu L. Viertotien ja Töölönkad. välillä	3,720	—	3,462	60	—	—	257	40
Kammionkatu Töölön- ja Topeliuskadun ”	1,060	—	2,105	61	1,045	61		
Flemminginkatu V Linjan ja Helsinginkad. ”	7,600	—	6,653	04	—	—	946	96
Flemminginkatu N:on 28 ja Pääskylänk. ”	2,800	—	1,823	62	—	—	976	38
Fredriksberginkatu Sture- ja Harjukadun ”	5,480	—	5,480	—	—	—		
Vilhelmsperinkatu I. Viertotien ja Suvilahden- kadun välillä	2,200	—	2,200	—	—	—		
Katajanokan pohjoisranta	2,500	—	6,528	60	4,028	60		
Hallituksen määräyksen mukaan	35,000	—	32,463	07	—	—	2,536	93
<i>Uusien lyhtyjen asettaminen.</i>								
Lyhdyt, lyhtypatsaat ja lyhtyjohdot kaupungin keskiosain valaistuksen parantamiseksi . .	22,600	—	15,603	22	—	—	6,996	78
200 uutta lyhtyä patsaineen ja johtoineen uusille kaduille petrolilyhtyjen sijaan . .	26,000	—	10,131	88	—	—	15,868	12
100 itseoimivaa sytyttäjää	3,500	—	2,997	16	—	—	502	84
<i>Talojohdot, kaasumittarit ja kalusto.</i>								
Yksityiset talojohdot	7,000	—	10,177	99	3,177	99		
Kaasumittarit	40,000	—	70,765	59	30,765	59		
Kalusto	12,000	—	11,874	71	—	—	125	29
Yhteensä	1,012,298	—	994,528	46	88,727	71	106,497	25
Säästö	226,102	—	349,057	14				
Kokonaissumma <i>Smc</i>	1,238,400	—	1,343,585	60	88,727	71	106,497	25

Tulot.	Rahasään- nössä lasketut tulot		Tuloja tilien mukaan		Vajausta		Ylijäämää	
Katuvalaistus	158,300	—	147,118	10	11,181	90		
Yksityinen kaasunkulutus:								
1) valaistuskasua	125,000	—	153,544	95	—	—	28,637	—
2) keitto- y. m. kaasua	525,000	—	561,559	39	—	—	36,467	34
Lisätuotteet, koki	330,000	—	303,218	—	26,782	—		
" kivihiiliterva	25,000	—	45,849	65	—	—	20,849	65
" grafiitti ja kuona	—	—	535	—	—	—	535	—
" ammoniakkituotteet	30,000	—	26,824	20	3,175	80		
Yksityiset työt ja tarveaineitten myynti . .	40,000	—	93,546	33	—	—	53,546	33
Erinäisiä korkoja	—	—	313	34	—	—	313	34
Vuokratuloja	5,100	—	6,200	—	—	—	1,100	—
Mittarinvuokria	—	—	2,522	57	—	—	2,522	57
Kaasukelloihin menevän ja niistä tulevan kaa- sumäärän välinen erotus	—	—	77	—	—	—	77	—
Erinäisiä kaduista otettuja käyttökelpoisia put- kia, putkenosia y. m.	—	—	1,407	50	—	—	1,407	50
Yhteensä <i>Smc</i>	1,238,400	—	1,342,716	03	41,139	70	145,455	73
Edellisiltä vuosilta siirtyneitä määrärahoja, joita ei ole käytetty ja jotka ovat säästyneet:								
Putkiverkon ulottaminen Mariankadun alle. .	—	—	869	57	—	—	869	57
Yhteensä <i>Smc</i>	1,238,700	—	1,343,585	60	41,139	70	146,325	30

Tilinpäätöksen yhdistelmä.

Menot.

Määrärahan summa 1911 vuoden rahäsäännön mukaan	<i>Smc</i>	1,012,298: —
Määrärahan ylitys	"	88,727: 71
Arvioituissa tuloissa syntynyt vaje	"	41,139: 70
Vuoden voitto	"	349,057: 14
Yhteensä <i>Smc</i>		1,491,222: 55

Tulot.

Tuloja 1911 vuoden rahäsäännön mukaan	<i>Smc</i>	1,238,400: —
" yli 1911 vuoden rahäsäännön	"	145,455: 73
Määrärahoja säästynyt vuonna 1911	"	106,497: 25
S:n s:n vuonna 1910 (siirtoa)	"	869: 57
Yhteensä <i>Smc</i>		1,491,222: 55

Tilinasema joulukuun 31 päivänä 1911.

Varat.

Kassatili	<i>Smc</i>	1,287: 49	
Vekselitili	”	2,591: 45	
Kaasunkuluttajain tili:			
Ulkona olevia saamia kaasusta	”	67,530: 90	
Sekalaisten tili:			
Ulkona olevia saamia	”	100,005: 78	
Tarveaineiden tili:			
Kivihiilet	<i>Smc</i>	189,360: 23	
Erinäisiä tarvikkeita varastossa	”	132,635: 51	
Tavaratili:			
Erinäisiä lampuja, kattiloita y. m.	”	<u>54,770: 92</u>	” 376,766: 66
Lisätuotteiden tili:			
Koksi	”	72,000: —	
Terva	”	9,025: —	
Ammoniakki	”	<u>6,249: 12</u>	” 87,274: 12
Kaasuvalmisteiden tili:			
Kaasua kaasukelloissa	”		2,848: —
Johtotöiden tili:			
Keskeneräisiä töitä	”		29,300: 50
Kiinteistötili:			
Pääputkiverkko ynnä kehäjohto	<i>Smc</i>	1,150,538: 67	
Lyhdyt, patsaat ja lyhtyjohdot	”	160,770: 38	
Yksityiset talojohdot	”	47,552: 64	
Jakelukello	”	275,000: —	
Sörnäisten kaasutehdas	”	<u>3,249,342: 84</u>	” 4,883,204: 53
Kalustotili:			
Sekalaista kalustoa	”		37,560: 63
Kaasumittarien tili:			
Kaupunkiin sijoitetut kaasumittarit	”		188,157: 01
Käyttämättömiä lainavaroja:			
Sörnäisten kaasutehdasta varten	<i>Smc</i>	84,491: 69	
Kehäjohtoa varten	”	<u>222,166: 81</u>	” 306,658: 50
	<i>Smc</i>		<u>6,083,185: 57</u>

Velat.

Tallettajain tili:			
Talletuksia	<i>Smc.</i>	2,258: 70	
Sekalaisten tili:			
Velkaa erinäisille henkilöille	"	13,850: 55	
Kaupunginkassa:			
Kaasutehtaan ostoarvo	<i>Smc.</i> 1,400,000: —		
Vähenee Henrikinkadun tontin ja rakennusten lunastus	" 500,000: —	"	900,000: —
Kaupunginkassassa konttokurantilla:			
Velkaa kaupunginkassalle konttokurantin mukaan	"	277,242: 50	
Lainavaroja:			
Lainavaroja kaasutehdasta varten	<i>Smc.</i> 3,215,508: 31		
S:n kehäjohtoa ja kaasukelloa varten	" 1,004,899: 87	"	4,220,408: 18
Käyttämättä määrärahaa	"	13,710: —	
Sörnäisten kaasutehdas:			
Käyttämättä Sörnäisten uutisrakennustöiden määrärahaa	<i>Smc.</i> 84,491: 69		
Kehäjohtoon tili:			
Käyttämättä kehäjohtotöiden määrärahaa	" 222,166: 81	"	306,658: 50
Voitto- ja tappiotili:			
Säästö	"	349,057: 14	
		<i>Smc.</i> 6,083,185: 57	

Helsingin kaupungin Sähkötehtaan tilinpäätös vuodelta 1911.

Menot.	Määrärahat rahasäännön mukaan		Menot tilien mukaan		Määräraha ylitetty		Määrärahaa säästynyt	
<i>Hallinto.</i>								
Hallituksen palkkio	5,500	—	4,385	34	—	—	1,114	66
Toimitusjohtaja	12,500	—	12,500	—	—	—	—	—
Apulaisjohtaja	8,400	—	8,400	—	—	—	—	—
Kamreeri	6,000	—	6,000	—	—	—	—	—
Kirjanpitäjä	4,200	—	4,200	—	—	—	—	—
Kassanhoitajatar	2,100	—	2,012	50	—	—	87	50
Konttoristi	3,000	—	—	—	—	—	3,000	—
Konttoriapulaiset	15,200	—	18,783	25	3,583	25	—	—
Konttorin tarverahat	9,600	—	15,949	59	6,349	59	—	—
Siirros	66,500	—	72,230	68	9,932	84	4,202	16

	Määrärahat rahasäännön mukaan	Kustannuk- set tilien mu- kaan	Määräraha ylitetty	Määrärahaa säästynyt
Siirros	66,500 --	72,230 68	9,932 84	4,202 16
<i>Käyttökustannukset.</i>				
Insinööri käyttöä varten	5,400 --	5,400 --		
Tilastonlaajitus	1,800 --	1,800 --		
Konemestari	3,300 --	3,300 --		
Koneenkäyttäjät	8,700 --	8,580 --		120 --
”	6,300 --	8,850 --	2,550 --	
Apulaiskoneenkäyttäjät	3,600 --	3,897 44	297 44	
Lämmittäjät	5,780 --	5,582 80		197 20
Vuokrat, valo, lämpö y. m.	6,500 --	6,834 85	334 85	
Polttopuut	114,000 --	101,722 79		12,277 21
Hiilien kuljetus ja pienentäminen	6,000 --	7,194 63	1,194 63	
Lisävesi	5,500 --	3,001 56		2,498 44
Voitelu- ja puhdistusaineet	2,500 --	2,686 --	186 --	
Sekalaiset tarveaineet	2,500 --	1,245 60		1,254 40
Akkumulaattorihiappi ja tislattu vesi pattereihin	1,500 --	793 06		706 94
Korjaukset ja kunnossapito	10,620 --	18,798 72	8,178 72	
<i>Jakelu.</i>				
Työmestari johtotöitä varten	4,200 --	4,200 --		
Apulaistyömestari	2,400 --	1,200 --		1,200 --
Työmestari kaapelitöitä varten	3,600 --	3,600 --		
Piirustaja-apulaiset	3,600 --	3,600 --		
Mittarien tarkastaja	3,000 --	3,000 --		
Mittarikonttorin johtaja	—	3,000 --	3,000 --	
Johtojen katsastus	3,600 --	3,408 10		191 90
Johtoverkon kunnossapito	7,500 --	7,923 64	423 64	
Mittarien kunnossapito ja paikallepano	7,500 --	8,929 45	1,429 45	
Päivystys	6,000 --	6,000 --		
Mittarien lukeminen ja maksujen periminen	15,000 --	16,618 66	1,618 66	
Näyttelykustannukset	7,000 --	6,443 86		556 14
Sekalaisia kustan. tilaajain hankinnasta y. m.	6,000 --	2,704 47		3,295 53
Tarkastusvaunun kunnossapito	2,000 --	1,983 69		16 31
Varastonhoitaja	2,400 --	2,400 --		
Varastokirjuri	2,100 --	2,100 --		
Varastokustannuksia	4,600 --			
Työpajakustannuksia	3,500 --	6,730 51		1,369 49
<i>Sekalaisia menoja.</i>				
Palovakuutusmaksut	2,000 --	1,784 50		215 50
Tapaturmavakuutusmaksut	2,000 --	1,581 51		418 49
Akkumulaattoripatterien kunnossapito	12,100 --	12,100 --		
Rakennusten lämmitys, kunnossapito y. m.	14,000 --	26,379 16	12,379 16	
Korkeja konttokuranttitilillä	9,900 --	9,993 87	93 87	
Laboratoriokokeilut, opintomatkat y. m.	5,000 --	3,833 30		1,166 70
	379,500 --	391,432 85	41,619 26	29,686 41
<i>Poistoja.</i>				
Kaup. valtuuston päät. muk. ³ / ₁₀ 11	—	4,805 17	4,805 17	
virrankulutussmaksuista	—	3,713 08	3,713 08	
suoritetuista sähköjohtotöistä	—	236 82	236 82	
kalustosta	—	9,914 51	9,914 51	
Siirros	379,500 --	410,102 43	60,288 84	29,686 41

	Määrärahat rahasäännön mukaan	Kustannuk- set tilien mu- kaan	Määräraha ylitetty	Määrärahaa säästynyt
Siirros	379,500 —	410,102 43	60,288 84	29,686 41
<i>Poistoja,</i>				
jotka vastaavat seuraavain voittovaroilla teetet-				
tyjen untistöiden kustannuksia:				
sähkökatuvalaistuksen aikaansaamiseksi	50,000 —	49,107 65	— —	892 35
uusien mittarien ostoon	75,000 —	94,771 89	19,771 89	
sitä paitsi on voittovaroista maksettu:				
sähkötekn. Otto A. Blomqvistille	110,000 —	110,000 —		
	614,500 —	663,981 97	80,060 73	30,578 76
<i>Säästö</i>	326,500 —	477,368 98		
Yhteensä <i>Smc</i>	941,000 —	1,141,350 95	80,060 73	30,578 76

	Tuloja raha- säännön mu- kaan	Tuloja tilien mukaan	Vajausta	Ylijäämää
Tulot.				
Valaistus- ja voimavirta	886,000 —	1,041,641 18	— —	155,641 18
Vuokrat	24,800 —	24,495 83	304 17	
Varasto	} 30,200 —	{ 57,769 38	— —	} 44,789 77
Näyttely				
Rahasääntöön merkitsemättömiä tuloja:				
Korkoja	— —	155 31	— —	155 31
Kurssivoitto	— —	68 86	— —	68 86
Yhteensä <i>Smc</i>	941,000 —	1,141,350 95	304 17	200,655 12

Tilinpäätöksen yhdistelmä.

Menoja.

Kaikkiaan määrärahoja 1911 vuoden rahäsäännön mukaan	<i>Smc</i>	614,500: —
Määrärahan ylitys	”	80,060: 73
Vajasta arvioituissa tuloissa	”	304: 17
Vuoden voitto	<i>Smc</i>	731,248: 52

Vuoden voittovaroista maksettu:

sähkötekniikko Otto A. Blomqvistille	<i>Smc</i>	110,000: —
uusien mittarien ostoon	”	94,771: 89
sähkökatuvalaistuksen laittamiseen	”	49,107: 65
	”	<u>253,879: 54</u>
	<i>Smc</i>	477,368: 98
	<i>Smc</i>	<u>1,172,233: 88</u>

Tuloja.

Tuloja 1911 vuoden rahäsäännön mukaan	<i>Smc</i>	941,000: —
Tuloja yli rahäsäännön	”	200,655: 12
Määrärahoja säästynyt	”	30,578: 76
		<u>Yhteensä <i>Smc</i> 1,172,233: 88</u>

Tilinasema joulukuun 31 päivänä 1911.

Varat.

Pääasema	<i>Smc</i>	697,412: 16
Höyrykattilalaitteet	”	379,020: 15
Koneisto ja konetaulut	”	541,634: 56
Akkumulaattoripatteri	”	10,502: 82
	<i>Smc</i>	1,628,569: 69
Kasarminkadun asema	”	1,122,499: 08
Koneisto ja konetaulut	”	289,863: 09
Akkumulaattoripatteri	”	136,343: 01
	”	1,548,705: 18
Johtoverkko	”	1,895,932: 76
Sähkömittarit	<i>Smc</i>	311,281: 87
Kalusto, pääaseman	<i>Smc</i>	11,473: 94
” Kasarminkadun aseman	”	3,160: 05
” Kallion aseman	”	990: 24
” Töölön aseman	”	1,283: 47
” konttorin	”	34,274: 97
” työpajan	”	3,276: 65
” johtoverkon	”	3,751: 20
” laboratorion	”	3,399: —
” varaston	”	6,775: 59
	<i>Smc</i>	<u>5,073,207: 63</u>
Siirros	<i>Smc</i>	68,385: 11
	<i>Smc</i>	311,281: 87
	<i>Smc</i>	<u>5,073,207: 63</u>

	Siirros	<i>Myc</i>	68,385: 11	<i>Myc</i>	311,281: 87	<i>Myc</i>	5,073,207: 63
Kalusto, näyttelyn	"		5,861: 95				
" mittariosaston	"		6,749: 71				
" paikallepano-osaston	"		1,050: 70		82,047: 47		393,329: 34
Tarveaineita varastossa pääasemalla	<i>Myc</i>		3,032: 03				
" " Kasarminkadun asemalla	"		548: 65				
" " Kallion asemalla	"		109: 90				
" " Töölön asemalla	"		731: 50				
" " työpajassa	"		3,601: 50				
" " johtoverkossa	"		51,177: 28				
" " paikallepanopajassa	"		4,330: 91		63,531: 82		
Varaston tili	"				217,634: —		
Näyttelyn tili	"				33,576: 12		314,741: 94
Kustannuksia talojen yhdistämisestä							242,774: 95
Perimättä virtamaksuja vuosilta 1909 ja 1910	<i>Myc</i>				307: 50		
Tuloutettuja virtamaksuja v:ltä 1911	"				221,843: 24		222,150: 74
Konttokuranttili Rahatoimikonttorin kanssa	"				120,656: 25		
Kassatili, saldo	"				1,453: 28		122,109: 53
Käyttökustannusten tili:							
käyttötarvikkeita pääasemalla	<i>Myc</i>		1,588: 69				
" Kasarmink. asemalla	"		1,277: 40				
" Kallion asemalla	"		1,236: 20				
" Töölön asemalla	"		288: 53		4,390: 82		
Kivihiiliä varastossa	"				65,650: 50		70,041: 32
Kertyneitä korkoja							83: 90
Sähkökatuvalaistuksen laittaminen	"						44,107: 65
Sekalaisten tili:							
Erinäisiä velallisia	"						66,412: 50
Lainavaroilla teetettyjä uutistöitä:							
Pääasema	<i>Myc</i>		3,619: 40				
Kallion asema	"		109,745: 18				
Töölön asema	"		64,735: 49				
Pääaseman konetaulut	"		1,530: 17				
Johtoverkko	"		469,082: 86				
Kasarmintorin aseman muuntajat	"		13,559: 86				
Kallion aseman koneisto, akkum. patteri ja konetaulut	"		43,087: 83				
Töölön aseman sn	"		43,485: 49				
Yleiskustannuksia	"		9,640: 81	<i>Myc</i>	758,487: 09		
Korkotili, lainavarain korkoja	"				17,582: 07		776,069: 16
						<i>Myc</i>	7,325,028: 66

Velat.

Helsingin kaupunginkassa	<i>Smk</i>	6,611,150: 95	
Akkumulaattoripatterien kunnossapito	”	30,300: —	
Perimättömiä palkkoja	”	161: 40	
Sekalaisten tili:			
erinäisiä saamamiehiä	”	<u>206,047: 33</u>	” 6,847,659: 68
Voitto- ja tappiotili, puhdas voitto	”		<u>477,368: 98</u>
	<i>Smk</i>		7,325,028: 66

IX. Puhtaanapitolaitos.

Puhtaanapitomaksujen tili osottaa vajausta Smk 11,843: 89, mikä johtuu osin siitä että eräät talonomistajat eivät ole uudistaneet edellisenä vuonna irtisanottua, puhtaanapitolaitoksen kanssa tehtyä välikirjaa, sittenkun kaupunki oli vuoden varrella esittänyt ehdotuksen uudeksi välikirjaksi, jonka mukaan puhtaanapitomaksu tuntuvasti kokoaisi, osin myös siitä, että mainittu uusi välikirja, jonka soveltaminen oli rahasääntöä laadittaessa edellytetty alkavan vuoden alusta, todellisuudessa alkoi vasta lokakuussa. Myydyn lannan tili sitä vastoin näyttää tuntuvaa ylijäämää, noin 22,000 markkaa.

X. Lainat.

Rahasääntöön merkityillä, lainavaroista suoritettavilla määrärahoilla on velotettu osaksi „Kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otettujen lainojen“ ja osaksi „Käyttämättömien lainavarojen“ tiliä, ollen viimeksimainittuun tiliin siirretyt määrärahat suoritettu sekä 1902 ja 1909 vuoden obligatsioonilainasta että vuoden varrella otetusta uudesta obligatsioonilainasta varatuista varoista.

XI. Taksoitus.

Vuoden taksoitusmäärä jakaantuu seuraavasti:

986 etuoikeutettua äyriä à Smk 16: 45	<i>Smk</i>	16,219: 70
208 majoituksesta vapaata äyriä à Smk 16: 50	”	3,432: —
258,005 etuoikeudetonta äyriä à Smk 16: 70	”	<u>4,308,683: 50</u>
Yht. 259,199 äyriä	Yhteensä <i>Smk</i>	4,328,335: 20

sillä tavoin kuin seuraavasta taulukosta tarkemmin näkyy.

Helsingin kaupungin kunnallisveroje

Kaupunginosa	Taksoituslautakunnan panemat veroäyrit				Tarkastuslautakunnan vähentämät veroäyrit				J ä l e l l			
	Kiinteistöistä	Elinkeinosta	Palkasta y. m.	Yhteensä maksavia	Kiinteistöistä	Elinkeinosta	Palkasta y. m.	Yhteensä maksavia	Kiinteistöistä	Elinkeinosta	Palkasta y. m.	Yhteensä maksavia
I	5,351	6,670	19,343	30,113	8	167	259	424	5,343	6,503	19,084	29,680
II	8,045	31,280	10,035	48,625	41	1,655	207	1,896	8,004	29,625	9,828	46,720
III	5,040	19,429	11,857	35,777	80	674	352	1,105	4,960	18,755	11,505	34,670
IV	8,166	11,277	21,502	37,972	128 117	804 389	604 402	1,516 881	5,277 2,644	6,846 3,238	13,852 6,644	24,590 10,970
V	4,963	6,628	13,679	24,130	229	444	455	1,108	4,734	6,184	13,224	23,020
VI	2,589	1,642	5,274	7,964	79	315	318	692	2,510	1,327	4,956	7,270
VII	6,091	4,330	21,094	29,193	107	201	609	911	5,984	4,129	20,485	28,280
VIII	2,643	2,338	9,817	14,412	57	54	250	359	2,586	2,284	9,567	14,050
IX	636	1,579	4,006	6,111	—	84	339	424	636	1,495	3,667	5,680
X	2,147	3,274	4,275	8,674	116	236	105	449	2,031	3,038	4,170	8,220
XI	2,879	1,345	6,547	8,462	76	71	289	383	2,803	1,274	6,258	8,070
XII	1,072	796	2,520	3,408	25	86	94	191	1,047	710	2,426	3,210
XIII	310	401	990	1,483	11	18	27	59	299	383	963	1,420
XIV	1,111	5,236	2,161	7,942	61	134	76	268	1,055	5,102	2,085	7,670
XV	98	62	208	275	—	1	5	6	93	61	203	260
XVI	1,292	1,955	3,736	5,872	64	264	215	538	1,228	1,691	3,521	5,330
Yhteensä	52,433	98,242	137,044	270,413	1,199	5,597	4,606	11,210	51,234	92,645	132,438	259,190

aksoitus vuodelta 1910 (1911 vuoden tarpeisiin).

ero äyrejä			T a k s o i t u s m ä ä r ä							Tonttiveroja		Yhteensä		
Etuoi- keutettuja	Majoituk- sesta vapaita	Etuoi- keudet- tonia	Etuoi- keutet- tuja äyrejä à Smk 16: 45		Majoituk- sesta vapaita äyrejä à Smk 16: 50		Etuoi- keudet- tonia äyrejä à Smk 16: 70		Yhteensä					
											<i>Smk</i>	<i>Smk</i>		
301	14	29,374	4,951	45	231	—	490,545	80	495,728	25	340	78	496,069	03
56	159	46,514	921	20	2,623	50	776,783	80	780,328	50	273	08	780,601	58
269	—	34,403	4,425	05	—	—	574,530	10	578,955	15	200	79	579,155	94
217	27	35,331	3,569	65	445	50	590,027	70	594,042	85	359	53	411,095	73
											309	79	183,616	44
60	8	22,954	987	—	132	—	383,331	80	384,450	80	301	06	384,751	86
—	—	7,272	—	—	—	—	121,442	40	121,442	40	282	82	121,725	22
4	—	28,276	65	80	—	—	472,209	20	472,275	—	476	82	472,751	82
38	—	14,015	625	10	—	—	234,050	50	234,675	60	141	73	234,817	33
12	—	5,675	197	40	—	—	94,772	50	94,969	90	242	99	95,212	89
12	—	8,213	197	40	—	—	137,157	10	137,354	50	493	34	137,847	84
—	—	8,079	—	—	—	—	134,919	30	134,919	30	332	73	135,252	03
—	—	3,217	—	—	—	—	53,723	90	53,723	90	204	39	53,928	29
—	—	1,424	—	—	—	—	23,780	80	23,780	80	—	—	23,780	80
15	—	7,664	246	75	—	—	127,988	80	128,235	55	—	—	128,235	55
—	—	264	—	—	—	—	4,408	80	4,408	80	—	—	4,408	80
2	—	5,330	32	90	—	—	89,011	—	89,043	90	—	—	89,043	90
986	208	258,005	16 219	70	3,432	—	4,308,683	50	4,328,335	20	3,959	85	4,332,295	05

Seuraava kymmenen viime vuoden taksoitus- ja veronkantoluettelujen yhdistelmä valaisee kaupungin verotusoloja tarkemmin.

Veroäyri-luku ja taksoitusmäärä Helsingin kaupungissa vuosina 1902—1911.

V u o s i	Veroäyrien luku (äyri vastaa 400 markan vuosituloa)	Lisäännys	Vähennys	Kultakin veroäyriältä (etuoi-keudettomalta) taksoitettu määrä	
1902	139,631	2,387	—	13	31
1903	146,288	6,657	—	12	56
1904	151,113	4,825	—	12	33
1905	159,427	8,314	—	12	01
1906	171,388	11,961	—	13	06
1907	184,388	13,000	—	13	25
1908	208,643	24,255	—	13	85
1909	217,524	8,881	—	16	—
1910	238,808	21,284	—	16	40
1911	259,199	20,391	—	16	70

Edellisiltä vuosilta siirtyneitä tilejä.

Tämän nimikkeen kohdalle on merkitty erinäisiä säästöjä edellisinä vuosina myönnetyistä määrärahoista, joita ei ole käytetty ja jotka sentähden ovat säästyneet. Näitä säästöjä on yhteensä Smk 4,794: 85.

Rahasääntöön merkitsemättömiä tuloja.

Tässä tuloluokassa huomataan, paitsi eräitä pienempiä eriä, agiovoittoa lunastetuista obligatsioneista Smk 4,640: 43, Marian sairaalaa ja vanhaa kaasutehdasta kohdanneen palovahingon korvaus Smk 7,009:96 sekä tuloja kaupungin metsistä Smk 14,056: 97.

Tilinasema joulukuun 31 päivänä 1911.

Vuodelta 1910 siirtyneen obligatsionitilin alkavan bilanssin muodostivat:

Helsingin kaupungin 5 % lainan obligatsionit vuodelta 1876	<i>Smk.</i>	280,040: 40
” ” 4 ¹ / ₂ % ” ” ” 1909	”	80,869: 57
	<i>Smk.</i>	<u>360,909: 97</u>

Vuoden varrella on tullut lisäksi:

Helsingin kaupungin 1876 vuoden 5 % lainan obligatsioneja nim. Smk 5,600:— kursista 98:—	<i>Smk.</i>	5,488:—
Helsingin kaupungin 1909 vuoden 4 ¹ / ₂ % lainan obligatsioneja nim. Smk 88,025:— kursista 97: 87	”	86,148: 10
Helsingin kaupungin 1911 vuoden 4 ¹ / ₂ % lainan obligatsioneja nim. Smk 288,219:— kursista 96: 50	”	278,131: 33
	”	<u>369,767: 43</u>
	<i>Smk.</i>	<u>730,677: 40</u>

Vuoden kuluessa on poistunut:

Arvonnan johdosta 1876 vuoden 5 %:n obligatsioneja	<i>Smk.</i>	10,500:—
kurssitappiota niistä	”	950: 25
Vuotuinen kuoletussumma 1909 v. 4 ¹ / ₂ %:n obligatsioneille	”	85,510:—
pois luettua kurssivoitto	”	4,640: 43
	”	<u>80,869: 57</u>
	”	<u>92,319: 82</u>
	<i>Smk.</i>	<u>638,357: 58</u>

jonka muodostavat:

Helsingin kaupungin 1876 v:n 5 % obligatsionit:		
88 kpl. à 1,000 markkaa	<i>Smk.</i>	88,000:—
253 kpl. à 500 markkaa	”	126,500:—
187 kpl. à 200 markkaa	”	37,400:—
	<i>Smk.</i>	<u>251,900:—</u>
	à 108: 80	<i>Smk.</i> 274,078: 15
Helsingin kaupungin 1909 v:n 4 ¹ / ₂ % obligatsionit:		
35 kpl. à 2,515 markkaa	”	88,025:—
	à 97: 87	” 86,148: 10
Helsingin kaupungin 1911 v:n 4 ¹ / ₂ % obligatsionit:		
92 kpl. à 2,515 markkaa	”	231,380:—
113 kpl. à 503 markkaa	”	56,839:—
	<i>Smk.</i>	<u>288,219:—</u>
	à 96: 50	” 278,131: 33
	<i>Smk.</i>	<u>638,357: 58</u>

Nostamattomiksi apumaksuiksi merkityt erät on nyttemmin kaikki maksettu kaupunginkassaan, paitsi 830 markan erää, joka on valtionrautateiden osalta tuleva valtion apumaksu katuvalaistukseen ja johtunee siitä että määrärahaa, joka oli myönnetty maksettavaksi 1910 vuoden loppuun, on uudestaan haettu.

Ulkona olevista maksuista mainittakoon, että maksamaton kunnallisverojen määrä pääasiallisimmin johtuu ratkaisemattomista valituksista sekä että erinäisten rästien erän muodostavat vasta kuluvana vuonna erääntyvät velotetut summat.

Erinäisistä saamamiehistä mainittakoon Teknillisten laitosten puhdas voitto, jonka määrällä ei vielä ole velotettu mainitun laitoksen konttokuranttitiliä, koska Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan korkoa vuosivoiton suorittamattomalta osalta luetaan kaupunginkassan hyväksi vasta seuraavan vuoden huhtikuusta alkaen. Mainittu puhdas voitto siirretään siis konttokuranttilille ensintulevan huhtikuun 1 päivänä.

Siirtyneitä työtilejä vastaavat 1912 vuoden rahasääntöön merkityt määrärahat.

„Käyttämättömiä lainavaroja“ nimiseen erään nähden viitataan nimikkeeseen Helsingin kaupungin vakautettu velka, 1902, 1909 ja 1911 vuoden obligatsioonilainat.

Säästön

vuoteen 1912 muodostavat:

Ylijäämä vuodelta 1911		<i>Smf</i>	1,593,571: 32
Käyttämätön aikaisempi säästö	<i>Smf</i>	1,151,179: 08	
Vähenee Kaupunginvaltuuston kesäk. 13 p:nä			
1911 myöntämä sähkötehtaan pääomave-			
lan poiskirjoitettu määrä	„	<u>104,224: 09</u>	„ 1,046,954: 99
			<i>Smf</i> 2,640,526: 31

Edellä mainittu ylijäämä vuodelta 1911 käy selville seuraavasta rahasäännön päätilien yhdistelmästä.

Määrärahoja on säästynyt ja ylijäämää syntynyt seuraavilla tileillä:

Kaupungin velat	<i>Smf</i>	121,934: 16
Kaupungin virastot	„	798: 07
Katu- ja laiturivalaistus	„	23,871: 24
Palolaitos	„	5,401: 78
Poliisilaitos	„	4,768: 45
Opetus- ja sivistyslaitokset	„	90,808: 74
Kaupungin tekn. laitokset (menot)	„	<u>36,328: 22</u>
	Siirros <i>Smf</i>	283,910: 66

	Siirros	<i>Smk</i>	288,910: 66
Eläkkeet ja apurahat	”		374: 99
Korot	”		73,033: 66
Tontinlunastukset.	”		1,150,475: 32
Kaupungin kiinteä omaisuus	”		58,277: 83
Tuloatuottavat oikeudet	”		154,906: 11
Sekalaiset tulot	”		90,233: 58
Kaupungin tekn. laitokset (tulot).	”		396,387: 71
Puhtaanapitolaitos	”		10,219: 16
Kunnallisverot	”		9,087: 94
Sekalaisia tuloja yli rahasäännön	”		31,595: 33
		<i>Smk</i>	2,258,502: 29

Menoihin myönnettyt määrärahat on ylitetty seuraavilla tileillä:

Kunnallishallinto	<i>Smk</i>	20,659: 13
Terveysten- ja sairaanhoito	”	35,092: 31
Vaivaishoito	”	34,621: 80
Yleiset rasitukset	”	36,411: 55
Kauppalhallit	”	613: 99
Yleiset työt	”	128,508: 47
Sekalaiset menot.	”	95,596: 16
Arvaamattomiin menoihin Kaupunginvaltuus-		
ton määräyksen mukaan	”	13,112: 46
Sekalaisia menoja yli rahasäännön	”	69,733: 95

Vajausta osottavat lasketut tulot seuraavilla tileillä:

Tonttiverot	<i>Smk</i>	40: 15
Valtioavut	”	230,541: —
		” 664,930: 97
		<i>Smk</i> 1,593,571: 32

Viimeisten 10 vuoden aikana ovat vuositulokset olleet:

Vuonna 1902	<i>Smk</i>	562,779: 35	ylijäämää.	Vuonna 1907	<i>Smk</i>	454,167: 11	ylijäämää.
” 1903	”	581,434: 83	”	” 1908	”	370,575: 95	vajausta.
” 1904	”	824,770: 22	”	” 1909	”	317,505: 94	ylijäämää.
” 1905	”	263,269: 55	”	” 1910	”	1,056,100: 43	”
” 1906	”	737,870: 65	”	” 1911	”	1,593,571: 32	”

Tilinpäätöksen yhdistelmä.

Tulot.

Tuloja rahasäännön mukaan	<i>Smf.</i> 15,631,253: 51
„ yli rahasäännön	„ 2,005,388: 97
Säästynyt määrärahoja	„ 534,660: 04
	<hr/>
Yhteensä <i>Smf.</i>	18,171,302: 52

Menot.

Määrärahoja rahasäännön mukaan	<i>Smf.</i> 15,631,253: 51
Määrärahan ylitys	„ 684,724: 21
Lasketuissa tuloissa syntynyt vaje	„ 261,753: 48
	<hr/>
	<i>Smf.</i> 16,577,731: 20
Vuoden tulos, ylijäämää	„ 1,593,571: 32
	<hr/>
Yhteensä <i>Smf.</i>	18,171,302: 52
Kun edellämainittuun ylijäämään	„ 1,593,571: 32
lisätään käyttämätön säästö vuodelta 1910 eli	„ 1,046,954: 99
saadaan saldoksi vuoteen 1912	<i>Smf.</i> 2,640,526: 31

Helsingin kaupungin Rahatoimikonttorissa maaliskuulla 1912.

Iwar Timgren.

Helsingin kaupungin menot ja tulot vuonna 1911.

Menotilit.	Määrärahat rahassäännön mukaan	Menot tilien mukaan	Määräraha ylitetty	Määrärahaa säästynyt
I. Kaupungin velat.				
1876 vuoden vesijohtolaina, kuo- letus	40,000 —	40,000 —		
korko	46,370 —	46,370 —		
kurssitappio	900 —	950 25	50 25	
1882 vuoden uutisrakennus- ja jär- jestelylaina, kuoletus	76,500 —	76,500 —		
korko	17,088 75	17,088 75		
1892 vuoden obligatsioonilaina, kuo- letus	34,500 —	34,500 —		
korko	182,936 25	182,936 25		
provisionit y. m.	900 —	773 57	— —	126 43
1898 vuoden obligatsioonilaina, kuo- letus	28,500 —	28,500 —		
korko	95,497 50	95,497 50		
provisionit y. m.	1,000 —	972 29	— —	27 71
1900 vuoden obligatsioonilaina, kuo- letus	22,500 —	22,500 —		
korko	112,800 —	112,800 —		
provisionit y. m.	1,000 —	1,185 07	185 07	
1902 vuoden obligatsioonilaina, kuo- letus	54,500 —	54,500 —		
korko	305,260 —	305,260 —		
provisionit, Ranskan valtiolle me- nevä vero y. m.	15,000 —	14,158 83	— —	841 17
1909 vuoden obligatsioonilaina, kuo- letus	85,510 —	85,510 —		
korko	718,774 42	718,774 42		
provisionit y. m.	6,000 —	6,026 41	26 41	
Siirros	1,845,536 92	1,844,803 34	261 73	995 31

Siirros	1,845,536 92	1,844,803 34	261 73	995 31
Suomen Puutarhayhdistyksen rakennusten lunastamista varten otettu laina, kuoletus	11,600 —	11,600 —		
Böhlen tilan hallintaoikeuden lunastamista varten otettu laina, kuol.	40,000 —	40,000 —		
Fabianinkadun tontin ja talon N:o 1 osto varten otettu laina, korko .	1,204 30	1,204 30		
Makasiininrannan tavaravajan korotusta varten otettu laina, kuoletus	100,000 —	100,000 —		
Nybondaksen talon hallintaoikeuden lunastuslaina, kuoletus	24,000 —	24,000 —		
korko	5,400 —	5,400 —		
Kallion uuden kansakoulutalon rakennuslaina, kuoletus	160,000 —	160,000 —		
Laivaveistämöntonttien lunastuslaina, korko	22,500 —	— —	— —	22,500 —
Kassakred. ja lainain korot, y. m.	125,000 —	26,299 42	— —	98,700 58
II. Kaupungin virastot.				
Maistraatti, palkat	34,700 —	34,699 92	— —	— 08
tarverahat	8,000 —	11,959 62	3,959 62	
Raastuvanoikeus, palkat	164,450 —	164,915 64	465 64	
tarverahat	11,000 —	13,005 23	2,005 23	
Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelusmiehet	41,816 65	41,786 35	— —	30 30
Ulosottoimi	68,409 99	68,144 95	— —	265 04
Pöytäkirjojen puhtaaksikirjoitus . .	2,200 —	2,979 12	779 12	
Arkiston tarverahat	4,000 —	2,242 74	— —	1,757 26
Eduskuntavaalien kustannukset . .	25,000 —	19,131 15	— —	5,868 85
Raatihuoneen valaistus, polttopuut, siivoaminen y. m.	11,000 —	11,093 85	93 85	
20 maksutonta raitiotiepilettiä ulosottoapulaisille	2,000 —	1,820 —	— —	180 —
III. Kunnallishallinto.				
Kaupunginvaltuuston kanslia, palk.	17,800 —	17,799 96	— —	— 04
tarverahat	25,000 —	32,674 35	7,674 35	
Rahatoimikamari, palkat	36,600 —	35,459 92	— —	1,140 08
tarverahat	15,000 —	15,316 59	316 59	
arvaamattomiin tarpeisiin	10,000 —	23,079 85	13,079 85	
Siirros	2,812,217 86	2,709,416 30	28,635 98	131,437 54

	Siirros	2,812,217 86	2,709,416 30	28,635 98	131,437 54
Rahatoimikonttori, palkat		61,683 33	61,672 01	— —	11 32
tarverahat		8,200 —	8,188 22	— —	11 78
Liikennekonttori, palkat		85,460 —	85,396 01	— —	63 99
mittarinpalkkiot		1,440 —	1,924 80	484 80	
tarverahat		8,800 —	8,624 01	— —	175 99
tullihuoneen, tullikamarin haarasaston, tavaravajain y. m. polttopuut, valaistus, vedenkul. ja kalusto		22,650 —	19,726 62	— —	2,923 38
Satamakonttori, palkat		45,498 33	46,386 44	888 11	
moottoriveneen käyttökustannukset sekä höyrypurren vuokra		1,730 —	1,247 30	— —	482 70
tarverahat		1,250 —	1,155 50	— —	94 50
Kaupungin yleisten töiden hallitus, palkkioita		7,200 —	7,010 —	— —	190 —
Rakennuskonttori, palkat		93,800 —	91,633 12	— —	2,166 88
ylimääräiset insinööri-, piirustaja- ja arkkitehtiapulaiset		15,000 —	16,680 42	1,680 42	
metsänvartija-apulaiset ja metsänkasvatus		2,000 —	1,871 98	— —	128 02
tarveaineet ja apuripäivätyöt		10,000 —	11,684 93	1,684 93	
tarverahat		6,000 —	5,916 26	— —	83 74
Tilastokonttori, palkat		14,500 —	14,499 96	— —	— 04
tarverahat y. m.		27,700 —	27,319 06	— —	380 94
Taksoituksensvalmistelukunta ja Taksoituslautakunta, palkat		16,400 —	17,639 92	1,239 92	
tarverahat, apulaiset, siivoaminen y. m.		15,000 —	15,745 12	745 12	
Holbouslautakunta		1,800 —	1,714 03	— —	85 97
Työväenasiain lautakunta		5,775 —	5,783 28	8 28	
Kunnan työnvälitystoimisto		14,600 —	15,048 94	448 94	
Kasvatuslautakunta		4,350 —	4,363 90	13 90	
Muinaismuistolautakunta		1,000 —	1,000 —	— —	
Kunnallisten työväenasuntojen hallintolautakunta, palkat		4,120 —	3,980 —	— —	140 —
tarverahat		15,980 —	15,856 62	— —	123 38
Rakennustarkastus		16,240 —	16,836 67	596 67	
IV. Katu- ja laiturivalaistus.					
Kaasuvalaistus		158,300 —	147,118 10	— —	11,181 90
Sähkövalaistus		31,000 —	17,829 53	— —	13,170 47
Petrolivalaistus		85,300 —	86,443 58	1,143 58	
Laiturien ja tavaravajain ylimääräinen valaistus		6,400 —	5,737 55	— —	662 45
Siirros		3,601,394 52	3,475,450 18	37,570 65	163,514 99

	Siiros	3,601,394 52	3,475,450 18	37,570 65	163,514 99
V. Palolaitos.					
Palkat ja muut edut		117,405 —	113,067 08	— —	4,337 92
Palotalli		11,300 —	11,227 19	— —	72 81
Lämmitys, valaistus ja vedenkulu- tus		15,350 —	14,877 90	— —	472 10
Työkalut ja kalusto		8,800 —	8,758 20	— —	41 80
Sekalaista		3,880 —	3,402 85	— —	477 15
Määräraha vapaaeht. palokunnalle .		5,000 —	5,000 —	— —	— —
VI. Poliisilaitos.					
Käteinen apumaksu		198,034 28	198,034 28	— —	345 61
Virkahuoneistot		108,795 —	108,449 39	— —	— —
Lämmitys, valaistus ja vedenkulu- tus		40,100 —	36,832 21	— —	3,267 79
Sekalaista		7,733 33	6,578 28	— —	1,155 05
VII. Terveysten- ja sairaanhoito.					
Terveystoimikunta		16,100 —	17,892 05	1,792 05	— —
Lääkärit ja sairaanhoitajat		56,575 —	55,549 58	— —	1,025 42
Marian sairaala, sisätautien osasto .		78,416 —	71,040 85	— —	7,375 15
kulkutautien osasto		30,600 —	39,401 51	8,801 51	— —
kirurginen osasto		43,930 —	42,544 52	— —	1,385 48
talousosasto		314,212 —	333,958 02	19,746 02	— —
desinfisioimislaitos		3,760 —	4,245 55	485 55	— —
virkaaloma sairaanhoitajattarille ja siivoojattarille		3,000 —	2,736 65	— —	263 35
Humaliston varasairaala		69,355 —	73,204 50	3,849 50	— —
Sairaanhoito Böhlen tilalla		3,600 —	3,346 70	— —	253 30
Erin. poliklinikkain määrärahat . .		11,200 —	11,000 —	— —	200 —
Lapsenpäästölaitosten määrärahat .		18,540 —	18,540 —	— —	— —
Kätilöavun kustantaminen varatto- mille kotonaan		6,000 —	4,480 —	— —	1,520 —
Marian sairaalan tuberkuloosipoli- klinikka		22,000 —	22,000 —	— —	— —
Terveystoimisto		43,000 —	56,003 65	13,003 65	— —
Terveystoimisto		29,500 —	29,411 29	— —	88 71
Laboratorio terveydellisiä tutkimuk- sia varten		26,050 —	26,807 64	757 64	— —
	Siiros	4,893,630 13	4,793,840 07	86,006 57	185,796 63

Siirros	4,893,630 13	4,793,840 07	86,006 57	185,796 63
Lihantarkastus teurastuslaitoksella	5,800 —	6,168 96	368 96	
Rokkoainevarasto	1,000 —	889 96	— —	110 04
Rottien tappaminen	5,000 —	4,784 69	— —	215 31
Leppäsuon koleraparakkien ja ruumiinavaushuoneen lämmitys	600 —	40 —	— —	560 —
Määräraha koleraparakin väliaik. sairaalaa varten	15,050 —	15,050 —		
S:n ent. Kaaasutehtaan väliaik. sairaalaa varten	10,200 —	10,200 —		
Diakonissalaitoksen sairaanhoito	18,000 —	18,000 —		
Kulkutauteja sairastavain hoito Marian sair. puupaviljongissa y. m. Ylimäär. sairaanhoitajattaren palkkaamiseksi Hermanniin ja Toukolaan Hesperian sairaalan sairaanhoito	15,555 —	14,829 19	— —	725 81
Sairaanhoito satunnaisten kulkutautien aikana *)	340 —	350 —	10 —	
	12,000 —	12,000 —		
	18,000 —	18,000 —		
VIII. Vaivaishoito.				
Vaivaishoitohallitus	28,800 —	28,902 —	102 —	
Vaivaistalo	120,000 —	132,216 62	12,216 62	
Työlaitos	35,990 —	34,452 71	— —	1,537 29
Houruinhoitolaitos	114,940 —	126,478 17	11,538 17	
Kustannukset hoidettav. annetuista Sairaanhoitokustannukset	75,000 —	80,741 92	5,741 92	
Houruinhoitokustannukset	14,000 —	7,214 03	— —	6,785 97
Lääkkeet	40,000 —	42,486 10	2,486 10	
Suoranaiset apurahat	15,000 —	9,701 10	— —	5,298 90
Sekalaista	140,000 —	156,763 97	16,763 97	
Kustannukset uuden työ- ja vaivaistalon muuttamisesta Forsbyhyn	9,000 —	8,395 18	— —	604 82
Kaupunkilähetyksen työlaitosten määräraha	10,000 —	10,000 —		
	13,000 —	13,000 —		
IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.				
Merikoulu	3,600 —	3,000 —	— —	600 —
Käsityöläiskoulut, ylempi ja alempi	68,396 —	65,584 45	— —	2,811 55
Valmistava poikain ammattikoulu	44,830 —	45,345 81	515 81	
Siirros	5,727,731 13	5,658,434 93	135,750 12	205,046 32

*) Lisämääräraha ks. Kaupunginvalt. käyttövarat.

	Siirros	5,727,731 13	5,658,434 93	135,750 12	205,046 32
Tyttöjen ammattikoulu		41,790 —	42,086 46	296 46	
Kauppaoppilaitokset		42,000 —	42,000 —		
Kansakoulut, palkat		1,040,183 14	1,014,690 50	— —	25,492 64
vuokrat		41,690 —	40,840 —	— —	850 —
opetusvälineet y. m.		20,800 —	19,934 44	— —	865 56
käsitöiden ja koulukeittiöiden tar-					
veaineet		20,000 —	13,333 37	— —	6,666 63
huonekalut		7,000 —	7,220 41	220 41	
polttopuut ja halonhakkuu		50,000 —	44,266 31	— —	5,733 69
valaistus		40,000 —	21,468 15	— —	18,531 85
vaatetusapu		34,000 —	35,205 25	1,205 25	
puhtaanapito		56,500 —	48,239 32	— —	8,260 68
vedenkulutusmaksut		3,000 —	4,675 39	1,675 39	
talojen ja huoneistojen kunnossa-					
pito		42,593 —	45,555 44	2,962 44	
paikanvälitys kansakoulusta pääs-					
seille oppilaille		1,700 —	1,557 40	— —	142 60
määräraha Viaporissa ja sen lähei-					
sillä saarilla asuvien lasten käyt-					
tämiseksi kansakouluissa		1,730 —	1,530 —	— —	200 —
eläkeavut		12,625 —	12,050 —	— —	575 —
tarverahat		8,000 —	8,818 84	818 84	
matkastipendit		6,400 —	6,400 —		
Työväenopetus ja raajarikkoisten las-					
ten opetus		9,400 —	5,420 —	— —	3,980 —
Pahatapaisten lasten turvakodit		141,450 —	116,955 44	— —	24,494 56
Helsingin kaupungin kirjasto		83,410 —	84,111 42	701 42	
Työväenopetus		25,000 —	25,000 —		
Muut sivistystarkoitukset		61,000 —	61,000 —		
X. Yleiset rasitukset.					
Kyydinpito		1,840 —	1,840 —		
Kruununverot		54 96	54 96		
Majoituskustannukset		513,176 —	549,598 42	36,422 42	
Majoituslautakunta		9,600 —	9,589 13	— —	10 87
XI. Kaupahallit.					
Rantatorin halli		17,100 —	20,733 23	3,633 23	
Hietalahdentorin halli		7,500 —	5,783 89	— —	1,716 11
Länsirannan N:o 10 halli		4,550 —	3,200 39	— —	1,349 61
Kasarmintorin halli		7,500 —	7,546 48	46 48	
	Siirros	8,079,323 23	7,959,139 57	183,732 46	303,916 12

	Siirros	8,079,523 23	7,959,139 57	183,732 46	303,916 12
XII. Kaupungin teknilliset laitokset.					
1. Vesijohtolaitos.					
Uutistytöt		341,900 —	290,097 12	— —	51,802 88
Uudistukset		51,150 —	37,703 53	— —	13,446 47
Vesimittarien ja kaluston oston		29,000 —	32,334 51	3,334 51	
Pohjavesitutkimukset		20,000 —	20,000 —		
2. Kaasutehdas.					
Uutistytöt		94,290 —	90,546 53	— —	3,743 47
Uusien lyhtyjen sijoitus		52,100 —	28,732 26	— —	23,367 74
Talojohdot ja kalusto		59,000 —	92,818 29	33,818 29	
3. Sähkötehdas.					
Katuvalaistus		50,000 —	49,107 65	— —	892 35
Velanvähenn. Otto A. Blomqvistille		110,000 —	110,000 —	— —	
Mittarien oston		75,000 —	94,771 89	19,771 89	
XIII. Yleiset työt.					
1. Rakennukset ja talot.					
Erinäiset korjaustyöt		46,925 —	45,023 37	— —	1,901 63
Lumenkuljetus kaup. taloista		6,000 —	8,850 89	2,850 89	
Katajanokan Tulli- ja Pakkahuoneen varahöyrykattilat ja muu korjaus		12,600 —	13,242 92	642 92	
Raatihuoneen erinäiset sisäiset korjaustyöt		3,300 —	2,553 15	— —	746 85
Kansankirjaston erinäiset korjaustyöt		2,750 —	2,361 63	— —	388 37
Kansankirjaston ilmanvaihdon parannus		4,800 —	4,800 —		
Poliisilaitoksen käytettävänä olevain huoneistojen erinäiset sisäiset korjaustyöt Aleksanterinkadun 22:ssa ja 24:ssä, Pengerkadun 5:ssä ja Ratakadun 10:ssä		15,150 —	13,706 48	— —	1,443 52
Siirros		9,053,288 23	8,895,789 79	244,150 96	401,649 40

Siirros	9,053,288 23	8,895,789 79	244,150 96	401,649 40
Eteläisen ja pohjoisen palotornin sekä paloasemain erinäiset korjaustyöt	4,930 —	4,653 93	— —	276 07
Marian sairaalan erinäiset korjaustyöt	20,700 —	20,083 48	— —	616 52
Sen viereiset istutukset	7,524 11	5,795 61	— —	1,728 50
Makasiininrannan Tavaravajain korjaus	6,500 —	5,722 35	— —	777 65
Katajanokan Tavaravajain korjaus	3,080 —	2,703 87	— —	376 13
Bromarvin Bengtsårin kasvatuslaitoksen erin. korjaustyöt	8,000 —	8,000 —	— —	— —
Seurahuoneen s:n	7,000 —	7,000 —	— —	— —
Kaupungin talojen sähköjohtojen uudistus	10,500 —	31,763 94	21,263 94	— —
Uusi työ- ja vaivaistalo	500,000 —	500,000 —	— —	— —
Lisämääräraha työ- ja vaivaistaloa varten	80,000 —	80,000 —	— —	— —
Uusi kulkutautisairaala	700,000 —	700,000 —	— —	— —
Vallilan kunnalliset työväenasunnot	125,000 —	125,000 —	— —	— —
Lisämääräraha Hietaniemen- ja Kristiinankadun työväenasuntoja varten	42,000 —	42,279 86	279 86	— —
Kallion uusi paloasema	150,000 —	150,000 —	— —	— —
Hermannin s:n s:n	25,000 —	25,000 —	— —	— —
Korkeavuorenkadun talon N:o 39 kauppahinta	125,000 —	125,000 —	— —	— —
Sipoossa oleva kunnan houruinhoitolaite	67,702 30	67,702 30	— —	— —
Kallion uusi kaupunginkirjastotalo	200,000 —	200,000 —	— —	— —
Lisämääräraha Kallion kansakoulutaloa varten	25,000 —	19,187 71	— —	5,812 29
Erinäiset maalaustyöt Tehtaankadun kansakoulussa	7,000 —	6,862 50	— —	137 50
Erinäiset talli-, vaja- ja jääkellarityöt Marian sairaalassa	15,750 —	17,563 72	1,813 72	— —
Vanhankaupungin uusi poliisivartiotupa	6,300 —	6,300 —	— —	— —
Apuraha Eläintarhan urheilukentän viereisen pukeutumispaviljongin rakentamista varten	10,000 —	10,000 —	— —	— —
Ratakadun kansakoulun viereisten katujen ja jalkakäytävään kiveäminen sekä erinäiset maalaustyöt	4,650 —	6,982 39	2,332 39	— —
Siirros	11,204,924 64	11,063,391 45	269,840 87	411,374 06

Siirros	11,204,924 64	11,063,391 45	269,840 87	411,374 06
Siltasaarenrannan ja Katajanokan pohjoisrannan uudet makit . . .	3,000 —	2,974 34	— —	25 66
Bengtsårin kasvatustalokseen kuuluvassa Södergårdin talossa olevan kivrakennuksen viime vuonna aloitetun muutostyön jatkaminen . .	15,000 —	15,621 08	621 08	
Laivaveistämötonttien kauppahinnan kuoletus	100,000 —	100,000 —		
Sähkötehtaan laajentamista varten Kallioon ja Töölöön	860,000 —	860,000 —		
2. Kadut ja yleiset paikat.				
Sekalaiset korjaustyöt	15,000 —	15,707 52	707 52	
Saunakadun pohjoisen kolmasosan kiveäminen paraslaat. tellikkakivillä asfalttiin	45,000 —	41,697 02	— —	3,302 98
Kanavatorin ja Pohjoisrannan s:n saaristoveneiden kytkypaikan viereltä	15,000 —	15,291 75	291 75	
Kasarminkadun s:n kansakoulutontin, osotenumeron 21, kohdalla . . .	6,000 —	7,690 62	1,690 62	
Erottajakadun s:n s:n kaupungin osalta	26,800 —	24,580 28	— —	2,219 72
Tarkastuspaviljongin ja Makasiinirannan välisen Etelärannan osan s:n	15,000 —	15,162 44	162 44	
Senaatintorin poikki Nikolainkadulta viistoon Aleksanterinkadulle kulkevan 9 m. leveän ajotien s:n . .	21,000 —	21,697 83	697 83	
Kaupungin osan Hernesaarenkatua kiveäminen Tokankadun ja Kalastajatorin väliltä	5,900 —	5,685 86	— —	214 14
L. Viertotien tasointi korttelin N:o 422 kohdalla (Museotontti) . . .	19,000 —	18,660 14	— —	339 86
Siltasaarenkadun länsiosan tasointi Pitkäsillan ja Sirkuskadun väliltä	70,300 —	69,100 94	— —	1,199 06
Ylioppilastalon torin jalkakäytävään korjaus	2,950 —	3,123 09	173 09	
I. Viertotien laajentaminen niiltä kohdin, mihin jo on teetetty taikka				
Siirros	12,424,874 64	12,280,384 36	274,185 20	418,675 48

Siirros	12,424,874 64	12,280,384 36	274,185 20	418,675 48
tänä vuonna teetetään uutisrakennuksia	15,000 —	15,000 —		
Erinäisten kaupungille kuuluvain katuosain kaiteitten uudistus ja korjaus	11,700 —	12,404 35	704 35	
Pitkäsillan uudestirakentaminen	787,500 —	787,500 —		
Jalkakäytävän laittaminen Tehtaan- kadulle Kapteeninkadun puistikon vierelle	1,000 —	988 38	— —	11 62
Sörnäisten Rantatien päällystäminen ketokivillä Vilhelmsperin- ja Pääs- kylänkadun väliltä.	10,700 —	10,490 99	— —	209 01
Rahapajanrannan ketokiveyksen uudistus 30 metrin leveydeltä nyk. itäisimmän tavaravajan itäpuolelta sekä kahden 10 m. leveän, I. Satamakadun suuntaisen ajotien s:n korttelin N:o 189 itäpuo- lelta.	27,500 —	26,510 28	— —	989 72
Lisämääräraha Rahapajanrannan itä- osaan laskettuihin uusiin rauta- tieraitteisiin tarpeellisten vaihtei- den ja ristoksien kustantamiseksi	5,700 —	3,922 63	— —	1,777 37
Leikkikentän laittaminen kortteliin N:o 127 Vuorimiehenkadun var- relle	9,200 —	9,429 54	229 54	
Vilhonkadun tasoitus Vuori- ja Unio- ninkadun väliltä korttelin N:o 41 ja Kaisaniemen puiston halki . .	53,800 —	53,800 —		
Ehrensvärdintien s:n Rehbindein- ja Armfeltintien väliltä	16,400 —	13,444 92	— —	2,955 08
Engelaukion s:n, lukuunottamatta ist- utuksia, mutta lukuunotettuna kortt. N:o 230 oleva kuja	17,300 —	20,614 43	3,314 43	
Ehrensvärdintien tontin N:o 17 länsi- puolelle kortteliin N:o 227 laitet- tavan istutuksen louhimistyöt . .	700 —	574 60	— —	125 40
I. Viertotien ja Porthaninkadun vä- lisen 5 linjan jällellä olevan osan tasoitus	50,000 —	50,860 77	860 77	
Eräiden Työpaja- ja Panimokatujen osien s:n	6,000 —	6,390 88	390 88	
Karjalankadun s:n Porvoonkadun ja Eläintarhantien väliltä	36,000 —	35,945 42	— —	54 58
Siirros	13,473,374 64	13,328,261 55	279,685 17	424,798 26

Siirros	13,473,374 64	13,328,261 55	279,685 17	424,798 26
Viipurinkadun tasoitus Porvoon- ja Kotkankadun väliltä	36,700 —	35,941 54	— —	758 46
Porvoonkadun länsiosan s:n Kristiinan- ja Kajaaninkadun väliltä	28,000 —	27,872 26	— —	127 74
Runeberginkadun s:n Freedrikin- ja E. Rautatienkadun väliltä	40,100 —	39,860 91	— —	239 09
E. Rautatienkadun s:n Freedrikin- ja Runeberginkadun väliltä	14,000 —	13,771 78	— —	228 22
Nervanderinkadun s:n Aionkadulta Fjälldalinkadulle	56,000 —	51,741 97	— —	4,258 03
Cygnaeuksenkadun s:n Töölön- ja Nervanderinkadun väliltä	21,700 —	20,729 39	— —	970 61
Museokadun s:n Töölön- ja Runeberginkadun väliltä	61,000 —	60,118 33	— —	881 67
Korttelin N:o 139 Kataja pohjois- ja länsipuolella Katajanokalla olevan kadun s:n	17,400 —	17,822 52	422 52	
Pengerkadun tontin N:o 4 viereisen Kaikukujan osan s:n	5,800 —	5,921 95	121 95	
Alustavat toimenpiteet varastopaikkojen laittamiseksi Busholmaan	50,000 —	50,000 —		
Böhlen tilan osittainen tasoitus	50,000 —	45,456 11	— —	4,543 89
3. Kanavat ja viemärit.				
Erinäinen kunnossapito	29,000 —	32,934 31	3,934 31	
Täydennystyöt	5,000 —	4,854 43	— —	145 57
Viemärikanava Ehrensvärdintien alitse korttelin N:o 232 tontilta N:o 25 Armfeltintien alaiseen kanavaan sekä saman korttelin tontilta N:o 27 Rehbinderintien alaiseen kanavaan	10,600 —	10,516 75	— —	83 25
S:n Engelaucion alitse korttelin N:o 226 tontilta N:o 5 Rehbinderintien alaiseen kanavaan	2,050 —	2,013 10	— —	36 90
S:n Engelauciolta Armfeltintielle mainittua paikkaa eteläpuolelta rajoittavan istutuksen halki	3,800 —	3,832 13	32 13	
Siirros	13,904,524 64	13,751,649 03	284,196 08	437,071 69

	Siirros	13,904,524 64	13,751,649 03	284,196 08	437,071 69	
Viemärikanava Engelaution alitse Ehrensverdintielle mainittua paikkaa lännessä rajoittavan istutuksen halki	3,000	—	2,886 93	—	—	113 07
S:n Karjalankadun alle Loviisankadun ja Alppilantien välille . .	9,300	—	9,213 86	—	—	86 14
S:n Viipurinkadun alle korttelin N:o 373 tontilta N:o 14 Kotkankadun alaiseen kanavaan	9,600	—	9,225 88	—	—	374 12
S:n Runeberginkadun alle korttelin N:o 217 tontilta N:o 3 E. Rautatienkadulle	6,500	—	6,229 02	—	—	270 98
S:n E. Rautatienkadun alitse Fredrikinkadulta Leppäsuonkadulle sekä viimeksi mainitun kadun alitse Nordenskjöldinkadun alaiseen kanavaan	19,700	—	19,795 87	95 87	—	—
S:n Nervanderinkadun alle korttelin N:o 407 tontin N:o 5 ja korttelin N:o 425 tontin N:o 12 välille mainitun kadun varrella	11,900	—	12,597 63	697 63	—	—
S:n Cygnaeuksenkadun alitse korttelin N:o 435 tontilta N:o 12 Museokadun alaiseen kanavaan . .	3,400	—	3,339 05	—	—	60 95
S:n Museokadun alitse Minervankadulta Töölönkadun alaiseen kanavaan sekä Ahlqvistinkadulta Runeberginkadulle	14,600	—	14,628 —	28 —	—	—
S:n Museokadun alitse Aurorankadulta L. Viertotielle	6,500	—	6,500 —	—	—	—
S:n Arabian huvila-alueen halki . .	8,600	—	8,591 98	—	—	8 02
Topeliuksenkadun alaisen kanavan jatkaminen kaupungin nyk. vai-vaistalon alueelle	9,700	—	7,691 20	—	—	2,008 80
Katkaiseva kanava Kaisaniemen puiston halki yhdistämään Kaisaniemen ravintolan kohd. Töölönlahteen laskevaa lokaviem. Silta-vuorenrannan alais. viemäriin . .	47,000	—	49,094 80	2,094 80	—	—
Viemärikanava Vesisäiliönkadun alitse korttelien 372 ja 373 välille Kristiinankadun alaiseen kanavaan	3,400	—	3,154 79	—	—	245 21
Erinäisiä lokaviemärejä Böhlen esikaupunkiin	22,400	—	22,230 45	—	—	169 55
Siirros	14,080,124 64	13,926,828 49	287,112 38	440,408 53		

	Siiros	14,080,124 64	13,926,828 49	287,112 38	440,408 53
Viemärikan. Katajanokalle kortt. N:o 139 pohjoispuolisen kad. alle . . .	5,300 —	5,251 34	— —	48 66	
Lokaviemärin muuttaminen sähkötehtaan alueella	20,000 —	21,831 32	1,831 32		
4. Tiet.					
Erinäisiä korjauksia	10,000 —	12,265 01	2,265 01		
5. Vientotiet.					
Erinäisiä korjauksia	15,000 —	15,650 82	650 82		
Jalkakäytävä Ruusulankadulta Nimrodinkadulle	4,000 —	4,054 51	54 51		
S:n pitkin I. Vientotietä Hermannista Toukolaan	7,100 —	8,352 80	1,252 80		
6. Satamat.					
Erinäisiä korjauksia	25,000 —	31,885 96	6,885 96		
Alasmenosillat jälle ynnä laiturien ja jäärailojen aitaukset	5,000 —	6,727 41	1,727 41		
Satamain ruoppaus	20,000 —	22,196 10	2,196 10		
Ruoppauspaikan järjestäminen sähkö- ja kaasutehtaantonttien rantaan Sörnäisissä	7,000 —	8,702 23	1,702 23		
Sörnäisten läntisen sillan laajennus ja pitennys	22,000 —	21,096 81	— —	903 19	
Sörnäisten keskimäisen sillan s:n s:n	26,300 —	26,119 76	— —	180 24	
Pohjoissataman T-muotoisen laiturin keskiosan korjaus	8,400 —	8,215 55	— —	184 45	
Taivallahden rannassa olevan Vai-vaistalon laiturin s:n	4,000 —	3,335 57	— —	664 43	
Sinivuorenmaan lounaisrannan yleisen laiturin s:n	2,100 —	2,214 54	114 54		
Eteläsataman eteläisen laiturihaaran itäosan s:n	5,500 —	5,568 93	68 93		
Makasiininrannan sillan puusta tehdyn osan uudestirakentaminen	17,700 —	19,134 33	1,434 33		
Hietaniemen kaatolaiturin korjaus	4,000 —	4,103 56	103 56		
Siiros	14,288,524 64	14,153,535 04	307,399 90	442,389 50	

	Siirros	14,288,524 64	14,153,535 04	307,399 90	442,389 50
Hiilenpurkauksilta Sörnäisten sata- maan kaasutehtaan rantaan . . .		34,300 —	34,993 78	693 78	
Merisataman väliaikainen purkaus- laituri		3,600 —	2,796 82	— —	803 18
Merisataman venelaituri		775 —	742 57	— —	32 43
7. Istutukset.					
Istutusten ja taimistojen kunnossa- pito		99,140 —	89,859 93	— —	9,280 07
Eläintarhan urheilukentän järjestys- miehen palkkaus		600 —	575 —	— —	25 —
Saman urheilukent. kunnossapito . . .		1,000 —	1,007 57	7 57	
Punanotkon urheilukentän samoin . . .		500 —	565 09	65 09	
Eläintarhan kahden makin puhtaana- pito		500 —	239 86	— —	260 14
Polttopuut, lämmitys, valaistus ja siivoaminen kaupunginpuutarhan asuinrakennuksissa		1,662 —	1,634 39	— —	27 61
Talvipuutarhan kunnossapito		6,000 —	6,532 36	532 36	
Tallipalvelijaston palkkaus, kaupun- ginpuutarhan tallirehut y. m. menot		6,029 70	5,887 70	— —	142 —
Tehtaankadun ja kaupunginpuutar- han vanhemp. kasviuoneitten korj.		2,000 —	1,831 88	— —	168 12
Alpin kunnossapito		1,500 —	1,436 95	— —	63 05
Vanhempain nurmien ja käytävään vudistus		4,500 —	4,476 42	— —	23 58
Aitausten kunnossapito		3,500 —	2,729 29	— —	770 71
Mullanvalmistus kaup. istutuksia varten		3,500 —	3,446 67	— —	53 33
Lannan osto kasvilavoihin		650 —	557 —	— —	93 —
Kaupungin vesilintujen hoito		1,000 —	1,270 68	270 68	
Leposohvain korjaus		2,200 —	2,265 50	65 50	
Työkalujen osto ja korjaus		2,500 —	2,918 48	418 48	
Suojaristikkojen hankkiminen Hen- rikinpuiston puille		4,550 —	4,550 —	— —	
Istutusten kasteluun, rakennuksiin, kasviuoneisiin ja suihkukaivoihin tarvitava vesi		12,000 —	15,215 94	3,215 94	
Eläintarhan ja Hakasalmenpuiston perkkaamiseksi sekä vanhojen tei- den korjaamiseksi ynnä uusien tei- den ja käytävään laittamiseksi sinne		25,000 —	27,339 42	2,339 42	
	Siirros	14,505,531 34	14,366,408 34	315,008 72	454,131 72

Siirros	14,505,531 34	14,366,408 34	315,008 72	454,131 72
Uusia kasvisuojia tahi sellaisia rakennuksia varten, joita välttämättömästi tarvitaan kaupungin kasvikkokoeilmien ja puutarhaistutusten kunnossapitämiseksi	25,000 —	25,000 —	—	—
Makin teettäminen Eläintarhaan	2,500 —	1,201 49	—	1,298 51
Vesiputken s:n s:n	750 —	454 35	—	295 65
Savilan taimiston kuntoonpano	2,500 —	2,102 79	—	397 21
Tenniskenttään laittaminen Kaisaniemeen	6,600 —	6,600 —	—	—
Tokantorin järjestelyn loppuunsaattaminen	4,000 —	4,376 25	376 25	—
Punanotkon tasoitus- ja istutustyön jatkaminen	10,000 —	10,000 —	—	—
Kaivopuiston tasoitustyön jatkaminen	5,000 —	4,637 77	—	362 23
Kelkkaratain laittaminen	1,600 —	1,385 06	—	214 94
Ajotie Eläintarhaan rautatien länsipuolitse Fredriksbergiin	15,000 —	15,000 —	—	—
8. Puhtaanapitolaitos.				
Kaatopaikkain ja laiturien kunnossapito	5,000 —	2,231 49	—	2,768 51
Vartijain palkaus	7,000 —	11,658 03	4,658 03	—
Makkien ja käymäläin puhtaanapito	15,000 —	24,604 43	9,604 43	—
Samain korjaus	2,000 —	1,877 48	—	122 52
Kaupungin yleisten paikkain ja katuosain puhtaanapito	115,000 —	139,048 52	24,048 52	—
Keskikaupungin katujen kastelu	15,000 —	23,576 22	8,576 22	—
Vedenkulutus	14,500 —	21,055 60	6,555 60	—
Viertoteiden puhtaanapito	40,000 —	51,360 86	11,360 86	—
Kaivopuiston viertoteiden s:n	1,000 —	998 77	—	1 23
Teiden s:n	18,000 —	22,632 36	4,632 36	—
Venesatamain s:n	700 —	1,628 85	928 85	—
Jäiden s:n	1,500 —	5,715 52	4,215 52	—
9. Yleinen makkien puhtaanapito.				
Palkkauksia, miehistö ja ajomiehet	125,000 —	144,466 02	19,466 02	—
10 hevosen rehut	7,600 —	9,985 07	2,385 07	—
Sekalaisia menoja desinfioimisaineista, työkaluista y. m.	7,800 —	14,697 96	6,897 96	—
Siirros	14,953,581 34	14,912,703 23	418,714 41	459,592 52

	Siirros	14,953,581 34	14,912,703 23	418,714 41	459,592 50
Ajoneuvojen, rikkalaatikkojen, levy- astiat ja kansien korjaus		12,080 —	15,804 —	3,724 —	
Rautatierahteja		25,000 —	30,640 50	5,640 50	
Kannellisten makkiastiat, rikka-asti- ain ja ajoneuvojen osto, ilmoitus- lomakk. hankkiminen y. m.		43,000 —	43,704 —	704 —	
10. Työkalut.					
Erinäiset ostot ja korjaukset		7,000 —	9,988 60	2,988 60	
Kuuden vanhan kasteluvaunun uudis- tus		3,600 —	3,600 —		
Lakaisukoneen ostoon		1,800 —	1,743 20	— —	56 80
Kahden ruoppausproomun korjaus		6,000 —	6,460 07	460 07	
Uusi porakone, täydellisenä höyry- kattiloineen, porineen y. m.		5,000 —	5,000 —		
11. Sekalaista.					
Hengenpelastuskalujen, halkomittain y. m. kunnossapito		4,000 —	4,036 92	36 92	
Pesuhuoneitten ja -laiturien erinäinen hoito ja korjaus		10,000 —	8,203 50	— —	1,796 50
Merisatam. ja Sörnäisten Rantatien varrella olevain kahden pesuho- neen korjaus.		3,600 —	4,563 44	963 44	
Kahden avonaisen pesulaiturin s:n		2,400 —	2,610 47	210 47	
XIV. Eläkkeitä ja apurahoja		39,202 17	38,827 18	— —	374 99
XV. Sekalaiset menot.					
Kaupungin tilien tarkastus.		6,200 —	6,200 —		
Kaup. irtaimen omaisuuden katselmus		800 —	827 30	27 30	
Polttoaineet		6,000 —	4,913 80	— —	1,086 20
Valaistus, siihen luettuina juhla- valaisukset		7,000 —	4,311 85	— —	2,688 15
Myrskynvarotussähkösanomat		250 —	60 —	— —	190 —
Palovakuutusmaksut		14,000 —	17,966 99	3,966 99	
Kustannukset kunnallisen asetuskoko- elman julkaisemisesta		800 —	878 60	78 60	
Määräraha henkikirjoittajalle ja henki- kirjoittajan huoneiston siivoamiseen		5,180 —	5,909 50	729 50	
Siirros		15,156,493 51	15,128,953 15	438,244 80	465,785 16

	Siiros	15,156,493 51	15,128,953 15	438,244 80	465,785 16
Palkkio 2:lle kalastuksen kaitsijalle sekä puutavarain lauttauksen valvomisesta kaupungin satama-alueella		1,050 —	1,169 50	119 50	
Kustannuks. Kuntähdestä, Meilahdesta, Greijuksesta, Oulunkylästä ja Böhlestä		7,000 —	6,320 90	— —	679 10
S:n Henrik Borgströmin kansanpuist. Turholmassa		2,900 —	4,273 10	1,373 10	
Palkkio talonisännöitsijälle		1,500 —	1,500 —		
Palkkiota lainoppineelle varattomien avustajalle ja köyhäinasianajajan apulaiselle		7,000 —	6,999 99	— —	— 01
S:n konttorihuoneiston vuokra		700 —	700 —		
Määräraha Vankeusyhdistyksen turvakodille		1,200 —	1,200 —		
Palkkioita rankkurille y. m.		1,880 —	1,995 60	115 60	
Vahingonkorvausta työntekijöille ruumiinvammasta		3,500 —	3,552 10	52 10	
Määräraha huoneiston vuokraamiseen Aleksanterinkadun talosta N:o 16		4,000 —	2,500 —	— —	1,500 —
S:n huoneiston vuokraamiseksi postipakettiosastolle Tulli- ja pakkahuoneesta		12,000 —	12,000 —		
Normaalikellojen kunnossapito		1,630 —	1,630 —		
Kalustoa kaupungin taloihin sekä sen korjaus ja täydennys		12,000 —	16,335 10	4,335 10	
Puhelinmaksut		8,500 —	7,490 25	— —	1,009 75
Määräraha koiraveroa koskevan aset. noudattamisen valvontaa varten		1,300 —	1,290 —	— —	10 —
Kauppatorin suihkukaivon käyttö ja hoito		3,300 —	3,272 30	— —	27 70
Puolipäivätunnin merkinanto		300 —	300 —		
Kustannuksia väenlaskun toimittamisesta v. 1910		15,000 —	15,542 94	542 94	
Taksoitettujen varain ja muiden tulojen vähennys ja palauttaminen		140,000 —	231,446 34	91,446 34	
Arvaamattomiin menoihin Valtuuston määräyksen mukaan:					
II. <i>Kaupungin virastot.</i>					
Määräraha Maistraatin ja Raastuvanoikeuden jäsenten ja viransij. palkkaamiseksi	7,300: —	— —	7,300 —		
Siiros	7,300: —	15,381,253 51	15,455,771 27	536,229 48	469,011 72

	Siirros	7,300: —	15,381,253 51	15,455,771 27	536,229 48	469,011 72
Toisen kaupunginviskaalin palkkaamiseksi marraskuulla . . .		400: —	—	400 —		
III. Kunnallishallinto.						
Kaupunginvaltuuston sihteerin sijaisen palkkioksi		750: —	—	750 —		
Ylimääräisen sihteerin palkkaamiseksi Rahoitokamariin . . .		1,500 —	—	1,500 —		
Liikennekonttorin vanhemman kirjanpitäjän palkkioksi liikennekamreerin avustamisesta		700: —	—	700 —		
Vaa'an ja punnuksien ostoon raskaan tavaran rantatullausta varten		8,200: —	—	3,929 39	—	4,270 61
Rakennuskonttorin huonerakennusosastolle tarpeellisen huoneiston vuokraamiseksi ja korjaamiseksi		2,400: —	—	1,989 84	—	410 16
Virkaloman hankkimiseksi Työväenasiain lautakunnan sihteerille		100: —	—	100 —		
Kunnan työnvälitystojen viransijaisten palkkaamiseksi . .		550: —	—	550 —		
Kunnan työnvälitystojen v. t. apulaisen palkkaamiseksi		450: —	—	450 —		
Helsingin museon siustamiseksi ja kuntoonpanemiseksi . .		3,000: —	—	2,200 —	—	800 —
	Siirros	25,350: —	15,381,253 51	15,468,340 50	536,229 48	474,492 49

Siirros	25,350: —	15,381,253 51	15,468,340 50	536,229 48	474,492 49
Helsinkiä valaisevain vanhojen valokuvain ostoon	3,000: —	—	3,000 —	—	—
Rakennustarkastajan matkastipendiksi . .	1,200: —	—	1,200 —	—	—
Sijaisen palkkaamiseksi rakennustarkastajan virkaloman aikana	400: —	—	400 —	—	—
Ylimääräisen apulaisen palkkaamiseksi rakennustarkastukseen . .	2,400: —	—	2,400 —	—	—
<i>VI. Poliisilaitos.</i>					
Huonekalujen ostoon poliisilaitoksen siveellisyysosastolle . . .	343: 05	—	343 —	—	05
Koiratallin teettämiseksi Kallion poliisiaseman alueelle . .	721: 40	—	721 40	—	—
<i>VII. Terveysten- ja sairaanhoito.</i>					
Ensimmäisen kaupunginlääkärin matkastipendiksi	750: —	—	750 —	—	—
Toisen sairaanhoitajattaren palkkaamiseksi Hermannin alueelle	375: —	—	375 —	—	—
Käsiammattiliikkeiden ja työpaikkain tarkastajan palkankorotukseksi	50: —	—	50 —	—	—
Määräraha koleraruton varalta	6,000: —	—	1,171 20	—	4,828 80
Siirros	40,589: 45	15,381,253 51	15,478,751 10	536,229 48	479,321 34

Siiros	40,589: 45	15,381,253 51	15,478,751 10	536,229 48	479,321 34	
Tulirokkoa sairastavain henkilöjen muuton kustantamiseksi Marian sairaalasta varasairaaloihin	3,150: —	—	3,150 —			
Ylimääräisten apulaisdesinfisioitsijain palkkaamiseksi	666: 67	—	666 67			
Varasairaalin laittamiseksi ja voimassapitämiseksi tuberkuloottisia varten Puutarhakadun 4:ssä	22,178: 50	—	21,650 42	—	528 08	
Erinäisten kulkutautien aiheuttamiin kustannuksiin	29,200: —	}				
Väliaik. tulirokkosairaalan edelleen voimassapitämiseksi kaasutehtaan ent. konttorihuoneistossa	3,000: —					
Koleraparakkeihin laitettua väliaik. tulirokkosairaalaan sekä sen kalustoa varten	20,800: —		—	69,652 54	—	26,547 46
Hesperian, vanhan kaasutehtaan ja koleraparakin varasairaaloita varten	41,200: —					
Sairaiden kuljettamiseksi mainittuihin sairaaloihin	2,000: —					
Määräraha koleraparakien 1 ja 2 korjaukseen	23,000: —	—	32,742 66	9,742 66		
Määräraha sähkövalon laittamiseksi koleraparakkeihin 1, 2, 3 ja 4	2,040: —	—	2,040 —			
Hevosten eristystallin sisustamiseksi ja kunnossapitämiseksi . .	24,610: —	—	8,487 59	—	16,122 41	
Siiros	212,434: 62	15,381,253 51	15,617,140 98	545,972 14	522,519 29	

Siirros	212,434: 62	15,381,253 51	15,617,140 98	545,972 14	522,519 29
<i>VIII. Vaivahoito.</i>					
Väliaik. kaitsijan palkkaamiseksi vaivahoitoa varten . . .	4,666: 65	—	4,666 65	—	—
Sairaanhoitajattaren palkkaamiseksi Työ- ja Vaivaistaloon . .	400: —	—	375 —	—	25 —
Vaivaistalon työlaitoksen yhden salin sisustamiseksi hoidokkien asunnoksi sekä hoitajattaren palkkaamiseen	2,000: —	—	696 70	—	1,303 30
<i>IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.</i>					
Palkanlisäystä tyttöjen ammattikoulun opettajattarelle neiti Helmi Kaparille	46: 66	—	46 66	—	—
Palkanlisäystä kansakoulujen taloudenhoitajalle.	250: —	—	250 —	—	—
Palkankorotusta kansakoulujen taloudenhoitajan kanslia-apulaiselle	200: —	—	200 —	—	—
Lahjapalkkio kansakoulunopettajanleski Sofia Lindforsille. . .	1,800: —	—	1,800 —	—	—
Lahjapalkkio kansakoulunopettajanleski Hilja Salolalle	680: —	—	680 —	—	—
Erinäisten kansakoulunopettajatarten osanoton kustantamiseksi voimistelu- ja leikkikursseihin	360: —	—	360 —	—	—
Määräraha Filharmonisen Seuran Soittokunnalle	10,000: —	—	10,000 —	—	—
Siirros	232,837: 93	15,381,253 51	15,636,215 99	545,972 14	523,847 59

	Siiros 232,837: 93	15,381,253 51	15,636,215 99	545,972 14	523,847 59
<i>X. Yleiset rasitukset.</i>					
Poliisimaneesin sisustamiseen venäläisten rekryyttien tilapäiseksi majoituspaikaksi . .	13,500: —	—	13,500 —		
Palkanlisäystä majoituslautakunnan kielenkääntäjälle	400: —	—	400 —		
<i>XIII. Yleiset työt.</i>					
<i>1. Rakennukset ja talot.</i>					
Tulli- ja Pakkahuoneen muutosrakennustöitä varten	800: —	—	828 62	28 62	
Vilhonkadun talon N:o 1 rakennusten muutos- töitä varten	10,000: —	—	12,110 84	2,110 84	
Lisämääräraha Korkea- vuorenkadun talon N:o 39 korjausta ja sisustusta varten . .	6,600: 70	—	6,600 70		
Hakasalmen huvilan si- säisiä korjaustöitä var- ten	1,500: —	—	1,500 —		
Erinäisten Oulunkylän kartanon rakennusten korjausta varten . .	1,700: —	—	1,588 70	—	111 30
Tehtaankadun kansa- koulutalon kaasujoh- tojen muutostöitä var- ten	900: —	—	900 —		
Työ- ja odotushuoneen sisustamiseksi Raastu- vanoikeudessa esiinty- viä asianajajia var- ten	500: —	—	500 —		
Siiros 268,738: 63	15,381,253 51	15,674,144 85	548,111 60	523,958 89	

	Siirros 268,738: 63	15,381,253 51	15,674,144 85	548,111 60	523,958 89
Uuden arkistohuoneen sisustamiseksi Tullikamariin	500: —	—	318 85	—	181 15
Tehtaankadun kansakoulutalon vesijohtotöitä varten	3,969: —	—	3,969 —	—	—
2. Kadut ja yleiset paikat.					
Määräraha n. s. Poromestarinrinteen eteläosan uudestitasoittamiseksi	4,000: —	—	4,000 —	—	—
8. Puhtaanapitolaitos.					
Matkastipendiksi puhtaanapitolaitoksen johtajalle	1,000: —	—	1,000 —	—	—
11. Sekalaista.					
Uusien hengenpelastuskalujen ostoon	2,500: —	—	2,500 —	—	—
XIV. <i>Eläkkeet ja apurahat.</i>					
Eläkkeeksi rakennusmestari J. F. Larsonille	480: —	—	480 —	—	—
Elinkautisapurahaksi työmies Mikko Hakomäelle	150: —	—	150 —	—	—
Vuotuiseksi apurahaksi siivoojatar A. Malinille	275: —	—	275 —	—	—
Elinkautisapurahaksi vahtimestarinleski Maria O. Winqvistille	120: —	—	120 —	—	—
	Siirros 281,732: 63	15,381,253 51	15,686,957 70	548,111 60	524,140 04

	Siirros	281,732: 63	15,381,253 51	15,686,957 70	548,111 60	524,140 04
Elinkautisapurahaksi ent. ruuanpitäjättärelle Eva Fagerholmille	480: —	—	—	480 —		
Elinkautisapurahaksi työntekijätär Matilda Lovisa Svahnille	80: —	—	—	80 —		
Elinkautisapurahaksi ja lisäeläkkeeksi Toukolan kansakoulun vaimestarelle Aurora Karolina Andersonille	350: —	—	—	350 —		
Elinkautisapurahaksi ulkotyöntekijä Anders Erland Thomassonille	140: —	—	—	140 —		
Eläkkeeksi leskirouva Antoinette Ulrika Brennerille	210: —	—	—	210 —		
Eläkkeeksi ent. sairaanhoitajattarelle Fredrika Kanthille	100: —	—	—	100 —		
Eläkkeeksi kaasutehtaan työntekijälle Isak Toukalle	100: —	—	—	100 —		
Eläkkeeksi kaasutehtaan työntekijälle Henrik Malakias Henrikssonille	33: 33	—	—	33 33		
<i>XV. Sekalaiset menot.</i>						
Sähkövalaistuksen kustantamiseksi Kaivopuistoon «Lasten päivänä»	1,000: —	—	—	1,000 —		
Köyhäinasianaajan konttorihuoneiston muutostöihin sekä tarpeen mukaan Oikeusaputoimiston lisämeneihin	4,223: 70	—	—	4,223 70		
Siirros	288,449: 66	15,381,253 51	15,693,674 73	548,111 60	524,140 04	

	Siiros	288,449: 66	15,381,253 51	15,693,674 73	548,111 60	524,140 04
Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistykselle työn jakamiseksi köyhille naisille	5,000: —	—	—	5,000 —		
Muokkaamattomain vuotain varastopaikkain järjestämiseksi	700: —	—	—	700 —		
Pidätettyjen koirain hoitoa ja lopettamista varten	600: —	—	—	600 —		
Annetun sovintotuomion kustannusten suorittamiseksi	1,400: —	—	—	1,400 —		
Kristilliselle Työväenyhdistykselle rikutun vuokravälipuheen korvaukseksi	600: —	—	—	600 —		
Kyttykojujen hankkimiseksi Uudenmaan Pursiklubin Juhlapuhejhdusviikoksi	1,500: —	—	—	1,500 —		
Kaupungin kunnia-palkinnon ostoon Uudenmaan pursiklubin viisikymmenvuotisjuhlaan	2,000: —	—	—	2,000 —		
Kristillisten Nuorten Miesten Yhdistykselle kansainvälisen konferenssin toimeenpanemiseksi kesäk. 2—10 p:nä 1911	10,000: —	—	—	—	—	10,000 —
Nylands Svenska Ungdomsförbundille edustuskustannuksiin . .	3,000: —	—	—	3,000 —		
Edustuskustannuksiin Unkarin rautatieläisten käydessä Helsingissä	2,000: —	—	—	1,480 —	—	520 —
Maa-alueen ostamiseksi Oulunkylästä	1,629: —	—	—	1,629 —		
	316,878: 66		250,000	—	66,878 66	
<i>Sinf.</i> 250,000: — —	263,112: 46					
	Siiros	15,631,253 51	15,711,583 73	614,990 26	534,660 04	

	Siirros	15,631,253 51	15,711,583 73	614,990 26	534,660 04
Edellisiltä vuosilta siirrettyjä tilejä.					
Suomen kaupunkien kunnallishallintoa käsittelevän historiallis-taloudellisen teoksen kustannukset					
		— —	4,484 60	4,484 60	
Rahasääntöön merkitsemättömiä menoja.					
Säästöä lainavaroilla vuonna 1911 teetettyjen vesijohtolaitoksen töiden määrärahasta					
		— —	65,249 35	65,249 35	
	<i>Smc.</i>	15,631,253 51	15,781,317 68	684,724 21	534,660 04
	Säästö vuoteen 1912	— —	2,640,526 31	— —	— —
	<i>Yhteensä Smc.</i>	15,631,253 51	18,421,843 99	684,724 21	534,660 04

	Rahasäännössä lasketut tulot	Tuloja tilien mukaan	Vajausta	Ylijäämää
Tulotilit.				
Säästöä edelliseltä vuodelta	350,000 —	1,396,954 99		
I. Korot.				
Kaupungin lainaobligatsioneista	14,500 —	15,610 31	— —	1,110 31
Tontinlunastuksista	550,000 —	603,552 02	— —	53,552 02
Lahjoitusrahastoista, joiden korot tulevat kaupungille	20,000 —	22,529 92	— —	2,529 92
Erinäisiä korkoja ja osinkoja	15,000 —	26,112 73	— —	11,112 73
Teknill. laitosten etuaneista	45,000 —	40,442 44	4,557 56	
Kaasu- ja sähkötehtaan rakennuskus- tannuksista	10,000 —	19,286 24	— —	9,286 24
II. Tontinlunastukset	1,100,000 —	2,250,475 32	— —	1,150,475 32
III. Kaupungin kiinteä omaisuus.				
1. Veroja lahjoitetuista tiloista	1,100 —	1,412 10	— —	312 10
2. Kaupunkiin yhdistetty alue.				
Vuokria rakennuksista ja tiloista	177,000 —	181,982 89	— —	4,982 89
Vuokria Kaivopuiston alueesta	15,000 —	14,716 91	283 09	
Kauppaneuvos H. Borgströmin lah- joittaman Alppipaviljongin vuokra	6,600 —	6,600 —	— —	
Seurahuoneen vuokra	44,800 —	44,799 96	— 04	
Laivaveistämön s:n	11,000 —	6,925 —	4,075 —	
Vuokraa torien myyntipaikoista	35,000 —	36,672 40	— —	1,672 40
S:n poliisin virkahuon. ja talleista kaupungin omistamissa taloissa	97,400 —	98,200 —	— —	800 —
S:n Penger- ja Ratakadun poliisi- huoneistoista	5,600 —	5,932 45	— —	332 45
S:n Vuorimiehenkadun N:on 9 huo- neistoista	7,600 —	7,398 26	201 74	
S:n Fabianinkadun N:on 1 huoneis- toista	7,400 —	4,793 29	2,606 71	
Vuokraa kunnan työväenasun- noista	47,000 —	49,114 83	— —	2,114 83
Siirros	2,560,000 —	4,833,512 06	11,724 14	1,238,281 21

	Siirros	2,560,000 —	4,833,512 06	11,724 14	1,238,281 21
Erinäisiä vuokria		9,800 —	8,311 61	1,488 39	
Vuokraa myymälöistä ja myymä- pöydistä		6,000 —	6,588 —	— —	588 —
S:n kauppahallien myyntipaikoista .		85,000 —	86,751 25	— —	1,751 25
Uimahuonemaksuja		500 —	1,304 —	— —	804 —
Kalavesimaksuja		1,900 —	2,565 —	— —	665 —
Heinäkorjuu- ja laidunmaksuja .		150 —	1,514 —	— —	1,364 —
Satunnaisia sekä kenttien vuokria .		75,000 —	121,631 93	— —	46,631 93
3. Kaupungin maatilain vuokrat .		25,000 —	29,913 95	— —	4,913 95
IV. Tonttiverot		4,000 —	3,959 85	40 15	
V. Tuloa tuottavat oikeudet.					
Tuulaaki Helsinkiin tuleviksi mää- rättyiltä tavaroilta		357,000 —	371,461 90	— —	14,461 90
Tuulaaki Helsinkiin meritse tulevilta, ylämaan kaupunkeihin määrättyiltä tavaroilta		5,000 —	8,621 92	— —	3,621 92
Liikennemaksut		750,000 —	793,365 21	— —	43,365 21
Mittausmaksut		1,500 —	1,977 66	— —	477 66
Makasiininvuokra		11,000 —	9,536 80	1,463 20	
Satamamaksut		270,000 —	307,712 44	— —	37,712 44
Siltamaksut		10,000 —	15,314 55	— —	5,314 55
Nostokranamaksut		1,000 —	1,742 20	— —	742 20
Painolastimaksut		100 —	82 40	17 60	
Punnitusmaksut		3,000 —	2,876 01	123 99	
Ulkomaalaisten maksut ruokatavarain myynnistä aluksesta		6,000 —	8,880 02	— —	2,880 02
Biljardimaksut		600 —	704 —	— —	104 —
Perunkirjoitusmaksut		96,000 —	143,122 22	— —	47,122 22
Kolehtirahat		200 —	128 78	71 22	
Erinäiset sakot		200 —	180 —	20 —	
Vanhankaupungin myllyn vuokra .		1,900 —	2,700 —	— —	800 —
VI. Sekalaiset tulot.					
Henkilökohtainen vaivaismaksu . .		50,000 —	55,990 50	— —	5,990 50
Sairaanhoidosta Marian ja Huma- liston sairaalassa		40,500 —	54,363 05	— —	13,863 05
Siirros		4,371,350 —	6,874,811 31	14,948 69	1,471,455 01

Siirros	4,371,350 —	6,874,811 31	14,948 69	1,471,455 01
Tuloja desinfisioimislaitoksesta . . .	300 —	502 —	— —	202 —
Desinfisioimisesta kodeissa	3,000 —	9,688 50	— —	6,688 50
Vaivahoitolaisten työt	200 —	6 10	193 90	— —
Tuloja työlaitoksesta	9,000 —	7,079 85	1,920 15	— —
Maantuotteita vaivaistalosta	2,000 —	264 15	1,735 85	— —
Korvausta vaivaisten ylläpidosta . . .	10,000 —	33,527 57	— —	23,527 57
Kansakoulunoppilasten maksut sekä myydyistä kansakoulujen ja ammattikoulujen oppilasten käsitöistä	4,000 —	4,498 19	— —	498 19
Korvausta turvakodeissa hoidetuista lapsista	1,500 —	2,228 71	— —	728 71
Kirjalainoista	11,500 —	12,173 80	— —	673 80
Koiraverot	20,000 —	23,925 —	— —	3,925 —
Tuloja työnvälitystoimistosta	400 —	476 50	— —	76 50
Tuloja kaupungin laboratorion terveydellisiä ja bakteriologisia tutkimuksia varten	3,500 —	2,930 —	570 —	— —
Klosettimaksut	6,500 —	7,780 70	— —	1,280 70
Postilaitoksen vuokra-apumaksu postipakettiosastosta	2,000 —	2,131 50	— —	131 50
Apumaksut istutusten kunnossapitoon	4,570 —	4,570 —	— —	— —
Suomen Pankin ja Säätytalon apumaksut katuvalaistukseen	800 —	800 —	— —	— —
Vastike kaupungin menettämistä sakko-osuuksista	7,532 —	7,769 50	— —	237 50
Majoituskustannusten korvaukset . . .	507,750 —	544,579 96	— —	36,829 96
VII. Valtioavut.				
Kansakouluille ja kasvatuslaitoksille	415,200 —	184,759 —	230,441 —	— —
Katuvalaistukseen	15,200 —	15,200 —	— —	— —
Palolaitokselle	21,000 —	21,000 —	— —	— —
Tulli- ja kellarivapauden korvaus . . .	368 —	368 —	— —	— —
Ammattikouluille	31,550 —	31,450 —	100 —	— —
Kaupungin osuus paloviinaverosta . . .	14,000 —	14,000 —	— —	— —
VIII. Kaupungin teknilliset laitokset.				
Tuloja vesijohtolaitoksesta	603,000 —	698,984 97	— —	95,984 97
S:n kaasutehtaasta	431,000 —	561,154 22	— —	130,154 22
S:n sähkötehtaasta	561,000 —	731,248 52	— —	170,248 52
Siirros	7,058,220 —	9,797,908 05	249,909 59	1,942,642 65

Siirros	7,058,220	—	9,797,908	05	249,909	59	1,942,642	65
IX. Puhtaanapitolaitos.								
Puhtaanapitomaksuja	179,000	—	167,156	11	11,843	89		
Tuloja lannan myymisestä, arviolta	30,000	—	52,063	05	—	—	22,063	05
X. Lainat								
	4,045,252	30	4,045,252	30				
XI. Kunnallisverot								
	4,318,781	21	4,327,869	15	—	—	9,087	94
Edellisiltä vuosilta siirtyneitä määrärahoja, joita ei ole käytetty ja jotka ovat säästyneet:								
Kaupungille kuuluvan IV linjan osan viertäminen	—	—	864	99	—	—	864	99
Rahapajanrannan itäisellä vierustalla olevan ajotien kiveäminen	—	—	3,172	71	—	—	3,172	71
Rantasillan teettämisen Hakaniemenrannan pohjoisosaan	—	—	21	48	—	—	21	48
Säästöpankinrannan tasoitus ja viertäminen	—	—	735	67	—	—	735	67
Rahasääntöön merkitsemättömiä tuloja:								
Kertynyt edellisinä vuosina lyhenettyjä veroja	—	—	953	62	—	—	953	62
Vanhentuneita korkolippuja	—	—	51	35	—	—	51	35
Agiovoittoa lunastetuista obligatsioista	—	—	4,640	43	—	—	4,640	43
Vanhentuneita maksamattomia laskuja	—	—	88	15	—	—	88	15
Palovahingonkorvausta y. m.	—	—	7,009	96	—	—	7,009	96
Tuloja kaupungin metsistä	—	—	14,056	97	—	—	14,056	97
Yhteensä <i>Sm.</i>	15,631,253	51	18,421,843	99	261,753	48	2,005,388	97

Yhdistelmä

Helsingin kaupungin menoista ja tuloista vuonna 1911.

P ä ä l u o k k a	Rahasäännön mukaan	Tilien mukaan
Menot.		
I. Kaupungin velat	2,335,241 22	2,213,307 06
II. Kaupungin virastot	372,576 64	371,778 57
III. Kunnallishallinto	612,576 66	633,235 79
IV. Katu- ja laiturivalaistus	281,000 —	257,128 76
V. Palolaitos	161,735 —	156,333 22
VI. Poliisilaitos	354,662 61	349,894 16
VII. Terveysten- ja sairaanhoito	877,383 —	912,475 31
VIII. Vaivahoito	615,730 —	650,351 80
IX. Opetus- ja sivistyslaitokset	1,907,097 14	1,816,288 40
X. Yleiset rasitukset	524,670 96	561,082 51
XI. Kauppahallit	36,650 —	37,263 99
XII. Kaupungin teknilliset laitokset	882,440 —	846,111 78
XIII. Yleiset työt	6,115,298 11	6,243,806 58
XIV. Eläkkeet ja apurahat	39,202 17	38,827 18
XV. Sekalaiset menot	514,990 —	623,698 62
Menosääntöön merkitsemättömiä menoja	—	69,733 95
	15,631,253 51	15,781,317 68
Säästö vuoteen 1912	—	2,640,526 31
Yhteensä <i>Smc.</i>	15,631,253 51	18,421,843 99
Tulot.		
Säästö vuodelta 1910	350,000 —	1,396,954 99
I. Korot	654,500 —	727,533 66
II. Tontinlunastukset	1,100,000 —	2,250,475 32
III. Kaupungin kiinteä omaisuus	658,850 —	717,127 83
IV. Tonttiverot	4,000 —	3,959 85
V. Tuloatuottavat oikeudet	1,513,500 —	1,668,406 11
VI. Sekalaiset tulot	685,052 —	775,285 58
VII. Valtioavut	497,318 —	266,777 —
VIII. Kaupungin teknilliset laitokset	1,595,000 —	1,991,387 71
IX. Puhtaanapitolaitos	209,000 —	219,219 16
X. Lainat	4,045,252 30	4,045,252 30
XI. Kunnallisverot	4,318,781 21	4,327,869 15
Rahasääntöön merkitsemättömiä tuloja	—	31,595 33
Yhteensä <i>Smc.</i>	15,631,253 51	18,421,843 99

Tila joulukuun 31 päivänä 1911.

	<i>Smk.</i>	<i>712.</i>	<i>Smk.</i>	<i>712.</i>
Varat.				
Kassa	347,820	55		
Obligatsioneja	638,357	58		
Rakennustarpeita	368,739	46		
Pankkitilit	20,281,261	80	21,636,179	39
Nostamattomia apurahoja.				
Majoituskustannuksia	70,065	37		
Katuvalaistuksen valtioapu	830	—		
Kaupungin osuus paloviinaverosta	14,000	—	84,895	37
Etuannit.				
Maistraatti	170	—		
Rahatoimikamari	245	12		
Rahatoimikonttori	4,810	22		
Liikennekonttori	10,483	16		
Kasvatuslautakunta	1,879	87		
Muinaismuistolautakunta	1,938	26		
Kunnan työväenasuntojen lautakunta	—	50		
Kaasutehdas	277,242	50		
Palolaitos	7,274	20		
Terveydenhoitolautakuuta	109	63		
Marian sairaala	7,223	73		
Humaliston sairaala	172	83		
Marian sairaalan tuberkuloosipoliklinikka	1,445	57		
Laboratorio terveydellisiä tutkimuksia varten	61	66		
Vaivaishoito	834	27		
Tyttöjen ammattikoulu	1,146	39		
Kansakoulut	11,283	38		
Majoituslautakunta	500	—		
Tilastokonttori	2	21	326,823	50
Siirros	—	—	22,047,898	26

	Siirros	—	—	22,047,898	26
Rästejä.					
Maanyuokria		14,580	71		
Satunnaisia vuokria		5,456	07		
Tuulaaki- ja liikennemaksuja		33,218	68		
Henkilökohtaisia vaivaismaksuja		952	—		
Koiraveroa		1,852	62		
Puhtaanapitomaksuja		21,813	29		
Kunnallisveroja		552,329	38		
Sekalaista		245,589	20	875,791	95
Erinäisiä velallisia.					
Maistraatin tarverahat		20	50		
Liikennekonttorin palkat		150	—		
Silmäpoliklinikka		200	—		
Käsityöläiskoulut		2,811	55		
Helsingin kaupungin kirjasto		1,252	37		
Kustannuksia kunnallisen asetuskokoom. julkaisemisesta		450	—		
Tontinlunastusten korkoja		10,321	78		
Tontinlunastuksia		9,842	53		
Helsingin Anniskelu- ja Vähittäismyyntiosakeyhtiön voittovaroja		35,000	—		
Suomen Puutarhayhdistyksen omaisuuden osto		11,600	—		
Kahta vuotta lyhemmäksi ajaksi otettuja lainoja		300,000	—		
Edeltäpäin suoritettuja kustannuksia majoituksesta Sörnäisissä		195,990	56		
Mariankadun talon N:o 22 korjaus		9,519	94		
Eläintarhan lokavedenpuhdistusasema		16,293	97		
Uuden kaupungintalon valmistelutyöt		300	—		
Senaatintorin tasoituksen valmistelutyöt		1,600	—		
Helsingin kaupungin työkunta		1,310	84		
Keittiöjäteastian osto ja myynti		68,920	—		
Aleksanterinkadun talon N:o 26 osto		400,000	—		
Aleksanterinkadun talon N:o 26 huoneiston vuokra		1,750	—		
Vuonna 1911 teetettyjä töitä, joita varten on määrärahat 1912 vuoden rahasăännössä		33,231	02		
Vallilan kunnalliset työväenasunnot		1,183	50		
Teknillisten laitosten puhdas voitto		1,473,076	58		
Bengtsårin kasvatuslaitoksen erinäiset korjaukset		4,805	78		
Seurahuoneen erinäiset korjaukset		2,661	07		
Hermannin uusi paloasema		821	07		
Vanhankaupungin uusi poliisivartiotupa		1,480	52		
Vilhonkadun tasointu korttelin N:o 41 ja Kaisaniemen halki		21,544	35		
Työväen palkkoja		10,264	49	2,616,402	42
Yhteensä Smf.		—	—	25,540,092	

	<i>Smc.</i>	<i>mk.</i>	<i>Smc.</i>	<i>mk.</i>
Velat.				
Erääntyneitä obligatsioneja ja korkolippuja.				
1876 vuoden lainan obligatsioneja	11,650	—		
1882 » » »	12,717	50		
1876 » » korkolippuja	1,787	50		
1882 » » »	810	—	26,965	—
Nostamattomia määrärahoja.				
Raastuvanoikeus, palkkoja	800	—		
Liikennekonttori, polttopuut, valaistus, vedenkulutus ja kalusto	510	—		
Tilastokonttori, painatuskustannuksia	14,247	—		
Kunnan työnvälitystoimisto	150	—		
Kunnan työväenasuntojen hallintolautakunta, palkkoja. S:n s:n, tarverahoja	560	—		
	640	—		
Filharmoninen Seura	1,000	—		
Marian sairaalan erinäiset korjaustyöt	554	55		
Uusi työ- ja vaivaistalo	256,053	16		
Lisämääräraha samalle	80,000	—		
Uusi kulkutautisairaala	260,624	13		
Kallion uusi paloasema	137,362	61		
I. Viertotien osittainen laajentaminen	2,563	59		
Varastopaikkain laittaminen Busholman saarelle	46,439	24		
Uudet kasvisuojat kaupungin kasvikoelmia varten	22,094	40		
Punanotkon tasoitustöiden jatkaminen	1,225	27		
Porakoneen ynnä höyrykattilan osto	2,820	—		
Kaupunginvaltuuston käyttövaroista myönnettyjä siirrettyjä määrärahoja	6,494	50		
Rakennuskonttorin työmäärärahoja	291,055	81		
Uuden kaupunginasemakaavakartan laatiminen	1,789	50		
Kansakoululasten puutarha	4,812	46		
Helsingin Makasiini O. Y:n warrantimakasiinin postipakettiosasto	3,964	04		
Uusi kaasutehdas	84,491	69		
Kaasutehtaan kehäjohto	314,100	13		
Sähkötehdas	153,849	05		
Vesijohtolaitoksen työmäärärahoja	56,124	78		
Töölönkadun osittainen tasoitus	5,500	—		
Arkadiankadun s:n	7,008	78		
Hakaniementorin osittainen kiveäminen	31,503	30		
Siirros	1,788,337	99	26,965	—

	Siirros	1,788,337 99	26,965 —
Kustannuksia vaivaistalon muutosta		10,000 —	
Vesijohdon vesimittarien osto		19,673 17	
S:n pohjavesitutkimukset		15,177 47	1,833,188 63
Erinäisiä saamamiehiä.			
Tontinlunastusten korkoja		23,576 31	
Tontinlunastuksia		7,461 69	
Tuloja myydystä lannasta		15 —	
Työväenasiain lautakunta		8 28	
Vesijohtolaitos		13,295 55	
Sähkötehdas		120,656 25	
Kaivopuiston lunastus		11,070 87	
Käyttämättömiä lainavaroja		20,094,663 42	
Etuanteja		6,743 33	
Helsingin Anniskelu- ja Vähittäismyyntiosakeyhtiön voittovaroja		19,935 48	
Liikkeessä olevia vieraiteilainan obligatsioneja		350 —	
S:n s:n s:n korkolippuja		46 80	
Yhdyspankista otettu kuoletuslaina Fabianinkadun talon N:o 38 oston		26,539 65	
Maksamatonta vuokraa Oulunkylän kartanon ent omis- tajalle		2,385 72	
Edeltäpäin maksettuja koiraveroja		4,044 50	
Vallilan rakennustoiminnan avustusrahasto		125,000 —	
Maksamattomia laskuja		583,619 84	21,039,412 69
		— —	22,899,566 32
Säästö vuoteen 1912		— —	2,640,526 31
	<i>Yhteensä Smc.</i>	— —	25,540,092 63

Helsingin kaupungin pääomavarat:

	Saldo tammik. 1 p:nä 1911	Vähentynyt v. 1911	Lisääntynyt v. 1911	Saldo jouluk. 31 p:nä 1911
I. Rakennukset ja rakennetut kiinteistöt . . .	24,970,182 33	—	2,530,000 —	27,500,182 33
II. Kaupungin ulkopuoliset maatilat	1,107,700 —	—	115,000 —	1,222,700 —
III. Kaupungin vuokralle antaman maan arvo	4,678,469 80	—	296,808 —	4,975,277 80
IV. Myytävät sekä kaupungin omiin tarkoituksiin varatut tontit	11,038,717 —	2,897,324 —	1,853,527 —	9,994,920 —
V. Myytyjen tonttien erääntymätön lunastushinta	11,289,192 23	2,298,086 32	2,114,118 75	11,105,224 66
VI. Vesijohdon pääoma-arvo	6,579,921 15	679,221 87	356,850 91	6,257,550 19
VII. Kaasutehtaan pääoma-arvo	5,520,002 96	697,410 01	286,329 22	5,108,922 17
VIII. Sähkätehtaan pääoma-arvo	5,295,752 66	258,018 14	472,910 10	5,510,644 62
IX. Kalusto	2,302,100 58	346,102 29	291,457 32	2,247,455 61
X. Arvopaperit	129,850 —	1,950 —	1,050 —	128,950 —
Yhteensä <i>Smc</i>	72,911,888 71	7,178,112 63	8,318,051 30	74,051,827 38

I. Rakennukset ja rakennetut kiinteistöt.

Saldo vuodelta 1910	<i>Smc</i> 24,970,182: 33
Lisääntyy uutis- ja lisärakennuksista	” 2,530,000: —
Salden joulukuun 31 p:nä 1911	<i>Smc</i> 27,500,182: 33 muodostavat:

	Tontti		Rakennukset		Yhteensä	
Malmin kaatoasema	—	—	6,000	—	6,000	—
Siltavuorenranan makki	—	—	1,500	—	1,500	—
Kaivopuiston s:n	—	—	5,000	—	5,000	—
Kaisaniemen s:n	—	—	2,800	—	2,800	—
Pohjois-Makasiinikadun s:n	—	—	6,500	—	6,500	—
Hietalahdentorin s:n	—	—	2,500	—	2,500	—
Katajanokan P. rannan s:n	—	—	1,500	—	1,500	—
Teatteriesplanaadin s:n	—	—	10,000	—	10,000	—
Turun kasarmin vier. kuorma-ajuriasem. oleva s:n	—	—	600	—	600	—
Alppila	—	—	68,400	—	68,400	—
Töölön työ- ja vaivaistalo	—	—	820,000	—	820,000	—
Forsbyn s:n	335,000	—	1,644,000	—	1,979,000	—
Huutokauppakamari ja pakkah., Aleksanterink. 1	530,715	20	88,662	—	619,377	20
Kaivopuiston kylpylaitos	—	—	25,000	—	25,000	—
Sinivuorenmaan pienkeittöhuone	—	—	2,000	—	2,000	—
Vuorimiehenkadun talo N:o 6	80,000	—	63,100	—	143,100	—
Vironkadun N:o 2:ssa oleva paloasema	66,792	25	71,500	—	138,292	25
Kampintorin s:n	—	—	28,000	—	28,000	—
L. Papinkadun s:n	—	—	3,000	—	3,000	—
Töölön s:n	—	—	800	—	800	—
Hermannin s:n 2	—	—	25,800	—	25,800	—
Palolaitoksen talo, Korkeavuorenkatu 26	315,617	84	370,000	—	685,617	84
” kasarmin ” 39	102,000	—	33,000	—	135,000	—
Kaivopuiston Kaivohuone ”	—	—	135,000	—	135,000	—
Sörnäisten sähkötehdas	145,838	40	—	—	145,838	40
Fredriksbergin kulkutautisairaala	—	—	514,000	—	514,000	—
Fabianinkadun talo N:o 38	230,000	—	130,000	—	360,000	—
Kansakoulutalo, Annankadun 30:ssä	104,200	—	320,000	—	424,200	—
S:n Ratakadun varrella	277,000	—	429,000	—	706,000	—
S:n 4:nnen linjan 9:ssä	285,268	84	205,000	—	1,190,268	84
S:n s:n 13 ja 15:ssä	—	—	700,000	—	—	—
S:n Tehtaankadun 15-17:ssä	172,120	—	360,000	—	532,120	—
S:n Fjälldalin huvilassa	—	—	13,280	—	13,280	—
S:n Kasarminkadun 21:ssä	225,739	80	117,400	—	343,139	80
S:n Lapinlahdenkadun 6:ssa	325,434	65	112,000	—	437,434	65
S:n Toukolassa	—	—	60,000	—	60,000	—
S:n Nikolainkadun 18:ssa	204,588	18	390,000	—	594,588	18
S:n Punavuorenkadun 10:ssä	116,260	20	40,200	—	156,460	20
S:n Töölössä	113,740	—	300,000	—	413,740	—
S:n Vallilassa	90,000	—	235,000	—	325,000	—
Kuntähti, erinäisiä rakennuksia	—	—	149,330	—	149,330	—
Grejjus, s:n s:n	—	—	29,500	—	29,500	—
Henrikinkadun kaasutehdas	511,440	—	—	—	511,440	—
Sörnäisten s:n	588,800	—	—	—	588,800	—
Hakasalmen huvilarakennus	—	—	106,500	—	106,500	—
Sörnäisten satamakonttori	—	—	8,000	—	8,000	—
Kaisaniemen ravintolarakennus	—	—	21,000	—	21,000	—
”Kappelin” ravintolarakennus Esplanaadissa	—	—	160,000	—	160,000	—
Koleraparakit	—	—	130,000	—	130,000	—
Kunnan työväenasunnot Leppäsuon huvilassa	72,830	—	509,000	—	581,830	—
S:n s:n Kalliossa	81,390	—	175,500	—	256,890	—
Vanhankaupungin myllyrakennus	—	—	38,300	—	38,300	—
Kaivopuiston keilarata	—	—	1,500	—	1,500	—
Siirros	4,974,775	36	8,669,172	—	13,643,947	36

	Tontti		Rakennukset		Yhteensä	
Siirros	4,974,775	36	8,669,172	—	13,643,947	36
Marian sairaala	960,000	—	1,609,000	—	2,569,000	—
Ainespiha, rakennukset	495,000	—	30,200	—	525,200	—
Narinkan myymäkojut	—	—	40,000	—	40,000	—
Ruumiinavaushuone Leppäsuon huvilassa	—	—	16,000	—	16,000	—
Eläintarhan puistonvartijan asunto	—	—	2,500	—	2,500	—
Poliisilaitoksen talo Aleksanterink.22-24 ja Sofiink.3	362,004	07	393,800	—	983,526	38
	227,722	31				
S:n Ratakatu 10	67,000	—	165,000	—	232,000	—
S:n Pengerkatu 5	66,000	—	260,000	—	326,000	—
Poliisimaneesi korttelissa N:o 428	—	—	17,000	—	17,000	—
Vanhankaupungin poliisivartiotupa	—	—	14,300	—	14,300	—
Rankkurin asunto	—	—	5,500	—	5,500	—
Raatihuone, Aleksanterinkatu 20	497,428	—	262,000	—	759,428	—
Kasarmintorin kauppaballi	—	—	220,200	—	220,200	—
Hietalahdentorin s:n	—	—	151,300	—	151,300	—
Länsirannan s:n	—	—	210,000	—	210,000	—
Haapaniemen uimahuone	—	—	5,000	—	5,000	—
Kaivopuiston uimahuoneet	—	—	20,000	—	20,000	—
Kyläsaaren uimahuone	—	—	4,000	—	4,000	—
Ruoholahden s:n	—	—	4,000	—	4,000	—
Humallahden s:n	—	—	4,000	—	4,000	—
Ursinin kallion s:n	—	—	38,000	—	38,000	—
Hesperian sairaala	—	—	35,000	—	35,000	—
Laivaveistämö	950,000	—	50,000	—	1,000,000	—
Eläintarhan metsänvartijan asunto	—	—	4,500	—	4,500	—
Greijuksen s:n s:n	—	—	5,000	—	5,000	—
Seurahuone	893,043	80	675,000	—	1,568,043	80
Kaupunginkirjasto, Korkeavuorenkatu 43	117,499	—	260,000	—	377,499	—
S:n Porthaninkatu 12	60,000	—	116,000	—	176,000	—
Suvilahden kasarmi	50,400	—	220,000	—	270,400	—
Puutarhurin asunto Töölön puistossa	—	—	57,000	—	57,000	—
Greijuksen tuberkuloosisairaala	—	—	30,000	—	30,000	—
Katajanokan tulli- ja pakkahuone	103,500	—	750,000	—	853,500	—
L. Rannan korttelissa 54 oleva s:n s:n	1,086,003	05	207,000	—	1,293,003	05
Turholma	—	—	34,800	—	34,800	—
Töölön puisto, erinäisiä rakennuksia	—	—	40,000	—	40,000	—
Hietalahden aallonmurtajalla oleva vahtitupa	—	—	1,350	—	1,350	—
Makasiininrannan tavaravaja	—	—	445,000	—	445,000	—
Pohjoisen ja eteläisen laiturin s:n	—	—	16,000	—	16,000	—
Katajanokan laiturin s:n	—	—	98,950	—	98,950	—
S:n s:n s:n	—	—	99,979	82	99,979	82
S:n s:n s:n	—	—	96,854	92	96,854	92
Wilhenkadun talot N:rot 1, 2 ja 3	1,077,000	—	—	—	1,077,000	—
Töölön puiston talvipuutarha	—	—	100,000	—	100,000	—
Länsirannan tarkastuspaviljonki	—	—	18,400	—	18,400	—
Linnanrannan odotuspaviljonki	—	—	4,000	—	4,000	—
Tehtaanpuiston kasvihuoneet	—	—	7,000	—	7,000	—
Yhteensä ^{31/12} 1911 <i>Smc.</i>	11,987,375	59	15,512,806	74	27,500,182	33

II. Kaupungin ulkopuolella sijaitsevat maatilat.

Saldo vuodelta 1910	<i>Smc</i>	1,107,700: —
Lisäksi tulevat: Helsingin pitäjän Turholman kylässä sijaitsevat		
Turvikin ja Turstenin palstatilat	<i>Smc</i>	100,000: —
Uutisrakennukset Norrgårdin ja Södergårdin tiloilla		
Bromarvin pitäjässä	”	15,000: —
	”	115,000: —
		<hr/>
Saldo joulukuun 31 p:nä 1911	<i>Smc</i>	1,222,700: —

Saldo joulukuun 31 p:nä käsittää seuraavat tilat:

Reimarin talon	<i>Smc</i>	50,000: —
Oulunkylän kartanon	”	500,000: —
Norrgårdin ja Södergårdin talot	”	185,000: —
Bühlen talon	”	150,000: —
Nybondaksen talon	”	120,000: —
Turvikin ja Turstenin palstatilat	”	100,000: —
Erin. pienempiä maa-alueita Helsingin pitäjässä	”	50,000: —
Kaupungin haurinhuoltoaloksen alueen Sipoossa	”	67,700: —
		<hr/>
	<i>Smc</i>	1,222,700: —

III. Kaupungin vuokralle antama maa.

Saldo vuodelta 1910	<i>Smc</i>	4,678,469: 80
Vuodelta 1911 on maanvuokria velotettu:		
Erinäisiä maanvuokria	<i>Smc</i>	157,787: 89
Kaivopuisto, maanvuokria	”	2,416: 91
Satunnaisia maanvuokria	”	88,559: 09
		<hr/>
	<i>Smc</i>	248,763: 89
Vuonna 1910	”	233,923: 49
Vuosivuokrien lisäennys on	<i>Smc</i>	14,840: 40
mikä lisäennys 5 % mukaan pääomaksi muunnettuna vastaa	<i>Smc</i>	296,808: —
		<hr/>
Saldo joulukuun 31 p:nä 1911	<i>Smc</i>	4,975,277: 80

IV. Myytävänä olevat tontit joulukuun 31 p:nä 1911.

Kortteli N:o	Tontti N:o	K a d u n n i m i	Pinta-ala m ²		Ykkös-hinta		Myyntiarvo	
			Asuin-rakennuk-sien	Tehdas- ja mak. ra-kennuks.	Smc.	mk.	Smc.	mk.
189	11	Pormestarinrinne	1,243	—	85	—	105,655	—
190	9	Linnankatu	—	410	15	—	6,150	—
"	13	"	—	369	15	—	5,535	—
"	15	"	—	369	15	—	5,535	—
"	17	"	—	369	15	—	5,535	—
"	19	"	—	369	15	—	5,535	—
"	21	"	—	1,228	15	—	18,420	—
191	6	"	—	373	15	—	5,595	—
"	8	"	—	373	15	—	5,595	—
"	15	Kruunuvuorenkatu	—	373	15	—	5,595	—
"	17	"	—	373	15	—	5,595	—
251	3	Wilhelmsperinkatu	1,254	—	15	—	18,810	—
297	3	Pitkäsillanranta	1,488	—	40	—	59,520	—
"	5	"	823	—	30	—	24,690	—
"	7	"	884	—	30	—	26,520	—
"	9	"	850	—	30	—	25,500	—
321	15	Alppikatu	2,132	—	16	—	34,112	—
326	25	"	1,787	—	30	—	53,610	—
"	28	Castréninkatu	1,539	—	18	—	27,702	—
"	10	Kaarlonkatu	1,191	—	20	—	23,820	—
"	22	Helsinginkatu	1,168	—	25	—	29,200	—
331	9	Pengerkatu	1,645	—	30	—	49,350	—
"	11	"	1,488	—	30	—	44,640	—
"	13	"	1,337	—	28	—	37,436	—
"	15	"	1,073	—	30	—	32,190	—
332	15	Porthaninkatu	1,047	—	20	—	20,940	—
"	17	"	1,170	—	25	—	29,250	—
333	16	"	1,036	—	25	—	25,900	—
335	7	Agricolankatu	1,394	—	24	—	33,456	—
"	10	Fleminginkatu	1,463	—	25	—	36,675	—
336	3	Kaarlenkatu	1,209	—	25	—	30,225	—
"	7	"	775	—	25	—	20,150	—
338	13	Fleminginkatu	1,280	—	18	—	23,040	—
"	16	Helsinginkatu	1,540	—	20	—	30,800	—
339	20	"	885	—	16	—	14,160	—
"	18	"	1,600	—	18	—	28,800	—
"	14	Fleminginkatu	1,380	—	16	—	22,080	—
"	12	"	1,360	—	25	—	34,000	—
"	11	Kaarlenkatu	1,449	—	15	—	21,735	—
"	13	"	1,449	—	15	—	21,735	—
349	19	Helsinginkatu	1,536	—	25	—	38,400	—
"	21	Fleminginkatu	1,639	—	20	—	32,780	—
350	22	Vaasankatu	1,400	—	16	—	22,400	—
"	25	Fleminginkatu	1,480	—	16	—	23,680	—
"	20	"	1,280	—	16	—	20,480	—
351	1	Josafatinkatu	1,003	—	15	—	15,045	—
"	3	"	980	—	25	—	24,500	—
Siirros			—	—	—	—	1,232,076	—

Korttelin N:o	Pöytä N:o	K a d u n n i m i	Pinta-ala m ²		Ykkös-hinta		Myyntiarvo	
			Asuin-rakennuk-sion	Tehdas- ja mak. rakennuks.	Smc	mt	Smc	mt
		Siirros	—	—	—	—	1,232,076	—
351	5	Itä Brahenkatu	1,695	—	20	—	33,900	—
"	28	Vaasankatu	1,015	—	18	—	18,270	—
356	10	Kristiinankatu	1,712	—	15	—	25,680	—
358	33	Pengerkatu	1,378	—	18	—	24,804	—
359	32	"	1,408	—	15	—	21,120	—
"	2	Fredriksberginkatu	1,252	—	15	—	18,780	—
"	4	"	1,072	—	15	—	16,080	—
"	6	"	1,427	—	15	—	21,405	—
"	8	"	1,470	—	15	—	22,050	—
"	10	"	1,062	—	16	—	16,992	—
361	20	"	1,042	—	17	—	17,714	—
"	22	"	1,259	—	15	—	18,885	—
362	11	Porvoonkatu	1,397	—	15	—	20,955	—
"	38	Fredriksberginkatu	1,378	—	18	—	24,804	—
"	13	Itä Brahenkatu	1,156	—	18	—	20,808	—
363	35	Vaasankatu	1,295	—	20	—	25,900	—
"	2	Porvoonkatu	1,671	—	18	—	30,078	—
"	4	"	1,805	—	18	—	32,490	—
364	15	Kristiinankatu	1,349	—	16	—	21,584	—
370	4	Viipurinkatu	1,100	—	12	—	13,200	—
371	21	Kristiinankatu	1,075	—	15	—	16,125	—
"	10	Porvoonkatu	960	—	16	—	15,360	—
373	12	"	1,520	—	16	—	24,320	—
"	14	"	1,721	—	8	—	13,768	—
"	16	"	1,535	—	8	—	12,280	—
"	18	Viipurinkatu	1,338	—	10	—	13,380	—
"	20	"	1,350	—	10	—	13,500	—
"	22	"	1,350	—	10	—	13,500	—
"	24	"	1,350	—	12	—	16,200	—
"	26	"	1,462	—	14	—	20,468	—
375	20	Porvoonkatu	630	—	12	—	7,560	—
"	22	"	714	—	15	—	10,710	—
"	11	"	1,028	—	12	—	12,336	—
376	52	Fredriksberginkatu	1,188	—	13	—	15,444	—
"	54	"	1,386	—	10	—	13,860	—
"	56	"	1,386	—	10	—	13,860	—
"	9	Kotkankatu	1,188	—	12	—	14,256	—
"	25	Porvoonkatu	1,386	—	11	—	15,246	—
"	27	"	1,386	—	10	—	13,860	—
377	7	Siuntionkatu	519	—	10	—	5,190	—
"	5	"	519	—	10	—	5,190	—
378	3	Inkoonkatu	768	—	10	—	7,680	—
"	5	"	768	—	10	—	7,680	—
"	6	Siuntionkatu	768	—	10	—	7,680	—
"	8	"	768	—	10	—	7,680	—
379	11	Karjalankatu	497	—	10	—	4,970	—
386	30	Porvoonkatu	625	—	10	—	6,250	—
"	32	"	667	—	10	—	6,670	—
"	34	"	703	—	10	—	7,030	—
"	36	"	739	—	10	—	7,390	—
		Siirros	—	—	—	—	2,027,018	—

Kortteli N:o	Tontti N:o	K a d u n n i m i	Pinta-ala m ²		Ykkös-hinta		Myyntitarvo	
			Asuin-rakennuk-sien	Tehdas- ja mak. ra-kennuks.	Smc	ruä	Smc	ruä
		Siirros	—	—	—	—	2,027,018	—
386	38	Porvoonkatu	775	—	10	—	7,750	—
	40	"	816	—	10	—	8,160	—
387	45	"	697	—	10	—	6,970	—
	49	"	539	—	10	—	5,390	—
"	14	Karjalankatu	1,104	—	8	—	8,832	—
"	16	"	613	—	8	—	4,904	—
388	53	Porvoonkatu	484	—	10	—	4,840	—
"	55	"	786	—	10	—	7,860	—
405	12	Arkadiankatu	1,531	—	60	—	91,860	—
407	4	Töölönkatu	1,560	—	45	—	70,200	—
"	6	Dagmarkatu	1,284	—	40	—	51,360	—
"	9	Nervanderkatu	1,370	—	45	—	61,650	—
"	7	"	1,561	—	35	—	54,635	—
409	2	Freesekatu	1,165	—	45	—	52,425	—
410	56	Fredrikinkatu	1,766	—	65	—	114,790	—
"	58	"	1,836	—	48	—	88,128	—
"	60	"	1,836	—	48	—	88,128	—
"	62	"	1,639	—	55	—	90,145	—
"	13	Runebergkatu	1,706	—	60	—	102,360	—
"	15	"	1,700	—	50	—	85,000	—
"	17	"	1,844	—	50	—	94,200	—
"	19	"	1,600	—	50	—	80,000	—
"	21	"	1,382	—	55	—	76,010	—
"	18	Arkadiankatu	1,022	—	45	—	45,990	—
411	25	P. Rautat. katu	1,142	—	60	—	68,520	—
"	4	Hietaniemenkatu	1,104	—	45	—	49,680	—
"	12	"	832	—	40	—	33,280	—
"	14	"	1,170	—	40	—	46,800	—
"	16	"	930	—	40	—	37,200	—
"	18	"	750	—	40	—	30,000	—
"	3	Nordenskiöldkatu	737	—	45	—	33,165	—
"	1	"	552	—	50	—	27,600	—
412 a	5	"	851	—	50	—	42,550	—
412 b	6	Runebergkatu	1,027	—	50	—	51,350	—
416	14	Museokatu	1,856	—	50	—	92,800	—
"	16	"	1,764	—	50	—	88,200	—
"	13	Nervanderkatu	2,342	—	50	—	117,100	—
418	25	Runebergkatu	1,490	—	50	—	74,500	—
419 b	7	Nordenskiöldkatu	1,106	—	50	—	55,300	—
424	20	Museokatu	650	—	30	—	19,500	—
"	22	"	650	—	30	—	19,500	—
"	24	"	845	—	42	—	35,490	—
"	26	"	845	—	45	—	38,025	—
"	28	"	845	—	40	—	33,800	—
"	30	"	845	—	38	—	32,110	—
"	32	"	845	—	35	—	29,575	—
"	34	"	1,250	—	45	—	56,250	—
425	12	Nervanderkatu	846	—	40	—	33,840	—
427	27	Runebergkatu	966	—	50	—	48,300	—
"	29	"	1,026	—	45	—	46,170	—
		Siirros	—	—	—	—	4,569,210	—

Korttelin N:o	Tontin N:o	K a d u n n i m i	Pinta-ala m ²		Ykkös- hinta		Myyntiarvo	
			Asuin- rakennuk- sien	Tehdas- ja mak. ra- kennuks.	Smc	ml	Smc	ml
		Siirros	—	—	—	—	4,569,210	—
427	31	Runebergkatu	1,008	—	50	—	50,400	—
428	33	Arkadiankatu	830	—	40	—	33,200	—
"	35	"	735	—	40	—	29,400	—
"	13	Nordenskiöldkatu	1,352	—	45	—	60,840	—
429	18	Runebergkatu	1,078	—	50	—	53,900	—
"	20	"	1,053	—	50	—	52,650	—
431	33	"	1,480	—	55	—	81,400	—
432	22	"	1,393	—	50	—	69,650	—
"	24	"	1,287	—	45	—	57,915	—
"	26	"	1,385	—	50	—	69,250	—
435	10	Töölönkatu	1,249	—	55	—	68,695	—
"	12	Cygnæuskatu	1,698	—	45	—	76,410	—
436	13	Museokatu	1,035	—	46	—	47,633	—
"	15	"	1,512	—	45	—	68,040	—
"	17	"	1,512	—	52	—	78,650	—
437	35	Runebergkatu	1,607	—	50	—	80,350	—
"	37	"	994	—	35	—	34,790	—
"	39	"	838	—	40	—	33,520	—
"	36	Museokatu	1,423	—	40	—	56,920	—
442	19	"	867	—	50	—	43,350	—
"	21	"	807	—	48	—	38,754	—
443	41	Runebergkatu	847	—	45	—	38,115	—
"	43	"	1,139	—	45	—	51,255	—
"	23	Museokatu	1,076	—	45	—	48,420	—
446	11	Töölönkatu	1,417	—	65	—	92,105	—
447	14	"	938	—	30	—	28,140	—
"	16	"	738	—	40	—	29,520	—
449	30	Runebergkatu	3,040	—	55	—	167,200	—
462	20	L. Viertotie	964	—	75	—	72,307	—
"	22	"	1,038	—	65	—	67,470	—
473	63	Runebergkatu	1,096	—	35	—	38,360	—
"	65	"	1,462	—	35	—	51,170	—
"	67	"	1,626	—	35	—	56,910	—
477	32	L. Viertotie	1,105	—	48	—	53,040	—
"	34	"	1,353	—	48	—	64,944	—
"	36	"	1,340	—	48	—	64,320	—
"	38	"	1,287	—	48	—	61,776	—
"	40	"	1,286	—	50	—	64,300	—
"	58	Runebergkatu	1,341	—	40	—	53,640	—
478	56	"	820	—	40	—	32,800	—
"	54	"	1,400	—	40	—	56,000	—
485	21	Rausulankatu	958	—	30	—	28,740	—
486	18	"	998	—	20	—	19,960	—
"	49	Töölönkatu	1,410	—	30	—	42,300	—
487	15	Topeliuskatu	1,488	—	30	—	44,640	—
"	17	"	1,907	—	30	—	57,210	—
521	37	L. Viertotie	1,320	—	28	—	36,960	—
"	39	"	1,200	—	25	—	30,000	—
"	41	"	1,360	—	25	—	34,000	—
"	43	"	1,400	—	25	—	35,000	—
		Siirros	—	—	—	—	7,275,529	—

Korttelin N:o	Tontin N:o	K a d u n n i m i	Pinta-ala m ²		Ykkös-hinta		Myyntiarvo	
			Asuin-rakennuk-sien	Tehdas- ja mak. rakennuks.	Smc	7 ^{1/2}	Smc	7 ^{1/2}
		Siirros	—	—	—	—	7,275,529	—
521	45	L. Viertotie	1,380	—	25	—	34,500	—
522	31	"	870	—	25	—	21,750	—
"	33	"	870	—	25	—	21,750	—
"	35	"	1,028	—	26	—	26,728	—
523	23	"	1,170	—	27	—	31,590	—
"	25	"	1,140	—	26	—	29,640	—
524	19	"	1,158	—	28	—	32,424	—
"	21	"	1,302	—	27	—	35,154	—
525	11	"	840	—	26	—	21,840	—
"	13	"	990	—	26	—	25,740	—
"	15	"	900	—	26	—	23,400	—
"	17	"	1,005	—	30	—	30,150	—
Yhteensä Smc			—	—	—	—	7,610,195	—

Kaupungin omiin tarkoituksiin varatut tontit joulukuun
31 p:nä 1911.

Korttelin N:o	Tontin N:o	K a d u n n i m i	Pinta-ala m ²	Ykkös-hinta		Arvo	
				Smc	7 ^{1/2}	Smc	7 ^{1/2}
110	11	Merimiehenkatu	677	110	—	74,470	—
150	2	Kruunuvuorenkatu	5,775	20	—	115,500	—
162	3	Kansakoulunkatu	2,371	60	—	142,260	—
166	13	Ruoholahdenkatu	2,969	60	—	178,200	—
187	8	Kanavakatu	541	20	—	10,820	—
"	10	"	541	20	—	10,820	—
"	12	"	541	20	—	10,820	—
"	14	"	541	20	—	10,820	—
"	16	"	541	20	—	10,820	—
"	18	"	541	20	—	10,820	—
"	20	"	541	20	—	10,820	—
"	22	"	541	20	—	10,820	—
301 b	2	Toinen linja	1,809	30	—	54,270	—
"	3	"	2,536	30	—	76,080	—
"	1	Porthaninrinne	2,325	30	—	69,750	—
325	20	Helsinginkatu	4,180	25	—	104,500	—
327	2	Kaarlenkatu	2,400	35	—	84,000	—
Siirros			—	—	—	985,590	—

Kortteli N:o	Tontti N:o	K a d u n n i m i	Pinta-ala m ²	Ykkös- hinta		Arvo	
				<i>Smc</i>	<i>mlk</i>	<i>Smc</i>	<i>mlk</i>
		Siirros	—	—	—	985,590	—
327	4	Kaarlenkatu	1,155	30	—	34,650	—
"	6	"	1,085	30	—	32,550	—
"	7	lt. Papinkatu	1,221	30	—	36,630	—
"	9	"	1,425	35	—	49,875	—
352	—	Helsinginkatu	3,800	25	—	95,000	—
357	2	Sturenkatu	10,850	25	—	271,250	—
369	—	"	3,722	25	—	93,050	—
412 b	10	Runebergkatu	1,353	50	—	67,650	—
"	12	"	1,448	50	—	72,400	—
418	23	"	4,370	40	—	174,800	—
419 a	24	Arkadiankatu	6,345	40	—	253,800	—
419 b	1	Lapuankatu	5,437	40	—	217,480	—
Yhteensä <i>Smc</i>			—	—	—	2,384,725	—

Yhdistelmä.

Myytävänä olevat tontit	<i>Smc</i>	7,610,195:—
Kaupungin omiin tarkoituksiin varatut tontit	"	2,384,725:—
Yhteensä <i>Smc</i>		9,994,920:—

		<i>Smf.</i>		<i>Smf.</i>	
Siirros		923,952	23	11,160,977	42
N:o 9	Museokatu isännöitsijä K. V. Kaarnalle ja dosentti Iivari Leiviskälle	90,000	—		
" 15	Aurorankatu rakennusmestari S. Poikolaiselle	73,000	—		
" 1	Vecksellintie isännöitsijä K. V. Suomalaiselle	17,000	—		
" 5	Chydeniukseentie maanviljelijä N. Toivoselle	17,500	—		
" 62	Fredriksberginkatu kirvesmies J. A. Leinolle	4,152	40		
" 4 & 6	Sibyllankatu Asunto-osakeyhtiö Turvalle	33,272	40		
" 4	Ehrensärdintie kauppias O. Huttuselle	13,913	44		
" 6	" maanviljelijä N. Toivoselle	18,050	—		
" 33	" herroille T. Sohlbergille ja H. Wainiolle	14,150	—		
" 11	Museokatu herroille T. Sohlbergille ja H. Wainiolle	65,236	10		
" 5	Pormestarinrinne Fastighetsaktiebolaget Skatan yhtiölle	18,921	78		
" 6	Rehbinderintie vahtimestari K. E. Vuorisalolle ja rakennusmestari A. Lekmanille	9,325	—		
" 18	Museokatu Kansanvalistusseuralle	39,962	—		
" 64	Fredriksberginkatu rakennusmestari J. Eroselle	6,200	—		
" 8	Nervanderkatu liikemies A. Sorjoselle	72,868	50		
" 11	Topeliuskatu rakennusmestari E. Ikäläiselle	49,215	—		
" 1	Töölönkatu johtaja J. W. Castrénille	54,142	56		
" 52	" tehtailija C. E. Lindgrenille	26,063	07		
" 9	Viipurinkatu arkkitehti G. A. Sundelinille	9,707	66		
" 8	" Cygnæuskatu vuokraaja J. Salorannalle	83,452	27		
" 18	Töölönkatu Aktiebolaget Karamell-, Chokolad- och Marmelad-fabriken Westerlund & C:olle	62,402	06		
" 26	S:n s:n s:n	52,125	68		
" 7	P. Hesperiankatu s:n s:n s:n	39,375	—		
" 9	Kaarenkatu kauppias F. F. Strömbergille	37,252	53		
" 18	Porvoonkatu rakennusmestari J. Wainiolle	11,682	84		
" 69	Freedrikinkatu rakennusmestareille V. Äärelle ja A. W. Malmille	60,032	—		
" 20	Ruusulankatu liikemies O. E. Tannerille	38,545	98		
" 5	IV linja poliisikonstapeelinleski W. Mattssonille	10,770	91		
" 30	Ehrensärdintie rakennusmestari Oskari Ahteelle	14,725	—		
" 35	" insinööri Hjalmar Londénille	13,070	—		
" 44	L. Viertotie rakennusmestari N. Niemiselle	29,852	66		
" 4	Siuntionkatu rakennusmestari O. Järvenpälle	6,915	60		
" 23	Speranskyntie sahanomistaja N. Ahlgrenille	19,310	—		
" 25	S:n s:n s:n	23,080	—		
" 2	Hernesaaarenkatu s:n s:n	22,004	08		
" 19	Ruusulankatu rakennusmestari J. Roineelle	22,680	—		
" 2	Kapteeninkatu (muutos) Asunto O. Y. Merikatu 11:lle	3,750	—		
Maa-alue Siltavuorelta K. Aleksanterin-Yliopistolle		5,460	—	2,113,118	75
<i>Smf.</i>		—	—	13,274,096	17
Vähenee	1911 vuoden vuotuismaksu	2,245,755	80		
"	" korttelin N:o 187 kauppahinta (Valt. päätös ³⁰ / ₅ 1911).	47,611	—	2,293,366	80
<i>Smf.</i>		—	—	10,980,729	37
Tontinlunastukset Kaivopuiston alueelta.					
Saldo tammikuun 1 päivänä 1911.		129,214	81		
Vähenee 1911 vuoden vuotuismaksu		4,719	52	124,495	29
Saldo ³¹ / ₁₂ 1911 <i>Smf.</i>		—	—	11,105,224	66

VI. Vesijohdon pääoma-arvo

oli Vesijohtokonttorin ilmoituksen mukaan joulukuun 31 p:nä 1910	<i>Smc</i>	6,579,921: 15
Lisäännys vuonna 1911	"	356,850: 91
	<i>Smc</i>	6,936,772: 06
Poistetaan samana vuonna	"	679,221: 87
	Saldo ³¹ / ₁₃ 1911	<i>Smc</i> 6,257,550: 19
jakautuen poisto seuraavasti:		
Rakennukset, koneet ja putkiverkko	"	6,021,524: 90
Vesimittarit	"	163,870: —
Kalusto ja työkalut	"	72,155: 29
	<i>Smc</i>	6,257,550: 19

VII. Kaasutehtaan pääoma-arvo.

Kaasutehtaan kirjanpidon mukaan oli tehtaan pääoma-arvo 1910 vuoden lopussa.	<i>Smc</i>	5,520,002: 96
Lisäännys vuonna 1911	"	286,329: 22
	<i>Smc</i>	5,806,332: 18
Poistetaan samana vuonna	"	697,410: 01
	Saldo ³¹ / ₁₂ 1911	<i>Smc</i> 5,108,922: 17
josta määrästä tulee:		
Rakennusten, koneiden ja putkiverkon osalle	"	4,883,204: 53
Kaluston osalle	"	37,560: 63
Kaasumittarien osalle	"	188,157: 01
	<i>Smc</i>	5,108,922: 17

VIII. Sähkötehtaan pääoma-arvo.

Sähkötehtaan kirjanpidon mukaan oli tehtaan pääoma-arvo 1910 vuoden lopussa.	<i>Smc</i>	5,295,752: 66
Lisäännys vuonna 1911	"	472,910: 10
	<i>Smc</i>	5,768,662: 76
Poistetaan samana vuonna	"	258,018: 14
	Saldo ³¹ / ₁₂ 1911	<i>Smc</i> 5,510,644: 62
josta määrästä tulee:		
Rakennusten, koneiden ja johtoverkon y. m.	"	5,117,315: 28
Kaluston osalle	"	82,047: 47
Sähkämittarien osalle	"	311,281: 87
	<i>Smc</i>	5,510,644: 62

IX. Kalustoa huoneistoissa, joita käyttävät:

	Saldo vuodelta 1910		1911 vuoden kuluessa				Saldo 31/12 1911	
			Vähentynyt		Tullut lisää			
Ent. Huutokauppakamari	274	25	4	95	—	—	269	30
Palolaitos	129,835	50	8,651	80	5,704	80	126,888	50
Rakennustarkastajan virkahuoneisto *) .	—	—	—	—	—	—	—	—
Rakennuskonttori	8,434	50	789	55	4,243	—	11,887	95
” varasto ainespihalla	374,403	14	29,329	53	59,165	41	404,239	02
Rahatoimikamari	8,828	10	843	—	247	—	8,232	10
Rahatoimikonttori	18,533	75	1,706	75	5,019	50	21,846	50
Vaivaistalo	57,284	14	16,538	41	16,552	42	57,298	15
” Työlaitos	23,275	14	7,177	81	6,645	09	22,742	42
” Uusi houruinhuone	56,650	87	18,516	30	17,751	89	55,886	46
” Greijuksen haaraosasto	8,967	53	775	80	1,298	75	9,490	48
Vaivahoitohallituksen huoneisto	3,686	—	95	—	1,370	25	4,961	25
Kansakoulu Ratakatu 8	50,647	67	53	40	1,775	—	52,369	27
” Kallion 4 linja 9	11,280	29	309	88	1,466	80	12,437	21
” Kallion 4 linja 13—15	93,581	37	269	80	4,541	90	97,853	47
” Eläintarhanhuvila 7	4,771	19	17	15	296	50	5,050	54
” Tehtaankatu 15 ja 17	63,606	59	2,840	46	3,933	—	64,699	13
” Tunturilaakso	2,078	82	—	—	43	45	2,122	27
” Kansakoulukatu 2 ja 4	33,509	89	189	05	1,003	90	34,324	74
” Fredriksberg I	1,382	88	17	70	36	75	1,401	93
” Fredriksberg II	1,139	84	10	—	19	—	1,148	84
” Fredriksberg III	1,425	76	6	25	—	—	1,419	51
” Oikokatu 7	9,755	90	130	90	1,385	57	11,010	57
” Huopalahti	1,679	56	1	75	130	25	1,808	06
” Kasarminkatu 21	29,576	43	1,207	85	2,327	45	30,696	03
” Lapinlahdenkatu 6	16,815	03	253	94	824	27	17,385	36
” Toukola	15,975	57	315	59	1,549	75	17,209	73
” Mariankatu 22	4,196	74	—	75	144	20	4,340	19
” Nikolainkatu 18	57,056	30	1,595	25	1,109	40	56,570	45
” Punavuorenkatu 10	3,459	10	6	75	144	65	3,597	—
” L. Roopertinkatu 11	8,947	36	125	05	246	55	9,068	86
” Töölö	38,499	12	938	—	1,983	70	39,544	82
” Vallila	37,192	90	299	20	2,140	40	39,034	10
” Wladimirinkatu 34	2,177	14	—	—	—	—	2,177	14
Kansakoulunkanslia suomalainen	4,487	75	—	—	197	90	4,685	65
” ruotsalainen	2,191	72	—	—	137	70	2,329	42
Kansakoulujen varastohuone	312	23	—	—	—	—	312	23
Furuhjelmin taulukokoelma	75,000	—	—	—	—	—	75,000	—
Satamakonttori	5,770	—	1,150	50	450	25	5,069	75
H:gin kaup.kirjasto	22,862	25	565	—	713	75	23,011	—
” kirjavarasto	98,000	—	5,000	—	8,000	—	101,000	—
” Tehtaank. haaraosasto	1,332	60	27	30	—	—	1,305	30
” ” ” ” ”	350	—	50	—	—	—	300	—
Siirros	1,389,234	92	99,820	42	152,610	20	1,442,024	70

*) Tänäkään vuonna ei Rakennustarkastaja ole antanut inventaariota.

	Saldo vuodelta 1910		1911 vuoden kuluessa				Saldo 31/12 1911	
			Vähentynyt		Tullut lisää			
Siirros	1,389,234	92	99,820	42	152,610	20	1,442,024	70
H:gin kaup.kirjasto Hermannin haaraos.	1,774	90	17	50	37	65	1,795	05
” ” kirjavarasto	4,700	—	350	—	1,100	—	5,450	—
” ” Sörnäisten haaraosasto	1,680	90	20	05	37	35	1,698	20
” ” ” kirjav.	30,600	—	1,300	—	2,800	—	32,100	—
” ” Töölön haaraosasto	1,745	85	11	50	38	25	1,772	60
” ” ” kirjavar.	9,800	—	550	—	1,300	—	10,550	—
Hesperian sairaala	6,952	62	520	45	408	30	6,840	47
Humaliston s:n	20,213	70	1,549	10	5,467	75	24,132	35
Terveystieteiden lautakunta	26,454	44	137	50	2,264	89	28,581	83
Majoituslautakunta	643	04	254	65	316	42	704	81
Majoituskasarmi, Suvilahdenkatu 4	14,482	85	2,896	57	—	—	11,586	28
Kunn. Työv. as. Kristiinankatu 16	65	10	8	35	91	65	148	40
” ” ” Hietaniemenk. 5—23	4,494	20	547	40	190	55	4,137	35
Kunnan työnvälitystoimisto	1,082	50	9	—	229	40	1,302	90
Vanhankaupungin mylly	251	—	26	75	—	—	224	25
Lihantarkastusasema	2,917	50	180	90	146	—	2,882	60
Laboratorio terv. tutkimuksia varten	12,134	80	232	80	709	—	12,611	—
Maistraatti	11,428	60	51	—	505	—	11,882	60
Marian sairaala	221,270	71	16,689	65	16,553	15	221,134	21
Ruumiinavaushuone	1,054	35	65	50	—	—	988	85
Pakkahuone	9,296	15	1,037	15	680	50	8,939	50
Aleksanterinkadun pakkahuone	83	—	58	80	260	30	284	50
Petrolivalaistus	11,396	25	3,543	58	379	50	8,232	17
Tuberkelitautisten poliklinikka	3,220	57	386	08	1,268	90	4,103	39
Poliisikamari	143,690	98	126,514	46	25,028	90	42,205	42
Passitoimisto	1,985	25	1,254	—	12	75	744	—
Keskuspoliisi	39,780	30	54,961	75	22,053	25	6,871	80
Etsivä osasto	16,091	60	11,317	43	455	68	5,229	85
1:nen poliisivartiokonttori	2,832	35	1,294	50	45	15	1,583	—
2:nen ”	3,181	60	703	50	17	50	2,495	60
3:mas ”	2,671	30	1,049	55	33	20	1,654	95
4:jäs ”	5,021	50	1,861	95	1,159	80	4,319	35
Hermannin poliisivartiokonttori	3,003	95	211	35	411	15	3,203	75
Siveellisyysosasto	4,222	68	3,421	68	—	—	801	—
Tiedonantotoimisto	7,887	82	—	—	84	50	7,972	32
Raatihuoneenarkisto	5,029	80	113	—	445	90	5,362	70
Erinäisiä varastoja raatihuoneella	11,342	97	84	75	463	10	11,721	32
Raastuvanoikeus	3,110	—	—	—	—	—	3,110	—
Seurahuone	4,127	30	—	—	1,281	—	5,408	30
Kaupunginvoudinkonttori	24,440	85	—	—	798	—	25,238	85
Kaupunginvaltuusto	1,837	—	1,837	—	—	—	—	—
Kaupunginasemaakavatoimikunta	3,508	25	41	40	1,987	40	5,454	25
Rantamakasiini	2,706	55	—	—	60	—	2,766	55
Taksoituslautakunta	5,508	30	949	70	2,138	70	6,697	30
Liikennekonttori	163	—	30	—	—	—	133	—
Liikennekonttorin haaraos. warrantim.	4,900	20	595	87	611	27	4,915	60
” haaraosasto Länsirann.	3,368	60	422	90	468	50	3,414	20
” ” Kruunuvuorenk.	939	25	748	75	—	—	190	50
” tarkastuspaviljonki								
Siirros	2,088,329	35	337,678	24	244,950	51	1,995,601	62

	Saldo vuodelta 1910		1911 vuoden kuluessa				Saldo ^{31/12} 1911	
			Vähentynyt		Tullut lisää			
Siirros	2,088,329	35	337,678	24	244,950	51	1,995,601	62
Tuberkelisairaala, Puutarhak. 4	—	—	—	—	4,934	72	4,934	72
Lavantautisten lisäsairaala Tunturilaaks. Kasvatuslaitos, Porvoon pitäjä	18,205	25	1,246	20	7,999	75	24,958	80
(Lavers)	3,251	58	37	10	238	—	3,452	48
” Bromarvi, Bengtsår	34,319	42	1,423	19	4,223	40	37,119	63
” Finby, Aisböle	7,239	18	253	73	1,882	29	8,867	74
” Lohja	3,213	24	119	40	358	85	3,452	69
” Nummi	3,347	33	153	83	471	40	3,664	90
” Sipoo	3,462	45	102	35	401	30	3,761	40
” Wehkakoski, pikkulast.k.	1,144	15	24	75	34	50	1,153	90
” Wihti	1,931	80	37	80	116	65	2,010	65
” Vanaja	6,717	71	1,020	66	1,067	50	6,764	55
Kasvatuslautakunta	597	84	—	—	147	40	745	24
Kasvivarasto Tehtaanpuiston ja Tuölön puiston kasvihuoneissa ja taimistoissa	100,612	02	—	—	19,544	79	120,156	81
Tyttöjen ammattikoulu	17,302	19	1,450	60	1,341	61	17,193	20
Poikien ”	12,427	07	2,564	44	3,754	65	13,617	28
Yhteensä <i>Smc</i>	2,302,100	58	346,102	29	291,457	32	2,247,455	61

X. Arvopaperit.

Saldo vuodelta 1910	<i>Smc</i> 129,850:—
Lisäksi tulee 7 Helsingin Telefoonyhdistyksen osuuskirjaa à <i>Smc</i> 150:—	” 1,050:—
	<i>Smc</i> 130,900:—
Poistuu 13 Helsingin Telefoonyhdistyksen osuuskirjaa à <i>Smc</i> 150:—	” 1,950:—

Saldon joulukuun 31 p:nä 1911 muodostavat:

227 osaketta Helsingin Makasiinosakeyhtiössä à <i>Smc</i> 500:—	<i>Smc</i> 113,500:—
103 osuuskirjaa Helsingin Telefoonyhdistyksessä à <i>Smc</i> 150:—	” 15,450:— <i>Smc</i> 128,950:—

Helsingin kaupungin vakautettu velka.

Obligatsionilaina	Alkuperäinen määrä	Saldo jouluk. 1 p:nä 1911	Kuoletus v. 1911	Saldo jouluk. 31 p:nä 1911	%	Eräänty
1876 v:n vesijohtolaina	1,500,000	947,400	40,000	907,400	5,0	1926
1882 v:n uutisrakennus- ja järjestelylaina . .	1,550,000	418,000	76,500	341,500	4,5	1915
1892 v:n obligatsionil.	4,500,000	4,082,500	34,500	4,048,000	4,5	1952
1898 v:n obligatsionil.	3,994,000	2,728,500	28,500	2,700,000	3,5	1953
1900 v:n obligatsionil.	3,000,000	2,820,000	22,500	2,797,500	4,0	1956
1902 v:n obligatsionil.	8,000,000	7,631,500	54,500	7,577,000	4,0	1958
1909 v:n obligatsionil.	16,096,000	16,015,520	85,510	15,930,010	4,5	1961
<i>Vuoden varrella otettu:</i>						
1911 v:n obligatsionil.	25,150,000	—	—	25,150,000	4,5	1961
<i>Smk.</i>	63,790,000	34,643,420	342,010	59,451,410	—	—

Vesijohto-obligatsionilaina

otettiin Helsingin vesijohdon lunastamista varten ja jaettiin toukokuun 1 p:nä 1876 K. Senaatin toukokuun 17 p:nä 1876 antaman suostumuksen nojalla kolmeen sarjaan:

A. à <i>Smk.</i> 1,000	N:rot 1—500	= <i>Smk.</i> 500,000:—
B. à „ 500	„ 1—1,500	= „ 750,000:—
C. à „ 200	„ 1—1,250	= „ 250,000:—
	3,250 kpl.	<i>Smk.</i> 1,500,000:—

Korkoliput erääntyvät $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$. Arpominen toimitetaan vuosittain marraskuun 1 p:nä seuraavan vuoden toukokuun 1 päivänä tapahtuvaa lunastamista varten. Korkoliput ja obligatsionit lunastaa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori. Korkokanta 5%, puolen vuoden korkoliput eri sarjoissa Smk 25:—, 12: 50 ja 5:—.

Kuoletetaan 50 vuodessa, luettuna toukokuun 1 p:stä 1876. Korkolippujen vanhentumisaika on 10 vuotta, obligatsionien 15 vuotta.

Lainan otti hankkiakseen Suomen Yhdyspankki al pari kurssista ja siitä saatiin:

Kuittaamalla kaupungin sanotusta pankista toukok. 11 p:nä 1876 ottama laina . . .	<i>Smk.</i> 1,100,000:—
Käteistä huhtikuun 19 p:nä 1877	„ 150,000:—
„ kesäkuun 27 „ „	„ 150,000:—
„ joulukuun 12 „ „	„ 100,000:—
	<i>Smk.</i> 1,500,000:—

Laina käytettiin berliniläisen Vesijohtoyhtiö Neptunin tänne perustaman vesijohdon ostamiseen ja täydentämiseen.

Vesilaitoksen alkuperäistä kauppahintaa, joka oli	<i>Smk</i>	1,200,000: —
alennettiin osaksi sovinto-oikeuden päätöksen mukaan, osaksi vapaaehtoisella sopimuksella	”	84,804: 55
	joten siis maksettiin <i>Smk</i>	1,115,195: 45

Tähän tulevat täydentämisen, laajentamisen, käytön y. m. tuottamat menot:

Vuosina 1876—77	<i>Smk</i>	81,924: 76
Vuonna 1878	”	72,819: 33
” 1879	”	46,617: 66
” 1880	”	44,802: 75
” 1881	”	46,137: 79
Korkoja, niistä vähennettyinä vesijohdon tulot vuosina 1876—81	”	292,302: 29
		92,502: 26
	<u>Yhteensä <i>Smk</i></u>	<u>1,500,000: —</u>

Uutisrakennus- ja järjestylaina

otettiin erinäisiä uutisrakennuksia ja kaupungin asemakaavan järjestelyjä varten Keis. Senaatin elokuun 4 päivänä 1882 antamalla suostumuksella. Laina jaettiin toukokuun 1 päivänä 1882 kolmeen sarjaan:

A. à <i>Smk</i> 3,000: —	N:rot 1—150	<i>Smk</i> 450,000: —
B. à ” 1,000: —	” 1—700	” 700,000: —
C. à ” 500: —	” 1—800	” 400,000: —
	1,650 kpl.	<i>Smk</i> 1,550,000: —

Korkoliput erääntyvät $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$. Arpominen toimitetaan vuosittain marraskuun 1 p:nä seuraavan vuoden toukokuun 1 päivänä tapahtuvaa lunastamista varten. Korkoliput ja obligatsioonit lunastaa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori. Korkokanta $4\frac{1}{2}$ ‰, puolen vuoden korkoliput eri sarjoissa Smk 67: 50, 22: 50 ja 11: 25. Kuoletetaan 33 vuodessa toukokuun 1 päivästä 1882 lukien. Korkolippujen vanhentumisaika on 10 vuotta, obligatsioonien 15 vuotta.

Lainan mõi Rahatoimikonttori vähitellen keskimäärin 97,94 ‰
kurssista ja tuotti se *Smk* 1,518,073: 75

Lainavarat käytettiin:

1878 vuoden uutisrakennuslainan maksamiseen	”	200,000: —
Uuden muonamakasiinin teettämiseen venäläiselle sotaväelle	”	400,000: —
Vanhankaupungin myllyn uudestirakentamiseen	”	45,000: —
Kunnan sairaalan rakentamiseen	”	257,700: —
Vanhan venäl. muonamakasiinin sisustamiseen tulli- ja pakkahuon.	”	33,000: —
Malminkadun kansakoulutalon rakentamiseen	”	196,323: 22
Kanavaverkon laajentamiseen	”	100,000: —
	<u>Siirros <i>Smk</i></u>	<u>1,232,023: 22</u>

	Siirros	<i>Smk</i>	1,232,023: 22
Vesijohdon laajentamiseen	"		50,000: —
Erinäisten lahjoitettujen rahastojen takaisin maksamiseen, jotka kaupunki oli lainannut	"		180,812: —
Rautatien kiveämiseen	"		50,000: —
Realikoulun talon piirustuksiin	"		2,300: —
Lainan kustannukset:			
Obligatsioonien valmistaminen	<i>Smk</i>	1,837: 68	
Ilmoituksia ja sekalaisia kustannuksia	"	1,100: 85	<i>Smk</i> 2,938: 53
			<i>Smk</i> 1,518,073: 75
Pääomanalennus	"		31,926: 25
	Yhteensä	<i>Smk</i>	1,550,000: —

1892 vuoden obligatsioonilaina

otettiin Kaivopuiston lunastamista, erinäisiä talo-, laiturij- ja kanavarakennuksia sekä vesilaitoksen laajentamista varten Keis. Senaatin maaliskuun 26 p:nä 1892 antamalla suostumuksella. Jaettiin toukokuun 1 p:nä 1892 kolmeen sarjaan:

A. à <i>Smk</i> 5,000 = Kr. 3,600 N:rot 1—400	<i>Smk</i>	2,000,000: —
B. à " 1,000 = " 720 " 1—1,500	"	1,500,000: —
C. à " 500 = " 360 " 1—2,000	"	1,000,000: —
		<u>3,900 kpl. <i>Smk</i> 4,500,000: —</u>

Korkoliput erääntyvät toukokuun 1 ja marraskuun 1 päivänä. Arvotaan vuosittain marraskuun 1 p:nä seuraavan vuoden toukokuun 1 päivänä tapahtuvaa lunastamista varten. Korkolippuja ja obligatsioneja lunastavat Suomen rahassa Suomen Yhdyspankin ja Pohjoismaiden Osakepankin Kauppaa ja Teollisuutta varten kaikki konttorit sekä Ruotsin rahassa, kurssista 72 Kr. = 100 Smk, Skandinaviska Kredit Aktiebolagetin Tukholman ja Göteborgin konttorit. Korkokanta $4\frac{1}{2}\%$, puolen vuoden korkoliput eri sarjoissa Smk 112: 25 (Kr. 81), Smk 22: 50 (Kr. 16: 20) ja Smk 11: 25 (Kr. 8: 10).

Laina kuuletetaan 60 vuoden kuluessa toukokuun 1 p:stä 1892 lukien; toukokuun 1 p:stä 1902 alkaen saa kuuletmäärää lisätä. Obligatsioonien vanhentumisaika on 15, korkolippujen 10 vuotta.

Lainan otti hankkiakseen konsortio, johon kuuluivat Suomen Yhdyspankki Helsingissä, Pohjoismaiden Osakepankki Kauppaa ja Teollisuutta varten Viipurissa sekä Senaattori L. Mechelin, ollen kurssi 93 % nimellisarvosta eli Smk 4,185,000: —.

Lainavarat on käytetty seuraaviin tarkoituksiin:

Kaivopuiston alueen lunastus	<i>Smk</i>	287,000: —	
Sikäl. rakennusten korjaus	"	13,000: —	
Viemärikanava It. Kaivopuistoon	"	9,469: 76	<i>Smk</i> 309,469: —
	Siirros	<i>Smk</i>	309,469: —

	Siirros	<i>Smc</i>	309,469: —
Länsirannan kauppahallien rakentaminen	<i>Smc</i>	210,000: —	
Vanhan muonamakasiinin sisustaminen tulli- ja pakkahuoneeksi . .	"	47,000: —	
Talon rakentaminen palolaitokselle	"	294,000: —	
Lisärakennuksia Vaivaistaloon ja työlaitoksen rakentaminen . . .	"	185,493: 10	
Lisärakennuksia kunnan sairaalaan ja Vaivaistalon hauruinhoito- rakennus	"	7,066: 90	" 693,560: —
Vesijohto It. Kaivopuistoon	"	46,809: 66	
" Munkkisaarelle	"	21,663: 36	
" Lapinlahden sairaalaan	"	11,510: 57	
" Sörnäisiin	"	10,315: 98	
" lääninvankilaan	"	15,880: 23	
" Harjun huvilaan	"	6,034: 72	
Vesijohdon laajentaminen vuonna 1887	"	19,225: 78	
" " " 1888	"	104,356: 05	
" " " 1889	"	181,165: 59	
" " " 1890	"	425,127: 55	
" " " 1891	"	74,638: 80	
" " " 1895	"	22,064: 24	
" " " 1896	"	7,601: 69	
" " " 1897	"	99,274: 60	
Höyrypumpun hankkiminen Vänhankaupungin vedennostolaitokseen	"	178,107: 50	
Vesijohdon uudet suodattimet	"	239,519: 17	
Vesijohdon työpajan ja makasiinin rakentaminen	"	36,704: 51	" 1,500,000: —
Makasiinilaiturin lisärakennus	"	288,355: 52	
Sataman syventäminen sanotun laiturin kohdalta	"	14,326: 19	
Satamien laiturityöt vuonna 1894	"	761,960: —	
" " " 1895	"	417,590: 03	
" " " 1896	"	70,195: 93	
Katajanokan " " 1897	"	84,600: —	
" " " 1898	"	40,460: 65	" 1,677,488: 32
Lainan kustannukset:			
Obligatsioonien valmistaminen	"	3,794: 37	
Sekalaisia kustannuksia	"	687: 55	" 4,481: 92
		<i>Smc</i>	4,185,000: —
Pääomanalennus		"	315,000: —
		Yhteensä <i>Smc</i>	4,500,000: —

1898 vuoden obligatsioonilaina

otettiin Kaupunginvaltuuston huhtik. 5 p:nä 1897 tekemän ja K. Senaatin elok. 4 p:nä s. v. vahvistaman päätöksen mukaan erinäisten kaupungin velkojen maksamista ja sen lainoihin vuosilta 1876 ja 1882 kuuluvien obligatsioonien ostoja, Katajanokan laituritöitä ja kaupungin vesijohtolaitoksen laajentamista sekä mahdollisesti uuden kaupungintalon ja uuden kansakoulutalon rakentamista varten. Laina päätettiin

helmikuun 1 p:nä 1898 yhteensä 7 miljoonaa Suomen markkaan, josta määrästä kuitenkin vain 3,994,000 markkaa on laskettu liikkeeseen.

Tästä määrästä peruutettiin kuitenkin jo vuonna 1900 Smk 994,000: —, joten nykyään on liikkeessä 3 miljoonaa markkaa neljässä sarjassa:

A. à Smk	5,000 = Rmk	4,050 = Kr.	3,600 N:rot	1—180 Smk	900,000: —
B. à „	2,000 = „	1,620 = „	1,440 „	1—450 „	900,000: —
C. à „	1,000 = „	810 = „	720 „	1—600 „	600,000: —
D. à „	500 = „	450 = „	360 „	1—1,200 „	600,000: —
					2,430 kpl. Smk 3,000,000: —

Peruutettuja ja mitättömyitä obligatsioneja	Smk 994,000: —
	Smk 3,994,000: —

Korkoliput erääntyvät $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$. Arpominen vuosittain helmikuussa elokuun 1 päivänä tapahtuvaa lunastamista varten. Korkolippuja ja obligatsioneja lunastavat Suomen rahassa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori, Suomen Pankin ja Suomen Yhdyspankin kaikki konttorit, Saksan rahassa, kurssista 100 Smk = 81 Rmk, Bank für Handel und Industrie Berlinissä ja Vereinsbank in Hamburg, sekä Ruotsin rahassa, kurssista 100 Smk = 72 Kr., Aktiebolaget Stockholms Handelsbank Tukholmassa. Korkokanta $3\frac{1}{2}$ %, puolen vuoden korkoliput eri sarjoissa Smk 87: 50 (Rmk 70: 88, Kr. 63), Smk 35: — (Rmk 28: 35, Kr. 25: 20), Smk 17: 50 (Rmk 14: 18, Kr. 12: 60), Smk 8: 75 (Rmk 7: 09, Kr. 6: 30).

Laina kuoletetaan ennen vuotta 1953; helmik. 1 p:stä 1908 alkaen saa kuoletusmäärää lisätä. Obligatsionien vanhentumisaika on 15 vuotta, korkolippujen 10 vuotta.

Lainamäärästä otti vuonna 1898 hankkiakseen nimellisesti 3 miljoonaa markkaa konsortio, johon kuuluivat Suomen Pankki, Helsinki, Suomen Yhdyspankki, Helsinki, Pankkihuone Robert Warschauer & C:o, Berliini ja Aktiebolaget Stockholms Handelsbank, Tukholma, $94\frac{1}{2}$ % hinnasta, mikä vastaa	Smk 2,835,000: —
jota paitsi konsortio vuonna 1899, sopimuksen mukaan heinäk. 25 p:ltä s. v., vielä otti hankkiakseen 994,000 Suomen markkaa 87: 40 kurssista	„ 868,756: —
joten laina on tähän saakka tuottanut	Smk 3,703,756: —
Alkuaan 7,000,000 markaksi määrätystä lainasta on kaupunginrahastossa myymättä	Smk 3,000,000: —
josta kuitenkin on vähennettävä 1899—1911 vuosien kuoletukset	„ 300,000: —
	Myyttömiä obligatsioneja Smk 2,700,000: —

Lainavarat on käytetty seuraavasti:

Kuntähden säterin ostoa varten otetun lainan suoritus	„ 500,000: —
Aleksanterink. talon N:o 22 ostoa varten otetun lainan suoritus ja kunnan sairaalain rakentaminen	„ 500,000: —
Hakasalmen huvilan rakennusten kauppahinnan suoritus	„ 60,000: —
N. s. Lastenkodon osto ja sen sisustaminen kansakouluksi	„ 100,000: —
Lisärakennuksia Marian sairaalaan	„ 100,000: —
Sofiankadun talon N:o 3 osto	„ 250,000: —
	Siirros Smk 1,510,000: —

	Siirros	<i>Smk</i> 1,510,000:—
Vesijohtotöitä:		
Vesijohdon laajennus vuosina 1897—1901	<i>Smk</i> 418,169: 78	
Vesisäiliön lisärakennus	" 80,000:—	" 498,169: 78
Laiturirakennuksia y. m. Katajanokalla:		
Laituritöitä	" 587,235: 06	
Tulli- ja pakkahuone	" 670,000:—	" 1,257,235: 06
Uusi paviljonki Marian sairaalaan	" 175,000:—	
Nikolainkadun kansakoulutalo	" 234,500:—	" 3,674,904: 84
	<i>Smk</i> 3,674,904: 84	
Lainan kustannukset:		
Obligatsioonien valmistaminen ja lähetys	<i>Smk</i> 7,652: 50	
Saksan valtakuntaleima	" 19,577: 77	
Sekalaisia kuluja	" 1,620: 89	" 28,851: 16
	<i>Smk</i> 3,703,756:—	
Pääomanalennus vuonna 1898	<i>Smk</i> 165,000:—	
" " 1899	" 125,244:—	" 290,244:—
	<i>Smk</i> 3,994,000:—	

1900 vuoden obligatsioonilaina

otettiin Kaupunginvaltuuston tammik. 16 p:nä 1900, tekemän ja K. Senaatin saman kuukauden 25 p:nä vahvistaman päätöksen mukaan, kaasutehtaan lunastamista, erinäisiä uutisrakennuksia sekä 1898 vuoden $3\frac{1}{2}$ % lainan yhden sarjan peruuttamista varten. Laina päätettiin helmikuun 1 p:nä 1900 neljässä sarjassa:

A. à <i>Smk</i> 5,000 = Rmk 4,050 = Kr. 3,600	N:rot 1—180	<i>Smk</i> 900,000:—
B. à " 2,000 = " 1,620 = " 1,440	" 181—630	" 900,000:—
C. à " 1,000 = " 810 = " 720	" 631—1,230	" 600,000:—
D. à " 500 = " 405 = " 360	" 1,231—2,430	" 600,000:—
	2,430 kpl. <i>Smk</i> 3,000,000:—	

Korkoliput erääntyvät $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$. Arpominen toimitetaan helmikuussa elok. 1 p:nä tapahtuvaa lunastamista varten. Korkolippuja ja obligatsioneja lunastavat Suomen rahassa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori, Suomen Pankin ja Suomen Yhdyspankin kaikki konttorit, Saksan rahassa kurssista 100 Smk = 81 Rmk Bank für Handel und Industrie Berlinissä, Vereinsbank in Hamburg ja pankkiliiike M. M. Warburg & C:o Hampurissa, sekä Ruotsin rahassa, kurssista 100 Smk = 72 Kr., Aktiebolaget Stockholms Handelsbank Tukholmassa. Korkokanta 4 %, puolen vuoden korkoliput eri sarjoissa Smk 100 (Rmk 81:—, Kr. 72:—), Smk 40 (Rmk 32: 40, Kr. 28: 80), Smk 20 (Rmk 16: 20, Kr. 14: 40), Smk 10 (Rmk 8: 10, Kr. 7: 20).

Laina kuoletetaan ennen vuotta 1956; kuoletusmäärää saa lisätä helmik. 1 p:stä 1910 alkaen. Obligatsioonien vanhentumisaika on 15 ja korkolippujen 10 vuotta.

Lainan otti tammik. 17 p:nä 1900 hankkiakseen konsortio, johon kuuluivat Suomen Pankki, Helsinki, Suomen Yhdyspankki, Helsinki, Pankkihuone Robert Warschauer & C:o, Berliini, Vereinsbank in Hamburg, Herrat M. M. Warburg & C:o, Hampuri, ja Aktiebolaget Stockholms Handelsbank, Tukholma, seuraaviin kurssiin:

92½ % kahdesta miljoonasta Suomen markasta	<i>Smk</i>	1,850,000: —
94 % yhdestä miljoonasta Suomen markasta	”	940,000: —
	<i>Smk</i>	2,790,000: —

Lainasta on käytetty:

Kaasutehtaan osto	<i>Smk</i>	1,400,000: —
1898 vuoden 3½ % obll.lainan yhden sarjan peruuttamiseen = 994,000 <i>Smk</i> , kurssi 87: 40	”	868,756: —
Uuden paviljongin rakentamiseen Marian sairaalaan	”	125,000: —
Makasiininrannan tonttien 1—12 lunastamiseen	”	200,000: —
Katajanokan laituritöihin	”	170,761: 48

Lainan kustannukset:

Obligatsioonien valmistaminen ja lähetys	<i>Smk</i>	4,912: 60
Saksan valtakuntaleima	”	19,679: 77
Sekalaisia kustannuksia	”	890: 15
	<i>Smk</i>	25,482: 52
Pääomanalennus	”	210,000: —
	<i>Smk</i>	3,000,000: —

1902 vuoden obligatsioonilaina

otettiin Kaupunginvaltuuston kesäk. 17 p:nä 1902 tekemän ja Keis. Senaatin syysk. 10 p:nä s. v. vahvistaman päätöksen mukaan, erinäisten lainavaroista otettavien kustannusten suorittamiseksi Katajanokan laituritöitä ja tavaravajoja, Seurahuoneen ja Vuorimiehenkadun talon N:o 6 osto, vaivaistalon sairaalan ja Vallilan kansakoulutalon rakentamista sekä vesijohdon laajentamista ja uusien kauppahallien rakentamista y. m. varten. Laina päätettiin jouluk. 1 p:nä 1902 appointseihin N:rot 1—16,000, kukin määrältään Smk 500 = Fres 500 = Rmk 405 = Kr. 360, eli yhteensä Smk 8,000,000. Korkoliput erääntyvät 1/6 ja 1/12. Arpominen vuosittain kesäkuussa joulukuun 1 p:nä tapahtuvaa lunastamista varten. Korkolippuja ja obligatsioneja lunastavat Suomen rahassa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori ja Suomen Pankin kaikki konttorit, Saksan rahassa, kurssista 100 Smk = 81 Rmk, Bank für Handel und Industri, Berliini, Vereinsbank in Hamburg ja pankkiliike M. M. Warburg & C:o, Hampuri, Ranskan rahassa, kurssista 100 Smk = 100 Fres, Basler Handelsbank, Baseli, sekä erinäiset ranskalaiset pankit, joista erityisesti ilmoitetaan, Ruotsin rahassa, kurssista 100 Smk = 72 Kr., Aktiebolaget Stockholms Handelsbank, Tukholma. Korkokanta 4 %, puolen vuoden korkoliput eri sarjoissa Smk 10 (Fres 10, Rmk 8: 10, Kr. 7: 20).

Laina kuoletetaan ennen vuotta 1958; kuoletusmäärää saa lisätä jouluk. 1 p:stä 1912 alkaen. Obligatsioonien vanhentumisaika on 15, korkolippujen 10 vuotta.

Lainan otti hankkiakseen marrask. 5 p:nä 1902 päätetyllä sopimuksella konsortio, johon kuuluivat Suomen Pankki Helsingissä, Pankkihuone Robert Warschauer & C:o Berlinissä, Vereinsbank in Hamburg, Herrat M. M. Warburg & C:o Hampurissa, Aktiebolaget Stockholms Handelsbank Tukholmassa, Herrat Hope & C:o Amsterdamissa, Basler Handelsbank Baselissa sekä Herrat von Speyr & C:o Baselissa 95,10 % kurssista, joten siitä saatiin	<i>Smc</i>	7,608,000: —
Maksettu voitto-osuus	”	15,264: 15
	<i>Smc</i>	<u>7,623,264: 15</u>

Lainasta on joulukuun viimeiseen päivään 1911 käytetty seuraavat määrät:

Seurahuoneen osto	<i>Smc</i>	800,000: —
Hietalahdentorin kauppahallit	”	125,000: —
Kasarmintorin s:n	”	175,000: —
Vuorimiehenkadun talon N:o 6 osto	”	207,000: —
Vallilan kansakoulu	”	239,500: —
Työ- ja vaivaistalon sairaala	”	75,000: —

Laiturirakennuksia y. m. Katajanokalla:

Laiturityöt	<i>Smc</i>	697,003: 46
Tavaravajat	”	200,000: —
	”	897,003: 46
Vesijohdon laajennus 1902/03	”	316,224: 23
S:n s:n 1904	”	114,827: 44
S:n s:n 1905	”	142,159: 57
S:n s:n 1906	”	139,568: 51
S:n s:n 1907	”	380,050: —
S:n s:n 1908	”	460,772: 33
S:n s:n 1910	”	41,515: 04
	”	1,595,117: 12
Kunnan työväenasunnot	”	735,750: —
Vallilan rakennustoiminnan avustusrahassto	”	264,250: —
Sähkötehdas	”	2,500,000: —

Lainan kustannukset:

Obligatsioonien valmistaminen ja lähetys	<i>Smc</i>	7,470: 47
Väliaikaiset kuitit	”	1,040: 11
Sekalaisia kustannuksia	”	1,132: 99
	”	9,643: 57
Pääomanalennus	”	392,000: —
Vähennetään maksettu voitto-osuus	”	15,264: 15
	”	376,735: 85
	<i>Smc</i>	<u>8,000,000: —</u>

1909 vuoden obligatsioonilaina

otettiin Kaupunginvaltuuston joulukuun 15 p:nä 1908 tekemän ja Keis. Senaatin helmik. 9 p:nä 1909 vahvistaman päätöksen mukaan erinäisten lainavaroista maksettavien kunnan sairas- ja vaivaishoidolle tarpeellisten uutisrakennusten kustannusten suorittamista, kaupungin omien teknillisten laitosten perustamista ja laajen-

tamista, kaupungin alueen laajentamista sekä aikaisempien, lyhyeksi maksuajaksi otettujen lainojen takaisinmaksamista varten. Laina päätettiin toukok. 1 p:nä 1909 appointseihin N:roilla 1—6,400, kukin määrältään Smk 2,515 = Rmk 2,040 = £ 100: — = Kr. 1,810, eli yhteensä Smk 16,096,000. Korkoliput erääntyvät $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$. Kuoletus tapahtuu takaisinostamalla tai arpomalla, joka toimitetaan marrask. 1 p:nä seuraavan vuoden toukokuun 1 p:nä tapahtuvaa lunastamista varten. Korkolippuja ja obligatsioneja lunastavat Helsingissä Suomen rahassa Pohjoismaiden Osakepankki Kauppaa ja Teollisuutta varten ja Privatbanken i Helsingfors, aktiebolag, Hampurissa Saksan rahassa Vereinsbank in Hamburg ja pankkihuone Joh. Berenberg, Gossler & C:o, Lontoossa Englannin rahassa pankkihuone J. Henry Schröder & C:o sekä Tukholmassa Ruotsin rahassa Bankaktiebolaget Stockholm-Öfre Norrland. Korkokanta $4\frac{1}{2}$ %, puolen vuoden korkoliput eri sarjoissa Smk 56: 59 (Rmk 45: 90, £ 2: 5: —, Kr. 40: 73).

Laina kuoletetaan ennen vuotta 1961; kuoletusmäärää saa lisätä toukok. 1 p:stä 1919. Obligatsionien vanhentumisaika on 15, korkolippujen 10 vuotta.

Lainan otti hankkiakseen huhtik. 17 p:nä 1909 päätetyllä sopimuksella konsortio, johon kuuluivat Bankaktiebolaget Stockholm-Öfre Norrland, Tukholma, Vereinsbank in Hamburg, Hampuri, Privatbanken i Helsingfors ja Pohjoismaiden Osakepankki Kauppaa ja Teollisuutta varten, Helsinki, 89 % kurssista, joten siitä saatiin Smk 14,325,440: —

Lainasta on joulukuun viimeiseen päivään 1911 käytetty seuraavat määrät:

Marian sairaalan laajennus	Smk	600,000: —	
Ainespihan kaasukello	"	260,000: —	
Kaasutehtaan kehäjohto	"	1,044,000: —	
Uusi kaasutehdas	"	3,300,000: —	
Sähköt tehdas	"	3,405,000: —	
Uusi työ- ja vaivaistalo	"	1,700,000: —	
Oulunkylän kartanon osto	"	500,000: —	
Vilhonkadun kolmen tontin lunastus	"	1,077,000: —	
Fabianinkadun tontin N:o 1 lunastus	"	360,000: —	
Uutisrakennuksia vesijohdon alueella Vanhassakaupungissa	"	255,500: —	
Vesijohdon laajennus 1909	Smk	1,093,330: 08	
" " 1910	"	260,834: 33	
" " 1911	"	327,800: 65	" 1,681,965: 06

Lainan kustannukset:

Obligatsionien valmistaminen	Smk	4,183: 82	
Lähetyskustannuksia y. m.	"	3,966: 89	" 8,150: 71
			Smk 14,191,615: 77

„Käyttämättömät lainavarat“ ovat varatut seuraaviin tarkoituksiin:

Vastedes määrättäviin tarkoituksiin	"	133,824: 23	
			Smk 14,325,440: —
Pääomanalennus	"	1,770,560: —	
			Smk 16,096,000: —

1911 vuoden obligatsioonilaina

otettiin Kaupunginvaltuuston huhtikuun 18 päivänä 1911 tekemän ja Keisarillisen Senaatin toukokuun 9 päivänä samaa vuotta vahvistaman päätöksen mukaisesti kauppahallin, uuden teurastamon, kansakoulutalon ja uuden kaupungintalon rakenttamista, erinäisten kaupunginosain laajentamista, satamarakennuksia sekä vesijohtoverkon laajentamista ynnä järjestämättömään velkain suorittamista varten. Laina otettiin kesäkuun 1 päivänä kahdessa sarjassa:

A. à Smk 2,515: — = Rmk 2,040: — = £ 100			
= Kr. 1,810: — = Fres 2,515: — . . .	N:rot 1—8,000	Smk 20,120,000: —	
B. à Smk 503: — = Rmk 408: — = £ 20 =			
Kr. 362: — = Fres 503: —	„ 1—10,000	„ 5,030,000: —	
		<u>18,000 kpl. Smk 25,150,000: —</u>	

Korkoliput erääntyvät $\frac{1}{6}$ ja $\frac{1}{12}$. Kuoletus toimitetaan takaisinostamalla tahi arpomalla joulukuun 1 päivänä seuraavan kesäkuun 1 päivänä tapahtuvaa lunastamista varten. Korkolippuja ja obligatsioneja lunastavat Helsingissä Suomen rahassa Pohjoismaiden Osakepankki Kauppaa ja Teollisuutta varten sekä Privatbanken i Helsingfors, aktiebolag, Hampurissa Saksan rahassa Vereinsbank in Hamburg ja Dresdner Bank in Hamburg sekä pankkihuone Joh. Berenberg, Gossler & C:o, Strassburgissa Saksan rahassa Allgemeine Elsässische Bankgesellschaft, Lontoossa Englannin rahassa pankkihuone J. Henry Schröder & C:o sekä Tukholmassa Ruotsin rahassa Skandinaviska Kreditaktiebolaget ja Bankaktiebolaget Norra Sverige. Korkokanta on $4\frac{1}{2}$ %, puolen vuoden korkoliput eri sarjoissa Smk 56:59 (Rmk 45:90, £ 2:5:—, Kr 40:73, Fres 56:59) ja Smk 11:31 $\frac{1}{2}$ (Rmk 9:18, £ —:9:—, Kr. 8:14 $\frac{1}{2}$, Fres 11:31 $\frac{1}{2}$).

Laina kuoletetaan 50 vuodessa kesäkuun 1 päivästä 1911 lukien, saaden kuoletusta lisätä kesäkuun 1 päivästä 1921 lähtien. Obligatsioonien vanhentumisaika on 15, korkolippujen 10 vuotta.

Lainan otti toukokuun 15 päivänä 1911 tehdyn välikirjan mukaan hankkiakseen konsortio, johon kuuluivat Privatbanken i Helsingfors, aktiebolag, ja Pohjoismaiden Osakepankki Kauppaa ja Teollisuutta varten, Helsingissä, Skandinaviska Kreditaktiebolaget, Gøtøteporissa, Bankaktiebolaget Norra Sverige, Tukholmassa, Vereinsbank in Hamburg, Dresdner Bank in Hamburg ja pankkihuone Joh. Berenberg, Gossler & C:o, Hampurissa, Allgemeine Elsässische Bankgesellschaft, Strassburgissa, sekä herrat J. Henry Schröder & C:o, Lontoossa, 93,75 % kurssista, joten lainasta saatiin Smk 23,578,125:—.

Lainasta on joulukuun viimeiseen päivään 1911 käytetty seuraavat määrät:

Pitkänsillan uudestirakentaminen	Smk	787,500: —
Uusi kulkutautisairaala	„	700,000: —
Kunnan uusi hourinhoitolaitos	„	67,702: 30
Kallion uusi paloasema	„	150,000: —
Hermannin uusi paloasema	„	25,000: —
	<u>Siirros Smk</u>	<u>1,730,202: 30</u>

	Siirros	<i>Smk.</i> 1,730,202: 30
Korkeavuorenkadun tontin N:o 39 osto	"	125,000: —
Aleksanterinkadun talon N:o 26 osto	"	400,000: —
Helsingin Laivaveistämön osto	"	1,000,000: —
Sähkötehtaan laajentaminen Kallioon ja Töölöön	"	860,000: —
Sähkötehtaan alueen lokaviemärijohdon muutto	"	20,000: —
Sähkövalaistuksen johtaminen uuteen kulkutautisairaalaan ja Fred- riksbergin aseman alueelle	"	20,000: —

Lainan kustannukset:

Obligationsien valmistaminen	<i>Smk.</i> 14,596: —	
Lähetyskustannuksia y. m.	" 6,737: 51	" 21,333: 51
		<i>Smk.</i> 4,176,535: 81

Käyttämättömiä lainavaroja on varattu seuraaviin tarkoituksiin:

Uusi kulkutautisairaala	<i>Smk.</i> 1,342,800: —	
Kuunan uusi houreinhoitolaitos	" 2,403,797: 70	
Kallion uusi paloasema	" 75,000: —	
Hakaniementorin uusi kauppahalli	" 420,000: —	
Bus- ja Santaholman saarien järjestely	" 500,000: —	
Vesijohdon laajennus *)	" 300,000: —	
Sähkötehtaan laajentaminen **)	" 700,000: —	
Uuden työ- ja vaivaistalon erinäiset uutisrakennustytöt	" 373,340: —	
	<i>Smk.</i> 6,114,937: 70	
Vastedes määrättäviin tarkoituksiin	" 13,286,651: 49	" 19,401,589: 19
		<i>Smk.</i> 23,578,125: —
Pääomanalennus		" 1,571,875: —
		<i>Smk.</i> 25,150,000: —

Helsingin kaupungin vakautettu velka nousi vuosina 1902—1911 seuraaviin määriin:

Vuonna 1902 <i>Smk.</i> 12,388,800: —	Vuonna 1907 <i>Smk.</i> 19,334,000: —
" 1903 " 20,206,700: —	" 1908 " 19,108,900: —
" 1904 " 20,016,700: —	" 1909 " 34,968,600: —
" 1905 " 19,757,800: —	" 1910 " 34,643,420: —
" 1906 " 19,550,400: —	" 1911 " 59,451,410: —

*) Myönnetty määräraha ²²/₁₂ 1911 Smk 1,000,000.

**) " " " " 2,000,000.

*Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin
lahjoitusrahastojen tilejä ja tilinpäätöstä vuodelta 1911.*

Kaupungin lahjoitusrahastojen pääomamäärään, joka 1911 vuoden			
alussa oli		<i>Smc.</i>	3,382,965: 46
ovat vuoden varrella tulleet lisäksi Hjalmar			
ja Mimmi Kroijeruksen lahjoitusrahasto	<i>Smc.</i>		44,000: —
Borgströmin lahjoitusrahasto „Alpin“ kun-			
nossapitoon	”		22,157: 90
W. Wavulinin lahjoitusrahasto	”		15,000: —
kelloseppämestari Erik Lindroosin lahjoitus			
ukkokodin rahastoihin	”		5,000: —
Helsingin säästöpankin palauttamia stipendi-			
talletuksia	”		163: 67
konkurssiosinkoa Viola Lewinin rahastoon	”		309: 41
korkosäästöjä	”		51,641: 48
		”	138,272: 46
		<i>Smc.</i>	<u>3,521,237: 92</u>
Poistuu: rahasto XLVIII, jonka varat on			
maksettu Suomen Ruumiinpolttoyhdistykselle	<i>Smc.</i>		33,337: 25
sekä Helsingin Ukkokoti-yhdistykselle mak-			
setut	”		136,000: —
		”	<u>169,337: 25</u>
Pääomasaldo on joulukuun 31 päivänä		<i>Smc.</i>	3,351,900: 67
Kasvaneita korkoja		”	151,112: 15
		<i>Smc.</i>	<u>3,503,012: 82</u>

Viimeisinä kymmenenä vuotena ovat rahastojen pääomamäärät olleet:

Vuonna 1901 <i>Smc.</i> 2,083,915: 20	Vuonna 1906 <i>Smc.</i> 2,781,842: 57
” 1902 ” 2,112,433: 23	” 1907 ” 2,901,613: 89
” 1903 ” 2,315,456: 83	” 1908 ” 3,226,241: 32
” 1904 ” 2,551,797: 95	” 1909 ” 3,345,121: 02
” 1905 ” 2,584,142: 46	” 1910 ” 3,382,965: 46

Rahastojen varain sijoitus sekä siinä tapahtuneet muutokset näkyvät seuraavasta taulukosta.

Rahasto		Saldo tammik. 1 p:nä	Saldo jouluk. 31 p:nä
	Kiinteistötili.		
XX	Mariankadun talo N:o 22 korttelissa Metsäkarju	40,000	40,000
	Velkakirjojen tili.		
	Kiinnitystä vastaan, korko 6 %	1,881,100	1,616,100
	” ” ” 5½%	455,300	553,300
	” ” ” 5%	311,500	294,000
		2,647,900	
	Maksetut lainat N:rot 76, 80, 81 ja 102 Smk 210,000:—		
	Maksettu lainoista N:rot 38, 82—88, 91 ja 101 ” 74,500:—	284,500	
		2,363,400	
	Annettu laina N:o 109	100,000	2,463,400
	Obligatsioonitili.		
XVI	Preuss. 3½% cons. obl. nim. Rmk 2,300:—	3,088 86	3,088 86
XXIII	Venäl.-Holl. 5% cons. obl. nim. Rpl 720:—	2,995 20	2,995 20
XXX	Helsingin kaup. 5% laina v. 1876 nim. Smk 21,000:— (17,500)	20,500	17,000
LIX	Helsingin kaup. 4½% laina v. 1882 nim. Smk 1,500:— (1,000:—)	1,400	900
XLI	Osakeyhtiö Tornatorin 5% obl. nim. Smk 17,000:— (15,000)	16,480	14,480
		44,464 06	
	Arvottu:		
	Helsingin 5% lainaa Smk 3,500:—		
	” 4½% ” ” 500:—		
	O. Y. Tornatorin 5% obli- gatsioneja ” 2,000:—	6,000	38,464 06
	Osaketili.		
XIV	Suomen Yhdyspankin, 31 kpl.	5,275	5,275
XXI	Pohjoismaiden Osakepankin Kauppaa ja Teol- lisuutta varten, 444 kpl.	133,200	133,200
XLI	5 s:n	2,125	2,125
	97 s:n (215)	38,808 75	50,608 75
	Siirros	179,408 75	191,208 75

	Siirros	179,408 75	191,208 75
Helsingin Makasiiniosakeyhtiön, 113 kpl. (160)	56,500 —	85,640 —	
Suomen kaupunki- ja maalaiskuntain Keskuslainakassan, 10 kpl.	— —	50,000 —	
	235,908 75		
Lisäksi tulee:			
47 Helsingin Makasiini Oy:n osaketta . . .	29,140 —		
10 Suomen kaupunki- ja maalaiskuntain Keskuslainakassan osaketta	50,000 —		
118 Pohjoismaiden Osakepankin osaketta . .	11,800 —	326,848 75	
Pankkitili.			
Privatbanken i Helsingfors, säästökassatilillä	502,161 85	468,344 27	
” ” ” juoks. tilillä . . .	— —	120,000 —	
		588,344 27	

Yhdistelmä:			
Kiinteistö	40,000 —	40,000 —	
Velkakirjat	2,647,900 —	2,463,400 —	
Obligatsioonit	44,464 06	38,464 06	
Osakkeet	235,908 75	326,848 75	
Pankkitili	502,161 85	588,344 27	
	<i>Smk</i> 3,470,434 66	3,457,057 08	
Korkoja, maksamattomia	41,147 68	45,526 67	
Kassa	9,486 30	429 07	
	Yhteensä <i>Smk</i> 3,521,068 64	3,503,012 82	

Vuoden korkotulot, kaikkiaan Smk 201,547: 74, jakaantuvat seuraavasti:

Mariankadun talo N:o 22	— —	3,751 25	
Preuss. 3 1/2 % kons. obl.	99 34		
Venäl.-Holl. 5 % s:n	139 97		
Helsingin kaup. 5 % obl.	937 50		
” ” 4 1/2 % obl.	56 25		
Osakeyhtiö Tornatorin 5 % obl.	850 —	2,083 06	
	Siirros — —	5,834 31	

	Siirros			
Yhdyspankin osakkeet	—	—	5,834	31
Pohjoismaiden Osakepankin osakkeet	295	—		
Helsingin Makasiiniosakeyhtiön osakkeet	12,437	50	17,252	50
Velkakirjat	4,520	—		
Säästökassakorko	152,483	33		
Juoksevan tilin korko	25,344	27	178,460	93
	633	33		
	<i>Smc</i>	—	201,547	74

mikä vastaa kiinteistöistä 9,37 %₀, obligatsioneista 4,72 %₀, osakkeista 7,31 %₀ sekä velkakirjoista ja pankkitilistä 5,66 %₀. Kaikkien rahastojen korkokanta, mikäli ne eivät ole erikseen sijoitetut, on 5,914 %₀.

Vuoden kuluessa on rahastojen korko- ja pääomavaroista maksettu:

kaupungille vaivaishoitoa varten	<i>Smc</i>	8,915: 83	
" kunnallissairaala varten	"	754: 05	
" kansakouluja varten	"	10,019: 50	
" lastentarhoja "	"	5,640: 80	
" „Turvikin“ ja „Turstenin“ kunnos-			
sapitioon	"	2,840: 54	
" talonkorjaukseen	"	1,674: 98	<i>Smc</i> 29,845: 70
apurahoiksi varattomille	"	15,088: 71	
varattomien synnyttäjien elatukseksi	"	6,032: 20	
eläkkeiksi kuolleiden poliisikonstaapelien les-			
kille ja lapsille	"	3,785: —	
Rouvasväenyhdistyksen lastenkodin voimassa			
pitoon	"	842: 65	
apurahoiksi varattomille kansakoululapsille	"	13,406: 14	
lasten työhuoneitten voimassa pitoon	"	15,779: 04	
Lastenhoitoyhdistyksen lastenmajan voimassa			
pitoon	"	3,968: 15	
Mariayhdistyksen iäkkäitten palvelijattarien			
kodin voimassa pitoon	"	2,509: 40	
Raajarikkoisten avustamisyhdistykselle	"	6,138: 62	
Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistykselle	"	3,021: 30	
„Maitopisara“ yhdistykselle	"	302: —	
„Toipumakoti“ yhdistykselle	"	904: 80	
Kaupunkilähetykselle	"	709: 10	
myötäjäisiä ja myötäjäiskirjojen korkoja kansa-			
kouluista päässeille oppilaille	"	3,438: 03	

lahjapalkkioita kunnollisille palvelijoille . . .	<i>Smc</i>	600: —	
stipendejä koulunoppilaille	”	9,638: 60	
matkarahoiksi	”	2,000: —	
kansakoulunoppilasten kesäsiirtoloita y. m. varten	”	603: 20	<i>Smc</i> 88,766: 94
legaatteja ja eläkkeitä	”		18,076: 30
Suomen Ruumiinpolttoyhdistys	”		208: 35
sekä pääomaa mainitulle yhdistykselle	”	33,337: 25	
ja Helsingin Ukkokoti-yhdistykselle	”	136,000: —	” 169,337: 25
			<u>Yhteensä <i>Smc</i> 306,234: 54</u>

Paitsi niitä rahastoja, joiden korkotulot lahjoituskirjoihin pantujen ehtojen perusteella tai muiden sopimusten nojalla toistaiseksi menevät eri henkilöille, ei seuraavia rahastoja vielä ole käytetty lahjoittajien määräämiin tarkoituksiin:

	Pääoma jouluk. 31 p:nä 1911	
<i>Helena Kristina Åkermanin rahasto</i> turvattomien naisten kodin perusta- mista varten	<i>Smc</i> 23,280: 47	Vaivahoitohallitus määrää, milloin rahastoa ruvetaan käyttämään.
<i>Sanomalehtimyjään joululahjarahasto</i> „	1,932: 11	} Kasvuutetaan toistaiseksi.
<i>Ven. hyväntekeväisyysseuran rahasto</i> <i>Viaporin suomalaista kansakoulua varten</i> „	355: 70	
<i>Tullivahtimestarinleski Maria Lovisa</i> <i>Gumbergin testamenttirahasto</i>	5,264: 83	

Rahastojen vuotuiset tulot ja menot sekä niiden tila vuodenvaiheessa näkyvät tarkemmin seuraavilla sivuilla olevasta taulukosta.

Helsingissä tammikuulla 1912.

Iwar Timgren.

	Siirtosumma vuodesta 1910		1911 vuoden				Siirtosumma vuoteen 1912	
			Tulot		Menot			
	<i>Smc.</i>	<i>mlä</i>	<i>Smc.</i>	<i>mlä</i>	<i>Smc.</i>	<i>mlä</i>	<i>Smc.</i>	<i>mlä</i>
I. Vaivashoidon hyväksi lahjoitettuja rahastoja.								
<i>Joh. Sederholmin perillisten rahasto</i>	2,057	14	—	—	—	—	2,057	14
<i>Nath. Heidenstrauchin rahasto . .</i>	1,028	57	—	—	—	—	1,028	57
<i>C. J. Nordenstamin rahasto . . .</i>	1,142	86	—	—	—	—	1,142	86
<i>Jakob Daniel Weckströmin rahasto</i>	4,800	—	—	—	—	—	4,800	—
<i>Suomen Vapaamuurariosastojen rah.</i>	8,160	—	—	—	—	—	8,160	—
<i>Kansalaiskassan rahasto</i>	4,828	57	—	—	—	—	4,828	57
<i>Helsingin kirkon köyhäinkass. rah.</i>	2,148	57	—	—	—	—	2,148	57
<i>Vaaporin koulu-, köyhäinhoito- ja työhuonelaitoksen rahasto</i>	8,022	86	—	—	—	—	8,022	86
<i>Lars Sederholmin rahasto</i>	571	43	—	—	—	—	571	43
<i>Carl Otto af Forselleksen rahasto</i>	1,142	86	—	—	—	—	1,142	86
<i>Joh. Mobergin rahasto</i>	1,708	57	—	—	—	—	1,708	57
<i>I. A. Ehrenströmin rahasto</i>	1,142	86	—	—	—	—	1,142	86
<i>H. K. M. Nikolai I:n rahasto . . .</i>	92,200	—	—	—	—	—	92,200	—
<i>H. K. M. Nikolai I:n ja hänen puolisonsa rahasto</i>	9,142	86	—	—	—	—	9,142	86
<i>Carolina Charlotta Schulinin rahasto</i>	2,000	—	—	—	—	—	2,000	—
<i>Adolf Ekholmmin rahasto</i>	3,702	85	—	—	—	—	3,702	85
<i>Karolina Nyströmin rahasto</i>	4,000	—	—	—	—	—	4,000	—
korko	8,915	83	8,740	90	—	—	8,740	90
maksettu kaupunginkassaan . .	—	—	—	—	8,915	83	—	—
II. Kuumesairaalan hyväksi lahjoitettuja rahastoja.								
<i>H. K. K. Nikolai Aleksandrovitschin rahasto</i>	10,000	—	—	—	—	—	10,000	—
<i>Eugenie Soltikoffin rahasto</i>	2,500	—	—	—	—	—	2,500	—
korko	754	05	739	25	—	—	739	25
maksettu kaupunginkassaan . .	—	—	—	—	754	05	—	—
III. Kansakoulujen hyväksi lahjoitettuja rahastoja.								
<i>Wilhelm Elgin rah. köyhäinkoul. vart.</i>	34,200	—	—	—	—	—	34,200	—
<i>Helsingin Tanssiseurun rahasto . .</i>	36,900	—	—	—	—	—	36,900	—
<i>Töölön sokeritehdasyhtiön rahasto .</i>	5,000	—	—	—	—	—	5,000	—
korko	4,590	50	4,500	55	—	—	4,500	55
maksettu kaupunginkassaan . .	—	—	—	—	4,590	50	—	—
Siirros	250,660	38	13,980	70	14,260	38	250,380	70

Siirros	250,660 38	13,980 70	14,260 38	250,380 70
IV. Köyhäinhoidon rahastot, joiden tarkoitusta ei ole määrätty.				
<i>Carl Gustaf Hanellin rahasto</i>	5,200 —	— —	— —	5,200 —
korko	313 70	307 50	— —	307 50
<i>Gustava Katarina Brobergin rahasto</i>	571 44	— —	— —	571 44
<i>Paul Demidoffin rahasto</i>	2,765 71	— —	— —	2,765 71
<i>Ottiliana Palmbladın rahasto</i>	1,451 43	— —	— —	1,451 43
<i>Lovisa Oikelinin rahasto</i>	452 —	— —	— —	452 —
<i>Maria Kristina Matheizenin rahasto</i>	9,100 —	— —	— —	9,100 —
<i>Kristina Othmanin rahasto</i>	159 42	— —	— —	159 42
korko	874 70	857 70	— —	857 70
Maksettu kymmenelle varattomalle naiselle (Hanellin rahasto)	— —	— —	313 70	— —
Maksettu varattomille naisille apurahoina	— —	— —	874 70	— —
V. Köyhäinhoidon rahastot määrättyjä tarkoituksia varten.				
<i>Wilhelm Elgin rahasto pour les pauvres honteux.</i>	10,300 —	— —	— —	10,300 —
korko	621 30	609 15	— —	609 15
Maksettu apurahoina yhdeksälle eri henkilölle	— —	— —	621 30	— —
<i>Carl Sierckenin rahasto</i>	2,800 —	— —	— —	2,800 —
korko	168 90	165 60	— —	165 60
Apurahoja kolmelle varattomalle kauppiaanleskelle	— —	— —	168 90	— —
<i>Elsa Maria Lampan rahasto</i>	12,950 —	— —	— —	13,100 —
korko	622 15	765 85	— —	616 85
Maksettu kymmenelle varattomalle naiselle	— —	— —	621 15	— —
<i>Hedvig Charlotta Gripenbergin rahast.</i>	11,200 —	— —	— —	11,200 —
korko	675 60	662 35	— —	662 35
Maksettu kymmenelle varattomalle naiselle	— —	— —	675 60	— —
<i>Alexandran avustusrahasto</i>	5,429 21	— —	— —	5,550 26
korko	200 —	321 05	— —	200 —
Maksettu kahdelle henkilölle apurahoina	— —	— —	200 —	— —
<i>Lisette Gardbergin rahasto</i>	1,000 —	— —	— —	1,000 —
korko	60 35	59 15	— —	59 15
Siirros	317,576 29	17,729 05	17,735 73	317,509 26

Siirros	317,576	29	17,729	05	17,735	73	317,509	26
Maksettu eräälle varattomalle kaup- piaanleskelle	—	—	—	—	60	35	—	—
<i>Adolf Fredrik Sierckin rahasto</i>	7,000	—	—	—	—	—	7,000	—
korko	422	25	414	—	—	—	414	—
Maksettu seitsemänä eri apurahana varattomille naisille	—	—	—	—	422	25	—	—
VI. I. P. Chrogeliuksen lastentalo- laitoksen rahasto	2,300	—	—	—	—	—	2,300	—
korko	138	75	136	05	—	—	136	05
Maksettu Rouvasväenyhdistykselle	—	—	—	—	138	75	—	—
VII. Kansakoulujen vaatetusrahastot.								
<i>J. H. Lindroosin rahasto</i>	20,000	—	—	—	—	—	20,000	—
<i>J. E. Ollonqvistin rahasto</i>	12,000	—	—	—	—	—	12,000	—
<i>Pienempien kaupparivareiden yhdis- tyksen rahasto</i>	4,500	—	—	—	—	—	4,500	—
<i>Cronstedtin, Guttoffskyn ja Nybergin rahasto</i>	2,900	—	—	—	—	—	2,900	—
korko	2,376	70	2,330	10	—	—	2,330	10
Maksettu kansakoulujen talouden- hoitajalle varattomien oppilasten vaatetukseen käytettäväksi	—	—	—	—	2,376	70	—	—
VIII. Hedvig Arnellin rahasto	18,300	—	—	—	—	—	18,300	—
korko	1,103	90	1,082	25	—	—	1,082	25
Maksettu Rouvasväenyhdistykselle	—	—	—	—	703	90	—	—
Maksettu uskolliselle palvelijatta- relle Wilhelmina Backströmille.	—	—	—	—	400	—	—	—
X. Kansakoulujen stipendirahastot.								
<i>Helsingin säästöpankin rahasto</i>	9,100	—	—	—	—	—	9,300	—
<i>Helsingin Anniskeluosakeyhtiön ra- hasto</i>	17,000	—	—	—	—	—	17,000	—
<i>H. K. M. Aleksanteri II:n stipendi- rahasto</i>	30,000	—	—	—	—	—	30,000	—
Siirros	444,717	89	21,691	45	21,837	68	444,771	66

Siirros	444,717 89	21,691 45	21,837 68	444,771 66
Takaisinannettuja säästöönpanoja	— —	163 67	— —	— —
korkoja	3,318 82	3,317 75	— —	3,300 24
Talletettu säästöpankkiin stipen- deiksi kansakoulunoppilaille	— —	— —	3,300 —	— —
XI. Klara Wilhelmina Törmälän rahast.	41,600 —	— —	— —	41,600 —
korko	2,509 40	2,460 25	— —	2,460 25
Maksettu Mariayhdistykselle	— —	— —	2,509 40	— —
XII. Kunnollisen palvelusväen pal- kitsemisrahasto	10,300 —	— —	— —	10,300 —
korko	614 77	609 15	— —	623 92
Talletettu säästöpankkikirjalla kah- delletoista palvelijalle	— —	— —	600 —	— —
XIII. Helsingin Anniskeluosakeyh- tiön stipendirahasto alempia käsityö- läiskouluja varten	3,000 —	— —	— —	3,000 —
korko	180 95	177 45	— —	177 45
Maksettu stipendeinä	— —	— —	180 95	— —
XIV. Anna Sara Arosinin testa- menttirahasto	79,000 —	— —	— —	79,700 —
korko	4,153 84	4,655 10	— —	4,158 94
Maksettu elinkautisia 100 markan apurahoja varattomille naimatto- mille naisille	— —	— —	3,950 —	— —
XV. I. A. I. Pippingskiöldin rahasto	100,000 —	— —	— —	100,000 —
korko	6,032 20	5,914 —	— —	5,914 —
Maksettu Lastenhoitoyhdistyk- selle	— —	— —	6,032 20	— —
Siirros	695,427 87	38,988 82	38,410 23	696,006 46

Siirros	695,427 87	38,988 82	38,410 23	696,006 46
XVI. Axel Fredrik Laurellin stipendirahto	3,088 86	— —	— —	3,088 86
korko	99 62	99 34	— —	99 96
Maksettu Ruots. Normaalilyseolle .	— —	— —	49 50	— —
Maksettu Suom. Normaalilyseolle .	— —	— —	49 50	— —
XVII. Carl Rosengrenin rahasto .	18,000 —	— —	— —	18,000 —
korko	1,177 28	1,064 50	— —	1,141 78
Maksettu alempiin kansakouluihin stipendeinä	— —	— —	1,100 —	— —
XVIII. Helsingin iltakoulun rahasto.	20,400 —	— —	— —	20,600 —
korko	1,022 85	1,206 45	— —	1,029 30
Maksettu Taideteollisuusyhdistykselle	— —	— —	1,000 —	— —
XIX. Alexandra Kiseleffin rahasto.	10,000 —	— —	— —	10,000 —
korko	603 25	591 40	— —	591 40
Maksettu kaupunginkirjanpitäjä Oscar Paldanille	— —	— —	603 25	— —
XX. Maria Charlotta Olanderin rahasto	111,000 —	— —	— —	111,000 —
korko	7,813 60	4,198 95	— —	7,950 20
Tuloja kiinteistöstä	— —	3,751 25	— —	— —
Maksettu Raajarikkoisten avustamisyhdistykselle	— —	— —	6,138 62	— —
Maksettu kaupunginkassaan	— —	— —	1,674 98	— —
XXI. Senaattorinrouva Julie Thilénin rahasto	255,700 —	— —	— —	255,700 —
korko	18,489 45	18,344 65	— —	18,344 65
Maksettu Työmajayhdistykselle .	— —	— —	14,874 24	— —
Maksettu Mikkelin läänin kuvernöörille siellä jaettavaksi apurahoina varattomille naisille	— —	— —	3,615 21	— —
Siirros	1,142,822 78	68,245 36	67,515 53	1,143,552 61

Siiros	1,142,822 78	68,245 36	67,515 53	1,143,552 61
XXII. Silfvius-puolisojen lahjoitusrahasto	90,000 —	— —	— —	90,000 —
korko	5,429 —	5,322 60	— —	5,322 60
Maksettu kaupunginkassaan . . .	— —	— —	5,429 —	— —
XXIII. Fr. J. von Beckerin rahasto	448,800 —	— —	— —	471,000 —
korko	7,870 08	26,489 77	— —	4,519 85
Maksettu eläkkeinä Kirjailija H. von Beckerille ja neiti Augusta von Beckerille sekä vuokrarahoina	— —	— —	7,640 —	— —
XXIV. Adolf Holmgrenin lahjoitusrahasto turvattomia äitejä ja lapsia varten	28,000 —	— —	— —	29,400 —
korko	800 84	1,655 90	— —	556 74
Maksettu rouva M. Thölgrenille .	— —	— —	500 —	— —
XXV. Kuolleitten poliisikonstaapeliensa leskien ja lasten avustusrahasto	161,200 —	— —	— —	166,700 —
korko	4,027 61	9,533 35	— —	4,275 96
Maksettu kuolleitten poliisikonstaapeliensa leskille ja lapsille eläkkeinä yhteensä	— —	— —	3,785 —	— —
XXVI. Emilia Olivia Gustavsonin ja Athalida Wilhelmina Ingmanin lahjoitusrahasto	11,755 55	— —	— —	11,756 —
korko	709 10	695 15	— —	694 70
Maksettu Kaupunkilähetykselle .	— —	— —	709 10	— —
XXVII. Lina Borgströmin lahjoitusrahastot.				
<i>Kansakoululasten ravitsemisrahasto</i>	15,000 —	— —	— —	15,000 —
korko	904 80	887 10	— —	887 10
<i>Pauvres honteuxin rahasto</i>	5,000 —	— —	— —	5,000 —
korko	301 60	295 70	— —	295 70
Maksettu apurahoina kahdelle varattomalle naiselle	— —	— —	301 60	— —
Maksettu Lasten työmajayhdistykselle	— —	— —	904 80	— —
Siiros	1,922,621 36	113,124 93	86,785 03	1,948,961 26

	Siirros	1,922,621 36	113,124 93	86,785 03	1,948,961 26
XXVIII. Emilia Olivia Gustavsonin rahasto		27,500 —	— —	— —	27,700 —
korko		51 91	1,626 35	— —	78 26
Maksettu 100 markan suuruisina apurahoina varattomille naisille		— —	— —	1,400 —	— —
XXIX. H. K. M. Keisarinna Aleksandran rahasto lastenmajan voimassa pitämistä varten		12,200 —	— —	— —	12,200 —
korko		725 30	721 50	— —	721 50
Maksettu Lastenhoitoyhdistykselle		— —	— —	725 30	— —
XXX. Aurora Demidoffin myötäjäsrahasto.					
Pääoma		210,006 48	— —	— —	216,258 14
Maksamattomia myötäjäisiä		44,428 55	— —	— —	48,928 55
S:n myötäjäsikirjojen korkoja		1,660 13	— —	— —	1,642 99
korot		— —	14,172 55	— —	— —
Maksettu myötäjäisiä		— —	— —	1,500 —	— —
S:n myötäjäsikirjojen korkoja		— —	— —	1,938 03	— —
XXXI. Sanomalehtimyyjien joululahjarahasto		1,824 26	— —	— —	1,932 11
korot		— —	107 85	— —	— —
XXXII. Helsingin vastaiselle ukkodille lahjoitettuja rahastoja.					
<i>Oskar Finnen rahasto</i>		20,284 65	— —	— —	— —
<i>Carl Lindh'n y. m. rahasto</i>		9,571 45	— —	— —	— —
<i>Keskusteluklubin rahasto</i>		1,469 20	— —	— —	— —
<i>G. Sundebergin rahasto</i>		62,440 45	— —	— —	— —
<i>Theodor Holmströmin rahasto</i>		23,209 94	— —	— —	— —
<i>Joh. Gust. Wilckmanin rahasto</i>		18,790 85	— —	— —	142,447 85
<i>Johanna Cecilia Sundströmin rahasto</i>		15,343 25	— —	— —	— —
<i>Hilma Söderströmin rahasto</i>		9,887 76	— —	— —	— —
<i>E. J. Willstedtin rahasto</i>		112,450 30	— —	— —	— —
korot		— —	5,000 —	— —	— —
<i>Erik Lindroosin rahasto</i>		650 —	12,275 90	— —	12,275 90
Siirros		2,495,115 84	147,029 08	92,348 36	2,413,146 56

	Siirros	2,495,115 84	147,029 08	92,348 36	2,413,146 56
Maksettu taloudenhoit. E. Wolfille S:n H:gin Ukkokotiyhdistyk- selle		— —	— —	650 —	— —
		— —	— —	136,000 —	— —
XXXIII. Maria Bergmanin testa- menttirahasto		10,000 —	— —	— —	10,000 —
korko		603 25	591 40	— —	591 40
Maksettu apurahoina 6 eri henki- lölle		— —	— —	603 25	— —
XXXIV. Helena Kristina Åkermanin rahasto		21,980 62	— —	— —	23,280 47
korko		— —	1,299 85	— —	— —
XXXV. Karl Magnus Kullmanin rahasto		5,000 —	— —	— —	5,000 —
korko		301 60	295 70	— —	295 70
Maksettu kansakoulunoppilaitten kesäsiirtolain kustantamiseksi .		— —	— —	301 60	— —
XXXVI. Augusta Hammarlundin rahasto		1,000 —	— —	— —	1,000 —
korko		60 35	59 15	— —	59 15
Maksettu Lastenhoitoyhdistykselle		— —	— —	60 35	— —
XXXVII. Mortimer Steniuksen avus- tusrahasto		43,320 —	— —	— —	43,320 —
korko		2,613 15	2,561 95	— —	2,561 95
Maksettu lahjoittajan sukulaisille .		— —	— —	2,613 15	— —
XXXVIII. Karl Knut Galetskin ra- hasto köyhien ruotsalaisten kansa- koululasten ylläpitämistä varten .		42,700 —	— —	— —	42,950 —
korko		2,257 65	2,525 25	— —	2,275 25
Maksettu varattomien kansakoulun- oppilaitten ravitsemiseksi		— —	— —	2,257 65	— —
	Siirros	2,624,952 46	154,362 38	234,834 36	2,544,480 48

	Siirros	2,624,952 46	154,362 38	234,834 36	2,544,480 48
XXXIX. K. H. Renlundin stipendi- rahasto		43,550 —	— —	— —	44,350 —
korko		2,349 19	2,575 55	— —	2,324 74
Maksettu stipendeinä		— —	— —	1,800 —	— —
XL. Carl Fridolf Ekholmin stipendi- rahasto		75,500 —	— —	— —	75,800 —
korko		262 70	4,465 05	— —	2,267 75
Maksettu legaatteina		— —	— —	2,160 —	— —
XLI. Mathilda Ekholmin lahjoitus- rahasto		55,200 —	— —	— —	55,200 —
korko		3,182 50	3,168 75	— —	3,168 75
Maksettu Lastenhoitoyhdistyk- selle		— —	— —	3,182 50	— —
XLII. Venäläisen hyväntekeväisyy- seuran rahasto Viaporin suomalaista kansakoulua varten		335 90	— —	— —	355 70
korko		— —	19 80	— —	— —
XLIV. Hedvig Falckenin lahjoitus- rahasto		5,000 —	— —	— —	5,000 —
korko		304 79	295 70	— —	300 49
Maksettu stipendeinä		— —	— —	300 —	— —
XLV. Elise Heintzien lahjoitusrahasto		1,000 —	— —	— —	1,000 —
korko		60 35	59 15	— —	59 15
Maksettu palvelijatar W. Will- bergille		— —	— —	60 35	— —
	Siirros	2,811,697 89	164,946 38	242,337 21	2,734,307 06

Siirros	2,811,697 89	164,946 38	242,337 21	2,734,307 06
XLVI. Anna Sinebryhoffin lahjoitusrahasto	160,200 —	— —	— —	161,700 —
korko	7,881 41	9,474 20	— —	7,988 62
Maksettu kansakouluille	— —	— —	7,866 99	— —
XLVII. Johan Gustaf Wilckmanin rahasto Sörnäisten kansakoulua varten	15,000 —	— —	— —	15,000 —
korko	904 80	887 10	— —	887 10
Maksettu Sörnäisten kansakoulun johtokunnalle	— —	— —	904 80	— —
XLVIII. Aug. Grönvikin rahasto ruumiinpolttolaitoksen rakentamista varten Suomeen	33,337 25	— —	— —	— —
korko	— —	208 35	— —	— —
Maksettu Suomen Ruumiinpolttoyhdistykselle pääomaa	— —	— —	33,337 25	— —
ja korkoja	— —	— —	208 35	— —
XLIX. Aug. Grönvikin rahasto Helsingin kaupungin köyhien hyväksi .	25,000 —	— —	— —	25,000 —
korko	3,021 30	1,478 50	— —	1,478 50
Maksettu Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistykselle	— —	— —	3,021 30	— —
L. Muurarimestari Alex. Ärtin rahasto.				
Koulupuutarharahasto	102,300 —	— —	— —	102,800 —
korko	5,640 80	6,050 —	— —	5,550 —
Maksettu kaupunginkassaan	— —	— —	5,640 80	— —
„Yhdistyksen taidetta kouluihin“ rahasto	10,000 —	— —	— —	10,000 —
korko	2,654 61	591 40	— —	3,246 01
„Maitopisara“ yhdistyksen rahasto	5,000 —	— —	— —	5,000 —
korko	302 —	295 70	— —	295 70
Maksettu „Maitopisara“ yhdistykselle	— —	— —	302 —	— —
Siirros	3,182,940 06	183,931 63	293,618 70	3,073,252 99

	Siirros	3,182,940 06	183,931 63	293,618 70	3,073,252 99
LI. Dannström-puolisojen lahjoitus toipumakotia varten		15,000 —	— —	— —	15,000 —
korko		904 80	887 10	— —	887 10
Maksettu „Toipumakoti“ yhdistykselle		— —	— —	904 80	— —
LII. Loma-aikarahasto		5,000 —	— —	— —	5,000 —
korko		301 60	295 70	— —	295 70
Maksettu Helsingin Kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistyks.		— —	— —	301 60	— —
LIII. Gustav Pauligin lahjoitusrahasto		50,000 —	— —	— —	50,000 —
korko		3,560 39	2,957 —	— —	4,517 39
Maksettu ylioppilas Rafael Fors-sille.		— —	— —	2,000 —	— —
LIV. Viola Lewinin testamenttirahasto		127,500 —	— —	— —	132,500 —
Osinkoa konkurssista		— —	309 41	— —	— —
korko		3,171 12	7,540 35	— —	3,020 88
Maksettu legaatteina		— —	— —	3,000 —	— —
LV. Richard Heimbergerin palkintorahasto		41,000 —	— —	— —	41,600 —
korko		2,170 30	2,424 70	— —	2,195 —
Maksettu alempien käsityökoulujen johtajalle		— —	— —	1,800 —	— —
LVI. W. J. S. Westzynthiuksen testamenttirahasto		20,900 —	— —	— —	20,900 —
korko		1,260 70	1,236 —	— —	1,236 —
Maksettu Vaivahoitohallitukselle		— —	— —	1,260 70	— —
LVII. Oskar Öhrnbergin lastentalorahasto		7,980 —	— —	— —	8,000 —
korko		449 55	471 90	— —	451 90
Maksettu rouva Natalia Häggille .		— —	— —	449 55	— —
	Siirros	3,462,138 52	200,053 79	303,335 35	3,358,856 96

	Siirros	3,462,138 52	200,053 79	303,335 35	3,358,856 96
LVIII. Henrik Otto Kreugerin testamenttirahasto		1,060 —	— —	— —	1,060 —
korko		58 65	62 68	— —	62 68
Maksettu Sedmigradskyn pikkulasten koululle		— —	— —	58 65	— —
LIX. Selma Schulmanin rahasto		50,000 —	— —	— —	50,000 —
korko		2,840 54	2,837 65	— —	2,837 65
Maksettu kaupunginkassaan		— —	— —	2,840 54	— —
LX. Tullivahtimestarinleski Maria Lovisa Gumbergin testamenttirahasto.		4,970 93	— —	— —	5,264 83
korko		— —	293 90	— —	— —
LXI. Hjalmar ja Mimmi Kroijeruksen lahjoitusrahasto.					
Kuolinpesän selvitysmies suorittanut		— —	44,000 —	— —	44,000 —
korko		— —	2,385 10	— —	2,385 10
LXII. Borgströmin lahjoitusrahasto „Alpin“ kunnossapitoon.					
Liikennetarkastaja G. Niklander suorittanut		— —	22,157 90	— —	22,157 90
korko		— —	1,092 —	— —	1,092 —
LXIII. W. Wavulinin testamenttirahasto.					
Kuolinpesän osakkaat suorittaneet		— —	15,000 —	— —	15,000 —
korko		— —	295 70	— —	295 70
Yhteensä <i>Smc.</i>		3,521,068 64	288,178 72	306,234 54	3,503,012 82

olevine määräyksineen yhä edelleen sisältää minun viimeisen tahtoni, ja olen tämän testamenttini vahvistuksen allamainittujen, minun toimestani paikalle kutsuttujen todistajain läsnäollessa omakätisesti allekirjoittanut. Helsingissä, toukokuun 18 päivänä 1907.

Erik Lindroos.

Kelloseppä.

Että Kellotehtailija Erik Lindroos, jonka me allekirjoittaneet, yhtäkaaa saapuvilla olleet todistajat persoonallisesti tunnemme, on terveellä ja täydellä ymmärryksellä sekä vapaasta tahdostaan ilmoittanut tämän asiakirjan sisältävän hänen viimeisen tahtonsa ja testamenttinsa sekä omakätisesti allekirjoittanut edellä olevan testamenttinsa vahvistuksen, todistamme. Helsingissä, toukokuun 18 päivänä 1907.

Tord Dreijer.

Lääket. kand.

K. A. Laurent.

Fil. maist.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa:

Viran puolesta:

Werner Becker.

Suomennos jäljennöksestä.

109. Hjalmar ja Mimmi Kroijeruksen lahjoitusrahasto.

Viimeisen tahtoni ja testamenttini ilmoitan minä Mimmi (Mimmili Albertina Kristina) Kroijerustäten olevan, että minun kuolemani jälkeen kaikki jäämistöni on jaettava seuraavasti:

1:ksi Helsingin kunnan Pohjoisen ruotsalaisen ja Pohjoisen Suomalaisen evankelis-luterilaisen seurakunnan alueella oleville ruotsin- ja suomenkielisille kansakouluille testamenttaan neljäkymmentätuhatta (40,000) Suomen markkaa „Hjalmar ja Mimmi Kroijeruksen lahjoitusrahastona“ hoidettavaksi siten, että vuotuinen korko, siitä vähennettyä alempana mainittu määrä, käytetään edellä mainittujen seurakuntain ylempään ja alempain kansakoulujen evankelis-luterilaista uskoa tunnustavain köyhien oppilaiden ruokkimiseksi, vaatetusavuksi y. m., ollen korkomäärästä puolet jaettava ruotsinkielisten ja toinen puoli suomenkielisten koulujen oppilaitten kesken. Mainitusta korkomäärästä on kuitenkin päältä jaon vähennettävä se määrä, mikä menee velivainajani, matkapostiekspediööri Hjalmar Kroijeruksen ja minun oman, Helsingin nudella evankelis-luterilaisella hautausmaalla olevan hautani vuotuisen kunnossapitoon. Veljeni hautakiveen on piirrettävä minun nimeni, säätyini sekä syntymä- ja kuolinvuoteni ja -päiväni. Edellä mainitun rahaston pääomamäärää älköön vähennettävä.

Tämän testamenttini vahvistamiseksi olen sen omakätisesti allekirjoittanut sekä ryhtynyt toimiin sen asianmukaiseksi todistuttamiseksi. Helsingissä, heinäkuun 11 päivänä 1908.

Mimmi Kroijerus.

Todistavat:

Hugo Ekholm.

Arvid Carlborg.

Allekirjoittaneet, yhtäkaa läsnäolleet todistajat vakuuttavat täten, että neiti Mimmi Kroijerus, jonka me persoonallisesti tunnemme, on alempana mainittuna päivänä pyytänyt meitä todistamaan tämän asiakirjan, jonka hän terveellä järjellä ja täydellä ymmärryksellä sekä vapaasta tahdosta on ilmoittanut sisältävän viimeisen tahtonsa ja testamenttinsa sekä omakätisesti allekirjoittanut, minkä kaiken me nimikirjoituksillamme vahvistamme.

Helsingissä, heinäkuun 11 päivänä 1908.

<i>Hugo Ekholm.</i>	<i>Arvid Carlborg.</i>	<i>Edla Beata Borg.</i>
Lääninkonttoristi.	Mekaanikko.	Tullinhoitajanleski.
<i>Milma Borg.</i>	<i>G. Ekholm.</i>	<i>Josefina Carlborg.</i>
Neiti.	Senaatinvahtimestari.	Kansakoulunopettajatar.

Jäljennöksen oikeaksi todistavat:

Olga Ärt.

Anna Anthoni.

Jäljennöksen oikeaksi todistavat:

K. Rein.

Werner Becker.

Vuonna 1908, marraskuun 16 päivänä Helsingin kaupungin Raastuvanoikeuden ensimmäisen osaston istunnossa on Helsingin kaupungin Rahatoimikamari valvonut edellä olevan testamentin edellisen elokuun 13 päivänä kuolleen neiti Mimmili Albertina Kroijeruksen jälkeen, niinkuin 10 §:n kohdalle tehty pöytäkirja tarkemmin osottaa, todistan: Helsingin Raatihuoneella, aika kuin yllä.

Viran puolesta:

Frithiof Gylling.

Suomennos jäljennöksestä.

110. Borgströmin lahjoitusrahasto „Alpin“ kunnossapitämiseksi.

Rahatoimikamari, Helsingin kaupungin puolesta, ja Aktiebolaget Finska Trädgårdsföreningen ovat keskenään tehneet seuraavan kirjallisen välipuheen:

B. Aktiebolaget Finska Trädgårdsföreningen suorittaa paikalla kaupunginkassaan Borgströmin lahjoitusrahaston Eläintarhan „Alpin“ voimassapitämiseksi, joka rahasto on nykyään yhdenkolmattatuhannen markan vaiheilla.

Edellä olevaan välipuheeseen olemme molemmin puolin tyytyväiset.

Helsingissä, tammikuun 7 päivänä 1910.

Aktiebolaget Finska Trädgårdsföreningen.

Helsingin Rahatoimikamari.

Suomenmos jäljennöksestä.

III. W. Wavulinin testamenttirahasto.

Minä Wladimir Wavulin ilmoitan täten viimeisen tahtoni olevan, että minun kuoltuani — — —

Sittenkun minun velkani on maksettu, saavat sisarukseni keskenään jaettavaksi kaiken sekä irtaimen että kiinteän jäämistöni, sillä ehdolla että he päältä jaon siitä maksavat seuraavat lahjoitukset:

Helsingin kaupungin köyhille viisitoistatuhatta markkaa.

Helsingissä, joulukuun 5 päivänä 1907.

W. Wavulin.

Allekirjoittaneet, yhtäkaa saapuvilla olleet ja tarkoitusta varten paikalle kutsutut todistajat vakuuttavat täten, että tilanomistaja Wladimir Wavulin, jonka me persoonallisesti tunnemme, on meidän läsnäollessamme omakätisesti ja vapaasta tahdostaan allekirjoittanut edellä olevan asiakirjan, jonka sisältönsä meille tuntematon, mutta jonka Herra Wavulin on ilmoittanut sisältävän viimeisen tahtonsa ja testamenttinsa, minkä ohella vakuutamme, että Herra Wavulin siinä tilaisuudessa oli täydessä ja terveessä järjessään. Helsingissä, joulukuun 5 päivänä 1907.

Ernst Carlsson.

Varatuomari.

Helmer Laqvist.

Helsingin Säästöpankin kasööri.

Edellä olevan testamentin hyväksymme. Drumsössa, kesäkuun 19 päivänä 1911.

Jakob Wavulin.

Alexandra Wavulin.

Todistavat:

Ernst Carlson.

A. Wilman.

Edellä olevan testamentin hyväksyn,
Helsingissä, elokuun 2 päivänä 1911.

Petter Wavulin.

Todistavat:

H. Ahlström.

S. Krook.

Jäljennöksen oikeaksi todistavat:

Selim Hällfors.

H. Ahlström.

**HELSINGIN
KAUPUNGINVALTUUSTO**

Helsingissä

lokakuun 17 p:nä 1911.

N:o 482.

Helsingin Maistraatille.

Sittenkuin kauppias Waldemar Wavulin-vainaja elinaikanaan tekemässään testamentissa, muun muassa, on tälle kaupungille lahjoittanut 15,000 markan rahamäärän käytettäväksi kaupungin köyhäin hyväksi, on Kaupunginvaltuusto tänä päivänä pitämässään kokouksessa Vaivahoitohallituksen esityksestä nähnyt hyväksi määrätä, että mainituista varoista on muodostettava „Waldemar Wavulinin lahjoitusrahasto“ niminen rahasto sekä että sanotun rahaston korot on vuosittain Vaivahoitohallituksen toimesta jaettava kymmenenä yhtä suurena eränä avustukseksi kaupungista kotoisin oleville, todellisesti hädänalaisille henkilöille, yhteiskunnalliseen asemaan ja uskontunnustukseen katsomatta.

Minkä Kaupunginvaltuusto täten saa ilmoittaa Maistraatin tiedoksi sekä Vaivahoitohallituksen ja Rahatoimikamarin noudatettavaksi.

Kaupunginvaltuuston puolesta:

August Ramsay.

Hjalmar Ekholm.

*Valiokunnanmietintö N:o 2 uuden kaupungin-
talon rakentamista koskevasta asiasta.*

Sittenkun Rahatoimikamari kirjelmässään huhtikuun 25 p:ltä 1911 oli Kaupunginvaltuustolle tehnyt esityksen uuden kaupungintalon ja poliisitalon rakennuttamisesta fänne sekä Senaatintorin tasoittamisesta (*Pain. asiak. N:o 15 v. 1911*) ja Valtuusto tämän jälkeen antanut allekirjoittaneiden muodostaman valiokunnan toimeksi asian lähemmän valmistelun koko laajuudessaan, antoi valiokunta sanotun vuoden 16 p:nä asiasta mietinnön (*Pain. asiak. N:o 23 v. 1911*), mikä mietintö päättyi seuraaviin lähempiin ehdotuksiin asiassa:

1) että uusi kaupungintalo rakennutettaisiin ensimmäisen kaupunginosan kortteliin N:o 30;

2) että etusijassa Kauppatorin puoleinen osa tätä kaupungintaloa tulisi rakennuttavaksi sekä että nykyinen raatihuone ja poliisitalo pysytettäisiin sentähden toistaiseksi entisellään;

3) että Kaupunginvaltuusto antaisi valiokunnan toimeksi tämän mukaisesti laatia ja lisätyn Valtuuston tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi antaa ehdotuksen seikkaperäiseksi kilpailuohjelmaksi kaupungintaloa varten;

4) että puheenalaisen rakennusyrityksen kustannukset suoritettaisiin kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista sekä tarvittava erä osoitettaisiin ja määrättäisiin, sittenkun lisätty Valtuusto oli hyväksynyt piirustukset ja kustannusarvion;

5) että kysymys uuden poliisitalon rakennuttamisesta saisi toistaiseksi raueta;

6) että kysymys uuden, ajanmukaisen, tarpeellisia juhlahuoneustoja sisältävän hotellin aikaansaamisesta annettaisiin Rahatoimikamarin tarkemmin valmisteltavaksi yksissä neuvoin kaupungin yleisten töiden Hallituksen kanssa;

7) että ehdotus G. F. Stockmann Aktiebolag yhtiön omistamain Sofiankadun tonttien N:ojen 1 ja 2 sekä Unioninkadun tontin N:o 5 ostamisesta vaaditusta 2,200,000 markan hinnasta hyljättäisiin;

8) että ehdotus, että Stockmannin osakeyhtiölle maksettaisiin 350,000 markan korvaus yhtiön rakennusoikeuden rajoittamisesta edellämainituilla tonteilla taikka 225,000 markan korvaus sellaisesta rajoituksesta ainoastaan Unioninkadun tonttiin N:o 5 nähden, niinkään hyljättäisiin; sekä

9) että ehdotus Sofiankadun tontin N:o 1 osan ostamisesta 400,000 markan hinnasta niinkään hyljättäisiin.

Kun yllämainitun valiokunnanmietinnön lisätty Kaupunginvaltuusto otti käsiteltäväkseen toukokuun 18 p:nä 1911, rajoittui tämä käsittely yksinomaan siihen, että Valtuusto teki päätöksensä ylläolevissa 7), 8) ja 9) kohdassa mainituista, kauppa- ja muita sopimuksia koskevista kysymyksistä Osakeyhtiö G. F. Stockmannin kanssa, jolloin päätettiin ostaa kaupungille osa Sofiankadun 1:ssä olevasta tontista, jotavastoin muut ehdotetut sopimukset sanotun yhtiön kanssa saivat raueta. Asiaan nähden muuten, eli mikäli koski 1):sestä—6):nteen kohtaan esitettyjä ehdotuksia, palautettiin se lisävalmistusta varten valiokuntaan, antamatta kuitenkaan mitään viittausta siitä, missä suhteessa sellainen valmistus olisi lähinnä toimitettava. Näin ollen on valiokunta katsonut asiakseen rajoittua täydentämään asiasta ennen antamansa selvityksen laatimalla kilpailuohjelmaehdotuksen uutta kaupungintaloa varten, minkä ohjelman valiokunta saa täten jättää Kaupunginvaltuuston harkittavaksi ja hyväksyttäväksi.

Niihin näkökohtiin nähden, jotka ehdotusta valmistettaessa ovat määränneet valiokunnan kannan, pyytää valiokunta saada tässä esittää seuraavaa:

Ennen antamassaan mietinnössä esitti valiokunta (siv. 6 ja 7) miten valiokunnassa oli ilmaantunut jonkun verran eri mieltä noudatettavaan lähempään menettelyyn nähden kaupungintalon pohjapiirrosta valmistettaessa. Valiokunta esitti, että sen kaikki jäsenet olivat tosin yhtä mieltä siitä, että halullisia arkkitehtejä varten olisi julistettava kilpailu, mutta kun valiokunnan jäsenten vähemmistö oli ollut sitä mieltä, että kilpailuohjelma olisi laadittava niin, että se tarkoittaisi koko rakennusryhmän, vaikkapa vain osa tulisikin siitä nyt rakennutettavaksi, oli valiokunnan jäsenten enemmistö katsonut, että ohjelman tulisi nyt käsittää ainoastaan tontin Kauppatoria kohti antavan eteläsivun rakennuttamisen määrättyyn rajaviivaan asti, jolloin piirustukset olisivat kuitenkin tehtävät niin, että rakennusta vastedes kävisi vaikeudetta laajentaminen Senaatintoria kohti. Ensimmäisen käsityskannan tueksi oli lausuttu, että suoritettavana olevan tehtävän yhdenmukaista käsittelyä silmälläpitäen ei olisi edullista jakaa suunnitelma tavallaan kahteen eri osaan, joten kilpailijoilta riistettäisiin tilaisuus vapaasti käyttää hyväkseen kaikkia tontin, valaistusseikkain y. m. tarjoamia mahdollisuuksia sekä ottaa huomioon korkeimpia esteettisiä vaatimuksia. Tähän oli taas valiokunnan enemmistön taholta huomautettu, että kun nyt oli varma aikomus toteuttaa rakennussuunnitelma ainoastaan tontin eteläosaan nähden, johon olisi varattava sijaa tiettyjä, tarkoin mainittuja tarkoituksia varten, jota vastoin rakennuksen muun osan rakennuttaminen jäisi vastaisen varaan, ei olisi asianmukaista suoda kilpailijoille suurempaa vapautta huoneiden ryhmytykseen nähden kuin mitä näissä puitteissa voidaan sallia, koska päinvastaisessa tapauksessa helposti voisi sattua esimerkiksi, että kilpailijat sijoittaisivat tontin Senaatintorin puoleiseen osaan juuri ne huoneustot, jotka nyt olisivat tarpeenvatimia. Mutta vaikkapa tuo olisikin vältettävissä, ei missään tapauksessa käy pitäminen täysin asianmukaisena, että nyt laadittaisiin seikka-peräinen ohjelma pohjoista osaa varten, joka vasta ehkä vuosikymmenien kuluttua tulisi rakennutettavaksi ja jonka huoneiden sijoituksesta ja käyttämisestä ei siis olisi mahdollista eikä soveliaistakaan antaa nyt lausuntoa. Sitä vastoin oli tuntunut luon-

nolliselta, että tämän lisärakennuksen mahdollisuus olisi jo nyt otettava huomioon ja siten esimerkiksi välikäytävät sijoitettavat niin, että niitä kävisi jatkaminen uuteen kylkirakennukseen.

Sitä käsitystä, jonka valiokunnan enemmistö oli näin kysymyksessä aikaisemmin omaksunut, on se kuitenkin asiaa lähemmin harkitessaan katsonut olevan jossain määrin muodosteltava. Valiokunnan jäsenten enemmistö on nyttemmin ottamalla huomioon ne syyt, jotka yllämainittu vähemmistö oli esittänyt, ollut sitä mieltä, että ohjelma olisi laadittava niin, että kilpailu tulisi käsittämään rakennuksen, joka saisi ulettua yli koko sen tonttialueen, joka nykyään on kaupungin käytettävissä. Kilpailuvia olisi kuitenkin huomautettava siitä, että rakennus tulisi rakennutettavaksi eri aikoina ja aikomus olisi toistaiseksi tarkoitukseensa säilyttää nykyinen raatihuone, mahdollisesti myöskin poliisitalo, kuin myöskin että huoneustot erittäinkin Kaupunginvaltuuston tarvetta varten olisivat sentähden suunniteltavat rakennuksen siihen osaan, joka tämän mukaan tulisi ensinnä rakennutettavaksi. Valiokunnassa on esitetty, ettei ylipäänsä olisi vaikeata, että tarvittaessa myöhemmin muutettaisiin huoneiden järjestystä kaupungintalossa siten että hallitukset ja laitokset, jotka kilpailupiirustusten mukaan tulisivat sijoitettaviksi Senaatintoria kohti, toistaiseksi sijoitettaisiin rakennuksen siihen osaan, jonka oli tarkoitettu lähinnä tulevan rakennutettavaksi, eli talon Kauppatoria kohti sijaitsevaan osaan. Sellainen vaikeus näytti kuitenkin voivan syntyä, jos Kaupunginvaltuuston istuntosali, jolla oli erityinen leima, sijoitettaisiin Senaatintoria kohti, ja sentähden olisi nimenomaan mainittava, että tämä kuten siihen liittyvät huoneustot olisivat järjestettävät talon siihen osaan, joka lähinnä oli aijottu rakennettavaksi tontin eteläosaan.

Kysymys, johon valiokunta katsoo myöskin tämän yhteydessä olevan lähemmin kajottava, on se, olisiko suunniteltu kilpailu ulotettava myöskin ulkomaisiin arkkitehteihin. Valiokunta saa puolestaan ehdottaa, ettei näin tapahtuisi, sekä saa tämän tueksi viitata siihen yleiseen menettelytapaan, jota on noudatettu sekä koti- että ulkomailla, että sellaisissa kuin puheenalaisessa tapauksessa kilpailu rajoitetaan oman maan arkkitehteihin. Tällaiset kilpailut ovat yleensä pidettävät varsin tärkeinä maan rakennustaidon kohottajina. Jos ne järjestettäisiin kansainvälisiksi kilpailuiksi täytyisi kotimaisten arkkitehtien antaa luonnoksillensa suuremmassa määrässä kansainvälinen leima kuin olisi toivottavaa. Kun tähän tulee lisäksi, että kotimaiset arkkitehdit ovat varmaankin nyttemmin saavuttaneet niin korkean taiteellisen tason, että täysin tyydyttävä kilpailun tulos lienee odotettavissa vaikkapa pääsy siihen pidätetäänkin yksinomaan näille ja kun suomalaisilla arkkitehdeillä täytyy sitäpaitsi katsoa olevan suuremman tuntemuksen niistä vaatimuksista, joita kaupungin yleinen ulkonäkö ja erittäin naapuritalojen rakennustapa heille asettaa, ei valiokunta puolestaan ole epäillyt ehdottaa että kilpailu rajoitettaisiin toimeenpantavaksi ainoastaan kotimaisten arkkitehtien kesken.

Lisäksi saa valiokunta tässä huomauttaa, ettei valiokunta ole pitänyt tarpeellisena, että kilpailuohjelmassa määrättäisiin, että tulevan kaupungintalon pitäisi myös-

kin ehdottomasti käsittää kaupungille ostetun osan Sofiankadun 1:ssä olevasta tontista, vaan on valiokunta arvellut tässä kohden vission vapauden olevan myönnettävä kilpailuille.

Mitä muuten tulee valmistetun ehdotuksen yksityiskohtiin, ei niiden lähempi perusteleminen tässä liene tarpeellista.

Valiokuntaan myöskin lykättyä kysymystä Senaatintorin tasoittamisesta ei valiokunta ole katsonut voivansa ottaa käsiteltäväksi ennenkuin kysymys kaupungintalon vastaisesta muodosta on ratkaistu.

Valiokunta saa niinmuodoin esittä että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

hyväksyä myötäseuraavan kilpailuohjelmaehdotuksen uuden kaupungintalon ehdotuspiirustusten saamista varten; sekä

antaa Rahatoimikamarin toimeksi kilpailun julistamisen sekä ryhtyä muihin sen yhteydessä oleviin täytäntöönpanotoimenpiteisiin asiassa.

Helsingissä maaliskuun 22 p:nä 1912.

Alfred Norrmén.

Adolf Aminoff. *)
G. Idström. *)
Armas Lindgren.
August Ramsay.

Alexis Gripenberg.
Karl Lindahl.
Gustaf Nyström.
Valter Thomé. *)

Hjalmar Ekholm.

*) Ollut poissa tarkistuksesta.

Helsingin Kaupunginvaltuusto kutsuu täten Suomen arkkitehtejä ottamaan osaa ehdotuspiirustuskilpailuun Helsingin kaupungin uutta Kaupungintaloa varten.

1 §.

Rakennus on tarkoitettu pääasiallisesti sijoitettavaksi kortteliin N:o 30, mutta tarkoitukseen saa myöskin käyttää kaupungille kuuluvan osan Sofiankadun tontista N:o 1 sekä rakentaa yli sanotun kadun, kuitenkin niin, että kulkuväylä edelleenkin järjestetään.

2 §.

Erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen seikkaan, että rakennuksen muoto sopii ympäröivään kaupunginkuvaan, ja tulee rakennuksen tyylin ja ulkonäön olla sopusoinnussa Engelin Senaatintorin varrelle rakennuttamain rakennusten arkkitehtuurin kanssa.

Jotta Senaatintoria kohti antavan julkisivun sopusuhtainen järjestäminen olisi mahdollista voidaan Sofiankadun yhtymistä sanottuun toriin siirtää tai muulla tavoin muuttaa.

3 §.

Senaatin- ja Kauppatoria kohti saa, jos rakennustaiteellinen muoto sitä vaatii, tonttirajan jonkun verran sivuuttaa parvekkeilla, pengermillä, portailla ja sen sellaisilla kuitenkin niin, ettei itse rakennus uletu yli tonttirajan ja ettei liikenne tule niiden kautta sanottavassa määrässä estetyksi. Senaatintoria kohti antava ulkoneva osa ei kuitenkaan missään tapauksessa saa olla suurempi kuin 1,5 m.

4 §.

Luonnosta laadittaessa on huomiota kiinnitettävä siihen, että kaikki huoneustot saavat mahdollisimman hyvän valaistuksen, jota tarkoitusta varten Sofian- ja Katarinankatuja kohti antavat sivut voidaan siirtää tontille.

5 §.

Kaupungin ja G. F. Stockmann, Aktiebolag, osakeyhtiön kanssa tehdyn välikirjan mukaan on kaupunki velvollinen kaupungintaloa rakennutettaessa niin menettelemään, että mainitulla toiminimellä on oikeus rakennuttaa omistamansa Sofiankadun tontit N:rot 1—2 5-kerroksisella talolla, ja on sen edustalla oleva katu enemmän kuin puolella mainittujen tonttien yhteenlasketusta pituudesta laajennettava siis vähintään 18 m:n levyiseksi.

6 §.

Saman välikirjan mukaan myönnetään G. F. Stockmann, Aktiebolag, osakeyhtiölle oikeus saada 25 vuoden ajaksi eteenpäin vuokrata puodeiksi Sofiankadun tontilla N:o 1 olevan rakennuksen alin kerros, jonka vuoksi sillä oleva tila on jätettävä käytettäväksi; kuitenkin saa ylempiin kerroksiin johtavat tarpeelliset portaat rakentaa.

7 §.

Yllämainitussa G. F. Stockmann, Aktiebolag, osakeyhtiön kanssa tehdyssä välikirjassa ei ole rajoitettu sen rakennuksen korkeutta, joka voi tulla rakennutettavaksi yhtiön nyt omistamalle, Senaatintoria kohti antavalle tontille.

8 §.

Kilpailevia huomautetaan siitä, että rakennusryhmä tulee rakennutettavaksi eri aikoina ja että aikomus on toistaiseksi säilyttää nykyinen raatihuone, mahdollisesti myöskin poliisitalo, kuin myöskin että Kaupunginvaltuuston huoneustot ovat sentähden suunniteltavat rakennuksen siihen osaan, joka tämän mukaan tulee ensinnä rakennutettavaksi.

9 §.

Myötäseuraavain valmistavain pohjapiirrosharjotelmain tarkoitus on kaavamaisesti osoittaa huoneustojen keskinäistä asemaa, mutta kilpailevain ei tarvitse niitä seurata. Varsinkaan eivät valaistussuhteet ole harjoitelmissa täysin tyydyttävällä tavalla ratkaistut.

10 §.

Rakennuksen tulee sisältää seuraavat huoneustot:

1. Kaupunginvaltuusto.

Tilava etehinen.	
Ovenvartijanhuone.	
Päällystakkihuone 100 henkeä varten.	
Toalettihuoneet, erikseen herroja ja naisia varten.	
Istuntosali 100 henkeä varten. Puheenjohtajanpöydässä on varattava paikka sihteerille ja notarille. Erityiset paikat ovat varattavat pormestarille ja Rahatoimikamarin puheenjohtajalle, samoin sopivat paikat sanomalehtien selostajille (10 paikkaa) ja pikakirjoittajille (4 paikkaa)	350 m ²
Kuulijalehteri 50 henkeä varten, erityisellä ylöskäytävällä ja päällystakkihuoneella	100 „
Tupakkahuone tarjoilulaitoksineen	80 „

2 kansliahuonetta (toinen suurempi), yhteensä	70 m ²
2 valiokuntahuonetta, joista toiseen sijoitetaan kirjasto, yhteensä	180 „
Arkisto, jonka saa järjestää pohjakerrokseen tai ullakolle, edellyttämällä että suoranainen yhteys kanslian kanssa saadaan aikaan	80 „

2. Maistraatti.

Etehinennä pöytähuone ja toaletit.

Istuntosali	100 m ²
Odotushuone	50 „
Pormestarinhuone	25 „
2:n kunnallisneuvosmiehen kansliahuone	40 „
2:n oikeusneuvosmiehen „	40 „
Odotushuone	50 „
„	30 „
2:n vahtimestarin huone	30 „
Virkistysuhuone	30 „

3. Maistraatinreistraattori.

Suurehko sali	70 m ²
Odotushuone	30 „
4:n vahtimestarin huone	50 „
2 huonetta kansliahenkilökuntaa varten à 30	60 „

4. Maistraatin sihteeri ja julkinen notari.

Vastaanottohuone	40 m ²
Kansliahuone	40 „
Puhtaaksikirjoittajainhuone	90 „
N:oja 3) ja 4) varten tarpeelliset pöytähuoneet ja toaletit.	

5. Maistraatinarkisto.

2 suurehkoa salia à 100	200 m ²
Odotushuone	40 „
4 huonetta virkahenkilökuntaa ja yleisöä varten (piirustusten kopiaiminen y. m.) à 30	120 „
Virkistysuhuone	30 „

6. Ulosottolaitos.

Rikostuomioiden toimeenpanijan sali	75 m ²
Saman kansliahuone	30 ”
Yleisön odotushuone	40 ”
Puhtaaksikirjoittajan huone	30 ”
Vahtimestarinhuone	40 ”
2 huonetta tuotujen henkilöiden säilyttämistä varten à 20	40 ”
Virkistysuhuone	30 ”

Toivomus, n:o 6 kohdalla olevat huoneustot ovat sijoitettavat mieluummin pohjakerrokseen.

7. Kaupunginvoudinkonttori

suoranaiseen yhteyteen lähinnä edellisen kanssa.

Kaupunginvoutien sali	75 m ²
6 kansliahuonetta kaupunginvouteja ja apulaisia, puhtaaksikirjoittajia y. m. varten à 30	180 ”
Virkistysuhuone	30 ”

8. Taksoitusvalmistelukunta ja Taksoituslautakunta.

1 suurehko sali	75 m ²
Odotushuone	40 ”
5 kansliahuonetta (1 valmistelukunnan puheenjohtajaa, 1 sihteerää ja 3 apulaisia varten) à 30	150 ”
Virkistysuhuone	30 ”

9. Henkikirjoittaja.

1 sali	75 m ²
2 odotushuonetta à 30	60 ”
Johtajanhuone	30 ”
6 kansliahuonetta à 30	180 ”

10. Rahatoimikamarin huoneusto

on suunniteltava hyvään yhteyteen Rahatoimikonttorin huoneustojen kanssa ja tulee yleisöllä olla siihen helpon pääsyn.

Etehinен sekä päällystakkihuone.

Odotushuone	80 m ²
Vahtimestarin huone.	30 ”
Istuntosali	80 ”
1 huone puheenjohtajaa ja sihteeriä varten	45 ”
Näiden vastaanottohuone	30 ”
1 huone apulaissihteeriiä varten.	40 ”
3 huonetta kanslistejä varten à 30	90 ”
1 huone ekspeditöriä varten	30 ”
1 ” notaria ”	40 ”
1 ” asiamiestä ja rahainperijää varten	30 ”
Kassaholvi	20 ”
1 huone arkistoa ja kirjastoa varten	40 ”
2 virkistyshuonetta à 20 ja 30	50 ”
Toaletit.	

11. Rahatoimikonttoriin

tulee yleisöllä olla helpon pääsyn ja on sen oltava mukavassa yhteydessä Rahatoimikamarin kanssa.

Toimitussali vähintään 5 m korkea, ainakin 12—16 toimitusaukkoa	250 m ²
2 huonetta kaupunginkamreeria sekä tämän apulaista varten à 25	50 ”
Kaupunginkassanhoitajan huone	25 ”
Kirjanpitäjän huone	60 ”
Sali konttori- ja puhtaaksikirjoittajia varten	100 ”
Huone lasku- ja kirjoituskoneita varten	25 ”
Arkisto- ja lomakehuone	100 ”
Vahtimestarin huone, samalla etuhuone	40 ”
Raha- ja kirjahalvi	50 ”
Virkistyshuone	30 ”
2 varahuonetta à 30	60 ”

12. Revisionikonttori

yhteydessä edellisen kanssa.

1 sali vuositilintarkastajia varten	80 m ²
Huone kaupunginrevisoria ”	25 ”
” revisoreja ”	25 ”
” apulaisia ”	50 ”
” vahtimestaria ”	20 ”

13. Kaupungin yleisten töiden Hallitus.

Istuntosali	60 m ²
Sihteerinhuone	20 ”
Kaupungininsinöörinhuone	30 ”
Työpäällikön ”	30 ”
Apulaistyöpäällikön ”	20 ”
Ylimääräisten apulaisinsinöörien huone	45 ”
Kaupunginarkkitehdin ”	30 ”
Apulaiskaupunginarkkitehdin ”	30 ”
Kaupunginarkkitehdin kansliahuone	20 ”
Kaupunginasemakaava-arkkitehdin huone	30 ”
Apulaiskaupunginasemakaava-arkkitehdin ja insinöörin huone	20 ”
Kamreerinhuone	30 ”
Puhtaanapito-osaston johtajan huone	25 ”
Puhtaanapito-osaston apulaisten ”	30 ”
Kaupunginrakennusmestarin ”	20 ”
Maamittarin huone	30 ”
Maanmittausosaston apulaisten huone	45 ”
Maamittarin arkiston (tulenkestävä),	20 ”
Kirjoitus- ja laskuapulaisten ”	40 ”
Insinööriosaston piirustussali	85 ”
Talonrakennusosaston piirustussali	85 ”
Kaupunginasemakaava-arkkkitehdin piirustussali	85 ”
Kaupunginasemakaavaosaston karttojen, mallien y. m. huone	30 ”
Sinikopioimis- ja valokuvaushuone	25 ”
Aamiaishuone kansliahuoneiden yhteydessä	30 ”
S:a piirustussalien ”	35 ”
Etuhuone työpäällikön huoneen ”	50 ”
S:a kaupunginarkkitehdin huoneen yhteydessä	25 ”
Pienehkö etuhuone kaupungininsinöörin ja työpäällikön huoneen yhteydessä	20 ”
Etuhuone, joka on mukavuuksilla, pesuastioilla y. m. sellaisilla varustetun maamittarin huoneen yhteydessä	25 ”

14. Rakennustentarkastus.

Odotushuone	35 m ²
Rakennustentarkastajan huone	25 ”
Avustavan rakennustentarkastajan huone	20 ”

1:sen ja 2:sen konttoristihuone	25 m ²
Insinöörin sekä apulaisen ”	20 ”
Taksoitustarkastajan ”	20 ”
Konttorihuone	25 ”
Arkistihuone	20 ”

15. Terveystieteiden lautakunta.

Istuntosali	60 m ²
1:sen kaupunginlääkärin vastaanottohuone	30 ”
Terveystieteiden tarkastajan ”	30 ”
Yleisön odotushuone	25 ”
Huone 6 à 8 tarkastusmiestä varten	45 ”
4 huonetta 3 à 4 ” ” kukin huone à 30 m ²	120 ”
Huone 2:ta ” ”	25 ”
Puhtaaksikirjoittajattarenhuone	20 ”
Päivystyshuone	20 ”
Taloustieteidenhuone	25 ”
Arkisto- ja kirjastoahuone	40 ”
Päällystakkihuone	20 ”
2 toalettihuonetta (pesulaitteineen ja mukavuuksineen) à 8 m ²	16 ”
Huone desinfisoimatarpeita varten	20 ”
” ” ” ”	16 ”
” rottain hävittämistä varten	25 ”
” ” ” ”	20 ”
2:sen kaupunginlääkärin vastaanottohuone	20 ”
” ” odotushuone	25 ”

16. Kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorio.

Kemiallinen osasto:

Johtajan vastaanottohuone	20 m ²
” työhuone	30 ”
Assistentin ”	30 ”
Maidontarkastushuone, laborantin työhuone y. m.	40 ”
Mikroskopisten tutkimusten huone	20 ”
Vaakahuone	10 ”
Kirjasto	20 ”
Pimeähuone	10 ”
Varahuone	20 ”

Bakteriologinen osasto:

Mikroskopeeraushuone y. m.	30 m ²
Työhuone	40 ”
Sterilisoimishuone	30 ”

Yhteinen odotushuone	30 m ²
Ulkoetehinen	10 ”
Vahtimestarinasunto (huone ja keittiö, ruokahuone)	60 ”

Makasiinihuoneet kellarikerroksessa:

Ruokatavaroita varten	30 m ²
Kokeilueläimiä ”	30 ”
Sekalaista tarvetta ”	20 ”

17. Terveystoimisto veneeristen tautien vastustamista varten.

Etehin	20 m ²
Konttori (johtajan)	20 ”
Naisten odotushuone	40 ”
S:n s:a	15 ”
Miesten s:a	10 ”
2 toalettihuonetta naisia varten	50 ”
2 tarkastushuonetta	18 ”
Lääkärien huone	15 ”
Naisapulaisten huone	15 ”

Sisäänkäytävät yleisöä varten ovat sijoitettavat poskeiseen paikkaan sekä eristettävät muista sisäänkäytävistä ja portaista.

18. Työnvälitystoimisto.

Erityinen sisäänkäytävä välikadulta tai mieluummin pihalta.

Miesosasto:

Rakennus- ja ulkotyöläisten odotushuone	70 m ²
Kauppa-apulaisten, metallityöläisten, juoksupoikien y. m. odotushuone	30 ”

Kansliahuone	40 m ²
Vastaanottohuone ja arkisto	30 „
Toaletti ja W. C.	

Naisosasto:

Pesijättärien, ulkotyöläisten y. m. odotushuone	40 „
Kauppa-apulaisten konttoristien y. m. „	25 „
Kansliahuone	40 „
Vastaanottohuone.	25 „
Toaletti ja W. C.	

19. Tilastokonttori.

Johtajanhuone	40 m ²
4 kansliahuonetta à 30.	120 „
Varahuone.	

20. Vaivaishoitohallitus.

Odotussali, joka on lattia-alaltaan	165 m ²
Istuntosali	64 „
Kansliahuone	62 „
S:a	30 „
Toimitusjohtajanhuone	22 „
Odotushuone	30 „
Ylitarkastaja	30 „
Etehin	16 „
Toalettihuone	4 „

21. Satamakonttori.

Satamakapteenin huone	30 m ²
Odotushuone	60 „
Kansliahuone.	25 „
Merimieshuoneenkotteri	25 „
Satamavahtimestarin huone	30 „
Satamapalvelusväen „	30 „
Vaakahuone	60 „

22. Kansakoulujenjohtokunta.

Kaksi työhuonetta kansakoulujen tarkastajia varten, joissa samalla Kansakoulujenjohtokunta sekä erilaiset kansakoulukomiteat voisivat kokoontua	60 m ²
Apulaistarkastajan työhuone	20 ”
Kaksi huonetta koululääkärejä varten à 20 m ²	40 ”
Taloudenhoitajan työhuone	30 ”
Kaksi työhuonetta kanslia-apulaisia varten à 20 m ²	40 ”
Arkistihuone	30 ”
Varastuhuone (köyhään oppilasten vaatteiden jalkineiden y. m. säilyttämistä varten).	30 ”
Kaksi odotushuonetta à 20 m ²	40 ”
Kaksi toalettihuonetta à 5 m ²	10 ”
Etehin 20 m ²	20 ”

23. Raatihuoneentaloudenhoitaja y. m.

Raatihuoneentaloudenhoitaja:

1 varastuhuone.	40 m ²
1 konttorihuone	30 ”
1 odotushuone	20 ”
Näiden vieressä asuntohuoneusto, joka käsittää:	
3 huonetta, etehisen ja keittiön.	120 ”
1:nen koneenkäyttäjää: 2 huonetta etehinen ja keittiö	90 ”
2 ovenvartijaa: 1 huone etehinen ja keittiö (huoneustojen tulee mieluummin olla pääsisäänkäytävän vieressä pihaa kohti)	120 ”
2 lämmittäjää samoin	120 ”
2 talonmiestä ”	120 ”
1 yövahti s:n ”	60 ”
1 siivoojatar: 1 huone ja etehinen	30 ”
1 makasiini vaalikalustoa varten	30 ”
1 makasiini muita tarkoituksia varten	40 ”
1 automobiilitalli	40 ”
1 työpajahuone	40 ”
1 pesutupa	35 ”

Yleisiä huomautuksia.

Ylläolevan luettelon kaikki mitat ovat likimääräisiä ja voidaan niistä jossain määrin poiketa.

Varahuoneita asianomaisiin huoneustoihin voidaan järjestää, milloin tilaisuutta siihen tarjoutuu.

Odotushuoneet voivat olla yhteisiä useammille laitoksille ja voi niitä osaksi korvata tilavat käytävät.

Rakennukseen on suunniteltava tilaa keskuslämmitysjohdolle, hiilihuoneelle y. m. kuin myöskin tarpeelliset eteiset, päällystakkihuoneet ja toaletit.

Piirustukset.

Seuraavat piirustukset pyydetään:

Pohjapiirros jokaisesta kerroksesta, jolloin pohjakerros muodostaa asemapiirroksen.

Tarpeelliset läpileikkauspiirustukset, jotka osoittavat myöskin valaistussuhteet katuja ja pihoja kohti.

2 julkisivua, toinen Senaatin- ja toinen Kauppatoria kohti, kaikki nämä piirustukset mittakaavassa 1 : 200.

2 perspektiivikuvaa, jotka piiretään myötäseuraavain ohjeiden mukaan.

Kanslia-, työ- ja muilla samankaltaisilla huoneilla tulee yleensä olla vähintään 3,6 m:n korkeus lattiasta kattoon. Kellarikerroksen korkeuden tulee vähintään olla 3,3 m lattiasta kattoon. Asuinhuoneen lattia ei saa olla maanpinnan alapuolella.

Piirustuksiin on liitettävä tiedonanto kuutiosisällöstä, joka on laskettava kellarinlattiasta ullakkohirsikerran ylempään reunaan — erikseen päärakennusta varten ja erikseen mahdollisia torneja tai muita samankaltaisia päällisrakennuksia varten.

Ehdotukset ovat kiertämättöminä ja sinetillä suljettuina sekä motolla ja nimilipulla varustettuina jätettävät viimeistään tammikuun 31 p:nä 1913 k:lo 3 i. p. Helsingin kaupungin Rahatoimikamariin päällekirjoituksella „Stadshustäflingen“.

Luonnokset jätetään avaamatta palkintolautakunnalle.

Ehdotusten arvosteleminen.

Jätettyjä piirustuksia tulee tarkastamaan ja arvostelemaan lautakunta, johon kuuluu 9 jäsentä. Jäsenten sijaan, jotka syystä tai toisesta ovat estetyt tehtävää täyttämästä, valitaan 3 varajäsentä.

Kaupunginvaltuusto valitsee 4 jäsentä ja 2 varajäsentä sekä lisäjäseniksi 2 ulkomaista arkkitehtiä. Jäljelläolevat 3 jäsentä ja 1 varajäsenen valitsee Helsingin Arkkitehtiklubi.

Palkintolautakunta, joka kokoontuu Helsingissä, saa itse järjestää työnsä sekä ottaa tarvittavat teknilliset työapulaiset.

Ehdotukset arvostellaan kiinnittämällä huomiota niiden taiteelliseen arvoon, tarkoituksenmukaisuuteen ja huokeuteen, jota viime mainittua seikkaa tutkii palkintolautakunta ja sen apulaiset toimittamalla kustannuslaskelmat.

Palkinnot ovat:

1 ensimmäinen à	8,000 mk
1 toinen	”	6,000 ”
1 kolmas	”	4,000 ”
1 neljäs	”	3,000 ”
1 viides	”	2,000 ”
1 kuudes	”	1,000 ”

Samalla asetetaan palkintolautakunnan käytettäväksi 5,000 markkaa palkittomattomain luonnosten mahdollista lunastamista varten.

Jos palkintolautakunta katsoo siitä olevan rakennusyritykselle hyötyä, tehkään se Kaupunginvaltuustolle esityksen uuden kilpailun julistamisesta korkeintaan kuuden kutsutun kesken; ja taataan silloin osanottajille 1,000 markan korvaus kullekin, mutta tässä toisessa kilpailussa ei sitävastoin jaeta mitään palkintoa; kuitenkin esittää palkintolautakunta tällöin parhaimman näistä luonnoksista rakennutettavaksi.

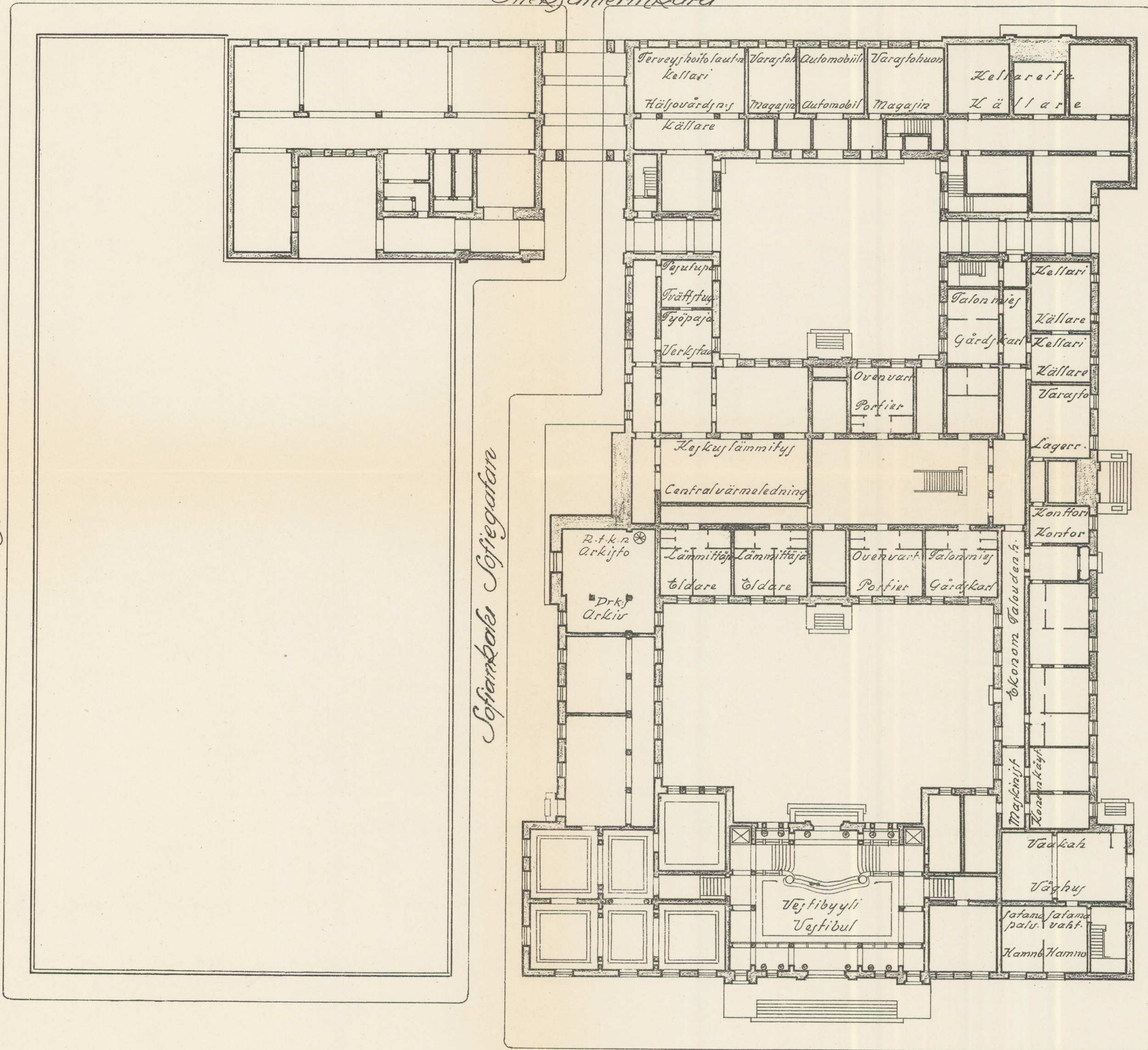
Tämän toisen kilpailun luonnokset arvostelee sama lautakunta kuin ensimmäisenkin.

Palkitut sekä mahdollisesti järjestettävään toiseen kilpailuun jätetyt luonnokset joutuvat kaikki täydellä omistusoikeudella Helsingin kaupungille.

Palkintolautakunnalla on oikeus olla jakamatta ensimmäistä palkintoa, jos lautakunta yksimielisesti katsoo, ettei mikään luonnos ole sen arvoinen; muut palkinnot ovat kaikissa tapauksissa jaettavat, jos riittävä määrä kilpailuun hyväksytyjä luonnoksia on jätetty. Jos ohjelma olisi käsittänyt useampia palkintoja kuin on kilpailuun saapuneita hyväksytyjä ehdotuksia, saa palkintolautakunta oikeudenmukaisesti harkita, mitkä palkinnot ovat poisjätettävät.

Planstudie till Stadshus för Helsingfors
 Plan of Källarvåningen
 Helsingin kaupungintalon pohjasuunnitelma
 Kellarikerroksen pohjapiirros

Alexandersgatan
 Aleksanterinkatu

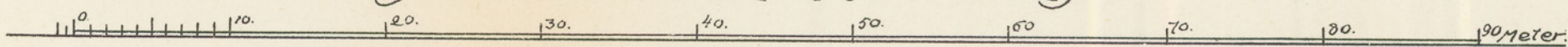

Uusioikatu Uusioikatu

Sofiankatu Sofiegatan

Kalminkatu Kalminkatu

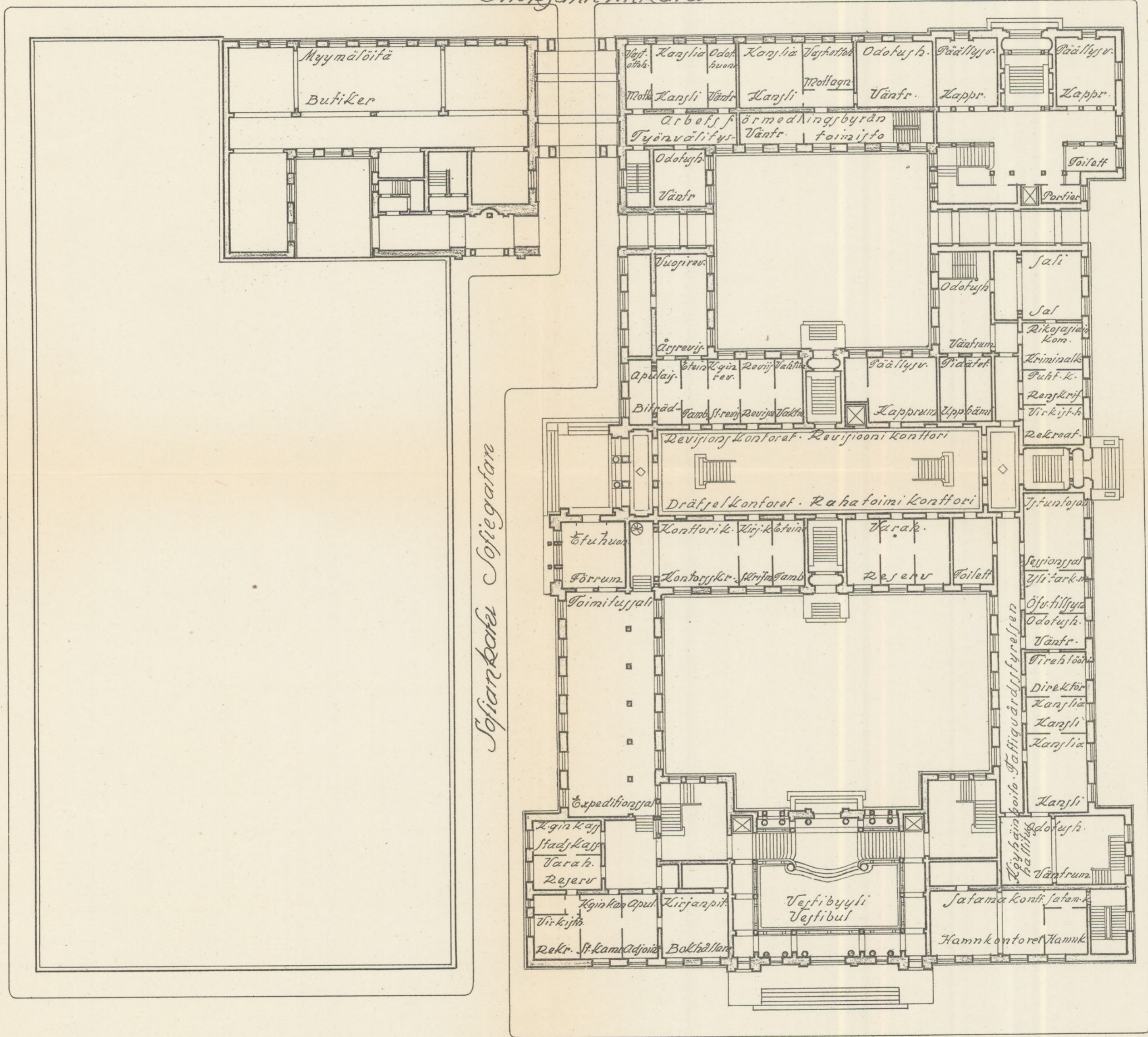
Norra Esplanadgatan
 Pohjois Esplanadinkatu
 Koko tornin suunniteltu rakennettavaksi

Plan öfver hela tornens bebyggande

Planstudie till Stadshus för Helsingfors
 Plan af Bottenvåningen
 Helsingin kaupungintalon pohjasuunnitelma
 Pohjakerroksen pohjapiirros

Alexandersgatan.
 Aleksanterinkatu

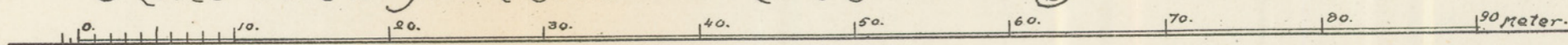

Uusiojagatan
 Uusiojankatu

Sofiankatu
 Sofiankatu

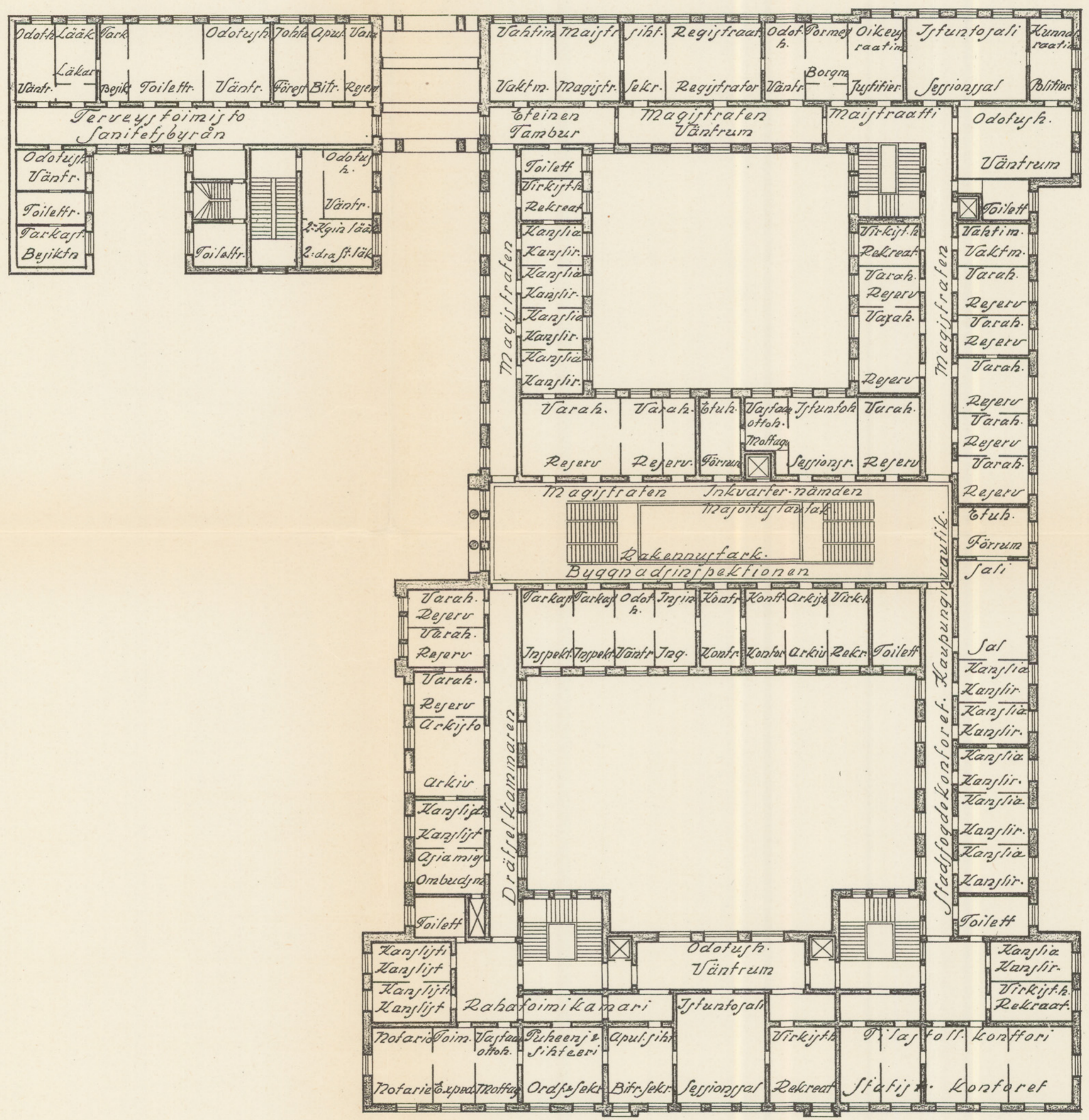
Kalminkatu
 Kalminkatu

Norra Esplanadgatan
 Pohjois Esplanadinkatu
 Hoko kontti suunniteltu rakennettavaksi

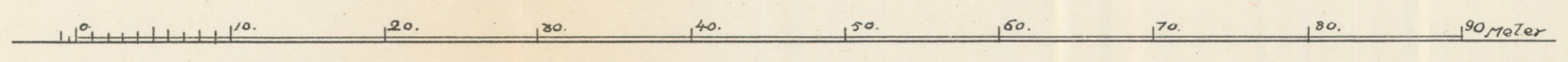

Plan öfver hela tomterns bebyggande.

Planstudie till Stadshus för Helsingfors
Plan of våningar I fr. upp
Helsingin kaupungin talon pohjasuunnitelma
Ensikerroksen pohjapiirros

Koko sensti suunniteltu rakennettavaksi.

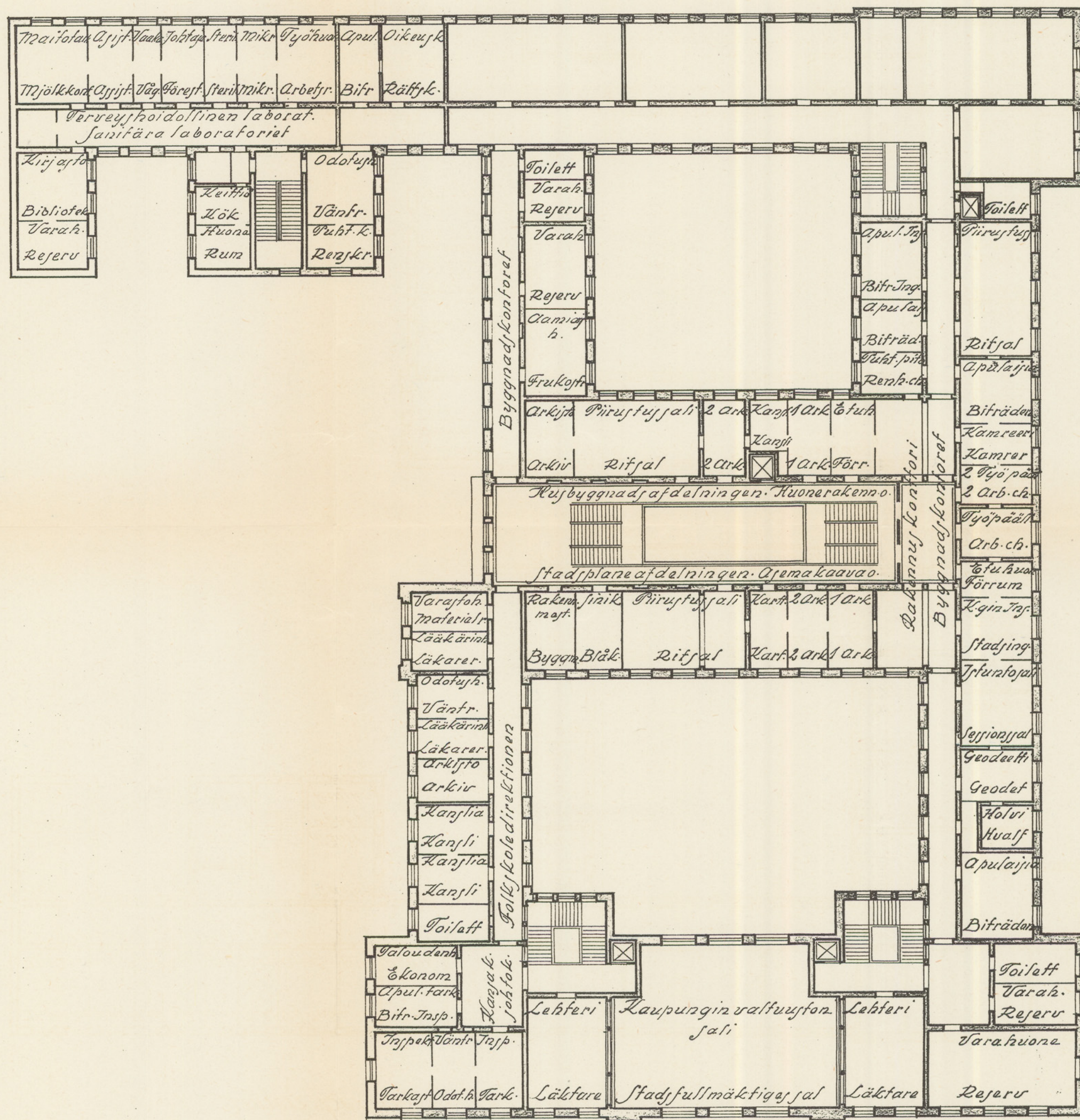
Plan öfver hela stadsens bebyggande.

Planstudie till Stadshus för Helsingfors

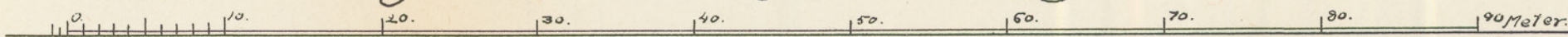
Plan af våningen 3:re upp

Helsingin kaupungintalon pohjakuva

3:nnen kerroksen pohjapiirros

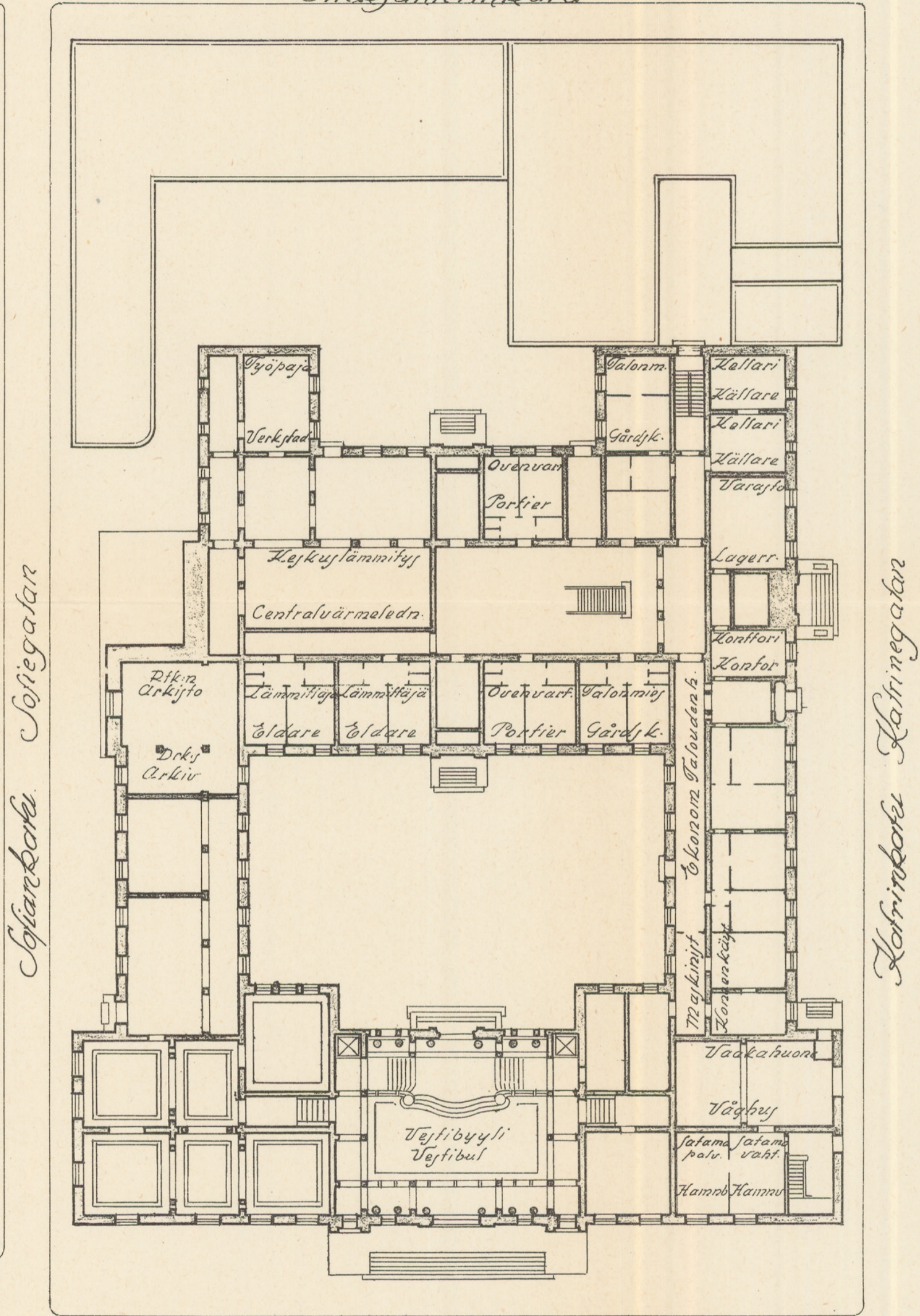

Koko somli suunniteltu rakennettavaksi

Plan öfver hela stadsens bebyggande

Planstudie till Stadshus för Helsingfors
 Plan af Källarvåningarna
 Helsingin kaupungintalon pohjakuva
 Kellarikerroksen pohjapiirros
 Alexandersgatan
 Aleksanterinkatu

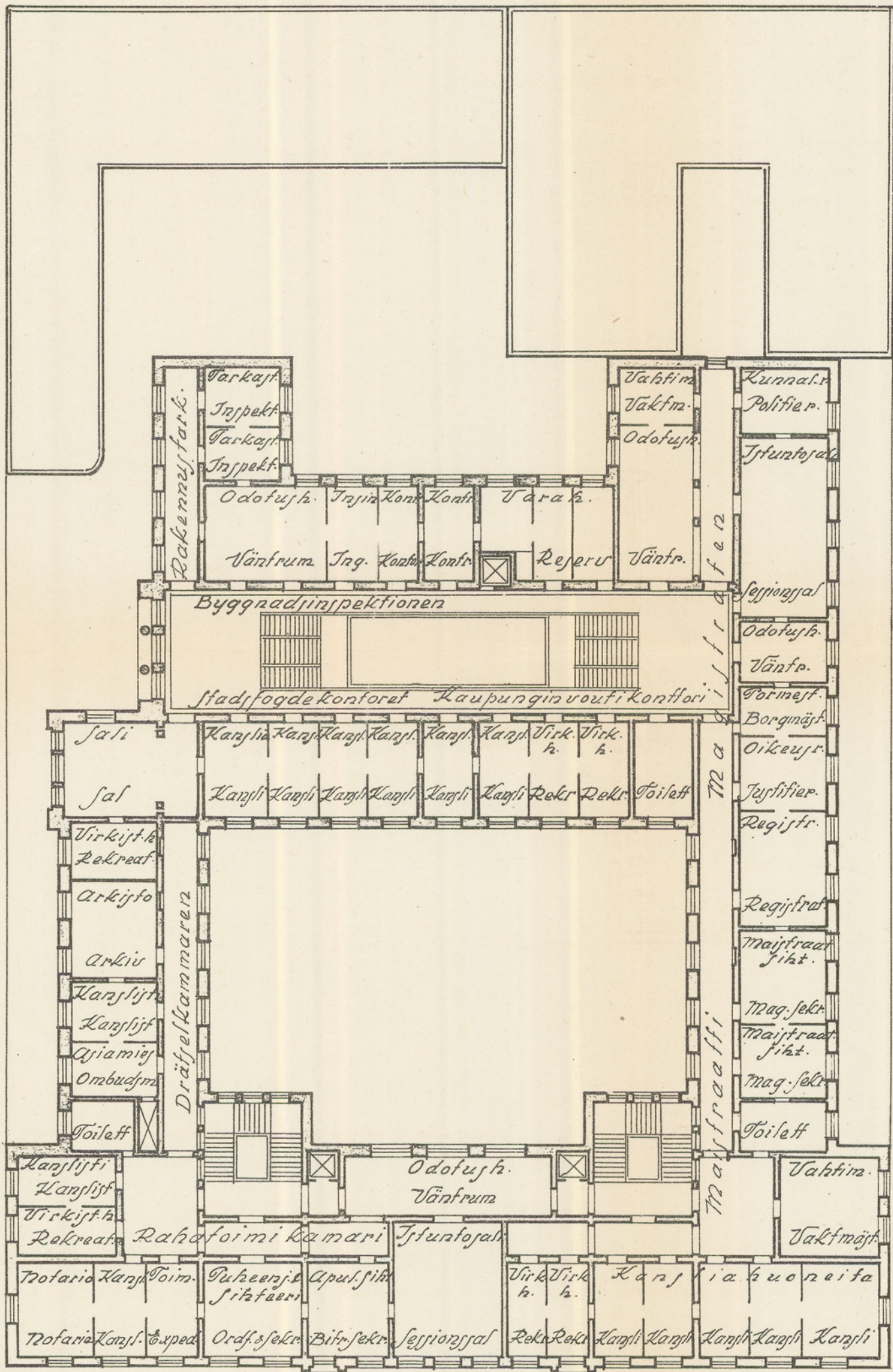
Norra Esplanadgatan
 Pohjois Esplanadinkatu
 Suunnitelma, jossa Aleksanterin kadun puoleiset vanhat talot ovat säilytetyt

0 10 20 30 40 50 60 70 80 Meter

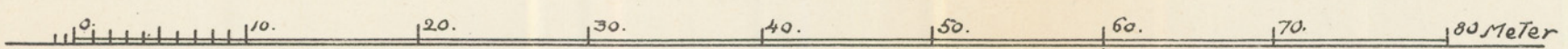
Plan med bibehållande af de gamla byggnaderna emot Alexandersgatan

Planstudie till Stadshus för Helsingfors
Plan af våningen Istrupp.

Helsingin kaupungintalon pohjasuunnitelma
Ensimmäisen kerroksen pohjapiirros

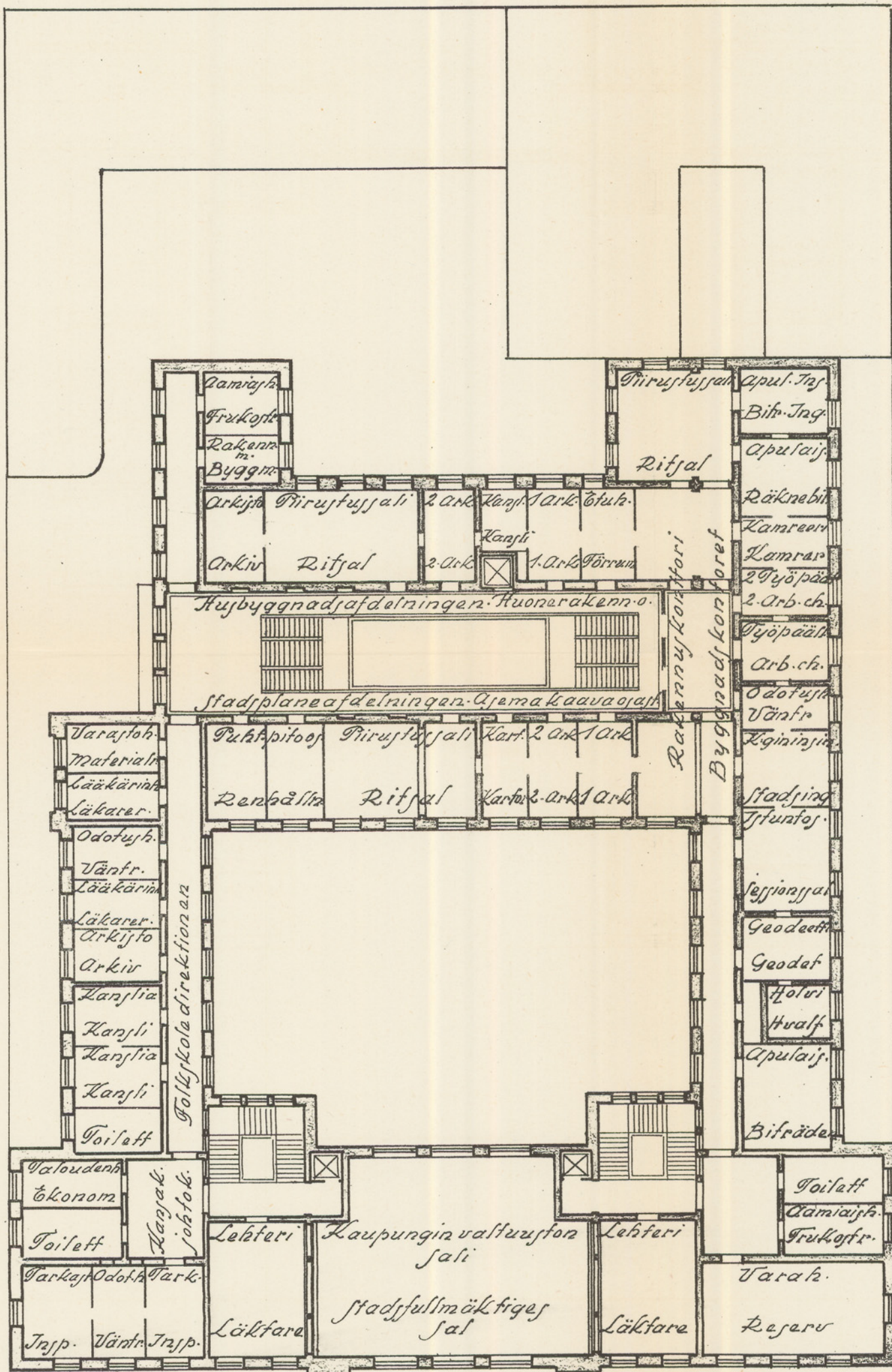

Suunnitelma, jossa Aleksanterin kadun puoleiset vanhat talot ovat säilytetyt.

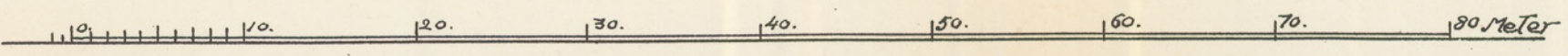

Plan med bibehållande af de gamla byggnaderna emot Alexanders gatan.

Planstudie till Stadshus för Helsingfors
 Plan af våningen 3:re upp
 Helsingin kaupungintalon pohjasuunnitelma
 3:nnen kerroksen pohjapiirros

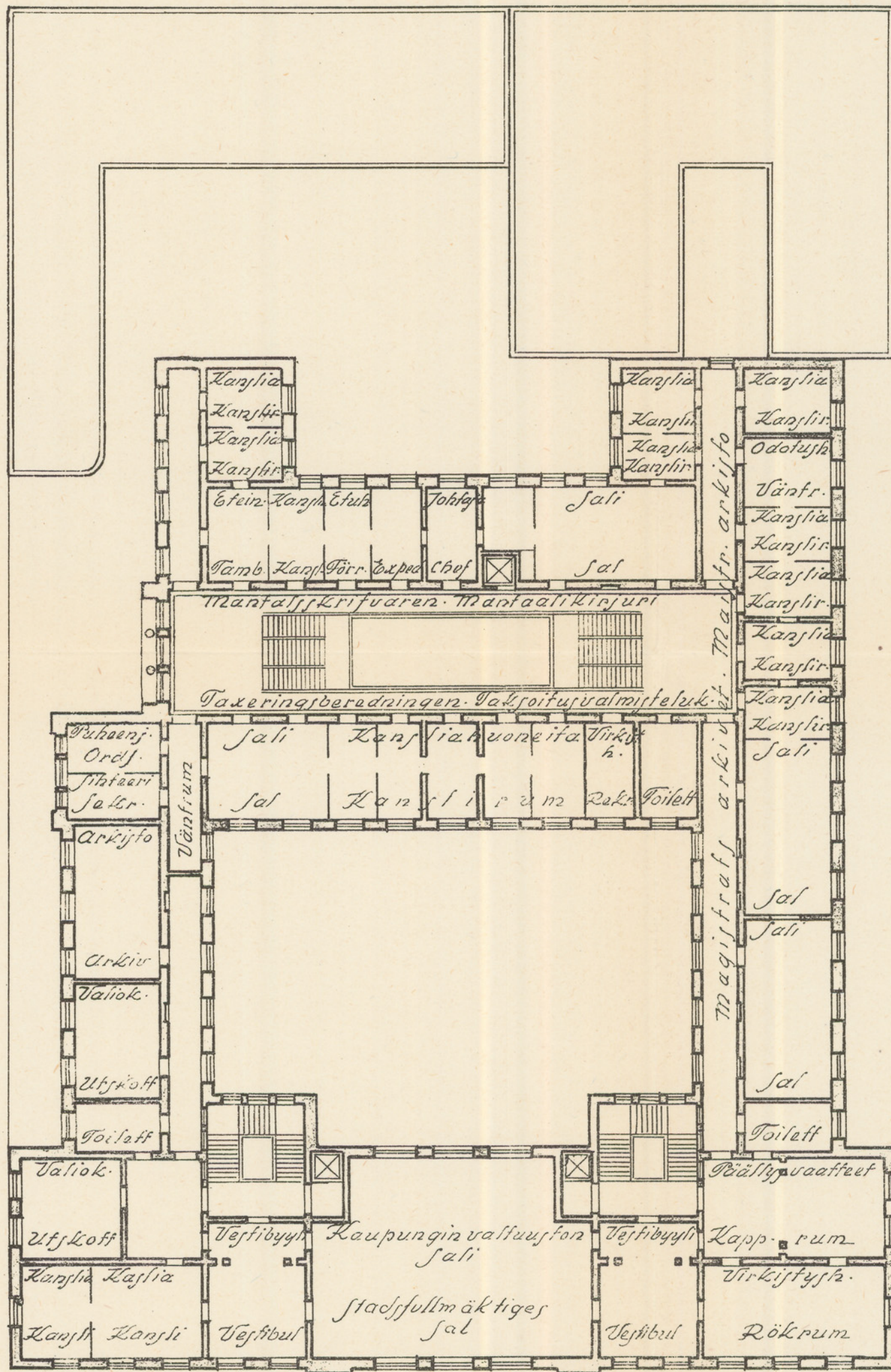

Suunnitelma, jossa Aleksanterin kadun puoleiset vanhat talot ovat säilytellyt.

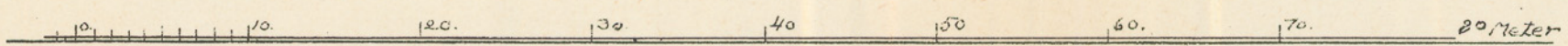

Plan med bibehållande af de gamla byggnaderna emot Alexandersgatan

Planstudie till Stadshus för Helsingfors
 Plan af våningen 2^{trupp}
 Helsingin kaupungintalon pohjasuunnitelma
 Toisen kerroksen pohjapiirros

Suunnitelma, jossa Aleksanterin kadun puoleiset vanhat talot ovat säilytetyt.

Plan med bibehållande af de gamla byggnaderna emot Alexandersgatan

Valiokunnanmietintö väkijuomain vähittäiskauppaoikeuksien myöntämisestä.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle myöntänyt yksinoikeuden harjoittaa tässä kaupungissa edelleen kesäk. 1 p:stä 1912 samaan päivään 1914 kaikkien niinhyvin koti- kuin ulkomaisten väkijuomain vähittäiskauppaa yhtiön oikeudella kesäk. 9 p:nä 1892 annetun asetuksen 9 §:n 2 momentin nojalla, joka koskee muun muassa paloviinan myyntiä, saada määrättyä, yhtiölle suoritettavaa maksua vastaan luovuttaa yksityisille kauppiaille tai yhtiöille oikeuksia sellaisten ulkomaisten väkijuomien vähittäismyyntiin, joita ei anneta yleisölle huokeampaan kuin 5 markan hintaan litralta astiasta myyden sekä 6 markkaan litralta tavaroista, jotka on tuotu maahan pulloissa tai ruuseissa, on yhtiö kirjeensä ohella kuluvan maaliskuun 1 p:ltä jättänyt Maistraattiin tällaisia oikeuksia koskevia erinäisiä hakemuksia mainituksi ajaksi. Samalla on yhtiö, liittäen yhtiön viiteen omaan vähittäiskauppapaikkaan ottamainsa johtajatarten mainetodistukset, pyytänyt että ne hyväksyttäisiin toimiinsa.

Hankittuaan v. t. poliisimestarin lausunnon hakemuksista on Maistraatti kirjeellään kuluvan maaliskuun 19 p:ltä pyytänyt asiassa myöskin Kaupunginvaltuuston lausuntoa.

Väkijuomain vähittäiskauppaan nähden kyseenalaisena kautena on Kaupunginvaltuusto ja Maistraatti määrännyt seuraavaa:

Väkijuomain vähittäiskauppaoikeuksien lukumäärä ei saa nousta kahtakymmentäyhdeksää suuremmaksi, joista korkeintaan kaksikymmentäneljä saa olla yksinomaan ulkomaisten väkijuomain vähittäiskauppaoikeuksia.

Vähittäismyyntipaikkoja ei saa olla:

a) kuudennessa, seitsemännessä, kahdeksannessa, yhdeksännessä, kymmenennessä, yhdennessätoista, kahdennessatoista, kolmannessatoista, neljännessätoista ja viidennessätoista kaupunginosassa eikä kaupunkiin kuuluvalla kaupungin asemakaavan ottamattomalla alueella;

b) ensimmäisessä kaupunginosassa Rauhankadun pohjoispuolella, mutta kyllä sanotun kadun varrella;

c) toisessa kaupunginosassa Hallituskadun pohjoispuolella, mutta kyllä sanotun kadun varrella, kuin myöskin Mikonkadun 9:ssä ja 11:ssä;

d) kolmannessa kaupunginosassa Unioninkadun varrella Kauppatorin eteläpuolella eikä tämän kadun ja Länsirannan välisissä korteleissa;

e) neljännessä kaupunginosassa Kansakoulukadun ja Simonkadun pohjoispuolella eikä sanottujen katujen varsilla; sekä

f) Fredrikinkadun länsipuolella sijaitsevassa osassa neljättä ja viidettä kaupunginosaa, mutta kyllä sanotun kadun varrella;

ettei kaupungin muissakaan osissa saa väkijuomain vähittäinmyyntiä harjoittaa kirkon, koulun, kasarmin, sairaalan eikä semmoisen paikan läheisyydessä, missä väkeä runsaammin liikkuu, eikä myöskään Kauppa- ja Rautatien torin varrella eikä Simon- ja Kaivokadun pohjoispuolella olevilla Itä- ja Länsi-Henrikinkadun varsilla.

Valtuuston tällaisten asiain käsittelyä varten asettaman erityisen valiokunnan allekirjoittaneet jäsenet saavat täten antaa asiasta seuraavan lausunnon.

N:o	Hakija	Myyntipaikka	Poliisimestarin lausunto	Valiokunnan lausunto
1	Ahlfors , Walfred Alfons, kauppias.	Mariankatu 13 b.	Ei muistuttamista.	Puolletaan, ehdolla että toinen huoneisto nykyisen sijaan, joka on samassa rakennuksessa kuin Helsingin Kauppakoulu, hankitaan viimeistään 1 p:stä kesäkuuta 1913, edellyttäen että sanottu Kauppakoulu edelleen sijaitsee samassa paikassa.
2	Aktiebolaget H. Fryckman Osakeyhtiö , Anton Alfred Malmbergin johdolla.	Hakasalmenkatu 3.	S:n.	Puolletaan.
3	Axel Palmroos Aktiebolag. E. A. Wennerbergin johdolla.	Fabianinkatu 14.	S:n.	S:n.
4	Aktiebolaget Axel Pihlgren , Georg Gunnar Wickströmin johdolla.	Fabianinkatu 12.	S:n.	S:n.
5	Aktiebolaget J. H. Wickel , Emil Konrad Floorin johdolla.	Aleksanterink. 32.	S:n.	S:n.
6	Aktiebolaget N. Pletschikoffin jälkeläiset , Vasili Maligninin johdolla.	Etelä Esplanaatinkatu 4.	S:n.	Evätään, koska asiakirjoihin liitetyn julkisen notarin todistuksen mukaan varalääninsihteeri N. Pletschikoff on yhtiön osakkaana, eikä hän, saman todistuksen mukaan, ole oikeutettu harjoittamaan puheenalaista laatua olevaa liikettä. Ehdotettua johtajaa ei myöskään voitane hyväksyä koska hänen mainetodistuksensa on vanhentunut ja selvitystä myöskin puuttuu siitä, että mainittu henkilö on Suomen kansalainen.

7	Aktiebolaget Gösta Sundmanin Viinikellari ja väkijuomaliike Karl, Oskar Strömbergin johdolla.	L. Henrikink. 6.	Ei muistuttamista.	Puolletaan.
8	A. W. Eklund & Co Aktiebolag, Johan J. Lessin johdolla.	Erottajank. 19.	S.n.	S.n, ehdolla että viranomaista selvitystä hankitaan siitä, että yhtiön osakkaat, herrat Arthur ja Walter Nordfors ovat oikeutetut harjoittamaan puheenalaista laatua olevaa liikettä.
9	Aktiebolaget W. Relander Osakeyhtiö , Gustaf V. Relanderin johdolla.	Klurvikatu 7.	S.n.	Puolletaan.
10	Engström , Gustaf, kauppias.	Fredrikinkatu 22.	S.n.	S.n.
11	Hagelberg , August Ferdinand, kauppias.	Pikku Robertink. 8.	S.n.	S.n.
12	Hildén , Otto Berndt, kauppias.	Ei mainittu.	S.n.	S.n, edellyttäen että liikettä tullaan harjoittamaan samassa paikassa kuin ennen, eli E. Esplanaadinkad. varrella N:o 8.
13	Hirvonen , Mathilda, kauppias.	L. Henrikink. 18.	S.n.	Puolletaan.
14	Hjelt & Lindgrenin jälkeläiset , kauppatoiminimi Emil Danskan johdolla.	Etelä Esplanaatinkatu 12.	S.n.	S.n.
15	Holmqvist , Mathilda Sofia, kauppias.	Pohjois Makasiininkatu 6.	S.n.	S.n.
16	V. G. Kählman , kauppatoiminimi, Henrik Rudolf Kählmanin johdolla.	Rauhankatu 15.	S.n.	S.n.
17	J. C. Mæxmontan Aktiebolag , Ernst Albert Nybergin johdolla.	Unioninkatu 28.	S.n.	S.n.
18	Aktiebolaget A. Nikander Osakeyhtiö , Augusta Nikanderin johdolla.	Mikaelinkatu 11.	S.n.	S.n, ehdolla että viranomaista selvitystä hankitaan siitä, että yhtiön osakas, herra C. A. Veltheim on oikeutettu harjoittamaan puheenalaista laatua olevaa liikettä.
19	Rohde , Otto, kauppias.	Aleksanterink. 50.	S.n.	Puolletaan.
20	Rosenqvist , Klas Reinhold, kauppias.	Aleksanterink. 11.	S.n.	S.n.

21	J. F. Sjöberg , kauppatoiminimi, Gustava Josefina Damsten johdolla.	Annankatu 22.	Ei muistuttamista.	Puolletaan, ehdolla että tarpeellinen todistus hakijan mieheltä hankitaan.
22	N. A. Turdén Aktiebolag , Lenart Petterssonin johdolla.	Mikaelinkatu 5.	S:n.	Puolletaan.
23	Adrian Westerberg Aktiebolag , Adrian Westerbergin johdolla.	Aleksanterink. 46.	S:n.	S:n.
24	Helsingin Anniskeluosakeyhtiö , Ida Katarina Löfströmin johdolla.	Kluuvikatu 5.	S:n.	S:n.
25	Helsingin Anniskeluosakeyhtiö , Anna Frigga Emilia Wikströmin johdolla.	Antreankatu 15.	S:n.	S:n.
26	Helsingin Anniskeluosakeyhtiö , Amalia Eklundin johdolla.	Fabianinkatu 4.	S:n.	S:n.
27	Helsingin Anniskeluosakeyhtiö , Hilma Maria Lindströmin johdolla.	L. Henrikink. 20.	S:n.	S:n.
28	Helsingin Anniskeluosakeyhtiö , Maria Evelina Wikströmin johdolla.	Uudenmaank. 2.	S:n.	S:n.

Helsingissä maaliskuun 22 p:nä 1912.

August. Lundqvist.

Ossian Häggman.

A. Listo.

Gösta Salingre.

Hjalmar Ekholm.

Komiteanmietintö N:o 1 Helsingin Raastuvanoikeuden kokoonpanon ja työtavan muuttamisesta.

Kirjelmässä 5 päivältä lokakuuta 1911 on Helsingin kaupungin Yhteisraastuvanoikeus, ehdottaen määrärahan myöntämistä Raastuvanoikeuden viidennen väliaikaisen osaston ylläpitämiseksi myöskin vuonna 1912, samalla huomauttanut olevan tarpeellista vieläkin lisätä Raastuvanoikeuden työvoimia, m. m. sen vuoksi että Raastuvanoikeuden ensimmäisen osaston työtaakan lieventäminen on välttämätöntä; ja on Yhteisraastuvanoikeus samalla ehdottanut että tämä asia sekä kysymys sen yhteydessä mahdollisesti tarpeellisiksi havaittavista muutoksista Raastuvanoikeuden nykyiseen kokoonpanoon ja toimintaan jätettäisiin valmistettavaksi komitealle, jonka jäsenet olisivat osaksi Kaupunginvaltuuston osaksi Yhteisraastuvanoikeuden ja Helsingin Asianajajayhdistyksen valitsema. Suostuen tähän ovat Herrat Kaupunginvaltuusmiehet kokouksessaan 31 päivänä lokakuuta 1911 kutsuneet jäseniksi komiteaan allekirjoittaneen Grotenfelt'in sekä lakitedenttohtori Heikki Renvall'in ja johtaja E. V. Wallden'in, Yhteisraastuvanoikeus taasen on edustajikseen komiteaan valinnut allekirjoittaneet Loo'n ja Heimbürger'in sekä Helsingin Asianajajayhdistys allekirjoittaneet Sourander'in ja Takolander'in. Kaupunginvaltuusmiehet ovat sittemmin, pyynnöstä, vapauttaneet herra Wallden'in olemasta jäsenenä komiteassa, johon hänen sijaansa on valittu jäseneksi allekirjoittanut Serlachius. Herra Renvall on sairauden takia ollut estetty ottamasta osaa komitean töihin.

Puheenjohtajakseen on komitea valinnut allekirjoittaneen Grotenfelt'in.

Komitean lähimpänä tehtävänä on siis laatia ehdotus toimenpiteistä ensimmäiselle osastolle kertyneen työtaakan vähentämiseksi, mutta päätehtävänä on komitea pitänyt koettaa selvittää kysymystä, kuinka Raastuvanoikeuden kokoonpano ja toiminta kokonaisuudessaan voitaisiin parhaiten järjestää, sikäli kuin tämä tehtävä voidaan suorittaa yleistä lakia muuttamatta. Tämä kysymys vaatii kumminkin tarkkaa ja seikkaperäistä valmistelua ja kun ei sitä koskeva verrattain laajakantoinen ehdotus, joka komiteassa on tekeillä ja joka aikanaan tulee Herroille Kaupunginvaltuusmiehille esitettäväksi, ehtine, mikäli komitea voi päättää, kaikkine yksityiskohtineen tämän vuoden kuluessa valmistua, niin ei ole luultavaa että se ennen ensi vuoden loppua voi olla täytäntöön pantavissa. Näin ollen ja kun ensimmäisen osaston töiden helpottamista koskeva kysymys on kiirreellistä laatua ja

vaati välittömiä toimenpiteitä, on komiteasta näyttänyt tarkoituksenmukaisimmalta ottaa tämä asia erilleen ja antaa siinä erityinen lausunto ja ehdotus.

Helsingin kaupungin Maistraatin ja Raastuvanoikeuden kokoonpanosta ja toiminnasta 18 päivänä toukokuuta 1906 annetun K. Senaatin päätöksen sekä K. Turun Hovioikeuden 26 päivänä maaliskuuta 1908 vahvistaman Helsingin kaupungin Raastuvanoikeuden työjärjestyksen mukaan tutkii ja päättää Raastuvanoikeuden ensimmäinen osasto:

a) lainhuudatus-, kiinnitys-, holhous- ja avioehtoasiat sekä ne riidat, jotka niistä ehkä syntyvät, niin myös vajavaltaisten kiinteän omaisuuden myymistä ja panttausta koskevat asiat sekä holhoojain tilintekoa koskevat riidat;

b) ne riidat, jotka koskevat osatalokkaan ja naapurin oikeutta lunastaa huoneita ja maata kaupungissa;

c) riidat niistä haitoista ja rasitteista, joita naapurin tulee tahi ei tule toiselta kärsiä;

d) riidat taloon ja siitä pois muuttamisesta;

e) perunkirjoitus- tai perinnönjakohakemukset *) sekä ne riidat, joita sellaisten toimitusten johdosta ehkä syntyy;

f) testamentinvalvomiset sekä perintöä ja testamenttia koskevat riidat;

g) hakemukset vuosihaasteesta, omaisuuden luovuttamisesta velkojille ja pesäerosta sekä riidat paremmasta oikeudesta luovutettuun omaisuuteen, niin myös syytteet konkurssirikoksista;

h) vekselijutut ja merioikeusjutut;

i) semmoiset katselmuksia ja arvauksia koskevat asiat, jotka voimassa olevain säännösten mukaan ovat Raastuvanoikeuden käytettäviä;

j) täysivaraisuuden tai varattomuuden todistuksia koskevat asiat; sekä

k) kadonneen henkilön tahi asiakirjan kuolleeksi julistamista koskevat hakemukset.

Oikeudenkäymiskaaren 6 luvun 2 §:n mukaan ovat näistä jutuista ja asioista lainhuudatus-, kiinnitys-, avioehto-, perunkirjoitus-, perintö-, testamentti- ja holhousasiat sekä oikeutta kiinteän omaisuuden lunastamiseen koskevat kysymykset ehdottomasti katsottavat samaan raastuvanoikeudenosastoon kuuluviksi.

Osa ensimmäisen osaston käsitteltäviin kuuluvista jutuista ja asioista on sellaisia, joita verrattain harvoin esiintyy, mutta muutamiiin ryhmiin kuuluvat asiat, varsinkin vekseli- ja konkurssijutut sekä lainhuudatus- ja kiinnitysasiat, ovat viime kymmenvuotiskautena, kaupungin ja taloudellisen elämän nopean edistymisen johdosta, melkoisesti lisääntyneet. Niinkuin tähän liitetyistä, virallisen oikeustilaston johdolla tehdystä työtilestä vuosilta 1901—1910 näkyy, on käsiteltyjen riita-asiain luku mainitun ajan kuluessa noussut 966:sta v. 1901 aina 1,373:een v. 1910, lisään-

*) Armollisella Asetuksella 7 päivältä syyskuuta 1911 on oikeuden jäsenten velvollisuus toimittaa perunkirjoituksia ja perinnönjakoja kaupungissa lakkautettu.

tyen siis 42 %:lla. Erityisemmin huomattava on lisäys vekselijuttujen ryhmässä (580:sta v. 1901 862:een v. 1910), jonka ohessa varsin suuritöiset konkurssi- ja perinnönluovutusjutut pyrkivät suuresti lisääntymään (91 v. 1910 näissä jutuissa julistettua tuomiota 49:ää vastaan v. 1901). Käsiteltyjen ilmoitusasiain yhteenlaskettu määrä, joka kymmenvuosikauden alussa oli 2,057, oli vuonna 1910 noussut aina 3,746:een, vastaten 82 %:n lisäystä. Osastossa käsiteltyjen, suurimmaksi osaksi konkurssirikoksia koskevain rikosasiain luku on tosin ollut verrattain vähäinen, mutta on otettava huomioon että nämä jutut usein ovat laajoja ja sekavia.

Nykyisessä kokoonpanossaan, joka vuosikymmeniä on pysynyt muuttumattomana ja jota kerta toisensa perään toimeenpantu Raastuvanoikeuden työvoimien lisäys ei ollenkaan ole koskenut, työskentelee Raastuvanoikeuden ensimmäinen osasto oikeuspormestari puheenjohtajanaan sekä yksi vanhempi ja yksi nuorempi neuvosmies jäseninään. Vanhempi oikeusneuvosmies on samalla varapuheenjohtaja ja ottaa hän puheenjohtajan kanssa osaa konkurssijuttujen esittelyyn. Pöytäkirjaa pitää nuorempi neuvosmies vuoroon siivilintarin kanssa (kummankin huolena on 3 pöytäkirjaa 2 viikossa) paitsi lainhuudatus- ja kiinnitys-, holhous- ja avioehtoasioissa, joista maistraatinsihteeri tekee pöytäkirjat. Varsinaisia oikeudenistuntoja on kolmasti viikossa ja kestävät ne tavallisesti k:lo 10:stä e. p. p. noin k:lo 5:een j. p. p. Sitäpaitsi on osaston viime vuosina ollut pakko, kun laajoja konkurssirikosjuttuja on ollut sen käsiteltävänä, niitä varten pitää ylimääräisiä istuntoja.

Komitea on samaa mieltä kuin Yhteisraastuvanoikeuskin että ensimmäinen osasto, juttujen ja asiain nykyiseen liialliseen kertymiseen nähden, ainoastaan voin voi tulla toimeen niillä työvoimilla, jotka osastolla nykyään on käytettävänä, sekä että ensimmäistä osastoa rasittavan työtaakan osittainen huojentaminen on oikeudenhoidon etujen kannalta ehdottomasti välttämätöntä. Tämä tarkoitusperä olisi komitean mielestä, siksi kun perinpohjaisempi muutos Raastuvanoikeuden työjärjestyksessä ehkä voidaan saada aikaan, parhaiten saavutettavissa perustamalla *Raastuvanoikeuden ensimmäiseen osastoon väliaikainen toinen jaosto*, ja voitaneen työnjako osaston molempain jaostojen välillä ehdottaa järjestettäväksi seuraavien perusteiden mukaan:

Ensimmäisen osaston I jaosto käsittelee ja päättäisi:

lainhuudatus-, kiinnitys-, holhous- ja avioehtoasiat sekä riidat, jotka niistä voivat syntyä;

vajavaltaiten kiinteän omaisuuden myymistä ja panttausta koskevat asiat;

holhoojain tilintekoa koskevat riidat;

riidat osatalokkaan ja naapurin oikeudesta lunastaa huoneita ja maata kaupungissa;

riidat niistä haitoista ja rasitteista, joita naapurin tulee tai ei tule toiselta kärsiä;

perunkirjoitus- ja perinnönjakotoimituksista johtuvat riidat, testamentinvalvomiset ynnä perintö- ja testamenttiriidat; sekä

vekseli- ja merioikeusjutut.

Ensimmäisen osaston II jaosto käsittelee puolestaan seuraavat jutut ja asiat: riidat taloon ja siitä pois muuttamisesta; konkurssi-, pesäero- ja vuosihaastejutut; riidat paremmasta oikeudesta luovutettuun omaisuuteen; syytteet konkurssirikoksista; hakemukset kadonneen henkilön kuolleeksi julistamisesta; hakemukset kadonneen asiakirjan kuolettamisesta; Raastuvanoikeuden tehtäviin kuuluvat katselmukset ja arvaukset; sekä täysivaruisuuden- ja varattomuudentodistuksia koskevat asiat.

Kumpikin jaosto kokoontuisi varsinaiseen istuntoon kolmasti viikossa niinä päivinä, jotka Yhteisraastuvanoikeus työjärjestyksen johdolla määrää, ja on komitea laskenut että istunnot, muutetun järjestyksen tultua käytäntöön, kestäisivät kummallakin jaostolla keskimäärin 4 tuntia.

Ehdotetun uuden jaoston kautta aikaansaataisiin vastamainitulla tavalla työtaakan mahdollisimman samamuotoinen jako ja tasoittelu, samalla kun, Rakennuskaaren 6 luvun 2 §:n mukaisesti, kaikkien tässä lainkohdassa lueteltujen juttujen ja asiain käsittely tulisi olemaan saman jaoston tehtävänä.

Näiden kahden Raastuvanoikeudenjaoston kokoonpano tulisi komitean ehdotuksen mukaan, jota laadittaessa on pidetty silmällä sitä ettei kaupunginrahastoa tämän väliaikaisen toimenpiteen kautta rasitettaisi liian suurilla kustannuksilla, olemaan seuraava:

I jaosto toimisi oikeuspormestari puheenjohtajanaan ja tulisivat siinä muina jäseninä olemaan yksi virkaatoimittava vanhempi oikeusneuvosmies varapuheenjohtajanominaisuudessa (tähän toimeen voitaisiin määrätä osastolla palveleva nuorempi oikeusneuvosmies) sekä osaston siviilinotaari. Pöytäkirjaa pitäisi I jaostolla maistraatinsihteeri hänelle ennestään kuuluvissa osin sekä muissa jaostolle kuuluvissa jutuissa ja asioissa siviilinotaari.

II jaostoon taasen tulisivat kuulumaan yksi vanhempi oikeusneuvosmies (ensimmäisen osaston nykyinen vanhempi oikeusneuvosmies) puheenjohtajana sekä muina jäseninä kaksi ylimääräistä neuvosmiestä. Pöytäkirjanpito jaettaisiin viimeainittujen kesken siten että toinen heistä, joka tulisi toimimaan varapuheenjohtajana ja olemaan apuna konkurssituomioita laadittaessa, olisi pöytäkirjurina yhdessä, toinen ylimääräinen neuvosmies taasen kahdessa viikkoistunnossa.

Osaston palveluksessa olevasta kahdesta vakinaista palkkausta nauttivasta kaupunginpalvelijasta määrättäisiin kumpikin jaostolleen, jota paitsi konkurssi- ja perinnönluovutusasioissa esiintyviin monilukuisiin kutsumuksiin ja tiedonantoihin nähden tulisi olemaan tarpeellista palkata toiselle jaostolle yksi ylimääräinen kaupunginpalvelija lisäksi.

Niinkuin edellä on huomautettu eivät ensimmäisen osaston työvoimain ehdotetun *wäliaikaisen lisäyksen tuottamat kustannukset* tulisi kaupunginrahastoa sanottavasti rasittamaan. Ensimmäistä jaostoa varten tarvittaisiin ainoastaan 3,000 markan

suuruinen lisämääräraha varapuheenjohtajana toimivalle neuvosmiehelle, ja tulisi tämän toimen haltija, edellyttäen että siksi valittaisiin osaston nykyinen nuorempi oikeusneuvosmies, joka samalla menettäisi sivutulonsa, saamaan palkkausta kaikkiaan 7,000 markkaa. Siviilinoitaari saisi paitsi 1,600 markan suuruista vuosirahansääntöön merkittyä palkkiotaan pöytäkirjanpidosta noin 5,000 markaksi lasketut sivutulot. Toisen väliaikaisen jaoston ylläpitämistä varten tarvittaisiin lisäksi seuraavat määrärahat: Jaoston puheenjohtajana toimivalle vanhemmalle oikeusneuvosmiehelle olisi, hänelle haastelunastuksista tällä jaostolla kertyvään sivutulojen niukkuuteen katsoen, maksettava puheenjohtajanpalkkiota 500 markkaa enemmän kuin muille osastonpuheenjohtajille eli siis 1,500 markkaa. Toisella jaostolla palvelevalle kahdelle ylimääräiselle neuvosmiehelle olisi suoritettava palkkiota toiselle (varapuheenjohtajalle) 4,000 markkaa ja toiselle 2,400 markkaa, jonka lisäksi he saisivat pöytäkirjoistaan edellinen 2,000 ja jälkimmäinen 4,000 markaksi arvioidut sivutulot. Koska pöytäkirjanpito toisella jaostolla aika ajoin, varsinkin kun suurempia konkurssseja ja laajoja rikosasioita esiintyy, voisi käydä rasittavaksi, on komitea pitänyt tarpeellisena ehdottaa 800 markan suuruisen lisämäärärahan ylimääräistä avustusta varten pöytäkirjanpidossa. Kesäloman hankkimiseksi toisen jaoston puheenjohtajana palvelevalle vanhemmalle oikeusneuvosmiehelle, jolle samoin kuin muillekin vanhemmille oikeusneuvosmiehille on tätä varten vuosirahansäännössä varattu 250 markkaa, olisi, siihen katsoen että puheenjohtajanviransijaisille kesäloman ajalta maksetaan palkkiota 350 markkaa, myönnettävä 100 markan lisäys. Lopuksi olisi toisen jaoston väliaikaiseen rahansääntöön merkittävä ylimääräisen kaupunginpalvelijan palkkausta varten 1,400 markan suuruinen palkkioerä.

Väliaikaisen toisen jaoston perustamisesta Raastuvanoikeuden ensimmäiseen osastoon tulisi näin ollen laskelmain mukaan koitumaan *vuotuisia menoja kaikkiaan 13,200 markkaa*, niinkuin allaoleva jaoittelu osoittaa:

Lisäpalkkio I jaoston varapuheenjohtajalle	Smk	3,000: —
Palkkio II jaoston puheenjohtajalle	»	1,500: —
Palkkio saman jaoston ylimääräiselle neuvosmiehelle, varapuheenjohtajalle	»	4,000: —
Palkkio saman jaoston toiselle ylimääräiselle neuvosmiehelle.	»	2,400: —
Määräraha ylimääräistä pöytäkirjanpitoa varten	»	800: —
Lisämääräraha kesäloman hankkimiseksi II jaoston puheenjohtajalle	»	100: —
Palkkio ylimääräiselle kaupunginpalvelijalle samalla jaostolla.	»	1,400: —
		Yhteensä Smk 13,200: —

Niinkuin komitea jo on huomauttanut, olisi oikeudenhoidon etujen kannalta välttämätöntä että ensimmäisen osaston työvoimiin nyt ehdotettu väliaikainen lisäys mahdollisimman pian saataisiin aikaan. Komitea on tähän katsoen pitänyt asianaan

puoltaa raastuvanoikeuden ensimmäisen osaston toisen jaoston toiminnan aloittamista jo ensi syyskuun alusta pitäen, heti kun asianomainen lupa on siihen hankittu, sekä ehdottaa että määräraha nyt myönnettäisiin tämän väliaikaisen jaoston ylläpitämistä varten yksin tein aina vuoden 1913 loppuun saakka. Tämän mukaan tarvittaisiin varoja kuluvaan vuoteen, (vähentämällä edellämainitun kesäloman hankkimista varten ehdotettu määräraha) yhteensä 4,367 markkaa sekä vuodeksi 1913 kaikkiaan 13,200 markkaa.

Jos tämä ehdotus saavuttaa Herrojen Kaupunginvaltuusmiesten hyväksymisen ja komitean tarkoitusta varten esittämät määrarahat myönnetään, olisi Yhteisraastuvanoikeudelle annettava toimeksi, saatuaan tiedon Kaupunginvaltuuston asiassa tekemästä päätöksestä, toimittaa K. Senaattiin alamairten alustus luvan myöntämisestä väliaikaisen toisen jaoston ylläpitämiseen takäläisen Raastuvanoikeuden ensimmäisellä osastolla mainitun ajan kuluessa.

Tämän nojalla on komitealla kunnia ehdottaa:

että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet, hyväksyen komitean nyt esiintuoman ehdotuksen, suvaitsisivat väliaikaisen toisen jaoston ylläpitämiseksi Helsingin Raastuvanoikeuden ensimmäisellä osastolla, lukien ensi syyskuun 1 päivästä, kuluvaan vuoteen käytettäväksi määrätä 4,367 markkaa ja tulevaksi vuodeksi 1913 myöntää 13,200 markan suuruisen määrärahan sekä että Kaupunginvaltuusto antaisi määrärahoista tekemästään päätöksestä tiedon Yhteisraastuvanoikeudelle asianmukaista toimenpidettä varten.

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1912.

Julius Grotenfelt.

**Edvard Loo.
Allan Serlachius.
Gunnar Takolander.**

**W. F. Heimbürger.
Arvid Sourander.**

John Uggla.

Taulukko-liite.

Helsingin raastuvanoikeuden I osaston

Vuonna	Riita - asioita																		
	Ratkaistuja, jotka koskivat:																		
	Edellisestä vuodesta lykkätyjä	Vuoden ajalla tulleita	Yhteensä	Sovittuja tai muutoin rauenneita	Tuokittuun ottamatta jätettyjä	Omisuus oikeutta, rasitteita, lunastuskannetta	Vuokrajutuja	Pakkoluovutusta ja muita kiinteää omaisuutta koskevia juttuja	Perintöä ja testamenttia	Merkkausasioita	Takaisin voittamista	Vekselijuttuja	Muuta velkomista	Konkurssia ja perinnönlouputusestua *)	Muita juttuja	Yhteensä	Seuraavaan vuoteen lykkätyjä	Ylempään oikeuteen vedottuja	Joissa katselmus on pidetty
1901	45	921	966	164	—	—	57	—	14	6	3 580	9	49	11	26	755	47	30	1
1902	47	740	787	114	—	—	52	—	9	7	1 449	13	73	17	8	629	44	42	—
1903	44	741	785	121	—	—	79	—	12	4	5 405	7	78	19	20	629	35	56	2
1904	35	831	866	140	—	1	74	—	24	3	3 478	13	43	28	18	685	41	59	—
1905	41	918	959	160	—	4	68	—	16	6	— 558	11	52	10	22	747	52	57	6
1906	52	841	893	164	—	2	89	—	16	3	1 467	7	53	8	39	685	44	66	1
1907	44	828	872	158	—	2	91	—	10	8	2 458	10	46	9	36	672	42	60	3
1908	42	1,256	1,298	186	—	1	82	—	15	14	2 798	6	50	13	53	1,034	78	61	3
1909	78	1,450	1,528	220	—	1	94	—	24	6	1 954	3	94	12	45	1,234	74	53	—
1910	74	1,299	1,373	196	—	2	50	—	23	7	— 862	4	91	13	39	1,091	86	75	6

*. Sareke osoittaa konkurssi- ja perinnönlouputusasioissa julistettujen tuomioiden lukua.

työtilit vuosilta 1901—1910.

Hakemus- ja ilmoitusasioita										Talous- ja hallinto- asioita		Rikosjuttuja										V u o n n a				
Vuoden ajalla käsiteltyjä, jotka koskivat:										Seuraavaan vuoteen lykättyjä		Vuoden ajalla lopullisen toimenpiteen alaiseksi saatettuja														
kiinni- tystä		Kiinteän omaisuuden lainhuhdatusta		Kontraheideista ja vilkkirjoista		Saattavasta		Vuosikaastoa, valantekoa, pöytäkirjaan pane- mista, testamentin valvonnasta, pesäkirjoitus- kirjan rekisteröimistä y. m., josta ei ole riittä- vää				Hohousasioita		Aryohtoa		Yhteensä käsiteltyjä asioita		Edellisestä vuodesta lykättyjä		Vuoden ajalla ratkaistuja			Vuoden ajalla tulleet		Edellisestä vuodesta lykättyjä	
Edellisestä vuodesta lykättyjä																										
Edellisestä vuodesta lykättyjä																										
32	468	64	244	60	289	932	2,057	24	—	2	2	—	—	4	4	2	—	2	2	—	—	—	—	1901		
24	473	23	281	79	299	970	2,125	29	—	—	—	—	—	5	5	—	—	5	5	—	—	—	3	1902		
29	620	28	428	68	211	899	2,254	17	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1903		
17	696	34	476	50	238	867	2,361	32	—	2	2	—	—	5	5	2	—	3	3	—	—	—	1	1904		
32	786	45	393	51	279	974	2,528	26	—	2	2	—	—	9	9	2	—	7	7	—	—	—	5	1905		
26	811	64	477	61	255	862	2,530	42	—	2	2	—	—	3	3	1	—	2	2	—	—	—	2	1906		
42	1,134	130	725	75	215	893	3,172	37	—	1	1	—	—	8	8	1	—	3	3	—	—	4	2	1907		
37	993	188	156	73	232	1,031	2,673	32	—	2	2	—	4	7	11	3	—	7	7	—	—	1	5	1908		
32	867	165	611	92	226	1,191	3,152	29	—	1	1	—	1	10	11	1	2	8	8	—	—	2	5	1909		
29	1,189	183	846	100	396	1,032	3,746	43	—	3	3	—	2	15	17	3	3	9	9	—	—	5	6	1910		

*Valiokunnanmietintö väkijuomain anniskelu-
oikeuksien myöntämisestä.*

Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle antanut yksinoikeuden anniskella täällä edelleen kuluvan vuoden kesäkuun 1 päivästä samaan päivään vuonna 1914 väkijuomia, ollen osakeyhtiö oikeutettu 9 §:n 2 mom:n mukaan kesäkuun 9 päivänä 1892 annetussa asetuksessa, joka m. m. koskee paloviinan myyntiä, määrättyä, yhtiölle suoritettua maksua vastaan, hotellin, ravintolan tahi konditorian pitäjille luovuttamaan osan saamiaan anniskeluoikeuksia, on yhtiö kirjelmässään viime maaliskuun 1 päivästä jättänyt Maistraattiin erinäisiä hakemuksia sanotun oikeuden luovuttamisesta puheenaolevaksi ajaksi, samalla kun yhtiö on myöskin ilmoittanut, ettei sillä mainittuja hakemuksia vastaan ole ollut mitään muistuttamista. Lisäksi on yhtiö lähettänyt yhtiön kahdeksaa omaa anniskelupaikkaa varten ottamain johtajatarten mainetodistukset sekä anonut, että ne hyväksyttäisiin toimiinsa. Sittenkun poliisimestarin lausunto hakemuksista oli saatu, on Maistraatti kirjelmässään sanotun maaliskuun 26 ja 27 päiviltä pyytänyt Kaupunginvaltuuston lausuntoa asiasta.

Väkijuomain anniskeluun nähden puheena olevana ajanjaksona ovat Maistraatti ja Kaupunginvaltuusto määränneet:

että anniskeluoikeuksien lukumäärä ei saa nousta yli kuudenkymmenenkolmen, josta määrästä kuitenkin enintään viisiviidettä saadaan luovuttaa ravintolaliikkeen yhteydessä käytettäväksi;

että vähittäismyyntipaikkoja ei saa olla:

a) kuudennessa, seitsemännessä, kahdeksannessa, yhdeksännessä, kymmenennessä, yhdennessätoista, kahdennessatoista, kolmannessatoista, neljännessatoista ja viidennessatoista kaupunginosassa eikä kaupunkiin kuuluvalla kaupungin asemakaavaan ottamattomalla alueella;

b) ensimmäisessä kaupunginosassa Rauhankadun pohjoispuolella, mutta kyllä sanotun kadun varrella;

c) toisessa kaupunginosassa Hallituskadun pohjoispuolella, mutta kyllä sanotun kadun varrella, kuin myöskin Mikonkadun 9:ssä ja 11:ssä;

d) kolmannessa kaupunginosassa Unioninkadun varrella Kauppatorin eteläpuolella, eikä tämän kadun ja Länsirannan välisissä kortteleissa;

e) neljännessä kaupunginosassa Kansakoulu- ja Simonkadun pohjoispuolella, eikä sanottujen katujen varsilla; sekä

f) Fredrikinkadun länsipuolella sijaitsevassa osassa neljättä ja viidettä kaupungin-osaa, mutta kyllä sanotun kadun varrella;

ettei kaupungin muissakaan osissa saa väkijuomain anniskelua harjoittaa kirkon, koulun, kasarmin, sairaalan eikä semmoisen paikan läheisyydessä, missä väkeä runsaammin liikkuu, eikä myöskään Kauppa- ja Rautatien varrella eikä Simon- ja Kaivokadun pohjoispuolella olevilla Itä- ja Länsi-Henrikinkadun varsilla;

että poikkeuksen näistä kielloista saa tehdä Kauppa- ja Rautatien varrella oleviin hotelleihin, Alppilaan, Kaisaniemeen, Blekholman saariin, Korkeasaareen, Liuska- saareen ja Kaivuhuoneeseen sekä teattereihin ja klubeihin nähden.

Valiokunnan ehdotus asianomaisiin hakemuksiin nähden käy selväksi allaolevasta yleiskatsauksesta:

N:o	Hakija	Myyntipaikka	Poliisimestarin lausunto	Valiokunnan lausunto
1	Ahlqvist, August Axel, ravintoloitsija.	L. Henrikink. 16.	Ei muistuttamista.	Puolletaan.
2	Aktiebolaget Hotel Restaurant, Axel Gottfrid Lundbladin kautta.	P. Esplanaadik. 29.	S:n.	S:n.
3	Aktiebolaget Societets- huset, Wilhelm No- schiksen kautta.	P. Esplanaadik. 11 & 13.	S:n.	S:n, ehdolla että vi- ranomaista selvitystä hankitaan siitä, että eräät kaupungin ulko- puolella asuvat yh- tiön osakkaat ovat oikeutetut harjoitta- maan puheenalaista laitua olevaa liikettä.
4	A. B. Mikaelsgatan 21, Karl Edv. Jonssonin kautta.	Mikonk. 21.	S:n.	S:n, lähinnäedellisen numeron alla mainitulla ehdolla, mikäli koskee erästä kaupungin ulkopuolella asuvaa o- sakasta, sekä edellyttä- en, että hakemus, joka muodollisessa suhteessa on virheellinen, koskee osakeyhtiötä A. B. Mikaelsgatan 21.
5	A. B. Restaurant Prin- cess, Thor Dahlbergin kautta.	P. Esplanaadik. 35.	S:n.	S:n, N:o 3:n alla mainitulla ehdolla.
6	A. B. Restaurant Cen- tral, Sigrid Nybergin kautta.	Ei ole mainittu.	S:n.	S:n, edellyttäen että liikettä tullaan harjoit- tamaan samassa pal- kassa kuin ennen, eli Hakasalmenk. 4:ssä.

7	A. B. Henrik , Franz Wisotskyn kautta.	L. Henrikink. 12.	Ei muistuttamista.	Puolletaan.
8	A. B. Gourmand , Selma Dahlinin kautta.	Kluuvik. 5.	S:n.	S:n.
9	Restaurant Börs A. B. , Hugo Wennerbergin kautta.	Fabianink. 14.	S:n.	S:n.
10	Restaurant Börs A. B. , Carl Possmanin kautta.	Espl. Kappeli.	S:n.	S:n.
11	Az , Johan Verner, ravintoloitsija.	P. Esplanaadik. 39.	S:n.	S:n.
12	Bengtsson , Oskar Fredr., ravintoloitsija.	L. Henrikink. 14.	S:n.	S:n.
13	Helsingin Vapaaeht. Palokunta.	Hakasalmenk. 3.	S:n.	S:n, edellyttäen että Maistraatin hyväksymä johtaja asetetaan.
14	Brunnshusets Restaurations Aktiebolag , Karl August Winqvistin kautta.	Kaivuhuone.	S:n.	Puolletaan.
15	Carlstedt , Johan Wilhelm, ravintoloitsija.	Aleksanterink. 12.	S:n.	S:n.
16	Catani , John, ravintoloitsija.	P. Esplanaadik. 31.	S:n.	S:n.
17	Gustafsson , John, ravintoloitsija.	Fredrikink. 43.	S:n.	S:n.
18	Ravintola Karl König , Hans Hagenin kautta.	Mikonk. 4.	S:n.	S:n.
19	Haglund , Johan Gustaf, ravintoloitsija.	Kluuvik. 8.	S:n.	S:n.
20	Harjanne , Anna, rouva.	Annank. 21.	S:n.	S:n, ehdolla että haki- jan miehen myönnytys hankitaan.
21	Henriksson , Edvin, ravintoloitsija.	Hallitusk. 14.	S:n.	Puolletaan.
22	Hult , Carl Anton Emil, ravintoloitsija.	Aleksanterink. 19.	S:n.	S:n.
23	Jonsson , Carl Emil, ravintoloitsija.	Fabianink. 29.	S:n.	S:n.
24	Lindberg , Ingeborg, ravintoloitsijatar.	Luoto.	S:n.	S:n.
25	Lindgren , Ida Sofia, ravintoloitsijatar.	L. Henrikink. 18.	S:n.	S:n.

26	Aleksanterinteatteri, Thomas Mondrovitskyn kautta.	Aleksanterinteatteri.	Ei muistuttamista.	Puolletaan.
27	Noschis, Nikolaj, ravintoloitsija.	Alppila.	S.n.	S.n.
28	Nya teaterhusaktiebolaget, Hjalmar Pater- sonin kautta.	Ooperakellari.	S.n.	S:n, ehdolla että viranomaista selvitystä hankitaan siitä, että yhtiön osakkaat ovat oikeutetut harjoittamaan puheenalaista laatua olevaa liikettä.
29	Osolin, John, ravintoloitsija.	P. Esplanaadik. 9.	S.n.	Puolletaan.
30	Fiehl, Rudolf, ravintoloitsija.	Kasarmink. 28.	Huomautetaan että järjestys ravintolassa ei mitenkään ole ollut tyydyttävä. Kun rikkomuksia ei ole kumminkaan voitu laillisesti todistaa, ovat viralliset toimeenpiteet poliisin puolesta valitettavasti saaneet raueta.	Kun poliisimestarin lausunnon mukaan liepee epäilyksen alaista, voidaanako hakijaa katsoa liikkeen harjoittamiseen soveliaaksi, evätään hakemus.
31	Björkqvist, Selma, rouva.	E. Esplanaadik. 10.	Ei muistuttamista.	S:n, N:o 20 alla mainitulla ehdolla.
32	Rolig, Amalia, ravintoloitsijatar.	Kirkkok. 14.	S.n.	Puolletaan.
33	Rosenberg, Matilda Sofia, rouva.	Klurvikatu 7.	S.n.	S.n.
34	Wickström, Erika, leski-rouva.	Kaisaniemen ravintola.	S.n.	S.n.
35	Sama.	It. Henrikink. 3.	S.n.	S:n, huomauttamalla että oikeutta on haettu ainoastaan 1/6 1913 asti.
36	Winqvist, Karl August, ravintoloitsija.	Aleksanterink. 54.	S.n.	Puolletaan.
37	Wänttinen, Sofia, ravintoloitsijatar.	Sofiank. 2.	S.n.	S.n.
38	Helsingin Anniskelu-Osakeyhtiö, Mathilda Josefina Nordbergin kautta.	Fredrikink. 22.	S.n.	S.n.
39	S:n, Edla Karolina Lundbergin kautta.	Yrjönk. 34.	S.n.	S.n.
40	S:n, Erika Emilia Muryin kautta.	Fredrikink. 34.	S.n.	S.n.

41	Helsingin Anniskelu-Osakeyhtiö , Johanna Ulrika Lundgrenin kautta.	Yrjönk. 3.	Ei muistuttamista.	Puolletaan.
42	S:n , Wilhelmina Wartiaisen kautta.	L. Henrikink. 24.	S:n.	S:n.
43	S:n , Alma Vilhelmina Craelinksen kautta.	P. Robertink. 16.	S:n.	S:n.
44	S:n , Edla Maria Gripin kautta.	Kluuvik. 5.	S:n.	S:n.
45	S:n , Johan Verner Axin kautta.	Korkeasaari.	S:n.	S:n.
Klubioikeuksia.				
46	Vapauden Veljet , Hilma Gröndahlin kautta.	Antink. 13.	Ei muistuttamista.	Puolletaan.
47	Kauppaseura , Karl Anton Hultin kautta.	Aleksanterink. 7.	S:n.	S:n.
48	Helsingin Kauppa-apulaisyhdistys , Emilia Lagervallin kautta.	P. Makasiinink. 1.	S:n.	S:n.
49	Helsingin Vapaaehtoinen Palokunta , Julius Lönnbergin kautta.	Hakasalmenk. 3.	S:n.	S:n.
50	Helsingin Purjehdusseura , Bertha Nylundin kautta.	Liuskasaari.	S:n.	S:n.
51	Helsingin Kansallisklubi , Erland Aarnion kautta.	L. Henrikink. 16.	S:n.	S:n.
52	Helsingin Kunnallisklubi , Johan Axel Lindroosin kautta.	Kasarmink. 23.	S:n.	S:n.
53	Rautatiemiesyhdistys , Ida Söderholmin kautta.	Kaivok. 9.	S:n.	S:n.
54	M. M. Seura.	Hakasalmenk. 3.	S:n.	S:n, N:o 13 alla mainitulla ehdolla.
55	Uusmaalainen Ylioppilasosakunta , Ernst Axin kautta.	Kasarmink. 40.	S:n.	Puolletaan.
56	Nyländska Jaktklubben , Beata Hoffmanin kautta.	P. Blekholma.	S:n.	S:n.

57	Svenska klubben , Ellen Stejskalin kautta.	Fabianink. 15.	Ei muistuttamista.	Puolletaan.
58	Teknillisen Korkeakoulun ylioppilasyhdistys.	Antink. 29.	S:n.	S:n, N:o 13 alla mainitulla ehdolla, minkä ohessa huomautetaan että oikeutta on haettu ainoastaan 1/6 1913 asti.
59	Teknillinen yhdistys , Carl Possmanin kautta	Fabianink. 14.	Johtajan toimeen nähden voi nousta kysymys, voiko sama henkilö tyydyttävällä tavalla hoitaa kahta sellaista tointa, kun herra Possmanin hoitamaa Kappelin johtajantointa on pidettävä niin vaativana, ettei hänelle jää aikaa tarmokkaasti valvoa liikettä toisessa paikassa.	Puolletaan.
60	Turkulainen Ylioppilanosakunta.	It. Henrikink. 7.	Ei muistuttamista.	S:n, N:o 13 alla mainitulla ehdolla.
61	Pohjalainen Osakuntatalo.	Museok. 10.	S:n.	S:n s:n, sekä N:o 58 alla tehdyllä huomautuksella.

Jos valiokunnan ehdotus saavuttaa Kaupunginvaltuuston ja Maistraatin huomiota, tulisi 44 anniskeluoikeutta ravintolaliikkeen yhteydessä sekä 16 klubioikeutta olemaan annettavissa.

Helsingissä huhtik. 10 p:nä 1912.

August Lundqvist.

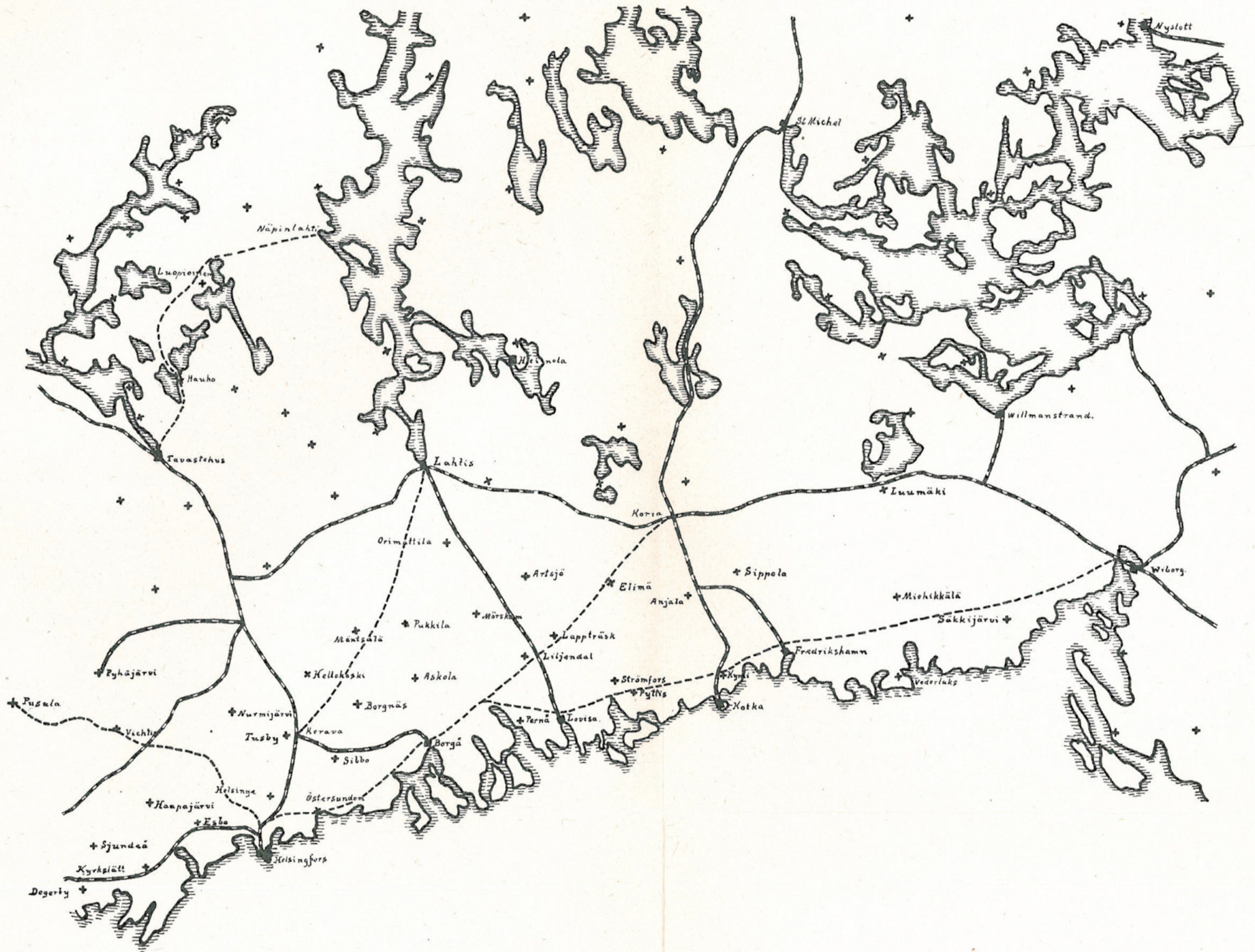
Ossian Häggman.

A. M. Lassenius.

A. Listo.

Gösta Salingre.

Hjalmar Elholm.

Lausunto erinäisistä Kaupunginvaltuustolle saapuneista rautatierakennusyrityksiä koskevista ehdotuksista.

Joulukuun 12 päivänä 1911 pidetyssä kokouksessa esiteltiin Kaupunginvaltuustolle „Keski-Hämeen Rautatien Väliaikaisen Toimikunnan“ kirjelmä, jossa Helsingin kaupunkikuntaakin pyydetään valitsemaan valtuutettuja yhteisesti sanotun komitean kanssa neuvottelemaan mitä etuja ja toiveita olisi kapearaiteisen rautatien aikaansaamisesta Hämeenlinnan kaupungin ja Päijänteen Näpinlahden välille (ks. liite 1), ja päätti Kaupunginvaltuusto pyyntöön suostuen valtuuttaa allekirjoittaneet ottamaan osaa mainittuihin keskusteluihin sekä aikanaan Valtuustolle antamaan asianhaaran vaatiman lausunnon.

Sittemmin ovat Kaupunginvaltuustolle lisäksi saapuneet seuraavat rautatierakennusyrityksiä koskevat esitykset, nimittäin:

- a) Helsingin Kauppiaitten Yhdistykseltä edellä mainitusta asiasta (ks. liitettä 2);
- b) Helsingin—Vihdin—Pusulan kapearaiteisen rautatien aikaansaamista varten asetetulta komitealta (ks. liitettä 3);
- c) komitealta, joka on asetettu tutkimaan mitä toiveita olisi normaaliraiteisen rautatien aikaansaamisesta Helsingin (Malmin aseman) ja Korian aseman välille (ks. liitettä 4); sekä
- d) Helsingin (Malmin aseman) ja Viipurin (Tienhaaran aseman) välisen rannikkoradan aikaansaamista varten asetetulta komitealta (ks. liitettä 5);

ja on Kaupunginvaltuusto näitä kirjelmiä esiteltäessä, käymättä ehdotuksia seikka-peräisesti käsittelemään, antanut ensinmainittua asiaa varten valtuutetuille toimeksi myös, mikäli näitä muita asioita koskee, ottaa osaa niihin valmistaviin neuvotteluihin, joita ne ehken aiheuttavat, mutta ei katsonut olevan syytä, ennenkuin valtuutettujen lausunto oli olemassa, myöntää pyydettyä määrärahaa saapuneissa kirjelmissä anottujen tutkimusten kustantamiseen.

Siten annettua tehtävää täyttääksemme saamme, ilmoittaen että kokouksia on pidetty maaliskuun 9 päivänä b) kohdassa mainittua ehdotusta varten asetetun komitean ja maaliskuun 22 päivänä c) ja d) kohdassa mainittuja suunnitelmia käsittelemään asetettujen komiteain kanssa, jota vastoin Hämeenlinnan ja Näpinlahden välistä rautatietä koskevaan kysymykseen nähden on, asianomaisten valtuutettujen kanssa neuvoteltua, katsottu että asian nykyisellään ollessa ei vielä ole tarpeellista yhteisesti kokoontua, kunnioittaen lausua seuraavaa:

Helsingin—Vihdin—Pusulän rautatiesuunnitelma.

Tätä ratarakennushanketta on jo kauan valmisteltu ja siitä on olemassa kaikki se selvitys, mikä voimassa olevan lain mukaan vaaditaan rautatien rakennusluvan hakemista varten, eli pohja- ja profiilipiirustukset sekä kustannusarvio ja kannattavuuslaskelma. Toimilupaa onkin haettu ja Keisarillinen Senaatti on sitä puoltanut, mutta asiaa ei vielä ole ratkaistu korkeimmassa paikassa. Tämän ehdotuksen valaisemiseksi pannaan tähän erinäisinä liitteinä vuonna 1910 Rahatoimikamariin annettu esitys, kustannus- ja kannattavuuslaskelmat sekä edellä mainitussa maaliskuun 9 päivänä pidetyssä kokouksessa tehty pöytäkirja, johon on otettu alotteentekijäin laatima yrityksen raha-asiain järjestämissuunnitelma (liitteet 6—9).

Tämän ehdotuksen arvostelemiseksi on valtuutettujen mielestä ensinnäkin ollut tarpeellista sitä tutkia kaupungin yleistä hyötyä silmällä pitäen, ja ovat valtuutetut tähän nähden tullut siihen käsitykseen, että kaupunki ei voi asettua välinpitämättömälle kannalle sen omien tuontimahdollisuuksien kehittämistä tarkoittavaa alotetta kohtaan. Helsingin kaupungin nopean kasvamisen ja jatkuvan kehityksen johdosta päin vastoin on aivan välttämätöntä, että kaupungin ja viereisen maaseudun välisiä kulkuyhteyksiä parannetaan ja erittäinkin että uusia, laajempia tienoita yhdistetään siihen alueeseen, jonka on pääkaupungille hankittava kaikenlaatuiset päivittäin tarpeelliset elin- ja muut tarvikkeet. Kaupungin kaupalle ja elinkeinoille niinkään on tärkeätä, että välittömän menekkialueen rajat avartuvat.

Näistä syistä ovat valtuutetut sitä mieltä, että Helsingin kaupungilla on aihetta, ei ainoastaan mielenkiinnolla seurata sitä alotetta, jonka tämän ratasuunnan likeisimmin koskettamat maalaiskunnat ovat asiassa tehneet, vaan myös ehken itsekin välittömästi ottaa osaa hankkeen toteuttamispyrintöihin antamalla sille taloudellista tukea.

Asiain nykyisellään ollessa kuitenkin on mahdoton päättää, minkä verran ja missä muodossa kaupungin olisi sopiva aineellisesti edistää suunnitelman toteuttamista. Tätä varten on tarpeellista tarkemmin tutkia erinäisiä asiaan vaikuttavia seikkoja. On tutkittava, voiko alotteentekijäin, pääasiallisimmin taloudellisista syistä, valitsema kapearaiteinen järjestelmä tyydyttää tässä tarkoitetun tuontilinjan vaatimuksia. Tarkempaa tutkimista niinkään kaipaa se vaikea kysymys, miten rata on tarkoituksenmukaisimmin yhdistettävissä kaupunkiin, erittäinkin niihin kohtiin, joihin maataloustuotteiden menekki on ohjattava, sekä kaupungin satamiin, joka kysymys vaatii osakseen erityistä huomiota, siinä tapauksessa että rata rakennetaan kapearaiteinen. Mutta kaikista näistä seikoista huolimatta näyttää valtuutetuista kaupungin etu vaativan, että jo nyt käydään likemmältä käsiksi asiaan ja määrätään ryhdyttäväksi sopivaan toimenpiteeseen tämän rautatiekysymyksen ratkaisemiseksi myönteiseen suuntaan. Ensimmäisenä askeleena saavat valtuutetut puoltaa erityisen valiokunnan asettamista seikka-peräisesti tutkimaan tätä asiaa ja antamaan lausunnon sekä ratasuunnitelman teknil-

lisestä puolesta että sen rahallisesta toteuttamisesta, joko niin että kaupunki taloudellisena yritykseen osallisena välittömästi ottaa osaa siihen taikka kohtuullisella aineellisella kannatuksella edistää sen toimeensaamista osakkaaksi rupeamatta.

Helsingin—Korian ja Helsingin—Viipurin rannikoradan rautatiesuunnitelmat.

Näitä ratarakennusehdotuksia varten ei ole olemassa tarkempia laskelmia eikä seikkaperäisiä suunnitelmia, vaan ovat nämä hankkeet vielä ensimmäisen alotteen alkuvaiheessa. Niiden tarkoituksena on, Helsingin kaupungin kannalta katsoen, osin avata pääkaupungin itäpuolinen maaseutu täältä käsin tapahtuvalle tuonnille sekä saattaa tämä tienoo pääkaupungin välittömään yhteyteen, osin edistää Helsingin merkitystä etäisempäin paikkakuntain tuonti- ja vientisatamana, osin vihdoin lyhentää matkaa itäisiin rannikkokaupunkeihin, etusijassa Viipuriin, sekä Pietariin. Tämän lausunnon oheellisesta liitteestä N:o 10 käyvät selville ne katsantokannat, jotka näissä kohdin ovat ohjanneet alotteentekijäin esityksiä.

Näihinkin ehdotuksiin nähden huomataan samat näkökohdat, mitkä edellä on esiintuotu Helsingin—Pusulan rataan nähden, paikkansa pitäviksi, tullen tässä vielä lisäksi edellä mainittu laajemmalle tähtäävä tarkoitus, nimittäin paremman kulkuyhteyden aikaansaminen sisämaan ja pääkaupungin itäpuolisten seutujen kanssa. Valtuutettujen mielestä on sentähden syytä tarkemmin käydä tutkimaan myöskin tässä puheena olevia ehdotuksia. Kun tuollaisen tutkimuksen tulee perustua taloudelliseen selvitykseen suunniteltujen ratojen liikennealueen oloista sekä asiantunteumuksella laadittuun likimääräiseen kustannus- ja kannattavuuslaskelmaan, täytyy lähimmät toimenpiteet kohdistaa mainitunlaatuisen tietoaineiston hankkimiseen, mikä sopivasti käy päinsä kaikkien näitä yrityksiä harrastavain kuntain yhteistoimin sillä tavoin, että asetetaan pääkomitea, joka saa tehtäväkseen käsitellä asiaa sekä laatia Helsingin ja Viipurin väliselle alueelle Riihimäen—Viipurin rautatien eteläpuolelle teetetävien rautatierakennusten ohjelman. Tässä mainittujen kahden suunnitelman alkuunpanijain ja Helsingin kaupungin valtuutettujen kesken maaliskuun 22 päivänä pidetyssä kokouksessa päästiinkin tässä kohden yksimielisyyteen ja lausuttiin toivomuksena, että Helsingin kaupunki asettaisi tarkoitusta varten rautatievaliokunnan, jonka tulisi kutsua muut asian osalliset koolle ja jossain määrin ottaa työn järjestyminen toimekseen.

Näissä töissä pitää pääasiana olla taloudellinen tutkimus, jota vastoin asian ollessa nykyisessä alkeellisessä vaiheessaan ei ole tarpeellista toimittaa vaihtopuolisten suuntain perin pohjaista ja kallista teknillistä tutkimusta, koska alueen topografisten karttain ja meillä rautatierakennuksista jo saavutetun kokemuksen nojalla likimääräiset rakennuskustannukset ovat kutakuinkin tarkoin laskettavissa tarvitsematta rata-suuntaa käydä itse paikalla, paitsi niissä kohdin, missä vesistöjen ylimenon ehken vaatii tarkempaa tutkimista. Tutkimuksen alottamiseen ja edelleen suorittamiseen tar-

vittavat kustannukset käynee sentähden arvioiminen pariksi kymmeneksituhanneksi markaksi. Tarvittavasta rahamäärästä ovat asiaa harrastavat kunnat ja toiminimet jo koonneet huomattavan osan, joten työ tulee taloudellisesti turvatuksi, jos Helsingin kaupunki sitä avustaa rahamäärällä, jonka on arvioitava enintään 10,000 markaksi.

Hämeenlinnan—Näpinlahden ja Keravan—Lahden rataehdotukset.

Valtuutetuille osotetussa painetussa esityksessä ovat Lahden kaupungin edustajat ehdottaneet, että Hämeenlinnan—Näpinlahden linjan yhteydessä otettaisiin harkittavaksi, eikö Helsingin kaupunkia sopivasti kävisi saattaminen Päijänteen vesistön välittömään yhteyteen rakentamalla rautatie Keravalta suoraan Lahden kaupunkiin. Kun, niinkuin sanottu, ensinmainitusta ehdotuksesta ei vielä ole neuvoteltu, ei valtuutetuilla ole ollut aihetta seikkaperäisesti käsitellä jälkimäistäkään ehdotusta. Mutta se näyttää sopivan ottaa käsiteltäväksi edellä puolletun taloudellisen tutkimuksen yhteydessä.

Samalla kun valtuutetut puoltavat, että Helsingin kaupunki edellä esitetyllä tavalla ottaa aktiivisesti osaa ylempänä selostettuihin pyrintöihin, on valtuutettujen mielestä aivan välttämätöntä, että kaupunginviranomaiset jo nyt kiinnittävät huomiota kysymykseen, miten ne kulkuväylät, joita välttämättä vähä vähältä tulee esikauptungeista ja etäisemmiltä paikoilta suunnattavaksi kaupunkiin, ovat siihen yhdistettävissä. Ellei siinä noudateta hyvin harkittua, yhdenmukaista suunnitelmaa, joka on omansa lisääntyvästä katuliikkeestä poistamaan osan sekä henkilö- että tavarankuljetusta, on seisahdusta syntyvä ja hankaluuksien poistamisesta vastaisuudessa oleva rasittavia kustannuksia, jotka järkevämpää politiikkaa noudattamalla olisivat olleet välttettävissä.

Edellä lausutun nojalla saavat valtuutetut kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

1) asettaa viisihenkilöisen rautatievaliokunnan, jonka tulisi

a) tarkemmin tutkia Helsingin—Pusulän rautatiehanketta ja ehdottaa millä tavoin ja millä määrällä kaupunki voi taloudellisesti ottaa osaa sen toteuttamiseen;

b) järjestää ja ottaa muiden asiaa harrastavain kuntain kera osaa Helsingin ja Viipurin väliselle alueelle, Riihimäen—Viipurin rauta-

tielinjan eteläpuolelle teetettävien uusien rautatielinjain taloudellisten edellytysten selvittämistä tarkoittavaan tutkimukseen;

c) jos olot sitä vaativat, edellä mainitusta yleisestä yhteistyöstä huolimatta asettua yhteyteen jonkin niiden suunnitelmain edustajain kanssa, jonka katsotaan ansaitsevan erityistä huomiota; sekä

d) Kaupunginvaltuustolle tehdä ne esitykset ja ehdotukset, joita valiokunnan työ saattaa aiheuttaa;

2) valiokunnalle Kaupunginvaltuuston käyttövaroista myöntää 10,000 markan määrärahan tilintekovelvollisuudella käytettäväksi edellä mainittujen tutkimusten kustantamiseen; sekä

3) antaa kaupungin yleisten töiden Hallitukselle toimeksi laatia yleinen suunnitelma kulkuväyläin tarkoituksenmukaiseksi yhdistämiseksi kaupunkiin.

Helsingissä, maaliskuun 22 päivänä 1912.

August Ramsay.

C. E. Holmberg.

Julius Tallberg ¹⁾.

¹⁾ Ei ollut saapuvilla tarkistustilaisuudessa.

Helsingin kaupungin Herroille Valtuusmiehille.

Jo kauan on tuntuvasti kaivattu rautatielinjaa, joka yhdistäisi Keski-Hämeen laajat ja viljavat seudut sivistys- ja liikennekeskustoihin. Asiaa varten asetettiin pari vuotta takaperin komitea, johon Hämeenlinnan kaupunki ja useat maalaiskunnat valitsivat jäseniä ja jonka tuli ryhtyä valmistaviin toimenpiteisiin rautatien aikaansaamiseksi Hämeenlinnan ja Päijänteen länsirannan välille. Tämän komitean työn ovat nyttemmin edistyneet niin pitkälle, että ratasuunnan ehdotus on valmiina ja konevarainen tutkimus on toimitettu.

Tätä rautatiekysymystä koskeissa neuvotteluissa on ajateltu kapearaiteisen radan rakentamista Hämeenlinnan kaupungista Päijänteen Näpinlahteen asti. Rata kulkisi Hauhon pitäjän ja Luopioisten kappelin sekä osittain myös Padasjoen ja Kuhmoisten pitäjään halki, niinkuin oheellisesta kartasta tarkemmin näkyy.

Puheenalainen ratasuunta on 91 km pitkä, ja kun se kulkisi seutuja, joiden murto- ja perustusolot ovat verraten edullisia rautatierakennukselle, on rakennuskustannusten laskettu nousevan enintään 40,000 markkaan kilometriltä. Koko radan kustannukset nousisivat niinmuodoin 3,640,000 markan vaiheille. Aikomus on anoa valtiopuuta noin kolmannes tästä määrästä, minkä ohella laitoksen rakentamista ja voimassa-pitoa varten perustettaisiin osakeyhtiö, jolla olisi 2,000,000 markan osakepääoma, siitä 1,200,000 markkaa kanta- ja 800,000 markkaa etuoikeutettuja osakkeita. Loput kustannuksista suoritettaisiin obligatsioni- tai kiinnityslainalla. Hanke on saanut osakseen harrasta kannatusta niillä paikkakunnilla, joiden halki rata on suunniteltu kulkevaksi, ja ovat maanomistajat miltei pitkin koko ehdotetun linjan vartta sitoutuneet luovuttamaan tarpeellisen maan sekä ottamaan huolekseen aitausvelvollisuuden. Hämeenlinnan kaupungilta on komitea saanut luonnosten ja kustannusarvioitten laatimiseen sekä konevaraisen tutkimuksen toimittamiseen tarpeelliset varat, ja on kaupunki varmasti myös tilaava suuren osan kantaosakkeista.

Kun suunniteltu yritys kuitenkin on laaja ja kysyy varsin tuntuvia varoja sekä vastainen rautatie epäilemättä pääkaupungillekin avaisi tärkeän yhteyden maamme sisäosiin, koska tästä tulisi uusi liikenneväylä sille tuonnille ja viennille, jota Helsinki välittää Hauhon ja Päijänteen laajoja vesistöjä ympäröiviin, taajaan asuttuihin ja varakkaisiin seutuihin sekä tekisi mahdolliseksi runsaammin tyydyttää pääkaupungin kasvamistaan kasvavaa maataloustuotteiden tarvetta, on Keski-Hämeen Rautatien Väliaikainen Toimikunta päättänyt kääntyä Herrain Kaupunginvaltuusmiesten puoleen esityksellä, että Helsingin kaupunki joko tilaamalla tuntuvan määrän vastedes perustettavan yhtiön osakkeita tai muunlaista kannatusta antamalla edistäisi tätä pääkaupungin taloudelliselle elä-

mälle tärkeätä yritystä. Tähän on Toimikunnan mielestä ollut sitä enemmän syytä, kun Turussakin suunnitellaan puheenalaisten seutujen saattamista mainitun kaupungin yhteyteen rakentamalla rautatie Toijalasta Päijänteelle, joka hanke uhkaa erottaa Keski-Hämeen Helsingin liikennealueesta.

Jos Herrat Kaupunginvaltuusmiehet ovat sitä mieltä, että Helsingin kaupunki tavalla tahi toisella voi edistää puheenalaista rautatieyritystä, rohkenemme kunnioittavimmin ehdottaa, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet aluksi asettaisivat asiaa valmistelemaan valiokunnan, jonka kanssa likemmin kävisi neuvottelemisen asiasta ja jolle toivoaksemme saamme antaa tarkempia ja seikkaperäisempiä tietoja suunnitelman yksityiskohdista. Hämeenlinnassa, marraskuun 7 päivänä 1911.

Keski-Hämeen Rautatien Väliaikainen Toimikunta:

A. Gust. Skogster.

Fredrik Wetterhoff.

Läite II.

**HELSINGIN KAUPPIAITTEN
YHDISTYS**

Helsingissä,

13 p. tammikuuta 1912.

Helsingin kaupungin Valtuusmiehille.

Helsingin Kauppiaitten Yhdistys otti kokouksessaan viime joulukuun 30 p:nä käsiteltäväksi Hämeenlinnassa heränneen kysymyksen rautatien rakentamisesta Hämeenlinnasta Näpinlahteen Päijänteen rannalle.

Niinkuin tunnettua, on viime aikoina esiintynyt useampiakin rautatiekysymyksiä, jotka tavalla tahi toisella tulisivat vaikuttamaan pääkaupungin liike-elämään. Sellaisia ovat olleet m. m. ehdotukset rautatien rakentamiseksi Jyväskylästä Lahteen, Kangasalta Lahteen, ja juuri nykyisin on myöskin turkulaisten kesken vireillä kysymys rautatien rakentamisesta Toijalasta Päijänteelle. Helposti kuitenkin huomaa, että nämä kaikki hankkeet ovat tuhoisia pääkaupungin liike-elämälle, sillä toteutettuina ne tulisivat kaikki vetämään sisämaan liikettä pois päin pääkaupungista ja siten tekemään pääkaupungin jo entisestäänkin ylen suppeaksi päästetyn sisämaan liikepiirin yhäkin ahtaammaksi. Sitä vastoin kysymyksessä oleva Hämeenlinnan—Näpinlahden rautatie tulisi epäilemättä laajentamaan pääkaupungin sisämaan liikealuetta, se kun tulisi kulkemaan verrattain hyvin

asuttujen seutujen kautta ja ehdottomasti ohjaisi niiden kaupan pääkaupunkia kohden. Huomioon ei saata jättää ottamatta sitäkään seikkaa, että se tekisi pääkaupunkilaisille myöskin mahdolliseksi hankkia itselleen kohtuullisen matkan päästä huvilapaikkoja niistä vesirikkaista ja luonnonihanista seuduista, joiden läpi se tulisi kulkemaan.

Kun vielä ottaa huomioon senkin, että paikkakuntalaiset kuuluvat olevan hyvin innostuneita asiaan ja että laskelmien mukaan rautatien kannattavuus tulisi taatuksi, täytyy asettua myötätuntoiselle kannalle tätä yritystä kohtaan. Ja ennen kaikkea pitäen pääkaupungin liike-etuja silmällä, katsoi Helsingin Kauppiaitten Yhdistys Hämeenlinnaisten pyyntöä, että Helsingin kaupunki ottaisi yritykseen osaa merkitsemällä siihen melkoisen määrän osakkeita, hyvin suositeltavana ja varteenotettavana, sitäkin suuremmalla syyllä, kun, niinkuin jo mainittiin, turkulaisetkin tositeossa puuhaavat paraillaan Toijalan—Päijänteen rautatietä, joka ehdottomasti tulee olemaan, jos se toteutuu, varsin tuhoisa pääkaupungin liike-elämälle.

Kaikkeen tähän nähden Yhdistys päätti yksimielisesti kääntyä Helsingin kaupungin Valtuusmiesten puoleen ja ilmoittaa,

että Yhdistyksen mielestä olisi Helsingille kokonaisuudessaan perin tärkeätä, että Hämeenlinnan—Näpinlahden rautatie mahdollisimman pian rakennettaisiin

sekä lausua toivomuksenaan,

että Helsingin kaupungin puolelta myöskin koetettaisiin tehdä yritys mahdolliseksi osoittamalla sille kaikkea sitä myötätuntoisuutta ja kannatusta, mikä Helsingin kaupungille on mahdollista.

Helsingin Kauppiaitten Yhdistyksen puolesta:

Osk. Huttunen.

A. E. Lehto.

Helsingin kaupungin Herroille Valtuusmiehille.

Helsingin Rahatoimikamarille vuosina 1909 ja 1910 lähetetyissä kirjelmissä ovat allekirjoittaneet rohjenneet pyytää Helsingin kaupungin myötävaikutusta kapearaiteisen rautatien rakentamiseen Sörnäisten satamasta Oulunkylän ja Vihdin kautta Pusulan pitäjän Hyönölän kylään. Kun kirjelmiämme ei vielä ole Herroille Kaupunginvaltuusmiehille esitelty ja nyttemmin, sittenkun osaketilaus on asiaa harrastavissa maalaiskunnissa toimeenpantu, kutakuinkin selvä kuva on saatu suunnitelman toteuttamismahdollisuuksista, rohkenemme täten kunnioittavimmin anoa tilaisuutta ryhtyä Helsingin Kaupunginvaltuuston valitsemain valtuutettujen ja Rahatoimikamarin kanssa välittömiin neuvotteluihin niin siitä, katsooko Helsingin kaupunki ylipäättään etujensa vaativan kannattamaan puheenalaista rautatiesuunnitelmaa, kuin siitäkin missä määrin kaupunki voi kannatusta antaa.

Tahtomatta tässä yhteydessä käydä likemmältä selvittelemään ratasuunnitelman merkitystä Helsingin kaupungin uutena tuontiväylänä, toivomme Herrain Kaupunginvaltuusmiesten havaitsevan olevan aihetta meidän pyyntöömme myöntyä, ja pyydämme että vastaiset valtuutetut, tarkemmin sopiakseen kokoontumisesta, asettuisivat suosiollisesti yhteyteen johtaja Ivar Lindforsin kanssa Helsingissä.

Helsingissä, helmikuun 16 päivänä 1912.

Emil af Hällström.
Axel Rydman.
Kustaa Jänkäväära.
Pentti Hiidenheimo.

Ivar Lindfors.
Aug. Selgren.
Kaarlo Rauhankallio.
Aug. Haggren.

Helsingin kaupungin Herroille Valtuusmiehille.

Sittenkun allekirjoittanut Lindfors Hufvudstadsbladetissa joulukuun 10 päivänä 1911 oli julkaissut ehdotuksen normaaliraiteisen rautatien rakentamisesta Helsingistä tai jostakin kaupungin läheisestä emäradan osasta Porvoon kautta Riihimäen—Pietarin rataosan varrella olevalle Korian asemalle, on tällä suunnitelmalla katsottu olevan niin suuri merkitys, että asiaaharrastavissa piireissä on otettu käsiteltäväksi kysymys sen toteuttamismahdollisuuksista. Keskusteluissa on lausuttu yksimielisenä käsityksenä, että lähempiin toimenpiteisiin ryhtyminen asiassa olisi annettava tehtäväksi komitealle, johon kuuluisi sekä asiaa harrastavain maalaiskuntain että myös Helsingin ja Porvoon kaupungin edustajia, ja on asia jo nyt edistynyt niin pitkälle, että allekirjoittaneet, alempana mainittujen kuntain edustajat, ovat tänä päivänä voineet kokoontua Porvoossa.

Samalla kun olemme todenneet, että itäisellä Uudellamaalla vallitsee sangen suurta harrastusta edellä mainitun laatuisen uuden rautatien aikaansaamiseen, erittäinkin sitä seikkaa silmällä pitäen että puheenalainen maakunta tulisi likeisempään yhteyteen Helsingin kanssa, olemme päättäneet tällä yhteisellä kirjelmällä kunnioittaen pyytää Helsingin kaupungin Herroja Valtuusmiehiä *valitsemaan kolme edustajaa, jotka allekirjoittaneiden kera muodostaisivat pääkomitean, joka ottaisi ratasuunnitelman toteuttamisen huolekseen.*

Helsingin kaupungin etuja tämä suunnitelma koskee monin tavoin. Ei ainoastaan itäinen Uusimaa tulisi sen johdosta lähemmäksi pääkaupunkia, vaan myös matka Savoon, koko Itä-Suomeen ja Pietariin lyhenisi tuntuvasti ja kesäasutukselle avautuisi uusia alueita. Meidän käsityksemme mukaan olisi sentähden Helsingin kaupungilla täysi syy alun pitäen harrastaa suunnitelman toteuttamista, onpa, siinä tapauksessa että radan tulisi lähteä suorastaan Helsingin kaupungista, tuskin mitään aikaansaataavissa ilman kaupungin suosiollista myötävaikutusta.

Asian edelleen kehittämistä koskevista yksityiskohdista voi tietenkin tulla puhetta vasta sittenkun komitea on täysilukuinen. Yleiseksi opastukseksi kuitenkin kenties jo nyt saanee mainita, että me puolestamme olemme ajatelleet, että työn likinnä tulisi tarkoittaa sen seikan selvittämistä, mistä kohdasta Helsinkiä rata lähtisi sekä mitä käyttövoimaa käytettäisiin; edelleen olisi laadittava kustannusarvio ja kannattavuuslaskelma, kunnilta hankittava sitoumuksia maan maksuttomasta luovuttamisesta sekä haettava toimilupa, joka sittemmin olisi saatava sijoitetuksi ulkomaille.

Toimilupahakemuksen käynee sopivimmin perustaminen topografisiin karttoihin ja ratasuunnan silmämääräiseen tutkimiseen. Valmistavain töitten suorittamiseen tässä vähimmin kustannuksia vaativassa muodossa tarvittanee noin 8,000 markkaa, josta mää-

rästä meidän edustamamme kunnat jo ovat myöntäneet 3,600 markkaa. Mitä asian tähän puoleen tulee, *ehdotamme sentähden että Helsingin kaupunki ottaisi kustannuksiin osaa 3,000 markalla*

Edellä lausuttuun viitaten saamme sentähden kunnioittavimmin ehdottaa:

1:ksi että Helsingin kaupunki valitsee 3 edustajaa, jotka yhteisesti meidän kanssamme ottavat selvittääkseen mitä mahdollisuuksia on normaaliraitaisen rautatien aikaansaamiseksi Helsingistä tahi jostakin Helsingin viereisestä emäradan kohdasta Korian asemalle, ja suunnitelman toteuttamiseksi ryhtyisivät kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin; sekä

2:si että Helsingin kaupunki ottaisi tarpeellisiin valmistelukustannuksiin osaa enintään 3,000 markalla.

Samalle kun toivomme, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet havaitsevat olevan syytä ottaa osaa meidän ehdottamaamme yhteistyöhön, pyydämme kohteliaimmin, että kaupunki enempiä toimenpiteitä varten asettuisi yhteyteen allekirjoittaneen Lindforsin kanssa.

Porvoossa, helmikuun 17 päivänä 1912.

A. Etholen.

Elimäen kunta.

Taavi Ylöstalo.

Artjärven kunta.

Severi Laurinmäki.

Askolan kunta.

T. Nummelin.

Porvoon maalaiskunta.

Vilh. Sumelius.

Sipoon kunta.

Aug. Karlsson.

Lapträskin kunta.

Ernst Johansson.

Myrskylän kunta.

Leo Mellin.

Liljendalin kunta.

Hjalmar Byman.

Porvoon maalaiskunta.

Ivar Lindfors.

Johtaja, asuva Helsingissä.

Helsingin Kaupunginvaltuuston Puheenjohtajalle.

Kun Kotkan kaupungin seurahuoneella viimeksi kuluneen helmikuun 29 päivänä pidettyyn, Malmin aseman ja Viipurin kaupungin välisen rannikkoradan aikaansaamista harrastavain kuntain edustajakokoukseen ei ollut saapunut Teidän kuntanne edustajaa, ja kun mainitussa kokouksessa asetettiin komitea, johon valittiin yksi varsinainen ja yksi varajäsen kunkin kunnan puolesta, saa allekirjoittanut kokouksen päätöksen johdosta kohteliaimmin pyytää Teitä ensi tilassa Kaupunginvaltuuston kokouksessa esittämään asian harkittavaksi Teidän kuntanne edustajain valitsemiseksi edellä mainittuun komiteaan sekä aikanaan ilmoittamaan tuloksen mainitun komitean puheenjohtajalle osotteella: Tuomari R. Zinck, Kotka.

Kotkassa, maaliskuun 1 päivänä 1912.

Kokouksen puolesta:

Artur Granström.

Helsingin Kaupunginvaltuuston Puheenjohtajalle.

Sen johdosta että Malmilta Viipuriin rakennettavaa rannikkorataa harrastavain kuntain edustajakokouksessa Kotkan kaupungin seurahuoneella viimeksi kuluneen helmikuun 29 päivänä muun muassa päätettiin kehottaa asiaa harrastavia kunnallisviranomaisia hankkimaan tarpeellinen määräraha asian perinpohjaisesta valmistelusta johtuvain menojen suorittamiseksi, saa allekirjoittanut kokouksen päätöksen johdosta täten kohteliaimmin pyytää, että Te mahdollisimman pian esittäisitte Kaupunginvaltuuston harkittavaksi puheenalaisen asian ja aikanaan ilmoittaisitte tuloksen tarkoitusta varten asetetulle komitealle osotteella: Tuomari R. Zinck, Kotka.

Kotkassa, maaliskuun 1 päivänä 1912.

Kokouksen puolesta:

Artur Granström.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Sittenkun me Rahatoimikamarille osotetussa kirjelmässä olimme esittäneet, että kaupunki antaisi myötävaikutustaan kapearaiteisen rautatien rakentamiseen Helsingin kaupungista Pusulan pitäjään, on asiasta Rahatoimikamarin edustajain kanssa keskusteltu sekä kysymys, missä muodossa kaupunki antaisi myötävaikutustaan yrityksen toteuttamiseen, siten saanut kiinteämmät rajat. Mainituissa neuvotteluissa esitettyjä näkökohtia huomioon ottaen sekä rautatiehallituksen edustajain kanssa pitämämme kokouksen johdosta on suunnitelma uudesti muodosteltu ja rata nyttemmin ajateltu rakennettavaksi niin:

että matkustajat Oulunkylän asemalla siirtyvät kapearaiteiselta radalta leveäraiteiselle ja päin vastoin sekä että ainoastaan tavaraliikenne aluksi menee Sörnäisten satamaan asti.

Vastaisuudessa, niin pian kuin vastaavat kaupungin alueen osat on rakennettu, ulotetaan matkustajaliikennekin etelään emäradan poikki Oulunkylän kohdalla.

Nämä suunnitelman muutokset olemme tehneet etusijassa sen johdosta, että Rahatoimikamarin herrat edustajat ovat olleet sitä mieltä, että kaupungin käytettävänä ei ole riittävästi maata uuden rautatien johtamiseksi lähemmäksi kaupungin keskustaa, mutta osin myös syystä että radan rakennuskustannukset muussa tapauksessa olisivat ylenmäärin lisääntyneet. Mainittavaa haittaa ei matkustajille syntyne junanvaihdosta Oulunkylässä, koska Oulunkylän ja Helsingin välimatka on niin lyhyt ja junain lukumäärä jo nyt niin suuri, että soveliaita junayhtymiä vaikeudetta käynee järjestäminen.

Näiden alkuperäiseen suunnitelmaan tehtyjen muutosten johdosta sekä Rahatoimikamarin edustajain kanssa olleisiin neuvotteluihin liittyen saamme kunnioittaen muodostella aikaisempaa ehdotustamme, mikäli koskee Helsingin kaupungin myötävaikutusta suunnitelman toteuttamiseen, ja pyydämme sentähden ehdottaa:

1) että Helsingin kaupunki luovuttaisi tarpeellisen maan Oulunkylän kartanon tilusten poikki sekä kaupungin suunnitteleman Oulunkylän—Sörnäisten jatkoradan kohdalta kolme paikkaa, jotka olisivat alaltaan.

A:lla merkitty	noin	8,000	neliömetriä
B:llä	»	»	1,000
C:llä	»	»	20,000

kohtuullista, rautatieyrityksen osakkeina annettavaa korvausta vastaan;

2) että Helsingin kaupungille vakuutetaan oikeus valita yksi jäsen rautatieyrityksen hallintoon;

3) että, jos Helsingin kaupunki ennen Oulunkylän—Pusulan rata-suunnan valmistumista rakennuttaa Oulunkylän—Sörnäisten rataosan, niin vakuutetaan kapearaiteiselle radalle oikeus maksutta laskea kolmas kisko sen vierelle sekä liikennöidä rataa, sisältyen tähän myös oikeus tarpeen mukaan yhdistää kapearaiteinen rata Vanhankaupunginselän rantaan suunniteltuihin rantasiltoihin;

4) että, jos Helsingin kaupunki lykkää Oulunkylän—Sörnäisten radan rakennuttamisen toistaiseksi, niin että kapearaiteisen radan, jolle tämä osa on elinehto, täytyy omalla kustannuksellaan teettää ratarakennus, Helsingin kaupunki luovuttaa rataa varten maksutta maan mistä itse haluaa, saaden kapearaiteisen radan rakennuskustannukset korvaamalla käyttää ratapengertä ja kiskoja sekä pengertä laajentamalla käyttäen rataa myöskin normaaliraiteiseen liikenteeseen; sekä

5) että, jos kaupunki vasten luuloa ei haluaisi avustaa yritystä ehdotetulla 500,000 markan määrällä, avustus vaihdettaisiin 5 %:n korkotakuuseen miljoonalle Suomen markalle rautatieyhtiön otettavasta obligatsioonilainasta, jossa tapauksessa kaupungin ei tarvitsisi yritykseen panna pääomaa, vaan ainoastaan asettaa luottokykynsä vakuudeksi osasta rautatieyhtiön sitoumuksia sekä siten helpottaa yrityksen raha-asiajn järjestämistä.

Aivan kiistämättömänä saanee pitää, että ne uhraukset, joihin Helsingin kaupunki tämän ehdotuksen mukaan sitoutuisi, yllin kyllin korvautuisivat sillä taloudellisella edulla, minkä rata tuottaisi kaupungille ja sen veroa maksaville jäsenille. Sillä lisääntynyt elintarpeitten tuonti niiltä hedelmällisiltä seuduilta, joiden halki rata kulki, olisi tehokkaasti ehkäisevä kohoamistaan kohoavia elintarpeitten, erittäinkin karjantuotteiden hintoja. Sama on laita polttopuiden hinnan, joka, sikäli kuin polttopuiden saanti ennestään olevain rautateiden varsilla on metsänhakuun johdosta vähentynyt, on vähä vähältä kohonnut suhteellisesti hiilenhintain rajalle.

Vaikka tarpeellisen tilastoaineiston puutteessa tuskin käy tarkoilla numerotiedoilla osottaminen, minkä verran taloudellista hyötyä kaupungilla on odotettavana suunnitellusta radasta, ovat allekirjoittaneet kuitenkin toimeenpanneet tilastollisen tutkimuksen sekä selvittääkseen yrityksen rahallisia olemassaolon mahdollisuuksia että myös vakautukseksi siitä, että Helsingin kaupunki yrityksen toteuttamisesta saisi taloudellista etua. Tämän tutkimuksen tulos käy selville oheellisesta lausunnosta, johon viimeksi mainittua seikkaa silmällä pitäen saamme viitata. Pyydämme kuitenkin erityisesti huomauttaa, että suunniteltu rata olisi siinä määrin lyhentävä matkaa Helsinkiin, että mainittu paikkakunta vaikeudetta voisi puutavarain vientisatamanakin kilpailla Lappvikin kanssa. Sen ohella Helsingin kaupunki, joka jo nyt tuontisatamana on kilpailun ulkopuolella, voisi välittömämmän yhteyden johdosta lujittaa kauppasuhteitaan huomattavan laajan ja ostokykuisen menekkialueen kanssa.

**Helsingin—Sörnäisten—Oulunkylän, Vihdin—Pusulan
kapearaiteisen rautatien ynnä Olkkalan sahalle vievän
haararaiteen kustannusarvio.**

a) Oulunkylän—Pusulan rataosa.

Pakkolunastus:

2 ha Oulunkylässä	— —	— —	
2 » niittyä	— —	— —	
32,5 » metsää ja suota	— —	— —	
52,5 » peltomaata	110,000: —	— —	
91 » kartallepano y. m.	<u>45,000: —</u>	<u>155,000: —</u>	

Maatyöt:

32,5 ha perkattava kannoista, kaadettavaa metsää . .	6,450: —	— —	
erinäisiä latoja poistettava	— —	— —	
samoja toiseen paikkaan muutettava	20,000: —	— —	
4,500 m ² suota penkereen lujittamiseksi risukimpuilla à 5:—	22,500: —	— —	
375,000 m ³ maatöitä, niistä 22,700 m ³ vuorenlouhintaa 63,000 m ³ kovasti kivikkoista maata 189,000 » jäykkää savimaata 98,300 » pehmeämpää maata pantavaksi pen- kereeseen ynnä penkereen kylvö à 1: 75 . .	656,250: —	— —	
erinäiset ratapenkereen viereiset lujitteet sekä ratapenkereen kunnossapito rakennusaikana, 90 km à 300:—	<u>27,000: —</u>	<u>732,200: —</u>	

Aitaus:

Asemille ja erittäin vaarallisiin paikkoihin 40,000 juoksevaa metriä à 0: 50	— —	20,000: —	
---	-----	-----------	--

Sillat, rummut ja ylimenopaikat:

1 rautasilta, 10 metrin aukko, paalun 303 + 15 kohdalla Oulunkylän—Otalammen rataosalla	16,500: —	—	—
1 rautasilta, 20 m., paalun 180 + 44 kohdalla Otalammen —Pusulän rataosalla	32,000: —	—	—
1 rautasilta 6 m., paalun 381 + 40 kohdalla	16,500: —	—	—
1 rautasilta, 15 m., paalun 187 + 30 kohdalla Oulunkylän —Otalammen rataosalla	28,000: —	—	—
1 rautasilta, 10 m., paalun 118 + 80 kohdalla Otalammen— Pusulän rataosalla	16,500: —	—	—
1 ajosilta puusta, 10 m., paalun 142 + 30 kohdalla Otalam- men—Pusulän rataosalla	2,500: —	—	—
190 juoks. m 300 m/m sementtiputkea à 16: — .	3,040: —	—	—
960 » » 500/ 750 » » » 40: — .	38,400: —	—	—
560 » » 800/1,200 » » » 75: — .	42,000: —	—	—
360 » » 1,000/1,500 » » » 100: — .	36,000: —	—	—
580 » » ylimenokäytäviä 90 m/m kansituksella, maa- töineen à 60: —	34,800: —	—	—
1 rautasilta alikulkua varten Otalammella	25,000: —	—	—
Valtionrautateiden risteys Oulunkylässä varmuuslaitteineen .	12,000: —	303,240: —	

Päällysrakennus:

98 km teräskiskoraidetta 90 m/m 15 kg, kulmasiteet 450 m/m, jousirenkaiset ruuvipultit ja raide- naulat 13 × 140 m/m à 6: 75	661,500: —	—	—
90,000 aluslaattaa	45,000: —	—	—
160,000 honkaista ratapölkkyä 1,500 × 140 m/m	160,000: —	—	—
60,000 m ³ täytettä à 2: —	120,000: —	—	—
98 km rataa naulattava, täytettävä, tarkistettava à 1,500: —	147,000: —	—	—
130 täydellistä vaihdetta, ratapölkkyineen, paikalle pan- tuina à 500: —	65,000: —	—	—
25 kiintonaista puskuria à 120: —	3,000: —	1,201,500: —	

Rataosan varusteet:

80 km puhelinjohtoa ja 22 aparaattia à 250: —	20,000: —	—	—
---	-----------	---	---

93 km raidetta varustettava merkinantolaitteilla, kilometripatsailla y. m. à 200: —	18,600: —	38,600: —
---	-----------	-----------

Liikkuva kalusto :

4 8-kytkyistä veturia eri tenderineen, raskaampaa tyyppiä, à 42,000: —	168,000: —	— —
4 8-kytkyistä veturia eri tenderineen, keveämpää tyyppiä, à 38,000: —	162,000: —	— —
120 tavaravaunua, 9 m pitkiä 2 kannattimella, kantokyky 10 tonnia, à 2,000: —	348,000: —	— —
20 umpinaista tavaravaunua à 3,800: —	76,000: —	— —
8 konduktööri-matkatavaravaunua à 5,000: —	40,000: —	— —
5 henkilövaunua, 26 istuinpaikkaa III l. à 15,500: —	77,500: —	— —
5 » yhdist. II ja III l. à 16,000: —	80,000: —	— —
10 rullapukkia kapearaiteisten vaunujen kuljettamiseksi Oulunkylästä Helsinkiin à 3,000: —	30,000: —	— —
Ilmajarrut 8 veturiin, 40 matkustaja-, 50 avonaiseen, 10 umpinaiseen ja 8 konduktöörivaunuun sekä putkijohdot ja kytkymet muihin vaunuihin	75,000: —	— —
2 lumiauraa à 5,000: —	10,000: —	— —
Dresinat, ratamestarivaunut, vaununpeitteet	20,000: —	1,076,500: —

*Rakennukset, korjauspaja, vedenottoaikat y. m. :**Oulunkylä.*

2-kerroksinen asematalo	—	— —
Tavaravajat	—	— —
6-pilttuinen veturitalli	—	— —
Korjauspaja	—	— —
Ulkohuoneet	—	— —

Otalampi ja Pusula :

2-kerroksiset asematalot	—	— —
Tavaravajat	—	— —

2-pilttuinen veturitalli	—	—	—
Ulkohuoneet	—	—	—

Länna, Lepsämäki, Olkkala, Vanjoki, Kaukola:

2-kerroksiset asematalot	—	—	—
Tavaravajat	—	—	—
Ulkohuoneet	—	—	—

*Grönkulla, Vanda, Klaukkala, Ruskeala, Suontaka, Vihti, Irjala, Vanjärvi,
Rettlahti, Vörla, Hirvi:*

Yhdistetyt tavaravajat ja toimistosalit, ulkohuoneet, yhteensä	275,000:—	—	—
3 isompaa, 5 pienempää vesiasemaa	17,000:—	—	—
2 vaakaa à 5,000:—	10,000:—	—	—
2 veturin kääntöpöytää à 12,500:—	25,000:—	—	—
Asemain varusteet	25,000:—	—	—
Korjauspajan s:n	20,000:—	372,000:—	—

Yleisiä kustannuksia:

Työnjohto 90 km à 1,200:—	108,000:—	—	—
Tapaturmavakuutus ja sairaanhoito	50,000:—	—	—
Työkalujen kuluminen	40,000:—	—	—
Korkotappio	180,000:—	—	—
Tutkimuskustannukset ja summain tasoitus	22,960:—	400,960:—	—
		<u>Yhteensä Smk</u>	<u>4,300,000:—</u>

b) Oulunkylän—Sörnäisten rataosa.

Sivuutusraiteita ja ratapihoja varten tarvittava maa	200,000:—	—
6 km yksinkertaista kiskoa, 22,5 kg valtionratatyyppeä, tarpeineen à 4,000:—	24,000:—	—
2 » raidetta sivuutus- ja pistoraiteisiin	16,000:—	—

10 vaihdetta	10,000: —
naulattava 3 km yksinkertaista kiskoa valmiilla radalla sekä nau-	
lattava, täytettävä ja tarkistettava 2 km täydellistä raidetta .	8,000: —
Ratapölkyt ja täyteaine 2 km:n ratapenkereelle	6,000: —
Sörnäisten risteykset, arviolta	15,000: —
Vaatimaton toimistorakennus, tavaravajat ja vedenottoaikka . .	17,000: —
Työnjohto	4,000: —
	Smk 300,000: —

Kokonaiskustannukset:

a) Oulunkylän—Pusulän rataosa	4,300,000: —
b) Oulunkylän—Sörnäisten rataosa	300,000: —
	Yhteensä Smk 4,600,000: —

Helsingissä maaliskuussa 1910.

A/B. Arthur Koppel.

Taloudellinen tutkimus ajottua kapearaitaista rautatietä varten Helsingin kaupungista, Sörnäsän satamasta Oulunkylän—Grönkullan—Vandan—Klaukkalan—Otalammien—Vihdin kirkonkylän—Niemen ja Rettlahden kautta Hyönölän kylään Pusulan pitäjässä.

Radan pituus, siihen luettuna 4,6 km pituinen haararata

Olkalaan	90 km
Raideväli	750 m/m
Kiskoprofiili 90 m/m 15 kg	
Suurin kulkunopeus tunnissa	30 km

Radan liikennealue.

Radan liikennealueen voi laskea seuraavasti:

Vandan tienoilta 5 km kumpaiseltakin puolen rataa, Käinbyn kohdalta Otalammelle saakka 10 km kumpaiseltakin puolen rataa,

Vihti	}	kokonaisuudessaan.
Pyhäjärvi		
Pusula		
Nummi		
Sammatti		
Kiikala		
Suomusjärvi ja Somerniemi		
Lohja, Lohjanjärven pohjoispuolella.		
Somero, puoli pitäjää.		

Radan liikenneala käsittää siis noin 2,700 neliökm.
jolla alalla asuu noin 42,000 henkeä.

Matkustajaliikenne.

Matkustajaliikenteen laskemista varten on tarpeellista tehdä vertailuja vanhempien jo käytännössä olevien rautateiden kanssa. Ja kun toisessa päässä tätä ajottua rautatietä on Helsingin kaupunki, joka erittäin mahtavasti tulisi vaikuttamaan liikenteeseen, niin ei voi vertailu tulla kysymykseen muiden kuin semmoisten rautateiden kanssa, jotka lähtevät Helsingistä, siis Helsingin—Turun ja Helsingin—Hämeenlinnan rautateiden kanssa.

Jos ensiksi mainitusta otamme osan

Helsinki—Karja	87 km
ja jälkimäisestä	
Helsinki—Ryttylä	81 »

niin saamme Rautatiehallituksen kertomuksen nojalla vuodelta 1907 seuraavat tulokset paikallisliikenteestä.

Edellyttämällä, että eri asemien välisten paikallismatkojen pituus olisi keskimäärin 15 km, näyttää edellinen rataosa liittein I mukaan 10,227,275 henkilökm ja jälkimäinen liitteen II mukaan 11,842,405 henkilökm.

Jos nämät luvut jaetaan ratakm. kohti, niin on tulos

Helsingin—Karjan osalla	117,554 henkilöä ja
» —Ryttylän »	146,202 »

Edellisen matkustajaliikenne on siis ainoastaan 20 % pienempi kuin vanhan pääradan.

Koska Helsingin—Karjan rataosalla, missä monessa kohden radan eteläpuolella liikennealue on hyvinkin kapea, riippuen kilpailevasta laivaliikenteestä, matkustajaliikenne jo vuonna 1907 on noussut niinkin lähelle vanhan emäradan matkustajaliikennettä, niin voimme luultavasti suurella varmuudella edellyttää, että aijotun radan matkustajaliikenne tulisi lähenemään samoja lukuja kuin Helsingin—Karjan rataosan.

Tähän voisi ehkä väittää, että radan kapearaitaisuus tulisi haitallisesti vaikuttamaan matkustajien lukumäärään. Joskin tähän väitteeseen olisi jonkinlaista syytä, niin täytyy toiselta puolen ottaa huomioon seuraavat seikat:

1:o. Vertailumme perustuu semmoisiin rataosiin, jotka kumpainkin jatkuvat vielä edemmäksi, jota vastoin aijotulla uudella radalla on suuri takamaa, mistä loppuasemalle tulee kerääntymään suhteellisesti paljo suurempi liikenne kuin mitä Karjan ja Ryttylän asemilla on olemassa.

2:o. Rautatiehallituksen tauluissa eivät ilmesty kiertomatka-, konduktöörinshekki-, nauha- eikä passepartmentit. Liikenne on siis todellisuudessa suurempi kuin mikä edellämainituista numeroista käy esille.

Jos radan pituudesta vedetään pois Oulunkylän—Sörnäisten rataosa ja Olkkalan haaratie, saadaan päätietä 80 km eli à 115,000 henkeä (siis vähän alle Karjan rataosan vertailunumeron)

9,200,000 henkilökm.

Nämät à 3 1/2 penniä antaisivat tuloja matkustajaliikenteestä pyörein luvuin

322,000 markkaa.

Hakiessamme tavaraliikennettä varten vertailevia numeroita täytyy meidän poistaa Helsingin—Karjan rataosa, sillä sen radan alueelta ovat jo metsät hävitetyt ja ne halkometsät, jotka vielä ovat olemassa, menevät osaksi halvempaa meritietä Helsinkiin. Tämän aijotun radan varrella ovat halkometsät sitä vastoin suuremmaksi osaksi vielä tallella, sillä niiden rahaksi muuttaminen on ainoastaan osaksi ollut mahdollinen vanhojen

Tavara-
liikenne.

- rautateiden kautta. Niinkuin tunnettua, eivät halot nimittäin kannata pitkiä maamatkoja, ja mutkan kautta Hyvinkään yli on myöskin rautatierahti käynyt kalliiksi. Radan etäisemmässä päässä on uittoväyläin puutteessa myöskin vielä suuri osaa hirsimetsää tallella.

Tästä syystä lienee paikallansa että vertailtavaksi otetaan Helsingin—Ryttylän paikallistavaraliikenne. Sillä joskin tämän radan varrella on enempi teollisuutta, niin ovat toiselta puolen jo metsärikkaudet supistuneet.

Vetoomalla Rautatiehallituksen kertomukseen vuodelta 1907 huomaamme liitteestä III, että tällä rataosalla on paikallistavaraliikennettä

7,226,789 tonninkm

eli keskimäärin

89,219 tonia km kohti.

Käyttämällä lukua 89,000 tulisi uudelle radalle liikennettä $90 \times 89,000$ eli pyöreän luvuin

8,000,000 tonninkm.

Tavara- Niinkuin alussa huomautettiin, asuu radan liikennealueella Helsingin kaupunkia liikenne ver- huomioon ottamatta, noin 42,000 henkeä; siis saavuttaakseen 8 milj. tonninkm, olisi radan rattuna asu- kaslukuun. työ jokaista henkeä kohti 190 tonninkm.

Erikois-
tietoja.

Koska selvää on, ettei tavaraliikenteen suuruudesta varmuutta ole saatavissa ainoastaan vertailemalla muihin rataosiin, on pantu käyntiin paljon työtä vaativa tietojen hankkiminen, jota varten on käytetty erityisesti laadittuja kaavoja. Näihin kaavoihin on paitsi tehdaslaitoksista ja ammattimiehiltä hankittu seikkaperäisiä tietoja 522 talosta. Yhteenveto näistä tiedoista osottaa seuraavia numeroja:

liite	IV	Helsingin	pitäjästä	1,745	asukasta	281,030	tonnik
»	»	Nurmijärven	»	2,503	»	648,374	»
»	V	Lohjan	»	7,689	»	2,010,150	»
»	»	Vihdin	»	1,699	»	695,499	»
»	VI	Nummen	»	2,208	»	1,032,886	»
»	»	Pusulän	»	2,499	»	700,872	»
»	VII	Somerniemen	»	1,840	»	551,385	»
				<u>20,183</u>	»	<u>5,920,196</u>	»

eli pyöreän luvuin henkilöä kohti 290 tonninkm.

Siis suoranaisia tilastollisia tietoja on kerätty niin suurelta osalta aiotun radan liikennealuetta, että sillä asuu 20,183 henkeä eli lähes puolet siitä henkilömäärästä, joka alussa ilmoitettiin koko liikennealueella asuvan. Tämän jälkeen voisi siis otaksua, että tämmöisiä suoranaisia tietoja olisi olemassa noin puolesta liikennealueesta. Tämä puoli tulisi antamaan liikennettä radalle 5,9 milj. tonnikipometriä eli lähes $\frac{3}{4}$ siitä koko liikenteestä, joka radalle täytyisi ilmestyä, jotta se olisi yhä vilkasliikenteinen kuin Helsingin—Ryttylän rataosa.

Radalle olisi siis odotettavissa lähes 50 % suurempi tavaraliikenne kuin se määrä 8 milj. tonnikipometriä, joka vertaamalla Helsingin—Ryhtylän rataosaan arveltiin sille syntyvän.

Vaikkei tätä hyvää tulosta laisinkaan ole kummasteltava syistä, joita jo matkustajaliikenteestä puhuttaissa esitettiin, nimittäin että tälle uudelle radalle tulisi laaja takamaa, joka sille tuottaisi suhteellisesti suurempaa liikennettä kuin mikä niillä rataosilla on olemassa, joihin olemme vertailleet, niin on ehkä kumminkin paikallansa, että lähemmin silmäilemme kerättyjä tilastollisia tietoja.

Tärkein liikenne-esine radalle tulisi olemaan puutavara.

Puutavara-
liikenne.

Näiden kerättyjen tietojen mukaan olisivat metsää kasvavat pinta-alat ja niistä ilmoitetut puutavaramäärät seuraavat:

Helsingin	pit.	7,566	hehtaaria	8,576	kuutiom.
Nurmijärven	»	11,044,84	»	27,007,5	»
Vihdin	»	36,750,64	»	55,019,5	»
Lohjan	»	6,642	»	7,300	»
Nummen	»	8,879	»	18,670,5	»
Pusulan	»	7,409,11	»	8,510	»
Somerniemen	»	10,066,15	»	6,399	»
			eli 88,257,74 hehtaaria 131,482,5 kuutiom.			

Metsää kasvavasta maasta on hehtaaria kohti ilmoitettu halko- ja rakennuspuuliikennettä radalle keskimäärin siis ainoastaan 1,49 kuutiometr. Tämä liike vastaa tonnikipometreissä 2,627 milj. eli 44,5 % lasketusta kokonaistonnikipm. määrästä.

Tämä keskimääräinen luku 1,49 kuutiometr. hehtaaria kohti nousee vähän, jos siihen lisätään ilmoitetut, verrattain pienet määrät sahattuja puutavaroita, mutta on sitenkin pidettävä hyvin alhaisena, se kun on ainoastaan noin $\frac{1}{3}$ vuotuisesta lisäkasvusta. Ja kun taas toisin puolin tämä pieni määrä edustaa 44,5 % eli lähes puolet lasketusta koko tonnikipometr. määrästä, 5,9 milj., niin ei muissa liikenneryhmien numeroissakaan voi piillä suurempia virheitä. Maidonkuljetus, joka on toinen suuri tulolähde radalle, kyllä vie aikaa, ennenkuin se voi nousta täyteen määräänsä, sillä siitä johtuu suurempi muutos tilanomistajain taloudellisessa oloissa. Mutta on myöskin otaksuttavaa, että se halkometsäin ensimmäinen rahaksi muuttaminen, joka ei ole vältettävissä ja jota ei las-kuihin ole otettu mukaan, ensimmäisinä vuosina tulee tuottamaan radalle liikennettä paljo enempi kuin metsäin vuotuinen lisäkasvu.

Selvitykseksi siihen, että tämän aiotun radan liikennealueelta on varmuudella suuri liikenne saatavissa, viittaamme myötäseuraaviin tauluihin IV—VII, joista selvästi ilmenee, että kysymyksessä olevat seudut ovat maanviljelyksessään ja karjanhoidossa hyvinkin pitkälle kehittyneet.

Edellisestä käynee selville, että se vuotuinen liikennemäärä, joka otaksuttiin eli 8 Tulo tava-
milj. tonnikipm., ei ole liian suuri, vaan päinvastoin joka tapauksessa on odotettavissa. Kun liikenteestä.

on kysymys paikallisradasta ja suuri osa tuloja lähtee maidosta, joka kulkee pikatavarana, voimme laskea tulon tonnikipometrilta 6 $\frac{1}{2}$ penniksi. Bruttotulo tavaraliikkeestä olisi siis

510,000 markkaa vuodessa.

Kokonais- Matkustajaliikkeestä laskettiin tuloja 322,000 markkaa, jotka lisättyinä yllä olevaan
tulot. summaan antavat yhteensä

832,000 markkaa bruttotuloja radalle.

Silloin jätämme huomioon ottamatta kaikki pienet tulolähteet, niinkuin paketin- ja postinkuljetukset y. m.

Vuotuiset Kokemus osottaa, että kyvin hoidetussa rautatieliikkeessä menee kustannuksiin
menot. 60 % bruttotuloista eli tässä tapauksessa 500,000 markkaa. Vuotuinen ylijäämä olisi
siis laskettava

332,000 markaksi.

Radan raken- Oheellisesta kustannusarviosta käy selville, että säästäväisyyttä käyttäessä olisi toivoo
nuskustan- saada rata rakennetuksi 4,600,000 markalla, ja kun olisi aikomus antaa työ urakalla teh-
nukset. täväksi, niin olisi perustettava yhtiö tilaisuudessa välttämään laskujen pettämistä, joka
ikävä kyllä useilla yksityisillä rautateillä tähän saakka on tapahtunut.

Vuotuiset Jos voimassa olevien asetusten mukaan perustettavalle yhtiölle määrättäisiin osake-
korot ja kuo- pääomaksi puolet rakennuskustannuksista eli siis 2,3 milj., johon valtio ottaisi osaa
letukset. 750,000 markalla ja sitä paitsi antaisi avustusta 750,000 markkaa joka ei olisi kuin
16 % rakennussummasta, niin täytyisi yhtiön tehdä lainaa 1,55 milj. rakennukseen ja
noin 0,25 milj. liikepääomaan. Tähän menisi vuodessa korkoihin ja kuolletuksiin 110,000
markkaa.

Ylijäämä Yhtiön käytettäväksi poistoihin ja osinkoihin jäisi siis
kuoletuksiin
ja osinkoihin.

222,000 markkaa.

Hyvällä hoidolla olisi yritys siis taloudelliselta kannalta terve ja hyvä.

Yleinen Ennenkuin lopetamme tämän taloudellisen tutkimuksen, täytyy meidän vielä huo-
taloudellinen mauttaa, että rata saisi suurimman merkityksensä siinä, että se tulisi pitämään elinkus-
hyöty koko tannukset Helsingissä tasapainossa, josta ei olisi ainoastaan paikallinen hyötynsä, vaan
maalle. myöskin koko maalle, sillä pääkaupunkiin Helsinkiin kohdistuvat maan tieteelliset ja
virastolliset työt eikä maalle siis ole yhtentekevää, jos se näille henkisille työntekijöillensä
maksaa suurempia tahi pienempiä palkkoja. Maaseudulle se taas tuottaisi etupäässä sen
linen hyöty hyödyn, että, kun vähempiarvoiselle puutavaralle tulisi parempi hinta, niin kannattaisi järki-

peräinen metsänhoito, josta johtuisi hyvä esimerkki muillekin osille maata, missä tätä paremman maamme suurinta luonnonrikkautta ja tulolähdettä ei vielä likimäärinkään tarpeeksi metsänhoidon kautta hoideta eikä pidetä arvossa.

Viimeksi koskettelemme vielä yhtä taloudellista puolta, nimittäin niiden seutujen Liikenne-kehittymistä, joiden kautta rata tulisi kulkemaan. Ne seudut ovat kehittyneet vanhojen taloudellinen kulkuneuvojen avulla niin pitkälle kuin on mahdollista, mutta on tämä kehitys nyt edistyminen. keskeytynyt syystä, että kulkuneuvot vuosikymmeniin eivät ole parantuneet. Nykyaikainen kilpailu kaikilla aloilla niinhyvin kuin nykyaikaiset taloudelliset olot eivät enään tule toimeen sillä, että kulkuneuvot pitkien mutkien kautta johtavat pääpisteeseen, vaan on välttämätöntä, että liike viedään suoraan sinne, mihin se kohdistuu. Tästä kipeästä kohdasta on haettava selvitys siihen, että maanviljelijät ovat ruvenneet koettamaan omin voimin saada parannuksia aikaan. Toivottava olisi, että heille tähän tulisi valtion puolelta apua, sillä tällaiseen suureen yritykseen eivät heidän omat voimansa yksinäänsä riitä.

Helsingissä, maaliskuussa 1910.

Axel Rydman

Helsingin pitäjästä.

H. W. Bäckman

Lohja.

Pentti Hiidenheimo

Nummi.

Aug. Haggrén

Somero.

Emil af Hällström

Vihdistä.

Aug. Seligren

Nurmijärvi.

K. Jänkäväära

Pusula.

Kaarlo Rauhankallio

Somerniemi.

Pöytäkirja Helsingin—Vihdin—Pusulan rautatiepäätoimikunnan kokouksesta 9/3 1912. Läsnä: Emil af Hällström, Axel Rydman, K. Jänkävaara, P. Hiidenheimo, K. Rauhan-kallio, Aug. Haggrén ja Ivar Lindfors sekä

Helsingin Kaupungin valtuuston edustajina: valtioneuvos Aug. Ramsay ja professori C. E. Holmberg.

1 §.

Allekirjoittanut Lindfors teki selkoa radan aikaisemmista vaiheista sekä niistä keskusteluista, joissa alkuunpanijat olivat olleet Helsingin kaupungin Rahatoimikamarin kanssa. Radan suunta käy selville myötäliitetystä kartasta ja sen raideleveys sekä muut pääpiirteet myötäliitetystä kustannusarviosta.

Kustannusarvio päättyy Smk 4,600,000 ja on aijottu rakennusta ja liikenteen ylläpitämistä varten perustaa «Maalaisrautatieosakeyhtiö» niminen osakeyhtiö 2,300,000 markan suuruisella osakepääomalla. Yhtiön säännöistä, jotka ovat $\frac{13}{6}$ 1910 vahvistetut, liitetään tähän yksi kappale.

Konsessionihakemusta on Keis. Senaatti puoltanut istunnossaan Huhtikuussa 1911. Paitsi osakepääomaa tulisi rautatie-yhtiön ottaa lainoja 2,500,000 markkaa.

Koko finanssiohjelma on siis aijottu seuraavaksi:

- 1) 1,500,000 kantaosakepääomaa, josta
 - a) 1,200,000 ovat rahassa merkittävät ja
 - b) 300,000 annetaan maksuna maan lunastuksesta.
- 2) 800,000 etuoikeutettuja osakkeita. Nämä osakkeet merkitsee ulkolainen firma, jos rautatierakennus annetaan urakalla tehtäväksi.
- 3) 1,500,000 hankkii sama firma ulkomaalta ensimmäistä kiinnitystä vastaan.
- 4) 1,000,000 samoin, jos sille summalle voidaan saada 5 % korkotakaus.

Esityksessä vuodelta 1910 Helsingin kaupungin Rahatoimikamarille, josta tähän on jäljennös liitetty, ovat radan alkuunpanijat pyytäneet Helsingin kaupungin rahallista myötävaikutusta radan aikaansaamiseksi. Tämä esitys täytyy nyt kumminkin muuttaa siten, että Helsingin kaupungilta pyydetään, että se

1:n mom. mainituista kantaosakkeista merkitsee 500,000 markkaa ja vastaa koroista, joista ylempänä 4 mom. mainitaan.

Viimeksi mainittu korkotakaus tarvitaan sen tähden, että rahat aijotaan hakea ulkomaalta. Tehty kannattavaisuuslaskelma, josta jäljennös, joka osittain perustuu seikkaperäisesti koottuihin tilastollisiin tietoihin, osoittaa, että radan vuotuiset tulot pitäisi

voida laskea Smk 832,000 ja ylijäämän 332,000 markaksi. Radan pitäisi siis voida alusta pitäen maksaa lainakorkonsa, joll'ei pientä osinkoakin osakepääomalle.

Sittenkun keskustelussa vielä oli erittäin huomautettu radan suuresta merkityksestä tuontiratana pääkaupungille, myönsivät herrat Ramsay ja Holmberg tämän täydelleen oikeaksi ja lupasivat, ryhtymättä tällä kertaa erikoiskeskusteluun radan rakennustavasta y. m., lausunnossaan Helsingin kaupungin valtuustolle periaatteessa puoltaa, että kaupunki alkuunpanijoiden kanssa ryhtyisi toimenpiteisiin radan aikaansaamiseksi.

Tästä pöytäkirjasta liitteineen päätettiin herroille Ramsaylle ja Holmberg'ille jättää herrojen af Hällstöm'in ja Lindfors'in allekirjoittama kaksoiskappale Helsingissä, Maaliskuun 9 p:nä 1912.

Emil af Hällström.

Ivar Lindfors.

Liite X.

Tirehtööri A. Granström'in lausunto kokouksessa 22 p. maaliskuuta 1912 Helsingissä.

Rannikkorata Malm'ilta Wiipuriin.

Sen jälkeen kun innolla on ehdotettu uuden normaliraitaisen radan rakentamista Malmin asemalta Porvoon kautta Korialle, on yhtäkkiä vanha ajatus Helsingin ja Wiipurin välisen rannikkoradan aikaansaamisesta herätetty uuteen eloon, ja tätä ratasuunnitelmaa ajetaan nyt innolla ja yksimielisesti kaikissa kunnissa, jotka sijaitsevat aijotun radan varrella Wiipurista alkaen aina Pernajaan asti. Kuluneen helmikuun 29 p:nä pidettiin Kotkassa kokous, johon osanottajia oli saapunut eri maalaiskunnista ja kaupungeista pitkin Helsingin ja Wiipurin välistä rannikkorataa. Kokouksen osanottajiksi ilmoittautui saamiensa valtakirjojen nojalla 25 henkilöä, jota paitsi ilman valtakirjoja otti kokoukseen osaa useat asiaa harrastavat henkilöt. Yksimielisesti päätettiin merkitä pöytäkirjaan että kokous kannattaa rannikkoratahanketta, joka rata, mikäli eri lausunnoista ilmeni, tulisi rakennettavaksi Malmin asemalta, Porvoon, Loviisan, Pyhtään, Kymin, Haminan, Wirolahden ja Säkkijärven kautta Wiipuriin tai sen lähelle. Asiata edelleen ajamaan valittiin komitea, johon kustakin kunnasta tuli yksi vakituinen ja yksi varajäsen.

Kokous päätti vielä anoa kultakin alueen kunnalta tarvittavia rahoja alotettavia toimeenpiteitä varten; sellaisia varoja olivat jo muutamat kunnat myöntäneet, kuten Kotkan valtuusto 1,000 mk, Strömforsin kunta 1,000 mk, O. Y. Ahlström Strömforsissa 2,000 mk.

Rautatieaikataulun mukaan on Tienhaaran asemalta Malmille selkärataa myöten 302 kilom., jotavastoin ennenmainitun rantaradan pituus tulisi 195 kilometriä. Se tulisi siis 107 kilometriä lyhempi, jos rata vedetään Pernajan lahden yli (Gerbyn kohdalla), mutta sanottakoon pyöreissä luvuissa 10 penikulmaa. Ottaen huomioon mikä summaton määrä polttopuita, pyörivää kalustoa (rullande material), työvoimaa, aikaa ja rahaa 10 penikulmaa pitempi rata vuodenkin kuluessa käyttää enemmän, voitaneeko jo tästä oivaltaa mikä suoranainen suurenmoinen hyöty kyseestä olevasta rantaradasta tulisi koitumaan. Tämä asianhaara onkin jo aikoja sitten huomattu. Jo 1900 vuoden valtiopäiville näet jätettiin talonpoikaissäädystä anomusesitys kyseenalaisen rannikkoradan tutkimisesta. Anomus hylättiin, koska katsottiin että nykyisellä Pietarin radalla vielä kauvan tultaisiin toimeen, eikä edes kaksinkertaisia kiskoja katsottu tarvittavan rakentaa vielä pitkään aikaan. Kun sen jälkeen rautatieliikenne maassamme on yleensä suuresti vaurastunut, jopa niinkin paljon, että luultavasti lähimmässä tulevaisuudessa olisi Riihimäen—Wiipurin välisellä rataosalla pantava rinnakkaisraiteet, antanee jo tämänkin seikka aiheutta harkitsemiseen, eikä olisi paikallaan rakentaa erityinen rannikkorata. Sen jälkeen kun asiaa käsiteltiin 1900 vuoden rautatievaliokunnassa, on rakennettu rannikkorata Helsingistä Turkuun, seikka joka luonnollisesti puhuu nyt kyseessä olevan radan tutkimisen puolesta, koska ehdotetun radan avulla voitaisiin todellakin lyhentää kauttakulkuliikennettä Pietarista Länsi-Euroopan, nimittäin samalla 10 penikulmalla, jonka takia olisi otaksuttavissa että tämä liikenne yhä kehittyisi ja toisi suuria rahallisia tuloja maallemme.

Helsingin ja Wiipurin välillä sijaitsevat maamme viljavimmat seudut tulisivat radan avulla edullisempaan asemaan maatuotteidensa myymisen suhteen, samalla kun Helsinki ja Wiipuri saisivat uudet ravintolähteet, joita ne kipeästi kaipaavat. Suuret tehtaajat, kuten Strömforsin, Abborforsin, Kymin, Karhulan, Inkeröisten, Kotkan, Ristiniemen ja Kalliokosken ynnä lukuisat pienemmät teollisuuslaitokset voisivat suurilla eduilla hyötyä rantaradasta ei ainoastaan sillä ajalla jolloin meri on jäässä, vaan ympäri vuoden. Helpompien rahtien takia voisivat ne myydä tavaroitaan helpommilla hinnoilla. Pyterlahden jo vanhastaan m. m. Wenäjällä hyvin tunnettu graniittilouhimo, joka vuoden kuluessa myy Pietariin noin 4 tuhatta kuutiosyötä kiveä, voisi tasoittaa myyntiään ympäri vuoden, koska kesäaikana usein on mahdotonta ehtiä suorittaa tehdyt tilaukset. Kalastus Suomenlahdella lienee erittäinkin talviaikana maamme suurin kalastus, joka sekin puolestaan kaipaa parannettuja kulkuneuvoja. Wirolahden saariston ulkopuolelle kokoontuu kalastajia aina Koivistolta ja jopa Wiiröstakin. Ainoastaan Wirolahden kautta tuodaan Kiuserin ja Narvin välisestä osasta Suomen lahtea noin 3 miljoonaa kilogrammaa kaloja vuodessa. Huonojen kulkuneuvojen takia eivät kalastajat voi kalojaan itse lähettää myyntipaikkoihin, vaan myydään ne välittäjille, jotka hevosella vievät kalat noin 6 p. matkalta Taavettiin tai Wiipuriin, mistä ne sitte junassa saapuvat Pietariin vasta 3—5 päivän perästä. Rautatien avulla voitaisiin kalat saada määräraikkaansa

samana päivänä kun ne on vedestä otettu, ja silloinhan olisivat hinnat korkeammat. Rannikkoradan avulla voitaisiin ehkä saada Kotkaan talvisatama. Sen sopivaisuus tähän lienee kaikille tunnettu, mutta vasta rannikkoradan avulla tulisi talvisatamasta tosi hyöty. Paikallisiikenteen suhteen olisi merkille pantava että, kun nykyään ovat matkat Helsingistä Porvooseen 62 km., Porvoosta Loviisaan 206 km., Loviisasta Haminaan 56 km ja Haminasta Wiipuriin 168 km rannikkoradan rakentamisen kautta olisivat vastaavat luvut 45, 45, 50, 30 ja 100 km.

Niin päivänselvät kuin rannikkoradan edut ovatkin, siinä määrin edulliset, että rautatiestä epäilemättä tulisi meidän rautateistämme kannattavin, löytynee kuitenkin yritystä vastaan mahtavia esteitä, joista tärkein lienee että vanhan selkäradan kannattavaisuus tulisi liian paljon kärsimään uudesta rannikkoradasta. Tämä väite on ennen esiintuotu useammassa tilaisuudessa, ja viimeksi v. 1909, jolloin eräs ulkomainen yhtiö pyysi oikeutta rakentaa sellaisen radan, ja voitaneen se vieläkin esiintuoda, vaikka asianlaita nyt kyseessä olevassa tapauksessa on toisenlainen, kun on ajateltu että valtio tulisi rannikkoradan rakentamaan ja silloin vanhan selkäradan suhteen olemaan kilpailijana itseään kohti. Tätä asiaa selkäradan kannattavaisuudesta tulevaisuudessa ei kuitenkaan tunneta lähemmin ja tällä kertaa eivät asianomaiset rannikkoradan puuhaajat tarkoittaneakaan enempää kuin että aikaansaataisiin ensi tilassa valtion varoilla täydellinen ei ainoastaan koneellinen ja taloudellinen tutkimus rannikkoradan kannattavaisuudesta, vaan myöskin tutkimustuloksia siitä, paljonko vanhan selkäradan liikenne siitä tulisi kärsimään.

Jäljennös.

Suomen Eduskunnalle.

Jo 1900 vuoden valtiopäivillä tehtiin talonpoikaissäädystä anomusehdotus Helsingin ja Wiipurin välisen rannikkoradan tutkimisesta. Säädyt hylkäsivät kuitenkin anomuksen, syystä että nykyisellä Pietarin radalla vielä kauan tultaisiin toimeen, kosk'ei kaksinkertaisiakaan kiskoja tämän radan pisimmillä osilla edes katsottu tarvittavan rakentaa ensi tulevaisuudessa. Mutta kun sen jälkeen rautatieliikenne maassamme on suuresti kasvanut, jopa siihen määrään, että luultavasti lähimmässä tulevaisuudessa olisi Riihimäen ja Wiipurin välisellä rataosalla pantava rinnakkaisraiteet, antanee jo tämä seikka aihetta harkita eikö kävisi edullisemmaksi rakentaa erityinen rannikkorata Helsingistä Wiipuriin tahi sen läheisyyteen Porvoon, Loviisan, Kotkan ja Haminan kaupunkien kautta ja sitä tarkoitusta varten ensi tilassa toimituttaa valtion varoilla niin taloudellinen kuin koneellisenkin tutkimus. Sen jälkeen kun asiaa käsiteltiin 1900 vuoden valtiopäivien rautatievaliokunnassa, on rakennettu rannikkorata Helsingistä Turkuun, seikka, joka luonnollisesti osaltaan puhuu nyt kyseessä olevan rannikkoradan puolesta, koska ehdotetun radan

avulla voitaisiin tuntuvasti lyhentää matkaa Pietarin ja Turun välillä ja sitten edistää ja kehittää kauttakulkuliikettä Pietarin ja Länsi-Europan välillä, joten toiselta puolen valtiorautateiden tulo melkoisesti lisääntyisi.

Puheenalainen rata tulisi kulkemaan tiheästi asuttujen, viljavien, hyvinvoipien seutujen kautta, jotka nykyään kärsivät liikenteen vaillinaisuuden takia, mikä puute on kaikkein tuntuvin lukuisille tehdaslaitoksille. Kalastus Suomen lahdella on erittäinkin talvisaikana suurin laatuaan maassamme ja tämä luonnollinen elinkeino ehdottomasti kaipaa parannettuja kulkuneuvoja, jotta se hyvin kannattaisi. Helsingin ja Wiipurin kaupungeille avaantuisi radan kautta uusia aloja elintarpeiden saantia varten. Wirolahdella parisen sataa vuotta vanha kiviteollisuus kärsii siitä, että sen tuotteita voidaan viedä myyntipaikoille ainoastaan kesäisin. Se suuresti vaurastuisi suunnitellun radan kautta. Radan varrella olevien pienempien jokien alaosat voitaisiin paremmin käyttää teollisuuden palvelukseen. Puutavaraliikkeelle uudesta radasta olisi erinomainen hyöty. Huomaamatta ei myöskään saa jättää että kruunun Virolahdella ja Miehikkälässä sijaitsevat maat rautatien kautta nousisivat arvossa. Erittäin panavana perusteena kyseessä olevan rannikkoradan rakentamiselle on vihdoin talvisataman aikaansaaminen Itä-Suomelle, jommoiselle satamalle Kotka tarjoaa sopivan paikan. Jos olisi pelättävissä että pääradan liikennetulot rannikkoradan kautta kärsisivät, niin on toiselta puolen ilmeistä, että paikallis- ja kauttakulkuliike tulisi monin verroin tämän korvaamaan.

Edellä esitetyn nojalla rohkenemme kunnioittavimmin anoa,

että Eduskunta antaisi myötävaikutuksensa siihen, että Helsingin ja Wiipurin kaupunkien välisen rannikkoradan koneellinen ja taloudellinen tutkimus lähimmässä tulevaisuudessa Hallituksen puolelta toimeenpannaan.

Helsingissä, maaliskuulla 1912.

Valiokunnanmietintö valmistetuista ehdotuksista Helsingin kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen johto- ja vuosirahansäännöiksi sekä laitosten toimitusjohtajain johtosäännöksi, kuin myöskin näiden palkkaustavasta.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto kokouksessaan lokakuun 11 p:nä 1910 oli päättänyt asettaa yhteisen hallituksen kaupungin teknillisiä laitoksia varten sekä samalla antanut sanotun hallituksen toimeksi valmistaa sekä Valtuuston tarkastettavaksi ja hyväksyttäväksi lähettää ehdotuksen hallituksen ohjesäännöksi ja sen virkamiesten johtosäännöksi, saapui hallitukselta kirjeensä ohella helmikuun 8 p:ltä 1911 ehdotus mainituksi ohjesäännöksi, jonka jälkeen Kaupunginvaltuusto antoi Rahatoimikamarin toimeksi antaa lausuntonsa mainitusta ehdotuksesta. Sellaisen lausunnon antoi Rahatoimikamari kirjelmässään mainitun vuoden kesäkuun 1 p:ltä; ja on tämä lausunto sekä ohjesääntöehdotus kuin myöskin hallituksen laatima vuosirahansääntöehdotus Kaupunginvaltuuston painetuissa asiakirjoissa N:o 29 vuodelta 1911. Valmistetun ohjesääntöehdotuksen mukaan antaisi hallitus teknillisten laitosten toimitusjohtajain johtosäännöt, mutta kun tätä menettelyä, jota vastaan myöskin Rahatoimikamari oli tehnyt muistutuksen, ei Kaupunginvaltuusto pitänyt sopivana, kun näet Valtuusto katsoi asiakseen tarkastaa ja hyväksyä myöskin mainitut johtosäännöt, antoi Valtuusto hallituksen toimeksi valmistaa niitä koskevan ehdotuksen, samalla kun asia sitä odottaessa jätettiin toistaiseksi ratkaisematta. Viimemainitun ehdotuksen antoi hallitus sittemmin ja on se Kaupunginvaltuuston painetuissa asiakirjoissa N:o 45 sanotulta vuodelta. Saatuaan tilaisuuden antaa lausuntonsa myöskin nyt mainitusta ehdotuksesta antoi Rahatoimikamari sellaisen lausunnon kirjelmässään marraskuun 30 p:ltä 1911. (Pain. asiak. N:o 64 sanotulta vuodelta). Ennenkuin Kaupunginvaltuusto kuitenkaan ehti tämän jälkeen ottaa puheenalaista asiaa lopullisesti käsiteltäväkseen, täydensi hallitus ohjesääntöehdotustaan sellaisella joulukuun 13 p:nä 1911 päivätyllä mainitun ehdotuksen muutosta koskevalla esityksellä, etteivät teknillisten laitosten toimitusjohtajat, jotka Kaupunginvaltuuston hallitusta asetettaessa tekemän päätöksen ja siihen perustuvan ohjesääntöehdotuksen mukaan tulisivat kuulumaan hallituksen jäseniin, siihen kuuluisi (Pain. asiak. N:o 72 v. 1911) kuin myöskin esityksellä, että toimitusjohtajille myönnettäisiin oikeus osapalkan saantiin vissien lähemmin mainittujen perusteiden mukaan, mikä viime mainittu esitys, koska sitä tätä ennen ei ole painatettu, seuraa liitteenä tätä mietintöä. Uusien, jotenkin laaja-

kantoisten ehdotusten johdosta, jotka näin olivat asiassa syntyneet, ja kiinnittäen huomiota siihen, että sekä hallitus että Rahatoimikamari olivat eri kohdissa olleet eriävää mieltä, katsoi Kaupunginvaltuusto tarpeelliseksi lykätä asian koko laajuudessaan viime tammikuun 30 p:nä asetetun allekirjoittaneiden muodostaman erityisen valiokunnan lähemmin valmisteltavaksi.

Ennenkuin valiokunta ryhtyy yksityiskohtaisesti tarkastamaan puheenalaisia ehdotuksia, on valiokunta ensin esittävä kantansa niissä kahdessa kysymyksessä, jotka valiokunnasta näyttävät tärkeimmiltä, eli kysymyksessä siitä, tuleeko teknillisten laitosten toimitusjohtajain jäseninä kuulua laitosten hallitukseen, sekä kysymyksessä osapalkkalaskelman käytäntöön ottamisesta johtajia varten.

Sen Kaupunginvaltuuston hyväksymän ehdotuksen perustelut, että teknillisten laitosten toimitusjohtajat kuuluisivat laitosten yhteiseen hallitukseen, ovat Rahatoimikamarin sellaisen hallituksen asettamista koskevassa esityksessä, joka on Kaupunginvaltuuston painetuissa asiakirjoissa N:o 40 vuodelta 1910. Rahatoimikamari lausui silloin asiasta seuraavalla tavalla:

«Asianomaisten johtajain suhteesta ehdotettuun hallitukseen, on Kamari niinkään yhtynyt komitean ehdotukseen. Ollessaan hallituksen itseoikeutettuja jäseniä saisivat johtajat suuremman toimivallan, mutta myös suuremman vastuun. Ei voida pitää kaupungin edun mukaisena että henkilöt, jotka hoitavat niin suuria liikkeitä kuin tässä on puheena, eivät ole vastuunalaisia niistä, vaan että tämä vastuu on hallituksella, jonka kokoonpano vuosittain vaihtelee ja jonka kuitenkin viime kädessä täytyy olla suuressa määrin riippuvainen edesvastuuttomista virkamiehistä, jotka pääasiallisesti hoitavat laitosten hallintoa ja taloutta. Rahatoimikamari on edelleen katsonut olevan huomauttaminen kuinka tärkeätä on, että teknillisten laitosten päälliköiltä voidaan vaatia sitä yleiskäsitystä olevista oloista että he soveltuvat hallituksen jäseniksi. Rahatoimikamarin mielestä ei nimittäin voi pitää onnellisena, että johtajat yksinomaan käyttävät kaiken työkykynsä ja harrastuksensa vain oman laitoksensa hyväksi. Tämä tehtävä kuuluu asianomaisille apulaisjohtajille. Mutta johtavain henkilöjen ei tule yksipuolisesti työskennellä alaistensa laitosten hyväksi, ei yksinomaan syventyä teknilliseen työhön, vaan myös arvostella asioita omistajan, tässä tapauksessa kaupungin, edun ja parhaan kannalta. Rahatoimikamari onkin kiinnittänyt ratkaisevan huomion hallituksen kokoonpanoa tarkoittavaan komitean ehdotukseen. Ellei tätä ehdotuksen osaa hyväksytä, on yksi ehdotuksen painavimpia perustelmia rauennut.»

Antamissaan lausunnoissa siitä komiteanehdotuksesta, joka oli Rahatoimikamarin yllämainitun esityksen perusteena, olivat sekä sähkö- ja kaasulaitosten toimitusjohtajat että näiden laitosten silloinen hallitus yksimielisesti ehdotettua järjestelyä vastaan, ja kun kysymystä sittemmin käsiteltiin Kaupunginvaltuustossa esitettiin silloinkin painavia epäilyksiä ehdotusta vastaan. Itse asiassa teki Valtuusto

päätöksensä asiassa ainoastaan yhden äänen enemmistöllä. Kun kysymys nyt tulee uudestaan Kaupunginvaltuuston harkittavaksi, ei valiokunta epäile yksimielisenä mielipitenään ehdottomasti lausua, ettei toimitusjohtajain tulisi kuulua hallitukseen. Valiokunta ei tahdo tämän tueksi ottaa esimerkkiä yksityisistä liikeyrityksistä, vaikka niissä noudatettava käytäntö varmaankin useissa tapauksissa antaisi tukea valiokunnan käsitykselle, osaksi koska tämä käytäntö kuitenkin jossain määrin vaihtelee, osaksi ja pääasiallisimmin sen vuoksi, että sellaisen järjestelyn tarkoituksenmukaisuus näyttää pitävän arvostella kussakin tapauksessa erikseen. Valiokunnasta ovat ne seikat nyt puheenalaisessa tapauksessa olleet ratkaisevia, etteivät asianomaiset johtajat, ammattimiehinä kukin erikoisalallaan, tavallisesti ole päteviä teknillisissä erikoiskysymyksissä arvostelevaan toisia laitoksia koskevia ehdotuksia, jonka tähden heidän osanotostaan hallituksen päätöksiin hallituksen teknillinen pätevyys ei kartu; ettei johtajien, jotka luonnollisesti harrastavat enimmin niiden kysymysten ratkaisua, jotka koskevat omaa laitosta, ole mahdollista riittävän asiallisesti arvostella toisia laitoksia koskevia asioita, mikä seikka ei voi koitua hallituksen yhteistyölle ja sen tulokselle hyödyksi; että johtajien työ pirstoutuu, jos heidän täytyy syventyä asioihin, joilla ei ole yhteyttä heidän varsinaisen toimensa kanssa; ja että hallitus jo itse on ehtinyt saada sellaisen kokemuksen nyt sovelletusta menettelytavasta, että se on nähnyt olevan syytä useita kertoja ehdottaa muutosta tässä kohden. Johtajien tulisi sentähden valiokunnan mielestä hallituksen kokouksissa ainoastaan esitellä itsekunkin laitoksensa asiat, ja hallituksen pyytäessä antaa myöskin muissa kysymyksissä lausuntonsa.

Mitä erittäin tulee Rahatoimikamarin yllämainittuihin, ehdotuksen tueksi esittämiin perusteluihin johtajain suhteesta hallitukseen, niin ei valiokunta ole voinut pitää niitä sitovina. Että johtajat kuulumalla hallitukseen olisivat suuremman edesvastuunalaisia kuin heille jo ennestään kuului asianomaisten laitosten päälliköinä, ei voitane kohtuudella väittää, eikä valiokunnasta myöskään näytä oikealta, että johtajien, kuten Rahatoimikamari on edellyttänyt, pitäisi suuremmissa määrässä antautua hallituksen yleisiin työtehtäviin sekä jättää laitosten lähempi johto apulaisille. Pirstomalla täten johtajien toimintaa ei valiokunta lainkaan pidä onnellisena, vaan on valiokunta päinvastoin sitä mieltä, että näiden niin yhtenäisesti kuin mahdollista tulee saada omistaa aikansa ja voimansa asianomaisten laitostensa hoitoon, mitkä tehtävät ovat heille täysin riittävät. Yleisiä näkökohtia tulee sitä vastoin edustaa mahdollisimman pätevään ulkopuolella olevain henkilöiden muodostaman hallituksen, jonka kokoonpano ei, kuten Rahatoimikamari näyttää pelänneen, tulisi vuosittain vaihtelevaan, kun ainakin Kaupunginvaltuuston siihen valitsevat jäsenet tulisivat valittaviksi kolmeksi vuodeksi kerrallaan sekä Kamari tulisi myöskin varmaan katsomaan, ettei se ilman pätevää syytä keskeyttäisi Kamarin vuosittain valitseman hallituksen jäsenen tointa.

Kun valiokunta niinmuodoin on yhtynyt ehdotukseen, ettei teknillisten laitosten johtajain pitäisi enää kuulua jäsenenä laitosten hallitukseen, on valiokunnan pitänyt

ottaa harkittavakseen kysymys siitä, minkälaiseksi hallituksen kokoonpanon pitäisi asiain näin ollen soveliaimmin muodostua. Valiokunnan enemmistö on tällöin yhtynyt ehdottamaan, että hallitukseen pitäisi kuulua kolme jäsentä, eli se määrä, mikä jää johtajien hallituksesta erottua. Valiokunta on arvellut, että laitosten parasta tarkoitettava läheinen ja kiinteä yhteistyö saadaan parhaiten aikaan tällä jäsenlukumäärällä sekä että hallituksen jäsenten edesvastuuntunne siten kasvaa. Jos tässä tapauksessa perustettaisiin esimerkiksi viiden jäsenen muodostama hallitus, joka ehkä olisi päätösvaltainen kolmella jäsenellä, olisi sellaista järjestelyä pidettävä varmaankin vähän onnistuneena; kävisi vaikeammaksi kokousten pitäminen, joissa olisi täysilukuinen määrä hallituksen jäseniä, eivätkä he myöskään katsoisi itsellään olevan samaa velvollisuutta saapua kokouksiin sekä punnita tarkkaan ja kaikinpuolisesti tehtäviä päätöksiä. Samalla kun valiokunta on näinmuodoin tahtonut ehdottaa että hallitukseen kuuluisi kolme jäsentä ja sama määrä varajäseniä, on valiokunta ollut sitä mieltä, että nämä kaikki valittaisiin samassa järjestyksessä kuin tähänkin asti, eli siten että Kaupunginvaltuusto valitseisi kaksi jäsentä, joista toinen toimisi puheenjohtajana ja toinen varapuheenjohtajana, sekä kaksi varajäsentä, kaikki nämä — hallituksen työn tarpeellisen jatkuvaisuuden turvaamiseksi — valittuina kolmeksi vuodeksi kerrallaan, minkä ohessa Rahatoimikamari saisi valita kolmannen jäsenen ja varajäsenen. Viimemainittuun vaaliin nähden näyttää itsestään selvältä, että Rahatoimikamarin vaalivapaus on rajoitettava Kamarin jäseniin, sillä Kamarin vaalioikeuden perusteenahan on se, että sen tulee olla hallituksen kanssa vississä kosketuksessa. Jos Rahatoimikamarilla olisi oikeus valita hallituksen jäseneksi joku Kamarin ulkopuolelta oleva henkilö, olisi vaali suuremmalla syyllä Kaupunginvaltuuston toimittettava. Kun Rahatoimikamarin kokoonpano voi kuitenkin vuosittain olla muutosten alainen, lienee oikeinta että Kamarin valitsema jäsen ja varajäsen valitaan vuodeksi kerrallaan. Hallituksen päätösvaltaisuutta varten olisi se vaatimus asetettava, että hallituksen kaikkien jäsenten tai ainakin puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan sekä tarpeellisen määrän varajäseniä pitäisi olla saapuvilla sekä ottaa osaa päätöksen tekoon. Varajäsentä kutsuttaessa näyttää sellainen menettely oikeimmalta, että Kaupunginvaltuuston valitsemat jäsenet korvataan etupäässä Valtuuston valitsemilla varajäsenillä sekä Rahatoimikamarin jäsen Kamarin varajäsenellä, ilman että sellaisen menettelyn noudattamista kuitenkaan — käytännöllisistä syistä — ohjesäännössä nimenomaan määrättäisiin.

Valiokunnan edellä esittämästä, hallituksen kokoonpanoa koskevasta mieltäpitemestä on allekirjoittanut Stjernvall ollut sikäli eri mieltä, että hallitukseen hänen mielestään pitäisi kuulua viisi varsinaista jäsentä ilman varajäseniä, sekä olla päätösvaltainen jos kolme jäsentä on läsnä, näin muun muassa sen vuoksi, että hallituksen olisi mahdollista suuremmalla pätevyydellä arvostella niitä erilaisia kysymyksiä, jotka kolmea laitosta hoidettaessa vaativat sen päätöksiä, sekä koska täten voitaisiin välttää, ettei päätöksiä tekisi henkilöt, joilla sen vuoksi, että he ainoastaan poikkeustapauksissa ottavat osaa työhön, ei voida edellyttää olevan sitä harrastusta ja pereh-

tymystä asianomaisten laitosten hoitoon, kuin ilmautuvain kysymysten laatu ja merkitys useimmiten vaatii. Hallituksen jäsenistä olisi puheenjohtaja ja kolme jäsentä Kaupunginvaltuuston valittava kolmeksi vuodeksi kerrallaan, kun taas Raha-toimikamarin tulisi vuosittain valita jäsenistään neljäs jäsen.

Valiokunta on tämän jälkeen kiinnittänyt huomiota yllämainittuun kysymykseen osapalkan antamisesta teknillisten laitosten toimitusjohtajille. Tähänkin kysymykseen nähden on valiokunnassa päästy täyteen yksimielisyyteen ja ehdottaa valiokunta, että laitosten hallituksen tästä tekemä esitys hyljättäisiin. Valiokunta ei pidä oikeana, että kunnallishallinnossa toteutettaisiin yksityisessä liiketoiminnassa noudatettua osapalkkalaskelmaa ei edes sellaisessakaan kuin nyt puheenalaisessa tapauksessa, eli alalla, missä liikeperiaatteita melkoisessa määrässä täytyy noudattaa. Kauppalaistoksina ollen on teknillisillä laitoksilla myöskin kunnallisten laitosten luonne, joiden päälliköt ovat kunnan virkamiesten asemassa. Että näille annettaisiin palkkoja toisten perusteiden mukaan kuin kunnan muille virkamiehille ei näytä oikealta, ja sitä vähemmin kun tantiemilaskelmaa ei voida toteuttaa erinäisiin muihin virkamiehiin nähden, jotka toiminnassaan voivat melkoisessa määrässä valvoa kunnan taloudellisia etuja, esimerkiksi kaupungininsinööriin nähden. Kaupungin kuten valtionkin virkamiehillä tulee tietäessään palvelevansa yleistä hyvää olla riittävä kannustin sekä turvatummassa ja itsenäisemmässä asemassa, kuin yleensä yksityisissä yrityksissä, kuten heille taatussa eläke-edussa vastike jonkun verran pienemmästä vuositulosta. Jos kaupungin olisi kuitenkin jossakin tapauksessa vaikeata yksityisen liiketoiminnan kanssa kilpaillen täyttää jokin paikka täysin pätevällä henkilöllä, on aina mahdollista korottaa toimeen kuuluvaa vakinaista palkkaa kohtuulliseksi eräksi tai myöntää erityisen sopivalle viran haltijalle mieskohtainen palkanlisä. Valiokunta saa lisäksi mielipiteensä tueksi esittää, että sähkövirran ja kaasun kulutus kaupungin väestön lisääntyessä on melkoisesti kasvava, tarvitsematta tämän kasvaneen kulutuksen niinmuodoin olla suoranaisena tuloksena sähkö- ja kaasulaitosten johtavain henkilöiden osoittamasta tarmokkaasta toiminnasta, sekä että toiselta puolen vesijohtolaitoksen liikkeenjohdolta puuttuu kaikki mahdollisuus laitoksen tulon korottamiseen, jonka määrävät muut seikat. Tämän lisäksi ansaitsee huomauttamista, että valmistettujen tuotteiden tariffit, koska on välttämätöntä puheenalaisessa tapauksessa katsoa myöskin kuluttajain etua, ovat luonnollisesti aina pidettävät niin alhaisina kuin mahdollista, seikka johon, koska se tulisi vaikuttamaan tantiemiin, osapalkkajärjestelmän vallitessa asianomaiset eivät ehkä aina kiinnittäisi riittävää huomiota. Hallituksen esityksessään asiasta huomauttamaa säästäväisyyttä kulunkiarviota hoitaessa vaaditaan samassa määrässä kaikilta niiltä kaupungin virkamiehiltä, jotka toimeliaisuudellaan voivat enemmän tai vähemmän vaikuttaa menoeriin.

Valiokunnan täten annettua lausuntonsa niistä kysymyksistä, joihin se on lähinnä on katsonut pitävän kiinnittää huomiota, on valiokunta, sikäli kuin sellaista voidaan pitää tarpeellisena, valaiseva niitä muutosehdotuksia, jotka valiokunta on katsonut asiakseen esittää teknillisten laitosten hallituksen valmistamaan hallituksen ohjesääntöehdotukseen ja toimitusjohtajain johtosääntöön, samalla kun valiokunta saa huomauttaa, että ne momentit, joille valiokunta on antanut melkoisesti muutetun sanamuodon, ovat painetut kursiivikirjaimin sekä että tehdyt poistot ovat asianomaisissa paikoissa huomautetut.

Hallituksen ohjesääntöehdotuksensa 1 §:lle antamaan sanamuotoon nähden on Rahatoimikamari esittänyt, että Kamarin voimassa olevan ohjesäännön mukaan on sen velvollisuutena järjestää ja pitää silmällä kaupungin «katujen ja yleisten paikkain valaistusta». Siihen nähden, että kahdella viranomaisella tulisi olemaan sama velvollisuus, on Rahatoimikamari tahtonut huomauttaa, että sen mielestä hallituksen asiana tulisi olla — ei järjestää — vaan kyllä pitää silmällä kaupungin katujen ja yleisten paikkain valaistusta, jota vastoin Rahatoimikamarin asiana tulisi olla — ei pitää silmällä — vaan kyllä järjestää sanottu valaistus. Rahatoimikamarin mielestä ei olisi kaupungin edun mukaista, että tavaran valmistajalle — tässä tapauksessa Hallitukselle — myös uskottaisiin tehtävä, jonka epäilemättä täytyy katsoa kuuluvan kuluttajalle — tässä tapauksessa kaupungille, Rahatoimikamarin edustamana. Liikekannalta katsoen ei voida pitää ensinkään hyvin harkittuna että asian järjestäminen ja hoito jätetään samalle viranomaiselle, jolla tavaran hankkijana voi olla etua tämän asian hoitamisesta suuntaan taikka toiseen. Rahatoimikamarin mielestä pitäisi sen tähden puheenalaisen momentin saada sellainen sanamuoto, että hallituksen tulisi pitää silmällä kaupungin katujen, yleisten paikkain ja rantasiltain valaistusta.

Rahatoimikamarin edellä esitetyn mielipiteen johdosta on hallitus sittemmin esittänyt että hallitus edelleenkin on sitä mieltä, että, niinkauan kuin muuta tarkoitukseen sopivaa ammattiviranomaista ei ole olemassa, hallitus sopisi parhaiten järjestämään katuvalaistuksen ja hoitamaan sen valvontaa. Mutta kun myöskin Rahatoimikamarin esittämällä syillä kysymyksen ratkaisemiseksi Kamarin vaatimaan suuntaan on kieltämättä oikeutuksensa, varsinkin kun, kuten nyt on laita, kaasu- ja sähkölaitosten toimitusjohtajat ovat myöskin Hallituksen jäseniä, sekä erittäinkin siihen nähden, että Hallitus, edellä mainitun ehdotuksen ohjesäännöksi annettua, on saavuttanut kokemusta Hallituksen kokoonpanossa olevasta vaikeudesta tehdä päätöksiä katuvalaistusta koskevista asioissa, katsoo Hallitus voivansa yhtyä tässä kohden Rahatoimikamarin esitykseen. Hallituksen velvollisuus katuvalaistukseen nähden tulisi näin ollen rajoittumaan ainoastaan siihen että Kamarin tilauksesta hankittaisiin tarpeellinen katuvalaistus itsekustannushintaan.

Hallituksen kuitenkin myöhemmin tehtyä esityksen siitä, etteivät teknillisten laitosten johtajat kuuluisi hallitukseen, on se samalla huomauttanut, että hallitus yhtyessään Kamarin puheenalaisesta kysymyksestä tekemään ratkaisemisehdotukseen on sitä vähemmin tahtonut vetäytyä syrjään yllämainitusta velvollisuudesta, kun

hallitus myös puolestaan on katsonut olevansa lähinnä omiaan järjestämään ja valvomaan katuvalaistusta. Jotta hallitus näitä kysymyksiä käsitellessään voisi tehdä täysin tehokkaita ja tarkoituksenmukaisia päätöksiä, esittää hallitus kuitenkin sellaisen muutoksen tehtäväksi sen nykyisessä kokoonpanossa, etteivät toimitusjohtajat kuuluisi hallituksen jäseniin.

Valiokunta on puolestaan ollut sitä mieltä, että hallituksen pitäisi sekä järjestää kaupungin valaistus että myöskin pitää sitä silmällä, mutta että Rahatoimikamarille olisi kuitenkin ensimainitussa suhteessa pidätettävä oikeus voimassa olevan ohjesäännön mukaan antaa hallitukselle tarpeellisia ohjeita. Valiokunta on sentähden tämän mukaan muuttanut valmistetun ohjesääntöehdotuksen; ja on valiokunta samalla tehnyt sellaisen lisäyksen tähän ehdotukseen, että alotteento valaistuskysymyksissä kuuluisi myöskin hallitukselle.

Valiokunnan 5 §:ään tehtäväksi ehdottama menettely, että hallituksen sanotussa pykälässä mainitsemat ehdotukset olisivat ensin lähetettävät Rahatoimikamariin, jonka oman lausuntonsa ohella tulisi alistaa ehdotukset Kaupunginvaltuuston harkittaviksi ja hyväksyttäväksi, on näyttänyt tarkoituksenmukaiselta, kun Kamarin lausunto mainituissa kysymyksissä käy kaikissa tapauksissa tarpeelliseksi ja erityinen lähettäminen Kaupunginvaltuustosta täten vältetään.

7 §:ssä määrätään eri laitosten virkahenkilökunnan ottamistapa. Rahatoimikamari on ehdottanut että keskinäinen kuuden kuukauden ylössanomisaika olisi määrättävä niillekin virkamiehille, jotka hallitus on oikeutettu ottamaan, jotta tarpeellinen yhdenmukaisuus kaupungin muista virkamiehistä olevain määräysten kanssa siten säilytettäisiin sekä näiden virkamiesten asema täten myös turvattaisiin. Valiokunta on tosin arvellut että ylössanomisaika olisi myös näihinkin virkamiehiin nähden määrättävä, mutta että jokin vapaus tämän määräämiseen nähden olisi pidätettävä hallitukselle sekä ylössanomisaika sentähden ohjesäännössä vahvistettava korkeintaan kuudeksi kuukaudeksi.

Sen henkilökunnan eroittamistavasta, jonka asianomaiset toimitusjohtajat ovat oikeutettuja ottamaan, lausuu Rahatoimikamari, että Kamarin jäsenten enemmistö on katsonut, että vaikkakin asianomaisten johtajain toimeksi sopisi jättää ylimääräisen palveluskunnan ottaminen, olisi kuitenkin hallituksen asiaksi jätettävä sen eroittaminen, jota vastoin Kamarin vähemmistö on ollut sitä mieltä että, kun toimitusjohtajat oikeutetaan ottamaan palveluskunta, heillä myös pitää olla valta eroittaa se hallitusta kuulematta. Kun valiokunta on ehdottomasti yhtynyt Rahatoimikamarin vähemmistön mielipiteeseen tässä kysymyksessä, on valiokunta tämän mukaan selventänyt valmistetun ehdotuksen.

Hallituksen valmistaman ehdotuksen 12:n ja 13:n §:n on valiokunta poistanut. Ensimmäinen pykälä sisältää määräyksen siitä, että hallitukselle annetun tehtävän toimittamisesta ja tilittämisestä vastaisivat hallituksen jäsenet yhteisesti. Sellainen määräys on kuitenkin näyttänyt tarpeettomalta siitä syystä, että hallituksen vastuunalaisuuden määrittelevät yleisen lain säännökset.

Mitä taas tulee 13:n §:n sisältöön, eli että hallituksen tulisi tuomioistuinten ja viranomaisissa käyttää kaupungin puhevaltaa hallituksen toimialaa koskevissa jutuissa ja asioissa, niin on Rahatoimikamari esittänyt, että Kamarilla jo ennen on ollut tilaisuus esittää hallituksen käsityksestä eriyvä kantansa siinä kohden, että Kamari on esittänyt myöskin Kaupunginvaltuuston hyväksymän kannan että voimassa olevan kunnallisasetuksen mukaan Kamarin asiana on «kaupungin puolesta kantaa, vastata ja valvoa sen oikeutta». Kun Hallitus kuitenkin on jälleen ottanut tämän kysymyksen esille ja näyttää panevan jonkunlaista painoa tuohon määräykseen ei Rahatoimikamari ole tahtonut vastustaa sen ottamista ohjesääntöön, käytettäväksi sillä voimalla mikä sillä voi olla.

Valiokunta, joka myöskin puolestaan katsoo hallitukselle yllä ehdotetun toimen kuuluvan oikeastaan Rahatoimikamarille, on sentähden poistanut nyt mainitun pykälän, ja sitä suuremmalla syyllä kun valiokunta on saanut tietää, että Rahatoimikamaria uudestaan järjestettäessä lienee aikomus ehdottaa perustettavaksi erityinen asiamiesosasto kaupungin oikeudenkäyntiasioita varten, joihin edellä mainitut asiat olisivat silloin myöskin luettavat, ja siksi kunnes tämä toimi saadaan aikaan näyttää voitavan menetellä niin, että Rahatoimikamari antaa teknillisten laitosten hallitukselle yleisen valtakirjan hakea ja vastata näitä laitoksia koskevissa asioissa.

Valiokunnan tekemät muutokset toimitusjohtajain johtosääntöehdotukseen, jotka osittain ovat aiheutuneet johtajain ehdotetusta muutetusta asemasta laitosten hallitukseen, käynevät lähemmittä perusteluitta selville. Ehdotukseen nähden, ettei toimitusjohtajilla saa olla muuta tointa, eikä myöskään hallituksen luvatta vastaanottaa yksityisiä toimia, katsoo valiokunta kuitenkin olevan esitettävä, että valiokunta tässä kohden on yhtynyt Rahatoimikamarin käsitykseen asiasta. Rahatoimikamari on katsonut, että, kun kyseenalaiset toimet ovat erittäin vastuunalaisia ja myöskin sen mukaisesti palkatut, nimenomainen määräys samanlaisessa tarkoituksessa, joka on voimassa esimerkiksi kaupungininsinööriin, kaupunginarkkitehtiin, Rahatoimikamarin sihteeriin y. m. nimittäin kielto muun toimen pitämistä vastaan, olisi myöskin tässä tapauksessa sovellettava. Ja tämän lisäksi olisi myöskin määrättävä, etteivät toimitusjohtajat saa vastaanottaa yksityisiä toimia hallituksen myönnytyksettä.

Ylläesitetyn nojalla saa valiokunta niinmuodoin esittää, että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

hyväksyä oheenliitetyn ehdotuksen kaupungin teknillisten laitosten hallituksen ohjesäännöksi;

hyväksyä myöskin myötäseuraavan ehdotuksen näiden laitosten toimitusjohtajain johtosäännöksi;

noudatettavaksi vahvistaa myötäseuraavan ehdotuksen hallituksen vuosirahansäännöksi; ollen 13,900 Smkan suuruinen loppusumma yhtä suurina erinä merkittävä teknillisten laitosten menosääntöihin; sekä

hyljätä ehdotuksen osapalkkalaskelman käytäntöön ottamisesta toimitusjohtajille.

Teknillisten laitosten hallituksen esittämän sekä Rahatoimikamarin kannattaman ehdotuksen johdosta lienee samalla päätettävä:

että vesijohtolaitoksen toimitusjohtajalle myönnetään 2,000 markkaa vuokrarahoja, tämän vuoden alusta lukien; sekä

että vesijohtolaitokseen perustetaan kassanhoitajantoimi 2,100 markan vuotuispalkalla.

Helsingissä, huhtikuun 16 p:nä 1912.

**Gösta Björkenheim.
August Ramsay.**

**Carl Enckell.
J. Stjernvall.**

Hjalmar Ekholm.

Ehdotus Helsingin kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen ohjesäännöksi.

1 §.

Helsingin kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen tehtävänä on hoitaa kaupungin vesijohtolaitosta sekä kaasu- ja sähkötehdasta niihin kuuluvine laitteineen sekä sen ohella: järjestää *Rahatoimikamarin ohjeiden mukaan* kaupungin katujen, yleisten paikkain ja rantasiltain valaistus sekä pitää sitä silmällä, *ollen Hallitus myöskin velvollinen tekemään Rahatoimikamarille esityksen sellaisista valaistusta koskevista muutoksista ja parannuksista, joita Hallitus katsoo tarpeenvaatimiksi;*

valvoa kaupunkiin asetettuja, mutta kaupungille kuulumattomia valaistus- ja voimajohtoja sekä katsoa että niihin nähden annettuja määräyksiä tarkoin noudatetaan; kuin myös

pyydettyä antaa kaupungin viranomaisille *lausuntoja ja* tietoja Hallituksen toiminnan yhteydessä olevista asioista.

2 §.

Hallitukseen kuuluu kolme jäsentä *ja kolme varajäsentä, jotka valitaan siten, että puheenjohtajan ja toisen jäsenen sekä kaksi varajäsentä valitsee Kaupunginvaltuusto kolmeksi vuodeksi sekä toisen jäsenen ja yhden varajäsenen Rahatoimikamari jäsenistään yhdeksi vuodeksi.* (Tämän momentin loppuosa on poistettu).

Puheenjohtajan ollessa estettynä on Kaupunginvaltuuston valitseman jäsenen varapuheenjohtajana astuttava puheenjohtajan sijaan.

Hallituksessa toimii sihteeri.

§ 3.

Hallitus kokoontuu puheenjohtajan *tai hänen ollessa estettynä varapuheenjohtajan* kutsumuksesta sekä on päätäntövaltainen *jos jompikumpi näistä sekä kaksi jäsentä tai varajäsentä* on saapuvilla ja ottavat osaa päätökseen. (Loppu poistettu).

§ 4.

Hallituksen kokouksissa *esittelevät eri laitosten toimitusjohtajat kukin laitoksensa asiat.* (Loppu ja 2 mom. ovat poistettut).

Sihteeri tekee kokouksissa pöytäkirjan, johon merkitään päätökset sekä tapahtuneet äänestykset.

5 §.

Hallituksen *ehdotukset*, jotka koskevat:
kaasun valovoimaa;
veden, kaasun ja sähkövirran kulutustariffeja; sekä
johtolaitteiden liittämässä noudatettavia sääntöjä ja ehtoja, ovat *lähetettävät Rahatoimikamariin, joka oman lausuntonsa ohella, alistaa ehdotukset Kaupunginvaltuuston harkittaviksi ja hyväksyttäväiksi.*

6 §.

Hallituksen kirjelmät allekirjoittaa puheenjohtaja ja varmentaa sihteerin. (Loppu on poistettu).

7 §.

Eri laitosten toimitusjohtajat valitsee Kaupunginvaltuusto Hallituksen ehdotuksesta, ja otetaan heidät toimeensa kuuden kuukauden molemminpuolisella irtisanomisajalla. Muut sääntöpalkkaiset virkamiehet ottaa toimeen ja erottaa Hallitus *korkeintaan kuuden kuukauden keskinäisellä irtisanomisajalla.* Muun tarpeellisen palveluskunnan ottaa ja erottaa asianomainen toimitusjohtaja.

Toimitusjohtajien johtosäännön antaa *Kaupunginvaltuusto Hallituksen esityksestä.* Virkamiesten ja palveluskunnan virkavapauden myöntää Hallitus.

8 §.

Vuosittain syyskuun kuluessa on Hallituksen annettava Rahatoimikamarille ehdotus ensitulevan vuoden meno- ja tulosäännöksi.

9 §.

Kertyneet varat, joita ei tarvita käyttöön ja liikkeeseen, toimitetaan Rahatoimikonttoriin.

Menojen suorittamiseen tarvittavat varat otetaan Rahatoimikonttorista Rahatoimikamarin määräämällä tavalla.

10 §.

Kun tulee kysymys vesi-, kaasun- tai sähköjohtoverkon laajentamisesta, uudistamisesta tahi täydentämisestä, on Hallituksen siitä ilmoitettava kaupungin yleisten töiden Hallitukselle, joka Rakennuskonttorilla, korvausta vastaan, toimituttaa tarpeellisen kadunrepimisen sekä, johdon valmistuttua, kadun täyttämisen ja kiveämisen, ellei muuta menetelytapaa katsota tarkoituksenmukaiseksi ja siitä sovita.

11 §.

Teknillisten laitosten hoidosta ja liikkeestä, jokaisesta laitoksesta erikseen, on pidettävä täydelliset tilikirjat, jotka, kalenterivuositain päätettyinä, ovat ennen maaliskuun

1 päivää seuraavana vuonna jätettävät Rahatoimikamariin pidettäviksi Kaupungin tilintarkastajain saatavissa; ollen Hallitus kuitenkin velvollinen jo aikaisemmin ennen helmi-kuun 1 päivää Rahatoimikamariin antamaan kaikki kaupungin tilinpäätöstä varten tarvittavat tiedot.

Hallituksen velvollisuus on niinkään vuosittain ennen kesäkuun 1 päivää Kaupunginvaltuustolle antaa kertomus Hallituksen ja sen alaisten laitosten toiminnasta edellisellä vuonna.

(12 ja 13 pykälä on poistettu).

Ehdotus Helsingin kaupungin teknillisten laitosten toimitusjohtajain johtosäännöksi.

Helsingin kaupungin teknillisten laitosten toimitusjohtajain velvollisuutena on, kunkin laitoksessaan:

- 1) lähinnä hoitaa laitoksen johtoa;
 - 2) *esitellä Hallituksen kokouksissa laitosta koskevat asiat sekä muutenkin, Hallituksen kutsusta, olla kokouksissa läsnä;*
 - 3) tehdä teknillisten laitosten Hallitukselle ehdotukset kysymyksissä, jotka koskevat: laitoksen sääntöpalkkaisten virkamiesten ottamista ja erottamista; sekä tarveaineiden, koneiden ja työkalujen suurepuoleisia ostoja ja tilauksia;
 - 4) antaa Hallitukselle joka kuukausi raportit laitoksen käytöstä;
 - 5) tehdä Hallitukselle esitys urakoitsijain ottamisesta ja eroittamisesta asettamis- ja johtotöitä varten;
 - 6) valvoa laitoksen kirjanpitoa sekä *antaa Hallitukselle lähinnä edellisen kalenterivuoden päätetyt tilikirjat;*
 - 7) pitää sellaisia päiväkirjoja ja muistiinpanoja, jotka tarkoittavat erityisesti laitoksen teknillistä käyttöä;
 - 8) *jättää Hallitukselle erikoisehdotus laitoksen vuosikulunkiarvioksi;*
 - 9) *laatia ja Hallitukselle antaa vuosikertomus laitoksen toiminnasta;*
 - 10) järjestää ja valvoa laitoksessa palvelevan henkilökunnan toimintaa sekä ottaa, eroittaa ja *Hallituksen vahvistamain perusteiden mukaan määrätä ylimääräisten virkapulaisten, työnjohtajain ja työntekijäin palkat;*
 - 11) tarkastaa ja tehdä ehdotukset ja laskelmat töistä, jotka tarkoittavat laitoksen ylläpitoa uudestarakentamista tai laajentamista;
 - 12) *antaa Hallitukselle kaupunginviranomaisten vaatimia lausuntoja ja tietoja asioissa, jotka kuuluvat laitoksen käytön alaan; sekä*
 - 13) *muuten noudattaa Hallituksen antamia ja tarpeelliseksi katsomia määräyksiä.*
- Toimitusjohtajilla *ei saa* olla muuta tointa *eivätkä he myöskään Hallituksen luvatta saa vastaanottaa yksityisiä toimia.*

Ehdotus Helsingin kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen vuosirahansäännöksi.

Palkkiota Hallituksen jäsenille Hallituksen määräyksen mukaan . . .	Smk 10,000: —
Hallituksen sihteerin palkkio	» 3,000: —
Tarverahoja	» 900: —
	Smkaa 13,900: —;

josta määrästä Smkaa 4,633: 33 on merkittävä itsekunkin laitoksen menosääntöön.

Liite.

HELSINGIN KAUPUNGIN
**TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS.**

*Helsingissä,
jouluk. 18 p:nä 1911.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 222.

Usein on sanottu, että kaupungin teknillisiä laitoksia on hoidettava tavallisten liikeperiaatteiden mukaan samalla tavalla kuin muitakin teollisuus yrityksiä; ja niin on myöskin pääasiassa tapahtunut. Yhdessä suhteessa ei kuitenkaan ole otettu täyttä askelta nimittäin laitosten johtavain miesten palkkaustapaan nähden, nämä kun näet eivät ole osallisia laitosten voittoon. Suuremmissa teollisuuslaitoksissa on kuitenkin — tavallisesti — ainakin asianomaisilla päälliköillä ja usein myöskin heidän lähimmillä miehillään osa liikkeen voittoon osapalkan muodossa, joten johtavat miehet koettavat lisääntyneen tavarain menekin kautta kohottaa tuloa ja säästäväisyyden kautta alentaa kustannuksia jotta täten yritys saavuttaisi mahdollisimman parhaan tuloksen. Mainitut syyt puoltavat osapalkkajärjestelmän soveltamista myöskin teknillisissä laitoksissa. Täten käy vielä mahdolliseksi pidättää kaupungin palveluksessa ne pätevät miehet jotka nykyään hoitavat sanottujen laitosten johtoa. Nämä virkailijat, joita ei ole pidettävä ainoastaan virkamiehinä, vaan myöskin liikkeenjohtajina, tulisivat ehkä pakoitetuiksi siirtymään yksityisiin liikkeisiin, kun nämä tarjoisivat taloudellisessa suhteessa edullisempia paikkoja. Tämä koskee tietysti lähinnä elektroteknikkoja, koska kelvolliset elektroteknikot ovat nykyään

hyvin kysytyjä; ja hallituksen tietämän mukaan on sellaisia tarjouksia myöskin tehty muutamille täkäläisten laitosten virkamiehille. Todennäköisesti tulevat myöskin maaseutu-kaupungit, kun ne vähitellen rupeavat perustamaan vesijohto-, kaasu- ja sähkölaitoksia, koettamaan saada laitostensa johtajiksi lähinnä niitä henkilöitä, joita pääkaupunki kasvattaa laitosten päällikköjen mahdollisiksi jälkeläisiksi. Hallitus pitää sentähden toivotavana, että teknillisten laitosten johtavat miehet, sekä toimitusjohtajat että assistentit kuin myöskin vesijohtolaitoksen kemisti ja sähkölaitoksen käyttöinsinööri, saisivat osan laitosten voitosta osapalkan muodossa.

Osapalkan laskuperuste on hyvin vaihtelevainen eri yrityksissä. Nyt kyseenalaisissa laitoksissa voitaisiin osapalkka ajatella lasketuksi kaasukuutiometrien mukaan j. n. e., mutta katsoo Hallitus ilman muuta voivansa jättää tämän perusteen lukuunottamatta, koska se näyttää epäsovelialta. Samoin on Hallitus sitä mieltä, ettei osapalkkaa olisi laskettava bruttovoitosta, s. o. voitosta vähentämättä siitä ensin perustamispääoman korkoa ja kuoletusta, koska päinvastaisessa tapauksessa laitosten johtajat olisivat ehkä taipuvaisia kohtuuttomasti laajentamaan laitoksia saadakseen lisääntyneen tavarain menekin kautta suuremman säästön kiinnittämättä huomiota todelliseen voittoon. Sellainen seuraus näyttää kuitenkin kokonaan mahdottomalta, jos osapalkkalaskelman perusteeksi pannaan nettovoitto eli se voitto, joka syntyy koron ja kuoletuksen määrätynä eränä vähennettyä. Hallitus on sentähden ajatellut että tämä nettovoitto olisi osapalkkalaskelman perusteena ja että osapalkkaa maksettaisiin siitä 2°/_o, sillä tavoin jaettuna edellä mainittujen virkamiesten kesken että toimitusjohtaja saisi kaksi osaa alaiseensa virkailijaan verrattuna.

Otaksuttaessa että vuonna 1912 saataisiin voittoa asianomaisista laitoksista sen laskelman mukaan, jota Hallitus on seurannut tämän vuoden kulunkiarviota valmistessaan, tulisi osapalkka pyörein luvuin tekemään:

Vesijohtolaitoksessa	5,200	markkaa
josta toimitusjohtajalle tulisi $\frac{1}{2}$ eli	2,600	markkaa
assistentille $\frac{1}{4}$ eli	1,300	»
kemistille $\frac{1}{4}$ eli	1,300	»
Kaasulaitoksessa	2,250	»
josta toimitusjohtajalle tulisi $\frac{2}{3}$ eli	1,500	markkaa
assistentille $\frac{1}{3}$ eli	750	»
Sähkölaitoksessa	10,900	»
josta toimitusjohtajalle tulisi $\frac{1}{2}$ eli	5,450	markkaa
assistentille $\frac{1}{4}$ eli	2,725	»
käyttöinsinöörille $\frac{1}{4}$ eli	2,725	»

Edellä esitetyn nojalla ja kun Kaupunginvaltuusto jo aikaisemmin on periaatteessa katsonut osapalkkajärjestelmää voitavan soveluttaa kaupungin teknillisissä laitoksissa, vaikkakin kysymys siitä sai sillä kertaa muusta syystä raueta, saa Hallitus nöyrästi esittää että herrat Kaupunginvaltuusmiehet päättäisivät:

Että kaupungin teknillisten laitosten toimitusjohtajille ja assistenteille kuin myöskin vesijohtolaitoksen kemistille ja sähkölaitoksen käyttöinsinöörille on vuoden 1912 alusta toistaiseksi annettava osapalkkaa 2 % asianomaisten laitosten nettovoitosta, edellä mainitulla tavalla laskien, siten jaettuna että kaasulaitoksen toimitusjohtaja saa $\frac{2}{3}$ ja assistentti $\frac{1}{3}$ sekä muissa laitoksissa toimitusjohtaja $\frac{1}{2}$, assistentit, vesijohtolaitoksen kemisti sekä sähkölaitoksen käyttöinsinööri kukin $\frac{1}{4}$ asianomaisten laitosten osapalkasta.

Hallituksen tätä asiaa käsiteltäessä eivät toimitusjohtajat ole ottaneet siihen osaa.

Helsingin kaupungin teknillisten laitosten Hallitus:

Hj. Schildt.

I. Savonius.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino, 1912.

Esitys erinäisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä tuberkuloosin ehkäisemiseksi.

HELSINGIN
TERVEYDENHOITOLAUTA-
KUNTA.

*Helsingissä,
maalisk. 28 p:nä 1912.*

N:o 45.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Marraskuun alussa viime vuonna antoi kansakoululääkäri, tohtori Max Oker-Blom kertomuksensa niistä huomioista, joita hän Kaupunginvaltuuston myöntämällä varoilla käydessään erinäisillä ulkomaiden paikkakunnilla oli tehnyt niihin toimenpiteisiin nähden, joihin siellä on ryhdytty kansakoululapsissa esiintyvän tuberkuloosin ehkäisemiseksi. Tämän lisäksi oli Humaliston tuberkuloosisairaalan johtajatar, tohtori Ellen Ahlqvist, jo jonkun verran aikaisemmin Terveystoimikunnalle ehdottanut, että Humaliston sairaalan yhteyteen laitettaisiin tuberkuloosisten lasten sairaala.

Vaikka tosin kysymys toimenpiteistä, joihin entisten lisäksi olisi ryhdyttävä tuberkelitautilien ehkäisemiseksi Helsingissä sekä tuberkuloosia sairastavain henkilöiden hoitopaikkain luvun lisäämiseksi, useasti ennenkin on ollut Terveystoimikunnan käsiteltävänä, aiheuttivat edellä mainitut kaksi esitystä ynnä muut seikat Lautakuntaa asettamaan asiaa valmistelemaan komitean, jonka jäseniksi valittiin ensimmäinen kaupunginlääkäri, professori Sucksdorff, kansakoululääkäri, tohtori Oker-Blom, arkkitehti K. Lindahl ja allekirjoittanut Heikel, minkä ohella päätettiin pyytää entistä päätirehtööriä Richard Sieversia ja tohtori Ina Rosqvistiä ottamaan osaa komitean töihin.

Lautakunnalle antamassaan mietinnössä, joka pannaan tämän oheen, on komitea ehdottanut erinäisiä toimenpiteitä tuberkuloosin ehkäisemiseksi. Komitean ehdotamiin toimenpiteisiin ovat Lautakunnan jäsenet pääasiassa voineet yhtyä. Ehdotus että ensi keväänä rakennettaisiin kesä-päiväparantola kansakouluikäisiä lapsia varten on kuitenkin aiheuttanut jonkun verran erimielisyyttä. Ehdotuksen johdosta on nimittäin Lautakunnan jäsenten enemmistö huomauttanut, että tuberkuloosia sairastaville tahi tuberkuloosiksi epäillyille lapsille varmaankin olisi suuremmaksi hyö-

dyksi, jos heille varattaisiin tilaisuus oleskella kesäsiirtoloissa maalla kaiken kesää vuorokauden umpeen, sen sijaan että heidän oleskelunsa maaseudulla rajoittuisi vain muutamaan tuntiin päivässä. Ja kun eivät kesäsiirtolain päivittäiset kustannuksetkaan henkilöä kohti näytä käyvän kesä-päiväparantolain menoja ainakaan mainittavasti kalliimmiksi, oli näiden jäsenten mielestä tarkoituksenmukaisempaa että kesä-päiväparantolain sijasta järjestettäisiin kesäsiirtoloita tähänastista laajemmassa mitassa. Sittenkun kuitenkin Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistys, joka tähän asti on järjestänyt kesäsiirtolat, oli ilmoittanut että ensintulevana kesänä ei ole aikaansaataavissa lukuisampia eikä laajempiakaan kesäsiirtoloja kuin tähän asti, koska valmistustoimet kysyvät enemmän aikaa kuin nyttemmin enää on jälellä kesän tuloon, eikä kaupungin tuberkuloosipoliklinikan johtajakaan ole katsonut poliklinikan voivan ryhtyä niitä ensi kesäksi järjestämään sekä sitä paitsi on ilmoitettu, että kesäsiirtolain kustannukset tuberkuloosisiksi epäillyistä lapsista on laskettava ainakin 1 markaksi 50 penniksi lasta kohti päivässä, koska näiden lasten täytyy saada huolellisempaa hoitoa ja ravitsevampaa ruokaa, on Lautakunta yhtynyt komitean ehdotukseen myöskin mitä kesä-päiväparantolan rakentamiseen ja voimassapitoon ensi kesänä tulee, sillä edellytyksellä kuitenkin että seuraavaksi kesäksi järjestetään nykyistä useampia lasten kesäsiirtoloja ja että kesä-päiväparantolaan silloin sijoitetaan tuberkuloosisia naisia, ehken alaikäisten lastensa kera, jommoisen järjestelyn komiteakin on ehdotuksessaan katsonut vastedes voivan tulla kysymykseen.

Vastamainituin muodosteluin katsoo Lautakunta olevan kunnioittaen puoltaminen komitean kaikkia ehdotuksia Kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

Terveystenhoitolautakunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

Terveystenhoitolautakunnalle.

Sittenkun me allekirjoittaneet, jotka Terveystenhoitolautakunta marraskuun 7 päivänä 1911 pitämässään istunnossa oli valinnut jäseniksi valiokuntaan, jonka oli annettava lausunto toimenpiteistä, joihin on ryhdyttävä tuberkuloositautilien ehkäisemiseksi Helsingissä, nyttemmin olemme asian kaikin puolin käsitelleet, saamme täten Terveystenhoitolautakunnalle antaa seuraavan lausunnon:

Tuberkuloosiset taudit, jotka kahden viime vuosikymmenen kuluessa ovat olleet

tarkimman huomion esineinä sekä yleisen terveydenhoidon että lääketieteen taholta, ovat, siitä huolimatta että niiden ehkäiseminen niin tautien estämis- kuin hoitokeinoin-kin aikaisemmin näytti miltei mahdottomalta, nyttemmin näyttäneet olevan melkoi-sella menestyksellä ehkäistävissä tarkoituksenmukaisilla ja varmaan päämäärään tähtäävillä terveydellisillä toimenpiteillä. Kun nämä toimenpiteet kuitenkin, ovat, toivotun tuloksen antaakseen, ulotettavat yhteiskuntaan kokonaisuudessaan ja sen-tähden on luonnollista, että ne aiheuttavat varsin tuntuvia kustannuksia, on se käsitys alkanut saada yhä yleisempää jalansijaa, että on yhteiskunnan epäämätön velvollisuus ryhtyä asiaan ja mitä tarmokkaimmin suojella jäsentensä henkeä tu-berkuloosilta.

Suomessakin, eikä vähimmin sen pääkaupungissa, on viime aikoina alettu oivaltaa, että tuon tuhoavan kansantaudin ehkäisemiseksi on ryhdyttävä tehokkai-siin toimenpiteisiin. Kaupunginvaltuusto onkin jo usean kerran Terveydenhoito-lautakunnan esityksestä ryhtynyt erinäisiin, vaikkakin vain verraten tilapäisiin toi-menpiteisiin taudin vastustamiseksi.

Samoin kuin on laita useissa ulkomaisissa kaupungeissa, esim. Tukholmassa, Kristianiassa, Kööpenhaminassa, on Helsingissäkin tuberkuloosien tautien tuottama kuolleisuus viime vuosikymmeninä ollut huomattavasti vähenemään päin. Tämä näkyy seuraavasta yhdistelmästä:

Keuhkotautiin kuolleita 1,000 elossa olevasta					
Kööpenhaminassa		Tukholmassa Kristianiassa Helsingissä			
1880—1884	2,9	1881—1885	3,5	3,2	—
1885—1889	2,5	1886—1890	3,2	2,8	—
1890—1894	2,0	1891—1895	2,8	2,8	—
1895—1899	1,8	1896—1900	2,5	2,7	2,9
1900—1904	1,5	1901—1905	2,3	2,3	2,6
1905—1909	1,5	1906—1910	2,3	2,1	2,4

Kaikkia tuberkelitauteja silmälläpitäen osottautuvat Helsingin olot seuraaviksi:

1,000 elossa olevasta kuoli kaikkiin tuberkelitauteihin	
1882—1886	5,0
1887—1891	5,3
1892—1896	4,1
1897—1901	3,5
1902—1906	3,3
1907—1910	3,0

Vaikka siis tuberkuloosiset taudit ylipäätään, samoin kuin keuhkotautikin, ovat Helsingissä vähenemistään vähentyneet, on niillä edelleenkin sangen vallitseva asema kuolemansyiden joukossa. Tämä näkyy siitä että, kun vuosina 1901—1909:

maha- ja suolikatarri tuottivat vuotuisin keskimäärin . . .	249	kuolemantapausta
äkilliset keuhkotaudit " " " . . .	214	"
tarttuvat taudit " " " . . .	173	"
sydän- ja verisuonien taudit " " " . . .	152	"
tuottivat tuberkelitaudit " " " . . .	353	"

Kun tähän tulee lisäksi, että melkoinen osa keuhkotautiin kuolleista on voimakkaimmasta ja työkykyisimmässä iässä olevia henkilöitä sekä että varsin lukuisia pieniä lapsia kuolee ei ainoastaan keuhkotautiin, vaan varsinkin tuberkulootiseen aivokalvotulehdukseen, niin tämä selvästikin osottaa, että on välttämätöntä ryhtyä mahdollisimman tehokkaaseen taisteluun näitä tauteja vastaan, jotka sitä paitsi etusijassa vaativat uhrinsa kaupungin vähävaraisten ja yhteiskunnallisesti huono-osaisempain kansanluokkain keskuudesta, jotka kansanluokat paljon vähemmän kuin taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti korkeammalla tasolla olevat kykenevät itse suojelemaan itseään tältä taudilta.

Tehokkaampiin taudin vastustamiskeinoihin ryhtymistä muuten puoltaa sekin asianhaara, että vastikään mainittu tuberkuloosikuolleisuuden väheneminen pääkaupungissa ei suinkaan kohdistu kaikkiin ikäryhmiin eikä myöskään kaikkiin yhteiskuntaluokkiin, vaan ainoastaan joihinkuihin näistä.

Yksityisiä ikäluokkia silmälläpitäen tilastotutkimukset nimittäin osottavat, että oikeastaan vain ikäluokissa 1—5 vuotta ja 40—60 vuotta on olemassa yhtäjaksoista ja ilmeistä tuberkuloosikuolleisuuden vähenemistä. Näiden ikäluokkain kuolleisuus on nimittäin seuraava:

1,000 elossa olevasta kuoli keuhkotuberkuloosiin	
	1—5 v. 40—60 v.
1896—1900	3,3 4,7
1901—1905	2,7 4,4
1906—1908	1,7 3,9

Muissa ikäluokissa sitä vastoin ei keuhkotautikuolleisuuden vähenemistä ole joko ensinkään taikka ainakaan varmasti todettavissa, niinkuin seuraavasta yhdistelmästä näkyy:

1,000 elossa olevasta kuoli keuhkotuberkuloosiin				
	0—1 v.	5—10 v.	10—20 v.	60—80 v.
1896—1900	5,4	0,7	1,1	3,4
1901—1905	5,8	0,9	1,1	3,2
1906—1908	6,4	0,8	1,3	2,8

Sen sijaan on tuberkuloosin aivokalvotulehdus ollut ehdottomasti vähene-
mään päin niissä molemmissa ikäluokissa, joissa se etusijassa esiintyy. Tämä näkyy
seuraavasta yhdistelmästä:

1,000 elossa olevasta kuoli tuberkuloosin aivokalvotulehdukseen

	0—1 v.	1—5 v.
1896—1900	8,8	4,9
1901—1905	6,6	3,5
1906—1908	4,2	2,6

Mitä taas tulee keuhkotautin esiintymiseen eri yhteiskuntaluokissa, näyttävät
Terveystieteiden tutkimuslaitoksen toimistossa laaditut tilastolliset yhdistelmät, että keuhko-
tautikuolleisuuden ilmeinen väheneminen on todettavissa ainoastaan säätyhenkilöi-
den, s. o. ylempiin yhteiskuntaluokkiin kuuluvien keskuudessa, jota vastoin sen
vähenemistä ei ole huomattavana huono-osaisemmissa yhteiskuntaluokissa. Tämä
näkyy seuraavasta yhdistelmästä:

Sadasta 15 vuotta vanhempana kuolleesta henkilöstä kuoli keuhkotautiin

	Säätyhenkilöiden		Muiden yhteiskuntaluokkien	
	miehiä	naisia	miehiä	naisia
1882—1886	16,9	17,1	31,1	26,7
1902—1906	10,6	7,3	38,5	27,3

Yhtäinkin sen tuntuvan ihmishenkien hukan ja siitä johtuvan taloudellisen
tappion kanssa, minkä tuberkuloosi vuosittain tuottaa kaupungille, käy varsin tun-
tuva työvoiman menetys ja kykenemättömyys itsensä elättämiseen, joka sekä
aikaansa varsin tuntevia taloudellisia tappioita, vaikkei näiden määrä olekaan las-
kettavissa. Kaikesta tästä johtuu, että kaupunginviranomaisten ei enää ole lykättävä
toistaiseksi taisteluun ryhtymistä tätä tautia vastaan.

Kaikki ne moninaiset toimenpiteet, jotka tässä voivat ja joiden pitää tulla
kysymykseen, ovat jaettavissa kolmeen pääryhmään, nimittäin:

1) toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on taudin tartunta-aineitten tehotto-
maksi tekeminen ja hävittäminen;

2) toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on lisätä yksilön kykyä tartunnan vas-
tustamiseen ja mikäli mahdollista vähentää hänen vastaanottavaisuuttaan; sekä

3) toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on sairastuneiden parantaminen tahi
terveystämisen hankkimalla heille tarkoituksenmukaista hoitoa, mieluummin varta-
vasten rakennetuissa sairaanhoitolaitoksissa.

Vaikka tosin järkipäisintä olisi etusijassa koettaa lisätä yksilöiden taudin-
vastustuskykyä, on siihen nykyisissä yhteiskuntaoloissa kuitenkin vain vähän mah-
dollisuutta, jota vastoin tautia vastaan käy taisteleva paremmilla menestyksen

toiveilla ryhtymällä tartunta-aineen tehottomaksi tekemistä tarkoitaviin toimenpiteisiin.

Kun n. s. avointa tuberkuloosia, etusijassa keuhkotautia, sairastavat ovat tartunnan leviämisen pääasiallisina lähteinä, erittäinkin jolleivät ysköksiinsä nähden noudata mitä tarkinta puhtautta, on sentähden etusijassa ryhdyttävä toimenpiteisiin juuri heihin nähden, mikäli mahdollista muutettava heidät kotoaan sopivaan sairaanhoitolaitokseen, missä heillä on tarjona hoitoa, joka on omansa parantamaan tahi mikäli mahdollista terveyttämään heidät sekä opetettava heitä hoitamaan tautiansa niin, että tartunnanvaara supistuu mahdollisimman vähiin. Todellisuudessa on tällainen menettelytapa sitä välttämättömämpi, kun, niinkuin edellä on huomautettu, suurin osa sairaista juuri on henkilöjä, joita taloudellisen ja yhteiskunnallisen asemansa johdosta tuskin voi kotonaan estää tartuntaa levittämästä. Useat näistä sairaista itsekkin haluavat päästä sairaanhoitolaitoksiin, koska he kotonaan eivät voi saada tarpeellista hoitoa. Erittäinkin pyrkivät nämä keuhkotautiset kylmänä vuodenaikana kaikin voiminsa sairaaloihin.

Jo useana vuonna onkin sentähden huomattu, että kaupungin sairaaloissa, erittäinkin talvisaikaan, on ollut aivan riittämättömästi sijaa sairaaloihin pyrkiville ja pakottavassa hoidon tarpeessa oleville keuhkotautipotilaille. Sentähden on sekä Terveydenhoitolautakunta, niinkuin jo mainittiin, että Vaivaihoitohallituskin menneinä vuosina tehnyt Kaupunginvaltuustolle useita esityksiä lukuisampain sairaanhoitopaikkain hankkimisesta kaupungin varattomain ja vähävaraisten keuhkotautisten käytettäväksi. Vaikka Kaupunginvaltuusto useimmiten on ottanut nämä esitykset huomionsa ja toimenpiteisiinkin on ryhdytty tämänlaatuisten sairaanhoitopaikkain luvun lisäämiseksi tarpeellisessa määrässä, on tällä keinoin yleensä kuitenkin saavutettu sangen vähäisiä tuloksia, syystä että kerta kerralta on tullut väliin vieläkin pakottavampia sairaanhoitotarpeita, joiden täyttämiseksi on täytyntä käyttää kaupungin keuhkotautipotilaille aiotut sairassijat. Niinpä ovat vaivaistalon alueelle keuhkotautisten hoitoa varten rakennetut kolme paviljonkia, joissa on kaikkiaan 108 sairassijaa, nykyään kokonaan mielenvikaisten hallussa, ja samaten on Greijukseen vuonna 1905 laitettu väliaikainen keuhkotautisairaala täynnä niinikään mielenvikaa sairastavia henkilöitä. Ainoa mainittava keuhkotautisten hoitopaikkain lisäännys, minkä kaupunki on voinut aikaansaada, on Humaliston huvila-alueella N:o 4 oleva väliaikainen keuhkotautisairaala, jossa on 50 sairassijaa. Jos tähän vielä lisätään ne keuhkotuberkuloosipotilaita varten olevat 40 sairassijaa, jotka on laitettu Marian sairaalan alueella sijaitsevaan vanhaan puupaviljonkiin, sekä ne varsin harvakuiset sairassijat, joita silloin tällöin käytetään keuhkotautisten hoitoon vaivaistalon lasarettiosastolla, niin voi sanoa että kaupungin käytettävänä nykyään on enintään 100 keuhkotautisten sairassijaa.

Ettei tämä määrä läheskään riitä täyttämään tarvetta, on aivan ilmeistä, ja sitä todistaa muun muassa sekin, että tuberkuloosipoliklinikan on viime vuosina useasti täytyntä potilaitensa hoitoa varten vuokrata pienempiä huoneistoja sieltä

täältä kaupungista, samoin kuin sekin että vuoden kylmempinä kuukausina tavallisesti kymmeniä potilaita kuukausittain on odottamassa pääsyä kaupungin tuberkuloosisairaalaan, johon tavallisesti huonoimmat sairastavat täytyy ottaa, jota vastoin lievemmin sairastuneitten täytyy menettää kallista aikaa odotellessaan että heidänkin vuoronsa vihdoin tulisi. Tähän tulee lisäksi vielä sekin seikka, ettei kaupungin käytettävänä ensinkään ole tuberkuloosia sairastavain lasten hoitopaikkoja, mikä puute merkitsee sangen paljon.

Viimeksi mainittua asianlaitaa silmällä pitäen onkin Humalistossa 4 olevan väliaikaisen keuhkotautisairaalan lääkäri, tri Ellen Ahlqvist kuluneena syksynä Terveystieteidenlaitoksen esittänyt, että kaupunki piämmiten rakennuttaisi sairaalan tuberkuloositauteja lapsia varten.

Vähäisenä alkuna siihen suuntaan on Kaupunginvaltuusto Diakonissalaitoksen pyynnöstä myöntänyt mainitulle laitokselle 5 vuodeksi 1,650 markan vuosiavustuksen tuberkuloosien lasten sairaalan voimassapitoon, joka sairaala muutettaisiin kaupungista maaseudulle; ja tuon avustuksen vastikkeeksi on Diakonissalaitos sitoutunut mainitusta kodista antamaan 15 sairassijaa kaupungin käytettäväksi.

Toinen, osittain samaa tarkoittava, vaikka laadultaan aivan toisenlainen toimenpide on kaupungin n. s. tuberkuloosipoliklinikan perustaminen, joka laitos aloitti toimintansa vuonna 1904 ja jonka tehtävänä on huoltaa sellaisia tuberkuloosia henkilöitä, jotka syystä tahi toisesta eivät tarvitse sairaalahoitoa taikka joille ei ole sellaista hoitoa voitu hankkia. Tässä poliklinikassa, jota on vuosi vuodelta lisääntyvässä määrässä käytetty, on annettu sekä polikliinillistä lääkärinhoitoa sen tarpeessa oleville sairaille, että myös aineellista apua eri muodoissa, enimmäkseen tavaroina, sitä tarvitseville sairaille. Niinpä on heille muun muassa jaettu ruokavaroja, hankittu tarkoituksenmukaisia asuntoja, valmistettu tilaisuutta oleskelemaan kesäisin maalla, osin poliklinikan omasta toimesta hankituissa kesäkodeissa.

Osittain samantapaiseen tarkoitukseen on Kaupunginvaltuusto niinkään useana vuonna anniskeluyhtiön voittovaroista myöntänyt Högsandin risatautisparantolalle vuosittain 2,000 markan kannatusavun, minkä johdosta kaupunki on oikeutettu lähettämään kesäksi joitakuuta lapsia parantolaan hoidettaviksi.

Kun tähän vielä lisätään, että myöskin kaupungin kansakoulunopettaja- ja opettajataryhdistys, joka jo muutamana vuonna on heikkoja ja kivilloisia kansakoululapsia varten pitämänsä kesäsiirtolain ohella järjestänyt yhden tahi pari voimassa tuollaista siirtolaa tuberkuloosia lapsia varten, on Kaupunginvaltuustolta saanut anniskeluyhtiön voittovaroista tähän tarkoitukseen 10,000 markkaa vuonna 1908, 2,000 markkaa vuonna 1910 ja 6,000 markkaa vuonna 1911, niin on täten pääasiallisesti selostettu, mitä Helsingissä tähän asti on tehty tuberkuloosin vastustamiseksi ja tuberkuloosien hyväksi.

Ettei näitä toimenpiteitä, joista useat ovat olleet aivan tilapäisiä, suinkaan ole käynyt pitäminen riittävinä, on ilman muuta selvä. Sentähden onkin aivan viime aikoina lisätoimenpiteitä ehdotettu. Niinpä teki Kansakoulujenjohtokunta syys-

kuussa 1910 Kaupunginvaltuustolle ehdotuksen että ryhdyttäisiin toimiin sopivan tilan hankkimiseksi maaseudulta kaupungin kansakoulujen käytettäväksi tuberkuloosien kansakoululasten virkistyskodiksi, josta ehdotuksesta oli seurauksena, että Kaupunginvaltuusto myönsi kaupungin kansakoulujen lääkärille, t:ri M. Oker-Blomille 600 markan määrärahan suodakseen hänelle siten tilaisuutta ulkomailla tutustua tuollaisiin laitoksiin. Mainitulta matkalta palattuaan t:ri Oker-Blom syksyllä 1911 antamassaan matkakertomuksessaan ehdotti, että Helsingin kaupunkikunta saksalaiseen malliin laittaisi kouluparantolan tuberkuloosia sairastavia kansakoululapsia varten.

Kun on kysymys, mihin toimenpiteisiin etusijassa on ryhdyttävä puheenalaisen taudin ehkäisemiseksi, niin näyttää että, vaikka täytyykin pitää sekä sangen suotavana että ehdottomasti välttämättömänäkin, että taistelussa tuberkuloosia vastaan käytetään kaikkia nykyään siinä kohden tarjoutuvia keinoja, etusijassa kuitenkin on ryhdyttävä sellaisiin toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on kodeista poistaa niissä mahdollisesti olevat taudin tartuntalähteet, toisin sanoen, hankkia mahdollisimman lukuisille tuberkuloosille paikka varta vasten rakennetuissa sairaanhoitolaitoksissa, joissa ainakin osa sairaista voisi, vaikkakaan ei täydellisesti, niin ainakin osittain terveytyä sekä siten jälleen tulla ainakin johonkin määrin työkykyisiksi, joten saavutettaisiin kaksinkertainen, terveydellinen ja yhteiskuntataloudellinen etu. Sitä vastoin voisivat ainakin nykyään yksilöjen taudinvastustuskyvyn lisäämistä tarkoittavat laajaperäisemmät välittömät toimenpiteet osittain jäädä toiseen sijaan, vaikkei niitäkään laiminlyötäisi.

Tällainen tuberkuloosin ehkäisemiseksi tarpeellisten toimenpiteitten jaoittelu perustuu siihen, että pysyvästä hyötyä ei ole saatavissa yksin siitä, että heikkojen ja taudille herkkäin henkilöiden terveydentila saadaan paranemaan ja heidän vastustuskykynsä lisääntymään pitämällä heitä kesäsiirtoloissa ja muissa senlaatuissa laitoksissa, niin kauan kuin heitä kotonaan, missä heidän täytyy asua yhdessä vähemmän siistien ja varomattomien tuberkelitautisten henkilöiden kanssa, joka hetki jälleen on uhkaamassa tartunnanvaara. Jos sitä vastoin tartuntalähteet, sairast, ensin, poistetaan, niin käyvät niiden olot, joiden vastustuskyky vastamainittujen laitosten avulla on lisääntynyt, tuntuvasti suotuisammiksi.

On itsestään selvä, ettei näitä kahdenlaatuisia tuberkuloosin ehkäisytoimenpiteitä todellisessa elämässä käy tarkoin erottaminen toisistaan eikä se olisi edullistakaan, vaan pitää niiden käydä käsikkäin, ollen kuitenkin, niinkuin jo huomautettiin, pääpaino pantava niihin toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on tartunta-aineen poistaminen hoitamalla sairaita sopivissa hoitolaitoksissa.

Jos tältä pohjalta lähdetään, on siis kaupungin etusijassa hetimiten ryhdyttävä toimenpiteisiin täysin riittävän lukuisain sairaanhoitopaikkain hankkimiseksi vähävaraisille tuberkuloosille asukkilleen.

Tämän tarpeen todellinen suuruus ei ole tarkoin arvioitavissa, mutta likimääräistä käsitystä voi siitä kuitenkin saada laskemalla montako henkeä kaupun-

gissa vuosittain kuolee tuberkulootisiin tauteihin. Sellainen laskelma antaa alempana mainitut likimääräiset tulokset.

Terveystieteiden lautakunnan vuosikertomuksissa olevain kaupungissa sattuneita kuolemantapauksia valaisevain tietojen mukaan kuoli vuosittain kaikkiaan:

	kaikenlaatuisiin tuberkelitauteihin	keuhko- tauteihin
1901—1905 (keskimäärin)	330	265
1906	367	295
1907	396	313
1908	383	325
1909	376	302
1910	389	304

Viittätoista vuotta vanhempien henkilöiden kuolleisuus taas oli seuraavaa:

	Vuosittain kuollut kaikenlaatuisiin tuberkelitauteihin	henkilöjä keuhko- tautiin
1901—1905 (keskimäärin)	226	217
1906	266	255
1907	260	255
1908	284	274
1909	266	256

Vaikka näistä tuberkelitauteista onkin melkoinen joukko kuollut sairaaloissa, nimittäin

1901—1905 vuotuisin keskimäärin	109 eli 33,0 %	kaikista
1906	99 » 26,9 %	»
1907	107 » 27,0 %	»
1908	109 » 25,8 %	»
1909	123 » 32,7 %	»

niin ovat kuitenkin useimmat kuolleet kotonaan, nimittäin vuotuisin keskimäärin

1901—1905	221	67,0 %	kaikista
1906—1909	271	71,9 %	»

Näiden numerotietojen perusteella osotetaan seuraavassa, minkä verran likimain sairassijoja tarvittaisiin.

Kaupungin sairaaloihin otetuista tuberkuloosipotilaista — keskimäärä oli 360 vuosina 1905—1909 — kuoli vuosittain keskimäärin 113 potilasta eli 32,7%. Jos tämän asianlaidan perustuksella olettaa sairaalahoitoa tarvitsevia tuberkelitautisia olevan ainakin kolme sen vertaa kuin on kuolleita, niin, siihen katsoen että 15 vuotta vanhempia keuhkotautisia vuosina 1905—1909 kuoli keskimäärin noin 260, olisi sairaalahoitoa tarvitsevia potilaita vuosittain umpiluvuin ainakin 780. Jos edelleen olettaa, että kukin tuberkuloosipotilas on sairaalassa keskimäärin 4 kuukautta, niin tarvittaisiin tämän laskelman mukaan, joka ei kuitenkaan ole aivan tarkka, Helsingin kaupungissa nykyään ainakin 260 todellista sairaalasiijaa 15 vuotta vanhemmille tuberkuloosipotilaille.

Miltei sama tulos saadaan seuraavasta laskelmasta. Kaupungin kaikissa tuberkuloosisairaaloissa, joissa on noin 100 sairassijaa, kuoli vuosina 1905—1909 keskimäärin 113 keuhkotautipotilasta. Kaikista kaupungin tuberkuloosisairaaloissa hoidetuista potilaista kuoli niinmuodoin likimain yhtä monta kuin oli sairaanhoitosijoja. Jos siis edellyttää, että niiden tuberkuloosia sairastavain henkilöjen keskuudessa, jotka sairassijain puutteessa on hoidettava kotonaan, hoitoa tarvitsevain ja kuolleitten suhdeluku on sama kuin sairaaloihin otettujen keskuudessa, niin seuraa tästä että, jotta kaikki sairaalahoitoa tarvitsevat keuhkotautipotilaat voisivat tuollaista hoitoa saada, täytyy sairaanhoitosijojakin olla saman verran kuin vuotenaan kuolleita tuberkelitautisia on. Kun, niinkuin vastikään mainittiin, tuberkuloosiin kuolleitten vuotuinen keskimäärä oli 260, niin tarvittaisiin tämän laskuperusteen mukaan ainakin 260 sairassijaa.

Kun tähän tulee lisäksi, että sairaanhoitosijoja myös tarvitaan 5—15 vuotiaille lapsille, ja jos taaskin lasketaan jokaista vainajaa kohti tarvittavan ainakin *yksi* sairaalasiija, niin tarvittaisiin, koska mainitun ikäisiä tuberkuloosiin kuolleita lapsia on vuotuisin keskimäärin 25, kaikkiaan 25 sairaanhoitosijaa, minkä johdosta siis tuberkuloosia potevia henkilöjä varten tarvittaisiin tässä kaupungissa kaikkiaan 285—300 sairassijaa eli *yksi* kutakin kaupungin 500 asukasta kohti.

Ollakseen kutakuinkin hyvin varustettuna taisteluun tuberkuloosia vastaan pitäisi kaupungilla niinmuodoin olla mainittu määrä sairaalasijoja puheenalaista tautia sairastaville.

Niitä päämääriä silmällä pitäen, joihin tuberkulootisten henkilöiden hoidolla pyritään, pitää sairaanhoitolaitoksia ainakin teoreettisesti katsoen olla jonkun verran erilaatuisia ja eri tavoin varustettuja. Niitä sairaita varten, joissa hiljattain puhjennut keuhkotuberkuloosi on ensimmäisessä vaiheessaan ja joiden terveytymisestä on hyviä toiveita, pitää olla käytettävänä kaikilla nykyaikaisilla lääkitsemiskeinoilla varustettuja keuhkotautiparantoloja ja niissä niin runsaasti sairassijoja, että hoitoa tarvitsevat voivat viipymättä niihin päästä jotteivät pikaisen ja varman terveytyksen toiveet pitemmän tahi lyhemmän odotusajan johdosta huononisi. Sellaisia sairaita varten taas, joissa tauti on pitemmälle kehittynyt ja jo käynyt vaikealaatuisemmaksi, mutta joitten kuitenkin voi toivoa huolellisella hoidolla

ainakin tilapäisesti paranevan, tarvitaan tarkoituksenmukaisia sairaaloita, joissa nämä potilaat voivat saada kaikkea tarpeellista hoitoa. Mitä vihdoin tulee niihin keuhkotautisiin, joissa tauti jo on niin pitkälle kehittynyt, ettei ole toiveita parane- misesta eikä terveytymisestä ja joita siitä syystä on pidettävä ja hoidettava vaaral- lisina taudin tartuntalähteinä sekä otettava huollettaviksi ja saatettava ympäristölleen vaarattomiksi, mutta joille sen ohella ihmisyyssyistä on hankittava mahdollisimman siedettävä ja tuskaton olemassaolo elämänsä viimeisinä viikkoina tahi kuukausina, niin lienee tarkoituksenmukaisinta sijoittaa heidät hoitoloihin.

Vaikka tuollainen sairaitten ja heitä varten aiottujen hoitolaitosten teoreetti- nen jakaminen kolmeen ryhmään on omansa selvemmin osottamaan erilaatuisten sairaanhoitolaitosten tarpeellisuutta, niin nämä kolme ryhmää käytännöllisessä elä- mässä kuitenkin sulautuvat niin yhteen, ettei jyrkkiä rajoja niiden välille käy vetä- minen. Vaikka sentähden eräitten rajain sisällä käykin sairaut erottelemisen toisistaan, lienee asia kuitenkin käytännössä sellainen, että toiselta puolen 1 ja 2 ryhmän sairaut eivät aina ole tarkoin erotettavissa toisistaan mitä sairaanhoitoon tulee, ja sama lienee laita 2 ja 3 ryhmään kuuluvien sairaiden. Ihmisyyssyistä ei sitä paitsi paranemattomia sairaita yleensä ole otettava hoidettaviksi yksinomaan heitä varten aiotulle huoltolaosastolle, varsinkaan kun keuhkotautiset, jotka yli- päättään katsovat hengissä pysymisen mahdollisuuksia valoisalta puolelta, varmaan- kin tuota osastoa kovasti karttaisivat. Tämä tietenkään ei estä keuhkotautisai- raalaan laittamasta eri osastoa tahi paviljonkia pahimmin sairaita varten taikka jollakin muulla sopivalla tavalla järjestämästä tätä asiaa.

Näyttää sentähden siltä kuin voisi Helsinkiin nähden tulla kysymykseen ainoastaan keuhkotautiparantolan ja keuhkotautisairaalan rakentaminen etusijassa keuhkotuberkuloosia sairastavia varten.

Vaikka nämä molemmatkin laitokset ovat erittäin tarpeelliset, näyttää kuiten- kin kaupungille koituvia kalliita sekä rakennus- että vuotuisia kunnossapitokustan- nuksia silmällä pitäen olevan tyydyttävä siihen, että kohta laitetaan ainoastaan toinen näistä laitoksista ja vasta sitten, ei kuitenkaan ylen kaukaisessa tulevaisuu- dessa, ryhdytään toimiin toisenkin aikaansaamiseksi.

Jos tämä periaate hyväksytään, näyttää tarkoituksenmukaisimmalta, että ensi sijassa rakennetaan keuhkotautisairaala, mutta niin laajan suunnitelman mukainen, että siihen, vaikka tietenkin eri osastoille, myös käy ottaminen hoidettaviksi paran- tolapotilaitakin sekä, milloin yksityistapauksissa on välttämätöntä, myös toivottomasti sairaita, nämäkin erikoisesti heille varatulle osastolle. Niinikään olisi sairaalan yhteyteen järjestettävä eri osasto tuberkuloosia ja sairaanhoitoa tarvitsevia lapsia varten.

Mitä taas tulee kysymykseen, milloin keuhkotautiparantola olisi rakennettava, niin näyttää tosin hyvin harkitulta, että kootaan muutaman vuoden kuluessa koke- muksia keuhkotautisairaalaan, mutta kaupunginviranomaisten tulee kuitenkin olla valmiit aivan piakkoin rakennuttamaan parantolakin.

Vaikka edellyttäisikin nykyään ehdottomasti tarvittavan noin 300 sairaanhoitosijaa tuberkelitaustisten hoitoa varten, ei kuitenkaan heti tarvitse rakennuttaa niin monisijaista uutta tuberkuloosisairaala, sillä Marian sairaalan vanhan puupaviljongin sairassijat ovat toistaiseksi tähän tarkoitukseen käytettävissä. Niinikään saadaan vastaisuudessa, sittenkun vaivaistalo on muutettu uuteen paikkaansa, nykyisestä vaivaistalosta, joka on aiottu käyttää sairaanhoitolaitokseksi, vaikkakin vaatimattomaksi, moniaita paikkoja käytettäväksi tuberkelitaustisia varten joko kohta kaupungin uuden mielisairaalan valmistuttua, nimenomaan tällaisten potilaitten hoitoa varten rakennetuissa tuberkuloosipaviljongeissa, joita nykyään käytetään mielisairaiden hoitoloina, tahi mahdollisesti myös sen lisäksi laitoksen muissakin rakennuksissa. Näissä itse kaupungin alueella sijaitsevilla laitoksilla käy monestakin syystä hoitaminen pahemmin sairastuneita tuberkelitaustisia, jota vastoin lievemmin sairastuneita hoidettaisiin uudessa tuberkuloosisairaalassa, joka on sijoitettava maaseudulle, ei kuitenkaan ylen loitolle kaupungista.

Jos siis edellyttää Marian sairaalassa, niinkuin tähänkin asti, olevan 40 tuberkuloosisijaa ja nykyisestä vaivaistalosta saatavan 110 sijaa, eli kaikkiaan 150 sijaa, niin olisi tarvittavain 300 sairassijan saamiseksi rakennettava uusi tuberkuloosisairaala vähintään 150 potilasta varten jotta saataisiin *yksi* sairassija kaupungin kuttakin 500 asukasta kohti, mikä on pikemmin liian alhaiseksi kuin liian korkeaksi laskettu, niinkuin esim. vertailu Tukholman oloihin osottaa. Viimeksi mainitulla kaupungilla, jonka väkiluku nousee hiukan yli 400,000 hengen, on nimittäin, 408 sijaa käsittävän kunnallisen tuberkuloosisairaalan hiljattain valmistuttua, käytettävänä kaikkiaan noin 970 sairassijaa tuberkelitaustisia varten, eli likimain *yksi* sairassija kaupungin kuttakin 400 asukasti kohti. Tähän tulee vielä lisäksi, että Tukholma vuosittain kustantaa parantolahoidon varsin lukuisille keuhkotautisille asukkailleen (132:lle vuonna 1907).

Jos kuitenkin edellyttää, kaupungin asukasluvun siihen aikaan, 3—4 vuoden kuluttua, jolloin sairaala kenties on valmis vastaanottamaan potilaita, nousevan 170,000—180,000 henkeen ja sen lisäksi katsotaan suotavaksi, että sairaalassa olisi joitakuita sairassijoja vastedes lisääntyvän tarpeen varalle, niin olisi siihen laitettava vähintäänkin 200 sairassijaa, mieluummin jonkun verran enemmän.

Niinkuin jo huomautettiin, olisi kaupungin tuberkuloosisairaala sijoitettava maaseudulle, ei kuitenkaan ylen loitolle kaupungista, näin osin syystä että sairaalan käytettävänä pitää olla mahdollisimman puhdasta ja terveellistä ilmaa, jommoista ei enää ole tarjona kaupungissa eikä sen likeisimmässä naapuristossa, sekä myös isonlainen maa-alue, missä potilailla olisi tilaisuutta saada ulkoilmahoitoa sekä liikkua ulkosalla sairaalan ympäristössä. Tähän tulee lisäksi, että ilma jonkun verran loitompana merenrannikosta myös on kuivempaa kuin aivan rannikolla.

Sairaalan rakennuskustannusten laskeminen edeltäpäin, kun yksityiskohtia ei vielä ole tarkemmin suunniteltu, kohtaa tietenkin moninaisia vaikeuksia, mutta jos edellyttää kustannusten kuttakin sairassijaa kohti nousevan umpiluvuin 8,000 mark-

kaan, niin olisi 200 potilaalle varatun tuberkuloosisairaalan rakentamisesta kustannuksia kaikkiaan noin 1,600,000 markkaa.

Kaupungin kansakoululääkäriin, tri M. Oker-Blomin ehdotuksen johdosta että hetimiten rakennutettaisiin kouluparantola, lausuttakoon lyhyesti seuraavaa:

Tohtori Oker-Blomin useana vuonna toimittamat kansakoululasten terveyden-tilan tutkimukset ovat osottaneet, että melkoinen joukko lapsia sairastaa tahi epäillään sairastavan tuberkuloosia. Tutkituista alemman kansakoulun ensi luokan oppilaista huomattiin nimittäin 1,5 %:ssa ilmeisiä keuhkotuberkuloosin merkkejä, jota paitsi 3,9 %:ssa lapsista havaittiin taipuvaisuutta rauhastuberkuloosiin.

Ylemmän kansakoulun ensi luokan oppilaista sairasti noin 1,1 % keuhkotuberkuloosia ja noin 4,1 % epäiltiin samaa tautia sairastavan. Näitä samoja lapsia tutkittaessa 2 vuotta aikaisemmin oli havaittu keuhkotuberkuloosia noin 0,7 %:ssa ja epäilyttäviä tapauksia oli noin 2,1 %. Tauti oli siis levinnyt.

Tekemiensä huomioitten johdosta on tri Oker-Blom, saatuaan, niinkuin edellä mainittiin, tilaisuutta ulkomailla, Saksassa ja Skandinaviassa, tutkia tuberkuloosien koululasten hoitoa kouluparantoloissa y. m., ehdottanut että kaupungin kansakoululasten keskuudessa vallitsevan tuberkuloosin ehkäisemiseksi rakennettaisiin erityinen laitos, jossa tuberkuloosilla lapsilla olisi tilaisuutta koulunkäyntiin ja he sen ohella saisivat tarpeellista ruumiinhoitoa. Puheenalaiseen laitokseen, jossa tulisi olla sijaa noin 200 oppilaalle, olisi yhdistettävä asumalaitos, joten se käsittäisi täydellisen «kouluparantolan», jossa olisi 6 koululuokkaa, nimittäin 3 ruotsin- ja 3 suomenkielistä. Oppilaat oleskelisivat parantolassa $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ vuotta.

Vaikkei tuollaisen parantolan hyötyä käykään kieltäminen, vaativat kuitenkin sen rakentamisesta sekä vuotuisesta kunnossapidosta johtuvat runsaat kustannukset tarkoin harkitsemaan, onko todella aivan välttämätöntä heti ryhtyä sitä aikaansaamaan. Todellisuudessa näyttävät useat seikat osottavan ettei näin ole laita.

Näistä mainittakoon muun muassa, että edellä kerrottuja Helsingin kaupungin kansakoululasten tuberkuloosisuutta tarkoittavain tutkimusten tuloksia, vaikka ne käyvätkin kutakuinkin yhteen Tukholmassa toimitettujen samantapaisten tutkimusten tulosten kanssa, muiden lääkäreiden lausunnon mukaan kuitenkin ehkä on meidän oloissa katsottava jonkun verran liian korkeiksi, minkätähden niihin ei myöskään ole pantava liian suurta painoa, varsinkaan kun ratkaistessa ei ainoastaan terveydelliseltä vaan myös taloudelliselta kannalta niin tärkeätä kysymystä kuin tässä on puheena täytyy kaikin puolin ottaa huomioon se useiden eteväin erikoistutkijain huomauttama seikka, että keuhkotuberkuloosia sairastavat kansakoulukäiset lapset vain sangen vähän tuottavat tartunnanvaaraa koulutovereilleen, mikä seikka johtuu osin siitä että, jos tauti tämänikäisissä lapsissa pääsee mainittavasti valtaan, he eivät enää kykene käymään koulua, osin myös siitä että taudin ollessa niin lievä, että lapset vielä kykenevät koulunkäyntiään jatkamaan, he eivät ensinkään tahi vain sangen vähän erittävät tartunta-ainetta, tuberkelibasilleja, sisältäviä ysköksiä.

Kun sitä paitsi tuollaisissa kouluparantoloissa lapsille annetun opetuksen tarkoituksena tietenkään ei ole heidän tietomääränsä lisääminen, vaan pääasiallisesti ainoastaan aikaisemmin hankittujen koulutietojen säilyttäminen, niin näyttää asiaa tältäkin kannalta katsellessa siltä, kuin ei olisi pantava liian suurta painoa parantolain perustamiseen opetustarkoituksia silmällä pitäen. Sitä vastoin on tuberkuloosin leviämisen estämistä silmällä pitäen varmaankin sangen tarpeellista, että rauhastuberkuloosia sairastavain ja muidenkin heikon terveytensä johdosta sanottavammassa määrässä tuberkuloosiin taipuvaisten lasten hoitoa varten perustetaan kaiken vuotta avoinna pidettävä samanlaatuinen risatautisparantola, jommoisia useat samaa tarkoitusta varten perustetut ulkomaiset lastenparantolat ovat. On luonnollista, että lapsille näissä parantoloissa, joissa he usein oleskelevat pitemmän aikaa, annetaan olojen mukaan sovitettua opetusta, mutta tämä opetus on kuitenkin aina toisessa sijassa verraten parantolan päätehtävään, jona on terveydentilan parantaminen.

Jos kaupunki päättää kohdakkoin perustaa tuollaisen lastenparantolan, siten tehokkaasti suojellakseen kasvavaa sukupolvea joutumasta muiden pahemmanlaatuisten tuberkuloositautien, erittäinkin keuhkotaudin uhriksi, niin on itsestään selvä, että tämäkin parantola sijoitetaan johonkin kuivaan ja suojaiseen paikkaan maaseudulle, missä on mahdollisimman puhdas ja tomuton ilma.

Kun suotuisimmassakin tapauksessa kuluu muutama vuosi, ennenkuin tuollainen lastenparantola voidaan saada aikaan, ja kuitenkin aina on olemassa melkoinen joukko kansakoululapsia, joilla huonon ravinnon, synnynnäisten tuberkuloositaipumusten y. m. johdosta on pakottava tarve päästä ainakin leudoksi vuodenajaksi suotuisampiin terveydellisiin oloihin kuin heillä vähävaraisissa, liika-asutuissa ja useinkin epäsiisteissä kodeissaan on tarjona, näyttää erittäin suotavalta, että kaupunki, samoin kuin useat ulkomaiden suuremmat kaupungit ovat tehneet, valmistaisi ainakin joillekuille heistä tilaisuuden oleskella kesäiseen aikaan maalla n. s. lomasiirtoloissa. Moniaita tuollaisia siirtoloja onkin jo useana vuonna järjestetty Helsingin kaupungin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistyksen toimesta, joka yhdistys viime vuosina sen lisäksi on pitänyt voimassa kahta kesäsiirtolaa nimenomaan tuberkulootisia kansakoululapsia varten. Kun täytyy katsoa erittäin suotavaksi, ettei tuollaisia kesäsiirtoloja vastedes ainoastaan pidetä voimassa, vaan myös että niiden lukua lisätään ja niiden laitoksia siten kehitetään, että ne täysin vastaavat kasvamisestaan kasvavaa tarvetta, ja kun mainittu yhdistys aikoo yhä edelleenkin pitää voimassa kesäsiirtolojaan, joiden kustantamiseksi se myös on Kaupunginvaltuustolta useana vuonna saanut avustusta anniskeluyhtiön voittovaroista, mutta nämä varat on myönnetty niin myöhään, että yhdistykselle sen johdosta on koitunut erinäisiä hankaluuksia, olisi erittäin suotava, että Kaupunginvaltuusto päättäisi tähän tarpeellisen määrärahan merkitä vakinaiseksi menoeräksi jotta ei ainoastaan mainittu yhdistys, vaan muutkin yhdistykset, jotka haluavat toimia saman tarkoituksen hyväksi, anniskeluyhtiön voittovarin käyttämisestä huolimatta voisivat taloudellisesti turvattuina ajoissa ryhtyä mainittujen siirtolain kuntoonpanemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Toinen samaan tarkoitukseen tähtäävä toimenpide, jota kuluvan vuosikymmenen aikana on monin paikoin ulkomailla menestyksellä sovellettu on kesä-päiväparantolain (Walderholungsstätte) järjestäminen, joissa laitoksissa kaupungin varatomat tuberkuloosiset tahi tuberkuloosisiksi epäillyt lapset ja aikuisetkin saavat päivin oleskella metsän helmassa taivasalla, jos sää sallii, tahi myös katetuissa avonaisissa vajoissa sadesäällä. Samalla kun heille noissa laitoksissa annetaan dieettis-hygienistä ulkoilmahoitoa, aurinko- ja ilmakylpyjä, vesihoitoa y. m., saavat he myös pari, kolme aterialla päivässä, mutta oleskelevat yöt kotonaan. Tuollaiset kesä-päiväparantolat, jotka yleensä käyvät kesäsiirtoloita halvemmiksi, ovat erittäin sopivia sellaisille kivulloisille henkilöille, jotka syystä tai toisesta eivät voi pitemmäksi ajaksi poistua kotoaan, jota paitsi näistä laitoksista, mikäli alaikäisiä lapsia koskee, on se etu että lapset edelleenkin jäävät kodin silmälläpidon ja hoidon alaisiksi. Tällaisia kesä-päiväparantoloita oli Saksassa jo vuonna 1907 kaikkiaan 67 ja siitä lähtien ovat vuosittain yhä useammat kaupungit niitä perustaneet. Skandinavian maissakin on viime vuosina melkoinen joukko tuollaisia kesä-päiväparantoloita saatu toimeen. Niinpä on esim. Ruotsissa nykyään 8 tällaista parantolaa.

Kustannukset näistä kesä-päiväparantoloista ovat jonkun verran erisuuruiset, mutta ylipäätään niitä pidetään verraten halpoina. Berlinin viereisessä n. s. «Sadowassa», joka on aiottu lapsia varten ja jossa nämä saavat päivittäin kolme aterialla, nousivat päiväkustannukset vuonna 1907 kutakin lasta kohti 37 $\frac{1}{2}$ pfennigeen (47 penniin), jota vastoin «Schönholzissa» kustannukset lasta ja päivää kohti nousivat 1:60 Saksan markkaan ja, parantolassa kävijäin luvun ollessa varsin suuri, 1:30 Saksan markkaan.

Kun näillä kesä-päiväparantoloilla saavutetut tulokset kaikkialla ovat osottautuneet ylipäätään suotuisiksi, näyttää sängen toivottavalta, että Helsingin kaupunki jo ensi kesäksi järjestäisi tuollaisen parantolan kansakoululapsia varten. Suotava niinkään olisi, että parantolaan voitaisiin vastaanottaa tuollaisen kesäparannuksen tarpeessa olevia vanhempiakin tuberkuloosipotilaita, mutta lieene kuitenkin tarkoituksenmukaisempaa että, niin kauan kuin asiasta ei vielä ole minkäänlaista kokemusta, Helsingin oloja silmällä pitäen tyydytään siihen, että ainakin ensimmäisenä kesänä parantolaan otetaan ainoastaan rajoitettu määrä hoidokkeja, esimerkiksi 100 kansakouluikäistä lasta.

Tuonnempana esitetyn rakennus-, sisustus- ja käyttökustannusten arviolaskelman mukaan olisi, jos ainoastaan käyttökustannukset otetaan huomioon, päivittäisiä menoja kutakin lasta kohti Smk 1:06, mutta jos myöskin korko ja kunnossapito otetaan huomioon, nousee vastaava menoerä likimain Smarkkaan 1:18. Vertailun vuoksi mainittakoon, että Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistyksen kesäsiirtolain päivittäiset menot ovat olleet kaikkiaan Smk 1:11 henkilöä kohti.

Vaikka siis tuollaisen kesä-päiväparantolan kustannukset olisivat kesäsiirtolain kustannuksia jonkun verran kalliimmat, olisi päivänparantolasta kuitenkin se etu, että moni lapsi, jonka muuten jostakin syystä, esim. sentähden että vanhemmat

ovat vastahakoisia laskemaan heitä luotaan, täytyisi kesän umpeen asua kaupungissa, ainakin päivin voisivat oleskella hyvässä ja terveellisessä ulkoilmassa sekä lisäksi saisivat vahvistavaa hygienis-dieettistä hoitoa kokeneen henkilön silmäpidon alaisina. Jos muuten kokemuksesta huomattaisiin edullisemmaksi sijoittaa lapset maalle kesäsiirtoloihin, sopisi seuraavana vuonna kaupungin kesä-päiväparantolaan ottaa lievänlaista tuberkuloosia sairastavia aikuisia henkilöitä, joille tuollainen ulkosalla oleskelu epäilemättä olisi suureksi hyödyksi.

Jotta tähän kesä-päiväparantolaan olisi helppo päästä rautateitse ja siinä kuitenkin jossain määrin olisi tarjona mannerilmastoa, olisi se sijoitettava jonkun matkan päähän rannikolta, esimerkiksi Oulunkylään johonkin sopivaan paikkaan kaupungin omistamalla alueella. Parantolalle tarpeelliset rakennukset, jotka olisi tehtävä mahdollisimman halvat, lienee sopivin rakentaa oheellisen suunnitelman mukaisesti 12,000 markan kustannuksilla. Parantolaan olisi asetettava johtajatar, joka ylinnä pitäisi silmällä parantolassa hoidettavia lapsia sekä hoitaisi laitoksen taloutta ja jolla olisi apunaan naispuolinen hoitajatar, lisäksi keittäjätär ja keittiö-apulainen sekä renki, joka myös toimisi yövartijana.

Parantolan, jonka pitää olla Terveystaloutautakunnan alainen, tulisi likinnä kuulua tuberkuloosipoliklinikan alaisiin laitoksiin, joka poliklinikka myös kansakoululääkärien ehdotuksesta valitsisi parantolaan otettavat kansakoululapset sekä aluelääkärien ehdotuksesta muutkin samaan laitokseen otettavat kouluikäiset lapset. Tätä tehtävää varten sekä muutenkin tuberkuloosipoliklinikan lääkärielle tarpeelliseksi avuksi olisi poliklinikkaan neljän kuukauden ajaksi asetettava assistentti. Lasten kuljettamiseksi kesä-päiväparantolaan ja sieltä pois olisi asianomaisten kanssa sovittava alennetuista piletinhinnoista y. m.

Parantolan rakennus- ja sisustuskustannukset näkyvät seuraavasta laskelmasta:

Parantolarakennusten teettäminen oheellisen kustannusarvion mukaan	12,000: —
Kalusto (sen lisäksi mitä on saatavana Puutarhakadun varrella olevasta kaupungin väliaikaisesta tuberkuloosisairaalasta)	1,000: —
Yhteensä Smk	13,000: —

Ensintulevana kesänä tarpeelliset käyttökustannukset nousisivat, edellyttäen parantolaa voitavan pitää avoinna kolme kuukautta, seuraaviin määriin:

Johtajatar, palkkaa 175 markkaa kuukaudessa ynnä ruoka 3 1/2 kuukauden aikana	612: 50
Apulainen, palkkaa 125 markkaa kuukaudessa ynnä ruoka 3 kuukauden aikana	375: —
Keittäjätär, palkkaa 40 markkaa kuukaudessa ynnä ruoka ja asunto parantolassa 3 kuukauden aikana	120: —

Keittiöapulainen, palkkaa 25 markkaa kuukaudessa ynnä ruoka ja asunto parantolassa 3 kuukauden aikana	75:—
Renki, palkkaa 75 markkaa kuukaudessa ynnä ruoka ja asunto parantolassa 3 ¹ / ₂ kuukauden aikana	262: 50
Parantolan talvisaikainen vartioiminen	100:—
Rautatiematkat ja ruoka 100 lapselle, 75 penniä päivässä 90 päivänä	6,750:—
Palveluskunnan ruoka, marka päivässä hengeltä	480:—
Polttopuut, puhtaanapito ja sekalaiset menot	800:—
	Yhteensä Smk 9,575:—

Edellä lausutun johdosta saamme esittää, että Terveystenhoitolautakunta ehdottaisi Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että tuberkuloottisia henkilöjä varten rakennetaan kaikkiaan 200 sairassijaa käsittävä sairaala sekä että siinä kohden tarpeellisia toimenpiteitä silmällä pitäen kohta asetetaan komitea, joka saa tehtäväkseen valita sairaalan paikan, laatia sen piirustukset ja kustannusarvion y. m.;

että ensintulevana keväänä rakennettavaa kansakoulukäisten lasten kesä-päiväparantolaa varten, joka parantola teetetään Terveystenhoitolautakunnan valtuutettujen yksissä neuvoin kaupungin Rakennuskonttorin kanssa valitsemalle paikalle kaupungin läheisyyteen ja kaupungille kuuluvalla maalla, asetetaan Rakennuskonttorin käytettäväksi 12,000 markkaa sekä tarpeellisen kaluston hankkimiseksi myönnetään 1,000 markkaa;

että kesä-päiväparantolan kunnossapitämiseksi ensintulevana kesänä myönnetään 9,575 markan määräraha;

että „tuberkuloosipoliklinikan“ johtajan assistentin palkkaamiseksi neljän kuukauden ajaksi myönnetään mainitulle klinikalle 800 markan lisämääräraha;

että Terveystenhoitolautakunnalle annetaan tehtäväksi ryhtyä toimiin kesä-päiväparantolan kuntoonpanemiseksi sekä valvoa sen toimintaa; kuin myös

että niille yhdistyksille, jotka haluavat perustaa kesäsiirtoloita kansakoulukäisiä lapsia varten, myönnetään täysin riittävät määrärahat siirtolain voimassapitämiseksi.

Tämän lisäksi on, sen mukaisesti mitä edellä on lausuttu, kohdakkoin ryhdyttävä seuraaviin toimenpiteisiin:

1:ksi. On rakennettava tuberkuloosiparantola niitä tuberkulootisia henkilöitä varten, joihin nähden, sen johdosta että tauti vielä on aikaisemmassa vaiheessaan, on hyviä toiveita terveytymisestä; sekä

2:ksi. On rakennettava kaiken vuotta avoinna oleva lastenparantola rauhas-tuberkuloosia sairastavia tahi synnyttäisiä tuberkulootisia taipumuksia omaavia tahi muuten yleisesti heikkoja sekä sentähden sanottavammassa määrässä tuberkulootisille taudeille herkkiä lapsia varten.

Ja olisi Kaupunginvaltuuston, näitä lisäksi ehdotettuja tuberkuloosin ehkäisytoimenpiteitä silmälläpitäen, päätettävä

antaa Terveystoimikunnan toimeksi ottaa nämä asiat sopivan ajankohdan tultua käsiteltäviksi.

Arkkitehti K. Lindahlin laatimat kesä-päiväparantolan piirustukset kaksin kappalein sekä hänen yksissä neuvoin kaupungin Rakennuskonttorin kanssa tekemänsä kustannusarvio seuraavat tämän mukana.

Richard Sievers.
Ina Rosqvist.

Oskar Heikel.

Vilh. Sucksdorff.

Max Oker-Blom.
Karl Lindahl.

Vilh. Sucksdorff.

Liite.

Kustannuslaskelma

Helsingin kaupungin läheisyyteen suunniteltua kansakouluikäisten
heikkojen lasten kesäpäiväparantolaa varten.

Rakennus N:o 1.

40 kivipilaria kiinnikkeeseen ja perustuksineen à 8: —	320: —	
1 lieden perustus	150: —	
100 p.m. 8 × 8" alusparruja à 3: 50	350: —	
400 » 6 × 6" piiruja patsaiksi à 1: 50	600: —	
375 » katto- ja lattiahirsii à 1: 30	487: 50	
300 » 5 × 5" piiruja kattotuoleihin à 1: —	300: —	
225 m ² asfalttihuopakattoa à 3: 20	720: —	
1 savutorvi lokeroineen	300: —	
100 m ² kaksinkert. lautaseinää à 6: —	600: —	
250 » yksinkert. » » 4: —	1,000: —	
12 ikkunaa à 65: —	780: —	
9 ovea à 30: —	270: —	
1 ulkoporta	75: —	
2 keittiönliettä à 200: —	400: —	
1 peltiuni	75: —	
1 kamiinipata	200: —	
27 m ² täytettävää ja aluslattiaa à 6: —	162: —	
27 » välikattoa täytteineen à 4: 50	121: 50	
75 » » täytteettä à 3: —	225: —	
75 » kaksinkert. lautalattiaa paperineen à 5: —	375: —	
50 » ruokailuvajan maalattiaa tasoitettava, sullottava ja sorastet- tava à 2: —	100: —	
sekäl. ulkopuoliset tasoitustyöt noin	100: —	7,711: —

Rakennus N:o 2. 2 rakennusta.

300 p.m. 6 × 6" piiruja patsaiksi, kaivuu ja kiinnitys à 2: —	600: —	
140 m ² seinää 1" laudoista à 2: —	280: —	
44 » asf. huopakattoa à 3: 20.	140: 80	
		Siirros Smk 1,020: 80 7,711: —

	Siirros Smk 1,020: 80	7,711: —
2 yksinkert. ovea à 30: —	60: —	
22 p.m. penkkejä à 4: —	88: —	
140 m ² kenttää tasoitettava, sullottava ja sorastettava à 2: —	280: —	1,448: 80

Rakennus N:o 3. 2 rakennusta.

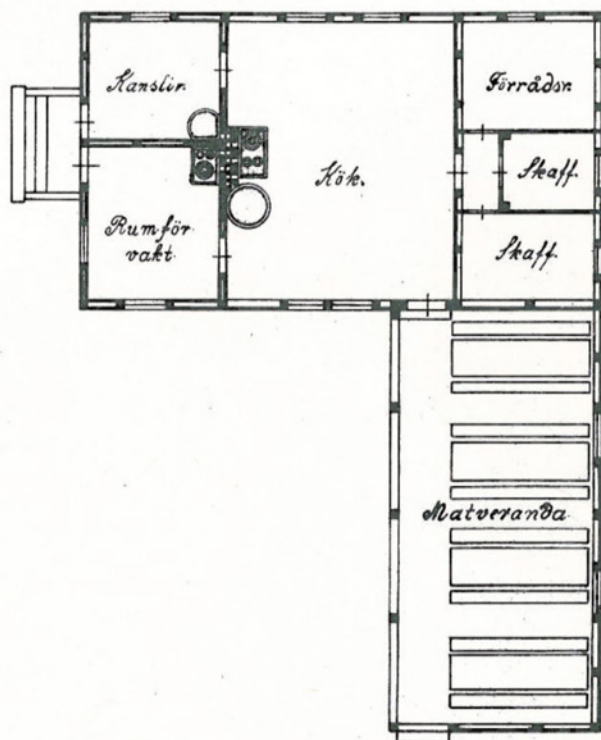
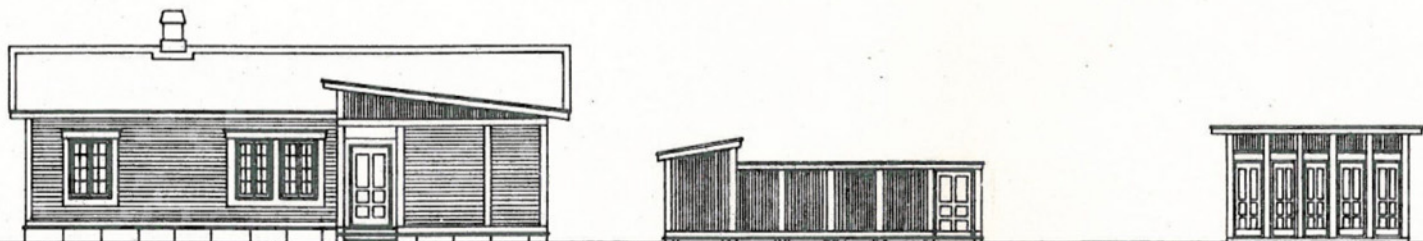
160 p.m. piiruja patsaiksi ja kattotuoleiksi à 1: —	160: —	
36 m ² asf. kattoa lautapohjalle à 3: —	108: —	
60 » ulkoseinää 1" laudoista à 2: —	120: —	
40 » väliseinää à 2: —	80: —	
9 p.m. istuinpenkkejä à 5: —	45: —	
10 petrolitynnyrin puoliskoa à 4: —	40: —	
10 ovea à 25: —	250: —	
tiet, kaivo, tasoitustyöt	500: —	1,303: —
yksinkertaisin maalaustyö, arvaamattomat työt, työnjohto y. m. noin 10 % lisää edelliseen		1,537: 20
		<u>Yhteensä Smk 12,000: —</u>

Tammikuulla 1912.

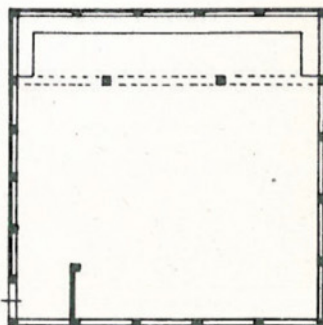
Helsingin kaupungin Rakennuskonttorin Huonerakennusosasto:

Karl Hård af Segerstad.

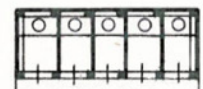
Ritning till ett Sommar-dagsanatorium för svaga barn i folkskoleäldern afsedt att uppföras
i närheten af Helsingfors stad.

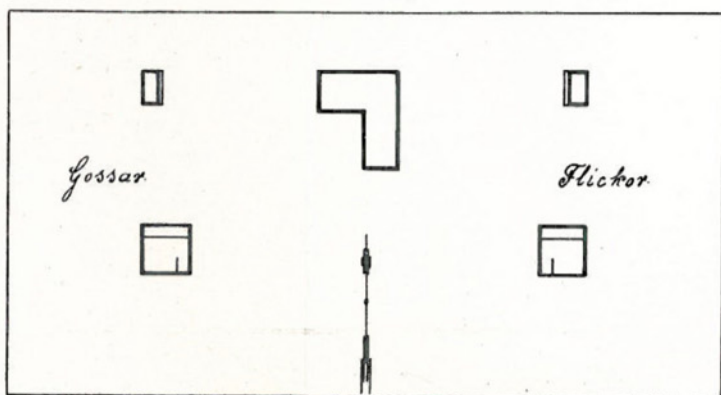
Solbad 2. st.

Afträde 2. st.

Situationsplan.

Helsingfors i januari 1912
Karl Lindblom

Esitys, koskeva välipuheen tekemistä Helsingin Sähkö Valaistus Osakeyhtiön virrankuluttajain luovuttamisesta Helsingin kaupungin sähkötehtaalle.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

Helsingissä,
huhtik. 9 p:nä 1912.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 223.

Kokouksessaan viimeksi kuluneen maaliskuun 26 päivänä päätti Kaupunginvaltuusto pyytää Rahatoimikamarilta lausuntoa Helsingin Sähkö Valaistus Osakeyhtiön Johtokunnan antaman kertomuksen johdosta, joka koski sekä sanotun Johtokunnan ja kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen kesken pidettyjä, mutta sittemmin keskeytyneitä neuvotteluja sopimuksen aikaansaamiseksi osakeyhtiön virrankuluttajain luovuttamisesta kaupungin sähkötehtaalle, että myös mainitun Johtokunnan uudestaan tarjoamaa sopimusta siinä kohden aikaisemmin esitettyjen ehtojen pohjalla.

Asiaa käsitellessään on Rahatoimikamari, joka tässä yhteydessä ei ole havainnut olevan syytä likemmältä kajota kaupungin sähkötehtaan Hallituksen ja Helsingin Sähkö Valaistus Osakeyhtiön Johtokunnan välisiin neuvotteluihin eikä mainittujen neuvottelujen raukeamisen syihin, tosin havainnut oheellisten (Liite VI), insinööri Wuolteen laatimain laskelmain epäämättömästi osottavan, että 450,000 markan korvausta täytyy sähkötehtaan kannalta katsoen pitää riittävänä. Mutta jollei pidetä silmällä vain niitä näkökohtia, joita kaupungin sähkötehtaan tietenkä on liikeyrityksenä noudatettava, vaan huomioon myös otetaan kaupungin etu, on tulos jossain määrin toinen. Omasta puolestaan on Rahatoimikamarikin, yhteisesti kokoontuessaan kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen kanssa, katsonut voivansa Kaupunginvaltuustolle pääasiassa puoltaa Johtokunnan tekemää ehdotusta, vieläpä arvellut voivansa neuvottelujen onnelliseen tulokseen saattamiseksi puoltaa korvauksen korottamista 500,000 markkaan. Tämän johdosta antoi Rahatoimikamari Kamarin ja Hallituksen puheenjohtajain toimeksi ryhtyä neuvotteluihin Osakeyhtiön edustajain kanssa. Nämä neuvottelut ovat sittemmin vieneet siihen, että molemmat asianosaiset ovat voineet yhtyä oheelliseen ehdotukseen (Liite V).

Mainittu ehdotus sisältää pääasiassa, että kaupunki ensintulevan heinäkuun 1 päivänä ottaa osalleen kaikki yhtiön tilaajat sekä että yhtiö mainitusta ajankohdasta lähtien lakkauttaa kaiken virranannon kaupungin sähkötehtaan toimintapiirissä. Tämän

korvaukseksi maksaa kaupunki yhtiölle määräajoin kaikkiaan 500,000 markkaa, josta summasta kuitenkin luetaan pois 10,800 markkaa korvauksena niiden talojen johtotöistä, jotka ovat kaupungin sähkötehtaasta siirtyneet yhtiön tilaajiksi, jota paitsi niin yhtiö kuin kaupunkikin sitoutuu peruuttamaan Keisarillisessa Turun Hovioikeudessa perille ajamansa vedon ja kanteen. Saattaisi tosin näyttää siltä, kuin olisi aivan tarkoituksetonta että kaupunki nyt ryhtyy yhtiön kanssa neuvottelemaan ja tarjoo huomattavan rahamäärän korvaukseksi siitä, että yhtiö sitoutuu lakkauttamaan virranantosna, koska yhtiö aivan todennäköisesti kutakuinkin läheisessä tulevaisuudessa tuomioistuimen päätöksellä velvoitettanee lakkauttamaan toimintansa tässä kaupungissa. Mutta tässä ei saa jättää huomioon ottamatta, että varmuutta ei ole siitä, miten vireillä oleva oikeudenkäynti päätyy, ja joka tapauksessa voi siitä olla kaupungille hankaloita selkkauksia. Niin voi esimerkiksi asian palauttaminen alioikeuteen uudestaan käsiteltäväksi viivyttää lopullista ratkaisua vieläkin muutama vuoden. Vuosikausia jatkuva kiivas kilpailu ei ainoastaan tuottaisi kaupungille lisämenoja, mikä seikka kylläkin näkyy siitä, että Hallitus jo on anonut Kaupunginvaltuustolta 100,000 markan määrärahaa voidakseen helpottaa niiden yhtiön tilaajain siirtymistä, jotka sitä haluavat (Liite III), vaan ehkä myös tulojen vähenemistä, mikä seikka taas välillisesti käy selville siitä, että Hallitus on ehdottanut ryhdyttäväksi erityisiin toimenpiteisiin talonomistajain estämiseksi siirtymästä kaupungin sähkötehtaasta yhtiön tilaajiksi (Liite IV). Ja kun tähän tulee lisäksi että kaupunki niinä kolmena vuonna, mitkä joka tapauksessa täytyy edellyttää kuluvan, ennenkuin edellä mainittu oikeudenkäynti tulee lopullisesti ratkaistuksi ja siis yhtiön toiminnan voi odottaa lakkaavan, voi, kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen toimittaman uuden laskelman mukaan, virranhankinnan lisääntymisen johdosta laskea saavansa sellaisen voiton, että ehdotetun korvausmäärän lisäksi jää huomattava säästö, näyttävät painavat syyt puoltavan suosiollisen sopimuksen tekemistä yhtiön kanssa. Lisäksi ehkä lienee sekin seikka otettava huomioon että, jos yhtiön täytyisi tuomioistuimen päätöksen johdosta paikalla keskeyttää toimintansa, olisi kaupungin sähkötehtaan erittäin vaikea, osinpa mahdotonkin ottaa nopeasti hankkiakseen virtaa yhtiön lukuisalle, noin 5,200:an nousevalle tilaajajoukolle. Luultava on, että niin ollen seurauksiltaan arvaamattomia ja varsin pitkäjäisiä virranhankinnan keskeytymisiä syntyisi. Tähän tosin käy huomauttamisen, että tilaajat, jotka eivät aikaisemmin ole siirtyneet kaupungin sähkötehtaaseen, ovat itse syypäät sellaiseen asiointilaan eikä heillä ole oikeutta valittaa, jos muutamaksi kuukaudeksi jäävät vaille sähkövirtaa. Yksityisliikkeen kannalta katsoen tuollainen perustelu ehken olisi paikallaan. Mutta kaupungin sinänsä ei tule menetellä niin, että lukuisille sen asukkaille koituu tuntuvia hankaluuksia ja kustannuksia, kun kaupungilla on tilaisuus tappiota kärsimättä järjestää tähän kuuluvat seikat. Eikä tämän tärkein asian käsittelyssä saa ottaa huomioon sitä, onko vastapuoli aikaisemmin kilpailutarkoituksessa aina menetellyt lojaalisesti vai ei.

Ehdotuksen toteuttamisesta johtuvien menojen suoritustapaan nähden Rahatoimikamari pyytää viitata niihin Kaupunginvaltuuston aikaisempiin päätöksiin, jotka ovat koskeneet Otto A. Blomqvistin ja Gottfr. Strömbergin tilaajain siirtymistä kaupungille ja joiden mukaan menot on jaettu useammalle vuodelle sekä pantu maksettaviksi sähkö-

tehtaan voittovaroista. Vaikka tosin puheenalaisten vuosien yleiseen kulunkiarvioon jonkun verran vaikuttaa se seikka, että tuntuva osa sähkötehtaan voittovaroista tällä tavoin jo edeltäpäin sidotaan ja Kaupunginvaltuusto siten menettää mahdollisuuden kulunkiarvion käsittelyssä vapaasti käyttää kaikkia olemassa olevia varoja olojen vaatimusten mukaan, näyttää kuitenkin ratkaiseva paino olevan pantava siihen asianlaitaan, että sähkötehtaan lisävoitto, mainituilta vuosilta tehtyjen laskelmain mukaan, varmaankin on nouseva tässä puheena olevain menojen määrään, ehkäpä enemmäksikin.

Asian tähän puoleen nähden saa Rahatoimikari vastamainituilla perusteilla kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että Rahatoimikamari valtuutetaan Helsingin Sähkö Valaistus Osakeyhtiön kanssa tekemään välikirjan Osakeyhtiön virrankuluttajain luovuttamisesta kaupungin sähkötehtaalle oheellisen ehdotuksen mukaisesti; sekä

että vastamainittua tarkoitusta varten osotetaan 500,000 markan etuanti, josta, poisluettua 10,800 markkaa, pannaan sähkötehtaan 1913, 1914 ja 1915 vuoden voittovaroista maksettavaksi Smk 160,000:—, Smk 160,000:— ja Smk 169,200:— itsekinakin vuonna.

Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto hyväksyy edellä kerrotut ehdotukset, eivät kaupungin sähkötehtaan Hallituksen Liitteissä III ja IV tekemät ehdotukset aiheuta toimenpidettä.

Edellyttäen Kaupunginvaltuuston voivan hyväksyä edellä esitetyn ehdotuksen kaupungin ja Helsingin Sähkö Valaistus Osakeyhtiön väliseksi sopimukseksi, on kaupungin teknillisten laitosten Hallitus Rahatoimikamrille antanut lisälausunnon (Liite II) niistä kustannuksista, joita aiheutuu yhtiön virrankuluttajain yhdistämisestä kaupungin sähkötehtaan johtoverkkoon ja joita varten sentähden tarvittaisiin ennakkomääräraha. Niinkuin mainitusta lausunnosta näkyy, tarvittaisiin mittarien, yhdistysjohtojen ja lampujen kustantamiseen kaikkiaan 280,000 markan ennakkomääräraha. Näiden kustannusten määrä on laskettu sillä edellytyksellä, että kaapelijohto niihin taloihin, jotka eivät vielä ole yhtyneet kaupungin sähkötehtaaseen, teetettäisiin maksutta ainoastaan tonttirajaan, asti, jota vastoin näiden talojen omistajain olisi sähkötehtaalle korvattava kaikki muut yhdistys-

johdoista ynnä talojohtolaatikosta aiheutuvat kustannukset niinä maksuaikoina, mitkä tehdas harkitsee kohtuulliseksi kussakin eri tapauksessa määrätä. Rahatoimikamarissa on tosin lausuttu epäilyksiä, käykö pitäminen kaupungin arvolle sopivana että ryhdytään käyttämään jonkunlaista kostopolitiikkaa niitä talonomistajia kohtaan, jotka tähän asti eivät ole katsoneet etunsa mukaiseksi yhtyä kaupungin sähkötehtaaseen. Kun kaupunki vielä muutama kuukausi takaperin myönsi kunnan sähkötehtaan tilaajiksi siirtyville talonomistajille erinäisiä etuja yhdistämiskustannuksiin nähden, tuntuu hiukan omituiselta että ensimmäisenä seurauksena kaupungin sähkötehtaan ja sen viimeisen ja suurimman kilpailijan välisestä sopimuksesta olisi kaupungin sähkötehtaan vastaisille tilaajille asetettujen ehtojen koventaminen. Toiselta puolen on huomattava, että kaikki talonomistajat ovat tietäneet että, jos he aikaisemmin olisivat vapaaehtoisesti liittyneet kaupungin laitoksen tilaajiksi, olisivat he saaneet nauttia hyväkseen kaupungin lupaaman edun mitä yhdistämiskustannuksiin tulee. Kun kuitenkin erinäiset talonomistajat mainituista seikoista huolimatta yhtäkaikki ovat katsoneet taloudellisen etunsa mukaiseksi jäädä yksityisyhtiön tilaajiksi, ei näytä olevan syytä nyt myöntää näille talonomistajille erityisiä helpotuksia. Tähän on sitä vähemmän aihetta, kun kaupungin sähkötehtaan tilaajiksi ruvenneille talonomistajille tehtaan taholta nimenomaan on ilmoitettu, että mainitut edut suodaan ainoastaan niille talonomistajille, jotka ajoissa liittyvät sähkötehtaaseen. Se seikka että yhdistysjohtoja vielä aivan hiljattain on teetetty maksutta on johtunut siitä, että Kaupunginvaltuuston tähän tarkoitukseen osottamista varoista vielä oli vähäpätöinen määrä käyttämättä. Sittenkun tämäkin määrä on käytetty, ei sähkötehtaalla enää — ellei uutta määrärahaa myönnetä — ole tilaisuutta teettää yhdistysjohtoja maksutta. Mainituista syistä ja kun puheenalaisille talonomistajille kuitenkin myönnettäisiin se helpotus, että kaupunki teettäisi kaapelijohdon maksutta tonttirajalle asti, on Rahatoimikamari katsonut voivansa puoltaa Hallituksen ehdotusta tässä kohden.

Tästä myös seuraa, että mittareista, yhdistysjohdoista ja lampuista aiheutuviin kustannuksiin olisi myönnettävä 280,000 markan määräraha. Tästäkin rahamäärästä on laskettu suurin osa kertyvän kolmen vuoden kuluessa takaisin siitä lisävoitosta, minkä kaupungin sähkötehdas saa ottamalla yksityisyhtiön virrankuluttajat tilaajikseen. Rahatoimikamari onkin ollut yksimielinen siitä, että edellä mainittu rahamäärä on puheenalaiseen tarkoitukseen osotettava. Sitä vastoin Kamari ei ole voinut olla julkilausumatta epäilyksiään mitä tulee Hallituksen ehdotukseen että tarkoitukseen käytettäisiin se 100,000 markan määräraha, joka on sähkötehtaan tämänvuotiseen kulunkiarvioon merkitty aikaisemmin myönnettyjen etuantien takaisinmaksamiseksi kaupunginkassaan, minkä johdosta sanottu takaisinmaksu saisi jäädä toistaiseksi, ja että edellä mainitun määrän lisäksi jo nyt osotettaisiin 180,000 markkaa niistä «ylijäämävoittovaroista», joita kaupungin sähkötehtaan oletetaan tuottavan kuluvalta vuodelta lasketun voiton lisäksi. Tuollaisen menettelyn täytyy ilmeisestikin katsoa tietävän kulunkiarvion käsittelyssä edellytetyjen tulojen osittaista käyttämistä edeltäpäin, sillä sen johdosta että vuotenaan käytettävänä oleva säästö vähenee, kun sähkötehtaan voittovarot on edeltäpäin sidottu, kohoaa tietenkin seuraavana vuonna tarvittava taksoitusvarojen määrä. Kaupunginvaltuustolta niinikään tällä

tavoin riistetään tilaisuus yhtäaikaan tutkia kaikkia olemassa olevia tarpeita. Se seikka että puheenalainen voittovarain ylijäämä on syntynyt sähkötehtaan toiminnasta ei tässä mitään merkitse, koska Kaupunginvaltuusto tietenkin kulunkiarviota käsitellessään on oikeutettu harkintansa mukaan käyttämään kaikki seuraavana vuonna kertyvät tulot ja edellisen vuoden asianomaisten tilien näyttämän säästön. Epäillä niinkään saanee, olisiko kulunkiarviopäätöstä pakottavitta syitä muutettava Hallituksen ehdottamaan suuntaan. Jos sitä vastoin Kaupunginvaltuusto päättää puheenalaisen määrän maksettavaksi kahta vuotta lyhemmälle takaisinmaksuajalle otetuista lainavaroista, varaa Valtuusto siten itselleen mahdollisuuden kulunkiarvion käsittelyssä tutkia, minkä verran tästä summasta on merkittävä ensintulevan vuoden ja minkä verran ehkä sitä seuraavan vuoden kulunkiarvioon. Näin menetellen ei myöskään tarvitsisi vahvistettua menosääntöä muuttaa. Tällaista menettelyä perustelee sekin seikka että sähkötehtaan 1913, 1914 ja 1915 vuoden voittovaroista täytyy tuntuvat määrät varata Helsingin Sähkö Valaistus Osakeyhtiölle maksettaviksi. Rahatoimikamarin ehdotuksen toteuttaminen siis pysyttäisi kaupungin kulunkiarvion käsittelyn mikäli mahdollista eheänä, jota vastoin kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen ehdotus on tehty yksinomaan sähkötehtaan kannalta asiaa katsoen.

Lopuksi saa Rahatoimikamari ilmoittaa, että Kamarin varapuheenjohtaja ja jäsen, Herrat Wasastjerna ja Almquist ovat Hallituksen esittämällä perusteilla tahtoneet puoltaa sivuilla 12 olevia 4 ja 5 pontta Kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

Edellä esitetyillä perusteilla saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että kaupungin sähkötehtaaseen yhdistettäessä niitä taloja, joihin tehtaasta ei vielä ole johtoa, ainoastaan kaapelijohto tonttirajalle asti teetetään maksutta, jota vastoin mainittujen talojen omistajain on korvattava kaikki muut yhdistysjohdoista ynnä talojohtolaatikosta aiheutuvat kustannukset, minkä ohella sähkötehdas oikeutetaan sallimaan niiden talonomistajain, jotka sitä haluavat, vuoden kuluessa sopivin erin suorittaa nämä kustannukset;

että tilaajain halutessa vaihtaa hekkulamppuja hiililankalamppuihin, vastaava määrä viimeksi mainittuja annetaan maksutta tahi niiden arvo luetaan pois mahdollisesti haluttujen metallilankalamppujen hinnasta; sekä

että mittarien, yhdistysjohtojen ja lamppujen kustantamiseksi myönnetään 280,000 markan ennakkomääräraha suoritettavaksi kahta vuotta lyhemmälle takaisinmaksuajalle otetuista lainavaroista.

Lisäksi saa Rahatoimikamari pyytää että, jollei Kaupunginvaltuusto hyväksy Kamarin ja hallituksen yhteisesti tekemiä ehdotuksia, III ja IV Liitteessä olevat Hallituksen esitykset palautetaan Kamarin uudestaan käsiteltäviksi.

Asiassa syntyneet asiakirjat palautuvat tämän mukana.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Helsingin kaupungin Herroille Valtuusmiehille.

Sen johdosta että kaupungin teknillisten laitosten hallitus on Herroille Kaupungin-
valtuusmiehille lähettämässään kirjelmässä, joka sanomalehdistä on tullut meidän tie-
toomme, muun muassa ilmoittanut, että sanotun hallituksen parin jäsenen ja meidän
yhtiömme johtokunnan edustajain välisten, kaupungin ja meidän keskinäistä suosiollista
sopimusta koskevien neuvottelujen nyttemmin olisi katsottava rauenneen, mutta ei sa-
malla ole maininnut tämän asianlaidan syitä, katsomme olevan Herrain Kaupungin-
valtuusmiesten tiedoksi kunnioittaen saattaminen seuraavaa:

Kun erinäisiltä tahoilta oli väitetty, että meidän yhtiömme, aikaisemmin yritettäessä
saada toimeen välinselvitystä kaupungin ja yhtiön kesken, olisi asettanut epäavalle
kannalle, antoi yhtiön johtokunta syksyllä 1911 erään yhtiömme osakkaan toimeksi
saattaa kaupungin teknillisten laitosten hallituksen puheenjohtajan tiedoksi, ettei yhtiö
puolestaan ole vastahakoinen neuvottelemaan asiasta. Saatuamme ilmoituksen että myös-
kin kaupungin teknillisten laitosten hallitus oli halukas ryhtymään neuvotteluihin, alkoi-
vat nämä kaupungin teknillisten laitosten hallituksen edustajain, kauppaneuvos Hjalmar
Schildtin ja insinööri Bernhard Wuolteen sekä meidän yhtiömme johtokunnan edustajain,
professori Arthur af Forselleksen ja insinööri Knut Selinin välillä, ja olivat nämä hen-
kilöt silloin yhtä mieltä siitä, että neuvotteluja olisi pidettävä salaisina ja että ainoastaan
siinä tapauksessa että yksimielisyyteen päästäisiin, tietoja neuvottelujen kulusta saisi antaa
sivullisille.

Sittenkun olimme antaneet erinäisiä tietoja yhtiömme kuluttajista, virrankulutuksesta
y. m., joita tietoja insinööri Wuolle oli vaatinut voidakseen laatia tarpeellisia laskelmia,
ja insinööri Wuolle tarkastettuaan oli huomannut tiedot oikeiksi, sopivat neuvottelijat suulli-
sesti seuraavaa sisällystä olevasta välipuheesta, jonka perusteella yhtiö lakkauttaisi toi-
mintansa:

- 1) kaupunki suorittaa yhtiölle Smk 555,000: — kolmessa erässä, nimittäin vuonna
1912 Smk 180,000: —, vuonna 1913 Smk 180,000: — ja vuonna 1914 Smk 195,000: —;
- 2) että yhtiön tilaajat enintään kolmen kuukauden kuluessa yhdistetään kaupungin
sähkötehtaan johtoverkkoon;
- 3) että yhtiö maksaa kaupungille Smk 10,800: — korvaukseksi niiden talojen
liittämiskustannuksista, jotka ovat siirtyneet kaupungin sähkötehtaasta yhtiöön;
- 4) että yhtiö korvaa kaupungille sen tulojen erotuksen, mikä voi syntyä siitä, että
yhtiö on välikirjalla sitoutunut toimittamaan virtaa alemmista ykköshinnoista kuin mitä
kaupunki itse ottaisi uuden tariffinsa mukaan;
- 5) että yhtiö huolehtii ja kustantaa kaikkien yhtiön tilaajille kuuluvain vaihtovirta-
moottorien vaihdon;
- 6) että yhtiö kaupungille maksutta luovuttaa niiden talojen yhdistysjohdot, joiden
läheisyydessä kaupungilla ei ole maanalaisia kaapeleja;

7) että kaupunki saa, paitsi turbogeneraattoria, jonka kaupunki saa kohta luovutuksen tapahduttua käytettäväkseen, helmikuun 1 päivään 1913 tarpeen mukaan käyttää yhtiön koneita varakoneistona, ollen velvollinen huolehtimaan ja kustantamaan käytön;

8) että yhtiö poistaa kaiken omaisuutensa kaupungin kaduilta ja vastaa kaikesta poistamisen mahdollisesti tuottamista vahingoista;

9) että kaikki riitaisuudet, joita välipuheen johdosta voi syntyä kaupungin ja yhtiön kesken, ovat välimiesten ratkaistavat;

10) että yhtiön osakkaat, joilla on käytettävänä $\frac{2}{3}$ osakkeiden koko luvusta, sitoutuvat yhtiökokouksessa hyväksymään välipuheen; sekä

11) että herrat Schildt ja Wuolle laativat välikirjan ehdotuksen tämän suullisen sopimuksen perustuksella ja toimittivat sen yhtiön edustajille sekä, sittenkun se on saavuttanut yhtiön johtokunnan hyväksymisen, esittelevät sen kaupungin teknillisten laitosten hallitukselle.

Tämä alustava sopimus, jossa yhtiön alkuperäiset vaatimukset oli tingitty vähimpään määräänsä, saatiin yhtiön johtokunnan tiedoksi kuluvan maaliskuun 4 päivänä ja esiteltäisiin muutamaa päivää myöhemmin kaupungin teknillisten laitosten hallitukselle. Välikirjan ehdotuksen sijasta saivat yhtiön edustajat seuraavana päivänä kauppaneuvos Schildtiltä ilmoituksen että välikirjaan sitä paitsi olisi pantava määräys, josta tosin aikaisemmin oli ollut puhetta, mutta josta kaupungin edustajat olivat luopuneet, nimittäin että yhtiö takaisi että kaupungin tulot yhtiön entisiltä tilaajilta, sittenkun nämä oli yhdistetty kaupungin verkkoon, nousisivat ainakin 500,000 markkaan vuosittain lähinnä seuraavina kolmena vuonna ja että, jos tulot nousevat tätä summaa suuremmiksi, ylijäämä jaetaan tasan kaupungin ja yhtiön kesken.

Kun yhtiö ei enää tuohon aikaan toimittaisi eikä tarkastaisi sähkövirran antoa, voi yhtiön johtokunta sitä vähemmän suostua tuollaiseen määräykseen, kun insinööri Wuolteella ja kaupungin sähkötehtaan kamreerilla Georg Weckmanilla oli ollut tilaisuus yhtiön kirjoista tarkastaa että tulot virranannosta jo edellisellä vuonna olivat nousseet yli 500,000 markan ja että ne varsinkin kuluvana valaistusvuonna ovat paljon lisääntyneet. Kauppaneuvos Schildtille sentähden ilmoitettiin, että yhtiön johtokunta ei voinut hyväksyä muuta sopimusta kuin sen, josta neuvottelijain kesken jo oli päästy yksimielisyyteen.

Asia näyttää kuitenkin esitellyn kaupungin teknillisten laitosten hallitukselle, sillä kohdakkoin sen jälkeen me saimme vastaanottaa tiedon, että mainittu hallitus oli päättänyt että, ellei yhtiö sitoudu edellä mainittuun takuuseen, hallitus ei voi puoltaa 555,000, vaan ainoastaan 450,000 markan korvausta. Kun meidän yhtiömme johtokunta ei katsonut voivansa hyväksyä kumpaistakaan näistä kahdesta vaihtoehdosta eivätkä kaupungin teknillisten laitosten hallituksen edustajat pysyneet sovituksessa suullisessa välipuheessa, täytyi neuvottelut keskeyttää ja aiottu sopimus sentähden raukesi.

Kaikin puolin huolehtien kuluttajainsa eduista ja myös pitäen silmällä kaupungin suuren yleisön parasta valaistusasiassa olisi yhtiömme tyytynyt korvaukseen, joka suhteellisesti on paljon vähempi sitä, minkä muut virranhankkijat ovat kaupungilta saaneet

luopuessaan oikeudestaan sähkövirran antamiseen, eikä kaupunki suinkaan olisi joutunut tästä sopimuksesta kärsimään. Laaditun laskelman mukaan saisi nimittäin kaupunki, jos yhtiön virrankuluttajat olisi yhdistetty kaupungin verkkoon, puheenalaiselta kolmivuotis-kaudelta säästöä 960,000 markkaa. Insinööri Wuolle on tosin huomauttanut, että tämä määrä vähenisi jonkun verran, jos osa hiililankalampuista vaihdettaisiin virtaasäästäviin lamppuihin. Mutta vaikka olettaisi kaikkikin yhtiön johtoihin yhdistetyt lamput vaihdettavan virtaasäästäviin, vähenisivät tulot herra Wuolteen laskelmain mukaan ainoastaan 100,000 markalla, mikä summa kuitenkin lienee liian korkeaksi laskettu, ja kaupungin säästö nousisi niinmuodoin tässäkin tapauksessa 860,000 markkaan. Kun yhtiö on sitoutunut vastaamaan siitä erotuksesta, mikä syntyisi, jos joltakin yhtiön kuluttajalta, joka sitovan välikirjan mukaan on oikeutettu saamaan virtaa määrätystä hinnasta, ei saataisi kaupungin uutta tariffia sovellettaessa samaa tulomäärää kuin nykyään, niin onhan kaupungilla kuitenkin varmoja tuloja insinööri Wuolteen laskema määrä. Kaupungilla olisi siis, jos se meille maksaisi 555,000 markkaa, kolmivuotiskaudelta säästöä ainakin 305,000 markkaa.

Sitä kummastutiavammalta meistä sentähden näyttää, että kaupungin teknillisten laitosten hallitus, kun se ylipäätään on Herroille Kaupunginvaltuusmiehille mainnutt edellä kerrotuista salaisista neuvotteluista, ei ole selostanut näitä toisin kuin Herroille Kaupunginvaltuusmiehille annetussa kirjelmässä on tehty, ennenkuin hallitus ehdottaa kunnan varoista edelleen käytettäväksi satojatuhansia markkoja, ilman että kaupunki siten kuitenkaan saa sähkökysymystä lopullisesti ratkaistuksi. Edistääksemme sovinnolliseen ratkaisuun pääsemistä riidassa, jota on kaupungin ja meidän välillä kauan jatkunut ja jonka tulos ei suinkaan ole niin itsestään selvä kuin kaupungin teknillisten laitosten hallitus näyttää edellyttävän, olemme me, kun mainittu hallitus kerran on katsonut voivansa Herroille Kaupunginvaltuusmiehille ilmoittaa, että neuvotteluja meidän kanssamme on pidetty ja että ne ovat rauenneet, mutta laiminlyönyt antaa neuvotteluista tarkempaa selostusta, puolestamme katsoeet olevan saattaminen edellä olevan Herrain Kaupunginvaltuusmiesten tiedoksi ja, samalla kun ilmoitamme yhtiömme hallituksen edelleen olevan halukas, jos asia ratkaistaan ennen ensintulevan huhtikuun loppua, kaupungin kanssa päättämään sopimuksen herrain Schildtin ja Wuolteen jo kerran hyväksymän sekä edellä esitettyjen ehtojen pohjalla, pyydämme kunnioittaen, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet käsitellessään kaupungin teknillisten laitosten hallituksen esitystä myös ottaisivat tämän meidän kirjelmämme harkittavakseen.

Helsingissä, maaliskuun 22 päivänä 1912.

Helsingin Sähkö Valaistus Osakeyhtiö:

O. M. Högström.

O. K. Faith-Ell.

HELSINGIN KAUPUNGIN
TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS.

Helsingissä,
 huhtik. 9 p:nä 1912.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 241.

Sittenkun Helsingin Sähkö Valaistus O. Y:n kirjelmä Kaupunginvaltuustolle maaliskuun 22 päivästä, jossa kirjelmässä mainittu yhtiö tarjoutuu uudestaan ryhtymään neuvotteluihin, oli lähetetty Rahatoimikamariin Kamarin käsiteltäväksi yksissä neuvoin kaupungin Teknillisten laitosten Hallituksen kanssa, ja mainitun yhtiön kanssa sittemmin pidetyistä neuvotteluista on ollut tuloksena, että sopimuksen tekemistä kaupungin ja yhtiön kesken käy puoltaminen, saa Hallitus täten antaa lisälausunnon niistä kustannuksista, joita aiheutuu yhtiön virrankuluttajain yhdistämisestä kaupungin sähkötehtaan johtoverkkoon ja joita kustannuksia varten sentähden olisi tarpeellista myöntää ennakkomäärärahoja.

Puheenalaisesta yhdistämisestä olisi seuraavia menoja:

- 1) Kustannuksia mittareista.
- 2) Kustannuksia talojohdoista, käytäväjohdoista sekä muista puheenalaisiin taloihin mahdollisesti tarpeellisista yhdistysjohdoista.
- 3) Kustannuksia hehkulamppujen vaihtamisesta.
- 4) Kustannuksia moottorien vaihtamisesta.

Edellä luetelluista eristä on tietenkin mittarien aiheuttamat kustannukset sähkötehtaan maksettava, koska tehdas voimassa olevain tariffimääräysten mukaan antaa mittarit maksutta käytettäväksi. Tarvittavien, noin 5,260 mittarin hankkimisesta on, keskimäärin 38 markan mukaan kappaleelta, laskettu olevan kustannuksia 200,000 markkaa.

Mitä 2) kohdassa mainittuihin, talojohdoista y. m. koituviin kustannuksiin tulee, on ne laskettu likimäärin 130,800 markaksi kaikkiaan 436 talosta. Tässä on kuitenkin huomattava, että kaupunki jo pitemmän aikaa on puheenalaisille talonomistajille tarjonnut maksutonta yhdistämistä, mutta tätä tarjousta he kuitenkin eivät ole käyttäneet hyväksien, kun ovat katsoneet edullisemmaksi pysyä yhtiön tilaajina. Näin ollen Hallituksen mielestä olisi väärin että puheenalaiset talonomistajat nyt saisivat aivan maksuttoman yhdistämisen, ja ehdottaa Hallitus puolestaan, että kaapelijohdot maksutta ulotettaisiin ainoastaan tonttirajalle, jota vastoin mainitut talonomistajat korvaisivat sähkötehtaalta kaikki muut yhdistämisjohdoista ynnä talojohdotlaatikoista koituvat kustannukset. Tällä keinoin kävisi yhdistämisjohtoihin tarvittavan määrärahan supistaminen 50,000 markan

vaiheille. Sähkötehdas olisi kuitenkin oikeutettava sallimaan niiden talonomistajain, jotka sitä haluavat, esimerkiksi vuoden kuluessa sopivin erin suorittaa puheenalaiset kustannukset.

Hehkulamppujen vaihtamiseen nähden saa Hallitus ehdottaa noudatettavaksi samaa menettelyä, jota sähkötehdas tähän asti on noudattanut yhtiön virrankuluttajia tilaajikseen ottaessaan, nimittäin että jokaisen vaihdettavan hehkulampan sijaan annetaan maksutta hiililankalamppu tahti, jos metallilankalamppua halutaan, lukemalla hiililankalampan hinta pois sen hinnasta. Siten järjestetystä lamppujen vaihdosta olisi kustannuksia enintään 30,000 markkaa, kun hehkulamppuja on ilmoitettu olevan noin 68,000, joten siis tähän tarkoitukseen olisi myönnettävä vastamainittu määräraha. Lamppujen vaihtaminen on välttämätön sen johdosta, että yhtiön jakamaa 100—110 voltin virtaa varten käytetyt lamput kuluttavat virtaa jonkun verran enemmän, jos ne yhdistetään kaupungin sähkötehtaan 120 voltin verkkoon. Erotus on kuitenkin sanottavammin tuntuva ainoastaan hiililankalamppuissa, jota vastoin se metallilankalamppuissa, joiden ominainen virrankulutus on vähäinen, on sangen vähäpätöinen ja tuskin sen arvoinen että kuluttajan niitä kannattaisi vaihtaa.

Niinkuin Valaistusyhtiön ja kaupungin kesken tehtävän välikirjan ehdotuksesta näkyy, on yhtiö velvollinen toimittamaan ja kustantamaan kaikkien tilaajainsa vaihtovirtamoottorien vaihtaminen tasavirtamoottoreihin.

Kun niiden korvaussummain suoritus, mitkä kaupungin sähkötehdas välikirjaehdotuksen mukaan maksaisi yhtiölle, on asetettu niin, että ensimmäinen erä tulee maksettavaksi vuonna 1913, mutta sähkötehdas tietenkin jo kuluvalta vuodelta voisi saada jonkun verran ylijäämää täten lisääntyneestä virranannosta, pitää Hallitus sopivana, että yhdistämisen johdosta tarpeelliset ennakkomäärärahat maksetaan kuluvan vuoden ylijäämävoittovaroista, niin pitkälle kuin näitä riittää.

Edellä lausutun johdosta saa Hallitus kunnioittaen ehdottaa että, jos Kaupunginvaltuusto hyväksyy tehdyn ehdotuksen kaupungin ja Helsingin Sähkö Valaistus Osakeyhtiön väliseksi sopimukseksi yhtiön virrankuluttajain siirtämisestä kaupungin sähkötehtaaseen, Valtuusto samalla päättäisi:

1) että johtoverkkoon yhdistettäessä sellaisia taloja, joihin ei vielä ole johtoa kaupungin sähkötehtaasta, ainoastaan kaapelijohto tonttirajalle asti tehdään maksutta, jota vastoin mainittujen talojen omistajat sähkötehtaalte korvaavat kaikki muut yhdistysjohdoista ynnä talojohtolaatikoista aiheutuvat kustannukset ja sähkötehdas oikeutetaan sallimaan niiden talonomistajain, jotka sitä haluavat, vuoden kuluessa sopivin erin suorittaa nämä kustannukset;

2) että, jos kuluttajat haluavat vaihtaa hehkulamppuja, annetaan vastaavat hiililankalamput maksutta taikka niiden arvo luetaan pois mahdollisesti halutun metallilankalampan hinnasta;

3) että edellä mainittujen, mittareista, yhdistysjohdoista ja lampuista aiheutuvain kustannusten suorittamiseen myönnetään kahdensadankahdeksankymmenen (280,000) markan ennakkomääräraha;

4) että tähän tarkoitukseen etusijassa käytetään se sadantuhannen (100,000) markan rahamäärä, joka on sähkötehtaan tämänvuotiseen kulunkiarvioon merkitty kaupungin kassaan maksettavaksi aikaisemmin myönnettyjen etuantivarain suorituksiksi, mutta joka suoritus niin ollen saisi jäädä toistaiseksi; sekä

5) että lisäksi tarvittava 180,000 markan määräraha maksetaan sähkötehtaan tämänvuotisista ylijäämävoittovaroista, mikäli näitä riittää.

Helsingin kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus:

Hj. Schildt.

Bernh. Wuolle.

Läite III.

HELSINGIN KAUPUNGIN

**TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS.**

*Helsingissä
maalisk. 19 p:nä 1912.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 239.

Helsingin Sähkö Valaistus Osakeyhtiön Johtokunnan alotteesta on sanotun Johtokunnan edustajain ja kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen parin jäsenen, sittemmin koko Hallituksen kesken, viime kuukausina pidetty neuvotteluja sen seikan selvittämiseksi, olisiko aikaansaataavissa edellä mainitun yhtiön ja kaupungin välillä suosiollinen sopimus, jonka mukaan yhtiön tilaajat jo ensi kesänä vähä vähältä yhdistettäisiin kaupungin sähkötehtaan johtoverkkoon. Sittenkun näiden neuvottelujen nyttemmin on kat-

sottava rauenneen, koska sopimusta, joka oli suunniteltu tehtäväksi sillä pohjalla, että yhtiö kolmen vuoden aikana saisi sitä puhdasta voittoa vastaan vuotuisen korvaussumman, jonka kaupungin sähkötehdas ottamalla omikseen yhtiön virrankuluttajat voi saada sinä aikana, minkä paraikaa vireillä oleva oikeudenkäynti todennäköisesti vielä kestää, ei ole aikaansaatu, on yhtiö jo rientänyt yhäkin kärjistämään ennestään vallitsevaa kilpailua tarjoamalla nyttemmin *virtaa pika- ja porrasvalaistukseen 25 pennistä* kilowattitunnin. Samalla kun Hallitus katsoo olevan Kaupunginvaltuustolle ilmoittaminen neuvottelujen tuloksen, saa Hallitus uutta asiaintilaa silmälläpitäen huomauttaa seuraavaa:

Vastikään käsiteltyihin luovutusehtoihin nähden oli Hallituksella johtavana aatteena halu saattaa asia sellaiseen ratkaisuun, että kaupungin sähkötehtaaseen siirtyminen, mikä joka tapauksessa ennemmin tahi myöhemmin käy yhtiön tilaajille pakolliseksi, voisi tapahtua rauhallisesti, vähitellen ja tuottamatta minkäänlaisia hankaluuksia virrankuluttajille itselleen. Sillä luonnollista on, että yhtiön toiminnan äkillisen keskeytyksen, aiheuttipa sen tuomiopäätöksen täytäntöönpano tahi muu asianhaara, täytyy molempain laitosten noudattamain järjestelmän erilaisuuden johdosta tuottaa tuntuvia ikävyvyyksiä yhtiön tilaajille, erittäinkin moottorinomistajille, koska moottorien vaihtamiseen tarvitaan monta kuu-kautta. Jos keskeytys sattuu valaistuskauden aikana, koituu siitä yhtä suuria hankaluuksia valaistuksen tilaajille, koska kaikkien talo- ja yhdistysjohtojen aikaansaaminen niinkään vaatii pitkänlaisen ajan, siinäkin tapauksessa että kaikki tarveaineet ovat saatavilla eivätkä sääolot vaikeuta kaapelitöitä. Yhtä itsestään tiettyjä kuin edellä kerrotut hankaluudet ovat, yhtä todennäköistä niinkään on, että yhtiö tuollaisessa tapauksessa joko panisi äkillisen keskeytyksen kaupungin viaksi, koska kaupunki estää yhtiötä harjoittamasta toimintaansa, taikka vaatisi tuntuvaa korvausta siitä, että sen täytyisi pitää laitoksensa käynnissä liittämisaikana.

Hallituksen mielestä tulisi kaupungin, mainittujen neuvottelujen nyttemmin rauettua ja koska niiden uudelleen alottaminen vastaisuudessa tuntuu sangen epätodennäköiseltä, aikanaan koettaa turvata sekä omia että sitä haluavien virrankuluttajain etuja kaikilta haitoilta, joita yhtiön virranhankinnan äkillinen keskeytyminen voi tuottaa. Ellei sen suuntaisiin toimenpiteisiin ryhdytä, on seurauksena todennäköisesti oleva pitkällinen, kaupungille ja sen sähkötehtaalle sangen ikävä nurjamielisyyys laajoissa piireissä. Sen seikan että tuollainen nurjamielisyyys on epäoikeutettu, voi tässä sivuuttaa.

Asian sopivin ratkaisu olisi Hallituksen mielestä, että kaupunki heti ottaisi suorittaakseen osan niistä kustannuksista, joita siirtyminen joka tapauksessa kohdakkoin tuottaa, sekä tarjosi yhtiön nykyisille tilaajille samat huojennukset moottorien vaihtoon ja talojohtoihin nähden, joita sähkötehtaalla aikaisemmin on ollut tilaisuus niin hyvällä menestyksellä tarjota. Samalla tulee kaupungin kuitenkin sanoutua vapaaksi kaikista myöhemmistä vaatimuksista, moitteista ja syytöksistä niiden yhtiön tilaajain taholta, jotka nyt kenties eivät halua käyttää sähkötehtaan tarjousta hyväkseen. Hallituksen vakaumus on, että melkoinen osa yhtiön nykyisistä tilaajista on huomaava etunsa mukaiseksi paikalla käyttää tarjousta hyväkseen. Välillinen seuraus tästä olisi että yhtiön yritykset houkutellessa alennetuilla virranhinnoilla taloja tilaajikseen täten saisivat tehokkaan vastapainon.

Sanoutumalla vapaaksi kaikista myöhemmistä vaatimuksista voi kaupunki sitä paitsi, jos haluaa, sopivassa tilaisuudessa ryhtyä yhtiötä vastaan niihin toimenpiteisiin, joita kaupungille myötäinen hovioikeuden tuomio jo sallii.

Niiden varain saamiseksi, joita Hallituksen edellä mainittu ehdotus edellyttää, pyytää Hallitus ehdottaa, että sen sadantuhannen (100,000) markan rahamäärän sähkötehtaan voittovaroja, joka on tehtaan tämänvuotiseen kulunkiarvioon merkitty samaan tarkoitukseen aikaisemmin myönnettyjen etuantivarain takaisinmaksamiseksi, saisi käyttää tähän tarkoitukseen ja merkitä ensintulevan vuoden kulunkiarvioon takaisinmaksettavaksi. Kun sähkötehtaan tämänvuotisen kulunkiarvion mukaan, niinkuin tunnettu, muun muassa on yhteensä 150,000 markan korvaus maksettava sähkötekniikko Otto A. Blomqvistille ja toiminimi Gottfr. Strömbergille, jota menomäärää ei enää ole ensintulevan vuoden kulunkiarviossa, voi laitos haitatta maksaa takaisin koko aikaisemmin myönnetyn etuanti määrän, 250,000 markkaa.

Edellä lausutun nojalla saa Hallitus kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

1) valtuuttaa Hallituksen käyttämään sähkötehtaan tämänvuotisista voittovaroista 100,000 markkaa niiden Valaistusyhtiön tilaajain siirtymisen helpottamiseksi, jotka haluavat tätä tilaisuutta hyväkseen käyttää Hallituksen perustelmissa mainituilla tahi siirtymisvälipuheissa määrättävillä edellytyksillä ja ehdoilla; sekä

lykätä sähkötehtaan tämänvuotiseen kulunkiarvioon merkityn etuantisumman, 100,000 markan, takaisinmaksamisen ensintulevaan vuoteen, jonka kulunkiarvioon ehdollisesti koko myönnetty etuanti määrä on merkittävä.

Kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus:

E. A. Alfthan.

I. Savonius.

HELSINGIN KAUPUNGIN
TEKNILLISTEN LAITOSTEN HALLITUS.

*Helsingissä,
maalisk. 19 p:nä 1912.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 238.

Sittenkun Hallitus kirjelmässä syyskuun 21 päivältä 1911 oli Kaupunginvaltuustolle ilmoittanut, että eräät talonmistajat, joille oli myönnetty erinäisiä etuja suorittamalla maksutta johtotyöt heidän talojensa yhdistämiseksi kaupungin sähkötehtaaseen, kohdakkoin sanotun yhdistämisen toimeentultua olivat rikkoneet sähkötehtaan kanssa tekemänsä välipuheen ja siirtyneet toisen virranhankkijan tilaajiksi, sekä samalla esittänyt ryhtyvääksi toimenpiteisiin korvauksen hankkimiseksi mainituista kustannuksista tehtaalle, on Kaupunginvaltuusto kirjelmässä lokakuun 3 päivältä 1911, ennenkuin enempään toimenpiteeseen asiassa ryhtyi, vaatinut tarkempaa selvitystä edellä mainitun asianlaidan taloudellisesta kantavuudesta.

Hallitus, jonka mielestä pyydetyn selvityksen antaminen on ollut jätettävä siksi, kunnes on päästy tuloksiin Hallituksen ja Helsingin Sähkö Valaistus Osakeyhtiön välisissä neuvotteluissa, josta asiasta Hallitus on tänä päivänä antanut eri kirjelmän Kaupunginvaltuustolle, saa nyttemmin, mainittujen neuvottelujen rauetua, edellä kerrotusta asiasta kunnioittaen lausua seuraavaa:

Taloja, jotka olivat rikkoneet sähkötehtaan kanssa tekemänsä sopimuksen, oli 1911 päättyessä kaikkiaan 25. Näissä taloissa maksutta teetetyistä johtotöistä, jotka pääasiallisesti käsittivät kaapelitöitä, mutta myös porrasjohtoja ja moottorien vaihtoa, oli kustannuksia kaikkiaan Smk 10,111:78. Sitä suoranaista virtatulojen vähenemisestä syntynyttä tappiota, mikä mainitun siirtymisen johdosta on sähkötehdasta kohdannut, on tietenkin sängen vaikea kutakuinkaan varmasti laskea, varsinkin kun eräät näistä taloista ovat olleet yhdistettyinä kaupungin sähkötehtaaseen ainoastaan rakennusaikana, jolloin virrankulutus on ollut verraten vähäpätöinen, mutta likimääräisen arvion mukaan on tappio noin 18—20,000 markkaa välipuheen rikkomispäivästä lukien 1911 vuoden loppuun. Tärkein syy Hallituksen edellä mainitussa kirjelmässä Valtuustolle tehtyyn ehdotukseen oli kuitenkin että, ellei Hallitus näissä tapauksissa valvo ilmeistä oikeuttansa, on todennäköisesti odotettavana tuntuvasti lukuisampia luopumisia, mikä sitä vastoin ei suinkaan olisi laita, jos Valtuusto, Hallituksen ehdotuksen hyväksymällä, antaisi tarpeellista tukea sille kannalle, jolla sähkötehdas aina on ollut niihin talonmistajiin ja isännöitsijöihin nähden, joille kilpaileva virranhankkija puolestaan on koettanut uskotella, ettei kaupunki milloinkaan saata heitä vastaan voimaan minkäänlaisia vaatimuksia.

Edellä lausutun johdosta ja erittäinkin siihen katsoen, että Helsingin Sähkö Valaistusyhtiö nyttemmin tarjoo virtaa piha- ja porrasvalaistukseen 25 pennistä kilowattitunnin siten saadakseen talonmistajia siirtymään tilaajikseen, saa Hallitus, uudistaen asiassa aikaisemmin tekemänsä esityksen, kunnioittaen ehdottaa Herrain Kaupunginvaltuusmiesten päätettäväksi:

että sellaisen talon omistaja, joka tullessaan kaupungin sähkötehtaan tilaajaksi on nauttinut erityisiä etuja joko kokonaan tahi osittain maksutta suoritettuina töinä, mutta sittemmin rikkonut laitoksen kanssa tekemänsä välipuheen ja siirtynyt toisen virranhankkijan tilaajaksi, on velvollinen, jos hän jälleen tulee kaupungin sähkötehtaan tilaajaksi, tehtaalte korvaamaan mainitut kustannukset ynnä 5 %:n koron katkaisupäivästä lukien, siihen katsomatta, onko kaupungin sähkötehtaalte myöhemmin tilaisuutta teettää talojohtoja maksutta vai ei.

Helsingin kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus:

E. A. Alfthan.

I Savonius..

Ehdotus:

Liite V.

Välikirja,

joka on Helsingin Kaupungin Sähkötehtaan ja Helsingin Sähkö Valaistus Osakeyhtiön kesken tehty osakeyhtiön virrankuluttajain luovuttamisesta kaupungin sähkötehtaalte.

1 §.

Helsingin Sähkö Valaistus O. Y. sitoutuu heinäkuun 1 päivästä 1912 lähtien lakkauttamaan kaiken virranantonsa Helsingin Kaupungin Sähkötehtaan toimintapiiriin alueella, paitsi mikäli virtaa annetaan sinä aikana, jolloin yhtiön virrankuluttajia yhdistetään Helsingin Kaupungin Sähkötehtaan johtoverkkoon.

Kaupungin sähkötehdas sitoutuu verkkoonsa yhdistämään kaikki yhtiön tilaajat heinäkuun 1 ja lokakuun 1 päivän välisenä aikana 1912 ja antamaan heille virtaa samasta hinnasta ja samoilla ehdoilla kuin kaupungin sähkötehdas vahvistetun taksansa mukaan sitä antaa muille kuluttajilleen.

2 §.

Kaupunki suorittaa yhtiölle 500,000 markkaa neljässä erässä, nimittäin 80,000 markkaa maaliskuun 1 päivänä 1913, 80,000 markkaa lokakuun 1 päivänä 1913, 160,000 markkaa lokakuun 1 päivänä 1914 ja 180,000 markkaa lokakuun 1 päivänä 1915.

3 §.

Yhtiö korvaa kaupungille 10,800 markalla kustannukset kaupungin sähkölaitoksesta yhtiön tilaajiksi siirtyneiden talojen yhdistämisestä johtoverkkoon, ja vähennetään mainittu erä yhtiölle vuonna 1915 tulevasta korvausmäärästä.

4 §.

Yhtiö sitoutuu toimittamaan ja kustantamaan kaikkien tilaajainsa omistamain, yhtiön johtoverkkoon yhdistettyjen vaihtovirtamoottorien vaihtamisen 240 voltin tasavirtamoottoreihin. Moottorien vaihdon pitää tapahtua sellaisessa sopivassa järjestyksessä, että se on vähitellen toimeenpantavissa.

5 §.

Yhtiö luovuttaa kaupungille maksutta ne talojohdot ja talojen väliset yhdistysjohdot, joita kaupungin sähkötehdas siirtymisen tapahtuessa voi edullisesti käyttää.

6 §.

Yhtiö on velvollinen omalla kustannuksellaan 1912 vuoden kuluessa poistamaan katujohdoverkkonsa, panettamaan kadut jälleen asianmukaiseen kuntoon sekä vastaamaan kaikista tässä kohden mahdollisesti esiintyvistä korvausvaatimuksista.

7 §.

Yhtiö takaa että 2,800 kilowattin liittymisarvo, joka on pantu laskelmain perustukseksi, on olemassa, ja voidaan, jos sähkötehdas sitä haluaa, yhtiön johtoverkkoon liitettyjen lamppujen, moottorien ja muiden virtaa kuluttavien kojeiden laskeminen toimittaa. Tämä laskeminen on niihin yhtiön tilajiin nähden, joiden asunto muuttuu kesäkuun 1 päivänä 1912, alotettava kohta kun sopimus on päätetty, ja saatettava loppuun ennen kesäkuun 1 päivää samana vuonna, sekä pitää yhtiön muihin tilaajiin nähden olla loppuunsaatettu kolmen viikon kuluessa välikirjan allekirjoittamisesta. Laskemista toimitettaessa on yhtiö oikeutettu olemaan saapuvilla lähettämiensä henkilöjen kautta. Laskun tulokset vertaillaan päivittäin yhtiön konttorissa. Jos silloin käy selville, että edellämainittu liittymisarvo on 2,800 kwt vähempi, vähennetään yhtiölle 2 §:n mukaan tulevaa korvaussummaa seuraavaa suhdetta noudattaen: kilowattiluvun vajoaus: $2,800 \times 400,000$. Tässä kohden kysymykseen tulevat vaatimukset on esitettävä viimeistään 8 päivän kuluessa laskemisen päättymisestä.

Ellei edellä mainittua liittymisarvon tarkastusta ja korvausvaatimusta ole tehty

edellä säädettyjen aikamääräin kuluessa, eikä laillista estettä siinä kohden ole näytettävissä, katsotaan kaupungin sähkötehtaan hyväksyneen 2,800 kw:n liittymisarvo.

8 §.

Yhtiön tilaajain siirtämisessä noudatettava järjestys on määrättävä yksissä neuvoin yhtiön virkamiesten kanssa ja toimitettava yhtiön johtolinjain mukaisesti.

9 §.

Jos jompikumpi sopimuskumppani rikkoo tämän välikirjan sisällystä, vastatkoon myös kaikesta sen johdosta toteensaatavasti syntyneestä vahingosta.

10 §.

Kaikkiin niihin määräyksiin nähden, jotka velvoittavat jompaakumpaa asianosaista noudattamaan määräaika, sovitaan, että ne ovat voimassa, paitsi ylivoimaisen esteen kohdatessa. Tämä ei koske 7 §:ä.

11 §.

Jos tämän välikirjan tulkinnasta syntyy erimielisyyttä, ratkaisee riidan Helsingin sovintolautakunta, jonka päätös velvoittaa kumpaistakin asianosaista.

12 §.

Yhtiö sitoutuu kohta tämän jälkeen Keisarillisessa Turun Hovioikeudessa kirjallisesti peruuttamaan vedon, jota yhtiö siellä on ajanut perille takäläisen Raastuvanoikeuden syyskuun 22 päivänä 1910 julistamaa päätöstä vastaan kaupungin yhtiötä vastaan ajamassa jutussa, joka koskee yhtiön oikeutta täällä edelleen harjoittaa toimintaansa, minkä ohella kaupungin on Hovioikeudessa peruutettava siellä samassa asiassa perille ajamansa kanne.

13 §.

Tämä välikirja on laadittu kaksin yhtäpitävin kappalein, jotka on asianosaisten kesken vastakkain vaihdettu.

Kannattavaisuuslaskelma

Helsingin Sähkö Valaistus Osakeyhtiön tilaajain siirtämisestä kaupungin sähkötehtaan tilaajiksi.

Helsingin Sähkövalaistus Osakeyhtiön antamain tietojen mukaan on yhtiön johtoverkkoon nykyään yhdistettyinä:

23,068	hiililankalamppua	
46,784	metallilankalamppua	= 1,980 kw.
88	kaarilamppua	
620 kw	moottoreja	<u> = 620 »</u>
		Yhteensä 2,600 kw.

Niinikään Helsingin Sähkö Valaistus Osakeyhtiön ilmoituksen mukaan on hyödyttävään kilowattituntien luku klo $\frac{1}{2}$ 11 ja $\frac{1}{2}$ 12 välisenä aikana ollut:

1,092,225 kwt. valaistusvirtaa,

mikä siis vastaa keskimäärin noin 600 tunnin käyttö kulutusta ja

256,548 kwt. voimavirtaa,

mikä vastaa ainoastaan 413 tunnin käyttökulutusta eli oikeastaan sitäkin vähemmän, koska 620 kw:n liittymisarvoon ei ole luettu eräitä varajohtoja.

Hyödyllisesti annettujen kilowattituntien summa 1,348,773 vastaisi 1,850,000 kwt:n määrää alkavaa kiertovirtaa Sörnäsissä.

Tuloja on syksystä 1912 voimaan tulevain hintain mukaan laskettu olevan:

brutto Smk 524,229: — noin 39 penniä

ja *Menoja*

Smk 323,250: — noin 24 penniä,

ollen näihin luettu käyttö- ja jakelukustannukset sekä sopiva osa perustamiskustannusten korkoa ja kuoletusta.

Jos ottaa huomioon, että yhtiön verkkoon vielä on yhdistettyinä noin 23,000 hiililankalamppua ja nämä kohdakkoin vaihdetaan metallilankalamppuihin, jotka ovat entistään parantuneet ja huojistuneet, vaikuttaisi tämä laskelmaan likimain seuraavasti:

Liittymisarvo vähenee ainakin 25 kw. lamppua kohti eli 575 kw. Kun valaistusvirran keskimääräinen kulutusaika oli 600 tuntia, vähenee siis kulutus 345,000 kw.-tunnilla vuodessa, mikä taas vähentää vuotuisia tuloja 167,500 markalla. Menot vähenisivät noin 82,500 markalla, joten lopullinen vuositulojen väheneminen olisi 85,000 mk eli kolmena vuonna yhteensä 255,000 markkaa. Jos suotuisimmassa tapauksessa edellyttää nämä lamput vaihdettavan vähitellen 3 vuoden kuluessa, voinee tulojen vähenemisen laskea puoleksi edellä mainitusta määrästä eli 42,500 markaksi vuodessa, joten saataisiin seuraava laskelma:

Tuloja	Smk 481,729: —
Menoja	» 323,250: —
Säästö	<u>Smk 158,479: —</u>

Edellä olevan nojalla ei allekirjoittaneen mielestä siis olisi korvausta maksettava enempää kuin 150,000 markkaa kolmena vuonna.

Helsingissä maaliskuussa 1912.

Bernh. Wuolle.

Valiokunnanmietintö kaupungin uuden työ- ja vaivaistalon betonitöissä ilmenneistä puutteellisuuksista.

Sittenkun uuden työ- ja vaivaistalon rakennuttamista varten asetettu Rakennushallitus oli kirjelmässään marraskuun 24 p:ltä 1911 (*Pain. asiak. N:o 57 mainitulta vuodelta*) Kaupunginvaltuustolle tehnyt esityksen erinäisten puutteellisuuksien auttamisesta lähemmin mainitussa järjestyksessä tšekäläisen Aktiebolaget Beton Osakeyhtiön suorittamissa rautabetonirakenteissa sanotussa työ- ja vaivaistalossa, päätti Valtuusto kokouksessaan yllämainitun marraskuun 28 p:nä suostua tähän. Tämän yhteydessä päätti Valtuusto myös samalla, että täysi selvyys oli hankittava niistä asianhaaroista, joiden vallitessa huomautetut puutteellisuudet olivat syntyneet, ja erittäin siitä, voitaisiinko muitakin asianomaisia kuin A. B. Beton O. Y. tehdä vastuunalaisiksi näistä puutteellisuuksista, joista kaupungille näytti koituvan melkoista taloudellista vahinkoa; ja jätti Valtuusto sittemmin kokouksessaan jouluk. 22 p:nä 1911 allekirjoittaneiden muodostamalle valiokunnalle toimeksi näin tarpeelliseksi havaitun selvityksen antamisen.

Rahatoimikamarin kirjelmässään marraskuun 28 p:ltä 1907 tekemästä esityksestä (*Pain. asiak. N:o 45 mainitulta vuodelta*) päätti lisätty Kaupunginvaltuusto helmik. 11 p:nä 1908, muun muassa, että lähemmin mainitulle paikalle kaupungille kuuluvalla Forsbyn tilalla oli rakennutettava uusi työ- ja vaivaistalo arvioidulla 1,700,000 markan kustannuksella, joka oli maksettava pitemmäksi kuin kahden vuoden takaisinmaksuajaksi otetuilla lainavaroilla, sekä että tämän rakennusyrityksen hoitamista varten oli asetettava erityinen rakennushallitus, johon kuuluivat hovineuvos Carl Nummelin, kunnallisneuvos C. E. Degerholm, eversti G. Melart, kaupunginarkkitehti K. Hård af Segerstad, arkkitehti K. Wasastjerna ja professori A. af Forselles. Samalla päätettiin, että tämän rakennushallituksen oli alistettava varsinaisen Kaupunginvaltuuston harkittavaksi ja ratkaistavaksi rakennusten lopulliset piirustukset kuin myöskin kysymys laitoksen huoneustojen lämmitystavasta, tarvitsematta tämän kuitenkaan viivästyttää valmistavain tasoitus- ja muiden töiden aloittamista; ja oli rakennushallituksen muuten tehtävä Kaupunginvaltuustolle esitys palkkion antamisesta jäsenilleen.

Sittenkun arkkitehti K. Wasastjerna saamansa toimen nojalla oli tämän jälkeen rakennushallitukselle jättänyt laatimansa, laitoksen rakennusten pääpiirustukset, lukuunottamatta kirkkoa, sekä valmistamansa 2,262,183: — Smkaan päättyvän kustannusarvion, lähetti hallitus piirustukset ja kustannusarvion kirjelmänsä ohella joulukuun 19 p:ltä 1908 Kaupunginvaltuuston harkittaviksi ja hyväksyttäväksi, ja ehdotti hallitus samalla tehtäväksi erinäisiä supistuksia rakennusohjelmaan, joten kustannusta arveltiin voitavan alentaa noin 2,000,000: — Smksi. Tämä kirjelmä esiteltiin Kaupunginvaltuustossa helmikuun 2 p:nä 1909 ja päätti Valtuusto silloin että rakennushallituksen ja ehdottamain, rakennushanketta koskevain supistusten lisäksi olisi vielä koetettava alentaa kustannusta lisätyn Valtuuston myöntämän määrärahan puitteissa siten, ettei toistaiseksi vielä rakennutettaisi suunniteltua lastenkotia ja kirkkorakennusta, minkä ohessa Valtuustossa nostettiin kysymys, eikö ehdotettuja paviljonkeja voitaisi rakennuttaa useampi- kuin kolmikerroksisina ja siten tehdä mahdollisesti lisäsäästöjä. Tämän vuoksi hyväksyi Kaupunginvaltuusto ainoastaan hallinto- ja talousrakennusten piirustukset, jotavastoin muiden piirustusten vahvistaminen jäi riippumaan rakennushallituksen uudesta esityksestä, jonka samalla oli annettava Kaupunginvaltuustolle selvitys rakennustyön soveliaimmasta suoritustavasta.

Kirjelmässä maaliskuun 12 p:ltä 1909 (*Pain. asiak. N:o 12 maimitulta vuodelta*) antoi rakennushallitus tämän jälkeen vaaditun ehdotuksen rakennuskustannuksen edelleen alentamiseksi, joka silloin oli katsottu osapuilleen voitavan määrätä myönnytyksi 1,700,000: — markaksi. Kaupunginvaltuuston vaatimaan selvitykseen nähden rakennustyön soveliaimmasta suoritustavasta lausui rakennushallitus että se, — joka oli luullut lisätyn Kaupunginvaltuuston helmikuun 11 p:nä 1908 tekemästä, muun muassa rakennushallituksen valitsemista koskevasta päätöksestä käyvän ilmi, että arkkitehti Wasastjerna oli otettu työn johtavaksi arkkitehdiksi — herra Wasastjernalta oli pyytänyt tietoa siitä korvauksesta, minkä hän tulisi vaatimaan hänen siihen asti suorittamistaan töistä, kuin myöskin työstä kokonaisuudessaan sekä työnjohdolla että ilman sitä, ja oheenliitti rakennushallitus arkkitehti Wasastjernan asiasta antaman vastauskirjelmän, josta kävi ilmi että korvausvaatimukset jo suoritetuista töistä nousivat 14,590 markkaan sekä työstä kokonaisuudessaan työnjohdon kanssa 51,170 markkaan, mutta ilman työnjohtoa 40,290 markkaan. Kuitenkin piti rakennushallitus silloin suotavana että arkkitehti Wasastjernalle annettaisiin ainoastaan kaikkien pää-, työ- ja yksityiskohtaisten piirustusten valmistaminen, mutta että itse työnjohto sitävastoin annettaisiin kaupunginarkkitehdin toimeksi.

Rakennushallituksen edellä esitetyn lisätyn Kaupunginvaltuuston päätöstä koskevan selityksen johdosta, eli että työnjohto olisi sen mukaan annettu arkkitehti Wasastjernan toimeksi, katsoo valiokunta asiakseen viitata sanottuun päätökseen, joka ylempänä on esitetty, sekä huomauttaa, ettei päätökselle voida antaa sel-laista sisältöä. Tukea käsitykselleen lienee Rakennushallitus saanut Rahatoimikamarin esityksestä asiassa, joka Kamarin tekemään rakennushallituksen kokoon-

panoa koskevaan ehdotukseen nähden sisälsi että hallitukseen, paitsi muita, kuului „*arkkitehti Knut Wasastjerna rakennusyrityksen johtavana arkkitehtinä*“, mutta lisätty Valtuusto ei kuitenkaan antanut lausuntoaan viime mainitusta seikasta, kuten edellisestä on lähemmin käynyt ilmi. Muuten katsoo valiokunta asiakseen ottaa tähän kokonaisuudessaan arkkitehti Wasastjerneran yllämainitun kirjelmän, joka kuuluu seuraavasti:

«Rakennushallituksen kirjelmässään helmikuun 18 p:ltä 1909 N:o 11 tekemästä pyynnöstä, että allekirjoittanut antaisi Hallitukselle tiedot alkuperäisinä ja jäljennöksinä laatimansa piirustusten korvausvaatimuksista, mitkä piirustukset ovat tarkoitetut pantaviksi perusteeksi kaupungille kuuluvalla Forsbyn tilalle rakennettavia kunnan uuden Työ- ja Vaivaistalon uutisrakennuksia varten, saa allekirjoittanut täten kunnian ilmoittaa:

1) Allekirjoittaneen tähän asti suorittamista töistä ovat korvausvaatimukset seuraavat:

Kaikkien rakennusten luonnoksista	Smk	1,500: —
Työlaitoksen pääpiirustuksista ja jäljennöksistä	»	2,670: —
Asuinpaviljongin	»	2,285: —
Lastenkodin	»	1,310: —
Hallintorakennuksen	»	1,655: —
Talousrakennuksen	»	2,610: —
Vahtimestarinasunnon	»	860: —
Saunan	»	500: —
sekä jo valmiista työpiirustuksista, matkoista y. m.	»	1,200: —
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>14,590: —</u>

Vaatimukseni työstä kokonaisuudessaan Rakennushallituksen ja Kaupunginvaltuuston rakennussuunnitelmaan tehtäviksi päättämällä uusilla muutoksilla olisivat:

	Työnjohdolla	Ilman työnjohtoa
Työlaitoksesta	Smk 10,000: —	Smk 6,500: —
Talousrakennuksesta	» 7,830: —	» 6,600: —
Konehuoneesta ja saunasta y. m.	» 4,770: —	» 3,400: —
Asuinpaviljongista	» 9,300: —	» 6,000: —
Hallintorakennuksesta	» 4,680: —	» 3,200: —
	<u>Yhteensä Smk</u> 36,580: —	<u>Smk</u> 25,700: —

Jokaisesta ylimääräisestä paviljongista » 1,000: — » 350: —

Jos Rakennushallitus haluaa lisää ja tarkempia yksityiskohtaisia tietoja kysymyksenalaisten palkkioiden laskuperusteista, on allekirjoittanut ne antava, mutta

tahtoisin kuitenkin saada tässä huomautetuksi, että laskelma nojautuu alimpaan mahdolliseen taksaan eli arkkitehtipalkkiolaskelman II luokkaan vähenettynä edelleen 10 %:lla.»

Esiteltäessä huhtikuun 6 p:nä 1909 Rakennushallituksen edellä mainittua esitystä päätti Kaupunginvaltuusto kaikin puolin suostua tehtyihin ehdotuksiin joten piirustuksiin ja työnjohtoon nähden, arkkitehti Wasastjernan toimeksi annettiin kaikkien pää-, työ- ja erikoispiirustusten suorittaminen, mutta työnjohto sitävastoin oli kaupunginarkkitehdin hoidettava.

Lisäksi saa valiokunta vielä mainita, että Kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 17 p:nä 1907 oli myöntänyt rakennushallituksen puheenjohtajalle palkkiota 30 markkaa sekä jäsenille 20 markkaa kullekin kokoukselta; että Hallituksen puheenjohtajana oli toiminut hovineuvos Carl Nummelin, hänen joulukuun 7 p:nä 1911 tapahtuneeseen kuolemaansa saakka (jota ajankohtaa ennen hovineuvos Nummelin oli pitemmän aikaa sairauden vuoksi ollut estetty ottamasta osaa Hallituksen työhön); että Hallituksen jäseneksi hovineuvos Nummelinin jälkeen mainitun joulukuun 12 p:nä oli valittu protokollasihteeri Björn Wasastjerna sekä että Hallituksen puheenjohtajan tointa nyttemmin hoitaa kunnallisneuvos C. E. Degerholm.

Valiokunnalle näin annetun tehtävän johdosta on valiokunta katsonut asiakseen varata asianomaisille, joilla kyseenalaisen rakennustyön kanssa on toisessa tai toisessa suhteessa ollut tekemistä, tilaisuuden antaa lähemmän selityksen betonitöissä ilmenneistä puutteellisuuksista. Valiokunta on sitä varten saanut vastaanottaa erinäisiä kirjelmiä kaupunginarkkitehdilta, rakennustentarkastajalta, asetetulta rakennushallitukselta kuin myöskin arkkitehti K. Wasastjernalta, mitkä kirjelmät valiokunta asian valaisemiseksi saa tässä kokonaisuudessaan esittää.

Kaupunginarkkitehti Karl Hård af Segerstad on allamainituihin hänelle tehtyihin kysymyksiin viime helmikuun 20 p:nä antanut seuraavat vastaukset:

„I. Tarjousten ohjelma?

Mitään kirjallista ohjelmaa ei ole laadittu. Halulliset hankkijat saapuivat sen ilmoituksen nojalla, josta jäljennös on liitetty rakennushallituksen pöytäkirjaan toukokuun 14 p:ltä 1909, allekirjoittaneen virkahuoneeseen, jossa todistajan läsnä ollessa kullekin annettiin kaksi kokoelmaa asuinpaviljonkien ja työlaitoksen sinijäljennöksiä. Erään sinijäljennöksen takapuolelle oli piirretty myötäseuraavat luonnokset sekä tiedonannot niistä kuormituksista, joita varten vuoliaiskerrat olisivat laskettavat.

2. *Oliko järjestelmä määrätty?*

Kyllä. Vuoliaiskerrat olivat rakennettavat rautabetonista kaksinkertaisilla laatoilla ilman täyttöä 250 kg:n liikkuvalla kuormituksella neliometriä kohti kerroksissa ja 200 kg neliometriä kohti ullakoilla.

Yhdessä ainoassa tapauksessa pyysi allekirjoittanut myöskin erityisen tarjouksen reikätiileistä suoritetuksi laeksi «Kahnin systeemin mukaan».

3. *Olivatko betonin sekoitussuhteet määrättyt?*

Mitään varmaa vastausta tähän kysymykseen ei allekirjoittanut voi nyt enää antaa, mutta sikäli kuin voin muistaa, eivät ne olleet määrättyt, ainakaan ei asianomaisia tarjoutujoihin varten pidetyissä piirustuksissa, jotka vielä ovat hallussani, ollut mitään merkintää niistä.

4. *Tehtiinkö A. B. Beton O. Y:n kanssa mitään välikirjaa?*

Ei. Työ suoritettiin tässä tapauksessa, kuten kaikissa muissakin kaupungin Rakennuskonttorin tai erinäisten kaupungin Rakennushallitusten (Marian sairaalan Rakennushallituksen, Kallion kansakoulun Rakennushallituksen, Ratakadun kansakoulun Rakennushallituksen) toimesta siten, ettei mitään välikirjaa tehty sen vuoksi, ettei minkäänlaisia etuantimaksuja ole koskaan sattunut. Vasta sittenkun vuoliaiskerta oli täysin valmis, jätti hankkija laskun, joka aikansa määrättiin tavallisessa järjestyksessä maksettavaksi. Muuten saa allekirjoittanut täten nöyrästi viitata insinööri Aug. Kiökemeisterin kirjelmään helmikuun 17 p:ltä 1912, jonka allekirjoittanut saa täten kunnian oheenliittää ¹⁾).

5. *Onko rahoja maksettu ennen ensimmäistä koekuormitusta, ja jos on, niin minä eränä?*

Kyllä. Kuten myötäseuraavasta yhdistelmästä ²⁾ käy ilmi on ennen ensimmäistä koekuormitusta A. B. Betonille maksettu yhteensä Smk 70,801: 86, josta Smk 66,000: — vuoliaiskerroista. Kuitenkin oli tässä tilaisuudessa töitä suoritettu jo noin 80 tai 90 tuhannen markan edestä.

¹⁾ Katso mietintöön liitettyä 1 liitettä.

²⁾ Katso 2 liitettä.

6. *Onko rahoja maksettu A. B. Betonille senjälkeen kuin oli ilmennyt syytä epäillä suoritettun työn kelvollisuutta?*

Kyllä. Vuoliaiskerroista on joulukuun 31 päivänä 1910 maksettu 6,000: — Smkan erä. Kaikki vuoliaiskerrat koko rakennusryhmässä olivat silloin jo valmiit, vaikka eivät vielä olleetkaan kuivat eivätkä selvät koekuormitusta varten.

Kuten viimemainitun vuoden joulukuun 7 päivänä pidetyn kokouksen pöytäkirjan 10 §:stä käy ilmi tapahtui vähän sitä ennen, että betonilattia rakennuksessa Litt. E luhistui, kun lujikkeet otettiin pois. Tämä luhistus herätti epäilyjä, ettei työn laatu ollut tyydyttävä. Kuitenkin katsoi allekirjoittanut voivansa puoltaa yllämainitun 6,000 Smkan maksamista senvuoksi, että A. B. Beton omasta aloitteestaan oli hyljännyt ja tehnyt uudestaan useampia lakeisia Litt. E:ssä ja Litt. F:ssä (siipirakennukset) kuin myöskin että A. B. Beton oli silloin vielä lausunut haluavansa ja myöskin osoittanut tahtovansa suorittaa työn rakennushallituksen tyytyväisyydeksi. Eräs seikka, joka myöskin vaikutti sekä allekirjoittaneen ehdotukseen että Rakennushallituksen päätökseen tässä asiassa, oli kapteeni Lowenetzky'n vähän sitä ennen tapahtunut kuolema¹⁾.

7. *Miten ja mitkä henkilöt ovat hyväksyneet laskut?*

Laskut on työn alusta alkaen joulukuun 17 p:ään 1911, kuten on ollut laita useimmissa muissa rakennushallituksissa, ensin tarkastanut johtava arkkitehti (allekirjoittanut) ja sittemmin hyväksynyt puheenjohtaja (marraskuun loppuun asti 1910 hovineuvos C. Nummelin, joulukuun 1—17 p:ään 1910 kunnallisneuvos C. Edv. Degerholm). Joulukuun 17 p:stä 1910 ovat kaikki laskut tarkastetut kuten ennenkin, mutta on puheenjohtaja merkinnyt ne maksettaviksi vasta sittenkun Rakennushallitus kokonaisuudessaan on päättänyt hyväksyä asianomaiset laskut. Sittenkun puheenjohtaja on laskuihin merkinnyt nimensä ovat ne maksamista varten lähetetyt Rahatoimikamariin.

8. *Milloin ja minä erinä on maksuja suoritettu A. B. Betonille?*

Tämä käy selvemmin ilmi myötäseuraavasta yhdistelmästä, missä kaikki tasaiset 6,000: — ja 3,000: — Smkan summat ovat rautabetonivuoliaiskerroista suoritettuja maksuja.

¹⁾ Saadun tiedon mukaan joutui A. B. Beton täten jonkunlaiseen taloudelliseen ahdinkotilaan. Valiokunnan huomautus.

9. *Kenen velvollisuutena oli työnvalvonta ja silmälläpito?*

Allekirjoittaneen, joka ei kuitenkaan muiden moninaisten virkavelvollisuuksiensa vuoksi varsinkaan syksyisin ole ollut tilaisuudessa käymään työpaikalla kuin korkeintaan kerran viikossa, kulunkiarvion valmistamisaikana korkeintaan kaksi kertaa kuukaudessa. Allekirjoittanut on myöskin Rakennushallitukselle ilmoittanut, ettei A. B. Betonin suorittamia töitä voida hyväksyä yhtiön vahvistuskokeista ja uudestirakentamisista huolimatta.

10. *Mistä se johtuu, ettei rakenteiden piirustuksia ja laskelmia ole jätetty rakennustentarkastukselle kuin vasta töiden valmistuttua?*

Kuten myötäseuraavasta insinööri Aug. Kiökemeisterin antamasta ilmoituksesta tämän kuukauden 17 päivästä käy ilmi, on vuoden 1911 alkuun saakka ollut yleisenä tapana, että rautabetonirakenteiden piirustukset ja rakenne-laskelmat ovat asianomaiset hankkijat jättäneet suoraan rakennustentarkastajalle *työnjohdon niitä vaatimatta*. Kun elokuussa 1910 ensimmäiset koekuormitukset oli toimitettu ja hyväksyvä todistus niistä annettu, ei allekirjoittanut luonnollisesti voinut edellyttää, ettei rakenne-laskelmia niistä olisi sitä ennen jätetty. Allekirjoittanut saa täten todistaa, että minä vasta, aikaisemmin jätettyihin asiakirjoihin liitetystä maaliskuun, huhti- tai toukokuussa 1911 päivästä rakennustentarkastajan kirjeestä tai vähää ennen tämän kirjeen saapumista suullisesti tai puhelimen kautta häneltä itseltään tai jonkun tarkastusmiehen tekemästä ilmoituksesta olen saanut tiedon viimemainitusta asianlaidasta.»

Tämän jälkeen on valiokunta kaupungin rakennustentarkastajalta pyytänyt tietoja, a) siitä ajasta, milloin rakennustentarkastaja oli ottanut osaa rakenteiden lajia, laatua ja suoritusta koskevaan tarkastukseen; b) siitä seikasta, milloin ja kuka oli tehnyt rakennustentarkastajalle ilmoituksen ilmenneistä puutteellisuuksista, ja mihin toimenpiteisiin oli tämä niiden johdosta ryhtynyt sekä näihin toimenpiteisiin ryhtymisajasta; kuin myöskin c) siitä kysymyksestä, oliko urakoitsija antanut minkäänlaisia kertomuksia ja perusteita tehdyistä laskelmista, ja jos niin oli ollut laita, milloin se oli tapahtunut. Näihin kysymyksiin on valiokunta saanut vastaanottaa seuraavan viime helmikuun 27 päivänä päivätyn apulaisrakennustentarkastajan, arkkitehti L. Mallanderin vastauksen:

«Vastaukseksi arvoisaan kirjeeseen tämän kuukauden 22 p:ltä saa allekirjoittanut antaa seuraavat tiedot.

1:o. Kun Forsbyhyn rakennettavan uuden Työ- ja Vaivastalon piirustukset heinäkuun 2 p:nä 1909 jätettiin kaupungin katselmusmiesten tarkastettaviksi, olivat piirustusten kaikki palkkikerrat merkityt rakennettaviksi rautakannattimilla. Elokuun 3 p:nä 1910 toimitti allekirjoittanut, A. B. Beton O. Y:n pyynnöstä erään palkkikerran koekuormituksen rakennuksessa F. Tämän tulos oli katselmuskirjan

mukaan hyvä eivätkä paikalla toimineet työnjohtajat enkä minä tästä tilaisuudessa voinut huomata mitään puutteellisuuksia. Elokuun 30 päivänä toimitetussa koekuormituksessa rakennuksessa C oli tulos samanlainen. Ne puutteellisuudet, jotka myöhemmissä tarkastuksissa ovat ilmenneet, ovat niinmuodoin syntyneet yllämainittujen koekuormitusten jälkeen.

Rautabetonitöiden laskelmat jätti A. B. Beton O. Y., useiden muistutusten jälkeen asuinpaviljonkia C varten huhtikuun 6 p:nä 1911, työlaitosta F varten saman vuoden huhtikuun 13 ja 19 päivänä, työlaitoksen siipirakennuksia varten huhtikuun 19 p:nä sekä vähän myöhemmin asuinpaviljonkia A varten.

2:o. Ilmoituksen ilmenneistä puutteellisuuksista teki rakennustentarkastukselle maaliskuun alussa 1911 Rakennushallitus kaupunginarkkitehti Karl Hård af Segerstadin kautta ja teki rakennustentarkastaja Gripenberg tästä heti ilmoituksen Maistraattiin.

3:o. Mitään erityistä kertomusta eikä minkäänlaisia jätettyjen laskelmien perusteita ole myötälitetty; ne ovat valmistetut Preussin Normaalmääräysten mukaan. Puutteellisuuksien syy on yksinomaan haettavissa varsin ala-arvoisessa työn suorituksessa.»

Rakennushallituksen valiokunnalle lähettämä kirjelmä viime maaliskuun 27 p:ltä kuuluu seuraavasti:

«Tämän maaliskuun 12 päivänä päivätyssä kirjelmässä on Rakennushallitukselle ilmoitettu, että valiokunta on katsonut tarpeelliseksi varata Rakennushallitukselle tilaisuuden antaa kirjallisen lausuntonsa siitä,

mihin toimenpiteisiin on Hallitus aikanaan ryhtynyt turvatakseen rakennustyön asianomaisen suorituksen, erittäinkin betonirakenteihin nähden, sekä

niistä toimenpiteistä, joihin Hallitus on ryhtynyt, sittenkun viimemainittujen rakenteiden virheellisyydet olivat tulleet huomatuiksi.

Tämän johdosta saa Rakennushallitus vaadittuna lausuntona esittää nöyrästi seuraavaa:

Sittenkun Rakennushallitus toukokuun 14 p:nä 1909 tehdyn päätöksen mukaan oli kuulutuksella, joka oli erinäisissä kaupungin sanomalehdissä, kehoittanut halullisia hankkijoita jättämään tarjouksensa rautabetonivuoliaisten rakentamisesta asuinpaviljonkeihin ja työlaitokseen, saapui sellaisia tarjouksia kahdeksalta eri toiminnimeltä, jotka sitä ennen, pyynnöstä, olivat saaneet rakennusten piirustukset (sinikopiat) sekä tarpeelliset luonnokset ja tiedonannot niistä kuormituksista, joita varten vuoliaiskerrat olivat laskettavat. Koska A. B. Beton O. Y. oli aikaisemmin ilman tiettyä muistutusta suorittanut rautabetonityöt useissa rakennuksissa maan eri seuduilla —, muitten muassa, Turun kunnallissairaalassa, Schalienin vesitehtaassa Viipurissa sekä toiminimi Lilius & Hertzbergin basaarirakennuksessa, y. m. yksityisissä rakennuksissa Helsingissä, — hyväksyttiin yhtiön kirjallinen tarjous, koska se oli huokein, Hallituksen kokouksessa kesäkuun 8 p:nä 1909. Samoin kuin on ollut laita suoritettaessa Kallion kirkon, Hypoteekkipankin talon ja useiden kunnan

rakennuttamain rakennusten rautabetonitöitä (kuten Kasarmintorin kauppahallin, poliisiasemain Pengerkadun 5:ssä ja Ratakadun 10:ssä, Marian sairaalan, kansakoulutalon Kallion 4:n linjan 13—15:ssä ja samanlaisen rakennuksen Ratakadun 8:ssä) ei myöskään tehty mitään Hallituksen ja A. B. Beton O. Y:n keskeistä välikirjaa, vaan perustui niinmuodoin Hallituksen ja yhtiön välinen sopimus yhtiön kirjalliseen tarjoukseen ja Hallituksen pöytäkirjaansa kesäkuun 8 p:ltä 1909 merkitsemään tämän tarjouksen hyväksymiseen. Mainitun tarjouksen mukaan olivat kaikki vuoliaiskerrat tehtävät kaksinkertaisesta rautabetonirakenteesta, laskien liikennekuormitusta 250 kg neliometriä kohti välivuoliaiskerroille, ja 200 kg nelimetriä kohti ullakkovuoliaiskerralle, välivuoliaiskerrat olivat varustettavat määrävahvuksella koksikuonatäytteellä ja teräshiottavat yläpuolelta sekä ullakon vuoliaiskerta eristettävä. Mitään ehtoa etumaksujen saamisesta ei ollut yhtiön tarjouksessa.

Kirjelmässään huhtikuun 6 p:ltä 1909 oli Kaupunginvaltuusto ilmoittanut Rakennushallitukselle, muun muassa, että kaupunginarkkitehdin tuli johtaa rakennustöitä. Jo lokakuun 30 p:nä 1903 oli Hallitus ottanut ensimmäiseksi työnjohtajaksi rakennusmestari K. O. Johanssonin, missä toimessa hän oli huhtikuun 1 p:ään 1910, jolloin hän omasta pyynnöstään erosi ja tuli hänen sijaansa rakennusmestari F. T. Gessler, joka aikaisemmin oli menestyksellä työskennellyt useissa rakennusyrityksissä Helsingissä ja Viipurissa. Viimemainitun kuukauden 15 p:stä otettiin sitäpaitsi toiseksi työnjohtajaksi insinööri A. Nikander, joka kuitenkin heinäkuun 1 p:nä 1911 siirtyi kaupungin rakennustentarkastukseen. Mitään syytä erityisen henkilön lisäksi ottamista varten valvomaan ja tarkastamaan betonitöitä ei Rakennushallitus katsonut olevan, koska kyseenalaiset rautabetonirakenteet ovat ylipäänsä yksinkertaisia, kuormitukset ja jännitysvälit pienet sekä työtä A. B. Beton O. Y:n puolesta johti rakennusmestari Hugo Johnsson, joka aikaisemmin oli useita vuosia ollut kaupungin palveluksessa ja silloin tyydyttävästi täyttänyt velvollisuutensa. Mainitun valvonnan lisäämiseen oli sitä vähemmän pakoittavaa syytä, sittenkun Kaupunginvaltuusto kirjelmässään marraskuun 2 p:ltä 1909 oli antanut Rakennushallituksen toimeksi alentaa rakennuskustannukset lisätyn Kaupunginvaltuuston vahvistamaksi 1,700,000 markan eräksi.

Koska tapa aina viime aikoihin asti on ollut sellainen, että rautabetonirakenteiden piirustukset ja rakennelaskelmat ovat asianomaiset kankkijat itse jättäneet suoraan rakennustentarkastukselle, ei niitä työnjohtoa varten vaadittu.

Etumaksuja ei annettu, mutta sikäli kuin työ edistyi maksettiin, kuten kaupunginarkkitehdillä on ollut kunnia valiokunnalle esittää, jätettyjen laskujen mukaan erinäisiä erä.

Turvataksien rakennustyön asianomaisen täyttämisen on Rakennushallitus niinmuodoin noudattanut samaa menettelytapaa, joka paikkakunnalla on ollut tavallista eikä tiettävästi ole aikaisemmin tuottanut minkäänlaisia haittoja. Myöskään ei, Hallituksen mielestä, voida Hallituksen järjestämää työnjohtoa kohtuudella syyttää huolimattomuudesta tai laiminlyönnistä velvollisuuksiensa täyttämässä.

Mitä sitten tulee niihin toimenpiteisiin, joihin Hallitus on ryhtynyt, sittenkun rautabetonirakenteiden virheellisyydet olivat tulleet huomatuiksi, pyytää Hallitus tarpeettomien toistamisten välttämiseksi saada viitata Hallituksen kaupungin Raha-toimikamariin Maistraattiin ja Kaupunginvaltuustoon asiasta lähettämäin kirjelmäin sisältöön¹⁾). Kuitenkin täytyy tässä huomauttaa, ettei yllämainittu todentaminen tapahtunut suinkaan yhdellä kertaa vaan vähitellen. Tämä ei riippunut ainoastaan siitä seikasta, että betonityöt ylipäänsä vasta pikemmän aikaa niiden suorituksen jälkeen voidaan lopullisesti ja luotettavasti arvostella, vaan myöskin siitä että A. B. Beton O. Y. kaikin tavoin on koettanut vaikeuttaa kummallekin asianomaiselle sitovan katselmuksen toimittamista. Ensimmäinen seikka on täydellä selvyydellä käynyt ilmi, muun muassa siitä, että, vaikka rakennustentarkastuksen elokuussa 1910 toimittamat betonitöiden koekuormitukset rakennuksissa Litt. F ja C olivat antaneet tyydyttävän tuloksen, samat työt olivat myöhemmin osoittautuneet virheellisiksi ja tulleet hyljättyiksi.

Kun myöhään syksyllä 1910 epäilyksiä syntyi ensin siitä, että puutteita oli olemassa muutamissa A. B. Beton O. Y:n suorittamissa töissä, selitti yhtiö tosin olevansa sekä velvollinen että halukas panemaan kohta puutteellisen työn asianomaiseen kuntoon ja purki niinmuodoin yksinpä omasta aloitteestaan useita lakeisia Litt. F:n kylkirakennuksissa ja Litt. E:ssä sekä vahvasti useita muita vuonna 1910 suoritettuja töitä rakennuksessa Litt. D:ssä. Mutta koska uudestaan tehtyjä ja korjattuja töitä työnjohto ei voinut hyväksyä ja arkkitehdit, rakennustentarkastaja M. Gripenberg ja K. Lindahl sekä insinöörit J. Castrén, A. Grunér ja Aug. Kiökemeister, jotka Rakennushallituksen antamasta toimesta maalisi- ja huhtikuussa toimittivat kyseenalaisten rautabetonitöiden seikkaperäisen tarkastuksen, silloin huomasivat koko joukon puutteita ja virheitä, joista muutamia olivat hyvinkin arveluttavaa laatua, selitti A. B. Beton O. Y. ei voivansa antaa sanotulle tutkimukselle laillista pätevyyttä siitä syystä, ettei kukaan mainituista tarkastusmiehistä ollut yhtiön valitsema, ja kieltäytyi ryhtymästä puutteiden auttamista koskeviin tarpeelliseksi havaittuihin toimenpiteisiin. Koska kuitenkin, Hallituksen mielestä, oli varsin tärkeätä että täydellinen ja luotettava selvitys saataisiin kaikista niistä virheistä ja puutteista, jotka häirtasivat yllämainittuja rautabetonitöitä, kuin myöskin että asianomainen viranomainen antaisi lausuntonsa, mihin toimenpiteisiin turvallisuuden takaamiseksi olisi ryhdyttävä töitä kuntoonpantaessa, katsoi Hallitus olevan syytä tehdä esitykset kaupungin Rahatoimikamariin ja Maistraattiin, jotka Hallituksen Kaupunginvaltuustolle lähettämässä kirjelmässä mainitaan. Maistraatin määräämässä ja kesällä 1911 toimitetussa tutkimuksessa huomattiin lisäksi uusia ensimmäisen katselmustoimituksen jälkeen syntyneitä vikoja.

Vasta Maistraatin marraskuun 4 p:nä 1911 julistaman päätöksen kautta voitiin kyseenalaisten töitten laadun katsoa lopullisesti tulleen määrättyksi. Asian näin ollen ei

¹⁾ Katso pain. asiak. N:o 57 v. 1911.

Hallituksen viaksi voitane panna, ettei virallista ilmoitusta asiassa ole aikaisemmin kuin on tapahtunut tehty myöskään Kaupunginvaltuustolle. Hallituksen kokouksessa kesäkuun 12 p:nä 1911, eli samana päivänä, jolloin Maistraatti julistamallaan päätöksellä oli velvoittanut arkkitehti Gripenbergin toimittamaan yllämainitut tutkimukset, oli tosin herätetty kysymys, olisiko syytä jo silloin tehdä Kaupunginvaltuustolle, jolla seuraavana päivänä oli todennäköisesti viimeinen kokouksensa ennen syksyä, lisämäärärahaa koskeva pyyntö viimemainitusta tutkimuksesta aiheutuneiden kustannusten suorittamiseksi, mutta koska Hallituksella rautabetonitöiden teettämistä varten määrätystä varoista oli noin 30,000 markkaa käyttämättä eikä mainittujen kustannusten suuruutta voitu toistaiseksi likimääräisestikään arvioida eikä Maistraatin viimemainittua päätöstä, joka olisi ollut pantava Hallituksen Kaupunginvaltuustolle lähetettävän mahdollisen esityksen perusteeksi, Hallitus vielä ollut saanut, päätti Hallitus jättää kyseenalaisen esityksen tekemisen toistaiseksi.

Vihdoin on Rakennushallitus katsonut olevan ilmoitettava Valiokunnalle, että rautabetonitöiden kuntoonpaneminen insinööri Castrénin johdolla käy Maistraatin edellämainitussa päätöksessä marraskuun 4 p:ltä ja myöhemmässä päätöksessä helmikuun 17 p:ltä 1912 antamain määräysten mukaan, kuin myöskin että Hallitus kirjelmässään joulukuun 20 p:ltä 1911 on Rahatoimikamarille selostanut asian silloisen tilan.»

Arkkitehti K. Wasastjerna on valiokunnalle saapuneessa kirjelmässä viime huhtikuun 1 p:ltä esittänyt seuraavaa:

«Vastaukseksi kirjelmään helmikuun 29 p:ltä suhteestani Helsingin kaupungin uutta työ- ja vaivaistaloa koskevaan kysymykseen, pyydän saada esittää seuraavaa:

Sittenkun Rahatoimikamari kirjelmässään N:o 406 marraskuun 28 p:ltä 1907 oli Kaupunginvaltuustolle tehnyt ehdotuksen tämän kysymyksen lykkäämisestä lisätyn Valtuuston ratkaistavaksi ja muun muassa ehdottanut allekirjoittanutta tämän suuren rakennusyrityksen johtavaksi arkkitehdiksi päätti lisätty Valtuusto helmikuun 11 p:nä 1908 täydellisesti tämän mukaan järjestää kysymyksen, jonkatähden minä olen myöskin toimittanut kaikki piirustukset ja saan minä erittäin huomauttaa että minun piirustukseni edellyttävät rautapalkkien käyttämistä lakea varten eikä rautabetonia. Ne rautabetonilaet, jotka todellisuudessa ovat teetetyt, ovat syntyneet rakennushallituksen myöhemmin tekemän päätöksen johdosta.

Minkään ohjelman ja yksityiskohtaisen ehdotuksen laatiminen tätä rakennetta varten ei kuulunut minulle enkä minä niinmuodoin ole sitä tehnyt.

Minä en voi olla esittämättä, että varsinainen Kaupunginvaltuusto on tehnyt itsensä sypääksi kumoamalla huhtikuun 6 p:nä 1909 tekemällään päätöksellä, joka koskee rakennusjohdon antamista kaupunginarkkitehdin toimeksi lisätyn Valtuuston tekemän päätöksen ¹⁾.

¹⁾ Lisätyn Kaupunginvaltuuston päätöksen yllämainitussa suhteessa on valiokunta ennen tässä mietinnössä selvittänyt, jonkatähden valiokunta saa nyt vain huomauttaa, että yllämainittu arkkitehti Wasastjernan lausunto näyttää riippuvan väärinkäsityksestä.

Rakennushallituksen, varsinaisen Kaupunginvaltuuston kehoituksesta, tekemän ehdotuksen mukaan maaliskuun 12 p:ltä 1909 N:o 19, minkä ehdotuksen varsinainen Valtuusto sittemmin hyväksyi ja sisälsi juuri lisätyn Kaupunginvaltuuston aikaisemmin tekemän päätöksen kumoamisen, oli allekirjoittaneen ainoastaan toimitettava pää-, työ- ja yksityiskohtaiset piirustukset, mutta ei muuta, niinmuodoin ei mitään ohjelmaa ja kaikkein vähimmin betonirakenteita, kun minun piirustukseni eivät edellyttäneet sellaisia. Työnjohto, jonka tuli valvoa työn yksityiskohtaista suoritamista, ei ole kuulunut minulle enkä minä sentähden enemmän kuin kukaan muukaan Rakennushallituksen jäsen ole katsonut itseäni oikeutetuksi mieskohtaisesti lähemmin tarkastamaan betonilakeisten teettämistä. Tästä tarkastuksesta on luonnollisesti työnjohdon pidettävä huolta eikä Rakennushallituksella ole edes oikeutta, vaikkapa se olisikin pätevä, Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan puuttumaan suoranaiseen teknilliseen johtoon.»

Valiokunnan täten selostettua mitä asiassa on tapahtunut, on valiokunta omasta puolestaan antava lausuntonsa niistä asianhaaroista, joiden voidaan vaikuttaneen siihen vahinkoon, joka kaupungille yllämainittujen puutteellisten töiden kautta on koitunut.

Kuten esitetystä selvityksestä on käynyt ilmi, ei mitään kirjallista urakkasopimusta Rakennushallituksen ja A. B. Beton O. Y:n kesken ole kyseenalaisista töistä tehty, eikä myöskään mitään takausta työn asianmukaisesta suorituksesta ole urakoitsijalta vaadittu. Rakennushallitus ja kaupunginarkkitehti ovat perustelleet tuollaisen välikirjan puutetta sillä, ettei sellaista yleensä enemmän yksityisissä kuin yleisissäkään rakennusyrityksissä ole ollut tapana käyttää. Valiokunta ei kuitenkaan voi omasta puolesta olla lausumatta, että välikirja valiokunnan mielestä olisi pitänyt laatia ja valiokunta tietää myöskin, ettei se käytäntö, johon näin on viitattu, ole vakaantunut, kun näet betonitöitä koskevia kirjallisia sopimuksia erinäisissä sekä yleisissä että yksityisissä rakennusyrityksissä, joista valiokunnalla on tieto, on tehty. Valiokunta katsoo myöskin asiakseen esittää, että asianomaisten kirjallisten sopimusten valmistaminen olisi ollut sitäkin välttämättömämpää, kun monin paikoin ulkomailla betonirakenteista voimassa olevia yleisiä säännöksiä ei meillä ole olemassa. Vaikkapa itse sopimusta ilman erityistä välikirjaakin on pidettävä yhtä vahvana ja pysyvänä kuin sellaista käyttäen, tarjoaa välikirja kuitenkin mahdollisuuden lähemmin järjestää sopimuksen yksityiskohdat tavalla, joka sittemmin ei voi antaa aihetta erilaiseen tulkintaan.

Mitään lähempää betonitöitä koskevaa ohjelmaa ei ole valmistettu, eikä myöskään betonin sekoitussuhteita ole määrätty. Piirustukset, erityisluettelot ja kestävyyslaskelmat on vasta rakennustentarkastus vaatinut ja on ne silloinkin vain vaikeasti ja osaksi liian myöhään saatu.

Mitään määrystä betonitöiden päättämisaikasta ei Rakennushallitus ole myöskään määrännyt, joten urakoitsijalla on ollut täysi vapaus tässä kohden.

Ennenkuin mitään koekuormitusta on toimitettu tai näytteenottoa työn kelvollisuudesta suoritettu, on melkoisten rahaeräin maksamisia tapahtunut ja senkin jälkeen kuin on ilmennyt syytä epäillä työn kelvollisuutta on maksamisia ilman pätevää syytä jatkettu, jolloin 6,000 markan erä on suoritettu, senkin jälkeen kun työn puutteellisuus oli käynyt selväksi. Muuten näyttää myöskin voitavan panna kyseenalaiseksi, eikö myöskin muiden A. B. Beton O. Y:n suorittamain töiden maksuja, kyseenalaisten vuoliaskertain lisäksi, olisi kaupungin oikeuden turvaamiseksi pitänyt toistaiseksi jättää suorittamatta.

Vaikka alusta pitäen olisi pitänyt nähdä, että ilmenneillä puutteellisuuksilla tulisi olemaan melkoinen kantavuus ei ainoastaan sen kautta, että kaupungille voi niiden johdosta koitua melkoista taloudellista tappiota, vaan myöskin siten, että työ- ja vaivaistalon valmistuminen on näin viivästynyt kaupungin vaivaishoidon suureksi haitaksi, lähetettiin virallinen ilmoitus tapahtuneista seikoista Kaupunginvaltuustolle vasta noin vuosi senjälkeen kuin viat olivat tulleet huomatuiksi. Valiokunnan mielestä olisi Kaupunginvaltuuston kuitenkin pitänyt saada tilaisuus ratkaista, olisiko jotain muuta menettelyä, kuin sitä, vaikkakin muodollisesti puolustettavaa, ajanhukkaa, johon Rakennushallitus asiassa ryhtyi, pitänyt mahdollisesti seurata. Sitä yksityistä ilmoitusta asiassa, jonka Rakennushallituksen eräs jäsen oli tehnyt Kaupunginvaltuuston valmistusvaliokunnalle, voidaan sitäkin vähemmin pitää riittävänä, kun minkäänlaista sanotun valiokunnan tai Kaupunginvaltuuston asiaan puuttumista ei tilaisuudesta edellytetty.

Työn valvonta näyttää johtavan arkkitehdin — kaupunginarkkitehdin — puolelta olleen vähemmän tehokas, kun tämä näet verrattain harvoin oli ollut tilaisuudessa käymään rakennuspaikalla. Työpaikalla oli tosin rakennusmestari ja insinööri, mutta mistään ei käy ilmi, että nämä olisivat erittyisesti saaneet määräyksen tarkastaa suoritettujen betonitöiden laatua. Vaikkakin kaupunginarkkitehdin suureen työtaakkaan nähden voi olla selitettävissä, ettei tämä useammin kuin on tapahtunut ole käynyt työpaikalla, katsoo valiokunta kuitenkin, että ainakin usein toimitetut näytteenotot käytetyn aineen laadun tarkastusta varten olisi siitä huolimatta pitänyt ehtiä suorittaa ja että muuten kaupunginarkkitehdin asia olisi ollut ilmoittaa Rakennushallitukselle hänen velvollisuutenaan olevan työn paljous pyyntöineen päästä mahdollisesti vapaaksi hänelle annetusta työnjohdosta.

Lisäksi katsoo valiokunta asiakseen esittää, että, sittenkun A. B. Beton O. Y. kilpailtuaan toisten toiminimien kanssa oli saanut suoritettavakseen osan vaivaistalon betonitöistä, sanottu yhtiö, ilman että toisilta toiminimiltä oli pyydetty tarjouksia, sai tilauksia lisätöitä varten suuremman summan edestä kuin oli alkupe räisen työn kustannus. Sitä vastoin ei valiokunta katso olevan mitään muistuttamista sitä Rakennushallituksen menettelyä vastaan, että se alunpitäen hyväksyi Beton-yhtiön tarjouksen, koska tämä tarjous oli huokein eikä siihen aikaan ollut syytä epäillä, ettei yhtiö asianomaisesti suorittaisi samaansa urakkaa.

Mitä vihdoin tulee rakennustentarkastajan suhteeseen nyt kyseenalaiseen asiaan, saa valiokunta tässä huomauttaa häntä varten voimassaolevan helmikuun 1 p:nä 1908 annetun johtosäännön 1 §:n a)- ja b)-momenttien säännöksiin, mikä ensimmäinen momentti velvoittaa rakennustentarkastajan Maistraatin silmäpidon alaisena «valvomaan kaikkia uutis- ja lisärakennustöitä kaupungissa ja siihen yhdistetyllä alueella, lukuunottamatta kuitenkaan sellaisia töitä, joita tehdään kruunun tai yleisen laitoksen tarpeeksi», minkä ohessa b)-momentissa säädetään, että rakennustentarkastajan tulee «rakennusjärjestystä rikottaessa tai muuten tarpeenvaatiessa sekä erityisesti, kun vaaraa voi katsoa olevan olemassa, siitä viipymättä ilmoittaa Maistraatille». Valiokunta ei tässä tahdo koettaa ratkaista, olisiko rakennustentarkastajan mahdollisesti esitettyjen säännösten nojalla pitänyt viran puolesta tarkastaa rakennusyritystä; sellaisen velvollisuuden ei, sikäli kuin on ilmoitettu, ole katsottu kuuluvan tälle kaupungin omiin rakennusyrityksiin nähden.

Kooten mitä valiokunta on nyt esittänyt katsoo valiokunta asiakseen lausua:

a) rakennushallitukseen nähden:

ettei Hallitus A. B. Beton O. Y:n kanssa ole tehnyt kirjallista sopimusta sovituista betonitöistä, mikä sopimus olisi myöskin sisältänyt määräyksen töiden päättämisaikasta, eikä myöskään vaatinut takausta tai muuta varmuutta töiden asianmukaisesta teettämisestä ja määrätyn ajan vakuutta niiden kestäväisyydestä;

ettei Hallitus ole vaatinut piirustuksia, erityisluetteloita ja kestävyyslaskelmia betonitöistä, eikä myöskään itse laatinut mitään lähempää ohjelmaa niitä varten;

että Hallitus on liian myöhään pidättänyt itselleen harkintaoikeuden A. B. Beton O. Y:lle suoritetuista maksuista koskevasta tavasta ja laajuudesta, sekä, sittenkun sellaiseen harkintaan oli ryhdytty, antanut maksumääräyksiä sen jälkeen kuin tehtyjen vuoliaiskertatöiden puutteellisuus oli täydelleen todennettu;

että A. B. Beton O. Y:n on ilman kilpailua annettu suorittaa melkoisia töitä niiden lisäksi, joita alkuperäinen sopimus tarkoitti; sekä

että Kaupunginvaltuustolle tehty virallinen ilmoitus syntyneistä puutteellisuuksista on tapahtunut liian myöhään; kuin myöskin

b) kaupunginarkkitehti Karl Hård af Segerstadiin nähden:

ettei tämä, vaikka hän tiesi, että hänen oli vaikeata tehokkaasti valvoa betonitöiden suoritusta, ollut tästä ilmoittanut Rakennushallitukselle;

ettei näytettä Teknillisen Korkeakoulun aineenkoetuslaitoksessa suoritettavaa tutkimusta varten oltu otettu niistä aineista, joita A. B. Beton O. Y. oli käyttänyt, vaikka sellainen toimenpide olisi pitänyt kaikissa tapauksissa ehtiä suorittaa; sekä

että melkoisten rahaerien maksuja oli toimitettu A. B. Beton O. Y:lle yksissä neuvoihin Rakennushallituksen puheenjohtajan, hovineuvos Carl Nummelinin kanssa,

ennenkuin vuoliaiskertain koekuormitus tai muu työn kelvollisuuden tutkimus oli toimitettu sekä että maksuja oli sattunut jopa senkin jälkeen kuin oli ilmennyt syytä epäillä suoritettun työn kelvollisuutta.

Kysymykseen siitä, olisivatko Rakennushallitus ja kaupunginarkkitehti katsottavat velvollisiksi A. B. Beton O. Y:n kanssa korvaamaan kaupungille sen vahingon, joka asiassa on syntynyt, saa valiokunta käsityksensä lausua, ettei laillista vahingonkorvausvaatimusta voitane Hallitusta ja kaupunginarkkitehtia vastaan tehdä, vaikkakin nämä tosin puutteellisen harkintansa ja herkkäuskoisuutensa kautta puheenalaista tehtävää täyttäessään ovat tehneet itsensä syytäiksi syntyneeseen vahinkoon, mutta sitä vastoin eivät ole tehneet itseään syyllisiksi minäkään Kaupunginvaltuuston päätöksen rikkomiseen tai sellaiseen ilmeiseen laiminlyömiseen, johon nähden kaupungin oikeus ja paras vaatisi, että vahingonkorvausvaatimuksen pitäisi seurata sellaisen yleisen velvollisuuden virheellisestä hoitamisesta, josta nyt on kysymys.

Tapahtuneen asian kantavuuden arvostelemista varten saa valiokunta lisäksi ilmoittaa, että ne uudestaanrakentamisesta aiheutuvat kustannukset, jotka kaupungille likimääräisesti laskien tullevat asiassa koitumaan, on ilmoitettu voitavan arvioida noin 120,000 markaksi; että A. B. Beton O. Y:n jäljellä oleva saatava kaupungilta tekee noin 30,000 markkaa ja että työ- ja vaivaistalon valmistumisen tapahtuneen sattuman kautta voidaan katsoa myöhästyneen osapuilleen noin yhdellä vuodella.

Vihdoin saa valiokunta mainita, että, sittenkun A. B. Beton O. Y. oli läänin kuvernöörille tehnyt valituksen Maistraatin antamasta päätöksestä syntyneiden puuttellisuuksien auttamiseen nähden, mutta valitukset kuvernööri hyljännyt yhtiö on jatkanut valituksensa Keisarilliseen Senaattiin, joka ei vielä ole antanut päätöstä asiassa. Laillinen vahingonkorvausvaatimus yhtiötä vastaan on kuitenkin näinä päivinä kaupungin puolesta pantu vireille.

Helsingissä, huhtikuun 8 p:nä 1912.

Julius Grotenfelt.

**Karl Appelberg.
Adolf Engström.**

**Oscar Bomanson.
C. E. Holmberg.**

Hjalmar Ekholm.

Kaupunginarkkitehti Karl Hård af Segerstadin pyynnöstä saa allekirjoittanut täten ilmoittaa, että minä vuosina 1905—1911 olen seuraaville täkäläisille kunnan viranomaisille suorittanut rautabetonityöt, nimittäin:

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorille.

1. Kasarmintorin kauppahallin.
2. Poliisiaseman Pengerkadun 5:ssä.
3. Poliisiaseman Ratakadun 10:ssä.

Marian sairaalan laajentamista varten asetetulle Rakennushallitukselle.

4. Marian sairaalan (Sisätautien paviljongin, Hallintorakennuksen ja Keittiörakennuksen laajentamisen).

Kallion Kansakoulutalon Rakennushallitukselle.

5. Kansakoulutalon Kallion 4:nnen linjan N:oissa 13—15.

Ratakadun kansakoulutalon Rakennushallitukselle.

6. Kansakoulutalon Ratakadun 8:ssa.

Näitä edellä mainittuja töitä suoritettaessa, joiden yhteinen urakkasumma on tehnyt noin 250,000 Smkaa, on sikäli kuin työ on edistynyt, *kuitenkin aina ennen koekuormitusta*, nostettu korvausta, *joka ei koskaan ole tehnyt alle $\frac{3}{4}$ koko sovitusta summasta*, kuin myöskin, ettei *missään* yllä luetellussa tapauksessa *ole minkäänlaista kirjallista sopimusta laadittu*.

Samaa menettelyä on myöskin noudatettu useihin suurenpuoleisiin julkisiin ja yksityisiin rakennuksiin, muun muassa Kallion kirkkoon, Hypoteekkipankkiin, Keisarilliseen Senaattiin y. m. nähden.

Samalla saan minä ilmoittaa, että vuoden 1911 alkuun on ollut yleisenä tapana että rautabetonirakenteiden piirustukset ja rakennelaskelmat ovat asianomaiset hankkijat itse jättäneet suoraan Rakennustentarkastukselle *työnjohdon niitä vaatimatta*.

Helsingissä helmikuun 17 p:nä 1912.

Aug. Kiökemeister.

Yhdistelmä A. B. Beton O. Y:n hyväksytyistä laskuista.

<i>1909</i>		
Heinäkuun	29 p.	6,000: —
Elokuun	12 »	6,000: —
Syyskuun	9 »	6,000: —
»	23 »	6,000: —
Lokakuun	14 »	6,000: —
»	14 »	6,000: —
Marraskuun	4 »	6,000: —
»	25 »	2,499: 32
Joulukuun	9 »	6,000: —
»	16 »	6,000: —
		56,499: 32
<i>1910</i>		
Maaliskuun	3 p.	6,000: —
»	31 »	3,000: —
Huhtikuun	28 »	3,000: —
Toukokuun	19 »	2,110: 04
Kesäkuun	30 »	192: 50 ¹⁾
Elokuun	11 »	6,000: —
»	11 »	498: 39
»	28 »	3,000: —
Syyskuun	1 »	3,000: —
»	1 »	3,000: —
»	1 »	3,000: —
»	15 »	6,000: —
»	22 »	6,000: —
»	29 »	6,000: —
Lokakuun	13 »	6,000: —
»	20 »	6,000: —
»	27 »	6,000: —
Marraskuun	17 »	6,000: —
»	24 »	6,000: —

Laskut Rakennushallituksen puheenjohtajan hovineuvos Nummelinin ja kaupunginarkkitehdin tarkastamat ja maksettaviksi hyväksymät.

¹⁾ Tämän maksun jälkeen toimitettiin ensimmäinen koekuormitus.

Joulukuun	8 p.	3,884: 55		} Laskut kunnallisneuvos Degerholmin ja kaupungin arkkitehdin tarkastamat.
»	15 »	156: —		
»	15 »	617: 70		
»	15 »	663: 72		
»	15 »	2,594: 32		
»	15 »	452: —		
»	31 »	6,000: —		
»	31 »	<u>1,440: —</u>	96,609: 22	
<i>1911</i>					
Helmikuun	1 »	3,453: 17		} Laskut Rakennushalli- tuksen istunnoissaan tar- kastamat.
»	1 »	799: 76		
»	1 »	475: 28		
»	1 »	286: 55		
»	1 »	188: 85		
»	1 »	<u>948: —</u>	6,151: 61	
			Summa Smk	159,260: 15	

Helsingissä toukok. 11 p:nä 1911.

John Sjöholm.

Lausunto asuntolautakunnan asettamista tarkoittavan ehdotuksen johdosta.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

*Helsingissä,**helmik. 29 p:nä 1912.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 132.

Lähetteessä kesäkuun 13 päivältä viimeksi kulunutta vuotta on Kaupunginvaltuusto vaatinut Rahatoimikamarin lausuntoa Työväenasiain lautakunnan tekemästä ehdotuksesta, joka tarkoittaa asuntolautakunnan asettamista Helsinkiin (*Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 28 vuodelta 1911*).

Siihen nähden että esillä oleva asia on likeisimmässä yhteydessä erinäisten terveyshoidollista laatua olevain kysymysten sekä päiväjärjestykseen otetun, tehokkaan asuntotarkastuksen aikaansaamista koskevan kysymyksen kanssa, lähetti Rahatoimikamari kesäkuun 28 päivänä vastamainittua vuotta asian Terveystarkastuslautakuntaan mainitun viranomaisen lausunnon saamiseksi. Nyttemmin on Lautakunta kirjelmässä kuluvan helmikuun 1 päivältä esittänyt ne näkökohdat, joita asiaa käsitellessä Lautakunnassa on esiintuotu (Liite I). Niinkuin sanotusta lausunnonsta näkyy, on etusijassa se asian puoli, joka koskee asuntotarkastusta ja sen järjestämistä nykyaikaisen terveydenhoidon vaatimusten mukaisesti, kiinnittänyt Terveystarkastuslautakunnan huomiota. Ja samalla kun Lautakunta on havainnut mietinnössään mainittujen, asuntotarkastukseen tarpeellisiksi katsottujen muutosten ja lisäysten ansaitsevan huomiota ja sentähden olevan pääasiassa toteutettava sekä myös ohimennen puoltanut erityisen asuntolautakunnan asettamista Työväenasiain lautakunnan ehdottamia toimia ja tehtäviä täyttämään, on Terveystarkastuslautakunta kuitenkin erikoisesti huomauttanut siitä seikasta, että voimassa olevain säännösten johdosta asuntotarkastuksen täytyy, samoinkuin tähänkin asti, jäädä Lautakunnan toimeksi ja silmälläpidon alaiseksi, minkätähden asuntotarkastaja ei voi olla muun viranomaisen kuin Terveystarkastuslautakunnan alainen.

Edellä mainitussa Työväenasiain lautakunnan mietinnössään määritellään asuntolautakunnan tärkeimmät tehtävät seuraavasti:

«Asuntolautakunnan yleisinä tehtävinä olisi seurata kaupungin asunto-olojen

kehitystä ja Kaupunginvaltuustolle tehdä ehdotuksia niiden parantamiseksi, antaa Valtuustolle lausuntoja sellaisista asioista sekä panna täytäntöön toimenpiteet, joita Valtuusto on päättänyt kaupungin asunto-olojen parantamiseksi. Viimeksi mainitut täytäntöönpanotoimenpiteet käsittäisivät myöskin sellaisia tehtäviä, joita tähän asti on annettu erinäisten toimikuntain suoritettaviksi, niinkuin esimerkiksi työväenasuntojen rakennuttaminen Hietaniemen- ja Kristiinankadun varrelle sekä Vallilaan. Erittäinkin tulisi asuntolautakunnan alaistensa orgaanien avulla pitää silmällä sellaisia kaupungin asunto-olojen parantamista tarkoittavia laitoksia, esimerkiksi yleishyödyllisiä asuntoyhtiöitä, työläisnaisten ja palvelijatarkoteja y. m., joille kaupunki on myöntänyt joitakin etuja, hoitaa kunnan rakennuttamia vuokra-asuntoja, toimittaa kunnallista asunnonvälitystä sekä koota ja alustavasti yhdistellä vastaisen asuntotilaston aineistoa.» Siten asuntolautakunta voisi «kokonaan ja yksinomaisesti toimia yhteiskunnallisena menestyslaitoksena».

Nämä hiukan häilyvästi osotetut tehtävät on tarkemmin määritelty asuntolautakunnan johtosääntöehdotuksessa, jonka mukaan lautakunnan asiana eritoten on:

- 1) pitää silmällä niitä kaupungin asunto-olojen parantamista tarkoittavia laitoksia, joille kaupunki on myöntänyt joitakin etuja;
- 2) hoitaa kunnan rakentamia vuokra-asuntoja;
- 3) toimittaa kunnallista asunnonvälitystä; sekä
- 4) koota ja alustavasti järjestää kunnallisen asuntotilaston aineisto.

Omasta puolestaan on Rahatoimikamari asiaa käsitellessään voinut yhtyä ehdotukseen, että olisi ryhdyttävä erinäisiin toimenpiteisiin tähänastista tehokkaamman asuntotarkastuksen aikaansaamiseksi. Ja Kamari on havainnut, että Terveystarkastolautakunnan tässä kohden tekemien, asian vastaista onnellista järjestämistä tarkoittavien ehdotusten täytyy katsoa osaltaan edistävän tämän tärkeän kysymyksen ratkaisua. Järjestämällä Terveystarkastolautakunnan toimistoon erityisesti asetetun virkailijan johtama osasto sekä terveydellistä että yhteiskunnallista asuntotarkastusta varten lienee tässä kohden ensimmäinen askel oikeaan suuntaan astuttu. Odotettavissa lienee, että tätä osastoa vastedes järjestetään ja laajennetaan ilmenevään vaatimusten ja tälläkin alalla tapahtuvan olojen kehityksen mukaisesti. Erittäinkin on Rahatoimikamari tahtonut huomauttaa tehokkaan tarkastuksen tarpeellisuudesta työväenasunnoissa oleviin asukkeihin nähden kaikissa osissa kaupunkia ja erittäinkin Vallilassa, missä kaupungin kanssa tehtyjen vuokravälikirjain mukaan nimenomaan on kielletty pitämästä asukkeja. Rahatoimikamari on niinkään kirjelmässä helmikuun 24 päivältä 1910 tehnyt Kaupunginvaltuustolle esityksen työväenasuntojen tarkastuksen toimeenpanemisesta Vallilassa. Tätä asiaa käsitellessään Kaupunginvaltuusto kuitenkin oli sitä mieltä, että Kamarin esitys, mikäli koski asukkikiellon noudattamisen valvontaa edellä mainituissa asunnoissa, ei antanut takeita sanotun kiellon tarkasta noudattamisesta, minkä johdosta Valtuusto päätti palauttaa asian tältä kohden Kamariin. Odottaessaan asuntolautakunnan asettamista koskevan kysymyksen selvittämistä ja asuntotarkastuksen järjestämistä

on Kamari jättänyt tämän palautetun asian lepäämään, ja lienee seikkaperäistä asuntotarkastuksen järjestämisehdotusta laadittaessa asian tämäkin puoli otettava tarkoin selviteltäväksi.

Myöskin mitä kunnallisen asunnonvälityksen aikaansaamista koskevaan kysymykseen tulee, on Rahatoimikamari voinut yhtyä mietinnössä esitettyihin näkökohtiin, vaikkakin panemalla sen rajoittavan lisäyksen, että tuollainen välitys olisi alussa järjestettävä vain väliaikaiseksi. Toteutettavat niinkään olisivat ne yleiset tehtävät, mitkä asuntolautakunnalle on aiottu antaa kunnan asuntopolitiikkaan nähden ja yhteiskunnallisena menestyslaitoksena.

Mutta vaikka Rahatoimikamari siten onkin voinut yhtyä esitettyihin ehdotuksiin, on Kamari kuitenkin niiden toteuttamistapaan nähden tullut oleellisesti toiseen lopputulokseen kuin Työväenasiain lautakunta, Kamari puolestaan kun ei ole voinut tunnustaa, että mainittujen tehtävain täyttämistä varten olisi tarpeellista asettaa erityistä hallitusta tahi lautakuntaa.

Niinkuin asiakirjoista näkyy, sisältää ehdotus että suunniteltu tehokkaampi asuntotarkastus olisi Terveystoimikunnan toimitettava. Tämä tärkeä asunto-kysymyksen puoli siis joka tapauksessa erotettaisiin asuntolautakunnan toimialasta. Mitä taas asunnonvälitykseen tulee, on Rahatoimikamarista näyttänyt varsin vähän perustellulta, että se tehtävä annettaisiin uudelle lautakunnalle, kun kaupungilla ennestään on välitystä varten olemassa viranomainen, nimittäin kunnan työnvälitystoimisto, jota viranomaista tietenkin sen kokemuksen nojalla, jota kunnallisesta välitystoiminnasta jo on saatu, täytyy pitää sopivimpana hoitamaan tätä tehtävää. Luonnollisempaa sentähden olisi, että mainittuun toimistoon järjestettäisiin väliaikainen asunnonvälitysosasto, joka likinnä oli kunnan työnvälitystoimiston johtokunnan alainen, jossa tapauksessa johtokunnan nimi olisi muutettava kunnan työn ja asunnonvälitystoimiston johtokunnaksi. Kysymykseen voisiko työnvälitysosaston johtaja myös sopivasti toimia suunnitellun asunnonvälitysosaston johtajana, vai olisiko tätä osastoa varten asetettava eri johtaja, ei tarvinne tässä yhteydessä käydä vastaamaan. — Vakuuttavasti eivät myöskään vaikuta mietinnössä esitetyt perustelut, joiden nojalla ehdotetaan kunnan työväenasuntojen hallintolautakunnan lakkauttamista ja sen tehtävain siirtämistä asuntolautakunnalle. Näyttää pikemmin siltä, kuin tuollaisella olojen uudestijärjestämisellä etusijassa olisi tarkoitettu hankkia tehtäviä asuntolautakunnalle. — Ja mitä vihdoin asuntolautakunnan yhteiskunnallisiin tehtäviin tulee, ei Rahatoimikamari ole voinut olla huomauttamatta, että niiden pitäisi kuulua Työväenasiain lautakunnalle. Mietinnössä sanotaan, että Työväenasiain lautakunta nykyisellä tavallaan järjestettynä ei ole sopiva ottamaan toimekseen kaikkia niitä tehtäviä, joita tšekäläinen asuntopolitiikka edellyttää. Jos niin olisi laita, josta seikasta ei kuitenkaan ole esitetty painavia todisteita, lienee kaiketi Lautakunnan kokoonpano haitatta uudestijärjestettävissä, niin ettei sen sopivaisuutta ja kelpoisuutta puheenalaisessa kohden tarvitse epäillä.

Lopuksi lienee huomautettava, että kaupungin Tilastokonttori on se ammatti-

viranomainen, jonka on kaupungin käytettäväksi koottava ja järjesteltävä tarpeellinen tilastollinen ensiaineisto. Erityisen tilastollisen osaston laittaminen tämän konttorin rinnalle asunto- ja yhteiskuntatilastoa varten lienee tuskin perusteltua eikä millään tavoin tarpeen vaatimaa.

Siinä mietinnössä, jossa senaattori Stenrothin asiasta tekemän esityksen johdosta käsiteltiin kysymystä kunnallisen lainarahaston perustamisesta yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämiseksi, ehdotetaan asetettavaksi erityinen lainainhoito-toimikunta, johon kuuluisi kolme henkilöä, jotka samalla toimisivat asuntolautakunnan jäseninä ja olisivat ikäänkuin tämän lautakunnan osastona. Tässäkin tapauksessa on vaikea torjua luotaan sitä käsitystä, että mainittu toimi on ehdotettu asuntolautakunnalle annettavaksi jotta sillä olisi työalaa, sillä sangen vähän yhteyttä näyttää vahvistettujen ohjeiden mukaan toimivan lainarahaston hoidolla olevan niiden yhteiskunnallisten tehtävain kanssa, jotka olisivat asuntolautakunnan ratkaistavia.

Ylipäätään näyttää siltä kuin ei Työväenasianlautakunnan ehdottama menettelytapa oli kunnallispoliittiselta kannalta katsoen onnistunut, erittäinkin kun otetaan huomioon se keskittävä periaate, joka on hyväksytty noudatettavaksi kaupungin kunnallishallinnon uudestijärjestämisessä. Sillä varma on että mitä useammille itsenäisinä ja erillisinä toimiville lautakunnille yhteiskunnallisten asian valmistelu ja hoito annetaan tehtäväksi, sitä vähemmän edellytyksiä on yhteiskunnallisen ohjelman onnellisella toteuttamisella. Jos sitä vastoin kaikkien tähän kuuluvain asiain käsittely keskitettäisiin yhteen lautakuntaan tahi hallitukseen, jonka kokoonpano tietenkin olisi sovittava sen mukaisesti, saavutettaisiin tällä alalla suurempaa yhtenäisyyttä ja selvempää tietoisuutta päämäärästä sekä joudutettaisiin kehityskulkua. Samalla kun Rahatoimikamari siis omalta osaltaan puoltaa tehokkaamman asuntotarkastuksen aikaansaamista, asunnonvälityksen ja asumustilastollisten tutkimusten toimeenpanemista sekä yhteiskunnallisten asiain ja erittäinkin asunusolojen valmisteleavan käsittelyn laajentamista, ei Kamari esittämistään syistä ole voinut yhtyä ehdotukseen erityisen asuntolautakunnan asettamisesta. Rahatoimikamari sentähden kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että ehdotus asuntolautakunnan asettamisesta ei aiheuta toimenpidettä; sekä

että tehtäväksi annetaan:

Terveystieteidenlautakunnalle täydellisen ehdotuksen laatiminen tehokkaan asuntotarkastuksen aikaansaamista tarkoittaviksi toimenpiteiksi;

Kunnan työnvälitystoimiston johtokunnalle seikkaperäisen ehdotuksen laatiminen erityisen asunnonvälitysosaston järjestämiseksi toimistoon;

*Tilastokonttorille lausunnon antaminen asuntotilastollisen ensi-
aineiston kokoomista ja järjestämistä koskevasta kysymyksestä; sekä*

*Työväenasiain lautakunnalle ehdotuksen laatiminen lautakunnan
toimialan laajentamiseksi siihen suuntaan, että asuntopoliittisiin ja
niiden yhteydessä oleviin yhteiskunnallisiin kysymyksiin pannaan eri-
tyistä huomiota.*

Lopuksi saa Rahatoimikamari huomauttaa että, jos ehdotus asuntolautakunnan asettamisesta mietinnössä esitettyä tarkoitusta varten saavuttaa Kaupunginvaltuuston hyväksymisen, lautakunnan kokoonpanoa olisi jonkun verran muutettava. Näyttää nimittäin siltä kuin tulisi Rahatoimikamarinkin saada valita jäsen lautakuntaan, koska tarkoitus on että lautakunta ottaisi käsiteltäväkseen sekä kaupungin taloudellisia etuja että sen alueen käyttämistä koskevia kysymyksiä. Tämän johdosta olisi ehdotetuista kuudesta jäsenestä Kaupunginvaltuuston valittava kaksi sekä Rahatoimikamarin, Terveystoimikunnan, Vaivahoitohallituksen ja Työväenasiain lautakunnan itsekunkin yksi. Jäseniä olisi siten kuusi, niinkuin Työväenasiain lautakunta on ehdottanut, vaikka sittemmin ainoastaan viidestä on mainittu, miten ne olisi valittava (ks. edellä mainittua mietintöä N:o 28 vuodelta 1911, siv. 2).

Lähteasiakirjat palautuvat tämän mukana.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN
TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA

Helsingissä,
helmik. 1 p:nä 1912.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Lähetteessä viimeksi kuluneen kesäkuun 28 päivältä on Rahatoimikamari vaatinut Lautakunnan lausuntoa Työväenasiain lautakunnan asettaman valiokunnan laatimasta, asuntolautakunnan asettamista koskevasta ehdotuksesta. Tämän johdosta pyytää Lautakunta, nyttemmin saatuaan asiasta lausunnon valiokunnalta, johon ovat kuuluneet allekirjoittanut Heikel, ensimmäinen kaupunginlääkäri V. Sucksdorff ja kaupungininsinööri Idström Terveystoimikunnan jäsenenä sekä herrat G. R. Snellman ja Einar Bök Työväenasiain lautakunnan jäsenenä, kunnioittaen lausua seuraavaa:

Yleisesti tunnettu asianlaita on, että asuntojen terveydellinen laatu on sangen tärkeä asukkaiden terveydellille. Tämä näkyy m. m. siitä, että tuberkuloosin samoin kuin useiden muidenkin tautien aikaansaama sekä kivullosuus että kuolleisuus ovat huomattavasti suuremmat epäterveellisissä ja liika-asutuissa kuin terveydellisesti tyydyttävissä ja liika-asumattomissa asunnoissa.

Ahtaassa-asumisen vaikutusta tuberkuloosikuolleisuuteen valaisevat seuraavat Wienin oloista saadut numerotiedot:

Vuonna 1880 kuoli 10,000 asukkaasta:

I kaup. osassa, jossa oli 18 henk. 10 huon. kohti, 21 keuhkotautiin	
IV " " " " 28 " " " " 40 "	
III " " " " 32 " " " " 60 "	
V " " " " 39 " " " " 67 "	
X " " " " 49 " " " " 91 "	

Mikäli väentiheys seuraavina vuosina väheni, sikäli väheni keuhkotautikuolleisuuskin. Seuraavat esimerkit osottavat tämän.

I kaupunginosassa, missä vuonna 1880, asukasluvun olessa 18 kutakin 10 huonetta kohti, 10,000 henkilöstä kuoli 21 keuhkotautiin, vuonna 1899, asukasluvun ollessa vain 16 kutakin 10 huonetta kohti, kuoli 10,000 asukkaasta keuhkotautiin ainoastaan 10, ja VIII kaupunginosassa, missä vuonna 1880, asukasluvun ollessa 30 kutakin 10 huonetta kohti, keuhkotautikuolleisuus oli 59 kutakin 10,000 henkilöä kohti, oli 1899, jolloin asukasluku oli 25 kutakin 10 huonetta kohti, vastaava kuolleisuus ainoastaan 28 kutakin 10,000 asukasta kohti.

Samantapaiseksi on asianlaita osottautunut Helsingissäkin, vaikkei täällä tois-
taiseksi ole täysin tarkkaa ja numeroihin perustuvaa selvitystä tästä olemassa.

Edellä mainitun asianlaidan johdosta on useissa ulkomaiden suuremmissa
kaupungeissa ruvettu panemaan vakavaa huomiota tähän seikkaan sekä myös
ryhdytty toimenpiteisiin työväenluokan asumusolojen parantamiseksi. Helsingissäkin
on tämä asia viime vuosina saanut osakseen yhä yleisempää ja kasvamistaan kas-
vavaa harrastusta.

Kun on ryhdyttävä toimenpiteisiin vähävaraisen väestön asumusolojen paran-
tamiseksi, on etusijassa välttämätöntä asuntotarkastuksen avulla hankkia tietoja
asuntojen laadusta. Yhtä tärkeä edellytys tässä kohden on yhtäjaksoisen asunto-
tilaston järjestäminen jotta kunnan viranomaiset siitä joka hetki saavat varman
käsityksen asumusmarkkinain tilasta asuntojen tarjontaan ja kysyntään nähden
sekä voivat tämän tuntemuksen pohjalla ajoissa käydä valmistelemaan ja toteutta-
maan kaikkia toimenpiteitä, jotka ovat omansa asunnontarvitsijoille hankkimaan riit-
tävän määrän halpoja ja hyviä asuntoja.

Kaikin puolin yhtyen Työväenasiainlautakuntaan siinä että, kun on täytettävä
nykyajan täysin oikeutettuja vaatimuksia terveellisiin asuntoihin nähden, tärkeimpiä
toimenpiteitä tämän päämäärän saavuttamiseksi on että asetetaan asuntolautakunta,
jolla on Työväenasiain lautakunnan ehdottamat tehtävät, Lautakunta ei voi muuta
kuin erittäin suotavana puoltaa asuntolautakunnan mahdollisimman pikaista aset-
mistä.

Asuntolautakunnan tulee kuitenkin, voidakseen täyttää tehtävänsä, ehdottomasti
olla, niinkuin edellä huomautettiin, yhdistettynä asuntotarkastukseen, jonka avulla
saadaan asuntoihin nähden selville ne seikat, mitkä lautakunnan pitää tuntea.
Nykyään ei kuitenkaan ole olemassa lainmääräyksiä, jotka oikeuttaisivat ehdotetun
asuntolautakunnan toimittamaan asuntotarkastusta. Näin ollen ja kun Terveiden-
hoitolautakunnalla voimassa olevan terveydenhoitosäännön nojalla on, vaikkakin
varsin rajoitettu oikeus virkailijoillaan toimittaa asuntojen terveydellistä tarkastusta
ja kun Terveidenhoitolautakunnan sen ohella edelleenkin, samoin kuin tähänkin
asti, on, voidakseen täyttää velvollisuutensa asuntojen terveydellisen laadun silmällä-
pitoon nähden ja tarpeen mukaan ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin olemassa
olevain terveydellisten epäkohtain poistamiseksi, hoidettava asuntojen terveydellistä
tarkastusta, niin näyttävät Terveidenhoitolautakunnasta painavat syyt puoltavan
asuntotarkastuksen pysyttämistä välittömästi Terveidenhoitolautakunnan toimenä.

Todellisuudessa onkin koko Terveidenhoitolautakunnan olemassaoloaikana
ja erittäinkin siitä lähtien, kun sen toimisto perustettiin, Terveidenhoitolautakunta
toimittanut asuntojen terveydellistä tarkastusta siten että, kun asuntojen haltijat
ovat Lautakunnan toimistoon ilmoittaneet terveydellisistä epäkohdista, Lautakunta
on joko jollakin alaisellaan virkailijalla taikka myös tarkoitusta varten valituilla
jäsenillään toimittanut tarpeellisen tarkastuksen, osin ovat myös Lautakunnan kait-
sijat käydessään asunnoissa, joissa äkillisten maha- ja suolitautien tahi myös tu-

berkulootisten tautien tuottamia kuolemantapauksia on sattunut, ovat kiinnittäneet huomiota myöskin näiden asuntojen terveydellisiin oloihin. Nämä tutkimukset ovat kuitenkin, yleisesti katsoen, pikemmin olleet satunnaisia ja väliaikaisia laadultaan, minkätähden Terveydenhoitolautakunta onkin jo moniaita vuosia takaperin tehnyt Kaupunginvaltuustolle esityksen asuntotarkastajan asettamisesta vähävaraisen väestön asuntoja varten. Sittenkun Kaupunginvaltuusto tosin periaatteessa hyväksyi tämän esityksen, mutta ei kuitenkaan suostunut todellisen asuntotarkastajanviran perustamiseen, vaan ainoastaan myönsi Lautakunnalle 3,000 markan vuosimäärärahan tarpeellisten asuntotarkastusten toimittamiseksi, on Lautakunta vuodesta 1906 lähtien erään arkkitehdin kanssa sopinut siitä, että hän mainitusta palkkiosta toimittaa entiseen verraten järjestelmällisempää sekä pääasiallisesti kylmänä vuodenaikana jatkuvaa asuntojen tarkastusta. Sen johdosta että myönnetty määräraha on verraten vähäinen, on kuitenkin se arkkitehti, jolle tämä tehtävä on uskottu, voinut tarkastusta hoitaa ainoastaan sivutoimenaan, minkätähden tätä tarkastusta ei myöskään ole voitu toimittaa niin laajasti ja yksityiskohtia myöten niin tarkasti, että toimenpiteen alkuperäinen tarkoitus olisi voitu täydellisesti saavuttaa.

Kun kuitenkin jo edellä mainituista syistä asuntojen terveydellinen laatu on erittäin tärkeä asukkaiden terveydelle ja heidän täyden työkykyisyytensä säilymiselle, ja kun asuntolautakunnankin toiminnan vuoksi tuollainen tarkastus on sangen tarpeellinen, olisi Lautakunnan mielestä tähänastinen asuntotarkastus nyttemmin järjestettävä uudestaan, niin että se jatkuisi vuoden umpeen ja käsittäisi kaikki vähävaraisen väestön asunnot, ollen erittäinkin huomioon otettava tämän väestön asunnoiksi rakennetut uudet talot, joissa Terveydenhoitolautakunnan monen monituisia kertoja saaman kokemuksen mukaan useinkin vallitsee sangen huomattavia terveydellisiä puutteita joko rakennustyön virheellisyyden johdosta taikka myösyystä, että taloja ei ole kylliksi kuivatettu ennen niiden vuokraamista asuttaviksi.

Sellaisen tarkastuksen aikaansaamiseksi, joka myös kykenisi täyttämään ehdotetun asuntolautakunnan tarpeet, olisi Terveydenhoitolautakunnan mielestä Lautakunnan palvelukseen asetettava asunthygieniaan hyvin perehtynyt henkilö — arkkitehti tahi lääkäri ¹⁾, — jonka olisi Lautakunnan silmälläpidon alaisena toimitettava kaikki ne terveydellisiä tahi yhteiskunnallisia seikkoja koskevat tarkastukset, jotka Terveydenhoitolautakunta tahi asuntolautakunta hänen toimekseen antaa tahi muuten ovat kaupungin asumusolojen vaatimia.

Jotta tähän toimeen saataisiin täysin kykenevä henkilö, jolla olisi sekä halua että muuten tilaisuutta käyttää kaiken aikansa ja harrastuksensa tähän toimintaan, on hänen palkkseen määrättävä ainakin 7,200 markkaa, jota paitsi hänen olisi matkakustannuksiaan varten saatava 500 markan vuosimääräraha. Muut asuntotarkastuksesta aiheutuvat kustannukset suoritettaisiin toistaiseksi, samoinkuin tähänkin, asti Terveydenhoitolautakunnan tarverahoista.

¹⁾ Vuodesta 1906, jolloin asuntotarkastus Tukholmassa järjestettiin, on siellä toiminut lääkäri asuntotarkastajana.

Helsingin kaupungin asuntolautakunnan johtosääntöehdotuksen 2 §:n 1 momentissa, semmoisena kuin Työväenasiainlautakunnan valiokunta sen on muodostellut, on määräys että m. m. asuntotarkastaja on lautakunnan itseoikeutettu jäsen. Tämän määräyksen sopivaisuudesta on Terveystoimikunnassa kuitenkin ollut eri mieltä, kun kaksi Lautakunnan jäsentä on kannattanut tätä ehdotusta, jota vastoin Lautakunnan jäsenten enemmistö on ollut sitä mieltä, että tarkastajan tosin tulisi kutsuttaessa saapua Lautakunnan istuntoihin, mutta ei olla lautakunnan itseoikeutettu jäsen. Sitä vastoin olisi sellainen toimivalta — tästä ovat kaikki olleet yhtä mieltä — annettava ensimmäiselle kaupunginlääkärille, jonka on viime kädessä valvottava ja johdettava asuntotarkastusta sekä tarkattava kaupungin väestön muiden asumusterveydellisiä oloja ja niihin liittyviä seikkoja. Mainitun §:n säännös olisi sentähden muutettava tässä viitattuun suuntaan.

Asuntotarkastajan toimintaan nähden on Lautakunta sitä mieltä, että se on järjestettävä antamalla hänelle johtosääntö. Lautakunta varaa itselleen oikeuden laatia ehdotuksen tuollaiseksi johtosäännöksi, sittenkun Kaupunginvaltuusto on tehnyt päätöksensä asuntotarkastuksen vastaisesta järjestämisestä.

Edellä lausutun johdosta saa Lautakunta kunnioittaen ehdottaa:

että Työväenasiain lautakunnan valiokunnan laatima ehdotus asuntolautakunnan asettamisesta hyväksytään;

että mainitun valiokunnan laatima ehdotus tämän lautakunnan johtosäännöksi niinkään hyväksytään, kuitenkin muuttamalla 2 §:n 1 mom. näin kuuluvaksi:

«Asuntolautakuntaan kuuluu seitsemän jäsentä ja neljä varajäsentä. Itseoikeutettuja jäseniä ovat *ensimmäinen kaupunginlääkäri*, kaupungin tilastokonttorin johtaja ja kaupunginasemakaava-arkkitehti; muut neljä jäsentä sekä varajäsenet valitaan siten, että Kaupunginvaltuusto valitsee kaksi jäsentä ja yhtä monta varajäsentä sekä Terveystoimikunta ja Työväenasiain lautakunta kumpikin yhden jäsenen ja varajäsenen. Vaalit toimitetaan joulukuussa ja kahdeksi kalenterivuodeksi kerrallaan»;

että asuntotarkastusta kaupungissa vastedes toimittaa sitä varten asetettu, Terveystoimikunnan alainen asuntotarkastaja, joka saa 7,200 markkaa palkkaa ja 500 markkaa matkarahoja.

Lähetesiakirjat palautuvat.

Terveystoimikunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

*Ehdotus Meilahden itäosan sekä rajakkaisten
Greijuksen osain kaupunginasemakaavaksi.*

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI

Helsingissä,

huhtik. 15 p:nä 1912.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 230.

Kesäkuun 7 päivänä 1910 pitämässään kokouksessa päätti Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamarin ehdotuksesta sillä kertaa evätä Lääkintöhallituksen esityksen, joka tarkoitti sellaisen muutoksen tekemistä valtion omistamille kortteleille 526 ja 527 vahvistettuun kaupunginasemakaavaan, että korttelien välinen Esponkadun osa liitettäisiin niihin ja nämä korttelit siten muodostaisivat yhden ainoan korttelin, sekä että vastaiselle seerum-laitokselle varattaisiin paikka edellä mainitun korttelin läheisyydestä, minkä ohella silloiselle Kaupunginasemakaavatoimikunnalle annettiin tehtäväksi Meilahden ja Greijuksen entisten tilojen alueiden kaupunginasemakaavajoutuksen ehdotusta laatiessaan sekä varata tarpeellinen maa mainitun laituksen paikaksi että myös ottaa harkittavaksi, kävisikö edellä mainitut korttelit ehken yhdistäminen yhdeksi ainoaksi.

Nyttemmin on kaupungin yleisten töiden Hallitus, joka on saanut toimekseen Kaupunginasemakaavatoimikunnan tehtävät, viimeksi kuluneen tammikuun 12:ntena päivätyssä kirjelmässä Rahatoimikamariin antanut tähän liitteeksi jäljennetyn ehdotuksen Nimrodkadun, Läntisen Viertotien, Huopalahden ja Toivolan laakson välisen Meilahden osan kaupunginasemakaavaksi sekä neljännen toista kaupunginosan korttelien 497, 501, 504 ja 506—511 ynnä viidennen toista kaupunginosan korttelien 512—521, 526 ja 527 kaupunginasemakaavan muutoksiksi, jossa kaupunginasemakaava-arkkitehti Bertel Jungin laatimassa ehdotuksessa Hallitus myös on ottanut huomioon edellä kerrotun, Kaupunginasemakaavatoimikunnalle annetun tehtävän, mikäli molempia viimeksi mainittuja kortteleja koskee, minkä ohella kaupunginasemakaava-arkkitehti on ilmoittanut, että mainittujen korttelien kaakkoispuolella sijaitseva kortteli on varattu seerum-laitoksen paikaksi.

Syyksi minkätähden ehdotus nyt on laadittu mainitsee Hallitus, paitsi edellä puheena ollutta Valtuuston antamaa tehtävää, sen seikan että niin sanotut yhdenperheentalon tontit, jommoisia nykyään ei ole ensinkään myytävänä, näyttävät

nyttämmin olevaan entistä enemmän haluttuja sekä että puheenalainen alue hyvin soveltuu tällaisiksi tonteiksi jaotettavaksi.

Edellä mainitussa kirjelmässään Hallitus huomauttaa, että puheenalaisen alueen voi katsoa muodostavan kokonaisuuden, jota lännessä ja idässä piirittävät luonnolliset rajat, nimittäin idässä vastainen Keskuspuisto ja lännessä Toivolan huvilan alueelta luoteeseen käyvä notkelma.

Kun tähän vielä tulee lisäksi, että suuri osa Meilahden länsipuolisko on annettu huvilapalstoina vuokralle pitkänlaisiksi ajaksi, niin että vuokrakausi eräissä tapauksissa päättyy vasta 1940-luvun keskivaiheilla, on Hallituksen mielestä kaupungin- asemakaava nykyään ollut laadittava ainoastaan sitä Meilahden tilan osaa varten, jota kaupunki voi välittömästi käyttää. Ehdotuksessa on kuitenkin myös osotettu länsiosankin tärkeimmät liikenneväylät jotta kävisi selville, miten toiselta puolen Meilahden alueitten sekä toiselta puolen Töölön kaupunginosain ja rajakkaisten esikaupunkien väliset vastaiset kulkuväylät on suunniteltu.

Mitä alueen asuttamiseen tulee, on Hallitus sitä mieltä, että tänne olisi rakennettava pääasiallisesti mataloita taloja tahi erillisiä huviloja, jotta tänne syntyisi nimenomainen huvilakaupunki, johon tarkoitukseen paikka niin maanpinnan murtoutu- mis- kuin muita luonnonoloja silmälläpitäen hyvin soveltuu.

Ehdotuksen mukaan jaotettaisiin alue kolmenlaatuisiin tontteihin. Ensimmäiseen ryhmään kuuluisivat Läntisen Viertotien molemmin puolin sijaitsevat korttelit, joiden tontit saisi rakennuttaa noudattamalla Töölön kaupunginosissa voimassa olevaa rakennusjärjestystä.

Toinen ryhmä käsittäisi Hallituksen ehdotuksessa Munksnäsinkaduksi ja Kastanjakujaksi sanottujen katujen sekä lisäksi erinäisten pienempien katujen viereiset tontit, joihin saisi teettää rakennuksia pitkin koko kadunpuoleista laitaa, mutta ainoastaan kolmikerroksisia taloja.

Viimeiseen ryhmään kuuluville tonteille, ja näitä on suurin osa, saisi rakentaa enintään kaksikerroksisia huvilarakennuksia, jotka myös olisivat ainoat rakennukset, jotka saa tehdä puusta, jota vastoin molempiin ensinmainittuihin ryhmiin kuuluville tonteille saa teettää ainoastaan kivitaloja.

Alueen rakennuttamista varten olisi annettava erityinen rakennusjärjestys; Hallitus on pyytänyt saada esittää rakennusjärjestyksen ehdotuksen, sittenkun kaupungin- asemakaavan ehdotus on saavuttanut lopullisen vahvistuksen.

Mitä suunniteltuihin liikenneväyliin tulee, on Hallitus ehdottanut verraten ka- peita katuja, joiden leveys vaihtelee 6:sta 15 metriin ja jommoista ehdotusta perus- telee se seikka, että alueelle tulisi verraten harvaksen rakennuksia. Ainoastaan ne kadut, jotka välittäisivät liikenneyhteyttä nykyiseen kaupunkiin, sekä jotkut alueen halki kulkevat kadut on suunniteltu leveämmiksi. Näistä mainittakoon etusi- jassa Läntinen Viertotie, joka on 26 metriä leveä, paitsi sen vierelle suunnitellun puistikon kohdalta, missä Viertotie kahtena 15 metrin levyisenä haarana kulkee puistikon ympäritse, sekä Munksnäsinkatu, jonka leveys on 20—32 metriä, paitsi

ehdotuksessa käsitellyn alueen ulkopuolella, missä sen leveys olisi ainoastaan 18 metriä. Saman levyisiksi on niinkään suunniteltu eräät muut kadut, esimerkiksi Töölön- ja Toivolankatu. Aluetta pohjoisessa rajoittava Snellmankatu on ehdotettu 20 metrin levyiseksi.

Lopuksi Hallitus huomauttaa, että Ukkokoti-yhdistykselle ja Lastenhoidon edistämisyhdistykselle vuokratuilla tonteilla olisi ehdotuksen johdosta toimitettava vähäinen rajanjärjestely, joka ei kuitenkaan haittaisi näillä tonteilla nykyään olevia rakennuksia.

Hallituksen esitystä seuraa kaupunginasemakaava-arkkitehti Jungin laatima promemoria, jossa tarkemmin selostetaan ehdotusta ja esitetään yrityksen likimääräinen kannattavuuslaskelma, jonka mukaan menoja olisi 1,980,000 mk, tuloja 3,340,000 mk ja siis säästöä 1,360,000 markkaa.

Ehdotuksesta on hankittu Terveystieteidenlaitoksen tässä liitteenä seuraava lausunto, jossa Lautakunta ilmoittaa, ettei sillä ole ehdotuksen johdosta mitään muistuttamista, mutta varaa itselleen kuitenkin tilaisuuden aikanaan tarkastaa alueen kanavoimissuunnitelman ja rakennusjärjestyksen ehdotukset. Lääkintöhallitukselta Kamari niinkään on pyytänyt lausuntoa ehdotuksesta, mikäli sairaala-alueita sekä seerum-laitoksen paikkaa koskee, ja on Lääkintöhallitus t. k. 10:nä päivättyssä kirjelmässä ilmoittanut voivansa ehdotuksen hyväksyä.

Esillä olevaa kaupunginasemakaavaehdotusta käsitellessään Rahatoimikamarilla ei ole ollut aihetta käydä sitä seikkaperäisesti tarkastelemaan, erittäinkin kun ehdotuksen on laatinut asianomainen ammattiviranomainen, joka tietenkin on tarpeellisella asiantuntemuksella ottanut huomioon maanpinnan murtoutumis- ja muut paikalliset sekä alueen vastaisen tarkoituksen. Ainoastaan eräissä yksityiskohdissa on Kamari katsonut olevan muistuttamisen aihetta. Niitä silmällä pitäen pyytää Kamari ensinnäkin ehdotetuista kadunleveyksistä lausua seuraavaa:

Niinkuin edellä mainittiin, Läntinen Viertotie on suunniteltu 26 metrin levyiseksi. Tämä leveys on kuitenkin Kamarista näyttänyt varsin vähäiseltä, kun otetaan huomioon puheenalaisella kadulla jo nykyään oleva liikenne, joka tietenkin tuntuvasti lisääntyy jo senkin johdosta että puheenalainen alue luovutetaan asuttavaksi, puhumattakaan siitä, että tilaa on varattava Viertotietä pitkin vastedes jatkettavalle raitiotielle, samaten kuin todennäköisesti lisääntyvää automobiili liikennettä ja maaseudun ajoneuvoliikennettä varten. Erittäinkin on Kamarin huomiota kiinnittänyt Viertotien kapeus vastaisen puustikon kohdalla, mikä seikka, kun myös otetaan huomioon että erään viereisen tontin laajentamisen johdosta Viertotie yhäkin kapenee, Kamarin mielestä tuottaisi liikenteelle suurta haittaa. Tähän katsoen on Kamari arvellut olevan ehdottaminen, että koko Läntinen Viertotie Nordenskiöld- ja Snellmankadun väliseltä osalta tehdään 32 metrin levyinen.

Niinkään olisi ehdotettu Munksnäsinkatu Kamarin mielestä pitkin koko pituuttaan tehtävä leveämpi, esimerkiksi 30 metrin levyinen.

Ehdotettu Toivolankatu samaten on Kamarin mielestä liian kapea siihen katsoen että se vastedes on oleva Töölön kaupunginosain pohjoispuolen ja Meilahden kaupunginosan keskustan välisiä liikenneväyliä, ja kun sitä paitsi on varsin todennäköistä, että suuri osa Munkkiniemen huvilakaupungin liikennettä suuntautuu kaupunkiin juuri Toivolankatua pitkin. Tämän johdosta olisi tämäkin katu pitkin pituuttaan, Bjällbon huvilasta Munksnäsinkadulle asti, tehtävä 30 metriä leveä.

Ehdotuksen käsittämän alueen eli viidennentoista kaupunginosan rajoiksi olisi Rahatoimikamarin mielestä sopivin määrätä idässä Läntinen Viertotie ja pohjoisessa Snellmankatu. Lännessä taas kävisi, sittenkun jällellä oleva Meilahden osa liitetään kaupunginasemakaavaan, kaupunginosan rajan ehdollisesti siirtäminen Pikku Huopalahteen asti. Neljännen toista ja viidennentoista kaupunginosan välinen raja sopisi siirtää Nimrodkadulle.

Kun eräät Hallituksen ehdottamat kadunnimet eivät ole Kamarista näyttäneet aivan onnistuneilta, on Kamari tässä kohden ehdottanut erinäisiä muutoksia. Tässä alempana esitetään molemmat ehdotukset rinnakkain:

Hallituksen ehdotus:

Palmutie.
Magnoliatie.
Primulatie.
Campanulatie.
Linneatie.
Ranunculustie.
Akaasiatie.
Hyasinttitie.
Mimosatie.
Oleandertie.
Kameliatie.
Ruusutie.
Veronicatie.
Tulpaanitie.

Rahatoimikamarin ehdotus:

Kuusitie.
Koivutie.
Gerdt Skyttekatu. ¹⁾
Honkatie.
Valpurinkatu. ²⁾
Kanervatie.
Haapatie.
Talinkatu.
Lehmustie.
Leppätie.
Reimarinkatu.
Mustikkatie (huom. Ruusakatu 14 kaup. osassa).
Hindersnäsinkatu.
Poppelitie.

Lääkintöhallituksen ehdottama korttelien 526 ja 527 yhteenliittäminen on aiheuttanut eri mieltä Rahatoimikamarissa, joka asian ollessa aikaisemmin käsiteltävänä asettui tähän ehdotukseen nähden epäävälle kannalle. Toiselta puolen on huomau-

¹⁾ Nimi johtuu ratsumestari Gerdt Skyttestä, joka oli Munkkiniemen kartanon sekä Meilahden eli Hindersnäsän talon vanhimpia tunnettuja omistajia.

²⁾ Korpaksen talon entinen nimi oli «vaimo Valpurin talo».

tettu, että tuollainen kaupunginasemakaavan muutos tuottaisi haittoja liikenteelle, jonka sen johdosta olisi pakko kiertää korttelin ympäritse, joten korttelin pohjoisrajalla olevien ja sen eteläpuolella sijaitsevain tonttien välimatka pitenisi keskimäärin 630 ja 240 metrillä, siitä riippuen kierretäänkö yhdistetyn korttelin länsi- vai itäpuolitse; ja luultavana on pidetty, että ainoastaan ajoliikenne sairaala-alueen halki kiellettäisiin, jota vastoin jalkamiesliikenne sallittaisiin. Toiselta puolen on huomautettu että, jos ehdotettu kaupunginasemakaavan muutos toimeenpannaan, ei puheenalaisten korttelien eteläpuolisella tienoolla eikä sen pohjoispuolisissa kortteleissa ole odotettavana sanottavan vilkasta kauttakulkuliikennettä, vaan kulkisi tämä liikenne ehdotettuja kulkuväyliä pitkin sairaala-alueen itä- ja länsipuolitse. Tässä on erittäin huomattava, että sairaala-alueen kaakkoispuolinen, noin 22,000 neliömetrin laajuinen kortteli varattaisiin vastaisen seerum-laitoksen paikaksi, mikä seikka estää taajempaa asutusta syntymästä tälle alueelle. Edelleen on huomautettu, että kaupungin ei tulisi vaikeuttaa useinmainitun alueen käyttämistä tarkoitukseen, jolla on yleistä merkitystä koko maallemme. Asiaa lopullisesti harkitessaan Kamari on yhtynyt jälkimäiseen mielipiteeseen.

Mikäli koskee ehdotusta paikan varaamisesta seerum-laitokselle, ei Kamarilla ole ollut siihen mitään muistuttamista; ja olisi kortteli, kun se vastedes luovutetaan, silloin toimitettavan arvion mukaan myytävä valtiolle.

Edelleen lienee huomautettava, että viimeksi mainitun korttelin vierelle on varattu paikka kansakoulutalolle, jonka rakennuttamisesta Kansakoulujen johtokunta aivan kohdakkoin tehnee ehdotuksen.

Hallituksen esityksen oheellisessa, kaupunginasemakaava-arkkitehti Jungin laatimassa promemoriassa huomautetaan, että alueen tontit ehken sopisi antaa vuokralle. Kun Rahatoimikamari kuitenkin toisessa yhteydessä on lausunut mielensä siitä, millä tavoin kaupungin vastedes tulisi luovuttaa tontteja rakennettaviksi, pyytää Kamari nyt ainoastaan viitata siihen lausuntoon (ks. Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 36 vuodelta 1912), minkä ohella Kamari kuitenkin pyytää huomauttaa että, koska on todennäköistä että pääasiallisesti varakkaampi väestö käyttäisi puheenalaisen alueen tontteja huvilapaikoiksi, ei niitä Rahatoimikamarin mielestä olisi annettava vuokralle, vaan myytävä.

Siinä mietinnössä kaupungin uuden obligatsioonilainan ottamisesta, minkä asiaa valmistelemaan asetettu lainatoimikunta helmikuussa viimeksi kuluneena vuonna 1911 antoi, oli muiden suunniteltujen suurempien yritysten joukossa myös mainittu „Meilahden osittainen tasoitus asuntotonteiksi“, jota tarkoitusta varten merkittiin 1,500,000 markan rahamäärä. Kamarista kuitenkin näyttää kuin ei olisi painavia syitä puheena olevan yrityksen toteuttamisessa poiketa tähänastisesta menettelystä, jonka mukaan kaduntasoitustyöt kustannetaan taksoitusvaroilla, varsinkaan kun ei ole olemassa minkäänlaista tarvetta, jonka täyttämiseksi suunnitelma olisi hetimiten toteutettava. Jos taas sellaista tarvetta ilmaantuu, ei mikään estä lainavaroja osottamalla jouduttamasta tasoitustöitä.

Arkkitehti Jungin tekemä kannattavaisuuslaskelma näyttää olevan laadittu nykyisten hintaolojen ja työkustannusten pohjalla. Muuttuvatko ne mainittavammin sinä aikana, mikä kuuluu ennenkuin puheenalaisen alueen tasoitustyöt voivat alkaa, on tietenkin vaikea ratkaista. Kustannusten ja tulojen välinen suhde tuskin kuitenkaan sanottavasti muuttuu. Jos kuitenkin Rahatoimikamarin taholta ehdotusta vastaan tehdyt muistutukset saavat osakseen huomiota, lisääntyvät kustannukset ehdotettujen suurempien kadunleveyksien johdosta jonkun verran.

Edellä lausuttuun viitaten saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää Herrain Kaupunginvaltuusmiesten päätettäväksi:

että kaupungin yleisten rakennusten Hallitukselle annetaan toimiksi edellä esitettyjä näkökohtia huomioon ottamalla laatia ja Valtuustolle antaa kaksin kappalein tehty lopullinen ehdotus Meilahden itäosan sekä neljännentoista kaupunginosan ja Greijuksen rajakkaisten osain kaupunginasemakaavaksi; sekä

että korttelien 526 ja 527 kaakkoispuolella sijaitseva kortteli varataan vastaisen seerum-laitoksen paikaksi.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

HELSINGIN KAUPUNGIN
YLEISTEN RAKENNUSTEN
HALLITUS.

Helsingissä,

Tammik. 12 p:nä 1912.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 1 a.

Voimassa olevaa Töölön alueen asemakaavaa tarkastellessaan huomaa, että asemakaavan pohjoisosaa ei käy pitäminen lopullisesti valmiina kokonaisuutena, vaan pikemmin viittauksena miten yhteys on aikaansaattava asumustarkoituksiin jo käytettyjen alueiden ja pohjoispuolisten, kaupungille kuuluvain maiden kesken. Tähän asianlaitaan lienee syynä osin se, että mainitut maat eivät vielä siihen aikaan kun kaupunginasemakaava laadittiin olleet kaupunkiin yhdistettyinä, minkätähden ei näyttänyt suotavalta ulottaa kaupunginasemakaavaa kaupunginrajan ulkopuolelle, osin se, että uusien asumusalujen tarve näytti olevan moniksi ajoiksi tyydytetty. Tämä käsityskanta on kuitenkin osottautunut todellista pohjaa vaille olevaksi, koska tonttimaata, sen lisäksi mitä kaupunginasemakaavan mukaan on tarjona, nyttemmin on huomattu tarvittavan siinä määrin, että kaupunginviranomaiset ovat katsoneet olevan mainitun tarpeen tyydyttämiseksi antaminen asutukselle tilaisuutta kehittyä Töölön alueen pohjoispuolisille, kaupungin omistamille maille, vaikkei kysymys kaupunginasemakaavan ulottamisesta niihin samalla ole saanut sitä edellä mainitun asianhaaran vaatimaa ratkaisua, joka esiintyy entistään pakottavampana, sittenkun Lääkintöhallitus on anonut valtiolle myytyjen, numeroilla 526 ja 527 merkittyjen korttelien järjestämistä siten, että niiden välisenä rajana oleva Espoonkatu poistettaisiin ja korttelit liitettäisiin yhteen, josta asiasta Kaupunginvaltuusto on katsonut voivansa tehdä päätöksen vasta sitten, kun Meilahden aluetta varten on lopullinen kaupunginasemakaava olemassa.

Näin ollen ja kun tontit varsinkin niin sanottujen yhdenperheenasuntojen teettämiseksi ovat käyneet halutuiksi sekä Meilahden alue näyttää olevan omansa tyydyttämään tämänlaatuistakin asutustarvetta, on kaupunginasemakaava-arkkitehti, sen johdosta että Hallitus oli antanut hänen toimekseen tätä näkökohtaa silmällä pitäen laatia ehdotuksen Töölön alueen ja Huopalahden välisten, kaupungille kuuluvain maiden kaupunginasemakaavaksi, täyttänyt mainitun tehtävän ja Hallitukselle antanut laatimansa ehdotuksen, jonka Hallitus tarkastettuaan on kaikin puolin hyväksynyt. Ja samalla kun Hallitus täten Rahatoimikamarille kunnioittaen antaa mainitun ehdotuksen sekä siihen liittyvän, kaupunginasemakaava-arkkitehdin laatiman promemorian, katsoo Hallitus omalta osaltansa olevan huomauttaminen seuraavaa:

Meilahden tila, joka sijaitsee aivan Töölön alueen vierellä ja sen pohjoispuolella, on jo osittain vuokrattu huvilapalstoiksi verraten pitkäksi ajaksi. Näin ollen Hallituksesta ei ole näyttänyt asianmukaiselta ryhtyä laatimaan tämän likinnä Huopalahden rantaviivaa sijaitsevan tilanosan täydellistä jaoitusta, koska tämä jaoitus olisi vasta vuokrakauden päätyttyä täydessä laajuudessaan toimeenpantavissa. Tähän nähden Hallitus on katsonut olevan yhtyminen kaupunginasemakaava-arkkitehdin ehdotukseen, joka yksityiskohtaisesti koskee ainoastaan sitä Meilahden osaa, jota kaupunki voi välittömästi käyttää, tätä aluetta kun jo käytetyn alueen puolelta piiritävät maanpinnan murtoutumisen aikaansaamat luonnolliset rajat. Sopivalta sitä vastoin näyttää, että ne tiet ja kadut, joita kaikesta päättäen voi pitää Meilahden alueen rakennettujen ja rakentamattomain osain luonnollisina yhdysväylinä, on asemakaavaan merkitty jotta siten kävisi helpommin arvosteleminen käyttämättömään alueeseen kohdistuvaa seikkaperäistä ehdotusta.

Seikkaperäinen kaupunginasemakaava, jonka käsittämää aluetta lännessä rajoittaa Toivolan laakso, idässä Läntinen Viertotie, pohjoisessa Huopalahti ja etelässä Töölön kaupunginosa, on jaoitettu pääasiassa sitä seikkaa silmällä pitäen että tähän kaupunginosaan, se kun sijaitsee kaupungin maiden ulkolaidassa, rakennettaisiin ainoastaan matalanlaisia taloja tai erillisiä huviloja, joten se muodostaisi kaupunkialueen, joka likinnä soveltuu täyttämään huvilakaupungin vaatimuksia, jommoisen alueen tarve on jo kauan ollut tuntuva ja johon sekä maan pinnan murtoutuminen että luonnolliset muodostumat näyttävät tarjoovan etsimätöntä aihetta. Kun ehdotuksen mukainen rakennustapa ei vaadi sanottavan leveitä katuja, on tulos taloudelliselta kannalta ollut erittäin suotuista, sillä kokonaista 60 % alueen pinta-alasta on voitu jaoittaa tonteiksi, vaikka on varattu runsaasti maata vastaisten puistikkojen ja muiden virkistyspaikkain varalle.

Ehdotettu asemakaava siis tietää ankaramman rakennusjärjestyksen soveltamista tonttien käyttämiseen, jotapaitsi on aikomus jakaa tontit niiden erilaatuista käytäntöä silmällä pitäen kolmeen luokkaan. Likinnä Läntistä viertotietä oleviin kortteleihin, ne kun sijaitsevat suuren liikenneväylän varrella, sovellettaisiin Töölön kaupungin-osassa voimassa olevaa rakennusjärjестystä, kuitenkin siten että korttelien sisäosat muodostavat yhtäjaksoisia, rakentamattomia pintoja niin sanotuin sisäpuolisien rakennusrajoin.

Munksnäsinkadun ja Kastanjakujan viereisistä sekä erinäisistä muista tonteista saisi rakentaa ainoastaan sen osan, mikä asemakaavaan on merkitty eri värillä, sekä korkeintaan kolmikerroksisilla rakennuksilla pitkin tontin koko kadunpuoleista viertä, joten näiden katujen vakavampi luonne tulisi rakennustaiteellisestikin näkyviin. Muille tonteille, joita on lukuaan enemmän kuin edellä mainittuja, saisi rakentaa erillisiä, enintään kaksi täydellistä kerrosta käsittäviä rakennuksia tahi huviloita, joiden paikka tontilla on tarkemmin määrätty.

Ensiksi mainittuihin kahteen luokkaan kuuluvat rakennukset olisi teetettävä kivistä, jota vastoin erilliset rakennukset saisi teettää puusta.

Asiasta annettavat tarkemmat määräykset on tietenkin pantava rakennusjärjestykseen, jota varten Hallitus saanee laatia ehdotuksen, sittenkun kaupunginasema-kaavan ehdotus on saavuttanut lopullisen hyväksyminen.

Kadut on suunniteltu verraten kapeiksi, 6—15 metrin levyisiksi, paitsi niitä katuja, joita on pidettävä tärkeinä liikenneväylinä ja joista vastedes kenties tulee tässä mainittujen ja rajakkaisten alueitten välisiä yhdysväyliä.

Näistä jälkimmäisistä kaduista on erittäin mainittava 32 metrin levyinen Munksnäsinkatu ja avonaiseen paikkaan päättyvä Kastanjakuja, jonka leveys lyhyenlaisella matkalla olisi 25 metriä.

Jotta kapeampien katujen varsilla sijaitsevat rakennukset saisivat riittävästi ilmaa ja valoa, on nämä rakennukset tavallisesti sijoitettu 6 metrin päähän tontin kadunpuoleisesta rajalinjasta.

Esillä oleva kaupunginasemakaavan ehdotus on vaatinut tekemään erinäisiä muutoksia Töölön alueen pohjoisosan kaupunginasemakaavaan, joka osa myös käsittää edellä mainitut valtion omistamat korttelit. Nämä on yhdistetty yhdeksi uudeksi kortteliksi, jonka pinta-ala vastaa entisten korttelien yhteenlaskettua alaa eli 100,000 neliömetriä.

Ukkokoti-yhdistykselle ja Lastenhoito-yhdistykselle luovutettujen alain rajanjärjestely ei ole ollut vältettävissä, mutta koska siitä ei tule haittaa näillä alueilla nykyään oleville rakennuksille, eivät mainittujen yhdistysten edut näy panevan estettä kaupunginasemakaavan hyväksymiselle.

Edellä esitettyihin näkökohtiin viitaten Hallitus pyytää kunnioittaen ehdottaa:

että edellä selostettua Töölön alueen pohjoisosan ja Meilahden kollisosan kaupunginasemakaavan ehdotusta puollettaisiin Kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi ja sen rakentaminen säädettäisiin tapahtuvaksi Hallituksen esittämien näkökohtain mukaisesti, sekä että Hallitus, sittenkun kaupunginasemakaava on asianmukaisesti vahvistettu, saisi toimekseen laatia ehdotuksen tämän uuden kaupunginosaan rakennuttamiseksi.

G. Idström.

Bertel Jung.

A. L. von Knorring.

Promemoria,

joka sisältää ehdotuksen erinäisten 14 ja 15 kaupunginosan korttelien *kaupungin-
asemakaavan muutokseksi* sekä Meilahden erään osan *uudeksi kaupunginasemakaavaksi*.

Kysymys eräitten 14 ja 15 kaupunginosan korttelien asemakaavan muuttamisesta on herätetty sen johdosta, että Lääkintöhallitus oli anonut että yliopistoklinik-
kain paikaksi valtiolle ostetut korttelit 526 ja 527 yhdistettäisiin yhdeksi ainoaksi
kortteliksi poistamalla niitä erottava Espoonkadun osa. Kaupunginasemakaavatoimi-
kunnan aikaisemmin tekemä samaa tarkoittava ehdotus ei saavuttanut Kaupungin-
valtuuston hyväksymistä, vaan päätti Valtuusto, että tämä asia on otettava käsitel-
täväksi klinikkatonttien vierellä luoteispuolella sijaitsevan Meilahden osan järjestelyn
yhteydessä.

Tuollainen Meilahden järjestelysuunnitelma on nyt olemassa, eikä ehdotettu 14
ja 15 kaupunginosan asemakaavan muutos ainoastaan näytä olevan hyvin toimeen-
pantavissa, vaan perustelee sitä myös kaupunginasemakaavan vastainen kehittäminen
luoteista ja pohjoista kohti, semmoisena kuin tämä kehitys näyttää orgaanisesti olevan
ajateltavissa maanpinnan murtoutumis- ja paikallisolojen perustuksella. Yliopistolle
ostetun alueen koko pinta-ala on ehdotuksessa saman suuruinen kuin nykyään voi-
massa olevassa kaupunginasemakaavassa, eli 100,000 m².

Uuden kaupunginasemakaavan käsittämä ala sijaitsee Läntisen Viertotien ja
Toivolan laakson sekä Nimrodkadun ja Huopalahden välillä. Syy miksi koko Mei-
lahtea ei ole otettu suunnitelmaan on se, että ranta-alue on vuokrattu pitkäksi ajaksi,
minkätähden lienee pidettävä varovaisimpana että annetaan kaupungin kehityksen
lähimpinä vuosikymmeninä ratkaista, miten näihin huvilapalstoihin ja niihin rajoittuviin
maihin nähden on vastedes meneteltävä. Tätä silmällä pitäen on Meilahden yläosan
asemakaavaa laadittaessa otettu huomioon, että tarpeellinen yhteys näiden kahden vas-
taisen kaupunginosan välillä on aikaansaataavissa sekä ettei nyt jaoitettu alue millään
tavoin estä järjestelemättömän osan vastaista vapaata kehitystä. Tämä tarkoitus on
sitä paremmin ollut saavutettavissa, kun suunniteltu alue maanpinnan murtoutumis-
seikkain johdosta muodostaa itsekseen erillisen kokonaisuuden, jota tasoittamatto-
main, mutta vuokralle annettujen maiden puolelta rajoittaa jyrkkä kallioseinä.

Meilahden asemakaavaa suunnitellessa on näyttänyt parhaiten perustellulta että
se, osin siihen katsoen, että alue vanhastaan on haluttu kesäasuntopaikka, ja osin
täkäläisiä ulkonaisia oloja silmällä pitäen, pääasiassa järjestellään erillisten huvilain
rakennusalueeksi. Alueen rajalla kulkevan Läntisen Viertotien merkitystä pääliikenne-
väylänä on tässä kuitenkin pidetty niin ilmeisenä, että on näyttänyt oikeimmalta eh-

dottaa sen vierellä tahi läheisyydessä sijaitsevat tontit järjestettäväksi liike- ja vuokrakortteleiksi, samaten kuin aikaisemmin on suunniteltu Kuntähden vastaisiin kaupunkialueisiin nähden. Vielä kolmaskin tonttiryhmä on asemakaavassa edustettuna, nimittäin tontit yhteenrakennettuja yhdenperheen taloja varten, joten tässäkin kohden esiintyvät toivomukset voidaan ottaa huomioon.

Huvilatontit ovat yleensä kooltaan kohtalaisia, erittäinkin vanhoihin Meilahden ja Kaivopuiston tontteihin verraten, ovatpa muutamat sangen vaatimattomiakin pinta-alaltaan. Huvilain estämiseksi kasaantumasta likekkäin suuriin ryhmiin, ja myöskin rakennustaiteellisia seikkoja sekä tilan saamista silmälläpitäen, ehdotetaan että joka tontilla edeltäpäin määrätään paikka, mihin rakennus on tehtävä. Sama on laita yhdistettyjä yhdenperheen taloja varten aiottujen tonttien. Lukuisat tontit on sitä paitsi suunniteltu kulkeviksi koko korttelin halki, minkä ohella on sangen runsaasti varattu avonaisia paikkoja ja puistikkoja. Kaikki nämä seikat toistensa yhteydessä saavat aikaan että eri huvilat tahi huvilaryhmät ovat erillään toisistaan ja että kokonaisuus näyttää paljon tilavammalta ja avonaisemmalta kuin mitä esim. Kaivopuiston on laita.

Kadut on suunniteltu mahdollisimman kapeiksi, lukuun ottamatta kuitenkaan pääväyliä, joille on annettu tavanmukainen leveys. Täten saavutetaan se etu, että avonaisten paikkain lukuisuudesta huolimatta alue tulee taloudellisesti verraten hyvin käytetyksi, sillä tontteja on 60 % koko pinta-alasta.

Suunniteltu alue on alaltaan noin 62 ha. Likimääräinen kannattavuuslaskelma osoittaa seuraavaa:

Tuloja:

95,000 m ² tonttialaa (vuokrataloja) à 20: —	1,900,000: —
240,000 „ „ (huviloja) à 6: —	<u>1,440,000: —</u>
	Smk 3,340,000: —

Menoja:

160,000 m ² katuja lokaviemärineen à 10: —	1,600,000: —
76,000 „ puistoja, puistikkoja, leikkikenttiä à 5: — .	380,000: —
Voitto	<u>1,360,000: —</u>
	Smk 3,340,000: —

Jotta Meilahden alueen voisi edullisesti käyttää hyödyksi, olisi tietenkin tärkeätä saada raitiotie huvilakaupungin ja keskikaupungin välille. Sopivina linjoina mainittakoon Läntinen Viertotie tahi Meilahdenkatu ynnä sen jatkona oleva Toivolankatu tahi Munksnäsinkatu, joka jälkimäinen Viertotieltä lähtien kulkee koko huvila-alueen halki ja on sen tärkein liikenneväylä.

Siihen katsoen että puheenalaisen alueen luonto tarjoaa paljon arvokasta, jota vastaisessa kaduntasoituksessa tahi rakennustyössä ei saisi umpimähkään hävittää, ja erittäinkin Toivolaan ja Huopalahteen viettävällä kauniilla vuorenrinteellä on sangen runsaasti kunnianarvoisia puita ja omituisia kalliomuodostumia, olisi tärkeätä, että aluetta tasoitettaessa saisi asemakaavaan tehdä semmoisia vähäisiä muutoksia, jotka olisivat helposti aikaansaataavissa sekä omansa säilyttämään arvokkaammat luonnon muistomerkit alkuperäisessä asussaan. Niinikään tulisi kaupunginviranomaisten varata itselleen jonkinlainen määräysvalta, mitä tonteilla olevien puiden kaatamiseen tulee. Siinä tapauksessa ettei huvilatontteja myydä, vaan ainoastaan annetaan vuokralle, käynee helposti ryhtymisen sen suuntaisiin toimenpiteisiin.

Helsingissä, tammikuun 12 päivänä 1912.

Bertel Jung.

Liite III.

HELSINGIN
**TERVEYDENHOITOLAUTA-
KUNTA.**

*Helsingissä,
huhtik. 25 p:nä 1912.*

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 54.

Lähetteessä kuluvan kuukauden 15 päivästä on Rahatoimikamari vaatinut Terveystoimikunnan lausuntoa ehdotuksesta, jonka kaupungin asemakaava-arkkitehti on laatinut erinäisten 14 ja 15 kaupunginosan korttelien kaupungin asemakaavan muutoksiksi sekä Meilahden erään osan uudeksi asemakaavaksi ja jota ehdotusta mainittu Hallitus on puoltanut. Tämän johdosta Lautakunta saa kunnioittaen lausua seuraavaa:

Puheenalainen ehdotus, joka kaikin puolin perustuu nykyaikaisiin periaatteisiin, mikäli koskee kaupunkien rakentamisessa noudatettavaa vapaata ja avonaista rakennustapaa, on Lautakunnan mielestä ylipäättään sangen hyvin harkittu ja terveyshoitolliselta kannalta edullinen, niin että asuntoihin voi saada runsaasti valoa ja ilmaa. Tämä saavutetaan osin määräämällä umpinaisten korttelien sisäpuoliset rakennusrajat niin, että jokaisen korttelin sisäosaan jää kyllin avara avonainen pihamaa, osin määräämällä sekä yhteenrakennettavia että erillisiä taloja varten aiotuilla

tonteilla paikka, mihin asuintaloja saa teettää. Myöskin avonaisia kenttiä ja aloja, niinkuin urheilukenttiä, leikkikenttiä, ja muita semmoisia, on sangen runsaasti, joten ne siis tarjoovat puheenalaisen kaupunginosan asukkaille runsaan ja mukavan tilaisuuden oleskella ulkosalla kaupunginosan omalla alueella.

Kaupungininsinöörin tiedonannon mukaan on lokavesikin terveydenhoidolliselta kannalta moitteettomalla tavalla saatavissa tästä kaupunginosasta pois johdetuksi ja vahingottomaksi tehdyksi. Luonnolliselta kuitenkin näyttää että, sittenkun tämän kaupunginosan lokaviemäriverkon lopullinen suunnitelma on laadittu, sekin annetaan Terveydenhoitolautakunnan tarkastettavaksi, ennenkuin Kaupunginvaltuusto sen hyväksyy.

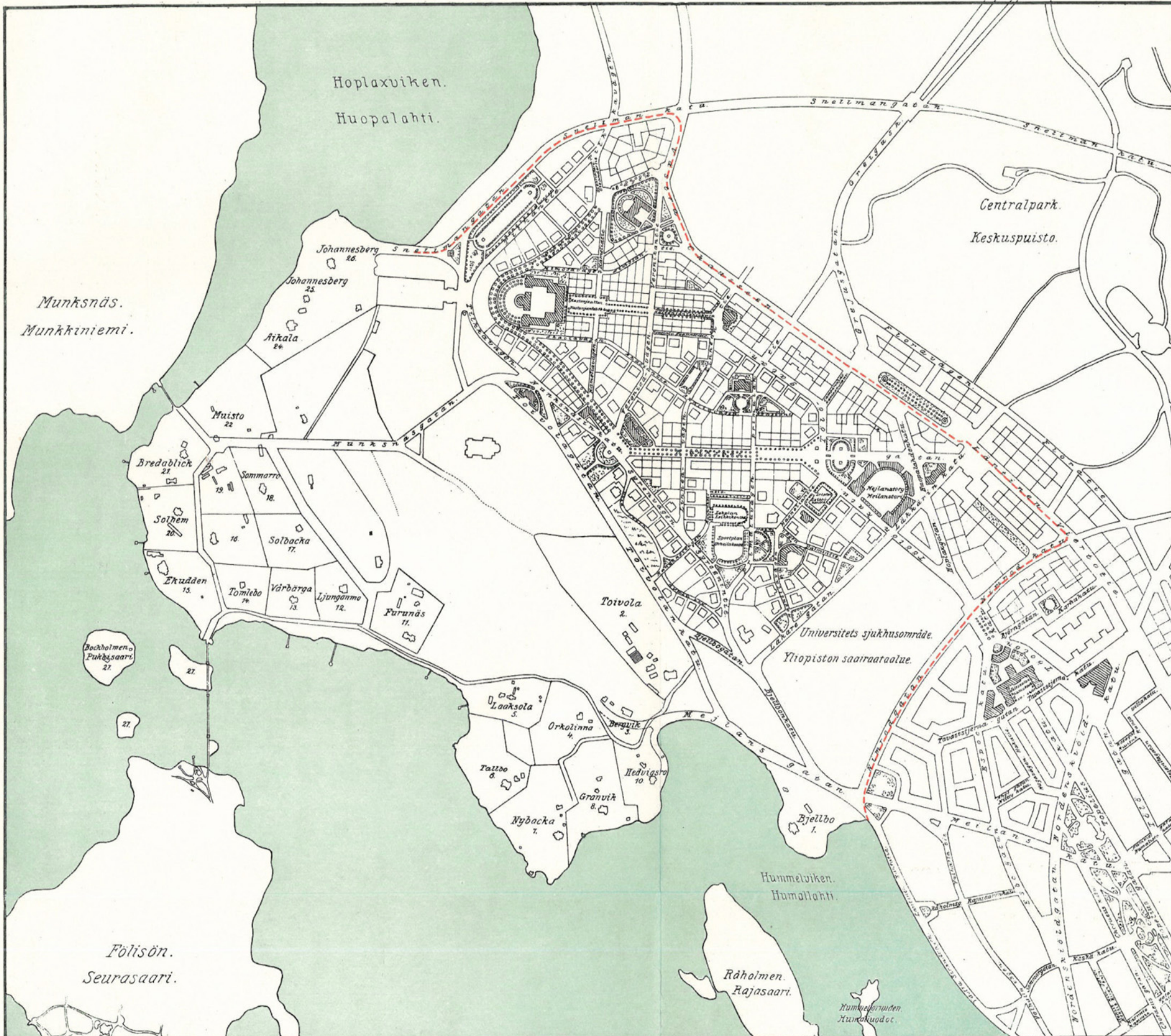
Niinikään on puheena olevan kaupunginosan vastainen rakennusjärjestys, kohta kun se on laadittu, voimassa olevain määräysten johdosta alistettava terveydelliseltä kannalta Terveydenhoitolautakunnan tutkittavaksi ja lausunnon antamista varten.

Edellä lausutun johdosta saa Lautakunta puoltaa esillä olevaa kaupunginasema-kaavaa hyväksyttäväksi sekä pyytää saada aikanaan tarkastettavikseen niin vastaisen rakennusjärjestykse nkuin viemärijärjestelmänkin suunnitelman, sittenkun ne on puheen-alaista kaupunginosaa varten laadittu.

Terveydenhoitolautakunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

Förslag
till
Stadsplaneförändring.
berörande kvarteren N°s 497, 501, 504,
506, 507, 508, 509, 510 och 511 i *XIV*
stadsdelen samt kvarteren N°s 512, 513,
514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 526
och 527 i *XV* stadsdelen av Helsingfors.

ärensom
Förslag
till
Stadsplan
för den del av
Mejlans
som ligger mellan Vinrodt-
gatan, Fjärde Chausseén,
Hoplaxviken och Toivola-
dalen i Helsingfors.

Asemakaavannuittolaisen
ehdotus
kartteihin N° 497, 501, 504, 506, 507,
508, 509, 510, ja 511 Helsingin kaupungin
XIV osastossa, ja N° 512, 513, 514, 515,
516, 517, 518, 519, 520, 521, 526, ja 527 *XV*
osastossa

senä
Asemakaavannuittolaisen
ehdotus
sitten Meilahden osaan,
joka sijaitsee Vinrodtin-
kadun, Länsi Torstien,
Huopalahden, ja Toivola-
lahkon välissä Helsingissä.

Helsingin Elinkeinovaltuusto
den 23 januari 1912

P. J. J. J.

--- Stadsdelens grän.
--- Kaupunginoson rän.

*Valiokunnan mietintö, joka sisältää ehdotuksen
kaupungin aluelääkärien johtosäännöksi.*

Sittenkun Terveystoimikunta kirjelmässä marraskuun 9 päivältä 1911 oli Kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi lähettänyt ehdotuksen kaupungin aluelääkärien johtosäännöksi (*Pain. asiakirj. N:o 60 vuodelta 1911*), päätti Valtuusto viime tammi-kuun 30 päivänä pitämässään kokouksessa tarpeelliseksi havaittua uudestilaadintaa varten lähettää mainitun ehdotuksen erityiseen valiokuntaan, jonka jäseniksi valittiin allekirjoittaneet Tollet, Idman ja Råbergh sekä herrat Ernst Estlander ja W. Sucksdorff. Ilmoittaen että herra Estlanderilla ei ole ollut ensinkään ja herra Sucksdorffilla vain osittain tilaisuutta ottaa osaa valiokunnan työhön, saa valiokunta tämän ohella Kaupunginvaltuustolle antaa asiasta laatimansa ehdotuksen, minkä ohella valiokunta mainitun ehdotuksen perustelemiseksi pyytää lausua seuraavaa:

Valiokunta on havainnut olevan aihetta jakaa Terveystoimikunnan ehdotuksen 1 §:n kahteen pykälään, joista ensimmäinen — valiokunnan ehdotuksen 1 § — sisältää sen yleisen määräyksen, että aluelääkärejä asetetaan niin monta kuin Kaupunginvaltuusto katsoo tarpeen vaativan, ja taas 2 §:ssä on säännöksiä aluelääkärinviran täyttämisestä ja sellaiseen virkaan vaadittavasta kelpoisuudesta. Paitsi eräitä muodollisia muutoksia on valiokunta viimeksi mainittuun pykälään tehnyt sen lisäyksen, että aluelääkärinviran hakijan on esitettävä selvitys virkakelpoisuudestaan sekä kyvystään käyttää maamme molempia kieliä, joita määräyksiä valiokunta pitää luonnollisina.

Valiokunnan ehdotuksen 3 § vastaa Terveystoimikunnan ehdotuksen 2 §:ä.

Terveystoimikunnan ehdotuksen 3 §:ssä on määräys, että aluelääkäri on velvollinen eri korvauksetta antamaan lääkärintapua alueella asuville köyhille henkilöille, jotka ovat oikeutetut saamaan maksutonta sairaanhoitoa. Nykyään voimassa olevan aluelääkärien johtosäännön vastaavassa pykälässä on säännös, että sellaista lääkärintapua on annettava henkilöille, jotka kunnan sairaanhoidosta voimassa olevan ohjesäännön 1 §:n mukaan ovat oikeutetut sairaanhoitoa saamaan. Kun valiokunnan mielestä yleinen viittaus asiasta voimassa oleviin säännöksiin on tässä paikallaan, on valiokunta tämän mukaisesti muodostellut ehdotuksensa 4 §:n 1 momentin.

Valiokunnan ehdotuksen 4 §:n 2 momentti vastaa Terveystoimikunnan 5 §:ä ja sisältää että aluelääkärin myös tulee antaa maksutonta lääkärintapua kaupungin vakinaisen palokunnan alipäällystölle ja miehistölle sekä näiden perheille. Valiokunta on säännökseen kuitenkin tehnyt sen muutoksen että, kun Terveystoimikunnan ehdo-

tuksen mukaan mainitunlainen hoito on sen alueen lääkärin annettava, «missä paloasema on», valiokunta on yleistyttänyt tämän määräyksen siten, että aluelääkärin on tuollaista hoitoa annettava ylipäättään alueella asuvalle palomiehistölle ja näiden perheille, koska näitä henkilöitä voi paraikaa tahi vastedes olla asumassa muullakin alueella kuin semmoisella, missä paloasema on.

Nykyään voimassa olevassa aluelääkärien johtosäännössä on määräys, että aluelääkärin on tarkoin pidettävä silmällä sellaisia alueen oloja, jotka voivat vaikuttaa haitallisesti yleisön terveydentilaan, ja asianhaarain vaatiessa siitä ilmoitettava kaupunginlääkärille. Tämä määräys on Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksesta poistettu sillä perusteella, että aluelääkärien toiminta siitä lähtien, kun Terveydenhoitolautakunnan toimisto perustettiin ja toimiston henkilökunta koko kaupungissa valvoo kaikkia sellaisia oloja, jotka voivat vaikuttaa haitallisesti yleiseen terveydentilaan, on kehittynyt siihen suuntaan, että aluelääkärit ainoastaan ovat hoitaneet taudintapauksia, puuttumatta alueittensa terveydellisten olojen tarkkaamiseen. Valiokunta on kuitenkin ollut sitä mieltä että tällä säännöksellä, siihen katsomatta mitä näin on lausuttu, on merkitystä, minkätähden se olisi pysytettävä, kuitenkin siten muutettuna, että sanain «tarkoin pitää silmällä» sijaan pantaisiin sana «tarkata», minkä ohella olisi, kun nyttemmin on kaksi kaupunginlääkärinä, nimenomaan sanottava että mainitunlaatuinen ilmoitus on tehtävä *ensimmäiselle* kaupunginlääkärille.

Valiokunnan ehdotuksen 4 §:n 5, 6 ja 7 momentti vastaavat pääasiassa Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen 3 §:n 3, 4 ja 5 momenttia eivätkä kaivanne tarkempaa perustelua. Saman 4 §:n 8 mom. niinkään on pääasiallisesti samansanainen kuin Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen 3 §:n 6 mom., paitsi että valiokunta on momenttiin lisännyt määräyksen, että aluelääkärin tulee vuosiselostukseensa myös liittää ilmoitus alueensa terveydellisiä oloja koskevista huomioistaan, mikä määräys on valiokunnasta näyttänyt sopivalta siihen katsoen että aluelääkärin voi olettaa toimintansa johdosta useinkin huomaavan tähän kuuluvalla alalla seikkoja, jotka olisi saatettava asianomaisten tietoon.

Valiokunnan ehdotuksen 5 ja 6 § vastaavat Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen 4 §:ä. 5 §, joka ainoastaan muodollisesti eroaa viimeksi mainitun ehdotuksen 4 §:n 1 momentista, voidaan tässä sivuuttaa, jota vastoin valiokunta katsoo olevan jonkun verran tarkemmin perusteleminen ehdottamaansa 6 §:ä.

Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen 4 §:n 2 momentissa säädetään, että «samassa järjestyksessä (s. o. Kaupunginvaltuuston siitä päätettyä Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen johdosta) voidaan myös erinäisten nais-, sukupuoli- y. m. tautien erikoishoito panna jonkun aluelääkärin velvollisuudeksi alueen ulkopuolellakin asuvien varattomain henkilöiden sairastaessa tuollaisia tauteja». Terveydenhoitolautakunta huomauttaa, että Lautakunta ehdottamansa 4 §:n sanamuodon johdosta on katsonut voivansa poistaa nykyään voimassa olevan johtosäännön 5 §:n, joka sisältää kaupungin palveluksessa olevaa naispuolista aluelääkärinä koskevia määräyksiä, sekä että mainittu ehdotus myös kohdistuu Kallion uuden aluelääkärin toimintaan, jonka lääkärin tulee, Kaupunginvaltuuston päätöksen johdosta, erikoisalanaan hoitaa venerisiä tauteja.

Puheenalainen Terveystenhoitolautakunnan puoltama määräys on valiokunnassa herättänyt eräitä epäilyksiä. Kaupungin alueellinen jaotus, joka on koko aluelääkärilaitoksen perustana ja joka myös on osottautunut tarkoituksenmukaiseksi, muuttuu, jos määrätään että jokin lääkäri voidaan velvoittaa antamaan erikoishoitoa alueensa ulkopuolella. Aluelääkärin virkaan olisi myös sellaisessa tapauksessa asetettava erikoistuntija, sillä muutenhan määräys ei täysin vastaa tarkoitustaan, mutta siten tuntuvassa määrässä rajoitettaisiin Kaupunginvaltuuston harkintaoikeutta, koska virkaan niin ollen ei kävisi valitseminen lääkäriä, joka, vaikkei olekaan tuon määrätyn alan erikoistuntija, on kilpahakijoitaan ehdottomasti etevämpi mitä tulee sellaisiin ansioihin, jotka tekevät hänen erittäin sopivaksi hoitamaan aluelääkärinvirkaa. Valiokunta on nimittäin sitä mieltä, että varsinaisen aluelääkäritoiminnan, semmoisena kuin se määritellään oheellisen johtosääntöehdotuksen 4 §:ssä, ennen kaikkea tulee olla aluelääkärin pääasiallisena työalana, eikä eräitten tautien erikoishoito, sillä tätä jälkimäistä on enemmän annettava kaupungin perustamissa tahi avustamissa poliklinikoissa. Näin ollen valiokunta vain epäröiden on ehdotukseensa pannut 6 §:ssä olevan säännöksen. Valiokunta on kuitenkin katsonut voivansa tämän tehdä, osin siihen katsoen että siten päästään, niinkuin Terveystenhoitolautakuntakin huomauttaa, antamasta erityisiä määräyksiä naispuolisen aluelääkärin sekä Kallion toisen aluelääkärin toiminnasta, osin sen johdosta että säännöksen väärinkäytös näyttää olevan tarpeenmukaisesti ehkäistävissä sen kautta että Kaupunginvaltuuston on Terveystenhoitolautakunnan ehdotuksen johdosta päätettävä asiasta kussakin eri tapauksessa ja edellyttää täytyy, että tämä päätös on hyvin harkittu.

Terveystenhoitolautakunnan ehdotuksen 6 §:ssä sanotaan «että edellä säädettyyn aluelääkärin väliseen työnjakoon saa Terveystenhoitolautakunta tehdä satunnaisten asiahaaran johdosta tarpeellisia pienempiä muutoksia». Sanat «edellä säädettyyn» tässä pykälässä, joka vastamainitussa kohden on samansanainen kuin nykyään voimassa olevan aluelääkärin johtosäännön vastaava pykälä, tarkoittaa mainittuun johtosääntöön pantua, mutta Terveystenhoitolautakunnan ehdotuksesta poistettua aluejakoa. Lainausmerkkien välissä mainitut sanat ovat arvatenkin epähuomiosta jääneet Terveystenhoitolautakunnan ehdotukseen.

Puheenalainen säännös on ilmoitettu laaditun siinä mielessä, että Terveystenhoitolautakunta sen johdosta voisi esimerkiksi yleisempään kulkutautien liikkua määrätä toisen aluelääkärin avustamaan toista. Kun tämä määräys kuitenkin valiokunnan mielestä on sinänsä epäsovelias sekä tilapäisiä järjestelyjä, semmoisia kuin viimeksi mainittu, voitane muullakin tavoin aikaansaada, on valiokunta poistanut puheenalaisen määräyksen.

7 §:n asiallinen sisällitys on sama kuin Terveystenhoitolautakunnan 8 §:n, paitsi että valiokunnan mielestä ei ole välttämätöntä että aluelääkäri vastaanottaa avunetsijät kotonaan. Semmoinen järjestely saattaisi eräissä tapauksissa aiheuttaa lääkärille hankaluutta, kuitenkin tuottamatta vastaavaa hyötyä yleisölle, jonka oikeudet vaatimukset ovat muullakin keinoin huomioon otettavissa, niinkuin pykälässä onkin tehty.

8 § sisältää säännöksiä, joita vastaavat Terveystenhoitolautakunnan ehdotuksen 9 §:n määräykset. Valiokunta on tässä kohden tehnyt sen asiallisen muutoksen, että Terveysten-

hoitolautakunnan ehdotuksen sijaan, jonka ehdotuksen mukaan aluelääkärin vastaanottojen aikaa ja paikkaa ei saa muuttaa viran ollessa sijaisen hoidettavana, ellei viransijaisuus kestä kolmea kuukautta kauempaa, on käytännöllisistä syistä pantu säännös että tuolaista muutosta ei saa virkaloman eikä virkavapauden aikana tehdä Terveystenhoitolautakunnan myönnytyksestä.

9 § on pääasiassa samansanainen kuin Terveystenhoitolautakunnan 7 §. Pykälä on valiokunnan ehdotukseen sijoitettu viimeiseksi, koska se yleisen määräyksen sisältävänä täydentää edellä annettuja erikoissäännöksiä.

Valiokunta saa sentähden kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

hyväksyä oheellisen ehdotuksen kaupungin aluelääkärien ohjesäännöksi; sekä

läänin kuvernööriltä hakea vahvistusta sanotulle ehdotukselle.

Helsingissä, huhtikuun 23 päivänä 1912.

Gust. Rud. Idman.

Artur Tollet.

Harald Råbergh.

Hjalmar Ekholm.

Ehdotus Helsingin kaupungin aluelääkärien johtosäännöksi.

1 §.

Aluelääkäreitä asetetaan Helsingin kaupunkiin niin monta kuin Kaupunginvaltuusto katsoo tarpeen vativan.

2 §.

Aluelääkärin virkaa täytettäessä tulee Maistraatin julistaa virka kolmenkymmenen päivän kuluessa kuuluttamisesta avonaisena oikeutettujen suomalaisten lääkärrien haettavaksi. Hakemusasiakirjoihin on liitettävä asianmukainen selvitys hakijan virkakelpoisuudesta sekä todistus että hakija kykenee puheessa ja kirjoituksessa käyttämään maamme molempia kieliä.

Sittenkun Terveydenhoitolautakunnan lausunto hakijoista on saatu, lähetetään hakemusasiakirjat Kaupunginvaltuustolle, joka nimittää aluelääkärin virkaan.

3 §.

Aluelääkärit otetaan varaamalla molemmin puolin kuusikuukautinen irtisanomisaika.

4 §.

Aluelääkärin on velvollisuus:

1) korvauksetta antaa lääkärinapua alueella asuville köyhille henkilöille, jotka, sen mukaisesti mitä siitä erittäin on säädetty, ovat oikeutetut maksutonta sairaanhoitoa saamaan, sekä määrättyinä, Terveydenhoitolautakunnan hyväksyminä vastaanottotunteina, että myös käymällä sellaisten potilaiden luona, jotka taudin laadun johdosta eivät voi saapua vastaanottotilaisuuteen;

2) maksutta antaa lääkärinhoitoa alueellaan asuvalle kaupungin vakinaisen palokunnan alipäälylystölle ja miehistölle sekä näiden perheille;

3) pitää päiväkirjaa kaikista aluelääkärinä hoitamistaan sairaista;

4) tarkata sellaisia alueella ilmeneviä seikkoja, jotka voivat haitallisesti vaikuttaa yleiseen terveydentilaan, sekä, asianhaaran vaatiessa, siitä ilmoittaa ensimmäiselle kaupunginlääkärille;

5) viikottain, Terveydenhoitolautakunnan vahvistaman kaavakkeen mukaan, Lautakunnalle antaa ilmoitus hoitamistaan äkillisistä taudintapauksista sekä Lautakunnalle kohta ilmoittaa kaikki tietoonsa tulleet, alueella sattuneet huomattavammat taudintapaukset, erittäinkin sellaiset, joiden voi epäillä olevan tarttuvan tahi kulkutaudin luontoisia tahi jotka ovat johtuneet muista tavattomammista syistä, niinkuin pilaantuneista ruokatarvoista tahi teollisuusammateissa sattuneista myrkytyksistä;

6) antaa kaupungin vaivaishoitoviranomaisille tarpeellisia tietoja sekä todistuksia niiden henkilöjen terveydentilasta ja työkyvystä, jotka vaivaishoidolta hakevat tahi saavat avustusta tahi pyrkivät kaupungin työ- ja vaivaistaloon, niin myös saapua Vaivaishoitohallituksen istuntoihin, kun sanottu hallitus sen katsoo tarpeelliseksi;

7) lääkkeiden määräämisessä noudattaa säästäväisyyttä sekä, niitä kaupungin kustannuksella määrätessään, vaarinottaa Vaivaishoitohallituksen siinä kohden antamia ohjeita; niin myös

8) vuosittain tammikuun kuluessa Terveystoimikunnan vuosikertomukseen pantavaksi ensimmäiselle kaupunginlääkärille antaa täydellinen selostus alueensa sairaanhoidosta edellisenä vuonna, jota selostusta tulee seurata sairaspäiväkirjan perustuksella sekä Terveystoimikunnan määräämän kaavakkeen mukaisesti laaditut taulukot ynnä ilmoitus alueen terveydellisiä oloja koskevista huomioistaan.

5 §.

Aluelääkärien alueitten rajat määrää Kaupunginvaltuusto Terveystoimikunnan ehdotuksesta.

6 §.

Aluelääkäri voidaan, kun Kaupunginvaltuusto Terveystoimikunnan esityksestä niin päättää, määrätä antamaan erikoishoitoa erinäisissä taudeissa myöskin alueen ulkopuolella asuville varattomille henkilöille.

7 §.

Aluelääkäriin, jolla pitää olla asuntonsa alueen rajain sisällä, tulee joka arkipäivä määrääaikoina, vähintään tunti sekä aamu- että iltapäivin, olla tavattavana vastaanottohuoneistossaan, jonka pitää, mikäli mahdollista, sijaita alueella niin, että useimpain avuntarvitsijain on helppo sinne päästä. Pakottavissa tapauksissa älköön aluelääkäri kieltäytyä sairaita auttamasta muinakin vuorokaudenaikoina.

Vastaanottoajoistaan ja asunnostaan tulee aluelääkäriin ilmoittaa Terveystoimikunnalle, jonka on sopivalla tavalla saatettava ne yleisön tiedoksi.

8 §.

Aluelääkäri on oikeutettu vuosittain saamaan kuukauden virkalomaa Terveystoimikunnan hyväksymänä aikana, ja on tarpeellinen viransijainen kaupungin palkattava.

Virkavapauden aluelääkärille myöntää Terveystoimikunta.

Virkaloman ja virkavapauden aikaisen viransijaisen ehdottaa viran vakinainen pitävä ja määrää Terveystoimikunta. Viran avonaiseksi tullessa on Terveystoimikunnan niinkään määrättävä sopiva henkilö virkaa hoitamaan, kunnes se täytetään.

Aluelääkäriin virkaloman tahi virkavapauden aikana älköön vastaanottojen aikaa eikä paikkaa Terveystoimikunnan myönnytyksestä muutettako.

Viransijaisen ottaminen sekä hänen vastaanottonsa ja asuntonsa on saatettava tiedoksi 7 §:ssä säädetyllä tavalla.

9 §.

Muuten tulee aluelääkärin noudattaa voimassa olevia asetuksia, Terveystoimikunnan päätöksiä sekä niitä määräyksiä, joita ensimmäinen kaupunginlääkäri kussakin eri tapauksessa saattaa viran hoitamiseen nähden asianmukaisesti antaa.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino, 1912.

Esitys, joka koskee Rahatoimikamarin, sen kanslian ja konttorin uudestijärjestämistä.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Helmik. 26 p:nä 1912.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 127.

Sittenkun Rahatoimikamarin toimesta Helsingin kunnallishallinnon muutoksia käsittelemään asetettu komitea nyttemmin on Kamarille antanut oheellisen mietinnön N:o 6 Rahatoimikamarin, sen kanslian ja konttorin uudestijärjestämisestä, on Kamari ottanut puheenalaisen mietinnön käsiteltäväkseen. Esillä oleva mietintö sisältää ehdotuksia erinomaisen tärkeiksi muutoksiksi kaupungin kunnallishallintoon, se kun kohdistuu niin Rahatoimikamarin ja jossain määrin Kaupunginvaltuustonkin vastaisiin työtehtäviin, kuin myös tästä johtuvaan Kamarin kokoonpanoon sekä Rahatoimikamarin kansliassa ja konttorissa toimeenpantaviin tuntuviin muutoksiin.

Mietinnön käy niinmuodoin jakaminen kolmeen pääosaan, jotka koskevat:

1. Rahatoimikamarin työtehtäviä;
2. Rahatoimikamarin kokoonpanoa ja sen puheenjohtajan toimivaltaa; sekä
3. Rahatoimikamarin kanslian ja konttorin uudestijärjestämistä.

Mitä ensimmäiseen näistä pääosista tulee, ehdotetaan komitean mietinnössä Rahatoimikamarin toimivaltaa jossain määrin laajennettavaksi, mikäli koskee sekä erittäin vähemmän laajakantoisten asiain lopullista ratkaisua että myös täytäntöönpanotoimia asioissa, jotka Kaupunginvaltuusto on periaatteellisesti käsitellyt ja joissa se on tehnyt yleisiä päätöksiä. Rahatoimikamari niinkään toimisi vakituksena rahavaliokuntana, johon nähden ehdotetaan, että Rahatoimikamarille varattaisiin tilaisuus antaa lausunto kaikista kaupungin menoja ja tuloja koskevista kysymyksistä, minkä ohella Kamarin asiana, muun muassa, olisi vuosittain laatia varainhoitosuunnitelma ensintulevaksi kolmivuotiskaudeksi sekä neljännesvuosittain antaa selostus kaupunginrahaston tilasta. Edelleen tulisi Rahatoimikamarin kaikilla kunnallisilla aloilla ja erittäin asetetuista hallituksista ja lautakunnista riippumatta ehdottaa kulloinkin tarpeen vaatimia toimenpiteitä.

Näissä kohdin on Rahatoimikamari voinut yhtyä komitean ehdotukseen. Tosin on Kamarin varapuheenjohtaja, protokollasihteeri Björn Wasastjerna lausunut epäilevänsä, olisiko Kamarin oikeuksien ja velvollisuuksien laajentaminen suotava mikäli aloitteentekoa koskee, ja katsonut tuskin olevan hallinnolle eduksi, että Rahatoimikamari siinä kohden saisi laajemman toimivallan, jota se muuten tuskin kykenisi käyttämään, koska edellyttää täytyy, että eri hallitukset katsoisivat niin ollen olevan Rahatoimikamarin asia tehdä ehdotuksia tarpeellisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä, minkä johdosta ne itse eivät seuraisi kehityskulkua omalla työalallaan samassa määrin, kuin jos alotevelvollisuus olisi yksinomaan niillä. Tällaista mahdollisuutta sitä vastoin ei olisi olemassa, jos laajempi velvollisuus ja oikeus aloteasioissa annettaisiin ainoastaan Kamarin puheenjohtajalle. Protokollasihteeri Wasastjerna ei kuitenkaan ole tahtonut panna vastalauseita komitean esittämää ja Rahatoimikamarin kannattamaa ehdotusta vastaan.

Rahatoimikamarin vastaista kokoonpanoa ja puheenjohtajan muutettua ja oleellisesti laajennettua toimivaltaa koskevasta komitean ehdotuksesta ovat mielipiteet Rahatoimikamarissa samoinkuin komiteassakin olleet eriäviä. Kamarin kaikki jäsenet ovat voineet yhtyä ehdotukseen, mikäli koskee Kamarin kokoonpanoa ja jaostotyöskentelyä sekä kansliaosaston laajennettuja työtehtäviä, mutta jäsenet Albert Nyberg ja Axel Ärt ovat yhtyneet komitean vähemmistön käsitykseen mitä puheenjohtajalle kuuluviin työtehtäviin ja hänelle maksettavaan palkkioon tulee, jota vastoin Kamarin muut jäsenet ovat yhtyneet enemmistön ehdotukseen, kuitenkin siten, että allekirjoittanut Gripenberg puheenjohtajan vaalikauteen nähden on pysynyt komiteassa lausumassaan mielipiteessä että sanotun vaalikauden tulisi kestää viisi vuotta.

Yksimielisesti on Kamari niimikään voinut puoltaa Rahatoimikamarin kanslian ja konttorin uudestijärjestämistä siten, että molemmat nämä täytäntöönpanoelimet jaetaan kahteen osastoon: kanslia- ja asiamiesosastoon sekä kamreeri- ja kassaosastoon. Mitä vuosirahasääntöehdotukseen merkittyihin osittain korotettuihin palkkauksiin tulee, on Rahatoimikamari tahtonut huomauttaa, ettei käy pitäminen kohutuuttomana että Rahatoimikamarin sihteeri ja kaupunginkamreeri palkkausetuihin nähden asetetaan kaupungininsinöörin ja kaupungin teknillisten laitosten päällikköjen vertaisiksi, koska ensinmainittujen virkailijain työtaakka ja vastuunalaisuus epäilemättä ovat yhtä suuret kuin viimeksimainittujenkin. Kaupunginkassan hoitajan palkkaehdot taas on katsottu olevan määrättävä samoiksi kuin Rakennuskonttorin osastopäällikköjen, ja muiden virkailijain palkkaukset on sovitettu työtehtävään ja vastuunalaisuuden määrän mukaan. Vaikkakin siis palkkasääntö tuntuvasti kohoaisi, täytyy toiselta puolen edellyttää ehdotetun uudestijärjestelyn tuottavan kaupunginhallinnolle niin tuntuja etuja, että nämä hyvinkin korvaavat menojen lisääntymisen.

Siihen katsoen että kunnallishallituksesta kaupungissa annetun asetuksen 51 §:n 2 momentin mukaan Maistraatin asia on laatia ehdotus Rahatoimikamarin ohjesäännöksi sekä antaa se Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi

sekä sitten Kuvernöörin kautta lähettää se Senaatin Talousosaston tarkastettavaksi ja vahvistettavaksi, on Rahatoimikamari päättänyt eri kirjelmässä antaa asian, mikäli ohjesääntöehdotusta koskee, Maistraatin käsiteltäväksi pyynnöllä että Maistraatti tekisi asianaan olevan aloitteen tässä kohden.

Viitaten niihin painaviin perustelmiin, joita komitea kauan ja perusteellisesti harkittuaan kaikkia asian onnelliseen ratkaisuun vaikuttavia seikkoja on esiintunut, saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa että Kaupunginvaltuusto päättäisi

Keisarilliselta Senaatilta hankkia vahvistuksen Helsingin Rahatoimikamarin uuden ohjesäännön ehdotukselle; sekä

edellyttäen sanotun ohjesäännön saavan asianmukaisen vahvistuksen, hyväksyä oheelliset ehdotukset sekä Helsingin Rahatoimikamarin ynnä sen kanslia-, kamreeri-, kassa- ja asiamiesosaston uudeksi johtosäännöksi että myös Rahatoimikamarin ynnä sen kanslia-, kamreeri-, kassa- ja asiamiesosaston uudeksi vuosirahasäännöksi, astuviksi voimaan Valtuuston vastedes määrättävänä aikana, sittenkun Rahatoimikamarin ohjesääntö on asianmukaisesti vahvistettu.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Mietintö N:o 6 Rahatoimikamarin, sen kanslian ja konttorin uudestijärjestämisestä, Helsingin kunnallishallinnon muutoskysymyksiä käsittelemään asetetun komitean antama.

Rahatoimikamarille.

Rahatoimikamarin ja Rahatoimikonttorin uudestijärjestäminen on epäilemättä vaikein kaikista Komitean tähän asti käsittelemistä kysymyksistä niin niihin melkoiisiin työtehtäviin katsoen, jotka kunnallisasetuksen ja vakautuneen käytännön mukaan ovat Rahatoimikamarin käsiteltäviä ja ratkaistavia, kuin myös silmällä pitäen Kamarin asemaa kaupungin keskushallintoelimenä ja sen tästä johtuvaa suhdetta Kaupunginvaltuustoon sekä kunnan hallitukseen ja lautakuntiin.

Tähän nähden on ensinnäkin huomautettava, että Rahatoimikamarin toimena olevat tehtävät ovat vuosien kuluessa lisääntyneet sekä käyneet niin tärkeiksi ja niin moninaisiksi, että Kamarin ja konttorin olojen uudestijärjestäminen yleisestikin tunnustettaneen tarpeen vaatimaksi. Helsingin kaupungin hallintoa ja taloudenhoitoa ei, olojen nykyiselleen kehityttyä, käy hoitaminen saman järjestelmän mukaan ja samalla tavalla kuin tähän asti. Jos kehitys tässä samoin kuin niin monessa muussakin kohden jo nyt on käynyt suurisuuntaiseksi, lienee aivan todennäköisesti odotettavissa, että kaupungin hallintoon nähden varsin kohdakkoin esiintyy vieläkin suurempia vaatimuksia. Tämä onkin luonnollista, kun otetaan huomioon Rahatoimikamarin toimialan laajuus: kaupungin kiinteistöt ja maatilat, raha-asiat ja muu taloudenhoito. Jos työala kuitenkin rajoittuisi vain hallintovelvollisuuteen, voisi kaikesta Rahatoimikamari nykyiseenkin tapaansa järjestettynä sanottavitta vaikeuksista suorittaa sille kuuluvat tehtävät. Mutta Rahatoimikamarin työalaan, semmoiseksi kuin se eritoten viime vuosina on muodostunut, on lisäksi luettava kaksi tärkeää tehtävää: lausuntojen antaminen Kaupunginvaltuustolle, Maistraatille ja Kuvernöörille lukuisista milloin minkin verran laajakantoisista asioista sekä aloitteiden tekeminen erinäisillä aloilla kaupungin vastaista kehitystä silmällä pitäen. Ja lieneekin oikeutettu väittämään, että suurenlaisten asiain valmistelu sekä aloitteen tekeminen kaupungin vastaista kehitystä koskevissa asioissa tuottavat vaikeuksia ja kysyvät voimia, tark-

kaavaisuutta ja monipuolisuutta paljon enemmän kuin kaupungin hallinto ja asianomaisten hallitusten ja lautakuntain silmälläpito.

Sillä tavoin kuin Rahatoimikamari tähän asti on ollut ja nykyään on järjestetty, kohtaa työtaakan paino ja edesvastuu Kamarin kansliaa ja, voimassa olevan johtosäännön mukaan, etusijassa sen johtajaa, Rahatoimikamarin sihteerä. Häntä tukemassa ja neuvomassa on tosin Kamarin puheenjohtaja, jonka tehtävä kuitenkin voimassa olevan ohjesäännön mukaan täytyy katsoa olevan muodollista laatua. Mitä taas jäsenten työtehtäviin tulee, rajoittuvat ne pääasiassa läsnäoloon istunnoissa ja päätösten tekemiseen esitellyistä asioista sekä katselmustoimituksiin ja osittain myös valiokuntatöihin. Tässä kohden on vuosi vuodelta ilmeisempänä esiintynyt se asianlaita, että Kamarin jäsenillä asiain kasautumisen johdosta tuskin on tilaisuutta täydellisesti perehtyä käsiteltäviin asioihin, joiden ratkaisu sentähden suuressa määrin jää sihteerin ja kanslian toimesta hankitun selvityksen varaan. Ettei tarpeellinen valmistelu aina ole ollut niin monipuolinen ja tyhjentävä kuin olisi ollut suotava, tarvinnee tuskin erikoisemmin huomauttaa. Syynä tähän on etusijassa se seikka, että sihteerin ja kansliahenkilökunnan aika ei riitä kaikkien käsiteltävänä olevain asiain seikkaperäiseen valmisteluun. Toiselta puolen tuskin käynee saapuneita asioita jättäminen lepäämään ylen pitkäksi aikaa, sillä jo nykyäänkin kuuluu tuon tuostakin huomautuksia että asioita käsitellään hitaasti kunnan hallinnossa.

Niinkuin edellä huomautettiin, Rahatoimikamarin hallintotehtävät ovat Helsingin kehittyessä pikkukaupungista suurkaupungiksi lisääntyneet ja käyneet niin vaativiksi, että Kamarin uudestijärjestäminen epäilemättä on tarpeen vaatima. Tosin on Kamarin toimialasta erotettu erinäisiä tehtäviä, joihin Komiteakin on viitannut ehdottaessaan perustettaviksi kaupungin yleisten töiden ja teknillisten laitosten Hallituksia, joita likinnä käynee katsominen kahdeksi Rahatoimikamarista erilleen murretuksi itsenäiseksi osastoksi. Näissä kohdin siis tosin saattaa sanoa desentralisoimista tapahtuneen, vaikka samalla näiden kahden hallituksen perustamisella on saavutettu keskitystä samanlaatuisten asiain käsittelyssä, mutta ei siten kuitenkaan vielä ole saatu aikaan niin tuntuvia muutoksia, etteivät Rahatoimikamarin työtehtävät ja työtapa saattaisi edelleenkin olla uudistuksen tarpeessa. Mutta samalla kun Komitea, niinkuin vastikään mainittiin, aikaisemmin on pyrkinyt saamaan aikaan desentralisoimista, on sitä vastoin Rahatoimikamariin nähden katsottu olevan pyritävä keskitykseen raha- ja taloushoidollisella alalla, joten vapaaherra Kr. von Alffthanin y. m. Kaupunginvaltuustossa tekemä esitys yhteisen raha-asiainvaliokunnan asettamisesta ja siten keskityksen aikaansaamisesta tällä alalla tulisi yksinkertaisella ja kunnallisasetuksen hengen mukaisella tavalla toteutetuksi. Ainoastaan sillä edellytyksellä että tuollainen keskitys aikaansaadaan, on Komitea aikaisemmin ehdottanut kunnallishallinnossa toimeenpantavaksi erinäisiä muutoksia.

Samoinkuin aikaisemmin tekemissään erinäisten kunnallishallinnon osain uudestijärjestämisistä tarkoitettavissa ehdotuksissa, on Komitea tätäkin ehdotusta laatiessaan pitänyt silmämääränään että ehdotettujen muutosten pitää mahtua

voimassa olevan kunnallisasetuksen puitteisiin, vaikka Komitea onkin havainnut että useassa tapauksessa olisi ollut perinpohjaisempia uudistuksia tarpeen.

Olisi tähän nähden erittäin suotava, että tunnustettaisiin ja myös otettaisiin noudatettavaksi periaate että määräraha-asioissa sekä menojen inyöntämistä taikka tulojen hankkimista koskevissa asioissa Rahatoimikamarille varattaisiin tilaisuus lausunnon antamiseen joko siten, että Kaupunginvaltuusto vaatii tuollaista lausuntoa lähetetietä taikka että asianomainen viranomaisen jättää asian suorastaan Kamarin käsiteltäväksi sekä sitten lähetettäväksi Kaupunginvaltuuston lopullisesti tutkittavaksi ja ratkaistavaksi. Vuosien kuluessa ovat olot kehittyneet siihen suuntaan, että Kaupunginvaltuusto usein on myöntänyt melkoisia rahamääriä olematta Rahatoimikamarille varattu tilaisuutta lausua mieltänsä asiasta, mutta tähän asiintilaan olisi Komitean mielestä muutos saatava aikaan. Paitsi että tuollaisen menettelyn täytyy katsoa olevan ristiriidassa kunnallisasetuksen säännösten kanssa, johtuu siitä että raha- ja määräraha-asiain valmistelun yhtenäisyys joutuu arveluttavassa määrässä vaaranalaiseksi. Ja kuitenkin pitäisi juuri tällä alalla yhtenäisyyden säilyttäminen olla erikoisesti välttämätön ei ainoastaan tarpeellisen johdonmukaisuuden saavuttamiseksi määräraha-asiain käsittelyssä, vaan myös vahvistetun rahäsäännön häiriytymisen välttämiseksi. Tähän tosin käy huomauttaminen, että kaupungin tilinpäätös on viime vuosina näyttänyt tuntuva ylijäämää, siitä huolimatta että eräitä menoeriä ja erittäinkin Kaupunginvaltuuston käyttövaroja on tuntuvasti ylitetty. Mutta vaikka tietenkin rahasääntö on laskettava niin varovasti, että ylijäämää syntyy, näyttävät siinä ilmenevät tuntuvat eroavaisuudet kuitenkin jonkunlaista epävarmuutta, jota olisi mikäli mahdollista vältettävä. Näihin seikkoihin nähden Komitea on katsonut olevan yleisesti lausuminen, *että Rahatoimikamarille olisi varattava tilaisuutta lausunnon antamiseen kaikista kaupungin menoja ja tuloja koskevista asioista*. Tähän väitettäne, että lainmukaisia tarpeita varten määrärahoja usein täytyy myöntää vahvistetun vuosirahasäännön lisäksi, vieläpä niin joutuisasti, että Rahatoimikamarin lausuntoa tuskin ehdittäisiin hankkia. Ovathan tuollaiset poikkeustapaukset teoreettisesti ajateltavissa, mutta todellisuudessa saanee kuitenkin asianomaisilta erikoisviranomaisilta vaatia sen verran kaukonäköisyyttä, että kaupunginviranomaisille kulloinkin varataan tilaisuus huolellisesti ja perinpohjin tutkia pyydetyn määrärahan tarpeellisuutta ja määrää.

Jotta Kaupunginvaltuusto saisi mahdollisimman selvän kuvan kaupungin raha-asiain tilasta kuluvana vuonna, jommainen selvitys tähän asti on jossain määrin annettu Kamarin laatiman meno- ja tuloarvion perusteluissa, olisi Kamari velvoitettava antamiinsa kaupunginkassan tilaa valaiseviin neljännesvuositaulukkoihin liittämään selostuksen noiden taulukkojen sisällyksestä sekä siinä huomauttamaan niistä seikoista, jotka erikoisesti ansaitisivat Valtuuston huomiota. Olisiko puheenalaisen taulukon järjestystä jossain määrin muutettava, on toisarvoinen asia, jonka tässä yhteydessä käy sivuuttaminen. Mutta tunnettuna ja tunnustettuna asianlaitana kuitenkin pysyy, että sillä tavoin kuin vastamainittua taulukkoa tähän asti on käsitelty, se

kun on likemmältä tarkastelematta ja keskustelematta liitetty asiakirjoihin, ei sen laatimiseen pantu vaivannäkö ja työ vastaa sitä hyötyä, mikä siitä pitäisi olla ja olisi saatavissa.

On itsestään selvä, että Rahatoimikamari, senkin jälkeen kun osa hallintotehtäviä on siirretty muille viranomaisille, edelleen pysyisi kaupunginhallinnon keskuselimenä, niinkuin kunnallisasetuskin määrää; mutta tähänastisen ja ehdotetun järjestelmän välinen ero olisi kuitenkin tuntuva. Kaupunginhallinnon keskuselimenä Rahatoimikamari voisi tarkemmin seurata asioita kunnallishallinnon eri aloilla, varsinkin jos sen jäsenet kunnan tärkeämpäin hallitusten jäsenenäkin ottaisivat osaa miltei kaikkien huomattavampain asiain valmisteluun ja ratkaisuun alusta lähtien niiden lopulliseen käsittelyyn asti.

Täten Rahatoimikamarista myös tulisi se viranomainen, jota täytyy pitää sopivimpana panemaan alulle ja saattamaan päiväjärjestykseen laajakantoisia ja erilaatuisia asioita, erikoisviranomaisille niiden omilla hallintoaloilla kuuluvan alotevelvollisuuden siitä kärsimättä. Puheena oleva oikeus on tosin Rahatoimikamarille jo vakautuneen käytännön nojalla tunnustettu ja sitä on käytettykin, eritoten kulunkiarvion käsittelyssä, mutta sitä lienee edelleen huomautettava ja laajennettava.

Niinkuin edellä olevasta käy selville, olisi Rahatoimikamarilla Komitean ehdotuksen mukaan seuraavat kolme tärkeintä ja pääasiallista työtehtävää:

I. sen tulisi toimia kaupunginhallinnon keskuselimenä ja siihen nähden muun muassa kaikissa niissä tapauksissa, joista ei ole muuta säädetty, kantaa ja vastata kaupungin puolesta sekä valvoa sen oikeutta;

II. sen tulisi toimia vakinaisena raha-asiaivaliokuntana, jonka lausunto olisi hankittava kaikista asioista, jotka aiheuttavat määrärahain myöntämistä taikka edellyttävät menoja taikka tuloja kaupungille, sekä neljännesvuositaulukkojen yhteydessä valaista kaupunginrahaston tilaa kulloinkin kuluvana vuonna;

III. sen tulisi kaikilla kunnallisilla aloilla ja erittäin asetetuista hallituksista ja lautakunnista riippumatta ehdottaa tarpeen vaatimia toimenpiteitä.

Nämä kolme päätehtävää siis osottaisivat Rahatoimikamarin toiminnan suuntaaviivat ja näitä silmällä pitäen myös Rahatoimikamarin kokoonpano ja työtapa olisi järjestettävä.

I. Rahatoimikamari kaupunginhallinnon keskuselimenä.

Kaupungin yleisten töiden ja teknillisten laitosten Hallitusten perustamisella on osa Rahatoimikamarille kuuluvia hallintotehtäviä siirretty Kamarilta mainituille hallituksille. Niinpä on teknillisten laitosten Hallitus ottanut hoitoonsa kaupungin vesilaitoksen. Kaupungin yleisissä töissä, kaduntasoitus- ja kanavoimistöissä, uutis-

rakennusyrityksissä esiintyvät, työaikaa, palkkaehtoja y. m. s. koskevat asiat, kaupungin asemakaavanmuutokset y. m. taas ovat kaupungin yleisten töiden Hallituksen käsiteltäviä ja erinäisissä tapauksissa myös sen ratkaistavia. Kuitenkin täytyy sekä kaupungin omistamain kiinteistöjen että sen raha-asiainkin hoidon, kunnallisasetuksen säännösten mukaisesti, edelleenkin kuulua Rahatoimikamarin tehtäviin. Koska erinäisiä kaupungin kiinteistöjä, Kaupunginvaltuuston asiasta tekemäin päätösten johdosta, hoitavat eri viranomaiset, niinkuin esimerkiksi kansakoulutaloja Kansakoulujen johtokunta ja teknillisten laitosten kiinteistöjä kaupungin teknillisten laitosten Hallitus, mutta kaiken kaupungille kuuluvan sekä kiinteän että irtaimen omaisuuden valvonnan pitää kunnallisasetuksen johdosta olla Rahatoimikamarin asia, on ohjesääntöehdotuksen 11 §:ssä erityisesti pantu painoa tähän seikkaan.

Toisessa yhteydessä on Komitealla ollut tilaisuus huomauttaa ei ainoastaan toivottavaksi, vaan miltei tarpeelliseksi, että Kaupunginvaltuusto vapautettaisiin velvollisuudesta ratkaista erinäisiä vähäpätöisiä asioita, joiden käsittely Kaupunginvaltuustossa herättää varsin vähän mielenkiintoa ja sen johdosta usein toimitetaan varsin summittaisesti. Tässä on kuitenkin huomautettava, että tuollainen Kaupunginvaltuuston toimivallan luovutus tietenkään ei saa eikä voi ulottua kunnallisasetuksen panemain rajain ulkopuolelle. Mutta näiden rajain sisälläkin on melkoinen joukko asioita erotettavissa Rahatoimikamarin lopullisesti käsiteltäviksi. Mitään haittaa siitä että Rahatoimikamarin taikka asianomaisten hallitusten käsiteltäviksi ja lopullisesti ratkaistaviksi annettaisiin mainitun laatuiset asiat ei liene pelättävissä jo siitäkään syystä että pienempi kollegi tavallisesti harkitsee asiat perinpohjaisemmin kuin suurempi. Ja lisäksi on huomautettava, että Komitean ehdotuksen mukaan Rahatoimikamarin kokoonpanossa tulisi tehtäväksi tuntuva muutos, joka epäilemättä antaisi entistä suurempia takeita kysymysten asiallisesta käsittelystä. Komitea on kylläkin huomannut, kuinka vaikea on vetää selvää ja tarkkaa rajaa niiden asiain välille, jotka Kaupunginvaltuusto tähän asti on tutkinut ja ratkaissut, mutta joiden ratkaisu vastedes, Komitean ehdotuksen mukaisesti, jätettäisiin kaupungin hallintoviranomaisten tehtäväksi. Tähän nähden ei myöskään ole laadittu luetteloa, jossa tyhjentävästi mainittaisiin kaikki tuollaiset mahdollisesti ilmaantuvat asiat; seuraavat esimerkit kuitenkin selvästi osottanevat, minkä laatuiset asiat Komitean mielestä kävisi siirtäminen Rahatoimikamarin taikka muiden hallintoviranomaisten ratkaistaviksi. — Jälempänä seuraavan Rahatoimikamarin johtosääntöehdotuksen 8 §:ssä luetellaan ne asiat, mitkä Rahatoimikamari saisi Kaupunginvaltuustolle esittämättä tutkia ja ratkaista, johon luetteloon sentähden tässä viitataan. Edellä esitetyillä perusteilla säädetään sanotun pykälän 1 momentissa että, paitsi erittäin mainittuja asioita, tähän ryhmään kuuluvat muutkin asiat, mitkä Kaupunginvaltuusto on antanut Rahatoimikamarin tutkittaviksi ja lopullisesti ratkaistaviksi.

1. Kaupungin kiinteätä omaisuutta koskevat kysymykset.

Rahatoimikamarin tehtäväksi olisi jätettävä maapalstain, vuokratonttien ja varastopaikkain vuokralle antaminen — joko huutokaupalla taikka huutokaupatta — sekä niistä suoritettavien vuokramaksujen määrääminen. Tämä oikeus rajoitettaisiin kuitenkin siten, että vuokra-aika ei saisi olla viittä vuotta pitempi, ellei Kaupunginvaltuusto erinäisiin alueihin nähden (esimerkiksi Vallilaan ja Böhleen nähden, joilta alueilta Rahatoimikamari on valtuutettu vuokraamaan tontteja enintään 30 vuoden ajaksi) toisin päättä.

Niin kuin tunnettu, kaupungin eri osissa olevat vuokramiehet on välikirjoissa oikeutettu ja velvoitettu, kohta kun heidän tonttinsa on vahvistettuun kaupungin-
asemakaavaan otettu, huutokaupatta lunastamaan ne omikseen hinnasta, jonka Rahatoimikamari on arvion nojalla määrännyt, jota vastoin taas toisissa kaupungin osissa (entisellä Harjun alueella, Siltasaarella y. m.) olevilla vuokramiehillä ei ole välikirjainsa nojalla tuollaista etua. Kaupunginvaltuusto on kuitenkin Rahatoimikamarin esityksestä poikkeuksetta sallinut nämäkin tontit lunastaa huutokaupatta. Näyttää siltä kuin voisi tuollaisten hakemusten lopullisen tutkimisen haitatta jättää Rahatoimikamarin tehtäväksi.

Niinikään voitaisiin Rahatoimikamari valtuuttaa myöntämään kaupungin maatioilla olevain huvila- tai viljelyspalstain vuokraoikeuden pitennystä, milloin tuollainen pitennys on välikirjassa edellytetty (esim. Meilahden huviloihin, Hermannin ja Toukolan asuntontteihin nähden). Esityksen tekeminen jokaisessa tuollaisessa tapauksessa Kaupunginvaltuustolle on toiselta puolen muodollisuus, samalla kun se toiselta puolen lisää kirjoitustyötä.

Kaupungin kiinnitettyjen tontinlunastussuostamisten siirtäminen myöhemmäksi kiinnitykseksi olisi niinikään luettava tämän ryhmän asioihin.

2. Kaupungin rakennukset, kadut ja yleiset paikat.

Rahatoimikamarin toimeksi olisi myös jätettävä, erityistä esitystä Kaupunginvaltuustolle tekemättä, niiden kaupungin rakennusten vuokralle antaminen, jotka ovat sitä tarkoitusta varten olemassa taikka kaupungin omiin tarkoituksiin tarpeettomat, ei kuitenkaan kolmea vuotta pitemmäksi ajaksi, sekä, jos sattumalta havaitaan tarpeelliseksi, vuoden varrella vuokrata huoneistoja kaupungin hallituksille, lautakunnille ja muille laitoksille. Niinikään lienee Rahatoimikamari oikeutettava myöntämään määrärahoja pienukseen korjaustöihin, sekalaisiin ostoksiin, vuokriin y. m. s. mitä vuoden varrella harkitaan olevan tarpeellista, kuitenkin määrättyjen määrärahojen rajoissa.

Kaupungin yleisten töiden Hallitukselle taas on johtosäätönsä mukaan annettu tehtäväksi vahvistaa kaupungin kaikkien rakennusyritysten seikkaperäinen työohjelma, ellei poikkeustapauksissa toisin päätetä. Saman hallituksen asiana niinkään tulisi olla, kun toimitilupa on myönnetty ja sen sallii, oikeuttaa toimitiluvan haltija sijoittamaan erilaatuisia johtoja kaupungin katuihin ja yleisiin paikkoihin taikka niiden yli, kuitenkin siten ettei Maistraatille tässä kohden kuuluvaa toimivaltaa rajoiteta. Tuollaisessa tarkoituksessa annettujen piirustusten tarkastaminen ja ehdollinen hyväksyminen olisi niinmuodoin mainitun hallituksen asia.

Edelleen olisi Rahatoimikamarin tehtäväksi annettava vahvistettujen yleisten ohjeitten mukaisesti järjestää torikauppa koko lajuudessaan, määrätä hedelmän, kahvin, virvokejuomain y. m. myyntipaikkain luku sekä niistä suoritettavat maksut.

3. Kaupungin rahahallinto.

Tähän nimikkeeseen kohdistuvista ja tähän asti Kaupunginvaltuuston tutkinnan varassa olleista asioista sopisi Rahatoimikamarin lopullisesti ratkaistaviksi jättää kunnallismaksujen, koiraveron, maanvuokrain ja erilaatuisten maksujen vähennystä ja palautusta tarkoittavat hakemukset.

4. Erinäiset hallintotoimet.

Virkavapauden myöntämisen Kamarin alaisille virka- ja palvelusmiehille sekä viransijaisten määräämisen virkavapauden ajaksi kävisi niinkään haitatta jättäminen Rahatoimikamarin tutkittavaksi ja ratkaistavaksi. Tuollaisen tutkimisoikeuden on Rahatoimikamari jo olojen pakosta saanut, sillä kesäkuukausina, jolloin Kaupunginvaltuusto tavallisesti ei kokoonnu, ja jolloin useimmat virkavapautta tarkoittavat hakemukset tehdään, on Rahatoimikamarin ollut ratkaistava tuollaiset hakemukset sekä sitten syksyllä ilmoitettava asiasta Kaupunginvaltuustolle. Niinkään olisi Rahatoimikamari oikeutettava asianomaisiin toimiin nimittämään erinäisiä alaisiansa virkamiehiä, kuitenkin siten että Kaupunginvaltuusto asettaisi osastonpäälliköt (katso edempänä) Rahatoimikamarin ehdotuksesta. Näin menetellen vain noudattaisiin samoja periaatteita, jotka jo on hyväksytty Rakennuskonttorin ja teknillisten laitosten hallintoa uudestaan järjestettäessä.

Työolojen järjestäminen, työajan pituuden määrääminen, työsopimusten tekeminen, työpalkkain y. m. määrääminen taas on jo annettu kaupungin yleisten töiden ja teknillisten laitosten Hallitusten tehtäväksi, jotka joko yhteisesti taikka kumpikin erikseen päättävät tähän kuuluvista asioista.

Johtosäätöehdotuksen 7 §:n mukaan on Rahatoimikamarin asiana järjestää ja pitää silmällä kaupungin katujen ja yleisten paikkain valaistusta. Tämä määräys

pitää yhtä voimassa olevan ohjesäännön vastaavan määräyksen kanssa. Toisessa yhteydessä kuitenkin on otettu käsiteltäväksi kysymys katuvalaistuksen järjestämisestä ja hoitamisesta, ja tämä asia joutunee Kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi, ennenkuin nyt esillä oleva ehdotus ehtii esiteltäväksi. Tähän nähden on Komitea pysyttänyt nykyään voimassa olevat määräykset sinällään.

Kaikki edellä luetellut asiaryhmät näyttävät kenties vähäpätöisiltä, mutta käsiteltävät kuitenkin melkoisen osan kaikista Kamarin Kaupunginvaltuustolle tekemistä esityksistä. Jos kaupungin Rahatoimikamari ja hallitukset valtuutettaisiin ratkaistamaan tähän kuuluvat asiat, niin ei ainoastaan Rahatoimikamarin ja asianomaisten erikoishallitusten, vaan myös Rahatoimikamarin ja Kaupunginvaltuuston välinen kirjeenvaihto vähenisi sekä tähän kuuluvain asiain lopullinen käsittely kävisi yksinkertaisemmaksi ja joutuisammaksi, kaikki etuja, joiden merkitystä ei ole liian vähäiseksi arvattava.

Mitä tulee kysymykseen Rahatoimikamarin — hallinnollisena keskusviranomaisena — suhtautumisesta kaupungin hallitukseen ja viranomaisiin, mikäli näiden toimialaan kuuluvain asiain itsenäistä ratkaisemista koskee, niin olisi periaatteeksi määrättävä että, samalla kun asianomaisille viranomaisille varataan oikeus ratkaista ammattiasiat, Rahatoimikamarille on valmistettava tilaisuus lausua mielensä niiden taloudellisesta puolesta, ennenkuin Kaupunginvaltuusto käsittelee asian lopullisesti.

Ja siihen katsoen että Kaupunginvaltuusto tavallisesti ei kokoonnu kesäkuukausina, minkä asianlaidan seuraukset ovat käyneet vuosi vuodelta tuntuvammiksi, olisi välttämätöntä tuntuvasti korottaa Rahatoimikamarin määrärahaa arvaamattomiin tarpeisiin, esimerkiksi 30,000 markkaan, joten Kamari saisi tilaisuuden ryhtyä toimiin pakottavissa tapauksissa sekä ei ainoastaan osottaa tarpeellisia varoja välttämättömiin menoihin puheenalaisena aikana, vaan myös sen lisäksi suorittaa pienempiä menoja, tarvitsematta joka kerta tehdä esitystä asiasta Kaupunginvaltuustolle.

II. Rahatoimikamari vakinaisena rahavaliokuntana.

Edellä mainitussa, Kaupunginvaltuustolle tehdyssä esityksessä (*Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 20 vuodelta 1909*) vakinaisen raha- eli budjettivaliokunnan asettamisesta esityksentekijät muun muassa huomauttivat olevan tarpeellista, että Kaupunginvaltuuston taholta vastaisuudessa pannaan enemmän huomiota ja työtä kaupungin raha-asiain valmisteluun kuin mitä tähän asti on tavanmukaisen kulunkiarviovaliokunnan avulla voitu vuoden viimeisinä viikkoina ehtiä, minkä ohella olisi huomattava, että vakinaisen rahasäännön lisäksi vuoden varrella tavallisesti syntyy eri-

näisiä kysymyksiä, joiden ratkaisu usein edellyttää tuntuvia menoja ja jotka sentähden olisi Kaupunginvaltuuston taholta budjettimäisesti valmisteltava, ennenkuin niistä käydään päättämään. Niinkuin Kaupunginvaltuuston kokouksessa toukokuun 25 päivänä 1909 tehty pöytäkirja osottaa, kävivät mielipiteet Valtuustossa siihen suuntaan, että raha-asiajn järjestelmällinen käsittely ja eri rahatarpeitten kaikinpuolinen punnitseminen vastakkain sekä taksoituksen pysyttäminen kutakuinkin tasaisessa määrässä ehdottomasti on tarpeen vaatima, vaikka saaneekin epäillä, olisiko vakinaisen rahavaliokunnan asettaminen siinä kohden tehokkain apukeino. Voimassa olevan kunnallisasetuksen mukaan Rahatoimikamari on vakinaisen rahavaliokunnan asemassa, vaikka tosin tätä asetuksen selvää määräystä ei ole vuosien varrella otettu asianmukaiseen huomioon, ja Kamarin oikeutta lausua mielensä kaikista raha-asioista on syrjäytetty. Komitean mielestä olisi paljon luonnollisempaa, että Rahatoimikamari, joka hoitaa kaupungin raha-asioita ja on kaupunginhallinnon keskuselin, toimisi niinkuin kunnallisasetuksen henki ja määräykset edellyttävät vakinaisena rahavaliokuntana, kuin että mainittua tarkoitusta varten perustettaisiin erityinen laitos. Sentähden olisi, niinkuin jo edellä onkin huomautettu, kaikki suoranaisten menojen myöntämistä koskevat taikka välillisesti menoja aiheuttavat asiat raha-asialliselta kannalta käsiteltävä Rahatoimikamarissa, ennenkuin Kaupunginvaltuusto niistä lopullisesti päättää. Siten Kaupunginvaltuuston ja sen valmistusvaliokunnan oikeus viimeiseltä valmistella ja ratkaista asiat säilyisi, mutta samalla saavutettaisiin yhdenmukaisempi valmisteleva käsittely panemalla tämä Rahatoimikamarin velvollisuudeksi kuin antamalla tämä tehtävä vakinaiselle rahavaliokunnalle. Miten Komitea sen ohella on ajatellut, että Rahatoimikamarin tulisi neljännesvuosittain Kaupunginvaltuustolle antaa mahdollisimman valaiseva kuva kaupunginkassan tilasta, on jo edellä mainittu. Sen lisäksi tulisi Rahatoimikamarin vastedes, esimerkiksi vuosittain, antaa Kaupunginvaltuustolle selostus niistä yleisistä töistä, mitkä lähinnä seuraavan kolmivuotiskauden kuluessa on suunniteltu teetetäviksi, ollen selostuksessa eri yritykset ryhmiteltävä sen mukaan mitä niistä olot ja tarpeet kulloinkin vaativat etusijassa toteutettaviksi. Vaikka tuollaista varainhoitosuunnitelmaa ei tietenkään olisi pidettävä kaupunginviranomaisia velvoittavana, koska se tuskin olisi laadittavissa niin täydelliseksi ja varmaksi, ettei siitä vuosien kuluessa tarvitsisi ehkä tuntuvassakin määrässä poiketa, olisi kuitenkin epäilemättä kaupunginviranomaisille sangen valaisevaa ja hyödyllistä että saisivat luoda yleiskatsauksen kaupungin vastaista kehitystä tarkoittaviin ehdotuksiin ja suunnitelmiin. Erittäinkin olisi erikoisviranomaisilla tuntuva etua siitä, että edeltäpäin tietäisivät, mitä toimenpiteitä niiden itsekunkin työaloilla on vastaisen varalle ehdotettu toteutettaviksi. Tuollaisen varainhoitosuunnitelman olemassaolo niinkään huomattavasti helpottaisi kaupungin vastaisten lainantarpeiden arvostelemista. Tässä yhteydessä tuskin tarvitsee huomauttaa, että mainittu suunnitelma kohdistuisi ainoastaan suurempiin ja huomattavampiin yleisiin töihin, mutta ei missään kohden olisi vuotuisen kulunkiarvion sijassa. Rahatoimikamaria, joka toiselta puolen alotevelvolli-

suutensa johdosta kaikilla kunnallisilla aloilla olisi hyvin perehtynyt lähivuosina odotettavissa oleviin tarpeisiin ja toiselta puolen hyvin tuntee päiväjärjestyksessä olevat kysymykset ja Komitean ehdottaman uudestijärjestämisen toimeen tultua vastedes vieläkin paremmin kykenisi arvostelevaan asiain rahallista merkitystä, täytyy pitää sinä viranomaisena, jolle tällainen tehtävä olisi annettava toimeksi.

Rahatoimikamarin velvollisuus laatia ja Maistraattiin lähettää kunkin seuraavan vuoden meno- ja tulosääntöehdotus pysyisi tietenkin ennallaan, vaikka johtosääntöehdotuksen 6 §:än onkin tehty se muutos, että ehdotuksen lähettämisaika on tähänastisen määräajan, marraskuun 1 päivän, sijasta määrätty marraskuun 15 päiväksi. Tätä muutosta perustelee se seikka, että erinäiset hallitukset on oikeutettu lähettämään erikoiskulunkiarvionsa Kamariin viimeistään lokakuun 15 päivänä eli niinmuodoin kahta viikkoa myöhempään kuin nykyään voimassa oleva ohjesääntö määrää. On muuten tunnettu asianlaita, että Rahatoimikamarin on ollut mahdoton lähettää budjettiehdotustaan Maistraattiin määräajan kuluessa, ja vaikeudet tässä kohden lisääntynevät vuosi vuodelta, sikäli kuin kaupungin budjetti kasvaa ja sen laatimisesta aiheutuva työ lisääntyy.

Rahatoimikamarille nykyään voimassa olevan ohjesäännön 15 §:ssä säädetään että, «ellei varoja 14 §:ssä mainittujen menojen suorittamiseen ole käytettävissä, saa Rahatoimikamari kaupunkia velvoittavalla vaikutuksella sen puolesta ottaa lainaa, ei kuitenkaan suurempaa määrää eikä muuksi ajaksi kuin että se voidaan maksaa kuluvan vuoden tuloista». Ohjesääntöehdotuksen vastaava säännös (12 §) kuuluu: «Ellei päätettyihin menoihin ole varoja käytettävissä, saa Rahatoimikamari, kun tarpeelliseksi havaitaan, kaupunkia velvoittavalla vaikutuksella ottaa lainaa, ei kuitenkaan kahta vuotta pitemmäksi ajaksi.» Niinkuin tästä näkyy, on puheenalaisten määräysten välillä olemassa melkoinen ero, kun lainanoton yläraja on määrätty Kaupunginvaltuuston päättämien menojen mukaiseksi ja lainan takaisinmaksuaika enintään kahdeksi vuodeksi. Tällainen hiukan laajempi toimintavapaus on vuosien kuluessa osottautunut yhä tarpeellisemmaksi kaupungin juoksevain raha-asiaain hoidossa.

III. Rahatoimikamarin aloteoikeus.

Kolmanneksi Rahatoimikamarin päätehtäväksi olisi pantava velvollisuus ja oikeus kaikilla kunnallisilla aloilla ja olemassa olevista hallituksista ja lautakunnista riippumatta ehdottaa tarpeen vaatimia toimenpiteitä. Saattaisi näyttää siltä kuin tämä lausunto olisi tarpeeton, koska Rahatoimikamari kaupungin hallinnon keskuselimenä luonnollisestikin voi ottaa itselleen puhevallan kunnan eri hallintoaloja koskevissa asioissa. Mutta kokemus on kuitenkin osottanut, että eri hallitukset ja lautakunnat pyrkivät mikäli mahdollista asettumaan aivan riippumattomiksi Raha-

toimikamarin vaikutusvallasta. Jos tuollainen hajaantumispyrkimys pääsisi kunnallis-hallinnossa valtaan, ei siitä suinkaan olisi etua kaupungin hallinnon järkiperaiselle hoidolle. Tuollainen yleinen toimivalta ja velvollisuus ei tietenkään missään kohden vähentäisi Kaupunginvaltuuston eikä asianomaisten hallitusten ja lautakuntain alote-oikeutta. Voimassa olevain johto- ja ohjesääntöjensä mukaan hoitavat asianomaiset hallitukset ja lautakunnat niille uskottujen alain hallintoa ja ovat sentähden sekä oikeutetut että velvolliset esittämään ja valmistelemaan uusia ehdotuksia ja asioita, joita katsotaan olevan otettava päiväjärjestykseen. Mutta jos sen lisäksi Rahatoimi-kamari velvoitetaan ikäänkuin yleisesti pitämään oloja silmällä ja niihin puuttumaan, kun tarve näyttää sitä vaativan, lienee tätä ainoastaan pidettävä kaupunginhallin-nolle edullisena.

Rahatoimikamarin uudestijärjestäminen.

Jotta voitaisiin toimeenpanna sellainen Rahatoimikamarin olojen uudestijärjes-täminen kuin edellä on kerrottu, vaaditaan kuitenkin että Rahatoimikamarin ja sen täytäntöönpanoelimiä kokoonpanoa muutetaan ja sen työvoimia lisätään jotta Rahatoimikamari kykenee tyydyttävällä tavalla hoitamaan asiain valmistelua sekä hallintoa ynnä alotteiden tekemistä suuremmissa kysymyksissä. Siinä tarkoituksessa olisi Rahatoimikamarin jäsenten lukua jonkun verran lisättävä, esimerkiksi nykyään olevista kuudesta vähintään yhdeksäksi, johon nähden olisi noudatettava sitä peri-aatetta, *että Rahatoimikamarin jäsenet mikäli mahdollista valittaisiin Kaupungin-valtuusmiehistä*. Täten ei ainoastaan saataisi huomattavia voimia Kamarin käytettä-väksi asiain käsittelyssä, vaan saavutettaisiin lisäksi se etu, että Rahatoimikamari olisi lukuisammin edustettuna Kaupunginvaltuustossa ja siten näkökohtia, joita kenties on epätäydellisesti perusteltu Kamarin kirjallisissa esityksissä, voitaisiin Kaupungin-valtuustossa keskustellessa valaista sekä tehtyihin muistutuksiin ja tiedusteluihin välittömästi ja aikaa vievää palauttamista välttämällä vastata. Tässä kohden olisi otettava huomioon sekin seikka, että näin menetellen useammat Kaupunginvaltuuston jäsenet kuin tähän asti saisivat tilaisuuden seikkaperäisemmin seurata kaupungin-hallinnon hoitoa ja päiväjärjestyksessä olevia asioita. Huomiota lienee niinkään pantava siihen asianlaitaan, että Rahatoimikamarin on valittava jäsenet teknillisten laitosten Hallitukseen ja kaupungin yleisten töiden Hallitukseen sekä vastedes kenties vieläkin useampiin hallituksiin ja lautakuntiin. Tähän nähden olisi kieltä-mättä toivottavaa, että Kamari voisi näihin hallituksiin ja lautakuntiin valita sem-moisia jäseniä, jotka samalla ovat Kaupunginvaltuusmiehiä. Tämän johdosta Kau-punginvaltuuston ja Rahatoimikamarin välinen yhteistyö vahvistuisi, samalla kun Rahatoimikamari ja erikoisviranomaiset tulisivat likeisempään ja hyvin tarpeelliseen kosketukseen keskenään. Saattaa olla vaikea edeltäpäin arvostella ehdotettujen uudistusten merkitystä, mutta Komitea rohkenee kuitenkin lausua mielipiteenään,

että edellä puheena olleet uudestijärjestelyt epäilemättä suuressa määrin olisivat omansa lujittamaan pääkaupungin kunnallishallintoa.

Komitean ehdotuksen mukaan Rahatoimikamariin niinmuodoin kuuluisi ainakin yhdeksän jäsentä, jotka etusijassa valittaisiin Kaupunginvaltuusmiehistä. Rajoittavia määräyksiä niiden lisäksi mitä voimassa oleva kunnallisasetus sisältää ei tässä kohden tietenkään käy antaminen, vaan on tätä lausuntoa ainoastaan katsottava periaatteelliseksi ja toivomukseksi. Rahatoimikamaria kävisi siten jossain määrin katsominen suurenlaiseksi Kaupunginvaltuuston valiokunnaksi, jonka toimeksi edellä mainitut työtehtävät olisi jätetty, ja kun tämän valiokunnan jäsenet olisivat Kaupunginvaltuuston valitsevia ja pääasiallisimmin sen omasta piiristä, ei vastamainitun toimivallan antaminen Rahatoimikamarille herättäne epäilyksiä.

Jotta kuitenkin kävisi lukuisammin valitseminen Kaupunginvaltuusmiehiä Rahatoimikamarin jäseniksi, olisi Kamarin työjärjestystä tuntuvasti muutettava siihen suuntaan, että jäsenten työtehtävät jossain määrin supistuisivat. Niinpä kävisi Kaupunginvaltuuston kansliaosaston (katso alempana) valtuuttaminen ottamaan toimekseen vähäisempään asiain käsittelyyn, jommoisia olisivat esimerkiksi katselmusmääräysten antaminen, myyntikojujen paikkain myöntäminen ja näihin verrattavat asiat, luvan myöntäminen kaupungin urheilukenttiäin ja puistojen tilapäiseen käyttämiseen, kauppahallimyyväläin vuokralle antaminen, läheteiden perille toimittaminen asiain valmistelua varten y. m. s. Yhden tahi useamman jaoston toimeksi sopisi antaa pienempään tahi erikoislaatuisten asiain käsittely. Tämän johdosta ja kun siis ainoastaan täysin valmisteltuja ja laajakantoisempia asioita tulisi pantavaksi Kamarin esityslistoihin, ei Kamarin kokonaisuudessaan todennäköisesti tarvitsisi kokoontua niin usein kuin tähän asti on ollut laita, minkä johdosta ehken useankin valtuusmiehen kävisi mahdolliseksi ottaa toimekseen myöskin Kamarin jäsenyys. Sitä vastoin tulisi Rahatoimikamarin jaoston, esimerkiksi sen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä kolmen jäsenen, kokoontua määrättynä viikonpäivänä päättämään vähemmän tärkeistä asioista, joita kansliaosasto ei voi ratkaista ja joissa istunnoissa myöskin asialliset saisivat olla saapuvilla. Näitä seikkoja silmälläpitäen on ohjesääntöehdotuksen 5 §:än pantu määräys, että Rahatoimikamari on päätäntövaltainen, kun paitsi keskustelujen johtajaa vähintään kolme jäsentä tahi varajäsentä ottaa osaa päätösten tekoon. — Mitä taas tulee niiden asiain laatuun, jotka Rahatoimikamarin on käsiteltävä yhteisistunnoissaan ja niiden, joita jaostot käsittelevät, viitataan Rahatoimikamarin johtosääntöehdotuksen 10 §:än. Siten järjestettynä Rahatoimikamarin työ vastaisuudessa varmaankin veisi vähemmän aikaa ja rasittaisi jäseniä vähemmän kuin tähän asti, mutta olisi sitä vastoin omansa saamaan osakseen jäsenten puolelta suurempaa harrastusta ja sentähden antamaan mahdollisimman parhaita tuloksia.

Tämän ohella olisi asianomaisten konttorien, hallitusten ja lautakuntain päälliköt velvoitettava kutsuttaessa saapumaan Kamarin istuntoihin, oikeutettuina lausumaan mielensä esiteltävistä asioista, jota vastoin he eivät saisi ottaa osaa päätösten tekoon.

Suuremman yhtäjaksoisuuden saavuttamiseksi olisi tosin ollut suotavaa, että Rahatoimikamarin jäsenet valittaisiin nykyistä pitemmäksi ajaksi, esimerkiksi neljäksi tai viideksi vuodeksi. Mutta siihen katsoen että Kaupunginvaltuusmiehet valitaan ainoastaan kolmeksi vuodeksi ja kun, niinkuin edellä mainittiin, Komitea on ollut sitä mieltä, että Rahatoimikamarin jäsenet olisi mikäli mahdollista valittava Kaupunginvaltuusmiehistä, lienee kolmivuotista vaalikautta pidettävä oikeimpana. Sitä vastoin olisi Komitean mielestä puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan virka täytettävä, ei niinkuin tähän asti vuodeksi kerrallaan, vaan kolmivuotiskaudeksi. Jäsenille olisi myönnettävä hiukan korotettu palkkio, eli 30 markkaa varsinaiselta tai ylimääräiseltä istunnolta, jossa pöytäkirjaa pidetään, ja varapuheenjohtajalle vakinaista palkkiota 3,600 markkaa, velvoittamalla hänet eri korvauksetta astumaan puheenjohtajan sijaan viimeksi mainitun ollessa laillisesti estettynä tai virkalomalla. *Sen lisäksi tulisi varapuheenjohtajalle kolmasosa puheenjohtajan palkasta, jos viimeksi mainittu on kahta viikkoa kauemmin estetty tehtäviään hoitamasta.*

Kamarin puheenjohtajan asemaa silmälläpitäen ovat Komitean mielipiteet käyneet tuntuvasti eriäviin suuntiin. Ja kun täydelliseen yksimielisyyteen tässä kohden ei ole päästy, osottanee seuraava keskustelujen selostus selvimmin ne eri mielipiteet, joita asiassa on esiintuotu.

Niinpä ovat kunnallispuormestari Aminoff ja allekirjoittanut Boisman olleet sitä mieltä, että Rahatoimikamarin puheenjohtajan toimivaltaa olisi tuntuvasti laajennettava. Rahatoimikamarin sihteeriä, jonka toimeksi aina jäänee suurempien asiain valmistelu ja mietintöjen laatiminen niistä, ei käy velvoittaminen sen ohella niin yksityiskohtaisesti seuraamaan yleistä hallintoa, että alotevelvollisuus olisi hänen asianaan. Tarvitaan sentähden eri henkilö, joka tarkemmin ja yksityiskohdittain seuraa kaupungin kehitystä ja hallintoa, ja tämä tehtävä näyttää olevan sopivin antaa Rahatoimikamarin puheenjohtajalle. Mutta vaikka siis Kamarin puheenjohtajan velvollisuuksia ja oikeuksia olisi tuntuvasti laajennettava, lienee niitä kuitenkin rajoitettava sikäli, että toimenpiteet ja ehdotukset, joita puheenjohtaja pitää tarpeen vaatimina, on esitettävä Rahatoimikamarille ja jätettävä Kamarin tutkittaviksi ja ratkaistaviksi. Rahatoimikamarin kaikkien osastojen silmälläpito on tietenkin myös pantava puheenjohtajan velvollisuudeksi. Puheenjohtaja, joka on valittava kolmeksi vuodeksi valituista Kamarin jäsenistä, olisi valittava samaksi ajaksi. Tehtävien lisääntymistä silmällä pitäen olisi puheenjohtajan palkkaedut määrättävä korkeintaan 10,000 markaksi, sen ohella säättämällä että hänen ei ole kielletty pitämästä muutakin virkaa.

Allekirjoittaneet v. Alfthan, Almquist, Gripenberg ja Heimbürger sitä vastoin ovat olleet sitä mieltä, että Rahatoimikamarin puheenjohtajan asema olisi kokonaan uudestijärjestettävä ja hänelle varattava suurempaa vaikutusvaltaa kaupunginhallinnon hoitoon ja asiain käsittelyyn kuin mitä tähän asti on ollut laita. Tästä seuraisi että myöskin edesvastuu hallinnosta kuuluisi hänen velvollisuuksiinsa. Asian ratkaiseminen tähän suuntaan tietäisi hallinnon keskittämistä, mikä epäile-

mättä olisi suureksi ja todelliseksi hyödyksi kaupungin taloudellisten asiain hoidolle. Jotta kuitenkin tämä seikka olisi arvosteltavissa lienee puheenjohtajan siten laajennetun toiminnan suuntaviivat osotettava. Paitsi tehtäviään Rahatoimikamarin istunnoissa olisi puheenjohtajan velvollisuus tarkoin seurata kaupungin kehitystä ja hallintoa sekä, jos hän jossakin kohden havaitsee puutteita, niistä ilmoittaa Rahatoimikamarille. Niinikään tulisi hänen hankkia varmuutta siitä, miten niitä kaupunginhallinnon aloja, jotka eivät ole välittömästi Rahatoimikamarin silmälläpidon alaisia, hoidetaan, ja tulisi hänen sentähden olla oikeutettu kaikilta kaupungin virkamiehiltä viipymättä saamaan ne tiedot ja ilmoitukset, joita hän katsoo toimintaansa varten tarvitsevansa. Tässä tulisi puheenjohtajan mikäli mahdollista katsoa, että tarpeellista säästäväisyyttä noudatetaan, että kaupungin kiinteistöjä ja maa-alueita edullisimmalla tavalla käytetään sekä että kaupunginhallinnon eri haarat, mikäli mahdollista, toimivat toistensa yhteydessä. Tähän katsoen tulisi hänen myös olla oikeutettu, kun tarpeelliseksi havaitsee, olemaan saapuvilla kaupungin hallitusten ja lautakuntain istunnoissa sekä ottamaan siellä osaa keskusteluihin, mutta ei päätösten tekoon. Edelleen olisi Rahatoimikamarin puheenjohtaja, ellei hän ole Kaupunginvaltuuston jäsen, myös velvoitettava olemaan saapuvilla Valtuuston kokouksissa ja siellä antamaan tietoja, joita Valtuusto katsoo tarpeellisiksi, niin myös kutsuttaessa saapumaan valmistusvaliokuntaan antamaan tarpeellisia tietoja ja selityksiä. Vihdoin tulisi puheenjohtajan pitää silmällä Rahatoimikamarin kaikkia osastoja (katso alempana). Huomattavin etu tällaisesta puheenjohtajan aseman ja toimivallan uudestijärjestämisestä olisi että hallinto siten tulisi yhtenäisempi, sitä hoidettaisiin suuremmalla tarmolla ja kunnallispolitiikkaa johdettaisiin päämäärästään tietoisella tavalla.

Komitean jäsenten enemmistö on niinmuodoin ollut yksimielinen mitä tulee puheenjohtajan vastaiseen toimivaltaan ja velvollisuuksiin, jota vastoin kysymys sekä siitä palkkiosta, mikä näin muuttuneissa oloissa olisi puheenjohtajalle myönnettävä, että myös ajasta, joksi hänet olisi valittava, on aiheuttanut erimielisyyttä. Niinpä on allekirjoittanut Gripenberg ollut sitä mieltä että niihin palkkoihin nähden, mitä kaupungin virkamiehille yleensä on määrätty, noin viidentoistatuhannen markan palkka pitäisi riittää Rahatoimikamarin puheenjohtajalle, mutta kuitenkin silmällä pitäen puheenalaiselle virkailijalle asetettavia suuria vaatimuksia ja varsinkin sitä seikkaa, että kaupungin etu vaatii että Rahatoimikamarin puheenjohtaja kokonaan ja yksinomaisesti voi antautua tähän tehtävään, katsonut ettei korkeampi palkka, esimerkiksi 20,000 markkaa, olisi epäoikeutettu. Allekirjoittaneet v. Alfthan, Almquist ja Heimbürger taas ovat mielipiteenään lausuneet, että puheenjohtajalle olisi, hänelle kuuluvia vastuunalaisia ja vaativia tehtäviä silmällä pitäen sekä siihen katsoen että puheenjohtaja ei olisi oikeutettu pitämään muuta virkaa eikä hoitamaan yksityistehtäviä, maksettava palkkaa vähintään 20,000 markkaa. — Mitä vihdoin tulee siihen ajanjaksoon, joksi puheenjohtaja olisi valittava, ovat allekirjoittaneet v. Alfthan, Boisman ja Almquist pormestari Aminoffin esittämällä perusteilla puoltaneet kolmivuotiskautta, jota vastoin taas allekirjoittanut Gripenberg on

ollut sitä mieltä, että kolmivuotiskautta täytyy pitää liian lyhyenä, koska asianomainen tietenkin tarvitsee jonkun verran aikaa täysin perehtyäkseen niihin moninasiin vaativiin ja vaikeasti ratkaistaviin kysymyksiin, joita kunnallishallinnossa aina esiintyy. Sitä paitsi tuskin kukaan halunnee luopua muista toimistaan ruvetakseen Rahatoimikamarin puheenjohtajaksi kolmeksi vuodeksi saamatta takeita että tulee uudelleen valituksi mainitun ajan kuluttua; ja näin on laita, määrättiinpä palkkaedut kuinka suuriksi tahansa. Allekirjoittanut Heimbürger on tahtonut mielihiteenään lausua, että puheenjohtajan toimen vaalikautta ei olisi mainitulla tavalla rajoitettava, vaan jätettävä Kaupunginvaltuuston valtaan kulloinkin asianhaaran mukaan valita puheenjohtaja enintään viideksi vuodeksi.

Komitean ehdotus, semmoisena kuin se käy selville asiassa olleesta keskustelusta, siis sisältää että Rahatoimikamarin puheenjohtajan asema olisi perinpohjin uudestijärjestettävä, hänen toimivaltaansa ja oikeuksiansa tuntuvasti laajennettava sekä suhteellisesti tähän myöskin hänen vastuunalaisuutensa ja velvollisuutensa ulotettava entistä laajemmalle, Rahatoimikamarille annettujen tehtävain ja sille määrätyn toimialan niitä mainituissa kohdin rajoittamatta. Puheenjohtajan, joka olisi samoin kuin Kamarin muutkin jäsenet valittava kolmeksi vuodeksi, tulisi saada vähintään 20,000 markan vuosipalkkio. Puheenjohtajan työtehtävain yksityiskohditiin nähden viitataan järempänä seuraavaan Rahatoimikamarin johtosääntöehdotukseen.

Rahatoimikamarin täytäntöönpanoelimet.

Rahatoimikamarin puheenjohtajan aseman muuttamista koskeva kysymys vaikuttaa tietenkin tuntuvasti myös Rahatoimikamarin kanslian uudestijärjestämiseen, koska Rahatoimikamarin sihteerin asema, siinä tapauksessa että puheenjohtajan toimivaltaa laajennetaan, muuttuu toiseksi kuin se tähän asti on johtosäännön mukaan ollut. Mutta ennenkuin Komitea käy käsittelemään tätä kysymystä, on Komitea katsonut olevan kosketteleminen kysymystä Rahatoimikamarin suhtautumisesta Rahatoimikonttoriin. Voimassa olevassa Kamarin ohjesäännössä mainitaan «Rahatoimikamari sekä sen kanslia ja konttori». Kamarin täytäntöönpanoeliminä on niinmuodoin ollut kaksi osastoa: kanslia ja konttori. Vuosien kuluessa on kehitys kuitenkin yhä enemmän käynyt siihen suuntaan, että Rahatoimikonttori on käsitetty itsenäiseksi, vaikkakin Rahatoimikamarin alaiseksi viranomaiseksi. Rahatoimikonttorin vastaisessa uudestijärjestämisessä voi kaksi eri menettelytapaa tulla kysymykseen, nimittäin joko Rahatoimikonttorin muodostaminen itsenäiseksi rahatoimija kirjanpitovirastoksi tuntuvasti lisättyine työtehtävineen ja siitä johtuvine vastuunalaisuuksineen, tahi myös konttorin yhdistäminen likeisemmin Rahatoimikamariin joko yhtenä tahi useampana osastona. Jälkimmäisessä tapauksessa tulisi huomioon otetuksi se periaate, joka tähtää suuremman keskityksen aikaansaamiseen rahahoi-

dollisella ja taloudellisella alalla, jota vastoin toiselta puolen saattaisi näyttää siltä kuin Rahatoimikamarin työtehtävät, joita olisi vähennettävä, tämän johdosta päin vastoin lisääntyisivät. Niinkuin Komitea edellä on huomauttanut, olisi sekä käytännöllisistä että periaatteellisista syistä aikaansaattava sellainen muutos, että kirjanpito ja tilien hoito kokonaan erotettaisiin rahahallinnosta.

Seikka, jota kuitenkin Komitean mielestä tässä täytyy pitää ratkaisevana, on että kunnallisasetuksen 51 §:n säännös ei salli ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin että Rahatoimikonttori saisi nykyistä suuremman itsenäisyyden ja runsaampia työtehtäviä. Näin ollen on näyttänyt tarkoituksenmukaisimmalta uudestijärjestää Rahatoimikonttori siten, että se käsittää kaksi itsenäistä Rahatoimikamarin alaista osastoa, nimittäin kamreeri- eli kirjanpito-osaston sekä kassaosaston, joille osastoille olisi myönnettävä johonkin määrin itsenäinen toimivalta. Tähän on sitä enemmän syytä, kun tällä keinoin saavutettaisiin tehokkaampi tarkastus ja luotettavimmat takeet.

Komitean ehdotuksen mukaan olisivat Rahatoimikamarin täytäntöönpanoelimiä:

1) *kansliaosasto*, jonka asiana olisi asiain valmistelu ja esittely;

2) *kamreeriosasto*, jonka tulisi hoitaa kaupungin kirjat ja tilit sekä tarkastaa saapuneet laskut ja maksunsuoritusta varten kirjaan panna asianmukaisessa järjestyksessä hyväksytyt laskut ja rahatilaukset;

3) *kassaosasto*, jonka asiana olisi vastaanottaa kaupungin tulot ja toimittaa maksunsuoritukset sen puolesta; sekä

4) *asiamiesosasto*, jonka tehtävänä olisi tuomioistuimissa ja viranomaisissa käyttää kaupungin puhevaltaa, hoitaa kaupungin omistusoikeus- ja vakuusasiakirjoja, laatia kauppakirjat, välikirjat ja luovutusasiakirjat sekä hoitaa konkursisivalvonnat y. m., ellei Rahatoimikamari toisin määrää.

Ohjesääntöehdotuksen 7 §:ssä säädetään, että tarpeen mukaan saa muitakin alaosastoja perustaa Kaupunginvaltuuston määräyksen mukaan. Tämä säännös tarkoittaa vastaisia oloja ja varaa kaupunginviranomaisille tilaisuuden toimeenpanna edellä mainittujen osastojen uudestijärjestelyn tarvitsematta siinä poiketa ohjesäännön määräyksistä.

Kanslian johtajana toimisi Rahatoimikamarin sihteeri, kamreeriosastoa taas johtaisi kaupunginkamreeri, kassaosastosta vastaisi kaupunginkasööri ja asiamiesosaston töitä johtaisi kaupungin asiamies. Mitä tulee asianomaisten osastojen avoinna pitämiseen yleisölle, on Komitea ollut sitä mieltä että olisi jätettävä Rahatoimikamarin asiaksi tarkemmin määrätä aukioloajat sekä yleisön että virkamiesten oikeutettuja vaatimuksia silmällä pitäen.

Siten olisi voimassa olevan kunnallisasetuksen mukaan Rahatoimikamarille kuuluva tehtävä «hoitaa kaupungin kiinteää omaisuutta ja sen raha-asioita, ylöskantaa sen tulot ja toimittaa oikeassa järjestyksessä päätetyt ulosmaksot» ratkaisuissa välttämällä nykyiset erinäiset hankaluudet.

1. Kansliaosasto.

Siihen katsomatta että Rahatoimikamarin puheenjohtajalla, Komitean ehdotuksen mukaan, vastaisuudessa olisi toinen asema kuin nykyään ja hänen tulisi Rahatoimikamarin kaikkien osastojen päällikkönä valvoa niiden töitä, toimisi Rahatoimikamarin sihteeri kansliaosaston vastuunalaisena johtajana. Tämän osaston tehtävänä olisi etusijassa valmistella asiat esiteltäviksi, laatia lähetettävät kirjelmät sekä kansliassa antaa yleisön alinomaa tarvitsemia moninaisia tietoja. Tämän osaston kasvamisestaan kasvavaa työmäärää silmälläpitäen sekä runsaamman vapauden hankkimiseksi sihteerille töiden suorittamiseen olisi kansliaan asetettava seuraavat virkamiehet:

- 1 sihteeri,
- 1 apulaissihteeri,
- 1 notari, pöytäkirjanpitäjä ja ekspeditööri (osittain uusi toimi), sekä
- 1 kanslisti.

Lähtevien toimituskirjain ja saapuvien asiain lisääntyvän lukumäärän johdosta olisi kansliaan välttämättä perustettava ekspeditöörinvirka, jonka kävisi sopivasti yhdistäminen pöytäkirjanpitäjänvirkaan. Tämä virkamies olisi velvollinen päivittäin sinä aikana, jolloin Kamari on yleisölle avoinna, olemaan virantoimituksessa kansliassa, joten hän ei voisi pitää muuta pääasiallista virkaa. Viime vuonna Kamarin kansliassa toimeenpantu tämän suuntainen koe on osottanut mainitunlaatuisten uudestijärjestämisen kieltämättömän tarpeelliseksi. Kysymystä olisiko Kamariin perustettava vieläkin yksi apulaissihteerin virka on Komitea keskustellut, mutta katsonut että, jos tarve vastaisuudessa osottautuu ilmeiseksi, asianmukaisiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä tarvitsematta sentähden käydä kansliaa uudestijärjestämään.

Palkkaeduiksi on Komitea jo nykyään oleviin ja vastedes vieläkin vaativammiksi käyviin työtehtäviin katsoen tahtonut ehdottaa sihteerille 12,000 markkaa, apulaissihteerille 8,000, notarille, pöytäkirjanpitäjälle ja ekspeditöörille 7,000 sekä kanslistille 2,400 markkaa. Kukin näistä virkamiehistä sekä kanslian vahtimestarit saisivat palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta 10 % kumpaisellakin kerralla. Kansliahenkilökunnan työtehtävistä on tarkempia määräyksiä järempänä seuraavassa Kamarin kanslian johtosääntöehdotuksessa.

2. Kamreeriosasto.

Kamreeriosaston tehtävänä olisi etusijassa kaupungin kirjanpidon hoitaminen, pääasiallisesti samojen periaatteiden mukaan kuin tähänkin asti, niin että teknilliset laitokset edelleenkin hoitaisivat eri kirjanpitonsa. Niiden hallitusten, joilla on eri

taloudenhoitajansa ja varainhoitajansa, niinkuin Vaivaishoitohallituksen, Kansakoulujen johtokunnan y. m., tulisi edelleenkin hoitaa oma yksityiskohtainen kirjanpitoonsa sekä lähettää tilit kamreeriosastolle. Lienee kuitenkin huomautettava, että nämä ja muut tilitykset, mikäli ne tehdään kuukausittain, ovat annettavat viimeistään seuraavan kuukauden 15 päivänä jotteivät myöhästyisi kuukausimääriä, niinkuin tähän asti joskus on tapahtunut. Vastaperustetun Revisionikonttorin töihinkin nähdén lienee tämántapainen määráys tarpeellinen.

Etuantaja muistakin kuin tarverahamäärärahoista, jommoisia ovat säännöllisesti nostaneet, paitsi teknillisiä laitoksia, myös Vaivaishoitohallitus, Marian sairaala, Kasvatuslautakunta, Kansakoulujen johtokunta ja Palotoimikunta, tulisi, jotta yleisö saisi laskunsa mukavammin suoritetuiksi, edelleenkin saada ottaa, kuitenkin ainoastaan Rahatoimikamarin määräämä, rajoitettu summa ja vain niiden hallitusten käytettäväksi, joilla paitsi taloudenhoitajaa tahi kamreeria myös on erityinen varainhoitaja. Muiden hallitusten tulisi lähettää laskunsa kamreeriosastolle saadakseen suorituksen kaupunginkassasta. Näyttää nimittäin siltä kuin se yksityisessä liikelämässä yleisesti noudatettu periaate, että kirjanpito, tarkastus ja sen yhteydessä olevat työt ovat tarkoin erotettavat rahain hoidosta, olisi otettava kunnallishallinnossakin käytäntöön. Täytyy nimittäin sekä periaatteelliselta että käytännölliseltä kannalta pitää hylättävänä, että, sillä tavoin kuin kaupungin taloudenhoito useassakin tapauksessa on järjestettynä, sama henkilö toimii sekä kirjanpitäjänä että varainhoitajana ja sen ohella toimittaa melkoisia tarvikkeiden y. m. ostoja. Sama periaate, joka osittain on aiheuttanut ehdottamaan Rahatoimikonttorin jaettavaksi kahden osastoon, olisi ulotettava muillekin aloille. Sen ohella olisi asianomaiset viranomaiset velvoitettava mikäli mahdollista tilittämään menonsa siten, että aina selvästi tulisi näkyviin, minkä verran ne itsekukin ovat käytettäväksi niille myönnytyistä määrärahoista nostaneet. — Kamreeriosastolle olisi niinkään jätettävä kaikki laskut ja rahatilaukset tarkastettaviksi ja asianmukaisesti kirjaanpantaviksi sekä sitten lähetettäväksi kassaosastoon suoritusta varten. Joka tapauksessa näyttää oikeamalta, että tämä tarkastusvelvollisuus pannaan kaupunginkamreerin ja kamreeriosaston kuin Rahatoimikamarin ja sen puheenjohtajan tehtäväksi, jotka viimeksi mainitut eivät tietenkään voi olla yhtä perehtyneitä näihin yksityisseikkoihin kuin puheenalaisen osaston henkilökunta. — Kamreeriosaston niinkään tulisi laatia kaupungin tilinasemaa valaisevat neljännesvuositaulukot sekä silloin kiinnittää Rahatoimikamarin huomiota seikkoihin, joita ehkä on tärkeä erittäin valaista. Niinkään tulisi mainitun osaston ja etusijassa kaupunginkamreerin laatia rahasääntöehdotus niiden päätösten mukaisesti, jotka Rahatoimikamari on tehnyt rahasääntöä käsitellessään.

Tätä osastoa johtaisi kaupunginkamreeri, jolla sitä paitsi olisi apunaan apulaiskamreeri, jonka tulisi kaupunginkamreerin estettynä ollessa hoitaa hänen virkaansa, kaksi kirjanpitäjää, ekspeditööri sekä tarpeellinen määrä konttorikirjureja ja ylimääräisiä apulaisia.

Vuosipalkaksi olisi määrättävä kaupunginkamreerille 12,000, apulaiskamreerille 8,000, kirjanpitäjille kumpaisellekin 5,000, ekspeditöörille 3,600 sekä konttorikirju-reille kullekin 2,400 markkaa.

Osaston virka- ja palvelusmiehet saisivat palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta 10 % kumpaisellakin kerralla.

3. Kassaosasto.

Kassaosasto hoitaa kaupungin kaiken rahaliikkeen, mikäli sitä ei ole annettu muun viranomaisen toimeksi, ja vastaanottaa niinmuodoin maksun suoritukset, toimittaa kunnan- ja kruununvarain kannannon, maksun suoritukset ja työväen palkanmaksut. Tätä osastoa johtaisi kaupunginkasööri, joka pitäisi silmällä kaupunginkassaa ja myös vastaisi siitä, mikä tähän asti on ollut kaupunginkamreerin velvollisuutena, vaikka todellisuudessa kaupunginkasööri on itsenäisesti järjestänyt kaupunginkassan työt. Kaupunginkasöörin apulaiseksi olisi työväen palkanmaksuista aiheutuva, aikaa vievää ja vaativaa työtä silmällä pitäen asetettava kaksi kasööriä, rahainperijä ja konttorikirjuri. Ehdotettu kaupunginkasöörin apulaisten luvun lisäännys on ainoastaan näennäinen, koska kassatyöhön tähänkin asti on, paitsi kaupunginkasööriä, ottanut osaa vanhempi kirjanpitäjä, kumpikin nuorempi kirjanpitäjä sekä yksi tahi pikemmin kaksikin konttorikirjuria.

Palkkaeduksi on Komitea ehdottanut kaupunginkasöörille 10,000 markkaa, apulaiskasöörille, toiselle 6,000 ja toiselle 5,000 markkaa, konttorikirjurille 2,400 markkaa sekä rahainperijälle 3,000 markkaa.

Näillekin virkamiehille tulisi palkankorotusta samojen perusteiden mukaan kuin edellä on ehdotettu.

Lopuksi lienee huomautettava, että kamreeri- ja kassaosaston henkilökunnan tulee tarvittaessa olla virantoimituksessa toisella tahi toisella osastolla, kaupunginkamreerin ja kaupunginkasöörin määräyksen mukaan.

4. Asiamiesosasto.

Rahatoimikamarin nykyinen notarinvirka järjestettäisiin uudestaan. On nimitäin osottautunut, että työtehtävät tälläkin alalla ovat kasvaneet niin tuntuvasti, että tähän kuuluvien olojen uudestijärjestäminen olisi ehdottomasti tarpeen vaatima, ja näin sitä enemmän, kun tämän osaston työ yhäkin lisääntyy, siinä tapauksessa että sen toimeksi annetaan Rahatoimikonttorille nykyään kuuluva velvollisuus hoitaa kaupungin puolesta konkurssivalvonnat. Asiamiesosastoa johtaisi asiamies ja hänen avukseen asetettaisiin kanslisti, jota paitsi myös kassaosaston rahainperijä voisi tarpeen vaatiessa avustaa asiamiestä. Asiamiehen tulisi tuomioistuimissa ja viran-

omaisissa käyttää kaupungin puhevaltaa, laatia kauppakirjat, luovutusasiakirjat ja tarpeelliset välikirjat, uudistaa kiinnitykset, hoitaa konkurssivalvonnat sekä myös peria ulkona olevat kaupungin saamiset, paitsi sellaisia veroja, mitkä asetuksen mukaisesti peritään Kaupunginvoudinkonttorin toimesta. Suuremmissa oikeudenkäynneissä ja jutuissa olisi Komitean mielestä kaupungin edustajana käytettävä erityisesti sitä varten hankittua lakimiestä, koska asiamiehen palkkaa ei ole ehdotettu niin suureksi, että hänelle kohtuudella kävisi paneminen tuollaista velvollisuutta.

Asiamiehen tulisi, siihen nähden että hänelle myönnettäisiin oikeus pitää muuta virkaa, saada palkkaa 7,000 markkaa, kanslistin taas 2,400 markkaa. Palkankorotusta myönnettäisiin samoilla perusteilla kuin edellä on mainittu.

Komitean esittämien ehdotusten mukaan nousisi Rahatoimikamarin ja sen alaosastojen vuosirahasääntö kaikkiaan 224,200 markkaan kuluvaksi vuodeksi vahvistetun 145,000 markan määrän sijasta. Tässä on kuitenkin otettava huomioon erinäisiä seikkoja. Rahatoimikamarissa palvelee vahvistetun palkkasäännön ulkopuolella kanslisti, jolla on vuosipalkkaa 1,800 markkaa, sekä 2,400 markan vuosipalkkiota nauttiva notarini apulainen maksamattomien laskujen perimistä varten, jotka kustannukset suoritetaan Kamarin tarverahoista. Palkkatili olisi sentähden oikeastaan ilmoitettava 4,200 markkaa suuremmaksi vastamainittua määrää. — Nykyään on Rahatoimikamarin menosääntöön merkittynä tarverahoiksi ja arvaamattomiin tarpeisiin kaikkiaan 25,000 markkaa, jota vastoin Komitea on tämän nimikkeen kohdalle merkinnyt 60,000 markkaa. Jos tähän vielä lisätään 16,000 markkaa eli puheenjohtajan nykyisen palkkion 4,000 markan ja ehdotetun palkan 20,000 markan välinen erotus, niin saavat ehdotuksen pääasiallisimmat korotetut erät selityksensä.

Nämä ovat ne Rahatoimikamarin uudestijärjestämisen pääasialliset suunta-
viivat, mitkä Komitea on puheenalaista asiaa harkitessaan katsonut olevan esittäminen. Kysymykseen Kamarin sisäisestä järjestämisestä, sen oikeutuksesta jaostoihin jakautumalla järjestää työtehtävänsä y. m. s., ei Komitea ole tässä katsonut olevan kajoominen enempää kuin mitä edellä on mainittu. Kaikki yksityiskohtaiset määräykset käyvät riittävän selvästi näkyviin niistä Rahatoimikamarin uuden ohje- ja johtosäännön, ehdotuksista, jotka Komitea on edellä esitettyjen ehdotusten nojalla laatinut ja jotka liitetään tähän. Lienee kuitenkin erittäin huomautettava, että Komitea on katsonut olevan laatiminen eri ehdotuksen Rahatoimikamarin ohjesäännöksi ja eri ehdotuksen johtosäännöksi. Ensinmainittuun on pantu ne määräykset ja säännökset, jotka voimassa olevan kunnallisasetuksen mukaan kohdistuvat Rahatoimikamarin työtehtäviin, sekä lisäksi yleisluontoisia säännöksiä. Jälkimmäinen ehdotus taas sisältää yksityiskohtaisia määräyksiä ja säännöksiä, jotka vuosien kuluessa ehken on uudistettava silloisten muuttuneiden olojen mukaisesti.

Täten kaupunginhallinto saisi vapaammat kädet, tarvitsematta poiketa määräyksestä että Rahatoimikamarin ohjesääntö on asianmukaisesti vahvistettava. Samaa menettelyä on noudatettu maamme muissakin kaupungeissa.

Yhdistelemällä ne perustelut, mitkä Komiteaa ovat johtaneet tämän tärkeän uudestijärjestelykysymyksen käsittelyssä, ja ne edut, mitkä Komitea on katsonut täten olevan saavutettavissa, saadaan seuraavat tulokset:

- 1) uudestijärjestämällä Rahatoimikamarin puheenjohtajan työtehtävät sekä lisäämällä Rahatoimikamarin jäsenlukua, jotka jäsenet pääasiallisesti valittaisiin Kaupunginvaltuusmiehistä, saavutettaisiin suurempaa mahdollisuutta kaupunginhallinnon työn yhdenmukaisempaan suorittamiseen;
- 2) kaupungin rahahallinnossa saataisiin aikaan hyvin tarpeellinen keskitys;
- 3) saavutettaisiin suurempia takeita asiain täydellisestä ja kaikinpuolisesta valmistelusta Rahatoimikamarissa; sekä vihdoin
- 4) saataisiin Kamarin kanslian ja konttorin työtaakka tasaisemmin jaetuksi.

Komitea saa edellä esitetyillä perusteilla Rahatoimikamarille kunnioittaen esittää, että Kamari oman lausuntonsa keralla asianmukaisesti tarkastettavaksi ja tutkittavaksi antaisi tässä seuraavat

Ehdotukset sekä Rahatoimikamarin ja sen kanslia-, kamreeri-, kassa- ja asiamiesosaston ohjesäännöksi ja johtosäännöksi että myös Ehdotuksen Kamarin ja sen osastojen vuosirahasäännöksi.

Lopuksi saa Komitea mainita, että asian käsittelyyn ovat ottaneet osaa, paitsi allekirjoittaneita, myös kunnallispormestari Aminoff, kaupunginkamreeri Timgren sekä kaupunginkasööri Ehrstedt.

Helsingissä, helmikuussa 1912.

Alexis Gripenberg.

Kr. von Alfthan.
Carl Almquist.

T. J. Boisman.
W. F. Heimbürger.

Georg Estlander.

Ehdotus Helsingin Rahatoimikamarin ohjesäännöksi.

1 §.

Rahatoimikamarin, jonka yleinen tehtävä on määrätty 8 päivänä joulukuuta 1873 kunnallishallituksesta kaupungissa annetun Keisarillisen Asetuksen 4 ja 51 §:ssä, tulee harjoittaa toimintaansa tämän ohjesäännön sekä Kaupunginvaltuuston antamain määräysten mukaisesti.

Rahatoimikamaria pitää Maistraatti ylinnä silmällä.

2 §.

Rahatoimikamariin kuuluu vähintään yhdeksän jäsentä, jotka Kaupunginvaltuusto valitsee kolmeksi vuodeksi sillä tavoin että vuosittain ainakin kolme jäsentä eroaa. Kaupunginvaltuusto valitsee niinkään tarpeellisen määrän varajäseniä, kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Jos jäsen tahi varajäsen eroaa hänelle määrätyn virantoimitusajan kuluessa, valitaan viipymättä toinen sijaan siksi ajaksi, mikä eronneella olisi ollut jälellä.

Vaalikelpoisuudesta säädetään edellä mainitun asetuksen 52 §:ssä.

Valitulla on oikeus toimesta kieltäytyä, jos hän ei ole kaupungissa tahi siihen yhdistetyllä alueella asuva, jos hän, toimittuaan Rahatoimikamarin jäsenenä tahi Kaupunginvaltuusmiehenä kolme viime vuotta, on vuorossa sellaisesta toimesta erota, taikka jos hän on tullut kuudenkymmenen vuoden ikään taikka ilmoittaa muun esteen, jonka Kaupunginvaltuusto hyväksyy.

3 §.

Rahatoimikamarin jäsenistä valitsee Kaupunginvaltuusto Kamarin puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Tilapäisen puheenjohtajan valitsee Rahatoimikamari tarpeen vaatiessa.

4 §.

Niitä asioita varten, joiden käsittelyssä yleisölle tahi asiallisille on varattava tilaisuutta olemaan läsnä, kokoontuu Rahatoimikamari määrättyinä viikonpäivinä, tahi, jos silloin on pyhäpäivä, ensimmäisenä sen jälkeisenä arkipäivänä määrättyllä kellonlyömällä, josta Rahatoimikamarin tulee kunkin vuoden alussa tehdä päätös sekä yleisölle ilmoittaa sanomalehdissä kuuluttamalla. Niin usein kuin tarpeelliseksi katsotaan kokoontuu Rahatoimikamari muinakin aikoina.

Varapuheenjohtajan tahi jäsenen este on Kamarin kanslialle ilmoitettava niin ajoissa, että varamies ehditään istuntoon kutsua.

5 §.

Rahatoimikamari on päätäntövaltainen, kun paitsi puheenjohtajana toimivaa ainakin kaksi jäsentä tahi varajäsentä ottaa osaa päätöksen tekoon.

Erimielisyyden vallitessa ratkaistaan asia avonaisella äänestyksellä, niinkuin yleinen laki riita-asioista säätää. Sellaisen asian käsittelyyn, joka voi tuottaa erinomaista hyötyä taikka vahinkoa yksityisesti Rahatoimikamarin jäsenelle tahi jollekin, joka häneen on sellaisessa sukulaisuus- tahi lankoussuhteessa, joka on tuomarin jäävi, älköön jäsen ottako osaa.

6 §.

Rahatoimikamarin istunnot eivät ole julkisia, mutta niissä saa olla saapuvilla Kaupunginvaltuuston ja Maistraatin puheenjohtaja tahi heidän edustajansa, ja saakoon sellainen henkilö ottaa osaa keskusteluihin, mutta ei päätöksen tekoon. Tarpeen vaatiessa saa Rahatoimikamari myös istuntoonsa kutsua kaupungin palveluksessa olevia henkilöjä ja muita asiantuntijoita tietojen saamiseksi sekä järjestää yhteisiä kokouksia ja neuvotteluja muiden lautakuntain, hallitusten ja valiokuntain kanssa.

Rahatoimikamarin istunnoissa tehdään pöytäkirja, joka tarkistetaan ensintulevassa istunnossa, ollen Rahatoimikamarilla kuitenkin valta antaa tarkistuksen toimittaminen puheenjohtajan tehtäväksi yksin tahi yhden tai useamman jäsenen avulla.

7 §.

Rahatoimikamarin lähimmän silmälläpidon alaisina ovat Rahatoimikamarin kanslia-, kamreeri-, kassa- ja asiamiesosastot. Tarpeen vaatiessa saa muitakin alaosastoja perustaa Kaupunginvaltuuston määräyksen mukaan.

8 §.

Kaikki välipuheet, joiden kautta kaupunki velvoitetaan sitoumuksiin, ovat kaupungin puolesta Rahatoimikamarin laadittavat ja päätettävät, ellei tämä, voimassa olevan säännöksen taikka Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan, ole erityisen hallituksen tahi henkilön asia.

9 §.

Rahatoimikamarin tulee asiamiehensä tahi muun tarkoitusta varten valitun henkilön kautta kaikissa niissä tapauksissa, joista toisin ei ole säädetty, kaupungin puolesta kantaa, vastata ja sen oikeutta valvoa.

10 §.

Rahatoimikamarin on velvollisuus kaikilla kunnallisen toiminnan aloilla, erittäin

asetetuista hallituksista tahi lautakunnista riippumatta, tehdä alotteita toimenpiteisiin, jotka Kamari katsoo tarpeen vaatimiksi, sekä antaa Kaupunginvaltuuston tahi Maistraatin vaatimat lausunnot.

Rahatoimikamarissa ilmaantunut erimielisyys on, äänestyspöytäkirjan ote myötäliittämällä tahi muulla tavoin, saatettava Kaupunginvaltuuston tahi Maistraatin tietoon. Kaupunginvaltuuston ja Rahatoimikamarin kirjelmävaihto on välitön kaikissa niissä tapauksissa, jolloin Kaupunginvaltuuston päätöksen täytäntöönpanoon kunnallishallituksesta kaupungissa annetun asetuksen 46 §:n mukaan ei vaadita Maistraatin virka-apua.

11 §.

1 §:ssä mainitun tehtävänsä ja asiasta annettujen eri määräysten mukaisesti kuuluu Rahatoimikamarille täytäntöönpano ja hallinto kaikissa niissä kaupungin yhteisissä asioissa, joiden hoitoa ei ole annettu jonkin muun kaupunginviranomaisen toimeksi; ollen siis Rahatoimikamarin velvollisuus

- a) hoitaa kaupungin tarkoituksiin osotettuja rahavaroja sekä pitää silmällä kaupungille kuuluvaa niin irtainta kuin kiinteätäkin omaisuutta;
- b) pitää silmällä ja järjestää kaupungin tulojen kannanto;
- c) toimituttaa tarpeelliset maksunsuoritukset kaupunginkassasta; sekä
- d) katsoa että kaupungin oikeus edellä mainituissa kohdin otetaan asianmukaiseen huomioon.

Rahatoimikamarin tulee myös Maistraatin silmälläpidon alaisena säädetyssä järjestyksessä toimittaa kaupungin tahi sen asukasten suoritettavain kruununverojen ja varojen maksunpano, kannanto ja tilitys sekä huolehtia Siviilivirkakunnan leski- ja orpoinkassalle menevien maksujen tilittämisestä.

12 §.

Ellei päätettyihin menoihin ole varoja käytettävissä, saa Rahatoimikamari, kun tarpeelliseksi havaitaan, kaupunkia velvoittavalla vaikutuksella ottaa lainaa, ei kuitenkaan kahta vuotta pitemmäksi ajaksi.

13 §.

Rahatoimikamarin tulee sitä varten kerrakseen valitsemallaan jäsenenellä ottaa osaa kunnallishallituksesta kaupungissa annetun Keisarillisen asetuksen 71 ja 72 §:ssä mainittuihin katsastuksiin.

Ainakin kahdesti vuodessa ja muuten niin usein kuin syytä on tulee Rahatoimikamarin läpikäydä ja tarkastaa kaikki kaupungin vakuusasiakirjat kaupungin oikeuden ja edun valvomiseksi.

14 §.

Rahatoimikamari saa Kaupunginvaltuuston vahvistamain perusteiden mukaan jäsentensä kesken jakaa asianaan olevat tehtävät ja silmälläpidon.

15 §.

Rahatoimikamarin päätöksestä ei saa valittaa. Jos joku katsoo yksityistä oikeut-
taan päätöksen kautta loukatun, ajakoon sitä vastaan kannettaan laillisessa jär-
jestyksessä.

16 §.

Jos Rahatoimikamarin alainen taikka Kamarille tilivelvollinen virkamies tava-
taan virkavirheestä, antakoon Rahatoimikamari hänelle varoituksen tahi, jos virhe
on törkeämpää laatua, ilmoittakoon asian asianomaiselle kaupunginviskaalille syyt-
teen tekemistä varten taikka myös jättäköön asian Kaupunginvaltuustolle sitä
toimenpidettä varten, johon aihetta voi olla; ja saa Rahatoimikamari, kun syytä
siihen on, toistaiseksi pidättää hairahtuneen virantoimituksesta.

Kysymystä virkamiehen erottamisesta virasta määrääjäksi tahi ainiaaksi älköön
ratkaistavaksi otettako ennenkuin virkamiehelle on varattu tilaisuus selityksen an-
tamiseen.

17 §.

Kaikesta häviöstä ja vahingosta, minkä kaupunki kärsii Rahatoimikamarin
tahallisen tuottamuksen tahi törkeän huolimattomuuden taikka ilmeisen laiminlyön-
nin johdosta, vastatkoot ne jäsenet, jotka siihen ovat olleet osalliset.

18 §.

Rahatoimikamarin puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jäsenet saavat palkkiota
Kaupunginvaltuuston vahvistaman määrän.

19 §.

Kaupunginvaltuuston asiana on antaa ne muut määräykset, jotka Rahatoimi-
kamarin ja sen alaisten virkamiesten toimintaan ja tehtäviin nähden havaitaan
tarpeellisiksi.

Ehdotus Helsingin Rahatoimikamarin sekä sen kanslia-, kamreeri-, kassa- ja asiamiesosastojen johtosäännöksi.

I Luku.

Rahatoimikamarin tehtävät sekä asiain käsittely Kamarissa.

1 §.

Kunnan yhteisten asiain hoidossa tulee Rahatoimikamarin noudattaa mitä sekä kunnallishallituksesta kaupungissa 8 päivänä joulukuuta 1873 annettu Keisarillinen asetus ynnä Rahatoimikamarille vahvistettu ohjesääntö sisältävät, että myös mitä tässä johtosäännössä lisäksi määrätään.

2 §.

Kaupungin omaisuuden hoitoon nähden on Rahatoimikamarin velvollisuus:

a) katsoa että Rahatoimikamarin hoidettavaksi annettu kaupungin kiinteä ja irtain omaisuus pidetään asianmukaisessa kunnossa;

b) ellei Kaupunginvaltuusto ole toisin määrännyt, hakemuksesta myydä kaupungille kuluvia rakennustontteja, sekä siinä tarkoituksessa, sittenkun tontti on säädettyssä järjestyksessä mitattu ja kaupungingeodeetti sekä Rahatoimikamarin edustajat sen ovat arvioineet ja hakemukseen on myönnytty tai ilmoitettu tarjous hyväksytty, antaa tontin kauppakirja; niin myös

vuokralle antaa kaupungille kuuluvat kiinteistöt ja tiluspalstat sekä tuloatuotavat oikeudet, joita ei kaupunki välittömästi tarvitse omiin tarkoituksiinsa.

Kaupungille kuuluvan omaisuuden tahi oikeuden myynti ja vuokralle antaminen sekä tarvikkeiden osto ynnä kaupungin puolesta toimitettavat työt, kyydinpito ja muut tehtävät on Rahatoimikamarin huollettava etusijassa huutokaupalla taikka tarjouksia vaatimalla.

3 §.

Kaupungin tuloihin nähden on Rahatoimikamarin velvollisuus, muun muassa, maksettavaksi panna ja kaupungin kassaan kantaa kaupungille tulevat maan- ja huoneenvuokrat, verot, maksut ja saamiset, mikäli tehtävää ei ole annettu muun kaupunginviranomaisen toimeksi, sekä päättää niiden verojen ja maksujen vähentämisestä ja palauttamisesta, joita syystä tahi toisesta ei ole voitu ulosottaa.

Verojen ja maksujen kannannossa noudatetaan että maksun saa kassaosastossa suorittaa jokaisena arkipäivänä niinä aikoina, jolloin osasto pidetään yleisölle avoimena, sekä kaikissa Rahatoimikamarin ehkä järjestämissä muissa kannantopai-koissa, kuitenkin siten, että maksulipun mukaan määrättyinä kannantopäivänä erään-tyvä määrä pitää viimeistään silloin olla suoritettu, sen uhalla että maksulipun

koko suorittamaton määrä, kohta sen jälkeen erääntyneenä, kirjoitetaan rästituetteloon ja otetaan maksuvelvolliselta ulos; ja on ilmoitus tästä pantava kannantoa koskevaan kuulutukseen ja painatettava maksulippuihin.

4 §.

Rahatoimikamarin on pidettävä täydellisiä kirjoja hallinnostaan sekä tarkat ja täydelliset luettelot:

a) kaikista kaupungille kuuluvista kiinteistöistä, maatiloista, tiluspalstoista, tonteista ja rakennuksista;

b) Rahatoimikamarin hoidettavina oleviin kiinteistöihin tahi laitoksiin kuuluvasta kalustosta, kapineista, tarveaineista ja muusta omaisuudesta; sekä

c) kaupungin välikirjoista, velkakirjoista niihin kuuluvine vakuuksineen sekä muista takuusitoumuksista ja tärkeistä asiakirjoista.

5 §.

Ne kaupunginkassasta suoritettavat maksut, jotka kaupungin sitoumusten täyttämiseksi taikka Rahatoimikamarille annettujen tehtävien täytäntöönpanemiseksi vaaditaan taikka jotka Kaupunginvaltuusto taikka asianmukaisen toimivallan saaneet, kaupungin erityisiä tarkoituksia varten asetetut hallitukset tahi henkilöt ovat päättäneet ja jotka Kaupunginvaltuuston määräyksen mukaan eivät ole heidän asiansaan, toimittaa kamreeriosasto kirjallisilla, kassaosastoon osotetuilla maksamismääräyksillä.

Rahainhoidon helpottamiseksi ja edistämiseksi on Rahatoimikamari oikeutettu sijoittamaan kaupunginkassan varoja luotettavaan pankkilaitokseen.

6 §.

Rahatoimikamarin tulee vuosittain ennen marraskuun 15 päivää, kunnallishallituksesta kaupungissa annetun asetuksen 58 §:n mukaan antaa Maistraatille ehdotus seuraavan vuoden meno- ja tulosäännöksi; ja pitää asianomaisten viranomaisten ja virkamiesten sitä varten vuosittain syyskuun kuluessa taikka, jos niin on erittäin päätetty, viimeistään lokakuun 15 päivänä Rahatoimikamariin antaa erikoisehdotus heidän toimintaansa kuuluvista menoista sanottuna aikana.

7 §.

Rahatoimikamarin asiana on myös kaupungin katujen ja yleisten paikkain valaistuksen järjestäminen ja ylivalvonta.

8 §.

Rahatoimikamari saa Kaupunginvaltuustolle alistusta tekemättä tutkia ja ratkaista asiat, jotka koskevat:

a) vahvistetun kaupunginasemakaavan ulkopuolella sijaitsevain alueitten ja

paikkain tahi muun rakennettavaksi järjestellyn kaupunginalueen luovuttamista vuokralle, ei kuitenkaan viittä vuotta pitemmäksi ajaksi;

b) järjestellyllä kaupunginalueella, vahvistetun kaupunginasemakaavan ulkopuolella sijaitsevain tonttien vuokralle antamista, kuitenkin noudattamalla Kaupunginvaltuuston vahvistamia yleisiä vuokraehtoja ja aikamääriä;

c) kaupungin omistamien, kaupunginasemakaavaan merkittyjen käyttämättömien tonttien myyntiä;

d) hakemuksia, jotka tarkoittavat oikeutta saada arvion jälkeen mutta huutokaupatta lunastaa kaupunginasemakaavaan otettuja, vuokralle annettuja rakennustontteja, kuitenkin että, kun sellaista oikeutta ei ole välikirjassa vuokramiehelle varattu, tässä kohden on Kaupunginvaltuustolta hankittava yleisvaltuutus;

e) kaupungin maalla sijaitsevain huvilatilojen tahi viljelyspalstain vuokranpitennystä, kun sellainen pitennys on vuokramiehelle välikirjassa varattu;

f) kaupungin kiinnitettyjen saamisten kiinnityksen myöhemmäksi sijoittamista sekä vuokranhaltijan oikeutta saada kaupunkia kuulematta kolmannelle henkilölle luovuttaa vuokratun alueen hallintaoikeus (n. s. vapaampi käyttöoikeus);

g) tarkoitusta varten aiottujen tahi kaupungille tarpeettomain rakennusten vuokralle antamista, ei kuitenkaan kolmea vuotta pitemmäksi ajaksi, sekä tarpeellisten huoneistojen vuokraamista kaupungin virastojen ja laitosten käytettäväksi;

h) määrärahain myöntämistä vahvistetun menosäännön rajain sisällä sellaisiin korjaustöihin, ostoksiin, vuokriin ja muihin pienempiin kustannuksiin, jotka vuoden varrella tutkitaan tarpeellisiksi;

i) torikaupan ja kaupungin kauppahallien silmälläpitoa, mikäli tämä ei ole muun viranomaisen asiana, sekä hedelmän, kahvin, virvokejuomain y. m. kaupan järjestämistä puistikoidissa ja avonaisilla paikoilla;

j) kaupungille lahjoitettujen rahastojen hoitoa, kuitenkin siten että ratkaisulta lahjoitusten vastaanottamiseen sekä niiden käyttämistä varten ehkä tarpeellisten määräysten vahvistamiseen nähden varataan Kaupunginvaltuustolle;

k) vahingonkorvausta ruumiinvammasta, joka työssä sattuneen tapaturman johdosta kohtaa kaupungin palveluksessa olevaa työntekijää; sekä

l) muita asioita, jotka Kaupunginvaltuusto on antanut Rahatoimikamarin tutkittaviksi ja lopullisesti ratkaistaviksi.

9 §.

Rahatoimikamari harjoittaa toimintaansa osin yhteisesti yleisistunnoissa ja osin, 10 §:ssä mainituin poikkeuksin, pienempinä osastoina eli jaostoina. Jaostossa johtaa keskusteluja puheenjohtaja, varapuheenjohtaja tahi Kamarin siihen valitsema jäsen.

Asiaa älköön otettako jaostossa ratkaistavaksi, ellei paitsi keskustelujen johtajaa ole saapuvilla Rahatoimikamarin ohjesäännön 5 §:ssä määrätty luku jäseniä tahi varajäseniä.

10 §.

Rahatoimikamarin yleisistunnossa on käsiteltävä:

- a) Kaupunginvaltuuston tai Valmistusvaliokunnan Rahatoimikamariin valmistettaviksi tai lausunnon antamista varten lähettämät asiat;
 - b) asiat ja aloitteet, jotka Rahatoimikamarissa pannaan vireille ja aiheuttavat tekemään alistuksen Kaupunginvaltuustolle;
 - c) asiat, joita muut kaupungin viranomaiset lähettävät Rahatoimikamariin alistettavaksi Kaupunginvaltuuston tutkittaviksi;
 - d) asiat, jotka koskevat kiinteistön ostoja, lainan ottamista sekä muutoksen ja lisäyksen tekemistä kaupunginasemakaavaan;
 - e) rahasäännön järjestelyä sekä Kaupunginvaltuustolle ja Maistraatille kaupunginkassan tilasta säännöllisesti annettavia selostuksia;
 - f) Rahatoimikamarin alaisten virkamiesten ottamista ja erottamista sekä näiden virkavirheitä koskevat asiat;
 - g) kysymykset kaupungin kiinnitetyjen saamisten kiinnityksen myöhäisemmäksi sijoittamisesta sekä lainain myöntämisestä kaupungille lahjoitetuista rahastoista; kuin myös
 - h) muut asiat, jotka Kaupunginvaltuuston, Maistraatin tai Rahatoimikamarin määräyksen mukaan ovat Rahatoimikamarin yhteisesti käsiteltävät.
- Muuten on Rahatoimikamarin puheenjohtajan asia jakaa työ sekä Kamarin ja sen jaostojen että näiden itsekunkin kesken.

11 §.

Rahatoimikamari kokoontuu, milloin tarpeelliseksi katsotaan, puheenjohtajan kutsumuksesta. Kamari on myös kutsuttava koolle, kun vähintään kolme Kamarin jäsentä, asian ilmoittamalla, sitä puheenjohtajalta kirjallisesti pyytää.

Rahatoimikamarin jaosto kokoontuu osin määrättynä viikonpäivänä käsittelemään Rahatoimikamarin ohjessäännön 4 §:ssä mainittuja asioita, osin sinä aikana, jonka puheenjohtaja määrää tai jaosto itse tehtäväinsä johdosta on edeltäpäin määrännyt.

12 §.

Rahatoimikamariin asetetaan seuraavat virkamiehet:

kansliaosastolle

sihteeri, johtajana, apulaissihteeri, notari ja kanslisti;

kamreeriosastolle

kaupunginkamreeri, johtajana, apulaiskamreeri, kaksi kaupunginkirjanpitäjää, ekspeditööri ja kolme konttorikirjuriä;

kassaosastolle

kaupunginkasööri, johtajana, kaksi apulaiskasööriä, konttorikirjuri ja rahainperijä; sekä

asiamiesosastolle

asiamies, johtajana, ja kanslisti.

Rahatoimikamarin silmälläpidon alaisia ovat liikennekonttori ja tilastokonttori. Satamakonttori niinkään on Rahatoimikamarin alainen kaikessa mikä rahatointa koskee.

13 §.

Rahatoimikamarin alaisten osastojen johtajat ottaa ja erottaa Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamarin esityksestä. Muut virkamiehet samoinkuin palvelusmiehetkin ottaa ja erottaa Rahatoimikamari.

Viran Rahatoimikamarissa avoinna ollessa määrää Rahatoimikamari sen hoitamisesta sekä kuuluttaa ja julistaa sen avonaisena haettavaksi Rahatoimikamarilta kolmenkymmenen päivänä kuluessa julkipanopäivästä lukien.

Rahatoimikamarin virkamiehet asetetaan virkaan määräyksen nojalla ja varamalla kuusikuukautinen molemminpuolinen irtisanomisaika.

14 §.

Tarpeen vaatiessa ottaa Rahatoimikamari pitemmäksi tahi lyhemmäksi ajaksi erinäisiä virkamiehiä sekä ylimääräisiä apulaisia ja palvelusmiehiä.

15 §.

Rahatoimikamarin sihteeri ja apulaissihteeri, kaupunginkamreeri, apulaiskamreeri, kaupunginkasöörit ja apulaiskasööri eivät saa pitää muuta virkaa. Muut virkamiehet eivät saa Rahatoimikamarin luvatta pitää muuta virkaa eivätkä ottaa hoitaakseen muuta tointa.

16 §.

Rahatoimikamarin asiana on määrätä alaistensa osastojen virka-aika, järjestää niiden henkilökunnan kesäloma ja myöntää sille virkavapaus sekä määrätä viransijaiset, niin myös antaa ne tarkemmat määräykset, joita virkamiesten on toimensa hoitamisessa noudatettava.

17 §.

Väli- ja täytäntöönpanotoimenpiteisiin ryhtymisen sekä vähäpätöisempäin hallintoasiain käsittelyn, niinkuin myymäkojupaikkain ja niihin verrattavien alueiden käytettäväksi antamisen, luvan myöntämisen kaupungin urheilukenttään ja puistojen tilapäiseen käyttämiseen, kauppahallimyymläin vuokralle antamisen y. m. saa Rahatoimikamari, kun se haitatta voi käydä päinsä, antaa kansliaosastonsa tehtäväksi.

18 §.

Rahatoimikamarista tahi sen jaostoista lähtevät kirjelmät on asianomaisen esittelijän varmentamina Kamarin puolesta sen allekirjoitettava, joka on asiaa käsi-

teltäessä johtanut puhetta. Kirjalliset välipuheet ja välikirjat allekirjoittaa Rahatoimikamarin puheenjohtaja ja varmentaa asiamies.

Pöytäkirjan allekirjoittaa se, joka on puhetta johtanut, ynnä pöytäkirjanpitäjä.

II Luku.

Rahatoimikamarin puheenjohtajan ja virkamiesten tehtävät.

Puheenjohtaja.

19 §.

Rahatoimikamarin puheenjohtajalla, joka ei saa pitää muuta virkaa, on velvollisuutena johtaa Rahatoimikamarin keskusteluja; valvoa asiain asianmukaista käsittelyä sekä työtä Rahatoimikamarin eri osastoilla; pitää silmällä Rahatoimikamarin päätösten täytäntöönpanoa; ylinnä valvoa kaupungin yleisiä töitä ja yrityksiä sekä kunnan muiden hallinnonhaarain toimintaa; valvoa ja edistää kaupunginviranomaisten keskinäistä yhteistyötä; panna tarkkaa huomiota kaupungin kehitykseen ja tarpeisiin sekä, kun havaitsee parannusta tarvittavan tahi puutteellisuksia olevan korjattavana, asiasta ilmoittaa Rahatoimikamarille ja ehdottaa kaupungin edun ja parhaan vaatimia toimenpiteitä; olla saapuvilla Kaupunginvaltuuston kokouksissa ja siellä pyynnöstä antaa tarpeelliset tiedot; niin myös kutsuttaessa saapua Valmistusvaliokunnan istuntoihin antamaan tarpeellisia tietoja ja selityksiä.

Kaikki kaupungin virkamiehet ovat velvolliset vaadittaessa antamaan Rahatoimikamarin puheenjohtajalle ne ilmoitukset ja tiedot, joita hän pitää toiminnalleen tarpeellisina.

Kansliaosasto.

20 §.

Sihteerin on velvollisuus:

- 1) johtaa ja valvoa kanslian tehtäviä sekä esiteltäviksi valmistella ja esitellä Rahatoimikamarin käsiteltävät asiat;
- 2) laatia Rahatoimikamarin päättämät lausunnot ja kirjelmät;
- 3) katsoa että tarkistetut kirjelmät ja lausunnot viipymättä lähetetään ja että muut päätökset pannaan asianmukaisesti täytäntöön ja saatetaan asianomaisten tiedoksi;
- 4) muuten antaa sitä palvelusapua, jota Rahatoimikamari taikka sen puheenjohtaja häneltä pyytävät.

Apulaissihteerin on velvollisuus:

1) hoitaa Rahatoimikamarin vahvistaman työnjaon mukaan hänelle kuuluvat sihteerintehtävät;

2) muuten antaa sitä palvelusapua, jota Rahatoimikamarin puheenjohtaja tahi sihteerin häneltä pyytävät; sekä

3) Rahatoimikamarin määräyksestä tahi sihteerin ollessa muissa virkatoimissa, niin myös muuten sihteerin estettynä ollessa, hoitaa hänen tehtävänsä.

Notarin velvollisuutena on:

1) pitää pöytäkirjaa Rahatoimikamarin istunnoissa ja toimittaa otteet siitä asianomaisille;

2) Rahatoimikamarin pöytäkirjan pohjalla kaupungin kiinteistökirjaan tehdä tarkat ja täydelliset muistoonpanot;

3) hoitaa ja järjestää arkisto;

4) apulaissihteerin ollessa tilapäisesti estettynä hoitaa hänen tehtävänsä; sekä

5) muuten antaa sitä palvelusapua, jota Rahatoimikamarin puheenjohtaja tahi sihteerin häneltä pyytävät.

Kanslistin velvollisuus on:

1) pitää Rahatoimikamarin tarpeelliseksi katsomia diarioita, notariaatti- ja muita luetteloja;

2) toimittaa asiankirjain jäljentäminen ja muu puhtaaksikirjoitus;

3) olla apuna kirjoituksia vertaillessa; sekä

4) muuten antaa sitä palvelusapua, jota Rahatoimikamarin puheenjohtaja ja sihteerin häneltä pyytävät.

Kamreeriosasto.

21 §.

Kaupunginkamreerin on velvollisuus:

1) johtaa ja valvoo kamreeriosaston työtä;

2) laadituttaa, ellei toisin ole määrätty, kunnan ja kruununverojen sekä muiden kassaosaston välityksellä kannettavain maksujen maksunpano- ja kannantoluettelot;

3) kirjoituttaa ja maksuvelvollisten saatavana pitää sanottujen verojen ja maksujen maksuliput;

4) laadituttaa ja allekirjoittaa suorittamattomain maksujen rästiluettelot sekä ryhtyä toimiin rästien perimiseksi, niin myös vastaanottaa ja tarkastaa niistä annetut tilit;

5) laadituttaa sellaisten maksujen vähennyslusettelot, joita ei ole saatu perityiksi, sekä säädetyssä järjestyksessä toimittaa ne vähennettäväiksi;

6) valvoo kamreeriosaston asiana olevaa kirjanpitoa, toimittaa tilikirjain päättäminen kalenterivuositain, laatia ja painoon toimittaa kertomus kaupungin ja raha-

toimen hoidossa olevien lahjoitettujen rahastojen tilinpäätöksestä sekä helmikuun kuluessa Maistraattiin antaa tilikirjat niihin kuuluvine todisteineen;

7) ajallansa kirjoituttaa kaupungin virka- ja palvelusmiesten palkkaluettelot sekä kaupunginkassasta maksettavain eläkkeiden, vuokrain y. m. luettelot;

8) Rahatoimikamarin määräämässä järjestyksessä kuulututtaa kaupungin obligatsioonilainoihin kuuluvain obligatsioonien arvonnasta ja lunastuksesta;

9) kaupungin tilien perustuksella antaa kaikki vuotuisen rahasääntöehdotuksen laatimista ja tarkastamista varten tarpeelliset tiedot, ottaa osaa rahasääntöehdotuksen käsittelyyn Rahatoimikamarissa sekä saapuneiden erikoisrahassääntöjen johdolla yhdistellä rahasääntöehdotus ja siihen laatia tarpeellinen säästöarviolaskelma;

10) Rahatoimikamarille neljännesvuosittain antaa taulukko kaupungin tuloista ja menoista sekä raha-asiain tilan valaisemiseksi tarpeellinen selostus ja tiedot;

11) kaupunginkassan neljännesvuotis- ja ylimääräisiä tarkastuksia varten antaa tieto kirjain mukaisesta kassatilasta sekä kassaholvissa säilytettyjen arvoasiakirjain seikkaperäinen luettelo;

12) pitää, ellei toisin ole määrätty, erityistä luetteloja kaupungin palovakuutuksista ja huolehtia vakuutusmaksujen suorittamisesta;

13) asiamiehen pyynnöstä antaa tietoja suorittamattomista veroista ja kirjoituttaa niiden maksuliput konkurssi- tai vuosihaastejutuissa valvomista varten;

14) laatia ja allekirjoittaa asetuksenmukaisesti annettavat tilit kertyneistä krununvaroista;

15) laatia tili Siviilivirkakunnan Leski- ja orpoinkassaan menevistä kaupungin virkamiesten eläkemaksuista ja avonaisten virkain vakanssisäästöstä;

16) määrätä maksettaviksi ja kassaosastoon maksunsuoritusta varten antaa saapuneet laskut ja rahatilaukset;

17) kaupunginkasöörin kera allekirjoittaa shekit rahojen nostamiseksi pankkilaitoksesta;

18) kahden Rahatoimikamarin jäsenen kera vastaanottaa ja osaston kassaholvissa säilyttää kaupungille kuuluvat tahi kaupungin hallussa ja hoidossa olevat arvoasiakirjat;

19) antaa Rahatoimikamarin tahi Maistraatin vaatimat lausunnot sekä Rahatoimikamarille kirjallisesti tahi suullisesti tehdä esityksiä ja ehdotuksia toimialaansa kuuluvista asioista; sekä

20) muuten antaa sitä palvelusapua, jota Rahatoimikamari tahi sen puheenjohtaja häneltä pyytävät.

Apulaiskamreerin on velvollisuus:

1) kaupunginkamreerin silmälläpidon alaisena ottaa osaa kirjanpitoon ja muihin kamreeriosastolla suoritettaviin töihin sekä valvoa niitä;

2) Rahatoimikamarin pöytäkirjoista ottaa kamreeriosastolle tarpeelliset tiedot;

3) kaupunginkamreerin silmälläpidon alaisena tarkastaa kamreeriosastolle saapuneet laskut, tilaukset ja muut kassaosaston asiana olevat rahasuoritukset;

4) niinkään kaupunginkamreerin silmälläpidon alaisena laatia neljännesvuosittilinasemat ja tilinpäätös;

5) kaupunginkamreerin estettynä ollessa, Rahatoimikamarin määräyksen mukaan, hoitaa hänen tehtävänsä; sekä

6) muuten antaa sitä palvelusapua, jota Kamarin puheenjohtaja ja kaupunginkamreeri häneltä pyytävät.

Kaupunginkirjanpitäjän velvollisuutena on:

1) kaupunginkamreerin ja apulaiskamreerin silmälläpidon alaisena pitää konttorin kaikki tilikirjat;

2) hoitaa arkistoa;

3) olla apuna todisteiden ja saapuvien tilitysten tarkastamisessa;

4) osaston todisteiden johdolla pitää tarkastusinventariota; sekä

5) apulaiskamreerin estettynä ollessa hoitaa hänen toimensa ja muuten täyttää ne tehtävät, joita kaupunginkamreeri ja apulaiskamreeri heille antavat.

Ekspeditiöörin on velvollisuus:

1) hoitaa kamreeriosaston asiakirjain toimitus; sekä

2) muuten antaa sitä palvelusapua, jota kaupunginkamreeri häneltä pyytää.

Konttorikirjurien velvollisuutena on:

a) tarkastuskirjaan kirjoittaa kaikki kassasta suoritettut maksut;

b) päivittäin konttoriajan alussa antaa kirjanpitäjille kirjalliset tiedot edellisen päivän rahatuloista; sekä

c) muuten suorittaa esiintyvät työt kaupunginkamreerin määräyksen ja ohjeen mukaan.

Kassaosasto.

22 §.

Kaupunginkasöörin on velvollisuus:

1) johtaa ja valvoa kassaosaston työtä;

2) ellei toisin ole määrätty, apulaiskasöörin avulla vastaanottaa ja kuitata kaikki kaupungin tulot sekä ne kruunun- ja muut varat, joiden kannanto on kaupungin asiana;

3) apulaiskasöörin keralla toimittaa kaupunginkamreerin sitä varten hyväksymät maksunsuoritukset;

4) laskea ja kuitata kaikki Rahatoimikamariin lähetetyt kaupungin obligatsionilainoihin kuuluvat lunastetut obligatsioonit ja korkoliput sekä oikeaksi todistaa niiden oheelliset luettelot;

5) tarkastaa Rahatoimikamarin laatimain kauppakirjain ja vuokratrahtien sekä suorittamattomasta tontinlunastuksesta annettujen velkakirjain leimamäärä, kun mainitut asiakirjat lainhuudatuksen tahi kiinnityksen hankkimiseksi ovat tuomioistuimessa käytettävät, sekä asianomaisilta kantaa lainhuudatus- ja kiinnityskustannusten korvaus;

- 6) laatia ja Rahatoimikamariin antaa maksunkantopäiväin ehdotukset;
- 7) pitää kassakirjaa, jossa on eri sarakkeet kaupungin varoja sekä kruunun- ja muita varoja varten;
- 8) jos kassa havaitaan suuremmaksi kuin tarve vaatii, toimittaa ylijäämä tallettavaksi pankkilaitokseen;
- 9) antaa ja kaupunginkamreerin kera allekirjoittaa shekit rahain nostamiseksi pankkilaitoksesta;
- 10) vastata hoidettavanaan olevasta kassasta;
- 11) olla saapuvilla kaupunginkassan neljännesvuotis- ja ylimääräisissä tarkastuksissa sekä niitä varten antaa seikkaperäinen ilmoitus kassasäästöstä; niin myös
- 12) muuten antaa sitä palvelusapua, jota Rahatoimikamari tahi sen puheenjohtaja häneltä pyytävät.

Ensimmäisen apulaiskasöörin on velvollisuus:

- 1) kaupunginkasöörin ohjeen mukaan avustaa häntä ja toista apulaiskasööriä heidän tehtävissään;
- 2) lunastaa kassaosotukset, joita erinäiset hallitukset ovat oikeutetut asettamaan kaupunginkassasta maksettaviksi;
- 3) pitää kassakirjaa, jossa on eri sarakkeet kaupungin varoja sekä kruunun- ja muita varoja varten;
- 4) vastata hoidossaan olevasta kassasta; sekä
- 5) kaupunginkasöörin estettynä ollessa hoitaa hänen virkaansa.

Toisen apulaiskasöörin on velvollisuus:

- 1) kaupunginkasöörin ohjeen mukaan avustaa häntä ja ensimmäistä apulaiskasööriä heidän tehtävissään;
- 2) toimittaa kaupungin työntekijäin palkanmaksut kassaosastoon annettujen ja asianomaisten työpäällikköjen hyväksymäin työlistain mukaan;
- 3) pitää kassakirjaa, jossa on eri sarakkeet kaupungin varoja sekä kruunun- ja muita varoja varten; ynnä
- 4) vastata hoidossaan olevasta kassasta.

Konttorikirjuri on velvollinen kaupunginkasöörin toimenannon ja ohjeen mukaan suorittamaan esiintyvät työt.

Rahainperijän on velvollisuus:

- 1) periä sellaiset maksamattomat kaupungin saamiset, joita asetuksenmukaisesti ei haeta kaupunginvoudinkonttorin toimesta; sekä
- 2) muuten suorittaa esiintyviä töitä kaupunginkasöörin määräyksen mukaan.

Asiamiesosasto.

23 §.

Asiamiehen on velvollisuus:

- 1) Rahatoimikamarin määräyksen mukaan käyttää sen puhevaltaa tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa;

- 2) laatia välikirjain ehdotukset;
- 3) huolehtia kiinnityksistä, jotka Kamarin päätöksen mukaan ovat hankittavat taikka uusittavat;
- 4) vastata kaupungin vakuusasiakirjain hoidosta;
- 5) kassaosastoon leimalla varustamista ja muiden lainhuudatus- tai kiinnityskustannusten kannantoa varten jättää myydyistä kaupungintonteista annetut kauppakirjat, vuokrakontrahdit sekä maksamattomasta tontinlunastuksesta annetut velkakirjat;
- 6) hakea maksamatta olevat kaupungin saamiset sekä konkurssi- ja vuosihaasteasioissa valvoa kaupungin ja kruunun saamisia;
- 7) pitää eri diariota käsiteltävikseen annetusta asioista sekä 4 §:n c momentissa mainittuja luetteloja; kuin myös
- 8) muuten antaa sitä palvelusapua, jota Rahatoimikamari tai sen puheenjohtaja häneltä pyytävät.

Kanslistin on velvollisuus:

- 1) toimittaa asiakirjain jäljentäminen ja muu puhtaaksikirjoitus;
- 2) olla apuna kirjelmäin vertailussa; sekä
- 3) muuten antaa sitä palvelusapua, jota asiamies häneltä pyytää.

24 §.

Tässä johtosäännössä mainitut virkamiehet ovat velvolliset alistumaan niihin muutoksiin, joita Kaupunginvaltuusto virkoihin nähden ehkä päättää tehdä.

Ehdotus Rahatoimikamarin sekä sen kanslia-, kamreeri-, kassa- ja asiamiesosastojen Vuosirahasäännöksi.

Rahatoimikamarin puheenjohtaja, palkkiota	20,000:—
Rahatoimikamarin varapuheenjohtaja, palkkiota	3,600:—
7 jäsentä 30 markkaa kukin kokoukselta, arviolta	9,000:—
Tarverahoja, arviolta	30,000:—
Arvaamattomiin tarkoituksiin, arviolta	30,000:—
Yhteensä	92,600:—

Kansliaosasto.

I Sihteeri	12,000
I Apulaissihteeri	8,000
I Notari	7,000
I Kanslisti	2,400
I Vahtimestari	1,800
I Vahtimästarin apulainen	1,000
	<hr/>
Yhteensä	32,200

Kamreeriosasto.

I Kaupunginkamreeri	12,000
I Apulaiskamreeri	8,000
2 Kaupunginkirjanpitäjää, kumpikin à 5,000	10,000
I Expeditööri	3,600
3 Konttorikirjuria, kukin à 2,400	7,200
I Vahtimestari	1,800
Ylimäär. apulaisia tarpeen mukaan	15,000
Palkkiota verolippujen jakelusta	3,200
	<hr/>
Yhteensä	60,800

Kassaosasto.

I Kaupunginkasööri	10,000
I Apulaiskasööri	6,000
I Apulaiskasööri	5,000
I Konttorikirjuri	2,400
I Rahainperijä	3,000
I Vahtimestari	1,800
	<hr/>
Yhteensä	28,200

Asiamiesosasto.

I Asiamies	7,000
I Kanslisti	2,400
I Apulaisvahtimestari	1,000
	<hr/>
Yhteensä	10,400
Kaiken kaikkiaan	224,200

Esitys lisämäärärahan myöntämisestä Sipooseen teetettävää kunnan uutta mielisairaalaa varten.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Huhtik. 25 p:nä 1912.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 241.

Helmikuun 15 päivänä 1910 pitämässään kokouksessa Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päätti, että kaupungin tarpeisiin käytettäväksi on sitä varten laaditun ohjelman mukaan rakennutettava mielenvikaisten hoitolaitos, jota varten Sipoon pitäjstä ostettaisiin tarpeellinen maa-alue, sekä osotti puheenalaisen sairaalalaitoksen kustannusten suorittamiseen 2,471,500 markkaa kahta vuotta pitemmälle takaisinmaksuajalle otettuja lainavaroja. Samalla Valtuusto määräsi, että mainittuun rakennustyöhön on varsinaisen Kaupunginvaltuuston määräyksen mukaan ryhdyttävä kohta, kun uusi obligatsioonilaina on saatu, jota paitsi varsinaisen Valtuuston asiaksi niinkään jätettiin päätöksen tekeminen niistä enemmistä toimenpiteistä, joihin asiassa olisi ryhdyttävä.

Tämän päätöksen johdosta varsinainen Valtuusto samana päivänä pitämässään kokouksessa antoi Rahatoimikamarin tehtäväksi kaupungin puolesta päättää laitosta varten tarpeellisten maa-alueitten kaupan, jota vastoin muut rakennusyrityksen toteuttamiseen kohdistuvat toimenpiteet saisivat jäädä siksi, kunnes edellä mainittu obligatsioonilaina oli saatu. Siten saamansa tehtävän Rahatoimikamari täyttikin ostamalla erinäisillä kesäkuun 27 ja lokakuun 6 päivänä 1910 tehdyillä kauppakirjoilla yhteensä 67,052 markan 30 pennin hinnasta puheenalaiset maa-alueet kaupungille.

Sittenkun kaupunki jonkun ajan kuluttua oli saanut uuden obligatsioonilainan, päätti varsinainen Kaupunginvaltuusto kokouksessaan kesäkuun 13 päivänä 1911 että tarpeellisiin toimenpiteisiin puheenalaisen rakennusyrityksen alottamiseksi oli ryhdyttävä, sekä määräsi että kaupungin yleisten töiden Hallituksen, johon tätä tarkoitusta varten valittiin lisjäseniksi professorit Ernst Ehrnrooth ja Christian Sibelius, oli otettava rakennustyö johtakseen, jota paitsi Hallituksen oli etusijassa arkkitehti Ernst Albin Kranckin kanssa, joka oli laatinut rakennusyrityksen luonnos-

piirustukset, sovittava pääpiirustusten laatimisesta ja työn lähemmästä johtamisesta, jota vastoin yksityiskohtaiset ja työpiirustukset laadittaisiin Rakennuskonttorissa yksissä neuvoin arkkitehti Kranckin kanssa.

Puheenalasta laitosta varten laaditussa rakennusohjelmassa ¹⁾ oli kustannukset rakennusten laittamisesta valmiiseen kuntoon sekä ensimmäisen kaluston hankkimisesta laskettu seuraavasti:

Maan osto	Smk	58,600: —
Rakennukset ja vesijohto	»	2,250,000: —
Kalusto	»	162,000: —
		<u>Smk 2,471,500: —</u>

Kaupunginvaltuustolle osotetussa, tämän oheellisessa kirjelmässä viimeksi kuluneen maaliskuun 20 päivältä, joka kirjelmä on saattokirjeen ohella annettu Kamariin, on kaupungin yleisten töiden Hallitus ilmoittanut arkkitehti Kranckin kanssa sopineensa siitä korvauksesta, mikä hänelle tulee pääpiirustusten laatimisesta ja rakennustyön valvomisesta, jota paitsi kirjelmästä näkyy, että mainitut piirustukset niihin kuuluvine kustannusarvioineen nyttemmin on laadittu.

Tämä 2,579,000 markkaan päättyvä kustannusarvio ylittää kuitenkin, niinkuin näkyy, 329,000 markalla sen määrän, mikä oli laskettu menevän rakennusten ynnä vesijohdon teettämiseen. Tämän johdosta Hallitus kirjelmässään, jonka mukana seurasivat sekä pääpiirustukset että kustannusarvio, selostaa niitä syitä, jotka ovat saattaneet nyttemmin laaditun lopullisen kustannusarvion noin tuntuvassa määrässä ylittämään aikaisemmat laskelmat.

Tähän Hallituksen selostukseen sekä kustannusarvion oheelliseen, aikaisempain ja nyt laskettujen kustannusmääräin vertailevaan yhdistelmään viitaten, jotka molemmat asiakirjat seuraavat tässä liitteinä, mainittakoon puheenalaisen asianlaidan valaisemiseksi seuraavaa:

Hallitus huomauttaa ensinnäkin, että alkuperäisessä suunnitelmassa ei ollut tarpeellisessa määrässä otettu huomioon niin sanottujen epäluotettavain potilaitten huoneiden tarvetta, minkätähden tuollaisia huoneita olisi lisäksi teetettävä ainakin neljä itsekuhunkin sairaalarakennukseen. Edelleen on ehdotusta tarkastellessa huomattu, että työhön kykenevien miespuolisten hoidokkien käytettäväksi aiottu puusepäntyöpaja on suunniteltu liian pieneksi, minkätähden on välttämätöntä sitä laajentaa, ja tämä taas käy sopivasti päinsä yhdistämällä suunniteltu palokalujen säilytys huone työpajaan.

¹⁾ Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 24 vuodelta 1909.

Lääkäriinasunnon salia olisi Hallituksen mielestä jonkun verran laajennettava, minkä ohella hoitohenkilökunnan kokous- ja virkistyssali olisi laitettava keittiö-rakennuksen ullakkokerrokseen.

Kaikki nämä asianhaarat on arkkitehti Kranck Hallituksen kehotuksesta ottanut huomioon pääpiirustuksia laatiessaan, ja aiheuttavat nämä muutokset alkuperäisten kustannusten lisäksi menoja 42,374 markkaa.

Pääsyyinä kustannusten kohoamiseen on Hallituksen mielestä että erinäiset aikaisemman kustannusarvion erät ovat osottautuneet liian alhaisiksi.

Edelleen on johtavan arkkitehdin esityksestä «Sekalaisten» erää korotettu 19,086 markalla sekä «Koneteknillisten töiden» nimikkeen kohdalle merkitty lisäkustannuksia 168,940 markkaa. Tämä tuntuva korotus johtuu pääasiallisesti siitä, että sitovia hankintatarjouksia nyt vasta on voitu hankkia, ja niiden mukaan eivät aikaisemmat laskelmat pidä paikkaansa.

Uusi erä on «Arvaamattomia töitä», 98,600 markkaa, koska sen laatuisten ja laajuisten yritysten toimeenpanossa, kuin tässä on puheena, uusia tarpeita voi ilmaantua ja vaatia huomioon ottamista.

Edellä mainitut ohjelmaan tehtävät muutokset ja laajennukset vaatisivat, niin kuin sanottu, lisäkustannuksia kaikkiaan 329,000 markkaa, ja Hallitus esittää tämän määrän myönnettäväksi rakennusyritystä varten alkuaan osotetun määrärahan lisäksi.

Edellyttäen Herrain Kaupunginvaltuusmiesten myöntävän tähän esitykseen ehdottaa Hallitus edelleen, että laitoksen ylläkäärinvirka täytettäisiin mahdollisimman pian, koska olisi toivottavaa ja edullista, että puheenalainen virkailija voisi rakennustyön alusta alkaen antaa Hallitukselle neuvoja ja ohjeita sekä muuten seurata työn kulkua.

Lopuksi Hallitus, viitaten Kaupunginvaltuuston kesäkuun 13 päivänä 1911 tekemään, edellä mainittuun päätökseen, jonka mukaan yksityiskohtaiset ja työpiirustukset on tehtävä Rakennuskonttorin huonerakennusosastolla, sekä huomauttaen että kaupunginarkkitehdillä jo nyt on niin paljon töitä kaupungissa suoritettavien rakennusyritysten johdosta, ettei häneltä riitä tarpeellista aikaa puheenalaisen laajaperäisen tehtävän suorittamiseen, ehdottaa sen annettavaksi arkkitehti Kranckille, joka on ilmoittanut suostuvansa laatimaan puheenalaiset piirustukset 8,000 markan korvauksesta, ja mainitsee Hallitus tämän esityksensä lisätueksi, ettei Rakennuskonttorikaan voisi tätä työtä tehdä sen halvemmasta.

Harkitessaan esillä olevaa esitystä tuntuvan lisämäärärahan myöntämisestä Sipoon mielisairaalaa varten Rahatoimikamari ei ole voinut olla kiinnittämättä huomiotaan siihen seikkaan, että päätösten pohjana olleet, laajaperäisiä kunnallisia rakennusyrityksiä varten laaditut ohjelmat ovat työhön ryhdyttäessä osottautuneet liian suppeiksi ja kustannusarviot paikkansa pitämättömiksi. Tietenkin johtuu tämä asianlaita osin siitä, että lopullisia suunnitelmia tehdessä esiintyy uusia toivomuksia

ja näkökohtia, osin siitä että hintasuhteet ja niihin perustuvat hankintatarjoukset voivat vaihdella, mutta kieltämätöntä on, että alhaisemmat, myöhemmin paikkansa pitämättömiksi osottautuvat laskelmat voivat saattaa päätökset käymään suuntaan, joka kenties ei tulisi kysymykseen, jos kustannukset yritystä suunniteltaessa olisi laskettu tarpeellista kaukonäköisyyttä noudattaen.

Mitä nimenomaan tässä puheena olevaan rakennusyriytykseen tulee, on Rahatoimikamari jo syyskuun 9 päivänä 1909 antamassaan lausunnossa N:o 400 (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 33 vuodelta 1909) lausunut epäilyksiään kustannuslaskelmain ja siinä edellytettyjen ykköshintain paikkansapitäväisyydestä, johon lausuntoon Kamari tässä saa viitata.

Mitä sitten varsinaiseen asiaan tulee, on Kamari puolestaan katsonut olevan puoltaminen esitykseen myönnettäväksi, koska Hallitus Kamarin mielestä on vakuutavilla syillä osottanut ehdotettujen laajennusten tarpeellisuuden. Suurin lisäerä, nimittäin koneteknillisten töiden, pääasiallisesti lämpöjohdon aiheuttamat kustannukset, ei myöskään liene vältettävissä, koska se perustuu annettuihin hankintatarjouksiin.

Mitä tulee ehdotukseen että laitoksen ylilääkärinvirka nyt jo täytettäisiin, on Rahatoimikamari tässäkin kohden voinut yhtyä Hallituksen esitykseen. Sillä tietystikin olisi sekä rakennusyriytykselle että myös laitoksen vastaiselle toiminnalle eduksi, että laitoksen vastainen päällikkö saisi tilaisuuden alun pitäen seurata töiden kulkua ja käyttää asiantuntemuksensa yrityksen toimeenpanon edistämiseksi. Puheenalaiselle virkailijalle määrättävään palkkaukseen nähden pyytää Rahatoimikamari huomauttaa, että siinä komitean mietinnössä (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 24 vuodelta 1909), jonka pohjalla päätös kunnan uuden mielisairaalan rakentamisesta tehtiin, myös oli ehdotus laitoksen meno- ja tulosäännöksi, johon ylilääkärin vuosipalkaksi oli, paitsi maksutonta asuntoa, merkitty 9,000 markkaa korotuksineen viiden ja kymmenen virkavuoden kuluttua. Koska tietenkin kaupungin etu vaatii koettamaan saada tähän toimeen mahdollisimman kykenevän henkilön, on Kamari puolestaan katsonut voitavan ehdotettua palkkaa jonkun verran korottaa, niin että se nousisi 10,000 markkaan vuodessa, minkä ohella hänelle, kunnes asunto voidaan tarjota laitoksesta, olisi Kamarin mielestä myönnettävä vuokratuloja 2,000 markkaa vuodessa. Siinä tapauksessa että tämä ehdotus saavuttaa Herrain Kaupunginvaltuusmiesten hyväksymisen, olisi toimiin ryhdyttävä viran täyttämiseksi, tietenkin pyytämällä Terveystalokunnan lausuntoa hakemuksista.

Mitä vihdoin tulee ehdotukseen että annettaisiin arkkitehti Kranckin toimeksi laatia yksityiskohtaiset ja työpiirustukset, on Kamari tässäkin kohden voinut yhtyä Hallituksen esitykseen, sitä suuremmalla syyllä kun ehdotettu menettely ei lisää kustannuksia.

Puheenalaista esitystä Rahatoimikamarissa käsiteltäessä on lausuttu toivomus että erityisen valvovan arkkitehdin tulisi asua työpaikalla. Koska kuitenkin, mikäli, on ilmoitettu, se arkkitehti, joka arkkitehti Kranckin johdossa valmistaa rakennusyri-

tyksen työpiirustukset, asettuu asumaan rakennuspaikan läheisyyteen, ei Rahatoimikamari ole katsonut olevan syytä esittää vastamainittuun suuntaan käyvää vaatimusta.

Edellä lausutun nojalla ja Hallituksen esityksessä mainittuihin syihin viitaten saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin päätettäväksi

että 1911 vuoden obligatsioonilainasta myönnetään 329,000 markan lisämääräraha Sipooseen rakennettavaa kaupungin mielisairaalaa varten edellä mainitun laajennetun suunnitelman mukaisesti; sekä

että varsinainen Kaupunginvaltuusto saa toimekseen hankkia edellä olevalle päätökselle asianmukaisen vahvistuksen.

Lisäksi saa Kamari, edellyttäen edellä olevain ehdotusten saavuttavan hyväksymisen, esittää varsinaisen Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että puheenalaisen laitoksen ylläkäärin toimi mahdollisimman pian täytetään ja sitä varten tarpeellisiin toimenpiteisiin ryhdytään;

että mainittu virkailija saa 10,000 markan vuosipalkan 10 prosentin korotuksin viiden ja kymmenen virkavuoden viran kuluttua, minkä ohella hänelle annetaan vuokratuloja 2,000 markkaa vuodessa, kunnes hänelle voidaan valmistaa asunto laitoksessa;

että Valtuuston käyttövaroista tänä vuonna myönnetään tähän tarpeellinen määräraha; sekä

että kaupungin yleisten töiden Hallitus valtuutetaan antamaan arkkitehti E. A. Kranckille toimeksi rakennusyrityksen työ- ja yksityiskohtaisten piirustusten laatimisen hänen vaatimastaan 8,000 markan suuruudesta korvauksesta.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein

HELSINGIN KAUPUNGIN

YLEISTEN TÖIDEN HALLITUS.

*Helsingissä,
maaliskuun 20 p:nä 1912.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 61 a.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto kokouksessaan kesäkuun 13 päivänä 1911 oli päättänyt kunnan mielisairaalan rakennutettavaksi Sipoon pitäjän Nickbyn kylästä sitä varten ostetun talon maalle ja kaupungin yleisten töiden Hallitukselle, johon lisäjäseniksi valittiin professorit Ernst Ehrnrooth ja Christian Sibelius, antanut toimeksi ylinnä pitää silmällä rakennusyrityksen suunnittelua ja toimeenpanoa, arkkitehti E. A. Kranckin johtaessa töitä, niin, ja sittenkun Hallitus Kaupunginvaltuuston samalla antaman ohjeen mukaan oli arkkitehti Kranckin kanssa sopinut hänelle pääpiirustusten laatimisesta ja työn valvomisesta maksettavasta korvauksesta, on mainitut piirustukset nyttemmin laadittu ja niihin kuuluvine seikkaperäisine kustannusarvioineen Hallitukselle annettu.

Koska kuitenkin mainittu 2,579,000 markkaan päättyvä kustannusarvio 329,000 markalla ylittää lisätyn Kaupunginvaltuuston helmikuun 15 päivänä 1910 puheenalaista tarkoitusta varten myöntämän määrärahan, saa Hallitus, pannen tämän oheen sekä piirustukset että kustannusarvion, kunnioittaen antaa seuraavan selostuksen niistä syistä, jotka ovat saattaneet kustannusarvion ylittämään aikaisemmin lasketun määrän.

Hallituksen toimenpiteiden pohjana tähän rakennusyritykseen nähden olivat Kaupunginvaltuuston periaatteessa hyväksymät luonnospöirustukset, joita siis oli katsottava rakennusyrityksen ohjelmaksi. Hallituksen tuli sentähden, ennenkuin pääpiirustuksia ryhdyttiin laatimaan, seikkaperäisesti tarkastaa luonnokset siltä varalta että niiden täydentäminen kohdassa tahi toisessa osottautuisi tarpeellisiksi.

Siten toimitetussa tarkastuksessa on, erittäinkin sairaanhoitoalaa edustavain asiantuntijain taholta, huomautettu että epäluotettavia potilaita varten aiottuihin rakennuksiin ei voi sopia menestykselliselle sairaanhoidolle tarpeellista yksityis-huoneiden määrää, minkätähden, ja kun sellainen asianlaita varmasti haittaisi sairaalan tarkoituksenmukaista käyttämistä, ehdotettujen huoneiden lisäksi olisi tehtävä ainakin neljä huonetta itsekuhunkin puheena olevaan rakennukseen. Sen ohella on keskusteluista selvinnyt, että puusepänpaja, jossa edullisesti käy pitäminen rauhallisempia miespuolisia potilaita työssä, on alkuperäisessä ehdotuksessa suunniteltu aivan liian ahtaaksi, minkätähden tämä huone olisi sopivimmin laajennettavissa siten, että työpajaosastoon palokaluja säilytyspaikaksi suunniteltu huone

yhdistettäisiin puusepänpajaan, jota vastoin palokalut kävisi sijoittaminen hylkytavara-
vajaan laitettavaan erityiseen osastoon.

Hallitus on lisäksi huomannut, että niin lääkarinasuntoa kuin sairaanhoito-
henkilökunnan huoneistojakin varten on varattu liian vähän tilaa. Huomattava
nimittäin on, että niin lääkärin kuin varsin lukuisan hoitohenkilökunnankin toiminta
tämänlaatuisessa sairaanhoitolaitoksessa on sen laatuista, että heille on hankittava
henkistä virkistystä suomalla tilaisuutta seurusteluun; ja Hallituksen mielestä
on tämä tarve paraiten tyydytettävissä siten, että lääkarinasunnan salia jonkun
verran laajennetaan sekä hoitohenkilökunnalle sisustetaan kokoussali keittiöraken-
nuksen ullakkokerrokseen.

Mitä sitten tulee luonnospiirustusten oheelliseen asemakaavaan, joka on laadittu
pääasiallisesti silmälläpitäen sopivan perustuksen saamista kullekin eri rakennuk-
selle, on Hallitus havainnut asemakaavan epäedulliseksi sikäli, että ryhmittely koko-
naisuudessaan osottaa suunnitelman ja yhtenäisyyden puutetta sekä että laitoksen
laajentaminen, joka vastedes epäilemättä käy välttämättömäksi, ei ole toimeenpan-
tavissa täysin tyydyttävällä tavalla mikäli rakennusten keskinäistä asemaa koskee,
ellei asemakaavaa jo nyt soviteta sen mukaan, tietysti kuitenkin edellyttäen, ettei
perustuksen vaatimuksia jätetä kokonaan huomioon ottamatta.

Kun kaikki nämä alkuperäisiin piirustuksiin kohdistuvat muistutukset ovat
Hallituksesta näyttäneet sen laatuista, että niitä ei käy sivuuttaminen lopullisia
piirustuksia tehdessä, on Hallitus kehottanut arkkitehti Kranckia ottamaan mainitut
seikat työssään huomioon.

Näiden täydennystöiden tuottama lisäkustannus on kuitenkin ainoastaan vähä-
pätöinen osa — 42,374 markkaa — siitä kokonaissummasta, jolla osotettua määrä-
rahaa olisi korotettava jotta laitoksen kävisi rakennuttaminen.

Pääasiallisina syinä kustannusten kohoamiseen on nimittäin huomattu olevan,
että erinäiset yksityiserät ovat ensiksi laaditussa kustannusarviossa lasketut liian
alhaisiksi, vaikkei alkuperäiseen ohjelmaan ole tehty muita muutoksia kuin mitä
tässä edellä on ehdotettu.

Edelleen on Hallitus katsonut tarpeelliseksi ottaa huomioon arkkitehti Kranckin
ehdotuksen että «sekalaisten» nimikkeen kohdalla mainitut menot olisi korotettava
19,086 markalla sekä «koneteknillisten töiden» kustannukset kokonaisella 168,940
markalla. Se seikka että näin tuntuva ero on voinut syntyä aikaisemmin laskettu-
jen ja nyt todettujen kustannusten välillä, johtuu osin siitä että kustannusarvio
tietenkin tulee luotettavampi, kun se tehdään seikkaperäisten pääpiirustusten poh-
jalla, osin myös, ja erittäinkin mitä koneteknillisiin töihin tulee, siitä että ilmoitetut
määrät perustuvat tarkoitusta varten hankittuihin sitoviin hankintatarjouksiin.

Lopuksi on Hallitus pitänyt välttämättömänä uuteen kustannusarvioon merkitä
aivan uuden erän, nimittäin arvaamattomat työt, jota menoerää ei ole otettu huomioon
aikaisemmassa kustannusarviossa, mutta jota niin laajaperäisessä rakennusyrityksessä
kuin tässä on puheena täytyy pitää aivan välttämättömänä. Hallituksen sitä varten

merkitsemä 98,600 markan määrä on kuitenkin ainoastaan noin 4 % laitoksen lasketuista kokonaiskustannuksista.

Niinkuin edellä sanotusta käy selville, ei puheenalaista rakennusyritystä varten osotettu määräraha riitä, ellei alkuperäistä rakennusohjelmaa tuntuvasti supisteta. Kun ei Hallitus kuitenkaan katso voivansa sellaista toimenpidettä puoltaa, saa Hallitus kunnioittaen esittää, että edellä mainittujen eräin yhteenlaskettu määrä, eli 329,000 markkaa, myönnettäisiin tarkoitukseen alkuaan osotetun määrärahan lisäksi.

Edellyttäen että tähän ehdotukseen myönnyttään ja että rakennusyritys niin ollen tulee toimeenpantavaksi, katsoo Hallitus tarpeelliseksi kunnioittaen lausua suotavaksi, että suunnitellun laitoksen ylilääkäri kohdakkoin valittaisiin.

Tämänsuuntaisen esityksen tueksi voi Hallitus nojata asiantuntija-jäsentensä lausuntoon, jossa huomautetaan että tässä puheena olevaa tarkoitusta varten teettävän laitoksen yksityiskohdat ovat niin tärkeät että, ellei niitä järjestetä lääketieteen vaatimusten ja kokemusten mukaisesti, vastainen sairaala ei kykene tyydyttävästi täyttämään tehtävänsä, vaan käy vastaisuudessa välttämättömäksi tehdä muutoksia, jommoinen epäkohta vältettäisiin, jos ylilääkärille varattaisiin tilaisuus antaa Hallitukselle neuvoja ja ohjeita rakennusaikana sekä muutenkin seurata työn kulkua niin sanoaksemme kivijalasta kattoon asti.

Samalla kun Hallitus lopuksi katsoo olevan johdattaminen mieleen, että Kaupunginvaltuusto kokouksessaan kesäkuun 13 päivänä 1911 on Hallituksen ehdotuksesta määrännyt, että puheenalaisten rakennusten yksityiskohtaiset ja työpiirustukset on laadittava Rakennuskonttorissa kaupunginarkkitehdin silmälläpidon alaisina, johon työhön nähden kaupunginarkkitehdin tulisi neuvotella johtavan arkkitehdin Kranckin kanssa, saa Hallitus, jonka tietoon on tullut että kaupunginarkkitehdillä jo on kaupungissa toimeenpantavien rakennusyritysten johdosta niin paljon töitä, ettei häneltä riitä aikaa vastamainitun tehtävän suorittamiseen, Kaupunginvaltuustolle kunnioittaen esittää, että kaupunginarkkitehti vapautettaisiin mainitusta tehtävästä ja se annettaisiin arkkitehti Kranckille, joka on ilmoittanut suostuvansa laatimaan puheenalaiset piirustukset 8,000 markan korvauksesta, varsinkin kun Rakennuskonttorikaan ei voi niitä tehdä halvemmasta.

Niihin menoeriin viitaten, jotka edellä mainituista syistä olisi korotettava, saa Hallitus koska puheenalainen rakennusyritys on kustannettava lainavaroilla, kunnioittaen esittää,

että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päättäisi rakennusyrityksen toimeenpanemiseksi osottaa 329,000 markan lisämäärärahan;

että Kaupunginvaltuusto, siinä tapauksessa että vastamainittu määräraha myönnetään, mahdollisimman pian valitsisi vastaisen mielisairaalan ylilääkärin; sekä

että Hallitus valtuutetaan antamaan työ- ja yksityiskohtaisten piirustusten laatiminen arkkitehti E. A. Kranckin tehtäväksi hänen vaatimastaan 8,000 markan korvausmäärästä.

G. Idström.

A. L. von Kuorring.

Liite II.

Sipoon pitäjän Nickbyn kylään rakennettava Helsingin kunnan mielisairaala.

Yhdistelmä.

I. Sairaala.

		Likimäär. kustannukset.	Lopullinen kust. laskelma.
Suljettu osasto epäluotettavia työkyvyttömiä miespotilaita varten	Smk	203,700: —	229,200: —
Valvontaosasto rauhattomia ja epäsiistejä miespotilaita varten	»	114,400: —	102,900: —
Suljettu ja puoliavonainen hoitolaosasto työkykyisiä miespotilaita varten	»	134,400: —	136,800: —
Avonainen huvila työkykyisiä miespuolisia potilaita varten	»	58,960: —	54,900: —
Suljettu osasto epäluotettavia työkyvyttömiä naispotilaita varten	»	203,700: —	230,300: —
Valvontaosasto rauhattomia ja epäsiistejä naispotilaita varten	»	114,400: —	109,900: —
Suljettu ja puoliavonainen hoitolaosasto työkykyisiä naispotilaita varten	»	147,200: —	142,800: —
Avonainen huvila työkykyisiä naispotilaita varten	»	52,580: —	50,100: —
Ruumis- ja ruumiinavaushuone	»	7,216: —	9,900: —

II. Talousrakennukset.

Hallintorakennus	Smk	154,560: —	125,400: —
Keittiö- ja pesularakennus	»	159,600: —	181,300: —
Leipomo- ja saunarakennus	»	41,160: —	47,500: —
Jääkellari	»	16,490: —	16,800: —
Konehuone	»	32,904: —	50,500: —
Työpajarakennus	»	86,300: —	75,500: —
Puutarhurinasunto	»	8,900: —	8,500: —
Kasvihuone	»	4,200: —	3,400: —
Tallirakennus	»	10,000: —	13,200: —
Sikoläätti	»	14,484: —	18,400: —
Rehulato	»	4,560: —	4,900: —
Hylkytavara- ja palokaluvaja	»	1,000: —	3,800: —
Halkovaja	»	4,000: —	2,200: —
Portinvartijantupa	»	6,532: —	8,100: —
Ylilääkärin rakennus	»	46,080: —	41,700: —
» jääkellari	»	— —	2,500: —
Pumppuhuone	»	20,000: —	24,000: —
Tunneleja, 456 p.m.	»	50,000: —	47,200: —
Kävelypihain tarvehuoneet	»	2,000: —	— —

III. Koneteknilliset työt.

Rakennusten lämmitys- ja ilmanvaihto- sekä lämminvesilaitos (viimeksi mainittua ei ole likimäär. laskelmassa)	Smk	145,000: —	241,000: —
Vesi- ja viemärijohdot (likimäär. laskelmassa on myös lämminvesilaitos)	»	106,000: —	104,300: —
Pumppulaitos, säiliöt ja kaivot	»	30,000: —	48,600: —
Kattilahuoneen vedenpuhdistussäiliö	»	— —	4,000: —
Septic tank	»	10,000: —	18,700: —
Valaistuslaitos	»	47,100: —	66,000: —
Höyrykattilat ja savutorvi	»	36,000: —	34,600: —
Höyrykeittiön sisustus	»	12,000: —	20,240: —
Pesu- ja desinfioimislaitos	»	20,000: —	25,000: —
Ylilääkärin asunnon keskuslämmitys- ja ilmanvaihtolaitos	»	— —	4,800: —

Kasvihuoneen lämpöjohto	Smk	— —	2,200: —
Pesulaitoksen ja keittiön hissit	»	— —	4,500: —
Puhelimet ja soittojohdot	»	2,900: —	4,000: —

IV. Sekalaista.

Raitiotie hiilivarastosta hyörykattilahuoneeseen .	Smk	2,000: —	2,000: —
5,870 m ³ maankaivuuta alueen tasoittamiseksi .	»	8,000: —	9,500: —
18,300 m ² teitä ja hiekkakenttiä	»	25,000: —	14,000: —
2,700 m ² kiveystä rakennusten ympärille . . .	»	— —	6,760: —
Katujat	»	— —	3,000: —
18,450 m ² metsää perkattava ja nurmea laitettava	»	— —	5,000: —
Aitaukset	»	15,000: —	13,500: —
Palovakuutus	»	— —	10,000: —
Työnjohto	»	— —	36,000: —
Arkkitehdinpalkkio ja työpiirustukset	»	55,000: —	55,000: —
Asiantuntijain palkkiot	»	6,000: —	6,000: —
Arvaamattomia menoja rakennusmestarinpalkki-			
oiksi y. m.	»	30,674: —	— —

V. Arvaamattomat työt	Smk	— —	98,600: —
	Smk	2,250,000: —	2,579,000: —

Helsingissä, Sanomal- ja kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1912.

Komiteanmietintö Helsingin kaupungin rakennustarkastuksen uudestijärjestämisestä sekä rakennustarkastuksessa noudatettavan sivusaatavataksan muuttamisesta.

Sittenkun Maistraatti kirjelmässä syyskuun 25 päivältä 1909 oli ehdottanut, että Kaupunginvaltuusto valitsisi joitakuita henkilöitä yksissä neuvoin Maistraatin kanssa tutkimaan erinäisiä sekä kaupungin rakennustarkastajan esittämiä että Kaupunginvaltuustossa tehtyjä ehdotuksia voimassa olevan, 3 päivänä toukokuuta 1895 vahvistetun rakennusjärjestyksen muuttamiseksi toisin kuuluvaksi, on Valtuusto kokouksessaan lokakuun 19 päivänä viimeksi mainittua vuotta, sanottuun esitykseen myöntyen, valinnut allekirjoittaneet Tallbergin ja Gripenbergin sekä lääketieteentohtori W. Zilliacuksen¹⁾ mainitussa tarkoituksessa toimimaan yhteisesti Maistraatin kanssa.

Paitsi kysymystä voimassa olevan rakennusjärjestyksen uudistamisesta on siten asetettuun komiteaan, johon ovat kuuluneet Maistraatin puheenjohtaja ja jäsenet sekä Kaupunginvaltuuston valitsevat edustajat ja johon Maistraatti myös on kutsunut kaupungininsinöörin ja kaupungin asemakaava-arkkitehdin, lähetetty kauan päiväjärjestyksessä ollut kysymys ajanmukaisen rakennustarkastuksen aikaansaamisesta Helsingissä sekä Kaupunginvaltuustossa rahasäännön järjestelyn yhteydessä vuonna 1910 tehty ja kirjelmässä joulukuun 30 päivältä sanottua vuotta Maistraatin tiedoksi saatettu ehdotus rakennustarkastuksessa noudatettavan sivusaatavataksan uudistamisesta siinä lueteltujen eräin korottamiseksi ja sellaisen muutoksen aikaansaamiseksi, että puheenalaiset maksut suoritettaisiin välittömästi kaupunginkassaan.

Komitean toimeksi annettu tehtävä tarkoittaa niinmuodoin etusijassa ehdotuksen laatimista uudistetuksi rakennusjärjestykseksi. Komiteassa onkin jo laadittu tätä varten luonnos, joka on erinäisissä kokouksissa ollut alustavasti tarkastettavana. Kun tämä asia kuitenkin vielä kaipaa pitkällistä valmistelua, ei ole toiveita että suunniteltu rakennusjärjestys voitaisiin lähimmässä tulevaisuudessa saattaa voimaan. Näin ollen ja kun toiselta puolen kysymys rakennustarkastuksen ja sen yhteydessä olevien olojen uudistamisesta on erittäin kiireellistä laatua ja kaipaa välittömiä toimenpiteitä, on komitea katsonut asianmukaiseksi käsitellä ensin nämä erikoiskysymykset ja antaa niistä eri mietinnön. Tämän johdosta on komitea vertailen

¹⁾ Herra Zilliacus on taudin tähden ollut estetty ottamasta osaa komitean töihin.

tarkastellut ne uuden rakennusjärjestyksen ehdotuksen osat, jotka ovat erottamattomassa yhteydessä rakennustarkastuksen kanssa.

Ehdotettu rakennustarkastuksen uudestijärjestäminen ei kuitenkaan ole toimeenpantavissa tekemättä vähäisiä muutoksia nykyään voimassa olevaan rakennusjärjestykseen. Nämä muutokset kuitenkin olisivat laadultaan väliaikaisia ja pysyisivät voimassa, kunnes rakennusjärjestyksen perinpohjaisempi uudistus saadaan aikaan.

Suoritettuaan tehtävänsä tässä puheena olevilta kohdilta komitea kunnioittaen Kaupunginvaltuustolle antaa oheelliset ehdotukset:

- 1:o) *Helsingin kaupungin rakennustarkastuskonttorin Johtosäännöksi;*
- 2:o) *sanotun konttorin Menosäännöksi;*
- 3:o) *Taksaksi niiden maksujen laskemiseksi, joita säädetyin toimituskirjainlunastuksen lisäksi rakennusjärjestyksen mukaan kannetaan rakennustarkastukseen kuuluvista toimituksista;*
- 4:o) *Taksaksi, jonka mukaan maksut oikeudesta aidata erilleen kaupungin maata rakennusyriä varten lasketaan; sekä*
- 5:o) *kaupungissa voimassa olevan, 3 päivänä toukokuuta 1895 vahvistetun rakennusjärjestyksen muuttamiseksi eräiltä kohdilta toisin kuuluvaksi.*

Komitea rohkenee tässä ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto

ottaisi edellä mainitut ehdotukset tarkastettaviksi sekä antaisi ne ynnä lausuntonsa asiasta Maistraatille enempää toimenpidettä varten.

Seuraavassa käy komitea lyhyesti selostamaan niitä näkökohtia, joita se ehdotuksia laatiessaan on pitänyt ratkaisevina.

I. Rakennustarkastuskonttorin johtosääntöehdotus.

Kaupungin rakennustoiminta on erinäisten rajoittavain määräysten alainen, jotka määräykset osin tarkoittavat rakennustaiteellis-esteettisten näkökohtain huomioon ottamista, osin taas yleisen turvallisuuden sekä ennen kaikkea terveydenhoidon vaatimusten noudattamista. Näiden rajoittavain määräysten asianmukaisen noudattamisen valvonta on toimenä rakennustarkastuksella (Saksassa Bau-polizei), joka on välttämätön ja sangen tärkeä rengas nykyisessä kunnallisessa politiahallinnossa.

Rakennusasiain käsittely ja rakennustoiminnan tarkastus on meillä vanhastaan ollut Maistraatin toimitettavana asiantuntijain avulla. Takavuosina, ennenkuin Helsingin rakennustoiminta vielä oli päässyt nykyiseen kehitykseensä, oli Maistraatin apuna vastamainitussa toimessa Kaupunginvaltuuston sitä varten valitsema arkkitehti, joka osin yksinään, osin myös Maistraatin jäsenten ja Terveydenhoitolauta-

kunnan edustajan keralla toimitti tarpeenmukaiset katselmukset ja katsastukset. Tämän järjestelyn mukaan kuitenkin kävi toimittaminen ainoastaan Rakennusjärjestyksessä säädettyt pakolliset katselmukset (uutisrakennuksilla kaikkiaan neljä katselmusta, nimittäin uutisrakennuskatselmuksen, perustuksen katselmuksen, parustoston katselmuksen ja loppukatselmuksen), jota vastoin rakennustoiminta ei ollut katselmusten väliaikoina yhtäjaksoisen ja tehokkaan silmälläpidon alaisena.

Mikäli kuitenkin rakennustoiminta lisääntyi ja kaupunki kehittyi, sikäli tietenkin tuolla tavoin järjestetty tarkastus osottautui riittämättömäksi ja uudistuksen tarve kävi tuntuvammaksi. Vuonna 1908 asetettiin Helsingin kaupunkia varten erityinen rakennustarkastaja, jolle Maistraatti antoi johtosäännön helmikuun 1 päivänä sanottua vuotta. Aikomus oli täten aikaansaada mahdollisimman tehokas ja tarkka rakennustoiminnan tarkastus. Rakennustarkastaja velvoitettiin panemaan huomiota rakennustoiminnan kehitykseen sekä tekemään aloitteita rakennustarkastuksessa tarpeellisiksi uudistuksiksi.

Kun kuitenkin, niinkuin edellä huomautettiin, yhtämittäinen silmälläpito koko rakennusaikana on tehokkaan rakennustoiminnan välttämätön edellytys, kävi yhden ainoan virkamiehen aivan mahdottomaksi ehtiä toimittamaan, paitsi pakollisia katselmuksia sekä lukuisia tarkastus- ja konttoritehtäviä, kaikkea tuollaista silmälläpitoa. Työvoiman lisääminen osottautui sentähden sangen pian tarpeelliseksi. Rakennustarkastajan esityksestä asetettiin, ensin toistaiseksi ja sitten vakinaisesti, apulais-rakennustarkastaja, jolle Maistraatti vahvisti johtosäännön helmikuun 9 päivänä 1910. Samalla ehdotettiin perustettavaksi rakennuskontrollööritoimi, mutta tammikuun 25 päivänä vastamainittua vuotta pitämässään kokouksessa Kaupunginvaltuusto näki hyväksi jättää tämän asian siksi, kunnes Maistraatti oli suorittanut Kaupunginvaltuuston sille aikaisemmin antaman tehtävän sivusaatavataksan uudistamiseksi. Työvoimia lisättiin edelleen vuonna 1911, jolloin rakennustoiminta oli erittäin vilkas. Likinnä rautabetonirakenteiden tarkastusta varten, jommoiset rakenteet ovat tulleet enemmän ja enemmän käytäntöön, asetettiin silloin insinööri, jonka palkkaamiseksi väliaikainen määräraha annettiin Maistraatin käytettäväksi.

Rakennustarkastuksen nykyistä järjestelyä täytyy pitää väliaikaisena sekä täysin tehokkaalle tarkastukselle asetettavia vaatimuksia vastaamattomana. Syynä tähän asianlaitaan on tarkastushenkilökunnan vähälukuisuus, sillä kaikista ponnistuksistaan huolimatta on rakennustarkastajan ja hänen kahden apulaisensa mahdoton tehokkaasti valvoa että viranomaisten antamia määräyksiä ja rakennusjärjestyksen säännöksiä asianmukaisesti noudatetaan. Näistä hankaluuksista onkin kaupungin rakennustarkastaja vuosikertomuksissaan ja viimeksi Maistraatille annetussa, kesäkuun 10:ntenä p:nä 1911 päivätyssä kirjelmässään nimenomaan huomauttanut,

samalla lausuen että rakennustarkastuksen pikainen ja perinpohjainen uudestijärjestäminen on välttämätön. Rakennustarkastaja on lausuntonsa tueksi viitannut nykyisestä asiaintilasta johtuvaan suureen vaaraan sekä julistautunut vapaaksi kaikesta vastuusta rakennusten turvallisuuteen nähden, koska hän käytettävänä olevalla vähälukuisella väellä ei ole voinut sitä asianmukaisesti tarkastaa.

Rakennustarkastuksen velvollisuutena olleen työtaakan laajuus käy näkyviin seuraavista komitean hankkimista tiedoista.

Tarkastuksen alaisina oli vuonna 1909 kaikkiaan 285, vuonna 1910 425 ja vuonna 1911 450 rakennuspaikkaa. Rakennusjärjestyksen mukaan oli näillä rakennusmailla puheenalaisina vuosina toimitettava 606, 1,075 ja 1,281 katselmusta itsekunakin.

Mutta näiden katselmustoimitusten lisäksi on, niinkuin edellä huomautettiin, välttämätöntä järjestää rakennustöiden silmälläpito niin, että viranomaiset katselmusten väliaikoina ovat täysin selvillä siitä, mitä työpaikoilla tapahtuu sekä miten rakennusjärjestyksen määräyksiä noudatetaan. Sitä varten tulisi tarkastavan virkamiehen käydä joka työmaalla ainakin kerran viikossa. Tämä tarkastuksen puoli olisi Helsingissä vuosina 1909—1911 vaatinut keskimäärin 10,300 katsastusta vuoteen, eli 33 katsastusta päivittäin. Nykyisellä harvalukuisella henkilökunnalla, jonka aika sitä paitsi tyyten kuluu piirustusten tarkasteluun ja konttoritehtäviin, ei tätä niin sanoaksemme yhtäjaksoista silmälläpitoa ole voitu toimittaa täysin tehokkaasti, vaan on katsastuksia toimitettu ainoastaan mikäli aika ja muut tehtävät ovat sallineet. Ainoastaan vähäinen osa yhtäjaksoisen silmälläpidon vaatimista katsastuksista on sentähden voitu toimittaa.

Henkilökunnan riittämättömyys on näin ollen aivan ilmeinen, ja erittäin tuntuvaksi tämä puute käy siinä tapauksessa, että Komitean valmistettavana oleva uuden rakennusjärjestyksen ehdotus vahvistetaan. Tämän ehdotuksen mukaan lisääntyisi nimittäin pakollisten katselmusten luku uutisrakennuksilla neljästä seitsemäksi ja muutosrakennuksilla tulisi useimmissa tapauksissa lisää yksi katselmus, jotapaitsi väliaikoinakin olisi toimitettava katsastuksia.

Komitea on sentähden katsonut olevan ehdottaminen rakennustarkastuskonttorin henkilökuntaa lisättäväksi, joka lisäys, vaikka onkin sinänsä sangen tuntuva, kuitenkin vain vastaa sitä työvoimaa, mikä nykyoloissa on välttämättömän tarpeellinen. Konttorin nykyisten kolmen virkamiehen lisäksi, joista insinöörikin asetettaisiin vakinaiselle palkkasäännölle, tulisi komitean ehdotuksen mukaan rakennuskontrollööri, apulais-rakennusinsinööri, kanslisti ja apulaiskanslisti, joilla itsekullakin olisi määrätty työtehtävänsä. Vaikka tämä henkilökunta rakennusjärjestyksen tuottamaan pakollisten katselmustoimitusten luvun lisääntymiseen verraten on niukanlainen, ei komitea kuitenkaan ole tällä kertaa tahtonut rakennustarkastukseen perustaa useampia vakinaisia virkoja, erittäinkin kun nykyinen vilkas rakennustoiminta ehken taas laimenee, mutta sen sijaan on komitea merkitsemällä vuosirahasääntöön tarpeellisen arviomäärärahan ylimääräisiä apulaisia varten tahtonut varata Maistraatille tilaisuuden tarpeen tullen väliaikaisesti lisätä työvoimia.

Ehdotettu rakennustarkastuskonttorin palvelushenkilökunnan lisäännys tuotaisi kaupungin budjettiin huomattavan lisämenon. Koska tuollainen meno kävisi kunnalle liian rasittavaksi, on komitea yksimielisesti kannattanut sitä ulkomailla yleisesti sovellettua periaatetta, että puheenalainen kustannus tahi suurin osa siitä on sopivasti määrättyinä maksuina pantava rakennuttajain suoritettavaksi. Komitea onkin sitä varten laatinut ehdotuksen taksaksi, jonka mukaan mainittuja maksuja kannettaisiin ja jota asiaa komitea tuonnempana tarkemmin selostaa.

Koska ulkomailla rakennustarkastuksen alalla saavutettu kokemus on erittäin valaiseva ja tarjoo mielenkiintoisia vertailukohtia asian järjestämisessä meillä, annetaan seuraavassa tietoja eräistä Keski-Europan suuremmista kaupungeista, joissa rakennustarkastaja on saamallaan apurahalla käynyt vartavarten tutkimassa tähän kuuluvia oloja.

Berlini (2,107,000 asukasta). Rakennustarkastusta johtaa ylinnä päällikkö, joka on lakimies, jota paitsi siihen kuuluu 22 yliopistosivistyksen saanutta arkkitehtiä (Bauräte ja Regierungsbaumeister) ja 28 tarkastusvirkamiestä. Näiden lisäksi on tilasto-osasto, jossa palvelee 7 arkkitehtiä, 2 insinööriä, 5 teknikkoo ja 5 sihteeriä. Lisäksi on 49 muuta virkamiestä. Kaikkiaan 119 henkilöä, paitsi konttoriapulaisia.

Hampuri (888,000 asukasta). Rakennustarkastuksessa toimii kaikkiaan 49 henkilöä, paitsi konttorihenkilökuntaa. Päällikkönä on johtaja (lakimies); muista virkamiehistä mainittakoon 12 Bauräte ja Baumeister (yliopistosivistyksen saaneita), 1 Bauinspektor (arkkitehti tilastolaskelmia varten), 24 teknillistä assistenttia y. m.

Frankfurt am Main (367,000 asukasta). Henkilökuntaan kuuluu 1 Baurat (arkkitehti) ja 1 sihteeri (lakimies) sekä 1 Baumeister ja 16 tarkastajaa ulkopuolista tarkastusta varten ynnä 7 Baumeisteriä, 4 insinööriä ja 4 teknikkoo sisäpuolista tarkastusta varten. Lisäksi kansliahenkilökuntaa. Kaikkiaan 46 henkilöä, paitsi konttoriapulaisia.

Wiesbaden (108,000 asukasta). 1 Baurat, 1 Regierungbaumeister, 2 teknikkoo, 2 assistenttia, 2 sihteeriä, 1 insinööri, 1 konttoristi. Yhteensä 10 henkilöä, paitsi konttoriapulaisia.

Saksan valtakunnassa järjestettyyn rakennustarkastukseen nähden on huomattava Hochbaun ja Tiefbaun välinen erotus tarkastustekniseltä kannalta. Tiefbaulla käsitetään maapinnan alaista rakennustoimintaa, kuten perustuksen louhintaa ja perustamistöitä. Tätä työalaa tarkastaa erityinen viranomainen eikä se kuulu varsinaiselle rakennustarkastukselle, jonka valvottavia on ainoastaan Hochbau. Meillä sitä vastoin kuuluu kumpaisenkin työalan silmälläpito rakennustarkastuksen tehtäviin.

Kööpenhamina (450,000 asukasta). Rakennustarkastuksen johtajana on kaupunginrakennusmestari, apunaan arkkitehti. Virkamiehistöön kuuluu 1 insinööri,

1 sihtööri (lakimies), 9 rakennustarkastajaa ja 9 assistenttia (ulkopuolista tarkastusta varten; kaikki arkkitehtejä) y. m. Kaikkiaan 28 henkilöä, paitsi konttoriapulaisia.

Ruotsin kaupungeissa on rakennustarkastus samoinkuin meilläkin vielä toistaiseksi väliaikaisella kannalla, mutta ehdotuksia tällä alalla toimeenpantaviksi uudistuksiksi on tekeillä. Niinpä on Tukholman kaupungin rakennustarkastuksen uudestijärjestämistä varten laadittu ehdotus, joka sekä henkilökunnan lukumäärään että järjestelmään nähden ylittää noudattaa samoja perusteita kun komitean laatima ehdotus.

Komitean laatiman johtosääntöehdotuksen yksityiskohtain perustelemiseksi, joka ehdotus on syntynyt komiteassa yksissä neuvoin Arkkitehtiklubin kanssa laaditun luonnoksen pohjalla, mainittakoon tässä edellä olevan täydentämiseksi seuraavaa:

Rakennustarkastuskonttorin virkamiesten virkakelpoisuusvaatimuksista komitea ei ole tahtonut panna sitovia määräyksiä johtosääntöön, mutta on pitänyt luonnollisena, että rakennustarkastajan, apulais-rakennustarkastajan, rakennusinsinöörin ja apulais-rakennusinsinöörin sekä kontrollöörin toimiin yleensä nimitetään Teknillisen korkeakoulun (tahi Polyteknillisen opiston) tahi muun siihen verrattavan oppilaitoksen oppikurssin suorittaneita henkilöitä.

Rakennustarkastajan ja apulais-rakennustarkastajan tehtäviä koskevat määräykset perustuvat näiden virkailijain nykyään noudatettavina oleviin johtosääntöihin, joita on asianmukaisesti täydennetty ja kehitetty.

Rakennuskontrollöörin olisi etusijassa toimitettava rakennustoiminnan silmälläpitoa pakollisten katselmustoimitusten väliaikoina. Tarpeen mukaan saisi Maistraatti määrätä lisäksi ylimääräisen rakennuskontrollöörin.

Rakennusteknikassa käytetyt rautabetonirakenteet, jotka näyttävät pääsevän yhä yleisempään käytäntöön, ovat sen laatuksia, että ne asettavat mitä suurimpia vaatimuksia rakennustarkastukselle ja lisäksi tuottavat sille paljon työtä ja suuren vastuun. Näiden rakenteiden ja niihin kuuluvien laskelmain tarkastaminen olisi ehdotetun insinöörin päätehtävänä. Kun tälle virkailijalle on tarpeen apulainen niin tarkastustyön ja laskelmain kuin itse katsastustenkin toimittamisessa, on komitean mielestä ollut ehdotettava asetettavaksi apulais-rakennusinsinööri, joka kykenisi tarpeen vaatiessa astumaan rakennusinsinöörin sijaan.

Kunnallishallinnossa tavaksi tulleen käytännön mukaan olisi rakennustarkastuskonttorin virkamiehiä nimitettäessä molemmin puolin varattava kuusikuukautinen irtisanomisaika. Näin ei kuitenkaan näy tarvitsevan olla laita kanslistiin ja apulaiskanslistiin nähden, joiden ottaminen ja erottaminen tulisi olla päällystön vapaassa vallassa.

II. Rakennustarkastuskonttorin menosääntöehdotus.

Rakennustarkastajan palkkakysymystä harkitessaan on komitea saanut tietää että rakennustarkastajan palkka sivusaatavineen on viime vuosina noussut yhteensä keskimäärin 17,200 markkaan. Komitea tosin on sitä mieltä, että rakennustarkastajan tulee saada sellainen palkka, mikä kohtuullisesti vastaa tälle virkamiehelle asetettavia suuria vaatimuksia sekä hänen erittäin vaativaa työtehtäväänsä, mutta komitean mielestä palkan ei tule nousta yli 12,000 markan vuodessa, joka määrä on korkein, minkä kaupungin suuripalkkaisimmat virkamiehet nykyään saavat pohjapalkkaa.

Komitealle antamassaan kirjelmässä¹⁾ on kaupungin nykyinen rakennustarkastaja, huomauttaen että hänen palkkansa sivusaatavatuloineen, jotka jälkimäiset nyt jäisivät pois, on viime vuosina tuntuvasti ylittänyt komitean ehdottaman palkkamäärän sekä ettei rakennustarkastajan työtaakka ja vastuu henkilökunnan lisäämisen johdosta mainittavasti vähene, koska melkoinen osa uusien virkamiesten työstä kohdistuu siihen tarkastustoimintaan, jota nykyään työvoiman puutteessa ei ole ehditty suorittaa, anonut että hänelle siten menettämänsä sivusaatavain vastikkeeksi myönnettäisiin vuotuista henkilökohtaista palkanlisäystä 1,400 markkaa.

Komitean enemmistö on katsonut tämän pyynnön ansaitsevan huomiota. Tässä puheena olevan, rakennustarkastajan omasta aloitteesta syntyneen uudistuksen johdosta hän, jolla viime vuonna oli palkkaa ja sivusaatavatuloja yhteensä noin 19,000 markkaa, menettäisi melkoisen osan nykyisistä vuosituloistaan. Tosin komitean ehdottama 12,000 markan pohjapalkka on sinänsä varsin tuntuva, mutta huomattava on, että kunta käyttää rakennustarkastajan työvoimaa hyväkseen siinä määrin, että hänen vastedes lienee vaikea, jopa mahdotonkin, hankkia mainittavia sivutuloja. Edellyttäen komitean ehdotuksen saavuttavan Kaupunginvaltuuston hyväksymisen, saa komitea sentähden Kaupunginvaltuuston päätettäväksi ehdottaa:

että nykyisen rakennustarkastajan, jos hän pysyy kaupungin palveluksessa sen jälkeen kun rakennustarkastuskonttorin uusi palkkasääntö on astunut voimaan, tulee tämän säännön mukaisten palkkaetujensa lisäksi saada henkilökohtaista palkanlisäystä 1,400 markkaa vuodessa.

Apulais-rakennustarkastaja ja rakennusinsinööri saisivat ehdotuksen mukaan kumpikin 9,000 markan sekä kontrollööri 6,500 markan pohjapalkan. Palkaksi apulais-rakennusinsinöörille, kanslistille ja apulaiskanslistille on komitea katsonut olevan ehdottaminen 4,800, 2,400 ja 1,500 markkaa itsekullekin. — Rakennuskont-

¹⁾ Seuraa liitteenä komitean mietintöä.

torin vahtimestarin sekä tarpeellisen vahtimestariavun kustantamiseksi on merkitty 1,800 markkaa, minkä lisäksi tulee 1,000 markan määräraha tarkastuksessa tarpeellisten kutsumusten toimittamiseksi asiallisille, eli yhteensä 2,800 markkaa. Mainitut kutsumukset on tähän asti toimittanut perille maistraatinvahtimestari, joka tästä on saanut korvauksen haastetaksan mukaan. Rakennustarkastuskonttorin tarverahamenot ovat vuonna 1911 nousseet 1,800 markan vaiheille, ja vastedes olisi määräraha korotettava 2,500 markkaan tarpeellisen ammattikirjallisuudenkin hankkimiseksi sekä arvaamattomiin kuluihin. Lisäksi tarvitaan tuhatkunta markkaa aineenkestävien kustantamiseen. Tämän johdosta on näitä tarkoituksia varten merkitty kaikkiaan 3,500 markkaa. Konttorin huoneiston siivoamis- ja lämmitysmääräraha, joka on kuluvan vuoden rahasääntöön merkitty 440 markaksi, on katsottu olevan korotettava 700 markkaan.

Keisarillisen Senaatin marraskuun 25 päivänä 1895 Helsingin kaupungissa rakennusasioissa suoritettavia toimituksia y. m. varten vahvistaman taksan mukaan saavat ne kaksi Maistraatin kunnallisraatimiestä, jotka viran puolesta ottavat näihin toimituksiin osaa, kantaa eräät toimituksen laadun mukaan määrätyt maksut, ja on tämä sivusaatavatulo viime vuosina noussut keskimäärin 3,500—4,000 markkaan. Siinä tapauksessa että nämä sivusaatavatulot jäävät pois ja vastaavat maksut menevät kaupunginkassaan, olisi katselmusmiehinä nykyään toimiville raatimiehille myönnettävä vastike siten menettämistään palkkaeduista. Tämän johdosta on komitea ehdottamaansa rakennustarkastuksen vuosirasääntöön merkinnyt 8,000 markan määrärahan mainittua tarkoitusta varten.

Rakennusjärjestyksen määräyksen mukaan ottaa eräisiin tärkeämpiin katselmustoimituksiin osaa Terveystenhoitolautakunnan valtuutettu. Samantapainen määräys tulisi komitean laadittavana olevaan uuden rakennusjärjestyksen ehdotukseen. Sanotun tehtävän on tähän asti hoitanut ensimmäinen kaupunginlääkäri, jolla edellä mainitun taksan nojalla on tästä ollut sivusaatavatuloja keskimäärin 2,500 markkaa. Kun tämä maksu komitean ehdotuksen johdosta jäisi pois, on menosääntöön merkitty saman suuruinen palkkio maksettavaksi sille henkilölle, jonka Terveystenhoitolautakunta puolestaan määrää olemaan apuna rakennustarkastuksessa.

Niinkuin edellä on huomautettu, komitea on katsonut tarpeelliseksi asettaa Maistraatin käytettäväksi määrärahan siltä varalta että rakennustarkastuskonttorin työvoimia tarvitsee lisätä. Tämä arviomääräraha on ehdotettu 6,000 markaksi.

Samoin kuin useimmille muille kunnan virkamiehille, taattaisiin rakennustarkastuskonttorinkin vakinaiselle henkilökunnalle palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta 10% pohjapalkasta kumpaisellakin kerralla. Rakennustarkastaja, apulaisrakennustarkastaja, kontrööröri ja rakennusinsinööri saisivat sitä paitsi peruspalkkansa lisäksi matkaravoja, molemmat ensinmainitut 600 markkaa, kontrööröri 500 ja rakennusinsinööri 400 markkaa.

III. Taksaehdotus niiden maksujen laskemiseksi, joita säädetyn toimituskirjain lunastuksen lisäksi rakennusjärjestyksen mukaan kannetaan Helsingin kaupungin rakennustarkastukseen kuuluvista toimituksista.

Niinkuin edellä on huomautettu, Kaupunginvaltuustossa on vallinnut se käsitys, että rakennustarkastuksen kustannukset on pantava rakennuttajain suoritettaviksi. Tämä komitean mielestä aivan oikea ja oikeudenmukainen periaate on sivistysmaissa rakennustarkastusta järjestettäessä kaikkialla otettu käytäntöön. Ainoastaan Ruotsissa, missä rakennustarkastus on paraikaa uudestijärjestettävänä, ei tätä periaatetta toistaiseksi nuodateta, mutta Tukholman rakennustarkastuksen uudestijärjestämisehdotus käy samaan suuntaan.

Tässä puheena olevain maksujen taksaehdotusta laatiessaan on komitea edellyttänyt, että niiden tulisi tuottaa kaupungille kohtuullinen korvaus rakennustarkastuksen aiheuttamista kustannuksista, kuitenkin millään tavoin rasittamatta tahi ehkäisemättä rakennustoimintaa. Komitea onkin koettanut sovittaa taksan niin, että maksut jakautuisivat mahdollisimman oikeudenmukaisen perustuksen mukaan. Mitä taksan järjestelmään tulee, on komitea noudattanut saksalaisia tariffeja, joiden järjestys ja laskuperusteet ovat yhdenmukaisemmat kuin tanskalaisen taksan ja ruotsalaisten taksaehdotusten.

Komitean taksaehdotuksen mukaan kannettavat maksut jakautuvat kahteen ryhmään, nimittäin a) maksuihin, jotka ovat vastiketta rakennustarkastukseen kuuluvista toimituksista, sekä b) maksuihin, jotka ovat korvausta kadun tahi avonaisen paikan puolella tonttirajan ulkopuolelle menevistä ulokerakennuksista.

Ensimmäiseen ryhmään kuuluvia maksuja suoritettaisiin uutis-, lisä- ja korotusrakennuksesta 3 penniä kuutiometriltä, tulisijanmuutoksesta 5 markkaa kultakin muutetulta tulisijalta sekä rakennusmuutoksesta 3 markkaa kultakin huoneelta. Sen ohella on näyttänyt kohtuulliselta säätää määrätty vähin maksu joka tapauksessa maksettavaksi rakennustarkastuksen suorittaman työn vastikkeeksi.

Muutamilla esimerkeillä valaistakseen ehdotetun taksan käyttämistä saa komitea ilmoittaa, että taksaehdotuksen mukaan olisi ollut suoritettava:

kiinteistöosakeyhtiö Taoksen talosta (rakennuskustannus noin 1,100,000 markkaa), Bulevaardikadun tontti N:o 1, kuutiosisällys 31,064 m ³	Smk 931: 92
osakeyhtiö Centrumin talosta (rakennuskustannus noin 420,000 markkaa), Kasarminkadun tontti N:o 8, kuutiosisällys 14,846 m ³	» 435: 48

arkkitehti J. Eklundin huvilasta (rakennuskustannus noin 70,000 markkaa), Ehrensverdintien tontti N:o 3, kuutiosisällys 2,300 m ³	Smk 69: —
herra A. Kallioisen talosta (rakennuskustannus noin 60,000 markkaa), Ätsärintien tontti N:o 8, kuutiosisällys 1,860 m ³	» 55: 80

Toisen maksuryhmän, nimittäin maksut, joita kannetaan tonttirajan ulkopuolelle menevistä ulokerakennuksista, niinkuin umpinaisista parvekkeista, erkereistä y. m., on komitea säätänyt saksalaisten tariffien malliin, joissa tariffeissa tuollaiset maksut ovat jo kauan olleet käytännössä.

Komiteassa on lausuttu epäilyksiä tuollaisen maksun soveliaisuudesta periaatteelliselta kannalta. On huomautettu, että kaupungintontin myyminen tuottaa ostajalle oikeuden rakentaa ja käyttää tonttia rakennusjärjestyksen säätämään rajain sisällä. Jos kerran rakennusjärjestyksen mukaan on lupaa teettää kadun tai avonaisen paikan puolelle ulokerakennuksia, niin olisi epäoikeutettua, tontin myyntiin liittyviin ehtoihin katsomatta, panna tontinomistajain maksettavaksi lisämaksu tuollaisista rakennuksista, jommoista maksua ainoastaan kävisi katsominen kauppahinnan lisäykseksi, mutta ei suinkaan rakennustarkastajan toiminnan korvaukseksi. Tähän nähden ja kun tuollaisia ulokerakennuksia, jotka ovat omansa aikaansaamaan vaihtelua sekä saattamaan katukuvan vilkkaammaksi ja miellyttävämmäksi, esteettisistä syistä ei olisi ehkäistävä, ovat eräät komitean jäsenet olleet sitä mieltä, että tässä puheena oleva maksuryhmä voisi haitatta jäädä pois, erittäinkin kun nämä maksut rasittaisivat talonomistajia epätasaisesti, koska tässä ei otettaisi huomioon tontin asemaa eikä sieltä avautuvaa näköalaa, ei myöskään tontin ykköshintaa.

Komitean enemmistö ei ole tahtonut myöntää näille sille ratkaisevaa merkitystä. Ulokkeitten laittaminen tietää todellisuudessa tonttirajan ulkopuolella olevan tilan hyväksi käyttämistä ja tuottaa tontinomistajalle ylimääräisen edun lattiapinnan lisäyksenä. Viime aikoina on tuollaisia ulokerakennuksia useissa tapauksissa teetetty yksinomaan taloudellisen hyödyn saamiseksi, ensinkään ottamatta huomioon esteettisiä vaatimuksia. Enemmistön mielestä käy tuollaisten ulokkeiden rakennus-oikeudesta sitä suuremmalla syyllä kantaminen maksun, kun ne tuntuvasti rajoittavat vapaata ilmanvaihtoa ja valoisuusoloja. Mitään oikeudellista estettä ei näy oleva esitettävissä tuollaisen maksun säätämiseksi, joka tuottaisi kaupungille tuntuvia lisätuloja sanottavasti rasittamatta rakennuttajia.

Komitea on tämän mukaisesti päättänyt ehdottaa, että tämä maksu pannaan taksaan ja että sitä on suoritettava kerta kaikkiaan 20 markkaa neliömetriltä ulokerakennuksen pohjapintaa kultakin kerrokselta. Tämän maksuperusteen mukaan olisi Taos-yhtiön edellä mainitun talon ollut maksettava ulokerakennuksista 3,190 markkaa ja Centrum-yhtiön talon 856 markkaa.

Komitean laatimassa taksahdotuksessa on lisäksi määräyksiä puheenalaisten maksujen debiteerauksesta ja takaisin antamisesta.

IV. Ehdotus taksaksi, jonka mukaan maksut oikeudesta aidata erilleen kaupungin maata rakennusyriytyksiä varten lasketaan.

Paitsi edellä mainittuja maksuja on komitea katsonut rakennustarkastuksen kustannusten suorittamiseksi olevan kannettava vieläkin muuan maksu, sekin ulko- maisten tariffien malliin, nimittäin maksu tontin viereisen kadun tahi avonaisen paikan käyttämisestä rakennusaikana. Komiteassa on käytännöllisistä syistä ehdotettu, että tämäkin maksu pantaisiin rakennustarkastuksen toimituksia varten vahvistettavaan taksaan, mutta koska oikeus kaupungin maan luovuttamiseen tuollaiseen tarkoitukseen rakennus- ja poliisijärjestyksen mukaan kuuluu Maistraatille sekä maksun määrääminen kaupunginmaan käyttämisestä on Rahatoimikamarin asia, on komitean mielestä ollut periaatteellisesti oikeampaa panna puheenalainen maksu eri taksaan.

Komitean ehdotuksen mukaan tätä maksua ei olisi suoritettava kerta kaikkiaan vahvistettua määrää, vaan tulisi sen vaihdella yhdestä kymmeneen penniin viikolta ja käytetyn alan neliömetriltä. Maksua määrätessään tulee Rahatoimikamarin panna tarpeellista huomiota rakennuspaikan asemaan ja liikenneoloihin. Kaupungin ulkolaidoilla, missä liikenne on vähäinen ja ehken naapuritontitkin rakentamatta, on maksua tietenkin suoritettava tuntuvasti pienempi määrä, kuin jos käytetään keskikaupungilla sijaitsevaa katuosaa, useinkin tuntuvaksi haitaksi liikenteelle. Vähin tuollainen maksu olisi komitean ehdotuksen mukaan 10 markkaa.

Tässäkin asiassa on komiteassa vallinnut erimielisyyttä sikäli, että eräs vähemmistö on katsonut että ehdotettua maksua ei kävisi kohtuudella kantaminen niissä osissa kaupunkia, missä liikenne on aivan vähäpätöinen. Tämän mukaisesti on vähemmistön taholta vaadittu, että maksu, esimerkiksi 5 penniä viikossa neliömetriltä, kannettaisiin ainoastaan kivetyn kadun tahi paikan käyttämisestä, mutta että rakennustoiminta kaupungin muissa osissa olisi tuollaisesta maksusta vapaa. Komitean enemmistö on kuitenkin ollut sitä mieltä, että maksu asteikon mukaan määrättyinä ei kohtaisi rakennuttajia epäoikeudenmukaisesti sekä että se on määrältään aivan liian mitätön voidakseen vaikuttaa ehkäisevästi uutisrakennustoimintaan. Kiveämätöntä katuä käytettäessä liikenne keskittyy kadun vastapäiselle puolelle, siten lisäten kaupungin suoritettavia kunnossapitokustannuksia rakennusaikana. Näistä syistä on komitean enemmistö ollut sitä mieltä, että vapautusta useinmainitusta maksusta ei olisi tässä kohden myönnettävä.

Puheenalaista maksua suoritettaisiin, komitean ehdotuksen mukaan, käytetyn alueen pinta-alan perusteella, joten maksua siis ei laskettaisi käytetyn alueen vieritse kulkevalta jalkakäytävältä.

Puheenalaisten taksain perustuksella odotettavissa olevien bruttotulojen määrä näkyy alempana olevista laskelmista.

Edellä puheena ollut verotus olisi vuonna 1911 kaupunginkassaan tuottanut seuraavat määrät:

Uutisrakennuksia, 1,374,521 m ³ à 3 penniä m ³ :ltä	38,235: 63
132 rakennus- ja tulisijanmuutosta, 5 markan mukaan muutetulta tulisijalta ja 3 markan mukaan muutetulta huoneelta, vähintään kuitenkin 20 markkaa	5,555: —
<i>Muist.</i> Kun on ollut vaikea jälestäpäin tarkistaa huoneitten ja tulisijain lukumäärää, on 20 markan maksu laskettu siinä tapauksessa että huoneluku ei ole ollut varmasti selville saatavissa.	
215 uutisrakennuksessa lasketaan olevan keskimäärin 2 uloketta, joiden pohjapinta on yhteensä 5 m ² , siis 430 uloketta, yhteensä 1,075 m ² , 20 markkaa neliömetriltä ja kerrokselta, 3 kerroksessa	64,500: —
Käytetty kadun ala lasketaan keskimäärin rakennusta kohti 25 pituusmetriksi eli 75 m ² :ksi, joten 215 uutisrakennuksen osalle tulee 16,125 m ² eli keskimäärin 5 pennin mukaan m ² :ltä 806: 25 markkaa viikossa, joten, olettaen kunkin rakennustyön kestävän 20 viikkoa, vuokraa saadaan	16,425: —
Yhteensä Smk	124,715: 63
Vuonna 1910 olisi näitä tuloja ollut kaikkiaan	144,355: 46
» 1909 » » » » »	85,150: —
Menosääntöehdotuksen mukaan on rakennustarkastuksesta kustannuksiaan kaikkiaan	72,800: —

V. Ehdotus voimassa olevan rakennusjärjestyksen muuttamiseksi toisin kuuluvaksi.

Niinkuin edellä on mainittu, komitean ehdottama rakennustarkastuksen järjestäminen edellyttää eräiden 1895 vuoden rakennusjärjestyksen pykäläin muuttamista toisin kuuluviksi. Nämä muutokset kohdistuvat mainitun rakennusjärjestyksen 52, 63 ja 103 pykälään ja niiden tarkoituksena on velvoittaa rakennuttajat suorittamaan komitean ehdottamissa taksoissa mainitut maksut.

Jos ehdotus pääasiassa saavuttaa Kaupunginvaltuston hyväksymisen, tulisi Maistraatin, samalla kun hankkii esillä oleville taksoille vahvistuksen, Senaattiin tehdä esitys rakennusjärjestyksen väliaikaisesta muuttamisesta toisin kuuluvaksi tässä puheena olevilta kohdin.

Helsingissä, huhtikuun 30 päivänä 1912.

Adolf Aminoff.

**A. V. Lindberg.
M. Gripenberg.
Bertel Jung.**

**J. von Haartman.
Julius Tallberg*).**

**A. von Knorring.
G. Idström.**

John Uggla.

*) Ei ollut saapuvilla tarkistustilaisuudessa.

Ehdotus Helsingin kaupungin rakennustarkastuskonttorin johtosäännöksi.

1 §.

Helsingin kaupungin rakennustarkastuskonttorin tehtävänä on Maistraatin silmälläpidon alaisena valvoa kaupungissa harjoitettua rakennustoimintaa rakennusjärjestyksen määräysten mukaisesti.

2 §.

Rakennustarkastuskonttoria johtaa rakennustarkastaja, ja sen muuna palvelushenkilökuntana ovat apulais-rakennustarkastaja, rakennusinsinööri, rakennuskontrollööri, apulais-rakennusinsinööri, kanslisti, apulaiskanslisti sekä tarpeelliset ylimääräiset apulaiset ja palvelusmiehet.

3 §.

Rakennustarkastajan asettaa Kaupunginvaltuusto Maistraatin ehdotuksesta. Hänen ei ole lupa laatia piirustuksia paikkakunnalla toimeenpantavia rakennusyrityksiä varten eikä sellaisia yrityksiä johtaa, ei myöskään pitää muuta virkaa eikä ottaa hoitaakseen tointa, joka on esteeksi hänen toiminnalleen kaupungin palveluksessa.

Rakennustarkastajan velvollisuutena on ylinnä johtaa rakennustarkastusta. Eritoten tulee hänen:

a) pitää silmällä että rakennustarkastuskonttorin palveluksessa olevat henkilöt täyttävät velvollisuutensa;

b) ottaa tarpeellinen palveluskunta;

c) tarkastaa saapuneet piirustukset ja suorittaa rakennusjärjestyksessä määrätyt katselmukset ja muut toimitukset;

d) rakennusjärjestystä rikottaessa tahi muuten tarpeen vaatiessa, ja erittäinkin, kun vaaraa katsotaan olevan olemassa, siitä viipymättä Maistraatille ilmoittaa sekä ehdottaa tämän johdosta tarpeellisia toimenpiteitä;

e) Maistraatin määräyksestä olla osallisena toimittamassa tahi itse toimittaa sellaisia hänen työalaansa kuuluvia katselmuksia ja katsastuksia, joita ei ole mainittu rakennusjärjestyksessä;

f) tarvittaessa olla saapuvilla tahi kutsuttaessa saapua niihin Maistraatin istuntoihin, joissa rakennusasioita käsitellään, sekä siellä antaa tarpeelliset lausunnot;

g) kaikista uutis- ja lisärakennuksissa sekä muutosrakennuksissa toimittamistaan katsastuksista pitää päiväkirjaa, jossa mainitaan hänen tekemänsä muistutukset ja antamansa määräykset;

h) vastata siitä että rakennustarkastuskonttorin asiana oleva maksunpano toimitetaan vahvistetun taksan mukaisesti, sekä tarkastaa ja oikeaksi todistaa konttorissa tehty maksunpanoluettelo; sekä

i) vuosittain maaliskuun kuluessa Maistraatille antaa kertomus rakennustarkastuskonttorin toiminnasta edellisenä vuonna, jonka kertomuksen tulee sisältää kaupungin kunnallishallinnosta annettavaan kertomukseen pantavia tilastotietoja kaupungin rakennustoiminnasta.

Sen ohella tulee rakennustarkastajan kiinnittää huomiota rakennustoiminnan kehitykseen ylipäätään sekä Maistraatille tehdä ehdotuksia niiksi yleisiksi määräyksiksi ja muiksi toimenpiteiksi, joita siihen nähden havaitaan tarpeellisiksi.

4 §.

Apulais-rakennustarkastajan asettaa Kaupunginvaltuusto Maistraatin ehdotuksesta. Hänen ei ole lupa laatia piirustuksia paikkakunnalla toimeenpantavia rakennusyhtiöksiä varten eikä sellaisia yrityksiä johtaa, ei myöskään pitää muuta virkaa eikä ottaa hoitaakseen tointa, joka on esteeksi hänen toiminnalleen kaupungin palveluksessa.

Apulais-rakennustarkastajan velvollisuutena on rakennustarkastajan silmälläpidon alaisena ja hänen kerallaan valvoa kaupungissa harjoitettua rakennustoimintaa sekä siihen nähden erittäin:

- a) olla osallisena toimittamassa ja itsekin toimittaa rakennustarkastajan hänen tehtäväkseen antamia katselmuksia, tarkastuksia ja katsastuksia;
- b) kaikista suorittamistaan toimituksista ja virassa tekemistään huomioista pitää päiväkirjaa, jossa mainitaan hänen tekemänsä muistutukset ja antamansa määräykset; sekä
- c) rakennustarkastajan ollessa virasta vapaana tahi estettynä hoitaa hänen virkaansa.

5 §.

Rakennusinsinöörin asettaa Kaupunginvaltuusto Maistraatin ehdotuksesta. Hänen ei ole lupa laatia rakennuskonstruktiosien piirustuksia, ehdotuksia tahi laskelmia eikä johtaa rakennustöitä paikkakunnalla, ei myöskään pitää muuta virkaa eikä ottaa hoitaakseen tointa, joka on esteeksi hänen toiminnalleen kaupungin palveluksessa.

Rakennusinsinöörin on velvollisuus rakennustarkastajan silmälläpidon alaisena:

- a) tutkia ja tarkastaa saapuneet rakennusten kannattavain konstruktiosien piirustukset ja laskelmat;
- b) rakennustarkastajan käskystä rakennuspaikoilla tarkastaa valmiit konstruktiosionit ja niiden yhtäpitäväisyys annettujen laskelmain ja piirustusten kanssa;
- c) ilmitulleista virheistä ja erittäinkin, kun vaaraa saattaa katsoa olevan tarjona, tästä viipymättä ilmoittaa rakennustarkastajalle;
- d) kaikista suorittamistaan tarkastuksista ja toimituksista sekä virassa tekemistään huomioista pitää päiväkirjaa, jossa mainitaan hänen tekemänsä muistutukset ja antamansa määräykset; sekä
- e) Maistraatin määräyksen mukaan olla osallisena toimittamassa tahi itse toimittaa

sellaisia hänen työalaansa kohdistuvia katselmuksia ja katsastuksia, joita ei mainita rakennusjärjestyksessä.

6 §.

Rakennuskontrollöörin asettaa Maistraatti rakennustarkastajan ehdotuksesta. Hänen ei ole lupa johtaa paikkakunnan rakennusyriytyksiä eikä myöskään pitää muuta virkaa eikä ottaa hoitaakseen tointa, joka on esteeksi hänen toiminnalleen kaupungin palveluksessa.

Rakennuskontrollöörin velvollisuutena on rakennustarkastajan silmälläpidon alaisena ja hänen tarkemman määräyksensä mukaan valvoa kaupungissa harjoitettua rakennustoimintaa sekä siinä kohden erittäinkin:

a) olla apuna saapuneiden piirustusten tarkastamisessa sekä katselmusten ja toimitusten suorittamisessa rakennuspaikoilla;

b) valvoa ettei rakennusyriytyksiä suoriteta, ennenkuin niihin kuuluvat piirustukset on asianmukaisessa järjestyksessä vahvistettu;

c) tarkoin huolehtia siitä, että niin paraikaa toimeenpantavat konstruktсионien ja tulisijain muutokset kuin hänen valvottavikseen annetut rakennustyötkin suoritetaan vahvistettuja piirustuksia, konstruktсионieja ja määräyksiä noudattaen; sekä

d) kaikista edellä luetelluista toimituksista pitää päiväkirjaa, jossa mainitaan hänen tekemänsä muistutukset ja antamansa määräykset, ja on suullinen kertomus rakennuspaikoilla tehdyistä huomioista päivittäin rakennustarkastajalle annettava.

7 §.

Apulais-rakennusinsinööriin asettaa Maistraatti rakennustarkastajan ehdotuksesta ja rakennusinsinööriä kuultuaan. Hänen ei ole lupa laatia rakennuskonstruktсионien piirustuksia ja ehdotuksia eikä näiden laskelmia eikä johtaa rakennustöitä paikkakunnalla, ei myöskään pitää muuta virkaa eikä ottaa hoitaakseen tointa, joka on esteeksi hänen toiminnalleen kaupungin palveluksessa.

Apulais-rakennusinsinööriin on velvollisuus:

a) rakennusinsinööriin silmälläpidon alaisena tarkastaa annetut konstruktсионilaskelmat;

b) olla osallisena toimittamassa sekä itsekin toimittaa rakennusinsinööriin hänen huolekseen antamia katselmuksia, tarkastuksia ja laskelmia; sekä

c) kaikista toimituksistaan ja virassa tekemistään huomioista pitää päiväkirjaa, jossa mainitaan hänen tekemänsä muistutukset ja antamansa määräykset.

8 §.

Kanslistin, jonka Maistraatti asettaa rakennustarkastajan ehdotuksesta, on velvollisuus rakennustarkastajan silmälläpidon alaisena:

a) tarkastaa rakennusverotuksen pohjana olevat laskelmat, laskea niiden säädettyjen maksujen määrät, joiden maksunpano on rakennustarkastuskonttorin asia, pitää sanottujen maksujen debiteerausluetteloa sekä kirjoittaa ja Rahatoimikonttoriin antaa niistä maksuliput kannettaviksi ja perittäviksi;

- b) kaikista toimittamistaan tarkastustöistä ja verotuslaskelmista pitää tarkkoja kirjoja; sekä sitä paitsi
c) pitää rakennustarkastuskonttorissa tarpeelliset diariot.

9 §.

Apulaiskanslistilla, jonka rakennustarkastaja ottaa, on velvollisuutena:

- a) huolehtia kirjeiden, katselmuskirjain ja muiden toimituskirjain kirjoittamisesta; sekä
b) hoitaa luettelonpito konttorissa.

10 §.

Rakennustarkastuskonttorin vakinaisia virkamiehiä, paitsi kanslistia ja apulaiskanslistia, otettaessa varataan molemmin puolin kuuden kuukauden irtisanomisaika.

11 §.

Maistraatin asiana on hakemuksesta myöntää Rakennustarkastuskonttorin virkamiehille virkavapautta sekä määrätä heidän sijaisensa. Konttorin henkilökunnan virkalomaehdotuksen laatii rakennustarkastaja, alistaen sen Maistraatin hyväksyttäväksi. Virkaloman ajaksi on näiden virkamiesten asetettava puolestaan Maistraatin hyväksymä viransijainen, ja on virkaloman jaossa myös vaarintettava, että tuollaista lomaa eivät yhtäaikaan nauti rakennustarkastaja ja apulais-rakennustarkastaja, eivätkä myöskään rakennusinsinööri ja apulais-rakennusinsinööri.

12 §.

Rakennustarkastuskonttorin päiväkirjat, diariot, luettelot ja maksunpanoluettelot sekä niiden perustuksena olevat laskelmat on vaadittaessa näytettävä Maistraatille.

Rakennustarkastuskonttori pidetään yleisölle avoinna kaikkina arkipäivinä Maistraatin määrääminä aikoina.

Ehdotus rakennustarkastuskonttorin menosäännöksi.

I rakennustarkastaja, palkkaa	12,000: —
matkaraHOja	600: —
I apulais-rakennustarkastaja, palkkaa	9,000: —
matkaraHOja	600: —
I rakennusinsinööri, palkkaa	9,000: —
matkaraHOja	400: —
I kontrollööri, palkkaa	6,500: —
matkaraHOja	500: —
I apulais-rakennusinsinööri	4,800: —
I kanslisti	2,400: —
I apulaiskanslisti	1,500: —
Määräraha palvelusmiehiä ja kutsumusten tiedoksisattamista varten, arviolta	2,800: —
Palkkio Terveydenhoitolautakunnan valtuutetulle osanotosta rakennuskatsel-	
muksiin	2,500: —
Määräraha kesäloman hankkimiseksi rakennustarkastuskonttorin virkamiehille,	
Maistraatin määräyksen mukaan, arviolta	2,000: —
Tarverahoiksi ja aineenkoetusten kustantamiseksi, arviolta	3,500: —
Siivoaminen, arviolta	700: —
Korvausta menetetyistä sivusaatavista kahdelle nykyään virassa olevalle,	
katselmustoimituksiin osaa ottavalle raatimiehelle, à 4,000: —	8,000: —
Määräraha ylimääräisten apulaisten palkkaamiseksi, Maistraatin määräyksen	
mukaan, arviolta	6,000: —
	Yhteensä Smk 72,800: —

Muist. Kaikki rakennustarkastuskonttorin palveluksessa olevat virkamiehet saavat 5 ja 10 vouden palveluksesta palkankorotusta 10 % pohjapalkastaan.

Ehdotus taksaksi

niiden maksujen laskemiseksi, joita säädetyn toimituskirjain lunastuksen lisäksi rakennusjärjestyksen mukaan kannetaan Helsingin kaupungin rakennustarkastukseen kuuluvista toimituksista.

1:ksi uutis-, lisä- ja korotusrakennuksesta maksetaan:

a) uutis- ja lisärakennuksesta kolme (3) penniä kuutiometriltä rakennuksen kuutio- sisällystä, luettuna kellarin lattiasta ja, missä kellaria ei ole, alimman kerroksen lattiasta ylimmän kerroksen ylempään parrukertaan; sekä

b) korotusrakennuksesta sama maksu kuin uutisrakennuksesta, luettuna korotetun osan alareunasta ylimmän kerroksen ylempään parrukertaan.

Vähin maksu on kahdeksankymmentä (80: —) markkaa.

2:ksi tulisijan-, rakenne- ja julkisivunmuutoksesta:

a) tulisijanmuutoksesta viisi (5: —) markkaa kultakin muutetulta tulisijalta; sekä

b) rakennus-, rakenne- ja julkisivunmuutoksesta kolme (3: —) markkaa jokaiselta huoneelta, jossa muutos tehdään, kuitenkin niin että, jos muutos koskee väliseinää tai parrukertaa, ainoastaan toinen muutoksen koskettamista tilavuuksista otetaan lukuun.

Vähin maksu on kolmekymmentä (30: —) markkaa.

3:ksi muutosrakennuksesta, joka aikaansaa oleellisen muutoksen rakennuksen pääosiin tai sen käyttämiseen, suoritetaan maksua 1 kohdan sekä pienemmistä muutosrakennuksista 2 kohdan mukaan.

4:ksi tonttirajan ulkopuolelle kadulle tai yleiselle paikalle päin tehdystä ulokkeesta, niinkuin umpinaisesta parvekkeesta, erkkeristä y. m., katto- ja kordonkiliistat luvusta erotettuina, maksetaan kerta kaikkiaan kaksikymmentä (20: —) markkaa neliömetriltä ulokkeen pohjapintaa kultakin kerrokselta.

Rakennustarkastuskonttorin debiteeraamista maksuista on asianmukaisesti kirjoitetut maksuliput neljäntoista päivän kuluessa kustakin toimituksesta sekä, mikäli 4 kohdassa mainittua maksua koskee, neljäntoista päivän kuluessa rakennusyrityksen lopullisen katselmuksen toimittamisesta Rahatoimikonttoriin annettava kannettaviksi ja perittäviksi. Kuukauden kuluttua toimituspäivästä saa maksun suorittaa kahden sen jälkeisen viikon kuluessa kunakin arkipäivänä niinä aikoina, jolloin kaupunginkassa pidetään yleisölle avoinna.

Valituksen tämän taksan mukaan suoritettaviksi pannuista maksuista saa asiallinen tehdä Maistraatille.

Jos piirustusten vahvistamista tarkoittava hakemus lopullisesti evätään, saa hakija, rakennustarkastajalle asiasta ilmoitettuaan, periä takaisin kaksi kolmasosaa suorittamistaan maksuista.

Ehdotus taksaksi,

jonka mukaan maksut oikeudesta kaupungin maan erilleen aitaamiseen rakennusyrityksiä varten kannetaan.

Oikeudesta rakennusyritystä varten lauta-aitauksella taikka telineillä aidata erilleen kaupungin maata suoritetaan kultakin viikolta maksua vähintään yksi (1) ja enintään kymmenen (10) penniä neliömetriltä käytettyä aluetta.

Vähin maksu on kymmenen (10) markkaa.

Muist. Luvan myöntäminen kaupungin maan käyttämiseen tässä mainittuun tarkoitukseen on voimassa olevain säännösten mukaan Maistraatin sekä puheenalaisten maksujen debiteeraus ja kannanto Rahatoimikamarin asia.

Ehdotus Helsingin kaupungissa voimassa olevan, 3 päivänä toukokuuta 1895 annetun rakennusjärjestyksen 25, 63 ja 103 §:n muuttamiseksi toisin kuuluviksi.

52 §.

Tähän pykälään lisätään seuraavat säännökset:

Rakennustarkastukseen kuuluvista toimituksista suoritetaan säädetyn toimituskirjain lunastuksen lisäksi maksua taksan mukaan.

Uutisrakennuksista, lisä-, korotus- ja muutosrakennuksista sekä rakennus-, rakenne- ja julkisivumuutoksista on laadittava sellaiset laskelmat kuin tämän maksun määräämiseksi on tarpeellista.

62 §.

Tämän pykälän ensimmäisen ja toisen momentin väliin pannaan näin kuuluva lisämomentti:

Oikeudesta kadun tahi yleisen paikan erilleen aitaamiseen suoritetaan tämän taksan mukainen maksu. Kruunu ja yleiset laitokset ovat kuitenkin tästä velvollisuudesta vapaat.

103 §.

Tähän pykälään lisätään näin kuuluva momentti:

Oikeudesta ulokerakennuksen teettämiseen tonttirajan ulkopuolelle kadulle tahi yleiselle paikalle päin suoritetaan taksan mukainen maksu.

Liite.

HELSINGIN

RAKENNUSTARKASTAJA.*Helsingin kaupungissa voimassa olevia rakennusjärjestyksiä tarkastamaan asetetulle Komitealle.*

N:o 91.

Komitean laatimaan Helsingin kaupungin rakennustarkastuskonttorin palkkasääntöehdotukseen on rakennustarkastajalle merkitty 12,000 markkaa palkkaa ja 600 markkaa matkarahoja. Pitäen itseäni jäävillisenä panemaan vastalauseita tätä komitean enemmistön tekemää päätöstä vastaan, pyydän kuitenkin tässä alempana esittää eräitä painavia asianhaaroja, jotka mielestäni hyvin puolustavat komitealle tuonnempana esittämäni pyyntöä.

Tämän kaupungin rakennustarkastajan tuloina on tähän asti ollut osin vakinaista palkkaa ja osin sivusaatavia. Vakinainen palkka on 8,000 markkaa ja sivusaatavat määrätään erityisen taksan mukaan. Ottaen huomioon rakennusjärjestyksessä säädetty katselmustoimitukset, jotka uutisrakennuksilla ovat uutisrakennuskatselmus, perustuskatselmus, parrustokatselmus, väliaikaisten tulisijain katselmus ja loppukatselmus, rakennus- ja tulisijanmuutoksissa ainakin alku- ja loppukatselmus, ovat keskimääräiset tulot uutisrakennuksista 32 sekä rakennus- ja tulisijanmuutoksista vähintään 15 markkaa. Sen johdosta että rautabetoni nyttemmin on sängen yleisesti päässyt käytäntöön rakennustekniikassa, tulevat edellämainittujen lisäksi koekuormitukset, joista toimituksista maksetaan niiden laajuuden mukaan. Näillä perusteilla on allekirjoittaneella toukokuun 1 päivästä 1908 tammikuun 1 päivään 1912 ollut tuloja seuraavat määrät:

1908 (7 kuukaudelta).

123 uutisrakennusta à 32: —	Smk	3,936: —
66 muutosrakennusta à 10: —	»	660: —
66 loppukatselmusta à 5: —	»	330: —
Palkka	»	8,000: —
	Smk	12,926: —

1909:

135 uutisrakennusta à 32: —	Smk	4,320: —
114 muutosrakennusta à 10: —	»	1,140: —
114 loppukatselmusta à 5: —	»	570: —
Koekuormituksia ja ylimäär. katselmuksia	»	1,025: —
Palkka	»	8,000: —
	Smk	15,055: —

1910.

210 uutisrakennusta à 32:—	Smk	6,720:—
151 muutosrakennusta à 10:—	»	1,510:—
151 loppukatselmusta à 5:—	»	755:—
Koekuormituksia ja ylimäär. katselmuksia	»	1,180:—
Palkka	»	8,000:—
	<u>Smk</u>	<u>18,165:—</u>

1911.

215 uutisrakennusta à 32:—	Smk	6,880:—
132 muutosrakennusta à 10:—	»	1,320:—
132 loppukatselmusta à 5:—	»	660:—
Koekuormituksia ja ylimäär. katselmuksia	»	2,300:—
Palkka	»	8,000:—
	<u>Smk</u>	<u>19,160:—</u>

Vuositulot ovat niinmuodoin nousseet keskimäärin 17,204 markkaan, joka tulomäärä kaupungin noina vuosina saavuttaman laajuuden johdosta vastaisuudessa pikemmin lisääntyisi kuin vähenisi.

Huomaten mahdolltomaksi rakennustarkastajan käytettävänä olevalla harvalukuisella henkilökunnalla ehtiä tarpeellista tarkastusta toimittamaan ja peläten yleiselle turvallisuudelle siitä koituvia seurauksia olen moniaita kertoja sekä Maistraatille että Helsingin Kaupunginvaltuustolle huomauttanut, että on välttämätöntä uudestijärjestää rakennustarkastus todellisen ja tehokkaan valvonnan aikaansaamiseksi. Tämän olen tehnyt ottamatta huomioon sitä mahdollisuutta että omat tuloni vähenisivät, sillä järkipäisen ja tarkoitustaan täysin vastaavan rakennustarkastuksen aikaansaaminen tässä kaupungissa suuren yleisön turvallisuuden takaamiseksi on ollut se suuri päämäärä, johon minä olen pyrkinyt.

Työvoimain lisäännyn johdosta ei rakennustarkastajan työ ensinkään vähenene, koska tuo lisäännys tarkoittaa etusijassa sellaisten toimitusten suorittamista, joita on ollut mahdoton ehtiä suorittamaan nykyisellä vähälukuisella henkilökunnalla, nimittäin silmälläpitoa. Uusi rakennusjärjestys lisää pakollisia katselmustoimituksia tuntuvassa määrässä, jota paitsi konttorin uusi kokoonpano ja ehdotettu tehokkaampi silmälläpito paljon lisäävät konttorityötä, siihen luettuna monta tuntia päivässä rakennuttavan yleisön palvelemiseen.

Kun nyt nelivuotinen uutera työ vihdoin näyttää vievän perille ja rakennustarkastuksen uudestijärjestäminen on valmis tosiasia, ei minusta, joka olen tehnyt aloitteen tähän uudestijärjestämiseen, voi olla tuntumatta katkeralta että näen tuloni tuntuvasti supistuvan työtaakan ja vastuun kuitenkin vähenemättä ja vaikka kaupunki minun ehdotukseni toteuttamisen johdosta saa niin paljon tuloja, ettei aino-

astaan pääse kokonaan suorittamasta rakennustarkastuksen menoja, vaan lisäksi saa siitä hyvän tulolähteen.

Edellä lausutun nojalla ja siihen elävään harrastukseen viitaten, jota minä toimintaani kohtaan tunnen, rohkenen kunnioittavimmin pyytää, että komitea Helsingin Kaupunginvaltuustolle esittäisi että minulle myönnetään henkilökohtaista palkanlisäystä 1,400 markkaa vuodessa useinmainitun uudestijärjestämisen johdosta menettämieni sivusaatavatulojen korvaukseksi.

Helsingissä, huhtikuun 30 päivänä 1912.

Mauritz Gripenberg.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino, 1912.

Lausunto kysymyksestä, joka koskee kaupunginmaan vastaista käyttämistä sitä rakennettavaksi luovutettaessa.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

Helsingissä,
maalisk. 18 p:nä 1912.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 184.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto joulukuun 1 päivänä 1908 pitämässään kokouksessa oli erityisesti asetetun komitean käsiteltäväksi antanut kysymykset tonttiarvon noususta tulevan hyödyn varaamisesta kunnalle ja kaupunginmaan vuokrauksesta voimassa olevain oikeussäännösten täydentämisestä luotonantajan oikeuden turvaamisesta silmällä pitäen, sekä komitea joulukuun 3 päivänä 1910 antamassaan lausunnossa oli esittänyt, että Kaupunginvaltuusto periaatteessa hyväksymällä komitean esiintuomat näkökohdat antaisi Rahatoimikamarin edelleen valmisteltavaksi kysymyksen, mitkä kaupunginmaan alueet olisi sopiva luovuttaa rakennettaviksi komitean tarkoittamalla tavalla, päätti Kaupunginvaltuusto kokouksessaan tammikuun 31 päivänä 1911 Rahatoimikamarin edelleen valmisteltavaksi lähettää sanotun asian, josta Rahatoimikamarin tulisi aikanaan antaa Valtuustolle ilmoitus.

Syy miksi Rahatoimikamari on ottanut tämän asian päiväjärjestykseen on se, että Kamarissa on paraikaa käsiteltävänä kaksi tärkeätä kysymystä, joiden ratkaisu jossain määrin on sen yhteydessä ja varassa, mille kannalle kaupunginviranomaiset asettuvat rakennettavaksi luovutettavan kaupunginmaan vastaista käyttämistä koskevassa kysymyksessä. Puheenalaiset kaksi asiaa ovat Sörnäsän rautatielinjan pohjoispuolisten melko laajain alain sekä Meilahden alueen uudet kaupunginasemakaavat. Toimitettaessa niitä taloudellisia laskelmia, jotka tietenkin ovat välttämättömät, kun on harkittava mainittujen kaupunginasemakaavain toteuttamisen yhteydessä olevien töiden suorittamista, on nimittäin käynyt selville, että tuollaisia laskelmia tuskin käy tekeminen, niin kauan kuin epä tietoisuutta vallitsee siitä, onko kaupunginviranomaisilla maan käyttämisestä odotettavana tonttienmyynnistä nopeasti ja runsaasti kertyviä tontinlunastuksia, vai ainoastaan vuokratuloja, eli toisin sanoin, tarjotaanko ja myydäänkö noista suunnitelluista kaupunginosista tontteja omistetta-

viksi, vai annetaanko niitä pitemmäksi tai lyhemmäksi ajaksi vuokralle Ainoastaan siinä tapauksessa että yleinen päätös asiasta on olemassa, voi Rahatoimikamari laatia likimääräisiä laskelmia toiselta puolen alueitten järjestämistöistä koituvien menojen ja toiselta puolen niiden käyttämisestä odotettavana olevien tulojen määrstä. Edellä viitattuihin seikkoihin nähden käy asiaa pitäminen pikaista ratkaisua kaipaavana.

Vahvistetun kaupunginasemakaavan rajain sisällä on, niinkuin tunnettu, tähän asti ainoastaan tonttien myyminen tullut kysymykseen, jota vastoin vuokrausmuotoa on käytetty vain harvalukuisissa poikeustapauksissa. Tähän katsoen ei olisi hyvin harkittua — eikä sitä muuten ole vaadittukaan — muuttaa maan luovutustapaa siirtymällä myyntijärjestelmästä vuokrausjärjestelmään. Näyttää nimittäin siltä, kuin tuollainen olojen muutos tähän kuuluvilla aloilla voisi tuottaa ja arvattavasti tuottaisikin kohtuutonta etua niille henkilöille ja keinottelijoille, jotka tätä ennen ovat hankkineet omistusoikeuden vahvistetun kaupunginasemakaavan piirissä sijaitseviin tontteihin. Näissä kaupunginosissa voimassa olevat rakennusjärjestyksetkään eivät ole laaditut sillä edellytyksellä, että vuokrausmuoto olisi yleinen; päinvastoin ovat puheenalaisten rakennusjärjestyksen säännökset laaditut sillä edellytyksellä että kaupunginmaata luovutettaessa omistusoikeusjärjestelmä edelleen pysyy voimassa. Näiden kieltämättä varsin tärkeiden asianhaarain johdosta Rahatoimikamari on katsonut, *että vahvistetun kaupunginasemakaavan nykyisellä alueella myynnin edelleenkin tulisi olla ainoa ja joka tapauksessa pääasiallinen muoto tontteja yksityishenkilöille luovutettaessa.*

Oleellisesti toisenlaisia näkökohtia sitä vastoin esiintyy, jos asiaa käsitellessä yksinomaan pidetään silmällä vahvistetun kaupunginasemakaavan ulkopuolella sijaitsevaa kaupungin omistaman maan osaa. Näitä alueita varten ei yleensä ole olemassa rakennusjärjestyksiä, jotka rajoittavain määräystensä johdosta vaikeuttaisivat tahi estäisivät asuntotonttien vuokralle antamista, eikä kaupunki myöskään tontteja myymällä ole ottanut käytäntöön luovutustapaa, joka voisi aikaansaada sanottavaa vääryyttä, siinä tapauksessa että uusi järjestelmä otetaan käytäntöön. Päin vastoin on vahvistetun kaupunginasemakaavan ulkopuolella sijaitsevia tontteja ja alueita tähän asti yksinomaan annettu vuokralle. Tässä siis kunta voi järjestävästi puuttua asiaan jo silloin, kun asianomaisia alueita ruvetaan asutustarkoituksiin käyttämään, ja minkäänlaisia esteitä kohtaamatta menetellä niin, että vuokrajärjestelmä pääsee yksin vallitsevaksi. Kun kaupunki nykyään on oikeissa astua nykyisten kaupunginosain rajain ulkopuolelle ja uusia, melko laajoja aloja ryhdytään järjestelemään tilan hankkimiseksi laajemmalle asutukselle, sekä kun kaupungin ehken myös täytyy valmistautua itse järjestämään näiden osiensa kulkulaitokset, voipi näyttää siltä kuin kehottaisi kaukonäköinen varovaisuus ottamaan kaupungin etuja huomioon myöskin maan arvonnousua silmällä pitäen.

Kun Rahatoimikamari kuitenkin on asettunut päinvastaiselle kannalle ja ollut sitä mieltä, että myyntijärjestelmä yleensä olisi edelleenkin pysyttävä, vaikkakin

vuokrausjärjestelmä voisi eräillä alueilla tulla kysymykseen, niinkuin nykyään on laita Vallilassa, Hermannissa, Toukolassa ja Töölössä, on tämän kannan etusijassa määrännyt kolme tärkeää seikkaa, nimittäin: 1) olevat luotto-olot, 2) yleisön nimenomainen halu hankkia omaa maata, tyytymättä vuokramaahan, sekä 3) kaupungin välttämätön tarve käydä mahdollisimman pian järjestelemään puheenalaisia alueita.

Luotto-oloihin nähden tuskin tarvinnee mainita, että vuokratonttien rakentaminen kohtaisi tuntuvia vaikeuksia, siinäkin tapauksessa että vuokraus määrätyään 50 vuodeksi tahi sitä pitemmäksi ajaksi. Olisi tosin ajateltavissa, että voittamattomat esteet eivät kohtaisi luotto-olojen uudestijärjestämistä siihen suuntaan, että kaupunginviranomaiset voisivat ottaa vuokrausjärjestelmän käytäntöön ainoana maan hallintamuotona, mutta asian luonnossa on kuitenkin, että rakennustoiminta vuokratonteilla esiintyy paljon vaatimattomammassa mitassa kuin myydyillä tonteilla. Ja sen johdosta maa tulee käytetyksi hyödyksi paljon vähemmässä määrässä, joten asutustarpeen tyydyttämiseen tarvittaisiin laajempi ala, jommoisen tulos ei olisi eduksi kaupungille, vaan päinvastoin tuottaisi sille tuntuvia lisäkustannuksia. Luonnollista niinkään olisi, että kaupunki varaisi itselleen maanarvon nousun korottamalla vuokramääriä ajoittain ja asteettain. Vuokramiehistä niinkään tuntuisi rasittavalta, että vuokraoikeuden arvon vuosi vuodelta aletessa vuokramaksu kohoaisi. Vaikka onkin tunnistettava, että maanarvon nousu on suurin kaupungin keskiosassa sekä tavallisesti vähenee suhteellisesti matkan etäisyyteen keskustasta lukien, on tällä nousulla kuitenkin kaupungin laitaosissa jo nykyään ja vastaisuudessa tietysti vieläkin enemmän sellainen taloudellinen merkitys, että siihenkin täytyy panna huomiota. Eräänlaatuinen maanarvon nousun verotus on kuitenkin olemassa, nimittäin kunnallisverotus, joka kohoaa samassa määrässä kuin kiinteistön antama tulo lisääntyy. Väite että kaupunki myymällä maan luopuu kaikesta osallisuudesta maanarvon nousuun, ei siis pitä kaikin puolin paikkaansa. Unohdettava ei ole myöskään niitä tuntuvia korkomääriä, jotka kaupunki menettäisi siinä tapauksessa että tonttien myynti kokonaan lakkaisi.

Huomiota ansaitsee sekin seikka, että yleisö etusijassa haluaa omaa maata. Erittäinkin esiintyy tämä pyrkimys varakkaammassa ja keskiluokassa, s. o. siinä väestön osassa, joka enimmäin edistää rakennustoimintaa, jota vastoin työväenluokassa on vallalla pyrkimys oman kodin aikaansaamiseen omaa maata sitä varten hankkimatta. Jonkunlainen, helposti selitettävä haluttomuus sitoa vuokramaahan mainittavampia rahamääriä on luonnollisista syistä selvästi nähtävänä. Olisi sentähden tuskin viisasta, että kaupunki, varsinkin mitä Meilahden alueeseen tulee, määräyksiä panemalla vaikeuttaisi tahi estäisi vilkkaamman rakennustoiminnan syntymistä, kun tunnettua on, että rahakas yksityisyhtiö aikoo kaupungin länsirajoilla ryhtyä kaupungin kanssa kilpailemaan tällä alalla ja myyntijärjestelmää käyttämällä. Saman järjestelmän ovat muutkin yksityiset huvilayhdyskunnat ottaneet käytäntöön. Tähän nähden olisi, niinkuin tähänkin asti, *vuokrausjärjestelmää sovellettava ainoastaan työväenyhdyskunnille luovutettavilla alueilla, jota vastoin taas*

muuta tarkoituksia varten aiotuista kaupunginosista tontteja luovutettaisiin yksinomaan myymällä.

Tähän tulee vielä lisäksi edellä mainittu kolmas asiaan vaikuttava seikka, nimittäin se kuinka joutuisasti kaupunginviranomaiset haluavat uudet alueet järjestellä. Kaupunki on tosin joskus aikaisemmin ottanut kuoletuslainoja järjestelytöiden toimeenpanemiseksi, mutta epäillä kuitenkin saanee, olisiko sellainen menettely oikea. Mikäli kuitenkin uusia satamarakennuksia ja niiden yhteydessä olevia rautatielaitoksia koskee, on viime aikoina lainavaroja katsottu voitavan käyttää. Jos kuitenkin mieli luovuttaa mainitut laajanlaiset maa-alueet asutustarkoituksiin, tarvitaan tasoitus- ja kanavoimiskustannuksiin tuntuvia rahamääriä, monta miljoonaa markkaa. Nämä menot on sentähden suoritettava taksoitusvaroista, minkä johdosta järjestelytöt edistyvät sangen hitaasti, ellei asianomaisten alueitten järjestelyistä osista ole tuloja saatavissa. Ero on tässä kohden kuitenkin tuntuva, sillä myydyistä tonteista kertyy vuosittain melko määriä, jota vastoin vuokramaksut nousisivat sangen vaattimattomaan summaan. Tältäkin kannalta katsoen siis olisi tuskin kaukonäköistä tehdä tästä asiasta lopullisia päätöksiä kaupungin kaikkiin nykyään käyttämättä oleviin maihin nähden.

Samalla kun Rahatoimikamari siis on katsonut, että yleistä päätöstä vuokrausmuotoon siirtymisestä ei olisi tehtävä, saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

varata itselleen oikeuden, joka kerta kun ehdotus jonkin alueen kaupunginasemakaavaksi sille lähetetään, myös päättää, onko myynti- vai vuokrausjärjestelmää käytettävä, ollen Rahatoimikamarin asia annettavassaan mietinnössä siitä tehdä ehdotus.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

*Lausunto herätetyssä kysymyksessä toimenpiteisiin
ryhtymisestä lihanhintain alentamiseksi kaupungissa.*

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAHATOIMIKAMARI.

*Helsingissä,
huhtik. 15 p:nä 1912.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 231.

Lähetteellään viime vuoden lokakuun 2 p:ltä on Kaupunginvaltuuston Valmistusvaliokunta kehoittanut Rahatoimikamaria antamaan lausuntonsa Keisarillisen Senaatin Kauppa- ja Teollisuustoimituskunnan elokuun 28 p:nä 1911 lähettämästä lähetteestä, jossa, muun muassa, Kaupunginvaltuuston lausuntoa pyydetään allamainitussa kysymyksessä.

Asiakirjoista käy ilmi, miten Kenraalikuvernööri Keisarilliseen Senaattiin joulukuun 23/6 p:nä 1910 lähettämässään kirjelmässä oli ilmoitanut, että, sikäli kuin hän oli saanut tietää, lihan torihinnat Helsingissä olivat mainittuna ajankohtana suuressa määrässä kohonneet ja että ne olivat tämän tavaran tavallisia hintoja melkoista korkeammat. Tämän johdosta ja kun oli luultavaa, että nämä hinnat silloin lähestyvän joulujuhlan edellä tulisivat edelleen kohoamaan, oli Kenraalikuvernööri, siihen nähden että liha kuului välttämättöimpiin tarveaineisiin ja että sen kallistumisesta koituisi raskas taakka vähävaraisille kansanluokille ja riistäisi heiltä mahdollisuuden hankkia itselleen parempaa ravintoa joulujuhliksi, pyytänyt, että Keisarillinen Senaatti tutkisi kyseenalaisten tietojen todenperäisyyttä ja ottaisi nyt puheena olevat seikat harkittavakseen sekä ryhtyisi niiden vaatimiin tarpeellisiin toimenpiteisiin. Tämän Kenraalikuvernöörin kirjelmän johdosta oli Keisarillinen Senaatti Uudenmaan läänin Kuvernöörin kautta hankkinut tietoja kyseenalaisen tavaran torihinnoista vuosina 1909 ja 1910, ja oli niistä käynyt selville, että hintain erotus oli ollut varsin vähäinen sekä etteivät hinnat olleet osoittaneet minkäänlaista sanottavampaa kohoamista. Päinvastoin oli toisarvoinen raavasliha, jota väestön köyhempi osa enimmäkseen käyttää, ollut jonkun verran huokeampaa joulunaikoina 1910 kuin samoihin aikoihin 1909. Sama oli asianlaita sianlihaankin nähden, joka oli varattomain kansanluokkain pääravintoaineita. Kun kuitenkin kaikessa tapauksessa lihanhinnat Helsingissä olivat korkeat, ja tämän tavaran kysyntä ennen joulua

oli vilkkaampi kuin muuten, katsoi Keisarillinen Senaatti, joka tahtoi varata väestön köyhemmälle osalle tilaisuuden saada ainakin täksi juhlaiksi tätä pidettyä ravintoa huokeampaan hintaan, tarpeelliseksi herättää kysymyksen siitä, että Helsingin kaupungissa vuosittain ennen joulua pidettäisiin erityinen toripäivä lihanmyymistä varten.

Lisäselvityksen saamista varten asiassa lähetti Keisarillinen Senaatti sen Maanviljelyshallitukseen, joka elokuun 8 p:nä 1911 antamassaan lausunnossa esitti, että lihanhinnat, kuten Helsingin Maistraatti oli aivan oikein esittänyt, riippuivat kysynnän ja tarjonnan välisestä keskinäisestä suhteesta ja että, jos lihanhinnat jonakin ajankohtana melkoisesti kohoaisivat, olisi tätä ehkäistävä siten, että tavaraa olisi kaupungissa runsaammasti saatavissa, jonkatähden Maanviljelyshallitus katsoi päähuomion olevan kiinnitettävä tähän seikkaan. Vaikka mitään erityisempää vaaraa ei Maanviljelyshallituksen mielestä näyttänyt nykyään olevankaan lihanhintain ylenmääräiseen kohoamiseen, katsoi Maanviljelyshallitus Helsingin kaupungin suureen kasvamiseen nähden, että sitä aluetta, josta elintarpeita tuodaan kaupunkiin, olisi mahdollisimmassa määrässä laajennettava, jonkatähden Hallitus katsoi olevan erityistä huomiota kiinnitettävä kaupungin liikeyhteyksien kaikkiin parantamismahdollisuuksiin, joten maataloustuotteiden tuontia kaupunkiin helpotettaisiin. Tähän suuntaan tulisi aivan varmaan yksityisestä alotteesta suunniteltu Helsingin—Pusulan rautatie vaikuttamaan. Siihen nähden että Helsingissä niiden hintain eroitus, joita kuluttajat saavat maksaa vähittäisostoja tehdessään, ja niiden hintain, joita maanviljelystuotteista maksetaan, on varsin suuri ja tämä eroitus ensi sijassa riippuu niistä vaikeuksista, joita maalaisilla on Helsingissä tavaroitaan myydessä, näytti Maanviljelyshallituksesta olevan välttämätöntä, helpottaa maaseudulta tuodun lihan myymistä. Kun kuitenkin kaupungin hallinnolla lienee valmistelun alaisena kysymys uuden teurastamon rakennuttamisesta ja tämä epäilemättä tulisi tuottamaan parannuksen valitettuihin oloihin sekä siihen nähden, että huomattavin parannus saataneekaan aikaan maalaisten ajatteleman lihakaupan järjestämisen kautta yhteistoiminnan pohjalle, ei Maanviljelyshallitus ole katsonut olevan syytä tehdä ehdotusta asiassa.

Helsingin kaupungin poliisimestari, jota tämän jälkeen oli asiassa kuultu, on samalla kun hän on lähettänyt Berlinistä hankkimansa „ohjeen tärkeämpain elin- ja tarveaineiden hintain tutkimisesta ja määräämisestä“, on keskittänyt mielipiteensä asiassa seuraaviin kohtiin:

nautakarjan kuin myöskin lampaitten ja sikain sekä näiden kotieläinten lihan kuletukselle on tehtävä niin huokeaksi kuin mahdollista, jolloin erittäin ennen joulua sekä mahdollisesti myös jonakin muuna vuodenaikana erityisiä rautatiejunia olisi järjestettävä nautakarjan ja lihan Helsinkiin tuomista varten;

teurastuskustannukset teurastamossa olisivat melkoisessa määrässä alennettavat ja tarpeen vaatiessa uusi teurastamo rakennutettava;

yllämainittuina aikoina olisi 4 à 5 päivää määrättävä erittäin nautakarja- ja lihatoripäiviksi;

maalaisten tulisi aina saada vapaasti harjoittaa lihankauppaa kaupungin toreilla;

pienehköjä kauppahalleja olisi rakennutettava sinne tänne kaupunkiin ja kohdallisesta vuokrasta luovutettava maalaisille;

osuustoimintaa olisi myöskin elvytettävä myöntämällä valtion varoista edullisia lainoja; ja

kaupungin läheisyyteen olisi hankittava sopivia asuntoja, joissa maalaiset torimatkoillaan voisivat asua, pitää hevosiaan tallissa ja säilyttää tuotteitaan kellarissa.

Vihdoin on poliisimestari Hänen Keisarillisen Majesteettinsa armollisesti harvittavaksi esittänyt, voitaisiinko ja millä ehdoin sallia, että rautateitse tuotaisiin tuoretta ja valmistettua lihaa Pietarista Helsinkiin asti.

Elintarpeiden ja erittäinkin lihan korkeat hinnat on epäkohta, josta valituksia on kuulunut ei ainoastaan Suomessa vaan useimmissa Europan maissa. Tämä elintarpeiden kallistuminen, jonka syy lienee haettava pääasiallisimmin väestön pakkautumisesta kaupunkiin ja useimpain näiden kehitymisestä suurkaupungeiksi, on saanut aikaan joukon ehdotuksia sanotun hintainkohoamisen auttamiseksi, varsinkin Saksassa, missä hintain kohoamiseen on lisäksi vaikuttanut valtiomahtien käytäntöön ottamat tullimäärät, jotka melkein ovat verrattavat tuontikieltoon. Kaupunkikuntain hallinnoissa on seikkaperäisesti keskusteltu, mihin keinoihin kaupunginhallinnon puolelta voitaisiin ryhtyä mainittujen epäkohtain auttamiseksi.

Eräissä Saksan kaupungeissa on luultu voitavan päästä tähän päämaaliin pakoittamalla teurastajat ja lihakauppiat panemaan puodeissaan näkyville paikoille ilmoitukset, jotka osoittavat erilaatuisten lihatavarain hinnat, ja että kauppa tehdessä on näitä hintoja noudatettava. Tämänlaatuiset toimenpiteet ovat kuitenkin toisin paikoin kohdanneet vastustusta sekä niiden puolelta, joita ne ovat koskeneet kuin myöskin valtion viranomaisten puolelta, jotka ovat katsoneet niiden sisältävän epäoikeutetun puuttumisen elinkeinovapauteen. Toisin paikoin ovat tuomicistuinten kumonnetkin kunnan viranomaisten mainituissa suhteissa antamat määräykset.

Toisissa Saksan suurkaupungeissa (Essenissä, Leipzigissä, Hallessa, Stuttgartissa y. m.), ovat kaupunkien hallinnot asettaneet toimikuntia lihan normaalihintain määräämistä varten, jotta sekä myyjät että ostajat tietäisivät, mitä hintoja silloisissa oloissa voidaan pitää kohtuullisina. Näissä toimikunnissa, joissa teurastamohallinnon puheenjohtaja on tavallisesti esimiehenä, ovat myöskin teurastaja-ammatin jäsenet edustettuina ja hinnanalennuksen perusteeksi otetaan osaksi tiettyinä edellisinä aikakautena (kuukautena tai viikkona) voimassa olleet hinnat, osaksi ne hinnat, joihin toimikunnan jäsenet ovat tulleet hinnan määräämispäivänä tekemänsä tiedustelujen kautta eri lihaliikkeissä. Hinnat määrätään tavaran hyvyyden mukaan, joka tavallisesti on kolmenlaatuista. Yleensä on osoittautunut, että nämä toimikunnat ovat työskennelleet hyvällä menestyksellä, kun näet niiden jäsenet ovat saavuttaneet

suuren taidon arvostella kaikkia lihanhintoihin vaikuttavia seikkoja ja ettei vaka-
varaisten lihakauppiaitten ole ollut vaikeata noudattaa toimikunnan määräämiä
hintoja.

Myöskin muita keinoja on koeteltu. Niinpä ovat toisissa pienenuoleisissa
kaupungeissa kaupunginhallinnot koettaneet alentaa lihanhintoja perustamalla kunnan
lihamyymälöitä, erilaisten suunnitelmain mukaan ja vaihtelevalla menestyksellä,
mutta missään eivät nämä kokeet ole johtaneet sanottaviin tuloksiin, vaan ovat
ne sittemmin eri syistä hyljätyt.

Sitävastoin on kunnan teurastamoiden perustaminen sekä suuremmissa että
pienemmissä kaupungeissa yhä enemmän ja enemmän tullut päiväjärjestykseen.
Tavallisesti on näiden laitosten perustamisesta ollut seurauksena teurastuspakko ja
pakollinen lihantarkastus ei ainoastaan näissä laitoksissa teurastetusta lihasta vaan
myöskin kunnan ulkopuolella teurastetusta lihasta. Onko liha täten tullut huokeam-
maksi, siitä näyttävät mielipiteet olevan eriäviä, mutta että tämän johdosta parempaa
tavaraa on kuluttajain saatavissa, siitä näyttää olevan vain yksi mielipide.

Myöskin Ruotsissa on viime vuosina rakennutettu joukko teurastamoita. Eivät
ainoastaan suuremmat kaupungit, kuten Tukholma, Göteborg ja Malmö, ole perusta-
neet sellaisia, vaan myöskin pienemmät paikkakunnat, kuten Eskilstuna, Linköping
ja Örebro, ovat usein suurillakin kustannuksilla rakennuttaneet kunnan teurastamoita
siinä tarkoituksessa, että asukkaille saataisiin huokeampaa, parempaa ja ennen
kaikkea terveellisempää lihaa. Tukholmassa on äskettäin avattu ja otettu käytän-
töön uusimpain periaatteiden ja kokemusten mukaan rakennutettu teurastamo, jonka
yynnä sille johtavan sivuradan työväenasuntoineen kalustoineen y. m. kokonais-
kustannus on tehnyt yli 6 miljoonaa kruunua.

Tukholman kunnallishallinnossa on kysymys elintarpeiden kallistumisen ehkäi-
semisestä ollut jo kauan keskustelun alaisena. Vuonna 1907 antoi Tukholman
Kaupunginvaltuusto kolmen jäsenen muodostamalle komitealle toimeksi selvittää
„voitaisiinko kunnan puolelta ryhtyä minkäänlaisiin toimenpiteisiin pääkaupungin
elintarpeiden hintain alentamiseksi“. Komitea, joka toimii nimellä „Tukholman
Kaupunginvaltuuston elintarvekomitea“, on sittemmin julaisnut kymmenkunnan
ansiokasta mietintöä kysymyksissä, jotka käsittelevät elintarpeiden tuontia ja muita
yhtä välttämättömiä tarveaineita, kuten polttoaineita, sekä järjestänyt Tukholman
kaupungin tilastokonttorin suorittaman, erittäin laajan tutkimuksen Tukholman
elantokustannuksista vuosina 1907—1908. (Samanlainen „tutkimus ammattityöläisten
elinehdoista Suomessa 1908—1909“, ammattientarkastajan, neiti Vera Hjeltin viralli-
sesti valmistamana, ilmestyy näinä päivinä). Nämä mietinnöt sisältävät osaksi suora-

naisten ehdotusten muodossa osaksi muulla tavoin joukon aiheita elintarvekysymyksessä, joista tietävästi kuitenkin ainoastaan se, joka käsittelee kalakaupan järjestämistä Ruotsin pääkaupungissa, on johtanut käytännölliseen tulokseen.

Mitä sitten tulee siihen lihanhinnan alentamisalotteeseen, josta kaupungin viranomaisten lausuntoa on nyt vaadittu ja niihin ehdotuksiin, jotka, kuten yllä on mainittu, jo ovat kysymyksessä annetut, sanottakoon tässä, ettei mikään näistä ehdotuksista, Rahatoimikamarin mielestä, ole osunut oikeaan aijotun tarkoituksen saavuttamiseksi, lukuunottamatta Maanviljelyshallituksen lausuntoa siitä, että paranteilla rautatieliikkeyhteyksillä voitaisiin lisätä tavarain tuontia ja täten varata kaupungin asukkaille suurempi mahdollisuus saada nyt kyseenalaista välttämättömyystavaraa. Sitävastoin ei Kamari ole voinut käsittää mitä Maanviljelyshallitus tarkoittaa, kun se puhuu vaikeuksista, joita maalaisilla olisi myydessään tavaransa Helsingissä. Maalaisväestö nauttii elinkeinolain nojalla etua saada kauppatorilla myydä tavaroitaan tarvitsematta suorittaa vuokraa toripaikasta tai mitään muutakaan maksua kaupungille. Elinkeinolakia on tulkittu niinkin vapaamielisesti, että tämä torimaksun suorittamisvapautus on ulotettu myöskin maalaisen kättämään asia-mieheen tahi välittäjään tavaraa torilla myydessä. Että kuten poliisimestari lausunnossaan on ehdottanut, maalaisten käytettäväksi varattaisiin arvattavasti kaupungin rakennuttamia majataloja sekä heille että heidän hevosilleen, katsoo Rahatoimikamari kuitenkin olevan liikanaista hyväntahtoisuutta maalaisväestöä kohtaan, ilman että kaupungin asukkaille siitä koituisi vastaavaa etua.

Erinäisissä yllämainituissa lausunnoissa ehdotetaan erityisten toripäiväin käytäntönottamista lihakauppaa varten, varsinkin ennen joulua ja jos mahdollista muinakin suurina juhlina. Tämä järjestely näyttää tuskin tarpeelliselta, kun torikauppa ennen sellaisia juhlapäiviä on tavallisesti vilkaampi kuin muuten, ja erityisiä toripäiviä paikkakunnalla, missä joka päivä käydään melkoista torikauppaa, ei voida pitää tarpeenvaativina. Myöskään poliisimestarin ehdottamain pienenpuoleisten kauppahallien rakennuttamista kaupungin eri osiin, joissa maalaiset kohtuullisesta vuokrasta saisivat myydä tuotteitaan, ei voida pitää hyvin harkittuna. Esimerkit ulkomailta, joilla on vastaavaisuutensa Helsingissä, osoittavat nimittäin, että pienehköt kauppahallit antavat epäedullisia taloudellisia tuloksia sekä sille, joka on ne perustanut, kuin myöskin niille kauppiaille, jotka niistä ovat vuokranneet puotinsa. Yleisö menee niihin kauppahalleihin, missä tavaransaanti on runsain ja tarjottavain tavarain moninaisuus suurin, minkä vuoksi kauppiaat myöskin tavallisesti ennen pitkää jättävät pienenpuoleiset kauppahallit.

Sitävastoin näyttää tuontimahdollisuuksien laajentaminen olevan tärkeä tehtävä kaupungin viranomaisten ratkaistavaksi. Kysymys erinäisten uusien rautatielinjain

rakennuttamisesta, joiden loppukohtana olisi pääkaupunki, on nykyään keskustelun alaisena ja toivottavaa on, että ainakin joku suunnitelluista linjoista saadaan aikaan, joten elintarpeiden tuonnin lisääntyminen on epäilemättä odotettavissa.

Kysymys ajanmukaisen kunnan teurastamon rakennuttamisesta on jo eri kerroin ollut Kaupunginvaltuuston käsittelyn alaisena ja on nykyään Rahatoimikamarin valmisteltavana. Varmaankin on kaupunki, joskin melkoisilla uhrauksilla ryhtyvä rakennuttamaan sellaista, missä tapauksessa teurastuspakon käytäntöönottaminen ja pakollinen lihantarkastus näyttää myöskin olevan välttämätön, mutta tulevatko lihanhinnat täten alentumaan, saa tulevaisuus näyttää.

Niistä toimenpiteistä, jotka ovat nyt kyseenalaisen kysymyksen yhteydessä, lienee vielä mainittava kunnan jäädytyshuoneiden rakennuttaminen, joissa pilaantumiselle alttiita ruokatarvikkeita kuten lihaa, kalaa y. m. voitaisiin tallettaa niiden vahingoittumattomassa tilassa säilyttämistä varten sopivassa lämpö määrässä.

Minkäänlaisiin suoranaisiin toimenpiteisiin elintarpeiden hintain alentamiseksi ei Rahatoimikamari kysymyksen nykyisessä vaiheessa ole katsonut olevan syytä ryhtyä tahi toteutettavaksi ehdottaa. Mutta kaupungin nopean kehityksen vuoksi kaikilla aloilla on luonnollista, että vastedes on tehtävä erinäisiä ehdotuksia tässä kysymyksessä niinhyvin käsiteltäessä ehdotusta kunnan teurastamon rakennuttamisesta kuin myöskin kysymystä torikaupan järjestämisestä koko laajuudessaan ja kauppahallilaitoksen jatkuvasta kehityksestä. Kuitenkin on Rahatoimikamarista näyttänyt tarpeen vaatimalta, että jo nyt ryhdytään tiettyihin valmistaviin toimenpiteisiin, muun muassa että tilastollisen tutkimuksen kautta elintarpeiden, polttopuiden ja valaistuksen hintoihin nähden viimeisten 20 tai 25 vuoden kuluessa valaistetaan tähän kuuluvia oloja sekä syitä niissä mahdollisesti ilmenneisiin muutoksiin. Koska sellaisen tutkimuksen aineisto, erittäinkin aikaisempiin vuosiin nähden, on puutteellinen ja epäilemättä tulee tuottamaan vaikeuksia sitä kootessa ja järjestäessä, lienee tämä tehtävä annettava kaupungin tämän alan ammattiviranomaiselle, tilastokonttorille, jonka työvoima sitä tarkoitusta varten olisi tarpeellisessa määrässä lisättävä, koska konttori vakinaisella henkilökunnallaan ei ehdi suorittaa muuta kuin sen varsinaiset työtehtävät. Tämän johdosta kävisi tarkoitusta varten ylimääräisen määrärahan myöntäminen tarpeenvaativaksi ja on tarvittavan erän yksissä neuvoin konttorinjohtajan kanssa laskettu nousevan noin 7,000 markkaan.

Esittämillään perusteilla saa Rahatoimikamari sentähden nöyrästi ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto antaisi vaadittuna lausuntona

ettei Kaupunginvaltuusto kysymyksen nykyisessä vaiheessa katso voivansa ehdottaa ryhdyttäväksi muihin toimenpiteisiin puheenalaisessa asiassa, kuin että kokoamalla tilastollista alustavaa aineistoa ja sitä valmistamalla on valaistava tähän kuuluvia oloja; sekä

että Kaupunginvaltuusto vastedes käsitellessään kysymyksiä kunnan teurastamon rakennutettamisesta sekä torikaupan järjestämisestä on kiinnittävä erityistä huomiota elintarvekysymykseen koko laajuudessaan.

Jos Kaupunginvaltuusto hyväksyisi yllämainitut ehdotukset, päättäneen Valtuusto samalla

osoittaa 7,000 markkaa mainittua tarkoitusta varten maksettavaksi Kaupunginvaltuuston tämän vuoden käyttövaroista.

Lähetekirjat palautuvat samalla.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino, 1912.

Kertomus Helsingin kaupungin kirjaston toiminnasta vuonna 1911.

HELSINGIN KAUPUNGIN

KIRJASTON

HALLITUS

Helsinki,

huhtikuun 24 p:nä 1912.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 5.

Kaupungin kirjaston toiminnassa ja oloissa ei vuonna 1911 ole tapahtunut mainittavampia muutoksia; sensijaan ovat asianomaiset vuoden kuluella tehneet päätöksiä, jotka epäilemättä tulevat olemaan varsin tärkeitä kirjaston vastaiselle kehitykselle.

Tapahtuneista muutoksista mainittakoon erikoisesti että suomenkielisen kirjallisuuden lainaus on huomattavasti lisääntynyt, että kirjastoon on hankittu pienempi määrä vieraskielistä (saksalaista, ranskalaista ja englantilaista) kirjallisuutta sekä liitetty pääkirjaston ruotsinkielisen lainausosaston kirjakokoelmaan, että kirjaston lukusaliin on „Taidetta kouluihin“ yhdistyksen kautta hankittu jäljennöksiä eteväin maalarien teoksista sekä että Töölön ja Hermannin haaraosastojen huoneustoihin on hankittu sähkövalaistus. Lisäksi on vielä mainittava, että työt Sörnäisten kirjastorakennuksen valmistamiseksi ovat aloitetut ja edistyneet niin pitkälle, että on oletettavissa rakennuksen valmistuvan syyskesästä 1912. Määräraha uuden kirjastorakennuksen sisustamiseksi on myöskin myönnetty.

Vuoden varrella tehdyistä, kirjastolaitoksen vastaiseen kehitykseen tähtäävistä päätöksistä on tärkein Valtuuston määräys *lainausmaksujen poistamisesta* vuoden 1912 alusta alkaen. Lainausliike tulee tämän johdosta tuntuvasti lisääntymään. Valtuusto onkin vuoden 1912 alusta päättänyt ottaa laitoksen palvelukseen *apulaiskirjastonhoitajan* sekä kohottanut kirjastonhoitajan palkkaetuja valmistaakseen hänelle tilaisuuden kokonaan omistautua kirjaston töihin. Kirjaston hallitus on vahvistanut *uudet lainaussäännöt*, jotka astuvat voimaan samalla kuin määräys maksuttomista kirjalainoistakin. Näiden sääntöjen mukaan on lainaajalla, jos hän siten haluaa, oikeus käyttää kahta lainauskorttia, joista toinen oikeuttaa lainoihin koko kirjakokoelmasta, toinen kirjaston tietokirjallisuudesta. Uusiin lainaussääntöihin sisältyy myöskin muutettuja tai selvennettyjä määräyksiä oikeudesta kirjalainoihin, kirjasakkojen suorittamisesta, hävinneiden tai vahingoittuneiden kirjojen korvaamisesta, kirjojen palauttamisesta sellaisessa tapauksessa, että perheessä on puhjennut tarttuva tauti y. m.

Muuan erittäin tärkeä asia on vuoden kuluella ollut pohdinnan alaisena, jääden edelleen kuitenkin ratkaisemattomaksi. Asia koskee erikoisen *lasten ja nuorison lukusalin ja lainausosaston* sekä kypsyneemmälle yleisölle tarkoitetun opintosalin perustamista pääkirjaston yhte-

yleen. Kirjaston hallitus, joka jo kahdessa edellisessä vuosikertomuksessa on huomauttanut kuinka tarpeenvaivat tällaiset lukusalit olisivat, pyysi viime toukokuussa kirjelmässä Raha-toimikamarille, että tämä antaisi kaupungin rakennuskonttoorille toimeksi tutkia onko mahdollista lisärakennuksella laajentaa kirjastorakennusta Rikhardinkadun varrella. Rahatoimikamari on lykännyt asian Kaupungin yleisten töiden hallitukselle. Kirjastorakennuksen ilmanvaihtolaitteiden parantaminen on viimeksi mainitun hallituksen päätöksestä lykätty kunnes rakennuksen laajentamiskysymys on tullut ratkaistuksi.

Pääkirjaston lainausosastot ovat vuonna 1911 kuten aiemminkin olleet yleisölle avoinna joka päivä, paitsi pitkäperjantaina, toisena pääsiäispäivänä, juhannusaattona, juhannuspäivänä, jouluaattona, joulupäivänä ja sunnuntaisin suvella (kesä—elokuussa). Kaikkiaan oli lainauspäiviä 346 (334 v. 1910, jolloin kirjasto kirjavaraston tarkastuksen vuoksi pidettiin suletuna 1—15 p:nä kesäkuuta). Lainausaika on ollut sama kuin edellisinäkin vuosina: arkipäivin k:lo 1—3 ja 5—8 i. p., sunnuntaisin ja juhlapäivinä k:lo 4—7 i. p.

Sörnäisten haaraosastossa on kirjasto ollut yleisön käytettävissä tammi—toukokuussa sekä syys—joulukuussa samoina päivinä kuin päälaitoksessakin: arkipäivin k:lo 5—8 sekä sunnuntaisin ja juhlapäivinä k:lo 4—7 i. p. Kesä—elokuussa oli lainausosasto entiseen tapaan avoinna tiistaisin, torstaisin ja lauantaisin, paitsi juhannuspäivänä (lauantai). Lainauspäivien lukumäärä oli 309 (302 v. 1910).

Töölön ja Hermannin haaraosastoissa annettiin niinkään kirjoja lainaksi samoina päivinä kuin pääkirjastossa, kesäkuukausina kuitenkin ainoastaan keskiviikkoisin ja lauantaisin. Muuton vuoksi oli Töölön haaraosasto sulettu yhden päivän kesäkuussa. Töölön haaraosastossa oli lainauspäiviä 294 (293 v. 1910), Hermannin haaraosastossa 295 (293 v. 1910). Lainausaika on ollut k:lo 5—7 i. p.

Pääkirjastosta lainattiin viimeksi kuluneena vuonna 191,814 kirjaa (182,838 v. 1910), *Sörnäisten haaraosastosta* 38,593 (32,918 v. 1910), *Töölön haaraosastosta* 8,660 (9,201 v. 1910) ja *Hermannin haaraosastosta* 5,233 (4,951 v. 1910). Yhteensä annettiin koko laitoksesta lainaksi 244,300 (229,908 v. 1910). Kutakin lainauspäivää kohti lainattiin *pääkirjastosta* 554, *Sörnäisten haaraosastosta* 124, *Töölön haaraosastosta* 29, *Hermannin haaraosastosta* 18, yhteensä 725 kirjaa; vastaavat luvut vuodelta 1910 ovat: 548, 109, 31, 17, 705. — Kertamaksulla suoritettuja lainoja oli *pääkirjastossa* 116,848 (v. 1910: 105,910) kun taas 67,181 (v. 1910: 68,596) annettiin puolenvuodentilauksella ja 7,785 (v. 1910: 8,332) kuukausitilauksella; *Sörnäisten haaraosastossa* oli kerralta maksettujen lainain lukumäärä 27,299 (v. 1910: 23,478), puolenvuodentilauksella annettujen 9,010 (v. 1910: 7,919) ja kuukausitilauksella 2,284 (v. 1910: 1,521); *Töölön haaraosastossa* annettiin kerralta maksettuja lainoja 5,797 (v. 1910: 6,042), kun taas puolenvuodentilauksella otettuja oli 1,985 (v. 1910: 2,136) ja kuukausitilauksella 878 (v. 1910: 1,023); *Hermannin haaraosastossa* oli kertalainoja 3,597 (v. 1910: 3,225), puolenvuodentilauksella annettuja 801 (v. 1910: 1,009) ja kuukausitilauksella 835 (v. 1910: 717); koko laitoksesta annettiin siis yhteensä 153,541

(v. 1910: 138,655) kertalainaa kun taas puolenvuodentilauksella otettuja lainoja oli 78,977 (v. 1910: 79,660) ja kuukausitilauksella 11,782 (v. 1910: 11,593). — Suomalaisia kirjoja lainattiin *pääkirjastosta* 87,236 (45,48 %), ruotsalaisia 104,274 (54,36 %), saksalaisia, ranskalaisia ja englantilaisia 304 (0,16 %); *Sörnäisten haaraosastosta* suomalaisia 27,717 (71,82 %) ja ruotsalaisia 10,876 (28,18 %); *Töölön haaraosastosta* suomalaisia 5,889 (68,0 %) ja ruotsalaisia 2,771 (32,0 %); *Hermannin haaraosastosta* suomalaisia 2,627 (50,20 %) ja ruotsalaisia 2,606 (49,80 %); yhteensä suomalaisia 123,469 (50,54 %) ja ruotsalaisia 120,831 (49,46 %). Vuonna 1910 taas oli pääkirjastossa suomalaisia lainoja 77,924 (42,62 %) ja ruotsalaisia 104,914 (57,38 %); Sörnäisten haaraosastossa suomalaisia 21,314 (64,75 %) ja ruotsalaisia 11,604 (35,25 %); Töölön haaraosastossa suomalaisia 5,362 (58,28 %) ja ruotsalaisia 3,839 (41,72 %); Hermannin haaraosastossa suomalaisia 2,412 (48,72 %) ja ruotsalaisia 2,539 (51,28 %); yhteensä suomalaisia 107,012 (46,55 %) ja ruotsalaisia 122,896 (53,45 %). — Mitenkä paljon prosenteissa kirjavaraston eri osastoista on vuoden kuluessa lainattu koko laitoksessa, selviää allaolevasta yhdistelmästä:

I osastosta (uskontoa)	0,35 %	(v. 1910: 0,39 %)
II „ (historiaa ja elämäkertoja)	3,43 „	(v. 1910: 3,27 „)
III „ (maantietoa ja matkakuvauksia)	1,60 „	(v. 1910: 1,46 „)
IV „ (romaneja, kertomuksia ja satuja)	85,80 „	(v. 1910: 86,41 „)
V „ (runoja, näytelmiä, kirjallisuuden-, tieteen- ja taiteenhistoriaa)	3,12 „	(v. 1910: 3,24 „)
VI „ (terveys- ja lääkintäoppia, luonnontiedettä, matematiikkaa ja teknologiaa)	2,07 „	(v. 1910: 2,05 „)
VII „ (oikeus- ja valtiotiedettä, yhteiskunnallisia kysymyksiä, valtiopäiväasiakirjoja ja taloutta)	0,73 „	(v. 1910: 0,62 „)
VIII „ (kieliä)	0,81 „	(v. 1910: 0,72 „)
IX „ (muita ja sekalaisia aineita)	2,09 „	(v. 1910: 1,84 „)

Yllä esitettyjä tietoja valaisevat tämän kertomuksen oheen liitetyt seikkaperäiset tilastolliset taulut.

Kirjastosta v. 1911 lainaksi annetuista kirjoista on 220 vielä takaisin tuomatta. Näistä on 201 lainattu pääkirjastosta, 13 Sörnäisten ja 6 Töölön haaraosastosta.

Vuoden lopussa oli pääkirjastoon kirjoittautunut *lainaajaksi* (lainaajien merkitseminen alettu 1 p. toukok. 1909) 16,938 henkilöä (8,025 suomalaiseen, 8,913 ruotsalaiseen lainausosastoon). Lainajista on miehiä 5,685, naisia 6,213 ja lapsia 5,040. Ruumiillisen työn tekijöitä oli miehistä lainajista 2,985 ja naispuolisista 2,050. V. 1911 merkittyjen, uusien lainaajien lukumäärä on 3,849. — Sörnäisten haaraosastoon on 1 p:stä toukokuuta 1910 kirjoittautunut lainaajaksi 2,209 henkilöä, näistä 750 vuonna 1911, Töölön haaraosastoon 1 p:stä lokakuuta 1910 555 henkilöä, niistä 234 vuonna 1911 ja Hermannin haaraosastoon samaten 1 p:stä lokakuuta 1910 315 henkilöä, niistä 150 v. 1911.

Muutokset, joiden alaisena kirjavarasto on ollut v. 1911 käyvät ilmi allaolevasta taulusta:

Kirjallisuusosastot	N i d o s t e n l u k u m ä ä r ä														
	Tammik. 1 p. 1911			Poistettu 1911			Tullut lisäksi 1911			Lisäys 1911			Tammik. 1 p. 1912		
	Suomal. kirjoja	Ruotsalaisia (ja ulkom.) kirjoja	Yhteensä	Suomal. kirjoja	Ruotsalaisia (ja ulkom.) kirjoja	Yhteensä	Suomal. kirjoja	Ruotsalaisia (ja ulkom.) kirjoja	Yhteensä	Suomal. kirjoja	Ruotsalaisia (ja ulkom.) kirjoja	Yhteensä	Suomal. kirjoja	Ruotsalaisia (ja ulkom.) kirjoja	Yhteensä
I	1,108	748	1,856	—	6	6	25	32	57	25	26	51	1,133	774	1,907
II	1,227	2,156	3,383	16	21	37	71	135	206	55	114	169	1,282	2,270	3,552
III	740	1,232	2,022	3	6	9	27	102	129	24	96	120	764	1,378	2,142
IV	9,843	15,782	25,625	301	429	730	1,128	1,285	2,413	827	856	1,683	10,670	16,638	27,308
V	2,579	2,203	4,782	8	9	17	225	246	471	217	237	454	2,796	2,440	5,236
VI	911	1,142	2,053	2	3	5	64	84	148	62	81	143	973	1,223	2,196
VII	915	835	1,750	—	4	4	64	75	139	64	71	135	979	906	1,885
VIII	178	257	435	3	2	5	14	25	39	11	23	34	189	280	469
IX	933	1,221	2,154	2	3	5	97	151	248	95	148	243	1,028	1,369	2,397
X *)	2,013	3,230	5,243	27	16	43	202	219	421	175	203	378	2,188	3,433	5,621
Yhteensä	20,447	28,856	49,303	362	499	861	1,917	2,354	4,271	1,555	1,855	3,410	22,002	30,711	52,713

Lainaliikkeestä oli tuloja:

	Pääkirjastossa		Sörnäisten haaraosastossa		Töölön haaraosastossa		Hermannin haaraosastossa		Yhteensä	
	Smk	p:iä	Smk	p:iä	Smk	p:iä	Smk	p:iä	Smk	p:iä
Tammikuussa	1,039	75	197	20	51	30	30	85	1,319	10
Helmikuussa	892	60	164	20	48	40	24	95	1,130	15
Maaliskuussa	928	50	182	80	49	05	24	65	1,185	—
Huhtikuussa	886	85	163	65	37	80	24	65	1,112	95
Toukokuussa	741	85	124	35	24	20	19	30	909	70
Kesäkuussa	703	85	111	75	13	55	12	05	841	20
Heinäkuussa	711	55	132	70	17	10	16	45	877	80
Elokuussa	679	05	119	25	16	35	11	80	826	45
Syyskuussa	793	45	136	65	34	25	20	50	984	85
Lokakuussa	796	75	148	90	38	10	22	50	1,006	25
Marraskuussa	819	20	161	15	39	85	30	95	1,051	15
Joulukuussa	711	40	154	25	36	55	27	—	929	20
Yhteensä	9,704	80	1,796	85	406	50	265	65	12,173	80

*) X:nteen osastoon on viety hakemistoteokset, lastenkirjat, sidotut sanomalehti- ja aikakauskirja- vuosikerrat y. m., jotka ovat yleisön käytettävänä lukusaleissa, mutta joita ainoastaan Sörnäisten haaraosastosta lainataan koteihin. Muihin osastoihin kuuluvien kirjojen laatu ilmenee siv. 3 olevasta kirjallisuusryhmittelystä.

**) Vuonna 1911 tulleista kirjoista on 222 saksan-, englannin- tai ranskankielisiä.

Nämä summat jakaantuvat seuraaviin pääeriin:

	Pääkirjasto			Sörnäisten haaraosasto			Töölön haaraosasto			Hermannin haaraosasto			Yhteensä		
	Luku	Smk	p.	Luku	Smk	p.	Luku	Smk	p.	Luku	Smk	p.	Luku	Smk	p.
Kertalainoja à 5 p.	116,848	5,842	40	27,299	1,364	95	5,797	289	85	3,597	179	85	153,541	7,677	05
Puolenvuodentilauks.à 1 m.	1,678	1,678	—	174	174	—	39	39	—	18	18	—	1,909	1,909	—
Kuukausitilauksia à 25 p.	710	177	50	198	49	50	55	13	75	52	13	—	1,015	253	75
Sakkoja à 50 p.	2,947	1,473	50	283	141	50	59	29	50	44	22	—	3,333	1,666	50
Suomalaisia luett. à 5 p.	340	17	—	—	—	—	33	1	65	—	—	—	373	18	65
» » à 10 p.	—	—	—	35	3	50	46	4	60	44	4	40	125	12	50
» » à 15 p.	15	2	25	125	18	75	—	—	—	—	—	—	140	21	—
» » à 20 p.	20	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	4	—
» » à 25 p.	30	7	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	7	50
» » à 30 p.	37	11	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37	11	10
» » à 35 p.	67	23	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	67	23	45
» » à 60 p.	11	6	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	6	60
Ruotsalaisia » à 5 p.	—	—	—	—	—	—	11	—	55	—	—	—	11	—	55
» » à 10 p.	785	78	50	43	4	30	19	1	90	28	2	80	875	87	50
» » à 15 p.	—	—	—	36	5	40	—	—	—	—	—	—	36	5	40
» » à 60 p.	145	87	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	145	87	—
Sekalaista	—	296	—	—	34	95	—	25	70	—	25	60	—	382	25
Yhteensä	—	9,704	80	—	1,796	85	—	406	50	—	265	65	—	12,173	80

Vuonna 1910 kertyi lainausliikkeestä tuloja pääkirjastossa Smk 9,526: 10, Sörnäisten haaraosastossa Smk 1,628: 25, Töölön haaraosastossa Smk 441: 75, Hermannin haaraosastossa Smk 241: 75, yhteensä Smk 11,837: 85.

Päälaitoksen lukusalit ovat vuonna 1911 olleet yleisölle avoinna joka päivä, paitsi juhannusaattona, juhannuspäivänä, jouluaattona ja joulupäivänä. Kuten edellisinä vuosina ovat alakerran lukusalit olleet avoina k:lo 10 a. p.—9 i. p. (sunnuntai- ja juhlapäivin k:lo 8:aan), yläkerran lukusalit taas k:lo 5—9 i. p. (sunnuntai- ja juhlapäivin sekä juhla-aattona k:lo 4—8 i. p.; kesäkuun 1 p:stä elokuun 31 p:ään joka päivä k:lo 5—8 i. p.). Sanomalehtisalissa on vuoden kuluessa ollut yleisön käytettävissä 29 suomalaista sanomalehteä 40 kappaleena ja 23 ruotsalaista 34 kappaleena, yhteensä 74 kappaleena sekä 9 suomalaista ja 7 ruotsalaista aikakauskirjaa (1 kpl. kutakin); muissa lukusaleissa 68 suomalaista ja 62 ruotsalaista aikakauskirjaa ja lastenlehteä 92 ja 78 kappaleena, 1 norjalainen aikakauskirja, 1 englantil., 1 ranskal. ja 2 saksalaista kuvalehteä sekä 6 suomalaisella ja ruotsalaisella tekstillä varustettua aikakauskirjaa (1 kpl. kutakin). — Käyntien lukumäärä on v. 1911 noussut 301,127, joista alakerran huoneustojen osalle tulee 212,675, yläkerran suomalaisen lukusalin osalle 45,241 ja ruotsalaisen 43,214 käyntiä; keskimäärin on käyntien luku päivää kohti 589, 125, 120, yhteensä 834. V. 1910 taas oli käyntejä kaikkiaan 227,821, joista 143,861 alakerran, 46,675 yläkerran suomalaisessa ja 37,285 yläkerran ruotsalaisessa lukusalissa; keskimäärä päivää kohti oli 399, 135 ja 108, yhteensä 642. — Suuri ero, mikä on olemassa vuosien 1910 ja 1911 käyntilukumäärien välillä alakerran lukusalissa perustuu pääasiassa vuoden 1911 tarkempaan tilastoon, joka on saavutettu sillä että sanomalehtihuoneen oveen on sovitettu itsetoimiva avausten laskija.

Sörnäisten haaraosaston lukusali on vuoden kuluessa ollut yleisölle avoinna joka päivä, paitsi pitkäperjantaina, juhannusaattona, juhannus-, jouluaatto- ja joulupäivänä, k:lo 10 a. p.—9 i. p. (sunnuntaisin ja juhlapäivinä kuitenkin ainoastaan k:lo 9—12 a. p. ja k:lo 6—9 i. p.). Siellä on ollut esillä 14 suomalaista sanomalehteä 22 kappaleena ja 11 ruotsalaista 15 kappaleena, yhteensä 37 kappaleena. Sitäpaitsi on kirjastohuoneessa ollut 48 aikakauskirjaa ja lastenlehteä, joista 25 suomalaista 31 kappaleena ja 23 ruotsalaista 27 kappaleena. Mainituista aikakauslehdistä on 3 ruotsalaista ja 3 suomalaista ollut yleisön käytettävänä lukusalissa.

Töölön, Hermannin ja Tehtaankadun 36:ssa olevan *haaraosaston* lukusalit ovat olleet yleisön käytettävissä joka päivä, paitsi juhannusaatto-, juhannus-, jouluaatto- ja joulupäivänä, (Töölön ja Hermannin haaraosastot myöskin pitkäperjantaina), sanomalehtihuoneet k:lo 10—2 ja 4—9, aikakauslehtihuoneet Töölössä k:lo 5—7, Hermannissa k:lo 5—8 ja Tehtaankadun varrella k:lo 6—8 i. p. Kesä—elokuussa pidettiin kuitenkin Töölön haaraosaston aikakauslehtihuonetta auki ainoastaan samoina päivinä kuin kirjastoa, s. o. keskiviikkoisin ja lauantaisin; Hermannin haaraosaston aikakauslehtihuone on sunnuntaisin ja juhlapäivinä suljettu jo k:lo 8:lta illalla. Töölön haaraosastossa on ollut esillä sanomalehtiä 7 suomalaista 9 kappaleena ja 5 ruotsalaista 7 kappaleena, aikakauskirjoja ja lastenlehtiä 11 suomalaista ja 9 ruotsalaista (1 kpl. kutakin), Hermannin haaraosastossa 7 suomalaista sanomalehteä 10 kappaleena ja 4 ruotsalaista 5 kappaleena sekä 12 suomalaista ja 9 ruotsalaista aikakauskirjaa ja lastenlehteä (1 kpl. kutakin) ja Tehtaankadun varrella olevassa haaraosastossa 8 suomalaista 13 kappaleena ja 7 ruotsalaista 11 kappaleena sekä 13 suomalaista ja 12 ruotsalaista aikakauskirjaa ja sanomalehteä (1 kpl. kutakin).

Kirjaston *hallituksen* ovat kuten edellisenäkin vuonna muodostaneet vakinaiset jäsenet ylitirehtööri Richard Sievers (puheenjohtajana), professori J. N. Reuter (varapuheenjohtajana) ja lehtori Hugo Bergroth sekä varajäseninä filosofiantohtori Albin Lönnbeck, professori Kustavi Grotenfelt ja professori Yrjö Hirn. — Laitoksen *henkilökuntaan* nähden ovat seuraavat muutokset tapahtuneet: apulaiskirjastonhoitajaksi valitsi valtuusto 30 p. jouluk. fil. kand. Volter Kilven, vastaperustettuun vakinaiseen amanuenssiipaikkaan nimitettiin 14 p. tammikuuta fil. maist. Greta Andersin ja ylimääräiseksi amanuenssiksi Sörnäisten haaraosastoon otettiin 20 p:nä lokakuuta neiti Emilia Salovius neiti Hilja Jokisen sijalle, joka oli eronnut toimestaan. Kirjaston amanuenssi neiti Sigrid Jansson on vuoden kuluessa suorittanut opintomatkan Englantiin.

Lahjoja ovat kirjastolle antaneet Teollisuushallitus, Postisäästöpankin hallitus, Uusmaalainen osakunta, Argentinan konsulivirasto, tohtorin rouva Crohns, lehtori J. A. Streng-vainajan perilliset, neiti Jenny Florin, kollega A. W. E. Modeen, amanuenssi Ingrid Hellström sekä sanoma- ja aikakauslehtien „Hufvudstadsbladet“, „Kotilähetys“, „Kristillinen raittiuslehti“, „Syd-Österbotten“ ja „Pohjalainen“ toimitukset. Sitäpaitsi ovat Deichmannin kirjasto Kristianiassa ja Aarhus'in valtiokirjasto kuten edellisinäkin vuosina ystävällisesti lähettäneet julkaisunsa kirjastolle.

Painosta on julkaistu asialuettelolla varustettu luettelo kirjaston koko suomenkielisestä kirjavarastosta, sekä suomalainen ja ruotsalainen lisäluettelo vuonna 1910 kirjastoon hankitusta

kirjallisuudesta, luettelo pääkirjaston suomalaisessa lukusalissa esillä olevasta kirjallisuudesta sekä kertomus kirjaston toiminnasta vuonna 1910.

Kirjastolla on vuoden kuluessa ollut kunnia nähdä vierainaan Deichmannin kirjaston Kristianiassa kirjastonhoitajan H. Nyhuus'in, tanskan sivistysministerion kirjastokonsulentin professori A. S. Steenberg'in sekä kirjastonhoitajia Moskovasta ja Räävelistä. Tutkimusvierailulla on kirjastossa vuoden kuluessa käynyt kirjastonhoitajia Viipurista, Porista, Vaasasta, Pietarsaaresta, Lohjalta ja Kirkkonummelta sekä osanottajat kouluylihallituksen tammikuussa järjestämiin kursseihin seminaarien kirjastonhoitajia varten sekä Ruotsalaisten kansakoulun ystävain lokakuussa järjestämiin kursseihin maaseudun kirjastonhoitajia varten.

Taulu I. Pääkirjasto 1911.

Kuukausi	Lainauspäivien luku	Lainojen lukumäärä										Keskimäärin päivää kohti							
		kertalainoja			puolenvuodenlainoja			kuukausilainoja			Yhteensä			kertalainoja	puolenvuodenlainoja	kuukausilainoja	Ruotsalaisia ja ulkomalaisia	Suomalaisia	Yhteensä
		Ruotsalaisia ja ulkom.	Suomalaisia	Yhteensä	Ruotsalaisia ja ulkom.	Suomalaisia	Yhteensä	Ruotsalaisia ja ulkom.	Suomalaisia	Yhteensä									
Tammikuu . .	31	6,031	5,822	11,853	4,564	3,007	7,571	502	394	896	11,097	9,223	20,320	382	244	29	358	297	655
Helmikuu . .	28	5,652	5,348	11,000	4,376	2,777	7,153	516	322	838	10,544	8,447	18,991	393	255	30	376	302	678
Maaliskuu . .	31	5,983	5,698	11,681	4,713	3,111	7,824	526	406	932	11,222	9,215	20,437	377	252	30	362	297	659
Huhtikuu . . .	29	5,527	5,174	10,701	4,174	2,634	6,808	347	315	662	10,048	8,123	18,171	369	235	23	346	280	627
Toukokuu . .	31	4,270	3,859	8,129	3,411	2,125	5,536	249	156	405	7,930	6,140	14,070	262	179	13	256	198	454
Kesäkuu . . .	23	3,832	3,507	7,339	2,859	1,706	4,565	166	155	321	6,857	5,368	12,225	319	198	14	298	233	531
Heinäkuu . . .	26	3,891	3,933	7,824	2,966	1,643	4,609	235	255	490	7,092	5,331	12,923	301	177	19	273	224	497
Elokuu	27	3,702	3,676	7,378	2,902	1,677	4,579	275	210	485	6,879	5,563	12,442	273	169	18	255	206	461
Syyskuu . . .	30	3,989	4,022	8,011	3,088	2,026	5,114	254	155	409	7,331	6,203	13,534	267	170	14	244	207	451
Lokakuu . . .	31	4,947	4,978	9,925	3,186	2,089	5,275	439	212	651	8,572	7,279	15,851	320	170	21	276	235	511
Marraskuu . .	30	5,786	6,280	12,066	2,908	1,910	4,818	671	366	1,037	9,365	8,556	17,921	402	160	35	312	285	597
Joulukuu . . .	29	5,294	5,647	10,941	1,934	1,395	3,329	413	246	659	7,641	7,288	14,929	377	115	23	264	251	515
Koko vuonna	346	58,904	57,944	116,848	41,081	26,100	67,181	4,593	3,192	7,785	*)104,578 54,52 %	87,236 45,48 %	191,814	338	194	22	302	252	554

*) Tähän summaan sisältyy 304 saksan-, ranskan- tai englanninkielistä kirjallinaa.

Taulu II. Sörnäisten haarasasto 1911.

Kuukausi	Lainauspäivien luku	Lainojen lukumäärä									Keskimäärin päivää kohti								
		kertalainoja			puolenvuodelainoja			kuukausilainoja			Yhteensä			kertalainoja	puolenvuodelainoja	kuukausilainoja	Ruotsalaisia	Suomalaisia	Yhteensä
		Ruotsalaisia	Suomalaisia	Yhteensä	Ruotsalaisia	Suomalaisia	Yhteensä	Ruotsalaisia	Suomalaisia	Yhteensä									
Tammikuu . .	31	952	1,936	2,888	360	699	1,059	97	126	223	1,409	2,761	4,170	93	34	7	45	89	134
Helmikuu . .	28	851	1,705	2,556	288	671	959	46	143	189	1,185	2,519	3,704	91	34	7	42	90	132
Maaliskuu . .	31	854	1,874	2,728	313	728	1,041	69	162	231	1,256	2,764	4,000	88	34	7	40	89	129
Huhtikuu . . .	29	730	1,860	2,590	249	632	881	61	165	226	1,040	2,657	3,697	89	30	8	36	91	127
Toukokuu . .	31	490	1,440	1,930	174	502	676	48	130	178	712	2,072	2,784	62	22	6	23	67	90
Kesäkuu . . .	12	354	1,326	1,680	178	387	565	6	45	51	538	1,758	2,296	140	47	4	45	146	191
Heinäkuu . . .	13	420	1,431	1,851	123	439	562	25	77	102	568	1,947	2,515	142	43	8	44	149	193
Elokuu	14	404	1,265	1,669	127	395	522	22	78	100	553	1,738	2,291	119	37	7	39	124	163
Syyskuu	30	543	1,291	1,834	139	470	609	22	76	98	704	1,837	2,541	61	20	3	23	61	84
Lokakuu	31	637	1,642	2,279	169	578	747	72	122	194	878	2,342	3,220	74	24	6	28	76	104
Marraskuu . .	30	748	1,911	2,659	156	643	799	167	220	387	1,071	2,774	3,845	88	27	13	36	92	128
Joulukuu . . .	29	692	1,943	2,635	129	461	590	161	144	305	982	2,548	3,530	91	20	11	34	88	122
Koko vuonna	309	7,675	19,624	27,299	2,405	6,605	9,010	796	1,488	2,284	10,876	27,717	38,593	88	29	7	35	89	124
											28,18%	71,82%							

Taulu III. Töölön haaraosasto 1911.

Kuukausi	Lainauspäivien luku	Lainojen lukumäärä											Keskimäärin päivää kohti						
		kertalainoja			puolenvuodelainoja			kuukausilainoja			Yhteensä			kertalainoja	puolenvuodelainoja	kuukausilainoja	Ruotsalaisia	Suomalaisia	Yhteensä
		Ruotsalaisia	Suomalaisia	Yhteensä	Ruotsalaisia	Suomalaisia	Yhteensä	Ruotsalaisia	Suomalaisia	Yhteensä	Ruotsalaisia	Suomalaisia	Yhteensä						
Tammikuu . .	31	279	499	778	83	175	258	31	86	117	393	760	1,153	25	8	4	13	24	37
Helmikuu . . .	28	245	446	691	108	178	286	50	77	127	403	701	1,104	25	10	4	14	25	39
Maaliskuu . .	31	225	479	704	144	142	286	31	118	149	400	739	1,139	23	9	5	13	24	37
Huhtikuu . . .	29	180	406	586	97	123	220	8	108	116	285	637	922	20	8	4	10	22	32
Toukokuu . . .	31	131	244	375	63	121	184	—	55	55	194	420	614	12	6	2	7	13	20
Kesäkuu . . .	6	53	154	207	20	65	85	—	10	10	73	229	302	34	14	2	12	38	50
Heinäkuu . . .	9	78	169	247	16	45	61	—	13	13	94	227	321	27	7	1	10	25	35
Elokuu	9	72	134	206	20	29	49	—	11	11	92	174	266	23	5	1	10	19	29
Syyskuu . . .	30	123	221	344	24	73	97	9	31	40	156	325	481	12	3	1	5	11	16
Lokakuu . . .	31	146	316	462	54	97	151	3	40	43	203	453	656	15	5	1	6	15	21
Marraskuu . .	30	179	440	619	51	127	178	6	94	100	236	661	897	21	6	3	8	22	30
Joulukuu . . .	29	172	406	578	47	83	130	23	74	97	242	563	805	20	4	3	8	19	27
Koko vuonna	294	1,883	3,914	5,797	727	1,258	1,985	161	717	878	2,771 32,0 %	5,889 68,0 %	8,660	20	6	3	9	20	29

Taulu IV. Hermannin haaraosasto 1911.

Kuukausi	Lainauspäivien luku	Lainojen lukumäärä											Keskimäärin päivää kohti						
		kertalainoja			puolenvuodenlainoja			kuukausilainoja			Yhteensä			kertalainoja	puolenvuodenlainoja	kuukausilainoja	Ruotsalaisia	Suomalaisia	Yhteensä
		Ruotsalaisia	Suomalaisia	Yhteensä	Ruotsalaisia	Suomalaisia	Yhteensä	Ruotsalaisia	Suomalaisia	Yhteensä	Ruotsalaisia	Suomalaisia	Yhteensä						
Tammikuu . .	31	197	257	454	42	87	129	57	47	104	296	391	687	15	4	3	9	13	22
Helmikuu . .	28	184	164	348	48	55	103	104	45	149	336	264	600	12	4	5	12	9	21
Maaliskuu . .	31	151	191	342	55	28	83	136	29	165	342	248	590	11	3	5	11	8	19
Huhtikuu . .	29	124	236	360	53	28	81	68	6	74	245	270	515	12	3	3	9	9	18
Toukokuu . .	31	102	132	234	35	16	51	38	12	50	175	160	335	7	2	2	6	5	11
Kesäkuu . . .	7	72	83	155	29	6	35	10	—	10	111	89	200	22	5	2	16	13	29
Heinäkuu . . .	9	78	122	200	19	7	26	5	9	14	102	138	240	22	3	2	12	15	27
Elokuu	9	58	94	152	9	—	9	3	2	5	70	96	166	17	1	—	8	10	18
Syyskuu . . .	30	92	137	229	29	9	38	7	—	7	128	146	274	8	1	—	4	5	9
Lokakuu . . .	31	124	192	316	34	19	53	56	7	63	214	218	432	10	2	2	7	7	14
Marraskuu . .	30	136	265	401	72	27	99	80	22	102	288	314	602	13	3	4	10	10	20
Joulukuu . . .	29	144	262	406	70	24	94	85	7	92	299	293	592	14	3	3	10	10	20
Koko vuonna	295	1,462	2,135	3,597	495	306	801	649	186	835	2,606 49,80%	2,627 50,20%	5,233	12	3	3	9	9	18

Taulu V. Pääkirjasto haaraosastoinen 1911.

Kuukausi	Lainojen lukumäärä												Keskimäärin päivää kohti					
	kertalainoja			puolenvuodentainoja			kuukausilainoja			Yhteensä			kertalainoja	puolenvuodentainoja	kuukausilainoja	Ruotsalaisia (ja ulkomaalaisia)	Suomalaisia	Yhteensä
	Ruotsalaisia (ja ulkom.)	Suomalaisia	Yhteensä	Ruotsalaisia (ja ulkom.)	Suomalaisia	Yhteensä	Ruotsalaisia (ja ulkom.)	Suomalaisia	Yhteensä									
Tammikuu . . .	7,459	8,514	15,973	5,049	3,968	9,017	687	653	1,340	13,195	13,135	26,330	515	290	43	425	423	848
Helmikuu . . .	6,932	7,663	14,595	4,820	3,681	8,501	716	587	1,303	12,468	11,931	24,399	521	303	46	444	426	870
Maaliskuu . . .	7,213	8,242	15,455	5,225	4,009	9,234	762	715	1,477	13,200	12,966	26,166	499	298	47	426	418	844
Huhtikuu . . .	6,561	7,676	14,237	4,573	3,417	7,990	484	594	1,078	11,618	11,687	23,305	490	276	38	401	402	804
Toukokuu . . .	4,993	5,675	10,668	3,688	2,764	6,447	335	353	688	9,011	8,792	17,803	343	209	23	292	283	575
Kesäkuu . . .	4,311	5,070	9,381	3,086	2,164	5,250	182	210	392	7,579	7,444	15,023	515	264	22	371	430	801
Heinäkuu . . .	4,467	5,655	10,122	3,124	2,134	5,258	265	354	619	7,856	8,143	15,999	492	230	30	339	413	752
Elokuu . . .	4,236	5,169	9,405	3,058	2,101	5,159	300	301	601	7,594	7,571	15,165	432	212	26	312	359	671
Syyskuu . . .	4,747	5,671	10,418	3,280	2,578	5,858	292	262	554	8,319	8,511	16,830	343	194	18	276	284	560
Lokakuu . . .	5,854	7,128	12,982	3,443	2,783	6,226	570	381	951	9,867	10,292	20,159	419	201	30	317	333	650
Marraskuu . . .	6,849	8,896	15,745	3,187	2,707	5,894	924	702	1,626	10,960	12,305	23,265	524	196	55	366	409	775
Joulukuu . . .	6,302	8,258	14,560	2,180	1,963	4,143	682	471	1,153	9,164	10,692	19,856	502	142	40	316	368	684
Koko vuonna	69,924	83,617	153,541	44,708	34,269	78,977	6,199	5,588	11,782	120,831	123,469	244,300	458	232	35	355	370	725

49,46%
50,54%

Taulu VI. Kirjavaraston eri osastoista annetut lainat pääkirjastossa ja haaraosastoissa v. 1911.

	I Uskontoa			II Historiaa ja elämäkertoja			III Maantietoa ja matka- kuvauksia			IV Romaaneja, kertomuksia ja satuja					
	Ruotsalainen lainausosasto	Suomalainen lainausosasto	Yhteensä	Ruotsalainen lainausosasto	Suomalainen lainausosasto	Yhteensä	Ruotsalainen lainausosasto	Suomalainen lainausosasto	Yhteensä	Ruotsalainen lainausosasto	Suomalainen lainausosasto	Yhteensä			
			Luku			Prosentteissa			Luku			Prosentteissa			
Pääkirjasto	328	392	720	3,710	2,927	6,637	3,46	1,523	1,433	2,956	90,492	73,085	163,577	85,28	
Sörnäisten haaraosasto	16	98	114	269	1,037	1,306	3,38	72	654	726	9,912	23,393	33,305	86,30	
Töölön haaraosasto	—	12	12	68	214	282	3,26	25	81	106	2,613	5,348	7,961	91,93	
Hermannin haaraosasto	2	13	15	47	107	154	2,94	45	70	115	2,435	2,322	4,757	90,90	
Yhteensä	346	515	861	4,094	4,285	8,379	3,43	1,665	2,288	3,903	1,60	105,452	104,148	209,600	85,80

	V Runoja, näytelmiä, al- bumeja, kalentereita, antologioita sekä kirjal- lisuuden-, taiteen- ja tieteenhistoriaa	VI Terveysoppia, lääke- oppia, luonnontiedettä, matematiikkaa ja teknologiaa		VII Oikeus- ja valtio- tiedettä, yhteiskun- nallisia kysymyksiä, valtiopäiväasiakirjoja ja taloutta		VIII Kieliiä		IX Filosofiaa, siveysop- pia, kasvatusta, ur- heilua sekä muita ja sekalaisia aineita	
		Yhteensä		Yhteensä		Yhteensä		Yhteensä	
		Suomalainen lainausosasto		Suomalainen lainausosasto		Suomalainen lainausosasto		Suomalainen lainausosasto	
		Ruotsalainen lainausosasto		Ruotsalainen lainausosasto		Ruotsalainen lainausosasto		Ruotsalainen lainausosasto	
		Luku		Luku		Luku		Luku	
		Prosentteissa		Prosentteissa		Prosentteissa		Prosentteissa	
Pääkirjasto	2,975 3,665 6,640 3,46	1,979 2,253 4,232 2,21	706 860 1,566 0,82	913 856 1,769 0,92	312 312 624 0,49	1,952 1,765 3,717 1,94	312 985 1,297 3,36	17 51 68 0,79	8 17 25 0,48
Sörnäisten haaraosasto . . .	86 673 759 1,97	132 583 715 1,85	46 137 183 0,47	31 157 188 0,49	— 16 16 0,18	— 7 7 0,13	— 7 7 0,13	— 7 7 0,13	— 7 7 0,13
Töölön haaraosasto	40 100 140 1,62	6 60 66 0,76	2 7 9 0,10	— 16 16 0,18	— 7 7 0,13	— 7 7 0,13	— 7 7 0,13	— 7 7 0,13	
Hermannin haaraosasto . . .	46 47 93 1,78	14 37 51 0,97	9 7 16 0,31	— 7 7 0,13	— 7 7 0,13	— 7 7 0,13	— 7 7 0,13	— 7 7 0,13	
Yhteensä	3,147 4,485 7,632 3,12	2,131 2,933 5,064 2,07	763 1,011 1,774 0,73	944 1,036 1,980 0,81	2,289 2,818 5,107 2,09	2,289 2,818 5,107 2,09	2,289 2,818 5,107 2,09	2,289 2,818 5,107 2,09	

Taulu VII. Käynnit pääkirjaston lukusaleissa v. 1911.

Kuukausi	Päivien luku	Käyntien lukumäärä				Keskimäärin päivää kohti käyntejä			
		alakerran lukusaleissa	yläkerran ruotsalaisissa lukusaleissa	yläkerran suomalaisissa lukusaleissa	Yhteensä	Alakerran lukusali	Yläkerran ruotsalaisen lukusalin	Yläkerran suomalaisen lukusalin	Yhteensä
Tammikuu . .	31	19,271	4,630	5,556	29,457	622	149	179	950
Helmikuu . . .	28	17,736	4,049	4,271	26,056	633	145	153	931
Maaliskuu . .	31	20,484	4,840	4,486	29,810	661	156	145	962
Huhtikuu . . .	30	18,735	4,234	4,197	27,166	625	141	140	906
Toukokuu . . .	31	15,611	2,348	1,910	19,869	504	76	62	641
Kesäkuu . . .	28	14,505	1,107	793	16,405	518	40	28	586
Heinäkuu . . .	31	14,106	983	901	15,990	455	32	29	516
Elokuu	31	14,396	1,197	1,051	16,644	464	39	34	537
Syyskuu . . .	30	14,873	2,319	2,701	19,893	496	77	90	663
Lokakuu . . .	31	21,122	5,348	6,028	32,498	681	173	194	1,048
Marraskuu . .	30	22,099	7,443	8,129	37,671	737	248	271	1,256
Joulukuu . . .	29	19,737	4,713	5,218	29,668	681	162	180	1,023
Koko vuonna	361	212,675	43,211	45,241	301,127	589	120	125	834

*Esitys, joka koskee Vallilan rakennustoiminnan
avustusrahostosta annettavain lainain ehtoja.*

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.*Helsingissä,**huhtik. 25 p:nä 1912.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 240.

Kaupunginvaltuuston syyskuun 19 päivänä 1911 asiasta tekemän päätöksen mukaan on 1902 vuoden obligatsioonilainasta Vallilan työväenasuntojen teettämistä varten varatuista lainavaroista muodostettava erityinen rahasto, josta annetaan kuoletuslainoja Vallilan rakennustoiminnan edistämiseksi. Kuluvan vuoden rahasääntöä järjestellessään Kaupunginvaltuusto vahvisti rahaston 264,250 markan määräiseksi. Sen ohella Rahatoimikamari sai tehtäväkseen laatia ja Valtuustolle antaa ehdotuksen lainausehdoiksi ja muiksi tämän yhteydessä oleviksi toimenpiteiksi. Tätä tehtävää täyttääkseen on Rahatoimikamari puheenalaista asiaa tarkemmin valmistelemaan asettanut valiokunnan, johon ovat kuuluneet herrat Björn Wasastjerna, Albert Nyberg, V. v. Wright ja Einar Böök sekä allekirjoittanut Rahatoimikamarin sihteeri.

Rahatoimikamari on tätä asiaa käsitellessään liikkunut sen edellytyksen pohjalla, että Kaupunginvaltuusto rahaston perustamisella etusijassa on tarkoittanut helpottaa vähävaraisten pyrkimystä oman kodin hankkimiseen huokeilla ehdoilla, sekä että rahaston varat olisi niin käytettävä, että lainoja voitaisiin antaa mahdollisimman lukuisille rakennuttajille. Tähän nähden on Rahatoimikamarin mielestä välttämättä pantava se rajoittava määräys, että lainaa rahastosta myönnetään ainoastaan uutisrakennusyrityksiin, ei sitä vastoin jo valmiisiin taloihin. Tällaista lainanannon rajoitusta näyttää Kaupunginvaltuustokin tarkoittaneen tehdessään päätöksen sanotun lainarahaston perustamisesta, vaikkei sitä ole suorastaan julkilausuttu. Mainitun suuntaisen määräyksen johdosta tosin toiselta puolen lainanhakijain luku jonkin verran vähenisi, mutta toiselta puolen tulisivat lainaksi annetut määrät siten yksinomaan uutisrakennustoiminnan hyväksi. Mutta vaikka lainananto näinkin rajoitettaisiin, olisivat rahaston varat todennäköisesti hyvinkin pian käytetyt, jos lainanhakijoille myönnettäisiin rakennusyrityksiin tarvittava koko lainamäärä.

Voimassa olevan rakennusjärjestyksen määräysten sekä vahvistetun kaupungin-
asemakaavan perustuksella käy Vallilassa toimeenpantavain rakennusyritysten kustan-
nukset, edellyttäen että tonttiala tyyten käytetään, laskeminen keskimäärin noin
18,000 markaksi. Kun henkilöillä, jotka tälle alueelle rakennuttavat omia asuntoja,
ei, vaikkeivät olekaan varattomia, tavallisesti kuitenkin ole sanottavaa pääomaa,
täytyy tässä kohden edellyttää että heidän, voidakseen onnellisesti toimeenpanna
rakennusyrityksen, on hankittava lainaa 75 % rakennuskustannuksista. Jos puheen-
alaisesta lainarahastosta myönnettäisiin ensimmäistä kiinnitystä vastaan lainaa tuohon
määrään, on edeltäpäin laskettavissa, että näitä lainoja saisi parikymmentä henkilöä,
ja sitten rahasto olisi tyhjä. Lainain luvun lisäämiseksi ei myöskään käy sanotta-
vasti supistaminen niiden määriä, koska rakennuttajat tuskin muualta saisivat riit-
tävää lainaa toista kiinnitystä vastaan.

Nämä seikat ovat asiaa valmistellessa herättäneet ajatuksen että olisi käytet-
tävä toista, tavallisesta poikkeavaa menettelytapaa. Asianlaita muuttuisi nimittäin
aivan toiseksi, jos kaupunki ilmoittaisi suostuvansa, siinä tapauksessa että 50 %
rakennuskustannuksista tahi hiukan vähemmän saadaan lainaksi rahalaitokselta tahi
yksityishenkilöiltä, toista kiinnitystä vastaan myöntämään lisälainan, joka ensimmäisen
kiinnityksen kera nousee 75 prosenttiin rakennuskustannuksista. Jos lainananto
siten järjestetään, voi kaupunki puheenalaisesta lainarahastosta myöntää Vallilan
uutisrakennusyrityksiin 50—60 lainaa, jota lukumäärää täytyy pitää joksikin aikaa
riittävänä. Rakennuttajain ei luulisi olevan vaikea saada ensimmäistä kiinnitystä
vastaan lainaa 50 % rakennuksen arvioarvosta, kun kaupunki sitoutuu toista kiinni-
tystä vastaan myöntämään lisäksi 25 % ja siten tavallaan turvaa ensimmäistä kiinni-
tystä. Rakennuttajan tarvitsisi näin ollen omista varoistaan käyttää ainoastaan
25 % rakennuskustannusten määrästä, mikä rakennusteollisuuden alalla vallitsevia
luotto-oloja silmälläpitäen ei kohdanne mainittavia vaikeuksia, vaikka omaa pääomaa
olisi verraten vähäinenkin määrä. Saattaisi tosin näyttää siltä kuin kaupunki jou-
tuisi epäedulliseen asemaan myöntäessään lainaa toista kiinnitystä vastaan 75 pro-
senttiin asti rakennusten arvosta. Mutta tässä on huomattava, että kaupunki joka
tapauksessa saa sellaisen vakuuden, ettei tappioita luulisi syntyvän, vaikka kau-
pungin täytyisikin epäsuotuisissa oloissa ottaa haltuunsa yksi tai toinen rakennus.

Ensimmäistä kiinnitystä vastaan on Rahatoimikamari arvellut lainoja olevan
saatavissa paikkakunnan säästöpankeista, jotka rahalaitokset etusijassa ottavat lainaa
väestön vähävaraisilta luokilta, minkätähden niillä myös luulisi olevan syytä lainan-
annollaan tukea näiden kansanluokkain taloudellista asemaa ja etua. Tähän kat-
soen Rahatoimikamari on asettunut yhteyteen kaikkien tšekäläisten säästöpankkien,
nimittäin Helsingin Säästöpankin, Suomalaisen Säästöpankin ja Työväen Säästö-
pankin kanssa sekä alustavissa keskusteluissa saanut tietää, että nämä laitokset
periaatteessa ovat erittäin suosiollisella kannalla ehdotusta kohtaan ja että sentähden
näin ollen rakennuslainoja aivan todennäköisesti olisi säästöpankeista saatavissa,
tietenkin harkinnan jälkeen kussakin eri tapauksessa. Näitä keskustelujen suotuisia

tuloksia silmälläpitäen sentähden saanee pitää epäilemättömänä, että ehdotettu menettely saattaisi asian onnelliseen ratkaisuun.

Mitä lainausehtojen yksityiskohtiin tulee, on Rahatoimikamari ehdottanut koron määrättäväksi 5 prosentiksi, joka tosin korvaisi sen koron, mikä kaupungin on maksettava 1902 vuoden obligatsioonilainasta, mutta ei riittäisi korvaamaan rahaston kuoletuskustannuksia. Sittenkun Kamari on hakijan kustannuksella katsastuttanut rakennukset, annettaisiin lainat, kuoletuslainoina, ja kuoletusaika määrättäisiin 25 vuodeksi, joten, kun rahaston pääoma todennäköisesti olisi viimeistään 1914 vuoden kuluessa annettu lainaksi, kaikki nämä lainat olisi maksettu takaisin ennen tonttien vuokrakauden umpeen menemistä 1939 vuoden lopulla.

Korkomäärään nähden ovat Rahatoimikamarin jäsen herra Hertzberg ja varajäsen herra Grotenfelt olleet sitä mieltä, että korko olisi määrättävä 6 prosentiksi, näin osin siihen katsoen että lainain vakuutta ei käy pitäminen ensiluokkaisena, joten vastuunkorvausta on laskettava, osin myös siihen nähden että ensimmäistä kiinnitystä vastaan myönnettyistä lainoista epäilemättä täytyy maksaa 5 prosenttia korkeampi korko.

Mitä puheenalaisten lainain takaisinmaksutapaan tulee, käy siinä noudattaminen kahta eri menettelyä, joko sitä että määrätty samansuuruinen osa, tässä tapauksessa $\frac{1}{25}$, vuosittain maksetaan kuoletusta ja sitä paitsi määrätty korko jälellä olevalle määrälle, tahi myös sitä että lainanottaja suorittaa määrätyn vuotuismaksun. Ensimmäinen tapa on alussa lainanottajalle hiukan rasittavampi, mutta tuottaa rahastolle sen edun että puheenalaisia lainoja käy edelleen vuosittain antaminen. Toinen menettelytapa helpottaa takaisinmaksua, mutta veisi todennäköisesti siihen, että lähivuosina sen jälkeen kun rahaston pääoma on lainaksi annettu uusia lainoja ei voitaisi antaa. Sanottavaa erotusta toisen tahi toisen menettelytavan välillä ei tosin olisi. Mutta siihen katsoen että kaupunki muuten on asettanut ehtonsa lainanottajalle edullisiksi, ei tässä tapauksessa näy olevan paneminen huomiota lainanottajan etuun, vaan yksinomaan siihen mikä hyödyttää rahastoa. Tämän johdosta Rahatoimikamari on yhtynyt puoltamaan ensimmäistä menettelytapaa. Koron ja kuoletuksen eräpäiväksi on ehdotettu lokakuun 1 päivää, johon aikaan tontinlunastustenkin korot ja kuoletukset maksetaan. — Mitään rajoittavia määräyksiä sen lisäksi mitä alueella voimassa oleva rakennusjärjestys sisältää ei Rahatoimikamari ole katsonut olevan syytä ehdottaa, koska tuollaiset määräykset ainoastaan vaikeuttaisivat ja ehkäisivät rakennustoimintaa, jota kaupunginviranomaiset tahtovat taloudellisesti kannattaa.

Rahaston hoitoon nähden Rahatoimikamari on päättänyt ehdottaa, että Rahatoimikamari hoitaisi näitä varoja erityisenä rahastona, jonka korot menisivät kaupunginkassaan, jota vastoin kertyvät kuoletusmaksut hoidettaisiin Rahatoimikonttorissa ja annettaisiin uudestaan lainaksi. Rahatoimikamari taas, niinkuin edellä huomautettiin, käyttäisi rahastoa ja saisi sitä varten yleisvaltuutuksen antaa edellä esitettyjen perusteitten mukaisesti lainoja, tarvitsematta kussakin eri tapauksessa

hankkia Kaupunginvaltuuston hyväksymistä. Mitään kustannuksia ei rahaston hoidosta niinmuodoin olisi.

Oheellisista velkakirjan sekä arviokirjan kaavakkeista käyvät ehdotuksen yksityiskohdat tämän lisäksi selville. Tarkempaa selvitystä ei tässä kohden liene tarpeen.

Edellä esittämiensä syiden nojalla saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että Vallilan rakennustoiminnan edistämiseksi perustetun lainarahaston hoito annetaan Rahatoimikamarin tehtäväksi edellä esitettyjen perusteitten mukaisesti.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Arviokirja

Vallilan tontille N:o — — — kortteliin N:o — — — teetetävistä rakennuksista.

Vuokramies: — — —

Asuinrakennus.

Rakennuksen tyyppi	— —
Yksi kerros (ynnä sisustettu ullakko)	— —
Huoneitten lukumäärä	— —
Muita suojia	— —
Rakennuksen pituus	— —
„ leveys	— —
„ tilavuus	— —

Ulkohuone.

Asuinrakennus arvioidaan täysin valmiina olevan arvoltaan.	— —
Ulkohuone „ „ „ „ „	— —
Kuoletuslainaa ehdotetaan myönnettäväksi	— —

joka rahamäärä ajoittaisen arvion tapahduttua maksetaan jälempänä seuraavaa jakokaaviota noudattaen.

Helsingissä, — — — kuun — — päivänä 19—.

Rakennusvaihe:

Asuinrakennus.

	Arvioarvo Smk	Lainausarvo Smk
Kaivuu ja louhinta suoritettu sekä perusmuurit valmiina	— —	— —
1:nen kerros rakennettu sekä 1:nen ja 2:nen parrukerta paikallaan	— —	— —
Ullakkokerros rakennettu sekä ulkokatto valmis	— —	— —
Rakennus lopullisesti katseltu ja hyväksytty	— —	— —
Ulkohuone.	— —	— —

Täten tunnusta — — — Helsingin kaupungilta Vallilan rakennustoiminnan avustusrahostosta tänä päivänä saanee — — — markan suuruisen lainan, joka on takaisin maksettava — — — vuoden kuluessa vastamainitusta päivästä lukien; ja ovat tähän lainaan nähden voimassa seuraavat ehdot ja määräykset:

Lainanottaja — — — sitoutu — — — vuosittain lokakuun 1 päivänä kaupunginkassaan takaisin maksamaan — — — osan lainasta — — — markalla — pennillä sekä samalla suorittamaan jälellä olevalle pääomamäärälle korkoa, lukien 5 sadalta vuodessa.

Ellei maksuja ajallansa suoriteta, maksa — — — lainanottaja — — — $\frac{1}{2}$ % kuukaudessa erääntyneelle määrälle, kunnes se asianmukaisesti suoritetaan. Jos maksunsuoritus viivästyy 30 päivää kauemmin säädetyn ajan yli, on lainan koko jälellä oleva osa, jos kaupunki vaatii, kohta erääntynyt.

Lainanottaja — — — saa — — — milloin tahansa irtisanoa lainan takaisin maksettavaksi kuuden kuukauden kuluessa irtisanomisesta, mutta on siinä tapauksessa velvollinen korvaamaan kaupungille ennaikaisesta suorituksesta koituneen korkotappion enintään 1 prosentilla jälellä olevasta pääomamäärästä kultakin kuoletusajan jälellä olevalta vuodelta, enintään kuitenkin kymmeneltä. Sama korvaus on lainanottaja — — — niinkään suoritettava, jos laina muusta kuin vastamainitusta syystä ennen lainakauden umpeen menemistä kaupungin myönnytyksettä maksetaan takaisin.

Kaupungille vakuudeksi sekä pääoma- ja korkovelasta että kaikista muista tämän velkakirjan mukaan lainanottajilla olevista velvollisuuksista, on kiinnitys vahvistettu korttelin — — — tontin — — — vuokraoikeuteen sekä tontilla oleviin rakennuksiin.

Edellä mainituilla tontilla oleva — — — rakennus — — — pitää olla kaikiksi ajoiksi palovakuutettu Rahatoimikamarin hyväksymässä paloapuyhtiössä. Ellei sellaista vakuutusta saada, tulee lainanottaja — — — vuotuisia vakuutusmaksuja suorittamalla pitää vakuutus voimassa koko laina-ajan. Jos tämä laiminlyödään, on kaupunki oikeutettu ryhtymään tämän johdosta tarpeellisiin toimenpiteisiin. Kustannukset tästä samoin kuin kiinnityksen uudistamisesta on lainanottaja — — — suoritettava. Palovakuutuskirja — — — annetaan kaupungin säilyyn laina-ajaksi.

Jos edellä mainituille rakennuksille myönnetty palovakuutus lakkautetaan tahi niin kävisi, että joko siihen tapaan katsoen, miten tontti — — — tahi rakennus — — — käytetään, vuokramies palovahingon kohdatessa ei saa täyttä korvaussummaa, taikka myös kiinnitetyn kiinteistön arvo rakennus — — — tahi muiden sen osain rappion johdosta taikka muuten alenee siinä määriin, että kaupungin vakuus vähenee tahi käy mitättömäksi, on laina jälkimäisessä tapauksessa kohta erääntynyt, ellei vuokramies heti teetä Rahatoimikamarin määräämiä korjaustöitä. Sen seikan

selvittämiseksi, onko rappiota olemassa tai ennen ollut, on Rahatoimikamarilla oikeus, milloin tarpeelliseksi harkitsee, katsastuttaa — — — kiinnitettyyn kiinteistöön kuuluva — rakennus — ja muut laitteet.

Jos kiinnityksenomistajat palovahingon johdosta oikeutetaan nostamaan jokin osa palovakuutussummasta ja Rahatoimikamari havaitsee olevan syytä nostaa mitä tulee kaupungilla tämän lainan panttina oleva — — — kiinnitys — — — osalle, on se mitä siten on kannettu luettava pois jälellä olevasta lainan määrästä.

Paitsi tässä edellä erittäin mainituissa tapauksissa, jolloin laina kohta erääntyy, on se kaupungin puolelta irtisanomaton koko laina-ajan.

Kustannukset, joita kaupungille koituu tämän velkakirjan mukaisen oikeutensa valvomisesta, on lainanantaja — korvattava.

Tämä velkakirja vahvistetaan — — — nimikirjoituksella — — — alempana mainittujen todistajain läsnäollessa.

Helsingissä, — — — kuun — — päivänä 19—.

Helsingissä, Sanomal.- ja kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1912.

Esitys erityisistä muutoksista kaupungin kansakoulutoimessa.

HELSINGIN KAUPUNGIN
KANSAKOULUJEN

JOHTOKUNTA.

Helsingissä

24 p. huhtik. 1912.

Helsingin kaupungin Herroille Valtuusmiehille.

N:o 12.

Kansakoulujohtokunnalle osotetussa, tähän myötäliitetyssä kirjoituksessa kuluvaan huhtikuun 3 päivältä on kaupungin suomenkielisten kansakoulujen tarkastaja huomauttanut, että Herrain Valtuusmiesten 1 p:nä joulukuuta 1908 kansakoulujen apulaistarkastajalle hyväksymässä ohjesäännössä edellytetään erityistä tarkastajan ja apulaistarkastajan välillä tehtävää ja Kansakoulujohtokunnan vahvistettavaa työjakoa, joka tarkemmin kuin edellämainittu ohjesääntö määritteli apulaistarkastajan virkatehtävät. Tällaista tarkempaa työjakoa ei kuitenkaan toistaiseksi oltu tehty ja syyksi siihen on tarkastaja puheenalaisessa kirjoituksessaan ilmoittanut osaksi sen, että tarkastaja oli pitänyt tarpeellisenä että hän itse samoin kuin apulaistarkastajakin tarkoin perehtyisivät tehtäviinsä, ennenkuin yksityiskohtaisen työjaon laatimiseen ryhdyttäisiin, osaksi senkin seikan, että tarkastajassa sittemmin oli herännyt ajatus, että apulaistarkastajanvirka ehkä olisikin muutettava tarkastajanviraksi. Viimemainittu ajatus olikin aikaa myöten ruvennut tarkastajasta näyttämään sitä enemmän tarkoituksenmukaiseksi, kun sen kautta olisi mahdollista kiinnittää toinen tarkastaja kansakoulujen palvelukseen likemmin kuin mitä nykyään, apulaisjärjestelmän vallitessa, oli ollut laita, ja kun myöskin oli luonnollista että apulaistarkastajanviran haltija itsenäisenä tarkastajana toimisi suuremmalla vastuuntunnolla kuin apulaistarkastajana.

Siltä varalta kuitenkin, että Kansakoulujohtokunta syystä tai toisesta ei katsoisi olevan aihetta puoltaa edellämainittua ehdotusta apulaistarkastajanviran muuttamisesta itsenäiseksi tarkastajanviraksi, vaan olisi sitä mieltä että apulaistarkastajanvirka olisi edelleenkin säilytettävä, on tarkastaja vielämainitussa kirjoituksessaan lausunut olevan tarpeellista, että puheenalaisessa ohjesäännössä edellytetty työjako tarkastajan ja apulaistarkastajan välillä nyt olisi toimeenpantava.

Kun Johtokunta kokouksessaan kuluvaan huhtikuun 3 p:nä oli alustavasti harjennut edelläkerrottua ehdotusta katsoi Johtokunta tarpeelliseksi, ennenkuin enempään toimiin asiassa ryhdyttiin, kehoittaa tarkastajaa antamaan yksityiskohtaisen ehdotuksen kaupungin suomenkielisen tarkastusalueen jakamisesta sekä samalla, ja siltä varalta että Johtokunta katsoisi sopivaksi säilyttää nykyisen apulaistarkastajanviran, ehdottamaan miten useinmainitussa ohjessäännössä edellytetty työjako tarkastajan ja apulaistarkastajan välillä olisi toimeenpantava. Tämän määräyksen mukaisesti onkin tarkastaja tähän niinikään liitettyssä kirjoituksessa tämän huhtikuun 23 p:ltä antanut häneltä edelläkerrrotulla tavalla vaaditun lausunnon.

Tänä päivänä lopullisesti käsiteltyään tarkastajan puheena olevia ehdotuksia ja Johtokunnassa niiden yhteydessä nostettua kysymystä siitä, eikö aika jo olisi ryhtyä täytöntöön panemaan Johtokunnassa jo muutamia vuosia sitten vireillä ollut ehdotusta erityisen johtokunnan asettamisesta kaupungin ruotsinkielisiä kansakouluja varten, on Johtokunta niiden lausuntojen ja sellaisen äänestyksen jälkeen kuin oheenliitetystä pöytäkirjanotteesta käy selville katsonut olevan syytä Herroille Valtuusmiehille esittää:

että kaupungin ruotsinkielisiä kansakouluja varten, jotka jo nyt muodostavat erityisen tarkastusalueen, asetettaisiin eri johtokunta, sen mukaisesti kuin 11 p:nä toukokuuta 1866 annetun Arm. kansakouluasetuksen III §:ssä edellytetään;

että kaupungin suomenkieliset kansakoulut, äskenmainitun lainkohdan nojalla, jaettaisiin kahdelle tarkastusalueelle, pohjoiselle ja eteläiselle, siten että niiden rajana tulisi olemaan Pitkäsilta, Kaisaniemen lahti, Eläintarhan lahti ja Riihimäelle vievä rautatie; ja olisivat Fredriksbergin koulut, jotka nykyään ovat rautatielinjan länsipuolella, siitä huolimatta luettavat pohjoiseen alueeseen, koska Fredriksbergiin rakennettavaksi ehdotettu uusi koulutalo tulee rautatien itäpuolelle;

että kummallekin suomalaiselle alueelle asetettaisiin oma johtokuntansa;

että nykyinen suomalainen apulaistarkastajanvirka muutettaisiin tarkastajanviraksi, jonka haltija omalla vastuullaan suorittaisi ne tehtävät, jotka kansakouluasetusten ja tarkastajalle vahvistetun ohjessäännön mukaan tarkastajalle kuuluvat;

että tulevalle uudelle tarkastajalle määrättäisiin sama palkka kuin on entisillä tarkastajilla, nimittäin 8,000 markan pohjapalkka 1,000 markan korotuksella 5 ja 10 vuoden palveluksesta;

*että eteläisen suomalaisen alueen tarkastajan huoleksi määrät-
täisiin 1) apukoulun, alemman käsityöläiskoulun kansakoululuokan
ja maaseudulla sijaitsevain kasvatussiirtolain tarkastus; 2) suoma-
laisten koulujen yhteisen arkiston hoito sekä 3) kaikki ne asiat, jotka
voivat koskea kaikkia suomenkielisiä kansakouluja yhteisesti; ja*

*että kaikkien tarkastajain tulisi, yhtenäisyyden säilyttämiseksi
kansakoululaitoksen johdossa, tarpeen mukaan kokoontua yhteisiin
neuvotteluihin keskustelemaan koululaitosta koskevista, periaatteelli-
sesti tärkeistä kysymyksistä.*

Kansakoulujohtokunnan puolesta:

A. Wallensköld.

Karl Malin.

HELSINGIN KAUPUNGIN
SUOMENKIELISTEN KANSAKOULUJEN
TARKASTAJA.

—♦—
 Helsingissä,
 3 p:nä huhtikuuta 1912.

Kansakoulujohtokunnalle.

Joulukuun 1 p:nä 1908 Kaupunginvaltuusto hyväksyi apulaistarkastajalle ohjesäännön, jossa sanotaan että apulaistarkastaja on velvollinen:

1) kansakoulujohtokunnan hyväksymän työjaon mukaan yksissä neuvoin tarkastajan kanssa hoitamaan opetuksen, järjestyksen ja kurinpidon valvontaa kouluissa;

2) avustamaan tarkastajaa opetuksen järjestämisessä sekä ehdotuksen tekemisessä opettajan ja opettajattaren virkojen täyttämisestä;

3) olemaan saapuvilla kansakoulujohtokunnan kokouksissa, joissa hänellä on oikeus lausua mielipiteensä esilläolevista asioista; sekä

4) olemaan koulujen lukupäivinä kaksi kertaa viikossa määrätunnilla tavattavissa kansakoulujen kansliassa.

Tämä ohjesääntö edellyttää erityistä Johtokunnan hyväksymää työjakoa, joka tarkemmin kuin ohjesääntö määritteli apulaistarkastajan tehtävät. Tällaista työjakoa toistaiseksi puuttuu. Syynä siihen, etten minä puolestani ole sellaista ehdottanut, on osittain se, että olen pitänyt tarpeellisena, että niin hyvin tarkastaja kuin apulaistarkastaja tarkoin perehtyy tehtäviinsä ennenkuin yksityiskohtainen työjako laadittaisiin, osittain ajatus että apulaistarkastajan virka ehkä olisikin muutettava tarkastajan viraksi. Viimeksi mainittu uudistus on näyttänyt sitä enemmän tarkoituksen mukaiselta, kun sen kautta olisi mahdollista kiinnittää toinen tarkastaja enemmän koulujen palvelukseen kuin nyt apulaistarkastajien vallitessa on ollut laita ja kun on luonnollista että hän tarkastajana toimisi suuremmalla vastuunalaisuuden tunnolla kuin apulaistarkastajana. Siinä tapauksessa että ehdotukseni apulaistarkastajan viran muuttamisesta tarkastajan viraksi hyväksytään, Johtokunta valmistuttanee seuraavaan kokoukseen ehdotuksen suomenkielisen tarkastusalueen jakamiseksi. Kahden suomenkielisen tarkastajan välisestä työjaosta mainitsen tässä yhteydessä ainoastaan sen verran, että mielipiteeni mukaan olisi kumpaisenkin tarkastajan alueellaan omalla vastuullaan suoritettava kaikki ne tehtävät, jotka asetuksen mukaan kansakoulutarkastajalle kuuluvat, sekä Johtokunnan kokouksissa esitettävä aluettaan koskevat asiat, mutta tarpeellisen yhtenäisyyden säilyttämiseksi suomenkielisten koulujen kesken olisi toisen tarkastajan hoidettava ne asiat, jotka

koskevat kaikkia suomenkielisiä kouluja ja ne Johtokunnan kokouksissa esitettävä. Jos Johtokunta periaatteessa hyväksyy ehdotuksen uuden tarkastajan viran perustamiseksi, katsonee Johtokunta kohtuulliseksi uudelle tarkastajalle ehdottaa saman palkan kuin entisilläkin tarkastajilla on. Vielä pyydän jättää Johtokunnan harkittavaksi, eikö nykyinen apulaistarkastaja, filosofian tohtori Kaarlo Oskari Vikman olisi ehdotettava uuteen tarkastajan toimeen.

Siltä varalta että Johtokunnan mielestä apulaistarkastajan virka on edelleenkin säilytettävä, pitäisin tarpeellisena että apulaistarkastajan ohjesäännön edellyttämä työjako tulisi toimeen. Jos Johtokunta katsoo otollisemmaksi tämän vaihtopuolisen ehdotuksen, niin lienee tarpeellista tulevaan Johtokunnan kokoukseen laatia ehdotus mainituksi työjaoksi. Tästä työjaosta pyydän nyt vain lausua toivomukseni että ohjesäännön 1 §:n sanat «yksissä neuvoin» kansakoulujen tarkastajan kanssa lähemin selitettäisiin. Katsoisiin näet tarpeen vaatimaksi, että työjaossa mainittaisiin, missä määrin apulaistarkastajan on tarkastusta toimitettava, ja millä tavoin tämä tehtävä on suoritettava yksissä neuvoin tarkastajan kanssa.

M. Pesonen.

Liite II.

HELSINGIN KAUPUNGIN
SUOMENKIELISTEN KANSAKOULUJEN
TARKASTAJA.

Helsingissä,

23 p:nä huhtikuuta 1912.

Kansakoulujohtokunnalle.

Siinä kirjallisessa ehdotuksessa suomenkielisen tarkastusalueen jakamiseksi, jonka tein Johtokunnan viime kokouksessa, ja samassa tilaisuudessa antamassani suullisessa lausunnossa olen jo esittänyt ne näkökohdat, jotka ovat saattaneet minut ottamaan mainitun aloitteen. Käsitän nyt tehtäväkseni laatia yksityiskohtaisen ehdotuksen asiassa.

Kaupungin suomenkieliset kansakoulut sopinee parhaiten jakaa kahdelle tarkastajalle siten että se osa kaupunkia, jota rajoittaa etelässä Pitkäsilta, Kaisaniemen lahti ja Eläintarhan lahti sekä lännessä Riihimäelle menevä rautatie, muodostaisi yhden alueen — nimittäkäämme sitä vaikka pohjoiseksi tarkastusalueeksi — ja sanotun rautatien länsipuolella sekä Eläintarhan lahden, Kaisaniemen lahden ja Pitkäsillan eteläpuolella

oleva osa kaupunkia toisen alueen, — sanottakoon sitä esim. eteläiseksi tarkastusalueeksi. Tällöin on kuitenkin huomattava että Fredriksbergin koulut, jotka nykyään ovat rautatielinjan länsipuolella, olisivat siitä huolimatta luettavat pohjoiseen tarkastusalueeseen, koska näille seuduin rakennettavaksi ehdotettu uusi koulutalo tulee rautatien itäpuolelle. Ehdotetun jaon mukaan tulisi viime syksyisen tilaston mukaisesti eteläiseen alueeseen kuulumaan 56 luokkaa ja 3,733 oppilasta sekä pohjoiseen alueeseen 90 luokkaa ja 3,431 oppilasta. Apukoulun (5 luokkaa), Alemman käsityöläiskoulun kansakoululuokan (1 luokka) ja maaseudulla sijaitsevain kasvatussiirtolain (vastaavat noin 6 luokkaa) tarkastus olisi, jollei ole aihetta uskoa tätä tehtävää pohjoisen tarkastusalueen tarkastajalle, jätettävä eteläisen alueen tarkastajalle, niinkuin yleensäkin kaikki sellainen tarkastustoiminta, joka koskee kaikkia suomenkielisiä kansakouluja. Pohjoinen alue tulisi siten vähän pienemmäksi kuin eteläinen, mutta kun vuotuinen oppilaslisäys siinä on noin puolta suurempi kuin eteläisessä alueessa — yhteensä tekee lisäys suomenkielisisä kansakouluissa keskimäärin II luokkaa vuodessa —, niin olisivat alueet noin kolmen vuoden perästä jotenkin yhtä suuret.

Jo aikaisemmassa ehdotuksessani olen maininnut, että kumpaisenkin tarkastajan tulisi alueellaan omalla vastuullaan suorittaa kaikki ne tehtävät, jotka asetuksen mukaan kansakoulutarkastajalle kuuluvat, sekä Johtokunnan kokouksissa esittää aluettaan koskevat asiat, mutta että toisen tarkastajan — olkoon eteläisen tai pohjoisen alueen tarkastajan — olisi hoidettava ja Johtokunnan kokouksissa esitettävä kaikki ne asiat, jotka koskevat kaikkia kaupungin suomenkielisiä kansakouluja.

Kansakoulutarkastajan tehtävät ovat kaupungissamme osittain samoja kuin yleensä maamme kansakoulutarkastajilla ja ne ovat mainitut kansakouluasetuksessa (§ 12). Nämä tehtävät täytyy kumpaisenkin tarkastajan saada toisistaan riippumatta suorittaa. Mutta meillä on käytännön kautta muodostunut tarkastajalle tehtäviä, joista ei asetus eikä ohjesääntökään mitään puhu; ne tehtävät voidaan järjestää aina asianhaarojen mukaan.

Mitä asetuksen määräämiin tarkastajan tehtäviin tulee, on niissä huomatakseni ainoastaan yksi kohta, joka saattaa aiheuttaa vaikeuksia, jos suomenkielisiin kansakouluihin tulee kaksi tarkastajaa, nim. määräys että tarkastajan on yksissä neuvoin asianomaisen kansakoulujohtokunnan kanssa tutkittava ja vahvistettava opetus-suunnitelma sekä oppikirjan ehdotus. Jos kumpainenkin tarkastaja itsenäisesti tekee ehdotuksia tuntijaoksi, oppikirjoiksi ja oppimääriksi, voi tapahtua että eri tarkastusalueille tulee käytäntöön eri oppikirjat ja eri oppimäärät, josta asiantilasta olisi haittaa niille oppilaille, jotka asunto-olojen johdosta siirtyvät toisesta alueesta toiseen. Jos molemmilla alueilla on sama johtokunta — sillä edellytyksellä on tämä ehdotus tehty — voisi kyllä johtokunta kuulla toisenkin tarkastajan mieltä ja muullakin tavoin valvoa että puheenalaisessa suhteessa säilytettäisiin tarpeenmukaista yhtenäisyyttä eri tarkastusalueiden kesken. Käytännössä lienee kuitenkin johtokunnalle vaikeata harjoittaa sellaista valvontaa ehkäisemättä kehitystä opetustoimen

alalla. Mahdollisuus eri suuntiin kehittymiselle oppisuunnitelmiin ja oppikirjoihin nähdessä täytynee siis jäädä kummallekin tarkastusalueelle ja niin muodoin myös vaikeudet oppilaille, jotka siirtyvät alueesta toiseen. Suuremmasta kehitysmahdollisuudesta koitua etu korvannee kuitenkin tuon epäkohdan.

Molemmille tarkastajille soveltuisi myös se tarkastajan ohjesääntö, joka on Helsingin kansakoulujen ohjesäännön 42 §:ssä. Ainoastaan sen 6:nteen kohtaan nähdessä olisi selityksenä mainittava että, samalla kun kumpainenkin tarkastaja hoitaisi oman alueensa arkiston, olisi yhteisen arkiston hoito jätettävä jommallekummalle heistä.

Sellaisina, kaikkia suomenkielisiä kansakouluja koskevinä yhteisinä asioina, joiden hoito olisi uskottava ainoastaan yhdelle tarkastajalle, mainittakoon edellä esitetyn lisäksi: kaikkien suomenkielisiä kansakouluja koskevien kirjelmien vastaanottaminen, niistä diarion pitäminen ja niiden johdosta mahdollisesti tarpeellisiin toimenpiteisiin ryhtyminen sekä kaikille suomenkielisille kansakouluille yhteisten asiain valmisteleminen ja Johtokunnalle esittäminen.

Varhaisemmassa ehdotuksessani mainitsin että jos Johtokunta katsoo otollisemmaksi apulaistarkastajan viran säilyttämisen, olisi Johtokunnan säädettävä, missä määrin apulaistarkastajan on tarkastusta toimitettava ja millä tavoin tämä tehtävä on suoritettava yksissä neuvoin tarkastajan kanssa. Ehdotukseni tässä kohden olisi seuraava: Apulaistarkastaja tarkastaa kunakin lukuvuotena opetusta niin monena opetustuntina, että tarkastusta tulee jokaista opettajaa kohti keskimäärin kaksi tuntia lukuvuodessa. Kun viime lukuvuotena oli kaikkiaan 243 opettajaa, olisi tarkastustuntien luku tämän mukaan sinä lukuvuonna noussut 486:een eli, kun lukupäiviä oli 188, noin 2½ opetustuntia päivää kohti. — Apulaistarkastaja valvoo yksityisesti annettavaa opetusta. (Kysymys on siitä kontrollista, jota yksityisopettajain antamien todistusten allekirjoittaminen edellyttää). — Apulaistarkastaja antaa tarkastajalle kunkin kuukauden alussa tarkoitusta varten painettujen kaavakkeiden mukaan tietoa edellisenä kuukautena toimitetuista tarkastuksista. Kaavakkeet olen ajatellut — mutatis mutandis — samanlaisiksi kuin ne, joita maalaiskansakoulujen piiritarkastajat käyttävät.

Sen perusteella, mitä edellä on esitetty, ehdotan kunnioittaen että Johtokunta esittäisi Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että kansakouluasetuksen III §:n nojalla kaupungin suomenkieliset kansakoulut jaetaan kahteen tarkastusalueeseen siten että niiden rajana tulee olemaan Pitkäsilta, Kaisaniemen lahti, Eläintarhan lahti ja Riihimäelle vievä rautatie;

että kumpaisenkin alueen tarkastaja suorittaisi omalla vastuullaan kansakouluasetuksen ja tarkastajan ohjesäännön määräämät tehtävät alueellaan;

että tämän ohessa se tarkastaja, jolle Kaupunginvaltuusto tehtävän usko, hoitaa kaikkia suomenkielisiä kansakouluja koskevat yhteiset asiat, niinkuin 1) Apukoulun, Alemman käsityöläiskoulun kansakoululuokan ja maaseudulla sijaitsevain kasvatussiirtolain tarkastuksen, 2) koulujen yhteisen arkiston, 3) kaikkia kouluja koskevan

yhteisen kirjevaihdon ja 4) kaikkien suomenkielisten kansakoulujen yhteisten asiain johtokunnalle esittämisen;

että tulevalle tarkastajalle määrättäisiin sama palkka kuin on entisillä tarkastajilla, nim. 8,000 markan pohjapalkka 1,000 markan korotuksilla 5 ja 10 vuoden palveluksesta.

Siltä varalta että Johtokunta pitäisi sopivana säilyttää nykyisen apulaistarkastajan viran tahi että tarkastusalueen jakaminen syystä tai toisesta lykkääntyisi, ehdotan kunnioittaen että Johtokunta tekisi esityksen Kaupunginvaltuustolle että apulaistarkastajan ohjesääntö muutettaisiin näin kuuluvaksi:

Suomenkielisten kansakoulujen apulaistarkastaja, jonka Kaupunginvaltuusto valitsee kansakoulujohtokunnan ehdotuksesta ja joka nauttii 6,000 markan vuosipalkkaa sekä palkankorotusta 750 markkaa viiden ja kymmenen vuoden palveluksesta, on velvollinen:

1) kansakoulujohtokunnan hyväksymän työjaon mukaan yksissä neuvoin tarkastajan kanssa hoitamaan opetuksen, järjestyksen ja kurinpidon valvontaa kouluissa;

2) avustamaan tarkastajaa opetuksen järjestämisessä, lukujärjestysten tarkastamisessa sekä ehdotuksen tekemisessä opettajan ja opettajattaren virkojen täyttämiseksi;

3) olemaan saapuvilla kansakoulujohtokunnan kokouksissa, joissa hänellä on oikeus lausua mielipiteensä esilläolevista asioista; sekä

4) olemaan koulujen lukupäivinä kaksi kertaa viikossa määrätunnilla sekä lukukausien alussa ja lopussa tarpeen mukaan tavattavissa kansakoulujen kansliassa.

Ohjesäännön 1 §:ssä mainitut apulaistarkastajan tehtävät tahtonee Johtokunta määritellä seuraavasti:

1) tarkastaa opetusta kunakin lukuvuotena niin monena opetustuntina, että tarkastusta tulee jokaista opettajaa kohti keskimäärin ainakin kaksi tuntia lukuvuodessa;

2) tarkastaa vähintään kerran lukuvuodessa jokaisen koulun opetusvälineet;

3) pitää opetusta koskevia neuvottelukokouksia vähintään kerran lukuvuodessa kunkin vuosiosaston opettajain kanssa;

4) valvoa yksityisesti annettavaa opetusta;

5) antaa tarkastajalle kunkin kuukauden alussa tarkoitusta varten laadittujen kaavakkeiden mukaan tietoa edellisenä kuukautena toimittamastaan tarkastuksesta; ja

6) toimittaa tutkimuksia kurinpitoasioissa.

M. Pesonen.

Liite III.

Ote Helsingin kaupungin kansakoulujen Johtokunnan pöytäkirjasta 24 päivältä huhtikuuta 1912.

§ 12.

Otettiin edelleen käsiteltäväksi tämän kuukauden 3 päivänä pidetyssä kokouksessa pöytäkirjan 12 §:n kohdalla esillä ollut, mutta siihen merkitystä syystä tähän kokoukseen lykätty ehdotus kaupungin suomenkielisten kansakoulujen apulaistarkastajanviran asettamisesta toiselle kannalle taikka sellaisen työjaon toimeenpanemisesta tarkastajan ja apulaistarkastajan kesken kuin Kaupunginvaltuuston 1 p:nä joulukuuta 1908 apulaistarkastajalle vahvistamassa ohjesäännössä edellytetään.

Merkittiin, että tarkastaja Pesonen nyttemmin oli, hänelle viimeksi pidetyssä kokouksessa annetun määräyksen mukaisesti, tehnyt ja ennen tätä kokousta Johtokunnan jäsenten yksityisesti luettavaksi lähettänyt seikkaperäisen ehdotuksen siitä miten hän oli ajatellut kaupungin suomenkielisten kansakoulujen nykyisen tarkastusalueen sekä tarkastajan ja apulaistarkastajan virkatehtävät jaettaviksi; ollen viime mainittu ehdotus tähän liitettynä näin kuuluva:

„Kansakoulujohtokunnalle.

Siinä kirjallisessa — — — — — kurinpitoasioissa.»

Julkiluettiin; minkä jälkeen puheenjohtaja huomautti, että Johtokunnassa jo muutamia vuosia sitten oli nostettu kysymys erityisen johtokunnan asettamisesta kaupungin ruotsinkielisiä kansakouluja varten, vaikka tämä kysymys silloin oli saanut raueta. Koska kuitenkin ruotsinkielinen opettajisto, sen mukaan kuin puheenjohtajan tietoon oli tullut, eräässä tätä ehdotusta hiljattain pohtineessa kokouksessa miltei yksimielisesti oli katsonut oman johtokunnan asettamisen kaupungin ruotsinkielisiä kansakouluja varten olevan näille kouluille eduksi, niin puheenjohtajan mielestä tarkastaja Pesosen edellämainitut ehdotukset antoivat aihetta nyt ottamaan sanotun kysymyksen uudestaan käsiteltäväksi; ja kehoitti puheenjohtaja siis Johtokuntaa harkitsemaan viimemainittua kysymystä tarkastaja Pesosen edelläkerrottujen ehdotusten yhteydessä.

Tämän jälkeen Johtokunta otti edellämainitut ehdotukset keskustelun alaiseksi; ja mitä ensinnäkin tuli puheenjohtajan nyt nostamaan kysymykseen erityisen johtokunnan asettamisesta kaupungin ruotsinkielisiä kansakouluja varten, niin Johto-

kunta, huomioonottaen ei ainoastaan sen vuosi vuodelta kasvavan työtaakan, jonka kansakoulujen hallinto tuotti nykyiselle jakamattomalle Johtokunnalle, vaan myöskin ruotsinkielisessä opettajistossa vallitsevan yleisen toivomuksen, päätti Kaupunginvaltuustolle esittää, että kaupungin ruotsinkielisiä kansakouluja varten asetettaisiin 11 p:nä toukokuuta 1866 annetun Arm. kansakouluasetuksen III §:n säännöksen nojalla oma johtokunta.

Mitä sitten tuli tarkastaja Pesosen tekemiin ehdotuksiin että kaupungin suomenkielisten kansakoulujen apulaistarkastajanvirka joko muutettaisiin itsenäiseksi tarkastajanviraksi, jonka haltija omalla vastuullaan hoitaisi kansakoululaitosta koskevissa asetuksissa ja ohjesäännössä tarkastajalle määrätyt tehtävät tarkastaja Pesosen lausunnossa ehdotetulla tarkastusalueella, taikka että apulaistarkastajanvirka edelleenkin pysytettäisiin nykyisellä kannallaan, kuitenkin sillä muutoksella että tarkastajan ja apulaistarkastajan välillä toimeenpantaisiin sellainen työkako kuin edellämämainitussa ohjesäännössä 1 p:ltä joulukuuta 1903 edellytetään, niin Johtokunnassa yhdeltä puolen lausuttiin epäilyksiä siitä, olisiko kansakoululaitoksen menestyksen kannalta suotavaa muuttaa apulaistarkastajanvirka itsenäiseksi tarkastajanviraksi, koska tällaisesta muutoksesta saattaisi olla seurauksena se, että molemmat tarkastajat ehkä tulisivat virkatoimissaan noudattamaan aivan vastakkaiseen suuntaan meneviä periaatteita ja yhtenäisyys kansakoululaitoksen johdossa siten tulisi kärsimään haittaa.

Toiselta puolen taas lausuttiin, että luuloteltu haitta olisi ehkäistävässä sillä että määrättäisiin, että kaikkien tarkastajain tulisi tarpeen vaatiessa kokoontua yhteisiin neuvotteluihin keskustelemaan koululaitosta koskevista, periaatteellisesti tärkeistä kysymyksistä; ja lausuivat tätä mielipidettä kannattavat johtokunnanjäsenet luulonsa päinvastoin olevan, että ehdoteltu kahtiajako, vastamämainitulla edellytyksellä, olisi omansa innostuttamaan terveelliseen kilpailuun hyödyllisten parannusten aikaansaamiseksi kansakoulun alalla.

Kun yksimielisyyteen asiasta ei päästy, ryhdyttiin äänestykseen, jolloin johtokunnanjäsenet Rosenqvist, Mantere, Aspelin ja puheenjohtaja Wallensköld puolsivat kummankin tarkastajan täydellistä itsenäisyyttä alueellaan, jota vastoin johtokunnanjäsenet Bengelsdorff, Granit ja allekirjoittanut Malin olivat sitä mieltä, että toinen tarkastaja edelleenkin oli pysytettävä apulaistarkastajana, mutta että Johtokunnan tulisi ei ainoastaan Kaupunginvaltuustolle esittää apulaistarkastajan ohjesäännön muuttamista vaan myöskin hyväksyä työkako tarkastajan ja apulaistarkastajan välillä, kaikki sen mukaan kuin tarkastaja Pesosen oheenliitettyssä kirjallisessa lausunnossa on ehdotettu.

Koska Johtokunta siis oli äänestyksen nojalla päättänyt esittää Kaupunginvaltuustolle, että kummankin suomenkielisten kansakoulujen tarkastajan tulisi suorittaa tehtävänsä itsenäisesti ja toisistaan riippumatta omassa tarkastusalueessaan, katsoi Johtokunta, nojaten edellämämainitun asetuksen III §:ään, oikeaksi ja tarkoituksenmukaiseksi, että kumpaakin suomalaista tarkastusalueita varten myöskin

Helsingissä, Sanomal- ja kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1912.

Valiokunnanmietintö, joka sisältää ehdotuksen kaupungin osalle tulevain Helsingin Anniskeluosakeyhtiön 1911 vuoden voittovarain jakamiseksi.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto viimeksi kuluneen tammikuun 30 päivänä oli antanut allekirjoittaneille sekä herra V. T. Rosenqvistille toimeksi Valtuustolle tehdä ehdotuksen kaupungin osalle tulevain Helsingin Anniskeluosakeyhtiön viimevuotisten voittovarain jakamiseksi, saamme täten antaa seuraavan mietinnön ja ehdotuksen asiasta, samalla ilmoittaen että herra Rosenqvist ulkomaamatkan johdosta on ollut estetty ottamasta osaa tämän ehdotuksen laatimiseen.

Saamamme ilmoituksen mukaan on edellä mainittu voittovarain osuus 329,761 markkaa 44 penniä, joka rahamäärä onkin Rahatoimikonttoriin suoritettu. Vertailun vuoksi mainittakoon, että vastaava rahamäärä vuodelta 1910 oli 314,946 markkaa 22 penniä.

Käytettävänä olevista voittovaroista on Kaupunginvaltuusto aikaisemmin myöntänyt seuraavat kaupunginkassasta ennakolta maksetut määrärahat, nimittäin:

toukokuun 30 päivänä 1911 Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle Korkeasaarella ja Seurasaaarella olevain yhtiön laitosten voimassapitoo- vuonna 1911	35,000: —
joulukuun 22 päivänä 1911 mainitulle yhtiölle samaan tarkoitukseen vuodeksi 1912	35,000: —
	Smk 70,000: —
Vuodelta 1911 on voittovaroja	329,761: 44
Kun Kaupunginvaltuusto tästä määrästä jo on käyttänyt edellä mainitut	70,000: —
on siis nyt jällellä Valtuuston jaettavaksi	259,761: 44

Valiokunta käy seuraavassa selostamaan tehtyjä hakemuksia, jotka ovat erikseen luettelutina mietinnössä jällempänä olevassa yleiskatsauksessa. Nämä hakemukset ovat Kaupunginvaltuuston aikaisemmin määräämän menettelyn mukaisesti olleet asianomaisten hallitusten ja lautakuntain valmistelevasti käsiteltävinä.

N:o:jen 1—26 kohdalla luetellut hakemukset tarkoittavat Kasvatuslautakunnan valvonnan alaisia yrityksiä. Näistä hakemuksista on Lautakunta antanut seuraavan yleislausunnon:

«Kasvatuslautakunnalla on monasti aikaisemmin ollut aihetta antamissaan lausunnoissa huomauttaa kansanlastentarhain suurta merkitystä sekä kasvavain lasten kasvatukselle yleensä että erittäinkin Lautakunnan toiminnan helpottamiseksi, minäkätähden Lautakunta ei katso tarvitsevansa nyt laajemmalta puhua tästä. Samoin kuin aikaisemmin ovat kansanlastentarhain johtajattaret tälläkin kertaa, seikka-peräisen menoarvion myötäliittäen, anoneet että apurahat laskettaisiin entisiä jonkun verran runsaammiksi jotta he voisivat hiukan korottaa opettajatarhen palkkoja. Kun näiden opettajatarhen tähänastisia palkkoja täytyy pitää aivan riittämättöminä vaatimattomimpiinkin elämäntarpeisiin, ei Kasvatuslautakunta ole voinut muuta kuin, samoin kuin ennenkin, puoltaa pyydettyä korotusta, vaikka Kaupunginvaltuusto ei ole tähän asti havainnut mahdolliseksi korotusta myöntää.

Siihen nähden että Böhlen maistraatintalo, jonka maalla Fredriksberg on, ensintulevan toukokuun 1 päivästä tulee kirkollisessa, hallinnollisessa ja oikeudellisessa suhteessa yhdistettäväksi Helsingin kaupunkiin, on Lautakunta katsonut olevan syytä puoltaa myönnettäväksi sanotun esikaupungin kansanlastentarhan johtokunnan pyytämää korotettua apurahaa.

Johtajattaret Alander ja Rothman ovat anoneet apurahaa suomenkielisen haaraosaston perustamiseksi Sörnäisten kansanlastentarhaan voidakseen vastaanottaa sen lisääntyneen suomea puhuvain lasten joukon, jota tilan puutteessa on täytynyt kieltäytyä vastaanottamasta, vaikka suurin osa lapsista on näyttänyt välttämättä kaipaavan kansanlastentarhassa annettava hoitoa. Kasvatuslautakuntakin on havainnut neitien Alanderin ja Rothmanin anomuksen niin huomiota ansaitseväksi, että on katsonut olevan sitä hartaimmin puoltaminen.

Samoin kuin Sörnäisten kansanlastentarhan on laita suomenkielisiin lapsiin nähden, samoin on Sepänkadun varrella sijaitseva kansanlastentarha jo useat vuodet osottautunut aivan riittämättömäksi tässä kaupungin seudussa oleville yhä lukuisammiksi tulleille ruotsia puhuville lapsille. Vaikka suomea puhuvain lasten luku ei ole mainittavasti suurempi, on niitä varten jo perustettu toinen suomenkielinen kansanlastentarha. Toisen ruotsinkielisen kansanlastentarhan avaaminen tässä kaupunginosassa on sentähden kauan ollut toivomus, jonka toteuttamista ei enää saisi lykätä tuonemmaksi. Neiti Thyra von Christierson, joka on Skandinaviassa valmistunut kansanlastentarhan opettajattareksi, onkin tänä vuonna anonut apurahaa Tehtaankadun seutuun perustettavalle ruotsinkieliselle kansanlastentarhalle, jota anomusta Lautakunta niinikään pyytää parhaiten suositella.

Apurahaa on niinikään anottu Lastenkodin- ja Työväenkadun seutuun perustettavalle uudelle kansanlastentarhalle. Hakijat, neiti Helga Bengelsdorff ja Magda Rasmussen, jotka kumpikin ovat Berlinissä valmistuneet kansanlastentarhan opetta-

jattariksi ja täälläkin harjoittaneet sitä tointa, ovat ajatelleet uuteen lastentarhaan otettavaksi sekä ruotsia että suomea puhuvia lapsia. Eri kieliryhmiin kuuluvain lasten saattaminen toistensa yhteyteen olisi kuitenkin, niinkuin Lautakunnalla on aikaisemmin ollut aihetta huomauttaa, haitaksi kansanlastentarhan työlle, minkätähden sekakielisiä lastentarhoja ei olisi perustettava, varsinkaan kun pakottavia syitä siihen ei ole. Kansakoulukadun varrella on nimittäin jo olemassa suomenkielinen kansanlastentarha, joka toistaiseksi riittäneekin tämän kaupunginosan suomea puhuville lapsille, kun huomioon otetaan, että Kivenhakkaajankadun varrella on toinen suomenkielinen kansanlastentarha, johon tavallisesti myös Bulevaaridikadun pohjoispuolella asuvia lapsia pyrkii. Puheenalaisen seudun ruotsia puhuvia lapsia varten sitä vastoin on olemassa ainoastaan Vladimirinkadun kansanlastentarha, joka ei ainoastaan ole riittämätön näille kaikille, vaan myös on liian etäällä hautausmaan tienoolla asuvain lasten käytettäväksi. Samoin kuin Kaupunkilähetys on Kasvatuslautakuntakin sitä mieltä, että kansanlastentarha on useinmainitulla seudulla tarpeen vaatima, ja saa Lautakunta sentähden, kun hakijatkin ovat kysyttäessä ilmoittaneet mieluummin avaavansa yksikielisen kansanlastentarhan, kunnioittaen puoltaa pyydetyn apurahan myöntämistä ruotsinkieliselle kansanlastentarhalle.

Kansanlastentarhat ovat aiotut pienempiä lapsia varten, jotka eivät vielä ole ehtineet varsinaiseen kouluikään, jota vastoin työtupain ja työväenlasten kesäkurssien tarkoituksena on vaikuttaa kasvattavasti isompiin, kouluiässä oleviin lapsiin, jotka niinä aikoina päivästä ja vuodesta, jolloin eivät ole koulutyössä, helposti tottuvat joutilaaseen kuljeskeluun kaduilla ja kujilla. Kaikkien kesäkurssien toimikunnat ovat anoneet korotettua apurahaa, ja tuollainen korotus näyttääkin olevan olojen vaatima, erittäinkin mitä tulee «Läntiseen haaraosaston» jonka kustannukset viime kesänä 274 markalla 10 pennillä ylittivät myönnetyn määrärahan ja joka kasvamistaan kasvavan oppilasluvun johdosta on katsonut opettajavoimia olevan ensintulevana kesänä edelleenkin lisättävä.

Mikäli koskee «Valko Nauha»-yhdistyksen anomusta apurahan saamisesta yhdistyksen lastenkodille, joka anomus on lähetetty Kasvatuslautakuntaan, viitataan tänä päivänä annetussa kirjelmässä N:o 51 olevaan Lautakunnan lausuntoon. Mitä taas Kristillisten Nuorten Miesten Yhdistyksen anomukseen tulee, ei Lautakunta ole katsonut olevan aihetta lausua mieltänsä yhdistyksen yleiselle toiminnalle anotusta määrärahasta, vaan rajoittuu puoltamaan yhdistyksen voimassa pitämälle köyhäin lasten kesäkodille anottua määrärahaa.

Presidentinleskirouva Constance Montgomeryn välityksellä on annettu anomus apurahan myöntämisestä Diakonissalaitoksen voimassapitämälle, Helsingistä kotoisin olevain tuberkulootisten lasten kodille, joka hakemus ehken olisi oikeammin ollut annettava Kaupunginvaltuustolle Terveystoimikunnan välityksellä. Kun kuitenkin kodin työ myös koskettaa Kasvatuslautakunnan toimialaa, on Lautakunta katsonut olevan toimittaminen tämän huomiota ansaitsevan anomuksen edelleen ja

myös antaminen lausunnon siitä, sekä saa siihen nähden mainita, että kaupunki jo on myöntänyt kodille 1,650 markan apurahan, joka kuitenkin kokonaan menee sen lainan korkoihin, mikä kaupungille lahjoitetuista rahastoista on myönnetty kodille kahden huvilan ostamiseksi Pitäjänmäen aseman läheisyydestä. Kun kodin muut tulot ovat sangen pienet, ei se varojen puutteessa vielä ole voinut ulottaa toimintaansa niin laajalle, kuin sen huoneistoissa käytettävänä oleva tila olisi sallinut, ja ainoastaan hyväntahtoisten ihmisten uhraavaisuuden johdosta sekä sisustamalla koti niin yksinkertaisesti kuin mahdollista on se näinkin vaatimattomassa muodossa voitu pitää avoinna. Kun tuberkulootisten lasten koti Kasvatuslautakunnan mielestä täyttää kauan tunnetun tarpeen, jota ei vielä ole asianmukaisesti otettu huomioon, saa Lautakunta, samalla kun pyytää mitä hartaimmin puoltaa anotun määrärahan myöntämistä, ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi että tili mahdollisesti myönnettävän apurahan käyttämisestä on annettava Valtuustolle Terveystoimilautakunnan välityksellä.»

Edellä mainittu «Valko Nauha»-yhdistyksen apurahananomuksesta annettu lausunto kuuluu seuraavasti:

«Helsingin Kasvatuslautakunnan toimeksi annettu työ on niin laaja, että Lautakunnan, voidakseen läheskään saavuttaa niitä tuloksia, joita on tarkoitettu, täytyy voida odottaa saavansa tehokasta apua vapaaehtoisilta voimilta. Tätä onkin Kasvatuslautakunnan onnistunut tuntuvassa määrässä saada erittäinkin «Valko Nauha»-yhdistyksen puolelta, jonka yhdistyksen toiminta, sikäli kuin se on kohdistunut laiminlyötyjen lasten kotikasvatukseen parantamiseen ja tukemiseen, on ollut suureksi hyödyksi Lautakunnan harjoittamalle kasvatustyölle.

Niinkuin hakemusasiakirjoista näkyy, ovat lastenkodeissa, jotka kumpikin on aiottu 25 hoidokkia varten, vuoden varrella kaikki sijat olleet täynnä, mikä seikka osaltaan todistaa näiden kotien olevan todellisen tarpeen vaatimia. Hoidokeista ovat useat olleet sellaisia, jotka kunnan itsensä olisi täytynyt ottaa hoitoonsa, elleivät he olisi «Valko Nauhan» kodeissa saaneet hoitoa ja kasvatusta. Kun lisäksi koteja, mikäli Kasvatuslautakunta on voinut arvostella, on hoidettu ja johdettu tyydyttävästi, saa Lautakunta hartaimmin puoltaa yhdistyksen anomusta.»

Kaupungin *kansanlastentarhoille* anottuihin apurahoihin nähden on huomattava että, sittenkun Kaupunginvaltuusto nyttemmin on päättänyt nämä apurahat ensintulevan vuoden alusta maksettaviksi vakinaisen menosäännön varoista, avustusta voittovaroista on nyt edellytetty saatavan ainoastaan täksi vuodeksi. Ja kun viimeksi myönnetty apurahat hakijain mielestä on annettu kesäkuun 1 päivän 1911 ja saman päivän 1912 väliseksi ajaksi, on apurahoja nyt anottu viimeksi mainitusta päivästä vuoden loppuun. Siten laskemalla apumaksut seitsemältä kuukaudelta sekä tuntuvasti korottamalla määriä ovat hakijat saaneet tarvittavaksi rahamääräksi kaikkiaan noin 113,000 markkaa, sen sijaan että viime vuonna myönnettiin avustuksia noin 137,000 markkaa.

Mitä ensinnä tulee puheenalaisten määrärahojen laskuperusteeseen, ei valiokunta voi olla hakijain kanssa yhtä mieltä siitä, että määrärahat olisi annettu kalenterivuodeksi kesäkuun 1 päivästä lukien, vaan on ne valiokunnan käsityksen mukaan laskettu lukuvuodelta, eli siis syyskuun 1 päivästä kesäkuun 1 päivään. Mitä sitten pyydettyihin korotettuihin avustusmääriin tulee, niin valiokunta myöntää että apurahat tähän asti ovat olleet sangen niukat ja että jonkun vertainen korotus sentähden näyttäisi perustellulta, niin että erittäinkin johtajattarille ja opettajattarille voitaisiin taata jonkun verran paremmat palkkaedut ylen rasittavasta ja uhrautuvasta toiminnastaan. Valiokunnan on kuitenkin ollut mahdoton ehdottaa suhteellisesti korotettuja apurahoja, syystä että käytettävissä olevat voittovarot eivät tähän riitä. Sen ohella ei valiokunnasta näytä aivan asianmukaiselta että nyt — viimeistä kertaa annettaessa kansanlastentarhoille avustusta voittovaroista — maksettavia määriä korotetaan sekä siten jossain määrin sidotaan nyttemmin asetettua Kansanlastentarhan johtokuntaa ja Rahatoimikamaria, joitten on vastedes laadittava avustuksia koskevat ehdotukset. Näitä seikkoja silmälläpitäen on valiokunta ennestään oleville kansanlastentarhoille ehdottanut puolet niille viime voittovaraan jaossa annetuista avustusmääristä. Syyslukukausi, joksi nyt ehdotetut avustukset niinmuodoin on aiottu, on tosin kuukautta lyhempi kuin kevätlukukausi ja tähän katsoen ehkä saattaisi näyttää siltä kuin ei valiokunnan noudattaman laskuperusteen mukaan laskettujen avustusten tulisi olla aivan täyttä puolta viimevuotisista määristä, mutta tässä on kuitenkin huomattava, että esimerkiksi huoneiston vuokra on suoritettava täydeltä kalenterivuodelta, minkätähden valiokunnan tekemä ehdotus on näyttänyt kohtuulliselta.

Edellä mainituista kahden uuden kansanlastentarhan avustusanomuksista valiokunta tahtoo lausua ainoastaan, että valiokunta ei epäile näiden yritysten tarpeellisuutta, mutta että varoja niitä varten ei nyt ole voitu osottaa, minkätähden näyttää oikeimmalta, että Kansanlastentarhojen johtokunta ja näitä varten hiljattain asetettu tarkastaja aikansa ottavat harkittavaksi kysymyksen uusien kansanlastentarhojen perustamisesta.

Arbetets Vänner yhdistyksen ja sen läntisen haaraosaston apurahananomuksista lasten kesäkurssien järjestämiseksi huomautetaan, että valiokunta, siihen katsoen että nämä yritykset ovat erittäin huomiota ansaitsevia, on hakijain kehotukseksi ehdottanut viime vuonna myönnettyjä määriä hiukan korotettavaksi, mutta ettei valiokunta kuitenkaan ole puoltanut anottuja määriä sinänsä, koska voittovaraan riittämättömyyden johdosta on näyttänyt olevan tarpeellista rahamääristä jonkun verran tinkiä. Yhdistyksen Sörnäisten haaraosastolle, joka jo viime vuonna sai likimain saman määrän kuin nyt on anottu, on sen johdosta ehdotettu myönnettäväksi entisen määräinen apuraha.

Niinkuin edellä on mainittu, presidentinleskirouva Constance Montgomery on Kaupunginvaltuustolle annetussa kirjelmässä anonut 9,200 markan apuraha Pitäjänmäkeen perustetun, tästä kaupungista kotoisin olevain tuberkuloottisten lasten kodin

kaluston täydentämiseksi ja kodin voimassapitoon. Anomuksen huomiota ansaitsevaa tarkoitusta silmälläpitäen olisi valiokunta mielellään ehdottanut apurahaa myönnettäväksi puheenalaiselle kodille, joka, niinkuin Kasvatuslautakunta huomauttaa, jo ennestäänkin, vaikka vähäisessä määrässä, saa kaupungilta avustusta, mutta voittovarain riittämättömyydestä kuitenkin on johtunut, että tälle enempää kuin eräille muillekaan yrityksille, jotka eivät ole aikaisemmin saaneet voittovaroista avustusta, ei ole voitu sitä puoltaa.

N:ojen 27—35 kohdalla luetellut anomukset ovat sellaisia, joista Kansakoulunjohtokunta on antanut lausunnon. Tämä lausunto sisältää seuraavat eri ehdotukset:

«että *Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistyksen Toimikunnalle*, joka vuonna 1911 on saanut kaikkiaan 22,000 markan apurahan kustantaakseen kesäsiirtoloja kaupungin kansakoulujen köyhille ja kivulloisille oppilaille sekä virkistyskoteja tuberkuloosisille oppilaille ja hoitoa risatautisille oppilaille Högsandin parantolassa, siihen katsoen että Toimikunnan tätä ennen on vuosittain täytynyt tarpeellisten varain puutteessa kieltäytyä hoitoonsa ottamasta lukuisia tarvitsevia ja kivulloisia oppilaita, kuluvaksi vuodeksi myönnettäisiin 24,000 markkaan korotettu apuraha;

että *köyhäin kansakoulunoppilasten ravitsemiseksi*, jota toimintaa useana vuonna on hoitanut sitä varten perustettu «Ruokaa Helsingin köyhille kansakoulunoppilaille»-niminen yhdistys, joka viime vuonna sai kunnalta 17,000 markan apurahan, siihen katsoen että mainittu yhdistys on ilmoittanut kuluvan lukukauden päättyessä lopettavansa toimintansa, minkä johdosta kansakoulujen hallinto on ottanut puheenalaisen ruokinnan huolekseen, myönnettäisiin kuluvaksi vuodeksi apurahaa puheenalaisesta muutoksesta todennäköisesti johtuvia lisämenoja vastaava korotettu määrä eli 20,000 markkaa;

että *Helsingin Ruotsalaiselle Kansanopistolle*, jolle vuodeksi 1911 myönnettiin kunnan varoista 1,500 markan määräraha, siihen katsoen että koulun on avustuksen riittämättömyyden johdosta ollut pakko rajoittaa toimintansa ja sen menot siitä huolimatta ovat 285 markalla ylittäneet tulomäärän, kuluvaksi vuodeksi myönnettäisiin 2,000 markkaan korotettu apuraha;

että *veistonopettaja Oiva Coranderin* jo moniaita vuosia täällä voimassa pitämälle kasvatusopilliselle veisto-opistolle, joka viime vuosina on kunnalta saanut 2,000 markan apurahan, hakijan esittämistä syistä myönnettäisiin viimevuotisesta jonkun verran korotettu määräraha, siinä tapauksessa että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet havaitsevat käytettävänä olevain varain sen sallivan;

että *veistonopettajatar Agda Blomille*, hänen täällä vuodesta 1892 lähtien voimassa pitämänsä veistokoulun kannattamiseksi myönnettäisiin saman suuruinen apuraha kuin viime vuonna, eli 500 markkaa;

että *Helsingin kuuromykkäyhdistykselle*, samoin kuin viime vuonnakin, myönnettäisiin 1,000 markan apuraha opetuskurssien kustantamiseksi pääkaupungin

kuuromykillä sekä yhdistyksen voimassa pitämälle lastentarhalle kaupungista ko-
toisin olevia kuuromykkiä lapsia varten;

että *Helsingin kansanopistoseuralle*, joka viime vuonna sai 2,500 markan apu-
rahan suomenkielisten kansanopistokurssien toimeenpanemiseksi, myönnettäisiin
samaa tarkoitusta varten sekä nuorisoiltain järjestämiseksi Helsingissä ja sen esi-
kaupungeissa 4,000 markan apuraha kuluvaksi vuodeksi; sekä

että *Kotikasvatusyhdistykselle*, jonka tarkoituksena on kaupungin eri osissa
toimeenpanemalla esitelmiä ja oppikursseja sekä levittämällä kirjallisuutta ja jul-
kaisemalla erityistä aikakauslehteä koettaa jalostaa kodeissa vallitsevaa henkeä,
terottaa vanhempain mieliin heidän velvollisuuksiaan kasvavaa polvea kohtaan
sekä aikaansaada likeisempää vuorovaikutusta kodin ja koulun kesken, myönnet-
täisiin pyrintöjensä tukemiseksi sen suuruinen avustus kuin Herrat Kaupunginval-
tuusmiehet katsovat puheenalaisia tarkoituksia varten käytettävänä olevain varain
sallivan.»

Valiokunta on tahtonut ehdottaa, että Helsingin kansakoulujen opettaja- ja
opettajatai yhdistyksen Toimikunnalle, joka viime vuonna sai kesäsiirtolojaan varten
14,000 markan määrärahan sekä nyt on anonut 16,000 markan apurahaa, myönnet-
täisiin 15,000 markkaa. Tässä puheena olevaa, kannatusta ansaitsevaa tarkoitusta
silmälläpitäen valiokunta mielellään olisi puoltanut myönnettäväksi koko pyydetyn
määrän, mutta kun voittovaroilla kannatettavat yritykset näiden varain riittämättö-
myyden johdosta useimmissa tapauksissa eivät voi saada koko toivomaansa määrää,
on tässäkin tinkiminen ollut välttämätön.

«Ruokaa köyhille kansakoulunoppilaille»-niminen yhdistys on kansakoululasten
ruokkimiseksi vuosittain saanut avustusta voittovaroista. Kun yhdistys nyt on
ilmoittanut lakkauttavansa toimintansa, jonka kansakoulujen hallinto ottaisi huolek-
seen, on määräraharapen arveltu lisääntyvän, minkätähden Kansakoulunjohtokunta
on puoltanut myönnettäväksi suurempaa määrärahaa kuin yhdistys on anonut. Kun
paitsi sitä Kansakoulunjohtokunnan huomauttamaa seikkaa, että puheenalainen
ruokinta todennäköisesti käy kalliimmaksi kaupungille kuin yksityiselle yhdistykselle,
huomioon otetaan että ruokittujen lasten lukumäärä vuosi vuodelta lisääntyy ja
elintarpeitten hinnatkin kenties kohoavat, näyttää siltä kuin avustuksen korottaminen
nyt pyydetystä ja viime vuodeksi myönnettystä 17,000 markan määrästä Kansa-
koulunjohtokunnan ehdottamaan 20,000 markan määrään ei riittäisi, varsinkaan kun
Johtokunta, mikäli valiokunta on saanut tietää, laskelmissaan ei ole pannut huo-
miota siihen seikkaan, että edellä mainitulla yhdistyksellä myös on ollut jäsenmak-
suja puheenalaisiin menoihin käytettäväksi. Voittovarain niukkuuden johdosta ei
valiokunta kuitenkaan ole katsonut voivansa ehdottaa myönnettäväksi 18,000 markkaa
suurempaa avustusta, minkätähden Kaupunginvaltuuston lienee täytettävä mahdol-
linen vajaus vakinaisen menosäännön varoista.

Veiston edistämiseksi ovat apurahoja anoneet veistonopettaja O. W. Corander kasvatusopilliselle veisto-opistolle 5,500 markkaa ja neiti Agda Blom veistokoululle 500 markkaa. Neiti Blomille saa valiokunta, Kansakoulunjohtokunnan puoltosan mukaisesti, ehdottaa avustusta saman määrän, mikä aina ennenkin on myönnetty, eli 500 markkaa, sillä ehdolla että maksutonta opetusta annetaan viidelle tämän kaupungin oppilaitoksen oppilaalle. Veistonopettaja Coranderille, joka viime vuonna sai 2,000 markan apurahan ja jolle Kansakoulunjohtokunta nyt puoltaa korotettua apurahaa, ei valiokunta kuitenkaan ole voinut ehdottaa entisestään korotettua määrärahaa, vaan saisi hän entisen määrän sillä ehdolla että antaa maksutonta opetusta ainakin 8 koulunoppilaalle.

Kotikasvatusyhdistykselle, jonka tarkoitus käy näkyviin edellä esitetystä Kansakoulunjohtokunnan lausunnosta, ei, se kun on yritys, jota ei ole voittovaroilla aikaisemmin kannatettu, näiden varain riittämättömyyden johdosta ole voitu ehdottaa avustusta myönnettäväksi.

Erikoista rahasääntöehdotustaan kuluvaaksi vuodeksi laatiessaan oli Kansakoulunjohtokunta siihen merkinnyt *nuorisoliitto Fylgialle* 1,000 markan määrärahan, perustellen ehdotustaan seuraavasti:

«Nuorisoliitto Fylgialle on ehdotukseen merkitty uusi määräraha, 1,000 markkaa. Tälle kaupungin ruotsinkielisistä kansakouluista päästettyjen oppilaiden muodostamalle liitolle myönsi Kaupunginvaltuusto syksyllä 1910 edellä mainitun määräisen apurahan. Saamansa apurahan on liitto pääasiallisesti käyttänyt veisto-, naisten käsityö-, kirjanpito-, kaunoluku-, laulu- ja voimistelukurssien toimeenpanoon. Kursien opettajat ovat saaneet palkkaa 1:50 tunnilta. Liiton toiminta on Johtokunnasta näyttänyt ylipäättään hyödylliseltä, ja erittäinkin ovat liiton toimeenpanemat, ahkerasti käytetyt kurssit olleet hyödyksi, kun kaupungin ruotsinkielisissä kansakouluissa, kaupungin käsityöläis- ja ammattikoulujen kohdakkoin toimeenpantavaa uudestijärjestämistä odotellessa, toistaiseksi ei ole järjestettynä jatko-opetusta pojille enempää kuin tytöillekään, jotka ovat voineet käyttää vain vähäisen tunti-luvun viikossa tuollaisen opetuksen hankkimiseen. Johtokunta on tässä mainituista syistä katsonut liiton ansaitsevan ehdotetun avustuksen.»

Rahasääntöehdotuksensa perustelmissa Rahatoimikamari, sekä kannatusta ansaitsevaa tarkoitusta silmälläpitäen että huomioon ottaen Kaupunginvaltuuston aikaisemman päätöksen määrärahan myöntämisestä liiton toiminnan tukemiseksi, ehdotti liitolle myönnettäväksi puheenalaisen avustuksen, joka pantaisiin maksettavaksi voittovaroista, mutta suoritettaisiin ennakolta kaupunginkassasta.

Rahasääntöä käsitellessään Kaupunginvaltuusto ainoastaan päätti lähettää asian tähän valiokuntaan.

Valiokunta on tosin sitä mieltä, että puheenalainen nuorisoliitto ansaitsisi avustusta, mutta voittovarin riittämättömyyden johdosta ei sitä kuitenkaan ole voitu

ehdottaa myönnettäväksi. Valiokunnan täytyy muuten panna kyseeseen, eikä puheenalaista liittoa, jonka toiminta jossain määrin vastaa vakinaisen rahasăännön varoilla kannatettuja niin sanottuja jatkoluokkia, olisikin vakinaisilla varoilla kannatettava.

N:o:jen 36—46 kohdalla mainitut anomukset ovat olleet Terveystenhoitolautakunnan valmistelevasti käsiteltävinä. Niistä mainittakoon tässä seuraavat:

Sittenkun *hammaslääkärit Axel Aspelund ja Th. Weber* Kaupunginvaltuustolle osottamassaan kirjelmässä olivat anoneet, että se 9,000 markan apuraha, minkä Kaupunginvaltuusto oli vuodeksi 1911 myöntänyt mainittujen hammaslääkärien tänne perustaman kansakouluhammasklinikan voimassapitooon, vuodeksi 1912 korotettaisiin 13,000 markkaan, on Terveystenhoitolautakunta asiasta vaaditussa lausunnossa huomauttanut, että Lautakunta oli lokakuun 27 päivänä 1910, jolloin sen oli annettava lausunto hammaslääkärien Aspelundin ja Weberin hakemuksesta, joka muun muassa tarkoitti että kaupunki, esimerkiksi tammikuun 1 päivästä 1911, ottaisi haltuunsa mainitun kansakouluhammasklinikan, mielipiteenään lausunut, ettei kaupungin olisi otettava klinikkaa haltuunsa, ennenkuin pitempiaikaista kokemusta on saavutettu, vaan että klinikalle, esimerkiksi kolmeksi vuodeksi, myönnettäisiin vuotuinen 10,000 markan kannatusapu, jota määrää Lautakunta ulkomaisten kansakouluhammasklinikkain kustannuksiin nähden piti riittävänä, vaikka hakijat Kaupunginvaltuustolle aikaisemmin antamissaan hakemuksissa olivat pyytäneet tuntuvasti runsaampaa avustusta. Edelleen oli Lautakunta huomauttanut, että hakijain tulisi, siinä tapauksessa että määräraha osottautuisi riittämättömäksi heidän silloisen ohjelmansa toteuttamiseen, koettaa sovittaa toimintansa käytettävissä olevain varain mukaan.

Mikäli Terveystenhoitolautakunta on ilmoittanut, on vuosikustannuksia jokaisesta lapsesta keskimäärin Berlinin kouluhammasklinikassa Smk 4:90, Furthin Smk 1:65, Strassburgin Smk. —:60, Mühlhausenin Smk —:50, Colmarin kouluhammasklinikassa —:95. Hakijain tiedonantojen mukaan nousevat nämä menot Helsingissä S:markkaan 2:13, siis tuntuvasti suurempaan määrään kuin hoitokustannukset useimmissa Saksan kaupungeissa. Kun siis hakijain kansakouluhammasklinikka nykyisellä tavallaan järjestettynä vaatii verraten suuria kustannuksia, ja edellyttää täytyy, että se toisin tavoin järjestettynä tulisi toimeen pienemmillä menoilla, on Lautakunta ehdottanut hakijain anomuksen vuosiavustuksen korottamisesta 13,000 markkaan evättäväksi, mutta esittänyt että hakijoille kansakouluhammasklinikan edelleen voimassa pitämiseksi kuluvana vuonna myönnettäisiin Lautakunnan puoltama määrä eli 10,000 markkaa, ja tähän ehdotukseen valiokuntakin on, vaikka jonkun verran epäröiden ja äänestyksen jälkeen, yhtynyt.

Hakemuksista N:oista 37—43 sekä N:osta 45 on Terveystenhoitolautakunta antanut seuraavan lausunnon:

„*Lastenhoidon edistämisyhdistys*“ on viimeksi saanut 11,000 markkaa yleisiä tarkoituksiaan sekä 2,000 markkaa Pippingskjöldin turvakotia varten, mutta on nyt anonut ensinmainitun määrärahan korottamista 13,000 markkaan. Anomuksen perustelemiseksi mainitaan yhdistyksen vuosi vuodelta laajentunut toiminta, yhdistyksen lastenmajalain ja lastenseimien voimassapito, lasten hoidon kustantaminen Högsandin parantolassa, lapsenhoitajatarkurssien toimeenpaneminen y. m. Yhdistyksen erittäin hyödyllistä ja laajaa toimintaa silmällä pitäen Lautakunta kaikin puolin kannattaa yhdistyksen anomusta.

„*Maitopisara*“ *yhdistys* sai viime vuonna 3,000 markan avustuksen, mutta sen johdosta että yhdistyksen asemain voimassapidon vuosikustannukset tuntuvasti ylittävät yhdistyksen tulomäärän ja yhdistyksen taloudellinen tila on vuosi vuodelta huonontunut, on yhdistys ensintulevaksi varainhoitovuodeksi anonut 10,000 markan apurahaa. Yhdistyksen toiminnan tärkeyttä silmälläpitäen katsoo Lautakunta olevan puoltaminen myönnettäväksi yhdistyksen anomukseen, sillä edellytyksellä että voittovaroja tähän tarkoitukseen riittää.

„*Konvalescenthem—Toipumakoti*“ *yhdistys* on aikaisemmin saanut 4,500 markan apurahan sillä ehdolla että on varannut kaupungin käytettäväksi varattomia, kaupungin sairaaloista päässeitä potilaita varten 7—8 sijaa, mutta on nyt anonut määrärahan korottamista 7,000 markkaan. Siihen nähden että Helsingin kaupungin sairaanhoitokustannukset vähenevät sen johdosta että on tilaisuus sijoittaa kaupungin sairaaloista päästetyt potilaat yhdistyksen toipumakotiin, ennenkuin heidät voidaan terveytyneinä poistaa sairaaloista, saa Lautakunta puoltaa anomukseen myönnettäväksi sillä ehdolla, että yhdistys sitoutuu korottamaan vapaasijain luvun 11—12:ksi.

„*Suomen Eläinsuojelusyhdistys*“, joka tätä ennen on saanut 500 markan määrärahan, on kuluvaaksi vuodeksi anonut saman suuruista avustusta. Yhdistyksen hyödyllistä toimintaa silmälläpitäen Lautakunta katsoo olevan puoltaminen tätä anomusta.

Terveystoimisto veneristen tautien vastustamiseksi on, ilmoittaen että kaupungin väkiluvun yhtäjaksoisen lisääntymisen johdosta myöskin Terveystoimiston silmälläpidettävään prostitueerattujen luku lisääntyy, anonut että toimistolle aikaisemmin myönnetty 7,000 markan määräraha nyt korotettaisiin 10,000 markkaan. Toimiston antaman tilin mukaan ovat sen viimevuotiset menot ylittäneet viimeksi mainitun määrän, minkä johdosta Lautakunta katsoo olevan puoltaminen myönnettäväksi korotettua määrärahaa.

Helsingin Uimaseura anoi jo viime vuonna, että sen siihen astinen 1,500 markan avustus korotettaisiin 3,000 markkaan ja on nyt uudistanut tämän anomuksensa sekä sitoutunut pitämään voimassa mallikelpoista uimakoulua, jossa kaupungin koulunuoriso maksutta saisi kylpyjä ja uinnin opetusta kaikkiaan kuusi tuntia päivässä, minkä ohella kaupungin poliisi- ja vakinaiselle palomiehistöille varattaisiin tilaisuus maksuttomain kylpyjen ja uinninopetuksen saamiseen sopivina aikoina. Siihen nähden että seuran toiminta hyvin näyttää ansaitsevan kannatusta,

saa Lautakunta kunnioittaen puoltaa seuralle myönnettäväksi sen pyytämää korotettua määrärahaa, edellyttäen että voittovarot siihen riittävät.

„*Risatautisten lasten parantolayhdistys*“ on, sitoutuen ensintulevana kesänä samoin kuin edellisinäkin vuosina vähintään puolenneljättä kuukauden ajaksi maksettua luovuttamaan kuusi sijaa parantolastaan Helsingin vaivaishoidon ehdottamain potilaitten käytettäväksi, anonut saman määräistä apurahaa, minkä yhdistys sai viime vuonna. Tätä anomusta Lautakunta saa kaikin puolin kannattaa.

„*Suomen Terveystenhoitoyhdistys*“, joka on aikaisemmin, vaikkei viime vuosina, saanut avustusta tässä puheena olevista varoista, on ilmoittanut aikovansa tässä kaupungissa toimeenpanna maamme molemmilla kielillä julkisia esitelmiä yhteiskuntaterveydellisistä asioista, semmoisista kuin: tuberkuloosista ja sen merkityksestä kansan terveydelle, lasten kuolleisuudesta ja toimenpiteistä sen vähentämiseksi, kaupunkien yleisestä terveydenhoidosta y. m., sekä anonut näiden kustantamiseksi 2,500 markan määrärahaa. Vaikka Terveystenhoitolautakunnan täytyy tunnustaa yhdistyksen toiminnan tämän puolen hyödyllisyys, ei Lautakunta kuitenkaan voi puoltaa yhdistykselle myönnettäväksi anotun, verraten suuren avustuksen koko määrää, vaan katsoo voivansa ehdottaa, että yhdistykselle, jos varoja riittää, myönnettäisiin 1,000 markan määräraha, sillä ehdolla että yhdistys ensintulevan syksyn ja kevään kuluessa toimeenpanee 20 julkista maksutonta esitelmää jommallakummalla kotimaisella kielellä edellä mainituista tahi muista yleisistä terveydenhoitoa koskevista asioista.»

Lastenhoidon edistämisyhdistykselle, mikäli sen yleistä tarkoitusta koskee sekä «Maitopisara» ja «Konvalescenthem—Toipumakoti» nimisille yhdistyksille on, niiden toiminnan kannatusta ansaitsevaa laatua silmällä pitäen, kehoitukseksi puollettu myönnettäväksi viime kertaisista hiukan korotettuja apurahoja. Mitä erittäinkin viimeksi mainittuun yhdistykseen tulee, on valiokunta kuitenkin katsonut olevan huomauttaminen, että sille, sen johdosta mitä Terveystenhoitolautakunta on edellä kerrotulla tavalla lausunut, oikeastaan olisi myönnettävä määräraha vakinaisesta menosäännöstä.

Niiden perustelmain lisäksi, joilla Terveystenhoitolautakunta on puoltanut Helsingin Uimaseuran apurahananomusta, on Uimaseura valiokunnalle huomauttanut, että seura on päättänyt kuluvana kevätlukukautena kaupungin koulunuorisoa varten järjestää maksuttomia valmistavia uintiharjoituskursseja, n. s. kuivilla-uintia. Puheenalaisia kursseja varten, jotka olisivat tärkeät osin uimakoulun työn helpottamiseksi ja osin siitä syystä että seuran toiminta niiden avulla saattaisiin ulotetuksi siihenkin nuorisoon, joka kesäkuukausina oleskelee kaupungin ulkopuolella, täytyy seuran kuitenkin asettaa tarpeellinen määrä neuvoja, minkä johdosta kustannukset lisääntyvät.

Uimaseuran hyödyllisen toiminnan tunnustaen ei valiokunta kuitenkaan ole katsonut voivansa sille puoltaa 2,000 markkaa suurempaa määrärahaa, joka

on 500 markkaa suurempi vuodeksi 1911 myönnettyä; ja näyttää seuran olevan järjestettävä toimintansa niin, että puheenalainen määräraha riittää.

Suomen Terveystenhoito-yhdistyksen apurahan anomus täytyy valiokunnan voitovarojen riittämättömyyden tähden ehdottaa evättäväksi.

Toimikunta varojen keräämiseksi varattomain keuhkotautisten hyväksi, joka toimikunta Kalliossa Kristiinankadun talossa N:o 4 viime kesänä avasi lasten kylpylaitoksen, missä yksinkertaisempia lääkekylpyjä maksutta annetaan etusijassa 10 vuotta nuoremmille, risatautisille tahi muuten ruumiillisesti heikoille lapsille, on anomuksessaan esittänyt että, koska ne yleisellä keräyksellä saadut varat, joilla tämä kylpylaitos on saatu aikaan, kohdakkoin ovat loppuun kuluneet eikä laitoksella ole minkäänlaisia tuloja odotettavana, hakijalle myönnettäisiin 3,000 markan apuraha huoneenvuokran ja lämmityksen kustantamiseen sekä kahden hoitajattaren palkkaamiseen.

Terveystenhoitolautakunta on antamassaan lausunnossa jo puoltanut hakemusta sillä perusteella, että yleisö on sangen lukuisasti käyttänyt puheenalaista kylpylaitosta.

Vaikkei valiokunta yleensä ole katsonut voivansa puoltaa avustusta yrityksille, jotka eivät ole sitä aikaisemmin saaneet, tahtoo valiokunta kuitenkin tässä puheena olevaa yleishyödyllistä ja huomiota ansaitsevaa tarkoitusta silmälläpitäen esittää hakijalle myönnettäväksi 2,000 markan avustuksen.

N:o:jen 47—52 kohdalla tehdyt anomukset kohdistuvat Vaivaishoitohallituksen silmälläpidon alaisiin yrityksiin. Hallituksen lausunto näistä hakemuksista kuuluu seuraavasti:

«Vaivaishoitohallitus saa täten kunnioittaen Herroille Kaupunginvaltuusmiehille lähettää edellä mainitut hakemukset annettujen vuosikertomusten kera sekä samalla mainita, että Vaivaishoitohallitus on jäsenillään ja toimitusjohtajallaan tarkastuttanut mainitut kertomukset. Tämän tarkastuksen johdosta annetuissa lausunnoissa on uudistettuja apurahananomuksia puollettu, joten selostukset osottavat, että nyt avustusta hakeneille yhdistyksille viime vuonna myönnetty apurahat on käytetty asianomaisten yhdistysten ja laitosten toiminnan hyväksi ja että nämä yhdistykset ja laitokset ovat harjoittaneet yleishyödyllistä toimintaa. Aikaisempina vuosina voitovaroja jakaessaan ovat Herrat Kaupunginvaltuusmiehet määränneet, että asianomaisten yhdistysten tulee tarkoin tutkia, onko avustusta saanut henkilö vähintään kaksi peräkkäistä vuotta ollut täällä ei ainoastaan kirkon- vaan myös henkikirjoissa sekä, ellei niin ole laita, hetimiten siitä ilmoittaa Vaivaishoitohallitukselle jotta Vaivaishoitohallitus voisi ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin, ennenkuin tuollainen henkilö on täällä ehtinyt hankkia kotipaikkaoikeuden. Sen ohella ovat Herrat Kaupunginvaltuusmiehet viime vuonna voitovaroja jakaessaan apurahan nauttimisen lisäehdoksi panneet, että asianomaisten yhdistysten tulee kuukausittain Vaivaishoitohallitukselle antaa määrätyn, niille toimitetun kaavakkeen mukainen luettelo, jossa mainitaan kutka avustusta ovat saaneet sekä minkä verran. Nämä ehdot on asian-

omaisten yhdistysten ja laitosten edelleen täytettävä pyydettyjä apurahoja käyttäessään. Kun Vaivaihoitohallituksessa kuitenkin paraikaa on tekeillä ehdotus tyydyttävän yhteistyön aikaansaamiseksi ei ainoastaan edellä mainittujen yhdistysten ja laitosten, vaan myös kaikkien täällä toimivien yksityisten armeliaisuusyhdistysten kesken, on Vaivaihoitohallituksesta näyttänyt olevan tarpeellista, että lisäehdoksi avustusten nauttimiselle säädetään että asianomaisten yhdistysten on avustusten myöntämisen ja käyttämisen tarkastukseen nähden noudatettava niitä määräyksiä, joita Vaivaihoitohallitus katsoo tarpeelliseksi antaa.

Mitä sitten apurahain suuruuteen tulee, saa Vaivaihoitohallitus kunnioittaen puoltaa niitä myönnettäväksi anotut määrät, paitsi Pelastusarmeijalle, jolle Vaivaihoitohallitus, toimitusjohtaja Collanin esittämistä syistä, ei voi puoltaa myönnettäväksi 14,000 markkaa suurempaa apurahaa.

Niinkuin edellä on huomautettu, Kaupunkilähetys on vuotuisen avustuksensa lisäksi pyytänyt 70,000 markan apurahaa maatilán ostoon työttömáin työsiirtolan perustamiseksi sekä siirtolan perustamiskustannuksiin. Tätä Kaupunkilähetysten anomusta ei Vaivaihoitohallitus ole katsonut voivansa ehdottomasti puoltaa. Mutta kun Vaivaihoitohallitus, käsitellessään keskuudessaan tehtyä ehdotusta toimenpiteiksi kaupungissa valtaan päässeén kerjuun hillitsemiseksi, on havainnut työsiirtolan tarpeelliseksi, ja kun sen aikaansaamista tarkoittava ehdotus on liian likellä tätä asiaa jotta sen esittämisen kävisi tässä yhteydessä sivuuttaminen, saa Vaivaihoitohallitus kunnioittaen esittää ne näkökohdat, mitkä Hallituksen keskuudessa ovat tässä kohden olleet määräävinä. Samalla kun kerjuuta ryhdytään ankarammin ahdistelemaan, täytyy myös ryhtyä toimenpiteisiin tämän alentavan yhteiskuntailmiön edellytysten poistamiseksi. Almun antaminen edeltäpäin tarkoin tutkimatta todellista tarvetta ja sen syitä sekä sittemmin tarkastamatta annetun avustuksen käyttämistä synnyttää välttämättä kerjuuta. On sentähden käytävä ahdistelemaan harkitsematonta almujen antoa, mikä kuitenkin ei ole menestyksellä toimenpantavissa, ellei yleisöä saada täysin oivaltamaan ettei kenenkään, olipa hänen työkykynsä kuinka huono tahansa, tarvitse jäädä jokapäiväistä toimeentuloaan vaille, jos hän vain tahtoo tehdä työtä kykynsä mukaan. Tämä kuitenkin edellyttää, että on olemassa laitoksia, joihin käy osottaminen henkilöitä, jotka väittävät työttömyyttä kerjuutoimintansa puolustukseksi. Kaupunkilähetysten ja Pelastusarmeijan voimassa pitämät työkodit ja halkopihat sekä tákäláiset lasten työkodit ja lastenseimet ovat kaikki yrityksiä, joita on tehokkaasti kannatettava, mutta ne ovat riittämättömät. Tähán tarvitaan jotakin enempää. Vaivaihoitohallitus on sentähden kiinnittänyt huomionsa Kaupunkilähetysten suunnittelemaan maaseututyösiirtolaan, josta Vaivaihoitohallituksella jo tätä ennen on ollut tilaisuus lausua mielensä Kaupunkilähetysten aikaisemmin anoessa kaupungilta apurahaa tähán tarkoitukseen, ja on Vaivaihoitohallitus havainnut, että sellainen työsiirtola, johon kerjäláisiä kävisi neuvominen työtä saamaan, tuntuvasti edistäisi kerjuun ehkäisemistä, jos siirtolan kävisi yhdistäminen kunnalliseen vaivaihoitoon likeisemmin kuin Kaupunkilähetys on suunnitellut, muun

muassa sijoittamalla laitos kaupungin ostamalle maatilalle. Jos kaupunki ostaisi valmiiksi rakennetun talon, vältettäisiin uutisrakennuskustannukset, koska arvanenkin ainoastaan asuinrakennusta tarvitsisi jonkun verran laajentaa, ja ostoon tarvittavalle pääomalle, jonka ei luulisi nousevan 100,000 markkaa enemmäksi, kävisi pitäminen metsän kasvua, maa-arvon asteettaista kohoamista ja siirtolan jäsenten suorittamaa maanviljelystyötä täytenä vakuutena. Tämä talo luovutettaisiin sitten Kaupunkilähetyksen viljeltäväksi, niin kauan kuin Kaupunkilähetyksellä siellä pitää voimassa työsiirtolaa, ja sillä ehdolla että Kaupunkilähetyksellä varaa tilaa kaikille kaupungista kotoisin oleville mieshenkilöille, jotka ilmoittautuvat siirtolaan työtä saamaan. Sittenkun Kaupunkilähetyksellä tohtori Päiväsalon kautta oli Vaivaishoito- hallitukselle ilmoittanut suostuvansa mainituilla ehdoilla vastaanottamaan kaupungin sen käytettäväksi antaman talon sekä sitoutunut siellä pitämään tarjolla 20 vapaa- sijaa sitä vastaan että kaupunki myöntää Kaupunkilähetyksen aikaisemmin anoman 10,000 markan vuosiapurahan sekä jokaisesta edellä mainitun määrän lisäksi käytetystä sijasta maksaa päivämaksua markan, on Vaivaishoito- hallitus päättänyt Herraille Kaupunginvaltuusmiehille ehdottaa, että jonkin rautatieaseman läheisyydestä ostettaisiin maatila, mieluummin semmoinen missä on viljelyskelpoisia soita, enintään 100,000 markan hinnasta, sekä että Vaivaishoito- hallitus valtuutettaisiin Kaupunkilähetyksen kanssa sopimaan maatalon käyttämisestä Kaupunkilähetyksen välityksellä työsiirtolana tästä kaupungista kotoisin olevia henkilöjä varten.

Koska puheenalainen Kaupunkilähetyksen anomus niinmuodoin likeisimmin liittyy Vaivaishoito- hallituksen edellä kerrottuun päätökseen, on Vaivaishoito- hallitus katsonut olevan tekeminen esityksensä tässä yhteydessä jotta, siinä tapauksessa että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet katsoisivat tarkoitukseen taspeelliset varat olevan osotettava anniskeluyhtiön voittovaroista, tarpeellinen rahamäärä voitaisiin varata, siinä tapauksessa että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet erittäin käsitellessään Vaivaishoito- hallituksen esitystä päättäisivät siihen myöntä, jossa tapauksessa Vaivaishoito- hallitus tahi jokin muu viranomainen saanee toimekseen hankkia tarkoitukseen sopivain mautilojen myyntitarjouksia.»

Edellä olevassa lausunnossa mainittu, toimitusjohtaja J. A. Collanin antama lausunto on seuraava:

«Mikäli minä olen voinut seurata Pelastusarmeijan toimintaa, näyttää se monessa kohden kauniita tuloksia ihmisystävälliseltä kannalta katsoen. Yksi toivomus on kuitenkin täyttymättä sekä armeijan että muidenkin yhdistysten toimintaan nähden, nimittäin kysymys Vaivaishoito- hallituksen ja näiden yhdistysten välisen yhteistyön tehokkaasta järjestämisestä. Kun Vaivaishoito- hallitus kuitenkin jo on ottanut tämän tärkeän kysymyksen harkittavakseen ja se kaiketi vuoden varrella saatanee loppuun käsitellyksi, ei minulla ole syytä tässä likemmältä kajota siihen, vaan pyydän tässä ainoastaan huomauttaa tarpeellista olevan että yhdistykset, joille anniskeluyhtiön voittovaroista annetaan apurahoja, nyt niinkuin ennenkin vel-

voitetaan Vaivaihoitohallitukselle viipymättä ilmoittamaan milloin joku henkilö tahi perhe, jonka kotipaikkaoikeudesta saattaa olla epäilyksiä, on pyytänyt tahi saanut avustusta, mitä laatua lieneekin.

Mitä tulee Pelastusarmeijan pyyntöön saada tänä vuonna 20,000 markkaa viimevuotisen 10,000 markan määrän sijasta, niin lienee kaiketi vähän toiveita että siihen voitaisiin myöntyä. Minusta kuitenkin armeijan toiminta hyvin ansaitsisi kannatusta ja kehotusta yhteiskunnan taholta; ja erittäinkin silmälläpitäen armeijan toiminnan suunniteltua uutta erikoisalaa, «Poikakotia», missä parikymmentä turvaton tahi muuten avun tarpeessa olevaa poikasta saisi hoidon ja elatuksen, jota vastoin Albergassa ennestään olevaan kotiin vastedes otettaisiin ainoastaan tyttöjä, tahtoisin puoltaa armeijalle myönnettäväksi viimevuotisesta sen verran korotettua apurahaa kuin poikakodin kustannukset vaativat, toisin sanoin 4,000 markkaa, joten pelastusarmeija tänä vuonna saisi kaikkiaan 14,000 markkaa.»

Mitä ensinnä tulee edellä mainittuun *Kaupunkilähetyksen* anomukseen saada 70,000 markkaa työsiirtolaksi järjestettävän maatilan ostoon sekä 10,000 markkaa mainitun siirtolan vuotuiseseen voimassapitooon, niin pyytää valiokunta tästä anomuksesta lausua, ettei puheenalainen asia valiokunnan mielestä toistaiseksi ole niin selvitetty, että anottuja määrärahoja kävisi Vaivaihoitohallituksen ehdottamassa muodossakaan puoltaminen. Kun tähän tulee lisäksi, että tämänvuotiset voitot eivät missään tapauksessa riittäisi pyydettyjen määrärahojen osittaiseenkaan suorittamiseen, ei valiokunnalla ole aihetta tässä käydä likemmältä tarkastelemaan herätettyä kysymystä, joka, jos aihetta on, lienee toisessa yhteydessä pantava vireille.

Mitä muihin tässä puheena oleviin anomuksiin tulee, niin on valiokunta, kehotukseksi asianomaisille apurahan anojille, puoltanut vähäisen korotettavaksi niitä määriä, mitkä viime vuonna myönnettiin *Pelastusarmeijalle*, *Sokeain ystävien yhdistykselle* ja *Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistykselle*, voimatta valiokunta kuitenkaan — voittovarain niukkuuden tähden — ehdottaa anottuja ja Vaivaihoitohallituksen puoltamia määrärahoja kokonaisuudessaan.

Edellä mainitussa Vaivaihoitohallituksen kirjelmässä ehdotettua, myönnettyjen avustusten nauttimiseen liitettävää uutta ehtoa eli että asianomaisten yhdistysten tulisi noudattaa apurahain myöntämisen ja käyttämisen valvontaan nähden niitä määräyksiä, joita Vaivaihoitohallitus ehkä katsoo tarpeelliseksi antaa, saa valiokunta kaikin puolin kannattaa.

Valiokunta käy nyt käsittelemään apurahananomusten viimeistä pääryhmää, nimittäin N:o:jen 53—66 kohdalla lueteltuja työväen-, raittius- y. m. yhdistysten tekemiä anomuksia. Näistä anomuksista on Työväenasiain lautakunta antanut seuraavan lausunnon:

«Näitä anomuksia käsitellessään on Lautakunta, samoin kuin viime vuonnakin, ehdottomasti asettanut keskitetyn käytännöllis-siveellisen raittiustyön etusijaan. Lautakunnalle erittäin annettu tili *Helsingin Raittiusyhdistysten Keskustoimikunnalle* viime vuonna myönnetyn 4,000 markan suuruisen määrärahan käyttämisestä osottaa, että tämä tärkeä työ on viime vuonna ollut entistä virkeämpää ja että raittiuden levittäminen vakaumuksen tietä jälleen on astunut etualalle. Lautakunta katsoo tämän johdosta ja sille esitettyjä, puheenalaisen toiminnan suunnitelmia silmälläpitäen, että tänä vuonna on syytä myöntää edellä mainitulle keskustoimikunnalle 7,000 markkaan korotettu apuraha. Tätä rahamäärää puoltaessaan Lautakunta ei ole ottanut huomioon keskustoimikunnan aikomaa väkijuomatiedustelua, jonka suunnitelma otettaneen tutkittavaksi ja ratkaistavaksi erillään esillä olevasta voittovarain jakamiskysymyksestä.

Samalla kun toiminta suomenkielisen väestön ja erittäinkin nuorison siveellisen ja sivistyskannan kohottamiseksi suurelta osalta on järjestetty raittiusseurain toimista, on tämä toiminta ruotsinkielisen väestön keskuudessa pikemmin pukeutunut nuorisoliikkeen ja muun yleisen yhdistyselämän muotoon. Nämäkin pyrinnot ovat nyttemmin keskitetyt, kun Arbetets Vännerin emäyhdistys, saman yhdistyksen Sörnäisten haaraosasto, raittiusyhdistys Balder, Konstitutionella Ungdomsklubben, Svenska Folkpartiets ungdomsklubb ja Gammelstadens Ungdomsförening ovat asettaneet yhteisen, *Helsingfors Ungdomsföreningars Centralutskott* nimisen keskusvaliokunnan. Kun näiden yhdistysten harjoittama sivistystyö siten nyttemmin on järjestetty laajalle ja yhteiselle pohjalle, on Lautakunta tahtonut puoltaa vastamainitulle keskusvaliokunnalle 4,000 markan apurahaa, kuitenkin sillä ehdolla että Sörnäs Nykterhetsförening tästä määrärahasta saa vähintään 250 markkaa, siinä tapauksessa että käy yhteistyöhön keskusvaliokunnan kanssa.

Martha-yhdistyksen Helsinginosastolle ja *Suomen Naisyhdistykselle* myönnettäneen, niiden siunausta tuottavaan toimintaan nähden, samaten kuin viime vuonnakin, pyytämänsä määrärahat, toiselle 2,000 ja toiselle 1,500 markkaa.

Helsingin Palvelijatar-yhdistys, jonka palvelijatarkoti on osottautunut todellista tarvetta täyttäväksi ja joka viime vuonna sai 1,742 markan 22 pennin määrärahan, on Lautakunnan mielestä hyvin ansainnut 3,000 markkaan korotetun määrärahan.

Jo viime vuonna antamassaan lausunnossa silloin käsiteltävänä olleista anomuksista Lautakunta antoi tunnustuksensa sille yhteiskuntavalistuksen levittämistä tarkoittavalle tärkeälle alotteelle, joka oli tehty *Sosialisen Keskusliiton* ja sosiaalisen keskustoimiston perustamisella, vaikkei Lautakunta silloin katsonut voivansa puoltaa määrärahaa tälle laitokselle. Siihen katsoen että keskustoimistoa etusijassa käyttänevät pääkaupungin väestö ja sen sosiaaliset järjestöt, on Lautakunta nyttemmin tahtonut keskusliitolle puoltaa sen anomaa 1,500 markan määrärahaa.

Samalla kun Lautakunta jyrkästi ehdottaa evättäväksi Suomen Valtionrauteiden rata- ja rakennustyöläisten y. m. sairasapurahaston apurahananomusta, ei Lautakunta, vaikka tunnustaakin ne osittain huomiota ansaitsevat yleishyödylliset

tarkoitukset, joita varten muita määrärahoja on anottu, kuitenkin käytettävänä olevain varain niukkuuden johdosta ole katsonut voivansa puoltaa muita kuin edellä lueteltuja anomuksia; ja saa Lautakunta kunnioittaen lausua varmana toivomuksenaan, että näitä tarkoituksia varten voidaan myöntää varoja Lautakunnan ehdottama määrä, kaikkiaan 19,000 markkaa.»

«Helsingin Raittiusyhdistysten Keskustoimikunnalle on, siihen nähden että mainittu yritys on suomenkielisten raittiusseurain keskusjärjestö sekä koska nämä eivät ole viime vuosina saaneet välitöntä avustusta kunnalta, valiokunnan mielestä ollut kehotukseksi seurain hyödylliselle toiminnalle myönnettävä hiukan korotettu määräraha. Helsingin Palvelijataryhdistykselle niinkään on ehdotettu viimevuotisesta hiukan korotettua määrärahaa, koska yhdistys on ainoa voittovaroista avustusta saava järjestö, jota yksinomaan työväenluokkaan kuuluvat henkilöt pitävät voimassa. Martha-yhdistyksen Helsinginosastolle, Tehtaalaisnaisten kodille sekä Suomen Naisyhdistykselle on ehdotettu myönnettäväksi näiden yhdistysten anomat avustukset, jotka ovat samat kuin viime vuonna myönnettyt.

Helsingfors Ungdomsföreningars Centralutskott ei tosin ole tätä ennen saanut voittovaroista avustusta, mutta ei kuitenkaan ole varsinaisesti uusi yritys, koska se on sellaisten erinäisten ennestään toimineiden yhdistysten keskusjärjestö, joille aikaisemminkin on ollut tapana antaa avustusta näistä varoista. Siihen katsoen mitä Työväenasiain lautakunta on tästä yrityksestä lausunut ja lisäksi huomioon ottaen senkin, että samallaisia tarkoituksia ajava Helsingin Raittiusyhdistysten Keskustoimikunta jo viime vuonna sai apurahaa, sekä että yksityiset raittiusseurat eivät ole viime vuosina saaneet suoranaisia apurahoja, on valiokunta tahtonut puoltaa tässä puheena olevalle yritykselle 3,000 markan avustusta edellä mainituilla, Työväenasiain lautakunnan esittämillä ehdoilla.

Sosialiselle Keskusliitolle, jonka apurahananomus viime vuonna voittovarain riittämättömyyden johdosta evättiin, on valiokunta tällä kertaa, edellä mainittuja Työväenlautakunnan huomauttamia näkökohtia silmällä pitäen, katsonut olevan puoltaminen avustusta 1,500 markkaa.

Huomauttaen että Kaupunginvaltuusto ei ole kahtena viime vuonna voittovarain riittämättömyyden johdosta voinut näistä varoista myöntää erinäisille raittius- ja työväenyhdistyksille annettuja avustuksia, saa valiokunta, koska nämä varat eivät kuluvanakaan vuonna ole mainittavasti lisääntyneet, ehdottaa että Valtuusto tälläkin kertaa noudattaisi entistä menettelyä.

Valiokuntaan on edellä lueteltujen lisäksi lähetetty eräitä apurahananomuksia, joita valiokunta seuraavassa lyhyesti selostaa.

Helsingin Hiihtoklubi on Kaupunginvaltuustolle annetussa kirjelmässä anonut, että Valtuusto klubin toiminnan tukemiseksi myöntäisi sille 1,000 markan apurahan.

Rahatoimikamari, jonka lausunto asiasta on hankittu, huomauttaa että kaupunginviranomaiset ovat hakijalle aikaisemmin myöntäneet saman määräisen apurahan hiihtomäen teettämiseksi Eläintarhaan. Kun tämän hiihtomäen vuotuiset kunnossapitokustannukset sekä sinne sijoitetun vartijan palkkaus nousevat hiihtoklubille rasittaviin määriin ja kun tämä klubi on pääkaupungin yhdistyksistä ainoa, joka on antautunut toimimaan yksinomaan hiihtourheilun kannattamiseksi ja edistämiseksi sekä sitä varten sitoutunut suurempiin taloudellisiin uhrauksiin kuin sen niukat varat ovat sallineet, on Rahatoimikamari tahtonut puoltaa hakijan anomusta sekä sentähden ehdottanut, että Kaupunginvaltuusto päättäisi Helsingin Hiihtoklubille myöntää 1,000 markan suuruisen tilapäismäärärahan, joka olisi pantava maksettavaksi Anniskeluyhtiön 1911 vuoden voittovaroista, mutta edeltäpäin maksettava kaupunginkassasta. Etuasia myöntämättä Kaupunginvaltuusto sittemmin lähetti anomuksen valiokuntaan.

Valiokuntaan lähettämässään esityksessä on *Rahatoimikamari* lausunut että, siihen katsoen että Kallioon tekeillä oleva kansankirjastotalo lähenee valmistumistaan, sinne olisi aikaansaatava taiteellisia maalauksia samoinkuin on laita Rikhardinkadun varrella olevassa pääkirjastotalossa. Kun lukusaleihin vievään eteishuoneiden kauniita kaariholveja ei kuitenkaan liene sopiva varustaa koristemaalauksilla, ennenkuin rakennus on jonkun vuoden ollut valmiina, on Kamari arvellut että aluksi julkisivun ikkunat olisi varustettava taiteellisilla maalauksilla. Sellainen kirjastotalon sekä sisä- että ulkopuolinen koristelu olisi Kamarin mielestä epäilemättä hyvin puolustettavissa ei ainoastaan esteettiseltä, vaan myöskin yleiseltä sivistysnäkökannalta, erittäinkin kun on kysymys kansankirjastotalosta niissä osissa kaupunkia, missä suurin osa kirjaston käyttäjistä on lapsia ja työväenluokkaan kuuluvia henkilöjä. Sen lisäksi olisi jonkun verran tärkeätä sekin, että Kaupunginvaltuusto tekemällä edellä viitattuun suuntaan käyvän päätöksen edes vähäisessäkin määrässä kannattaisi taidetta pääkaupungissa. Siitä lähtien kun Kauppatorin suihkukaivo tilattiin ja pääkirjastotalon seinämaalaukset teetettiin, ei kaupunginhallinto ole viime vuosina ryhtynyt mihinkään tämänsuuntaisiin toimenpiteisiin. Tarkoitukseen tarvittavat kustannukset on Rahatoimikamari laskenut nousevan 3,000 markkaan, tähän määrään myös luettuna taiteilijalle maksettava korvaus. Rahatoimikamari on arvellut, että nämä kustannukset olisi sopivin suorittaa kuluvan vuoden voittovaroista, jotka kuuleman mukaan nousisivat tuntuvasti enemmän viimevuotista määrää. Tarpeellisen määrärahan osottaminen näistä varoista olisi sopuisuudessa Kaupunginvaltuuston aikaisempain päätösten kanssa, mikäli määrärahaan osottamista taidetarkoituksiin koskee. Esittämistään syistä on Rahatoimikamari ehdottanut, että Kaupunginvaltuusto päättäisi lähettää esityksen valiokuntaan, jonka tulisi voittovaroja jakaessaan varata 3,000 markkaa puheenalaiseen tarkoitukseen. Asia onkin sittemmin lähetetty valiokuntaan, kuitenkin antamatta sille toimeksi Rahatoimikamarin ehdottamaa tehtävää.

Soitonjohtaja Hugo Dahlgrén on Kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjel-

mässä anonut 5,000 markan apurahaa voittovaroista sen osin taiteenharrastajista ja osin entisistä sotilassoittajista kokoonpannun torvisoittokunnan voimassapitämiseksi, joka vuodesta 1909 lähtien on hakijan johtamana täällä toiminut. Musiikkilautakunta on asiasta vaaditussa lausunnossa huomauttanut seuraavaa:

«Musiikkilautakunta tosin tunnustaa hakijan soitannollisten pyrkimysten ansaitsevan kannatusta ja hänen johtamansa yrityksen samoin kuin muidenkin tämänlaatuisten yksityisten musiikkiyritysten voivan täyttää eräitten pääkaupunkilaisväestön piirien tarpeita erittäinkin toimeenpanemalla maksuttomia ulkoilmakonsertteja ja avustamalla yhdistysten ja seurain toimeenpanemissa huvitilaisuuksissa; mutta koska Kaupunginvaltuusto niillä verraten tuntuvilla rahamäärillä, mitkä kuluvana vuonna on myönnetty soitannollisiin tarkoituksiin, jo on tarkoittanut myöskin helppotajuisten ulkoilmamusiikin ja muiden hakijan edustamain pyrintöjen huomioon ottamista, on Musiikkilautakunta katsonut puheenalaisen musiikkiyrityksen sopivimmin olevan jätettävä yksityisen yritteliäisyyden varaan.»

Ulkoilmateatterien toimeenpanemiseksi ensintulevana kesänä ovat apurahoja anoneet *Aktiebolaget Folkteatern* yhtiön johtokunta 500 markkaa kutakin niitä kymmentä näytäntöä varten, mitkä yhtiö aikoo koetteeksi toimeenpanna Eläintarhassa, ja *Osakeyhtiö Helganäyttämön* johtokunta, joka on anonut 10,000 markkaa niitä näytäntöjä varten, joita ensi kesänä sunnuntai- ja pyhäpäivin, mahdollisesti lauantaisinkin, annettaisiin Seuraasaarella. Tarpeelliset paikat näitä teatteriryhtyksiä varten on Kaupunginvaltuusto jo aikaisemmin luovuttanut.

Kaikkia edellä mainittuja anomuksia täytyy valiokunnan ehdottaa evättäviksi, koska tarpeellisia varoja niiden avustamiseen ei ole käytettävänä. Mitä erittäin koskee edellä mainittua Rahatoimikamarin ehdotusta määrärahan myöntämisestä Kallion uuteen kansankirjastotaloon teetettäviä lasimaalauksia varten, niin tahtoo valiokunta siitä lausua että, jos tuollaisia maalauksia katsotaan olevan aikaansaattava, näyttää niiden kustannukset olevan suoritettava rakennusmäärärahasta.

Valiokuntaan on myös lähetetty käsiteltäväksi *Helsingin Anniskeluosakeyhtiön* anomus tavanmukaisen avustuksen myöntämisestä Korkeasaarella ja Seuraasaarella olevain yhtiön laitosten voimassapitoon. Viime vuonna sai anniskeluosakeyhtiö mainittuun tarkoitukseen 70,000 markkaa; täksi vuodeksi on anottu 87,015 markkaa 28 penniä, josta määrästä Kaupunginvaltuusto, niinkuin edellä mainittiin, on aikaisemmin myöntänyt 35,000 markkaa.

Niinkuin tässä näkyy, ylittää ilmoitettu määrärahatarve tuntuvasti sen määrän, mikä viime vuonna myönnettiin tähän tarkoitukseen. Saadakseen selville syyn tähän asianlaitaan on valiokunta tarkastanut anniskeluosakeyhtiön laatiman budjettiehdotuksen ja siitä huomannut, että tuntuva monoerä — 20,000 markkaa — on merkitty «apumaksuksi uuden n. s. talvehtimishuoneen teettämiseen», jota menoerää perustellaan seuraavasti:

«Korkeasaarelle suunnitellun talvehtimishuoneen rakennustöitä ei ole tänäkään vuonna aloitettu, vaan on johtokunta katsonut olevan paneminen rahastoon Valtuuston täksikin vuodeksi myöntämän 10,000 markan määrärahan. Rakennusta varten on niinmuodoin nyttemmin koolla 20,000 markkaa ynnä niille kertyneet korot. Tuollaisen rakennuksen kustannukset on johtokunnalle esitettyjen laskelmain mukaan arvattava noin 60,000 markaksi. Jottei 1912 vuoden rahasääntöä liiemmäksi rasitetaisi, ei johtokunta ole tälläkään kertaa katsonut olevan astuminen täyttä askelta ja Herroilta Kaupunginvaltuusmiehiltä anominen puuttuvaa määrää kokonaisuudessaan, vaan on johtokunnasta näyttänyt soveliaammalta jakaa summa kahdelle vuodelle, 1912 ja 1913. Jos tämä ehdotus saavuttaa Herrain Kaupunginvaltuusmiesten hyväksymisen, voi talon rakennuttaminen alkaa syksyllä 1912 ja sitä seuraavana vuonna, johon aikaan myös varmasti voi edellyttää olevan välttämätöntä tarvetta olemassa tuollaisen rakennuksen käyttämiseen. Väärinkäsityksen välttämiseksi johtokunta pyytää huomauttaa, että puheenalainen rakennus ei, niinkuin nimestä käy selville, ainoastaan ole aiottu talviasunnoksi eläinkokoelmain melkoiselle osalle, vaan on myös aikomus rakentaa ja sisustaa se siten, että eläimiä siinä säilytetään kesät talvet, minkä ohella yleisölle varattaisiin tilaisuutta vuodenajoista huolimatta käydä kokoelmia katselemassa. Nämä kaikki ovat seikkoja, joita ulkomaiden huomatuimmissa eläintarhoissa nyttemmin yleisesti otetaan varteen. Rakennukseen tulisi siten laitettavaksi lukuisia häkkeitä, etusijassa pienempiä eläinlajeja varten. Tässä huomautettuja seikkoja silmälläpitäen johtokunta myös on havainnut asiat voitavan järjestää niin, ettei täksi vuodeksi tarvitse pyytää määrärahoja uusien häkkien teettämiseen, lukuunottamatta 4,350 markan määrää vesilintujen talviasunnon uudestirakentamiseen, jonka rakennustyön johtokunta on, jottei panisi tuota arvokasta eläinkokoelmaa vaaranalaiseksi, katsonut niin kiireelliseksi, että sen alottaminen on aivan välttämätön.»

Kun valiokunta ei ole voinut puoltaa anniskeluosakeyhtiölle ennestään myönnettyjen 35,000 markan lisäksi enempää kuin 32,861 markkaa 44 penniä, mikä määrä on jälellä, sittenkun muut apurahananojat ovat saaneet osansa, saa valiokunta huomauttaa, että rahojen varaaminen edellä mainittua talvehtimISRakennusta varten tämän johdosta on näyttänyt olevan jätettävä seuraavaan vuoteen sekä rakennuksen teettäminen ehkä vuoteen 1913. Kun kansanlastentarhain apurahat eivät ensintulevana vuonna enää rasita voittovaroja, on niinmuodoin Kaupunginvaltuuston käytettävänä runsaampia rahamääriä edellä mainittuun tarkoitukseen.

Annetut anomukset sekä niissä pyydettyt avustuskäärät, viime vuonna myönnetty apurahat sekä asianomaisten Lautakuntain puoltamat rahamäärät esitetään jälempänä seuraavassa katsauksessa, jossa myös mainitaan valiokunnan itsekuhunkin anomukseen nähden tekemä ehdotus.

N:o	H a k i j a	Haettu määrä	Edellisenä vuonna myönnetty määrä	Asianomaisen lautakunnan puoltama määrä	Valiokunnan ehdottama määrä
1	Neidit Elisabet Alander ja Hanna Rothman Sörnäsän Kansanlastentarhalle	14,880: 55	24,000: —	14,880: —	12,000: —
2	Samat aikomalleen saman lastentarhan uudelle haaraosastolle	5,700: 35	uusi	5,700: —	epäys
3	Neidit Bertha Bäckman ja Lilli Winter Kallion Kansanlastentarhalle	7,000: —	9,000: —	7,000: —	4,500: —
4	Neiti Ester Floman Uudelle suomalaiselle kansanlastentarhalle	6,270: —	9,000: —	6,270: —	4,500: —
5	Neiti Annie Rundström Perämiehenkadun Kansanlastentarhalle	6,458: 80	9,000: —	6,458: —	4,500: —
6	Neiti Lydia Wendell Töölön ruotsalaiselle kansanlastentarhalle	7,689: 08	9,000: —	7,689: —	4,500: —
7	Neiti Therese Wuorenheimo Hermannin suomenkieliselle kansanlastentarhalle	9,308: —	14,500: —	9,308: —	7,250: —
8	Neidit Mildrid Brotherus ja Hilda Anthoni Hermannin ruotsinkieliselle kansanlastentarhalle	6,000: —	} 10,000: —	7,300: —	5,000: —
9	Samat iltapäivälastentarhalle	1,300: —			
10	Rva Mary Methér Kallion Uudelle suomalaiselle kansanlastentarhalle	4,841: —	7,500: —	4,841: —	3,750: —
11	Neiti Elin Eklund Sepänkadun ruotsinkieliselle kansanlastentarhalle	5,500: —	9,000: —	5,500: —	4,500: —
12	Fredriksbergin kansanlastentarha avustukseksi	2,800: —	2,000: —	2,800: —	1,000: —
13	Neiti Anna Geitlin Töölön suomenkieliselle kansanlastentarhalle	5,300: —	8,000: —	5,300: —	4,000: —
14	Neiti Karin Eklund Toukolan kaksikieliselle kansanlastentarhalle	4,948: 10	7,500: —	4,948: —	3,750: —
15	Neiti Ingeborg Liljeström Vladimirkadun N:o 21 Uudelle ruotsinkieliselle kansanlastentarhalle	6,424: —	9,000: —	6,424: —	4,500: —
16	Neiti Lina Hellgren Kivenhakkaajankadun N:o 3 kansanlastentarhalle	6,770: —	8,000: —	6,770: —	4,000: —

N:o	H a k i j a	Haettu määrä	Edellisenä vuonna myönnetty määrä	Asianomaisen lautakunnan puoltama määrä	Valiokunnan ehdottama määrä
17	Neiti Bertha Hannén , lasten työkoululle	1,000: —	1,000: —	1,000: —	500: —
18	Neidit Elsa Olin, Louise Stolzenberg ja Lydia Wendell Töölön työtuvalle	500: —	500: —	500: —	250: —
19	Neiti Tyra von Christierson Tehtaan- kadun seutuun perustettavalle uudelle ruotsinkieliselle kansanlastentarhalle .	6,224: —	uusi	6,224: —	epäys
20	Neidit Magda Rasmussen ja Helga Bengelsdorff Lastenkodin- ja Työ- väenkadun seutuun perustettavalle uudelle kansanlastentarhalle	4,500: —	s:n	4,500: —	s:n
21	Arbetets Vänner kesäkursien toimeen- panemiseksi lapsille	1,500: —	1,000: —	1,500: —	1,200: —
22	Saman yhdistyksen Sörnäs in haara- osasto lasten kesäpuutarhalle . . .	1,200: —	1,000: —	1,200: —	1,000: —
23	Saman yhdistyksen läntinen haara- osato kesäkursseilleen	2,500: —	1,800: —	2,500: —	2,000: —
24	Valko Nauha yhdistys a) kahdelle las- tenkodilleen b) suojelustoiminnalleen	10,000: — 4,000: —	8,000: — 2,000: —	10,000: — ei tahdo lau- sua mieltänsä	8,000: — 2,000: —
25	Nuorten Miesten Kristillinen Yh- distys a) Grankullassa olevalle kesä- siirtolalleen b) helpotajuisia esitelmiä varten . . . c) kirjastolleen	1,500: — 1,000: — 1,000: —	1,000: — uusi	1,500: — ei tahdo lau- sua mieltänsä	1,200: — epäys
26	Presidentin leskirouva Constance Mont- gomery Pitäjänmäellä sijaitsevan, Hel- singistä kotoisin olevien tuberkuloos- tisten lasten kodin kaluston täydentä- miseen ja kodin voimassapitoon . . .	9,200: —	s:n	9,200: —	s:n
27	Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistyksen Toimi- kunta a) kesäsiirtoloille b) sekä tuberkuloosisten oppilaitten virkistyskodin voimassapitoon ja risa- tautisten oppilaitten hoitamiseksi Hög- sandin parantolassa	16,000: — 8,000: —	14,000: — 8,000: —	16,000: — 8,000: —	15,000: — 8,000: —
28	„ Ruokaa Helsingin köyhille kansa- koulunoppilaille “—niminen yhdistys	17,000: —	17,000: —	20,000: —	18,000: —
29	Helsingin Kuuromykkäyhdistys: a) kuuromykkäin opetusta varten . . b) yhdistyksen lastentarhakoululle . .	500: — 500: —	1,000: —	1,000: —	1,000: —

N:o	H a k i j a	Haettu määrä	Edellisenä vuonna myönnetty määrä	Asianomaisen lautakunnan puoltama määrä	Valiokunnan ehdottama määrä
30	Helsingfors Svenska Folkhögskola	2,285: —	1,500: —	2,000: —	1,500: —
31	Helsingin Kansanopistoseura	4,000: —	2,500: —	4,000: —	2,500: —
32	Veistonopettaja O. W. Corander kasvatusopilliselle veisto-oppilaitokselleen	5,500: —	2,000: —	mikäli mahdollista jonkun verran yli 2,000: —	2,000: —
33	Neiti Agda Blom voimassa pitämälleen veistokoululle	500: —	500: —	500: —	500: —
34	Kotikasvatusyhdistys toimintansa hyväksi	4,000: —	uusi	jokin sopiva määrä	epäys
35	Nuorisoliitto Fylgia toimintansa hyväksi	1,000: —	s:n	1,000: —	s:n
36	Hammaslääkärit Th. Weber ja Axel Aspelund yksityiselle kansakouluhammasklinikalleen	13,000: —	9,000: —	10,000: —	10,000: —
37	Lastenhoidon edistämisyhdistys a) yleisiin tarkoituksiin b) Pippingskjöldin turvakodille	13,000: — 2,000: —	11,000: — 2,000: —	13,000: — 2,000: —	12,000: — 2,000: —
38	„ Maitopisara “ yhdistys toimintansa hyväksi	10,000: —	3,000: —	10,000: —	5,000: —
39	„ Konvalescenthem — Toipumakoti “ yhdistys	7,000: —	4,500: —	7,000: —	5,500: —
40	Suomen Eläinsuojeluyhdistys toimintansa hyväksi	500: —	500: —	500: —	500: —
41	Terveystoimisto veneristen tautien vastustamiseksi	10,000: —	7,000: —	10,000: —	7,000: —
42	Helsingin Uimaseura	3,000: —	1,500: —	3,000: —	2,000: —
43	Risatautisten lasten parantola- yhdistys	1,500: —	1,500: —	1,500: —	1,500: —
44	Palvelijatarten ja työläisnaisten toipumakoti eli n. s. Vilhelminakoti	1,000: —	epäys	1,000: —	epäys
45	Suomen Terveydenhoitoyhdistys yhteiskuntaterveydellisten esitelmän toimeenpanemiseksi	2,500: —	uusi	1,000: —	s:n
46	Toimikunta varain keräämiseksi varattomain keuhkotautisten hyväksi lasten kylpylaitoksen aikaansaamiseksi	3,000: —	s:n	3,000: —	2,000: —

N:o	H a k i j a	Haettu määrä	Edellisenä vuonna myönnetty määrä	Asianomaisen lautakunnan puoltama määrä	Valiokunnan ehdottama määrä
47	Köyhäin lasten työkotien toimikunta a) nykyisille lastenkodeilleen . b) uuden kodin laittamiseksi Hermanniin	9,000: — 7,500: —	9,000: — uusi	9,000: — 7,500: —	9,000: — epäys
48	Pelastusarmeija Albergan lastenkodin voimassapitoon 3,000 mk, pelastusasemille 2,000 mk, Sörnäsien lastenseimelle 2,000 mk, köyhäin lasten kesäsiirtoloille 2,000 mk, miesten yömajalalle ja kodille 6,000, nuorten naisten kodille 1,000 sekä uudelle poikakodille 4,000 mk	20,000: —	10,000: —	14,000: —	11,000: —
49	„Sokeain ystävien“ yhdistys työkoululle	3,000: —	1,000: —	3,000: —	1,500: —
50	Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistys: a) yhdistyksen toiminnan tukemiseksi työn jakamisessa naisille b) keskuustoimistonsa voimassapitoon	3,000: — 1,500: —	2,000: — 1,500: —	3,000: — 1,500: —	2,500: — 1,500: —
51	Rouvasväenyhdistys lastenkodilleen .	3,000: —	2,000: —	3,000: —	2,000: —
52	Kaupunkilähetys a) veisto- ja ompelukursseja, urheiluretkiä ja kasvi- tarhavihjelystä, lastenkotiaan, kesäsiirtoloja ja nuorisokirjastoa varten b) maatilan ostamiseksi työsiirtolaa varten, kerta kaikkiaan c) viimeksi mainitun siirtolan voimassapitoon	5,000: — 70,000: — 10,000: —	3,000: — uusi »	5,000: — } katso mie- tintöä	3,000: — epäys s:n
53	Raittiusyhdistys Koitto	5,000: —	epäys	epäys	s:n
54	Helsingin Raittiusyhdistysten keskuustoimikunta	14,500: —	4,000: —	7,000: —	5,000: —
55	Sörnäs Nykterhetsförening	2,000: —	uusi	epäys	epäys
56	Finlands Svenska Nykterhetsförbund	1,200: —	s:n	s:n	s:n
57	Nykterhetsföreningen Balder	5,000: —	s:n	ei ole ehditty hankkia	s:n
58	Helsingfors Ungdomsföreningars Centralutskott	5,000: —	s:n	4,000: —	3,000: —

N:o	H a k i j a	Haettu määrä	Edellisenä vuonna myönnetty määrä	Asianomaisen lautakunnan puoltama määrä	Valiokunnan ehdottama määrä
59	Martha-yhdistyksen Helsinginosasto työläisnaisten ruuanlaitokurssien järjestämiseksi	2,000: —	2,000: —	2,000: —	2,000: —
60	Tehtaalaisnaisten koti	1,000: —	1,000: —	ei ole ehditty hankkia	1,000: —
61	Suomen Naisyhdistys työläisnaisten kesäsiirtolaa varten	1,500: —	1,500: —	1,500: —	1,500: —
62	„Helsingin Palvelijataryhdistys“ palvelijatarkotinsa voimassapitoon . .	4,000: —	1,746: 22	3,000: —	2,500: —
63	Sosiaalinen Keskusliitto toimintansa hyväksi	1,500: —	epäys	1,500: —	1,500: —
64	Helsingin Työväenyhdistyksen Lau- lu- ja Seitannollinen osasto	1,000: —	uusi	epäys	epäys
65	Hermannin Työväenyhdistyksen or- kesteri	1,000: —	s:n	s:n	s:n
66	S. W. R. rata- ja rakennustyöläisten y. m. sairausapurahasto	ilmoittama- ton	s:n	s:n	s:n
67	Helsingin Hiihtoklubi	1,000: —	s:n	1,000: —	s:n
68	Rahatoimikamari lasimaalausten hank- kimiseksi Kallion kirjastotaloon . . .	3,000: —	s:n	—	s:n
69	Seitonjohtaja Hugo Dahlgren torvi- soittokunnan voimassapitoon	5,000: —	s:n	epäys	s:n
70	Aktiebolaget Folkteatern ruotsinkie- lisen ulkoilmateatterin laittamiseksi Eläintarhaan	5,000: —	s:n	—	s:n
71	Kirjailija Eino Leino y. m. samal- laisen teatterin laittamiseksi Seura- saarelle	10,000: —	s:n	—	s:n
72	Helsingin Anniskeluosakeyhtiö Kor- keasaarella ja Seurasaarella olevia lai- toksiaan varten (ennen myönnetty 35,000 mk)	87,015: 28	70,000: —	—	32,861: 44
	Yhteensä	552,814: 16	345,046: 22	—	259,761: 44

Edellä sanotun johdosta ja sen mukaisesti mitä ennen on noudatettu, saa valiokunta Kaupunginvaltuustolle kunnioittaen esittää:

että Valtuusto tekisi päätöksensä Helsingin Anniskeluosakeyhtiön 1911 vuoden voittovaroista kaupungille tulevan osuuden jakamisesta valiokunnan edellä olevassa katsauksessa esittämän ehdotuksen mukaisesti;

että niiden yhdistysten, seurojen ja yksityisten henkilöiden, joille myönnetään avustuksia voittovaroista, ehdottomasti tulee antaa lyhyet kertomukset toiminnastaan, varsinkin myönnettyjen määrärahojen käyttöä silmällä pitäen, niille kaupungin lautakunnille, joiden alaisia nämä avustuksenanojat ovat, joten siis

kansanlastentarhain johtajattaret ja asianomaiset johtokunnat antavat kertomuksensa Kansanlastentarhain johtokunnalle;

lasten kesäkurssien ja kesäpuutarhain johtajattaret ja asianomaiset johtokunnat, „Valko Nauha“ lastenkotinsa puolesta ja Helsingin Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys Kasvatustalokunnalle;

Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajatarhain yhdistys, Helsingin Kuuromykkäinyhdistys, veistonopettaja Corander, neiti Blom, Helsingin ruotsalainen kansanopisto, Helsingin Kansanopistoseura sekä hammaslääkärit Th. Weber ja Axel Aspelund Kansakoulujen johtokunnalle;

Toipumakoti-yhdistys, Suomen Eläinsuojeluyhdistys, Lastenhoidon edistämisyhdistys, Maitopisara-yhdistys, Helsingin Uimaseura, Risatautisten lasten parantolayhdistys, Terveystoimisto sekä Toimikunta varain keräämiseksi varattomain keuhkotautisten hyväksi Terveystenhoitolautakunnalle;

Sokeain ystävien yhdistys, Rouvasväenyhdistys, Köyhäin lasten työkotien Johtokunta, Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistys sekä Pelastusarmeija ja Kaupunkilähetys Vaivashoitohallitukselle; sekä

„Valko Nauha“ niin sanottuun snojelutoimintaansa nähden, Helsingin Raittiusyhdistysten Keskustoimikunta, Helsingfors Ung-

domsföreningars Centralutskott, Martha-yhdistyksen Helsinginosasto, Tehtaalaisnaisten koti, Suomen Naisyhdistys, Helsingin Palvelijatar-yhdistys ja Sosialinen Keskusliitto Työväenasiainlautakunnalle;

joiden Lautakuntain tulee tarkoin ilmoittaa asianomaisille apurahansaaajille myönnettyjen avustusten tarkoitus ja määrä, kaikki niiden nauttimiseen nähden säädetyt ehdot ja määräykset, sekä että, jos avustusta voittovaroista edelleen halutaan, sitä tarkoittava hakemus on viimeistään maaliskuun 15 päivänä ensintulevaa vuotta annettava asianomaiselle Lautakunnalle, niin myös seurata asianomaisten yhdistysten ja laitosten toimintaa ja oman lausuntonsa kera Valtuustolle lähettää edellä mainitut kertomukset, samoinkuin myös viimeistään huhtikuun 15 päivänä ensintulevaa vuotta sitä ennen annetut apurahananomukset;

että lisäehtoina seuraavain avustusten nauttimiseen nähden määrättäisiin asianomaisten avustuksensaaajain noudatettavaksi:

veistonopettaja Coranderin: että hänen veistokoulussaan annetaan maksutonta opetusta vähintään kahdeksalle, etusijassa varattomalle, tämän kaupungin oppilaitosten oppilaalle;

neiti Blomin: että samoin maksutonta opetusta annetaan viidelle, etusijassa varattomalle, tästä kaupungista kotoisin olevalle koulunoppilaalle;

„Toipumakoti“-yhdistyksen: että yhdistys kodissaan varaa maksutta sijaa vuoden umpeen yhdeksälle tai kymmenelle varattomalle, kaupungin sairaaloista poistetulle potilaalle;

„Risatautisten lasten parantola“-yhdistyksen: että yhdistys ensintulevana kesänä noin puolellemeljättä kuukauden ajaksi luovuttaa kuusi maksutonta sijaa Högsandin parantolasta potilaille, jotka Vaivaishoitohallitus sinne ehdottaa;

Vaivaishoitohallituksen alaisten armeliaisuusyhdistysten: että, samalla kun niiden tulee tehdä ero täällä kotipaikkaoikeutta nauttivain ja muiden täällä oleskelevien henkilöiden välillä, apurahain nauttimiseen on liitettävä lisäehdoksi, että asianomaisen yhdistyksen tulee kuukausittain Vaivaishoitohallitukselle antaa määrätyn, asianomaisille yhdistyksille toimitetun kaavakkeen mukainen luettelo, jossa mainitaan

avustusta saaneet henkilöt sekä avustusmäärä, niin myös avustusten myöntämisen ja käyttämisen valvontaan nähden alistua niihin määräyksiin, joita Vaivaishoitohallitus ehkä katsoo tarpeelliseksi antaa; sekä

Helsingfors Ungdomsföreningars Centralutskott nimisen valiokunnan: että Valiokunnalle myönnetystä määrärahasta on vähintään 250 markan avustus annettava Sörnäs Nykterhetsförening nimiselle seuralle, siinä tapauksessa että seura käy yhteistyöhön Keskusvaliokunnan kanssa.

Helsingissä, toukokuun 22 päivänä 1912.

Oskar Heikel.

Leo Ehrnrooth.

M. Pesonen.

V. v. Wright *).

Hjalmar Ekholm.

*) Ei ollut saapuvilla tarkistustilaisuudessa.

*Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin
1911 vuoden tilien tarkastusta.*

HELSINGIN KAUPUNGIN

MAISTRAATTI.

Helsingissä,

Toukok. 11 p:nä 1912.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 110.

Kaupungin tilejä ja hallintoa vuonna 1911 tarkastamaan asetettujen tilintarkastajain Maistraattiin antaman tilintarkastuskertomuksen saa Maistraatti, koska mitään muistutusta sanottuja tilejä vastaan ei siinä ole tehty, täten lähettää Herroille Kaupunginvaltuusmiehille.

Maistraatin puolesta:

Adolf Aminoff.

Alfr. Tuominen.

Tilintarkastuskertomus vuodelta 1911.

Allekirjoittaneet, jotka yleisessä raastuvankokouksessa viime joulukuun 20 p:nä olivat tulleet valituiksi tarkastamaan Helsingin kaupungin tilejä ja hallintoa vuodelta 1911, saavat tehtävänsä nyttemmin täytettyään antaa siitä seuraavan kertomuksen.

Tämän vuoden maaliskuun 2 p:nä kokoontuivat tilintarkastajat, jotka keskuudestaan olivat puheenjohtajaksi valinneet allekirjoittaneen Söderstömin, kutsun saatuaan Maistraatin eteen ja saivat silloin vastaanottaa kaupungin eri hallinnonhaaroihin kuuluvat tilikirjat ja todisteet sekä muut tilintarkastuksessa tarvittavat asiakirjat.

Tarkastustyö jaettiin eri ryhmäin kesken siten, että allamainittujen hallinnon-haarain tarkastuksen ovat pääasiallisesti suorittaneet:

rakennuskonttorin, liikenne- ja satamakonttorien allekirjoittaneet von Troil ja Schildt;

vesi-, kaasu- ja sähkölaitosten allekirjoittaneet Hult ja Lönnrot;

terveyden- ja sairaanhoidon sekä vaivashoidon allekirjoittaneet Sundholm ja Öller;

opetuslaitosten allekirjoittaneet Malmberg, Lindén ja Sundholm;

kaupungin virastojen, taksoituksen ja kaupungin omaisuuden tuottamain tulojen, kaupungin velkain sekä kaupungille lahjoitettujen rahastojen allekirjoittaneet Lucander ja Söderström;

kunnallishallinnon, palolaitoksen ja yleisten rasitusten allekirjoittaneet Lindén ja Lucander.

Tilintarkastajain ensimmäisessä kokouksessa luettiin tilivuoden kuluessa lunastetut, kaupungin eri lainoihin kuuluvat obligationit ja korkoliput, jotka tämän jälkeen jätettiin säilytettäväksi Rahatoimikonttorin holviin kääreessä, joka varustettiin meidän sinetillämme.

Meille näytetyllä pöytäkirjanotteella, joka oli pidetty Maistraatin kokouksessa tämän vuoden tammikuun 8 p:nä, on todennettu, että kassasäästö joulukuun 31 p:nä 1911 toimitetussa tarkastuksessa teki 347,820 markkaa 55 penniä ja kävi niinmuodoin. Rahatoimikonttorissa pidetyn kassakirjan saldon kanssa yhteen. Kaupungin hallussa olevat, tilinasemassa 638,357 markalla 58 pennillä merkityt obligationit olemme laskeneet, minkä ohessa me olemme todentaneet, että vuoden vaihteessa oli nostamatta pankkitilillä Smk 20,281,261: 80.

Rahatoimikonttorin kertomuksessa olevain numerotietojen kaupungin tuloista ja menoista on havaittu pitävän yhtä kirjain kanssa kuin myöskin itse tilinpäätöksen, mikäli olemme voineet havaita, olevan tämän mukaisesti oikean.

Kaupungin menot tekevät tilintekovuonna Smkaa 15,781,317: 68 ja nousevat kulunkiarviossa vahvistetun summan yli Smkalla 150,064: 17. Mitä tuloihin taas tulee, osoittavat ne melkoista suurempaa erilaisuutta, mutta suotuisaan suuntaan, siten että ne nousevat Smkalla 1,743,635: 49 yli laskettujen tulojen, joten kaupungin tilinpäätös tilintekovuodelta osoittaa Smkan 1,591,571: 32 ylijäämää, mikä on suotuisampi kuin yhdenkään edellisen vuoden tulos. Tähän on suurimmaksi osaksi vaikuttanut tonttilunastuksista saadut tulot, jotka Smkalla 1,150,475: 32 nousevat yli lasketun määrän.

Tarkastuksen kuluessa olemme nyt, kuten ennenkin, saaneet kokea miten suuressa määrässä työtä ja asiallista arvostelua eri hallinnonhaarain toiminnan tuloksesta sekä kertomuksen antamista vaikeuttaa se, että asianomaisten laitosten ja lautakuntain annettavia kertomuksia, harvoja poikkeuksia lukuunottamatta, ei ole käytettävissä tarkastuksen kestäessä, vaan täytyy tilintarkastajain yksinomaan turvautua niihin tilikirjoihin, jotka muodostavat tilinpäätöksen pohjan, jonka tähden me, kuten

aikaisemmin jo on tapahtunut, saamme lausua toivomuksena, että kyseenalaiset kertomukset olisivat valmiina tarkastuksen alkaessa.

Kun tähän tulee lisäksi, että kaupungin rahatoimi viime vuosikymmenen aikana on suuressa määrässä kasvanut ja vähitellen syntyneitä uusia laitoksia ja virastoja varten on johtosääntöjä annettu, jotka tilintekojärjestelmään nähden eivät keskenään ole yhdenmukaisia, on kaupungin kirjanpito luonnollisesti saavuttanut sellaisen laajuuden, ettei tarpeellista yleissilmäystä suoraan kirjoista voida tähänastisella kirjanpitotavalla saada. Paremman yleissilmäyksen ja suuremman yhtenäisyyden saavuttamiseksi saamme me sentähden ehdottaa, että tilinteosta annetaan yhteinen johtosääntö kaupungin kaikille laitoksille ja lautakunnille, riippumatta niitä varten vahvistetuista erityisistä johtosäännöistä. Jos tässä kohden voitaisiin näin aikaansaada yhdenmukaisuutta, kävisi myöskin itse pääkirjanpito selväpiirteisemmäksi ja nopeampi ja tehokkaampi näiden tilien tarkastaminen mahdolliseksi. Tässä yhteydessä saamme me huomauttaa, miten memoriaalit ja memoriaalitodisteet antavat hyvin puutteellisen selvityksen niissä olevista rahaeristä. Lyhyesti laadittu merkintä ilman perustelua on tällaisissa tapauksissa saanut olla laajain siirtämisten pohjana. Edelleen ei ole noudatettu yhtenäistä menettelytapaa menoja tarkastaessa, hyväksyessä ja oikeaksi todistaessa. Mitä erittäin „puhtaanapitolaitokseen“ tulee, puuttuu siltä täydelleen kirjanpito. Puhthanapitolaitoksen suorittamain töiden kustannukset jakaa rakennuskonttori, joten puhthanapitolaitoksella ei ole tietoa niistä rahaeristä, joiksi nämä kustannukset vuoden kuluessa nousevat. Tästä syntyy luonnollisesti puhthanapitolaitokselle vaikeuksia pysyä määrärahainsa puitteissa, minkä kylläkin silmäys sen menoihin osoittaa, vaikkakin me olemme voineet havaita erinäisissä yksityiskohdissa puutteellista kulunkiarvion merkitsemistä. Myydystä lannasta saatujen maksujen ylöskantoon ja tilintekoon nähden olisi pidettävä täydellistä kantopäiväkirjaa, joka sisältäisi tilaukset numerojärjestyksessä, sekä päätettävä vuosittain ja tulisi sen olla niinhyvin perittyjen maksujen kuin maksamattomainkin vaatimusten pohjana, joita viimeainittuja nykyisellä kirjanpitotavalla ei ole voitu havaita tilinpäätöksessä. Ennakolta annettuihin rautatierahmaksuihin nähden olemme me kiinnittäneet huomiota siihen virheellisyyteen, että ne merkitään lannan varastopaikalle kulettamista varten olevaan määrärahaan sekä sittemmin, kun ne kertyvät, merkitään myydystä lannasta saatuina maksuina. Luonnollisesti on se määräraha, jota näillä rahdeilla on rasitettu, sittemmin taas hyvitetävä kertyneillä maksuilla.

Koska teknillisiä laitoksia varten tämän vuoden kulunkiarvion lienee otettu määrärahat jokaisen laitoksen perustamiskustannusten koron peittämistä varten, kuten myöskin näitä laitoksia varten nyttemmin tulee annettavaksi erityinen kuoletussuunnitelma, ei näissä kohdin mitään lausuntoa tilintarkastajain puolelta ole katsottu tarpeelliseksi.

Kaasulaitoksen vuoden 1911 kertomuksessa olemme me kiinnittäneet huomiotamme siihen että, kun säästöt niinhyvin kaasulaitoksen päätoiminnasta, kaasunval-

mistajana, kuin myöskin sen sivutoiminnasta, johtojen-asettajana, mainitaan erikseen, kummankin toiminnan menot, meidän mielestämme, aivan perustelemattomalla tavalla yhdistetään kaasun itsekustannushinnan laskelmassa, joten hyödyllisesti annettun kaasukuutiometrin kustannuksen lasketaan tekevän 15,94 penniä, jotavastoin se, vähentämällä valmistettua kaasukuutiometrimäärää kohti jakautuneet kustannukset vuoden kuluessa suoritetuista asettamista, joilla menoilla ei ole mitään suoranaista yhteyttä kaasutuotannon kustannusten kanssa, todellisuudessa tekee ainoastaan 11,16 penniä. Edellä mainittua kaasun itsekustannushinnan laskutapaa, jonka kautta tämä hinta ilman säällistä syytä kohoaa erällä, joka tässä tapauksessa tekee noin 43 % todellisista kustannuksista, on, merkillistä kyllä, noudatettu käytännössä siten, että kaasusäiliöissä joulukuun 31 p:nä 1911 oleva kaasu siirretään vuoteen 1912 16 pennin yksikköhinnalla.

Vaikka emme olekaan saaneet käytettäväksemme 1911 vuoden tarkastuskertomusta emmekä niinmuodoin ole voineet todentaa kalustojen ja aineiden säästön asiallisuutta, katsomme me kuitenkin, ennen saavutetun kokemuksen perusteella ja sen nojalla, mitä tarkastuksen kuluessa on käynyt ilmi, voivamme ehdottaa, että ostot, luetteloihin merkinnät, kalustojen ja aineiden tarkastukset ja hylkäämiset tehokkaamman tarkastuksen vuoksi vastedes suoritettaisiin yhtenäisemmällä ja tarkoituksenmukaisemmalla tavalla.

Kaupungin hoidossa olevain lahjoitusrahastojen kirjat ja tilit olemme me tarkastaneet ja havainneet ne oikeiksi, minkä ohessa me olemme laskeneet ja läpikäyneet tähän kuuluvat velkakirjat, obligationit, osakkeet ja pankkikirjat, joiden kaikkien on havaittu olevan kirjojen mukaisia.

Samoin olemme me läpikäyneet ja tarkastaneet Rahatoimikamarin säilössä olevat velkakirjat ja vuokravälikirjat kuin myöskin laskeneet kaupungille kuuluvat osakkeet Helsingin Makasiiniosakeyhtiössä ja osuustodistukset Helsingin Telefoni-yhdistyksessä.

Sen nojalla mitä tarkastuksen kuluessa olemme havainneet, katsomme voivamme antaa sen loppuarvostelun, että kaupungin rahatointa on myöskin vuonna 1911 hoidettu järkevästi ja tyydyttävällä tavalla.

Kaupungin vesijohtolainan vuodelta 1876 sekä uutisrakennus- ja järjestelylainan vuodelta 1882 hoidosta oheenliitetään määrätyt kertomukset.

Helsingissä, toukokuun 11 p:nä 1912.

L. Söderström.

Werner Hult.
Oscar Lönnrot.
Gösta Sundholm.

Hugo Lindén.
Emil Malmberg.
W. von Troil.

Otto Lucander.
Alfred Schildt.
Uno Öller.

Kertomus Helsingin kaupungin 1876 vuoden vesijohtolainan hoidosta vuonna 1911.

Keisarillisen Senaatin toukokuun 17 päivänä 1876 antaman päätöksen mukaisesti, joka koskee Helsingin kaupungin ottamaa 5 %:n lainaa vesijohdon lunastamiseksi, saavat allekirjoittaneet Helsingin kaupungin 1911 vuoden tilien tarkastajat antaa seuraavan selostuksen lainan hoidosta mainittuna vuonna.

Marraskuun 1 päivänä arvottiin obligationeja yhteensä 42,100 markan määrä, nimittäin:

1876 vuoden 5 %:n obligationilaina.

Litt. A. 1,000 Smk N:rot 20, 111, 127, 128, 165, 218, 295, 297, 331, 358, 377, 388, 485, 500 = 14 kpl.

Litt. B. 500 Smk N:rot 10, 35, 78, 119, 169, 181, 206, 328, 353, 382, 391, 441, 448, 482, 538, 604, 618, 650, 665, 693, 730, 734, 739, 797, 878, 890, 894, 951, 1,029, 1,033, 1,050, 1,105, 1,185, 1,189, 1,251, 1,340, 1,379, 1,408, 1,442, 1,451, 1,456, 1,470, 1,473 = 43 kpl.

Litt. C. 200 Smk N:rot 34, 62, 171, 173, 190, 218, 219, 275, 375, 418, 488, 508, 512, 531, 574, 648, 650, 801, 826, 919, 964, 989, 991, 1,059, 1,101, 1,108, 1,125, 1,137, 1,154, 1,174, 1,182, 1,232, 1,249 = 33 kpl.

Kaupungin vastattavana lunastamatta olevista obligationeista oli
joulu-kuun viimeisenä päivänä 1910 Smk 959,585: —

Vuonna 1911 lunastettiin:

Arvottuja obligationeja määrältään	Smk 39,965: —	
sekä erääntyneiden obligationien korkolippujen	„ 570: —	„ 40,535: —
	<hr/>	
Vastuusumma juoluk. viimeisenä 1911	Smk 919,050: —	

Vuoden päättyessä oli erääntyneitä, lunastamattomia obligationeja	Smk 12,220: —	
Siitä vähennettyä lunastettuja korkolippuja	„ 570: —	Smk 11,650: —
	<hr/>	
On jäljellä kuolettamatta	Smk 907,400: —	

Erääntyneitä korkolippuja oli joulukuun viimeisenä 1910 yhteensä	Smk 1,035:—	
Vuonna 1911 lunastettavaksi erääntyneitä korkolippuja	„ 46,370:—	Smk 47,405:—
Vuoden kuluessa lunastettiin korkolippuja	„ 46,160:—	
Vuoden kuluessa vanhentuneita korkolippuja	„ 27: 50	
	<u>Smk 46,187: 50</u>	
Sitä vähennettyä erääntyneiden obligationien korkolippuja	„ 570:—	„ 45,617: 50
<u>On jäljellä lunastamattomia erääntyneitä korkolippuja</u>	<u>Smk 1,787: 50</u>	

Kaikki lainaan kuuluvat vuoden kuluessa lunastetut obligationit ja korkoliput me luimme ja jätimme sinetillämme suljetussa sekä sisällyksen merkinnällä varustetussa kääreessä säilytettäväksi Rahatoimikonttorin holviin.

Helsingissä, toukokuun 11 päivänä 1912.

L. Söderström.

**Werner Hult.
Oscar Lönnrot.
Gösta Sundholm.**

**Hugo Lindén.
Emil Malmberg.
W. von Troil.**

**Otto Lucander
Alfred Schildt.
Uno Öller.**

Kertomus Helsingin kaupungin 1882 vuoden uutisrakennus- ja järjestelylainan hoidosta vuonna 1911.

Keisarillisen Senaatin elokuun 4 päivänä 1882 antaman päätöksen mukaan, joka koskee Helsingin kaupungin uutisrakennus- ja järjestelytöitään varten ottamaa 4 1/2 %:n lainaa, saavat allekirjoittaneet Helsingin kaupungin 1911 vuoden tilien tarkastajat antaa seuraavan selostuksen lainan hoidosta mainittuna vuonna.

Marraskuun 1 päivänä arvottiin obligationeja yhteensä 80,000 markan määrä, nimittäin:

1882 vuoden 4 1/2 %:n obligationilaina.

Litt. A. 3,000 Smk N:rot 38, 46, 48, 78, 84, 85, 132, 134 = 8 kpl.

Litt. B. 1,000 Smk N:rot 3, 12, 34, 40, 94, 101, 106, 123, 169, 208, 215, 277, 322, 346, 362, 367, 373, 385, 394, 412, 423, 430, 432, 468, 471, 476, 486, 496, 550, 551, 554, 562, 591, 598, 609, 617, 621 = 37 kpl.

Litt. C. 500 Smk N:rot 23, 42, 97, 102, 117, 133, 144, 244, 271, 303, 307, 328, 332, 334, 343, 357, 383, 455, 491, 500, 523, 532, 537, 571, 587, 597, 623, 640, 667, 679, 690, 691, 698, 703, 705, 738, 749, 800 = 38 kpl.

Kaupungin vastattavana lunastamattomista obligationeista oli
 joulukuun viimeisenä 1910 Smk 429,307: 50

Vuonna 1911 lunastettiin:

Arvottuja obligationeja määrältään Smk 74,493: 75
 sekä erääntyneiden obligationien korkolippuja . . „ 596: 25 „ 75,090: —
Vastuusumma joulukuun viimeisenä 1911 Smk 354,217: 50

Vuoden päättyessä oli erääntyneitä, lunastamatto-
 mia obligationeja Smk 13,313: 75
 Siitä vähennettyä lunastetut korkoliput „ 596: 25 Smk 12,717: 50
On jäljellä kuolettamatta Smk 341,500: —

Erääntyneitä korkolippuja oli joulukuun viimei-
 senä 1910 lunastamatta kaikkiaan Smk 675: —
 Vuonna 1911 lunastettavaksi erääntyneitä korko-
 lippuja „ 17,088: 75 Smk 17,763: 75
 Vuoden kuluessa lunastettiin korkolippuja . . . „ 17,538: 75
 Vuoden kuluessa vanhentuneita korkolippuja . . „ 11: 25
Smk 17,550: —

eli kun vähennetään erääntyneiden obligationien
 korkoliput „ 596: 25 „ 16,953: 75
On jäljellä lunastamattomia erääntyneitä korkolippuja Smk 810: —

Kaikki lainaan kuuluvat vuoden kuluessa lunastetut obligationit ja korkoliput
 me luimme sekä jätimme sinetillämme suljettuun ja sisällyksen merkinnällä varus-
 tettuun kuoreen pantuina Rahatoimikonttorin holviin säilytettäväksi.
 Helsingissä, toukokuun 11 päivänä 1912.

L. Söderström.

**Werner Hult.
 Oscar Lönnrot.
 Gösta Sundholm.**

**Hugo Lindén.
 Emil Malmberg.
 W. von Troil.**

**Otto Lucander.
 Alfred Schildt.
 Uno Öller.**

Helsingissä, Sanomal.- ja kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1912.

*Työväenasiain lautakunnan ja sen sihteerin
toimintakertomukset vuodelta 1911.*

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
TYÖVÄENASIAIN LAUTAKUNTA.

Helsingissä,

huhtik. 30 p:nä 1912.

Kaupunginvaltuustolle.

N:o 13.

Kaupunginvaltuustolle saa Työväenasiain lautakunta täten kunnioittaen lähettää Lautakunnan ja sen sihteerin toimintakertomukset vuodelta 1911.

Työväenasiain lautakunnan puolesta:

Leo Ehrnrooth.

Einar Böök.

Työväenasiain lautakunnan kertomus vuodelta 1911.

Helsingin Kaupunginvaltuuston Työväenasiain lautakuntaan kuuluivat vuonna 1911 seuraavat henkilöt, nimittäin: lakitiedettentohtori Leo Ehrnrooth (puheenjohtaja), aktuaari Oskar Groundstroem (varapuheenjohtaja), professori C. E. Holmberg, professori Uno Lindelöf, pastori Emil Murén, puutarhurimestari V. F. Sagulin ja johtaja E. W. Walldén. Varajäseninä olivat kirjaltaja Fr. Ahlroos, prokuristi C. F. Fagerholm, toimistonhoitaja A. H. Karvonen, valtioneuvos Edv. Krogius, johtaja W. A. Lavonius, insinööri Jon. Reuter ja filosofianmaisteri G. R. Snellman. Lautakunnan sihteerinä on edelleenkin toiminut lakitiedettenkandidaatti Einar Böök. Jäsenet.

Sen johdosta että Lautakunnan monivuotinen jäsen ja puheenjohtaja, kunnallisneuvos V. von Wright 1910 vuoden päätyessä oli eronnut näistä toimista ja Lautakunta siten oli menettänyt avustajan, joka on etevällä tavalla ottanut osaa Lautakunnassa tehtyihin tärkeisiin kunnallispoliittisiin aloitteisiin, merkittiin Lautakunnan ensi-

mäisessä tämänvuotisessa istunnossa tammikuun 28 päivänä pöytäkirjaan Lautakunnan tunnustus mainitusta kunnallisneuvos von Wrightin toiminnasta sekä ne kaipauksen tunteet, joita hänen eroamisensa oli herättänyt Lautakunnan jäsenissä.

Lautakunta on kertomusvuoden varrella käsitellyt seuraavat huomattavammat asiat ja niistä joko antanut vaaditut lausunnot tahi tehnyt Kaupunginvaltuustolle esityksen, milloin syytä on ollut.

Ehdotus
asuntolautakunnan
asettamisesta.

Edelliseltä vuodelta oli Lautakunnassa vireillä sihteerin nostama kysymys erityisen kunnallisen lautakunnan asettamisesta asuntokysymyksiä varten, jota asiaa koskeva Lautakunnan ja Terveystoimikunnan yhteisesti asettaman kolmimiehen komitean laatima ehdotus oli pantu pöydälle joulukuun 16 päivänä 1910 pidetyssä istunnossa. Asia lähetettiin tammikuun 28 päivänä edellä mainittuun komiteaan, jonka tuli tarkemmin valmistella kysymystä kunnallisen asuntotoimiston perustamisesta. Lopullinen ehdotus esiteltiin Lautakunnan istunnossa toukokuun 22 päivänä, jolloin Lautakunta päätti ehdotuksen lähettää Kaupunginvaltuustolle sellaisen puoltosanan ja lausunnon kera kuin Lautakunnan samana päivänä laatimasta kirjelmästä tarkemmin näkyy (ks. Kaup. valt. pain. asiakirj. 1911 N:o 28). Valtuusto lähetti sitten asian Terveystoimikunnalle, joka sitä tarkastamaan, erittäinkin mikäli vakinaisen asuntotarkastuksen järjestämistä koskee, asetti valiokunnan, johon Työväenopiston lautakuntaa kehoitettiin valitsemaan kaksi jäsentä. Lautakunnan toimenannosta ottivat maisteri Snellman ja Lautakunnan sihteeri osaa mainitun komitean keskusteluihin ja komitea antoi mietintönsä ja ehdotuksensa Terveystoimikunnalle vuoden lopulla.

Työväen-
opisto.

Istunnossaan joulukuun 16 päivänä 1910 oli Lautakunta silloin eroavan puheenjohtajansa, kunnallisneuvos von Wrightin ehdotuksesta päättänyt uudestaan valmisteltavaksi ottaa Lautakunnan useasti ennen turhaan tekemän ehdotuksen työväenopiston perustamisesta tähän kaupunkiin. Asia oli aluksi käsiteltävänä maaliskuun 30 ja huhtikuun 11 päivänä pidetyissä istunnoissa, jolloin käsittelyn pohjaksi pantiin se ehdotus, minkä Lautakunta oli Kaupunginvaltuustolle lähettänyt kirjelmässään N:o 9 huhtikuun 25 päivältä 1907 (Kaup. valt. pain. asiakirj. 1907 N:o 15). Jälkimmäisessä istunnossa annettiin Lautakunnan sihteerin toimeksi laatia selostus maamme kunnallisista työväenopistosta ja niiden järjestämisestä. Tämä selostus, laajennettuna esitykseksi työväenopetuksesta Suomessa, sen ohjelmasta ja järjestämisestä jaettiin Lautakunnan jäsenille ja esiteltiin Lautakunnan istunnossa marraskuun 15 päivänä (Työväenopetus Suomessa, sen ohjelma ja järjestäminen; eripainos Valvojan 11 ja 12 n:osta 1911). Mainitussa istunnossa sihteeri sai toimekseen siinä tapahtuneen keskustelun ja tehtyjen periaatteellisten päätösten pohjalla laatia ehdotuksen säännöiksi aiotulle työväenopistolle kunnallisena laitoksena. Tämä ehdotus oli käsiteltävänä Lautakunnan istunnossa joulukuun 6 päivänä, jolloin se vähäisin muutoksin hyväksyttiin ensimmäisessä käsittelyssä, minkä ohella Lautakunta päätti asian toiseen käsittelyyn asiantuntijoina kutsua kuultaviksi nykyisten ylempäin työväenkurssien johtokuntain esimiehet ja johtajat. Asiaa ei ehditty enempää valmistella ennen vuoden umpeen menemistä.

Ylempäin työväenkurssien johtokuntain laatimat ehdotukset 1912 vuoden meno-

säännöksi tarkasti Lautakunta istunnossaan syyskuun 27 päivänä ja lähetti ne puoltosanansa kera Rahatoimikamariin. Lautakunta sai mielihyväkseen nähdä, että puheenalaisten kurssien määrärahat tällä kertaa jo pantiin Kamarin laatimaan kaupungin 1912 vuoden menosääntöehdotukseen sekä sittemmin Kaupunginvaltuuston vahvistamaan vuosirahasääntöön, ollen määräraha suomenkielisiä kursseja varten 15,000 ja ruotsinkielisiä varten 10,000 markkaa.

Kirjelmässä maaliskuun 10 päivältä 1910 oli Lautakunta Kaupunginvaltuustolle esittänyt, että Valtuusto päättäisi hetimiten ottaa valmisteltavaksi kysymyksen vähävaraisille annettavan kunnallisen oikeusavun yhdenmukaisesta järjestämisestä. Tämän johdosta oli Valtuusto maaliskuun 15 päivänä s. v. asiaa käsittelemään asettanut valiokunnan, joka vuoden lopulla antoi mietintönsä ja ehdotuksensa, joka sittemmin Rahatoimikamarin asiasta antaman lausunnon kera Kaupunginvaltuuston tammikuun 31 päivänä 1911 tekemän päätöksen johdosta lähetettiin Lautakuntaan lausunnon saamista varten. Asiaa käsiteltiin Lautakunnan istunnoissa helmikuun 9 ja 14 päivänä, jona viimeksi mainittuna päivänä Lautakunnan lausunto päivättiin (Kaup. valt. pain. asiakirj. 1911 N:o 6). Seuraavan maaliskuun 7 päivänä Kaupunginvaltuusto pääasiassa hyväksyi edellä mainitun valiokunnan mietinnön ja päätti siis kaupunkiin perustaa kunnallisen oikeusaputoimiston vähävaraisia varten. Toimisto olisi erityisen oikeusapulautakunnan silmälläpidon alaisena ja sitä hoitaisivat oikeusavustaja, oikeusavustajan apulainen ja Työväenasiain lautakunnan sihteeri, johon nähden Lautakunnan käskettiin laatia ja Valtuustolle antaa ehdotus Valtuuston päätöksestä johtuvaksi sihteerin johtosäännön muutokseksi ja täydennykseksi. Mainittua tehtävää täyttääkseen Lautakunta maaliskuun 30:nä päivänä kirjelmässään ilmoitti, ettei Lautakunta ollut havainnut päätöksen vaativan tekemään vastamainittuun johtosääntöön muuta muutosta kuin lisäyksen sen 4 kohtaan jotta kävisi selville, että sihteerin asiana olevat oikeusaputoimitukset tästä lähtien suoritetaan kunnan yleisessä oikeusaputoimistossa. Lautakunnan ehdottaman lisäyksen Kaupunginvaltuusto vahvisti toukokuun 9 päivänä. Kun iltavastaanottoja uudessa oikeusaputoimistossa aluksi olisi kahtena iltana viikossa, tiistaisin ja perjantaisin, määrättiin Lautakunnan istunnossa toukokuun 22 päivänä, että sihteerin vastaanotot, joita viime vuosina oli ollut kolmena iltana viikossa, nimittäin maanantaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin, vastedes rajoitettaisiin kahteen viikonpäivään, tiistaihin ja perjantaihin. Samana päivänä Lautakunta päätti Kaupunginvaltuustolta anoa 100 markan suuruista viransijaisuusmäärärahaa kuukauden kesäloman hankkimiseksi sihteerille useimmainitusta oikeusavustuksesta, jommainen etu oli myönnetty oikeusavustajillekin. Tähän anoumukseen Valtuusto kesäkuun 13 päivänä myöntyi, ja sittemmin heinäkuun aikana hoiti sihteerin virkatehtäviä lakitiedettenkandidaatti Heikki Borenius.

Sihteerin toiminnasta lainopillisten neuvojen antajana, alkuvuodesta itsenäisesti ja sittemmin oikeusaputoimistossa, on tietoja sihteerin antamassa erillisessä kertomuksessa.

Niinkuin viime vuosikertomuksesta käy selville, Lautakunta oli jo aikaisemmin kiinnittänyt huomiotaan työttömyyskysymykseen. Kertomusvuonna tähän kuuluvain asiain käsittely kuitenkin syrjäytyi, sen johdosta että oli valmisteltavina kaksi

suurta kysymystä, nimittäin asuntolautakunnan asettaminen ja työväenopiston perustaminen. Sen ohella näytti olevan syytä odottaa hallituksen asettaman työttömyyskomitean mietintöä ja ehdotuksia, jotka ilmestyivätkin painosta kesän kuluessa. Lähetepäätöksessä lokakuun 22 päivältä Maistraatti sittemmin käski Lautakunnan yksissä neuvoin Vaivahoitohallituksen kanssa antaa lausunnon mainitusta mietinnöstä, minkä jälkeen Lautakunta päätti kehottaa Hallitusta valitsemaan vaaditun lausunnon ehdotusta laatimaan kaksi jäsentä yhteiseen komiteaan, jonka jäseniksi Lautakunta puolestaan valitsi herrat G. R. Snellmanin ja W. A. Lavoniuksen sekä sihteerinsä, ja oli ehdotus tarkastettava Vaivahoitohallituksen ja Lautakunnan yhteisessä kokouksessa. Komitean jäseniksi Vaivahoitohallitus valitsi laamanni T. J. Boismanin ja luutnantti Gustaf Poppiuksen. Komitea, jonka töihin herra Lavoniuksella ei ollut tilaisuutta ottaa osaa, kokoontui moniaita kertoja ja sen lausuntoehdotus oli valmiina vuoden vaihteessa. Lausunto voitiin kuitenkin Hallituksen ja Lautakunnan yhteisessä kokouksessa esitellä vasta seuraavan vuoden alussa.

Samalla kun Kaupunginvaltuusto oli maaliskuun 7 päivänä nähnyt hyväksi evätä «työttömäin komitean» puolesta Valtuustolle tehdyn anomuksen 260 markan suuruisen vuokra-avun myöntämisestä komitean vuokraamaa kansliahuoneistoa varten, oli Valtuusto Lautakunnan periaatteellisesti tutkittavaksi antanut kysymyksen, olisiko mainitulle komitealle vastedes varattava tarpeellinen kansliahuoneisto jostakin kaupungin omistamasta talosta. Lautakunta päätti saman kuukauden 30 päivänä hankkia lausunnon asiasta kunnan työnvälitystoimiston johtokunnalta. Tämä lausunto saapui huhtikuun 10:nä päivätyssä kirjelmässä ja esiteltiin Lautakunnassa jo seuraavana päivänä. Lautakunta kuitenkin katsoi puheenalaisen asian olevan likeisimmässä yhteydessä työttömyyden seurausten ehkäisemistä koskevan kysymyksen kanssa kokonaisuudessaan ja pani sentähden asian pöydälle enemmän selvityksen hankkimista varten. Kun työttömäin asettama avustuskomitea syksyllä sai huoneiston neljännen poliisikonnttorin talosta ja huoneistokysymys siten oli ensi talveksi ratkaistu, ei asiaa vielä ennen kertomusvuoden umpeen menemistä otettu lopullisesti valmisteltavaksi.

Elintarve-
kysymys.

Uusi laajankantoinen kysymys otettiin Lautakunnan ohjelmaan joulukuun 6 päivänä pidetyssä istunnossa, jolloin Lautakunnan sihteeri esittämässään promemoriassa ehdotti, että Lautakunta tekisi Kaupunginvaltuustolle esityksen komitean asettamisesta, joka tutkisi Helsingin ravintoaineiden hinta- ja menekkioloja sekä siten saadun selvityksen nojalla ehdottaisi tässä kohden aikaansaataavissa olevia parannuksia. Puheenalaisen esityksen tarkempaa perustelemista varten jätettiin asia odottamaan Teollisuushallituksen työtilastollisessa osastossa tekeillä olevaa tilastollista selvitystä viime vuosina vallinneista elintarpeitten hinnoista.

Anniskelu-
varoista
myönnetty
määrärahat.

Lautakunnan annettua asianaan olevat lausunnot Anniskeluosakeyhtiön edellisen vuoden voittovaroista myönnettäviä määrärahoja koskevista anomuksista myönsi Kaupunginvaltuusto Lautakunnan puoltosanan johdosta kesäkuun 17 päivänä määrärahoja Valkonauhalle sen suojelutoimintaa varten, Helsingin Raittiusyhdistysten Keskustoimi-

kunnalle, Martha-yhdistyksen Helsinginosastolle, Tehtaalaisnaisten kodille, Suomen Naisyhdistykselle sen työläisnaisten kesäsiirtolaa varten ja Helsingin Palvelijataryhdistykselle.

Kaupunginvaltuuston helmikuun 21 päivänä myöntämällä luvalla liittyi Lautakunta vuoden varrella jäseneksi Yhteiskunnalliseen Keskusliittoon ja Kansainväliseen työttömyyden vastustamisiittoon (Association internationale pour la lutte contre le chômage). Kertomusvuoden kuluessa oli Lautakunnalla 10 istuntoa; vuonna 1910 oli niitä 11 ja vuonna 1909 taas 7. Lähetettyjä kirjeitä oli 33 (30 vuonna 1910, 38 vuonna 1909).

Erinäisiä
tietoja.

Työväenasiain lautakunnan puolesta:

Leo Ehrnrooth.

Einar Böök.

Kertomus Työväenasiain lautakunnan sihteerin toiminnasta vuonna 1911.

Kun sihteerin toiminta Lautakunnassa esillä olleiden asiain valmistelussa ja käsittelyssä käy selville Lautakunnan vuosikertomuksesta, mainitaan tässä ainoastaan sihteerin toiminta vähävaraisten oikeusavustajana.

Kunnallisen oikeusavustuksen uudestijärjestämisestä on johtunut että tietojen muistoon merkitsemistä neuvonetsijäin säädystä ja ammatista sekä tiedustelujen laadusta ei ole vuoden umpeen toimitettu yhtäläisiä periaatteita noudattaen, joten ei ole voitu laatia yhtenäistä tilastoa. Vuoden alkukuukausina tehtiin muistoonpanot saman kaavion mukaan kuin ennen, mutta siitä lähtien kun neuvonetsijöitä ruvettiin vastaanottamaan vastaperustetussa oikeusaputoimistossa, merkittiin tiedot muistoon pääasiallisesti vain siinä ylimalkaisessa muodossa, jota oikeusavustajat käyttivät, mutta juhannuksesta lähtien ryhdyttiin noudattamaan oikeusaputoimiston tilaston uutta järjestelmää, joka perustuu korttirekisteriin ja on sihteerin ehdotuksesta järjestetty saksalaiseen malliin, tavalla mikä tuonnempana näkyy. Näin ollen annetaan seuraavassa koko vuodelta ainoastaan summittaistietoja neuvonetsijäin lukumäärästä, jota vastoin seikkaperäiset tiedot ulottuvat kesäkuun 27 päivästä vuoden loppuun, ja on nämä viimeksi mainitut myös pantu oikeusaputoimiston vuosikertomukseen.

Käyntien luku:

Tammikuu	128	Heinäkuu	19
Helmikuu	65	Elokuu	41
Maaliskuu	94	Syyskuu	42
Huhtikuu	54	Lokakuu	14
Toukokuu	125	Marraskuu	38
Kesäkuu (21 p:ään asti)	21	Joulukuu	38
	487		192
			487
			679

Muist. Heinäkuulla hoiti sihteerin tehtäviä viransijainen, joka ei ollut täysin perehtynyt neuvonetsijäin käynneistä tehtävän tilaston laatimistapaan. Lokakuussa teki sihteeri lyhyen sosiaalisen opintomatkan Tukholmaan. Nämä seikat ovat vaikuttaneet mainittujen kuukausien numerotietoihin.

Niinkuin tästä näkyy, oikeusavun uusi järkipäeräinen järjestäminen on johtanut siihen, että sihteerin luona käyneiden neuvonetsijäin luku on tuntuvasti vähentynyt. Jo siitä seikasta, että on tilaisuutta päivittäin määrääaikoina varmasti ja ilman sanottavaa ajanhukkaa saada oikeusapua, johtuu että vakinaisia oikeusavustajia käydään puhuttelemassa yleisemmin kuin sihteeria ja niinä kahtena iltana, jolloin yhteinen vastaanotto pidetään, toistelevat eräät neuvonetsijät aikaisemmissa vastaanottotilaisuuksissa esittämiänsä asioita.

Seuraava, vuoden jälkipuoliskolla vallinnutta liikettä valaiseva seikkaperäinen luettelo niinkään osottaa, että sihteerin neuvoja pyytäneet pääasiallisesti ovat miespuolisia työntekijöitä ja että asiat miltei yksinomaan koskevat työ- tahi tariffisopimuksia ja niistä johtuvia riitakysymyksiä.

<i>Asioita kaikkiaan</i>	99
niistä loppuun käsiteltyjä	92
suullisella toimituksella	42
kirjallisella »	50
ratkaisematta	7
Kirjallisten toimitusten luku	48

Neuvonetsijäin säätö ja ammatti:

Työnantajia	4
Työntekijöitä:	
miespuolisia	84
naispuolisia	5
Palkollisia:	
miespuolisia	—
naispuolisia	1

Käsityöläisiä:	
miespuolisia	1
naispuolisia	3
Naimisissa olevia naisia ja leskiä	5

Asiain laatu:

Obligatsio-oikeus:	
vuokra-asioita	3
työ- ja tariffisopimuksia	71
muita saamisoikeuksia	2
Esineoikeus	5
Perheoikeus	3
Perintöoikeus	3
Elinkeino-oikeus (paitsi työoikeutta)	—
Kauppaoikeus	—
Yleiset maksut	2
Tapaturmavakuutus	3
Apukassat	1
Erinäiset tiedustelut ja valitukset	4
Pienemmät rikosasiat	2

Helsingissä, helmikuun 28 päivänä 1912.

Einar Böök.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino, 1912.

*Ehdotus sähkölaitoksesta annettavan sähkövoiman
käyttämässä noudatettavaksi taksaksi.*

HELSINGIN KAUPUNGIN

**TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS.**

*Helsingissä
toukok. 24 p:nä 1912.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 252.

Käsitellessään tämän vuoden kulunkiarviota on Kaupunginvaltuusto, Hallituksen tekemästä ehdotuksesta, päättänyt, että uutta, tuntuvasti alennettua taksaa valaistusvirtaa käytettäessä on sovellettava ensintulevan syyskuun 1 päivästä alkaen. Uuden taksan mukaan alennetaan porras- ja pihavalaistukseen tarvittavan virran nykyinen hinta 50:stä 40 penniin kilowattitunnilta ja kaikkea muuta valaistusta varten 60:sta 50 penniin kilowattitunnilta. Nykyään voimassaolevaa pauschaltaksaa on, Hallituksen mielestä, luonnollisesti samalla vastaavassa määrässä alennettava, vaikkakaan siitä ei ole mitään sanottu Hallituksen mainitussa ehdotuksessa; ja saa Hallitus sentähden nöyrästi tehdä täten siitä ehdotuksen. Samalla ja koska Valmistusvaliokunta lähetteessään viime huhtikuun 1 p:ltä oli kehottanut Hallitusta antamaan lausunnon «Husmoderförbundet»-nimisen liiton Kaupunginvaltuustolle tekemästä hakemuksesta, joka koskee huokeyn tariffin vahvistamista n. k. talousvirtaa varten, on Hallitus, palauttaen nämä lähetekirjat, katsonut olevan ehdotettava nyt voimassaolevan taksan laajentamista n. s. taloustariffilla.

Mitä ensinnä *pauschaltariffiin* tulee, saa Hallitus nöyrästi esittää seuraavaa:

Se periaate, joka pantiin sähkölaitoksen ensimmäisen pauschaltariffin perusteeksi, nimittäin että sen käyttämistä on sovellettu ainoastaan asetettaessa enintään 5 lampua, on osottautunut oikeaksi, ja on sitä sovellettu moniin myöhemmin syntyneisiin pauschaltariffeihin.

Sitävastoin on jonkun verran vaikeata saada virranrajoittajia, jotka luotettavasti rajoittaisivat virranoton pienemmille kuin 25 normaalikynttilän metallilankalampuille; ja sentähden olisi nyt yksinkertaisinta määritellä uusi tariffi siten, että

sitä sovellutetaan asetettaessa 25 normaalikynttilän metallilankalampuja 1—5 kappaletta eli vastaten siis 25—125 wattin liittämisarvoa, joka jaetaan virrankuluttajan toivomuksen mukaan erisuuruisten 25, 50, 75, 100 tai 125 wattin ryhmiin kuuluvien lampujen kesken.

On osottautunut että noin 1,200 tunnin poltto aika, bruttoyksikköhinnan mukaan laskien, antaa täysin tyydyttävän maksun käytetystä virrasta, edellyttämällä verrattain suurtakin tuhlausta, koska siten laskettu pauschalhinta polttotuntien kohottua kaksinkertaiseksi eli 2,400 tunniksi vastaa vielä 25 pennin yksikköhintaa kilowattitunnilta, mikä suotuisaan käyttämiseen nähden on täysin laitoksen tariffiperusteiden mukaista. Säännöllistä päivänvaloa saavissa huoneissa, joihin tariffia yksinomaan sovellutetaan, ei voitane pitempää poltto aikaa helposti säävuttaa.

Näiden perusteiden mukaan laskien tulisi tariffi saamaan seuraavan yksinkertaisen muodon:

15 markkaa vuotta ja 25 normaalikynttilön metallilankalamppua tai vastaavaa liittämisarvoa kohti.

Pauschallampujen käyttämisessä noudatettavaan maksutapaan nähden, josta ennen ei ole ollut lähempiä määräyksiä tariffissa, lienee määrättävä, että maksu on suoritettava puolivuositain etukäteen, ollen sähkölaitoksella erinäisissä tapauksissa oikeus, harkintansa mukaan, muuttaa maksukausia, kuitenkin siten että maksu on aina etukäteen suoritettava.

Mitä sitten *taloustariffin* tulee, ovat seuraavat näkökohdat huomioon otettavat:

Sittenkun viime vuosien kehitys on tuonut markkinoille suuren määrän uusia taloudessa käytettäviä koneita sekä tuntuvasti parantanut ennen käytettyjä, on näiden koneiden käyttäminen kaikkialla suuressa määrässä lisääntynyt. Sellaiset koneet kuluttavat virtaa pääasiallisesti päivällä, minkä tähden täytyy pitää kohtuullisena, että niihin tarvittava virta saadaan tavalliseen moottorivirtahintaan. Tämän edun nauttiminen edellyttää kuitenkin nykyään voimassa olevan tariffin mukaan, että erityiset johdot ja eri mittarit asetetaan, joten huokeamman tariffin edut käyvät kuitenkin useimmissa tapauksissa täydelleen näennäisiksi. Päinvastoin pitäisi pyrkiä siihen, että valaistustarkoitukseen tarvittavaa sähköjohtoa voidaan myöskin päivillä käyttää talouskoneita, kuten silitysrautoja, keittämiä, tomunimijöitä y. m. varten. Ratkaistakseen tämän kysymyksen käytännöllisimmällä ja tarkoituksenmukaisimmalla tavalla on monissa ulkomaiden sähkölaitoksissa viime vuosina otettu käyttöön useita eri tariffiyhdistelmiä ja mittaritehtailijat ovat laatineet monta uutta mittarityyppiä tätä erityistä tarkoitusta varten, voimatta kuitenkaan katsoa kysymyksen vielä olevan lopullisesti ratkaistu. Hallituksen nyt esittämää ehdotusta on sentähden pidettävä ainoastaan väliaikaisena toimenpiteenä alalla, jolla yleinen teknillinen kehitys ehdottomasti vaatii jonkinlaista ratkaisua jokaisen ajanmukaisen sähkölaitoksen puolelta.

Sellaisen tariffin tärkeimmät vaatimukset ovat Hallituksen mielestä seuraavat:

1) Sen tulee olla yksinkertainen ja vaatia mahdollisimman vähä laskutyötä;

- 2) Sen tulee olla mahdollisimman helppotajuinen;
- 3) Sen tulee olla sellainen, että voidaan käyttää yhtä ainoata mittaria ja samaa sähköjohtoa voimaa ja valaistusta varten;
- 4) Sen tulee olla sellainen, että tilaaja käyttöaikaa pidentämällä voi lisätä virrankulutustaan ja siten käydä laitokselle niin edulliseksi että eräät hintaedulut ovat oikeutettuja;
- 5) Sen tulee tehdä mahdolliseksi normaalimittarien käyttö, laitoksen perustamiskustannusten vähentämiseksi. Virtaa rajoittavien aparaattien käyttöä ei ole puollettava, koska minkäänlaista rajoitusta sulkuajan ulkopuolella (laitoksen ilta-maksimi) ei ole sallittava. Tavallisille asunnoille, joita varten tariffi on tarkoitettu, ei myöskään sulkuajan kestäessä ole rajoittaminen välttämätön, koska niiden maksimalkulutus säännöllisesti ei käy yhteen laitoksen maksimalikuormituksen kanssa, kuten on puotien, konttorien y. m. laita.

Toistaiseksi tyydyttäneet kaikki kohtuulliset vaatimukset tariffimuoto, joka sallii sähköaparaattien käytön säännöllisestä voimavirtahinnasta, 25 pennistä kilowattitunnilta, ja jonka mukaan voidaan käyttää samaa sähköjohtoa ja mittaria kuin valaistukseen.

Jos tahtoo käyttää samaa mittaria voimaa ja valaistusta varten sekä laskea koko kulutetun virtamäärän voimavirtahinnan mukaan, lienee sopiva pohja- eli lisämaksu laskettava valaistuksesta. Sellainen tariffimuoto on varsin yleinen Englannissa ja on se myöskin mannermaalla saavuttanut monta kannattajaa, jolloin eri laitokset ovat laskeneet pohjamaksun eri lailla eri paikoin. Yksinkertaisin menettelytapa tässä kohden näyttää olevan se, että pohjamaksun laskuperusteeksi pannaan laitoksen n. k. kiinteät kustannukset, jotka sopivasti pyöristettyinä tekevät meillä noin 240: — Smkaa kilowattivuodelta. Täkäläisten olojen kannalta katsoen lienee soveliainta laskea pohjamaksu lamppujen lukumäärän mukaan, jolloin tarkastuksen yksinkertaistuttamiseksi, jokainen asetettu lamppu lasketaan 25 wattilla. Pohjamaksu tekisi niinmuodoin 6 markkaa lamppua ja vuotta kohti edellyttämällä 25 normaalikynttilän lampun keskimääräiseksi lampun suuruudeksi. Se polttoaika, josta tilaaja saa maksaa säännöllistä virtahintaa 50 penniä kilowattitunnilta valaistusvirrasta, tekee 960 tuntia vuodessa; ja vasta käyttämisen kasvaessa alenee yksikköhinta kilowattitunnilta, tehden esim. 1,500 tunnilta 41 penniä, 2,000 tunnilta 37 penniä j. n. e. Sitä vastoin maksaa jokainen kilowattitunti talousvirtaa 25 penniä; minkäänlaisia ylimääräisiä johtoja ei tarvita eikä minkäänlaisia mittarinvuokria ylimääräisistä mittareista tarvitse suorittaa. Pohjamaksu, joka tasan jaettuna tekisi 50 penniä kuukautta ja 25 normaalikynttilän lamppua kohti, jaetaan sopivimmin siten, että talvikuukausina lokakuusta maaliskuuhun suoritetaan 70 penniä kuukaudelta ja kesäkuukausina huhtikuusta syyskuuhun 30 penniä kuukautta ja lamppua kohti.

Edellä esitetyn nojalla ja huomauttaen että taksan 4 §:ään ehdotettu lisäys ei vaikuta kulunkiarvioon, saa Hallitus nöyrästi esittää että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet päättäisivät:

vahvistaa oheellisen tariffiehdotuksen kaupungin sähkölaitoksesta annettavan sähkövoiman käyttämistä varten.

Helsingin kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus:

Hj. Schildt.

I. Savonius.

Ehdotus Helsingin kaupungin Sähkölaitoksesta annettavan sähkövoiman käyttämisessä noudatettavaksi taksaksi.

1 §.

Valaistustarkoitukseen käytettävästä sähkövoimasta maksetaan:

- a) käyttäessä kilowattituntimittaria 50 penniä kilowattitunnilta;
- b) käyttäessä virranrajoittajaa enintään 5 metallilankalamppua varten, joista kukin on keskimäärin 25 normaalikynttilää ja laskien noin 1 watin normaalikynttilää kohti; 15 markkaa vuotta ja 25 normaalikynttilän metallilankalamppua tai vastaavaa liittämisarvoa kohti.

Maksu suoritetaan puolivuositain etukäteen tai laitoksen harkinnan mukaan jaettuna lyhemmillä ajanjaksoille, kuitenkin aina etukäteen.

2 §.

Porras- ja pihavalaitukseen käytettävästä sähkövoimasta maksetaan 40 penniä kilowattitunnilta.

3 §.

Sähkövoimasta, jota otetaan moottorien käyttövoimaksi tai muihin teollisuustarkoituksiin, niihin luettuina valokuvauksessa, kopioimisessa y. m. käytettäviin lampuihin kuin myöskin silytykseen, keittämiseen, lämmitykseen ja siirreltävien patterien lataukseen tarvittava virta, maksetaan 25 penniä kilowattitunnilta.

4 §.

Tilaaaja, joka haluaa käyttää saman sähköjohdon ja mittarin virtaa sekä valaitukseen että taloustarkoituksiin, kuten silytykseen, keittämiseen y. m., suorittaa, paitsi 25 pennin maksua kilowattitunnilta kaikesta mittarin osottamasta virrankulutuksesta, pohjamaksua valaistusvirrasta, joka maksu lasketaan siten, että kustakin korkeintaan 50 normaalikynttilän metallilankalampusta suoritetaan 6 markkaa ja hiililankalampusta 12 markkaa vuodessa. Tätä pohjamaksua velotaan 70 penniä tai markka 40 penniä lampun kohti talvikuukausilta lokakuusta maaliskuuhun, ja 30 penniä tai 60 penniä kesäkuukausilta huhtikuusta syyskuuhun.

5 §.

Hallitus saa harkintansa mukaan erinäisissä tapauksissa myöntää hinnanalennusta varsinkin sellaisille suurenpuoleisille tilaajille, joiden virrankulutus osottaa erittäin suo-

tuisaa suhdetta maksimalisesti otetun tehon ja kulutettujen kilowattituntien kokonaisu-määrän kesken.

Samanlaisten olojen vallitessa on Hallituksella oikeus määrätä erityiset hinnat sellaisille suurenpuoleisille virrankuluttajille, jotka saavat korkeajännitteistä kierto-virtaa.

6 §.

Omain sähkölaitosten omistajille, jotka kaupungin laitoksesta ottavat aino-astaan osan sähkövoimatarpeestaan, määrää Hallitus hinnan harkintansa mukaan kussakin eri tapauksessa, ollen Hallituksen asia myös lähemmin määrätä sel-laisten tilaajain liittymisen teknilliset edellytykset.

7 §.

Tilaajan yhden vuoden aikana samassa paikassa kuluttamasta sähkövoimasta myönnetään alennusta:

3 % vuosikulutuksen ollessa vähintään 3,000: — Smkaa;
kulutuksen ollessa suurempi, 1 % kutakin tuhatta markkaa kohti korkein-taan 20 %:iin asti.

Vuosikulutuksesta, joka on tasaisten tuhansien markkain välillä, lasketaan alennus täysiä satalukuja vastaavilla kymmenyksillä.

Yli 20,000: — Smkn menevästä vuosikulutuksesta myönnetään alennusta eri-tyisen sopimuksen mukaan.

8 §.

Virrankulutuksen mittaamiseksi asetetaan jokaisen vähintään 3 lamppua käyt-tävän tilaajan asuntoon maksutta sähkömittari. Jokaisesta tämän lisäksi tarvitta-vasta mittarista, jonka tilaaja tahtoo asetettavaksi samaan sisäjohtoon, kuin myöskin 3 lamppua pienemmälle määrälle tarvittavasta mittarista, suoritetaan vuokraa eri-tyisen taksan mukaan.

Herroille Kaupunginvaltuusmiehille!

Antaakseen mahdollisimman suuressa määrässä kodeille tilaisuutta käyttää sähköä kotien erilaisiin tarpeisiin, kuten keittämiseen, silitykseen, lämmitykseen y. m. rohkenee «Husmoderförbundet», jonka harrastuksiin kuuluu sekä tervey-dellisessä että taloudellisessa suhteessa kotien etujen valvominen, Herroilta Kau-punginvaltuusmiehiltä nöyrimmästi anoa, että mahdollisimman pian otettaisiin talous-virran antamista varten käytäntöön huokea tariffi, joka ei nousisi yli 12 pennin kilowattilta.

Kun keittämistä ja silytystä kodeissa voidaan suorittaa päivällä tai sinä vuorokauden aikana, jolloin sähkövirtaa valaistukseen tarvitaan suhteellisesti vähäisessä määrässä, lienee kaupungin etujen mukaista suostua tähän anomukseemme.

«Husmoderförbundet»-liiton puolesta:

J. Schybergson.

V. puheenjohtaja.

K. Mickwitz.

Sihteeri.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1912.

*Kertomus Helsingin kaupungin vähävaraisten
Oikeusaputoimiston toiminnasta vuonna 1911.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kertomuksen Helsingin kaupungin vähävaraisten Oikeusaputoimiston toiminnasta vuonna 1911 saa Oikeusapulautakunta täten lähettää kaupungin Valtuustolle ilmoituksella, ettei Lautakunta ole katsonut kertomuksen antavan aihetta mihinkään muistutukseen. Helsingissä, toukokuun 24 p:nä 1912.

Oikeusapulautakunnan puolesta:

Wilhelm Chydenius.

Kertomus Helsingin kaupungin vähävaraisten Oikeusaputoimiston toiminnasta vuonna 1911.

Vuosi 1911 on käännekohta vuonna 1886 kaupungin varattomalle väestölle maksuttoman oikeusavun antamista varten perustetun laitoksen toiminnassa. Silloin olemassa olevan Sovintolautakunnan esityksestä asetti nimittäin Kaupunginvaltuusto vuonna 1910 valiokunnan valmistamaan ehdotusta silloisen köyhäinasianajolaitoksen uudestajärjestämiseksi. Valiokunnan valmistama ehdotus hyväksyttiin ja vahvisti Kaupunginvaltuusto sen sekä Helsingin kaupungin vähävaraisten Oikeusaputoimiston johtosäännön maaliskuun 7 p:nä 1911. Samalla määrättiin, että toimiston oli aloitettava toimintansa sitä seuraavan huhtikuun 1 p:nä. Kaikkia muutoksen vaatimia toimenpiteitä ei kuitenkaan ehditty suorittaa sinä lyhyenä 3 viikon aikana, vaan Oikeusaputoimisto saatiin täydellisesti käyntiin vasta sitä seuraavan kesäkuun keskipäikoilla.

Sittenkun yllämainitussa Kaupunginvaltuuston kokouksessa myöskin asetettu Oikeusapulautakunta, johon kuuluvat professori Wilhelm Chydenius, entinen senaattori Carl Almqvist ja oikeusneuvosmies Walter Fredrik Heimbürger jäsenenä, sekä lakitieteentohtori Kaarlo Ignatius ja varatuomari Knut Sundman varajäsenenä, oli huhtikuun 7 p:nä perustautunut ja valinnut puheenjohtajakseen professori Chydenius'en, päätti lautakunta kokouksessaan toukokuun 22 p:nä että Oikeusaputoimistoa

oli pidettävä avoinna kaikkina arkipäivinä klo $1\frac{1}{2}$ 10—11 a. p., sekä sitä paitsi tiistaisin ja perjantaisin klo 7—8 i. p., jolloin myöskin työväenasiain lautakunnan sihteerin tuli olla tavattavissa toimistossa; että ilmoitus toimiston avoinnapiitamisestä oli pantava seuraaviin työväenluokan enimmäin lukemiin sanomalehtiin, nimittäin Hufvudstadsbladetiin, Uuteen Suomettareen, Helsingin Sanomiin ja Työmieheen, sekä että diariin merkitsemistä varten oli korttitekisteri otettava käytäntöön. Samalla vahvistettiin korttien nimikkeet y. m. ja että oikeusavustajan korttien tuli olla valkeita, oikeusavustajan apulaisen punaisia ja Työväenasiainlautakunnan sihteerin vihreitä. Tämä oli tarpeellista selvyuden vuoksi ja että eri virkailijain korttien sekoittuminen helpommin vältettäisiin. Samassa kokouksessa määrättiin myöskin ne tiedonannot, joiden tuli sisältyä toimiston toiminnasta valmistettavaan tilastoon. Tämän mukaisesti on myöskin tämän kertomuksen tilasto valmistettu korttitekisterin käytäntöönottamisesta alkaen kesäkuun 17 p:nä.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli toukokuun 9 p:nä valinnut allekirjoittaneen oikeusavustajaksi ja varatuomari Werner Beckerin oikeusavustajan apulaiseksi voi uusi laitos aloittaa toimintansa.

Lisäksi mainittakoon tässä, että Oikeusaputoimiston vahvistetun johtosäännön 12:nneen §:n mukaan Oikeusapulautakunnan puheenjohtaja on toimiston toimintaa koskevista asioista ollut tavattavissa asunnossaan arki-tiistaisin ja perjantaisin $1\frac{1}{2}$ 7— $1\frac{1}{2}$ 8 i. p., josta myöskin ilmoitus on ollut nähtävissä toimistohuoneuston odotushuoneessa.

Toimistoon tehtyjen käyntien lukumäärä on vuonna 1911 noussut 5,908, 4,821 vastaan edellisenä vuonna sekä 4,986 vastaan vuonna 1909. Tähän tulevat lisäksi ne käynnit, joita kaupungin Työväenasiainlautakunnan sihteerillä on ollut niinä kahtena iltana viikossa, joina hän on antanut tietoja ja neuvoja kysymyksissä, jotka koskevat työläisten toiselta puolen ja työnantajain tai julkisten viranomaisten ja laitosten välisiä suhteita toiselta puolen, ja mitkä käynnit tämän kertomuksen käsittämänä aikana tätä vuotta ovat nousseet 679, joten käyntien koko lukumäärä vuoden kuluessa on tehnyt kaikkiaan 6,587.

Vuoden eri kuukausia kohti jakautuvat oikeusavustajan ja oikeusavustajan apulaisen luokse tehdyt käynnit seuraavalla tavalla:

tammikuussa (24 päivää)	494	käyntiä
helmi- » (24 »)	484	»
maalis- » (26 »)	533	»
huhti- » (23 »)	453	»
touko- » (26 »)	504	»
kesä- » (24 »)	470	»
heinä- » (26 »)	457	»
elo- » (27 »)	494	»
syys- » (26 »)	599	»

lokakuussa	(26 päivää)	463 käyntiä
marras- »	(26 »)	554 »
joulu- »	(24 »)	403 »
		Yhteensä 5,908 käyntiä

Kun toimisto on vuoden kuluessa ollut avoinna kaikkiaan 302 päivää tekee oikeusavustajain luokse tehtyjen käyntien lukumäärä niinmuodoin keskimäärin 19,56 päivässä 15,96 vastaan edellisenä vuonna ja 16,46 vastaan vuonna 1909.

Suurin kävijäin lukumäärä yhtenä päivänä on ollut 49 ja vähin 6.

Kesäkuun 17 päivään asti, jolloin korttirekisteri otettiin käytäntöön, nousi diariin merkittyjen asiain lukumäärä kaikkiaan 118. Edellisiltä vuosilta ratkaisemattomien asiain lukumäärä teki 25, joten siis diariin merkittyjen asiain lukumäärä nousi kaikkiaan 143. Näiden asiain laatu ja niiden käsittely käy ilmi myötäseuraavasta taulukosta.

Työväenasiainlautakunnan sihteeri alkoi kesäkuun 27 päivästä pitää samanlaista tilastoa kuin oikeusavustajatkin.

Näin ilmoitetut tiedot seuraavat tässä alempana:

Kävijäin lukumäärä:

Kesäk. 27 p:stä heinäk. 31 p:ään	19
elokuussa	41
syyskuussa	42
lokakuussa	14
marraskuussa	38
joulukuussa	38
	Kaikkiaan 192 käyntiä.

Vähin määrä kävijöitä vastaanottoa kohti oli 1, korkein 12. Tiedonannot kesäkuun 27 p:n ja sitä seuraavan heinäkuun 31 p:n väliseltä ajalta, jolloin virkaa, kohta uuden järjestelmän käytäntöön otettua, hoiti viransijainen, eivät ole täydellisiä, ja niinmuodoin liian alhaisia. Lokakuun ajaksi oli sihteeri opintotarkoituksia varten matkustanut Tukholmaan ja tällä aikaa hoitivat vastaanottoja yksinomaan oikeusavustajat, mikä seikka selittää mainitun kuukauden alhaisen numeron. Tammi-kuun 1 p:n ja kesäkuun 27 p:n välisenä aikana oli kävijäin lukumäärä ollut 487. Oikeusavun uudestajärjestäminen on niinmuodoin melkoisesti alentanut sihteerin luokse tehtyjen käyntien lukumäärää.

Allaolevat tilastolliset tiedot osoittavat asioiden lukumäärän, laadun y. m. kesäkuun 17 p:stä vuoden loppuun:

<i>Asioiden lukumäärä</i>	579
näistä loppuunkäsiteltyjä	533
suusanallisen suorituksen kautta	107
kirjallisen toimituksen kautta	426
ratkaisemattomia	46
Kirjallisten toimituskirjain lukumäärä	493
näistä hakemuskirjoja	133

Kävijäin sääty ja ammatti:

Työnantajia	4
Työntekijöitä:	
miehiä	176
naisia	90
Palkollisia:	
miehiä	12
naisia	118
Käsityöläisiä:	
miehiä	43
naisia	39
Naimisissa olevia naisia ja leskiä	101

Asioiden laatu:

Obligationsoikeuteen:	
vuokrasopimuksia	25
työ- ja tariffisopimuksia	98
muita velkomisoikeuksia	232
Esineoikeuteen	25
Perheoikeuteen	99
Perintöoikeuteen	5
Elinkeino-oikeuteen (ilman työsopimusta)	5
Kauppaoikeuteen (" ")	1
Yleisiä maksuja	11
Tapaturmavakuutuksia	8
Apukassoja	9
Erinäisiä tiedusteluja, hakemuksia, valituksia y m.	38
Pienempiä rikosasioita	21

Helsingissä helmikuussa 1912.

Georg Poppius.

Taulukko.

Juttujen laatu	Vuonna 1911 vireillepantuja juttuja ja asioita			Toimiston, mikäli siitä riippuu, lopullisesti ratkaisemia ja poistamia					Yhteensä ratkaistuja ja poistettuja asioita	Lopullisesti ratkaisemattomia			Päätämättömiä asioita yhteensä	Asioita yhteensä
	Vuonna 1910 päätämättömiä	Vuonna 1911 saapuneita	Yhteensä	Sovinnolla ratkaistuja	Eri syistä jätettyjä	Oikeudenkäynnin kautta ratkaistuja	Eri viranomaisille jätettyjä	Jutussa haaste on enemmän kuin 3 kuukautta siten otettu		Oikeudenkäynnin varassa	—	—		
Korvausriiotoja	1	4	5	—	1	4	—	—	5	—	—	—	—	5
Työntekijäin ja työnantajain välisiä riitoja	4	8	12	—	2	10	—	—	12	—	—	—	—	12
Työpalkkariitoja	3	11	14	—	2	10	—	2	14	—	—	—	—	14
Muita velkomisjuttuja	2	14	16	4	2	8	—	2	16	—	—	—	—	16
Vuokrariitoja	—	1	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Aviוריitoja	—	1	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1
Avioeroja	9	6	15	—	—	13	—	1	14	1	—	—	1	15
Perheen elättämistä koskevia juttuja	1	10	11	—	—	9	—	2	11	—	—	—	—	11
Äpärälästen elatusta koskevia juttuja	3	32	35	3	5	22	—	4	34	1	—	—	1	35
Pahoimpitely ja kunnianloukkaus	—	3	3	—	—	2	—	1	3	—	—	—	—	3
Valituksia ja hakemuksia	2	17	19	—	—	—	19	—	19	—	—	—	—	19
Sekalaisia	—	11	11	1	—	3	7	—	11	—	—	—	—	11
Yhteensä	25	118	143	9	12	82	26	12	141	2	—	—	2	143

*Esitys rekisteritoimiston perustamisesta Vaivais-
hoitohallitukseen.*

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

*Helsingissä,**kesäk. 3 p:nä 1912.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 315.

Sittenkun Vaivaishoitohallitus oli asettanut valiokunnan valmistelemaan kysymystä tarpeellisen yhteistoiminnan aikaansaamisesta kaupungin vaivashoidon ja täällä toimivain yksityisten armeliaisuusyhdistysten kesken ja tämä valiokunta Hallitukselle antamassaan mietinnössä oli esittänyt työnsä tuloksen, on Vaivaishoitohallitus viimeksi kuluneen toukokuun 20:ntenä päivätysssä kirjelmässä, valiokunnan mietinnössä esitettyyn ehdotukseen yhtyen, Herroilta Kaupunginvaltuusmiehiltä anonut että perustettaisiin Hallituksen silmälläpidon alainen rekisteritoimisto sekä että tarpeellinen määrä professorinrouva Agda Monteliuksen kirjoittamaa, Svenska Fattigvårdsförbundet liiton toimesta Ruotsissa julkaistua ruotsinkielistä käsikirjaa hankittaisiin sekä suomennettaisiin ja painatettaisiin ja että tarkoitusta varten enintään 5,000 markan määräraha kerta kaikkiaan sekä sen lisäksi 4,000 markan määräraha vuosittain annettaisiin Vaivaishoitohallituksen käytettäväksi toimiston johtajan ja tarpeellisten apulaisten palkkaamiseksi. Lähetteessä viimeksi kuluneen toukokuun 28 päivältä ovat Herrat Kaupunginvaltuusmiehet käskeneet Rahatoimikamarin edellä mainitun esityksen johdosta antaa lausunnon sekä painattaa asiakirjat.

Edellä mainittua tehtävää täyttääkseen saa Rahatoimikamari kunnioittaen huomauttaa, että ylempänä kerrottu ehdotus, mikäli Kamari sinä lyhyenä aikana, mikä sille on suotu asian tutkimista varten, on voinut huomata, näyttää hyvin vastaavan sitä huomiota ansaitsevaa päämäärää, jota tässä pyritään saavuttamaan, nimittäin kaupungin hädänalaisten henkilöiden avustamista tarkoittavan, tähän asti suunnitelmaa vailla olleen toiminnan järjestämiseksi mahdollisimman suuressa määrässä. Eräissä kohdin on Rahatoimikamari kuitenkin katsonut ehdotuksen kaipaavan tarkempaa selvitystä. Tietoja ei nimittäin ole annettu käsikirjan hankkimiseksi eikä suomennoksen julkaisemiskustannuksista, ei myöskään ole ilmoitettu mitä

henkilökuntaa käyttämällä rekisteritoimisto työskentelisi eikä mitä palkkaetuja sille varattaisiin, ei myöskään ole selvästi määritelty minkä verran määrärahaa kuluvana vuonna tarvittaisiin sekä mitä kustannuksia toimiston huoneiston sisustamisesta olisi. Mitä ensinnäkin tulee kysymykseen puheenalaista laatua olevan käsikirjan julkaisemisesta, näyttää se Rahatoimikamarista olevan riittämättömästi valmisteltu, koska tarpeellista kustannusarviota ei ole hankittu eikä myöskään tarkempaa selvitystä annettu kaupungin tarvitsemasta kappaleluvusta. Vaivaishoitohallituksen edustajain kanssa neuvoteltuaan on Rahatoimikamari katsonut tämän asian saavan nykyään raueta ja jäädä Vaivaishoitohallituksen tehtävän uuden esityksen varaan.

Toimistoon asetettaisiin johtaja 2,000 markan vuosipalkalla sekä yksi tahi kaksi apulaista, kumpikin 1,000 markan vuosipalkalla, ja olisi aikomus ottaa johtaja aikaisintaan ensintulevan heinäkuun 1 päivästä sekä muu henkilökunta ensintulevan lokakuun 1 päivästä, jolloin toimisto voisi alottaa toimintansa, joten siis 4,000 markan määrärahasta tänä vuonna tarvittaisiin 1,500 markkaa.

Mitä taas toimiston sisustamisen johdosta Vaivaishoitohallituksen huoneistoon tehtäviin tarpeellisiin muutoksiin tulee, niin ei Vaivaishoitohallitus ole niitäkään määriteltyt, mutta kun rekisteritoimiston perustamisen tarve näyttää olevan pakottava, on Rahatoimikamari katsonut sen voivan huoneistossa suoritettavista muutostöistä huolimatta alottaa toimintansa sekä muutosrakennustyötä varten tarpeellinen määräraha voitavan myöhemmin laskea ja ehdottaa myönnettäväksi. Tästä on Vaivaishoitohallituksen tehtävä esitys, samalla kun anoo määrärahaa käsikirjaa varten. Rekisteritoimiston kuntoonpanoa ja sen yhteydessä olevia toimenpiteitä varten tarvittaisiin kuluvana vuonna kaikkiaan 3,500 markkaa. Tämän johdosta Rahatoimikamari, siinä tapauksessa että esitys rekisteritoimiston perustamisesta saavuttaa Herrain Kaupunginvaltuusmiesten hyväksymisen, aikoo ensintulevan vuoden rahasääntöehdotukseen merkitä 4,000 markan määrärahan toimiston henkilökunnan palkkaamiseksi.

Sen johdosta mitä tässä edellä on lausuttu saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet päättäisivät:

hyväksyä Vaivaishoitohallituksen ehdotuksen rekisteritoimiston perustamisesta Vaivaishoitohallitukseen, jolle toimistolle sisustettaisiin sopiva huone Hallituksen nykyisessä huoneistossa, sekä Vaivaishoitohallituksen ehdotukseen myöntyen muuten, paitsi mikäli koskee puheenalaisen käsikirjan hankkimista ja julkaisemista, joka ehdotus tällä kertaa saisi raueta, osottaa käyttövaroistaan kuluvaaksi vuodeksi kaikkiaan 5,000 markkaa.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Werner Becker.

Vaivaishoitohallitukselle.

Istunnossaan marraskuun 13 päivänä viime vuonna 1911 päätti Vaivaishoitohallitus asettaa erityisiä valiokuntia valmistelemaan eräitten kaupungin vaivaishoitoa koskevain asiain käsittelyä.

Yksi näistä valiokunnista sai toimekseen ehdottaa toimenpiteitä yhteistoiminnan aikaansaamiseksi Vaivaishoidon ja paikkakunnalla toimivien hyväntekeväisyyslaitosten kesken, ja tämän valiokunnan jäseniksi valittiin allekirjoittaneet Poppius ja Gordie sekä valtioneuvoksetar Anni Öhman. Viimeksimainitun kuitenkin sittemmin erottua Vaivaishoitohallituksen jäsenyydestä tuli hänen sijaansa valiokuntaan Hallituksen uusi jäsen, fil. tohtori Jenny af Forselles.

Ensi työsköen katsoi valiokunta olevan asiaa käsittelevästä kirjallisuudesta hankkiminen tietoa niistä puheenalaiseen tarkoitukseen tähtäävistä toimenpiteistä, joihin muissa maissa oli ryhdytty, varsinkin kun valiokunnalla oli tiedossaan että toimenpiteet, joihin meidän omassa yhteiskunnassamme on aikaisemmin ryhdytty puheenalaisen yhteistyön edistämiseksi, ovat joka kerta rauenneet, nähtävästikin sen johdosta ettei niitä ole järjestetty kyllin käytännöllisesti.

Miltei samaan aikaan oli Svenska Fattigvårdsförbundet nimisen liiton julkaisemassa aikakauslehdessä erinäisiä kirjoituksia asiasta, m. m. verraten tarkka kuvaus julkista ja yksityistä köyhäinhuoitotyötä varten Tukholmaan perustetusta yhteisestä *rekisteritoimistosta*.

Kun tämän rekisteritoimiston järjestys, mikäli aikakauslehdessä olevat selostukset osottivat, näytti vastaavan kaikkia niitä vaatimuksia, joita käy asettaminen suunnitelmanmukaisesti, helposti ja käytännöllisesti järjestetylle yhteydelle toiselta puolen lainmukaisen vaivaishoidon ja toiselta puolen armeliaisuusyhdistysten välillä, samoinkuin myös viimeksi mainittujen kesken, päätti valiokunta Vaivaishoitohallitukselle esittää, että allekirjoittaneelle Gordielle varattaisiin tilaisuutta itse paikalla jonkun verran tarkemmin perehtyä puheenalaiseen järjestelmään. Istunnossaan marraskuun 20 päivänä 1911 päättikin Vaivaishoitohallitus «antaa v. t. toimitusjohtajalle (allekirjoittaneelle Gordielle) toimeksi mahdollisimman pian matkustaa muutamaksi päiväksi Tukholmaan perehtyäkseen siellä vuoden verran voimassa olleeseen vaivaishoidon ja armeeliaisuusyhdistysten kesken järjestettyyn yhteistyöhön».

Sittenkun valiokunta nyttemmin on saanut tiedokseen mainitusta matkasta annetun kertomuksen sekä siinä esitetyt näkökohdat ja toivomukset ynnä muita samansuuntaisia toimenpiteitä, joihin ulkomailla on asiassa ryhdytty, on valiokunta yhtynyt seuraavaan lausuntoon ja ehdotukseen:

Ne periaatteet, jotka sivistysmaissa on pantu puheenalaisen kysymyksen käsittelyn perustukseksi, ovat julkilausuttavissa seuraavin sanoin:

sekä kunnallinen että yksityinen köyhäinhoito on tarpeellinen ja hyödyllinen, mutta niillä on kumpaisellakin eri toimialansa;

kunnallisen ja yksityisen köyhäinhoidon täytyy toimia yhdessä, jottei tarpeetonta työtä tehdä eikä aukkoja avustustyöhön syynny;

avunetsijän tulee, mikäli mahdollista, tarvita turvautua ainoastaan yhden laitoksen apuun.

Jokaisen täytynee ilman muuta tunnustaa, ettei näitä tärkeitä periaatteita yleensä käy toteuttaminen, ellei samalla ryhdytä erityisiin järjestäviin toimenpiteisiin. Useimmissa maissa onkin armeliaisuus työtä valitettavan usein haittaavan suunnitelmanpuutteen johdosta täytynyt ryhtyä erinäisiin toimenpiteisiin yhteistoiminnan aikaansaamiseksi tällä alalla työskentelevien monilukuisten yritysten kesken, jolloin tietenkin on koetettu sovittaa toimenpiteet kunkin paikkakunnan olojen mukaan.

Ne toimenpiteet, joihin Tukholmassa on tässä kohden ryhdytty ja joista edellä mainitussa kertomuksessa on tarkka selostus, ovat valiokunnan mielestä täysin tarkoituksenmukaiset ja omansa saattamaan toivotun yhteistyön meilläkin suotuisaan tulokseen.

Kun valiokunnassa on arveltu että täkäläinen Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistys ehkä olisi halukas ottamaan tehtävän suorittaakseen likimain samallaisessa muodossa ja yhtäläisillä perusteilla kuin Tukholmassa on laita, on valiokunnan puheenjohtaja tiedustellut asiaa puheenalaisen yhdistyksen johtokunnalta, joka puolestaan on pitänyt tarkoituksen- ja asianmukaisimpana että kunnallinen vaivaishoito ottaa toimenpiteet järjestääkseen, mutta samalla maininnut että, kun puheenalaiset toimenpiteet yhdistyksen mielestä ovat erittäin tarpeellisia, yhdistys, siinä tapauksessa ettei niitä muuten saada aikaan, suostuu ottamaan tehtävän suorittaakseen vastedes ilmoittamallaan ehdoilla.

Sekä tämän että muidenkin asiaan vaikuttavain seikkain johdosta on valiokunnassa vakautunut se mielipide, että tämän asian järjestäminen olisi kokonaan jätettävä Vaivaishoitohallituksen toimeksi.

Se lausuma lienee kiistämätön, ettei kellekään muulle kuin todellisessa hädässä olevalle tule antaa enempää kunnallista kuin yksityistäköön köyhäinhoitoa. Poikkeaminen tästä periaatteesta on omansa vahingoittamaan köyhiä ei ainoastaan sen johdosta että tarpeettomasti kulutetaan varoja, jotka hyvin tarvittaisiin todellisen hädän poistamiseen, vaan myös ja ennen kaikkea sen johdosta että siten syntyy oloja, jotka edistävät laiskuutta ja välinpitämättömyyttä, palkitsevat näitä sekä yllyttävät ja edistävät kerjuuhalua. Työnjaon puute vaivaishoidon ja armeliaisuuden alalla lisää perustelemattomien avustusten vaaraa. Se joka on yhtäältä saanut mitä tarvitsee, saa toisaalta — missä asiata ei tunneta — mitä hänen ei pitäisi tarvita. Tästä syystä ei sama avuntarvitsija voi vaaratta olla useampain keskenään erillisinä toimivain auttajain huollettavana. Auttajan toimenpiteiden tulee pyrkiä tutkimukseen perustuvan määrätyn suunnitelman mukaan ehkäisemään pahaa, ja edellä mainittu vaara on siinä, että toinen auttaja työskennellessään suunnitelmansa toteuttamiseksi puuttuu häiritsevästi toisen

toimenpiteisiin. Sen johdosta työ ainakin osittain käy kaksinaiseksi, ja taas pyrkimys tuollaisen kaksinaisen työn välttämiseen piankin aikaansaa aukkoja työhön, syystä että toinen luottaa toiseen silloinkin kun siihen ei ole aihetta. Käytännöllisistä syistä tulee niinkään saman avunetsijän ainoastaan poikkeustapauksissa ja kun erityiset asianhaarat sitä vaativat saada avustusta useammalta yhteistoiminnassa olevalta avustuslaitokselta. Sääntönä tulisi olla että avuntarvitsija ei saa nauttia avustusta useammalta kuin yhdeltä kunnalliselta tahi yksitykseltä yritykseltä. Siinä tapauksessa on turhan työn ja aukkojen vaara vähin. Jos tämä käsitys tunnustetaan oikeaksi — ja kukapa voinee muuta — niin on päivän selvä, että välttämättä tarvitaan täydellinen selvyys osin avustusta nauttivista köyhistä ja osin avustusta antavista yrityksistä. Tämä yleiskuva on välttämätön työnjaon aikaansaamiseksi. Mutta tähän tarvitaan vieläkin enemmän: keskuslaitos, jonka välityksellä julkisen vaivashoidon elin voi toimeenpanna työalan sopivan kahtiajaon, keskuslaitos, joka samalla on siinä asemassa, että yksityiset armeliaisuusyritykset tai ainakin ne niistä, joiden apu on köyhille sanottavasti tärkeä, ottavat huomioon sen antamia ohjeita.

Tätä tarkoitusta varten — selvän kuvan saamiseksi sekä avuntarvitsijoista että avustuslähteistä — tarvitaan ensinmainittua varten *rekisteritoimisto*, jossa on helposti käytettävissä olevia sekä täysin luotettavia tietoja avuntarvitsijoista, jälkimäistä tarkoitusta varten taas tarvitaan *käsikirja*, jossa on neuvoja ja ohjeita sekä yleisen että yksityisen avustustoiminnan suorittamista varten, niin myös tietoja yhteiskunnassa olevista apulähteistä, joita kussakin yksityistapauksessa on sopiva käyttää.

Rekisteritoimiston ensimmäisiä tehtäviä olisi, sittenkun laaja ja aikaa kysyvä järjestämisselitys on suoritettu, kehottaa kaikkia armeliaisuusyhdistyksiä liittymään toimistoon. Tämä liittyminen velvoittaisi yhdistyksiä toimistolle antamaan säännöllisesti tietoja niiden, myöntämistä apurahoista, mitä laatua lienevätkin, olemaan myöntämättä avustusta ennenkuin on tutustuttu toimistossa oleviin tietoihin avuntarvitsijoista, neuvottelemaan toimiston kanssa ennenkuin käy avustamaan tapauksissa, jotka toinen järjestö jo on ottanut hoitaakseen, sekä erinäisissä tapauksissa, esimerkiksi kun on kysymys sellaisten henkilöjen avustamisesta, joilla ei ole kotipaikkaoikeutta kaupungissa, noudattamaan toimiston välityksellä annettuja vaivashoitoviranomaisen määräyksiä.

Saattaisi näyttää siltä että tällainen järjestelmä mainittavasti rajoittaisi yksityisten yhdistysten toimintaa. Mutta jos ottaa huomioon yksityisille yrityksille tästä järjestelmästä koituvat suuret edut, osottautunee asianlaita toisenlaiseksi. Yhdistykset pääsevät kaikesta vaivannäöstä sekä vaikeitten ja vaivaloisten tutkimusten kustannuksista, kun toimisto huolehtii niiden mahdollisimman joutuisasta ja tarkasta toimittamisesta, joten asianomainen yhdistys saa täysin luotettavan tiedon hakijan elämästä ja tarpeista samoin kuin siitäkin, onko hän aikaisemmin saanut jotakin avustusta toisaalta. Sitten yhdistys voi täysin selvästi arvostella, miten sen on itsekussakin tapauksessa menetteleminen, ja on täysin turvattu siltä vaaralta, että olisi avustanut ammattikerjäläistä taikka henkilöä, jonka toinen yhdistys jo on ottanut hoitoonsa. Että kunnalle, asianomaisille yhdistyksille ja suurelle yleisölle vain on etua tällaisesta järjestelmästä, näyttää olevan päivän selvä.

Kun edellyttää täytyy, että alussa tuskin lienee odotettavana yleisempää liittymistä toimistoon enempää asianomaisten yhdistysten kuin suuren yleisönkään taholta, olisi edellä mainittu käsikirja valaisevine ja opastavine sisällyksineen arvaamattomaksi hyödyksi, koska suunnitelmanmukaisesti järjestetyn avustustyön harrastaminen ja sen tuottaman hyödyn tunteminen siten toivottavassa määrässä leviäisi ja vakaantuisi.

Kun valiokunta on, niinkuin edellä on lausuttu, katsonut tälle paikkakunnalle edullisimmaksi ja tarkoituksenmukaisimmaksi, että kaikki tähän kuuluvat toimenpiteet järjestetään ja hoidetaan kaupungin muun köyhäinhoidon yhteydessä ja johdossa, saa valiokunta kunnioittavimmin ehdottaa että Vaivahoitohallitus päättäisi:

hyväksyä ehdotuksen rekisteritoimiston perustamisesta;

että toimisto asetetaan Vaivahoitohallituksen silmälläpidon alaiseksi ja sijoitetaan Hallituksen huoneistoon;

että sitä tarkoitusta varten sopivalla tavalla erotetaan nykyinen odotushuone;

että ensi tilassa toimiston johtajaksi valitaan sopiva henkilö sekä hänelle varataan tilaisuus noin kolmen viikon aikana Tukholmassa perinpohjin tutustua sikäläisen toimiston järjestyksen ja työtavan kaikkiin yksityiskohtiin;

asettaa järjestämiskomitean, jonka tulisi yksissä neuvoin vastaisen johtajan ja tarpeen vaatiessa asianomaisten armelaisuusyhdistysten kanssa ryhtyä kaikkiin toimiston järjestämistä varten tarpeellisiin toimenpiteisiin;

hankkia tarpeellisen kappaleluvun professorinrouva Agda Monteliuksen laatimaa, Svenska Fattigvårdsförbundet liiton toimesta Ruotsissa julkaistua ruotsinkielistä käsikirjaa sekä ryhtyä toimenpiteisiin mainitun käsikirjan suomennuttamiseksi ja suomennoksen painattamiseksi;

ryhtyä toimenpiteeseen selostuksen laatimiseksi kaikista niistä yhdistyksistä, laitoksista, kassoista y. m., joita asianomaiset voisivat käyttää tukiessaan avuntarvitsijoita, jonka selostuksen sittemmin kävisi liittäminen käsikirjaan; sekä

Kaupunginvaltuustolta viipymättä anoa ehdotettujen toimenpiteiden hyväksymistä sekä arviolta 5,000 markan määrärahaa rekisteritoimiston

perustamista ja sen yhteydessä olevia toimenpiteitä ynnä käsikirjan julkaisemista varten, sekä sen lisäksi vuotuista 4,000 markan määrärahaa toimiston johtajan ja tarpeellisten apulaisten palkkaamiseksi.

Helsingissä toukokuulla 1912.

Ivar Gordie.

Jenny af Forselles.

Gustaf Poppius.

Liite II.

HELSINGIN
VAIVAISHOITOHALLITUS

Helsingissä,
toukok 28 p:nä 1912.

Herroille Helsingin Kaupunginvaltuusmiehille.

N:o 333.

Helsingin vaivashoidolle lokakuun 23 päivänä 1896 vahvistetun ohjesäännön 20 §:n o) momentin mukaan tulee Vaivashoitohallituksen, tarkemman tiedon saamiseksi niistä avustuksista, joita köyhät ja avuntarvitsijat muista rahastoista tahi kassoista nauttivat, vuosittain hankkia tuollaisia avustuksia antavilta viranomaisilta ja yhdistyksiltä varmat tiedot näistä sekä myös puolestaan tarpeen vaatiessa antaa mainituille viranomaisille ja yhdistyksille tarpeellisia tietoja jotta köyhäinhoidossa voitaisiin noudattaa mahdollisimman suurta yhtenäisyyttä ja järjestystä. Tämän johdosta on monasti tehty yrityksiä tuollaisen yhteistyön aikaansaamiseksi, mutta nämä yritykset eivät ole menestyneet, etusijassa syystä että kyllin käytännölliset järjestelyt tämän yhteistyön aikaansaamiseksi ovat vasta viime aikoina tulleet tunnetuiksi, sekä myös syystä että eräät kaupungissa toimivat armeliaisuusyhdistykset ovat olleet jossain määrin vastahakoisia antamaan luetteloja avustamistaan henkilöistä. Vaivashoitohallitus on sentähden katsonut tarpeelliseksi keskuudestaan asettaa valiokunnan ehdottamaan tarkoituksenmukaisia toimenpiteitä tarpeellisen yhteistoiminnan aikaansaamiseksi kaupungin vaivashoidon ja paikkakunnalla toimivain armeliaisuusyhdistysten kesken. Tämä valiokunta on nyttemmin suorittanut työnsä ja Vaivashoitohallitukselle antanut mietintönsä. Valiokunta on sen johdosta että eräälle sen jäsenistä, översti Ivar Gordielle, on Vaivashoitohallituksen toimesta hankittu tilaisuus ottaa selville, miten tämä yhteistyö on järjestetty Tukholmassa, voinut käyttää hyväkseen käytännössä saavutettua kokemusta tällä alalla ja sen perusteella katsonut, että tuollainen yhteistyö, jonka tarpeellisuudesta ei voi olla vähin-

täkään epäilystä, ei avuntarvitsijain kannalta katsoen, koska ainoastaan järjestetty avustustyö voi ehkäistä todellista hätää, eikä myöskään kunnan ja yksityisten armeliaisuusyhdistysten kannalta katsoen, olisi sopivimmin järjestettävissä perustamalla n. s. rekisteritoimisto, jonka tehtävänä olisi hankkia ja sitten asianomaisten saatavana pitää tarpeellisia tietoja avuntarvitsijoista; ja olisi tämä toimisto valiokunnan ehdotuksen mukaan asetettava Vaivaishoitohallituksen lähimpään johtoon. Valiokunnan esittämistä syistä on Vaivaishoitohallitus pitänyt tuollaisen rekisteritoimiston aikaansaamista tarpeellisena. Saanee tosin epäillä, antaisivatko yksityiset armeliaisuusyhdistykset toimistolle sen tarvitsemia tietoja, mutta kun tuollainen rekisteritoimisto on omansa tuntuvasti helpottamaan myöskin puheenalaisten yhdistysten työtä sekä myös hillitsemään kerjuuta, sen johdosta että niin yhdistykset kuin yksityisetkin voivat toimistosta saada luotettavia tietoja avunetsijain tarpeista, sekä kun Herrat Kaupunginvaltuusmiehet jo ovat määränneet, että armeliaisuusyhdistysten tulee, saadaksesen nauttia niille myönnettyjä apurahoja, työskennellä yhdessä Vaivaishoitohallituksen kanssa, on Vaivaishoitohallitus sitä mieltä, ettei liittyminen puheenalaiseen rekisteritoimistoon myöskään olisi kohtaava vastarintaa näiden yhdistysten taholta. Edellä esitettyjä seikkoja silmälläpitäen saa Vaivaishoitohallitus kunnioittaen Herroilta Kaupunginvaltuusmiehiltä anoa lupaa tuollaisen, Vaivaishoitohallituksen johdettavaksi asetettavan rekisteritoimiston perustamiseen. Huoneisto toimistoa varten olisi sopivin laittaa Vaivaishoitohallituksen odotushuoneeseen, mistä tarpeellinen paikka on vaikeudetta luovutettavissa. Siinä tapauksessa että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet tähän myöntyvät, saanee kaupungin Rakennuskonttori toimekseen tänä kesänä ryhtyä tarpeellisiin sisustamistöihin.

Valiokunnan ehdotuksen mukaan tarvittaisiin toimiston kuntoonpanoa varten sekä tilaisuuden hankkimiseksi sen vastaiselle johtajalle, joksi Vaivaishoitohallitus aikoo valita jonkun naispuolisista kaitsijoistaan, Tukholmassa perehtyä sikäläisen rekisteritoimiston työskentelyyn, sekä mietinnössä mainitun käsikirjan hankkimiseksi ja suomennuttamiseksi enintään 5,000 markkaa kerta kaikkiaan sekä sen lisäksi vuosittain 4,000 markkaa toimiston johtajan ja tarpeellisten apulaisten palkkaamiseksi. Tämän ehdotuksen yhteydessä Vaivaishoitohallitus lisäksi esittää, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet, siinä tapauksessa että suostuvat rekisteritoimiston perustamiseen, asettaisivat edellä mainitut määrärahat Vaivaishoitohallituksen käytettäväksi.

Kun ehdotetun rekisteritoimiston tulisi aloittaa toimintansa mahdollisimman pian tahi ainakin ensintulevana syksynä, mutta sen kuntoonpano vaatii varsin melkoisia valmistelutöitä, olisi suotava, että tarpeelliset määrärahat myönnettäisiin mahdollisimman pian jotta nämä valmistelutyöt kävisi suorittaminen jo kuluvana kesänä.

Vaivaishoitohallituksen puolesta:

V. Leontjeff.

Ludvig Collan.

Valiokunnanmietintö kysymyksestä, joka koskee aseiden kantamisen kieltämistä eräissä tilaisuuksissa.

Sittenkun takäläinen poliisimestari oli läänin kuvernöörille esittänyt ryhdyttäväksi sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että puukon ja revolverin sekä muiden hengenvaarallisten aseiden kantaminen huvi- tahi muissa julkisissa tilaisuuksissa kiellettäisiin ja ankara edesvastaus kiellon rikkomisesta säädettäisiin, on kuvernööri katsonut tarpeelliseksi vaatia Maistraatin ja Kaupunginvaltuuston lausuntoja asiasta, minkä jälkeen Valtuusto kokouksessaan viime toukokuun 28 päivänä on antanut allekirjoittaneiden muodostaman valiokunnan tehtäväksi laatia ehdotuksen lausunoksi, joka Valtuuston puolestaan olisi asiasta annettava. Tämän tehtävän täyttämiseksi saamme kunnioittaen esittää seuraavaa.

Niinkuin tunnettu ovat asianomaiset kuvernöörit viime aikoina antaneet sellaisia uhkakieltoja, joista tässä on puhe, noudatettavaksi erinäisissä maamme kunnissa ja näiden esityksestä. Siten on syntynyt moninaisia määräyksiä, jotka eriyvät toisistaan sekä sisällykseen että rangaistusseuraamukseen nähden. Selvyyden ja yhdenmukaisuuden aikaansaamiseksi tässä kohden sekä huomauttaen että aseiden kantaminen on useiden maiden laeissa kielletty, teki eräs edustaja viime valtiopäivillä eduskuntaesityksen, jossa ehdotettiin että eduskunta puolestaan hyväksyisi sitä sisällystä olevan lisäyksen Rikoslain 44 luvun 1 §:än, että joka ilman pätevää aihetta tuo teräs-, ampuma- tai muun aseensa yleiseen kansankokoukseen tai muuhun sellaiseen tilaisuuteen, jossa ihmisiä on enemmän koolla, tuomitaan enintään sadan markan sakkoon. Eduskunta ei kuitenkaan ehtinyt tätä eduskuntaesitystä käsitellä, minkätähden se sai tällä kertaa raueta.

Valiokunta, jonka mielestä riittävää kokemusta on olemassa sellaisen säännöksen hyödyllisyydestä ja tarpeellisuudesta, josta tässä on puhe, myöskin mikäli tätä kaupunkia koskee, on sentähden ottanut harkittavakseen, millä tavoin se olisi annettava. Tähän nähden on valiokunta yhtynyt siihen käsitykseen, että säännös asiasta sopisi panna kaupungin voimassa olevan poliisijärjestyksen II luvun osastoon f) yleisestä järjestyksestä 1 momentiksi 46 §:än, joka uusi momentti olisi samansanainen kuin edellä mainitussa eduskuntaesityksessä ehdotettu, paitsi että edesvastausseuraamus jätettäisiin pois, koska yleinen sellainen seuraamus jo sisältyy poliisijärjestyksen 155 §:än, jossa sanotaan että, joka rikkoo mitä poliisijärjestyksessä tahi siinä mainituissa erityisissä määräyksissä tahi ohjesäännöissä on säädetty,

rangaistaan, ellei siitä jo ole määrätty edesvastausta laissa tahi yleisessä asetuksessa, enintään neljänsadan markan sakolla; kuitenkin saatettakoon asiasta päästä varoituksellakin.

Tämän johdosta ja huomauttaen että kaupungin poliisijärjestyksen sekä niinmuodoin myös muutokset ja lisäykset siihen vahvistavat kuvernööri ja Maistraatti yksissä neuvoin, saa valiokunta siis kunnioittaen esittää, että Kaupunginvaltuusto esillä olevan asian yhteydessä ilmoittaisi:

että Valtuusto puolestaan on hyväksynyt näin kuuluvan lisäyksen pantavaksi 1 momentiksi kaupungissa voimassa olevan lokakuun 30 päivänä 1908 annetun poliisijärjestyksen 46 §:ään, nimittäin; „Yleiseen kansankokoukseen tahi muuhun sellaiseen tilaisuuteen, jossa ihmisiä on enemmän koolla, älköön teräs-, ampuma- tahi muuta asetta ilman pätevää aihetta tuotako“.

Helsingissä, toukokuun 31 päivänä 1912.

Julius Grotenfelt.

A. M. Lassenius.

A. Serlachius.

Hjalmar Ekholm.

HELSINGIN KAUPUNGIN

POLIISIMESTARI

*Helsingissä,
toukok. 22 p:nä 1912.*

Uudenmaan läänin Herra Kuvernöörille.

N:o 1,541.

Herra Kuvernöörille katson olevan esittäminen seuraavaa:

Järjestysvallan on mahdoton kokonaan ehkäistä yhä taajemmiksi käyneitä puukolla aikaansaatuja pahoinpitely- ja murhatapauksia, joiden uhriksi lukuisia henkilöitä on viime vuosina joutunut. Johonkin tehokkaaseen toimenpiteeseen tässä kohden kuitenkin olisi ryhdyttävä jotta näitä kauheita puukotuksia saataisiin edes jossain määrin ehkäistyiksi. Yleisön taholta onkin jo sanomalehdissä useita kertoja tehty eri ehdotuksia tämän epäkohdan poistamiseksi. Yksi sellainen on vaatimus että kielletäisiin kantamasta puukkoa eräissä tilaisuuksissa. Tuollainen kiello lieneekin ainoa keino yhä tavallisemmiksi käyneiden hengenvaarallisten aseiden väärinkäytön hillitsemiseksi edes jossain määrin. Kiellon rikkomisesta olisi säädettävä verraten ankara edesvastaus sakkoa (25—100 markkaa), ehkäpä vankeuttakin.

Tässä lausumani tueksi saan kunnioittaen ilmoittaa, että poliisille vuonna 1911 ilmoitettiin toistasataa puukotustapausta, joista 7 tapauksessa seurasi kuolema.

Saan sentähden järjestystä ja yleistä turvallisuutta silmällä pitäen kunnioittaen anoa Herra Kuvernöörin suosiollista virkatoimenpidettä siihen suuntaan

että puukon ja revolverin sekä muiden hengenvaarallisten aseitten kantaminen huvi- ja muissa julkisissa tilaisuuksissa kielletäisiin sekä että ankara edesvastaus sellaisen kiellon rikkomisesta määrättäisiin.

Hj. Walmquist.

K. A. Hellman.

Välipäätös:

Lähetetään Helsingin Maistraatille, jonka tulee vaatia Helsingin Kaupunginvaltuustolta lausunto asiasta sekä se oman lausuntonsa kera tänne lähettää, ollen nämä asiakirjat samalla palautettavat.

Helsingissä, Lääninkansliassa, toukokuun 23 päivänä 1912.

E. Nyman.

R. M. Lindelöf
m:ty.

Helsingin kaupungin Taksoitusvalmistelukunnan kertomus vuosilta 1910 ja 1911.

Herroille Helsingin kaupungin Valtuusmiehille.

Helsingin kaupungin Taksoitusvalmistelukunnan voimassaolevan johtosäännön 6:n §:n säännöksen mukaan saa valmistelukunta kunnian lähettää Herroille Kaupunginvaltuusmiehille Valmistelukunnan kertomuksen vuosilta 1910 ja 1911.

Helsingissä toukokuun 31 p:nä 1912.

Taksoitusvalmistelukunnan puolesta:

Axel Rikberg.

Oskar Studd.

Helsingin kaupungin Taksoitusvalmistelukunnan kertomus vuosilta 1910 ja 1911.

Huhtikuun 26 p:nä 1910 päätti Kaupunginvaltuusto mahdollisimman tehokkaan ja oikeudenmukaisen verotuksen aikaansaamista varten asettaa heti Taksoitusvalmistelukunnan, johon kuuluisi Maistraatin asettama puheenjohtaja sekä kaksi Kaupunginvaltuuston kolmeksi vuodeksi kerrallaan valitsemaa jäsentä. Sittenkun Maistraatti oli määrännyt allekirjoittaneen Rikbergin puheenjohtajaksi sekä Kaupunginvaltuusto valinnut apteekkari Edv. Stigzeliuksen ja protokollasihteeri Björn Wasastjernan Valmistelukunnan jäseniksi, kokoontui Valmistelukunta järjestäytyvään kokoukseen kesäkuun 9 p:nä 1910. Valmistelukunnan seuraavassa kokouksessa kesäkuun 13 p:nä otettiin taksoituslautakunnan sihteeri Oskar Studd Valmistelukunnan sihteeriksi.

Kesällä suoritettujen valmistavain töiden jälkeen alkoi Taksoitusvalmistelukunta syyskuussa pitää säännöllisiä kokouksia, jolloin kuluva vuotta varten tehty henkilöluettelo läpikäytiin ja tarkastettiin sekä valmistettiin ehdotus kunkin verovelvollisen maksettavaksi pantavista veroäyreistä. Samanlainen työ on sittemmin suoritettu myöskin vuonna 1911. Muista Valmistelukunnan käsittelemistä asi-

oista mainittakoon Valmistelukunnan valmistama johtosääntönsä ehdotus, minkä Kaupunginvaltuusto vahvisti toukokuun 30 p:nä 1911, kuin myöskin ne lausunnot, jotka Valmistelukunnalta ovat vaaditut erinäisissä taksoituskysymyksissä. Sellaisia lausuntoja on annettu vuonna 1910 64 ja vuonna 1911 217. Taksoitusvalmistelukunta on kokoontunut vuonna 1910 55 kertaa ja vuonna 1911 95 kertaa.

Kun Taksoitusvalmistelukunta on toiminut ainoastaan lyhyen ajan, on vielä liian aikaista tehdä varmoja päätelmiä Valmistelukunnan toiminnan tuloksista. Mainittakoon tässä kuitenkin, että maksavien veroäyrien lukumäärä lisäytyi vuonna 1910 20,391 ja vuonna 1911 22,472 äyriä, jotavastoin veroäyri, joka vuonna 1909 teki 16 markkaa 40 penniä ja vuonna 1910 16 markkaa 70 penniä, aleni vuonna 1911 16 markaksi 15 penniksi. Kaupungin veroitusolojen valaisemiseksi eri vuosina liitetään tähän seuraavat taulukot.

**Yleiskatsaus Helsingin kaupungin kunnallisverotukseen vuosina
1909—1911.**

Vuosi	Verotettujen lukumäärä	Verotettujen määrä %:ssa henkilökohtaisista asukkaista.	Taksoituslautakunnan pannemat veroäyrit (vastaten 400 mkn vuosituloa)		Tarkastuslautakunnan alentamat veroäyrit		Jäljelläolevat veroäyrit				Taksoitettu erä			
			Koko lukumäärä	Joista maksavia	Koko lukumäärä	Joista maksavia	Koko lukumäärä			Joista maksavia	Etuoikeudettomasta veroäyristä Smk	Kaikkiaan		%:ssa verotetuista kokonaisvuosituloista
							Talosta, tontista ja maasta	Elnkeinoista ja ammatista	Palkasta, elinkeestä tai muusta tulosta			Smk	Smk	
1909	23,770	21,24	270,729	255,901	17,258	17,093	47,731	85,875	119,865	238,808	16,40	3,916,156	05	3,86
1910	27,459	23,13	287,719	270,403	11,402	11,210	51,234	92,645	132,438	259,199	16,70	4,328,335	20	3,92
1911	29,531	23,99	316,719	298,713	17,056	17,042	56,965	96,233	146,465	281,671	16,15	4,548,595	05	3,79

Tästä taulukosta käy ilmi, että verotettujen lukumäärä, joka vuonna 1909 teki 23,770, vuonna 1910 nousi 27,459:ään ja vuonna 1911 29,531:een, tehden siis vuonna 1909 21,24 % kaupungin hengille pannusta väestöstä, vuonna 1910 23,13 ja vuonna 1911 23,99 %. Verotettujen yhdistetyistä vuosituloista teki taksoitettu erä vuonna 1909 3,86, vuonna 1910 3,92, mutta vuonna 1911 ainoastaan 3,79 %. Tässä ei ole kuitenkaan unohdettava, että taksoitettu erä vuodesta 1910 vuoteen 1911 kohosi ainoastaan 220,000 markalla 412,000 markkaa vastaan vuodesta 1909 vuoteen 1910.

Vuoden 1910 kunnallisveroitus Helsingissä.

Kaupunginosa	Verotettujen lukumäärä			Verotettujen määrä %:ssa henkikrypoteinistä asukkaista	Taksoituslautakunnan panemat veroäyrit, vastaten 400 mkn vuosituloa		Tarkastuslautakunnan alentamat veroäyrit		Jäljelläolevat veroäyrit				Taksoitettu määrä			
	Yksityshenkilöitä	Yhtiöitä, toiminnia, yhdistyksiä, perhisiä y. m.	Yhteensä		Koko lukumäärä	Joista maksavia	Koko lukumäärä	Joista maksavia	Koko lukumäärä			Joista maksavia	Kaikkiaan Smk	Keskimäärin veroitetulta Smk		
									Talosta, kontista ja maasta	Elinkeinosta ja ammattista	Palkasta, eläkkeestä tai muusta tulosta					
Ensimmäinen kaupunginosa	2,435	94	2,529	27,7	31,364	30,113	434	424	5,343	6,503	19,084	29,689	495,728	25	196	02
Toinen »	1,491	252	1,743	35,1	49,360	48,625	1,903	1,896	8,004	29,625	9,828	46,729	780,328	50	447	69
Kolmas »	1,257	181	1,438	33,9	36,326	35,777	1,106	1,105	4,960	18,755	11,505	34,672	578,955	15	402	61
Neljäs »	4,438	145	4,583	27,4	40,945	37,972	2,444	2,397	7,921	10,084	20,496	35,575	594,042	85	129	62
Viides »	2,010	69	2,079	28,0	25,270	24,130	1,128	1,108	4,734	6,184	13,224	23,022	384,450	80	184	92
Kuudes »	1,886	33	1,919	21,3	9,505	7,964	712	692	2,510	1,327	4,956	7,272	121,442	40	63	28
Seitsemäs »	3,960	100	4,060	26,2	31,515	29,193	917	911	5,984	4,129	20,485	28,280	472,275	—	116	32
Kahdeksas »	988	58	1,046	28,3	14,798	14,412	361	359	2,586	2,284	9,567	14,053	234,675	60	224	36
Yhdeksäs »	280	9	289	29,2	6,221	6,111	423	424	636	1,495	3,667	5,687	94,969	90	328	62
Kymmenes »	1,325	56	1,381	23,2	9,696	8,674	457	449	2,031	3,038	4,170	8,225	137,354	50	99	46
Yhdestoista »	2,615	36	2,651	17,4	10,771	8,462	436	383	2,803	1,274	6,258	8,079	134,919	30	50	89
Kahdestoista »	1,094	22	1,116	17,7	4,388	3,408	205	191	1,047	710	2,426	3,217	53,723	90	48	14
Kolmastoista »	288	9	297	22,2	1,701	1,483	56	59	299	383	963	1,424	23,780	80	80	07
Neljästoista »	726	17	743	19,8	8,508	7,942	271	268	1,055	5,102	2,085	7,679	128,235	55	172	59
Viidestoista »	105	1	106	16,1	368	275	6	6	93	61	203	264	4,408	80	41	59
Muut kaupunkiin kuuluvat alueet	1,444	35	1,479	10,7	6,983	5,872	543	538	1,228	1,691	3,521	5,332	89,043	90	60	21
Yhteensä	26,342	1,117	27,459	23,1	287,719	270,413	11,402	11,210	51,234	92,645	132,438	259,199	4,328,335	20	157	63

Vuoden 1911 kunnallisveroitus Helsingissä.

Kaupunginosa	Veroitettujen lukumäärä			Veroitetun määrät %:ssa henki- kirjoitetuista asukkaista	Taksoitus- lautakunnan panemat vero- äyrit, vastaten 400 mkn vuosi- tuloa		Tarkastus- lautakunnan alentamat veroäyrit		Jäljellä olevat veroäyrit				Taksoitettu määrä		
	Yksityshenkilöitä	Yhtiöitä, toimi- nimia, yhdistyksiä, perillisiä y. m.	Yhteensä		Koko lukumäärä	Joista maksavia	Koko lukumäärä	Joista maksavia	Koko lukumäärä				Kaikkiaan Smk	Keski- määrin verote- tulta Smk	
									Talosta, tontista ja maasta	Elinkainosta ja ammattista	Palkasta, eläk- keestä tai muusta tulosta	Joista maksavia			
Ensimmäinen kaupunginosa	2,687	102	2,789	29,5	34,121	32,876	1,438	1,462	5,776	6,490	20,417	31,414	507,231	90	181 87
Toinen »	1,515	276	1,791	36,0	52,691	51,989	4,379	4,368	8,923	29,446	9,943	47,621	769,039	65	429 39
Kolmas »	1,259	184	1,443	34,9	36,911	36,388	1,331	1,345	5,120	19,115	11,345	35,043	565,846	85	392 13
Neljäs »	4,530	160	4,740	28,1	44,671	41,708	3,398	3,434	8,681	10,814	21,778	33,274	618,036	—	130 38
Viides »	2,130	89	2,219	29,6	26,761	25,601	1,139	1,131	4,974	6,461	14,187	24,470	395,168	10	178 08
Kuudes »	2,006	40	2,046	22,1	10,892	9,290	610	596	2,983	1,446	5,853	8,694	140,408	10	68 62
Seitsemäs »	4,215	108	4,323	27,1	36,167	33,847	1,210	1,215	6,341	5,127	23,489	32,632	526,994	80	121 85
Kahdeksas »	1,069	54	1,123	29,6	16,819	16,439	822	825	2,849	2,301	10,847	15,614	252,150	90	224 53
Yhdeksäs »	262	13	275	28,7	6,756	6,653	290	287	609	1,584	4,273	6,366	102,806	10	373 84
Kymmenes »	1,486	53	1,539	23,2	11,153	10,031	512	505	2,678	3,041	4,922	9,526	153,844	90	99 96
Yhdestoista »	3,051	43	3,094	18,8	13,782	11,144	837	808	3,432	1,399	8,114	10,336	166,926	40	53 95
Kahdestoista »	1,129	26	1,155	16,8	4,638	3,624	122	115	1,275	582	2,659	3,509	56,670	35	49 07
Kolmastoista »	408	20	428	24,2	2,857	2,570	116	122	657	462	1,622	2,448	39,535	20	92 37
Neljästoista »	888	17	905	22,5	10,419	9,723	244	234	1,228	6,153	2,794	9,489	153,241	35	169 33
Viidestoista »	105	1	106	15,7	380	286	19	17	104	64	193	269	4,344	35	40 98
Muut kaupunkiin kuuluvat alueet	1,517	38	1,555	11,2	7,701	6,544	589	578	1,335	1,748	4,029	5,966	96,350	10	61 96
Yhteensä	28,307	1,224	29,531	23,9	316,719	298,713	17,056	17,042	56,965	96,233	146,465	281,671	4,548,595	05	154 02

Kuten näistä tauluista käy ilmi, verrattuina 1909 vuoden vastaavaan tauluun, alensi Tarkastuslautakunta Taksoituslautakunnan panemaa veroäyrien lukumäärää vuonna 1909 17,258, vuonna 1910 11,402 ja 1911 17,056 äyrillä, vaikka kuten näkyy veroäyrien koko lukumäärä oli lisääntynyt vuonna 1910 20,391 ja vuonna 1911 22,472 äyrillä.

Yleiskatsaus vuosina 1909—1911 Helsingissä kunnallisveroja suorittaneiden vuosituloihin.

V u o s i	Tulo talosta, tontista ja maasta	%	Tulo elinkei- nosta tai ammattista	%	Palkka, eläke tai muu vielä mainitsematon tulo	%	Yhteensä	Keskimääräinen tulo veroitettulla
1909	19,092,400	18,8	34,350,000	33,9	47,946,000	47,3	101,388,400	4,265
1910	20,493,600	18,6	37,058,000	33,5	52,975,200	47,9	110,526,800	4,025
1911	22,786,000	19,0	38,493,200	32,1	58,586,000	48,9	119,865,200	4,047

Tämä taulukko osoittaa että veroitettujen taksoitetut vuositulot, jotka vuonna 1909 nousivat 101,388,400 markkaan, vuonna 1910 olivat 110,526,800 markkaa ja vuonna 1911 119,865,200 markkaa. Lisäys on siis ollut vuodesta 1909 vuoteen 1910 9,138,400 markkaa ja vuodesta 1910 vuoteen 1911 9,338,400 markkaa.

Yleiskatsaus veroitettujen lukumäärään, heidän vuosituloihinsa ja maksettaviin veroäyrihin vuosina

Tuloryhmät	1 9 0 9					
	Yksityishenkilöt			Yhtiöt, toiminimet y. m.		
	Veroitettujen lukumääriä	Vuositulot	Maksettavat verot veroyhti-	Veroitettujen lukumääriä	Vuositulot	Maksettavat verot veroyhti-
	A b s o l u u t t i-					
800— 2,000	16,748	16,650,000	27,011	79	96,000	191
2,000— 5,000	3,309	9,768,400	24,421	214	682,000	1,705
5,000— 10,000	1,310	9,132,000	22,830	158	1,137,600	2,844
10,000— 20,000	880	11,427,200	28,568	211	2,899,600	7,249
20,000— 50,000	396	11,278,800	28,197	255	7,654,000	19,135
50,000—100,000	70	4,880,800	12,202	76	5,126,000	12,815
100,000— — —	23	4,331,200	10,998	41	16,256,800	40,642
Yhteensä	22,736	67,536,400	154,227	1,034	33,852,000	84,581
	P r o s e n t t i-					
800— 2,000	73,7	24,7	17,5	7,6	0,3	0,2
2,000— 5,000	14,5	14,5	15,9	20,7	2,0	2,0
5,000— 10,000	5,8	13,5	14,8	15,3	3,4	3,4
10,000— 20,000	3,9	16,9	18,5	20,4	8,6	8,6
20,000— 50,000	1,7	16,7	18,3	24,7	22,6	22,6
50,000—100,000	0,3	7,2	7,9	7,3	15,1	15,2
100,000— — —	0,1	6,5	7,1	4,0	48,0	48,0

Tämä taulukko osoittaa suurimman muutoksen tuloryhmässä 800—2,000. Helsingissä, toukok. 31 p:nä 1912.

heidän suoritettavakseen kunnallisveroituksessa Helsingissä pantuihin
1909—1911, jaettuina tuloryhmiin.

1 9 1 0						1 9 1 1					
Yksityishenkilöt			Yhtiöt, toiminimet y. m.			Yksityishenkilöt			Yhtiöt, toiminimet y. m.		
Verotettujen lukumäärä	Vuositulot	Maksettavat veroäyrit	Verotettujen lukumäärä	Vuositulot	Maksettavat veroäyrit	Verotettujen lukumäärä	Vuositulot	Maksettavat veroäyrit	Verotettujen lukumäärä	Vuositulot	Maksettavat veroäyrit

n e n l u k u

20,861	22,150,000	38,314	183	290,000	662	22,426	24,960,000	44,481	193	298,800	674
2,641	8,843,200	22,114	142	519,600	1,299	2,945	9,835,600	24,589	153	567,200	1,418
1,579	11,671,200	29,178	207	1,587,200	3,968	1,570	11,650,800	29,127	232	1,743,600	4,359
820	11,713,600	29,284	219	3,371,600	8,429	882	12,494,800	31,237	247	3,808,000	9,520
345	10,257,600	25,644	245	7,690,000	19,225	382	11,256,400	28,141	276	8,818,400	22,046
68	4,704,400	11,761	77	5,336,800	13,342	75	5,201,200	13,003	73	5,136,000	12,840
28	4,918,000	12,295	44	17,473,600	43,684	27	5,654,800	14,137	50	18,439,600	46,099
26,342	74,258,000	168,590	1,117	36,268,800	90,609	28,307	81,053,600	184,715	1,224	33,811,600	96,956

l u k u

79,2	29,8	22,7	16,4	0,8	0,7	79,2	30,8	24,1	15,7	0,8	0,7
10,0	11,9	13,1	12,7	1,4	1,4	10,4	12,1	13,3	12,5	1,4	1,5
6,0	15,7	17,3	18,6	4,4	4,4	5,6	14,4	15,8	19,0	4,6	4,5
3,1	15,8	17,4	19,6	9,3	9,3	3,1	15,4	16,9	20,2	9,8	9,8
1,3	13,8	15,2	21,9	21,2	21,2	1,3	13,9	15,2	22,5	22,7	22,7
0,3	6,3	7,0	6,9	14,7	14,8	0,3	6,4	7,0	5,9	13,2	13,2
0,1	6,7	7,3	3,9	48,2	48,2	0,1	7,0	7,7	4,1	47,6	47,6

Taksoitusvalmistelukunnan puolesta:

Axel Rikberg.

Oskar Studd.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino, 1912.

Mietintö N:o 5, joka sisältää selvityksen Vanhankaupungin vesiputouksen omistusoikeudesta.

Helsingin Rahatoimikamarille

Komitealta, joka on asetettu tutkimaan kysymystä erinäisten Helsingin kaupungissa sijaitsevain tonttien ja alueiden omistusoikeudesta.

Saatuun Rahatoimikamarilta toimeksi tutkia kysymystä Helsingin kaupungin vesilaitoksen käyttämän Vanhankaupungin vesiputouksen omistusoikeudesta on Komitea asian selvittämiseksi toimittanut tutkimuksia Valtioarkistossa sekä Maistraatin ja Helsingin tuomiokunnan arkistoissa. Sitä paitsi on eräitä asiaa valaisevia kirjoja saatu Kunink. Ruotsin valtakunnanarkistosta, minkä lisäksi on erityinen selvitys hankittu Lääninmaanmittauskonttorista. Siten kootun aineiston nojalla saa Komitea täten antaa seuraavan lausunnon.

Vantaanjoki jakautuu laskukohdallaan kahteen haaraan, jotka ympäröivät Helsinginpitäjän Viikin karjakartanoon kuuluvaa n. s. Siltasaarta. Mainitun saaren ja Vantaanjokien välillä oleva läntinen haara, jolla vanhastaan on nimenä Vanhankaupungin koski, on niitä harvalukuisia vesiputouksia maassamme, jotka sijaitsevat aivan meren partaalla. Putouksen arvoa lisää, paitsi sen asema, sekin seikka, että sen leveys samoinkuin pituuskin käytetyssä, läntisessä haarassa on verraten vähäinen, joten tokeen ja vesirännin rakentaminen on käynyt halvaksi, vaikkakin kosken viereiset jyrkät ja mäkiiset rannat ovat aiheuttaneet erinäisiä kustannuksia tarpeellista tilaa laitettaessa. Vedenputous meriveden keskikorkeuden aikana on vähän vaille 6 metriä.

Tie- ja Vesirakennusten Ylihallituksen Hydrografisen toimiston julkaisemain tietojen mukaan laskee Vantaanjoki keskimatalan veden aikana mereen vettä 4 kuutiometriä sekunnissa, keskiveden aikana 14 ja keskikorkean veden aikana 143 kuutiometriä, jotka määrät vastaavat 320, 1,120 ja 11,440 hevosvoimaa. Veden ollessa alimmillaan voi vesimäärä jäädä tuntuvasti vähemmäksi 4 kuutiometriä sekunnissa, joten myös alin hevosvoimamäärä silloin on edellä mainittua vähempi.

Vesiputouksen selitelmä.

Vanhankau-
pungin puto-
uksen käyttö
vanhempina
aikoina.

Vesi- ja kalastusoikeus Helsingin pitäjässä oli keskiajalla kruunun etuus. Niinpä näkyy virallisista asiakirjoista, että kuningas Maunu Eerikinpoika oli kirjeellä toukokuun 15 päivältä 1351 oman ja perheensä autuuttamiseksi lahjoittanut muinoin sangen antoisan «Helsinginjoen» lohikalastuksen Liivinmaan Padin luostarin cisterciäläismunkeille. Luostarin kalastusoikeus ei kuitenkaan näy käsittäneen muuta käyttöoikeutta itse putoukseen kuin oikeuden pitää siinä lohiarkkua. Forsbyn kyläläisten valitettua että munkit tunkeutuivat heidän maalleen ja kosken veteen, julisti laamanni Klaus Fleming maaliskuun 1 päivänä 1417 antamallaan tuomiolla, että munkeille kuului Forsbyn maan edustalla oleva meri sekä kuninkaan suoma oikeus lohialueen pitämiseen, mutta että Forsbyn maan ja veden pitää olla vapaat sekä munkkien että muiden tunkeilulta, kuuden markan sakon uhalla ¹⁾. Vuonna 1428 luovutti Padin luostarin abotti Helsingin lohikalastuksen Turun tuomiokapitulille roo englannin nobelin hinnasta. Kuningas Kustaa I aikana, jolloin useimmat arvokkaammat kalastusoikeudet ja myllyputoukset otettiin kruunun käytettäväksi, näyttää Vanhankaupungin putousta uudelleen pidetyn kruunun omaisuutena.

Kun sittemmin vanhempi Helsinki perustettiin Forsbyn kylän maalle edellämainitun kosken varrelle, rakennettiin putoukseen tullijauhomylly kaupungin tarpeeksi. Tähän aikaan — 1550-luvulla — rakennettiin nykyiselle Siltasaarelle Helsingin Kuninkaankartano, jonka alainen Viikin karjakartano oli. Muutamaa vuotta myöhemmin näyttää kuninkaankartanossa asuva vouti ottaneen haltuunsa koskessa sijaitsevat myllynpaikat, mikä aiheutti kaupungin porvareja alamaisesti anomaan että kaupungille jälleen annettaisiin hallintaoikeus näihin. Kaupungin ensimmäisessä, kuningas Juhana III:n elokuun 3 päivänä 1569 antamassa erioikeuskirjassa kaupungille sittemmin lahjoitettiin *„likimpänä kaupunkia sijaitseva koskenosa myllyn rakentamiseksi ja voimassa pitämiseksi kaupungin tarpeisiin“*, sillä ehdolla kuitenkin että myllyä ei saa rakentaa niin, että se tuottaa haittaa kruunun lohikalastukselle. Tämän erioikeuden kuningas Sigismund sittemmin vahvisti kesäkuun 30 päivänä 1594 samantapaisin sanoin.

¹⁾ Tämä laamannintuomio, joka on julkaistuna Hausenin teoksessa «Åbo domkyrkas Svartbok», kuuluu seuraavasti: «Thet see allom mannom witerlighit som thetta breff høre eller see, ath then syn jach Claws Flæmyng, riddare oc lagman i Østerlandh, lagmanz tingh hiolth met almoghen aff Helsingaa i Tolkoby anno Dominij MCDXVII, om forste monedaghen i fastaa, thaa kærde the aff Forzaby vpp the mwka aff Pades ath the stodho vp Forzaby landh aff (och) haffde Farzaby waten i forzen, (och) ther the inghen agædeel innan haffde, wthen theris laxekaar fry, som konunghen hauffuer them wndt widh konungx landh; huilket mall iach skøth til thenne xij, som i næmpdena sattis, som ære Ionis Torkilson — — — rantzankadhe, withnadhe och æpterswore (och) skola første ædbaris warde, om nogher edh aff them haffua will, ath for:de mwka haffweth in pa thet for:de Forzaby landh och haffde thera laxa kistha fry, som konugin haffde thom wnth. Æpther thenne xij ranzakan domde iach for:de Magnus Ioanson och thom aff Forzaby theris landh och watn friit fore haffningh, och forbiuder iach the for:de mwka och hwariom androm thetta for:de wathn ath hauffua, hindhra eller qwælia ffor for:de Farzaby, widher hwariom theris vj mark fore mine dom.»

Siihen aikaan kun kaupunki muutettiin nykyiselle paikalleen, vallitsi Vanhankaupungin vesiputousta ratsumestari Gerdt Skytte, joka oli kruunulta läänitykseksi saanut erinäisiä uuden Helsingin läheisyydessä sijaitsevia maatiloja. Gerdt Skytten saannosta putoukseen ei kuitenkaan ole olemassa muuta selvitystä, kuin että hän oli saanut sen läänitykseksi kuningas Kustaa II Aadolfilta; mutta että uuden kaupungin porvaristo piti hänen käyttöoikeuttaan arvossa, näkyy siitä, että kaupungin valtuutetut 1642 vuoden valtiopäivillä anoivat, että kruunu ostaisi tahi vaihtamalla hankkisi tämän vesiputouksen sekä läänittäisi sen kaupungille myllyjen ja muiden laitosten rakennuspaikaksi. Tähän holhoojahallitus helmikuun 25 päivänä mainittua vuotta vastasi, että Skytten kanssa ryhdytään neuvotteluihin mainitussa tarkoituksessa. Muutamaa vuotta myöhemmin näyttääkin Skytte tahi hänen oikeudenomistajansa luopuneen oikeudestaan koskeen, kenties sen tilusvaihdon yhteydessä, joka kruunun ja Skytten lesken Kristina Fredagin välillä tähän aikaan toimitettiin kaupungin vastaisten lahjoitusmaiden järjestämiseksi, sillä vuonna 1647 Kristina kuningatar, kaupungin pormestarin ja neuvoston anottua *kaupungin jauhomyllystä maksettavan myllytullin anteeksiantamista*, ilmoitti ettei tähän anomukseen, valtakunnan huonojen raha-asiain johdosta, voitu myöntyä.

1600-luvun jälkipuoliskolla ja myöhään 1700-luvulle asti käytti porvaristo hyväkseen lahjoituskirjalla sille taattua oikeuttaan Vanhankaupungin vesiputoukseen, ja tältä aikakaudelta olevat asiakirjat näyttävät, että kaupunki kosken länsipuolella piti voimassa tullijauhomylyä omiksi ja lähiseudun väestön tarpeiksi. Tämän myllyn antoi maistraatti vuokralle määräajaksi, ja vuokra oli tuntuva tuloerä kaupungin senaikuisessa erittäin vaatimattomassa rahasäännössä. Vuokramiehellä oli oikeus maistraatin luvalla siirtää vuokra toiselle henkilölle. Vuonna 1744 maistraatti edellisen vuokrakauden päätyttyä teki uuden välikirjan pormestari Clayhillsin ja raatimies Goviniuksen kanssa myllyn vuokraamisesta 1754 vuoden loppuun, pannen ehdoksi että mylly silloin on palautettava kaupungin haltuun täydessä kunnossa sekä ettei vuokramies saa siirtää välikirjaa kolmannelle henkilölle.

Myöskin Siltasaaren puoleisen putouksen vesivoimaa, joka ei kuulunut lahjoitukseen, käytti kruunu ajoittain myllylaitosta varten. Keskivaiheilla 1600-lukua anoi eräs Daniel Thorsberg Kunink. Majesteetilta lupaa saada käyttää «joutilasta ja kutakuinkin mukavaa myllynpaikkaa, jota kruunu ei ole moniin aikoihin käyttänyt eikä rakentanut» kevättulvain vuoksi. Tähän anomukseen arvatenkin annettiin armollinen suostumus, sillä, niinkuin oikeaperäisistä asiakirjoista näkyy, jo 1650-luvulla oli putouksen itäpuolella kruununmylly, joka ei ollut Viikin karjakartanon alainen, vaan muodosti eri tilan. Tämä kruununtila vuokrattiin halullisille henkilöille verosta, joka 1689 ja 1710 vuoden välisenä aikana oli 15, mutta sittemmin 20 tynnyriä viljaa vuosittain. Tämän veron kantoivat läänin maaherrat palkkatulonaan, jota paitsi heillä näihin aikoihin oli Viikin karjakartano virkatalona.

Tämän itäisen myllyn *möi kruunu vuonna 1711 verolle* 100 hopeataalerista, ja verokirja annettiin huhtikuun 3 päivänä samaa vuotta silloisille vuokramiehille,

vaimo Catharina Bruunille ja kauppias Petter Festingille. Tätä omaperäismyllyä, jonka viholliset tänne hyökätessään vuosina 1713 ja 1742 polttivat, mutta joka kumpaisellakin kerralla rakennettiin uudestaan, omistivat sittemmin täydellä omistus- ja verotalon oikeudella lainhuudatuksen ja kiinnekirjan nojalla yksityishenkilöt (m. m. 1740-luvulla aikaisemmin mainitut Clayhills ja Govinius) vuoteen 1757, jolloin mylly purettiin oloissa, joista tästä alempana tehdään tarkempaa selkoa.

Viikin karjakartanon tiluksilla sijaitsevaan Vantaanjoen itäiseen suuhaaraan, jota myös sanotaan Pikku Itäkoskeksi, rakennutti vuonna 1736 kaksi haminalaista porvaria Clayhills ja Tesche¹⁾ maaherran luvalla sahayllyyn. Tämä aiheutti Helsingin kaupungin taholta valituksen, jonka Kunink. Majesteetti kuitenkin kesäkuun 29 päivänä 1736 antamallaan päätöksellä hylkäsi.

Vuonna 1756 myönnetty lupa myllyn perustamiseen Vanhankaupungin koskeen.

Vanhassakaupungissa sijaitsevan *kaupungin jauhomyllyn* vuokrakauden päätyttyä vuonna 1754 tarjosi maistraatti sen uudelleen vuokralle 25 vuoden ajaksi, ja vuokraoikeuden osti maistraatin edessä kesäkuun 16 päivänä 1756 pidetyssä huuto-kaupassa kauppias Johan Sederholm 545 hopeariksistä ja sillä ehdolla m. m. että vuokramies saa käyttää puolen koskea yhden tahi useamman jauhomyllyn rakentamiseen sekä on etuoikeutettu rakentamaan muun hyödyllisen vesilaitoksen putoukseen. Kaupungin jauhomyllyn siihenastiset vuokramiehet, raatimies Govinius, kauppias Siliacks ja rahastonhoitaja Helenius²⁾, jotka myös omistivat putouksen itäpuolella sijaitsevan omaperäismyllyn, ilmoittivat kuitenkin jäävin maistraatin päätöstä vastaan, koska se loukkasi heidän yksityistä oikeuttaan. Maistraatti ratkaisi asian päätöksellä, joka julistettiin lokakuun 4 päivänä 1756 ja jossa maistraatti julisti mainitut valittajat erotetuiksi vuokralla pitämästään Vanhankaupungin kosken myllystä.

Jo ennen tämän päätöksen antamista oli kysymys Vanhankaupungin myllyjen ja putousten käyttämisestä vedetty korkeampaan oikeuspaikkaan, nimittäin Kunink. Majesteetin ja Valtakunnan Säätyjen käsiteltäväksi, ja nyt syntyi kiistoja ja riitoja, joita ylemmät ja alemmat tuomioistuimet ja virkamiehet käsitelivät vuosikymmeniä.

1756 vuoden valtiopäiville antamassaan kertomuksessa Suomen linnoitusrakennuksista oli nimittäin kenraali Ehrensvärd huomauttanut Vanhaankaupunkiin rakennettujen kahden vanhan myllyn riittämättömyydestä m. m. kruunun viljanjauhatukseen ja osottanut että oli välttämätöntä teettää paikalle uusi ja riittävämpi myllyrakennus. Tämän johdosta Valtakunnan Säätyjen Maanpuolustustoimikunta tiedusteli Helsingin kaupungin valtuutetulta, raatimieheltä, sittemmin pormestarilta Nils Burtz Larssonilta olisiko hän tahi joku muu tämän maan asukas halukas ottamaan tuollaisen myllyn rakentaakseen. Burtz ilmoitti suostuvansa tähän sillä ehdolla että heti saa purkaa vanhat myllyt, sekä näytti samalla erinäisiä vanhoja lahjoituskirjoja ja päätöksiä, joiden mukaan läntinen mylly oli kaupungille lahjoitettu.

¹⁾ Clayhillsilla ja Teschellä oli tähän aikaan myös hallintaoikeus Vanhankaupungin putouksen länsipuolella sijaitsevaan kaupungin jauhomyllyyn ja he yrittivät Helsingin kihlakunnanoikeudessa saada lainhuudatusta ja kiinnettä mainittuun myllyyn. Syyskäräjissä 1737 tuomioistuin kuitenkin epäsi tämän hakemuksen viitaten kaupungin kunink. lahjoitukseen perustuvaan oikeuteen.

²⁾ Molemmat viimeksimainitut olivat pormestari Clayhillsin oikeudenomistajia.

Sittenkun Kunink. Kamarikollegi oli antanut lausunnon itäisen myllyn luon-
toisuudesta, teki Säätöjen Salainen valiokunta elokuun 20 päivänä 1756 Kunink.
Majesteetille alamaisen esityksen, jossa ehdotettiin että Burtzin armossa sallittaisiin,
sekä kruunun ja varusväen että kaupungin ja viereisen maaseudun tarpeiden tyy-
dyttämiseksi mukavaan ja riittävään jauhatukseen nähden, Vanhankaupungin koskeen
rakentaa 8 kiviparilla varustettu vesijauhomylly kivistä kahden vanhan myllyn
sijaan, joissa oli kaksi kiviparia kumpaisessakin. Syyskuun 9 päivänä 1756 Burtz
sai Kunink. Majesteetin armollisen päätöksen ja vahvistuksen näille eduille. Tämä
päätös kuului seuraavasti:

«Niiden runsaiden kuljetuskustannusten, haittojen ja viivytyksen välttämiseksi,
joita tähän asti on aiheutunut siitä, että kruunun viljanjauhatus Suomen linnoja
varten on, sen johdosta ettei paikkakunnalla ole riittäviä jauhomyllyjä, täytynt
toimittaa joko etäällä sijaitsevilla Suomen myllyissä tahi täällä Ruotsissa, olemme
me Armossa huoltaneet riittävän myllyn perustamisen kruunun tarpeiksi Helsingin
läheisyydessä sijaitsevaan Vanhankaupungin koskeen ja siinä tarkoituksessa, teh-
tyämme esityksen valtiopäivävaltuutetulle, raatimies Nils Burtzille, saaneet hänen
ottamaan mainittuun koskeen siinä nykyään olevain vanhain ja riittämättömien
myllyjen sijaan, jotka tulevat purettaviksi, joutuisimmin rakentaakseen ja kuntoon-
pannaksen kahdeksalla kiviparilla varustetun, kivistä rakennetun vesijauhomyllyn
sekä kruunun ja kaupungin että viereisen maaseudun välttämättömäin tarpeitten
tyydyttämiseksi; kuitenkin niin että kruunulla jauhattaessaan on etuoikeus tavallisen
myllytullin suorittamalla; ja seuraavilla ehdoilla:

1) Kun toinen mainituista vanhoista myllyistä on osotettu maaherran palkaksi
45 hopeataalerin verosta ja Meidän ja valtakunnan Kamarikollegin saaman ilmoit-
uksen mukaan on kruununluontoinen ja omaperäinen tila, joka ei ole Viikin karja-
kartanon alainen, sekä niinmuodoin on Meidän ja kruunun käytettävänä; niin tulee
raatimies Burtzin siitä päivästä, jona hän saman myllyn ottaa haltuunsa, siitä maa-
herralle vuosittain maksaa se vero, minkä tämä on samasta myllystä nauttinut,
täysin muunnetuin määrin; minkä ohella

2) ja kun toinen mylly Kunink. lahjoituskirjan mukaan kuuluu kaupungille ja
jotta kaupunki ei jäisi vaille sitä vuokratuloa, mikä sillä on myllystä tähän asti
ollut, niin tulee hänen myös tästä myllystä, joka niinikään tulee poistettavaksi
uuden myllyrakennuksen tieltä, kaupungille suorittaa kohtuullinen vuokra.

3) Mainitun raatimiehen tulee, sittenkun hän laillisen irtisanomisen tapahduttua
on ottanut sanotut myllyt haltuunsa, olla oikeutettu sijoittamaan, mihin kosken
kohtaan sopivimmaksi havaitsee, uusi mylly ja pitämään se häiritsemättä hallus-
saan, niin kauan kuin myllyä pidetään voimassa; mutta jos se joutuu rappiolle,
olipa kenen hallussa tahansa, on omistaja menettänyt oikeutensa ja mylly palautuu
kruunulle ja kaupungille lunastuksetta, minkä vuoksi tämä sitoumus on miehestä
mieheen pantava kauppakirjaan. Nämä ehdot ovat mielestämme niihin tuntuviin
kustannuksiin katsoen, joita tuollainen myllyrakennus vaatii, sangen kohtuulliset

ja ketään loukkaamatta varmimmin edistävät sitä tärkeätä tarkoitusta, että itse paikalla on saatavana riittävä määrä jauhoja sekä linnoituksen varusväelle että armeijalle, jolla Helsingissä on kokouspaikkansa ja varastosuojansa; pidämme sentähden tärkeänä, että mainittu rakennustyö mahdollisimman joutuisasti toimitetaan.»

Kunink. päätöstä lukiessa pistää paikalla silmään, että putouksen itäpuolella sijaitseva vanha omaperäismylly siinä mainitaan kruununluontoiseksi, vaikka se oli veroluontoinen, mikä myös selvästi tuli näkyviin Kamarikollegin asiasta antamasta lausunnosta. Määräys itäisen myllyn purkamisesta ja myllyoikeuden luovuttamisesta Burtzille annettiin ilman että myllyn oikeudenmukaisia omistajia edes kuultiin asiassa. Yhtä vähän pidettiin kaupungin myönnytyistä tarpeellisena, vaikka asia tuntuvasti koski kaupungin oikeutta, mutta tämä on selitettävissä siten, että kruunu näihin aikoihin käytti laajaa määräysvaltaa kaupungin maahan ja etuuksiin nähden, kun oli kysymys sotilaallisten tarkoitusten huomioon ottamisesta.

Edellämainittu armollinen päätös pantiin kuitenkin myllynosakasten vastalauseista huolimatta täytäntöön. Vanhat myllyt purettiin vuonna 1757, minkä jälkeen rakennettiin uusi myllyrakennus putouksen länsipuolelle. Burtzille myönnetyn toimiluvan kaupungin vanhimmat jälestäpäin *hyväksyivät* maistraatin edessä pidetyssä kokouksessa elokuun 31 päivänä mainittua vuotta, sittenkun Burtz oli sitoutunut kaupungille maksamaan myllyn vuokraa 545 hopeataalerialia eli saman määrän, minkä kauppias Sederholm aikaisemmin mainitussa huutokaupassa oli ottanut suorittaakseen.

Tähän eivät kuitenkaan pormestari Govinius eivätkä hänen osakumppaninsa tyytyneet, vaan valittivat sekä Kunink. Majesteetille että Valtakunnan Säädyille, huomauttaen että he kaupparin, lainhuudatuspöytäkirjain ja kiinnekirjan nojalla ovat puretun itäisen myllyn oikeat verotalonomistajat sekä että tämä mylly oli heitä kuulematta, sopimusta tekemättä ja lunastusta maksamatta heiltä otettu, minkätähden valittajat vaativat että, ellei heitä pysytetä entisessä laillisessa oikeudessaan myllyyn ja myllynpaikkaan, heille annettaisiin täysi maksu samasta omaisuudesta, joka ostaessa oli heille maksanut 26,650 vaskitaalerialia.

Näiden valitusten johdosta tiedusteltiin uudelleen Kamarikollegin mieltä, ja marraskuun 20 päivänä 1765 tämä vihdoin antoi lausunnon asiasta. Siinä kollegi, viitaten aikaisemmin vuonna 1756 asiasta antamaansa lausuntoon, huomauttaa ettei kollegi tosin ollut ilmoittanut puheenalaista myllyä kruununluontoiseksi, mutta kun ei ole luotettavasti näytettävissä, onko mylly nauttimainsa vapausvuosien johdosta ehkä menettänyt vuonna 1711 hankitun veroluontoisuuden tahi ovatko valittajat niiden oikeudenomistajia, jotka ovat ostaneet myllyn verolle, esitti kollegi että näitä epä-tietoisia seikkoja ensin olisi paikkakunnalla tutkittava.

Lisäksi vaadittuaan tarpeelliseksi havaittua selvitystä asiassa lausuivat Valtakunnan Säädyt alamaaisessa kirjelmässään heinäkuun 29 päivältä 1766 seuraavaa;

«Kunink. Kamarikollegin edellä esitetyistä lausunnoista, niin vuonna 1756 kuin marraskuun 20 päivänä 1765 annetusta, ovat Valtakunnan Säädyt havainneet kiistämättömäksi, että vuonna 1757 Helsingin viereisen vesiputouksen viereltä pu-

rettu ja tässä puheena oleva itäinen jauhomylly on vuonna 1711 myyty verolle, ja vaikka tämä mylly sittemmin on kahdesti palanut sekä kumpaisellakin kerralla eräitä vapaavuosia nauttien uudelleen rakennettu, niin on se kuitenkin, sen johdosta että omistajat siten ovat nauttineet verovapautta, sitä vähemmän voinut menettää kerran saamaansa veroluontoisuutta ja ominaisuutta, kun sitä ei ole omistajain tuottamuksesta vaan kumpaisellakin kerralla vihollisen toimesta heidän vahingokseen tuhottu ja he vapaavuosia saadessaan eivät ole nauttineet muuta kuin mitä Suomen asukasten osaksi yleensä on tullut, näiden silti menettämättä mitään sellaista laillisesti saavutettua etua ja oikeutta; ja mitä muihin Kamarikollegin lausumiin epäilyksiin tulee, niin koska Govinius ja hänen osakumppaninsa paikkakunnan kihlakunnanoikeuden antamalla hoito- ja kiinnekirjoilla marraskuun 8 päivältä 1744, huhtikuun 30 päivältä 1751, toukokuun 1 päivältä 1753 ja joulukuun 9 päivältä 1755 täysin ovat todistaneet laillisen oston kautta tulleen tämän veromyllyn oikeiksi omistajiksi, ilman että asianomaiset virkamiehet tahi Kamarikollegi, joiden siinä olisi tullut valvoa kruunun oikeutta, ovat sitä vastaan esittäneet moitetta enempää yhdessäkään näissä tilaisuuksissa kuin myöskään vuonna 1734, jolloin sama mylly niinikään myytiin pois suvusta kauppiaille Jacob Teschille sekä Carl Clayhillsille, ja Kamarikollegilla, asiakirjain mukaan, siitä todella oli tieto; niin pitävät Valtakunnan Säädyt sitä vähemmän tarpeellisena paikkakunnalla tutkia, ovatko ja kuinka likeistä sukua mainitut valittajat ensimmäisille omistajille, vai ovatko he näiltä ostaneet tässä myllyssä omistamansa osuudet, kun se ei kuulu asiaan eivätkä valittajat mitään sellaista ole väittäneet eikä se voi heidän saantoansa ja omistusoikeuttansa huonontaa eikä parantaa.

Niinmuodoin ja kun tämä mylly vuodesta 1711 lähtien todella on ollut veromaan luontoista omaisuutta sekä laillisesti tullut Goviniuksen ja hänen osakumppaninsa haltuun, olematta mylly sitä ennen taikka sen jälkeen millään tavoin joko vapaavuosien nauttimisen tahi kruununverojen suorittamattomuuden johdosta, vielä vähemmän verohylkynä, menettänyt veromaan luontoisuuttaan; mutta se Puolustusvoimikunnan esityksestä ja Salaisen valiokunnan alamaisen puoltosanan johdosta 1756 vuoden valtiopäivillä yhtäkaikki on joutunut pois laillisilta omistajiltaan ja annettu toiselle oikeuttamalla tämä sen heti purkamaan, niinkuin todella tapahtunutkin, ilman että mainittuja verotalon oikeuden omistajia siinä edes on kuultu tahi minkäänlaista korvausta tahi lunastusta heille esitetty, vielä vähemmän annettu, jota siis ei käy katsominen muuksi kuin hätiköimiseksi, joka seuraukseltaan on ollut ja on ristiriidassa sen turvan ja suojeluksen kanssa, jota jokainen Ruotsin alamainen lain ja Hallitusmuodon mukaan saa ja pitää saada itselleen ja omaisuudelleen; niin ovat Valtakunnan Säädyt katsoneet asiakseen, sittenkun tämä on heidän tietoonsa tullut, sen asianmukaisesti muuttaa ja korjata; minkä johdosta Valtakunnan Säädyt ovat sitä mieltä, että nyttemmin kuolleen pormestari Nils Burtz Larssonin kuolinpesän tai Helsingin vanhankaupungin kosken partaalle rakennetun uuden myllyrakennuksen nykyisten omistajain tulee pormestari Zacharias Goviniuk-

selle ja hänen osakumppaneilleen antaa saman kosken partaalle sijainneesta ja vuonna 1757 puretusta sekä edellä kerrotulla tavalla heiltä otetusta verojauhomyllystä, josta maksettiin vuotuista veroa kaksikymmentä tynnyriä viljaa, täysi korvaus. Ja kun Govinius ja hänen osakumppaninsa edellä lausutun nojalla eivät ole menettäneet eikä heidän siis myöskään tule kuluneelta ajalta jäädä vaille sitä tuloa, mikä heillä on vanhasta myllystä mahdollisesti ollut, niin Valtakunnan Säädyt myös katsovat kohtuulliseksi, että uuden myllyrakennuksen omistajain myös tulee rahalla korvata, mitä nämä tässä kohden ovat kärsineet, viidellä sadalta vanhan myllyn näytetystä arvosta.»

Valtakunnan Säätyjen päätöksen mukaisesti Kunink. Majesteetti päätöksellään elokuun 7 päivältä 1766 määräsi, että välinselvitys oli tehtävä Burtzin perillisten kanssa sekä pormestari Goviniukselle ja hänen osakumppaneilleen annettava korvaus joko rahassa tahi niin suuri osa uutta myllyrakennusta kuin vastaa vanhan myllyn arvoa. Kuitenkin oli uuden myllyn silloiset tahi vastaiset omistajat velvoitettava edelleen suorittamaan itäisestä myllystä menevän veron paikkakunnan maaherralle ynnä puretusta läntisestä myllystä vuokran Helsingin kaupungille sekä pitämään laitoksen siinä kunnossa, että «kruunu ja paikkakunta siitä voivat saada sen laitoksella tarkoitetun höydyn, mistä Burtz oli ottanut vastatakseen, ja näin, jos haluavat oikeutensa säilyttää».

Edellämainitun armollisen päätöksen täytäntöönpano annettiin toimeksi maaherra Boijelle, joka käski Helsingin maistraatin huoltaa tämän. Maistraatin toimesta ryhdyttiin sittemmin selvittämään Burtzin kuolinpesän ja Goviniuksen sekä hänen osakumppaniensa välejä, mutta asialliset eivät voineet sopia välinselvityksen perusteista ja moniaat erät jäivät riitaisiksi. Sittenkun maistraatin edessä oli asiaa laajasti pohdittu, jolloin kuolinpesän puolesta esitettiin sittemmin peruutettu sovintotarjous, jonka mukaan «verotalonoikeudesta itäiseen eli puoleen koskeen» ja vanhasta puretusta myllystä suoritettaisiin Goviniukselle ja hänen osakumppaneilleen kerta kaikkiaan 26,650 vaskitaaleria taikka myös että nämä saisivat kahdeksannen osan uudesta myllylaitoksesta, ryhtyi maistraatti maaliskuun 18 päivänä 1767 lopullisesti käsittelemään asiaa. Maistraatti ei katsonut Goviniuksen ja hänen osakumppaniensa olevan oikeutetut saamaan menettämästään vanhasta myllystä muuta korvausta kuin sen näytetyn arvon 5,215 taaleria 26 äyriä vaskirahaa, joka summa kuolinpesän olisi maksettava korkoineen. Ja koska Kunink. Majesteetin päätöksen mukaan Goviniuksella ja hänen osakumppaneillaan oli valta ottaa maksu vanhasta veromyllystä joko rahassa tahi niin suurena osana uutta myllylaitosta kuin vastasi heidän vanhan myllyn arvoon ja sille kertyneeseen korkoon perustuvaa saamistaan, katsoi maistraatti asianosaisten molemminpuolisia vaatimuksia soviteltuaan, että Goviniuksen ja hänen osakumppaniensa tuli saada kahdeksasosa uudesta myllystä.

Maistraatin toimituttamassa arvioimisessa katsottiin vuonna 1758 tiilistä muurattu uusi mylly — jossa silloin oli viisi kiviparia ollut käynnissä ja tilaisuutta

oli laittaa lisäksi kolme paria — sisustuksineen, tokeineen, säämiskätamppineen ja muine rakennuksineen ja laitoksineen olevan kaikkiaan 72,000 vaskitaalerin arvoinen. Puretun itäisen myllyn, joka oli rakennettu puusta ja varustettu kahdella kiviparilla sekä alitse käyvällä vesivoimalla, selvitettiin maksaneen 5,215 taaleria 26 äyriä vaskirahaa eli saman määrän, minkä maistraatti tuomitsi maksettavaksi.

Maistraatti alisti edellä kerrotun päätöksensä «ulosottoasiana, sen erikoista laatua silmälläpitäen», maaherran tutkittavaksi, ja tämä vahvistikin päätöksen, jota vastoin Turun hovioikeus, jonka ratkaistavaksi asianosaiset molemmin puolin saatoivat asian, lokakuun 21 päivänä 1769 antamallaan päätöksellä julisti että, koska toimitetussa välinselvityksessä oli ilmaantunut ristiriitaisia asianhaaroja ja riitaisia vaatimuseriä, jotka olivat johtuneet siitä, että asianosaisilla oli ollut eriävä käsitys Kunink. Majesteetin edellämäin mainitun päätöksen oikeasta sisällyksestä, niin asiaa ei olisi tullut käsitellä ulosottoasiana, minkätähden asia osotettiin raastuvanoikeuden tutkittavaksi ja ratkaistavaksi.

Tässä yhteydessä mainittakoon, että pormestari Govinius ja hänen osakumppaninsa olivat, sittenkun hovioikeuden vastamainittu päätös oli annettu, Kunink. Majesteetille antamassaan anomuskirjelmässä pyytäneet turvaa oikeudelleen saada asia lykätynksi tuomioistuimen tutkittavaksi. Pontevin sanoin he panevat vastalauseen sitä vastaan, että heidän riitapuolensa pyrkivät saattamaan asian uudelleen salaisen valiokunnan tutkittavaksi, sekä niitä juonitteluja ja oikeudenloukkauksia vastaan, joita he olivat saaneet nyttemmin kuolleen Burtzin taholta kokea. Eritäin huomautetaan anomuskirjassa, että Burtz ei ollut täyttänyt sitoumuksiaan myllynkäytön voimassapitoon nähden sekä että maistraatti ei ollut noudattanut Kunink. päätöksessä osotettuja perusteita, kun valittajille oli myönnetty korvausta ainoastaan puretun myllyrakennuksen hinnan mukaan, ensinkään katsomatta laitoksen muuhun arvoon.

Siten odotettavana olevaa oikeudenkäyntiä ei kuitenkaan tullut toimeen, vaan asia järjestettiin sopimalla. Maistraatin istunnossa joulukuun 16 päivänä 1769 esiintyi kauppias Johan Sederholm pormestari Burtzin kuolinpesän puolesta sekä lausui suotavaksi, että kuolinpesän ja kaupungin välinen oikeussuhde Vanhankaupungin myllyyn ja vesiputouksen käyttöoikeuteen nähden tulisi lopullisesti järjestetyksi ja sekavat riitakysymykset selvitettyiksi, mikä seikka myös olisi omansa aikaansaamaan toivottavan sovinnon kuolinpesän osakasten ja muiden myllynosakasten kesken. Siinä tarkoituksessa kauppias Sederholm ilmoitti, että kuolinpesä, välttääkseen enempää riitaa kaupungin kanssa, ei enää tahtonut kieltää kaupungin omistusoikeutta siihen Vanhankaupungin kosken myllynpaikkaan, missä Burtzin rakennuttama kivimylly sijaitsi ja joka myllynpaikka ynnä koko se puoli koskea, minkä varrella mylly oli, lahjoitettuna omaisuutena kuului kaupungille. Sitä vastoin varasi kuolinpesä itselleen ja oikeudenomistajilleen edun saada aina moittimatta nauttia pysyväistä ja häiritsemätöntä nautintaoikeutta ynnä siihen perustuvaa hallintaoikeutta myllynpaikkaan, niin kauan kuin pormestari Burtzin siitä kaupungille lupaama vuokra 545 hopeataaleria vuo-

sittain kaupungin kassaan suoritetaan ja myllyn kaikkia laitoksia pidetään niin hyvässä ja tyydyttävässä kunnossa, että se vastaa tarkoitustaan eikä pääse rappeutumaan. Nämä velvollisuudet tulisi myllynomistajan, kenen haltuun mylly joutuneekin, vilpittömästi täyttää sillä tavoin kuin syyskuun 9 päivänä 1756 annetussa armollisessa päätöksessä oli määrätty. Jos mylly tulee myytäväksi, on se aina ensin tarjottava kaupungin lunastettavaksi, ollen kaupunki sitä paitsi oikeutettu koskeen rakennuttamaan muita vesilaitoksia, sillä ehdolla kuitenkin etteivät ne haittaa jauhomyllyn käyttöä.

Tämän esityksen maistraatti ja koolla olevat kaupungin vanhimmat ottivat harkitakseen, ja niin maistraatti kuin vanhimmatkin näkivät hyväksi suostua ehdotukseen ynnä siihen liittyviin ehtoihin ja määräyksiin sekä vahvistaa ne ehdottomasti noudatettaviksi.

Lopullinen välinselvitys myllynosakasten kesken toimitettiin Tukholmassa tammikuun 23 päivänä 1770. Silloin tehdyn sovintokirjan mukaan, joka toukuun 9 päivänä samaa vuotta esitettiin maistraatille ja kirjoitettiin sen pöytäkirjaan, tapahtui välinselvitys seuraavin ehdoin:

1) Kuolinpesän osakkaat luovuttivat Goviniukselle ja hänen osakumppaneilleen puolet Burtzin vuonna 1758 rakennuttamasta jauhomyllystä siihen kuuluvine rakennuksineen, tokeineen ja laitoksineen; 2) vireille pantu oikeudenkäynti jätettiin silensä; 3) toinen puoli myllylaitosta ja puolet tuloista pidätettiin kuolinpesälle; 4) kaikilla osakkailla olisi oikeus käyttää ja myydä osuutensa; 5) menot ja kustannukset jaettaisiin samassa suhteessa; 6) sovinnosta ilmoitettaisiin salaiselle valio-kunnalle, sen vahvistuksen saamiseksi, ja osakkaat sitoutuivat täyttämään ne velvollisuudet kruunua kohtaan, mitkä Burtz elinaikanaan vuonna 1756 oli ottanut täyttäkseen.

1756 vuoden toimiluvan oikeusvaikutukset sekä vesiputouksen käyttämistä koskevat myöhemät päätökset.

Vanhankaupungin putoukseen rakennetun myllylaitoksen toimilupa käsitti niinmuodoin puheenalaisen aikaan: 1) omistusoikeuden myllyyn ja siihen kuuluviin laitoksiin; 2) hallintaoikeuden kaupungin maalla sijaitsevaan myllytonttiin; 3) käyttöoikeuden kaupungille lahjoitetun kosken länsipuolen vesivoimaan; sekä 4) omistusoikeuden puretulle omaperäismyllylle kuuluvaan vesivoiman osaan. Kokonaisuudessaan pidettiin laitosta kiinteistönä, jota yhteisesti hoidettiin osakasten hyödyksi ja jossa näillä oli aatteelliset osuudet, jotka kävi luovuttaminen toiselle henkilölle. Helsingin tuomiokunnan lainhuudatuskirjoja 1700-luvun lopulta ja myöhemältä ajalta tutkiessa huomaa, että ostajat tavallisesti huudattivat tuollaiset myllyosuuksien siirrot käräjillä, mikä asianlaita 1770-luvulla aiheutti vastalauseita kaupunginviranomaisten taholta, heidän mielestään kun myllyn tuli olla kaupunki-oikeuden alainen. Tätä käytäntöä kuitenkin jatkui 1800-luvun loppuun, jolloin kaupunki jälleen tuli koko laitoksen omistajaksi.

Vuonna 1771 huusi kauppias ja kaupunginvanhin Carl Magnus Sunn kaupungille pormestari Goviniuksen aikaisemmin omistaman *kuudennentoistaosan* Vanhan-

kaupungin jauhomyllyä, 8,000 vaskitaalerin hinnasta. Tästä ajasta lähtien kaupungilla siis oli, paitsi omistusoikeutta osaan putousta ja myllytonttiin sekä oikeutta vuokran kantamiseen myllystä, kuudestoistaosa koko myllylaitoksesta. Tätä osaa käytettiin siten, että kaupunki määrävuosiksi antoi sen vuokralle, tavallisesti jollekin muulle osakkaalle, ja vuokraehdot määrättiin maistraatin edessä.

1820-luvulla havaittiin Vanhankaupungin vanha kivimylly riittämättömäksi tyydyttämään lisääntynyttä viljan ja ryyrien jauhatuksen tarvetta, ja osakkaat ryhtyivät sentähden suunnittelemaan myllylaitoksen laajentamista. Kun tähän työhön kuitenkin ryhdyttiin kaupunginviranomaisten lupaa hankkimatta, pyysi maistraatti maaherranviraston toimenpidettä työn keskeyttämiseksi, kunnes asianmukainen lupa oli saatu. Samaa tarkoittavan anomuksen teki kaupungin porvaristokin. Myllynosakkaat kuitenkin ajoivat myllylaitoksen laajentamista tarkoittavan hakemuksensa perille maaherranvirastossa, joka siihen aikaan voimassa olevain lainsäännösten mukaisesti toimitutti kihlakunnankatselmuksen paikalla.

Puheenalaisessa tilaisuudessa tutkittaessa kysymystä oikeutuksesta suunnitellun vesilaitoksen rakennuttamiseen tuli m. m. *kysymys itse putoukseen omistus- ja käyttö-oikeudesta* riidanalaiseksi kaupungin ja rakennuttajain kesken.

Sekä kihlakunnankatselmusoikeuden istunnossa että sittemmin asianomaisen hallinnollisen viranomaisen luona väittivät myllynosakkaat, että Vanhankaupungin kosken länsipuoli, joka kaupungilla oli Kunink. lahjoituksen nojalla ja 1734 vuoden lain Rakennuskaaren 20 luvun 1 §:n säännöksen mukaisesti ollut omanaan, oli pormestari Burtzille myönnetyn toimiluvan johdosta luovutettu tälle täydellisesti ja ikuisesti omaksi ja että kaupunki sentähden nyttemmin enää oli ainoastaan *yksityinen* osakas kuudennentoistaosansa puolesta, omistamatta muuta osaa putouksesta. Osakkaat olivat sentähden sitä mieltä, että kaupunki ainoastaan yksityisenä osakkaana voi käyttää asiassa puhevaltaa.

Kaupungin taholta huomautettiin, että sille lahjoitettua Vantaan jokisuun osaa ei ollut voitu siltä ottaa pois ja että Burtz ainoastaan oli saanut luvan määrätyillä ehdoilla käyttää kosken vesivoimaa. Tämä käsitys on sen selvityksen mukainen, mikä tässä mietinnössä edellä on asiasta annettu ja jonka mukaan Burtzin toimilupa ainoastaan käsitti pysyväisen nautinto-oikeuden kosken vesivoimaan. Tämä kysymys on kuitenkin nyttemmin toisarvoinen, sittenkun kaupunki laillisen saannon nojalla on tullut koko myllylaitoksen omistajaksi ja siten jälleen saanut täyden omistusta ja hallinto-oikeuden sille lahjoitettuun kosken osaan.

Kihlakunnankatselmusoikeuden pöytäkirjasta näkyy edelleen, että samaan aikaan muuan yksityishenkilö, kauppias Gadd, oli anonut lupaa saada rakentaa uuden tullijauhomyllyn Vanhankaupungin kosken itäiselle partaalle. Tätä anomusta myllynosakkaat kuitenkin mitä jyrkimmin vastustivat sillä perusteella että he, paitsi

Kysymys
myllylaitok-
sen laajen-
tamisesta
1820-luvulla.

kaupunginpuoleista kosken osaa, täydellä omistusoikeudella käyttivät myöskin kosken toista puolta. Tämän väitteensä vahvistamiseksi myllynosakkaat pääasiassa mainitsivat, että Vanhankaupunginkosken itäinen puolisko sikäläisine myllyineen oli verolle-ostosta lähtien vuonna 1711 ollut täydellä ja rajoittamattomalla omistusoikeudella yksityisen henkilön hallussa; että vesiputous ei ollut kruununkosken luontoinen, sillä kamarikollegin kiertokirjeessä joulukuun 16 päivältä 1777 tuollaisten koskien käyttämisestä määrättyä veroa ei ollut milloinkaan vaadittu Vanhankaupungin koskesta; että myllyn osakkaat lainhuudatuksen ja kiinnekirjan nojalla olivat niiden lailliset saantomiehet, jotka aikanaan olivat ostaneet omaperäismyllyn verolle; että niin Valtakunnan säädyt kuin Kunink. Majesteettikin aikanaan olivat tunnustaneet sen olevan yksityistä omaisuutta; sekä että mylly-yhtiö niinmuodoin oli myöskin putouksen tämän osan sekä *putouksen itäpuolella olevan myllytontin oikea omistaja.*

Kauppias Gadd kuitenkin kihlakunnankatselmusoikeudessa peruutti hakemuksensa saada rakentaa uuden myllyn kosken itäpuolelle, minkätähden lausunto tästä asian puolesta sai raueta. Myllynosakasten hakemuksesta taas katselmusoikeus toukuu-kuun 29 päivänä 1827 antamassaan päätöksessä lausui että, koska asiakirjoista käy selville, että raatimies Burtz oli Ruotsin kuninkaan armollisella luvalla säädettyjen ehtojen mukaisesti ja täydellä omistusoikeudella vuonna 1758 rakennuttanut kahdeksalla kiviparilla varustetun jauhomyllyn Vanhankaupungin koskeen eivätkä kaupunginviranomaiset voineet kieltää että sanottu mylly on mainitun Burtzin kuolemasta lähtien ollut yksityisen omana ja myös pitemmän aikaa viisitoista kuudettatoista osaa on ollut myllyn osakkailla, mutta ainoastaan yksi kuudestoista-osa kaupungilla, harkitsi kihlakunnankatselmusoikeus puolestaan kohtuulliseksi viljanjauhatuksen lisääntyneen tarpeen poistamiseksi erällä ehdoilla puoltaa myllyä laajennettavaksi ainakin neljällä kiviparilla; ja tuli kaupungin suhteellisesti omaan osaansa kustantaa lisärakennusten teettäminen ja voimassapito.

Kesäkuun 19 päivänä 1828 antamassaan päätöksessä maaherranvirasto katsoi kysymyksen kosken omistus- ja käyttöoikeudesta käyneen riitaiseksi sekä lykkäsi sentähden asian tämän puolen tuomioistuimen tutkittavaksi. Tämän päätöksen kumosi ja julisti mitättömäksi Senaatin Talousosasto, jonka mielestä kysymys vesiputouksen käyttöoikeudesta oli selvä, ja velvoitti maaherran ottamaan asian uudelleen tutkittavakseen. Maaherranvirasto katsoi nyt katselmusoikeuden lausunnon mukaisesti olevan syytä erällä ehdoilla sallia myllynosakasten laajentaa myllyä neljällä kiviparilla; kuitenkin olisi, ennenkuin jauhatus saisi alkaa, lisärakennuksen asianmukainen verollepano toimitettava. Kaupunginvanhinten tästä päätöksestä tekemän valituksen Talousosasto hylkäsi huhtikuun 30 päivänä 1830, ja siten tämä sitkeähenkinen kysymys tuli lopullisesti ratkaistuksi. Lisärakennus eli n. s. *uusi mylly* rakennettiin sittemmin 1830-luvun alussa ja sen verollepano toimitettiin loka-kuun 8 päivänä 1836. Armollisella kirjeellä maaliskuun 17 päivältä 1837 määrättiin kruunulle puheenalaisista neljästä kiviparista tuleva vuotuinen vero 18 tynnyriksi viljaa.

Sittenkun berliniläinen Keskieuropaan Vesilaitososakeyhtiö Neptun 1870-luvun alussa oli hankkinut luvan vesilaitoksen rakentamiseen Helsingin kaupungille Vantaanjoesta, osti yhtiö huhtikuun 1 päivänä 1873 tehdyllä kauppakirjalla kauppias E. J. Willstedtiltä ja hänen vaimoltaan Fredrika Willstedtiltä 98,800 markan hinnasta heidän omistamansa viisitoista kuudettatoistaosaa Vanhankaupungin tullijauhomyllystä «sekä vastaavat osat niihin kuuluvaa vesivoimaa ja vesimäärää, maata, huoneuksia, laitoksia ja rakennuksia». Armollisella päätöksellä toukokuun 11 päivästä 1874 yhtiölle sitten myönnettiin armollinen lupa omistaa mainittua omaisuutta ja yhtiö hankki Helsingin pitäjän käräjäkunnan kihlakunnanoikeudessa kolme moittimatta myönnettyä huudatusta kaupalle. Willstedtin aviopuolisoiden saannon puheenalaisiin myllynosuuksiin taas todisti mainitun kihlakunnanoikeuden syyskuun 30 päivänä 1871 antama kiinnekirja. Kauppias Willstedtillä oli myös vuokralla kaupungin omistama osuus ($\frac{1}{16}$) Vanhankaupungin myllyä 1908 vuoden loppuun. Tämäkin vuokraoikeus luovutettiin maistraatin luvalla Neptun-yhtiölle.

Vesijohtolaitoksen rakentaminen. Kaupunki lunastaa myllyn ja käyttöoikeuden kokoputoukseen.

Sen johdosta että pormestari Burtzille toimilupaa myönnettäessä syyskuun 9 päivänä 1756 annettuun armolliseen päätökseen oli pantu ehdoksi, että Vanhankaupungin myllyssä on pidettävä voimassa kahdeksaa kiviparia, anoi Neptun-yhtiö kesäkuun 12 päivänä 1872 maistraatilta että, ellei vedensaanti Vantaanjoessa tilapäisesti riittäisi sekä vesijohdon että myllyjen tarpeisiin, vesijohdolla olisi etusija myllynkäytön edellä, niin että viimeksi mainitun saisi vedenpuutteen sattua asianhaaran mukaan joko supistaa tahi joksikin ajaksi keskeyttää.

Sittenkun kaupunginvanhimpia oli asiassa kuultu, antoi maistraatti heinäkuun 10 päivänä 1872 siinä päätöksen, jossa maistraatti puolestaan suostui yhtiön pyyntöön ja päätti läänin kuvernöörille, jonka tarkemmin tutkittavaksi maistraatin päätös alistettiin, tehdä esityksen että hallitus suostuisi mainittuun yhtiön anomaan myönnytykseen myöskin mitä myllyn muihin $\frac{15}{16}$ tulee. Kuvernööri tekikin tästä esityksen Keisarilliselle Senaatille, joka elokuun 28 päivänä 1872 näki hyväksi, siinä tapauksessa että yhtiö vesijohdoista ja vesilaitoksista maaliskuun 23 päivänä 1868 annetun armollisen asetuksen 33 §:n säännöksen mukaisesti hankkii asianmukaisen luvan käyttää kosken vesivoimaa myöskin aiotun vesijohdon tarpeisiin, siksi ajaksi kuin yhtiö on olemassa, vakuuttaa sille hallinto-oikeuden myllynpaikkaan, siinäkin tapauksessa että kuivana vuodenaikana, jolloin riittävää vesimäärää kenties puuttuu sekä vesijohdon että myllyjen kahdeksan kiviparin käyttämiseen yhtäaikaan, myllynkäyttö täytyy siitä syystä joksikin ajaksi supistaa tahi kokonaan lakkauttaa, sillä ehdolla kuitenkin, että joka kerta kun sellaista on odotettavana, siitä on ilmoitettava sekä maistraatille että läänin kuvernöörille.

Yhtiön anottua Uudenmaan läänin kuvernööriltä, että yhtiö lakkauttamalla ylemmän molemmista kosken rakennetuista myllyistä saisi sen paikalle teettää uuden rakennuksen turbiinilla käytettävää vesijohdon pumppulaitosta varten, antoi kuvernööri maaliskuun 19 päivänä 1873 päätöksen, jolla yhtiö oikeutettiin teettämään pumppulaitosrakennuksen, sillä ehdolla että alempaan myllyyn sijoitetaan 8

kiviparia, johon päätökseen tässä kohden ei haettu muutosta. Samalla päätöksellä salli kuvernööri yhtiön, sittenkun asianmukainen katselmus oli toimitettu, rakennuttaa kivitokeen Vantaanjoen poikki.

Vuonna 1875 Neptun-yhtiö tarjosi vesijohdon kaupungin lunastettavaksi ja keskustelut asiassa veivätkin tulokseen. Maaliskuun 29 päivänä 1876 tehdyllä kauppakirjalla yhtiö luovutti vesijohdon kaikkine siihen kuuluvine rakennuksineen, putkijohtoineen, koneineen ja laitoksineen kaupungille, ja kuului kauppaan myös «omistusoikeus viiteentoista kuudettatoistaosaan ($\frac{15}{16}$) Helsingin pitäjässä sijaitsevaa Vanhankaupungin tullimyllyä ja yhtä suureen osaan Vanhankaupungin vesiputousta, vesivoimaa ja vesimäärää sekä myllyn maata, laitoksia ja muuta omaisuutta». Niinikään luopui yhtiö vuokraoikeudestaan kaupungin omistamaan kuudenteentoistaosaan myllylaitosta, ja välikirjassa määrättiin, että ostajan tuli noudattaa Vanhankaupungin kosken ja vesimäärän käyttämisestä tuon tuostakin annettuja hallituksen määräyksiä sekä että kaikki myllytilaan liittyvät velvollisuudet siirtyvät ostajalle. Kauppahinta oli kaikkiaan 1,200,000 markkaa, josta määrästä 98,000 markkaa oli mainittujen myllylaitoksen $\frac{15}{16}$:n ja loput muun omaisuuden hintaa.

Tällä kaupalla, johon kaupunki hankki lainhuudatuksen ja kiinnekirjan Helsingin kihlakunnanoikeudessa, sai kaupunki takaisin käyttöoikeuden kosken länsirannalla olevaan myllytonttiin ynnä lahjoituksen käsittämään vesivoiman osaan sekä astui samalla kaikkeen siihen oikeuteen myllytonttiin ja kosken osallisuuteen nähden, mikä kuului kosken itärannalla olleelle vanhalle omaperäismyllylle.

Lievennystä myllynkäytön ehtoihin anotaan.

Sittenkun kaupunki oli ottanut vesijohdon haltuunsa, katsoi Kaupunginvaltuusto syyskuun 9 päivänä 1756 ja myöhemmin annettujen hallituksen määräysten, vesiputouksen omistus- ja hallintaoikeuden ehtoja säännöittelevinä määräyksinä, velvoittavan kaupunkia siellä pitämään voimassa myllyliikettä kahdeksalla kiviparilla. Kun osottautui mahdottomaksi ennestään olevaan vanhaan myllyrakennukseen sijoittaa useampia kivipareja kuin siellä olevat neljä, anoi Kaupunginvaltuusto Senaatilta sellaista muutosta myllynpaikan hallintaehtoihin, että myllynkivien lukua saisi supistaa. Toukokuun 16 päivänä 1883 antamallaan päätöksellä Senaatti myöntyikin tähän ja kaupunki velvoitettiin myllyn uudestirakennuttuaan pitämään käynnissä ainoastaan neljä kiviparia ynnä ryynilaitoksen. Vanhankaupungin tullijauhomylly rakennettiin sitten vuosina 1884 ja 1885 perinpohjin uudestaan, ja siitä lähtien on rahatoimikamari sen antanut vuokralle määrävuosiksi kerrallaan, viimeksi 1914 vuoden loppuun.

Jo Neptun-yhtiö oli tekemällä sopimuksen asianomaisten vuokramiesten kanssa hankkinut itselleen vuokraoikeuden vesijohtolaitokselle tarpeellisiin Siltasaaren osiin. Vuonna 1884 rahatoimikamari antoi Senaattiin alamaisen anomuksen Helsingin pitäjässä sijaitsevaan Viikin sotilasvirkataloon kuuluvien tilusten järjestelemisestä niin, että Siltasaari luovutettaisiin kaupungille, joka vastikkeeksi antaisi muuta maata.

Siltasaaren
vuokraami-
nen.

Tämän johdosta toimitti asianomainen lääninagronoomi kuvernöörin määräyksestä katselmuksen ja arvioimisen Siltasaarella; ja silloin heräsi kysymys, olisiko Siltasaaren arvoon luettava jokin oikeus vesiputouksessa olevan vesivoiman käyttämiseen. Toimituksessa kuitenkin pidettiin selvänä, että Viikin virkatalolla ei ole oikeutta Vantaanjoen isomman laskuhaaran vesivoiman käyttämiseen.

Tilusjärjestelyn ehdotus kuitenkin herätti arveluja Keisarillisessa Senaatissa ja sai raueta. Sitä vastoin määräsi Senaatti asiaa esiteltäessä lokakuun 29 päivänä 1885, että tarjottaessa Viikin virkataloa uudestaan vuokralle puolipaastosta 1896 Siltasaari ynnä 0,05394 hehtaarin laajuinen ala mannermaan rantaa pienemmän koskenhaaran itäpuolelta erotettaisiin virkatalon vuokrasta jotta niitä voitaisiin käyttää erikseen. Kesäkuun 5 päivänä 1895 tehdyllä välikirjalla onkin nämä tiluskappalet luovutettu kaupungille vuokralle 25 vuodeksi puolipaastosta 1896 lukien.

Lisäksi mainittakoon eräitä seikkoja, jotka ovat omansa valaisemaan esillä olevaa asiaa.

Lisäselvitys.

E. L. Fonsenin vuonna 1807 Vanhankaupungin myllynpaikasta laatiman kartan mukaan oli putouksen länsipuolella sijaitseva myllytontti alaltaan 12,793 neliökynnärää. Vuonna 1842 sai myllytontti maistraatilta lisäksi 3,825 neliökynnärää. Vuonna 1877 pani silloinen kaupungininsinööri Reuter kartalle myllytontin, jonka ala silloin oli noin 8,300 neliometriä. Vesijohtolaitoksen nykyään käytettävänä oleva ala Vanhassakaupungissa Vantaanjoen länsipuolella on kaikkiaan 15,760 neliometriä.

Siltasaarella sijainneen vanhan omaperäismyllyn tontin rajoja ja alaa ei ole voitu tarkoin saada selville, syystä että 1700-luvun alkupuoliskolta puuttuu luotettavia karttoja.

Niinkuin edellä mainittiin, kaupunki sai 1700-luvun keskivaiheilta lähtien korvauksena vanhemmasta myllystä olleista tuloistaan vuokraa eli myllyveroa, joka pormestari Burtzin kanssa tehdyssä sopimuksessa määrättiin 545 hopeataaleriksi. Tätä myllyveroa, jota 1800-luvun alkupuoliskolla kannettiin jonkun verran erisuuruisia määriä, suoritettiin vuodesta 1865 lähtien 490 markkaa 46 penniä, mutta se lakkasi, kun omistus- ja käyttöoikeus koko myllynpaikkaan Neptun-yhtiön kanssa päätetyn kaupan johdosta joutui kaupungin haltuun. Kosken itäpuolella sijainneesta omaperäismyllystä tuleva sekä «uuden myllyn» maksettavaksi pantu viljamäärä mainitaan asianomaisissa maakirjoissa ja sitä suoritettiin vuoteen 1884, jolloin myllyvero Suomessa lakkasi.

Kaupungin vesialueen itäinen rajalinja on määrätty asianmukaisessa järjestyksessä aikaansaadulla rajankäyntitoimituksella. Sen voimaanpanemiseksi mitä välirajan käymisestä vedessä on säädetty heinäkuun 23 päivänä 1902 asiasta annetussa laissa, määräsi nimittäin Uudenmaan läänin kuvernööri marraskuun 30 päivänä 1903 komissionimaanmittari F. O. Immelin m. m. Helsingin pitäjässä käymään kalavesien ympärysrajat, sikäli kuin merkittyä rajaa ei ennestään ollut. Tässä toimituksessa, joka päättyi vuonna 1909 ja nyttemmin on lainvoimainen, käytiin ja pyykitettiin, paitsi muuta, Helsingin kaupungin jakokunnan ja Viikin yksinäis-tilan muodostaman jakokunnan väliraja vedessä. Komissionimaanmittari Immelin laatiman vesirajakartan mukaan käy rajalinja rajakohdasta, joka on karttaan merkitty N:olla 12 ja sijaitsee keskellä koskea myllylaitoksen läheisyydessä, suorassa suunnassa kosken keskitse Vanhankaupungin selällä sijaitsevan Granholman saaren läheisyydessä olevaan rajakohtaan N:o 13. Tämä rajasuunta pitää yhtä kaupungin ja sen itäisten rajanaapurien välillä aikaisemmin käytyjen rajalinjain kanssa.

Se seikka että kaupungin ja Viikin jakokuntain ympärysrajat on lopullisesti määrätty kosken keskitse kulkevalla rajalinjalla ei tiedä sitä, että kosken itäpuolella sijaitseva myllynpaikka (vanha omaperäismylly) siihen kuuluvine vesivoimineen olisi otettu kaupungilta ja yhdistetty Viikin karjakartanoon. Raja osottaa ainoastaan, että sen kumpaisellakin puolella oleva vesialue kuuluu eri lohkokuntiin. Kaupungin laillisella tavalla saaman oikeuden rajalinjan toisella puolella sijaitsevaan myllynpaikkaan pitää heinäkuun 23 päivänä 1902 välirajasta vedessä annetun lain 4 §:n 2 momentin mukaisesti edelleen pysyä voimassa.

Lisäksi sopii huomauttaa, että Viikin lohkokunnassa ei ole toimitettu isoajakoa, koska virkatalo sinänsä on jakokunta, jonka tilukset eivät ole olleet sekaisin viereisten jakokuntain tilusten kanssa.

Yhdistelmä.

Lopuksi on Komitean vielä lyhyesti yhdisteltävä Vanhankaupunginkosken omistusoikeutta koskevan selvityksensä tulokset ja siinä yhteydessä vastattava kysymykseen, käykö Helsingin kaupunkia katsominen oikeutetuksi lakkauttamaan nykyisen myllynkäytön koskessa.

Kunink. lahjoituskirjassa elokuun 3 päivältä 1569 on kaupungille vakuutettu omistusoikeus Vanhankaupunginkosken läntiseen puoleen. Maakaaren 12 luvun 4 §:n säännöksen mukaisesti on voimassa että kylät, jotka sijaitsevat kumpikin eri puolellaan juoksevaa vettä, omistavat kumpikin puolet vesialueesta. Lahjoituksen nojalla on kaupunki siis kosken länsipuoliskon omistaja.

Kosken itäpuolisko niinkään kuului alkujaan kruunulle viereisen Viikin karjakartanon omistajana, ja aikaisemmin sitä käytettiin kruunun hyväksi myllynpaikkana. Vuonna 1711 Viikin karjakartanosta kuitenkin murrettiin erilleen myllytila, joka myytiin verolle ja sittemmin muodosti omaperäismyllyn, jota yksityinen henkilö

hallitsi täydellä omistusoikeudella. Tämä kosken itäpuolella sijaitseva myllynpaikka käsitti sekä kosken käyttövoiman että rannalla olevan tontin. Kun kruunu sallimalla verolleoston hyväksyi myllynpaikan erottamisen Viikin karjakartanosta, tiesi tämä että ne, jotka olivat ostaneet myllytilan verolle, saivat oikeuden siihen käyttövoimaan, mikä oli otettavissa kosken itäisestä aikaisemmin luovuttamattomasta puolesta. He olivat niinmuodoin, suorittamalla silloisissa oloissa huomattavan suuren lunastushinnan kruunulle, saaneet oikeuden puolen kosken käyttövoimaan ja olisivat, jos olisivat halunneet, nähtävästi voineet käyttää tätä vesivoimaa laajemmassa mittassa kuin mitä vanha myllyrakennus kaksine kiviparineen tarvitsi. Näin ollen, ja siinäkin tapauksessa että kosken itäpuoliskon vesivoima olisi ollut tämänkin lisäksi jaollinen, ei Viikin karjakartanolla enää ole voinut olla osaa koskessa, jota asianlaitaa myös vahvistaa se, ettei kruunu todella milloinkaan verolleoston tapahtumisesta lähtien ole esittänyt minkäänlaisia vaatimuksia kosken itäosaan nähden.

Helsingin kaupungilla, joka maaliskuun 29 päivänä 1876 tehdyllä kauppakirjalla on saanut haltuunsa, paitsi muuta, puheenalaisen omaperäismyllytilan siihen kuuluvine käyttövoimineen, on sentähden edellämainitun lahjoituksen ja vastamainitun kauppakirjan nojalla katsottava olevan omistusoikeus sekä Vanhankaupungin kosken länsipuoliskoon että myös kosken itäpuoliskon käyttövoimaan.

Sen epävarmuuden poistamiseksi, jota kenties on olemassa, mikäli koskee kaupungin oikeutta vesiputouksen itäosaan, olisi kaupungin ehken kuitenkin syytä heinäkuun 23 päivänä 1902 annetun asetuksen määräysten mukaisesti ryhtyä toimiin saadakseen oikeutensa vesiputoukseen tutkituksi. Tämä olisi tehtävä mahdollisimman pian, koska asetuksessa säädettyä kutsumusmenettelyä ei enää 1913 vuoden maaliskuun 1 päivästä lähtien saa käyttää. Sittenkun oikeuskysymys siten on ratkaistu, voitaisiin ryhtyä toimiin puheenalaisen koskitilan liittämiseksi kaupungin alueeseen.

Syyskuun 9 päivänä 1756 annetun Kunink. päätöksen mukaan saivat pormestari Burtz ja hänen oikeudenomistajansa myönnytyksen Vanhankaupungin myllyyn m. m. sillä ehdolla, että siinä on pidettävä kunnossa kahdeksan kiviparia. Tätä määräystä on viime aikoihin asti noudatettu, ja on Senaatin suostumus aina katsottu tarpeelliseksi, kun on ollut saatava huojennusta velvollisuuteen ylläpitää Vanhassa kaupungissa myllyliikettä tuolla määrättyllä kiviparilla.

Nämä 1756 vuoden päätöksessä olevat määräykset ovat selitettävissä sen ankan säännöstelyn kannalta, joka aikaisemmin oli voimassa myllyteollisuuden harjoittamiseen nähden. Sittenkun nyttemmin täydellinen elinkeinovapaus tällä alalla on saatettu voimaan ja myllyvero poistettu, ei enää mikään estä myllylaitoksen omistajaa lakkauttamasta liikettään. On kuitenkin otettava tutkittavaksi, katsotaanko 1756 vuoden päätöksessä olevaa ehtoa siitä huolimatta kaupunkia velvoittavaksi.

Mainitun ehdon tarkoituksena on taata kruunulle, kaupungille ja viereiselle maaseudulle tilaisuus tarpeelliseen viljanjauhatuskseen. Tässä kohden ei Vanhankaupungin myllyllä kuitenkaan enää ole sanottavaa merkitystä eikä sen lakkautta-

minen todennäköisesti tuottaisi tuntuvia haittoja. Toimilupaehto näyttää kuitenkin olevan katsottava olleen voimassa, niin kauan kuin kosken hallintaoikeus päätöksen nojalla oli yksityishenkilöillä. Mutta kun kaupunki sai oikeuden kosken käyttämiseen, käynee määräystä nyttemmin — erittäinkin myllyteollisuuden vapauttamisen ja myllyveron lakkauttamisen jälkeen — sitä vähemmän pitäminen kaupunkia velvoittavana, kun päätöksen sanamuoto osottaa että ehto kohdistuu yksityiseen omistajaan ¹⁾).

Tosin on kaupunki puheenalaisen kosken kauppakirjassa sitoutunut noudattamaan kaikkia hallituksen antamia määräyksiä myllynkäyttöön nähden ja kaupunginviranomaiset itse ovat otettuaan kosken haltuunsa Senaatissa myöntäneet velvollisuutensa tässä kohden. Tämä seikka, joka on johtunut siitä, ettei ole kyllin tarkoin selvitetty edellä mainitun päätöksen syntyä ja sisällystä, ei kuitenkaan näy voivan vastaisen varalle perustaa mitään velvoitusta kunnalle. Siinä tapauksessa että kaupungin etu vaatisi lakkauttamaan myllyliikkeen, ei sellainen toimenpide niinmuodoin nyttemmin enää kohdanne laillista estettä, myllynvuokraajan oikeutta kuitenkaan loukkaamatta. Jos sellaiseen toimenpiteeseen ryhdytään, näyttää kuitenkin olevan tarpeellista, aikaisemmin noudatettua menettelyä silmällä pitäen, tästä antaa Keisarilliselle Senaatille asianmukainen ilmoitus.

Helsingissä, heinäkuun 12 päivänä 1912.

Julius Grotenfelt.

John Uggla.

Alb. Hästesko.

¹⁾ «Pitämään se häiritsemättä hallussaan, niin kauan kuin myllyä pidetään voimassa; mutta jos se joutuu rappiolle, olipa kenen hallussa tahansa, on omistaja menettänyt oikeutensa ja mylly palautuu kruunulle ja kaupungille lunastuksetta.»

Esitys, joka koskee kaupungin irtaimen omaisuuden katsastuksen uudestijärjestämistä.

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAHATOIMIKAMARI.

*Helsingissä,
heinäk. 4 p:nä 1912.*

N:o 382.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Viimeksi kuluneen toukokuun 28 p:nä tehdyllä lähetepäätöksellä on Rahatoimikamarilta vaadittu lausuntoa kaupungin irtaimen omaisuuden katsastajain Revisionikonttorille osottamassa kirjelmässä esitetyistä, puheenalaisen kaupungin omaisuuden katsastuksen uudestijärjestämistä koskevista näkökohdista sekä Revisionikonttorin samassa asiassa Kaupunginvaltuustolle tekemästä esityksestä.

Esillä olevaa asiaa käsitellessään on Rahatoimikamari kaikissa pääkohdissa katsonut voivansa yhtyä Revisionikonttorin esittämiin lausuntoihin ja ehdotuksiin, joiden toteuttamisesta aivan todennäköisesti olisi oleva seurauksena kaupungin irtaimen omaisuuden tehokkaampi katsastus. Ainoastaan katsastajain varamiesten lukuun nähden on Kamari, arvellen olevan syytä varoa että mahdollisesti useampia viimeksimainituista yhtäikää on estettynä ottamasta osaa katsastukseen, katsonut näiden luvun olevan korotettava Revisionikonttorin ehdottamasta määrästä kolmesta viiteen. Mitä tulee katsastajille maksettavaan palkkioon, joka tähän asti on ollut 200 markkaa itsekullekin, on Kamari katsonut sitä olevan jonkun verran korotettava, esimerkiksi 300 markkaan. Koska alempana ehdotetut säännökset tietävät Kaupunginvaltuuston tammikuun 14 päivänä 1902 katsastusmiehille vahvistaman johtosäännön muuttamista toisin kuuluvaksi, on Kamari katsonut olevan Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi esittäminen seuraavan ehdotuksen:

Helsingin Kaupunginvaltuuston valitsemien kaupungin irtaimen omaisuuden katsastajain johtosääntö.

1 §.

Kaupungin irtaimen omaisuuden katsastajia valitsee Kaupunginvaltuusto jossakin syyskuulla pidettävässä kokouksessaan seitsemän. Samassa tilaisuudessa valitaan niinikään viisi varamiestä, jotka varsinaisten katsastajain ollessa estettyinä astuvat näiden sijaan.

2 §.

Katsastajat kokoontuvat ennen kaupungin laitosten kaluston vuosikatsastusten alkamista valitakseen puheenjohtajan ja jakautuakseen eri laitosten kesken.

3 §.

Katsastajain on velvollisuus tarkoin valvoa kaupungin asianomaisten virastojen ja laitosten kaluston katsastustöiden suoritusta.

4 §.

Kaupungin irtaimen omaisuuden katsastus pitää vuotenaan olla suoritettu helmikuun kuluessa, jolloin kalustoluettelot on, asianomaisten virastojen ja laitosten asianmukaisesti allekirjoittamina sekä varustettuina asianomaisen katsastajan merkinällä katsastuksen kulusta, annettava Rahatoimikonttoriin, pidettäväksi kaupungin muiden tilien kera vuositulintarkastajain saatavina.

5 §.

Jos katsastuksessa on ilmaantunut syytä muistutukseen, vaaditaan kaupungin Revisionikonttorin välityksellä asianomaisen selitys, minkä jälkeen siten syntyneet asiakirjat katsastajain harkinnan mukaan annetaan vuositulintarkastajille.

6 §.

Katsastajat saavat palkkiota 300 markkaa kukin, jonka palkkion Rahatoimikamari määrää heille maksettavaksi, sittenkun kalustoluettelot on annettu Rahatoimikonttoriin.

Läheteasiakirjat palautuvat tämän mukana.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

Helsingin kaupungin Revisionikonttorille.

Helsingin Kaupunginvaltuuston valitsemille kaupungin irtaimen omaisuuden katsastajille tammikuun 14 päivänä 1902 vahvistetun johtosäännön mukaan tulee katsastajain kokoontua joulukuun kuluessa sekä jakaa katsastustyö keskenään siten, että he voivat ottaa osaa kaupungin laitoksissa vuodenvaihteessa toimitettaviin vuosikatsastuksiin. Kalustoluettelot on sitten, varustettuina katsastuksen toimittamista koskevalla katsastajain todistuksella helmikuun kuluessa annettava Rahatoimikonttoriin.

Useista syistä ei näitä katsastusta koskevia määräyksiä ole milloinkaan noudatettu, niinkuin myös on erinäisissä katsastajain aikaisemmin antamissa kertomuksissa huomautettu. Osin alotetaan kalustonkatsastukset niin varhain, ettei katsastajia edes ole ehditty valita, vaali kun usein on toimitettu Kaupunginvaltuuston viimeisissä kokouksissa vuotenaan, jota vastoin esim. vesijohtokonttori alottaa katsastuksensa jo lokakuussa. Osin on luonnollisista syistä mahdotonta neljän katsastajan ehtiä olla saapuvilla alun toistasadassa eri huoneistossa yhtäaikaa vuoden alussa toimitettavissa katsastuksissa.

Onpa monasti sattunut niinkin, ettei esimerkiksi kansakoulujen kalustonkatsastusta edes ehditä suorittaa säädetyn ajan, helmikuun kuluessa.

Näin ollen ovat katsastajat suorittaneet tehtävänsä sen *jälkeen* kun asianomaiset laitokset ovat toimittaneet omat kalustonkatsastuksensa ja jatkaneet niitä siinä järjestyksessä kuin Rahatoimikonttori on antanut kalustoluetteloja katsastajain käytettäväksi. Katsastajain toiminta-aika on kuitenkin rajoitettu siten, että kertomus työn tuloksista on hyvissä ajoin voitu antaa Rahatoimikamariin toimitettavaksi kaupungin tilintarkastajain käytettäväksi.

Nämä katsastajain jälestäpäin toimittamat katsastukset ovat tuollaisissa tapauksissa rajoittuneet siihen, että «pistokokeilla» on tutkittu, pitääkö vuodenvaihteessa inventaarioksi esitetty siirtomäärä yhtä todellisesti olevan kaluston kanssa. Luetteloihin merkittyä, lisäksi tullutta ja poistettua kalustoa koskevien tietojen oikeaperäisyydestä eivät katsastajat ole lausuneet mielipidettään.

Kun kuitenkin tämä nykyoloissa nähtävästikin ainoa käytännössä mahdollinen menettelytapa ei ole johtosäännön mukainen eikä muutenkaan näytä tyydyttävältä, on silminnähtävästi sitä enemmän syytä lisäksi huomauttaa mainituista epäkohdista, kun kaupunki nyttemmin on saanut erityisen revisionikonttorin, joka voi ottaa asian perinpohjaisesti selvittääkseen, ehkä lisäksi kutsumainsa asiantuntijain avulla.

Eri mieliä voi olla siitä, onko ensinkään paikallaan että nykyistä tapaa noudattaen toimitetaan kalustonkatsastus kaupungin valitsemilla erityisillä luottamusmiehillä sen kalustonkatsastuksen lisäksi, minkä laitokset itse toimittavat, samoin kuin siitäkin, olisiko katsastustoimi uudestijärjestettävä, esim. siihen suuntaan että kaupungin Revisionikonttoriin tätä varten asetettaisiin erityinen virkamies.

Helsingissä, maaliskuun 21 päivänä 1912.

Artur Grönberg.
A. E. Sundström.

Ossian Häggman.
K. A. Wigg.

Liite II.

HELSINGIN KAUPUNGIN
REVISIONIKONTTORI.

Toukok. 24 p:nä 1912.

N:o 29.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Noudattaen Kaupunginvaltuuston kirjelmässä huhtikuun 16 päivältä N:o 176 lausuttua kehotusta antaa lausunto kaupungin irtaimen omaisuuden katsastajain Revisionikonttoriin lähettämän kirjelmän johdosta, jossa esitetään erinäisiä mainittua katsastusta koskevia näkökohtia, saa Revisionikonttori kunnioittavimmin lausua seuraavaa:

Revisionikonttori on katsastajain kanssa yhtä mieltä siitä, että, niin aikaan kuin tapaankin katsoen, se menettely, jota katsastajat erityisistä kirjelmässään mainituista syistä ovat katsastuksissaan noudattaneet, ei ole tammikuun 14 p:nä 1902 vahvistetun johtosäännön mukainen eikä näytä muutenkaan tyydyttävältä. Tämän asian selvittämiseksi on konttori hankkinut kaupungin virastoilta ja laitoksilta tarpeellisia tietoja siitä, milloin nämä itse toimittavat vuosikatsastuksensa sekä kuinka monessa paikassa näitä yhtäaikaa toimitetaan. Täten on Revisionikonttori saanut tietää, että Vesijohtolaitoksen täytyy, ehtiäkseen suorittamaan työn ajoissa, alottaa kalustonkatsastus jo lokakuussa. Kaasutehdas alottaa katsastuksensa joulukuun keskivaiheilla ja sitä jatkuu yksin ajoin kahdessa paikassa, kaupungissa ja Sörnäsissä. Sähkötehtaalla toimitetaan katsastusta joulukuun lopusta lähtien 6 eri paikassa. Kaupungin ainespihan katsastusta toimitetaan marraskuun keskivaiheilta lähtien. Vaivaihoidon ja sairaanhoitolaitosten kalustonkatsastuksia jatkuu koko tammikuun. Eri kansakoulujen katsastukset, jotka toimittaa kukin

asianomainen koulunjohtaja, pitää olla päätetyt tammikuun 15 päivään, jolloin kalustoluettelot on annettava kansakoulujen taloudenhoitajan tarkastettaviksi. Kun kouluja on alun kolmattakymmentä, toimitetaan katsastusta yhtä monessa paikassa yhtäaikaa. Poliisilaitoksen kalustonkatsastus toimitetaan niinkään tammikuun alkupuoliskolla miltei yhtäaikaa 11 eri paikassa. Kaikki nämä katsastukset päättyvät eri aikoina tammikuun kuluessa. Muuten toimitetaan kaluston luetteleminen y. m. jällellä olevissa lähes 40:ssä kaupungin virastossa ja laitoksessa viimeksi mainitun kuukauden kuluessa.

Tästä selostuksesta näkyy että eräiden kaupungin laitosten täytyy alottaa kalustonkatsastuksensa jo loka- tai marraskuulla sekä että katsastuksia, eritoten suuremmissa virastoissa tai laitoksissa jatkuu viikko- jopa kuukausimääriäkin ja sitä paitsi miltei yhtäaikaa kymmenissä eri paikoissa.

Tammikuun 14 päivänä 1902 vahvistetussa, Helsingin kaupunginvaltuuston kaupungin irtainta omaisuutta varten valitsemien katsastajain johtosäännössä säädetään, että 1) neljä katsastajaa varamiehineen valitaan jossakin loka- tai marraskuulla pidettävässä Valtuuston kokouksessa; 2) katsastajat kokoontuvat joulukuulla jakaakseen keskenään katsastustyön, joka, mikäli se käsittää työkaluja, tarveainetarastoja y. m., on toimitettava vuodenvaihteessa asianomaisten kaupungin laitosten silloin suorittamain vuosikatsastusten yhteydessä, sekä 3) kaupungin irtaimen omaisuuden katsastus pitää olla suoritettu helmikuun kuluessa.

Kun panee vastakkain mitä nämä säännökset sisältävät ja mitä todelliset olot näyttävät, huomaa kuinka vähän ne käyvät yhteen sekä samalla kuinka mahdoton noiden neljän katsastajan on näitä määräyksiä täyttää. Tässä kohden Revisionikonntori toteaa, että valittujen katsastajain toimittama katsastus on rajoittunut enemmän tai vähemmän muodolliseen toimitukseen, ja toisin tuskin olisikaan voinut olla laita. Tämä seikka mainitaan myöskin katsastajain kirjelmässä, jossa muun muassa lausutaan, että jälestäpäin toimitettu katsastus on rajoittunut siihen, että on «pistokokeilla» yritetty toimittaa tarkastusta j. n. e. sekä että katsastajat «eivät ole lausuneet mielipidettään» luetteloihin pantujen, lisäksitulleiden tai poistettujen kalustoerien oikeaperäisyydestä. Tarveaine- ja varastomäärän tai työkalujen katsastamista sen jälkeen, kun laitosten oma kalustonkatsastus on toimitettu ja suuri osa tavaroista jälleen viety lukuisille työpaikoille, ei käy toimittaminen muutaman aikaa takaperin laadittujen luetteloiden nojalla, puhumattakaan siitä että varastoissa tietenkin jo on tapahtunut lukuisia muutoksia. Jos katsastajat valittaisiin niin aikaisin, että heillä olisi tilaisuus harjoittaa toimintaansa jo silloin, kun kaupungin laitokset ryhtyvät toimittamaan vuosikatsastuksiaan, niin tarvittaisiin likimäärin laskien kolmisenkymmentä tuollaista henkilöä jotta he edes jossain määrin voisivat suorittaa tehokasta tarkastustyötä näissä katsastuksissa.

Vaikka Herrat Kaupunginvaltuusmiehet valitsisivatkin niin monta katsastajaa, voitettaisiin sillä kuitenkin tuskin mitään, ellei heille myönnetä tuntuvia palkkioita. Sillä vaikea on ajatella, että sivulliset henkilöt, saamatta täyttä korvausta, antau-

tuisivat työhön, jota monenkin heistä täytyisi tehdä viikko- jopa kuukausimääriä. Tämän lisäksi on otettava huomioon katsastusajan säännöttömyys, koska nimittäin laitosten kalustonkatsastukset toimitetaan vähitellen, sen mukaan miten asianomaiset virkailijat apulaisineen muilta virkatoimiltaan joutavat. Helposti ei myöskään olisi löydettävissä sopivia henkilöjä, jotka olisivat kylliksi ammattimiehiä voidakseen menestyksellä katsastaa ne monenlaatuiset työkalut, tarveaineet ja varastot, joita kaupungin eri virastoilla ja laitoksilla on.

Edellä esitetyistä syistä ja silmällä pitäen niitä kymmeniätuhansia eriä, joita kootuissa kalustoluetteloissa sekä eri laitosten suurissa tavarakirjoissa esiintyy, huomattanee kuinka vaikeata, jopa mahdotontakin on yhden tahi parin virkamiehen tehdä mainittavaa hyötyä, eritoten varsinaisessa käytännöllisessä katsastustyössä katsastusajan kuluessa. Tämä sen katsastajain kirjelmässä olevan kohdan johdosta, joka tarkoittaa erityisen virkamiehen asettamista tarkastusta toimittamaan.

Tuona katsastusaikana on myös laadittava tarkat kalustoluettelot kaikesta kaupungin irtaimesta omaisuudesta, koska kunnallishallituksesta kaupungissa voimassa olevan asetuksen 72 §:n 1 momentti niin säätaa. Mitä suurempi jokin laitos on, sitä paljotöisemmäksi käy näiden luetteloiden laatiminen, minkätähden suurimmat laitokset nähtävästi ovatkin havainneet koituvan liian suurta ajanhukkaa, jos luetteloihin pantaisiin seikkaperäisesti koko se suuri tarveaineiden ja varastojen joukko, mikä niiden hallussa on. Niinpä ovat mainitut laitokset joko panneet luetteloihin osan omaisuuttaan ainoastaan «ryhmittäin», ilmoittamalla summittaisarvot, tahi viitataan vaadittaessa erityisiin erikoisluetteloihin tahi tavarakirjoihin, mikä johdosta tarkastus käy yhäkin mutkallisemmaksi.

Tässä yhteydessä katsoo Revisionikonttori olevan toteaminen, että useimmista näistä kalustoluetteloista kokonaan puuttuu nimikirjoituksia. Paitsi että luettelot olisi allekirjoitettava jo järjestyksenkin vuoksi, voi asianomaisten nimikirjoitusten puutteesta saada sen käsityksen, että virastot tahi laitokset eivät halua vastata sisällyksen oikeaperäisyydestä. Se seikka taas että valitut katsastajat eivät ole näihin luetteloihin tehneet merkintää katsastuksestaan, mikä seikka on vastoin heidän johtosääntönsä 3 §:n säännöstä, lienee käsitettävä niin, että he eivät ole katsoneet toimitaneensa katsastusta tavallisessa mielessä.

Katsastuskysymystä tutkittuaan on Revisionikonttori tullut siihen johtopäätökseen, että kaupungin irtaimen omaisuuden, siihen luettuina työkalut, koneet, tarveaineet ja varastot, tehokas katsastuksen tarkastus ei, tämän omaisuuden suunnattoman lisääntymisen johdosta, ole valittuja katsastusmiehiä käyttämällä aikaansaataavissa, ellei käytetä erittäin runsaita kustannuksia ja melkoisia työvoimia. Samallaiseen tulokseen ovat myöskin läntisten naapurimaittemme suuremmat kaupungit jo tätä ennen tulleet, sillä ne eivät valitse erityisiä kalustonkatsastuksen tarkastajia.

Koska kuitenkin voimassa oleva kunnallishallituksesta kaupungissa vuonna 1873 annettu asetus säätaa, että tuollaiset katsastusmiehet on valittava, on Revisionikonttori edellämainituista syistä sitä mieltä, että joitakuuta katsastusmiehiä

edelleenkin olisi valittava, mutta että näiden työnä ainoastaan olisi tarkoin pitää silmällä kaupungin virastojen ja laitosten itsensä toimittamaa kalustonkatsastusta. Mitä katsastusmiesten luvun tarkempaan määrittelyyn tulee, olisi eri virastot ja laitokset Revisionikonttorin mielestä ryhmitettävä seuraavasti: 1) Rakennuskonttori ja ainespiha, 2) Vaivaishoito, 3) Oppilaitokset, 4) Terveysten- ja sairaanhoito, 5) Poliisi- ja Palolaitos, 6) Teknilliset laitokset sekä 7) Muut virastot ja laitokset.

Kaupungin irtaimen omaisuuden katsastusten tarkastus tulisi siten järjestettäväksi seuraavasti:

1) Jossakin Kaupunginvaltuuston ensimmäisistä kokouksista syksyllä valitaan seitsemän katsastusmiestä ja kolme varamiestä.

2) Katsastusmiehet kokoontuvat ennen kaupungin laitosten vuosikatsastusten alkamista valitakseen puheenjohtajan ja jakautuakseen eri laitosten kesken.

3) Katsastusmiesten tehtävänä on tarkasti valvoa asianomaisten virastojen ja laitosten suorittamaa katsastustyötä.

4) Kaupungin irtaimen omaisuuden vuotuinen katsastus pitää olla loppuun suoritettu helmikuun kuluessa, jolloin kalustoluettelot asianomaisten virastojen ja laitosten asianmukaisesti allekirjoittamina toimitetaan vuositilintarkastajille.

5) Jos katsastuksessa on ilmaantunut syytä muistutukseen, vaaditaan Revisionikonttorin välityksellä asianomaisen selitystä, minkä jälkeen siten syntyneet asiakirjat asiaa tutkittua mahdollisesti annetaan vuositilintarkastajille.

6) Katsastusmiehet saavat palkkiota Kaupunginvaltuuston määräyksen mukaan ja Rahatoimikamari osottaa sen heille maksettavaksi, sittenkun heidän työnsä on suoritettu.

Revisionikonttorin tehtävät näissä katsastuksissa ovat säädettyinä Helsingin kaupungin Revisionikonttorin ohjesäännössä, jonka Kaupunginvaltuusto on vahvistanut lokakuun 3 päivänä 1911.

Gunnar Winter.

v. t.

Helsingissä, Sanomal- ja kirja-Osakeyhtiön kirjapaino, 1912.

*Lausunto laiminlyötyjen ja pahatapaisten lasten
huolto- ja tarkkaamiskodin perustamista tarkoittavasta
ehdotuksesta.*

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

*Helsingissä,
elokuun 29 p:nä 1912.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 452.

Lähetepäätöksellä viime helmikuun 17 päivältä on Rahatoimikamarin käsketty antaa lausunto Kasvatuslautakunnan kirjelmässä saman kuukauden 7 päivältä Kaupunginvaltuustolle tehdystä laiminlyötyjen ja pahatapaisten lasten huolto- ja tarkkaamiskodin perustamista koskevasta esityksestä. Palauttaen läheteasiakirjat (liitteet I, II ja III) saa Rahatoimikamari, joka on katsonut tarpeelliseksi Lautakunnalta vaatia lisäselvitystä asiassa (Kasvatuslautakunnan kirjelmä kesäkuun 21 päivältä 1912 seuraa liitteenä IV sekä laitoksen menosääntöehdotus liitteenä V), tehtävän täyttämiseksi lausua seuraavaa:

Niinkuin Kasvatuslautakunnan ensinmainitusta kirjelmästä näkyy, tulisi ehdotetun laitoksen täyttää kaksi eri tarkoitusta: toiselta puolen sijoitettaisiin sinne väliaikaisesti lapsia, jotka ovat tilapäisen suojelun puutteessa tahi jotka järjestysvalta on ottanut haltuunsa kerjäämisen tahi lainrikkomusten johdosta, ja toiselta puolen pidettäisiin laitoksessa tarkastuksen alaisina Kasvatuslautakunnan huostaansa ottamia lapsia.

Laitoksen ensinmainittuun tehtävään nähden lienee huomautettava, että lainrikkomusten johdosta pidätetyt alaikäiset, joita aikaisemmin on säilytetty poliisilaitoksessa, on nyttemmin erinäisissä tapauksissa, sijoitettu tutkimusajaksi kaupungin omistamaan Bengtsårin kasvatuslaitokseen, minkä jälkeen heihin nähden menetellään asian laadun mukaan. Tästä sijoituksesta on kaupunki K. Senaatin Siviilitoimituskunnan tämän oheisen kirjeen mukaisesti Vankeinhoitohallitukselle joulukuun 15 päivältä 1910 (liite VI) kantanut päivämaksua Smk 1: 50 kutakin hoidokkia kohti. Kun kuitenkin lyhytaikaista sijoitusta niin etäiseen paikkaan kuin Bengtsårin laitos on, ei käy pitäminen edullisena jo siitäkään syystä, että puheenalaisten lasten kuljetus kaupungista laitokseen ja sieltä takaisin tuottaa ajanhukkaa, näyttää jo tämä asianhaara puolus-

tavan tässä puheena olevan laitoksen perustamista. Mutta tämän lisäksi on vielä muitakin syitä.

Ehdotetun laitoksen tarpeellisuus näyttää nimittäin kieltämättömältä siltäkin kannalta katsoen, että sen olisi tyydyttävä edellä mainittua jälkimäistä tarkoitusta. Täytyy nimittäin, niinkuin Lautakuntakin huomauttaa, pitää kaupungille sangen epämukavana ja kalliiksi käypänä menettelynä, että lapsia, joiden teot ehkä johtuvat psyykkillisestä viallisuudesta, lähetetään kunnan kasvatuslaitokseen, vaikka he tarvitsisivat sopivaa mielisairaanhoidoa taikka myös heidän tarvitsisi olla vain lyhyen aikaa huoltolassa tarkastuksen alaisina, minkä jälkeen heidät lähetettäisiin kukin kotiinsa, antamalla samalla tarpeellisia ohjeita heidän vastaiseen hoitoonsa nähden.

Mitä laitoksen järjestelyyn tulee, oli Lautakunta alkuaan ajatellut perustettavaksi pojille ja tytöille yhteisen laitoksen, jossa olisi kaikkiaan kaksitoista sijaa. Lautakunta on kuitenkin nyttemmin, aikaisemmasta suunnitelmastaan luopuen, ehdottanut perustettavaksi laitosta vain poikia varten, minkä ohella Lautakunta on tehnyt Kaupunkilähetyksen kanssa sellaisen sopimuksen, että Lautakunnan hoitoonsa ottamat tytöt saa tarkkaamista varten sijoittaa Kaupunkilähetyksen tyttökotiin, jolle nyttemmin myös on myönnetty valtioapua. Tästä sijoituksesta aiheutuvat kustannukset suoritettaisiin toistaiseksi yksityistä hoitosijoitusta varten myönnetystä määrärahasta, joten tähän tarkoitukseen ei vielä tarvittaisi eri määrärahaa. Lautakunnan ehdottamaan laitokseen kuitenkin järjestettäisiin sama sijamäärä kuin aikaisemmin oli ehdotettu eli kaksitoista sijaa.

Laitoksen henkilökuntaa koskevaan ehdotukseen nähden pyytää Kamari viitata tämän oheiseen jälkimäiseen menosääntöön, joka päättyy 19,826 markkaan. Perustamiskustannuksiin on Lautakunta laskenut tarvittavan 3,774 markkaa. Laitoksen lääkärin, joka saisi 1,000 markan vuosipalkkion, tulisi myös hoitaa Kaupunkilähetykseen kotiin sijoitettuja tyttöjä. Mitä laitoksen huoneistoon tulee, on Lautakunta pitänyt toivottavana että se saataisiin vuokratuksi kaupungin piiristä jotta sinne olisi helppo päästä, ja on vuokraan laskettu tarvittavan 4,500 markkaa.

Huoltolassa oleskellessaan saisivat hoidokit, joista suuri osa voisi käydä kansakoulua, suorittaa taloustehtäviä, veisto- ja käsitöitä sekä kesäiseen aikaan puutarhatyötä, jota viimeksi mainittua työtä varten sentähden olisi tarpeellista osottaa sopiva alue aivan kaupungin läheisyydestä, esimerkiksi joku osa vastaisesta kansakoulupuutarhasta. Tietoja sopivista, käytettävänä olevista huoneistoista ei Lautakunta vielä ole antanut, mutta tuollaisen huoneiston vuokraaminen ei kohdanne vaikeuksia.

Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto periaatteessa hyväksyy Kasvatuslautakunnan ehdotuksen, lienee Lautakunnalle annettava toimeksi esittää tarkempi ehdotus vastamainituissa kohdin.

Esityksessään Lautakunta mainitsee, että valtioapua voitaneen toivoa saatavan 200 markkaa hoidokkia ja vuotta kohti samoilla perusteilla kuin erinäiset muut kaupunkikunnat saavat apua kansakoulusta erillisille kasvatuslaitoksilleen, sekä K. Se-

naatin Siviilitoimituskunnan edellä mainitun kirjeen mukaan korvausta Smk 1:50 vuorokaudessa jokaiselta alaikäiseltä, jonka asianomainen viranomainen laitokseen sijoittaa tutkimusajaksi. Näitä tuloja ei kuitenkaan ole otettu huomioon Lautakunnan laatimissa laskelmissa.

Lautakunnan esityksen oheen on pantu valtion kasvatuslaitosten tarkastajan, vapaaherra Adolf von Bonsdorffin antama lausunto, jossa asiallisesti arvostellaan Lautakunnan ehdotusta ja johon Kamari pyytää viitata.

Sellaisen laitoksen tarpeellisuudesta ja hyödyllisyydestä kuin tässä on ehdotettu on Kamari aivan yhtä mieltä Kasvatuslautakunnan kanssa. Vapaaherra von Bonsdorffin lausuntoja, mikäli koskee kahden eri laitoksen tarpeellisuutta, toisen poikia ja toisen tyttöjä varten, ei nykyään, vaikka niitä on perusteltu huomiota ansaitsevilla syillä, liene otettava varteen, sittenkun Lautakunta on alkuperäisen ehdotuksensa muuttanut edellämäinittuun suuntaan.

Menosääntöehdotuksen ja perustamiskustannuksia koskevan laskelman johdosta Kamarilla ei ole ollut muuta muistuttamista, kuin että ehdotettu vähintään kymmenen huoneen huoneisto on edellytettävä hoidokkilukua silmällä pitäen Kamarista näyttänyt suurenlaiselta. Kamari ei kuitenkaan ole tässä kohden tahtonut tehdä mitään ehdotusta, koska huoneistoa vuokratessa huomiota ei ole pantava ainoastaan sen suuruuteen, vaan myös tarkoituksenmukaisuuteen.

Ehdotetun laitoksen lienee sopivin alkaa toimintansa 1913 vuoden alusta, joten tarkoitusta varten olisi pantava määräraha mainitun vuoden menosääntöön.

Edellä lausutun nojalla saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että edellä esitetyllä tavalla järjestetty poikain huolto- ja tarkkaamiskoti 1913 vuoden alusta perustetaan tänne; sekä

että Rahatoimikamari valtuutetaan ensintulevan vuoden menosääntöehdotukseen merkitsemään tähän tarpeelliset määrärahat sen suuruisina kuin Kasvatuslautakunta ne on laskenut.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

HELSINGIN

Liite I.

KASVATUSLAUTAKUNTA.*Helsingissä,**helmik. 7 p:nä 1912.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 14.

Ensimmäinen ehto jotta laiminlyötyjen ja pahatapaisten lasten hyväksi tehty työ voisi johtaa toivottuun tulokseen on epäilemättä, että kasvastustoimenpiteiden valinnassa tarpeellista huomiota pannaan ei ainoastaan lasten ympäristöön ja heidän osottamaansa pahatapaisuuteen, vaan myös heidän yksilöllisiin ominaisuuksiinsa sekä mahdollisiin psyykkisiin vajanaisuuksiin ja säännöttömyyksiin. Kun viimeksi mainituista seikoista ei ole luotettavaa selvitystä saatavissa, ellei puheenalaisia lapsia aseteta perinpohjaisen tarkastuksen alaisiksi, on monin paikoin ulkomailla, missä suojelukasvatustyötä jo on harjoitettu pitemmän aikaa, perustettu erityisiä huoltoloja, joissa huollettaviksi otetuille lapsille ei ainoastaan tarjota väliaikaista oleskelupaikkaa, vaan heitä myös käy jonkun aikaa pitäminen silmällä.

Kuinka tärkeätä on, että tuollaisten huomioitten tekemisessä on apuna psykiatriaon perehtyneitä lääkärejä, käy selville niistä tutkimuksista, joita viime vuosina on erinäisissä Saksan ja Tanskan kasvatustaloksissa toimeenpantu hoidokkeihin nähden ja jotka tutkimukset ovat antaneet tulokseksi, että enemmän kuin puolet tutkituista huomattiin mikä minkin verran psyykkillisesti viallisiksi.

Kasvatustalokunnan toiminnan jatkuessa on huolto- ja tarkkaamiskodin tarvekin Helsingissä käynyt yhä pakottavammaksi. Tuollaiseen kotiin ei sijoitettaisi ainoastaan niitä lapsia, jotka Kasvatustalokunnan on täytynyt ottaa huostaansa, vaan lyhyeksi ajaksi muitakin lapsia, joitten syystä tahi toisesta on havaittu tarvitsevan tilapäistä turvaa yhteiskunnan puolelta, sekä myös semmoisia, joita viranomaisten on ollut pakko ottaa huostaansa ja joita ei ole heti voitu muuante sijoittaa.

Tuollaisen huoltolan puutteessa on Kasvatustalokunnan tähän asti täytynyt monasti, kun sen toimenpidettä on ollut tarpeen, täydelliseen ja pitkäaikaiseen kasvatustalokshoitoon vastaanottaa lapsia, joiden ohjaamiseksi oikealle tielle ehken olisi riittänyt lyhytaikainen oleskelu huoltolassa.

Huoltolan perustaminen olisi myös omansa helpottamaan työtä lasten kerjuun hillitsemiseksi, jommoista kerjuuta pääkaupungissa suhteellisestikin katsoen harjoitetaan paljon yleisemmin kuin missään muussa maamme kyöhäinhuutoyhdykunnassa. On nimittäin oletettavissa että yleisö, joka hyvin ymmärrettävistä syistä karttaa poliisille ilmoittamasta kerjääviä lapsia, ei pitäisi sellaista ilmoitusta arveluttavana, kun olisi kysymys lasten toimittamisesta huoltolan virkailijain huostaan.

Myöskin muista kunnista kotoisin olevia kerjääviä lapsia, jotka Vaivaishoitovaltiokunnan on voimassa olevan vaivaishoitoasetuksen 36 §:n 3 momentin johdosta otettava

hoitoonsa, kävisi tässä kodissa silmälläpitäminen ja hoitaminen sillä aikaa kun selvitystä heidän kotipaikastaan hankitaan.

Yhtä vähän kuin Vaivaistaloa tahi sen lastenkotia käy pitäminen sopivana huoltolana vastamainituille nuorille irtolaisille, yhtä vähän voi poliisi- tahi tutkimusvankila olla sopiva säilytyshuone alaikäisille lainrikkokijille sinä aikana, jolloin heitä kuulustellaan ja tutkitaan. Tähän on Prokuraattorinvirastokin kiinnittänyt viranomaisten huomiota, ja kun kaupungin on velvollisuus antaa tarpeelliset virkahuoneistot poliisilaitoksen käytettäväksi, lienee sen myös varattava lainrikkomuksista tavattujen alaikäisten säilyttämiseksi paikka sopivassa lastenhoitolaitoksessa, niinkuin prokuraattorin kirjelmässä ehdotetaan.

Toivottavana niinkään täytyy pitää, että laitoksen johtaja ja kasvattaja olisi, niinkuin Saksassa jo on laita, jonkun verran perehtynyt lasten psykiatriaan ja psyykkisesti vajamittaisten lasten hoitoon. Tämä toivomus olisikin vaikeuksista toteutettavissa huoltolaan asetetun psykiatterin avulla.

Kun lasten tavallisesti ei tarvitsisi kauan oleskella huoltolassa, ei edellä mainittua tarkoitusta varten perustettavaa kotia myöskään tarvitsisi laittaa ylen suurisuuntaiseksi. Jo 12 hoidokkia varten laitettu koti ehkä riittäisi. Kun useimmat lapset huoltolassa oleskelunsa aikana voisivat käydä kaupungin kansakouluissa, sopisi työskentely kodissa rajoittaa taloustehtäviin, veisto- ja käsitöihin sekä kesäiseen aikaan puutarhatyöhön.

Paitsi johtajaa ja johtajatarta sekä lääkäriä ei näin ollen myöskään tarvittaisi muita virkailijoita kuin miespuolinen kodeissa kävijä, joka samalla olisi vahtimestarina ja poikain hoitajana, sekä keittäjätär, joka samalla olisi tyttöjen hoitajattarena. Tuollaisen kodin perustamiskustannukset on, niinkuin tämän oheisesta seikkaperäisestä ehdotuksesta näkyy, laskettu 3,774 markaksi ja vuotuiset kunnossapitokustannukset 21,226 markaksi. Huomattava on kuitenkin, että kodille pitäisi voida saada valtioapua 200 mk hoidokkia kohti vuodessa sekä Smk 1:50 päivässä jokaista viranomaisten toimesta huoltolaan sijoitettua alaikäistä kohti.

Edellä olevan esityksensä pontena saa Kasvatuslautakunta kunnioittavimmin ehdotta, että Kaupunginvaltuusto päättäisi Helsinkiin hetimiten perustettavaksi 12 hoidokille aiotun huolto- ja tarkkaamiskodin sekä osottaisi laitoksen perustamiskustannuksiin ynnä ensimmäisen vuoden kunnossapitokustannuksiin kaikkiaan 25,000 markkaa.

Kasvatuslautakunnan puolesta:

Karl W. Saurén.

Henrik Ståhl.

Ehdotus 12 hoidokille aiotun huoltolan menosäännöksi.

Perustamiskustannukset:

Vuoteet ja makuuvaatteet 12 hoidokille	900:—	
Samat 2 virkailijalle	300:—	
8 pöytää, 12 mk kple	96:—	
3 tusinaa tuoleja, 96 mk tusina	288:—	
1 1/2 tusinaa pikkutuoleja, 42 mk tusina	63:—	
4 piironkia, 40 mk kple	160:—	
5 kaappia, 100 mk kple	500:—	
Sähkövalojohdot	300:—	
Pyyhe- ja pöytäliinat	150:—	
Keittiötarvikkeet ja ruoka-astiat	250:—	
Sekalaista	767:—	3,774:—

Vuotuiset kunnossapitokustannukset:

Lääkäri, psykiatteri	1,000:—	
Johtaja, palkkaa	2,400:—	
Johtajatar, palkkaa	2,000:—	
Vahtimestari, samalla hoitaja	1,200:—	
Keittäjätär, samalla hoitajatar	400:—	
Ruokarahaa mainituille 4 virkailijalle, kullekin 400 mk	1,600:—	
Vähintään 10 huonetta ja keittiön käsittävän huoneiston vuokra	5,000:—	
Polttopuut ja valaistus	1,000:—	
12 hoidokin elatus, 70 p. päivässä	3,066:—	
Samain vaatetus, kunkin 80 mk	960:—	
Huoltolasta lähtevien hoidokkien vaatetus	1,000:—	
Pesu ja puhdistus	300:—	
Lääkkeet	100:—	
Kirjat ja koulutarvikkeet	100:—	
Käsityöopetuksen tarvikkeet	300:—	
Kaluston täydennys	300:—	
Tarverahoja	100:—	
Sekalaista	400:—	21,226:—
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>25,000:—</u>

Helsingin Kasvatustalautakunnalle.

Kirjelmässä kuluvan helmikuun 10 päivästä on Kasvatustalautakunta minulta pyytänyt lausuntoa Kaupunginvaltuustolle osottamansa kirjelmän johdosta, jossa Talautakunta esittää että Kaupunginvaltuusto päättäisi «Helsinkiin hetimiten perustettavaksi 12 hoidokille huolto- ja tarkkaamiskodin»; ja saan tämän johdosta, samalla palauttaen minulle lähetetyn kirjelmän ohellisine menosääntöehdotuksineen, lausua seuraavaa:

Talautakunnan suunnitteleman laitoksen tarkoituksena on täyttää kaksi eri tehtävää. Toiselta puolen sitä käytettäisiin sellaisten lasten huoltolana, jotka tarvitsevat tilapäistä suojaa yhteiskunnan taholta tahi jotka järjestysvalta lainrikkomusten johdosta on ottanut haltuunsa tahi joita erinäiset viranomaiset ovat hoitoonsa ottaneet, voimatta heitä paikalla sijoittaa tarkoituksenmukaisella tavalla; toiselta puolen tulisi huoltolan olla laitos, jossa Kasvatustalautakunnan huostaan otetut lapset pidetään tarkastuksen alaisina, ennenkuin Talautakunta tekee lopullisen päätöksen heidän sijoittamisestaan ja hoidostaan.

Ne näkökohdat ja perustelut, joita Talautakunta on esittänyt ehdottaessaan kunnallisen lasten huoltolan ja tarkkaamiskodin perustamista Helsinkiin, näyttävät kutakuinkin kaikinpuolisesti valaisevan tässä kohden olemassa olevaa tarvetta, ja katson voivani kaikissa pääkohdissa sitä kannattaa. Mutta kenties ei liene epäoikeutettua lisäksi huomauttaa, että tilapäisen ja pikaisen hoidon tarpeessa olevien lasten huoltola on miltei elinehto julkiselle lasten ja nuorison hoidolle isonlaisessa kaupungissa. Siellä lapset alinomaa joutuvat oloihin, joista inhimillisen yhteiskunnan täytyy katsoa olevan velvollinen heidät viipymättä poistamaan. Sellaisiin lapsiin nähden taas, joiden kasvatuksen siveellinen puoli on laiminlyöty tahi jotka kenties muista syistä ovat saattaneet itsensä syytäiksi pahatapaisuutta osottaviin tekoihin ja jotka Kasvatustalautakunta sen johdosta on päättänyt asettaa kunnan järjestämän kasvatuksen alaisiksi, on erittäin tärkeätä, että Talautakunta voi lasten edellytyksistä sekä kasvatustarpeista ja mahdollisuuksista hankkia tarkempaa tietoa, kuin mitä se siinä kohden on saanut lasten käytöksestä ja entisyydestä annetuista tiedoista, ja niinmuodoin saa tilaisuutta tarpeen vaatiessa asettaa lapset erityisen tarkastuksen alaisiksi jotta saataisiin selville se tapa, jota on pidettävä tarkoituksenmukaisimpana lasten hoidolle ja ojennukselle. Lapsen sijoittamisesta tavalla, joka ei ole sovitettu sen erikoisten ominaisuuksien mukaan, on useimmiten seurauksena tulokseton kasvatust; jotkut huollettaviksi otetuista lapsista sopivat hoidettaviksi suljetuissa, toiset taas avonaisissa kasvatustalaitoksissa, kun taas toiset on mieluummin sijoitettava perheisiin, ja edellytysten selville saamiseksi tässä kohden on huolellisten huomioitten tekeminen lapsista monessa tapauksessa tarpeellinen.

Lautakunnan ehdottaman huoltolan ja tarkkaamiskodin järjestelyyn nähden saanee epäillä, onko se kaikin puolin tarkoituksenmukainen. Vaikka, mikäli monivuotinen kokemus muissa maissa on osottanut, mitään vaaraa ei näykään koituvan siitä, että tuollaisessa laitoksessa sangen erilaatuiset lapset lyhyen aikaa ovat toistensa yhteydessä, täytyy tässä kuitenkin noudattaa jonkunlaista rajaa. Kasvatuslautakunnan suunnitelma että huoltolaan otettaisiin sekä poikia että tyttöjä tuottaa jonkun verran vaaraa, vaikkakin pojat ja tytöt pidetään eristettyinä toisistaan ja heitä valvomassa ja johtamassa on sekä mies- että naispuolinen johtaja. Jyrkkä eristys painaa laitokseen epämiellyttävän leiman; ja yhden ainoan, sekä pojille että tytöille yhteisen laitoksen perustamisesta ei liene taloudelliselta kannalta katsoen mainittavia etuja enempää mitä perustamiskustannuksiin kuin vuotuisiin kunnossapitokustannuksiinkaan tulee. On paraiten varovaisuuden ja lasten edun mukaista laittaa kaksi eri huoltolaa, joista toiseen, mieshenkilön johtamaan, otetaan yksinomaan seitsemän vuotta täyttäneitä poikia, ja toiseen, naishenkilön johtamaan, seitsemää vuotta nuorempia tyttöjä ja poikia. Tällaista lasten ryhmitystä noudatetaan yleisesti ulkomaisissa huoltoloissa.

Ellei kuitenkaan katsottaisi mahdolliseksi laittaa kahta huoltolaa ja tarkkaamiskotia, mikä kumminkin olisi tarpeellista kaupungin julkisen lasten ja nuorisonhoidon järjestämiseksi tyydyttävälle kannalle, näyttää etusijassa olevan toimeensaattava laitos poikia varten. Ainakin Kasvatuslautakunnan hoitoonsa ottamista lapsista sekä niistä alaikäisistä, jotka järjestysvallan on ollut pakko ottaa huostaansa, ovat pojat suurena enemmistönä, ja huomiota olisi ehken myös pantava siihen seikkaan, että Kaupunkilähetys aikoo kaupunkiin perustaa tyttöjen huoltolan, jota tarkoitusta varten yhdistys jo muutama aika takaperin on anonut avustusta yleisistä varoista.

Kasvatuslautakunta ehdottaa laitokseen asetettavaksi lääkärin ja panee erityistä painoa siihen, että lääkärin tulisi olla psykiatteri. Lääkärin myötävaikutus on välttämätön yhteiskunnan lastenhoidossa, ja näin on erittäinkin laita huoltolatyössä, sillä useat tuollaiseen laitokseen otetuista lapsista eivät ole ainoastaan siveellisesti, vaan myöskin ruumiillisesti huonosti hoidettuja. Kun useat niistä lapsista, jotka Kasvatuslautakunta on pahatapaisuuden tahi rikollisten taipumusten johdosta ottanut hoitoonsa, ovat psyykkillisesti vajamittaisia tahi mielisairaita, on epäilemättä hyvin harkittua, että huoltolaan asetettu lääkäri erikoisesti on perehtynyt psykiatriaan, sillä ainoastaan lasten edellytysten tarkka tunteminen takaa, että kasvatus voidaan järjestää oikeaan muotoon ja oikean menettelyn mukaisesti.

Lautakunnan laatima perustamis- ja vuotuisten kunnossapitokustannusten ehdotus ei kaivanne minun lausuntoani; katson kuitenkin olevan paneminen kyseeseen, eikö huoltolaa ja tarkkaamiskotia olisi varattava jonkun verran useammalle lapselle kuin Lautakunta suunnitelma edellyttää. Sen ohessa näyttää minusta epätietoiselta, olisiko johtajan avuksi tarpeellista asettaa «miespuolinen kodeissa kävijä, samalla vahtimestari ja poikain hoitaja». Paikkakunnalla on epäilemättä vapaaehtoisia voimia, jotka suuremmalla taidolla ja hienotuntoisuudella voivat olla apuna kodeissa käydessä, ja taas poikain hoidossa on johtajalla varsin vähän hyötyä vahtimestarista, jota vastoin hän aivan todennäköisesti

muutaman tunnin päivässä tarvitsisi opettajan apua, koska lienee mahdotonta käyttää kaikkia huoltolaan otettuja lapsia kaupungin kansakouluissa, minkätähden käy tarpeelliseksi ainakin joillekuille heistä antaa opetusta itse laitoksessa.

Helsingissä helmikuun 15 päivänä 1912.

Adolf von Bonsdorff.

Läite IV.

HELSINGIN

KASVATUSLAUTAKUNTA

Helsingissä,

kesäk. 21 p:nä 1912.

N:o 95.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Lähteessä viime maaliskuun 18 päivältä on Rahatoimikamari vaatinut Kasvatuslautakunnalta tarkempaa selvitystä siitä, mitä prokuraattorin kirjelmää Lautakuntaa tar koittaa Kaupunginvaltuustolle tekemässään esityksessä lasten huoltolan perustamisesta, sekä siitä, eikö kävisi ottaminen huomioon sitä seikkaa, että Kaupunkilähetys aikoo tänne perustaa tyttöjen huoltolan. Tämän johdosta saa Lautakunta täten kunnioittaen lausua seuraavaa:

Prokuraattorin kertomuksessa lainkäytöstä ja lakien voimassa pitämisestä maassa vuonna 1909, joka kertomus annettiin Suomen Eduskunnalle vuonna 1911, lausutaan luvussa D rangaistusten täytäntöönpanon valvonnasta sivulla 28 puhuessa alaikäisten käyttelystä, että Prokuraattorinvirasto ja Vankeinhoitohallitus ovat saattaneet mainitussa luvussa olevat lausunnot, joihin tässä viitataan, lääninhallitusten tiedoksi asianmukaisiin toimenpiteisiin ryhtymistä varten sekä että asianomaiset kuvernöörit nyttemmin kierto- kirjeessä alaisilleen poliisi- ja täytäntöönpanoviranomaisille ovat terottaneet näiden mie- leen, ettei 15 vuotta nuorempia lapsia puheenalaisessa luvussa mainituissa tapauksissa saa lähettää vankiloihin, vaan että, kun viranomaisten tulee laillisella syyllä ottaa huos- taansa sellainen alaikäinen, niiden tulee enempää toimenpidettä odotellessaan antaa lapsi lastenhoitolaitokseen, jos sellainen on tarjona, taikka myös sopivaan yksityiseen kotiin hoidettavaksi. Samalla sivulla mainitaan lisäksi, että Vankeinhoitohallitus on kirjelmässä K. Senaatille esittänyt, että viranomaiset oikeutettaisiin sanotunlaisissa tapauksissa su- rittamaan sille, joka ottaa luokseen lapsen, korvausta korkeintaan Smk 1:50 vuorokau- delta sekä että K. Senaatti on tähän esitykseen suostunut (Siviilitoimituskunnan kirjelmä asiasta pannaan tämän ohien).

Mitä taas tyttöjä varten ehdotettuun huoltolaosastoon ja sen oletettuun tarpeettomuuteen tulee, mainittakoon että Kasvatuslautakunta ehdotustaan laatiessaan myös on ottanut harkittavakseen, kävisikö erittäinkin «Valkonauha» yhdistyksen lastenkodin järjestäminen kasvatuskodiksi, jota vastoin Lautakunta ei ole voinut ottaa huomioon Kaupunkilähetyksen aikomaa tyttökotia, koska näytti olevan varsin vähän toiveita tarpeellisen valtioavun saamisesta tuollaiselle palvelijatarkodin yhteydessä olevalle laitokselle. Sittenkun kodille kuitenkin nyttemmin on taattu valtioapu, on Lautakunta, Rahatoimikamarin lähetekirjelmän johdosta Kaupunkilähetykseltäkin tiedustellut, kävisikö ja millä ehdoilla sellaisia tyttöjä ottaminen yhdistyksen huoltolaan, joita Lautakunta haluaisi sinne sijoittaa silmälläpidettäviksi. Kun Kaupunkilähetyksen panemat ehdot, sille taatun valtioavun johdosta, ovat kaupungille sangen edulliset ja muutenkin hyväksyttävät, saa Kasvatuslautakunta luopumalla alkuaan ehdottamastaan, pojille ja tytöille yhteisen huoltolan perustamisesta, täten ehdottaa, että puheenalainen koti laitettaisiin ainoastaan poikia varten.

Tässä yhteydessä on kuitenkin huomattava, että Lautakunta hoidossaan olevain tyttöjen verraten vähäistä lukumäärää silmälläpitäen on edellyttänyt ehdotetun yhteisen kodin tyttöosaston tulevan varsin pieni ja vähäpätöinen. Yksinomaan pojille (12 pojalle) aiotun huoltolan lasketut menot eivät sentähden, niinkuin tämän oheisesta taulukosta näkyy, olisi sanottavasti vähemmät yhteisen kodin laskettuja menoja, koska täytyisi asettaa sama määrä, vaikkakin hiukan tosenlaisilla ominaisuuksilla varustettuja virkailijoita.

Edellä esitettyyn viitaten Kasvatuslautakunta sentähden, alkuperäisestä ehdotuksesta luopumalla, rohkenee esittää

että Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle puoltaisi 12 pojalle aiotun huoltolan perustamista Helsinkiin sekä että huoltolalle myönnettäisiin Smk 3,774: — perustamiskustannuksiin ja Smk 19,826: — ensimmäisen vuoden kunnossapitokustannuksiin, eli kaikkiaan Smk 23,600: —.

Kasvatuslautakunnan puolesta:

Karl W. Saurén.

Henrik Ståhl.

Ehdotus 12 pojalle aiotun huoltolan menosäännöksi.

Perustamiskustannukset:

Samoin kuin aikaisemmassa ehdotuksessa 3,774:—

Vuotuiset kunnossapitokustannukset:

Lääkäri, psykiatteri	1,000:—	
Johtaja, palkkaa	3,000:—	
Johtajan apulainen	1,200:—	
Emäntä	600:—	
Palvelijatar	300:—	
Ruokarahoja edellä mainituille 4 virkailijalle, kullekin 400 markkaa	1,600:—	
Vähintään 10 huonetta ja keittiön käsittävän huoneiston vuokra	4,500:—	
Polttopuut ja valaistus	1,000:—	
12 hoidokin elatus, 70 p. päivässä	3,066:—	
Samain vaatetuskustannukset, kunkin 80 markkaa	960:—	
Poistuvien hoidokkien vaatetus	1,000:—	
Pesu ja puhdistus	300:—	
Lääkkeet	100:—	
Kirjat ja koulutarpeet	100:—	
Käsityöopetuksen tarvikkeet	300:—	
Kaluston täydennys	300:—	
Tarverahat	100:—	
Sekalaiset menot	400:—	19,826:—
		<hr/>
	Yhteensä Smk	23,600:—

Suomennos jäljennöksestä.

KEISARILLISEN
SUOMEN SENAATIN
SIVIILITOIMITUSKUNTA.

*Helsingissä,
jouluk. 15 p:nä 1910.*

Vankeinhoitohallitukselle.

N:o 2,098.

Vankeinhoitohallituksen tekemästä esityksestä on Keisarillinen Senaatti, asiaa tänä päivänä esiteltäessä, nähnyt hyväksi oikeuttaa kaikki Kuvernöörit 15 vuotta nuoremmista lapsista, joita asianomaiset viranomaiset ovat erinäisistä syistä laillisesti ottaneet huostaansa ja jotka enempää toimenpidettä odotellessa annetaan lastenhoitolaitokseen tahi sopivaan yksityiskotiin hoidettaviksi ja silmällä pidettäviksi, korvaukseksi sellaisesta hoidosta ja silmälläpidosta toistaiseksi edeltäpäin yleisistä varoista maksamaan enintään markan viisikymmentä penniä vuorokaudelta, sekä myös käskeä Kuvernöörejä vuosittain antamaan esityksen mainittuihin tarkoituksiin käytettyjen menojen poistamisesta tileistä; minkä Siviilitoimituskunta, Keisarillisen Senaatin päätöksen mukaan, saa Vankeinhoitohallituksen tiedoksi täten ilmoittaa.

W. Markoff.

Allan Dahlbeck.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa: Helsingissä, Vankeinhoitohallituksessa, kesäkuun 13 päivänä 1912.

Birger af Björkesten
v. t.

Oikein jäljennetyksi todistaa:

Frans Rosendahl.

Mietintö kysymyksestä, joka koskee erinäisten maa-alueitten hankintaa kaupungille.

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI

Syysk. 12 p:nä 1912.

N:o 465.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Samalla kun Rahatoimikamari kirjelmässä viime kesäkuun 3 päivästä Kaupunginvaltuustolle esitti, että Valtuusto lisätyin luvuin päättäisi hyväksyä kauppias Julius Tallbergin tarjouksen Drumsön maatilun lunastamisesta kaupungille, varasi Kamari itselleen tilaisuuden antaa Valtuustolle mietinnön kaikista päiväjärjestyksessä olevista maanhankintaehdotuksista jotta Valtuusto saisi yleiskäsityksen näistä asioista sekä tilaisuuden yhtäikaa harkita eri ehdotuksia. Tähän nähden, ja kun mielipiteet siitä, mitä politiikkaa kaupungin olisi maanhankintaan nähden noudatettava, oleellisilta kohdin käyvät eri suuntiin, on Rahatoimikamarista näyttänyt siltä, kuin olisi tätä kaupungin vastaiselle kehitykselle ylen tärkeätä kysymystä valaistava sekä taloudelliselta että hyödyn kannalta (ks. mietintöjä N:o 37 vuodelta 1911 sekä 19, 54 ja 55 vuodelta 1912), jota paitsi sitä myös olisi selvitettävä kaupungin yleistä maanhankintapolitiikkaa silmällä pitäen.

Niinkuin tunnettu noudatetaan kaupunginmaan luovuttamisessa yksityishenkilöille kahta eri muotoa: myyntiä ja vuokralle antamista lyhemmäksi tai pitemmäksi ajaksi. Näistä muodoista on ensinmainittu tuntuvasti yleisemmin käytännössä, jota vastoin jälkimäinen on etusijassa vallalla huvila-alueilla sekä työväen asuntopaikoiksi luovutetuilla alueilla. Mikäli kaupunginmaan omistus- tai käyttöoikeus siirtyy yksityisille, sikäli on kaupunginviranomaisten eittämätön velvollisuus menetellä niin, että kaupunki saa uusia alueita vastaista käyttöä ja alansa laajennusta varten. Tuollaisia uusia maa-alueita on tähän asti hankittu ostamalla. Niinpä ostettiin jo 1860-luvulla Meilahden talo 60,000 markan hinnasta. Myöhemmin, vuonna 1893, ostettiin Kumtähden säteri 500,000 markalla sekä vuonna 1908 Oulunkylän kartano, niinkään 500,000 markalla. Vuosina 1908 ja 1910 lunastettiin Böhlen ja Nybondaksen maistraatintalojen imissionioikeus, toinen 110,000 ja toinen 120,000 markalla. Lukuunottamatta Meilahden taloa, joka joutui kaupungin haltuun ennen kunnallis-

asetuksen voimaan astumista, on kaupunki viimeksi mainitusta ajankohdasta lähtien laajentanut maa-alueitaan kaikkiaan 734 ha:n alalla sekä siitä maksanut yhteensä 1,230,000 markkaa. Se seikka ettei summa nouse tätä suuremmaksi, johtuu siitä, että Nybondaksen ja Böhlen maistraatintaloihin nähden oli lunastettava ainoastaan imissionioikeus, mutta ei omistusoikeutta. Vertailun vuoksi mainittakoon, että Tukholman kaupunki on vuodesta 1904 lähtien, jolloin ensimmäiset maanhankinnat vastaisia laajennusmahdollisuuksia silmällä pitäen toteutettiin, ostanut maa-alueita kaikkiaan 2,949 hehtaaria yhteensä 8,157,210 kruunun hinnasta ja siten laajentanut alueitaan likimmittäin 100 prosentilla.

Puheenalaiset Helsingin kaupungin maanhankinnat ovat kuitenkin johtuneet erilaisista syistä. Oulunkylän kartano ostettiin etusijassa kaupungin vastaisia laajenemistarpeita silmälläpitäen. Seikkaperäistä alueen käyttämissuunnitelmaa ei tilaa ostettaessa ollut eikä ole jälkeenkään laadittu. Maatilan viljellyt alat on annettu vuokralle, mutta muuten se on jätetty käyttämättä. Mutta toinenkin seikka vaikutti jonkun verran tämän kaupan päättämiseen, nimittäin kysymys mitä politiikkaa kaupungin olisi ryhdyttävä noudattamaan lähiseudun huvilayhdyskuntia kohtaan. Jo vuonna 1908 oli kaupunginviranomaisilla selvillä, että monilukuisten huvilayhdyskuntain syntyminen Helsingin ympäristöön sai aikaan että kaupungista muutti pois lukuisia asukkaita osin tšekäläisten kalliiden vuokrain ja kohonneiden elantokustannusten, osin maaseudulla vallitsevien terveydellisten olojen tahi muiden seikkain johdosta. Mutta tämän ohella oli yksityisellä taholla myös huomattavana pyrkimystä ostelemaan kaupungin maahan rajoittuvia alueita, jotka vastedes kävisi hyvällä voitolla myyminen joko palstatiloina taikka myös kaupungille, kun sen laajeneminen välttämättä vaatisi sitä lisäämään alueitaan. Oulunkylän maatilan osto johtui sentähden myös pyrkimyksestä ajoissa ehkäistä sekä näitä keinottelupyyteitä että laajain yksityisten huvilayhdyskuntain syntymistä kaupungin maiden rajalle.

Kuntähden säterin oston taas vaikuttivat oleellisesti toisenlaatuiset syyt. Osittain kaupungin omistamain maiden ympäröimänä oli maatilalla asema, jonka johdosta kaupungin oli alueensa eheyttämistä silmällä pitäen pyrittävä hankkimaan tämä maatila omakseen. Tämän lisäksi tuli kuitenkin toinen sangen huomattava syy. Säterin alueelle, aivan kaupungin pohjoisrajalle, oli syntynyt varsin laaja esikaupunki, josta kaupungille koitui kaikki ne haitat, joita luonnollisesti syntyy, kun suurenlainen ryhmä halpoja työväenasuntoja vapaasti kehittyi aivan kaupungin vierellä olematta sen tuomio-, järjestysvallan, rakennusjärjestyksen ja terveydenhoidon alaisena. Tässä tapauksessa sentähden pyrittiin järjestystä ja terveydellisiä seikkoja silmälläpitäen kaupunkiin liittämään toinen itsenäinen yhdyskunta.

Viimeksi mainitun laatuisia syitä niinkään oli olemassa, kun Kaupunginvaltuusto otti harkittavakseen kysymyksen Böhlen talon imissionioikeuden lunastamisesta. Kaupungin omistaman alueen laajentaminen hankkimalla lisäksi mainitun talon maat oli tässä tapauksessa toisarvoinen asia. Mutta oli päästävä järjestämään

oloja tuossa esikaupunkiyhdyskunnassa, joka vuosien kuluessa oli saanut vapaasti ja kutakuinkin säännöttömästi kehittyä kaupungin alueen rajalla. Järjestys- ja terveydellisten olojen vaatimukset siis tässäkin tapauksessa olivat puheenalaisen maanhankinnan perussyynä.

Nybondaksen talon imissionioikeus vihdoin lunastettiin yksinomaan kaupungin alueen eheyttämistä silmällä pitäen. Talon maat sijaitsivat kokonaan kaupungin tiluspalstain ja Oulunkylän kartanon maiden välillä. Oli sentähden tarpeellisen eheyttämisen aikaansaamiseksi lunastettava vastamainittu imissionioikeus. Epäilemätöntä sen lisäksi on, että kaupunginviranomaiset varoivat Nybondaksen talon maillekin syntyvän huvilakaupungin ja tahtoivat ajoissa estää sellaista olojen kehitystä. Mutta tämä syy kuitenkin oli merkitykseltään toisarvoinen.

Mainittava ehkä lienee, että kaupunki on, paitsi tässä lueteltuja maatiloja, ostanut Södergårdin ja Norrgårdin talon Bromarvista sekä erinäisiä maapalstoja Sipoosta. Kun nämä ostot kuitenkin ovat yksinomaan tarkoittaneet tilan hankkimista kaupungin hallintotarkoituksiin, pahatapaisten lasten kasvatuslaitoksen ja kunnan mielisairaalan rakentamiseksi, eikä niitä sentähden ole luettava laajentamissyistä johtuneisiin maanostoihin, ei niihin tässä yhteydessä tarvinne likemmältä kajota.

Niinkuin edellä olevasta käy selville, ovat kaupungin maanhankintapolitiikassa esiintyneet vaikuttimet ryhmitettävissä seuraavasti:

I. Kaupungin maa-alueitten laajentaminen vastaisten tarpeiden varalle (Meilahti, Oulunkylän kartano).

II. Kaupungin alueitten eheyttäminen (Kumtähti, Nybondas).

III. Tilaisuuden varaaminen järjestys- ja terveydellisten olojen vaatimiin toimenpiteisiin (Kumtähti, Böhle).

IV. Tilan hankkiminen erinäisille kaupungin hallintotarkoituksille (Bengtsår ja Sipoon tiluspalstat).

Sitä vastoin ei kaupunki tähän asti ole ryhtynyt ostelemaan maita yksinomaan keinottelutarkoituksessa eikä myöskään veropoliittisia seikkoja silmälläpitäen.

Menettely, joka koskee tähän kuuluvia oloja, mutta jota Helsingissä ei ole toistaiseksi käytetty kaupungin alueen laajentamiseksi, on rajakkaisten esikaupunkiyhdyskuntain liittäminen kaupunkiin maan omistusoikeutta lunastamatta. Lainopillisen Yhdistyksen julkaisemassa aikakauslehdessä professori K. A. Moring esittää kysymyksen: Käykö yksityiselle kuuluvan maan yhdistäminen kaupunkiin?, ja vastaa siihen erällä edellytyksillä myöntävästi. Sellaisen menettelyn tuottama etu ja hyöty kaupungille tulee näkyviin, kun on kysymys rajakkaisten huvila- tai esikaupunkiyhdyskuntain liittämisestä kaupunkiin. Sitä vastoin on luonnollista, että laajempain, enimmältä osalta rakentamattomain maa-alueitten liittäminen pitää tapahtua ostamalla. Jos nuo huvila- ja esikaupunkiyhdyskunnat ovat rakennetut mainittavaa suunnitelmaa noudattamatta tai muuten epätarkoituksenmukaisesti, lienee niiden asianmukainen uudestijärjestely aikaansaataavissa ainoastaan siten, että kaupunki

hankkii itselleen omistusoikeuden maahan. Jos taas nämä yhdyskunnat ovat niin hyvin suunniteltuja, että uudestijärjestelyä ei ole tarpeen, on liittäminen kirjoittajan mielestä edullisempi, jossa tapauksissa kaupungin kuitenkin täytyy sopimuksen nojalla tahi pakkoluovutuksella hankkia itselleen omistusoikeus valmiiksi tasoitettuihin katuihin, teihin ja yleisiin paikkoihin sekä tuollaisiin tarkoituksiin vastedes käytettäviin alueen osiin. Arvostellessa tähän kuuluvia kysymyksiä, semmoisina kuin ne esiintyvät konkreettisissa tapauksissa, lienee kuitenkin otettava huomioon että, jos ne, jotka puheenalaisessa yhdyskunnassa ovat ja asuvat, samoin kuin nekin, jotka sen alueella omistavat joutilasta maata, tuollaista siirtoa vastustavat, ei se ole toimeenpantavissa. Ja kun henkilöt tavallisesti ovat asettuneet näihin yhdyskuntiin asumaan välttääkseen kaupunkielämän epäkohtia, ei yleensä liene olemassa edellytyksiä suosiollisen liittämisen aikaansaamiseen.

Päiväjärjestyksessä on nykyään kolme ostokysymystä, nimittäin Viikin kapteeninvirkatalon, Drumsön kartanon sekä Kulosaaren huvilayhdyskunnan osto. Viikin virkatalon maanluontoon katsomatta on selvä, ettei kaupungilla ole minkäänlaista etua Viikin virkatalon ja Drumsön maatilan yhdistämisestä kaupungin alueisiin, — vaikka siihen olisi tilaisuuttakin, — ellei se samalla hanki omistusoikeutta niihin. Muussa tapauksessa nimittäin kaiketi likinnä maanomistajalla olisi etua siitä, että hänen alueensa luontoisuus muuttuisi maalla olevasta maasta kaupunginmaaksi. Kulosaaren huvilayhdyskuntaan nähden asianlaita on toinen. Tämän yhdyskunnan liittämisestä kaupunkiin jo nyt — jos se olisi aikaansaataavissa — olisi kaupungilla se etu, että se voisi omalta alueeltaan välittömästi tarjota hyvin sijaitsevia huvilantontteja etusijassa varakkaalle väestölle. Mutta kun tässä tapauksessa tarpeellinen katujen, teiden ja yleisten paikkojen sekä vesialueen pakkoluovutus tuottaisi melkoisia kustannuksia, ja kun sitä paitsi kaupungin tietenkin täytyisi asettaa Kulosaaren huvilakaupungissa asuvat veronmaksajat samaan asemaan kuin muutkin veronmaksajat ja sentähden sinne laittaa vesijohto, lokaviemärit y. m., saamatta suoranaista korvausta näistä kustannuksista, niin käynee syystä epäileminen, onko liittämismenettelyä tässä tapauksessa rahalliselta kannalta katsoen kaupungille suositeltava. Brändön huvilakaupunki tulee ehkä kohdakkoin, kun tonttien myyntiä edelleen on jatkettu ja alue kutakuinkin tyyten käytetty, erotettavaksi kauppalaksi. Tuonnempana, kymmenkunnan vuoden kuluttua se ehkä liitetään kaupunkiin. Tässä on kuitenkin huomattava, että kaupungin on sinä tapauksessa otettava vastatakseen kaikista liitettävän alueen sitoumuksista, etusijassa sen velkana olevasta maanhinnasta, mutta myös myönnettyistä vesijohto- y. m. yksinoikeuksista. Lasku antaa saman, vieläpä epäedullisemmankin tuloksen välillistä kuin välitöntä tietä käyttäessä. Jos sitä vastoin käytetään ostoa, voi kaupunki tontteja myymällä saada täyden korvauksen ei ainoastaan suorittamastaan kauppahinnasta, vaan myös muista kustannuksistaan, vieläpä suotuisissa oloissa tuntuvan voitonkin (katso tästä asiasta tarkemmin Rahatoimikamarin esitystä Aktiebolaget Brändö Villastad yhtiön kiinteistöjen ostosta, *Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 54 vuodelta 1912*).

Edellä lausutun johdosta on Rahatoimikamari sitä mieltä, että osto olisi kaupungille edullisin keino mainittujen maatilain yhdistämiseksi kaupunkiin.

Helsingin kaupungin pinta-ala (lukuunottamatta erinäisiä Helsingin, Sipoon ja Bromarvin pitäjässä olevia tiluksia ja tiluspalstoja) on nykyään umpiluvuin kaikkiaan 2,500 hehtaaria ja kaupungin väkiluku on laskettavissa 150,000 hengeksi. Tukholmassa ovat vastaavat luvut 6,600 hehtaaria ja 350,000 henkeä. Kun Viikin kapteeninvirkatalo on alaltaan 601,29, Drumsö 287,42 ja Kulosaari 138,34 hehtaaria, laajenisi kaupungin alue, siinä tapauksessa että kaikki puheenalaiset kaupat päätetään, yhteensä 1,027,05 hehtaarilla eli 41,1 $\frac{1}{6}$:lla. Pinta-alan ja väkiluvun välinen suhdeluku, jota ei kuitenkaan ole pidettävä ratkaisevana, tulisi siten likimain samaksi Helsingissä ja Tukholmassa.

Itsestään herää kysymys, onko kaupungin tarpeellista yhtäikaa ostaa niin huomattavia maa-alueita kuin nyt on ehdotettu, vai eikö nykyisiä ja vastaisia tarpeita kävisi täyttämisen hankkimalla pienempiä maa-aloja. Tässä kohden antanee viittaus asianomaisiin erikoismietintöihin vastauksen kysymykseen. Kun siis Kulosaari pääasiallisimmin käytettäisiin varakkaampain yhteiskuntaluokkain huvilakaupungiksi, jommoisen tarvetta ei kaupunki nykyään eikä todennäköisesti muutama vuoteen voi tyydyttää, ennenkuin Meilahden kaupunginosa on ehditty järjestää ja näiden tienoiden kulkulaitoksia parantaa, sopisi Drumsö vastaisuudessa käyttää kaupan ja merenkulun tarpeisiin sekä erilaatuisiin asutustarkoituksiin. Viikin kapteeninvirkatalosta taas sopisi luovuttaa maata teollisuus- ja makasiinitonteiksi sekä varasto-paikoiksi, mutta liiatenkin työväen esikaupungeiksi niin pian kuin suinkin käy päinsä. Siten kukin puheenalaisista maa-alueista täyttäisi oleellisesti erilaisia tarpeita.

Viikin kapteeninvirkatalon ja Drumsön maatilain hankinta tietäisivät kaupungin alueen kehän laajentamista. Mitä erittäinkin Viikin kapteeninvirkataloon tulee, saisi kaupunki sen ostamalla säretyksi sen yksityisten esikaupunkiyhdyskuntain muodostaman renkaan, joka vähitellen ahtaammaksi käyden on kiertynyt kaupungin pohjoisrajan ympärille. Siinä tapauksessa että kaupunki saa haltuunsa Viikin kapteeninvirkatalon, tietäisi Kulosaaren ostaminen etusijassa kaupungin itäpuolisten alueitten eheyttämistä. Päinvastaisessa tapauksessa taas tämä osto tarjoisi kaupungille tilaisuuden laajentaa aluettansa itään päin, lähitienoon yksityisistä huvilayhdyskunnista huolimatta.

Yhtäläisiä ovat kaikki puheenalaiset tilusalueet siinä, että kaupassa seuraisi mukana melko laajoja vesialueita, jotka siis tarjoisivat tilaisuutta kaupungin satamalueitten vastaisiin tuntuviin laajenmuksiin. Drumsön ostamalla saisi kaupunki omakseen suurimman osan Drumsön selkää ynnä kaupungin ja Drumsö välisiä sekä mainitun saaren länsipuolella sijaitsevia vesialueita, joten se vallitsisi siihen altaaseen vievää väylää, jota idässä ja pohjoisessa rajoittavat kaupungin ja Munkkiniemen maat, etelässä Drumsö sekä lännessä Löfö, Granö y. m. saaret. Ostamalla Viikin ja Kulosaaren kaupunki taas saisi haltuunsa koko Vanhankaupunginselän vesialueen,

lukuunottamatta sen itärannalla olevaa vähäpätöistä alaa. Mitä tämä tulevaisuudessa tietää kaupungille, on nykyhetkellä mahdoton sanoa. Mutta jos saa luottaa kaupungin edelleen jatkuvaan kehitykseen, käskee varovaisuus epäilemättä tämän alueen ajoissa lunastamalla hankkimaan varmuutta siitä, että kaupunki kykenee tyydyttämään vastaisia vaatimuksia, jotka, jos kaupunginviranomaiset nyt laiminlyövät ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin, vastaisuudessa ovat tyydytettävissä vain kohtuuttoman suurilla taloudellisilla uhrauksilla. Mitä erittäin Vanhankaupunginselän vesialueeseen tulee, näyttää puolinaiselta toimenpiteeltä, jos vain hankitaan Viikin virkataloon kuuluva vesialue, mutta sivuutetaan yhtä tärkeä ja ehken tärkeämpi Kulosaaren vesialue. Vesialueen laajentamisen kannalta katsoen sentähden näyttää siltä, kuin vaatisi Viikin virkatalon osto myös ostamaan Kulosaaren tilan.

Jos kaupunginviranomaiset, oivaltaen kaupungin nykyiset ja vastaiset tarpeet, nyt astuisivat täyden askeleen ja päättäisivät kaupungille hankkia kaikki tässä puheena olleet maatilat, niin olisi kaupungin maanhankintakysymys siten ratkaistu melko pitkiksi ajoiksi. Tietenkin olisi vuosien varrella pienempiä maa-alueita ostettava kaupunginalueen eheyttämiseksi tahi erikoisten kunnallisten tarkoitusten tyydyttämiseksi, mutta suurin piirtein nähtynä ei kaupungin käytettäväksi tarvitsisi hankkia maata vuosikymmeniin. Sillä ostamalla tässä puheena olevat maa-alueet olisi kaupunki saanut vuosikymmeniksi riittävää alaa laajenemiselleen, saanut haltuunsa tarpeelliset satama- ja vesialueet sekä maa-aloja, jotka soveltuvat käytettäväksi niin teollisuuden ja kaupan tarpeisiin kuin erilaatuisiin asutustarkoituksiinkin.

Tahoilla, missä tarmokasta maanhankintapolitiikkaa muuten katsellaan suopein silmin, on myös julkilausuttu pelko että tuollainen politiikka, sen johdosta että tuntuja pääomia tulee sidottavaksi maanostoihin, aikaansaisi kaupungille vaikeuksia muitten tärkeitten yritysten toteuttamisessa. Tässä on kuitenkin huomattava, että ainakin Kulosaaren huvilakaupungin ostoa tarkoittava tarjous suo tilaisuuden kauppahinnan suorittamiseen kotimaisilla 5 %:n obligatsioneilla. On muuten muistettava, että kaupungilla nykyään on 10 miljoonaa markkaa joutovaroja viime obligatsionilainasta sekä kaikkiaan hiukan yli 16 miljoonan markan käyttämättä samasta lainasta. Näin ollen ja kun puheenalainen kauppa lisäisi tuloja, saanee vastamainittua pelkoa pitää liioiteltuna.

Asia, joka viime vuosina on antanut puheen aihetta enemmän kuin se näyttää ansaitsevan, on Munkkiniemen maatilan osto. On eri tahoilta tuon tuostakin jyrkästi moitittu kaupunginviranomaisia siitä, että he ovat laiminlyöneet sopivan tilaisuuden tämän maatilan ostamiseen. Maatilan nykyiselle omistajalle niinkään on saapunut välillisiä kehoituksia tarjota tila kaupunginviranomaisten ostettavaksi. Mutta mitä todella on laiminlyöty? Maatila on vaihtanut omistajaa, siinä kaikki. Luultavasti vaatinee uusi omistaja tilasta nykyään tuntuvasti enemmän kuin mitä hän itse siitä maksoi. Mutta eiköhän entinen omistajakin olisi tähän aikaan melkoisesti korottanut aikaisempaa hintavaatimustaan. Edellä oleva selvitys niinkään lienee näyttänyt että, jos kaupunki ostaa nykyään tarjona olevat alueet, se ei en-

sinkään tarvitse Munkkiniemen maatilaa, ei ainakaan niin pitkiin aikoihin, että silloisia tarpeita nykyhetkellä kävisi arvosteleminen. Munkkiniemen maatalaan ei myöskään kuulu vesialueita, joita kaupunki tarvitsisi siihen taikka tähän tarkoitukseen. Kaupunki voi tyynesti katsoa, syntyykö Munkkiniemeen esikaupunkia. Kilpailua kaupungin ei tarvitse pelätä. Munkkiniemen kaupunginasemakaava ei ole vielä toteutettu ja kun se vastaisuudessa on valmistunut, saanee odottaa lainsäädännön tahi käytännön kehittyneen siihen suuntaan, että mainittu esikaupunki on liitettävissä kaupunkiin tarvitsematta viimeksi mainitun suorittaa kaikkia niitä kustannuksia, joita tuollainen liittäminen nykyään tuottaa.

Melko suuri rahamäärä, 2 miljoonan markan vaiheilla, olisi nyt sidottava maakiinteistöihin, joista Viikin virkataloa ja Drumsön maatilaa ei käy pitäminen paikalla tuloa antavina, jota vastoin Kulosaaren huvilakaupungin hinta aivan todennäköisesti saataisiin tontteja myymällä varsin pian kuoletetuksi. Näiden rahamäärän suoritus jäisi kuitenkin melkoiselta osalta myöhempään sukupolvien asiaksi ja niin ollen tosin tuottaisi näille rasitusta, mutta toiselta puolen myös sen edun, että voivat hyödykseen käyttää alueita, joita edelliset sukupolvet ovat edullisilla ehdoilla hankkineet.

Edellä esitettyjä yleisiä lausuntoja ei Rahatoimikamarin mielestä ole ollut pantava yhteenkään niistä mietinnöistä, joita on annettu esillä olevista maanhan-
kintakysymyksistä. Rahatoimikamarista on näyttänyt oikeammalta, vaikka tämä mietintö ei päätykään suoranaiseen ehdotukseen, minkätähden sitä muodolliselta kannalta käy pitäminen puutteellisena, tällä tavoin täydentää eri esityksissä annettua selvitystä ja siinä sekä kosketella eräitä yleisiä näkökohtia, joista tuskin voisi tulla puhetta mainituissa mietinnöissä, että myös ottaa vertailtavaksi päiväjärjestyksessä olevain maanostojen tarkoitus ja tarpeellisuus. Rahatoimikamari on arvellut tällaisen menettelyn tarjoovan kaupunginviranomaisille tilaisuutta asiain yleispiirteiseen arvosteleamiseen ja myös edistävän esityksen yhdenmukaisuutta niissä mietinnöissä, joissa Rahatoimikamari tekee positiiviset ehdotuksensa.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1912.

Kaupungin yleisten töiden Hallituksen toimintakertomus vuodelta 1911.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

*Helsingissä,
heinäk. 4 p:nä 1912.*

N:o 379.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Herroille Kaupunginvaltuusmiehille saa Rahatoimikamari täten kunnioittaen lähettää kaupungin yleisten töiden Hallituksen antaman kertomuksen toiminnastaan vuonna 1911.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

HELSINGIN KAUPUNGIN
YLEISTEN TÖIDEN HALLITUS.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

*Helsingissä,
kesäk. 26 p:nä 1912.*

N:o 152.

Kaupungin yleisten töiden Hallituksen antama kertomus toiminnastaan vuonna 1911.

Sittenkun Hallitus tammikuun 10 päivänä oli perustautunut sekä puheenjohtaja esitellyt avonaiseksi julistettua sihteerinvirkaa tarkoittavat hakemukset, valittiin Hallituksen sihteeriksi laamanni A. L. von Knorring.

Hallituksen seuraavassa kokouksessa, joka pidettiin helmik. 3 päivänä, päätettiin Kaupunginvaltuustolle esittää, että herra Gustaf Hall nimitettäisiin kamreerinvirkaan, herra Johan Sjöholm Puhtaanapito-osaston johtajaksi sekä arkkitehti Bertel Jung kaupunginasemakaava-arkkitehdiksi, jonka esityksen Kaupunginvaltuusto sittemmin hyväksyi.

Tämän jälkeen valittiin avonaiseksi julistettujen apulaistyönjohtajan ja kaupungin-arkkitehdin apulaisviran hakijoista insinööri L. Andersin ensinmainittuun ja arkkitehti R. Eklund jälkimäiseen virkaan.

Sittenkun Hallitus oli antanut puheenjohtajan ja sihteerin toimeksi laatia ehdotuksen Hallituksen johtosäännöksi, päätti Hallitus, esitettyyn ehdotukseen tutustuttuaan ja siihen pienenalaisia muutoksia tehtyään, hyväksyä ehdotuksen sekä Rahatoimikamarin välityksellä alistaa sen Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi. Valtuusto hyväksyi ehdotuksen toukokuun 30 päivänä.

Huonerakennusosaston toimialaan kuuluvista asioista saa Hallitus mainita, että puheenalaisena vuonna on ryhdytty rakentamaan uutta paloasemaa Kallioon sekä poliisivartiokonttoria Vanhaankaupunkiin.

Niinikään on Hallitus, lisänään professorit Ernst Ehrnrooth ja Chr. Sibelius, erinäisissä kokouksissa käsitellyt kysymystä mielenvikaishoitolan rakennuttamisesta, joka hoitola sijoitettaisiin kaupungin sitä varten ostamalle alueelle Sipoon pitäjään ja jonka rakennustöitä lähinnä johtaisi arkkitehti A. Kranck, joka myös on ottanut laatiakseen rakennusyritystä varten tarpeelliset piirustukset ja kustannusarviot.

Edelleen on Hallituksen silmälläpidon alaisina aloitettu työt kansankirjastotalon teettämiseksi Kallioon, jota rakennusyritystä varten piirustukset on laadittu Huonerakennusosastolla. Nämä piirustukset on Hallitus tarkastanut samaten kuin rautabetonitöiden suoritusta tarkoittavat urakkatarjouksetkin, joista toiminimi August Kiökemeisterin tekemä tarjous hyväksyttiin. Samaten on Hallitus tarkastanut ja tutkittuaan hyväksynyt A. B. Högfors Bruk och Vattola Träsliperi yhtiön tekemän tarjouksen lämpöjohdon laittamisesta samaan rakennukseen.

Sittenkun Rahatoimikamarin puheenjohtaja, todellinen valtioneuvos Alexis Gripenberg oli Kamarin pöytäkirjaan kesäkuun 7 päivänä antanut tekemänsä esityksen toimen-

piteisiin ryhtymisestä kaupungin lokaviemäriolojen parantamiseksi, on asia ollut valmistavana Rakennuskonttorissa, joka aikanaan antaa siitä mietinnön, minkä jälkeen Hallitus ottaa asian käsiteltäväksi.

Tässä yhteydessä lienee Hallituksen ilmoitettava seuraavaa:

Sittenkun Scandinavian Septic Tank Company oli kaupungin Rakennuskonttoriin toimittanut Eläintarhaan tehtävän lokaviemäriveden puhdistusaseman piirustukset, ryhtyttiin asemaa rakentamaan viime vuoden heinäkuussa. Kun työn päätyttyä kustannukset saatiin selville, todettiin, että myönnetty 47,400 markan määräraha oli ylitetty S.markalla 15,821:71. Tämä lisäkustannus aiheutui siitä, että valtionrautateiden tarpeisiin käytettyä ja sittemmin pakkoluovutettua, kaupungille kuuluvaa maa-aluetta, johon asema oli aiottu rakentaa, ei voitu käyttää Rakennuskonttorin aikeiden mukaisesti. Aseman uuden paikan epäedullisten murtoutumisolojen johdosta kustannukset syistä, jotka eivät olleet autettavissa, ylittivät kustannusarvion edellä mainitulla määrällä.

Pakkoluovutustoimituksessa kuitenkin kaupungin taholta vaadittiin korvausta tuosta S.markan 15,821:71 suuruisesta lisäkustannuksesta, joka oli aiheutunut rakennuksen teetämisestä viimeksimainitulle paikalle, ja tämä vaatimus hyväksyttiin.

Sittenkun Kaupunginasemakaavatoimikunta Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan oli lakkautettu ja sen sijaan asetettu Hallituksen ja Rakennuskonttorin alainen Kaupungin-asemakaavaosasto, on osaston johtaja, arkkitehti B. Jung alistanut Hallituksen tarkastettaviksi ehdotukset erään Meilahden osan sekä emäradan itäpuolella sijaitsevain alueitten asemakaavoiksi, samoin ehdotukset 14 ja 15 kaupunginosan ynnä erinäisten 12 kaupunginosan korttelien asemakaavan muutoksiksi, mitkä ehdotukset Hallitus on seikkaperäisesti tarkastanut sekä asianmukaisesti vahvistettaviksi antanut.

Sen ohella on Hallitus, tehdystä esityksestä, valtuutettuna tarkastamaan osin Töölöön, osin Vallilan ja muille kaupunginasemakaavan ulkopuolella oleville alueille teetettävään rakennusten julkisivupiirustukset, lopullisesti tarkastanut useat mainitunlaiset piirustukset.

Kaupun ja merenkulun etujen varteenottamiseksi on huomio kiinnitetty Santa- ja Busholman saarien vastaiseen käyttämiseen sillä tavoin, että ne tarkoituksenmukaisella tavalla yhdistetään mantereeseen ja niihin laitetaan helposti käytettävissä olevia varastopaikkoja, jota varten Hallitus on Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi alistanut ehdotuksen mainittujen saarien kaupunginasemakaavaksi.

Edelleen on Hallitus seikkaperäisesti tarkastanut kaupunginasemakaava-arkkitehdin laatiman ehdotuksen Kaisaniemen puiston järjestämiseksi ja kaunistamiseksi sekä alistanut sen Rahatoimikamarin ratkaistavaksi ja hyväksyttäväksi vähäisin, Hallituksen samalla perustelemin muutoksin.

Tässä yhteydessä saa Hallitus myös kunnioittaen ilmoittaa, että Hallitus on tarkastanut ehdotukset Eläintarhan uudestijärjestämiseksi, suuren yhtäjaksoisen keskuspuiston laittamiseksi ynnä huvilakaupungin perustamiseksi nykyiseen tehdaskortteliin N:o 178, niin myös veistämötonnin käyttämiseksi muihin tarkoituksiin sekä Kaivopuiston ja Munkki-saaren välisen merenrannan kaunistamiseksi.

Sittenkun Hallitus erinäisissä kokouksissa oli neuvotellut toimenpiteistä, joihin olisi ryhdyttävä kaupungin puutarhatoiminnan tarkoituksenmukaisemmaksi järjestämiseksi, mitä

sekä kylmällä maalla että lämmitetyissä huoneissa harjoitettavaan viljelykseen tulee, ja siinä kohden päättänyt Kaupunginvaltuustolle esittää puutarhaviljelyksen siirrettäväksi kokonaan kaupunginpuutarhaan, on Hallitus kirjelmässä kesäkuun 16 päivältä viime vuotta Kaupunginvaltuustolle esittänyt ryhdyttäväksi toimenpiteisiin tämän suunnitelman toteuttamiseksi, sekä myös

että Tehtaanpuiston puutarhaviljelys lakkautettaisiin mikäli lisätilaa saadaan teettämällä uusia kasvihuoneita ja kasvisuojia kaupunginpuutarhaan;

että kaupunginpuutarhaan, Hallituksen hyväksymäin suunnitelmain mukaisesti, 1912 vuoden kuluessa rakennettaisiin 6 kasvisuojan yhteyteen 668 m²:n laajuinen kasvihalli;

että kasvihalli samoinkuin suojatkin varustettaisiin lämminvesilämpöjohdolla; sekä

että 1912 vuoden rahasaäntöön pantaisiin rakennustöiden ja lämpöjohdon kustannuksia vastaava määräraha Smk. 102,350: — niiden 25,00 markan lisäksi, jotka oli merkitty 1911 vuoden rahasaäntöön, mutta joita ei ollut käytetty tarkoitukseensa.

Toimenpiteistä, joihin on ryhdytty urheilun edistämiseksi, mainittakoon Punanotkon sekä Kaivopuiston urheilukenttään järjestäminen sekä Hallituksen antamat järjestyssäännöt urheilukentän käyttämistä varten.

Paitsi että Hallitus on hankkinut määrärahan uusien hengenpelastuskalujen ostamiseksi kaupungin satamiin, on Hallitus hyväksynyt tarjouksen erinäisten hengenpelastusveneiden hankkimisesta kaupungin poliisilaitoksen käytettäväksi tarpeen mukaan.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto marraskuun 8 päivänä 1910 oli päättänyt puhtaanapidon järjestettäväksi n. s. kaksijakojärjestelmän mukaan, on Hallitus järjestelmän toimeenpanemiseksi ryhtynyt erinäisiin käytännöllisiin toimenpiteisiin, ollen muun muassa laadittu välikirjan ehdotus, jossa määritellään ne molemminpuoliset oikeudet ja velvollisuudet, joita toiselta puolen on puhtaanapitolaitoksella ja toiselta puolen asianomaisilla talonomistajilla ja jonka ehdotuksen Hallitus on tarkastanut, minkä jälkeen ja sittenkun ehdotus oli lopullisesti hyväksytty, ryhdyttiin toimiin välikirjain painattamiseksi tarpeellisiin lomakeisiin sekä kuljetusastian hankkimiseksi, ja on Hallitus lisäksi hankkinut itselleen oikeuden tehdä asianomaisten kanssa välipuheita siitä, millä ehdoilla kaupunki ottaa täyttääkseen talonmistajilla olevat velvollisuudet heidän katuosainsa puhtaanapitoon nähden korvauksesta, joka luetaan kadun pinta-alan neliömetriltä.

Lopuksi saa Hallitus kunnioittaen ilmoittaa, että Hallitus on vuoden varella kokoonnut 55 kertaa sekä että lähetettyjä toimituskirjoja on ollut lukuaan 361.

Muuten saa Hallitus kunnioittaen viitata asianomaisten osastonpäällikköjen antamiin tämän oheisiin kertomuksiin.

G. Idström.

A. L. von Knorring.

Esitys Aktiebolaget Brändö Villastad yhtiön kiinteistöjen ja laitosten lunastamisesta.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Syysk. 12 p:nä 1912.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 462.

Rahatoimikamariin on insinööri Julius Stjernvall antanut promemorian kysymyksestä, joka koskee Aktiebolaget Brändö Villastad yhtiön kiinteistöjen ja laitosten lunastamista kaupungin omiksi. Tämä, esillä olevan mietinnön liitteenä II seuraava promemoria päättyy alempana esitettyyn laskelmaan, jonka tarkoituksena on osoittaa, minkä hinnan kaupunki voisi puheenalaisesta omaisuudesta tarjota:

a) maa-alue, noin 115 ha	Smk 483,000:—
b) raitiotielaitokset	» 180,000:—
c) höyrylautta	» 100,000:—
d) vesi- ja viemärijohto velkakirjoja . . .	» 110,000:—
e) sähkölaitteet	» 26,000:—
f) sekalainen kalusto	» 18,000:—
	Yhteensä Smk 917,000:—

Tarjousta tammikuun 11 päivänä kuluvaan vuotta käsitellessään Rahatoimikamari asetti valiokunnan, jonka jäseniksi valittiin Kamarin puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja, herrat Gripenberg ja Wasastjerna sekä kaksi kaupungin yleisten töiden Hallituksen edustajaa, joiksi sittemmin tulivat kaupungininsinööri Gabriel Idström ja insinööri Karl Appelberg, tarkemmin valmistelemaan puheenalaista asiaa sekä ryhtymään neuvotteluihin yhtiön johtokunnan kanssa puheenalaisessa tarkoituksessa.

Sittemmin annettiin Rahatoimikamariin ote Aktiebolaget Brändö Villastad yhtiön johtokunnan kokouksessa tammikuun 22 päivänä tehdystä pöytäkirjasta, josta käy selville, että johtokunta oli katsonut voivansa herra Stjernvallin tarjouksen pohjalla kaupungin kanssa tehtävää sopimusta puoltaa yhtiökokouksen hyväksyttäväksi.

Sittenkun Rahatoimikamari oli kaupungin yleisten töiden Hallituksen kanssa viime toukokuun 31 päivänä pidetyssä yhteisessä kokouksessa käsitellyt asian, on yhtiön johtokunta, koska asiaa ei ehditty lopullisesti ratkaista Kaupunginvaltuuston viime keväisissä istunnoissa ja tontteja on kuluvana kesänä myyty sekä tasoitustöitä jatkettu, Rahatoimikamarin kanssa edelleen neuvoteltuaan antanut näin kuuluvan uuden tarjouksen:

«Niiden neuvottelujen johdosta, joita on pidetty Kulosaaren huvilakaupungin kiinteän ja irtaimen omaisuuden mahdollisesta myymisestä Helsingin kaupungille, saamme kunnioittaen ilmoittaa, että me, huomioon ottaen vuoden varrella tapahtuneet tonttien myynnit, suostumme *kahdeksansadan kuudenkymmenentuhannen (860,000) markan* hinnasta kaupungille luovuttamaan myymättä olevan maamme sitä ympäröivine, meille kuuluvine vesialueineen sekä kulkulaitoksemme, koneemme ynnä tässä alempana tarkemmin luetellut velkakirjamme. Myymätön maa-ala on *1,110,421 m²*. Metsänhoitajan, vapaaherra Einar Cronstedtin vuonna 1906 toimittaman erikoisarvion mukaan oli metsän silloinen arvo *Smk 104,539: 90*. Osa aluetta on tosin sittemmin myyty, mutta toiselta puolen on myymättömällä osalla kasvavan metsän arvo näinä vuosina epäilemättä tuntuvasti lisääntynyt.

Luovutus käsittäisi seuraavat kulkulaitokset, koneet y. m., joiden hankintakustannukset on vieressä mainittu:

	Hankinta- kustann.
Helsingissä (Sörnäsän apteekin kulmauksen ja Sörnäsän niemekkeen väl.) ja huvilakaupungissa oleva sähköraitiotie ynnä salmen poikki kulkeva yhdistyskaapeli	185,438: 81
Höyrylautta	100,600: 26
Höyryjyvä, kivenrouhija, sähkömoottorit	17,879: 32
Sähkövalojohdot ynnä transformaattori ja mittarit	29,675: 04
Höyrylautan laskusillat ja laiturit	109,552: 70
Tiet	196,976: 21
Yleiset uimahuoneet, tavarasuojat ja kaivot	13,122: 51
	Yhteensä 653,244: 85

Kauppaan kuuluisivat sitä paitsi edellä mainitut velkakirjat, joita on:

Velkakirjoja, jotka eräänäntyvät vesi- ja viemäripääjohtojen valmistuttua	134,839: 50
Velkakirjoja, jotka eräänäntyvät kiintonaisten sillan valmistuttua huvilakaupungin ja Helsingin välille, joko suorastaan tahi Mustikkamaan kautta	58,736: —
	Yhteensä 193,575: 50

Tarjoukseen sisältyvät kaikki meidän laitoksemme, lukuunottamatta puhelin-asemaa, jonka me, siinä tapauksessa että huvilakaupunki myydään, aiomme tarjota Helsingin Telefoonyhdistyksen lunastettavaksi.

Jos kaupunki haluaa, suostumme ottamaan maksun suorituksen kokonaan tahi osittain kaupungin 5 %:n obligatsioneina.

Hinta on laskettu sillä edellytyksellä, että Helsingin Kaupunginvaltuusto ennen ensintulevan lokakuun 1 päivää tekee päätöksen asiassa, mutta kaupan syntyessä suostumme sanotun päivän jälkeenkin hoitamaan hallintoa Rahatoimikamarin ohjeiden mukaisesti, kunnes kaupunki itse voi ottaa hoidon käsiinsä. Lokakuun 1 päivään teetetään tie- ja muita töitä huvilakaupungissa meidän kustannuksellamme yhtä laajaperäisesti kuin tähänkin asti. Jos tontteja ennen mainittua päivää myydään, vähennetään kauppahinnasta 75 % siten kertyneitten varojen määrästä.

Rahatoimikamarin toivomusta noudattaen lähetämme kaksi karttaa, joista toinen näyttää Kulosaaren huvilakaupungin vesi- ja maarajat, toinen tähän asti myydyt tontit, valmiit ja keskentekoiset tiet, sillat, laiturit, uimahuoneet ja valojohtoverkon.»

Aktiebolaget Brändö Villastad yhtiön kiinteistö oli yhtiön ja edellisen omistajan välistä kauppaa päätettäessä kaikkiaan 138,34 hehtaarin laajuinen sekä käsitti Kulosaaren, jonka pinta-ala tuohon aikaan oli 112,66 hehtaaria, mantereelta Vanhankaupunginlahteen pistävän 21,40 hehtaarin laajuisen niemimaan sekä moniaita pienempiä saaria, joiden pinta-ala oli yhteensä 4,28 hehtaaria.

Yhtiön tiedonantojen mukaan oli viime elokuun 26 päivään asti tilusryhmän pääosasta Palosaarelta myyty 137 tonttia, joiden yhteenlaskettu pinta-ala oli 26,9679 hehtaaria. Tonteista oli noin 70 rakennettu. Mannerpalsta on edelleen kokonaan yhtiön oma. Pikkusaarista on yksi 0,33 hehtaarin laajuinen myyty sekä yksi, Tallholma niminen, annettu vuokralle vuoteen 1924 80 markan vuosivuokrasta. Yhtiön hallussa oli edellä mainittuna päivänä:

mantereella	214,000 m ²
pikkusaarilla	39,500 »
pääsaarella	856,921 »

eli kaikkiaan 1,110,421 m² (= 111,042 hehtaaria).

Kulosaarelle, jonka jaoitussuunnitelman yhtiö on laatinut, on teetetty erinäisiä, osin vierrettyjä ja osin pengerrytetyjä teitä, joiden yhteenlaskettu pituus vuonna 1911 oli noin 8 km. Valmiiden ja tekeillä olevien teiden asema näkyy tarkemmin tämän oheisesta karttaluonnoksesta I. Tasoitustöihin on yhtiö kuluvan vuoden elokuun loppuun asti ilmoittanut käyttäneensä Smk 196,976: 21. Paikalla myytäväksi valmiita tontteja on nykyään satakunta.

Yhtiön laitoksiin kuuluu lisäksi raitiotie höyrylautoineen ja laskusilltoineen. Raitiotie kulkee Itäisen Viertotien ja Vilhelmsperinkadun risteyksestä Sörnäisten niemekkeelle ja jatkaa Kulosaaren länsiniemekkeellä olevasta laskusillasta saaren

itäpuolta pitkin. Mantereella on raitiotietä noin 1,400 ja saarella noin 1,500 metrin pituudelta. Radan käyttämisestä on yhtiön ja Raitiotie- ja Omnibusosakeyhtiön kesken tehty erityinen välipuhe, jonka mukaan viimeksi mainittu yhtiö on velvollinen ottamaan kustantaakseen raitiotien kunnossapidon kohta kun liikennetulot kohtuullisella määrällä ylittävät käyttökustannukset.

Edellä mainittujen laitosten arvot on Kulosaaren yhtiön viimeksi tekemässä tarjouksessa ilmoitettu seuraaviksi:

raitiotie ynnä salmen poikki käyvä yhdistyskaapeli . Smk	185,438: 81
lautta »	100,600: 26
laskulaiturit »	109,552: 70

Yhtiön toimintakertomuksen mukaan vuodelta 1911 nousivat raitiotien kunnossapitokustannukset mainittuna vuonna S:markkaan 8,358: 70 ja höyrylauttaliikenne tuotti tappiota Smk 11,745: 96. Kuluvana vuonna ovat tulot raitiotieliikenteestä yhtiön ilmoituksen mukaan tähän asti nousseet siihen määrään, että Raitiotieyhtiön täytynee välikirjan mukaisesti ottaa kustantaakseen raitiotien kunnossapito. Tietoja tämänvuotisesta höyrylauttaliikenteestä ei ole ollut saatavissa.

Muista laitoksista lienee mainittava sähkövalaistusverkko, jonka laajuus käy näkyviin karttaluonnoksesta I, puhelinverkko, joka ei sisälly yhtiön tarjoukseen, sekä erinäiset kaivot, niiden joukossa yksi kalliokaivo.

Yhtiön hallussa oleva Kulosaaren alue käsittää saaren keski- ja pohjoisosat, niihin myös luettuina useimmat Ison Kehätien viereiset tontit, jota tietä pitkin raitiotie on johdettu. Sitä vastoin on, niinkuin oheisesta karttaluonnoksesta I näkyy, miltei kaikki saaren etelärannan ja ainakin puolet itärannan tonteista sekä erinäiset näitä likinnä olevien korttelien tontit jo myyty. Tässä on kuitenkin huomattava, että yhtiö on tontteja myydessään itselleen varannut keskimäärin 4 metrin levyisen rantakaistaleen kunkin tontin kohdalta vastaisuudessa käytettäväksi rantatien tahi rantasiltain laittamiseen.

Saaren käyttämättömät osat ovat saaren keskiosassa sekä Vanhankaupunginselän ja Kulosaaren salmen rannoilla metsäistä, osin mäkistä maata. Saaren keskiosassa on pieniä viljeltyjä aloja.

Koko manner ja suurin osa pikkusaarista on käyttämättä, edellä mainituin poikkeuksin, ja nämä alat ovat pääasiallisesti metsäistä maata.

Yhtiölle kuuluva vesialue, jonka rajat määrättiin heinäkuun 22 päivänä 1912 toimitetussa jaossa ja tarkemmin käyvät näkyviin karttaluonnoksesta II, käsittää noin 190 hehtaarin alan pääasiassa Vanhankaupunginselän kaakkoisosaa sekä yhtiön maa-alueita ympäröivän kapeahkon vyöhykkeen. Erittäin lienee huomautettava, että puolet Sörnäsän niemekkeen ja Kulosaaren välisestä salmesta kuuluu yhtiön vesialueeseen. — Yhtiölle kuuluva kalavesi on annettu vuokralle vuodeksi kerrallaan 500 markan vuokramaksusta.

Vuonna 1906 toimitetussa arvioimisessa on metsä laskettu noin 105,000 markan arvoiseksi, johon nähden kuitenkin on huomattava toiselta puolen, että osa metsäalaa on myynnin johdosta sittemmin joutunut pois yhtiön hallusta, mutta toiselta puolen että jälellä oleva metsä on kasvanut.

Tehdyn tarjouksen mukaan olisi niinmuodoin, poisluettua yhtiön laitosten y. m. arvo, 111,04 hehtaarin laajuisen maa-alueen hinta Smk 206,757: 15 eli Smk 1,861: 98 hehtaarilta.

Mitä tulee kysymykseen olisiko suotavaa, että kaupunki saisi haltuunsa sen laatuisen alueen kuin tässä on tarjona, rohkenee Rahatoimikamari lausua seuraavaa:

Huvilakaupunkien perustamiseen sopivain alueitten tarve on, niinkuin tunnettu, kauan ollut kaupungissa tuntuva. Todistuksena tästä käy pitäminen sitä, että erinäisiä huvilayhdyskuntia on syntynyt kaupungin alueen ulkopuolelle rautatienasemain läheisyyteen y. m. pääkaupungin kanssa mukavassa kulkuyhteydessä oleviin paikkoihin. Mistä syystä Helsingin kaupungin läheisyyteen on huvilayhdyskuntia syntynyt ja miten nämä yhdyskunnat ovat sittemmin kehittyneet, käy selville tutkimuksesta, jonka fil. maist. Otto Bruun on Kaupunginvaltuuston asettaman valiokunnan toimesta tehnyt Helsingin ympäristön huvilayhdyskuntain olojen selvittämiseksi ja johon tutkimukseen Rahatoimikamari pyytää viitata.

Kysymys kaupungin suhtautumisesta näihin esikaupunkeihin niin kohdassa kuin toisessakin on edelleen lopullisesti ratkaisematta. Vastausta ei vielä ole saatu siihenkään kysymykseen, mitä politiikkaa kaupungin olisi noudatettava näitä ja erittäinkin aivan kaupungin vierellä sijaitsevia huvilayhdyskuntia kohtaan, eli toisin sanoin, onko tuollaisten itsenäisten yhdyskuntain syntyminen kaupungin kannalta toivottava vai olisiko kaupungin, mikäli mahdollista, pyrittävä liittämään ne omaan alueeseensa. Näitä kaupungin vastaiselle kehitykselle osittain sangen tärkeitä kysymyksiä ei kuitenkaan käy tässä yhteydessä ottaminen tutkittaviksi, koska esillä olevassa tapauksessa juuri on puhe sellaisen alueen ostosta, johon tuollainen esikaupunki on syntynyt, eikä sen kaupunkiin yhdistämisestä sillä tavoin, ettei kaupunki ensin hankkisi omistusoikeutta alueeseen.

Osaltaan vaikuttavana syynä tuollaisten kaupunginalueen ulkopuolelle perustettujen esikaupunkien syntymiseen väestöineen, jolla on pääasiallinen toimeentulonsa kaupungissa, lienee kuitenkin se seikka, että kaupungin alueella ei ole ollut tarjona huvilapaikoiksi sopivia alueita. Kieltämätöntä on, että kaupunki ei ole tähän asti riittävässä määrässä ottanut huomioon tätä tarvetta, erittäinkin mikäli koskee huvilapaikkain varaamista kaupungin väestön varakkaammalle osalle. Vasta viime vuosina on siinä kohden toimenpiteisiin ryhdytty. Näistä mainittakoon n. s. Helsingin niemen jaotus sekä viimeksi erään Meilahden osan kaupunginasemakaavan laatiminen. Tästä kaupungin mailla vallitsevasta sopivien huvilakaupunkialojen puutteesta on johtunut, että kaupungin asukkaita on enemmän ja enemmän siirtynyt rajakkaisiin huvilaseutuihin haitaksi kaupungin verovoimalle.

Sitä vastoin saanee katsoa, että työväen esikaupunkien perustamiseen tarpeellista tilaa sekä mahdollisuutta tonttien hankkimiseen edullisilla ehdoilla joko vuokraamalla tahi omaksi ostamalla on toistaiseksi riittävästi varattu järjestämällä esikaupunki Vallilan alueelle ja lunastamalla Böhlen esikaupungin alueen hallintaoikeus sekä luovuttamalla sieltä tontteja rakennettaviksi, mikäli kaduntasoitustyöt edistyvät, niin myös helpottamalla sellaisten tonttien maksuehtoja, joihin aiotaan rakentaa pieniä asuinhuoneistoja käsittäviä taloja.

Kun nyt ensinmainittuun tarkoitukseen erittäin sopiva alue on tarjottu kaupungille, näyttää olevan syytä käydä tarjousta tutkimaan.

Kysymys on, onko kaupungin, vaikkapa taloudellisia uhrauksiakin tekemällä, ostettava ne alueet, joihin tuollaisia huvilakaupunkeja on syntynyt, vai annettava niiden kehittyä omin päin voidakseen mahdollisesti vastedes saada ne alueeseensa yhdistetyksi tarvitsematta lunastaa maata;

onko kaupungin tässä erikoistapauksessa — punnittuaan vastakkain kustannuksia ja etuja — ei ainoastaan niitä etuja, mitkä saavutetaan osin hankkimalla uusia ja osin takaisin saamalla entisiä veronmaksajia, vaan muitakin — tehtävä positiiviseen suuntaan käyvä päätös;

eikö kaupungin hallussa jo nykyään ole alueita, jotka tarjoavat samat edut kuin Kulosaari, vai onko sen pyrittävä hankkimaan omakseen muita alueita, jotka, paitsi että soveltuvat huvilakaupungin paikaksi, myös täyttävät muita tarpeita; sekä vihdoin

eikö nyt ehdotettua kauppaa, muihin seikkoihin katsomatta, olisi kaupungille taloudellisesti edullisena päätettävä, johon nähden on huomioon otettava

Menot	Tulot
hinta	tonttien myynti
kuntoonpanokustannukset	kunnallisverot

Rahatoimikamari käy nyt tutkimaan vastattavakseen asettamiaan kysymyksiä. Mitä ensinnäkin Kulosaaren ostosta koituviin etuihin tulee, niin ei käyne kieltäminen, että tila luonnonihanine asemineen ja jo nykyään hyvine kulkulaitoksineen tarjoaa kaupungin väestön varakkaammalle osalle oivallista asutustilaisuutta. Kiellättävissä ei myöskään ole, että Kulosaari kaupungin haltuun tultuaan verraten pitkäksi aikaa ratkaisisi tämän asutuskysymyksen, erittäinkin jos kulkulaitoksia edelleen parannetaan. Miten tämä olisi sopivasti aikaansaataavissa samalla yhdistämällä Mustikkamaa huvilakaupunkiryhmään, näkyy karttaluonnoksesta II. Pohjoisrannasta Mustikkamaan länsiniemekkeeseen kulkeva lautta välittäisi kaupungin ja saaren välistä liikennettä ja sitten raitiotie jatkuisi Mustikkamaan halki sekä Hopeasalmen poikki tehtyä siltaa pitkin Kulosaarelle. Sillan teettäminen Sörnäsän niemekkeestä Kulosaaren lienee aikanaan kaupungin varoilla aikaansaataavissa, koskapa nykyinen Kulosaaren yhtiökin on, hankkimalla tontinostajilta siltavelkakirjoja, arvellut voitavansa vastaisuudessa toteuttaa tämän suunnitelman.

Kysymystä siitä politiikasta, jota kaupungin olisi noudatettava huvilayhdyskuntia kohtaan, aikoo Rahatoimikamari käsitellä toisessa yhteydessä, minkätähden Kamari tässä pyytää viitata mietintöön, jonka Kamari antaa erinäisistä maanostoa tarkoittavista ehdotuksista. Tässä erikoistapauksessa kuitenkin lienee huomautettava, että Kulosaaren tila on kaupungin rajanaapurina, mikä seikka, siinä tapauksessa että laajaperäisempään alueitten eheyttämiseen ryhdytään, perustelisi tämän huvilaseudun ottamista etusijassa huomioon oston esineenä.

Tässä erikoistapauksessa lienee otettava huomioon, että oston johdosta kaupungin veroesineitten luku lisääntyisi. Siitä seikasta esitettäköön seuraavat tiedot ja laskelmat:

Kulosaaren hengille pantu väkiluku oli tammikuun 1 päivänä 1911 233 henkeä, joiden maksettavaksi oli pantu kaikkiaan 1,028 veroäyriä. Samaan aikaan oli 36 tonttia rakennettuina. Saaren henkikirjoitettu väkiluku, saaren ollessa täyteen rakennettuna, käy selville seuraavasta laskelmasta:

	huvil.	asukk.	veroöyr. à 200: —	veroöyr. à 400: —	veroja à 16: —
$\frac{1}{1}$ 1911	36	233	1,028	514	Smk 8,224: —
saari täyt. rakennettuna	700	4,350	—	9,550	» 150,000: —

Näin ollen saisi kaupunki Kulosaaresta, sen ollessa täyteen asutettuna, verotuloja umpiluvuin 150,000 markkaa, edellyttäen asukkaita Kulosaarella verotettavan ainoastaan sikäläisistä kiinteistöistään, mutta kaupungissa muista tuloistaan.

Jos taas panee laskelman perustukseksi sen väkiluvun, jota Rakennuskonttori on edellyttänyt saarelle tehtävän lokaviemäriverkon kustannusarviota laatiessaan, eli 15,000 henkeä, ja olettaa kaupungin noin 150,000 asukkaan suorittavan taksoituksen nojalla veroja umpiluvuin 4,500,000 markkaa, niin kertyisi Kulosaarelta kunnallisveroja 450,000 markan vaiheilla.

Mitä niihin muihin välillisiin etuihin tulee, joita kaupunki voisi saada Kulosaaren ostamalla, on huomattava, että saari vallitsee Vanhankaupunginselän väylää, joten kaupunki saaren omistajana voisi järjestää selän koko rannan, lukuunottamatta Viikin karjakartanon rantaa sekä Hertonäsiin kuuluvaa noin 1,5 km:n pituista itärannan kaistaletta, minkä asianhaaran merkitystä vastaisuudessa ei ole vähäksi arvattava.

Mitä sitten tulee kysymykseen, voiko kaupunki jo nykyään omistamiltaan alueilta tarjota samanlaatuista huvilaseutua kuin Kulosaari on, niin lienee myönnettävä, ettei kaupungin hallussa ole aluetta, jota kävisi vertaaminen tähän saareen oivallisine asemineen. Jos saaren eteläranta olisi käyttämättä, olisivat sikäläiset tontit sängen haluttuja. Mainittu ranta kuitenkin on jo käytetty, joten tilaisuutta tonttien myymiseen on ainoastaan saaren keskiosissa ja pohjoisrannalla sekä mantereella, joka viimeksi mainittu alue kuitenkin lienee etäisemmän asemansa vuoksi

toistaiseksi erotettava luvusta. Samallaisia alueita kuin saarella nykyään käyttämättömät on kaupungin mailla kylläkin ja ne ainoastaan kaipaavat osin jaotussuunnitelmaa ja osin teiden teettämistä. Näistä mainittakoon Meilahti ja tavallaan myös Kottbyn lähieteen.

Niinkään lienee huomattava, että kysymys Drumsön ostamisesta on herännyt tässä esillä olevan asian ollessa käsiteltävänä. Käymättä tässä yhteydessä vertailuja toimittamaan pyytää Kamari ainoastaan viitata kaikkiin niihin mahdollisuuksiin, joita Drumsö voi tarjota huvilakaupungin paikkana. Drumsön ja Kulosaaren keskinäinen vertailu puheenalaisessa kohden ei päättynyt jälkimäisen alueen eduksi. Pääoman sitominen Drumsöhön varaisi tilaisuuden saaren käyttämiseen osin muihinkin kuin asutustarkoituksiin, jota vastoin Kulosaarta voi käyttää ainoastaan huvilakaupungiksi.

Kun edellä oleva selostus osoittaa, ettei Kulosaaren osto tarjosi kaupungille aivan erinomaisia etuja, on tutkittava, minkä tuloksen se antaisi nimenomaan likeyrityksen kannalta katsottuna.

Yhtiön jälkimäisen tarjouksen mukaan saisi kaupunki haltuunsa

maata	1,110,421 m ² , siitä
mantereella	214,000 »
saarella (ynnä pikkusaarilla).	896,421 »

Tästä on luettava pois:

	Saarella	Mantereella
Katuja	117,000 m ²	
Istutuksia	115,000 »	232,000 m ²
Joten tonttialaksi jäisi	664,000 m ²	168,000 m ²
	eli yhteensä 832,000 m ²	

Tämän alueen panettaminen käyttökelpoiseen kuntoon vaatisi kustannuksia seuraavat määrät (kaupungininsinööri Idströmin sekä Rakennus- ja Vesijohtokonttorin toimittamain likimääräisten laskelmain mukaan):

Kustannuksia:

	Saarella	Mantereella
lokaviemärit	830,000:—	lokaviemärit : 200,000:—
kaduntasoitus	702,000:—	kaduntasoit. ja istutukset . 516,000:—
		<u>716,000:—</u>
[istutukset ja urheilukentät	<u>575,000:—</u>	
	2,107,000:—	
Vesijohto	760,000:—	
	eli kaikkiaan Smk 3,526,000:—, minkä lisäksi tulevat	

käytetyn pääoman korkotappio sekä mantereelle vastedes tehtävän vesijohdon kustannukset.

Edellyttäen kaupungin maksavan saaresta kauppahintana 860,000 markkaa sekä lisäksi suorittavan seuraavien saarella teetettävien töiden kustannukset:

Lokaviemäriverkon	830,000: —
Kaduntasoitusten	702,000: —
Vesijohdon pääputken	106,000: —
	<u>1,638,000: —</u>

eli niinmuodoin kaikkiaan Smk 2,498,000: —,

saisi kaupunki vastikkeeksi

Käyttökelpoista tonttialaa saarelta 664,000 m ² à 5: —	3,320,000: —
Mantereelta 21,4 hehtaaria à 2,000: —	43,000: —
Vesijohtovelkakirjoja	135,000: —
Yhtiön laitokset, 50 % hankintakustannuksista	<u>326,000: —</u>
	3,824,000: —

Tässä lienee otettava huomioon seuraavat seikat:

Varoihin ei ole luettu erää Siltavelkakirjoja Smk 58,736: —, se kun ei eräänny ennenkuin saarelle rakennetaan silta.

Laskelman pohjaksi oletettua keskihintaa, 5 markkaa neliömetriltä, perustelevat seuraavat tiedot yhtiön saamasta keskihinnasta, joka yhtiön vuosikertomuksen mukaan vuodelta 1911 oli neliömetriltä lukien:

vuonna 1907	2: 15
» 1908	2: 75
» 1909	5: 60
» 1910	5: 47
» 1911	5: 93

Yhtiö oli 1911 vuoden loppuun asti myynyt kaikkiaan 234,758 m² tontteja S:markasta 618,512: 98, jota paitsi yhtiö oli saanut vesi- ja viemärijohtovelkakirjoja S:markalle 119,435: 50 sekä siltavelkakirjoja S:markalle 39,342: —.

Yhtiön laitosten arvo on merkitty ainoastaan 50 %:ksi alkuperäisestä määrästä, joten mahdollinen liika-arvio ja kuluminen lienee täysin korvattu.

Menopuolelta on jätetty pois erä «Istutukset ja urheilukentät» Smk 575,000: —, koska istutuksia ei ainakaan nykyhetkellä määriteltävään aikaan tarvinne tähän huvilakaupunkiin laittaa, jota vastoin ehkä tarvittanee yksi tahi useampia urheilukenttiä. Vesijohdon kustannuksista on laskelmaan pantu ainoastaan pääjohdon kustannukset, koska ainakin osa johdon laajennuskustannuksista korvautuisi kerty-

villä vedenkulutusmaksuilla ja niiden joka tapauksessa täytyy jäädä Vesijohtolaitoksen osalle, samoin kuin muidenkin tämänlaatuisten töiden, jotka eivät myöskään aina ole olleet taloudellisesti kannattavia.

Laskelmaan on edelleen pantu kustannukset lokaviemäriverkon teettämisestä saarelle. On kuitenkin luonnollista, että kulunee pitkänlainen aika, ennenkuin lokaviemäriverkkoa koko laajuudessaan tarvitsee teettää. Kun siis aluksi tarvinnee teettää ainoastaan puhdistusasema sekä hetimiten tarpeellisten johtojen, syöksykaivojen ja laskukuilujen lukua käy tuntuvasti supistaminen, ei kenties ole aivan paikallaan, että tähän laskelmaan pannaan koko lokaviemäriverkon lasketut kustannukset 830,000 markkaa, vaan tulee ehken ainoastaan puolet tahi kaksi kolmasosaa tästä summasta lähivuosina käytettäväksi mainittuun tarkoitukseen. Rahatoimikamari on kuitenkin katsonut olevan paneminen koko arvioidun menon laskelmaansa, jottei Kamaria voitaisi moittia siitä, että se on laskenut kustannukset liian alhaisiksi.

Mitä kauppaan sidotun pääoman korkotappioon tulee, lienee huomautettava, että sen ainakin osittain korvaavat tontinlunastuksista kertyvät korot sekä kunnallisverot.

Tilan haltuunotto lienee sopivin määrätä tapahtuvaksi tammikuun 1 päivänä ensintulevaa vuotta 1913, koska kunnallishallinto ei voi paikalla ottaa näin laaja-peräistä yritystä hoitaakseen.

Mitä vihdoin kauppahinnan suoritustapaan tulee, saa Rahatoimikamari huomauttaa, että yhtiö on tarjoutunut vastaanottamaan kaupungin 5 %:n obligatsioneja, mikä tuntuvasti helpottaisi maksuehtoja. Koska kuitenkin tuskin voinee tulla kysymykseen, että yksinomaan tätä kauppa varten annettaisiin tuollaisia obligatsioneja, lienee Rahatoimikamarin mielestä nyt ainoastaan päätettävä, että kauppahinta suoritetaan kahta vuotta pitemmälle takaisinmaksuajalle otetuista lainavaroista ja toisessa yhteydessä harkitaan, olisiko kotimainen obligatsioonilaina tätäkin tarkoitusta varten otettava.

Tänä päivänä kaupungin yleisten töiden Hallituksen kanssa pitämässään yhteisessä kokouksessa on Rahatoimikamari päättänyt Kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi puoltaa Aktiebolaget Brändö Villastad yhtiön viimeksi tekemää tarjousta, joka päätös kuitenkin tehtiin äänestyksen jälkeen, koska enemmistö, johon kuuluivat allekirjoittanut Gripenberg, jäsen herra Hertzberg ja varajäsen herra Grotenfelt, puolsi ostoa, jota vastoin vähemmistö, herrat Nyberg, Ärt ja Almqvist tämän oheisessa vastalauseessa esitetyillä perusteilla oli päinvastaista mieltä, johon myös kaupungin yleisten töiden Hallituksen puheenjohtaja ja jäsenet, herrat Idström, Appelberg, Tallberg ja Stockmann ovat yhtyneet (Liite I).

Edellä lausutun johdosta saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin päätettäväksi:

että Aktiebolaget Brändö Villastad yhtiön kiinteistöt ja laitokset ostetaan 860,000 markan hinnasta yhtiön tässä edellä kerrotun tarjouksen mukaisesti;

että mainittu rahamäärä suoritetaan kahta vuotta pitemmälle takaisinmaksuajalle otetuista lainavaroista;

että varsinaisen Kaupunginvaltuuston määrättäväksi jätetään omaisuuden haltuunottoaika; sekä

että vastedes toisessa yhteydessä tutkitaan, onko edellä mainittu rahamäärä suoritettava 1911 vuoden obligatsioonilainasta vai ehkä vastedes otettavasta kotimaisesta 5°/₁₀₀-n obligatsioonilainasta.

Siinä tapauksessa että edellä oleva ehdotus hyväksytään, päättäneen varsinainen Valtuusto:

määrätä haltuunoton tapahtuvaksi tammikuun 1 päivänä ensintulevaa vuotta 1913; sekä

hankkia edellä mainituille päätöksille asianmukaisen vahvistuksen.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

Vastalause.

T. k. 12 päivänä kaupungin yleisten töiden Hallituksen kanssa pitämässään yhteisessä kokouksessa on Rahatoimikamari käsitellyt kysymyksen Kulosaaren huvilakaupungin kiinteän ja irtaimen omaisuuden ostamisesta kaupungille ja, toimitettuaan asiassa äänestyksen, jonka puheenjohtajan ääni ratkaisi, puoltanut mainittua kauppa Herrain Kaupunginvaltuusmiesten päätettäväksi. Kun allekirjoittaneet, jotka siinä tilaisuudessa olivat Rahatoimikamarin vähemmistönä, eivät voineet yhtyä Rahatoimikamarin enemmistön esittämiin, Rahatoimikamarin tästä asiasta antamassa mietinnössä mainittuihin näkökohtiin, pyydämme täten saada esittää vastaväitteemme sekä epäävän kantamme perustelut, samalla kun rohkenemme tässä yhteydessä esiintuoda ne kauppa vastustavat näkökohdat, joita kaupungin yleisten töiden Hallituksen puheenjohtaja ja jäsenet kokouksessa esittivät ja joihin me keskustelussa yhdyimme.

Kauppan puoltamiseksi on pääasiassa esitetty, että Kulosaari kaupungin hallussa olevana voisi pitemmäksi ajaksi ratkaista kysymyksen huvilakaupunkipaikan hankkimisesta kaupungin väestön varakkaamman osan asuttavaksi, että kaupunki ostamalla Kulosaaren saa haltuunsa siihen kuuluvan vesialueen, minkä johdosta kaupunki voi järjestää Vanhankaupunginselän koko rannan paitsi Viikin karjankartanoon koko rantaa sekä Hertonäsiin kuuluva 1,5 kilometrin pituista itärannan kaistaletta, sekä vihdoin että Kulosaaren osto olisi vastaisen tonttienmyynnin johdosta kaupungille erinomainen liikeyritys, minkä ohella Kulosaari tuottaisi kaupungille moniaita veroesineitä. Mitä ensinnäkin tulee väitteeseen että kaupungin väestön varakkaamman osan huvilakaupunkien tarve tulisi pitemmäksi ajaksi täytetyksi, niin on kyllä totta, että merellä on suuri vetovoima kaupungin väestöön. Mutta tässä on otettava huomioon, että kaikki Kulosaaren etelä- ja itärannan tontit jo on myyty. Käyttämättä ovat pohjoisranta ja saaren keskiosa. Ensinmainittu ei ole sanottavasti haluttu, siinä kun ei ole tarjona samaa päivänrintaista asemaa ja näköalaa kuin jo myydyillä tonteilla. Saaren keskiosiin täysin verrattavia alueita on kaupungilla kylläkin ja ne, niinkuin mietinnössäkkin huomautetaan, ainoastaan kaipaavat jaotussuunnitelman laatimista ja teiden tasoitusta. Saaneepa panna kyseeseen senkin, eikö näitä kaupungin alueita ole katsottava Kulosaarella käytettävissä olevia edullisemmiksi. Kaupungin alueet kun sijaitsevat mantereella, ovat näiden ja varsinaisen kaupungin väliset kulkulaitokset kehitettävissä rajattomiin, jota vastoin kulkuyhteys Kulosaaren kanssa aina pysyy jossain määrin epätydyttävänä. Kulosaaren nykyisten kulkulaitosten välttämättömän kehityksen on Raha-

toimikamarin enemmistö ajatellut aikaansaataavaksi siten, että Mustikkamaa, sekä rakennettuna huvilakaupungiksi ja yhdistettynä sillalla Kulosaareen, saatettaisiin Pohjoissatamaan käyväällä höyrylautalla yhteyteen kaupungin kanssa. Jos päätös perustetaan tämän ehdotuksen toteuttamiseen, sitoo kunta kätensä Mustikkamaan käyttämiseen nähden, mitä ei voi pitää onnellisena, koska saarta niin ollen ei saisi käyttää teollisuustarkoituksiin eikä satamalaitosten paikaksi, ja siihen ehkä kuitenkin olisi pakko, kun Vanhankaupunginlahteen ryhdytään teettämään satamalaitoksia. Kulosaaren yhdistämistä sillalla Sörnäsän niemekkeeseen taas tuskin käy ajatteleva. Joko täytyy silta rakentaa niin korkea, että laivat voivat kulkea sen alitse, jossa tapauksessa rakennus tulisi suunnattoman kalliiksi, taikka myös on se tehtävä kääntösillaksi, jommoisen suurimmassa määrässä vaikeuttaisi sekä Vanhankaupunginselälle että Kulosaareen käyvää liikennettä.

Kulosaaren vesialueen tärkeyttä kaupungille on liioiteltu. Kaupunki omistaa jo ennestään täysin riittävän alueen Vanhankaupunginselälle aiottuja satamalaitoksia varten. Sörnäsän niemekkeen ja Kulosaaren välisen vesialueen laajentaminen olisi tosin suotava, mutta kaupungilla ei olisi mainittavaa etua siitä, että se myös saisi haltuunsa Kulosaareen kuuluvan osan salmea. Kaupungin ja Kulosaaren vesien väliraja käy n. s. Norssin poikki, ja tämän luodon ja Kulosaaren välinen vesi on niin matalaa, että liikenne on mahdoton, ellei vettä tältä kohden syvennetä, mikä kuitenkin tuottaisi suhteellisesti suurempia kustannuksia tällä alueella kuin Vanhankaupunginselän muissa osissa, syystä että pohja puheenalaisella paikalla on kivi-koista ja kallioista. Koko Kulosaaren koillisranta on loivaa ja uusien väyläin avaaminen Vanhankaupunginselälle Hopeasalimesta on mahdoton veden mataluuden ja hankalain karien johdosta. Mahdotonta ei myöskään ole, että kaupungin täytyy jättää sillensä Vanhankaupunginselälle suunnitellun sataman laittaminen, sillä, sittenkun Katajanokan edustalla olevaa vesialuetta on ruvettu käyttämään Venäjän sotalaivain ankkuripaikaksi, on sangen usein sattunut että Sörnäsän satamaan pyrkivien alusten on täytyntä kääntyä takaisin ja ankkuroida Kruunuvuorenselälle.

Mitä vihdoin tulee väitteeseen, että saaren osto olisi kaupungille hyvä kauppa, niin saanee tätä syystä epäillä. Rahatoimikamarin kannattavaisuuslaskelmassa edellytettyä tontinhintaa, 5 markkaa neliömetriltä, täytyy pitää sangen korkeana, kun tähän asti on saavutettu hiukan enemmän kuin 2 markan 60 pennin keskihinta. Jonkun verran korkeampaa keskihintaa tosin saanee edellyttää, jos Kulosaari kaupungin haltuun jouduttuaan varustetaan vesijohdolla ja lokaviemäreillä, mutta kun toiselta puolen asukasten täytyy maksaa veroa kaupungille, ja monikin tähän asti aivan varmaan on asettunut saarelle asumaan tuosta veronmaksusta päästäkseen, johtuu tästä tonttien kysynnän väheneminen ja niiden hintain pysyminen alhaisina. Saisihan kaupunki joka tapauksessa jonkun verran lisää veroesineitä, mutta meidän täytyy epäillä, olisiko tämä lisäännys niin suuri kuin on laskettu. Suuri osa edellytetystä verotulojen lisäännyksestä tulee aivan varmaan jo nyt kaupungin hyväksi niiden elinkeinoharjoittajain maksamana, joiden saattaa ajatella vastedes

asettuvan Kulosaarelle asumaan. Sivuttaa ei saa sitäkään seikkaa, että kaupungin täytyisi Kulosaarelle kustantaa erinäisiä kunnan elimiä, niinkuin kouluja, lääkäri, paloasema, poliisi y. m. Tähän väitettäneee että tuollaisia menoja ei saa ottaa lukuun, mutta huomattava on että, kun kunta asettaessaan tuollaisia kunnallisia laitoksia varsinaiseen kaupunkiin, voi ne järjestää niin, että ne antavat kustannuksia vastaavan täyden hyödyn, ne Kulosaarella kävisivät kaupungille kalliiksi, sen johdosta ettei niitä väestön vähälukuisuuden takia varmaankaan moniin aikoihin voitaisi käyttää täysin hyödyllisesti.

Tässä yhteydessä saamme huomauttaa, ettemme ole kaikin puolin voineet yhtyä siihen mitä Rahatoimikamarin mietinnössä lausutaan erinäisistä ehdotetuista maanostoista, mutta kun sanottu mietintö ei pääty ponsiin, emme ole tahtoneet panna vastalauseitamme sitä vastaan.

Helsingissä, syyskuun 12 päivänä 1912.

Albert Nyberg.

Axel Ärt.

Carl Almqvist.

Edellä olevaan lausuntoon, mikäli ehdotettua Kulosaaren ostoa koskee, yhtyvät:

G. Idström.

Karl Appelberg.

Julius Tallberg.

K. Stockmann.

P. M.

syistä, jotka aiheuttavat kaupungin ajattelemaan A. B. Brändö Villastad yhtiön omaisuuden ostoa.

1) Oulunkylän eteläpuolelle rautatielinjan varrelle suunniteltu huvilakaupunki kävisi tarpeettomaksi, jos Kulosaari ostetaan, ja alueen voisi käyttää johonkin sopivampaan tarkoitukseen. Jos yhtäkaikki pidetään tarpeellisena järjestää työväen huvilasiirtola rautatien varrelle, käy sen suunnitteleminen tuntuvasti pienemmäksi ja vähemmän kustannuksia vaativaksi.

2) Kulosaaren ostamalla saisi kaupunki täyden käyttöoikeuden kaikkeen Vanhankaupunginlahden vesialueeseen, paitsi Viikin karjakartanoon sekä Hertonäsän säteriin kuuluvaan.

3) Kaupunki saisi tällaisen oston kautta haltuunsa noin 170 huvilatonttia, jotka sijaitsevat valmiiksi tehtyjen (osittain vierrettyjen) tahi tekeillä olevien teiden varsilla.

4) Yhdistämällä Kulosaaren ja Mustikkamaan toisiinsa yhdellä tai kahdella sillalla kävisi viimeksi mainitun osittain tahi kokonaan järjestäminen huvilakaupungin paikaksi, joten saataisiin erinomaisen kaunis ja kaupungin arvon mukainen huvilakaupunkiryhmä.

5) Kun aivan kaupungin vierellä olisi niin luonnonihana huvilakaupunki, kuin Kulosaari Mustikkamaan kera epäilemättä olisi oleva, olisi kilpailu yksityisten samanlaatuisten yritysten taholta moniksi ajoiksi tehty tehottomaksi.

6) Kulosaari on ainoa kaupungin läheisyydessä sijaitseva huvila-asutukseen sopiva saari, joka ei kuulu Viaporin linnoitusalueeseen.

7) Jos kaupunki ottaa Kulosaaren haltuunsa, on sikäläinen asutus kasvava vieläkin nopeammin kuin tähän asti, joten ei ainoastaan tonteista saataisi parempia hintoja, vaan myös kulkulaitoksiin käytetyt kustannukset saatettaisiin korkoa tuottaviksi.

8) Kun huvilakaupungin alueen ostoon liittyy velvollisuus rakentaa vesi- ja viemärijohtot saarelle, on yhtiön kirjoihin pantu noin 110,000 markan suuruinen vesijohto- ja lokaviemäriovelkakirjain erä kaupan syntyessä otettavissa huomioon käteisvaroina.

9) Kaupunki voi 3) kohdassa mainituista tonteista helposti ja

verraten lyhyessä ajassa saada tontinlunastuksia noin . . Smk 700,000: —

Huvilakaupungin keskustaan suunnitelluista kivitalon tonteista voi,

kohta kun vesi- ja viemärijohtot rakennetaan, saada 10—15

markkaa m²:ltä, eli kaikkiaan tontinlunastuksia noin . . » 2,000,000: —

Lisäksi on tähän asti suunnittele mattomasta saaren osasta sekä erinäisiltä pieniltä saarilta ynnä yhtiön omistamalta manner-

maan alueelta saatavissa kaikkiaan noin 400,000 m² myy-

tävää tonttialaa, josta aikaa myöten on odotettavana tontin-

lunastuksia noin » 2,000,000: —

Smk 4,700,000: —

10) Siinä tapauksessa että edellä esitettyjä näkökohtia pidetään kyllin painavina, olisi alote kaupungin taholta tehtävä ja Rahatoimikamarin välityksellä neuvotteluihin yhtiön kanssa ryhdyttävä. Tässä on kaupungin taholta huomattava, että höyrylautta, jonka hinta on noin 100,000 markkaa, vuoden tahi parin päästä aivan varmaan korvaa kustannuksensa, sillä jo viime vuonna (ensimmäisenä käyttövuonna) nousivat bruttotulot 23,000 markan vaiheille. Raitiotielaitos (kustannukset, tientekoa lukuunottamatta, noin 180,000 mk) niinkään tullee kannattavaksi, ja voinee kaupunki myös saada raitiotieyhtiön lunastamaan puheenalaisen tien. Näitä kahta menoerää täytyy sentähden pitää korkoa tuottavina. Sama on laita kaikkiaan 110,000 markan vaiheille nousevien vesi- ja viemärijohtovelkakirjojen, sillä jos kaupunki ottaa Kulosaaren haltuunsa, ryhdyttäneen vesi- ja viemärijohtoja hetimiten rakentamaan. (Lisäksi on yhtiöllä noin 35,000 markan määrä n. s. siltavelkakirjoja, jotka erääntyvät kohta kun siltayhteys Sörnäsiin on saatu aikaan). Huvilakaupungin rakennuttamat sähkölaitteet ovat makasaneet noin 26,000 markkaa, jotapaitsi yhtiöllä on erinäisiä työkaluja, niinkuin höyryjyrrä, kivenrouhija y. m., joiden arvoksi saa laskea vähintään 18,000 markkaa.

Mitä vihdoin yhtiölle kuuluvan maan hintaan tulee, saanee vaadittua 0,42 markan korvausta neliömetriltä pitää kaupungille erittäin edullisena, varsinkin jos otetaan huomioon, että yhtiö on pannut teihin, siltoihin ja laitureihin kaikkiaan noin 280,000 markkaa. Yhtiölle kuuluva ala (tonttiala, tiet ja yleiset paikat) on noin 1,150,000 m², josta kaupunki, siinä tapauksessa että yhtiö hyväksyy edellä luetellut hinnat, suorittaisi 483,000 markkaa.

11) Summa, minkä kaupunki kaikesta yhtiön omaisuudesta maksaisi, siinä tapauksessa että edellä oleva ehdotus pääasiassa hyväksytään, olisi seuraava:

a)	115 hehtaaria maata noin	Smk	483,000:—
b)	raitiotielaitoksesta noin	»	180,000:—
c)	höyrylautasta noin	»	100,000:—
d)	vesi- ja viemärijohtovelkakirjoista noin	»	110,000:—
e)	sähkölaitoksesta	»	26,000:—
f)	sekalaisesta kalustosta	»	18,000:—
		<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 917,000:—</u>

Edelläolevaan summaan tulee, siinä tapauksessa että kaupunki myös lunastaa yhtiön salkussa olevat tontinmyyntivelkakirjat, jotka juoksevat 6 %:n korolla, lisäksi noin 250,000 markkaa.

Liite III.

**Kulosaarelle teetettävain lokaviemärien ja puhdistuslaitosten
likimääräinen kustannusarvio.**

10,600 m viemärijohtoa vesijohdon kanssa yhtei- seen hautaan à 32: —	339,200: —		
2,000 » viemärijohtoa eri hautaan à 55: —	110,000: —		
160 laskukuilua à 250: —	40,000: —		
80 syöksykaivoa à 250: —	20,000: —		
55 tuuletusputkea à 150: —	8,250: —		
2 likaveden puhdistusasemaa, toinen 6,000 ja toinen 10,000 hengelle, à 15: — henkeä kohti.	240,000: —	757,450: —	
Noin 10 % lisää työnjohdosta y. m.	—	72,550: —	830,000: —
Yhteensä Smk	—	—	830,000: —

Muist. Edellä oleva kustannusarvio perustuu oletukseen, että kaksi kolmasosaa kanavahaudoista on tehtävä kalliioon.

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorissa, toukokuun 21 päivänä 1912.

Tycho Öller.

Liite IV.

**Kustannuslaskelma vesijohtoputkien laskemisesta Sörnäsän ja
Kulosaaren välille sekä täydellisen vesijohdon laittamisesta
Kulosaarelle.**

Kulosaaren vesijohto:

300 m 200 mm:n putkijohtoa Sörnäsän niemekkeelle, sulkuventtiilinen ja paloputkineen, valmiina	7,500:—
---	---------

1,720 m 200 mm:n teräsputkesta tehtyä kaksinkertaista veden-		
alaista johtoa, 70 tonnia à 350:—	24,500:—	
60 valuteräksistä kuulamuhvia edellisiin à 150:—	9,000:—	
Ruoppaustyöt, arviolta	10,000:—	
Paalutustyöt, arviolta	6,000:—	
Päällystys ja sukellustyöt, arviolta	5,000:—	
Soratäyte, arviolta	5,000:—	
Johtojen laskeminen, arviolta	15,000:—	
Sulkuventtiilit, mittarikaivo y. m., arviolta	5,000:—	
Arvaamattomat työt, arviolta	6,000:—	85,500:—

Saaren putkiverkko:

600 m 250 mm:n putkijohtoa sijoituksineen à 20:—	12,000:—	
1,280 » 200 » » » » 15:—	19,200:—	
1,620 » 150 » » » » 10:—	16,200:—	
10,350 » 125 » » » » 8:—	82,800:—	
60 sulkuventtiiliä	7,000:—	
110 paloputkea, valmiina à 250:—	27,500:—	164,700:—

Maatyöt:

10,550 m vesi- ja viemärijohtoilte yhteistä kanavaa à 23:50	247,925:—	
3,300 » kanavaa yksinomaan vesijohtoa varten à 47:—	155,100:—	403,025:—
Tornin muotoinen <i>vesisäiliö</i> , joka aluksi tehdään 12 m korkea, mutta sitten korotetaan 17 m korkuiseksi ja vetää 400 m ³ , arviolta	60,000:—	
860 m 65 mm:n lyijyputkikaapelia pantavaksi aluksi Sörnäsän ja Kulo- saaren välille	21,000:—	
Sekalaiset, arvaamattomat kustannukset ja työnjohto, arviolta	18,275:—	
		Smk 760,000:—

Helsingin kaupungin Vesijohtolaitos:

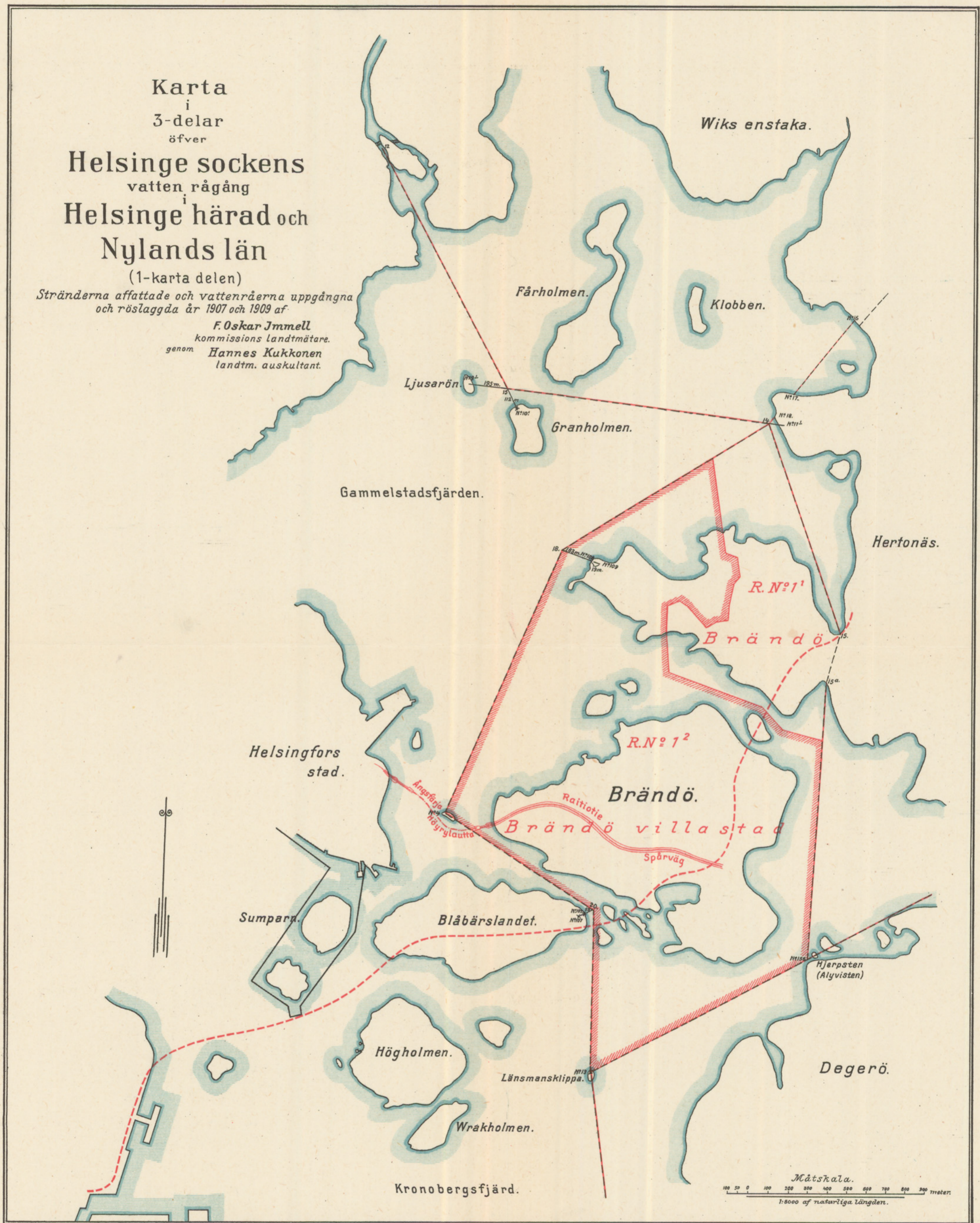
Albin Skog.

Karta
i
3-delar
öfver
Helsinge sockens
vatten rågång
i
Helsinge härad och
Nylands län

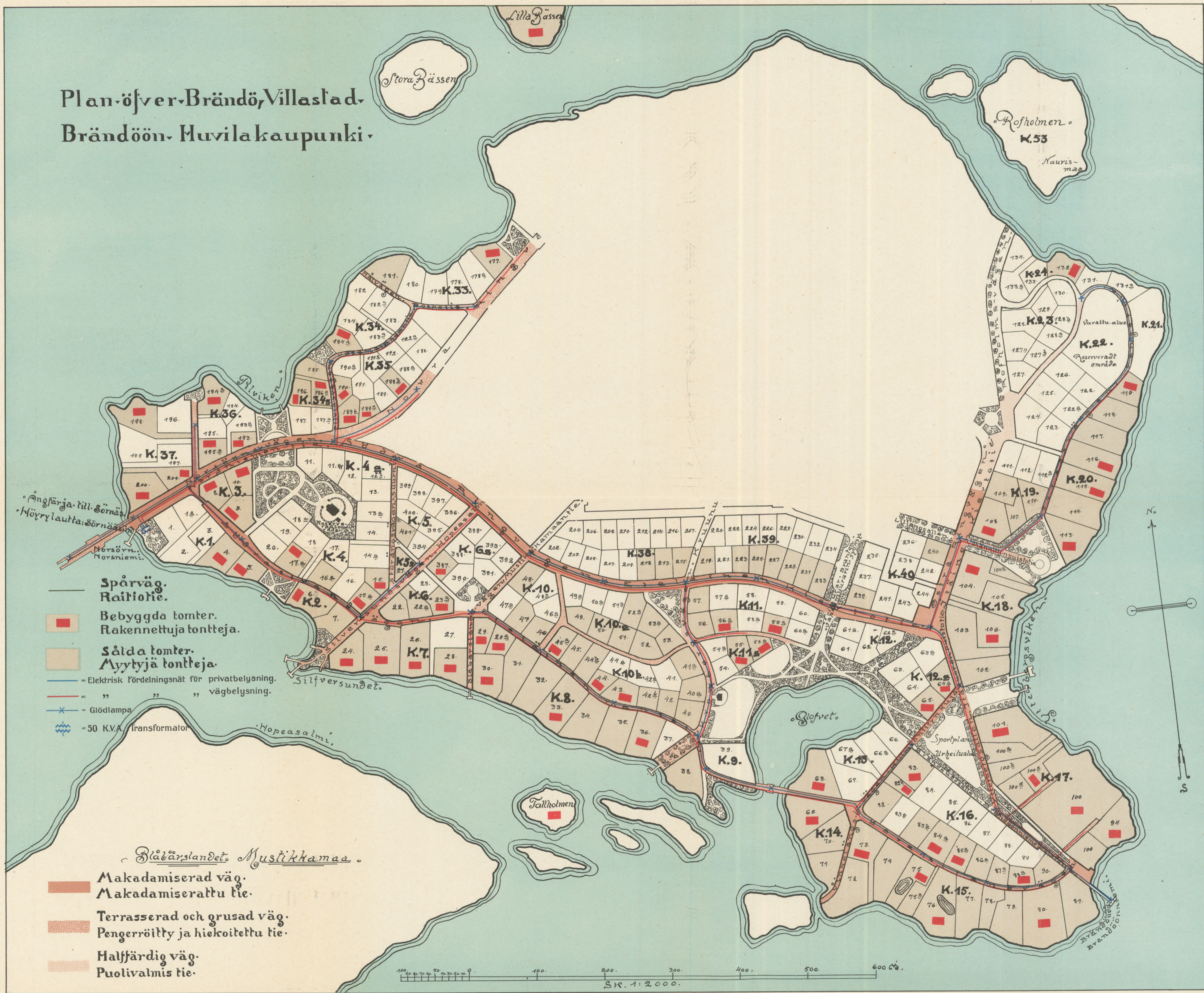
(1-karta delen)

Stränderna affattade och vattenråerna uppgångna
och röslagda år 1907 och 1909 af

F. Oskar Jmmell
kommissions landtmätare.
genom Hannes Kukkonen
landtm. auskultant.

Plan-öfver-Brändö, Villastad-
Brändöön- Muvila kaupunki-

- Spårväg.
Raitiotie.
- Bebyggda tomter.
Rakennettuja tontteja.
- Sålta tomter.
Myytyjä tontteja.
- = Elektrisk Fördelningsnät för privatbelysning.
- = " " " " vägbelysning.
- = Glödtampa
- = 50 K.V.A. Transformator

- Makadamiserad väg.
Makadamiserattu tie.
- Terrasserad och grusad väg.
Pengerröitly ja hiekoitettu tie.
- Malffärdig väg.
Puolivalmis tie.

100 200 300 400 500 600 m.
SK. 1:2000.

Valiokunnanmietintö kysymyksestä, joka koskee Helsingin pitäjässä sijaitsevan Drumsön maatilan ostamista kaupungille.

Syyskuun 18:ntena 1911 päivätyssä esityksessään (*Pain. asiakirj. N:o 37 mainitulta vuodelta*) ilmoitti Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle, että tilanomistaja Wladimir Wavulin-vainajan perilliset, jotka siihen aikaan omistivat Helsingin pitäjässä sijaitsevan Drumsön maatilan, olivat tarjoneet mainitun maatilan kaupungin lunastettavaksi 900,000 markan hinnasta, minkä ohella Kamari puolsi tätä kauppaa, koska näytti olevan syytä hankkia puheenalainen maatila kaupungin omaksi. Tämän esityksen käsitteli Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin lokakuun 31 päivänä 1911 sekä epäsi sen 39 äänellä 25 vastaan, jotka annettiin esityksen puolesta.

Kirjelmässä viime kesäkuun 3 päivältä Rahatoimikamari kuitenkin ilmoitti Kaupunginvaltuustolle, että kysymys puheenalaisen maatilan hankkimisesta kaupungille jälleen oli tullut vireille, sen johdosta että kauppias Julius Tallberg, joka sittemmin oli ostanut maatilan siihen kuuluvine irtaimistoineen 750,000 markan hinnasta, oli sen tarjonnut kaupungin omaksi samasta hinnasta, minkä hän itse oli maksanut. Rahatoimikamari lausui sen ohella että, vaikka Kamari edelleen tässä asiassa oli samalla kannalla kuin ennenkin ja sentähden ainoastaan voi viitata asiassa aikaisemmin tekemäänsä esitykseen ja siinä mainittuihin maatilan ostoa puoltaviin perusteluihin, oli Kamari kuitenkin, siihen katsoen että Kamarin valmisteltavana paraikaa oli kysymys erinäisten muiden maa-alueiden hankkimisesta kaupungille, tahtonut varata itselleen tilaisuuden kuluvan syksyn alussa antaa täydellisen selvityksen kaikista nykyään vireillä olevista maahankintaehdotuksista jotta Kaupunginvaltuustolla olisi tilaisuus yhtäikaa harkita eri ehdotuksia.

Viime kesäkuun 11 päivänä pitämässään kokouksessa Kaupunginvaltuusto tämän johdosta päätti, että lisätty Valtuusto oli valittava käsittelemään ei ainoastaan Drumsön ostokysymystä, vaan myös lähiaikoina mahdollisesti esiintyviä kysymyksiä muiden maa-alueitten hankkimisesta kaupungille. Samalla antoi Kaupunginvaltuusto allekirjoittaneiden muodostaman erityisen valiokunnan tehtäväksi edelleen valmistella Drumsön ostokysymystä.

Siitä keskustelusta, mikä Kaupunginvaltuustossa syntyi esillä olevan asian lokakuussa 1911 ollessa Valtuuston ratkaistavana, käy selville, että kauppaa pidettiin epäedullisena pääasiallisimmin kahdesta syystä, nimittäin osin syystä että hinta oli liian korkea, ja osin syystä että maatilain ranta-alueitten ja niitä ympäröiväin vesistöjen ei katsottu tarjoavan kaupungin satamain laajennusta silmällä pitäen niitä etuja, joihin nähden Rahatoimikamari erittäinkin kaupan ja teollisuuden etujen kannalta puolsi maatilain ostoa. Sittenkun vaadittua kauppahintaa nyttemmin on tuntuvasti huojistettu, ei ensinmainittuun seikkaan enää käy paneminen samaa painoa kuin ennen. Mitä taas tulee kysymykseen voiko Drumsö tarjota avarampaa satamatilaa kaupungille, niin on valiokunta katsonut olevan tästä seikasta hankkiminen tarkempaa selvitystä osin allekirjoittaneelta Krogiukselta, joka Drumsön kysymyksen viimeksi ollessa lisätyn Kaupunginvaltuuston käsiteltävänä lausui puheenalaisessa kohden epäilyksiä, osin kaupungininsinööriä ja kaupunginaseamakaava-arkkitehdiltä, jotka aikaisemmin olivat kauppaa puoltaneet. Nämä molemmat lausunnot sekä kaupungin Rakennuskonttorin laatima alustava ehdotus maatilain käyttämiseksi seuraavat liitteinä tätä mietintöä.

Ensiksi mainitussa lausunnossa on Drumsön käyttämistä merenkulun tarpeisiin vastustettu erällä painavilla syillä, joita ei ole jälkimäisessä lausunnossa kumottu. Tähän katsomatta on valiokunta kuitenkin yksimielisesti päättänyt puoltaa että kaupunki käyttäisi nyt tarjottua tilaisuutta ostaakseen Drumsön maatilain edellä mainitusta hinnasta, ja pyytää valiokunta tämän tueksi lausua seuraavaa.

Valiokunta on esillä olevaa kysymystä tarkastellessaan tullut siihen käsitykseen että asiaa tähän asti on ehken liian paljon katsottu siltä kannalta että jo nyt pitäisi varmasti voida mainita ne tarkoitukset, joihin ostettavaksi tarjottu alue soveltuu, jota vastoin ei ole pantu tarpeellista huomiota siihen seikkaan, että nämä tarkoitukset todellisuudessa eivät nykyään ole tarkemmin määriteltävissä. Mitä erittäin tulee alueen käyttämiseen kaupan ja merenkulun tarpeisiin, niin ei näy olevan syytä, niinkuin on tehty, koettaa vertailla Drumsötä esim. Vanhankaupunginlahteen tahi pelätä Drumsön oston vaikuttavan mainittuun lahteen aikaisemmin suunniteltujen laitosten aikaansaamiseen. Luonnollista on, että kaupunki vastedeskin on ratkaiseva satamiensa laajentamista koskevat kysymykset sillä tavoin kuin kulloinkin näyttää olevan tarkoituksenmukaisinta eri tarpeita silmällä pitäen. Mutta ei kaiketi käyne väittäminen, ettei Drumsö missään tapauksessa voisi tulla kysymykseen satamalaitosten paikkana. Ja jos ajattelee sellaista kaupungin merenkulun kehitystä, että sen nykyiset satamalaitosten paikoiksi sopivat vesialueet, Vanhankaupungin lahti niihin luettuna, osottautuvat tarpeisiin riittämättömiksi, tarjoavat Drumsön itäranta ja Drumsön tilain kuuluva Merholman saaren länsipuolisko niiden välisine vesialueineen epäilemättä niin hyvää tilaisuutta satamalaitosten teettämiseen, että ne ovat kaupungille arvokkaita alueita, siinäkin tapauksessa että satamalaitosten rakentamisesta sekä mukavan kulkuyhteyden aikaansaamisesta kaupungin kanssa olisi suurempia kustannuksia kuin kaupungininsinööriin ja kaupunginaseamakaava-arkkitehdin lausunnossa edellytetään.

Seikka, jota asian aikaisemmassa käsittelyssäkin on kosketeltu ja jonka merkitystä ei käy kieltäminen, on se, että Drumsöhön kuuluva *vesialue* on luettu Viaporin linnoitusesplanaadin ensimmäiseen piiriin, jossa ei saa toimeenpanna minkäänlaisia rakennusyrityksiä eikä merenpohjan muotoa muuttaa siihen hankkimatta erityistä lupaa asianomaiselta venäläiseltä viranomaiselta, mutta tähän asianlaitaan ei käyne paneminen ratkaisevaa painoa, koska tietenkään ei tarvinne edellyttää, että nämä viranomaiset kieltäytyisivät myöntämästä lupaa satamalaitosten teettämiseen. Mitä taas Drumsön tilaan kuuluvaan *maa-alueeseen* tulee, niin ei sitä ole luettu mainittuun linnoitusesplanaadiin, vaan saa omistaja sitä vapaasti käyttää ja rakentaa. Tosin on Drumsön etelä- ja länsirannalla Venäjän kruunun omistamilla alueilla pattereja, mutta tästä johtuvien haittain ei tarvinne, siihen kokemukseen katsoen mikä yleensä on saatu likeisten linnoituslaitosten vaikutuksesta kaupungin kehitykseen, pelottaa tilaa ostamasta.

Valiokunnan mielestä puoltavat ehdotettua kauppaa pääasiallisesti seuraavat syyt, jotka eivät kaivanne tarkempaa selvittelyä, nimittäin:

että kaupungin laajeneminen länteen taataan ostamalla Drumsö;

että jokainen ajateltavissa oleva yritys luoda kaupungin länsipuolelle sen kanssa kilpaileva yhdyskunta vaikeutuu tai käy mahdottomaksi, jos Drumsö on kaupungin hallussa;

että Drumsön kartanoon, Rahatoimikamarin syyskuun 18 päivänä 1911 antaman selvityksen mukaan, kuuluvan 255,785 hehtaarin laajuisen maa-alueen oston 2,900 markan keskihinnasta hehtaarilta ei voi olettaa tuottavan kaupungille tappiota, mihin tarkoituksiin maatilaa käytettäneekin; sekä

että kauppahinta niihin huvilapalstoista ja viljellystä maasta sekä maatilan rakennuksista oleviin vuokratuloihin nähden, joita jo nyt on odotettavissa, ei mainittavasti rasittaisi kaupungin menosääntöä siihen asti kun maatila käytetään lopulliseen tarkoitukseensa.

Drumsön vastaisesta käyttämisestä, sen kulkuyhteydestä kaupungin kanssa y. m. ei näy toistaiseksi olevan tehtävä päätöstä, vaan voinee Kaupunginvaltuusto nykyhetkellä rajoittua antamaan Rahatoimikamarin tehtäväksi yksissä neuvoin kaupungin yleisten töiden Hallituksen kanssa suunnitelman laatimisen vuokralle luovuttamattomain maatilan osain vuokraamisesta, jonka suunnitelman tarkastamisen ja vahvistamisen Kaupunginvaltuusto varannee omaksi asiakseen. Sitä vastoin kaupungin ei tulisi myydä Drumsön kartanoon kuuluvaa maata, eikä myöskään panna kustannuksia istutuksiin, teiden tekoon y. m. s., ennenkuin päätös maatilan vastaisesta käyttämisestä on tehty.

Mietinnön oheisesta, alueen vastaista käyttämisestä koskevasta suunnitelmasta ei valiokunnalla ole aihetta tällä kertaa lausua mieltänsä.

Edellä esitetyn nojalla valiokunta saa täten ehdottaa

että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päättäisi:

että Helsingin pitäjässä sijaitseva Drumsön maatila ostetaan kaupungille 750,000 markan hinnasta, joka rahamäärä on suoritettava 1911 vuoden obligatsioonilainan varoista; sekä

että varsinainen Kaupunginvaltuusto saa tehtäväkseen Keisarilliselta Senaatilta hakea vahvistusta edellämainitulle päätökselle;

sekä että varsinainen Kaupunginvaltuusto päättäisi antaa Rahatoimikamarin tehtäväksi:

sekä laatia Drumsön maatilan kauppakirja että myös ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin maatilan yhdistämiseksi kaupunkiin hallinnollisessa, oikeudellisessa ja kirkollisessa suhteessa; niin myös

yksissä neuvoin kaupungin yleisten töiden Hallituksen kanssa laatia suunnitelma niiden maatilan osain vuokraamiseksi, joita ei vielä ole vuokralle annettu, sekä lähettää se Kaupunginvaltuuston tutkitavaksi ja hyväksyttäväksi.

Helsingissä syyskuun 11 päivänä 1912.

Gösta Björkenheim.

Carl Enckell.

Lars Krogius.

A. Listo. *)

Ferd. von Wright.

Hjalmar Ekholm.

*) Ei ollut saapuvilla tarkistustilaisuudessa.

Lausunto Drumsön saarelle mahdollisesti teetettäviä satamalaitoksia koskevasta asiasta.

Jos edellä mainittua kysymystä arvostellakseen tarkastelee Rahatoimikamarin laatimaa Drumsön ja sen viereisten vesialueitten karttaa, niin huomaa että koko länsiranta, lukien Ennäsin niemekkeestä venäläisen sotaväen käytettävänä olevan läntisemmän alueen eteläpähän, on aivan sopimaton kaikenlaatuisten satamalaitosten paikaksi, osin sen johdosta että vesi sekä rannassa että ulompana on liian matalaa, osin sen johdosta että väylät ovat ahtaita ja kivisiä. Samoin Taxnäsin niemekkeen ja venäläiselle sotaväelle kuuluvan eteläisen alueen läntisen niemekkeen välinen avara lahti, jota Rahatoimikamari erittäin on maininnut sopivaksi satamalaitosten paikaksi, osottaa kartalla ainoastaan 3,6 metrin syvystä vettä niin etäällä rannasta kuin kartalla näkyvät kaksi saarta ovat. Kappaleen matkaa ulompana näitä saaria on 6 jalan kari, joka vaikeuttaisi laivain pääsyä lahteen. Paikka on muuten varsin alttiina lounaasta tulevalle aallokelle eikä allekirjoittaneen mielestä sentähden näytä sopivalta satamalaitosten paikaksi, varsinkaan kun tänne sijoitetun satama-alueen ja kaupungin välisen kulkuyhteyden täytyisi käydä joko saaren poikki tahi satamarataa pitkin Drumsön ympäritse.

Jos sitten tarkastaa saaren itäpuolta, niin kohtaa venäläisen sotaväen alueen itäisestä niemekkeestä Hallonnäsin sivuitse Laxvarpuddin asti ulottuvaa rannan osaa sama muistutus kuin saaren länsipuolista lahtea, eikä vähimmin mitä veden syvyyteen tulee. Yhteistä kumpaisellekin viimeksi mainitulle rannan osalle on sitäpaitsi, että meren pohjan muodostanevat vierinkivet ja kova sora, paikoin myös ehkä kallio verraten matalassa vedessä, joten veden syventäminen riittävään määrään käy miltei mahdottomaksi. Viimeksi mainittu saaren itäranta on vieläkin enemmän kuin länsiranta alttiina aallokelle ja tuskin suojattavissa aallonmurtajalla, jommoisen teettäminen kävisi ylen kalliiksi. Hallonnäsin luodon ja pääsaaren välinen väylä on liian matala ja ahdas keskikokoisten laivain kuljettavaksi, minkätähden tähän rannan osaan olisi tehtävä laituri mainittua luotoa ulommaksi.

Norrlandsuddista Annan saaren vastapäätä olevaan kohtaan asti on vesi matalaa ja täynnä vedenalaisia kareja varsin loitolla rannasta. Rantasillan teettämiseksi tänne olisi sentähden vesialue täytettävä rannasta noiden vedenalaisten karien ulkopuolelle asti, mutta sitä huolimatta saataisiin vain 5, enintään 6 metrin vedensyvyys, mikä ei riitä. Sen johdosta että Annan saaren ja Grisholman välillä on kaksi vedenalaista karia ja Ornarne nimisten luotojen länsipuolella sekä Ison Pässin ja Merholman välisen pienen saaren pohjoispuolella neljä muuta karia, supistuu n. s. sisempi Drumsön selkä niin vähäiseksi laivoilla kuljettavaksi alueeksi, että sitä täytyy pitää arvottomana satamalaitokselle.

Se seikka Annan saaren ja Lökhölmän saaren välinen vesi ja ranta ovat sopimatomat satamapaikaksi, käynee selville karttaa silmämällä.

On siis jälellä ainoastaan Norrlandsuddin ja Hundstupsuddin välinen noin 600 metrin pituinen rantakaistale, joka veden syvyyden puolesta olisi sanottavan suuritta kustannuksitta laitettavissa rantasillaksi, mutta tässä täytyy ottaa huomioon se seikka, että rantasilta tulisi juuri saaren epätasaisimpaan ja mäkisimpään osaan, joka sentähden olisi kaikkein vähimmin sopiva kaikille niille laitoksille, tavarasuojille, rautatieraiteille y. m., mitä nykyaikaisessa satamalaitoksessa tarvitaan.

Sataman laittaminen Drumsöhön samoinkuin huvilain tahi tavallisten asuntojen rakentaminen saarelle mainittavammassa määrin vaatii käytännölliseen tulokseen viedäkseen ehdottomasti laittamaan järjestetyn kulkuyhteyden mannermaan kanssa. Tuollaista kulkuyhteyttä varten on tarjona ainoastaan kaksi tietä (ehdotettu lautalla välitettävä liikenne ei milloinkaan antaisi tyydyttävää tulosta): joko rautatie Svedjeholman, Löfön, Granön ja Munksnäsin kautta, tahi silta Merholmaan ja sieltä Lapinniemielle. Ensimmäinen vaihtoehto, edellä mainittujen saarten poikki kulkeva rautatie, kävisi epäilemättä sangen kalliiksi, tie kun kulkisi lukuisain yksityisalueitten ja neljän salmen poikki, joista viimeksi mainituista kahta nykyään käytetään yleisinä väylinä, jota paitsi tuollaisen rautatien käyttökustannuksetkin kävisivät radan pituuden johdosta kalliiksi ja kohottaisivat tavattomasti tavarain kuljetuskustannuksia epäilemättömäksi vahingoksi Drumsön laitosten kehitykselle.

Toinen vaihtoehto, Merholman poikki kulkeva silta, vaatinee mikäli mahdollista vieläkin suurempia pääomia (kaikenlaatuiselle liikenteelle sopivaa siltaa ei todennäköisesti voitaisi saada 2—3 miljoonaa halvemmalla). Tuollaisen sillan kunnossapitokustannukset ja korot nousisivat arvatenkin 150,000—175,000 markan vaiheille vuodessa, ja siinä tapauksessa lienee oikeutettu kysymään, kykenisikö se liikenne, mikä kutakuinkaan läheisessä tulevaisuudessa voisi Drumsössä kehittyä, todella korvaamaan tuollaisia menoja. Epäillä saanee niinikään, menettelisikö kaupunki oikein rakentaessaan sillan, joka miltei täydellisesti sulkisi kaiken sen sisäselkään meriliikenteen, joka jo vuosikymmeniä on tottunut käymään Drumsön mannerpuolitse. Kääntösillan laittaminen tätä meriliikennettä varten olisi aina oleva puolinen toimenpide, josta olisi yhtä paljon harmia laivaliikenteelle kuin siltaa käytävälle tavara- ja henkilöliikenteelle. Tuollainen silta muuten, varustettiinpa se kääntölaitteella tai ei, yhäkin vähentäisi sillan rajan sisäpuolisen vesialueen arvoa.

Kaupungin tarvitessa laajempaa satama-alaa siihen kuuluvine laiturilaitteineen, makasiinitonttineen y. m., jommoisen tarpeen allekirjoittanut toivoo syntyvän mitä pikemmin sitä parempi, näyttää minusta luonto itse tarjonneen meille paikan, jossa nämä tarpeet ovat helpoimmin, halvimmalla ja tyydyttävimmällä tavalla täytettävissä, nimittäin Vanhankaupunginselän alueen. Ruoppaamalla tarpeellisen osan tätä aluetta, minkä työn kustannukset varmaankaan eivät nousisi Drumsön ja Merholman välille teetettävän sillan rakennuskustannuksia suuremmiksi, saisi kaupunki monin verroin suuremman satama-alueen kuin Eteläsatama ja Hietalahden satama ovat yhteensä, ja kun mainitun selän rannat vielä ovat suurelta osalta käyttämättä sekä kaupungin ehdottoman käyttövallan alaisia, näyttää minusta satama- ja laiturilaitosten tarve olevan vielä vuosikymmeniä tyydytettävissä Vanhankaupunginselän alueella. Eräältä taholta esitetty väite, että Vanhankaupunginlahden

suuväylä — Mustikamaan ja Sumpparin välinen salmi — olisi liian ahdas, on aivan jyrkästi torjuttavissa, ja se epäkohta, ettei veden syvyys mainitussa salmessa nykyään ole riittävä, on helposti ja sanottavitta kustannuksitta korjattavissa. Täyttämällä aluksi Sörnäsini, Knihdin ja Sumpparin väliset salmet sekä tasoittamalla mainitut saaret yhteiseksi suureksi laiturilaitokseksi voitaisiin toiselta puolen lykätä Vanhankaupunginlahden piirissä tarpeellisten satamarakennusten teettäminen tuonemmaksi ja toiselta puolen turvata ja helpottaa pääsyä mainittuun lahteen.

Mitä Helsingille tarpeellisiin talvisatamiin tulee, on allekirjoittanut sitä mieltä, että Eteläsatama ja Hietalahdensatama, viimeksi mainittua kun kohdakkoin tuntuvasti laajennetaan, aivan hyvin riittävät vuosikymmeniksi, jota paitsi näiden satamain asema on paljon suotuisampi ja suojatumpi kuin mitä Drumsön viereisen sataman milloinkaan olisi laita. Tunnettu ja luonnollinen asianlaita on, että tšekäläinen talviliikenne on ja sen täytyy olla avoveden aikaista meriliikennettä vähäisempi. Tähän myös käy perustaminen oletuksen, että Etelä- ja Hietalahdensatama pitkiksi ajoiksi riittävät tyydyttämään Helsingin talviliikenteen tarpeen. Kun sitten tulee aika, jolloin ei enää näin ole laita, on epäilemättä myös oleva käytettävänä keinoja ja tilaisuutta luovuttaa Vanhankaupungin lahteen teetetetyt satamalaitteetkin talviliikenteen käytettäväksi. Edellytetyt haitat, joita talviliikenne tuottaisi katkaisemalla talviteitä y. m., ovat vähäpätöisiä ja helposti autettavia asioita.

On huomautettu kuinka tärkeätä kaupungin olisi hankkia omakseen Drumsön maatilaan kuuluva Merholman osa, koska tämä osa saarta olisi välttämätön Hietalahden satamalaitosten vastaista laajennusta silmälläpitäen. Minusta näyttää olevan suunnatonta liioittelua ajatuksessa että kaupungin nyt täytyisi ostaa koko Drumsön saari saadakseen haltuunsa sen hiukan enemmän kuin kolmannenosan Merholmaa, joka vielä kuuluu Drumsön maatilaan. Hietalahden satamalaitokset ovat, mikäli minusta näyttää, tyydyttävästi laajennettavissa, vaikkei mainittua Merholman osaa hankitakaan kaupungin omaksi, sillä saaren itäpuolihan jo kuuluu kaupungille ja oikeuttaa kaupungin milloin tahansa täyttämällä yhdistämään saaren tuon osan Lapinlahden mantereeseen siten, että uusi laituriala ulottuisi Merholman eteläisimmästä niemekkeestä Sellarin saaren poikki Ruoholahden rantaan. Siten saatavissa oleva lisäalue lienee kyllin avara oikeuttaakseen kaupungin luopumaan hankkimasta Drumsöhön kuuluvaa Merholman osaa tahi ainakin suorittamasta siitä ylenmääräistä hintaa.

Edellä lausutun nojalla allekirjoittanut katsoo, että ehdotettu Drumsön saaren osto *ei ole mitenkään* perusteltavissa sillä, että olisi tarpeellista tai sopivaa sinne rakentaa satamia tai muuta kaupan ja merenkulun etua tarkoittavia laitoksia.

Helsingissä, kesäkuun 20 päivänä 1912.

Lars Krogius.

Lausunto Drumsön saaren lunastamisasiasta.

Helsingin kaupungin nykyään omistamat, sen vastaiseen laajentamiseen käytettävissä olevat alueet riittävät pääasiassa tyydyttämään tavallisiin asustarpeisiin vielä monet ajat, mutta eivät sitä vastoin, ainakaan edullisesti, niitä moninaisia muita tarpeita, joita jo nyt alkaa tuntua ja joita varten vastedes tarvitaan lisätilaa, jos nimittäin kaupungin kehitys jatkuu suhteellisesti yhtä nopeasti kuin viime vuosikymmeninä.

Esimerkkinä tästä mainittakoon, että asemansa ja laatunsa puolesta sopivia ja tarkoituksenmukaisia tehdaspaikkoja ei ole osotettavissa muualta kuin niiltä alueilta, mitkä merta täyttämällä vähitellen saadaan, yhtä vähän kuin kaupungin vesialue, melkoisesta laajuudestaan huolimatta tarjoo erittäin suotuisia tilaisuuksia satamain laajentamiseen ja niiden yhteyteen tarpeellisten laitosten rakennuttamiseen. Tämä samoinkuin sekin seikka, että kaupunkia ympäröiviä, yksityishenkilöille kuuluvia alueita enemmän ja enemmän käytetään useinkin suunnittelematta toimeenpantuihin rakennusyrityksiin, jotka vastaisuudessa vaikeuttavat kaupungin alueitten järkipäristä käyttämistä ja jo nyt aikaansaavat kaupungille erinäisiä haittoja, osottaa että kysymystä kaupunginalueeseen rajoittuvain maatilain hankkimisesta kaupungin omiksi ei ole katsottava pyrkimykseksi siten varata tilaisuutta kaupungin laajentamiseen niin sanoaksemme rajattomiin, vaan päin vastoin luonnolliseksi toimenpiteeksi, joka tarkoittaa nykyisen kaupungin suojelemista ja tilaisuuden varaimista sille häiriintymättömään kehitykseen.

Kysymystä onko Drumsö ostettava vai eikö ei sentähden ole katsottava vain siltä kannalta, kelpaako saari käytettäväksi johonkin erikoiseen tarkoitukseen, vaan etusijassa silmälläpitäen sitä seikkaa, että tila sijaitsee kaupungin syvimmän ja ulkoapäin helpoimmin saavutettavan vesialueen rajanaapurina, joten mainitun vesialueen vastainen käyttäminen on suuressa määrin sen varassa, miten Drumsöhön kuuluvaa vesialuetta käytetään. Ja kun sitä arvatenkaan ei käytettäisi kaupungin etujen mukaisesti, siinä tapauksessa että yksityishenkilö on määrääjänä, lienevät johtopäätökset itsestään selvät.

Vaikka siis ei otettaisikaan huomioon niitä suuria mahdollisuuksia, joita saari tarjoo sekä kaupan että nimenomaisten asutusvaatimusten täyttämiseen, olisi sitä vastoin otettava huomioon, että merikaupunki aina tarvitsee laajoja vesialueita vapaasti käytettäväkseen, joten siis nyt, kun tilaisuutta siihen tarjoutuu, olisi empimättä käytävä hankkimaan kaupungille oikeus itse määrätä Drumsön kartanoon kuuluvan sekä maa- että vesialueen käyttämisestä, varsinkin kun tämä maanhankinta yleiseltä liikeyrityksen kannalta katsoen ei voi milloinkaan käydä kaupungille epäedulliseksi.

Kun kuitenkin on väitetty, että kaupungin ei ole tarpeellista vastamainitussa kohden turvata itseään, ja kun tämän väitteen tueksi etusijassa on mainittu, että Drumsön saarta

ympäröivät vesialueet eivät sovellu satamatarkoituksiin, että kaupunki jo omistaa vesialueita, jotka tarjoovat parempia mahdollisuuksia mainittujen tarkoitusten täyttämiseksi, sekä vihdoin että Drumsön ja kaupungin välinen yhteys, kävipä se Drumsön ja Merholman välistä siltaa pitkin tahi Granön, Löfön y. m. saarten kautta Huopalahden asemalle, ei milloinkaan voi täysin tyydyttää vastaista vilkkaampaa keskuusliikennettä, lienee lisäksi esitettävä seuraavia näkökohtia.

Drumsön saarta ympäröivät vesialueet eivät tosin kaikin puolin sovellu syväkulkuisien alusten satamapaikaksi, mutta parempia mahdollisuuksia kuin saaren itäranta tarjoaa suuren ja tilavan sataman rakentamiseen ei ole näytettävissä ainoallakaan kaupungin nykyään omistamalla alueella. Vanhankaupunginlahti, joka vastaisuudessa on kaupungin ainoa vara tarpeellisia satamanlaajennuksia varten, on sangen matala, jota paitsi siinä vallitsevat puheenalaisille laitoksille epäsuotuisat matalatumisolot, pohja kun on melkoisen syvään liete- ja savikerrosten muodostama. Sitä paitsi on lahtea lännessä rajoittava maa-alue, jota voisi käyttää tavaravajain, tavarasuojain ja varastopaikaksi, verraten kapea, sitä kun rajoittaa iso liikenneväylä, Itäinen Viertotie, jota ei käy mainittavasti siirtäminen.

Drumsön itäpuolinen merenselkä sitä vastoin on syvä ja sen pohjan laatu erittäin edullinen, minkä ohella sen viereiset maa-alueet voi, ne kun pääasiassa ovat edelleen käyttämättä, koko laajuudessaan asettaa kaupan ja merenkulun palvelukseen.

Drumsön itärantaan rakennettava satamalaitos ei niinmuodoin ainoastaan tulisi Vanhankaupunginlahden satamaa tuntuvasti halvempi ja edullisempi, vaan myös suotuisampi sikäli, että se on välittömässä ja mukavassa yhteydessä avomerensä kanssa, samalla kun sen vastaiset laitokset olisivat luonnollisena jatkona nykyään tekeillä oleviin Santa- ja Busholman saarien rantasiltaarakennuksiin. Kuitenkin on Drumsön satamankin käyttökelpoiseksi saattamisessa vaikeuksia voitettavana. Huomautus että sen ja kaupungin välinen yhteys Löfön ja Granön kautta tehtävää rautatietä käyttäen olisi epämukava, on oikeutettu samoin kuin sekin, että Drumsön, Merholman ja kaupungin välille rakennettava silta kävisi kalliiksi, jota paitsi se erottaisi viimeksi mainitun saaren pohjoispuoliset vesialueet merestä, ellei ryhdyttäisi toimiin taklattujen alusten päästämiseksi kulkemaan sillasta, mikä taas häiritäisi siltaliikennettä.

Jos lähtee siitä pääasiassa oikeasta oletuksesta, että Vanhankaupunginlahden laiturirakennuksista, sen täydellisestä ruoppaamisesta sekä lahden ja Pohjoissataman välisen kulkuyhteyden järjestämisestä olisi kustannuksia kaikkiaan saman verran kuin Drumsön laiturirakennuksista ynnä saaren ja kaupungin välisestä sillasta, jäisi näin ollen Vanhankaupunginlahden eduksi, että sen käyttäminen merenkulun tarpeisiin ei vähentäisi muiden vesi- eikä maa-alueitten käyttökelpoisuutta ja että yhteys kaupungin kanssa on vaikeuksitta aikaansaataavissa.

Jos kuitenkin otetaan huomioon, ettei Drumsötä enempää kuin Vanhankaupunginlahteaakaan lähivuosisikymmeninä tarvita merenkulkutarkoituksiin ja että, jollei kaupunki osta Drumsötä, kehityksen luultavasti on pakko pääasiassa kääntyä itään Kulosaaren ja Herttonäsin alueita pitkin, on todennäköisesti vastedes rakennettava silta Sörnäs-

niemekkeestä joko Mustikkamaahan tai Kulosaareen, jossa tapauksessa Vanhankaupunginlahti joutuisi tuntuvasti epäedullisempaa asemaan kuin Drumsön selkä, koska kaikkien sekä isompien että pienempien alusten täytyisi kulkea sillasta, jota vastoin suurten alusten liikenne Drumsön selällä olisi riippumaton muista kulkulaitoksista.

Kaikkiin tässä edellä esitettyihin seikkoihin katsoeen, ja kun Drumsö tarjoaa kaupungille moninaisia kehitysmahdollisuuksia, ovat allekirjoittaneet sitä mieltä, että ainoa painava syy, mikä on esitettävissä puheenalaista kauppaa vastaan, on että Drumsön vesialue kuuluu linnoitusplanaadin ensimmäiseen piiriin, jonka rajain sisällä ei saa toimeenpanna minkäänlaisia rakennusyhtiöitä eikä muuttaa merenpohjan muotoa, ellei insinööri-ylihallitus ole siihen antanut lupaa.

Lopuksi ja kun Rakennuskonttori on asiaa valmistelemaan asetetulta valiokunnalta saanut toimekseen laatia ehdotuksen saaren käyttösunnitelmaksi, lienee tässä mainittava, että tämä ehdotus perustuu ainoastaan alueen silmämääräiseen katsastukseen eikä konevaraisiin tutkimuksiin, syystä ettei viimeksi mainittuja valitettavasti ole ajan täpäryyden johdosta ehditty toimittaa.

Helsingissä, elokuun 12 päivänä 1912.

G. Idström.

Bertel Jung.

Esitys määrärahan osottamisesta Vanhan vaivaistalon sairaalan kuntoonpanemiseksi ja voimassapitämiseksi.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

*Helsingissä,
syysk. 19 p:nä 1912.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 478.

Toukokuun 28 päivänä 1905 käsitellessään ehdotusta kulkutautisairaalan rakennuttamisesta sekä kaupungin Työ- ja vaivaistalon houruinhoitolaitoksen laajentamisesta päätti ¹⁾ Kaupunginvaltuusto näitä asioita valmistelemaan asetetun komitean ehdotuksesta muun muassa

periaatteessa hyväksyä Työ- ja vaivaistalon poismuuton nykyiseltä alueeltaan sekä mainitulla alueella olevain rakennusten luovuttamisen sairaanhoitotarkoitukseen; sekä

antaa Terveystoimituslautakunnan toimeksi, asiantuntevan katsastuksen tapahtuttua, Valtuustolle tehdä tarkempi ehdotus vaivaistalon poismuuton johdosta joutilaiksi tulevien rakennusten käyttämisestä edellä mainittuihin tarkoituksiin sekä niistä muutoksista, joita rakennuksissa olisi toimeenpantava niiden saattamiseksi puheenalaisiin tarkoituksiin sopiviksi.

Sittenkun näitä asioita edelleen oli käsitelty uuden Työ- ja vaivaistalon sekä kunnan mielisairaalan ²⁾ rakennuskysymysten yhteydessä, jolloin molemmat viimeksi mainitut kysymykset ratkaistiin positiiviseen suuntaan, on Terveystoimituslautakunta saamaansa tehtävää täyttääkseen kirjelmässä kuluvan syyskuun 5 päivältä Rahatoimikamariin antanut Kaupunginvaltuustolle toimitettavan esityksen tarpeellisen määrärahan osottamisesta sekä kaluston hankkimiseksi entiseen Työ- ja vaivaistaloon laitettavaan sairaalaan että mainitun sairaalan voimassapitoon kuluvan vuoden jäljellä olevana osana.

Oheenpannen Terveystoimituslautakunnan vastamainitun esityksen saa Kamari omana lausuntonaan esittää seuraavaa:

¹⁾ Kaupunginvaltuuston painetut asiakirjat N:o 15 vuodelta 1908.

²⁾ Ks. tästä tarkemmin Kvston pain. asiakirj. N:oja 24, 33 ja 46 vuodelta 1909.

Niinkuin Lautakunta mainitsee, toimitetaan kaupungin vanhan vaivaistalon tyhjentämistä paraikaa ja saadaan se suoritetuksi ensintulevan lokakuun 1 päivään, josta ajankohdasta lähtien sikäläiset rakennukset on, Kaupunginvaltuuston edellä mainitun päätöksen mukaisesti, luovutettava sairaanhoitotarkoituksiin ja Terveydenhoitolautakunnan otettava siten syntynyt sairaala hoidettavakseen. Tässä sairaalassa, jolle Lautakunnan ehdotuksen mukaan olisi pantava nimeksi „*Kivelän sairaala*“, on 594 sairassijaa jaettuina eri rakennusten kesken sillä tavoin, kuin Lautakunnan kirjelmästä tarkemmin näkyy. Tämän lisäksi tulee Greijuksessa oleva ylimääräinen naisten mielisairaala, jossa on 36 sijaa ja joka tähän asti on ollut vaivaishoidon huollettavana, mutta nyt siirtyy Terveydenhoitolautakunnan haltuun. Vaivaistalon poismuuton johdosta kuitenkin saadaan sairaanhoitotarkoituksiin käytettäväksi vain noin 90 uutta sijaa, mikä huomiota ansaitseva asianlaita johtuu osaksi siitä, että melkoinen joukko hoidokkeja, nimittäin noin 500 vaivaistalossa olevista ja kaikki Greijuksen sairaalassa olevat, jäävät sairaina paikalleen, osaksi, mikäli Lautakunta on maininnut, siitä että sairaille hoidokeille täytyy varata tuntuvasti suurempi ilma-kuutio kuin terveille, viimeksi mainitut kun voivat osan vuorokautta oleskella ulkosalla.

Mainitut 90 uutta sijaa on Lautakunta ajatellut käytettäväksi siten, että 45 sijaa varattaisiin tuberkuloosisille, 25 mielisairaille ja jälellä olevat 20 sijaa muille potilaille.

Lienee kuitenkin huomautettava, että Lautakunta aikoo tehdä esityksen erinäisten muutos- ja sisustustöiden toimittamisesta puheenalaisissa rakennuksissa, minkä johdosta osa potilaita voitaisiin sijoittaa toisiin ja ehkä saada tilaa uusille sairassijoille. Mainitusta ehdotuksesta ei Rahatoimikamarilla kuitenkaan vielä ole tilaisuutta lausua mieltänsä enempää kuin tarkoitukseen tarvittavasta määrärahas-takaan, mutta kohta kun Lautakunnan esitys on saapunut, on Kamari sekä ottava ehdotuksen asianmukaisesti tutkiakseen että myös tekevä erinäisiä ehdotuksia vanhan Työ- ja vaivaistalon alueen ja rakennusten vastaisesta käyttämisestä sekä sen yhteydessä erinäisistä terveydenhoitoa koskevista asioista. Siinä kohden saa Kamari jo nyt viitata seuraaviin seikkoihin:

Kunnan sairaanhoidon tarpeiksi on, niinkuin tunnettu, paraikaa rakenteilla kulkutautisairaala ja mielisairaala. Sittenkun nämä työt on suoritettu ja valmistuneet rakennukset tarkoitukseensa luovutettu, minkä voi edellyttää tapahtuvan aikaisintaan kolmen vuoden kuluttua, tulee tosin sekä Marian että Kivelän sairaalassa tuntuvasti tilaa joutilaaksi. Mutta sairaanhoitoalalla ilmenee alinomaa uusia tarpeita. Jo nyt on otettu puheeksi suuren ja laajan sairaalaryhmän rakennuttaminen tuberkuloosisia varten ja aivan viime aikoina on esitetty vaatimuksia lastensairaalan rakennuttamisesta Helsingin kaupunkiin, eikä näitä vaatimuksia käyne pitäminen aivan perusteettomina. Kysymystä kunnan lapsenpäästölaitoksen rakennuttamisesta ei niinkään enää käyne pitkien aikojen taakse lykkääminen. Rahatoimikamarista on sentähden näyttänyt siltä, kuin olisi laadittava yleinen, pitemmän ajanjakson käsittävä, kaupungin vastaisten

sairaalarakennustöiden suunnitelma, jossa myös olisi otettava huomioon kaupungin taloudellinen kantovoima eikä yksinomaan vain kulloinkin enemmän tai vähemmän pakottavana tuntuvaa tilapäistä tarvetta. Niinkuin edellä mainittiin, Rahatoimikamari on aikanaan Herroille Kaupunginvaltuusmiehille ehdottava niitä toimenpiteitä, joita tuollaisen yleisen rakennussuunnitelman laatimiseksi on tarpeen.

Kivelän uuden sairaalan vuosimenot on Lautakunta sairaalaa varten laaditun erityisen menoarvion mukaan laskenut 304,485 markaksi. Kun kuitenkin tämä ehdotus, mikäli Lautakunta on ilmoittanut, otetaan sekä edelleen tarkistettavaksi että myös ensintulevan vuoden 1913 rahasääntöehdotuksen käsittelyn yhteydessä tarkemmin tutkittavaksi, ei Rahatoimikamari ole nyt käynyt tarkastamaan sen yksityisieriä, vaan pyytää ainoastaan huomauttaa eräistä seikoista. Nimikkeen «Koko sairaalan yleiset virkailijat» kohdalla on ylilääkärin palkka pysytetty saman määräisenä kuin vaivahoidon sairaalain lääkärin palkka, jota vastoin 1,800 markan vuosipalkkaa nauttivan amanuenssin sijasta on vakinaiseen palkkasääntöön merkitty assistenttilääkäri, jolla paitsi asuntoa, lämpöä, valaistusta ja ruokaa on rahapalkkaa 2,400 markkaa. Uusia ovat erät toimitsija, konttoriapulainen ja vahtimestari, joiden itsekunkin palkkaerät ovat 4,600, 2,600 ja 1,000 markkaa, jota paitsi toimitsijalle ja vahtimestarille ehdotetaan myönnettäväksi vastamainitut luontoisedut. Menoluokka «Mielenvikaisten osasto ynnä Greijuksen lisäsairaala» vastaa pääasiassa kuluvan vuoden rahasäännön pääluokassa VIII. Vaivahoidon olevaa osastoa «Houluinhuitolaitos ynnä Greijuksen lisähoitola», lukuunottamatta laitoksen taloudenhoidon kustannuksia, jotka on jätetty pois. — Luokka «Muiden sairaiden osasto» siinä olevine erineen «5 osastonhoitajatarta, kukin 70 markkaa kuukaudessa» ja «11 siivoojatarta, kukin 35 markkaa kuukaudessa» ynnä palkankorotukset ja viransijaisuuspalkkiot 9,525 markkaan nousevine loppusummineen on osittain uusi, syystä että vaivaistalon poismuuton johdosta eräät tämän osaston sairaanhoitajattaret on siirretty uuteen vaivaistaloon.

Luokka «Talousoosasto» 10,500 markkaan päättyvine loppusummineen on tietenkin kokonaan uusi, koska taloudenhoito tästä lähtien toimitetaan vaivaistalon taloudenhoidosta erillään.

Sairaalan käyttökustannukset vihdoin on laskettu 242,970 markaksi potilaslulun ollessa kaikkiaan 630.

Niinkuin edellä huomautettiin, ei tätä ehdotusta kuitenkaan ole pidettävä lopullisena, vaan on se ainoastaan perustuksena sairaalan kustannusten laskemisessa kuluvan vuoden jäljellä olevalta osalta. Tässä lienee lisäksi huomautettava, että ehdotuksessa ei ole otettu huomioon laskettuja tuloja, vaikka Terveyslaitos, asiasta tehdyn päätöksen mukaan, saa laskea hyväkseen korvauksen niiden varattomain potilasten hoidosta, joita Vaivahoidoviranomaiset lähettävät kaupungin sairaaloihin.

Sairaalan voimassapitooon kuluvan vuoden kolmena jäljellä olevana kuukautena menee Smk 82,371: 25, jota paitsi kaluston, sähkövalaistuksen y. m. hankkimiseen tarvitaan Smk 52,515: 50, eli siis kaikkiaan Smk 134,886: 75, ja esittää Terveyslaitoslautakunta, että viimeksi mainittu rahamäärä osotettaisiin tarkoitukseen sekä

että erinäiset toimenpiteet, joihin Lautakunta jo on ryhtynyt voidakseen avata sairaalan ensintulevan lokakuun 1 päivänä, hyväksyttäisiin.

Esillä olevaa asiaa käsitellessään on Rahatoimikamari, joka mainitsemistaan syistä ei ole nyt tahtonut käydä likemmältä tutkimaan sairaalan menosääntöehdotusta, Terveystoimikunnan esittämistä syistä katsonut olevan puoltaminen myöntymistä Lautakunnan ehdotukseen. Kuitenkin on Kamari puolestaan katsonut sopivimmaksi, että määräraha kaluston hankkimiseksi sairaalaan merkitään 1913 vuoden menosääntöön, koska ei näytä asianmukaiselta että tämä määräraha rasittaa kuluvan vuoden menosääntöä. Lautakunnan olisi sentähden käskettävä ensivuotiseen rahasääntöehdotukseensa merkitä paitsi sairaalan kunnossapitomäärärahaa myöskin kalustomääräraha, mutta samalla Lautakunta oikeutettaisiin jo kuluvana vuonna hankkimaan sairaalaan välttämättömän tarpeellinen kalusto.

Huomautettava on, että sairaanhoidon erottaminen vaivaishoidon yhteydestä aikaansaa ylijäämää vaivaishoidon menosäännössä. Nykyhetkellä ei Kamarilla kuitenkaan ole tilaisuutta antaa tarkkoja tietoja tämän ylijäämän suuruudesta, syystä että vaivaistalon terveiden ja sairaiden hoidokkiosastojen taloudenhoito on ollut yhteinen.

Niiden alustavien toimenpiteiden johdosta, joihin Terveystoimikunnan Lautakunta on ryhtynyt, ei Kamarilla ole ollut mitään muistuttamista. Kuitenkin lienee annettava Terveystoimikunnan toimeksi, sittenkun uuden sairaalan menosääntö on vahvistettu, tehdä esitys sairaalassa olevain virkain täyttämistä, niin niiden, joiden pitäjät Kaupunginvaltuusto valitsee, kuin niidenkin, jotka Lautakunta tai Sairaalan hallitus välittömästi täyttää.

Edellä lausutun johdosta saa Rahatoimikamari, samalla ilmoittaen valtuutaneensa Terveystoimikunnan siksi kunnes Kaupunginvaltuusto on ehtinyt asiasta päättää, etuantina vastaista tilitystä vastaan kaupunginkassasta nostamaan sairaalan kuntoonpanoon tarpeelliset varat, kunnioittaen esittää Herrain Kaupunginvaltuusmiesten päätettäväksi:

että vanhan vaivaistalon rakennuksiin sijoitettavan sairaalan kunnossapitämiseksi kuluvan vuoden viime neljänneksen aikana myönnetään Valtuuston käyttövaroista Smk 82,371: 25;

että Terveystoimikunnan Lautakunta valtuutetaan kaupungin sairaanhoitoa varten vuodeksi 1913 laadittavaansa menosääntöehdotukseen merkitsemään tarpeellinen määräraha kaluston hankkimiseksi puheenalaiseen sairaalaan, saaden Lautakunta kuitenkin jo tänä vuonna tilata sairaalaan tarpeellisen kaluston;

että Lautakunta oikeutetaan, siksi kunnes ehkä toisin päätetään, ryhtymään kaikkiin niihin väliaikaisiin toimenpiteisiin henkilökunnan y. m. asettamiseksi, mitkä ovat tarpeelliset jotta sairaala voisi aloittaa toimintansa mainittuun aikaan; sekä vihdoin

että sairaalan nimeksi pannaan „Kivelän sairaala“.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

HELSINGIN
TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA

Helsingissä,
syysk. 5 p:nä 1912.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 143.

Vaivaistalon johtajan tiedonannon mukaan tulee vaivaistalo kuluvan kuukauden jälkipuoliskolla muutettavaksi uudelle paikalleen Oulunkylään. Tämän johdosta ja kun vaivaistalon vanhat rakennukset, Kaupunginvaltuuston toukokuun 28 päivänä 1905 tekemän päätöksen mukaan, ovat luovutettavat sairaanhoitotarkoituksiin sekä Terveystoimituslautakunnan, joka tähän asti on toimittanut ainoastaan vanhan vaivaistalon sairaanhoitolaiteiden lääkintäpuolen silmälläpitoa, niinmuodin on otettava toimekseen myöskin mainittujen laiteiden taloudellinen silmälläpito, saa Lautakunta Kaupunginvaltuustolle antaa seuraavan esityksen.

Jos lasketaan jokaista potilasta varten tarvittavan 20—30 kuutiometrin ilmatila, on vaivaistalon poismuuton tapahduttua vanhassa vaivaistalossa sairaanhoitosijoja kaikkiaan:

Sijoja mielenvikaisille:

	miehiä	naisia
Kaksikerroksisessa kivipaviljongissa	67	61
Vanhalla hourinhoito-osastolla	—	32
Ent. lastenosastolla	—	30
Kolmessa keuhkotautipaviljongissa	35	90
Yhteensä	102	213

Sijoja muille sairaille:

	henkilöä
Lasarettirakennuksessa	100
Kirkkorakennuksessa	41
n. s. Mattilassa	68
Nykyisen työlaitoksen yläkerrassa	70
Yhteensä	279

Sijoja on niinmuodoin 315 mielisairaalle ja 279 muulle sairaalle eli kaikkiaan 594 henkilölle.

Vanhan vaivaistalon houreinhoitolaitoksen yhteydessä on nykyään Greijuksen ylimääräinen naisten mielisairaala, jossa on kaikkiaan 36 sairassijaa. Tämänkin sairaalan ottaa Lautakunta hoitoonsa. Sama on laita mielisairaala maaseudulle hoidettaviksi annettujen rauhallisempien mielenvikaisten henkilöiden.

Vaivaistalon poismuutossa *jäävät* vanhaan vaivaistaloon *jälle* kaikki siellä nykyään hoidetut mielenvikaiset — siis myöskin Greijuksessa olevat — ynnä muut vaivaistalossa olevat sairaat, kaikkiaan noin 500 henkeä, joten saadaan noin 90 uutta sairaanhoitosijaa. Näistä sijoista varattaisiin tuberkuloosille 45 eli sama määrä, mikä näitä potilaita viime talvena hoidettiin Puutarhakadun N:oon 4 sijoitetussa ylimääräisessä sairaalassa. Tällä keinoin saataisiin puheenaista tautia sairastavain henkilöiden sairaanhoitosijain tarve jossain, vaikkakin vähäisessä määrässä tyydytetyksi. Mielisairaita varten, joille varatuista sijoista ainoastaan 13 nykyään on käyttämättä, varattaisiin lisäksi 25 sijaa, joten, kun saavutetun kokemuksen mukaan kaupungin mielisairaaloihin otettavain mielenvikaisten luku vuosittain lisääntyy parillakymmenellä, näille saataisiin riittävästi sijoja pariksi vuodeksi. Muut uudet sairassijat varattaisiin muita tauteja poteville köyhille henkilöille.

Sairaanhoitosijain lukumäärän lisääntymisen johdosta tarpeelliseksi käyvälle lisätylle sairaanhoitohenkilökunnalle saataneen asunnot laitoksesta.

Vaikka tosin vanhan vaivaistalon sairaanhoitolaitos, siinä kun pääasiallisesti hoidetaan pitkäikäisiä tauteja potevia henkilöitä, on laitettava mahdollisimman vaatimattomaksi ja hoidettava mahdollisimman vähillä kustannuksilla, ei kuitenkaan ole vältettävissä, että jotkut menoerät nousevat tuntuvasti suuremmiksi kuin mitä nykyään on laita vaivaistalossa. Niinpä esim. täytyy keuhkotautisten saada ravitsevampaa ja sentähden myös kalliimpaa ravintoa kuin eräitten muiden potilaitten.

Lääkärihoitoa näissä sairaanhoitolaitoksissa toimittaa nykyään ylilääkäri amanuenssin avustamana. Siihen suureen potilaslukuun katsoen, mikä näissä sairaaloissa on oleva, näyttää kuitenkin välttämättömältä, että lääkäri on aina saatavissa, minkätähden amanuenssin virka on muutettava assistenttilääkäriin viraksi, jonka hoitaja on velvollinen asumaan sairaalassa. Tämä hänen velvollisuutensa kuitenkin edellyttää, että hänen palkkansa korotetaan 2,400 markkaan, eli samaan määrään kuin Marian sairaalan assistenttilääkärien palkkio nousee, ja että hänelle varataan maksuton asunto laitoksessa. Tämän asunnon on Lautakunta ajatellut sijoitettavaksi nykyisen työlaitoksen vierellä olevaan pieneen puutaloon.

Samat lääkärit, jotka nykyään hoitavat näitä virkoja, olisi, he kun ovat sairaalan hoitoon perehtyneitä, edelleenkin pysytettävä toimessaan.

Sairaalan taloudenhoitoa varten tarvitaan toimitsija, jonka niinkään pitää asua paikalla. Kun toimitsija ei ehdi yksin hoitamaan näin laajan sairaalan paljotöistä kirjanpitoa y. m., on konttoriapulainen tarpeellinen.

Vaivaishoitohallituksen nykyään voimassa olevan rahasäännön johdolla ja yhteistoimin vaivaistalon nykyisen lääkärin ja johtajan kanssa laadittu, tämän oheinen vuosi-

rahasääntöehdotus osottaa sairaalan vuosimenojen nousevan 304,485 markkaan. Tähän tulee lisäksi maaseudulle sijoitetuista rauhallisemmista mielenvikaistista kustannuksia 25,000 markkaa, joten menot nousevat kaikkiaan 329,485 markkaan. Menosääntöön nähden katsoo Lautakunta kuitenkin olevan huomauttaminen, että erälle virkailijoille, jotka tähän asti eivät ole olleet vaivaistalon ruuassa, on vastamainitussa rahasäännössä suotu tällainen etu sanottavasti vähentämättä käteispalkkaa maksuttoman ruuan vastikkeeksi. Näin on tehty osin syystä että virkailijain oma ruuanpito on näyttänyt vievän liian paljon aikaa sairaanhoidon kustannuksella, osin myös jotta vastedes kävisi asettaminen suurempia kelpoisuusvaatimuksia erälle virkailijoille, esimerkiksi sairaanhoitajattarille. Vuoteiden ynnä vuode- ja pitoliinavaatteiden y. m. hankkimiseen lisäksi tulevien sairaanhoitosijain potilaille sekä lisätyn sairaanhoitohenkilökunnan huoneiden kalustamiseen tarvitaan laaditun kustannusarvion mukaan 32,408 markkaa. Niinikään tarvitaan uuden kaluston hankkimiseen talousosastolle nykyisen uuteen vaivaistaloon muutettavan kaluston sijaan 7,872 markkaa 50 penniä.

Marian sairaalasta saataneen, toimitsija Erikssonin ilmoituksen mukaan, 50 siellä tarpeetonta sairavuodetta.

Konttorihuoneiston kaluston täydentämiseen tarvitaan:

1 seinäkello	60:—	
1 kassakaappi	800:—	
Erinäisiä konttoritarvikkeita	400:—	1,260:—

Sitä paitsi tarvitaan 3 puhelinparaattia.

Tuiki välttämättömien sähkövalaistusjohtojen laittamiseen tarvitaan kustannusarvion mukaan 10,000 markkaa ja 650 sähkölampun hankkimiseen 1:50 markan kappalehinnasta 975 markkaa.

Lopuksi pyytää Lautakunta ilmoittaa että, kun Lautakunnan niin aikaisin kuin ensintulevan lokakuun 1 päivänä täytyy vastaanottaa puheenalainen sairaala, on Lautakunnan ollut pakko tarpeellisten valmistelutöiden toimittamista varten asettaa sairaalaan v. t. toimitsija kuluvan kuukauden 1 päivästä, minkä ohella Lautakunta on tehnyt välipuheen vastaisen taloudenhoitajattaren kanssa syyskuun 15 päivästä lähtien. Sitä paitsi on Lautakunta valtuuttanut sairaalan ylilääkäriin, ylimäär. professorin Ernst Ehrnroothin ryhtymään toimiin tarpeellisten hoitajatarnten y. m. hankkimiseksi.

Edellä lausutun johdosta ja kun Lautakunnan olisi pidettävä sairaalaa voimassa kolme kuukautta tänä vuonna, saa Lautakunta Kaupunginvaltuustolta kunnioittaen anoa, että Valtuusto asettaisi Lautakunnan käytettäväksi: neljännesosan edellä mainituista sairaalan palkkauksiin ja käyttökustannuksiin y. m. menevistä, 329,485 markaksi lasketuista vuosimenoista eli 82,371 markkaa 25 penniä ja kaluston, sähkövalaistuksen y. m. hankkimiseen tarvittavan määrärahan 52,515 markkaa 50 penniä eli kaikkiaan 134,886 markkaa 75 penniä sekä muuten hyväksyisi ne toimenpiteet, joihin Lautakunta jo on ryhtynyt voidakseen avata sairaalan ensintulevan lokakuun 1 päivänä.

Osa näistä menoista sisältyy Vaivahoitohallituksen tämänvuotiseen rahasääntöön ja on niinmuodoin siinä säästettävä. Lautakunta ei kuitenkaan katso asiakseen laskea, minkä verran tuota säästöä pitäisi syntyä.

Erinäisten korjausten toimittaminen vaivaistalon eri rakennuksissa on havaittu välttämättömäksi. Näiden kustannuksia ei Lautakunnalla kuitenkaan ole tilaisuutta nyt ilmoittaa, vaan pyytää Lautakunta saada jonkun ajan kuluttua tehdä esityksen asiassa.

Niinikään pyytää Lautakunta saada vastedes tehdä esityksen sairaalahallituksen asettamisesta ensintulevan vuoden alusta. Kuluvana vuonna Lautakunta toimisi sairaalahallituksena, samoin kuin on laita kaupungin ylimääräisiin sairaaloihin nähden.

Edellä olevan yhteydessä pyytää Lautakunta ehdottaa, että puheenalaisen, suurelta osalta Kivelän huvila-alueella sijaitsevan sairaalan nimeksi pantaisiin „*Kivelän sairaala*“, joka nimi jo on jossain määrin vakautunut ja useimmista potilaista ja heidän omaisistaan tuntuisi miellyttävämmältä kuin nimitys «Vanha vaivaistalo», joka jälkimäinen nimitys sitä paitsi helposti saattaisi aiheuttaa sekaannusta uuden vaivaistalon kanssa.

Terveydenhoitolautakunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

Kivelän sairaalan menosääntö.*Koko sairaalan yleiset virkailijat.*

I ylilääkäri, palkkaa	4,500:—	
lääkärinhoidosta Greijuksen lisäsairaalassa	<u>1,000:—</u>	5,500:—
I assistenttilääkäri, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	— —	2,400:—
I toimitsija, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	4,000:—	
toimitsijan tehtävistä Greijuksen lisäsairaalassa, palkkaa	<u>600:—</u>	4,600:—
I konttoriapulainen, palkkaa	2,000:—	
vuokrarahoja	<u>600:—</u>	2,600:—
I vahtimestari, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	— —	<u>1,000:—</u>
		16,100:—

Mielenvikaisten osasto ynnä Greijuksen lisäsairaala.

I ylihoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	1,500:—	
palkankorotusta 10 vuoden palveluksesta	120:—	
sijaisen palkkaamiseen kuukauden kesäloman aikana	100:—	
I ylihoitajatar Greijuksen sairaalassa, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 75 mk kuukaudessa	900:—	
sijaisen palkkaamiseen kuukauden kesäloman aikana	75:—	
I hoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuukaudessa	600:—	
palkankorotusta 10 vuoden palveluksesta	120:—	
5 hoitajatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valaistusta ja ruokaa, kukin palkkaa 50 mk kuukaudessa	3,000:—	
palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta kullekin 60 mk	300:—	
22 hoitajatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, kukin palkkaa 40 mk kuukaudessa	10,560:—	
palkankorotusta 8 hoitajattarelle 5 vuoden palveluksesta 60 mk kullekin	480:—	
viransijaisten palkkaamiseen puolen kuuk. kesäloman ajaksi 28 hoitajattarelle, kunkin 20 mk	560:—	
7 miespuolista hoitajaa, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, kukin palkkaa 60 mk kuukaudessa	5,040:—	
näiden viransijaisten palkkaamiseen puolen kuukauden kesäloman ajaksi, kunkin 30 mk	210:—	
2 yövartijaa 365 päivältä yhteensä 5 mk yöltä	<u>1,825:—</u>	25,390:—
	<u>Siirros</u>	<u>— — 41,490:—</u>

Siirros — — 41,490: —

Muiden sairaiden osasto.

5 osastonhoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, kukin palkkaa 70 mk kuukaudessa	4,200: —	
palkankorotusta 2 hoitajattarelle 10 vuoden palveluksesta, kumpaisellekin 120 mk	240: —	
5 sairaanhoitajattaren viransijaisten palkkaamiseen kuukauden kesäloman ajaksi, kukin 60 mk	300: —	
11 siivoojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, kukin palkkaa 35 mk kuukaudessa	4,620: —	
siivoojatarten viransijaisten palkkaamiseen puolen kuukauden kesäloman ajaksi, kukin 15 mk	165: —	9,525: —

Talousoosasto.

1 taloudenhoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 100 mk kuukaudessa	1,200: —	
1 taloudenhoitajattaren apulainen, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuukaudessa	600: —	
4 keittäjätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, kukin palkkaa 30 mk kuukaudessa	1,440: —	
3 astiainpesijätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, kukin palkkaa 25 mk kuukaudessa	900: —	
2 leipojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, kumpikin palkkaa 30 mk kuukaudessa	720: —	
1 liinavaatevaraston hoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 70 mk kuukaudessa	840: —	
6 pesijätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, kukin palkkaa 25 mk kuukaudessa	1,800: —	
2 ompelijatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, kumpikin palkkaa 30 mk kuukaudessa	720: —	
2 renkiä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, kumpikin palkkaa 40 mk kuukaudessa	960: —	
1 klosetintyhjentäjätär, paitsi ruokaa (ei asuntoa), palkkaa 30 mk kuukaudessa	360: —	
1 portinvartija, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 35 mk kuukaudessa	420: —	
1 keittäjätär Greijuksessa, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 25 mk kuukaudessa	300: —	
1 astiainpesijätär Greijuksessa, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 20 mk kuukaudessa	240: —	10,500: —
	Siirros — —	61,515: —

Siirros — — 61,515:—

Sairaalan käyttökustannukset.

494 potilaan ruoka, kunkin 60 penniä päivässä	108,186:—	
100 * » » I mk »	36,500:—	
36 » » Greijuksessa, kunkin 60 penniä päivässä .	7,884:—	
Sairaalan henkilökunnan, 80 hengen, ruoka, kunkin 1 mk päivässä	29,200:—	
Lääkkeet, arviolta	11,000:—	
Polttopuut ja valaistus, arviolta	35,000:—	
Vedenkulutus, arviolta	6,000:—	
2 hevosen heinät ja kaurat, kumpaisenkin 600 mk	1,200:—	
Kaluston kunnossapito ja täydennys, arviolta	8,000:—	242,970:—
	<u>Yhteensä</u>	<u>— — 304,485:—</u>

Lausunto toimenpiteistä, jotka tarkoittavat Helsingin kaupungin kunnallishallintoa koskevan kertomuksen saattamista ajallansa ilmestymään.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI*Syysk. 19 p:nä 1912.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 476.

Siihen nähden että Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta vuosittain annettavan kertomuksen ilmestyminen on tuntuvasti myöhästynyt, kun 1908 vuoden kertomusta ei vielä ole julkaistu, päätti Rahatoimikamari viime heinäkuun 11 päivänä pitämässään kokouksessa pöytäkirjanotteella käskeä kaupungin Tilastokonttorin antaa selvityksen voiko konttori nykyään käytettävänään olevilla työvoimilla jouduttaa mainittujen kertomusten säännöllistä julkaisemista vai olisiko sitä varten ehkä tarpeellista asettaa ylimääräisiä apulaisia, jossa tapauksessa konttorin olisi ilmoitettava tästä johtuvat kustannukset.

Tämän johdosta antoi Tilastokonttori elokuun 15:ntenä päivätyn kirjelmän (Liite I), jossa konttori tarkemmin mainitsemillaan perusteilla esittää, että kuluvaksi vuodeksi osotettaisiin ylimääräinen määräraha erityisen henkilön palkkaamiseksi puheenalaista työtä jouduttamaan ja suorittamaan. Ja on konttori ehdottanut mainitulle henkilölle myönnettäväksi korvausta 300 markkaa kuukaudessa.

Mutta samalla kun konttori on antanut nämä tiedot ja ehdotukset välittömänä vastauksena Rahatoimikamarin tekemään tiedusteluun, on konttori tahtonut huomauttaa eräistä näkökohdista, jotka sen mielestä on etusijassa otettava huomioon kunnalliskertomusten laadinnassa. Niinpä esitetään kirjelmässä erinäisiä seikkoja, joiden perusteella Tilastokonttorin työtehtäviä olisi muutettava siihen suuntaan, että konttori vapautettaisiin velvollisuudestaan laatia kunnalliskertomukset ja tämä tehtävä annettaisiin jollekin toiselle viranomaiselle, esim. Kaupunginvaltuuston tahi Rahatoimikamarin kanslialle. Jos näin meneteltäisiin, lausutaan kirjelmässä edelleen, voisi konttori jakamattomasti käyttää työvoimansa kunnallisen tilaston edelleen kehittämiseen, etusijassa laatimalla ja julkaisemalla Helsingin kaupunkia koskevia tilastollisia kuukausijulkaisuja.

Edellä mainittua esitystä ei Rahatoimikamari ole voinut kaikin puolin kannattaa. Mitä ensinnäkin tulee kysymykseen, mikä viranomainen olisi sopivin laatimaan kunnalliskertomusta, lienee tosin myönnettävä, että Tilastokonttorin pääasiallisena työtehtävänä on kunnallisen tilaston järjestäminen ja edelleen kehittäminen. Mutta kun tilastollisen ensiaineiston pitää olla numerojen muodossa esitetty kuva olevista oloista ja vaikuttavista yhteiskuntatekijöistä, käynee tuskin katsominen Tilastokonttorin luonnollisten työtehtävien rajaviivain ulkopuolelle meneväksi että se sommittelee selostuksen niistä tuloksista, joita kaupungin kunnallishallinto on kunakin kuluneena vuonna eri yhteiskunta-aloilla saavuttanut. Päinvastoin näyttää siltä kuin kävisi konttorin erinäisissä kohdin vaikeaksi seurata kehityskulkua eri aloilla, jos tämä työtehtävä siltä poistettaisiin. Nämä näkökohdat myös ovat olleet ratkaisevina, kun ulkomaiden, ainakin Skandinavian kaupungeissa, kuntain tilastovirastoille on annettu samallinen tehtävä. — On muuten huomattava, että sekä Kaupunginvaltuuston että Rahatoimikamarin kanslialla jo olevaan työmäärään katsoen niihin täytyisi asettaa erityinen henkilö tätä työtä suorittamaan, joten ei sillä keinoin mitään säästettäisi. Eikä ehdotetusta muutoksesta olisi muitakaan sen toteuttamista perustelevia etuja.

Mitä taas kunnallistilaston edelleen kehittämistä koskeviin Tilastokonttorin ehdotuksiin tulee, ei Rahatoimikamari suinkaan tahdo niitä periaatteelliselta kannalta vastustaa, vaan päinvastoin pitää niitä kaikin puolin huomiota ansaitsevina. Kuitenkin on Kamari ollut sitä mieltä, että toimenpiteisiin ryhtyminen mainitussa kohden olisi jätettävä sillensä, kunnes suurempaa kokemusta konttorin työtehtävistä ja niiden aiheuttamasta työtaakasta on saavutettu. Rahatoimikamarista on nimittäin näyttänyt siltä, kuin olisi kysymys muutosten tekemisestä konttorin nykyisiin työtehtäviin ja sen työohjelman laajentamisesta liian varhain nostettu, kun konttorin toinen toimintavuosi ei vielä ole mennyt umpeen.

Vielä on kajottava kysymykseen, mihin toimenpiteisiin olisi ryhdyttävä kunnalliskertomuksen ilmestymisen jouduttamiseksi. Tämä julkaisu, joka hakemistona on arvaamattomaksi hyödyksi kunnallishallinnolle ja voi tarjota varsin paljon mielenkiintoa sivullisillekin, on viimeksi ilmestynyt 1910 vuoden lopulla, jolloin 1907 vuoden kertomuksen ruotsinkielinen laitos julkaistiin. Kuluvan vuoden lopulla olisi oikeastaan 1911 vuoden kertomus julkaistava. Olisi sentähden työtä jouduttamalla mahdollisimman pian laadittava 1908, 1909, 1910 ja 1911 vuoden kertomukset. Valitettavasti on työ laadultaan sellaista, että sitä tuskin voi tehdä useampi henkilö yhtäaikaan. Tähän katsoen on Rahatoimikamari aivan yhtä mieltä Tilastokonttorin kanssa siitä, että eri henkilö olisi saatava konttorin ylivalvonnan alaisena laatimaan mainitut kunnalliskertomuksen vuosikerrat. Konttori on ehdottanut tähän tarkoitukseen myönnettäväksi ylimääräistä määrärahaa ja edellyttänyt kuluvan vuoden neljäksi viime kuukaudeksi riittävän 300 markan kuukausipalkkion eli siis kaikkiaan 1,200 markan rahamäärän. Asiaa Rahatoimikamarissa käsiteltäessä on tosin pantu kyseeseen, eikä työn kiireellisyyden johdosta olisi myönnettävä suurempi korvaus.

Mutta kun Tilastokonttorin johtaja on harkinnut kohtuulliseksi ehdottaa edellä mainitun määrän, ei Kamari ole tahtonut tehdä tästä eriävää ehdotusta, varsinkin kun työn jouduttamiseksi on kuluvaan syyskuun 1 päivästä konttoriin asetettu pätevä henkilö edellä mainitulla palkalla. Rahatoimikamari on myös kehottanut Tilastokonttorin johtajaa ensintulevaa vuotta varten annettavaansa rahasääntöehdotukseen merkitsemään edellä mainittuun tarkoitukseen tarpeellisen määrärahan.

Edellä esitetyillä perusteilla saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että Valtuuston tämänvuotisista käyttövaroista myönnetään 1,200 markan määräraha erityisen henkilön palkkaamiseksi kaupungin Tilastokonttoriin täksi vuodeksi jotta kunnalliskertomus saadaan ajallansa ilmestymään.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN KAUPUNGIN

TILASTOKONTTORI.

Helsingissä,
elok. 15 p:nä 1912.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 414.

Sittenkun Rahatoimikamari pöytäkirjanotteella heinäkuun 11 päivältä kuluvaa vuotta oli käskenyt Tilastokonttorin antaa lausunnon, voisiko Konttori nykyään käytettävään olevilla voimilla jouduttaa Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta vuosittain annettavan kertomuksen säännöllistä julkaisemista vai olisiko mainittua työtä varten ehkä tarpeen ylimääräisiä apulaisia, jossa tapauksessa Konttorin olisi ilmoitettava tästä johtuvat kustannukset, saa Tilastokonttori kunnioittaen lausua asiasta seuraavaa.

Kun Tilastokonttori 1911 vuoden alussa sai velvollisuudekseen valmistaa ja julkaista Rahatoimikamarin aikaisemmin toimittaman kunnalliskertomuksen, oli mainitun kertomuksen 1907 vuosikerran ruotsinkielinen laitos vastikään ilmestynyt — suomenkielinen laitos ilmestyi keväällä 1911 — eikä 1908 vuoden kertomuksen valmistelutöitä ollut vielä aloitettu. Järjestelytoimien ja muiden kasaantuneitten tehtävien johdosta ei kertomuksen viimeksi mainittuun vuosikertaan liittyviä töitä voitu Konttorin ensimmäisenä toimintavuonna suorittaa loppuun, mutta vuoden päättyessä oli kuitenkin aktuari H. Hedlundin laatimana puolet kertomuksesta valmiina ruotsinkielisenä käsikirjoituksena. Herra Hedlundin kuoleman johdosta kuluvan vuoden tammikuussa työ kuitenkin keskeytyi, ja Konttorin, jonka kaikki työvoimat olivat tarkoin käytettyinä muihin tehtäviin, täytyi antaa kunnalliskertomuksen valmistaminen toimeksi Konttorin ulkopuolella olevalle, sen tarverahoista palkatulle henkilölle, jonka kuitenkin sittemmin havaittiin voivan vain keskeytyksin antautua mainittuun työhön. Tämän kertomuksen myöhästymisen johtuu siis osin Konttorin työvoimain vähälukuisuudesta ja osin edellä mainituista epäsuotuisista asianhaaroista. Kun työ nyt on niin pitkälle edistynyt, että 1908 vuoden kertomuksen ruotsinkielinen laitos saataneen valmiiksi ja painetuksi loka- tai marraskuussa ja suomenkielinen laitos noin kuukautta myöhemmin, myöhästyy kunnalliskertomus, joka Konttorin perustautuessa oli myöhästynyt alun kolmatta vuotta, nyttemmin lisäksi 9—10 kuukautta.

Tilastokonttorin töistä nyttemmin saadun kokemuksen perusteella täytyy pitää mahdottomana, että kunnalliskertomukseen nähden menetetty aika olisi vähitellen takaisin voitettavissa työhenkilökuntaa lisäämättä. Päinvastoin on, niinkuin edellä mainittiin, osottautunut välttämättömäksi jo Konttorin varsinaiseen työhönkin, muita tärkeitä tarpeita sivuuttamalla, jossain määrin käyttää Konttorin tarverahoja, olematta Konttori kuitenkaan toistaiseksi voinut suorittaa kaikkia tehtävänänsä olevia töitä niin hyvissä ajoin, kuin suotava olisi ollut.

Jos sentähden Tilastokonttorin on edelleen huollettava puheenalaisten kertomusten toimittaminen, käy niin ollen välttämättömäksi lähinnä seuraavina vuosina korottaa Konttorin määrärahoja sekä ylimääräisiä apulaisia että tarverahoja varten. Edellyttäen ettei kunnalliskertomus paisu viime vuosikertoja, noin 320 painosivua laajemmaksi, ja jos kunkin vuosikerran menot lasketaan 5,200 markaksi, josta määrästä 3,600 markkaa olisi tekijäpalkkiota osista I ja II (Kaupunginvaltuusto ja Rahatoimikamari) sekä 1,600 markkaa koko julkaisun käännöspalkkiota, nousisivat kustannukset varsinaisten kertomusten lisäksi julkaistavain kolmen kunnalliskertomuksen toimittamisesta kahtena laitoksena kaikkiaan 15,600 markkaan, josta määrästä 10,800 markkaa olisi tekijä- ja 4,800 markkaa käännöspalkkiota. Nämä menot sopisi jakaa kolmelle vuodelle, vuosille 1913, 1914 ja 1915 siten, että Konttorin määrärahaa ylimääräisten apulaisten palkkaamiseen korotettaisiin 3,600 markalla ja sen tarverahoja 1,600 markalla, ja olisi henkilö, jonka tehtäväksi puheena oleva työ annetaan, asetettava Konttoriin ylimääräiseksi amanuenssiksi, saaden edellä mainitun määrä vuotuista, toisin sanoen 300 markkaa kuukausipalkkiota, eli saman palkan, mikä siellä nykyään palvelevalle ylimääräiselle amanuenssille maksetaan. Näyttää tosin luultavalta että, jos työn suorittaa sama henkilö, nuo kolme kertomusta ehditään valmistaa kahdessa vuodessa, minkätähden siis voisi ajatella kokonaissumman jakamista kahdelle vuodelle kolmen sijasta. Huomattava on kuitenkin, että kuuden 40 painoarkkia käsittävän nidoksen julkaiseminen tuottaisi Konttorin muulle henkilökunnalle, etusijassa johtajalle ja naispuolisille apulaisille, tuntuvasti lisätyötä osin sekä alkuperäisten käsikirjoitusten että käännösten tarkastamisen ja osin korjausluvun johdosta, minkätähden näyttää kohtuulliselta, että Konttori näinä vuosina saisi muissakin töissään jotakin hyötyä uudesta ylimääräisestä amanuenssista, esimerkiksi — ja luonnollisimmin — varsinaisten kunnalliskertomusten laatimisessa.

Jos asia järjestetään tällä tavoin, näyttää sen lisäksi sangen toivottavalta, että Konttorin, jottei menetettäisi kallista aikaa, sallittaisiin jo ensintulevana syksynä, esim. syyskuun 1 päivästä, ottaa palvelukseensa se henkilö, joka saisi myöhästyneiden kunnalliskertomusten laatimisen toimekseen, ja olisi Konttorille tätä tarkoitusta varten Rahatoimikamarin käyttövaroista myönnettävä ylimääräinen 1,200 markan määräraha maksettavaksi 300 markan suuruisin erin syys-, loka-, marras- ja joulukuulta.

Mitä vihdoin noiden kolmen myöhästyneen kertomuksen painatukseen tulee, tarvitsee Tilastokonttorin painatusmäärärahaa vuodeksi 1913 tuskin korottaa, koska tästä määrärahasta on ylijäämää siirtotilillä. Kahtena sitä seuraavana vuonna sitä vastoin lisäannys käy välttämättömäksi, mutta sen määrä ei vielä ole tarkoin laskettavissa.

Antaessaan kunnalliskertomuksia koskevasta asiasta sellaisen lausunnon kuin edellä olevasta on käynyt selville, on Tilastokonttori näin tehnyt antaakseen välittömän vastauksen Rahatoimikamarin pöytäkirjanotteessa heinäkuun 11 päivältä tehtyyn kysymykseen. Konttori ei kuitenkaan voi olla julkilausumatta sitä käsitystä, että mainittu keino kunnalliskertomuksen ilmestymisen vähitellen saattamiseksi aikansa tasalle ei ole onnistunein, ja oli Konttorin aikomus jo ennenkuin mainittu pöytäkirjanote saapui tehdä Rahatoimikamarille aivan toiseen suuntaan käyvä esitys tässä asiassa. Kun tilaisuutta tähän

nyt etsimättä tarjoutuu, pyytää Konttori kunnioittaen huomauttaa eräistä näkökohdista, jotka Konttorin mielestä olisi etusijassa otettava varteen kunnalliskertomusten laadinnassa.

Voidakseen ansiokkaasti ja mahdollisimman vähäisellä ajanhukalla valmistaa kunnalliskertomuksen pitää työtä suorittavan henkilön Konttorin mielestä eittämättömästi olla täysin perehtynyt ei ainoastaan kunnan oloihin ylipäätään, vaan myös pääasiassa niihin kysymyksiin, joiden käsittelyä on kertomuksessa selostettava. Kun tämä asioihin perehtyminen tuskin on saavutettavissa muulla keinoin kuin välittömästi ottamalla osaa kunnallishallintoon (tahi palvelemalla kunnallishallintoon osaa ottavassa virastossa), olisi epäilemättä asiallisinta ja käytännöllisintä, että kunnalliskertomuksen julkaisisi joku sellainen kunnan viranomainen, jonka toiminta välittömästi kohdistuu hallinnollisten asiain valmisteluun tahi ratkaisuun. Mikä viranomainen, lähinnä kaiketi Rahatoimikamari tahi Kaupunginvaltuusto, tässä kohden olisi sopivin, ei Konttori katso voivansa arvostella, mutta näyttää siltä kuin olisi asia helpoimmin raskaistavissa lisäämällä jommankumman näiden viranomaisten kansliahenkilökuntaa.

Jos sitä vastoin kertomuksen laatii sellainen viranomainen, joka ei ota osaa kunnan hallintoon, on aina osottautuva, että, niinkuin Tilastokonttorissakin on käynyt, puheenalaisista työtä suorittavan henkilön täytyy työn jatkuessa alinomaan hankkia täydentäviä tietoja sen lisäksi mitä on Kaupunginvaltuuston verraten niukkasanisissa ja usein tarpeellisia liitteitä vailla olevissa pöytäkirjoissa, jotka ovat kertomuksen pääasiallisena lähteenä. Tuollaisten tarpeellisten, mutta useinkin sinänsä vähäpätöisten tietojen hankkiminen, joita asiain käsittelyyn perehtynyt henkilö ei kaipaisi tahi jotka hänen joka tapauksessa olisi helppo saada, aiheuttaa usein mutkia ja viivytystä. Niinikään on luonnollista, että erittäin — erittäinkin loppuun käsittelemättömäin — asiain tärkeyttä, jonka mukaan kaiketi selostuksen laajuus olisi sovitettava, voi vähemmän varmasti arvostella henkilö, joka puutteellisesti tuntee asiain aikaisempaa eikä ollenkaan niiden myöhempää käsittelyä, kuin henkilö, joka siihen on ottanut osaa tahi ainakin voi siitä välittömästi saada selvän. Tästä välttämättömästi johtuu, paitsi tarpeetonta ajanhukkaa, jonkunlaista epävarmuutta, joka helposti vie hapuilevaan tahi kaartelevaan selostukseen.

Näyttää sentähden siltä kuin olisi puheenalaisen työn sijoittaminen Tilastokonttoriin, jolla ei ole minkäänlaista osaa kunnallishallinnossa, alun pitäen ollut erehdys, joka ei ainoastaan ole omansa vaikeuttamaan kertomuksen laatimista ja siten viivyttämään sen julkaisemista, vaan myös saattamaan sen sisällyksen laadun uhanalaiseksi.

Tähän tulee lisäksi, että sitä aikaa, minkä Tilastokonttori käyttää kunnalliskertomuksen laatimiseen, täytyy pitää miltei hukkaan menneenä Konttorin varsinaiselta tarkoitukselta, jona tietenkin on kunnallistilaston laatiminen ja kehittäminen. Tällä työalalla on toistaiseksi tehty niin vähän ja on suoritettavana niin monta tehtävää, jotka ansaitsevat tulla liitetyiksi Konttorin toimialaan, että Konttorin mielestä täytyy tuntua sen työvoimain ilmeiseltä tuhlaukselta, kun niitä käytetään kertomusten laatimiseen muiden viranomaisten hallintotoimenpiteistä, joilla ei ole kunnallistilaston kanssa minkäänlaista yhteyttä.

Niin kuin Tilastokonttori on Rahatoimikamariin aikaisemmin antamassaan kirjelmässä toisen asian yhteydessä huomauttanut, on Konttori aikonut, mikäli mahdollista, lähimmässä tulevaisuudessa ryhtyä toimittamaan samanlaatuista kunnallistilastollisia kuukausijulkaisuja, joita jo kauan on ilmestynyt lukuisissa ulkomaisissa kaupungeissa. Näissä julkaisuissa, joiden toimittamiseen tuskin kuitenkaan uskalletanee ryhtyä, jos Konttorissa on lähivuosina pantava kiireellistä työtä myöhästyneisiin kunnalliskertomuksiin, olisi aikomus aluksi antaa tietoja sää- ja lämpötiloista, väkiluvunmuutoksista eri seurakunnissa sekä seikkaperäisiä tietoja kaupunkiin ja sieltä pois muuttaneiden luvusta ynnä kuolemansyistä, lisäksi tietoja ilmoitetuista äkillisistä taudintapauksista sekä kunnan sairaaloista ja terveystoiminnasta, tietoja veden, kaasun ja sähkövirran kulutuksesta ynnä tämän yhteydessä olevia tietoja vesijohtolaitoksesta, kaasu- ja sähkötehtaasta, tietoja kaupungin tuonnista ja viennistä sekä merenkulusta, tietoja raitiotieliikenteestä sekä kunnan työnvälityksestä, otetuista passeista ja ololipuista y. m., ja olisi näiden tietojen lisäksi vähitellen, mikäli mahdollista, annettava muita, esim. rautatieliikenteestä, puhelinlaitoksesta, vaivahoidosta, rakennustoiminnasta, elintarpeiden hinnoista, säästöpankeista, lainhuudatuksista, vekseliprotesteista, konkurssihakemuksista y. m., sekä jokaisen julkaisun loppuun liitettävä sekalaisia tilastotietoja. Näiden julkaisujen laadun tarkemmaksi osottamiseksi pannaan tämän ohkeen eräitä tuollaisia ulkomaisten kaupunkien toimittamia julkaisuja.

Kahta muutakin tilastollista julkaisusarjaa lienee piammiten ruvettava ajattelemaan. Toisen näistä vuosijulkaisuista tulisi käsitellä kaupungin teollisuus- ja työväenoloja, joita vain ylen vajanaisesti kosketellaan Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa eikä ensinkään valaista koko maan teollisuustilastossa, sittenkun siinä nytemmin Helsinkiä koskevat tiedot on yhdistetty Uudenmaan läänin muista kaupungeista annettuihin tietoihin. Toisen, niinkään vuosittain julkaistavan sarjan, tulisi käsitellä Helsingin kauppaa ja tullinkantoa, ja olisi tälle sarjalle ehken saatavissa taloudellista kannatusta Helsingin Kauppayhdistykseltä, jonka tähän asti toimittama, kaupungin tuontia ja vientiä y. m. käsittelevä vuosijulkaisu, vaikka onkin ansiokas, kuitenkin on liian summittainen ja sitä paitsi suo sijaa muille perusteellisille muistutuksille.

Kiellettävissä ei myöskään liene, että tämän lisäksi useat muut kunnan olot, niin kuin esim. väkiluvunmuutokset ja ehken varsinkin muuttoliike, elintarpeiden hinnat sekä vuokraolot kaipaisivat seikkaperäisempää tilastollista valaistusta. Lisäksi mainittakoon, että tarvittaisiin pitempiin ajanjaksoihin kohdistuvia jälkikatsauksia kunnallisen elämän eri aloihin.

Näille ja muille parannuksille ja aloitteille, toisin sanoin kunnallistilaston kehitykselle ylipäätään, on Tilastokonttorin velvollisuus laatia kunnalliskertomus hankalana esteenä, joka olisi piammiten poistettava ja joka tuntuu sitä painostavammalta, kun Konttori nykyisellä tavallaan kokoonpantuna hartaasti haluaa kykynsä mukaan kehittää tähän asti laiminlyötyä kunnallistilastoa.

Edellä lausutun nojalla saa Tilastokonttori kunnioittaen esittää, että Rahatoimikamari, hylkäämällä sen keinon että korottamalla Konttorin määrärahoja saattaisi edellä minit-

tujen kertomusten joutuisamman laadinnan mahdolliseksi, ryhtyisi sen suuntaiseen toimenpiteeseen että, 1908 vuoden kunnalliskertomuksen ilmestyttyä, Tilastokonttori, muuttamalla Konttorille huhtikuun 25 päivänä 1911 vahvistetun johtosäännön 2 §:n 2 momentin säännöstä, vapautettaisiin velvollisuudestaan vuosittain laatia ja julkaista kertomus kunnallishallinnosta ja sen sijaan velvoitettaisiin 1913 vuoden alusta laatimaan ja julkaisemaan Helsingin kaupunkia käsitteleviä tilastollisia kuukausijulkaisuja; ja pyytää Konttori tämän ohella saada, siinä tapauksessa että tämä esitys hyväksytään, aikanaan Raha-toimikamariin kunnioittaen antaa ehdotuksen muiden kunnallistilastollisten julkaisujen laatimiseksi, sikäli kuin Konttorin työvoimat ja painatusmäärärahat sallivat.

Harald Dalström.

Ehdotus kaupungin teknillisten laitosten käyttämien tonttialueitten luovutusehdoiksi.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

Helsingissä,

syysk. 23 p:nä 1912.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 493.

Sen johdosta että Rahatoimikamari kirjelmässä helmikuun 9 päivältä kuluvaan vuoteen oli esittänyt Kaupunginvaltuuston päätettäväksi, että Runebergkadun tontti N:o 52 ja Kaarlenkadun tontti N:o 5 asetettaisiin sähkötehtaan käytettäväksi sähkötehtaan aliasemain rakennuttamista varten, hyväksyi Valtuusto tämän esityksen, mutta antoi sen ohella Kamarin toimeksi yksissä neuvoin kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen kanssa laatia Kaupunginvaltuustolle lausunnon ja ehdotuksen niistä ehdoista, joilla kaikki kaupungin teknillisten laitosten käyttämät tontit ja maa-alueet luovutettaisiin näille laitoksille.

Tehtävää täytäkseen antoi Rahatoimikamari allekirjoittaneen puheenjohtajansa sekä herrain Wasastjernan, Ärtin, Idströmin ja Lillen toimeksi yksissä neuvoin kaupungin teknillisten laitosten toimitusjohtajain kanssa laatia ehdotuksen vastamainitussa tarkoituksessa. Tämän johdosta syntyneestä katselmuskirjasta (Liite I) näkyy, että katselmuksien mielestä kaupunginkassan tulisi saada korvaus teknillisille laitoksille luovutetuista tonteista ja maa-alueista. Tältä kannalta asiaa katsellessa on käytettävänä kaksi eri menettelytapaa: myynti tahi vuokraus. Ensimmäinen menettelytapaa on noudatettu Pikku Robertinkadun tontteihin N:o:ihin 8 ja 10 sekä Kasarminkadun tonttiin N:o 11 nähden, niiden kauppahinta kun on suoritettu lainavaroista ja pantu sähkötehtaan tililtä maksettavaksi. Tässä on kuitenkin huomattava, että nämä yksityisen hallussa olleet tontit on kaupunki ostanut, jota vastoin muut teknillisten laitosten käyttämät tontit ja maa-alueet ovat olleet kaupungin omia ja kaupunki on ne käyttänyt teknillisten laitosten eri tarpeisiin. Rahatoimikamarista on näyttänyt muodottomalta ja aivan tarpeettomalta, että kaupunki möisi mainitut alueet teknillisille laitoksille, koska alueitten käyttöoikeuden luovutus kaikissa tapauksissa riittää turvaamaan teknillisten laitosten vaatimukset ja tarpeet. Mitä tulee sen korvauksen laskemiseen, mikä teknillisten laitosten olisi suoritettava mainitusta käyttöoikeudesta, saa Rahatoimikamari viitata katselmuks-

miesten tekemiin ehdotuksiin, joihin teknillisten laitosten Hallituskin on yhtynyt. Niinkuin katselmuskirjasta näkyy, olisi vesijohtolaitoksen suoritettava vuotuista vuokraa 1,100, kaasutehtaan 21,236 ja sähkötehtaan 11,434 markkaa, eli kaikkien kolmen laitoksen yhteensä 33,770 markkaa. Puheenalaiset vuokramaksut on Rahatoimikamari tahtonut ehdottaa suoritettaviksi ensintulevan tammikuun 1 päivästä lähtien; vuokratuuta taas ei rajoitettaisi määrääkaaan, vaan saisi se jatkua niin kauan kuin mainittuja alueita käytetään teknillisten laitosten tarpeisiin ja tarkoituksiin. Olisi tosin ajateltavissa, että vuokramääriä korotettaisiin joka kymmenes vuosi sillä välin tapahtuneen maanarvon nousun mukaisesti, mutta kun tuollainen vuokramäärän korotus varsin vähän vaikuttaisi teknillisten laitosten taloudellisiin tuloksiin, on Rahatoimikamari yhtynyt ensinmainittuun ehdotukseen.

Mitä vihdoin tulee katselmusmiesten ehdotukseen Vanhankaupungin myllylaitoksen siirtämisestä vesijohtolaitokseen, sen toimesta käytettäväksi ja kunnossa pidettäväksi, niin ovat sekä Rahatoimikamari että kaupungin teknillisten laitosten Hallitus olleet sitä mieltä että, kun mitkään painavat syyt eivät puolla tuollaista siirtoa, sitä ei olisi toimeenpantava, vaan hoitaisi kaupunki edelleenkin Rahatoimikamarinsa välityksellä myllylaitoksen käyttöä ja kunnossapitoa.

Muissa kohdin viitaten katselmusmiesten ehdotukseen saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että teknillisille laitoksille annetaan käyttöoikeus kaupungin tähän asti niiden käytettäväksi luovuttamiin tontteihin ja maa-alueihin, niin kauan kuin näitä tontteja ja maa-alueita käytetään teknillisten laitosten tarkoituksiin;

että vuosivuokrana näistä maksaa kaupunginkassaan 1) vesijohtolaitos Smk 1,100:—, 2) kaasutehdas Smk 21,236:— sekä 3) sähkötehdas Smk 11,434:—; niin myös

että vuokramäärät on suoritettava ensintulevan tammikuun 1 päivästä lukien ja sentähden merkittävä ensintulevan vuoden meno- ja tulosääntöön.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Pöytäkirjanotteella toukokuun 19 päivältä 1911 on Rahatoimikamari antanut allekirjoittaneiden, Rahatoimikamarin puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenen sekä kaupungininsinööriin ja kaupungingeodeetin tehtäväksi ehdottaa kaupungin teknillisten laitosten, vesijohtokonttorin, kaasutehtaan ja sähkötehtaan käyttämien tonttialueitten luovutusehdot, ja ovat allekirjoittaneet, tutustuttuaan eri alueitten laatuun, tänä päivänä kokoonnuttuaan kaupungin Rakennuskonttorissa yhtyneet seuraavaan lausuntoon:

Koska vesijohtolaitosta, kaasutehdasta ja sähkötehdasta, jotka kaikki laitokset ovat kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen alaisia, Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan on vastedes hoidettava erityisinä liikeyrityksinä, on luonnollista, että kaupunginkassaan suoritetaan korvaus laitoksille luovutetuista tonteista ja maa-alueista. Tähän nähden on ajateltavissa, että joko tonttialueitten arvo kerta kaikkiaan korvataan kaupunginkassalle tahi myös vuotuinen vuokra niistä suoritetaan. Ensinmainittua menettelytapaa on aikaisemmin noudatettu teknillisten laitosten yhteisesti käyttämiin Pikku Robertinkadun tonttiin N:o 10 ja Kasarminkadun tonttiin N:o 11 nähden. Näiden tonttien kauppahinta on suoritettu lainavaroista ja pantu sähkötehtaan maksettavaksi. Mitä puheenalaisille laitoksille luovutettuihin muihin tontteihin ja maa-alueisiin tulee, niin lienee, koska kaupungilla ei ole näistä omistamistaan alueista ollut suoranaisia menoja ja teknilliset laitokset, vaikka niitä hoidetaankin erityisinä liikeyrityksinä, kuitenkin ovat kunnan laitoksia, sopivinta maksaa niistä vuosivuokra. Allekirjoittaneet saavat sentähden ehdottaa, että vahvistetun kaupunginasemakaavan alueella olevista tonteista ja maa-alueista luetaan vuokramaksua 5 prosenttia tonttien pääoma-arvosta ja muista maa-alueista, koska mielestämme kaupungilla ei ole syytä näiden alueiden luovuttamisella teknillisten laitosten käytettäväksi hankkia itselleen sanottavampaa voittoa, niiden vähimpään vuokramaksujen mukaan, mitkä kaupunki saa muista samallaisilla paikoilla olevista alueista; ja nousisivat vuosivuokrat mainittujen laitosten käytettävänä olevista tonteista ja maa-alueista ehdotettujen laskuperusteiden mukaan seuraaviin määriin, nimittäin:

I. Vesijohtolaitos.*a) Vanhankaupungin kosken vesivoima ja kosken viereinen alue.*

Vesijohtolaitoksen toimitusjohtajan meille näyttämistä asiakirjoista käy selville, että vesijohtolaitoksen kauppaan on kuulunut sekä $\frac{15}{16}$ Vanhankaupungin vesiputousta että 0,735 ha:n laajuinen ala kaupungin puoleista jokirantaa. Vesijohtolaitoksen olisi sentähden suoritettava vuokraa ainoastaan kaupungille aikaisemmin kuuluneesta $\frac{1}{16}$:sta, ja ovat

allekirjoittaneet, arvioiden kosken vesivoiman 160 hevosvoimaksi ja 1 hevosvoiman vuotuisen arvon 200 markaksi, laskeneet kosken vesivoiman $\frac{1}{16}$:sta olevan suoritettava vuosivuokraa Smk	100:—
Vesijohtolaitoksen käytettävänä olevasta, kaupungille kuuluvasta 0,84 ha:n laajuisesta alueesta on maksettava paikanvuokraa »	400:—

b) *Eläintarhan vesisäiliö.*

Vesisäiliön ynnä vartijan asunnon täyttämä ala on noin 0,29 ha. Edellä mainitun laskuperusteen mukaan olisi tästä alasta suoritettava vuokraa Smk 475:—, mutta paikan asemaa ja erittäin epäedullista laatua silmälläpitäen ei mielestämme tästä alueesta olisi vaadittava ensinkään vuokraa.

c) *Kaupungin ainespihan viereinen työpaja-alue.*

Tämä alue on alaltaan 2,500 m ² . Vuosivuokraksi ehdotetaan »	600:—
Yhteensä Smk	
	1,100:—

II. Kaasutehdas.

a) *Tehdastontti Pääskylänkatu N:o 6.*

Tontin pinta-ala on 73,798 m², josta alasta tehdas, toimitusjohtajan ilmoituksen mukaan, nykyään käyttää tarkoituksiinsa 49,876 m², sähkötehdas taas 1,250 m², jota vastoin kaupunki voi toistaiseksi käyttää jäljellä olevaa osaa eli 22,672 m². Laskettuna 8 markan ykköshinnan mukaan neliömetriltä on siis kaasutehtaan käyttämän tontinosan arvo Smk 399,008:—, joten vuosivuokraa olisi suoritettava Smk 19,950:—

b) *Runebergkadun varrella oleva kaasukello.*

Kaupungin ainespihan luoteiskolkkaan teetetty kaasukello ynnä sille varattu pihamaa käsittää 1,670 m²:n alan, josta ehdotetaan maksettavaksi vuokraa »
 400:— |

c) *Asuntokortteli N:o 253.*

Tämä kortteli, jonka pinta-ala on 4,680 m², on 8 markan ykköshinnan mukaan neliömetriltä arvattu 37,440 markan hintaiseksi. Edellä mainitun laskeperusteen mukaan olisi vuosivuokra niinmuodoin 1,872 markkaa. Kun sekä kaasu- että sähkötehdas käyttävät korttelia asunto-

tarkoituksiin, ehdotetaan vuokramäärä jaettavaksi tasan näiden laitosten kesken, joten kaasutehtaan maksettavana olisi Smk 936:—
 Yhteensä Smk 21,236:—

III. Sähkötehdas.

a) *Sörnäsän Rantatien tehdastontti N:o 1.*

Tämän tontin pinta-ala on 18,230 m² ja sen pääoma-arvo, 8 mar-
 kan mukaan neliömetriltä laskien, 145,840 markkaa. Tästä määrästä
 olisi kuitenkin luettava pois tontin halki kulkevan lokaviemärijohdon
 muuttokustannukset, 20,000 markkaa, joka summa sähkötehtaan
 aikanaan täytyi maksaa voidakseen käyttää tonttia tarpeisiinsa, joten
 vuokramaksun perusteena olisi 125,840 markan hinta ja vuotuinen
 vuokra olisi 6,292 markkaa. Tähän tulee lisäksi 500 markkaa 1,250
 neliömetrin laajuisesta osasta Pääskylänkadun tehdastonttia N:o 6,
 joten koko vuokramäärä olisi Smk 6,792:—

b) *Asuntokortteli N:o 253.*

Tästä korttelista, josta sähkötehdas on käyttänyt puolet asunto-
 tonteiksi, on laskettu olevan maksettavan vuokraa » 936:—

c) *Kallion aliasema.*

Kaarlenkadun tontti N:o 5 on pinta-alaltaan 861,840 m² ja sen
 arvoksi täytyy laskea ainakin 24 mk neliömetriltä eli kaikkiaan Smk
 20,684: 16, joten vuosivuokra olisi maksettava » 1,034:—

d) *Töölön aliasema.*

Runebergkadun tontti N:o 52, jolla tämä asema sijaitsee, on pinta-
 alaltaan 1,336,285 m², joten, jos tontin kokonaisarvoksi 40 markan
 mukaan m²:ltä pannaan Smk 53,451: 40, vuosivuokra olisi » 2,672:—
 Yhteensä Smk 11,434:—

Meille annettua tehtävää täyttäessämme olemme katsoneet olevan ottaminen har-
 kittavaksi, eikä olisi syytä Pikku Robertinkadun tontin N:o 10 ja Kasarminkadun tontin
 N:o 11 kauppahinnan mukaan määrätystä ja teknillisten laitosten maksettavaksi pannusta
 arvosta lukea pois viimeksi mainitun kadun laajentamiseksi tonteista erilleen murrettua
 200 neliömetrin alaa vastaava osa, mutta koska tonttien arvon määrittämisessä ei otettu

huomioon sitä korkotappiota, minkä kaupunki kärsi siitä, että mainituista taloista tulevat vuokrat ennen talojen luovuttamista teknillisille laitoksille eivät korvanneet kaupungin maksaman kauppahinnan korkoja, ei meistä ole näyttänyt tarpeelliselta ehdottaa muutettavaksi näiden tonttien kirjaanpantua arvoa.

Lopuksi rohkenemme ehdottaa että, kun vesijohtolaitoksen käytettävänä on koko Vanhankaupungin kosken vesivoima, se 4 kiviparilla varustettu myllylaitos, minkä kaupunki vanhastaan on velvollinen pitämään tässä koskessa voimassa, siirrettäisiin kirjaanpannun arvonsa mukaan vesijohtolaitokselle sen toimesta käytettäväksi ja kunnossapidettäväksi. Tiedoksi ilmoitettakoon tässä, että myllylaitos on annettu vuokralle 1914 vuoden loppuun 2,700 markan suuruisesta vuosivuokrasta.

Asian käsittelyyn ovat ottaneet osaa teknillisten laitosten toimitusjohtajat, insinöörit vapaaherra E. Cedercreutz, A. Skog ja B. Wuolle.

Helsingissä, syyskuun 30 päivänä 1911.

Alexis Gripenberg.

Björn Wasastjerna.

G. Idström.

Axel Ärt.

W. O. Lille.

*Valiokunnan mietintö mallasjuomain vähittäis-
kaupan järjestämisistä koskevasta asiasta.*

Mallasjuomain myymisestä ja anniskelusta 2 päivänä huhtikuuta 1883 annetun asetuksen 2 §:n mukaan, semmoisena kuin tämä pykälä kuuluu 24 päivänä tammi-kuuta 1902 annetussa asetuksessa, pitää kaupungissa maistraatin lokakuun kuluessa joka toinen vuosi pyytää kaupunginvaltuuston lausuntoa, montako oikeutta olutpanimon ulkopuolella noudettavaksi myydä mallasjuomia on myönnettävä ensintuleviksi kahdeksi myyntivuodeksi, jotka luetaan kesäkuun 1 päivästä, sekä missä osissa kaupunkia sellaisia myyntipaikkoja ei saa olla. Jos maistraatti on kaupunginvaltuuston kanssa yhtä mieltä, jää asia sen varaan. Muussa tapauksessa jättää maistraatti asian kuvernöörin harkittavaksi, joka sen ratkaisee; myyntipaikkain lukua ei kuitenkaan saa määrätä suuremmaksi kuin kaupunginvaltuusto on katsonut soveliaaksi. Näiden myyntioikeuksien määräämisessä on kaupungissa olevan panimon omistajalle myönnettävä erityinen oikeus muussa paikassa kaupunkia kuin panimossa noudettavaksi myydä valmistamiaan mallasjuomia.

Mainitun määräyksen johdosta ja kun se kahden vuoden aika, joksi Maistraatti on tätä ennen myöntänyt oikeudet panimon ulkopuolella myydä mallasjuomia noudettavaksi, päättyy ensintulevan kesäkuun 1 päivänä, on Maistraatti kirjelmässä viimeksi kuluneen syyskuun 16 päivältä pyytänyt Kaupunginvaltuuston antamaan Maistraatille lausunnon, kuinka monta sellaista oikeutta olisi ensintuleviksi kahdeksi vuodeksi myönnettävä sekä missä osissa kaupunkia sellaisia myyntipaikkoja ei saa olla. Samalla on Maistraatti lähettänyt poliisimestarin asiasta antaman lausunnon. Tässä lausunnossa poliisimestari ehdottaa, että niin myyntipaikkojen luku kuin myyntialuekin pysytettäisiin ennallaan.

Käsiteltyään asian saavat allekirjoittaneet Kaupunginvaltuuston tällaisia asioita varten asettaman erityisen valiokunnan jäsenet asiasta antaa seuraavan lausunnon.

Kaupunginvaltuuston päätöksellä, johon Maistraatti on yhtynyt, on mallasjuomain vähittäismyyntiin nähden ajanjaksona $\frac{1}{6}$ 1911— $\frac{1}{6}$ 1913 määrätty:

että tällaisia vähittäismyyntioikeuksia on lukuaan oleva enintään 100, niihin luettuina panimoille lain mukaan kuuluvat myyntioikeudet; sekä

että mallasjuomain myyntiä ei saa harjoittaa:

a) kuudennessa, kahdeksannessa, yhdeksännessä, kymmenennessä, yhdennessätoista, kahdennessatoista, kolmannessatoista, neljännessätoista ja viidennessätoista kaupunginosassa;

b) esimäisessä kaupunginosassa sillä alueella, jota lännessä ja etelässä rajoittavat Unionin- ja Elisabetinkatu, mutta kyllä näiden katujen varsilla;

c) sillä neljännen ja viidennen kaupunginosan alueella, joka sijaitsee länsi- ja pohjoispuolella sitä murtoviivaa, jonka muodostavat Albertinkatu, Eerikinkatu ja

Freedrikinkatu Kampinkadulle asti, mutta kyllä sanottujen katujen puheena olevien osain varsilla;

d) seitsemännessä kaupunginosassa, lukuunottamatta Kasarminkadun sekä Kasarminkadun ja Saunatien välillä olevan Vuorimiehenkadun taloja; sekä

e) sillä kaupungin alueella, jota nykyään ei ole otettu kaupunginasemakaavaan.

Mikäli valiokunta on saanut tietää, on oikeuksia saada panimon ulkopuolella noudettavaksi myydä mallasjuomia nykyään annettuina 78.

Esillä olevaa asiaa harkitessaan on valiokunta, mitä ensinnäkin myyntioikeuksien lukuun tulee, katsonut tämän luvun voitavan alentaa 78:ksi, mikä vastaa nykyään annettujen oikeuksien lukua. Näin järjestäen ei yhdenkään nykyisen vähittäismyyjän tarvitsisi menettää oikeuttaan, mutta kun kuitenkin näyttää ilmeiseltä, että he kaikki eivät hae käyttämänsä oikeuden pitennystä, jäisi kumminkin moniaita oikeuksia myyntikauden kuluessa annettaviksi, siinä tapauksessa että erittäin painavia syitä siihen ilmaantuu. Valiokunta katsoo muuten tarpeelliseksi huomauttaa, että Kaupunginvaltuusto puolestaan hiljattain päättäessään viinien ja muiden miedompain väkijuomain vähittäismyyntioikeuksista samalla lausui olevansa sitä mieltä, että tuollaisen kaupan harjoittamisoikeus on henkilökohtaista laatua, minkätähden sitä ei käy toiselle siirtäminen. Koska mallasjuomain vähittäismyyntioikeuksia usein lienee kaupiteltu ja semmoinen olisi ehkäistävä, on valiokunta sitä mieltä, ettei myöskään näitä oikeuksia yleensä pitäisi saada toiselle siirtää. Mutta kun asiasta voimassa olevan asetuksen 5 §:ssä kuitenkin säädetään, että mallasjuomain myymisen oikeutta alköön juomatehtaan haltija eikä laillisesti otettu myymämies siirtäkö toiselle, ellei kaupungissa Maistraatti näe tätä henkilöä siihen sopivaksi, lienee Kaupunginvaltuuston tässä rajoitettava lausumaan yleinen toivomus, että Maistraatti, mikäli mahdollista, olisi myöntämättä tuollaista siirtoa.

Mitä sitten myyntialueeseen tulee, niin käynee sitäkin haitatta jonkun verran supistaminen, erittäinkin jos valiokunnan edellä puoltama oikeuksien luvun vähentäminen saavuttaa Kaupunginvaltuuston hyväksymisen. Kun muiden väkijuomain myyntiä varten määrätty alue nykyään on mallasjuomain vähittäismyyntialuetta hiukan suppeampi, näyttää siltä kuin kävisi viimeksi mainittua aluetta sopivasti supistaminen siten, että molemmat puheenalaiset alueet käyvät yhteen. Siinä mielessä valiokunta alempana esittää mitä Kaupunginvaltuusto on päättänyt väkijuomain vähittäiskauppaa ja anniskelua, mallasjuomain anniskelua sekä viinien ja muiden miedompain mallasjuomain vähittäiskauppaa varten vahvistetusta alueesta. Tämä päätös, joka tehtiin viime tammikuun 16 päivänä ja on voimassa kesäkuun 1 päivän 1912 ja kesäkuun 1 päivän 1914 välisen ajan, sisältää että viimeksi mainitun laatuista vähittäismyynti- ja anniskelupaikkoja ei saa olla:

a) kuudennessa, seitsemännessä, kahdeksannessa, yhdeksännessä, kymmennessä, yhdennessä-, kahdennessa-, kolmannessa, neljännessä- ja viidennessä-

toista kaupunginosassa eikä kaupunkiin kuuluvalla, sen asemakaavaan ottamattomalla alueella;

b) ensimmäisessä kaupunginosassa Rauhankadun pohjoispuolella, mutta kyllä sanotun kadun varrella;

c) toisessa kaupunginosassa Hallituskadun pohjoispuolella, mutta kyllä sanotun kadun varrella, kuin myöskin Mikonkadun 9:ssä ja 11:ssä;

d) kolmannessa kaupunginosassa Unioninkadun varrella Kauppatorin eteläpuolella eikä Unioninkadun ja Länsi-Rannan välisissä kortteleissa;

e) neljännessä kaupunginosassa Kansakoulu- ja Simonkatujen pohjoispuolella eikä sanottujen katujen varsilla;

f) Freedrikinkadun länsipuolella olevassa osassa neljättä ja viidettä kaupunginosaa, mutta kyllä sanotun kadun varrella; sekä

ettei kaupungin muissakaan osissa väkijuomien vähittäismyyntiä ja anniskelua, mallasjuomain anniskelua eikä viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskauppaa saa harjoittaa kirkon, koulun, kasarmin, sairaalan eikä semmoisen paikan välittömässä läheisyydessä, missä väkeä runsaammin liikkuu, eikä myöskään Kauppa- ja Rautatienvarsin varsilla eikä Simon- ja Kaivokadun pohjoispuolella olevilla Itä- ja Länsi-Henrikinkadun varsilla.

Valiokunta on ollut sitä mieltä, että näin määrättyä aluetta olisi myös noudatettava mallasjuomain vähittäiskauppaan nähden — joten m. m. oikeuksien käyttämisen valvonta helpottuisi — kuitenkin sillä poikkeuksella, että tätä kauppaa ei myöskään sallittaisi ensimmäisessä kaupunginosassa Ritarikadun itäpuolella, mutta kyllä mainitun kadun varrella. Tämä valiokunnan ehdottama lisärajoitus johtuu siitä, että myyntipaikkoja ei näy olevan sijoitettava aivan Pohjoisrannan läheisyyteen, missä vallitsee varsin vilkas liikenne, erittäinkin kun tästä on kuulunut valituksiakin, ja edellyttää valiokunta, että muiden väkijuomain myyntialueesta siten erotettu alue ensi kerralla tästä alueesta päätettäessä niinkään orotetaan, mikäli viimeksi mainittujen juomain kauppaa koskee. Valiokunta ei kuitenkaan ole ollut tästä erikoismääräyksestä yksimielinen, vaan ovat allekirjoittaneet Lundqvist ja Lassenius tahtoneet puheenalaisen rajalinjan vedettäväksi pitkin Mariankatua, joten toivottu tarkoitus on näyttänyt olevan täysin saavutettavissa tarvitsematta rajoitusta ulottaa niin pitkälle, kuin rajan sijoittaminen Ritarikadulle tietäisi.

Mitä erittäin tulee edellä mainittuun määräykseen, jonka mukaan mallasjuomain anniskelua muuten luvallisella alueella ei saisi toimittaa kirkon y. m. välittömässä läheisyydessä eikä myöskään eräitten lueteltujen torien ja katujen varsilla, näyttää sellainen kielto aivan samoilla syillä myös olevan säädettävä tässä puheenalaisen elinkeinon nähden kuin on laita esimerkiksi mallasjuomain anniskeluun nähden, johon se on jo aikaisemmin ulotettu.

Edellä lausutun nojalla valiokunta siis saa ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto puolestaan mallasjuomain vähittäiskauppaan nähden $\frac{1}{6}$ 1913 ja $\frac{1}{6}$ 1915 välisenä aikana päättäisi:

että tuollaisten vähittäismyyntioikeuksien luku on oleva enintään kahdeksankahdeksatta, panimoille lain mukaan kuuluvat myyntioikeudet niihin luettuina;

että vähittäismyyntipaikkoja ei saa olla;

a) kuudennessa, seitsemännessä, kahdeksannessa, yhdeksännessä, kymmenennessä, yhdennessä-, kahdennessa-, kolmannessa-, neljännessä- ja viidennessätoista kaupunginosassa eikä kaupunkiin kuuluvalla, sen asemakaavaan ottamattomalla alueella;

*b) ensimmäisessä kaupunginosassa Rauhankadun pohjois- ja Ritari-
kadun itäpuolella, mutta kyllä sanottujen katujen varsilla, Rauhan-
kadun varrella ei kuitenkaan sen ja Ritarikadun risteyksen itäpuolella;*

*c) toisessa kaupunginosassa Hallituskadun pohjoispuolella, mutta
kyllä sanotun kadun varrella, kuin myös Mikonkadun 9:ssä ja 11:ssä;*

*d) kolmannessa kaupunginosassa Unioninkadun varrella Kauppa-
torin eteläpuolella eikä Unioninkadun ja Länsi-Rannan välisissä kort-
teleissa;*

*e) neljännessä kaupunginosassa Kansakoulu- ja Simonkadun
pohjoispuolella eikä sanottujen katujen varsilla; ei myöskään*

*f) Fredrikinkadun länsipuolella olevassa osassa neljättä ja viidettä
kaupunginosaa, mutta kyllä sanotun kadun varrella; sekä*

*ettei kaupungin muissakaan osissa mallasjuomain vähittäis-
kauppaa saa harjoittaa kirkon, koulun, kasarmin, sairaalan eikä sem-
moisen paikan välittömässä läheisyydessä, missä väkeä runsaammin
liikkuu, eikä myöskään Kauppa- ja Rautatien varsilla eikä
Simon- ja Kaivokadun pohjoispuolella olevilla Itä- ja Länsi-Henrikin-
kadun varsilla.*

Tämän ohessa lausuneen Kaupunginvaltuusto toivomuksenaan:

*että Maistraatti olisi, mikäli mahdollista, myöntämättä tässä
puheena olevien oikeuksien siirtämistä.*

Helsingissä, lokakuun 17 päivänä 1912.

Ossian Häggman.
A. Listo.

A. M. Lassenius.
Gösta Salingre.

Hjalmar Ekholm.

Valiokunnan mietintö erinäisiä kaupungin kansakoululaitokseen ehdotettuja muutoksia koskevasta asiasta.

Kirjelmässä huhtikuun 24 päivältä kuluvaan vuoteen (*Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 40 vuodelta 1912*) on Helsingin kansakoulujen Johtokunta ehdottanut sellaista muutosta kunnan kansakoululaitoksen johdon tähänastiseen järjestykseen, että ruotsinkieliset kansakoulut erotettaisiin erilliseksi koulupiiriksi eri johtokuntineen, että suomenkieliset kansakoulut alueellisella perusteella jaettaisiin kahteen koulupiiriin, kumpikin eri johtokuntineen, sekä että kaupunki samoilla perusteilla jaettaisiin kolmeen tarkastusalueeseen, yhteen ruotsin- ja kahteen suomenkieliseen, kukin eri tarkastajineen, minkä johdosta nykyinen suomenkielisten kansakoulujen apulaistarkastajanvirka muutettaisiin tarkastajanviraksi. Asiaa toukokuun 28 päivänä 1912 käsitellessään Herrat Kaupunginvaltuusmiehet katsoivat sen kaipaavan lisävalmistelua, minkä tähden asia lähetettiin allekirjoittaneista muodostettuun valiokuntaan enempää käsittelyä ja ehdotuksen antamista varten.

Valiokunta on erinäisissä kokouksissaan ottanut nämä kaupungin kansakoululaitoksen kehitykselle sangen tärkeät kysymykset harkittavakseen ja neuvotteluihinsa kutsunut kaupungin molemmat kansakouluntarkastajat, fil. maisteri M. Pesosen ja fil. tohtori A. Liliuksen sekä kansakoulujen taloudenhoitajan, protokollasihteeri K. Malinin, saadakseen heiltä tarpeellisia tietoja. Tässä käy Valiokunta ensin antamaan lyhyen selostuksen asian käsittelystä Kaupunginvaltuustossa ja Kansakoulujohtokunnassa sekä siellä esiintuoduista näkökohdista.

Kun Kaupunginvaltuusto 1908 vuoden alussa päätti jakaa kaupungin kansakoulujen tarkastuksen kahtia kielellisellä perusteella ja itsenäisesti toimivien tarkastajain kesken, oli myös puhetta kaupungin kansakoulupiirin kahtia jakamisesta kielellisellä pohjalla sekä suomenkielisen tarkastusalueen edelleen kahtia jakamisesta. Kaupunginvaltuuston näitä ja muita kansakoululaitosta koskevia asioita valmistelemaan asetettu komitea ehdotti huhtikuun 21 päivänä sanottua vuotta antamassaan mietinnössä (*Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 13 vuodelta 1908*), että kaupungin kansakoululaitoksen johtoa ainakin ensintulevana lukuvuonna hoitaisi yhteinen johtokunta, sekä että vasta sittenkun johtokunnan ja noiden molempain tarkastajain välisestä yhteistoiminnasta oli saatu kokemusta,

kysymys koulupiirin kahtiajaosta ja eri johtokunnan asettamisesta kumpaiseenkin piiriin otettaisiin harkittavaksi. Syyksi näiden kysymysten ratkaisun toistaiseksi lykkäämiseen mainitsi komitea lisäksi, paitsi että koulutalojen jakaminen lähimmässä tulevaisuudessa kohtaisi vaikeuksia, sen että muutoksen vaatima voimassa olevan kansakouluohjesäännön perinpohjainen uudistus ei ole heti aikaansaatuissa. Ehdotusta suomenkielisen tarkastusalueen kahtia jakamisesta komitea niinkään vastusti, huomauttaen että sellainen kahtiajako saattaisi vaaraan kasvatusopillisessa menettelyssä tarpeellisen yhtenäisyyden suomenkielisisä kansakouluissa. Kaupunginvaltuusto hyväksyikin komitean ehdotuksen näiltä kohdin.

Kysymys tarkastusalueitten ja koulupiirin uudestijärjestämisestä otettiin Kansakoulujohtokunnassa uudelleen käsiteltäväksi kuluvan vuoden alussa, lähinnä sen johdosta että kaupungin suomenkielisten kansakoulujen tarkastaja kirjelmässä viime huhtikuun 3 päivästä oli esittänyt, että suomenkielinen tarkastusalue jaettaisiin kahtia sekä että suomenkielisten kansakoulujen apulaistarkastajan virka muutettaisiin tarkastajanviraksi, jonka hoitaja olisi velvollinen omalla vastuullaan käsittelemään ja Kansakoulujohtokunnalle esittelemään kaikki kansakouluasetuksen ja tarkastajan ohjesäännön määrämät tehtävät alueellaan, jota vastoin taas kaikkia suomenkielisiä kansakouluja koskevat asiat käsiteltäisiin yhteisesti ja ne esittelisi Johtokunnalle se tarkastaja, joka siihen määrätään. Tämän esityksen johdosta Kansakoulujohtokunta antoi tarkastajan toimeksi johonkin seuraavaan kokoukseen tehdä ehdotuksen nykyisen suomenkielisen tarkastusalueen alueellisesta jakamisesta ja myös, siltä varalta että Johtokunta katsoisi olevan syytä apulaistarkastajan viran edelleen pysyttämiseen, sellaisen ehdotuksen tarkastajan ja apulaistarkastajan väliseksi työnjaoksi, jota Kaupunginvaltuuston joulukuun 1 päivänä 1908 apulaistarkastajalle vahvistetussa johtosäännössä edellytetään.

Tutkiessaan tarkastajan Kansakoulunjohtokunnan kokouksessa huhtikuun 24 päivänä asiassa esittämiä vaihtopuolisia ehdotuksia otti Johtokunta myös käsiteltäväksi vuodesta 1908 lähtien levänneen kysymyksen eri johtokunnan asettamisesta ruotsinkielisiä kansakouluja varten. Tämän viimeksi mainitun ehdotuksen perustelemiseksi huomautettiin, että Johtokunnan työtaakka oli vuosi vuodelta lisääntynyt ja että ruotsinkielinen opettajisto yksimielisesti toivoi ehdotettua uudistusta, minkä ohella sen tueksi viitattiin 11 päivänä toukokuuta 1866 annetun Arm. kansakouluasetuksen 111 §:än, joka sallii eri kansakoulupiirien perustamisen eri johtokuntineen. Asiaa lopullisesti käsitellessään Johtokunta yksimielisesti päätti Kaupunginvaltuustolle ehdottaa eri johtokunnan asettamista ruotsinkielisiä kansakouluja varten, jota vastoin äänestyksen jälkeen neljällä äänellä kolmea vastaan hyväksyttiin ehdotus suomenkielisen koulupiirin jakamisesta kahteen piiriin eri johtokuntineen sekä suomenkielisten koulujen apulaistarkastajanviran muuttamisesta tarkastajanviraksi. Vähemmistön mielestä viimeksi mainittujen koulujen hallinnon kahtiajaosta olisi seurauksena aivan eriävien periaatteiden käytäntöön pääseminen molempain alueiden opetustoiminnassa, joten koululaitoksen tasaiselle ja hedelmälliselle kehitykselle välttämätön johdon yhtenäisyys joutuisi vaaraan.

Päätös suomenkielisen koulupiirin jakamisesta kahteen piiriin eri johtokuntineen kohtasi niinkään jyrkkää vastustusta suomenkielisten kansakoulujen tarkastajan taholta, joka Johtokunnan pöytäkirjaan lausui että, jos hän olisi voinut edellyttää että ehdotetaisiin kahden eri johtokunnan asettamista suomenkielisiä kansakouluja varten, hän olisi pitänyt sopivampana pysyttää nykyisen apulaistarkastajanviran ja yhden ainoan jakamattoman suomenkielisen kansakoulupiirin, koska kahden suomenkielisen koulupiirin olemassaolo eri johtokuntineen vaikuttaisi häiritsevästi suomenkielisten kansakoulujen johdossa tarpeelliseen yhtenäisyyteen sekä sitä paitsi todennäköisesti lisäksi kansakoulujen hallintokustannuksia ja aikaansaisi hämminkiä koulujen taloudenhoidossa.

Vielä on mainittava, että Kansakoulujohtokunta käsitellessään puheenalaista asiaa ei tehnyt positiivista ehdotusta kansakoulujen taloudenhoidon järjestämisestä siinä tapauksessa että asetettaisiin kaksi, ehkäpä kolmekin johtokuntaa, vaan tyytyi pöytäkirjaan lausumaan toivomuksen että Johtokunta vastedes saisi tilaisuuden lausua mielensä tästä asian puolesta.

Tehtävänsä täyttäessään on Valiokunta etusijassa pyrkinyt hankkimaan selvyyttä siitä, onko kaupunginviranomaisten toimintavapaus, mitä tulee kunnan kansakoulualueen piirijakoon ja siitä johtuvaan kansakoulujen hallinnon jakamiseen yhtä monen johtokunnan kesken, edellä mainitun kansakouluasetuksen pykälän johdosta rajoitettu, eli toisin sanoin, käykö pitäminen oikeana sitä tämän säännöksen tulkintaa, jota Kansakoulujohtokunnassa on, mikäli Valiokunta tietää, kannatettu ja jonka mukaan tarkastusalueitten jako ehdottomasti pitää olla koulupiirijaon mukainen. Hieman epämääräiseen muotoon laadittuna sisältää puheenalainen pykälä määräyksen, että kukin kaupunki on «kansakoulujen lukumäärän ja muiden paikallisten kohtain mukaan» oleva joko yhtenä tarkastusalueena taikka erotettava useammaksi semmoiseksi, sekä myöskin «asianhaaroja myöten jaettava useampaan tahi harvempaan koulupiiriin». Sitä paitsi pykälä nimenomaan edellyttää kullakin koulupiirillä olevan eri johtokuntansa.

Valiokunta puolestaan ei voi hyväksyä viimeksi mainittua puheenalaisen III §:n tulkintaa. Päin vastoin antaa pykälässä käytetty lausetapa «asianhaaroja myöten» suoranaista tukea sille käsitykselle, että kunnan viranomaisilla on vapaa harkintavalta piirijakoon nähden sekä ettei ole ehdottomasti välttämätöntä sovittaa koulupiirejä tarkastusalueitten mukaan. Tämän mukaisesti pykälä siis ei estäisi asettamasta kahta tahi useampaa tarkastusaluetta samaan koulupiiriin yhteisen hallinnon alaiseksi, jommoista järjestystä meillä onkin vuosikausia noudatettu. Kuitenkin on Valiokunta ollut pykälän sanamuodossa huomaavinaan lainsäätäjän tarkoitusta niihin perusteisiin nähden, joiden mukaan piirijako olisi sopiva toimittaa. Kun nimittäin pykälässä sanotaan, että kaupungin tarkastusalueen saa jakaa ja kaupungin *niinkään* «asianhaaroja myöten» jakaa useampaan tahi harvempaan koulupiiriin, näyttää tämä olevan käsitettävä lainsäätäjän antamaksi viittaukseksi että luonnollisen kehityksen yleensä tulisi kulkea siihen suuntaan, että kukin tarkastusalue käy yhteen oman hallintonsa alaisen koulupiirin kanssa.

Valiokunta käy nyt lähinnä tarkastamaan ehdotusta Helsingin kansakoulupiirin kahtia jakamiseksi kielellisellä pohjalla sekä kysymystä kansakoululaitoksen taloudellisten asian järjestämisestä, siinä tapauksessa että tuollainen jako pannaan toimeen. Valiokunnan mielestä on kaupungin kansakoulupiirin kahtiajako kielellisellä pohjalla ainoastaan luonnollinen seuraus tarkastuksen jakamista koskevasta päätöksestä sekä kaupungin kansakoululaitoksen kehittämistä kansakouluasetuksen III §:n viittaamaan suuntaan. Kun Kaupunginvaltuusto aikanaan oloissa, joita ei tässä tarvinne uudelleen selostaa, teki päätöksensä tässä paljon pohditussa asiassa, katsottiin mainittua toimenpidettä ainakin erällä tahoilla kaupungin eduskunnassa ensimmäiseksi askeleeksi desentralisoivaan suuntaan käyvään vastaiseen kehitykseen. Lääkärinhoidon jakaminen kielellisellä pohjalla oli niimikään askel samaan suuntaan.

Ruotsinkielisten kansakoulujen erottaminen eri hallintopiiriksi on kauan ollut ruotsinkielisen kansakoulunopettajiston toivomus. Ruotsinkieliset mies- ja naispuoliset kansakoulunopettajat, jotka ovat opettajistossa vähemmistönä, eivät tähän asti ole voineet saada etujansa tyydytetyiksi Kansakoulujohtokunnassa, kun opettajiston edustaja on suomenkielisen ryhmän valitsema. Mikäli mahdollista ottaakseen huomioon vähemmistön oikeuden on Johtokunta tosin viime vuosina kokouksiinsa kutsunut n. s. asian tuntijan edustajaa vailla olevan opettajaryhmän piiristä, mutta tämä ei riitä korvaamaan omaa äänioikeutettua edustajaa Johtokunnassa.

Painavat käytännöllisetkin syyt puoltavat kansakoulujen hallinnon kahtiajakoa. Vuosi vuodelta lisääntyneen työn ja asiain kasaantumisen johdosta on nimittäin Kansakoulujohtokunnan työtehtävä, mikäli sen puheenjohtaja on Valiokunnalle maininnut, siinä määrin lisääntynyt, että työtaakan keventäminen on ehdottomasti välttämätön, jos mieli estää asiain perinpohjaisen ja joutuisan käsittelyn joutumasta kärsimään. Valiokunnan mielestä ei ole oikeitten kunnallishallintoperiaatteiden mukaista ylenmäärin raskaita palkattomista luottamusmiehistä kokoonpantua hallitusta, vaan olisi sopivampaa ryhtyä jakamaan työtaakkaa kahden johtokunnan kesken, jotka sitä paitsi kumpikin olisivat paremmin kuin nykyinen yhteinen johtokunta kokoon pantavissa eri kieliaineksien vaatimusten mukaisesti. Verraten raskaskulkuisen hallinnon sijaan saataisiin jako toimeenpanemalla kaksi liikkuvampaa, työkykyisempää elintä.

Ehdotusta kaupungin kansakoulupiirin kahtiajakamisesta on Valiokunnassa vastustanut kaksi jäsentä (Relander ja Ehrnrooth), jotka mielipiteensä tueksi pääasiassa ovat esittäneet seuraavia mietinnön oheisessa vastalauseessa tarkemmin mainittuja näkökohtia.

Vähemmistön mielestä ei koulupiirin jakaminen ole luonnollinen seuraus tarkastuksen kahtiajaosta. Kaupunginvaltuusto ei myöskään ole asiaa periaatteellisesti ratkaissut, joten sillä edelleen on täysi toimintavapaus siinä. Nykyinen järjestys on ylipäätään toiminut tyydyttävästi ja tarjoaa niin tuntuja etuja, että näin perinpohjaisen muutoksen tueksi olisi esitettävä sangen painavia syitä. Ruotsinkielisen opettajiston toivomusta ei tässä kohden käy pitäminen ratkaisevana. Kansakoulujen hallinnon kahtiajako saattaisi vastalausejain mielestä vaaraan sen hallinnon yhtenäisyyden ja valmis-

telun keskityksen, mikä on johtavana periaatteena hallinto-oikeudessamme. Yhteinen johtokunta on ollut itsenäisesti toimivien kansakouluntarkastajain kesken välittävänä elimenä sekä edistänyt hyvän sovun aikaansaamista eri opettajaryhmäin ja kieliainesten kesken. Kaupunginvaltuusto on tähän asti kansakouluasioita tutkiessaan voinut perustaa käsittelynsä yhtenäiseen ammattivalmisteluun, joka on yhteensovitellut ristiriitaisia vaatimuksia ja noudattanut hyödyllistä tasapuolisuutta ulospäin. Sen sijaan saataisiin nyt useinkin ristiriitaisia ehdotuksia ja kilpailevia vaatimuksia kahdelta viranomaiselta, joilla on eri käytäntö, käsitys- ja katsantokanta, ja Kaupunginvaltuuston olisi vaikea määrätä kantaansa varsinkin määräraha-asioita ratkaistessaan. Puheenalaisen suuntaan käyvä uudistus olisi ajateltavissa siinä tapauksessa, että nykyinen työtapo olisi käytännön kannalta mahdoton, mutta näin vastalausujain mielestä ei ole laita. Tehtävään kasautumisesta Kansakoulujohtokunnalle koituvat vaikeudet luulisi nimittäin olevan voitettavissa sopivilla järjestelyillä ja ehken kansakouluohjesääntöä muuttamalla, tarvitsematta ryhtyä niin pitkälle menevään toimenpiteeseen kuin on ehdotettu. Ehdotetun jaon haitat esiintyisivät kaikessa räikeydessään, jos astuttaisiin täysi askel ja myöskin suomenkielinen koulupiiri jaettaisiin kahtia. Edelleen ovat vastalausijat sitä mieltä, että koulupiiriä ei olisi jaettava eri johtokuntain alaisiin piireihin, ellei samalla Tukholman malliin saada aikaan yhteistä valvovaa ammattiviranomaista eli ylihallitusta yhdistäväksi siteeksi johtokuntain välille, mutta epätietoiselta kuitenkin näyttää, miten tuollainen laitos olisi sovitettavissa meidän nykyisen kansakouluasetuksemme puitteisiin.

Näihin näkökohtiin ei Valiokunnan mielestä käy paneminen ratkaisevaa merkitystä. Aivan samallaisia epäilyksiä lausuttiin myöskin silloin, kun oli kysymys kansakoulujen tarkastuksen kahtiajaosta, jolla asialla kuitenkin täytyy katsoa olevan periaatteellisesti paljon suurempaa kasvatusopillista merkitystä, ja kuitenkin eivät tässä kohden lausutut epäilykset ole toteutuneet, vaan on uudistus päinvastoin osottautunut onnelliseksi ja hedelmälliseksi.

Valiokunta ei voi huomata, että kansakoululaitoksen johdon yhtenäisyys mitenkään joutuisi kärsimään kaupungin koulupiirin jakamisesta. Määräraha-asiaain ratkaisu olisi vastedes samoinkuin tähänkin asti Kaupunginvaltuuston vallassa, ja niihin nähden on Valtuustolla, paitsi asianomaisten ammattiviranomaisten antamia ehdotuksia, Rahatoimikamarin ja asianomaisten valiokunnan lausunnot käytettävänä. Valiokunta ei luule, että asiaain tutkiminen tässä tapauksessa osottautuisi vaikeammaksi, kuin jos nykyoloissa Valtuustolle saapuisi yksinomaan ruotsin- tai suomenkielisiä kouluja koskevia ehdotuksia tai jos Kansakoulujohtokunnan päätökset tehtäisiin äänestyksen jälkeen. Onhan muuten useimpain määrärahaasiaain ratkaisussa noudatettavana se yksinkertainen sääntö, että määrärahat on jaettava suhteellisesti eri kieliryhmäin oppilaslukuun. Kumpaisenkin johtokunnan täytyisi noudattaa ohjesäännössä ja johtosäännöissä osotettuja hallintoperiaatteita, ja eriävää käsitystä tärkeämissä periaatteellisissa kysymyksissä tuskin olisi pelättävänä. Lukusuunnitelmaan ja oppikirjain valintaan nähden ehkä ilmenisi eroavaisuutta, mutta tämän seikan ei pitäisi herättää epäilyksiä, koska täten vain saavutettaisiin suurempaa vaihtelua ja virkeyttä kansakoulun työalalla.

Muistutus että asiain valmistelun keskitys kävisi puutteelliseksi ei myöskään ansaitse huomiota, jos erityisiin toimenpiteisiin ryhdytään tärkeämpään kansakoululaitosta koskevain asiain yhteisen ja yhtenäisen valmistelun aikaansaamiseksi.

Siinä mielessä on Kansakoulujohtokunta puheenalaisessa esityksessään ehdottanut, että kaikkien tarkastajain tulisi kansakoululaitoksen johdon yhtenäisyyden säilyttämiseksi tarpeen mukaan kokoontua yhteisiin neuvotteluihin keskustelemaan koululaitosta koskevista periaatteellisesti tärkeistä kysymyksistä.

Valiokunta pitää tätä ehdotusta hyvin harkittuna, mutta on sitä mieltä, että sen pohjana olevaa aatetta olisi edelleen kehitettävä. Tarkastajain yhteisesti toimittaman valmistelun ei pitäisi Valiokunnan mielestä käsittää ainoastaan periaatteellisesti laajakantoisempia kysymyksiä, vaan myös kansakoulujen talouden- ja raha-asiain hoitoa koskevain kysymysten alustavaa käsittelyä, ja tulisi tuollaisissa asioissa myös asianomaisten johtokuntain taloudenhoitajain ottaa neuvotteluihin osaa. Tällä tavoin olisi esimerkiksi vuosirahasääntöä valmisteltava, ennenkuin erikoisehdotukset esitellään asianomaisille johtokunnille.

Tällainen järjestely takaisi valiokunnan mielestä asianmukaisesti hallinnon yhtenäisyyden ja yhteistyön, ja valmistelussa syntyneet erilaatuiset ehdotukset tulisivat asianomaisten johtokuntain tietoon. Neuvottelujen järjestyksen ja toiminnan tarkempi järjestely näyttää yleensä olevan jätettävä käytännön määrättäväksi; kuitenkin olisi ehkä toivottava, että vastaisessa kansakouluohjesäännön uudistuksessa näidenkin ääri-
viivat osotettaisiin.

Kansakoulujen taloudenhoidon järjestämiskysymykseen on Valiokunta pannut erityistä huomiota. Olisi ehken joitakin etuja saavutettavissa, jos taloudellisen hallinnon kävisi pysyttämisen yhteisenä sekä taloudenhoitaja olisi johtokuntain välisenä yhdistävänä ja koossapitävänä siteenä. Kun kuitenkin kansakouluasetuksen 15 §, sillä tavoin kuin sitä on Kaupunginvaltuustossa tulkittu, määrää että kansakoulujohtokunnan on valittava kansakoulujen taloudenhoitaja jäsenistään, niin riippuu viimeiseltä johtokunnista itsestään, haluavatko he valita saman henkilön taloudenhoitajaksi. Niin kauan kuin nykyinen kansakouluasetus on ennallaan, näyttää sentähden olevan jätettävä sillensä ajatus näiden tointen yhdistämisestä sekä asianmukaisessa järjestyksessä valittava eri taloudenhoitajat, joilla itsekullakin on aivan samat tehtävät toimialallaan. Taloudenhoidon yhtenäisyyttä pitäisivät voimassa edellä mainitut tarkastajain ja taloudenhoitajain yhteiset neuvottelut.

Taloudenhoitajan vuosipalkka on nykyään rahasäännön mukaan 6,000 markkaa. Siinä tapauksessa että koulupiirin jako toimeenpannaan, olisi tämä palkkio jaettava molempain taloudenhoitajain kesken, likimain suhteellisesti eri piirien oppilaslukuun, mutta kun taloudenhoidosta johtuvat tehtävät, jotka jo nykyoloissakin edustavat melkoista työtaakkaa, kahtiajaon toimeentultua todennäköisesti jonkun verran lisääntyisivät, näyttää olevan kohtuullista järjestää taloudenhoitajain palkkaedut niin, että suomenkielisten koulujen taloudenhoitaja saisi vuosipalkkaa 5,000 ja ruotsinkielisten 3,000 markkaa.

Niinkuin edellä lausutusta käy selville, Valiokunnan enemmistö on yhtynyt siihen

käsitykseen, että Helsingin kaupungin kansakoulupiirin jakaminen kielellisellä pohjalla tietäisi melkoista edistystä sekä olisi mainituilla edellytyksillä sanottavitta vaikeuksitta toimeenpantavissa. Valiokunta on niinkään sitä mieltä, että uudistusta ei ole lykättävä ylen myöhäiseksi, vaan että se olisi toimeenpantava jo ensi lukuvuoden alussa.

Niinkuin edellä mainittiin, Kansakoulujohtokunta on esillä olevassa kirjelmässään ehdottanut, että nykyinen suomenkielisten koulujen apulaistarkastajan virka olisi muutettava tarkastajanviraksi, minkä ohella Johtokunta on kansakouluasetuksen III §:n nojalla katsonut olevan ehdottaminen, että suomenkielinen kansakoulupiiri jaettaisiin kahteen koulupiiriin, kumpikin eri johtokuntineen, sekä molempien tarkastusalueitten mukaisesti.

Lähin aihe Kansakoulujohtokunnan ehdotukseen kahden erillisen tarkastusalueen perustamisesta oli, niinkuin asiakirjoista näkyy, sopivan työnjaon puute suomenkielisten kansakoulujen tarkastajan ja hänen apulaisensa kesken. Tämä puute on kuitenkin helposti poistettavissa antamalla tässä kohden tarkempia ohjeellisia määräyksiä, mikä on Kansakoulujohtokunnan asia. Välttämätöntä tarvetta tarkastusalueen jakamiseen ei Kansakoulujohtokunta ole esityksessään voinut osottaa eikä tarkemmin perustella. Ei sentähden näytä olevan viisasta nyt astua täyttä askelta, ennenkuin kokemus on osottanut pitemmälle menevän desentralisoimisen tarpeelliseksi. Ja kun kehityksen tällä alalla pitää tapahtua vähitellen ja kaikkia äkillisiä uudistuksia on vältettävä, käynee tämän osan ehdotusta nykyään haitatta epääminen.

Jos suomenkielinen tarkastusalue pysytetään jakamattomana, pitäisi Valiokunnan mielestä myös suomenkielisen koulupiirin kahtiajakoa tarkoittavan ehdotuksen saada raueta. Tähän näyttää olevan sitä enemmän syytä, kun Johtokunnan äänestyksen jälkeen tästä tekemä päätös on, niinkuin edellä huomautettiin, kohdannut jyrkkää vastustusta tarkastaja Pesosen taholta, hänessä kun kahden erillisen suomenkielisen kansakoulujohtokunnan asettaminen on herättänyt vakavia epäilyksiä. Näiden epäilyjen johdosta on myöskin Kansakoulujohtokunnan puheenjohtaja Valiokunnalle ilmoittanut, että hän, luopumalla aikaisemmasta kannastaan, katsoo että asia nykyään on jätettävä sillensä.

Tämän mukaisesti on Valiokunta arvellut olevan ehdottaminen, että Kansakoulujohtokunnan ehdotuksen ei tulisi vastamainituilta kohdin aiheuttaa toimenpidettä. Vastaisen suomenkielisen kansakouluhallinnon asiana lähinnä olisi tehdä alote suomenkielisten kansakoulujen tarkastuksen edelleen kehittämiseksi.

Helsingin kaupungin kansakouluille voimassa oleva ohjesääntö, joka on Kouluvoimien Ylihallituksen hyväksymä lokakuun 4 päivänä 1892, on monessa kohden vanhentunut ja kaipa perinpohjaista uudistusta. Eräisiin ohjesäännön kohtiin ovat Kaupunginvaltuuston tekemät päätökset vaikuttaneet, vaikei niiden vaatimaa asianmukaista

muutosta ole ohjesääntöön tehty, ja erinäiset ohjesäännön määräykset ovat ristiriidassa voimassa olevain yleisten säännösten kanssa. Kansakoulujohtokunta on jo kauan ollut aikeissa toimittaa tähän kuuluvain määräysten perinpohjaisen uudistuksen ja kodifioimisen, mutta se on lykkääntynyt toistaiseksi tuon niinikään monessa kohden vanhettuun kansakouluasetuksen uudistusta odotellessa. Kun tähän suuntaan käyvää lain-säädäntötoimenpidettä ei ole läheisessä tulevaisuudessa odotettavana, ei kansakoulu-ohjesäännön uudestilaatimista, mikäli se on toimitettavissa edellä mainitun armollisen asetuksen pohjalla, käy lykkääminen tuonnemmaksi, varsinkin jos kaupungin kansakoululaitokseen nyt ehdotetut muutokset saavuttavat hyväksymisen. Suotava olisi, että Kansakoulujohtokunta ryhtyisi laatimaan uutta kansakoulujen ohjesääntöä niin hyvissä ajoin, että ehdotus voitaisiin Kaupunginvaltuustoon lähettää ja saada vahvistetuksi ennen ensintulevan lukuvuoden alkua, jolloin muutokset astuisivat voimaan. Jos osot-tautuu mahdottomaksi ennen kevätlukukauden 1913 loppua saada toimeen niin perin-pohjaista ohjesäännön uudistusta kuin muun muassa kahden johtokunnan asettaminen vaatisi, kävisi ehkä kuitenkin nykyisen ohjesäännön määräykset soveltuvilta kohdin julistaminen väliaikaisesti oleviksi kumpaisenkin johtokunnan sekä niinikään kansa-koulujen taloudenhoitajan nykyisen johtosäännön määräykset kumpaisenkin talouden-hoitajan noudatettavina heidän kumpaisenkin toimintapiirissä.

Sen johdosta mitä tässä edellä on lausuttu, saa Valiokunta Herrain Kaupungin-valtuusmiesten päätettäväksi esittää:

että Helsingin kaupungin kansakoulupiirin jako kielellisellä poh-jalla on ensintulevan lukuvuoden alusta lähtien toimeenpantava;

että tämän mukaisesti kumpaistakin koulupiiriä varten asetetaan eri johtokunnat ja eri taloudenhoito;

että vuosipalkaksi määrätään suomenkielisten kansakoulujen talou-denhoitajalle 5,000 ja ruotsinkielisten koulujen 3,000 markkaa;

että sitä vastoin ehdotukset suomenkielisen kansakoulupiirin kahtia jakamisesta sekä nykyisen kansakoulujen apulaistarkastajanviran muu-tamisesta tarkastajanviraksi saavat nykyään raueta;

että kansakouluntarkastajain on, ylläpitääkseen yhtenäisyyttä kansa-koululaitoksen johdossa, tarpeen tullen kokoonnuttava yhteisesti neuvot-telemaan kansakoulua koskevista tärkeimmistä periaatteellisista kysy-myksistä; sekä

että niinikään samassa tarkoituksessa määräraha-asiain ja raha-hallintoa koskevain asiain yhteinen valmistelu on tarpeen mukaan järjes-tettävä yksissä neuvoin kansakouluntarkastajain ja kansakoulujen talouden-hoitajain kanssa.

Lisäksi saa Valiokunta ehdottaa, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet käskisivät Kansakoulujohtokunnan

mahdollisimman pian ryhtyä uudestilaatimaan voimassa olevaa kansakoulujen ohjesääntöä, huomioonottamalla edellä mainitut sekä muut ohjesääntöön pantavat muutokset, oikaisut ja lisäykset; sekä

esittää ne ehdotukset ja ryhtyä niihin toimenpiteisiin, joita Kaupunginvaltuuston asiassa tekemä päätös muuten vaatii.

Helsingissä, marraskuun 4 päivänä 1912.

V. T. Rosenqvist.

Leo Ehrnrooth.

Ernst Estlander.

H. M. J. Relander.

A. Wallenskiöld.

John Ugglä.

Vastalause.

Allekirjoittaneet, jotka eivät ole voineet yhtyä Valiokunnan päätökseen ehdotuksen tekemisestä Herroille Kaupunginvaltuusmiehille Helsingin kansakoulupiiriin jakamisesta kielellisellä pohjalla sekä erinäisiin tästä johtuviin toimenpiteisiin ryhtymisestä, pyytävät seuraavassa vastalauseena esittää eriävän mielipiteensä.

Esillä olevaa asiaa harkitessa käy lähteminen sen tosiasian pohjalta, ettei Kaupunginvaltuusto ole asiaa aikaisemmin käsitellessään päättänyt mitään, joka määräisi nyt tehtävän ratkaisun. Valiokunnan enemmistö onkin myöntänyt, että kaupungineduskunta tällä kertaa voi aikaisempain päätösten estämättä evätä tahi hyväksyä ehdotuksen kansakoulupiiriin jakamisesta. Mietinnössä lausuttu väite, että päätöstä tarkastuksen jakamisesta kielellisellä pohjalla ainakin eräillä tahoilla kaupungineduskunnassa pidettiin ensimmäisenä askeleena desentralisoimisen edelleen kehittämiseen, kohdistuu niin ollen tässä esillä olevan kysymyksen ratkaisusta syrjässä olevaan seikkaan.

Mielestämme ei ole tarpeellista tässä yhteydessä lausua käsitystämme sen päätöksen tarkoituksenmukaisuudesta, minkä Kaupunginvaltuusto muutama vuosi takaperin monen epäroimisen jälkeen vihdoin teki kansakoulujen tarkastuksen jakoasiassa. Kun mietinnössä lopullisena arvosteluna tuosta uudistuksesta lausutaan, että siihen nähden julkilausutut epäilyt eivät ole toteutuneet, vaan uudistus päinvastoin on osottautunut onnistuneeksi ja hedelmälliseksi, täytyy meidän kuitenkin käsityksenämme lausua, että vielä on liian aikaista tästä muodostaa lopullista mielipidettä. Näyttää meistä sentähden toistaiseksi ennenaikaiselta etsiä jakoperiaatteen tähänastisesta soveltamisesta tukea sen käytäntöön saattamiselle esillä olevassa tapauksessa.

1908 vuoden komiteamietinnössä, jonka pohjalla Kaupunginvaltuusto teki lopullisen päätöksensä vastamainitussa jakoasiassa, ei ainoastaan lausuttu, että yhteisen johtokunnan olisi ainakin seuraava lukuvuosi hoidettava kaupungin kansakoululaitoksen johtoa sekä että vasta sittenkun johtokunnan ja kahden itsenäisen tarkastajan välisessä yhteistyössä on kokemusta asiasta saatu, kysymys koulupiiriin jakamisesta kahteen piiriin eri johtokuntineen olisi otettava harkittavaksi, vaan huomautettiin myös, että ainakin niin kauan kuin ruotsin- ja suomenkielisiä luokkia on, vaikkapa varsin vähäenkin määrä, sijoitettuina samoihin huoneistoihin, lienee yhteinen johtokunta tarpeellinen. Samat syyt, mitkä puolsivat yhteisen johtokunnan pysyttämistä ainakin jonkun aikaa toistaiseksi, olivat Komitean mielestä myös esitettävissä kansakoulujen taloudenhoidon pysyttämiseksi pääasiallisesti ennallaan. Kun ehdotus kansakoululaitoksen johdon ja taloudenhoidon jakamisesta nyt esitetään, tehdään se siihen katsomatta että täydellistä pesäjakoja ruotsin- ja suomenkielisten koulujen kesken ei vielä ole voitu toimittaa, sillä ruotsin- ja suomenkielisiä luokkia on yhä edelleen melko määrä sijoitettuina samoihin huoneistoihin.

Puheenalaisen ehdotuksen tueksi Kansakoulujohtokunta, jonka perustelmiin Valiokunta on yhtynyt, esittää seuraavat kaksi seikkaa: johtokunnan lisääntyneen työtaakan ja ruotsinkielisen opettajiston halun saada edustajansa johtokuntaan. Tämän perustelun varassa ehdotus seisoo — tahi kaatuu. Käymme sentähden tarkastelemaan esitettyjen perustelmien pätevyyttä.

Mitä ensinnä tulee johtokunnan työtaakkaan ja sen väitettyyn lisääntymiseen, niin valaisevat sitä käytettävissä olevat tiedot vuotuisten kokousten lukumäärästä. Johtokunnan viideltä viimeksi kuluneelta vuodelta antamain vuosikertomusten mukaan on johtokunnan kokouksia ollut kunakin lukuvuonna:

Vuonna 1906—1907	13	Vuonna 1909—1910	13
» 1907—1908	19	» 1910—1911	15
» 1908—1909	18		

Nämä numeroluvut eivät, niinkuin näkyy, osota ainakaan yhtiöjaksoista kohoamista. Emme kuitenkaan tahdo tämän nojalla väittää, ettei työtaakka olisi vuosi vuodelta lisääntynyt, mutta emme voi olla näiden numerotietojen nojalla lausumatta, että kokousten lukumäärä on pysyttäytynyt paljon suppeammassa rajoissa kuin mitä moniaiden muiden kaupungin lautakuntain kokousten on ollut laita. Jos johtokunnan kokoukset nykyistä työtappaa noudattaen käyvät liian pitkällisiksi ja väsyttäväiksi, täytyy muiden hallitusten esimerkkiä seuraten lisätä kokousten lukua. Mahdotonta ei myöskään liene aikaansaada sellaisia muutoksia asiain valmistelutapaan, että niiden käsittely helpottuu. Olemme Valiokunnan kanssa yhtä mieltä siitä, ettei ole oikeiden kunnallisten hallintoperiaatteiden mukaista ylen määrin rasittaa palkattomista luottamusmiehistä muodostettua hallitusta, mutta emme voi yhtyä siihen, että tästä puheenalaisessa tapauksessa johtuisi että työtaakka on jaettava kahden johtokunnan kesken. Kaupunginvaltuuston tähän asti samanlaatuisissa tapauksissa noudattaman menettelyn mukaisesti on näin ollen hallituksen jäsenille myönnettävä korvaus vaivoistaan. Ajateltakoon mihin jouduttaisiin, jos Kaupunginvaltuusto hallintoalalla toisensa jälkeen yhtäläisen perustelun nojalla, kuin Kansakoulujohtokunta ja Valiokunta nyt ovat esittäneet, ryhtyisi johtoa desentralisoimaan.

Mitä sitten tulee ehdotetun toimenpiteen toiseen perusteeseen, huomautettakoon ensinnäkin, ettei ole näytetty ainoatakaan tapausta, jolloin ruotsinkielisen opettajiston oikeudet vaatimukset olisivat jääneet asianmukaiseen huomioon ottamatta, sen johdosta että mainitun opettajiston mielipiteitten tiedustelemisessa nykyään noudatetaan epätäydellistä järjestelmää, toisin sanoin asiantuntijain kuulemista. Meillä ei tietenkään ole mitään muistuttamista siihen, että ruotsinkieliselle opettajistolle hankitaan todellinen edustus kansakoulujohtokunnassa, ja pitäisimme luonnollisena, jos johtokunta ryhtyisi tarpeelliseen toimenpiteeseen semmoisen muutoksen aikaansaamiseksi johtokunnan kokoonpanoon, että mainittu tarkoitus saavutetaan. Mutta me emme voi huomata tarpeellista syysuhdetta puheenalaisen toivomuksen täyttämishalun ja johtokunnan jaka-

mista tarkoitavan ehdotuksen välillä. Vakavampia syitä täytyy tuoda niin tärkeän toimenpiteen tueksi kuin tässä on ehdotettu.

Meidän käsityksemme mukaan on periaatteellinen ero olemassa toiselta puolen tarkastuksen ja lääkärinhoidon jakamisen ja toiselta puolen itse kansakoululaitoksen johdon jakamisen välillä. Valiokunta on tosin koettanut todistella, että kansakoulun tarkastuksen jakamisella on kasvatusopilliselta kannalta katsoen periaatteellisesti paljon suurempi merkitys kuin nyt puheena olevalla jakamisella. Tässä kuitenkin sivuutetaan se seikka, että tarkastuksen jakaminen tietää kasvatusopillisen johdon jakamista ainoastaan *ensimmäisessä* asteessa, pysyttämällä johdon yhtenäisyys toisessa asteessa, koskapa kansakoulujohtokunnalla on lain mukainen ratkaisuvalla tärkeämmässä periaatteellisissa, erittäinkin kasvatusopillista laatua olevissa asioissa. Emme sentähden voi huomata muuta, kuin että Kaupunginvaltuuston nyt on tehtävä ratkaisu, jonka periaatteellinen kantavuus on aivan toinen kuin aikanaan tarkastuksen ja lääkärinhoidon kahtiajakoa koskevan päätöksen.

Meidän vakaumuksemme mukaan on erittäin tärkeitä, ettei pakottavista syistä kansakoululaitoksen alalla panna alttiiksi niitä ilmeisiä etuja, joita yhtenäisen ammatillisen johdon pysyttäminen tuottaa ja joita jo on mietinnössä huomautettu. Vastoin Valiokuntaa täytyy meidän pysyä siinä käsityksessämme, että kaupungin koulupiirin kahtiajako ei ole toimeenpantavissa tätä johdon yhtenäisyyttä vaaraan saattamatta. Toivomme, että Valiokunta on erityisellä järjestelyllä — tarkastajain ja taloudenhoitajain keskinäisillä neuvotteluilla — koettanut välttää yhtenäisyyden puutteesta johtuvia haittoja ja siten välillisesti tunnustanut meidän käsityksemme tässä kohden oikeaksi, mutta me emme kuitenkaan voi myöntää, että tuollaiset kansakouluhallinnon virkamiesten yhteiset neuvottelut voisivat mainittavasti korvata itse ammatillisen johdon yhtenäisyyden puutetta. Kansakoulujohtokunnan jako kielellisellä tahi muulla pohjalla näyttää mielestämme olevan puollettavissa ainoastaan sillä edellytyksellä, että johtokuntain yläpuolelle asetetaan, niinkuin Tukholmassa on laita, korkeampi ammattiviranomainen, ylihallitus, joka takaisi ammatillisen johdon yhtenäisyyden eri johtokuntia ylempänä olevassa hallintoasteessa. Nykyinen kansakouluasetus kuitenkin valitettavasti lienee esteenä tuollaisen järjestelyn aikaansaamiselle.

Onneton kohta Valiokunnan kannattamassa ehdotuksessa on, että sen toteuttamisesta välttämättömästi myös johtuu kansakoululaitoksen taloudenhoidon kahtiajako. Siihen katsomatta että nykyinen taloudenhoitaja on ilmoittanut hyvin ehtivänsä täyttämään tehtävänsä ja vaikka asiallisia syitä puheenalaisen toimenpiteen tueksi puuttuu, on Valiokunta kuitenkin katsonut olevan ehdottaminen asetettavaksi eri taloudenhoitajat molempiin koulupiireihin, koska muunlainen järjestely, siinä tapauksessa että koulupiiri jaetaan, ei näy käyvän yhteen voimassa olevan kansakouluasetuksen kanssa. Valiokunnan ehdotus siis aiheuttaa muuten aivan tarpeettoman vuotuisen lisämenon korotamalla taloudenhoitajain palkkiot 6,000:sta 8,000 markkaan. Tämän lisäksi ehdotuksen käytäntöönpano arvatenkin kohtaa melkoisia vaikeuksia, joihin nähden saamme viitata siihen tätä asiaa valaisevaan lausuntoon, jonka toisin tavoin kokoonpantu kansakoulu-

johtokunta antoi Kaupunginvaltuustolle marraskuun 28 päivänä 1907 (*Kaupunginvaltuuston pain. asiakirj. N:o 44 vuodelta 1907*) ja johon, mikäli taloudenhoitajan toimen kahtiajakoa koskee, nykyinen taloudenhoitaja on yhtynyt.

Edellä lausutun nojalla rohkenemme Kaupunginvaltuustolle ehdottaa:

että Valtuusto, epäämällä Valiokunnan ehdotuksen Helsingin kansakoulupiirin jakamisesta kielellisellä pohjalla ynnä erinäisistä tästä johtuvista toimenpiteistä päättäisi, että puheenalainen Kansakoulujohtokunnan ehdotus ei aiheuta toimenpidettä.

Helsingissä, marraskuun 4 päivänä 1912.

Leo Ehrnrooth.

H. M. J. Relander.

Lausunto kaupungin teknillisten laitosten kuoletussuunnitelman vahvistamista koskevasta asiasta.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

Lokak. 17 p:nä 1912.

N:o 560.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kokouksessaan marraskuun 14 päivänä 1911 päätti Kaupunginvaltuusto (Pain. asiakirj. N:o 43 vuodelta 1911)

että kaupungin teknillisten laitosten on kaupungin obligatsionilainoista saamistaan varoista suoritettava korkoa sama määrä, minkä kaupunki itse todellisesti näistä lainoista maksaa, korotettuna lähinnä korkeammaksi kymmenesosaprosentiksi, ollen laskelmassa otettava huomioon sekä pääomanalennukset että lainain hankintakustannukset; sekä

että kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen käsketään laatia eri laitosten kuoletussuunnitelma, huomioon ottamalla että korko ja vuotuinen kuoletus erotetaan toisistaan, sekä lähettää se Kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

Kaupungin teknillisten laitosten Hallitus on nyttemmin lähettänyt perustellun ehdotuksen näiden laitosten kuoletussuunnitelmaksi (Liitteet I—II). Niinkuin näistä ehdotuksista näkyy, ei kuoletussuunnitelman laatimisessa kuitenkaan noudatettaisi Kaupunginvaltuuston jo periaatteellisesti vahvistamia perusteita, vaan on Hallitus esityksessään tarkemmin mainituista syistä laatinut kuoletustaulukon samain periaatteiden mukaisesti, joita se oli puolustanut ennen asian tuloa Kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi.

Asiaa Rahatoimikamarissa käsitellessä ovat jäsenet, herrat Wasastjerna, Nyberg, Årt ja Almqvist kannattaneet kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen esittämiä näkökohtia sekä sentähden puoltaneet laaditun kuoletustaulukon hyväksymistä.

Myöskin allekirjoittanut Gripenberg ja varajäsen Grotenfelt ovat katsoneet voitavansa puoltaa suostumusta mainittuun esitykseen, vaikka osittain toisilla perusteilla. Teknillisten laitosten rakennuspääoma on myönnetty osin kaupungin ottamista lainavaroista ja osin

laitosten voittovaroista. Sen lisäksi on n. s. ylijäämävoittovaroista osotettu varoja laitosten pääomavelan ylimääräisiin poistoihin. Kaupunginkassan kanssa olevilla konttokuranttileillä niinkään on huomattavia etuanteja. Ja lisäksi on Hallitus ehdottanut, että sille myönnettäisiin n. s. sisäisiä lainoja, s. o. ero mikä syntyy, kun teknillisten laitosten ehdotetun kuoletussuunnitelman mukaan kaupunginkassaan suoritettava kuoletus vähennetään siitä kuoletusmäärästä, minkä kaupunki itse maksaa teknillisille laitoksille myönnettystä obligatsioonilainainsa osista. Kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen ehdottaman kuoletussuunnitelman mukaan maksaisivat teknilliset laitokset kaikista lainoistaan 5 %:n koron. Tämä näyttääkin aivan oikealta, jos katsoo asiaa siltä kannalta, ettei ensinkään koske teknillisiä laitoksia, mistä tulolähteestä Kaupunginvaltuusto osottaa tarvittavat varat. Jos Kaupunginvaltuusto katsoo kaupunginhallinnolle edulliseksi myöntää nämä varat kaupungin obligatsioonilainoista, teknillisten laitosten voittovaroista, ylijäämävoittovaroista tahi taksoittamalla otetuista varoista, on teknillisten laitosten suoritettava kaikista kaupungilta saamistaan lainoista ja etuanteista jokin määrätty korko, esimerkiksi 5 %. Tämä on sekä periaatteelliselta että käytännölliseltä kannalta puollettavaa. Miten ja minkä verran kaupunki katsoo sopivaksi kuolettaa obligatsioonilainojaan, on tietenkin asia, joka ei riipu tästä. Taksoittamalla otetuista varoista kaupunki ei maksa korkoa, mutta luonnollista on että, jos näistä varoista myönnetään teknillisille laitoksille lainoja tahi etuanteja, laitosten kuitenkin on maksettava niistä korkoa. Toiselta puolen voipi sattua, että kaupungin täytyy lainoistaan maksaa enemmän kuin 5 %. Siinä tapauksessa tämä myös vaikuttaisi teknillisiin laitoksiin. Mutta ainoastaan sillä edellytyksellä, että teknillisten laitosten suoritettava korkomäärä kaikin puolin asetetaan riippumattomaksi niistä korkomäärästä, mitkä kaupunki maksaa laitoksille myöntämistään lainavaroista ja etuanteista, on kuoletustaulukon ehdotusta voitu kannattaa.

Edellä lausuttuun viitaten saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää, että Kaupunginvaltuusto, muuttamalla asiassa aikaisemmin antamaansa ohjetta, päättäisi

vahvistaa tämän oheisen ehdotuksen teknillisten laitosten kuoletustaulukoksi.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGINKAUPUNGIN

TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS.*Helsingissä*

syysk. 23 p:nä 1912.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 275.

Otteella joulukuun 2 päivänä 1911 tehdystä Maistraatin pöytäkirjasta on Hallituksen tiedoksi saatettu Kaupunginvaltuuston sen edellisen marraskuun 14 päivänä tekemä päätös, että kaupungin teknillisten laitosten tulee kaupungin obligatsioonilainoista saamistaan varoista suorittaa korkoa sama määrä, minkä kaupunki itse todellisesti näistä lainoista maksaa, korotettuna lähinnä korkeammaksi kymmenesosaprosentiksi, ollen laskelmassa otettava huomioon sekä pääomanalennukset että lainain hankintakustannukset; sekä että Hallituksen on laadittava eri laitosten kuoletussuunnitelma, huomioon ottamalla että korko ja vuotuinen kuoletus erotetaan toisistaan, sekä lähettää se Kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

Samalla kun Hallitus täten lähettää laatimansa ehdotuksen teknillisten laitosten yhdenmukaiseksi kuoletustaulukoksi, saa Hallitus kunnioittaen lausua seuraavaa:

Periaatteellisesti oikeinta kaiketi olisi, että kaupungin teknillisten laitosten käyttämistään lainavaroista suoritettava korko, joka myös on pantava kuoletustaulukon laskelman perustukseksi, määrätään niiksi prosentimääriksi, mitkä laskelma osottaa, kun lainakustannukset ja pääomanalennus otetaan lukuun; mutta tämän periaatteen tarkka noudattaminen tuottaa käytännössä vaikeuksia, joita Hallituksen mielestä ei käy sivuuttaminen. Niinkuin Rahatoimikonttorin ja Kamarin ehdotuksesta näkyy, olisi kaikkien kolmen teknillisen laitoksen suoritettava jo nyt erisuuruista korkoa, nimittäin sähkötehtaan 4,8 %, kaasutehtaan 5 % ja vesijohtolaitoksen 4,7 %, joten eri laitosten kuoletustaulukotkin olisivat erilaiset. Tultuaan osallisiksi uusista lainoista, jotka on otettu entisistä poikkeavin ehdoin, täytyisi teknillisten laitosten sen lisäksi joko järjestää kuoletuskirjanpitonsa uudestilasketun taulukon mukaan taikka vuosien kuluessa noudattaa moniaita erilaisia kuoletustaulukkoja kunkin laitoksen eri osiin nähden. Tämän sekavuuden välttämiseksi kirjanpidossa ja samalla täyttääkseen Rahatoimen vaatimuksen täyden korkohyvityksen saamiseen nähden Hallitus puolestaan ehdottaa, että kaikkien kolmen teknillisen laitoksen suoritettava korko määrätään 5 %:ksi, koska siten pitemmäksi ajaksi saavutettane vakautuneet lasku- ja kirjanpitoperusteet. Tämän ehdotuksen mukaisesti onkin 5 %:n korkomäärä pantu perusteeksi tämän oheista kuoletustaulukkoa laskiessa.

Mitä taas tulee Rahatoimen sen johdosta tekemään huomautukseen, että Hallitus oli ehdottanut koron «yhdistettäväksi» kuoletukseen, näyttää se kokonaan johtuneen siitä, että Rahatoimikonttori on väärinkäsittänyt Hallituksen käyttämän lausetavan. Hallituksen

ehdotuksessa tarkoitetaan sitä periaatetta, että jonkin laitoksen osan vuotuisen koron ja kuoletuksen summa pysytetään koko kuoletusajan „*sinällään*“. Tästä seuraa ainoastaan että kuoletusprosentti, niinkuin tämän oheisesta taulukosta näkyy, vuosi vuodelta kohoaa, koska vuosittain vähentyneestä perustamisarvosta menevä korkomäärä vähenee, mutta koron ja kuoletuksen vuotuinen summa pysyy kohdallaan. Tästä nyttemmin terveimmäksi ja ainoaksi oikeaksi tunnustetusta laskuperusteesta koituvat edut lienevät ilman muuta jokaiselle liikemiehelle selvät. Tietenkään ei tämä menettely anna, niinkuin Rahatoimikonttori näkyy luulevan, «Hallitukselle vapaita käsiä» enempää rahasääntöehdotuksen laatimisessa kuin muutenkaan. Yhtä vähän se estää «erottamasta vuotuista korkoa kuoleduksesta» ja yhtä vähän sen johdosta «käy liiketoimintaa yksityiskohtaisesti silmäileminen ja vaositoinnin tulos on kaupungin hallitusviranomaisille selvästi ja ilmeisesti nähtävissä».

Edellä lausutun nojalla saa Hallitus puolestaan kunnioittaen ehdottaa:

- 1) että teknillisten laitosten käyttämien lainavarain korkomäärä vahvistetaan samaksi eli 5 $\frac{0}{0}$:ksi kaikkiin laitoksiin nähden; sekä
- 2) että tämän oheinen, edellä mainitun korkomäärän perusteella laadittu kuoletustaulukko vahvistetaan.

Helsingin kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus:

Hj. Schildt.

I. Savonius.

Liite II.

Helsingin kaupungin Teknillisten laitosten KUOLETUS- TAULUKKO.

Vuotuinen korko- ja kuoletusmäärä on koko kuoletusajan sama.

Korkokanta 5 %.

Kuoletusaika vuotta	10	12	15	20	25	30	40	50
Kuoleetus ja korko %:a	12,950	11,282	9,634	8,024	7,095	6,505	5,828	5,478
1:nä vuonna	7,950	6,282	4,634	3,024	2,095	1,505	828	478
2:na "	8,347	6,597	4,866	3,175	2,200	1,581	869	502
3:na "	8,765	6,927	5,109	3,334	2,310	1,660	913	527
4:nä "	9,203	7,273	5,365	3,501	2,426	1,742	958	553
5:nä "	9,664	7,637	5,633	3,676	2,547	1,830	1,006	581
6:na "	10,187	8,018	5,915	3,860	2,674	1,921	1,057	610
7:nä "	10,655	8,419	6,210	4,053	2,808	2,017	1,109	640
8:na "	11,188	8,840	6,521	4,256	2,948	2,118	1,165	672
9:nä "	11,747	9,282	6,847	4,469	3,096	2,224	1,223	706
10:nä "	12,334	9,746	7,189	4,692	3,250	2,335	1,284	741
11:nä "	—	10,234	7,549	4,926	3,413	2,452	1,348	778
12:na "	—	10,745	7,926	5,172	3,584	2,574	1,416	817
13:na "	—	—	8,322	5,431	3,763	2,703	1,487	858
14:nä "	—	—	8,739	5,703	3,951	2,838	1,561	901
15:nä "	—	—	9,175	5,988	4,148	2,950	1,639	946
16:na "	—	—	—	6,287	4,356	3,129	1,721	993
17:nä "	—	—	—	6,602	4,574	3,286	1,807	1,043
18:na "	—	—	—	6,932	4,802	3,450	1,897	1,095
19:nä "	—	—	—	7,278	5,042	3,622	1,992	1,150
20:nä "	—	—	—	7,641	5,295	3,803	2,092	1,207
21:nä "	—	—	—	—	5,559	3,994	2,196	1,267
22:na "	—	—	—	—	5,837	4,193	2,306	1,331
23:na "	—	—	—	—	6,129	4,403	2,422	1,398
24:nä "	—	—	—	—	6,436	4,623	2,543	1,468
25:nä "	—	—	—	—	6,757	4,854	2,670	1,541
26:na "	—	—	—	—	—	5,097	2,803	1,617
27:nä "	—	—	—	—	—	5,352	2,943	1,698
28:na "	—	—	—	—	—	5,619	3,091	1,783
29:nä "	—	—	—	—	—	5,900	3,245	1,873
30:nä "	—	—	—	—	—	6,195	3,407	1,967
31:nä "	—	—	—	—	—	—	3,578	2,065
32:na "	—	—	—	—	—	—	3,757	2,167
33:na "	—	—	—	—	—	—	3,945	2,274
34:nä "	—	—	—	—	—	—	4,142	2,387
35:nä "	—	—	—	—	—	—	4,349	2,507
36:na "	—	—	—	—	—	—	4,566	2,634
37:nä "	—	—	—	—	—	—	4,795	2,767
38:na "	—	—	—	—	—	—	5,034	2,906
39:nä "	—	—	—	—	—	—	5,286	3,051
40:nä "	—	—	—	—	—	—	5,550	3,202
41:nä "	—	—	—	—	—	—	—	3,361
42:na "	—	—	—	—	—	—	—	3,528
43:na "	—	—	—	—	—	—	—	3,705
44:nä "	—	—	—	—	—	—	—	3,893
45:nä "	—	—	—	—	—	—	—	4,089
46:na "	—	—	—	—	—	—	—	4,294
47:nä "	—	—	—	—	—	—	—	4,509
48:na "	—	—	—	—	—	—	—	4,734
49:nä "	—	—	—	—	—	—	—	4,969
50:nä "	—	—	—	—	—	—	—	5,217

*Lausunto kysymyksestä, joka koskee teknillisten
laitosten kuoletusvarain käyttämistä uutistöihin.*

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Lokak. 17 p:nä 1912.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 558.

Viime vuonna kulunkiarviota käsiteltäessä huomautti senaattori Almqvist, että teknilliset laitokset eivät Rahatoimikamarin rahasääntöehdotuksen mukaan saisi ensinkään käyttää kuoletusvarojaan uutistöihin, vaan olisi näiden kustannukset suoritettava taksoittamalla saaduista tahi lainavaroista. Kulunkiarviovaliokunta taas oli mietinössään puoltanut aivan päinvastaista menettelyä, jonka mukaan varat, mitkä teknillisten laitosten olisi kuoletuksena suoritettava kaupunginkassaan merkittäviksi laitosten konttokuranttilille mainitussa kassassa, jälleen käytettäisiin uutistöihin. Jotta kuitenkin kaupungin rahasääntö antaisi tarkan kuvan näiden varain todellisesta käyttämisestä, ei olisi noudatettava kumpaakaan näistä menettelyistä. Teknillisten laitosten velan kuolettamiseksi kaupunginkassaan suoritettavat varat olisi tietenkin etusijassa käytettävä niiden lainain kuolettamiseen, mitkä kaupunki on näiden laitosten rakennuttamista tahi ostoa varten ottanut, elleivät laitokset vielä ole ehtineet näitä lainoja kuolettaa. Teknillisten laitosten Hallituksen ehdottaman, mutta toistaiseksi Kaupunginvaltuuston vahvistusta kaipaavan kuoletussuunnitelman mukaan nousisivat laitosten vuotuiset kuoletusmaksumäärät, jotka nyt ensi kerran on pantu rahasääntöön, tuntuvasti enemmän sitä määrää, minkä kaupunki suorittaa mainittujen lainain kuoletuksena. Vuosittain sentähden syntyisi runsasta takaisinmaksettujen lainavarain ylijäämää, joka, mutta ei, niinkuin Kulunkiarviovaliokunta puolsi, koko kuoletussumma, sopisi uudestaan sitoa laitosten uutistöihin.

Tämän johdosta Kaupunginvaltuusto päätti käskää Rahatoimikamarin antaa lausunto, miten puheenalaisia kuoletusvaroja olisi käytettävä.

Tätä tehtävää täyttääkseen on Rahatoimikamari pyytänyt kaupungin teknillisten laitosten Hallitukselta lausuntoa asiasta, mikä lausunto seuraakin tässä liitteenä (Liite I). Hallitus ehdottaa, että teknillisten laitosten vahvistetun kuoletussuunnitelman mukaisen vuotuismaksun ja kaupungin obligatsioonilainoista näille laitoksille annetuista lainavaroista menevän vuotuismaksun välinen ero varattaisiin kulunkiarviota laatiessa laitosten uutistöihin käytettäväksi. Asiaa Rahatoimikamarissa käsiteltäessä on

jäsenten enemmistö yhtynyt Hallituksen ehdotukseen, koska ei käy pitäminen asianmukaisena, että teknillisten laitosten kuoletusmaksut, jotka nousevat tuntuvasti enemmänänsi niitä kuoletusmääriä, mitkä kaupunki suorittaa ottamiensa obligatsioonilainain vastaavista osista, käytettäisiin muihin kuin aiottuihin tarkoituksiinsa, s. o. teknillisten laitosten uutistöihin. Rahatoimikamari saa sentähden kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että teknillisten laitosten Hallituksen tulee erikoista kulunkiarvioehdotustaan laatiessaan varata teknillisten laitosten uutistöihin ne rahamäärät, mitkä vastaavat teknillisten laitosten vahvistetun kuoletussuunnitelman mukaan kaupunginkassaan suoritettavan vuotuismaksun ja sen vuotuismaksun välistä erotusta, minkä kaupunki maksaa teknillisille laitoksille antamistaan obligatsioonilainainsa osista.

Rahatoimikamarin jäsenten enemmistön mielipiteestä eriävän kannan ovat esiintuoneet allekirjoittanut Gripenberg ja varajäsen Grotenfelt, joiden lausumat mielipiteet käyvät näkyviin tämän oheisesta äänestyspöytäkirjasta.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Lyhennysote pöytäkirjasta, joka tehtiin Helsingin kaupungin Rahatoimikamarin kokouksessa lokakuun 16 päivänä 1912.

2 §.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto käsitellessään ehdotusta kuluvan vuoden 1912 meno- ja tuloarvioksi oli päättänyt Rahatoimikamarilta vaatia lausuntoa kysymyksestä, joka koskee teknillisten laitosten kuoletusvarain käyttämistä uutistöihin, oli mainittujen laitosten Hallitus Kamarin kehotuksesta nyttemmin antanut asiasta lausunnon, joka nyt esiteltiin ja kuului seuraavasti:

 Asiaa keskusteltuaan Rahatoimikamari päätti Hallituksen mainitsemista syistä Kaupunginvaltuustolle esittää, että kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen tulisi erikoista kulunkiarvioehdotustaan laatiessaan varata laitosten uutistöihin ne määrät, mitkä vastaavat teknillisten laitosten vahvistetun kuoletussuunnitelman mukaan kaupunginkassaan suoritettavan vuotuismaksun ja sen vuotuismaksun välistä erotusta,

minkä kaupunki itse maksaa obligatsioonilainoistaan laitoksille myönnettyistä rahamääristä. (Rkmrin kirjelmä N:o 558).

Rahatoimikamarin enemmistön mielipiteestä eriävän käsityksen lausuiivat varajäsen herra Grotenfelt ja puheenjohtaja herra Gripenberg, jotka yhtyivät seuraavaan lausuntoon:

Kun emme voi yhtyä jäsenten, herrain Wasastjernan, Nybergin, Ärtin ja Almqvistin lausumiin mielipiteisiin, saamme pöytäkirjaan lausua eriävän mielipiteemme ja perustella kantaamme asiassa.

Niinkuin meillä teknillisten laitosten kuoletustaulukon ehdotusta käsiteltäessä oli tilaisuus huomauttaa, olisi mielestämme kaikille teknillisten laitosten tarpeisiin osotetuille varoille vahvistettava pysyväinen korkomäärä sekä niiden kuoletus toimitettava teknillisten laitosten Hallituksen ehdottamain periaatteiden mukaisesti. On asian luonnossa, että teknillisten laitosten täytyy kuolettaa lainansa paljon nopeammin kuin kaupunki kuolettaa obligatsioonilainansa. Mutta sen johtopäätöksen vetäminen tästä asianlaidasta, että tämän johdosta teknillisten laitosten vuotuisen kuoletuksen ja niiden saamain kaupungin obligatsioonilainain osain kuoletuksen välinen erotus olisi rahasăäntöä laatiessa tarpeen mukaan varattava laitosten uutistöihin, on yhtä perustelematonta kuin väärää. Ei ylipäätäen kuulune lainanottajalle, maksaako ja millä ehdoilla lainanantaja takaisin lainaksi antamansa varat, eikä myöskään miten kertyneet varat käytetään. Jos teknillisille laitoksille on vahvistettu kuoletussuunnitelma ja lainain korko on kerta kaikkiaan määrätty, niin täytyy vaatimusta että teknillisten laitosten tarpeisiin on varattava näiden laitosten vahvistetun kuoletussuunnitelman mukaan kaupunginkassaan suoritettavan vuotuismaksun ja kaupungin itsensä laitoksille antamain obligatsioonilainain osista suoritettavan vuotuismaksun välinen erotus pitää aivan epäoikeutettuna, minkätähden se on evättävä. Sillä teknilliset laitokset ovat kaupungilta saaneet lainoja joitakin määriä, mutta näiden lainavarain laatu («obligatsioonilainat», «voittovarat», «sisäiset lainat», «yliäämävoittovarat», «taksoitetut varat») on asia, joka ei koske teknillisiä laitoksia, vaan Rahatoimikamaria, jonka on Kaupunginvaltuustolle tehtävä ehdotus, miten kunnan menot ja tarpeet ovat täytettävät. Mutta niin ei teknillisten laitosten Hallitus näy käsittäneen asiaa. Se näyttää pyrkivän siihen, että nämä laitokset yleisessä rahasăännön järjestelyssä pääsisivät muita hallintoaaroja edullisempaan asemaan. Näin nimitäin kävisi, jos periaatteellisen päätöksen johdosta teknillisten laitosten käytettävänä uutistöihin aina olisi melkoiset rahavarat, joita Valtuusto ei voisi tarvitessaan vapaasti käyttää muuhun tarkoitukseen. Tuollainen menettely tietäisi Valtuuston toimintavapauden rajoittamista vastaisen varalle. On luonnollista, että kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen pitää pyrkiä kaikin puolin huoltamaan laitosten edistystä ja kehitystä. Ja tätä pyrkimystä tulee tietenkin Kaupunginvaltuuston ja Rahatoimikamarin kannattaa. Mutta jos nämä pyrkimykset ilmenevät tavoin ja muodoin, jotka vaikuttavat tahi ainakin voisivat vaikuttaa ehkäisevästi ja hankalasti kunnan muihin hallintoelimiin, sen johdosta että teknilliset laitokset yleisessä rahasăännön

järjestelyssä asetetaan kunnan muita laitoksia tuntuvasti edullisempaan asemaan, emme me puolestamme voi tätä kannattaa. Sen seikan että teknilliset laitokset ovat laadultaan likeyrityksiä ei voi katsoa perustelevan niiden erikoisasemaa yleisessä rahasäännön järjestelyssä.

On muuten huomattava että, vaikkakin teknilliset laitokset kuolettavat lainansa nopeammin kuin kaupunki kuolettaa obligatsioonilainansa, niin ei tästä kuitenkaan synny minkäänlaisia kuoletusvarojen ylijäämiä, jotka kävisi «sisäisinä lainoina» antaminen teknillisille laitoksille. Sillä jos niin olisi laita, pitäisi nämä varat olla jälellä siihen aikaan, jolloin asianomaiset obligatsioonilainat on lopullisesti takaisin maksettava. Niin ei kuitenkaan ole laita. Asiaa on likinnä katseltava siltä kannalta että teknillisten laitosten nopeamman kuoletuksen johdosta kaupungin yleinen rahasääntö näyttää moniaat vuodet suotuisammalta, mutta rasittuu myöhemmin vastaavassa määrässä teknillisten laitosten suorittama loppuun näiden lainain kuoletuksen. Nykyiset sukupolvet tulisivat edullisempaan, vastaiset epäedullisempaan asemaan. Tässä on kuitenkin huomioon otettava, että aivan todennäköisesti vastaisuudessa teknillisten laitosten taloudelliset tulokset osottautuvat vieläkin edullisemmiksi kuin nykyään ja että niinmuodoin tulevana aikoina on odotettavana vastaavia tuloja.

Jos taas katsoo asiaa siltä kannalta, jolle Rahatoimikamarin enemmistö ja kaupungin teknilliset laitokset ovat asettuneet, niin on huomattava, että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin on myöntänyt eräät rahamäärät joitakin teknillisten laitosten laajennuksia varten. Jos laitokset sittemmin maksavat takaisin jonkin osan näistä lainavaroista, on tietenkin Kaupunginvaltuustolle lisätyin luvuin varattava tilaisuutta osottaa nämä takaisin maksetut lainavarat niihin tarkoituksiin, joitten katsotaan voivan tulla kysymykseen. Meidän täytyy epäillä, että varsinainen Kaupunginvaltuusto kulunkiarviota käsitellessään olisi oikeutettu osottamaan määrärahoja obligationsivaroista.

Kun kuitenkin tämä kysymys koskee rahasäännön käsittelyn periaatteita, mutta Rahatoimikamari, sen johdosta että kaupungin teknillisten laitosten Hallitus antoi lausunnon asiasta niin myöhään, että Rahatoimikari kulunkiarvion paraikkaa ollessa käsiteltävänä tuskin voi perinpohjaisesti valmistella tätä asiaa, ehdotamme että Raha-toimikamari Kaupunginvaltuustolle esittäisi

että puheenalainen esitys välittömästi lykättäisiin Kulunkiarviovaliokunnan käsiteltäväksi.

Vakuudeksi:

K. Rein.

HELSINGIN KAUPUNGIN
TEKNILLISTEN LAITOSTEN HALLITUS.

*Helsingissä,
lokak. 2 p:nä 1912.*

Rahatoimikamarille.

N:o 271.

Sen johdosta että Rahatoimikamari on halunnut saada kirjallisesti tietoonsa Hallituksen mielipiteen kysymyksestä, joka koskee teknillisten laitosten kuoletusvarain käyttämistä uutistöihin, saa Hallitus puolestaan ehdottaa seuraavia periaatteita vastaisen menettelyn ohjeeksi:

Ne vuotuiset kuoletusmäärät, joita teknilliset laitokset laadittujen kuoletussuunnitelmain mukaisesti suorittavat niiden tuntuvasti lyhempään kuoletusaikain johdosta kuin mitä vastaaville lainoille lasketaan, ovat niin suuret, että teknillisten laitosten yhteenlaskettu kuoletussumma esim. kuluvalta vuodelta on tuntuvasti suurempi kuin menoarvioon pantu kaupungin kaikkien velkain kuoletussumma 1911 vuoden loppuun. Tämän johdosta on Hallitus sitä mieltä, että teknillisten laitosten suoritettavan vuotuisen kuoletuksen ja koron sekä niille annetuista lainoista menevän vuotuismaksun välinen erotus sopisi rahasääntöehdotusta laatiessa tarpeen mukaan varata laitosten uutistöihin. Siten käytettyjä varoja pidettäisiin ja korkoon ja kuoletukseen nähden käsiteltäisiin lainavaroina. Tästä olisi se etu, että kuoletuksen ylijäämä uutena, ikäänkuin sisäisenä lainana sidotaan teknillisiin laitoksiin, joten ulkoapäin otettavain lainain tarve vastaavassa määrässä vähenee. Tämä menettely käy yksinkertaisemmaksi senkin johdosta, että Hallitus on laatinut kuoletussuunnitelmaehdotuksensa siten, että teknillisten laitosten lainoista suoritettaisiin yhtenäinen 5 0/0:n korko ja kuoletus (jolla korkomäärällä myös hyvitetään teknillisten laitosten konttokuranttitiliä) eikä Rahatoimikonttorin laskemia korkomääriä, 4,7 0/0 vesijohtolaitoksen, 4,8 0/0 sähkötehtaan ja 5 0/0 kaasutehtaan osalta. — Jotta edellä kerrottu menettely kävisi mahdolliseksi olisi tarpeellista antaa Rahatoimikonttorin tehtäväksi vuosittain kunkin laitoksen osalta ennen menoarvion laatimista ilmoittaa, mikä vuotuismaksu on kultakin seuraavalta vuodelta pantu kunkin laitoksen lainoista maksettavaksi.

Helsingin kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus:

Hj. Schildt.

I. Savonius.

Lausunto kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen esityksen johdosta, joka koskee eräitten vesijohto- ja sähkölaitoksen pääomavelan määräin tileistä poistamista.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

*Helsingissä,
lokak. 16 p:nä 1912.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 559.

Kirjelmässä maaliskuun 8 päivältä kuluvaan vuotta (Liite I) on kaupungin teknillisten laitosten Hallitus ilmoittanut, että nyttemmin, kun teknillisten laitosten tilit vuodelta 1911 on päätetty, näkyy että laitosten käytön taloudellinen tulos on mainittuna vuonna ollut rahasäännössä edellytettyä tuntuvasti edullisempi. Tämän johdosta Hallitus esittää, että vesijohto- ja sähkölaitoksen 1911 vuoden säästöstä luettaisiin näiden laitosten pääomavelan vähennykseksi, vesijohtolaitoksen osalta Smk 61,775: 46 ja sähkölaitoksen osalta 51,368: 98, eli niinmuodoin yhteensä Smk 113,144: 44.

Sittenkun Rahatoimikonttori, jonka lausunto asiassa oli vaadittu, oli siitä lausunut mielensä (Liite II) sekä kirjelmässä mainituilla perusteilla esittänyt, että mainittu Hallituksen esitys ei aiheuttaisi toimenpidettä, on Rahatoimikamari käsitellyt tämän asian kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen kanssa pitämässään yhteisessä kokouksessa sekä, kun siellä tapahtuneesta keskustelusta kävi selville, että asiasta oli eri mieliä eikä Hallitus ollut edellä mainittua esitystään seikkaperäisesti perustellut, käskenyt Hallituksen antaa Rahatoimikamariin täydentävä lausunto asiasta. Hallitus onkin tätä käskyä täyttääkseen kirjelmässä kuluvan lokakuun 2 päivältä (Liite III) antanut perustellun lausunnon asiasta.

Puheenalaista asiaa tänä päivänä käsitellessään on Rahatoimikamarin jäsenten enemmistö voinut yhtyä Hallituksen esittämiin näkökohtiin ja ehdotuksiin ja saa Kamari sentähden kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että vesijohto- ja sähkölaitoksen pääomavelkaa on tileistä poistettava, vesijohtolaitoksen Smk 61,775: 46 ja sähkölaitoksen 51,368: 98 sekä pantava maksettavaksi mainittujen laitosten 1911 vuoden säästöstä.

Pöytäkirja asian käsittelyssä Rahatoimikamarissa toimitetusta äänestyksestä pannaan tämän oheen.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Lyhennysote pöytäkirjasta, joka tehtiin Helsingin Rahatoimikamarin kokouksessa lokakuun 16 päivänä 1912.

3 §.

Esiteltiin edelleen käsiteltäväksi viime syyskuun 23 päivänä pidetyssä kokouksessa pöytäkirjan 1 §:n kohdalla käsitelty kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen Kaupunginvaltuustolle tekemä esitys että osa vesijohtolaitoksen ja sähkötehtaan voittovaroja vuodelta 1911 käytettäisiin näillä laitoksilla kaupunginkassaan olevan pääomavelan tileistä poistamiseksi, josta asiasta Hallitus nyttemmin oli antanut seuraavan lisälausunnon:

Asiata keskusteltuaan Rahatoimikamari, Hallituksen esittämiin näkökohtiin ja ehdotuksiin yhtyen, päätti Kaupunginvaltuustolle esittää, että kaupunginkassan tileistä poistettaisiin vesijohtolaitoksen pääomavelkaa Smk 61,775: 46 ja sähkölaitoksen Smk 51,368: 98, jotka rahamäärät pantaisiin maksettaviksi mainittujen laitosten säästöstä vuodelta 1911 (Rkmin kirjelmä N:o 559).

Rahatoimikamarin jäsenten enemmistön käsityksestä eriävää mieltä olivat Kamarin puheenjohtaja herra Gripenberg sekä varajäsen herra Grotenfelt, jotka lausuvat:

Kun emme ole voineet yhtyä Rahatoimikamarin jäsenten enemmistön käsitykseen kysymyksessä, joka koskee kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen esitystä vesijohto- ja sähkölaitoksen pääomavelan ylimääräisestä tileistä poistamisesta, saamme kantamme valaisemiseksi lausua seuraavaa:

Niinkuin Hallitus jälkimmäisessä kirjelmässään (Liite III) huomauttaa, on Kaupunginvaltuusto kesäkuun 13 päivänä 1911 myöntynyt siihen, että sähkölaitoksen 1910 vuoden voittovaroilla 1911 vuoden tileissä vähennetään laitoksen pääomavelkaa Smk 111,238: 39. Hallitukselta on kuitenkin jäänyt huomaamatta, että Kaupunginvaltuusto on tähän päätökseensä lisännyt sanat: «saamatta tätä päätöstä kuitenkin pitää samanlaatuisten kysymysten periaatteellisena ratkaisuna vastaisen varalle». Periaatteellista päätöstä ei tässä asiassa siis ole olemassa, vaan on Kaupunginvaltuusto päinvastoin poikkeuksena kerrakseen myöntänyt tuollaisen ylimääräisen tileistä poiston.

Esityksensä alussa Hallitus lausuu, että ehdotus on tehty olojen järjestämiseksi, siksi kunnes Valtuusto on vahvistanut laitosten kuoletuussuunnitelmat, kun taas esityksen lopussa lausutaan että «ylimääräiset tileistä poistot ovat erittäin tarpeellisia, kun tilaisuutta niihin ilmaantuu». Nämä kaksi lausuntoa ovat tuskin yhteen sovitettavissa, ja saanee olettaa vastedeskin olevan odotettavana samaa tarkoittavia

esityksiä kuin tässä esillä oleva on. Kun kysymyksellä kuitenkin on melkoinen taloudellinen kantavuus, lienee sen periaatteellinen valaiseminen tässä paikallaan. Kysymys on siis likinnä siitä, pitääkö teknillisten laitosten koko voitto mennä kaupunginrahastoon ja olla Kaupunginvaltuuston käytettävänä kulunkiarvion käsittelyssä samoin kuin kaikki muukin kaupungin säästö, vai pitääkö teknillisten laitosten — tosin Kaupunginvaltuuston harkinnan jälkee, mutta yleisen kulunkiarvionkäsittelyn ulkopuolella — saada erikoistarkoituksiinsa käyttää mainittuja ylijäämävoittovaroja. Ottaessaan haltuunsa tahi perustaessaan teknillisiä laitoksia ei kaupunki tehnyt tätä vain siinä mielessä, että saisi vallitakseen nämä teollisuuden alat, vaan myös siinä toivossa, että saisi lisätuloja ja siten voisi jossain määrin rajoittaa taksoitusta. Jos nyt teknillisten laitosten n. s. ylijäämävoittovarat edeltäpäin varattaisiin puheenalaisen laitosten tarkoituksiin, joko tileistä poistoihin tahi uutistoihin, tulisivat nämät varat tosin kaupungin hyväksi. Mutta — ja tässä on periaatteellinen ero Rahatoimikamarin ja meidän käsityksemme välillä — nämä varat eivät olisi vapaasti käytettävänä yleisessä kulunkiarvionkäsittelyssä eikä eri hallintohaarain tarpeita kävisi keskenään vertaileminen eikä vastakkain punnitseminen. Tuollainen menettely tietäisi teknillisten laitosten hallinnon asettamista muita hallintohaaroja, vieläpä laissa säädettyihin hallintoaloihinkin kuuluvia, suotuisampaan asemaan. On sanottu, että on oikeudenmukaista että, kun kaupungin teknilliset laitokset tuottavat kaupungille suuria tuloja, ne myös saavat käyttää osan näistä omiin tarpeisiinsa. Mutta kaupungin taloudessa on ainoastaan kaupungin menoja ja kaupungin tuloja, mitkä Kaupunginvaltuusto kulunkiarviota käsitellessään vahvistaa. Ja vahvistettu rahasääntö on oleva kaikkien viranomaisten noudatettavana. Teknilliset laitokset ovat tosin liikeyrityksiä, mutta eivät yksityisiä, vaan kunnallisia, ja ne on, mitä yleiseen kulunkiarvionkäsittelyyn tulee, asetettava kunnan muiden hallintohaarain vertaisiksi. Jos tämä myönnetään oikeaksi, ei voi olla panematta jyrkkää vastausetta sitä Hallituksen lausuntoa vastaan, että «ei Rahatoimikamarille eikä kulunkiarviovaliokunnallekaan ole myönnettävä oikeutta kulunkiarvioehdotuksissaan edeltäpäin ottaa lukuun niitä likimääräisesti laskettuja «ylijäämiä», joita vuoden päättyessä ehkä on kertynyt yli rahasäännön, vaan on näiden mahdollisten ylijäämävoittovarain käyttöoikeus varattava Kaupunginvaltuustolle». Siihen asianlaitaan katsomatta että Kaupunginvaltuuston marraskuun 3 päivänä 1908 tekemän, säästöarviolaskelman laadinnassa noudatettavia periaatteita koskevan päätöksen mukaan (Pain. asiakirj. N:o 31, 1908) siinä on myös otettava huomioon se vahvistetun vuosirasahasäännön yli nouseva voitto, minkä voi laskea kertyvän teknillisistä laitoksista, tietää Hallituksen lausunnon hyväksyminen voimassa olevan kunnallisasetuksen loukkaamista, jonka asetuksen 58 §:n mukaan Rahatoimikamarin asiana on Maistraattiin lähetettävän tulo- ja menosääntöehdotuksensa laadinnassa ottaa huomioon: Paitsi kuluvalta vuodelta odotettuja säästövaroja ja niitä kunnallistarpeisiin jo myönnettyjä rahanmääräyksiä, jotka seuraavana vuonna saadaan ylöskantaa, myös ne tulot, joita kunnan muutoin luullaan vastamainittuna vuonna saavan.

Aivan toinen on kysymys, onko teknillisten laitosten velkain ylimääräiset poistot — jommoisia tietysti vastedeskin voi tulla kysymykseen — otettava huomioon kulunkiarvioehdotusta kokonaisuudessaan käsiteltäessä. Silloin saa Kaupunginvaltuusto, sittenkun erinäiset viranomaiset ovat ehdotusta käsitelleet ja valmistelleet, tilaisuuden tutkia ja vastakkain punnita esiintyviä vaatimuksia. Ja jos silloin havaitaan laitosten pääomavelan ylimääräinen poisto tarpeelliseksi ja sen voivan yleistä kulunkiarvion järjestelyä haittaamatta käydä päinsä, on luonnollista, että sellaiseen pyyntöön pannaan asianmukaista huomiota. Sitä vastoin asettuminen sellaiselle kannalle, ettei olisi suotavaa, «että nämä ylijäämävoittovarot jätettäisiin käyttämättä seuraavaan kulunkiarvion käsittelyyn asti, koska teknillisten laitosten edut, joiden hyväksi näitä varoja tietenkin on etusijassa käytettävä, siinä tapauksessa voisivat joutua kohtuuttomasti kärsimään», osottaa kaikella toivottavalla selvyydellä, kuinka teknillisten laitosten Hallitus pyrkii aikaansaamaan erotusta «kaupungin rahain» ja «teknillisten laitosten rahain» välillä. Tuollaista pyrkimystä täytyy kuitenkin mielestämme mitä jyrkimmin vastustaa, koska päinvastaisessa tapauksessa kulunkiarvion käsittelyn yhtenäisyys saattaisi joutua vaaraan.

Lopuksi emme voi olla valittamatta, että teknillisten laitosten Hallitus on esittänyt lausunnon semmoisen kuin että olisi «erittäin tärkeätä, että niin tässä kuin muissakin kohdin terveet liikeperiaatteet vahvistetaan teknillisten laitosten hoidossa noudatettaviksi, sillä kerran vahvistettuina niitä vastaisuudessa tuskin muutettanee». Jos Hallitus tällä lausunnollaan tarkoittaa erityisesti huomauttaa sitä etua, että se vastaisen varalle saa sidotuksi päättävän viranomaisen toimintavapauden, on tämä lausunto lievimmin sanoen sopimaton, päinvastaisessa tapauksessa se on vain joutava lauseparsi. Kaikkein vähimmin pitäisi Hallituksen, joka useammin kuin yhden kerran on kehottanut Kaupunginvaltuustoa luopumaan periaattellisesta päätöksestä, asettua tälle kannalle.

Siihen nähden mitä edellä olemme lausuneet, katsomme olevan ehdottaminen, että Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle kunnioittaen esittäisi Valtuuston päättäväksi:

että edellä mainittu esitys lykättäisiin kulunkiarviovaliokuntaan, jonka tulee kulunkiarvion järjestelyn yhteydessä antaa lausunto ja ehdotus asiassa.

Vakuudeksi:

K. Rein.

HELSINGIN KAUPUNGIN
TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS.

Helsingissä,
maalisk. 8 p:nä 1912.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Teknillisten laitosten tilit vuodelta 1911 on nyttemmin päätetty; ja tilinpäätökset näyttävät, että laitosten käytön taloudellinen tulos mainittuna vuonna on ollut tuntuvasti suotuisampi, kuin kulunkiarviota laadittaessa oli edellytetty.

Vesijohtolaitoksen säästö oli 1911 vuoden kulunkiarviioon merkitty 554,875 markaksi, minkä lisäksi kulunkiarviovaliokunta oli kuluvan vuoden rahasääntölaskelmaa tehdessään edellyttänyt kertyvän voittoja 30,000 markkaa. Laitoksen tilinpäätöksen mukaan on todellinen säästö kuitenkin Smk 646,650:46 eli siis Smk 61,775:46 suurempi laskettua määrää. Tämä ylijäämä näyttää olevan sopiva käyttää laitoksen pääomavelan vähennykseksi mainitulta vuodelta.

Kaasutehtaan tilinpäätös osottaa vuodelta 1911 säästöä Smk 349,057:14 kulunkiarviossa lasketun 226,102 markan määrän sijasta. Siihen nähden että voittovaroja jo on käytetty uutistöihin Smk 197,410:01, ei tämän lisäksi liene muuta tileistä poistoa tehtävä.

Sähkötehdas taas, jonka säästö 1911 vuoden kulunkiarviossa oli laskettu 326,000 markaksi, on tilinpäätöksen mukaan antanut säästöä Smk 477,368:98. Kun kuitenkin kulunkiarviovaliokunta jo on kuluvan vuoden säästöön luenut sähkötehtaasta ylimääräistä tuloa 100,000 markkaa, saa Hallitus ehdottaa, että jälellä oleva säästö määrä Smk 51,368:98 käytettäisiin sähkötehtaan rakennuspääoman tileistä poistamiseen. Sähkötehtaan muut poistot, jotka vastaavat uutistöihin käytettyjä voittovaroja, ovat Smk 153,794:05.

Laitosten pääomavelan korko, laskettuna vahvistettujen korkomääräin mukaan, *sekä* — siinä tapauksessa että edellä mainitut poistot tehdään — asianomaisten laitosten sen lisäksi tuottama *voitto* nousevat seuraaviin määriin:

Vesijohtolaitos.

Poistoja	61,775: 46
4,7 % korko rakennuspääomalle	276,360: 38
voitto	<u>308,514: 62</u> 584,875: —

Kaasutehdas.

Poistoja		197,410: 81
5 % korko rakennuspääomalle	254,919: 88	
voitto	<u>94,137: 26</u>	349,057: 14

Sähkötehdas.

Poistoja		205,163: 03
4,8 % korko rakennuspääomalle	249,193: 37	
voitto	<u>176,806: 63</u>	426,000: —
Yhteensä Smk		1,329,932: 14 464,349: 30

Edellä lausuttuun nähden saa Hallitus kunnioittaen esittää Herrain Kaupunginvaltuusmiesten päätettäväksi:

että vesijohtolaitoksen ja sähkötehtaan 1911 vuoden säästöstä käytetään näiden laitosten pääomavelan vähennykseksi, vesijohtolaitoksen Smk 61,775: 46 ja sähkötehtaan Smk 51,368: 98.

Helsingin kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus:

Hj. Schildt.

I. Savonius.

HELSINGIN
RAHATOIMIKONTTORI.

Helsingissä,
huhtik. 25 p:nä 1912.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 94.

Vaadituksi lausunnoksi Helsingin kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen Kaupunginvaltuustolle tekemän esityksen johdosta, että saataisiin vesijohtolaitoksen ja sähkötehtaan 1911 vuoden voittovaroja käyttää näiden laitosten pääomavelan vähennykseksi, pyytää konttori, palauttaen lähetekirjat, lausua seuraavaa:

Kesäkuun 13 päivänä 1911 myöntyi Kaupunginvaltuusto Helsingin kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen esitykseen, että osa sähkötehtaan 1910 vuoden voittovaroja saataisiin 1911 vuoden tileihin merkitä laitoksen pääomavelan vähennykseksi, lisäten Kaupunginvaltuusto mainitussa tilaisuudessa kuitenkin nimenomaan, että «tätä päätöstä ei kuitenkaan saa pitää samanlaatuisten kysymysten periaatteellisena ratkaisuna vastaisen varalle». Tuskin kuitenkaan on vuosi mennyt umpeen, ennenkuin mainittu Hallitus jälleen lähettää Kaupunginvaltuustolle samantapaista sisällystä olevan kirjelmän.

Siihen katsoen että Kaupunginvaltuusto marraskuun 14 päivänä 1911 ei ainoastaan ole vahvistanut niitä periaatteita, joiden mukaan kaupungin teknillisten laitosten kuoletuksuunnitelmat on laadittava, vaan myös on käsenyt mainittujen laitosten Hallituksen laatia kuoletuksuunnitelma eri laitoksia varten ja lähettää se Kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi, konttori puolestaan ei voi yhtyä edellä mainittuun Hallituksen ehdotukseen, mikäli näitä ylimääräisiä tileistä poistoja koskee, sitä vähemmän, kun siten Kaupunginvaltuuston edellä mainittu päätös jäisi aivan merkitystä vaille. Laitosten pääomavelkaa vähennettäisiin siten vuotuisilla poistoilla kulunkiarvion ulkopuolella, sen sijaan että noudatettaisiin siinä vahvistettuja kuoletuksmääriä. Tämä menettely sitä paitsi muuttaisi edellisen vuoden tilinpäätöksen tulosta, mistä voi olla laajakantoisia seurauksia, jos ehdotettua manettelyä ruvetaan laajemmassa mitassa käyttämään. Erittäin tervetullut olisi kaupunginviranomaisille kaiketi ollut teknillisten laitosten kuoletuksuunnitelman ehdotuksen esittäminen tämän ylimääräisen poistoehdotuksen sijasta, jolla Hallitus osottaa aivan perustelematonta huolenpitoa mainittujen laitosten käyttämättömäin voittovarain jakamisesta.

Kun Hallitus ehdotettujen poistojen perustelemiseksi ainoastaan mainitsee, että voitto «on sopiva» käyttää pääomavelan vähennykseksi, ei konttori ole katsonut tuon «sopivaisuuden» tarjoovan riittävää aihetta Hallituksen tekemän esityksen kannattamiseen.

Helsingin Rahatoimikonttori:

Iwar Timgren.

Liite III.

HELSINGIN KAUPUNGIN
**TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS.**

*Helsingissä,
lokak. 2 p:nä 1912.*

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 270.

Sittenkun Hallitukselle oli annettu tilaisuus tutustua Rahatoimikonttorin antamaan lausuntoon Hallituksen viime maaliskuun 8 päivänä Kaupunginvaltuustolle tekemän esityksen johdosta, joka koski teknillisten laitosten 1911 vuoden voittovarain käyttämistä, saa Hallitus vastineeksi mainittuun lausuntoon kunnioittaen esiintuoda seuraavaa:

Puheenalainen Hallituksen ehdotus ei tarkoita toisen menettelyn saattamista suunnitelmanmukaisen kuoletuksen sijaan eli vuotuisten poistojen tekemistä rahasäännön ulkopuolella — niinkuin Rahatoimikonttori on tahtonut asian esittää — vaan on tämä samoin kuin aikaisemminkin esitetty, Valtuuston hyväksymä poistoehdotus tehty olojen järjestämiseksi, kunnes Valtuusto on vahvistanut kuoletussuunnitelmat, minkätähden tämä ehdotus voitaneen hyväksyä samoilla perusteilla kuin entinenkin.

Tässä yhteydessä on kuitenkin, vastaisen väärinkäsityksen välttämiseksi, syytä uudelleen huomauttaa, mitä Hallitus ehdottamansa kuoletussuunnitelman perustelmissa (Pain. asiakirj. N:o 43 vuodelta 1911) on lausunut suunnitelmanmukaisen kuoletuksen ja ylimääräisten poistojen yhtärinnan toimittamisen tarpeellisuudesta:

«Tässä yhteydessä on lisäksi huomautettava, erittäinkin sähkötehtaaseen nähden, että teknikan nopean kehityksen johdosta tällä alalla on tarjona vaara että jotkut laitoksen osat käyvät epäajanmukaisiksi, toisin sanoen, että on edullista hankkia niiden sijaan uudet, ennenkuin säännöllinen kuluminen sitä vaatisi, jotta paitsi laitos vielä on monet ajat oleva nopeassa kehitystilassa, minkä johdosta tuon tuostakin täytyy teettää suuria laajen-

nustöitä, joten rakennuspääomaa täytyy lisätä, ja tämä pääoma vaatii korkoja ja kuole-
tusta niin suuria määriä, että ne, ellei vanhoille laitoksille lasketa ylimääräistä kuoletusta,
käyvät liian rasittaviksi alussa, ennenkuin uudet osat on käytetty hyödyksi. Tähän
nähdén täytyy asettaa se vaatimus, että — vahvistetun suunnitelman mukaisen kuole-
tuksen lisäksi — ylimääräisiä kuoletuksia tehdään niin laajassa mitassa kuin laitosten
taloudelliset tulokset kohtuudella sallivat».

Esittääkseen vereksen esimerkin tällaisen toimenpiteen välttämättömyydestä rohkenee
Hallitus mainita seuraavan yksityisseikan sähkötehtaan osalta. Tehtaan kaksi ensimmäistä
turbogeneraattoria, jotka kumpikin ovat 100 hvsv ja jotka syksyllä 1908 tilattiin sekä
seuraavana kesänä pantiin käyntiin, ovat aikaisemmin kuin edellytettiin osottautuneet
liian pieniksi, minkätähden ne on lähivuosina vaihdettava todennäköisesti kahteen 7,500
hvsv koneeseen. Kun nykyiset koneet vielä ovat mlteit uudet, on ne saatava myy-
dyiksi. Näinä muutamana vuonna on kuitenkin turbogeneraattorien hinta yleensä las-
keutunut lähes 40 % ja tästä on seurauksena, että tehdas ei voi toivoa myydessä
saavansa koneista läheskään niiden alkuperäistä hintaa, siitä pois luettuna suunnitelman
mukainen kuoletus, joka tietysti edellyttää säännöllistä kulumista, minkä johdosta siis
on pelättävissä kirjanpidon häiriintymistä, ellei edeltäpäin varata mahdollisuutta tasoi-
tusten toimittamiseen ylimääräisten poistojen avulla.

Mitä tulee Rahatoimikonttorin huomautukseen, että teknillisten laitosten voittovarain
käyttäminen mainitulla tavalla pakottaisi muuttamaan tilinpäätöstä, ei näin suinkaan
tarvitse käydä. Sitä varten on tosin tarpeellista, ettei vastedes seurata sitä tähän asti
noudatettua ja Hallituksen aina vastustamaa menettelyä, että teknillisten laitosten
«ylijäämä»-voittovarain käyttämisestä päätetään edeltäpäin. Hallitus on nimittäin peri-
aatteellisesti sitä mieltä, ettei Rahatoimikamarille eikä kulunkiarviovaliokunnallekaan
ole myönnettävä oikeutta kulunkiarvioehdotuksissaan edeltäpäin ottaa lukuun niitä liki-
määräisesti laskettuja «ylijäämiä», joita vuoden päättyessä ehkä on kertynyt yli raha-
säännön, vaan on näiden mahdollisten ylijäämävoittovarain käyttöoikeus varattava Kau-
punginvaltuustolle ja niiden käyttämisestä päätös tehtävä oikeastaan vasta sittenkun tilit
on päätetty ja Hallitus on siitä tehnyt eri esityksen, koska Hallitus — vastoin Raha-
toimikonttorin mielipidettä — pitää itseään sinä viranomaisena, jonka huolehtiminen tek-
nillisten laitosten voittovaroista on eniten «perusteltu».

Edellä kerrotulla tavalla menetellen ei tilinpäätöksen muuttaminen käy tarpeelliseksi,
koska puheenalaiset ylijäämävoittovarajat todella ovat *käytettävissä*. Menettely on muuten
aivan sen mukainen, mikä on tavallista yksityisessä liike-elämässä, missä yhtiökokous
(Valtuusmiehet) johtokunnan ehdotuksesta päättävät voiton käyttämisestä ylimääräisiin
poistoihin y. m.

Täydellisen selvyuden saamiseksi kaupungin rahasaäntöön on sellainen menettely
suositeltava, että ne rahavarain käyttöä koskevat päätökset, mitkä Valtuusto asianomaisten
hallitusten ehdotuksesta tekee tilinpäätöksen valmistuttua, otetaan huomioon seuraavaa
vuotta varten laadittavassa kaupungin yleisessä kulunkiarviossa. Sitä vastoin ei Hallituksen
mielestä kävisi mitenkään puoltaminen sellaista menettelyä, että nämä ylijäämävoittovarajat

jätettäisiin käyttämättä seuraavaan kulunkiarvionkäsittelyyn asti, koska teknillisten laitosten edut, joiden hyväksi näitä varoja tietenkin on etusijassa käytettävä, siinä tapauksessa voisivat joutua kohtuuttomasti kärsimään. Tämä menettely voi eräillä edellytyksillä, esimerkiksi sen johdosta että Valtuuston kokoonpano vastaisuudessa muuttuu, käydä sangen tuhoisaksi teknillisten yritysten vakavaraisuudelle.

Hallituksen mielestä on sentähden erittäin tärkeätä, että niin tässä kuin muissakin kohdin terveet liikeperiaatteet vahvistetaan teknillisten laitosten hoidossa noudatettaviksi, sillä kerran vahvistettuina niitä vastaisuudessa tuskin muutettanee.

Mitä erittäin tulee vesijohtolaitokseen kohdistuvaan Rahatoimikamarin puheenalaisen lausunnon osaan, huomautettakoon sen lisäksi mitä Hallitus edellä mainitussa esityksessään on lausunut, että siitä lähtien kun kaupunki vesijohdon osti, on kaikki laitoksen menot, ei ainoastaan sen laajentamiseen, vaan melkoiselta osalta myös putkiverkon uusimiseen käytetyt, suoritettu lainavaroista. Sitä paitsi käytettiin vielä muutama vuosi takaperin lainavaroja semmoisiinkin töihin kuin kastelujohtojen teettämiseen erinäisiin istutuksiin, vesijohtojen laittamiseen kadunkastelua ja hevosten juottoaltaita varten, ynnä muihin tuollaisiin tarkoituksiin. Niikään on 1876 vuoden vesijohtolainan korot laitoksen alkuaikoina eli vuosina 1876—1881 suoritettu laitoksen tuloista, ja on tämän johdosta vesijohtolaitoksen maksettavaksi kaupunginkassaan pantu kokonaista Smk 92,502: 26.

Hallituksen esityksestä on Kaupunginvaltuusto tosin marraskuun 14 päivänä 1911 suostunut siihen, että vesijohtolaitoksen pääomavelka kaupunginkassaan on joulukuun 31 päivänä 1910 vahvistettu määrältään Smarkaksi 5,880,008: 04, joten tileistä poistettiin Smk 872,943: 15. Mainittu summa, Smk 5,880,008: 04, on kuitenkin juuri se rahamäärä, mikä vastamainittuna päivänä oli kuolettamatta vesijohtolaitoksen tileihin pannusta lainavarain määrästä, ellei pääomanalennusta oteta lukuun. Kun nyt kaupungin ottamat lainat kuoletetaan noin 50 vuoden kuluessa, jota vastoin suuri osa vesijohtolaitoksen laitteista olisi kuolettettava tuntuvasti nopeammin, ja kun todellisia poistoja ei ole aikaisemmin tehty, on siis vesijohtolaitoksen kirjaanpantu arvo tuntuvasti suurempi sen todellista arvoa. Tähän katsoen ovat ylimääräiset tileistä poistot sangen tarpeellisia, milloin tilaisuutta niihin on. Lähetekirjat palautuvat tämän mukana.

Helsingin kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus:

Hj. Schildt.

I. Savonius.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino, 1912.

Lausunto ehdotuksesta, joka koskee henkilökohtaisten palkanlisäysten myöntämistä erinäisille kaupungin teknillisten laitosten virkailijoille.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

Lokak. 21 p:nä 1912.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 589.

Rahatoimikamariin lähetetyssä, Herroille Kaupunginvaltuusmiehille osotetussa esityksessä (Liite I) on kaupungin teknillisten laitosten Hallitus, kirjelmässä tarkemmin mainituilla perusteilla, ehdottanut henkilökohtaisen palkanlisäyksen myöntämistä vesijohtolaitoksen sekä kaasu- ja sähkötehtaan toimitusjohtajille ja assistenteille ynnä vesijohtolaitoksen kemistille ja sähkötehtaan käyttöinsinööreille. Puheenalaisten henkilökohtaisten palkankorotusten tarkoitus on korvata ne lisätulot, joita asianomaisilla olisi kuluvana vuonna ollut, siinä tapauksessa että Hallituksen aikaisemmin ehdottama, mutta Kaupunginvaltuuston epäämä osavoittojärjestelmä olisi toimeenpantu.

Niinkuin Hallituksen esityksestä näkyy, on kysymys teknillisten laitosten puheenalaisten virkamiesten palkkausmuodoista ja palkkamääristäkin jo tätä ennen ollut käsiteltävänä ja viimeksi ratkaistu Kaupunginvaltuuston kokouksessa huhtikuun 30 päivänä kuluvaa vuotta. Näin ollen ja kun Kaupunginvaltuusto (*Pain. asiakirj. N:o 26 vuodelta 1912*) kaikin puolin käsiteltyään kaikkia asiaan vaikuttavia seikkoja hiljattain on harkinnut puheenalaisille virkailijoille maksettavia palkkamääriä, ei Rahatoimikamarilla ole mainittavasti asiaan lisäämistä. Kamarin mielestä ei nimittäin ole esitetty ainoatakaan uutta perustelmaa niiden lisäksi, joita erinäisissä tiloissa tätä ennen on esiintuotu ja joihin Rahatoimikamari jo on antanut vastineen. Päin vastoin on, mitä asianomaisten laitosten johtajiin tulee, heidän työtaakkansa ja työvastuunsa kuluvana vuonna tuntuvasti vähentynyt, sen johdosta että heidät on vapautettu teknillisten laitosten Hallituksen jäsenyydestä. Huomattava on niinkään, että Kaupunginvaltuusto on myöntänyt johtajille erinäisten muiden kunnan virkailijain edellä sen edun, että saavat ottaa suorittaakseen yksityistehtäviä. Ovatko ja missä määrin asianomaisten johtajain vuositulot tämän johdosta lisääntyneet, ei Rahatoimikamari kykene tietojen puutteessa sanomaan. Tämän lisäksi lienee huomautettava, että vesijohtolaitoksen johtaja vasta kuluvana vuonna on saanut virkaa nykyään seuraavan palkan ja muutama vuosi takaperin nautti ainoastaan

10,000 markan palkkaetuja. Mitä erittäin sähkötehtaan johtajan palkkaehtoihin tulee, on Rahatoimikamari ollut sitä mieltä, että huomioon myös on otettava laitoksen virkailijaluvun nopea lisääntyminen, joten johtajan työtaakka tietenkin jossain määrin jakaantuu useamman virkamiehen kesken. Johtajain nykyiset palkkaehdot muuten lienevät täysin verrattavissa niihin, joita Helsingin kokoisissa ulkomaisissa kaupungeissa maksetaan. Ja kun Rahatoimikamarin erinäisissä aikaisemmissa tilaisuuksissa esittämät, nykyisiä palkkamääriä puoltavat syyt tähän asti ovat saavuttaneet Kaupunginvaltuuston hyväksymisen, ei Rahatoimikamari katso tarvitsevansa asian nykyisessä vaiheessa niitä toistaa, vaan rajoittuu kunnioittaen esittämään Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että puheenalainen esitys evätään.

Äänestyspöytäkirja, josta näkyy, että varapuheenjohtaja herra Wasastjerna ja jäsen herra Almqvist kaikin puolin sekä jäsen Nyberg osittain ovat tahtoneet puoltaa Hallituksen esitystä, pannaan tämän oheen.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Ote pöytäkirjasta, joka tehtiin Helsingin kaupungin Rahatoimikamarin kokouksessa lokakuun 21 päivänä 1912.

2 §.

Esiteltiin kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen Rahatoimikamariin antama, Kaupunginvaltuustolle osotettu esitys henkilökohtaisen palkanlisäyksen myöntämisestä vesijohtolaitoksen sekä kaasu- ja sähkötehtaan toimitusjohtajille ja assistenteille ynnä vesijohtolaitoksen kemistille ja sähkötehtaan käyttöinsinööreille.

Asiaa keskusteltuaan Rahatoimikamari päätti Kaupunginvaltuustolle ehdottaa puheenalaisen esityksen epäämistä sitä sisällystä olevassa kirjelmässä, kuin kirjekonseptikirja N: on 589 kohdalla näyttää.

Rahatoimikamarin jäsenten enemmistön kannasta eriävän mielipiteen julkilausuiivat jäsen herra Nyberg, joka, siihen katsoen että sähkötehdas muihin laitoksiin verraten oli runsaammin kehittynyt, puolestaan halusi myöntää insinööri Wuolteelle 4,000 markan sekä insinööreille Åbergille ja Heikinheimolle kumpaisellekin 1,800 markan palkanlisäyksen, niin myös jäsen herra Almqvist ja varapuheenjohtaja herra Wasastjerna, jotka pöytäkirjaan antoivat seuraavan kirjallisen lausunnon:

«Kun emme voi yhtyä Rahatoimikamarin enemmistön kannattamaan mielipiteeseen puheenalaisessa asiassa, saamme eriävän käsityksemme perustelemiseksi lausua seuraavaa.

Meidän mielestämme ovat kaupungin teknilliset laitokset liikeyrityksiä ja hoidettavat niin, että ne olojen mukaan antavat kaupungille mahdollisimman suuren voiton. Jos tämä käsitys hyväksytään, näyttää siitä olevan luonnollisena seurauksena, että laitosten päälliköt ja heidän lähimmät miehensä eivät saa olla ainoastaan ohjesäännön mukaisesti hoidettujen kansliain johtajia, vaan täytyy heidän myös olla liikemiehiä. Ei sentähden saa yksinomaan pitää silmällä sitä seikkaa, että he ovat virkamiehiä, eikä suhtauttaa heidän palkkojaan kaupungin muiden virkamiesten palkkoihin, vaan täytyy sovittautua niillä työmarkkinoilla vallitsevain olojen mukaan, mistä nämä päälliköt ja heidän apulaisensa ovat otettavat. Sen ohessa olisi, koska laitosten toiminnan taloudellinen tulos on tuntuvassa määrässä ylimmän johdon varassa, pyrittävä näihin paikkoihin saamaan mahdollisimman parhaita voimia. Ja jos tähän pyritään, täytyy myös olla valmis tarjoamaan yhtä edullisia palkkaehtoja kuin sen laatuksille henkilöille tarjotaan tämän maan yleisillä markkinoilla. Tässä on ajateltavissa kilpailua osin maamme muiden kaupunkien ja osin yksityisten yritysten taholta. Mitä ensinnäkin muiden kaupunkien taholta mahdollisesti odotettavaan kilpailuun tulee, ei sillä liene sanottavaa merkitystä mikäli teknillisten laitosten päällikköjä koskee, jota vastoin sen merkitystä ei ole arvattava liian vähäiseksi, kun on kysymys assistenteista. Kun näitä kasvatetaan vastaiseen päällikönteimeen, on likellä tarjona että, elleivät he ole hyvin palkattuja, maaseutukaupungit voivat saada heidät siellä vastaanottamaan päällikön paikkoja. Vaarallisempi kilpailu kuitenkin uhkaa yksityisten yritysten taholta, sillä nämä tarjoavat yleensä ensiluokkaiselle väelle sangen hyviä palkkoja, eritoten sähköalalla. Tällä emme suinkaan ole tahtoneet sanoa, että kaupungin tulisi tarjota samoja palkkoja kuin yksityiset yritykset, vaan täytyy sen edun että asianomaiselle on taattu eläke määrävuosien kuluttua jossain määrin vaikuttaa huojuvasti palkkaan.

Kaupungilla on puheenalaisissa toimissa nykyään ensiluokkainen miehistö ja kaupungille lienee eduksi pysyttää se paikallaan. Näistä ja teknillisten laitosten Hallituksen esittämistä syistä sekä koska ehdotetut korotukset nykyisiä oloja silmälläpitäen näyttävät kohtuullisilta, rohkenemme esittää

että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet hyväksyisivät Hallituksen asiassa tekemän ehdotuksen.

Björn Wasastjerna.

Carl Almqvist.

Niinkuin edellä

Vakuudeksi.

Werner Becker.

HELSINGIN KAUPUNGIN
TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS

Liite I.

*Helsingissä,
lokak. 2 p:nä 1912.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Teknilliselle laitoksille vahvistetun rahasäännön mukaan on laitosten toimitusjohtajain palkka 10,000 markkaa, johon tulee lisäksi 2,000 markkaa vuokratuloja ja 500 markkaa matkatarhoja sekä palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta 10 % pohjapalkasta. Heidän lähimmillä miehillään laitosten johdossa on palkkaa: vesijohtolaitoksen assistentilla 7,000 markkaa ja saman laitoksen kemistillä, paitsi maksutonta asuntoa ja polttopuita, 6,000 markkaa, kaasutehtaan assistentilla 7,000 markkaa ynnä maksuton asunto, polttopuut ja kaasu, sähkötehtaan assistentilla, joka samalla on tehtaan jakeluosaston johtaja, 7,200 markkaa ynnä vuokratuloja 1,200 markkaa, sekä saman tehtaan käyttöinsinöörillä 6,000 markkaa, paitsi maksutonta asuntoa, polttopuita ja valoa, minkä lisäksi kaikille näille virkailijoille on taattu palkankorotus edellä mainituilla perusteilla.

Havaittuaan että mainituille henkilöille taatut, edellä kerrotut palkkaedut eivät asianmukaisesti suhtaudu heidän, erittäinkin toimitusjohtajain virka-asemaan liittyvään työhön ja edesvastuuseen, katsoi Hallitus olevan aihetta koettaa aikaansaada parannusta näihin palkkaetuihin ja teki sentähden joulukuun 18 päivänä 1911 Kaupunginvaltuustolle sitä tarkoittavan esityksen, jossa Hallitus, siihen nähden että teknilliset laitokset lähinnä ovat verrattavissa teollisuuslaitoksiin, arveli näissä käytäntöön otetun osavoittoperiaatteen soveltuvan puheenalaisiin laitoksiinkin, ja tarkoitti mainittu Hallituksen esitys näin ollen, että puheenalaisille virkailijoille myönnettäisiin jokin osa laitosten puhtaasta voitosta.

Mainittua asiaa ja muita Hallitukseen kohdistuvia kysymyksiä valmistelemaan asetettu valiokunta antamassaan mietinnössä kuitenkin ehdotti Hallituksen esitystä evättäväksi, pääasiallisesti siitä periaatteellisesta syystä, ettei ole oikein että kunnallishallinnossa otetaan käytäntöön yksityisessä liiketoiminnassa noudatettu osavoittojärjestelmä. Sitä vastoin valiokunta ei, mikäli sen mietinnöstä käy selville, ottanut tutkittavakseen kysymystä oliko puheenalaisten palkkaetujen korottamishdotus aiheellinen. Päin vastoin valiokunta viittasi siihen mahdollisuuteen, että kaupunki, saadakseen yksityisen liiketoiminnan kanssa kilpaillessaan käytettäväkseen täysikelpoisia henkilöjä, voi tarpeen vaatiessa korottaa asianomaisesta toimesta maksettavaa palkkaa kohtuulliseen määrään tai myöntää erityisesti etevälle viranpitäjälle henkilökohtaisten palkanlisäystä. — Valiokunnan tässä kerrotun lausunnon mukaisesti Kaupunginvaltuusto epäsi Hallituksen esityksen.

Hallitus on edelleen sitä mieltä, että teknillisten laitosten toimitusjohtajat ja heidän edellä mainitut likimmät miehensä eivät nykyisistä palkkaeduistaan saa asianmukaista korvausta toiminnastaan kaupungin palveluksessa, koska samanlaatuisten yksityislaitosten vastaavissa toimissa olevat henkilöt voivat saada parempia palkkoja; ja olisi Hallituksen mielestä myöskin parhaiten kaupungin edun mukaista, että teknillisten laitosten johtavat miehet, jotka harrastuksella ja menestyksellä hoitavat vastuunalaisia toimiaan, saisivat sellaisen palkan, että he ajattelematta eroamista pysyisivät pitemmän aikaa toimissaan.

Siinä mielessä Hallitus rohkenee täten kunnioittaen esittää Herrain Kaupunginvaltuusmiesten päätettäväksi:

että alempana mainituille kaupungin teknillisten laitosten virkailijoille myönnettäisiin sääntönäisten palkkaetujensa lisäksi henkilökohtaista palkanlisäystä tammikuun 1 päivästä 1913 lukien seuraavat vuotuiset määrät:

vesijohtolaitoksessa:

toimitusjohtajalle, insinööri Albin Skogille	Smk. 3,000: —
assistentille, insinööri John Lilljalle	» 1,200: —
kemistille, filosofianmaisteri Gustaf Konstantin Bergmanille	» 1,200: —

kaasutehtaalla:

toimitusjohtajalle, insinööri, vapaaherra Edvard Cedercreutzille	Smk. 3,000: —
assistentille, insinööri Alfred Häggblomille	» 1,200: —

sähkötehtaalla:

toimitusjohtajalle, insinööri Bernhard Wuolteelle	Smk. 6,000: —
assistentille, insinööri Lars W. Åbergille	» 1,800: —
käyttöinsinööri Mikko Heikinheimolle	» 1,800: —

Ehdotetut määrät ovat likimain samat, mitkä Hallituksen käsityksen mukaan olisivat näille henkilöille tulleet, siinä tapauksessa että aikaisemmin ehdotettu osavoitolaskelma olisi toimeenpantu, ja nämä todennäköisesti pysyisivät pitemmän aikaa sinälään, jota vastoin osavoitto olisi vuosittain kohonnut.

Se seikka että Hallitus on ehdottanut insinööri Wuolteelle suurempaa palkanlisäystä kuin insinööreille Skogille ja vapaaherra Cedercreutzille johtuu sekä siitä, että

sähkötehdas on kehittynyt muita laitoksia runsaammin, että myös siitä että herra Wuolle tavallisesti valmistelee ja Hallituksessa esittelee moniaat kaikille laitoksille yhteiset asiat.

Helsingin kaupungin teknillisten laitosten Hallitus.

Hj. Schildt.

I. Savonius

Valiokunnanmietintö asiasta, joka koskee miesten työsiirtolan perustamista Helsingin Kaupunkilähetyksen toimesta sekä maatilan ostoa mainittua tarkoitusta varten.

Herroille Kaupunginvaltuusmiehille osotetussa ja Rahatoimikamariin annettussa kirjelmässä (Liite A) on Helsingin Kaupunkilähetyksen niminen yhdistys kirjelmässä tarkemmin esitetyistä syistä anonut, että kaupunki työkykyisten, apua tarvitsevien miesten ja vapaaksi päästettyjen vankien työsiirtolaa varten, jommoisen yhdistys aikoo perustaa, lunastaisi ja yhdistyksen käytettäväksi vuokratta antaisi likellä rautatienasemaa sijaitsevan maatilan, missä olisi tilaisuutta suoviljelykseen ja uutisviljelyksiin, sekä että kaupunki sen lisäksi siirtolan voimassapitoon myöntäisi 10,000 markan suuruisen vuotuisen apurahan; ja tarjoutuu yhdistys siirtolassa varaamaan kaksikymmentä vapaasijaa kaupungista kotoisin oleville Vaivaishoitohallituksen suosittamille henkilöille, kuitenkin sillä ehdolla että kaupunki jokaisen täältä kotoisin olevan hoidokin puolesta, joka mainitun määrän lisäksi täältä lähetetään hoitolaan, suorittaa markan päivämaksua.

Asiasta antamassaan lausunnossa Rahatoimikamari, täysin tunnustaen tuollaisesta laitoksesta vaivaishoitokannalta olevan suuren hyödyn, ei ollut katsonut voivansa anomusta puoltaa, koska Kaupunginvaltuusto Anniskeluyhtiön 1911 vuoden voittovaroja jakaessaan oli asettunut ehdotukseen nähden epäävälle kannalle eikä uusia syitä sen tueksi sittemmin ollut esitetty sekä sitä paitsi suuria maanostoja kaupungin tarpeiksi oli tekeillä eikä Kamarista näyttänyt varsin suotavalta, että sanottavia pääomia sidotaan korkoa tuottamattomaan kiinteistöön.

Asiaa viime syyskuun 10 päivänä pidetyssä kokouksessa käsitellessään Kaupunginvaltuusto katsoi sen kaipaavan lisävalmistelua sekä päätti sen sitä varten lähettää erityiseen valiokuntaan, johon Valtuusto sittemmin vastamainitun kuukauden 24 päivänä valitsi jäsenet.

Tehtävänsä täytettyään saa Valiokunta esillä olevasta asiasta antaa tässä seuraavan mietinnön ehdotuksineen.

Kysymys työsiirtolan perustamisesta ja maatilan ostamisesta puheenalaista tarkoitusta varten on jo aikaisemmin Helsingin Kaupunkilähetyksen aloitteesta ollut kunnan viranomaisten tutkittavana. Toivoen saavansa suurenlaisen määrärahan laitoksen perustamista varten n. s. Malmin lahjoitusrahastosta antoi Kaupunkilähetyksen

syksyllä 1911 Rahatoimikamariin anomuksen, että siirtolan voimassapitoon myönnettäisiin kaupungin varoista 10,000 markan vuosiavustus. Anomuksen johdosta vaadittiin Vaivaishoitohallituksen lausuntoa, joka annettiin helmikuun 5:ntenä 1912 päivätyssä kirjelmässä. Tässä lausunnossa Vaivaishoitohallitus asettuu jonkun verran epäilevälle kannalle siihen nähden, vastaisiko hankkeissa oleva laitos, semmoisena kuin Kaupunkilähetys sen oli suunnitellut, yhdistyksen toiveita. Vaivaishoitohallituksen mielestä kävi nimittäin epäileminen, oliko yksityisellä armeliaisuusyhdistyksellä käytettävänään niitä valtakeinoja, mitkä olivat tarpeelliset laitoksen saattamiseksi käytännössä täysin hyödylliseksi. Jos sitä vastoin työsiirtola likemmältä liittyisi kunnan vaivaishoittoon ja Vaivaishoitohallitukselle varattaisiin tilaisuus siirtolaan lähettää apua tarvitsevia henkilöjä, katsoi Hallitus laitoksen voivan täyttää todellisen tarpeen.

Malmin lahjoitusvaroista ei Kaupunkilähetys kuitenkaan saanut avustusta, minkätähden yhdistys anoi Kaupunginvaltuustolta 70,000 markan apurahaa Anniskelu-yhtiön 1911 vuoden voittovaroista. Tällä summalla ostettaisiin maatila työsiirtolaa varten ja suoritettaisiin perustamiskustannukset. Vaivaishoitohallitus, jolle annettiin tilaisuus lausua mielensä myöskin tästä uudistetusta anomuksesta, katsoi tällä kertaa voivansa puoltaa ehdotuksen toteuttamista, vaikka hiukan muutetussa muodossa. Vaivaishoitohallitus huomautti nimittäin lausunnossaan, että Hallitus käsitellessään erinäisiä sen omassa keskuudessa tehtyjä ehdotuksia toimenpiteiksi kaupungissa valtaan päässeen kerjuun hillitsemiseksi oli havainnut työsiirtolan, johon kerjäläisiä kävisi neuvominen työtä saamaan, tarpeelliseksi sekä olevan omansa tuntuvasti edistämään kerjuun ehkäisemistä. Kuitenkin oli Vaivaishoitohallitus sitä mieltä, että laitos olisi asetettava likeisempään yhteistoimintaan kaupungin vaivaishoidon kanssa m. m. siten, että laitos sijoitettaisiin jollekin *kaupungin sitä varten ostamalle maatilalle*, joka luovutettaisiin Kaupunkilähetyksen käytettäväksi niin kauan kuin työsiirtolaa siellä voimassapidetään ja sillä ehdolla, että siellä varataan paikka kaikille kaupungista kotoisin oleville, siirtolaan pyrkiville mieshenkilöille. Edelleen olisi kaupungin taholta pantava ehdoksi, että Kaupunkilähetys varaisi laitoksessa 20 vapaasijaa sitä vastaan, että yhdistys saa aikaisemmin pyytämänsä 10,000 markan vuosiavustuksen, jota vastoin kaupunki kustakin sen lisäksi käyttämästään paikasta suorittaisi markan päivämaksun. Ja esitti Vaivaishoitohallitus Kaupunginvaltuuston harkittavaksi, eikö Kaupunkilähetyksen ehdotusta kävisi tässä muodossa hyväksyminen.

Anniskeluvarain jakamisasiasta antamassaan mietinnössä Kaupunginvaltuuston voittovarinvaliokunta huomautti, ettei kysymys työsiirtolan perustamisesta vielä ollut niin selvitetty, että pyydettyjä määrärahoja kävisi puoltaminen. Kun sitä paitsi silloisista voittovaroista ei missään tapauksessa riittäisi myönnettäväksi osaa-kaan pyydettyistä määristä, ei valiokunta halunnut ottaa asiaa tarkemmin harkittavakseen, varsinkin kun se näytti tulevan tutkittavaksi toisessa yhteydessä. Viime toukokuun 28 päivänä pidetyssä Kaupunginvaltuuston kokouksessa Kaupunkilä-

hetyksen anomus kokonaisuudessaan jätettiin vastamainituista syistä huomioon ottamatta.

Nyt esillä olevassa, Valiokuntaan lähetetyssä anomuksessaan Helsingin Kaupunkilähetys toistaa työsiirtolan aikaansaamista koskevan ehdotuksensa, joka tällä kertaa likeisesti liittyy vastamainittuun Vaivaishoitohallituksen lausuntoon.

Kaupunkilähetyksen suunnitteleman laitoksen tarkoituksena on ehkäistä Helsingissä valtaan päässyttä kerjuuta sekä varata hoitola kodittomille ja työttömille kulkureille ja vapaaksi päästetyille vangeille. Tarkempia tilastotietoja irtolaisuuden ja kerjuun laajuudesta kaupungissamme ei Valiokunnalla ole tilaisuutta antaa, mutta tämän yhteiskuntapaheen leviämisen valaisemiseksi mainittakoon, että viime vuosina on täkäläisissä yömajaloissa myyty noin 80,000 yösijalippua, joista suurimman osan ovat käyttäneet Helsingissä kotipaikkaoikeutta nauttivat henkilöt. Ja tunnettu asianlaita on, että melkoinen osa kaupungissa kiertelevistä irtolaisista ja kerjäläisistä on näiden yömajain käyttäjiä.

Näiden yhteiskunnan lapsipuolten joukossa on lukuisia enemmän tai vähemmän työkykyisiä yksilöitä, jotka olematta vankilan, sairaalan tahi vaivaishoidon huollettavina ovat puutteen, huonon elämäntavan ja muiden onnettomain olojen johdosta niin tylstyneet tahi heikontuneet, että he tarpeellisen työkyvyn, ammattitaidon ja tarmon puutteessa eivät pysty kilpailemaan työmarkkinoilla. Jos tuollaiset yksilöt ajoissa otetaan huollettaviksi sekä saavat voimainsa ja kykynsä mukaista säännöllistä työtä, voi heistä vielä tulla yhteiskunnalle hyödyllisiä kansalaisia. Sama on laita vapaaksi päästettyjen vankien, joiden, niinkuin tunnettu, yleensä on sangen vaikea saada työansiota. Ellei pikaista apua anneta, vajoovat useimmat näistä henkilöistä rikoksiin ja irtolaisuuteen ja heidän omaisensa jäävät vaivaishoidon rasitukseksi.

Valiokunta on seuraavassa tarkemmin esittämistään syistä Vaivaishoitohallituksen kanssa yhtä mieltä siitä, että työsiirtola, johon mainittuihin ryhmiin kuuluvia miespuolisia avunetsijöitä kävisi neuvominen, on tarpeen vaatima sekä katsoo, että kaupungin tulee olla avullisena tuollaisen yhteiskuntaa hyödyttävän laitoksen toimeensaamisessa. Samantapaisia työsiirtoloja kuin Kaupunkilähetyksen ehdottama on useimmissa sivistysmaissa, m. m. Saksassa ja Ruotsissa, ja ovat ne, mikäli Valiokunnalle on ilmoitettu, antaneet oivallisia tuloksia. — Kysymystä työn hankkimisesta apua tarvitseville naisille ei Valiokunta ole tahtonut tässä yhteydessä käsitellä, koska tämä asia on syrjässä Valiokunnan työohjelmasta.

Niinkuin Vaivaishoitohallitus asian ollessa aikaisemmin valmisteltavana on huomauttanut, on almujen anto, ellei edeltäpäin ole tutkittu todellista tarvetta ja sen syitä sekä annetun avustuksen käyttämistä sittemmin tarkasteta, kaikin puolin haitallista sekä ehdottomasti omansa kerjuuseen yllyttämään. Jos nyt yleisön mieleen terotetaan ja jokaiselle on tunnettua, ettei kenenkään, joka todella tahtoo

tehdä työtä, tarvitse turvautua kerjuuseen saadakseen toimeentulonsa, sekä että työttömyyden ilmoittaminen kerjuun puolustukseksi vain on tekosyy, niin tuo ajattelematon almujen anto todennäköisesti lakkaisi ja kerjäläiset huomaisivat turhaksi välittömästi vedota yksityiseen armeliaisuuteen. Mutta tämä edellyttää, että on olemassa riittäviä laitoksia työtilaisuuden hankkimiseksi kaikille avun tarpeessa oleville työkykyisille ja työhaluisille henkilöille.

Tähän katsoen ja kun ne kaupungin kannattamat laitokset (työkodit, halkopihat y. m.), joita Kaupunkilähetys ja Pelastusarmeija pitävät voimassa kunnan vaivashoidon rinnalla, eivät lähimainkaan riitä täyttämään olemassa olevaa tarvetta, olisi tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja päämäärästään tietoisien johdon alaisena toimiva siirtola Valiokunnan mielestä omansa tehokkaasti edistämään toimintaa kerjuun ehkäisemiseksi taloissa ja kadulla. Työsiirtolan johdon voi täydellä luottamuksella uskoa Kaupunkilähetykselle. Menestyksellisen, lähes kolmikymmenvuotisen toimintansa johdosta yhteiskunnan palveluksessa tässä puheena olevalla alalla sekä sinä aikana saavuttamansa kokemuksen perusteella täytyy tätä yhdistystä pitää sopivimpana ottamaan tämän tärkeän tehtävän huolekseen. Kaupunkilähetyksen hoidossa työsiirtola saisi yksityisen armeliaisuuslaitoksen leiman eikä siihen kohdistettaisi samoja ennakkoluuloja, kuin jos se olisi kunnan laitos — «vaivaistalo». Laitoksen ottaminen kunnan haltuun sitä vastoin olisi Valiokunnan mielestä moneltakin kannalta katsoen erehdys. Hallinto kävisi siten kalliimmaksi ja hoitokoneisto raskaskulkuisemmaksi, kuin jos sen hoito uskotaan Kaupunkilähetykselle, jolla on käytettävänään melkoisia vapaaehtoisia työvoimia ja palkaton henkilökunta, joka pelkästä elävästä asianharrastuksesta antautuu armeliaisuuden palvelukseen. Kunnallisena laitoksena sille sitä paitsi asetettaisiin paljon suurempia vaatimuksia m. m. rakennuksiin ja laitteisiin nähden, kuin jos sitä vaatimattomammassa muodossa pidetään voimassa yksityisenä armeliaisuuslaitoksena.

Siinä tapauksessa että kaupunki hankkii Kaupunkilähetykselle tilaisuuden työsiirtolan perustamiseen, näyttää olevan asian luonnossa, että laitoksen järjestys ja hallinto asetetaan kaupunginviranomaisten silmälläpidon ja valvonnan alaiseksi sekä eritoten että likeinen yhteistyö aikaansaadaan Vaivashoitohallituksen ja laitoksen kesken. Viimeksi mainitussa kohden työsiirtola varmaankin on täyttävä todellisen tarpeen. Usein nimittäin sattuu että, kun poliisi tuo irtolaisuudesta ja kerjäämisestä pidätettyjä nuorenpuoleisia henkilöjä saamaan säädetyn varoituksen, herää epäily, onko tarkoituksenmukaista lähettää heidät Kuvernöörin tuomittavaksi yleiseen työhön ojennuslaitoksessa, koska siitä ei ole parannusta odotettavana, vaan pikemmin päin vastoin. Jos nyt näissä tapauksissa Vaivashoitohallitus voisi poliisiviranomaisen kanssa sopia sellaisesta ehdollisesta toimeenpiteestä, että varotettavaksi tuotu, sen sijaan että hänet paikalla annettaisiin Kuvernöörin käyteltäväksi, veloitettaisiin ilmoittautumaan työsiirtolaan ja siellä hyvin käyttäytymään jonkin aikaa, sen uhalla että hänet muuten annetaan Kuvernöörin käyteltäväksi, ja työsiirtola olisi velvollinen sinne osotetun vastaanottamaan, olisi siirtolan toiminnasta varsin todennäköisesti odotettavana käytännöllisiä tuloksia.

Kaupunkilähetyksen suunnitelman mukaan sijoitettaisiin laitos jollekin maaseudun maanviljelystilalle. Hoidokeille, jotka Kaupunkilähetyksen toimesta saisivat maksuttoman rautatiematkan siirtolaan, annettaisiin maksutta vaatteet ja elatus. Heidän pääasiallisimpana toimenaan olisivat maanviljelystyöt, erittäinkin uutisviljelys, sekä suutarin-, räätälin-, puusepän- ja sepäntyö, harjain ja vasujen teko y. m. Tietenkin olisivat hoidokit velvolliset alistumaan laitoksen kurinpitoon ja työjärjestykseen, mutta heitä ei velvoitettaisi laitoksessa pysymään. Päinvastoin olisi heihin istutettava sitä tunnetta, että he ovat vapaita työntekijöitä eivätkä vaivahoidosta johtuvan pakon alaisia.

Kun työsiirtolaa ei sovi sijoittaa kaupungin nykyiselle alueelle eikä myöskään niille alueille, joiden osto nykyään on päiväjärjestyksessä, herää kysymys, millä tavoin kaupungin on edistettävä yrityksen toteuttamista. Tämä käy päinsä joko siten, että Kaupunkilähetyksellä, jolla ei ole ensinkään varoja hankkiakseen tarkoitukseen tarpeellista maatilaa, saa kaupungilta siihen tarpeeseen kannatusapua, taikka myös siten, että kaupunki itse lunastaa kiinteistön ja antaa sen Kaupunkilähetyksen käytettäväksi.

Valiokunta asettaa jälkimmäisen menettelyn ehdottomasti etusijaan. Jos se pienentää maataloa, josta tässä on puhe, saadaan kutakuinkin kohtuullisella hinnalla, tietää tämä, maamme eteläosissa huomattavaa maa-arvon nousua silmälläpitäen, varsin tyydyttävää rahainsijoitusta. Jos kaupunki pysyy maan omistajana, palautuu kiinteistö, siinä tapauksessa että työsiirtolan toiminta lakkaa, kaupungin käytettäväksi ja on myytävissä kaupungin hyväksi. Mainittavaa tappiota, tahi edes korkotappiotakaan, tuollaisesta maanostosta tuskin lienee odotettavana.

Tämän johdosta ja voidakseen, Kaupunginvaltuuston suostumusta edellyttäen, saattaa asian pikaiseen ja onnelliseen ratkaisuun on Valiokunta ryhtynyt alustaviin toimenpiteisiin työsiirtolaksi sopivan maa-alueen ostamiseksi, ja on Valiokunta sitä varten käyttämänsä asiantuntijan avulla hankkinut tietoja puheenalaisen tarkoitukseen tarjona olevista maataloista sekä niiden myyntihinnasta. Kaikkia asiaan vaikuttavia seikkoja harkittuaan on Valiokunta päättänyt ehdottaa ostettavaksi kaksi Täckterin rautatienaseman läheisyydessä rannikkoradan varrella sijaitsevaa kiinteistöä, nimittäin Knutin verotalon N:o 6 Inkoon pitäjän Rankilan kylästä sekä siihen rajoittuvan Bytarin verotalon N:o 8 saman pitäjän Ingarskilan kylästä. Näiden talojen omistajat ovat Valiokunnalle antaneet vuoden loppuun voimassa olevan sitovan myyntitarjouksen (Liitteet C ja D), joiden mukaan mainitut talot rakennuksineen ja kalustoineen tarjotaan kaupungin lunastettaviksi, ensinmainittu talo 57,000 ja Bytarin talo 28,000 markan hinnasta, eli molemmat yhteensä 85,000 markasta.

Nämä talot sopsisivat, mitä sekä asemaan että pinta-alaan ja maanlaatuun tulee, erittäin hyvin puheenalaisen laitoksen paikaksi. Talot sijaitsevat noin kilometrin päässä vilkkaasti liikehdityltä rautatienasemalta sekä terveellisessä ja rauhallisessa paikassa, kyllin loitolla pääkaupungista houkutuksineen, mikä seikka silmälläpidon kannalta on sängen tärkeä. Jos nimittäin työsiirtola sijoitetaan likem-

mäksi Helsinkiä, jossa tapauksessa myös kiinteistön hinta on kalliimpi, voinee harvalukuinen tarkastushenkilökunta tuskin estää hoidokkeja tarpeettomasti pujahtamasta kaupunkiin tyydyttämään juomahimoaan ja jälleen vajoamaan irtolaisuuteen.

Knutin talon pinta-ala on kaikkiaan 95,919 ha, josta alasta 41,584 ha on peltoa ja 42,513 ha metsämaata, johon myös kuuluu turpeenottoa paikaksi erittäin sopiva 12 ha:n laajuinen suo. Hiljattain toimitetussa arvioimisessa on talon viljelty maa laskettu 27,000 markan sekä metsämaa ja kasvava metsä ynnä turvesuo yhteensä umpiluvuin 18,400 markan arvoiseksi. Kun tähän lisätään hyvässä kunnossa olevain rakennusten arvo, Valiokunnan toimituttaman arvion mukaan 25,000 markkaa, olisi talon laskettu arvo hiukan yli 70,000 markan, johon vielä tulee lisäksi tilan kaluston laskettu arvo 6,349 markkaa.

Kun Knutin talon niukka metsä tuskin riittäisi kotitarpeiksikaan, eikä tilalla ole tilaisuutta uutisviljelyksiin, mikä työsiirtolassa olisi sangen tärkeä työala, on Valiokunta katsonut, että olisi ostettava Bytarin talokin. Tämä talo, joka tähän asti on ollut yhdysviljelyksessä erään toisen tilan kanssa ja on isossajaossa erilleen muutettu maatila, jossa ei ole mainittavia viljelysmaita, käsittää 37,7 ha metsämaata, 12,2 ha viljelyskelpoista maata, 36,8 ha niittyä ja 0,9 ha peltomaata eli kaikkiaan 87,6 ha. Taloon kuuluu torppa, jota viljellään suullisen välipuheen nojalla.

Saamastaan selvityksestä on Valiokunta havainnut, että Knutin talosta pyydettyä hintaa ei käy pitäminen liiallisena, vaan kyllä täysin tilan arvon mukaisena. Bytarin talosta pyydettyyn hintaan nähden on Valiokunta hankkimiensa tietojen nojalla vakuuttunut siitä, että sitä, vaikka se paikkakunnan yleisiin maanhintoihin katsoen onkin verraten kallis, ei kuitenkaan käy pitäminen kohtuuttomana, kun otetaan huomioon olemassa oleva tarve sekä se seikka että tilaa voi käyttää yhdysviljelyksessä Knutin talon kanssa pitämällä jälkimäistä emätilana.

Knutin talon rakennukset, joita on asuinrakennus, navetta, riihi ja talousrakennuksia, sopivat käytettäväksi aiotun työsiirtolan tarpeisiin, mutta kaipaavat jonkin verran korjausta, josta työstä ammattimiehen antaman lausunnon mukaan olisi kustannuksia 5,136 markkaa 50 penniä. Bytarin tilalla on, paitsi torpan rakennuksia, ainoastaan vanha tuparakennus, jota voi käyttää siirtolan tarpeisiin.

Kaupunkilähetyksen Valiokunnalle esittämän työsiirtolan järjestysuunnitelman mukaan varattaisiin siellä aluksi sijaa 50 hoidokille. Tarpeen mukaan laajennettaisiin laitosta vähitellen. Henkilökuntaan kuuluisi johtaja, emäntä, työvouti ja tarpeellinen määrä etumiehiä. Henkilökunnan ja laitoksen tarpeiksi olisi Knutin tilalle rakennettava lisäksi kaksikerroksinen asuinrakennus, jossa olisi hoidokkien ruokasali, johtajan ja emännän asuinhuoneet y. m. sekä henkilökunnan sauna. Näistä uutistöistä on laskettu olevan kustannuksia 15,500 markkaa.

Maatilan lunastamisesta sekä muista perustamiskustannuksista olisi siten menoja kaikkiaan umpiluvuin 106,000 markkaa.

Mitä sitten työsiirtolan vuotuisiin kunnossapitokustannuksiin tulee, on Kaupunkilähetys ne laskenut seuraavasti, edellyttäen laitokseen sopivan enintään 50 hoidokkia ja maatilat annettavan vuokratta yhdistyksen käytettäväksi:

Kustannuksia 30 hoidokin elatuksesta ja vaatetuksesta, kunkin 1 mk päivässä	Smk	10,950:—
Vaivaishoitohallituksen käytettävät 20 hoidokin vapaasijat	»	7,200:—
Uutteruusrahoja 50 hoidokille, 10—70 penniä työpäivältä ¹⁾	»	6,040:—
Johtajan, emännän, työvoudin ja etumiesten palkat	»	10,000:—
Rakennusten y. m. kunnossapito	»	2,500:—
Arvaamattomia menoja	»	260:—
	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 36,950:—</u>

Näiden vuosimenojen suoritukseen olisi Kaupunkilähetyksellä käytettävänä seuraavat tulomäärät:

Vuotuisia yksityisiä avustuksia, Kaupunkilähetyksen keräämiä	Smk	7,000:—
Maatilain arvioidut tulot	»	9,000:—
Vaivaishoitovaroista suoritettavat apumaksut 30 hoidokin elatuk- seksi, 1 mk päivältä	»	10,950:—
	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 26,950:—</u>

Arvioidussa vuosirahasäännössä syntyisi siten 10,000 markan vajuus, joka olisi täytettävä kaupungin varoista myönnettävällä apurahalla. Lienee kuitenkin edellytettävä kunnossapitokustannusten vastaisuudessa jonkun verran kohoavan, mikä seikka vaatisi vastaavassa määrässä korottamaan kaupungin maksettavaa kunnossapitoapurahaa. Verratessa Helsingin kaupungin lähes 700,000 markkaan nousevaan vaivahoidon menosääntöön ei näitä menoja käy pitäminen ylen rasittavina, erittäinkin kun hyvin järjestetty työsiirtola välillisesti säästää vaivaishoitokustannuksia.

Siinä tapauksessa että lisätty Kaupunginvaltuusto, jonka asiana voimassa olevan kunnallisasetuksen 25 §:n mukaan on päättää kiinteistön ostosta kaupungille, suostuu siihen, että kaupunki nyt ehdotetulla tavalla avustaa työsiirtolan aikaansaamista, olisi Rahatoimikamarille annettava toimeksi kaupan päätettyään luovuttaa puheenalaiset maatilat Kaupunkilähetyksen vuokratta käytettäväksi mainittuun tarkoitukseen. Vuokrakauteen nähden lienee tässä pantava ehdoksi, että nautintaoikeus pysyy voimassa niin kauan kuin laitosta asianmukaisesti ylläpidetään. Kun laitoksen olemassaolo on kokonaan kaupungin vuosittain myöntämän apumaksun varassa, voi Kaupunginvaltuusto aina määrätä vuokran jatkumisesta; kuitenkin näyttää esimerkiksi 25 vuoden pisin vuokrakausi olevan määrättävä. Välikirjaan on sitä paitsi pantava määräys, että työsiirtolan perustaminen ja hoito on oleva Vaivaishoitohallituksen ja Rahatoimikamarin silmälläpidon ja tarkastuksen alainen. Niinkään on

¹⁾ Jotta estettäisiin hoidokkeja ennen aikaan poistumasta laitoksesta, ei uutteruusrahoja maksettaisi ensimmäiseltä työviikolta.

säädettävä vuokramiehen nautinto oikeudesta maatilain metsään ja velvollisuudesta huolehtia rakennusten kunnossapidosta, jota paitsi on vahvistettava ne muut ehdot ja määräykset, joita asianhaarat kaupungin maanomistajaetujen varteentamiseksi voivat vaatia.

Kauppa päätettäessä on myös otettava huomioon, että Knutin tila rasis-todistusten mukaan on kiinnitetty kaikkiaan 30,844 markasta 31 pennistä, jota paitsi talo on kiinnitetty tammikuun 1 päivänä 1911 tehdyllä kauppakirjalla tilasta myydyn palstatilan erottamisen vakuudeksi. Bytarin talo taas on kiinnitetty erään vuokra-sopimuksen vakuudeksi (osa laidunmaasta on ollut vuokrattuna Knutin talon omis-tajalle) ja eläkkeestä sekä sitä paitsi *yhteisesti muiden tilain kanssa* 4,694 markan 48 pennin suuruudesta velasta.

Edellä arviolta lasketut työsiirtolan perustamiseen ja kunnossapitoon tarpeelliset määrärahat lienee, siinä tapauksessa että ehdotus hyväksytään, pantava menoeräksi kaupungin ensivuotiseen varsinaiseen rahasääntöön sekä määrärahat annettava Kaupunkilähetyksen käytettäväksi tilintekovelvollisuudella.

Edellä lausutun nojalla saa Valiokunta ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto lisä-tyin luvuin päättäisi:

kaikkiaan 85,000 markan hinnasta ostaa Knutin verotalon N:o 6 Inkoon pitäjän Rankilan kylästä sekä Bytarin verotalon N:o 8 saman pitäjän Ingarskilan kylästä, sekä antaa nämä maatilat Hel-singin Kaupunkilähetyksen käytettäväksi Helsingin kaupungista kotoisin olevain, apua tarvitsevain, työkykyisten miesten työsiirtolan perusta-mista varten; sekä

antaa varsinaisen Kaupunginvaltuuston toimeksi ryhtyä päätök-sestä aiheutuviin täytäntöönpanotoimiin.

Siinä tapauksessa että nämä ehdotukset hyväksytään, päättäneen varsinainen Valtuusto:

antaa Rahatoimikamarin toimeksi edellämainituin ehdoin päättää puheena olleiden maatilain kauppa sekä määrätä milloin tilat haltuun otetaan;

niinikään käskää Rahatoimikamarin, sittenkun kaupunki on mainitut tilat ottanut haltuunsa, luovuttaa ne Kaupunkilähetykselle sillä ehdolla, että yhdistys saa näitä kiinteistöjä vuokratta käyttää

ja pitää hallussaan niin kauan kuin työsiirtolaa siellä asianmukaisesti pidetään voimassa, ei kuitenkaan 25 vuotta kauempaa, ja että Kaupunkilähetyksien laitoksen perustamiseen ja hoitoon nähden alistuu kaupunginviranomaisten määräämiin ohjeisiin ja tarkastukseen, sekä vaarinottamalla niitä muita ehtoja ja määräyksiä, joita Rahatoimikamari katsoo olevan syytä vuokratavalliseksi panna; niin myös

ensintulevan vuoden 1913 rahäsäännössä osottaa a) yhteensä 85,000 markkaa puheenalaisten maatilain kauppaneuvoston maksuksi; sekä b) Kaupunkilähetykselle tilintekovelvollisuudella arviolta 21,000 markkaa työsiirtolassa tarpeellisiin uutistyo- ja korjauskustannuksiin sekä arviolta 10,000 markan apurahan laitoksen kunnossapitoon ensintulevana vuonna.

Kun Rahatoimikamari ja Maistraatti tämän asian tullessa lopullisesti käsiteltäväksi jo lienevät suorittaneet niiden asiana olevan rahäsäännön järjestelyn, lienee Kaupunginvaltuuston määräraha-asiassa tekemä päätös saatettava Valtuuston Kulunkiarviovaliokunnan tiedoksi.

Helsingissä, marraskuun 4 päivänä 1912.

Allan Serlachius.

**V. Forsius.
B. H. Päivänsalo.**

**H. Hertzberg.
B. Schauman.**

John Uggla.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kun Kaupunginvaltuustolla ei ole ollut tilaisuutta kaupungin osasta Anniskeluosakeyhtiön viimevuotisia voittovaroja myöntää Kaupunkilähetyksen anomaa apurahaa maatilana ostoon työkykyisten, apua anovain miesten ja vapaaksi päästettyjen vankien työsiirtolan perustamista varten, saa Kaupunkilähetys kunnioittavimmin Helsingin Vainvaishoitohallituksen tästä asiasta viimeksi antamaan lausuntoon liittyen täten jälleen kääntyä Kaupunginvaltuuston puoleen.

Suunniteltu siirtola on tarkoitettu kerjuun ehkäisemiseksi ja kodittomien ja työttömien turvakodiksi. Kuinka laajalle irtolaisuus Helsingissä on levinnyt, käynee jo selville siitä, että tšekäläisissä yömajoissa on viime vuonna myyty noin 80,000 yösilippua. Ja verrattomasti suurimman osaa näistä lipuista ovat käyttäneet henkilöt, joilla on kotipaikkaoikeus Helsingissä. Niinkuin tunnettua, kiertelee melkoinen osa juuri näistä yömajalain vieraista kaupungilla kerjäämässä. Sillä keinoin he eivät ainoastaan hanki itselleen varoja yösiijansa maksamiseen, vaan useimmissa tapauksissa myös lisävaroja saadakseen milloin minkin määräisen humalan. Jokainen tietää, minkälaisena vitsauksena kaupungissamme juuri nämä kerjäläiset ovat. Erittäin tärkeänä sentähden täytyy pitää, että olisi olemassa laitos, johon kaikki nämä apua pyytävät miehet kävisi neuvominen. Viime talvena on Kaupunkilähetys Kaupunginvaltuuston hyväntahtoisesti Kaupunkilähetyksen työlaitoksia varten myöntämiä apurahoja sekä naisten kotityön hankkimiseen myönnettyä määrärahaa käyttämällä voinut tarjota työtä kaikille apua anoville naisille, joilla oli kotipaikka Helsingissä. Lukuisille miehille, pääasiallisimmin naineille, on annettu työtä Kaupunkilähetyksen puusepänpajassa ja halkotarhassa. Mutta on satoja varsinkin nuoria, naimattomia miehiä, jotka ilmoittavat työn puutteessa olevansa vailla jokapäiväistä toimeentuloaan. Ja pääasiallisesti nämä ne ovat, jotka täyttävät kaupungin yömajat. He eivät pyri oppimaan mitään ammattia, vaan tottuvat elämään kädestä suuhun ja joutuvat sentähden usein jo nuorena rappiolle. Näiden lisäksi on monta heikkoa työntekijää, jotka eivät tarvitse varsinaista sairaalahoitoa, mutta joiden työkyky ei myöskään ole niin suuri, että tavalliset työnantajat tahtoisivat ottaa heitä työhönsä. Nämäkin ovat halukkaita elättämään itseänsä kerjuulla. Kaikkia näitä varten tarvittaisiin maaseudulla oleva työsiirtola. Nykyäänkin on tosin työttömiä neuvottu menemään maalle, mutta he voivat väittää, ettei heillä ole maatyössä tarpeellista pukua, varsinkaan saappaita, ja etteivät he voi elättää itseään ensi palkanmaksuun asti. Nämä syyt saataisiin nyt poistetuiksi, kun Kaupunkilähetys toimittaisi heille maksuttoman rautatiematkan ja

heille siirtolassa annettaisiin työpuku ja maksuton elanto. Olisi sentähden sanomattoman suuri helpotus yleisölle, jos sille voitaisiin ilmoittaa, että työkykyisiä, apua pyytäviä miehiä voi neuvoa Kaupunkilähetykseen lähetettäväksi työsiirtolaan.

Kaikkiin sivistysmaihiin on perustettu sellaisia siirtoloita, joista tässä on puhe. Saksassa on niitä jo 36 ja ne kaikki ovat toimineet suurella menestyksellä. Niihin on 25 vuoden kuluessa voitu vastaanottaa noin 200,000 työtöntä henkilöä. Jo muutaman vuoden kuluttua ensimmäisten työsiirtolain perustamisesta väheni kerjuusta tuomittujen henkilöiden luku alle kolmannenosan. Hoidokkien pääasiallisena työnä on maanviljelys, karjanhoito ja puutarhaviljelys, mutta siirtoloissa harjoitetaan myös harjantekoa, takomatyötä, jalkineiden ja vaatteiden valmistusta sekä puusepänamattia. Siirtolassa oleskelu kestää tavallisesti kolme kuukautta. Utteruusrahat, jotka maksetaan hoidokeille heidän lähtiessään siirtolasta, vaihtelevat 15:stä 60 pfennigeen päivässä. Jotta estettäisiin hoidokkeja poistumasta ennen aikojaan, ei utteruusrahoja lueta ensimmäisiltä viikoilta. Lukuisille poistuville hoidokeille hankitaan paikkoja.

Berlinin kaupunginviranomaiset ovat verraten lyhyen matkan päässä pääkaupungista sijaitsevan «Hoffnungstal» nimisen työsiirtolan vuokratta käytettäväksi antaneet ison maatilan sekä sitä paitsi sitoutuneet maksamaan 70 pfennigen päivämaksun jokaiselta hoidokilta, jolla on kotipaikkaoikeus Berlinissä. Tämän työsiirtolan avulla on, vuodelta 1911 olevien tietojen mukaan, 35,9 % hoidokeista saatu lopullisesti pelastetuiksi kulkurielämästä ja rupeamaan itseään elättämään. Toisia taas on useampaan erään otettu siirtolaan.

Voidakseen toteuttaa suunnittelemansa tšekäläisten olojen mukaan sovitun työsiirtolahankkeen saa Kaupunkilähetyksen kunnioittaen anoa, että Kaupunginvaltuusto hyväntahtoisesti tätä tarkoitusta varten ostaisi ja Kaupunkilähetyksen käytettäväksi vuokratta antaisi jonkin rautatienaseman läheisyydessä sijaitsevan maatilan, missä on viljelyskelpoisia soita. Hoidokkien pääasialliseksi työksi on Kaupunkilähetyksen nimittämien ajatellut maanviljelystä ja erittäinkin uutisviljelystä. Kenties kävisi suomaita osittain myös käyttäminen karpaloviljelykseen, jota on hyvällä menestyksellä harjoitettu Amerikassa ja joka ammattimiesten lausunnon mukaan hyvin kannattaisi Suomessakin. Talveksi on, paitsi maanviljelykseen kuuluvia töitä, suunniteltu suutarin, räätälin, puusepän ja takomatöitä sekä harjain tahi vasujen tekoa. Todennäköisesti saataisiin tarkoitukseen sopiva, riittäväällä asuinhuonemäärällä varustettu maatila noin 100,000 markalla.

Kaupunkilähetyksen vastaista työsiirtolaa varten on jo merkitty apumaksuja 9,420 markkaa ja melkoinen osa tästä summasta on nostettavissa vuotuisina kannatusapuina. Mutta tehtyjen laskelmain mukaan, joiden yhdistelmä pannaan tämän oheen, tarvittaisiin siirtolan voimassapitoon lisäksi 10,000 markan vuosivastus sekä 1 markan päivämaksu kutakin hoidokkia kohti. Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto hyväntahtoisesti myöntää mainitun 10,000 markan kannatusavun, sitoutuu Kaupunkilähetyksen työsiirtolassa varaamaan 20 vapaasijaa Vaivaihoitohallituksen suosittelimille henkilöille, kuitenkin sillä ehdolla että kaupunki jokaisen täältä kotoisin olevan hoidokin puolesta, mikäli näiden luku nousee yli kahdenkymmenen, maksaa markan päivämaksun.

Tämän oheiset kustannusarviot on laadittu sillä edellytyksellä, että siirtolassa yhtä aikaa on 50 hoidokkia. Mutta tämä lukumäärä on tarpeen vaatiessa ja jos riittäviä varoja saadaan korotettavissa zoo:an. Hoidokkien oleskelun laitoksessa on edellytetty kestävän noin 6 kuukautta.

Helsingissä, kesäkuun 4 päivänä 1912.

Helsingin Kaupunkilähetyksen Toimikunta:

C. G. Olsoni.
Zelma Lindh.
Minne Rönnbäck.
Adolfina Gustafsson.

K. Aug. Hildén.

Julius Engström.
Albert Ahlgrén.
G. W. Sohlberg.
S. Wilh. Roos.

B. H. Päivänsalo.

Arviolaskelma

Helsingin Kaupunkilähetyksen suunnitteleman työsiirtolan vuosikustannuksista, edellyttäen tarkoituksen sopiva maatila saatavan vuokratta käytettäväksi ja siirtolassa yhtäikaa olevan 50 hoidokkia.

Menoja:

30 hoidokin ruoka, vaatteet y. m. à 1 mk päivässä	Smk 10,950:—
Vaivaishoitohallituksen käytettävät 20 hoidokin vapaasijat	» 7,200:—
50 hoidokin utteruusrahat, 10—70 p. työpäivältä, paitsi kunkin hoidokin ensimmäiseltä työviikolta	» 6,040:—
Johtajan, emännän, työvoudin ja etumiesten palkat	» 10,000:—
Korjaustyöt	» 2,500:—
Arvaamattomat menot	» 260:—
<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 36,950:—</u>

Tuloja:

Kaupunginvaltuustolta johtajan, emännän, työvoudin ja etumiesten palkoiksi	Smk 10,000:—
Kaupunginvaltuustolta Helsingin kunnasta kotoisin olevain 30 hoidokin elatukseksi, kunkin 1 mk päivässä	» 10,950:—
Tuloja maatilasta	» 9,000:—
Vuotuisia yksityisiä avustuksia, Kaupunkilähetyksen keräämiä	» 7,000:—
<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 36,950:—</u>

*Liite C.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

Sittenkun on nostettu kysymys minun omistamani Inkoon pitäjän Rankilan kylässä sijaitsevan Knutin verotalon N:o 6 ostosta työsiirtolan sijoittamiseksi sinne, tarjoan täten mainitun tilan siinä olevine rakennuksineen ja kalustoineen Helsingin kaupungin, tahi vaihtopuolisesti Helsingin Kaupunkilähetyksen, lunastettavaksi kaikkiaan seitsemänkuudetta-tuhannen (57,000) Suomen markan hinnasta. Tarjous on voimassa ensintulevan tammikuun 1 päivään, ja sitoudun korvausvelvollisuuden uhalla olemaan tänä aikana myymättä maatilaa toiselle. Helsingissä, lokakuun 3 päivänä 1912.

G. Sevelius.

G. Seveliuksen omakätisen nimikirjoituksen todistavat:

Elin Sohlman. Hilja Vaaranen.

*Liite D.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

Sittenkun on nostettu kysymys minun omistamani Inkoon pitäjän Ingarskilan kylässä sijaitsevan Bytarin talon ostamisesta työsiirtolan sijoittamiseksi sinne, tarjoan täten mainitun tilan siinä olevine rakennuksineen ja kalustoineen Helsingin kaupungin, tahi vaihtoehtoisesti Helsingin Kaupunkilähetyksen, lunastettavaksi kaikkiaan 28,000 Suomen markan hinnasta. Tarjous on voimassa ensintulevan tammikuun 1 päivään, ja sitoudun korvausvelvollisuuden uhalla olemaan tänä aikana myymättä maatilaa toiselle.

G. E. Röman.

G. E. Römanin omakätisen nimikirjoituksen todistavat:

G. Sevelius. Anders von Bell.

Komiteanmietintö kysymyksestä, joka koskee eläke-edun varaamista Helsingin kunnan palveluksessa oleville ruumiillisen työn tekijöille.

Tammikuun 31 päivänä 1911 käsiteltäessä kysymystä eläke-edun varaamisesta kaupungin virka- ja palvelusmiehille julkilausuttiin Kaupunginvaltuustossa se käsitys, että näiden virkamiesryhmäin ja muiden kunnan palveluksessa olevain henkilöiden välinen raja on sangen epämääräinen sekä että oikeus ja kohtuus vaatii, että jokainen, joka on kaupungin palveluksessa ollut eläkkeen saamista varten määrätyn ajan joko ylemmässä tahi alemmassa virassa tahi työntekijänä, on yhtä oikeutettu saamaan eläkkeen uskollisesti suoritetusta työstä; ja tältä kohden asia palautettiin eläkekysymystä valmistelemaan asetettuun valiokuntaan, jonka tuli selvittää, minkä verran kustannuksia koituisi eläkeoikeuden ulottamisesta niin laajalle kuin mainituissa lausunnoissa tarkoitettiin.

Joulukuun 18 päivänä 1911 antamassaan mietinnössä (*Pain. asiakirj. N:o 69 vuodelta 1911*) valiokunta esitti Kaupunginvaltuustolle laskelmansa siitä kustannusten lisääntymisestä, minkä eläke-edun ulottaminen kaikkiin kaupungin palveluksessa oleviin *ruumiillisen työn tekijöihin* aikaansaisi. Valiokunnan laskelmat on tehty noudattamalla Kaupunginvaltuuston asian silloisessa vaiheessa jo hyväksymiä kunnan virkailijain yleisiä eläkeperusteita sekä niiden tietojen pohjalla, joita oli saatu kaupungin kaikkien työtä antavain laitosten keskimääräisestä työntekijäluvusta vuonna 1911 sekä työntekijäin keski-ikästä ja palkkamäärästä. Valiokunnan laskelmain mukaan, joiden laatimisessa oli noudatettu samaa teknillistä menettelyä, joka on elinkorkolaskelmain pohjana, nousisivat puheenalaisen eläkkeensaajain ryhmän vuotuiset eläkekustannukset 50 vuoden kuluttua, jolloin menoerä on vakautunut, kaikkiaan 88,000 markan vaiheille.

Mitä eläkeoikeuden ulottamiseen kunnan työntekijöihin tulee, lausui mainittu valiokunta käsityksensä, että puheenalainen etu olisi näille varattava, mutta huomautti, että tämä kysymys kaipaa erityistä asiantuntevaa valmistelua ja ettei kunnan virka- ja palvelusmiesten eläkkeisiin nähden vahvistettuja perusteita ilman muuta käy kaikessa laajuudessaan sovittaminen työntekijöihin. Kokouksessaan joulukuun 22 päivänä 1911, jolloin eläkekysymys muilta kohdin lopullisesti ratkaistiin, päätti Kaupunginvaltuusto, niinikään valiokunnan esityksestä, tämän asian yhteydestä erottaa kysymyksen eläke-edun varaamisesta kunnan palveluksessa oleville työntekijöille sekä lykätä tämän kysymyksen erityisen komitean valmisteltavaksi; ja on

Kaupunginvaltuusto sittemmin kokouksessaan helmikuun 13 päivänä 1912 tämän komitean jäseniksi kutsunut Valtuuston varapuheenjohtajan sekä filosofianmaisteri A. E. Alfthanin, lakitiedentöntohtori Leo Ehrnroothin, varatuomari John Ugglan, insinööri T. Öllerin sekä kirvesmiehet Anders Karlssonin ja Karl Johan Bymanin.

Nytemmin täytettyään tehtävänsä saa Komitea täten Kaupunginvaltuustolle antaa mietintönsä ehdotuksineen puheenalaisessa asiassa.

Yleisiä näkö-
kohtia.

Kysymys yleisten työväneläkkeiden käytäntöön saattamisesta kaupungin-hallinnossa on sekä eläkejärjestelmän taloudellisiin seurauksiin että syvään käypien yhteiskunnallisten vaikutusten johdosta merkitykseltään perustavaa laatua ja ehken tärkein päiväjärjestyksessä olevista kunnallisista työväenkysymyksistä.

Periaate että työnantaja on velvollinen avustamaan työntekijöitä, joiden työvoima on kulunut hänen palveluksessaan, on tähän asti lainsäädännössämme vain epätäydellisesti julkilausuttu. Marraskuun 30 päivänä 1865 annetun palkkaussäännön 5 §:ssä säädetään, että isännän on annettava sairastuneelle palkkolliselleen hoito. Kesäkuun 9 päivänä 1873 annetun merilain 75 §:ssä on samantapainen määräys. Maaliskuun 17 päivänä 1879 yleisestä vaivaishoidosta annetun asetuksen 5 ja 6 § säättävät sitä paitsi, että isäntä tahi työnantaja on velvollinen huolehtimaan semmoisen iäkkään työntekijänsä elatuksesta, joka on häntä palvellut vähintäänkin 25 vuotta ja tullut kykenemättömäksi itseään elättämään. Laissa säädettyä velvollisuutta vanhuuseläkkeen antamiseen kunnan palveluksessa olleille työntekijöille ei kaupungilla niinmuodoin ole, vaikka edellä mainitut lainsäädännökset analogisesti voivat tukea sitä käsitystä että kaupungin pitää sitoutua joihinkin velvollisuuksiin tässä kohden.

Ilmeistä kuitenkin on, että korkean iän ja heikontuneitten voimain johdosta tarpeelliseksi käyvän avustuksen takaaminen työntekijöille sangen tuntuvassa määrässä lujittaisi kaupungin, työnantajan, ja sen työntekijäin välistä yhdyssidettä sekä ainakin jossain määrin hillitsisi kunnallisella työalalla vallitsevaa levottomuutta ja antaisi lisätakeita töiden tasaisesta ja häiriintymättömästä kulusta. Oikeuden ja kohtuuden mukaisena niinikään lienee pidettävä, että kaupunki, joka aivan hiljattain antoi virka- ja palvelusmiestensä eläke-etuja koskevia määräyksiä, myös työntekijöilleen, joiden moniaat ryhmät ovat sangen likellä «palvelusmiehiä», suo tilaisuuden päästä osallisiksi samallaisista eduista.

Turvaamalla työntekijänsä työkyvyttömyyden seurauksilta kunta muuten menetelee oman etunsa mukaisesti. Sillä eläke-edun tarjoama turvallisempi asema olisi omansa kunnan palvelukseen houkuttelemaan amattitaitoisia ja luotettavia työntekijöitä.

Nämä periaatteelliset näkökohdat ovat Kaupunginvaltuustossakin saaneet osakseen huomiota eläkekysymystä käsitellessä. Valtuuston päätös sisältää nimittäin Komitean käsityksen mukaan, että järkiperaisille perusteille rakennettu työntekijäin eläkejärjestelmä on pantava toimeen sekä pääasiallisesti ja, mikäli sopivasti käy

päinsä, sovitettava virka- ja palvelusmiesten eläkkeistä säädettyjen määräysten mukaan. Komitean on sentähden nyt laadittava ja Kaupunginvaltuustolle esitettävä ehdotus niiksi perusteiksi, joiden mukaan työntekijäin eläkkeet olisi määrättävä, ja tässä eritoten otettava huomioon asianhaaran kenties vaatimat poikkeukset joulukuun 22 päivänä 1911 vahvistetusta eläkesäännöstä.

Ulkomainen työväenvakuutusta koskeva lainsäädäntö rakentuu ylipäätään sille periaatteelle, että eläkkeensaajain itsensä pitää työnantajan ja valtion keralla ottaa osaa vakuutuskustannusten suoritukseen. Huomattava on kuitenkin, että yleinen työväen eläkejärjestelmä on toista laatua kuin tässä ehdotettu kunnallisten työväen-eläkkeiden järjestelmä, joka ei voi kokonaan korvata ensinmainittua. Työnantajana maksaa valtio eläkettä virkamiehilleen korvaukseksi siitä työstä, minkä nämä ovat suorittaneet sen hyväksi, ja samat velvollisuudet on Helsingin kunta ottanut täyttäkseen virkamiehiään kohtaan vaatimatta näiltä vastiketta. Esimerkkejä lienee siitakin, että suuret teollisuusyritykset myöntävät eläkkeitä työntekijöilleen harkinnan mukaan ja velvoittamatta näitä ottamaan osaa kustannuksiin. Puheenalainen etu lienee sentähden kohtuuden mukaan suotava eläkkeensaajille velvoittamatta heitä suorittamaan siitä maksua.

Komitealta ei ole jäänyt huomaamatta, että eläkeoikeuden myöntäminen työntekijöille tietää uuden periaatteen tunnustamista, periaatteen, jonka noudattaminen vastaisuudessa aikaansaa kaupungille huomattavia menoja. Muistettava on kuitenkin, että työntekijöille ja heihin verrattaville henkilöille jo nykyisen käytännön mukaan tavallisesti annetaan avustusta, kun he pitkän palveluskauden suorittuaan ovat eronneet toimestaan, sekä että työntekijöille, joilla harvoin on tilaisuutta tehdä säästöjä, tavallisesti täytyy antaa vaivaisapua heidän tultuaan kykenemättömiksi itseään elättämään. Kieltämättä kuitenkin on, eritoten ihmisyyskannalta, välitön avustus asetettava vaivaisavun edelle.

Mitä tulee menoihin, joita kaupungille vastaisuudessa, kustannusten kutakuinkin vakauduttua, koituu vanhuuseläkkeen myöntämisestä työntekijöilleen pääasiallisesti samoilla perusteilla, joilla se maksaa eläkettä virka- ja palvelusmiehilleen, saa Komitea viitata edellä mainitussa joulukuun 18 päivänä 1911 annetussa valio-kunnan mietinnössä (*Pain. asiakirj. N:o 69 mainitulta vuodelta*) asiasta oleviin laskelmiin. Seikkaperäisen ehdotuksen pohjalla laadittua tarkempaa tilastollista selvitystä kaupungille vanhuuseläkkeiden maksamisesta koituvista vakinaisista menoista Komitea ei pidä tarpeellisena, koska tuollainen laskelma, tehtiinpä se kuinka tarkasti ja huolellisesti tahansa, täytyy perustaa milloin minkin verran epävarmoihin tekijöihin mikäli kuolleisuutta, työkyvyttömyyttä, työntekijäjoukon uudistumista ja vastaista kasvamista, työpalkkain kohoamista y. m. koskee, joten se siis joka tapauksessa tulisi sangen häilyvä. Esillä olevan taloudellisen selvityksen täydentämiseksi esittää Komitea tuonnempana laskelman menoista, joita kaupungille lähivuosina koituu, siinä tapauksessa että eläkkeiden maksaminen alkaa 1913 vuoden alusta.

Kunnallisten työväneläkkeiden käytäntöön saattamisessa on tietenkin jonkin verran huomiota pantava *valtion* taholta hankkeissa olevaan työntekijäin ja heihin verrattavien henkilöjen vakuutukseen heidän turvaamiseksi iän tahi tapaturman tuottamalta pysyväiseltä työkyvyttömyydeltä. Tämä tärkeä uudistustyö ei, niinkuin tunnettu, meillä vielä ole ehtinyt valmistavaa astetta pitemmälle. 1900 vuoden Valtiosäätyjen tekemästä aloitteesta asetti Senaatti vuonna 1904 komitean valmistelemaan asiaa, ja toukokuun 5 päivänä 1908 komitea antoi mietintönsä ehdotuksineen. Mainitun ehdotuksen johdosta on vaadittu erinäisten viranomaisten lausuntoja, mutta sen enempää ei asiassa näy tehdyn. Lainsäädäntötyön nykyinen seisahdustila ja hallituksen haluttomuus kaikkiin, erittäinkin kalliiksi käypiin yhteiskuntauudistuksiin antaa aihetta pelätä että koko tämä alote jää epä tietoiseen tulevaisuuteen.

Mikään ei kuitenkaan näy estävän kuntia mainitusta lainsäädäntöalotteesta huolimatta ryhtymästä toimenpiteisiin työntekijäinsä turvaamiseksi työkyvyttömyyden ja vanhuuden tuottamilta taloudellisilta seurauksilta, vaikka siinä kohden vahvistettavat perusteet vastedes olisikin sovitettava asiasta annettavan lainsäädännön mukaisesti. Kunnallisen työväneläkejärjestelmän ehdotusta laatiessa näyttää kuitenkin olevan tarpeellisilta kohdin otettava huomioon työkyvyttömyysvakuutuskomitean esittämä ehdotus.

Seuraavassa otetaan tarkasteltaviksi Komitean suoritettavana olevan tehtävän ratkaisussa esiintyvät yksityisseikat. Näitä seikkoja on Komitea pohtinut yksissä neuvoin kaupungin työtöntekijäin laitosten päällikköjen kanssa.

Eläkeoikeuden laajuus. Kantajoukkojärjestelmä.

1. Kunnan työntekijäin eläkeperusteita määrätessä on ensinnäkin harkittava kysymystä, *onko eläkeoikeus ulotettava kaikkiin kunnan palveluksessa oleviin työntekijöihin vai ehkä varattava erikoiseduksi joillekin laatutyöntekijäin ryhmille?*

Eikö esimerkiksi kävisi parhaista ja luonteensa ja kelvollisuutensa puolesta koetelluista työntekijöistä muodostaminen valiojoukkoa, jonka jäsenet sitä vastaan, että sille myönnetään lisäetuja, varsinkin eläkeoikeus, ottaisivat täyttääkseen suurempia velvollisuuksia, ja joiden tulevaisuus olisi turvattu niin kauan kuin he käyttäytyvät hyvin; ja eikö kunta voisi tätä tietä eläkekysymyksen ratkaisun yhteydessä lujittaa asemaansa työnantajana ja hankkia tehokasta turvaa yhteiskunnalle vaarallisilta kunnan työntekijäin työläköilta?

Tukholmassa, missä kysymys eläkkeen myöntämisestä kaupungin työntekijöille on vuodesta 1897 ollut päiväjärjestyksessä, on tähän suuntaan käyviä pyrkimyksiä ollut huomattavana, ja tässä kohden tehdyt ehdotukset tarjoavat mielenkiintoisia vertailukohtia eläkekysymyksen valaisemiseksi.

Tukholman työntekijäin eläkekysymyksestä ilmestyi vuonna 1905 komitean mietintö, jossa ehdotettiin eläke-etu myönnettäväksi kaupungin kaikille työntekijöille panematta muuta ehtoa kuin määrätty ikä ja määrävuosien palvelus kaupungin

töissä. 1909 vuoden suurlakon tapahtumain johdosta tämä ehdotus kuitenkin kohtasi kaupungin työpäällikköjen ja erinäisten hallitusten taholta jyrkkää vastarintaa, nämä kun olivat sitä mieltä, että kaupungin työnantajaedut vaativat varaamaan eläke-edun ainoastaan eräille vakinaisesti palkattujen ja vakinaisessa toimessa olevain työntekijäin ryhmille. Vuonna 1910 Tukholman kaasu- ja sähkötehtaan johtokunta lähetti kaupunginvaltuustolle ehdotuksen n. s. *kantatyöntekijäin* asettamisesta Tukholman kaupungin palvelukseen. Tämä ehdotus tarkoitti kaupungin ja sen työntekijäin keskinäisten välien järjestämistä siten, että saataisiin turvaa työnteisauksilta niissä töissä ja laitoksissa, joissa tuollaiset keskeytykset voisivat tuottaa suuria häiriöitä kaupungin elämälle ja yleiselle liikkeelle. Tämän tarkoituksen saavuttamiseksi myönnettäisiin eräille liike- ja ehdollisesti muidenkin laitosten ja työalain palveluksessa oleville työntekijöille varmempi asema samantapaisin eduin, mitkä oli myönnetty kunnan virkamiehille, muun muassa eläke, vakinainen vuosipalkka, palkankorotus, sairaasapu, kesäloma. Virkamiesasemaa seuraavista eduista johtuisivat vastaavat velvollisuudet, etusijassa velvollisuus joka tapauksessa suorittaa toimeen kuuluva työ ja muuten edistää sen laitoksen parasta, jonka palveluksessa työntekijä on. Kantajoukkoon kuuluvat työntekijät olisivat niinkään velvolliset työpäällystön vaatiessa suorittamaan kaupungin hyväksi tavallisesta poikkeavaakin työtä sekä muuallakin kuin tavallisella työpaikallaan. Kunkin laitoksen kantatyöntekijäin suurimman luvun määräisi Kaupunginvaltuusto, eikä kantatyöntekijää saisi erottaa muuten kuin asianomaisen hallituksen päätöksellä. Eläkeperusteet olisivat pääasiallisesti samat kuin virkamiehille vahvistetut. Tämän järjestelmän, joka tarjoisi kaupungin laatutyöntekijöille tuntuja etuja, toivottiin voivan tuntuvasti lujittaa kaupungin asemaa työnantajana, menojen kuitenkin nousematta ylen rasittaviksi. Ehdotuksentekijät arvelivat tämän aatteen olevan hetimiten toteutettavissa, jota vastoin eläkekysymys, joka taloudellisen laajakantoisuutensa johdosta vaatii laajaa ja pitkällistä selvitystä, olisi muilta kohdin annettava erityisesti valmisteltavaksi.

Kantatyöntekijäin asettamista tarkoittava ehdotus sai kuitenkin sekä asiantuntijain että työntekijäinkin taholta osakseen ankaraa arvostelua. Koko järjestelmää pidettiin teennäisenä, sen merkitystä riidanalaisena ja ehdotusta eräiltä kohdin häilyvänä ja epäselvänä. Huomautettiin muun muassa, etteivät laatutyöntekijät yksin pysty suorittamaan tehtäviään muiden avutta, että työntekijäin luokitus saisi aikaan eripuraisuutta ja selkkauksia, että, kun yleisten eläke-etujen varaamista kaupungin työntekijöille ei missään tapauksessa käy varsin kaukaiseen aikaan lykkääminen, kantatyöntekijäin ja muiden työntekijäin välinen ero eläke-etuihin nähden todennäköisesti häviäisi, sekä että työn palkitseminen sen mukaan, kuinka tarpeellinen se on yhteiskunnalle, eikä sen mukaan kuinka vaikeata se on, ei voi tyydyttää yleistä oikeustajuntaa. On sentähden vakavasti epäilty, olisiko tuolla tavoin kantatyöntekijöitä asettamalla toivottu tarkoitus saavutettavissa. Ehdotusta ovat kiivaimmin vastustaneet työntekijät itse, joiden mielestä se tietää kunnan työnantaja-aseman väärinkäyttöä, ja he ovat vaatineet yhtäläisiä oikeuksia ja velvollisuuksia molem-

minpuolisen sopimuksen ja kollektiivisuuden perusteella kunnan kaikille työntekijöille. Sen lisäksi ovat työntekijät lausuneet käsityksensä, että ehdotus, jos se toteutettaisiin, ei tuottaisi pysyväistä turvaa työlakoilta, mutta sen sijaan alituisia kaupungin elämälle ja liikkeelle haitallisia selkkauksia.

Kantatyöntekijäin asettamista koskevaa mutkallista kysymystä ei Tukholmassa vielä ole saatu lopulliseen ratkaisuun, ja kysymys eläke-edun varaamisesta kunnan työntekijöille on edelleen tämän varassa. Kunnan eri laitosten ja viranomaisten viime aikoina tästä asiasta antamissa lausunnoissa esiintyy varsin eriäviä mielipiteitä, ja näyttää siltä kuin koko eläkekysymys Tukholmassa vielä olisi kaukana ratkaisustaan.

Göteborgissa sitä vastoin on kaupunginvaltuusto jo vuonna 1892 päättänyt varata eläkkeen kaupungin työntekijöille. Sitä varten mainittuna vuonna vahvistettu ja vuonna 1898 kaupungin virka- ja palvelusmiehille myönnetyn eläke-edun yhteydessä uudistettu *sääntö* nojaa siihen periaatteeseen, että kaikki henkilöt, jotka, olematta kaupungin virkamiesten eläkesäännön mukaan eläkkeeseen oikeutettuja, ovat työesimiehinä, työntekijöinä, palvelusmiehinä ja palvelijoina tai muussa vastaavassa toimessa pitemmän aikaa olleet kaupungin yleisissä töissä tai muuten kaupungin palveluksessa, mutta joita ikänsä tahi vähentyneen työkykynsä johdosta ei enää katsota olevan pitäminen kaupungin palveluksessa, saavat kaupungin varoista eläkkeen mainitussa säännössä tarkemmin säädetyin ehdoin.

Kantatyöntekijäjärjestelmän pohjana oleva johtava aate epäilemättä ansaitsee huomiota, mutta, niinkuin edellä olevasta selostuksesta näkyy, käy epäileminen, onko tarkoitus saavutettavissa tätä tietä. Ehdotuksen toteuttaminen tässä muodossa olisi varmaan täällä samoin kuin Ruotsissakin herättävä vakavia periaatteellisia epäilyksiä, joita tuskin kävisi sillensä jättäminen tahi liian vähäisiksi arvaaminen. Tässä on kuitenkin huomattava, että tämä aate jo on jossain määrin tullut käytäntöön kaupunkimme kunnallishallinnossa, kun nimittäin eräät teknillisten laitosten taitavimmat työntekijät jo on asetettu vakinaiselle palkkasäännölle ja saavat kuukausipalkkaa ikäkorotuksineen sekä eläkettä samoilla perusteilla kuin virka- ja palvelusmiehetkin. Ja siinä tapauksessa että katsotaan tarpeelliseksi tätä järjestelmää edelleen kehittää, on Kaupunginvaltuustolla valta *palvelusmiesten* ryhmään lukea muitakin kantatyöntekijäryhmiä sekä järjestää heidän palkaehdonsa asianhaaran vaatimusten mukaan.

Näin ollen ja kun Komitealle annettu tehtävä tarkoittaa yleisen eläke-edun varaamista kunnan työntekijöille, ei Komitea ole katsonut kaupungin työntekijäetujen saavan tässä yhteydessä vaikuttaa siihen, että kaupungin ruumiillisen työntekijäin pääjoukko jätettäisiin eläkejärjestelyn ulkopuolelle, vaan että asiaa on katsottava enemmän ihmisyyskannalta.

Tämän mukaisesti näyttää siis Helsingin kaupungin olevan varattava yhteensä perusteiden mukainen eläke-etu kaikille palveluksessaan oleville työntekijäryhmille, heidän toimensa lajiin ja laatuun katsomatta. Eläkeoikeus olisi

niinmuodoin säädettyjä ehtoja ja ajanmääräyksiä noudattamalla jokaisella palkkatyöntekijällä, jolla on pääasiallinen toimensa kunnan palveluksessa ja jota ei käy lukeminen «virka- ja palvelusmiesten» luokkaan. Viimeksi mainitun ja ruumiillisen työntekijäin luokan välinen raja on määritelty Kaupunginvaltuuston vahvistamain yleisten eläkeperusteiden 1 kohdan 2 momentissa siten, että alempaan palvelusmiehistöön tässä mielessä luetaan kaupungin yleisessä menosäännössä ja teknillisten laitosten rahasäännöissä mainittujen sellaisten alempain tointen hoitajat, joille maksetaan vuosi- tahi kuukausipalkkaa, jota vastoin taas kaikki muut ruumiillisen työn tekijät, joilla tavallisesti on päivä- tahi viikkopalkka, jäävät tämän luokan ulkopuolelle.

Eläkejärjestelyn ulkopuolelle jäisivät kunnan urakoitsijat ja kunnallishallinnon käyttämät itsenäiset elinkeinonharjoittajat, esimerkiksi kaupungin yleisissä töissä hevospäivätöitä suorittavat kuorma-ajurit. Näiden ryhmäin ja palkkatyöntekijäin välinen raja ei kuitenkaan aina ole tarkoin määrättävissä ja epätietoisuutta synnyttäviä välimuotoja voi esiintyä. Näiden rajakkaistapausten ratkaisu täytyy jättää kaupungin viranomaisten asiaksi.

Eläkeoikeuden ulottaminen näin laajalle käy pääasiassa yhteen edellä puheena olleen työkyvyttömyyskomitean ehdotuksen kanssa. Mainitun komitean mietinnössä ehdotetaan nimittäin, että kaikki henkilöt, jotka palkkaa vastaan ovat toisen työssä, turvattaisiin pakollisella vakuutuksella pysyväisen työkyvyttömyyden seurauksilta. Työn laatu ei yleensä saisi vaikuttaa kysymykseen, onko jokin henkilö vakuutusvelvollinen. Vakuutuspakon ulkopuolelle jäisivät omintakeiset elinkeinonharjoittajat sekä virka- ja palvelusmiehet, viimeksi mainituista kuitenkin ainoastaan ne, joiden vuositulot nousevat 2,500 markkaa enemmäksi.

2. Komitea käy nyt tarkastelemaan eläke-edun saantiehtoja, johon nähden aluksi kosketellaan kysymystä *vanhuuseläkkeen* varaamisesta kaupungin työntekijöille, jota eläkemuotoa asian aikaisemmassa valmistelussa näkyy etusijassa pidetyn silmällä.

Vanhuus-
eläkkeen saa-
misen ehdot.
Ikäraja ja vir-
kavuudet.

Virka- ja palvelusmiesten eläkeperusteissa on Kaupunginvaltuusto täyden eläkkeen ehdoiksi määrännyt 63 vuoden iän ja 30 vuoden palvelusajan, kuitenkin myöntämällä siinä kohden poikkeusetuja sairaanhoitohenkilökunnalle sekä palolaitoksen henkilökunnalle. Komitean on nyt tutkittava, onko nämä rajat pysytettävä, vai olisiko työntekijöihin nähden säädettävä toinen eläkeikä ja palvelusvuosien määrä.

Työkyvyttömyyskomitea on mietinnössään tilastotutkimusten pohjalla ehdotanut ikärajaksi 65 vuotta, ja sama raja määrätään Gööteporin eläkesäännössä. Tukholmassa ehdotettiin eläkekysymystä valmistellessa ensin 65 ikävuotta, mutta 1905 vuoden komitea oli sitä mieltä, että oikeus täyden vanhuusavustuksen saamiseen olisi määrättävä alkavaksi jo 60 vuoden iässä.

Gööteporin eläkesäännön mukaan voi eläkeoikeus kuitenkin hellittävässä tapauksissa alkaa aikaisemmin, ja 1905 vuoden ehdotuksessa mainitaan n. s. vähennetty

vanhuusavustus niille, jotka eivät vielä ole saavuttaneet täyden eläkkeen saamiseen tarpeellista ikä- ja palvelusvuosimäärää.

Gööteporin eläkesäännön mukaan edellyttää täysi eläkeoikeus 30 vuoden palvelusaikaa, Tukholmassa se on ehdotettu 35 vuodeksi.

Kaikille yhteisen ikärajan määrittäminen edellyttää, että ruumiinvoimat ovat tuossa iässä vähentyneet siinä määrin, että eläkkeensaaja on kykenemätön työllään itseään elättämään. Tämä tila alkaa kuitenkin eri henkilöillä eri iässä, ja vaikea on määrätä rajaa, joka sopisi kaikkiin yksityistapauksiin. Jos raja asetetaan liian alhaiseksi, saavat verraten työkykyisetkin henkilöt eläkkeen, jota vastoin taas liian korkea ikäraja voi houkutellessa yli-ikäisiä henkilöitä, joita työnjohtaja säälistä ei tahdo erottaa, liian kauan pysymään toimessaan.

Komiteassa ovat ne jäsenet, jotka lähinnä edustavat kunnan työntekijäin etuja, huomauttaneet että ruumiillisen työn tekijä tavallisesti jo 60 vuotta täytettyään on siinä määrin kovan työnsä kuluttama, ettei hänen työvoimallaan ole mainittavaa merkitystä, minkätähden kohtuus vaatisi asettamaan työntekijäin ikärajan virkamiesten ikärajaa alemmaksi. Kieltämättä voikin tuollaisia tapauksia sattua, mutta toiselta puolen osottaa kokemus, että työntekijä usein 60 vuoden ikäisenä ja vielä monta vuotta vanhempanakin on varsin työkykyinen ja edullisesti käytettävissä kunnan palveluksessa, ehdollisesti helpomman laatuissa töissä, joihin hän kokemuksensa ja ammattitaitonsa johdosta on etuoikeutettu.

Tämän johdosta ja siihen katsoen että ikärajan alentamisen taloudellisia seurauksia on vaikea arvostella, on Komitean mielestä eläkeikä määrättävä 63 vuodeksi eli samaksi kuin virka- ja palvelusmiesten ikäraja, näin sitä suuremmalla syyllä, kun Komitean ehdotuksen mukaan (katso alempana) niille työntekijöille, jotka ennen eläkeikään tuloaan ovat työkykynsä menettäneet, myös varattaisiin työkyvyttömyyseläke. Jotta kuitenkin Kaupunginvaltuustolla olisi tilaisuus erittäin säälitävissä tapauksissa käydä auttamaan, näyttää Valtuustolle olevan varattava oikeus harkintansa mukaan yksityistapauksissa alentaa ikäraja 55 vuoteen asti.

Täyteen eläkkeeseen oikeuttava palvelusaika on Komitean mielestä ollut, samoin kuin virka- ja palvelusmiesten eläkeperusteissa, määrättävä 30 vuodeksi, niinikään varaamalla Kaupunginvaltuustolle oikeus hellittävässä poikkeustapauksissa myöntää vanhuuseläke jo 20 palvelusvuoden kuluttua.

Kaupungin palveluksessa olevain työntekijäin joukossa on kenties työntekijäryhmiä, jotka erittäin rasittavan ja kuluttavan työnsä johdosta eivät tavallisesti kykene pysymään palveluksessa niin pitkää aikaa kuin yleisten perusteiden mukaan olisi välttämätöntä eläkkeen saamiseksi. Oikeutta myöten olisi tuollaiset työntekijäryhmät eläkeoikeuteen nähden asetettava erikoisasemaan, niinkuin palolaitoksen ja sairaanhoitolaitosten henkilökunnasta on säädetty. Jotta Kaupunginvaltuustolla olisi tilaisuus täydentää eläkeperusteita sitä varten tarpeellisilla poikkeusmääräyksillä, näyttää tämä kysymys olevan jätettävä avoimeksi ja asianomaisten työtä antavain laitosten ja hallitusten alotteen varaan.

3. Vahvistaessaan virka- ja palvelusmiesten eläkeperusteet on Kaupunginvaltuusto määrännyt, että täysi vanhuuseläke on oleva 60 % palkkaeduista. Sama laskuperuste on nykyään käytännössä Göteborgissa, jota vastoin 1905 vuoden komitea ehdotti Tukholmassa eläkkeeksi 70 % palkkaeduista. Prosentti-järjestelmä.

Komitea puolestaan ei ole havainnut olevan syytä poiketa niistä periaatteista, jotka Kaupunginvaltuusto on vahvistanut virka- ja palvelusmiesten eläkemäärän laskemiseen nähden. Tämän mukaisesti olisi täysi vanhuuseläke 60 % palkasta. Saman määräinen olisi täysi eläke niissä poikkeustapauksissa, jolloin eläkeoikeus alkaisi asianomaisen saavutettua 55 ikä- ja 20 palvelusvuotta.

Komitean ehdotuksen mukaan ei vanhuuseläke missään tapauksessa olisi 400 markkaa vähempi vuodessa, koska tuota määrää vähemmällä ei kohtuudella voi katsoa tulevan toimeen. Nykyisten palkkaoljen mukaan ei eläke tavallisesti muutenkaan olisi tätä alinta määrää vähempi. Ylärajan määräämistä ei Komitea pidä tarpeellisena ¹⁾.

4. Komitean on nyt käytävä tarkastamaan sitä tärkeätä kysymystä, onko kunnan työntekijöille myönnettävä oikeus virka- ja palvelusmiehille vahvistettua vähennettyä eläkettä vastaavaan työkyvyttömyyseläkkeeseen, vai pitääkö järjestelmän käsittää yksinomaan vanhuuseläke. Työkyvyttömyyseläke.

Virka- ja palvelusmiehille vahvistetun eläkeohjesäännön mukaan annetaan erällä perusteilla vähennetty eläke virkailijalle, joka *ennen täyteen eläkeikään tuloaan* kivulloisuuden tähden eroaa taikka jonka omatta syyttänsä täytyy toimestaan luopua.

Vanhuuseläke tietää, että määrätyn iän saavuttanut henkilö saa eläkkeen, siihen katsomatta onko hän todellisesti tullut työhön kykenemättömäksi vai ei. Herää sentähden kysymys, eikö vanhuuseläkkeen täydennykseksi myös olisi otettava käytäntöön kunnan työntekijäin *työkyvyttömyyseläke*. Viimeksimainittu eläke myönnettäisiin *saavutettuun eläkeikään katsomatta*, kun työntekijä taudin tähden tahi muusta syystä (ei kuitenkaan työssä kohdanneen tapaturman johdosta) on tullut aivan kykenemättömäksi työhön tai myös, kun hänen työvoimansa ja sen varassa oleva toimentulonsa on siinä määrin vähentynyt, että hän vain töin tuskin voi elättää itsensä.

Niissä maissa, joissa työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutus on järjestetty lain-säädännön kautta, katsotaan työkyvyttömyystila etusijassa olevan pantava eläkkeen saamisen ehdoksi sekä vanhuusvakuutus olevan työkyvyttömyyseläkkeen luonnollinen

¹⁾ Asianomaisista laitoksista saatujen tietojen mukaan on kunnan työntekijöillä nykyään seuraavat palkat:

Rakennuskonttorissa:		
miehillä	800—2,600	markkaa
naisilla	400— 800	»
Sähkötehtaalla	1,500—3,000	»
Kaasutehtaalla	900—2,000	»
Vesijohtolaitoksessa	900—2,000	»

täydennys. Samaan suuntaan työkyvyttömyysvakuutuskomiteankin ehdotus käy, Työkyvyttömyyseläke saadaan tavallisesti oikeaan aikaan ja on tervetullut apu, kun puute uhkaa sen johdosta, että eläkkeensaaja toteensaatavasti on menettänyt työkykynsä ja toimeentulonsa. Ilmeistä on, että voi sattua hellittäviä tapauksia jolloin kaupunki ei voi olla antamatta apua ja avustusta pysyväsien työkyvyttömyyden kohtaamalle työntekijälle. Sellaisia tapauksia on aikaisemminkin sattunut ja Kaupunginvaltuusto on ne kunkin erikseen tutkinut, ilman että tämä tutkiminen tiettävästi on perustunut määrättyihin periaatteellisiin näkökohtiin.

Olisi sentähden likellä tarjona, että Komitea ulottaisi tehtävänsä kysymykseen työkyvyttömyyseläkkeen varaamisesta kunnan työntekijöille sekä laatisi ehdotuksen määräyksiksi yhdenmukaisen menettelytavan noudattamisesta niissä tapauksissa, jolloin tuollainen avustus tulisi kysymykseen.

Mikäli ulkomailla saavutettu kokemus osottaa, on tämä kysymys — työkyvyttömyyden tutkimisperusteiden määrääminen sekä itse työkyvyttömyyskäsitteen määrittely — vaikeanlainen tehtävä työntekijäeläkkeiden järjestämisessä lainsäädäntötietä, ja lainsäädäntö tässä asiassa onkin yleensä rajoittunut yleisten periaatteiden säätämiseen, käymättä antamaan yksityiskohtaisia määräyksiä. Näiden perusteiden käyttäminen on sitten jätetty vastaisen kokemuksen varaan.

Samalle kannalle on työkyvyttömyysvakuutuskomitea asettunut tässä asiassa. Mainitun komitean ehdotuksen mukaan alkaisi oikeus työkyvyttömyyseläkkeen saamiseen asianomaisen työntekijän ansiokyvyn vähennyttyä siinä määrin, että se on kolmasosa alkuperäisestä. Vertailun pohjana työkyvyttömyyden määräämisessä olisi ehdotuksen mukaan se tulojen summa, minkä terve, kykynsä puolesta eläkkeen saajaan verrattava ja hänen aikaisemmalla työalallaan toimiva henkilö ansaitsee sillä paikkakunnalla, missä eläkkeensaaja on viime vuosina oleskellut. Sitä paitsi annetaan erityisiä määräyksiä ohjeeksi työkyvyttömyyden tutkimisessa.

Gööteporin säännössä ei edellytetä työkyvyttömyyseläkettä tavallisessa mielessä. Sen sijaan 1905 vuoden komitea ehdotti myönnettäväksi kahdenlaatuista suppeamman mittakaavan mukaista työkyvyttömyysavustusta, nimittäin täyttä työkyvyttömyysapua, jos työkyky on pysyväisesti *menetetty*, sekä vähennettyä työkyvyttömyysapua, jos työkyvyttömyys on pysyväisesti *vähentynyt* (puolinen työkyvyttömyys).

Niitä teknillisiä vaikeuksia silmällä pitäen, joita tämän kysymyksen ratkaisu kohtaa, ei Komitea ole katsonut nyt olevan ehdotukseensa paneminen työkyvyttömyyskäsitteen määritelmää eikä myöskään tarkemmin säätäminen niitä ohjeita, joiden mukaan työkyvyttömyyseläke on maksettava. Avustuksen antaminen työkyvyn *pysyväsien* menetyksen tahi vähenemisen johdosta on Komitean mielestä eläkemääräyksissä edellytettävä, mutta Kaupunginvaltuustolle varattava oikeus nyt samoin kuin ennenkin itsekussakin tapauksessa tutkia ja ratkaista, onko tuollaista työkyvyttömyyseläkettä maksettava sekä minkä verran. Luultavasti kehittyä tässä kohden johdonmukainen menettely ja määrätty ohjeet, ja siten saatu kokemus on pantavissa

pohjaksi laadittaessa vastedes tarpeellisia tarkempia laskuperusteita. Jotta kuitenkin jo nyt saavutettaisiin jossain määrin yhdenmukainen menettely, on Komitea katsonut tarpeelliseksi ehdottaa, että työkyvyttömyyseläke edellyttää *vähintään* 15 palvelusvuotta eli vähimmän vuosimäärän, mikä virka- ja palvelusmiehiin nähden on säädetty vähennetyn eläkkeen saamiseksi. Tämän ohessa on Komitean mielestä eläkemääräyksiin pantava säännös, että pysyväinen työkyvyn *vähennys* (n. s. puolinainen työkyvyttömyys) ei tuota eläke-etua, ellei vähennystä arvioida ainakin kolmanneksi eläkkeensaajan alkuperäisestä työkyvystä, sekä että kaikki oikeudet työkyvyttömyyseläkkeen saamiseen menetetään, jos hakija on tahallisesti tuottanut itselleen työkyvyttömyyden.

5. Kokonaan Komitealle annetun tehtävän ulkopuolella on kysymys työntekijän avustamisesta *ohimenevän* työkyvyttömyyden tahi työttömyyden johdosta.

Tapaturmaisesti vahingoittuneiden avustaminen.

Mitä työntekijää työssä kohdanneen tapaturmaisen vamman korvaamiseen tulee, on huomattava, että kunnan työntekijät nykyään ovat oikeutetut tuollaista tapaturmankorvausta saamaan 1895 vuoden laissa säädettyjen periaatteiden mukaan. Jottei työntekijä tämän johdosta tulisi saaneeksi kaksinaista avustusta, lienee tarpeellista määrätä, että tuollaisessa tapauksessa ainoastaan määrältään suurempi avustus maksetaan.

Ehtoa «että omatta syyttään täytyy poistua toimesta» ei käy pitäminen työntekijän eläkejärjestelmään soveltuvana. Kunnallisella työnjohdolla täytyy tietenkin olla täysi valta niiden työntekijäin erottamiseen, joiden työvoima ei enää ole kaupungille tarpeellinen, ilman että tämän sinänsä pitää perustaa mitään eläkeoikeusvaatimusta. Tässä kohden täytyy asettaa vaatimus, että kaupunginviranomaiset jossain määrin ottavat huomioon vanhemmat ja koetellut työntekijät, erittäinkin perheelliset, ja voivat hellittää asianhaaratkin mainitussa kohden jotain vaikuttaa. Tietenkin on eläkeoikeutettu velvollinen eläkkeen saadessaan eroamaan kaupungin palveluksesta, ellei työnjohto hänen työkuntoisuuttaan silmälläpitäen katso olevan aihetta pitää häntä edelleenkin palveluksessa. Nämä viimeksi kosketellut kohdat eivät eläkemääräyksiä laatiessa kaivanne erikoisia säännöksiä.

Eroamisvelvollisuus.

6. Vanhuuseläkkeen perustukseksi on Komitea, siihen nähden että työntekijän palkkaolot vanhemmuuten voivat varsin tuntuvasti vaihdella, katsonut olevan sopiva panna keskipalkan joitakin palveluksesta eroamisen edelliseltä ajalta. Jotta siinä mikäli mahdollista noudatettaisiin oikeudenmukaisuutta ja kohtuutta näyttää tuo aika olevan määrättävä verraten pitkäksi, arviolta kymmeneksi vuodeksi. Eläkettä maksettaisiin 60 % niiden mainittuun ajanjaksoon sisältyvään kolmen vuoden keskipalkasta, jolloin työntekijällä on ollut edullisimmat palkkaolot. Palkkaan olisi, samoin kuin virka- ja palvelusmiehiin nähden on säädetty, luettava asunto ja muut luontoisedut, jotka, ellei niiden määrää ole mainittu palkkasäännössä, asianomaisen ylemmän viranomaisen olisi arvioitava ja sitten Kaupunginvaltuuston lopullisesti määrättävä.

Eläkkeen laskemisessa perusteeksi pantavat palkkaedut.

Palvelus-
vuosien
lukeminen.

7. Virka- ja palvelusmiesten eläkeperusteissa vahvistetuja sääntöjä virkavuosien lukemisesta ja virantoimituksen keskeytymisestä ei sinänsä käy soveltaminen työntekijäin oloihin, vaan on tässä kohden tarpeen eri määräyksiä.

Palvelusajaksi olisi Komitean mielestä luettava se aika, minkä eläkkeensaaja kaikkiaan on ollut kaupungin palveluksessa, siihen katsomatta missä laitoksessa hän on työskennellyt ja mitä laatua hänen työnsä on ollut, mutta, samoin kuin virka- ja palvelusmiehistä on säädetty, kuukautta lyhempiä palvelusaikoja ei olisi otettava lukuun, koska niitä on vaikea tarkastaa. Säännöllisesti uusiutuvasta työvoiman vähennyksestä johtuneita, lyhyenlaisia työnkeskeytyksiä, erittäinkin Rakennuskonttorin alaisissa töissä, ei, ellei keskeytys ole kestänyt kahta kuukautta kauempaa, kohtuudella käy lukeminen pois niiden palvelusajasta, jotka vuoden toisensa jälkeen ovat kaupungin töissä, vaan olisi tässä tapauksessa ainoastaan mainitun aikamäärän yli menevä aika luettava pois.

Keskeytyksiä ei myöskään, paitsi eräissä poikkeustapauksissa, otettaisi lukuun, jos ne ovat aiheutuneet taudista, kesälomasta tai myönnetystä virkavapaudesta, samaten ei palvelusvuosiksi luettaisi työskentelyä ennen 18 vuoden ikää.

Työlakosta aiheutuvan palvelustoiminnan keskeytymisen varalle ei liene tarpeen erikoismääräyksiä. Jos työntekijä otetaan takaisin kaupungin palvelukseen, mikä seikka tietenkin on kaupunginviranomaisten ratkaisun varassa, luetaan ainoastaan todellinen keskeytys pois palvelusajasta. Näin on kuitenkin meneteltävä ainoastaan siinä tapauksessa että työntekijä toimestaan erotessaan on noudattanut asianmukaista irtisanomisaikaa ja laillisia muotoja. Jos työntekijä on pysyttäytynyt poissa palveluksesta ilman asianmukaista lupaa tahi laillista estettä ja työpäällystö siitä syystä tahi muuten työntekijän palveluksessa osottaman käytöksen johdosta on hänet erottanut, näyttää Kaupunginvaltuustolle olevan varattava oikeus asiaa tutkittuaan ratkaista, saako työntekijä lukea aikaisemman palvelusaikansa hyväkseen, jos hän uudelleen on päässyt kunnan palvelukseen.

Vastamainitut kysymykset ovat Komiteassa synnyttäneet vilkasta ajatusten vaihtoa, jolloin on esitetty varsin eriäviä näkökohtia. Niinpä on Komitean jäsen, herra Alfthan, mielipiteenään lausunut, että kaupungin tulisi työväen eläkejärjestelyä toimeenpannessaan yhteiskunnalle vaarallisten työnseisausten ehkäisemiseksi niissä kunnan laitoksissa ja töissä (esimerkiksi teknillisissä laitoksissa ja puhtaanapitolaitoksessa), joiden häiriintymätön käyttö on yhteiskunnan elinehtoja, eläkemääräyksiin panna säännös että tuollaisessa asemassa oleva työntekijä ehdottomasti menettää oikeutensa lukea hyväkseen aikaisemman palvelusaikansa, jos hän työlakon, saaron tahi semmoisen johdosta lakkaa työstä. Tätä ehdotusta on kannattanut kaupungin sähkötehtaan johtaja, jonka mielestä tuollainen säännös tässä puheena olevain työntekijäryhmäin palvelusehtojen järjestelyn yhteydessä tehokkaasti edistäisi työrauhan takaamista. Komitean mielestä kuitenkin sen suuntainen rajoittava poikkeusmääräys kuin herra Alfthanin ehdottama voi periaatteelliselta kannalta herättää epäilyksiä,

erittäinkin siihen nähden että säännös on venyvä ja lakkokäsité vaikeasti määriteltävissä sekä myös siihen katsoen, että seuraamus kohtaisi epätasaisesti eri ikäluokkia, minkä ohella saanee epäillä, päästäisiinkö tätä tietä toivotuille perille. On muuten muistettava että, niinkuin vastikään huomautettiin, erotettu työntekijä joka tapauksessa menettää eläkeoikeutensa, ellei häntä oteta takaisin kaupungin palvelukseen, sekä että työntekijä jo yleisten perusteidenkin mukaan on saman seuraamuksen alainen, jos hän on luvottomasti eronnut palveluksesta. Erikoisen «lakkopykälän» säätäminen teknillisten laitosten työntekijöitä varten näyttää sentähden tarpeettomalta. Kysymyksen, miten yhteiskunnalle vihamielistä laatua olevat työnsisäukset ovat mahdollisimman tarkoin ehkäistävissä ja niiden häiritsevät seuraukset rajoitettavissa, käynee Komitean mielestä mainittavatta haitatta ottaminen tutkittavaksi sinänsä ja erillään eläkekysymyksen ratkaisusta.

Kun kunta ottaa haltuunsa yksityisen laitoksen tahi tehtaan (esim. kaasutehtaan ja yksityisen sähkötehtaan) tahi kun jokin liike tahi elinkeino otetaan kunnan yksinoikeudeksi, näyttää Kaupunginvaltuuston olevan varattava itselleen oikeus kussakin eri tapauksessa harkita, saavatko ne työntekijät, jotka kunta haluaa pysyttää palveluksessaan, lukea hyväkseen yksityisen laitoksen tahi liikkeen palveluksessa kuluttamansa työvuodet.

8. Virka- ja palvelusmiesten eläkkeisiin nähden on ollut tarpeellista säätää, miten on meneteltävä, kun eläkkeensaaja saa eläkettä toisaaltakin, esim. valtiolta. Lukuunottamatta sitä edellä mainittua tapausta, että työntekijä saa vahingonkorvausta, ei tämä seikka työntekijäin eläkkeistä puhuessa kaivanne erityistä määräystä, eikä tässä myöskään liene ajateltavissa sellaista tapausta, että jokin työntekijä olisi eläkeoikeutettu useamman kunnallisen toimen perusteella yhtaikaa.

Erinäisiä määräyksiä.

Kaupungin päätäntövaltaa työntekijäin eläkeoikeuteen sekä työkyvyttömyyseläkkeen saamiseen nähden käyttäisi Kaupunginvaltuusto, samoinkuin on laita virka- ja palvelusmiehiin nähden. Hakemus olisi sopivin antaa tahi myös suullisesti esittää sille hallitukselle, jonka alainen hakija on. Kuultuaan hakijan lähintä esimestä, jonka tietenkin tulisi hakemuksen perille ajamisessa antaa hakijalle neuvoja ja tietoja, viranomaisen lähettäisi asiakirjat oman lausuntonsa kera Rahatoimikamariin asian edelleen valmistelemista varten, ja sitten Kamari alistaisi asian Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja ratkaistavaksi.

Kun eläkkeensaajan ei ehdottomasti täydy erota kaupunginpalveluksesta (esim. n. s. puolinaisen työkyvyttömyyden johdosta), ei eläkettä näy olevan luettava eroamisesta lähtien, niinkuin virka- ja palvelusmiesten eläkeperusteissa määrätään, vaan päättäisi Kaupunginvaltuusto siitä asianhaarain mukaan. Vastamainittujen perusteiden mukaisesti lienee niinikään työntekijäin eläkkeet maksettava kuukausittain sekä eläkekirjain antaminen jätettävä Maistraatin toimeksi.

Sääntönä tietenkin olisi, että eläkettä maksettaisiin eläkkeensaajan jälellä oleva elinaika. Jos niin kävisi, että hänet rikoksesta tuomitaan vapausrangaistukseen kuukaudeksi tahi pitemmäksi ajaksi, on Komitean mielestä apurahan maksaminen ran-

gaistusajaksi lakkautettava, ollen kuitenkin Kaupunginvaltuustolla valta asianhaarain mukaan päättää, saako avustuksen tahi osan siitä tuona aikanaikin maksaa eläkkeensaajan perheelle.

Väärinkäytösten ehkäisemiseksi olisi eläkekirjoihin pantava määräys, että eläkeoikeutta ei saa toiselle siirtää sekä että eläke maksetaan ainoastaan eläkkeensaajalle tahi hänen lailliselle asiamiehelleen, jossa jälkimäisessä tapauksessa on näytettävä todistus että eläkkeensaaja on elossa.

Tilastotietoja
eläkeoikeute-
tuista.

Seikka, jota ei saa sivuuttaa eläkejärjestelmän toimeenpanossa, on että luotettavan selvän saaminen niiden avustusvaatimusten oikeudenmukaisuudesta, mitkä vahvistettujen perusteiden mukaan olisi huomioon otettava, kohtaa suuria vaikeuksia. On nimittäin todennäköistä, että nykyään käytettävissä olevat tiedot palvelusajasta useimmissa tapauksissa ovat riittämättömät ja epäluotettavat, eikä palkkalistoissa ole kaikkia palvelusvuosien laskemisessa tarpeellisia tietoja. Näin ollen Komitea on katsonut, että hakijan itsensä on annettava luotettava selvitys siitä, kuinka kauan hän on ollut kaupungin palveluksessa. Tietenkin on hänen asianomaisten hallitusten arkistosta saaminen kaikki siellä tarjona oleva selvitys asiasta, minkätähden olisi suotava, että asianomainen hallitus, ehkäpä ylimääräistä työvoimaa hankkimalla, ryhtyisi järjestämään ja rekisteröimään saatavissa olevia tietoja niistä kunnan työntekijöistä, jotka eläkejärjestelyä toimeenpannessa ovat olleet jonkin vähimmän ajan, esimerkiksi viisi vuotta, kaupungin palveluksessa. Ellei luotettavaa selvitystä menneeltä ajalta ole esitettävissä näyttää kaupunginviranomaisten olevan arvosteleminen asiaa runsasta mittapuuta käyttämällä. Mutta vastedes käynee välttämättömäksi, että asianomaiset viranomaiset mahdollisesti eläkeoikeutettuihin työntekijöihin nähden tarkoin panevat muistoon ajan, jolloin nämä on kaupungin palvelukseen otettu, sekä muut eläkkeen määräämiseen mahdollisesti vaikuttavat seikat, niin myös miten he ovat palveluksessa käyttäytyneet.

Laskeakseen minkä verran edellä kerrottujen perusteiden mukaisesta vanhuuseläkkeestä todennäköisesti olisi kustannuksia lähivuosina on Komitea kaupungin työtä antavista laitoksista hankkinut tietoja kunnan palveluksessa olevista, raho säännössä mainitsemattomista työntekijöistä, näihin luettuina sekä ne, joilla on vakinaisen toimi, että nekin, jotka vuoden toisensa jälkeen ovat lyhyin keskeytyksin olleet kaupungin töissä. Näistä tämäsnyksyisiin oloihin perustuvista tiedoista näkyy

että kaupungin töissä tuohon aikaan oli vakinaisesti 964 työntekijää;

että näistä työntekijöistä vuonna 1913 kaikkiaan 11 sekä vuonna 1914 lisäksi 4 saavuttaa 63 ikä- ja 30 palvelusvuotta;

että nykyisten palkkaolojen perusteella on oletettavissa, että nämä eläkeoikeutetut vuonna 1913 saavat vanhuuseläkettä yhteensä 7,926 markkaa sekä vuonna 1914 lisäksi 3,432 markkaa.

Näitä laskelmia täytyy tietenkin pitää vain likimääräisinä, muutta pääasiassa ne kuitenkin käynee paneminen pohjaksi arvostellessa kahden lähivuoden oloja. Huomattava on kuitenkin, että laskettujen menojen lisäksi tulevat ne eläkkeet, joita Kaupunginvaltuusto ehkä myöntää henkilöille, joiden ikä- ja palvelusvuosimäärä on edellämainittua vähempi.

Näiden periaatteiden mukaisesti on Komitea laatinut tämän oheisen ehdotuksen Helsingin kaupungin työntekijäin vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen perusteiksi. Kun tämän asian ratkaisu tietää uutta hanketta meidän maassa tähän asti koettelemattomalla alalla sekä uudistusyritystä, josta on laajakantoisia seurauksia, joka varsinkaan taloudelliselta kannalta eivät ole tarkemmin osotettavissa, olisi suotava että nämä perusteet, sittenkun niitä on joitakuita vuosia noudatettu ja tarpeellista kokemusta niistä saatu, tarkastetaan sekä sittemmin ehkä määrättyjen väliaikain, esimerkiksi kymmenen vuoden kuluttua, uudistetaan, ja olisi silloin tarpeelliseksi havaitut muutokset, oikaisut ja lisäykset tehtävä eläkemääräyksiin.

Edellä lausutun nojalla saa Komitea kunnioittaen ehdottaa:

että Kaupunginvaltuusto hyväksyisi tämän oheisen ehdotuksen Helsingin kaupungin työntekijäin vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen perusteiksi noudatettavaksi tammikuun 1 päivästä 1913;

että tarpeellinen arviomääräraha eläkejärjestelyn toimeenpanemiseksi pantaisiin 1913 vuoden rahäsääntöön; sekä

että kaupungin työnantajalaitosten käskettäisiin tehdä sellaisia muistoonpanoja kaupungin töissä olevista henkilöistä, että niistä saa mahdollisimman luotettavan selvityksen kunnan työntekijäin eläkeoikeuksista.

Helsingissä, marraskuun 8 päivänä 1912.

August Ramsay.

A. E. Alfthan.

Leo Ernrooth.

John Uggla.

Karl Johan Byman.

Anders Karlsson.

Tycho Öller.

Ehdotus:

Helsingin kaupungin työntekijäin vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen perusteet.

1. Sille, joka, olematta eläkkeeseen oikeutettu kaupungin virka- ja palvelusmiehille vahvistettujen perusteitten mukaan, on työntekijänä tai muussa vastaavassa toimessa pitemmän aikaa ollut kaupungin palveluksessa ja siitä saanut pääasiallisen työnsä, annettakoon, niillä muilla ehdoilla ja sillä tavoin kuin tässä alempana säädetään, vanhuus- tai työkyvyttömyyseläke kaupungin varoista.

2. Työntekijä joka on tullut 63 vuoden ikään sekä vähintään 30 vuotta ollut kaupungin palveluksessa, on palveluksesta erotessaan saapa vanhuuseläkettä 60 % palkkamäärästään. Kuitenkaan ei eläke missään tapauksessa saa olla 400 markkaa vähempi vuodessa.

Samallinen vanhuuseläke annettakoon, Kaupunginvaltuuston määräyksen mukaan, poikkeustapauksissa ja kun erittäin hellittävät asianhaarat sen aiheuttavat, työntekijälle, joka on tullut 55 vuoden ikään ja palvellut 20 vuotta sekä lääkärintodistuksella näyttää olevansa työhön kykenemätön.

Jos ilmaantuu aihetta joillekin työntekijäryhmille toimensa laadun johdosta myöntää edullisempia ehtoja eläkkeen saamiseen oikeuttavaan ikärajaan ja palvelusaikaan nähden, voi Kaupunginvaltuusto asianomaisen viranomaisen esityksestä vahvistaa erityiset perusteet siinä kohden noudatettaviksi.

3. Työkyvyn pysyväisen menetyksen tai vähennyksen kohtaamalle, vähintään 15 vuotta palvelleelle työntekijälle annettakoon työkyvyttömyyseläkettä määrä, minkä Kaupunginvaltuusto harkintansa mukaan kussakin eri tapauksessa kohtuulliseksi katsoo; kuitenkin että tuollaista avustusta ei saa myöntää, ellei hakijan työkyvyttömyyden vähenemistä ja sen varassa olevaa työansiomahdollisuutta arvata ainakin kolmanneksiosaksi, ei myöskään kun hakijan työkyvyttömyys on hänen itsensä tahallisesti tuottama.

Työkyvyttömyyseläkettä hakevan tulee, vaikka onkin näytänyt lääkärintodistuksen, vaadittaessa kaupungin kustannuksella tutkituttaa itsensä asianomaisen viranomaisen määräämällä lääkäriellä.

4. Vanhuuseläke määrätään hakijalla kymmenenä eroamisensa lähinnä edellisenä vuonna olleiden palkkaolojen johdolla siten, että laskelman pohjaksi pannaan lähinnä suuremmaksi tasaiseksi kymmenen markan määräksi tasoitettu keskipalkka niiltä kolmelta vuodelta, joina hakijalla ensiksi mainitun ajan kuluessa on ollut suurimmat palkkatulot.

Palkkaan luetaan myöskin asunto ja muut luontoisedut kohtuullisiksi arvatuin rahamäärin.

5. Jos työntekijä on työssä kohdanneesta tapaturmasta saanut ruumiinvamman, maksetaan vahingonkorvausta asiasta voimassa olevan lain säätämäin perusteiden mukaan; kuitenkin että, jos työntekijä edellä mainittujen määräyksien mukaan saisi sekä sanotun lain mukaisen vahingonkorvauksen että eläkkeen, ainoastaan suurempi apuraha maksetaan.

6. Palvelusvuosia laskiessa on palvelusajaksi katsottava se aika, minkä hakija kaikkiaan on toiminut kaupungin palveluksessa; kuitenkin ei kuukautta lyhempiä työkausia oteta lukuun.

Palvelusvuosia laskiessa ei saa vähennystä tehdä sellaisen palvelustoimen keskeytymisen johdosta, jonka on aiheuttanut säännöllisesti uusiintuva työvoiman vähentäminen, ellei sellainen keskeytys ole kestänyt kahta kuukautta kauempaa, ei myöskään taudin tähden, ellei loma ole yhteen jaksoon kestänyt kahta kuukautta kauempaa, eikä muuten myönnetyn virkavapauden tähden, ellei se yhden kalenterivuoden kuluessa ole ollut kolmea kuukautta pitempi.

Ennen 18 vuoden ikää suoritettua palvelusaikaa ei oteta lukuun.

Jos kaupunki ottaa haltuunsa yksityisen omistaman laitoksen tahi liikkeen, on Kaupunginvaltuuston asiana tutkia, saako ja missä määrin siinä palveleva työntekijä, joka pysytetään kaupungin palveluksessa, eläkettä varten lukea hyväkseen aikaisemman palvelusaikansa.

Jos hakija on palveluksessa osottamansa käytöksen johdosta toimestaan erotettu, mutta sittemmin jälleen otettu kaupungin palvelukseen, on Kaupunginvaltuuston asia tutkia, saako hän eläke-etuun nähden lukea hyväkseen sen ajan, minkä hän palveli ennen tuollaista toimestaan erottamista.

7. Hakijan eläkeoikeuden tutkii ja ratkaisee edellä säädettyjen perusteiden mukaisesti Kaupunginvaltuusto. Eläkekirjan antaa Maistraatti.

Eläkettä haetaan kirjallisesti tahi suullisesti siltä viranomaiselta, jonka alainen hakija on, ja on hakemuksen oheen pantava ikä- ja mainetodistus, selvitys siitä, kuinka kauan hakija on ollut kaupungin palveluksessa, sekä muut asiakirjat, joihin hakija haluaa vedota. Sittenkun hakijan esimestä on kuultu, lähettää viranomaisen asiakirjat oman lausuntonsa kera Rahatoimikamariin asianmukaista toimenpidettä varten.

8. Eläke luetaan siitä päivästä, jonka Kaupunginvaltuusto asianhaaran mukaan määrää, sen kuukauden loppuun, jona eläkkeensaaja kuolee, sekä maksetaan kuukausittain.

Jos eläkkeensaaja on tuomittu vapausrangaistukseen kuukaudeksi tai pitemmäksi ajaksi, ei hän saa kantaa eläkettä rangaistusajalta. Kaupunginvaltuuston asiana on tutkia, voiko eläke kokonaan tai osittain tulla sinä aikana eläkkeensaajan lähimpäin omaisten hyväksi.

Oikeutta näiden perusteiden mukaiseen vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen ei käy toiselle siirtäminen, ja eläkkeen saa maksaa ainoastaan eläkkeensaajalle itselleen tai hänen lailliselle asiamiehelleen, ollen jälkimmäisessä tapauksessa näyttävä todistus että eläkkeensaaja on elossa; ja on mainittu määräys eläkekirjaan pantava.

*Esitys valmistaviin toimenpiteisiin ryhtymisestä
konserttitalon aikaansaamiseksi Helsinkiin.*

HELSINGINKAUPUNGIN
MUSIIKKILAUTAKUNTA.

Helsingissä,

marrask. 16 p:nä 1912.

N:o 24.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Tammikuun 24:ntenä kuluvaan vuotta päivätyssä mietinnössään (*Kaupunginvaltuuston pain. asiakirj. N:o 4 vuodelta 1912*) huomautti orkesterikysymystä järjestämään asetettu valiokunta, että suurempien konserttien pitoon sopivain huoneistojen puute on vaikuttanut ja vastedeskin epäilemättä vaikuttaa haitallisesti tädäläisen soitannollisen elämän rientoihin. Valiokunnan mielestä oli ilmeistä että, jos tässä kohden olisi aikaansaataavissa tarkoituksenmukaisemmat olot, ne voimakkaasti edistäisivät sekä musiikkielämää että sen vastaisen kehityksen taloudellisia edellytyksiä. Sentähden valiokunta, joka ei katsonut olevan käyminen seikkaperäisesti käsittelemään tätä asiaa, ehdotti että jätettäisiin vastaisen Musiikkilautakunnan toimeksi tarkemmin selvittää kysymystä sopivan konserttitalon rakennuttamisesta ja aikanaan antaa ehdotus asiassa.

Tämän mukaisesti Kaupunginvaltuusto kokouksessaan viime helmikuun 13 päivänä, jolloin orkesterikysymys ratkaistiin, päätti antaa kysymyksen konserttitalon aikaansaamisesta Helsinkiin Musiikkilautakunnan tarkemmin valmisteltavaksi.

Asiaa perin pohjin tarkasteltuaan saa Lautakunta täten kunnian Kaupunginvaltuustolle antaa tässä seuraavan mietinnön ehdotuksineen esillä olevassa asiassa.

Kysymys konserttitalon rakennuttamisesta maamme pääkaupunkiin ja sopivan tontin osottamisesta tähän tarkoitukseen on jo aikaisemmin eri vaiheissa ollut Kaupunginvaltuuston harkittavana. Vuonna 1905 tekivät Filharmoninen seura ja Taiteilijaseura aloitteen kaunotaiteille yhteisen taidepalatsin aikaansaamiseksi ja pyysivät kaupunkia mainittuun tarkoitukseen osottamaan sopivan tontin tai ehdollisesti raha-avulla edistämään hankkeen toteuttamista. Sillä kertaa Kaupunginvaltuusto kuitenkin päätti evätä esityksen, ja seurain Hallitukselle tekemä apurahananomus niinikään evättiin, minkä johdosta ajatus yleisen taidepalatsin aikaansaamisesta sai raueta. Konserttitalon rakennuttamishankkeen otti Filharmoninen seura kuitenkin uudelleen puheeksi sekä antoi

vuonna 1907 Kaupunginvaltuustolle kirjelmän, jossa, huomauttamalla että apurahaa valtiovaroista ehkä on odotettavana, anottiin että kortteli N:o 198, joka vahvistetun kaupunginasemakaavan mukaan vastasi silloista Arkadian huvila-aluetta, maksutta luovutettaisiin tarkoitukseen. Kirjelmän oheisten, arkkitehti Armas Lindgrenin laatimain luonnospiirustusten mukaan teetettäisiin rakennus korttelin itäosaan, jota vastoin sen länsiosa varattaisiin veistokuvain ja taidemaalauksen näyttelyhuoneiston paikaksi. Rakentamaton osa taas varustettaisiin istutuksilla ja voitaisiin vastedes käyttää rakennusten laajentamiseen.

Sittenkun Rahatoimikamari oli arvioinut puheenalaisen, kaikkiaan 5,018,602 neliömetrin laajuisen tontin 490,351 markan 65 pennin hintaiseksi, päätti Kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 3 päivänä 1907 Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta *puheenalaiseen tarkoitukseen varata edellä mainitun korttelin*, joka käsitti Arkadiakadun tontit N:ot 1, 3 ja 5, Länsi Henrikinkadun tontit N:ot 32 ja 34 sekä Etelä Rautatiekadun tontin N:o 4. Kokouksessaan joulukuun 1 päivänä 1908 Kaupunginvaltuusto edelleen, pysyen päätöksessään mainittujen tonttien varaamisesta puheenalaiseen tarkoitukseen, päätti olla sitomatta päätäntövaltaansa mikäli tonttien luovutusehtoja koski, vaan, sittenkun tarkoitusta varten perustettu yhdistys oli tehnyt tarjouksensa tonttien haltuun ottamisesta, tutkia sitä sekä antaa ne tarkemmat määräykset, joita tonttien ja konserttisalin tarkoituksenmukaista käyttämistä varten näyttäisi olevan tarpeen. Tuollaista yhdistystä ei kuitenkaan tullut toimeen, toivottu valtioapu jäi saamatta ja ehdotus sai varojen puutteessa raueta.

Helsingin musiikkipalatsin rakennusohjelmaa laatiessa täytyy ottaa huomioon eräät tälle kaupungille ominaiset olot ja niistä johtuvat näkökohdat.

Niinkuin tunnettu, nykyisen Seurahuoneen talossa on kaupunkimme ainoa kutakuinkin edustava, juhlien ja suurenlaisten kokousten pitoon sopiva huoneisto. Palokunnantalo verraten vähän miellyttävine arkkitehtuurineen, epäkäytännöllisine huoneensijoituksineen ja kokonaan vailla mahdollisuuksia ajanmukaisen ravintolan järjestämiseen ei täytä vähäisiääkään juhlahuoneiston vaatimuksia, eikä kaupungissa ole muitakaan saleja, jotka tässä kohden tyydyttäisivät tarvetta.

Seurahuoneen purkaminen ennenkuin on ryhdytty toimiin täysin ajanmukaisen ja pääkaupungin arvolle sopivan juhla- ja kokoushuoneiston aikaansaamiseksi olisi sen tähden omansa saattamaan kaupungin sangen kiusalliseen asemaan. Kaikki toiveet uuden, nykyaikaisen juhlahuoneiston aikaansaamisesta yksityisten alotteesta ovat tähän asti ajaneet karille niiden suurien taloudellisten vaikeuksien johdosta, jotka tämän kysymyksen ratkaisussa asettuvat tielle.

Useimmissa ulkomaisissa kaupungeissa, joiden olot ovat jossain määrin vertailtavia takäläisiin, on juhla- ja konserttihuoneisto laitettu toistensa yhteyteen. Näin olisi Musiikkilautakunnan mielestä meilläkin tehtävä. Sillä sama puute, mikä vallitsee juhlahuoneistoon nähden, on myös, ehkäpä vielä suuremmassakin määrässä, vallitsevana

mikäli kaupungin konserttisaleja koskee. Yliopiston juhlasali, meidän ainoa akustiselta kannalta tyydyttävä konserttisalimme, on miltei kaikissa muissa kohdin sopimaton. Se ei enempää kuin muutkaan tšekäläiset konserttisaleiksi käytetyt huoneistot kykene lähimainkaan tyydyttämään musiikkielämän säännöllisen kehityksen vaatimuksia. Sitä paitsi puuttuu sopivia soittokunnan harjoitushuoneistoja ja kirjastohuoneita, minkätähden nuottien ja nuottitelineitten edestakaisin kuljettaminen nykyään tuottaa melkoisia vaikeuksia.

Sinä aikana kun kysymys konserttitalon aikaansaamisesta on ollut päiväjärjestyksessä, on asian ratkaisemiseksi esitetty lukuisia suunnitelmia. Niinpä on, edellä mainittuja alotteita lukuun ottamatta, suunnitelmia tehty rakennuksen teettämiseksi m. m. Kasarmintorin varrelle ja Aleksanterinkadun tontille N:o 10, ja moniaat kotimaiset arkkitehdit ovat tätä tehtävää pohtineet. Kaikki nämä hankkeet ovat kuitenkin ajaneet karille taloudellisiin vaikeuksiin, eikä liene toiveita yksityisen pääoman saamisesta yritykseen, jonka taloudelliset edellytykset ovat niin vaikeat laskea.

Musiikkilautakunta on myös ottanut huomioon että konserttihuoneiston ehkä kävisi yhdistäminen Helsinkiin rakennettavaan uuteen suureen hotelliin, ja siihen suuntaan meneviä ehdotuksia onkin tehty. Lautakunnan mielestä ei tällä keinoin kuitenkaan saada esillä olevaa kysymystä onnellisesti ratkaistuksi. Siihen katsomatta että hotelliin sijoitettu konserttisali on osottautunut verraten vähän kannattavaksi liikkeeksi — ja näin on laita siinäkin tapauksessa että kaupunki kustannuksellaan rakennuttaisi salin, — täytyy pitää sopimattomana, että kulttuuritarpeen semmoisen kuin tässä puheena olevan tyydyttäminen asetetaan yksityisen hotelliyrityksen varaan, jonka hoito voi olla milloin parempi milloin huonompi. Sitä paitsi ei tällaista yhdistelmää käyttämällä saataisi tyydytetyksi oopperan vaatimuksia.

Musiikkielämämme keskusahjon tarve on kuitenkin käynyt entistään pakottavamaksi ja tämän tarpeen tyydyttämisen lykkääminen kaukaisiin aikoihin voi tuottaa korvaamatonta vahinkoa nuorille kulttuuripyrintöillemme tällä alalla.

Näyttää sentähden olevan ilmeistä, että Helsingin suuruisen ja arvoisen kaupungin, joka on koko maamme kulttuurielämän polttopisteenä, täytyy, lukuisain ulkomaisten kaupunkien esimerkkiä seuraten, ryhtyä itse rakennuttamaan juhla- ja kokoushuoneistoa — «Stadhallea», jossa meidän toistaiseksi koditon säveltaiteemmekin voisi saada tyyssijan ja jossa myöskin arvokkaat juhlat, kongressit y. m. kävisi pitäminen. Tämä kaupungin velvollisuus esiintyy sitä selvempänä, kun meidän yhteiskuntamme täytyy ylläpitää niitä kulttuuripyrkimyksiä, joita onnellisempiin oloihin päässeissä maissa valtio, hallitus tahi hallitsijahuone tukevat. Hovioopperan tahi kansallisen musiikkiakatemian aikaansaaminen on meillä toistaiseksi vielä mahdollisuuden rajain ulkopuolella.

Vaikka Helsingin kaupunki sen johtavan aseman johdosta, mikä sillä on meidän kulttuurielämässämme, jo on sitoutunut melkoisiin uhrauksiin, on tällä alalla vielä paljon tehtävänä. Tunnettu asianlaita on, että moni Keski-Europan kaupunki, jopa semmoisetkin, joilla ei ole pääkaupungin merkitystä eikä velvollisuuksia, on puheenalaisessa kohden ehtinyt kauas Helsingin edelle. Niinpä on esimerkiksi Mannheimissä pienen-

laisen konserttisalin yhteydessä juhlahalli, johon sopii 5,000 henkeä, Frankfurt am Mainissa on jo vuodesta 1861 lähtien ollut konserttisali 2,000 henkeä varten, Baselissa konserttisali, Krefeldissä «Stadthalle», Zürichissä «Tonhalle», Mainzissa «Stadthalle» 3,000 henkeä varten, Düsseldorfissa «Tonhalle», ja kunnallisia konserttitaloja on niinikään Lyype-kissä, Aachenissa, Essenissä, Koblenzissa, Görlitzissä, Heidelbergissä, y. m. kaupungeissa.

Niinmuodoin edellyttäessään, ettei ajanmukainen konserttitalo juhlahuoneistoinen ole Helsinkiin aikaansaataavissa, ellei kunta ota taloa rakentaakseen, on Musiikkilautakunta arvellut olevan ryhtyminen laatimaan yleistä valmistavaa ohjelmaa puheenalaista rakennusyritystä varten. Tässä on Musiikkilautakunta katsonut voivansa kokonaan sivuuttaa n. s. kamarimusiikin vaatimukset, koska kaupungissa jo on tarjona sopivia huoneistoja tätä taidelajia varten. Sitä vastoin Musiikkilautakunta ei ole katsonut voivansa sivuuttaa *oopperan* vaatimusta päästä pysyväisesti katon alle.

Käymättä tarkemmin arvostelemaan pysyvien ja säännöllisten oopperanäyttäjien merkitystä meidän musiikkilämässämme pyytää Lautakunta ainoastaan todeta, että vuosikymmenien kuluessa tällä alalla huomattavina olleet pyrkimykset nyt vihdoinkin näyttävät vieneen pysyväiseen tulokseen, kun ainakin elinvoimainen alku kotimaiselle vakituiselle oopperayritykselle on saatu. Tätä ilahuttavaa kehitystä kuitenkin tuntuvasti ehkäisee tarkoituksenmukaisen huoneiston puute. Nykyiset teatterit eivät ole akustiselta kannalta täysin sopivia musiikkiesitysten paikaksi eivätkä ne myöskään ole tällaisiin tarkoituksiin aiottuja eikä niitä varten sisustettuja. Kun oopperanäytännöt tietenkin häiritsevät teatterien varsinaista toimintaa, luovutetaan niitä vastahakoisesti tähän tarkoitukseen, ja oopperan täytyy tavallisesti tyytyä lyhyeen näytäntökauteen sekä väliaikaisiin ja sopimattomiin laitelmiin — elämään loisena teattereissamme.

Oopperan todellinen elpyminen meillä on ajateltavissa ainoastaan siinä tapauksessa, että sille varataan oma koti tarkoitukseen sopivissa huoneistoissa. Siihen suuntaan käyviä pyrintöjä onkin ilmaantunut musiikkipiireissämme osin oman oopperatalon aikaansaamiseksi (Apollo-yhtiön tontille), osin Palokunnantalon sisustamiseksi tähän tarkoitukseen sopivaksi. Nämä hankkeet kuitenkin ovat, samoin kuin ehdotukset konserttitalon aikaansaamisesta yksityistä tietä, jääneet sillensä.

Musiikkilautakunta on sentähden katsonut tarpeelliseksi, että vastaisen konserttitalon rakennusohjelmaa laajennetaan, niin että se käsittää sellaiset näyttämö- ja muut teatteritekniset laitteet, joita tarvitaan säännöllisissä oopperanäytännöissä. Lautakunta on sitä mieluummin tahtonut esittää tällaisen ehdotuksen, kun oopperanäytännöt yleensä ovat osottautuneet hyväksi tulolähteeksi. Kun orkesterin ja oopperan on toimittava yksissä, on niinikään luonnollista, että nämä laitokset sijoitetaan saman katon alle.

Tämän mukaisesti on Musiikkilautakunta arvellut, että vastainen rakennus olisi suunniteltava seuraavasti:

Rakennukseen olisi laitettava noin 1,500 istumasijaa käsittävä sali, jommoisen

täkäläiset musiikkiauktoriteetit ovat katsoneet kooltaan sopivaksi ja tarvetta vastavaksi. Sali olisi järjestettävä niin, että siinä, paitsi että sitä kävisi käyttäminen kaupungin suurena juhlahallina, myös sopisi antaa konsertteja ja oopperanäytäntöjä. Sitä varten tulisi salin yhteydessä olla näyttämörakennus tarpeellisine näyttelijäaitioineen, kulissisuojuineen, tarvikehuoneineen, orkesteri- ja köörilämpöineen y. m.

Huoneistoihin olisi yhdistettävä täydellinen ravintolaosasto, jossa kävisi toimeenpaneminen juhlia, juhlapäivällisiä, arpajaisia, naamiaishuveja y. m. Tarpeen vaatiessa voisi konsertti- ja ravintolaosaston huoneistoja, kumpaistakin yhtäikaa, käyttää tarkoitukseensa.

Vastaisen konserttitalon paikkaan nähden on Musiikkilautakunta ollut yksimielinen siitä, että talo olisi sijoitettava Kaupunginvaltuuston varaamalle alueelle Läntisen Viertien viereiseen kortteliin N:o 198, joka tonttialue Musiikkilautakunnan mielestä on sekä aseman että tilan puolesta tarkoitukseen erittäin sopiva. Tähän käsitykseen on kaupungin asemakaava-arkkitehtikin yhtynyt, huomauttaen ettei muuta sopivaa tonttipaikkaa ainakaan nykyään ole keskikaupungilla olemassa. Rakennuspohjan laatukin on tällä paikalla, mikäli on ilmoitettu, suotuista. Tonteilla olisi tilaa vastaisiin laajennuksiin, vieläpä paikka toisellekin julkiselle rakennukselle, esimerkiksi vastaiselle konservatoorille.

Siten yhdyttyään paikasta ja rakennusyhtymän ohjelman pääpiirteistä katsoi Lautakunta tarpeelliseksi hankkia rakennuksen luonnospiirustukset voidakseen asiaa edelleen valmistella. Tämän tehtävän antoi Lautakunta toimeksi arkkitehti Armas Lindgrenille, joka oli laatinut puheenalaiselle paikalle ennemmin hankkeissa olleen taidepalatsin luonnospiirustukset ja jolle jo tämänkin johdosta katsottiin olevan annettava tämä tehtävä suoritettavaksi.

Arkkitehti Lindgren onkin nyttemmin suorittanut mainitun tehtävän allekirjoittaneen Lindbergin likeisesti avustamana, ja laaditut luonnospiirustukset ovat erinäisissä kokouksissa olleet Musiikkilautakunnan tarkastettavina. Nämä piirustukset, joista eräitä jäljennöksiä seuraa liitteinä tätä mietintöä, on Lautakunta alustavasti hyväksynyt eräin niinkään huomioon otetuin muutoksin; ja saa Lautakunta tässä antaa lyhyen selostuksen piirustusten tarkoituksen sekä niiden laadinnassa huomioon otettujen näkökohtain selvittämiseksi.

Pääsisäänkäytävät ehdotetaan sijoitettaviksi korttelin edustalla olevalle avonaiselle paikalle, mistä ne vievät alakerroksessa olevaan eteishalliin. Tämä halli on salin permannon tasalla.

Eteisestä vievät kahdet portaat lämpöön, mistä käytävä haarautuu parven ympärille.

Yltympäri permannon laitoja on suunniteltu aitioita, mikä seikka niinkään lienee omansa kohottamaan salin juhlallista leimaa. Päällysvaatesuojat on sijoitettu kumpaisenkin kerroksen käytäviin.

Salin lattia rakennetaan niin, että se oopperanäytäntöjä ja konsertteja annettaessa viettää näyttämöä kohti, mutta juhlatiloissa on kohotettavissa näyttämön lattian tasalle.

Permannelle aitioineen sopii 984 ja parvelle 662 istumasijaa eli kaikkiaan siis 1,646 istumasijaa.

14 metrin levyisen näyttämöaukon eteen sijoitetaan konserttitilaisuuksissa isonlainen koroke soittokuntaa ja tarvittavaa kuoroa varten. Näyttämö laitetaan vääntyvä, uudenaikaisen teatteriteknikan vaatimusten mukaan, ja soittokunnan koroke siirreltävä, jotta alaslaskettua orkesteritilaa käy laajentaminen. Näyttämön kumpaisellekin puolelle on parvekkeen tasalle varattu paikka kaksijakoisille uruille.

Näyttämö on ehdotettu tehtäväksi niin laaja kuin tontti sallii ja, vaikkei se siten olekaan ylen suuri, riittänee se kuitenkin tšekäläisiin oloihin. Jos tarve vastedes vaatii, käy näyttämöä edelleen syventäminen rakentamalla ulokkeita Etelä-Rautatiekadun puolelle.

Näyttämön kumpaisellakin puolella on pukuaitioita, solistien huoneita, köörin ja orkesterin lämpiöt, kulissisuoja y. m. Näyttämön taustan alla ovat orkesterin harjoitussali ja kirjasto.

Ravintola on ehdotettu sijoitettavaksi katsomon alle pohjakerrokseen.

Jotta ravintola saataisiin arvokkaammaksi ja yrityksen tulot siten runsaammiksi on ravintola ehdotettu järjestettäväksi niin, että rakennuksen länsipuolelle kävisi sijoittaminen puutarha tarjoiluineen ja taas Viertotien puolelle «bulevarditarjoilu» ulkomaiseen malliin. Siten järjestettynä voinee ravintola tuottaa melkoisia tuloja. Keittiöosasto taas järjestettäisiin kulissisuojan ja siihen kuuluvat säilytys huoneet näyttämön alle.

Rakennusta suunnitellessa on Musiikkilautakunnassa ollut harkittavana, olisiko alakertaan sijoitettava myymälähuoneistoja yrityksen kannattavaisuuden lisäämiseksi. Kun ei talo kuitenkaan tulisi erittäin edulliselle liikepaikalle, eivät puheenalaiset vuokratulotkaan arvattavasti nousisi mainittaviin määriin, jota vastoin myymälähuoneistojen laittaminen veisi paljon tilaa, joten kyllin tilavan ravintolaosaston aikaansaminen kävisi mahdottomaksi eikä rakennus sen johdosta täysin tyydyttäisi juhlahuoneiston vaatimuksia, on Musiikkilautakunta katsonut olevan ehdottaminen, että alakerroksessa käytettävänä oleva tila kokonaan luovutetaan ravintolan tarpeisiin. Musiikkilautakunnan mielestä tällainen järjestely osottautuisi taloudelliselta kannalta ainakin yhtä edulliseksi kuin myymälät, sillä sen vuokran, minkä tällä paikalla voisi saada noista arvatenkin varsin vaatimattomista myymälöistä, luultavasti korvaisi ensiluokkaisesta ja täysin ajanmukaisesta ravintolaliikkeestä saatava runsaampi vuokra.

Suunnitellun rakennuksen seikkaperäistä kustannusarviota ei Musiikkilautakunta asian nykyisessä vaiheessa tietenkään voi vielä esittää. Rakennuksen kuutiotilan perusteella ovat nämä kustannukset kuitenkin likimäärin arvioitavissa 2,200,000 markaksi, joka menomäärä yksissä neuvoin kokoneiden ammattimiesten kanssa on laskettu siten, että rakennuksen pääosasta olisi kustannuksia 40 mk. ja näyttämöosasta 25 mk. m³:ltä.

Vertailun vuoksi mainittakoon, että Kansallisteatterin rakennuskustannukset, mikäli on ilmoitettu, nousivat ainoastaan 26 markkaan kuutiometriltä, lukuunotettuina perustustyöt, jotka kävivät verraten kalliiksi. Siitä lähtien ovat rakennuskustannukset kuitenkin tuntuvasti kohonneet.

Puheenalaisen rakennuksen kustannukset olisivat tietenkin tuntuvasti huojistettavissa, jos rakennus laitettaisiin yksinomaan konsertti- ja juhlahuoneistoksi eikä oopperanäytäntöjä varten. Tämäkin vaihtopuoli on Musiikkilautakunnassa ollut harkittavana, mutta edellä esittämistään syistä Lautakunta ei ole katsonut sellaisen ratkaisun tyydyttävän todellista tarvetta.

Musiikkilautakunnan mielestä olisi vastainen konserttitalo luovutettava käytettäväksi musiikkitaroituksiin verraten huokeasta maksusta jottei kohtuuttomasti rasitettaisi musiikkielämän etuja. Oopperanäytännöstä esimerkiksi maksettaisiin vuokraa 500 markkaa, suuremmista konserteista 250 markkaa, sunnuntaikonserteista 100 markkaa ja taiturikonserteista 300 markkaa. Arpajaisista, naamiohuveista ja niiden tapaisista juhlista maksettaisiin 600 markkaa. Kun tähän lisätään vaatesuojista kertyvät tulot, arviolta 10,000 markkaa, sekä ravintolan vuokra, arviolta 25,000 markkaa, olisi konserttitalosta vuotuisia tuloja umpiluvuin 100,000 markkaa. Nämä tulot eivät ainoastaan hyvin riittäisi puhtaanapidosta, lämmityksestä, valaistuksesta sekä korjauksesta ja palvelijastosta oleviin vuosimenoihin, vaan korvaisivat osan korkomenojakin.

Musiikkilautakunta on asian nykyisessä vaiheessa katsonut olevan Herroille Kaupunginvaltuusmiehille esittäminen ainoastaan alustavan luonnoksen puheenalaista konserttitaloa varten, varaten itselleen tilaisuuden, sittenkun Kaupunginvaltuusmiehet ovat alustavasti tarkastelleet rakennusyrityksen suunnitelman, antaa täydelliset luonnospiirustukset ja seikkaperäinen kustannusarvio, jotka sitten, siihen katsoen että rakennuskustannukset lieenee osotettava kahta vuotta pitemmälle takaisinmaksuajalle otetuista lainavaroista, esitettäisiin Kaupunginvaltuusmiesten lisätyin luvuin lopullisesti tutkittaviksi ja vahvistettaviksi. Mutta näiden piirustusten laatimista silmälläpitäen olisi sangan tärkeätä, että kysymystä konserttitalon sisustamisesta tarkoitukseensa ja tähän kuuluvain teknillisten laitteiden järjestelystä tutkittaisiin perinpohjin sekä että ulkomaalla tältä alalta saatu kokemus voitaisiin mainitussa kohden käyttää hyväksi. Musiikkilautakunta on sentähden katsonut, että arkkitehti Lindgrenille ynnä yhdelle Lautakunnan edustajalle tai muulle sopivalle henkilölle olisi varattava tilaisuus erinäisillä ulkomaan paikkakunnilla tutkia tähän kuuluvia seikkoja ja erittäinkin tutustua nykyaikaisen teatteriteknikan saavutuksiin, akustikan vaatimuksiin, näyttämön, huoneistojen ja katsomon järjestelyyn ja valaisemiseen y. m. Eryistä huomiota panisivat nämä henkilöt kustannuskysymykseen sekä ottaisivat huomioon kaikki rakennusyrityksen menoja huojistavat käytännölliset laitteet. Sen ohessa he tutkisivat tuollaisten yritysten järjestämistä ja hoitoa. Ehdotettuun opintomatkaan käytettäisiin arviolta noin 5 viikkoa, ja olisi asiantuntijoille matkakustannusten ja päivärahan korvaukseksi annettava yhteensä arviolta 3,500 markan apuraha.

Edellä lausutun nojalla rohkenee Musiikkilautakunta kunnioittaen ehdottaa Herra
Kaupunginvaltuusmiesten päätettäväksi:

että Musiikkilautakunnan käytettäväksi asetetaan matka-apurahaa arviolta yhteensä 3,500 markkaa nykyaikaisten ulkomaisten konserttitalojen ja oopperarakennusten sekä niiden suunnittelun ja teknillisten laitteiden, niin myös muiden sellaisten seikkain tutkituttamiseksi, joita tuollaisen rakennuksen teettämisessä Helsinkiin olisi huomioon otettava; sekä

että Musiikkilautakunnan tulee pääasiallisesti jo laadittujen luonnospöytäkirjojen mukaisesti sekä saavutetun tarkemman selvityksen pohjalla laadituttaa pääpiirustukset Helsingin konserttitaloa varten, joka talo teetetäisiin Töölön kaupunginosaan kortteliin N:o 198, sekä lähettää piirustukset täydellisine kustannusarvioineen Kaupunginvaltuusmiehille rakennuskysymyksen tutkimista ja lopullista ratkaisua varten.

Musiikkilautakunnan puolesta:

Hugo Lindberg.

John Ugglä.

UTSLÄTT FÖR
KONCERT-VESTERÅLL
OCH OPERATEÅLLS
BYGGNINGAR

SITUATIONSPLAN

VÄDRA SÄNDÄGGGATAN • NIELÅ RAVVATIEKATU

ARNHJÄDAGATAN • ARKIBOLSKATU

NIELÅS
KONCERT-VESTERÅLL
OCH OPERATEÅLLS
BYGGNINGAR

ÅSENADIRÅSTUS

VÄSTRA CHAUSSÉEN • LÄNTINEN VIERTOTE

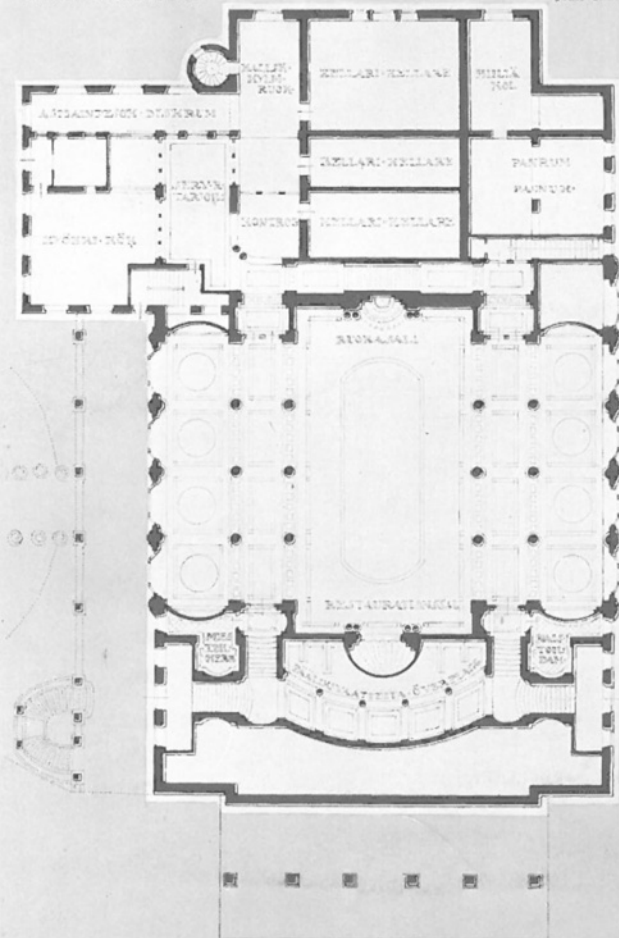

HILJINGÖRN
KONSERTT-JUHLA-SÄLLIN
JA COPPERATONN
JUUNNITELMÄ

UTVALST TILL
KONSERTT-SÄLLSALA
OCH OPERABUHUS FÖR
HILJINGÖRN

RAVINTOLÄKERROR

RESTAURATIONSVÄNING

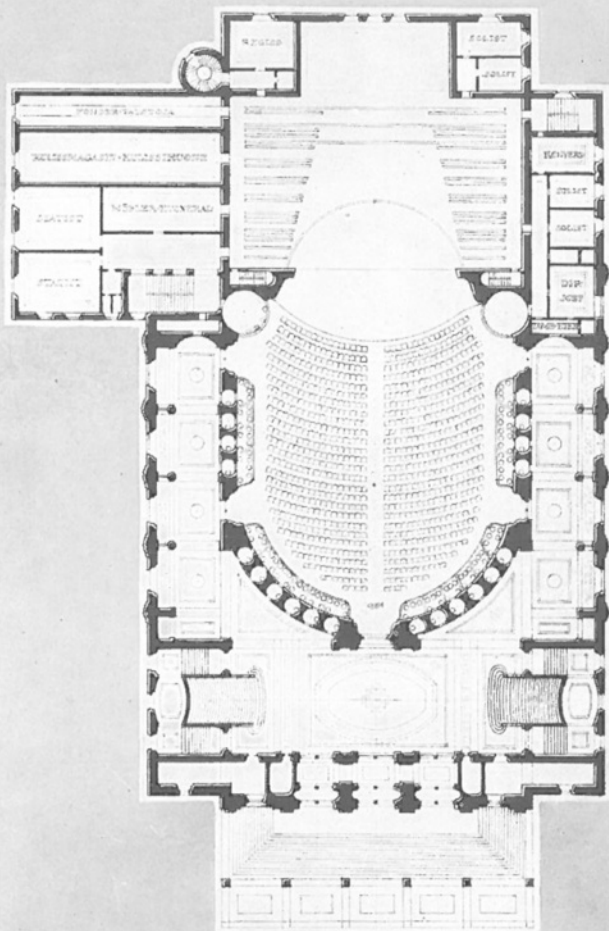

UTKAST TILL
KONCERT- och FESTHALL
OCH OPERAHUS FÖR
HELSINGFORS

PARTIERE

HELSINGIN
KONCERT- och FESTHALL
JA OPERAHUS
SUNNITEMA

PERMANENT

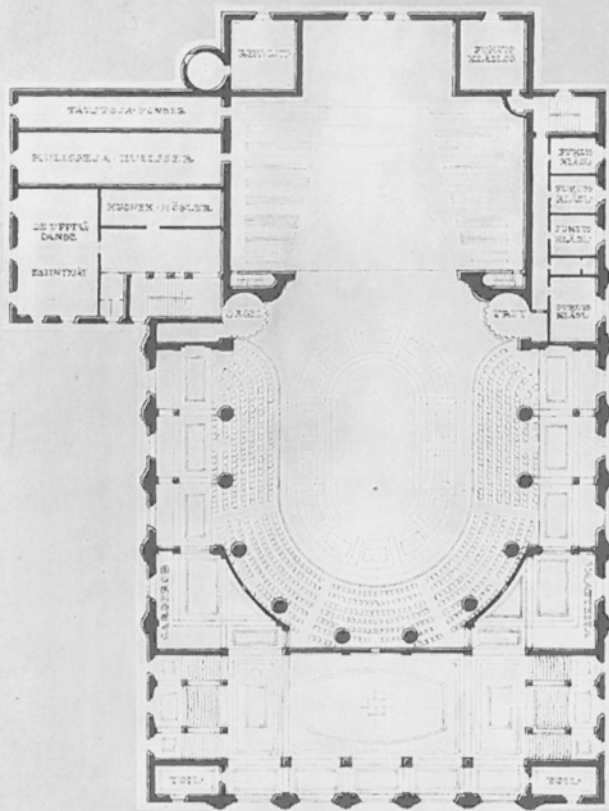

BELEGGEN
KONCERT-SÄLLSÄMNING
I CEFERATLON
SÄLLSÄMNINGEN

UTKAST TILL
KONCERT-SÄLLSÄMNING
OCH ÖFVERSTÄLLNING
FÖR
BELEGGEN

TÄRVERN

RÄDDN

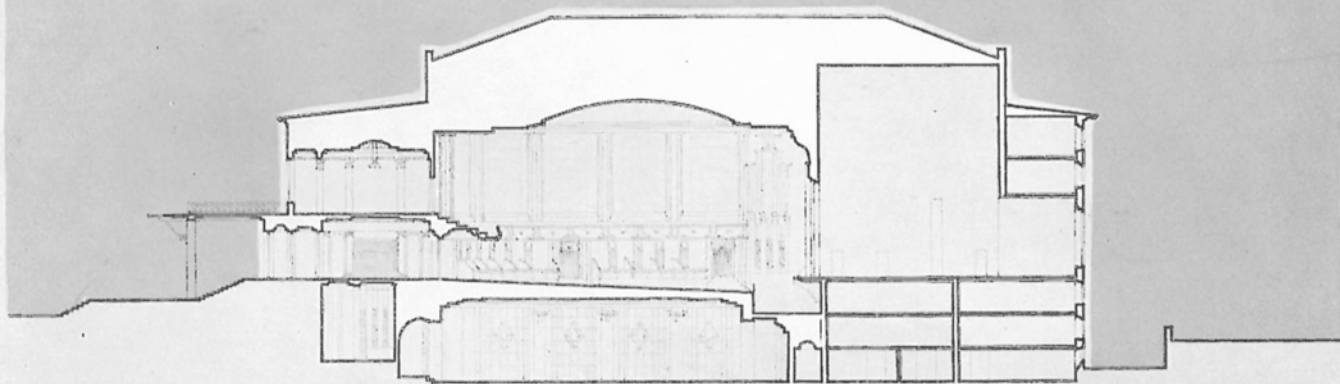

HELSINGEN
KONCERT- och FESTHALL
OCH OPERAHUS
JÄMNTUNNA

FIFTELVÄNDRING

UTRÅST TILL
KONCERT- FESTHALL
OCH OPERAHUS FÖR
HELSINGERS

LÄNDSKÄRNING

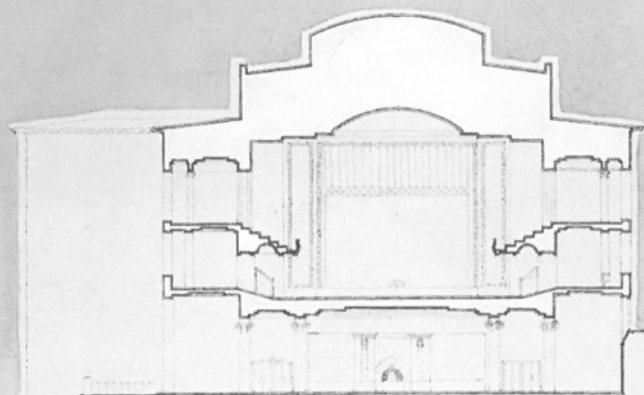

UTKAST TILL
KONCERT-FESTIVAL
OCH OPERAHUS FÖR
HELSINGFORS

TVERSKÄRNING

HELSINGIN
KONCERTSÄLHALLIN
JA OPPERATALON
SUUNNITTEMA

POIKIKLETTIKÄRÄS

Ehdotus

Helsingin kaupungin meno- ja tulosäännöksi vuod. 1913.

Rahatoimikamarin valmistama.

Muist. Satunnaiset menot ja tulot ovat merkityt tähdellä (*).

		Menot.		Smk.	mlk.	Smk.	mlk.
		I. Kaupungin velat.					
K. Sin päät. 17/5 1876	a	1:ksi. 1876 vuoden vesijohtolainasta, joka 31/12 1912 on Smk 865,300:—, suoritetaan 1/5 1913 kuoletusta sekä 1/5 ja 1/11 samana vuonna korkoa à 5 0/0, yhteensä Mahdollinen kurssitappio arvoista, kaupunginkassassa olevista obligatsioneista, arviolta		44,100	—	42,162	50
K. Sin päät. 4/8 1882	a	2:ksi. 1882 vuoden uutisrakennus- ja järjestelylainasta, joka 31/12 1912 on Smk 261,500:—, suoritetaan 1/5 1913 kuoletusta sekä 1/5 ja 1/11 korkoa 4 1/2 0/0 mukaan		83,500	—	9,888	75
K. Sin päät. 20/3 1892	a	3:ksi. 1892 vuoden obligatsiionilainasta, joka 31/12 1912 on Smk 4,012,000:—, suoritetaan 1/5 1913 kuoletusta sekä 1/5 ja 1/11 korkoa 4 1/2 0/0 mukaan		37,500	—	179,696	25
Lainakontrahdin muk.	a	Provisiioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta		900	—	218,096	25
		Siirros		—	—	398,647	50

Menon laatu 58 sin
mukaan Kela. ase-
tusta 8 piltä joul-
kuuta 1873

			Siirros	—	—	398,647 50
K. Sin päät. $\frac{4}{8}$ 1897 S:n $\frac{25}{1}$ 1898	a	4:ksi. 1898 vuoden obligatsi- lainasta Smk 7,000,000:—, josta $\frac{31}{12}$ 1912 asti on laskettu liikk. Smk 4,000,000:— ja on lunasta- matta Smk 2,671,500:—, suori- tetaan $\frac{1}{8}$ 1913 kuoletusta sekä $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$ korkoa à $3 \frac{1}{2}$ % Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta		30,000 — 93,502 50 1,000 —		124,502 50
Lainakontrahdin muk.	a					
K. Sin päät. $\frac{25}{1}$ 1900 S:n $\frac{30}{1}$ 1900	a	5:ksi. 1900 vuoden obligatsi- lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1912 on Smk 2,775,000:—, suoritetaan $\frac{1}{8}$ 1913 kuoletusta sekä $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$ korkoa à 4 % Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta		24,000 — 111,000 — 1,000 —		136,000 —
Lainakontrahdin muk.	a					
K. Sin päät. $\frac{10}{9}$ 1902	a	6:ksi. 1902 vuoden obligatsi- lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1912 on Smk 7,520,000:—, suoritetaan $\frac{1}{12}$ 1913 kuoletusta sekä $\frac{1}{6}$ ja $\frac{1}{12}$ korkoa à 4 % Lainasta Ranskan valtiolle me- nevä vero y. m. Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta		59,000 — 300,800 — 25,000 — 3,000 —		387,800 —
Kvstön päät. $\frac{22}{9}$ 1908	b					
Lainakontrahdin muk.	a					
K. Sin päät. $\frac{9}{2}$ 1909 S:n $\frac{7}{5}$ 1909	a	7:ksi. 1909 vuoden obligatsi- lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1912 on Smk 15,841,985:—, suoritetaan $\frac{1}{5}$ 1913 kuoletusta sekä $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$ korkoa $4 \frac{1}{2}$ % mu- kaan Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta		93,055 — 710,826 99 6,000 —		809,881 99
Lainakontrahdin muk.	a					
K. Sin päät. $\frac{9}{5}$ 1911 S:n $\frac{30}{6}$ 1911	a	8:ksi. 1911 vuoden obligatsi- lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1912 on Smk 25,009,160:—, suoritetaan $\frac{1}{6}$ 1913 kuoletusta sekä $\frac{1}{6}$ ja $\frac{1}{12}$ korkoa $4 \frac{1}{2}$ %:n mukaan Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta		147,379 — 1,122,086 26 10,000 —		1,279,465 26
Lainakontrahdin muk.	a					
Kauppakirjan mukaan	a	9:ksi. Fabianinkadun tontin ja talon N:o 1 ostoa varten ote- tusta, alkuaan Smkan 30,000:—				
			Siirros	—	—	3,136,297 25

		Siirros	—	—	3,136,297 25
K. S:n päät. $\frac{10}{6}$ 1910 Kvston päät. $\frac{14}{4}$ 1910 Kauppakirj. muk.	} a*	lainasta, suoritetaan $\frac{1}{4}$ ja $\frac{1}{10}$ 1913 korkoa $4\frac{1}{2}$ $\frac{0}{0}$:n muk.	—	—	1,176 78
		10:ksi. Nybondaksen talon hallin- taoikeuden lunast. varten ote- tusta lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1912 on Smk 84,000:—, maksetaan $\frac{1}{11}$ 1913 kuoletusta	12,000	—	
		sekä $\frac{1}{11}$ 1913 korkoa 5 $\frac{0}{0}$:n muk. — Smk 3,153,674: 03 —	4,200	—	16,200 —
II. Kaupungin virastot.					
1. Maistraatti.					
1907 v:n rahasääntö	} b	1 Kunnall.pormest., palkk. 7,000:— palkkiota 5,000:— korotusta 5 v:n palve- lukselta $\frac{1}{11}$:stä 1913 125:—	12,125	—	
		1 Oikeusneuv.mies, palkk. 6,000:— korotusta 10 v:n pal- veluksesta 1,000:—			
Kvston päät. $\frac{30}{6}$ 1911	} b	sijaisen palkkio kesä- loman aikana 700:—	7,700	—	
1907 v:n rahasääntö Kvston päät. $\frac{15}{6}$ 1909 S:n $\frac{30}{6}$ 1911	} b	1 Kunnall.neuv.m., palkk. 4,000:— palkkiota 2,000:— korotusta 5 v:n pal- veluksesta 500:—			
		sijaisen palkkio kesä- loman aikana 250:—	6,750	—	
1907 v:n rahasääntö Kvston päät. $\frac{30}{6}$ 1911	} b	1 Kunnall.neuv.m., palkk. 4,000:— palkkiota 2,000:— korotusta 5 v:n palve- lukselta $\frac{1}{8}$:stä 1913 208: 33			
		sijaisen palkkio kesä- loman aikana 250:—	6,458	33	
		2 Notaria, palkkaa à 1,600:—			
	} c	sijaisen palkkio kesä- loman aikana à 200:—	3,600	—	
		Tarverahoja, arviolta	8,000	—	44,633 33
		Siirros	—	—	3,198,307 36

		Siirros	—	3,198,307 36
2. Raastuvanoikeus.				
1907 v:n rahasăäntö	b	1 Oikeuspormestari, palkkaa 7,000:— palkkiota 5,000:—	12,000	—
		2 Vanhempaa Oikeus- neuvosmiestä, palkk. à 6,000:— palkkiota à 2,000:— korotusta 10 v:n pal- veluksesta à 1,500:—	19,000	—
		1 Vanhempi Oikeusneu- vosmies, palkkaa . . . 6,000:— palkkiota 2,000:— korotusta 10 v:n pal- veluksesta 1/2:stä 1913 1,375:—	9,375	—
		2 Vanhempaa Oikeus- neuvosmiestä, palkk. à 6,000:— palkkiota à 2,000:— korotusta 10 v:n palve- lukselta 1/11:stä 1913 à 1,000:—	18,000	—
		1 Vanhempi Oikeusneu- vosmies, palkkaa . . . 6,000:— palkkiota 2,000:— korotusta 5 v:n palve- lukselta 1/11:stä 1913 125:—	8,125	—
		1 Vanhempi Oikeusneu- vosmies, palkkaa . . . 6,000:— palkkiota 2,000:—	8,000	—
		2 Nuorempaa Oikeusneu- vosm., palkk., kump. 4,000:— korotusta 5 v:n palve- lukselta, kumpikin . . . 500:—	9,000	—
		2 Nuorempaa Oikeus- neuvosmiestä, palkkaa à 4,000:—	8,000	—
		Palkkio 3:lle osaston- puheenjohtajalle à . . . 1,000:—	3,000	—
		Neljän puheenjohta- jan sijaisen palkkio kesäloman aikana, kunkin 350:—	1,400	—
Seitsemän jäsenen si- jaisen palkkio kesä- loman aikana à . . . 250:—	1,750	—		
		Siirros	97,650	3,198,307 36

			Siirros	97,650	3,198,307 36	
1907 v:n rahäsääntö	b	1 Siviilipöytäkirjan notari	1,600	—		
		6 Rikosasiainpöytäkirjan notaria à	4,000:—	24,000	—	
Kvston päät. 30/5 1911	b	Seitsemän notarin sijaisen palkkio kesäloman aikana à	250:—	1,750	—	
		Lisämääräraha väliaikaista viidettä Raastuvanoikeuden osastoa vart.:				
		Puheenjoht., palkkiota	1,000:—			
		Puheenjohtajan sijaisen palkkiota	3,000:—			
		sijaisen palkkio puheenjohtajan kesäloman aikana	350:—			
		Varapuheenjoht. sijaisen palkkio	3,000:—			
Kvston päät. 30/5 1910	b* & c	1 Ylimäär.oikeusneuvosm.	3,000:—			
S:n 31/10 1911		2 Rikosasiain notaria	8,000:—			
S:n 29/10 1912		2 Ylim. kaupunginpalv.	4,000:—			
		Palkkiota yhden ylimääräin. oikeusneuv.miehen ja 2 rikosnotarinsijaisille kesäloman aikana, kullekin 250:—	750:—			
		S:n 2 kaupunginpalvelijan sijaiselle à 50:—	100:—	23,200	—	
S:n 11/6 1912						
			Lisämääräraha Raastuvanoikeuden I:sen osaston väliaikaista toista jaostoa varten:			
			Puheenjohtaja, palkkiota	1,500:—		
			Puheenjohtajan sijainen, palkkiota	3,000:—		
			palkkiota puheenjohtajan sijaiselle kesäloman aikana	100:—		
		Varapuheenjohtaja, palkk.	4,000:—			
		1 Ylimäär.oikeusneuvosm.	2,400:—			
		1 Ylimäär. kaupunginpalv.	1,400:—	12,400	—	
		Ylimäär. pöytäkirjanpito	800	—		
Kvston päät. 10/4 1912	c	Tarverahoja, arviolta	11,000	—	172,400 —	
		Siirros	—	—	3,370,707 36	

		Siirros		3,370,707 36	
<i>Syyttäjät.</i>					
1886 v:n rahasääntö Kvston päät. 28/12 1906	} b	1 Kaup. viskaali, palkk. 4,000: — palkkiota 2,000: — korotusta 10 v:n pal- veluksesta 800: —			
Kvston päät. 29/12 1896					
1886 v:n rahasääntö Kvston päät. 28/12 1906	} b	2 Kaup. viskaalia, palkk. à 4,000: — palkkiota à 2,000: — taatusta kokonaistu- lost, 800 markasta, paloviinan, mallas- ja muiden väkijuomain kauppaa koskevien asetusten rikkomises- ta tuomituita sak- koja, merkitään ar- violta 600: —	7,400		
Kvston päät. 29/12 1896					
1886 v:n rahasääntö Kvston päät. 28/12 1906	} b	2 Kaup. viskaalia, palkk. à 4,000: — palkkiota à 2,000: — taatusta kokonaistu- lost, 800 markasta, paloviinan, mallas- ja muiden väkijuomain kauppaa koskevien asetusten rikkomises- ta tuomituita sak- koja, merkitään ar- violta 600: —	13,200		
Kvston päät. 29/12 1896					
Kvston päät. 25/10 1910 S:n 30/12 1911	b*	1 Ylimääräinen kaupunginviskaali Sijaisten palkkiot 4 kaupungin- viskaalin kesäloman aikana, kun- kin 250: —	4,000		
	b		1,000		25,600
3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelijat.					
1886 v:n rahasääntö Kvston päät. 30/5 1911 S:n 30/12 1911	} b	1 Maistraatinsihteeri ja Julkinen notari, palk- kaa 2,500: — sijaisen palkkio kesä- loman aikana 200: —	2,700		
Kvston päät. 24/11 1896 S:n 30/5 1911	} b	1 Aktuari 4,000: — 1 Reistraattori, palkkaa 3,000: — sijaisen palkkio kesä- loman aikana 150: —	4,000		
			3,150		
Siirros			9,850		3,396,307 36

		Siirros	9,850	3,396,307	36
1886 v:n rahasääntö	} b	1 Kanslisti, palkkaa 1,800: —			
Kvston päät. 19/11 1907		} b	sijaisen palkkio kesäloman aikana 100: —	1,900	
S:n 16/3 1909			1 Arkistoapulainen 1,800		
S:n 30/5 1911			1 Venäjän kielen kääntäjä 4,800		
1886 v:n rahasääntö	} b	1 Saksan kielen kääntäjä 300			
Kvston päät. 29/12 1892		} b	1 Kaupunginpalv. Maistraatissa, palkkaa 1,500: —		
S:n 30/12 1910	korotusta 10 vuoden palveluksesta 400: —		1,900		
1886 v:n rahasääntö	} b		1 Kaupunginpalv. Maistraatissa, palkkaa 1,500: —		
Kvston päät. 19/12 1901			korotusta 5 v:n palveluksesta 200: —	1,700	
S:n 28/12 1906	} b	1 Kaupunginpalv. Maistraatin kansl., palkkaa 1,600: —			
1886 v:n rahasääntö		korotusta 10 v:n palveluksesta 400: —	2,000		
Kvston päät. 2/5 1888		1 Kaupunginpalv. Maist. kansliassa, palkkaa 1,600: —			
S:n 11/5 1895		korotus 5 vuod. palv. 1/12:stä 1913 16: 67	1,616 67		
S:n 19/6 1901	} b	2 Kaupunginpalvelijaa Maistraatin kansliassa, palkkaa à 1,600: —	3,200		
S:n 28/12 1906		} b	Kesäloman hankkimiseksi 6 kaup. palvelijalle Maistr. à 50: —	300	
S:n 30/12 1911	} b		2 Kaupunginpalv. Raast. oikeudessa, palkkaa à 1,400: —		
Kvston päät. 30/12 1908		korotusta 10 vuoden palveluksesta à 400: —	3,600		
1886 v:n rahasääntö	} b & c	2 Kaupunginpalv. Raast. oikeudessa, palkkaa à 2,000: —			
		korot. 10 v:n palveluksesta à 400: —	4,800		
		1 Kaupunginpalv. Raast. oikeudessa, palkkaa 2,000: —			
		korotusta 10 v:n palveluksesta 1/3:stä 1913 266: 67	2,266 67		
Kvston päät. 2/5 1888	} b & c	3 Kaupunginpalv. Raastuvanoikeud., palkk. à 2,000: —			
S:n 11/5 1895		korotusta 5 vuoden palveluksesta à 200: —	6,600		
S:n 28/12 1906					
		Siirros	46,633 34	3,396,307	36

		Siirros	46,633 34	3,396,307 36
Kvstön päät. 17/11 1908	b	Kesäloman hankkimiseksi 8 kaup. palvelijalle Raast. à 50: —	400	
1886 v:n rahasiäntö	}	b	1 Raatihuoneenvahtimestari, paitsi asuntoa ja polttopuita	850
Kvstön päät. 30/12 1909				
S:n 6/10 1903	}	b	1 Raatihuoneenrenki, paitsi asuntoa ja polttopuita	1,000
S:n 30/12 1910				
4. Ulosottotoimi.				
Kvstön päät. 17/10 1899	b	1 Ens. Kaup. vouti, palkk. 3,000: — palkkiota 1,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta 1,000: —	5,000	
Kvstön päät. 29/12 1896	b	{ 1 Toin. Kaup. vouti, palkk. 3,000: — palkkiota 3,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta 500: —	6,500	
Kvstön päät. 26/4 1910	b	Avustava Toin. Kaupunginvouti .	2,400	
S:n 17/10 1899	}	b	1 Kriminaalieksek. palkk. 3,000: — määräraha kanslia-apul. ja puht. kirj. varten 1,000: —	4,000
S:n 30/12 1908				
Kvstön päät. 24/11 1896	}	b	{ 1 Ulosottoapulain., palkk. 2,400: — korotusta 5 vuoden palveluksesta 200: —	2,600
S:n 29/12 1896				
S:n 21/12 1897				
S:n 29/12 1905				
S:n 26/12 1906				
S:n 30/4 1912	}	b	{ 3 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,400: —	7,200
Kvstön päät. 24/11 1896	}	b	{ 3 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,700: — korotusta 10 vuoden palveluksesta à 400: —	9,300
S:n 6/3 1906				
S:n 28/12 1906				
S:n 30/12 1907				
S:n 30/12 1908				
S:n 11/6 1912				
Kvstön päät. 24/11 1896	}	b	{ 2 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,700: — korotusta 5 vuoden palveluksesta à 200: —	5,800
S:n 29/12 1896				
S:n 21/12 1897				
S:n 29/12 1905				
S:n 28/12 1906				
Kvstön päät. 24/11 1896	}	b	{ 3 Ulosottoapulaista, palkkaa à 1,600: — korotusta 10 vuoden palveluksesta à 400: —	10,000
S:n 29/12 1896				
S:n 21/12 1897				
S:n 29/12 1905				
S:n 28/12 1906				
Kvstön päät. 24/11 1896	}	b	{ 3 Ulosottoapulaista, palkkaa à 1,600: — korot. 5 v:n palveluksesta à 200: —	5,400
S:n 29/12 1896				
S:n 21/12 1897				
S:n 28/12 1906				
Siirros			66,300	3,445,190 70

			Siirros	66,300	3,445,190	70		
Kvston päät. ²⁰ / ₁₂ 1905 S:n ²⁵ / ₁₂ 1906 S:n ³⁰ / ₄ 1912 Vuokravälikirj. muk.	b	2 Ulosottoapulaista, palkkaa à 1,600: —		3,200	—			
			1 Ulosottoapul. Böleä vart., palkk.		1,800	—		
			c	Huoneiston vuokra		3,160	—	
			c	Lämpö, arviolta		800	—	
			c	Valaistus, arviolta		400	—	
Kvston päät. ³⁰ / ₁₂ 1909	b	Siivoaminen, arviolta		600	—			
		Apumaksu lainopillisen apulaisen palkkaamiseksi kaupunginvou- dinkontt. Maist. määr. mukaan		2,400	—	78,660		
5. Sekalaista.								
Kvston päät. ³ / ₉ 1882 S:n ¹⁶ / ₁₁ 1886 S:n ³⁰ / ₁₂ 1910	b	Alistettujen asiain pöytäkirjojen puhtaaksikirjoitus sekä syyt- täjille, arviolta		2,200	—			
		Arkiston tarverahoja, arviolta . .		4,000	—			
		Raatihuoneen kaikki huoneistot:						
		Valaistus, arviolta		2,000	—			
		Polttopuut, arviolta		4,100	—			
		Vedenkulutus, arviolta		300	—			
		Siivoaminen, lattiainpesu y. m., arviolta		5,000	—			
30 vapaalippua raitioteillä kaupun- ginpalvelijoille ja ulosottoapu- laisille		3,000	—	20,600	—			
— Smk 390,776: 67 —								
III. Kunnallishallinto.								
1. Kaupunginvaltuuston kanslia.								
Kvston päät. ²⁷ / ₂ 1912 Vuokravälikirj. muk.	b	1 Sihteeri, palkkaa		10,000	—			
		1 Apulaissihteeri, palkkaa		8,000	—			
		1 Notari, palkkaa		6,000	—			
		1 Kanslisti		2,400	—			
		1 Vahtimestari		1,800	—			
		Kaupunginvalt. huoneist. vuokra		8,000	—			
		Valaistus, arviolta		300	—			
Tarverahoja, arviolta		25,000	—	61,500	—			
		Siirros	—	—	3,605,950	70		

			Siirros	—	—	3,605,950 70
2. Rahatoimikamari.						
1886 v:n rahasääntö Kvston päät. $\frac{4}{2}$ 1890 S:n $\frac{16}{12}$ 1902 S:n $\frac{26}{2}$ 1907	b	1 Puheenjohtaja	4,000	—		
		5 Jäsentä à 20 markkaa istun- nolta kullekin jäsenelle, arvi- olta	7,000	—		
		1 Sihteeri, palkkaa . . . 10,000:— korotusta 5 v:n palve- luksesta 1,000:—	11,000	—		
		1 Apulaissihteeri, palk- kaa 6,000:— korotusta 5 v:n palve- luksesta 500:—	6,500	—		
S:n $\frac{13}{2}$ 1912	b*	1 Ylimäär. apulaissihteeri	6,000	—		
S:n $\frac{22}{12}$ 1903	b	1 Notari	5,000	—		
	c*	Palkkiota avustuksesta suorittamat- tomien maksujen perimisessä	2,400	—		
1886 v:n rahasääntö Kvston päät. $\frac{28}{12}$ 1905 S:n $\frac{30}{12}$ 1908 S:n $\frac{12}{3}$ 1912	b & c	1 Kanslisti	2,400	—		
		1 Kanslisti	1,800	—		
		1 Vahtimestari, palkkaa 1,800:— henkilökoht. lisäystä 200:—	2,000	—		
S:n $\frac{28}{12}$ 1906 S:n $\frac{30}{12}$ 1910	b	1 Vahtimestarinapulainen	1,000	—		
	c	Tarverahoja, arviolta	12,000	—		
	d	Arvaamattomia menoja, arviolta	18,000	—		79,100
3. Rahatoimikonttori.						
1908 v:n rahasääntö	b	1 Kaup.kamreeri, palkk. 5,000:— palkkiota 5,000:— korotusta 5 v:n palve- luksesta 500:—	10,500	—		
		1 Kaup. kasööri palkk. 4,000:— palkkiota 3,500:— korotusta 10 vuoden palveluksesta 800:—		—		
K. Asetus $\frac{8}{8}$ 1899 K. S:in kirje $\frac{9}{8}$ 1900	b	Korvausta menetetystä poissaolosakkojen osuu- desta 800:—	9,100	—		
	c*	1 Apulaiskasööri	4,800	—		
1908 v:n rahasääntö	b	1 Vanhempi Kaupungin- kirjanpitäjä, palkkaa 4,000:— palkkiota 2,000:—		—		
			Siirros 6,000:—	24,400	—	3,685,050 70

		Siirros	6,000: —	24,400	3,685,050	70
		korotusta 5 v:n palveluksesta	400: —	6,400		
	1	Nuorempi Kaupungin-kirjanpitäjä, palkkaa	3,000: —			
		palkkiota	2,000: —			
		korotusta 5 v:n palveluksesta	300: —	5,300		
	1	Nuorempi Kaupungin-kirjanpitäjä, palkkaa	3,000: —			
		palkkiota	1,200: —	4,200		
1908 v:n rahäsääntö	b	1 Vanhempi konttori-kirjuri, palkkaa . . .	2,000: —			
		palkkiota	600: —			
		korotusta 10 v:n palveluksesta	400: —	3,000		
	3	Nuorempaa konttori-kirjuria, palkkaa à . .	2,000: —			
		palkkiota à	400: —			
		korotusta 10 v:n palveluksesta à	400: —	8,400		
Kvston päät. 30/12 1911	1	Vahtimestari, palkkaa	1,800: —			
		henkilökoht. palkanlis.	200: —	2,000		
	1	Vahtimestari, palkkaa		1,800		
		Vahtimestariapulainen		600		
	c	Ylimääräiset apulaiset, arviolta		14,000		
		Palkkiota rahainperimisestä		600		
	c	Palkkiota verolippujen kotiinviemisestä, arviolta		3,700		
		Tarverahoja, arviolta		8,000	82,400	
		4. Liikennekonttori.				
	1	Kamreeri, palkkaa	5,000: —			
		palkkiota	1,000: —			
		korotusta 10 v:n palveluksesta	1,000: —			
		henkilökoht. palkanlisäystä	1,000: —	8,000		
Kvston päät. 11/12 1906	b	1 Vanh. kirjanpit., palkk.	3,000: —			
S:n 30/12 1910		palkkiota	600: —			
S:n 30/12 1911		korotusta 5 v:n palveluksesta	300: —	3,900		
	1	Vanh. kirjanpit., palkk.	3,000: —			
		palkkiota	600: —	3,600		
		Siirros	15,500	3,767,450	70	

				Siirros	15,500	—	3,767,450	70
				2 Nuor. kirjanpitäjää, palkkaa à	2,400: —			
				palkkiota à	600: —	6,000	—	
				1 Vanh. kasööri, palkkaa	2,400: —			
				palkkiota	600: —			
				korotusta 10 v:n pal- veluksesta	480: —	3,480	—	
				1 Nuor. kasööri, palkkaa	2,100: —			
				palkkiota	300: —	2,400	—	
				1 Kirjanpitäjä, palkkaa	2,400: —			
				palkkiota	600: —			
				korotusta 5 v:n palve- luksesta	240: —	3,240	—	
				2 Vanh. konttorikirju- ria, palkkaa à	1,800: —			
				palkkiota à	300: —	4,200	—	
				2 Nuor. konttorikirju- ria, palkkaa à	1,800: —	3,600	—	
				1 Vaakamestari, palkk.	2,200: —			
				palkkiota	300: —	2,500	—	
				2 Vaakamestarin apul., palkkaa à	1,800: —			
				palkkiota à	300: —	4,200	—	
				9 Vahtimestaria, palkk. à	1,500: —	13,500	—	
				Ylimäär. apulaiset, arviolta . . .		25,000	—	
				Kamreerin apulaisen palkkaami- seksi		1,200	—	
				Vuokra-apua vaakamestarille ta- varain punnitsemisesta muulloin kuin tullikäyttelyn yhteydessä.		700	—	
				Palkkiota päivittäisten tietojen antamisesta tullikamarista . . .		1,600	—	
				Mittarinpalkkioita, arviolta . . .		1,440	—	
				1 Koneenkäyttäjä lämpöjohtoa var- ten 9 kuuk. aikana à 225: — . . .		2,025	—	
				1 Koneenkäyttäjä hissilait. vart.		1,200	—	
				1 Koneenkäytt. 10 kuuk. aikana à 100: —		1,000	—	
				2 Koneenkäytt. apul. à	900: —	1,800	—	
				1 Koneenkäytt. apul. 9 kuuk. ai- kana à 75: —		675	—	
				1 Päällysmies		1,200	—	
				Siirros	96,460	—	3,767,450	70

			Siirros	96,460 —	3,767,450 70
	c	4 Sähkö-tavarahissin käyttökust., arviolta		600 —	
		Tarverahoja, arviolta		5,200 —	
		Tullihuoneen, tullikamarin haarasaston, tavaravajain ja muiden Liikennekonttorin alaisten huoneistojen:			
		Polttopuut		9,800 —	
		Valaistus		8,600 —	
		Vedenkulutus		1,800 —	
		Kalusto		1,500 —	123,960 —
		5. Satamakonttori.			
	b	1 Satamakapteeni 3,000: —			
		4 tahi 2 ⁰ / ₀ kannannosta, arviolta		10,400: —	13,400 —
1886 v:n rahasuunnit. Kvston päät. 21/11 1893		1 Sörnäsän satamamestari		2,400 —	
Kvston päät. 1/10 1895	b	1 Satamakonttorin kirjuri		3,500: —	
		korotus 5 v:n palveluksesta		350: —	
		¹ / ₂ ⁰ / ₀ kannannosta, arviolta		1,600: —	5,450 —
Kvston päät. 30/4 1901	b	1 Kasööri		1,500 —	
S:n 30/12 1911		1 Vanhempi satamavahtimestari		1,800 —	
S:n 28/12 1906	b	1 Nuorempi satamavahtimestari		1,600 —	
S:n 30/12 1911		1 Tarkastuskonstaapeli		1,600 —	
S:n 13/11 1898	b	11 Satamakonstaapelia à 1,500: —		16,500 —	
S:n 30/12 1911		1 Sörnäsän satamakonstaapeli, paitsi asuntoa		1,400 —	
S:n 30/12 1908	b	2 Pakkaajaa ja runsimiestä à 900: —		1,800 —	
S:n 30/12 1910	b	1 Parmaanmittaajain vanhin		1,000 —	
S:n 30/12 1908	b	2 Satamaviskaalia		1,200 —	
S:n 11/4 1893		Höyrypurren vuokra ja moottoriveneen käyttökustannukset, arviolta		800 —	
S:n 30/12 1911	c	1 Moottoriveneenhoitaja, arviolta 7 kuukaudelta à 90: —		630 —	
		Moottorikoneen talvihoito		50 —	
		Määräraha tavarain poiskuljettamiseksi rantasilloilta		500 —	
			Siirros	51,630 —	3,891,410 70

			Siirros	51,630	3,891,410	70
	c		Tarverahoja, arviolta	750		
			Valaistus	100		
			Polttopuut	700		
			Vedenkulutus	30		
			Ylimääräiset apulaiset:			
Kvston päät. 27/2 1912	b*		1 Satamakapteenin apulainen . .	6,000		
			Määräraha ylimäär. satamakonstaap- peliin palkkaamiseksi, arviolta	27,000	86,210	
			6. Kaupungin yleisten töiden Halli- tus ja Rakennuskonttori.			
			Hallituksen jäsenten palkkio, à 20 mk kokoukselta, arviolta . . .	4,200		
			Hallituksen sihteeri, palkkiota . .	3,000		
			Kaup. insinööri, palkk. 12,000:— korotusta 10 vuoden palveluksesta 2,400:— matkaraHOja 600:—	15,000		
			Työpäällikkö, palkkaa . 10,000:— korotusta 10 v:n pal- veluksesta 2,000:— matkaraHOja 500:—	12,500		
			Kaksi insinööriä katu-, laituri- ja satamarakennusosastolla, palk- kaa kumpikin 6,000:— matkaraHOja kumpikin 500:—	13,000		
Kvston päät. 11/10 1910 Sm 8/11 1910 Sm 30/12 1911	b & c		Kaup. arkkitehti, palkk. 10,000:— korotusta 5 v:n palve- lukselta 1,000:— matkaraHOja 500:—	11,500		
			Kaupunginarkkitehdin apulainen, palkkaa . 6,000:— matkaraHOja 500:—	6,500		
			Kaup. asemak.-arkkit., p. 10,000:— korotusta 5 v:n palve- lukselta 1/3:stä 1913 . 833: 33	10,833 33		
			Apul. kaup. asemakaava-arkkitehti	6,000		
			Geodeetti, palkkaa, pait- si sivutuloja 5,000:— korotusta 10 v:n pal- veluksesta 1,000:— matkaraHOja 500:—	6,500		
			Siirros	89,033 33	3,977,620	70

		Siirros	89,033 33	3,977,620 70
		Kaupunginpuutarhuri, paitsi asuntoa ja polt- topuita 3,000:— korotusta 10 vuoden palveluksesta 600:— henk.koht. palk. lis. 2,400:—	6,000 —	
		Puhtaanapitolait., joht., palkkaa 6,000:— matkaravoja 500:—	6,500 —	
		Kamreeri, palkkaa 5,000:— korotusta 10 vuoden palveluksesta 1,000:—	6,000 —	
Kvston päät. $\frac{11}{10}$ 1910 S:n $\frac{8}{11}$ 1910 S:n $\frac{30}{11}$ 1911	} b & c	Kaup. rakennusmestari korotusta 10 vuoden palveluksesta 800:—	4,800 —	
		Varastonhoitaja, palkkaa	3,000 —	
		1 Vanh. metsänvartija, paitsi asuntoa ja polt- topuita 1,200:— korotusta 10 vuoden palveluksesta 240:— henkilökoht. lis. 260:—	1,700 —	
		1 Nuor. metsänvartija, paitsi asuntoa ja polt- topuita, palkkaa 1,000:— korotusta 10 v:n pal- veluksesta 200:—	1,200 —	
		1 Vahtimestari, paitsi asuntoa ja polttopuita	1,200 —	
		Ylimäär. insinööri- ja piirustaja- apulaiset, arviolta	15,000 —	
		Metsänvartija-apu ja metsänkas- vatus, arviolta	2,000 —	
	c	Tarveaineet ja apuripäivätyöt mit- tauksissa, arviolta	13,000 —	
		Tarverahoja, arviolta	6,000 —	
		Valaistus	1,000 —	
		Polttopuut	2,280 —	
		Siivoaminen	2,275 —	
Vuokravälikirjan muk.	c	Rakennuskonttorin kaikkien huo- neistojen vuokra	12,000 —	172,988 33
		Siirros	— —	4,150,609 03

		Siirros	—	4,150,609 03
7. Tilastokonttori.				
Kvston päät. 27/6 1910	b & c	1 Konttorinjohtaja, palkkaa . . .	7,000	—
		1 Aktuari, palkkaa	4,500	—
		1 Laskuapulainen, palkkaa	1,800	—
		1 Laskuapulainen, palkkaa	1,500	—
		1 Vahtimestari	600	—
	c	Määräraha tarpeellisten ylimäär. apulaisten palkkaamiseksi	7,200	—
Vuokravälikirj. muk.	c	Painatuskustannuksia, arviolta	20,000	—
		Tarverahoja, arviolta	4,500	—
		Konttorihuoneiston vuokra	1,700	—
		Valaistus	130	—
		Lämpö	250	—
				49,180
8. Rakennustarkastus.				
Kvston päät. 11/6 1911	b	1 Rakennustarkastaja, palkkaa	12,000	—
		matkarahoja	600	—
		henkilökoht. palkanlis. 1,400: —	14,000	—
		1 Rakennustarkast. apulainen, palkkaa	9,000	—
		matkarahoja	600	—
		1 Rakennusinsinööri, palkkaa	9,000	—
		matkarahoja	400	—
		1 Kontrollööri, palkkaa 6,500: —	7,000	—
		matkarahoja	500	—
		1 Rakennusinsinöörin apulainen	4,800	—
		1 Kanslisti	2,400	—
		1 Apulaiskanslisti	1,500	—
		Määräraha palvelijastoa ja kutsu-		
		musten tiedoksi saattamista var-	2,800	—
ten, arviolta				
Palkkio Terveystieteiden tutkimus-				
seuran valtuutetulle osanotosta ra-	2,500	—		
kennuskatselmuksiin				
Määräraha kesäloman hankkimi-				
seksi Rakennustarkastuskont-				
torin virkamiehille Maistraatin				
määräyksen mukaan, arviolta	2,000	—		
c	Määräraha tarverahoja ja aineen-			
koetuskustannuksia varten, ar-				
violta	3,500	—		
		Siirros	59,500	—
				4,199,789 03

			Siirros	59,500	—	4,199,789	03
	c	Siivoaminen, arviolta		700	—		
Kvstön päät. 14/5 1911	b	Menetettyjen sivusaatavain korvausta kahdelle nykyään virassa olev., katselmustoimituksiin osaaottav. neuv.miehelle à 4,000:—		8,000	—		
		Määräraha ylimäär. apulaisten palkkaamiseksi Maistraatin määräyksen mukaan, arviolta		6,000	—	74,200	—
		9. Revisionilaitos.					
Kvstön päät. 9/10 1875 S:n 30/12 1910	b	Vuositulintarkastajain palkkiot		6,200	—		
S:n 14/1 1902 S:n 10/9 1912	b	Kaupungin irtaimen omaisuuden katsastajain palkkiot		2,100	—		
		1 Kaupunginreviisori, palkkaa		9,000	—		
S:n 7/10 1911	b	1 Reviisori, palkkaa		6,000	—		
		Revisionikonttorin apulaisten palkkioiksi, arviolta		6,000	—		
	c	Vahtimestari		400	—		
		Tarverahoja, arviolta		4,000	—	33,700	—
		10. Taksoituksenvalmistelu.					
		Puheenjohtaja, palkkaa		9,000	—		
		2 jäsentä à 20 mk kokoukselta, arviolta		3,000	—		
		1 Sihteeri, palkkaa		5,000	—		
		Ylimääräiset apulaiset, arviolta		12,400	—		
Kvstön päät. 26/4 1910 S:n 30/12 1911	b & c	Ensitetöjen hankkimiseen, arviolta		800	—		
		Palvelijasto ja siivoaminen, arv.		1,200	—		
		Tarverahoja, arviolta		2,000	—		
		Valaistus		400	—		
		Lämpö		600	—		
		Vedenkulutus		50	—	34,450	—
		11. Erinäiset lautakunnat.					
		<i>a) Holhouslautakunta.</i>					
	c	Sihteerin palkkio		1,200	—		
		Vahtimestarin palkkio, tarverahoja y. m., arviolta		600	—	1,800	—
		<i>b) Työväenasiain lautakunta.</i>					
Kvstön päät. 26/5 1903 S:n 30/12 1910	b	1 Sihteeri, palkkaa	3,000:—				
		henkilökohtaista lis.	600:—	3,600	—		
		Siirros		3,600	—	4,343,939	03

Kvston päät. 13/6 1911	b	Siirros	3,600 —	4,343,939 03		
		Sijaisen palkkio sihteerin kesäloman aikana	100 —			
		c Korvausta vahtimestarinapul.	100 —			
		Välikirjan muk.	c		Tarverahoja sekä kirjallisuuden ostoon, arviolta	1,375 —
					Huoneiston vuokra	900 —
Lämpö	100 —					
		Valaistus	50 —	6,225 —		
<i>c) Kunnan työnvälitystoimisto.</i>						
Kvston päät. 1/12 1903 S:n 29/12 1905 S:n 28/12 1906 S:n 17/9 1907 S:n 30/12 1909 S:n 30/12 1911	b & c	1 Johtaja, palkkaa . . . 4,800: — henkilökoht.palkanlis. 500: —	5,300 —	16,350 —		
		1 miesapulainen, palkkaa 2,400: — henkilökoht.palkanlis. 300: —	2,700 —			
		1 naisapulainen	2,400 —			
		1 naisapulainen	1,800 —			
		1 naisapulainen, neljältä kuukaudelta, kultakin 125: —	500 —			
		Vahtimestari	1,440 —			
		Tarverahoja y. m., arviolta	1,500 —			
		c	Lämpö		460 —	
			Valaistus		150 —	
			Vedenkulutus		100 —	
<i>d) Kasvatustalokunta.</i>						
Kvston päät. 10/5 1897, 21/12 1900, 28/12 1906 ja 30/12 1911	b	1 Sihteeri, palkkiota	2,400 —	6,700 —		
		1 Talouden- ja varainhoitaja	1,200 —			
		Vahtimestarinpalkkio	600 —			
		c Tarverahoja, siivoaminen y. m., arviolta	2,500 —			
<i>e) Helsingin kaupungin museon lautakunta.</i>						
Kvston päät. 21/10 1908 S:n 13/6 1911 S:n 8/10 1911	b	Museonhoitajan palkkio	1,000 —	6,450 —		
		Valokuvaukseen sekä museoesineiden ostoon, arviolta	2,000 —			
		Vahtimestari, paitsi asuntoa ja polttopuita	600 —			
S:n 28/3 1911	b	Lämmitt., paitsi asunt. ja polttop.	1,200 —	6,450 —		
		Tarverahoja, y. m.	400 —			
c		Lämpö	1,000 —			
		Valo	150 —			
		Vedenkulutus	100 —			
Siirros			—	4,379,664 03		

			Siirros	—	4,379,664	03			
			<i>f) Kunnan työväenasuntojen hoitolautakunta.</i>						
			a) Asunnot Hietaniemenkadun N:oissa 5—23:						
Kvston päät. $\frac{28}{4}$ 1908 S:n $\frac{30}{12}$ 1908 S:n $\frac{30}{12}$ 1910	}	b	{	Hoitolautakunta, palkkiota, arviolta	600	—			
				Isännöitsijä, pait. asunt., palkkaa	600	—			
				Talonmies, samalla lämmittäjä, s:n s:n, palkkiota	1,320	—			
				c	Tarverahat, palovakuutusmaksut, puhtaanapito y. m., arviolta	4,300	—		
					c	Valo	250	—	
				Polttopuut		2,000	—		
				Vedenkulutus		1,300	—		
				c	Istutusten kunnossapito, arviolta	500	—		
					Korjauskustannuksia	1,500	—		
					b) Asunnot Kristiinankadun N:ossa 16:				
Kvston päät. $\frac{28}{4}$ 1908 S:n $\frac{30}{12}$ 1908 S:n $\frac{30}{12}$ 1910	}	b	{	Isännöitsijän palkkio	600	—			
				Talonmies, paitsi asuntoa, palkkiota	900	—			
				c	Tarverahat, palovakuutusmaksut, puhtaanapito y. m., arviolta	1,700	—		
					Valaistus	100	—		
				Vedenkulutus	400	—			
				Korjauskustannukset	1,000	—			
								17,070	—
				<i>g) Oikeusaputoimisto.</i>					
Kvston päät. $\frac{7}{3}$ 1911	}	b	{	1 Oikeusavustaja, palkkaa	6,000	—			
				1 Oikeusavustajan apul., palkkaa	3,600	—			
				Sijaisen palkkaamiseksi oikeusavustajain kesäloman aikana	600	—			
				c	Huoneiston vuokra	1,400	—		
					c	Tarverahat, siivoaminen y. m.	1,100	—	
				Lämpö		150	—		
Valo	75	—							
				12,925	—				
<i>h) Kansanlastentarhain johtokunta.</i>									
Kvston päät. $\frac{13}{2}$ 1912 S:n $\frac{11}{5}$ 1912	}	b	{	1 Tarkastaja, palkkaa	1,200	—			
				1 Sihteeri, palkkaa	600	—			
				c	Tarverahoja	300	—		
				2,100	—				
			Siirros	—	4,411,759	03			

			Siirros	—	—	4,411,759 03	
		<i>i) Musiikkilautakunta.</i>					
Kvston päät. 19/2 1912	b	1 Sihteeri		600	—		
	c	Tarverahoja		400	—	1,000	
		— Smk 868,308:33 —					
		IV. Katu- ja laituri- valaistus.					
		1. Kaasuvalaistus.					
Kvston päät. 23/4 1907	c	925,000 m ³ kulutettua kaasua à 12 penniä m ³ :ltä		111,000	—		
	c	Lyhdynsyttyttäjain palkat ja lyh- tyjen hoito		52,000	—		
			Muut katuväläistuksen kustan- nukset		17,000	—	180,000
		2. Sähkövalaistus.					
Kvston päät. 30/12 1911	c	250,000 kilowattitunnilta sähkö- virtaa à 15 penniä		42,000	—		
	c	Kunnossapito ja kustannukset . .		18,000	—	60,000	
		3. Petrolivalaistus.					
	c	Kulutetaan petroliä arviolta 148,000 kg, mikä 20 p:n mu- kaan kg:lta on		29,600	—		
			Kunnossapito ja hoito		35,400	—	
			Korjaukset, ainekset, vuokrat . .		21,700	—	
			Vakuutusmaksut ja sekalaisia . .		2,300	—	89,000
		4. Laiturien ja tavaravajain yli- määräinen valaistus.					
		<i>a) Hietalahden laituri.</i>					
		<i>Sähkövalaistus.</i>					
	c	1,000 kwt sähkövirtaa ynnä lamp- pujen uudistus ja hoito		400	—		
			Siirros	400	—	4,741,759 03	

		Siirros	400	4,741,759 03
		<i>b) Pohjoissataman T-laituri.</i>		
		<i>Sähkövalaistus.</i>		
	c	2,500 kwt sähkövirtaa ynnä lamp- pujen uudistus ja hoito	900	
		<i>c) Makasiininranta.</i>		
		<i>Kaasuvalaistus.</i>		
	c	{ 11 kolmen liekin inverttilamppua } { 30 yhden liekin auerlampppua . } ynnä hoito, arviolta }	3,100	
		<i>d) Katajanokanranta.</i>		
		<i>Kaasuvalaistus.</i>		
	c	{ 9 viiden liekin kaarilamppua . } { 18 yhden liekin kaarilamppua . } ynnä hoito, arviolta }	2,100	
		9 uutta lampppua vanhain si- jaan	540	7,040
		— Smk 336,040: — —		
		V. Palolaitos.		
		1. Palkat ja muut edut.		
1886 v:n rahäsääntö	}	b	1 Palomestari, paitsi asuntoa, polttopuita ja valoa, palkkaa 5,000: — henkilökoht. lisäystä 2,000: —	7,000
Kvston päät. 7/2 1899				
S:n 13/6 1899 S:n 30/12 1907				
Kvston päät. 29/12 1899	}	b	1 Alipalomestari, palk- kaa 3,000: — vuokrarahoja 2,800: — henkilökoht. lis. . . . 500: —	6,300
S:n 30/12 1907				
Kvston päät. 24/2 1891				
Kvston päät. 20/12 1902	}	b & c	1 Palotoimitoimikunnan sihteeri . 1 Pääaseman ruiskumes- tari, paitsi asuntoa, polttopuita ja valoa . 2,400: — henkilökoht. lisäystä 600: —	3,000
S:n 30/12 1907				
			1 Pohjoisaseman ruiskumestari, paitsi s:n s:n	2,100
			1 Koneenkäyttävä, paitsi s:n s:n .	2,100
		Siirros	21,100	4,748,799 03

			Siirros	21,100	—	4,748,799	03
Kvston päät. 30/12 1907 S:n 30/12 1911	} b	7 Kersanttia, paitsi asuntoa, polttopuita ja valoa à 1,800:—		12,600	—		
		27 Korpraalia, à 900:—		24,300	—		
		Vuokrarahat, polttop. ja valaist. 2 naineelle korpr., à 600:—		1,200	—		
		Lisämääräraha, tarvittaessa annettav. distinktionikonstaap.		1,000	—		
		24 ensiluokan konstaapelia, kasarmissa, à 600:—		14,400	—		
		12 tois. luok. konstaapelia, kasarmissa, à 420:—		5,040	—		
	} b & c	10 kolm. luok. konstaapelia, kasarmissa, à 300:—		3,000	—		
		Ruoka 73 mieh. à 420:—		30,660	—		
		Vaatetus 73 mieh. à 150:—		10,950	—		
		Alipäällystön (10 miehen) vaatetus		1,000	—		
		Kallion uuden paloaseman lisämiehistön palkka, ruoka ja vaatetus 4 kuukauden aikana		7,650	—	132,900	—
		2. Palotalli, 21 hevosta.					
	} c	30,000 kg heiniä à 8 penniä		2,400	—		
		35,000 s:n kaurjoja à 18 penniä		6,300	—		
		Oljet ja turvepehku, arviolta		1,050	—		
		Kengitys ja lääkkeet, arviolta		1,000	—		
		Silojen y. m. kunnossapito, arv.		550	—		
		Lisämääräraha 4 hevosen ylläpitoon Kallion uudella asemalla 4 kuukauden aikana		750	—	12,050	—
		3. Lämmitys, valaistus, puhtaana-pito ja vedenkulutus.					
	} c	230 m ³ koivuhalkoja à 6:50		1,495	—		
		1,000 m ³ havup.halkoja à 5:50		5,500	—		
		Valaistus, arviolta		4,500	—		
		Tallien ja makkien puhtaanap., arv.		3,000	—		
		Vedenkulutus, s:n		1,200	—	15,695	—
		4. Työkalut ja kalusto.					
	} c	Työkalujen kunnossapito, arviolta		3,500	—		
		Palolennättimen kunnossapito, arviolta		1,500	—		
		Siirros		5,000	—	4,909,444	03

			Siirros	5,000	—	4,909,444	03
	c*	}	Neljän hevosen ostoon Kallion uudelle asemalle, arviolta . . .	3,200	—		
			Letkuvaraston täydentäminen . . .	3,000	—		
			Johtolankaa palolennättimen täydentämiseksi	1,000	—		
			Uudet kattilat kahteen höyryruisk.	4,500	—		
			Määräraha automobiiliruiskun ostoon	40,000	—		
			Kallion uuden paloaseman kalusto ja palokalut	15,000	—	71,700	—
			5. Sekalaista.				
	c	}	Palkkioita palokatselmuksista, arv.	1,000	—		
			Tarverahoja, lahjapalkkioita y. m., arviolta	2,500	—		
Kvston päät. 27/9 1904	b	}	Sairasvaunun ja sidetarpeiden kunnossapito, arviolta	300	—		
	c		Kirjojen ja sanomalehtien ostoon — Smk 236,345: — —	200	—	4,000	—
			VI. Poliisilaitos.				
			1. Käteinen apumaksu.				
K. Asetus 20/4 1903 K. Sin päät. 8/5 1912	}	b	Koko vuosimäärärahasta poliisilaitoksen voimassapitoon, Smkasta 693,120: —, suoritetaan kaupungin varoista	—	—	198,720	—
			2. Virkahuoneistojen vuokrat.				
	}	b	Poliisikamarin, keskuspoliisin, etsivän osaston ja ensimmäisen poliisiaseman huoneistot	56,000	—		
			Talli	2,400	—		
			2:nen poliisiasema	16,000	—		
			3:s s:n	4,975	—		
			4:s s:n	22,000	—		
			Töölön s:n	1,260	—		
			Forsbyn s:n	1,050	—		
			Hermannin poliisiasema	2,160	—		
			Bölen poliisiasema	1,200	—		
			Poliisimaneesi	1,000	—		
			Kirjapaino ja varuskamari	3,000	—	111,045	—
			Siirros	—	—	5,294,909	03

			Siirros	—	5,294,909 03
			3. Lämmitys, valaistus, puhtaanapito ja vedenkulutus.		
K. Asetus 20/4 1903	b	{	Polttopuut, arviolta	16,500 —	
			Valaistus, s:n	17,500 —	
			Tallin ja makkien puhtaanap., arv.	5,000 —	
			Vedenkulutus, s:n	1,400 —	40,400 —
			4. Sekalaista.		
K. Asetus 20/4 1903	b		Kaupungin osalle tulevia korjauskustannuksia aseista, hevosista, huonekaluista y. m., arviolta	3,000 —	
Kvstön päät. 20/3 1907	b		Puhelinverkon kunnossapito	733 33	
	c*		2 hevosen ostoon	2,000 —	5,733 33
			— Smk 355,898: 33 —		
			VII. Terveyden- ja sairaanhoito.		
			1. Terveydenhoitolautakunta.		
Kvstön päät. 20/11 1904	b	{	Puheenjohtaja, palkkiota	3,000 —	
S:n 22/9 1908			4 Jäsentä à 20 mk joka kokoukselta, arviolta	3,500 —	
S:n 30/12 1908			1 Sihteeri	3,000 —	
S:n 21/12 1897	b & c		Puhtaaksikirjoittajat	1,200 —	
S:n 30/12 1908			1 Vahtimest., palkkiota 1,200: —		
S:n 30/12 1911			henkilöht. palkanlis. 240: —	1,440 —	
			Tarverahoja, arviolta	5,500 —	
	c		Polttopuut, arviolta	560 —	
			Valaistus, arviolta	300 —	
			Vedenkulutus	200 —	18,700 —
			2. Lääkärit ja sairaanhoitajat.		
Kvstön päät. 24/10 1893	b		Ensim. kaup. lääk.palkk. 6,000: —		
			palkkiota 4,000: —		
			korotusta 10 vuoden palveluksesta 2,000: —	12,000 —	
K. S:n päät. 5/2 1910	b		Toinen kaupunginlääkäri	4,500 —	
Kvstön päät. 11/5 1910	b		Sijaisen palkkaamis. toisen kaup.lääkärin kesäloman aikana	375 —	
S:n 30/12 1910	b		2 Aluelääkäriä kaupungissa à 3,000: —	6,000 —	
1886 v:n rahasaäntö	b				
			Siirros	22,875 —	5,359,742 36

			Siirros	22,875 —	5,359,742 36
Kvston päät.	19/4 1898	} b	1 Aluelääkäri Töölön alueella . . .	4,000 —	
S:n	30/12 1911		1 S:n Sörnäsän alueella	4,000 —	
S:n	30/9 1890	b	1 Aluelääkäri Hermannin ja Toukolan alueella	4,000 —	
S:n	20/10 1903	b	2 Aluelääkäriä Kallion alueella à 4,000: —	8,000 —	
S:n	29/12 1891	} b	1 Naispuolinen lääkäri	3,000 —	
S:n	14/11 1911		1 Aluelääkäri Bölessä	1,500 —	
S:n	9/4 1889	b	Bölessä olevan huoneiston vuokra, siivominen, lämmitys, valaistus, puhelin y. m.	900 —	
S:n	30/12 1909	} b	2 Lääkäriä kaupungin kansakouluissa (kts. IX. Opetus- ja sivistyslaitokset).	800 —	
S:n	30/12 1911		1 Kätilö	800 —	
Kvston päät.	15/11 1904	} b	9 Kunnan sairaanhoitajataria à 1,500: —	13,500 —	
S:n	21/2 1911		b	Matkakuluja ja sairaanhoitoparseleita, arviolta	600 —
Kvston päät.	30/12 1908	b	c Kunnan 8 sairaanhoitajattaren vuosipiletit raitioteillä, à 100: —	800 —	
S:n	30/12 1907	} b	Palkkioita viransijaisille aluelääkärien virkaloman aikana	2,400 —	
S:n	30/12 1908		Lääkäripäivystys sunnuntaisin ja pyhäpäivin	1,200 —	
S:n	30/12 1911	b	Palkkiota lääkäreille yökäyneistä, arviolta	2,000 —	
S:n	17/5 1898	b	1 Apulainen ensim. kaupunginlääkärille kasvattien hoidon tarkastamisessa, palkkaa 2,000: — matkarahoja 100: —	2,100 —	
Kvston päät.	10/4 1898	} b	Määräraha Kallion toiselle aluelääkärille lääkaineiden ostoon, arviolta	600 —	72,275 —
S:n	30/12 1911				
S:n	30/12 1907	} b			
S:n	30/12 1910				
S:n	5/10 1909	b			
S:n	22/12 1911	b			
Kvston päät.	14/11 1911	b*			
			3. Marian sairaala.		
			a) Sisätautien osasto.		
1908 v:n rahasaantü	b	}	1 Ylilääkäri, laitoksen johtaja, palkkaa 8,000: —		
			korotusta 5 v:n palveluksesta 800: —	8,800 —	
			1 Alilääkäri, paitsi asunt., lämp., val., sii-		
			Siirros	8,800 —	5,432,017 36

			Siirros	8,800	—	5,432,017	36
			vousta ja ruokaa, palkkaa	3,600	—		
			korotusta 10 vuoden palveluksesta	720	—		
1908 v:n rahasääntö Kvston päät. 17/10 1905	b		Sijaisen palkkaamiseksi alilääkärin kesäloman aikana		300		
1908 v:n rahasääntö	b		2 Assistenttilääkär., paitsi asunt., lämp., valaist., siiv. ja ruokaa, palkkaa à 2,400: —		4,800		
	c		Sijaisen palkkaamiseksi toisen assistenttilääkärin kesälom. aikana		200		
Kvston päät. 30/12 1909	b		1 Assistenttilääkäri, paitsi ruokaa, (ei asunt.), palkkaa		2,400		
1908 v:n rahasääntö Kvston päät. 30/12 1910	b		3 Amanuenssia, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruok., palkkaa à 1,200 vuod.		3,600		
			1 Ylihoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa		1,200		
1908 v:n rahasääntö Kvston päät. 30/12 1911	b		8 Osastonhoitajatar, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruokaa, palkkaa à 70 mk kuuk.		6,720		
			Palkankorot. 4 hoitajattarelle 10 v:n palveluksesta à 120: —		480		
1908 v:n rahasääntö	b		Palkankorot. 4 hoitajattarelle 5 v:n palv:sta à 60 mk		240		
			Palkankorotus 1 hoitajattarelle 5 v:n palveluksesta 1/11:stä 1913		10		
Kvston päät. 30/12 1909 S:n 30/12 1910	b		1 Yöhoitajatar, paitsi asunt., valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa		840		
1908 v:n rahasääntö Kvston päät. 30/12 1910 S:n 30/12 1911	b		13 Alihoitajatar, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruok., palkkaa à 45 mk kuuk.		7,020		
			8 Yöhoitajatar, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 45 mk kuuk.		4,320		
Kvston päät. 23/11 1909	b		Ylimääräinen hoito sairaanhoitohenkilökunnan sairastuessa, arviolta		800		
Kvston päät. 30/12 1909 S:n 30/12 1909	b		Hierojan palkkio		1,200		
	b		1 Kylvettäjä, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa		300		
1908 v:n rahasääntö	b		12 Siivoojatarta, paitsi asuntoa, lämp., valaist. ja ruok., palkkaa à 20 mk		2,880		
			Siirros	50,430	—	5,432,017	36

			Siirros	50,430 —	5,432,017 36
1908 v:n rahasăántö	b & c	1 Siivoojatar tuberkulosiosastolla, paitsi asuntoa valoa ja ruokaa, palkkaa 25 mk kuukaudessa		300 —	
		Lääkkeet, arviolta		17,000 —	
		Kaluston kunnossapito, arviolta		10,000 —	
	c	Konekalujen, sideaineiden, väkiviinan ja desinfioimisaineiden osto ja kunnossapito		5,000 —	
		Seerum-tutkimukset		800 —	
					83,530 —
		<i>b) Kulkutautien osasto.</i>			
1908 v:n rahasăántö	b	1 Ylilääkäri, paitsi asuntoa, lämpöä ja valaist., palkkaa		5,000 —	
1908 v:n rahasăántö Kvston päät. 19/12 1901	b	Sijaisen palkkaamiseksi ylilääkärin kesäloman aikana		400 —	
1908 v:n rahasăántö	b	1 Assistenttilääk., paitsi asuntoa, lämpöä, valaist. ja ruok., palkkaa		2,400 —	
		5 Osastonhoitajatarta, paitsi asunt., valaist., lämp. ja ruok., palkkaa à 75 mk kuuk.		4,500 —	
1908 v:n rahasăántö Kvston päät. 23/11 1909	b	1 Varahoitajatar, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuukaudessa		600 —	
		2 Alihoitajatarta, samoinkuin edell., sekä palkkaa à 50 mk kuukaudessa		1,200 —	
1908 v:n rahasăántö Kvston päät. 23/11 1909 S:n 30/12 1910	b	4 Yöhoitajatarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 50 mk kuuk.		2,400 —	
1908 v:n rahasăántö	b	Korotusta 2 hoitajattarelle 5 v:n palvelusta		120 —	
	c	Ylimäär. sairaanhoito, arviolta		3,600 —	
1908 v:n rahasăántö Kvston päät. 23/11 1909	b	6 Siivoojatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 25 mk kuukaudessa		1,800 —	
		Lääkkeet, arviolta		7,000 —	
		Kaluston kunnossapito, arviolta		6,000 —	
	c	Sairashuoneiden desinfioiminen, konekalut ja sidetarpeet, arviolta		5,000 —	
					40,020 —
			Siirros	—	5,555,567 36

		Siirros	—	5,555,567 36
		c) Kirurginen osasto.		
		1 Ylilääkäri, kirurgi, palkkaa 6,000: — korotusta 10 v:n pal- veluks. 1,200: —	7,200	—
		Sijaisen palkkaamiseksi ylilääkä- rin kesäloman aikana	350	—
		1 Vanhempi assistenttilääk., paitsi asunt., lämp., valaist., ruok., palk.	3,000	—
		1 Nuor. assistenttilääkäri, paitsi asunt., lämpöä, valaist., siiv. ja ruokaa, palkkaa	2,400	—
		Sijaisen palkkamiseen nuoremman assistenttilääkärin kesäloman ajaksi	200	—
		1 Amanuessi, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	1,200	—
		1 Operatsiohoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruok., palkkaa 70 mk kuukaudessa	840	—
		2 Osastonhoitajatar, paitsi asun- toa, valaist., lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 70 mk kuukaudessa	1,680	—
		1 Hoitajatar poliklinikassa, sa- malla velvollinen hoitamaan Röntgenaparaattia, paitsi asunt. lämp., valaist. ja ruokaa, palkkaa 70 mk kuukaudessa	840	—
		6 Alihoitajatar, paitsi asuntoa, valaist., lämpöä ja ruokaa, palk- kaa à 45 mk kuuk.	3,240	—
		2 Yöhoitajatar, paitsi asuntoa, valoa, lämpöä ja ruokaa, palk- kaa à 45 mk kuukaudessa	1,080	—
		Palkankorotusta 1 hoitajattarelle 10 v. palveluksesta $\frac{1}{3}$:stä 1913	110	—
		Palkankorotusta 1 hoitajattarelle 10 v. palveluksesta $\frac{1}{4}$:stä 1913	105	—
		Palkankorotusta 1 hoitajattarelle 5 vuoden palveluksesta	60	—
		Palkankorotusta 1 hoitajattarelle 5 vuoden palveluksesta $\frac{1}{3}$:stä 1913	50	—
		3 Siivoojatarta, paitsi asunt., läm- pöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa à 20 mk kuukaudessa	720	—
		Siirros	23,075	—
				5,555,567 36

1908 v:n rahäsääntö
Kvston päät. $\frac{30}{12}$ 1910
S:n $\frac{30}{12}$ 1911

b & c

			Siirros	23,075	5,555,567	36
Kvston päät. ^{23/11} 1909	b	Ylimäär. sairaanhoito hoitohenkilökunnan sairastuessa, arviolta		800		
1908 v:n rahasaäntö Kvston päät. ^{30/12} 1911	b	Hierojan palkkio		1,000		
		Läkkeet, arviolta		4,500		
	c	Sidetarpeet ja konekalut, arviolta		12,000		
		Kaluston kunnossapitoon ja ostoon, arviolta		6,000		
	c*	Erinäisten aparaattien ostoon		8,800	56,175	
		<i>d) Oppilaskoulu ent. kaasutehtaalla.</i>				
		1 Johtajar, palkkaa		900		
		1 Palvelijatar		300		
	b*	Pöytäkalusto, veitset, kahvelit, lusikat y. m.		250		
	b*	Uutimet		200		
		Polttopuut		760		
Kvston päät. ^{10/9} 1912	b	Valaistus ja kaasu		900		
		Vedenkulutus		150		
		Puhtaanapito		200		
		Sekalaisia menoja		400		
		Oppilaiden opetus sekä opetusvälineistön ostoon syksyllä 1913		1,500	5,560	
		<i>e) Taloussasto.</i>				
1908 v:n rahasaäntö	b	1 Toimitsija, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa	4,000:—			
Kvston päät. ^{29/12} 1893	b	palkankorotus 5 v:n palveluksesta	500:—	4,500		
1908 v:n rahasaäntö	b	1 Apulainen, palkkaa		1,800		
		1 Taloudenhoitajatar, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa		1,500		
1908 v:n rahasaäntö	b & c	1 Taloudenhoitajattaren apulainen, paitsi asuntoa, lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa		840		
		1 Keittäjätar, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 35 mk kuukaudessa		420		
		Siirros		9,060	5,617,302	36

			Siirros	9,060	5,617,302	36
1908 v:n rahasääntö	b	2 Keittäjästä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuuk.		720		
	c	Ylimäär. keittiöapu, arviolta . .		240		
1908 v:n rahasääntö Kvstön päät. 30/12 1910 S:n 30/12 1911	b	11 Palvelijatar, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 20 mk kuukaudessa		2,640		
		2 Leipojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuuk.		720		
		1 Liinavaatevarast. johtajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 480: — henkilökoht. lisäystä 600: —		1,080		
1908 v:n rahasääntö	b & c	1 Ompelijatar, samalla liinavaatevaraston hoitajattaren apuna, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 35 mk kuuk.		420		
		1 Ompelijatar, paitsi lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 30 mk kuukaudessa		360		
		2 Ompelijatarta, paitsi ruokaa, palkkaa kumpikin 38 mk kuukaudessa		912		
		3 Pesijätarta, paitsi asuntoa, lämpöä valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 30 mk kuukaudessa . .		1,080		
1908 v:n rahasääntö Kvstön päät. 30/12 1911	b & c	10 Pesijätarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 25 mk kuukaudessa		3,000		
		2 Pesijätarta, paitsi ruokaa, palkkaa kumpikin 33 mk kuukaudessa		792		
		1 Koneenkäyttäjä, paitsi asunt., lämpöä ja valaist., palkkaa . .		2,400		
		1 Koneenkäyttäjä, paitsi asunt., lämpöä ja valoa, palkkaa . .		1,800		
1908 v:n rahasääntö Kvstön päät. 30/12 1911	b & c	2 Lämmittäjää, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa à 50 mk kuukaudessa		1,200		
		1 Lämmittäjä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 45 mk kuukaudessa		540		
		Siirros	26,964	5,617,302	36	

		Siirros	26,964	5,617,302	36
		1 Vahtimestari, paitsi asunt., ruokaa, lämp. ja valoa, palkkaa . . . 730:— henkilökoht. palk. lis. 180:—	910		
		1 Ovenvartija, samalla portinvartija, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa	900		
		1 Ruumiinavausapul., paitsi asunt., lämp., valaistusta ja ruokaa, palkkaa	600		
1908 v:n rahäsääntö Kvston päät. 30/12 1911	b & c	9 Renkiä, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 40 mk kuukaudessa	4,320		
		1 Portinvartija, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 35 mk kuukaudessa	420		
		1 Klosetintyhjentäjätär, palkkaa 33 mk kuukaudessa	396		
		1 Yövärtija, paitsi ruokaa (ei asuntoa), palkkaa 50 mk kuukaudessa	600		
		Ruoka 290 potilaalle, à 1 mk 15 p. päivässä	121,727	50	
		Ruoka 34 potilaalle, à 1 mk 60 p. päivässä	19,856		
		Ruoka 70 hengelle, lääkäreille ja sairaanhoitajattarille, à 1 mk 60 p. päivässä	40,880		
		Ruoka 12 oppilaalle à 1 mk 60 p. päivässä	7,008		
		Ruoka 80 palvelushenkilölle à 1 mk 15 p. päivässä	33,580		
	c	Polttopuut, arviolta	45,000		
		Kaasu laboratorioon sekä höyryteltan lämmittämiseen	600		
		Kaluston kunnossapito, arviolta	4,000		
		Hevosen ylläpito, arviolta	700		
		Valaistus ja lamput, arviolta	15,000		
		Sekalaisia menoja, arviolta	17,800		
		Vedenkulutus, arviolta	9,500		
		Seisotuskaivojen ja makkien puhtaanapito, arviolta	1,200	351,961	50
		Siirros	—	5,969,263	86

			Siirros	—	5,969,263 86
		<i>f) Desinfisioimislaitos.</i>			
1908 v:n rahasaäntö	b	1 Esimies (koneenkäyttäjä), paitsi asunt., lämpöä ja valaist., palkkaa 1,200:— mieskoht. lisäystä 180:—		1,380	
1908 v:n rahasaäntö	b	1 Apulainen, paitsi asuntoa ja ruokaa, palkkaa 480		480	
	c	{ Polttoaineet, arviolta 1,200		1,200	
		{ Hevosen ylläpito, arviolta 700		700	
		{ Desinfisioimistarvikkeet 1,000		1,000	4,760
		<i>g) Röntgenosasto.</i>			
Kvston päät. 3/10 1911	b	{ Röntgen-assistentti, palkkiota 2,400		2,400	
		{ Vuotuinen kunnossapito 2,000		2,000	4,400
1908 v:n rahasaäntö Kvston päät. 20/12 1911	b	Lyhyen kesäloman hankkimiseksi palveluskunnalle, arviolta		—	4,300
4. Kivelän sairaala ynnä Greijuksen lisähoitola.					
<i>a) Koko sairaalan yleiset virkailijat.</i>					
	b	{ 1 Ylilääkäri, palkkaa 4,500:— lääkärinhoidosta Greijuksen lisähoitolassa 1,000:—		5,500	
		{ 1 Assistenttilääkäri, paitsi asuntoa, lämp., valoa, ja ruokaa, palkkaa 2,400		2,400	
		{ 1 Assistenttilääkäri, palkkaa 3,000		3,000	
Kvston päät. 8/10 1912		{ 1 Toimitsija, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa 4,000:— Greijuksen lisähoitolan hoidosta, palkkaa 600:—		4,600	
		{ 1 Konttoriapulainen, palk. 2,000:— Vuokratrahoja 600:—		2,600	18,100
			Siirros	—	6,000,823 86

			Siirros	—	—	6,000,823	86
			<i>b) Mielenvikaisten osasto ynnä Greijuksen lisähoitola.</i>				
		1	Ylihoit., paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	1,500:—			
			palkankorot. 10 vuoden palveluksesta	120:—	1,620	—	
			Sijaisen palkkaamiseksi ylihoitajattaren kesäloman aikana		100	—	
		1	Ylihoitajatar Greijuksen hoitolassa, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 75 mk kuukaudessa		900	—	
			Sijaisen palkkaamiseksi ylihoitajattaren kesäloman aikana		75	—	
		28	Hoitajatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 40 mk kuukaudessa		13,440	—	
			Palkankorot. 7 hoitajattarelle 5 v:n palveluks., kullekin 60 mk vuod.		420	—	
			Sijaisten palkkaamiseksi 28 hoitajattaren kesäloman ajaksi puoleksi kuukaudeksi, kullekin 20 mk		560	—	
Kvstön päät. 8/10 1912	b	1	Työnjohtaja, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 75 mk kuukaudessa		900	—	
		7	Mieshoitajaa, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 60 mk kukin kuukaudessa		5,040	—	
			Sijaisten palkkaamiseksi hoitajain ja työnjohtajan kesäloman ajaksi puoleksi kuukaudeksi 30 henkilölle, kullekin 37:50		247 50		
		2	Yövärtijää, kumpikin 5:50 yöltä		2,007 50		25,310—
			<i>c) Muiden sairaiden osasto.</i>				
		3	Osastonhoitajatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 70 mk kuukaudessa		2,520	—	
			Palkankorotusta 2 hoitajattarelle 10 v:n palveluksesta, à 120 mk		240	—	
			Sijaisten palkkaamiseksi näiden hoitajatarten kesäloman ajaksi, kuukaudeksi kummankin 70 mk		210	—	
			Siirros	2,970	—	6,026,133	86

			Siirros	2,970 —	6,026,133 86			
Kvston päät. ^{8/10} 1912	b	}	3 Osastonhoitajatar, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 50 mk kuukaudessa . . .	1,800 —				
			Sijaisen palkkaamiseksi näille hoitajattarille puolen kuukauden kesäloman ajaksi, kunkin 25 mk. . .	75 —				
			14 Siivoojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 35 mk kuukaudessa . . .	5,880 —				
			Sijaisten palkkaamiseksi siivoojattarille puolen kuukauden kesäloman ajaksi, kunkin 17: 50 . . .	245 —	10,970 —			
			<i>d) Taloussosasto.</i>					
Kvston päät. ^{8/10} 1912	b & c	}	1 Taloudenhoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 100 mk kuukaudessa . . .	1,200 —				
			1 Taloudenhoitajattaren apulainen, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuukaudessa	600 —				
			4 Keittäjätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 30 mk kuukaudessa . . .	1,440 —				
			5 Astiainpesijätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 25 mk kuukaudessa . . .	1,500 —				
			2 Leipojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kumpikin 30 mk kuukaudessa . . .	720 —				
			1 Liinavaatevaraston hoitatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 70 mk kuukaudessa . . .	840 —				
			1 Vaatteidenpesun johtajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuukaudessa . . .	600 —				
			7 Pesijätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 25 mk kuukaudessa . . .	2,100 —				
			2 Silittäjätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kumpikin 25 mk kuukaudessa . . .	600 —				
			3 Ompelijatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 30 mk kuukaudessa . . .	1,080 —				
						Siirros	10,680 —	6,037,103 86

		Siirros	10,680 —	6,037,103 86
Kvston päät. ⁸ / ₁₀ 1912	b	1 Siivoojatar, paitsi asunt., lämp., valoa, palk. 20 mk kuukaudessa	240 —	
		6 Renkiä, niistä 1 Greijuksessa, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palk., kukin 40 mk kuukaudessa	2,880 —	
		1 Portinvartija, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 35 mk kuukaudessa	420 —	
		2 Keittäjäärtä Greijuksessa, paitsi asuntoa lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kumpik. 25 mk kuukaud.	600 —	
		1 Astiainpesijätär Greijuksessa, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 20 mk kuukaud.	240 —	
		1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa .	1,000 —	16,060 —
		<i>e) Sairaalan käyttökustannukset.</i>		
Kvston päät. ⁸ / ₁₀ 1912	c	494 potilaan ruoka, kunkin 65 penniä päivässä	117,201 50	
		100 potilaan ruoka, kunkin 1 mk päivässä	36,500 —	
		36 potilaan ruoka Greijuksessa, kunkin 65 penniä päivässä	8,541 —	
		Sairaalan palvelijaston, 89 henkilön, ruoka, kunkin 1 mk päivässä .	32,485 —	
		Assistenttilääkäriin, ylihoitajatarten ja osastonhoitajatarten, 9 hengen, ruoka, kunkin 1:50 päivässä . .	4,927 50	
		Lääkkeet, arviolta	11,000 —	
		Polttopuut ja valaistus, arviolta .	35,000 —	
		Vedenkulutus, arviolta	7,000 —	
		3 Hevosen heinät ja kaurat	1,800 —	
		Kaluston kunnossapito ja täydennys, arviolta	8,000 —	
		Kaluston oston, arviolta	55,000 —	
		Sipooseen elätteelle annetut mielenvikaiset, arviolta	30,000 —	
		Utteruusrahoja mielisairaiden suorittamasta työstä	800 —	
		Patjain ja tyynyjen oljet	1,500 —	
Puhtaanapito, arviolta	2,200 —			
Sekalaista, arviolta	5,000 —	356,955 —		
		Siirros	—	6,410,118 86

			Siirros	—	6,410,118 ⁸⁶
			5. Humaliston varasairaala.		
			1 Lääkäri	3,000	—
			1 Amanuenssi	1,200	—
			1 Ylihoitajatar, taloud. hoitaja	1,080	—
			3 Osastonhoitajatarta à 840 mk	2,520	—
			3 Hoitajatarta à 600 mk	1,800	—
			Korotusta 1 hoit:lle 5 v:n palveluksesta	60	—
			1 Emännöitsijä	480	—
			1 Leipojatar	300	—
			2 Palvelijatarta à 240 mk	480	—
			3 Siivoojatarta à 240 mk	720	—
			2 Renkiä à 480 mk	960	—
			3 Pesijätärtä à 240 mk	720	—
			Näiden vuokrat rahat à 120 mk	360	—
			Ruoka 60 hengelle à 1: 15 päivässä	25,185	—
			S:n 10 hengelle à 1: 60 päivässä	5,840	—
			Lääkkeet, arviolta	4,000	—
			Polttopuut, arviolta	4,200	—
			Valaistus, arviolta	800	—
			Sekalaisia menoja	6,840	—
			Vuokria	12,480	—
			Kaluston osto ja kunnossapito	1,500	—
			Vedenkulutus	700	—
			Makkien puhtaanapito	400	—
					75,625
			6. Poliklinikat.		
			Määräraha Kallion lastenpoliklinikkaa varten	4,000	—
			Määräraha polikliinista silmäosastoa varten	2,500	—
			Päivärahat varatt. sair. puolesta tilintekovelvollisuudella	200	—
			Kätilöavun kustantamiseksi varattomille kotonaan, arviolta	5,000	—
			Määräraha 10 sairauspaikasta tohtorien O. A. Boijen ja W. Parviaisen lapsenpäästölaitoksessa	18,540	—
			Määräraha Marian sairaalan tuberkuloosipolikl. ja huoltolaa varten	26,600	—
			Määräraha korva-, nenä- ja kurkkutautien poliklinikkaa varten	5,700	—
			Siirros	62,540	6,485,743 ⁸⁶

Kvston päät. 30/12 1911	b*	Määräraha Diakonissalaitoksen kodille H:gin kaupungista olevia tuberkelitautisia lapsia vart.	Siirros	62,540	6,485,743	86
S:n 30/4 1912	b	Määräraha Oulunkylän kesäpäiväparantolaa varten	1,650	12,130	76,320	
7. Terveyspoliisi.						
Kvston päät. 24/10 1893	b	1 Terveystarkast. 3,000: — Palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta 500: — mieskohtaista lisäystä 500: —	4,000			
S:n 30/4 1904						
S:n 12/12 1904	b	1 Käsiamm. työpajain ja työpaikkain tarkastaja, palkk. 3,000: — Korotusta 5 v:n palveluksesta 500: —	3,500			
1886 v:n rahäsääntö	b	1 Ylikaitsija, palkkaa 2,800: — korotusta 10 v:n palveluksesta 500: —	3,300			
Kvston päät. 30/12 1911						
1886 v:n rahäsääntö	b & c	3 Kaitsijaa, palkkaa à 2,500: — korotusta 5 v:n palveluksesta à 250: —	8,250			
Kvston päät. 16/3 1909						
S:n 16/4 1912	b	1 Kaitsija, palkkaa 2,500: — korotusta 5 v:n palveluksesta 1/8:stä 1913 100: —	2,600			
S:n 16/3 1909						
S:n 14/5 1912	b	4 Kaitsijaa à 2,500 mk	10,000			
S:n 29/12 1905						
S:n 30/12 1907	b	5 Nuorempaa kaitsijaa, palkkaa à 2,000 mk	10,000			
S:n 30/12 1907						
S:n 29/11 1905	b	Terveyskaitsijain matkakustannukset	800			
	b & c	Määräraha työväenasuntojen tarkastamista varten	3,000			
		Kodeissa toimitett. desinfisioimisesta, arviolta	12,000			
S:n 22/12 1911		1 Desinfisioimisen johtaja, palkkaa	2,500			
		2 Desinfisioitsijaa, palkk. à 2,000 mk	4,000			
	b & c	1 Tuberkelitautisten asunnonpuhdistajatar, palkkaa	1,000			
		1 Apulainen viimeksi mainitulle	720			
8. Terveystoimisto.						
Kvston päät. 8/10 1907	b	1 Ylilääkäri	6,000			
S:n 30/12 1908		1 Johtaja	4,500			
S:n 30/12 1909		1 Assistentti	3,000			
S:n 30/12 1911		6 Kaitsijaa à 2,500 mk	15,000			
			Siirros	28,500	6,627,733	86

			Siirros	28,500 —	6,627,733 86
			2 Nuorempaa kaita., à 2,000 mk korotusta 5 v:n palveluks. 4 kait-sijalle, kullek. 250 mk $\frac{1}{4}$:stä 1913	4,000 —	
			1 Vahtimestari, palkkio	750 —	
Kvston päät. $\frac{8}{10}$ 1907	} b		1 Vahtimestari, palkkio	1,500 —	
S:n $\frac{30}{12}$ 1908			Polttopuut, arviolta	325 —	
S:n $\frac{30}{12}$ 1909			Valaistus, arviolta	320 —	
S:n $\frac{30}{12}$ 1911			Siivoaminen ja pesu, arviolta . .	700 —	
			Kaluston kunnossapito, lääkkeet y. m., arviolta	1,500 —	37,595 —
		9. Laboratorio terveydellisiä tutkimuksia varten.			
			1 Johtaja	8,000 —	
			1 Assistentti	4,800 —	
			1 Laborantti	2,100 —	
			1 Näytteidenottaja	1,500 —	
Kvston päät. $\frac{26}{5}$ 1903	} b, & c		1 Kirjuriapulainen	1,200 —	
S:n $\frac{30}{12}$ 1907			Satunnaisten apulaisten palkkaa-miseen, arviolta	3,000 —	
S:n $\frac{30}{12}$ 1909			1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa	1,700 —	
S:n $\frac{30}{12}$ 1910			Koneid. ja kirjakokoelm. kunnos-sap., näytteiden y. m. ostoon .	4,000 —	
			Kirjakokoelman täydentämiseen .	1,000 —	
S:n $\frac{11}{12}$ 1906	} b		1 Lääkäri bakteriologisia tutki-muksia varten	5,000 —	
S:n $\frac{17}{11}$ 1908			Sijaisen palkkio kesäloman ai- kana	400 —	
S:n $\frac{30}{12}$ 1907	b & c		Koneiden y. m. osto bakteriologisia tutkimuksia varten	800 —	
S:n $\frac{30}{12}$ 1907	b & c		1 Vahtimestarinapulainen	900 —	
	} c		Vedenkulutus	350 —	
			Polttopuut	2,000 —	
			Valo	500 —	37,250 —
		10. Lihantarkast. teurastuslaitoksella.			
	} b		1 Eläinlääkäri	4,000 —	
			1 Eläinlääkäriapulainen	1,500 —	
	} c		Kustannuksia, arviolta	300 —	
			Vuokra	300 —	6,100 —
		11. Rokotusainevarasto.			
	} c		Määräraha rokotusvelvollisuuden täyttämisen valvomiseen	400 —	
			Määräraha huoneist. hankkimiseksi rokot. vart. ja niiden siivoamis.	600 —	1,000 —
			Siirros	— —	6,709,678 86

			Siirros	—	—	6,709,678	86
			12. Satunnainen määräraha.				
		c*	Rottien tappamiseen	—	—	3,000	—
			13. Sekalaista.				
		c*	Määräraha Leppäsuon ja Hesperian varasairaalan kunnossapitoon 9 kuukauden aikana à 11,000 mk, arviolta	99,000	—		
Kvston päät.	8/10 1912	b*	Määräraha Lapinlahdenkadun las- tensairaalaan voimassapitoon .	22,000	—		
S:n	5/9 1911	b*	Lisämääräraha sairaiden kuljetuks. Sipoossa olevan kunnan mielisai- raalan ylilääkäri, palkkaa . .	2,000	—		
S:n	8/10 1912	b	Uuden kulkutautisairaalan menot 4 kuukauden aikana, arviolta .	10,000	—		
		c		125,000	—	258,000	—
			— Smk 1,629,636: 50 —				
			VIII. Vaivaishoito.				
			1. Vaivaishoitohallitus.				
Kvston päät.	5/12 1895	b	1 Puheenjohtaja	1,200	—		
S:n	20/12 1902		1 Toimitusjohtaja	7,000	—		
S:n	30/12 1911		1 Sihteeri	3,000	—		
S:n	21/9 1909	b	1 Kirjanpitäjä ja rahast. hoitaja	3,600	—		
S:n	21/2 1911	b*	1 Ylikaitsija	6,000	—		
			2 Kanslianjoht., kumpik. 2,400: — korotusta 5 v:n palve- luksesta, kumpikin 250: —	5,300	—		
Kvston päät.	20/4 1909	b	1 Kirjuriapulainen	1,200	—		
S:n	21/9 1909		2 S:n, kumpikin 1,020: —	2,040	—		
			1 Rekisteritoimiston johtaja- tar	2,000	—		
Kvston päät.	11/6 1912	b	2 S:n apulaista, kumpikin 1,000: —	2,000	—		
		c	2 Diakonissaa, kumpikin 1,500: —	3,000	—		
S:n	22/12 1898	b	1 Vahtimestari	1,200	—		
S:n	30/12 1908						
			Palkkiota kaupungissa oleville kaitsijoille ja vakinaisille maa- seutuasiamiehille, arviolta . . .	15,000	—		
		c	Korvausta tarkastusmatkoista, ar- violta	2,000	—		
			Kesäloman hankkimiseksi eri- näisille virkailijoille, arvi- olta	500	—		
			Siirros	55,040	—	6,970,678	86

			Siirros	55,040 —	6,970,678 86
		c	Valo, arviolta	200 —	
			Polttopuut, arviolta	1,000 —	
			Vedenkulutus, arviolta	100 —	
		d	Tarverahat, siivoaminen y. m., arviolta	3,500 —	
			Arvaamattomat menot, arviolta	5,000 —	64,840 —
			2. Vaivaistalo ja sen yhteydessä olevat laitokset.		
1886 v:n rahäsääntö	b & c	1	Tarkastaja, paitsi asuntoa, valoa ja polttopuuta	6,000 —	
Kvston päät. ²⁸ / ₁₂ 1906	b	1	Konttoriapulainen	2,000 —	
1886 v:n rahäsääntö	b & c	1	Saarnaaja	1,500 —	
Kvston päät. ²¹ / ₁₂ 1889			Palkkio urkuinsoitosta ja kirkkolaulun johtamisesta	300 —	
		1	Varastonhoitaja, samalla vahtimestari, paitsi asuntoa, ruokaa, lämpöä ja valoa, palkkaa	1,200 —	
		1	Puutarhatöiden johtaja, paitsi asuntoa, ruokaa, lämpöä ja valoa, palkkaa	1,200 —	
		1	Koneenkäytt., paitsi s:n s:n, palk.	1,500 —	
		2	Lämmittäjää, paitsi s:n s:n, palkkaa kumpikin 480: —	960 —	
Kvston päät. ¹¹ / ₆ 1912	b & c	1	Pesulaitoksen johtajatar, paitsi s:n s:n, palkkaa	600 —	
		2	Pesijätärtä, paitsi s:n s:n, palkkaa kumpikin 300: —	600 —	
		1	Emännöitsijä, paitsi s:n s:n, palk.	720 —	
		1	Keittäjätär, paitsi s:n s:n, palkkaa	480 —	
		1	Keittäjätär, paitsi s:n s:n, palkkaa	360 —	
		4	Keittäjätärtä, paitsi s:n s:n, palk. kukin 300: —	1,200 —	
		2	Leipojatarta, paitsi s:n s:n, palkkaa kumpikin 360: —	720 —	
			Lääkkeisiin, arviolta	1,500 —	
	c		Lääkärinvalvonta työ- ja vaivaistalossa sekä Oulunkylän lastenkodissa, arviolta	1,500 —	
			Erinäiset uuden laitoksen siustus- ja tasoitustyöt, arviolta	5,000 —	27,340 —
			Siirros	—	7,062,858 86

		Siirros	—	7,062,858:86
<i>a) Vaivaistalo.</i>				
Kvston päät. 11/6 1912	b	1 Emännöitsijä, paitsi ruokaa, asuntoa, polttopuita ja valoa	900	—
		1 Ompelijatar, paitsi s:n s:n	360	—
		1 Ylihoit.r, paitsi ruokaa, asunt., polttop. ja valoa	900	—
		2 Hoitajatar, paitsi asunt., ruokaa, valoa ja polttop., à 600:—	1,200	—
		1 Hoitajatar, paitsi s:n s:n	480	—
		2 Apulaishoitajatar, s:n s:n à 420:—	840	—
		1 Lastenkodin johtajatar, paitsi s:n s:n	900	—
		1 Lastenhoitajatar, paitsi s:n s:n	600	—
		2 Lastenhoitajatar, paitsi s:n s:n à 420:—	840	—
		1 Renki, paitsi asuntoa, ruokaa, polttop. ja valaistusta	480	—
		c Sijaisten palkkaamiseen emännöitsijän, ylijohtajattaren, kahden hoitajattaren sekä lastenkodinjohtajattaren kesäloman ajaksi, arviolta	300	—
		Vaatetus, arviolta	10,000	—
		Ruoka, arviolta	89,000	—
		Kalusto, arviolta	6,800	—
Tarveaineet, arviolta	1,200	—		
c Polttopuut, arviolta	33,000	—		
Valaistus, arviolta	8,000	—		
Vedenkulutus, arviolta	7,000	—		
Kaurat ja heinät 6 hevoselle, arviolta	3,600	—		
Korjaustyöt, arviolta	2,000	—		
d Sekalaisia menoja, arviolta	4,500	—		
			172,900	—
<i>b) Työlaitos.</i>				
Kvston päät. 11/6 1912	b & c	1 Kaitsija, paitsi asuntoa, polttopuita ja valoa	2,400	—
		1 Konttoriapulainen, paitsi ruokaa, asuntoa, lämpöä ja valoa	480	—
		3 Vahtimestaria, paitsi asuntoa, polttop. ja valoa à 1,200:—	3,600	—
			6,480	—
Siirros			6,480	7,235,758:86

			Siirros	6,480	—	7,235,758	86
Kvston päät. 19/10 1909	b	Sijaisen palkkaamiseen kaitsijan ja vahtimestarien kesäloman aikana.		190	—		
		Polttopuut, arviolta		4,000	—		
		Valaistus, arviolta		1,000	—		
	c	Vedenkulutusmaksut, arviolta		700	—		
		Ruoka, arviolta		21,000	—		
		Vaatetuskustannukset, arviolta		5,000	—		
		Tarveaineet, arviolta		10,000	—		
		Kalusto ja työkalut, arviolta		3,000	—		
		Utteruusrahat, arviolta		5,000	—		
		Korjaustyöt, arviolta		300	—		
	d	Sekalaisia menoja, arviolta		1,100	—	57,770	—
		3. Apurahoja ja kustannuksia laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten.					
		Kaupunkiin ja maaseudulle hoidettaviksi annetut, arviolta		90,000	—		
		Sairaanhoito, arviolta		250,000	—		
		Kustannukset mielenvikaisten henkilöiden hoidosta, arviolta		305,500	—		
		Lääkkeet, arviolta		12,000	—		
	c	Suoranaisia apurahoja: a) vaivashoitoon ehdottomasti oikeutetuille henkilöille, arviolta 80,000: — b) puutteenalaisille, joilla ei ole ehdotonta oikeutta vaivashoittoon, arviolta 40,000: —		120,000	—	777,500	—
		4. Sekalaista.					
	c	Hautauskustannuksia, arviolta		3,000	—		
	b	Määräraha Kauplähetykselle miesten työlaitoksen voimassapitoon 3,000: — S:n naisten työlaitoksen 6,000: — S:n Sörnäsins:n 4,000: —		13,000	—	16,000	—
		— Smk 1,116,350: — —					
Kvston päät. 30/12 1909			Siirros	—	—	8,087,028	86

		Siirros	—	8,087,028 86
IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.				
1. Merikoulu.				
Kvstön päät. ^{9/5} 1900 Välikirjan muk.	} b	Vuokra	3,000	—
		c Polttopuut, arviolta	600	—
			3,600	—
2. Käsityöläiskoulut.				
K. Julist. ^{26/11} 1885	b & c	Määräraha ylemmille käsityöläiskouluille	43,388	—
Kvstön päät. ^{17/10} 1899 S:n ^{27/11} 1906	} b & c	Määräraha alemmille käsityöläiskouluille	29,266	—
		<i>Valmistava poikain ammattikoulu:</i>		
S:n ^{26/9} ja ^{20/11} 1900	} b	1 Vakinainen opettaja ruotsal. osastolla	4,200:—	
		1 Vakinainen opettaja suomal. osastolla	4,200:—	
S:n ^{26/9} ja ^{20/11} 1900 sekä ^{19/12} 1901	} b	korotusta 5 v:n palveluksesta	600:—	
		1 Vakin. opettaja käsivaraispiirustuksessa	3,000:—	
Kvstön päät. ^{25/9} ja ^{20/11} 1900	} b	korot. 10 vuoden palveluksesta	800:—	
		1 Vakin. työmestari puutöissä	3,300:—	
Kvstön päät. ^{25/9} ja ^{20/11} 1900	} b	korot. 10 v:n palveluksesta	600:—	
		1 Vakin. työmestari metallitöissä	2,700:—	
Kvstön päät. ^{30/12} 1907	} b	korotusta 10 vuoden palveluksesta	600:—	
		Johtaja, palkkiota	1,500:—	
Kvstön päät. ^{30/12} 1907	} b	Palkkioita tuntiopettajille, 44 viikkot. à 150mk	6,600:—	
		c Palkkiota tuntiopettajille vihkojen korjauks., 6 viikkotunn. à 150mk	900:—	
Siirros 29,000:—			72,654	—
			8,090,628	86

			Siirros 29,000:—	72,654—	8,090,628 86
Kvston päät. 30/12 1907	b	1 Alityöestari puu- töissä	1,800:—		
		korotusta 10 v:n palve- luksesta	400:—		
S:n 30/12 1907	b	1 Alityöestari metalli- töissä	1,800:—		
S:n 20/12 1910	b	henkilökoht. lis.	600:—		
S:n 3/11 1908	b	Palkkiota työpajan sil- mälläpidosta ruotsa- laisella ja suomalai- sella osastolla	1,200:—		
S:n 30/10 1906	b	Vahtimestarin palkkio .	1,200:—		
	c	Vahtimestarin apulai- nen 9 kuuk. aikana	450:—		
		Työpajan työai- neet	1,500:—		
	c	Työpajan korjaus ja täydennys	500:—		
		Kirjasto, aikakauskirjat ja tarverahat	1,000:—		
		Oppilaskirjastolle	100:—		
S:n 23/11 1905 } Välikirjan muk.	b	Työpajahuoneiston vuokra	4,000:—		
	c	Lämpö ja sähkövoi- ma	300:—		
		Valaistus	800:—	44,650—	
		<i>Tyttöjen ammattikoulu.</i>			
		3 Opettajatarta, palkkaa à 2,500 mk	7,500:—		
		2 Opettajatarta palkkaa à 2,200 mk	4,400:—		
		1 Opettajatar, palkkaa .	2,400:—		
		1 S:n	1,500:—		
	b	Palkankorot. 1 opetta- jattarelle 5 v:n palve- luksesta 1/9:stä 1913	66: 70		
		Palkankorot. 5 v:n palve- luks. 7 opettajattarel.	1,400:—		
		Johtajattaren palkkio	800:—		
		Palkkionlisäystä äidin- kielen opettajattarille	380:—		
Kvston päät. 1/12 1903 } S:n 30/12 1906 } S:n 20/10 1908 } S:n 2/4 1909 } S:n 22/12 1911 }					
		Siirros 18,446: 70	117,304—	8,090,628 86	

			Siirros 18,446: 70	117,304	8,090,628 86
Kvston päät. $\frac{1}{12}$ 1903 S:n $\frac{30}{12}$ 1906 S:n $\frac{20}{10}$ 1908 S:n $\frac{22}{12}$ 1911	} b & c	Tuntiopett. palkkiot	4,880: —		
		Palvelijattaret	720: —		
		Ruuanpito, arviolta	4,000: —		
		Työaineet	2,000: —		
		Vuokra	6,000: —		
		Polttopuut	1,400: —		
		Valaistus	600: —		
		Kalusto ja korjaukset	1,800: —		
Sekalaisia	2,400: —	42,246 70	159,550 70		
3. Kauppaoppilaitokset.					
	} c*	Määräraha A. b. Helsingfors Handelskola yhtiölle 15 vapaaoppilassijasta	8,000	—	
		Määräraha Suomen Liikemiesten Kauppaopistolle 32 vapaaoppilassijasta	20,000	—	
		Määräraha Helsingin Kauppiaitten Kauppakoululle 18 vapaaoppilassijasta	10,000	—	
		Määräraha Högre svenska handelsläroverket opist. 12 vap:oppilassij.	8,000	—	
		Määräraha Svenska Handelsinstitut. opistolle 6 vapaaoppilassijasta	4,000	—	
		Liikemiesyhdistyksen liikeapulaisiltakursseille 12 vapaaoppilassijasta	6,000	—	56,000
4. Kansakoulut.					
<i>a) Palkat.</i>					
1886 v:n rahasiäntö Kvston päät. $\frac{20}{12}$ 1888 S:n $\frac{28}{4}$ 1908	} b	1 Tarkastaja, ruotsinkiel. kouluja varten, palkkaa	8,000: —		
		korotusta 5 v:n palveluksesta $\frac{1}{8}$:stä 1913	416: 65	8,416 65	
S:n $\frac{28}{4}$ 1908	} b	1 Tarkastajasuomenkiel. kouluja s:n, palkkaa	8,000: —		
		korotusta 5 v:n palveluksesta $\frac{1}{8}$:stä 1913	416: 65	8,416 65	
Kvston päät. $\frac{1}{12}$ 1908 S:n $\frac{28}{4}$ 1908 S:n $\frac{20}{10}$ 1903 S:n $\frac{30}{12}$ 1911	} b	Apulaistarkastaja suom. koul. vart.	6,000	—	
		Apulaiset tarkastajankansliassa	1,800	—	
		Taloudenhoitaja	6,000	—	
			Siirros	30,633 30	8,306,179 56

				Siirros	30,633 30	8,306,179 56
Kvston päät.	$\frac{30}{12}$	1908	} b	Taloudenhoitajan apul.	1,500: —	
S:n	$\frac{19}{9}$	1911		henkilökoht. palkanlis.	600: —	2,100 —
S:n	$\frac{1}{6}$	1904	b & c	Johtokunnan sihteeri	1,200 —	
S:n	$\frac{21}{2}$	1911	} b	1 Lääkäri kaup. suomenk. kansak.,		
S:n	$\frac{5}{9}$	1911		palkkaa	6,400: —	
				korotusta 5 v:n palveluksesta	900: —	7,300 —
S:n	$\frac{21}{2}$	1911	} b	1 Lääkäri kaup. ruotsink. kansak.,		
S:n	$\frac{5}{9}$	1911		palkkaa	3,600: —	
				henkilökoht. palk. lis.	1,000: —	4,600 —
				<i>Suomenkielisten koulujen opettajat ja opettajattaret.</i>		
1886 v:n rahäsääntö			} b	10 Opettajaa, palkkaa à	2,400: —	
Kvston päät.	$\frac{12}{12}$	1899		korotusta 15 vuoden palveluksesta à	1,200: —	
S:n	$\frac{17}{9}$	1907		kalliinajanlisäystä à	600: —	42,000 —
S:n	$\frac{28}{4}$	1908	} b	6 Opettajaa, palkkaa	2,400: —	
S:n	$\frac{21}{9}$	1909		korotusta 10 vuoden palveluksesta	960: —	
S:n	$\frac{16}{2}$	1910		kalliinajanlisäystä à	400: —	22,560 —
			} b	5 Opettajaa, palkkaa à	2,400: —	
				korotusta 5 vuoden palveluksesta	480: —	
				s:n 10 v:n palveluksesta $\frac{1}{8}$:sta 1913	200: —	
				kalliinajanlisäystä 5 v:n palveluksesta	200: —	
				s:n 10 v:n palveluksesta $\frac{1}{8}$:sta 1913	83: 33	16,816 65
Kvston päät.	$\frac{21}{9}$	1909	} b	12 Opettajaa, palkkaa à	2,400: —	
S:n	$\frac{16}{2}$	1910		korotusta 5 vuoden palveluksesta	480: —	
				kalliinajanlisäystä à	200: —	36,960 —
			} b	2 Opettajaa, palkkaa à	2,400: —	
				korotusta 5 v:n palveluksesta $\frac{1}{8}$:sta 1913	200: —	
				kalliinajanlis. 5 v:n palveluks. $\frac{1}{8}$:sta 1913 à	83: 33	5,366 66
			} b	19 Opettajaa, palkkaa à	2,400: —	45,600 —
				6 Opettajaa, vielä virkaan nimitämätöntä, palkkiota à 2,400: —		14,400 —
				Siirros	229,536 61	8,306,179 56

			Siirros	229,536 61	8,306,179 56
Kvston päät. 29/12 1905	b	1 Kreikkalais-venäläisen uskon-			
		opin opettaja, palkkiota . . .	800	—	
		23 Opettajatarta, palkk. à 2,000:—			
		korotusta 15 vuoden			
		palveluksesta . . . 1,000:—			
		kalliinajanlisäystä à . . . 600:—	82,800	—	
		2 Opettajatarta, palkk. à 2,000:—			
		korotusta 10 vuoden			
		palveluksesta à . . . 800:—			
		s:n 15 v:n palveluk-			
		sesta 1/8:sta 1913 à . . . 83: 33			
		kalliinajanlis. 10 v:n			
		palveluksesta à . . . 400:—			
		s:n 15 v:n palveluk-			
		sesta 1/8:sta 1913 . . . 83: 33	6,733 33		
		9 Opettajatarta, palkkaa 2,000:—			
		korotusta 10 v:n pal-			
		veluksesta à . . . 800:—			
		kalliinajanlis. à . . . 400:—	28,800	—	
		4 Opettajatarta, palkkaa 2,000:—			
		korotusta 5 v:n pal-			
		veluksesta . . . 400:—			
		korot. 10 v:n palveluk-			
		sesta 1/8:sta 1913 . . . 166: 67			
		kalliinajanlis. 5 v:n			
		palveluksesta . . . 200:—			
		s:n 10 v:n palveluk-			
		sesta 1/8:sta 1913 . . . 83: 33	11,400	—	
		15 Opet:tarta, palkkaa à 2,000:—			
		korotusta 5 vuoden			
		palveluksesta à . . . 400:—			
		kalliinajanlis. à . . . 200:—	39,000	—	
		5 Opettajatarta, palkkaa 2,000:—			
		korotusta 5 v:n palve-			
		lukselta 1/8:sta 1913 . . . 166: 67			
		kalliinajanlis. 5 v:n			
		palveluks. 1/8:sta 1913 . . . 83: 33	11,250	—	
		10 Opet:tarta palkkaa à 2,000:—	20,000	—	
		11 Opet:tarta, vielä virkaan nimit-			
		tämät., palkkiota à 2,000:— . . .	22,000	—	
		21 Opet:tarta, palkkaa à 1,700:—			
		korotusta 15 vuoden			
		palveluksesta à . . . 850:—			
		kalliinajanlis. à . . . 600:—	66,150	—	
			Siirros	518,469 94	8,306,179 56

Kvston päät. 27/11 1906
 S:n 17/9 1907
 S:n 28/4 1908
 S:n 21/9 1909
 S:n 16/2 1910

			Siirros	518,469 94	8,306,179 56
		13 Opet:tarta, palkkaa á korotusta 10 vuoden palveluksesta á . . . kalliinajanlis. á . . .	1,700: — 680: — 400: —	36,140 —	
		1 Opettajatar, palkkaa. korotusta 5 v:n palveluksesta á . . . s:n 10 v:n palveluks. 1/8:sta 1913 . . . kalliinajanlis. 5 v:n palveluksesta á . . . s:n 10 v:n palveluksesta 1/8:sta 1913 . . .	1,700: — 340: — 141: 67 200: — 83: 33	2,465 —	
Kvston päät. 27/11 1906 S:n 17/9 1907 S:n 28/4 1908 S:n 21/9 1909 S:n 18/2 1910	b	17 Opet:tarta, palkkaa á korotusta 5 v:n palveluksesta á . . . kalliinajanlis. 5 v:n palveluksesta á . . .	1,700: — 340: — 200: —	38,080 —	
		8 Opet:tarta, palkkaa á korotusta 5 v:n palveluks. 1/8:sta 1913 á kalliinajanlisäystä s:n 1/8:sta 1913 á . . .	1,700: — 141: 67 83: 33	15,400 —	
		7 Opet:tarta, palkkaa á	1,700: —	11,900 —	
		13 Opet:tarta, vielä virk. nimitt., palkkiota á 1,700: —	22,100 —		
Kvston päät. 30/12 1910	b	Palkanlisäys laiminlyötyjen lasten opettajattarelle	360 —		
		<i>Ruotsinkielisten koulujen opettajat ja opettajattaret.</i>			
		17 Opettajaa, palkkaa á korotusta 15 v:n palveluksesta á . . . kalliinajanlis. á . . .	2,400: — 1,200: — 600: —	71,400 —	
Kvston päät. 17/9 1907 S:n 28/4 1908 S:n 21/9 1909 S:n 18/2 1910	b	1 Opettaja, palkkaa á korotusta 10 vuoden palveluksesta á . . . kalliinajanlisäystä s:n korotusta 15 v:n palveluks. 1/8:sta 1913 . kalliinajanlisäystä samalta ajalta 1/8:sta 1913	2,400: — 960: — 400: — 100: — 83: 33	3,943 33	
		Siirros		720,258 27	8,306,179 56

			Siirros	720,258 27	8,306,179 56
Kvston päät. $\frac{17}{9}$ 1907 S:n $\frac{28}{4}$ 1908 S:n $\frac{21}{9}$ 1909 S:n $\frac{16}{2}$ 1910	b	7 Opettajaa, palkkaa à 2,400: — korotusta 10 v:n palveluksesta à 960: — kalliinajanlis. s:n à 400: —	26,320	—	
		3 Opettajaa, palkkaa à 2,400: — korotusta 5 v:n palveluksesta à 480: — kalliinajanlisäystä s:n 200: —	9,240	—	
		2 opettajaa, palkkaa à 2,400: —	4,800	—	
		2 Opettajaa, vielä virk. nimitäm., palkkiota à 2,400: —	4,800	—	
Arm. Jul. $\frac{21}{7}$ 1898, 6 mom.	b	1 Kreikk.-venäl.uskonnon opettaja	800	—	
		23 Opettarta, palkkaa à 2,000: — korotusta 15 v:n palveluksesta à 1,000: — kalliinajanlisäystä à 600: —	82,800	—	
		5 Opettarta, palkkaa à 2,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta 800: — kalliinajanlisäystä à 400: —	16,000	—	
		2 Opettarta, palkkaa à 2,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta à 400: — kalliinajanlisäystä 200: — korotusta 10 v:n palveluks. $\frac{1}{8}$:sta 1913 166: 67 kalliinajanlisäystä samalta ajalta $\frac{1}{8}$:sta 1913 83: 33	5,700	—	
Kvston päät. $\frac{17}{9}$ 1907 S:n $\frac{28}{4}$ 1908 S:n $\frac{21}{9}$ 1909 S:n $\frac{16}{2}$ 1910	b	6 Opettajatarta palkk. à 2,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta à 400: — kalliinajanlisäystä à 200: —	15,600	—	
		3 Opettarta, palkkaa à 2,000: — korotusta 5 v:n palveluks. $\frac{1}{8}$:sta 1913 166: 67 kalliinajanlisäystä samalta ajalta $\frac{1}{8}$:sta 1913 83: 33	6,750	—	
		5 Opettarta, palkkaa à 2,000: —	10,000	—	
		2 Opettarta, vielä virkaan nimit., palkkiota à 2,000: —	4,000	—	
		14 Opettarta, palkkaa à 1,700: — korotusta 15 v:n palveluksesta 850: — kalliinajanlisäystä à 600: —	44,100	—	
		Siirros	951,168 27	8,306,179 56	

			Siirros	951,168 27	8,306,179 56	
Kvston päät. $\frac{17}{9}$ 1907 S:n $\frac{28}{4}$ 1908 S:n $\frac{21}{6}$ 1909 S:n $\frac{16}{2}$ 1910	b	5 Opet:tarta palkkaa à 1,700: — korotusta 10 v:n pal- veluks. à 680: — kalliinanjanlisäystä à 400: —	13,900	—		
		7 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: — korotusta 5 v:n palve- luksesta 340: — kalliinanjanlisäystä 200: —	15,680	—		
		2 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: — korotusta 5 v:n palv. $\frac{1}{8}$:sta 1913 à 141: 67 kalliinanjanlisäystä sa- malta ajalta $\frac{1}{8}$:sta 1913 à 83: 33	3,850	—		
		4 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: — 4 Opet:tarta, vielä virkaan nimitt., palkkiota à 1,700: — 6,800	6,800	—		
Kvston päät. $\frac{17}{9}$ 1907 S:n $\frac{28}{4}$ 1908 S:n $\frac{21}{6}$ 1909 S:n $\frac{16}{2}$ 1910	b	1 Valmistavan koulun opettaja- tar, palkkiota 2,400	2,400	—		
		<i>Tuntiopettajat.</i>				
		Veiston tuntiopettajat suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa	4,000	—		
		Laulun tuntiopettajat ja opettaret suomen- ja ruotsinkielisissä koul. Voimistelun tuntiopett:ret suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa	4,000	—		
Kvston päät. $\frac{29}{12}$ 1905 S:n $\frac{30}{12}$ 1907 S:n $\frac{30}{12}$ 1908 S:n $\frac{30}{12}$ 1910 S:n $\frac{30}{12}$ 1911	b & c	Suomenkielisen iltakoulun tunti- opettajat ja opettajattaret	1,300	—		
		Todennäköisesti tarvittavat lisä- pett. syyslukukaudella suomen ja ruotsinkielisissä kouluissa, arv.	12,000	—		
		Sijaiset, arviolta	15,000	—		
		Apukoulun ylitunnit	1,000	—		
<i>Palvelijat.</i>						
Kvston päät. $\frac{29}{12}$ 1905 S:n $\frac{30}{12}$ 1907 S:n $\frac{30}{12}$ 1908 S:n $\frac{30}{12}$ 1910 S:n $\frac{30}{12}$ 1911	b & c	1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, läm- pöä ja valoa	1,680	—		
		2 S:n s:n s:n à 1,437: 50	2,875	—		
		1 S:n s:n s:n	1,350	—		
		7 S:n s:n s:n à 1,250: —	8,750	—		
		1 S:n s:n s:n	1,125	—		
2 S:n ilman asuntoa, lämpöä ja valoa à 1,750: —	3,500	—				
1 S:n s:n s:n	1,200	—				
Siirros			1,065,378 27	8,306,179 56		

			Siirros	1,065,378	27	8,306,179	56	
Kvston päät. 29/12 1905 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908	} b & c	1 Lämmitt., paitsi as., lämp. ja val.	1,375	—				
		2 S:n s:n s:n à 1,250:—	2,500	—				
		1 S:n, samalla talonrenki, s:n s:n	1,125	—				
Kvston päät. 20/12 1902 S:n 22/12 1903 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908 S:n 30/12 1910	} b & c	1 Talonrenki, paitsi asuntoa, lämpöä ja valaistusta	1,200	—				
		1 S:n s:n s:n	1,100	—				
		1 S:n s:n s:n	1,050	—				
		2 S:n s:n s:n à 840:—	1,680	—				
		1 S:n s:n s:n	780	—				
		1 S:n ilman asuntoa, lämpöä ja valoa, 6 kuuk. à 90:—	540	—				
		2 S:n s:n s:n samalta ajalta à 75:—	900	—				
<i>Erityisiä palkkioita.</i>								
Kvston päät. 29/12 1906	} b	Palkkiot 24:lle suomen- ja ruotsinkielisten koulujen johtajalle ja johtajattarelle	13,000	—				
		Palkkiot 5 veiston opettaja-apulaiselle suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa	9,000	—				
		Palkkiot opetuksesta suomen- ja ruotsinkielisten kansakoulujen jatkoluokilla	17,000	—				
		Palkkiot erityisestä sukupuoliterveysopin opetuksesta suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa	300	—				
Kvston päät. 30/12 1909	} b	Palkkiot suomen- ja ruotsinkielisten koulujen kirjastojen ja kokoelmien hoidosta	1,500	—				
		Palkkio suomalaisten ja ruotsalaisten kansakoulupoikien yhteisen torvisoittokunnan johtamisesta	900	—				
		Palkkio 2 veistonopetuksen johtajalle à 400:—	800	—				
Kvston päät. 30/12 1910	} b	Määräraha Aleksanterinkad. Alemmaar Käsityöläiskouluun perustetun kansakoululuokan voimassapitoon	2,370	—				
		} c	Määräraha Helsingin ruots. pikkukoulun opettajaseminaarille	4,000	—			
			Määräraha koulunjohtaja Kaarle Werkon suom. pikkukoulunopettajaseminaarille	3,380	—			
			Siirros	1,129,878	27	8,306,179	56	

		Siirros	1,129,878	27	8,306,179	56
		<i>b) Muut kustannukset.</i>				
		Kanslian ja kouluhuoneist. vuokrat	44,556	—		
		Opetusvälineet	24,000	—		
		Tarvikkeet käsitöihin ja koulu- keittäöihin	17,000	—		
		Uudet kouluhuonekalut ja van- hojen korjaus	6,000	—		
		Polttopuut ja niiden hakkuu . . .	50,000	—		
		Valaistus	25,000	—		
		Vaatetusapua kaupungista kotoi- sin oleville köyhille oppilaille .	45,000	—		
		Puhtaanapito	54,000	—		
		Vedenkulutusmaksut	4,500	—		
		Kaupungin koulutalojen ja huo- neistoj. kunnossapito 29,400:—				
		Vuokrat. koulutalojen ja huoneist. kunnossapito 1,000:—	30,400	—		
Kvstön päät. ^{17/10} 1905 S:n ^{30/12} 1907	} b	Kansakoulusta päässeiden oppilai- den paikanvälitys	1,700	—		
		Määräraha Viaporissa ja sen lähei- sillä saarilla asuv. lasten käyttä- miseksi kaupung. kansakouluissa	1,500	—		
S:n ^{15/3} 1905 S:n ^{30/12} 1909 S:n ^{30/12} 1910	} b	Apumaksut eläkkeen suorittam. Suomen kansak. opettajakunn.: 90 opettajalta à 50 mk 4,500:— 229 opettajattarelta à 37: 50 8,587: 50	13,087	50		
		Ilmoitukset, painatustyöt ja kans- liamenot	8,500	—		
		Matkastipendimääräraha	4,000	—		
		Sekalaisia arvaamattomia menoja, Johtokunnan määräyksen muk.	4,000	—	1,463,121	77
		5. Tylsämielisten ja raajarik- koisten lasten opetus.				
Kvstön päät. ^{11/10} 1898	b	Määräraha, suoritettavaksi 350 mk kultakin Perttulan tylsämielisen lasten laitokseen Helsingistä otetulta vapaaoppilaalta, yhteen- sä kuitenkin korkeintaan . . .	5,000	—		
Kvstön päät. ^{30/12} 1910	b	Määräraha raajarikkoisten varat- tomain lasten opetusta varten .	5,000	—	10,000	—
		Siirros	—	—	9,779,301	33

		Siirros	—	—	9,779,301	33
6. Pahatapaisten lasten turvakodit.						
<i>Poikain huoltola.</i>						
		Lääkäri, psykiatteri	1,000	—		
		Johtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palk- kaa 3,000:—				
		ruokarahoja 400:—	3,400	—		
		Edellisen apulainen, s:n s:n, palkkaa 1,200:—				
		ruokarahoja 400:—	1,600	—		
		Emäntä, s:n s:n, palk- kaa 600:—				
		ruokarahoja 400:—	1,000	—		
		Palvelijatar, s:n s:n, palkkaa 300:—				
		ruokarahoja 400:—	700	—		
		Vuokra	4,500	—		
Kvston päät. 24/10 1912	b	Polttopuut, arviolta	800	—		
		Valaistus, arviolta	200	—		
		12 hoidokin elatus, kunkin 70 pen- niä päivässä	3,066	—		
		S:n vaatetuskustannukset, kunkin 80:—	960	—		
		Poistuvien hoidokkien vaate- tus	1,000	—		
		Pesu ja puhdistus	300	—		
		Lääkkeet	100	—		
		Kirjat ja koulutarpeet	100	—		
		Käsityöopetuksen tarvikkeet	300	—		
		Kaluston täydennys	300	—		
		Tarverahoja	100	—		
		Sekalaista	400	—		
	b*	Perustamiskustannukset	3,774	—	23,600	—
<i>Bromarvin Bengtsårin kasvatus- laitos.</i>						
Kvston päät. 30/12 1907	} b & c	Vuokra Bengtsårin maatilalle kai- kista koulu-, asuin-, työpaja- y- m. huoneistoista	15,000	—		
S:n 1/3 1910						
S:n 30/12 1910						
S:n 30/12 1911						
		Siirros	15,000	—	9,802,901	33

			Siirros	15,000 —	9,802,901 33
			Johtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	5,000 —	
			2 Opettajaa, s:n s:n, palkkaa à 2,400:—	4,800 —	
			1 Puutarhuri, samalla hoitaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	1,100:—	
			ruokarahoja	400:—	1,500 —
			1 Pehtori, samalla hoitaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	800:—	
			ruokarahoja	400:—	1,200 —
			1 Karjanhoitaja, samalla joidenkuiden oppilaitten hoitaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	600:—	
			ruokarahoja	400:—	1,000 —
			1 Kokki, samalla joidenkuiden oppilaitten hoitaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	600:—	
			ruokarahoja	400:—	1,000 —
			1 Lämmittäjä, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	800:—	
			ruokarahoja	400:—	1,200 —
			1 Emäntä, samalla paikauksen ja parsinnan opastaja, paitsi asuntoa, lämpöä, ja valoa, palkkaa	800:—	
			ruokarahoja	400:—	1,200 —
			1 Edellisen apulainen, puhdistuksen ja vaatteidenpesun opastaja, paitsi asuntoa, lämpöä, ja valoa, palkkaa	600:—	
			ruokarahoja	400:—	1,000 —
			60 oppilaan elatus, kunkin 60 p. päivässä	13,140 —	
			Siirros	46,040 —	9,802,901 33

Kvston päät. $\frac{30}{12}$ 1907
 S:n $\frac{1}{3}$ 1910
 S:n $\frac{30}{12}$ 1910
 S:n $\frac{30}{12}$ 1911

b & c

		Siirros	46,040	—	9,802,901	33
		60 oppilaan vaatetuskustannukset, kunkin 75: —	4,500	—		
		Ammattiopetuksen kustannukset:				
		1 Apulainen puutöitä varten, samalla hoitaja, paitsi asunt., lämpöä ja valoa, palkkaa 1,200: — ruokarahoja 400: —	1,600	—		
		1 Apulainen metallitöitä varten, samalla hoitaja, paitsi asunt., lämpöä ja valoa, palkkaa 1,400: — ruokarahoja 400: —	1,800	—		
		1 Räätäli, samalla hoitaja, paitsi asunt., lämpöä ja valoa, palkkaa 800: — ruokarahoja 400: —	1,200	—		
		1 Suutari, samalla hoitaja, paitsi asunt., lämpöä ja valoa, palkkaa 800: — ruokarahoja 400: —	1,200	—		
		Utteruusrahoja työpajoissa toimineille oppilaille, arviolta	200	—		
		Erinäiset tarvikkeet, työpalkat y. m., arviolta	700	—		
		Polttopuut, arviolta	3,000	—		
		Valaistus, arviolta	1,000	—		
		Määräraha laitoksen kaluston ja työkalujen täydentämiseksi, arviolta	600	—		
		Kirjat ja opetusvälineet	600	—		
		Matka- ja rahtikulut	700	—		
		Lääkäri ja lääkkeet	600	—		
		Kanslia-, posti- ja puhelinmaksut	800	—		
		Sekalaista	1,100	—	65,640	
		<i>Sipoon Paipisten kasvatuslaitos.</i>				
		Johtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa 2,400: —				
		palkankorotusta 10 v:n palveluksesta 960: —	3,360	—		
		Siirros	3,360	—	9,868,541	33
Kvston päät.	30/12 1907	} b & c				
S:n	1/3 1910					
S:n	30/3 1910					
S:n	30/12 1911					
S:n	30/12 1911					
Kvston päät.	30/12 1907	} b & c				
S:n	30/12 1908					
S:n	30/12 1909					
S:n	30/12 1910					
S:n	30/12 1911					

			Siiros	3,360 —	9,868,541 33
			Vuokra	300 —	
			25 oppilaan elatuskustannukset, kunkin 180: —	4,500 —	
			S:n vaatetuskustannukset, kunkin 60: —	1,500 —	
			Käsiammattien opetus	300 —	
			Kirjat ja opetusvälineet	300 —	
			Sekalaista	1,300 —	11,560 —
			<i>Nummen Tavolan kasvatus-</i> <i>laitos.</i>		
			Johtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palk- kaa 2,400: —		
			palkankorotusta 5 vuo- den palveluksesta 480: —	2,880 —	
			Vuokra	500 —	
			25 oppilaan elatuskustannukset, kunkin 156: —	3,900 —	
			S:n vaatetuskustannukset, kunkin 60: —	1,500 —	
			Käsiammattien opetus	300 —	
			Kirjat ja opetusvälineet	300 —	
			Sekalaista	1,375 —	10,755 —
			<i>Lohjan Karstun kasvatus-</i> <i>laitos.</i>		
			Johtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palk- kaa 2,400: —		
			palkankorotusta 5 vuo- den palveluksesta 480: —	2,880 —	
			Vuokra	600 —	
			25 pojan elatuskustannukset, kun- kin 156: —	3,900 —	
			S:n vaatetuskustannukset, kunkin 60: —	1,500 —	
			Käsiammattien opetus	300 —	
			Kirjat ja opetusvälineet	300 —	
			Sekalaista	1,275 —	10,755 —
			Siiros	— —	9,901,611 33

Kvston päät. $\frac{30}{12}$ 1907
 S:n $\frac{30}{12}$ 1908
 S:n $\frac{30}{12}$ 1909 } b & c
 S:n $\frac{30}{12}$ 1910
 S:n $\frac{30}{12}$ 1911

		Siirros	—	9,901,611 33	
<i>Porvoon Laversin kasvatuslaitos.</i>					
Johtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa		2,400: —			
palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta		480: —	2,880 —		
Vuokra			350 —		
25 pojan elatuskustannukset, kunkin 180: —			4,500 —		
S:n vaatetuskustannukset, kunkin 60: —			1,500 —		
Käsiammattien opetus			300 —		
Kirjat ja opetusvälineet			300 —		
Sekalaista			1,250 —	11,080 —	
<i>Lohjan Outamon kasvatuslaitos.</i>					
Kvston päät. ^{30/12} 1907 S:n ^{30/12} 1908 S:n ^{30/12} 1909 S:n ^{30/12} 1910 S:n ^{30/12} 1911	} b & c	Johtajatar, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa		2,000: —	
		palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta		400: —	
		ruokarahoja		400: —	2,800 —
		Apulaisopettajatar, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa		1,200: —	
		ruokarahoja		400: —	1,600 —
		Emäntä, samalla ruuanlaiton ja puutarhahoidon opettajatar, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa		720: —	
		ruokarahoja		400: —	1,120 —
		1 Palvelijatar, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa		120: —	
		ruokarahoja		219: —	339 —
		Vuokra			1,350 —
		Polttopuut ja valaistus			1,100 —
		35 oppilaan elatuskustannukset, kunkin 182: 50			6,387 50
		Siirros		14,696 50	9,912,691 33

			Siirros	14,696 50	9,912,691 33
			35 oppilaan vaatetuskustannukset, kunkin 50:—	1,750 —	
			Kirjat ja kouluvälineet	300 —	
			Käsityöopetuksen tarvikkeet y. m.	200 —	
	c*		Korjaukset ynnä laitoksen laajenus	3,500 —	
			Sekalaista	1,300 —	21,746 50
			<i>Finbyn Aisbölen kasvatuslaitos.</i>		
			Johtajatar, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	2,000:—	
			palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta	400:—	
			ruokarahoja	400:—	2,800 —
			Apulaisopettajatar, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	1,200:—	
			ruokarahoja	400:—	1,600 —
			Emäntä, samalla ruuanlaiton ja puutarhahoidon opettajatar, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	700:—	
			ruokarahoja	400:—	1,120 —
			Palvelijatar, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	120:—	
			ruokarahoja	219:—	339 —
			Vuokra	2,600 —	
			Polttopuut ja valaistus	1,100 —	
			35 tytön elatuskustannukset, kunkin 182: 50	6,387 50	
			S:n vaatetuskustannukset, kunkin 50:—	1,750 —	
			Kirjat ja kouluvälineet	300 —	
			Käsityöopetuksen tarvikkeet y. m.	200 —	
			Sekalaista	2,350 —	20,546 50
			Siirros	—	9,954,984 33

Kvston päät. $\frac{30}{12}$ 1907
 S:n $\frac{30}{12}$ 1908
 S:n $\frac{30}{12}$ 1909
 S:n $\frac{30}{12}$ 1910
 S:n $\frac{30}{12}$ 1911

b & c

			Siirros	—	9,954,984 33	
			<i>Vihdin Vanjoen kasvatuslaitos.</i>			
			Johtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	2,400: —		
			korotusta 5 v:n palveluks. 1/3:sta 1913	200: —	2,600 —	
			Apulaisopettajatar, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	1,200 —		
			Vuokra	450 —		
			Polttopuut ja valaistus	400 —		
			35 oppilaan elatuskustannukset, kunkin 180: —	6,300 —		
			S:n vaatetuskustannukset, kunkin 60: —	2,100 —		
Kvstön päät. 30/12 1907 S:n 30/12 1908 S:n 30/12 1909 S:n 30/12 1910 S:n 30/12 1911	} b & c		Kirjat ja koulutarvikkeet	300 —		
			Käsitöiden opetus, tarvikkeet y. m.	200 —		
			Sekalaista	1,900 —	15,450 —	
			<i>Porvoon Vehkakosken pikkukoulu.</i>			
				Johtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	800 —	
			Vuokra	200 —		
			15 pojan elatuskustannukset, kunkin 180: —	2,700 —		
			S:n vaatetuskustannukset, kunkin 50: —	750 —		
			Kirjat ja koulutarvikkeet	100 —		
			Käsitöiden opetus, tarvikkeet y. m.	100 —		
			Sekalaista	250 —	4,900 —	
Kvstön päät. 30/12 1908 S:n 30/12 1909 S:n 30/12 1910	} b		Yksityisten hoidettaviksi annettui- ta, arviolta	8,000 —		
			Matkastipendeiksi	600 —		
			Apumaksua opettajiston eläkkei- siin:			
	} c		7 opettajan à 50: —	350: —		
		5 opettajattaren à 37:50 187:50	537 50	9,137 50		
		7. Helsingin kaupungin kirjasto.				
Kvstön päät. 14/11 1911	} b		1 Kirjastonhoitaja	8,000 —		
			1 Kirjastonhoitajan apulainen	4,000 —		
			Siirros	12,000 —	9,984,471 83	

			Siirros	12,000	—	9,984,471	83
			2 Amanuenssia pääkirjastossa, palkkaa à 2,200: —				
			korotusta 10 vuoden palveluksesta à 440: —	5,280	—		
			4 Amanuenssia pääkirjastossa, palkkaa à 2,200: —				
			korotusta 5 v:n palveluksesta 220: —	9,680	—		
			3 Amanuenssia pääkirjastossa, palkkaa à 2,200: —	6,600	—		
			1 Amanuenssi pääkirjastossa, palkkaa 1,440: —				
			korotusta 10 vuoden palveluksesta 288: —				
			henkilökoht. palkanlis. 400: —	2,128	—		
			1 Amanuenssi pääkirjastossa, palkkaa 1,440: —				
			korotusta 10 v:n palveluksesta 288: —	1,728	—		
			1 Amanuenssi pääkirjastossa, palkkaa 1,380: —				
			korotusta 5 v:n palveluksesta 138: —	1,518	—		
			2 Amanuenssia pääkirjastossa, palkkaa kumpikin 1,380: —	2,760	—		
			3 Ylimäär. amanuenssia pääkirjastossa à 900: —	2,700	—		
			1 Vahtimestari, paitsi asuntoa ja polttopuita 900: —				
			mieskoht. palkanlis. 180: —	1,080	—		
			1 Toinen vahtimestari	1,200	—		
			1 Talonmies, paitsi asuntoa ja polttopuita	420	—		
			1 Siivoojatar, paitsi asuntoa ja polttopuita	900	—		
			1 Kallion haaraosaston johtaja, palkkaa 4,000: —				
			korotusta 10 v:n palveluksesta 800: —	4,800	—		
			1 Amanuenssi Kallion haaraosastossa, palkk. 2,200: —				
			korotusta 5 v:n palveluksesta 220: —	2,420	—		
			Siirros	55,214	—	9,984,471	83

1886 v:n rahasaäntö

Kvston päät. 30/12 1908

S:n 30/12 1910

S:n 30/12 1911

b & c

Kvston päät. 30/12 1911

b

S:n 30/12 1907

b

S:n 30/12 1910

b

S:n 30/12 1907

b

Kvston päät. 30/12 1909

S:n 30/12 1911

b & c

			Siirros	55,214 —	9,984,471 83
Kvstön päät. S:n	30/12 1909 30/12 1911	} b & c	1 Amanuenssi Kallion haaraosast.	2,200 —	
			1 Amanuenssi Kallion haaraosast.	1,440 —	
			2 Ylimääräistä amanuenssia Kallion haaraosast., palkk. à 900: —	1,800 —	
			1 Vahtimestari Kallion haaraosast., paitsi asunt., polttopuita ja valoa	900 —	
			1 Siivoojatar Kallion haaraosast., paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa	480 —	
S:n S:n	30/12 1907 30/12 1909	} b & c	1 Töölön haaraosaston johtaja, palkkaa 2,100: — korotusta 10 v:n palveluksesta 420: —	2,520 —	
S:n S:n	22/12 1898 26/8 1899	} b	1 Tehtaankadun N:o 36 haaraosaston johtaja, paitsi asuntoa, polttopuita ja valaistusta	200 —	
S:n S:n	8/10 1907 30/12 1909	} b & c	1 Hermannin haaraosaston johtaja, paitsi asuntoa, polttopuita ja valaistusta, palkk. 1,800: — korotusta 5 v:n palveluksesta 1/6:stä 1913 105: —	1,905 —	
S:n	30/12 1909	b	3 Siivoojatarta Töölön, Tehtaankadun ja Hermannin haaraosastoilla, paitsi asunt., polttop. ja valaistusta, à 160: —	480 —	
		c	Haaraosastojen huoneenvuokrat	5,000 —	
		c	Kirjat, aikakaus- ja sanomalehdet ynnä niiden sitominen, arviolta	30,000 —	
		c*	Satunnainen määräraha lasten- ja nuorisonkirjain luetteloiden painattamiseksi	1,500 —	
		c*	Satunnainen määräraha pääkirjaston lukusalien sisustamiseksi	4,500 —	
		c	Pääkirjaston ja haaraosastojen ylimääräiset apulaiset, arviolta	2,300 —	
		c	Polttopuut, arviolta	5,800 —	
		c	Valaistus, arviolta	6,200 —	
		c	Palovakuutusmaksut, arviolta	900 —	
		c	Lumenajo, arviolta	650 —	
		c	Vedenkulutusmaksut	120 —	
		c	Puhtaanapitomaksut	860 —	
		c & d	Sekalaisia sekä arvaamattomia menoja, arviolta	6,500 —	131,469 —
			Siirros	— —	10,115,940 83

			Siirros	—	—	10,115,940 83
			8. Kansanlastentarhat ja työkoulut.			
Kvstn päät. 13/2 1912	b & c	}	Määräraha nykyään oleville kansanlastentarhoille ja työkouluille, Johtokunnan määräyksen muk.	150,000	—	
			Määräraha uusille kansanlastentarhoille, Johtokunnan määräyksen mukaan	10,000	—	160,000
			9. Työväenopetus.			
Kvstn päät. 30/12 1908 S:n 30/12 1910	b	}	Määräraha ruotsinkielisiä työväenopetuskursseja varten	10,000	—	
			S:n suomenkielisiä s:n	15,000	—	25,000
			10. Muut kansanvalistustarkoitukset.			
Kvstn päät. 30/12 1910 Välikirjan muk.	b & c	}	Ruotsalaisen teatterin määräraha	8,000	—	
			Suomalaisen teatterin s:n	8,000	—	
			Folkteaterin s:n	3,000	—	
			Helsingin symfoniaorkesterin s:n	37,500	—	56,500
			— Smk 2,270,411: 97 —			
			X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.			
			1. Kyydinpito.			
Kuv. päät. 14/4 1908 Välikirja 4/4 1912	b	Urakka, 4 hevosta	—	—	1,980	
			2. Kruununverot.			
Päät. kaup. valit. 19/12 1757, 58 § K. Sin päät. 15/5 1899	b	Karjaverot ja kylvömaksu	—	—	54 96	
			3. Majoitus.			
Majoit. ohjes. 19/1 1876 Kvstn päät. 11/3 1879	b	Majoituskustannukset, arviolta	—	—	585,207 50	
			4. Majoituslautakunta.			
1886 v:n rahasaantö Kvstn päät. 30/12 1907 S:n 30/12 1910 S:n 9/5 1911 S:n 12/3 1912	b & c	}	1 Puheenjohtaja	3,000	—	
			1 Sihteeri	2,500	—	
			1 Majoitusmestari	2,500	—	
			1 Kielenkääntäjä	1,800	—	
			1 Vahtimestari	1,200	—	
	c & d	Tarverahat ja arvaamattomat menot, arviolta	700	—	11,700	
			— Smk 598,942: 46 —			
			Siirros	—	—	10,956,383 29

			Siirros	—	10,956,383 29
XI. Kauppahallit.					
1. Rantatorin kauppahalli.					
Kvston päät. $\frac{29}{10}$ 1899 S:n $\frac{30}{12}$ 1907	b	1 Tarkastusmies, palkk.	1,350: —		
		vaatetusapua	150: —	1,500	
	c	1 Renki, palkkaa		1,200	
		Valaistus, arviolta		3,300	
		Vedenkulutusmaksuja, s:n		13,500	
		Karikkeiden poisto, s:n		1,600	
Sekalaisia kuluja, s:n		700	21,800	—	
2. Hietalahdentorin kauppahalli.					
Kvston päät. $\frac{22}{12}$ 1903 S:n $\frac{30}{12}$ 1907	b	1 Tarkastusmies, palkk.	1,350: —		
		vaatetusapua	150: —	1,500	
	c	1 Renki		1,200	
		Valaistus, arviolta		3,100	
		Vedenkulutusmaksuja, s:n		200	
		Karikkeiden poisto, s:n		1,000	
Sekalaisia kuluja, s:n		500	7,500	—	
3. Länsirannan N:o 10 kauppahalli.					
Kvston päät. $\frac{30}{12}$ 1904 S:n $\frac{30}{12}$ 1907	b	1 Tarkastusmies, palkk.	1,350: —		
		vaatetusapua	150: —	1,500	
	c	Valaistus, arviolta		1,500	
		Vedenkulutusmaksuja, s:n		150	
		Karikkeiden poisto, s:n		800	
		Sekalaisia kuluja, s:n		600	4,550
4. Kasarmintorin kauppahalli.					
Kvston päät. $\frac{22}{12}$ 1906 S:n $\frac{30}{12}$ 1907	b & c	1 Tarkastusmies, palkk.	1,500: —		
		vaatetusapua	150: —	1,650	
	c	1 Renki		1,200	
		Valaistus, arviolta		3,500	
		Vedenkulutusmaksuja, s:n		400	
		Karikkeiden poisto, s:n		500	
Sekalaisia kuluja, s:n		600	7,850	—	
5. Harjutorin kauppahalli.					
c	1 Tarkastusmies, palkkaa 6 kuukaudelta à 100: — kuukaudessa		600		
	Sekalaisia kuluja		400	1,000	—
— Smk 42,700: — —					
			Siirros	—	10,999,083 29

			Siirros	—	—	10,999,083 29
		XII. Kaupungin teknilliset laitokset.				
		Vesijohtolaitos.				
		<i>A. Hoito.</i>				
		Hallituksen palkkio, arviolta . . .	4,633	—		
		1 Toimitusjohtaja, palkkaa 10,000:—				
		korotusta 5 vuoden palveluksesta 1,000:—				
		vuokrarahoja 2,000:—				
		matkarahoja 500:—	13,500	—		
		1 Apul. joht., palkkaa 7,000:—				
		korotusta 5 vuoden palveluksesta 700:—	7,700	—		
		1 Kemisti, paitsi asunt. ja polttop.	6,000	—		
		1 Kemistin apulainen, palkkaa	4,800	—		
		1 Kamreeri, palkkaa	6,000	—		
		1 Kirjanpitäjä, palkkaa	3,600	—		
		1 Kassanhoitajatar, palkkaa	2,400	—		
1908 v:n rahasaäntö	b & c	Konttoriapulaiset, arviolta	10,000	—		
		Piirustaja-apulaiset, arviolta	3,000	—		
		1 Insinööri työpajassa, palkkaa, (uusi)	4,500	—		
		1 Työmestari, paitsi asuntoa ja polttopuita, arviolta	2,700	—		
		1 Putkimestari katujen putkiverkkoa varten, palkkaa	3,600	—		
		1 Aliputkimestari s:n s:n, palkkaa, (uusi)	2,400	—		
		1 Putkimestari yksityistöitä vart., palkkaa	3,300	—		
		1 S:n s:n, palkkaa, (uusi)	2,400	—		
		1 Varastonhoitaja, palkkaa	2,400	—		
		S:n ja katsastustöiden apulainen, arviolta (uusi)	2,000	—		
		Vesijohtokonttorin huoneiston vuokra, siivoaminen ja valaistus	6,500	—		
	c	Tarverahat, painatuskustannukset ja kirjaston täydentäminen, arviolta	8,000	—		99,433
			Siirros	—	—	11,098,516 29

		Siirros	—	—	11,098,516	29		
		<i>B. Käyttö.</i>						
1908 v:n rahasăäntö	b	1 Ylikoneenkäyttäjä, paitsi asunt. ja polttopuita, palkk. 2,700:— henkilökoht. lis. 600:—	3,300	—				
		2 Ensim. koneenkäyttäjää, paitsi asuntoa ja polttop., à 2,000:—.	4,000	—				
		2 Toista koneenkäyttäjää, paitsi asuntoa ja polttop., à 1,700:—	3,400	—				
		4 Koneenkäyttäjääpulaista, paitsi asuntoa ja polttop., à 1,200:—.	4,800	—				
		1 Säiliönvartija, paitsi asuntoa ja polttopuita	500	—				
		Pumppulaitosten käyttökustannukset, arviolta	50,000	—				
		Suodattimien s:n, arviolta	14,000	—				
		Seisotusaltaiden s:n, arviolta	87,500	—				
		Vesimittarien lukeminen ja tarkastus, arviolta	11,000	—	178,500	—		
				<i>C. Kunnossapito ja korjaus.</i>				
			c	Vesijohdon rakennusten, aitausten, tokeiden, koneiden, putkiverkon y. m. korjaus ja kunnossapito, arviolta	45,000	—		
				Valaistus, arviolta	2,500	—		
	Polttoaineet ja lämmitys, arviolta	6,500		—				
	Vesimittarien korjaus ja tarkistus, arviolta	10,000		—	64,000	—		
		<i>D. Sekalaisia menoja.</i>						
		Veroja Helsinginpitäjän kunnalle, arviolta	1,100	—				
		Palovakuutusmaksuja, arviolta	1,700	—				
		Vantaanjoen viereisen suojelusalueen vuokria 350:—						
		Siltasaaren s:n ja vesialueen korvausta 650:—						
		Maa-alueiden s:n Kaupunginkassaan 1,100:—	2,100	—				
		Laboratorion kustannuksia, arviolta	4,000	—				
		Siirros	8,900	—	11,341,016	29		

		Siirros	8,900	—	11,341,016	29	
	c	Kustannuksia verolippujen ja las- kujen jakelusta ja perimisestä, arviolta	1,200	—			
		S:n hevosaltaiden hoidosta, ar- violta	3,000	—			
		Vahingonkorvausta työntekijöille ruumiinvammasta, arviolta . . .	1,000	—			
		Puhelinmaksuja, arviolta	930	—			
		Korkoja konttokuranttitililtä kau- punginkassan kanssa, arviolta . .	25,000	—			
		Pohjavesitutkimusten jatkamiseen, arviolta	20,000	—			
		Mittaukset ja tutkimukset, arvi- olta	2,000	—			
		Opintomatkat ja edustuskustan- nukset y. m., arviolta	2,500	—			
		c*	Kuorma-automobiilin ostoon, ar- violta	17,000	—	81,530	
			<i>E. Kuoletus ja korko.</i>				
			5 % korko perust.pääomalle, joka ³¹ / ₁₂ 1912 oli 6,435,000: — . . .	321,750	—		
			Kuoletusta, Hallituksen ehdottam. kuoletussuunnitelman mukaan . .	155,500	—	477,250	
			<i>F. Utistytöt.</i>				
		c*	Vesijohto Hermanniin II Gum- tähdenkadun alle I. Vierto- tieltä kortt. N:o 16 tontille N:o 3	4,700	—		
	S:n Köydenpunojankadun alle An- tin- ja Vladimirkadun välille . . .		5,300	—			
	S:n Pormestarinrinteen alle Raha- kadulle asti		12,500	—			
	S:n Brändönkadun alle Panimo- ja Lautapihankadun välille		11,000	—			
	S:n Fjälldalinkadun alle Ahlqvist- ja Cygnæuskadun välille		11,900	—			
	S:n Apollokadun alle Creutz- ja Ahlqvistkadun välille		17,100	—			
	S:n Minervakadun alle korttelin N:o 442 tontilta N:o 14 Museo- kadulle asti		6,600	—			
	S:n Freedrikinkadun alle kortte- lin N:o 417 tontilta N:o 81 Dag- markadulle asti		7,300	—			
			Siirros	76,400	—	11,899,796	29

		Siirros	76,400 —	11,899,796	29
		Vesijohto Pitkäsillanrannan alle Siltasaaren- ja Saariniemenkadun välille	5,800 —		
		S:n Helsinginkadun pohjois- ja etelälaidan alle Kustaan- ja Fleminginkadun välille	17,400 —		
		S:n Adolfinkadun alle Flemingin- ja Helsinginkadun välille	12,300 —		
		S:n Kustaankadun alle Helsingin- ja Vaasankadun välille	6,600 —		
		S:n Porvoonkadun alle Kristiinan- ja L. Brahekadun välille	12,400 —		
		S:n Suvantotien alle Virtaintien ja kortt. 544 ja 546 länsipuolisen tien välille	6,600 —		
c*		S:n Keuruuntien pohjoispuoliskon alle Suvantotieltä lähtien	4,600 —		
		S:n Päijänteentien alle Suvantotien ja I. Viertotien välille	22,000 —		
		S:n Vanajantien alle	8,200 —		
		S:n Hertankadun alle Träski- ja Bölenkadun välille	20,400 —		
		S:n Kyllikinkadun alle Hertan- ja Susannankadun välille	10,000 —		
		S:n Susannankadun alle Hertan- kadulta osoten:oon 5	3,100 —		
		S:n Eevankadun ja kortt. 569 ton- tin 9 alle Leankadulle asti	7,900 —		
		Uusia johtoja, Hallituksen määrä- yksen mukaan, arviolta	10,000 —		
c		Vesimittarien ostoon, arviolta	20,000 —		
c		Työkalujen ja kaluston ostoon, arviolta	12,000 —		
c*		Kivisuoja työpajatontille moottori- pumppua ja automobiilia varten — Smk 1,159,913: — —	3,500 —	259,200	
		Kaasutehdas.			
		<i>A. Hoito.</i>			
		<i>Palkat ja palkkiot.</i>			
		Hallituksen palkkio, arviolta	4,634 —		
c		1 Toimitusjohtaja, palk- kaa 10,000: —			
		korotusta 5 v:n palve- luksesta 1,000: —			
		Siirros 11,000: —	4,634 —	12,158,996	29

		Siirros 11,000:—	4,634	12,158,996	29
		vuokrarahoja 2,000:—			
		matkarahoja 500:—	13,500		
	1	Kamreeri, palkkaa 7,500:—			
		korotusta 10 v:n palveluksesta 1,500:—	9,000		
	1	Kirjanpitäjä, palkkaa 4,500:—			
		korot. 5 v:n palveluksesta 1/5:stä 1913 300:—	4,800		
	1	Kassanhoitajatar, palkkaa	3,300		
		Konttoriapulaiset, arviolta	10,100		
		Pääkonttorin vuokra	11,000		
		Konttorin tarverahat, arviolta	4,500	60,834	
		<i>B. Valmistus.</i>			
		<i>a) Palkat ja konttorin tarverahat.</i>			
	1	Apulaisjohtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja kaasua, palkkaa	6,000		
	1	Kemisti, palkkaa (uusi)	4,800		
	1	Konemestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	4,450		
	1	Vanh. kaasumestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	3,500		
	1	Nuor. kaasumestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	2,700		
	1	Nuor. kaasumestari, paitsi kaasua, palkkaa	3,000		
	1	Tehtaankirjuri, palkkaa	2,400		
	1	Varastonhoitaja, palkkaa	2,400		
		Tehdaskonttorin tarverahat, arviolta	2,500		
		<i>b) Kaasunvalmistuksen tarvike- ja työ-</i> <i>kustannukset.</i>			
		Tavallisia kaasuhiiliä, arv. 22,000 tonnia à 27:—	594,000		
		Hiilien kuljetus ja pienennys, arviolta	7,000		
		Erinäiset tarveaineet, arviolta	2,000		
		Retorttihuoneen työkustannukset, arviolta	18,000		
		Muurarien ja apurien palkat, arviolta	2,500		
		Öllykarburoidun vesikaasun valmistuksen työkustannukset ja aineet	25,000		
		Siirros	680,250	12,219,830	29

		Siirros	680,250 —	12,219,830 29
		c) <i>Höyrykattilakäyttö.</i>		
		Palkat, arviolta	5,500: —	
		Polttoaineet ja sekal. tarpeet, arviolta	20,000: —	25,500 —
		d) <i>Konekäyttö.</i>		
		Palkat, arviolta	12,000: —	
		Öljy ja sekal. tarpeet, arviolta	3,000: —	15,000 —
		e) <i>Kaasunpuhdistus.</i>		
		Palkat, arviolta	4,000: —	
		Puhdistusaine y. m., ar- violta	6,500: —	10,500 —
		f) <i>Kustannukset sivutuotteista.</i>		
		Työkustannus koksien lajittel., pie- nennyks. ja myynn. Sörnäsien kaasutehtaalla, arviolta	13,000	—
		Tervan työ- ja myyntikustannuk- set, arviolta	1,500	—
c		Ammoniakin valmistus ja tarve- aineet, arviolta	30,000	—
		g) <i>Korjaus ja kunnossapito.</i>		
		Rakennusten korjaus ja kunnossa- pito, arviolta	4,000	—
		Uunien ja varusteiden s:n s:n	4,000	—
		Laitteiden ja koneiden s:n s:n	12,000	—
		Kaasukellojen s:n s:n	500	—
		Pääputkiverkon s:n s:n	5,000	—
		Kaluston s:n s:n	6,000	—
		h) <i>Sekalaiset kustannukset.</i>		
		Polttoaineet, hehkuttimet ja lasit, arviolta	500	—
		Sähkövoima ja -valo, ar- violta	7,000	—
		Vesimaksut, arviolta	10,000	—
		Palo- ja tapaturmavakuutusmak- sut, arviolta	5,500	—
		Puhtaanapito, vartioiminen y. m., arviolta	10,000	—
		Siirros	840,250 —	12,219,830 29

	Siirros	840,250	—	12,219,830	29
c	Insinöörien ja työmestarien rakennusten vuosikorjausten kustannukset, arviolta	3,500	—		
	Jakelukellon kustannukset, arviolta	4,500	—		
	Laboratorin kustannukset, arviolta	3,000	—		
	Korjauspajan öljyt ja erinäiset tarvikkeet, arviolta	1,500	—	852,750	
	<i>C. Katuvalaistuksen kustannukset.</i>				
	Lyhdynsytyttäjät ja lampunhoitajat, palkkoja	52,000	—		
	Hehkuttimet ja silinterit, arviolta	4,000	—		
	Lyhtyjen, patsaiden ja lyhtyjoh-tojen kunnossapito, arviolta . .	8,000	—		
	Lyhdynsytytysaseman vuokra . .	2,000	—		
	Päivystys, väkiviina, pienempäin vikojen korjaus y. m., arviolta	3,000	—	69,000	
	<i>D. Jakelu.</i>				
	Konttoriapulaiset	23,700	—		
	Kaasumittarien lukeminen sekä rahain periminen	39,920	—		
	Konttorin tarverahat, lomakkeet ja muut painatustyöt, arviolta .	8,500	—		
	Päivystys, väkiviina, pienempien vikain korjaus, arviolta	16,000	—		
	Erinäisiä menoja tilaajain hankkimisesta, ilmoituksista y. m., arv.	6,000	—		
	Opastajatar, palkkaa (uusi) . . .	1,500	—		
	Kaasumittarien korjaus ja kunnossapito, arviolta	6,500	—		
	Talojohtojen korjaus ja kunnossapito, arviolta	1,500	—	103,620	
	<i>F. Johto-osasto ja varasto.</i>				
	Johtotyöinsinööri, palkkaa . . .	6,000	—		
	S:n apulainen, palkkaa (uusi) . .	4,200	—		
	Putkim. sisäpuol. töitä vart., palk.	3,000	—		
	S:n ulkopuol. töitä varten, palkkaa	3,300	—		
	Siirros	16,500	—	13,245,200	29

		Siirros	16,500 —	13,245,200	29
		Varastokirjuri, palkkaa	2,700 —		
		S:n apulainen, palkkaa	1,800 —		
		Piirustaja, palkkaa (uusi)	2,100 —		
		Näyttely- ja myymälä- sekä varasto- huoneiston vuokra	8,600 —		
		Myyntikustannuksia, niihin luet- tuina myymäläpalvelijaston pal- kat, arviolta	5,000 —		
		Johtotyöosaston työntekijäin tapa- turmavakuutus, arviolta	840 —		
		Työkalujen ja kaluston kunnossa- pito, arviolta	2,000 —		
		Konttoriapulaiset	2,700 —		
c		Konttorin tarverahat, arviolta	1,500 —	43,740	—
		<i>G. Sekalaisia menoja.</i>			
		Opintomatkat, edustuskustannuk- set y. m., arviolta	3,000 —		
		Korkoa konttokuranttitililtä kau- punginkassan kanssa	12,000 —		
		Tontin vuokra	21,236 —	36,236	—
		<i>H. Perustamispääoman korko ja kuoletus.</i>			
		5 % korko perust:pääomalle, joka ³¹ / ₁₂ 1912 oli 4,966,000: —	248,300 —		
		Kuoletus, Hallituksen ehdotta- man kuoletuksuunnitelman muk.	138,362 12	386,662	12
		<i>Uutistytöt.</i>			
		Pääputkiverkko ulotetaan:			
		Apollokadun alle Runeberg- ja Creutzkadun välille	1,800 —		
		Fjälldalinkadun alle Runeberg- ja Cygnauskadun välille	1,100 —		
c*		Arkadiakadun alle P. ja E. Rauta- tielikadun välille	600 —		
		Minervakadun alle	1,700 —		
		Fredrikinkadun alle Dagmar- ja Lutherkadun välille	600 —		
		Pitkäsillanrannan alle Siltasaa- ren- ja Saariniemenkadun välille	1,100 —		
		Hallituksen määräyksen mukaan.	20,000 —	26,900	—
		Siirros	—	13,738,738	41

		Siiros	—	—	13,738,738	41
		<i>Uusien lyhtyjen asettaminen.</i>				
		Keskikaupungin osain lisätty va-				
		laistus	30,000	—		
		Uusia lyhtypatsaita ja talojohtoja				
		Töölön kaupunginosaan	11,000	—	41,000	—
		<i>Johdot ja kalusto.</i>				
		Yksityiset talojohdot	10,000	—		
		Kaasumittarit	90,000	—		
		Kalusto	7,000	—	107,000	—
		— Smk 1,727,742: 12 —				
		Sähkötehdas.				
		<i>A. Hoito.</i>				
		Hallituksen palkkio	4,634	—		
		Toimitusjohtaja, palk-				
		kaa	10,000:	—		
		korotusta 5 v:n palve-				
		luksesta	1,000:	—		
		vuokrarahoja	2,000:	—		
		matkarahoja	500:	—	13,500	—
		Apulaisjoht., samalla ja-				
		keluosaston johtaja,				
		palkkaa	7,200:	—		
		korotusta 5 v:n pal-				
		veluks. $\frac{1}{4}$:stä 1913	540:	—		
		vuokrarahoja	1,200:	—	8,940	—
		Kamreeri, palkkaa	7,500:	—		
		korotusta 5 v:n pal-				
		veluks. $\frac{1}{10}$:stä 1913	187: 50		7,687	50
		Kirjanpitäjä	4,200	—		
		Kassanhoitajatar	2,700	—		
		Konttoriapulaiset, arviolta	9,400	—		
		Konttorin tarverahat ynnä kirjas-				
		ton täydentäminen, arviolta	10,938	50	62,000	—
		<i>B. Käyttö.</i>				
		<i>Palkat.</i>				
		Insinööri käyttöä vart.,				
		paitsi asuntoa, lämpöä				
		ja valoa, palkkaa	6,000:	—		
		Siiros	6,000:	—	—	—
					13,948,738	41

	Siirros 6,000: —	—	13,948,738 41
	korotusta 5 v:n palv.		
	1/6:stä 1913 350: —	6,350 —	
	Apulaiskäyttöinsinööri	4,800 —	
	Tilastonlaatija	3,000 —	
	Konemestari, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa	3,600 —	
	6 Koneenkäyttäjää, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa à 2,300: —	13,800 —	
	8 Koneenkäyttäjää	18,600 —	
	5 Koneenkäyttäjän apulaista	9,000 —	
	3 Lämmittäjää, palkkaa ja palkint.	6,000 —	
	Ylimäär. apulaiset, arviolta	2,500 —	
	Vuokrat	5,400 —	
	Lämmitys, arviolta	1,200 —	
	Valaistus, arviolta	350 —	
	Puhtaanapito ja sekalaista	1,600 —	
	<i>Käyttöaineet.</i>		
	14,000 tonnia kivihiiliä à 26: —	364,000 —	
	Hiilien kuljetus ja pienennys	9,000 —	
c	Lisävesi vesijohdosta, arviolta	6,000 —	
	Kaikkien asemain voitelu- ja puhdistustarpeet, arviolta	4,500 —	
	Erinäiset muut tarpeet, nk. tiivistet, harjat y. m., arviolta	3,000 —	
	Akkumulaattorin happi ja tislattu vesi pattereihin, arviolta	4,000 —	
	Konelaitosten korjaukset ja kunnossapito, arviolta	25,000 —	
	Asemarakenn. kunnossapito, arv.	5,500 —	
	Lämmitys, arviolta	1,000 —	
	Valaistus, arviolta	6,500 —	
	Siivoaminen ja sekalaista, arviolta	2,000 —	
	Akkumulaattoripatter. kunnossap.	40,000 —	
	Piirustustarpeet, lomakkeet painatustyöt, arviolta (uusi)	800 —	547,500 —
	<i>C. Jakelu.</i>		
	Mittarikonttorin johtaja, palkkaa	4,200 —	
	Konttoriapulaiset, arviolta	17,500 —	
	Siirros	21,700 —	14,496,238 41

	Siirros	21,700	—	14,496,238	41
	Konttorin tarverahat, lomakkeet ja painatustyöt, arviolta	10,000	—		
	Maksujen periminen, arviolta . . .	22,500	—		
	Laboratori-insinööri, samalla mittarityöpajan johtaja ja kirjaston hoitaja (uusi)	4,800	—		
	Mittarientarkastaja, palkkaa	3,000	—		
	Mittarien kunnossapito, paikallapano ja lukeminen, arviolta . . .	25,000	—		
	Päivystys ynnä erinäiset pikkutarvikkeet, arviolta	9,000	—		
	Näyttelyn kustannukset palkkoinneen, arviolta	7,000	—		
	Erinäisiä kustannuksia tilaajain hankinnasta, ilmoituksista y. m.	6,000	—		
	Uusien koneiden ja aparaattien hankinta laboratorioin, uusien kulutusaparaattien tutkimukset y. m., arviolta	3,000	—	112,000	—
	<i>D. Johtojen tarkastus.</i>				
c	Insinööri, palkkaa	4,800	—		
	Apulaiset johtojen tarkastusta varten, arviolta (uusi)	3,600	—		
	Tarverahat, lomakkeet, painatustyöt, arviolta (uusi)	1,600	—	10,000	—
	<i>E. Johtoverkko.</i>				
	Työmestari kaapelitöitä varten	3,600	—		
	Piirustaja-apulaiset	3,900	—		
	Johtoverkon kunnossapito, arviolta	9,000	—		
	Tarkastus- ja kaapelinmittausvaunun kunnossapito, arviolta . . .	2,000	—		
	Piirustustarvikkeet ja sekalaiset, arviolta	1,500	—	20,000	—
	<i>F. Katuvalaistus.</i>				
	Sähkökatuvalaistuksen perustamis- ja kunnossapitokustannukset, arviolta	—	—	18,000	—
	Siirros	—	—	14,656,238	41

	Siirros		
	—	—	14,656,238 41
<i>G. Johtotyöosasto, varasto ja korjauspaja.</i>			
Työestari johtotöitä varten, arviolta	4,200	—	
Apulaistyöestari, palkkaa	2,400	—	
Varastonhoitaja, palkkaa	3,000	—	
Varastokirjanpitäjä, palkkaa	2,400	—	
Konttoriapulaiset, arviolta	7,000	—	
Varastokustannuksia ja konttorin tarverahoja, arviolta	5,500	—	
Korjauspajan kustannuksia, arviolta	1,000	—	25,500
<i>H. Sekalaisia menoja.</i>			
Palovakuutusmaksut	2,000	—	
Tapaturmavakuutusmaksut	3,000	—	
Lääkäripalkkiot, arviolta (uusi)	1,000	—	
c } Korkoja konttokuranttitililtä kaupunginkassan kanssa, arviolta	14,566	—	
Tontinvuokria	11,434	—	
Valmistavat laajennussuunnitelmat, opintomatkat, edustus-kustannukset y. m.	6,000	—	
Hallintorakennuksen kunnossapito, arviolta	2,500	—	
Lämmitys, arviolta	4,000	—	
Valaistus, arviolta	3,500	—	
Siivoaminen ja sekalaista, arviolta	2,000	—	50,000
<i>I. Korko ja kuoletus.</i>			
5 % korko perustuspääomalle, joka 1/1 1912 oli 5,510,644: 62	275,532	23	
Kuoletusta, Hallituksen viime kuoletussuunnitelman mukaan	175,621	94	451,154 17
<i>J. Utistytöt.</i>			
c* } Helsingin Sähkö Valaistus O. Y:lle toukok. 18 p:nä 1912 tehdyn välikirjan mukaan	160,000	—	
Kaupunginkassaan suoritusta laajennustöitä varten myönnettyistä etuaneista	100,000	—	
	Siirros	260,000	— 15,182,892 58

			Siirros	260,000	—	15,182,892	58
		c*	Kaapeli- ja johtotöihin Hallituksen tarkemman määräyksen mukaan, arviolta	50,000	—		
			Uusien mittarien ostoon, arviolta	100,000	—		
		c*	Talojohtotöitä varten, arviolta	30,000	—		
			Helsingin vastaisen voimatarpeen tyydyttämistä koskevan kysymyksen selvitys	12,000	—		
			Hiilenpurkauslaiturin teettäminen kaasutehtaan purkauslaiturin vierelle, vaunut ja sähkökäyttö-laitteet	20,000	—		
Kvston päät. 22/12 1911 S:n 26/3 1912	b*		Sähkötehtaan laajennus	700,000	—		
			Pikku Roobertinkadun talon N:o 8 ostoon	148,000	—	1,320,000	
			— Smk 2,616,154: 17 —				
			— Smk 5,503,809: 29 —				
XIII. Yleiset työt.							
1. Rakennukset ja talot.							
<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>							
		c	Erinäiset korjaukset	45,125	—		
		c	Lumenkuljetus kaupungin taloista	7,000	—		
		c*	Kaivopuiston kylpylaitoksen erinäiset korjaukset	3,600	—		
			Eteläisen ja pohjoisen palotornin ynnä paloasemain s:n:				
			Eteläisen palotornin	5,850: —			
			Pohjoisen palotornin	850: —			
			Paloasemain	750: —	7,450	—	
		c*	Vanhankaupungin myllyn s:n	2,550	—		
			Marian sairaalan s:n	16,000	—		
			Poliisilaitoksen käyttämien talojen erinäiset korjaukset:				
			Aleks.kadun N:o:jen 22				
			—24	2,700: —			
			Ratakadun N:o 10	1,250: —			
			Pengerkadun N:o 5	3,400: —	7,350	—	
			Siirros	89,075	—	16,502,892	58

		Siirros	89,075 —	16,502,892 58
		Raatihuonen erin. korjaukset . .	3,300 —	
		Rantatorin kauppahallin s:n . .	3,575 —	
		Kasarmintorin kauppahallin s:n	3,400 —	
		Kaivopuiston uimahuoneiden s:n	4,000 —	
		Korttelin N:o 181 uimahuoneiden s:n	6,600 —	
		Aleksanterinkadun talon N:o 26 s:n	6,700 —	
		Katajanokan tulli- ja pakkahuoneen s:n	7,700 —	
		Katajanokan tavaravajain s:n . .	4,100 —	
		Hietaniemen- ja Kristiinankadun varrella olevain kunnan työväenasuntojen s:n	7,479 63	135,929 63
		<i>Utistystöt.</i>		
		Ratakadun kansakoulun sisäpuolinen maalaus	6,000 —	
c*	}	Bromarvin Bengtsärin kasvatuslaitoksen keittiörakennuksen s:n	1,700 —	
		Erinäiset Bengtsärissa toimitettavat muutostyöt	4,000 —	
		Erinäisiä lisämäärärahoja Bengtsärissa toimitettavia töitä varten	10,000 —	
		Kallion kaupunginkirjastotalon sisäpuol. maalaus	8,625 —	
		Kallion kaupunginkirjastotalon pihan erinäiset istutustyöt	1,500 —	
		Vilhonkadun varrella olevain kaupungin tonttien aitaus	2,000 —	
		Helsinginkadun varrelle teetetävät väliaikaiset myymäkojut y. m.:		
		myymäkojut 10,000: —		
		sateensuoja 2,500: —		
		makkila 1,000: —	13,500 —	
	Veneenvartijatupa Elisabetintorin vierelle	1,650 —		
	Uusi makkila Sörnäsän Rantatien varrelle	2,900 —		
		Siirros	51,875 —	16,638,822 21

			Siirros	51,875	16,638,822	21
			Uusi makkila Katajanokan länsirantaan	1,850		
		c*	S:n s:n Pääskylänkadun purkauspai- kan läheisyyteen	1,850		
			S:n s:n Eläintarhaan urheilukent- tän ja Fredriksbergin aseman välille	1,850		
			S:n s:n Humallahden laiturin vie- relle	500		
Kvston päät. $\frac{26}{3}$ 1912 S:n $\frac{6}{2}$ 1910 S:n $\frac{8}{10}$ 1912		b*	Uudet virutushuoneet	38,000		
			Kulkutautisairaala	1,034,000		
			Kunnan mielisairaala	329,000		
		c*	Uudet kansakoulutalot	300,000	1,758,925	
			2. Kadut ja yleiset paikat. <i>Korjaus ja kunnossapito.</i>			
		c	Sekalaiset korjaustyöt	15,000		
			Bulevardi- ja Uudenmaankadun välisen Erottajän itälaidan kau- pungille kuuluvan osan kiveä- minen I tellikkakivillä asfalttiin	8,300		
			Rautatien poikki lounaasta koilliseen käyvän ajotien s:n s:n	34,600		
			Rautatien kaakkoisosan ke- tokiveyksen uudistus	23,000		
		c*	Eerikin- ja E. Rautatiekadun vä- listen, kaupungille kuuluvan La- pinlahden kadun osain kiveäm. I tellikkakivillä asfalttiin . . .	24,800		
			I. Roobertin- ja Laivurinkadun vä- lisen, kaupungille kuuluvan Fred- rikinkadun osan s:n s:n	8,300		
			Saunakadun eteläisen, kaupungille kuuluvan kolmanneksen s:n s:n Katolisen kirkon vierelle asti .	17,700		
			Lähinnä Pitkäasiantaa sijaitsevan Siltavuorenrannan länsiosan s:n s:n	12,700		
			Makasiininrannan tavaravajan pohjoispuolisen rantasillan osan sekä siitä noin 60 metrin päähän ulottuvan alan s:n s:n	22,700		
			Siirros	167,100	18,397,747	21

		Siirros	167,100	—	18,397,747	21
		Siltasaarenkadun ja 3 Linjan välisen I. Viertotien kiveäminen I tellikkakivillä asfalttiin	22,500	—		
		Katajanokan Kanavasillan ajoradan uudistus	2,600	—		
		Lisämääräraha lähinnä Pitkäasiantaa sijaitsevan Unioninkadun osan kiveämiseksi I tellikkakivillä asfalttiin	18,000	—		
		Kirkkomaankadun sekä mainitun kadun ja Lapinlahdenkadun kulkumuksessa olevan paikan vieroksen korjaus.	10,625	—		
		Erinäisten kaupungille kuuluvain katuosain varsilla olevain kaiteiden uudistus ja korjaus	11,000	—	231,825	—
		<i>Uutistyöt.</i>				
		Kaupungille kuuluvan Johannek-senttien osan päällystäm. ketokiv.	900	—		
		Tehdaskorttelin N:o 296 eteläpuolella olevan, kaupungille kuuluvan Hakaniemenrannan osan ynnä viistoon Hakaniementorin poikki Siltasaarenkadulta Sörnäsins Rantat. vievän ajotien s:n s:n	20,600	—		
		Kaupungille kuuluvan Haapaniemen kadun osan s:n s:n	4,300	—		
		S:n s:n Kaikukadun osan s:n s:n	3,600	—		
		S:n s:n 5 Linjan ja Agricolakadun osain kiveäminen näihin katuihin rajoittuvan istutuksen viereltä	18,000	—		
		Fredriksbergin- ja Franzénkadun välisen, kaupungille kuuluvan Flemminginkadun osan s:n	7,100	—		
		Kristiinan- ja L. Brahekadun välisen, kaupungille kuuluvan Helsinginkadun osan s:n	4,100	—		
		Helsingin- ja Sturekadun välisen, kaupungille kuuluvan L. Brahekadun osan s:n	11,600	—		
		I. Viertotien ja Flemminginkadun välisen, kaupungille kuuluvan Vaasankadun osan s:n	8,300	—		
		Siirros	78,500	—	18,629,572	21

	Siirros	78,500 —	18,629,572 21
	Hesperia- ja Museokadun välisten, kaupungille kuuluvain Töölönkadun osain päällystäm. ketokiv.	2,500 —	
	L. Viertotien ja Nervanderkadun välisten, kaupungille kuuluvain Cygnæuskadun osain s:n s:n	2,700 —	
	Cygnæus- ja P. Rautatienkadun välisten, kaupungille kuuluvain Nervanderkadun osain s:n s:n	8,600 —	
	Museo- ja Arkadiakadun välisten, kaupungille kuuluvain Aurorakadun osain s:n s:n	6,100 —	
	Arkadia- ja P. Rautatienkadun välisten, kaupungille kuuluvain Fredrikinkadun osain s:n s:n	2,500 —	
	Kammiokadun likinnä L. Viertotietä sijaitsevan osan laajentaminen ja viertäminen ynnä jalkakäytävään laittaminen kaupungille kuuluvain tonttien vierelle	19,445 —	
c*	Kaupungille kuuluvan Speranskytien osan kitoniviertäminen	9,900 —	
	S:n Weckselltien s:n	1,260 —	
	S:n Galitzintien s:n	1,620 —	
	S:n Chydeniustien s:n	810 —	
	S:n Rehbindertien s:n	4,200 —	
	S:n Edelfelttien s:n	1,260 —	
	S:n Horntien s:n	540 —	
	S:n Engelaution s:n	3,600 —	
	Apollokadun tasointus Creutz- ja Runebergkadun väliltä	57,600 —	
	Fjelldalinkadun s:n Runeberg- ja Cygnæuskadun väliltä	69,100 —	
	Fredrikinkadun s:n Dagmar- ja Lutherkadun väliltä	10,000 —	
	Minervakadun s:n	10,600 —	
	Helsinginkadun s:n Flemminginkadun ja I. Viertotien väliltä sekä korttelien 338, 342 ja 349 vier. ajotien s:n	111,000 —	
	Adolfinkadun s:n	31,500 —	
	Kustaankadun s:n Vaasan- ja Helsinginkadun väliltä	6,400 —	
	Siirros	439,735 —	18,629,572 21

		Siirros	439,735	18,629,572	21
		Porvoonkadun tasoitus Kristiin- ja Sturekadun väliltä	36,000	—	
		Vesisäiliönkadun s:n korttelin N:o 373 eteläpuolelta	18,500	—	
		Vilhelmsperinkadun viereisen kort- telin N:o 251 eteläpuolisen tien s:n	17,600	—	
		Sivuraide Sörnäsän Rantatietä pit- kin sähkötehtaan alueen etelä- puolisiin, mainitun tien vierei- siin varastopaikkoihin	6,440	—	
		Pitkäsillanrannan tasoitus Silta- saaren- ja Saariniemen kadun väliltä sekä rantareunustuksen teettäminen sanottuun rantaan viimeksimainitulta kadulta Sääs- töpankinrantaan	86,000	—	
		Hertankadun s:n Bölen- ja Träs- kikadun väliltä	25,500	—	
		Eevankadun s:n	6,100	—	
		Susannankadun s:n	7,400	—	
	c*	Kyllikinkadun s:n Susannan- ja Hertankadun väliltä	16,000	—	
		Suvantotien s:n Virtain- ja Laato- kantien väliltä	8,000	—	
		Keuruuntien s:n Suvantotiestä län- teen	3,000	—	
		Päijänteentien s:n Suvantotien ja I. Viertotien väliltä	25,000	—	
		Vanajantien s:n	11,500	—	
		Laatokantien s:n puoleen levey- teensä Oulun- ja Vallilantien väliltä	7,800	—	
		I. Viertotien laajennus niiltä kohdin, joiden varrella uutis- rakennuksia jo on tahi vuo- den varrella tulee teetettä- väksi	15,000	—	
		L. Viertotien s:n niiltä kohdin, joiden varrella uutisrakennuksia jo on syntynyt tai vuoden var- rella teetetään	10,000	—	
		Lastausraide Sörnäsän rautatien pohjoispuolelle kortteliin N:o 533	17,200	756,775	
		Siirros	—	19,386,347	21

		Siirros	—	19,386,347 21
3. Kanavat ja viemärit.				
<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
c	Erinäinen kunnossapito	35,000	—	
c*	Täydennystyöt	5,000	—	
c	Vedenkulutus lokaviemärien huuh- teluun	5,000	—	45,000
<i>Uutistytöt.</i>				
	Viemärikanava Apollokadun alle korttelin N:o 436 tontilta N:o 10 Creutzkadun alaiseen kanavaan sekä korttelin N:o 448 tontilta N:o 7 Runebergkadun alaiseen kanavaan	14,150	—	
	S:n Fjälldalinkadun alle korttelin N:o 425 tontilta N:o 9 Nervan- derkadun alaiseen kanavaan sekä saman korttelin tontilta N:o 11 Runebergkadun alaiseen kana- vaan	12,400	—	
	S:n Minervakadun alle korttelin N:o 442 tontilta N:o 14 Muse- kadun alaiseen kanavaan.	4,000	—	
	S:n Fredrikinkadun alle korttelin N:o 417 tontilta N:o 81 Dagmar- kadun alaiseen kanavaan.	2,350	—	
c*	S:n Helsinginkadun pengermäin alle Adolfinkadun alaisesta kana- vasta Flemminginkadun alaiseen kanavaan, korttelin N:o 342 ton- tilta N:o 12 Helsinginkadun alai- seen kanavaan, korttelin N:o 349 tontilta N:o 15 viimeksi maini- tun kadun alaiseen kanavaan sekä saman korttelin tontilta N:o 17 Flemminginkadun alaiseen kanavaan	14,150	—	
	S:n Adolfinkadun alle korttelin N:o 337 tontilta N:o 3 Flemmingin- kadun alaiseen kanavaan sekä korttelin N:o 338 tontilta N:o 4 Helsinginkadun eteläisen pen- kereen alaiseen kanavaan	7,800	—	
		Siirros	54,850	— 19,431,347 21

		Siirros	54,850 —	19,431,347 21
		Viemärikanava Kustaankadun alle korttelin N:o 348 tontilta N:o 3 Helsingink. alaiseen kanavaan	4,000 —	
		S:n Porvoonkadun alle korttelin N:o 370 tontilta N:o 15 L. Brahekadun alaiseen kanavaan . . .	7,050 —	
		S:n Pitkäsillanrannan alle korttelin N:o 297 tontilta N:o 3 Saarniemenkadun alaiseen kanavaan	3,900 —	
		S:n Hertankadun alle korttelin N:o 569 tontilta N:o 17 Träskikadun alaiseen kanavaan . . .	17,300 —	
		S:n Eevankadun alle korttelin N:o 568 tontilta N:o 5 Susannankadun alaiseen kanavaan . . .	3,300 —	
		S:n Susannankadun alle korttelin N:o 562 tontilta N:o 17 Hertankadun alaiseen kanavaan . . .	3,750 —	
		S:n Kyllikinkadun alle korttelin N:o 562 tontilta N:o 15 Hertankadun alaiseen kanavan . . .	6,050 —	
c*		S:n Suvantotien alle Vanajan- ja Virtaintien välille	3,700 —	
		S:n Keuruuntien alle korttelien N:ojen 549—550 välille Suvantotien alaiseen kanavaan	2,200 —	
		S:n Päijänteentien alle korttelin N:o 531 tontilta N:o 29 Suvantotien ja Laatokantien alaiseen kanavaan	16,800 —	
		S:n Vanajantien alle korttelien N:ojen 548—549 välille sekä korttelin N:o 539 tontilta N:o 3 Suvantotien alaiseen kanavaan	5,750 —	
		S:n Kaivopuiston I. Lehtokujan alle tontilta N:o 8 c tontin N:o 6 rantaan	3,400 —	
		Katkaiseva kanava pitkin Ruoholahdenrantaa Kirkkomaankadulta P. Hietalahdenkadun alaiseen kanavaan	32,500 —	
		Avonaisten ojain teettäminen Bölestä lounaaseen olevan suon kuivaamiseksi	4,600 —	169,150 —
		Siirros	—	19,600,497 21

		Siirros	—	19,600,497 21
		4. Tiet.		
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>		
c	}	Erinäiset korjaukset	10,000	
		Uuden Eläintarhantien viertopäällystyksen korjaus Siltasaarenkadulta Vanhan Eläintarhantien risteykseen	7,500	
c*	}	Vanhan Eläintarhantien s:n s:n	5,760	
		Eläintarhan kehätien s:n rautatien itäpuoliselta osalta	3,250	
		Fredriksbergintien s:n	6,250	
		Seurasaarentien viertopäällystyksen s:n	10,000	42,760
		<i>Uutistytöt.</i>		
c*		Alppilasta Kotkankadulle vievän 5 m. leveän tien tasoitus ja viertäminen	—	5,200
		5. Viertotiet.		
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>		
c		Erinäiset korjaukset	15,000	
c*		I. Viertotien viereisen jalkakäytävän jatkaminen	7,000	22,000
		6. Satamat.		
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>		
c	}	Erinäiset korjaukset	30,000	
		Alasmenosillat jäille ynnä laiturien ja jäärailojen aitaukset	8,000	
	}	Satamain ruoppaus	50,000	
		Uuden ruoppausvarastopaikan järjestäminen Pikku Verkkosaaren eteläpuolelle sekä ruoppauselevaattorin muutto	20,000	
c*		Taivallahden purkauslaiturin korjaus	3,600	
		Humallahden purkauslaiturin pientäminen sekä sinne vievän tien korjaus	13,000	
		Siirros	124,600	19,670,457 21

		Siirros	124,600	—	19,670,457	21
	c*	Töölönlahden rannassa, Sokeritehtaan alueen pohjoispuolella olevan sillan korjaus	1,000	—		
		Sörnäsän keskimäisen sillan korjaus	37,000	—		
		Erään Sumpparin pohjoisrannassa olevan tihtaalin uudistus	1,150	—		
		Siltasaarenrannan väliaikaistenlaiturien korjaus	2,400	—		
		Katajanokan pohjoisrannan purkauslaiturin s:n	8,000	—		
		Tarkastuspaviljongin pohjoispuolisen laiturireunustuksen s:n . . .	2,500	—		
		Eteläsatamassa, aivan Makasiinirannan pohjoispään vierellä sijaitsevan karin louhiminen . . .	20,000	—		
		Kytkypaalujen laittaminen Pohjoissataman uuden venelaiturin viereen	4,500	—		
		5 juomavesijohtoa, niistä 2 Makasiinirantaan ja 3 Rahapajarantaan	2,500	—	203,650	
			<i>Utistytöt.</i>			
		Lisämääräraha ruoppauskoneen ostoon	2,000	—		
		2 rautaisen, liikkuv. pohjalla varustetun ruoppausproomun ostoon	80,000	—		
		2 tavallisen puisen ruoppausproomun ostoon	16,000	—		
		Avon. tavaravaja Keittohnrantaan	20,000	—		
		Tavaravajoja Katajanokalle . . .	100,000	—		
		Vaakojen ostoon tavaravajoihin . .	10,000	—		
		Kaasutehtaan tontin viereisen hii- lenpurkaussillan jatkaminen Sörnäsissä (80 metriä)	30,000	—	258,000	
		7. Istutukset.				
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
	c	Istutusten ja taimistojen kunnossapito	109,550	—		
		Kivelän sairaalan istutusten kunnossapito	2,000	—		
		Eläintarhan urheilukentän järjestyksien palkka	600	—		
		Siirros	112,150	—	20,132,107	21

		Siirros	112,150 —	20,132,107 21
		Eläint. urheilukentän kunnossapito	1,000 —	
		Punanotkon urheilukent. kunn.pit.	500 —	
		Haapaniemen urheilukentän kunnossapito	800 —	
		Kaupunginpuutarhan asuinrakennusten polttopuut	1,500 —	
c	{	S:n erinäisten huoneistojen lämmitys ja siivoaminen	400 —	
		S:n valaistus	150 —	
		Talvipuutarhan kunnossapito	7,000 —	
		Kaupunginpuutarhan tallipalvelijaston palkat, tallin rehut y. m. menot	6,300 —	
c*	{	Kolmen Kaupunginpuutarhassa aivan talvipuutarhan luoteisp. olevan kasvihuoneen korjaus.	2,500 —	
		Alpin kunnossapito.	1,500 —	
c*	{	Vanhempain nurmien ja käytävien uudistus	4,500 —	
		Aitausten kunnossapito	3,500 —	
		Mullanvalmistus kaupungin istutuksia varten	3,500 —	
		Lannan osto kasvilavoihin	650 —	
		Kaupungin vesilintujen hoito	1,000 —	
c	{	Leposohvain korjaus	2,200 —	
		Työkalujen osto ja korjaus.	2,500 —	
		Kaupungin kaikissa istutuksissa, kasvihuoneissa y. m. kulutetun veden korvaus.	12,000 —	
c*	{	Vesijohtojen laittaminen erinäisiin kaupungin istutuksiin	7,250 —	
		10 suojusristikkoa lehtokujapuita varten	1,300 —	
		Lehtikasvien ostoon, arviolta	4,000 —	176,200 —
		<i>Uutistytöt.</i>		
c*	{	Kaupunginpuutarhan vajarakennus	4,300 —	
		Työpajahuoneen sisustaminen vau- nu- ja kaluvajaan	1,000 —	
		Siirros	5,300 —	20,308,307 21

		Siirros	5,300	20,308,307	21
		Uuden kasvihuoneryhmän erinäiset sisustustyöt	3,800		
		Kaupungin vesilintujen talvehtimishuone.	8,000		
		Kellarin teettäminen Kaupunginpuutarhaan	5,000		
		Uusi aitaus Kaupunginpuutarhaan alueen ympärille Eläintarhaan.	3,000		
		Kaupunginpuutarhan pohjoispuolisen kiviaidan valmistus. . .	2,000		
		Alueen louhiminen ja salaojitus uusia kasvisuojia varten . . .	5,000		
		Uudet kasvisuojat (ilman lämpöjohtoa)	5,000		
		Emäradan itäpuolella Eläintarhassa olevain lammikkojen ympäristön järjestäminen	8,000		
		Eläintarhan raivaustyöt	4,000		
	c*	Punanotkon istutus- ja tasoitustöiden loppuunsaattaminen . .	13,350		
		Haapaniemen istutustöiden loppuunsaattaminen	4,000		
		6 kaupunginosassa Tehtaan- ja Laiivurinkadun kulmauksessa olevan istutuksen s:n	5,800		
		Korttelin N:o 127 pohjoisosassa olevan istutuksen s:n	3,100		
		Kaivopuiston tasoitus- ja istutustöiden jatkaminen	8,000		
Kvston päät. 12/3 1912	b*	Kaisaniemen istutus- ja tasoitustöiden jatkaminen	30,000		
		Töiden jatkamiseen Savilan taimistossa	2,500		
		Engelaukion ja sen eteläpuolisten istutusten järjestäminen	15,000		
		Laiivurinkadun ja Speranskytien kulmauksessa olevan istutuksen s:n	1,500		
		Tehtaanpuiston istutuksen s:n . .	8,000		
		Siirros	140,350	20,308,307	21

		Siirros	140,350 —	20,308,307 21
c	}	Kallion 5 Linjan viereisen istutuksen järjestäminen	14,100 —	
		Puistosohvain ostoon	2,500 —	
		Kelkkaratain järjestäminen	3,000 —	159,950 —
		8. Puhtaanapitolaitos.		
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>		
	}	Kaupungin rantasilloilla olevain tavaravajain, kauppahallien sekä Aleksanterinkadun talon 1 ja Länsirannan talon 10 pihain puhtaanapito	8,000 —	
		Kaatopaikkain ja laiturien kunnossapito	6,000 —	
		Vartijain palkkaus	7,000 —	
		Makkien ja käymäläin puhtaanapito	20,000 —	
		Samain korjaus	3,000 —	
		Käymäläin vedenkulutus, arviolta	6,000 —	
		Kaupungin yleisten paikkain ja katuosain puhtaanapito	135,000 —	
c	}	Kaupungille 6 kaupungiosan huvila-alueella kuuluvain teiden puhtaanapito	11,500 —	
		S:lle 10, 11 ja 12 kaupunginosassa kuuluvain uusien katuosain s:n	10,200 —	
		S:lle 13 ja 14 kaupunginosassa kuuluvien uusien katuosain s:n	13,700 —	
		Keskikaupungin katujen kastelu	28,500 —	
		Keskikaupungin katujen kasteluun ja Kauppatorin huuhteluun käytetty vesi	22,000 —	
		Viertoteiden puhtaanapito	48,000 —	
		Kaivopuiston viertoteiden s:n	1,000 —	
		Teiden puhtaanapito	18,000 —	
		Venesätamain s:n	2,000 —	
		Jäiden s:n	1,500 —	
		3 työkaluvajan teettäminen	1,200 —	
		Siirros	342,600 —	20,468,257 21

		Siirros	342,600	20,468,257	21
c	}	Hiekkavajan teettäminen Töölön alueelle	900		
		Erinäisten hiekkavajain kattojen korjaus ja tervaus sekä osittainen uudistus	1,800		
		Hiekkavajain maalaus	630	345,930	
		<i>Uutistytöt.</i>			
c*	}	1 käymälä Elisabetinpuistikon viereiseen rantaan	1,650		
		1 s:n 6 hengelle L. Viertotien varrelle, aivan tavararatapihan vierele	2,600		
		1 s:n Ullanlinnanvuorelle, aivan Unioninkadun itäpuolelle	1,800		
		1 s:n 6 hengelle Rahapajanrannan länsiosaan	2,500		
		1 s:n 2 Linjan ja Hämeenkadun kulmaukseen	1,700		
		1 s:n P. Rautatiekadun ja Arkadiakadun kulmaukseen	1,800	12,050	
		9. Yleinen makkien puhtaanapito.			
c	}	Palkkauksia, miehistö ja ajomiehet	180,000		
		10 hevosen rehut	10,000		
		Sekalaisia menoja desinfiioimisaineista, työkaluista y. m.	9,000		
		Ajoneuvojen, rikkalaatikkojen, levyastiatin ja kansien korjaus	12,500		
		Rautatierahteja, arviolta	40,000		
		Rautatievaunujen korjaus, arviolta	2,400		
c*	}	400 panosta kannellisia makkiasioita tänä vuonna kuluneiden sijaan	7,300		
		6 nelipyöräisten rikkainkuljetusrattaiden ostoon	3,600		
		Uuden hevosen ostoon yhden hylättävän sijaan	700	265,500	
		10. Työkalut.			
c		Erinäiset ostot ja korjaukset	15,000		
c*		17 kasteluvaunun maalaus	850		
		Siirros	15,850	21,091,737	21

			Siirros	15,850	21,091,737	21
		c*	{ 16 purgator-rattaiden, 12 rikkain- kuljetusrattaiden ja 75 hiekka- laatikon maalaus	1,600		
			4 kasteluvaunun ostoon à 1,400:—	5,600		
			2 ruoppausproomun korjaus . . .	5,000		
			10 tonnin höyryjyrän ostoon . . .	12,000		
			3,500 kiloa kantavan kuorma- autobiiliin ostoon	16,000	56,050	
			II. Sekalaista.			
		c	{ Hengenpelastuskalujen, halkomit- tain y. m. kunnossapito	4,000		
			Erinäisten pesuhuoneitten ja viru- tuslaiturien hoito ja korjaus . .	7,000	11,000	
			— Smk 4,655,894: 63 —			
			XIV. Eläkkeet ja apu- rahat.			
			<i>A. Eläkkeet.</i>			
Kvston päät. 26/3 1912	b		Ent. kirjanpitäjä Frans Lammi- nen	2,520		
S:n 12/3 1912	b		Ent. kansak. opettajatar Viktorina Sundvall	110		
S:n 11/6 1912	b		Ent. kansak. opettajatar Rosa Na- talia Sagulin	510		
S:n 29/10 1912	b		Marian sairaalan ent. emännöit- sijä Kalista Borodkin	480		
	c		Virka- ja palvelusmiesten eläk- keiksi vuonna 1913, arvi- olta	10,000	13,620	
			<i>B. Apurahat.</i>			
Maistr. päät. 18/2 1863	b		Maistraatinsihteerintytär M. K. Wirzenius	266	67	
Kvston päät. 9/2 1875	b		Neuv.mies H. L. Chronsin 3 lasta	600		
S:n 9/5 1893	b		Ent. ylimääräinen kaupunginvouti Moses Lindberg	400		
S:n 16/6 1899	b		Vahtimestarintytär Erika Alek- sandra Rosenström	120		
			Siirros	1,386	67	21,172,407
						21

			Siirros	1,386 67	21,172,407 21
Kvston päät. 19/11 1895	b	Metsänvartij:leski Maria Erikson		120 —	
S:n 3/12 1895	b	Kaup.palvelijanleski E. J. Tång		120 —	
S:n 20/10 1896	b	Ent. reaalkoulunvahtimestari F. M. Lindqvist		450 —	
S:n 6/6 1905					
S:n 20/5 1903	b	Kaupunginpalvelijanleski Adolfina Fagerholm		120 —	
S:n 20/2 1903	b	Ruiskumestar.leski Sofia Nyström ja hänen alaikäiset lapsensa		600 —	
S:n 30/12 1907					
S:n 20/5 1904	b	Ent. satamavahtimestari Johan Edvard Stenman		400 —	
S:n 9/3 1904	b	Kaup.palvelijanleski A. M. Olin		200 —	
S:n 13/2 1912					
S:n 13/6 1904	b	Vahtimestarinleski M. E. Roskvist		120 —	
S:n 13/3 1905	b	Opettajatar Maria Hertz		1,000 —	
S:n 9/5 1905	b	Rakennusmestarinleski A. M. Nyholm lapsineen		225 —	
S:n 12/12 1905	b	Järjestysmiehenleski Karolina Wilhelmina Rönneberg		200 —	
S:n 20/12 1905	b	Siivoojatar Hedvig Kristina Lindgren		230 —	
S:n 13/2 1906	b	Entinen vesijohtoinsinööri C. Hausen		3,000 —	
S:n 21/5 1906	b	Ent. Työ- ja Vaivaistalon johtaja, kunnallisneuvos C. E. Degerholm		4,500 —	
S:n 21/5 1906	b	Ent. vahtimestari Henrik Gustaf Forsblom		600 —	
S:n 13/11 1906	b	Leskirouva Karin Calonius		2,400 —	
S:n 13/11 1906	b	S:n Anna Lovisa Lindberg		2,400 —	
S:n 13/11 1906	b	Alaik. Karl Axel Robert Lindberg		1,200 —	
S:n 13/11 1906	b	Alaik. Karin Lindberg		1,200 —	
S:n 13/11 1906	b	Leskirouva Frideborg Nordlin		1,200 —	
S:n 13/11 1906	b	Alaikäinen Karl Torsten Nordlin		600 —	
S:n 13/11 1906	b	Leskirouva Ida Natalia Kullberg		600 —	
S:n 13/11 1906	b	Wilhelmina Kulmala		360 —	
S:n 13/11 1906	b	Karl Gustaf Törnqvist		500 —	
S:n 21/11 1906	b	Ent. Työ- ja Vaivaistalon taloudenhoitajatar Maria Sofia Ekholm		500 —	
S:n 4/6 1907	b	Entinen vahtimestari Axel Törnström		400 —	
		Siirros	24,631 67	21,172,407 21	

			Siirros	24,631 67	21,172,407 21
Kvston päät.	11/6 1907	b	Ent. vahtimestari Frans Hasselberg	600 —	
S:n	17/9 1907	b	Leski Amalia Adolfina Johansson	144 —	
S:n	8/10 1907	b	Ent. kaup. palv. A. V. Nyberg	720 —	
S:n	19/11 1907	b	Ent. Maistraatin kanslisti Amanda Cajander	1,200 —	
S:n	14/1 1908	b	Tarkastusmiehenleski Augusta Meriläinen	300 —	
S:n	28/1 1908	b	Varastonhoitajanleski Katharina Kristina Åhlqvist	300 —	
S:n	11/2 1908	b	Ent. amanuenssi Viktorine Sundvall.	400 —	
S:n	25/2 1908	b	Varastonhoitajanleski Matilda Heinola ja hänen alaikäiset lapsensa	450 —	
S:n	19/6 1908	b	{ Kaasutehtaantyyömiehen David Ellenberg	400 —	
			{ Alaikäinen Aimo August Löfgren	120 —	
S:n	1/12 1908	b	Sairaanhoidajatar Edla Ahtikoski	600 —	
S:n	15/12 1908	b	Raatihuoneenarkiston ent. aktuari J. Öhrnberg	2,000 —	
S:n	15/12 1908	b	Vahtimest. leski Johanna Ström	120 —	
S:n	19/3 1909	b	Työmiehen Karl Johansson	400 —	
S:n	8/6 1909	b	{ Tohtorinrouva Olga Juslin	880 —	
			{ Hallinvahtimest. J. A. Björkholm	600 —	
			{ Maistraatinvahtimestari C. G. Lindqvist	600 —	
S:n	15/6 1909	b	{ Maistraatinvahtimestari Alfred Karlsson	900 —	
			{ Työm. Adolf Konstantin Renfors	600 —	
S:n	21/9 1909	b	Työmiehen Herman Pallonen	240 —	
S:n	5/10 1909	b	Työmiehen Jaakko Salmio	400 —	
S:n	19/10 1909	b	Työpäällysmiehen leski Otteliana Gustava Pelat	180 —	
S:n	7/12 1909	b	Ent. työm. Karl Gustaf Kaalisaari	120 —	
S:n	16/3 1910	b	Sairaanhoidajatar Ida Dahlström	500 —	
S:n	28/5 1910	b	{ Ent. siivoojatar Albertina Boman	300 —	
			{ Työm. leski Lovisa Ävist	300 —	
S:n	31/1 1911	b	Rak. mest. Johan Fredrik Larsson	480 —	
			{ Siivoojatar Aquilina Malén	300 —	
S:n	21/2 1911	b	{ Työmiehen Mikko Hakomäki	150 —	
			{ Leski Maria Olivia Winqvist	120 —	
S:n	7/3 1911	b	Sairaanhoidajatar Eva Fagerholm	480 —	
S:n	9/5 1911	b	Leski Matilda Svan	120 —	
S:n	13/6 1911	b	Työm. Anders Erland Thomasson	240 —	
			Siirros	39,895 67	21,172,407 21

			Siiros	39,895 67	21,172,407 21
Kvstn päät.	5/0 1911	b	Leski Antoinette Ulrika Brenner	360 —	
S:n	17/10 1911	b	Ent. sair. hoit. Fredrika Kant	300 —	
S:n	14/11 1911	b	Työmies Isak Toukka.	400 —	
S:n	12/12 1911	b	Ent. vahtimestari Aurora Karolina Andersson	600 —	
S:n	22/12 1911	b	Ent. työmies Henrik Malakias Henriksson	400 —	
S:n	14/5 1912	b	Ulosottoapulainen Karl Oskar Olin	600 —	
			Kaup. viskaalin leski Aina Albrecht	880 —	
S:n	11/6 1912	b	Työmies Karl Gustaf Danielson-Sandberg	600 —	
			Satamakonstaapelinleski Hanna Gustava Gustafsson.	180 —	
S:n	10/9 1912	b	Hänen alaikäinen tyttärensä Verna Elisabet Gustafsson.	120 —	
S:n	24/9 1912	b	Työmies Henrik Dahlstedt.	600 —	
S:n	29/10 1912	b	Työmiehenleski Vilhelmina Lindholm	240 —	
S:n	29/10 1912	b	Työmiehenleski Kristina Jokinen	240 —	
			Vesijohtotyöntekijä Johan Gustaf Lindström	400 —	45,815 67
— Smk 59,435: 67 —					
XV. Sekalaiset menot.					
		c	Polttoaineet, arviolta	2,000 —	
			Valaistus, siihen luettuina juhla-valaistukset, arviolta	3,000 —	
			Myrskynvarotussähkösanom., arv.	250 —	
			Palovakuutusmaksut, arviolta	25,000 —	
Kvstn päät.	30/12 1907	b	Kustannukset kunnallisen asetus-kokoelman julkaisemisesta	800 —	
S:n	21/12 1897	b	Määräraha henkikirjoittajalle, arviolta	5,000 —	
S:n	17/12 1907	c	S:n henkikirjoittajan huoneiston lämmit., valaist., siivoomiseen y. m.	1,500 —	
Helsingin kalastus-sääntö 1/2 1890		b	Palkkio 2:lle kalastuksen kaitsijalle, arviolta	900 —	
Kvstn päät.	21/12 1897		Puutavarain lauttauksen valvomisesta kaupungin satama-alueella	150 —	
Siiros				38,600 —	21,218,222 88

			Siirros	38,600	—	21,218,222	88
Kvston päät. 27/2 1906	b	Kustannuks. Kuntähdestä, Meilahdesta, Rekolasta, Oulunkylästä, Bölestä ja Nybondaksesta, arv.		7,000	—		
		S:n Bengtsärin maatilasta . . .		12,000	—		
	c	S:n Henrik Borgströmin kansanpuist. Turholmassa, arviolta . . .		4,400	—		
		Palkkio talonisännöitsijälle . . .		2,000	—		
		Määräraha Vankeusyhdistyksen turvakodille		600	—		
S:n 26/5 1903	b	Määrär. Vankeusyh:n ylläpitäm. vap. pääst. naisvank. turvakod.		600	—		
		1 Rankkuri, paitsi asuntoa ja polttop., palkkiota		1,680	—		
S:n 26/3 1907 S:n 30/12 1909	b	Korvausta erinäisistä toimituksista taksan muk., arviolta		200	—		
Rhkn erit. päätös	b	Vahingonkorvausta työntekijöille ruumiinvammasta, arviolta . . .		4,300	—		
Kvston päät. 30/12 1907	b	Määräraha huoneiston vuokraamiseen Aleksanterinkadun talosta N:o 16		2,000	—		
S:n 7/6 1910	b	S:n huoneiston vuokraamiseksi postipakettiosastolle Tulli- ja pakkahuoneesta		12,000	—		
S:n 25/4 1911	b	Kustannuksia pakkahuoneessa olevasta kaup.gin työkunnasta, arv.		27,000	—		
	c	Normaalikellojen kunnossapito . . .		1,630	—		
	c	Kalustoa kaupungin taloihin sekä sen korjaus ja täydennys, arviolta		20,000	—		
		Puhelinmaksut, arviolta		10,000	—		
Kvston päät. 21/12 1897 S:n 20/12 1907	b	Määräraha koiraveron koskevan aset. noudattamisen valvontaa varten		1,000	—		
	c	Koiraveron aiheuttamia kustannuksia		300	—		
	c	Kauppatorin suihkukaivon käyttö ja hoito		3,300	—		
S:n 14/11 1911	b	Kustannuksia vedenkulutuksesta vapaakaivoissa, satamain vesijohdoissa y. m.		10,000	—		
	c	Vedenkulutus y. m. erinäisissä kaupungin omistamissa taloissa ja huoneistoissa		500	—		
S:n 19/12 1899	b	Puolipäivätunnin merkinanto . . .		300	—		
			Siirros	159,410	—	21,218,222	88

		Siirros	159,410	—	21,218,222	88
Kvston päät. 29/10 1912	b	Kaupungin apumaksu kunnallisen keskustoimiston voimassapitoon, arviolta	8,000	—		
	c	Määräraha Rakennuskonttorin virkamiesten opintomatkoja varten	5,000	—		
S:n 11/6 1912	b	Määräraha kaupungin palveluksessa olevain työntekijäin kesäloman kustantamiseksi.	10,000	—		
S:n 28/4 1912	b	Kunnan virutushuoneet: 4 Järjestysmiestä à 1,200: — . . .	4,800	—		
		Vedenkulutus à 5,000: —	15,000	—		
		Valaistus, lämpö à 1,100: — . . .	3,300	—		
	c*	Automobiilin ostoon, arviolta . . .	15,000	—		
	c	Ohjaajan palkka ja vaunun käyttökustannukset	4,500	—		
	c	Taksoitettujen varain ja muiden tulojen vähennys ja palauttaminen, arviolta	200,000	—		
	d	Arvaamattomiin menoihin Valtuuston määräyksen mukaan	350,000	—	775,010	—
		— Smk 775,010: — —				
		Yhteensä Smk	—	—	21,993,232	88

		Kirjain osoittaa tulon laadun Kunn. aset. 88 §:n muk.				
			Tulot.			
	<i>a</i>		Säästöä edelliseltä vuodelta . . .	—	—	1,600,000 —
			I. Korot ja kuoletus.			
	<i>c</i>		Kaupungin lainaobligatsioneista, arviolta	16,800	—	
	<i>b</i>	Lahjoituskirjain muk.	Tontinlunastuksista, arviolta . . .	600,000	—	
	<i>b</i>		Lahjoitusrahastoista, joiden korot tulevat kaupungille, arviolta . .	20,000	—	
	<i>c</i>		Erinäisiä korkoja ja osinkoja, ar- violta	550,000	—	
				Vallilan lainarahaston korot . . .	6,000	—
			Teknillisten laitosten etuannit . .	51,000	—	
			Vesijohtolaitoksen perustamispää- oman kuoletuksesta, 155,500: —, käytetään	92,185	47	
			S:n s:n korko	321,750	—	
	<i>c</i>		Kaasutehtaan s:n kuoletuksesta, 138,362: 12, käytetään	41,637	34	
				S:n s:n korko	248,300	—
			Sähkötehtaan s:n kuoletuksesta, 175,621: 94, käytetään	51,033	80	
			S:n s:n korko	275,532	23	2,274,238 84
			II. Tontinlunastukset.			
	<i>b</i>	Kvston päät. $\frac{9}{3}$ 1893 S:n $\frac{14}{12}$ 1909	Tonttien myynti ja myytyjen tonttien kauppahinnan kuoletus, arviolta	—	—	1,100,000 —
				III. Kaupungin kiinteä omaisuus.		
			1. Veroja lahjoitetuista tiloista.			
	<i>b</i>	K. Sin päät. $\frac{10}{1}$ 1879	Arviolta	—	—	1,100 —
			Siirros	—	—	4,975,338 84

			Siirros	—	4,975,338 84
			2. Kaupunkiin yhdistetty alue.		
Kunink. vakuutus ^{23/2} 1789, 1 ja 4 § K. Asetus ^{8/12} 1873, 6 §	b	Vuokria rakennuksista ja tilois- ta	225,000	—	
Lunastuseht. muk.	b	Vuokria Kaivopuiston alueesta, ar- violta	15,000	—	
Välikirjan muk.	b	Kauppaneuvos H. Borgströmin lahjoittaman Alppipaviljongin vuokra	7,000	—	
S:n s:n K. S:n päät. ^{11/11} 1884 Kvston päät. ^{20/10} 1888	b	Seurahuoneen vuokria	40,000	—	
	b	Vuokraa torien myyntipaikoista, arviolta	35,000	—	
	b	Vuokr. poliisin virkahuon. ja tal- leista kaupungin omist. taloissa	99,650	—	
Välikirjan muk.	b	Vuokraa Penger- ja Ratakadun poliisihuoneistoista	5,500	—	
		S:n Bengtsårin kasvatuslaitoksesta	15,000	—	
		Vuokraa Vuorimiehenk. N:on 9 huoneistoista	9,400	—	
		S:n erin. laivaveistämöalueen ra- kennuksista	3,850	—	
		S:n Aleksanterinkadun talosta N:o 26, arviolta	15,200	—	
S:n s:n	b	Vuokraa kunnallisista työväen- asunnoista, arviolta	50,000	—	
		Erinäisiä vuokria, arviolta	3,800	—	
		Vuokraa myymälöistä ja myymä- pöydistä, arviolta	6,000	—	
		Vuokraa kauppahallien myyntipai- koista, arviolta	85,000	—	
		Uimahuonemaksuja, arviolta	500	—	
		Kalavesimaksuja, arviolta	2,000	—	
	c	Satunnaisia sekä kenttien vuokria, arviolta	100,000	—	
	c	Kadun erilleen aitaamisesta raken- nustarkoituksia varten	10,000	—	
Kvston päät. ^{25/3} 1911	b	Tuloja kunnan virutushuoneista	3,000	—	
Välikirjan muk.	b	Laivaveistämöalueen vuokra	16,620	—	747,520
		3. Kaupungin maatilat.			
S:n s:n	b	Oulunkylä, Böle, Nybondas ja Reimars, vuokraa, arviolta	21,000	—	
	c	Bengtsårin maatila	12,000	—	33,000
		— Smk 781,620: — —			
			Siirros	—	5,755,858 84

			Siirros	—	5,755,858 84
		IV. Tonttiverot.			
Maist. päät. ²⁰ / ₅ 1662.	b	Arviolta	—	—	4,200 —
		V. Tuloa tuottavat oikeudet.			
K. Asetus ³¹ / ₁₂ 1877 K. julist. sam. piltä	}	c	Tuulaaki Helsinkiin tuleviksi määrättyistä tavaroista, arviolta . . .	390,000 —	
K. julist. ¹ / ₁₀ 1881 K. S:n kirjelmä ¹⁷ / ₄ 1883			Tuulaaki Helsinkiin meritse tulevasta, ylämaan kaupunkeihin määrättyistä tavaroista, arviolta . . .	5,000 —	
Liikennetaksa ¹⁰ / ₄ 1888		c	Liikennemaksuja, arviolta	850,000 —	
Sn s:n		c	Mittausmaksuja, arviolta	1,500 —	
Kvston päät. ¹ / ₆ 1876		c	Makasiininvuokraa, arviolta	13,000 —	
			Satamamaksuja, arviolta	295,000 —	
			Siltamaksuja, arviolta	12,000 —	
Liikennetaksa ¹⁰ / ₄ 1888		c	Nostoranmaksuja, arviolta	1,400 —	
			Painolastimaksuja, arviolta	100 —	
			Punnitsemismaksuja, arviolta	2,800 —	
K. Asetus ³⁰ / ₃ 1879		c	Ulkomaalaisten maksuja ruokatarvarain myynnistä aluksesta, arviolta	6,700 —	
Useat K. S:n päät. K. Sääntö ²¹ / ₁₀ 1698		c	Biljaardimaksuja, arviolta	600 —	
		c	Perunkirjoitusprosentteja, kaupungin vaivaisten osuus, arviolta	16,000 —	
		c	Kolehtirahoja, arviolta	200 —	
		c	Erinäisiä sakkoja, arviolta	200 —	
Välikirjan muk.		b	Vanhankaupungin myllyn vuokra	2,700 —	1,597,200 —
		VI. Sekalaiset tulot.			
K. Asetus ¹⁷ / ₃ 1879		c	Henk. kohtainen vaivaismaksu, arv.	55,000 —	
H:gin kunnall. sairaanhoidon ohjes. ¹² / ₁₁ 1879	}	c	Sairaanhoidosta Marian sairaalassa, arviolta	50,000 —	
			Vaivahoidon suoritettava korvaus varattomain potilaitten hoidosta Marian ja Kivelän sairaaloissa	236,000 —	
		c	Sairaanhoitajataroppilaskoulun oppilaitten pääsymaksuja, arviolta	1,800 —	
			Myydyistä ruuantähteistä, arviolta	1,400 —	
			Siirros	344,200 —	7,357,258 84

		Siirros	344,200	—	7,357,258	84
		Sairaanhoidosta Kivelän sairaal.	15,000	—		
		Vaiivahoidon maksettava korvaus mielenvikaisten hoidosta Kive- län sairaalassa	285,000	—		
		Sairaanhoidosta Humaliston sairaalassa, arviolta	500	—		
	c	Sairaanhoidosta uudessa kulkutau- tisairaalassa, neljännesvuodelta, arviolta	5,000	—		
		Tuloja desinfiioimislaitoksesta, ar- violta	300	—		
		Desinfiioimisesta kodeissa, ar- violta	6,000	—		
		Tuloja työlaitoksesta, arviolta . .	15,000	—		
	c	Maantuotteita vaivaistalosta, ar- violta	2,000	—		
		Korvausta köyhäin ylläpidosta, arviolta	15,000	—		
	c	Tuloja vaivashoitolaisten töistä .	200	—		
		Ammattikoulujen oppilaiden myy- dyistä teoksista, arviolta	3,400	—		
		H:gin kansakoulujen ohjes. ²⁵ / ₁₀ 1878 ja ⁴ / ₁₀ 1892				
	c	Kansakoulunoppilaiden maksut ja käsityöt, arviolta	600	—		
	c	Korvausta turvakodeissa hoide- tuista lapsista, arviolta	1,500	—		
	c	Tuloja Bengtsärin kasvatuslaitok- sessa valmistetuista teoksista .	1,000	—		
	b	Koiraverot, arviolta	21,000	—		
		Työnvälitystoimiston tuloja, ar- violta	400	—		
		Terveydellisiä ja bakteriolog. tutkimuksia varten perustetun laboratorion tulot, arviolta . .	5,000	—		
		Klosettimaksuja, arviolta	7,000	—		
	c	Postilaitoksen vuokra-apumaksu postipakettiosaston puolesta . .	2,000	—		
		Tuloja kaupungin työkunnasta .	27,000	—		
		Tuloja kaupunginkirjastosta . .	2,800	—		
		Rakennustarkastukseen kuuluvista toimituksista kannettavia mak- suja, arviolta	40,000	—		
		Siirros	799,900	—	7,357,258	84
		K: S:n päät. ²⁰ / ₁₀ 1912				

		Siirros	799,900	7,357,258	84
Välikirjan muk.	b	Apumaksu Ritarihuoneen puistikon kunnossapitoon	300		
		Apumaksu Säätytaloa ympäröivien istutuksien kunnossapitoon	1,170		
		Apumaksu Ateneumia ympäröivien istutuksien kunnossapitoon	200		
		Apumaksu Vanhan kirkon istutuksien kunnossapitoon	2,200		
		Apumaksu Kirurgisen sairaalan tontin istutusten kunnossapitoon	700		
		Pankkivalt. kirj. ⁹ / ₇ 1892	b	Apumaksu katuvalaistukseen Suomen Pankilta 275: — Säätytalosta 525: —	800
K. Asetus ⁸ / ₉ 1899 K. Sin kirj. ⁹ / ₈ 1900	b	Vastike kaup. menettämistä sakkosuuksista (ynnä kaup. kasöörille tul. osuudet)	8,075		
K. Asetus ¹⁸ / ₁ 1882		b	Majoituksen korvaa tammikuun 18 p. 1882 annetun K. Asetuksen mukaan kruunu, tariffin mukaan, arviolta	571,500	1,384,845
VII. Valtioavut.					
K. Sin päät. ²⁰ / ₁ 1911 S:n ⁸ / ₁₀ 1911 S:n ²² / ₁₀ 1907 S:n ¹¹ / ₇ 1912	b	Kansakouluille	210,000		
		Kasvatustaloksille	11,586	25	
K. Sin kirj. ¹⁰ / ₅ 1898	b	Katuvalaistukseen	7,700		
Knk kirje ²⁷ / ₃ 1779	b	Palolaitokselle	21,000		
K. Sin päät. ²³ / ₅ 1901	b	Tulli- ja kellarivapaud. korvaus	368		
K. Sin päät. ¹⁹ / ₁ 1906 K. Asetus ⁹ / ₆ 1892 K. julist. ¹⁴ / ₁₂ 1894	b	Valmistavalle poikain ammattikoululle	21,400		
		Valmist. tyttöjen ammattikoululle	11,000		
		Kaupungin osuus paloviinaverosta, arviolta	14,000	297,054	25
VIII. Kaupungin teknilliset laitokset.					
Vesijohtolaitos.					
H:gin kaupungin vesijohdon taksa ¹¹ / ₃ :lta, 1890.	c	Vedenmyynnistä, lukuun otettuna kaup. oma vedenkulutus, arviolta	1,100,000		
		Vesimittarien vuokria, s:n	44,000		
		Vesimaksuja hevosaltaista, s:n	2,100		
Siirros			1,146,100	9,039,158	09

		Siirros	1,146,100	—	9,039,158	09
c	{	Korvausta vedenkulutuksesta va-				
		paakaivoissa y. m.	10,000	—		
		Maa-alueiden vuokria	200	—		
					1,181,300	—
c*		Voittoa suoritetuista johtotöistä, arviolta	25,000	—		
		Laitoksen kuoletusvaroista osote-			63,314	53
		taan laajennustöihin	—	—		
		Kaasutehdas.				
c	{	Korvausta katuvalaistuksesta . .	180,000	—		
		S:n yksityiskulutuksesta . . .	880,000	—		
		Tuloja sivutuotteista	509,000	—		
		Voittoa tehdyistä töistä	70,000	—		
		Vuokratuloja	5,100	—		
					1,644,100	—
c*		Tehtaan kuoletusvaroista osote-			96,724	78
		taan laajennustöihin	—	—		
		Sähkötehdas.				
c	{	Korvausta katuvalaistuksesta . .	60,000	—		
		S:n yksityiskulutuksesta . . .	1,680,000	—		
		Voittoa johtotöistä	50,000	—		
		Vuokratuloja	18,000	—		
					1,808,000	—
c*		Tehtaan kuoletusvaroista osote-			124,588	14
		taan laajennustöihin	—	—		
		— <i>Smk 4,918,027:45</i>				
		IX. Puhtaanapitolaitos.				
c	{	Talonomistajain maksuja	210,000	—		
		Maksuja kaup. omista taloista . .	26,360	—		
		Tuloja myydystä lannasta, arvi-				
		olta	42,000	—	278,360	—
		X. Lainat.				
		1909 vuoden obligatsioonilainasta				
		osotetaan:				
c*		Vesijohdon laajentamiseen	—	—	133,824	23
		Siirros	—	—	14,369,369	77

		Siirros	—	—	14,369,369	77
		1911 vuoden obligatsioonilainasta osotetaan:				
	e*	Vesijohdon laajentamiseen . . .	26,561	24		
		Uutta kulkutautisairaala varten	1,034,000	—		
		Uutta mielisairaala varten . . .	329,000	—		
		Sähkötehtaan laajentamiseen . . .	700,000	—		
		Kaasutehtaan laajentamiseen . . .	78,175	22		
		Pikku Roobertinkadun talon N:o 8 oston	148,000	—	2,315,736	46
		— Smk 2,449,560: 69 —				
		XI. Taksoitus.				
		Se määrä, joka lisäksi tarvitaan ja on kunnan verovelvollisilta jäseniltä taksoitettava, on	—	—	5,308,126	65
		Yhteensä Smk	—	—	21,992,232	88

Helsingin kaupungin 1913 vuoden Meno- ja Tulosäännön yhdistelmä.

Pää- luokka	Menot.	Vakinaiset menot		Satunnaiset menot		Yhteensä	
I	Kaupungin velat	3,137,474	03	16,200	—	3,153,674	03
II	Kaupungin virastot	350,376	67	40,400	—	390,776	67
III	Kunnallishallinto	822,108	33	46,200	—	868,308	33
IV	Katu- ja laiturivalaistus	336,040	—	—	—	336,040	—
V	Palolaitos	164,645	—	71,700	—	236,345	—
VI	Poliisilaitos	353,898	33	2,000	—	355,898	33
VII	Terveysten- ja sairaanhoito	1,360,511	50	269,125	—	1,629,636	50
VIII	Vaivaishoito	1,110,350	—	6,000	—	1,116,350	—
IX	Opetus- ja sivistyslaitokset	2,201,137	97	69,274	—	2,270,411	97
X	Yleiset rasitukset	598,942	46	—	—	598,942	46
XI	Kauppalhallit	42,700	—	—	—	42,700	—
XII	Kaupungin teknilliset laitokset	3,929,709	29	1,574,100	—	5,503,809	29
XIII	Yleiset työt	964,205	—	3,691,689	63	4,655,894	63
XIV	Eläkkeet ja apurahat	59,435	67	—	—	59,435	67
XV	Sekalaiset menot	760,010	—	15,000	—	775,010	—
Yhteensä Smk		16,191,544	25	5,801,688	63	21,993,232	88
Tulot.		Vakinaiset tulot		Säästö, tontin- lunastukset ja satunnaiset tulot		Yhteensä	
	Säästö	—	—	1,600,000	—	1,600,000	—
I	Korot ja kuoletus	2,274,238	84	—	—	2,274,238	84
II	Tontinlunastukset	—	—	1,100,000	—	1,100,000	—
III	Kaupungin kiinteä omaisuus	781,620	—	—	—	781,620	—
IV	Tonttiverot	4,200	—	—	—	4,200	—
V	Tuloatuottavat oikeudet	1,597,200	—	—	—	1,597,200	—
VI	Sekalaiset tulot	1,384,845	—	—	—	1,384,845	—
VII	Valtioavut	297,054	25	—	—	297,054	25
VIII	Kaupungin teknilliset laitokset	4,633,400	—	284,627	45	4,918,027	45
IX	Puhtaanapitolaitos	278,360	—	—	—	278,360	—
X	Lainat	—	—	2,449,560	69	2,449,560	69
XI	Taksoitus	5,308,126	65	—	—	5,308,126	65
Yhteensä Smk		16,559,044	74	5,434,188	14	21,993,232	88

Säästöarviolaskelma lokakuun 1 päivältä 1912.

Ylijäämää tulotileillä:

I.	Korkoja:			
	Erinäisiä korkoja ja osinkoja . . .	Smk	95,000:—	
II.	Tontinlunastuksia	”	943,000:—	
III.	Kaupungin kiinteä omaisuus:			
	Satunnaisia maanvuokria	”	37,000:—	
V.	Tuloa tuottavat oikeudet:			
	Tuulaaki- ja liikennemaks. 21,000:—			
	Satama- y. m. maksuja . 64,000:—			
	Perunkirjoitusmaksuja . 10,000:—	”	95,000:—	
VIII.	Kaupungin teknilliset laitokset:			
	Vesijohtolaitos 65,000:—			
	Sähkötehdas*) — —	”	65,000:—	
IX.	Puhtaanapitolaitos	”	54,000:—	

Säästöä määrärahoissa:

VIII.	Vaivahoito:			
	Hourinhoitolaitos	”	23,000:—	
XII.	Kaupungin teknilliset laitokset:			
	Vesijohtolaitos	”	20,000:—	
XIV.	Eläkkeet	”	17,000:—	1,349,000:—
				<u>Smk 1,349,000:—</u>

Vajausta lasketuissa tuloissa:

VII.	Valtioavut:			
	Kansakouluille ja kasvatustaloksille	”	210,000:—	

Määrärahoja ylitetty:

XIII.	Yleiset työt	”	68,000:—	
XV.	Kaupunginvaltuuston käyttövarat . . .	”	220,000:—	498,000:—
				<u>Smk 851,000:—</u>

Säästö vuodelta 1911	”	2,640,000:—		
Siitä on käytetty vuonna 1912	”	1,600,000:—	1,040,000:—	

	Säästö vuoteen 1913	Smk	1,891,000:—	
josta määräästä kuitenkin on sidottuna	Smk	250,000:—		
Rakennusaineisiin	”	400,000:—		
Kertymättömiin rästeihin	”	550,000:—		
				<u>Smk 1,200,000:—</u>

Helsingin Rahatoimikonttorissa, lokakuussa 1912.

Iwar Timgren.

*) Rahatoimikonttorin kirjalliseen pyyntön saada erinäisiä tietoja säästöarviolaskelman laatimista varten on sähkötehdas vastaukseksi ilmoittanut, „että tehtaan nykyään on aivan mahdoton antaa sellaisia numerotietoja, joita edellytetään Valtuuston pain. asiakirjoissa N:o 31 vuodelta 1908 nimikkeitten A. ja B. kohdalla.“

Teknillisten laitosten taloudellista tulosta valaiseva taulukko.

Vesijohtolaitos:

1.	Korko	Smk	321,750: —	
2.	Kuoletus	»	92,185: 47	
3.	Kuoletusvaroilla teetettävät uutistyöt	»	63,314: 53	
4.	Voittovaroilla » »	»	35,500: —	
5.	Käytettävänä oleva säästö	»	<u>245,087: —</u>	245,087: —
Yhteensä 1—5 Smk			<u>757,837: —</u>	

Kaasutehdas:

1.	Korko	Smk	248,300: —	
2.	Kuoletus	»	41,637: 34	
3.	Kuoletusvaroilla teetettävät uutistyöt	»	96,724: 78	
4.	Käytettävänä oleva säästö	»	<u>91,226: 67</u>	91,226: 67
Yhteensä 1—4 Smk			<u>477,888: 79</u>	

Sähkötehdas:

1.	Korko	Smk	275,532: 23	
2.	Kuoletus	»	51,033: 80	
3.	Kuoletusvaroilla teetettävät uutistyöt	»	124,588: 14	
4.	Voittovaroilla » »	»	87,411: 86	
5.	Velanlyhennystä Helsingin Sähkö Valaistusosake- yhtiölle	»	160,000: —	
6.	Uusia johtoja varten myönnetyn etuannin vähen- nystä	»	100,000: —	
7.	Käytettävänä oleva säästö	»	<u>198,934: 83</u>	198,934: 83
Yhteensä 1—7 Smk			<u>997,500: 86</u>	535,248: 50

*Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin
1913 vuoden meno- ja tulosääntöä.*

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.*Lokak. 31 p:nä 1912.**Helsingin Maistraatille.*

N:o 600.

Maistraatille saa Rahatoimikamari täten kunnioittaen lähettää ensintulevaksi vuodeksi 1913 laatimansa ehdotuksen Helsingin kaupungin tulo- ja menoarvioksi, oheen pannen kaikki asiaan kuuluvat kaupungin Hallitusten, Konttorien ja Lautakuntain antamat erikoisehdotukset, piirustukset ja muut tarpeelliset asiakirjat. Tämän ohessa saa Kamari seuraavassa antaa ne selitykset, joita esillä olevassa ehdotuksessa tehdyt poikkeukset joko kuluvaksi vuodeksi vahvistetusta rahasäännöstä taikka mainituista erikoisehdotuksista voivat aiheuttaa.

Menot.

I. Kaupungin velat.

Kaupungin obligatsioonilainoille vahvistettujen kuoletussuunnitelmain ja lainausvälikirjoissa olevain erikoismääräysten mukaisesti on tähän pääluokkaan pantu lainain vuotuismaksut ja kustannukset. Kaupungin on ensintulevana vuonna suoritettava kaikkien obligatsioonilainainsa kuoletusta 518,534 mk eli niinmuodoin 23,569 mk enemmän kuin kuluvana vuonna. Kaupungin kaikkien obligatsioonilainain korkoja taas menee ensi vuonna Smk 2,569,963:25 2,592,166 markan sijasta kuluvana vuonna. Tämän lisäksi tulee laskettuja provisioineja, kurssierotuksia y. m. yhteensä 47,800 mk. Viimeksi mainitun menoerän lisääntyminen 13,000 markalla johtuu siitä, että 1902 vuoden obligatsioonilainasta Ranskan valtiolle menevä vero on kohonnut kaksinkertaiseksi, kun

sikäläiset viranomaiset ovat laskeneet tähän lainaan kuuluvain, Ranskaan sijoitettujen obligatsioonien leimaveron $\frac{7}{10} \%$:ksi tähänastisen $\frac{25}{100} \%$:n sijasta. Kaupungin kaikista obligatsioonilainoista on niinmuodoin ensintulevana vuonna menoja Smk 3,136,297: 25 kuluvana vuonna suoritettavan määrän 3,121,931 markan sijasta.

1912 vuoden menosääntöön pannut, Suomen Puutarhayhdistyksen rakennusten lunastamiseksi sekä Kallion uuden kansakoulutalon ja kansankirjastotalon rakennuttamiseksi otetut lainat, yhteensä 311,600 mk, jäävät pois 1913 vuoden menosäännöstä, syystä että ne on täysiksi maksettu. Muista lainoista ovat niinmuodoin jällellä ainoastaan Fabianinkadun tontin ja talon N:o 1 ostoja sekä Nybondaksen talon hallinto-oikeuden lunastamista varten otetut. — Siihen katsoen että kaupungin saamiset erinäisissä rahalaitoksissa edelleen nousevat huomattaviin määriin, ei ensintulevana vuonna tietenkään tule kysymykseen kassakreditiiveistä eikä lyhytaikaisista lainoista maksettavia korko- y. m. menoja.

Kaupungin veloista johtuvat menot on niinmuodoin vuonna 1913 laskettu S:markaksi 3,153,674: 03 kuluvan vuoden rahäsääntöön merkityn määrän S:markan 3,451,521: 84 sijasta.

Seuraavasta yhdistelmästä näkyy, mihin määriin tämän pääluokan menot ovat nousseet alempana mainittuina vuosina:

Vuonna 1900 (tilinpäätöksen mukaan)	Smk	614,012: 08
» 1905 (» »)	»	1,031,830: 69
» 1910 (» »)	»	1,996,268: 17
» 1911 (» »)	»	2,213,307: 06
» 1912 (vahvistetun rahäsäännön mukaan)	»	3,451,521: 84
» 1913 (rahäsääntöehdotuksen mukaan)	»	3,153,674: 03

Niinkuin tästä näkyy, ovat tämän pääluokan menot vuodesta 1900 lähtien kasvaneet viidenkertaisiksi. Kaupungin velat taas ovat vuosina 1900—1913 kasvaneet 12,655,200 markasta vuonna 1900 58,437,911 markkaan 1913 vuoden päättyessä.

II. Kaupungin virastot.

Maistraatin ja *Raastuvanoikeuden* menosäännöt pysyvät vuonna 1913 pääasiallisesti ennallaan. Kunnallispormestarille ja yhdelle kunnallisoikeusneuvosmiehelle tulee palkankorotusta viiden vuoden palveluksesta, toiselle marraskuun 1 ja toiselle elokuun 1 päivästä 1913. Kolme vanhempaa raastuvanoikeuden oikeusneuvosmiestä saa korotusta kymmenen vuoden palveluksesta, helmikuun 1 ja marraskuun 1 päivästä 1913 lukien, sekä yksi vanhempi oikeusmies korotusta viiden vuoden palveluksesta, viimeksi mainitusta päivästä lukien. Sen lisäksi tulee Kaupunginvaltuuston erittäin tekemän

päätöksen mukaan kahdelle nuoremmalle ennen 1907 vuoden palkkaussäännön vahvistamista virkoihinsa nimitetylle oikeusneuvosmiehelle korotusta 5 vuoden palveluksesta koko vuodelta.

Kuluvan lokakuun 29 päivänä on Kaupunginvaltuusto vahvistanut väliaikaisen viidennen osaston rahasäännön, ja tämän päätöksen mukaisesti on mainittua osastoa varten pantu lisämääräraha. Kuitenkin on tämän osaston kaupunginpalvelijain palkka korotettu 1,600 markasta 2,000 markkaan, samoin kuin muidenkin Raastuvanoikeuden eri osastoilla palvelevain kaupunginpalvelijain. — Sittenkun Kaupunginvaltuusto yhteisen Raastuvanoikeuden ja Rahatoimikamarin esityksestä huhtikuun 16 päivänä kuluvaa vuonna oli osottanut 13,200 markan rahamäärän, siitä 800 mk ylimääräistä pöytäkirjanpitoa varten, Raastuvanoikeuden ensimmäisen osaston väliaikaisen toisen jaoston voimassapitoon sekä Keisarillinen Senaatti oli mainitun jaoston perustamisen hyväksynyt, on myönnetty määräraha sinänsä pantu myöskin 1913 vuoden menosääntöön. Tässä on Rahatoimikamari tosin havainnut, ettei määrärahoja yhden ylimääräisen oikeusneuvosmiehen kesäloman aikaisen sijaisen ja yhden ylimääräisen kaupunginpalvelijan palkkaamiseksi ole pantu jaoston menosääntöön, vaikka Kaupunginvaltuuston kesäkuun 11 päivänä tänä vuonna tekemän päätöksen mukaan vastaava määräraha on varattu väliaista viidettä osastoa varten. Mutta kun yhteinen Raastuvanoikeus ei ole pitänyt tarpeellisena anoa määrärahaa vastamainittuun tarkoitukseen, ei Rahatoimikamariakaan ole katsonut olevan syytä panna tähän tarpeellista määrärahaa menosääntöön. — Käsitellessään komitean mietintöä Helsingin rakennustarkastuksen uudestijärjestämistä sekä rakennustarkastuksessa noudatetun sivusaatavataksan muuttamista koskevasta asiasta päätti Kaupunginvaltuusto, muun muassa, että rakennuskatselmuksissa nykyään katselmusmiehinä toimiville kahdelle neuvosmiehelle on myönnettävä korvaus voimassa olevaan sivusaatavataksaan tehtyjen muutosten johdosta menettämistään sivusaatavatuoloista sekä määräsi tämän vastikkeen kumpaisellekin 4,000 markaksi. Tähän nähden ei puheenalaista noille neuvosmiehille maksettavaa vastiketta ole pantu tähän pääluokkaan, vaan kaupungin rakennustarkastuksen menosääntöön. Tästä menettelystä on se etu, että kaupungilla rakennustarkastuksesta olevat kokonaiskustannukset esiintyvät selvästi, jolla seikalla täytyy katsoa olevan jonkinlaista merkitystä, koska mainittua uudestijärjestämistä toimeenpannessa edellytettiin kaupungin saavan täysi korvaus rakennustarkastuksen vastedes tuottamista tuntuvasti lisääntyneistä menoista. — Kaupungin syyttäjain menosääntö pysyy ennallaan.

Kaikkien Raastuvanoikeuden toisella, kolmannella, neljännellä ja väliaikaisella viidennellä osastolla palvelevien kaupunginpalvelijain anottua, että heidän pohjapalkkansa, joka vuodesta 1907 lähtien on ollut 1,600 markkaa vuodessa, kaupungin kehonneitten elantokustannusten ja heidän työtaakkansa lisääntymisen johdosta korotettaisiin 2,000 markkaan, sekä yhteisen Raastuvanoikeuden sittemmin Kaupunginvaltuustolle puollettua puheenalaista anomusta hakijain esittämän syiden nojalla, on Rahatoimikamari kirjelmässä kuluvan lokakuun 17 päivältä niinikään puoltanut anomukseen myönnettäväksi. Tähän katsoen on anotut palkkaedut otettu huomioon menosäännössä.

Ulosottoimen menosääntö on vain muutamilta kohdin muuttunut nykyisestään. Kaupunginvaltuuston huhtikuun 26 päivänä 1910 tekemän päätöksen mukaan perustettiin kolmeksi vuodeksi, kesäkuun 1 päivästä sanottua vuotta lukien, toisen kaupunginvoudin apulaisvirka. Vaikka siis mainittu virka lakkaa olemasta kesäkuun 1 päivänä 1913 ja virkaa seuraavasta 2,400 markan palkasta niinmuodoin olisi ollut rahasääntöön pantava ainoastaan 1,000 markkaa, on Rahatoimikamari kuitenkin, edellyttäen Maistraatin pitävän virkaa edelleen tarpeellisena, rahasääntöön pannut koko vuosipalkan, 2,400 markkaa. — Kaupunginvaltuuston asiassa tekemän päätöksen mukaisesti on ulosottoapulaisten lukua lisätty kolmella ja näiden palkka pantu menosääntöön. — Ulosottoimen käytettävänä olevan huoneiston vuokravälikirja lakkaa voimassa olemasta ensintulevan kesäkuun 1 päivänä. Vaikka on luultavaa, ettei ulosottotointa mainitusta ajankohdasta lähtien enää sijoiteta nykyiseen huoneistoonsa, on Rahatoimikamari kuitenkin varannut vuokramäärän koko vuodeksi, koska ulosottolaitos joka tapauksessa täytyy toistaiseksi sijoittaa vuokrahuoneistoon. Kaupunginvaltuuston lausuman toivomuksen mukaisesti on lämmitys- ja valaistusmenot merkitty erikseen sekä rahasääntöehdotukseen sitä paitsi pantu huoneiston siivoomismääräraha, joka tähän asti on suoritettu Maistraatin tarverahoista.

Samoilla perusteilla on nimikkeen *Sekalaista* kohdalle erikseen pantu valaistuksen, polttopuiden ja vedenkulutuksen menot. — Niin siihen katsoen että kaupunginpalvelijain ja ulosottoapulaisten luku on kuluvana vuonna lisääntynyt, kuin siihenkin nähden että vahtimestareille, työesimiehille y. m. vuosittain on pyydetty useampia ja useampia maksuttomia raitioteiden vuosipilettejä, on puheenalaisia raitiotiepilettejä rahasääntöehdotukseen pantu 30 nykyisten 20 sijasta.

Kaupungin virastoista oli menoja:

Vuonna 1900 (tilinpäätöksen mukaan)	Smk 221,240: 54
» 1905 (» »)	» 224,256: 07
» 1910 (» »)	» 356,688: 02
» 1911 (» »)	» 371,778: 57
» 1912 (vahvistetun rahasäännön mukaan)	» 360,193: 32
» 1913 (rahassääntöehdotuksen mukaan)	» 390,776: 67

Menojen lisääntyminen ensintulevana vuonna johtuu, niinkuin edellä olevasta näkyy, pääasiallisesti niistä kustannuksista, joita toisen jaoston perustaminen Raastuvan-oikeuden ensimmäiseen osastoon tuottaa.

III. Kunnallishallinto.

Kaupunginvaltuuston ja sen kanslian menot on laskettu Valtuuston helmikuun 27 päivänä tätä vuotta kanslialle vahvistaman menosäännön sekä kaikkien Kaupunginvaltuuston käytettävänä olevain huoneistojen vuokravälikirjain mukaisesti. Lisäksi

tulevat mainittujen huoneistojen valaistuskustannukset, joita varten on kulunkiarvioon pantu arviolta 300 markkaa. Tarverahain määrä on pysytetty ennallaan.

Kirjelmässä huhtikuun 22 päivältä kuluva vuotta on *Rahatoimikamari* Kaupunginvaltuustolle tehnyt esityksen Rahatoimikamarin, sen kanslian ja konttorin uudestijärjestämisestä, joka esitys muun muassa sisältää melkoisia muutoksia menosääntöön. Siihen katsoen ettei Valtuusto vielä ole tätä esitystä käsitellyt ja epätoista näyttää olevan, milloin se voidaan lopullisesti tutkittavaksi ottaa, on Rahatoimikamari ensintulevan vuoden kulunkiarvioehdotusta laatiessaan pysyttänyt Kamarin nykyisen menosäännön pääasiallisesti ennallaan. Kuitenkin on menosääntöön pantu kolme uutta menoerää, nimittäin palkkiot ylimääräiselle apulaissihteerille, kanslistille sekä suorittamattomien maksujen perimisessä tarpeellisesta avustuksesta. Nämä menoerät ovat kuitenkin vain näennäisesti uusia. Kuluvana vuonna myönsi nimittäin Kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 6,000 markkaa käytettäväksi ylimääräisen apulaissihteerin palkkioksi. Rahatoimikamariin nykyään kasaantuneita työtehtäviä silmälläpitäen ja kun edellä mainittu uudestijärjestäminen ei liene toimeenpantavissa vuonna 1913, on Kamarin täytynyt menosääntöön satunnaisesti menoeräksi panna ensintulevana vuonna suoritettavaa palkkiota mainitulle virkamiehelle sama määrä, mikä on kuluvana vuonna maksettu. Jo kolme vuotta takaperin täytyi Kamarin ottaa ylimääräinen kanslisti kanslian toimitusasiain suorituksen helpottamiseksi ja jouduttamiseksi. Kanslistin palkka on tähän asti ja usein mainittua uudestijärjestämistä odotellessa suoritettu Kamarin tarverahoista. Tällainen menettely ei kuitenkaan ole Kamarista ajan pitkäkään näyttänyt asianmukaiselta, minkätähden ylimääräisen kanslistin palkka, 1,800 markkaa, on pantu eri menoeräksi. — Jotta saataisiin tehokkaasti perityiksi erinäiset suorittamattomat maksut ja maanvuokrat, joiden määrä on vuosi vuodelta tuntuvasti kasvanut, asetettiin notarille jo kaksi vuotta takaperin erityinen apulainen, syystä että notarin työmäärä, viimeksi mainittua alaa lukuunottamattakin, oli paljon lisääntynyt. Tämänkin apulaisten palkkion, 2,400 markkaa, on Rahatoimikamari suorittanut tarverahoistaan. Oikeammalta kuitenkin näyttää, että tätäkin tarkoitusta varten pannaan erityinen menoerä menosääntöön. — Kaupunginvaltuuston maaliskuun 12 päivänä kuluva vuotta tekemän päätöksen johdosta on vahtimestarin palkkaedut korotettu 1,200:sta 2,000 markkaan. — Edellä mainituista syistä on tarverahat voitu vähentää 15,000:sta 12,000 markkaan, jota vastoin taas arvaamattomien tarpeitten määräraha, joka on vuosittain osottautunut riittämättömäksi, on korotettu 15,000:sta 18,000 markkaan.

Rahatoimikonttorin rahasaanto on kuluvan vuoden S:markasta 77,841:67 ensintulevana vuonna kohonnut 82,400 markkaan. Lisäännys aiheutuu etusijassa siitä, että menosääntöön on pantu 4,800 markan määräraha apulaiskasöörin palkaksi. Tätä tointa täytyy kuitenkin ehdotetun uudestijärjestämisen toimeenpanoa odotellessa pitää satunnaisena. Todellisuudessa on kaupunginkasöörillä kasvamistaan kasvaneen työmäärän johdosta ennenkin ollut apunaan ylimääräisiä kasöörejä, joiden palkat on suoritettu ylimääräisten apulaisten palkkausmäärärahasta. Koska kuitenkin, ehdotettuihin muutoksiin katsomatta, vakinainen apulaiskasööri on välttämättömän tarpeellinen, on Rahatoimi-

kamari tahtonut menosääntöön panna erityisen määrärahan tätä tarkoistusta varten. — Kaupunginkamreerin esityksestä on 600 markan määräraha menosääntöön pantu tarpeelliseksi havaittua vahtimestariapua varten. — Verolippujen luvun lisääntyminen vaatii miltei vuosittain korottamaan niiden jakelusta maksettavaa palkkiota, ja ensintulevaksi vuodeksi on korotus laskettu 500 markaksi. Verolippujen painatuskustannukset niinkään kohoavat vuosittain, minkä johdosta Rahatoimikonttorin tarverahoja on täytynyt korottaa 500 markalla.

Liikennekonttorin menosääntö pysyy pääasiassa ennallaan. Ylimääräisten apulaisten palkkausmääräraha on korotettu 23,270:stä 25,000 markkaan, ja viitataan tähän korotukseen nähden Liikennekonttorin erikoiseen kulunkiarvioehdotukseen perusteltuihin. Kaupunginvaltuuston asiassa tekemän päätöksen johdosta on polttopuiden, valaistuksen ja vedenkulutuksen menot merkitty erikseen. Nämä menot ynnä kaluston kustannukset nousevat 21,700 markkaan kuluvan vuoden menosääntöön pantujen 21,650 markan sijasta. Kaikkiaan kohoaa Liikennekonttorin menosääntö niinmuodoin S:markalla 1,391:67.

Satamakonttorin menosääntö on laadittu pääasiallisesti satamakapteenin esittämän erikoisehdotuksen mukaisesti. Valaistuksen, polttopuiden ja vedenkulutuksen kustannukset, joita menoeriä satamakapteeni ei ollut ottanut huomioon, on ehdotukseen pantu 830 markan määräisiksi. Satunnaisena menoeränä ensi vuonna ovat satamakapteenin apulaisen sekä ylimääräisten satamakonstaapelien palkat, yhteensä 33,000 markkaa. Tämä huomattava menoerä perustuu samoihin periaatteisiin, mitkä Kaupunginvaltuusto kokouksessaan helmikuun 27 päivänä kuluvaan vuotta hyväksyi. Ja kun Rahatoimikamarin mielestä painavat syyt puoltavat määrärahan varaamista edelleenkin ensintulevaksi vuodeksi vastamainittuun tarkoitukseen, on Kamari pannut satamakonttorin ehdottamat määrät menosääntöehdotukseen. Kuitenkin on Rahatoimikamari tahtonut lausua toivomuksen että, *mikäli ylimääräisiä satamakonstaapeleja toimestaan eroaa, sikäli avonaisiksi tulleet paikat jätettäisiin täyttämättä*. Satamakonttorin menosääntö kohoaa näin ollen 52,280 markasta 86,210 markkaan.

Kaupungin yleisten töiden Hallituksen ja Rakennuskonttorin menosääntö on kulunkiarvioon pantu Hallituksen erikoisen kulunkiarvioehdotuksen mukaisesti ja osottaa lisäännystä S:markasta 148,143:33 S:markkaan 172,988:33 eli niinmuodoin 24,845 markkaa. Pääasiallinen lisäännys johtuu siitä, että Rakennuskonttori on muuttanut vuokrahuoneistoon, jota varten on merkitty 12,000 markan vuokra. Sen lisäksi on konttorin kaikkien huoneistojen valaistusta, lämmitystä ja siivoamista varten merkitty yhteensä 5,555 markkaa, jotka menot tätä ennen on suoritettu vastaavasta Raatihuoneen määrärahasta. — Uusia eriä ovat katu-, laituri- ja satamarakennusosaston insinöörinvirka, josta on palkkietuja 6,500 markkaa, sekä vahtimestarin toimi, jota seuraa 1,200 markan rahapalkka, paitsi asuntoa ja polttopuita. Rahatoimikamari on yhtynyt Hallituksen esittämiin perusteltuihin näiden virkain perustamiseksi. Jos Kaupunginvaltuustokin hyväksyy menoarvioehdotuksen tältä kohden, lienee sen ohessa päätettävä

että rakennuskonttorin katu-, laituri- ja satamarakennusosastolle on perustettava insinöörinvirka;

että mainitulle insinöörille on maksettava palkkaa 6,000 markkaa ja matkaraajoja 500⁰/₁₀₀ markkaa sekä 10⁰/₁₀₀:n palkankorotus 5 ja 10 vuoden palveluksesta;

että apulaistyöpäällikölle vahvistettu johtosääntö on oleva puheenalaisen insinöörin noudatettavana; sekä

että kaupungin yleisten töiden Hallituksen tulee julistaa virka avonaiseksi sekä täyttää se kuuden kuukauden molemminpuolisen irtisanomisen ehdolla.

Kaupunginasemakaava-arkkitehti otettiin toimeensa maaliskuussa 1907 kolmeksi vuodeksi. Sittenkin ja sittenkin Kaupunginasemakaavatoimikunta oli vuonna 1910 lakkautettu, siirrettiin mainittu virkailija rakennuskonttoriin vastikään perustetun kaupunginasemakaavaosaston päälliköksi, jolloin hänelle myös myönnettiin paremmat palkka-edut sekä oikeus palkankorotukseen viiden ja kymmenen vuoden palveluksesta. Näin ollen kaupunginasemakaava-arkkitehti olisi vasta vuonna 1913 oikeutettu palkankorotukseen. Kun kuitenkin kaupunginasemakaava-arkkitehti on yhteen jaksoon ollut samalaisessa toimessa ja hänet hakemattaan on siirretty nykyiseen virkaansa, näyttää oikeus ja kohtuus puoltavan ehdotetun palkankorotuksen myöntämistä; näin sitä suuremmalla syyllä, kun tätä ennen ainakin yhdessä tuollaisessa tapauksessa, nimittäin Tilastokonttorin aktuarille, on tuollainen etu myönnetty. — Puhtaanapitolaitoksen johtajalle on kaupungin yleisten töiden Hallitus ehdottanut myönnettäväksi 500 markkaa matkaraajoiksi. Kun mainitun virkailijan on pakko miltei päivittäin liikkua etäällä toisistaan olevissa kaupungin eri osissa ja tästä on hänelle melkoisia ylimääräisiä kustannuksia eivätkä hänen palkkaetunsa oje suuret, on Rahatoimikamari yhtynyt Hallituksen ehdotukseen mainitun palkkaetujen parannuksen myöntämisestä.

Tilastokonttorin johtajan esityksestä on vanhemman laskuapulaisen palkka korotettu 1,500:sta 1,800 markkaan sekä vahtimestarin palkkaamiseksi erittäin merkitty 600 markkaa. Ylimääräisten apulaisten palkkausmäärärahaa on niinkään tuntuvasti korotettu, nimittäin 4,800:sta 7,200 markkaan eli 2,400 markalla. Tämä korotus johtuu likinnä siitä, että erinäisten myöhästyneiden tilastojulkaisujen ilmestymistä täytyy joututtaa. Tämän lisäksi lienee, siinä tapauksessa että kunnalliskertomuksen toimittaminen edelleenkin pysytetään Tilastokonttorin huolena, ainakin 5,200 markan ylimääräinen määräraha tarpeellinen kertomuksen säännöllisen ilmestymisen aikaansaamiseksi. Kun tämä asia, josta Rahatoimikamari on Kaupunginvaltuustolle antanut lausunnon, ei vielä ole lopullisesti ratkaistu, ei puheenalaista tarkoitusta varten ole määrärahaa pantu konttorin menosääntöön, mutta Rahatoimikamari on vastedes tekevä eri esityksen asi-

assa. — Konttorin tarverahojakin on lisätty 3,500:sta 4,500 markkaan. Tämä korotus johtuu osin siitä, että siivoamis- y. m. kustannukset on pantu maksettavaksi tästä menoerästä, osin taas siitä että konttorin tarverahat kuluvana vuonna ovat osottautuneet riittämättömiksi, minkä johdosta on tarvittu ylimääräistä määrärahaa. Konttorin huoneiston vuokra sekä sen valaistus- ja lämmityskustannukset on merkitty erikseen. Tilastokonttorin menosääntö nousee niinmuodoin kaikkiaan 49,180 markkaan ja osottaa kuluvaan vuoteen verraten lisäännystä Smk 3,267: 50.

Erityiseksi alaosastoksi tähän pääluokkaan on *Rakennustarkastuksen* menot pantu. Käy tosin paneminen kyseeseen, eikö tätä alaosastoa oikeastaan olisi ollut luettava toiseen pääluokkaan «Kaupungin virastot», koska rakennustarkastus on välittömästi Maistraatin alainen. Mutta niin siihen nähden että rakennustarkastuksen ynnä niinkään välittömästi Maistraatin alaisten revisionikonttorin ja taksoituksenvalmistelun menot tähän asti on luettu puheenalaiseen pääluokkaan, kuin myös siihenkin katsoen, ettei mainittavampia muutteluja ja siirtelyjä rahäsäännön pääluokasta toiseen ole pakottavitta syittä tehtävä, on Rahatoimikamari katsonut sopivimmaksi mainitsemallaan tavalla sijoittaa sekä rakennustarkastuksen että revisionikonttorin ja taksoituksenvalmistelun menot.

Valtuuston toukokuun 14 päivänä tänä vuonna tekemällä päätöksellä järjestettiin rakennustarkastus perin pohjin uudestaan, jolloin ei ainoastaan ennestään olevista viroista maksettavia palkkoja tuntuvasti korotettu, vaan myös perustettiin moniaita uusia suuri-palkkaisia virkoja. Niinpä korotettiin, henkilökohtainen palkanlisäys myöntämällä, rakennustarkastajan palkka 8,000:sta 14,000 markkaan, johon nähden kuitenkin on huomattava, että hän menetti aikaisemmat sivusaatavatulonsa. Rakennustarkastuksen rahäsääntö, joka kuluvaan vuonna päättyy 22,240 markkaan, kohosi enemmän kuin kolminkertaiseksi eli 74,200 markkaan. Valitettavasti ei Rahatoimikamarille varattu tilaisuutta lausua ajatustaan asiassa, joka kuitenkin vastaisuudessa tietää tuntuva menojen lisäännystä. Näin ollen Kamari voi nyt rajoittua huomauttamaan, että rakennustarkastuksen menoihin myös on luettu Terveystalokunnan valtuutetulle (ensimmäiselle kaupunginlääkärille) tuleva palkkio osanotosta rakennuskatselmuksiin, 2,500 markkaa, sekä korvausta menetetyistä sivusaatavista kahdelle nykyään virassa olevalle, katselmuksitoimituksiin osaaottavalle neuvosmiehelle yhteensä 8,000 markkaa.

Revisionilaitoksen menosääntö on kohonnut 32,000:sta 33,700 markkaan. Korotus johtuu siitä, että Kaupunginvaltuusto kokouksessaan viime syyskuun 10 päivänä korotti kaupungin irtaimen omaisuuden katsastusmiesten palkkion 800:sta 2,100 markkaan sekä että menosääntöön on pantu vahtimestarin palkka 400 markkaa. Lämmityksestä, valaistuksesta ja siivoamisesta olevat menot on pantu Raatihuoneen kohdalla oleviin samannimisiin eriin, koska revisionikonttori ensintulevan vuoden alusta muuttaa rakennuskonttorin entisen huoneiston yläkertaan. — Maistraattiin antamassaan kirjelmässä on revisionilaitoksen reviisori, kapteeni Gunnar Winter anonut palkkansa korottamista 6,000 markasta 7,000 markkaan, jota anomusta kaupunginreviisori on antamassaan lausunnossa puoltanut. Siihen katsoen että revisionilaitoksen rahäsääntö vahvistettiin

lokakuun 7 päivänä 1911 ja laitos aloitti toimintansa kuluvan vuoden alusta, ei Raha-toimikamari ole voinut anottaa palkankorotusta puoltaa. Vahvistettua rahasääntöä ei Rahatoimikamarin mielestä ole erittäin painavitta syittä muutettava, ja olettaa täytyy, että kapteeni Winter virkaa hakiessaan oli harkinnut siihen liittyviä palkkaetuja. Kaupungin elantokustannukset eivät myöskään ole kuluvana vuonna siinä määrin kohonneet, että tämä seikka perustelisi anomuksen puoltamista. Lopuksi on Rahatoimikamarin huomautettava, että kapteeni Winter jo ennen revisionilaitoksen perustamista luopui siitä sivutoimesta, mikä hänellä oli rahatoimikonttorissa palvellessaan. Anomuksensa perustelemiseksi ei reviisorin niinmuodoin olisi ollut huomautettava, että hänellä tänä vuonna todellisesti on ollut alempi palkka kuin rahatoimikonttorista erotessaan.

Taksoituksevalmistelukunnan menosääntö pysyy likimmittäin ennallaan. Ylimääräisten apulaisten palkkausmääräraha on korotettu 11,400:stä 12,400 markkaan, minkä ohessa valaistuksen, lämmityksen ja vedenkulutuksen kustannuksia varten on pantu yhteensä 1,050 markan määräraha. Näiden muutosten johdosta menosääntö kohoaa 32,400:stä 34,450 markkaan.

Erityisten lautakuntain osastossa pysyy *Holhouslautakunnan* menosääntö ennallaan. *Työväenasiaain lautakunnan* menosääntö kohoaa 350 markalla lautakunnan huoneiston vuokran korotuksen sekä lämmitys- ja valaistuskustannusten johdosta. Myöskin *Kunnan työväelitystoimiston* menosääntö kohoaa jonkun verran, eli 950 markalla, mikä johtuu osin siitä, että toimistoon täytyy palkata neljäksi kuukaudeksi naispuolinen apulainen, osin siitä että vahtimestarin palkkio on korotettu 1,200:sta 1,440 markkaan. Lämmityksen, valaistuksen ja vedenkulutuksen kustannuksia varten on erittäin merkitty 710 markkaa, jota vastoin toimiston tarverahoja, joista lämmitys ja valaistus on tähän asti kustannettu, on vähennetty 500 markalla. — *Kasvatustalokunnan* esityksestä on sen tarverahain määräraha korotettu 1,800:sta 2,500 markkaan, syystä että erilaatuisten painatustöiden kustannukset vuosi vuodelta kohoavat. — *Helsingin kaupungin museon lautakunnan* menosääntö niinkään on kohonnut. Kaupunginvaltuuston kuluvan lokakuun 8 päivänä tekemän päätöksen johdosta on museon johtajan palkkio korotettu 600:sta 1,000 markkaan. Niinkään on Kaupunginvaltuusto maaliskuun 30 päivänä tätä vuotta päättänyt Hakasalmen huvilaan asetettavaksi lämmittäjän, joka saa 1,200 markkaa palkkaa, paitsi asuntoa ja polttopuita. Lämmityksestä, valaistuksesta ja vedenkulutuksesta on laskettu olevan menoja itsekustakin 1,000, 150 ja 100 markkaa. Näiden muutosten johdosta on menosääntö kohonnut 3,600:sta 6,450 markkaan. Tässä lienee huomautettava, että lisäänitys osaksi johtuu siitä, että menot vastaavat koko Hakasalmen huvilan taloudenhoidon kustannuksia ja että huvilan yksi kerros on Taideteollisuusyhdistyksen käytettävänä. — *Kunnan työväenasuntojen hoitolautakunnan* erikoismenosäännön mukaisesti on Hietaniemen- ja Kristiinankadun asunnoista johtuvat menot merkitty 17,070 markaksi. Menosääntö on tämänvuotisesta alentunut, likinnä sen johdosta ettei ensintulevana vuonna tarvitse toimittaa tilapäisiä tasoitustöitä. Tämä alennus on niinmuodoin ainoastaan satunnainen. — *Oikeusaputoimiston* menosäännön kohoaminen johtuu osin siitä, että toimiston uudesta huoneistosta on maksettava ny-

kyistä kalliimpi vuokra, osin taas siitä että lämmitys- ja valaistuskustannukset on pantu menosääntöön uusiksi eriksi. Vuoden varrella ovat lisäksi tulleet *Kansanlastentarhain johtokunta* ja *Musiikkilautakunta*. Näiden lautakuntain menosäännöt eivät kaivanne tarkempaa perustelua, paitsi Kansanlastentarhain johtokunnan sihteerin palkka, jonka Johtokunta oli ehdottanut 500 markaksi, mutta Rahatoimikamari on korottanut 600 markkaan. Tämä korotus on johtunut siitä, että Rahatoimikamarin mielestä tilien hoito ja mahdollisesti kannettujen varain tilitys on sihteerin eikä Johtokunnan puheenjohtajan tehtävä.

Puheenalaisen pääluokan menosääntö nousee Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan S:markkaan 868,308: 33. Edellisten vuosien menot käyvät selville seuraavasta yhdistelmästä:

V. 1900 (tilinpäät. mukaan)	Smk	216,755: 37
» 1905 (» »)	»	283,516: 26
» 1910 (» »)	»	516,829: 69
» 1911 (» »)	»	633,235: 79
» 1912 (rahasäännön mukaan)	»	712,235: 83
» 1913 (rahasääntöehd. mukaan)	»	868,308: 33

Edellä olevat kunnallishallinnon menosäännön tuntuvat korotukset johtuvat osaksi viime vuosina eri hallintoaloilla tapahtuneesta nopeasta kehityksestä, joka tietenkin on vaatinut vastaavassa määrässä laajentamaan hallintokoneistoa, osin taas siitä, että tähän pääluokkaan nyt on pantu menoja, jotka ennen ovat kuuluneet muihin pääluokkiin. Ensintulevan vuoden menojen lisäännys kohdistuu etusijassa seuraaviin eriin: Kaupunginvaltuusto 18,700 markkaa, Rahatoimikamari 11,625 markkaa, Rahatoimikonttori 4,558 markkaa, Satamakonttori 33,900 markkaa, Rakennuskonttori 24,845 markkaa sekä Rakennustarkastus 51,960 markkaa.

IV. Katu- ja laiturivalaistus.

Katu- ja laiturivalaistuksen menot on laskettu pääasiallisesti kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen laatiman ehdotuksen mukaisesti, ja päättyy tämä pääluokka 336,040 markkaan. Katu- ja laiturivalaistuksen kustannukset ovat olleet:

V. 1900 (tilinpäät. mukaan)	Smk	191,750: 96
» 1905 (» »)	»	243,045: 78
» 1910 (» »)	»	223,357: 05
» 1911 (» »)	»	257,128: 76
» 1912 (rahasäännön mukaan)	»	299,800: —
» 1913 (rahasääntöehd. mukaan)	»	336,040: —

Edellä mainittuja numerolukuja arvostellessa on kuitenkin otettava huomioon sekä kaupungin laajeneminen puheenalaisen ajanjakson kuluessa että myös viime vuosina toimeenpantu katuvalaistuksen parannus mitä sekä kaasuvalaistuksen lisäämiseen että sähkövalaistuksen käytäntöön ottamiseen tulee. Tähän tulee vielä lisäksi muuan seikka, nimittäin kaasun ja petrolin ykköshintain vaihtelut. Jos esimerkiksi kulutetun kaasun ykköshintaa huojennettaisiin, vähenisivät tietenkin myös katuvalaistuksen kustannukset tuntuvasti, vaikka katuvalaistus ulotettaisiinkin kaupunginalueen etäisempiin osiin. Vuonna 1907 määräsi Kaupunginvaltuusto katuvalaistukseen käytettävän kaasun hinnaksi 12 penniä kuutiometriltä, mikä hinta vastasi kaasutehtaan omia kustannuksia. Kaasutehtaan kertomus vuodelta 1911 osottaa, että kaasun valmistuskustannukset tuona vuonna nousivat 4,33 penniin. Jos tähän kuitenkin luetaan laitoksen perustamispääoman korko ja kuoletus, laitoksen hoitokustannukset sekä lyhtyjen ja johtojen pääoman korko ja poisto, saadaan tulokseksi 11,903 penniä. Katuvalaistukseen käytetyn kaasun hinnan huojistaminen ei näin ollen nykyään ole paikallaan. Harkitessaan kysymystä kaasuvalaistuksen edelleen lisäämisestä on Rahatoimikamari voinut hyväksyä kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen tekemän ehdotuksen mainitun valaistuksen asteettaiseksi parantamiseksi. Sen mukaan tulisi parempi valaistus alhaispaine-vahvavalolampuja käyttämällä toimeenpantavaksi seuraavilla kaduilla, nimittäin: Luotsikadulla, Eerikin kadulla, Lapinlahdenkadulla, Pohjoisrannassa, Uudella Laivurinkadulla, Annankadulla, Helenankadulla, Sofiankadulla, Wladimirinkadulla, Fredrikinkadulla, Antinkadulla, Yrjönkadulla, Korkeavuorenkadulla, Ludvikinkadulla, Fabianinkadulla, Etelä-Makasiinikadulla, Länsirannassa, Kluuvikadulla, Hallituskadulla, Pohjois-Makasiinikadulla, Unioninkadulla, Kruunuvuorenkadulla, Kauppiaankadulla, Kanavatorilla, Kirkkokadulla ja Kasarminkadulla. Perustamiskustannukset nousisivat 22,634 markkaan sekä vuotuiset kunnossapitokustannukset 5,836 markkaan. Parempi katuvalaistus lyhtyjen välimatkoja järjestämällä taas toimeenpantaisiin Rauhankadulla, Vironkadulla, Hallituskadulla, Ritarikadulla, Siltavuorenpenkereellä, Malminrinteellä, Lapinrinteellä, Pursimiehenkadulla, Vuorikadulla sekä Kammiokadulla. Perustamiskustannukset nousisivat 5,062 markkaan 50 penniin ja vuotuiset kunnossapitokustannukset kohoaisivat 1,156 markalla.

Kaasuvalaistuksen kustannusten lisäännys on ensintulevana vuonna laskettu 15,500 markaksi eli vähän vaille 10 0/0:ksi, jota vastoin kaupungin teknillisten laitosten Hallitus on laskenut sähkökatuvalaistuksen kustannusten kohoavan 32,000 markalla eli noin 80 0/0:lla. Valitettavasti ei ole käytettävänä tarkkoja tietoja siitä, minkä verran sähkötehtaalla on omia kustannuksia kaupungin katuvalaistukseen käytetystä sähkövirrasta, mutta tehtaan johtaja on maininnut, että omat kustannukset on 1911 vuoden käyttötuloksen perusteella laskettu 15 penniksi kilowattitunnilta. Rahatoimikamarin on näin ollen täytynyt tyytyä tähän lyhyeen ilmoitukseen voimatta todeta, minkä periaatteen mukaan ja millä perusteilla nämä omat kustannukset on laskettu. Jottei vastedes sattuisi tällaista, katsoo Rahatoimikamari olevan toivomuksena lausuminen, *että sähkötehdas vastaisiin vuosikertomuksiinsa panisi seikkaperäiset tiedot siitä, minkä verran sähkötehtaalla on omia kustannuksia kaupungin katuvalaistukseen käytetystä*

virrasta, samoin kuin vastaavista seikoista on tietoja vesijohtolaitoksen ja kaasutehtaan kertomuksissa.

Mitä taas sähkökatuvalaistuksen edelleen laajentamiseen tulee, on teknillisten laitosten Hallitus Kamariin lähettänyt sitä varten laaditun ehdotuksen, jonka mukaan sähkövalaistus olisi otettava käytäntöön seuraavilla yleisillä paikoilla: Tähtitorninmäellä, Kaivopuistossa, Meritorilla, Ruoholahdenrannassa, Salomonin- ja Simonkadun puistoissa, Eteläsatamassa, Katajanokan etelärannassa sekä Kaisaniemessä. Perustamiskustannukset nousisivat 101,585 markkaan sekä vuotuiset kunnossapitokustannukset 18,335 markkaan. Rahatoimikamarin mielestä sähkökatuvalaistuksen edelleen laajentaminen kuitenkin voisi jäädä vuoden päähän ja siksi, kunnes tarkempia tietoja omain kustannusten hinnasta ja katuvalaistukseen kulutetun sähkövirran määrästä on saatavissa. Rahatoimikamari ei nimittäin ole voinut olla kiinnittämättä huomiota siihen, että sähkövirran kilowattituntiluku Hallituksen ehdotuksen mukaan kohoaisi 140,000:stä 340,000 mkaan. Vaikka sivuuttaakin sen seikan, että sähkökatuvalaistusta on kulvana vuonna Esplanaadikaduilla ja Aleksanterinkadalla sekä Esplanaadissa käytetty ainoastaan elokuun alusta sekä että sähkövalaistus on vuoden varrella otettu käytäntöön Kalliossa, osottaa mainittu lisäennus kuitenkin, että sähkökatuvalaistus laajenisi liian nopeasti ilman että asianomaisella viranomaisella on tilaisuutta tarkoin laskea, minkä verran kaupungilla tästä on kustannuksia. Tähän nähden ja hillitäkseen nopeasti kasvavan menosäännön kohoamista Rahatoimikamari ei ole katsonut olevan syytä ensi vuonna laajentaa puheenalaista katuvalaistusta. Näin ollen on sähkövirran kulutus laskettu 280,000 kilowattitunniksi ja sen kustannukset 42,000 markaksi sekä kunnossapito 18,000 markaksi. Sähkökatuvalaistuksesta olisi niinmuodoin kustannuksia kaikkiaan 60,000 markkaa, joten menot lisääntyisivät 50 % nykyisestään.

V. Palolaitos.

Palolaitoksen menosääntö on, yhtä poikkeusta lukuunottamatta, laadittu Palo-
toimikunnan ehdotuksen mukaisesti ja sanotun toimikunnan esittämillä perusteilla. Niinpä on pääaseman ruiskumestarille myönnetty 600 markan suuruinen henkilökoh-
tainen palkanlisäys, kaksi toisen luokan konstaapelia on siirretty ensimmäiseen ja kaksi
kolmannen luokan konstaapelia toiseen luokkaan. Ruuanpidon kustannuksia on hiukan
korotettu, nimittäin S:markan 401: 50 ykköshinnasta 420 markkaan miestä kohti. Li-
säksi tulevat palkkaus-, ruoka- ja vaatetuskustannukset lisämiehistöille neljän kuukauden
aikana sekä neljän hevosen ylläpito samana aikana Kallion uudella paloasemalla, joka
on ilmoitettu voitavan luovuttaa tarkoitukseensa syyskuun 1 päivänä 1913. Vaikka
Rahatoimikamari epäilee, valmistuuko puheenalainen rakennusyritys mainittuun ajan-
kohtaan mennessä, on Kamari kuitenkin kaikkien mahdollisuuksien varalta ottanut
pyydetyn määrärahan huomioon.

Työkalut ja kalusto nimikkeen kohdalla luetelluista eristä kaivannee etusijassa ruiskuveneen ja automobiiliruiskujen ostoon ehdotettu 133,000 markan määräraha seikkaperäistä perustelua. Sittenkun Kaupunginvaltuusto toukokuun 14 päivänä 1907 oli päättänyt palolaitokselle hankittavaksi tulensammutusveneen, antoi Palotoimikunta marraskuussa 1908 ohjelman ja laatuluettelon tuollaisen ruiskuveneen rakentamista varten sekä pyysi tarkoitukseen myönnettäväksi 133,000 markan määrärahaa. Kokouksessaan joulukuun 1 päivänä viimeksi mainittua vuotta Kaupunginvaltuusto myöntyi tähän esitykseen sekä antoi Palotoimikunnan tehtäväksi laatia tuollaisen sammutusveneen hankintakontrahti, minkä ohessa päätettiin että tarpeellinen kustannusmäärä, jonka suorittamiseen antamaisa sitoumusten mukaan ottaisivat osaa valtio 33,000 markalla, Kaupunkien Yleinen Paloapuyhtiö 16,500 markalla sekä Suomen Teollisuudenharjoittajain Keskinäinen Palovakuutusyhtiö 6,600 markalla, pantaisiin 76,900 markan määräisenä 1909 vuoden menosääntöön. Kulunkiarviovaliokunnan esityksestä Kaupunginvaltuusto kuitenkin viimeksi mainitun vuoden yleistä kulunkiarviota käsitellessään muutti päätöksensä siihen suuntaan, että mainitun tulensammutusveneen hankkiminen saisi toistaiseksi jäädä sillensä. Niinkuin tämän oheisesta Palotoimikunnalle osotetusta palomestarin kirjelmästä näkyy, on palomestari esittämiensä syiden nojalla ehdottanut, että puheenalainen määräraha kokonaan pantaisiin 1913 vuoden menosääntöön, mutta että ainoastaan osa siitä käytettäisiin ruiskuveneen hankkimiseen, joka olisi rakennettava vaatimattomampaa kokoa ja toisen laatuinen kuin aikaisemmin puheena ollut, sekä että tuntuva osa määrärahasta käytettäisiin automobiiliruiskujen ostoon. Palomestarin esittämän syiden nojalla on Rahatoimikamari hänen ehdotuksiinsa yhtynyt. Kamari on niinkään hankkinut tiedon siitä, että niin Kaupunkien Yleinen Paloapuyhtiö kuin Teollisuudenharjoittajain Paloapuyhdistyksen suostuvat myöskin nyt edellytetyssä tapauksessa täyttämään aikaisemmin antamansa lupaukset ja siis suorittamaan ylempänä mainitut apumaksut puheenalaisen palokaluston hankkimiseen. Valtiolta ei Rahatoimikamari ole katsonut voivansa tiedustella puheenalaisista asioita, ennenkuin Kaupunginvaltuusto on tehnyt lopullisen päätöksen asiassa. Tähän nähden ja kun ei ole syytä epäillä, ettei valtio suostuisi puheenalaisessa tapauksessa avustamaan mainittujen palokalujen hankkimista aikaisemmin myöntämällään rahamäärällä, on Rahatoimikamari menopuolelle pannut määrärahan sanottua tarkoitusta varten. Koska asiaa ei kuitenkaan käy pitäminen niin valmisteltuna, ettei Palotoimikunnan puolelta olisi tarpeen erityistä seikkaperäistä esitystä, on Rahatoimikamari tahtonut ehdottaa

että mainittua määrärahaa ei saisi käyttää, ennenkuin Palotoimikunta on asiassa antanut perustellun esityksen sekä Kaupunginvaltuusto tämän johdosta tehnyt lopullisen päätöksen.

Näin ollen ja kun puheenalaisen palokaluston hankinta lienee toimitettavissa vähitellen tai, jos aivan välttämättömäksi katsotaan, ainakin seuraavana vuonna, on menosääntöehdotukseen pantu ainoastaan 40,000 markkaa, jota vastoin jällellä oleva 93,000 markan määrä on sopivin lukea 1914 vuoden menoihin.

Mitä muihin tämän nimikkeen kohdalla mainittuihin määrärahoihin tulee, on ainoastaan mainittava että, koska palokunnan kahden höyryruiskun kattilat on havaittu niin kuluneiksi, että höyrykattilain katsastaja on ne julistanut kelpaamattomiksi, on myönnettävä määräraha kahden uuden kattilan ostoon, minkätähden menosääntöehdotukseen on tätä tarkoitusta varten pantu 4,500 markkaa.

Tämän pääluokan menot ovat nousseet seuraaviin määriin:

V. 1900 (tilinpäät. muk.)	Smk	123,150: 52
» 1905 (» »)	»	118,055: 99
» 1910 (» »)	»	154,766: 18
» 1911 (» »)	»	156,333: 22
» 1912 (rahasäännön muk.)	»	166,719: 50
» 1913 (rahasääntöehd. muk.)	»	236,345: —

Lukuunottamatta ensintulevaksi vuodeksi ehdotettua automobiilikaluston ostoon käytettävää ylimääräistä määrärahaa osottaa menosääntö ilmeisesti, kuinka säästävaisesti palolaitoksen taloutta on hoidettu, samalla kun Helsingin palolaitos kuitenkin on voinut pysyä kehityksen tasalla ja nykyään on täysin ajanmukaisella kannalla.

Paitsi edellä mainittuja palolaitoksen menoja on kaupunki puheenalaisen ajanjakson kuluessa myöntänyt määrärahoja seuraavain uusien paloasemain rakennuttamiseksi, nimittäin:

Kallion paloaseman	Smk	262,500: —
Hermannin »	»	25,000: —

sekä Korkeavuorenkadun talon N:o 39 ostoon palolaitoksen käytettäväksi Smk 125,000: —.

Kaupunginvaltuuston viimevuotisen päätöksen johdosta on Vapaaehtoisen Palokunnan satunnainen määräraha menosäännöstä poistettu.

VI. Poliisilaitos.

Poliisilaitoksen menosääntö pysyy ensintulevana vuonna pääasiassa ennallaan. Kaupungin suoritettava käteinen apumaksu on kohonnut Smk 685:72, sen johdosta että Kaupunginvaltuusto on kuluvana vuonna ilmoittanut kaupungin suostuvan avustamaan poliisilaitoksen siveellisyyssosastolle asetettujen kahden naispuolisen hoitajan palkkaamista. — Poliisilaitoksen virkahuoneistojen vuokrat ovat jonkun verran kohooneet, osin sen johdosta että kaupunki on Vanhankaupungin Forsbyhyn rakennuttanut uuden poliisitalon 15,000 markan kustannuksilla, josta määrästä 7 % on luettava vuokraksi, osin taas sen johdosta että Hermannin poliisiaseman vuokraa on korotettu.

Tarpeellisen poliisihuoneiston hankkimiseksi Bölen kaupunginosaan on sieltä ostettu talo ynnä tontin vuokraoikeus 11,000 markan hinnalla, minkä lisäksi tulee muutostöiden kustannuksia jokin määrä, joka toistaiseksi ei ole mainittavissa. Vuokran käynee kuitenkin laskeminen 1,200 markaksi eli samaksi määräksi, mikä tähänkin asti on suoritettu. Poliisimestarin esityksestä on poliisilaitoksen kirjapainon ja varuskamarin vuokramääräraha korotettu 1,700:stä 3,000 markkaan, syystä että Sofiankadun talo N:o 6, jossa mainitut laitokset nykyään sijaitsevat, kohdakkoin tulee purettavaksi, minkä johdosta uusi ja avarampi huoneisto täytyy vuokrata sijaan. — Satunnaisesti menoksi on pantu 2,000 markan määräraha kahden hevosen ostoon, syystä että kaksi kaupungin hankkimaa poliisilaitoksen hevosta täytyy korkean iän vuoksi julistaa keltottomiksi.

Kaupungin menot poliisilaitoksesta ovat nousseet seuraaviin määriin:

V. 1900 (tilinpäätöksen muk.)	Smk	383,178: 85
» 1905 (» »)	»	246,821: 27
» 1910 (» »)	»	335,604: 05
» 1911 (» »)	»	349,894: 16
» 1912 (rahasäännön muk.)	»	350,562: 61
» 1913 (rahasääntöehd. muk.)	»	355,898: 33

Vuodesta 1900 lähtien on rakennettu seuraavat uudet poliisitalot, nimittäin:

Pengerkadun poliisitalo	Smk	258,000: —
Ratakadun »	»	154,000: —
Vanhankaupungin »	»	13,000: —
Keskusaseman poliisitalli	»	59,000: —
Poliisivankilan uudistus	»	40,000: —
Bölen poliisitalo	»	11,000: —

VII. Terveysten- ja sairaanhoito.

Kaupungin terveyden- ja sairaanhoitomenot ovat viime vuosikymmenen kuluessa suunnattomasti kohonneet, niinkuin selvästi tulee näkyviin seuraavasta yhdistelmästä:

V. 1900 (tilinpäätöksen muk.)	Smk	241,426: 39
» 1905 (» »)	»	383,523: 86
» 1910 (» »)	»	725,793: 96
» 1911 (» »)	»	912,475: 31
» 1912 (rahasäännön muk.)	»	980,799: 37
» 1913 (rahasääntöehd. muk.)	»	1,629,636: 50

Kun siis kaupungin terveyden- ja sairaanhoitomenot vuosina 1900—1905 lisääntyivät 60 %, oli lisäännys vuosina 1905—1910 likimain 90 % sekä vuodesta 1910 vuoteen 1913 kokonaista 125 %. Tässä on lisäksi huomattava, että näihin summiin ei ole luettu niitä tuntuvia rahamääriä, mitkä Terveydenhoitolautakunta vuosittain vahvistetun rahasäännön ulkopuolella saa Valtuuston käyttövaroista, ei myöskään uusia sairaalarakennuksia varten myönnettyjä melkoisia rahamääriä, jotka ovat olleet:

Marian sairaala	Smk 870,000
Kulkutautisairaala	» 2,234,000
Mielisairaala	» 2,800,500

Vaikka puheenalaisen ajanjakson kuluessa onkin ollut huomattavana tuntuva menojen lisäännystä miltei kaikilla hallinnon aloilla, ei tämä lisäännys kuitenkaan ole ollut verrattavissa terveyden- ja sairaanhoitomenojen kohoamiseen. Ja kuitenkin kuuluu valituksia että kaupungin terveydenhoitoviranomaiset eivät ota varteen ajan vaatimuksia tahi että heidän aikaansaamansa tahi ehdottamansa toimenpiteet tulevat liian myöhään. Rahatoimikamarilla ei ole ollut tilaisuutta rahasääntöehdotusta laatiessaan perinpohjaisesti tutkia, olisiko kaupungin sairaanhoitovelvollisuus täytettävissä suurempaa säästäväisyyttä noudattamalla eikä Rahatoimikamari siihen pystyisikään, mutta Kamarilla on ollut monen monituisia kertoja aihetta tutkia terveyden- ja sairaanhoitomenojen miltei pelottavaa kasvamista. Nyt odotettavana olevaa tuntuva menojen lisäännystä silmälläpitäen on Rahatoimikamari katsonut olevan kiinnittäminen Kaupunginvaltuuston huomiota tähän asianlaitaan sekä samalla ehdottaminen

että asetettaisiin erityinen valiokunta, joka saisi tehtäväkseen Kaupunginvaltuustolle selvittää, kävisikö kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon taloudellisen hallinnon järjestäminen uudestaan.

Se seikka että ensintulevan vuoden menosääntö on erikoisemmin kasvanut saa selityksensä siitä, että tulee lisäksi kaksi uutta sairaalaa: kulkutautisairaala, jota varten kolmannesvuodeksi tarvitaan 125,000 markkaa, ja Kivelän sairaala, jonka vuosikustannukset ovat 427,385 markkaa. Sitä vastoin on Marian sairaalan menosääntö kasvanut ainoastaan 23,000 markalla eli S:markasta 526,556: 70 S:markkaan 550,706: 50.

Terveydenhoitolautakunnan laatiman menosääntöehdotuksen on Rahatoimikamari voinut pääkohdissaan hyväksyä. Milloin menoeriä on supistettu, on tämä johtunut siitä, että on pyritty, mikäli mahdollista, vähentämään tämän pääluokan menoja.

Nimikkeen *Terveydenhoitolautakunta* kohdalla on tehty ainoastaan se muutos, että Lautakunnan käyttämän huoneiston vedenkulutus on laskettu 200 markaksi ja tämä uusi menoerä pantu rahasääntöön. Sihteerille ehdotetun 600 markan palkkionkorotuksen on Rahatoimikamari hyväksynyt asiasta äänestettyään. Useimmat Kamarin jäsenet ovat nimittäin olleet sitä mieltä, että palkkaa olisi lisääntyneiden työtehtävien johdosta korotettava, ja näin sitä suuremmalla syyllä, kun Lautakunta eri tilaisuuksissa

aikaisemmin on tehnyt sen suuntaisia ehdotuksia. Rahatoimikamarin vähemmistö taas on ollut sitä mieltä, että niin kauan kuin puheenalaista virkaa hoidetaan sivutoimena, ei palkkaetujen parannuksen pitäisi tulla kysymykseen.

Lääkärien ja sairaanhoitajain menoluokka on, kolmea poikkeusta lukuunottamatta, pantu rahasääntöön Terveystalautakunnan erikoisehdotuksen mukaisesti. Toistaen viime kulunkiarvion järjestelyssä tekemänsä ehdotuksen matkarahain myöntämisestä ensimmäiselle kaupunginlääkärille on Lautakunta sitä tarkoitusta varten ehdottanut 500 markan määrärahan. Kun kuitenkin mainitun virkailijan palkkaedut nousevat 12,000 markkaan ja hänelle sen lisäksi on korvauksena osanotosta rakennuskatselmuksiin taattu 2,500 markkaa, ei Rahatoimikamarista ole näyttänyt tarpeelliselta näitä melkoisia palkkaetuja korottaa lisäksi myöntämäljä matkaraheja. — Uuden menoerän, 300 markkaa, on Terveystalautakunta pannut ehdotukseensa pienten lasten vaatteiden ostamiseksi ja ehdottanut, että tämä rahamäärä annettaisiin tilintekovelvollisuudella ensimmäisen kaupunginlääkärin avuksi asetetun kasvattien hoidon tarkastajan käytettäväksi. On nimittäin osottautunut että, ellei kasvattien hoidon tarkastaja voi, paitsi lastenhoitoa koskevia neuvoja myös antaa kasvatusäideille lasten hoidossa tarpeellisia vaatekappaleita, eivät kasvatusäidit monessakaan tapauksessa köyhyytensä vuoksi kykene neuvoja seuraamaan, vaan lasten hoito pysyy edelleen huonona. Huomattava on, että vaatteita ei annettaisi kasvatusäideille lahjaksi, vaan lainaksi. Vaikka tarkoitukseen pyydetty rahamäärä on mitättömän pieni ja sen niin ollen hyvin olisi voinut panna rahasääntöön, ei Rahatoimikamari kuitenkaan periaatteellisista syistä ole sitä ottanut ehdotuksessaan huomioon. Kamarista on nimittäin näyttänyt siltä kuin ei Lautakunnan osottama tie veisi oikeaan suuntaan. Maksuttomasta vaatteiden jakelusta niitä tarvitseville kasvateille voisi helposti olla seurauksena, että kaupungin apua hellittävässä tapauksissa vaadittaisiin muillakin aloilla ja kaupungin kohdakkoin täytyisi jaella vaatteita «lainaksi» erilaatuisille avun tarvitsijoille. Rahatoimikamarista näyttää siltä kuin olisi heti alun pitäen evättävä vastamainittu Lautakunnan ehdotus, koska siitä on laajakantoisia seurauksia. — Määräraha, jota ei ole Terveystalautakunnan erikoisehdotuksessa, mutta jonka Rahatoimikamari on ehdotukseensa pannut, on raitiotielippujen kustantaminen 8:lle kunnan sairaanhoitajattarelle. Sitä vastoin Bölen esikaupungissa toimivalla sairaanhoitajattarella lienee varsin vähän hyötyä tuollaisesta lipusta, minkätähden hänet on erotettu luvusta. Kun ottaa huomioon, että tuollaisen sairaanhoitajattaren täytyy tehdä 80 ja useampiakin sairaskäyntejä päivässä, on luonnollista, että maksuton raitiotieliippu tuntuvasti helpottaa hänen rasittavaa työtä. Diakonissalaitokselle tilintekovelvollisuudella myönnetty 600 markan määräraha matkakuluihin ja sairaanhoitoesineiden ostoon on pääasiallisesti käytetty sairaiden kuljetuskustannuksiin y. m., jota vastoin vain mitättömän vähäinen osa siitä on riittänyt sairaanhoitajarten matkaraheiksi. Kun pyydetty määrä on vähäpätöinen, mutta sen hyöty ilmeinen, on Rahatoimikamari empimättä pannut sen ehdotukseensa. Rahatoimikamarin mielestä eivät nimittäin terveyden- ja sairaanhoitokustannukset ole vähennettävissä tuollaisia menoja karttamalla. Erityisessä kirjelmässä on Terveystalautakunta ehdottanut, että Diakonissalaitokselle myön-

nettäisiin vahvistetun rahasäännön mukaisen 600 markan määrärahan lisäksi 600 markkaa käytettäväksi harkinnan mukaan ja ilman tilintekovelvollisuutta raitiotielippujen ostoon. Mainittu johtokunta ei kuitenkaan ole tällaista määrärahaa pyytänyt, eikä myöskään voi olla kaupungin edun mukaista, että yksityiselle johtokunnalle annetaan määräraha raitiotielippujen ostoon. Kunnan sairaanhoitajattaret ne ovat, joille on varattava tilaisuus maksutta matkustamaan raitioteillä, ja siihen tarkoitukseen on osotettava jokin määräraha. Lopuksi lienee mainittava, että Bölen esikaupungin sairaanhoitokustannukset nyttemmin, Bölen talon tultua yhdistetyksi Helsingin kaupunkiin, on pantu puheenalaisen nimikkeen eikä enää eri nimikkeen kohdalle niinkuin ennen.

Mitä *Marian sairaalan eri osastojen* menoihin tulee, on Rahatoimikamari sairaalan Hallituksen ja Terveystieteiden lautakunnan esittämistä syistä ehdotukseensa pannut kaikki ehdotetut summat, kuitenkin oikaistuaan ne erältä kohdin. Niinkuin edellä mainittiin, sairaalan menosääntö on vain vähän kohonnut ja liittyy kaikissa pääkohdissaan kuluvaan vuodeksi vahvistettuun rahasääntöön. Erotus olisi ollut ainoastaan 15,000 markkaa, ellei Rahatoimikamari olisi ehdotukseensa pannut 8,800 markan erää erinäisten kojeiden ostoon kirurgiselle osastolle. Lähetteessä viime syyskuun 28 päivältä on Kaupunginvaltuusto antanut Rahatoimikamarin tehtäväksi kulunkiarvioehdotuksen yhteydessä esittää lausunto Marian sairaalan kirurgisen osaston ylilääkärin tekemän anomuksen johdosta että, koska eräät sairaalan leikkausosaston kojeet ovat osaston kymmenvuotisen toiminnan aikana loppuun kuluneet ja kun myöskin laitoksen lisääntyneen potilasmäärän vuoksi on välttämätöntä hankkia erinäisiä muita kojeita, joita joko ei ole tähän asti ollut tai jotka ovat olleet liian alkeellista laatua, uusien kojeiden hankkimiseen ja näiden paikallepanoon myönnettäisiin kaikkiaan 8,800 markan määräraha. Mainittua tarkoitusta varten on ylilääkäri antanut eritellyn ja seikkaperäisen selityksen ja kustannusarvion. Kun sekä Marian sairaalan Hallitus että Terveystieteiden lautakunta ovat mainittua anomusta puoltaneet eikä Rahatoimikamarikaan ole voinut huomata muuta, kuin että pyydetty määräraha on tarpeen vaatima, on rahamäärä pantu satunnaiseksi menoeräksi kirurgisen osaston menosääntöön.

Kaupunginvaltuuston viime syyskuun 10 päivänä tekemän päätöksen mukaisesti on Marian sairaalaan järjestetty sairaanhoitajataroppilaskurssi laajennettava niin, että opetusta voidaan antaa 12 oppilaille, sekä samalla järjestettävä sellaiseksi, että se täysin vastaa valtion oppilaskoulun sairaanhoitajatarokursseja. Kun Rahatoimikamarilla ei ollut tilaisuutta lausunnon antamiseen tämän asian käsittelyssä, on Kamari ainoastaan voinut todeta että, jos otetaan lukuun 12 oppilaan, koulun johtajattaren ja palvelijattaren elatusmenot, jotka mainitaan talousosaston rahasäännössä, nousevat kustannukset S:markkaan 13,571:75, sen sijaan että Kaupunginvaltuusto on ne laskenut S:markaksi 8,567:75.

Talousosaston menoja tarkastellessaan on Rahatoimikamari huomannut, että vuokra-rahaja on ehdotettu myönnettäväksi kahdelle ompelijattarelle ja kahdelle pesijattarelle. Rahatoimikamarin mielestä olisi periaatteellisesti oikeampaa tällaisessa tapauksessa jollakin määrällä korottaa niiden virkailijain kuukausipalkkaa, jotka eivät saa maksu-

tonta asuntoa, lämpöä ja valoa. Tähän nähden on niiden pesijätärten ja ompelijatarten palkkoja, jotka eivät voi saada asuntoa sairaalassa, korotettu 8 markalla kuukaudessa, jota vastoin vuokrat rahat on poistettu. — Tämän samoin kuin erinäisten muidenkin nimikkeitten kohdalla on vedenkulutusmaksujen määrä jonkun verran muuttunut, sen johdosta että Rahatoimikamari, saadakseen täsmälliset tiedot, on tässä kohden noudattanut Vesijohtokonttorin laatimaa luetteloa.

Terveystenhoitolautakunnan erikoisehdotusten mukaan, jotka pääasiassa perustuvat Kaupunginvaltuuston lokakuun 8 päivänä kuluvaan vuotta tekemään periaatteelliseen päätökseen, nousisivat *Kivelän sairaalan* vuosimenot 375,925 markkaan. Menoerä, suopa, sooda ja saippua 6,000 mk, on Rahatoimikamarin mielestä ollut liian suuri ja on rahasääntöehdotuksesta poistettu, mutta sen sijaan sekalaisten erä korotettu 3,800:sta 5,000 markkaan. Lisäksi tulee 55,000 markan määräraha kaluston oston, joka menoerä Kaupunginvaltuuston kuluvaan lokakuun 8 päivänä tekemän päätöksen johdosta on pantava maksettavaksi 1913 vuoden menosäännöstä. Kamarin laatima sairaalan menosääntö päättyy näin ollen 427,385 markkaan. Menosäännön kohoaminen johtuu siitä, että erikoismenosääntöä laatiessa on jäänyt huomaamatta moniaita eriä. Näyttää siltä kuin näin suurella sairaalalla pitäisi olla eri johtokuntansa, niinkuin Terveystenhoitolautakuntakin on aikaisemmin huomauttanut. Kun Rahatoimikamari kuitenkin on huomauttanut terveyden- ja sairaanhoitoalan taloudellisen hallinnon uudelleenjärjestämisen tarpeellisuudesta ja tähän alaan myös kuuluu Kivelän sairaalan taloudenhoito, ei tässä yhteydessä tarvinne tehdä eri ehdotusta.

Humaliston varasairaalan menosääntö päättyy 75,625 markkaan ja Rahatoimikamari on sen laatinut Terveystenhoitolautakunnan ehdotuksen mukaisesti, minkä johdosta menosääntö nykyisestäään kohoaa 5,083 markalla.

Poliklinikkain avustukseksi ehdotetaan kaikkiaan 76,320 markkaa, sen sijaan että vastaava määrä kuluvaan vuonna on 59,390 markkaa. Pääasiallinen korotus johtuu siitä, että Oulunkylän uuden kesäpäiväparantolan kunnossapitoon on varattu 12,130 mk, joka erä ehkä olisi oikeammin kuulunut Sekalaisten luokkaan, sekä edelleen siitä, että Marian sairaalan tuberkulosipoliklinikan määrärahaa on korotettu 4,600 markalla ja korva-, nenä- ja kurkkutautien poliklinikan määrärahaa 1,200 markalla. Näitä korotuksia perustellaan Terveystenhoitolautakunnalle annetuissa hakemuksissa. Tuberkulosipoliklinikan määrärahaan sisältyy myös kaksi maksutonta raitiotielippua klinikan palveluksessa oleville kunnan sairaanhoitajattarille. Sitä vastoin Rahatoimikamari ei ole menojen joukkoon pannut määrärahaa Majbyn toipuvainkodin eikä myöskään risautautisten lasten kesähoitolan voimassapitoa varten.

Ensinmainittuun tarkoitukseen oli Terveystenhoitolautakunta ehdottanut myönnettäväksi 7,000, jälkimäiseen taas 12,000 markkaa. Terveysten- ja sairaanhoitokustannusten suunnaton kohoaminen kuitenkin kehottaa säästäväisyyteen kaikilla aloilla, missä se suinkin voi tulla kysymykseen. Ja kun kuluvaan vuoden vakinaiseen menosääntöön on pantu menoja erinäisiin tarkoituksiin, joihin tätä ennen on käytetty Anniskeluyhtiön voittovaroja, ei näy olevan syytä mainittuun rahasääntöön näiden lisäksi panna määrä-

rahaeriä, jotka hyvin käy suorittaminen anniskeluvaroista ja joita varten ensiksi toimitettavassa voittovarain jaossa aivan todennäköisesti on runsaita määrärahoja käytettävänä. Hyödyllisiä ja kannatusta ansaitsevia yrityksiä on paljon, mutta viime vuosina esiintynyttä ilmeistä pyrkimystä siirtää näiden yritysten kannatusavut vakinaiseen rahäsääntöön täytyy Rahatoimikamarin jyrkästi vastustaa. Rahatoimikamari saa tuonnetun käsitellessään kansanlastentarhain menosääntöä likemmältä kajota näihin seikkoihin.

Terveyspoliisin menot on Rahatoimikamari laskenut pääasiassa Terveystoimilautakunnan ehdotuksen mukaisesti. Ainoastaan kaksi palkankorotusehdotusta on Rahatoimikamari jättänyt ehdotukseensa ottamatta, nimittäin ylikaitsijalle ehdotetun palkankorotuksen 2,800:sta 3,000 markkaan sekä desinfioimisen johtajan palkankorotuksen 2,500:sta 3,000 markkaan. Ehdotetut palkanlisäykset eivät tosin ole sanottavan suuria, mutta siihen katsoen että ylikaitsijan palkkaetuja parannettiin viime kulunkiarvion järjestelyssä eikä desinfioimisen johtajan työtehtävää käy pitäminen varsin rasittavana, erittäinkin kun hänen käytettäväkseen asetetaan kaksi desinfioitsijaa, on palkkamäärät pysytetty nykyisellään. Tämän nimikkeen kohdalla nousisivat menot Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan 65,670 markkaan nykyisen 53,175 markan määrän sijasta.

Terveystoimiston rahäsääntö poikkeaa Terveystoimilautakunnan ehdottamasta ainoastaan sikäli, että neljän kaitsijan palkankorotuksia ei ole luettu maaliskuun 15, vaan, niinkuin pitääkin, huhtikuun 1 päivästä, sekä että määräraha raitiotielippujen ostoon vahtimestarille ja 8 kaitsijalle on poistettu, syystä ettei Rahatoimikamari ole pitänyt määrärahaa tuollaiseen tarkoitukseen tarpeellisena.

Terveystoimilautakunnan tutkimusten laboratorion määräraha on Terveystoimilautakunnan esittämistä syistä pysytetty erikoiskulunkiarviossa ehdotetun määrän mukaisena. — Koneiden ja kirjakokoelman kunnossapitoon ynnä näyttöjen ostoon pyydetyn määrärahan on Rahatoimikamari rahäsäännössä pysyttänyt, kuitenkin jakamalla sen kahtia, 4,000 ja 1,000 markkaan, sekä panemalla laboratorion kirjakokoelman täydentämiseen käytettävän määrärahan satunnaiseksi menoeräksi. Niinikään on polttopuiden ja valaisuksen kustannukset jaettu kahteen erään, 2,000 ja 500 markkaan. Laboratorion menot nousisivat näin ollen 37,250 markkaan, kohoten tämänvuotisista 11,200 markalla.

Lihantarkastuksesta teurastuslaitoksella on laskettu olevan kustannuksia 6,100 markkaa. Rahatoimikamari on lisäksi pannut menosääntöön tarpeellisen huoneistonvuokran 300 markkaa. Sama meno on ennenkin ollut olemassa, vaikka se on epähuomiosta jäänyt menosääntöön panematta.

Rokotusainevaraston määräraha pysyy ennallaan.

Rottien tappamiseen on Terveystoimilautakunta ehdottanut varattavaksi 6,000 markkaa samoin kuin tähänkin asti. Tämä määräraha on usean vuoden ollut menosäännössä ja Terveystoimilautakunta on sen käyttänyt puheenalaiseen tarkoitukseen. Mikäli Rahatoimikamarille on tunnettua, ei Lautakunnan toiminnasta tällä alalla ole kuitenkaan ollut suuria tuloksia ja sen toimenpiteet ovat osottautuneet varsin vähän tehokkaiksi. Näin ollen on Rahatoimikamarissa lausuttu epäily, olisiko mainittua määrärahaa enää menoarvioehdotukseen pantava. Mutta lausuen toivomuksen että

Terveydenhoitolautakunta ottaa tutkittavaksi, onko tähän asti noudatettu rottain hävitystapa ollut tarkoituksenmukaisin sekä eikö sen kustannuksia kävisi tuntuvasti supistaminen, on Kamari ehdottanut entisestä rahamäärästä myönnettäväksi puolet eli 3,000 mk puheenalaiseen tarkoitukseen.

Sekalaisten menojen kohdalle on, paitsi Terveydenhoitolautakunnan erikoisehdotuksessa varattuja määrärahoja Leppäsuon ja Hesperian varasairaalan voimassapitoon 9 kuukauden aikana 99,000 markkaa sekä lisämäärärahaa sairaiden kuljetusta varten 2,000 markkaa, Kaupunginvaltuuston asiassa tekemän päätöksen mukaan rahasääntöön pantu Lapinlahdenkadun lastenkodin kunnossapitoa varten 22,000 markkaa, jonka määrärahan tarpeellisuudesta ja määrästä Rahatoimikamarille ei ole suotu tilaisuutta lausua mieltänsä, sekä Sipooseen perustetun kunnan mielisairaalan ylilääkärin palkka, 10,000 markkaa. Viimeiseksi menoeräksi vihdoin on pantu uuden kulkutautisairaalan kunnossapitokustannukset 125,000 mk. Vaikka on vaikea jo nyt sanoa, milloin sairaala avataan yleisölle, lienee kuitenkin edellytettävä, että sitä ensintulevana vuonna pidetään avoinna neljän kuukauden aikana. Terveydenhoitolautakunta on eri esityksessä ehdottanut mainitulle sairaalalle vahvistettavaksi S:markkaan 365,030:50 päättyvän menosäännön. Edellyttäen tähän esitykseen suostuttavan on kustannukset vastamainitulta ajalta laskettu 125,000 markaksi.

VIII. Vaivaishoito.

Vaivaishoidon menosääntö on kulunkiarvioehdotuksessa melkoisilta kohdin järjestetty toisin kuin edellisinä vuosina. Tätä muutosta perustelee ja vaatii se seikka, että uusi työ- ja vaivaistalo on kuluvana vuonna voitu luovuttaa tarkoitukseensa. Tämän johdosta ottaa Terveydenhoitolautakunta huostaansa vaivaistaloon sijoitettujen köyhäin sairaiden hoidon, jota vastoin uudessa vaivaistalossa tavallisesti ei tarvitsisi tulla sairaanhoitoa kysymykseen. Viitaten Vaivaishoitohallituksen ehdottamainsa menoeräin tukemiseksi esittämiin seikkaperäisiin perustelmiin saa Rahatoimikamari huomauttaa, että *Vaivaishoitohallituksen* nimikkeen kohdalla kaikki menoerät on pysytetty sinällään, lukuunottamatta arvaamattomien menojen määrärahaa, jota varten Vaivaishoitohallitus oli ehdottanut 15,000 markkaa, mutta jonka Rahatoimikamari on merkinnyt ainoastaan 5,000 markaksi, minkä määräisenä se ennenkin on rahasäännössä ollut. Rahatoimikamari ei ole pitänyt suotavana, että arvaamattomia menoja ja niin muodoin ilmoittamattomia tarkoituksia varten menosääntöön pannaan enempää kuin välttämättä tarvitaan. Tässä erikoistapauksessa on sitä paitsi huomattava, että Vaivaistalon kohdalla on 4,500 markan määräraha sekalaisia menoja ja Työlaitoksen kohdalla 1,100 markan määräraha samaa tarkoitusta varten. Näyttää sentähden siltä kuin pitäisi 5,000 markkaa riittää Vaivaishoitohallituksen arvaamattomiin menoihin, erittäinkin kun tarverahain määräraha on rahasääntöehdotuksessa korotettu nykyisestä 2,500 markan määrästä 3,500 markkaan.

Vaivaistalon ja sen yhteydessä olevain laitosten menot on rahasääntöehdotukseen pantu Vaivaishoitohallituksen antaman erikoisehdotuksen mukaisesti.

Samaten on Rahatoimikamari ehdotukseensa pannut *Apurahat ja kustannukset laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten* saman määräisinä kuin Vaivaishoitohallitus ne on ehdottanut, paitsi että mielenvikaisten henkilöiden hoitokustannusten määräraha on korotettu 10,000 markalla eli siis 305,000 markkaan, sen johdosta että Terveystenhoitola-autakunta on Kivelän sairaalan menojen joukkoon lukenut Sipooseen hoidettaviksi annettujen mielenvikaisten henkilöiden hoitokustannuksia 30,000 markkaa, jota vastoin Vaivaishoitohallitus tähänastisen menomäärän pohjalla oli laskenut puheenalaiset menot 20,000 markaksi. Yhtäpitäväisyyden aikaansaamiseksi tässä kohden lienee, koska Terveystenhoitola-autakunta on, sen johdosta että hoidettaviksi annettujen luku todennäköisesti lisääntyy, pitänyt 30,000 markan määrärahaa puheenalaiseen tarkoitukseen tarpeellisena, puheena olevaa menoerää korotettava 10,000 markalla. Tämän nimikkeen kohdalla mainittuihin sairaanhoitokustannuksiin 250,000 markkaan ja mielenvikaisten henkilöiden hoitokustannuksiin 305,000 markkaan nähden, jotka menoerät kuluvan vuoden menosäännössä ovat ainoastaan, toinen 14,000 ja toinen 46,000 markkaa, Rahatoimikamari muuten pyytää huomauttaa seuraavaa:

Kulunkiarviota viime vuonna käsitellessään Kaupunginvaltuusto päätti antaa Rahatoimikamarin toimeksi vastedes rahasääntöehdotuksen menopuolelle merkitä tarpeellinen määräraha varattomain henkilöiden hoidon kustantamiseksi kaupungin sairaaloissa. Kulunkiarviovaliokunnan mietinnöstä, johon Kaupunginvaltuuston vastamainittu päätös perustuu, taas käy selville, että valiokunta on yhtynyt Marian sairaalan Hallituksen lausuntoon siitä että, vaikka kaupungin sähkö-, kaasu-, vesijohto- y. m. laitokset panevat sairaalan maksettavaksi täyden hinnan sen kuluttamista tuotteista, sairaala puolestaan ei ole oikeutettu Vaivaishoitohallituksen määräyksestä siellä hoidettujen potilaitten puolesta lukemaan hyväkseen minkäänlaista maksua, minkätähden valiokunta oli ollut sitä mieltä, että Vaivaishoitohallituksen vastedes olisi vaivaishoidon menosääntöehdotusta laatiessaan otettava huomioon tähän tarkoitukseen tarpeellinen määräraha, jonka menon vastapainona tietenkin olisi Marian sairaalan hoitomaksuista olevien tulojen lisääntyminen. Valiokunnan mielestä olisi tämä toimenpide kaupungin kannalta ainoastaan kirjanpitoasia, mutta koska mainittujen hallinnonhaarain menot ja tulot siten esiintyisivät selvemmin, tahtoi valiokunta osaltaan sitä puoltaa, minkä ohessa valiokunta katsoi lisäperusteeksi tälle toimenpiteelle olevan huomauttaminen, että kaupungilla vaivaishoidostaan olevat todelliset menot, jotka esimerkiksi vaivaishoidontarkastajan mielestä ovat suhteettoman pienet, tulisivat tuolla keinoin paremmin näkyviin. Vaivaishoitohallitus on sentähden katsonut olevan menosääntöehdotukseensa paneminen myöskin määrärahan varattomain sairaiden hoidon kustantamiseksi kaupungin sairaaloissa, ja on sellainen määräraha esillä olevassa ehdotuksessa otettu huomioon ei ainoastaan Marian sairaalan, vaan myös uuden Kivelän sairaalan kohdalla. Näitä sairaanhoitokustannuksia varten arviolta varatun rahamäärän 250,000 markkaa on Vaivaishoitohallitus laskenut siten, että nykyisen määrärahan 14,000 markan lisäksi, jolla on kustannettu varattomain

potilaitten hoito valtion ja yksityissairaaloissa, on varattu umpiluvuin 120,000 markkaa Marian sairaalaan ja 116,000 markkaa Kivelän sairaalaan vaivaihoidon kustannuksella otettujen potilaitten hoidon kustantamiseksi, ollen viimeksi mainitut rahamäärät laskettu sillä edellytyksellä että 245 potilaasta on päivittäisiä kustannuksia Smk 1: 30. Mitä Marian sairaalassa hoidetuista varattomista henkilöistä oleviin hoitokustannuksiin tulee, on Kaupunginvaltuusto antanut Rahatoimikamarin toimeksi tutkia, olisiko se maksu, mikä nykyään kannetaan sijasta yleisessä sairassalissa, pantava edellä mainittujen kustannusten laskuperusteeksi, vai olisiko siinä otettava huomioon mitä todellisia kustannuksia kaupungilla itsellään on sairaalan kutakin sairassijaa kohti. Tarkoitukseen ehdotettu 120,000 markan määrä on rahasääntöehdotukseen pantu sillä edellytyksellä, että perusteena käytetään ensinmainittua laskutapaa, joten vaivaihoidon maksettavaksi pantaisiin kunkin sen välityksellä sairaalaan otetun varattoman henkilön puolesta Smk 1: 30 päivässä. Jälkimäinen laskutapa olisi oikeampi, mutta ellei Marian sairaalan kaikkia kustannuksia saada korvatuiksi laskemalla maksu kaikista sairaanhoitopäivistä nykyisten hintain perusteella, lienee vajuus ennemmin panna kaupungin terveydenhoidon kuin sen köyhäinhoidon maksettavaksi. Siinä tapauksessa että edellä mainitut sairaanhoitokustannusten määrärahat hyväksytään, lienee sopivinta, että tämä määräraha myös käytetään kokonaisuudessaan siten, että vaivaihoito vastedes vastaa Marian tahi Kivelän sairaalaan toimittamainsa potilaiden sairaanhoitomaksuista ja joko kuukausittain tahi neljännesvuosittain suorittaa nämä maksut. Täten kaikki sairaanhoitomenot esiintyisivät ei ainoastaan kaupungin, vaan myös vaivaihoidon tileissä. Tämä näyttää olevan tarpeellista sitäkin syystä, että sairaaloihin täytyy ottaa henkilöjä, joilla ei ole täällä kotipaikkaoikeutta, ja että edelleenkin täytyy olla Vaivaihoitohallituksen asiana sekä selvittää heidän kotipaikkaoikeutensa että vaatia korvaus annetusta sairaanhoidosta. Niiden henkilöiden sairaanhoidosta, joilla ei ole täällä kotipaikkaoikeutta ja joiden puolesta korvausta täytyy hakea, sopinee kantaa korkeampi maksu kuin yleisen salin sairassijasta on määrätty, esimerkiksi 2 markkaa päivässä.

Houruihoitokustannusten määräraha on samoilla perusteilla ja samoinkuin sairaanhoitokustannusten määrarahakin korotettu 20,000:sta 305,500 markkaan. Tästä määrästä on laskettu 20,000 markkaa (nykyinen määräraha) menevän valtion ja yksityislaitoksissa hoidettujen mielenvikaisten kustannuksiin, 255,500 markkaa Kivelän sairaalaan otettujen mielenvikaisten hoitokustannuksiin, lukien 350 potilasta kohti 2 markkaa päivässä, sekä 30,000 markkaa Sipoon siirtolaan sijoitettujen mielenvikaisten hoitoon, lukien 100 hengeltä 25 markkaa kuukaudessa. Tähän määrärahaan nähden muuten viitataan siihen, mitä edellä on lausuttu sairaanhoitokustannusten määrärahan korottamisesta.

Samoinkuin Vaivaihoitohallituksen samoin Rahatoimikamarinkin mielestä on paikallaan, että niitä menoja laskiessa, mitkä vaivaihoidon on suoritettava sairaiden ja mielenvikaisten henkilöjen hoidosta, on perusteena oleva — ei kaupungin omat kustannukset — vaan se määrä, mikä kaupungin sairaaloihin otettujen varattomien potilaitten maksettavaksi pannaan. Kaupungin omat kustannukset Marian sairaalaan otetuista

potilaista nousevat 4 markan vaiheille potilasta kohti päivässä, jota vastoin vahvistetun taksan mukaan kannetaan Smk 1:30 jokaiselta yleiseen saliin otetulta potilaalta päivää kohti. Mielenvikaisten hoitokustannukset nousevat noin S:markkaan 4:50 potilasta ja päivää kohti, jota vastoin maksua kannetaan 2 markkaa potilasta ja päivää kohti. Näyttää nimittäin luonnolliselta, ettei kaupungin vaivashoidon tarvitse sen toimesta sairaalaan otettujen potilaitten puolesta maksaa korkeampaa päivämaksua kuin muut varattomat henkilöt maksavat. Sitä paitsi on huomattava, että kaupungin omiin kustannuksiin luetaan laitoksen koko henkilökunnan palkat sekä ruoka ja ylipäätään kaikki menosääntöön pannut eri erät. Jos vielä nämäkin menot luetaan vaivashoidon suorittavaan korvaukseen, tulevat samat menot osittain kahdesti menosääntöön. Niinikään on huomattava, että kaupungin omat kustannukset Marian sairaalan eri osastoista ovat erilaiset, mutta niiden määrä ei ole eriteltävissä. Kun vaivashoidon toimesta sairaalaan otetut henkilöt sijoitetaan sisätautien osastolle, jonka omat kustannukset lienevät halvimmat, ei koko sairaalan omaisten kustannusten määrä siis ilmaise oikeata lukua. Eri kannoilta katsoen Rahatoimikamari sentähden pitää Vaivashoitohallituksen ehdotamaa laskutapaa oikeana ja pyytää ehdottaa päätettäväksi

että meno, mikä vahvistetun taksan mukaan pannaan maksettavaksi sijasta kaupungin jonkin sairaalan yleisessä sairassalissa, on oleva perusteena laskiessa sitä kustannusta, mikä vaivashoidon on suoritettava sen toimesta kaupungin sairaaloihin otettujen sairaiden ja mielenvikaisten henkilöiden hoidosta; sekä

että korvaus on maksettava kuukausittain.

Vaivashoidosta on ollut kustannuksia:

V. 1900 (tilinpäätöksen muk.)	Smk	288,742: 13
» 1905 (» »)	»	369,074: 86
» 1910 (» »)	»	568,495: 60
» 1911 (» »)	»	650,351: 80
» 1912 (rahasäännön muk.)	»	656,460: —
» 1913 (rahasääntöehd. muk.)	»	1,116,350: —

Tästä esityksestä siis selvästi näkyy, miten täsmällisempi kulunkiarvion järjestys saattaa vaivashoidon todelliset menot näkyviin. Sillä vaikka vaivashoidon menot kulunkiarviossa näyttävät suunnattomasti kohoavan viime vuoden vastaaviin menoihin verraten, on vaivashoidon menosääntö vuonna 1913 todellisuudessa pikemmin alentunut kuin kohonnut. Jos nimittäin sairaanhoitokustannukset olisi edellisinä vuosina laskettu nyt ehdotetulla tavalla, olisivat vaivashoitomenot viime vuosina osottaneet aivan toisenlaisia tuloksia kuin vahvistetusta menosäännöstä näkyy.

Vaivashoitotarkoituksia varten teetettyihin uutisrakennuksiin on puheenalaisen ajanjakson kuluessa myönnetty 2,250,000 markkaa.

IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.

Merikoulun menot ovat pysyneet ennallaan. — *Ylemmän ja alemmän käsityöläiskoulujen* määrärahat on otettu huomioon Taideteollisuusyhdistyksen Toimikunnan ja alemmän käsityösläiskoulujen Johtokunnan tekemän erikoisehdotusten mukaisesti. Näiden koulujen menosäännöistä jää kaupungin suoritettavaksi: Taideteollisuuskeskuskoulun 43,388 markkaa, ollen lisäannos 2,566 markkaa, sekä alemmän käsityöläiskoulujen 29,266 markkaa, ollen vähennys 1,626 markkaa.

Valmistavan poikain ammattikoulun menosääntö on Johtokunnan ehdotuksen mukaisesti laskettu 44,650 markaksi, ollen lisäannos 1,250 markkaa kuluvan vuoden rahasääntöön verraten. Lisäannos johtuu etusijassa siitä, että Rahatoimikamari on Johtokunnan esityksestä ehdottanut tuntiopettajille myönnettäväksi oppilaiden kirjallisten töiden korjauksesta 900 markkaa, lukien 6 viikkotunnilta kultakin 150 markkaa. Kun sekä valtion että yksityiskouluissa yleisesti maksetaan tällaisia ylimääräisiä palkkioita, on Rahatoimikamarin mielestä ollut oikeuden ja kohtuuden mukaista suostua mainittuun anomukseen. — Yhdelle alityönjohtajalle tulee palkankorotusta 10 vuoden palveluksesta ensintulevan vuoden alusta, minkä johdosta hänen palkkaetunsa kohoavat 200 markalla. Suomalaisen osaston vakinainen opettaja saa palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta koko vuodelta, minkä johdosta hänen palkkaetunsa kohoavat 250 markalla. Lämmityksestä ja valaistuksesta olevat menot sitä vastoin vähenevät 100 markalla. Lopuksi huomautettakoon, että Rahatoimikamari nyt samoinkuin ennenkin on jättänyt huomioon ottamatta Johtokunnan ehdottaman 50 markan menoerän koulun joulujuhlan kustantamiseksi, koska tuollaiset kustannukset on suoritettava tarverahain määrärahasta.

Tyttöjen ammattikoulun menosääntö on otettu huomioon Johtokunnan ehdotuksen mukaisesti ja kohonnut Smk 16: 70 nykyisestään. Yhdelle opettajattarelle tulee palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta syyskuun 1 päivästä 1912 lukien Smk 66: 70, mikä seikka, niinkuin Johtokunnan perustelmista näkyy, johtuu siitä että tämän opettajattaren palkankorotus on epähuomiosta jäänyt panematta 1912 vuoden menosääntöön. Ja kun mainittu opettajatar tämän johdosta ei ole saanut nostaa puheenalaista palkankorotusta, on näyttänyt asianmukaiselta panna se 1913 vuoden menosääntöön, vaikka se oikeastaan kuuluukin 1912 vuoden menoihin.

Yksityisten *kauppaoppilaitosten* avustamisessa noudatettujen periaatteiden mukaisesti on avustukset laskettu 2,000 markaksi luokkaa kohti. Tämän mukaisesti on Helsingin Liikemiesten Kauppaopiston, Högre svenska handelsläroverket opiston sekä Liikemiesyhdistyksen iltakurssien määrärahat korotettu kukin 20,000, 8,000 ja 6,000 markkaan, joita rahamääriä asianomaiset johtokunnatkin olivat anoneet. Näiden korotusten johdosta on myöskin Helsingistä kotoisin olevia oppilaita varten varattavain vapaasijain lukua korotettu suhteellisesti avustusmäärään. Sitä vastoin Rahatoimikamari ei ole katsonut Aktiebolaget Helsingfors Handelsskola yhtiön avustusta olevan korotettava 8,000:sta 9,700 markkaan, koska semmoinen menettely olisi vastoin tähän

nähdessä vahvistettuja periaatteita. Rahatoimikamarilla on mielestään ollut menettelyynsä sitä enemmän aihetta, kun tässä tapauksessa ei ole painavia syitä tuollaista poikkeusta puolustamassa. Se seikka että koulun raha-asiat ovat huononlaiset ja että on vaikea saada menoja ja tuloja käymään yhteen, ei koskene kaupunkia avustuksen antajana. Kauppaoppilaitosten avustussumma kohoaisi näin ollen 51,000:stä 56,000 markkaan.

Kaupungin *kansakoulujen* menosääntö päättyy S:markkaan 1,463,121:77 Rahatoimikamarin ehdotuksen ja S:markkaan 1,490,471:77 Kansakoulujohtokunnan erikoisehdotuksen mukaan. Erotus olisi siis 27,350 markkaa. Kun tämänvuotinen menosääntö päättyy S:markkaan 1,392,708:37, olisi lisäennus ensintulevana vuonna hiukan yli 70,000 markan. Menojen lisäennus johtuu osittain *palkoista*; jotka kohoavat S:markasta 1,044,247:37 S:markkaan 1,077,628:27, pääasiallisimmin opettajiston lisääntymisen tähden, osin *erityisistä palkkioista*, joka erä on kohonnut 32,870:stä 52,250 markkaan, sekä vihdoin *muista kustannuksista*, joka erä on kohonnut 315,591 markasta S:markkaan 333,243:50. Rahatoimikamari voi eri menoeriin nähdessä viitata Kansakoulujohtokunnan perusteltuun erikoisehdotukseen, jonka Kamari puolestaan on voinut hyväksyä muuten, paitsi mitä neljään määrärahaerään tulee.

Eriyisten palkkioiden menoluokkaan on Kansakoulujohtokunta palkkioiksi sijaisille, jotka hoitavat johtajain ja johtajatarten osittaista opetusvelvollisuutta, pannut 13,650 markan suuruisen uuden määrärahan. Rahatoimikamari on huomannut, että tämä rahamäärä on samansuuruinen, jopa suurempikin kuin kaikille johtajille ja johtajattarille maksettaviksi palkkioiksi varattu määräraha. Hoitamalla opetusvelvollisuutensa voisivat asianomaiset johtajat ja johtajattaret tuntuvasti lisätä tulojaan, mutta kuitenkin jäisi saavuttamatta se hyöty ja etu, jota puheenalaisen määrärahan myöntämisellä tarkoitetaan. Jos tuollainen määräraha pantaisiin menosääntöön, olisi Rahatoimikamarin mielestä myös asianomaisten johtajain ja johtajatarten opetusvelvollisuutta supistettava vahvistettujen ohjeiden mukaan. Mutta Rahatoimikamari on epäillyt tuollaisen toimenpiteen tarpeellisuutta. Johtajain ja johtajatarten palkkiot eivät ole varsinkin vähäpätöiset, sillä keskimäärin ne nousevat 20 prosenttiin heidän palkkaeduistaan, ja vaikka näiden virkailijain työtaakka onkin jonkun verran lisääntynyt, ei siitä vielä seuraa, että palkkaa paikalla pitää korottaa. Samoilla perusteilla kävisi miltei kaikilla kunnallisen toiminnan aloilla vaatiminen työtaakan helpottamista tai palkkain korottamista. Erittäin tahtoo Rahatoimikamari huomauttaa että, jos kuluvana lukuvuonna saatava kokemus, mikäli koskee työmäärän lisääntymistä sen johdosta että «Ruokaa köyhille kansakoululapsille» nimisen yhdistyksen tähän asti suorittama pääasiallinen työ nyttemmin on pantu asianomaisten johtajain ja johtajatarten tehtäväksi, osottaa mainitun työtaakan kasvavan suhteettoman suureksi, käy puheenalaisen määrärahan paneeminen ensintulevan vuoden menosääntöön. Jonkun verran pitempiä aikaista kokemusta tässä kohden kaiketi olisi saatava, ennenkuin määrärahaa mainittuun tarkoitukseen myönnetään. — Lisämäärärahasi yhteisluokilla toimiville opettajattarille on Kansakoulujohtokunta ehdottanut myönnettäväksi 11,200 markkaa, josta rahamäärästä puheenalaisille opettajattarille ensintulevan vuoden alusta myönnettäisiin 400 markan lisäpalkkio niin kauan kuin he

opettavat yhteisluokilla. Tätä määrärahaa Rahatoimikamari ei ole pannut menosääntöehdotukseensa. Kaupunginvaltuusto on kauan ja perinpohjaisesti asiaa valmisteltuaan vahvistanut kansakoulunopettajille maksettavat palkat määrättyjen perusteiden mukaisesti. Nyt kuitenkin eräitten opettajatarten palkkaa korotettaisiin, sen johdosta että he opettavat yhteisluokilla ja että poikain opetus on vaikeampaa kuin tyttöjen. Jos tätä perustetta pidettäisiin oikeutettuna, voisi yhtä hyvällä syyllä vaatia, että yhteisluokilla opettavain miesopettajain palkkaa on alennettava, koska heidän työnsä on helpompaa kuin yksinomaan poikia opettavain opettajain. Kaupunginvaltuusto on kuitenkin harkinnut kohtuulliseksi vahvistaa määrättyt palkat opettajille ja samaten opettajattarille. Ei sentähden näy voivan tulla kysymykseen että kulunkiarvion käsittelyssä otettaisiin pohdittavaksi periaatteellinen kysymys saman palkan maksamisesta samasta työstä, yhtä vähän kuin kulunkiarvion käsittelyssä voi poiketa voimassa olevaan palkkasääntöön nähden vahvistetuista periaatteista. Joka tapauksessa olisi tämä kysymys Rahatoimikamarin mielestä käsiteltävä erikseen eikä rahasäännön yhteydessä. — Nuorisoliitto Fylgialle ehdotettua määrärahaa ei Rahatoimikamari, samoista syistä kuin viime vuonna, ole pannut rahasääntöehdotukseensa. Rahatoimikamari huomautti silloin, että tämän määrärahan tarkoitus jää kaupungin vakinaisen rahasäännön puitteiden ulkopuolelle ja että määrärahan paneminen menosääntöön yhdelle yhdistykselle ehkä veisi siihen, että perustettaisiin useita pääasiallisesti samaa tarkoittavia yhdistyksiä, jotka kaikki odottaisivat saavansa vuotuista avustusta. — Kokouksessaan maaliskuun 26 päivänä kuluva vuotta on Kaupunginvaltuusto myöntänyt vuodeksi 1912 määrärahan yhden ruotsin- ja yhden suomenkielisen pikkukoulun opettajaseminaarin voimassapitoon sekä sen ohella päättänyt, että kysymys mainittujen yritysten vastaisesta avustamisesta on otettava käsiteltäväksi kulunkiarvion järjestelyn yhteydessä. Tämän johdosta on Kansakoulujohtokunta erikoisehdotukseensa pannut 4,000 markan määrärahan ruotsinkieliselle ja 3,380 markan määrärahan suomenkieliselle pikkukoulun opettajaseminaarille. Rahatoimikamari, jonka lausunto asiassa vaadittiin, huomautti että mainitut menoerät olisi käsiteltävä ja niiden suuruus määrättävä kulunkiarvion käsittelyn yhteydessä. Jos silloin, lausui Kamari, huomataan kaupungin varain sallivan, ei Rahatoimikamarin mielestä mikään estä myöntämästä pyydettyä avustusta, vaikkakin tällä alalla siten syntyy uusi menoerä: yksityisten yritysten avustaminen. Rahatoimikamarin ensintulevaksi vuodeksi laatima rahasääntöehdotus osottaa, että määrärahan puheenalaiseen tarkoitukseen käy myöntäminen, ja kun Kaupunginvaltuusto on kansanlastentarhoihin nähden hyväksynyt periaatteen, että yksityisiä yrityksiä avustetaan vakinaisista tuloista, ei Rahatoimikamari ole voinut huomata, miksi tässä tapauksessa ei voisi noudattaa samaa menettelyä.

Muiden kustannusten kohdalla on kaikki ehdotetut menoerät pysytetty, lukuunottamatta määrärahaa suksien ostoon erinäisiin kaupungin suomen- ja ruotsinkielisiin kouluihin. Määräraha on laskettu 2,100 markaksi ja täytynee sitä pitää satunnaisena eikä vuosittain uusiintuvana. Vaikka tämä määräraha olisi voinut sopia 1913 vuoden menosääntöön, on Rahatoimikamari kuitenkin periaatteellisista syistä ehdottanut sen

evättäväksi. Rahatoimikamarista näyttää menevän liian pitkälle, että kaupungin pitäisi hankkia suksia kansakoululasten käytettäväksi. Samalla syyllä voitaisiin vaatia hankittavaksi esimerkiksi luistimia, kelkkoja y. m., koska semmoinenkin vaatimus on urheilun ja terveydenhoidon kannalta puolustettavissa. Mutta niinkuin näkyy, ehdotuksesta voi olla laajakantoisia seurauksia, eikä Rahatoimikamarin mielestä sentähden ole syytä puoltaa mainittua määrärahaa.

Kaupungin kansakoululaitoksesta on ollut menoja:

V. 1900 (tilinpäät. muk.)	Smk	647,035: 53
» 1905 (» »)	»	833,177: 52
» 1910 (» »)	»	1,294,261: 07
» 1911 (» »)	»	1,325,784: 82
» 1912 (rahasäännön muk.)	»	1,392,708: 37
» 1913 (rahasääntöehd. muk.)	»	1,463,121: 77

Kansakoululaitoksen kustannukset ovat niinmuodoin vuodesta 1900 lähtien kasvaneet enemmän kuin kaksinkertaisiksi. Lisäksi on mainittava, että sanotusta vuodesta lähtien on myönnetty 2,125,000 markkaa uusien kansakoulutalojen teettämiseen tahi mainittavampain korjaustöiden toimittamiseen ennestään olevissa taloissa.

Tylsämielisten ja raajarikkoisten lasten opetusmäärärahat on pysytetty sinällään. Rahatoimikamarilta ei tosin ole jäänyt huomaamatta, että Kasvatuslautakunta on ehdottanut puheenalaisten kahden määrärahan yhdistämistä määrärahaksi: varattomain, tylsämielisten, sokeiden, kuuromykkien, raajarikkoisten ja langettavatautisten lasten hoitamiseksi ja elättämiseksi tuollaisia lapsia varten perustetuissa erikoiskouluissa. Kun kuitenkin Kaupunginvaltuuston päätös on näihin kahteen eri määrärahaan nähden olemassa, ei Rahatoimikamari ole katsonut olevan syytä puoltaa puheenalaista Lautakunnan ehdotusta.

Kaupunginvaltuuston viime syyskuun 24 päivänä asiassa tekemän päätöksen johdosta on *Pahatapaisten lasten turvakodit* nimiseen menoluokkaan ensiksi pantu määräraha Helsinkiin perustettavaa *Poikain huoltolaa* varten, jonka menosääntö on merkitty Valtuuston vastamainitun päätöksen mukaisesti. — *Bengtsårin kasvatuslaitoksen* menosääntö on kohonnut 59,476:sta 65,640 markkaan, joten lisäennys on 6,000 markan vaiheilla. Tästä lisäennyksestä on 3,000 markkaa maatilalle maksettavaa huoneenvuokraa, joka kuluvana vuonna toimeenpantujen melkoisten uutis- ja muutostöiden johdosta on korotettu 12,000:sta 15,000 markkaan. Eri esityksessä on Rahatoimikamari mainitsemillaan perusteilla ehdottanut Bengtsårin kasvatuslaitoksen johtajan rahapalkan korottamista 3,500:sta 5,000 markkaan. Tämän esityksen mukaisesti on mainitun virkailijan palkaksi rahasääntöön pantu viimeksi sanottu määrä. Sen lisäksi on emännän, karjanhoitajan ja emännän apulaisen palkkoja hiukan korotettu. Polttopuiden ja valaistuksen menoerät niinikään ovat jonkun verran kohonneet, jota paitsi utterusrahoiksi oppilaille sekä erinäisten tarveaineitten, työpalkkain y. m. kustantamiseen on varattu 900

markkaa. Rahatoimikamari ei suinkaan tahto kieltää, että Bengtsårin kasvatuslaitoksen kustannukset ovat sangen kalliit, alun toista tuhatta markkaa oppilasta kohti vuodessa, Huomattava on kuitenkin, että huoneenvuokra ja polttopuumääräraha ovat ainoastaan laskettuja menoja ja nousevat yhteensä 18,000 markkaan, joten kaupungin todelliset menot laitoksesta nousevat 783 markkaan oppilasta kohti vuodessa. Toivoa kuitenkin saanee, että ensintulevan vuoden alusta Bengtsårin kasvatuslaitoksessa ja maatilalla saadaan aikaan päämäärästään tietoisempi johto. — Mitä muihin kasvatuslaitoksiin tulee, on Rahatoimikamari ehdotukseensa pannut Kasvatuslautakunnan pyytämät määrät sinänsä. Tämän johdosta näiden laitosten menot tosin kohoaisivat nykyisestä 93,162 markan määrästä 106,793 markkaan, mutta tässä lienee huomattava, että kahta laitosta tulee tuntuvasti laajennettavaksi, mitkä laajennukset ovat tuiki välttämättömät, mutta tietenkin tuottavat lisäkustannuksia. — *Yksityisten hoidettaviksi* ja edelleen kehitettäviksi annettavia lapsia varten on Kasvatuslautakunta ehdottanut myönnettäväksi samansuuruisen arviomäärärahan kuin ennenkin, eli 8,000 markkaa. Pannessaan puheenalaisen määrän ehdotukseensa on Rahatoimikamari kuitenkin sen nimikkeestä poistanut sanat «ja edelleen kehitettäväksi», koska ne tietäisivät Lautakunnan toiminnan ulottamista määrärahan tähänastisen tarkoituksen ulkopuolelle. — Uusi menoerä on 600 markan määräraha kaupungin kasvatuslaitoksissa palvelevien opettajain ja opettajatarten matkastipendeiksi. Opettajiston eläkeapumaksuiksi vihdoin on pantu Smk 537:50. Tämä meno on aikaisemmin luettu asianomaisten kasvatuslaitosten sekalaisiin menoihin, mutta kun täytyy pitää asianmukaisempana, että tämä meno samoin kuin on laita kansakoulujen menosäännössä otetaan huomioon erityisenä eränä, on vastamainittu muutos rahasääntöön tehty.

Kaupungin kirjaston menosääntö on laadittu kaupungin kirjaston Hallituksen tekemän erikoisehdotuksen mukaisesti ja päättyy 131,469 markkaan, kohoten siis nykyisestäään S:markalla 21,287:33. Niinkuin Hallituksen esittämistä perustelmista näkyy, johtuu mainittu lisäennys osin niistä palkanparannuksista, joita haaraosastojen johtajat ja amanuenssit ovat erityisessä Kaupunginvaltuustolle osotetussa kirjelmässä anoneet, osin taas siitä että kirjain, aikakaus- ja sanomalehtien määräraha on korotettu 24,000:stä 30,000 markkaan. Näiden lisäksi tulee 4,500 markan satunnainen määräraha pääkirjaston lukusalien sisustamista varten. Vaikka Rahatoimikamarille on ollut hyvin tunnettua, että amanuenssien ja samoin haaraosastonjohtajain palkkaehdot vasta muutama vuosi takaperin järjesteltiin, minkätähden niiden järjestäminen ei olisi vielä pitänyt olla tarpeellinen, on Rahatoimikamari kuitenkin havainnut Hallituksen esittämät perustelmat niin painaviksi, että puheenalaiset palkat on rahasääntöehdotukseen pantu korotetuin määrin.

Kaupungin kirjastosta on ollut menoja:

V. 1900 (tilinpäätöksen muk.)	Smk	42,860: 03
» 1905 (» »)	»	49,001: 39
» 1910 (» »)	»	76,930: —

V. 1911 (tilinpäätöksen muk.)	Smk 84,111:42
» 1912 (rahasäännön muk.)	» 110,181:67
» 1913 (rahasääntöehd. muk.)	» 131,469:—

Edellä olevasta siis näkyy, että menot ovat puheenalaisen ajanjakson kuluessa lisääntyneet enemmän kuin kolminkertaisiksi.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli päättänyt, että kaupungissa toimivain *Kansanlastentarhain* apurahat on 1913 vuoden alusta pantava maksettaviksi kaupungin vakinaisesta menosäännöstä ja asettanut erityisen Johtokunnan sekä naispuolisen tarkastajan kansanlastentarhoja varten, on mainittu Johtokunta Rahatoimikamariin lähettänyt kaikkiaan S:markkaan 202,718: 50 päättyvän menosäännön kansanlastentarhoja ja työkouluja varten. Mainitusta määrästä tulisi aikaisemmin avustettujen kansanlastentarhain hyväksi Smk 174,788: 50, aikaisemmin avustettujen työkoulujen hyväksi 1,500 markkaa sekä uusien kansanlastentarhain avustukseksi 26,430 markkaan. Kuluvana vuonna päättäessään panna puheenalaisten kansanlastentarhain avustukset maksettaviksi vakinaisesta rahäsäännöstä Kaupunginvaltuusto ei vahvistanut perusteita, joiden mukaan avustukset olisi suoritettava. Tämä olisi lähinnä Johtokunnan asia. Valtuuston valitsema tarkastajatar kuitenkin oleskelee ulkomailla tähän kuuluvia oloja tutkimassa, minkätähden Johtokunnan on ollut sangen vaikea ratkaista, minkä periaatteiden mukaan avustuksia olisi annettava. Rahatoimikamariin, jonka lausuntoa ei pyydetty asiaa ratkaistessa ja joka sentähden on kokonaan syrjäytetty tämän rahäsäännölle tärkeän asian käsittelyssä, ei ole voinut kulunkiarvion käsittelyn yhteydessä selvittää Kaupunginvaltuuston periaatteellisen päätöksen seurauksia. Rahatoimikamari ei sentähden ole voinut muuta kuin pitää Johtokunnan kulunkiarvioehdotusta väliaikaisena. Kansanlastentarhoille aikaisemmin myönnetty avustukset ovat nousseet 135,500 markkaan. Huomattava kuitenkin on, että nämä avustukset ovat olleet niin niukat, että kansanlastentarhat ovat voineet pysyä pystyssä ainoastaan sillä keinoin, että opettajattaret ovat tyytyneet erittäin pieniin palkkoihin, ovatpa useat heistä olleet aivan palkattomia ja vain asianharrastuksesta suorittaneet työlään tehtävänsä. Sitä paitsi on ylimääräisiä varoja saatu yleisön uhraavaisuuteen vetoamalla. Sen johdosta että Valtuusto on päättänyt panna puheenalaiset avustukset vakinaiseen rahäsääntöön, ovat olot muuttuneet kokonaan toisiksi. Yksityiseen uhraavaisuuteen ei tietenkään enää käy vetoaminen, koska kaupunki on ruvennut yritysten kannattajaksi, opettajattaret esittävät täysin oikeutettuja vaatimuksia saadakseen työstään palkan ja, jos sitä ovat ennen saaneet, parannettuja palkkaetuja. On luonnollista, että nämä kansanlastentarhat tukalissa taloudellisissa oloissa työskenneltyään nyt pyrkivät asemaansa parantamaan. Mutta tästä on ollut seurauksena että Johtokunta kaikesta säästäväisyydestä huolimatta ei ole voinut ehdottaa nykyään oleville kansanlastentarhoille myönnettäväksi vähempää kuin Smk 174,788: 50, joten menojen lisäännys entiseen verraten on Smk 39,288: 50. Johtokunta on perustanut laskelmansa siihen, että mainituilla kansanlastentarhoilla ei nyttemmin ole mitään muita tuloja kuin kaupungin antama avustus. Opettajatarten palkoiksi on

laskettu 1,400—1,600 markkaa, sen mukaan kuinka kauan he ovat alallaan työskennelleet. Johtajattarille maksetaan 300 markan lisäpalkkio vuodessa. Aputyttöjen palkoiksi on ehdotettu 200 markkaa vuodessa. Polttopuista ja valaistuksesta on laskettu olevan menoja 300—600 markkaa, kulloinkin huoneiston koon mukaan. Lisäksi tulee satunnainen vaatetusapu, kaluston täydennys, askarrustarvikkeet, yhteensä 400 markkaa, sekä lääkärinpalkkio 75—150 markkaa. Vuokramäärät ovat tunnetut ja vaihtelevat huoneistojen koon ja paikan mukaan 1,000:sta 3,000 markkaan vuodessa. Niinkuin tästä näkyy, eivät avustukset ole suuria, mutta kun kansanlastentarhoja on kaikkiaan 14, nousevat avustukset kuitenkin huomattavaan summaan. Keskimäärin tulisi kunkin kansanlastentarhan osalle avustusta noin 12,500 markkaa, mutta todellisuudessa se kuitenkin vaihtelee tuntuvasti eli 5,000 markasta 27,260 markkaan. Mitä kahden työkoulun — tavallaan lastentarhoja nekin — avustukseen tulee, on nämä laskettu samoiksi määriksi, toiselle 1,000 ja toiselle 500 markaksi, kuin niille tätä ennen on myönnetty Anniskeluyhtiön voittovaroista. Mutta lisäksi tulevat vielä kolmen uuden kansanlastentarhan kustannukset. Asianlaita on nimittäin se että, vaikka kansanlastentarhoihin syksyllä 1912 voitiin vastaanottaa 1,660 lasta, on 439 lasta tilan puutteessa täytynyt kieltäytyä vastaanottamasta. Tämä asianlaita kieltämättömästi osoittaa, että uusien kansanlastentarhain perustaminen tahi ennestään olevain laajentaminen on välttämättömän tarpeellinen. Tämä onkin luonnollista, kun ottaa huomioon toiselta puolen Helsingin väkiluvun nopean kasvamisen lukuisain työläisperheiden tänne muuton johdosta ja toiselta puolen sen tukalan aseman, jossa kansanlastentarhat erittäinkin viime vuosina ovat olleet, minkä johdosta uusia kansanlastentarhoja ei ole syntynyt. On sentähden selvä, että uusille kansanlastentarhoille täytyy myöntää avustusta, ja Johtokunta onkin siihen tarkoitukseen ehdottanut myönnettäväksi 26,430 markkaa. Niinkuin edellä huomautettiin, tähän kuuluvia seikkoja ei vielä käy katsominen lopullisesti selvityksi, ennenkuin on runsaampaa kokemusta saatu. Näin ollen Rahatoimikamari on katsonut, että Johtokunnan käytettäväksi olisi asetettava arviomääräraha, josta harkinnan mukaan annettaisiin avustusta ennestään oleville kansanlastentarhoille ja työkouluille, erittäin määräämättä kullekin laitokselle tulevan avustuksen suuruutta. Samaten olisi Johtokunnan käytettäväksi annettava jokin rahamäärä, josta avustettaisiin uusia kansanlastentarhoja. Mutta näiden rahamääräin suuruutta arvioidessaan on Rahatoimikamari säästäväisyyssyistä ja välttääkseen menosäännön ylenmääräistä rasittamista päättänyt ensinmainittuun tarkoitukseen ehdottaa 150,000 markkaa ja jälkimäiseen 10,000 markkaa. Rahatoimikamari myöntää mielellään, että tässä ehdotuksessa on tuntuvasti tingitty niistä menoista, mitkä Johtokunta on katsonut aivan välttämättömiksi, mutta toiselta puolen Rahatoimikamarinkin ehdotuksen mukaan kokonaissumma tuntuvasti kohoaisi puheenalaiseen tarkoitukseen aikaisemmin myönnettyjen määrärahaain summasta. Kamarissa on myös ehdotettu, että avustusta myönnettäisiin esimerkiksi 75 % kullekin koululle ehdotetun rahasäännön määrästä, mutta tällainen menettely veisi siihen, että kansanlastentarhan menosääntöehdotukset laadittaisiin sitä silmällä pitäen, että mitä suuremmaksi menosääntö kohoaa, sitä runsaampi avustus saadaan. Edellä huomautettu

valitettava asianlaita olisi ollut vältettävissä, ellei Kaupunginvaltuusto olisi päättänyt, että määrärahat on jo 1913 vuoden alusta pantava maksettaviksi vakinaisesta menosäännöstä. Sillä siinä tapauksessa olisi Johtokunnalla, joka asetettiin myöhään keväällä ja jonka jo alkusyksystä täytyi lähettää kulunkiarvioehdotuksensa Rahatoimikamariin, ollut aikaa ja tilaisuutta seurata ja perinpohjaisemmin selvittää tähän kuuluvia seikkoja. Mutta asian nykyisellään ollessa täytyy Rahatoimikamarin olla sitä mieltä, että sen ehdottama menettely tällä kertaa on tarkoituksenmukaisin.

Työväenopetuksen määrärahat on rahasääntöehdotukseen pantu saman määräisinä kuin ne ovat olleet edellisten vuosien rahasäännöissä.

Menoluokkaan *Muut sivistystarkoitukset* on pantu teatterien määrärahat samansuuruisina kuin ne ovat kuluksi vuodeksi vahvistetussa rahasäännössä. Tässä ei ole jäänyt Rahatoimikamarilta huomaamatta, että Kaupunginvaltuusto on kuluvana vuonna myöntänyt ylimääräisiä määrärahoja 5,000 markkaa ruotsalaiselle teatterille ja 9,000 markkaa Folkteaterille. Mutta kun Valtuusto on tätä päätöstä tehdessään nimenomaan lausunut, että näitä määrärahoja on pidettävä satunnaisina, ja kun eivät mainitut yritykset myöskään ole anoneet korotettua määrärahaa, on Rahatoimikamari ehdottanut myönnettäväksi entisen suuruiset avustukset. Välikirjan mukaan on Helsingin Symfoniaorkesterin määräraha merkitty 37,500 markaksi, mikä on kaupungin apumaksu orkesterille 1913 vuoden jälkipuoliskolta, koska saman vuoden alkupuoliskolta maksettava määräraha jo on myönnetty. Kun puheenalainen määräraha on orkesterille taattu melko pitkäksi ajaksi, on Rahatoimikamari ollut sitä mieltä, että puheenalaiseen tarkoitukseen myönnettävän määrärahasumman pitää vastata niitä menoja, mitkä kaupunki välikirjan mukaan on velvollinen rahanhoitovuoden kuluessa orkesterille maksamaan. Se seikka että orkesterin menoja ei lasketa kalenterivuositain vaan soitantokausittain, ei tässä tapauksessa mainittavia merkitse, koska, niinkuin sanottu, orkesterille on välikirjassa taattu vuotuinen kannatusapu. — Kansan Näyttämö Osakeyhtiön johtokunnan anomuksen 20,000 markan vuosiavustuksen myöntämisestä mainitulle teatterille on Rahatoimikamari jättänyt huomioon ottamatta. Kamari on nimittäin ollut sitä mieltä, että menoarvioehdotukseen pannut teatterien ja soittokuntain kannatusavut jo nousevat niin suuriin määriin, ettei sen laatuksiin tarkoituksiin ole ainakaan vakinaisesta rahasäännöstä enempää osotettava.

Kaupungilla on opetus- ja sivistyslaitosten voimassapidosta ollut menoja kaikkiaan:

V. 1900 (tilipäät. muk.)	Smk 798,047: 42
» 1905 (» »)	» 1,116,592: 64
» 1910 (» »)	» 1,674,009: 21
» 1911 (» »)	» 1,816,288: 40
» 1912 (rahasäännön muk.)	» 1,930,072: 54
» 1913 (rahasääntöehd. muk.)	» 2,270,411: 97

Puheenalaisen ajanjakson kuluessa ovat menot siis kasvaneet kolminkertaisiksi.

X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.

Kuluvana vuonna kaupungin *majatalon* ja *kyydinpidon* hoitamisesta tehdyn välikirjan mukaan nousevat tämän menoluokan kustannukset 1,980 markkaan. — *Kruununverot* pysyvät entisen määräisinä. — *Majoituskustannukset* on rahasääntöehdotukseen pantu Majoituslautakunnan laatiman erikoisehdotuksen mukaisesti. Kaupungin suoritettavat majoituskustannukset nousevat ensi vuonna S:markkaan 25,407:50 kuluvan vuoden menosäännön mukaisen määrän 19,804 markan sijasta. — Majoituslautakunta on kulunkiarvioehdotukseensa merkinnyt sihteerin ja majoitusmestarin palkkioiksi kumpaisenkin 2,500 markkaa voimassa olevan rahasäännön mukaisen 2,000 markan määrän sijasta. Vaikka Rahatoimikamari viime vuonna ehdotti samallaista anomusta evättäväksi, on Kamari kuitenkin Majoituslautakunnan uudistetusta anomuksesta tällä kertaa tahtonut puheenalaista palkankorotusta puoltaa.

Tämän menoluokan menot ovat nousseet seuraaviin määriin:

V. 1900 (tilinpäät. muk.)	Smk	238,251: 33
» 1905 (» »)	»	273,765: 04
» 1910 (» »)	»	454,376: 06
» 1911 (» »)	»	561,082: 51
» 1912 (rahasäännön muk.)	»	605,098: 96
» 1913 (rahasääntöehd. muk.)	»	598,942: 46

XI. Kauppahallit.

Kauppahallien menot on ensi vuonna laskettu 42,700 markaksi, sen sijaan että tämä menoerä tämänvuotisen rahasäännön mukaan on 36,650 markkaa. Lisäannos johtuu osin siitä, että Rantatorin kauppahallin vedenkulutusmenot on vesijohtokonttorin tiedonannon johdosta korotettu 8,800:sta 13,500 markkaan, osin siitä että Harjutorille on ehdotettu rakennettavaksi uusi väliaikainen kauppahalli, jonka hoitokustannuksiin on varattu kaikkiaan 1,000 markkaa. — Kaikki kaupungin kauppahallien tarkastusmiehet ja rengit ovat kaupungin kohonneitten elantokustannusten johdosta anoneet palkkaetujensa parantamista. Siihen katsoen että sama henkilö on sekä Rantatorin että Hietalahdentorin kauppahallin tarkastusmiehenä, ja taas Länsirannan kauppahallin tarkastusmiehellä on erittäin helppo työ ja lisäksi muu toimi, ei Rahatoimikamari ole voinut panna huomiota mainittuun anomukseen. Yhtä vähän on renkien anomus näyttänyt perustellulta. Sitä vastoin on Kasarmintorin kauppahallin tarkastusmiehen palkkaedut korotettu 1,500:sta 1,650 markkaan. Viimeksi mainitulla tarkastusmiehellä ei nimittäin ole tilaisuutta sivutulojen hankkimiseen, koska hallin laajuus ja liikenteen vilkkaus pakottavat hänen miltei alinomaa oleskelemaan hallissa.

Kaupungin kauppahalleista on ollut menoja:

V. 1900 (tilinpäät. muk.)	Smk	7,271: 07
» 1905 (» »)	»	12,850: 05
» 1910 (» »)	»	20,292: 55
» 1911 (» »)	»	37,263: 99
» 1912 (rahasäännön muk.)	»	36,650: —
» 1913 (rahasääntöehd. muk.)	»	42,700: —

XII. Teknilliset laitokset.

Teknillisten laitosten menosääntö on laadittu Kaupunginvaltuuston viime vuoden kulunkiarvionjärjestelyn yhteydessä vahvistamain periaatteiden mukaisesti. Mainittavia muutoksia ei Rahatoimikamari ole tehnyt teknillisten laitosten Hallituksen laatimiin vesijohto-, kaasu- ja sähkölaitoksen erikoiskulunkiarvioihin. Kamari voi niin ollen pääkohdissa viitata Hallituksen esittämiin ja tässä liitteenä seuraaviin perusteluihin, mikäli koskee ehdotettuja, kuluvan vuoden rahassäännöstä poikkeavia menoeria.

Vesijohtolaitoksen hoitokustannukset ovat ehdotuksen mukaan kohonneet 99,433 markkaan nykyisestä 85,333 markan määrästä. Kohoaminen johtuu osin siitä, että ehdotetaan asetettavaksi seuraavat uudet virkamiehet, nimittäin työpajainsinööri 4,500, aliputkimestari putkiverkkoa varten 2,400, putkimestari yksityistöitä varten 2,400 sekä apulainen varastonhoitajalle ja katsastustöitä varten 2,000 markan vuosipalkalla, osin taas siitä että on korotettu kassanhoitajattaren palkkaa 300, konttori-apulaisten palkkausmäärärahaa 1,000 sekä tarverahain määrärahaa 2,000 markalla. Kun kaikki nämä uudet menoerät sekä määrärahaain korotukset johtuvat vesijohtolaitoksen töiden lisääntymisestä, on Rahatoimikamari ne pysyttänyt Hallituksen ehdotuksen mukaisina. Koska siis kuitenkin on ehdotettu perustettavaksi uusi virka, lienee Kaupunginvaltuuston erittäin päätettävä

että vesijohtolaitokseen perustetaan insinöörinvirka;

että mainitulle virkamiehelle on maksettava palkkaa 4,500 markkaa sekä 10 % palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta; sekä

että kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen tulee sekä vahvistaa sanotun virkamiehen johtosääntö että myös täyttää virka kuuden kuukauden molemminpuolisen irtisanomisen ehdolla.

Vesijohtolaitoksen *käyttökustannukset* pysyvät ennallaan. — *Kunnossapito- ja korjauskustannukset* kohoavat 58,500:sta 64,000 markkaan. Kohoaminen johtuu etusijassa siitä, että polttopuita, valaistusta ja lämmitystä varten on ehdotukseen pantu kaikkiaan

9,000 markkaa. — *Sekalaisten menojen* luokassa ovat menot kohonneet 62,850:sta 81,530 markkaan eli likimain 20,000 markalla. Tämä lisäännys johtuu etusijassa siitä, että ensintulevaksi vuodeksi on ehdotettu ostettavaksi kuorma-autobiili 17,000 markan hinnalla. Vaikka tämä menoerä on melko suuri ja ehkä vältettävissä lykkäämällä puheenalainen osto toistaiseksi, on Rahatoimikamari kuitenkin vesijohtoinsinöörin antamain tietojen johdosta katsonut olevan paneminen puheenalainen määräraha menosääntöön. Vesijohtolaitoksen käyttämistä ajuripäivätoista on nimittäin ollut menoja vuosina 1909, 1910 ja 1911 kunakin 27,681, 21,537 ja 17,488 markkaa. Näin ollen ja jos automobiili ostamalla saataisiin vain osakin puheenalaisista menoista säästymään, ja siihen katsoen että paitsi vesijohtolaitosta kaasutehdaskin voi käyttää puheenalaisista kuorma-autobiilia hyväkseen, on Rahatoimikamari pitänyt tuollaisen automobiilin hankkimista kaupungille edullisena ja sentähden ottanut tähän tarkoitukseen tarvittavan määrärahan huomioon. Lisäksi on tässä huomattava se välillinen etu, että puheenalaiset laitokset pääsevät jossain määrin riippumattomiksi kuorma-ajureista ja heidän vaatimistaan korotetuista palkoista. Muut menoluokan eräin korotukset ovat varsin vähäpätöisiä. — *Kuoletus* ja *korke* on laskettu, toinen 321,750 ja toinen 155,500 markaksi eli kaikkiaan 477,250 markaksi kuluvan vuoden rahäsääntöön pannun 408,000 markan sijasta. — *Uutistöistä* on laskettu olevan kustannuksia 259,200 markkaa Hallituksen ehdottaman 310,500 markan määrän sijasta. Vähennys johtuu siitä, että Rahatoimikamari on jättänyt yleisten töiden pääluokkaan panematta erinäisiä ensintulevana vuonna teetettäväksi ehdotettuja kaduntasoitustöitä, minkä johdosta vastaavia vesijohtotöitäkään ei käy suorittaminen. Nämä toistaiseksi lykättävät uutistytöt ovat seuraavat:

Vesijohto Lutherkadun alle	Smk 15,500:—
S:n Tempelikadun alle	» 5,200:—
S:n Ahlqvistkadun alle	» 11,200:—
S:n Helsinginkadun alle Kaarlen- ja Brahek. välille	» 3,100:—
S:n Torkkelinkadun alle	» 13,600:—
S:n Pengerkadun alle	» 7,700:—
S:n Sipoonkadun alle	» 9,700:—
S:n Saimaankadun alle	» 7,300:—
	Yhteensä Smk 73,300:—

Sitä vastoin tulevat lisää Päijänteentien alle teetettävän vesijohdon kustannukset, 22,000 markkaa.

Vesijohtolaitoksen kokonaismenot nousisivat ensi vuonna näin ollen 1,159,913 markkaan kuluvan vuoden menosäännön mukaisen 1,178,233 markan määrän sijasta.

Kaasutehtaan menot on Rahatoimikamari ottanut huomioon Hallituksen laatiman erikoisehdotuksen mukaisesti. Ainoastaan *Uutistöiden* menoluokasta on edellä esiteytyistä syistä poistettu seuraavat pääputkiverkon laajentamiseen kohdistuvat erät:

Kaasujohto	Ahlqvistkadun alle	Smk 1,100:—
S:n	Tempelikadun »	» 2,000:—
S:n	Sampokadun »	» 400:—
S:n	Lutherkadun »	» 1,600:—
<hr/>		
Yhteensä		Smk 5,100:—

Tämän johdosta nousisivat kaasutehtaan kokonaismenot Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan S:markkaan 1,727,742: 12, sen sijaan että määrä Hallituksen ehdotuksessa on Smk 1,732,893: 33. — Kaasutehtaan menosääntö on oleellisilta kohdilta järjestetty uudestaan, minkä johdosta käy vaikeanlaiseksi keskenään vertailla vahvistetun rahasäännön ja esillä olevan rahasääntöehdotuksen mukaisia eri menoeriä. Vaikka Rahatoimikamari, niinkuin edellä mainittiin, on tehnyt muutoksia ainoastaan uutistöitä koskevaan kaasutehtaan menosääntöehdotuksen osaan, on Kamarin mielestä kuitenkin tarpeellista tässä kosketella erinäisiä menoeriä. Kamreerin palkkaa on korotettu 500 markalla sekä tämän johdosta hänelle 10 vuoden palveluksesta tulevaa palkankorotusta 100 markalla. Tämän toimenpiteen syyt eivät käy selville Hallituksen kulunkiarvioehdotuksesta, jossa ainoastaan sanotaan että palkankorotus on havaittu tarpeelliseksi. Rahatoimikamari edellyttää palkankorotuksen johtuvan kamreerin työn lisääntymisestä, mutta missä määrin näin on laita, sitä Kamari ei voi arvostella. Näyttää kuitenkin siltä kuin konttoriapulaisten luvun lisäämisen pitäisi jossain määrin voida helpottaa kamreerin työtaakkaa. Konttoriapulaisten palkkausmääräraha on tänä vuonna ollut 22,500 markkaa, mutta ensintulevana vuonna on laskettu tarvittavan 36,500 markkaa, josta määrästä 10,000 tulee hoidon, 23,700 jakelun sekä 2,700 markkaa johtotöiden ja varaston osalle. Tämä korotus on näyttänyt Rahatoimikamarista suurenlaiselta, koska ainoastaan kolme uutta apulaista asetettaisiin. Muu lisäännys johtuisi näin ollen Hallituksen hyväksymäin perusteiden mukaisesta konttoriapulaisten palkanjärjestelystä. Kun kuitenkin Hallitus on harkinnut tuollaisen korotuksen tarpeelliseksi, ei Rahatoimikari ole tahtonut lausua mieltään asiassa. — Konttorin tarverahat on vähennetty 8,500:sta 4,500 markkaan, mutta sen sijaan on jakelu nimikkeen kohdalle pantu uusi erä: konttorin tarverahat, lomakkeet ja muut painatustyöt, 8,500 markkaa. Lisäännys on niinmuodoin 4,500 markkaa. Kaasunvalmistuksen menoluokkaan on pantu uusi erä, kemistin palkka, 4,800 markkaa. Koska siis on kysymys uuden viran perustamisesta ja siitä johtuvain menojen huomioon ottamisesta kulunkiarvioehdotuksen yhteydessä, lienee Kaupunginvaltuuston erittäin päätettävä

että kaasutehtaaseen perustetaan kemistinvirka;

että mainitulle virkamiehelle on maksettava palkkaa 4,800 markkaa sekä 10 % palkankorotus 5 ja 10 vuoden palveluksesta; sekä

että kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen tulee sekä vahvistaa mainitun virkamiehen johtosääntö että täyttää virka kuuden kuukauden molemminpuolisen irtisanomisen ehdolla.

Kaasuhiilien on laskettu maksavan 27 markkaa tonni, joten tämä menoerä nousisi 594,000 markkaan kuluvan vuoden rahasäännön mukaisen määrän 435,000 markan sijasta. Puheenalainen ykköshinta on laskettu sen hinnan mukaisesti, mikä maksetaan vuoden alkupuoliskon tarpeisiin jo ostetuista hiilistä. — Johtotyöinsinöörin virka on kulunkiarvioehdotuksessa jaettu kahtia, nimittäin johtotyöinsinöörin ja hänen apulaisensa virkaan. Ensinmainitusta virasta olisi palkkaa 6,000, jälkimäisestä 4,200 markkaa, jota vastoin johtotyöinsinöörillä tähän asti on ollut palkkaa 4,800 markkaa. Tässäkin tapauksessa lienee esitettävä Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että kaasutehtaaseen perustetaan johtotyöinsinöörin apulaisvirka;

että mainitulle virkamiehelle on maksettava palkkaa 4,200 markkaa sekä 10 % palkankorotus 5 ja 10 vuoden palveluksesta; sekä

että kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen tulee sekä vahvistaa mainitun virkamiehen johtosääntö että myös täyttää virka kuuden kuukauden molemminpuolisen irtisanomisen ehdolla.

Sitä vastoin ei tarvinne erityisiä päätöksiä tehdä uusiin opastajattaren ja piirustajan virkoihin nähden. — Kaasutehtaan menot nousisivat, lukuunottamatta korkoa ja kuoletusta sekä uutistöiden kustannuksia, 1,166,180 markkaan tämänvuotisen menomäärän 902,084 markan sijasta, joten siis erotus olisi 264,096 markkaa. Tämä erotus johtuu etusijassa siitä, että hiilenhinnat ovat kohonneet 159,000 markalla. Rahasäännön uuden järjestyksen johdosta muuten on vaikea vertailemalla saada selville, mistä menojen lisäennys johtuu. Perustamispääoman korko ja kuoletus on laskettu S:markaksi 386,662:12, sen sijaan että vastaava määrä kuluvaan vuoden rahasäännössä on Smk 367,921:07, ja johtuu erotus siitä, että perustamispääomaa on tileistä poistettu 132,000 markkaa.

Sähkötehtaan menosääntöön nähden huomautettakoon, että uutistöiden nimikkeen kohdalla menoerä: Katuvalaistuksen laittamiseen erityisen suunnitelman ja Hallituksen tarkemman määräyksen mukaan 50,000 markkaa on poistettu, sittenkun Rahatoimikamari edellä esittämistään syistä oli päättänyt, että sähkökatuvalaistusta ei ole ensintulevana vuonna laajennettava. Menoerä kaapeli- ja johtoverkko, Hallituksen tarkemman määräyksen mukaan, on vähennetty 100,000 markasta 50,000 markkaan, koska viimeksi mainitun määränkin on katsottu yllin kyllin riittävän ja sama määrä on kuluvaan vuodenkin menosäännössä. Tämän johdosta on myöskin katuvalaistuksen kustannukset laskettu ainoastaan 18,000 markaksi.

Mitä muihin eriin tulee, on Rahatoimikamarin huomio kiintynyt siihen, että kamreerin palkkaa on korotettu 500 markalla, samoin kuin kaasutehtaan kamreerinkin. Rahatoimikamari ei suinkaan tahdo väittää, ettei kamreerin työ ehkä ole lisääntynyt, mutta on kuitenkin katsonut olevan huomauttaminen, että mainittu virkailija paitsi sähkö-

tehtaan kamreerina myös toimii kunnan työväenasuntojen isännöitsijänä, josta jälkimmäisestä toimesta hänellä on palkkaa 1,200 markkaa sekä maksuton asunto. Näin ollen ja kun kamreeri sen lisäksi harjoittaa muutakin toimintaa, lienee syytä epäillä, onko hänen työnsä sähkötehtaassa niin rasittavaa, että palkankorotus olisi oikeutettu. Hallitus ei olekaan tätä korotusta millään tavoin perustellut. Se seikka ettei Raha-toimikamari ole tahtonut tätä ehdotusta muuttaa, johtuu yksinomaan siitä, että Kamari on edellyttänyt Hallituksen tarkan harkinnan jälkeen havainneen palkankorotuksen perustelluksi. — Kassanhoitajattaren palkka niinkään on korotettu 2,100:sta 2,700 markkaan sillä perusteella että hänen työnsä on mittarien luvun huomattavan kasvamisen johdosta tuntuvasti lisääntynyt. Edellyttää täytyy, että sama syy on perustellut konttoriapulaisten palkkausmäärärahan korottamista 4,800:sta 9,400 markkaan. Onko aikomus ja missä määrin korottaa palkkoja, ei käy Hallituksen perustelmista selville. Ehdotusta käyttöinsinöörin apulaisen ja tilastonlaatijan palkkaetujen parantamisesta ei myöskään ole perusteltu. Näyttää siltä kuin olisi Hallitus katsonut palkkoja olevan yleisesti parannettava, vaikkei tämän käsityksen perusteita ole mainittu. Rahatoimikamari on kuitenkin, niinkuin edellä huomautettiin, luottanut siihen, että Hallitus ei ole painavitta syyttä myöntynyt kaikkiin näihin korotuksiin, koska kaupungin jossakin laitoksessa myönnetty palkankorotukset helposti herättävät samallaisia vaatimuksia muissakin laitoksissa. Suotava olisi sen ohessa ollut, että Hallitus olisi seikkaperäisemmin perustellut kutakin muutosehdotustaan. Asian nykyisellään ollessa ei perusteluista saa riittävää pohjaa voidakseen arvostella ehdotettujen muutosten todellista tarvetta.

Sähkötehtaankin hiilenhankintakustannukset kohoavat ensi vuonna tuntuvasti, osin hiilenhintain nousun ja osin kulutusmäärän lisääntymisen johdosta. Kuluvana vuonna on hiilistä laskettu olevan menoja 180,000 markkaa, mutta ensintulevana vuonna lasketaan menojen nousevan 364,000 markkaan, joten siis määräraha kohoaa kaksinkertaiseksi. — Mittarikonttorin johtajan palkka on korotettu 3,600:sta 4,200 markkaan ja jakeluosaston konttoriapulaisten määräraha 10,800:sta 17,500 markkaan. Erä konttorin tarverahat, lomakkeiden y. m. painatuskustannukset on kohonnut 7,600:sta 10,000 markkaan. Maksujen perimiskustannukset kohoavat 14,000:sta 22,500 markkaan. Mittarien kunnossapidosta, paikallepanosta ja lukemisesta on laskettu olevan kustannuksia 25,000 markkaa tämänvuotisen määrän 17,000 markan sijasta. Kaikki nämä menonlisäykset johtuvat mittarien luvun kasvamisesta. Uusi erä on laboratorii-nsinöörin palkka 4,800 markkaa. Tämän viran perustaminen on käynyt tarpeelliseksi sen johdosta, että täytyy järjestää ankara mittarien tarkastus sekä suorittaa erinäisiä mittaus- ja laboratoritöitä, joita ei ole tähän asti voitu tarkoituksenmukaisesti järjestää. Sen ohessa toimisi puheenalainen insinööri myös kirjastonhoitajana. Rahatoimikamari saa edellä esitetyillä perusteilla ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että sähkötehtaaseen perustetaan laboratorii-nsinöörinvirka;

*että mainitulle virkamiehelle on maksettava palkkaa 4,800 markkaa
yynnä 10 % palkankorotus 5 ja 10 vuoden palveluksesta; sekä*

että kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen tulee sekä vahvistaa sanotun virkamiehen johtosääntö että täyttää virka kuuden kuukauden molemminpuolisen irtisanomisen ehdolla.

Sekalaisten luokassa on menoerä lääkärinpalkkioita, arviolta 1,000 markkaa. Tämä menoerä on rahasaantöehdotukseen pantu sen johdosta, että sähkötehtaan käyttöhenkilökunnan kanssa tehdyissä henkilökohtaisissa välipuheissa on sille taattu maksuton lääkärinhoito. Määräraha on vähäpätöinen eikä sinänsä olisi aiheuttanut lausuntoa Rahatoimikamarin puolelta. Mutta asialla on toinenkin, periaatteellinen puolensa. Tunnettua tosin on, että useissa yksityisliikkeissä on työväelle taattu maksuton lääkärinhoito. Mutta tämä asianlaita ei ole Rahatoimikamarista näyttänyt perustelevan tuollaisen edun myöntämistä osalle sähkötehtaan tyväkeä. Sillä tämä laitos ei ole yksityinen, vaan kunnallinen yritys. Ja ne ylimääräiset edut, joita myönnetään sähkötehtaan työväelle, on niinikään myönnettävä ei ainoastaan muiden teknillisten laitosten työväelle, vaan ylipäätään kaikille kaupungin yleisissä töissä vakinaisesti oleville työntekijöille. Tästä kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen toimenpiteestä voi sentähden olla seurauksia, joita ehkä ei ole otettu lukuun päätöstä tehdessä. Joka tapauksessa olisi Rahatoimikamarin mielestä Kaupunginvaltuustolle ollut varattava tilaisuus käsitellä ja ratkaista tällainen periaatteellinen kysymys. Nyt on Kaupunginvaltuustolla edessään valmis tosiasiata, joten tämän menoerän poistaminen rahasaantöehdotuksesta tuskin voinee tulla kysymykseen.

Kuuletus ja *korke* nousevat yhteensä S:markkaan 451,154:17 vastaavan määrän ollessa 353,000 markkaa kuluvan vuoden menosäännössä.

Edelleen on Rahatoimikamari Kaupunginvaltuuston päätöksen johdosta pannut uutistöiden nimikkeen kohdalle kaksi menoerää, nimittäin 700,000 markkaa sähkötehtaan laajentamiseen ja 148,000 markkaa Pikku Roobertinkadun talon N:o 8 oston.

Sähkötehtaan kokonaismenot nousisivat Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan näin ollen S:markkaan 2,616,154:17.

Kaikkien teknillisten laitosten menosäännöissä on uusi menoerä: opintomatkat, edustuskustannukset y. m., yhteensä 11,500 markkaa. Opintomatkein määrärahaan nähden Rahatoimikamarilla ei ole mitään muistuttamista, mutta sen sijaan käy epäileminen, onko hyvin harkittua panna rahasaantöön menoerä semmoinen kuin edustuskustannukset. Tuollaisen määrärahan myöntämisestä voi olla seurauksia muillakin kunnallisilla aloilla, ja sitä paitsi se helposti voi viedä väärinkäyttöksiin.

Korkeerää laskiessaan ovat eri teknilliset laitokset menelleet eri tavoin. Niinpä on vesijohtolaitos laskelman pohjaksi pannut laitoksen perustamispääoman joulukuun 31 päivänä 1912, jota vastoin sähkötehdas on perusteena käyttänyt perustamispääomaa tammikuun 1 päivänä 1912 ja kaasutehdas taas tässä kohden noudattanut aikaisemmin laadittua kuoletustaulukkoa. Tämän johdosta eivät eri laitosten korkomäärät ole keskenään vertailtavia. Rahatoimikamari puolestaan pitää vesijohtolaitoksen noudattamaa menettelyä oikeana. Vaikka perustamispääoman määrä ei olekaan kulunkiarvioehdo-

tusta laatiessa tarkoin mainittavissa, pitäisi sen kuitenkin voida laskea likimäärin. Ja kun teknillisten laitosten tulevanvuotiset menotkin ovat pääasiallisesti likimäärin laskettuja, niin pitäisihän korkomääränkin voida laskea kutakuinkin tarkoin. Sähkötehtaan johtajan mielestä olisi vuoden alussa oleva todellinen perustamispääoma pantava laskelman pohjaksi sekä sittemmin syntyvä erotus tarkistettava seuraavaa tilinpäätöstä tehdessä. Rahatoimikamari on ainoastaan tahtonut kiinnittää Kaupunginvaltuuston huomiota tähän seikkaan, lausumalla toivomuksen että teknillisten laitosten Hallitus ottaisi tämän periaatteellisen kysymyksen harkitakseen ja vastedes menettelisi niin, että tässä kohden saavutetaan yhdenmukainen menettely.

Teknillisten laitosten hoito- ja käyttökustannukset, korkoa ja kuoletusta lukuunottamatta, ovat olleet:

	1911	1912	1913
Vesijohtolaitoksen	339,000: —	385,200: —	423,500: —
Kaasutehtaan	782,400: —	902,000: —	1,166,200: —
Sähkötehtaan	391,400: —	554,300: —	845,000: —

Prosenttimäärin bruttotuloista ovat nämä kustannukset olleet:

	1911	1912	1913
Vesijohtolaitoksen	33,30	36,58	35,85
Kaasutehtaan	58,28 (32,78)	65,33 (33,83)	70,94 (34,80)
Sähkötehtaan	34,29 (25,38)	38,12 (25,14)	46,74 (26,60)

Sulkujen välissä olevat numerot osottavat niitä prosenttilukuja, mitkä saadaan, kun erittäin vaihtelevat hiilenkustannukset erotetaan luvusta.

Teknillisten laitosten kokonaiskustannukset nousisivat näin ollen S:markkaan 5,503,809:29 kuluvan vuoden menosäännön osottaessa Smk 4,782,538:07. Vuosina 1900—1913 on teknillisille laitoksille osin perustamis- ja osin laajennustöitä varten myönnetty umpiluvuin:

Vesijohtolaitokselle	Smk 4,300,000: —
Kaasutehtaalle	» 7,360,000: —
Sähkötehtaalle (vuodesta 1908)	» 8,430,000: —
	<hr/>
	Yhteensä Smk 20,090,000: —

XIII. Yleiset työt.

Tämän tärkeän pääluokan menoihin nähden saa Rahatoimikamari viitata kaupungin yleisten töiden Hallitukseen laatimaan erikoiseen kulunkiarvioehdotukseen sekä tämän oheisiin seikkaperäisiin kustannuslaskelmiin ja piirustuksiin perustelmineen.

Menoluokassa *Rakennukset ja talot: korjaus ja kunnossapito* on menot laskettu S:markaksi 135,929: 63, sen sijaan että kaupungin yleisten töiden Hallitus on vastaavan summan laskenut S:markaksi 137,929: 63. Kuluvan vuoden menosäännön vastaava erä on Smk 204,367: 50. Niinkuin tästä näkyy, osottavat kaupungin rakennusten ja talojen korjaus- ja kunnossapitokustannukset pyrkimystä vähenemään. Tämä onkin luonnollista siihen katsoen että huonerakennusosastolle on useana vuonna varattu tilaisuus toimittaa perinpohjaisia korjauksia aikaisemmin jossain määrin puutteellisesti kunnossapidetyissä kaupungin rakennuksissa. Toivoa saanee, että tämä menoerä edelleenkin tuntuvassa määrässä alenee. Rahatoimikamari on supistanut ainoastaan yhtä menoerää, nimittäin Marian sairaalan erinäisiä korjaustöitä varten ehdotettua, jota on vähennetty 2,000 markalla. Marian sairaalan sisätautien osastolla toimeenpantaviksi ehdotetut korjaustyöt ovat pääasiallisesti sisäpuolisia maalaustöitä, joita ei välttämättä tarvitse suorittaa ensintulevana vuonna, vaan jotka hyvin voivat jäädä johonkin seuraavaan vuoteen. — Kunnan työväenasuntojen hoitolautakunta on Rahatoimikamarilta anonut, että erinäisten töiden teettämiseksi ensintulevan vuoden menosääntöön pantaisiin 18,750 markan määräraha. Puheenalaiset työt olisivat pääasiallisesti seinän ulko- ja sisäpuolista laudoitusta. Vaikka Rahatoimikamari, siihen katsoen että puheenalaiset asunnot ovat jo neljä vuotta olleet valmiina, minkätähden ne olisi laudoitettava, joten huoneistotkin tulisivat lämpimämmiksi, ei ole tahtonut kieltää mainitun korjaustyön tarpeellisuutta, ei Kamari kuitenkaan ole ottanut pyydettyä määrärahaa huomioon, koska on ilmoitettu että työn suorittaminen voi, rakennuksia haittaamatta tahi vahingoittamatta, jäädä johonkin seuraavaan vuoteen. Luonnollisestikin on tämä työ suoritettava vuonna 1914.

Uutisrakennusten menoluokassa on laskettu olevan menoja 1,758,925 markkaa kuluvan vuoden menosäännön 2,574,386 markan sijasta. Kaupungin yleisten töiden Hallitus on uutisrakennuksia varten ehdottanut 91,925 markkaa. Rahatoimikamarin ja Hallituksen ehdotusten välinen tuntuva ero johtuu pääasiallisimmin kolmesta erästä, mitkä Kamari on pannut menosääntöehdotukseen. Suurin näistä eristä on 1,034,000 markkaa uuden kulkutautisairaalan rakennustöiden loppuun saattamiseksi. Tämän rakennusyrityksen teettämiseen on Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin helmikuun 8 päivänä 1910 myöntänyt kaikkiaan 2,042,800 markkaa 1911 vuoden obligatsioonilainasta, ja varsinainen Kaupunginvaltuusto on helmikuun 21 päivänä 1911 vahvistanut tämän rakennusyrityksen kustannusarvion 2,234,000 markaksi, josta määrästä 1911 ja 1912 vuoden menosäännöissä on myönnetty 1,200,000 markkaa. Kun sairaala, rakennustoimikunnan ilmoituksen mukaan, voitane ensintulevana syksynä luovuttaa tarkoitukseensa, on loput lasketuista kustannuksista pantu 1913 vuoden menosääntöön. Tietenkin pitää kulkutautisairaalan rakennustoimikunnan, kohta kun lopulliset kustannukset on saatu selville, lisätyltä Kaupunginvaltuustolta hankkia tarpeelliset lainavarat yrityksen loppuun saattamiseen. — Siihen katsoen että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin on kuluvana syksynä osottanut Sipooseen rakennettavaa kunnan kulkutautisairaala varten lainavaroista 329,000 markkaa, on tämä määräraha, vaikkei se tule käytettäväksi vuonna

1913, kuitenkin pantu ensintulevan vuoden menoarvioon. — Kolmas puheenalaiseen menoluokkaan pantu huomattavampi menoerä on 300,000 markkaa uusien kansakoulutalojen teettämiseen. Kun tämä melko suuri erä tuntuvasti rasittaa kulunkiarviota ja sinänsä aikaansaa veroäyryn kohoamisen 1 markalla, lienee tarpeellista seikkaperäisemmin perustella tätä määrärahaa.

Joulukuun 12 päivänä 1911 pitämässään kokouksessa Kaupunginvaltuusto, Kansakoulujohtokunnan, Rahatoimikamarin sekä tarkoitusta varten asetetun valiokunnan annettua asiasta lausunnon, päätti

että uusia, tarpeen mukaan sovitettuja taloja suomenkielisiä kansakouluja varten on rakennettava kaupungin omistamille tonteille Lapinlahdenkatu N:o 19, Siltavuorenpenger N:ot 1, 2 ja 3 sekä Punavuorencatu N:o 10;

että Dagmarkadun tontit N:ot 1 ja 3 on varattava suomenkielisen sekä Fjälldalinkadun tontit N:ot 22 ja 24 ruotsinkielisen kansakoulun tarpeisiin; sekä

että Rahatoimikamarin on aikanaan Valtuustolle ehdotettava niitä toimenpiteitä, joita edellä mainittujen rakennusehdotusten toteuttamiseksi vaatii.

Tätä tehtävää täyttääkseen on Rahatoimikamari yksissä neuvoin Kansakoulujohtokunnan kanssa teettänyt kolme suunnitelmaa uusien kansakoulutalojen rakennuttamiseksi, nimittäin: uuden talon teettämiseksi suomenkielisiä kansakouluja varten Lapinlahdenkadun tontille N:o 19 ja Tallikadun varrelle Fredriksbergin läheisyyteen sekä ruotsinkielisiä kansakouluja varten Töölöön. Näitä suunnitelmia ei ole vielä lopullisesti käsitelty ja tarkastettu, mutta voitane ne kaikki kolme lähettää Valtuuston lopullisesti tutkittaviksi ennen kulunkiarvion järjestelyä. Joka tapauksessa on epäilemättä, että lähivuosina ainakin kolme uutta kansakoulutaloa täytyy teettää tilan hankkimiseksi vuosi vuodelta kasvavalle kansakouluoppilasten joukolle. Kun tämän lisäksi lähivuosina niinkään täytynee rakennuttaa uusi kansankirjastotalo ja työväenopisto, on kaupunginhallinnon varustauduttava ensintulevan viisivuotiskauden varrella vuosittain panemaan näihin tarkoituksiin tarpeelliset rahamäärät menosääntöön. Ja kun ainakin kansakoulutalot on tehdyn päätöksen mukaan kustannettava taksoitusvaroilla, rasittavat nämä menot rahäsääntöä useana vuonna. Näin ollen ja kun joka tapauksessa ensi vuonna täytyy ryhtyä rakentamaan ainakin yhtä uutta kansakoulutaloa, on Rahatoimikamari katsonut jo ensi vuoden menosääntöehdotuksessa olevan varaaminen tähän tarpeelliset varat. Rahatoimikamari oli aikonut tähän tarkoitukseen varata vieläkin suuremman rahamäärän eli 500,000 markkaa, osin jotta ensintulevana vuonna voitaisiin ryhtyä rakentamaan kahta kansakoulutaloa ja osin voidakseen jossain määrin helpot-

taa seuraavan vuoden kulunkiarvion järjestelyä. Mutta kun kävi selville, että taksoitus ensintulevana vuonna tuntuvasti kohoaa, ei Kamari ole tahtonut rahasääntöön panna suurempaa rahamäärää kuin vuotenaan tarvitaan rakennustyön alottamiseen ja jatkamiseen. Edellä lausuttuun nähden tuskin tarvinnee päättää, että määrärahaa ei saisi käyttää, ennenkuin Valtuusto on asian lopullisesti ratkaissut. — Paitsi vastamainittua menoerää on tähän menoluokkaan pantu kaksi määrärahaa, joita ei ole Hallituksen ehdotuksessa. Molemmat nämä määrärahat koskevat Bengtsårin kasvatustalon muutos- ja uutisrakennustöitä. Siihen nähden että Bengtsårin kasvatustalon pehtori on kuluvana vuonna mennyt naimisiin, on käynyt välttämättömäksi hankkia hänelle tilavampi asunto, ja Kasvatustalon ja kaupunginarkkitehdin yksissä neuvoin laatiman ehdotuksen mukaan tämä kävisi sopivimmin päinsä siten, että nykyinen Norrgårdin päärakennuksessa sijaitseva suutarintyöpaja eteisineen sisustettaisiin pehtorin asunnoksi sekä uusi räätälin- ja suutarintyöpaja sisustettaisiin nykyään käyttämättä olevalle Östergårdin ullakolle, minkä johdosta portaita olisi jonkun verran muutettava. Näistä muutostöistä on kustannuksia kaikkiaan 4,000 markkaa. Toinen menoerä on 10,000 markan lisämääräraha sen vajauksen täyttämiseksi, mikä kuluvana vuonna on syntynyt erinäisten Bengtsårissa toimitettujen lisä- ja muutosrakennustöiden johdosta. Niinkuin tunnettu, on 1912 vuoden menosäännössä 8,000 markan menoerä uuden sikalan teettämiseksi Bengtsåriin. Kustannusarvio perustui kaupunginarkkitehdin laatimiin luonnospiirustuksiin. Kasvatustalokunta ei kuitenkaan voinut hyväksyä näiden piirustusten suunnitelmaa, minkätähden Rahatoimikamari käski kaupunginarkkitehdin laatia uudet piirustukset Lautakunnan lausumain toivomusten pohjalla. Sittenkin uudet piirustukset oli laadittu ja suunnitelmaan vieläkin erinäisiä vähäisiä muutoksia tehty, hyväksyi Rahatoimikamari puheenalaiset piirustukset. Kaupunginarkkitehti ei kuitenkaan ilmoittanut, että siten muutettujen piirustusten mukaan tehtävän sikalan kustannukset kohoaisivat ensiksi lasketusta määrästä tuntuvasti, eli 8,000:sta 12,000 markkaan. Niinikään ovat kustannukset talousosaston sijoittamisesta Södergårdin kivirakennukseen kohonneet laskettua määrää suuremmiksi, sen johdosta että tilan puutteessa täytyi jo tänä vuonna sisustaa neljä ullakkohuonetta. Tähän nähden ja kun sen lisäksi erinäisiä Södergårdin päärakennuksessa toimitettavia muutos- ja korjaustöitä varten osotettu määräraha on ylitetty, on kaupunginarkkitehdin täytynyt tästä seikasta ilmoittaa sekä samalla anoa 10,000 markan lisämäärärahaa pantavaksi 1913 vuoden menosääntöön kaikkia puheena olleita tarkoituksia varten. Rahatoimikamarin on sentähden, valittaen että tämän kasvatustalon muutos-, lisä- ja uutisrakennustyöt käyvät ylen kalliiksi, ollut menosääntöön paneminen tarpeellinen rahamäärä.

Siihen katsoen että työpajatila kaupungin ainespihassa on osottautunut liian ahtaaksi, siitä lähtien kun huonerakennusosasto tuli lisää ja ainespihassa mainitun ososton toimesta teetetään erinäisiä hienompia kirvesmiehen- ja puusepäntöitä, toisinaan huonekalu- töitäkin, jota paitsi on käynyt tarpeelliseksi laittaa maalarintyöpaja, jossa kävisi maalaaminen erinäistä kaupungille kuuluvaa työkalustoa, koneita, ajoneuvoja y. m., on kaupungin yleisten töiden Hallitus anonut 10,000 markan määrärahaa uuden työpaja-

rakennuksen teettämiseksi ainespihaan. Kun kuitenkin vesijohtolaitoksen johtaja on Rahatoimikamarin kanslialle ilmoittanut, että vesijohtolaitoksen niinikään ainespihan alueella sijaitsevaa työpajaa kohdakkoin täytyy laajentaa ja tarpeellinen tila sitä varten varata, jossa tapauksessa jompikumpi vastamainituista työpajoista täytynee siirtää muuanne, on Rahatoimikamari kulunkiarvioehdotuksesta poistanut mainitun määrärahaerän, mutta samalla tahtonut Kaupunginvaltuuston päätettäväksi esittää

että kaupungin yleisten töiden ja teknillisten laitosten Hallitukselle annettaisiin toimeksi yhteisesti valmistella ja, sittenkun Kamarille on varattu tilaisuus mietinnön antamiseen asiasta, Valtuustolle esittää lausunto ja ehdotus ainespihan vastaisesta käyttämisestä, ehdollisesti toiseen paikkaan muuttamisesta.

Satamakapteenin esityksestä on kaupungin yleisten töiden Hallitus ehdotukseensa pannut määrärahan veneenvartijatuvan teettämiseksi Pohjoissataman uuden venelaiturin vierelle. Rahatoimikamarikin on tuollaisen veneenvartijatuvan havainnut järjestyksen ja turvallisuuden kannalta välttämättömän tarpeelliseksi. Mutta sen ohessa on Kamari tahtonut ehdottaa, että maksu kytkypaikan käyttämisestä puheenalaisen laiturin vieressä korotettaisiin 5:stä 10 markkaan. Tuollaista korotusta eivät ainoastaan vaadi vartioimisesta kaupungille koituvat lisämenot, vaan vieläkin enemmän se seikka, että nykyisestä huokeasta maksusta on johtunut, että moni veneenomistaja on tilannut käytettäväkseen useita kytkypaikkoja, jommoinen asianlaita ei ole kaupungin kannalta suotava, koska yleisön käytettäväksi siten jää vähemmän paikkoja. Mainitsemistaan syistä Rahatoimikamari sentähden ehdottaa päätettäväksi

että maksu Pohjoissataman venelaiturin viereisen kytkypaikan käyttämisestä korotetaan ensintulevan vuoden alusta 10 markkaan.

Kaupungin uuden työ- ja vaivaistalon rakennustoimikunta on anonut, että Valtuuston rakennettavaksi päättämää ja nyttemmin valmistunutta uuden vaivaistalon saunarakennusta varten tarpeellinen määräraha, 17,000 markkaa, pantaisiin ensintulevan vuoden menosääntöön. Kun puheenalainen Kaupunginvaltuuston päätös kuitenkin sisälsi, että rakennustoimikunnan tulisi aikanaan Valtuustolle tehdä esitys tarpeellisten määrärahain myöntämisestä sekä jo päätettyjä että vastedes ehkä tarpeelliseksi havaittuja töitä varten, ei Rahatoimikamari ole katsonut tarpeelliseksi erikseen ottaa huomioon mainitun saunarakennuksen määrärahaa, erittäinkin kun nykyään näyttää olevan ratkaisematta, onko uutta työ- ja vaivaistaloa varten ehkä tarpeelliset lisämäärärahat suoritettava laina- vai taksoitusvaroista.

Muista tämän menoluokan eristä kaivannee ainoastaan Helsinginkadun varrelle teetettävää väliaikaista kauppahallia varten ehdotettu määräraha tarkempaa perustelua, ja saa Rahatoimikamari siihen nähden lausua seuraavaa:

Sille Vaasan- ja Helsinginkadun väliselle alueelle, joka likimain vastaa korttelin 347 tontteja 1 ja 2 ja viime heinäkuun 1 päivään asti oli vuokrattuna Helsingfors Aktiebstäder yhtiölle, mutta mainittuna päivänä luovutettiin kaupungille, on vuosien varrella vähitellen syntynyt eräänlainen kauppatori, missä kaikenlaatuisia elintarpeita on pidetty kaupan tämän tienoon lukuisalle väestölle. Viime vuosina on siellä ollut parikymmentä kiintonaista myymäkojaa, jota paitsi kauppaa on harjoitettu noin 55 siirreltävältä pöydältä ja tiskiltä. Lisäksi on kymmenkunta kalakauppiasta pitänyt tavaroitaan kaupan ja erinäiset maalaiset ovat myyneet tuotteitaan ajoneuvoista. Niin kauan kuin alue oli Helsingfors Aktiebstäder yhtiön hallussa, suoritettiin kustakin paikasta vähäinen maksu, jommoisen, vaikka hiukan korotetun, kaupunkikin on sittemmin kantanut, kuitenkin sillä nimenomaisella ehdolla, että paikkoja saa käyttää ainoastaan kuluvan vuoden loppuun.

Sen johdosta että Vaasankadun itäpuolta on kuluvana syksynä järjestely ja laajennettu, on kuitenkin tuo hiukan ylempänä mainitun kadun pintaa sijaitseva ala, jolla tätä torikauppaa on harjoitettu, tuntuvasti supistunut, minkätähden kauppa osittain on suuntautunut muuante. Kun tämä torikauppa on vähitellen syntynyt itsestään ja näyttää olevan todella tarpeellinen tämän kaupunginosan asukkaille, matkaa lähimpään kauppa- paikkaan, Hakaniemen torille, kun on toista kilometriä, on Rahatoimikamari ollut sitä mieltä, että tšekäläinen torikauppa on pysytettävä sekä sitä edistettävä ja järjestettävä. Koska kuitenkin paikka, niinkuin vastikään mainittiin, nyttemmin lienee liian ahdas, on Rahatoimikamarin mielestä näyttänyt suotavalta, että se siirretään toiselle läheiselle, Helsinginkadun itäpäässä korttelin N:o 346 vierellä sijaitsevalle alueelle, sillä edellytyksellä että Kaupunginvaltuusto rahasääntöä käsitellessään myöntää määrärahan Helsinginkadun teettämiseen Flemminginkadun ja Itäisen Viertotien väliltä, jota työtä Rahatoimikamari puolestaan pitää erittäin tarpeellisena. Siinä tapauksessa olisi Kamarin mielestä rakennettava vaatimaton, 24 myymälää käsittävä kauppahalli Helsinginkadun eteläpuolelle sijaitsevalle Harjutorille, joka mainitun kadun tasoitustyön yhteydessä täytettäisiin ja tasoitettaisiin erityisiä kustannuksia tuottamatta. Rakennus, joka tehtäisiin puusta ja väliaikaiseksi, ei olisi yltänään katettu, vaan yleisön liikkuma-ala jätettäisiin avonaiseksi ja varustettaisiin ainoastaan jonkun verran ulkonevalla lakalla, jota vastoin myymälät, jotka kukin olisivat noin neljän neliömetrin laajuisia, olisivat umpinaisia sekä varustettuja luukuilla, jotka kävisi laskeminen alas yöksi ja niiksi ajoiksi, jolloin kauppaa ei käydä. Tämän myymälärivin vierelle teetettäisiin yksinkertainen, betonilattialla varustettu ja katettu, mutta seinätön vaja jotta pöydiltä ja tiskeiltä myyjät saisivat siinä suojaa sateelta ja lumelta ja jonka alla maalaisetkin voisivat epäsuotuisten säiden vallitessa saada kuormineen suojaa.

Näiden rakennusten ynnä pienenlaisen mukavuuslaitoksen teettämisestä on kaupunginarkkitehti laskenut olevan kustannuksia 13,500 markkaa. Myymälöistä suoritettavan vuosivuokran on Kamari ajatellut 100 markaksi, joka maksumäärä tosin on kaupungin muista kauppahalleista suoritettavaa alinta maksua 120 markkaa vähempi, mutta jota puheenalaisen rakennuksen laatua silmälläpitäen tuskin käynee korkeammaksi määrää-

minen. Vakinaisilla myyntipaikoilla olevista pöydistä ja tiskeistä kannettaisiin maksua 2 markkaa kuukaudessa eli 24 markkaa vuodessa, jota paitsi satunnaisia, enintään 2 m²:n laajuisia paikkoja vuokrattaisiin 60 pennistä viikolta. Nämä maksut ovat hiukan korkeammat kuin muista myyntipaikoista määrät, mutta tässä on huomattava, että kauppa puheenalaisella paikalla jatkuisi pitkin päivää, jota vastoin sitä muilla paikoilla saa harjoittaa ainoastaan muutaman tunnin, jota paitsi täkäläisten myyjäin ei tarvitse suojata myyntipaikkojaan sateen varalta, niinkuin muilla toreilla on tavallista.

Tästä kauppahallista olisi niinmuodoin laskettavissa vuosituloja seuraavat määrät:

24 myymälän vuokra, kunkin 100: —	Smk	2,400: —
45 pöytä- ja tiskipaikan s:n, kunkin 24: —	»	1,080: —
Tuloja satunnaisista myyntipaikoista	»	120: —
	<u>Smk</u>	<u>3,600: —</u>

Vuosikustannukset taas on laskettu seuraaviksi:

Korjaus ja kunnossapito	Smk	500: —
Valvonta, puhtaanapito y. m.	»	1,600: —
Rakennuskustannusten vuotuinen kuoletus	»	1,500: —
	<u>Smk</u>	<u>3,600: —</u>

Rakennuskustannukset saataisiin näin ollen kuoletetuiksi 8 vuoden kuluessa eli siihen aikaan, jolloin puheenalaisen kaupunginosan kasvamisen saanee edellyttää vaativan teettämään isomman kauppahallin toiseen paikkaan ja laadultaan kestävämmän.

Kun kysymys uuden kaupungintalon rakentamisesta ei vielä ole edistynyt niin pitkälle, että voisi sanoa, voidaanko ja milloin tuohon rakennusyritykseen käydä käsiksi, sekä kun Kaupunginvaltuusto ei ole myöntänyt määrärahaa tähän tarkoitukseen, ei Rahatoimikamarikaan ole sitä varten pannut menoerää rahasääntöehdotukseensa. Joka tapauksessa suoritetaan tämän rakennuksen kustannukset lainavaroista eivätkä sentähden vaikuta kulunkiarvion järjestelyyn.

Saattaisi näyttää siltä kuin olisi Rahatoimikamarin, niitä painostuneita oloja silmälläpitäen, mitkä ensintulevana talvena aivan todennäköisesti pääsevät valtaan rakennusteollisuuden alalla, ollut mikäli mahdollista lisättävä yleisiä töitä. Eikä käykään kieltäminen että kaupungin pitää, kun työnpuutetta jollakin työalalla ilmaantuu, yleisiä töitä järjestämällä jossain määrin lieventää tätä puutetta ainakin sen verran, että kaupungissa vakinaisesti asuva työväestö saa toimeentulonsa. Ainakin tulisi kaupunginhallinnon menetellä niin, ettei tuollaisten olojen vallitessa kaupungin yleisiä töitä supistettaisi. Siltä kannalta katsoen suo esillä oleva rahasääntöehdotus ehkä sijaa muistutuksille. Mutta tässä on huomattava, että kaupunki, paitsi niissä yleisissä töissä, joita varten määrärahoja pannaan ensintulevan vuoden menosääntöön, myös tarjoaa työansiota suurissa rakennusyrityksissä, joita varten on pantu määrärahat jo edellisten vuosien menosääntöihin. Tämä käy selville seuraavasta yhdistelmästä, joka osottaa ne uutis-

rakennusyritykset (ei kaduntasoitus- y. m. töitä), jotka ensi vuoden kuluessa osin pannaan alulle ja osin saatetaan loppuun:

Hakaniementorin kauppahalli	Smk	420,000
Katajanokan tavaravajat	»	100,000
Kulkutautisairaala	»	1,034,000
Kansakoulutalot	»	300,000
Kallion paloasema	»	262,500
Sipoossa oleva kunnan mielisairaala	»	929,000
<u>Yhteensä</u>		Smk 3,045,500

Vaikka käykin huomauttaminen, että viimeksi mainitun rakennusyrityksen työntekijöistä ainoastaan osa on Helsingistä sekä että Hakaniemen torin kauppahallin ja Kallion paloaseman perustamistyöt sekä osa muuraustöitäkin jo on suoritettu tänä vuonna, niin jää kuitenkin melkoisia töitä vielä ensi vuonnakin suoritettaviksi. Eikä sentähden käyne syystä muistuttaminen, etteivät kaupunginviranomaiset laajassa mitassa tarjoisi työtilaisuutta erinäisissä ja eri kehitysvaiheissa olevissa rakennusyrityksissä.

Niinkuin edellä olevasta asianomaisten pääluokkain kohdalla käy selville, on vuosina 1900—1913 myönnetty määrärahoja alla lueteltuihin uutisrakennusyrityksiin ja maanostoihin vieressä mainitut määrät:

Maanostot	Smk	4,574,000: —
Kansakoulut	»	2,400,000: —
Sairaalat	»	5,900,000: —
Vaivaishoito	»	2,250,000: —
Poliisilaitos	»	535,000: —
Palolaitos	»	412,000: —
Kauppahallit	»	770,000: —
Kunnan työnväenasunnot	»	860,000: —
Sörnäsän kansankirjasto	»	200,000: —
Pitkänsillan uudistus	»	787,000: —
Raatihuoneen lisärakennus	»	100,000: —
Kasvihuoneet sekä kaupunginpuutarhurin asunto	»	172,000: —
<u>Yhteensä</u>		Smk 18,960,000: —

Uutta teurastamoja varten ei ole pantu määrärahaa menosääntöön, syystä ettei lopullista päätöstä tämän rakennusyrityksen suorittamisesta vielä ole olemassa. Asia on paraikaa Rahatoimikamarin valmisteltavana, ja Kaupunginvaltuusto olisi ehken jo voinut sen loppuun käsitellä, ellei kysymys laitoksen sijoittamisesta toiseen paikkaan kuin alkuaan oli aiottu olisi viivyttänyt asian valmistelua. Asiaa käsitellyt erityinen

valiokunta lienee kuitenkin jo yhtynyt siihen, että tälle laitokselle kaikin puolin sopivin paikka on Viikin kruununvirkatalon maalla Vantaan jokisuun pohjoisrannalla. Tämän johdosta on puheenalainen kysymys jossain määrin kytketty Viikin virkatalon hankintakysymykseen, jonka ratkaisu kuitenkin lienee kohdakkoin odotettavana. Kohta kun tämä kysymys on ratkaistu, antaa Rahatoimikamari mietinnön teurastamoasiasta.

Menoluokassa *Kadut ja yleiset paikat: korjaus ja kunnossapito* on Rahatoimikamari, säästäväisyyttä silmälläpitäen, kulunkiarvioehdotuksesta poistanut määrärahat, joita oli ehdotettu käytettäväksi alempana mainittujen katujen kaupungille kuuluvain osain kiveämiseen paraslaatusilla tellikkakivillä asfalttiin, nimittäin:

Kanavatorin Konstantininkadun jatkoksen itäpuolelta .	Smk 16,100
Pohjoisrannan Kanavatorin ja Rauhankadun väliltä	» 25,800
P. Makasiinikadun Länsirannan ja Unioninkadun väliltä	» 4,800
	Yhteensä Smk 46,700

Ensinmainituilla paikoilla vallitsevaa liikennettä ei käy pitäminen niin huomattavana, että niiden päällystäminen tellikkakivillä olisi jo ensi vuonna välttämätön, eikä tämän työn toistaiseksi lykkääminen myöskään muuta Maistraatin vahvistamaa suunnitelmaa, mikäli koskee katujen uudestipäällystämistä tellikkakivillä. Mitä taas Pohjois-Makasiinikatuun tulee, niin on Rahatoimikamari epäillyt, onko tarpeellista ja hyödyllistä päällystää niin jyrkästi viettävää liikenneväylää tellikkakivillä, varsinkin kun tämän johdosta mainitun kadun ja Länsirannan risteyksen liikenne nykyisestääänkin vaikeutuisi.

Näiden muutosten lisäksi on Rahatoimikamari tähän menoluokkaan tehnyt vielä sen muutoksen, että on laskenut Siltasaarenkadun ja 3 Linjan välisen Itäisen Viertotien kiveämiskustannukset ainoastaan 22,500 markaksi, sen sijaan että kaupungin yleisten töiden Hallitus oli ehdottanut tarkoitukseen käytettäväksi 81,600 markkaa. Kustannukset puheenalaisella paikalla olevain kaupungin katuosain kiveämisestä nousevat ensiksi mainittuun summaan. Kaupunginvaltuuston päätöksen johdosta on Rahatoimikamari tehnyt erinäisten Itäisen Viertotien varrella sijaitsevain talojen omistajain kanssa sopimuksen, jonka mukaan kaupunki hoitaa noiden talonomistajain velvollisuutena olevan katuosain kunnossapidon. Useimmat talonomistajat kuitenkin ovat kieltäytyneet allekirjoittamasta välikirjaa kaupungin kanssa ja siten varanneet itselleen oikeuden itse suorittaa kadun kunnossapidosta heidän osaltaan menevät kustannukset. Sen sijaan että kaupungin yleisten töiden Hallitus on menosääntöön pannut kustannukset koko puheenalaisen viertotien osan kiveämisestä, on Rahatoimikamarin mielestä ollut oikeampaa panna menosääntöön ainoastaan ne kustannukset, joita on kaupungin oma in katuosain kiveämisestä, jota vastoin kustannuksia niiden katuosain kiveämisestä, joiden kunnossapidon kaupunki on välikirjan mukaan ottanut huolekseen, ei pantaisi menosääntöön, vaan siirtyisivät ne kaupungin kirjoissa, kunnes ovat korvautuneet niillä maksuilla, joita asianomaiset talonomistajat ovat velvolliset välikirjan mukaan kaupunginkassaan suorittamaan. Tämän johdosta ei näitä tuloja myöskään ole pantu raha-

sääntöehdotuksen tulopuolelle, vaan otetaan ne kirjoissa huomioon ainoastaan kaupungin tilinpäätöstä tehdessä.

Näiden muutosten johdosta on tähän menoluokkaan pantu menoja 231,825 markkaa kaupungin yleisten töiden Hallituksen laskeman määrän 337,625 markan sijasta. Kuluvan vuoden menosäännössä päättyy tämä menoluokka 195,400 markkaan.

Uutistöiden menoluokassa olevia määrärahaeriä käsitellessään on Rahatoimikamarin ollut toiselta puolen säästäväisyssyistä niin menetteleminen, ettei taksoitus ylenmäärin kohoaisi, ja toiselta puolen huolehtiminen siitä, että edelleen kävisi noudattaminen sitä Kamarin puoltamaa näkökohtaa, että kaupungin tonttipolitiikan kannalta olisi erittäin suotavaa, että uusia katuja tasoittamalla ja jo alotettuja kaduntasoitustöitä jatkamalla saataisiin kaupungin eri osissa myytäväksi ja vuokrattavaksi annettavain tonttien luku tuntuvassa määrässä lisääntymään, niin myös että teettämällä yleisiä töitä voitaisiin mahdollisimman laajassa mitassa vähentää sitä työnpuutetta ja tästä johtuvaa hätää, mikä aivan todennäköisesti on ensintulevana talvena, erittäinkin yksityisen rakennustoiminnan supistumisen johdosta, kaupungin työväestöllä edessään. Tähän katsoen on Kamari, mikäli mahdollista, ehdotukseensa pannut Hallituksen pyytämät määrärahat uusien katujen, rantasiltain ja rautatieraiteiden teettämistä varten. Tähän menoluokkaan yleisiä töitä varten pannut kokonaismenot nousevat 756,775 markkaan, sen sijaan että määrä Hallituksen ehdotuksessa on 1,049,475 ja kuluvaksi vuodeksi vahvistetussa rajasäännössä 1,379,200 markkaa. Näin ollen tämän menoluokan menot olisivat ensi vuonna nykyistään tuntuvasti vähemmät. Tätä vähenemistä täytyy valittaa sitä enemmän, kun pääasiallinen osa kaduntasoitustöitä teetetään talvikuukausina, jolloin työansio on niukimmillaan. Huomattava kuitenkin on, että kaupunki voi tarjota melkoista työansiota Busholmassa ja Santaholmassa, koska sikäläisiä töitä varten jo on myönnetty 500,000 markkaa lainavaroja sekä 100,000 markkaa taksoitusvaroja 1911 ja 1912 vuoden menosäännöissä. Ja Rahatoimikamarin mielestä olisi erittäin suotava, että kaupungin yleisten töiden Hallitus voisi järjestää asiat niin, että viimeksi mainittuja töitä kävisi jouduttaminen suurempaa työvoimaa käyttämällä. Tästä ei olisi ainoastaan sitä etua että Busholma ja Santaholma saataisiin pikemmin käytettäväksi tarkoitukseensa, vaan myös että talvikuukausina olisi erilaatuista työtä runsaammin tarjona. Tätä mahdollisuutta silmälläpitäen on Rahatoimikamari katsonut voivansa Hallituksen erikoisehdotuksesta poistaa seuraavat määrärahat, nimittäin:

Kalastajatorin kaupungille kuuluvan osan päällystäminen ketokivillä, koska sikäläinen liikenne on verraten vähäpätöinen	Smk	2,100:—
L. Viertotien ja Topeliuskadun välisen, kaupungille kuuluvan Meilahdenkadun osan s:n s:n, koska tämä työ voinee mainittavaa haittaa tuottamatta jäädä toistaiseksi	»	11,400:—
Nordenskiöld- ja P. Rautatiekadun välisen, kaupungille kuuluvan Hietaniemenkadun osan s:n s:n, koska tämäkin työ voinee mainittavaa haittaa tuottamatta jäädä toistaiseksi	»	20,800:—
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>34,300:—</u>

Tasoitustöitä varten ehdotetuista määrärahoista taas jäisivät pois seuraavat:

Töölön kaupunginosassa:

Ahlqvistkadun tasointus	Smk	31,200:—
Temppehkadun »	»	31,500:—
Lutherkadun »	»	45,000:—
Sampokadun »	»	6,100:—
Fredrikinkadun erään osan tasointus	»	15,500:—
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>129,300:—</u>

Kalliossa:

Helsinginkadun tasointus Itä Brahe- ja Kaarlenkadun väliltä	Smk	24,500:—
Torkkelinkadun »	»	55,300:—
Pengerkadun »	»	28,400:—
Sturekadun »	»	16,000:—
Saimaankadun »	»	8,100:—
Sipoonkadun »	»	27,000:—
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>159,300:—</u>

Neljännessä kaupunginosassa:

Malminkadun tasointus kaupungin ainespihan viereltä, koska ainespihaan suunnitellun työpajan teettäminen saa jäädä toistaiseksi Smk 12,000:—

Ensintulevaksi vuodeksi uusia kaduntasointustöitä varten pyydettyjä määrärahoja on Rahatoimikamari niinmuodoin supistanut kaikkiaan 300,600 markalla. Voisi näyttää siltä kuin tuollainen määräraha-in supistaminen vaikuttaisi sangen tuntuvasti kaupungin tonttipolitiikkaan, sen johdosta että myytäväksi siten saataisiin verraten vähäinen luku uusia tontteja. Huomattava kuitenkin on toiselta puolen, että kaupungilla nykyään on melkoinen joukko tontteja myytäväksi käytettävänä, ja toiselta puolen että tonttien kysyntä ensintulevana vuonna kaikesta päättäen tuntuvasti vähenee. Näin ollen ei tarvinne pelätä, että kaupungin eri osissa syntyisi puutetta myytäväksi käytettävänä olevista tonteista. Sitä vastoin on valitettava seikka, että kaupungilla toistaiseksi on tarjottavana vain asuntotontteja eikä ensinkään huvila- eikä yhdenperheentalojen tontteja. Näihin seikkoihin nähden olisi ollut erittäin toivottavaa, että kaupunki olisi voinut ryhtyä tasointamaan n. s. Laivaveistämön aluetta tai joitakin sen osia sekä Karjalankadun viereisiä Eläintarhaan päin antavia alueita ynnä joitakin Meilahden talon osia. Mutta kun näiden alueiden kaupunginasemakaavoja ei vielä ole ehditty laatia, täytyy

mainitut tasoitustyöt jättää ensi vuoteen. Yksityisessä rakennustoiminnassa odotettava olevaa seisahdustilaa silmälläpitäen ei tästä seikasta kuitenkaan liene mainittavia haittoja.

Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan olisi uusien katujen teettämisestä kaupungin eri alueilla kustannuksia seuraavat määrät:

1) Kallio ja Sörnäsi (10, 11 ja 12 kaupunginosa)	Smk	307,000:—
2) Töölö (13, 14 ja 15 kaupunginosa)	»	147,300:—
3) Vallila	»	55,300:—
4) Böle	»	55,000:—

Seuraava taulukko osottaa vuonna 1912 ($\frac{1}{11}$) myytyjen tahi vuokralle annettujen tonttien sekä tasoittamalla myytäviksi valmistettujen tonttien luvun. Myytäväksi tahi vuokralle annettavaksi käytettäviä tontteja oli lokakuun viimeisenä päivänä, ja vuonna 1913 teetettäväksi ehdotettujen kaduntasoitustöiden johdosta myytäväksi tahi vuokralle annettavaksi valmistuvia tontteja olisi:

	V. 1912 ($\frac{1}{11}$ asti) myytyjä tai vuokr. annettuja tontteja.	V. 1913 tasoit. johdosta käytett. tulevia tontteja.	V 1913 käytett. olevia tontteja.
Kahdeksas kaupunginosa	4	— (—)	—
Kymmenes »	2	3 (3)	4
Yhdestoista »	6	9 (20)	34
Kahdestoista »	11	7 (10)	68
Kolmastoista »	13	23 (33)	92
Neljästoista »	4	— (—)	19
Vallila	54	51 (32)	58
Böle	—	— (—)	—
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Yhteensä	94	93 (98)	275

(Sulkujen sisässä olevat numeroluvut osottavat kaupungin yleisten rakennusten Hallituksen ehdotuksen mukaisen tuloksen.)

Niinkuin edellä olevasta taulukosta näkyy, on tonttien menekki vuonna 1912 ollut vilkas. Tässä on kuitenkin huomattava, että kaikki tontit on myyty 1912 vuoden alkupuoliskolla ja että niiden luku oli ainoastaan 40, sen sijaan että vastaava luku viime vuonna oli 73. Sitä vastoin on tonttien vuokraaminen Vallilassa runsaasti lisääntynyt (54 vuonna 1912, 17 vuonna 1911) ja olisi ollut vieläkin vilkkaampi, jos sopivia vuokratontteja olisi ollut tarjona. Puheenalainen kysynnän vilkkaus johtuu epäilemättä siitä, että hiljattain perustettiin Vallilan lainarahasto, joka takaa huokeita ja varmoja lainoja

rakennusyrityksille. Ja kun ainoastaan kolmasosa mainitusta lainarahastosta on käytetty, ei ole vähintäkään syytä epäillä, ettei sikäläinen rakennustoiminta tulevanakin vuonna kukoistaisi. Tähän katsoen on Kamari rahasääntöehdotukseensa pannut 25,000 markan määrärahan Päijänteentien tasoittamiseksi Suvantotien ja Itäisen Viertotien väliltä, joten saataisiin 19 uutta tonttia vuokralle annettaviksi. Rahatoimikamari oli myös aikonut ehdottaa määrärahaa erinäisten Bölen katuosain tasoitustöitä varten, mutta osin huomattiin kustannusten nousevain varsin suureen määrään, 50,000 markkaan, ja osin olisi ehdotetulla tavalla saatu vain muutamia uusia tontteja vuokralle annettaviksi. Tämän johdosta sai puheenalainen ehdotus tällä kertaa raueta.

Kamarin nykyinenkin ehdotus kuitenkin antaa täydet takeet siitä, että kaupunki voi pysyä kehitykseen tasalla, koska sekä myytäväksi että vuokrattavaksi käytettävänä olevain tonttien luku 1912 vuoden myynneistä huolimatta ei vähenisi, vaan lisääntyisi, ollen ensi vuonna 275. — Töölössä toimitettavain tasoitustöiden tarkoituksena on yksinomaan myytäväksi käytettävain tonttien hankkiminen. Liikenne- tai muulta kannalta ne eivät ole tarpeen vaatimia. Päinvastainen on asianlaita Kalliossa. Helsinginkadun tasoitustöitä varten ehdotettu suuri määräraha, 111,000 markkaa, ei tarkoita etusijassa uusien tonttien hankkimista. Tämän kaduntasoiutustyön tarkoituksena on aikaansaada uusi, idästä länteen käyvä, erittäin tarpeellinen liikenneväylä Kallion keskiosaan. Olisi tosin ollut toivottava, että tämä liikenneväylä olisi voitu ulottaa Länsi Brahekadulle asti, mutta säästäväisyysyistä on sen päätekohtaksi toistaiseksi määrätty Kallion halki pohjoisesta etelään kulkevan suuren liikenneväylän, Fleminginkadun risteys. Helsinginkadun tasoitustyöt melkoisine pengerrystöineen kuitenkin välttämättä edellyttävät runsasta louhoskivien saantia. Tämän johdosta on Hallituksen ehdotuksen mukaisesti ehdotettu teetetäväksi Adolfin- ja Kustaankadun tasoitus, jota vastoin Torkkelin- ja Pengerkadun tasoituksen on katsottu haitatta voivan jäädä toistaiseksi. Porvoon- ja Vesisäiliönkatu tasoittamalla saadaan käytettäväksi tontteja pienempiä työväenasuntoja varten, jommoisten tonttien kysyntä aina on ollut vilkas. Kun käy epäileminen, olisiko kaupungille nyt edullista tasoituttaa Saimaan-, Sipoon- ja Sturekatu, koska näissä osissa kaupunkia on nykyään riittävästi tarjona myytäviä tontteja, on Kamari Hallituksen ehdotuksesta poistanut puheenalaisiin tarkoituksiin pyydyt määrarahat, yhteensä 51,100 markkaa. — Pitkäsillanrannan tasoitustyöstä on tosin tuntuvasti menoja, 86,000 markkaa, mutta toiselta puolen saadaan tämä työ teettämällä kolme kallisarvoista tonttia myytäväksi ja myös tämä Kaisaniemenlahden vaativa rantaosa lopullisesti järjestetyksi. Tätä on pidetty tarpeellisena, varsinkin kun Pitkäsillan rakennustyöt kuluvana vuonna valmistuvat.

Sittenkun kuluvana vuonna on sähkö- ja kaasutehtaan vuokratonttien eteläpuolella saatu järjestetyksi laajanlainen alue varastopaikoiksi ja nämä varastopaikat niinkään on annettu vuokralle, näyttää tavarankuljetuksen helpottamiseksi näihin varastopaikkoihin olevan erittäin toivottava, että Sörnäsän Rantatieltä johdettaisiin *haararaiide* näihin paikkoihin, ja on tätä työtä varten rahasääntöehdotukseen pantu 6,440 markan määräraha. — Kuluvan vuoden menosäännössä on 16,500 markan määräraha *lastaus-*

raiteen teettämiseksi Sörnäsän Rantatien pohjoispuolelle kortteliin N:o 533, joka määräraha otettiin huomioon Rautatiehallituksen laatiman kustannusarvion mukaisesti. Rautatiehallitus on kuitenkin kirjelmässä kuluvaan lokakuun 11 päivältä ilmoittanut että, jos kaupunki suorittaa kustannukset sen alueella teetettävistä töistä sekä valtionrautatiet siihen tarkoitukseen korvauksetta luovuttavat raide- ja sidekiskot sekä pultit, nousevat kustannukset Vallilan alueelle suunniteltujen kahden raiteen laskemisesta 55,100 markkaan, josta määrästä kaupungin alueella suoritettavain töiden osalle tulee 33,700 markkaa. Lisäksi ilmoittaa Rautatiehallitus, että puheenalaiset työt kävisi aloittaminen ensi vuonna, koska tarkoitukseen on saatu määräraha yleisistä varoista. Kaupungin olisi siis ennen osottamainsa 16,500 markan lisäksi myönnettävä 17,200 markkaa. Siihen katsoen että nämä kaksi raidetta laskelmalla saataisiin melko laajat, hyvällä paikalla sijaitsevat alueet käytettäväksi varastopaikoksi ja siten tuollaisten paikkain pahin puute poistetuksi, on Rahatoimikamari, hyvin tietäen että alituisen uudistuvat valitukset sopivain varastopaikkain puutteesta ovat oikeutettuja, pannut puheenalaisen määrärahan laatimaansa 1913 vuoden rahäsääntöehdotukseen. — Sitä vastoin Rahatoimikamari ei ole ehdotukseensa pannut määrärahaa sähkötehtaan pääaseman viereisen Sörnäsän Rantatien osan täyttämistä ja tasoittamista varten. Kaupungin yleisten töiden Hallitus on laskenut tästä työstä olevan kustannuksia 52,000 markkaa. Kun kuitenkin kaupungin teknillisten töiden Hallitus, joka oli pyytänyt tätä työtä teetettäväksi, oli sen perustelemiseksi maininnut osin, että sähkötehtaan, jonka on ensintulevan vuoden alusta maksettava maa-alueistaan vuokraa kaupunginkassaan, pitää tämän johdosta päästä nauttimaan samoja etuja kuin muut tonttialueiden vuokramiehet, osin taas että sähkötehtaalla on tilaisuutta höyrykattilahuoneensa laajentamista varten teetettävain perustustöiden yhteydessä täyttää mainitussa rantatien osassa olevat kuopat, ei Rahatoimikamari ole pitänyt näitä syitä niin painavina, että noin suuri työ niiden johdosta tarvitsisi teettää ensi vuonna. Sillä mitä vuokramiehen oikeuteen tulee, ei se suinkaan voi pakottaa kaupunkia ryhtymään tasoitustöitä teettämään milloin vuokramies näkee hyväksi, vaan on tuollaiset työt teetetty sikäli kuin kaupungille on sopinut. Mitä taas mainittujen kuoppain täyttämiseen tulee, niin voinee kaupungin Rakennuskonttori järjestää asian niin, että sähkötehdas tasoitustöistä huolimatta saa haluamansa tilaisuuden, joten sähkötehtaalta säästyy melkoisia kuljetuskustannuksia. Näyttää siltä kuin olisi kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen pitänyt voida esittää painavampia syitä, ennenkuin kävi tekemään ehdotusta noin tuntuva määrärahan myöntämisestä. Ensintulevan vuoden rahäsääntö kylläkin osottaa, että säästäväisyyttä on kaikilla aloilla välttämättä noudatettava. Niinkuin edellä mainittiin, nousevat tämän menoluokan menot 757,375 markkaan. Vuodesta 1900 vuoteen 1913 on katujen tasoitukseen käytetty 5 miljoonaa markkaa.

Samat näkökohdat, mitkä ovat määränneet Kamarin menettelyn katujen uutistöitä koskevain kysymysten käsittelyssä, vaikuttavat myös *kanavain* ja *viemärien* teettämiseen tarpeellisiin määrärahoihin. Edellä selostetuista syistä onkin sentähden Hallituksen erikoisehdotuksesta poistettu kustannukset viemärikanavain teettämisestä Alhqvist-

Temppeli-, Luther-, Torkkelin-, Penger-, Saimaan- ja Sipoonkadun alle, yhteensä 44,960 markkaa, mutta sijaan on pantu 16,800 markkaa viemärikanavan teettämiseksi Päijänteentien alle. Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan jakautuisivat uusien lokaviemärien rakennuskustannukset kaupungin eri alueitten kesken seuraavasti:

Neljäs kaupunginosa	Smk 32,500:—
Kahdeksas »	» 3,400:—
Kymmenes »	» 3,900:—
Yhdestoista »	» 25,950:—
Kahdestoista »	» 7,050:—
Kolmastoista »	» 32,900:—
Vallila	» 28,450:—
Böle	» 35,000:—

Näistä menoeristä kaivannee ainoastaan kolme tarkempaa perustelua. Itäisen Kaivopuiston tontin N:o 8 omistajan pyynnöstä suostui Kaupunginvaltuusto aikanaan siihen, että sanotun tontin saisi lohkoa kolmeksi eri tontiksi, joten tontin omistaja sai erinäisiä, taloudellisiakin etuja. Siinä jäi kuitenkin huomaamatta, että yksi siten syntyneistä uusista tonteista, N:o 8 c, oli vailla viemärikanavaa ja ettei siitä maan pinta-muodostuman johdosta voi johtaa vettä pois muuten kuin erityisen viemärikanavan laittamalla. Ja kun omistaja nyttemmin aikoo tontille rakentaa, on hän Rakennuskonttorilta anonut, että kaupunki velvollisuutensa mukaisesti teettäisi tarpeelliset kanavoimistyt. Näin ollen Rahatoimikamarilla ei ole ollut muuta keinoa kuin rahasääntöehdotukseensa panna tarpeellinen määräraha, 3,400 markkaa. — 32,500 markan määrärahan myöntämisestä leikkaavan kanavan teettämiseksi pitkin Ruoholahdenrantaa Kirkkomaan- kadulta Pohjois Hietalahdenkadun alaiseen kanavaan on Rahatoimikamarissa ollut eri mieliä. Toiselta puolen on huomautettu että, niin kauan kuin kaupungin lokaviemärlaitoksen uudestijärjestämisen yleissuunnitelmaa ei ole, ei tuollaisia leikkaavia kanavia olisi teetettävä, koska tähän kuuluvain olojen vastaisessa uudistuksessa voi käydä niin, että huomataan näihin kanaviin käytettyjen kustannusten menneen hukkaan. Tähän erikoistapaukseen nähden on huomautettu, että lokaviemäri ei saisi päättyä ahtaaseen ja altaan tapaiseen Hietalahdensatamaan, vaan olisi pikemmin johdettava Ruoholahteen tai, mikäli mahdollista, Busholman ulkorantaan. Toiselta puolen on huomautettu, että tämä leikkaava kanava on rengas järjestelmässä, jonka lopullista suunnitelmaa ei vielä ole voitu esittää kaupunginviranomaisille, sekä että niin teknilliseltä kuin terveydelliseltäkin kannalta on parempi, että kanava päättyy syvään Hietalahdensatamaan. Tähän katsoen ja kaupungin yleisten töiden Hallituksen esittämiin perustelmiin viitaten Rahatoimikamari on ehdotukseensa pannut pyydetyn määrärahan sinänsä. — Edelleen on ehdotukseen pantu 4,600 markkaa avonaisten ojain teettämiseksi Bölen lounaispuolisen suon kuivatusta varten. Tämän työn teettämistä on pidetty välttämättömänä sen likaveden poisjohtamiseksi, joka puheenalaisesta kaupunginosasta laskee mainittuun suohon,

missä se mätänemisellään helposti voi edistää kulkutautien leviämistä. — Vuosina 1900—1913 tullaan kanavain, puhdistusasemain ja viemäriojain teettämiseen käyttäneeksi 1,780,000 markkaa.

Teiden alaosaston menot on kaupungin yleisten töiden Hallituksen esittämillä perusteilla pysytetty saman Hallituksen tekemän erikoisehdotuksen mukaisina.

Viertoteiden alaosaston menoihin Rahatoimikamari sitä vastoin on tehnyt sen muutoksen, että Itäisen Viertotien vierelle teetettävää jalkakäytävää varten on ehdotettu sama määrä, mikä on kuluvan vuoden menosäännössä, eli 7,000 markkaa. Rahatoimikamarista on nimittäin näyttänyt välttämättömän tarpeelliselta, että alotettua ja Toukolaan asti valmiiksi tehtyä jalkakäytävää edelleen jatketaan siihen kohtaan asti, missä uuden työ- ja vaivaistalon tie eroaa mainitusta viertotiestä. Olisi tosin ollut erittäin suotava, että olisi ensi vuodeksi voitu myöntää määräraha jalkakäytävän teettämiseksi aina Vantaanjoen siltaan asti, mutta Rahatoimikamari aikoo 1914 vuoden menosääntöehdotukseen panna tähän tarpeelliset varat. Läntiselle Viertotielle on jalkakäytävä tehty n. s. 5 pennin tullin sivuitse eikä sitä tarvinne jatkaa toistaiseksi eli niin kauan kuin Meilahden ja Greijuksen alueilla on vain vähän tai ei ensinkään asutusta.

Menoluokassa *Satamat: korjaus ja kunnossapito* on kaupungin yleisten töiden Hallituksen ehdottamat määrärahat pysytetty kaikin puolin sinällään. Rahatoimikamari on tosin ollut kahden vaiheella, onko ehdotettu 4,500 markan määräraha kytkypaaluja laittamiseksi Pohjoissataman uuden venelaiturin vierelle tarpeellinen, vai eikö veneiden kytkemistä kävisi tyydyttävästi järjestäminen halvemmalla tavalla. Kun eivät satamakonttori ja satamakapteeni kuitenkaan ole voineet neuvoa muuta keinoa, on Kamarin ollut paneminen tämä erä rahasääntöehdotukseensa. — *Utistöiden* määrärahat niinkään on pysytetty sinällään, paitsi että kaasutehtaan tontin vierellä Sörnäsissä olevan hiilenpurkaussillan jatkamiseksi 80 metrin pituudelta on pantu uusi 30,000 markan menoerä. Tämän määrärahan perustelemiseksi on kaupungin teknillisten töiden Hallitus maininnut, että kaasutehtaan hiilipihaan edustalle vuonna 1911 teetettiin väliaikainen hiilenpurkaussilta jotta siten mikäli mahdollista saataisiin hiilenpurkaus poistetuksi Sörnäsän niemekkeen silloilta, missä tuon toimituksen katsottiin voivan vahingoittaa lastattavaksi tuotuja puutavaroita. Puheenalaisen sillan aseman johdosta sähkötehdas ei ole voinut sitä käyttää, vaan on tehtaaseen saapuneet hiilet edelleen purettu Sörnäsän niemekkeen laitureille. Ensi vuodeksi laatimaansa menosääntöehdotukseen on Rahatoimikamari pannut määrärahan kuljetuslaitoksen teettämiseksi puheenalaiselta sillalta sähkötehtaan hiilipihaan. Kun on laskettu ensi vuonna tarvittavan molemmissa laitoksissa yhteensä 34,000 tonnia hiiliä, on nykyinen silta liian lyhyt, siinä kun voi ainoastaan yksi alus purkaa. Vaikka teknillisten laitosten Hallitus voisikin järjestää saapuvat hiililastit niin, että purkaus kävisi mahdollisimman yhtäjaksoisesti, tarvittaisiin mainitun hiilimäärän purkamiseen kuitenkin lähes 4 kuukautta. On kuitenkin osottautunut mahdottomaksi järjestää oloja niin, että lastit eivät saapuisi yhtäkaaa, varsinkin kun sekä kaasu- että sähkötehdas mikäli mahdollista tuottavat talviset hiilitarpeensa syys-

myöhällä välttääkseen ylen suuria korkotappioita. Jotta mainitussa sillassa kävisi purkamisen hiiliä kumpaisenkin laitoksen tarpeiksi, on sitä pitennettävä 80 metriä sekä sen viereinen lahti ruopattava riittävän syväksi. Kaupungin yleisten töiden Hallitus on laskenut näistä töistä olevan kustannuksia kaikkiaan 30,000 markkaa. — Mitä taas tulee määrärahoihin avonaisen tavaravajan teettämiseksi Keittohuoneenrantaan ja umpinaisen vajan teettämiseksi Rahapajanrantaan, saa Rahatoimikamari kaupungin yleisten töiden Hallituksen tässä asiassa antamaan selvitykseen viitaten lausua seuraavaa:

Siihen nähden että riittävän lukuisista ja täysin tarkoituksenmukaisista tavaravajoista jo kauan on ollut puute kaupungin satama-alueella ja erittäinkin Eteläsataman vierellä ja tästä on ollut suurta haittaa niin tulliviranomaisille kuin liikennettä käyttävälle yleisöllekin, sekä syystuomnin jälleen alettua tilan puute kaupungin tavaravajoissa on käynyt tuntuvaksi, ovat erinäiset kaupungin suurimmat tuontiliikkeet Tullikamariin antaneet kirjelmän, jossa anovat tavaravajain luvun lisäämistä; ja on Suomen Höyrylaivaosakeyhtiön toimitusjohtaja antanut tästä asiasta lausunnon. Tämän johdosta on Tullikamari tehnyt Maistraatille anomuksen sellaiseen toimenpiteeseen ryhtymisestä, että kaupunki hetimiten rakennuttaisi Makasiini- ja Rahapajanrantaan tarpeellisen määrän uusia tavaravajoja. Lähetteessä kuluvan lokakuun 21 päivältä on Rahatoimikamari saanut toimekseen antaa Kaupunginvaltuustolle lausunnon asiasta. Kaupungin yleisten töiden Hallitus, joka asiaa käsitellessään oli kutsunut avukseen erinäisiä asiantuntijoita, on siltä vaaditussa lausunnossa toistanut menosääntöehdotuksensa perustelmissa olevan ehdotuksensa että vuonna 1913 teetettäisiin avonainen tavaravaja Keittohuoneen- ja umpinainen tavaravaja Rahapajanrantaan, joista töistä olisi kustannuksia, toisesta 20,000 ja toisesta 100,000 markkaa. Rahatoimikamarikin on Hallituksen kanssa täysin yhtä mieltä siitä, että puheenalaiset tavaravajat olisi teetettävä ensi tilassa. Kieltämätöntä on, että kaupunginviranomaiset ovat tähän asti panneet liian vähän huomiota näihin seikkoihin. Sen sijaan että Turussa, Viipurissa ja Kotkassa on myönnetty melko suuria määrärahoja uusien satamarakennusten, rautatieraiteiden ja tavaravajain teettämiseksi, on Helsinki tyynesti antanut kehityksen käydä omia teitään. Vaikka kaupunki vuosittain kantaa tuntuvat määrät liikenne- ja satamamaksuja, nykyään yli miljoonan markan, ovat satamarakennusten, rantasiltain, laiturien, tavaravajain ja rautatieraiteiden y. m. kustannukset vuosina 1900—1913 nousseet ainoastaan 2,900,000 markkaan, tähän summaan luettuina Santa- ja Busholman saarten järjestämiseen sekä uuden ruoppauskoneen ostoon osotetut määrärahat. Kuinka vaatimaton tämä summa on, näkyy siitä, että saman ajanjakson kuluessa on osotettu uusia sairaalarakennuksia varten noin 6 miljoonaa, teknillisiä laitoksia varten 20 miljoonaa sekä kiinteistöjen ostoon 4,5 miljoonaa markkaa. Näyttää siltä kuin määrärahoja ei olisi myönnetty oikeata suhdetta noudattaen. Näihin seikkoihin nähden on Rahatoimikamari katsonut olevan kaikin puolin kannattaminen tehtyä ehdotusta. — Niinikään on Kamari havainnut olevan tarpeellista Hallituksen ehdotuksen mukaisesti ostaa kaksi liikkuvalla pohjalla varustettua rautaproomua kaupungin satamissa ja satama-alueilla suoritettavain suurien ruoppaus töiden toimittamiseksi ja jouduttamiseksi. Vaikka tästäkin on melko suuria kustan-

nuksia, nimittäin 80,000 markkaa, ei kaupungin kuitenkaan Rahatoimikamarin mielestä ole lykättävä tätä menoerää toistaiseksi, vielä vähemmän sitä kartettava. — Vihdoin on Kamari ehdotukseensa pannut uuden määrärahan, 10,000 markkaa, vaakin ostamiseksi tavaravajoihin. Tämän menoerän on Kamari ottanut huomioon, koska Kamarin tietoon on tullut, että liikenteenharjoittajain keskuudessa vallitsee suurta tyytymättömyyttä sen johdosta että tavaravajoissa on liian vähän vaakoja, mikä seikka kohtuutomasti viivyttää tavarain käsittelyä. — Tässäkin yhteydessä katsoo Kamari olevan aihetta toistaa aikaisemmin lausumansa toivomus että Santa- ja Busholman saarien järjestelytöitä, mikäli mahdollista, joudutettaisiin. Siten vältettäisiin Katajanokan rannoissa ajoittain vallitseva liikanainen liikenne ja saataisiin sekä tarvittavaa laituritilaa että myös tarpeellisia tavaravajoja.

Erikoiskulunkiarviossaan on kaupungin yleisten töiden Hallitus ehdottanut *kaupungin istutuksia* varten myönnettäväksi seuraavat määrärahat:

Korjaus ja kunnossapito	Smk	174,200:—
Uutistytöt	»	193,150:—
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>367,350:—</u>

Vaikka nämä menoerät ovatkin melko suuret, on Kamari kuitenkin pääasiassa pannut ne menosääntöehdotukseensa. Kamarista on nimittäin näyttänyt tarpeelliselta ja rahasäännön kannalta oikeutetulta tälläkin kertaa myöntää suurenlainen määräraha puutarhaistutusten panettamiseksi ajanmukaiseen kuntoon ja yleisen ohjelman toimeenpanemiseksi, sen sijaan että vuosi vuodelta evättäisiin tarpeelliset määrärahat ja sen tähden aina täytyisi ottaa lukuun huomattavan suuria menoeriä tässä menoluokassa. Tähän nähden ja kun puutarhatyötkin osaltaan tuntuvassa määrässä lisäävät työansion tilaisuutta, on Rahatoimikamari katsonut voivansa menosääntöehdotukseensa ensi vuodeksi panna kaupungin istutuksia varten kaikkiaan 336,150 markkaa. Kuluvan vuoden menosäännössä on vastaava summa 358,860 markkaa. Kaupungin istutuksista on ollut menoja:

V. 1900 (tilinpäät. muk.)	Smk	91,881:78
» 1905 (» »)	»	86,571:52
» 1910 (» »)	»	164,488:89
» 1911 (» »)	»	245,088:84
» 1912 (rahasäännön muk.)	»	358,860:—
» 1913 (rahasääntöehd. muk.)	»	336,150:—

Korjausten ja kunnossapidon menoluokassa ehdotetuista menoeristä ei Rahatoimikamari ole katsonut voivansa poistaa ainoatakaan, vaan on sen sijaan katsonut välttämättömäksi lisätä yhden menoerän, nimittäin 2,000 markkaa Kivelän sairaalan istutusten ja nurmien kunnossapitoa varten. Näitä istutuksia ja nurmia ovat tähän asti hoitaneet vaivaistalon hoidokit, mutta kun vanha vaivaistalo nyttemmin on järjestetty

sairaalaksi, täytyy puutarhahallinnon ottaa mainittu työ huolekseen. Kamarin mielestä ei näitä nurmia käy jättäminen hoitamatta ja ränsistymään, ja kun tarkoitukseen tarpeellinen määräraha on perinpohjaisen harkinnan jälkeen katsottu voitavan supistaa 2,000 markkaan, on Rahatoimikamari empimättä voinut ehdottaa tuon summan myöntäväksi. Lehtikasvien ostoon ehdotetun 4,000 markan menoerän oli Rahatoimikamari aikonut poistaa menosääntöehdotuksesta, mutta kun ilmoitettiin olevan aikomus näiden lehtikasvien hankkimisella aikaansaada taimisto jotta vastedes päästäisiin tällaisia kasveja ostamasta ja menoja siten säästyisi, olisi säästäminen tässä tapauksessa tietänyt kaupungin vastaisten menojen lisäämistä. — *Uutistöitä* varten kaupungin yleisten töiden Hallituksen erikoisehdotuksessa olevista määrärahoista on Rahatoimikamari poistanut seuraavat, nimittäin:

Uusien teiden teettäminen Eläintarhaan	Smk 20,000:—
Simonkadun viereisen aukean istutustöiden loppuun saattaminen	» 5,000:—
Kampintorin istutusten järjestäminen	» 8,200:—
	<hr/>
Yhteensä Smk	33,200:—

Täten uutistöiden menot supistuisivat 159,950 markkaan.

Rahatoimikamari myöntää mielellään, että Eläintarhan puiston tiet olisi osin uusittava ja osin kokonaan tehtävä uudestaan. Kun ei puiston uudestijärjestämistä varten kuitenkaan ole olemassa vahvistettua suunnitelmaa, ja kun ennen kaikkea Kaisaniemenpuiston uudistus on toimeenpantava, on Kamari katsonut ensinmainitun työn voivan jäädä toistaiseksi. Kamarissa oli kuitenkin tehty ehdotus, että Diakonissalaitoksen kohdalla olevasta rautatien alimenokohdasta Alppilan viereiseen rautatien ylimenokohtaan vievä tie jalkakäytävineen olisi teetettävä, ja oli tästä työstä laskettu olevan kustannuksia 11,600 markkaa. Mutta kaupungininsinöörin ilmoitettua, että kysymys, miten ylimeno rautatien poikki Alppilan kohdalla olisi järjestettävä, on selvittämättä ja että tähänastisiin suunnitelmiin ehkä tulee tehtäväksi melkoisia muutoksia, ei Rahatoimikamari ole ehdottanut määrärahaa puheenalaiseen tarkoitukseen. — Säästäväisyyssyistä on Simonkadun viereisen aukean sekä Kampintorin istutustöiden lopullista järjestämistä varten pyydetyt määrarahat poistettu menosääntöehdotuksesta, sitä suuremmalla syyllä, kun nämä työt haitatta käy lykkääminen vuoden tai parin päähän. — Myöskin mikäli koskee Engelaution ja sen eteläpuolisten istutusten järjestämistä varten ehdotettua 15,000 markan määrärahaa, on Kamarissa vaadittu sen poistamista rahoitusehdotuksesta. Kun nämä alueet kuitenkin nykyään ovat niin järjestämättömässä ja rumentavassa tilassa, että muutos tässä kohden olisi jo ensi vuonna saatava aikaan, sekä kun Helsinginniemen huvila-alueen lopullinen järjestäminen melko määrässä on tämän seikan varassa, ei Rahatoimikamari ole tahtonut määrärahan epäamisellä viivytää lopullisiin toimenpiteisiin ryhtymistä puheenalaisiin töihin nähden. Mitä muihin tässä luokassa mainittuihin menoeriin tulee, ei Rahatoimikamari ole kaupungin yleisten töiden hallituksen erikoisehdotukseen pantuja menoeriä poistamalla tahtonut lykätä tois-

taiseksi niiden töiden teettämistä, jotka mainitun Hallituksen esittämien perustelmain mukaan ovat välttämättömän tarpeelliset. Tällä ei Rahatoimikamari suinkaan ole tahtonut sanoa, ettei uusien istutusten laittamista osittain kävisi katsominen ylellisyydeksi, joka olisi ollut vältettävissä. Mutta tässäkin sentään lienee yleisiä kulttuurinäkökohtia otettava tarpeellisessa määrässä huomioon. Vertailun vuoksi mainittakoon, että Tukholman kaupungin, jonka istutuksia ei kuitenkaan käy sanominen paremmin hoidetuiksi eikä kauniimmiksi kuin Helsingin istutukset ovat, oli vuonna 1911 laskettu istutusten kunnossapitoon tarvitsevan 190,000 ja uusien istutusten laittamiseen 110,000 kruunua, jota paitsi on huomattava, että valtio sekä erinäiset yhdistykset ja yksityishenkilöt siellä pitävät kunnossa moniaita istutuksia, minkä johdosta kaupungin kustannettavain istutusten pinta-ala ei ole mainittavasti suurempi Helsingin istutusten pinta-alaa.

Mitä vihdoin tulee pyydettyyn 8,000 markan määrärahaan Eläintarhassa emäradan itäpuolella sijaitsevain lammikkojen ympäristön järjestämiseksi, on Kamari katsonut olevan viittaaminen viime vuoden rahäsääntöehdotuksessa olevaan lausuntoonsa, jossa, samalla kun tähän tarkoitukseen anottiin myönnettäväksi 15,000 markan määräraha, huomautettiin että se Eläintarhan alue, jota lännessä rajoittaa rautatie ja idässä Alppilaan ja sieltä Fredriksbergin viereiseen rautatien alimenopaikkaan kulkeva ylimentie, ei enää saa jäädä siihen rappeutuneeseen ja miltei ränstyneeseen tilaan, missä se nykyään on. Mutta vaikka kuluvan vuoden menosääntöön tätä tarkoitusta varten pantiin 15,000 markan määräraha, ei kaupungin yleisten töiden Hallitus ole laatinut eikä Valtuuston hyväksyttäväksi lähettänyt ehdotusta puheenalaisen alueen järjestämiseksi. Myönnetyn määrärahan käy niinmuodoin kaupungin tilinpäätöksessä siirtäminen seuraavaan vuoteen, joten tähän tarkoitukseen olisi ensi vuonna käytettävänä 23,000 markkaa. Rahatoimikamari ei voi olla valittamatta, ettei kaupungin yleisten töiden Hallitus ole kuluvana vuonna ehtinyt laatia Valtuuston pyytämää suunnitelmaa, minkä johdosta ei kuluvana vuonna myöskään ole mitään tehty puheenalaisen alueen laittamiseksi siistiin kuntoon. Tähän katsoen on Kamari tahtonut uudestaan esittää

että kaupungin yleisten töiden Hallitukselle annetaan toimeksi mahdollisimman pian laatia ja Valtuuston hyväksyttäväksi lähettää ehdotus edellä mainitun alueen järjestämiseksi; sekä

että työn suorittamiseen osotettuja määrärahoja, yhteensä 23,000 markkaa, ei saa käyttää, ennenkuin Valtuusto on mainitun suunnitelman hyväksynyt.

Kaupungin yleisten töiden Hallituksen ehdottamat *Puhtaanapitolaitoksen* määrarahat on Rahatoimikamari sinänsä pannut menosääntöehdotukseensa. Menot nousisivat siten 357,980 markkaan, sen sijaan että kuluvan vuoden menosäännössä on 294,400 markkaa. Menojen lisäännys jakaantuu kutakuinkin tasan useimpain menoeräin kes-

ken. Kuluvaksi vuodeksi myönnetty määrärahasumma on ylitetty 27,000 markkalla. Puhtaanapitolaitoksen menot ovat olleet:

V. 1900 (tilinpäät. muk.)	Smk	107,029: 98
» 1905 (» »)	»	166,855: 18
» 1910 (» »)	»	261,202: 87
» 1911 (» »)	»	306,388: 13
» 1912 (rahasäännön muk.)	»	294,400: —
» 1913 (rahasääntöehd. muk.)	»	357,980: —

Tälläkin alalla ovat menot vuodesta 1900 lähtien kasvaneet enemmän kuin kolminkertaisiksi.

Myöskin *Yleisen makkien puhtaanapidon* menot on Rahatoimikamari laskenut Hallituksen erikoisehdotuksen mukaisesti, joten lisäennys kuluvan vuoden menoihin verraten on 32,070 markkaa. Lisäennys saa selityksensä siitä, että tämänvuotinen määräraha on osottautunut riittämättömäksi, minkätähden se on täytynyt ylittää 34,000 markkalla. Huomattava on kuitenkin, että näitä menoja vastaa varsin huomattava tulojen lisäennys, joka johtuu osin talonomistajain suoritettavista puhtaanapitomaksuista ja osin lannan myynnistä.

Yleisestä makkien puhtaanapidosta on ollut menoja:

V. 1908 (tilinpäät. muk.)	Smk	181,491: 33
» 1910 (» »)	»	200,233: 32
» 1911 (» »)	»	259,297: 55
» 1912 (rahasäännön muk.)	»	233,430: —
» 1913 (rahasääntöehd. muk.)	»	265,500: —

Työkalujen ja Sekalaisten menoluokkiin nähden, jotka on ehdotukseen pantu Hallituksen ehdottamin määrin, ei Rahatoimikamarilla ole ollut mitään muistuttamista.

Tämän pääluokan menot ovat tuntuvasti vaihdelleet, pääasiallisesti sen mukaan, minkä verran lainavaroja on eri vuosina käytetty. Runsasta lisääntymistä on kuitenkin ollut huomattavana tässäkin pääluokassa, niinkuin seuraavista numeroluvuista näkyy:

V. 1900 (tilinpäät. muk.)	Smk	2,561,816: 76
» 1905 (» »)	»	1,607,308: 25
» 1910 (» »)	»	6,970,313: 62
» 1911 (» »)	»	6,243,806: 58
» 1912 (rahasäännön muk.)	»	6,067,643: 50
» 1913 (rahasääntöehd. muk.)	»	4,655,894: 63

XIV. Eläkkeet ja apurahat.

Sen johdosta että kuluvana vuonna on vahvistettu kaupungin virka- ja palvelusmiesten eläkesääntö, on esillä oleva pääluokka jaettu kahteen alaluokkaan, nimittäin a) eläkkeisiin ja b) apurahiin. Ensiksi mainittuun alaluokkaan on luettu voimassa olevasta eläkesäännöstä johtuvat menot, jälkimäiseen taas Kaupunginvaltuuston harkintansa jälkeen eri tiloissa myöntämistä apurahoista johtuvat kustannukset.

Eläkettä on vuoden varrella myönnetty seuraaville kaupungin palveluksesta eroaville henkilöille:

1) Kirjanpitäjä Frans Lammiselle	2,520: —
2) Kansakoulunopettajatar Rosa Natalia Sagulinille	510: —
3) » Viktorine Sundvallille	110: —
4) Emännöitsijä Kalista Borodkinille	480: —
	Yhteensä 3,620: —

Mainitun määrän lisäksi on kunnan virka- ja palvelusmiesten eläkkeisiin vuonna 1913 varattu 10,000 markan määräraha. Summa näyttäneen tarpeettoman suurelta, ja Rahatoimikamari toivookin, että tätä määrärahaa ei tarvitsisi sanottavasti käyttää, mutta voi kuitenkin sattua seikkoja, jotka vaativat myöntämään melko suuria eläkkeitä.

Vuoden varrella ovat seuraavat *apurahansaaajat* kuolleet:

1) Satamavahtimestarinleski Eva Hagman	144: —
2) Työmies Jakob Wänthär	400: —

Lisäksi on rahatoimikamarinsihteeri O. Ehrströmin alaikäinen poika tullut täysi-ikäiseksi, minkä johdosta hänelle maksettu 200 markan apuraha lakkaa. Maksettavain apurahain määrä vähenee niinmuodoin kaikkiaan 744 markalla. Sen sijaan on vuoden varrella myönnetty seuraavat apurahat:

1) Kaupunginpalvelijanleski A. M. Olin, apurahaa korotettu	80: —
2) Työmies Karl Gustaf Danielson-Sandberg	600: —
3) Satamakonstaapelinleski Hanna Gustava Gustafsson	180: —
3) Alaikäinen Verna Elisabet Gustafsson	120: —
4) Työmies Henrik Dahlstedt	600: —
5) Työmiehenleski Vilhelmina Lindholm	240: —
6) Työmiehenleski Kristina Jokinen	240: —
7) Työmies Johan Gustaf Lindström	400: —
	Yhteensä 2,460: —

Avustussumma on niinmuodoin lisääntynyt 1,716 markalla ja nousee ensintulevana vuonna S:markkaan 45,815:67.

Tämän pääluokan menot ovat olleet:

V. 1900 (tilinpäät. muk.)	Smk	10,486:68
» 1905 (» »)	»	12,914:61
» 1910 (» »)	»	40,039:69
» 1911 (» »)	»	38,827:18
» 1912 (rahasäännön muk.)	»	64,099:67
» 1913 (rahasääntöehd. muk.)	»	59,435:67

XV. Sekalaiset menot.

Sittenkun Vallilan rakennustoiminnan avustusrahasto perustettiin ja siitä jo on myönnetty erinäisiä lainoja, on kuluvan vuoden menosääntöön tätä tarkoitusta varten pantu määräraha poistettu ensi vuoden rahasääntöehdotuksesta. — *Polttoaineiden ja valaistuksen* kustannukset on, sen johdosta että puheenalaiset menot jo on otettu huomioon asianomaisissa pääluokissa, laskettu, toinen 2,000 ja toinen 3,000 markaksi, vastaavain määrain ollessa kuluvana vuonna 6,000 ja 7,000 markkaa. Se seikka että nämä erät ensinkään esiintyvät rahasäännössä, johtuu siitä, että kaupungin on, mikäli valaistuskustannuksia koskee, korvattava ilotulitusten y. m. s. menot, ja taas polttoaineisiin nähden käskää varovaisuus menettelemään niin, että on tilaisuus osottaa määrärahoja arvaamattomiin tarpeisiin tällä alalla, jota paitsi kaupungin on, Kaupunginvaltuuston asiassa tekemän päätöksen johdosta, suoritettava Helsingin Käsityökoulun käytettäväksi Puutarhakadun talosta N:o 4 annetun huoneiston lämmitys- ja valaistuskustannukset, yhteensä 1,300 markkaa. — *Paloapumaksut* taas on korotettu 20,000:stä 25,000 markkaan, sen johdosta että ensi vuonna tulee lisäksi erinäisiä suurenlaisia palovakuutuksia, esimerkiksi uuden kulkutautisairaalan vakuutus. — Kuluvan vuoden menosääntöön pantu satunnainen määräraha kunnallisasetuskoelman kodifioimista varten jää pois. — Sen johdosta että henkikirjoittajan konttori ensi vuoden alusta siirtyy uuteen huoneistoon, on huoneiston lämmitys-, valaistus- ja siivoamiskustannukset rahasääntöehdotukseen pantu 1,500 markan määräisinä. Tähän asti on lämmitys ja valaistus kustannettu Raha-toimikamarin käytettävänä olevasta arvaamattomain tarpeiden määrärahasta. — Uudeksi eräksi tähän pääluokkaan pantiin 1912 vuoden menosääntöön *Bengtsårin maatilain* (ei kasvatuslaitoksen) kustannukset. Tämän erän paneminen vakinaiseen rahasääntöön johtui siitä, että maatilain ja laitoksen tilit on erotettu toisistaan sekä maatilaa varten laadittu eri kulunkiarvio. Tälläkin kertaa on noudatettu samaa menettelyä ja puheenalaiseen tarkoitukseen varattu 12,000 markan menoerä. Tilalla kysymyksen tulevista huomattavammista menoista mainittakoon seuraavat:

Puutarhan kunnossapito ja laajennus	1,200:—
Uutisviljelykset, apulannoitusaineet, turvepehku	2,000:—
Väkirehu y. m. karjan tarvikkeet	2,500:—
Verot ja palovakuutus	1,000:—
Kaluston kunnossapito ja täydennys	1,000:—
Uutis- ja lisärakennukset	2,500:—

Lienee mainittava, että tulopuolella tavataan 12,000 markkaa maatilän tuloina, sekä 15,000 markkaa, jonka jälkimäisen rahamäärän kasvatuslaitos maksaa maatilalle, vaikkei tämä summa tule maatilän hyväksi, vaan ainoastaan merkitään kirjoihin memoriaalieränä. — Kustannukset Turholmassa olevasta *Henrik Borgströmin kansanpuistosta* on kaupungin yleisten töiden Hallituksen ehdotuksen mukaisesti merkitty 4,400 markaksi, sen sijaan että määrä tämän vuotisessa rahasäännössä on 2,000 markkaa. Kuluvana vuonna ehdotti kaupunginpuutarhuri, että Turholman kansanpuisto osittain järjestettäisiin uudestaan ja pantaisiin kuntoon. Kun kuitenkin tämän ehdotuksen toteuttaminen olisi tuottanut tuntuvia kustannuksia, päätti kaupungin yleisten töiden Hallitus, toimitettuaan paikalla katselmuksen, evätä mainitun ehdotuksen, mutta katsoi kuitenkin että puisto olisi raivaamalla pantava kuntoon, josta työstä olisi kustannuksia 2,000 markkaa. Tämän työn yhteydessä myös toimitettaisiin erinäisiä teiden sekä eräitten rakennusten pienenlaisia korjauksia. Tämän johdosta on Rahatoimikamari korottanut puheenalaisen menoeran edellä mainittuun määrään. — Siihen katsoen että talonisännöitsijän hoidettavana olevain talojen luku on tuntuvasti kasvanut siitä lähtien kun puheenalaisen virkailijan palkkio määrättiin, on taloudenhoitaja esittänyt Rahatoimikamarin tutkittavaksi, eikö hänen palkkiotaan kävisi jossain määrään korottaminen. Rahatoimikamari onkin katsonut oikeuden ja kohtuuden mukaiseksi korottaa palkkiota 500 markalla. Tiedoksi mainittakoon, että taloudenhoitajan hoidettavana on kaksitoista eri kiinteistöä.

Määräraha *huoneiston vuokraamiseksi Aleksanterinkadun talosta N:o 16* on vähennetty 4,000:stä 2,000 markkaan, syystä että vuokravälikirja menee umpeen ensintulevan kesäkuun 1 päivänä eikä kaupunki mainitusta ajankohdasta lähtien enää tarvitse sanottua huoneistoa. — *Pakkahuoneessa olevasta kaupungin työkunnasta* on kuluvana vuonna laskettu olevan menoja 22,000 markkaa ja työpalkoista tuloja sama määrä. On kuitenkin osottautunut, että mainitut tulot eivät riitä työkunnan voimassapitoon sekä ettei nykyään voimassa olevaa taksaa noudattamalla ole odotettavana tulojen ja menojen tasaantumista. Kuluvana vuonna syntynee vajausta 2,000 markkaa. Tämän johdosta lienee liikennekonttorista odotettavana esitys puheenalaisen taksan muuttamisesta jotta saataisiin tulot ja menot käymään tasan, koska ei ole asianmukaista, että kaupungilla on mainitusta yrityksestä tappiota. Tähän nähden on puheenalaisesta määrärahasta pantu maksettavaksi 1912 ja 1913 vuoden tulojen ja menojen välistä todennäköistä erotusta vastaava erä, minkätähden määräraha on rahasääntöehdotukseen pantu 27,000 markan suuruisena. — Siihen katsoen että *Kalustomääräraha* on vuosittain ylitetty

ja kuluvana vuonnakin aivan todennäköisesti tulee ylitettäväksi, on tämä menoerä korotettu 15,000:stä 20,000 markkaan. — Niinikään ja samoista syistä on *puhelinmaksujen* määräraha korotettu 9,000:stä 10,000 markkaan. — Menoerä *vedenkulutus y. m. erinäisissä kaupungin omistamissa taloissa ja huoneistoissa* on, vesijohtolaitoksen erikoiskulunkiarvion mukaisesti, vähennetty nykyisestä 13,380 markan määrästä 10,000 markkaan. — Uusia eriä tässä pääluokassa ovat kaupungin apumaksu kuluvana syksynä perustetun *kunnallisen keskuustoimiston* voimassapitoon, joka apumaksu on arviolta laskettu 8,000 markaksi. Erän lopullinen määrä jää henkikirjoituksen osottaman tuloksen varaan. — Kokouksessaan kesäkuun 11 päivänä kuluvaa vuotta päätti Kaupunginvaltuusto, kaupungin palveluksessa olevain työntekijäin esityksestä, että niille työntekijöille, jotka ovat yhteen jaksoon olleet viisi vuotta kaupungin töissä, myönnetään kesällä 1912 koetteeksi viikon loma täysin palkoin, minkä ohessa Valtuusto käyttövaroistaan myönsi tähän tarkoitukseen arviolaskun mukaan tarpeellisen rahamäärän, 14,200 markkaa. Vaikkei kaupungin yleisten töiden eikä myöskään teknillisten laitosten Hallitus ole erikoisehdotuksissaan kajonnut tähän kysymykseen, on Rahatoimikamari kuitenkin ollut sitä mieltä että, kun kesäloma kerran on, vaikkapa vaan koetteeksikin, myönnetty, ei ole aiheellista syytä olla seuraavanakin vuonna myöntämättä kaupungin palveluksessa oleville työntekijöille samallaista etua. Tämän johdosta ja viimekesäisten menojen perusteella on puheenalaista tarkoitusta varten tähän pääluokkaan pantu 10,000 markan määräraha. Jos tämä Rahatoimikamarin menettely hyväksytään, lienee sen ohessa päätettävä

että niiden Hallitusten ja Lautakuntain, joiden palveluksessa on työntekijöitä, jotka ovat vähintään viisi vuotta yhteen jaksoon olleet kaupungin töissä, on vastedes laadittaviinsa kulunkiarvioehdotuksiin pantava tarpeellinen määräraha viikon loman hankkimiseksi mainituille henkilöille.

Sittenkun kuluvana vuonna on teetetty kaksi virutushuonetta ja ensi vuonna rakennetaan yksi tuollainen huone lisää, on näiden kustannuksiin varattu 23,100 markkaa. Tämä määrä on todennäköisesti jonkun verran liian korkeaksi laskettu, koska kolmas virutushuone ei voi valmistua eikä siis tulla yleisön käytettäväksi, ennenkuin alkukesästä, joten sen vuosimenot alkavat vasta mainitusta ajankohdasta, mutta kun Rahatoimikamarilla ei ole tarkempia tietoja, minkä verran valaistuksesta ja vedenkulutuksesta on vuotuisia kustannuksia, on pidetty varovaisempana laskea nämä menot pikemmin liian runsaiksi kuin liian niukoiksi. — Satunnaisesti menoksi on pantu 15,000 markkaa automobiilin ostoon etusijassa rahatoimen, mutta myöskin muiden kunnan laitosten käytettäväksi. Tämä asia on saanut alkunsa siitä, että Rahatoimikonttori pyysi saada käyttää sähkötehtaan automobiilia toimittaakseen työväen palkanmaksuja kaupungin kaikkiaan parissakymmenessä palkanmaksupaikassa. Tämän pyynnön sähkötehdas kuitenkin on hyvillä syillä evännyt. Kun automobiililla joutuisasti pääsee paikasta toiseen, säästyisi paljon aikaa eikä tarvitsisi koota ylen suuria työväenjoukkoja

samaan maksupaikkaan, koska palkanmaksun kävisi toimittaminen miltei joka työpaikassa. Työntekijäin ei sentähden tarvitsisi läheskään siinä määrin kuin nykyään siirtyä paikasta toiseen palkkaansa nostaakseen. Sitä paitsi kävisi palkat suorittaminen yhteen jaksoon, mikä nykyään, sen johdosta että Böle, Oulunkylä, Vanhakaupunki ja Ruoholahti ovat etäällä toisistaan, ei käy päinsä hevosta muuttamatta. Mitä tuollainen työväen palkanmaksutavan muuttaminen tietäisi, käy selväksi, kun ajattelee että nykyään kunnan ajoittain toiselle tuhannelle nousevain työntekijäin täytyy kerran viikossa laiminlyödä työaikaansa ainakin puoli tuntia palkanmaksua odotellessaan, sillä kasöörin on mahdoton ehtiä eri työpaikkoihin aivan täsmälleen eikä hän toiselta puolen voi jäädä työntekijöitä odottamaan, vaan täytyy näiden olla määrääjakana koolla määräraikassa. Hankkimalla automobiili saataisiin nämä epäkohdat melko määrässä poistetuiksi ja kaupunki voisi varmaankin yksin työajan säästymisellä kohdakkoin ansaita takaisin automobiilin hinnan sekä lisäksi vuotuiset kunnossapito- ja käyttökustannukset. Paitsi työväen palkanmaksuissa voisi automobiilia edullisesti käyttää Rahatoimikamarin ja rakennuskonttorin, ehkäpä muidenkin viranomaisten toimitettavissa katselmuksissa ja katsastuksissa, joten kallista aikaa säästyisi.

Siihen katsoen että useiden rakennuskonttorin toimenä olevain töiden suunnittelu ja valmistelu on sitä laatua, että konttorin teknillisesti sivistyneiden virkamiesten tulisi saada ulkomailta perehtyä teknikan edistykseen ja siitä johtuviin uusiin työmenettelyihin erinäisillä aloilla, on kaupungin yleisten töiden Hallitus katsonut suotavaksi, että kaupungin varoista pantaisiin vakinaiseen menosääntöön tuollaisia *opintomatkoja* varten 5,000 markan arviomääräraha käytettäväksi Hallituksen kussakin eri tapauksessa tekemän päätöksen mukaan. Kun tämän määrärahan myöntämistä puoltaa osin se seikka, että toisinaan voi olla mahdoton ajoissa, ennen kesäloman alkamista, Kaupunginvaltuustolta hankkia tarpeellista määrärahaa, osin sekin että epäilemättä olisi suureksi hyödyksi, jos konttorin palveluksessa olevat teknikot ja eräissä tapauksissa rakennusmestaritkin voisivat saada edellä mainitusta määrarahasta avustusta opintomatkoja tehdäksään, tietenkin sittenkun Hallitus on matkan tarkoitusta ja ohjelmaa tutkinut, on Rahatoimikamari empimättä päättänyt panna pyydetyn määrärahan menosääntöehdotukseensa. Samallinen ja paljon suurempi määräraha on niinikään asetettu teknillisten laitosten Hallituksen käytettäväksi.

Taksoitettujen varain ja muiden tulojen vähennykseen ja palauttamiseen on Rahatoimikamari varannut 200,000 markkaa eli siis 25,000 markkaa enemmän kuin on kuluvan vuoden menosäännössä. Tämä korotus johtuu siitä, että vuotuiset vähennysmäärät ovat kasvamistaan kasvaneet, ollen vuodelta 1911 Smk 231,446: 34 ja nousten tänä vuonna luultavasti 250,000 markan vaiheille. *Arvaamattomiin menoihin, Kaupunginvaltuuston määräyksen mukaan*, on Rahatoimikamari varannut saman määrän kuin on kuluvan vuoden menosäännössä, vaikka Kamarille on kylläkin ollut tunnettua, että mainittu rahamäärä on tänä vuonna tuntuvasti ylitetty.

On vielä kosketettava kolmea määrärahaerää, joita ei ole täksi vuodeksi vahvistetun menosäännön tässä päälukassa. Toukokuun 28 päivänä kuluvaa vuotta pitämäs-

sään kokouksessa Kaupunginvaltuusto päätti, uuden kaupungintalon rakentamiseen nähden muun muassa, että ehdotetut kilpailupalkinnot olisivat kaikkiaan 36,000 markkaa, sekä antoi Rahatoimikamarin tehtäväksi ensintulevan vuoden menosääntöehdotusta laatiessaan ottaa tutkittavaksi kysymys, millä tavoin varoja noihin kilpailupalkintoihin olisi osotettava. Rahatoimikamari puolestaan on ollut sitä mieltä, että puheenalaiset menot sopisi suorittaa uutta raatihuonerakennusta varten osotettavista lainavaroista. Palkintokilpailua ja sen yhteydessä olevia kustannuksia täytyy pitää rakennusyrityksen välittömässä yhteydessä olevina alustavina toimenpiteinä. Tähän nähden on Rahatoimikamari käsenyt Rahatoimikonttorin avata erityinen tili sekä kaupunginkassasta edeltäpäin maksaa mainittua rakennusyritystä varten tarvittavat varat. Puheenalaiselta tililtä onkin jo pienenlaisia erää suoritettu. Jos kysymys kaupungintalorakennuksen teettämisestä raukeaisi tahi lykkääntyisi pitemmän ajan päähän, lienee jonkin seuraavan vuoden menosäännössä kaikki puheenalaiset menot otettava lukuun tahi myös tileissä pantava menoihin, joita ei ole otettu huomioon menosäännössä. — Lähetteessä kuluvan lokakuun 21 päivästä on Kaupunginvaltuusto antanut Rahatoimikamarin tehtäväksi 1913 vuoden rahasääntöehdotusta laatiessaan ottaa harkittavaksi erinäisten eläinsuojeluyhdistysten tekemä anomus 1,200 markan suuruisen määrärahan myöntämisestä vuonna 1913 oleviin kustannuksiin poliisin toimesta kiinniotettujen koirain hoidosta sekä niiden lopettamisesta ihmisyyden vaatimuksia vastaavalla tavalla. Vaikka tosin Kamarille on ollut hyvin tunnettua, että pyydetty määräraha on viime vuosina noille yhdistyksille myönnetty Valtuuston käyttövaroista ja sentähden maksettu vakinaisesta menosäännöstä, ei Rahatoimikamari kuitenkaan ole pitänyt tätä tarkoitusta sen laatusena, että sitä varten tarvittava määräraha olisi erityisenä eränä pantava vakinaiseen menosääntöön. Sen sijaan sopisi samoin kuin tähänkin asti vuotenaan tehdä apurahananomus kaupungin viranomaisille, näiden joka kerta erikseen käsiteltäväksi. — Kaupunginvaltuustolta ovat Helsingin yksityisen kansakouluhammasklinikan omistajat, hammaslääkärit Th. Weber ja Axel Aspelund, anoneet, että ensintulevan vuoden vakinaiseen menosääntöön pantaisiin 13,000 markan määräraha mainittua klinikkaa varten, siksi kunnes kunta katsoo sopivaksi ottaa kansakoululasten hampaiden hoidon kokonaan kustantaakseen. Vaaditussa lausunnossa on Kansakoulujohtokunta maininnut, että puheenalainen hammasklinikka on tyydyttävästi täyttänyt tehtävänsä, johon nähden ja kun kansakoululapsilla mainitun hammasklinikan puutteessa ei olisi tilaisuutta saada järkipäristä hammashoitoa, Johtokunta on katsonut olevan esittäminen harkittavaksi, eikä olisi syytä puheenalaista tarkoitusta varten myöntää hakijoille mahdollisimman runsas apuraha. Sen ohessa ja kun hammasklinikka nyttemmin lienee katsottava välttämättömäksi pääkaupungissa ja sentähden myöskin klinikan määrärahaa täytyy pitää pysyväsena, on Johtokunta ollut sitä mieltä, että puheena oleva määräraha olisi pantava vakinaiseen rahasääntöön. Rahatoimikamarikin on tahtonut puoltaa pyydetyn määrärahan myöntämistä, mutta ei katso olevan riittävä syytä panna sitä vakinaiseen menosääntöön. Vaikka määrärahaa käykin pitäminen pysyväsena, ei sillä vielä ole sanottu, että se on pantava vakinaiseen rahasääntöön. Samalla kun veroäyri

vuosi vuodelta kohoaa ja kaupunginhallinnolla sen johdosta todennäköisesti useana vuonna on rahasäännön järjestelyssä vaikeuksia voitettavana, on Anniskeluyhtiön voitovaroja runsaasti tarjona, koska nyttemmin kansanlastentarhain tuntuvat määrärahat on pantu maksettaviksi kaupungin vakinaisesta rahasäännöstä. Tähän katsoen ja kun taksoitus muutenkin tuntuvasti kohoaa, ei Rahatoimikamari näe olevan mitään syytä myöntyä tehtyyn anomukseen. Mitä vihdoin tulee hakijain esitykseen, että kunta ottaisi hammasklinikan huostaansa, pyytää Rahatoimikamari vastedes eri lausunnossa likemmältä kajota tähän asiaan. Mutta jos Kaupunginvaltuusto nyt päättää tuollaiseen toimenpiteeseen ryhtyä, ei klinikkaa missään tapauksessa voitane ottaa kunnan huostaan ennen 1914 vuoden alkua eikä sentähden myöskään sen kustannuksia tarvinne ottaa huomioon 1913 vuoden menosäännön laadinnassa.

Tässä pääluokassa on ollut menoja:

V. 1900 (tilinpäät. muk.)	Smk	237,625: 83
» 1905 (» »)	»	272,638: 33
» 1910 (» »)	»	810,155: 58
» 1911 (» »)	»	623,698: 62
» 1912 (rahassäännön muk.)	»	831,323: 95
» 1913 (rahassääntöehd. muk.)	»	775,010: —

Niinkuin näkyy, ovat menot eri vuosina tunntuvasti vaihdelleet, sen johdosta että tässä pääluokassa on ollut satunnaisia määrärahoja. Kaksi suurinta menoerää, nimitäin taksoitettujen varain ja muiden tulojen vähennys ja palauttaminen sekä arvaamattomiin menoihin Kaupunginvaltuuston määräyksen mukaan, nousevat yhteensä 550,000 markkaan ja ovat siis kaksi kolmannelta tämän pääluokan kaikista menoista.

Niinkuin edellä olevasta käy selville ja tämän oheisesta kaupungin menoja ja tuloja vuosina 1900—1913 osottavasta taulukosta näkyy, ovat menot sangen tuntuvassa määrässä kasvaneet. Edellä olevasta niinikään näkynee, että puheenalaisen ajanjakson kuluessa on suuriakin yrityksiä toimeenpantu. Tässä yhteydessä myös mainittakoon, että kaupungin kaikki menot ovat vuosina 1900—1913 nousseet seuraaviin määriin:

V. 1900 (tilinpäät. muk.)	Smk	7,457,869: 22
» 1905 (» »)	»	6,728,586: 11
» 1910 (» »)	»	15,937,718: 72
» 1911 (» »)	»	15,781,317: 68
» 1912 (rahassäännön muk.)	»	21,295,719: 16
» 1913 (rahassääntöehd. muk.)	»	21,993,232: 88

Tulot.

Niinkuin tämän oheisesta Rahatoimikonttorin laatimasta säästöarviolaskelmasta näkyy, oli *säästö* vuodelta 1911 Smk 2,640,000:—, josta määrästä on 1912 vuoden kulunkiarvion järjestelyssä otettu huomioon 1,600,000 markkaa, ja hyvinkin varovaisesti laskien on kuluvan vuoden päättyessä edellytettävissä säästöä olevan 1,891,000 markkaa, josta määrästä kuitenkin, säästöarviolaskelman laatimisessa noudatettavain periaatteiden johdosta, ainoastaan 691,000 markkaa voi katsoa olevan käytettävänä, koska sekä kaupungin hallussa olevien obligatsioonien että kaupungin alituisen tarveainevaraston ja kertymättömäin rästien summa nousee kaikkiaan 1,200,000 markkaan. Vaikka olisi suotava, ettei säästöä osotettaisi käytettäväksi enempää kuin aivan välttämättä on tarpeen, erittäinkin kun suuri osa tätä säästöä on saatu tavattoman runsaista tontinlunastuksista, on Rahatoimikamari kuitenkin välttääkseen taksoitusmäärän ylen suurta kohoamista katsonut olevan rahasaantöehdotuksessa ottaminen huomioon kokonaista 1,600,000 markkaa. Tähän on Rahatoimikamari katsonut olevan sitä enemmän syytä, kun tietoja sähkötehtaan tulotileillä mahdollisesti olevasta ylijäämästä ei ole saatu tehtaan johtajalta, joka ei kuitenkaan myöskään ole tahtonut kieltää, ettei ylijäämää kenties ole odotettavana. Viime vuoden kulunkiarvionjärjestelyssä tehtaasta niinkään ilmoitettiin, ettei ylijäämää ole odotettavana, mutta siitä huolimatta Rahatoimikamari laski sen 100,000 markaksi. Tilinpäätös osotti, että sähkötehtaan antama ylijäämä sinä vuonna oli hiukan yli 150,000 markan, minkä johdosta kaupungin teknillisten laitosten Hallitus esitti, että noin 50,000 markkaa saisi käyttää sähkötehtaan pääomavelan ylimääräiseen tileistä poistamiseen. Kaupunginvaltuusto ei ole tätä asiaa vielä lopullisesti käsitellyt. Sähkötehtaan täytyy, samoin kuin muidenkin teknillisten laitosten, voida ilmoittaa, minkä verran säästöä vuoden lopulla on odotettavana. Samalla kun Rahatoimikamari on tahtonut kiinnittää Kaupunginvaltuuston huomiota tähän asianlaitaan, on Kamari katsonut vuoden lopussa edellytettävää kaupungin säästö määrää laskiessaan olevan kokonaan sivuuttaminen sähkötehtaan ehkä antaman ylijäämän.

I. Korot ja kuoletus.

Tässä pääluokassa on kaupungin *lainaobligatsioonien* korot laskettu 16,800 markaksi eli 6,900 markkaa vähemmäksi kuluvan vuoden tulosääntöön pantua määrää. Vähennys johtuu siitä, että vuonna 1912 on arvottu puolet siitä obligatsioonimäärästä, mikä kaupungin onnistui itselleen hankkia 1911 vuoden obligatsioonilainaa tilatessa. — *Tontin-*

lunastusten korot an laskettu saman määräisiksi kuin kuluvan vuoden menosäännössä. Seikkaperäinen laskelma osottaisi tontinlunastusten korkotulojen parhaassa tapauksessa nousevan 640.000 markkaan. Mutta kun on luultavaa, että ensintulevana vuonna lunastetaan erinäisiä maksamattoman kauppahinnan määriä, vähenee tietysti korkomääräkin. Tämän johdosta Kamari ei ole laskenut tässä luokassa olevia tuloja 600,000 markkaa enemmäksi. — Korot niistä *lahjoitusrahastoista*, joiden tulot kaupunki saa hyväkseen, on Rahatoimikamari laskenut 20,000 markaksi kuluvan vuoden 24,000 markan määrän sijasta, koska kokemus on osottanut, että nämä tulot eivät nouse ensinmainittua määrää enemmäksi. — Erinäisten *korkojen* ja *osinkojen* Rahatoimikamari niinkään on laskenut vähenevän tänä vuonna arvioidusta määrästään 795,300 markasta 550,000 markkaan. Tämä tuntuva väheneminen johtuu siitä, että kaupungin täytyy ensintulevana vuonna teettäessään yleisiä töitä vähentää erinäisiin pankkeihin viime obligatsioonilainasta tallettuvia varoja, joita nykyään on 16,700,000 markkaa. — Uusi erä on *Vallilan lasnarahaston korot*, sillä tästä rahastosta on kuluvana vuonna annettu lainoja yhteensä noin 100,000 markkaa, vaikkei koko tämä summa tuota korkoja vuoden alusta, koska lainat annetaan vähitellen sitä mukaa kuin rakennusyrietykset edistyvät. Kaupunginvaltuuston asiassa tekemän päätöksen mukaan luetaan tästä rahastosta myönnettyistä lainoista korkoa 6 % ja korot tulevat kaupunginkassan hyväksi kaupungin omain lainauskustannusten korvaukseksi. — *Teknillisten laitosten saamain etuantien* korot on otettu huomioon asianomaisten laitosten erikoiskulunkiarvioehdotuksiin pantujen määrän mukaisesti, joten vesijohtolaitoksen osalle tulee 25,000, kaasutehtaan 12,000 ja sähkötehtaan osalle 14,566 markkaa eli kaikkiaan umpiluvuin 51,000 markkaa, sen sijaan että vastaava määrä kuluvan vuoden tulosäännössä on 48,000 markkaa.

Tähän pääluokkaan on samoin kuin 1912 vuoden vahvistetussa rahasäännössä pantu kaupunginkassaan maksettavat teknillisten laitosten *kuoletusapumaksut ja korot*. Mitä korkomääriin tulee, on Rahatoimikamarilla teknillisten laitosten menosääntöjä perustellessaan ollut tilaisuutta mainita, että nämä korkomäärät on laskettu erisuuruisiksi kunkin eri laitoksen osalta ja Rahatoimikamarin mielestä ainoastaan vesijohtolaitoksen osalta oikeaan määräänsä. Mutta kun Kamari, edellä esitetyistä syistä, ei kuitenkaan ole katsonut olevan näitä määriä muuttaminen, on ne sinänsä pantu rahasääntöehdotuksen tulopuolelle. Taksoituksella otettavaan määrään ei puheenalaisten summain oikominen mitään vaikuttaisi. Teknillisten laitosten perustamispääomasta suoritettava korko on näin ollen Smk 845,582: 23, sen sijaan että kuluvan vuoden tulosäännössä on vastaava määrä Smk 745,172: 85. Tässä on kuitenkin huomattava, että ensintulevan vuoden tulot on laskettu 5 %:n, kuluvan vuoden taas 4½ %:n mukaan. Kuoletusmäärä on Rahatoimikamarin ja kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen yhtäpitävän esityksen mukaisesti (Kvston pain. asiakirj. N:o 62 vuodelta 1912) laskettu siten, että ne vastaavat sitä kuoletusta, mikä kaupungin on suoritettava asianomaisiin teknillisiin laitoksiin käyetyistä eri obligatsioonilainain osista. Laaditun kuoletussuunnitelman mukaan teknillisistä laitoksista kaupunginkassaan tulevan kuoletuksen ylijäämä on VIII pääluokassa mainittu

«sisäisinä lainoina» asianomaisten laitosten laajennuksiin käytettäväksi. Ja kun kuole-
tusta on suoritettava:

Vesijohtolaitoksen Smk 155,500: —, josta määrästä osot. sisäiseksi lainaksi Smk 63,314: 53
Kaasutehtaan . . » 138,362: 50, » » » » » 96,724: 74
Sähkötehtaan . . » 175,621: 94, » » » » » 124,588: 14

jää kaupungin yleisten menojen suoritukseen käytettäväksi kaikkiaan Smk 184,856: 61,
jonka rahamäärän Rahatoimikamari on ottanut huomioon tässä pääluokassa.

Tässä pääluokassa on kaupungilla ollut tuloja:

V. 1900 (tilinpäät. muk.)	Smk	119,815: 70
» 1905 (» »)	»	456,463: 44
» 1910 (» »)	»	1,068,240: 43
» 1911 (» »)	»	727,533: 66
» 1912 (rahasäännön muk.)	»	2,619,621: 07
» 1913 (rahasääntöehd. muk.)	»	2,274,238: 84

II. Tontinlunastukset.

Tontinlunastuksista on Rahatoimikamari laskenut olevan tuloja saman määrän kuin mainitaan 1911 ja 1912 vuoden tulosäännöissä eli siis 1,100,000 markkaa. Näyttäneet omituiselta, ettei tätä tuloerää ole merkitty suuremmaksi, vaikka tontinlunastuksista on kuluvana vuonna aivan todennäköisesti tuloja 2,200,000 markkaa eli siis kaksi tuon vertaa. Sama oli kuitenkin laita viime vuonnakin. Tulot tontinlunastuksista vaihtelevat tuntuvasti eri vuosina, ja kun rakennustoiminta ensi vuonna todennäköisesti seisahtuu, minkä johdosta ei myöskään ole luultavaa, että uusia tontteja ostettaisiin sekä ennen ostettujen maksamatonta kauppahintoja suoritettaisiin samassa määrin kuin on ollut laita viime vuosina, on Rahatoimikamarin mielestä ollut varovaisinta olla korottamatta tämän pääluokan tulomäärää. Tonttien myynti sekä myytyjen tonttien maksamattoman kauppahinnan kuoleetus on tuottanut:

V. 1903	Smk	713,706: 83
» 1904	»	605,954: 02
» 1905	»	454,460: 02
» 1906	»	736,577: 60
» 1907	»	766,832: 96
» 1908	»	331,820: 27
» 1909	»	846,069: 34
» 1910	»	1,466,019: 11
» 1911	»	2,250,475: 32
» 1912 ^{20/11}	»	1,982,000: —

Niinkuin edellä olevista numeroluvuista näkyy, vaihtelevat tulot tontinlunastuksista eri vuosina tuntuvasti, mikä seikka kehottaa noudattamaan varovaisuutta tulevan vuoden tulomäärää laskiessa. Rahatoimikamarista on niinkään näyttänyt olevan oikeampaa osottaa suurempi määrä edellisen vuoden varmasta säästöstä kuin laskea tulevan vuoden tontinlunastustulot liian runsaiksi vain jotta voisi liikkua suurilla säästöillä tahi alhaisilla veroäyryillä. Niinkään lienee huomattava että, vaikka aikaisemmin myytyjen tonttien kauppahinnasta on maksettu melko suuria määriä, on kaupunki kuitenkin myynyt tontteja likimittain samasta määrästä, joten siis maksamattomain tontinlunastusten vakuudeksi annettuihin velkakirjoihin sidotut kaupungin varat, vaikkeivät olekaan kasvaneet niinkuin ennen, eivät myöskään ole mainittavasti vähentyneet.

Myytyjen tonttien eräntymätön kauppahinta oli:

V. 1900	Smk	1,537,565: 42
» 1905	»	4,490,864: 05
» 1910	»	11,289,192: 23
» 1911	»	11,105,224: 66
» 1912 ²⁰ / ₁₁	»	10,700,000: —

III. Kaupungin kiinteä omaisuus.

Veroja kaupungille lahjoitetuista tiloista on laskettu kertyvän sama määrä mikä on kuluvan vuoden menosäännössä. — *Vuokratulot kaupunkiin ykdistettyä alueesta*, jotka on 1912 vuoden tulosäännössä edellytetty 683,370 markaksi, on ensi vuonna laskettu 747,520 markaksi. Muutokset kohdistuvat erinäisiin tämän tuloluokan eriin. Niinpä on rakennuksista ja tiloista tulevain vuokrain laskettu kohoavan 182,000:sta 225,000 markkaan, osin sen johdosta että tontteja edelleen runsaasti annetaan vuokralle Vallilasta ja osin sen johdosta että teknillisten laitosten on ensintulevan vuoden alusta ruvettava maksamaan vuokraa käytettävänä olevista tonteista ja maa-alueista, jota paitsi on huomattava että, kun Bölen esikaupungin alue nyttemmin on yhdistetty kaupunkiin, tästä talosta kertyvät vuokramaksut tästä lähin luetaan tulosäännön tähän menot-erään. — Välikirjan mukaan kohoaa Alppilasta suoritettava vuokra 6,800:sta 7,000 markkaan. — Kun on varsin todennäköistä, ettei Seurahuoneen vuokravälikirjan voimassaoloaikaa pitennetä jatkuvaksi joulukuun 1 päivästä 1913 lähtien, ja epätietoista on, tuleeko mainittu rakennus sittemmin vuokrattavaksi vai muulla tavoin käytettäväksi, on siitä laskettu kertyvän vuokria ainoastaan 40,000 markkaa, joten vähennys nykyisestä määrästä on 4,800 markkaa. — Vuokratulot kaupungin omistamissa taloissa sijaitsevista poliisilaitoksen virkahuoneistoista ja talleista on menopuolella olevain vastaavain eräin mukaisesti laskettu 99,650 markaksi. Kaupungin omistamista taloista kertyvät vuokrat

on tulosääntöön merkitty osin voimassa olevain välikirjain ja osin arvion mukaan, samaten kuin Rata- ja Pengerkadun poliisitaloissa olevain huoneistojen vuokrat, kuitenkin luke-malla mainituissa taloissa tehtävistä korjauksista olevat kustannukset pois tulomääristä. Siten ovat poliisihuoneistojen vuokratulot toimitettavain pienenlaisten korjausten johdosta vähenneet 6,000:sta 5,500 markkaan, jota vastoin Vuorimiehenkadun talosta N:o 9 olevat vuokratulot ovat kohonneet 7,600:sta 9,400 markkaan. Erinäisistä laivaveistämö-alueen rakennuksista olevat vuokratulot vähenevät 4,050:stä 3,850 markkaan. Siihen nähden että Aleksanterinkadun talon N:o 26 huoneistoista ainoastaan pohjakerroksessa sijaitsevat ovat vuokrattavissa, koska muut käytetään kaupungin omiin tarpeisiin, ei mainitun talon vuokratuloja ole käynyt laskeminen 15,200 markkaa enemmän. — Sen johdosta että satunnaiset sekä kenttään vuokrat ovat vuosi vuodelta kohonneet, on tämä erä katsottu voitavan korottaa 90,000:stä 100,000 markkaan, johon määrään kuitenkin myös on luettu laidunmaksut, jotka kuluvan vuoden tulosäännössä ovat eri eränä. — Uusia eriä ovat rakennusyriytyksiä varten erilleen aidatuista kaduista sekä kunnan virutus-huoneista kertyvät tulot. Kun näiden tulomäärän suuruudesta ei ole kokemusta, on Rahatoimikamari arviolta laskenut toisen 10,000 ja toisen 3,000 markaksi. Edellinen näistä eristä perustuu rakennustarkastuksen uudestijärjestämistä koskevaan Kaupungin-valtuuston päätökseen, jonka mukaan kadun erilleen aitaamisesta rakennusyrittystä varten on kaupungille suoritettava maksua vahvistetun taksan mukaan yhdestä kymmeneen penniin neliömetriltä ja viikolta. Rakennustarkastajan kanssa neuvoteltuaan on Raha-toimikamari pannut puheenalaisen tuloerän rahasääntöön edellämaitun määräisenä. Määrää on ehkä tarpeen tuntuvasti oikaista 1914 vuoden kulunkiarvionjärjestelyssä. Samaten on Kamarin ollut erittäin vaikea laskea, minkä verran tuloja olisi kunnan virutus-huoneista. Kaksi näistä on nimittäin noin kolmikuukautisena toiminta-aikanaan tuottanut 850 markkaa, johon katsoen puheenalainen tuloerä on laskettu 3,000 markaksi. — Edellä esitetyistä syistä on Bengtsårin kasvatuslaitoksen menotiliä rasiitettu maatilalle suoritet-tavan vuokran, 15,000 markan, määrällä. Sama erä on sentähden myös ollut pantava tulopuolelle Bengtsårin kasvatuslaitoksen suoritettavana vuokrana.

Kaupungin maataloista oleviin vuokratuloihin nähden mainittakoon että, kun Bölen maistraatintalo nyttemmin on yhdistetty kaupunkiin, ei sen vuokratuloja enää ole pantava tähän tuloluokkaan, minkä johdosta tulomäärä on vähentynyt 6,000 markalla.

Tässä pääluokassa on ollut tuloja:

V. 1900 (tilinpäät. muk.)	Smk	306,355: 33
» 1905 (» »)	»	439,611: 74
» 1910 (» »)	»	691,822: 60
» 1911 (» »)	»	717,127: 83
» 1912 (rahasäännön muk.)	»	720,320: —
» 1913 (rahasääntöehd. muk.)	»	781,620: —

IV. Tonttiverot.

Kuluvana vuonna tehtiin Kaupunginvaltuustossa esitys Helsingissä voimassaolevan tonttiverotaksan muuttamisesta, joka esitys lähetettiin Rahatoimikamariin samalla käskien Kamarin antaa tarkempi selvitys tonttiverolaitoksen historiallisesta kehityksestä ja nykyisestä laadusta, erittäinkin mikäli Helsingin kaupunkia koskee. Tämä selvitys onkin annettu ja sen tulos osottaa:

että tonttivero maamme kaupungeissa on kunnallinen maavero sekä että kaupunkien oikeutta tonttiveron kantamiseen ei ole voimassa olevalla kunnallisasetuksella kumottu eikä rajoitettu;

että tonttiveroa Helsingin kaupungissa on kannettu ainakin 1600-luvun keskivaiheilta lähtien kruunun kaupungille suoman veroero-oikeuden nojalla;

että tonttiveron maksuperusteen vahvistaminen sekä veron suuruuden määrääminen on Kaupunginvaltuuston asia, tarvitsematta tätä koskevaa päätöstä alistaa valtionviranomaisten hyväksyttäväksi; sekä

että Kaupunginvaltuustolla siis on valta muuttaa tahi uudesti muodostella kaupungissa noudatettavaa tonttiverotaksaa mitä sekä yksityisten hallussa oleviin tontteihin että kaupungin vastedes myytäviiin tontteihin tulee, kuitenkin niin, että verotus on toimitettava kohtuullista perustetta noudattaen.

Tonttiverotaksan muutosehdotus sitä vastoin on edelleen Rahatoimikamarin asettaman valiokunnan valmisteltavana. Mutta vaikka Valtuusto voisikin jo kuluvana vuonna käsitellä asian loppuun koko laajuudessaan, saanee kuitenkin pitää aivan todennäköisenä, että edellä viitattuun suuntaan käyvä päätös aiheuttaisi valituksia, minkä johdosta asian lopullinen ratkaisu viivästyisi. Tähän katsoen on Rahatoimikamari ottanut huomioon tämän pääluokan tulot miltei saman määräisinä kuin ne ovat kuluvan vuoden tulosäännössä eli 4,200 markan eränä.

Tässä pääluokassa on ollut tuloja:

V. 1900 (tilinpäät. muk.)	Smk 2,702: 72
» 1905 (» »)	» 3,061: 51
» 1910 (» »)	» 3,902: 11
» 1911 (» »)	» 3,959: 85
» 1912 (rahasäännön muk.)	» 4,000: —
» 1913 (rahasääntöehd. muk.)	» 4,200: —

V. Tuloa tuottavat oikeudet.

Laskiessaan mihin määriin Helsinkiin osotetuista tavaroista tulevat *tuulaaki* sekä *liikennemaksut* ensintulevana vuonna ehkä nousevat, lausuu liikennekonttori:

«Viime elokuun päättyessä oli tuulaakia pantu kuluvalta vuodelta maksettavaksi Smk 247,896: 05, sen sijaan että tuloja vastaavalta ajalta edellisenä vuonna oli Smk 232,778: 15, joten siis lisäennys on 6,5 %. Syys—joulukuulla 1911 pantiin maksettavaksi Smk 138,683: 75. Jos edellytetään maksunpanon kuluvan vuoden syys—joulukuulla kohoavan ainoastaan tuohon määrään, saadaan koko vuoden tuloiksi Smk 386,559: 80. Kuluvan vuoden rahasäännössä on tulomääräksi laskettu 370,000 markkaa. Niinkuin alempana olevasta taulukosta näkyy, ovat tuulaakitulot viime kymmenvuotiskauden kuluessa, vuotta 1908 lukuunottamatta, osottaneet tasaista lisääntymistä, mikä etusijassa on johtunut kaupungin väestön nopeasta kasvamisesta sekä maanviljelyksen ja teollisuuden kehityksestä kaupungin kauppa-alueella, ja kun vuoden tulo tänä vuonna oli erittäin runsas ja kulutuskyky sen johdosta on kasvanut, voinee tuulaakituloja laskea vuonna 1913 kertyvän ainakin saman verran kuin tässä edellä on laskettu, minkätähden tulomäärä on ehdotukseen pantu arviolta 386,000 markan suuruisena.

Tuulaakituloja on vuosina 1902—1911 pantu maksettavaksi:

1902 . . .	Smk 191,638: 66	1907 . . .	Smk 326,022: 44
1903 . . .	» 217,005: 49	1908 . . .	» 325,640: 21
1904 . . .	» 232,410: 09	1909 . . .	» 332,548: 17
1905 . . .	» 242,220: 17	1910 . . .	» 363,542: 05
1906 . . .	» 308,338: 74	1911 . . .	» 371,461: 90

Liikennemaksuja on elokuun loppuun kuluvana vuonna tuloutettu Smk 470,289: 34 viimevuotisen määrän S:markan 415,233: 58 sijasta, joten lisäennys on 13,2 %. Jos tuloutuksen edellyttää syys—joulukuulta nousevan samaan määrään kuin 1911 vuoden samoina kuukausina, eli S:markkaan 378,131: 63, saa kuluvan vuoden kokonaistuloiksi Smk 848,420: 99. Kuluvan vuoden tulosäännössä on tämä erä 800,000 mk. Alempana oleva taulukko osottaa, että tulot liikennemaksuistakin ovat, vuotta 1908 lukuunottamatta, vuosi vuodelta kasvaneet. Samoilla perusteilla kuin tässä edellä tuulaakituloihin nähden esitettiin on liikennemaksutulot ehdotukseen pantu arviolta 848,000 markan määrin. Siltä varalta että 50 %:n alennus talvipurjehduskauden aikaisista liikennemaksuista lakkautetaan, mikä kysymys on paraikaa Kaupunginvaltuuston käsiteltävänä, saanee 1913 vuoden liikennemaksutulot rahasääntöön panna 900,000 markaksi.

Liikenteen lisääntymisen osottamiseksi viime vuosikymmenen kuluessa on alempana olevaan taulukkoon, paitsi todellisia liikennemaksutuloja, myös pantu ne määrät, mitkä kaupunki on näitä maksuja menettänyt talvipurjehduskauden aikana, jolloin ainoastaan puolet liikennemaksuista on kannettu:

	Tuloutetut maksut.	50 % alennus.	Laskettuja mak- suja yhteensä.
1902	Smk 453,945: 69	18,000: —	471,945: 69
1903	» 467,050: 33	36,399: 18	503,389: 51
1904	» 493,054: 17	27,157: 48	520,211: 65
1905	» 521,042: 62	31,230: 30	552,272: 92
1906	» 604,843: 48	49,928: 19	654,771: 67
1907	» 733,019: 10	32,224: 63	765,243: 73
1908	» 685,087: 95	24,169: 34	709,257: 29
1909	» 701,298: 57	24,257: 59	725,556: 16
1910	» 724,055: 15	81,314: 54	805,369: 69
1911	» 793,365: 21	54,338: 12	847,703: 33»

Liikennekonttorin laskelman mukaan kävisi siis tuulaakitulot Helsingin kaupunkiin osotetuista tavaroista laskeminen 386,000 ja liikennemaksutulot 848,000 markaksi. Raha-toimikamari, joka tosin on havainnut liikennekonttorin laskelmat erittäin varovaisesti laadi-tuiksi, on kuitenkin tulosääntöehdotuksessaan vain vähän niitä korottanut. Suurempi korotus ei ole katsottu olevan paikallaan, osin sen johdosta että ensi vuoden taloudel-liset olot näyttävät olevan omansa jossain määrin herättämään epäilyksiä, ja osin taas siihen nähden että Kotkaan on perustettu uusi sokeritehdas, minkä johdosta osa raakasokerin tuontia vastedes siirtyy mainittuun kaupunkiin.

Tuulaakitulot Helsinkiin meritse tulevista, ylämaan kaupunkeihin menevistä tava-roista on pysytetty nykyisellään 5,000 markan määräisinä.

Satamamaksuihin nähden satamakonttori huomauttaa että, koska liikenne ja meren-kulku ensi vuonna aivan todennäköisesti kasvavat, on näistä maksuista kertyvät tulot käynyt laskeminen 295,000 markaksi kuluvan vuoden rahäsäännössä olevan määrän 280,000 markan sijasta. — Mittaus-, silta- ja painolastimaksut on pysytetty saman määräisinä kuin ne ovat kuluvan vuoden tulosäännössä, jota vastoin tulot nostokrana-maksuista on korotettu 1,000:stä 1,400 markkaan ja tulot makasiininvuokrista 11,000:stä 13,000 markkaan, jota vastoin taas punnitusmaksutulot on alennettu 3,000:sta 2,800 markkaan. — Tulot ulkomaalaisten suoritettavista maksuista ruokatavarain myynnistä aluksesta on korotettu 6,000:sta arviolta 6,700 markkaan, koska tämä tuloerä on pyrki-nyt vuosi vuodelta kasvamaan. — Vanhankaupungin myllyn vuokra, joka kulvana vuonna on välikirjan mukaan ainoastaan 1,900 markkaa, on korotettu 2,700 markkaan.

Muut tämän luokan tuloerät pysyvät ennallaan.

Tässä päälukossa on vuosina 1900—1913 ollut tuloja:

V. 1900 (tilinpäät. muk.)	Smk	1,062,207: 99
» 1905 (» »)	»	1,099,095: 13
» 1910 (» »)	»	1,495,047: 32
» 1911 (» »)	»	1,668,406: 11
» 1912 (rahäsäännön muk.)	»	1,508,500: —
» 1913 (rahäsääntöehd. muk.)	»	1,597,200: —

VI. Sekalaiset tulot.

Niiden rahamäärän perusteella, joita *henkilökohtaisesta vaivaismaksusta* on useana vuonna kertynyt kaupunginkassaan, on tämä tuloerä Rahatoimikamarin mielestä ollut laskettava 55,000 markaksi kuluvan vuoden tulosääntöön pantujen 53,000 markan sijasta. — Tulot *Marian sairaalan sairaanhoidosta* on, Terveystoimikunnan esityksestä, laskettu saman määräiseksi kuin kuluvana vuonna eli 50,000 markaksi. Mutta sen lisäksi tulee korvauksena vaivaishoidon toimesta Marian sairaalaan otettujen *varattomien henkilöiden hoidosta* 120,000 markkaa ja samallaisten henkilöiden hoidosta Kivelän sairaalassa 116,000 markkaa, jotka tulot on rahasääntöehdotuksessa yhdistetty yhdeksi eräksi. Mikäli koskee näiden eräin panemista rahasääntöehdotukseen sekä niiden laskemisessa noudatettuja perusteita, viitataan siihen mitä Rahatoimikamari sivuilla 128—130 on lausunut kaupungin vaivaishoitomenoista. Sama koskee myös uutta 285,000 markan määräistä erää, joka on korvausta vaivaishoidon toimesta Kivelän sairaalassa *hoidetuista mielenvikaisista henkilöistä*. — Uusi on 1,800 markan määräinen erä *sairaanhoitajatarhoulun oppilaiden pääsymaksuja*. Tämä erä perustuu Kaupunginvaltuuston viime syyskuun 10 päivänä tekemään päätökseen, jonka mukaan kunkin oppilaan on suoritettava 150 markan pääsymaksu. Sitä vastoin Rahatoimikamari ei ole tulojen joukossa ottanut huomioon näiden oppilaiden suoritettavaa korvausta ruuasta, 100 markkaa kuukaudessa eli niinmuodoin kaikkiaan 14,400 markkaa, koska Terveystoimikunta on ilmoittanut, että sanottu maksu oli tarkoitus kantaa ainoastaan kuluvalta vuodelta. Kaupunginvaltuuston päätös ei tosin suo sijaa tuollaiselle tulkinnalle, mutta tämä johtunee siitä, että Lautakunnan esitys oli käsitetty väärin. — Tulot niistä *Kivelän sairaalan* kaikkiaan noin 40 paikasta, joita vaivaishoito ei tarvitse käytettäväkseen, on Rahatoimikamari Terveystoimikunnan ehdotuksesta laskenut 15,000 markaksi. Tämäkin erä on uusi. Samaten on Rahatoimikamari tuloiksi *sairaanhoidosta uudessa kulkutautisairaalassa* kolmannesvuodelta Terveystoimikunnan ehdotuksen mukaisesti laskenut 5,000 markkaa. On tosin herättänyt kummastelua että, kun uudessa kulkutautisairaalassa olisi sairassijoja 200 ja Kivelän sairaalassa 40, lukuunottamatta vaivaishoidon tarvitsemia sijoja, kumpaisenkin sairaalan vuositulot kuitenkin on laskettu samanmääräisiksi. Kun uutta kulkutautisairaala varten ei kuitenkaan ole vahvistettu taksaa, minkä johdosta tulolaskelma käy sangen epävarmaksi, ja kun rahasääntö on voimassa vain lyhyen aikaa vuodesta, on Rahatoimikamari tämän huomautuksen tehden pannut ehdotetun tulomäärän rahasääntöehdotukseensa. — Vaivaishoitohallituksen esityksestä on *uuden työlaitoksen tulot* korotettu 4,000:sta 15,000 markkaan sekä uudeksi eräksi pantu 200 markkaa *tuloina vaivaishoitolaisten töistä*. — Uusi on niinkään 1,000 markan erä: *tuloja Bengtsårin kasvatustöissä valmistetuista teoksista*. — Tulot kaupungin laboratorista *terveydellisiä ja bakteriologisia tutkimuksia* varten, jotka tulot kuluvana vuonna laskettiin 500 markkaa vähemmiksi entistään, on Terveystoimikunta nyt laskenut 5,000 markaksi, joten lisäännys on 2,000 markkaa. Kun tämä tulojen

kohoaminen perustuu kuluvana vuonna saavutettuihin kokemuksiin ja kun kaikesta päättäen tuloja on sama määrä ensi vuonnakin odotettavana, on Rahatoimikamari pannut puheenalaisen määrän sinänsä rahasääntöehdotukseen. — Niinkuin XIV pääluokan Sekalaisten menojen kohdalla on huomautettu, on kaupungin järjestämän *työkunnan* kustannukset laskettu 27,000 markaksi. Vaikkeivät työkunnan antamat tulot tosin tänä vuonna ole riittäneet menoihin eivätkä siis meno- ja tuloerät korvaa toisiaan, on Rahatoimikamari kuitenkin tulopuolelle pannut 27,000 markan erän tuloina kaupungin työkunnasta. Tätä toimenpidettä perustelee se seikka, että liikennekonttori on erikoisessa kulunkiarvioehdotuksessaan ilmoittanut aikovansa Kaupunginvaltuustolle tehdä eri esityksen työkunnan taksan korottamisesta jossain määrin. Liikennekonttorin mielestä ei nimittäin kaupungilla pidä olla menoja tästä työkunnasta, joka on järjestetty yksinomaan liikenteenharjoittajain etuja silmälläpitäen. Näin ollen ja kun, mainittuun liikennekonttorin esitykseen katsomattakin, menojen ja tulojen välinen erotus ei voi olla sanottavan suuri, on Rahatoimikamari ottanut tuloerän huomioon liikennekonttorin ehdotuksen mukaisesti. — *Tulot kaupungin kirjastosta* on kirjaston Hallitus arvioinut 2,800 markaksi. Nämä tulot on laskettu kertyvän kirjasakoista sekä kirjaluetteloiden myynnistä. — Uusi erä on *rakennustarkastukseen kuuluvista toimituksista kannettavia maksuja*, arviolta 40,000 markkaa. Niinkuin jo edellä huomautettiin, on Rahatoimikamarin ollut erittäin vaikea laskea tätä tuloerää, syystä että rakennustarkastuksen suoritettavissa erinäisissä toimituksissa noudatettava taksa vasta kuluvana syksynä vahvistettiin eivätkä sen taloudelliset tulokset sentähden ole vielä tulleet näkyviin. Rahatoimikamari on kuitenkin rakennustarkastajan kanssa neuvoteltuaan ollut sitä mieltä että, kun toiminta rakennusteollisuuden alalla ensi vuonna arvatenkin laimenee, on varovaisinta laskea puheenalainen tuloerä enintään 40,000 markaksi. Vuosina, jolloin rakennustoiminta liikkuu säännöllisissä oloissa, saanee puheenalaisen tuloerän laskea 60,000 markan vaiheille. — *Vastike kaupungin menettämistä sakko-osuuksista* on, oikaisun aikaansaamiseksi, korotettu 7,675:stä 8,075 markkaan.

Kaupungille tuleva korvaus *venäläisen sotaväen majoituksesta* on otettu huomioon majoituslautakunnan ehdotuksen mukaisesti, joten se korvausmäärä, mikä vahvistetun tariffin mukaan on valtiovaroista suoritettava kaupunginkassaan, on laskettu 571,500 markaksi tämänvuotisessa rahasäännössä olevan 583,400 markan määrän sijasta. — Muut tämän pääluokan tuloerät pysyvät entisen määräisinä.

Tässä tuloluokassa on vuosina 1900—1913 ollut tuloja:

V. 1900 (tilinpäät. muk.)	Smk	337,083: 29
» 1905 (» »)	»	406,852: 51
» 1910 (» »)	»	642,275: 95
» 1911 (» »)	»	775,285: 58
» 1912 (rahasäännön muk.)	»	790,145: —
» 1913 (rahasääntöehd. muk.)	»	1,384,845: —

Syynä siihen että tulomäärä ensi vuonna näin tuntuvasti kohoaa, on, niinkuin edellä mainittiin, se että kaupungin sairaalaan otettujen varattomain henkilöiden hoidosta luetaan korvausta. Yksin tämä seikka kohottaa tämän pääluokan tuloja 521,000 markalla

VII. Valtioavut.

Vaikkei Helsingin kaupunki ole kuluvalta vuodelta saanut sitä 200,240 markan määräistä apumaksua, mikä lain mukaan on valtiolta tuleva kaupungin *kansakoulujen ja kasvatustaitosten voimassapitoon* ja myös on kuluvan vuoden menosäännössä otettu huomioon — vajaus, joka myös on otettu varteen säästöarviolaskelman laadinnassa — on Rahatoimikamari kuitenkin edellyttänyt oikaisun tähän saatavan ja kaupungille ensi vuodelta maksettavan kansakoulujensa valtioapua samoilla perusteilla kuin tähänkin asti. Edellyttäen ettei Rahatoimikamarin laatimaan kaupungin kansakoulujen ja kasvatustaitosten rahasääntöehdotukseen tehdä muutoksia ja viitaten Keisarillisen Senaatin päätöksiin lokakuun 6 päivältä 1910, jonka mukaan kaupungille on myönnetty oikeus valtioavun määrää laskiessaan lukea hyväkseen 7 % kaupungin omistamain kansakoulujen (talojen ja tonttien) arvosta, sekä tammikuun 26 päivältä 1911, jonka mukaan suostuntavaroista kaupunkikansakoulujen voimassapitoon annettava apumaksu on toistaiseksi oleva 12 1/2 % siitä määrästä, johon kaupunkikunnan todelliset menot näistä kansakouluista nousevat, olisi kaupungille mainituissa kohdin tuleva valtioapu seuraavan laskelman mukainen:

I. Kansakoulujen valtioapu.

Palkat	Smk	1,122,498: 27
Kouluhuoneistojen vuokria	»	44,556: —
Varattomain lasten opetusvälineistö ja kirjat	»	24,000: —
Käsityötarvikkeet ja koulukeittiöt.	»	17,000: —
Uudet kouluhuonekalut ja vanhain korjaus	»	6,000: —
Halot ja halkojen hakkuu	»	50,000: —
Valaistus	»	25,000: —
Opettajain ja opettajattarien opintoapurahat	»	4,000: —
Vuokrattujen huoneistojen kunnossapito	»	1,000: —

7 % seuraavain kansakoulutalojen arvosta:

Annankadun kansakoulutalo	Smk	424,200: —
Lapinlahdenkadun »	»	437,434: 65
Kasarminkadun »	»	343,139: 80
Nikolainkadun »	»	594,588: 18
Punavuorenkadun »	»	156,460: 20

Ratakadun kansakoulutalo	»	706,000:—	
Tehtaankadun	»	532,120:—	
Kallion	»	1,190,268:84	
Vallilan	»	325,000:—	
Fjälldalin	»	13,280:—	
Töölön	»	413,740:—	
Toukolan	»	60,000:—	
		<u>Smk 5,196,231:67</u>	» 363,736:24
		Yhteensä	Smk 1,657,790:51

josta määrästä kaupungille tulee kansakoulujen valtioapuna $12\frac{1}{2}\%$ eli umpiluvuin 210,000 markkaa.

II. Kasvatuslaitosten valtioapu.

Palkat	Smk	49,840:—
Vuokrattujen kouluhuoneistojen vuokrat ja korjaus	»	11,550:—
Polttopuut ja valo	»	8,050:—
Opetusvälineistö ja kirjat	»	4,700:—
Kalusto	»	3,550:—
7% Bengtsårin kasvatuslaitokseen käytetylle kaupungin pääomalle 215,000 markalle	»	<u>15,000:—</u>
	Yhteensä	Smk 92,690:—

josta määrästä kaupungille on kasvatuslaitosten valtioapuna tuleva $12\frac{1}{2}\%$ eli 11,586 markkaa 25 penniä.

Edelläolevain laskelmain mukaisesti lienee Kaupunginvaltuuston, sittenkun ensin-tulevan vuoden menoarvio on vahvistettu, Keisarilliselta Senaatilta anottava

että edellä mainitun määräiset valtioavut maksetaan kaupungin kansakouluille ja kasvatuslaitoksille.

Rahatoimikamarin esityksestä teki Kaupunginvaltuusto vuonna 1910 Keisarilliselle Senaatille esityksen *lisätyn valtioavun myöntämisestä katuvalaistusta varten*. Päätöksellä heinäkuun 11 päivältä tätä vuotta on mainittu apumaksu kuitenkin määrätty ainoastaan 7,700 markaksi, jota vastoin *palolaitoksen* apumaksu pysyy ennallaan 21,000 markan määräisenä.

Poikain Valmistavalle Ammattikoululle tuleva valtioapu on mainitun koulun Johtokunnan laskelmain mukaisesti merkitty 21,400 markaksi. — *Tyttöjen Valmistavan Ammattikoulun valtioapu* pysyy ennallaan 11,000 markan määräisenä. — Kaupungin *osuus palovimaverosta* on niinkään merkitty entisen määräiseksi, 14,000 markaksi.

Tämän pääluokan tulot ovat olleet:

V. 1900 (tilinpäät. muk.)	Smk	461,367: 53
» 1905 (» »)	»	254,960: 34
» 1910 (» »)	»	495,814: 67
» 1911 (» »)	»	266,777: —
» 1912 (rahasäännön muk.)	»	292,903: —
» 1913 (rahasääntöehd. muk.)	»	297,054: 25

VIII. Kaupungin teknilliset laitokset.

Tässä pääluokassa mainitaan etusijassa teknillisten laitosten lasketut bruttotulot vuodelta 1913. Sen lisäksi on itsekunkin laitoksen kohdalla mainittu se osa laitoksen kuoletusvaroista, jota ei ole tarvittu kaupunginkassaan menevän kuoletuksen suorittamiseen. Nämä ylijäämäkuoletusvarat on «sisäisinä lainoina» osotettu käytettäviksi asianomaisten laitosten laajennuksiin. Teknillisten laitosten bruttotulot on laskettu 4,633,400 markaksi sekä kuoletuslainavarat S:markaksi 284,627: 45.

Mitä *Vesijohtolaitokseen* tulee, on sen tulot laskettu 1,181,300 markaksi, osottaen siten 128,345 markan lisäonnystä kuluvaan vuoden laskettuun tulomäärään verraten. Rahasääntöehdotuksen mukaan suhtautuisivat vesijohtolaitoksen menot ja tulot toisiinsa seuraavasti:

Menoja hoidosta, käytöstä, kunnossapidosta		Tuloja	Smk 1,181,300: —
y. m.	Smk 900,713		
Kustannuksia uutistöistä	» 259,200	Lainavaroja	» 160,385: 47
<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 1,159,913</u>	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 1,341,685: 47</u>

mikä siis osottaa vesijohtolaitoksen rahasäännön antavan ylijäämää. Rahatoimikamarissa on pantu kyseeseen, eikö vesimittarien vuokramaksuja olisi poistettava. On huomautettu, että täytyy olla tavaranhankkijan velvollisuus kuluttajaa rasittamatta tarkastaa, minkä verran tavaraa myydään. Eihän vuokraa makseta kaasu- eikä sähkömittareistakaan. Kun tämä seikka kuitenkin vaikuttaa tuntuvassa määrässä vesijohtolaitoksen talouteen, on Rahatoimikamari pyytänyt kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen lausuntoa asiasta. Missään tapauksessa ei tämä asia liene ratkaistavissa niin joutuisasti, että se vaikuttaisi ensi vuoden kulunkiarvion järjestelyyn.

Kaasutehtaan tulot on laskettu 1,644,100 markaksi, joten lisäonnys kuluvaan vuoden laskettuihin tuloihin verraten on 263,500 markkaa. Rahasääntöehdotuksen mukaan suhtautuisivat kaasutehtaan menot ja tulot keskenään seuraavasti:

Menoja hoidosta, käytöstä, kunnossapidosta y. m.	Smk 1,552,842: 12	Tuloja	Smk 1,644,100: —
Menoja uutistöistä.	» 174,900: —	Lainavaroja.	» 78,175: 22
<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 1,727,742: 12</u>	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 1,722,275: 22</u>

mikä siis osottaa, että kaasutehtaan menoihin ei tarvita ainoastaan kaikkia sen voittovaroja ynnä melkoista lainavarain määrää, vaan lisäksi vielä Smk 5,466: 90 taksoitetuja varoja. Tämä verraten epäedullinen tulos johtuu etusijassa ensi vuonna suuresti kohonneista hiilenhinnoista.

Sähkötehtaan tulot on laskettu 1,808,000 markaksi, joten lisäennys on 354,000 markkaa kuluvan vuoden laskettuihin tuloihin verraten. Tämä kohoaminen on tosin melkoinen, mutta ei kuitenkaan omansa mitenkään herättämään huomiota. Kun Helsingin Sähkö Valaistus Osakeyhtiön kaikki laitokset kuluvana vuonna lunastettiin, laskettiin sähkötehtaan voiton sen johdosta lisääntyvän vuosittain 305,000 markalla. Jos tämän tulomäärän erottaa luvusta, huomaa että sähkötehtaan tulot lisääntyisivät ainoastaan 49,000 markalla. Tämän epäedullisen tuloksen on sähkötehtaan johtaja ilmoittanut johtuvan osin siitä, että valaistusvirran hintaa on huojistettu noin 20 %, ja osin siitä että moottorivirran kulutus valaistusvirran kulutukseen verraten on tuntuvasti lisääntynyt, minkä johdosta ensintulevana vuonna ei käy myydystä virrasta laskeminen tuloja enempää kuin 28 penniä kilowattitunnilta. Huomattava kuitenkin on, että virranhinnan huojistaminen jo viime kulunkiarvionjärjestelyssä mainittiin syyksi laitoksen tulojen verraten vähäiseen kohoamiseen. Tämä seikka on siis jo 1912 vuoden menosäännössä otettu lukuun, joten ei siihen enää pitäisi käydä vetoaminen. Rahatoimikamari ei kuitenkaan ole, koska johtaja on sitä jyrkästi vastustanut, tahtonut laskea sähkötehtaan tuloja tämänvuotisia suuremmiksi, vaikka siihen olisi näyttänyt olevan aihetta.

Rahasääntöehdotuksen mukaan sähkötehtaan menot ja tulot siis suhtautuisivat toisiinsa seuraavasti:

Menoja hoidosta, käytöstä, kunnossapidosta y. m.	Smk 1,296,154: 17	Tuloja	Smk 1,808,000: —
Menoja uutistöistä.	» 1,320,000: —	Lainavaroja.	» 848,000: —
<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 2,616,154: 17</u>	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 2,656,000: —</u>

mikä siis osottaa, että sähkötehtaan kulunkiarvio ei, Rahatoimikamarin poistamain menoeräin johdosta, vaadi myöntämään määrärahaa taksoitusvaroista.

Sen johdosta että teknillisten laitosten tulosäännön järjestystä on vuosittain kulunkiarvion järjestelyssä muuteltu, antaisi vertailu edellisten vuosien oloihin väärän kuvan, minkätähden tuollaista vertailevaa yleiskatsausta ei ole tässä tapauksessa laadittu.

IX. Puhtaanapitolaitos.

Ensintulevaksi vuodeksi laatimassaan erikoisessa tulosääntöehdotuksessa kaupungin yleisten töiden Hallitus huomauttaa, että kaupungin ensivuotiset tulot on *talonomistajilta* puhtaanapitolaitokselle kertyvään *maksujen* perusteella laskettavissa 210,000 markaksi kuluvan vuoden tulosääntöön pannun 170,000 markan määrän sijasta. Kaupungin maksut sen *omien talojen puhtaanapidosta* taas on laskettu 26,360 markaksi tämänvuotisen määrän 30,100 markan sijasta, ja johtunee vähennys siitä, että palolaitos on katsonut voivansa itse hoitaa puhtaanapitonsa halvemmasta hinnasta. Tulot myydyistä lannasta on kaupungin yleisten töiden Hallitus laskenut 30,000 markaksi. Siihen nähden että tämä tuloerä on kuluvana vuonna noussut lähes 50,000 markkaan, on Rahatoimikamari yksissä neuvoin kaupungininsinöörin kanssa katsonut voivansa sen korottaa 42,000 markkaan.

Tässä pääluokassa on ollut tuloja:

V. 1908 (tilinpäät. muk.)	Smk	114,044: 18
» 1909 (» »)	»	122,383: 44
» 1910 (» »)	»	166,763: 65
» 1911 (» »)	»	219,219: 16
» 1912 (rahasäännön muk.)	»	230,100: —
» 1913 (rahasääntöehd. muk.)	»	278,360: —

X. Lainat.

1909 vuoden obligatsioonilainasta on käyttämättä: vesijohdon laajennukseen Smk 133,824: 23, joka rahamäärä on pantu ensintulevan vuoden rahasääntöön. Siten tulee 1909 vuoden obligatsioonilaina kokonaan käytetyksi.

1909 vuoden, nimellismäärältään 25,150,000 markan suuruisen obligatsioonilainan käyttäminen selviää seuraavasta taulukosta:

Uusi kulkutautisairaala	2,234,000: —
Pitkäsillan uudestirakentaminen	787,500: —
Uusi mielisairaala	2,800,500: —
Kallion paloasema	225,000: —
Hermannin s:n	25,000: —
Bus- ja Santaholman laitokset	500,000: —
Hakaniementorin kauppahalli	420,000: —
Uuden vaivaistalon lisärakennus	373,340: —
Laivaveistämöalueen osto	1,000,000: —
Aleksanterinkadun talon N:o 26 s:n	400,000: —

Korkeavuorenkadun talon N:o 39 osto	125,000: —
P. Roobertinkadun talon N:o 8 s:n	148,000: —
Vesijohtolaitoksen laajennus	1,000,000: —
Sähkötehtaan s:n	860,000: —
S:n lisälaajennus (1912—14)	2,000,000: —
Kulkutautisairaalan yhdistäminen sähkövalaistusverk- koon	20,000: —
Sähkötehtaan lokaviemärijohdon muutto	20,000: —
Yhteensä Smk	12,938,340: —

Lainan pääomanalennus	1,571,875: —	
Lainan kustannukset	<u>21,333: 51</u>	1,593,208: 51
Jällellä on	Smk	10,618,491: 49

Esityksiä on sitä paitsi tehty määrärahan myöntämisestä 1911 vuoden obligatsionilainasta seuraaviin tarkoituksiin

Pitkäsillan uudestirakennustyön loppuunsaattamiseen .	Smk	120,000: —
Kaasutehtaan laajentamiseen	»	478,175: 22
Vesijohtolaitoksen s:n	»	2,000,000: —
Yhteensä Smk		2,598,175: 22

Uusista, valmisteltavana olevista yrityksistä, jotka kohdakkoin voitaneet lopullisesti ratkaista ja joiden toimeenpanemiseen tarvitaan määrärahoja kahta vuotta pitemmälle takaisinmaksuajalle otetuista lainavaroista, mainittakoon:

uusi teurastamo ynnä rautatie Malmille tahi Oulunkylään,
uusi kaupungintalo,
Viikin kapteeninvirkatalon vastike,
jäänsärkijäläivan hankkiminen,
lainarahasto yleishyödyllisen rakennustoiminnan kannattamiseksi,
Bus- ja Santaholman järjestelytöiden jatkaminen,
erinäiset rantasilta- ja satamatyöt,
joihin yrityksiin tarvitaan kaikkiaan noin 14,000,000 markkaa.

Edellä olevasta yhdistelmästä näkyy, että jo teetetäviksi päätetyt ja osin alotetut sekä lähimmässä tulevaisuudessa harkittaviksi otettavat työt vaativat menoja enemmän kuin 1911 vuoden obligatsionilainasta enää on käytettävänä. Kaupunginviranomaisten on sentähden myöntäessään määrärahoja uusiin yleisiin töihin ja yrityksiin tarkoin huomattava tämä asianlaita. Kaupungin lainoihin menee jo nyt niin tuntuvat määrät korkoja ja kuoletuksia, että näiden lisääntyminen ei voi olla tuottamatta kaupungille taloudellista vahinkoa. Sitäpaitsi on huomattava, ettei Helsingin kaupunki vielä moneen vuoteen voine menestyksen toiveilla esiintyä ulkomaisilla lainamarkkinoilla.

Niistä ensintulevan vuoden rahasääntöehdotukseen pannuista menoeristä, jotka on ehdotettu suoritettaviksi lainavaroilla, ei liene tarpeellista antaa tarkempia tietoja, koska Kaupunginvaltuuston päätökset on niihin nähden olemassa. Ainoastaan kaasutehtaan laajentamiseen 1911 vuoden obligatsioonilainasta käytettäväksi ehdotettuun S:markan 78,175:22 suuruiseen erään nähden lienee huomattava, ettei ole olemassa Kaupunginvaltuuston päätöstä siitä, että nämä varat on pantava maksettavaksi 1911 vuoden obligatsioonilainasta. Mutta kun muista obligatsioonilainoista ei enää ole varoja käytettävänä, ja kun olisi tarkoituksetonta osottaa varoja vastedes otettavasta obligatsioonilainasta niin kauan kuin 1911 vuoden obligatsioonilainavaroja on käytettävänä, ei Rahatoimikamarilla ole ollut käytettävänä muuta kuin vastamainittu keino. Niinkuin edellä on huomautettu, uuden kulkutautisairaalan töiden loppuun saattamiseen on varattu 1,034,000 markkaa. Kaupunginvaltuusto on mainittua rakennusyritystä varten hyväksynyt 2,234,000 markkaan nousevan kustannusarvion ja lisätty Valtuusto on tästä määrästä jo myöntänyt 2,042,800 markkaa. Näiden summain erotusta, eli 191,200 markkaa, ei sitä vastoin vielä ole osotettu, koska kulkutautisairaalan rakennustoimikunta voi vasta sitten, kun kaikkien kustannusten määrä on saatu selville, tehdä esityksen tarpeellisen lisämäärärahan myöntämisestä. Näin ollen ehkä olisi ollut oikeinta panna rahasääntöehdotukseen ainoastaan 942,800 markkaa. Mutta kun tätä rakennusyritystä varten osotettujen ja laskettujen menojen välinen erotus epäilemättä täytyy suorittaa kahta vuotta pitemmälle takaisinmaksuajalle otetuista laivavaroista ja ainoastaan 1911 vuoden obligatsioonilainavaroja on käytettävänä, on Rahatoimikamari tässäkin tapauksessa rahasääntöehdotukseensa pannut koko määrärahan maksettavaksi 1911 vuoden obligatsioonilainasta. Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan tulisi näin ollen ensi vuonna käytettäväksi yleisiin töihin lainavaroja kaikkiaan Smk 2,449,560:69. Lienee jonkun verran mielenkiintoista vertailla, missä määrin lainavaroja on eri vuosina käytetty. Tämä näkyy seuraavasta:

V. 1900 (tilinpäät. muk.)	Smk 1,814,878:—
» 1905 (» »)	» 356,050:—
» 1910 (» »)	» 5,350,150:—
» 1911 (» »)	» 4,045,252:30
» 1912 (rahasäännön muk.)	» 4,007,590:—
» 1913 (rahasääntöehd. muk.)	» 2,449,560:69

XI. Taksoitus.

Se määrä, mikä lisäksi tarvitaan ensintulevan vuoden kulunkiarvion järjestämiseen ja siis on taksoittamalla otettava kunnan verovelvollisilta jäseniltä, on Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan Smk 5,308,126:65 eli Smk 773,141:56 suurempi kuluvan vuoden vastaavaa määrää. Arvioidessaan ensintulevan vuoden veroäyrin suuruutta on

Rahatoimikamari edellyttänyt että veroäyri luku, joka tänä vuonna oli 281,671, ensintulevana vuonna nousee 300,000:en. Tämä lisäennus on kenties liian varovasti laskettu, mutta toiselta puolen lienee tässä tapauksessa jonkinlainen varovaisuus paikallaan liikeolojen lamaantumista silmälläpitäen. Seuraavasta taulukosta näkyy veroäyrien luku sekä taksoitusmäärä vuosina 1900—1913.

	Veroäyriä.	Taksoitusmäärä. Smk
V. 1900 (tilinpäät. muk.)	136,575	1,724,761: 49
» 1905 (» »)	159,427	1,914,336: 24
» 1910 (» »)	238,808	3,915,708: 10
» 1911 (» »)	259,199	4,327,869: 15
» 1912 (rahasäännön muk.)	281,671	4,534,985: 09
» 1913 (rahasääntöehd. muk.)	300,000	5,308,126: 65

Laskemalla veroäyrien luvun 300,000:ksi saa veroäyrimäärän S:markaksi 17: 70.

Seuraavasta taulukosta näkyy minkä määräinen veroäyri on Helsingissä vuosina 1900—1913 ollut Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan sekä vahvistetun taksoitusmäärän perusteella:

	Rahatoimikamarin laskema määrä.	Todell. määrä.
V. 1900	12: 95	12: 66
» 1905	14: —	12: 01
» 1910	17: 25	16: 40
» 1911	19: 10	16: 70
» 1912	17: 65	16: 15
» 1913	17: 70	

Niinkuin näkyy, on Rahatoimikamari kauttaaltaan ehdottanut korkeampaa taksoitusta kuin Kaupunginvaltuusto sittemmin on hyväksynyt. Rahatoimikamarin laskeman ja todellisen taksoitusmäärän välinen erotus johtuu osin siitä, että Kamari tavallisesti on laskenut veroäyri luvun liian alhaiseksi, mutta pääasiallisesti siitä, että Kaupunginvaltuusto on alentanut Kamarin ehdottamaa taksoitusmäärää. Missä määrin tämä on hyödyttänyt kaupungin kehitystä ja raha-asiaa tilaa, ei ole Rahatoimikamarin asia valaista.

	R:kamarin ehdottama taksoitusmäärä.	K.valtuuston vahvistama taksoitusmäärä.	Erotus.
V. 1900 Smk	1,684,564: 02	1,724,761: 49 +	40,197: 43
» 1905 »	1,926,578: 95	1,914,336: 24 —	12,242: 71
» 1910 »	4,204,526: 61	3,915,708: 10 —	288,818: 51
» 1911 »	4,307,166: 21	4,327,869: 15 +	20,702: 94
» 1912 »	4,858,861: 09	4,534,985: 09 —	323,876: —

Rahatoimikamarin ensi vuodeksi laskema veroäyrimäärä on tosin suurempi kuin tähän asti todellisuudessa on käytetty, mutta sitä täytyy kuitenkin pitää kohtuullisena verratessa maamme muiden suurempien kaupunkien oloihin, niinkuin näkyy seuraavista tiedoista, joiden pohjana on 400 markan tulomäärä veroäyriä kohti:

	Helsinki.	Turku.	Viipuri.	Tampere.
V. 1911	16: 70	17: 90	17: 70	19: 88
• 1912	16: 15	20: 26	18: 50	21: 88

Paitsi edellä mainittuja asiakirjoja pannaan tämän oheen sekä Rahatoimikonttorin laatima säästöarviolaskelma lokakuun 1 päivästä 1912 että myös teknillisten laitosten taloudellista tulosta vuonna 1913 osottava taulukko. Lisäksi on Kamari kaupungin menojen ja tulojen valaisemiseksi vuosina 1900—1913 laatinut taulukon, josta näiden eräin vaihtelu käy selville.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN KAUPUNGIN

**TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS.***Helsingissä**lokak. 12 p:nä 1912.**Helsingin Rahatoimikamarille.*

N:o 279.

Hallituksella on kunnia tässä lähettää ehdotuksensa teknillisten laitosten sekä katu-, laituri- ja petrolivalaistuksen kulunkiarvioitten ehdotukset ensintulevaksi vuodeksi 1913.

Samalla saa Hallitus, kuluvan lokakuun 2 päivänä Rahatoimikamariin antamaansa kirjelmään viitaten, huomauttaa, että teknillisten laitosten, niille laadittujen kuoletus-suunnitelmain mukaisesti suoritettavat vuotuiset kuoletusmäärät on, sen johdosta että kuoletusajat ovat tuntuvasti lyhemmät kuin kaupungin vastaavain obligatsioonilainain, laskettu niin suuriksi, että teknillisten laitosten yhteinen kuoletussumma esim. kuluvalta vuodelta on tuntuvasti suurempi kuin rahasääntöön pantu kaupungin kaikkien velkain vuotuismaksu yhteensä oli 1911 vuoden lopulla. Tämän johdosta Hallitus on sitä mieltä, että kulunkiarvion laadinnassa olisi teknillisten laitosten uutistöihin varattava näiden laitosten suorittaman vuotuisen kuoletuksen ja koron sekä niille myönnettyistä lainoista menevän vuotuismaksun välinen ero. Siten tarpeen mukaan käytettäviä rahamääriä katsottaisiin sekä korkoon että kuoletukseen nähden lainavaroina. Tästä olisi se etu, että ylijäämäkuoletus sidottaisiin uutena «sisäisenä» lainana teknillisiin laitoksiin, joten lisätyn Valtuuston päätösten nojalla otettavain lainain tarve vastaavassa määrässä vähenisi.

Eri laitosten rahasääntöehdotusten yksityiskohtiin nähden Hallitus pyytää viitata tämän oheisiin kunkin laitoksen kohdalla esitettyihin erikoisperustelmiin ja laskelmiin.

Helsingin kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus:

Hj. Schildt.*I. Savonius.*

HELSINGIN KAUPUNGIN

VESIJOHTOLAITOS.

*Helsingissä,
lokak. 12 p:nä 1912.*

*Vesijohtolaitoksen 1913 vuoden meno- ja tuloarvio-
ehdotuksen perustelmat.*

Esillä olevassa rahasääntöehdotuksessa on *Hoitomenoihin* nähden tehty seuraavat muutokset: Kassanhoitajattaren palkkaa on korotettu 300 markalla, koska nykyistä palkkaa pidetään liian vähäisenä. Konttoriapulaisten palkkauserä on työn lisääntymisen johdosta korotettu 9,000:stä 10,000 markkaan.

Kuluvan vuoden rahasäännössä on osa vesimittarien korjaus- ja tarkistumäärärahaa varattu insinöörin palkkaamiseksi valvomaan mittarien tarkistusta. Kun tällainen valvonta on osottautunut erittäin tarpeelliseksi ja vuosittain tuottaa lisääntyvää työtä, on katsottu oikeammaksi panna puheenalaisen insinöörin palkka vakinaiisiin hoitomenoihin, ja näin sitä suuremmalla syyllä, kun hänen myös on käytettävä aikaansa työpajahenkilökunnan ja yksityistöiden silmälläpitoon. Palkkamäärä on ehdotettu 4,500 markaksi.

Niinikään on ehdotukseen pantu kaksi 2,400 markan määrärahaa palkoiksi avustaville eli aliputkimestareille, joista toinen toimisi katuputkiverkon putkimestarin ja toinen yksityistöiden putkimestarin apulaisena. Puheenalaisilla putkimestareilla on jo kauan ollut ylenmäärin työtä ja sitä hajallaan kaupungin kaikissa osissa. Näiden lisäksi tulee vielä vakinaisen työpäivän päätyttyä öiseen aikaan ja pyhäpäivinä suoritettavia töitä, joita moniaissa taloissa nyttemmin on tehtävä, sen johdosta että on vaikea päivin pitää vesijohtoja suljettuina. Aliputkimestarien asettamista ei sentähden enää käy toistaiseksi lykkääminen. Varastonhoitajan apulaisen (varastorengin) palkkaamiseksi sekä kaluston katsastuksia varten on pantu uusi 2,000 markan suuruinen määräraha.

Konttorihuoneiston vuokraa ja siivousta varten olevaa määrärahaa on vähennetty, syystä että konttorin valaistumääräraha on Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan ensinmainitusta erotettu sekä luettu vesijohtolaitoksen valaistuskustannusten yhteyteen. Tarverahain määräraha sitä vastoin on korotettu 6,000:sta 8,000 markkaan.

Kaikki *Käytön* aiheuttamat määrarahat on ehdotettu saman suuruisiksi kuin ne ovat kuluvan vuoden rahasäännössä.

Vesijohtolaitoksen rakennusten y. m. *kunnossapito- ja korjausmäärärahaa* on vähennetty 5,000 markalla, jota vastoin uusia menoeriä ovat «Valaistus» 2,500 sekä «Polttolaitteet ja lämmitys» 6,500 markkaa. Syyskuun 1 päivästä 1911 samaan päivään kuluvana vuonna olivat vastaavat menoerät, toinen 2,300 ja toinen 6,400 markkaa. — Vesimittarien korjaus- ja tarkistumäärärahaa on täytynyt ehdottaa korotettavaksi 1,500 markalla, joten se on ehdotukseen pantu 10,000 markaksi.

Sekalaisista menoista on «Palovakuutusmaksut» voitu vähentää 2,800:sta 1,700 markkaan vakuutusmaksujen alenemisen johdosta. Puhelinmaksut sen sijaan on korotettu 750:stä 930 markkaan jotta voitaisiin hankkia puhelin uudelle työpajainsinöörille ja putkimestarille. «Maanvuokrat» ovat kohonneet 1,100 markalla, joka määrä Kaupunginvaltuuston kuluvan lokakuun 8 päivänä tekemän päätöksen johdosta on suoritettava kaupunginkassaan. «Mittausten ja tutkimusten» määräraha on erotettu «Opintomatkein» määräraha, jota ynnä edustus- y. m. semmoisia välttämättömiä menoja varten on ehdotettu 2,500 markkaa. Lopuksi on ehdotukseen pantu 17,000 markan määräinen satunnainen erä, jolla on aikomus ostaa kuorma-autobiili etusijassa järeämpään putkien kuljettamiseksi työpaikoille, mutta myöskin muiden tarveaineiden kuljettamiseksi sekä Vanhaankaupunkiin että muille työpaikoille, jommoisesta kuljetuksesta nykyään on tuntuvia menoja.

Kuoletukseen ja korkoihin on varattu määräraha laskemalla Hallituksen viimeksi tekemän ehdotuksen mukaisesti korko 5 prosentiksi ja kuoletus laaditun kuoletustaulukon osottamaksi määräksi.

Uutistöiden joukossa mainitaan ensinnäkin johdon teettäminen Hermanniin Gumbähdenkadun alle, syystä että tämä katu vielä on vailla vesijohtoa ja sen varrella asuvat talonmestajat ovat sitä monasti pyytäneet rakennettavaksi. Määrärahat johtojen teettämiseksi Köydenpunojankadun alle Antin- ja Vladimirinkadun välille sekä Pormestarinrinteen alle Rahapajankadulle asti tarkoittavat umpinaisesti päättyvään vesijohtoputkien laittamista jotta putkiverkossa aikaansaataisiin parempi kiertokulku ja veden jäätyminen ehkäistäisiin. Kulosaarenkadun alle taas on ehdotettu teetettäväksi johto paloputkineen palomestarin ehdotuksesta kaupungin tämän osan suojelemiseksi siltä varalta, että mainitun kadun kumpaisellakin puolen sijaitsevilla suurissa puutavaravarastoissa syntyy vahinkovalkea. Kustannukset nousevat 11,000 markkaan. Seuraavat erät johduvat siitä, että kaupungin yleisten töiden Hallitus on ehdottanut vastaavia katuja tasoitettaviksi ja viemärijohtoilla varustettaviksi. Vihdoin on Hallituksen määräyksen mukaisesti toimitettavia putkiverkon laajennuksia varten ehdotettu 10,000 markkaa sekä, samoin kuin edellisenäkin vuonna, 20,000 markkaa uusien vesimittarien ostoon. Sitä vastoin on työkalujen ja kaluston ostoon ehdotettu varattavaksi nykyisen 9,000 markan määrän sijasta 12,000 markkaa, syystä että ensintulevaksi vuodeksi on suunniteltu suurenlaisia töitä. Uusi erä on 3,500 markkaa laitoksen siirreltävän moottoripumpun ja ehdotetun automobiilin säilytysvajan rakennuttamiseksi. Uutistöiden määräraha kochoaisi näin ollen 310,500 markkaan.

Tulot vedenmyynnistä, kaupungin oma kulutusmäärä lukuunotettuna, on laskettu 1,100,000 markaksi ja kokonaistulot 1,181,300 markaksi, joten lisäannys on 128,345 markkaa.

Kun Hallituksen ehdotuksen mukaan uutistöiden menot etusijassa olisi suoritettava niistä kuoletusvaroista, joita ei tarvita teknillisille laitoksille kaupungin lainoista myönnetyn osan kuolettamiseen, mutta tuon osan suuruudesta toistaiseksi puuttuu tarkkaa tietoa, on kuoletusvaroista ehdotettu käytettäväksi arviolta 100,000 markkaa uutistöiden

kustannuksiin. Säästövaroista on samaan tarkoitukseen ehdotettu varattavaksi 35,500 markkaa, jolla rahamäärällä saataisiin uudet vesimittarit ja työkalut sekä edellä mainittu säilytysvaja. Näin ollen tarvittaisiin uutistöihin aikaisemmin myönnettyistä lainavaroista 175,000 markkaa, ja vesijohtolaitoksen antama käytettävissä oleva säästö olisi 245,087 markkaa.

Helsingin kaupungin Vesijohtolaitos:

Albin Skog.

HELSINGIN KAUPUNGIN
KAASUTEHDAS

*Helsingissä,
lokak. 15 p:nä 1912.*

Kaasutehtaan 1913 vuoden meno- ja tuloarvioehdotuksen perustelmat.

Kaasutehtaan 1913 vuoden rahasääntöehdotus on laadittu olettamalla kaasunkulutuksen tuona vuonna nousevan 7 miljoonaan kuutiometriin (1912 vuoden rahasäännön pohjana oli 6,000,000 m³) sekä kaasumittarien luvun kohoavan noin 17,500:an Kuluvana vuonna havaittu sangen runsas kaasunkulutuksen lisääntyminen tukee näitä oletuksia. Kaasuntuotanto on nimittäin tänä vuonna aivan todennäköisesti nouseva laskettua määrää tuntuvasti enemmän, ja kaasumittareja on jo nykyään käytännössä hiukan yli 15,000:n.

Rahasäännön järjestykseen on tehty muutos tuotantokustannusten erottamiseksi jakelun ja johtotöiden aiheuttamista menoista. Rahasääntö käy täten selvemmäksi ja sen kirjanpito on saatettavissa mahdollisimman tarkoin laitosten liikekirjanpidon mukaiseksi. Puheenalaisen muutoksen johdosta kaasutehtaan rahasääntö niinkään tulee järjestykseltään sähkötehtaan rahasäännön mukaiseksi.

Rahasäännön eri erät poikkeavat edellisen vuoden vastaavista eristä seuraavissa kohdin:

Hoito.

Kamreerin palkka on, tarpeelliseksi havaitun järjestelyn johdosta, ehdotettu 9,000 markaksi nykyisen 8,400 markan määrän sijasta.

Kirjanpitäjälle on merkitty 10 %:n palkankorotus huhtikuun 23 päivästä lukien 5 vuoden palveluksesta.

«Hoito» nimikkeen kohdalla mainitaan eräitä konttorihenkilöjä, joiden työ kohdistuu kirjanpitoon, toimitukseen ja muihin yleisiin tehtäviin, joita ei käy lukeminen käyttöön, jakeluun eikä johtotöihin. Tähän osastoon on lisätty uusi miespuolinen 1,500 markan palkkainen apulainen, jota paitsi erinäisten muiden apulaisten palkkoja on Hallituksen hyväksymään periaatteiden mukaisesti jonkun verran järjestelty.

Valmistus.

a) Palkat ja konttorin tarverahat.

Uutena virkailijana mainitaan tämän nimikkeen kohdalla kemisti, jonka vuosi palkka on 4,800 markkaa.

Jotta kaasunvalmistus voisi käydä päinsä mahdollisimman vähillä kustannuksilla on tarpeellista säännöllisesti toimittaa generaattorikaasujen ja regeneraattorikaasutusten kokoumuksen analyyttinen tarkastus. Lisäksi on kaasutehtaassa nimenomainen kemiallinen osasto, ammoniakitehdas, joka täytyy olla ammattimiehen alituisen silmälläpidon alaisena. Sitä paitsi tulee jo tänä vuonna karburoitua vesikaasua sekotettavaksi kivihiilikaasuun, syystä että kaasunkulutus ensi talvena nousee kaasu-uunien tuotantokykyä suuremmaksi, ja on kaasujen sekotus toimitettava alituisen kalorimetrinen tarkastuksen alaisena. On sentähden osottautunut tarpeelliseksi vuosirahasäännön ulkopuolella palkata valmistusta varten myönnettyistä määrärahoista kemisti, joka ehdotetaan 1913 vuoden alusta asetettavaksi vakinaiselle palkkasäännölle.

Sörnäsän kaasutehtaan konttoristeille — tehtaankirjurille ja varastonhoitajalle — on konttorin pitkän työajan johdosta (klo 7 a. p.—klo 6 i. p.) ehdotettu 2,100:sta 2,400 markkaan korotettu palkkaa.

b) *Tarveaineet ja työkustannukset.*

Kaasuhiilien hinnaksi on laskettu 27 markkaa tonnilta, s. o. sama hinta, mikä on maksettu ensimmäisen vuosipuoliskon tarpeiksi jo nyt ostetuista hiilistä.

Kallis hiilenhintaa, joka on noin 7 markkaa tonnilta korkeampi viime vuonna maksettua, tuottaa noin 150,000 markan lisämenon, joka ainoastaan osittain korvautuu runsaammilla tuloilla, s. o. sivutuotteiden, koksien, tervan ja ammoniakkin korotetuilla hinnoilla.

Vesikaasun valmistukseen käytettävän työn ja tarveaineiden kustannukset on korotettu 8,000:sta 25,000 markkaan, sen johdosta että on edellytetty tämän kaasulajin valmistuksen lisääntymisen.

Jakelu.

Konttoriapulaisten lukua on oletettu lisäävän kahdella, minkä ohessa noudatetaisiin Hallituksen hyväksymän ohjeen mukaisia palkanjärjestelyjä, joten tämä menot erä kohoaisi 4,200 markalla. Mittarien lukemisesta ja rahainperimisestä olevain kustannusten kohoaminen niinkään johtuu siitä, että palveluskuntaa täytyy lisätä suhteellisesti mittarien luvun kohoamiseen, sekä sitä paitsi vahvistetun ohjeen mukaisista palkanjärjestelyistä.

Uutena eränä mainitaan erinäiset tilaajain hankkimisesta ja ilmoituksista johtuvat menot, arviolta 6,000 markkaa.

Ohjaajatar, jonka palkka olisi 1,500 markkaa, on osottautunut tarpeelliseksi olemaan apuna kaasunkulutusta tuntuvasti lisääväin, kaasulla lämmitettävään paistinuunien käytäntöön saattamisessa. Tukholman kaasutehtaalla on kolme tuollaista virkailijaa vakinaisesti palveluksessaan.

Johtotyöt ja varasto.

Johtotyöinsinöörin palkankorotus johtuu henkilömuutoksesta ja tämän virkamiehen tehtävään uudestijärjestämisestä.

Apulais-johtoinsinöörin virkaa hoitaa johtotyöosastolla aikaisemmin palvellet insinööri.

Varastokirjurin apulaisen palkaksi on merkitty 1,800 markkaa. Työn lisääntyminen, erittäinkin mittarien tarkastus ja lisääntyvän mittarivaraston silmälläpito, vaatii asettamaan tämän uuden virkailijan.

Piirustaja on aikaisemmin ollut ylimääräisellä palkkasäännöllä, mutta hänet ehdotetaan nyt asetettavaksi vakinaiselle palkkasäännölle sekä hänelle maksettavaksi 2,100 markan vuosipalkka.

Tämän nimikkeen kohdalla mainitaan lisäksi yksinomaan johto-osastolla ja siihen kuuluvissa töissä toimivia konttoriapulaisia.

Sekalaiset menot.

Opintomatkein, edustuskustannusten y. m. menoerä on erotettu aikaisemmasta «Ylimääräiset apulaiset, opintomatkat y. m.» nimisestä menoerästä ja ehdotetaan arviolta 3,000 markaksi. Tontinvuokra on uusi menoerä, jonka Kaupunginvaltuusto on vahvistanut 21,236 markan määräiseksi.

Uutistyt.

Tämän nimikkeen kohdalla mainitaan, paitsi kaasumittareja, yksityisiä talojohtoja ja kalustoa varten tarpeellisia määrärahoja, johtoverkon laajentamiseen sekä lisätyn ja laajennetun katuvalaistuksen laittamiseen tarvittavat määrärahat.

Johtoverkkoa on Töölön kaupunginosassa ehdotettu laajennettavaksi samassa määrässä kuin Rakennuskonttori ehdottaa katuja tasoitettaviksi. Eriteltyjä määrärahoja kaasujohtoverkon laajentamiseksi Kalliossa ei sitä vastoin ole rahasääntöön pantu, koska mainitussa osassa kaupunkia kadut valaistetaan sähköllä ja kaasun kysyntä alkaa vasta rakentamaan ryhdyttäessä, useinkin vuosikautia sen jälkeen kun kadut on tasoitettu. Jotta kuitenkin johtoverkkoa kävisi laajentaminen näissäkin kaupunginosissa sitä mukaa kuin rakennustoiminta edistyy ja tarvetta ilmaantuu, ehdotetaan varattavaksi 20,000 markkaa Hallituksen määräyksen mukaan käytettäväksi.

Katvalaistus.

Rahatoimikamariin on lähetetty erinäisten katujen valaistuksen lisäämisestä koituvain kustannusten laskelma. Kun on Rahatoimikamarin asia ratkaista, kuinka laajassa

mitassa parannettu katuvalaistus katsotaan suotavaksi, ehdotetaan näitä parannuksia varten vuonna 1913 ainoastaan summittainen erä, arviolta 30,000 markkaa.

Tämän lisäksi ehdotetaan 11,000 markan erä käytettäväksi uusien lyhtyjen hankkimiseen Töölön kaupunginosaan.

Tulot.

Rahasäännön tulopuoli osottaa tulojen karttuneen osin tuotannon lisääntymisen ja osin koksen, tervan ja ammoniakkituotteiden jonkun verran korkeammaksi lasketun hinnan johdosta.

Hallituksen ehdotuksen mukaan suoritettaisiin osa uutistöiden kustannuksia lainaksi otetuilla kuoletusvaroilla. Kun kaasutehtaan tiedossa ei ole, minkä verran näitä varoja olisi käytettävänä, on rahasääntöön pantu arviolta 105,000 markkaa. Muut uutistöihin tarpeelliset varat ehdotetaan otettavaksi kaasutehtaan uutistöitä ja johtoverkkoa varten aikaisemmin myönnettyistä määrärahoista.

Helsingin kaupungin Kaasutehdas:

Edv. Cedercreutz.

HELSINGIN KAUPUNGIN

SÄHKÖTEHDAS.

Helsingissä,
lokak. 15 p:nä 1912.

Sähkötehtaan 1913 vuoden meno- ja tulosääntöehdotuksen perustelmat.

Sähkötehtaan ensintulevan vuoden meno- ja tulosäännön ehdotus on laadittu samoilla perusteilla kuin kuluvan vuoden rahasääntö. Päänimikkeitä on tullut lisää kaksi, nimittäin «Johtojen tarkastus» Kaupunginvaltuuston päätöksen johdosta sekä «Katuvalaistus», joka aikaisemmin oli «Jakelu» nimikkeen kohdalla. Tuntuva määrä epädullisesti vaikuttavat rahasääntöehdotukseen suunnattomasti kohonneet hiilenhinnat sekä samanaikainen virranhintaan huojistaminen noin 20 %:lla. Nämä seikat eivät onneksi kuitenkaan saa aikaan mitään häiriötä rahasäännössä, jota kaikesta huolimatta täytyy pitää suotuisana. Tämä osottaa, että virranhintaan huojistaminen oli hyvin perusteltu toimenpide.

Poikkeukset, joita rahasäännön yksityiskohtiin on tehty kuluvan vuoden rahasääntöön verraten, käyvät selville seuraavista perustelmista.

Menot.*A. Hoito.*

Erä 4. Konttoritöiden suuren lisääntymisen johdosta ehdotetaan kamreerin pohjapalkkaa korotettavaksi 500 markalla.

Erä 6. Kuluvana vuonna lisääntyy sähkötehtaan mittarien luku lähes 90 prosentilla. Kun kassanhoitajattaren työ tämän johdosta tuntuvasti lisääntyy, on Hallitus katsonut kohtuulliseksi korottaa hänen palkkaansa 600 markalla.

Erä 8. On tasoitussumma, jota konttoritöiden lisääntymisen johdosta on hiukan korotettu kuluvan vuoden määrästä.

B. Käyttö.

Erät 10 ja 11. Käyttöinsinöörin apulaisen ja tilastonlaatijan palkkaa on korotettu, kumpaisenkin 600 markalla.

Erät 13 ja 14. Määrärahasummain lisäännys johtuu siitä, että pääasemalle on asetettu kaksi uutta koneenkäyttäjää, syystä että siellä käyttö enimmäns osan vuotta jatkuu vuorokauden umpeen, jota paitsi käyttöajan pitentämisen johdosta myös on ollut asetettava lisäkoneenkäyttäjää sekä Kasarmintorin että Kallion asemalle.

Erä 18. Vastaavat kustannukset olivat $\frac{1}{9}$ 1911— $\frac{1}{9}$ 1912:

Vuokrat	Smk. 5,350:—	(5,400:—)
Lämpö	» 1,119:—	(1,200:—)
Valaistus	» 187:—	(350:—)
Puhtaanapito y. m.	» 1,443:06	(1,600:—)

Erä 19. Kuluvana syksynä ostettujen hiilien hinta on Smk. 25:60 tonnilta ja varovaisinta lienee, ettei ensi vuonna edellytetä 26 markkaa alemmaa hintaa.

Erä 24. Määrärahan lisäännys johtuu siitä, että Kasarmintorin asemalle on tänä syksynä tullut lisää uusi iso patteri.

Erä 25. Määrärahan lisäännys johtuu siitä, että tänä vuonna on tullut lisää uusi kone ja ensi vuonna on hankittava yksi tai kaksi uutta kattilaa.

Erä 28. Tätä vastaavat kustannukset olivat $\frac{1}{9}$ 1911— $\frac{1}{9}$ 1912:

Kunnossapito	Smk 5,308:40	(5,500:—)
Lämmitys	» 655:83	(1,000:—)
Valaistus	» 6,168:64	(6,500:—)
Siivoaminen y. m.	» 1,930:49	(2,000:—)

Erä 28 on uusi

C. *Fakelu.*

Erät 30 ja 32. Lisäännys johtuu edellä mainitusta mittarien luvun suuresta kasvamisesta, näitä kun tämän vuoden lopulla on noin 15,000, sen sijaan että niitä viime vuonna oli noin 8,000.

Erä 33. Menoerä laboratoori-insinööri on uusi, mutta välttämätön, sen johdosta että ankara mittarien tarkastus on tarpeellinen, jota paitsi on suoritettava erinäisiä mittaus- ja laboratoritöitä, joita tähän asti ei ole käynyt täysin tarkoituksenmukaisesti järjestäminen.

Erä 35 on yhdistetty kahdesta kuluvan vuoden rahasäännön erästä (yhteensä 17,000 mk) ja lisäännys johtuu mittarien luvun kasvamisesta.

Erä 39 on uusi ja tarpeellinen järjestetyn laboratorin sisustamiseksi.

D. *Fohtojen tarkastus (uusi).*

Erä 40. Puheenalainen insinööri oli kuluvan vuoden rahasääntöön pantu «Johtotöiden» päänimikkeen kohdalle. Palkankorotus johtuu työn ja vastuun lisääntymisestä.

Erät 41 ja 42 ovat uusia.

E. *Johtoverkko.*

Erä 44. Piirustajain palkkaa on jonkun verran korotettu.

F. *Katuvalaistus.*

Erä 48 on laskettu nykyisen lamppuluvun sekä viime syksynä Rahatoimikamariin annetun sähkökatuvalaistuksen käyttöä ja voimassapitoa koskevan tarjouksen perusteella.

G. *Johtotyöosasto ja varasto.*

Erää 54 on jonkun verran korotettu, syystä että tämänvuotinen määräraha on osottautunut riittämättömäksi.

H. *Sekalaiset menot.*

Erä 58. Käyttöhenkilökunnan kanssa tehdyissä henkilökohtaisissa sopimuksissa on näille taattu maksuton lääkärinhoito.

Erä 60. Johtuu Valtuuston lokakuun 8 päivänä 1912 tekemästä päätöksestä.

Erä 62. Vastaavat kustannukset olivat $\frac{1}{9}$ 1911— $\frac{1}{9}$ 1912:

Kunnossapito	Smk 1,888: 35	(2,500: —)
Lämmitys	» 3,500: —	(4,000: —)
Valaistus	» 2,800: 46	(3,500: —)
Siivoaminen y. m.	» 1,748: 38	(2,000: —)

K. *Korko ja kuoletus.*

Erät 63 ja 64 on laskettu Hallituksen lokakuun 9 päivänä Valtuustolle tekemän esityksen mukaisesti.

M. *Uutistyyöt.*

Erät 67—73. Puheenalaisia töitä varten on varattu n. s. ylijäämäkuoletusvaroja, s. o. laitoksen suoritettavan koron ja suunnitelmanmukaisen kuoletuksen sekä laitoksen käyttämistä kaupungin obligatsioonilainain osista menevän vuotuismaksun välinen erotus. Kun Rahatoimikonttori toistaiseksi ei ole antanut tietoja puheenalaisista vuotuismaksuista, on ylijäämäkuoletusvaroista varattu arviolta 150,000 markkaa uutistöihin. Voittovaroista on ehdotettu samaan tarkoitukseen käytettäväksi 162,000 markkaa. Tämän lisäksi on laitoksella ensintulevan vuoden laajennustöihin käytettävänä yli 700,000 markan määrä lisätyn Valtuuston joulukuun 22 päivänä 1911 myöntämiä varoja.

Erä 71. Sähkötehdas on nyttemmin kehittänyt siihen määrään, että kysymys voiman siirtämisestä jostakin sopivasta vesiputouksesta on piämmiten selvitettävä. Myöskin

hiilenhintain kohoaminen, joka näyttää käyvän pysyväiseksi, perustelee sellaista selvitystä. Höyrytekniikan nykyisen kannan johdosta on kuitenkin suotava, että yksin ajoin ja yhtärinnan mainitun selvityksen kanssa tutkitaan, kävisikö sopivaa höyrylaitos-yhdistelmää käyttämällä mainittavasti huojistaminen virtakustannuksia. Ehdotettu määrä-raha on aiottu käytettäväksi sen sivullisen avun kustantamiseen, jota sähkötehdas tarvitsee näitä tärkeitä selvityksiä hankkiessaan.

Erä 72. On laskettu että sähkötehdas, rakentamalla hiilenpurkauslaiturin kaasutehtaan purkaussillasta sekä järjestämällä sen osittain konevoimalla käytettäväksi, säästäisi noin 80 penniä hiilitonnia kohti, mikä jo ensi vuonna tuottaisi noin 11,000 markan säästön.

Tulot.

Erä 3. Myydyin sähkövirran keskihinta oli vuodelta 1911 annetun toimintakertomuksen mukaan 35.4 penniä kilowattitunnilta. Kun valaistusvirran hintaa on huojistettu noin 20 % ja valaistusvirtaan verraten tuntuva moottorivirran kulutuksen lisääntymistä on huomattavana, ei myydystä virrasta käy ensintulevana vuonna laskeminen tuloja 28 penniä enemmän.

Erä 5. Vuokratulojen vähennystä syntyy siitä, että sähkötehdas tämän kuukauden kuluessa ottaa haltuunsa kaasutehtaan tähän asti käyttämän myyntihuoneiston.

Helsingissä, lokakuun 12 päivänä 1912.

Helsingin kaupungin Sähkötehdas:

Bernh. Wuolle.

HELSINGIN KAUPUNGIN
VLEISTEN TÖIDEN HALLITUS.

Helsingissä,
lokak. 15 p:nä 1912.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 237.

Hallituksella on kunnia tässä lähettää ehdotuksensa Hallituksen alaisten «Yleisten töiden» sekä Rakennuskonttorin 1913 vuoden menosäännöksi, ja saa Hallitus ehdotuksessa mainituista eristä kunnioittaen lausua seuraavaa:

1913 vuoden
rahasääntö-
ehdotus.

Kun Rakennuskonttorin palveluksessa vuoden umpeen on moniaita ylimääräisellä rahasäännöllä palvelevia insinöörejä, paitsi palkkasääntöön merkittyä työpäällikön apulaista, on Hallitus katsonut olevan mielipiteenään lausuminen, että olisi tarkoituksenmukaisempaa, että ainakin yksi edellä mainituista insinööreistä asetettaisiin vakinaiselle rahasäännölle. Kun kuitenkin, siinä tapauksessa että tähän Hallituksen ehdotukseen myönnyttään, käy jonkun verran vaikeaksi rajoittaa molempain työpäällikön apulaisten työaloja, saa Hallitus kunnioittaen anoa valtuutusta työn jakamiseen heidän kesken työpäällikön tehtyä siitä esityksen. Edellyttäen tähän esitykseen myönnyttävän on kahden apulaistyöpäällikön palkkaukseen varattu 13,000 markan määräraha.

Rakennus-
konttori.

Rahatoimikamarin tiedoksi saa Hallitus täten kunnian ilmoittaa, että kaupungin-arkkitehti nyttemmin nauttii palkankorotusta viiden vuoden palveluksesta, minkätähden hänen osalleen on pantu vastaava määräraha, 1,000 markkaa.

Kaupunginasemakaava-arkkitehti, joka kaupunginasemakaavatoimikuntaa asetettaessa maaliskuun 1 päivänä 1908 otettiin toimeensa 3 vuodeksi, on siitä lähtien toiminut Rakennuskonttorin kaupunginasemakaavaosaston päällikkönä, minkätähden hänellä täytyy katsoa olevan oikeus virkavuosien lukemiseen mainitulta ajalta, joten hänelle myönnettäneen palkankorotus maaliskuun 1 päivästä 1913.

Kun puhtaanapito-osaston johtajan täytyy virkatoimintansa johdosta tehdä varsin huomattavia matkoja sekä kaupungissa että sen rakennettujen osain ulkopuolella ja siitä tietenkin koituu kustannuksia, näyttää kohtuus vaativan hänelle myöntämään määrärahan puheenalaisia matkoja varten, minkätähden Hallitus on katsonut olevan ehdottaminen hänelle myönnettäväksi matkarahoja 500 markkaa vuodessa.

Vaikka Hallitus tässä edellä on ehdottanut työpäällikön osastolla asetettavaksi useampia insinöörejä vakinaiselle palkkasäännölle, ei «ylimääräisten insinööri- ja piirustaja-apulaisten» palkkausmäärärahaa kuitenkaan ole käynyt vähentäminen, vaan on se entisen määräisenä pantu ensintulevan vuoden menosääntöehdotukseen. Tämä asiantilaisuus johtuu siitä, että mainitusta määrärahasta pannaan maksettaviksi Rakennuskonttorin muidenkin osastojen ylimääräisten apulaisten palkkiot sekä että näiden apulaisten luku vuosi vuodelta lisääntyy. Esimerkkinä mainittakoon, että kaupunginasemakaavaosastolle

tänä vuonna on otettu lisää ylimääräinen arkkitehti, joka todennäköisesti täytynee pysyttää pitemmän aikaa toimeissaan.

Sittenkun Rakennuskonttorilla alaostoinen nyttemmin on käytettävänä 24 työhuonetta Pohjois-Esplanaadikadun talosta N:o 27 kaupungille vuokratuista 26 huoneesta, on Rakennuskonttorin menosääntöön pantu 12,000 markan vuokramääräraha.

Mainittu menoerä samoinkuin polttopuiden kustannukset, 2,280 markkaa, ynnä sähkövalaistuksen aiheuttamat menot on menosääntöön pantu Rahatoimikamarin kirjelmän mukaisesti viine helmikuun 8 päivältä N:o 101.

Vahtimestarin tarve on Rakennuskonttorissa ollut jo monet ajat tuntuva, mutta ei ollut täytettävissä, ennenkuin konttori oli päässyt uuteen huoneistoonsa; ja on Hallitus katsonut olevan erinäisten eräin joukkoon paneminen vahtimestarin palkaksi 1,200 markkaa, paitsi asuntoa ja polttopuita, sekä korvaukseksi Rakennuskonttorin huoneiston siivoimisesta, samoilla perusteilla kuin kaupungin muihin huoneistoihin nähden on laita, 5 markkaa huoneesta kuukaudessa, eteiset lukuunotettuina, joten koko määräraha on 2,275 markkaa.

Yleiset työt.
1. Rakennukset ja talot.

Vieressä mainitun nimikkeen kohdalle ehdotukseen pannut menoerät ovat kaupunginarkkitehdin laatiman ja Hallituksen hyväksymän erikoisehdotuksen mukaiset, jota ehdotusta on perusteltu niiltä kohdilta kuin on katsottu tarpeen vaativan.

2. Kadut ja yleiset paikat.
Korjaus ja kunnossapito.

Kaikki kiveämistyöt, joihin on aiottu käyttää paraslaatuista tellikkakiviä ja asfalttia, ehdotetaan teetettäväksi Hallituksen vuonna 1911 ehdottaman sekä Rahatoimikamarin ja Maistraatin vahvistaman suunnitelman mukaan kaupungin katujen tellikkakiveyksen asteettaiseksi laajentamiseksi.

Siihen ehdotukseen nähden että olisi laitettava viistoon käyvä, tellikkakivillä päällystetty tie Rautatien torin poikki sekä tellikkakivillä päällystettävä Konstantininkadun jatkoksen itäpuolinen Kanavatorin osa, on Hallituksen huomautettava että, vaikka erinäisiä ehdotuksia Rautatien torin uudistamiseksi on tehty, ei Hallitus kuitenkaan katso olevan ehdottaminen mainitun torin poikki lounaasta koilliseen käyvän ajotien päällystämistä paremmalla aineella lykättäväksi toistaiseksi, koska sikäläinen liikenne on niin vilkas, että sitä varten ehdottomasti täytyy laittaa nykyistä tarkoituksenmukaisempi ajotie, kun nykyinen, uudistetuista korjauksista huolimatta, ei enää vastaa oikeutettuja vaatimuksia. Määräraha on laskettu 34,600 markaksi.

Rautatien torin lounaisosan ketokiveyksen uudistus 23,000 markan kustannuksilla on välttämätön, syystä että pinta on kuoppainen ja vaikea kuivattaa, ellei päällystystä kokonaan uusita ja koko pintaa samalla koroteta.

Mitä sitten Kanavatoriin tulee, olisi torin ranta-alueen nykyistä ketokiveystä laajennettava jotta se yhdistäisi toisiinsa tellikkakivillä jo päällystetyn Aleksanterinkadun sekä Pohjoisrannan, joka viimeksi mainittu on ehdotettu sikäläisen vilkkaan ajoliikenteen johdosta niinkään päällystettäväksi tellikkakivillä. Määrärahaksi tätä varten pantanee menosääntöön 16,100 markkaa.

Kun Pitkäänsiltaan kuuluvat, Siltasaarenrantaan ulottuvat rampit osittain päällystetään tellikkakivillä, olisi yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi suotava, että samalla aineella

päällystettäisiin mainittu Siltasaarenrannan osa, koska kiveys nykyisen huonon kuntosensa johdosta joka tapauksessa täytyy ensi tilassa uudistaa. Kustannukset, arviolta 12,700 markkaa, pantanee menosääntöön.

Makasiininrannassa olevan tavaravajan pohjoispuoliseen laituritasoon nähden on satamakapteeni huomauttanut että, kun tätä paikkaa sangen paljon käytetään puretun tavaran varastopaikaksi ja siellä siirrellään tavaroita raskaasti kuormitetuilla käsiratailla, olisi ranta 60 metrin pituudelta päällystettävä paraslaatuilla tellikkakivillä asfalttiin, tehtävä mahdollisimman tasaiseksi ja varustettava sopivilla laitteilla sadeveden poisjohtamiseksi, joita töitä varten tarvitaan 22,700 markan määräraha.

Sittenkun kaupunki nyttemmin on useimpain Itäisen Viertotien varrella Siltasaarenkadun ja Kolmannen linjan välillä sijaitsevain talojen omistajain kanssa tehnyt sopimuksen heidän tonttiansa viereisen kadun kunnossapidosta eikä tähän tarkoitukseen käytetty päällystysaine ole osottautunut kykeneväksi kestämaan vilkasta liikennettä, mikä seikka usein uudistuneissa korjauksissa on täysin todettu, on näyttänyt olevan parhaiten kaupungin edun mukaista, että puheenalaiseen liikenneväylään tehdään se muutos, että ajotie viipymättä päällystetään paraslaatuilla tellikkakivillä asfalttiin, josta työstä on laskettu olevan kustannuksia 81,600 markkaa. Työn pikaista suoritusta vaatii sekin seikka, että Hakaniemen torilla rakenteilla oleva kauppahalli, joka luultavasti ensintulevana vuonna valmistuu ja luovutetaan tarkoitukseensa, vaatii tällaista katutomun vähenemistä edistävää viertotien päällystystä, koska tomu muussa tapauksessa olisi haitaksi hallikaupalle.

Tässä yhteydessä lienee myös huomautettava, että tarpeellinen rahamäärä jo on osotettu puheenalaisen hallin viereisten katujen päällystämiseksi ketokivillä.

Katajanokan kanavasillan puukuutiokansitus on nyttemmin käynyt ylen kuoppaiseksi, minkätähden se on uusittava ja tuottaa kustannuksia 2,600 markkaa.

Rahatoimikamariin lähetetyn kirjeen nojalla kuluvan lokakuun 4 päivästä N:o 231 on menosääntöön pantu 18,000 markan lisämääräraha lähinnä Pitkäasiltaa sijaitsevan Unioninkadun osan päällystämiseksi paraslaatuilla tellikkakivillä asfalttiin.

Kirkkomaankadun sekä tämän kadun ja Lapinlahdenkadun välisessä kulmauksessa olevan kentän viertopinta kaipaa perinpohjaista uudistusta, josta työstä on laskettu olevan kustannuksia 10,625 markkaa.

Menosääntöön on myös pantu 11,000 markan määräraha erinäisten kaupungin katuosain vierillä olevain kaiteitten uudistamiseksi ja korjaamiseksi, ja sisältyy siihen kustannus rautakaiteitten hankkimisesta Itäisen Viertotien ja Sibyllankadun väliselle Pääskylänkadun osalle noin 125 metrin pituudelta sekä Itäiselle Tokankadulle 175 metrin pituudelta. Muuten sisältyy määrärahaan kustannuksia edelleen käyttökelpoisten puukaiteitten korjauksista sekä eräitten vanhempien rautakaiteitten maalauksesta.

Sittenkun Punanotkon istutukset nyttemmin on enimmältä osalta järjestetty sekä kaikille näiden eteläpuolisille Johannesentien viereisille tonteille rakennettu sieviä kivitaloja, täytyy mainittu tie lujittaa sopivalla aineella, erittäinkin siitä syystä että kadun jyrkkä lasku runsaamman sateen aikana kovasti vaikeuttaa ajotien pitämistä

Uutistyöt.

liikenteen vaatimuksia vastaavassa kunnossa; ja on tämän johdosta katsottu tarpeelliseksi päällystää katu ketokivillä, josta työstä on kustannuksia 900 markkaa.

Kalastajatori ehdotetaan päällystettäväksi ketokivillä, koska se katukatselmusta toimitettaessa on katselmusmiesten Maistraatille tekemän, kaupungin katujen ketokiveyksen laajentamista tarkoittavan ehdotuksen mukaisesti katsottu olevan sen tarpeessa. Kustannukset on laskettu 2,100 markaksi.

Sittenkun tehdaskorttelin N:o 296 alapuolelle ulottuva Hakaniemenrannan osa kaksi vuotta takaperin luovutettiin liikenteelle, mistä lähtien sitä on paljon käytetty hiekkaa ja tiiliä y. m. maihin purkaessa, on ajoliikenne saanut aikaan, että mainittu päällystämätön rantasilta ei ole usein uusituista korjauksista huolimatta ollut asianmukaisessa kunnossa, minkätähden on näyttänyt tarkoituksenmukaiselta päällystää rantasilta ketokivillä, joten tuloksettoman kunnossapidon runsaat kustannukset tuntuvasti vähenisivät. Kiveämisestä on laskettu olevan kustannuksia 20,600 markkaa. Mainittuun menoerään sisältyy myös kustannus puheenalaisen torin poikki vievän ajotien päällystämisestä ketokivillä.

Kun Haapaniemen- ja Kaikukatu ovat miltei ainoat Sörnäsän Rantatien ja Itäisen Viertotien väliset yhdysväylät ja niillä sentähden on melkoinen liikenne, olisi ne lujitettava ketokivillä ja varustettava jalkakäytävillä, joista töistä on laskettu olevan kustannuksia 4,300 markkaa Haapaniemen- ja 3,600 markkaa Kaikukadun osalta.

Siihen katsoen että kaikille Agricolakadun viereisille tonteille on rakennettu isoja kivitaloja sekä kysymys on nostettu sikäläisen istutuksen järjestämisestä, näyttää olevan syytä kadun kiveämisellä lopullisesti järjestää tämä vilkasliikenteinen ja keskeinen paikka. Kustannukset on laskettu 18,000 markaksi.

Hallitus on katsonut välttämättömäksi että pannaan ajokuntoon Fleminginkatu, joka on erittäin vilkas liikenneväylä Kallion etelä- ja pohjoisosain välillä. Kustannukset on laskettu 7,100 markaksi.

Kristiinan- ja Länsi Brahekadun välinen Helsinginkadun osa on päällystettävä ketokivillä, joka työ on luonnollisena jatkona Kristiinankadun kiveykseen. Kaupungin osalta on kustannukset laskettu 4,100 markaksi.

Brahekatukin, jonka useimmille tonteille on rakennettu kalliita kivitaloja, on pantava täysikelpoiseen kuntoon, josta työstä on kustannuksia 11,600 markkaa.

Vaasankatu on vuoden varrella tasoitettu täyteen leveyteensä, minkä johdosta sikäläiset talonomistajat ovat vaatineet ajotien lujittamista sopivalla aineella, ja on Hallitus sen johdosta katsonut kohtuulliseksi menoarvioehdotukseen panna tarkoitukseen tarpeellisen määrärahan, 8,300 markkaa, vuokratonttien N:ojen 20 ja 23 viereisten katuosain päällystämiseksi ketokivillä.

Kaupungin osa L. Viertotien ja Topeliuskadun välistä Meilansintietä on pääliikenneväylänä Töölön kaupunginosan luoteisosiin, minkä johdosta ja kun Raitiotie- ja Omnibusosakeyhtiö on sitoutunut tellikkakivillä asfalttiin päällystämään yhtiön tonttien viereiset katuosat, kaupungin käy välttämättömäksi niinkään lujittaa omat osansa puheenalaista katua, koska mainittu yhtiö on oikeutettu sinne laskemaan erinäisiä

raiteita, jotka suuressa määrin vaikeuttaisivat liikennettä, ellei sen sijaan kadun päällystystä laitettaisi yhteisen järjestelmän mukaan. Kustannukset on laskettu 11,400 markaksi.

Hesperia- ja Museokadun välisen Töölönkadun kaupungille kuuluvain osain kiveäminen on välttämättömän tarpeellinen sen tilan johdosta, missä Töölön kaupunginosan kadut nykyään ovat. Kustannukset on laskettu 2,500 markaksi.

L. Viertotien ja Nervanderkadun väliset kaupungille kuuluvat Cygnaeuskadun osat on niinkään välttämättä päällystettävä ketokivillä. Kustannukset nousevat 2,700 markkaan.

Sama on niinkään laita kaupungille kuuluvain osain:

Cygnaeus- ja P. Rautatiekadun välistä Nervanderkatua. Työn suorittamisesta on laskettu olevan kustannuksia 8,600 markkaa,

Museo- ja Arkadiakadun välistä Aurorakatua. Kustannukset on laskettu 2,500 markaksi.

Kaupungin osa Nordenskiöld- ja P. Rautatiekadun välistä Hietaniemenkatua ehdotetaan kivettäväksi, koska täkäläinen liikenne on verraten vilkas sekä tämä katuosa kulkee kaupungille kuuluvain tonttien vieritse, joihin on rakennettu kunnan työväen-asuntoja, jota paitsi kadun eteläpuolella on 8 myymätöntä tonttia. Puheenalaisesta työstä on laskettu olevan kustannuksia 20,800 markkaa.

Yksityiseltä taholta on nostettu kysymys Kammiokadun likinnä L. Viertotietä sijaitsevan osan laajentamisesta sekä saman kadun kaupungille kuuluvan osan viertämisestä ynnä jalkakäytävään teettämisestä kaikkien mainitun kadun varrella sijaitsevien tonttien vierelle ja on Hallitus, sen johdosta että kadun huono kunto on aiheuttanut valituksia, kirjelmässä viime huhtikuun 26 päivältä Rahatoimikamarille esittänyt ryhtyväväksi sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että Kammion alueen vuokramies veloitettaisiin, jotta kadun kävisi laajentaminen määrättyyn leveyteensä, poistamaan hänelle kuuluvan lankkuaitauksen ja rakennuksen, niin myös että Hallituksen käytettäväksi osotettaisiin 7,375 markan rahamäärä pakottavimpain järjestämistöitten teettämiseen kuluvana vuonna.

Koska kuitenkin Rahatoimikamari on ollut sitä mieltä, että työ voi jäädä ensintulevaan vuoteen ja että määräraha sitä varten olisi pantava saman vuoden rahasääntöön, on Hallitus tätä tarkoitusta varten kulunkiarvioehdotukseensa pannut koko sen rahamäärän, mikä kadun täydelliseen järjestämiseen tarvitaan, eli 19,445 markkaa.

Kaikki Speransky-, Wecksell-, Galitzin-, Chydenius-, Rehbinder-, Edelfelt- ja Horn-tien sekä Engelaution viereiset tontit on myyty ja useimmat niistä rakennettu, joten näiden teiden lopullinen lujittaminen ei enää siedä toistaiseksi lykkäämistä. Puheenalaiset tiet näyttää olevan tarkoituksenmukaisinta viertää «Kiton» nimisellä, tomua sitovalla aineella, joka kokeillessa on osottautunut kaikkiin puolin tarkoituksenmukaiseksi sekä halvaksi, niin että sen käyttäminen viertämisaineena on tuottanut lisäkustannuksia ainoastaan 50 penniä katukiveyksen neliometriä kohti. Kustannuksia on laskettu olevan seuraavat määrät:

Speranskytie	Smk 9,900: —
Weckselltie	» 1,260: —
Galitzintie	» 1,620: —
Chydeniustie	» 810: —
Rehbindertie	» 4,200: —
Edelfelttie	» 1,260: —
Horntie	» 540: —
Engelaukio	» 3,600: —

Kaduntasoituksia ehdotetaan teetettäväksi Töölössä siinä katuverkon osassa, jota idässä ja lännessä rajoittavat L. Viertotie ja Runebergkatu sekä etelässä ja pohjoisessa Rautatiekatu ja Hesperiakatu. Tämä ehdotus johtuu siitä, että puheenalaisen katuverkon alueella jo on sangen lukuisia rakennuksia ja että luovuttamalla sieltä uusia tontteja saataisiin keskitetympi asutus puheenalaiseen kaupunginosaan, mistä olisi tuntuvaa etua, koska rajoitetun osan kaupunkia siten voisi edellyttää tulevan täyteen rakennetuksi verraten lyhyessä ajassa. Tällä seikalla täytyy katsoa olevan jonkun verran merkitystä, koska rakennustoiminnasta johtuvat hankaluudet siten kävisi rajoittaminen lyhempään rakennusaikaan. Puheenalaisen katuverkon tasoittamista vaatii sekin seikka, että kaikki tåkäläisten katujen alle tarvittavat kanavat ovat ennestään olevan lokaviemäriverkon haarakkeita, joten tämä verkko, siinä tapauksessa että ehdotus hyväksytään, tulisi valmiiksi rakennetuksi. Työ käsittäisi seuraavat kadut ja vaatisi kustannuksia vieressä mainitut määrät:

Creutz- ja Runebergkadun välinen Apollokadun osa	Smk 57,600: —
Minervakatu	» 10,600: —
Ahlqvistkatu	» 31,200: —
Tunturilaaksokatu Runeberg- ja Cygnaeuskadun väliltä	» 69,100: —
Temppelikatu	» 31,500: —
Lutherkatu Runeberg- ja Temppelikadun väliltä	» 45,000: —
Sampokatu Runeberg- ja Temppelikadun väliltä	» 6,100: —
Freedrikinkatu Dagmar- ja Lutherkadun väliltä ynnä viereiset, istu- tuksiksi varatut paikat	» 25,500: —

Kaupungin Ainespihaan sattuva Malminkadun osa on ehdottomasti tasoitettava jotta kävisi toimittaminen sen välttämättömän tarpeellinen laajentaminen, mikä ei ole aikaansaataavissa, ellei aivan alueen lounaisrajalla kulkevaa, satamaradan eri puolilla sijaitsevia kaupunginosia toisiinsa yhdistävää tietä poisteta ja sijaan panna edellä mainittua katua. Kustannukset on laskettu 12,000 markaksi.

Kalliossa toimitettaviksi ehdotetut kaduntasoitukset jakautuvat kolmeen ryhmään, joista:

ensimmäinen käsittää Helsinginkadun itäosan ynnä siihen liittyvät Aadolfin-, Torkkelin-, Penger- ja Kustaankadun, joiden tasoittamisella aikaan saadaan kauan kaivattu yhteys

Kallion keskeisten tasoitettujen osain ja Itäisen Viertotien välillä, minkä ohella lähimmät tontit tämän johdosta tulevat myytäväksi käytettäväksi ja viimeksi mainittujen katujen tasoitustöistä saadaan huomattavat määrät louhoskiviä, joita tarvitaan Helsinginkadun penkereen täytteeksi ja tukemiseksi;

toinen käsittää Kristiinan- ja Sturekadun välisen osan Porvoonkatua, Kristiinan- ja Porvoonkadun välisen osan Sturekatua sekä korttelin N:o 373 eteläpuolisen osan Vesisäiliönkatua ja joista kaksi ensimmäistä ehdotetaan tasoitettaviksi, koska viereiset tontit jo on myyty, ja taas viimeksi mainitun kadun tasoitusta vaatii se seikka, että olisi hyvä saada erittäin edullisesti sijaitsevat korttelin N:o 373 tontit rakennettaviksi; sekä

kolmas käsittää Saimaankadun puoleen leveyteen asti ynnä Sipoonkadun, joiden katujen tasoittamisella on aikomus saada rakennettaviksi 8 tonttia, joten työväenasuntoja voisi syntyä Fredriksbergin asemaa likinnä sijaitsevaan kaupunginosaan.

Korttelin N:o 251 eteläpuolella Vilhelmsperinkadun varrella sijaitseva tie ehdotetaan tasoitettavaksi, koska kaikki täällä sijaitsevat tontit, yhtä lukuunottamatta, on myyty, minkä johdosta ja kun puheenalaisia tontteja ei voi täysin käyttää hyväksi, ellei niille varata kulkuyhteyttä, tien teettämistä täytyy pitää välttämättömänä.

Edellä mainittujen katujen tasoittamisesta on laskettu olevan kustannuksia seuraavat määrät:

Helsinginkatu Itä Brahe- ja Kaarlenkadun välillä	Smk	24,500: —
sekä Flemminginkadun ja Itäisen Viertotien väliltä ynnä korttelin N:ojen 338, 342 ja 349 viereltä, kaikkiaan	»	111,000: —
Aadolfinkatu	»	31,500: —
Torkkelinkatu	»	55,300: —
Pengerkatu Torkkelin- ja Vaasankadun väliltä	»	28,400: —
Kustaankatu Vaasan- ja Helsinginkadun väliltä	»	6,400: —
Porvoonkatu Kristiinan- ja Porvoonkadun väliltä	»	36,000: —
Sturekatu Kristiinan- ja Porvoonkadun väliltä	»	16,000: —
Vesisäiliönkatu korttelin N:o 373 eteläpuolelta	»	18,500: —
Saimaankatu puoleen leveyteensä	»	8,100: —
Sipoonkatu	»	27,000: —
Korttelin N:o 251 eteläpuolinen tie Vilhelmsperinkadun viereltä	»	17,600: —

Rahatoimikamarin pöytäkirjanotteessa viime heinäkuun 4 päivältä 54 §:n kohdalla annettua tehtävää täyttääkseen on Hallitus ehdotukseensa pannut 6,440 markan määrärahan haararaiteen teettämiseksi Sörnäsän Rantatietä pitkin mainitun tien viereisiin varastopaikkoihin.

Sittenkun Pitkäsillan uudestirakentaminen nyttemmin on pääasiassa loppuun suoritettu ja tämän johdosta käy tarpeelliseksi lopullisesti järjestää siltaan rajoittuva osa Pitkäsillanrantaa, on Hallitus, myöskin siihen nähden että mainittu rantasilta olisi oleva miltei täyteen rakennetun Siltsaaren suoranaisena ja hyvin tarpeellisena kulku-

väylänä, katsonut painavien syiden puoltavan Pitkäsillanrannan tasoittamista ensintulevana vuonna, erittäinkin kun kaupungille sen johdosta tarjoutuu tilaisuus myydä kolme sikäläistä tonttia, joiden yhteenlaskettu hinta monin verroin korvannee puheenalaisen kadunrakennustyön 86,000 markaksi lasketut kustannukset.

Siinä tapauksessa että kaikki edellä ehdotetut kaduntasoitustyöt tulevat teetetäviksi, saadaan myytäviä tontteja kaikkiaan 75, nimittäin Töölöstä 34 ja Kalliosta 41. Nykyään on näissä osissa kaupunkia myytäväksi valmiita tontteja, toisessa 88 ja toisessa 87.

Bölen esikaupungin järjestämistyön jatkamiseksi on tarpeen seuraavia määrärahoja nimittäin:

Hertankatu Bölen- ja Suokadun väliltä	Smk 25,500:—
Eevankatu	» 6,100:—
Susannankatu	» 7,400:—
Kyllikinkatu Susannan- ja Hertankadun väliltä	» 16,000:—
	Yhteensä Smk 55,000:—

mikä likimittäin vastaa samanlaatuisiin tarkoituksiin tänä vuonna myönnettyä määrärahaa.

Kun miltei kaikki Vallilan työvänesikaupungeissa olevat tontit nyttemmin on myyty ja rakennettu sekä uusien tonttien kysyntä lisääntynyt, näyttää olevan syytä sikäläisiä kaduntasoitustöitä jatkamalla valmistaa uusia tontteja rakennettaviksi. Hallitus saa sentähden ehdottaa vuonna 1913 tasoitettaviksi seuraavat kadut, joista olisi kustannuksia vieressä mainitut määrät:

Suvantotie Virtain- ja Laatokantien väliltä	Smk 8,000:—
Keuruuntie Suvantofiestä länteen	» 3,000:—
Vanajantie	» 11,500:—
Laatokantie puoleen leveyteensä Oulun- ja Vallilantien väliltä	» 7,800:—

Tämän johdosta saataisiin käytettäväksi 32 tonttia.

Jotta niinkuin edellisinä vuosinakin saataisiin tilaisuutta levittää Itäistä Viertotietä täyteen määräänsä niiltä kohdin, missä rakennustoiminta ja liikenne sitä vaativat, on tarpeen 15,000 markan määräraha.

Läntisen Viertotien levittämiseksi niiltä kohdin, missä uutisrakennuksia jo on tahi mihin niitä vuoden varrella tulee teetetäviksi, on katsottu tarpeelliseksi 10,000 markan määräraha.

3. Kanavat ja viemärit. Kun lokaviemäriverkon laskukaivojen ja kuilujen luku suoritettujen uutistöitten johdosta on lisääntynyt, minkätähden taas käy tarpeelliseksi lisätä lokaviemäriverkon **Korjaus ja kunnossapito.** puhtaanapitomiehistöä kahdella työmiehellä ja yhdellä ajomiehellä, joiden palkoiksi

tarvitaan yhteensä 5,300 markkaa, ei tähänastinen 29,000 markan määräraha riitä, vaan on se korotettava 35,000 markkaan.

Täydennystöihin tarvitaan samoin kuin tänäkin vuonna 5,000 markkaa ja lokaviemärien huuhteluveden kustantamiseen arviolta niinkään 5,000 markkaa.

Uutistöiden nimikkeen kohdalla mainituista määristä ovat useimmat sen laatuksia, että ne ovat ennen ehdotettujen kaduntasoitustöiden yhteydessä. Poikkeuksina ovat ainoastaan kolme ehdotuksessa viimeksi mainittua työtä. Kaivopuiston Itäisen Lehtokujan alaisia viemärikanavia varten on ehdotettu määräraha siitä syystä, että tontin N:o 8 osittamisen johdosta syntynyt uusi tontti N:o 8 c, jota paraikaa rakennetaan, ei muuten pääse yhtymään yleiseen viemärijohtoon. Kustannukset on laskettu 3,400 markaksi.

Ruoholahdenrannan alainen kanava, jonka rakentamisesta on menoja 32,500 markkaa, on käynyt välttämättömäksi, sittenkun mainitun rannan ja Busholman saaren välinen yhteys on aikaansaatu, koska on yhteen laskukohtaan yhdistettävä kaikki kanavat, jotka kohtisuoraan mainittua rantaa vasten olevilta kaduilta nykyään kukin erikseen laskevat Ruoholahden sisäosaan. Vastamainittu leikkaava kanava on muuten osa niitä laitteita, joita tulee tehtäväksi kaupungin rantavesien suojelemiseksi lokaviemärien tuomalta lialta.

Edelleen on katsottu välttämättömäksi teettää Bölen esikaupungista lounaaseen sijaitsevasta suosta lähtevä avonainen oja sen likaveden poistamiseksi, mikä mainitusta kaupunginosasta laskee sanottuun suohon ja siellä synnyttää terveydelle haitallisia kaasuja.

Erinäisten töiden saattamiseksi tyydyttävään kuntoon on toimitettava tavannukainen korjaus, josta on menoja 10,000 markkaa.

Tämän lisäksi on kuitenkin katsottu tarpeelliseksi korjata Uuden Eläintarhantien viertopäälylystyistä Siltasaarenkadulta Vanhan Eläintarhantien yhtymäkohtaan asti, josta työstä on kustannuksia	Smk 7,500: —
Vanhan Eläintarhantien korjaus	» 5,760: —
Eläintarhan kehätien rautat. itäpuolisen osan korjaus	» 3,250: —
Fredriksbergin tien viertopäälylystyksen korjaus	» 6,250: —
Seurasaaarentien korjaus, sen johdosta että varsinkin automobiililiikenne siellä on kovasti lisääntynyt	» 10,000: —

Viimeksi mainittuun tiehen nähden huomautettakoon lisäksi, että sen laajentamista olisi ollut ehdotettava toimitettavaksi yksin ajoin viertopäälylystyksen korjaustöiden kanssa, mutta tämä on katsottu olevan jättäminen toistaiseksi, koska tämän tien sijaan ehkä kohdakkoin tulee uuden kaupungin asemakaavan mukaisesti suunnattuja katuja tahi teitä, minkätähden on katsottu nykyään riittävän, jos ajotie pannaan tarpeen mukaiseen kuntoon.

Alppilasta Kotkankadulle vievän 5 metrin levyisen tien tasoitus ja viertäminen on jo kauan ollut tarpeen vaatima jotta saataisiin Fredriksbergin työväestölle suo-

4. Tiet.

Uutistyöt.

ranainen kulkuväylä länteen päin. Tästä työstä on laskettu olevan kustannuksia 5,200 markkaa.

5. Viiertotiet. Erinäisiin korjauksiin tarvitaan samansuuruinen määräraha kuin kuluvanakin vuonna, **Korjaus ja kunnossapito.** eli 15,000 markkaa.

6. Satamat. Korjausmäärärahan korottaminen 25,000:stä 30,000 markkaan on sitä enemmän **Korjaus ja kunnossapito.** tarpeen vaatima, kun kaupungin rantasiltojen ja siltojen luku ja pituus on lisääntynyt sekä aika, jonka kuluessa niitä käytetään liikennetarkoituksiin, pyrkii vuosi vuodelta ilmeisesti pitenemään.

Viimeksi mainituista syistä ovat myöskin avonaisten jääraidojen aitausten kunnossapitokustannukset kohonneet, minkätähden mainittuihin tarkoituksiin sekä alasmensiltojen kunnossapitoon myönnetty määrärahat ovat osottautuneet riittämättömiksi, ja lienee näitä määrärahoja ensintulevaksi vuodeksi osotettava 8,000 markkaa tähänastisten 5,000 markan sijasta.

Ensi vuonna tulee kaupunkia varten tekeillä oleva ruoppauskone laskettavaksi vesille ja käytettäväksi tarkoitukseensa. Koneessa, jonka työkyky on laskettu 7 kertaa suuremmaksi kuin vanhan ruoppauskoneen, on tietysti myös suurempi miehistö kuin viimeksi mainitussa, ja samaten on nostetun pohjamudan hinaamisesta entistä enemmän kustannuksia. Kun ruoppauskustannusten suuruudesta ei kuitenkaan ole tähän asti kokemusta olemassa, on tarkoitukseen arviolta varattu 50,000 markkaa.

Nykyinen, aivan Sörnäsän itäisen niemekkeen pohjoispuolella sijaitseva ruoppausvarastopaikka on jo likimmittään täytetty. Uusi paikka on sentähden tarpeellinen, ja täksi on valittu Pikku Verkkosaaren eteläpuolinen vesialue, kuitenkin niin, että ruoppaustyö ei koskisi Kulosaaren lauttalaituria, joka jäisi vanhan ja uuden varastopaikan väliin. Kustannuksiin, 20,000 markkaan, on luettu menot sekä kivien hankkimisesta ja niiden sijoittamisesta tarpeelliseen leikkaavaan pengermään että myös ruoppauskoneen siirrosta uuteen paikkaan.

Taivallahden purkauslaiturin kansitus on lopen kulunut ja sentähden uusittava, minkä ohessa laituri kaipaa muitakin pienempiä korjauksia. Kustannukset on laskettu 3,600 markaksi.

Sen johdosta että satamakapteeni on huomauttanut olevan tarpeellista hankkia lisätilaa Humallahteen poikkeavien alusten kytkypaikaksi, on Hallitus, myöntäen mainitun huomautuksen aiheelliseksi, katsonut olevan varaaminen määräraha entisen laiturin jatkamiseksi 28 metrin pituudelta, joten saataisiin tilaa entisten lisäksi kahdelle alukselle. Kun sen lisäksi sillalle vievä tie on sekä kapea että muuten puutteellinen, on tätä tarkoitusta varten pantu 4,200 markkaa tarpeelliseksi katsottuun kaikkiaan 13,000 markan suuruiseen määrärahaan.

Töölönlahden rannassa, kohta Sokeritehtaan alueen pohjoispuolella olevassa sillassa, jota etusijassa käytetään soutuveneiden kytkypaikaksi, ovat sekä kansitus että kaiteet ylen lahot, minkätähden sen korjaamiseen tarvitaan 1,000 markan määräraha.

Sörnäsän keskimäinen silta, joka enimmältä osaltaan on upotusarkkujen varassa,

on mätä ja kulunut, minkätähden on tarjona vaara, että se vaipuu niiden melkoisten puutavaramäärän painosta, joita siihen kasataan lastaustöitä toimittaessa. Sekä arkut että kansitus on sentähden uusittava, ja tarvitaan tähän 37,000 markkaa.

Siltavuorenrannan laiturit, joita ahkerasti käytetään rakennustarpeiden, niinkuin hiekan, tiilien y. m. purkauspaikkoina, on osittain lujitettava ja uudestirakennettava voidakseen tyydyttää liikennettä. Kustannukset on laskettu 2,400 markaksi.

Katajanokan pohjoisrannan purkaussilta on rakennettu arkkujen varaan, joiden vedenpinnasta koholla olevat osat ovat mädänneet, minkätähden ne on uusittava. Kustannukset nousevat 8,000 markkaan.

Jotta Sumpparin pohjoisrannassa olevaa tihtaalia, joka nyttemmin on ylenmäärin laho, voisi käyttää tarkoitukseensa isompien alusten hinaamiseen ja kytkemiseen, on se uudestirakennettava 1,150 markan kustannuksilla.

Tarkastuspaviljongin pohjoispuolella sijaitseva puinen laiturinreunustus on laho ja sentähden uusittava 2,500 markan kustannuksilla.

Makasiininrannan pohjoisosassa on vedensyvyys viime aikoina ollut 6 metriä, mutta siitä huolimatta ovat jonkun verran syvemmissä kulkevat alukset käyneet tähän laituriin, kun sen viereinen pohja on pehmeätä lietettä. Kun tietysti kuitenkin alusten on hankala päästä mainittuun laituriin, on Rakennuskonttori kuluvana syksynä ruoppauttanut paikan 7 metrin syvyyseksi, paitsi pohjoisimmasta osasta, missä syventäminen ei ole käynyt päinsä, kun pohja on kivikkoa ja kalliota.

Jottei tämä matalikko, joka tuottaa vaaraa merenkululle kaupungin vilkkaimmin liikehdityssä satamassa, enää vaikeuttaisi merenkulkua ja ehkä aikaansaisi onnettomuutta, on 20,000 markan määräraha katsottu tarpeelliseksi matalikon syventämiseksi 7,5 metriin keskivedenkorkeuden vallitessa.

Viime talvena Pohjoissatamaan rakennettua isoa venelaituria on purjehduskautena ahkerasti käytetty, etusijassa moottorialusten ja muiden kallisarvoisten veneiden kytkypaikkana. Satamakapteeni on kuitenkin ilmoittanut, että veneet eivät ole erällä tuullilla olleet täysin suojassa, vaan ovat tärveltyneet, sen johdosta ettei niitä ole voinut kytkeä kyllin kauas toisistaan. Tämän epäkohdan poistamiseksi on satamakapteeni ehdottanut, että 7 metrin päähän laiturin ulkolaidasta lyötäisiin kutakin venettä varten pohjaan paalu, joka rajoittaisi kytkypaikkaa siten, etteivät veneet joutuisi kosketuksiin keskenään, jota paitsi kävisi kunkin aluksen perästä johtaminen kaksi kytkyköyttä patsaisiin. Muutos näyttää tarkoituksenmukaiselta ja sen toimeenpano vaatii kustannuksia 4,500 markkaa.

Makasiininrannassa samoin kuin Rahapajanrannassakin, missä liikenne on erittäin vilkas ja purkaus- ja lastaustyöntekijäin luku melkoisen suuri, näyttää olevan välttämätöntä hankkia näille tilaisuus puhtaan juomaveden saamiseen. On sentähden katsottu tarpeelliseksi sopiviin paikkoihin mainituille rantasilloille asettaa viisi siten laitettua vesijohtoa, ettei tarvitse käyttää kuppia eikä muuta astiaa, vaan vettä tarvitseva voi ohjata suuhunsa hienon vesisuihkun, jonka painamalla vesijohdon hanaa saa johdosta lähtemään. Kustannukset on laskettu 2,500 markaksi.

Uutistytöt.

1912 vuoden menosäännössä on 200,000 markan määräraha isomman ruoppauskoneen ynnä tarpeellisten proomujen ostoon. Sittenkun vahvistetun ohjelman pohjalla oli kilpailevia ruoppauskoneen hankintatarjouksia saapunut sekä koti- että ulkomaisilta toiminimiltä, jotka tarjosivat tällaisia koneita 187,300 S:markan — 384,000 Saksan markan hinnasta, päätettiin hyväksyä täkäläisen Kone- ja Siltarakennusosakeyhtiön tekemä 200,000 markkaan päättyvä tarjous. Määrärahasta ei näin ollen jäänyt mitään käytettäväksi proomujen ostoon eikä työn suorituksessa tarpeellisen tarkastuksen kustantamiseen.

Edellä mainittu tulos johtuu siitä, että Hallituksella määrärahaa arvioidessaan oli käytettävänä vain likimääräisiä tietoja tällaisten koneiden rakennuskustannuksista sekä että ohjelmassa myös vaadittiin, että laitoksen pitää kyetä tehokkaasti toimimaan kovalla pohjalla, minkä johdosta taas koneen täytyisi olla erittäin lujaa rakennetta ja sentähden tuntuvasti kalliimpi. Näin ollen ei, sittenkun hankintatarjoukset oli tarkastettu, voinut tulla puhetta uuden kilpailun toimeenpanemisesta luopumatta edellä mainitusta vaatimuksesta. Tarjouksiin oli nähtävästi myös vaikuttanut rautamarkkinoilla silloin vallitseva hintatila, joka oli korkeampi kuin siihen aikaan, jolloin määräraha laskettiin.

Edellä mainittujen seikkain johdosta on Hallituksen kuitenkin täytynyt pyytää lisämäärärahaa voidakseen kustantaa koneen valmistustyön tarkastamisen, josta on sovittu insinööri Julius Forsmanin kanssa ja johon tarvitaan 2,000 markkaa, että myös hankkiakseen uudet ruoppausproomut.

Näistä proomuista, jotka ovat tuiki välttämättömät jotta uutta ruoppauskonetta, jonka työteho on 7 kertaa suurempi kuin entisen, kävisi täysin käyttäminen hyväksi, on kaksi ehdotettu tehtäväksi raudasta ja varustettavaksi liikkuvalla pohjalla. Näiden proomujen kustannukset nousevat Hallituksen erästä täkäläisestä konepajasta saamain tietojen mukaan 80,000 markkaan, jota vastoin kaksi proomua tehtäisiin tavalliseen malliin puusta yhteensä 16,000 markan kustannuksilla.

Noiden kalliiden rautaproomujen hankkiminen on tarpeellinen sen johdosta että kaupungin ruoppauseleვატორი vastaa ainoastaan vanhan ruoppauskoneen ruoppauskykyä eikä sentähden kykene kyllin nopeasti poistamaan niitä melkoisia mutamääriä, joita uusi kone nostaa, minkätähden on hankittava itsestään tyhjeneviä proomuja.

Keittohuoneenrantaan, joka oikeastaan on Makasiininrannan pohjoispään jatkoa, on osottautunut tarpeelliseksi rakennuttaa vaja, syystä että tällä rantasillalla on miltei yhtä vilkas liikenne kuin Makasiininrannassa. Kun sinne puretut tavarat eivät kuitenkaan ole sen laatuaisia, että niitä tarvitsi säilyttää umpinaisessa rakennuksessa, vaan ne ainoastaan vaativat suojaa kosteudelta, on 16 × 50 metrin laajuinen avonainen vaja katsottu tarkoitukseen sopivaksi ja tarvetta vastaavaksi. Kustannukset on laskettu 20,000 markaksi.

Makasiininrannassa ei, niinkuin tiedetään, ole käytettävänä läheskään tarpeellista tilaa. Tähän katsoen ja vaikka Hallitus ei ole lopullisesti käsitellyt kysymystä tämän tarpeen täyttämisestä enempää kuin laituritilan lisäämisestäkään, eikä lopullista ehdo-

tusta sentähden ole voitu esittää asianomaisten tutkittavaksi, on pidetty tarpeellisena panna määräraha kulunkiarvioehdotukseen jotta, sittenkun satamarakennusten asteettaista laajentamista varten laadittu yleisohjelma on hyväksytty, paikalla voitaisiin ryhtyä rakennuttamaan tavaravajaa sitä varten valitulle sopivalle paikalle. Kustannukset on laskettu 100,000 markaksi.

Istutusten ja taimistojen kunnossapitomääräraha on tänä vuonna 102,800 markkaa, jonka kuitenkaan ei ole katsottu ensi vuonna riittävän, vaan on se ehdotettu korotettavaksi 109,550 markkaan. Tämä johtuu siitä, että istutusten ala on laajentunut, kun on tullut lisää kaikkiaan 18,700 m² uusia laitteita, jotka ensi vuonna kaipaavat huolellista hoitoa. Mainittuun alaan on luettu, paitsi Eiran sairaalan uutta puistikkoa, eräät Punanotkon ja Kaivopuiston osat. Kunnossapitokustannukset, jotka ovat noin 36 penniä neliömetriltä vuodessa, lisääntyvät niinmuodoin 6,750 markalla.

7. Istutukset.
Korjaus ja
kunnossapito.

Seuraavain menoeräin:

Eläintarhan urheilukentän järjestysmiehen palkkaus . . .	Smk	600: —
Saman urheilukentän kunnossapito	»	1,000: —
Punanotkon leikkikentän kunnossapito	»	500: —
Haapaniemen istutusmailla olevan urheilukentän s:n . . .	»	800: —

ei ole katsottu kaipaavan muutosta, vaan pysyvät ne nykyisellään.

Kaupunginpuutarhan asuinrakennusten lämmitysmääräraha on korotettu 1,200 markasta 1,500 markkaan, syystä että halkojen hinta on ensinmainitun määrärahan myöntämisestä lähtien tuntuvasti kohonnut.

Kaupunginpuutarhan erinäisten huoneistojen lämmitystä ja siivoamista varten ehdotetaan pantavaksi 400 markan määräraha, joka on 40 mk suurempi nykyistä.

Näiden huoneistojen valaistusmääräraha pysytetään entisellään 150 markan määräisenä, jota vastoin talvipuutarhan kunnossapitomäärärahaa on ensi vuodeksi korotettu 1,000 markalla eli 7,000 markkaan, sen johdosta että jo vuonna 1908 määrätty 6,000 markan määräraha on osottautunut riittämättömäksi puheenalaiseen kunnossapitoon kaikkine vaativine kukkakoristeineen.

Määräraha kaupunginpuutarhan tallipalvelijaston palkkaukseen sekä tallin rehu- y. m. menoihin sitä vastoin on pysytetty nykyisessä 6,300 markan määrässä.

On tosin ollut puhetta, että nämä kasvihuoneet ensintulevana vuonna purettaisiin ja niiden sijaan rakennettaisiin lisäksi uusi kasvihuone samaan ryhmään kuin kuluvana vuonna rakennetut. Mutta vaikka kaupunginpuutarhuri on esittänyt mainitun uutisrakennuksen teetettäväksi ensintulevan vuoden kuluessa, on Hallitus, toimitettuaan paikalla katselmuksen, havainnut vanhojen kasvihuoneitten olevan siinä kunnossa, että niitä korjattuina vielä voi käyttää muutaman vuoden, ja on näihin korjauksiin laskettu tarvittavan 2,500 mk.

Alempana mainitut, menoerät nimittäin:

Alpin kunnossapito	Smk	1,500: —
Vanhempain nurmien ja käytävain uudistus	»	4,500: —
Aitausten kunnossapito	»	3,500: —
Mullanvalmistus kaupungin istutuksia varten	»	3,500: —
Lannan osto kasvilavoihin	»	650: —
Kaupungin vesilintujen hoito	»	1,000: —
Leposohvain korjaus	»	2,200: —
Työkalujen ostu ja korjaus	»	2,500: —
Kaupungin kaikissa istutuksissa, kasvihuoneissa y. m. kulutetun veden korvaus	»	12,000: —
Vesijohtojen laittaminen erinäisiin kaupungin istutuksiin	»	7,250: —

voitanee perustelematta hyväksyä, paitsi viimeksi mainittua erää, jota lienee likemmältä valaistava.

Siinä kohden pyytää Hallitus johdattaa Rahatoimikamarin mieleen seuraavaa:

Voidakseen varustaa kasteluputkilla ne istutukset, jotka olivat niitä vailla, pyysi Hallitus kuluvan vuoden rahasääntöön pantavaksi tätä tarkoitusta varten 14,250 markan määrärahaa tuollaisten vesiputkien sijoittamiseksi Vesijohtokonttorin laatiman kustannusarvion mukaisesti jotta istutusten kunnossapitokustannukset siten saataisiin väheneeseen. Tähän esitykseen myönnyttiin kuluvan vuoden rahasääntöä vahvistaessa sikäli, että puheenalaiseen tarkoitukseen myönnettiin 7,000 markan määräraha. Tämän johdosta lienee edellä mainitun summan jälellä oleva osa 7,250 mk osotettava samaan tarkoitukseen maksettavaksi vuonna 1913.

Koska kokemus on osottanut, että istutetut puut eivät viihdy käytävillä eikä paikoissa, missä niiden viereinen maa tulee kovasti tallatuksi, on katsottu tarpeelliseksi varata 1,300 markkaa istutettujen puiden suojelusristikkojen hankkimiseen.

Kun lehtikasvit erinomaisesti somistavat kukkaryhmiä, mutta täysikasvuisten tuolaisten kasvien ostu käy verraten kalliiksi, lienee syytä ostaa joukko nuorempia kasveja ja panna ne varttumaan kaupunginpuutarhassa nyttemmin käytettävänä oleviin uusiin ajanmukaisiin kasvihuoneisiin. Sitä varten myönnettäne 4,000 markan arvio määräraha.

Uutistytöt.

Kaupunginpuutarhassa oleva vajarakennus, jota on käytetty halkojen ja erinäisen kaluston y. m. säilytysluoneena, täytyy, syystä että se sijaitsee niin likellä uusia kasvihuoneita, että se vaikeuttaa niiden käyttämistä, poistaa, minkätähden uuden vajarakennuksen teettämiseen tarvitaan 4,300 mk. Hallituksen mielestä olisi vaja sopivin sijoittaa niiden talousrakennusten alueelle kaupunginpuutarhan luoteisosaan.

Lämmitettävä työpajahuone on osottautunut tarpeelliseksi pienempiä työkalujen y. m. korjaustöitä tehdessä, jotka kaupunginpuutarhaan sijoitettu miehistö kykenee suorittamaan, ja on huone katsottu voitavan järjestää sopivimmin siten, että osa vaunu-

ja kaluvajaa erotetaan laipiolla ja varustetaan tulisijalla, joista töistä on laskettu olevan kustannuksia 1,000 mk.

Uuden kasvihuoneryhmän nyttemmin valmistuttua on sen tarkoituksenmukaiseksi käyttämiseksi tarpeen erinäisiä pöytiä ja muita sen tapaisia laitteita kasvien sijoituspaikoiksi. Näiden kaikkien varusteiden hankkimisesta on kaupunginarkkitehdin laskelman mukaan menoja 3,800 mk.

Kaupungin vesilintujen säilytyshuoneina on osin tähän tarkoitukseen aivan sopimaton vaja Tehtaanpuistossa ja osin pienenlainen huone eräässä Kaisaniemen puiston ulkokuonerakennuksessa. Koska kasviviljely Tehtaanpuistossa ensintulevana vuonna lakkautetaan, ei lintuja enää käy siellä säilyttäminen, minkä johdosta ja kun molemmat vastamainitut säilytyspaikat ovat yhtä sopimattomia, on katsottu tarpeelliseksi teettää uusi säilytyshuone, jonka kustannukset on laskettu 8,000 markaksi.

Siihen nähden että erinäiset kasvilajit, niinkuin hortensiat, fuchsiat, ruusut y. m. vaativat täydellistä lepoa pimeänä vuodenaikana ja sentähden ovat säilytettävät pakkaselta suojatussa pimeässä huoneessa, on kaupunginpuutarhuri ilmoittanut tarvittavan määräraha kasvikellarin teettämiseen. Puheenalaisia monivuotisia kasveja on tähän asti säilytetty eräässä Tehtaanpuiston kasvihuoneen osastossa, mutta kun mainittu kasvihuone ensintulevana vuonna puretaan ja uusien kasvihuoneiden tilaa täytyy pitää liian kalliina puheenalaiseen tarkoitukseen käytettäväksi, saa Hallitus kaupunginpuutarhurin määräraha-anomusta puoltaen esittää että, koska kellari puheenalaista tarkoitusta varten on helposti järjestettävissä vastaisen lintuhuoneen alle, tähän tarkoitukseen myönnettäisiin 5,000 markan määräraha.

Kaupunginpuutarhaa ympäröi nykyään vanha puuaitaus, jota ei enää käy korjaaminen. Näin ollen ja kun kaupunginpuutarha muuten on täysin järjestetyssä kunnossa, näyttää siltä kuin olisi tänne teetettävä laitoksen arvon mukainen aitauskin. Tähän nähden on katsottu sopivimmaksi, että aitaus tehdään kestävimmästä ainnesta, rautapatsaisiin kiinnitetystä panssariverkosta, josta työstä kaupunginarkkitehti on laskenut olevan kustannuksia 6 mk juoksevalta metriltä eli, kun koko aitaus on 500 metrin pituinen, kaikkiaan 3,000 mk.

Edellä mainittuun mittaan ei kuitenkaan ole luettu alueen pohjoisrajaa, koska aikomus on sinne teettää kiviaita. Kuluvana vuonna sitä onkin tehty lähes kaksi kolmannesta mainitun rajan pituutta ja loput on aikomus teettää ensintulevana vuonna aineista, joita saadaan jo ehdotetusta, puheenalaisen rajan läheisyydessä toimitettavasta kallionlouhinnasta. Työn loppuun saattamisesta on laskettu olevan kustannuksia 2,000 mk.

Sittenkun kasviviljely Tehtaanpuistossa Kaupunginvaltuuston asiassa tekemän päätöksen mukaan ensi vuonna lakkautetaan, on kaupunginpuutarhassa varattava tilaa isonlaiselle kasvilavastolle, jommoinen siis on laitettava. Mutta kun alue on niin ahdas, että täytyy käyttää vähemmänkin sopivat osat tilan saamiseksi koko puutarhatoiminnalle, on välttämätöntä hankkia lisätilaa siten, että pintaa kallioita louhimalla tarpeen mukaisesti tasoitetaan. Tästä louhimistyöstä, josta saadaan edellä mainittuun kiviaitaan

sopivaa rakennusainetta, on laskettu olevan kustannuksia 5,000 mk, ja taimilavaston laittamiseen tarvitaan niinkään 5,000 mk.

Emäradan itäpuolella Eläintarhassa sijaitsevain lammikkojen järjestämiseksi on kuluvan vuoden rahasääntöön pantu 15,000 markan määräraha. Rahat ovat siis käytettävissä, mutta niitä ei ole käytetty, syystä ettei työn järjestämiseksi tarpeellista suunnitelmaa vielä ole voitu esittää Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi. Jotta työn kävisi sopivassa tilassa ensi vuonna tarmokkaasti toimeenpaneminen, varatane tähän tarkoitukseen lisäksi 8,000 mk.

Kaupunginpuutarhuri on Hallitukselle huomauttanut, että Eläintarhaan olisi tarpeellista teettää erinäisiä teitä kauttakulkuliikenteen käytettäväksi. Kun, niinkuin sanottu, hyväksytyä alueen järjestämissuunnitelmaa ei vielä ole olemassa, ei Hallitus ole katsontu voivansa ratkaista, mitkä tiesuunnat olisi ensiksi otettava teetettäväksi. Mutta koska tarkoitusta varten laadittu suunnitelma luultavasti kohdakkoin voidaan esittää Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi, on katsottu suotavaksi, että puheenalaisten töiden teettämistä varten myönnettäisiin Hallituksen käytettäväksi 20,000 markan määräraha, joka käytettäisiin vastamainittuun tarkoitukseen vastedes tehtävän eri esityksen nojalla. Pensaikkojen ja kuivien puiden poistamiseksi Eläintarhasta, ennenkuin sitä ryhdytään vähitellen järjestämään, on ehdotettu myönnettäväksi 4,000 markan määräraha.

Erinäisten tasoitus- ja istutustöiden loppuun saattamiseksi on edellisinä vuosina tehtyjen kustannusarvioiden mukaisesti tarpeen seuraavat määrarahat:

Punanotko	Smk 13,050: —
Haapaniemen istutustyöt	» 4,000: —
6 kaupunginosassa Tehtaan- ja Laivurinkadun kulmauksessa toimitettavat istutustyöt	» 5,800: —
Korttelin N:o 127 pohjoisosan istutustyöt	» 3,100: —
Simonkadun viereisen aukean istutukset	» 5,000: —

Kaivopuiston istutus- ja tasoitustöiden jatkamiseen on useana vuonna myönnetty 5,000 markan määräraha. Jotta kuitenkin puiston järjestämistä kävisi jouduttaminen, erittäinkin vilkasliikenteiseen rantatiehen rajoittuvassa puiston lounaisosassa, on pidetty tarpeellisena 8,000 markkaan korotettua määrärahaa, jolla kustannettaisiin puheenalaisella alueella tarpeellinen puiden ja pensaiden istutus.

Kaisaniemen puiston istutus- ja tasoitustöiden kustantamiseksi annettanee Hallituksen käytettäväksi 30,000 markan määräraha.

Kuluvana vuonna osotettua määrärahaa vastaava summa on tarpeellinen erittäinkin jotta voitaisiin puistoon laittaa nykyisten lisäksi kolme lawntennis-kenttää. Että nämä kentät täyttävät todellista tarvetta, näkyy niiden ahkerasta käyttämisestä. Mutta samalla on osottautunut, että lukuisat henkilöt tilan puutteessa eivät voi harjoittaa tätä suosittua ja terveellistä peliä. Määrärahalla on muuten aikomus teettää teitä sekä toimittaa istutetuksi puita ja pensaita ennestään tasoitetuille aloille.

Töiden jatkamiseksi Savilan taimistoissa tarvitaan 2,500 markan määräraha. Puheenalaisella alueella on mullalla täytettävä matalimmat osat, jota paitsi on laajennettava sikäläistä salaojaverkkoa.

Kun kaikki 6 kaupunginosan huvilakaupungin tontit nyttemmin on myyty ja suurin osa niistä rakennettu, näyttää olevan aika ryhtyä suorittamaan mainitun kaupunginosan asemakaavaan merkittyjen puistikkoalojen järjestämistä.

Sitä varten on kaupunginpuutarhuri saamansa tehtävän mukaisesti antanut ehdotuksen Engelaution ja sen eteläpuolisten alueitten sekä Laivurinkadun eteläpäässä olevan istutuksen järjestämiseksi. Tämän oheisten piirustusten mukaisista edellä mainittujen paikkain istutustöistä olisi kustannuksia 30,000 markkaa, josta määrästä 10,300 mk tarvittaisiin yksinomaan mullan hankkimiseen sekä 7,000 mk hiekkapintain varustamiseen istutuksilla.

Laivurinkadun päässä olevan istutuksen järjestämisestä on laskettu olevan kustannuksia 19,000 markkaa, josta määrästä 11,000 mk tulee sinne ehdotetun tilavan leikkikentän osalle. Edellä mainituista kokonaissummista tarvittaisiin ensi vuonna Engelaution töitä varten 15,000 ja Laivurinkadun istutuksia varten 1,500 mk, joilla rahamäärillä saataisiin riittävät määrät täyteainetta tuotetuksi yksityisiltä rakennuspaikoilta puheenalaisille alueille.

Siihen nähden että Tehtaanpuisto ensintulevan vuoden alusta on käytettävissä kaupunginasemakaavassa osotettuun tarkoitukseensa yleisenä paikkana, on sen järjestämiseen laskettu tarvittavan 8,000 markan määräraha. Näillä varoilla kustannettaisiin pääasiallisesti istutuksia Laivurinkadun varrelle tämän oheisen suunnitelman mukaisesti, jonka lopullisesta toteuttamisesta on laskettu olevan kustannuksia 20,500 mk. Kallion 5 Linjan viereisen istutuksen järjestämiseen tarvitaan 14,100 markan määräraha.

Työ suoritettaisiin sen suunnitelman mukaan, mikä mainitaan Rahatoimikamarin pöytäkirjassa viime syyskuun 12 päivältä, josta pöytäkirjasta Hallitus on saanut otteen tiedokseen.

Hallitus oli täksi vuodeksi laatimaansa kulunkiarvioehdotukseen pannut 3,600 markan määrärahan Kampintorin viertämistä varten. Koska kuitenkin tori on voimassa olevan kaupunginasemakaavan mukaan varustettava istutuksilla, ei puheenalaista menoa hyväksytty rahasääntöön pantavaksi. Hallitus sai sitten toimekseen tehdä asiassa sellaisen ehdotuksen kuin mainittu kaupunginasemakaava vaati. Tätä määräystä täyttääkseen saa Hallitus täten kunnian lähettää kaupunginpuutarhurin laatiman ehdotuksen torin varustamisesta istutuksilla, samalla mainiten, että tähän työhön tarvitaan 8,200 markan määräraha.

Istutuslain luvun tuntuva lisääntyminen vaatii myös lisäämään puistosohvain lukua, ja on tätä tarkoitusta varten rahasääntöehdotukseen pantu 2,500 markan määrä, jolla saataisiin noin 50 sohvaa. Kelkkamäkien laittamiseksi on varattu sama määräraha kuin ennenkin eli 3,000 mk.

Kun kauppahallien, Aleksanterinkadun talon N:o 1 ja Länsirannan talon N:o 10⁸ pihojen sekä tavaravajain puhtaanapidosta on ollut kustannuksia kokonaista 3,000 mk enemmän kuin käytettävänä oli määrärahaa, lienee puheenalainen määräraha ensi vuodeksi korotettava 8,000 markkaan.

⁸. Puhtaanapitolaitos.
Korjaus ja kunnossapito.

Kaatopaikkain ja laiturien kustannukset niinkään ovat ylittäneet lasketun määrärahan, erittäinkin sen johdosta että noille tavallisesti kaukana tasoitetuista kaduista ja teistä sijaitseville kaatopaikoille vievään teiden kunnossapito on käynyt ylen kalliiksi, minkätähden määräraha korotettanee 5,000:stä 6,000 markkaan.

Vartijain palkkaukseen varattua 7,000 markan määrärahaa ei tarvinne korottaa.

Makkien ja käymäläin puhtaanapito, jota varten tähän asti on ollut 15,000 markan määräraha, vaatii vastedes suurempaa eli 20,000 markan määrärahaa, sen johdosta että Hallitus on katsonut tarpeelliseksi lisätä yleisten makkien ja käymäläin lukua.

Vastamainitusta lisäennyksestä johtuu myös makkien ja käymäläin korjausmäärärahan korottaminen 3,000 markkaan. Summa tuntunee runsaanlaiselta, jota se todellisuudessa ei kuitenkaan ole, sillä uusissa laitoksissa on tarpeen yhtä paljon korjauksia kuin vanhemmissa, vaikkei kuitenkaan suoranaista vahingontekoa ole huomattavana. Nämä runsaat menot johtuvat pääasiallisesti pienistä, usein uusiutuvista korjauksista.

Käymäläin vedenkulutusta varten ehdotetaan 6,000 markkaan korotettua määrärahaa, edellyttäen puheenalaisten laitosten lukua lisättävän.

Kaupungin yleisten paikkain ja katuosain puhtaanapidosta on laskettu olevan kustannuksia kaikkiaan 135,000 mk.

Määräraha on nykyisestään korotettu 5,000 markalla, sen johdosta että vilkkaasti liikehditty Vilhonkatu on lisännyt katuverkkoa noin 5,400 neliometrillä, jota paitsi tellikka- ja ketokivillä päällystetyt Rahapajanrannan itäpuoliset osat ovat noin 4,000 neliometrillä laajentaneet puhtaana pidettävää alaa.

Kaupungin katuosain puhtaanapitoon 6 kaupunginosan huvila-alueella täksi vuodeksi myönnetty 11,500 markan määräraha on katsottu voitavan pysyttää sinällään.

10, 11 ja 12 kaupunginosassa sijaitsevain, kaupungille kuuluvain uusien katuosain puhtaanapidosta on laskettu olevan kustannuksia 10,200 mk sekä 13 ja 14 kaupunginosassa olevain katuosain puhtaanapidosta 13,700 mk.

Näihin asti on puhtaanapito vastamainituissa osissa kaupunkia rajoittunut siihen, että on talvisaikaan pidetty välttävästi avoinna jalkakäytäviä. Näin on tehty jottei ylenmäärin rasitettaisi yleistä katujen ja yleisten paikkain puhtaanapitomäärärahaa, josta puhenalaiset kustannukset on tähän asti suoritettu. Kun edellä mainituilla kaduilla kuitenkin jo on varsin huomattavaa liikennettä, vaikka niiden viereiset tontit vielä ovat rakentamatta, on vaadittu niiden perinpohjaisempaa puhtaanapitoa. Tämä vaatimus ei Hallituksen mielestä ole opäoikeutettu, minkätähden Hallitus katsoo olevan puoltaminen puhtaanapito-osaston johtajan ehdotusta että puhenalaisia töitä varten olisi osotettava erikoinen määräraha, jommoimen sentähden on pantu sanotun osaston menoarvioehdotukseen.

Seuraavain määrärahain ei ole katsottu kaipaavan lisäystä, nimittäin:

Keskikaupungin katujen kastelu	Smk 28,500:—.
Keskikaupungin katujen kasteluun ja Kauppatorin huuhteluun käytetty vesi	» 22,000:—

Viertoteiden puhtaanapitomäärärahaa olisi korotettava 8,000 markalla, koska Itäisen ja Läntisen Viertotien pinta-ala on laajentunut keskimäärin kolmanneksella ja nämä tiet lisääntymistään lisääntyvän liikenteen johdosta on pidettävä perinpohjaisemmin puhtaina.

Venesatamain ja jäiden puhtaanapitomäärärahaan ei ole katsottu kaipaavan korotusta, minkätähden ne tässä mainitaan entisin määrin, toinen 2,000 ja toinen 1,500 markan suuruisena.

Työkuntain työkaluja on aikaisemmin säilytetty osin eri paikkoihin sijoitetuissa hiekkalaatikoissa ja osin rumanlaisissa n. s. «putkissa», mutta tarkoitukseen myönnettyllä määrärahalla on myös rakennettu kolme siroa työkalusuojaa. Kun kuitenkin mainittu suojain määrä on riittämätön, on edelleen ehdotettu myönnettäväksi 1,200 markkaa kolmen uuden kalusuojan teettämiseksi, koska kuluvan vuoden rahasääntöön pantu 900 markan määrä kolmen kalusuojan teettämiseksi oli riittämätön, sillä todellisuudessa tarvittiin Smk 1,154: 94.

Kun Töölön kaupunginosaan on teetetty melko pitkiä uusia jalkakäytäviä ja näiden huolellinen hiekoittaminen talvisaikaan vaatii laittamaan hiekkavajan mainittuun kaupunginosaan, on tähän tarkoitukseen ehdotettu myönnettäväksi 900 mk.

Eräitten vanhempain hiekkavajain katot kaipaavat korjausta. Näiden kattojen pinta-ala on yhteensä 900 m², joten tarkoitukseen tarvitaan 1,800 mk.

Edelleen olisi samain suojain seinät, yhteensä 1,575 m², maalattava lietevärillä, josta työstä on kustannuksia 630 mk.

Kun vilkkaaseen henkilöliikenteeseen verraten on liian vähän käymälöitä niissä osissa kaupunkia, mihin puheenalaisia mukavuuslaitoksia on harvaksen sijoitettuina, on niiden lukua lisäävä sitä mukaa kuin kaupunki kehittyy. Tällaisia laitoksia ehdotetaan teetettäväksi:

Uutistytöt.

I Elisabetinpuustikon viereiseen rantaan	Smk	1,650: —
I kuudelle hengelle L. Viertotien varrelle, tavarapihan vierelle	»	2,600: —
I Ulriikkaporinvuorelle, Unioninkadun länsipuolelle	»	1,800: —
I kuudelle hengelle Rahapajarannan länsiosaan	»	2,500: —
I II Linjan ja Hämeenkadun kulmaukseen	»	1,700: —
I P. Rautatiekadun ja Arkadiakadun kulmaukseen	»	1,800: —

Miehistön ja ajomiesten palkkausmäärärahan kohoaminen johtuu siitä, että puhtaanapitolaitokseen liittyneiden talojen luku on kulvana vuonna lisääntynyt 1,000:sta 1,200:an. Tämä seikka myös lisää suoranaisia kustannuksia.

9. Yleinen
makkien puh-
taanapito.

Puhtaanapidon kustannukset laskettiin alkuaan sillä perusteella, että 1,000 talosta olisi kustannuksia 165,000 markkaa eli 165 markkaa kustakin talosta, jota vastoin nyt tarvittava 180,000 markan määräraha osottaa kustannuksia olevan keskimäärin 150 mk kustakin talosta.

Menoerä «10 hevosen rehut» pysyy ennallaan 10,000 markan määräisenä.

Työkalujen, desinfioimisaineiden y. m. määräraha sen sijaan on täytyntyt ko-

rottaa 9,000 markkaan, sen johdosta että laitokseen liittyneiden talojen luku on entisestään lisääntynyt.

Ajoneuvojen, rikkalaatikkojen, levyastiatin ja kansien korjaukseen tarvitaan 12,500 markan määräraha.

Seuraavat määrarahat tarvitaan edelleenkin, nimittäin:

Rautatierahteja 40,000 mk;

Rautatievaunujen korjaus 2,400 mk;

400 panosta kannellisia makkiastioita tänä vuonna kuluneiden sijaan 7,300 mk.

Kun tilaajaluvun lisääntymisen johdosta myös täytyy hankkia lisää rikkain kuljetusrattaita, on katsottu olevan hankittava kuudet nelipyöräiset rattaat nykyisten kaksipyöräisten sijaan jotta saataisiin selville, eikö ensinmainitun laatuisiin rattaisiin kävisi kuormaaminen useampia astioita kuin viimeksi mainitun laatuisiin. Kustannukset on laskettu 3,600 markaksi.

Puhtaanapitolaitoksen käytettävänä olevasta kymmenestä hevosesta on yksi käynyt kelvottomaksi, minkätähden sen sijaan on hankittava toinen, jonka hinnaksi on arvattu 700 mk.

10. Työkalut.

Yleisten töiden sekä luvun että laajuuden kasvaminen vaatii tietysti myös useammin täydentämään ja uudistamaan työkaluvarastoa, minkä johdosta tähän tarpeeseen täksi vuodeksi varattu 10,000 markan määräraha lienee korotettava 15,000 markkaan.

Jotta kasteluvaunut (lukuaan 17) kävisi pitäminen täysin hyvässä kunnossa on ne vuotenaan maalattava, johon tarkoitukseen tarvitaan 850 mk. Vuosittain on niinkään maalattava 16 purgator-rattaat, 12 rikkainkuljetusrattaat ja 75 hietalaatikkoa jotta nämä kauemmin pysyisivät käyttökelpoisessa kunnossa ja sen ohessa olisivat siistit. Tähän tarkoitukseen myönnettänee 1,600 mk.

Kun nykyään käytettävänä olevat 17 kastelurattaat eivät enää, kasteltavan katupinnan alan tuntuvan laajenemisen sekä sen johdosta, että katuja on entistä runsaammin kasteltava ennen lakaisua, riitä tarkoitukseensa, on havaittu tarpeelliseksi hankkia lisää 4 rattaat, ja on tästä menoja 5,600 mk.

Kaupungin 5 ruoppausproomusta kaipaa 2 korjausta, toinen likipitäin perinpohjaista ja toinen mikäli kansitusta ja sisälaudoitusta koskee. Kustannukset on laskettu 5,000 markaksi.

Kun vierrettyjen katujen pinta-ala on laajentunut siinä määrin, että uutis- ja korjaustöitä ei ole voitu tarpeenmukaisesti suorittaa kaupungin omistamalla ainoalla höyryjyrällä, vaikka se enimmänsä osan viime kesää oli käynnissä miltei vuorokauden umpeen, lienee kevyempi, esimerkiksi 10 tonnin painoinen jyrä hankittava varsinkin kapeampia teitä varten, erittäinkin kun entistä 18 tonnin painoista jyrää ei voi niillä käyttää. Kustannukset on laskettu 12,000 markaksi. — Vaikkei kuorma-autobiili voi tehdä samaa hyötyä kaupungille kuin yksityisille, syystä että kaupungin työmaille tavallisesti on vaikeampi päästä, on näyttänyt suotavalta, että kaupungin käytettäväksi hankittaisiin tuollainen automobiili sen työkyvyn selville saamiseksi kaupungin töissä ja erittäinkin kun on kuljetettava rautateitse saapuneita suurempia tavaramääriä, johon tarkoitukseen

nykyään täytyy käyttää melko lukuisia kuorma-ajureja. Laskelmia tekemällä on todettu, ettei tavarain kuljetus automobiililla missään tapauksessa käy kalliimmaksi kuin niiden kuljetus tavallisilla ajoneuvoilla. Näyttää sentähden suotavalta, että kaupungin tarpeiksi hankitaan 3,500 kiloa kantava kuorma-automobiili, jommoisen hinta on 16,000 mk.

Hengenpelastuskalujen, halkomittain y. m. kunnossapitoon varataan 4,000 mk. — **11. Sekalaista.**
Kun virutushuoneita nyttemmin on laitettu maihin, lienee odotettavana tällaisten huoneiden yleisten kunnossapitokustannusten vähenemistä, minkätähden tähänastisen 10,000 markan suuruisen korjausmäärärahan käynee ensi vuonna vähentäminen 7,000 markkaan.

Turvikin puistossa on ensi vuonna toimitettava rakennusten, teiden y. m. korjaus- **XII. Sekalaiset menot.**
töitä, minkätähden määräraha on korotettava nykyisestä 600 markan määrästä 1,000 markkaan. Toimitetussa katselmuksessa on Hallitus havainnut puiston raivaamisen tarpeelliseksi, ja tarvittaisiin tähän työhön 2,000 mk.

Talonomistajilta puhtaanapitolaitokselle kertyväin maksujen perusteella on kaupungin tulot puhtaanapidosta laskettu ensi vuonna 210,000 markaksi. «Myydystä lannasta» laskettu tulomäärä on pysytetty sinällään kuluvan vuoden arviomäärään veraten. Korotusta ehkä kuitenkin olisi perustellut se seikka, että tulot laskujen mukaan tänä vuonna nousevat lähes 50,000 markkaan. **IX. Puhtaanapitolaitos.**

Esillä olevassa kulunkiarvioehdotuksessa lueteltuihin töihin kohdistuvat kustannusarviot ja piirustukset pannaan tämän oheen.

G. Idström.

A. L. von Knorring.

XIII. Yleiset työt.

1. Rakennukset ja talot.

Korjaus ja kunnossapito.

Määräraha *lumenkuljetusta y. m. varten kaupungin taloista* on Rakennuskonttorin vuodeksi 1913 laatimaan kulunkiarvioehdotukseen pantu saman määräisenä kuin täksi vuodeksi eli 7,000 markaksi eikä liene liian korkeaksi laskettu, siihen nähden että kaupungin omistamain rakennusten luku vuosi vuodelta lisääntyy.

Kaivopuiston kylpylaitos on jo ikänsä ja sen tarkoituksen johdosta, johon sitä on käytetty, ylen ränstynyt ja mätä sekä olisi sentähden purettava mitä pikemmin sitä parempi. Kun se kuitenkin edelleen on annettu muutamaksi vuodeksi vuokralle ja rakennus sitä paitsi sijaitsee semmoisella paikalla, että sitä tuskin käy purkaminen, ellei ole mitään pantavana sijaan, on Konttori ensivuotiseen kulunkiarvioonsa pannut 3,600 mk käytettäväksi puheenalaisen rakennuksen aivan välttämättömiin korjaus- ja siistimistöihin. Tähän summaan on myös luettu kylpylaitokseen kuuluvan pesutuvan korjauksesta ja ulkopuolisesta maalauksesta 320 mk, erinäisistä pienemmistä korjauksista 240 mk pumppuhuoneen, 24 mk kellarin, 40 mk likakaivon osalta j. n. e.

Eteläisen ja pohjoisen palotornin sekä paloasemain korjaus- ja kunnossapitokustannukset on laskettu seuraaviin määriin, nimittäin: eteläisen palotornin 5,850, pohjoisen palotornin 850, Kampin paloaseman 400, Kallion aseman 30, Hermannin aseman 300 ja Töölön palovajan 20 markaksi. Nämä kustannukset johtuvat, paitsi eteläisessä palotornissa, miltei yksinomaan tulisijain sekä pienemmistä sisä- ja ulkopuolisista korjauksista, niinkuin lattiain korjauksista, maalaustöistä, vesikaton korjauksista y. m., jotka ovat käyneet tarpeellisiksi huoneistojen käyttämisen, säiden vaikutuksen y. m. johdosta. Pohjoisen palotornin pihalta valitetaan pintavettä valuvan alapuolelle sijaitsevalle Konstantininkadun tontille, minkätähden tämän epäkohdan poistamiseksi on teetettävä tontin eteläiselle rajalle leveä asfaltoitu oja, josta työstä on kustannuksia 105 mk. Eteläisen palotornin vesikatto on, vaikka se on tehty galvanoidusta levystä, pahoin ruostunut, todennäköisesti sen johdosta että viime aikoina on varsin yleisesti ruvettu halkojen sijasta lämmittämään kivihiihillä ja koksilla. Katto kaipaa perinpohjaista korjausta ja on siveltävä hyvin suojelevalla n. s. grafiittivärillä, joita töitä varten on ehdotukseen pantu 1,600 mk. Muita ulkopuolisia korjauksia, niinkuin pihan päällystykseen osittaista uudistusta, savutorvien ja asfalttikaton y. m. korjauksia varten on varattu 525 mk. Puheenalaisen rakennuksen sisäpuoliset korjaukset käsittävät pääasiallisesti vuosittain tarpeellista tulisijain ja lattiain korjausta, voimistelusalin, majailuhuoneiden y. m. lattiain maalausta, kaasu-, vesi- ja lämpöjohtojen korjausta ynnä pienennlaisia maalaus- ja verhoilutöitä eri asuinhuoneistoissa.

Vanhankaupungin mylly siihen kuuluvine myllärinasuntoineen kaipaa erinäisiä korjauksia. Niinpä on muuan hinaussilta perin mätä, minkätähden sen sijaan on tehtävä uusi. Niinikään on uusi lankkuaitaus teetettävä vanhan ja lahonneen aitauksen sijaan. Myllyn edustalla oleva piha on rikki ajettu ja surkeassa kunnossa, minkätähden se on täytettävä soralla ja sotkettava kovaksi. Itse myllylaitokseen tarvitaan pari uusia myllynkiviä sekä suurimalaitokseen uusi rouhinkone. Talli ja asuinrakennus kaipaavat erinäisiä sisäpuolisia korjauksia. Edellä mainituista töistä on laskettu olevan kustannuksia 2,550 mk.

Marian sairaalan vuosikorjauksista on laskettu olevan kustannuksia 18,000 mk, joka määrä jakautuu seuraavasti: kirurginen osasto 2,996, sisätautien osasto ja hallintorakennus 3,331, n. s. punainen kivipaviljonki 1,026, talousrakennus 3,623, tuberkulosiosasto 1,834, lääkäriasunto 100, kulkutautiosaston rakennukset 2,400, ruumiinavaus huone 150, höyrykattilain, koneiden ja höyrykeittokejojen y. m. vuotuinen kunnossapito 1,000 sekä arvaamattomat työt, työnjohto y. m. 1,540 mk.

Edellä mainitut työt käsittävät kirurgisella osastolla etusijassa erinäisiä herrain lääkärin vaatimia maalaustöitä, uuden kylpyammeen hankkimisen, n. s. sekotushanain laittamisen erinäisiin kylpyhuoneisiin sekä työhuoneen sisustamisen sairaalan puusepälle rakennuksen kellarikerrokseen. Sisätautien osastolla ja hallintorakennuksessa on pääasiallisesti suoritettava sellaisia sisäisiä maalaustöitä, joita, vaikeivät ole ehdottomasti tarpeellisia, herrat lääkärit ovat vaatineet, syystä että ensin osa hiljattain valmistuneista rakennuksista on vielä lopullisesti maalaamatta sisäpuolelta öljyvärillä. N. s. punaisen kivipaviljongin korjaustyöt vihdoin käsittävät, paitsi tavallisia ulkopuolisia vuosikorjauksia, niinikään enimmäkseen sisäpuolisia maalaustöitä, joita täytyy pitää tarpeellisina, koska ne pääasiallisimmin kohdistuvat lattioihin, jotka aina on vuoden päästä kulumisen johdosta korjattava. Talousosaston korjauskustannuksiin sisältyvä suurin erä, 2,000 mk, tarkoittaa uuden 10 hvsv höyrykoneen hankkimista käyttämään samassa rakennuksessa olevan pesulaitoksen koneita. Nykyinen 8 hvsv höyrykone, joka jo on monta vuotta ollut alituisessa käytännössä, on vähitellen, vaikka sitä onkin hyvin hoidettu, alkanut käydä lopen kuluneeksi, ja kun pesulaitokseen hiljattain hankittiin lisäksi pesukone ja sentrifuugi, ei vanha höyrykone ole aina kyennyt kehittämään riittävää käyttövoimaa. Sittenkun Kaupunginvaltuusto päätöksellään kesäkuun 11 päivästä kuluvaan vuoteen osotti varoja isonlaisen höyrymankelin ostamiseksi sairaalaan ja mankeli nyttemmin on pantu paikalleen, ei nykyinen höyrykone varmaankaan kykene antamaan pesulaitoksen koneiden käyttöön tarvittavaa voimaa. Muut tässä rakennuksessa suoritettavat korjaustyöt ovat etusijassa vuosittain tarpeellisia tulisijain korjauksia, lattian maalausta, erinäisiä muita maalaus- ja linoleumitöitä j. n. e. Kun uuden kulkutautisairaalan sisustustyöt pian kolme kuukautta kestäneen yleisen rakennustyöläisten lakon johdosta ovat tuntuvasti myöhästyneet, joten ei vielä ole tarkoin määrättävissä, milloin uuteen sairaalaan voidaan muuttaa, on katsottu välttämättömäksi ehdotukseen panna määräraha kulkutautiosaston rakennusten lattian maalausta ja tulisijain korjausta varten.

Polisilaitoksen käyttämissä Aleksanterinkadun taloissa N:oissa 22 ja 24 on vuo-

sittain tarpeen tulisijain, lattiat, ikkunain, ovien y. m. korjauksia, syystä että kaikissa sikäläisissä virkahuoneistoissa on sangen suuri liikenne. Näin on erittäinkin laita tiedonantotoimiston huoneistossa, joka on sangen kurjassa kunnossa ja välttämättä kaipaa perinpohjaista sisäpuolista siistimistä. Muiden näissä taloissa toimitettavain pienempain ulko- ja sisäpuolisten korjausten kera on puheenalaisista töistä laskettu olevan kustannuksia 2,700 mk.

Erinäisissä *Ratakadun poliisitalon* vuokrahuoneistoissa sekä talonmiehen huoneistossa on tehtävä pienuksia verhoilu- ja maalaustöitä. Kaikkien lattiat linoleumipäällystyksellä on tutkittava ja paikotellen korjattava. Julkisivun puoleisten ikkunain maalauksen on päivänpaiste ja kosteus tärvellyt, niin että ne on sivetävä öljymaalilla. Samaten olisi tarpeellista asfaltilla päällystää osa pihamaata. Näistä töistä on laskettu olevan kustannuksia kaikkiaan 1,250 mk.

Pengerkadun poliisitalossa, missä liikenne on kerrassaan suunnattoman suuri, täytyy toimittaa erinäisiä vuosikorjauksia, niinkuin tulisijain korjauksia 240 markalla, lattiat maalauksia 100 markalla j. n. e. Eräät vernissatusta ja lakatuista laudoista tehdyt lattiat ovat aikaa myöten haristuneet, niin että niissä on suuria rakoja. Nämä lattiat, joita ei ole aikaisemmin purettu, olisi nyt purettava ja tiivistettävä. Poliisipäällystön pyynnöstä on ehdotettu linoleumilla päällystettäväksi ylikonstaapelin päiväystyhuone (kaiteen sisäpuolelta) ja siveellisyyskomisariuksen virkahuone, joista töistä on kustannuksia 365 mk. Komisariusten Dahlmanin ja Lindholmin asuinhuoneistojen lattiat ovat vielä samassa kunnossa kuin ne olivat rakennuksen valmistuessa, toisin sanoen vain vernissatut ja lakatut. Ajan mittaan ne ovat jonkun verran kuluneet, vaikka niitä onkin mitä huolellisimmin hoidettu. Muutama aika takaperin mainitut herrat lähettivätkin Rahatoimikamariin kirjelmän, jossa pyysivät mainittuja lattiaita päällystettäväksi linoleumimattalla. Koska tämä lattianpäällystyksellä aina ajan pitkään on puulattiaa edullisempi, on ehdotukseen pantu 975 markkaa kaikkien tässä mainittujen asuinhuoneistojen lattiat päällystämiseksi linoleumilla. Erinäisten pienempain korjaustöiden ohella on puheenalaisen rakennuksen korjauksista laskettu olevan kustannuksia kaikkiaan 3,400 mk.

Raatihuoneessa ensintulevana vuonna tarpeellisista korjaustöistä on laskettu olevan kustannuksia 3,300 mk, joka määrä jakautuu seuraavasti: Erinäiset ulkopuoliset korjaukset 600, Rahatoimikonttori 500, Rahatoimikamari 1,205, Raastuvanoikeus 610, vahtimestarien huoneistot 112 ja erinäiset korjaukset, arvaamattomat työt y. m. 273 mk. Edellä mainitut työt tarkoittavat pääasiallisesti Rahatoimikamarin arkistoholvin laajentamista, vuotuisia tulisijain korjauksia sekä erinäisiä Raatihuoneessa vallitsevasta yhtämittaisesta liikenteestä johtuvia maalaus-, verhoilu- ja linoleumitöitä.

Rantatorin kauppahallin rautarakenteet kaipaavat perinpohjaista tarkastusta ja maalausta, minkätähden näitä töitä varten on varattu 980 mk. Eräät sisäseinät on siistittävä ja maalattava (403 mk). Muutamit myymäkojut ovat lahoja, minkätähden ne on osittain purettava ja korjattava (336 mk). Ulko-ovet niinkään on maalattava ja korjattava. Rakennuksen ulkoasu alkaa vähitellen olla siistimisen tarpeessa, minkätähden tähän tarkoitukseen on varattu 560 mk. Kun lisäksi tulee muita pienempiä

korjauksia, arvaamattomia töitä y. m., on korjauskustannukset laskettu kaikkiaan 3,575 markaksi.

Kasarmentorin kauppahallin vesikatto on paikotellen pyrkinyt vuotamaan. Katon paikkaamiseen ja tervaamiseen on laskettu tarvittavan 675 mk. Katolle vievät graniittiportaat eivät ole tehokkaasti eristetyt, vaan tunkee saumoista vettä halliin, minkätähden portaiden uudistusta ja eristämistä sekä erinäisiä pienempiä ulkopuolisia korjaustöitä varten on ehdotettu 552 mk. Kuluvana vuonna on hallin sivuosain rapatut välikatot ja seinät korjattu, siistitty ja maalattu kalkkivärillä, jota vastoin näitä töitä ei vielä ole suoritettu hallin keskiosassa. Järjestyksen ja siisteyden kannalta olisi suotava, että viimeksimainitut työtkin teetettäisiin, minkätähden niitä varten on ehdotukseen pantu 880 mk. Muista sisäpuolisista korjaus- ja maalaustöistä, tulisijain korjauksista y. m. on laskettu olevan kustannuksia yhteensä 1,293 mk ja puheenalaisen rakennuksen korjauksista kaikkiaan 3,400 mk.

Kuluvaksi vuodeksi laaditussa alkuperäisessä korjaustyöehdotuksessa oli suunniteltu *Kaivopuiston uimahuoneiden*, niin naisten kuin miestenkin uimahuoneen, perinpohjainen korjaus ja siistiminen sekä ulkopuolinen maalaus. Kulunkiarvion käsittelyssä kuitenkin myönnettiin määräraha pääasiallisesti ainoastaan naisten uimahuonetta varten, minkätähden 1913 vuoden korjaustyöehdotukseen taas on pantu edellä mainittuja töitä varten 4,000 mk, siitä 3,000 mk miesten ja 1,000 mk naisten uimahuoneen osalle.

Suojattoman asemansa johdosta meren partaalla ovat *korttelin 181 uimahuoneet* alttiina tuulille ja kosteudelle sekä kaipaavat sentähden vuosittain erinäisiä perinpohjaisia korjauksia. Uima-altaat on puhdistettava ja niiden pohjalle hankittava karkeata, puhdasta hiekkaa. Altaita ympäröivät sillat ovat osittain ränstyneet ja kaipaavat perinpohjaista korjausta. Sama on laita suojaseinän ja aitausten. Koko laitos on ulkoa maalattava öljyvärillä sekä erinäiset ikkunat ja ovet korjattava ja maalattava. Mainituista töistä on laskettu olevan kustannuksia yhteensä 6,600 mk, joka määrä jakautuu seuraavasti: altaisiin tarvittava hiekka ja sen puhdistus 300, pienemmän hyppäystelineen korjaus 200, siltain, suojaseinän, portaiden, aitausten y. m. korjaus 2,870, ulkopuolinen maalaus 1,500, erinäiset pienemmät ikkunain ja ovien korjaukset, avaaminen, sulkeminen, arvaamattomat työt, työnjohto y. m. 1,730 mk.

Kaupungin hiljattain ostama *Aleksanterinkadun talo N:o 26* on sekä ulkoa että sisältä sängen kurjassa kunnossa. Vanha, mustasta levystä tehty vesikatto on niin rikki ruostunut, että sitä on mahdoton korjata, vaan täytyy se repiä ja sijaan teettää uusi. Kaikki julkisivut ovat ylen likaiset ja repalaiset sekä välttämättä siistittävät. Kaikki pohjakerroksessa sijaitsevat myymälä- ja liikehuoneistot kaipaavat jonkun verran korjausta ja siistimistä, minkätähden viimeksi mainittuja töitä varten on tässä yhteydessä ehdotettu määräraha osin töiden välttämättömyyden ja osin sen johdosta, että taloudenhoitaja, maisteri Kr. Gustavson on sitä pyytänyt. Kustannukset, jotka on laskettu kaikkiaan 6,700 markaksi, jakautuvat eri töiden kesken seuraavasti: ulkopuolinen korjaus 4,185: 80, josta määrästä uuden vesikaton osalle tulee 1,848: —, sisäpuolinen korjaus 1,036: 75, sekalaiset työt, niinkuin pihan päällystäminen asfaltilla, arvaamattomat työt, työnjohto y. m. Smk 1,477: 45.

Katajanokan tulli- ja pakkahuoneen tavanmukaisesta vuosikorjauksesta on laskettu olevan kustannuksia 7,700 mk. Tämä määräraha jakautuu seuraavien töiden kesken: levykaton perinpohjainen korjaus ja tervaus 1,019: 25, vuotavan lasikaton uudestikittaus ja osittainen uudistus 1,000: —, syöksyputkien, lastaussiltain, suojuislaipoiden y. m. korjaus ja kunnossapito 304: —, lämpöjohdon, sähkö- y. m. hissien vuotuinen kunnossapito 1,500:—, erinäisten rakennuksen valmistumisesta lähtien lopullista maalausta vailla olevain seinäin y. m. sisäpuolinen maalaus 1,300: — pakkahuoneininspehtorien erään huoneen lahonneen lattian purkaminen ja uudistus 675: —, erinäiset tavanmukaiset sisäpuoliset korjaukset, vaakain tarkistus y. m. 1,235: — sekä arvaamattomat työt y. m. 666: 75. Nämä viimeksi mainitut työt johtuvat yksinomaan puheenalaisessa rakennuksessa vallitsevasta erittäin runsaasta liikenteestä.

Katajanokan tavaravajat kaipaavat vuosittain erinäisiä korjauksia, jommoisista mainittakoon vaakain ja työntöovien tarkistus, lämpimän osaston tulisijan korjaus, ulkopuolisten rautaosain maalaus y. m. s. Tavaravajain N:ojen 8 ja 9 maanpuoleiset tavarantositilat ovat laskeuneet siinä määrin, ettei niitä enää voi käyttää tarkoitukseensa, vaan on ne purettava ja kokonaan laitettava uudestaan. Näistä töistä on laskettu olevan kustannuksia kaikkiaan 4,100 mk, joka rahamäärä jakautuu eri tavaravajain kesken seuraavasti: vaja N:o 7 600: —, vaja N:o 8 1,725: — ja vaja N:o 9 1,775: —.

Vuonna 1911 teetettiin *kaupungin työväenasuntojen* isännöitsijän pyynnöstä noissa asunnoissa moniaita töitä, nimittäin paitsi tavallisia korjaustöitä myös eräs Hietaniemenkadun kivitalon uudestirakentaminen. Kuluvan vuoden alussa lähetettiin työväenasuntojen hoitolautakunnalle näistä töistä 7,479 markkaan 63 penniin päättyvät laskut, mutta kun lautakunnalla ei liene käytettäväänään varoja mainittujen laskujen suorittamiseen, on konttori Rahatoimikamarin kanslian käskystä pannut edellä mainitun summan ensintulevan vuoden kulunkiarvioon.

Muissa kaupungin omistamissa rakennuksissa ja taloissa ensi vuonna toimeenpantavista *erinäisistä korjauksista* on laskettu olevan kustannuksia 45,125 mk kuluvan vuoden vastaavan määrän ollessa 50,500 mk. Vähennys johtuu pääasiallisesti siitä että, vaikka kaupungin omistamain talojen ja rakennusten luku on lisääntynyt, alkavat ne jo vähitellen olla kunnossa, niin että vuotuisia korjauskustannuksia käy supistaminen. Edellä mainittu 45,125 markan määrä käsittää m. m. seuraavat erät: Bromarvin Bengtsårin kasvatuslaitoksen erinäiset korjaukset 2,250: —, koleraparakit 3,800: —, Bölen uusi poliisiasema 2,550: —, poliisin hevostalli 3,400: — (uusi vesikatto) ja Makasiininrannan tavaravaja 2,975: —. Edellä mainitut summat ovat pääasiallisesti kustannuksia sellaisista töistä, jotka on suoritettava rakennusten kunnossapitämiseksi, toisin sanoen ulkoseinäin ja kattojen, tulisijain, lattiaain y. m. korjauksia.

Uutisrakennukset.

Ratakadun kansakoulutalon sisäistä maalausta varten alkuaan laaditun ehdotuksen mukaan nousisivat tämän työn kustannukset kaikkiaan 12,500 markkaan, joka raha-

määrä olikin pantu Rakennuskonttorin täksi vuodeksi laatimaan rahasääntöehdotukseen. Määrästä kuitenkin myönnettiin kuluvaaksi vuodeksi ainoastaan 6,500 mk, minkätähden puheenalaisten kustannusten loppuosa, 6,000 mk, on pantu ensintulevan vuoden rahasääntöehdotukseen.

Vuosina 1911—1912 teetettyä *Bengtsårin keittiörakennusta* ei ole voitu sisältä maalata öljyvärillä, ennenkuin rapatut kiviseinät ovat lopullisesti kuivuneet. Kun maalaustyö rakennuksen tarkoitusta silmälläpitäen on erittäin tarpeellinen, on sitä varten 1913 vuoden rahasääntöehdotukseen pantu 1,700 mk.

Kallion uutta kaupunginkirjastotaloa ei, samoista syistä kuin Bengtsårin keittiörakennusta, ole vielä voitu sisältä lopullisesti maalata, minkätähden tätä työtä varten on varattu 8,625 mk.

Kun viimeksi mainittu rakennus sijaitsee kahdelta puolelta istutuksiin rajoituvain katujen piirittämällä erillisellä paikalla ja kirjastotalon länsipuolella sijaitseva istutus on aikomus panna kuntoon jo ensintulevana vuonna, on Rakennuskonttori ehdottanut, että *rakennuksen länsipuolinen pihanosa osittain varustettaisiin istutuksilla ja nurmella*. Sekä rakennuksen arkkitehtuurin että varsinkin tontin muodon johdosta somistaisi istutus tätä paikkaa arvatenkin varsin paljon. Tämän oheisen, kaupunginpuutarhuri S. Olssonin laatiman kustannusarvion mukaan nousisivat puheenalaisen työn kustannukset 1,500 markkaan, joka rahamäärä sentähden on ehdotettu puheenalaiseen tarkoitukseen myönnettäväksi.

Hiljattain valmistuneen Vilhonkadun varrella sijaitsevat *kaupungin omistamat tontit* ovat vailla aitausta, minkätähden ehdotetaan myönnettäväksi 2,000 mk vaatimattoman *lankkuaitauksen* teettämiseksi niiden ympärille.

Rahatoimikamarin käskystä on rahasääntöehdotukseen pantu 13,500 markan suuruinen erä *väliaikaisten myymäkojujen*, vajan ja makkilan teettämiseksi Harjutorin pohjoisosaan Helsinginkadun vierelle.

Kaupungin ainespihan työpajassa on tila työvoiman lisäämisen johdosta osottautunut riittämättömäksi. Huonerakennusosaston lisäksi tultua teetetään sen toimesta ainespihassa erinäisiä hienompia kirvesmiehen- ja puusepäntöitä, toisinaan huonekalutöitäkin, joita varten työpajassa ei kuitenkaan tähän asti ole ollut riittävää tilaa. Tarpeellista on niinkään järjestää maalarintyöpaja, jossa kävisi maalaaminen erinäisiä kaupungille kuuluvia työkaluja, koneita, ajoneuvoja, kasteluvaunuja y. m. Mahdollisimman vaatimattoman, kaksi isonlaista työpajahuonetta sisältävän rakennuksen teettämiseksi on sentähden 1913 vuoden menosääntöehdotukseen pantu 10,000 markan määräraha.

Satamakapteeni O. W. Andsténin pyynnöstä on ehdotukseen pantu 1,650 markan määräraha pienen sievän *veneenvartijatuvan teettämiseksi Elisabetintorin vierelle*.

Sörnäsän rantatien ylen vilkkaan liikenteen johdosta on käynyt tarpeelliseksi sinne teettää yleinen makkila, jota varten ehdotukseen on pantu 2,900 mk.

Satamakapteeni O. W. Andsténin pyynnöstä on *pienenlaisen makkilan teettämiseksi Katajanokan länsirantaan* ehdotukseen pantu 1,850 markan määräraha.

Kun tuollaisten laitosten tarve niinkään on käynyt tuntuvaaksi sekä *Pääskylän-*

kadun viereisellä purkauspaikalla että myös *urheilukentän ja Fredriksbergin aseman välisellä alueella*, on kahden makkilan teettämiseksi mainittuihin paikkoihin ehdotettu myönnettäväksi kumpaistakin varten 1,850 mk.

Kun poliisin taholta on huomautettu, että Humallahden laiturilla kesäiseen aikaan vallitsevan ylen vilkkaan liikenteen johdosta sinne välttämättä olisi laitettava pieni *yleinen makkila*, on Konttorin rahasääntöehdotukseen sitä varten pantu 500 markan määräraha.

Kokouksessaan maaliskuun 26 päivänä kuluvaan vuotta päätti Kaupunginvaltuusto muun muassa, että on teetettävä *uudet virutushuoneet* Sörnäsän rantatielle, Siltasaarenrantaan ja Ruoholahdenrantaan sekä että näiden laitosten kustannukset, yhteensä 38,000 markkaa, on pantava maksettavaksi ensintulevan vuoden menosäännöstä. Tämän johdosta on mainittu 38,000 markan rahamäärä pantu Konttorin rahasääntöehdotukseen.

Helsingissä lokakuulla 1912.

Karl Hård af Segerstad.

III. Kunnallishallinto.

6. Kaupungin yleisten töiden Hallitus ja Rakennuskonttori.

Hallituksen jäsenten palkkio, 20 mk kokouk-			
selta, arviolta	— —	4,200: —	
Hallituksen sihteeri, palkkiota	— —	3,000: —	
Kaupungininsinööri, palkkaa	12,000: —		
palkankorotusta 10 vuoden palveluksesta	2,400: —		
matkarafoja	600: —	15,000: —	
Työpäällikkö, palkkaa	10,000: —		
palkankorotusta 10 vuoden palveluksesta	2,000: —		
matkarafoja	500: —	12,500: —	
Kaksi apulaispäällikköä katu-, laituri- ja satama-			
rakennusosastolla, palkkaa à	6,000: —		
matkarafoja	500: —	13,000: —	
Kaupunginarkkitehti, palkkaa	10,000: —		
palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta	1,000: —		
matkarafoja	500: —	11,500: —	
Kaupunginarkkitehdin apulainen, palkkaa	6,000: —		
matkarafoja	500: —	6,500: —	
Kaupunginasemakaava-arkkitehti, palkkaa	10,000: —		
palkankorotusta 5 v:n palveluksesta 1/3:stä			
1913	833: 33	10,833: 33	
Kaupunginasemakaava-arkkitehdin apulainen,			
palkkaa	— —	6,000: —	
Geodeetti, palkkaa, paitsi sivutuloja	5,000: —		
palkankorotusta 10 v:n palveluksesta	1,000: —		
matkarafoja	500: —	6,500: —	
Kaupunginpuutarhuri, palkkaa, paitsi asuntoa			
ja polttopuita	3,000: —		
palkankorotusta 10 v:n palveluksesta	600: —		
henkilökohtaista palkanlisäystä	2,400: —	6,000: —	
Puhtaanapitolaitoksen johtaja, palkkaa	6,000: —		
matkarafoja	500: —	6,500: —	
Kamreeri, palkkaa	5,000: —		
palkankorotusta 10 v:n palveluksesta	1,000: —	6,000: —	
	<hr/>		
Siirros	— —	107,533: 33	

	Siirros	— —	107,533: 33
Kaupunginrakennusmestari, palkkaa	4,000: —		
palkankorotusta 10 v:n palveluksesta	800: —		4,800: —
Varastonhoitaja, palkkaa	— —		3,000: —
Vanhempi metsänvartija, palkkaa, paitsi asuntoa ja polttopuita	1,200: —		
palkankorotusta 10 v:n palveluksesta	240: —		
henkilökohtaista palkanlisäystä	260: —		1,700: —
Nuorempi metsänvartija, palkkaa, paitsi asuntoa ja polttopuita	1,000: —		
palkankorotusta 10 v:n palveluksesta	200: —		1,200: —
Ylimäär. insinööri- ja piirustaja-apulaiset, arviolta	— —		15,000: —
Metsänvartija-apulaiset ja metsänviljelys, arviolta	— —		2,000: —
Tarveaineet ja apuripäivätyöt mittauksissa, arviolta	— —		13,000: —
Tarverahat, arviolta	— —		6,000: —
Rakennuskonttorin huoneiston vuokra	— —		12,000: —
S:n polttopuut, 57 syltä à 40: —, ynnä hakkuu ja kantaminen	— —		2,280: —
S:n valaistus, 120 lampua, arviolta	— —		1,000: —
S:n siivoaminen	— —		2,275: —
Vahtimestari, palkkaa, paitsi asuntoa ja poltto- puita	— —		1,200: —
			172,988: 33
Yhteensä Smk	— —		172,988: 33

XIII. Yleiset työt.

1. Rakennukset ja talot.

Korjaus ja kunnossapito.

Lumenkuljetus y. m. kaupungin taloista	— —	7,000: —
Kaivopuiston kylpylaitoksen erinäiset korjaukset	— —	3,600: —
Eteläisen ja pohjoisen palotornin ynnä paloasemain s:n:		
Eteläisen palotornin	5,850: —	
Pohjoisen palotornin	850: —	
Paloasemain	750: —	7,450: —
Vanhankaupungin myllyn s:n	— —	2,550: —
Marian sairaalan s:n	— —	18,000: —
Siirros	— —	38,600: —

	Siirros	— —	38,600:—	
Poliisilaitoksen käyttämien talojen erinäiset korjaukset:				
Aleksanterinkadun N:o 22—24	2,700:—			
Ratakadun N:o 10	1,250:—			
Pengerkadun N:o 5	<u>3,400:—</u>		7,350:—	
Raatihuoneen s:n	— —		3,300:—	
Rantatorin kauppahallin s:n	— —		3,575:—	
Kasarmintorin kauppahallin s:n	— —		3,400:—	
Kaivopuiston uimahuoneiden s:n	— —		4,000:—	
Korttelin N:o 181 uimahuoneiden s:n	— —		6,600:—	
Aleksanterinkadun talon N:o 26 s:n	— —		6,700:—	
Katajanokan tulli- ja pakkahuoneen s:n	— —		7,700:—	
Katajanokan tavaravajain s:n	— —		4,100:—	
Hietaniemen- ja Kristiinankadun varrella olevain kunnan työväenasuntojen s:n	— —		7,479:63	
Sekalaiset korjaustyöt	— —		<u>45,125:—</u>	137,929:63

Uutisrakennukset.

Ratakadun kansakoulun sisäpuolinen maalaus	— —		6,000:—	
Bromarvin Bengtsårin kasvatuslaitoksen keittiö- rakennuksen s:n	— —		1,700:—	
Porthaninkadun varrella olevan kaupungin- kirjastotalon s:n	— —		8,625:—	
Kallion kaupunginkirjastotalon pihan erinäiset istutustyöt	— —		1,500:—	
Vilhonkadun varrella olevain, kaupungin omistamain tonttien ympäröiminen aita- uksella	— —		2,000:—	
Helsinginkadun varrelle teetettävät väliaikaiset myymäkojut y. m.:				
Myymäkojut	10,000:—			
Sateensuoja	2,500:—			
Makkila	<u>1,000:—</u>		13,500:—	
Uusi työpajarakennus kaupungin ainespihalle	— —		10,000:—	
Veneenvartijan tupa Elisabetintorin vierelle	— —		1,650:—	
Uusi makkila Sörnäsän Rantatien varrella	— —		2,900:—	
S:n s:n Katajanokan länsirantaan	— —		1,850:—	
	<u>Siirros</u>	— —	<u>49,725:—</u>	137,929:63

	Siirros	— —	49,725:—	137,929:63
Uusi makkila Pääskylänkadun purkauspaikan läheisyyteen		— —	1,850:—	
S:n s:n Eläintarhaan urheilukentän ja Fredriksbergin aseman välille		— —	1,850:—	
S:n s:n Humallahden laiturin vierelle.		— —	500:—	
Uuden virutushuoneet (Kaupunginvaltuuston päätös ²⁶ / ₃ :ltä1912)		— —	38,000:—	91,925:—

2. Kadut ja yleiset paikat.

Korjaus ja kunnossapito.

Sekalaiset korjaustyöt	15,000:—		
Bulevardi- ja Uudenmaankadun välisen Erottajan itälaidan kaupungille kuuluvan osan kiveäminen I tellikkakivillä asfalttiin	8,300:—		
Rautatientorin poikki luoteesta koilliseen käyvän ajotien s:n s:n	34,600:—		
Rautatientorin kaakkoisosan ketokiveyksen uudistus	23,000:—		
Konstantininkadun jatkoksen itäpuolisen, kaupungille kuuluvan Kanavatorin osan kiveäminen I tellikkakivillä asfalttiin	16,100:—		
Kanavatorin ja Rauhankadun välisen, kaupungille kuuluvan Pohjoisrannan osan s:n s:n	25,800:—		
Eerikin- ja E. Rautatiekadun välisten, kaupungille kuuluvain Lapinlahdenkadun osain s:n s:n	24,800:—		
I. Roobertin- ja Laivurinkadun välisen, kaupungille kuuluvan Fredrikinkadun osan s:n s:n	8,300:—		
L. Rannan ja Unioninkadun välisen, kaupungille kuuluvan P. Makasiinikadan osan s:n s:n	4,800:—		
Saunakadun eteläisen, kaupungille kuuluvan kolmanneksen s:n s:n Katolisen kirkon vierelle asti	17,700:—		
Lähinnä Pitkääsiltaa sijaitsevan Siltavuorenrannan länsiosan s:n s:n	12,700:—		
Siirros	191,100:—	— —	229,854:63

	Siirros	191,100: —	— —	229,854: 63
Makasiininrannan tavaravajan pohjoispuolisen rantasillan osan sekä siitä noin 60 metrin päähän ulottuvan alan kiveäminen I tellikkakivillä asfalttiin		22,700: —		
Siltasaarenkadun ja 3 Linjan välisen I. Viertotien s:n s:n		81,600: —		
Katajanokan kanavasillan ajotien uudistus . .		2,600: —		
Lisämääräraha lähinnä Pitkääsiltaa sijaitsevan Unioninkadun osan kiveämiseksi I tellikkakivillä asfalttiin		18,000: —		
Kirkkomaankadun sekä mainitun kadun ja Lapinlahdenkadun kulmauksessa olevan paikan viertopäällystyksen korjaus. . . .		10,625: —		
Erinäisten kaupungille kuuluvain katuosain varilla olevain kaiteiden uudistus ja korjaus		<u>11,000: —</u>	337,625: —	
<i>Uutistyyöt.</i>				
Kaupungille kuuluvan Johanneksentien osan päällystäminen ketokivillä		900: —		
Kaupungille kuuluvan Kalastajatorin osan s:n s:n		2,100: —		
Tehdaskorttelin N:o 296 eteläpuolella olevan, kaupungille kuuluvan Hakaniemenrannan osan ynnä Hakaniementorin poikki Siltasaarenkadulta Sörnäsän Rantatielle vievän ajotien s:n s:n		20,600: —		
Kaupungille kuuluvan Haapaniemenkadun osan s:n s:n		4,300: —		
Kaupungille kuuluvan Kaikukadun osan s:n s:n		3,600: —		
Kaupungille kuuluvain 5 Linjan ja Agrikolankadun osain kiveäminen näihin katuihin rajoittuvan istutuksen viereltä		18,000: —		
Fredriksbergin- ja Franzéninkadun välisen, kaupungille kuuluvan Flemminginkadun osan s:n		7,100: —		
Kristiinan- ja L. Brahekadun välisen, kaupungille kuuluvan Helsinginkadun osan s:n .		4,100: —		
Helsingin- ja Sturekadun välisen, kaupungille kuuluvan L. Brahekadun osan s:n . . .		11,600: —		
I. Viertotien ja Flemminginkadun välisen, kaupungille kuuluvan Vaasankadun osan s:n		<u>8,300: —</u>		
	Siirros	80,600: —	337,625: —	229,854: 63

	Siirros	80,600: —	337,625: —	229,854: 63
L. Viertotien ja Topeliuskadun välisen, kaupungille kuuluvan Meilansinkadun osan kiveäminen		11,400: —		
Hesperia- ja Museokadun välisten, kaupungille kuuluvain Töölönkadun osain päällystäminen ketokivillä		2,500: —		
L. Viertotien ja Nervanderkadun välisten, kaupungille kuuluvain Cygnæuskadun osain s:n s:n		2,700: —		
Cygnæus- ja P. Rautatienkadun välisten, kaupungille kuuluvain Nervanderkadun osain s:n s:n		8,600: —		
Museo- ja Arkadiakadun välisten, kaupungille kuuluvain Aurorakadun osain s:n s:n		6,100: —		
Arkadia- ja P. Rautatiekadun välisten, kaupungille kuuluvain Fredrikinkadun osain s:n s:n		2,500: —		
Nordenskiöld- ja P. Rautatiekadun välisen, kaupungille kuuluvan Hietaniemenkadun osan s:n s:n		20,800: —		
Kammiokadun likinnä L. Viertotietä sijaitsevan osan laajentaminen sekä kaupungille kuuluvan osan viertäminen ynnä jalkakäytävään laittaminen kaupungille kuuluvain tonttien vierelle		19,445: —		
Kaupungille kuuluvan Speranskytien osan kitoniviertäminen		9,900: —		
S:n Weckselltien s:n		1,260: —		
S:n Galitzintien s:n		1,620: —		
S:n Chydeniustien s:n		810: —		
S:n Rehbindertien s:n		4,200: —		
S:n Edelfelttien s:n		1,260: —		
S:n Horntien s:n		540: —		
S:n Engelaution s:n		3,600: —		
Apollokadun tasoitus Creutz- ja Runebergkadun väliltä		57,600: —		
Minervakadun s:n		10,600: —		
Ahlqvistkadun s:n		31,200: —		
Fjälldalinkadun s:n Runeberg- ja Cygnæuskadun väliltä		69,100: —		
	Siirros	346,335: —	337,625: —	229,854: 63

	Siirros	346,335: —	337,625: —	229,854: 63
Temppelikadun tasoitus		31,500: —		
Lutherkadun s:n Runeberg- ja Temppelikadun väliltä		45,000: —		
Sampokadun s:n Runeberg- ja Temppelikadun väliltä		6,100: —		
Fredrikinkadun s:n Dagmar- ja Lutherkadun väliltä sekä puistikoiksi aiotuilta kohdilta		25,500: —		
Malminkadun s:n kaupungin ainespihan viereltä		12,000: —		
Helsinginkadun s:n Itä Brahe- ja Kaarlenkadun väliltä		24,500: —		
Helsinginkadun s:n Flemminginkadun ja I. Vierterotien väliltä sekä ajotiet kortteleihin 338, 342 ja 349	III,000: —			
Aadolfinkadun s:n		31,500: —		
Torkkelinkadun s:n		55,300: —		
Pengerkadun s:n Torkkelin- ja Vaasankadun väliltä		28,400: —		
Kustaankadun s:n Vaasan- ja Helsinginkadun väliltä		6,400: —		
Porvoonkadun s:n Kristiinan- ja Sturekadun väliltä		36,000: —		
Sturekadun s:n Kristiinan- ja Porvoonkadun väliltä		16,000: —		
Vesisäiliönkadun s:n korttelin N:o 373 eteläpuolelta		18,500: —		
Saimaankadun s:n puoleen leveyteensä		8,100: —		
Sipoonkadun s:n		27,000: —		
Vilhelmsperinkadun viereisen korttelin N:o 251 eteläpuolisen tien s:n		17,600: —		
Sivuraide Sörnäsän Rantatietä pitkin sähkötehtaan alueen eteläpuolisiin, mainitun tien viereisiin varastopaikkoihin		6,440: —		
Pitkäsillanrannan tasoitus Siltasaaren- ja Saarniemenkadun väliltä sekä rantareunustuksen teettäminen sanottuun rantaan viimeksimainitulta kadulta Säästöpankirantaan		86,000: —		
Hertankadun s:n Bölen- ja Träskikadun väliltä		25,500: —		
	Siirros	964,675: —	337,625: —	229,854: 63

	Siirros	964,675: —	337,625: —	229,854: 63
Eevankadun tasoitus		6,100: —		
Susannankadun s:n		7,400: —		
Kyllikinkadun s:n Susannan- ja Hertankadun väliltä		16,000: —		
Suvantotien s:n Virtain- ja Laatokantien väliltä		8,000: —		
Keuruuntien s:n Suvantotiestä länteen		3,000: —		
Vanajantien s:n		11,500: —		
Laatokantien s:n puoleen leveyteensä Oulun- ja Vallilantien väliltä		7,800: —		
I. Vientotien laajennus niiltä kohdin, joiden vierelle uutisrakennuksia jo on syntynyt tai vuoden varrella teetetään		15,000: —		
L. Vientotien s:n niiltä kohdin, joiden varrella uutisrakennuksia jo on syntynyt tai vuoden varrella teetetään		10,000: —	1,049,475: —	1,387,100: —

3. Kanavat ja viemärit.

Korjaus- ja kunnossapito.

Erinäinen kunnossapito	35,000: —	
Täydennystyöt	5,000: —	
Vedenkulutus lokaviemärien huuhteluun. . . .	5,000: —	45,000: —

Uutistytöt

Viemärikanava Apollokadun alle korttelin N:o 436 tontilta N:o 10 Creutzkadun alaiseen viemäriin sekä korttelin N:o 448 tontilta N:o 7 Runebergkadun alaiseen viemäriin	14,150: —	
S:n Minervakadun alle korttelin N:o 442 tontilta N:o 14 Museokadun alaiseen viemäriin.	4,000: —	
S:n Ahlqvistkadun alle korttelin N:o 437 tontilta N:o 4 Tunturilaaksokadun alaiseen viemäriin sekä korttelin N:o 442 tontilta N:o 7 Apollokadun alaiseen viemäriin	4,000: —	
Siirros	22,150: —	45,000: — 1,616,954: 63

	Siirros	22,150: —	45,000: —	1,616,954: 63
Viemärikanava Fjälldalinkadun alle korttelin N:o 425 tontilta N:o 9 Nervanderkadun alaiseen kanavaan sekä saman korttelin tontilta N:o 11 Runebergkadun alaiseen kanavaan		12,400: —		
S:n Tempelikadun alle korttelin N:o 417 tontilta N:o 16 saman kadun alaiseen kanavaan		3,000: —		
S:n Lutherkadun alle korttelin N:o 417 tontilta N:o 6 Runebergkadun alaiseen kanavaan		8,700: —		
S:n Fredrikinkadun alle korttelin N:o 417 tontilta N:o 81 Dagmarkadun alaiseen kanavaan		2,350: —		
S:n Helsinginkadun pengermäin alle Adolfinkadun alaisesta kanavasta Flemminginkadun alaiseen kanavaan sekä korttelin N:o 342 tontilta N:o 12 Helsinginkadun alaiseen kanavaan, korttelin N:o 349 tontilta N:o 15 viimeksi mainitun kadun alaiseen kanavaan sekä saman korttelin tontilta N:o 17 Flemminginkadun alaiseen kanavaan		14,150: —		
S:n Adolfinkadun alle korttelin N:o 337 tontilta N:o 3 Flemminginkadun alaiseen kanavaan sekä korttelin N:o 338 tontilta N:o 4 Helsinginkadun eteläisen penkereen alaiseen kanavaan		7,800: —		
S:n Torkkelinkadun alle korttelin N:o 343 tontilta N:o 23 I. Viertotien alaiseen kanavaan sekä korttelin N:o 341 tontilta N:o 18 Helsinginkadun alaiseen kanavaan		13,400: —		
S:n Pengerkadun alle korttelin N:o 343 tontilta N:o 25 Helsinginkadun alaiseen kanavaan		5,900: —		
S:n Kustaankadun alle korttelin N:o 348 tontilta N:o 3 Helsinginkadun alaiseen kanavaan		4,000: —		
	Siirros	93,850: —	45,000: —	1,616,954: 63

	Siirros	93,850: —	45,000: —	1,616,954: 63
Viemärikanava Porvoonkadun alle korttelin N:o 370 tontilta N:o 15 L. Brahekadun alaiseen kanavaan		7,050: —		
S:n Saimaankadun alle korttelin N:o 388 tontilta N:o 3 Porvoonkadun alaiseen kanavaan.		2,160: —		
S:n Sipoonkadun alle korttelin N:o 388 tontilta N:o 4 Porvoonkadun alaiseen kanavaan sekä korttelin N:o 387 tontilta N:o 5 Fredriksberginkadun alaiseen kanavaan.		7,800: —		
S:n Pitkänsillanrannan alle korttelin N:o 297 tontilta N:o 3 Saariniemenkadun alaiseen kanavaan.		3,900: —		
S:n Hertankadun alle korttelin N:o 569 tontilta N:o 17 Träskikadun alaiseen kanavaan.		17,300: —		
S:n Eevankadun alle korttelin N:o 568 tontilta N:o 5 Susannankadun alaiseen kanavaan		3,300: —		
S:n Susannankadun alle korttelin N:o 562 tontilta N:o 17 Hertankadun alaiseen kanavaan		3,750: —		
S:n Kyllikinkadun alle korttelin N:o 562 tontilta N:o 15 Hertankadun alaiseen kanavaan		6,050: —		
S:n Suvantotien alle Vanajan- ja Virtaintien välille		3,700: —		
S:n Keuruuntien alle korttelien N:ojen 549—550 välille Suvantotien alaiseen kanavaan		2,200: —		
S:n Vanajantien alle korttelien N:ojen 548—549 välille sekä korttelin N:o 539 tontilta N:o 3 Suvantotien alaiseen kanavaan		5,750: —		
S:n Kaivopuiston I. Lehtokujan alle tontilta N:o 8 c tontin N:o 6 rantaan		3,400: —		
	Siirros	160,210: —	45,000: —	1,616,954: 63

	Siirros	160,210: —	45,000: —	1,616,954: 63
Katkaiseva kanava pitkin Ruoholahdenrantaa Kirkkomaankadulta P. Hietalahdenkadun alaiseen kanavaan		32,500: —		
Avonaisten ojain teettäminen Bölestä lounaa- seen olevan suon kuivaamiseksi		4,600: —	197,310: —	242,310: —

4. Tiet.

Korjaus ja kunnossapito.

Erinäiset korjaukset	10,000: —		
Uuden Eläintarhantien viertopäällystyksen kor- jaus Siltasaarenkadulta Vanhan Eläintar- hantien risteykseen	7,500: —		
Vanhan Eläintarhantien s:n s:n	5,760: —		
Eläintarhan Kehätien s:n rautatien itäpuoliselta osalta	3,250: —		
Fredriksbergintien s:n	6,250: —		
Seurasaarentien viertopäällystyksen s:n	10,000: —	42,760: —	

Uutistytöt.

Alppilasta Kotkankadulle vievän 5 m. leveän tien tasoitus ja viertäminen	5,200: —	5,200: —	47,960: —
---	----------	----------	-----------

5. Vierterotiet.

Korjaus ja kunnossapito.

Erinäiset korjaukset	15,000: —	15,000: —	15,000: —
--------------------------------	-----------	-----------	-----------

6. Satamat.

Korjaus ja kunnossapito.

Erinäiset korjaukset	30,000: —		
Alasmenosillat jälle ynnä laiturien ja jäärailojen aitaukset	8,000: —		
Satamain ruoppaus	50,000: —		
Uuden ruoppausvarastopaikan järjestäminen Pikku Verkkosaaren eteläpuolelle sekä ruoppauselevaattorin muutto	20,000: —		
	Siirros	108,000: —	— — 1,922,224: 63

	Siirros	108,000:—	— —	1,922,224:63
Taivallahden purkauslaiturin korjaus		3,600:—		
Humallahden purkauslaiturin pitentäminen sekä sinne vievän tien korjaus		13,000:—		
Töölönlahden rannassa, kohta Sokeritehtaan alueen pohjoispuolella olevan sillan korjaus		1,000:—		
Sörnäsän keskimäisen sillan korjaus		37,000:—		
Erään Sumpparin pohjoisrannassa olevan tihtaalın uudistus		1,150:—		
Siltasaarenrannan väliaikaisten laiturien korjaus		2,400:—		
Katajanokan pohjoisrannan purkauslaiturin s:n		8,000:—		
Tarkastuspaviljongin pohjoispuolisen laituri- reunustuksen s:n		2,500:—		
Eteläsatamassa, aivan Makasiininrannan poh- joispään vierellä sijaitsevan karin louhi- minen		20,000:—		
Kytkypaalujen laittaminen Pohjoissataman uuden venelaiturin viereen		4,500:—		
5 juomavesijohtoa, niistä 2 Makasiininrantaan ja 3 Rahapajarantaan		2,500:—	203,650:—	

Uutistyöt.

Lisämääräraha ruoppauskoneen ostoon	2,000:—		
2 rautaisen, liikkuvalla pohjalla varustetun ruoppausproomun ostoon	80,000:—		
2 tavallisen puisen ruoppausproomun s:n	16,000:—		
Avonainen tavaravaja Keittuhuoneenrantaan	20,000:—		
Tavaravajvoja Katajanokalle	100,000:—	218,000:—	421,650:—

7. Istutukset.*Korjaus ja kunnossapito.*

Istutusten ja taimistojen kunnossapito	109,550:—		
Eläintarhan urheilukentän järjestysmiehen palkka	600:—		
	<u>Siirros</u>	110,150:—	— — 2,343,874:63

	Siirros	110,150:—	— —	2,343,874:63
Samana urheilukentän kunnossapito		1,000:—		
Punanotkon urheilukentän s:n		500:—		
Haapaniemen s:n s:n		800:—		
Kaupunginpuutarhan asuinrakennusten polttopuut		1,500:—		
Kaupunginpuutarhan erinäisten huoneistojen lämmitys ja siivoaminen		400:—		
S:n valaistus		150:—		
Talvipuutarhan kunnossapito		7,000:—		
Kaupunginpuutarhan tallipalvelijaston palkat, tallin rehut y. m. menot		6,300:—		
Kolmen kaupunginpuutarhassa aivan talvipuutarhasta luoteispuolelle olevan kasvihuoneen korjaus		2,500:—		
Alpin kunnossapito		1,500:—		
Vanhempain nurmien ja käytävien uudistus		4,500:—		
Aitausten kunnossapito		3,500:—		
Mullanvalmistus kaupungin istutuksia varten		3,500:—		
Lannan ostoa kasvilavoihin		650:—		
Kaupungin vesilintujen hoito		1,000:—		
Leposohvain korjaus		2,200:—		
Työkalujen ostoa ja korjaus		2,500:—		
Kaupungin kaikissa istutuksissa, kasvihuoneissa y. m. kulutetun veden korvaus		12,000:—		
Vesijohtojen laittaminen erinäisiin kaupungin istutuksiin		7,250:—		
10 suojustikkoa lehtokujapuita varten		1,300:—		
Lehtikasvien ostoon, arviolta		4,000:—	174,200:—	

Uutistyt.

Kaupunginpuutarhan vajarakennus	4,300:—		
Työpajahuoneen sisustaminen vaunu- ja kaluvajaan	1,000:—		
Kasvihuoneryhmän erinäiset sisustustyöt	3,800:—		
Kaupungin vesilintujen talvehtimishuone	8,000:—		
Kellarin teettäminen Kaupunginpuutarhaan	5,000:—		
Siirros	22,100:—	174,200:—	2,343,874:63

	Siirros	22,100: —	174,200: —	2,343,874: 63
Uusi aitaus Kaupunginpuutarhan alueen ympärille Eläintarhaan		3,000: —		
Kaupunginpuutarhan pohjoispuolisen kiviaidan valmistus		2,000: —		
Alueen tasoitus ja salaojitus uusia kasvisuojia varten		5,000: —		
Uudet kasvisuojat (ilman lämpöjohtoa) . . .		5,000: —		
Emäradan itäpuolella Eläintarhassa olevain lammikkojen ympäristön järjestäminen .		8,000: —		
Uusien teiden teettäminen Eläintarhaan . . .		20,000: —		
Eläintarhan raivaustyöt		4,000: —		
Punanotkon istutus- ja tasoitustöiden loppuunsaattaminen		13,350: —		
Haapaniemen istutustöiden s:n		4,000: —		
6 kaupunginosassa Tehtaan- ja Laivurinkadun kulmauksessa olevan istutuksen s:n . .		5,800: —		
Korttelin N:o 127 pohjoisosassa olevan istutuksen s:n		3,100: —		
Simonkadun viereisen avonaisen paikan istutuksen s:n		5,000: —		
Kaivopuiston tasoitus- ja istutustöiden jatkaminen		8,000: —		
Kaisaniemen istutus- ja tasoitustöiden jatkaminen!		30,000: —		
Töiden jatkaminen Savilan taimistoissa . . .		2,500: —		
Engelaukion ja sen eteläpuolisten istutusten järjestäminen		15,000: —		
Laivurinkadun ja Speranskytien kulmauksessa olevan istutuksen s:n		1,500: —		
Tehtaanpuiston istutuksen s:n		8,000: —		
Kallion 5 Linjan viereisen s:n s:n		14,100: —		
Kampintorin istutuksen s:n		8,200: —		
Puistosohvain ostoon		2,500: —		
Kelkkaratain järjestämiseen		3,000: —	193,150: —	367,350: —
	Siirros	— —	— —	2,711,224: 63

Siirros — — — — 2,711,224: 63

8. Puhtaanapitolaitos.*Korjaus ja kunnossapito.*

Kaupungin rantasilloilla olevain tavaravajain, kauppahallien sekä Aleksanterinkadun talon N:o 1 ja Länsirannan talon N:o 10 pihain puhtaanapito	8,000: —	
Kaatopaikkain ja laiturien kunnossapito	6,000: —	
Vartijain palkkaus	7,000: —	
Makkien ja käymäläin puhtaanapito	20,000: —	
Samain korjaus	3,000: —	
Samain vedenkulutus, arviolta	6,000: —	
Kaupungin yleisten paikkain ja katuosain puhtaanapito	135,000: —	
Kaupungille 6 kaupunginosan huvila-alueella kuuluvain teiden puhtaanapito	11,500: —	
Sille 10, 11 ja 12 kaupunginosassa kuuluvain uusien katuosain s:n	10,200: —	
Sille 13 ja 14 kaupunginosassa kuuluvien uusien katuosain s:n	13,700: —	
Keskikaupungin katujen kastelu	28,500: —	
Keskikaupungin katujen kasteluun ja Kauppatorin huuhteluun käytetty vesi	22,000: —	
Viertoteiden puhtaanapito	48,000: —	
Kaivopuiston viertoteiden s:n	1,000: —	
Teiden s:n	18,000: —	
Venesatamain s:n	2,000: —	
Jäiden s:n	1,500: —	
3 työkaluvajan teettäminen	1,200: —	
Hiekkavajan s:n Töölön alueelle	900: —	
Erinäisten hiekkavajain kattojen korjaus ja tervaus sekä osittainen uudistus	1,800: —	
Hiekkavajain maalaus	630: —	345,930: —

Uutistytöt.

1 käymälä Elisabetin puistikon viereiseen rantaan	1,650: —
1 s:n 6 hengelle L. Viertotien varrelle, aivan tavararatapihan vierelle	2,600: —

Siirros 4,250: — 345,930: — 2,711,224: 63

	Siirros	4,250: —	345,930: —	2,711,224: 63
1 käymälä Ullanlinnanvuorelle, aivan Unionin-				
kadun itäpuolelle		1,800: —		
1 s:n 6 hengelle Rahapajanrannan länsiosaan		2,500: —		
1 s:n 2 Linjan ja Hämeenkadun kulmaukseen		1,700: —		
1 s:n P. Rautatiekadun ja Arkadiakadun				
kulmaukseen		1,800: —	12,050: —	357,980: —

9. Yleinen makkien puhtaanapito.

Palkkauksia, miehistö ja ajomiehet	180,000: —		
10 hevosen rehut	10,000: —		
Sekalaisia menoja desinfiioimisaineista, työ-			
kaluista y. m.	9,000: —		
Ajoneuvojen, rikkalaatikkojen, levyastiain ja			
kansien korjaus	12,500: —		
Rautatierahteja, arviolta	40,000: —		
Rautatievaunujen korjaus, arviolta	2,400: —		
400 panosta kannellisia makkiastioita tänä			
vuonna kuluneiden sijaan	7,300: —		
6 nelipyöräisten rikkainkuljetusrattaiden ostoon	3,600: —		
Uuden hevosen ostoon yhden hylättävän sijaan	700: —	265,500: —	265,500: —

10. Työkalut.

Erinäiset ostot ja korjaukset	15,000: —		
17 kasteluvaunun maalaus	850: —		
16 purgatorrattaiden, 12 rikkainkuljetusrattai-			
den ja 75 hiekkalaatikon maalaus	1,600: —		
4 kasteluvaunun ostoon à 1,400: —	5,600: —		
2 ruoppausproomun korjaus	5,000: —		
10 tonnin höyryjyrän ostoon	12,000: —		
3,500 kiloa kantavan kuorma-automobiiliin os-			
toon	16,000: —	56,050: —	56,050: —

11. Sekalaista.

Hengenpelastuskalujen, halkomittain y. m.			
kunnossapito	4,000: —		
Erinäisten pesuhuoneitten ja virutuslaiturien			
hoito ja korjaus	7,000: —	11,000: —	11,000: —
Yhteensä Smk	— —	— —	3,401,754: 63

XV. Sekalaiset menot.**Henrik Borgströmin puisto Turvikissa.**

Erinäisiä palkkauksia	1,400: —		
Erinäisten rakennusten, teiden y. m. korjaus	1,000: —		
Puiston raivaus	2,000: —	4,400: —	4,400: —
Yhteensä Smk	— —	— —	4,400: —

Tulot.**IX. Puhtaanapitolaitos.**

Talonomistajain maksuja	210,000: —		
Kaupungin s:n omista taloistaan	26,360: —		
Tuloja myydystä lannasta, arviolta	30,000: —	266,360: —	266,360: —
Yhteensä Smk	— —	— —	266,360: —

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorissa, lokakuun 18 päivänä 1912.

G. Idström.

HELSINGIN
PALOMESTARI.

Helsingin Palotoimikunnalle.

Allekirjoittanut saa täten kunnian Palotoimikunnalle antaa ehdotuksen Palolaitoksen 1913 vuoden rahäsäännöksi. Erinäisiin ehdotuksessa oleviin, edellisen vuoden rahäsäännöstä poikkeaviin määrärahaeriin nähden saan huomauttaa seuraavaa:

Menoluokkaan 1. *Palkat ja muut edut* on pantu 600 markan suuruinen henkilökohtainen palkanlisäys pääaseman ruiskumestarille. Ruiskumestari A. Leskinen tulee kuluvan vuoden umpeen mennessä kaikin puolin kunniakkaasti palokunnassa kymmenen vuotta, joten hänelle jo tämänkin johdosta olisi tuleva palkanlisäystä. Hänelle on kuitenkin tarjottu palomestari-toimi eräässä maaseutukaupungissa, missä hänellä aluksi olisi 3,600 markan vuosipalkka, mutta allekirjoittaneen on onnistunut saada hänet edelleen pysymään nykyisessä toimessaan, sillä ehdolla että hänelle myönnetään puheenalainen palkankorotus. Ellei tätä myönnetä, eroaa Leskinen kohdakkoin, mikä olisi suuri tappio palokunnalle, erittäinkin kun alipalomestariakin piakkoin astuu toiseen toimeen ja Leskinen tavallisesti myös on toiminut alipalomestarin sijaisena. Jos ruiskumestari Leskisen maksuton huoneisto arvataan 600 markaksi, saisi hän, nyt ehdotettu palkankorotus lukuunotettuna, palkkaa 300 mk kuukaudessa eli 10 mk päivässä, mikä ei suinkaan ole paljon, kun otetaan huomioon se suuri vastuunalaisuus sekä täsmällisyys, tunnollisuus ja kurinpitokyky, jota tuollaisen toimen hoitajalta vaaditaan suuressa palokunnassa.

Ruuanpitomääräraha on korotettu S:markasta 401:50 S:markkaan 420, toisin sanoen päiväannoksen hinta on S:markasta 1:10 korotettu S:markkaan 1:15. Tunnettuahan on, että elintarpeitten hinta on kohonnut, ja kun kaupunki jo tänä vuonna on myöntänyt Smk 1:15 ruokarahaksi Marian sairaalan työhenkilökunnalle ja potilaille, pitänee kaiketi palokunnan nuorine, reippaine miehineen saada tätä määrärahaa saman verran.

Yhdenteentoista kaupunginosaan rakennetun paloaseman lisämiehistön palkkoihin, ruokaan ja vaatetukseen 4 kuukauden aikana on varattu Smk 7,650:—. Puheenalainen uusi paloasema valmistunee kesällä 1913, joten sinne voidaan muuttaa syyskuussa.

Kun tälle asemalle, niinkuin Kaupunginvaltuuston painetuista asiakirjoista N:o 51 vuodelta 1911 näkyy, tulee sijoitettavaksi 26 miestä, sen sijaan että sikäläisellä vanhalla asemalla nykyään on 9 miestä, käy niinmuodoin tarpeelliseksi lisätä palokunnan mieslukua 17 miehellä. Tämä lisäennys käsittäisi:

1 ruiskumestarin, jolla olisi kuukausipalkkaa	200:—
1 koneenkäyttäjän » » »	175:—
3 korpraalia, joilla » » » à 75:—	225:—

12 konstaapelia, joilla olisi kuukausipalkkaa à 50: —	600: —
15 miehen ruuan, kunkin 35: —	525: —
15 miehen vaatetuksen, kunkin 12: 50	187: 50
Kuukausikustannuksia olisi siis	Smk 1,912: 50
ja 4 kuukaudelta	Smk 7,650: —

Menoluokkaan 2. *Palotalli* on pantu 750 markan lisämääräraha uudelle asemalle sijoitettavain neljän hevosen ylläpitoon.

Lämmitys-, valaistus- ja vedenkulutusmenojen kohoaminen niinkään johtuu uuden paloaseman valmistumisesta.

Menoluokassa 4. *Työkalut ja kalusto* on työkalujen kunnossapitomääräraha korotettu 3,000:sta 3,500 markkaan ja palolennättimen vastaava määräraha 1,200:sta 1,500 markkaan. Nämä korotukset johtuvat siitä, että erinäisiä työkaluja on siistittävä sekä palolennätinaparaatteja ja johtoja muutettava, niinkään uuden aseman valmistamisen johdosta. Kun uudelle asemalle sijoitetaan 6 hevosta, mutta niitä vanhalla asemalla nykyään on vain kaksi, on siis hankittava 4 uutta hevosta, johon tarkoitukseen on ehdotettu varattavaksi 3,200 markkaa.

On asian luonnossa, että palolaitoksen letkuvarastoa täytyy miltei vuosittain täydentää ja samaten palolennätinverkkoa laajentaa. Näihin tarkoituksiin ehdotetut määrät, 3,000 ja 1,000 markkaa, eivät sentähden kaivanne laajempaa perustelua.

Kun palokunnan kahden höyryruiskun kattilat on huomattu niin huonoiksi, että höyrykattilain katsastaja on ne julistanut kelvottomiksi, on uusien kattilain hankkimista varten ehdotukseen pantu 4,500 markan määräraha.

Kaluston ja palokalujen hankkimiseksi uudelle paloasemalle on ehdotettu 15,000 markan määrärahaa, jonka oikeutus käynee selville seuraavasta perustelusta.

Kasarmiin sijoitettaville 23 naimattomalle miehelle on hankittava vuoteet kaikkine patjoineen, tyynyineen, vuodeliinasineen y. m. Lisäksi on hankittava henkilökohtaisia varusteita (paloturkit, kypärit, kirveet, vyöt y. m.). Asuinhuoneisiin on toimitettava kaappeja, pöytiä, tuoleja, ikkunaverhoja y. m. Niinkään on hankittava erinäisiä keitto- ja posliiniastioita ja samaten voimistetukalustoa. Vaikka onkin tarkoitus sijoittaa osa ennestään olevaa palokalustoa, m. m. yksi höyryruisku, uudelle asemalle, täytyy lisäksi kuitenkin hankkia melkoinen määrä uutta palokalustoa, m. m. nelipyöräiset palovaunut tarpeellisine kaluineen, 4 hevosen täydelliset silat lisätarpeineen y. m.

Kun ottaa huomioon, että 50 miestä käsittävän Korkeavuorenkadun paloaseman kalusto nykyään ja sittenkun erinäisiä poistoja on tehty, on enemmän kuin 100,000 markan arvoinen, täytyy uuden aseman varustamiseen pyydettyä 15,000 markan määrärahaa pitää sängen vaatimattomana.

Rahasääntöehdotukseen on niinkään pantu Kaupunginvaltuuston jo vuonna 1908 myöntämä 133,000 markan määräraha ruiskuveneen ostoon.

Mielestäni tämä summa kuitenkin tulisi paljon hyödyllisemmin käytetyksi, jos osa siitä varattaisiin ruiskuveneen ja loput yhden, ehkä useammankin automobiilin ostoon.

Jokaiselle lienee tunnettua missä määrin automobiilit, erittäinkin räjähdysmoottoreilla varustetut, ovat viimeisten viiden vuoden kuluessa kehittyneet. Sen johdosta ne myös ovat yhä yleisemmin tulleet palolaitoksen palvelukseen.

Niinpä ei vielä vuonna 1907, jolloin allekirjoittanut teki opintomatkan Saksaan, semmoisessa suurkaupungissa kuin Hampurissa ollut palokuunan käytettävänä, ainoatakaan automobiilia, lukuunottamatta päällystön automobiilia, sen sijaan että nyttemmin koko Saksassa on tuskin ainoatakaan ammattipalokuntaa, jolla ei olisi automobiileja, ja kaikissa keskikokoisissa ja suuremmissa kaupungeissa pyritään nykyään muodostamaan palolaitos kokonaan uudestaan autokoneilla toimivaksi. Naapurimaissamme Ruotsissa ja Tanskassa on samantapaisia pyrintöjä huomattavana. Niinpä ovat sekä Kööpenhaminan että Tukholman palokunnat tänä vuonna hankkineet itselleen automobiiliruiskuja.

On asian luonnossa, että meillä pohjoisen asemamme ja lumirikkaitten talviemme johdosta täytyy tässä kohden noudattaa jonkunlaista varovaisuutta, mutta saanee nyttemmin kuitenkin katsoa täysin todetuksi, että automobiilit enimmänsä osan talveakin voivat liikkua kaduillamme.

Automobiilien tuottama etu ei ole ainoastaan siinä, että niillä pääsee tuntuvasti nopeammin perille, vaan yhtä paljon siinä, että tuollaisilla vaunuilla voi kuljettaa miltei kuinka suuren kuorman tahansa.

Niinpä käy automobiililla helposti kuljettaminen suurta, tehokasta pumppua, jommoisen kuljettaminen hevosilla on mahdoton.

Mielestäni on luonnollista, että kaupungin palolaitoksella on tuntuvasti suurempaa etua ruiskuvien määrärahan käyttämisestä edellä ehdotetulla tavalla, mutta pyydän asiaa lisäksi valaista eräällä esimerkillä.

Olettakaamme että vene on sijoitettuna pohjoissatamaan ja että tulipalo ilmoitetaan puhjenneen Hietalahdensataman tahi Ruoholahden seudussa. Korkeavuorenkadun paloasemalle sijoitettu automobiiliruisku ehtii siinä tapauksessa ainakin kymmenen minuuttia aikaisemmin perille. Sitä paitsi täytyy ruiskuveneen olla neljä talvikuukautta toimetonna. Jos ruiskuvene rakennetaan sen kokoinen ja laatuinen, kuin aikanaan hyväksytty ohjelma osottaa, ei sitä nyttemmin kohonneiden työ- ja tarveainehintain johdosta enää saa 133,000 markalla, vaan täytyisi määräraha korottaa kenties 150,000 markkaan. Niinkuin tunnettu olivat valtio, Kaupunkien Yleinen Paloapuyhtiö sekä Teollisuudenharjoittajain Paloapuyhdistys luvanneet avustaa ruiskuveneen hankkimista, joten kaupungin kustannukset vähenisivät noin 100,000 markkaan, jommoisen rahamäärä ei tosin Helsingin kokoiselle yhteiskunnalle paljoa merkitse, mutta veneen vuotuinen kunnossapito rasittaisi tuntuvasti palolaitoksen menosääntöä. Kun tähän tulee lisäksi, että venettä aniharvoin, toisinaan ehkä vasta vuosien takaa tarvitsisi käyttää, myönnettäneen että 133,000 markan rahamäärä tulee paremmin käytetyksi paikkakunnan hyödyksi, jos ruiskuvene rakennetaan vaatimattomampaa kokoa ja toisen laatuinen kuin aikaisemmin suunniteltu sekä osa määrärahaa käytetään automobiiliruiskujen oston. Aivan varmaan

tällä keinoin myöskin valtion, Kaupunkien Yleisen Paloapuyhtiön sekä Teollisuudenharjoittajain Paloapuyhdistyksen edut tulisivat paremmin huomioon otetuiksi.

Jos tämä asia vasten luuloa edelleen lykkääntyisi tahi saisi allekirjoittaneen ehdottamasta poikkeavan ratkaisun, pyydän rahasääntöön pantavaksi 75,000 markan määrärahan autokalujen ostoon palokunnalle, sillä pääkaupungin palolaitos ei voi eikä saa nyttemmin enää olla vailla tuollaisia kaluja. Jossain määrin perustellakseni määrärahan suuruutta pyydän mainita, että Köpenhaminaan hiljattain ostettu paloautomobiili, johon on yhdistetty 2,000 minuuttilitran keskipakoispumppu, on maksanut noin 40,000 markkaa.

Jos ottaa huomioon, että kaupungin useimmilla liikemiehillä on käytettävänä automobiileja tavaraliikennettään varten, että niinkään useilla yksityishenkilöillä on automobiileja sekä että automobiilit jo välittävät melkoista osaa ajuriliikennettä, niin on asian luonnossa, että automobiileja myös on hankittava palokunnalle sen nopeuden ja toimintakyvyn lisäämiseksi. Puutteena palokunnan varusteissa niinkään täytyy pitää, ettei ole käytettävänä suuria tulensammutuspumppuja, jotka kävisi kyllin joutuisasti toimittaminen palopaikalle.

Helsingissä, syyskuun 30 päivänä 1912.

Gösta Wasenius.

Lausuntoja asuntolautakunnan asettamista koskevista ehdotuksesta (Ks pain. asiakirj. N:o 28 vuodelta 1911 sekä N:o 30 vuodelta 1912).

HELSINGIN KUNNAN
TYÖNVÄLITYSTOIMISTON
JOHTOKUNTA

Helsinki,

syysk. 30 p. 1912.

N:o 325.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Palauttaen asiakirjan, ¹⁹/₅ D. 1912, saa työvälistötoimiston johtokunta vaadituksi lausunnoksi esittää seuraavaa:

Kun johtokunnan Perustuslaillisen työväenyhdistyksen asunnonvälityksen järjestämisestä koskevan anomuksen johdosta Kaupunginvaltuustolle antamassa lausunnossa ja Työväenasiain lautakunnan mietinnössä asuntolautakunnan asettamisesta (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 38 v. 1907 ja N:o 28 v. 1911) on verrattain laajasti tehty selkoa kunnallisesta asunnonvälityksestä, ei johtokunta pidä tarpeellisena asian nykyisessä vaiheessa ryhtyä kysymystä seikkaperäisemmin käsittelemään, vaan rajoittaa lausuntonsa yleisten näkökantain esittämiseen siitä, missä määrin johtokunnan mielestä Helsingin kunnalla nyt on syytä ryhtyä asunnonvälitystä ylläpitämään ja järjestämään ja onko sen järjestäminen työvälistötoimiston tarkoituksenmukainen ja mahdollinen.

Luotettavia laskelmia siitä, missä määrin asunnonvälityksen tarvetta kaupungin alueella yleensä on olemassa, ei ole mahdollista saada, kun säännöllistä tilastoa vuokraisten majanmuuttotapauksista ei ole olemassa. Muutamia saatavissa olevia tietoja, jotka jossain määrin asiaa valaisevat, lienee syytä tässä esittää.

Ensimmäisen kaupunginlääkäriin, prof. V. Sucksdorffin työväenluokan asunto-oloja v. 1900 selvittävästä tutkimuksesta näkyy, että 10,332:sta tutkitusta asunnosta, joissa asui 45,947 henkeä, oli 2,397:ssä asukas asunut vähemmän kuin ¹/₂ vuotta ja 1,987:ssä asunnossa ¹/₂—1 vuotta, joten 4,384 asunnossa oli asukas enintään asunut vuoden. Mainittu tutkimus käsitti myöskin 6,829 toisen luona asuvaa työläistä, mutta siitä, kuinka suuri osa näistä on vuoden kuluessa asuntoa muuttanut, ei ole tilastoa tehty. Tiettyä kuitenkin on, että nämä muuttavat tiheämmin kuin asunnon ensikädessä vuokraajat. Kun viimeainuituistakin osa muuttaa useamman kerran vuodessa, niin saattaa arvioida v. 1900

sattuneen noin 8,500 majanmuuttotapausta, joista noin 4,500 asunnon ensikädessä vuokraajain. Edellyttäen, että työväestö on lisääntynyt samassa suhteessa kuin väkiluku yleensä — henkikirjoituksesta koottu tilasto osoittaa työväestön lisääntyvän suhteellisesti jonkun verran runsaammin kuin muun väestön —, ja että majanmuuttotapauksia sattuu samassa suhteessa kuin v. 1900, tulisi työväestön keskuudessa tapahtuvain majanmuuttotapausten luku kaupungin nykyisen asukasluvun mukaan, joka on vuodesta 1900 kasvanut 63 %, nousemaan lähes 14,000, joista noin 7,300 asunnon ensikädessä vuokraajan majanmuuttoa.

Kaupungin poliisilaitoksen tiedonantotoimistoon on v. 1911 jätetty (matkustajia lukuunottamatta) 21,623 asuntoilmoituslappua ja toimiston kiertävät tarkastajat ovat tuoneet noin 21,000 samanlaatuista ilmoitusta, joten mainittuun toimistoon on v. 1911 tullut yli 42,000 uutta asuntoilmoitusta. Kun yksi ilmoituslappu on kirjoitettu koko perheestä samoin kuin yksityisestä toisen luona asuvasta henkilöstäkin, ei voi saada tietoa erikseen asunnon ensikädessä vuokraajain luvusta. Yllämainittuihin sisältyvät myöskin toisen palveluksessa olevista tehdyt ilmoitukset, joten asuntoilmoitusten luku ei vastaa yleistä majanmuuttotapausten lukua. Tämän ohessa on huomattava, että liike- ja työhuoneustojen vuokraajien muutoksista ei poliisilaitokseen tietoja koota.

Asian valaisemiseksi mainittakoon vielä, että Tukholman kunnallista asunnonvälitystä valmistava komitea on mietinnössään esittänyt, että mainitussa kaupungissa v. 1906 tapahtui noin 20,000 asunnon (lägenhet) vuokrausta ja noin 45,000 toisen luona asuvan yksityisen henkilön majanmuuttoa. Asukasluvun perusteella Helsingin oloihin sovellettuna nämä vastaisivat tasaluvuin sanottuna 9,200 asunnon ensikädessä vuokratapausta ja 20,727 toisen luona asuvan henkilön majanmuuttoa.

Ylläesitetystä saatavina olevista tiedoista ei voi tehdä varmoja laskelmia vuosittain tapahtuvien majanmuuttojen luvusta paikkakunnalla, mutta ne kuitenkin osoittavat niiden luvun siksi suureksi, että kunnallisella välitystoimistolla olisi kyllä toimialaa, jos yleisön sen välitystä tulisi käyttämään.

Kuten tunnettua, käy asuntojen tarjonta ja kysyntä nykyään sanomalehti-ilmoitusten avulla. Tämä tapa on sekä asunnonhakijoille että huoneustojen tarjoojille verrattain epä-mukava ja kustannuksia vaativa: Asunnonhakijain tulee seurata useampia lehtiä, tiedot huoneustoista ovat ilmoituksissa niin vaillinaiset, että se aiheuttaa turhia tiedusteluja, joita varsinkin työväestö saa tehdä senkin tähden, kun se ei ole tilaisuudessa menemään ilmoitettua asuntoa aikanaan katsomaan. Huoneustojen tarjoojille aiheuttaa sanomalehdissä ilmoittaminen verrattain suuria kustannuksia. Kuinka paljon vuosittain Helsingissä käytetään vuokrailmoituksiin, siitä ei ole selkoa olemassa, mutta epäilemättä nuo menot nousevat useihin kymmeneen tuhansiin markkoihin. Tukholmassa tekivät kolmen enin käytetyn ilmoituslehden vuokrailmoitukset v. 1906 yhteensä 125,000 kruunua. — Kunnallisella asunnonvälitystoimistolla, jos sen välitystä tultaisiin laajemmassa määrässä käyttämään, tulisi vielä olemaan huomattava merkitys myöskin siinä suhteessa, että se voisi koota asumusoloja valaisevaa tilastoa.

Näistä syistä johtokunta nytkin, kuten aikaisemmin antamassaan lausunnossa,

periaatteessa puoltaa kunnallisen asunnonvälityksen järjestämistä, pitäen sen kunnan yleishyödylliseen toimintaan kuuluvana.

Johtokunnan mielestä ei kuitenkaan mikään erityinen välttämättömyys vaadi asunnonvälityksen kiireellistä järjestämistä. Ei näet edes ole työväenkään piireistä, lukuunottamatta Perustuslaillisen työväenyhdistyksen Kaupunginvaltuustolle tekemää anomusta, toivomuksia tässä suhteessa esitetty. Työväenyhdistysten edustajat johtokunnassa ovat huomauttaneet, että vaikkakin hankaluuksia ja kustannuksia työväestölle aiheutuu asunnon hakemisesta, niin se kuitenkin ylimalkaan voi sanomalehti-ilmoitusten johdolla suuremmita vaikeuksista asuntoja saada. Ettei yleensä huomattavampaa asunnonvälityksen tarvetta paikkakunnalla ole olemassa, sitä osoittaa myöskin se seikka, etteivät yksityiset asunnonvälityskonttorit yleensä ole saaneet työalaa, vaan ovat aina pian lopettaneet toimintansa. Nykyään on kaupungissa toimessa yksi yksityinen asunnonvälityskonttori, mutta sen liike on verrattain vähäinen. Toisaalta on kyllä huomattava, että vähävaraiset asukkaat eivät maksujen takia käänny yksityisten asunnonvälityskonttorien puoleen, joten niiden toiminta ei vielä todista, ettei maksutonta kunnallista asunnonvälitystä tultaisi käyttämään.

Mitä sitten tulee Rahatoimikamarin ehdotukseen asunnonvälityksen järjestämisestä työnvälitystoimiston yhteyteen, jossa välitystoimessa saavutettuun kokemukseen Rahatoimikamarin lausunnossa viitataan, ei johtokunnan mielestä työnvälitys ja asunnonvälitys ole sellaisessa yhteydessä keskenään, että toisessa saavutettu kokemus auttaisi toisessa. Ulkomailta on tosin eräissä paikoin asunnonvälitys järjestetty työnvälityksen kanssa samaan huoneustoon, mutta ne eivät kuitenkaan ole keskenään muussa yhteydessä, kuin että ne toimivat saman johdon alaisina. Yleisimmin on kunnallinen asunnonvälitys järjestetty erikseen, kuuluu tavallisesti terveydenhoito- tai asunnontarkastusviranomaisten alaiseksi. Johtokunnankin mielestä, varsinkin, jos asetetaan sellainen vaatimus, että välitystoimiston on tarkastettava sille vuokrattaviksi tarjotut asunnot terveydellisissä suhteissa, ennenkuin se ottaa niitä välittääksensä, tuo välitys luonnollisemmin olisi järjestettävä terveydenhoitolautakunnan alaiseksi. Periaatteellista estettä ei kuitenkaan ole olemassa asunnonvälityksen järjestämiselle työnvälityksen kanssa samaan huoneustoon. Asian käytännölliseen järjestelyyn nähden saattaisi siitä olla eräitä etujakin. Molempien toimistojen henkilökunta voisi tarpeen mukaan aika-ajoin suorittaa sekä toisen että toisen toimiston tehtäviä ja siten voitaisiin mahdollisesti tulla toimeen vähemmällä toimihenkilöillä. Sama johtokunta ja johtaja voisivat johtaa molempia toimistoja ja julkaista vuosikertomukset samassa vuosikertomuksessaan. Huoneuston järjestäminen työnvälitystoimiston yhteyteen voisi tulla halvemmaksi kuin sen erilleen laittaminen, ellei vapaata, valmista huoneustoa ole saatavissa.

Työnvälitystoimiston nykyinen huoneusto on kuitenkin sen omiinkin tarpeisiin riittämätön. Johtokunta teki jo keväällä Kaupunginvaltuustolle ehdotuksen sen korjaamisesta ja laajentamisesta. Sitä suunnitellessaan harkitsi johtokunta myöskin mahdollisuutta vastaisen asunnonvälityksen sijoittamisesta samaan huoneustoon. Huoneuston laajentamiseen käytettävissä oleva tila on tosin siksi pieni, että työnvälitystoimisto oikeastaan

sen tarvitsisi yksin, mutta tekemällä eräitä muutoksia johtokunnan laatimaan ehdotukseen (jättämällä pois vahtimestarin asunnon) voisi siihen — joskaan ei haitatta työnvälitystoimistolle — saada yhden tilavan huoneen asunnonvälitystä varten, jossa se ainakin toistaiseksi saattaisi tulla toimeen.

Jos Kaupunginvaltuusto päättää asunnonvälityksen järjestettäväksi työnvälitystoimiston yhteyteen, pyytää johtokunta saada tehdä tarkemman ehdotuksen sen järjestämiseksi.

Ylläesitetyn nojalla saa johtokunta vaaditaksi lausunnoksi niin ollen esittää:

1. Johtokunta nyt, kuten Kaupunginvaltuustolle aikaisemmin antamassaan lausunnossa, periaatteessa puoltaa kunnallisen asunnonvälityksen järjestämistä, pitäen sen kunnan yleishyödylliseen toimintaan kuuluvana.

2. Johtokunnan mielestä sen kiireellinen perustaminen ei kuitenkaan ole välttämättömän tarpeen vaatima.

3. Asunnonvälitys ei ole työnvälityksen kanssa sellaisessa yhteydessä, että se sentakia olisi järjestettävä työnvälitystoimistoon, vaan kuuluisi se pikemmin terveydenhoito- ja asunontarkastustoimen yhteyteen. Kuitenkaan ei ole periaatteellista estettä asunnonvälityksen järjestämiseksi työnvälityksen yhteyteen, ja tarvittavan huoneuston laittaminen sekä liikkeen hoitaminen tulisi täten järjestettynä verrattain huokeaksi.

4. Asunnonvälityksen järjestäminen työnvälitystoimiston nykyiseen huoneustoon ei ole mahdollinen, mutta jos johtokunnan Kaupunginvaltuustolle tekemä esitys huoneuston korjaamisesta ja laajentamisesta pannaan toimeen, niin voi siinä, ehdotusta vähän muuttamalla, saada tilaa toistaiseksi myöskin asunnonvälitystoimistolle.

Helsingin Kunnan Työnvälitystoimiston Johtokunnan puolesta:

Santeri Ivalo.

A. H. Karvonen.

HELSINGIN KAUPUNGIN
TILASTOKONTTORI.

Helsingissä,
 syysk. 26 p:nä 1912.

N:o 735.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto lähetekirjelmässä toukokuun 14 päivältä kuluvaan vuoteen oli käskenyt Helsingin kaupungin Tilastokonttorin antaa lausunnon Työväenasiain lautakunnan tekemän, asuntolautakunnan asettamista tarkoittavan ehdotuksen yhteydessä olevasta kysymyksestä, joka koskee tilastollisen ensiaineiston kokoomista ja järjestämistä asuntotilastoa varten, saa Konttori asiassa syntyneihin kirjoituksiin tutustuttuaan kunnioittaen lausua seuraavaa:

Työväenasiain lautakunnan asettaman valiokunnan laatimassa aiotun asuntolautakunnan johtosääntöehdotuksessa, jonka hyväksymistä sekä mainittu Lautakunta että Terveystoimilautakuntakin pääasiassa ovat puoltaneet, on m. m. määräys, että asuntolautakunnan tulee «koota ja alustavasti järjestää kunnallisen asuntotilaston aineisto» (1 § 4 mom.). Suoranaista lausuntoa ehdotetun tilaston esineistä tahi laajuudesta ei valiokunnan mietinnössä sitä vastoin ole. Myöskään ei siinä ole mainittu, miten valiokunta on ajatellut tilastoaineiston kokoomisen, järjestelyn ja julkaisemisen järjestettäväksi, ja yhtä vähän käy mietinnöstä selville, kuka tahi kutka virkailijat ylipäätään saisivat asuntotilaston huolekseen. Näihin asian arvostelemiselle tärkeisiin seikkoihin nähden on olemassa vain ehdotus, että asuntotilastoon kohdistuva osa asuntolautakunnan tehtäviä hoidettaisiin samaten kuin sen muutkin johtosääntöehdotuksessa mainitut erikoistehtävät «sen alaisten orgaanien avulla ja sillä tavoin kuin erittäin säädetään».

Kun tähän tulee lisäksi, ettei valiokunta ole esittänyt mainituissa kohdin minkäänlaisia ääriäviä, on Tilastokonttorin erittäin vaikea antaa lausuntoa sen ehdotuksesta. Eräitä näkökohtia käy kuitenkin asian valaisemiseksi tässä esiintuominen.

Jos asuntolautakunnan tilastollinen työtehtävä rajoittuisi siihen, että esim. sen tahi asunnonvälitystoimiston vuosikertomuksissa julkaistaisiin tilastokatsauksia viimeksi mainitun toimiston suorittamaan välitystoimintaan, samaten kuin esim. kunnan työväenvälitystoimiston kertomuksissa jo nyt on laita, olisi tähän tilastokannalta katsoen tuskin mitään muistuttamista. Toiseksi muuttuu asianlaita, jos, niinkuin valiokunta arvatenkin on tarkoittanut, asunnonvälitystoimiston (tahi ehkä asuntolautakunnan sihteerin) olisi erittäin koottava tilastoaineisto, jonka mainittu toimisto (tahi virkailija) alustavasti järjestelisi ja toinen, mietinnössä mainitsema viranomaisen — tässä tapauksessa kaikei Tilastokonttori — sitten perinpohjaisemmin järjestäisi sekä julkaisisi. Ajattelipa tuollaista laajemman tilastoaineiston kokoomista toimi-

tettavaksi erityisiä, kiinteistönomistajille lähetettyjä kaavakkeita käyttämällä tai muulla tavoin, esim. henkikirjoituksen yhteydessä tai poliisin välityksellä, joita seikkoja valiokunta ei ole kosketellut, täytyy pitää erittäin suotavana, että tämän kokoomisen järjestää sama viranomainen, jonka on lopullisesti käsiteltävä ja julkaistava tiedot. Päinvastainen menettely aikaansaa helposti yhdenmukaisuuden puutetta yksityiskohtain käsittämisessä sekä tietää joka tapauksessa vastuunalaisuuden kahtiajakoa, joka on sangen epäedullinen niin tilaston laadulle kuin sen säännölliselle ja joutuisalle julkaisemisellekin. Ei sentähden voi kyllin painokkaasti huomauttaa, että tuollaisen laajemman, erityisiä toimenpiteitä käyttämällä kootun asuntotilaston huolehtiminen pitää, mikäli, niinkuin tässä tapauksessa on laita, suinkin käy pänsä, mieluummin antaa kokonaan saman viranomaisen toimeksi.

Myöskään siitä, mikä viranomainen, s. o. suunniteltu asuntolautakunta tai asunnonvälitystoimisto vai tilastokonttori, esillä olevassa tapauksessa olisi sopivin, ei näy voivan syntyä mitään epäilystä. Jätettynä tehtäväksi mainitulle lautakunnalle tahi toimistolle, joiden pääasiallinen työ ei vaadi tilastollisia ammattitietoja eikä edes tilastollista harrastustakaan, tulisi asuntotilastosta, ellei aivan erikoisesti onnistuttaisi henkilön valinnassa, varsin todennäköisesti yksi noita rasittavaksi sivutehtäväksi käsitettyjä ja hädin tuskin ohimennen hoidettuja tilastoja, joista ajan pitkäin vain on sekä asialle että niiden omalle maineelle vahinkoa. Jos sitä vastoin Tilastokonttori ottaisi asuntotilaston huolekseen, saataisiin, mikäli Konttori rohkenee päätellä, nykyään mahdollisimman parhaat takeet siitä, että puheenalainen tilasto hoidettaisiin sillä huolella, jota ammattiviranomaiselta täytyy voida odottaa.

Kolmaskin keino, joka yhtä hyvin, ehkäpä paremminkin, veisi perille, on tosin olemassa, nimittäin että asuntotilasto kokonaisuudessaan annettaisiin huoleksi erityiselle asuntolautakunnan alaiselle asuntotilastotoimistolle tahi osastolle, mutta kun, mikäli asiakirjoista näkyy, kukaan ei vielä ole ajatellut asuntotilaston tarvitsevan kehittyä niin laajaksi, että tuollaisen viranomaisen asettaminen siten olisi perusteltu, näyttää tämä mahdollisuus ainakin toistaiseksi olevan erotettava luvusta.

Edellä lausutun johdosta ja kun Tilastokonttori on käsittänyt Kaupunginvaltuuston lähetekirjelmässä annetun tehtävän siten, että Konttorin ei ole esitettävä seikkaperäistä ehdotusta kunnallisen työtilaston laatimisesta, vaan ainoastaan lausuttava mielensä asiasta, sikäli kuin sillä on yhteyttä asuntolautakunnan perustamista koskevan ehdotuksen kanssa, saa Konttori kunnioittaen lansua

että, jos asuntotilasto Helsingin kaupunkia varten katsotaan olevan saatava aikaan, sen aineisto on sekä koottava että järjestettävä ja julkaistava Tilastokonttorin toimesta.

Asuntolautakunnan tarpeellisuudesta muuten Tilastokonttorilla ei ole aihetta antaa lausuntoa, koska sitä ei ole vaadittu. Lautakunnan ehdotettuun kokoonpanoon nähden sallittanee Konttorin kuitenkin huomauttaa, että määräys että Tilastokonttorin johtaja olisi

itseoiikeutettu jäsen lautakunnassa näyttää tarpeettomalta, koska hänen on Konttorin johtosäännön 5 §:n 4 momentin mukaan velvollisuus «kutsuttaessa asiantuntijana olla saapuvilla kunnan hallitusten ja lautakuntain kokouksissa tilastoluontoisia asioita käsitellessä».

Lähetekirjat palautuvat tämän mukana.

Harald Dalström.

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
TYÖVÄENASIAIN LAUTAKUNTA.

Helsingissä,

marrask. 7 p:nä 1912.

Kaupunginvaltuustolle.

N:o 36.

Sittenkun Työväenasiain lautakunta kirjelmässä N:o 19 toukokuun 22 päivältä 1911 (Kaupunginvaltuuston pain. asiakirj. N:o 28 vuodelta 1911) oli tehnyt ehdotuksen asunto-lautakunnan asettamisesta sekä Rahatoimikamari sittemmin oli tämän ehdotuksen johdosta siltä vaaditussa lausunnossa (Kaupunginvaltuuston pain. asiakirj. N:o 30 vuodelta 1912) muun muassa esittänyt, että Työväenasiain lautakunnan käskettäisiin antaa ehdotus Lautakunnan toimialan laajentamiseksi siihen suuntaan, että asuntopoliittisiin ja niiden yhteydessä oleviin sosialisiin kysymyksiin pantaisiin erikoista huomiota, on Kaupunginvaltuusto viime toukokuun 14 päivänä lähettänyt asian tähän Lautakuntaan lausunnon saamiseksi siitä tehtävästä, minkä Rahatoimikamari vastamainitussa lausunnossaan oli Lautakunnalle ehdottanut; ja saa Lautakunta tämän johdosta kunnioittaen esiintuoda seuraavaa.

Edellä kerrottu Lautakunnan ehdotus asuntolautakunnan perustamisesta oli johtunut siitä käsityksestä, että asuntopoliittisten asiain käsittelyn nykyinen jako lukuisain, toisten enemmän, toisten vähemmän itsenäisten kunnallisten elinten kesken on suuressa määrin omansa vaikeuttamaan yhtenäisen ja tehokkaan kunnallispolitiikan ajamista puheenalaisella tärkeällä alalla ja että sentähden olisi pyrittävä aikaansaamaan tarpeellista keski-työstä vastamainittujen asiain valmistelussa. Kunnan asuntopoliitiikassa esiintyvän laaja-peräisten ja vaikeasti ratkaistavain tehtävain moninaisuuteen katsoen arveli Lautakunta olevan vastamainitussa tarkoituksessa ehdottaminen erityisen kunnallisen elimen aikaansaamista mainittua työalaa varten.

Rahatoimikamari on kuitenkin lausunnossaan ehdottanut evättäväksi esitystä erityisen asuntolautakunnan perustamisesta ja omalta osaltaan puoltanut asuntolautakunnalle

ehdotettujen tehtävain antamista erinäisille ennestään oleville kunnallisille elimille, joista Työväenasiain lautakunnan olisi otettava huolekseen «asuntolautakunnalle kuuluvat, sosiaalista laatua olevat tehtävät». Merkittävä on, että Rahatoimikamari polemikoidessaan Työväenasiain lautakuntaa vastaan on ehdotuksensa tueksi muun muassa maininnut «sen keskittävän periaatteen, joka on hyväksytty noudatettavaksi kaupungin kunnallishallinnon uudestijärjestämisessä». Lautakunnan täytyy edelleenkin pysyä käsityksessään että sen ehdotus paremmin kuin Rahatoimikamarin tyydyttää oikeutettua keskityspyrkimystä, joka ei katso ainoastaan ulkonaisiin muotoihin, vaan todellisen asiaintilan vaatimuksiin. Vastoin Rahatoimikamarin ehdotusta Lautakunta sentähden, toistamalla aikaisemmin esiintuomansa syyt, katsoo olevan pysyminen asiassa ennen tekemässään esityksessä.

Kaupunginvaltuuston lähetepäätös ei ole suonut Lautakunnalle tilaisuutta lausua ajatustaan Rahatoimikamarin lausunnosta koko laajuudessaan eikä kosketella erinäisiä kunnan asuntopoliittisten tehtävain puolia. Näin ollen Lautakunta on ainoastaan voinut uudelleen esittää periaatteellisen kantansa mitä tulee kysymykseen asuntopoliittikan järjestämisestä yhdeksi kokonaisuudeksi. Sillä pysyessään aikaisemmalla kannallaan Lautakunta ei voi vastoin omaa ehdotustaan puoltaa Rahatoimikamarin ehdottamaa Lautakunnan toimialan laajentamista asuntopoliittisia kysymyksiä käsittäväksi, vaan toivoo Lautakunta Kaupunginvaltuuston antavan etusijan Lautakunnan ehdotukselle.

Lautakunta rohkenee kuitenkin tässä yhteydessä huomauttaa, että yksi kunnallisen asuntolautakunnan perustamishdotuksen yhteydessä nostetuista ja valmistelluista kysymyksistä, nimittäin se, joka koskee tehokkaamman kunnallisen asuntotarkastuksen järjestämistä Terveystoimikamariin silmälläpidon alaisena, on Lautakunnan mielestä edellä kosketellusta järjestelykysymyksestä riippumatta kypsä paikalla ratkaistavaksi, minkätähden määrärahat, joita Terveystoimikamari on edellä mainittuun Rahatoimikamarin lausuntoon liittyvässä kirjelmässään esittänyt myönnettäväksi puheenalaiseen tarkoitukseen, olisi pantava jo ensintulevan vuoden menosääntöön.

Työväenasiain lautakunnan puolesta:

Leo Ehrnrooth.

Einar Böök.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Koska Valtuuston Työväenasiain lautakunnan tekemä, asuntolautakunnan asettamista tarkoittava ehdotus (Kaup. valt. pain. asiak. 1911 N:o 28), josta sekä Rahatoimikamari että sen pyynnöstä myös Terveydenhoitolautakunta ovat lausuntonsa antaneet, (Kaup. valt. pain. asiak. 1912 N:o 30), piakkoin joutunee Valtuuston lopullisen käsittelyn ja ratkaisun alaiseksi, rohkenee Yhdistyksen yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämiseksi hallitus kunnioittaen Valtuustolle esittää tästä asiasta toivomukset mainitun yhdistyksen puolesta, jonka tarkoituksena ei ainoastaan ole suoranaisesti edistää yleishyödyllistä rakennustoimintaa vaan vaikuttaa muidenkin toimenpiteiden aikaansaamiseksi, jotka ovat omiaan parantamaan asumusoloja, etenkin työnväenluokan keskuudessa.

Ehdotuksensa perusteluissa on Työväenasiain lautakunta vallan oikein selostanut, kuinka nykyään sivistysmaissa annetaan se tunnustus asuntokysymykselle erikoisena, paljon vaativana yhteiskunnallisena kysymyksenä, että pyritään aikaansaamaan erityiset ja vakinaiset, paikalliset tai kunnalliset toimeimet, joiden tehtävänä olisi toimia asumaolojen saattamiseksi terveydellisessä, siveellisessä ja taloudellisessa suhteessa tyydyttävämmälle kannalle. Tuohon selostukseen on vielä lisättävä, että Itävallassa 22 päivänä joulukuuta 1910 annetussa laissa, jolla on määrätty valtion varoista perustettavaksi 25 miljoonan kruunun yleishyödyllinen asuntorahasto, on edellytetty, että paikkakunnallisia asumusoloja valvomaan olisi asetettava asuntolautakuntia, joiden tulisi antaa lausuntoja asuntokysymyksistä sekä myös omasta alotteestaan tehdä tarpeellisia esityksiä. Näiden lautakuntien kokoonpanosta ja toiminnasta säädetään tarkemmin 18 päivänä elokuuta 1911 annetussa hallinnollisessa asetuksessa.

Jos vähänkään ottaa huomioon sitä hajanaista tapaa, jolla on Helsingin kaupungin asuntopolitiikkaa hoidettu, niin on mielihyvällä tervehdittävä Työväenasiain lautakunnan tekemää esitystä, joka tarkoittaa tarpeellisen keskityksen ja yhtenäisyyden aikaansaamista tällä alalla, mikäli tämä vain on mahdollista. Kaupungin Terveydenhoitolautakunta, jonka yleisen terveyden tähden tulee erittäin harrastaa asumusolojen parantamista, onkin ennen mainitussa lausunnossaan lyhyesti ja pontevasti puoltanut asuntolautakunnan asettamista mitä tärkeimpänä, toivottavimpana ja kiireellisimpänä toimenpiteenä. Omituista kyllä Rahatoimikamari koettaa vähentää tämän ehdottoman puoltolauseen merkitystä väittämällä sitä sivumennen tehdyksi. Rahatoimikamari on myöskin lausunnossaan säännöllisesti yrittänyt karsia pois niin monta asuntopoliittista toimintahaaraa kuin mahdollista asuntolautakunnan toimialasta tullakseen sitten siihen päätöslauseeseen, että sellaista lautakuntaa ei tarvita ja että se, vastoin todellista tarkoitusta, olisi ainoastaan uutena hajoit-

tavana elimenä. Rahatoimikamari on väittänyt, että uudelle lautakunnalle on keksimällä keksitty tehtäviä, jotka eivät sille asiallisesti kuuluisikaan.

Mitä erikoisesti asuntojen välitykseen tulee, niin on se muualla liitetty joskus oikeusaputoimistoon, toisinaan taas työnvälitystoimistoon, mutta missä kerran asuntopolitiikka uskotaan erityisen kunnallisen viraston huoleksi, siellä kuuluu asuntojen välitys käsitteellisesti tämän viraston toimialaan. Mitään todellista yhteyttä työnvälityksen ja asuntojen välityksen välillä sitä vastoin ei ole olemassa; siksi eri laatua ne ovat. Vallan nurinkurista on kunnallistoiminnan keskityksen puoltajain väittää, että kunnallisen työväenasuntojen hallinto ja kunnallisen asuntorahaston hoito eivät kuuluisi kunnalliseen asuntopolitiikkaan eivätkä siis kunnallisen asuntolautakunnan tehtäviin. Rahatoimikamari on samalla kertaa puoltaessaan kunnallistoiminnan keskittämistä ja vastustaessaan kunnallisen asuntopolitiikan keskittämistä, nähtävästi joutunut omituiseen ristiriitaan itsensä kanssa, josta se ei selviä epämääräisellä viittauksellaan, että tulevaisuudessa kaikki kunnan sosiaalipoliittinen toiminta olisi yhteen toimielimeen keskitettävä. Sillä tämä uusi ohjelmakysymys on toistaiseksi siksi häilyvästi esitetty, ettei siihen voi suuria toiveita kiinnittää, semminkin kun asuntokysymys meillä vaatii nopeata ja tarmokasta toimintaa. Jos taas asuntopolitiikka keskitetään työväenasiainlautakunnan ehdotuksen mukaisesti, on vastaisuudessa sitä helpompi liittää sen hoito uuden kunnallisen sosialitoimiston tehtäviin.

Edellä esitetyn nojalla pyydämme saada lämpimimminkin pääkohdiltaan puoltaa Työväenasiain lautakunnan ehdotusta, joka tarkoittaa kunnallisen asuntolautakunnan asettamista Helsingin kaupunkiin, ja lausua toivomuksemme, että tämä toimenpide mitä pikimmin voitaisiin toteuttaa.

Helsingissä, 4 päivänä toukokuuta 1912.

Yhdistyksen yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämiseksi hallituksen puolesta:

Otto Stenroth.

Einar Böök.

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI.

Helsingissä,
marrask. 14 p:nä 1912.

N:o 621.

*Esitys lisämäärärahan myöntämisestä Pitkäsillan
uudestirakentamiseksi.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Tämän oheisessa, Kaupunginvaltuustolle osotetussa ja Rahatoimikamariin saattokirjeen kera annetussa kirjelmässä viime lokakuun 24 päivältä on Pitkäsillan Uudestirakennus-toimikunta esittämistään syistä anonut 120,000 markan lisämäärärahaa myönnettäväksi mainitun työn loppuunsaattamiseksi. Lähettäen mainitun esityksen Kaupunginvaltuustolle saa Kamari huomauttaa seuraavaa:

Niinkuin tunnettu, myönsi Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin helmikuun 15 päivänä 1910 pitämässään kokouksessa kahta vuotta pitemmälle takaisinmaksuajalle otetuista lainavaroista mainittuun tarkoitukseen 787,500 markkaa, joka rahamäärä sittemmin panttiin maksettavaksi 1911 vuoden obligatsioonilainasta. Työn jatkuessa kuitenkin on, niinkuin Toimikunta kirjelmässään huomauttaa, käynyt selville, että moniaat kustannusarvion erikoiserät oli laskettu liian alhaisiksi. Niinpä mainitsee Toimikunta, että erittäinkin rakennuskivien louhiminen ja hakkuu on käynyt tuntuvasti kalliimmaksi kuin oli laskettu. Kuutiometri holvia ja rintamuuria esimerkiksi oli kustannusarviossa laskettu maksavan 95 markkaa, mutta todellisia kustannuksia on ollut Smk 141:15. Rakennuskivien kalleuden johdosta ovat kivitöiden kustannukset kaikkiaan noin 75,000 markalla ylittäneet kustannusarviossa edellytetyn määrän. Tämän asianlaidan syitä selostaa Toimikunta esityksessään, johon Kamari pyytää viitata. Edelleen ylittivät kaideaineiden kustannukset lasketun määrän noin 30,000 markalla. Kun tämän lisäksi erinäisiä muitakin eriä on ylitetty, ovat kaikkien näiden seikkain johdosta työn kokonaiskustannukset nousseet 120,000 markkaa suuremmiksi laskettua määräänsä. Mietintöön liitetystä taulukosta (Liite II) näkyvät eri yksityiseräin lasketut ja todelliset kustannukset sekä vielä suorittamatta olevat työt.

Vaikka Toimikunta jo aikaisemmin oli huomannut myönnetyn rahamäärän riittämättömäksi puheenalaisen rakennustyön kustannuksiin, ei Toimikunta kuitenkaan katsonut siitä olevan ilmoittaminen Kaupunginvaltuustolle, koska sillan rakennusjärjestelmä ei enää ollut muutettavissa eikä myöskään tarpeellisen lisämäärärahan suuruus tarkoin laskettavissa, vaan käytettiin rakennusaineiden hankkimiseen niitä varoja, jotka oli osotettu vielä suorittamatta olevia töitä, niinkuin kiveämistä, eräitten sillan kaiteen osain paikallepanoa

y. m. varten, mistä on ollut seurauksena, että viimeksi mainittuja töitä varten nyt tarvitaan lisämääräraha.

Puheenalaista Toimikunnan esitystä käsitellessään on Rahatoimikamari katsonut olevan puoltaminen ehdotukseen myönnettäväksi, koska rakennustyö tietenkin on keskeyttämättä suoritettava loppuun. Tarvittavan lisämäärärahan osottamistapaan nähden on Rahatoimikamari pitänyt sopivimpana, että tämäkin rahamäärä, samoin kuin aikaisemmin myönnetty, pannaan maksettavaksi lainavaroista, näin sekä rakennusyrityksen laatua että sitäkin seikkaa silmälläpitäen, että, mikäli Rahatoimikamari käsitellessään ehdotusta ensintulevan vuoden 1913 menosäännöksi on havainnut, varsinainen rahasääntö muutenkin rasittuu sangen paljon.

Edellä lausutun johdosta saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin päätettäväksi:

että Pitkäsillan uudestirakennuksen loppuunsaattamiseksi 1911 vuoden obligatsioonilainasta myönnetään 120,000 markan lisämääräraha; sekä

että varsinainen Kaupunginvaltuusto saa toimekseen hankkia tälle päätökselle asianmukaisen vahvistuksen.

Siinä tapauksessa että tämä ehdotus hyväksytään, päättäneen varsinainen Kaupunginvaltuusto

että edellä mainittu menoerä on otettava huomioon 1913 vuoden meno- ja tulosäännössä.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

PITKÄNSILLAN

UUDESTIRAKENNUSTOIMIKUNTA

Helsingissä,
lokak. 24 p:nä 1912.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Pitkängsillan uudestirakennuksen nyttemmin edistyttyä niin pitkälle, että työn loppuun saattamiseen tarvittavat menot ovat laskettavissa ja Toimikunta niitä laskeessaan on saanut selville, että sillan saattamiseksi lopulliseen kuntoon tarvitaan 120,000 markkaa tätä työtä varten ennen osotetun 787,500 markan määrän lisäksi, saa Toimikunta kunnioittaen antaa seuraavan selostuksen tähän asti suoritettujen töiden kustannuksista sekä niistä syistä, joiden johdosta mainittu määrärahan ylitys ei ole ollut vältettävissä.

Jo siihen aikaan kun ryhdyttiin louhimaan ja hakkaamaan siltarakennuksen holveihin sekä sen maakiinnikkeiden ja pilarien päällystykseen tarvittavia kiviä, voi Toimikunta todeta, ettei tämän erän menoja kävisi pysyttämisen kustannusarvion osottamain rajain sisällä.

Kustannusarvion mukaan olisi nimittäin kuutiometri holvia ja rintamuuria maksanut keskimäärin 95 markkaa, holvinkannat ja muuraustyö lukuunotettuina, mutta todellisuudessa olivat kustannukset Smk 141: 15. Tämä johtui etusijassa siitä, että kivien hakkuu ei ollut toimitettavissa kustannusarviossa edellytetyllä hinnalla. Sittenkun Toimikunta nimittäin oli määrännyt hakkuun hienouden ja erinäisiä koehakkuita oli toimitettu sen urakkahinnan selville saamiseksi, mikä olisi maksettava jotta taitava kivenhakkaaja saisi kohtuullisen päiväpalkan, pantiin holvikivien hinnaksi 30 mk kappaleelta, joten, kun kukin kivi on noin kolmannes kuutiometriä, kustannukset nousisivat 90 markkaan kuutiometriltä pelkästä hakkuutyöstä, jossa tapauksessa työntekijät, niinkuin palkkausluetteloista näkyy, ovat ansainneet keskimäärin Smk 5: 80 holvikivistä sekä 6: 76 kaiteista ja kaarenmuotoisista siipimuureista. Jos taas kustannukset lasketaan holvirakenteen neliometriä kohti, saadaan hinnaksi keskimäärin Smk 11: 90, jota vastoin alin hinta kivenhakkaajain tariffin mukaan on Smk 10: 20 karkeasta ja Smk 17: 90 hienosta hakkuusta.

Kun kuutiometri valmista holvia oli laskettu maksavan 95 mk, jäi siis ainoastaan 5 mk kivien louhinnan ja kiilauksen, työpaikalle kuljetuksen ja kiinnittämisen, sementin ja holvinkantain kustantamiseen, mutta todellisuudessa nämä menot nousivat umpiluvuin seuraaviin määriin muurin kuutiometriä kohti, nimittäin:

lohkareiden louhiminen ja kiilaaminen sopivan kokoisiksi	Smk	20:—
sementti	»	10:—
kivien kuljetus, muuraus sekä laasti.	»	10:—
holvinkannat telineineen (kustannusarvion mukaan).	»	15:—
	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 55:—</u>

joten lisäkustannus kuutiometriä kohti oli 50 mk eli, kun holvit ja rintamuuri yhteensä käsittävät noin 1,500 kuutiometriä, 75,000 markkaa yli kustannusarviossa edellytetyn hinnan, jota viimeksi mainittua sentähden täytyy pitää liian alhaiseksi laskettuna.

Tämän seikan selittämiseksi on mainittava osin, että kivenhakkuupalkka oli laskettu sen mukaan mitä on tapana maksaa tavallisiin huonerakennuksiin käytettävään holvikivien hakkuusta, jonka hinnoituksen käyttäminen sittemmin kuitenkin osottautui mahdottomaksi, syystä että siltakaarikivien valmistus on työläämpää kuin huonerakennukseen käytettävään holvikivien valmistus sikäli, että ensinmainittujen kivien pitää olla eheäreunaisia ja siis hakattuja kaikilta puolilta, osin taas siitä, ettei ollut edellytetty kivien louhimisesta ja kiilaamisesta sekä holvien muuraamisesta olevan niin suuria kustannuksia kuin näistä töistä todellisuudessa oli. Kaikki julkisivuihin käytetyt kivet ja osa holvien sisuksiin käytetyistä on otettu Saukkosaarella olevasta kaupungin kivilouhimosta. Mutta kun sikäläisen kallion sekä väri että rakenne on erittäin epätasaista eikä Toimikunta katsonut voivansa sallia sillan julkisivuihin käytettävän muuta kuin tasaväristä kiveä, jota saarella oli ainoastaan toisin paikoin ja sekin vaikeasti saatavissa muunvärisen ja -laatuisen kallion lomista, oli seurauksena että kallion rinnasta louhituista kivistä ainoastaan noin kolmasosa kelpasi puheenalaiseen tarkoitukseen tarvittaviksi säännöllisen muotoisiksi lohkariksi.

Se seikka että Toimikunta mainitusta asianlaidasta huolimatta salli louhintaa jatkettavan Saukkosaarella, johtui osin siitä, että niin kaunista ja kestävä kiveä kuin sieltä ei ollut saatavissa riittäviä määriä ainoastakaan muusta kaupungin läheisyydessä sijaitsevasta kalliosta, osin taas siitä että, jos kivet olisi otettu muulta paikkakunnalta, olisivat kustannukset kohonneet vieläkin enemmän, mikä ilmeisesti tuli näkyviin siitä selvityksestä, minkä Toimikunta hankki sekä sillan holveihin että kaiteisiin käytettäviin kiviin nähden.

Kun holvikivien hakkuusta saatujen kokemusten perusteella saattoi päätätä, että kaidekivien hakkuu kävisi tuntuvasti kalliimmaksi kuin kustannusarviossa oli edellytetty, pidettiin varmana, että nämä saataisiin mahdollisimman halvalla jostakin maamme kivenhakkimosta, erittäinkin kun suurimman osan kivistä kävisi hakkaaminen koneella. Mutta mainittua tarkoitusta varten hankittuja tarjouksia tarkastellessa huomattiin, että halvinkin näistä ylitti noin 10,000 markalla sen summan, jolla kaidekivet oli saatavissa Saukkosaarella, joten Toimikunnalla ei ollut muuta neuvoksi kuin hakkauttaa ne siellä, vaikka kustannukset nousisivatkin noin 30,000 markkaa suuremmiksi kustannusarvioon tätä tarkoitusta varten pantua 36,600 markan määrää.

Vaikka siis Toimikunta jo edeltäpäin oli huomannut, että sillanrakennustyötä varten osotettu määräraha täytyisi ylittää, koska, niinkuin edellä olevasta näkyy, kivien hankinnasta ja hakkauttamisesta olisi lisäkustannuksia umpiluvuin 100,000 mk ja tunnettua niinikään oli, että väliaikaisen sillan rakennuskustannukset nousivat arvioitua määrää enemmän, etusijassa sen johdosta että maaliskuun lopulla 1910 aloitettuja paalutustöitä ei käynyt lykkääminen siihen ajankohtaan, jolloin kantava jääpeite olisi helpottanut työn suorittamista, ei Toimikunta kuitenkaan katsonut silloin vielä olevan ilmoittaminen asiasta Kaupunginvaltuustolle, koska toiselta puolen itse siltarakennuksen järjestelmän muuttaminen ei enää voinut tulla kysymykseen ja toiselta puolen kivisillan pilarien ja maakiinnik-

keiden vaikeita ja sangen oikullisia perustamistöitä silloin vielä jatkui, joten Toimikunta ei olisi voinut laskea, minkä verran lisämäärärahaa rakennusta varten lopullisesti tarvittaisiin.

Niinkuin tämän oheisesta, eri töiden kustannuksia valaisevasta taulukosta kuitenkin näkyy, on viimeksi mainitut työt voitu suorittaa jopa vähemmillä kokonaiskustannuksilla kuin niitä varten oli kustannusarvioon pantu, joten siis Toimikunnan pelko viimeksi sanotussa kohden oli ollut aiheeton.

Siihen nähden että varat, joita tarvittaisiin sillan vielä suorittamattomiin rakennustöihin, nimittäin kiveämiseen, noin puolen kaiteen hankkimiseen ja paikallepanoon y. m. on etusijassa käytetty itse siltaholveista ja niihin kuuluvista rakenteista johtuneisiin välttämättömiin lisäkustannuksiin, saa Toimikunta, joka mainitusta epäsuotuisasta seikasta huolimatta on katsonut että silta on rakennettava niin, että saadaan mahdollisimman parhaat takeet sekä arvokkaasta ulkoasusta että kestävydestä ja luujuudesta, kunnioittaen anoa, että edellä mainittu 120,000 markan määrä osotettaisiin puheenalaisen työn loppuun saattamiseksi ja pantaisiin ensintulevan vuoden rahasaäntöön.

Lopuksi on mainittava, että sanottuun summaan ei ole luettu väliaikaisen sillan poistamiskustannuksia, koska Toimikunta on laskenut näiden kustannusten korvautuvan puretun sillan rakennusaineitten myymisestä kertyvillä varoilla.

Toimikunnan puolesta:

C. E. Holmberg.

Taulukko

joka osottaa Pitkäsillan uudestirakentamistyön lasketut ja todelliset kustannukset syyskuun loppuun 1912.

	Muuri m ³ kohdi	Todelliset kustannukset	Lasketut kustannukset	Säästö	Vajaus
Eteläinen maakiinnike:					
vedenpinnan alla	2,200	89,200	90,000	800	—
» päällä	800	43,600	41,300	—	2,300
Siipimuurit	1,400	63,000	84,400	21,400	—
Eteläinen pilari:					
vedenpinnan alla	750	54,400	33,100	—	21,300
» päällä	250	12,100	22,900	10,800	—
Pohjoinen pilari:					
vedenpinnan alla	1,200	52,700	50,600	—	2,100
» päällä	250	13,500	22,900	9,400	—
Pohjoinen maakiinnike:					
vedenpinnan alla	1,650	97,500	71,000	—	26,500
» päällä	800	43,500	41,000	—	2,500
Siipimuurit	700	28,600	50,700	22,100	—
Holvi- ja rintamuuri holvinkantoi-					
neen	1,500	218,300	143,000	—	75,300
Kaiteet	—	32,300	36,600	4,300	—
Kiveäminen	—	—	50,000	50,000	—
Väliaikainen silta	—	49,500	30,000	—	19,500
Vanhan sillan purkaminen	—	—	5,000	5,000	—
Uusi vesijohtoputki	—	—	15,000	15,000	—
Sekalaista	—	5,597 59	—	—	5,597 59
Yhteensä	—	803,797 59	787,500 —	138,800 —	155,097 59
Vajaus			16,297: 59		16,297: 59

Tähän vajaukseen	Smk	16,297: 59
tulevat lisäksi seuraavain, edelleen tekemättä olevain töiden kustannukset:		
270 p. m. reunustuskiveä à 7: —		1,890: —
1,170 m ² asfalttikäytävää à 6: —		7,020: —
1,470 » tellikkakiveä asfalttiin à 13: 75		<u>20,212: 50</u>
Noin puoleen kaiteeseen tarvittavain kivien louhiminen, hakkuu ja paikallepano, likimain	»	33,000: —
Korvausta Vesijohtokonttorille uuden vesijohtoputken teettämisestä sillan poikki	»	14,000: —
Syyskuun palkkausluettelo	»	15,200: —
Erinäisiä erittelemättömiä töitä sekä summan tasoitus	»	<u>11,380: 91</u>
	Yhteensä Smk	120,000: —

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1912.

Valiokunnan mietintö N:o 2 mallasjuomain vähittäiskaupan järjestämistä koskevasta asiasta.

Viime lokakuun 29 päivänä käsitellessään allekirjoittaneiden antamaa valiokunnan mietintöä mallasjuomain vähittäiskaupan järjestämisestä $\frac{1}{6}$ 1913 ja $\frac{1}{6}$ 1915 välisenä aikana (*Pain. asiakirj. N:o 59 vuodelta 1912*) päätti Kaupunginvaltuusto että asia, ennenkuin siinä muuhun toimenpiteeseen ryhdytään, oli lausunnon saamista varten lähetettävä Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle, jonka sellaista lausuntoa antaessaan myös olisi ilmoitettava, voisiko ja tahtoisiko yhtiö ehkä ottaa huolekseen kaiken muun mallasjuomain vähittäiskaupan kuin sen, mikä asiasta voimassa olevan asetuksen mukaan kuuluu panimoille. Samalla käskettiin valiokunnan, sittenkun anniskeluyhtiön lausunto oli saatu, Valtuustolle tehdä ne ehdotukset, jotka mainitun lausunnon johdosta ehkä osottautuisivat tarpeellisiksi.

Oheen pannen anniskeluyhtiön nyttemmin asiasta antaman lausunnon saa valiokunta Kaupunginvaltuuston vastamainitun päätöksen johdosta omalta osaltaan lausua seuraavaa.

Kysymys kaiken muun mallasjuomain vähittäismyynnin kuin panimoille kuuluvan antamisesta anniskeluyhtiön yksinoikeudeksi kuuluu oikeastaan itse oikeuksien jakokysymyksen yhteyteen, joka viimeksi mainittu kysymys ei ole tällä kertaa ratkaistavana. Mutta kun mainittua yksinoikeutta koskeva kysymys kuitenkin epäilemättä on sellaisessa yhteydessä nyt ratkaistavana olevan, oikeuksien lukua ja myyntialueen määräämistä koskevan kysymyksen kanssa, että Kaupunginvaltuuston jo nyt näyttää olevan määrättävä kantansa yksinoikeuskysymyksessäkin, on Valiokunnalla aihetta asian nykyisessä vaiheessa koettaa selvittää viimeksimainittuakin kysymystä.

Valiokunta on jo tätä ennen, vaikka jonkun verran toisin tavoin kokoonpantuna, lausunut mielensä mallasjuomain kaupan ehdollisesta antamisesta yksinoikeudeksi. Vuonna 1910 oli nimittäin anniskeluyhtiö anonut yksinoikeutta mallasjuomain anniskeluun täällä $\frac{1}{6}$ 1910 ja $\frac{1}{6}$ 1912 väliseksi ajaksi. Valiokunnan silloin antama lausunto on Kaupunginvaltuuston painetuissa asiakirjoissa N:o 10 vuodelta 1910 ja kuuluu seuraavasti:

«Ennenkuin valiokunta on voinut ryhtyä tarkastamaan, mitä etuja taikka haittoja mallasjuomain anniskelun yksinoikeuden myöntäminen täällä mahdollisesti tuottaisi kaupungin asukkaille ja muille semmoisen toimenpiteen koskettamille asianomaisille, on valiokunnan ollut tarkastettava, olisiko sellainen toimenpide oikeudellisesti mahdollinen asiasta nykyään voimassa olevan lainsäädännön mukaan. Tähän nähden on valiokunnan

ollut kiinnitettävä huomiotaan siihen, että huhtikuun 2 päivänä 1883 annettu armollinen asetus mallasjuomain myymisestä ja anniskelemisestä ei sisällä mitään määräystä, joka vastaisi voimassa olevassa kesäkuun 9 päivänä 1892 paloviinan ja muiden poltettujen taikka tislattujen väkiviinajuomain myymisestä, kuljetuksesta sekä varastoonpanosta annetussa asetuksessa olevaa säännöstä siitä, että yksinomaisen oikeuden kaupungille ottaa harjoittaakseen koti- ja ulkomaisten väkiviinajuomain vähittäismyyntiä ja anniskelua joko kokonaisuudessaan taikka ilman sitä anniskelua, joka hotelleissa, ravintoloissa ja konditorioissa tapahtuu, taikka myöskin ainoastaan kotimaisten väkiviinajuomien vähittäismyyntiä ja anniskelua äskenmainitulla poikkeuksella, voivat kaupunginvaltuusmiehet tahi, missä niitä ei ole, raastuvankokous myöntää asetuksessa määrätyn kahden vuoden ajaksi yhtiöille, joiden tarkoituksena on sellaisen liikkeen harjoittaminen juoppouden ehkäisemiseksi eikä oman edun tähden. Viimeksi mainitun säännöksen nojalla on Kaupunginvaltuusto anniskeluyhtiölle luovuttanut sen yksinoikeuden väkijuomain vähittäismyyntiin ja anniskeluun, mikä mainitulla yhtiöllä nykyään on. Sellaisen Valtuuston päätöksen tueksi, jolla mallasjuomainkin anniskelu annettaisiin yhtiön yksinoikeudeksi, ei sitä vastoin, niinkuin edellä olevasta näkyy, käy esittäminen mitään myönteistä lainsäännöstä, vaan olisi sellainen toimenpide, jos siihen ryhdytään, niin ollen perustettava johonkin muuhun seikkaan, voimatta kuitenkaan valiokunta puolestaan esiintuoda mitään sellaista. Väkijuoma-asetuksen yksinoikeusmääräyksen analogista soveltamista on tässä kohden katsottu voivan tulla sitä vähemmin kysymykseen, kuin mainittu määräys sisältää poikkeussäännöksen. Jos lainsäätäjällä olisi ollut tarkoituksena, että mallasjuomainkin myymisen kävisi yksinomaan antaminen sellaisille yhtiöille, kuin edellä mainitussa väkijuoma-asetuksessa on sanottu, olisi määräys tästä nähtävästikin pantu mainittuun asiasta annettuun asetukseen, sitä suuremmalla syyllä, kun eräihin kaupunkeihin järjestetyt, erikoiset anniskeluyhtiöt, mikäli valiokunta on saanut tietää, olivat lainsäätäjän huomion esineenä jo 1882 vuoden valtiopäivillä, jolloin edellä mainittu mallasjuoma-asetus hyväksyttiin. Yhtä vähän kuin tuollaista monopolisäännöstä on otettu viimeksi sanottuun asetukseen, on sellaista määräystä tavattavissa myöhemmin annetuissa asetuksissa kesäkuun 9 päivältä 1892 — samalta päivältä, jona nykyään voimassa oleva väkijuoma-asetus annettiin —, huhtikuun 10 päivältä 1895 sekä tammi-kuun 24 päivältä 1902, joilla asetuksilla on sanottua mallasjuoma-asetusta muutettu erinäisiltä kohdin. Mahdollisimman täydellisen selvityksen saamiseksi asiasta on valiokunta edelleen tutustunut asianomaisen valiokunnan 1882 vuoden valtiopäivillä antamaan mietintöön näiden valtiopäivien hyväksymästä mallasjuoma-asetuksesta sekä havainnut, ettei sanotussa mietinnössä ole kajottu monopolikysymykseen.

Mitä vihdoin tulee ilmoitukseen, että mallasjuomamonopoli jo olisi Tampereella otettu käytäntöön, niin ei tämä ilmoitus, ainakaan mikäli valiokunnan on onnistunut saada tietoonsa, ole oikea, sillä tiedusteluun on vastattu, että mallasjuomain anniskelua toimitetaan mainitussa kaupungissa ainoastaan väkijuomain anniskelun yhteydessä, mikä asianlaista, eli ettei oikeuksia yksinomaan mallasjuomain anniskelemiseen ole annettu, on ollut voimassa ainakin viimeiset kahdeksan vuotta.

Samassa käsityksessä, joka vastamainitulla tavalla oli vuonna 1910 valiokunnassa vallalla, on valiokunnan enemmistö katsonut olevan tälläkin kertaa pysyminen. Mainitun käsityksen tueksi saanee esittää senkin seikan, että, kun väkijuomakaupan yksinoikeutta koskevat säännökset edellyttävät, että jonkin osan monopooliyhtiölle annetuista oikeuksista sittemmin käy luovuttaminen yksityishenkilöille tahi yhtiöille, mallasjuoma-monopoli tietäisi, ettei yksityismyyjiä ylipäättään — lukuunottamatta panimoja — enää tulisi kysymykseen. Näiden oikeudellisten epäilysten johdosta valiokunta ei voi puoltaa suostumusta anniskeluyhtiön nyt esittämään ehdotukseen, jota valiokunta muussa tapauksessa voisi kaikilta kohdin puoltaa hyväksyttäväksi.

Tästä eriävän mielipiteen ovat kuitenkin valiokunnassa lausuneet allekirjoittaneet Häggman ja Listo, jotka eivät kuuluneet valiokuntaan vuonna 1910, jolloin valiokunta yhtyi edellä kerrottuun lausuntoon, ja joiden mielestä asiasta voimassa olevat säännökset eivät estä yksinoikeuden myöntämistä anniskeluyhtiölle myöskään mitä tässä puheena olevain väkevämpäin mallasjuomain vähittäismyyntiin tulee, sikäli kuin siten ei rajoiteta kaupungin olutpanimojen oikeutta itsekunkin eri myymälässään myydä valmistamiaan väkeviä mallasjuomia. Nämä valiokunnan jäsenet ovat sentähden tahtoneet puoltaa *myönnettäväksi anniskeluyhtiön ehdotukseen.*

Kun valiokunnan enemmistö ei niinmuodoin ole katsonut voivansa kannattaa anniskeluyhtiön tekemää ehdotusta, on valiokunnan ollut harkittava, onko yhtiön asiassa antama lausunto muuten sitä laatua, että se aiheuttaisi valiokuntaa tarkistamaan aikaisemmin tekemänsä ehdotusta. Tähän nähden on valiokunnassa otettu huomioon, että yhtiön tiedonannon mukaan, jonka todenperäisyyttä ei tarvinne epäillä, vaikkei valiokunta käytettävänään olleen ajan täpäryyden johdosta olekaan voinut tietoa tarkastaa käymällä asianomaisissa myyntipaikoissa, nykyään käytännössä olevista 69 mallasjuomain vähittäiskauppaoikeudesta (valiokunnan aikaisemmin antamassa mietinnössä mainitaan Maistraatin tiedonannon mukaan, että 78 oikeutta on annettu, mutta näyttää näistä siis ainoastaan 69 olevan käytännössä) kokonaista 29 on henkilöillä, jotka myös ovat saaneet oikeuden vähittäin myydä viinejä ja muita miedompia väkijuomia. Valiokunnan mielestä käy epäileminen, onko sopivaa tällä tavoin yhdistää näitä molempia elinkeinoja, minkätähden siis olisi määrättävä, ettei näille viinikauppiaille enää olisi myönnettävä oikeutta mallasjuomain vähittäismyyntiin. Näin ollen kuitenkin käy mahdolliseksi tuntuvasti supistaa mainitun laatuisten oikeuksien lukua, joka sentähden voitane määrätä 40:ksi, jossa tapauksessa kaikki ne elinkeinonharjoittajat, joilla nykyään on mallasjuomain kauppa yksinomaisena toimenaan, voisivat saada oikeutensa pitenneiksi. Tällaista päätöstä ovat myöskin allekirjoittaneet Häggman ja Listo tahtoneet puoltaa, ellei meidän mielipiteemme, että mallasjuomaliike olisi annettava anniskeluyhtiön yksinoikeudeksi, saavuta Kaupunginvaltuuston huomiota.

Tässä yhteydessä on valiokunta niinkään tahtonut ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto lausuisi toivomuksen, että uusia mallasjuomain vähittäismyyntioikeuksia ei annettaisi, samalla kun valiokunta toistaa aikaisemman ehdotuksensa, että oikeutta ei saisi toiselle siirtää.

Mitä anniskeluosakeyhtiö on lausunut valiokunnan ehdottamaa myyntialueen supistamista vastaan, ei valiokunta ole katsonut kaipaavan seikkaperäisempää vastinetta. Valiokunta saa ainoastaan huomauttaa, ettei tähän asti ole miltään taholta kaupungissa kuulunut väitettävän, että viime keväänä päätetty muiden juovutusjuomain myyntialue, jonka kanssa nyt ehdotettu alue likimittain käy yhteen, olisi liian suppea. Jos myyntioikeuksien luku, niinkuin valiokunta nyt ehdottaa, vähennetään 40:ksi, ei suppeampikaan myyntialue aikaansaisi kaupungin keskiosassa mainittavaa myyntipaikkain kasaantumista, vaan niiden luku pysyisi miltei nykyisellään.

Samalla kun valiokunta, selvyiden vuoksi, tässä alempana toistaa mietinnössä N:o 59 tekemänsä ehdotukset, joita valiokunta edelleen sinänsä puoltaa, ehdottaa valiokunta siis, että Kaupunginvaltuusto puolestaan väkevään mallasjuomain vähittäiskauppaan nähden $\frac{1}{6}$ 1913 ja $\frac{1}{6}$ 1915 välisenä aikana päättäisi:

että tuollaisten vähittäismyyntioikeuksien luku on oleva enintään neljäkymmentä, panimoille lain mukaan kuuluvat myyntioikeudet niihin luettuina;

että vähittäismyyntipaikkoja ei saa olla;

a) kuudennessa, seitsemännessä, kahdeksannessa, yhdeksännessä, kymmenennessä, yhdennessä-, kahdennessa-, kolmannessa-, neljännessä- ja viidennessätoista kaupunginosassa eikä kaupunkiin kuuluvalla, sen asemakaavaan ottamattomalla alueella;

b) ensimmäisessä kaupunginosassa Rauhankadun pohjois- ja Ritarikadun itäpuolella, mutta kyllä sanottujen katujen varsilla, Rauhankadun varrella ei kuitenkaan sen ja Ritarikadun risteyksen itäpuolella;

c) toisessa kaupunginosassa Hallituskadun pohjoispuolella, mutta kyllä sanotun kadun varrella, niin myös Mikonkadun 9:ssä ja 11:ssä;

d) kolmannessa kaupunginosassa Unioninkadun varrella Kauppatorin eteläpuolella eikä Unioninkadun ja Länsi-Rannan välisissä kortteleissa;

e) neljännessä kaupunginosassa Kansakoulu- ja Simonkadun pohjoispuolella eikä sanottujen katujen varsilla; ei myöskään

f) Fredrikinkadun länsipuolella olevissa osissa neljättä ja viidettä kaupunginosaa, mutta kyllä sanotun kadun varrella; sekä

ettei kaupungin muissakaan osissa mallasjuomain vähittäiskauppaa saa harjoittaa kirkon, koulun, kasarmin, sairaalan eikä semmoisen paikan välittömässä läheisyydessä, missä väkeä runsaammin liikkuu, eikä myöskään Kauppa- ja Rautatientorin varsilla eikä Simon- ja Kaivokadun pohjoispuolella olevilla Itä- ja Länsi-Henrikinkadun varsilla.

Tämän ohessa lausuneen Kaupunginvaltuusto toivomuksenaan:

että Maistraatti olisi, mikäli mahdollista, myöntämättä tässä puheena olevien oikeuksien siirtämistä ja myös antamatta uusia oikeuksia; sekä

että mainitun laatuista vähittäismyyntioikeutta ei ole annettava sille, jolla ennestään on oikeus viinien ja muiden miedompain väkijuomain vähittäiskauppaan.

Helsingissä, marraskuun 20 päivänä 1912.

August Lundqvist.

Ossian Häggman.

A. M. Lassenius.

A. Listo.

Gösta Salingre.

Hjalmar Ekholm.

HELSINGIN
ANNISKELUOSAKEHTIÖN
JOHTOKUNTA

—◆—
Helsingissä,
marrask. 16 p:nä 1912.

Herroille Helsingin Kaupunginvaltuusmiehille.

N:o 189.

Herrain Valtuusmiesten lähetekirjelmässä viime lokakuun 29 päivältä vaadittua lausuntoa mallasjuomain vähittäiskaupan järjestämistä koskevasta asiasta annetusta valiokunnan mietinnöstä N:o 59, johon nähden Anniskeluosakeyhtiötä on pyydetty erityisesti ilmoittamaan, voisiko ja tahtoisiko se ottaa hoitaakseen kaiken muun mallasjuomain vähittäiskaupan kuin sen, mikä asiasta voimassa olevan asetuksen mukaan kuuluu panimoille, saa mainitun yhtiön johtokunta kunnian lausua seuraavaa:

Puheenalaisella alalla nykyään vallitsevia oloja tutkiessaan on johtokunta havainnut, että mallasjuomain vähittäismyyntiä tätä nykyä harjoitettanee kaupungissa 69 paikassa, joista 35 on edellä mainitun valiokunnan ehdottamalla uudella suppeammalla alueella, jota vastoin 34 paikkaa on sen ulkopuolella.

Nykyään olevista 69 mallasjuomain vähittäiskauppaoikeudesta käytetään 29 viinien ja miedompain väkijuomain vähittäismyyntioikeuden yhteydessä, ja on näistä 26 ehdotulla suppeammalla alueella ja 3 sen ulkopuolella.

Vaikka ne likimääräiset kannattavuuslaskelmat, joita johtokunnalla on ollut tilaisuus laatia, osottavat ettei yhtiöllä, ainakaan alkuajoina, todennäköisesti olisi odotettavana mainittavaa voittoa puheenalaisesta liikkeestä, mutta kyllä tuntuvasti lisääntyneitä kustannuksia ja työtä, on johtokunta kuitenkin katsonut, että yhtiö voi, jos Herrat Kaupunginvaltuusmiehet niin haluavat, suostua kesäkuun 1 päivästä 1913 alkaen ottamaan hoitaakseen kaiken mallasjuomain vähittäiskaupan niin laajasti kuin laki sallii, ja näin etusijassa seuraavista syistä:

kun, niinkuin jo mainittiin, useita oluen vähittäismyyntioikeuksia käytetään enimmäkseen laadultaan ala-arvoisten viinien ja miedompain väkijuomain myynnin yhteydessä, on oletettavissa, että moniaita näistä viinikauppaoikeuksista ei kävisi menestyksellä käyttäminen, ellei sen yhteydessä myös saa myydä olutta, jonka tavarain myynti erinäisissä tapauksissa lienee noussut lähes puoleen asianomaisten liikkeiden koko tavaravaihdosta, minkätähden ei näitä oikeuksia myöskään haettaisi ensintulevaksi kaksivuotiskaudeksi; sekä

johtokunta arvelee raittiuden etua silmälläpitäen voivansa käytettävään olevilla keinoilla pitää voimassa hyvää järjestystä mallasjuomain vähittäismyyntipaikoissakin, sikäli kuin ne ovat yhtiön välittömän silmälläpidon ja tarkastuksen alaisina.

Johtokunta katsoo kuitenkin olevan huomauttaminen, että yhtiö ainoastaan sillä edellytyksellä, että myönnettävään oikeuksien luku vähennetään 15—20:en myyntialueen pysyessä nykyisellään sekä 10—15:en, jos Kaupunginvaltuusmiesten valiokunnan tekemä ehdotus sen supistamisesta saavuttaa Herrain Valtuusmiesten hyväksymisen, katsoo voivansa ottaa huolekseen kaiken muun mallasjuomain vähittäiskaupan kaupungissa kuin panimoille lain mukaan kuuluvat kaikkiaan kolme oikeutta, joita ei myöskään ole luettu vastamainittuun määrään. Tämä ehdotus perustuu siihen, että johtokunnan mainitsemaa myyntipaikkain lukumäärää täytyy pitää täysin tarvetta vastaavana, mikä myös selvästi käy näkyviin tämän kirjelmän oheisesta kartasta, johon nykyiset olutmyymälät on merkitty värillisillä pisteillä. Myymälät sijaitsevat nimittäin useimmissa tapauksissa, erittäinkin muutamissa osissa kaupunkia, niin likekkäin, jopa seinitysten samassa talossa, että neljän, viiden sijaan hyvin riittää yksi ainoa isompi myymälä.

Johtokunta on tässä myös ottanut huomioon, että yhtiön suurimmat kustannukset oluen vähittäiskaupan hoitamisesta johtuvat huoneistojen vuokrista sekä palvelijaston palkoista; mitä vähempi myymäläin luku on, sitä parempia toiveita siis on että yhtiö onnistuu saamaan tyydyttävän tuloksen liikkeestä.

Tähän väitettäne, etteihän yhtiön ole, vaikka viranomaiset määräisivätkin useampia oikeuksia myönnettäväksi, pakko hakea niitä kaikkia, mutta tähän väitteeseen käy vastaaminen että, mikäli vähittäismyyntioikeuksien luku määrätään yhtiön tarvitsemaa suuremmaksi, sikäli myös sivulliset henkilöt voivat niitä saada ja siten ryhtyä kilpailemaan yhtiön kanssa. Koko toimenpide kävisi niin ollen tarkoituksettomaksi.

Mitä valiokunnan ehdottamaan mallasjuomain nykyisen myyntialueen supistamiseen tulee, on yhtiön johtokunnan mielestä luultavaa, että toimenpide, sen sijaan että ehkäisisi juoppoutta, pikemmin on omansa lisäämään väkijuomain, erittäinkin edellä mainittujen ala-arvoisten viinien y. m. myyntiä, sillä todennäköisesti moni etäällä kaupungin keskustasta, toisin sanoen vähittäismyyntialueesta asuva, verraten vaarattoman oluen kuluttaja piankin huomaisi mukavammaksi tuoda alkoholia kotiinsa väkevämmässä muodossa, esim. n. s. viini- tahi punssipullossa, jonka alkoholimäärä vastaa viittä, kuutta olutpullollista. Moni laitakaupungilla asuva ehkä myös lähimmän olutmyymälän etäisyyden johdosta alkaisi ostaa tavaraa laatikoittain pullokaupan sijasta, joten kulutus pikemmin lisääntyisi kuin vähenisi, sillä tunnettuahan on, että tarjonta synnyttää tarvetta.

Valiokunnan tekemässä myyntialueen supistamishdotuksessa on johtokunta luullut huomanneensa tarkoitusta että työntekijäin parasta silmälläpitäen myyntialueen rajat olisi sijoitettava mahdollisimman loitolle kaupungin satamista, mutta johtokunta puolestaan on sitä mieltä, että tuollainen toimenpide ainoastaan olisi omansa aikaansaamaan vieläkin pitkälisempiä työn laiminlyöntejä kuin mitä nykyään lienee laita.

Jos katsotaan että mallas- ja väkijuomain kauppa pitää olla eräissä osissa kaupunkia kielletty, josta seikasta niinkään voi olla eri mieliä, täytyy johtokunnan kuitenkin käsityksenään lausua, että myyntialueen asteettaisen supistamisen ei mitenkään voi katsoa luonnollisesti suhtautuvan kaupungin vuosi vuodelta jatkuvaan, varsinkin pohjoista kohti suuntautuvaan suureen laajenemiseen.

Lopuksi huomautettakoon myyntialueen supistamiseen nähden, että tällaista ehdotusta puoltavat nökökohdat menettävät merkitystään siinä määrin kuin väkijuomain kauppa siirtyy Anniskeluyhtiön haltuun.

Lähetekirjat palautuvat tämän mukana.

Helsingin Anniskeluosakeyhtiön Johtokunnan puolesta:

Oscar Wasastjerna.

Valmistusvaliokunnan mietintö Rahatoimikamarin tekemäin, kaupungin teknillisten laitosten kirjanpitoa koskevain kolmen eri esityksen johdosta.

Kaupunginvaltuustolle on Rahatoimikamari antanut:

- a) lokakuun 17:ntenä 1912 päivätyn lausunnon kaupungin teknillisten laitosten kuoletuksuunnitelman vahvistamisesta (Pain. asiakirj. N:o 61 vuodelta 1912);
- b) lokakuun 17:ntenä 1912 päivätyn lausunnon teknillisten laitosten kuoletuksuunnitelman käyttämisestä uutistoihin (Pain. asiakirj. N:o 62 vuodelta 1912); sekä
- c) lokakuun 16:ntenä 1912 päivätyn lausunnon kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen tekemän esityksen johdosta, joka koskee eräitten vesijohtolaitoksen ja sähkötehtaan pääomavelan määrän tileistä poistamista (Pain. asiakirj. N:o 63 vuodelta 1912).

Nämä asiat, jotka kaikki koskevat toiselta puolen teknillisten laitosten sisäistä kirjanpitoa ja toiselta puolen näiden laitosten ja Rahatoimikonttorin välisten liiketoimitusten kirjanpitoa, on sopiva käsitellä toistensa yhteydessä, sitä suuremmalla syyllä, kun Kaupunginvaltuuston jossakin näistä asioista tekemä päätös vaikuttaa muidenkin ratkaisuun. Samalla on V.V., joka ei ole voinut yhtyä mihinkään mainituissa kirjelmässä esitetyistä katsantokannoista mikäli teknillisten laitosten maksettavaksi pantua korkoa ja kuoletuksia koskee, katsonut tarpeelliseksi tässä yhteydessä ottaa käsiteltäväksi ei ainoastaan esillä olevia erikoisasiota, vaan myös ne periaatteet, joihin teknillisten laitosten sekä korko- ja kuoletuksuseräin että voittovarain kirjanpidon pitää nojata. Ja saa V.V. asiassa antaa seuraavan lausunnon ehdotukseensa.

Kaupunkikuntain kirjanpitojärjestelmän pääpiirteet määritellään kunnallishallituksesta kaupungissa joulukuun 8 päivänä 1873 annetun K. Asetuksen 58 §:ssä, jossa säädetään vuosittain laadittavan ja noudatettavaksi vahvistettavan meno- ja tuloarvion sisällyksestä.

Menojen arvioon on otettava:

- a) ne velat, jotka joko kokonansa taikka vaan joksikin osaksi ovat maksettavat lähinnä seuraavana vuonna:

- b) ne maksot, jotka jo tehtyjen päätösten mukaan ovat samana vuonna suoritettavat;
- c) ne menot, joita luullaan lisäksi tarvittavan kunnan yhteisiin tarpeisiin seuraavana vuonna; ja
- d) arviolta joku rahasumma sattuviin, odottamattomiin tarpeisiin käytettäväksi.

Tulojen arvioon taas on otettava:

- a) kuluvalta vuodelta odotetut säästövarat;
- b) ne kunnallistarpeisiin jo myönnettyt rahamääräykset, jotka seuraavana vuonna saadaan ylöskantaa;
- c) ne tulot, joita kunnan muutoin luullaan vastamainittuna vuonna saavan; ja
- d) se summa, joka lisäksi tarvitaan, sekä ehdotus tämän hankkimiseen.

Jos määräraha havaitaan tarkoitukseensa riittämättömäksi, on lisäystä pyydetävä ja Kaupunginvaltuuston se myönnettävä. Jos taas osotettu rahamäärä antaa ylijäämää, ei tätä saa muuhun tarkoitukseen käyttää, vaan on se säästönä siirrettävä seuraavaan vuoteen. Tämän mukaisesti kaupungin kirjanpito järjestetään ja sen tilinpäätös laaditaan. Tilinpäätöksen tarkoituksena on antaa vertaileva yhdistelmä kulunkiarviosta ja sitä vastaavien todellisten tulojen ja menojen yksityiskohtaisista määristä. Siinä todetaan yksityisissä kulunkiarvion erissä ehkä syntyneet ylijäämät tai vajaukset.

Tämä vuotuisen suostuntaan perustuva rahäsääntöjärjestelmä ei salli rahastojen muodostamista. Säästö, mikä kuluvan vuoden tulo- ja menosäännöstä on odotettavana, on edellä a) kohdassa mainittujen, tuloarviota koskevien määräysten mukaan luettava seuraavan vuoden tuloihin. Tästä myös seuraa, että kunnallisasetus ja rahäsäännön oikea hoito eivät voi sallia, että rahaeriä muodossa tai toisessa varataan tahi muulla tavoin erotetaan niin, että ne eivät ole vapaasti käytettävänä rahäsääntöehdotusta laatiessa. Mainitun ehdotuksen pitää osottaa kaupungin rahavarain hoito kokonaisuudessaan ja kaikkia yksityiskohtia myöten.

Tähän liittyen onkin Kaupunginvaltuusto päättänyt, että kaupungin teknillisten laitosten rahäsääntö on, vaikkakin näille laitoksille on myönnetty jonkinlainen vapaus sisäiseen hallintoonsa nähden, oleva kaupungin yleisestä tulo- ja menosäännöstä erottamaton osa, jota päätöstä myös on noudatettu kuluvan vuoden rahäsäännön laatimisessa.

Esillä olevissa teknillisten laitosten Hallituksen tekemissä esityksissä ja Raha-toimikamarin niistä antamissa lausunnoissa poiketaan, mikäli V.V. on voinut käsitellä, eräissä kohdin rahäsäännön oikean hoidon edellyttämistä periaatteista ja siitä mitä Kaupunginvaltuusto on ilmoittanut tarkoittavansa edellä kerrotulla teknillisten laitosten meno- ja tulosääntöjä koskevalla päätöksellään. Osaltaan on tähän vaikuttanut sekin, ettei puheenalaisia seikkoja ole täysin selvitetty kulunkiarvionkäsittelyä vuonna 1911 toimitettaessa.

Näissä samoin kuin kaupungin kaikkien muidenkin laitosten rahasäännöissä on selvästi ilmoitettava kaikki menot, mitkä tarvitaan laitosten käyttöön, hoitoon, raaka-aineitten ja tarvikkeitten ostoon sekä korjauksiin ja uutistöihin. Näihin tarkoituksiin tarpeelliset selvät rahamäärät on rahasääntöön pantava. Tuloihin taas on pantava laitosten lasketut bruttotulot, niistä vähentämättä korkoa ja kuoletusta tahi muuta menoa. Yleisestä rahasäännöstä pitää käydä näkyviin kaikki erät välittömästi ja sinänsä.

Rahatoimikamarin enemmistön kannattama teknillisten laitosten Hallituksen ehdotus, joka on esitetty Rahatoimikamarin lausunnossa N:o 62, tarkoittaa vastoin näitä johtavia periaatteita luoda yleisen määrärahaerän teknillisten laitosten uutistöitä varten. Tämän erän laskemiseksi esitetään mutkallinen teoreettinen katsantokanta, joka sekkin nojaa rahasäännön oikeaan hoitoon soveltumattomaan käsitykseen, johon V.V. tuonempana palaa. Tähän laskuperusteeseen katsomattakin on V.V:n mielestä mahdotonta, että Kaupunginvaltuusto nyt voisi tehdä päätöstä, joka kaukaiseen tulevaisuuteen vaikuttavana määräisi varoja automaattisesti varattavaksi johonkin tarkoitukseen, vaikkei niiden tarpeellisuutta ole todettu. On tosin luultavaa, että teknillisiä laitoksia varten täytyy osottaa tuntuvia uutisrakennusmäärärahoja, mutta nämä on vuotenaan perusteltava ja alistettava Kaupunginvaltuuston tutkittaviksi. Toisin tavoin tapahtuvaa varaamista yleisesti myöntämällä rahoja tähän tarkoitukseen ei tietenkään käy salliminen. Tätä tietä kulkiessa muuten voi käydä niin, että laskettua määrärahaa jonakin vuonna ei tarvitse kokonaan käyttää uutisrakennuksiin, mistä seuraisi että, jos ehdotus johdonmukaisesti toteutettaisiin, pidettäisiin varoja uutisrakennusten vararahastossa, jommoisen asianlaita on ristiriidassa kaupungin rahatointa koskevain kunnallisasetuksen selväin määräysten kanssa.

Huomauttaa niinkään sopii, että puheenalaisessa Rahatoimikamarin lausunnossa ei anneta minkäänlaista selvitystä niiden rahamääräin suuruudesta, joista tässä voi tulla puhe. Ei edes ensintulevalta vuodelta mainita ainoatakaan numeroa. Vaikkei tämä vaikuta V.V:n periaatteelliseen käsitykseen, ei kuitenkaan sovi jättää huomauttamatta, että pyydetään pysyväistä suostunutta selvittämättä sen asiallista sisällystä.

Samalla kun V.V. sentähden ehdottaa evättäväksi Rahatoimikamarin lausunnossa N:o 62 tehdyn esityksen, ei V.V. myöskään katso voivansa yhtyä Kamarin vähemmistön esittämään katsantotapaan. Aika, jonka kuluessa teknillisten laitosten rakennuspääoma on laitosten voittovaroilla kuoletettava, ei ole missään yhteydessä kaupungin tulo- ja menosäännön kanssa, vaan vaikuttaa, niinkuin seuraavassa tarkemmin selvitetään, yksinomaan siihen hinnastoon, minkä kaupunki vahvistaa noudatettavaksi näiden laitosten tuottamain hyödykkeitten jakelussa ja myynnissä kunnan jäsenille. V.V. ei myöskään voi yhtyä siihen vastamainitussa lausunnossa esitettyyn käsitykseen, että lainavaroilla rakennettujen yritysten säästö olisi kaupunginkassaan kertyessään joltakin osalta katsottava takaisin maksetuiksi lainavaroiksi ja tämän luontoisena käytettävä sillä tavoin kuin lainavaroista säädetään.

Kaupungin ottaessa lainaa määrätään miten se on takaisin maksettava. Myön-

tämällä määrätty vuotuismaksu määrävuosina suoritettavaksi on takaisinmaksutapa vahvistettu. Kysymys lainavarain käyttämistavasta ei mitenkään vaikuta kaupungilla lainanantajaa kohtaan oleviin velvollisuuksiin. Sitä vastoin lainavarain käyttämistapa vaikuttaa kaupungin kykyyn suorittaa vuotuismaksu. Jos lainavarat käytetään yrityksiin, jotka tuottavat kaupunginkassalle suoranaista tuloa, auttavat nämä osaltaan vuotuismaksun suoritusta ja vähentävät taksoituksen korottamisen tarpeellisuutta. Muuta yhteyttä ei tuloa tuottavain yritysten antaman säästön ja lainavaroista menevän vuotuismaksun välillä ole. Milloinkaan ei myöskään ole sattunut, että lisätty Kaupunginvaltuusto myöntäessään määrärahoja lainavaroista olisi antanut määräyksiä niiden takaisin maksamisesta. Kerran myönnetty vuotuismaksu on takaisinmaksukeino. Miten tämä vuotuismaksu on saatava kokoon, se riippuu kaupungin menojen ja tulojen välisestä suhteesta kokonaisuudeksi katsottuna. On asian luonnossa, että kaupungin pitää saada mahdollisimman suuri taloudellinen hyöty teknillisistä laitoksista. Mutta se mitä ne voivat suorittaa kaupunginkassaan on, ylittipä tahi alitti se näihin yrityksiin käytetyistä varoista menevän koron ja kuoletuksen, käsiteltävä samoin kuin kaikki muutkin kaupungin tulot ja käytettävä sillä tavoin kuin kunnallisasetuksessa selvästi säädetään.

V.V., jonka mielestä ainoa varma ohje näiden kysymysten ratkaisemiseen on saatavissa rahasäännön laatimista koskevista kunnallisasetuksen säännöksistä ja joka niiden valossa on havainnut esillä olevan kysymyksen sekä periaatteessa että käytännössä selväksi, ei siis myöskään voi puoltaa Rahatoimikamarin vähemmistön ehdotusta lausunnon N:o 62 lähettämisestä edelleen Kulunkiarviovaliokunnan selvitettäväksi.

Ne erimielisyydet ja ehdotukset, joita tulee ilmi Rahatoimikamarin edellä mainituista lausunnoista N:oista 61 ja 63 sekä niiden oheisista teknillisten laitosten Hallituksen kirjelmistä, osottavat että Kaupunginvaltuuston aikaisempia, teknillisten laitosten osalta laskettavaa korkoa ja kuoletusta koskevia päätöksiä ei ole oikein käsitetty ja että tämän johdosta on syntymässä käsitteiden häiriö sekä laitosten sisäisessä kirjanpidossa että niiden ja Rahatoimikonttorin välisissä tileissä. Asian selvittämiseksi täytyy V.V:n sentähden seikkaperäisesti selvittää kysymykset, mitä laatua kaupungin ja teknillisten laitosten taloudellinen yhteisyys on sekä missä määrin näillä laitoksilla on sisäinen itsehallinto.

Kaupunki on teknillisten laitosten omistaja. Tämän johdosta kaupunki myöntää laitosten rakentamiseen tarpeelliset varat ja varustaa ne tarvittavalla liikepääomalla. Varoja näihin tarpeisiin pyytää teknillisten laitosten Hallitus kulunkiarvioehdotuksessaan, joka, laadittuna samoilla perusteilla kuin kaupungin yleinen tulo- ja menoarviokin, pannaan siihen ja lopullisesti tutkitaan koko kulunkiarvion yhteydessä. Mitä Kaupunginvaltuusto siten myöntää, sen saa kulunkiarvion eri menoluokkain kohdalla olevain ohjeitten mukaisesti tarkoitukseensa käyttää. Ellei jokin määrä-

raha riitä tai jos jokin erä antaa säästöä, on nämä eroavaisuudet käsiteltävä sillä tavoin kuin kulunkiarvion muista eristä on säädetty.

Miten kaupunki hankkii varat on kunnallishallinnon päätettävä. Teknillisten laitosten hallituksen on seurattava kulunkiarviotaan, siihen katsomatta osotetaanko lainavaroja vai onko kaupungilla tarkoitukseen käytettävänä muita varoja. Näiden puitteitten ulkopuolelle menevää rahataloudellista itsenäisyyttä ei teknillisillä laitoksilla ole eivätkä ne siis tässä kohden ole poikkeusasemassa, mikä muuten ei olisikaan kunnallisasetuksen mukaista.

Sitä vastoin ei tämä mitenkään estä laitosten sisäisen hallinnon olemasta jossain määrin itsenäinen. Tämän sisäisen johdon käy antaminen toimeksi hallitukselle, jolla on varsin laaja toimivalta teknillistä käyttöä koskevissa asioissa. Huomioon ottaen tätä tietä saavutettavissa olevat edut on Kaupunginvaltuusto asettanut erityisen hallituksen näitä laitoksia varten, joita on kaupungin parasta silmälläpitäen käytettävä liikeyrityksinä.

Kaikien näiden laitosten antaman tulon pitää samoinkuin kaikkien muidenkin kaupungin tulojen mennä kaupunginkassaan ja siellä olla kunnallishallinnon käytettävänä. Teknillisten laitosten hallitus on vapaa huolehtimasta tästä samoinkuin se on vapaa kaikista rahataloudellisista huolista. Se saa ja sen pitää yksinomaan antautua tehtävänsä, jona on laitosten käyttäminen mahdollisimman edullisella tavalla sekä lisääntyneen menekin hankkiminen niiden valmisteille hoitamalla tavaranhankintaa hyvin.

Tällaisten rahataloudellisten olojen johdosta ei sentähden myöskään laitosten valmistamille hyödykkeille pantu hinta vaikuta mitään laitosten sisäiseen taloudenhoitoon. Niiden on teknilliseltä kannalta seurattava kehitystä ja, mikäli mahdollista, poljettava tuotannon omia kustannuksia. Minkä verran voittoa niiden lisäksi on laskettava, on kunnallishallinnon päätöksen varassa.

Kaupunginvaltuusto on jo määrännyt, että veden, kaasun ja sähkövoiman ykköshinnat on laskettava niin, että joka tapauksessa, paitsi omia kustannuksia myös laitoksiin käytettyjen pääomain korko ja kuoletus korvautuu sekä sen lisäksi ainakin jonkun verran voittoa saadaan. Sitä varten on teknillisten laitosten hallituksen velvollisuus ykköshintain laskelmaa koskevissa ehdotuksissaan ottaa huomioon mainittuun korkoon ja kuoletukseen tarvittavat erät. Mutta laitosten kulunkiarvion ja kaupungin yleisen meno- ja tulosäynnön kannalta katsoen nämä eivät ole mitenkään tarpeelliset, eipä niitä edes ole näihin pantava, koska ne eivät ole omansa kulunkiarviota valaisemaan, vaan pikemmin, niinkuin nyt näyttää olevan käymässä, sotkevat sitä. Se seikka että niiden hyödykkeitten ykköshintoja laskiessa, joita laitokset asettavat kunnan käytettäväksi, jokin määrä varataan rakennuspääoman vuotuismaksuksi, ei perusta erillistä kulunkiarvion erää. Erikoiskertomuksessa tilastotietoineen se voi olla paikallaan ja on perusteltu laitosten «kannattavaisuuden» valaisemiseksi, eli toisin sanoin sen seikan osottamiseksi, miten ykköshinnat on määrättävä jotta laitosten bruttotulot hyvin korvaisivat sen,

mikä tavallisessa yksityisessä tehdaskäytössä olisi ollut valmistus- ja hoitokustannuksia, korkoja ja poistoja sekä kohtuullista voittoa.

Jos teknillisten laitosten kulunkiarvioon pannaan koron ja kuoletuksen menoerät, on ne, koska ne muodollisesti ovat kaupungille tulevia maksuja, myös huomattava kaupungin tulojen joukossa korkojen ja kuoletusten luokassa. Kun joka tapauksessa teknillisten laitosten bruttotulot on pantava tulosääntöön, nousisi kaupungin tulojen loppusumma mainitun korko- ja kuoletusmäärän suuremmaksi todellista määräänsä. Rahasääntö ei antaisi oikeata kuvaa kaupungin tuloista ja menoista. — Jos taas nämä erät otettaisiin huomioon ainoastaan teknillisten laitosten menosäännössä, tietäisi tämä, että osa bruttotuloista jätettäisiin laitosten käytettäväksi tarkoituksiin, joiden itsekunkin vaatimia rahamääriä kaupungin yleisessä kulunkiarviossa ei ole tarkemmin eritelty. Tämä ei olisi oikein. Tuollainen järjestelmä tietäisi viimeiseltä rahaston muodostamista kaupungin varoista ja sitä vastaavaa taksoituksen korottamista.

Siten erotetuista varoista käsiteltäisiin kuoletukseksi merkityt määrät teknillisten laitosten kirjanpidossa pääoma-arvon poistona eikä tuo poisto näissä, enempää kuin yksityisessä laitoksessakaan, olisi mitään muuta kuin bruttovoitosta erotettu määrä, joka liikkeen lujittamiseksi edelleen pysytetään siinä. Mutta mikä yksityisliikkeessä tässä kohden on oikeutettua ja tarpeellista, ei käy päinsä suostunnan varaiseen kulunkiarvioon perustuvassa kunnallisessa liikkeessä. Tämän menettelytavan luonnottomuus esiintyy vieläkin räikeämpänä, jos esim. ajatellaan tehtäväksi poistoja kaupungin sairaalain, koulujen y. m. laitosten arvosta. Näidenkin arvoon vaikuttavat ikä ja kuluminen. Mutta jos arvon alenemista tasoitettaisiin vuotuisilla rahasiirroilla, tietäisi tämä rahaston muodostamista, mistä tosin olisi hyötyä vastaisille polville, mutta kaksinkertainen rasitus niille, joiden on suoritettava ensimmäiset perustamiskustannukset.

Kaupungin teknillisten laitosten on noudattaminen omaa kulunkiarviotaan. Ainoastaan ne rahamäärät, mitkä siinä on varattu määrättyihin, käyttöön ja sen voimassapitoon kuuluviin tarkoituksiin, saavat rasittaa kulunkiarviota. Mutta rahaston muodostamista tahi bruttovoiton jonkin osan varaamista siihen ei käy salliminen. Tähän suuntaan käyvät pyrinnot ovat nähtävästikin syntyneet siitä, että asianomaiset eivät ole itselleen selvittäneet osin, että kaupunki on laitosten kustantaja ja että sen tämän johdosta täytyy varata itselleen täysi päätöntövalta kulunkiarvioon nähden, osin taas että kaupungin meno- ja tulosääntö liikkuu yksinomaan rahaerillä, ei kuoletuksilla eikä kaupungin omaisuuden arvoilla. Kaupungin ja kulunkiarvion kannalta katsoen laitos, jota varten on varoja osotettu, on kokonaan poiskirjoitettu sinä hetkenä, jona osotetut varat on tarkoitukseensa käytetty.

Tämä ei tee tarpeettomaksi sitä, että teknillisissä laitoksissa ja muissakin kaupungin tuotantolaitoksissa pidetään sellaisia kirjoja ja luetteloja, että niistä milloin tahansa voi nähdä, minkä verran pääomaa niihin on käytetty sekä missä määrin laitosten tuotanto on korvannut niihin sidotun pääoman. Tiedot tästä voivat

olla hyödyksi ja niitä pitää olla käytettävänä, kun kaupungin on tehtävä selvä tilastaan lainoja ottaessaan. Mutta kulunkiarvion laadinnassa niillä ei ole mitään merkitystä. Kulunkiarvio on ja pysyy vuotuisen rahatalouden osottajana ja on pidettävä vapaana harhaan johtavista eristä.

Rahatoimikamarin lausunnossa N:o 61 esitettyyn perusteeseen sen koron ja kuoletuksen laskemiseksi, joka teknillisten laitosten tuotannon ykköshintaa määrätessä on otettava huomioon, ei V.V:lla ole mitään mistuttamista.

Edellä sanotusta käy selville, että laitosten rakennuspääoman kuoletus ei ole välittömässä yhteydessä kaupungin lainain kuoletusajan kanssa. Tämän seikan on Kaupunginvaltuusto jo periaatteessa ratkaissut marraskuun 14 päivänä 1911 käsitellessään Rahatoimikamarin lausuntoa teknillisten laitosten hallituksen laatimasta kaupungin teknillisten laitosten kuoletussuunnitelman ehdotuksesta (Pain. asiakirj. N:o 43 vuodelta 1911). Siinä puolletaan kuoletuksen asettamista sen varaan, kuinka pitkä elinikä kullakin laitosten osalla harkitaan olevan, joten kutakin osaa kohti laskettaisiin sen elinikää vastaava pysyväinen vuotuismaksu. Tämä katsantotapa ja edellä mainitussa mietinnössä esitetty laitosten eri osain teoreettisen eliniän ehdotus ei ole aiheuttanut muistutusta. Kuoletuksessa noudatettavaan korkokantaan nähden vallitsee rahasäännön kannalta katsoen täysi vapaus. V.V:n mielestä voikin sentähden käytännön kannalta katsoen olla syytä, niiden eri obligatsioonilainain korkomääristä huolimatta, joista laitosten rakennuskustannukset on otettu, hyväksymällä Rahatoimikamarin ehdotus määrätä, että teknillisten laitosten osalta puheena olevaan tarkoitukseen lasketaan yhteisesti 5 %. Tällä pohjalla laaditut kuoletustaulukot esiintyvät vahvistetun eliniän ja korkokannan suoranaisina aritmeettisinä tuloksina.

Näiden taulukkojen mukaan teknillisten laitosten kunkin osan maksettaviksi tulevat kuoletuserät ovat tietenkin laitoksissa otettavat huomioon sen seikan selvittämiseksi, missä määrin tuotanto on yrityksiä kannattanut. Sama on myös laita sen lisäksi ehkä saatavan voiton. Siten saatu summa on se rahamäärä, minkä laitokset ovat voineet kaupungille suorittaa perustamiskustannusten korvaukseksi ja niinmuodoin tavallaan sitä mitä sanotaan poistoksi. Mutta asianmukaista ei ole, että jotakin tämän summan osaa saisi pitää poistorahastona säännönmukaisen kulunkiarvion ulkopuolella. V.V:n täytyy sentähden myös ehdottaa evättäväksi Rahatoimikamarin lausunnossa N:o 63 esitetty ehdotus, mikäli se tarkoittaa teknillisten laitosten voittovarain osittaista erottamista kulunkiarvion ulkopuolella olevaksi vararahastoksi.

Esillä olevista asiakirjoista ilmi käyvään tuskailuun siitä, mitä on tehtävä teknillisten laitosten laskettujen kuoletusmääriin ja sen lisäksi saatujen voittovarain noustua niin suuriin määriin, että laitosten perustamiskustannukset on täysin korvattu, ei V.V. voi yhtyä. Yhtä hyvin kuin on kaupungin vallassa sitä ennen vapaasti määrätä tuotteiden hinnat, voi se ne sen jälkeenkin määrätä ja ottaa sen voiton, jota asianhaarat ehkä vaativat. Poistonopeudella ja hintapolitiikalla ei ole

keskenään välitöntä yhteyttä, vaikka kuoletussuunnitelma toistaiseksi onkin ykköshintain määräämisessä huomioon otettavia seikkoja.

Edellä lausutun nojalla saa V.V. ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

teknillisten laitosten perustamispääoman koron ja kuoletuksen laskemista varten hyväksyä Rahatoimikamarin lausuntoon N:o 61 liittyvän kuoletustaulukon;

velvoittaa kaupungin teknillisten laitosten hallituksen pitämään sel-laista kirjaa, että siitä käy selville sekä laitosten seikkaperäinen pääoma-arvo että myös niiden vuotuisiksi koroksi ja kuoletukseksi laskettavat määrät ynnä laitosten sen lisäksi antama voitto; niin myös

jättää esillä olevat Rahatoimikamarin kirjelmät muilta kohdin huomioon ottamatta.

Helsingissä, marraskuun 21 päivänä 1912.

Alfred Norrmén.

August Ramsay.

J. Stjernvall.

E. W. Walldén.

Gust. Rud. Idman.

Julius Grotenfelt.

Artur Tollet.

Carl Enckell.

Lausunto kysymyksestä, joka koskee käsityöläiskoulujen johtajain ja opettajain osallisuutta kunnan eläkejärjestelyyn.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Komitealta, joka on asetettu valmistelemaan kysymystä eläke-edun varaamisesta kaupungin palveluksessa oleville ruumiillisen työn tekijöille.

Kaupungin virka- ja palvelusmiesten eläkeperusteita vahvistaessa jätettiin kysymys käsityöläiskoulujen johtajain ja opettajain osallisuudesta kunnan eläkejärjestelyyn toistaiseksi avonaiseksi, syystä että nämä virkailijat, kunnan muihin virka- ja palvelusmiehiin verraten, ovat jonkun verran poikkeusasemassa. Tämän johdosta ovat Suomen Taideteollisuusyhdistys, jonka keskus koulu on Helsingin ylempänä käsityöläiskouluna, sekä täkäläisten alempain käsityöläiskoulujen Johtokunta Kaupunginvaltuustolle lähettäneet kaksi eri kirjelmää (liitteet A ja B), joissa esitettyjen syiden nojalla ehdotetaan kunnallisen eläkeoikeuden ulottamista myöskin käsityöläiskoulujen johtajiin ja opettajiin.

Kokouksessaan maaliskuun 12 päivänä 1912 ovat Herrat Kaupunginvaltuusmiehet päättäneet lykätä tämän asian Komiteaan tarkemmin valmisteltavaksi; ja saa Komitea, joka, suoritettuaan varsinaisen tehtävänsä, on ottanut käsiteltäväksi esillä olevan kysymyksen, vaaditaksi lausunnoksi esittää seuraavaa:

Marraskuun 25 päivänä 1885 annetulla armollisella julistuksella määrättiin, että maamme sunnuntai- ja iltakoulut oli vähitellen muodostettava käsityöläiskouluiksi, joissa opetettaisiin elinkeinonharjoittajille tarpeellisia tietoja ja taitoja. Samalla edellytettiin kuntain, elinkeinoyhdistysten ja yksityisten henkilöjen ottavan huolekseen näiden koulujen sekä perustamisen että hoidon, minkätähden valtion myötävaikutus rajoitettiin siihen, että valtio myönsi koulujen voimassapitoon apurahaa puolet koulun johtajan ja opettajain palkkamäärästä sekä varasi itselleen oikeuden valita koulun tarkempaa silmälläpitoa varten asetettavan johtokunnan puheenjohtaja. Mainitun julistuksen mukaan on kunnan asia hankkia piiriinsä perustetuille käsityöläiskouluille huoneisto sekä määrätä koulujen järjestysmuoto. Oppikursseihin nähden ovat käsityöläiskoulut jaetut alempiin ja ylempiin. Ensinmainituissa opetetaan sellaisia aineita, joista on yhtäläistä hyötyä useimmille elinkeinoille, jota

vastoin ylempäin käsityöläiskoulujen ohjelma käsittää erikoislaatusempia aineita. Paitsi näitä ylempiä ja alempia käsityöläiskouluja mainitaan julistuksessa Helsinkiin sijoitettu Taideteollisuusyhdistyksen koulu, jota pidetään maamme taideteollisuuden keskuskouluna ja joka myös saa apurahaa yleisistä varoista.

Kaupunginvaltuuston ja Taideteollisuusyhdistyksen toimikunnan kesken vuonna 1887 tehdyn sopimuksen mukaan järjestettiin käsityöläiskouluopetus Helsingissä siten, että yhdistyksen Ateneumin rakennukseen sijoitetun kotiteollisuuskoulun katsottiin vastaavan ylempää käsityöläiskoulua ja taas ensinmainitun koulun valmistava luokka, joka niinkään oli sijoitettuna Ateneumiin, toimisi alempana käsityöläiskouluna. Muutaman vuoden kuluttua kuitenkin huomattiin tarpeelliseksi järjestellä käsityöläiskoululaitos uudestaan. Vuonna 1892 Kaupunginvaltuusto päätti että, samalla kun Taideteollisuusyhdistyksen keskuskoulu pysytettäisiin ylempänä käsityöläiskouluna, Ateneumiin sijoitettu alempi käsityöläiskoulu lakkautettaisiin ja pääkaupunkiin sen sijaan perustettaisiin kaksi uutta alempaa käsityöläiskoulua.

Tällä tavoin on käsityöläiskouluopetus Helsingissä edelleenkin järjestettynä. Syyskuun 12 päivänä 1900 annettu armollinen asetus, joka sisälsi muutettuja määräyksiä käsityöläiskouluista ja kumosi 1885 vuoden säännökset, ei muuttanut käsityöläiskoulujen hallinto-oikeudellista asemaa eli sitä perustetta, jonka mukaan koulujen kunnossapitoon maksettava valtioapu on laskettava. Taideteollisuuskeskuskoulu toimii siis edelleenkin ylempänä käsityöläiskouluna, mutta tyydyttää sen ohella ylempään taideteollisuusopetuksen tarvetta, ja sen ohjelmaan kuuluu myöskin varsinaisen käsityöläiskoulukurssin ulkopuolella olevia aineita. Valtio kustantaa huoneiston, lämmityksen ja valaistuksen, mikäli Ateneumissa tilaa riittää, sekä suorittaa puolet johtajan ja opettajiston palkoista, jota vastoin taas kaupunki maksaa palkoista — myöskin ylempään ammattiopetukseen menevistä — toisen puolen sekä vastaa *kaikista muista* kustannuksista. Velvollisuuden suorittaa puolet käsityöläiskoulukurssin ulkopuolisesta keskuskoulun opetuksesta on kaupunki ottanut täyttäkseen sen sijaan että kustantaisi koululle tarpeellisen huoneiston. Taideteollisuusyhdistyksen johtamaa keskuskoulua pitää silmällä koulunjohtokunta, johon Kaupunginvaltuusto valitsee kaksi jäsentä.

Kaupungin järjestämiä alempia käsityöläiskouluja hoitaa Kaupunginvaltuuston valitsema johtokunta, jonka puheenjohtajan Teollisuushallitus määrää. Koulujen voimassapitoon antaa valtio apumaksua 1900 vuoden julistuksessa säädetyin laskuperusteen mukaan. Toinen alempi käsityöläiskoulu sijaitsee kaupungin vuokraamassa huoneistossa, toinen taas Kallion kansakoulutalossa, mutta kysymys on nostettu erityisen talon rakennuttamisesta alempaa käsityöläisopetusta varten.

Niinkuin edellä olevasta näkyy, ovat alemmat käsityöläiskoulut niin tarkoitukseltaan kuin järjestysmuodoltaankin selvästi kunnallisia laitoksia, ja niiden opettajistoa täytyy sentähden, samaten kuin kaupungin kansakoulujen ja käsityöläiskoululaitoksesta kehittyneiden kunnan ammattikoulujen opettajistoakin, pitää kunnan virkamiehinä. Epäilystä sitä vastoin herättää kysymys, onko taideteollisuuskeskus-

koulua, sikäli kuin se toimii ylempänä käsityöläiskouluna, nykyisessä, jonkun verran mutkallisessa järjestysmuodossaan pidettävä kunnallisena laitoksena. Toiselta puolen käy huomauttaminen, ettei keskuskoulu ole välittömästi kaupungin hallinnon alainen, vaan sitä johtaa erillinen yhdistys, sekä että koulun johtajan ja opettajain asettaminen ei ole kaupungin viranomaisten asia. Mutta toiselta puolen on huomattava, että ylempi käsityöläiskoulu, jonka erottaminen taideteollisuuskeskuskoulusta vain lienee ajankysymys, tyydyttää tärkeätä kunnallista tarvetta, nimittäin ammattitaidon kohottamista, sekä ettei Helsingin kunta — vaikkei mitään laissa säädettyä velvollisuutta tässä kohden liene osotettavissa — ei voi olla varojensa mukaan huolehtimatta tästä opetuksesta, siinä tapauksessa että Taideteollisuusyhdistys lopettaisi nykyisen koulutoimintansa. Tähän tulee lisäksi, että käsityöläisopetusta keskuskoulussa pidetään voimassa valtion ja kunnan kustannuksella miltei samaa laskuperustetta noudattaen kuin kunnan käsityöläis- ja ammattikouluihin nähden on laita, sekä että Kaupunginvaltuusto todellisesti on erinäisissä tilaisuuksissa käynyt järjestämään keskuskoulun ylempää käsityöläisopetusta ja siten jossain määrin käsitellyt tätä koulua kunnallisena laitoksena.

Tämän johdosta on Komitea — vaikkakin jonkun verran epäröiden — ollut sitä mieltä, että keskuskoulua, mikäli se toimii ylempänä käsityöläiskouluna, käy pitäminen kunnan laitoksena sekä keskuskoulun johtajaa ja opettajia kunnan virkamiehinä, kuitenkin ainoastaan sikäli kuin heidän toimintansa kohdistuu käsityöläiskouluopetukseen.

Edellä lausutun mukaan siis ylempäin käsityöläiskoulujen henkilökunta olisi eläke-etuihin nähden asetettava kunnan muiden virkamiesten vertaiseksi sekä ylempään käsityöläiskoulun (keskuskoulun) johtajalle ja opettajistolle myös myönnettävä oikeus lukea hyväkseen se aika, minkä he ovat toimineet käsityöläiskoulun opettajina. Oikeuden ja kohtuuden mukaista ei näy olevan, että edellä huomautettujen muodollisten epäilysten johdosta asetettaisiin viimeksi mainitut opettajat, jotka eivät ole toisaalla eläkeoikeutettuja, poikkeusasemaan. Koska kuitenkin Komitean mielestä eläkkeen perusteeksi käy paneminen ainoastaan ne palkkaedut, mitkä keskuskoulun opettajistolla on ollut käsityöläiskouluopetuksesta, mutta ei sitä palkkaa, mikä sillä ehkä on ollut yleimmästä taideteollisuusopetuksesta, on kussakin tapauksessa eläkemäärää laskiessa ositus toimitettava kohtuullisilla perusteilla.

Alempain käsityöläiskoulujen palvelijasto olisi eläke-etuun nähden asetettava kunnan muiden palvelusmiesten vertaiseksi. Niinikään olisi Komitean mielestä eläke-etu myönnettävä sille osalle keskuskoulun palvelijastoa, joka on asetettu ylempää käsityöläiskouluopetusta varten ja jonka palkka kokonaan maksetaan kunnan varoista.

Edellä lausutun nojalla saa Komitea ehdottaa, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet, lisäykseksi Valtuuston joulukuun 22 päivänä 1911 vahvistamiin Helsingin kaupungin palveluksessa olevain virka- ja palvelusmiesten eläkeperusteisiin, päättäisivät:

että kunnan perustamain ja voimassa pitämien käsityöläiskoulujen johtajat, opettajat ja palvelijasto eläkkeeseen nähden asetetaan kunnan muiden virka- ja palvelusmiesten vertaisiksi; sekä

että myöskin nykyisen Taideteollisuuskeskuskoulun johtajalle, opettajille ja palvelijastolle taataan voimassa olevain yleisten perusteiden mukainen eläkeoikeus, kuitenkin ainoastaan sikäli kuin heidän toimintansa kohdistuu ylempään käsityöläiskouluopetukseen.

Kun valtio suorittaa käsityöläis- ja ammattikoulujen voimassapitoon puolet koulujen mahdollisesti eläkeoikeutettujen johtajain ja opettajain palkoista, tulisi Komitean mielestä valtion myös samassa suhteessa ottaa osaa näiden virkailijain eläkemenoihin. Jos Komitean ehdotus hyväksytään, näyttää sentähden mainitun suuntainen esitys olevan tehtävä Keisarilliselle Senaatille.

Helsingissä, marraskuun 8 päivänä 1912.

Komitean puolesta:

Aug. Ramsay.

John Uggla.

Kaupunginvaltuustolle.

Käsitellessään kysymystä eläke-edun varaamisesta kaupungin virkamiehille ei Helsingin Kaupunginvaltuusto toistaiseksi ole tehnyt päätöstä kaupungin käsityöläiskoulujen opettajain ja opettajatarten eläkeasiassa. Näistä kouluista on ylempi käsityöläiskoulu Suomen Taideteollisuusyhdistyksen johdossa ja koulun johtokuntaan Kaupunginvaltuusto valitsee kaksi jäsentä. Alempia käsityöläiskouluja hoitaa johtokunta, jonka Kaupunginvaltuusto yksin valitsee. Nämä koulut, joissa tuhannet kaupungin nykyiset tai vastaiset työntekijät yhtäkaa etsivät oppia, täyttävät yhtä hyvin kuin kaupungin kansakoulutkin kunnallisen tarpeen, minkätähden niitä myös, yhtä hyvin kuin kansakoulujakin, on pidettävä kunnallisina laitoksina. Käsityöläiskoulujen aikaansaama sivistyksen kohoaminen lisää kaupungin työväestön ansaitsemismahdollisuuksia ja tuottaa siten kaupungin hallinnolle väestön tulojen karttumisen johdosta runsaampia taksoitustuloja, joten näiden koulujen aiheuttamat kustannukset vähitellen jälleen korvautuvat kunnalle. Mitä käsityöläiskoulujen syntyyn tulee, on marraskuun 25 päivänä 1885 annetussa asetuksessa Taide-teollisuusyhdistyksen 1870-luvun alussa perustama koulu pantu vastaisten käsityöläiskoulujen esikuvaksi näitä kouluja järjestäessä kaupunkien aikaisemmin voimassa pitämäin sunnuntai- ja iltakoulujen sijaan. Tämän asetusten johdosta tuli käsityöläiskouluista kunnallinen räsitus, jota kaupungin on kannettava, sikäli kuin sen väestö haluaa tuollaista opetusta hyväksensä käyttää. (Arm. Julist. maalisk. 31 p:ltä 1879, 4 luku 32 § ja huhtik. 15 p:ltä 1889, 14 §).

Samoin kuin kansakoulut ovat kouluylivaltuuden valvonnan alaisia, samoin käsityöläiskoulutkin ovat Teollisuushallituksen alaisia, ja samaten kuin valtioapua myönnetään kansakouluille, myönnetään sitä käsityöläiskouluillekin, vaikka toisilla perusteilla. Käsityöläiskouluille maksetaan valtioapua puolet johtajain ja opettajain palkasta, jota vastoin asianomaisen kaupunkikunnan on suoritettava muut menot, niinkuin huoneiston, lämmityksen, valaistuksen, siivoamisen y. m. kustannukset. Tästä yleisestä periaatteesta taideteollisuuskeskuskoulu, joka on ylempänä käsityöläiskouluna Helsingin kaupungissa, eroaa sikäli, että valtio kustantaa huoneiston, lämmityksen ja valaistuksen, mikäli Ateenumin rakennuksessa oleva tila sallii, ja taas kaupunki puolestaan suorittaa puolet opettajain palkoista siltäkin osalta, mikä kohdistuu ylempään taideteollisuuden opetukseen. Jos kuitenkin Taideteollisuusyhdistys lakkauttaisi koulutoimintansa tahi valtio ottaisi haltuunsa ylempään taideteollisuuskoulun, jäisi samalla huoneiston hankkiminen ja kustantaminen ylempälle käsityöläiskoululle Helsingin kaupungin velvollisuudeksi, voimatta kunta päästä tätä velvollisuuttaan täyttämästä.

Erinäisiä kertoja on Helsingin Kaupunginvaltuusto tehnyt päätöksiä käsityöläiskoulujen järjestämisestä: ensi kerran vuonna 1886 Valtiovaraintoimituskunnan kiertokirjeen johdosta marraskuun 25 päivältä 1885, joka kirje aiheutui samana päivänä vahvistetusta asetuksesta, joka koski «sunnuntai- ja iltakoulujen lakkauttamista sekä näiden koulujen muodostamista käsityöläiskouluiksi», ja toisen kerran vuonna 1892 Kauppa- ja teollisuustoimituskunnan kirjelmän johdosta huhtikuun 30 päivältä 1891, joka koski käsityöläiskoulun muuttamista pois Ateneumista (Kaupunginvaltuuston pain. asiakirj. N:o 9 vuodelta 1886 ja N:o 7 vuodelta 1892). Näistä asiakirjoista ja niihin perustuvista päätöksistä käy täysin selvästi ilmi, että Kaupunginvaltuustokin on katsonut käsityöläiskoulujen, niin ylempien eli taideteollisuuskeskuskoulun kuin alempienkin, olevan kunnallisia laitoksia, jotka kunta kustantaa, sikäli kuin niille ei myönnetä valtioapua. Tästä seuraa, että näiden koulujen opettajain ja virkamiesten pitää, samaten muidenkin kunnan palveluksessa olevien henkilöjen, päästä osallisiksi eläke-eduista. Samoin kuin alemmat käsityöläiskoulut oppilasluvun lisääntymisen johdosta on erotettu taideteollisuuskeskuskoulusta, samaten ovat Helsingin Kaupunginvaltuuston vapaaehtoisesti perustamat kaksi ammattikoulua kehittyneet käsityöläiskoululaitoksesta ja juuri tämän johdosta saaneet valtiolta avustusta samoilla perusteilla kuin käsityöläiskoulut. Mitään syytä, minkätähden ammattikoulut nauttivat eläke-etuja käsityöläiskoulujen edellä, ei niinmuodoin ole.

Rohkenemme lopuksi kiinnittää Herrain Kaupunginvaltuutusmiesten huomiota siihen, että kaupungin ammattikoulujen eläkeolojen järjestäminen edellä viitattuun suuntaan on erinomaisen tärkeä silmälläpitäen kelvollisten opettajavoimain saantia mainittuihin kouluihin, ei ainoastaan lyhyeksi ajaksi, vaan vakinaisesti — mikä nykyoloissa tietenkin on osottautunut sangen vaikeaksi.

Helsingissä helmikuulla 1912.

Suomen Taideteollisuusyhdistys:

Mauritz Hallberg.

Gustaf Strengell.

ALEMPAIN
KÄSITYÖLÄISKOULUJEN

JOHTOKUNTA.

Helsingissä

maalisk. 5 p:nä 1912.

Herroille Helsingin Kaupunginvaltuusmiehille.

Joulukuun 22 päivänä 1911 päätti Kaupunginvaltuusto, etteivät käsityöläiskoulujen johtajat ja opettajat ainakaan toistaiseksi pääsisi osallisiksi kunnan varaamista eläke-eduista, koska nämä virkailijat kunnan muihin virka- ja palvelusmiehiin verraten ovat jonkun verran poikkeusasemassa. Kun tästä päätöksestä ei käy selville, missä kohden nämä virkailijat ovat poikkeusasemassa, saa alempain käsityöläiskoulujen Johtokunta, jonka Kaupunginvaltuusto yksin on valinnut, kunnioittaen huomauttaa seuraavista seikoista, jotka Johtokunnan mielestä osottavat, että alemmat käsityöläiskoulut yhtä hyvin kuin kaupungin käsityöläiskoulut ja ammattikoulut ovat kunnallisia laitoksia. Marraskuun 25 päivänä 1885 «sunnuntai- ja iltakoulujen lakkauttamisesta ja näiden koulujen muuttamisesta käsityöläiskouluiksi» annetun asetuksen johdosta julkaistun Valtiovarainoimituskunnan kiertokirjeen mukaan samalta päivältä sekä Kauppa- ja teollisuustoimituskunnan kirjelmän johdosta huhtikuun 30 päivältä 1891, joka koski käsityöläiskoulun muuttamista pois Ateneumin rakennuksesta (Kaupunginvaltuuston pain. asiakirj. N:o 9 vuodelta 1886 ja N:o 7 vuodelta 1892) on Helsingin kaupunki kokonaan ottanut alempain käsityöläiskoulujen perustamisen ja hoidon huolekseen. Käsityöläiskouluille suorittaa valtio apumaksua puolet johtajain ja opettajain palkoista, jota vastoin kansakouluille tuleva valtioapu on 25 % kaikista lasketuista menoista. Viime vuonna nousivat alempain käsityöläiskoulujen kustannukset rahasäännön mukaan 45,386 markkaan, josta määrästä valtioapua oli 14,818: —. Kaikkien koulujen tulot ja menot tilitetään vuosittain kaupungin rahatoimelle ja mahdollisesti syntynyt säästö maksetaan takaisin. Näiden ja kaupungin muiden laitosten hallinnon välillä ei niinmuodoin ole mitään eroa. Koulujen johtajat, opettajat ja vahtimestarit ottaa Johtokunta toimeen. He eivät niinmuodoin ole poikkeusasemassa kaupungin muiden lautakuntain ottamiin, kunnallisesta eläkkeestä osallisiksi päässeihin virkamiehiin verraten. Voimassa olevain asetusten johdosta kaupunkikunta ei voi päästä velvollisuudestaan pitää voimassa käsityöläiskouluja, vaan on näitä samoin kuin kansakoulujakin pidettävä voimassa sikäli kuin valistusta etsivä väestö haluaa tuollaisia oppilaitoksia käyttää. Sen johdosta että koulut nykyään ovat iltakouluja, täytyy opettajiksi yleensä etsiä henkilöjä, joilla on jokin muu toimi, mutta eräillä henkilöillä kuitenkin on ainoa virkatoimensa näissä kouluissa. Kohtuulliselta kuitenkin näyttää, että henkilöt, jotka, vaikkapa vähäiselläkin vuosipalkalla, ovat Helsingin kaupungin käsityöläiskoulujen palveluksessa ja siten käyttävät työnsä kunnan hyväksi, asetetaan muiden kunnan virka- ja palvelusmiesten vertaisiksi,

ja saa Johtokunta Kaupunginvaltuustolta kunnioittaen anoa, että kysymys käsityöläiskoulujen osallisuudesta kunnan varaamaan eläke-etuun otettaisiin uudelleen käsiteltäväksi sekä että käsityöläiskoulut asetettaisiin samaan asemaan kuin kaupungin vapaaehtoisesti perustamat ammattikoulut, jotka käsityöläiskouluina saavat valtioapua samoilla perusteilla kuin nämäkin, ja että siis ensinmainittujen koulujen palveluksessa oleville johtajille, opettajille ja vahtimestareille myönnettäisiin eläke-edut, sikäli kuin nämä virkailijat muuten täyttävät eläkkeen saamiseen nähden pannut ehdot.

Alempain Käsityöläiskoulujen Johtokunnan puolesta:

Ernst Nordström.

E. A. Törnwall.

Esitys kasvattilasten hoitoa koskevassa asiassa.

HELSINGIN

TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA.*Helsingissä,**marrask. 8 p:nä 1912.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 198.

Kaupunginvaltuustolle antamaansa Helsingin kaupungin terveydenhoitojärjestyksen ehdotukseen oli Lautakunta pannut erinäisiä Uudenmaan läänin kuvernöörin helmikuun 18 päivänä 1895 vahvistamassa «säännössä kasvattilasten hoidolle Helsingissä» olevia määräyksiä. Mainitun säännön määräykset eivät nimittäin Lautakunnan mielestä enää olleet täysin tarkoituksenmukaisia eivätkä riittäviä, minkä johdosta Lautakunta oli ehdottanut niitä muutettavaksi ja erinäisiltä kohdin täydennettäväksi.

Kun kuitenkin tämä ehdotus, josta Kaupunginvaltuusto on halunnut saada Maistraatin lausunnon, jota ei vielä ole annettu, toistaiseksi on jäänyt lepäämään, on Kasvatuslautakunta kirjelmässä Terveidenhoitolautakunnalle viime tammikuun 12 päivästä, samalla kun on ehdotukseen esittänyt erinäisiä vähäisiä muutoksia, jättänyt Terveidenhoitolautakunnan tutkittavaksi, eikä Lautakunnan mielestä näin ollen olisi tarkoituksenmukaista hetimiten tehdä Kaupunginvaltuustolle esitys mainitun ehdotuksen vahvistamisesta mikäli kasvattilasten hoitoa koskee.

Lautakunnassa tämän johdosta olleessa periaatteellisessa keskustelussa Lautakunta havaitsi, ettei kysymystä suinkaan olisi katsottava ainoastaan terveydenhoitokannalta, vaan että se kohdistuu muidenkin viranomaisten, nimittäin Kasvatuslautakunnan, Holhouslautakunnan ja Vaivashoitohallituksen toimialoihin, minkätähden Terveidenhoitolautakunnan mielestä olisi asialle eduksi, jos sen käsittelisi komitea, jossa olisi kaikkien vastamainittujen lautakuntain edustajia.

Tämän käsityksen mukaisesti asetettiin sittemmin komitea, johon ovat kuuluneet Terveidenhoitolautakunnan edustajina allekirjoittanut Heikel, joka myös on toiminut komitean puheenjohtajana, sekä ensimmäinen kaupunginlääkäri, professori V. Sucksdorff, Holhouslautakunnan edustajana esittelijäsihteeri J. A. Nordman, Kasvatuslautakunnan vapaaherratar A. af Schultén ja Vaivashoitohallituksen edustajana kuvernööri I. Gordie. Komitean pyynnöstä on sen töihin asiantuntijana ottanut

osaa suojelukasvatuksen väliaikainen tarkastaja, rehtori, vapaaherra A. von Bonsdorff, joka myös on toiminut komitean sihteerinä.

Komitea on nyttemmin Terveydenhoitolautakunnalle antanut näin kuuluvan mietinnön.

Kaikissa sivistysmaissa jo muutaman vuoden käytännössä olleella yhteiskunnan toimeenpanemalla, vieraitten henkilöjen kasvatettaviksi annettujen lasten eli n. s. kasvattilasten hoidon silmälläpidolla on kaikkialla ollut likimpänä tarkoituksena koettaa ehkäistä pienten lasten suurta kuolleisuutta ja suojella heitä pahansuopaisten ja luonnottomain kasvatusäitien pahoinpitelyltä tahi tahalliselta huonolta hoidolta. Tämän mukaisesti on yhteiskunta antanut tämän valvonnan etusijassa terveydenhoitoviranomaisen toimeksi, vaikka onhan joissakuissa maissa tähän tarkoitukseen käytetty järjestysvallankin apua. Viime aikoina on kuitenkin puheenalaisen silmälläpidon hoitotapaan tehty erinäisiä muutoksia. Mitä enemmän yhteiskunnan velvollisuudet julkiseen lasten- ja nuorisonhoitoon nähden ovat astuneet etualalle, sitä suurempaa huomiota myös on pantu n. s. kasvattilasten etujen valvomiseen. Oltuaan aikaisemmin etusijassa terveydenhoitoasia tai joka tapauksessa toimenpide, jonka päätarkoituksena oli tyydyttävän ruumiillisen hoidon takaaminen lapsille, on tehtävää nyttemmin yhä enemmän ruvettu käsittämään yhteiskunnalliseksi kasvatusasiaksi. Tämä on johtunut niistä epäsuotuisista edellytyksistä, joiden alaisina kaikkein useimmat näistä lapsista kasvavat.

Kasvattilapsilla ei ole omaa kotia eivätkä he sentähden saa hoitoa luonnollisilta elättäjiltään, vaan on heidät annettu vieraitten henkilöiden huostaan, jotka heitä hoitavat ja kasvattavat, useimmiten korvausta vastaan. Ja vaikka yleensä onkin tunnustettu, että n. s. kasvattiäidit sangen useassa tapauksessa eivät kohtele huostassaan olevia lapsia tylästi, vaan päinvastoin hyvin, niin tekevät he tämän kuitenkin vain ansaitsemishalusta. Mitä runsaampi ja säännöllisempi maksu on, sitä parempia takeita sentähden tavallisesti myös täytyy olla tyydyttävän hoidon saamisesta. Useimmat kasvattilapset ovat aviottomia. Aviottoman lapsen isä pyrkii tavallisesti vapautumaan velvollisuuksistaan lasta ja sen äitiä kohtaan. Äidiksi tulemisen johdosta muuttuu naimattoman naisen yhteiskunnallinen asema tuntuvasti. Ellei lainsäädäntö helpota oikeudenkäyntimenettelyä äidin hakiessa lapsen isän velvoittamista maksamaan elatusapua tahi ellei yhteiskunta aseta viranomaista tahi erityistä palkattua henkilöä puheenalaisessa tarkoituksessa olemaan hänen apunaan ja opastajanaan, täytyy tuon naimattoman äidin, useimmiten lapsen isältä avustusta saamatta, huolehtia lapsen hoidosta ja kasvatuksesta. Tämä menee tavallisesti yli hänen voimainsa. Hyvästä tahdostaan huolimatta hän ei voi hankkia itselleen sitä raha-ansiota, joka takaisi lapselle hyvän hoidon ja hänelle itselleen mahdollisuuden elää ylen suureen puutteeseen ja ahdinkoon joutumatta. Äidin työskennellessä kaupungissa tahi tehdasyhdyskunnassa täytyy sentähden lapsi antaa vieraitten hen-

kilöjen hoitoon ja joutuu näiden luona vaaraan, sen johdosta että äidin on vaikea tyydyttävästi ja sopimuksen mukaan suorittaa hoitomaksua. Kotia valitessaan täytyy äidin useinkin sangen paljon panna huomiota lapsen hoidosta vaaditun korvauksen määrään; ja jos hänen aluksi on onnistunut saada lapsi sijoitetuksi sopivaan kotiin, joutuu sen vastainen hoito uhanalaiseksi, sen johdosta ettei äiti kykene kunnollisesti täyttämään sopimustaan hoitomaksun suoritukseen nähden. Äiti sijoittaa sitten lapsen halvempaan ja vähemmän sopivaan kotiin siinä paikkakunnassa, missä hän itse oleskelee, tahi lähettää sen maalle mihin sattuu. Voipa niinkin käydä että äiti, kun ei enää kykene kustantamaan lapsen hoitoa vieraitten henkilöiden luona, ottaa, ellei hän ole palvelijatar, lapsen omaan hoitoonsa. Mutta sen johdosta lapsen asema usein entisestäänkin huononee. Äiti on asukkina vieraassa perheessä tahi muiden vertaistensa naisten huonetoverina. Hänen työnsä kaupungissa ja tehdasyhdyskunnassa on suoritettava kodin ulkopuolella ja lapsi jää sentähden enimmäksi osaksi päivästä miltei kokonaan omiin oloihinsa, saa kenenkään valvomatta varhain ruveta kuljeksimaan ympärinsä ja jää hoitoa ja kasvatusta vaille. Se varttuu saamatta sitä hoitoa, mitä jokaino lapsi tarvitsee, ja seuraukset yhteiskunnan laiminlyönnistä ottaa ajoissa huomioon lapsen suojeluksen tarve kohtaavat sangen usein enemmän tahi myöhemmin yhteiskuntaa itseään.

Lapsen syntymän aikaansaama äidin yhteiskunnallisen aseman muuttuminen ja hänen taistelunsa lapsen ja oman elatuksensa puolesta vie useinkin siihen, että hän siveellisesti vajoo tai joutuu kokonaan turmiolle. Avioliiton ulkopuolella syntynyt lapsi joutuu useimmiten pienestä pitäen koko lapsuutensa ja nuoruutensa ajan elämään oloissa, jotka tavattoman suuressa määrässä saattavat sen alttiiksi ei suinkaan ainoastaan ruumiillisen hoidon vaan sangen paljon myös kasvatuksen laiminlyönnin ja pahatapaisuuden vaikutuksille. Kokemus ja laajaan tilastoaineistoon perustuvat tutkimukset ovat vakuttavasti osottaneet viimeksi mainitun asianlaidan. Yhteiskunnan menestyksen kannalta katsoen tämä on seikka, joka ansaitsee vakavaa huomiota. Yhteiskunnan velvollisuuksilla aviottomia lapsia ja heidän äitejään kohtaan on sangen tärkeä yhteiskunnallinen merkitys. Yhteiskunnan asiana täytyy olla auttaa äitiä, ja lapsen ja yhteiskunnan oman edun kannalta täytyy katsoa yhteiskunnan velvollisuudeksi, että se pitää silmällä lapsen ruumiillista hoitoa ja koettaa ehkäistä pienten lasten suurta kuolleisuutta, mutta myös panee kaikkea tarpeellista huomiota lasten siveelliseen hoitoon ja kasvatukseen koko alakäisyysaikana tahi joka tapauksessa siksi, kunnes lapset ovat päässeet täysin turvallisiin oloihin. Tässä yhteydessä on lisäksi huomautettava siitä puheenalaisiin lapsiin nähden sangen yleisesti saavutetusta kokemuksesta, että kasvattilasten hoidon silmälläpidon avulla, semmoisena kuin se yleensä on ollut järjestettynä, yhteiskunnalle pelastetut nuoret yksilöt eivät suinkaan aina lisää sen työvoimaa eikä kansalaishyveitä.

Sivistysmaissa viime aikoina kasvamistaan kasvanut harrastus julkiseen lasten- ja nuorisonhoitoon on, niinkuin sanottu, sangen suuressa määrin kiinnittänyt huomiota

aviottomiin lapsiin ja tarpeellisuuteen panna heidän suojelemiseensa aivan erikoista huolta. Kasvatilasten silmälläpidon entiseen järjestykseen ja siitä aikaisemmin annettuun lainsäädäntöön on muutoksia tehty. Yhteiskunnan tässä kohden toimittama valvonta kohdistui alussa vain lapsen ensimmäisiin tahi muutamisiin ensimmäisiin elinvuosiin. Nytemmin se on ulotettu pitemmälle ja käsittää lapsen iän osin oppivelvollisuuden alkamiseen, osin neljänteen- tahi viidenteentoista ikävuoteen asti. Tarkastukseen on sangen yleisesti yhdistetty yhteiskunnan velvollisuus tutkia niiden kotien laatua, jotka ovat ilmoittautuneet halukkaiksi vastaanottamaan kasvatilapsia. Nimenomaan tätä tarkoitusta varten valmistuneita ja palkattuja työvoimia on entistä enemmän asetettu silmälläpitoa hoitamaan. Mutta tärkein parannus tällä alalla on se ammattihoilous, joka useissa maissa on viime vuosina toimeenpantu aviottomiin lapsiin nähden ja johon myös on yhdistetty kasvatilasten hoidon silmälläpito. Tämä järjestys, jota alkuaan sovellettiin Ranskassa sillä tavoin, että departtementtien prefektit erinäisten virkamiesten avulla toimivat niiden lasten holhoojina, jotka syystä tai toisesta olivat joutuneet yhteiskunnan huostaan, on muutama vuosi takaperin, vaikka tosin hiukan muutetussa muodossa, otettu käytäntöön Saksassa, missä se on levinnyt tavattoman nopeasti. Tämän järjestelmän avulla saavutetut tulokset ovat antaneet yhteiskunnan lasten- ja nuorisonhoitoa harrastaville viranomaisille ja henkilöille Itävallassa ja Unkarissa sekä Sveitsissäkin aihetta panna ammattihoilouden käytäntöön saattamiseen sangen suurta huomiota, ja tuo järjestelmä onkin näissä maissa huomattavasti levinnyt. Ammattihoilous pyrkii useissa sivistysmaissa kehittämään julkisen lastenhoidon keskuslaitokseksi, ja sen käytäntöön ottaminen koko sivistyneessä maailmassa lienee nytemmin vain ajankysymys.

Erittäinkin n. s. kasvatilasten hoidossa ja kasvatuksessa — huomautettakoon vieläkin, että nämä miltei poikkeuksetta ovat aviottomia lapsia — on ammattihoilous osottautunut äärettömän tärkeäksi. Kun voimassa olevan holhousoikeuden mukaan ylipäätään jokainen henkilö on velvollinen ottamaan tuomioistuimen hänelle uskomiaan holhutoimen tehtäväkseen, eikä tätä tointa suinkaan ole katsottava ainoastaan velvollisuudeksi hoitaa holhokin omaisuutta, vaan myös ohjata ja valvoa hoidokin hoitoa ja kasvatusta, asetetaan yksityisten kansalaisten uhrautuvaisuudelle ja velvollisuudentunnolle vaatimuksia, joita he tavallisesti eivät tahdo eivätkä voi täyttää. Ellei holhotin omaisuuden hoidosta tule holhoojalle palkkiota, vaan holhoojan tehtävä on ollut vain palkaton luottamustoimi, on sitä, niinkuin kokemus on osottanut, suurena määrin laiminlyöty. Niinpä on esimerkiksi erinäisissä Saksan valtioissa jo monena vuonna laadittu tarkka suojelukasvatuksen (Fürsorgeerziehung) tilasto osottanut, että holhunalaiset lapset ovat suurelta osalta olleet siveellisesti huonossa hoidossa ja että suhteettoman suuri osa heistä on viranomaisten toimesta otettu julkisesti kasvatettaviksi. Useimmat niistä lapsista, jolle tuomioistuin on määrännyt holhoojan ja joiden silmälläpidosta holhooja, holhotin varattomuuden johdosta, ei saa korvausta, ovat aviottomia. — Monessa maassa on lainsäätäjät havainnut välttämättömäksi vaatia että kullekin aviottomalle lapselle määrätään holhooja. — Kun puheenalaisten lasten

luku kaikkialla sivistyneessä maailmassa on sangen suuri, jopa kaupungeissa ja tehdasyhdyskunnissa enemmän kuin 20 % kaikista lapsista, ovat nämä lapset useimmin holhoojan tarpeessa, minkätähden juuri nämä lapset etusijassa joutuvatkin kärsimään siitä, että yksityiseltä holhoojalta puuttuu tahtoa tai kykyä kunnollisesti hoitaa tehtävänsä. Mutta ei ainoastaan lasten hoidon ja kasvatuksen välitön silmälläpito joudu tässä alttiiksi, vaan sekin lasten tulevaisuudelle tärkeä seikka, että heidän isänsä ajoissa ja tehokkaasti velvoitetaan suorittamaan lasten toimeentuloa varten tarpeellinen kohtuullinen elatusapu, laiminlyödään. Yksityisholhoojilta tavallisesti puuttuu tarpeellista kykyä tahi tarmoa saattaa isä velvoitetuksi osaltaan avustamaan lapsen elatusta. Sen teoreettisesti oikean vaatimuksen että yksityisen kansalaisen voi velvoittaa toimimaan apua tarvitsevan lapsen holhoojana on kokemus osottanut mahdottomaksi toteuttaa, jos mieli taata lasten ja heidän hoitonsa tyydyttävä silmälläpito.

Ammattiholhousta on kahta eri muotoa. Toinen näistä on järjestetty siten, että jokin kunnallinen virkamies joko voimassa olevan lain mukaan toimii eräitten lapsiryhmäin holhoojana tai, mikä on useimmiten laita, tuomioistuimen määräyksen nojalla kaikkien niiden kunnassa olevain varattomain lasten holhoojana, joille holhooja on määrättävä ja joiden hoitoa kunnan on suhteessa tai toisessa pidettävä silmällä. Toinen holhousmuoto on se, että paikkakunnalla toimivan lasten- tahi nuorisonhoitoyhdistyksen puheenjohtaja tai virkailija sopimuksen nojalla tuomioistuintelta hankkii itselleen määräyksen olla jonkin isonlaisen lapsijoukon holhoojana. Kumpaisessakin tapauksessa on ammattiholhoojalla apunaan vapaaehtoisia voimia, jotka asianharrastuksesta tarjoovat hänelle apuaan ja hänen johdossaan ja hänen ohjeittensa mukaan harjoittavat ihmisystävällistä toimintaansa. Suuremmissa kaupungeissa on ammattiholhoojalla lisäksi käytettävänä palkattuja apulaisia. Ammattiholhoojalla on holhous toimi päätehtävänä. Hän ehtii siihen käyttää riittävästi aikaa ja voi hankkia erikoistietoja kaikilta niiltä aloilta, joilla hänen täytyy avustaa holhottejaan tai valvoa heidän etujaan. Lasten ruumiillista hoitoa silmälläpitämään näiden ensimmäisinä ikävuosina asetetaan ammattiholhoojan avuksi tarpeellinen määrä lääkärejä. Ammattiholhooja voi kokemuksensa perusteella järjestää asiat tarpeellisella auktoriteetilla, ja erittäinkin on näin laita, jos hän on kunnan virkamies. Useimpiin holhotteihinsa — aviottomiin lapsiin — nähden on ammattiholhoojan ensimmäisenä ja erittäin tärkeänä tehtävänä valvoa lapsen ja äidin oikeutta lapsen isää vastaan ja koettaa hyvällä saada hänet täyttämään velvollisuutensa tai, ellei se onnistu, saattaa hänet tuomioistuintietä velvoitetuksi maksamaan kohtuullinen apumaksu lapsen hoitokustannuksiin sekä katsoa että apumaksu kunnollisesti suoritetaan. Tämän toiminnan onnistuminen kysyy niin suurta asiantuntemusta, tarmoa ja johdonmukaisuutta, että yksityisholhooja, niinkuin sanottu, sangen usein jää siinä puolitiehen. Kasvatilasten tulevaisuus kuitenkin on sangen suuressa määrässä sen varassa, että heidän hoitoonsa ja kasvatukseensa tarpeellisia rahavaroja on käytettävänä. Esimerkkinä siitä, mitä tässä kohden on ammattiholhousjärjestelmän avulla aikaansaatu, mainittakoon seuraavaa: Sen sijaan että Saksan kaupungeissa ennen

ammattiholhouksen käytäntöön ottamista saatiin enintään 30—40 % aviottomain ja useimmissa tapauksissa kotipaikallaan kasvattilapsiksi sijoitettujen lasten isistä maksamaan elatusapua, on vastaava prosenttiluku puheenalaisen järjestelmän vallitessa ollut 85 ja paikoin suurempikin. Kahdessa, väkiluvultaan Helsinkiä hiukan suuremmassa kaupungissa, nimittäin Dortmundissa ja Strassburgissa, kertyi aviottomain lasten isiltä elatusapua, ensinmainitussa kaupungissa vuonna 1910 yli 60,000 markan ja jälkimäisessä vuonna 1909 yli 66,000 markan; Leipzigissä, joka kaikista Saksan kunnista ensimmäisenä otti ammattiholhouksen käytäntöön, suorittivat aviottomain lasten isät vuonna 1910 kaikkiaan yli 366,000 markan apumaksua lasten hoidon ja kasvatuksen kustantamiseksi. Voidakseen sijoittaa lapset sopiviin koteihin täytyy ammattiholhoajalla olla tilaisuutta kohta niitä neuvoa tarvitseville, ja tämä käykin päinsä sen johdosta että hänellä on apunaan sekä palkattuja apulaisia että myös yksi tahi useampia paikallisia lastenhoitoyhdistyksiä. Hänen huomionsa pitää olla kohdistettuna siihen, että lapset voi tarpeen vaatiessa muuttaa hoitokodista toiseen, ja hänen pitää aina hankkia varmuutta siitä, että lapset saavat kaikin puolin tyydyttävän hoidon ja kasvatuksen. Lasten tultua kouluikään on ammattiholhoajan itse tahi muiden avulla valvottava, että he käyvät säännöllisesti koulua, ja erittäinkin on hänen huolehdittava holhottien jatko-opetuksesta ja ammattikehityksestä sekä ylipäättään heidän elämänuransa valinnasta, koska, mikäli kokemus on osottanut, tämän seikan huolellinen huomioon ottaminen suurimmassa määrässä ratkaisee mitä edellytyksiä nuorukaisilla on voidakseen kehittyä kunnollisiksi yhteiskunnan jäseniksi.

Sen seikan valaisemiseksi, miten ammattiholhoisuus on verraten lyhyessä ajassa saanut oloihin aikaan parannusta, mainittakoon vielä seuraavaa. Sen sijaan että Preussissä vuonna 1901, jolloin suojelukasvatuslaki siellä pantiin voimaan, kaikista suojelukasvatuksen alaisista lapsista 17,3 % oli aviottomia ja 30 % vailla holhoajaa, olivat vastaavat prosenttiluvut vuonna 1909 ainoastaan 12,6 ja 22,5.

Mitä n. s. kasvattilasten ja aviottomain lasten asemaa järjestävään lainsäädäntöön tulee, ei Suomi siinä kohden ole pysynyt muiden maiden kehityksen rinnalla. Meilläkin on tosin olemassa ehdotuksia tähän kuuluvain olojen järjestämiseksi ja niiden toteuttaminen poistaisi huomattavia puutteita meidän lastenhoitolainsäädännöstämme, mutta näiden ehdotusten pääseminen laiksi on toistaiseksi sangen epävarma.

Hallituksen asettama n. s. suojelukasvatuskomitea ehdotti vuonna 1905 antamassaan mietinnössä, että kasvattilapsetkin otettaisiin huomioon komitean laatimassa suojelukasvatuslain ehdotuksessa ja että näiden lasten hoito uskottaisiin kasvatuslautakunnille, joiden asettamista maamme kuhunkin kuntaan komitea puoltaa.

Jo paljon aikaisemmin tehdyn säätyanomuksen johdosta on Lainvalmistelukunta vuonna 1910 laatinut ehdotuksen laiksi aviottomista lapsista. Tämän ehdotuksen mukaan paranisi näiden lasten perheoikeudellinen asema tuntuvassa määrässä, lasten isäin velvoittaminen maksamaan elatusapua niinikään kävisi helpommin

päinsä ja apumaksujen suoritus tulisi tuntuvassa määrässä taatuksi. Kuluvan vuoden valtiopäivillä tehtiin samaa sisällystä oleva eduskuntaesitys, jota lakivaliokunta tarkasteli ehtimättä sitä kuitenkaan loppuun käsitellä.

Komitea on täysin tietoinen siitä, ettei kaikin puolin tehokas kasvattilasten hoito ole yhteiskunnan taholta aikaansaataavissa, ellei sitä varten ryhdytä erikoisiin lainsäädäntötoimiin. Mutta toiselta puolen on komitea sitä mieltä, että kunta voisi näiden lasten hyväksi tehdä paljon enemmän kuin se on tähän asti tehnyt, jos nykyäänkin voimassa oleva lainsäädäntö täysin käytettäisiin hyväksi. Parempi järjestys on epäilemättä aikaansaataavissa niin menetellen, että toimenpiteet ovat, sittenkun olot tällä alalla aikanaan saadaan lainsäädäntötietä järjestetyiksi, helposti sovitettavissa lain tässä kohden säätämäin ohjeiden mukaisesti. Sitä paitsi komitea, erittäinkin silmälläpitäen niitä vaikeuksia, joita yhteiskunnallisten uudistusten aikaansaaminen lainsäädäntötietä nykyään kohtaa, on sitä mieltä että puheenalaisten lasten hätä ja heidän hyväkseen järjestetyn suojelutyön merkitys yhteiskunnan omaa etua katsoen jo nyt vaativat ryhtymään niihin toimenpiteisiin, jotka ovat aikaansaataavissa vastaista lainsäädäntöä odotellessa. Ennenkuin komitea yrittää osottaa, mihin suuntaan kunnan olisi komitean mielestä toimeenpantava muutoksia kasvattilasten hoidon silmälläpidossa, katsoo komitea olevan eräitä numerotietoja esittämällä valaiseminen kunnan kasvattilasten oloja vuodesta 1895 eli siitä ajasta lähtien, jolloin Terveydenhoitolautakunta sai niiden hoidon silmälläpidon huolekseen. Mutta kun Lautakunta ei ryhtynyt tähän toimeen vuoden alusta, vaan vasta toukokuun 1 päivästä samaa vuotta, lienee sopiva alottaa tiedot vuodelta 1896.

Terveydenhoitolautakunnalle ilmoitettuja kasvattilapsia, joiden hoitoa pidettiin silmällä, oli

1896	169	1904	240
1897	202	1905	219
1898	210	1906	234
1899	186	1907	259
1900	196	1908	260
1901	216	1909	285
1902	232	1910	278
1903	277		

Vaikka valvonnan pitää jatkua, kunnes lapset ovat tulleet 8 vuoden ikään, ovat ilmoitetuista ja valvonnan alaisista lapsista kolmea vuotta vanhemmat aina olleet vähemmistönä. Tämä asianlaita käy selville seuraavasta taulukosta, jossa numerotiedot ovat prosenttilukuja.

Vuonna	Vuotta nuorempia lapsia	1 ja 2 vuoden välillä olevia lapsia	2 ja 3 vuoden välillä olevia lapsia	Yhteensä prosenttia	3 ja 8 vuoden välillä olevia lapsia
1896	23,1	26,6	16,6	66,3	33,7
1897	29,1	19,3	16,9	65,3	34,7
1898	21,9	24,8	13,3	60,0	40,0
1899	39,8	15,6	10,7	66,1	33,9
1900	31,6	16,9	11,7	60,2	39,8
1901	17,1	24,1	17,1	58,3	41,7
1902	22,9	29,3	11,6	63,8	36,2
1903	26,4	18,8	14,0	59,2	40,8
1904	30,8	17,5	13,8	62,1	37,9
1905	33,8	20,0	11,0	64,8	35,2
1906	33,6	22,2	12,0	65,8	34,2
1907	35,1	20,9	13,9	69,9	30,1
1908	34,2	20,8	14,6	69,6	30,4
1909	37,9	18,2	15,1	71,2	28,8
1910	28,4	29,5	12,6	70,5	29,5

Marraskuun 1 päivänä 1911 Terveystoimituslautakunnan silmälläpidon alaisina olevista 209 lapsesta oli

aviottomia 197 eli 94,3 %
 aviollisia 12 » 5,7 »

ja aviottomain lasten äideistä oli

palvelijattaria 53,1 %
 tehtaalaisnaisia 10,5 »
 tarjoilijattaria 6,2 »
 muussa työssä toimivia 30,2 »

Hoitokoteihin suoritettiin kuukausittain lasten hoitomaksuja

10—15 markkaa 8,3 %:n puolesta
 16—20 » 30,2 » »
 21—25 » 32,7 » »
 26—30 » 16,6 » »
 31—35 » 8,3 » »
 40—50 » 2,4 » »
 tuntematon määrä 1,5 » »

Palvelijattarina työskentelevät äidit suorittivat kuukausittain lasten hoitomaksuja

15 markkaa	8,7 %:n puolesta
17 markkaa 50 p:ää	2,2 » »
18 »	2,2 » »
20 »	39,1 » »
24 »	1,1 » »
25 »	29,3 » »
27 »	1,1 » »
30 »	11,9 » »
35 »	3,3 » »
40 »	1,1 » »

Terveystoimikunnan silmälläpidon alaisten lasten kuolleisuus näkyy seuraavasta taulukosta, jossa erityistä huomiota on pantu kahta vuotta nuorempain lasten oloihin:

Vuonna	Lapsia	Lapsia, joiden ikä kuollessa oli			Kuolleita lapsia kaikkiaan	Lapsia, %:n joiden ikä kuollessa oli			Kuolleita kaikkiaan %:n luvin
		alle 1 v:n	1 ja 2 v:n välillä	2 ja 8 v:n välillä		alle 1 v:n	1 ja 2 v:n välillä	2 ja 8 v:n välillä	
1896	169	11	5	1	17	6,5	3,0	0,6	10,1
1897	202	17	6	3	26	8,4	2,9	1,5	12,8
1898	210	14	8	1	23	6,7	3,8	0,4	10,9
1899	186	22	3	2	27	11,8	1,6	1,1	14,5
1900	196	20	1	—	21	10,2	0,5	—	10,7
1901	216	10	15	5	30	4,6	6,9	2,3	13,8
1902	232	9	—	1	10	3,9	—	0,4	4,3
1903	277	18	3	—	21	6,5	1,1	—	7,6
1904	240	18	3	1	22	7,5	1,2	0,4	9,1
1905	219	23	3	2	28	10,5	1,4	0,9	12,8
1906	234	20	2	—	22	8,5	0,9	—	9,4
1907	259	27	5	4	36	10,4	1,9	1,5	13,8
1908	260	30	1	—	31	11,5	0,4	—	11,9
1909	285	19	1	—	20	6,6	0,4	—	7,0
1910	278	14	8	—	22	5,0	2,8	—	7,8

Niinkuin jo edellä on lausuttu, on komitean mielestä toimeenpantavissa erinäisiä ja tuntuvassa määrässä tehokkaita parannuksia kasvattilasten hoidon kunnallisessa silmälläpidossa tätä tarkoitusta varten tarpeellista lainsäädäntöä odotellessakin. Komiteasta näyttää, että uudistusten toimeenpanossa olisi huomioon etusijassa otettava seuraavat kolme seikkaa: mahdollisuus toimenpiteisiin ryhtymiseen lasten muuttamiseksi pois sopimattomista hoitokodeista, helpotuksen hankkiminen äideille hoitomaksujen säännöllisessä suorittamisessa hoitokoteihin, sekä toimenpiteisiin ryhtyminen tarpeellisen silmälläpidon aikaansaamiseksi ei ainoastaan mikäli koskee lasten ruumiillista hoitoa, vaan myös heidän kasvatustaan koko sinä aikana, jona heidän voi katsoa olevan sen tarpeessa.

Kun periaatetta että yhteiskunnalla on oikeus käyttää puhevaltaa kasvattilasten hoitoon nähden jo on useana vuonna sovellettu ei ainoastaan tällä paikkakunnalla vaan muissakin kaupungeissa, ja kuntain siten on katsottu olevan oikeutettuja viranomaistensa kautta valvomaan maksua vastaan vieraisiin koteihin kasvatettaviksi annettujen lasten ruumiillista hoitoa, ei tämän kunnallisen asian uudestijärjestämisessä liene vaikea saada hankituksi viranomaiselle oikeutta määrätä lapsi poistettavaksi hoitokodista, missä sen hoito on ilmeisesti epätydyttävä. Mikäli kokemus on osottanut, on tuntuva haittaa ollut siitä, ettei tätä seikkaa ole otettu huomioon tähän asti voimassa olevassa kasvattilasten säännössä. Tähän suuntaan käyvään toimenpiteeseen ryhtymisen kasvattilasten hyväksi luulisi näyttävän sitä vähemmän sopimattomalta, kun lainsäädäntö jo nyt oikeuttaa yhteiskunnan tuomioistuimen välityksellä ottamaan omilta vanhemmilta oikeuden kasvattaa lapsiaan, jos he ilmeistä kykenemättömyyttä osottamalla saattavat lasten kasvatuksen uhanalaiseksi. Vaikka, niinkuin edellä esitetystä taulukosta näkyy, silmälläpidon alaisten kasvattilasten kuolleisuus ei ole lasten ensimmäisenäkään elinvuotena ollut mainittavan suuri, vaan päin vastoin on eräinä vuosina pysynyt verraten alhaisena, on kuitenkin sattunut tapauksia, jolloin lasten terveinä ja elossa pysyttämistä tarkoittavan työn kannalta olisi ollut suotava, että viipymättä olisi voitu määrätä lapset muutettaviksi toiseen kotiin. Jotta kuitenkin varmasti voisi tarpeen vaatiessa määrätä lapsen annettavaksi sopivampaan hoitokotiin, edellyttää tämä, että lasten hoitoa silmälläpitävä viranomainen voi kussakin tapauksessa osottaa tuollaisen kodin, ja täytyy viranomaisen sentähden huolehtia siitä, että hänellä aina on tarpeellinen määrä hyviä hoitokoteja käytettävänä. Tällainen järjestely on aikaansaataavissa osin viranomaisen omilla toimenpiteillä, mutta erittäinkin yhden tahi useamman lastenhoitoa edistävän, viranomaiselle apuaan tarjoovan yhdistyksen toiminnalla. Tässä yhteydessä on huomautettava, kuinka tehokasta apua kasvattilasten hoidon silmälläpidossa Terveystoimikunnalla on ollut «Lastenhoidon edistämisyhdistykseltä», ja kuinka paljon tämä yhdistys on pienten lasten hoidon hyväksi tehnyt kunnassa ylipäätään.

Hyviä hoitokoteja ei yleensä ole tarjona eikä lapsia niissä tavallisesti saa pitempää aikaa hoidetuiksi, ellei suoriteta riittäviä hoitomaksuja ja näitä makseta kyllin säännöllisesti. Lasten kasvatusta ja hoitoa koko sinä aikana, jolloin ne eivät vielä

voi ruumiillisen kehityksensä ja ikänsä vuoksi auttaa itseään, joutuu uhanalaiseksi, ellei ole tarpeellisia rahavaroja käytettävänä. Täysin tyydyttävä kasvattilasten hoito on aikaansaataavissa ainoastaan siinä tapauksessa, etteivät taloudelliset varat ole liian niukat. Tähän nähden on käsitettävissä, minkätähden useissa maissa puheenalaisten lasten parasta tarkoittavassa työssä pannaan pääpaino siihen että viranomaisen tahi henkilön — ammattihoilhoajan — jonka huolena on lasten hoidon johto ja silmälläpito, tulee kaikin voiminsa ponnistella saadakseen aviottomain lasten isiltä tuomituksi ja perityksi elatusapu. Mutta ei ainoastaan lapsen, vaan myös, niinkuin edellä huomautettiin, äitien edun kannalta on mitä tärkeintä, että isät tässä kohden täyttävät volvollisuutensa. On sentähden aivan välttämätöntä, että naimattomille äideille varataan tilaisuus avun saamiseen, kun on kysymys toimenpiteisiin ryhtymisestä lasten isiä vastaan. Pitää olla kunnan toimesta olemassa viranomainen tahi henkilö, jonka puoleen äidit täydellä luottamuksella hyvissä ajoin, mieluummin jo ennen lapsen syntymistä, voivat tässä asiassa kääntyä. Jotta kunnan työ puheenalaisten lasten hyväksi kävisi tehokkaaksi ja yhdenmukaiseksi, pitäisi sen viranomaisen, jonka velvollisuutena tämänlaatuiset toimet ovat, mieluummin olla sama, jonka on kunnan puolesta valvottava lasten hoitoa; joka tapauksessa tulisi sen kunnallisen virkamiehen, jonka pitää olla tässä kohden äideille apuna, olla likeisessä yhteistoiminnassa kasvattilasten hoitoa valvovan viranomaisen kanssa. Tässä yhteydessä mainittakoon, että Viipurin kaupunginvaltuusto on hiljattain perustanut erityisen, lainopillisesti sivistyneen henkilön eli «holhoajan»johtaman»holhoustoimiston» — nimet eivät vastaa asian sisällystä — jonka johtosäännössä muun muassa sanotaan: «Johtaja eli holhoaja on velvollinen viikottain kaupungin kirkkoherranvirastoilta, lapsenpäästölaitoksista ja pienten lasten hoitoa varten perustetuista laitoksista (lastenseimistä y. m. s.) hankkimaan tietoja edellisenä viikkona syntyneistä aviottomista tahi mainittujen viranomaisten ja laitosten tietoon tulleista lapsista», «ellei äiti saa johtajaa vakuuttumaan siitä, että hän omin voiminsa kykenee kasvattamaan lapsen, ja isä on tunnettu, tulee holhoajan koettaa hyvällä saada isä suorittamaan apumaksua lapsen elatukseen tahi tuomioistuimen kautta pakottaa hänet siihen», sekä «Holhoajan pitää valvoa, että lasten elatusapumaksut säännöllisesti suoritetaan ja, jos tämä laiminlyödään, kohta ryhtyä toimiin maksun saamiseksi». Puheenalainen viipurilainen kunnallinen virkalija on välittömästi sen viranomaisen alainen, joka valvoo kasvattilasten hoitoa näiden varhaisimpina elinvuosina, ja yhteistoiminnassa hänen kanssaan. Tässä yhteydessä on myös mainittava, että lakivaliokunta kuluvan vuoden valtiopäivillä ehdotuksessaan laiksi aviottomista lapsista ehdotti, että «uskottu mies» on valittava jo naimattoman naisen raskauden aikana valvomaan hänen ja lapsen oikeutta makaajaa vastaan sekä että kunnan pitää tähän toimeen valita ja palkata sopiva henkilö. — Ei liene epäilemistä, että kunnan taholta puheenalaisessa tarkoituksessa hyvin järjestetty toiminta on saava paljon aikaan äitien ja lasten oikeuden suojelemiseksi tahi elatusavun saamiseksi lasten isiltä.

Niin kauan kuin maamme lainsäädäntö ei vielä helpota tehokkaiisiin toimiin ryhtymistä aviottomain lasten isä vastaan ja sentähden on sangen vaikea saada heidät velvoitetuiksi antamaan ja säännöllisesti maksamaan elatusapua, täytyy tietenkin edellyttää sangen yleisesti käyvän niin, että isät kaikista ponnistuksista huolimatta pääsevät tavalla tahi toisella täyttämästä velvollisuuksiaan. Herää näin ollen kysymys, eikö kunta voisi katsoa oikeutetuksi käydä välittömämmin auttamaan äitejä ja heidän kauttaan lapsia. Niinkuin edellä esitetyt tiedot näyttävät, ovat useimmat naimattomista äideistä naisia, joiden on työtoimintansa vuoksi joka tapauksessa mahdoton pitää lapsia omassa hoidossaan ja joiden niukan työansionsa johdosta aina on sangen vaikea ja usein mahdoton säännöllisesti suorittaa hoitokotien vaatimia maksuja. Edellä julkaistusta yhdistelmästä näkyy, että tällä paikkakunnalla käyvät maksut ovat verraten korkeat, mutta lasten huolellinen hoito edellyttää, niinkuin jo edellä mainittiin, tavallisesti tuollaisia maksuja. Kenties kävisi lapsia kuitenkin jonkun verran lukuisammin sijoittaminen maaseudulle, joten varmaankin heidän hoitokustannuksensa olisivat huojistettavissa; mutta pienten lasten kunnollinen hoito kysyy sielläkin melko suuria maksuja ja lapsen sijoittaminen äidin oleskelupaikasta etäällä sijaitsevaan seutuun voi olla omansa jouduttamaan äidin ja lapsen keskinäisen yhdyssiteen katkeamista. Kun yhteiskunnan etu vaatii että sekä isä että äiti elättävät lasta, mikä tietenkin on heidän luonnollinen velvollisuutensa, ja kun sitä paitsi on erittäin tärkeätä sekä naimattomalle äidille itselleen että jossain määrin myös lapselle, että ensinmainitun vastuunalaisuudentunto lapsen elatukseen nähden pysyy hereillä, olisi komitean mielestä kaukonäköisyyden mukaista, että kunta päättäisi tarpeellista varovaisuutta noudattaen taloudellisesti avustaa naimattomia äitejä heidän ponnistellessaan kustantamaan lasten elatusta niissä tapauksissa, jolloin lapsen isältä ei saada elatusapua. Lasten hoitoa silmälläpitävän viranomaisen kävisi oikeuttaminen tarkan harkinnan jälkeen kussakin eri tapauksessa antamaan apumaksua puheenalaisten kustannusten suorittamiseksi. Komitea on niinkään vakuuttunut siitä, että tällainen järjestely on periaatteellisesti oikea, samaten kuin komitea on varma siitä, että tällä tavoin naimattomain naisten velvollisuudentunto lastensa elatukseen nähden ei lamautuisi, ja voisi kunta komitean mielestä antaa apumaksunsa esimerkiksi jonkunlaisena takuusitoumuksena hoitomaksujen säännöllisestä suorittamisesta. Tätä viimeksimainittua järjestelyä on komitea tullut ajatelleeksi sen johdosta, että hoitokoteihin suoritettavat maksut aivan todennäköisesti olisivat jossain määrin huojistettavissa, jos kodit voisivat olla varmoja maksujen säännöllisestä suorittamisesta. Tähän komitea vielä pyytää lisätä, että ulkomaisessa lainsäädännössä määrätään, että kunnan on suoritettava apumaksua puheenalaiseen tarkoitukseen ja että tällainen järjestely myös on pantu siihen alustavaan ehdotukseen, minkä lakivaliokunta kuluvan vuoden valtiopäivillä laati asetukseksi aviottomista lapsista.

Mutta vaikka aviottomain lasten isät saataisiinkin riittäville elatusavuilla ottamaan osaa lasten elatuskustannuksiin, taikka kunta myöntämällä taloudellista avus-

tusta äideille lasten hoidon kustantamiseksi hoitokodeissa poistaisi siitä johtuvat vaikeudet, että lasten isiltä ei saada elatusapua, niin ei tällä keinoin suinkaan, eipä edes useimmissa tapauksissa, olisi saatu takeita lasten huolellisesta hoidosta. Kasvatilasten naimattomat äidit eivät useimmiten, eivätpä silloinkaan kuin heillä on tähän tarpeelliset edellytykset, pane lasten hoitoon sanottavampaa huomiota, mutta usein heiltä lisäksi, niinkuin kokemus kieltämättä osottaa, puuttuu tähän erikoisempaa harrastusta taikka tässä kohden tarpeellisia ominaisuuksia. Palvelijattaria — ja nämä ovat puheenalaisten äitien joukossa enemmistönä — sitoo työnsä liian paljon jotta he voisivat ehtiä valvomaan lasten kasvatusta, ja kaupunkilaiselämä asettaa suuren osan naimattomista äideistä asemaan, joka lamauttaa heissä harrastuksen ja tekee heidät sopimattomiksi pitämään silmällä lasten siveellistä hoitoa. Edellä annetut tiedot Terveystieteiden laitoksen toimiston luetteloihin kirjoitettujen lasten iästä niinkään osaltaan valaisevat näitä oloja. Kohta lasten jonkun verran vartuttua, jo toiselle ikävuodelle tultua, poistuu heistä sangen suuri osa luetteloista. Tähän ei ole ainoastaan syynä äitien kykenemättömyys suorittamaan suurempia hoitomaksuja ja siitä johtuva välttämättömyys sijoittaa lapset halvempaan paikkaan kaupungin ulkopuolelle, vaan epäilemättä myös monen äidin vähentynyt harrastus huolehtia lapsensa menestyksestä.

Kunnan taholta nykyään toimitettavan kasvatilasten hoidon silmälläpidon arvo on rajoitettu; ainoastaan lasten ruumiilliseen hoitoon nähden niiden ensimmäisinä ikävuosina on tällä silmälläpidolla jotakin merkitystä. Lasten tultua hiukan vanhemmiksi ei niille ole taattu minkäänlaista silmälläpitoa yhteiskunnan taholta, ja useimmissa tapauksissa niiden kasvatus laiminlyödään, joten ne varsin todennäköisesti tuntuvassa määrässä lisäävät siveellisesti laiminlyötyjen ja huonohoitosten lasten laumaa tässä tai muissa kunnissa. Valaisevaa tässä kohden on, että niistä 632 lapsesta, jotka kunnalliset viranomaiset maassamme viime vuonna omasta ehdostaan saattoivat suojelukasvatuksen alaisiksi, lähes 23 % oli avioliiton ulkopuolella syntyneitä, vaikka puheenalaisia lapsia kaikkiaan on keskimäärin noin 7 % kaikista maassamme elävinä syntyneistä lapsista. Kun, niinkuin edellä huomautettiin, yhteiskunnan edun kannalta täytyy olla tärkeätä, että pidetään silmällä näiden lasten siveellistä hoitoa ja kasvatusta, kunnes lapset ovat varttuneet aikuisiksi tai ehkä sitä ennen päässeet täysin turvaaviin oloihin, ja kun kasvatilasten naimattomia äitejä monessa tapauksessa ei käy pitäminen sopivina lastensa holhoojina, olisi lapsille, kun tarpeelliseksi harkitaan, erityisellä toimenpiteellä saatava holhooja määrätyn tuomioistuimen toimesta. Siihen katsoen että täällä samoinkuin muuallakin epäilemättä on sangen vaikea saada sopivia yksityisholhoojia määrätyn varattomille lapsille, olisi edellä kerrottu menettely eli ammattiholhoojan määrääminen täälläkin otettava käytäntöön, etusijassa mikäli kasvatilapsia koskee. Jos osottautuisi välttämättömäksi, että vaivashoitohallitus myöhemmin ottaisi hoitoonsa jonkun osan näistä lapsista, kävisi hallitukselle lasten suhteen kuuluvan isäntävallan vaivashoitohallituksen 31 §:n 3 momentin nojalla luovuttaminen ammattiholhoojalle. Holhoojain mää-

rääminen sangen lukuisissa tapauksissa tuomioistuimen toimesta ei kohdanne vaikeuksia, jos asianomainen viranomainen siitä tekee perustellun esityksen holhouslautakunnalle. Tässä kävisi epäilemättä laajassa mitassa sovelluttaminen kolhouslain 57 §:n 3 momentin säännöstä «Vanhempia älköön kuitenkaan erotettako alakäisen lapsensa kasvattamisen oikeudesta, elleivät he ole törkeästi väärinkäyttäneet sitä valtaa, joka heillä on lapsen suhteen, tahii muuten pahoin laiminlyöneet vanhemman velvollisuuksia, taikka siveettömällä tai pahantapaisella elämälläan tahii ilmeisellä kykenemättömyydelläan lasta kasvattamaan pane sen kasvatusta alttiiksi. Kun sellaista syytä ilmaantuu, ilmoittakoon holhouslautakunta sen oikeudelle». Komitea on vakuuttunut siitä, että holhoojan määräämistä tarkoitaviin toimenpiteisiin ei ryhdyttäisi erittäin painavitta syyttä, joten siis perustelemattomia yrityksiä saada äidit erotetuiksi edusmiehydestään ei tarvitsisi pelätä, mutta kun komitea ottaa huomioon kasvattilasten surulliset olot ja lukuisain naimattomain äitien täydellisen kykenemättömyden itse hoitamaan lastensa kasvatusta, ei se epäile varmana käsityksenään lausua, että kaupungissa pitäisi olla asetettuna virkailija, jonka asiana olisi hankkia itselleen määräys olla kaikkien niiden kasvattilasten holhoojana, joiden siveellistä hoitoa ja kasvatusta varten erityinen kolhooja katsotaan tarpeelliseksi. Pääasiallisesti samanlaatuista järjestelyä on lakivaliokunta kuluvan vuoden valtiopäivillä puoltanut ehdotuksessaan asetukseksi aviottomista lapsista. — Puheenalaisen virkailijan, kunnan ammattiholhoojan, tulisi myös, siihen katsomatta onko hän lasten holhooja vai ei, avustaa naimattomia äitejä heidän ja heidän lastensa oikeuden suojelemisessa ja mieluummin itse tahii muun kunnallisen viranomaisen keralla olla äideille avullisena elatusavun hankkimisessa lasten isiltä tahii sitä tarkoittavan oikeudenkäynnin vireille panemisessa tahii perille ajamisessa isiä vastaan.

Käy paneminen kyseeseen, tulisiko edellä mainittuja tarkoituksia varten valitun ammattiholhoojan hoitaa kunnallista tehtäväänsä olematta kunnallisen lautakunnan kanssa välittömässä yhteistyössä tahii sen alaisena, vai pitäisikö hänen olla jonkin vartavasten asetetun tai ennestään olevan lautakunnan virkailija. Viimeksi mainittu vaihtopuoli on komitean mielestä suositeltavin. Näyttää luonnollisimmalta, että ammattiholhooja työskentelee yksissä toimin Kasvatuslautakunnan kanssa, ollen joko sen puheenjohtaja tahii virkailija, ja että kasvattilasten hoito, se kun huomattavassa määrässä koskee kasvatusta, pääasiallisesti olisi tämän lautakunnan toimenä, mikä järjestys osaltaan edistäisi kaikkialla tavoiteltua kunnallisen lastenhoidon keskittystä, jota komiteakin pitää toivottavana. Näin ollen kuitenkin Kasvatuslautakuntaan, jolle tuonlaatuinen toiminta tähän asti on ollut vieras, pitäisi tehdä muutos, ja tulisi sen toiminnassaan koettaa saada apua vapaaehtoisilta voimilta sekä päästä yhteistoimintaan lastenhoidon edistämiseksi toimivain yhdistysten kanssa. Kuitenkin olisi komitean mielestä Terveystenhoitolautakunnan toimenä pysytettävä kasvattilasten ruumiillisen hoidon silmälläpito näiden ensimmäisinä elinvuosina, mutta komitea ei katso asiakseen käydä tutkimaan, millä tavoin molempain puheenalaisten lautakuntain yhteistoiminta tässä kohden olisi järjestettävä.

Siihen nähden mitä komitea tässä edellä on lausunut ja asiassa esittämänsä perusteluun katsoen komitea pitää toivottavana, että kunnallisen kasvattilasten hoidon silmälläpidossa tarpeellisen muutoksen aikaansaamiseksi olisi ryhdyttävä sen suuntaisiin toimenpiteisiin

että silmälläpitoa hoitava viranomaisen oikeutetaan tarpeen vaatiessa määräämään että sopimattomaan hoitokotiin sijoitettu lapsi on muutettava toiseen lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopivaan paikkaan;

että aviottomain lasten äidit yhteiskunnan taholta saavat sekä täysin tehokasta avustusta omien ja lastensa etujen valvomisessa lasten isiin nähden, että myös, kun se huolellisen harkinnan jälkeen kussakin eri tapauksessa havaitaan tarkoituksenmukaiseksi, taloudellista apua lasten hoidossa näiden pieninä ollessa, ja hoitomaksujen suorittamisessa hoitokoteihin;

että kunnan tätä ja tämän tapaista tarkoitusta varten palkkaama henkilö määrätään niiden aviottomain lasten holhoojaksi, joiden äitejä ei katsota voivan lapsille vaaraa tuottamatta pitää niiden edusmiehinä; sekä

että, yhdenmukaisuuden ja toivottavan keskityksen saavuttamiseksi yhteiskunnan asiana olevassa kunnan lastenhoidossa, kasvattilasten hoito, puheenalaisten lasten holhoaminen ja muut näiden yhteiskuntatehtävään yhteydessä olevat toimet, mikäli mahdollista, yhdistetään yhden ja saman kunnallisen viranomaisen, mieluummin kunnan Kasvatuslautakunnan käsiin, sittenkun se on tässä kohden tarpeenmukaisesti uudestijärjestetty, kuitenkin huomioon ottamalla, että Terveystenhoitolautakunta edelleen pitää silmällä kasvattilasten ruumiillista hoitoa näiden ensimmäisinä elinvuosina.

Edellä olevan mietintö tarkoittaa, niinkuin näkyy, erityisiin kasvattilasten terveydenhoitoa tarkoittaviin sekä sitä paitsi sellaisiin toimenpiteisiin ryhtymistä, joiden toteuttaminen koskisi vieläkin suuremmassa määrässä Terveystenhoitolautakunnan kuin muiden kunnallisten lautakuntain ja hallitusten toimintaa. Tässä puheena olevat toimenpiteet olisivat tietenkin sopivimmin aikaansaataavissa yleistä lainsäädäntötietä, ja, niinkuin tunnettu, Eduskunnan lakivaliokunnassa onkin ollut käsiteltävänä ehdotuksia eräitä komitean käsittelemiä kysymyksiä koskeviksi laeiksi, ja Lainvalmistelukuntakin on saanut tehtäväkseen laatia tähän kuuluviin kysymyksiin

kohdistuvia lakiehdotuksia, minkätähden saattaisi näyttää siltä, kuin ei kunnan taholta nykyään olisi näissä asioissa tarpeen toimenpiteitä. Mutta kun — niinkuin tunnettu — kaikki lainsäädäntötyö yhteiskunnallisella alalla nykyään on miltei seisahduksissa ja todennäköisesti vielä kestää kauan, ennenkuin parannusta tähän saadaan aikaan, on Lautakunta, siihen nähden että kasvattilasten hoito-olot Lautakunnan mielestä ehdottomasti kaipaavat pikaista ja perinpohjaista uudistusta, katsonut että kunnan taholta olisi mahdollisimman pian ryhdyttävä toimenpiteisiin jotta tämä tärkeä yhteiskuntakysymys saataisiin, sikäli kuin nykyään voimassa oleva lainsäädäntö sallii, kasvattilasten parhaaksi järjestetyksi.

Kun kuitenkin komitean mietintö, niinkuin sanottu, koskee useiden kunnan elimien, etusijassa Kasvatuslautakunnan toimialaa, ei Terveystoimikunnan, vaikka katsookin kaikilta kohdin olevan puoltaminen komitean mietinnön yleistä tarkoitusta, kuitenkin ole pitänyt asianaan seikkaperäisesti tutkia ehdotusta eikä ehdottaa asian laadusta johtuvia muutoksia kunnan viranomaisten järjestysmuotoon, vaan saa Kaupunginvaltuustolle kunnioittaen ehdottaa, *että Valtuusto asettaisi erityisen komitean asiaa edelleen käsittelemään.*

Lautakunta rohkenee niinkään ehdottaa, että ensimmäinen kaupunginlääkäri, joka voimassa olevan kasvattilasten säännön mukaan on kunnan tähän asti huoltaman kasvattilasten hoidon johtaja, valittaisiin komitean jäseneksi.

Terveystoimikunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

Esitys toimenpiteisiin ryhtymisestä elintarpeiden hinnan huojistamiseksi kaupungissa.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kun Kaupunginvaltuuston huomiota tätä ennen on kiinnitetty elintarpeiden kaupan alaan kohdistuviin toimenpiteisiin, on enimmäkseen ollut kysymys sanotun kaupan terveyshoidollisesta ja järjestyspuolesta. Nämä näkökohdat ne ovat, jotka ovat olleet määräävinä jo vuosikausia päiväjärjestyksessä olleessa erittäin tärkeässä kunnallisen teurastamon rakennuttamisasiassa, josta nyttemmin lähinnä odotetaan Kaupunginvaltuuston syksyllä 1910 Rahatoimikamarilta vaatimaa lausuntoa. Samat näkökohdat ovat esiintyneet käsitellessä muuatta toista samanlaatuista tärkeää kysymystä, nimittäin torikaupan järjestämisasiä, joka, sittenkun sitäkin vastamainitun vuoden syksyllä oli käsitelty Kaupunginvaltuustossa, on samoin kuin edellinenkin nykyään likinnä Rahatoimikamarin toimenpiteen sekä, mikäli Rahatoimikamarin taholta on ilmoitettu, sen varassa, miten teurastamokysymys ratkaistaan. Sama on vihdoin laita Rahatoimikamarissa niinkään lepäävän ehdotuksen keskusjäähdytyslaitoksen rakennuttamisesta kaupunkiin, pääasiallisimmin kalain säilyttämistä varten.

Vasta tänä vuonna on kysymys elintarpeiden kaupan järjestämisestä ollut Kaupunginvaltuuston tutkittavana toiselta kannalta, nimittäin siltä, onko tarpeellista koettaa sopivin keinoin ehkäistä kohoamistaan kohoavaa elintarpeiden hinnan nousua, joka kysymys kuitenkin rajoitettiin toimenpiteisiin lihanhintain huojistamiseksi kaupungissa.

Asiasta antamassaan lausunnossa (Kaupunginvaltuuston pain. asiakirj. N:o 37 vuodelta 1912) Rahatoimikamari, muun muassa viitattuaan niihin päiväjärjestyksessä oleviin kysymyksiin, jotka tavalla tai toisella ovat puheenalaisen asian yhteydessä, lausui ettei Kamari asian nykyssä vaiheessa ollut katsonut olevan syytä panna alulle eikä myöskään ehdottaa suoranaisia toimenpiteitä elintarpeiden hinnan huojistamiseksi, mutta että kaupungin kaikilla aloilla huomattavana olevaan nopeaan kehitykseen katsoen näytti luonnolliselta, että tässä asiassa vastedes tehtäisiin erinäisiä ehdotuksia sekä kunnallisen teurastamon rakennusehdotusta että myös torikaupan järjestämisasiä koko laajuudessaan ynnä kauppahallilaitoksen kehityskysymystä käsitellessä. Rahatoimikamarista kuitenkin

näytti tarpeelliselta, että jo nyt ryhdyttäisiin eräisiin valmistaviin toimenpiteisiin, muun muassa tilastollisesti tutkimaan viimeksi kuluneina 20 tahi 25 vuonna vallinneita elintarpeiden, polttoaineiden ja valaistuksen hintoja tähän kuuluvien seikkain sekä niiden pohjana olevien syiden muuttumisen selville saamiseksi, ja ehdotti Kamari että kaupungin Tilastokonttorille myönnettäisiin 7,000 markan määräraha mainittuun tarkoitukseen.

Asiaa toukokuun 28 päivänä esiteltäessä päätti Kaupunginvaltuusto valmistusvaliokunnan esityksestä evätä Rahatoimikamarin vastamainitun ehdotuksen määrärahan myöntämisestä asiaa valaisevan tilastollisen ensiaineiston kokoomiseen ja järjestämiseen, koska tuollainen toimenpide ei näyttänyt olevan omansa saattamaan esillä olevaa asiaa likemmäksi ratkaisuaan, mutta samalla Valtuusto päätti käskeä Rahatoimikamarin mahdollisimman pian antaa Valtuustolle lausunto kunnallisen teurastamon rakennusasiasta, ollen lausunto annettava niin hyvissä ajoin, että teurastamon rakennustöiden alottamista varten kävisi paneminen määräraha ensintulevan vuoden menosääntöön, sekä huomauttaa Kamaria, että on tarpeellista mahdollisimman pian ottaa käsiteltäväksi niinikään Kamariin lykätty kysymys torikaupan järjestämisestä; ja lausui Kaupunginvaltuusto samalla, että Valtuusto, vastedes käsitellessään vastamainittuja asioita, on paneva erityistä huomiota elintarvekysymykseen koko laajuudessaan.

Kaupunginvaltuuston viimeinen sana elintarvekysymyksessä on siis lupaus, että Valtuusto on aikanaan, sittenkun kaksi tämän asian yhteydessä olevaa sitkeähenkistä kysymystä uudelleen on otettu käsiteltäväksi, paneva huomiota tähänkin asiaan.

On kuitenkin näyttänyt siltä kuin ei Kaupunginvaltuusto enää voisi eikä sen pitäisi pysyä sillä kannalla että koko elintarvekysymys olisi jätettävä toistaiseksi eräitten sen yhteydessä olevain pulmallisten asiain ratkaisua odotellessa. Kunnan jäsenten täytyy edelleen maksaa ylen korkeita ja kohoavia hintoja useimmista tärkeimmistä elintarpeista, ja kaukana siitä, että näihin tukaliin oloihin olisi kohdakkoin odotettavana jonkinlaista huojennusta, näyttäivät merkit päin vastoin viittaavaan siihen, että tätä epäsuotuisaa kehitystä kaikkine huolestuttavine seurauksineen edelleenkin jatkuu.

Väitettä että useimpain elintarpeitten hinnan kohoamista on edelleenkin jatkuva tuskin kukaan tässä yhteiskunnassa pitänee perusteettomana. Vankemman pohjan antamiseksi tälle lausunnolle valaistakoon sitä hiukan likemmältä käytettävissä olevalla tilastoaineistolla.

Työtilastollisen Aikakauslehden ensimmäisessä vihkossa tänä vuonna julkaistusta elintarpeiden ja eräiden muiden tarvikkeiden hintaa erinäisillä Suomen paikkakunnilla vuosina 1907—1911 valaisevasta yhdistelmästä käy muun muassa selville, että useimpain tavain hinnat Helsingissä ovat puheenalaisen viisivuotiskauden kuluessa kohonneet.

Kuorimaton maito maksoi vuonna 1907 18 penniä litra, mutta on vuodesta 1908 lähtien maksanut 20 penniä, joten korotus on 10.5 %. Kuoritun maidon hinta oli ensinmainittuna vuonna 8, jälkimäisenä taas 10 penniä, joten korotus on 25 %.

Pöytävoinin hinta on kohonnut 2 markasta 78 pennistä kilolta 3 markkaan 17 penniin (14 %) ja ruokavoin hinta 2 markasta 35 pennistä 2 markkaan 71 penniin (15 %).

Suomalaiset munat maksoivat vuonna 1908 2 markkaa 58 penniä tiu, mutta vuonna 1911 2 markkaa 89 penniä, ollen korotus 12 0/0. Venäläisten munain hinta on kohonnut 10 0/0:lla.

Perunain hinta on kohonnut sängen runsaasti eli 30 0/0, herneiden 25 0/0.

Kaikkien tilastossa mainittujen jauho- ja suurimalajien hinnat ovat kohonneet, kaura-, tattari- ja ohrasuurimojen erittäin suurella prosenttiluvulla.

Kova ruisleipä, joka on köyhemmän väestön tärkeimpiä ravintoaineita, on vuosina 1907—1911 maksanut itsekunakin 33, 40, 37 ja 36 penniä. Pehmeän ruisleivän hinnat eivät ole vaihdelleet yhtä paljon.

Lihan hinnat olivat tosin vuonna 1911 hiukan halvemmat kuin vuonna 1907, mutta niiden välisinä vuosina ne kuitenkin ajoittain olivat sängen korkeat.

Kuluvana vuonna on ilmeisesti ollut huomattavana samaa elintarpeiden hinnan kohoamista, joka, niinkuin tunnettu, on erityisesti kohdistunut maitoon ja voihin. Kuinka epädullisesti venäläisellä taholla viritetty hanke jauhotullin toimeenpanemisesta Suomessa vaikuttaisi leivänhintoihin, on päivän selvä.

Kohonneitten elantokustannusten painostus tuntuu tosin yhä laajemmissa yhteiskuntapiireissä, mutta kohtaa tietenkin raskaimmin ruumiillista työtä tekevää luokkaa, joka on lähimpänä alinta toimeentulorajaa ja jonka elantoehtoihin sentähden yleinen hintain kohoaminen usein vaikuttaa kohtalokkaasti. Viime aikoina on entiseen verraten opittu melkoista paremmin tuntemaan työläisväestön elantoehtoja tilastotutkimusten kautta, jotka perustuvat työntekijöille jaettuihin talouskirjoihin, joihin kukin taloudenhoitaja on vuoden kuluessa pannut muistoon päivittäiset menot ja tulot. Tuollaisen taloustilastollisen tutkimuksen on Suomessakin Keisarillisen Senaatin toimenannosta vuosina 1908—1909 tehnyt ammattientarkastaja *Vera Hjelt* ja sen tulos on nyttemmin julkaistu painosta (Työtilasto XIII. Tutkimus Suomen ammattityöläisten toimeentuloehdoista 1908—1909, Helsingissä 1911). Tämä tutkimus, joka perustuu 380:en aineistoksi hyväksytyyn, maamme eri paikkakunnilla, muun muassa Helsingissäkin (49 kirjaa) pidettyyn talouskirjaan, on omansa erittäin selvästi ja vakuuttavasti valaisemaan niitä vaikeuksia, joita työntekijän taloudessa nykyisten taloudellisten olojen vallitessa on voitettavana.

Ei voi tulla kysymykseen, että tässä yhteydessä käytäisiin likemmältä selostamaan mainitun tutkimuksen mielenkiintoista aineistoa. Huomautettakoon kuitenkin, että teoksessa yleisenä huomiona lausutaan (sivulla 82), «että palkat eivät kohoa samassa suhteessa kuin elintarpeiden hinnat, etteivät teollisuuslaitokset aina seiso kyllin lujalla taloudellisella pohjalla voidakseen palkkain korottamiseen nähden pysyä elantokustannusten kohoamisen rinnalla, ja etteivät korotetut palkat yksin nyttemmin aina aikaansaa mainittavaa parannusta taloudelliseen asemaan». Edelleen lausutaan: «Toimeentulomahdollisuudet osottautuvat riittämättömiksi, ja edellyttää täytyy että suuret väestöryhmät eivät saa riittäväää ravintoa. Elintarpeiden hinnan kohoaminen, joka eri muodoissa päivä päivältä uhkaa meitä yhä likemmältä, heikontaa kansan terveyttä. Se edistää ravinto-

aineiden väärennystä, joten arvokkaamman tavaran sijaan pannaan ala-arvoista, mutta näennäisesti yhtä hyvää, toisinaan terveydelle vaarallistakin ravintotuotetta — ravintotuotetta, joka on hankittavissa vähävaraisten ostokykyä vastaavalla hinnalla».

Viime aikoina huomattavana ollut suuri elantokustannusten kohoaminen ei meidän maassa suinkaan ole ominaista yksinomaan pääkaupungille, vaan on sitä kyllä milloin missäkin määrin huomattavana muillakin paikkakunnilla, vaikka Helsinki maamme kaupungeista on tässä kohden kalliimpia. Tämä elintarpeitten hinnan jatkumistaan jatkuva kohoaminen ei kuitenkaan ole Suomelle erisomainen olotila, vaan kansainvälinen ilmiö, joka nykyään on paikoin heikompana paikoin voimakkaampana huomattavana miltei kaikissa sivistysmaissa, selvimmin kuitenkin nykyään Saksan valtakunnassa, missä tuontikieltoa lähenevät elintarvetullit ovat m. m. aikaansaaneet lihashädän, joka on synnyttänyt voimakasta tyytymättömyyttä ja aiheuttanut sekä valtion että kunnat ryhtymään erikoisiin toimenpiteisiin. Mitä varsinkin kuntain toimenpiteisiin tulee, on mielenkiintoista todeta, kuinka Saksassa kunta toisensa jälkeen pakottavan välttämättömyyden johdosta luopuu kaikista aikaisemmista arveluistaan ja ryhtyy jyrkkiin keinoihin halpaimin ja kelvollisten ravintoaineiden saannin turvaamiseksi. Tässä likemmältä kajoomatta Saksan oloihin, jotka eivät ole täysin verrattavissa meidän maassa vallitseviin, mainitsemme ainoastaan toimenpiteistä, joihin naapurimaamme Ruotsin kunnalliset eduskunnat ovat, pääasiallisesti samallaisten olojen johdosta, katsoneet olevan ryhtyminen.

Tukholman kaupunginvaltuustossa asiassa tehdyn esityksen johdosta asetettiin vuonna 1907 kolmijäseninen pysyväinen komitea «Tukholman Kaupunginvaltuuston elintarvekomitea», joka sai tehtäväkseen selvittää «kävisikö kunnan taholta joihinkin toimenpiteisiin ryhtyminen elintarpeiden hinnan huojistamiseksi pääkaupungissa». Tämä komitea on toiminut sangen virkeästi. Perustavana työnä toimitettiin komitean aloitteesta Tukholman kaupungin Tilastokonttorin välityksellä erittäin laaja tutkimus Tukholman vähävaraisen väestön elanto-oloista vuosina 1907—1908. Sitten otettiin komiteassa käsiteltäväksi työtehtävä toisensa jälkeen, ja komitean töiden tulos esitettiin kymmenkunnassa ansiokkaassa mietinnössä. Osottaaksemme millä aloilla komitean työt ovat liikkuneet, luettelemme seuraavassa komitean Tukholman kaupunginvaltuustolle tekemät huomattavammat esitykset ja ehdotukset, mikäli näistä on ollut tietoja meidän käytettävämme olleissa asiakirjoissa. Vuonna 1908 annettiin m. m.: ehdotus kalain paljottaiskaupan järjestämiseksi pääkaupungissa; esitys kanan-, vuohen- ja kaniininhoidon edistämisestä kaupungin maa-alueilla sijaitsevissa omissa-kodeissa, selvitys elintarpeiden rautatiekuljetusta koskevasta asiasta; esitys osin puutarhanhoidon neuvojan asettamisesta kaupungin omakotialueille, osin määrärahan myöntämisestä palkinnoiksi sikäläisille omais-kotien omistajille puutarhainsa erinomaisesta hoidosta. Vuonna 1909 annettiin kaupunginvaltuustolle: selvitys polttoaineiden saannista ja hinnoista sekä kunnallisten lämpökustantin hankkimisesta rakennuskortteliryhmiin; esitys eräänlaisten elintarpeiden kaupan varaimisesta kaupungille sekä makasiinitalojen rakennuttamisesta; esitys toimenpiteisiin ryhtymisestä pääkaupunkiin vesitse käyvän elintarpeiden tuonnin järjestämisestä paremmalle

kannalle; esitys toimenpiteistä sellaisen määräyksen aikaansaamiseksi että Tukholmassa on myytävä leipää painon mukaan. Seuraavana vuonna 1910 komitea teki kaupunginvaltuustolle esityksen maidonkaupan järjestämisestä Tukholmassa perustamalla kunnallinen meijeri. Näissä mietinnöissä on, niinkuin näkyy, elintarvekysymyksen alalta moniaita aloitteita, joista kuitenkin tiettävästi toistaiseksi ainoastaan kalakaupan järjestämisehdotus on vienyt lopulliseen toimenpiteeseen.

Pääkaupungin esimerkkiä seuraten ovat useat muut Ruotsin kaupungit viime aikoina ryhtyneet valmistaviin toimenpiteisiin puheena olevalla alalla. Vuonna 1910 tehtiin Linköpingin kaupunginvaltuustossa ehdotus komitean asettamisesta selvittämään, olisiko ja missä määrin kaupungin taholta jotakin tehtävissä elintarpeiden korkeiden hintain huojistamiseksi. Vuonna 1911 asetti Gööteporin kaupunginvaltuusto seitsenjäsenisen komitean tutkimaan niitä seikkoja, joiden voi katsoa osaltaan kohottavan elintarpeiden hintaa kaupungissa, selvittämään miten hintoja kävisi kunnan toimesta huojistaminen sekä muuten aikaansaamaan tyydyttävämpää elintarpeiden kaupan järjestystä. Kuluvana vuonna taas on samantapaiseen toimenpiteeseen ryhdytty Eskilstunassa, missä niinikään asetettiin komitea harkitsemaan kysymystä, olisiko toimitettava kaupungin elantokustannuksia selvittävä tutkimus, ja viimeksi on Malmön kaupunginvaltuusto päättänyt asettaa viisijäsenisen komitean tutkimaan kaupungin ja erittäinkin sikäläisten vähävaraisten luokkain elantokustannuksia.

Edellä lausuttuun katsoen on meistä näyttänyt siltä, kuin ei Helsingin Kaupunginvaltuuston enää tulisi kauaa viivytellä huomionsa kohdistamista elintarvekysymykseen kaikessa laajuudessaan, vaan että olisi hetimiten ryhdyttävä valmistaviin toimenpiteisiin tässä kiireellisessä, mutta ei suinkaan helposti ratkaistavassa yhteiskunta-asiassa. Ei tosin käy kieltäminen, että niiden moninaisten tekijäin joukossa, jotka vaikuttavat elintarpeiden hintatasoon ja joihin me, ollaksemme ylenmäärin pitentämättä tätä esitystämme, emme voi likemmältä kajota, on sellaisiakin, jotka eivät ole kunnan toimenpitein muutettavissa. Mutta kiellettävissä ei myöskään ole, että puheenalaisista tekijöistä useat ovat sen laatuaisia, että niiden vaikutus on kunnan toimesta aikaansaadulla käytännöllisellä järjestelyllä ainakin jonkun verran ehkäistävissä tahi kokonaan torjuttavissa, ja olemmekin tässä edellä ohimennen viitanneet moniaihin toimenpiteisiin, jotka tässä kohden voivat tulla kysymykseen, sekä pyydämme lisäksi ainoastaan erityisesti huomauttaa sellaisten toimenpiteiden tarpeellisuudesta, jotka supistavat välikäsien lukua elintarpeiden kaupassa. Meidän käsityksemme mukaan tyydytettäisiin tässä puheena olevaa tarkoitusta parhaiten asettamalla *kunnallinen elintarvelautakunta*, joka kiinnittäisi tähän kuuluviin oloihin yhtämittaista, tarkkaa huomiota ja jonka toiminta sentähden olisi järjestettävä kiinteämpiin muotoihin kuin Kaupunginvaltuuston erinäisiä tärkeitä asioita valmistelemaan asetettujen valiokuntain tahi komiteain työ. Asian ollessa nykyisessä verraten selvittämättömässä tilassaan, ja kun meidän maassa toistaiseksi puuttuu perinpohjaisempaa kokemusta tältä toimialalta, olemme kuitenkin katsoneet tässä olevan rajoittuminen Kaupunginvaltuustolle kunnioittaen ehdottamaan,

että Kaupunginvaltuusto päättäisi antaa komitean tehtäväksi harkita, mihin toimenpiteisiin kunnan taholta olisi ryhdyttävä elintarpeiden hinnan huojistamiseksi kaupungissa, sekä aikanaan Kaupunginvaltuustolle tehdä tästä harkinnasta johtuvat esitykset ja ehdotukset.

Helsingissä, marraskuun 26 päivänä 1912.

Leo Ehrnrooth.

Artur Tollet.

Ossian Häggman.

E. W. Walldén.

Allan Serlachius.

V. v. Wright.

Valiokunnan mietintö kysymyksestä, mitä politiikkaa Helsingin kaupungin olisi noudatettava viereisään esikaupunkimuodostumia ja huvilayhdyskuntia kohtaan.

Sen johdosta että oli nostettu kysymys virran antamisesta kaupungin sähkötehtaasta Kulosaaren ja Oulunkylän huvilayhdyskuntiin niin katuvalaistukseen kuin yksityisten tarpeisiin käytettäväksi, päätti lisätty Kaupunginvaltuusto, jonka käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi mainitut asiat ensin lykättiin, joulukuun 13 päivänä 1910 pitämässään kokouksessa, että puheenalaisen virranhankinnan kustantamiseen ei saa käyttää kahta vuotta pitemmälle takaisinmaksuajalle otettuja lainavaroja. Edellä mainittujen asiain käsittelyä tammikuun 17 päivänä 1911 jatkettaessa Kaupunginvaltuusto päätti, että niin nämä asiat kuin myöskin kysymys, mitä politiikkaa kaupungin olisi noudatettava ympärillään olevia huvilayhdyskuntia kohtaan *kaikeessa laajuudessaan* lykättäisiin erityiseen valiokuntaan, ja sisälsi lähetepäätös samalla huomautuksen, että pyydetty selvitys ei saisi viivyttaa Kulosaaren ja Oulunkylän virranhankintaa koskevain kysymysten ratkaisua.

Toukokuun 3:nä 1911 päivätyssä mietinnössään (*Pain. asiakirj. N:o 17 sanotulta vuodelta*) antoi Valiokunta Kaupunginvaltuuston pyytämän lausunnon vastamainituista virranhankintoja koskevasta kysymyksestä sekä osotti samalla ne yleiset suuntaviivat, joita kaupungin teollisuuspolitiikan olisi noudatettava ympäröivään maaseutuun nähden. Tämän mietinnön Kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan toukokuun 30 päivänä 1911. Sittemmin on Valiokunta periaatteellisesti tarkastettavaksi ottanut kysymyksen kaupungin suhtautumisesta ympäröiviin esikaupunkimuodostumiin ja huvilayhdyskuntiin sekä ne johtavat näkökohdat, joiden tässä kohden tulisi olla kunnallishallinnon kannalta määräävinä. Valiokunta saa seuraavassa Kaupunginvaltuustolle esittää harkintansa tulokset, samalla ilmoittaen, että allekirjoittanut Stenroth, joka senaattori Fredrik Lundeniuksen kuoltua valittiin Valiokunnan jäseneksi, on Valiokunnan täyttäessä tässä puheena olevaa tehtävänsä osaa toiminut Valiokunnan puheenjohtajana.

Yhdeksästoista vuosisata perinpohjaisine uudistuksineen elinkeinoelämän alalla on voimakkaasti edistänyt kaupunkien kehitystä ja aikaansaanut muutoksen väestön jakautumisessa maaseudun ja kaupunkien kesken. Runsaampi väenlisäys on enim- Väestön siirtyminen maaseudulta kaupunkiin.

mältä osalta keskittynyt kaupan ja teollisuuden keskustoihin, ja väestön asutuksessa on tapahtunut siirtyminen, joka on muuttanut kaupunkien oikeudellista luontoa ja oleellisesti vaikuttanut kaupunkimuodostukseen.

Tätä väestöliikettä, joka Ruotsissa ja Keski-Europassa esiintyy vuosisadan keskivaiheilla, eräissä maissa taas, niinkuin Englannissa, jo varemmin, on ollut ilmeisesti huomattavana meidänkin maassa, vaikka kehitys täällä on ollut hitaampaa ja heikompaa kuin suuremmissa kulttuurimaissa. Maamme kaupunkien väkiluku, joka 1800-luvun alussa oli ainoastaan noin 46,000 henkeä eli 5 1/2 % maan väestöstä ja 1850-luvun vuoden vaiheilla oli noussut noin 100,000 henkeen, vastaten hiukan enemmän kuin 6 % Suomen koko asukasluvusta, on vuodesta 1860 lähtien nopeasti lisääntynyt. Kaupunkiinmuutto on erittäinkin vuodesta 1890 lähtien päässyt vauhtiin, ja nyttemmin on maamme kaupunkien väkiluku lähes 500,000 henkeä eli noin 15 % maan koko asukasluvusta. Nopeinta kasvua osottaa pääkaupunki, jonka väkiluku n. s. todellisten väeslaskujen mukaan on vaihdellut seuraavasti:

1870	32,113	lisäännys %
1880	43,142	34,3
1890	65,535	51,9
1900	93,217	42,2
⁷ / ₁₂ 1910	136,497	46,4

Nykyään asuu Helsingissä noin 32 % maamme koko kaupunkilaisväestöstä.

Tähän väestöliikkeeseen osaltaan vaikuttavat seikat ovat meillä, samoin kuin muuallakin, etusijassa etsittävät taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen aloilta. Kunnallisen itsehallinnon ja elinkeinovapauden periaatteiden käytäntöön saattaminen, kaupan ja teollisuuden elpyminen, kulkulaitosten uudestimuodostuminen, julkisen terveydenhoidon edistyminen ja lukuisat muut, osin valtiollista ja sivistyksellistä sekä osin paikallista laatua olevat tekijät ovat osaltaan vaikuttaneet väestön siirtymiseen sekä aikaansaaneet läheisempää vuorovaikutusta kaupungin ja sitä ympäröivän maaseudun kesken.

Muutto kaupungeista viereiselle maaseudulle.

Väestön ahtautuminen kaupunkiin aikaansaa vähitellen päinvastaiseen suuntaan käyvän liikkeen, nimittäin liikäväestön muuton kaupungin ympäristöihin. Kaupungin oikeudelliset rajat murtuvat eivätkä enää käy yhteen todellisen kaupungin alueen kanssa, ja kaupungin välittömässä läheisyydessä syntyy taajojen asutusryhmiä. Kysymys kaupungin laajenemistarpeista ja niiden tyydyttämismahdollisuuksista astuvat enemmän ja enemmän etualalle.

Lähin aihe kaupunkilaisväestön poismuuttoon voi olla monta eri laatua. Alussa jouduttaa kaupungin ympäristön väenlisäystä kaupungin kasvaneen kulutuksen vaikutus maaseudun elinkeinoelämään. Etusijassa kuitenkin kaupungin asumusoloilla on tässä ratkaiseva merkitys, kaupunkilaisväestön kun täytyy ahtaassa asumisen, vuokrain ja tontinhintain kalleuden sekä kovasti kohonneiden elantokustan-

nusten johdosta etsiä itselleen uusia asuinsijoja kaupungin rajan ulkopuolelta. Ensinnä pyrkii tavallisesti työläisväestö kaupungin alueen ulkopuolelle, ja siten syntyvät nuo huonosti rakennetut, terveydelle haitalliset ja tulenvaaralliset esikaupunkimuodostumat, jotka ovat näytelleet niin tärkeää osaa moniainden Suomen kaupunkien kehityksessä. Toinen kaupungistamuuton syy on, että teollisuus pyrkii sijoittumaan kaupungin ulkopuolelle, missä maa on halvempaa ja muitakin etuja on tarjona. Erityinen esikaupunkimuoto on n. s. «omakotiyhdyskunta», jommoisen paikoin huonommin, paikoin paremmin järjestettyjä tyyppisiä on viime vuosina syntynyt osin yhtiöitten ja muiden liittäytymisien ja osin maanomistajain aloitteesta.

Viime kädessä edistää varakkaampain luokkain kaupungistamuutto kaupungin ympäristöjen väenlisäystä, seikka, jolla on ollut tärkeä merkitys ulkomaisten kaupunkien kunnallispolitiikassa, mutta jota tässä maassa toistaiseksi on ollut huomattavana ainoastaan pääkaupungin ympäristössä. Tämän kaupungistamuuton syyt ovat jossain määrin samat kuin ne, mitkä saavat työläisluokan asuttumaan kaupungin laitaosiin ja ympäristöön, mutta asunnonpuutteen ja vuokrain kohoamisen aikaansaama pakotus ei tässä tapauksessa kuitenkaan esiinny yhtä voimakkaana. Varakkaampain henkilöiden kaupungistamuutto ei nimittäin tavallisesti ole johtunut taloudellisista syistä, vaan etusijassa pyrkimyksestä päästä maalaiselämän rauhaan, raittiiseen ilmaan sekä tilavampiin ja terveellisempiin asuntoihin kuin kaupungissa on tarjona. Suuremmissa kaupungeissa on tätä poismuuttoa jouduttanut n. s. citymuodostus, s. o. väestön väheneminen kaupungin keskiosista niiden muuntuessa liikekorteileiksi. Tässä puheena olevat huvilayhdyskunnat ovat luonnollisista syistä paremmin suunniteltuja ja rakennettuja kuin työväenluokan esikaupungit, niiden hallinto on paremmin järjestetty, samalla kun niiden verokyky on suurempi.

Nykyaikaiselle kaupunkimuodostukselle ominainen kaupunkiseudun desentralisoiminen, laajassa mielessä käsitettynä, on viime aikoina painanut leimansa myöskin Helsinkiin. Kaupungin asemakaavaan otettu alue tosin vielä muodostaa ulospäin eheän kokonaisuuden kolmelta taholta meren ja pohjoisessa kaupungin laajain järjestämättömäin maiden rajoittamana, mutta kaupungin omistaman maan rajain takainen maaseutu on nopeasti käynyt kaupunkimaiseksi. Rautatien molempain haarakkeiden varsille syntyy yksityinen huvilayhdyskunta toisensa jälkeen ja kaupungilla on jo *nykyisen rajansa vierellä vyöhyke tuollaisia yhdyskuntia, jotka* (Viikin kruununvirakatalon yhteydessä) *kokonaan erottavat sen maat ympäröivästä maaseudusta.* Helsingin kaupungin maa-alueen ulkorajain sisällä ja kaupungin maan piirittämänä on sitä paitsi taajaan rakennettuja esikaupunkimuodostumia yksityisten omistamalla maalla (Petaksen ja Käpylän tiloilla Oulunkylän läheisyydessä sekä kahdella Korpaksen taloon kuuluvalla loholla Pikku-Huopalahden vierellä).

Kaupunki-
muodostus
Helsingin
ympäristössä.

Voidakseen arvostella tämän kaupungistamuutoon laajuutta on tarpeellista

tarkastella naapurikuntain väkiluvunlisäännystä. Kirkonkirjoissa olevan väestön muutokset eivät osota viimeaikaista Helsingistä tapahtunutta poismuuttoa, syystä että suurin osa noista poismuuttaneista yhä edelleen on Helsingin kaupungin kirkonkirjoissa. Selvempää kieltä sitä vastoin puhuvat seuraavat Helsingin pitäjän ja Espoon *hengille kirjoitettua* väkilukua osottavat numeroluvut. Mainittu väkiluku oli:

	<i>Helsingin pit.</i>	<i>Espoo.</i>
¹ / ₁ 1906	11,603	6,387
1907	12,386	6,495
1908	13,837	7,014
1909	15,217	7,648
1910	17,013	7,891
1911	18,321	8,410

Puheenalainen henkikirjoitetun väkiluvun lisäännys johtuu, ainakin mitä Helsingin pitäjään tulee, enimmältä osalta Helsingin kaupungin kirkonkirjoissa olevain henkilöjen muutosta mainittuihin pitäjiin.

Valiokunnan saamain tietojen mukaan oli Helsingin pitäjässä sijaitsevain huvilayhdyskuntain henkikirjoitettu väkiluku vuonna 1911 kaikkiaan 8,056 sekä Espoossa sijaitsevain 1,149 henkeä. Tästä asutuksesta lienee 90—95 % Helsingin pitäjässä ja 60—65 % Espoon pitäjässä työväestöä, jota vastoin muu osa kuuluu varakkaampiin luokkiin.

Tarkkoja tietoja huvilayhdyskuntain käytettävänä olevan maan pinta-alasta ei ole saatavissa, syystä että tuo taajaväkinen asutus on hajallaan eri talojen ja talonosain alueella. Helsingin kunnassa ammattimaista rakennustonttien myyntiä tai vuokrausta harjoittavilla osakeyhtiöillä ja osuuskunnilla on käytettävänään kaikkiaan noin 3,300 hehtaarin ala eli suunnilleen saman kokoinen maa-alue kuin Helsingin kaupungin tilukset yhteensä.

Valiokunta palaa myöhemmin puheenalaisiin asutusryhmiin sekä niiden syntyyn, kehitykseen ja järjestykseen. Sitä ennen luo Valiokunta silmäyksen Helsingin kaupungin laajenemismahdollisuuksiin sekä koettaa tässä yhteydessä selvittää kysymystä, miten on meneteltävä ja mitä edellytyksiä on maan yhdistämiseksi kaupunkiin Suomen hallintokäytäntöä silmälläpitäen.

Helsingin kaupungin laajenemistarpeet ja kehitysmahdollisuudet. Kaupungin- isemakaava- arkkitehdin mtama selvitys.

Kaupungin laajeneminen on aikaisemmissa kehitysvaiheissa ja nykyaikaan asti suurin piirtein nähtynä tapahtunut samankeskisesti, sillä kaupunkialueen rakentaminen on jatkunut kutakuinkin kehämäisesti varsinaisen kaupungin ytimen ympärillä. Ne osat kaupunkia (Katajanokka, Kaivopuisto, Punavuoret, Siltasaari ja Kallio), jotka vielä 1880-luvulla olivat kaupungin laitaosia, on nyttemmin kokonaan liitetty rakennettuun kaupunginalueeseen, ja nykyään on myöskin Töölön kaupunginosa ja Sörnäsän haararadan eteläpuolinen tienoo rakennettavana. Kun saman-

keskinen kaupunkimuodostus nyttemmin on käynyt mahdottomaksi, sittenkun etelässä, idässä ja lännessä on tullut vesi vastaan, on kaupungilla tilaisuutta ainoastaan *säteittäisesti* kehittyä koilliseen ja luoteiseen.

Niinkuin kaupunginasemakaava-arkkitehti B. Jung vastaista «Suur-Helsinkiä» käsittelevässä esitelmässään on lausunut, on vastamainittu asianlaita Helsingin tapaisia laajenemisedellytyksiä omaavalle yhdyskunnalle jotenkin ainoa laatuaan ja saa kaupungin tulevaisuutta suunnitellessa suuren merkityksen sekä ohjaa sen vaiheet suuntaan, jota ei käy vertaaminen pohjoismaiden muiden suurkaupunkien kehityskulkuun, näillä kun on vapaata tilaa useammalle taholle.

Kun kysymys kaupungin kehitysmahdollisuuksista ja laajennustarpeista on likeisessä yhteydessä Valiokunnan käsiteltäviksi annettujen kysymysten kanssa, on Valiokunta pitänyt tarpeellisena kaupunginasemakaava-arkkitehdiltä pyytää tarkempaa lausuntoa tästä asiasta, ja onkin hän Valiokunnalle antanut tämän oheisen lausunnon siihen kuuluvine karttoineen. Valiokunta, joka on havainnut kaupunginasemakaava-arkkitehdin esittämäin näkökohtain ansaitsevan suurta huomiota, ei kuitenkaan ole katsonut olevan aihetta tällä kertaa käydä likemmältä tarkastelemaan kaupungin aluekysymystä, koska mainittu kysymys tulee toisessa yhteydessä alistettavaksi Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi.

Mikäli kaupungin aluekysymykset ovat astuneet päiväjärjestykseen, sikäli myös on käynyt tuntuvaksi kaupunkialueen oikeudellista laajentamista järjestävään laillisten sääntöjen puute. Nykyään käytetyt yhdistämisen hallinnolliset muodot eivät enää vastaa kehityksen vaatimuksia, ja vapaampien menettelyjen tarve siinä kohden käy yhä tuntuvammaksi. Mutta sen ohella on erimielisyyttä ilmaantunut yhdistämisen oikeudellisiin edellytyksiin nähden, jolla kysymyksellä on suurta merkitystä kaupungin maanhankintapolitiikan kannalta. Valiokunta ei sentähden ole katsonut voivansa olla käymättä likemmältä tutkimaan yhdistämiskysymyksen suhtautumista voimassa olevaan lainsäädäntöön ja hallintokäytäntöön, erittäinkin kun tähän asiaan oli lähete-keskustelussakin kajottu. Etusijassa on Valiokunta tässä kiinnittävä huomiota siihen polttavaan kysymykseen, käykö kaupunkiin kuulumattomia alueita siihen yhdistäminen.

Yhdistämiskysymys nykyistä hallintokäytäntöä silmälläpitäen.

Syyt maan yhdistämiseen kaupunkialueeseen voivat olla montakin eri laatua. Etusijassa on tässä huomioon otettava kaupungin tarve saada avarampaa tilaa tai eheytetty alue (n. s. kolosanitoorinen yhdistäminen). Missä taas on syntynyt taa-jaan rakennettuja esikaupunkiyhdyskuntia, käy kaupungin useinkin tarpeelliseksi liittää yhdyskunta valta-alueensa piiriin saadakseen sikäläiset olot erinäisiltä kohdin paremmin järjestetyiksi, muun muassa mitä oikeudenkäyttöön, järjestyksen voimassaapitoon, vaivais- ja terveydenhoitoon, opetukseen y. m. tulee. Muitakin yhdistämistä perustelevia syitä on ajateltavissa.

Yksinkertaisin ja tähän asti tavallinen yhdistämismuoto on se, että maa-alue,

johon kunta on itselleen hankkinut omistusoikeuden, liitetään kaupungin alueeseen. Tuollaisissa tapauksissa voi kaupunki, voimassa olevain omistusoikeudellisten olojen estämättä, ryhtyä aluetta suunnittelemaan tai uudestijärjestämään. Mutta voi myös sattua tapauksia, jolloin yhdistäminen sekä julkisoikeudelliselta että kunnallispoliittiselta kannalta on suotava, ilman että kaupunkia ehdottomasti tarvitsee rasittaa itse maan lunastamisella.

Jos kaupunki esimerkiksi laajempaa tilaa saadakseen haluaa alueeseensa yhdistää viereisen hyvin järjestetyn ja suunnitelmanmukaisesti jaoitettun huvila-alueen (Kulosaaren tyyppi), ei ole säällistä aihetta lunastaa yhdiskunnan kaikkia yksityisen haltuun joutuneita tontteja. Jos taas yhdistäminen tarkoittaa kokoonahdettua ja huonosti suunniteltua esikaupunkiyhdyskuntaa, on tarpeelliseksi havaittu uudestijärjestely eräissä tapauksissa aikaansaataavissa samalla tavalla kuin vanhan kaupungin asemakaavan järjestely, olematta kaupungin pakko ostaa maata, mikä kaupungin ympäristössä korkealle kohonneen maanarvon johdosta voi käydä ylenmäärin rasittavaksi.

Yhdistäminen
ostoa käyttä-
mättä.

On siis tärkeätä saada selville, *salliiiko voimassa oleva laki kaupunkiin yhdistää aluetta oikeudellisessa, hallinnollisessa, kameraalisessa ja kirkollisessa suhteessa, ilman että kaupunki samalla hankkii itselleen omistusoikeuden siihen, sekä onko maanomistajan suostumus tuollaisen yhdistämisen välttämätön ehto.*

Kysymykset maalla olevan maan yhdistämisestä kaupunkiyhdyskuntaan ovat voimassa olevain hallintoperiaatteiden mukaan Hallituksen yksin ratkaistavia ja johtuvat hallitsijan ikivanhasta etuusoikeudesta määrätä kaupunkien perustamisesta ja valtakunnan jaoituksesta. Päättäntövaltaa tällaisissa asioissa käyttää nyttemmin Keisarillisen Senaatin Talousosasto, joka heinäkuun 23 päivänä 1896 annetun Armollisen asetuksen 2 §:n 1 momentin johdosta voi alamaista alistusta tekemättä määrätä maalla olevan maan yhdistämisestä kaupunkiin oikeudellisessa, hallinnollisessa ja kameraalisessa suhteessa. Paitsi tätä säännöstä, jonka tarkoituksena ainoastaan on osottaa Senaatin toimivalta, ei ole olemassa yhdistämismenettelyä sääteleviä tarkempia määräyksiä. Käytännössä on menettely tässä kohden luontunut sellaiseksi, että Senaatti, kun maalla olevan maan yhdistämistä kaupunkiin haetaan, hankkii lausunnon kaikilta asianomistajilta ja niiltä viranomaisilta, joiden hallintoa yhdistäminen koskee, niinkuin asianomaiselta hovioikeudelta, kihlakunnantuomarilta ja kärjäkunnan asukkailta, kuvernööriltä, kunnilta, tuomiokapitulilta, seurakuntakaisilta ja papistolta. Jos hakemukseen myönnyttään, jota koskeva päätös julkaistaan asetuskokoelmassa, pannaan tavallisesti ehdoksi, että silloisten palkannauttijain pitää kaupungilta saada vuotuinen vastike yhdistämisestä johtuvasta tulojensa väheneemisestä. Sitä vastoin on ainakin yhdessä tapauksessa kunnan ja maaseurakunnan vaatimus saada siirron johdosta korvausta tulojensa vähenemisestä aiheettomana hylätty *).

*) Senaatin päätös toukokuun 29 päivältä 1905 Gumtähden y. m. tilojen yhdistämisestä Helsingin kaupunkiin.

Valiokunnan toimesta tehty, 1860 vuoden jälkeiseen aikaan kohdistuvat tutkimukset ovat osottaneet, että kaupunkeihin tavallisesti on yhdistetty ainoastaan sellaisia rajakkaisen maalaiskunnan osia, joihin kaupunkiyhdyskunta sitä ennen on hankkinut itselleen omistus- ja käyttöoikeuden. Muita poikkeuksia tästä säännöstä ei tietävästi ole ollut, kuin että valtiolle kuuluvat pakkolunastetut maakappaleet parissa tapauksessa on niitä ympäröivän, kaupungille kuuluvan maan kera yhdistetty kaupunkiin, sekä että Oulun pitäjässä sijaitseva Toppilan verotalo vuonna 1867 yhdistettiin Oulun kaupunkiin oikeudellisessa ja kameraalisessa suhteessa, vaikka talo kuului silloiselle Oulun kauppaseuralle. Vakautuneesta hallinto-oikeudellisesta käytännöstä, mikäli koskee yhdistämistä muutoin kuin lunastamalla, ei voi olla puhetta, koska tuollaisia tapauksia on sattunut aniharvoin. Viime aikoina on hakemuksia yksityisen henkilön omistaman maalaishiinteistön yhdistämisestä kaupunkiin, mikäli Valiokunta on saanut tietoonsa, vain kahdesti ollut Hallituksen tutkittavina.

Jyväskylän kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti anoi mainitun kaupungin rahatoimikamari Jyväskylän pitäjässä sijaitsevan Lutakon palstatilan yhdistämistä kaupunkiin (ei kuitenkaan kirkollisessa suhteessa). Palstatilanomistaja ja sen talon omistaja, josta palstatila oli erotettu, samoin kuin Jyväskylän maalaiskuntakin, vastustivat hakemusta, viimeksi mainittu huomauttaen, että kunnan tulot siirron johdosta vähenisivät. Antamassaan lausunnossa kuvernööri pani kyseeseen, käykö siirtoa maanomistajan vastustaessa toimeenpaneminen, varsinkin kun palstatilaa ei yhdistettäisi kaupunkiin kirkollisessakin suhteessa. Tarkempia syitä mainitsematta hakemus evättiinkin tammikuun 20 päivänä 1908 (asian esittelijä oli sitä mieltä, että hakemus olisi evättävä, koska maanomistaja oli siirtoa vastustanut).

Sittemmin on samallinen hakemus uudistettu, samalla kun anottiin erinäisten muiden osin kruunulle ja osin Jyväskylän kaupungille kuuluvain tilain yhdistämistä kaupunkiin, tällä kertaa myöskin kirkollisessa suhteessa. Esittelijän mietinnön mukaisesti on hakemuksen hallinnollinen puoli toukokuun 15 päivänä 1912 annettulla päätöksellä evätty, mikäli Lutakon palstatilaa koskee, sen johdosta että omistaja oli siirtoa vastustanut. Sitä vastoin ei Senaatti nyt enempää kuin ennenkään samallisissa tapauksissa ole pannut huomiota siihen että maalaiskunta on yhdistämistä vastustanut.

Edellä mainituissa yhdistämiskysymyksissä annetuista Senaatin päätöksistä ei käy täysin selville, onko Senaatti pitänyt maanomistajan vastustusta oikeudellisena esteenä, vai ovatko soveliaisuussyyt asiaa tutkiessa olleet ratkaisevina. Huomattava on tässä yhteydessä, että Senaatti ainakin yhdessä tapauksessa on myöntynyt alueen siirtämiseen maalaiskunnasta toiseen, siihen katsomatta että erilleen murettuun alueen maanomistajat ovat hakemusta vastustaneet.

Tässä yhteydessä on mainittava muuan tapaus, joka osottaa Rahatoimikamarin kannan esillä olevassa periaatteellisessa kysymyksessä. Muutama aika takaperin teki Helsingin pitäjän kunnanvaltuusto läänin Kuvernöörille esityksen että Pikku-Huopalahden kylän Korpaksen taloon kuuluvat Brunakärr ja Nyäker nimiset tilus-

lohkot yhdistettäisiin Helsingin kaupunkiin. Kaupunginvaltuustolle tästä antamassaan lausunnossa helmikuun 22 päivältä 1912 Rahatoimikamari huomautti, että yhdistäminen ei ole laillisesti toimeenpantavissa, koska Helsingin kunta *maanomistajan myönnytyksettä* ja hänen jyrkästä epäyksestään huolimatta oli vaatinut julkisen viranomaisen toimenpidettä asiassa. Kun kuitenkin näiden kaupunginmaan piirissä sijaitsevain sekä taajaan rakennettujen ja liika-asuttujen maapalstain yhdistäminen kaupunkiin olisi tarpeellinen, oli Rahatoimikamari ryhtynyt maanomistajan kanssa neuvotteluihin näiden alueiden ostamisesta, jolloin omistaja oli vaatinut hintaa 219,200 markkaa, eli 42,000 markkaa hehtaarilta. Ylen kalliin hinnan johdosta Kamari ehdotti kauppaa evättäväksi sekä esitti, että Valtuusto, maanomistajan vastustukseen nähden, Kuvernöörille annettavassa lausunnossa huomauttaisi, etteivät asianhaarat vaadi enempää lausuntoa asiassa. Viime maaliskuun 12 päivänä pitämässään kokouksessa Kaupunginvaltuusto päätti antaa maanostokysymyksen raueta, minkä ohella asia siltä osalta, joka koski puheenalaisten tiluspalstain yhdistämistä kaupunkiin, pantiin pöydälle odottamaan tämän Valiokunnan annettavaa oikeudellista selvitystä yhdistämiskysymyksestä.

Ruotsissa, missä ei enempää kuin meilläkään ole tarkempia lainmääräyksiä maa-alueen yhdistämisestä kaupunkiin*), on katsottu maata käyvän yhdistäminen kaupunkiin, omistusoikeuden sen johdosta mitenkään muuttumatta. Yhdistäminen voi käsittää joko kunnallisen ykseyden (kunnan, kauppalan tahi taajaväkisen yhdyskunnan) muodostavia alueita tahi myös kunnan osia. Kunnan tahi yksityisen asianomistajan vastaväitteisiin ei erilleen murtamisessa panna ratkaisevaa merkitystä, ja Kunink. Majesteetilla katsotaan olevan vapaa tutkimisvalta ratkaista tuollaiset asiat päätöksellään hallinnollista tietä sen mukaisesti mitä yleinen etu vaatii.

Mitä tulee *kuntain asemaan yhdistämisasiossa*, lienee oikeudenkehitys Suomessa käynyt samaan suuntaan kuin Ruotsissakin. Kuntain jaoituksessa vallinneet säännöttömyydet on aina järjestelty kuntain tahtoon katsomatta, ja kaupungin ostama maa on siihen yhdistetty myöskin maalaiskunnan vastaväitteistä huolimatta. Periaatteellista eroa ei tässä kohden ole olemassa, kun on kysymys yksityiselle kuuluvan maan yhdistämisestä kaupunkiin. On niinmuodoin voimassa, että maalaiskunnan osan voi kunnan vastustaessakin kaupungin hakemuksesta viimeksi mainittuun yhdistää, ja päin vastoin tuollaisen yhdistämisen maalaiskunnan hakemuksesta toimeenpanna kaupungin vastustamisesta huolimatta. Hallituksen asia on tuollaisissa tapauksissa taloudellisen välinsuorituksen perusteita vahvistaessaan katsoa, ettei asianomaisten kuntain etuja loukata.

Valiokunta käy nyt tutkimaan, mitä oikeusvaikutuksia meillä nykyään voimassa olevan lainsäädännön mukainen yhdistäminen tuottaisi erilleen murretun alueen *maanomistajalle*.

*) Vuonna 1907 vahvistettu uusi kaupunginasemakaavalaki tosin helpottaa yksityiselle kuuluvan, kaupunginrajain sisällä sijaitsevan alueen järjestämistä, mutta ei välittömästi koske yhdistämisen edellytyksiä.

Maa-alueen siirtäminen maalaiskunnasta kaupunkikuntaan koskee tietenkin erilleen murrettun alueen asukasten ja ennen kaikkea maanomistajain etuja. Yhdistäminen kaupunkikuntaan tietää, että yhdistetty alue saatetaan kaupungin raastuvanoikeuden (jos kaupungilla on oma tuomiopiiri), maistraatin ja poliisiviranomaisen alaiseksi, minkä ohella mainitulle alueelle ulotetaan kaupungeissa yleensä tahi siinä kaupungissa, johon alue yhdistetään, voimassa olevat oikeus- ja järjestyssäännökset. Yhdistetty alue muodostaa kaupungin kanssa yhden ainoan kunnallisen ykseyden, jonka jäsenet yhteisesti ja samoilla perusteilla suorittavat kunnallisia maksuja. Toiselta puolen on yhdistetyn alueen asukkailla äänivalta kunnan asioissa ja kaikki kaupunkiyhdyskunnan tarjoomat edut.

Yhdistämisestä kansalaisten asemaan johtuvat muutokset eivät yleensä aikaansaa vaikeuksia. Samallaisia ilmiöitä esiintyy myös, vaikkei yhtä laajassa mittassa, alueita siirtäessä maalaiskunnasta toiseen, ilman että yksityisen asianomistajan vastaväitteillä tässä kohden on ratkaisevaa merkitystä. Yksityisillä kansalaisilla ei liene oikeutta kuulua johonkin määrättyyn kärjäkuntaan tahi kuntaan tahi määrättyjen julkisten viranomaisten alaisiin. Maaseudun ja kaupungin väliset eroavaisuudet valtiollisessa suhteessa samoinkuin elinkeinolainsäädännönkin kannalta katsoen ovat nyttemmin tasoittuneet.

Niiden henkilöjen etuihin, joilla on hallussaan vuokramaata yhdistettävällä alueella, voi yhdistäminen tuntuvassa määrässä koskea, vaikkei tämän seikan ole katsottu estävän Hallitusta ratkaisemasta asiaa. Eri asemassa yhdistämisasiään nähden sitä vastoin on maanomistaja niiden laajalle ulottuvain maan käyttöoikeuden rajoitusten johdosta, joita kaupunkiin yhdistäminen tietää.

Jos maa-alue, johon asutusta on syntynyt tahi on syntymässä, siirretään maalaiskunnasta kaupunkikuntaan, seuraa tästä että kaupungissa voimassa olevat ankarammat järjestys-, rakennus-, palo- ja terveydenhoitotointa koskevat määräykset voidaan ulottaa yhdistettyyn alueeseen.

Maanomistajalle tästä johtuvaa maansa käyttöoikeuden rajoitusta ei kuitenkaan käy katsominen yksityisen henkilön saavutetun oikeuden loukkaamiseksi eikä kumoamiseksi. Jos jonkin alueen järjestely vaatii sen haltijalta ottamaan omistusoikeuden tahi muun esineoikeuden maahan, ei tämä tietenkään voi käydä päinsä, ellei hänelle anneta täyttä korvausta pakkolunastuksesta voimassa olevain säännösten mukaan. Sitä vastoin on aina tunnustettu, ja tämä periaate on meidän lainsäädännössämmekin julkilausuttu, että maanomistaja on velvollinen alistumaan niihin järjestysmääräyksiin, jotka vastamainitulta kannalta katsoen voivat tulla kysymykseen. Yhdistetyllä alueella olevan maan omistajan täytyy sentähden myös alistua niihin rajoituksiin, joita kaupunki siinä kohden asettaa hänen maansa käyttöoikeuteen nähden. Toiselta puolen saisi maanomistaja nauttia hyväkseen maanarvon kohoamisen ja muut kaupunkiyhdyskunnan tarjoomat edut.

Yksi rajoitus on tässä kohden huomioon otettava. Yhdistäminen ei nimittäin voi muuttaa sitä perustuslain pyhyydellä voimassa olevaa periaatetta, että vero- ja

rälssitalon omistajalla on oikeus 1734 vuoden lain Rakennuskaaren määräysten estämättä tilasta tontiksi osotulle maalle teettää rakennukset niinkuin itse hyväksi näkee. Tämän johdosta lienee rakennusjärjestyksen ulottaminen tontiksi erotettuun kylän maahan, mikäli siinä pääasiallisesti on talon rakennuksia, maanomistajan suostumuksen varassa.

Tässä puheena olleelta kannalta ei siis liene esitettävissä oikeudellisia epäilyksiä, mikäli koskee mahdollisuutta yhdistää maalla olevaa itsenäistä maata kaupunkiin. Sitä vastoin käynee paneminen kyseeseen, estäisivätkö kaupunginmaan kameraalisesta luontoisuudesta voimassa olevat säännökset tuollaista yhdistämistä sekä loukkaisiko yhdistäminen yksityisen henkilön oikeutta, siihen katsoen että meidän lainsäädännössämme edelleen on ero olemassa maalais- ja kaupunkilaisoikeuden välillä.

Sekä oikeustieteessä että käytännössä on se tulkinta hyväksytty, että säännökset maanluontoisuuden muuttumattomuudesta (Yhdistys- ja Vakuuskirjan 3 § y. m.) eivät estä maalla olevaa maata yhdistämästä kaupunkiin. Yhdistämisen johdosta maa menettää aikaisemman kameraalisen luontoisuutensa ja poistetaan maakirjatilain luvusta maakirjaan kirjoittamalla, että tila on yhdistetty kaupunkiin. Tavallisesti maa tällaisessa tapauksessa vapautetaan kaikista maalaiskiinteistön kannettavina olevista veroista ja rasituksista; kuitenkin maksavat kaupungit edelleen kruunulle eräitä veroja lahjoitetusta kaupunginmaasta, esimerkiksi karjaveron.

On lausuttu se käsitys *) että yhdistetty alue kokonaan liittyy muuhun kaupunginmaahan, minkä johdosta sen myös samoin kuin kaiken kaupunginmaan pitää kuulua kaupunkiin luovuttamattomasti. Tältä kannalta katsoen ja kun kaupunginmaata, lukuunottamatta sen luovuttamista tonteiksi järjestetyn kaupunginasemakaavan alueelta, ei saa käyttää muulla tavoin kuin kaupungin yhteiseksi hyödyksi, on yhdistämisen välttämättömäksi edellytykseksi katsottu, että kaupunki on puheenalaisen alueen omistaja tahi ainakin että *omistaja myöntyy* sen yhdistämiseen kaupunkiin.

Näyttää kuitenkin siltä kuin perustuisi tämä käsitys siihen, että on toisiinsa sekotettu lahjoitusmaan luontoinen kaupunginmaa ja muut kaupunkialueeseen kuuluvat tilukset. Kun kaupungit vanhempina aikoina saivat Kruunulta maata lahjaksi tahi läänitykseksi, järjestettiin tuollaisen maan käyttöoikeus erinäisillä hallituksen antamilla säännöksillä, joiden tarkoituksena oli taata lahjoitusmaan asianmukainen käyttäminen. Muun muassa säädettiin, että kaupunginaseman jaoituksen ulkopuolella sijaitseva kaupunkiin yhdistetty lahjoitusmaa oli tuleva koko kaupunkiyhdyskunnan hyväksi, saamatta sitä antaa yksityisen omistettavaksi. Mutta likemältä tarkastellessa näitä tuon tuostakin annettuja säännöksiä (Vakuutus kaupungeille helmikuun 23 päivältä 1789, 4 §; päätös kaupunkien valitukseen heinäkuun 13 päivältä 1719, 21 §; maaherrain johtosääntö marraskuun 4 päivältä 1734, 18 §, y. m.)

*) Vertaa Valiokunnan mietintöä asiasta, joka koskee Gumtähden y. m. tilain yhdistämistä kaupunkiin. Pain. asiakirj. N:o 12 vuodelta 1902.

selvästi huomaa, että kaupunginman luovuttamista koskeva kielto ainoastaan tarkoittaa *lahjoitettua maata*, mutta ei kaupunginmaata ylipäätään. Eikä kielto yhdistettyyn lahjoitusmaahankaan nähden ole ehdoton. Sillä paitsi että tontteja saa myydä kaupunginaseman alueelta, on Hallitus nimenomaan oikeuttanut erinäiset myöhemmin aikoina perustetut kaupungit, niinkuin Hangon, Kotkan, Iisalmen ja Lahden luovuttamaan maata täysin omistusoikeuksin kaupunginasemakaavan ulkopuolelta teollisuuslaitoksia varten sekä makasiini- ja varastotonteiksi. Itsenäisen maanomistuksen olemassaolo kaupunkiin yhdistetyllä jaoittamattomalla alueella ei sentähden ole mahdoton.

Edellä lausutusta käy selville, ettei yksityisen omistaman maa-alueen yhdistäminen kaupunkiin kohtaa laillista estettä kameraliselta kannalta sekä ettei yhdistämisen ehdottomana edellytyksenä tässä kohden käy pitäminen alueen lunastamista eikä maanomistajan suostumusta.

On vielä tarkasteltava kysymystä, onko niillä muutoksilla, joita yksityisen maan yhdistäminen kaupunkiin aikaansaa *yksitysoikeudellisiin suhteisiin*, ratkaisevaa merkitystä puheenalaisessa kohden.

Meidän siviililainsäädännössämme vielä jäljellä olevat maalais- ja kaupunkilaisoikeuden väliset eroavaisuudet, jotka muun muuassa ilmenevät sukulunastusoikeussäännöstössä, aviopuolisojen omaisuussuhteissa sekä mikäli koskee oikeutta testamentin tahi lahjan kautta määrätä kiinteistöstä, voivat eräissä tapauksissa aikaansaada yksityishenkilön oikeuskelpoisuuden tahi juridisen toimintakyvyn laajuuden muutoksen, jos maalaiskiinteistö muuttuu kaupunkikiinteistöksi; ja tältä kannalta katsoen on epäilty, käykö maalla olevaa itsenäistä maata yhdistäminen kaupunkiin ainakaan siinä tapauksessa, että henkilöt, joita toimenpide koskee, eivät ole antaneet suostumustaan siihen. Esimerkkinä tuollaisesta oikeuskelpoisuuden laajuuden muuttumisesta on mainittu että sukulunastusoikeus maalaiskiinteistöön menetetään sen johdosta että kiinteistö yhdistetään kaupunkiin, sekä että aatelittomalla miehellä, jolla maalaisoikeuden mukaan on valta testamentissa määrätä hankkimastaan maalaiskiinteistöstä, ei enää ole tässä kohden samaa valtaa, siinä tapauksessa että tila muuntuu kaupunkikiinteistöksi.

Nämä epäilykset olisivat aiheellisia, jos puheenalaista laatua oleva yhdistämistoimenpide todella muuttaisi saavutettuja oikeuksia. Näin ei kuitenkaan voi olla laita, vaan täytyy ennen yhdistämistä olemassa olleiden saavutettujen oikeuksien joka tapauksessa sen jälkeenkin pysyä ennallaan. Jonkin henkilön testamenttiin perustuva oikeus maalaiskiinteistöön ei esimerkiksi voi muuttua sen johdosta että kiinteistö testamentintekijän kuoltua yhdistetään kaupunkiin j. n. e. Sitä vastoin voisi yksityisen oikeudellinen toimintakyky, esimerkiksi sukulunastus- ja testamenttilaitoksen alalla, tietenkin muuttua tuollaisen yhdistämistoimenpiteen johdosta. Mutta tämän laatuista muutoksia ei käy katsominen saavutettujen oikeuksien muutoksiksi, vaan ovat ne ainoastaan yksityishenkilön juridisen toimintakyvyn laajuuden muutoksia. Ja samoin kuin viimeksi mainitun laatuiset muutokset on katsottu olevan

aikaansaataavissa lainmuutoksilla ilman että sellainen lainsäädäntötoimenpide sisältää saavutetun oikeuden loukkausta, samaten ei saavutettujen oikeuksien loukkaamattomuuden kannalta näy olevan aiheellista muistuttamista siihen, että tuollaiset muutokset aikaansaadaan yhdistämistoimenpiteellä. Eikä silläkään seikalla että yksityishenkilön tämänlaatuinen oikeudellinen toimintakyky perustuu yleiseen lakiin, jota ei voi hallinnollista tietä muuttaa, ole tässä kohden ratkaisevaa merkitystä. Sillä näissä tapauksissa ei ole kysymys hallituksen määräyksestä, joka sisältäisi yleisen lain muuttamisen, vaan yhdistämistoimenpiteestä, joka on omansa yksityistapauksissa siirtämään kulloinkin voimassa olevan kiinteistöjaoituksen rajoja ja yksityishenkilön tähän jaoitukseen perustuvaa oikeuskelpoisuutta ja toimintakykä.

Koska edellä mainittujen perhe-, perintö- ja varallisuus-oikeuden aloihin kohdistuvain lainmääräysten sisällys Valiokunnan mielestä ei ole se, ettei henkilön juridinen toimintakyky johonkin kiinteistöön nähden voi olla laajempi tahi suppeampi sen mukaan, onko kiinteistö *kulloinkin voimassa olevan jaoituksen mukaan* maalais- vai kaupunkilaisoikeuden alainen, eivät nämä säännökset näy voivan estää Hallitusta, sen käyttäessä ikivanhaa oikeuttaan, määräämässä maaseudun ja kaupungin välisiä rajoja sen mukaisesti kuin yhteiskunta vaatii käytännöllisen ja oikeudenmukaisen kunnallisen jaoituksen olevaksi. Muutokset, joita tällaisessa tapauksessa ehkä syntyy yksityishenkilön oikeussuhteisiin, eivät tuottane suurempaa vaikeutta kuin ne samantapaiset muutokset, joita itsestään syntyy henkilön muuttaessa maaseudulta kaupunkiin tai päin vastoin. Aivan samanlaatuisia muutoksia sitä paitsi tapahtuu kauppalan muuttuessa kaupungiksi eri tuomiopiirineen ja kauppalakiinteistöjen tullessa kaupunkikiinteistöille kuuluvaan oikeudelliseen asemaan; mutta yhtä kaikki on täydellisiä kaupunkioikeuksia katsottu voitavan antaa hallinnollista tietä maalais- ja kaupunkilaisoikeuden erilaisuudesta huolimatta. Tuollaisissa tapauksissa Hallitus tavallisesti perustuskirjassa takaa tontinomistajille loukkaamattoman pysymisen oikeuksissaan. Tämä ehto kuitenkin tarkoittaa ainoastaan kulloinkin olemassa olevia saavutettuja oikeuksia eikä tässä puheena olevia muutoksenalaisia oikeussuhteita.

Edellä lausutun johdosta on Valiokunta tullut siihen käsitykseen, *että kaupunkiin kuuluvan alueen pitää käydä siihen yhdistäminen loukkaamatta mitään maanomistajalle yksityisesti kuuluvaa, lain takaamaa oikeutta, sekä ettei muutenkaan mitään estettä oikeudelliselta, hallinnolliselta ja kameraaliselta — enempää kuin kirkolliselta — kannalta käy esittäminen tuollaiselle yhdistämiselle.* Tämän mukaisesti siis olisi Hallituksella katsottava olevan valta hallinnollista tietä yhdistää itsenäistä maata kaupunkiin huomioon ottamatta muita seikkoja kuin yleisen edun vaatimuksia ja soveliaisuussyitä. On kuitenkin asian luonnossa, että yksityiselle maanomistajalle on tuollaisissa tapauksissa varattava tilaisuus mielensä lausumiseen ja kyseen alaisesta erilleen murtamisesta johtuvien etujen tahi haittain esittämiseen. Mutta vaikka maanomistajan suhde yhdistämiseen on erityisesti huomioon otettava ja tässä kohden ilmenevät ristiriitaiset edut huolellisen harkinnan jälkeen, vastakkain punnittava, näyttää kuitenkin maanomistajain, tahi kaikkien maanomis-

tajain, suostumus tässä tapauksessa yhtä vähän kuin kauppalan muuttuessa kaupungiksi olevan erilleen murtamisen välttämätön ehto, vaan pitää Hallituksen olla laillisesti esteetön yhdistämiseen myöntymään, asianomistajan vastarinnasta huolimatta, jos siirto yleisen edun kannalta on tarkoituksenmukainen ja suotava.

Julkituoden periaatteellisen kantansa esillä olevassa asiassa on Valiokunta myös tahtonut huomauttaa, että tähän kuuluvissa vaikeissa kysymyksissä voi olla ja on esitettykin eri mieliä. *) Niinkuin edellä mainituista ennakkotapauksista käy selville, on Hallitus tähän asti näyttänyt olevan varsin vähän halukas myöntymään yhdistämiseen, jos asianomaiset maanomistajat siirtoa vastustavat, ja olettaa täytyy että Senaatti yhdistämiskysymyksiä harkitessaan panee melkoista huomiota niiden yksityisten asianomaistajain asettamiin ehtoihin, jotka jossakin kohden joutuvat yhdistämisen johdosta kärsimään.

Yhdistämiskysymys ja kaupungialueen kehitykseen liittyvät kysymykset eivät tähän asti ole sanottavassa määrässä olleet lainsäätäjän huomion esineinä. Laissa säädettyjen normien tarve tällä alalla käy kuitenkin yhä tuntuvammaksi sitä mukaa kuin kaupunkimuodostus edistyy ja uusia kehitysmuotoja sille syntyy. Tämän johdosta sekä siihen epävarmuuteen ja niihin vaikeuksiin katsoen, joita tähän kuuluvain asiain tutkimisessa on ilmaantunut, näyttää erittäin toivottavalta, että yhdistämismenettely mahdollisimman pian otetaan tarkemmin järjesteltäväksi lainsäädäntötietä. Niinpä olisi vastaiseen yhdistämislakiin pantava määräyksiä yhdistämisen edellytyksistä ja pakollisen yhdistämisen ehdoista, kuntain ja maaomistajain suhtautumisesta yhdistämiseen, kuntain keskinäisen taloudellisen välinselvityksen perusteista ja siinä noudatettavasta menettelystä y. m. seikoista.

Uuden yhdistämistä koskevan lainsäädännön tarve.

1909 vuoden toisilla valtiopäivillä tehdyn anomuksen johdosta, joka koski toimenpiteisiin ryhtymistä erinäisten esikaupungeissa vallitsevain epäkohtain poistamiseksi, ehdotti Eduskunta asetettavaksi komitean, joka saisi toimekseen tutkia ja harkita, miten järjestämättömän esikaupunkien syntyminen olisi ehkäistävissä sekä miten olot jo olevissa esikaupungeissa olisi järjestettävä. Tämän johdosta vuonna 1911 asetettu hallituksen komitea, jonka työtehtävä niinmuodoin on likeisimmässä yhteydessä Valiokunnan valaistavina olevien kysymysten kanssa, on ohjelmaansa ottanut myöskin yhdistämiskysymyksen ja jo laatinut luonnoksen asetukseksi asiasta. Sitä alotetta asian ratkaisemiseen, mikä niinmuodoin todennäköisesti kohdakkoin esitetään tarkastettavaksi, odotetaan suurella mielenkiinnolla ja se vaatii osakseen suurta huomiota kaupunginviranomaisten puolelta.

*) Lainopillisen Yhdistyksen aikakauslehdessä 1911, III ja IV vihkossa, julkaistussa kirjoituksessa «Kanjord, som tillhör enskilda, förenas med stad» lausuu professori Moring käsityksensä, että sellaisen alueen pitää voida kaupunkiin yhdistää, ainakin jos ne, joita toimenpide koskee, eivät sitä vastusta.

Uuden yhdistämisenmenet-
telyn käyttö-
kelpoisuus.
Kaupungin-
asemakaava-
lainsäädän-
nön tarve.

Vaikka edellyttäisikin meidän hallintokäytännössämme hyväksyttävän periaatteen, että kaupunkiin kuulumaton maa on esteettömästi yhdistettävissä kaupunkiin, on tuskin luultavaa, että tämä yhdistämismuoto pääsee yleisempään käytäntöön. Mitä ensinnä tulee alueen yhdistämiseen pelkästään kolonisatoorisessa tarkoituksessa, johtuu asian luonnosta ja yhdistämisen tarkoituksesta, että se on tehtävä hankkimalla maan omistusoikeus. Mutta tämä menettely ei voi tulla mainittavassa mitassa käytäntöön asuttuihinkaan alueisiin nähden, niin kauan kuin ei ole *kaupunginasemakaavalakia* järjestämässä kuntain ja yksityisten välisiä suhteita kaupunginasemakaavan voimaannpanossa. Nykyoloissa joutuisi kunta suorittamaan kaikki kustannukset tuollaisen kaupunkiin yhdistetyn alueen järjestelystä, mikäli näitä kustannuksia johtuu tarpeellisen katualan hankkimisesta, katujen salaojittamisesta, valaisemisesta ja semmoisesta, asianomaisten maan- ja tontinomistajain olematta velvolliset ottamaan osaa näihin menoihin. Elleivät mainitut kustannukset korvaudu yhdistetyltä alueelta tulevalle kunnallisverojen lisäyksellä, voi tämä menettely käydä kaupungille taloudelliselta kannalta epäedulliseksi, koska sillä tuollaisissa tapauksissa ei ole tuloja odotettavana tonttien myymisestä. Tältä kannalta katsoen näyttää erittäin toivottavalta, että saadaan aikaan lainsäädäntö, joka, samalla kun se siviilioikeudellisesti velvoittavia säännöksiä antamalla järjestää kaupunginasemakaavan vahvistamisen ja voimaannpanemisen johdosta syntyvät kuntain ja yksityisten väliset oikeussuhteet, velvoittaa maanomistajat avustamaan kaupunkia tällä alueella ja siten varaa mahdollisuutta tarkoituksen saavuttamiseen vähemmillä kustannuksilla kuin mitä asiasta nykyisin voimassa olevat määräykset aiheuttavat. Tuollaisen lainsäädännön kautta olisi niinkään varattava mahdollisuus rakennustoiminnan järjestämiseen yksityisen omistamalla, kaupunginasemakaavan ulkopuolella sijaitsevalla alueella, tarvitsematta asemakaavaa paikalla ulottaa tuollaiseen alueeseen.

Selvitys kau-
punkia ympä-
röivän huvi-
layhdyskun-
tain synnystä
ja kehityk-
sestä.

Valiokunnan tehtävään ei kuulu ohjelman laatiminen kaupungin vastaista alueellista laajentamista varten eikä kaikinpuolisen selvityksen hankkiminen sen seikan arvostelemiseksi, mikä merkitys esikaupunkiyhdyskunnilla on kaupunkiin yhdistämistä silmälläpitäen. Valiokunta on kuitenkin katsonut olevan työnsä pohjaksi hankkiminen selvitys kaupunkia ympäröivistä taajaväkisistä yhdyskunnista sekä näiden synnystä, rakenteesta, kehityksestä, hallinnosta ja järjestysmuodosta. Tämän selvityksen on Valiokunnalle toimittanut kaupungin Tilastokonttorin ylimäär. amanuenssi, filosofianmaisteri Otto Bruun, ja seuraa hänen Valiokunnalle antama selostuksensa siihen kuuluvine taulukkoineen tämän mietinnön liitteenä. Kirjoituksessa annetaan niinkään erinäisiä väestötilastollisia tietoja Helsingin ja Espoon kunnasta, tietoja rautateiden vaikutuksesta esikaupunkien kehitykseen sekä kuntain rahataloudellisista oloista. Selostukseen liittyvistä taulukoista valaisee taul. 1 huvilayhdyskuntain verovoimaa vuonna 1911, taul. 2—5 osottavat Helsingin ympäristön

rautatieliikenteen laajuutta, taul. 6 ja 7 taas sisältävät tietoja huvila-alueitten julki-
sesta hallinnosta.

Niinkuin herra Bruunin selostuksesta näkyy, ovat kaupungin ympäristössä sijaitsevat huvilayhdyskunnat rakenteeltaan oleellisesti erilaatuisia, niin että täällä, vaikkakin toistaiseksi kehittymättömässä muodossa, esiintyvät kaikki ne erilaiset esikaupunkimuodostuman tyypit, joista edellä on ollut puhetta.

Kaupungin etujen piirissä sijaitsevat taajaväkiset tahi taajaväkisiksi tulemassa olevat esikaupunkimuodostumat ovat seuraavat: 1) *Kulosaaren huvilakaupunki*, 2) *Hagan huvilakaupunki* (Huopalahti) ynnä *Munkkiniemi*, 3) *Oulunkylän huvilayhdyskunta*, 4) *Pakinkylän työväenyhdyskunta*, 5) *Boxbakan huvilayhdyskunta*, 6) *Malmin* aseman viereinen asutus (Vantaan Puistokylä, Mosabacka), 7) *Tikkurin työväenyhdyskunta*, 8) *Pitäjänmäki* (Kånala), 9) *Alberga* (Mäkkylä, Koskinen), 10) *Kilo* ja 11) *Grankulla*. Yksityisen henkilön omistamalla Leppävaara nimisellä alueellä, joka on tarkoitusta varten murrettu erilleen Kilon pysäkin viereisestä Bergansin talosta, on sitä paitsi viime aikoina syntynyt hajanaista asutusta. Eri ryhmän sinänsä muodostavat saariston ja kaupungin ympäristön lukuisat kesähuvilat.

Järjestämättömiä ja kokoonahdettuja työväenasuntoja, samaa tyyppiä kuin nyttemmin kaupunkiin yhdistetyt «hökkelikaupungit» Hermanni, Toukola ja Böhle (Fredriksberg), on kaupungin tilusten kokonaan piirittämällä Brunakär ja Nyåker nimisillä tiluspalstoilla, joista edellä on ollut puhetta, Käpylän-Petaksen talon mailla sotaväen ampumaradan vierellä (n. s. Krämertin alue) Oulunkylässä, Viertotien viereisissä Hagan huvilayhdyskunnan osissa sekä Pitäjänmäellä. Yrityksiä omakotiyhdyskuntain ja paremmin terveyshoidollisten periaatteiden mukaisesti järjestetyn asutuksen aikaansaamiseen työväkeä varten on Pakinkylässä, Albergan huvilayhdyskunnassa, Starenin tilalla Malminkylässä ja O. Y. Vantaan Puistokylän alueella y. m. paikoissa.

Teollisuus ei ole tähän asti sanottavassa määrässä siirtynyt pääkaupunkia ympäröivälle maaseudulle, niinkuin näkyy siitä, että tehdasyritysten maksettavaksi Oulunkylässä ja Malmilla vuonna 1911 oli pantu ainoastaan 835 veroäyriä. Yritystä teollisuussiirtolan aikaansaamiseen on kuitenkin huomattavana Malmin ja Mosabakan välisen rautatien varsilla, ja Osakeyhtiö M. G. Stenius aikonee Pitäjänmäen aseman läheisyydestä luovuttaa tontteja teollisuuden käytettäväksi sekä rakennuttaa sitä varten rautatieraiten. Varsinaisten huvilayhdyskuntain väestö ei, lukuun ottamatta Kulosaaressa ja Grankullassa asuvaa, ole yksinomaan varakkaampiin luokkiin kuuluvaa, vaan on joukossa runsaasti työväkeäkin. Kulosaaren ja Grankullan huvilayhdyskunnissakin lienee kuitenkin aikomus vastedes suosia työväenasutuksen syntymistä eräisiin näiden alueiden osiin.

Kaikista tässä mainituista asutusryhmistä ovat Hagan ja Oulunkylän huvilayhdyskunnat ainoat, joiden yhteinen hallinto on lujemmin järjestetty; muissa yhdyskunnissa ei lakia taajaväkisten yhdyskuntain järjestämisestä ole toistaiseksi sovellettu. Nämä viimeksimainitut yhdyskunnat ovat niinmuodoin kaikin puolin saman

hallinnon alaiset kuin asianomaiset maalaiskunnat, jotka eivät kuitenkaan mainittavasti huolehdi yhdyskuntain paikallisista eduista ja tarpeista. Suuremmissa ja kehittyneemmissä huvilayhdyskunnissa johtavat paikallisia asioita asianomaiset maanomistajayhtiöt, mutta pääomasta köyhemmissä yhdyskunnissa ei tavallisesti ole huomattavana minkäänlaista yhdistävää elintä eikä järjestöä, niiltä puuttuu myös kokonaan edellytyksiä erityisen hallinnon voimassapitämiseen. Esikaupunkiyhdyskuntain ja maaseudun välinen etujen ristiriita sekä näiden yhdyskuntain puutteellinen sisäinen järjestys on synnyttänyt eräitä sangen tuntuvia haittoja ja epäkohtia. Yhtenä syynä siihen että taajempaan rakennettujen seutujen kunnalliselämää ei ole voitu järjestää sopivammalle kannalle on se seikka, että voimassa oleva lainsäädäntö jättää tuollaisten yhdyskuntain järjestämisen kunnan huoleksi, vaikka näiden asiain ratkaisu sisältää hallintotehtäviä, joiden suorittamiseen asianomaisten maalaiskuntain kyky ja voimat eivät tavallisesti riitä. Puheenalaisen lainsäädännön kehittäminen ajanmukaiseen suuntaan sekä mahdollisimman tehokkaasti takaavaksi järjestyneiden olojen aikaansaamisen esikaupungeissa olisi sentähden erittäin tarpeellinen. *)

Esikaupunki-
muodostuk-
sen synnyttä-
mät haitat.

Valiokunta käy nyt hankkimansa selvityksen pohjalla likemmältä tarkastelemaan kysymystä, mille kannalle kaupungin viranomaisten on asetettava kaupungin ympäristössä syntyviä esikaupunkeja ja huvilayhdyskuntia kohtaan. Lähinnä on Valiokunta tahtonut tutkia, onko perää väitteessä että puheenalaiset yhdyskunnat ovat loisilmiöitä, jotka rasittavat kaupungin kulunkiarviota kohtuuttomilla menoilla.

) Maisteri Bruunin kirjoituksen siv. 21, 22* ja 23* olevien, Helsingin pitäjien huvilayhdyskuntain järjestämistä koskevain tietojen täydentämiseksi saa Valiokunta mainita seuraavat myöhemmät hallintotoimenpiteet.

Sittenkun Kuvernööri $\frac{3}{1}$ 1912 antamallaan päätöksellä oli evännyt vahvistuksen Kunnanvaltuuston $\frac{1}{10}$ 1910 hyväksymältä yleiseltä rakennusjärjestykseltä, päätti Valtuusto $\frac{4}{4}$ 1912 asettaa komiteoja, yhden kutakin huvilayhdyskuntaa varten, laatimaan uusien rakennusjärjestysten ehdotuksia. Nämä komiteat saivat myös toimekseen laatia ehdotuksen uusiksi järjestyssäännöiksi, koska Kunnanvaltuuston aikaisemmin hyväksymää järjestyssäännön ehdotusta ei ollut vahvistettu.

Kirjelmässä $\frac{6}{3}$:lta 1912 on Siviilitoimituskunta ilmoittanut, ettei Senaatti ole tutkittavaksi ottanut Valtuuston $\frac{6}{4}$ 1909 hyväksymää yleistä ohjesääntöä, jota Kuvernööri ei ollut vahvistanut. Uusi ehdotus on sittemmin laadittu, vaikkei Valtuusto vielä ole sitä loppuun käsitellyt.

Kirjelmässä $\frac{6}{3}$:lta 1912 ilmoitti Siviilitoimituskunta, että Senaatti oli jättänyt huomioon ottamatta Kuvernöörin esityksen Kunnanvaltuuston $\frac{27}{12}$ 1910 tekemän, Hagan ja Munkkiniemen yhdistämistä koskevan päätöksen vahvistamisesta. Samalla vaati Senaatti Kunnanvaltuustoa antamaan siltä pyydetyn lausunnon poliisi-, rakennus-, palo- ja terveydenhoitojärjestyksen tarpeellisuudesta Munkkiniemellä. Tuollaisen lausunnon Valtuusto antoi $\frac{10}{8}$ 1912.

Valtuusto hyväksyi $\frac{28}{10}$ 1912 uuden terveydenhoitojärjestyksen Hagan huvilayhdyskunnalle, ja $\frac{7}{6}$ 1912 mainittu huvilayhdyskunta yksityisessä kuntakokouksessaan hyväksyi ohjesäännön yhdyskunnan kunnallislautakunnalle.

Kuvernöörin $\frac{10}{7}$ 1912 antaman päätöksen mukaan on 1907 vuoden yleinen ohjesääntö lisäyksineen voimassa Hagan ja Oulunkylän yhdyskunnissa (Vrt. Bruun nuotti siv. 32*).

Sanomalehdissä olleiden tietojen mukaan lienee huvilayhdyskuntain rajoja koskeva kysymys hiljattain ollut Kuvernöörin käsiteltävänä, mutta päätöstä asiassa ei ole tähän asti annettu.

Taulukossa 6 siv. 32* olevien, Munkkiniemen terveydenhoitojärjestyksen, järjestyssääntöjen, palo- ja rakennusjärjestyksen antamista koskevain tietojen täydentämiseksi on mainittava, ettei Senaatti vielä ole myöntänyt lupaa tuollaisten määräysten antamiseen, vaan on kysymys tästä edelleen Senaatin harkinnan varassa, sittenkun Kunnanvaltuusto oli $\frac{9}{8}$ 1912 antanut edellä mainitun lausunnon asiassa.

Jos kaupunki ylipäättään kärsii haittaa esikaupungeissa vallitsevista epäkohdista, niin esiintyy vastattavaksi kysymys, pitääkö kaupungin käydä säätelemään tahi muuten järjestämään esikaupunkiyhdyskuntain syntyä ja kehitystä sekä mitä keinoja kaupungilla on siihen tarkoitukseen tarjona?

Helsingin ympäristön yhdyskuntia on yleispiirtein katsottava kaupungin istukkaiksi ja sekä syntyynsä että kehitykseensä nähden kaupungin varassa oleviksi. Niiden asukkailla on melkoisessa määrässä työansionsa Helsingissä tai jotakin muuta välillistä tai välitöntä hyötyä kaupungin läheisyydestä.

Vaikka esikaupunkiyhdyskunnan asukkaissa täällä samoin kuin muuallakin on huomattavana pyrkimystä päästä nauttimaan kaupungin tarjoomia etuja sekä käyttämään hyväkseen kunnan laitoksia, ei kuitenkaan käyne väittäminen, että nämä seikat ainakaan toistaiseksi olisivat taloudelliselta kannalta käyneet kaupungille ylenmäärin rasittaviksi. Tähän kuuluvain seikkain tarkemmaksi valaisemiseksi mainittakoon seuraavaa:

Kysymys Helsingissä kotipaikkaoikeutta vailla olevien henkilöiden vastaanottamisesta kaupungin *sairaaloihin, kansakouluihin ja kasvatustaloksiin* tuli kulunkiarvion järjestelyn yhteydessä vuonna 1910 Kaupunginvaltuuston huomion esineeksi ja lykättiin valmisteltavaksi erityiseen valiokuntaan, joka marraskuun 22 päivänä 1911 antoi mietintönsä (Kaupunginvaltuuston pain. asiakirj. N:o 54). Eri puolilta tutkittuaan puheenalaista kysymystä lausui mainittu valiokunta käsityksensä, että oli arvattu liian suureksi niiden epäkohtain merkitys, joita puheenalaisessa kohden oli arveltu olevan olemassa. Selvitys oli tosin osottanut, että Marian sairaalaan toisinaan oli otettu potilaita, joihin nähden kaupungilla ei ollut laissa säädettyä hoitovelvollisuutta, sekä että jokin, ei kuitenkaan varsin suuri määrä toisesta kunnasta kotoisin olevia oppilaita oli käynyt kaupungin kansakouluissa, mutta tuollaiset seikat valiokunnan mielestä tuskin ovat vältettävissä Helsingin kokoisessa ja muutenkin sen asemassa olevassa kaupungissa. Niin ankarain määräysten säätäminen, että tuollaiset tapaukset kävisivät kerrassaan mahdottomiksi, olisi tosin teoreettisesti tehtävissä, mutta valiokunnasta näytti epätietoiselta, kävisikö tuollaisia määräyksiä käytännössä voimassa pitäminen erittäin painavia siveellisiä vaatimuksia syrjäyttämättä. Samalla valiokunta huomautti, että Helsingin maalaiskunnalla oli ollut tapana tunnollisesti suorittaa sairaalamaksut sieltä kotoisin olevain henkilöjen puolesta. Nämä näkökohdat hyväksyen Kaupunginvaltuusto kokouksessaan marraskuun 28 päivänä 1911 päätti jättää enemmän toimenpiteet asiassa sillensä.

Järjestyksenpidon kannaltakaan ei kaupungilla ole tähän asti ollut mainittavaa haittaa ympäristönsä oloista. Pikemmin on asianlaita päinvastainen, sillä, mikäli on ilmoitettu, useimmat Helsingin pitäjässä tapahtuneet järjestyksirikokset ovat olleet kaupungista kotoisin olevain henkilöiden tekemiä. Helsingin ympäristöt eivät ole tyyppillisiä rikoksentekijäin tyyssijoja, niinkuin muualla maassamme ovat esikaupungit, ja järjestystä kaupungin naapuristossa pidetään yleensä tyydyttävästi voimassa maapoliisin avulla. Vain poikkeustapauksissa, kun suurempia rikoksia on tehty, tarvitaan pääkaupungin poliisilaitoksen virka-apua.

Sairaanhoito
ja kansa-
koululaitos.

Järjestyksen
ja turvallisuuden
voimassapito.

Vaivahoito. Kaupungin ja sen ympäristön etujen yhteisyydestä useinkin johtuu, että *vaivahoitorasitus* jää verraten suuremmassa määrässä maalaiskunnan kannettavaksi. Esikaupunkien asukkaat, jotka uhraavat kaiken työvoimansa kaupungille, mutta tavallisesti eivät kykene maksamaan veroa sille maalaiskunnalle, jonka piirissä he asuvat, joutuvat kuitenkin vihdoin työkyvyttömiksi tultuaan jälkimäisen kunnan, mutta ei kaupungin rasitukseksi.

Käytettävissä olevain tietojen mukaan sai vuonna 1909 vaivaisapua Helsingin kaupungissa 2,30 % sekä Helsingin ja Espoon kunnassa, toisessa 2,32 ja toisessa 1,91 % henkikirjoissa olevasta väestöstä. Helsingin kaupungin vaivahoidosta oli mainittuna vuonna kustannuksia Smk 4:87 kutakin henkikirjoissa olevaa henkilöä kohti, Helsingin pitäjässä Smk 2:13 ja Espoon pitäjässä Smk 2:47. Vertailun vuoksi mainittakoon, että vastaavat kustannukset vuonna 1909 olivat Viipurin kaupungissa Smk 5:55 ja Viipurin maaseurakunnassa Smk 3:17 henkilöä kohti, Turun kaupungissa Smk 7:43 ja Kaarinassa (Turun esikaupungit) Smk 5:97 henkilöä kohti. Pääkaupungin naapureina olevain maalaiskuntain vaivahoitorasitus ei niinkuin muoidin muiden maalaiskuntain vastaaviin menoihin verraten ainakaan toistaiseksi näy käyneen erittäin rasittavaksi, ja johtuu tämä etusijassa siitä, että esikaupunkiväestö toistaiseksi on verraten nuorta väkeä *). Mainittavaa epätasaisuutta tämän kunnallisen rasituksen jakautumisessa ei voi katsoa olevan olemassa. Vaivahoitovelvollisuuden jakaminen kuntain kesken on säännöllisesti toimitettu kotipaikkaoikeudesta voimassa olevain määräysten perusteella, eikä tässä kohden tietävästi ole riitaisuuksia ilmaantunut.

Terveydelliset olot.

Suurempain kaupunkien läheisyyteen syntyneet taajat asutukset tuottavat useinkin terveydellistä vaaraa kaupunkiyhdyskunnalle, ja näin sitä enemmän mitä lähemmäksi rakennustoiminta lähenee kaupungin laitaosia. Esikaupunkiyhdyskunnat ovat useinkin rakennettuja suunnittelematta, terveydellisiä ja paloturvallisuuden näkökohtia huomioon ottamatta, ja köyhemmiltä yhdyskunnilta puuttuu kokonaan keinoja terveydenhoitonsa järjestämiseksi tyydyttävällä tavalla. Vaikka kaupungin ympäristön terveydelliset olot suovatkin sijaa oikeutetuille muistutuksille — niinpä puuttuu *kaikista* huvilayhdyskunnista terveydellisiä likaveden johtolaitteita — olisi kuitenkin aiheutonta väittää, että nämä yhdyskunnat terveysthoidolliselta kannalta tuottavat vaaraa varsinaiselle kaupunkiasutukselle. Toistaiseksi erottaa kaupunkia esikaupungeista suojeleva vyöhyke järjestämätöntä kaupunginmaata, ja sitä paitsi on asutus terveydelliseltä kannalta huono-osaisemmissa seuduissakin vielä niin harvaa, ettei siitä käy katsominen olevan suoranaista vaaraa kaupungille. Sannottavan tuhoisia kulkutauteja ei ole viime aikoina päässyt leviämään, ja tunnus-tettava on, että Helsingin maalaiskunta pyrkii varainsa mukaan parantamaan esikaupunkien epätyydyttäviä terveysthoidollisia oloja.

) Helsingin pitäjässä ei vaivahoidon, vaan oppilaitosten kulunkiarvio on se, johon esikaupunkiasutus on enimmin vaikuttanut. Vrt. Bruunin selostusta siv. 24.

Huomattavaa haittaa sitä vastoin tuottaa huvilayhdyskuntiin muutto kaupungille sen johdosta, että kaupunki meillä nykyään kunnallisessa verotuksessa noudatetun perusteen mukaan menettää poisuuttaneen pääomatuloista sekä hänen virastaan tahi muusta toiminnastaan olevista tuloista maksettavan veron*). Kaupungin tuolla tavoin menettämäin verotulojen määrä ei kuitenkaan ole niin tuntuva kuin on oltu taipuvaisia olettamaan. Huvilayhdyskunnissa asuvan väestön maksettavaksi on vuodelta 1911 kunnallistaksoituksessa pantu kaikkiaan 18,675 veroäyriä, mikä vastaa yhteensä 3,219,900 markan taksoitettua tulomäärää (vrt. taul. 1). Tähän rahamäärään, joka Helsingin kaupungissa noudatettavain taksoitusperusteiden mukaan vastaa 8,050 veroäyriä, sisältyy kuitenkin myös tuloja kiinteistöstä ja elinkeinonharjoituksesta, joita veroluokkia ei tässä yhteydessä ole otettava huomioon, sekä sellaisten henkilöiden tuloja, joilla ei ole pääasiallinen työansionsa kaupungissa. Tähän tulee lisäksi, että suuri osa huvilayhdyskunnissa maksettaviksi pannuista veroäyreistä kohdistuu 800 markkaa vähempiin tuloihin, joka määrä Helsingin kaupungissa on verosta vapaa, jota vastoin veroa Helsingin ja Espoon pitäjässä maksetaan jo, toisessa 400 ja toisessa 200 markan tuloista. Kun Valiokunnalla ei ole ollut tilaisuutta saada tietoa siitä veroäyri-luvusta, mikä on pantu huvila-asukkaiden maksettavaksi «palkasta, eläkkeestä tahi muista tuloista», eikä ole muutakaan tilastollista pohjaa, jolta asiaa kävisi arvosteleminen, ei Valiokunta voi tarkemmin laskea, minkä verran verotuloja kaupunki todellisuudessa menettää sen johdosta että poisuuttaneiden pääomasta ja kaupungissa harjoittamasta toiminnasta olevat tulot verotetaan asianomaisessa maalaiskunnassa. Ilmeistä kuitenkin on, että tuntuva osa, kenties enemmän kuin puolet, huvilayhdyskunnissa taksoitetuista tulomääristä kohdistuu sellaisiin veroluokkiin, joihin nähden asuin- tahi henkikirjoituspaikka ei mitään merkitse.

Kunnallinen
verotus.

Näyttää siis siltä kuin ei puheenalainen verotuksen epätasaisuus, jonka perusteella usein on puollettu ahdistelevamman politiikan noudattamista huvilayhdyskuntia kohtaan, ainakaan nykyään sanottavasti vaikuttaisi kaupungin talouteen. Tätä verokysymystä ja sen kantavuutta arvostellessa on sitä paitsi huomattava, että kaupunki on vapaa kaikista kunnallista velvollisuuksista siihen maa-alueeseen nähden, missä tulonnauttijat asuvat, sekä että esikaupunkilaisväestö, niinkuin lähete-keskustelussakin huomautettiin, kuluttamalla kaupungissa kaupan olevia tavaroita osaltaan kartuttaa kaupungin liikenne- ja satamaksuja. Oikeudenmukaisen ja kohtuullisen perusteen mukainen verontasoisuus kuntain kesken kuitenkin olisi suotava, mutta tuollaisen tasoituksen aikaansaamiseksi on kunnallisverotuksesta voimassa olevain lainsäädännön uudistus tarpeellinen.

Esikaupunkien verotusolojen valaisemiseksi esitettäköön vielä alempana olevat tiedot kunnallisverotuksen alaisten tulojen keskimäärästä eri huvilayhdyskunnissa henkilöä kohti:

*) Vrt. Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 7 vuodelta 1912.

Kulosaari vuonna 1912	Smk 607: —
Haga ” 1910	” 301: —
” ” 1911	” 293: —
” ” 1912	” 295: —
Pitäjänmäki vuonna 1911	” 335: —
Oulunkylä ” 1911	” 396: —
Pakinkylä ” 1911	” 290: —
Boxbacka ” 1911	” 345: —
Masaby ja Staffansby vuonna 1911	” 417: —
Alberga vuonna 1911	” 223: —*)
Kilo ” 1911	” 401: —*)
Grankulla ” 1911	” 790: —

Vastaavat keskimäärät asianomaisissa kunnissa olivat:

Helsingin kunnassa v. 1910	Smk 307: —
” ” ” 1911	” 324: —
” ” ” 1912	” 323: —
Espeen ” ” 1911	” 315: —

Vertailun vuoksi mainittakoon edelleen eräitä tietoja tulojen keskimääristä maamme muissa kunnissa, jotka numerotiedot osottavat suurempain kaupunkiemme ja niihin rajoittuvain maalaiskuntain verovoiman erilaisuutta:

	1908	1909	1910
Helsingin kaupunki	Smk 842: —	907: —	931: —
Turun kaupunki	” 761: —	803: —	735: —
Tampereen kaupunki	” 579: —	610: —	609: —
Viipurin kaupunki	” 1,189: —	1,197: —	1,200: —
Maarian maalaiskunta	” 187: —	178: —	178: —
Pirkkalan maalaiskunta	” 215: —	204: —	235: —
Viipurin maalaiskunta	” 234: —	197: —	176: —

Kaupungin Huvilayhdyskuntain syntyminen Helsingin ympäristöön on kulkulaitosten kehityksen ja kaupungin liika-asutuksen tuote, ja kaupungista poismuuton luonnollisena syynä on maaseudun rauhallisuus, raitis ilma sekä terveellisemmät ja ennen kaikkea halvemmat asumusolot. Kaupungin läheisyyteen syntyneissä taajoissa asutusryhmissä on tosin eräitä puutteita ja vajanaisuuksia mitä järjestysmuotoon ja suunnitelmalliseen politiikkaan yleispiirteet.

*) Maist. Bruunin kirjoitukseen liittyvässä taulukossa I näytävät Kilon ja Ahlbergan veroäyri-luvut vaihtaneen paikkaa.

nitelmanmukaiseen kehitykseen tulee, ja näiden, maalaiskunnan hallinnolle vieraitten kasvaimien syntyminen on asettanut asianomaisten maalaiskuntain ratkaistavaksi kysymyksen, johon nämä nykyään voimassa olevan lainsäädännön pohjalla eivät ole pystyneet. Mutta toiselta puolen nämä kaupungin rajain ulkopuolelle syntyneet yhdyskunnat — lukuunottamatta ehkä edellä mainittuja Brunakärriä ja Nyåkeria — eivät, niinkuin edellä olevasta selostuksesta lienee käynyt selville, ole osottaneet sellaisia ilmeisiä epäkohtia ja haittoja, jotka vaatisivat toimenpidettä kaupungin puolelta. Myöskään ei huvilayhdyskuntia käy pitäminen loisolijoina siinä mielessä, että ne mainittavammassa määrässä eläisivät kaupungin laitosten kustannuksella.

Samoin kuin esikaupunkimuodostus on johtunut luonnollisesta pyrkimyksestä sopivampain ja halvempain asuntojen saamiseen, samoin käy tuollaisten yhdyskuntain syntymisestä kaupungin alueen ulkopuolelle katsominen olevan kaupungille jossain määrin hyötyä, edellyttäen että niitä hoidetaan tyydyttävästi ja kutakuinkin suunnitelmanmukaisesti. Yksinkertaisemmissa ja halvemmissä muodoissa esiintyen sekä raskakulkuista ja kallista hallintojärjestystä vailla ollen nämä yhdyskunnat täyttävät tehtävänsä tarjota asuinsijoja kaupungin liikaväestölle, ja kaupunki pääsee tyydyttämistä niitä laajakantoisia yhdenvertaisuuden vaatimuksia katuihin, valaistukseen, vesi- ja viemärijohtoihin y. m. kunnallisiin laitoksiin nähden, joita näiden kaupunkimuodostuksen kaukaisempain osain taholta epäilemättä tehtäisiin, jos ne sijaitsisivat kaupungin laillisten rajain pürissä.

Esikaupunkimuodostus taustanaan olevine asumuskysymyksineen kuuluu kunnallispolitiikan tärkeimpiin tehtäviin, ja tähän kuuluvat seikat vaativat osakseen erikoista huomiota kaupungin viranomaisten puolelta. Tietenkin vaatii kaupungin etu ohjaamaan kehitystä tällä alalla oikeille urille ja katsomaan ettei se kulje väärää latua. Sitä varten olisi erittäin hyödyllistä, jos kaupunki jo edeltäpäin voisi käydä järjestämään niiden huvilayhdyiskuntain kehitystä, jotka voivat tulla kysymykseen vastaisina kaupunkiin yhdistettävänä alueina, sekä mahdollisuuden mukaan poistamaan tässä kohden esiintyviä vaikeuksia. Mutta missä määrin on tuollainen asiain järjestäminen aikaansaataavissa ulottamatta kaupungin ja sen viranomaisten päätäntövaltaa asianomaisiin alueisiin?

Niinkuin edellä on huomautettu, asunnonpuute ja vuokrain kohoaminen ovat niitä pakottavia syitä, jotka ovat saaneet aikaan väestön siirtymisen kaupungista sen ympäristöön. Maaseudulla ei rakennustoimintaa sido kaupungin ankara rakennusjärjestys, tarjona on halvempia tonttipaikkoja ja edullisempia vuokraehtoja kuin kaupungissa, niinkään voi siellä käyttää halvempia rakennusaineita. Mitä ankarampi kaupungin rakennusjärjestys on ja mitä niukemmin siellä on saatavana asuintontteja rakennettaviksi, sitä enemmän lisääntyy kaupunginrajan takainen asutus. Kaupunki ei voi alueellaan suoda niin huokeita rakennusehtoja, kuin on tarjona maaseudulla, mutta tarjoaa sen sijaan muita etuja, niinkuin paremmat kulkulaitokset, valaistuksen, viemärijohdot y. m. Kuitenkin voi kaupunki päämäärästään tietoisella, vuokraoloihin

kohdistuvalla asuntopolitiikalla jossain määrin käydä kilpailemaan huvilayhdyskuntain kanssa ja vaikuttaa niiden vastaiseen kehitykseen.

Kunnan etu sentähden vaatii katsomaan, että riittävää tonttitilaa kysynnän mukaan on käytettävänä niihin erilaatuisiin tarpeisiin, joita kaupunginalueen asutus synnyttää. Kaupunginhallinnon on pyrittävä mikäli mahdollista poistamaan aikaisempain erehdysten ja kaukonäköisyyden puutteen sekä ahdasmielisen tonttipolitiikan seuraukset. Tältä kannalta katsoen on erittäin toivottavaa, *että tekeillä olevat ehdotukset kaupunginasemakaavan kehittämiseksi mahdollisimman pian toteutetaan.* Valiokunta tarkoittaa tässä lähinnä suunnitelmaa huvilakaupungin perustamiseksi Meilahden alueelle sekä Rahatoimikamarissa paraikaa käsiteltävänä olevaa ehdotusta Sörnäsän haararadan pohjoispuolella olevain kaupungin maiden järjestämiseksi, jonka ehdotuksen mukaan m. m. tulisi järjestettäväksi huvila- ja puutarhakaupunkeja sekä työväen asuinpaikkoja suuressa mittakaavassa ja erittäin edullisilla asutusehdoilla. Tällä alueella otettaisiin myös teollisuuden ja kaupan tonttitilan tarpeet asianmukaiseen huomioon.

Eräässä toisessakin kohden on kaupungilla tilaisuutta vaikuttaa järjestävästi esikaupunkiyhdyskuntain kehitykseen, nimittäin ulottamalla niihin kunnan teollisuusyritysten, erittäinkin vesi- ja valaistuslaitosten toiminta. Käsitellessään kysymystä sähkövirran antamisesta Kulosaaren ja Oulunkylän huvilayhdyskuntiin on Kaupunginvaltuusto ollut sitä mieltä, että kaupunki voi tyydyttää näitä huvilayhdyskuntain tarpeita sillä edellytyksellä että yrityksestä on hyötyä kaupungin taloudelle. Täten on tunnustettu, että kaupungin ei tule ehkäistä huvilayhdyskuntain kehitystä eikä asettua niitä kohtaan vierovalle kannalle. Tuollaisia etuja koskevia hakuksia tutkiessa olisi Valiokunnan mielestä otettava harkittavaksi, eikö ole syytä myönnytyksen ehdoksi *panna sellaisia rajoituksia yhdyskunnan maa-alueen suunnitteluun ja rakentamiseen, liikenneväyläin järjestämiseen y. m. nähden, jotka takaavat yhdyskunnan kehityksen käyvän toivottuun suuntaan.* Tämä menettely olisi omansa helpottamaan vastedes ehkä toimeenpantavaa kaupunkiin yhdistämistä.

Niinkuin näkyy, kysymys mitä politiikkaa kaupungin on noudatettava ympärillään olevia huvilayhdyskuntia kohtaan, on lukuisain erilaatuisten tekijäin varassa, joista toiset ovat enemmän, toiset vähemmän suoranaisessa yhteydessä kaupungin laajennus- ja asutuskysymyksen kanssa, ja Valiokunta on koettanut osottaa, mitä kunnallispoliittisia ja sosiaalisia kysymyksiä esikaupunkimuodostus on synnyttänyt, sekä samalla huomauttanut eräistä näkökohdista, joiden tulisi puheenalaisessa kohden olla kaupunginhallinnon kannalta määräävinä. Tähän kuuluvain tärkeiden kysymysten ratkaisua kuitenkin suuressa määrin helpottaisi, jos esillä olevasta asiasta voimassa oleva lainsäädäntö uudistettaisiin kehityksen vaatimusten mukaisesti. Siinä kohden tarpeelliset toimenpiteet ovat, niinkuin jo edellä huomautettiin, *yhdistämislainsäädäntö* lakisääteisten ohjeiden saamiseksi yhdistämismenettelylle, *kaupunginasemakaavalainsäädäntö* kunnan ja yksityisten välisten suhteiden järjestämiseksi kaupunginasemakaavaa voimaan pannahessa, sekä vihdoin *taajaväkisistä yh-*

dyskunnista voimassa olevan lainsäädännön perinpohjainen uudistus jotta kävisi helpommaksi huvilayhdyskunnissa toimeenpanna paikallinen itsehallinto ja järkipinäinen rakennus- ja kaupunginasemakaavalaitos sekä ehkäistä järjestämättömien esikaupunkien syntymistä. Koska kuitenkin kaupunginasemakaavalainsäädännön aikaansaamista tarkoittava esitys näyttää olevan sopivin tehdä maamme kaupunkien rakennusjärjestysehdotuksen käsittelyn yhteydessä, josta ehdotuksesta on pyydetty Kaupunginvaltuuston lausuntoa, sekä kun molemmat muut lainsäädäntöasiat ovat, niinkuin edellä huomautettiin, komiteain valmisteltavina, ei Valiokunnalla ole ollut aihetta nyt ehdottaa Kaupunginvaltuuston taholta tehtäväksi alotetta puheenalaisessa tarkoituksessa.

Valiokunta on rajoittunut esittämään edellä julkilausumansa periaatteelliset näkökohdat tekemättä mietinnössään mitään suoranaista ehdotusta. *Siinä tapauksessa että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet pääasiassa hyväksyvät mietinnön, lähetettäne se Rahatoimikamariin sekä asianomaisiin hallituksiin asianmukaisen tiedon antamiseksi.* Helsingissä, joulukuun 4 päivänä 1912.

Otto Stenroth.

A. af Forselles.

J. Stjernvall.

Heikki Renvall.

Ferd. von Wright.

John Uggla.

Helsingin Kaupunginvaltuuston asettamalle valiokunnalle, jonka on käsiteltävä kysymystä, mitä politiikkaa Helsingin kaupungin olisi noudatettava viereisiään esikaupunkimuodostumia ja huvilayhdyskuntia kohtaan.

Sen johdosta että Valiokunta on minua kehottanut lausumaan mielipiteeni siitä, miten Helsingin kaupungin järjestelemättömäin alueitten asutus olisi järjestettävä ja sen yhteydessä olevat kysymykset ratkaistava, saan kunnioittaen esittää seuraavaa:

On tietenkin erittäin vaikea likimainkaan selvittää, kuinka suuri väkiluku Helsingissä on yhden miespolven, tahi sanokaamme 30 vuoden, kuluttua. Erilaatuiset satunnaiset syyt voivat odottamatta häiritä säännöllistä kehitystä, aikaansaada seisahdusta, jopa taantumustakin. Sen, joka haluaa silmäillä tulevaisuuden verhon taakse ja udella sen vaiheita, täytyy sentähden alottaa lausumalla: niin tulee käymään, jos kehitys saa häiriintymättä jatkua, jos saan käyttää kokemuksen antamaa mittapuuta, arvostella oloja ulkomaisten kaupunkien tarjoaman esimerkin mukaan. Mutta koska kaupunkia yleisesti katsoen hoidetaan liikkeen tavoin, täytyy sen samoin kuin liikkeenkin perustaa laskelmansa oleviin oloihin, nykyisiin tosiseikkoihin, edellytykseen että yhtäjaksoisuus pysyy voimassa ankarain pulain sitä häiritsemättä. Ja minä olen sitä mieltä, että meidän päivinämmä, jolloin kaupunkien merkitys maaseutuun verraten kasvaa kiihtymistään kiihtyvää vauhtia, kaupungin rakennuttajan ennen muita on pakko ottaa oppia nykyajasta, olla selvillä siitä, että tuo kuulumattoman nopea edistys ei ole mielivaltaista eikä käsittämätöntä, ei hetkellinen, sattumain varassa oleva ilmiö, vaan luonnollinen seuraus nykyaikaisista sosiaalisista ja sivistyksellisistä edellytyksistä, teollisuustoiminnan kasvamisesta kasvavasta merkityksestä, maailman kulkulaitosten yhtäjaksoisesta paranemisesta. Ja hänen täytyy huomata, että tämä kehitys jatkuu loogillisesti ja yhdenmukaisesti kaikissa tärkeämissä sivistysmaissa ja että me seuraamme jäljissä, verkalleen mutta varmasti, samaa, muualla jo ammoin viitoitettua kehitysuraa. Hänen täytyy ottaa oppia nykyajasta ja luottaa tulevaisuuteen.

Vertailemalla koko maamme väkiluvun lisäännystä toiselta puolen kaupunkien väkiluvun lisääntykseen ja toiselta puolen pääkaupungin väkiluvun lisäännystä maaseutukaupunkien väkiluvun lisääntykseen tulee puhtaasti tilastollismatemaattisilla perusteilla, jotka kuitenkin tässä sivuutamme, siihen johtopäätökseen, että Helsingin kaupungin väkiluku kolmenkymmenen vuoden kuluttua on likimain 400,000 henkeä. — Ellei ota lukuun koko maan ja muiden kaupunkien väkilukua verrattuna pääkaupungin väkilukuun ja jos pitäytyy ainoastaan niihin numerolukuihin, joita tämä kaupunki si-

nänsä osottaa, niin huomaa, että sen väkiluku 30-vuotiskaudella 1880—1910 on kasvanut kolminkertaiseksi. Jos lisäänitys vuosina 1910—1940 jatkuisi samaa vauhtia, olisi kaupungin väkiluku viimeksi mainittuna vuonna 420,000 henkeä. Jos, niinkuin on syytä olettaa, hiljattain päätetyistä suurista vesiputousten kaupoista on seurauksena että mekanista voimaa on suurin määrin ja halvasta hinnasta oleva tarjona Helsingissä, tai jos kaupunki itse on kyllin kaukonäköinen, huolehtiakseen toullaisesta voiman saannista hankkimalla itselleen omaa vesivoimaa, niin saanee edellyttää, että koko joukko teollisuuksia pyrkii asettumaan meidän, toivoaksemme, oivallisten ja talviliikennettä harjoittavain satamaimme läheisyyteen ja että kaupungin merkitys tehdasseutuna sen johdosta yhtäkkiä astuu etualalle. Näin ollen väkiluku luultavasti kasvaisi tuntuvasti nopeammin kuin viime vuosikymmenenä, ja 300,000 hengen määrä olisi saavutettu jo 15—16 vuoden kuluttua. — Mutta vaikkei niinkään kävisi, vaikka olisikin luultavaa, että kuluu tuntuvasti pitempi aika kuin tässä edellytetty, ennenkuin kaupungin väkiluku nousee noin suuriin määriin, näyttää kuitenkin olevan välttämätöntä jo nyt, kun on kysymys vastaisten asuinpaikkain huolehtimisesta noille ennemmin tahi myöhemmin tänne tulville tuhansille, liikkua ainakin niin suurilla luvuilla kuin 350,000—400,000:lla. Muunlainen menettely olisi epäviisasta ja kevytmielistä.

Sinä aikana kun olen toiminut kaupungin palveluksessa, olen usein kuullut väitetävän että, vaikka edellyttäisikin kaupungissa 30—50 vuoden kuluttua olevan 350,000—400,000 asukasta (jota muuten on yleisesti ja kovasti epäilty), niin osottaahan silmäys Helsingin karttaan, että täällä on tilaa yllin kyllin ja ettei sentähden ole vähintäkään syytä pelätä tilanpuutetta syntyvän. — Jos kuitenkin tarkastelee asiaa likimmältä, ei tämä ole niin aivan itsestään selvä.

Tämän oheseen, Helsingin väentihyettä sekä kaupungin laajenemistarvetta ja kehitysmahdollisuuksia valaisevaan yleiskarttaan viitaten pyydän mainittuihin seikkoihin nähden huomauttaa seuraavaa:

1910 vuoden yleinen väenlasku osottaa, että

I kaup. osassa asui	225,9	henkeä	h:n	alalla
II	»	»	76,7	» » »
III	»	»	163,3	» » »
IV	»	»	209,8	» » »
V	»	»	290,0	» » »
VI	»	»	221,0	» » »
VII	»	»	277,2	» » »
VIII	»	»	129,9	» » »
IX	»	»	33,1	» » »
X	»	»	73,3	» » »

Asukasten keskimäärä I—IX kaupunginosassa on 182,7, I—X kaupunginosassa 163,7 henkeä hehtaaria kohti.

Siihen nähden että monta yhdeksän vanhimman kaupunginosan tonttia vielä on vain epätäydellisesti käytetty hyväksi, täytyy tietenkin edellyttää väentihyden (asuk./ha) näissä kaupunginosissa vastedes tuntuvasti lisääntyvän. Se ei kuitenkaan lisäännä siinä määrin kuin ensi silmäyksellä luulisi. Sillä osin täytyy ottaa huomioon se kaikkissa nopeasti kasvavissa kaupungeissa ilmenevä seikka, että kaupungin saavutettua jonkin määrätyn koon melkoinen joukko asukkaita siirtyy pois kaupungin keskiosista laitaosain liikennekeskustoihin, mikä seikka m. m. johtuu n. s. «citymuodostuksesta» eli siitä, että useihin keskikaupungin rakennuksiin sijoitetaan yksinomaan liikehuoneistoja, osin myös on huomattava, että meidän aikanamme, jolloin katukulkulaitokset miltei päivä päivältä paranevat, kaupungin liikennekeskustan ei tarvitse olla sama kuin sen mittaosapillinen keskusta, vaan ensinmainittu kehittyä säteittäisesti suurten, raitioteillä varustettujen katujen suuntaan, mistä taas seuraa, että melkoiset osat Helsingin vanhaa kaupunkia kaikkiksi ajoiksi jäävät sivulle kaikista liikennekeskustoista ja pysyvät verraten harvaan asuttuina. Kun väentiheys kaupungin nykyään tarkimmin käytetyssä keskikaupungin ulkopuolisessa seudussa, VII kaupunginosassa, on ainoastaan 277,2 asuk./ha, mutta toiselta puolen citymuodostusta on selvästi huomattavana miltei täyteen rakennetussa III kaupunginosassa, jossa on ainoastaan 163,3 asuk./ha, sekä kun lisäksi otetaan huomioon, että väentihyden VIII, IX ja X kaupunginosassa, näiden alueitten tarkoituksen johdosta, aina täytyy pysyä alhaisena, niin olen tullut siihen käsitykseen, että keskimääräinen väentiheys I—X kaupunginosassa on laskettava enintään 230 asuk./ha, ja oletan siis, että näissä 567 ha käsittävässä kaupunginosassa vastedes on 130,410 asukasta 92,861 asukkaan sijasta vuonna 1910. Jo tämä tiheys on, jos ainoastaan rakennettu pinta-ala otetaan huomioon, nykyaikaiselta kannalta katsoen pelottavan korkea luku siihen nähden että vanhassa Helsingissä on suuret alat verraten leveitä katuja, laajoja toreja, tilavia rantasiltoja ja moniaita isonlaisia puistoja.

XI ja XII kaupunginosassa (Eläintarhan mäki-alueita lukuunottamatta) ovat tosin kadut leveämpiä kuin edellä mainituissa kaupunginosissa, mutta olen kuitenkin sitä mieltä, että väentiheys täällä on laskettava suuremmaksi, sen johdosta että alue vanhastaan on työväenkaupunki. Kyseessä olevain muutosten toimeenpano eräissä mainitun alueen toistaiseksi rakentamattomissa osissa (Karjalankadun ja Helsinginkadun vierellä) tosin luultavasti muuttaisi näiden kaupunginosain luonnetta, mutta varovaisuus käskee kuitenkin, näistä seikoista sekä Itäisen Viertotien ja Helsinginkadun varsille edellytetystä citymuodostuksesta huolimatta, olettamaan näiden kahden kaupunginosan keskimääräiseksi väentihydeksi 275 asuk./ha, joten tänne sopisi kaikkiaan 36,300 asukasta 24,929 sijasta vuonna 1910.

Töölön kaupunginosissa sekä näiden yhteydessä olevilla, loitompana Läntisen Viertotien varrella sijaitsevilla alueilla täytyy edellyttää tuntuvasti vähempää väentihyettä. Ankarampi rakennusjärjestys, tuntuvasti taajemmat ja leveämmät kadut kuin edellä mainituissa kaupunginosissa, rakennusoikeuksien suuri rajoittaminen sen johdosta että kuhunkin kortteliin määrätään sisäiset rakennusraajat, ovat nimittäin seikkoja, jotka ehdottomasti aikaansaavat harvemman asutuksen. Keskimäärin 200 asuk./ha lienee

sentähden pikemmin katsottava liian korkeaksi kuin liian alhaiseksi luvuksi, mikä seikka näyttää käyvän selville, jos tätä lukua verrataan esim. lukuun 209,8 asuk./ha, joka on osittain täyteen rakennetun, osittain taajaan asuvan työväestön täyttämän VI kaupunginosan väentiheys. Jos kuitenkin mainittu luku oletetaan, mahtuisi puheenalaisiin kaupunginosiin asumaan noin 40,000 henkeä.

Bölessä, joka tosin ahtaan asemansa, epäedullisen pintamuodostuksensa ja huonon kaupunginasemakaavansa johdosta on ainoastaan vähän laajennettavissa, olen kuitenkin, siihen katsoen että tämä alue sijaitsee likellä Fredriksbergin asemaa ja vastedes saanee merkitystä liikennekeskustana, edellyttänyt väentihedeksi 275 asuk./ha. Täten saadaan 5,500 asukasta 2,712 sijasta vuonna 1910.

Meilahdella on jo nykyään merkitystä varakkaampain luokkain huvilakaupunkina, ja sen vuokraamattomia osia varten laaditussa kaupunginasemakaavassa on tämä merkitys otettu huomioon. Matalat rakennukset, laajat puistoalueet ja avonaiset paikat niinkään edistävät harvaa asutusta, joten luku 40 asuk./ha näyttää riittävältä — vertaa tähän Kaivopuiston 33,1 asuk./ha — joten siis täällä asuisi enintään 5,500 henkeä.

Sikäli kuin väestön suuri siirtyminen kaupunkiin on lisääntynyt, ovat nämä vähitellen kadottaneet sen leiman, mikä vielä kolmekymmentä vuotta takaperin oli niille ominainen. Matalat, hauskat rakennukset ovat häviämistään hävinneet, suuret, rauhalliset pihamaat niinkään, avonaiset, puuistutuksilla varustetut naapuritonttien rakennusten väliset alat kuuluvat muistojen joukkoon. Vaativina tunkeutuvat korkeat, rahaa tuottavat vuokrapalatsit seinä seinän vierellä, katu kadulta alueille, jotka muinoin olivat pyhitetyt aatteellisiin tarkoituksiin. Vastahakoisesti taipuen uutisrakennuksissa tarjona oleviin «nykyaikaisiin mukavuuksiin» on kaupunkilaisten täytyntä tinkiä luonnollisista oikeuksistaan saada asunnoissaan nauttia runsain määrin ilmaa ja valoa, tilavuutta ja hupaisuutta, käyttää omaa tilavaa ja vihannoivaa pihamaata y. m. Järjestämällä ohjesääntöinen terveydenhoidontarkastus ja antamalla seikkaperäisiä määräyksiä huoneiden korkeudesta, valoisuudesta y. m. s. on koetettu pysyttää olot siedettävänä ja ehkäistä sitä terveydellistä ja esteettistä taantumusta, mikä suurin piirtein nähtynä esiintyy vertaillen suurkaupunkeja edellisen sukupolven idyllisiin pikkukaupunkeihin. Mutta yhä selvemmäksi on käynyt, että useimmat näistä toimenpiteistä ovat, toiset enemmän, toiset vähemmän puolinaisia apuneuvoja, että nykyaikainen suurkaupunkilaisväestö pelottavan nopeasti degenererautuu ruumiillisesti ja siveellisesti, että terve ja elämänhaluinen, vapautta rakastava ja kehityskykyinen väestö on ainoastaan kasvatettavissa kaupungeissa, jotka likimmittään ovat noiden vastikään kelvottomiksi tuomittujen vanhain tyyppien kaltaisia. Päivä päivältä kaikuu suuremmissa kulttuurimaissa yhä äänekkäämpänä vaatimus, että jokaisella perheellä pitää olla oma koti, kaikuu niin äänekkäänä, että sen vähitellen täytyy kuulua tännekin. — Se tulevaisuuden kaupungin ihannetyyppi, mikä ulkomailla on asetettu päämääräksi, joka ihanne muuten jo on toteutumassa monin paikoin Englannissa ja Amerikassa, on lyhyesti sanoen kuvattavissa seuraavasti: *kaupungin keskusta on sijoitettava korkeat talot tehtaineen ja liike-*

huoneistoiheen, laitaosiin taas asuntokorttelit mataloihin ja harvaan rakennettuihin puutarhakaupunkeihin.

Kulklaitosten erinomaisen paranemisen johdosta käykin todella mahdolliseksi toteuttaa tämä ajatus, jota kansainväliset asuntokongressit ja monet «kaupunkirakennuksen» alalla arvossa pidetyt elimet ja ammattimiehet yleisesti kannattavat. Miten se olisi meilläkin toteutettava, siitä en pidä itseäni päteväenä antamaan lausuntoa, koska tässä on yhteiskuntataloudellisilla kysymyksillä ratkaiseva merkitys, mutta las-kiessa niiden suurten maa-alueitten väentihyettä, joita kaupunki omistaa Greijuksessa ja erittäinkin Sörnäsän haararadan pohjoispuolella, on mielestäni oikeinta edellyttää että, ennenkuin nämä luovutetaan rakennettaviksi, yleinen tajunta pääsee selville siitä, että meidän on velvollisuus näissäkin kohdin ottaa oppia ulkomaisista kokemuksista ja että kaupunginviranomaisten sitä ennen onnistuu ohjata asuntokysymyksen ratkaisu tällaisille uusille ja terveellisemmille urille. Tähän katsoen olen näillä alueilla edellyttänyt olevan seuraavan väentihyden: Greijuksessa, Vallilassa, Gumtähdessä, Hermannissa, Pakaassa, Arabiassa ja Oulunkylässä 100 asuk./ha ja Käpylän viereisessä, vastaisessa suuressa puutarhakaupungissa 50 asuk./ha; viimeksi mainitun luvun olen edellyttänyt näin korkeaksi, sen johdosta että tähän kaupunginosaan on varattu kortteleja liiketalojen teettämiseksi pääkatujen varsille.

Yhdistelemällä edellä lausuttu saadaan seuraava taulukko:

	Asukkaita ha kohti.	Kaikkiaan.
I—X kaupunginosa	230	130,410
XI ja XII kaupunginosa	275	36,300
Töölö sekä eräät Greijuksen ja Meilahden osat	200	40,000
Böle	275	5,500
Meilahti	40	5,500
Greijus, Vallila, Gumtähti, Oulunkylä	100	43,000
Käpylä	50	12,000
Muut alueet (saaret, satamat ja puistot)	—	7,290
	<u>Yhteensä</u>	<u>280,000</u>

Tarkemmin perustellakseni karttaluonnokseen piirrettyä puistovyöhykettä rohkenen kaupungin yleisten töiden Hallitukselle vuosi takaperin esittämästäni, Helsinkiin aikaansaataavaa keskuspuistoa koskevasta promemoriasta tähän panna seuraavan otteen:

«Merkillisimpiä ilmiöitä kansain elämässä nykyiseen aikaan on teollisuustoiminnan aikaansaama väestön siirtyminen maaseudulta kaupunkiin ja erittäinkin suurkaupunkeihin. Sen sijaan että Suomen kaupungeissa vuonna 1800 asui ainoastaan 46,000 henkeä, oli vastaava luku vuonna 1908 lisääntynyt 439,000 hengeksi, ollen nämä luvut siis 5,5 ja 14,56 % koko väkiluvusta. Näistä 439,000 kaupunkilaisesta asui lähes kolmasosa Helsingissä. Tämä on ainoastaan pienoiskuva suurten sivistysmaiden oloista, siellä kun kaupungit ovat nielleet jopa $\frac{3}{4}$ maan väkiluvusta (Englannissa) ja suur-

kaupungit enemmän kuin kolmanneksen koko väkiluvusta. Vaikkakin maamme valtiolinen ja maantieteellinen asema sekä sen taloudellinen tila ja sen luonto ovat sellaiset, ettei meidän onneksi milloinkaan tarvitse pelätä sellaista joukottaista poismuuttoa maaseudulta kuin esim. Englannissa on laita, osottaa tilasto kuitenkin kehityksen meilläkin ilmeisesti käyvän samaan suuntaan, vaikka pienemmin askelin kuin suurissa sivistysmaissa. Kun siis yhä suurempi osa maamme kokonaisväestöstä valitsee olinpaikkakseen kaupungit ja erittäinkin Helsingin, saavat myös pääkaupungin terveydelliset olot vuosi vuodelta lisääntyvää merkitystä koko maamme yleistä hyvinvointia silmälläpitäen. Tästä seuraa, että pääkaupungin terveydenhoidon parantaminen on koko maallemme erittäin tärkeä asia.

Kaikkein tärkeimpiä tekijöitä hyvän terveydenhoidon voimassapitämiseksi kaupungeissa, joissa ahtaassa-asuminen on kansanterveyden ehken pahin vihollinen, taas on, että puistojen ja muiden avonaisten alueitten avulla koetetaan aikaansaada sitä «raitista ilmaa», mikä terveydelliseltä kannalta antaa maaseudulle etusijan. Muinoin, kaupunginalueen ollessa pieni, talojen mataloita, pihamaiden laajoja ja tonttien käytettyjä yksinomaan asumustarkoituksiin, oli raittiin ilman tarve vähemmän tuntuva kuin meidän päivinämme, jolloin pääkaupunki täyttää alan, joka yhä enemmän loitontaa sen asukkaita viereisestä maaseudusta, jolloin talot ovat viisikerroksisia ja täyttävät tonttialan mahdollisimman tyyten, jolloin rautatie, jättiläishöyrylaivat ja teollisuuslaitokset asetetaan asuntojen lähimmiksi naapureiksi ja savullaan pilaavat ilman, samalla kun niiden aikaansaama kolina ärryttää suurkaupunkilaisen jo ennestäänkin päivän aherruksesta kiusaantuneita hermoja ja säälimättämiä häiritsee ihmisen oikeutettua kotirauhaa. Puistojen ja avonaisten alueitten merkitys kaupunkilaisväestön terveydelle ja hyvinvoinnille ei kuitenkaan yksinomaan rajoitu niiden tuottamiin välittömiin terveydellisiin etuihin. Yhtä tärkeitä ne ovat urheilu- ja leikkipaikkoina sekä tyydyttämässä ihmisen tarvetta lähestyä luontoa ja nauttia maiseman ihanuudesta, tahi helposti saavutettavissa olevina suojapaikkoina, joissa voi eristäytyä metsän poveen tahi kukkivalle nurmelle päästäkseen rauhaan kaupunkielämän melusta.

Sen sijaan että muinaisaikain puistot etusijassa tyydyttivät joidenkuiden harvalukuisten henkilöiden, ruhtinaiden ja pohattain, loisteliaisuuden vaatimuksia, pitää niiden nykyään ja mitassa, jota muinoin tuskin osattiin aavistaa, olla kaupunkiyhdyskuntain tuhatlukuisten asukkaiden tärkeimpinä elinehtoina ja syvien rivien rasittuneille laumoille sen luonnon edustajina, josta kaupungin muurit ainiaaksi ovat heidät eristäneet. Jos kerran tunnustaa tämän puistojen suuren merkityksen, niin täytyy myös katsoa, että niitä perustaessa mikäli mahdollista koetetaan saada ne tarkoitukseensa sopiviksi. Siinä on otettava huomioon, että avonaiset alat ovat kyllin laajat, sijaitsevat erinäisten kaupunkiyhdyskunnan asuttujen osain likeisimmässä läheisyydessä, ovat sovitettut ulkoilmaelämän eri tarpeiden mukaan ja käytettävissä tavalla, joka tyydyttää sekä ihmisen kauneusaistia että vaihtelun vaatimuksia ja sallii paikan erisomaisen luonnon päästä täysiin oikeuksiinsa. Katsottava niinikään on, että avonaisten alueitten toiminta kaupungin raittiin ilman säiliönä on mahdollisimman tehokas.

Viimeksi mainittu seikka se on, joka etusijassa on saanut aikaan nykyisen perin-pohjaisen mullistuksen puistojen laajuutta ja niiden keskinäistä suhdetta koskevissa mielipiteissä. Tässä kohden ovat eräät Amerikan kaupungit käyneet etunenässä ja niiden joukossa ensimmäisinä Boston ja Chicago, missä kustannuksiin katsomatta on johdonmukaisesti tyydytetty nykyajan vaatimukset kaupungipuistojen laajuuteen ja käyttöön nähden. Siinä noudatettu perusajatus on muutamalla sanalla ilmaistavissa pyrkimyksenä aikaansaada *yhtäjaksoisia* puistoja, joissa kauttakulkuliikenne on mahdollisimman vähäinen, jotka sijaitsevat niin, että kaikki kaupunginosat voivat niistä hyötyä, ja joiden käyttäminen on järjestetty niin, että ne täyttävät kaikkien eri kansaluokkain, mutta erittäinkin köyhempiin luokkain raittiin ilman tarpeen. Tämän periaatteen mukaisesti pyritään kaupungin läheisyyteen tahi mieluummin sen nykyiselle alueelle sitä ympäröiväksi vyöhykkeeksi tahi eri kaupunginosia toisistaan erottavaksi alaksi sijoittamaan avonaisia, valtavia, yhtäjaksoisia alueita, jotka lain kautta suojataan kaikelta vastaiselta rakennustoiminnalta ja jotka metsinä, niittyinä, lammikkoina, urheilukenttinä y. m. pitävät kaupunkilaisia kosketuksissa luonnon kanssa ja samalla ovat kaupungin raittiin ilman säiliöinä.

Amerikassa jo saavutetut erinomaisen suotuisat tulokset ovat antaneet vanhan maailman kaupungeille paljon ajattelemisen aihetta, näille ikivanhoille sivistysahjoille, joissa tuskin ainoakaan puisto alkuaan on syntynyt todellisen kansallisen tarpeen tyydyttämiseksi, vaan ainoastaan ollakseen jonkin ruhtinaan loistorakennusta kaunistava kehys tahi hänen puolikesyn riistansa tyyssija. Europan kaupungeista on Wien käynyt etusijassa pormestari Karl Luegerin aloitteesta päättäessään osottaa suunnattomia summia «Wald- und Wiesengürtelin» perustamiseksi. Laskien Wienin asukasluvun vuonna 1950 nousevan neljään miljoonaan ja rakennustoiminnan tuohon aikaan anastaneen haltuunsa kaikki kaupungin alueella nykyään olevat metsät, pellot ja niityt, ellei sitä ajoissa ehkäistä, on ryhdytty toimiin näiden alain pitämiseksi vapaina kaikilta rakennuksilta. Tämän vyöhykkeen ulkopuolelta saa keinottelu etsiä itselleen uusia aloja, sen sisäpuolella se saa jatkaa samoin kuin tähänkin asti, mutta itse tuo alue olkoon rauhoitettuna kokonaisuuden hyödyksi.

Olen esittänyt näitä mietelmiä laajanlaisesti, koska olen sitä mieltä, että Helsingin kaupungin tässäkin kohden pitäisi ottaa oppia ulkomaista, ja näin sitä suuremmalla syyllä, kun meidän nuorena kaupungissamme toistaiseksi verraten suppeine aloineen ja laajoine käyttämättömine takamaineen on erittäin suuria mahdollisuuksia näiden ulkomaisten aatteitten käytäntöön saattamiseen sanottavitta kustannuksitta, minkätähden nuo aatteet ainakin olisi otettava keskusteltaviksi. Tähän tosin väitettäneee että, koska Helsinki sijaitsee meren rannalla, on sen asukkaiden helppo päästä saaristoon sekä lämpiminä vuodenaikoina että talvisaikaan. Vesihän on kulkuväylistä mukavin. Mutta muistettava on, että vuosi vuodelta yhä useampia saaria, yhä pitempiä ranta-kaistaleita ainiaaksi erotetaan suuren yleisön käytettävistä rakentamalla niihin kesähuviloita, ja että tämän yleisön käytettävänä kohdakkoin ovat ainoastaan ne rannat, mitkä kaupunki itse omistaa. Huomattava on niinikään, että yksityiset huvilayhdys-

kunnat ovat ryhmittäneet alueensa Helsinkiä ympäröiväksi vyöhykkeeksi, joka kokonaan erottaa kaupungin maat niiden takana olevasta maaseudusta. Kun nämä yksityiset yhdyskunnat, niinkuin tunnettu, ovat liikeyrityksiä ja sentähden tuskin varaavat mainittavia alueita avonaisiksi paikoiksi, kaikkein vähimmin yhdyskuntain arvokkaimista eli likimpänä kaupungin maita sijaitsevista osista, niin jo tämä seikka ehdottomasti velvoittaa kaupunkia yleisen terveydenhoidon nimessä varaamaan laajempia aloja, kuin se ehkä omalta osaltaan tarvitsisi, avonaisiksi paikoiksi, jotka kaikiksi ajoiksi suojataan rakennustoiminnalta. Ja kaupungin nyt käydessä kaunistamaan ja laajentamaan ennestään olevia puistojaan on, jos periaatteessa päätetään toteuttaa niin laaja puisto-ohjelma kuin Wienin metsä- ja niittyvyöhyke tietää, katsottava että nämä meidän vanhat puistomme, jotka olisivat koko laitoksen keskeisenä ja tärkeänä osana, jo nyt saavat sellaiset rajat ja sellaisen jaoituksen, että ne vastedes käy liittäminen puistojärjestelmään. Tämän oheisessa karttaluonnoksessa olen koettanut osottaa, miten kaupungin kaikkia maita vastedes käyttäessä avonaiset paikat kävisi järjestäminen yhtäjaksoiseksi alaksi Kaisaniemestä ja Hakasalimesta lähtien Oulunkylään asti, minkä ohella näin suunnitellun keskuspuiston yhtäjaksoisuus saataisiin aikaan puiston luoteis- ja koilliskolkasta lähtevillä kapeilla kaistaleilla. Koko puistovyöhykkeen halki kulkeva tie olisi kaikkiaan parin penikulman pituinen.

Tämän suunnitelman toteuttaminen varaisi, siinä tapauksessa että kaupungin vastainen väkiluku arvioidaan 400,000 hengeksi, kutakin asukasta kohti 12,5 neliömetrin rakentamattoman alan. Vastaavat luvut ovat *) esim. Barmenissa 13,1 m², Charlottenburgissa 10,5 m², Münchenissä 12,3 m², Mannheimissä 14,9 m², Bostonissa 38,2 m².

On kuitenkin huomattu, että mitä enemmän kaupunki kasvaa, sitä enemmän vaaditaan tilaa lukuisiin muihin erikoistarkoituksiin, jotka eivät välittömästi koske itse asutusta eikä kauppaa ja teollisuutta. Tahdon tässä mainita ainoastaan muutamia: paikat terveyden- ja sairaanhoitoa, teurastamoja, puhtaanapitolaitoksia, kasarmeja, hautausmaita ja ruumiinpolttoasemia, taimistoja ja kasvihuoneita, vaivaistaloja ja erilaatuisia armeliaisuuslaitoksia varten. Useat näistä tarpeista kasvavat yhtiön kaupunkin kanssa. Niitä varten osotetuilla paikoilla pitää sentähden olla kehitysmahdollisuuksia, minkätähden ne eivät saa olla joka taholta katujen ympäröimiä. Jo tästä syystä ne vaativat laajempaa tilaa kuin mitä niiden toiminnan laadun johdosta muuten olisi laita.

Edellä lausutusta siis näyttää käyvän selville että, jos Helsingin väkiluku kasvaa samassa suhteessa kuin viime vuosikymmeninä, ovat kaupungin nykyiset alueet, jos niitä käytetään niiden periaatteiden mukaisesti, jotka nykyään on kaikkialla tunnustettu oikeutetuiksi, toisin sanoen, ellei niille ahdeta enempää kuin 280,000, enintään 300,000 asukasta, jossa tapauksessa kaupan ja teollisuuden tarpeisiin on varattu vain mitätön kaistale Vanhankaupunginlahden länsirannalta, jo 20—25 vuoden kuluttua täyteen rakennetut. Tästä seuraa edelleen että, kun asutus viimeisiin asti karttaa syrjäisiä kaupungin-osa, missä liikenne on huono, ja sen sijaan etupäässä pyrkii ryhmittymään erinäisiin

«Öffentliche Park-Garten- und Schmuckanlagen». Ks Eberstadt: Handbuch des Wohnungswesens.

paikalliskeskustoihin, on paljoo aikaisemmin syntyvä puutetta erilaatuisen asutukseen sopivasta kaupunginmaasta. — Lisäksi käy selville että, kun työläisväestö kasvaa verrattomasti nopeammin kuin n. s. porvarilliset luokat. — Saksan kaupungeissa asuu 85 % väestöstä pienissä asunnoissa (Kleinwohnungen), tarvittaisiin todennäköisesti kaikki kaupungin nykyiset järjestämättömät alueet niitä työläislaumoja varten, jotka kolmenkymmenen vuoden kuluessa virtaavat tänne, ja niiden lisäksi suuret osat yksityisiä huvilakaupunkeja ja viereistä maaseutua. Jos kaupungin merkitys teollisuusseutuna kasvaa suhteellisesti enemmän kuin tähän asti, on tämän asianlaita sangen pian käyvä ilmeiseksi.

Näyttää sentähden siltä kuin Helsingin ympäristöön ryhmittyneillä yksityisillä n. s. huvilakaupungeilla vastedes olisi suuri tehtävä täytettävänä. Jos niistä otetaan huomioon ainoastaan ne, jotka nykyään välittömästi rajoittuvat kaupunkiin, niin voi niihin laskea mahtuvan seuraavat määrät asukkaita:

Kulosaari 138 ha à 100 asuk./ha	13,800 asuk.
Haga & Korpas 355 ha à 100 asuk./ha.	35,000 »
Pakinkylä 247 ha à 50 asuk./ha	12,350 »
Boxbacka 555 ha à 50 asuk./ha	27,750 »
	<hr/>
Yhteensä	88,900 asuk.

Jos näihin lisätään:

Wiikin karjakartano 601 ha à 50 asuk./ha	30,050 asuk.
Drumsö 287 ha à 50 asuk./ha	14,350 »
	<hr/>
saadaan summaksi	133,300 asuk.
eli nyk. kaupunginalueen kera kaikkiaan arviolta	280,000 henkeä.
	<hr/>
Yhteensä	413,300 henkeä.

Siinä tapauksessa että tässä edellytetty väestön jakautuminen eri alueiden kesken pitäisi paikkansa eikä tarvitsisi ottaa huomioon niiden ulkopuolista asutusta, käsittäisi Helsinki muutaman vuosikymmenen kuluttua kaikki tässä luetellut lähialueet. Tuollaisella teoreettisella laskelmalla on tietysti merkitystä ainoastaan vertailun kannalta; yksi ainoa odottamaton tekijä, esimerkiksi uusi oivallinen kulkuväylä, voi ohjata koko kehityksen aivan uusille urille.

Mutta ennakkoluulottaman, laajanäköisen ja lujan kaupunginhallinnon pitää voida ohjata kaupungin kehitys edeltäpäin viitoitetun ja hyvin harkitun suunnitelman mukaan. Tärkeintä tässä kohden on, että kaupungilla on vapaasti käytettävänä riittävän laajoja yhtäjaksoisia alueita. Viisasta ei ole siinä kohden pitää erottavana aineksena vettä, joka Helsingin tapaisessa satamakaupungissa on erittäin tärkeä yhteiskuntaruumiin elin. Sen johdosta että nykyinen kaupunki sijaitsee mereen pistävällä niemellä, on

täällä paljon tärkeämpää kuin niissä kaupungeissa, jotka voivat vapaasti laajeta kaikille tahoille, kohdistaa kaikki huomio laajenemissuuntain määräämiseen ja siinä pyrkiä ohjaamaan kehitystä sillä tavoin, että laitaosain ja keskustan välimatkat ovat mahdollisimman lyhyet. Mielestäni ei ole kaukonäköistä, että seurataan yksinomaan nykyisiä rautatielinjoja ja suunnataan asutus ainoastaan pohjoista kohti. Kulkulaitosteknikan korkea kanta ja rivakka kehitys aukaisee laajoja aloja vastaisen varalle. Ja uusien liikenneväyläin varustaminen kulkulaitoksilla, joille jotkin kapeat salmet eivät pane voittamattomia esteitä, näyttää minusta sekä harkitsemista ansaitsevalta että toteutettavaksi mahdolliselta seikalta.

Helsingin vastainen teollisuus- ja liiketoiminta keskittyy Kruunuvuoren- ja Vanhankaupunginselän rannoille. Ja näiden ympärillä: lännessä, pohjoisessa ja idässä leviävät asutusalueet etusijassa laajoina, vihannoivina puutarhakaupunkeina, ehken eri kunnallisia yhdyskuntia muodostavina, mutta monien yhteisten etujen lujasti toisiinsa liittäminä.

Helsingissä, marraskuun 24 päivänä 1912.

Bertel Jung.

Helsingin kaupungin ympäristössä olevat huvilayhdyskunnat.

Kirjoittanut

Otto Bruun.

Siirtyminen suuremmista kaupungeista läheiselle maaseudulle, esikaupunkeihin ja huvilayhdyskuntiin, jotka sitten kaupunkien kasvaessa vähitellen yhdistetään näihin, on kaikkialla viime aikoina havaittu ilmiö. Kuta enemmän kaupungit kasvavat sitä suuremmassa määrässä liikepalatsit ja hallintorakennukset valtaavat kaupungin keskuksen, kun taas väestö ja teollisuus siirtyvät yhä kauemmaksi laitaosiin. Keskikaupunginosain korkeiden tontinhintain ja niistä riippuvain korkeiden vuokrain vuoksi on väestön mahdotonta saada niissä niin huokeita ja terveellisiä asuntoja kuin maaseutua lähempänä olevilla paikkakunnilla. Samoin on mahdotonta saada niissä teollisuutta varten tarvittavaa riittävä tilaa, minkä ohessa tehtaitten käytöstä aiheutuu erinäisiä terveydellisiä haittoja läheisille tiheästi asutuille kortteleille. Seurauksena on ollut että suuret kaupungit ovat tavattomasti laajentuneet, ja myöskin varsinaisen kaupungin alueen ulkopuolella on havaittavavissa tuntuvaa väenlisääntymistä. Tämän edellytyksenä on luonnollisesti nopea ja vilkas raitiotie- ja rautatieliikemyyhteys, joten kodin ja työpaikan välillä joka päivä tehtävä matka käy mahdolliseksi ¹⁾.

Helsingin kaupunki ei tässä kohden tee poikkeusta. Helsingin ensimmäinen varsinainen esikaupunki oli Katajanokka, jossa 1870-luvulle saakka oli työväenasuntoja, jotka sijaitsivat pienillä tonteilla ahtaiden ja mutkikkaiden katujen välillä — suuressa määrässä epäterveellinen ja siivoton kaupunginosa ²⁾. Kaivopuistonhuvilat syntyivät jo aikaisemmin sillä ensimmäinen huvila rakennettiin sinne 1839. Myöhemmin syntyivät 1880-luvulla Töölönlahden pohjoispuolella olevalle alueelle n. s. Eläintarhanhuvilat, ja samoin rakennutettiin silloin Humallahden ja Läntisen Viertotien välillä sijaitseville Råstadin ja Humaliston tiluksille kuin myöskin Meilahden ranta-alueen eräälle osalle joukko huviloita. Pienenpuoleisiksi asuintonteiksi vuokrattiin vuodesta 1884 alkaen Sörnäsissä oleva Åsin (Harjun) tilus kuin myöskin vuodesta 1887 pitäen Kallion huvila-alue. Kun kuitenkin kaksi vuotta myöhemmin herätettiin kysymys Kallion ottamisesta kaupunginasemakaavaan,

¹⁾ Erinomainen tutkielma nykyaikaisten suurkaupunkien kasvamisesta on Adna Ferrin Weberin teos: *The growth of Cities in the Nineteenth Century. A Study in Statistics.* New-York, 1899.

²⁾ E. G. Palmén: *Helsingfors 1800—1900. Byggnadsverksamhet och tomtpolitik.* I. Helsingfors, 1907.

keskeytyi siellä tonttien vuokralleantaminen kunnes se taas alkoi uudestaan vuonna 1891, mutta koskaan se ei saavuttanut sanottavampaa laajuutta¹⁾).

Huokeiden työväenasuntojen tarve oli kuitenkin tuntuvasti kasvanut työväestön suuren lisääntymisen vuoksi. Tämä ei kyennyt maksamaan korkeita vuokria kaupungissa, jonka tähden se oli pakoitettu hankkimaan itselleen asuntoja kauempaa. Kun lähinnä kaupunkia olevat vuokramaat eivät olleet käytettävissä, eivät kaupunginviranomaiset moneen vuoteen voineet antaa huokeita asuinpaikkoja kaupungin alueella ja tästä oli seurauksena että läheisellä Guntähden säteritilan maalla Helsingin pitäjässä syntyi kolme eri ryhmää pieniä asuintontteja käsittäviä alueita niillä olevine rakennuksineen -- Hermannin I ja II sekä Toukola. Vuonna 1891 sanotaan että näillä alueilla oli jo 57 vuokratilusta. Kun nämä rakennusryhmät olivat kuitenkin epäonnistuneesti suunniteltuja sekä terveydenhoidon että tulenvaaran turvallisuuden kuin myöskin sen järjestyksen ja siveyden puutteen kannalta katsoen, joka oli niille ominaista, ja josta kaupungille aiheutui melkoista haittaa, katsoi kaupunki vuonna 1893 parhaaksi ostaa Guntähden säteritilan 500,000 markan hinnalla. Näiden esikaupunkialueiden jouduttua kaupungin haltuun ja vielä enemmän Guntähden säteritilan vuonna 1906 yhdistettyä kaupunkiin ovat olot terveydellisessä ja muussa suhteessa melkoisesti parantuneet. Kaupunki ei ole kuitenkaan laajemmassa määrässä koettanut edistää ja edelleen kehittää täällä alkanutta asutusta, jonka tähden alueiden kasvaminen on myöskin lakannut, siksi kunnes niiden kaupunginasemakaavaan ottamisaika nyttemmin lähenee²⁾).

Kun kuitenkin huokeiden asuntojen tarve oli yhä edelleenkin tuntuva, oli työväestö pakoitettu etsimään uusia alueita sieltä, mistä niitä voitaisiin saada, koska se ei ollut mahdollista kaupungin maalla. Vuosisadan vaiheilla syntyikin Helsingin pitäjän Böhlen tilalla Fredriksbergin rautatieaseman luona melkoinen väestön lisääntyminen. Tälle tilalle, joka vuonna 1650 oli lahjoitettu kaupungille, oli siitä huolimatta tuntemattomalla tavalla otettu asukas³⁾ ja tämä vuokrasi työmiehille pienempuoleisia vuokrapalstoja asuntojen rakentamista varten. Fredriksbergin huvilayhdyskunta on tällä tavoin vähitellen syntynyt. Kuitenkin ilmeni täälläkin kohta useita epäkohtia, jonka tähden kaupunki katsoi parhaaksi oikeudenkäynnin kautta hankkia kiellon tilan maan edelleen luovuttamista vastaan asuntotonteiksi, minkä kiellon myöskin Keis. Senaatti päätöksellään joulukuun 16 p:ltä 1905 vahvisti. Vuonna 1908 päätti kaupunki anoa asianomaisilta viranomaisilta että tilan suurin palsta, jolla esikaupunki sijaitsee, yhdistettäisiin kaupunkiin ja on Senaatti nyttemmin päättänyt yhdistää kyseenalaisen tilanosan kirkollisessa, hallinnollisessa ja oikeudellisessa suhteessa Helsingin kaupunkiin toukokuun 1 p:stä 1912 alkaen. Myöskin Fredriksbergissä on asuintilojen vuokraaminen nyttemmin lakannut.

Aikaisemmin asettui ennen kaikkea taloudellisesti heikoin väestön osa esikaupun-

¹⁾ Näiden tonttien ja huvila-alueiden vuokraamisesta on tietoja kunnalliskertomuksen eri vuosikerroissa.

²⁾ Osaksi sananmukaisesti esitetty L. von Pfalerin esitelmästä Helsingin kaupungin taloudellisesta kehityksestä viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana, joka on Ekonomiska Samfundets i Finland Föredrag och Förhandlingar nimisessä julkaisussa, Side I. 1906, sivu V. 103.

³⁾ Kaupunginvaltuuston painetut asiakirjat N:o 4, v. 1888.

keihin. Kuitenkin ovat tämän vuosisadan alusta pitäen kaupungin korkeiden vuokrain¹⁾ ja lisääntyneiden verojen vuoksi myöskin paremmassa taloudellisessa asemassa olevat asukkaat alkaneet muuttaa kaupungista pois läheisiin naapurikuntiin. Tämä liike on hyvin levinnyt ja nykyään on Helsingin ja Espoon pitäjissä kymmeniä taajaväkisiä alueita, minkä ohessa monin paikoin on olemassa hajallaan olevaa asutusta. Nämä yhdyskunnat ovat pääasiallisesti ryhmittyneet pitkin molempia pääkaupunkiin johtavia rautatielinjoja, sillä niiden olemassaolon välttämätön ehto on vilkas ja nopea liikeyhteys kaupungin kanssa.

Ne taajaväkiset yhdyskunnat, jotka näin ovat vähitellen syntyneet tai ovat syntyneessä kaupungin ulkopuolelle, ovat, paitsi Fredriksbergiä, seuraavat: Brändö, Oulunkylä ynnä Kottby, Baggböle, Boxbacka, Malmi ynnä Mosabacka (Vantaan Puistokaupunki), Hagan huvilakaupunki (Huopalahti), Sockenbacka, Alberga, Kilo ja Grankulla. Grankullan ja Mosabackan taakse on tosin moniin paikkoihin asettanut ihmisiä, joilla on toimensa kaupungissa, mutta tätä asutusta, lukuunottamatta ehkä Tikkurilaa, ei voida pitää taajaväkisenä ja on se tässä sentähden jätetty huomioonottamatta²⁾. Samoin ei tässä ole otettu huomioon tuota kylläkin tiheätä kesähuvilain asujamista, esim. Degerössä, Drumsössä kuin myöskin Esbon saaristossa (Svinö, Pentalö ynnä muut saaret).

Lähemmin tarkastaessa sitä tapaa, miten nämä yhdyskunnat ovat syntyneet huomataan että ne ovat pääasiassa kolmea laatua. Eräs yhdyskuntamuoto on syntynyt vapaaehtoisesti, siten että yhden tai useamman tilan omistajat rautatieaseman läheisyydessä ovat vuokranneet huvila-alueita tai lohkotuttaneet palstoja sopivilla paikoilla, missä siitä ei ole koitunut mitään haittaa maanviljelykselle. Huvila-alueet ovatkin sentähden ilman mitään suunnitelmaa hajallaan siellä täällä suuren- tai pienuoleisissa ryhmissä. Tavallisesti ovat huvilanomistajat saaneet käyttää ennestään olevia teitä ja kaivoja, mahdollisesti johtaa tien alueilleen tilan maan kautta, mutta siihen rajoittuvatkin useimmissa tapauksissa maanomistajan toimenpiteet. Huvilanomistajilla on täysi vapaus käyttää alueitaan mielensä mukaan, ja näiden yhdyskuntain valaistus y. m. ovat kokonaan riippuvia heidän yksityisestä alotteestaan. Näiden yhdyskuntain syntyminen voidaan ainakin osaksi lukea asianomaisten maanomistajain pyrkimykseksi koettaa taloudellisesti käyttää hyväkseen hyvää liikeyhteyttä pääkaupungin kanssa. Tällä tavoin ovat esim. Kottbyn, Oulunkylän ja Sockenbackan yhdyskunnat syntyneet.

Toisen yhdyskuntamuodon olemassaolon on aiheuttanut keinottelu. Näitä yhdyskuntia ovat perustaneet yhtiöt tai yksityiset henkilöt, jotka ovat ostaneet jonkin tilan rautatien läheisyydessä ja palstoituttaneet sen kokonaan pieniksi, usein neliömäisiksi asuintonteiksi, joita toisistaan erottavat riisteilevät tiet. Sittenkun kaikki palstat ovat

¹⁾ Tietoja vuokraeristä Helsingissä väenlaskun mukaan joulukuun 5 p:ltä 1900 on Helsingin kaupungin Tilastollisessa vuosikirjassa vuodelta 1908, taulukko 31; vastaavia tietoja väenlaskusta joulukuun 7 p:ltä 1910 ei vielä ole saatavissa, kun koottua aineistoa ei toistaiseksi ole Tilastollisessa Keskustoimistossa ehditty käytellä.

²⁾ Tikkurilan huvilayhdyskunnan rajoja on vaikea määrätä, kun Tikkurilan asemalta alkava asutus käsittää sekä Tikkurilan kylän että Hanabölen kylän. Räckhalsin ja Fastbölen rautatiepysäkit tyydyttävät nykyään myöskin tämän asujamiston tarvetta.

myydyt, ei myyjälläkään ole enää mitään harrastusta aluetta kohtaan. Hän koettaa sentähden kiinnittää mahdollisimman pienen pääoman itse yritykseen; hän rakennuttaa tavallisesti ainoastaan yhden alueelle johtavan, useinkin huonon päätien, kun taas huvilanomistajat itse saavat rakennuttaa ja ylläpitää palstoillensa johtavat tiet. Tämän laatuaisia yhdyskuntamuotoja ovat siirtolat Bergan tilalla Suurhuopalahdessa (Alberga) ja Staren tila Malmbyssä.

Kolmatta laatua olevat yhdyskunnat ovat pääomarikkaiden yhtiöiden perustamia. Nämä ovat useimmiten ostaneet useampia tiloja tai tilanosia useinkin harvaan asutulla alueella rautatien läheltä, jonka jälkeen tonttisuunnitelma on laadittu, asema tai pysäkki perustettu j. n. e. Näillä alueilla toimitetaan palstoittaminen edeltäpäin tarkkaan harkitun suunnitelman mukaan, jotta kokonaisuus muodostuisi sekä mukavaksi ja käytännölliseksi että esteettisessä suhteessa miellyttäväksi, jonka viimeksimainitun tarkoituksen saavuttamista varten on monin paikoin vahvistettu erityiset säännötkin, joiden mukaan huvilat ovat rakennutettavat. Tähän ryhmään kuuluvat ennen kaikkea Brändön huvilakaupunki ja Grankulla.

Väli- ja sekamuotoja on luonnollisesti olemassa, kuten Baggböle, minkä yhdyskunnan on suurimmaksi osaksi perustanut työväenosuuskunta, tai Haga, joka voidaan lukea niinhysin ensimmäiseen kuin kolmanteenkin ryhmään; mutta tämä ei kuitenkaan estä että yleensä voidaan erottaa huvilayhdyskuntain syntyisessä yllämainitut kolme muotoa.

Alempana käsitellään lyhykäisyydessään eri huvilayhdyskuntain syntyminen ja kehitys.

1. Brändön huvilakaupunki,

Brändön huvilakaupungin on perustanut Aktiebolaget Brändö Villastad-niminen osakeyhtiö, joka vuonna 1907 aloitti toimintansa ostamalla suuren osan Brändön säteritilasta, jonka muodostaa Helsingin pitäjässä oleva Brändön yksinäinen verotila N:o 1. Ostettu alue, jonka muodostaa Brändön saari ja eräs alue mannermaalla sekä osa ympärillä olevia pieniä saaria, on pinta-alaltaan 138,34 ha:n laajuinen. Arkkitehti Lars Sonckin laatiman suunnitelman mukaan on yhtiö rakennuttanut yhteensä noin 8 km:n verran teitä saarelle, joka muuten on jaettu noin 1—3,100 m²:n laajuisiin palstoihin. Voidakseen kuitenkin helpottaa saaren asuttamista täytyi yhtiön pitää huolta nopeista kulkuneuvoista. Tämä on tapahtunut siten, että yhtiö on rakennuttanut raitiotien Sörnäsissä olevain Pääskylänkadun ja Itäisen Viertotien leikkauskohdasta Sörnäsin niemeen, mistä raitiovaunut viedään lautalla yli salmen Brändösen, jatkaakseen matkaansa poikki saaren sen itäpuolelle. Edelleen on yhtiöllä vuodesta 1909 alkaen ollut oma puhelinkeskusasema, johon on yhdistetty noin 40 tilaajaan puhelimet. Vuodesta 1910 alkaen on ollut olemassa oma postipysäkki, minkä ohessa posti postilaitoksen toimesta kannetaan kotiin. Sähkövalaistusta tulee vuoden 1911 syksystä alkaen kaupungin sähkölaitos hankkimaan.

Huvilakaupungin leiman säilyttämistä varten on kauppasopimukseen otettu yksityiskohtaisia määräyksiä Brändön tonttien käyttämisestä ja rakennusten rakennuttamisesta. Niin esim. ei saa rakennuksia ulkohuoneineen rakennuttaa suuremmalle kuin kuudennelle

osalle tontin pinta-alasta, minkä ohessa tontille ei saa perustaa sellaista yleistä tai teollisuuslaitosta tai varastopaikkaa, jonka melu, savu, haju tai muu voi häiritä tai aiheuttaa ikävyyttä huvilakaupungin asukkaille; myöskään ei tontilla saa olla sikopihaa tai muuta sellaista. Ainoastaan yhden huvilarakennuksen saa tavallisesti rakennuttaa samalle tontille, jota ei myöskään luvatta saa jakaa; ja ovat uuden rakennuksen sekä huvilan muutosta tai lisärakennusta koskevat piirustukset alistettavat yhtiön asettaman rakennuslautakunnan tarkastettavaksi ja hyväksyttäväksi.

Kuluneina vuosina myytyjen tonttien lukumäärä ja keskihinta käy ilmi allaolevasta taulukosta:

Vuosi	Myytyjä		Keskihinta m ² :ltä		Myynti- hinta	
	pals- toja	m ² :ä				
1907	56	144,921	2	15	308,075	36
1908	7	18,661	2	75	51,334	25
1909	9	16,480	5	60	105,728	62
1910	27	35,150	5	47	192,295	—
Yhteensä	99	215,212	3	05	657,433	23

Ylläoleviin numeroihin sisältyy yhden markan lisämaksu neliometriä kohti, josta 50 penniä kannetaan niinpian kuin vesi- ja viemärijohto on laitettu sekä 50 penniä neliometriä kohti sittenkun Brändön saaren ja Helsingin kaupungin välinen kiintonainen silta on saatu aikaan.

Huvilain yhteenlaskettu lukumäärä nousi tammikuun 1 p:nä 1911 36:een, jotka sisälsivät yhteensä 292 huonetta. Tämän lisäksi rakennettiin silloin parhaillaan 18 huvilaa, jotka keväällä ja kesällä 1911 ovat valmistuneet, mutta senjälkeen on lisäksi aloitettu useiden huvilarakennusten rakennuttaminen.

Ne menot, joita yhtiöllä on ollut teiden rakennuttamisesta ja kunnossapidosta y. m. jotta Brändön saaren asuttaminen kävisi mahdolliseksi nousivat seuraaviksi eriksi lukuunottamatta hallinto- ja työnjohtokustannuksia:

	1907—08		1909		1910	
Huvilakaupungin tietyöt	21,929	03	23,947	36	52,575	19
Kulkuneuvot	—	—	133,902	27	287,061	46
Puhelinkeskusasema	—	—	4,884	82	690	80
Höyrypursisillat	5,288	78	4,623	22	2,003	97
Kluuvin yli käyvä silta						
Valaistus	—	—	—	—	1,819	85
Yhteensä	27,217	81	167,357	67	344,151	27

Tontinomistaja on kauppasopimuksen mukaan velvollinen kunnossapitämään tonttiin rajoittuvia teitä tai katuja niiden puolelta leveydeltä, ja on hänen sitäpaitsi suhteellisesti hänellä olevaan tonttialaan nähden avustettava asuntotonttiin rajoittumattomia teitä, toreja, siltoja, puistoja ja istutuksia sekä katuvalaistusta, viemärijohtoja ja kaivoja huvilayhdyskunnassa. Nämä apumaksut kantaa myyjä tai se laitos, joka hoitaa huvilayhdyskunnan yleisiä asioita.

A. B. Egna Hem—Oma Koti O. Y:n ja Aktiebolaget Brändö Villastad-nimisen osakeyhtiön välisen sopimuksen mukaan on ensimmäinen yhtiö vuodesta 1910 alkaen rakennuttanut joukon huviloita Brändön saarelle, pääasiallisesti kortteliin N:o 35, mitkä huvilat on myyty auliilla maksuehdoilla.

2. Hagan huvilakaupunki (Huopalahti).

Hagan huvilakaupunki, joka on Huopalahden pysäkin vieressä Helsingin—Karjan radan varrella, sijaitsee Backaksen verotilalla N:o 2 sekä Korpaksen verotilan N:o 1 Korpas-nimisellä osalla Helsingin pitäjän Pikkuhuopalahden kylässä. Jälkimäinen tila käsittää 31,63 ha ja omistaa sen lautamies Edvard Gärkman vuonna 1911 kuolleen talonpojanlesken Edla Berggrenin perillisenä. Backaksen tilan taas, jonka pinta-ala tekee nyt 149,15 ha, osti vuonna 1869 pakkohuutokaupalla ensimmäinen kiinnityksenhaltija, Suomen sotaviraston leski- ja orpokassa, 16,000 markan hinnasta sekä möi sen vuoden kuluttua talonpoika Gustaf Adolf Hellmannille samasta hinnasta. Vuonna 1886 osti tilan kauppa-putarhuri M. G. Stenius 30,500 markan kauppahinnalla ja luovutti sen vuonna 1895 100,000 markasta Aktiebolaget M. G. Stenius-nimiselle osakeyhtiölle. Yhtiöllä on myöskin Korpaksen verotilasta N:o 1 kaksi kertaa tapahtuneen jaon kautta syntynyt, Haga-niminen 175,73 ha:n laajuinen tila, jonka talonpojanleski Edla Berggren vuonna 1906 möi kauppias Leopold Lerchelle 200,000 markan kauppahinnasta ja tämä vuonna 1908 luovutti sen yhtiölle 511,519 markasta 17 pennistä. Niinikään omistaa yhtiö suuremman osan Munksnäsin ratsuvelvollisesta säteritilasta yhteensä 517,01 ha, jonka se vuonna 1910 osti kenraali vapaaherra George Ramsaylta 1½ miljoonasta markasta ja jolle yhtiö aikoo perustaa suurenpuoleisen huvila- ja esikaupunkiyhdyskunnan, jota varten suunnitelmaa parhaillaan laaditaan.

Korpaksen tilan Korpas-nimisellä osalla oli tammikuun 1 p:nä 1911 12 vuokralle annettua huvila-alueita, joista useimmat olivat vuokratut vuonna 1910. Nämä huvila-alueet sijaitsevat kahdella, Brunakärr- ja Nyåker-nimisellä palstalla, joita täydelleen ympäröivät kaupungin maat (Greijus ja Meilahti) ja Helsingin pitäjän kunnallisvaltuusto on vuonna 1911 tehnyt esityksen näiden maa-alueiden yhdistämisestä kunnallisessa, hallinnollisessa, oikeudellisessa ja kirkollisessa suhteessa Helsingin kaupunkiin, mutta asiaa ei vielä ole ratkaistu. Backaksen tilalla oli taas samaan aikaan 107 vuokralle annettua huvila-alueita, minkä ohessa tilasta oli eroitettu 110 palstaa, joista oli myyty 76 palstaa; vuonna 1910 eroitettiin 7 palstaa. Hagan tilalla oli mainittuna päivänä ainoastaan yksi

vuokralle annettu alue sekä Osakeyhtiö M. G. Steniukselle kuuluva työväenasunto; Munksnäsissä taas 10 vuokra-aluetta.

Mitään vahvistettua, tontteihin jaettua kaavaa ei toistaiseksi ole olemassa; huvilapalstain lohkominen on kuten useimmissa muissa huvilayhdyskunnissa tapahtunut maatilain jakamisesta voimassa olevan lain säännösten mukaan, minkä lohkomisen läänin kuvernööri on sitten vahvistanut, kun taas kunnallisviranomaisten mielipidettä ei ole lainkaan kuultu. Tarkoitus on kuitenkin vast'edes teetättää, hyväksyä ja vahvistaa suunnitelma Helsingin pitäjän huvilayhdyskuntia varten kuten säädetään Kunnallisvaltuuston hyväksymässä, mutta kuvernöörin erinäisistä syistä ei vielä vahvistamassa yleisessä rakennusjärjestyksessä Helsingin pitäjässä olevia taajaväkisiä yhdyskuntia varten. Ensi askel tähän suuntaan onkin jo otettu kun näet Aktiebolaget M. G. Stenius-niminen osakeyhtiö on valmistuttanut suunnitelman Hagan huvilayhdyskunnan ensimmäistä kaupunginosaa varten, joka mainitun yhdyskunnan yksityisessä kuntakokouksessa on jätetty erityisen komitean tarkastatettavaksi. Asemakaavan valmistaminen koko aluetta varten on tämän alueen laajuuden vuoksi tarpeetonta, koska tarkoitus on, että kaupunginasema-kaava valmistetaan kaupunginosittain kuten kaupungeissakin on tavallista. Pääteiden suunnitelma tulisi kuitenkin jo nyt valmistettavaksi.

Hagan huvilakaupunki eroitettiin vuonna 1908 erityiseksi piiriksi kunnassa ja myönnettiin sille oikeus yksityisten kuntakokousten pitämiseen kunnallishallituksesta maalla annetun K. A:n II §:n 3 momentin mukaan (ks. siitä alemmaa). Yhdyskunnan kulunkirvio vuodelta 1911 sisältää seuraavat erät:

Menot.

Terveystenhoitolautakunta. Tarkastusmiehenpalkkio	300:—	
Tarverahoja	300:—	600:—
Teiden korjausta varten (etupäässä lumenlanaamista varten talvisaikaan) . .		400:—
Palokaivot: vanhain kuntoonpaneminen	200:—	
Uusien laittaminen	500:—	700:—
Poliisiasemalle johtava puhelin		90:—
Valaistus		150:—
Hallintokustannukset, huoneustonvuokra y. m.		150:—
Poistoja		360:—
		<hr/>
	Smk	2,450:—

Tulot.

Helsingin kunnan apuraha terveydenhoitoa varten	300:—
Aktiebolaget M. G. Stenius-nimisen osakeyhtiön apuraha	200:—
Yhdyskunnasta yksityisesti taksoitettava määrä	1,950:—
	<hr/>
	Smk 2,450:—

Teiden rakentamisesta ja kunnossapidosta on tähän asti pitänyt huolta Aktiebolaget M. G. Stenius-niminen osakeyhtiö, joka niihin on tähän asti uhrannut noin 32,500 markkaa. Tarkoitus on järjestää tiekysymys rakennusjärjestykseen otettavilla määräyksillä. Valaistusta ylläpidettiin talvella 1910—1911 Finska Lux-Aktiebolaget-nimisen osakeyhtiön kanssa tehdyn sopimuksen kautta toiselta puolen ja vapaaehtoista tietä tehdyn yhteensiittymisen kautta toiselta puolen. Kaikkiaan merkittiin 107 osuutta, joista kukin velvoitti maksamaan tietyn määrän kuukaudessa, ja näistä osuuksista otti Aktiebolaget M. G. Stenius 53 $\frac{1}{2}$ ja yhdyskunta 3 sekä joukko huvilanomistajia ja muutamat harvat vuokralaiset jäännöksen. Kaikkiaan asetettiin 19 Luxlampppua, joiden valaistusvoima lampppua kohti on 200 normaalikynttilää ja lienee valaistuksesta aiheutunut kustannus tehnyt vuonna 1911 kaikkiaan 3,350 markkaa. Aikaisemmin yritettiin saada aikaan ohjesääntö, joka velvoittaisi kunkin huvilanomistajan pitämään lyhtyä tonttinsa edustalla. Ehdotus raukesi kuitenkin, kun saatiin tietää, ettei tätä ohjesääntöä todennäköisesti tulisi vahvistamaan, koska valaistus kuuluu niihin menoihin, joita yhdyskunnan kaikkien jäsenten on kustannettava, eikä vain tontinomistajain.

Kesäkuun 28 p:nä 1909 päätettiin yksityisessä kuntakouksessa ostaa Berghällan palsta kunnallistalon sille aikanaan rakentamista varten.

Yhdyskunnan yksityinen kuntakokous kutsutaan kesäkuun 26 p:nä 1911 tehdyn päätöksen mukaan koolle joka kuukausi.

Yhdyskunnan lautakunnat ja virkailijat ovat toistaiseksi seuraavat:

1) Valmistusvaliokunta, johon kuuluu 12 jäsentä sekä 6 varajäsentä, joista $\frac{1}{3}$ vuosittain eroaa. (Päätös $\frac{9}{2}$ 1909; Lisäys yleiseen ohjesääntöön Helsingin kunnassa olevia taajaväkisiä yhdyskuntia varten).

2) Terveystenhoitolautakunta, johon kuuluu 3 jäsentä ja 3 varajäsentä, joista 1 jäsen ja 1 varajäsen vuosittain eroaa (1 ja 2 § Terveystenhoitojärjestyksessä Helsingin kunnassa olevia taajaväkisiä yhdyskuntia varten).

3) Palolautakunta, johon kuuluu 3 jäsentä ja 3 varajäsentä. (Palojärjestys).

4) Sihteeri (Johtosääntö $\frac{2}{10}$ 1911).

5) Kassanhoitaja (nimitetään kunnankassanhoitajaksi.) Päätös $\frac{7}{12}$ 1909; johtosääntö $\frac{31}{7}$ 1911).

6) Terveystenhoidon tarkastusmies; palkka 300 markkaa. (Päätös $\frac{30}{12}$ 1911; johtosääntö $\frac{5}{9}$ 1910; työjärjestys $\frac{3}{4}$ 1911).

7) Tilintarkastajat, jotka valitaan 3 vuodeksi. (94 § K. A:ssa kunnallishallituksesta maalla).

3. Oulunkylä.

Oulunkylän huvilayhdyskunta käsittää Oulunkylä-nimisen kylän sekä sen yhteydessä olevan Kottbyn yksinäisen verotalon. Oulunkylän tiloista omistaa neljä Helsingin kaupunki ja yhden tilan yksityinen henkilö. Suuri määrä hajallaan olevia huvila-alueita täyttää suurimman osan kaikkien näiden tilain maista ja näin syntynyt huvilayhdyskunta on ensimmäisiä Helsingin ympäristössä olevista huvilayhdyskunnista.

Oulunkylän kartanon, johon kuuluvat Oulunkylässä sijaitsevat Landboaksen verotila N:o 1, Monsaksen verotila N:o 2 ja Britaksen verotila N:o 3, tehden yhteensä pinta-alaltaan 231,39 ha, osti Helsingin kaupunki vuonna 1908 500,000 markan kauppahinnasta. Kartanon päärakennus on nykyään luovutettu Helsingin kaupungin Työ- ja Vaivaistaloon kuuluvalla lastenkodille, kun taas muu osa on vuokrattu erinäisille henkilöille asunto- ja maanviljelystarkoituksiin. Jo ennenkuin kaupunki osti tilan oli siitä lohkaistu 3 palstaa, joista yksi on ravikilpailuratana. Maanviljelysvuokrapalstoja on 10, kun taas vuokrattujen asuntotonttien lukumäärä Rahatoimikamarissa säilytettyjen vuokravälikirjain mukaan tekee 69. Sitäpaitsi lienee vielä Rakennuskonttorin ilmoituksen mukaan noin 15 käyttämätöntä asuntotonttia.

Oulunkylässä myöskin sijaitsevan, 73,08 ha käsittävän Petaksen verotilan N:o 4 omistaa entinen lautamies O. W. Nystöm. Tilasta on kauan aikaa sitten myyty 34 palstaa, joita lohkomalla palstain lukumäärä on kasvanut 45:ksi. Eräs näistä, asemapäällikkö A. G. A. Wickmanin omistama Arthurdal-niminen palsta, on tänä vuonna jaettu 24:een pienempään palstaan, joista 8 on jo myyty, kun taas 4:ää omistaja käyttää omaksi tarpeekseen. Tilalta on sitäpaitsi annettu vuokralle 70 huvila-aluetta, joista yksi tänä vuonna.

Nybondaksen kruununtila N:o 5, joka käsittää 113,37 ha, on n. k. Maistraatintila ja omistaa sen lokakuun 2 p:nä 1637 annetun erioikeuskirjan mukaan Helsingin kaupunki. Aikojen kuluessa oli tilalle kuitenkin otettu asukas, jonkatähden kaupunki vuonna 1910 lunasti sen hallintaoikeuden 120,000 markan hinnalla. Tilalta on vuokralle annettu 14 asunto- ja 13 viljelyspalstaa.

Litt. A, $\frac{1}{2}$ Kottbyn yksinäisestä verotilasta omistaa Helsingin pitäjän nykyinen kunnallislautakunnanpuheenjohtaja, maanviljelijä Axel Lönnngren, joka itse viljelee noin puolta tilaa, kun taas jäännös on jaettu 89 pienempään palstaan, joista 3 on myyty ja 86 vuokralle annettu ¹⁾).

Kuten yllä esitetystä käy ilmi, omistaa Helsingin kaupunki nyttemmin suuremman osan Oulunkylän alueesta. Kaupunki ei ole kuitenkaan ryhtynyt edistämään asutusta sen omistamilla tiloilla, sillä useimmat niillä olevista asuntotonteiksi vuokratuista alueista olivat jo olemassa ennenkuin kaupunki osti kyseenalaiset tilat, ja muut vuokrasopimukset ovat tehdyt mainittujen alueiden käyttämistä varten ainoastaan toistaiseksi ja siksi kunnes toisin päätetään. Kaupunki on myöskin koettanut hankkia itselleen Petaksen tilaa ja Kottbyn tilan toista puolta, mutta ovat näiden tilain omistajat vuonna 1908 siitä kysyttäessä jyrkästi kieltäytyneet alueitaan myymästä.

Oulunkylän huvilayhdyskunta on kuten Hagan huvilakaupunkikin eroitettu erityiseksi piiriksi ja Helsingin pitäjän kunnallisviranomaiset ovat vuonna 1908 myöntäneet sille

¹⁾ Litt. B, $\frac{1}{2}$ Kottbyn yksinäisestä verotilasta oli vanhastaan Gumtähden säteritilaan kuuluva ulkotila ja joutui Helsingin kaupungille, kun kaupunki osti säteritilan toukokuun 3 p:nä 1893. Tämän Kottbyn ulkotilan suurempi osa yhdistettiin tammikuun 1 p:nä 1906 kaupunkiin; ainoastaan kolme palstaa kuuluu edelleen Helsingin maalaiskuntaan ja muodostavat nyttemmin Lands-Kottby N:o 1 nimisen tilan.

oikeuden kunnallishallinnosta maalla annetun K. A:n 11 §:n 3 momentin mukaan pitää n. k. yksityisiä kuntakokouksia. Jo aikaisemmin oli sillä kuitenkin ollut elin n. k. Kylälautakunnassa, joka oli valittu yksityisestä aloitteesta kokoonkutsutuissa kylän asukkaiden yleisissä kokouksissa, mikä lautakunta tarpeen mukaan valvoi yhdyskunnan etuja aika-
tauluihin, poliisihoitoon y. m. nähden. Nytemmin on yhdyskunnalla seuraavat yksityisen kuntakouksen valitsevat virkailijat:

1) Valmistusvaliokunta, johon kuuluu 10 jäsentä ja 4 varajäsentä. (Päätös 15/2 1909. Lisäys yleiseen johtosääntöön Helsingin kunnassa olevia taajaväkisiä yhdyskuntia varten.)

2) Terveystenhoitolautakunta, johon kuuluu 3 jäsentä ja 3 varajäsentä. (Terveystenhoitojärjestyksen 1 ja 2 §.)

3) Palolautakunta, johon kuuluu 3 jäsentä ja 3 varajäsentä. (Palojärjestys.)

4) Kassanhoitaja. (Vaali 7/10 1910.)

Yhdyskunnan vuoden 1911 menosääntö käsittää seuraavat erät:

Terveystenhoitolautakunta	200:—	
Pientenlastenkoulu, polttopuita ja valoa varten	150:—	
Sähkövalaistus. Osanotto perustamiskustannuksiin	800:—	
Valaistuksen kustantaminen yhdyskunnan teillä	500:—	1,300:—
Valmistusvaliokunta. Tarverahoja niihin luettuna puhelimen pito poliisille	150:—	
Vapaaehtoinen Palokunta	400:—	
Oulunkylän Urheiluklubille sen käyttämän urheilukentän parantami- sta varten	200:—	
Lyhennys	100:—	
		<u>Yhteensä Smk 2,500:—</u>

Yhdyskunnan teitä pitävät kunnossa asianomaiset maan- ja palstainomistajat; sähkövalaistuksen käytäntöönottamista varten on yhdyskunta sitävästoin ryhtynyt toimenpiteisiin ja on tätä tarkoitusta varten nyttemmin muodostettu osakeyhtiö. 20,000 markkaan lasketuista perustamiskustannuksista suorittaisi yhdyskunta 4,000 markkaa ulkovalaistukseen tarvittavan langan ja lamppujen kustantamiseksi, ja suoritettaisiin se muutamien vuosien kuluessa. Samalla on teiden valaistuksen laskettu maksavan noin 900 markkaa vuodessa. Virtaa tulisi sittenkun Helsingin Kaupunginvaltuusto oli siihen suostunut toukokuun 30 p:nä 1911, hankkimaan Helsingin kaupungin Sähkölaitos, ja on toimenpiteisiin ryhdytty tievalaistuksen aikaansaamiseksi jo syksystä 1911.

Kun n. k. Krämertin alueella Kottbyn pysäkin luona asuville asukkaille ei toistaiseksi tulisi olemaan sanottavaa hyötyä Oulunkylän teille laitetusta valaistuksesta, ovat he toistaiseksi vapautetut ottamasta osaa valaistuskustannuksiin.

4. Baggböle.

Baggbölen huvilayhdyskunta käsittää suuren osan Baggbölen kylää ja on suurimaksi osaksi työväen asumaa. Ydydkunta on perustettu siten, että kolme eri työväen-
osuuskuntaa on ostanut erinäisiä tiloja, jotka sen jälkeen ovat palstoitetut pieniksi,
useimmiten ruutumaisiksi noin tynnyrinalan laajuisiksi tiluspalstoiksi ja joita hallitsevat
osuuskunnan jäsenet. Nämä tilat ovat seuraavat:

Baggbölenkartano, joka on $\frac{1}{2}$ Landtmätar-nimisestä verotilasta N:o 3 Baggbölen kylässä, on pinta-alaltaan 89,01 ha ja omistaa sen Maaosuuskunta Elo r. l. Tilasta on lohkottu 1 tynnyrinalan laajuisia palstoja noin 150, joista tammik. 1 p:ään 1910 oli myyty 136 palstaa, vuonna 1910 2 palstaa sekä kuluneen osan aikana vuodesta 1911 lisäksi 12 palstaa.

Mellangård-niminen kartano, joka on $\frac{1}{4}$ Landtmätar-nimisestä verotilasta N:o 3, on pinta-alaltaan 47,16 ha ja omistaa sen konsortio, johon kuuluu levyseppä V. W. Holmberg y. m. Tila on jaettu 65 palstaan, joista 50 on myyty vuonna 1910 ja sitä ennen, sekä 15 palstaa vuonna 1911; nämä jälkimäiset Domarby-nimisen kartanon omistajalle, maanviljelijä J. Kavaleffille, joka käyttää niitä maanviljelystarkoituksiin.

Prästbacka joka on $\frac{1}{2}$ Prästbacka-nimisestä verotilasta N:o 4 Baggbölen kylässä, on pinta-alaltaan 54,59 ha ja on sen ostanut osuuskunta Lepola r. l. Tila on jaettu 90:ään 1 tynnyrinalan laajuiseen palstaan kukin, jotka kaikki ovat myydyt jo ennen vuotta 1910, lukuunottamatta 2, jotka ovat myydyt mainitun vuoden aikana.

Björkbacka, joka on $\frac{1}{2}$ Prästbacka-nimisestä verotilasta N:o 4 Baggbölen kylässä, on pinta-alaltaan 57,60 ha ja omistaa sen osuuskunta Alku i. l., joka on jakanut tilan 91:ään 1 tynnyrinalan laajuiseen palstaan kunkin, jotka kaikki ovat myydyt vuoden 1910 aikana.

Osuuskunnat Elo ja Alku kustantavat tilanosillaan olevain teiden kunnossapidon, edellinen myöskin muut yleiset rasitukset, ja taksoitetaan tarvittava määrä palstain omistajilta; samoin kustantavat ne alueelle johtavain yksityisten pääteiden kunnossapidon. Osuuskunta Elo pitää lisäksi kunnossa sen alueella olevat varsinaiset valtaojat.

Näiden kolmen osuuskunnan säännöt ovat ilmeisesti laaditut saman mallin mukaan. Ne ovat kuvernöörin vahvistamat, Alun säännöt heinäkuun 10 p:nä 1905, Lepolan marraskuun 19 p:nä 1907 ja Elon helmikuun 4 p:nä 1909. Näiden mukaan on jokaisen osuuskunnan jäsenen lunastettava itselleen vähintään yksi palsta sekä annettava osuuskunnalle velkakirja kauppahinnan siitä osasta, jota kauppaa tehdessä ei makseta. Palstoja, jotka ovat lohkotut osuuskuntain Lepolan ja Elon ostamista tiloista, voidaan myydä myöskin osuuskunnan ulkopuolella oleville henkilöille.

Niissä järjestysohjeissa, jotka osuuskunta Elon jäsenet hyväksyivät elokuun 22 p:nä 1909 pidetyssä ylimääräisessä kokouksessa, määrätään m. m., ettei tavallisesta käsityöteollisuudesta poikkeavia tehdaslaitoksia saa ilman osuuskunnan luvatta rakentaa tämän alueelle. Kaikkien kolmen osuuskunnan säännöt sisältävät määräyksiä siitä, että riita, joka syntyy osuuskunnan ja sen hallituksen kesken tai osuuskunnan ja jonkun sen jäsenen kesken, on jätettävä välitysoikeuden ratkaistavaksi.

Kun edellä mainittujen osuuskuntain yksinomainen tarkoitus on ollut hankkia jäsenilleen huokeita asuintontteja maalla, ei niillä, sittenkun niiden ostamat tilat ovat kokonaan palstoitetut ja näiden hinnat täydelleen maksetut, ole enään mitään syytä pysyäkseen pystyssä, vaan voivat ne ilman muuta hajota. Näin tulee epäilemättä ennemmin tai myöhemmin tapahtumaan Baggbölessä.

5. Boxbacka.

Boxbackan huvilayhdyskunnan on perustanut Boxbaka Aktiebolag-niminen osakeyhtiö, joka vuodesta 1907 alkaen on ostanut seuraavat Malmbyn kylän eteläosassa sijaitsevat tilat, nimittäin:

Påls-nimisen osan Pehrs-nimisestä verotilasta N:o 1; pinta-ala 31,09 ha.

Sonabyn verotilan N:o 5; pinta-ala 111,64 ha.

Dahl-nimisen osan, joka on $\frac{1}{3}$ Brusas'en verotilasta N:o 6; pinta-ala 57,09 ha.

Tallbackan eli Eskolan verotilan N:o 8, lukuunottamatta sen sitä osaa, joka on lohkaistu Helsingin ruotsalais-suomalaisten evankelis-lutherialaisten seurakuntain hautausmaaksi; pinta-ala 70,89 ha.

Boxbackan rälssitilan N:o 9; pinta-ala 158,35 ha; sekä

Stensbölen rälssitilan N:o 10; pinta-ala 127,84 ha.

Kohta Boxbackan pysäkin länsi puolella olevaa aluetta varten on yhtiö laadituttanut suunnitelman, jonka mukaan päätiet tulisivat vedettäväksi; sitä vastoin ei ole olemassa mitään edeltäpäin vahvistettua tonttikaavaa, vaan määrätään myytyjen palstain suuruus ja muoto ostajain toivomuksen mukaan. Tammikuun 1 p:nä 1911 oli yhtiö koko alueeltaan, ei kuitenkaan Påls-nimisen tilan maalta, myynyt 111 huvilapalstaa sekä 2 pikkuviljelyspalstaa, joista 31 huvilapalstaa myytiin vuonna 1910. 76 palstalle lienee tiedonantojen mukaan rakennettu huvilat.

Ostettaessa tehdään kauppakontrahti, jonka mukaan ostaja voi suorittaa kauppahinnan useampien vuosien kuluessa määrättynä eränä vuosittain, jonka suuruudesta kussakin tapauksessa erittäin sovitaan. Vasta sitten kun koko summa on maksettu, antaa yhtiö ostajalle kauppakirjan ja silloin vasta siirtyy palsta tämän täydeksi omaisuudeksi. Kuitenkin sisältyy kauppakirjaan kuten myöskin kauppakontrahtiin määräys siitä, ettei aluetta saa käyttää kaatopaikaksi, multa-, savi- eikä hietakuopaksi eikä myöskään sikain kasvattamista tai muuta pahaa hajua levittävää tointa varten. Niinikään sisältyy kauppakontrahtiin määrättyjä lähinnä asemaa olevia alueita varten pykälä, joka takaa yhtiölle, että näille rakennutetut rakennukset täyttävät kaunotaiteelliselta näkökannalta määrätyt vaatimukset.

Yhtiö kustantaa toistaiseksi teiden rakentamis- ja ylläpitokustannukset, ja antoi yhtiö vuonna 1910 tähän tarkoitukseen noin 7,000 markkaa. Kauppakontrahdissa määrätään kuitenkin, että palstanomistaja on velvollinen kustantamaan alueelle johtavan tien kunnossapidon yhteisesti muitten saman tien varrella olevain palstain omistajain kanssa

heidän välillään tehdyn sopimuksen mukaan; ja aikoo yhtiö luovuttaa teiden kunnossapidon mainituille palstainomistajille niin pian kuin jokin alue kokonaan tai suurimmaksi osaksi on myyty. Teiden valaistusta on huvilanomistajain avustettava.

6. Malmi ynnä Mosabacka.

Sillä suhteellisesti tiheällä asutuksella, joka on syntynyt pitkin rautatietä Helsingin pitäjän Malmbyn ja Staffansbyn kyläin pohjois- ja itäosaan, on melkoisesti toisenlainen luonne kuin lähempänä Helsinkiä olevilla huvilayhdyskunnilla. Malmin aseman luona, joka alunpitäen oli ensimmäinen rautatieasema Helsingin pohjoispuolella, ja joka sijaitsee niiden Helsingin ja Sipoon kirkonkyliin johtavain kahden maantien risteyksessä, on jo aikaisin tapahtunut taaja väestönlisääntyminen. Aseman läheisyyteen on rakennettu suuria makasiineja niiden luo johtavine rautatieraiteineen ja pitkin rautatielinjaa Malmin pohjoispuolelle on syntynyt vähäinen määrä tehtaita. Staffansbyllä on jo pienen teollisuusyhdyskunnan luomekin; siellä sijaitsee myöskin Helsingin kaupungin puhtaanapitolaitos. Nämä liikeyritykset ovat antaneet tointa suurelle ihmisjoukolle, josta suurin osa on asettunut asumaan niiden läheisyyteen.

Vähitellen on useista tiloista lohkaistu palstoja, jotka ovat kauempana tai lähempänä asemaa. Niinikään on pohjoisessa Malmbyn kylään rajoittuvan Staffansbyn kylän tiloista lohkaistu useita palstoja sekä pitkin Malmin aseman ja Helsingin kirkonkylän välisen maantien viertä että äskenperustetun Mosabackan seisontasillan viereen. Huvila-asutusta mainitun seisontasillan luona edistää erityisesti tätä tarkoitusta varten perustettu yhtiö, A.B. Parkstad-Vanda-Puistokylä O.Y., joka perustamisestaan saakka vuonna 1907 on ostanut joukon sekä Staffansbystä että Malmbyn pohjoisosassa sijaitsevia tiloja ja omistaa nyttemmin noin 75 % Staffansbystä ja 12 % Malmbystä. Siihen taajaväkiseen yhdyskuntaan, joka on syntynyt Malmbyn pohjois- ja itäosaan kuin myöskin Staffansbyhyn, voidaan paitsi asianomaisten tilain tonttialueita lukea myöskin palstat, jotka ovat lohkaistut seuraavista tiloista tahi niihin kuuluvista vuokra-alueista:

Pehrs-niminen osa, joka on $\frac{1}{2}$ Pehrs-nimisestä verotilasta N:o 1 Malmbyn kylässä, omistaja ent. kunnallislautakunnanpuheenjohtaja O. W. Åberg. Tästä on eroitettu ainoastaan 1 huvilapalsta.

Karls-niminen osa, joka on $\frac{1}{3}$ Pehrsin verotilasta N:o 1 samassa kylässä, omistajat maanviljelijä K. R. Åbergin perilliset. Tästä on eroitettu 7 palstaa lukuunottamatta rautatietä sekä Helsingin evankelis-lutherialaisten seurakuntain hautausmaaksi pakkoluovutuksella otettuja palstoja.

Starens-niminen osa, joka on $\frac{1}{2}$ Starens-nimisestä verotilasta N:o 2, myöskin Malmbyn kylässä. Tästä on Artur Allin maanmittaustoimiston välityksellä lohkaistu yhteensä 209 300—500 m²:n suuruista palstaa, jotka ovat tarkoitettut myytäväiksi joko huvila-alueiksi tai n. k. (sunnuntai-)siirtolatarhoiksi. Kaikkiaan on syyskuun 1 p:ään 1911 myyty 104 palstaa, joista 45 palstaa syyskuun 1 p:stä 1910—syyskuun 1 p:ään 1911.

Haga-niminen osa, joka on $\frac{1}{2}$ Starens-nimisestä verotilasta N:o 2, omistaja rouva Selma Rundman, josta on lohkaistu 5 palstaa, lukuunottamatta rautatietä ja hautausmaata varten eroitettuja palstoja; noin 10 mäkitupalaista on sitäpaitsi olemassa.

Brusas-niminen osa, joka on $\frac{2}{3}$ Brusas'en verotilasta N:o 6 Malmbyn kylässä, omistaja hr. K. G. Kyrklund. Ainoastaan 1 palsta on tästä lohkaistu.

Filppus-niminen osa, joka on $\frac{1}{2}$ Filppuksen verotilasta N:o 7 samassa kylässä, omistaja tehtailija V. Lång Helsingistä, josta on eroitettu 9 palstaa.

Träsvedja-niminen osa, joka on $\frac{1}{4}$ Immus-nimisestä verotilasta N:o 1 Staffansbyn kylässä, omistaja Åbo Aktiebank-niminen pankkilaitos. Tästä on vuonna 1911 lohkaistu 11 palstaa, joista kuitenkin ainoastaan 3 on toistaiseksi myyty.

Solbacka-niminen osa, joka on $\frac{1}{4}$ Immuksen verotilasta N:o 1 Staffansbyn kylässä, omistaja herra Karl Träskman. Tästä on 4 palstaa lohkaistu, minkä ohessa $2\frac{1}{2}$ ha:n laajuinen huvila-alue on annettu vuokralle.

Seuraavat A.B. Parkstad-Vanda-Puistokylä O.Y:n vuosina 1907—10 ostamat tilat: Örskis-niminen verotila N:o 3 Malmbyn kylässä.

Malmbygård-niminen osa, joka on $\frac{1}{2}$ Filppuksen verotilasta N:o 7 Malmbyn kylässä.

Immus-niminen osa, joka on $\frac{1}{2}$ Immuksen verotilasta N:o 1 Staffansbyn kylässä.

Nybondaksen verotila N:o 3 samassa kylässä.

Björns-niminen verotila N:o 4.

Asmus-niminen verotila 5, joka kuten kaikki seuraavat on Staffansbyn kylässä.

Ullas-niminen verotila N:o 6.

Krogars-niminen osa, joka on $\frac{3}{4}$ Krogarsin verotilasta N:o 7.

Rasmus-niminen verotila N:o 8.

Petas-niminen verotila N:o 9.

Brännas-niminen verotila N:o 10.

Björns-niminen verotila N:o 11.

Bamsas-niminen verotila N:o 12.

Näistä tiloista on yhtiö myynnyt noin 410 palstaa, jotka käsittävät melkein puolet koko maa-alueesta, ja joihin kuuluu suuri määrä maanviljelyspalstoja, jotka suuruudeltaan vaihtelevat 1—10 hehtaariin, jotavastoin jäännöksen muodostavat asunto- ja tehtaantontit sekä varastopaikat.

Asianomaisille huvila-alueille johtavain sivuteitten rekennuttaminen ja kunnossapito kuuluu tavallisesti huvilanomistajille, milloin nämä eivät voi käyttää ennestään olemassa olevia yleisiä maan- ja kyläteitä. A.B. Parkstad-Vanda-Puistokylä O.Y:n alueella rakennuttaa ja kunnossapitää tiet sitävastoin yhtiö, joka vuonna 1910 on niihin uhrannut noin 8,000 markkaa. Sittenkun Mosabackan pysäkki on muutettu nykyiselle paikalleen, on yhtiö sitäpaitsi rakennuttanut pienen asemahuoneen, joka sisältää odotushuoneen sekä vartian asunnon, 6,000 markan kustannuksella.

Rautatielinjan viereen lähelle Mosabackan pysäkkiä on A.B. Egna hem-Omakoti O.Y. kauppayritystarkoituksessa vuodesta 1909 alkaen rakennuttanut joukon huokeita,

siroja ja nykyaikaisilla mukavuuksilla varustettuja huviloita omille palstoille, joiden myyntihinta maksetaan yhtiölle kuukausittain suoritettavan kuoletuksen muodossa ¹⁾).

7. Sockenbacka (Pitäjänmäki).

Sockenbackan huvilayhdyskunta on syntynyt Sockenbackan aseman läheisyyteen siten, että joukko sikäläisiä tiloja on lohkottu huvilapalstoiksi. Nämä tilat ovat seuraavat:

Lassas-niminen verotila N:o 1 Talin kylässä, jonka omistaa vapaaherra Axel Ramsay, josta on kolme huvilapalstaa myyty.

Kolsargård-niminen osa, joka on $\frac{1}{2}$ Rosas-nimisestä verotilasta N:o 1 Kånanan kylässä sekä tämän kanssa yhdysviljelyksessä oleva osa, joka on $\frac{1}{2}$ Skyttas-nimisestä verotilasta N:o 3 samassa kylässä; omistaja kenraali, vapaaherra George Ramsay. Näistä on vuodesta 1908 alkaen eroitettu noin 80 palstaa, joista kumminkin tammikuun 1 p:ään 1911 on myyty ainoastaan 1 palsta ja vuokralle annettu 2 palstaa.

Lillstuga-niminen osa, joka on $\frac{1}{2}$ Rosas-nimisestä verotilasta N:o 1 Kånanan kylässä; omistaja on leski Hilma Holmqvist. Tämän tilan eteläisestä, lähinnä Sockenbackan asemaa olevasta osasta on vuonna 1909 annettu vuokralle 2 ja vuonna 1910 samoin 2 huvila-aluetta.

Bertas-niminen verotila N:o 2 Kånanan kylässä, omistajat maanviljelijä Karl Holmqvistin perilliset. Tästä on tammikuun 1 p:ään 1911 myyty 16 huvilapalstaa sekä vuokralle annettu 3 huvila-aluetta.

Skyttas-niminen osa, joka on $\frac{1}{4}$ Skyttas-nimisestä verotilasta N:o 3 Kånanan kylässä, omistaja lautamies Edvard Gärkman talonpojanlesken Edla Berggrenin perillisenä. Tästä on vuonna 1909 1 huvila-alue annettu vuokralle.

Bergkulla-niminen osa, joka on $\frac{1}{4}$ Skyttas-nimisestä verotilasta N:o 3 Kånanan kylässä; omistaja lautamies Edvard Gärkman; tästä on 3 huvilapalstaa lohkaistu ja myyty, minkä ohessa 4 huvila-aluetta on annettu vuokralle.

Sockenbackan huvilayhdyskuntaan voidaan sitä paitsi lukea osa Mäkkylän kruunun-virkatalon maalla olevista alueista, jotka ovat heti Helsingin ja Espoon pitäjän välisen rajan toisella puolella, mikä raja leikkaa rautatien noin $\frac{1}{2}$ km Sockenbackan aseman länsipuolella. Näillä alueilla asuva väestö käyttänee useimmissa tapauksissa Sockenbackan asemaa. Ne mainitaan kuitenkin yhdessä muiden lähempänä Albergan pysäkkiä olevain, niinkään Mäkkylän virkatalon maalla sijaitsevain huvila-alueiden yhteydessä, kun ne kunnallisessa suhteessa Espoon kunnassa sijaitsevina, kuuluvat yhteen näiden kanssa.

Sockenbackan aseman luona oleva taajaväkinen asutus on syntynyt täydelleen vapaehtoisesti. Mitään yhteistä elintä enemmän yhtiön hallituksen muodossa, kuten

¹⁾ Gustaf Strengell: Ett Egna-Hems-företag på kommersiell grund. Suomen Taloudellisen Seuran esitelmät ja keskustelut. VI nidos 6 vihko.

Boxbackassa, kuin kuntakokouksenkaan muodossa, kuten esim. Hagan huvilakaupungissa, ei siis ole olemassa; eikä myöskään mitään maksuja yhteisiä tarkoituksia varten. Tavallisesti maksavat huvilanomistajat itse huvila-alueille johtavain teiden kunnossapidon ja joskus myöskin rakennuttamisen, milloin nämä eivät koske yleiseen maantiehen.

Helsingin kaupungin omistaman, Talin kylässä olevan Reimars-nimisen tilan N:o 3 vuokraaja, vapaaherra Axel Ramsay, pyysi vuonna 1908 saada tilan maalta antaa vuokralle huvilapalstoja; mutta Kaupunginvaltuusto, Rahatoimikamarin ehdotuksesta, hylkäsi syyskuun 8 p:nä tämän anomuksen, koska tilan vuokra-aika tuli päättymään jo vuonna 1915.

8. Alberga.

Albergan huvilayhdyskunta Espoon pitäjässä on syntynyt Albergan pysäkin läheisyyteen He singin—Karjanradan varrella, ja kuuluu siihen kolme maantieteellisessä suhteessa verrattain selvästi eroitettavaa osaa.

Mäkkylän yksinäinen 2 manttaalia käsittävä verotila, joka on pinta-alaltaan 450,74 ha, on sotilasvirkekatalo ja on se nykyään vuokralla Helsingin kaupungin poliisilaitoksen taloudenhoitajalla, luutnantti K. Kavaleffilla. Virkatalon maalta on 37 huvila-alueita annettu vuokralle, minkä ohessa kahdelle vuokra-alueelle on rakennettu vesimylly ja kauppias Julius Tallbergin, Helsingistä, omistama ruutikellari.

Bergans-nimisestä, $\frac{1}{2}$ manttaalin käsittävästä verotilasta N:o 1 Suur-Huopalahden kylässä, mikä tila on pinta-alaltaan 127,25 ha, on kauppias K. A. Koskinen eroituttanut 76 palstaa ruutumaisen järjestelmän mukaan; näistä on 18 myyty vuonna 1910 ja 40 vuonna 1911.

Albergan ratsuvelvollisesta säteritilasta, jonka muodostaa Suur-Huopalahden kylässä oleva $2 \frac{1}{4}$ manttaalia käsittävä verotila N:o 2, joka on pinta-alaltaan 791,29 ha, on O.Y. Alberga A.B. lohkaissut 126 noin 1 tynnyrialan käsittävää huvilapalstaa, arkkitehti Lars Sonckin laatiman suunnitelman mukaan. Näistä on yhtiö myynyt noin 60 palstaa (6 palstaa vuonna 1911). Vuokralle annettuja huvila-alueita on 7. Huviloilla rakennetun alueen tiet teettää ja valaisee yhtiö, mutta kunnossapitävät palstain omistajat. Vuonna 1910 uhrasi yhtiö teiden rakentamiseen noin 4,500 markkaa ja valaistukseen noin 400 markkaa.

Noin puolet Mäkkylän virkatalon maalla sijaitsevista huviloista on Helsingin pitäjän rajalla ja käyttävät niiden asukkaat Sockenbackan rautatieasemaa ja olisivat sentähden oikeastaan laskettavat Sockenbackan huvilayhdyskuntaan kuuluviksi, mikä kuitenkin, edellä esitettyjen syiden vuoksi, ei ole tapahtunut.

9. Kilo.

Kilon pysäkin luokse Helsingin—Karjan rautatieradan varrella on tosin syntynyt melkoinen huvila-asutus, mutta tätä asutusta voidaan tuskin toistaiseksi pitää taajaväkisenä.

Huvilayhdyskunta on pienin tässä tutkimuksessa kosketelluista huvilayhdyskunnista ja kuuluu siihen noin parikymmentä neljästä tilasta lohkaistua palstaa sekä nämä tilat. Ympäröivistä seuduista jyrkästi rajoitettua aluetta yhdyskunnalla tuskin voidaan katsoa olevan.

Mainitut tilat ovat seuraavat:

Kilon kartono, jonka muodostaa Kilon yksinäinen 1 manttaalin laajuinen tila, joka on pinta-alaltaan 216,65 ha sekä sen kanssa yhdysviljelyksessä oleva Konungsböhlen yksinäinen $\frac{1}{2}$ manttaalia käsittävä verotila, joka on pinta-alaltaan 171,24 ha, ja jonka omistaa maanviljelijä H. V. Nymalm, mitkä molemmat tilat kuuluvat Suur-Huopalahden kylän jakokuntaan. Näistä on eroitettu ja myyty 13 huvilapalstaa, joista 3 tänä vuonna.

Klobb eli Ängsdal-niminen verotila N:o 2 Klobbskogin kylässä, joka myöskin kuuluu Suur-Huopalahden kylän jakokuntaan, on pinta-alaltaan 171,24 ha, jonka omistaa tilanomistaja K. M. Aspelin. Tästä on eroitettu 6 palstaa, joista 1 palsta vuonna 1911. Näistä on toistaiseksi 4 myyty.

Vitikka-niminen osa, joka on $\frac{1}{2}$ Vitikka-nimisestä $\frac{1}{3}$ manttaalia käsittävästä verotilasta N:o 1 Klobbskogin kylässä, minkä osan pinta-ala on 81,48 ha, mistä on eroitettu 2 palstaa, joista kuitenkin ainoastaan toinen on myyty, kun taas toista omistaja itse viljelee.

10. Grankulla.

Grankullan huvilayhdyskunta on syntynyt Aktiebolaget Grankulla nimisen osakeyhtiön alitteesta ja sen omistamille seuraavain tilain osille:

Glims-niminen $\frac{1}{2}$ manttaalia käsittävä verotila N:o 1, joka on pinta-alaltaan 179,22 ha, on Espoon pitäjän Karvasbackan kylässä.

Jorf-niminen $\frac{1}{3}$ manttaalia käsittävä verotila N:o 2, joka on pinta-alaltaan 166,94 ha, on samassa kylässä.

Juus-niminen 1 $\frac{1}{3}$ manttaalia käsittävä verotila N:o 1, joka on pinta-alaltaan 87,74 ha, on myöskin Espoon pitäjän Bembölen kylässä.

Kosk-niminen $\frac{1}{3}$ manttaalia käsittävä verotila N:o 5, joka on pinta-alaltaan 95,67 ha, on samassa kylässä.

Yhtiö, joka perustettiin keväällä 1906, on siitä pitäen tiloistaan eroituttanut noin 350 huvilapalstaa, joista noin 150, käsittäen suunnilleen 100 ha:n alan, oli myyty tammi-kuun 1 p:ään 1911. Myydyistä palstoista oli noin 80:lle rakennettu huvilarakennukset.

Huvilayhdyskunnassa ei ole sovellettu K. A:ta taajaväkisten yhdyskuntain erinäisissä tapauksissa järjestämisestä. Kauppakirjassa on määräys, joka turvaa yhtiön myytyjen palstain sellaista käyttämistä vastaan, mikä voisi hävittää yhdyskunnalta maalaishuvilayhdyskunnan luonteen. Niinpä ei palstoja saa jakaa eikä paloittaa yhtiön luvatta, minkä ohessa ostaja ei tavallisesti saa rakennuttaa palstalle useampia kuin yhden asuinrakennuksen, joka sisältää korkeintaan 2 asuinhuoneustoa, eikä tätä rakennusta kuutta metriä lähem-

mäksi naapuritonttia. Myöskään ei palstalle saa rakennuttaa tehdasta, sillä ei saa hoitaa sikoja, eikä harjoittaa sellaista elinkeinoa tai toimintaa, johon käytetään höyryvoimaa, höyrykonetta tai muuta mekaanista käyttövoimaa, tai joka melullaan, savullaan, pahalla hajullaan tai muulla tavoin voi tuottaa haittaa ympäristössä asuville.

Aktiebolaget Grankulla on kustantanut huvilayhdyskunnan alueelle rakennetut tiet sekä pitää toistaiseksi huolta valaistuksesta teillä ja yleisillä paikoilla pimeän tultua Grankulla Elektricitetsverk-nimisen osakeyhtiön omistamalta sähkövoima-asemalta annettavan virran avulla, jota annetaan myöskin yksityisille kuluttajille. Tietoja niistä kustannuksista, joita yhtiö tähän on uhrannut, ei ole saatu.

Edelleen mainittakoon, että yhdyskunnan alueelle on rakennettu Aktiebolaget Bad Grankulla-nimisen osakeyhtiön rakennuttama ja ylläpitämä parannus- ja kylpylaitos sekä toipumakoti kuin myöskin että siellä toimii yksityinen ruotsinkielinen yhteiskoulu, jonka yhteyteen on perustettu sisäoppilaslaitos kouluoppilaita varten.

Myöskin Aktiebolaget Grankullan alueen ulkopuolella on syntynyt taajaväkinen asutus. Smeds-nimisestä verotilasta N:o 3 Smedsbyn kylässä oli tammikuun 1 p:ään 1911 eroitettu 39 huvilapalstaa, jotka sijaitsevat jonkun matkaa Grankullan aseman eteläpuolella, ja Bembölen kylän Kavall-nimisen verotilan N:o 8 Karlberg-, Heikkilä- ja Kavall-nimisistä osista oli samaan aikaan eroitettu 31 palstaa, joista useimmat olivat eroitettuna vuonna 1911. Viimemainitut palstat sijaitsevat Aktiebolaget Grankullan omistamain tilain pohjoispuolella Klapp- ja Gallträsk-nimisten järvien läheisyydessä.

On ollut vaikeuksia koettaessa vetää yhdyskuntain ja ympärillä olevan maaseudun välistä rajaa. Niitä huvilayhdyskuntia, joita yksinomaan ovat yhtiöt tai osuuskunnat perustaneet, jotka ovat ostaneet yhden tai useampia tiloja paloittaakseen ne ja myydäkseen palstat, voidaan pitää mainittujen tilain rajojen rajoittamina (Brändö, Boxbacka); mutta jos otetaan esimerkiksi Sockenbacka, niin käy asia melkoista monimutkaisemmaksi. Sockenbacka on nimittäin vain rautatieaseman nimi, ja Sockenbackan huvilayhdyskunnalla ymmärretään sen vieressä olevaa asutusta. Onko siihen kuitenkin laskettava lisäksi Espoossa olevat huvila-alueet, joiden asukkaat käyttävät Sockenbackan asemaa? Ja Helsingin kunnassa mainitun aseman läheisyydessä olevat huvilat ovat hajallaan verrattain suurella alueella, jonkatähden asiain näin ollen kaikkien rajoituskokeiden täytyy muodostua varsin subjektivisiksi ja vaativat ne seikkaperäistä paikallistuntemusta.

Näitä kokeita tehdessä ei voi käyttää sitä aluejakoa, jonka mukaan alempana mainittua terveydenhoitojärjestystä y. m. sovelletaan, sillä omituista kyllä on Helsingin pitäjän 9 alueesta ainoastaan 3:lla, nimittäin Fredriksbergillä, Oulunkylällä ja Hagalla, määrättyt rajat. Muiden alueiden rajat ovat erittäin epämääräiset. Keisarillinen Senaatti on esimerkiksi eräässä päätöksessään käskenyt laatimaan terveydenhoitojärjestyksen Boxbackan ja Sockenbackan huvilayhdyskuntia varten, mutta ei missään ole mainittu, mitä tällä yhdyskunnalla tarkoitetaan. Boxbacka on erään Malmsbyn kylässä olevan tilan nimi; mutta varmaankaan ei tarkoitus ole ollut, että mainittua terveydenhoitojärjes-

tystä on sovellettava ainoastaan tämän tilan alueella. Helsingin Kunnallisvaltuusto onkin sentähden nyttemmin päättänyt ryhtyä toimenpiteisiin kaikkien alueiden rajain määräämiseksi, mutta Valtuuston tekemää jakoa ei kuvernööri ole vielä vahvistanut. Kun kuitenkin ne alueet, joissa niitä asetuksia on sovellettava, jotka annetaan taajaväkisiä yhdyskuntia varten, voivat luultavasti käsittää ainoastaan koko tiloja, sisältyy niihin myöskin suhteellisesti harvaan asuttuja alueita.

Kaiken esitetyn nojalla on edellä mainittuja numeroita huvilayhdyskuntain palstain y. m. lukumäärästä pidettävä ainoastaan *hyvin ylimalkkaisina* lukuina, tai ehkä pikemmin minimilukuina. Jälkimäinen pitää paikkansa sitä enemmän, kun annetut tiedot ovat saadut asianomaisilta maanomistajilta, joilla kuitenkin usein on tieto ainoastaan heidän myymistään palstoista tai vuokralle antamistaan huvila-alueista. Kuitenkin sattuu usein, että sellaiset huvilatontit edelleen lohkotaan tai että osa niistä annetaan vuokralle, tilan haltijan saamatta siitä tietoa. Saatuja numeroita on tosin voitu jossain määrin korjata niiden tietojen nojalla, joita Lääninmaanmittauskonttorista on saatavissa, mutta koskevat ne ainoastaan lohkotuja palstoja, eivätkä vuokralle annettuja maa-alueita. Esitetyn nojalla ei liene syytä koettaa määrätä huvila-asutuksen suuruutta mainitsemalla huvila-alueiden ja palstain yhteisen lukumäärän. Ensimmäinen taulukko sisältää kuitenkin tietoja huvilayhdyskuntiin asettuneesta hengille pannusta väestöstä, kuten myöskin veroitettujen lukumäärästä sekä taksoitettujen veroäyrien lukumäärästä. Kuitenkin on näihinkin tiedonantoihin nähden otettava huomioon se subjektivinen jakoperuste, mikä edellä on esitetty Helsingin ja Espoon pitäjien väestöä jaettaessa yhdyskuntiin ja niiden ulkopuolelle asettuneiden henkilöiden kesken.

Kun huvila-asutus ei kuitenkaan ole rajoittunut ainoastaan huvilayhdyskuntiin, vaan myös, kuten jo on esitetty, näiden ulkopuolellekin on sellaisten henkilöiden muodostamaa asutusta, joilla on jokapäiväinen toimensa kaupungissa, annettakoon tässä alempana muutamia tietoja koko Helsingin ja Espoon kuntain hengillä olevan väestön suuruudesta sekä sen lisäyksestä viime vuosina.

Vuosi	Helsingin pitäjä		Espoon pitäjä	
	Hengille pantu väestö	% Uudenmaan läänin maaseudun väestöstä	Hengille pantu väestö	% Uudenmaan läänin maaseudun väestöstä
1906	11,603	5.81	6,387	3.20
1907	12,386	6.18	6,495	3.24
1908	13,837	6.80	7,014	3.45
1909	15,217	7.30	7,648	3.67
1910	17,013	8.00	7,891	3.71
1911	18,321	—	8,410	—

Tästä taulukosta käy loistavalla tavalla ilmi, miten paljon suuremmassa määrässä näiden pitäjän väestö on lisääntynyt kuin muiden Uudenmaan läänin maalaiskuntain väestö. Läänin koko maalaisväestö teki vuonna 1906 199,705 henkeä, vuonna 1910 taas 212,542 henkeä. Koko läänin lisäys teki 6,4 % mutta Espoon 23,5 % ja Helsingin 46,6 % näiden viiden vuoden ajalla.

Nämä tiedonannot koskevat Helsingin ja Espoon kuntain *henkikirjoissa* olevaa väestöä. Tiedonannot kirkonkirjoissa olevasta väestöstä ovat taas kokonaan kelpaamattomia, riippuen siitä että henkilöt, jotka asettuvat huvilayhdyskuntiin, siitä huolimatta ovat kirkonkirjoissa Helsingin kaupungissa, jota vastoin ne pannaan hengille Helsingin tai Espoon pitäjissä, missä heillä on «asuntonsa ja kotipaikkansa» ja missä kunnallisverot sitäpaitsi ovat alemmat. Syynä siihen, ettei niitä ole myöskin pantu sen seurakunnan kirkonkirjoihin, mihinkä he todellisuudessa ovat asettuneet ¹⁾, on se, että Helsingin kaupungin pastorinkanslioihin, jonne joka tapauksessa on usein asiaa, on helpompi päästä kuin asianomaisten maaseurakuntain pappiloihin. Vaikuttavana syynä voi lisäksi olla mahdollisesti se seikka, että potilaita esimerkiksi Marian sairaalaan otettaessa katsotaan Helsingin kaupungin papiston antaman todistuksen, että kyseenalainen henkilö on kirkonkirjoissa Helsingissä, riittävän osoittamaan tämän kotipaikkaoikeutta kaupungissa. Kaikesta tästä seuraa, että henkikirjoissa ja kirkonkirjoissa olevan väestön eroitus Helsingin pitäjässä teki vuonna 1910 6,200 henkeä ja Espossa 686 henkeä, mikä eroitus suuremmaksi osaksi riippuu äskenmainitusta seikasta.

Suuri merkitys olisi sillä seikalla, miten monet huvilayhdyskuntiin asettuneista henkilöistä saavat tulonsa, elinkeinonsa tai ammattinsa kuin myöskin palkkansa, eläkkeensä tai muun tulonsa Helsingistä. Valitettavasti on osoittautunut olevan mahdotonta saada luotettavia tietoja tästä, varsinkin kun suuri osa yhdyskuntiin asettuneista henkilöistä on työläisiä, jotka työskentelevät milloin missäkin. Kuitenkin käynee Helsingin merkitys työpaikkana ja tulolähteenä ilmi taulukoissa 2—5 esitetystä rautatieliikennetilastosta Tikkurilan eteläpuolella sekä Espoon itäpuolella olevain asemain ja Helsingin aseman välillä ²⁾.

Tässä on huomattava, ettei virallisessa rautatietilastossa ole erittäin tietoja pysäkkejä ja seisontasiltoja varten, vaan lasketaan näiden liike sille asemalle, jonka piiriin ne

¹⁾ A. A. henkiveroista syyskuun 13 p:ltä 1892 12 §. «Uskontunnustukseltaan evankelis-lutherilaisen Suomen kansalaisen tulee myöskin antaa merkitä itsensä ja kotiväkensä sen kirkkoseurakunnan jäseniksi, jonka alueella he ovat henkikirjoissa.» K. J. seurakunnasta toiseen muuttamisesta elokuun 4 p:ltä 1898 3 §. «Muuttokirja on viimeistäänkin yhden kuukauden kuluessa muuttamisen jälkeen vietävä sen seurakunnan pastorille, johon on muutettu. Joka ilman päteviä syitä jättää mainitun määräyksen noudattamatta, vetäköön sakkoo 10 markkaa ja pastorilla olkoon valta vaatia muuttokirja laiminlyöneeltä asianomaisen kruunun- tai kaupunginpalvelijan kautta — — —». Helsingin ja Espoon pitäjän papisto ei ole kuitenkaan tähän asti pannut syytteeseen tämän säännöksen rikkojia, jonkatähden Helsingin Kunnallisvaltuusto, kun kirkkoherran virastolle annettu muistutus ei ole johtanut mihinkään tulokseen, on kuvernööriltä anonut, että kruununpalvelusmiehet veloitettaisiin vaatimaan muuttotodistukset.

²⁾ Rautateitten vaikutusta esikaupunkikehitykseen Ruotsissa valaisee seikkaperäisellä tavalla prof. Eli F. Heckscherin etevä teos: Till belysning af järnvägarnas betydelse för Sveriges ekonomiska utveckling. Stockholm, 1907.

kuuluvat. Seurauksena tästä on, että tietoja puuttuu esimerkiksi Huopalahdesta, jossa kuitenkin on varsin suuri liike, jonka tähden myöskin Rautatiehallitus vuoden 1910 vuosi-rahansääntöehdotukseen merkitsi määrärahan tämän pysäkin asemaksi muuttamista varten, vaikka tämän Senaatti hylkäsi. Tämän puutteen jossain määrin auttamiseksi on Rautateiden tilastokonttorista hankittu yksityiskohtaisia tietoja vuosina 1909 ja 1910 eri asemilta, pysäkeiltä ja seisontasilloilta sekä näille asemille, pysäkeille ja seisontasilloille myydyistä lipuista, jotka liitteen 3:s taulukko esittää.

Ensi silmäys liitettyihin taulukkoihin osoittaa suurta liikkeen elpymistä vuosina 1907 ja 1908, joka erittäin käy ilmi, jos vertaa toisiinsa vuoden 1906 ja vuoden 1908 numeroita. Muutenkin huomataan kaikkialla tuntuvaa liikkeen lisääntymistä koko nyt kyseenalaisena kautena; jos vähentyminen on tapahtunut jollakin asemalla, riippuu tämä melkein poikkeuksetta siitä, että liikenne on jakautunut tälle ja jollekin uudelle perustetulle asemalle (ks. esim. Sockenbackaa ja Espoota vuonna 1908). Valitettavasti ei tätä voida yksityiskohtaisesti osoittaa, kun viime vuosina on joukko uusia seisontasilloja ja pysäkkejä perustettu, joille osa kummankin lähinnä olevan aseman vanhaa liikennettä on jakautunut, vaikka tämä liike sittemmin on tilastossa laskettu vain sille asemalle, jonka piiriin pysäkki kuuluu.

Kolme seikkaa osoittaa, että kyseenalaisten asemien liikkeen lisääntymistä kannattavat etupäässä huvila-asukkaat pääkaupunkiin tekemillään matkoilla, nimittäin:

- 1) liikenteen tuntuva lisääntyminen viimeisten kymmenen vuoden kuluessa;
- 2) matkustaja- ja tavaraliikkeen välinen suhde. Matkustajakilometrien lukumäärä 4:nnessä taulukossa on melkoista suurempi samain asemain tonnikipometrimäärää; poikkeuksen tekee Fredriksberg, jolla on eri luonteensa. Malmin suuri tavaraliike riippuu taas tämän aseman luona olevista ennen mainituista teollisuus- ja kauppalaitoksista.
- 3) Se vähäinen matkustajakilometrimäärä, joka tulee jokaista näille asemille tulevaa tai niiltä lähtevää matkustajaa kohti. Verrattaessa toisiinsa matkustajain lukumäärää koskevat tiedot vuodelta 1909 vastaaviin tietoihin matkustuskilometrimäärästä saadaan seuraavat numerot:

Asema	Etäisyys Helsingistä kilometreissä	Koko matkustaja määrä	Henkilökilometrien määrä	Henkilökilometrejä jokaista matkustajaa kohti
Fredriksberg . . .	3	151,185	1,037,292	6.9
Oulunkylä	7	480,428	3,869,862	8.1
Malm	11	445,802	5,113,188	11.5
Tikkurila	16	130,856	2,297,083	17.6
Sockenbacka . . .	8	517,027	4,609,875	8.9
Grankulla	16	238,351	3,509,155	14.7
Esbo	20	87,906	1,736,503	19.8

4) Vihdoin verrattakoon myös ylläolevia tiedonantoja näille asemille tulleiden ja niiltä lähteneiden matkustajain kokonaisuudesta vuonna 1909 toisessa taulukossa oleviin tiedonantoihin matkustajain lukumäärästä puheenalaisten asemain ja Helsingin välillä.

Siirtyminen huvilayhdyskuntiin on pääasiallisesti syntynyt aivan viime vuosina. Sentähden onkin useimmissa tapauksissa huvilayhdyskuntain sisäinen järjestys vielä hyvin puutteellinen. Selvää on että sellaisten pienten yhdyskuntain olot muodostuvat usein toisenlaisiksi kuin niiden maalaiskuntain, joiden alueella ne sijaitsevat; ja näissä kunnissa voimassa olevia säännöksiä ja ohjesääntöjä ei aina voida menestyksellä soveluttaa mainituissa yhdyskunnissa, jotka monasti ympäröivän kunnan puolelta vaativat suurempaa huolenpitoa kuin puhdas maaseutu, jotta ilmautuvat epäkohdat voitaisiin ehkäistä.

Sellaisten haittojen vastustamiseksi, jotka voivat ilmetä huvilayhdyskunnissa, osoittaa kesäkuun 15 p:nä 1908 annettu K. A., joka koskee taajaväkisten maaseutuyhdyskuntain erinäisissä tapauksissa järjestämistä, erityisiä keinoja. 2 §:n 1 momentin mukaan ovat, jos tällaisen yhdyskunnan havaitaan olevan järjestys-, rakennus-, palo-, terveydenhoito- tai satamalaitosta koskevain erityisten määräysten tarpeessa, sellaiset määräykset Keisarillisen Senaatin Talousosaston harkinnan mukaan vahvistettavat. Tätä määräystä ei toistaiseksi ole sovellettu Espoon kunnassa, vaikka sikäläiset kunnan viranomaiset lie-nevät asettaneet komitean valmistamaan mainitun pykälän soveltamista. Helsingin pitä-jässä on sitä vastoin näin asianlaita, kun näet, sittenkun Keisarillinen Senaatti päätöksellään lokakuun 9 p:ltä 1906 oli antanut luvan Fredriksbergin, Hagan (Huopalahden) ja Oulun-kylän huvilayhdyskuntain terveydenhoitojärjestysten valmistamista varten, Helsingin kun-nallisvaltuusto hyväksyi sellaisen toukokuun 13 p:nä 1907 sekä Uudenmaan läänin kuver-nööri vahvisti sen maaliskuun 3 p:nä 1908. Tämä terveydenhoitojärjestys on myöhem-min huhtikuun 29 p:nä 1909 vahvistettu noudatettavaksi myöskin Baggbölessä, sittenkun Keisarillinen Senaatti oli siihen suostunut päätöksellään huhtikuun 15 p:ltä 1908 ja kun-nanvaltuusto tehnyt siitä päätöksen maaliskuun 12 p:nä 1909.

Päätöksellään marraskuun 4 p:ltä 1908 antoi Keisarillinen Senaatti kunnanvaltuuston pyynnöstä myöskin luvan rakennusjärjestysten valmistamiseksi Baggbölen, Brändön, Tik-kurilan, Fredriksbergin, Hagan (Huopalahden), Malmbyn, Staffansbyn, Sockenbackan ja Oulunkylän huvilayhdyskuntia varten sekä Baggbölen, Fredriksbergin, Hagan (Huopa-lahden) ja Oulunkylän huvilayhdyskuntain palojärjestyksiksi kuin myöskin Fredriksbergin, Hagan (Huopalahden) ja Oulunkylän yhdyskuntain järjestyssäännöksi. Tämän johdosta hyväksyi kunnanvaltuusto huhtikuussa 1909 järjestyssäännön, elokuun 30 p:nä 1910 palo-järjestyksen kuin myöskin saman vuoden lokakuun 1 p:nä yleisen rakennusjärjestyksen, jota viimeainittua on ollut tarkoitus myöhemmin täydentää yksityiskohtaisilla määrä-yksillä, jotka soveltuisivat eri yhdyskuntain erityisiin tarpeisiin. Järjestyssääntöä ei kuitenkaan kuvernööri vahvistanut elokuun 10 p:nä 1909, antamallaan päätöksellä, koska sen mukaan eri yhdyskuntain järjestyslautakunnille kuuluisi velvollisuuksia, jotka kruunun-nimismiehiä varten voimassa olevan johtosäännön mukaan kuuluvat näille heidän ollessaan

järjestyksen valvojina paikkakunnalla. Asiata uudestaan käsitellessään saman vuoden lokakuun 25 p:nä pysyi kunnanvaltuusto päätöksessään sekä anoi, että asia taajaväkisistä yhdyskunnista voimassa olevan asetuksen 6:n §:n mukaan alistettaisiin Keisarillisen Senaatin ratkaistavaksi. Senaatti on nyttemmin joulukuun 30 p:nä 1911 julistanut, ettei se ole voinut ottaa asiaa harkittavakseen, koska sellaiset järjestyslaitosta koskevat määräykset voidaan antaa ainoastaan tiettyä, rajoiltaan määrättyä aluetta varten, mutta kyseenalainen järjestyssääntöehdotus on tarkoitettu «useita» Helsingin kunnassa sijaitsevia taajaväkisiä yhdyskuntia varten. Palojärjestyksen on kuvernööri sitä vastoin kesäkuun 13 p:nä 1911 vahvistanut ja on se toistaiseksi voimassa Oulunkylässä, Hagassa, (Huopalahdessa), Baggbölessä ja Fredriksbergissä, jota vastoin rakennusjärjestystä kuvernööri ei ole vahvistanut sen vuoksi, että erinäiset siinä olevat määräykset ovat vastoin yleistä lakia.

Senaatti ei ole lopullisesti käsitellyt niitä hakemuksia, jotka kunnanvaltuusto on jättänyt, saadakseen luvan antaa terveydenhoitojärjestyksen Tikkurilaa ja Brändötä varten, palojärjestykset Boxbackaa, Brändötä, Tikkurilaa, Malmbytä, Staffansbytä ja Sockenbackaa varten sekä järjestyssäännöt Tikkurilaa, Malmbytä, Staffansbytä ja Sockenbackaa varten. Päätöksellään maaliskuun 2 p:ltä 1911 on Senaatti omasta aloitteestaan käskenyt antamaan poliisi-, rakennus-, palo- ja terveydenhoitojärjestyksen Munkkiniemen huvilayhdyskuntaa varten. Yleiskatsaus Helsingin pitäjän huvilayhdyskunnissa voimassa olevista eri asetuksista on esitetty 6:nnessä taulukossa.

Kesäkuun 15 p:nä 1898 annettu K. A. kunnallishallinnosta maalla säätää edelleen 3:n §:n 11:nnessä momentissa, että jos tietyt asiat koskevat ainoastaan määrättyä eri alueeksi lohkaistua kunnan osaa, on ainoastaan tällä alueella oikeus ottaa mainitut asiat harkittaviksi ja ratkaistaviksi mainitun alueen asukkaiden (yksityisessä) kuntakokouksessa. Tämän johdosta ovat Haga (Huopalahti) ja Oulunkylä Helsingin kunnassa eroitettujen sellaisiksi eri alueiksi ja niiden yksityisissä kuntakokouksissa käsitelty asioita, jotka koskevat yksinomaan näitä alueita, jolloin puhetta johtaa Helsingin kunnan kuntakokouksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Kunnanvaltuusto on edelleen syyskuun 30 p:nä 1907 hyväksynyt kuvernöörin marraskuun 7 p:nä 1908 vahvistaman Yleisen ohjesäännön Helsingin kunnassa olevia taajaväkisiä yhdyskuntia varten, jota Valtuuston päätöksen mukaan joulukuun 21 p:ltä 1908, sovelletaan Oulunkylässä ja Hagassa.

Tässä ohjesäännössä oli alunpitäen määräyksiä siitä, että yhdyskunnan yksityisellä kuntakokouksella on oikeus valita erityinen «munisipaalivaltuusto», kuin myöskin että puhetta näissä kokouksissa johtaa erityisesti valittu puheenjohtaja; mutta kun kuvernööri katsoi ensimmäisen määräyksen olevan kunnallishallinnosta maalla annetun K. A:n II luvun 3:n §:n 11 momenttia vastaan verrattuna taajaväkisistä yhdyskunnista annetun K. A:n 5:n §:n 4 momenttiin kuin myöskin viimeisen pykälän olevan kunnallishallinnosta maalla annetun K. A:n 13:ttä §:ää vastaan, poistettiin määräykset, jotta koko ohjesäännön hyväksymistä ei saatettaisi vaaranalaiseksi; kuitenkin jätettiin kohta ohjesäännön vahvistettua muutosehdotus kuvernöörille, missä ehdotuksessa poisjätetyt määräykset uudestaan esitettiin. Uuden ohjesäännön vahvistuksen kuvernööri epäsi samoilla perusteilla kuin

edellisenkin, jonkatähden se lykättiin Senaatin ratkaistavaksi, joka ei vielä ole antanut päätöstään. Tämän valtuuston vastikkeena on Hagassa ja Oulunkylässä Valmistusvaliokunta, jonka tulee valmistella ne asiat, jotka käsitellään yksityisissä kuntakokouksissa, ja on tämä järjestys nyttemmin myöskin vahvistettu kunnan valtuuston heinäkuun 18 p:nä 1910 hyväksymässä ja kuvernöörin kesäkuun 13 p:nä 1911 vahvistamassa lisäyksessä yleiseen ohjesääntöön.

Siitä lyhyestä ajasta huolimatta, jona K. A:ta taajaväkisistä yhdyskunnista on sovellettu, on tämä asetus kuitenkin osoittautunut vanhentuneeksi ja varsin epäkäytännölliseksi. Mainitun asetuksen ilmestyessä olemassa olevat taajaväkkiset yhdyskunnat olivat pääasiallisesti neljää laatua: esikaupunkeja, sellaiset kuin Hermanni ja Toukola Helsingin läheisyydessä, tai Raunistula ja n. k. Nummimäki Turussa, joissa asuu yksinomaan päiväpalkkalaisia ja muita henkilöitä, joilla ei ole sanottavia tuloja; Viipurin läänissä olevat venäläisten kesä-asukasten muodostamat huvilayhdyskunnat; maaseudun tehdasyhdyskunnat, kuin myöskin sellaiset yhdyskunnat, jotka vähitellen ovat syntyneet liikekeskuksiin ja muihin edullisiin kauppapaikkoihin. Vuoden 1897 valtiopäiväin kunnallisvaliokunta sanoo mietinnössään N:o 6, ettei ole ollut mahdollista muodostaa tällaisia yhdyskuntia itsenäisten kuntain luontoisiksi, sillä osaksi kuuluvat useimmat niiden asukkaista ruumiillisen työn tekijäin luokkaan, joilla ei ole aikaa eikä kykyä hoitaa sellaisen yhdyskunnan kunnallisia asioita, puhumattakaan siitä vaikeudesta mikä syntyy hankittaessa tarvittavat ainelliset varat, jota vastoin toiselta puolen Viipurin läänin huvilayhdyskunnille itsehallinnon myöntäminen helposti ymmärrettävistä syistä on mahdotonta. Kun nämä mielipiteet olivat saavuttaneet vastakaikua säädyissä ja kuvastuvat sentähden hyväksytyssä asetuksessa, ovatkin Helsingin ympäristössä olevat huvilayhdyskunnat joutuneet hyvin riippuvaisiksi sen maalaiskunnan kunnallisviranomaisista, jossa ne sijaitsevat. Yhdyskunnat eivät itse pääätä terveydenhoito- ja muista ohjesäännöistä, vaan Helsingin pitäjän kunnallisvaltuusto, jota vastoin yhdyskunnat saavat vapaasti täydentää näitä j. n. e. Kuvaava on professori R. Hermansonin kyseenalaisesta lakiehdotuksesta Pappissäädyn istunnossa antama kategorinen lausunto: «— — — — Ei voi sanoa asian oikeastaan koskevan Helsingin kunnan kunnallisia asioita. Voi mahdollisesti sanoa että Hermannilla on erityiset harrastuksensa ja että tämän yhdyskunnan tulee saada järjestää omat asiansa. Mutta tätä ei voida antaa toimeksi Hermannille — — — —.»¹⁾

Toisen haitan muodostavat ne monet mutkat, jotka kuuluvat huvilayhdyskuntain erityisten ohjesääntöjen antamiseen. Ensin täytyy Senaatilta hakea lupa sellaisen ohjesäännön valmistamiseen tiettyä huvilayhdyskuntaa varten; ja sittenkun Senaatin suostumus tähän on saatu, mikä luonnollisesti tapahtuu vasta sittenkun asianomaiset viranomaiset ovat tulleet asiassa kuulluiksi, täytyy kunnan viranomaisten laatima ehdotus lähettää kuvernöörin vahvistettavaksi joka vuorostaan, kuten nimenomaan on säädetty taajaväkisistä yhdyskunnista voimassa olevan K. A:n 6:nnessä §:ssä, vaatii asiasta naapurikuntain viranomaisten lausunnon, s. o. Helsingin kuntaa varten m. m. Helsingin kaupungilta.

¹⁾ Pappissäädyn Pöytäkirja 1897 vuoden Valtiopäiviltä I, sivu 1,559.

Riittääköön jo sanottu, koska tässä ei ole oikea paikka esittää kyseenalaisen asetuksen tulkitsemista tai arvostelua. Joka tapauksessa täytyy merkitä, että ainakin suuremmissa ja kehittyneemmissä huvilayhdyskunnissa on elävä tunto puheenalaisen lainsäädännön puutteista ja havaittavissa on ilmeinen pyrkimys itsehallintoon. Että myöskin valtionviranomaiset ovat kiinnittäneet huomiota tähän, käy ilmi m. m. siitä seikaista, että valtionkomitea on asetettu tutkimaan missä määrin voimassa olevat säännökset ovat muutoksen tarpeessa.

Vihdoin mainittakoon tässä muutama sana kuntain raha-asioista. Niihin nähden on yksinomaan Helsingin kunta otettu huomioon, koska vastaavia tietoja Espoosta ei toistaiseksi ole saatu.

Vuoden 1911 menosääntö sisältää seuraavat pääerät:

	Tulot.	Menot.
Opetuslaitos	35,900:—	94,870:—
Vaivaishoito	19,200:—	36,925:—
Terveystenhoito	1,200:—	17,050:—
Taksoitus	117,570:—	— —
Muut tulot ja menot	2,100:—	27,125:—
Summa Smk	175,970:—	175,970:—

Veroäyri Helsingin kunnassa lasketaan 200 markan tulosta ja kannetaan vuonna 1911 4 markkaa 10 penniä veroäyriltä. Espoossa lasketaan veroäyri 100 markan tulosta ja kannetaan tänä vuonna 2 markkaa veroäyriltä.

Veroäyrien lukumäärä oli Helsingin kunnassa noin 29,730 (1911) ja Espoossa noin 26,604 (1911).

Helsingin kunta pitää nykyään yllä 14 koulua, joissa opetuskielenä on ruotsi, sekä 2 suomalaista kansakoulua, toista Sjöskogissa toista Backbölessä, joista viimeainittu on epäilemättä perustettu tyydyttämään mainitussa kylässä asuvain suomeapuhuvain työläisten tarvetta. Vuonna 1911 kannattaa kunta sitä paitsi yhteensä 3,600 markalla kolmea yksityistä suomalaista kansakoulua Staffansbyssä, Tikkurilassa ja Huopalahdessa. Niiden eräin joukossa, jotka sisältyvät 1911 vuoden menosääntöön, havaitaan lisäksi 25,000 markkaa suomalaisen kansakoulun rakentamista varten Malmille, 16,000 markkaa Tikkurilan kartanon päärakennuksen ostamista varten suomalaiselle kansakoululle, 2,000 markkaa tämän sisustamista varten kuin myöskin 2,000 markkaa näiden kahden uuden koulun kalustoja varten. Kaikki nämä menot ovat aiheutuneet suomenkielisen huvila-asutuksen lisääntymisestä. Ilman seikkaperäisiä yksityiskohtaisia tutkimuksia lienee tuskin mahdollista koettaa samalla tavoin selvittää huvila-asutuksen vaikutusta kuntain raha-asioihin; kuitenkin

kin mitä tulee huvilayhdyskuntiin asettuneilta hehkiöiltä taksoituksella saatuihin varoihin viitattakoon 1:seen taulukkoon sekä tässä seuraavaan Helsingin kunnan menojen ja tulojen yleiskatsaukseen vuosina 1900, 1905 ja 1910.

	1900		1905		1910	
	Tulot	Menot	Tulot	Menot	Tulot	Menot
Opetuslaitos	11,000	24,470	8,200	30,150	5,500	51,934
Vaivaishoito	11,100	21,125	11,700	24,925	19,000	36,925
Terveystenhoito	—	—	—	—	1,000	18,200
Taksoitus	34,570	—	43,000	—	102,034	—
Muut tulot ja menot	1,000	12,075	4,900	12,725	2,100	22,575
Summa	57,670	57,670	67,800	67,800	129,634	129,634

Veroäyri on kaikilta näiltä vuosilta laskettu 200 markan tulosta ja kannettiin vuonna 1900 ja 1905 2 markkaa 50 penniä veroäyriä ja 1910 4 markkaa. Vuonna 1909 kannettiin 4 markkaa 40 penniä, mikä on korkein määrä, johon veroäyri Helsingin kunnassa on kohonnut. Veroäyrien lukumäärä vuosina 1900, 1905 ja 1910 on vastaavasti tehnyt 13,788, 19,067 ja 26,071.

Taulukkoliitteitä.

Taulukko 1. Helsingin ja Espon pitäjissä olevain huvilayhdyskuntain kokonais- ja veroitettu väkiluku.

Kunta ja yhdyskunta	Hengille pantu väestö	Veroitettuja				Veroäyrien lukumäärä.
		kiinteistöistä	elinkeinosta tai ammattista	tuloista	palkasta, elinkeestä tai muusta tulosta	
<i>Helsingin kunta (1911)</i>						
Brändö	233	33	32	15	80	504
Haga	1,761	173	181	237	591	2,577
Sockenbacka	614	51	41	100	192	1,029
Oulunkylä (sekä Kottby)	2,176	240	149	366	755	4,296 ¹⁾
Baggböle	799	160	64	110	334	1,160
Boxbacka	482	56	25	69	150	832
Malmby ja Staffansby	1,991	216	154	308	678	3,326 ²⁾
Yhteensä	8,056	929	646	1,205	2,780	13,524
<i>Espon kunta (1911)</i>						
Alberga	611	15	11	9	35	481
Kilo	120	23	27	15	65	1,364
Grankulla	418	50	9	37	96	3,306
Yhteensä	1,149	88	47	61	196	5,151
<i>Kokonaissumma</i>	<i>8,257</i>	<i>1,017</i>	<i>693</i>	<i>1,266</i>	<i>2,976</i>	<i>18,675</i>

1) Sitäpaitsi tehtaankäytöstä 11 veroäyriä.

2) Sitäpaitsi tehtaankäytöstä 824 veroäyriä.

Taul. 2. Helsingin ja allamainittujen asemain välillä vuosina 1900—1909 matkustanut matkustajamäärä.

Helsingistä	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908	1909	1910
Fredriksbergiin .	—	—	1,490	995	923	1,456	1,375	3,360	45,713	59,858	68,701
Oulunkylään . . .	—	—	22,649	23,758	26,374	29,397	36,709	77,630	189,597	227,980	251,453
Malmille	39,373	45,068	26,852	30,837	40,368	35,039	33,419	75,245	166,848	205,545	263,121
Tikkurilaan . . .	16,641	14,257	13,356	10,904	11,327	10,762	11,409	19,020	38,950	41,438	45,935
Sockenbackaan .	—	—	—	8,238	34,970	51,242	78,950	117,430	238,131	232,080	283,273
Grankullaan . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	12,476	103,027	123,303
Espooseen	—	—	—	6,545	24,261	34,505	47,194	47,066	61,619	27,819	29,420

Helsinkiin	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908	1909	1910
Fredriksbergistä .	—	—	1,490	995	1,091	1,677	1,664	14,253	39,632	40,572	44,944
Oulunkylästä . . .	—	—	23,252	23,931	26,566	29,674	36,881	80,067	194,837	230,841	244,840
Malmilta	36,652	32,912	23,505	28,502	27,165	24,815	10,872	56,345	111,700	188,319	238,747
Tikkurilasta . . .	16,341	14,000	12,875	10,692	10,062	10,070	10,844	18,249	39,359	40,781	45,072
Sockenbackasta .	—	—	—	8,987	37,537	53,368	80,970	101,426	229,363	231,746	288,187
Grankullasta . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	34,164	103,746	122,742
Espoosta	—	—	—	6,635	24,278	33,734	45,895	40,782	46,444	28,024	29,368

Muist. Tässä taulukossa ovat matkustajat, jotka Helsingistä ja Helsinkiin tehdyillä matkoilla ovat käyttäneet meno- ja paluu-, tilaus- ja aikapilettejä, kussakin näistä pilettiluokista jaetut tasan Helsingistä ja Helsinkiin tehtyjä matkoja kohti, kun taas seuraavassa taulukossa kaikkien matkain, joihin on käytetty sellaisia lippuja, on katsottu alkavan siltä asemalta, mistä lippu on ostettu.

Taul. 4. Sekä lähteneen että saapuneen henkilöliikkeen henkilökilometrimäärä, ja lähetetyn sekä saapuneen rahti- ja pikatavaran tonnikilometrimäärä allamainituilla asemilla.

Vuosi	Fredriksberg		Oulunkylä		Malmi		Tikkurila		Sockenbacka		Grankulla		Espoo	
	Henkilö- kilo- metrejä	Tonni- kilo- metrejä	Henkilö- kilo- metrejä	Tonni- kilo- metrejä	Henkilö- kilo- metrejä	Tonni- kilo- metrejä	Henkilö- kilo- metrejä	Tonni- kilo- metrejä	Henkilö- kilo- metrejä	Tonni- kilo- metrejä	Henkilö- kilo- metrejä	Tonni- kilo- metrejä	Henkilö- kilo- metrejä	Tonni- kilo- metrejä
1900 . .	—	—	—	—	1,194,550	1,086,735	845,027	553,210	—	—	—	—	—	—
1901 . .	—	—	—	—	1,035,888	1,145,110	724,081	440,426	—	—	—	—	—	—
1902 . .	9,434	165,511	379,870	193,867	759,184	1,004,254	686,253	660,538	—	—	—	—	—	—
1903 . .	7,392	326,760	471,525	323,894	825,908	945,877	624,453	690,846	243,840	56,914	—	—	361,564	60,603
1904 . .	35,898	1,582,908	540,747	286,050	894,279	1,273,697	572,164	654,027	948,749	262,799	—	—	1,271,217	336,395
1905 . .	88,678	2,415,985	620,579	248,862	823,527	1,564,574	611,022	621,959	1,243,758	297,491	—	—	1,723,401	265,896
1906 . .	131,602	1,816,852	830,362	295,314	747,623	2,054,497	625,307	920,006	1,772,997	789,736	—	—	2,293,322	291,484
1907 . .	292,740	2,344,706	1,500,032	446,024	1,733,347	3,235,333	980,074	712,678	2,386,655	935,912	—	—	2,175,639	472,560
1908 . .	854,241	1,969,979	3,319,499	650,567	3,889,643	3,467,640	2,038,791	688,625	4,963,885	854,497	860,774	168,530	2,783,206	732,526
1909 . .	1,037,292	2,306,022	3,869,862	687,092	5,113,188	3,636,396	2,297,083	797,814	4,609,875	815,151	3,509,155	440,478	1,736,503	419,061
1910 . .	1,537,187	2,608,151	4,209,590	997,302	6,334,954	4,143,480	2,383,251	940,403	5,712,331	1,092,006	4,509,295	771,777	1,849,966	279,652

Taul. 5. Allamainituilta asemilta lähteneestä liikenteestä

V u o s i	Fredriksberg			Oulunkylä			Malmi		
	Kokonais- tulo lähte- västä lii- kenteestä	Josta tuloa		Kokonais- tulo lähte- västä lii- kenteestä	Josta tuloa		Kokonais- tulo lähte- västä lii- kenteestä	Josta tuloa	
		myy- dyistä li- puista	lähete- tystä rahti- ja pikatava- rasta		myy- dyistä li- puista	lähete- tystä rahti- ja pikatava- rasta		myy- dyistä li- puista	lähete- tystä rahti- ja pikatava- rasta
1900	—	—	—	—	—	—	47,678	11,698	34,027
1901	—	—	—	—	—	—	44,349	9,159	32,757
1902	—	—	—	2,914	1,733	704	42,810	6,730	34,358
1903	—	—	—	6,998	3,632	2,265	41,525	5,829	34,306
1904	2,755	723	1,746	8,908	4,569	2,995	60,915	4,953	54,533
1905	9,174	2,029	6,329	8,987	4,879	2,928	70,400	4,842	64,356
1906	11,827	3,122	7,193	11,923	6,521	3,949	82,678	5,136	75,790
1907	18,983	8,789	8,947	26,212	19,746	4,398	137,992	14,138	121,662
1908	33,462	20,134	11,986	63,834	56,594	4,996	160,415	39,206	118,699
1909	42,957	22,404	18,348	69,045	61,161	5,525	179,046	43,078	132,173
1910	56,848	31,504	23,091	73,270	64,481	6,035	206,166	46,786	156,200

koitunut tulo vuosina 1900—1910 tasaisissa markoissa.

Tikkurila			Sokenbacka			Grankulla			Espoo		
Kokonaistulo lähtevästä liikenteestä	Josta tuloa		Kokonaistulo lähtevästä liikenteestä	Josta tuloa		Kokonaistulo lähtevästä liikenteestä	Josta tuloa		Kokonaistulo lähtevästä liikenteestä	Josta tuloa	
	myydyistä liipuisista	lähetytystä rahti- ja pikata-varasta		myydyistä liipuisista	lähetytystä rahti- ja pikata-varasta		myydyistä liipuisista	lähetytystä rahti- ja pikata-varasta		myydyistä liipuisista	lähetytystä rahti- ja pikata-varasta
24,345	14,163	9,051	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22,036	11,300	8,799	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25,271	9,915	13,981	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24,318	8,442	14,732	5,921	4,937	546	—	—	—	7,378	5,993	1,168
24,567	6,731	16,537	23,168	17,283	4,808	—	—	—	30,004	18,207	11,076
26,599	6,813	17,883	26,305	18,954	6,117	—	—	—	24,916	19,449	4,108
29,795	7,413	20,605	38,527	24,103	12,065	—	—	—	30,980	23,522	6,245
32,767	13,643	17,287	47,625	25,349	19,172	—	—	—	37,547	27,406	8,657
53,669	33,125	18,433	83,849	62,461	17,418	13,601	12,462	850	58,081	47,255	8,068
53,468	29,660	21,459	83,566	61,893	17,394	47,244	43,118	3,135	44,961	27,963	14,530
56,549	31,656	23,221	100,073	73,562	21,234	61,528	55,529	4,464	32,682	24,909	6,015

Taul. 6. Tiedonanto Helsingin pitäjässä oleviin huvilayhdyskuntiin nähden, on ne hyväksynyt, milloin Kunnallisvaltuusto on tehnyt sellaisen päätöksen Kuver-

Yhdyskunnat	Yleinen ohjesääntö		Terveystenhoitosääntö			
	Päätös	Vahvistettu *)	Kysymys herätetty	Suostumus	Päätös	Vahvistettu
Fredriksberg	—	—	/ 1905	9/10 1906	13/5 1907	8/3 1908
Haga.	21/12 1908	—	/ 1905	9/10 1906	13/5 1907	8/3 1908
Oulunkylä.	21/12 1908	—	/ 1905	9/10 1906	13/5 1907	8/3 1908
Baggböle	—	—	/ 1907	4/11 1908	12/3 1909	29/4 1909
Boxbacka	—	—	—	—	—	—
Malmby-Staffansby	—	—	27/12 1910	—	—	—
Tikkurila	—	—	12/4 1910	—	—	—
Sockenbacka	—	—	—	—	—	—
Brändö	—	—	28/6 1911	—	—	—
Munksnäs	—	—	2/3 1911	—	—	—

Muist. Munksnäsiä koskeviin ohjeisiin nähden on kysymyksen herättänyt Senaatti, kaikissa muissa

*) Yleistä ohjesääntöä on jo sovellettu Hagassa ja Oulunkylässä, vaikka Kunnallisvaltuuston vahvistanut. Ohjesäännöllä ei sentähden ole missään lain voimaa ennenkuin kuvernöörin nyttemmin

päivästä milloin kysymys on herätetty ohjeiden antamisesta, milloin Senaatti päätöksen ohjesäännön soveltamisesta sekä milloin nööri on vahvistanut.

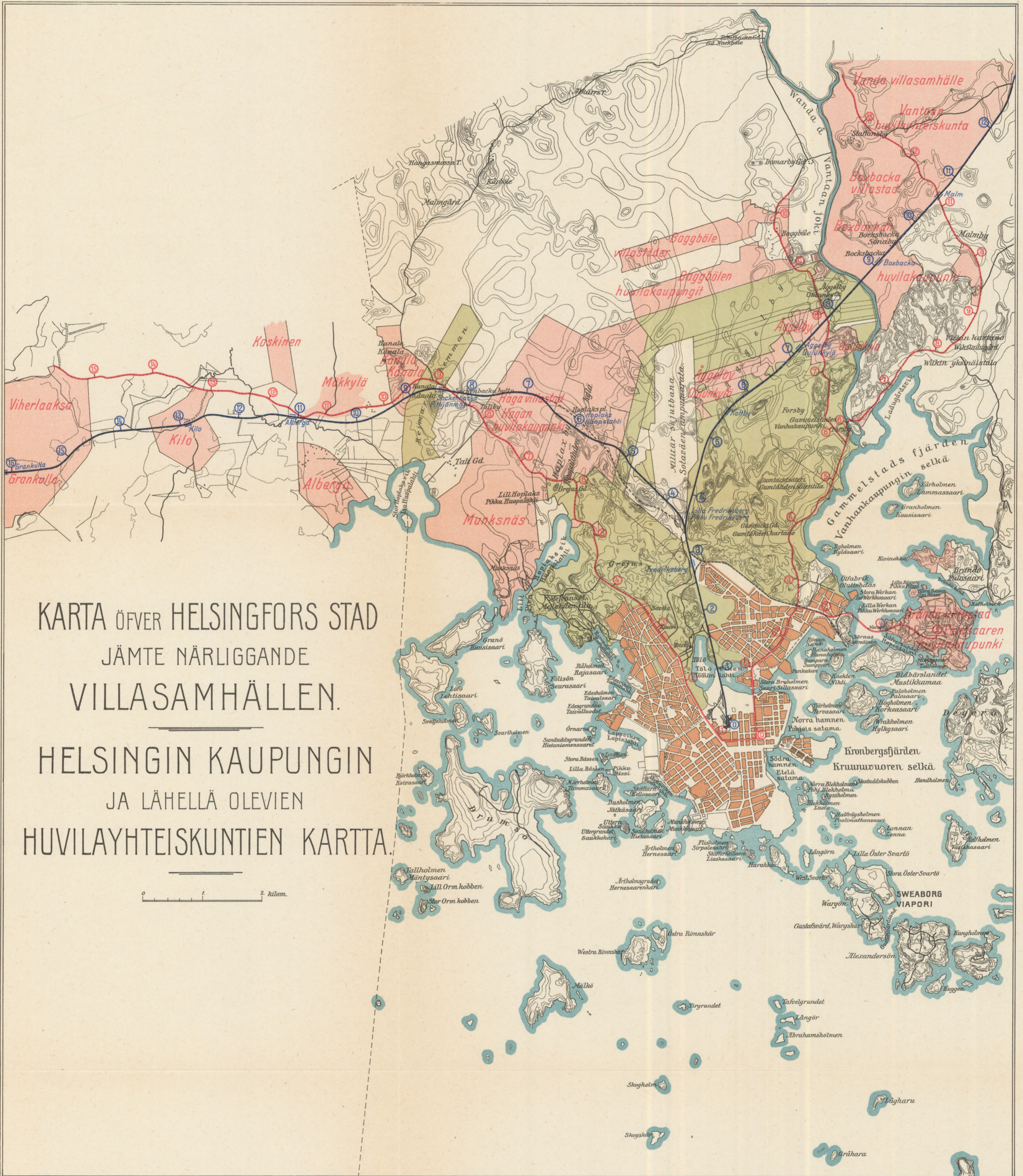
Järjestyssäätö				Palojärjestys				Rakennusjärjestys			
Kysymys herätetty	Suostumus	Päätös	Vahvistettu	Kysymys herätetty	Suostumus	Päätös	Vahvistettu	Kysymys herätetty	Suostumus	Päätös	Vahvistettu
15/4 1907	4/11 1908	—	—	15/4 1907	4/11 1908	30/8 1910	—	15/4 1907	4/11 1908	—	—
15/4 1907	4/11 1908	—	—	15/4 1907	4/11 1908	30/8 1910	—	15/4 1907	4/11 1908	—	—
15/4 1907	4/11 1908	—	—	15/4 1907	4/11 1908	30/8 1910	—	15/4 1907	4/11 1908	—	—
17/2 1909	/ 1909	—	—	15/4 1907	4/11 1908	30/8 1910	—	15/4 1907	4/11 1908	—	—
—	—	—	—	27/12 1910	—	—	—	—	—	—	—
24/4 1911	—	—	—	27/12 1910	—	—	—	15/4 1907	4/11 1908	—	—
24/4 1911	—	—	—	27/12 1910	—	—	—	30/8 1907	4/11 1908	—	—
27/12 1910	—	—	—	27/12 1910	—	—	—	15/4 1907	4/11 1908	—	—
—	—	—	—	27/12 1910	—	—	—	30/8 1907	4/11 1908	—	—
2/3 1911	—	—	—	2/3 1911	—	—	—	2/3 1911	—	—	—

tapauksissa Helsingin kunta.

tästä tekemää päätöstä valtuuston puheenjohtajan huomaamattomuuden vuoksi ei Kuvernööri ole vielä haettu vahvistus on saatu.

Taul. 7. Helsingin Kunnanvaltuuston hyväksymä ohjesääntö „erinäisiä Helsingin kunnassa sijaitsevia taajaväkisiä yhdyskuntia varten“.

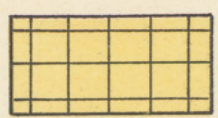
Ohjesääntö	Hyväksytty	Vahvistettu	Muistutuksia
Yleinen ohjesääntö	30/9 1907	7/11 1908	Vahvistettiin vasta sitten kun erinäisiä muutoksia oli tehty.
Lisäys yleiseen ohjesääntöön	18/7 1910	13/6 1911	
Uusi yleinen ohjesääntö	/ 1909	—	Ei vahvistettu; lykättiin Senaattiin.
Terveystoimintajärjestys	13/6 1907	8/3 1908	Vahvistettiin vasta sitten kun erinäisiä muutoksia oli tehty.
Järjestyssääntö	9/4 1909	—	Ei Kuvernööri eikä Senaatti vahvistanut.
Palojärjestys	18/8 1910	13/6 1911	
Yleinen rakennusjärjestys	1/10 1910	—	Ei vahvistettu.

KARTA ÖFVER HELSINGFORS STAD
 JÄMTE NÄRLIGGANDE
 VILLASAMHÄLLEN.
 HELSINGIN KAUPUNGIN
 JA LÄHELLÄ OLEVIEN
 HUVILAYHTEISKUNTIEN KARTTA.

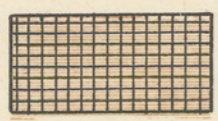
0 1 2 kilom.

Privata
"villastäder"

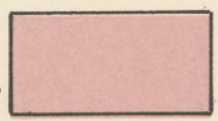
Yksityiset
"huvilakaupungit"

Hyreskasärner och
affärshus

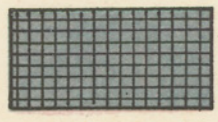
Vuokrakasarnit
ja liiketalot

Fabriks och
magasinskvarterer

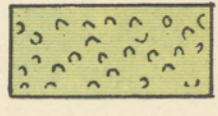
Tehdas-ja
makasiinikorttelit

Villor och
enfamiljshus

Huvilat ja yhden-
perheenasunnot

Parker och
skogar

Puistot ja
metsät

Järnvägsområde

Rautatien alue

Siffrorna angiva
beräknat invånar-
antal samt folk-
täthet per hektar

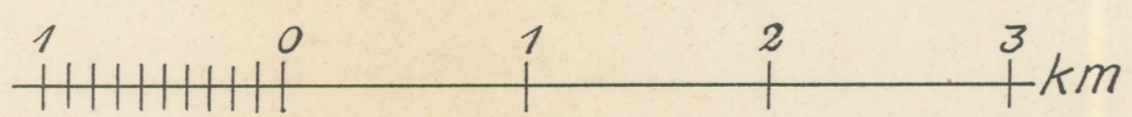
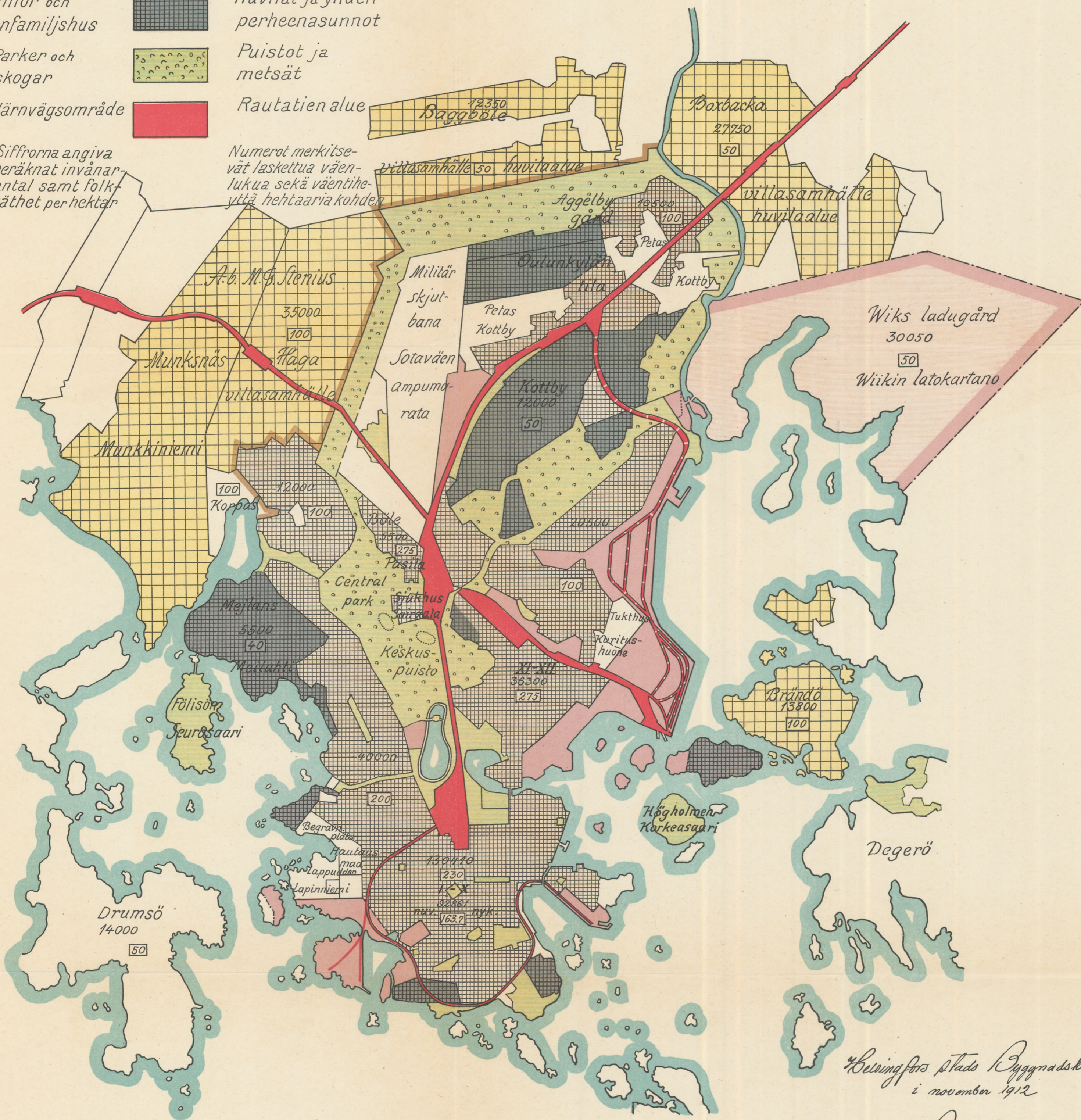
Numerot merkitse-
vät laskettua väen-
lukua sekä väentih-
eyttä hehtaaria kohden

Karta

belysande folktätheten i
Helsingfors samt stadens
utvidgningsbehov och
utvecklingsmöjligheter

Kartta

selvittäen Helsingin väen-
tiheyttä sekä kaupungin
laajennustarvetta ja
kehitysmahdollisuuksia.

Helsingfors Stads Byggnadskontor
i november 1912

Borté junp.

Ehdotus

Helsingin kaupungin 1913 vuod. meno- ja tulosäännöksi.

Maistraatin laatima.

		Rahatomikam- arin ehdotus.	Maistraatin ehdotus.
	Menot.		
	I. Kaupungin velat . . .	3,153,674 03	3,153,674 03
	II. Kaupungin virastot.		
	1. Maistraatti.		
	Viimeinen erä muutetaan kuuluvaksi		
c	Tarverahoja, arviolta . . . 10,000: —		
	3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelijat.		
	Kolmannen erän jälkeen lisätään:		
b	1 Reistraattorin apulainen . 1,500: —		
	Viides erä muutetaan kuuluvaksi		
b	1 Arkistoapulainen, palkkaa 1,800: — henkilökohtaista lisäystä 300: — 2,100: —		
	4. Ulosottotoimi.		
	Kahdestoista erä muutetaan kuuluvaksi:		
b	9 Ulosottoapulaista, palkkaa kukin 1,600: — 14,400: —	390,776 67	405,776 67
	Siirros	3,544,450 70	3,559,450 70

Menon laatu 5s 5:n
mukaan Kelt. ase-
tusta 8 p:llä Joulu-
kuuta 1873.

		Siirros	3,544,450 70	3,559,450 70
		III. Kunnallishallinto	868,308 33	868,308 33
		IV. Katu- ja laituri- valaistus	336,040 —	336,040 —
		V. Palolaitos.		
		4. Työkalut ja kalusto.		
		Lähinnä viimeinen erä on kuuluva:		
c*		Määräraha kahden automobiiliruiskun ostoon 65,000: —	236,345 —	261,345 —
		VI. Poliisilaitos	355,898 33	355,898 33
		VII. Terveysten- ja sai- raanhoito	1,629,636 50	1,629,636 50
		VIII. Vaivaishoito	1,116,350 —	1,116,350 —
		IX. Opetus- ja sivistys- laitokset	2,270,411 97	2,270,411 97
		X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset	598,942 46	598,942 46
		XI. Kauppahallit	42,700 —	42,700 —
		XII. Kaupungin teknilli- set laitokset	5,503,809 29	5,503,809 29
		XIII. Yleiset työt	4,655,894 63	4,655,894 63
		Siirros	21,158,787 21	21,198,787 21

		Siirros	21,158,787 21	21,198,787 21
		XIV. Eläkkeet ja apu- rahat.		
		Poistetaan erä:		
Kvston päät. 16/6 1908	b	Kaasutehtaan työmies David Gyllenberg 400: —	59,435 67	59,035 67
		XV. Sekalaiset menot.		
	c*	Automobiilin ostoon, arviolta 15,000:— ja		
	c	Ohjaajan palkka ja vaunun käyttökus- tannukset 4,500: — poistetaan.		
		Sen sijaan lisätään seuraavat erät:		
S:n s:n 3/10 1912	b*	Lisämäärärahaa erinäisiin tarpeisiin sota- väen liikekannalle panon varalta 12,500: —		
S:n s:n 27/2 1912	c	Määräraha Helsingin pörssin voimassapitoon, arviolta . 10,000: —	775,010 —	778,010 —
		Yhteensä Smk	21,993,232 88	22,035,832 88

Kirjain osoittaa tulon laadun kun- nalliseksi 58 §:n mukaan.	Tulot.		Rahatoimikama- rin ehdotus.	Maistraatin ehdotus.
	Säästöä edelliseltä vuodelta	1,600,000	—	1,600,000
I. Korot ja kuoletusapu- maksut.	2,274,238	84	2,274,238	84
II. Tontinlunastukset	1,100,000	—	1,100,000	—
III. Kaupungin kiinteä omaisuus	781,620	—	781,620	—
IV. Tonttiverot	4,200	—	4,200	—
V. Tuloa tuottavat oike- udet	1,597,200	—	1,597,200	—
VI. Sekalaiset tulot	1,384,845	—	1,384,845	—
VII. Valtioavut	297,054	25	297,054	25
VIII. Kaupungin teknilli- set laitokset	4,918,027	45	4,918,027	45
IX. Puhtaanapitolaitos	278,360	—	278,360	—
X. Lainat	2,449,560	69	2,449,560	69
XI. Taksoitus	5,308,126	65	5,350,726	65
Yhteensä Smk	21,993,232	88	22,035,832	88

**Maistraatin ehdottaman Helsingin kaupungin 1913 vuoden
Meno- ja Tulosäännön yhdistelmä.**

Pää- luokka.	Menot.	Vakinaiset menot.		Satunnaiset menot.		Yhteensä.	
I	Kaupungin velat	3,137,474	03	16,200	—	3,153,674	03
II	Kaupungin virastot	365,376	67	40,400	—	405,776	67
III	Kunnallishallinto	822,108	33	46,200	—	868,308	33
IV	Katu- ja laiturivalaistus	336,040	—	—	—	336,040	—
V	Palolaitos	164,645	—	96,700	—	261,345	—
VI	Poliisilaitos	353,898	33	2,000	—	355,898	33
VII	Terveys- ja sairaanhoito	1,360,511	50	269,125	—	1,629,636	50
VIII	Vaivahoito	1,110,350	—	6,000	—	1,116,350	—
IX	Opetus- ja sivistyslaitokset	2,201,137	97	69,274	—	2,270,411	97
X	Yleiset rasitukset	598,942	46	—	—	598,942	46
XI	Kauppahallit	42,700	—	—	—	42,700	—
XII	Kaupungin teknilliset laitokset	3,929,709	29	1,574,100	—	5,503,809	29
XIII	Yleiset työt	964,205	—	3,691,689	63	4,655,894	63
XIV	Eläkkeet ja apurahat	59,035	67	—	—	59,035	67
XV	Sekalaiset menot	765,510	—	12,500	—	778,010	—
Yhteensä Smk		16,211,644	25	5,824,188	63	22,035,832	88
	Tulot.	Vakinaiset tulot.		Tontinlunastukset ja satunn. tulot.		Yhteensä.	
	Säästö	—	—	1,600,000	—	1,600,000	—
I	Korot ja kuoletusapumaksut	2,274,238	84	—	—	2,274,238	84
II	Tontinlunastukset	—	—	1,100,000	—	1,100,000	—
III	Kaupungin kiinteä omaisuus	781,620	—	—	—	781,620	—
IV	Tonttiverot	4,200	—	—	—	4,200	—
V	Tuloatuottavat oikeudet	1,597,200	—	—	—	1,597,200	—
VI	Sekalaiset tulot	1,384,845	—	—	—	1,384,845	—
VII	Valtioavut	297,054	25	—	—	297,054	25
VIII	Kaupungin teknilliset laitokset	4,633,400	—	284,627	45	4,918,027	45
IX	Puhtaanapitolaitos	278,360	—	—	—	278,360	—
X	Lainat	—	—	2,449,560	69	2,449,560	69
XI	Taksoitus	5,350,726	65	—	—	5,350,726	65
Yhteensä Smk		16,601,644	74	5,434,188	14	22,035,832	88

HELSINGIN

MAISTRAATTI

*Helsingissä,
marrask. 25 p:nä 1912.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 304.

Kirjelmässä viime lokakuun 31 päivältä N:o 600 on Rahatoimikamari Maistraattiin lähettänyt laatimansa ehdotuksen Helsingin kaupungin 1913 vuoden meno- ja tulossäännöksi.

Jättäen ehdotuksen Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja ratkaistavaksi saa Maistraatti samalla kunnian ilmoittaa, että Maistraatti puolestaan on katsonut tarpeelliseksi alempana mainituilla perusteilla ehdotukseen tehdä seuraavat muutokset ja lisäykset.

Menot.

II. Kaupungin virastot.

1. Maistraatti.

Kun Maistraatin tarverahain määräraha, joka viime vuosina on ollut 8,000 markkaa, on osottautunut riittämättömäksi, ja kun erinäisten sekä Maistraatille että ulosottotoimelle tarpeellisten painatustöiden menot ovat vuosi vuodelta lisääntyneet sekä samaten kunnallisten vaalien kustannukset vastedes tuntuvasti kohoavat, sen johdosta että kaupunki on jaettu 15 vaalipiiriin, on Maistraatti katsonut tarverahoiksi olevan varattava 10,000 markkaa.

2. Raastuvanoikeus.

Rahatoimikamari on Kaupunginvaltuuston viime lokakuun 29 päivänä Raastuvanoikeuden väliaikaiselle viidennelle osastolle vahvistamaan rahasääntöön tehnyt sen muutoksen, että kaupunginpalvelijain palkat on korotettu 1,600 markasta 2,000 markkaan, minkä ohella asianomaisten hakemuksesta kulunkiarvioehdotuksen seuraavassa aliluokassa mainittujen Raastuvanoikeuden toisella, kolmannella ja neljännellä osastolla palvelevien kaupunginpalvelijain pohjapalkkaan on tehty samallinen muutos. Ja vaikka Maistraatin mielestä olisi ollut sopivampaa, että näitä palkanparannuksia olisi tutkittu

erinäisten muiden kaupungin palveluksessa olevain kaupunginpalvelijain ja ulosottoapulaisten tekemäin, Kaupunginvaltuuston ratkaisua nykyään odottavain anomusten yhteydessä, ei Maistraatti ole, koska ei ole tahtonut epäillä palkanparannuksen tarpeellisuutta, käynyt Rahatoimikamarin ehdotusta muuttamaan, mutta rohkenee kuitenkin huomauttaa, ettei mainittujen Raastuvanoikeuden palvelusmiesten palkkoja liene katsottava epätydyttävämmiksi kuin useimpain heihin verrattavain kaupunginpalvelijain ja ulosottoapulaisten palkat ovat.

3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelijat.

Kaupungin laajetessa ja sen asukasluvun kasvaessa on Maistraatin reistraattorin työtaakkakin lisääntynyt. Tämän asianlaidan valaisemiseksi mainittakoon, että reistraattorinkonttorin diarioon kirjoitettujen asiain luku, joka vuonna 1898 oli 3,952 ja vuonna 1908 oli noussut 8,910:een, oli kuluvan kuukauden 4 päivänä 16,023, minkätähden reistraattorin on, kun hän ei ole voinut yksinään suorittaa kaikkia virkatehtäviään, täytyntä ottaa apulainen. Mutta kun reistraattorin palkkatulot eivät ole niin runsaat, että kohtuudella käy paneminen tarpeellisen apulaisen palkkaamista hänen velvollisuudekseen, on Maistraatti kulunkiarvioehdotukseen pannut 1,500 markkaa reistraattorin apulaisen palkkaamiseksi.

Sen johdosta että arkistoapulainen on, lukuunottamatta sitä lyhyttä aikaa minkä hän toimi maistraatinkanslistina, vuodesta 1900 lähtien palvellut arkistossa, on Maistraatti katsonut hänen, joka aina on ansiokkaasti hoitanut toimensa, ansaitsevan henkilökohtaista palkanlisäystä 300 markkaa vuodessa.

4. Ulosottotoimi.

Rahatoimikamari on rahasääntöön pannut koko vuodeksi määrärahan toisen apulaiskaupunginvoudin palkkaamiseen, mikä toimenpide on Maistraatin mielestä täysin perusteltu, ja *lienee tämä määräraha vastedeskin pysytettävä.*

Välttämättömältä niinkään on näyttänyt lisätä toisten kaupunginvoutien avuksi asetettujen ulosottoapulaisten lukua. Nykyisistä yhdestätoista tällaisesta apulaisesta on yksi, Kaupunginvaltuuston huhtikuun 30 päivänä kuluva vuotta tekemän päätöksen mukaan, asetettu Bölen esikaupungissa suoritettavia toimituksia varten, yhden toimena on niiden verolippujen periminen, joita virka-avun saamiseksi on lähetetty muilta paikkakunnilta, ja muut yhdeksän hoitavat kaupungissa maksettaviksi pantuja kunnallisia, kirkollisia ja kruununveroja sekä liikenne- ja muita maksuja. Tuollaisia verolippuja oli viime vuonna 62,563, joten itsekunkin näistä yhdeksästä ulosottopalvelijasta oli vuonna 1911 vastattava noin 7,000 verolipun eli päivittäin keskimäärin 23 verolipun perimisestä. Kun otetaan huomioon perimisen yhteydessä olevat seikat, joista mainittakoon vaikeus saada selville asianomaisen osote, joka verolippuun on merkitty sen

mukaisesti, mikä oli laita edellisen vuoden henkikirjoituksessa, joten rästiläinen usein on — erittäinkin kun on kysymys työläisistä — monasti muuttanut asuntoa, että usein täytyy käydä moneen kertaan paikalla, ennenkuin tapaa rästiläisen tahi jonkin hänen talouteensa kuuluvan henkilön, että naimattomilla rästiläisillä useinkaan, kun heidät vihdoin tavataan, ei ole ulosmitattavaa omaisuutta, joten ulosottomiehen täytyy hankkia tietoonsa tuollaisten rästiläisten työnantajat toimittaakseen ulosmittauksen rästiläisen palkasta, lienee ilmeistä, ettei yksi henkilö voi ehtiä tehokkaasti käsittelemään noin 7,000 verolippua vuodessa. Kaikkien ulosottoapulaisten onkin sentähden täytynyt käyttää satunnaisia apulaisia, vahtimestareja, postiljooneja y. m., joilla verolippujen periminen on sivutoimena ja joihin nähden käy olettaminen, että he, koska heillä ei ole virkavastuuta, poimivat haltuunsa annetuista verolipuista ne, jotka ovat vähällä vaivalla perittävässä, sekä palauttavat loput, ilmoittaen ettei asianomaisia rästiläisiä ole tavattu. Kun Maistraatin mielestä kuitenkin on suotava, että jokaisen perimisen toimittaa siitä täysin vastuunalainen henkilö, ja kun yksi henkilö tuskin ehtinee periä enempää kuin noin 4,000 verolippua vuodessa sekä luultava on, että toisen kaupunginvoudin käsiteltäviksi lähetettyjen verolippujen luku yhä edelleenkin lisääntyy, on Maistraatti katsonut olevan aihetta rahasăäntöön panna määräraha yhdeksän uuden ulosottoapulaisen palkkaamiseksi, 1,600 markkaa kullekin, eli yhteensä 14,400 markkaa.

Ulosottotoimelle tarpeellista korotettua määrärahaa koskevan kysymyksen yhteydessä on Maistraatti katsonut olevan syytä Kaupunginvaltuustolle huomauttaa seuraavaa:

Helmikuun 27 päivänä 1897 annetun K. Asetuksen mukaan on kaupungin ulosottotoimen (toisen kaupunginvoudin) velvollisuutena ei ainoastaan periä ja ulosottaa Helsingin kaupungin maksettaviksi panemat verot ja maksut, vaan myös antaa virka-apua kruunulle, sen virastoille ja viranomaisille, kirkolle, erinäisille yleisille kassoille ja laitoksille sekä muille kunnille tulevien verojen ja maksujen saamiseksi; ja tämän oheisesta liitteestä, jossa mainitaan niiden erilaatuisten verolippujen luku, joita varten toisen kaupunginvoudin virka-apua on vuosina 1903—1912 pyydetty, näkyy, että suurin osa niistä on ollut kruunun, kirkon ja muiden kuntain verolippuja. Edelleen on ulosottotoimen (kriminaalieksekuuttorin) asia, marraskuun 20 päivänä 1896 ja elokuun 19 päivänä 1898 annettujen K. Asetusten johdosta, antaa virka-apua vapausrangaistusta määräävään tuomioiden sekä sakkopäätösten täytäntöönpanossa. Ja kun siis toisen kaupunginvoudin ja hänen apulaistensa toiminta vain vähäiseltä osalta hyödyttää Helsingin kaupungin ja enimmältä osalta kruunun ja kirkollisten seurakuntain etuja sekä kriminaalieksekuuttorin ja hänen alaistensa ulosottoapulaisten työ kokonaan tarkoittaa yleisen oikeusjärjestyksen edistämistä, on Maistraatti tahtonut Kaupunginvaltuuston harkittavaksi esittää, *eikö olisi syytä ryhtyä sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että niin valtio kuin Helsingin kirkolliset seurakunnatkin ottaisivat osaa Helsingin ulosottotoimen kustannusten suorittamiseen.*

V. Palolaitos.

4. Työkalut ja kalusto.

Rahatoimikamari on, esittämistään syistä, menosääntöehdotukseensa pannut 40,000 markan määrärahan automobiiliruiskun ostoon. Mutta kun Maistraatti, neuvoteltuaan asiasta palomestarin kanssa, pitää erittäin tärkeänä, että kaupungin palolaitoksella, paitsi sitä raskaampaa, voimakkaalla pumpulla varustettua paloruiskua, jonka hankkimista edellä mainittu määräraha tarkoittaa, myös on käytettävänä kevyempi automobiiliruisku, joka erittäinkin olisi joutuisasti käytettävissä laitakaupungilla ja kaupungin metsämailla puhjenneissa tulipaloissa, on Maistraatin mielestä 1913 vuoden rahäsääntöön myös ollut pantava tähän tarpeellinen 25,000 markan määräraha; ja on sen johdosta ensinmainittu menoerä, mainitsemalla korotuksen syy, korotettu 65,000 markkaan.

IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.

4. Kansakoulut.

Maistraatilta ei tosin ole jäänyt huomaamatta, että Kaupunginvaltuuston kuluvan marraskuun 12 päivänä tekemän päätöksen johdosta että Helsingin kaupungin kansakoulupiirin kahtiajako kielellisellä pohjalla on ensintulevan lukuvuoden alusta toimeenpantava, tämän nimikkeen kohdalla olisi tarpeellista muuttaa erinäisiä menoeriä, mutta kun aika ei ole sallinut hankkia asiaan tarpeellista selvitystä, ei Maistraatti ole voinut tarkemmin mainita, mitkä menoerät kaipaisivat oikaisua.

XIV. Eläkkeet ja apurahat.

Kun Maistraatin tietoon on tullut, että kaasutehtaan työntekijä David Ellenberg, joka Kaupunginvaltuuston kesäkuun 16 päivänä 1908 tekemän päätöksen mukaan on saanut vuotuisen 400 markan elinkautisapurahan, nyttemmin on kuollut, on mainittu menoerä ehdotuksesta poistettu.

XV. Sekalaiset menot.

Rahatoimikamari on ehdotukseensa pannut 15,000 markkaa automobiilin ostoon, etusijassa rahatoimen, mutta myöskin muiden kunnallisten laitosten käytettäväksi, minkä ohessa ohjaajan palkaksi ja vaunun käyttökustannuksiin on ehdotettu 4,500 markan

määräraha. Maistraatti ei kuitenkaan ole pitänyt Rahatoimikamarin esittämiä ostoa puoltavia syitä vakuuttavina. Oletettavissa tosin lienee, että automobiilia kävisi edullisesti käyttäminen kaupungin työväen palkanmaksuissa; mutta Maistraatti edellyttää, että sama etu on tuntuvasti vähemmillä kustannuksilla saavutettavissa, jos sopivan vuokra-automobiilin omistajan kanssa tehdään sopimus automobiilin vuokraamisesta siksi viikonpäiväksi, jona kaupungin työntekijät saavat palkkansa. Maistraatti on sentähden ehdotuksesta poistanut mainitut kaksi menoerää.

Sitä vastoin on Maistraatti, Kaupunginvaltuuston asiassa tekemäin päätösten mukaisesti, rahasääntöehdotukseen lisännyt kaksi erää, toisen 12,500 ja toisen 10,000 markan suuruisen.

Edellä mainituin menopuoleen tehdyin muutoksin on Maistraatti havainnut voitavansa puoltaa Rahatoimikamarin ehdotusta 1913 vuoden rahasäännöksi, samalla kun Maistraatti katsoo Rahatoimikamarin antamassa mietinnössä tehtyjen erinäisten esitysten ja lausuntojen ansaitsevan huomiota.

Määrä, mikä Maistraatin ehdotuksen mukaan tulisi kuluvalta vuodelta taksoittamalla otettavaksi kunnan verovelvollisilta jäseniltä, on 5,350,726 markkaa 65 penniä.

Erikoisehdotukset, piirustukset ja muut rahasääntöehdotukseen kuuluvat asiakirjat saa Maistraatti kunnian panna tämän oheen.

Maistraatin puolesta:

Adolf Aminoff.

Arthur von Essen.

Liite.

Vuosina 1903—1912 on toisen kaupunginvoudin virka-apua pyydetty allamainitun erilaatuisten verolippujen määrän perimiseksi.

	Helsingin kaupungin kunnallisveroja	Kaupungin liikennemaksuja	Muita (maanvuokria, kotiraveroa y. m.)	Yhteensä kaupungille tulevien maksujen verolippuja	Kruununveroja	Kirkollismaksuja	Muita paikkakunnilla tulleita sekalaisia	Yhteensä vero- lippuja mak- susta, jotka eivät tulle Hel- singin kaup. hyv.	Kaiken kaikkiaan
1903	4,897	976	6,032	11,905	11,755	13,186	3,362	28,303	40,208
1904	4,873	939	2,724	8,536	13,010	14,238	3,783	31,031	39,567
1905	5,676	545	2,613	8,834	15,345	16,015	4,247	35,607	44,441
1906	6,761	1,130	2,924	10,815	15,351	15,462	7,409	38,222	49,037
1907	7,176	2,085	2,508	11,769	14,938	9,358	5,588	29,884	41,653
1908	9,133	1,828	2,818	13,779	15,394	23,444	5,947	44,785	58,564
1909	10,020	2,207	3,042	15,269	18,024	24,964	6,484	49,472	64,741
1910	12,160	3,701	3,353	19,214	17,266	20,852	6,293	44,411	63,625
1911	14,172	3,602	3,688	21,482	20,795	23,908	7,116	51,819	73,301
1912	15,784	¹⁾ 2,606	¹⁾ 3,537	21,927	23,225	²⁾ 26,000	¹⁾ 8,279	57,504	79,431

¹⁾ Marraskuun 25 päivään 1912.

²⁾ Kirkkokonttorin tiedonannon mukaan, koska veroliput eivät vielä olleet saapuneet toiselle kaupunginvoudille.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-osakeyhtiön kirjapaino, 1912.

Lausunto kysymyksestä, joka koskee miesten työsiirtolan perustamista sekä kahden maatilan ostoa sitä tarkoitusta varten.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Marrask. 21 pnä 1912.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 640.

Lähetepäätöksellä kuluvan marraskuun 12 päivältä on Rahatoimikamari saanut tehtäväkseen, mikäli asian rahallista puolta koskee, Kaupunginvaltuustolle antaa lausunto Helsingin Kaupunkilähetyksen tekemästä ehdotuksesta miesten työsiirtolan perustamiseksi yhdistyksen toimesta sekä kahden tähän tarkoitukseen tarpeellisen maatilan ostamisesta, josta asiasta erityinen Kaupunginvaltuuston asettama valiokunta on antanut lausunnon (Kvston pain. asiakirj. N:o 65 vuodelta 1912).

Tämän johdosta Kamari päätti, ennenkuin muuhun toimenpiteeseen asiassa ryhdyttäisiin, antaa allekirjoittaneen puheenjohtajansa sekä Kamarin jäsenen, arkkitehti Albert Nybergin, ynnä apulaissihteerin, maisteri K. Reinin toimeksi itse paikalla tarkastella sekä Inkoon pitäjältä ostettavaksi ehdotettujen Knutin ja Bytarin verotalojen asemaa että myös tilain rakennusten laatua ja sopivaisuutta puheenalaiseen tarkoitukseen. Täten saadun selvityksen nojalla Rahatoimikamari pyytää lausua seuraavaa:

Niinkuin edellämainitusta mietinnöstä näkyy, on valiokunta muun muassa ehdottanut että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

ostaa Knutin verotalon N:o 6 Inkoon pitäjän Rankilan kylästä sekä Bytarin verotalon N:o 8 saman pitäjän Ingarskilan kylästä ja antaa nämä maatilat enintään 25 vuodeksi Helsingin Kaupunkilähetyksen käytettäväksi Helsingin kaupungista kotoisin olevain, apua tarvitsevain, työkykyisten miesten työsiirtolan perustamista varten; sekä

ensintulevan vuoden 1913 rahasaännössä osottaa: a) yhteensä 85,000 markkaa puheenalaisten maatilain kauppahinnan maksuksi;

sekä b) Kaupunkilähetykselle tilintekovelvollisuudella arviolta 21,000 markkaa työsiirtolassa tarpeellisiin uutistyo- ja korjauskustannuksiin ynnä arviolta 10,000 markan apurahan laitoksen kunnossapitoon ensintulevana vuonna.

Mitä ensinnäkin puheenalaisten maatilain hintaan tulee, pyytää Rahatoimikamari huomauttaa seuraavaa:

Valiokunnan ehdottamista kiinteistöistä sijaitsee Knutin talo, niinkuin edellä mainittiin, Rankilan kylässä yleisen maantien varrella, noin kilometrin päässä Helsingin-Karjan radan varrella olevalta Täkterin asemalta. Tilusala ei, niinkuin valiokunta on ilmoittanut, ole 95,919 ha, vaan 91,419 ha, josta alasta on viljeltyä 41,584, metsämaata 42,513 sekä joutomaata 7,322 ha. Talosta on nimittäin erotettu 4,5 ha laajuinen palstatila, joka tietenkään ei sisälly myyntitarjoukseen. Kun tilasta vaadittu hinta, irtaimistoa lukuunottamatta, on 49,063 mk, maksaisi hehtaarin ala niinmuodoin Smk 541:05. Rahatoimikamarin saamien tietojen mukaan, jotka tosin eivät pidä yhtä Niklas Järnefeltin välityskonttorista annettujen todistusten kanssa, maksavat hyvässä kunnossa olevat ja yhtä edullisesti sijaitsevat maatilat näillä seuduilla 400—450 markan sekä pienemmät talonpoikaistalot enintään 300—350 markan vaiheilla hehtaari. Maatilan arvoa laskiessa ei liene paikallaan panna huomiota välityskonttorien vaatimiin hintoihin, sillä nämä välittäjät tietenkin koettavat pitää hinnat mahdollisimman korkeina. Puheenalaisen maatilain siinä olevine rakennuksineen on Metsähallituksen entinen ylitirehtööri, vapaaherra Ernst Wrede viime syyskuussa arvioinut 42,493 markan 68 pennin hintaiseksi, lukien tuosta määrästä metsän osalle 9,407 sekä metsämaan ynnä turvesuon osalle 8,965 mk. Rakennusmestari A. von Bellin toimittama erityinen talon rakennusten arvio on antanut seuraavan tuloksen:

1 Asuinrakennus	Smk	11,500:—
1 Talli ja navetta	„	6,263: 50
1 Sikoläätti	„	300:—
1 Vajarakennus	„	800:—
1 Aitta	„	300:—
1 Halkovaja	„	200:—
1 Perunakellari kivistä	„	400:—
1 Riihi	„	3,700:—
1 Sauna	„	400:—
Erinäiset ladot	„	1,136: 50
<u>Yhteensä</u>		Smk 25,000:—

Näiden lisäksi tulee kaksi torppaa tarpeellisine ulkohuoneineen.

Asiakirjain oheisen rasiustodistuksen mukaan rasittaa tilaa viisi kiinnitystä, niistä neljä yhteensä S:markan 30,844:31 suuruisten lainain sekä yksi erään maa-

alueen palstatilaksi erottamisen vakuudeksi. Rahatoimikamarin mielestä on tämä talo enintään 35,000 markan arvoinen.

Ingarskilan kylässä oleva Bytarin talo on alaltaan 87,6 ha, josta alasta 12,2 ha on viljelyskelpoista maata, 36,8 ha niittyä, 0,9 ha peltoa sekä 37,7 ha metsämaata. Tilasta vaaditaan hintaa 28,000 markkaa eli siis Smk 319:63 hehtaarilta, jota hintaa niinikään täytyy pitää erittäin kalliina tilasta, jossa ei ole mitään muita rakennuksia kuin kaksi torppaa, ja jonka viljelty ala, mikäli on ilmoitettu, käsittää ainoastaan noin 37 hehtaaria rappiolle heitettyjä ja enimmäkseen ojittamattomia niittyjä. Rakennukset on arvattu 2,600 markkaan. Metsä on puolikasvuista eikä siitä pariinkymmeneen vuoteen voine ottaa muita kuin kotitarvepuita. Rahatoimikamarin toimittaman arvion mukaan voisi talosta maksaa enintään 20,000 markkaa. — Tämä tutkimus siis osoittaa, että kaupunki, siinä tapauksessa että valiokunnan ehdotus hyväksytään, tulisi puheenalaisista taloista maksaneeksi noin 22,000 markkaa eli 25 % liikahintaa, vaikkakin umpiluvuin 8,000 markaksi arvioitu irtaimisto seuraisi mukana. Rahatoimikamari ei sentähden voi yhtyä valiokunnan optimistiseen lausuntoon että, „jos kaupunki pysyy maan omistajana, palautuu kiinteistö, siinä tapauksessa että työsiirtolan toiminta lakkaa, kaupungin käytettäväksi ja on myytävissä kaupungin hyväksi. Mainittavaa tappiota tahi edes korkotappiotakaan tuollaisesta maanostosta tuskin lienee odotettavana“. Päin vastoin on Kamari sitä mieltä, ettei kaupunki saisi vähintäkään korkoa käyttämälleen pääomalle eikä myöskään myydessä ostohintaa takaisin, koska yksityinen ostaja varmaankaan ei maksaisi sitä liikahintaa, minkä kaupunki nyt suorittaisi, ja sitä paitsi maatilän kauppa-arvo pikemmin kärsii kuin hyötyy siitä, että sikäläiset asuinrakennukset perin pohjin muutetaan yleiseksi laitokseksi, ja joka tapauksessa tilan myynti tämän johdosta vaikeutuu.

Knutin taloon nähden on ensinnäkin huomattava, että se sijaitsee taajaan rakennetussa kylässä ja että naapuritalon asuinrakennus on enintään 60 metrin päässä siitä rakennuksesta, missä hoidokit majailisivat, sekä 40 metrin päässä eräästä toisesta laitokseen kuulumattomasta asuinrakennuksesta. Tällaisesta asiaintilasta sekä laitokselle että viereisille taloille koituvat haitat ovat ilmeiset. Toiselta puolen houkuttelee tämä seikka hoidokkeja asettumaan paikkakunnan väestön välityksellä yhteyteen lähikaupunkien kanssa, ja toiselta puolen lienee kaupungin tuollaista laitosta perustessaan myös otettava huomioon, mitä ikävyksiä ja vaaraa lähiseudun väestölle koituu siitä, että keskelle taajaväkistä kylää sijoitetaan sen laatuinen laitos kuin tässä on puheena. Huomattava on niinikään, ettei mikään syy vaadi tuollaista laitosta sijoittamaan aivan rautatienaseman ja yleisen maantien varrelle, mikä seikka tarpeettomasti lisää maanhankintakustannuksia. Tuntuu pikemmin siltä, kuin jonkun verran syrjäisempi paikka olisi edullisempi ei ainoastaan taloudelliselta, vaan niin sanoaksemme kasvatusopilliseltakin kannalta. Rahatoimikamarin mielestä ei ole vähintäkään epäilemistä, ettei puheenalaiseen tarkoitukseen yhtä sopivia, vaikkakaan ei asianomaisten virkailijain kannalta yhtä mukavasti sijaitsevia taloja olisi saatavissa 40—45,000 markasta eli siis puolta halvemmalla, kuin nyt ostettaviksi ehdotetut tilat.

Myöskään mitä laitoksen kuntoonpanokustannuksiin tulee, ei Rahatoimikamari ole voinut yhtyä valiokunnan laskelmiin, joita tehdessä ei näy tunnetun mitä tuollaisen työsiirtolan järjestäminen todellisuudessa vaatii. Lienee ensinnäkin huomautettava, että Knutin talon asuinrakennus on vanha ja vain hädin tuskin kunnossapidetty sekä osittain laho, joista seikoista arkkitehti Nybergillä on ollut tilaisuus itse paikalla vakuuttua. Eikä tämä asuinrakennus Rahatoimikamarin mielestä myöskään sovellu kysymyksessä olevaan tarkoitukseen käytettäväksi, se kun on vanhanaikainen ja sisältää ainoastaan 2,45—2,60 metrin korkuisia huoneita. Useimpiin huoneisiin on tehtävä uusi uuni, jota paitsi välikattoa täytyy lujittaa, koska yläkerrokseen on aikomus sijoittaa 30 hoidokkia. Eri huoneiden sijoitus niinkään on varsin epäonnistunut, sillä se ei täytä vähimpiäkään vaatimuksia ilmakuutioon ja pinta-alaan nähden. Huoneissa olisi nimittäin ainoastaan noin 7 kuutiometriä ilmaa kutakin hoidokkia kohti, jommoista asianlaitaa ei käy hyväksyminen rakennuksessa, jossa ei ole keinotekoisia ilmanvaihtolaitteita. Mainittu asianlaita onkin luonnollinen, koska rakennus on teetetty ehkä kymmenen hengen asunnoksi ja nyt siihen, tilaa laajentamatta, sijoitettaisiin viisinkertainen määrä. Huomattava on edelleen, että puheenalaisen rakennuksen eri osat on teetetty eri aikoina, minkä johdosta toiset lattiat ovat metrin vaiheilla toisia ylempänä. Puheenalaisen rakennuksen tarpeenmukaiseen korjaukseen ja muuhun kuntoonpanoon tarvittaviksi lasketut kustannukset, noin 2,000 markkaa, ovat ilmeisestikin liian alhaiset. Teetettiinpä nämä korjaustyöt kuinka yksinkertaisesti ja vaatimattomasti tahansa, tarvitaan niihin kuitenkin arkkitehti Nybergin tiedonantojen mukaisesti vähintään kaksi tuota vertaa rahoja. Ja kuitenkin olisi edelleen olemassa muiden muassa sellainen haitta, että yläkerrokseen sijoitettavain kolmenkymmenen hoidokin täytyisi kulkea ylös ja alas tikapuitten tapaisia portaita pitkin, koska kunnollisen porraskäytävän teettäminen toiselta puolen vaatisi varsin kalliita kustannuksia ja toiselta puolen supistaisi ennestäänkin niukkaa pinta-alaa. Mitä puheenalainen seikka tietää tulenvaaraa silmällä pitäen, on itsestään selvä. Sitä ehdotusta taas, että hoidokit tuollaisessa tapauksessa kulkisivat ikkunoista köysitikapuita käyttämällä, ei useista syistä käy suosittaminen.

Mitä muihin rakennuksiin ja niiden kuntoonpanosta laskettuihin kustannuksiin tulee, ei Rahatoimikamarilla ole ollut muuta muistuttamista kuin että navettarakennus kohdakkoin kaivannee perinpohjaista korjausta.

Uuden asuinrakennuksen teettämisestä, jossa olisi asunto johtajalle, johtajattarelle sekä viidelle hoidokille, nimittäin semmoisille jotka heti laitokseen tullessaan on asetettava tarkastuksen alaisiksi, ja jossa edelleen olisi koko laitoksen ruokasali ja keittiö, on laskettu olevan kustannuksia 15,000 markkaa sekä saunarakennuksen teettämisestä 500 markkaa. Valitettavasti ei Kamari näihinkään laskelmiin nähden ole päässyt samoihin tuloksiin kuin valiokunta. Varsin alhaisen arvion mukaan nousisivat nimittäin päärakennuksen kustannukset aivan todennäköisesti 22,000 markkaan sekä 50 henkilön käytettävän saunan kustannukset ainakin 1,000 markkaan. Edelleen lienee huomattava, että uutisrakennusten joukossa, joita valiokunta ei ole ottanut

lukuun, mutta jotka kuitenkin on teetettävä, on kaksi makkia, toinen hoitohenkilökuntaa ja toinen hoidokkeja varten. Näiden rakennusten teettämisestä lienee kustannuksia 500 markkaa. Esillä olevista asiakirjoista ei käy selville, miten asianomaiset ovat aikoneet menetellä siinä tapauksessa että kulkutauteja pääsee tuohon liika-asutuuun laitokseen, jossa tuollaisen tapauksen varalle ei käy ainoatakaan huonetta tyhjentäminen. Näyttää siltä kuin olisi teetettäväksi ehdotettu rakennus alun pitäen tehtävä tuntuvasti isompi, ja ainoa oikea menettely olisi, että vanha asuinrakennus pantaisiin mahdollisimman vähillä kustannuksilla kuntoon hoitohenkilökunnan asuttavaksi ja että uutisrakennukseen sijoitettaisiin hoidokkien asunnot, laitoksen keittiö sekä työpajahuoneet. Tahtomatta muuten toisiinsa vertailla Bengtsärin kasvatuslaitosta ja vastaista työsiirtola pyytää Rahatoimikamari kuitenkin huomauttaa, että Bengtsäriin on kolme isompaa ja kaksi pienempää rakennusta 60 hoidokin (lapsen) ja tarpeellisen hoitohenkilökunnan asuintoina. Yhtä kaikki ovat ammattimiehet huomauttaneet että laitos on liian ahdas.

Mitä sitten tulee vuosikustannusten arviolaskelmaan, on Kamari havainnut sen sekä puutteelliseksi että virheelliseksi. Kunnossapitokustannukset on laskettu 36,950 markaksi, josta määrästä kaupungin olisi suoritettava 20,950 mk, ellei sen asiaksi myös katsottaisi kunnan, kruunun ja kirkollismaksujen sekä paloapumaksujen, noin 300 markan, suoritusta (joita eriä valiokunta ei ole ensinkään ottanut lukuun), jossa tapauksessa kaupungin vuosimenot nousisivat 21,250 markkaan. Huomattava on kuitenkin että, jos kaupunki kaikkien 50 hoidokin puolesta maksaisi markan päivässä, nousisi summa 18,250 markkaan, ja kuitenkin edellytetään valiokunnan mietinnössä, että kaupungille varattaisiin laitoksessa 20 vapaasijaa Vaivashoitohallituksen käytettäväksi. — Edelleen puuttuu laskelmasta määräraha ensimmäisen kaluston ja työkalujen hankkimiseen. Tarjouksen mukaan tosin seuraa kaupassa erinäistä maanviljelys- ja talouskalustoa, mutta hyvin ymmärrettävistä syistä ei tuo kalusto läheskään riitä laitokselle, jossa on kaikkiaan noin 60-henkinen työväki. Myyntitarjouksesta ei käy selville, kuuluuko korjattu vuodentulo kauppaan vai ei. Kun siitä ei mitään mainita, lienee edellytettävä, ettei niin ole laita. Mutta päinvastaisessakin tapauksessa on kuitenkin luonnollista, että maanviljelyksen tarpeisiin täytyy ostaa yhtä ja toista, esimerkiksi apulannoitusainetta, osa siemenviljaa y. m. s. Näitä kustannuksia ei ole pantu arviolaskelmaan. Tulopuolella mainitaan Kaupunkilähetysten välityksellä kertyviä vuotuisia avustuksia 7,000 markkaa. Rahatoimikamari ei suinkaan tahdo epäillä, ettei vapaaehtoisilla avustuksilla voitaisi tuota määrää puheenalaiseen tarkoitukseen saada, mutta Kamari ei voi olla huomauttamatta että, milloin kaupunki vain on ikäänkuin ryhtynyt takaamaan jotakin yritystä, silloin aina ja heti on osotautunut, että yksityiset lakkaavat yritystä avustamasta, hyvin tietäen ettei kaupunki menoista huolimatta jätä yritystä oman onnensa nojaan, vaan suorittaa tarpeelliset kulut. — Tulopuolella mainitaan tilain lasketut vuositulot 9,000 markaksi. Luonnollisena saanee pitää, että tässä tarkoitetaan bruttotuloja. Voivatko tilat uuteen johtoon tultuaan ja vaikka niillä onkin työvoimaa käytettävänä, antaa saman tulomäärän

kuin kokeneen maanviljelijän hoidossa, jääköön sanomatta. Mutta asiakirjoista ei käy selville, miten Kaupunkilähetys on päässyt tähän summaan. Perustuuko se ainoastaan omistajan ilmoitukseen, vai onko tilain kirjoja useammalta vuodelta tarkasteltu? Näyttää siltä kuin valiokunta ei olisi tässä kohden asianmukaisesti tutkinut tietojen luotettavuutta.

Kaupunkilähetyksen vuotuinen rahasääntö nousee 100,000 markan vaiheille. Puheenalainen uusi yritys varmaankin tuntuvasti rasittaisi rahasääntöä ja vaatisi yhdistyksen huomion osakseen. Rahatoimikamari puolestaan ei ole voinut siinä määrin luottaa Kaupunkilähetyksen taloudelliseen kantovoimaan, että katsoisi yhdistyksen kykenevän pitempää aikaa pitämään tuollaista laitosta voimassa. Kaupungin apua käytettäisiin sentähden vuosi vuodelta lisääntyvässä määrässä. Kaupunginviranomaisten on tehdessään päätöksensä tässä asiassa varustauduttava tuollaisen olojen kehityksen varalle ja oltava valmiit kokonaan ottamaan tämän laitoksen taloudenhoito huolekseen. Tähän huomautettanee, että Kaupunkilähetys pääkaupungissa pitää ja on kauan pitänyt voimassa miesten ja naisten työlaitoksia. Mutta tuollaisten laitosten järjestäminen kaupunkiin ja halkopihain y. m. s. taloudellisesti edullinen käyttäminen, kaupungin ja yksityisten antaessa runsasta avustusta, on jotakin aivan toista kuin maanviljelyksen harjoittaminen jonkin laitoksen yhteydessä. Olisi tältä kannalta katsoen ollut toivottava, että Kaupunkilähetys olisi esittänyt maanviljelystoimintansa ohjelman. Sitä ei kuitenkaan ole esitetty. Jokaiselle, joka vähänkään on perehtynyt maanviljelykseen, on kuitenkin ilmeistä, ettei 50 henkilölle voi tarjota maanviljelystyötä sen laatusilla mautiloilla, joista tässä on puhe ja jotka tavallisissa oloissa 8—10 henkeä kykenee hoitamaan. Tilaisuutta metsänhakuuseen, paitsi halonhakuuta kotitarpeiksi, ei ole tarjona, ja se työmäärä, mikä tarvitaan tilan omaan kulutukseen riittävän turvepehkumäärän ottamiseksi suosta, on arvioitavissa noin 10 päivätyöksi. Puheenalaisen turvesuon voimaperäisempi käyttäminen, jommoiseen valiokunnan mietinnössä viitataan, vaatisi ryhtymään erinäisiin kalliisiin toimenpiteisiin tavaran valmistamiseksi ja myymiseksi, mutta sitä esitetyt taloudelliset laskelmat eivät kuitenkaan näy edellyttävän. — Tilain karjanhoito ei myöskään anna työtä monelle hengelle. Kivilouhimoa ei paikalla ole. Mitä hyödyllistä työtä Kaupunkilähetys siis aikoo tällä tilalla tarjota työnetsijöille? Tähän kysymykseen Rahatoimikamari ei ole saanut vastausta mietinnöstä. Siinä tosin puhutaan suutarintyöstä, räätälintyöstä, puusepäntyöstä, takomatyöstä, harjanteosta, vasunteosta y. m. Näyttää sentähden siltä kuin käsittäisi pääasiallinen työ käsitöiden harjoitusta. Jos tämä on tarkoitus, ei Rahatoimikamarin mielestä ole aiheellista syytä sitä varten ostaa kalliilla hinnalla mautiloja, joista kaupungilla ei nyt eikä vastedes ole minkään näköistä hyötyä. Keväisin ja kesäisin laitoksen hoidokkien luku aivan todennäköisesti vähenee tuntuvassa määrässä. Tämän päättää Rahatoimikamari siitä, että Kaupunkilähetyksen täkäläiset työpaikat kesäksi voidaan sulkea työnetsijäin puutteessa. Mutta talven tullen hoidokkien luku lisääntyy nopeasti, samalla kun työtilaisuudet mautilalla vähenevät. Voimaperäistä puutarhastyötä ei ainakaan taloudellisella menestyksellä käy näillä mautiloilla harjoittaminen.

Mitä taas veisto- ja käsitöihin tulee, tuottaa raaka-aineitten ja opetusvälineitten hankkiminen niitä varten kustannuksia antamatta taloudellista hyötyä. Esitettyyn menosääntöön ei ole pantu määrärahaa tätä tarkoitusta varten.

Voisi näyttää siltä kuin olisi Rahatoimikamari tässä edellä mennyt saamansa tehtävän rajain ulkopuolelle, Kamarin kun olisi ainoastaan ollut valaistava kysymystä rahalliselta kannalta. Mutta Kamarin on tämän lisäksi täytynyt antaa omasta mielestään oikeampi kuva asian taloudellisesta merkityksestä kuin valiokunta näyttää antaneen, se kun on etusijassa pitänyt silmällä asian aatteellista puolta. Rahatoimikamarin mielestä tietäisi valiokunnan tekemän ehdotuksen hyväksyminen:

1) että kaupunki ostettaviksi ehdotetuista tiloista maksaisi 25 % liikaa;

2) että edellytetyt uutisrakennus- ja korjauskustannukset nousevat noin 60 % enemmän laskettua määrää, mikä erotus kaupungin luultavasti täytyisi suorittaa, vaikkeivät laitoksen rakennukset sittenkään täyttäisi niitä vaatimuksia, mitä niille olisi asetettava;

3) että lasketut tulot ja menot eivät mene tasan, minkätähden kaupunginviranomaisten täytyy olla valmiit vuosittain suorittamaan melkoisia menoja Kaupunkilähetysten kannatusapuna;

että puheenalaiset talot monelta kannalta katsoen sijaitsevat sopimattomalla paikalla.

Tähän katsoen Rahatoimikamari puolestaan ei ole voinut havaita muuta kuin että puheena oleva *ehdotus Knutin ja Bytarin talojen ostamisesta olisi taloudelliselta kannalta epäedullisena jätettävä sillensä.*

Siltä varalta että Kaupunginvaltuusto kuitenkin katsoisi puheenalaisen kaupan olevan päätettävä, pyytää Rahatoimikamari huomauttaa, että sen mielestä näitä menoja ei olisi suoritettava taksoitusvaroista, vaan *pantava maksettaviksi 1911 vuoden obligatsioonivaroista*. Vaikka tosin runsaat määrät näitä obligatsioonivaroja tarvitaan erinäisiin suurempiin yrityksiin, joihin Kamarilla on antamassaan 1913 vuoden menoja tulosäännön ehdotuksessa ollut tilaisuus likemmältä kajota, sekä vaikka Kamarissa on vakavasti epäilty, käykö lainavaroja osottaminen armeliaisuustarkoituksiin, on Kamarista kuitenkin näyttänyt siltä, kuin puheenalainen rahamäärä olisi siksi vähäpätöinen, että sen käy sanottavitta haitoitta paneminen maksettavaksi mainituista lainavaroista. Kamarin tässä asiassa aikaisemmin tekemän ehdotuksen Anniskeluyhtiön voittovarain osottamisesta puheenalaiseen tarkoitukseen on Kaupunginvaltuusto

evännyt, minkätähden ehdotusta siis täytyy pitää lopullisesti rauenneena. Mitä taas pyydettyihin apurahoihin, niin vuotuisiin kuin satunnaisiin perustamiskustannuksiinkin tulee, ehdottaa Kamari ne suoritettavaksi Anniskeluyhtiön voittovaroista, niitä kun nyt on runsain määrin tarjona. Näiden määrärahaan paneminen maksettavaksi varsinaisesta rahasäännöstä rasittaisi edelleenkin tätä, joka muutenkin osottaa aivan liian ilmeistä pyrkimystä kohoamaan.

Aivan toiseksi muuttuisi tämä asia, jos Kaupunkilähetys joko tyytyisi ostamaan isonlaisen palstatilan, jonka rakennukset paremmin sopisivat tarkoitukseen kuin tässä puheena olevat, taikka myös menettelisi niin, että laitoksen kävisi sijoittaminen ver-raten likelle Helsinkiä. Kaupungin kannalta olisi aivan toista ostaa yksi tahi useampia taloja, esimerkiksi Viikin karjakartanon naapuristosta. Tuollainen maanosto tarjosi niin paljon muita vastaisia etuja, että kaupunki voisi, jos tarvittaisiin, teettää uudet rakennukset laitosta varten. Maanviljelystä ja turpeennostoa kävisi sielläkin harjoittaminen. Ja siihen katsoen ettei tässä ole kysymys turvakodin perustamisesta rappiolle joutuneita henkilöjä varten, vaan työtä etsiväin miesten työlaitoksen aikaansaamisesta, näyttää siltä kuin todistelu että laitos välttämättä on sijoitettava loitos pääkaupungin houkutuksista ei nojaisi kyllin lujaan perustaan.

Lopuksi Rahatoimikamari ei voi olla mainitsematta, että Kamarin kanslialle jo nyt on suullisesti tarjottu kaupan tiloja, jotka epäilemättä olisivat halvempia ja myöskin tarkoitukseen sopivampia kuin valiokunnan ehdottamat. Tämä seikka aivan ilmeisesti osottaa, etteivät edellä puheena olleet tilat suinkaan ole ainoat, jotka voivat tulla kysymykseen, sekä ettei siis ole vaikea ehdottaa muita sopivia tiloja tähän tarkoitukseen.

Lähetekirjat palautuvat tämän mukana.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Kulunkiarviovaliokunnan lausunto erinäisistä kysymyksistä, joita kosketellaan kaupungin teknillisten laitosten kirjanpitoon kohdistuvain esitysten johdosta annetussa Valmistusvaliokunnan mietinnössä.

Valmistusvaliokunnan mietintö edellä mainituista asioista (*Pain. asiakirj. N:o 72 vuodelta 1912*) sisältää erinäisiä periaatteellisia lausuntoja, jotka, jos Kaupunginvaltuusto ne hyväksyy, vaikuttavat myöskin kulunkiarvion laatimiseen. Kulunkiarviovaliokuntakin on sentähden katsonut olevan aihetta ottaa esillä olevat asiat tutkittaviksi ja pyytää selostaa mitä näkökohtia valiokunnassa on näissä asioissa esiintynyt.

Oikean käsityksen saamiseksi niistä perustelmista, joista teknillisten laitosten hallituksen ja Rahatoimikamarin viimeksi esittämät teknillisten laitosten korkomääriä ja kuoletussuunnitelmaa sekä teknillisten laitosten kuoletusvarain käyttämistä uutistoihin ja laitosten pääomavelan ja perustamispääoman ylimääräisiä tileistäpoistoja koskevat ehdotukset ovat johtuneet, lienee tarpeellista lyhyesti selostaa tähän kuuluvain asiain aikaisempaa käsittelyä Kaupunginvaltuustossa.

Mitä ensinnä korkoon ja kuoletukseen tulee, niin oli teknillisten laitosten hallituksen alkuperäinen ehdotus hallituksen kirjelmän mukaan toukokuun 17 päivästä 1911:

että korko, mikä kaupungin teknillisten laitosten on *pääomavelastaan* suoritettava kaupungille, määrätään $4\frac{1}{2}\%$:ksi; sekä

että teknillisten laitosten perustamispääoman kuoletus vahvistetaan toimitettavaksi hallituksen ehdottamain kuoletussuunnitelmain mukaan.

Pääomavelalla tarkoitettiin hallituksen ehdotuksessa laitosten kirjaanpantua perustamis- eli pääoma-arvoa. Kuoletuksen taas tuli vastata kunkin laitoksen osan alkuperäisen perustamisarvon vuotuista poistoa. Niinikään oli hallituksen ehdottamassa kuoletussuunnitelmassa korko ja kuoletus luettu yhteen suoritettavaksi eri vuosina samansuuruisina määrinä.

Marraskuun 14 päivänä 1911 Kaupunginvaltuusto, hyväksymällä Rahatoimikamarin lokakuun 21 päivänä tekemän ehdotuksen, päätti,

että kaupungin teknillisten laitosten tulee *kaupungin obligatsioonilainoista saamistaan varoista* suorittaa korkoa sama määrä, minkä kaupunki itse todellisesti näistä lainoista maksaa, korotettuna lähinnä korkeammaksi kymmenesosaprosentiksi, ollen laskelmassa otettava huomioon sekä pääomanalennukset että lainain hankintakustannukset, sekä

että kaupungin teknillisten laitosten hallituksen tulee laatia eri laitosten kuoletuksuunnitelma, huomioon ottamalla että korko ja vuotuinen kuoleetus erotetaan toisistaan, sekä lähettää se Kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

Kirjelmässä syyskuun 23 päivältä 1912 on teknillisten laitosten hallitus kuitenkin ehdottanut:

että *kaupungin teknillisten laitosten käyttämistä lainavaroista* määrätään kaikkien kolmen laitoksen maksettavaksi samansuuruinen korko, 5 %; sekä

että kirjelmän oheinen, edellä mainitun korkomäärän perusteella laskettu kuoleutus-
taulukko vahvistetaan.

Näiden ehdotusten johdosta puoltaa Rahatoimikamari kirjelmässään N:o 61 samaten kuin Valmistusvaliokunta esillä olevassa mietinnössään kuoleutustaulukon vahvistamista, joten kaikkien kolmen laitoksen olisi, niinkuin teknillisten laitosten hallitus on ehdottanut, maksettava saman määräinen korko perustamispääomastaan.

Jos Kaupunginvaltuusto hyväksyy Valmistusvaliokunnan ehdotuksen, on se samalla luopunut marraskuun 14 päivänä 1911 tekemistään päätöksistä ja yhtynyt teknillisten laitosten hallituksen kirjelmässä toukokuun 17 päivältä 1911 esitettyyn periaatteelliseen kantaan.

Mitä taas tulee kysymykseen, miten teknillisten laitosten meno- ja tulosäännöt on pantava kaupungin yleiseen kulunkiarvioon, niin lienee huomautettava, että 1910 vuoden kulunkiarviossa oli teknillisten laitosten *menoiksi* luettu ainoastaan semmoiset menot, joita ei käynyt lukeminen varsinaisiin käyttökustannuksiin, ja *tuloiksi* se säästö — toisin sanoen tulot, niistä vähennettyä käyttökustannukset — mikä laskettiin laitoksista olevan.

Tähän järjestelyyn ei 1910 vuoden kulunkiarviovaliokunnalla ollut mitään muistuttamista. Kulunkiarvionjärjestelyssä Kaupunginvaltuusto kuitenkin päätti, että Rahatoimikamarin on otettava tutkittavaksi, eikö teknillisten laitosten kulunkiarviota kävisi vastedes järjestäminen niin, että siinä esiintyisivät laitosten kaikki menot sekä että tulopuolelle pantaisiin brutto- eikä nettotulot.

Tämän Kaupunginvaltuustolta saamansa ohjeen johdosta pani Rahatoimikamari 1912 vuoden rahasääntöehdotuksen menopuolelle teknillisten laitosten kaikki menoerät ja tulopuolelle laitosten bruttotulot. Kun teknillisten laitosten menosääntöön siten pantiin myöskin laitosten osalta maksettavat korot ja kuoleutus, pantiin tulopuolelle vastaava tulomäärä «Korkoja ja kuoleutusapumaksuja».

1911 vuoden kulunkiarviovaliokunta yhtyi Rahatoimikamarin käsitykseen, mutta huomautti, että teknillisten laitosten lasketun taloudellisen tuloksen valaisemiseksi olisi tärkeätä, että rahasääntöön liitettäisiin sitä osottava erityinen taulukko. Tähän nähden kulunkiarviovaliokunta ehdotti:

että kaupungin yleiseen meno- ja tuloarvioon vastedes pannaan teknillisten laitosten täydelliset meno- ja tulosäännöt;

että kulunkiarvioon vastedes liitetään teknillisten laitosten taloudellista tulosta osottava taulukko, siten järjestettynä kuin mietinnön oheinen liite näyttää; sekä

että teknillisten laitosten kirjanpito on näiden laitosten tehtävä, ollen nämä velvolliset Rahatoimikonttoriin lähettämään neljännesvuosibilansseihin tarvittavat tiedot.

Sen ohessa otettiin kulunkiarviovaliokunnassa harkittavaksi, eikä, siihen nähden että osa teknillisten laitosten uutistöiden kustannuksista suoritetaan laitosten voittovaroista taikka lainavaroista sekä toinen osa taas rahasäännön mukaisella kuoletuksella, viimeksi mainittu osuus olisi merkittävä sarakkeen ulkopuolelle, jommoiseen menettelyyn valiokunnan mielestä oli sitä enemmän syytä, kun kuoletusmääriä ei suoriteta käteisellä kaupunginrahastoon, vaan teknilliset laitokset käyttävät ne uutistöittensä kustantamiseen. Valiokunnan mielestä sentähden olisi menosääntöön uutistöitä varten pantu määräraha luettava pois lasketusta kuoletuksesta. Viimeksi mainittua ei niinmuodoin pantaisi menosääntöön eri eräksi, eikä myöskään vastaavaa tuloa tarvitsisi panna tulosääntöön «Korkeiden ja kuoletusapumaksujen» kohdalle.

Asiaa Kaupunginvaltuustossa käsiteltäessä huomautettiin, että Rahatoimikamarin rahasääntöehdotuksen mukaan teknilliset laitokset eivät saisi ensinkään käyttää kuoletusvarojaan uutistöihin, vaan olisi näiden kustannukset suoritettava taksoitus- tai lainavaroista, ja ehdotettiin että kysymys, miten teknillisten laitosten kuoletusvarat olisi käytettävä, annettaisiin Rahatoimikamarin edelleen valmisteltavaksi. Tämän ehdotuksen Kaupunginvaltuusto hyväksyi.

Sen johdosta mitä asiassa niinmuodoin on aikaisemmin tapahtunut, ei Valmistusvaliokunnan mietinnön sivulla 4 oleva lausunto ettei Kaupunginvaltuuston aikaisemmin tekemää päätöstä korkoa ja kuoletusta koskevassa asiassa ole oikein käsitetty näy olevan täysin perusteltu. Sillä lukuun ottamatta Kaupunginvaltuuston marraskuun 14 päivänä 1911 korkomääriin ja kuoletussuunnitelmaan nähden tekemiä päätöksiä, joista Valmistusvaliokunta nyt hyvillä syillä ehdottaa luovuttavaksi, ei Kaupunginvaltuusto toistaiseksi ole korkoon ja kuoletukseen nähden tehnyt päätöksiä, jotka sisältäisivät sen suuntaisia ohjeita kuin Valmistusvaliokunta mietinnössään mainitsee.

Rahatoimikamarin mietinnöissä N:oissa 62 ja 63 olevissa teknillisten laitosten hallituksen kirjelmässä tehdyt ehdotukset ovat aiheutuneet likinnä siitä, että hallitus on huolehtinut teknillisten laitosten kehittämisestä ja käyttämisestä kaupungille edullisimmalla tavalla. Näyttää kuitenkin siltä kuin Rahatoimikamari olisi väärinkäsittänyt mietinnössä N:o 62 käsitellyn ehdotuksen. Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan ne rahamäärät, jotka vastaavat teknilliselle laitoksille vahvistetun kuoletussuunnitelman mukaan kaupunginkassaan suoritettavan vuotuismaksun ja sen vuotuismaksun välistä erotusta, minkä kaupunki suorittaa teknillisille laitoksille antamiensa obligatsioonilainain osista, olisi vuoteen pantava kulunkiarvioon teknillisten laitosten uutistöitä varten, jota vastoin hallituksen mielestä nämä määrät *kävisi* kulunkiarviota laatiessa *tarpeen mukaan* varainmenon laitosten uutistöihin. Siitä huolimatta näyttää Valmistusvaliokunnan ehdotus että Kaupunginvaltuusto jättäisi nämä esitykset huomioon ottamatta olevan täysin perusteltu. Sillä ei teknillisten laitosten perustamis- eli pääoma-arvoihin vaikuta se, minkä laatuista varoja Kaupunginvaltuusto osottaa laitosten uutistöihin. Mutta näihin arvoihin kyllä vaikuttavat niistä tehdyt poistot. Ja tässä kohden noudatettaviin periaatteisiin nähden Kulunkiarviovaliokunta on hiukan toista mieltä kuin Valmistusvaliokunta.

Näyttää siltä kuin tätä asiaa arvoitellessa ei saisi vertailla teknillisiä laitoksia m. m.

kouluihin ja sairaaloihin. Jälkimmäiset voi tavallisesti alkuperäisessä kunnossaan tai ver-
raten vähäisillä kustannuksilla vuosikymmeniä käyttää tarkoitukseensa. Niiden miltei koko
perustamisarvo käsittää rakennuksia, joiden arvo, ei, jos niitä hyvin pidetään kunnossa,
mainittavasti alene. Teknillisten laitosten perustamisarvo taas on melkoiselta, usein enim-
mältä osalta sidottuna konelaitoksiin, joiden arvo vähenee kulumisen, teknikan edistyksen,
uusien keksintöjen, laitosten tuotantokyvyn lisäämistä tarkoittavien vaatimusten y. m.
johdosta.

Kulunkiarviovaliokunta ei sentähden voi yhtyä siihen Valmistusvaliokunnan lausun-
toon, että teknillisten laitosten perustamisarvosta suoritettavan koron ja kuoletuksen
laskeminen olisi perusteltua ainoastaan teknillisten laitosten tuotteiden ykköshintain laske-
misen vuoksi, eli että mainittu korko ja kuoletus ei valaisisi kulunkiarviota. Kulunki-
arviovaliokunnan mielestä olisi vaikea määrätä kantaansa niihin suuriin teknillisten laitosten
uutistöitä ja parannuksia koskeviin ehdotuksiin nähden, joita useimmiten on ratkaistavana
kulunkiarviota järjestellessä, ellei ottaisi huomioon teknillisten laitosten taloudellisia
tuloksia, joiden saattamiseksi oikeaan valoon myös täytyy ottaa lukuun laitosten perus-
tamisarvojen korko ja kuoletus. Aikaisemmin ei Kaupunginvaltuustokaan ollut toisella
kannalla. Kun teknillisten laitosten hallitus kirjelmässä toukokuun 17 päivältä 1911 hu-
mautti, että teknillisiä laitoksia teknikan nopean kehityksen johdosta uhkaa vaara että
osa niiden laitteita käy vanhanaikaiseksi, toisin sanoin, on edullisesti korvattavissa uusilla
laitteilla, ennenkuin säännöllinen kulutus sitä vaatisi, sekä että tuon tuostakin tarpeelliset
suuremmat laajennustyöt vaatisivat pääomia, jonka koron ja kuoletuksen suoritus saattaisi
käydä liian rasittavaksi, ellei vanhojen laitosten arvosta myös tehtäisi ylimääräisiä poistoja,
ei Kaupunginvaltuusto vastustanut tätä lausuntoa, vaan päinvastoin saman kirjelmän
johdosta päätti myöntyä hallituksen ehdotukseen 111,238 markan 39 pennin suuruisen
ylimääräisen poiston tekemisestä. Tosin Valtuusto päätöstä tehdessään huomautti, että
sitä «ei saisi pitää samanlaatuisten kysymysten periaatteellisena ratkaisuna vastaisen
varalle», mutta tämä rajoitus ei sisältänyt sitä, että Kaupunginvaltuusto vastedes asettuisi
sille periaatteelliselle kannalle, joka nyt esiintuodaan Valmistusvaliokunnan mietinnössä.

Vaikka siis Kulunkiarviovaliokunta teknillisten laitosten pääoma-arvojen tileistäpoista-
misen tarpeellisuuteen nähden on samaa mieltä kuin teknillisten laitosten hallitus, ei
valiokuntakaan, Valmistusvaliokunnan esittämistä muista syistä, ole voinut yhtyä mie-
tinnöissä N:oissa 62 ja 63 tehtyihin Rahatoimikamarin ja teknillisten laitosten hallituk-
sen ehdotuksiin.

Valmistusvaliokunta kajoa lisäksi kysymykseen, olisiko teknillisten laitosten korkoa
ja kuoletusta vastaavat rahamäärät pantava rahasääntöön vai ei, ja tulee siihen käsityk-
seen, että näin ei ole tehtävä, koska sen johdosta kaupungin tulojen ja menojen loppu-
summa ylittäisi näillä korko- ja kuoletusmäärillä oikean määränsä eikä rahasääntö niin-
muodoin antaisi oikeata kuvaa kaupungin tuloista ja menoista.

Myönnettävä on, että tätä asiaa käy pitäminen pelkkänä kirjanpitokysymyksenä,
sekä että rahasääntökannalta olisi täysin tyydyttävää, jos mainitut erät poistettaisiin
rahasäännöstä ja sen sijaan pantaisiin kulunkiarvion ohaiseen liitteeseen, joka osottaisi

teknillisten laitosten lasketun taloudellisen tuloksen, huomioon otettuna myöskin korko ja kuoletus.

Mutta Valmistusvaliokunnan periaatteellisen kannan hyväksyminen siinä kohden, että kaupungin tulojen loppusummaa ei ole rahasääntöön pantava todellista määräänsä suurempana vaikuttaisi muissakin kohdin kulunkiarvion laatimiseen.

Tähän katsoen näyttää olevan tarpeellista huomauttaa, mille kannalle Kaupunginvaltuusto aikaisemmin on asettunut samallaisissa tapauksissa.

Vuodeksi 1911 laatimansa kulunkiarvioehdotuksen perustelmissa huomautti Marian sairaalan hallitus «sitä luonnotonta asianlaitaa että, samalla kun kaupungin laitokset panevat Marian sairaalan maksettavaksi sähköstä, kaasusta, vedenkulutuksesta ja puhtaanapidosta täyden maksun, sairaalaa puolestaan ei oikeuteta kantamaan mitään maksua vaivahoitohallituksen määräyksestä siellä hoidetuista potilaista». Jos näiden potilaitten osalta, joita on noin 80 % sairaalan koko potilasmäärästä, pantaisiin vaivahoidon rahassäännön maksettavaksi tavallinen päivämaksu, Smk 1:30, mikä ei läheskään vastaa heidän todellisia hoitokustannuksiaan, näyttäisi, huomauttaa hallitus, sairaalan rahassäännön tulopuoli lisäännystä ja samalla myös sairaalan kulunkiarvio esiintyisi oikeammassa valossa.

Kulunkiarviovaliokunta huomautti, että tämä toimenpide kaupungin kannalta katsoen on *ainoastaan kirjanpitokysymys*, mutta puolsi sitä, koska mainittujen hallintooharain menot ja tulot siten esiintyisivät selvempinä sekä sitä paitsi kaupungin todelliset vaivahoitomenot paremmin tulisivat näkyviin.

Valiokunnan ehdotuksen mukaisesti *Kaupunginvaltuusto päätti* antaa Rahatoimikamarin tehtäväksi vastedes kulunkiarvioehdotuksen menopuolelle panna tarpeellinen määräraha varattomain henkilöiden hoidon kustantamiseksi Marian sairaalassa, *jota määrärahaa tulopuolella vastaisi saman määräinen mainitun sairaalan sairasmaksujen lisäännys*.

Tämän johdosta on Rahatoimikamari 1913 vuoden kulunkiarvioehdotuksessa vaivahoidon rahassäännön menoluokkaan «apurahoja ja kustannuksia laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten» pannut sairaitten ja mielenvikaisten henkilöiden hoitokustannuksia varten yli 500,000 markan nousevan rahamäärän, jonka vastapainona tulopuolella on vastaava Marian sairaalan sairaanhoidon ja Kivelän sairaalassa annettavan mielisairaiden hoidon tuottamain tulojen lisäännys.

Kokouksessaan lokakuun 8 päivänä 1912 on Kaupunginvaltuusto päättänyt, että teknillisten laitosten on käyttämistään tonttialueista suoritettava vuotuisia vuokria kaikkiaan 33,700 markkaa, sekä että nämä vuokramäärät on maksettava tammikuun 1 päivästä 1913 ja sentähden otettava huomioon 1913 vuoden meno- ja tulosäännössä.

Kaupunginvaltuuston täksi vuodeksi vahvistamassa meno- ja tulosäännössä on poliisilaitoksen menojen joukossa virka- y. m. huoneistojen vuokria yhteensä 108,695 markkaa, josta määrästä 105,200 markkaa on tulosäännössä tulona kaupungin kiinteästä omaisuudesta, jommoiseksi myös on luettu Bengtsårin kasvatuslaitoksen maksettava 13,000 markan suuruinen vuokra, joka niinkään on pantu saman kasvatuslaitoksen menojen joukkoon.

Esimerkkinä muista rahasäännön tulopuoolellakin tavattavista menoeristä mainittakoon kaupungin oma veden, kaasun ja sähkövirran kulutus, jonka arvo nousee yli 300,000 markan.

Kulunkiarviovaliokunnasta on näyttänyt siltä kuin Valmistusvaliokunnan periaatteellinen lausunto tässä asiassa aiheuttaisi ottamaan sen perinpohjaisemmin selvitettäväksi.

Ellei kulunkiarvion laatimistapaa nyt muuteta, vaan noudatetaan samaa järjestystä kuin 1912 vuoden kulunkiarviossa, jossa teknillisten laitosten korko ja kuoletus samoin kuin erinäiset muut puhtaisiin kassaeriin kuulumattomat menot luetellaan menopuolella ja vastaavat erät tulopuolella, sopisi mahdollisen väärinkäsityksen välttämiseksi erityisessä taulukossa osottaa, mitkä nämä erät ovat sekä mikä kaupungin menojen ja tulojen loppusumma oikeastaan on. Kulunkiarviovaliokunnassa on kuitenkin pantu kyseeseen, eikö teknillisten laitosten kulunkiarvioon nähden olisi sopivinta, että yleiseen rahasääntöön samoin kuin aikaisemminkin menojen joukkoon pantaisiin ainoastaan uutistyöt ja tulojen joukkoon ainoastaan laitosten laskettu säästö, jota vastoin kulunkiarvion oheisista liitteistä kävisi selville laitosten täydellinen kulunkiarvio, jonka Kaupunginvaltuusto kulunkiarviota käsitellessään tutkisi erikseen.

Vieläkin eräästä tärkeästä asiasta on Valmistusvaliokunnan mietinnössä lausuntoja, jotka, jos niitä olisi noudatettava, tuottaisivat teknillisten laitosten hallitukselle vaikeuksia.

Valmistusvaliokunta lausuu sivulla 2: «Jos jokin määrärahaerä havaitaan tarkoitukseensa riittämättömäksi, on lisäystä pyydetävä ja Kaupunginvaltuuston se myönnettävä» sekä «jos taas osotetussa määrässä syntyy ylijäämää, ei tätä saa muuhun tarkoitukseen käyttää», ja edelleen sivulla 4 «Mitä Kaupunginvaltuusto siten myöntää, saa rahasäännön eri luokissa olevain ohjeitten mukaan tarkoitukseensa käyttää. Jos määräraha osottautuu riittämättömäksi tahi jos jossakin erässä syntyy säästöä, on sellaiset eroavaisuudet käsiteltävä niinkuin rahasäännön muista eristä on säädetty». Sitä itsenäisyyttä silmällä pitäen, mikä laitosten hallitukselle on suotava näiden sisäiseen hallintoon nähden, ei kuitenkaan liene hallituksen toimivaltaa liian ankarasti rajoitettava, mikäli laitoksille osotettujen määrärahaain käyttämistä koskee. Sattuu nimittäin menoja, jotka eivät ole vältettävissä, ja jos hallituksen täytyy joka kerta kun eri luokkiin kuuluva määrärahaerä ylitetään pyytää Kaupunginvaltuustolta lisäystä, syntyy siitä viivytystä, joka usein voi vaikuttaa haitallisesti laitoksiin ja sitä paitsi tuottaa suunnatonta vaivaa sekä teknillisten laitosten hallitukselle että Kaupunginvaltuustolle.

Lopuksi lienee huomautettava, ettei Kaupunginvaltuusto vielä ole tehnyt päätöstä Rahatoimikamarin mietinnössä N:o 43 vuodelta 1911 esitetyn, teknillisten laitosten hallituksen tekemän laitosten perustamisarvojen kuoletusehdotuksen johdosta, josta kuitenkin lienee päätettävä, ennenkuin Kaupunginvaltuusto vahvistaa ehdotetun korko- ja kuoletustaulukon.

Haluten edellä lausutulla täydentää Valmistusvaliokunnan ehdotusta rohkenee Kulunkiarviovaliokunta ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että teknillisten laitosten kirjaanpannusta perustamisarvosta laskettava korko määrätään 5⁰/₁₀:ksi kaikkien kolmen laitoksen osalta;

*että hyväksytään Rahatoimikamarin mietintöön N:o 43 sisältyvä teknillisten laitosten hallituksen esittämä laitosten kuoleusehdotus sekä Rahatoimikamarin lausuntoon N:o 61 liittyvä korko- ja kuoleus-
taulukko;*

että Rahatoimikamarin lausunnoissa N:oissa 62 ja 63 tehdyt ehdotukset jätetään huomioon ottamatta; sekä

että 1913 vuoden Kulunkiarviovaliokunnan on harkittava sekä Kaupunginvaltuustolle mahdollisimman pian annettava lausunto siitä, miten teknillisten laitosten kulunkiarvio on sopivin panna yleiseen menojen tulosääntöön.

Valiokunnan on vielä ilmoitettava, että allekirjoittaneet Relander ja Tallberg, jotka eivät ole kaikin puolin yhtyneet edellä oleviin lausuntoihin, ovat puolestaan kannattaneet ainoastaan tämän mietinnön viimeistä pontta sekä olleet sitä mieltä, ettei muissa kohdissa nyt olisi päätöstä tehtävä.

Helsingissä, joulukuun 2 päivänä 1912.

A. E. Alfthan.

**Gösta Björkenheim.
Otto Stenroth.
Ferd. von Wright.**

**H. M. J. Relander.
Julius Tallberg.
W. Zilliacus.**

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1912.

*Valiokunnanmietintö kaupungin 1913 vuoden
meno- ja tulosäännöstä.*

Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli tarkoitusta varten asettamansa kulunkiarviovaliokunnan toimeksi antanut tarkastaa ensintulevaksi vuodeksi laaditut kaupungin meno- ja tulosääntöehdotukset, on valiokunta saanut vastaanottaa seuraavat asiakirjat, nimittäin:

1:ksi) Maistraatin valmistaman, kirjelmässä viime marraskuun 25 päivältä Kaupunginvaltuustolle lähetetyn 1913 vuoden meno- ja tulosääntöehdotuksen sekä sen oheisen, Rahatoimikamarin laatiman samallaisen ehdotuksen ynnä erinäisiä muita liitteitä (Pain. asiakirjat N:ot 68 ja 77 vuodelta 1912);

2:ksi) Kaupunginvaltuuston päätöksen määrärahan myöntämisestä Kaupunginvaltuuston aikaisempain huoneistojen ja Maistraatin huoneistojen korjaus- ja muutostöitä varten;

3:ksi) Kaupunginvaltuuston läheteet, jotka koskevat a) kahdelle silmätautien poliklinikalle anottuja määrärahoja; b) ylimääräisen määrärahan myöntämistä kaupungin kirjastoa varten; sekä c) määrärahan myöntämistä suksien ostoon kansakoululapsille;

4:ksi) Valmistusvaliokunnan läheteet, jotka koskevat a) Raastuvanoikeuden toisella, kolmannella, neljännellä ja väliaikaisella viidennellä osastolla palvelevien kaupunginpalvelijain, kaupunginvoutien ja kriminaalieksekuuttorin palvelusmiesten sekä erinäisten Maistraatin vahtimestarien palkanparannusanomuksia; b) ehdotusta että menosääntöön pantu, Tullikamarista päivittäin saatavista tiedonannoista maksettava palkkio lakkautettaisiin; c) määrärahan myöntämistä lisäkoneenkäyttäjän palkkaamiseksi hoitamaan tullihuoneen ja tullihaaraosaston lämpöjohtoja; d) määrärahaa yhden vahtimestarin palkkaamiseksi työ- ja vaivaistaloon ennestään olevain lisäksi; e) määrärahaa eräitten työkoneitten sekä erinäisen uuden kaluston ostoon mainittuun työ- ja vaivaistaloon; f) Vaivaishoitohallituksen sihteerin palkkionkorotusta y. m.; g) apurahan myöntämistä ruotsinkielisten rinnakkaisten iltakurssien järjestämiseksi ruuanlaiton, ompelun ja lastenhoidon opetusta varten; h) erinäisten ylimääräisten määrärahaain myöntämistä Kasvatuslautakunnan tarpeisiin; i) määrärahaain myöntämistä Ruotsalaisen teatterin ja Folkteaterin kannatusavuksi; j) määrärahaa Rahatoimikonttorin huoneiston muutostöiden kustantamiseen; k) määrärahaa Kivelän sairaalan korjaustöitä varten; l) määrärahaa vesiklosettien laittamiseksi kahteen palolaitoksen talossa olevaan huoneistoon; m) määrärahaa väliaikaisen jalkasillan teettämiseksi satamaradan poikki; o) määrärahaa kaupungin historian

aikaansaamiseksi tarpeellisten töiden alottamiseen; p) määrärahaa koirain tappamiseen; sekä q) menosääntöön vankeusyhdistyksen turvakoteja varten pantujen määrärahaan korottamista; niin myös

5:ksi) Pörssikomitean valiokunnalle osottaman kirjelmän määrärahan myöntämisestä arvopaperipörssin voimassapitämiseksi.

Rahasääntöehdotuksia sekä muita valiokuntaan lähetettyjä ja saapuneita asiakirjoja tarkastellessaan on valiokunta havainnut olevan aihetta seuraaviin lausuntoihin ja ehdotuksiin.

Menot.

I. Kaupungin velat.

Tähän pääluokkaan nähden ei valiokunnalla ole mitään muistuttamista.

II. Kaupungin virastot.

2. Raastuvanoikeus.

Rahasääntöehdotuksensa perustelmissa Maistraatti huomauttaa, että Rahatoimikamari on Kaupunginvaltuuston viime lokakuun 29 päivänä Raastuvanoikeuden väliaikaiselle viidennelle osastolle vahvistamaan rahahasääntöön tehnyt sen muutoksen, että kaupunginpalvelijain palkat on korotettu 1,600 markasta 2,000 markkaan, minkä ohessa, asianomaisten hakemuksesta, on kulunkiarvioehdotuksen seuraavassa aliluokassa mainittujen, Raastuvanoikeuden toisella, kolmannella ja neljännellä osastolla palvelevien kaupunginpalvelijain pohjapalkkaan tehty samanlainen muutos. Vaikka Maistraatin mielestä olisi ollut sopivampaa, että näitä palkanparannuksia olisi tutkittu erinäisten muiden kaupungin palveluksessa olevain kaupunginpalvelijain ja ulosottoapulaisten tekemäin, Kaupunginvaltuuston ratkaisua nykyään odottavain anomusten yhteydessä, ei Maistraatti ole, koska ei ole tahtonut epäillä palkanparannuksen tarpeellisuutta, käynyt Rahatoimikamarin ehdotusta muuttamaan, mutta on Maistraatti kuitenkin huomauttanut, ettei mainittujen Raastuvanoikeuden palvelusmiesten palkkoja liene katsottava epätyytyttävämmiksi kuin useimpain heihin verrattavain kaupunginpalvelijain ja ulosottoapulaisten palkat ovat.

Paitsi edellä mainittuja palkkaetujen parantamista tarkoittavia anomuksia on valiokuntaan lykätty erinäisiä muitakin samanlaatuisia, eli kaupunginvoutien ja kriminaalieksekuutorin palvelusmiesten sekä eräitten Maistraatin vahtimestarien tekemät anomukset, joita Rahatoimikamari on antamassaan lausunnossa osittain puoltanut. Valiokunnan käytettävänä olleen ajan täpäryys ei ole sallinut käydä seikkaperäisemmin tarkastelemaan kaikkien näiden anomusten aiheellisuutta, mikä kuitenkin on näyttänyt valiokunnasta olevan tärkeä jo senkin vuoksi, että nyt kenties myönnettävät palkankorotukset ehkä aiheuttavat toisiltakin tahoilta tekemään samantapaisia anomuksia. Valiokunta on sentähden katsonut olevan ehdottaminen, että kaikkia tässä puheena olevia anomuksia tutkimaan asetettaisiin erityinen, esimerkiksi kolmi-miehinen valiokunta, sekä että Rahatoimikamarin rahasääntöehdotukseen jo pannut Raastuvanoikeuden kaupunginpalvelijain palkankorotukset nyt poistettaisiin ja nämä palkat niin ollen toistaiseksi pysytettäisiin nykyisissä määrissään. Jos tämä ehdotus saavuttaa Kaupunginvaltuuston hyväksymisen, lienee siis

*erä 2 Ylimääräistä kaupunginpalvelijaa merkittävä 3,200 mar-
kaksi 4,000 markan sijasta*

sekä osastossa

3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelijat.

seuraavat palkkaerät merkittävä allamainituin määrin, nimittäin:

<i>2 Kaupunginpalvelijaa Raastuvanoikeudessa, palkkaa à 1,600:—</i>	
<i>korotusta 10 v:n palveluksesta à</i>	<i>400:— 4,000:—</i>
<i>1 Kaupunginpalvelija Raastuvanoikeudessa, palkkaa . 1,600:—</i>	
<i>korotusta 10 v:n palveluksesta ¹/₃:stä 1913.</i>	<i>266:67 1,866:67</i>
<i>3 Kaupunginpalvelijaa Raastuvanoikeudessa, palkkaa à 1,600:—</i>	
<i>korotusta 5 v:n palveluksesta</i>	<i>200:— 5,400:—</i>

Tämän ohessa päättäneen Kaupunginvaltuusto

*asettaa erityisen valiokunnan tutkimaan kaikkia edellä mainit-
tuja anomuksia.*

4. Ulosotto toimi.

Rahasääntömietinnössään on Maistraatti katsonut olevan syytä Kaupunginvaltuustolle huomauttaa, että helmikuun 27 päivänä 1897 annetun K. Asetuksen

mukaan kaupungin ulosottotoimen (toisen kaupunginvoudin) velvollisuutena on ei ainoastaan periä ja ulosottaa Helsingin kaupungin maksettaviksi panemat verot ja maksut, vaan myös antaa virka-apua kruunulle, sen virastoille ja viranomaisille, kirkolle, erinäisille yleisille kassoille ja laitoksille sekä muille kunnille tulevien verojen ja maksujen saamiseksi; ja mietinnön oheisesta liitteestä, jossa mainitaan niiden erilaatuisten verolippujen luku, joita varten toisen kaupunginvoudin virka-apua on vuosina 1903—1912 pyydetty, näkyy, että suurin osa niistä on ollut kruunun, kirkon ja muiden kuntain verolippuja. Edelleen on ulosottotoimen (kriminaalieksekuuttorin) asia, marraskuun 20 päivänä 1896 ja elokuun 19 päivänä 1898 annettujen K. Ase-
tusten johdosta, antaa virka-apua vapausrangaistusta määrääväin tuomioiden sekä sakkopäätösten täytäntöönpanossa. Ja kun siis toisen kaupunginvoudin ja hänen apulaistensa toiminta vain vähäiseltä osalta hyödyttää Helsingin kaupungin ja enimmältä osalta kruunun ja kirkollisten seurakuntain etuja sekä kriminaalieksekuuttorin ja hänen alaistensa ulosottoapulaisten työ kokonaan tarkoittaa yleisen oikeusjärjestyksen edistämistä, oli Maistraatti tahtonut Kaupunginvaltuuston harkittavaksi esittää, *eikö olisi syytä ryhtyä sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että niin Valtio kuin Helsingin kirkolliset seurakunnatkin ottaisivat osaa kaupungin ulosottotoimen kustannusten suorittamiseen.*

Kun valiokunnan tietenkin on ollut mahdoton ehtiä tutkia edellä mainittua kysymystä, mutta se kuitenkin on näyttänyt ansaitsevan tarkempaa selvitystä, on valiokunta katsonut olevan ehdottaminen

että sitä varten asetettaisiin erityinen valiokunta.

III. Kunnallishallinto.

2. Rahatoimikamari.

Ylimääräisen apulaissihteerin palkkaamiseksi on merkitty 6,000 markan määräraha, lukien palkaksi 500 markkaa kuukaudessa. Rahatoimikamari huomauttaa, että tämä menoerä on ainoastaan näennäisesti uusi, koska Kaupunginvaltuusto on kuluvaksi vuodeksi myöntänyt sen käyttövaroistaan. Näin onkin laita, mutta Valtuuston päätös ei sisältänyt, että tuollainen virkailija asetettaisiin kauemmaksi kuin kuluvan vuoden loppuun, minkätähden erän merkitseminen b*:llä — mikä osottaisi tuollaisen päätöksen olevan olemassa — ei näy olevan paikallaan, vaan on merkinä oikeastaan oleva c*. Tämän huomautuksen tehtyään valiokuntakin osaltaan saa puoltaa puheenalaista määrärahaa, jonka myöntämisen puolesta näkyy esitetyn päteviä syitä.

4. Liikennekonttori.

Erityisessä Kaupunginvaltuustolle lähetetyssä kirjelmässä on Rahatoimikamari ilmoittanut, että Liikennekonttori on, sen jälkeen kun rahasääntöehdotus oli laadittu, Kamariin antanut esityksen sen 1,600 markan suuruisen erän lakkauttamisesta, joka on Konttorin menosääntöön pantu palkkioksi päivittäisten tietojen antamisesta Tullikamarista, ja oli Konttori esityksensä perustelemiseksi maininnut pääasiassa seuraavaa:

Puheenalaiset tiedot, joita ryhdyttiin hankkimaan Kaupunginvaltuuston elok. 31 p:nä 1875 tekemän päätöksen johdosta, tarkoittavat tuulaakimaksun debiteerauksen ja sen seikan tarkastamista, että kaikki tullinalaisten tavarain ilmoituskirjat ovat Konttoriin saapuneet. Tämän tarkastuksen tuottama työ on vuosi vuodelta lisääntynyt ja vie jo nykyään henkilökunnan aikaa siinä määrin, että se haittaa Konttorin muita töitä. Tämän epäkohdan poistamiseksi oli Konttori hankkinut seikkaperäisen selvityksen kaikista asiaan vaikuttavista seikoista ja näistä tullut siihen johtopäätökseen, että puheenalainen tarkastus nyttemmin merkitsee niin vähän, että sen haitatta käy lakkauttaminen, koska näiden tietojen johdolla aikaansaadut oikaisut tuulaakimaksujen debiteeraukseen eivät ole kohtuullisesti suhtautuneet näiden tietojen hankkimisesta oleviin kustannuksiin. Tämän väitteensä tueksi Konttori mainitsee, että puheenalainen tarkastus on järjestetty niin, että ennen maksulipun antamista tavaranomistajalle toinen kirjuri tarkastaa toisen tekemän debiteerauksen, ja itse tavaraa annettaessa vertaillaan tuulaakimaksun määrää tavaranomistajan siinä tilaisuudessa näyttämään tullilaskuun. Vähäpätöinen määrä verolippuja jää kuitenkin noutamatta, joten siis näihin merkitty tuulaakimaksun debiteeraus ei ole vertailtavissa tullilaskuun. Kaikkien tullauskirjain debiteerauksen tarkastaa sitä paitsi liikennekamreeri kohta kun ehtii, eli samana tahi seuraavana päivänä. Erinäiset esitetyt numerotiedot, jotka osottavat, minkä verran tuulaakimaksujen erhedebiteerauksia on oikaistu sen jälkeen kun debiteeraukset on kirjoitettu Konttorin päiväkirjaan, osottavat että Konttorissa toimitettujen debiteerausten tulos on ollut sangen tyydyttävä, mutta erittäin pistää silmään se seikka, että Tullikamarista annettujen tietojen johdolla toimitettu lisätarkastus käy niin kalliiksi, että se voiton sijasta tuottaa kaupungille melkoista tappiota, joka nousee esitettyjen numerotietojen osottamaa määrää suuremmaksikin, kun otetaan huomioon että vain osa kaikista tuulaakimaksun debiteerauksen oikaisuisista on tehty näiden tietojen johdolla, sillä näitä oikaisuja on aiheutunut muistakin syistä. Niinpä on virheitä huomattu, kun tavaranomistaja on näyttänyt tullilaskun sen jälkeen kun debiteeraus on kirjaanpantu; erittäinkin on liikadebiteerauksia useimmiten oikaistu tavaranomistajan ilmoituksen johdosta. Aikaisemmin on puheenalaisilla Tullikamarista saaduilla tiedoilla ollut suurempaa merkitystä tarkastuksen kannalta, kun nimittäin tullitaksan käyttäminen luotettavain käsikirjain puutteessa tuotti suuria vaikeuksia, mikä ei nyttemmin enää ole laita. Jos edellä mainittuun menoerään lisätään kus-

tannus siitä työstä, minkä näiden tietojen vertaileminen päiväkirjaan tuottaa ja joka kustannus alhaisen arvion mukaan nousee 1,500 markkaan vuodessa, niin kohoaa näiden kustannusten kokonaismäärä niin suureen summaan, ettei Konttorin mielestä ole hyvin harkittua enää tällaista tarkastusta jatkaa. Näin ollen Konttori esittää, että puheenalainen määräraha lakkautettaisiin ensintulevan tammikuun 1 päivästä.

Rahatoimikamari on katsonut olevan puoltaminen Liikennekonttorin ehdotusta, ja kun valiokuntakin on siihen voinut yhtyä, saa valiokunta ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että menosääntöön pantu erä „Palkkiota päivittäisten tietojen antamisesta tullikamarista“ on ensintulevan vuoden alusta lakkautettava.

Rahatoimikamarin ilmoituksen mukaan on Liikennekonttori lisäksi maininnut, että Katajanokan tullihuoneen lämpöjohtoa hoitamaan 175 markan kuukausipalkalla asetettu koneenkäyttäjät otti Makasiininrannan tullihaaraosastoa avattaessa vuonna 1909 myös hoitaakseen sikäläisen lämpöjohtoon 50 markan lisäpalkkiosta kuukaudessa, minkä johdosta Konttorin menosääntöön on tuosta ajankohdasta lähtien pantu tätä tarkoitusta varten 225 markan kuukausimääräraha 9 kuukaudeksi vuoteen. Kun nyttemmin kuitenkin on huomattu, että lämmitystä, eritoten mainitussa tullihuoneessa, täytyy toimittaa niin pitkä aika vuorokaudesta, ettei yksi koneenkäyttäjät ehdi tyydyttävästi hoitaa molempia puheenalaisia lämpöjohtoja, täytyy tämä työ jakaa kahden koneenkäyttäjän kesken, kuitenkin ainoastaan 7 kuukautena vuodesta, koska touko- ja syyskuulla yksi ainoa henkilö voi hoitaa molemmat johdot. Mainittujen 7 kuukauden ajaksi olisi sentähden asetettava kaksi koneenkäyttäjää, jotka kumpikin saisivat 175 markan kuukausipalkan, jota vastoin kuukausipalkka touko- ja syyskuulta olisi niinkuin tähänkin asti 225 markkaa, minkätähden ja kun tarkoitukseen tarvittaisiin 2,900 markan vuosimääräraha, Liikennekonttorille ehdotettuun ensintulevan vuoden menosääntöön olisi tätä varten lisättävä 875 markkaa.

Tätäkin esitystä on Rahatoimikamari puoltanut, ja on se valiokunnankin mielestä aiheellinen, minkätähden valiokunta ehdottaa

että menoerä „1 Koneenkäyttäjät lämpöjohtoa varten 9 kuukauden aikana à 225:— Smk 2,025:—“ muutetaan kuuluvaksi „2 Koneenkäyttäjää lämpöjohtoa varten 2,900 markkaa“.

5. Satamakonttori.

Ylimääräisten satamakonstaapelien palkkaamiseen on varattu 27,000 markan arviomääräraha. Tästä määrarahasta on Rahatoimikamari maininnut, että summa

perustuu Kaupunginvaltuuston kokouksessaan helmikuun 27 päivänä kuluvaa vuotta hyväksymiin periaatteisiin. Ja kun painavat syyt Rahatoimikamarin mielestä puoltavat määrärahan varaamista puheenalaiseseen tarkoitukseen ensi vuodeksikin, on Rahatoimikamari pannut satamakonttorin ilmoittaman määrän menosääntöehdotukseensa. Rahatoimikamari on kuitenkin lausunut toivomuksen, että sikäli kuin ylimääräisiä satamakonstaapeleja toimestaan eroaa, avonaisiksi tulleita paikkoja ei enää täytettäisi.

Rahatoimikamarin lausumaan käsitykseen yhtyen saa valiokunta puheena olevassa asiassa ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että Satamakonttorin ottamien ylimääräisten satamakonstaapelien erotessa toimestaan seuraajia ei asetettaisi näihin toimiin, ellei Kaupunginvaltuusto, erityisestä esityksestä, toisin pääitä.

6. Kaupungin yleisten töiden Hallitus ja Rakennuskonttori.

Tämän osaston menoeriä tarkastellessaan on valiokunnan huomio kiintynyt siihen, että kaupungininsinöörin sekä teknillisten laitosten johtajain palkkaedut eivät valiokunnan mielestä nykyään nousee sellaisiin määriin kuin nämä tärkeät ja paljotöiset toimet näyttävät vaativan. Paitsi että valiokunta on, mikäli mainittuja johtajia koskee, järempänä tässä mietinnössä esittävä ne ehdotukset, joihin valiokunta näin ollen on havainnut olevan aihetta, koskettelee valiokunta tässä kaupungininsinöörin palkkakysymystä. Puheenalaiselle virkailijalle on taattu 12,000 markan palkka ynnä 10% korotus pohjapalkastaan 5 ja 10 vuoden palveluksesta, joita korotuksia nykyinen kaupungininsinööri jo nauttii, minkä lisäksi hänen matkarahojaan varten on 600 markan määräraha. Siihen nähden että on välttämätöntä pitää etevä ammattimies tässä kaupungille erittäin tärkeässä virassa ja niihin paljon parempiin palkkaetuihin katsoen, joita etevillä ominaisuuksilla varustettu viranpitäjä voi saada yksityisen teollisuusyrityksen palveluksessa, tulee valiokunnan mielestä siihen tulokseen, että kaupungin oma etu vaatisi jossain määrin parantamaan kaupungininsinöörin nykyisiä palkkaetuja.

Tähän katsoen on valiokunta tahtonut Kaupunginvaltuuston harkittavaksi ehdottaa

että kaupungininsinöörin palkka määrättäisiin 15,000 markaksi sekä nykyiselle viranpitäjälle tämän johdosta myös myönnettäisiin sellainen lisäys hänelle 10 vuoden palveluksesta tulevaan palkankorotukseen, että sitä maksettaisiin 3,000 markkaa 2,400 markan sijasta.

Uutena eränä on tullut lisäksi yksi insinöörinvirka katu-, laituri- ja satamarakennusosastolla. Kaupungin yleisten töiden Hallituksen tämän viran perustamisen puolesta esittämät perustelmat ovat sekä Rahatoimikamari että valiokunta havainneet päteviksi, ja saa valiokunta sentähden, toistaen Rahatoimikamarin tässä kohden tekemän ehdotuksen, esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että rakennuskonttorin katu-, laituri- ja satamarakennusosastolle perustetaan insinöörinvirka;

että mainitulle insinöörille maksetaan palkkaa 6,000 markkaa ja matkaraajoja 500 markkaa sekä 10 %:n palkankorotus 5 ja 10 vuoden palveluksesta;

että apulaistyöpäällikölle vahvistettu johtosääntö on oleva puheenalaisen insinöörin noudatettavana; sekä

että kaupungin yleisten töiden Hallituksen tulee täyttää virka kuuden kuukauden molemminpuolisen irtisanomisen ehdolla.

II. Erinäiset lautakunnat.

c) Kunnan työnvälitystoimisto.

Rahatoimikamari on vähentänyt toimiston tarverahain arviomäärärahan 2,000 markasta, jonka määräisenä se on kuluvan vuoden rahasäännössä, 1,500 markkaan sillä perusteella että lämmitys- ja valaistuskustannukset, jotka tähän asti on suoritettu tarverahoista, nyttemmin on pantu eri eriksi. Valiokunnalle on kuitenkin huomautettu, että lämmitysmäärärahaa, joka nyt on merkitty 460 markaksi, todellisuudessa ei ole tähän asti suoritettu tarverahoista, vaan muista varoista, sekä että tarverahain määräraha olisi korotettava 2,200 markkaan, joka summa tänä vuonna kuluu ja jota vähemmäksi toimisto ei voi näitä menojaan supistaa.

Valiokunta katsoo tämän johdosta olevan ehdottaminen

että kunnan työnvälitystoimiston tarverahain määräraha merkitään, arviolta, 2,200 markaksi.

IV. Katu- ja laituri-valaistus.

Harkitessaan kysymystä lisätyn kaasuväläistuksen edelleen ulottamisesta laajemmille aloille on Rahatoimikamari voinut hyväksyä kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen laatiman ehdotuksen puheenalaisen välaistuksen asteettaiseksi parantamiseksi. Parempi välaistus alhaispaine-vahvavalolamppuja käyttämällä toimeenpantaisiin seuraavilla kaduilla, nimittäin: Luotsikadulla, Eerikinkadulla, Lapinlahdenkadulla, Pohjoisrannassa, Uudella Laivurinkadulla, Annankadulla, Helenankadulla, Sofiankadulla, Wladimirinkadulla, Fredrikinkadulla, Antinkadulla, Yrjönkadulla, Korkeavuorenkadulla, Ludvikinkadulla, Fabianinkadulla, Etelä-Makasiinikadulla, Länsirannassa, Kluuvikadulla, Hallituskadulla, Pohjois-Makasiinikadulla, Unioninkadulla, Kruunuvuorenkadulla, Kauppiankadulla, Kanavatorilla, Kirkkokadulla ja Kasarminkadulla. Perustamiskustannukset nousisivat 22,634 markkaan sekä vuotuiset kunnossapitokustannukset 5,836 markkaan.

Muuan vähemmistö valiokunnassa on tahtonut nykyään evätä vastamainitun ehdotuksen sekä sentähden tähän pääluokkaan «Muita katuvalaistuksen kustannuksia» varten pannusta 17,000 markan määrärahasta vähentää edellämainitun 5,836 markan määrän ja XII pääluokkaan menopuolelle pannusta perustamiskustannusten määrärahasta 22,634 markkaa.

Rahatoimikamarin ehdotus ettei sähkökatuvalaistusta vuonna 1913 laajennettaisi on valiokunnan mielestä sitä enemmän perusteltu, kun ei ole olemassa selvitystä siitä, miten tuollaisen katuvalaistuksen kustannukset suhtautuisivat vastaavan kaasuväläistuksen kustannuksiin.

Samalla kun valiokunta yhtyy Rahatoimikamarin lausumaan toivomukseen *että sähkötehdas vastaisiin vuosikertomuksiinsa panisi seikkaperäiset tiedot siitä, minkä veran tehtaalla on omia kustannuksia kaupungin katuvalaistukseen käytetystä virrasta, samoin kuin vastaavista seikoista on tietoja vesijohtolaitoksen ja kaasutehtaan kertomuksissa, katsoo valiokunta olevan ehdottaminen, että Kaupunginvaltuusto päättäisi*

kehottaa kaupungin teknillisten laitosten Hallitusta hankkimaan ja aikanaan Kaupunginvaltuustolle antamaan täydellinen selvitys siitä, mihin määrään katukilometriä kohti kaupungin omat kustannukset nousevat katujen välaistemisesta kaasulla eri välaistustehoa käyttämällä ja mihin määrään vastaavat omat kustannukset nousevat katujen välaistemisesta sähköllä.

V. Palolaitos.

4. Työkalut ja kalusto.

Rahatoimikamarin ehdotuksessa puheenalaisen nimikkeen kohdalla esiintyvä 40,000 markan määräraha automobiiliruiskun ostoon on johtunut palomestarin esityksestä että tulensammutusveneeseen sekä yhden, ehkä useammankin automobiilin ostoon myönnettäisiin kaikkiaan 133,000 markan määräraha. Rahatoimikamari on tästä asiasta antanut seikkaperäisen lausunnon sekä siinä ensinnäkin johdattanut mieleen että, sittenkun Kaupunginvaltuusto toukokuun 14 päivänä 1907 oli päättänyt palolaitokselle hankittavaksi tulensammutusveneeseen, antoi Palotoimikunta marraskuussa 1908 ohjelman ja laatuluettelon tuollaisen ruiskuveneen rakentamista varten sekä pyysi tarkoitukseen myönnettäväksi 133,000 markan määrärahaa. Kokouksessaan joulukuun 1 päivänä viimeksi mainittua vuotta Kaupunginvaltuusto myöntyi tähän esitykseen sekä antoi Palotoimikunnan tehtäväksi laatia tuollaisen sammutusveneeseen hankintakontrahti, minkä ohessa päätettiin että tarpeellinen kustannusmäärä, jonka suorittamiseen antamainsa sitoumusten mukaan ottaisivat osaa valtio 33,000 markalla, Kaupunkien Yleinen Paloapuyhtiö 16,500 markalla sekä Suomen Teollisuudenharjoittajain Keskinäinen Paloapuyhdistys 6,600 markalla, pantaisiin 76,900 markan määräisenä 1909 vuoden menosääntöön. Kulunkiarviovaliokunnan esityksestä Kaupunginvaltuusto kuitenkin viimeksi mainitun vuoden yleistä kulunkiarviota käsitellessään muutti päätöksensä niin, että mainitun tulensammutusveneeseen hankkiminen saisi toistaiseksi jäädä sillensä. Nytemmin on palomestari esittämiensä syiden nojalla ehdottanut, että puheenalainen määräraha kokonaan pantaisiin 1913 vuoden menosääntöön, mutta että ainoastaan osa siitä käytettäisiin ruiskuveneeseen hankkimiseen, joka olisi rakennettava vaatimattomampaa kokoa ja toisen laatuinen kuin aikaisemmin puheena ollut, sekä että tuntuva osa määrarahasta käytettäisiin automobiiliruiskujen ostoon. Palomestarin esittämien syiden nojalla on Rahatoimikamari hänen ehdotuksiinsa yhtynyt. Kamari on niinkään hankkinut tiedon siitä, että niin Kaupunkien Yleinen Paloapuyhtiö kuin Teollisuudenharjoittajain Paloapuyhdistyksen suostuvat myöskin nyt edellytetyssä tapauksessa täyttämään aikaisemmin antamansa lupaukset ja siis suorittamaan ylempänä mainitut apumaksut puheenalaisen palokaluston hankkimiseen. Valtiolta ei Rahatoimikamari ole katsonut voivansa tiedustella puheenalaista asiaa, ennenkuin Kaupunginvaltuusto on tehnyt lopullisen päätöksen asiassa. Tähän nähden ja kun Kamarin mielestä ei ole syytä epäillä, ettei valtio suostuisi tässä tapauksessa avustamaan mainittujen palokalujen hankkimista aikaisemmin myöntämällään rahamäärällä, on Kamari menopuolelle pannut määrärahan sanottua tarkoitusta varten. Koska asiaa ei kuitenkaan käy pitäminen niin valmisteltuna, ettei Palotoimikunnan puolelta olisi tarpeen erityistä seikkaperäistä esitystä, on Rahatoimikamari tahtonut ehdottaa että mainittua määrärahaa ei saisi käyttää, ennenkuin Palotoimikunta on asiassa antanut perustellun esityksen sekä Kaupunginvaltuusto tämän johdosta tehnyt lopullisen päätöksen.

Näin ollen ja kun puheenalaisen palokaluston hankinta lienee toimitettavissa vähitellen, on Rahatoimikamarin menosääntöehdotukseen pantu ainoastaan 40,000 markkaa, jota vastoin jälellä oleva 93,000 markan määrä on katsottu olevan sopivin lukea 1914 vuoden menoihin.

Sittenmin on Maistraatti, neuvoteltuaan asiasta palomestarin kanssa, pitänyt erittäin tärkeänä, että kaupungin palolaitoksella, paitsi sitä raskaampaa, voimakkaalla pumpulla varustettua paloruiskua, jonka hankkimista edellä mainittu määräraha tarkoittaa, myös on käytettävänäan kevyempi automobiiliruisku, joka erittäinkin olisi joutuisasti käytettävissä laitakaupungilla ja kaupungin metsämailla puhjenneissa tulipaloissa, minkätähden Maistraatin mielestä on 1913 vuoden rahäsääntöön myös ollut pantava tähän tarpeellinen 25,000 markan määräraha; ja oli puheenalainen menoerä sen johdosta korotettu 65,000 markkaan.

Valiokunta puolestaan yhtyy siihen, että Kaupunginvaltuuston nyt olisi myönnettävä puheenalainen määräraha kokonaisuudessaan jotta sillä hankittaisiin yksi isompi ja yksi pienempi automobiiliruisku sekä pienehkö ruiskuvene ja, esimerkiksi, ruisku, joka sijoitettaisiin kaupungille hankkeissa olevaan hinaajaveneeseen, sittenkun Palotoimikunta on, niinkuin Rahatoimikamari on edellyttänyt, laatinut tarkemman ohjelman puheenalaisen kaluston hankkimista varten. Valiokunta on kuitenkin ollut sitä mieltä että, kun koko siten puolet määrärahaa ei tarvittane 1913 vuoden kuluessa, olisi puolet summasta eli 66,500 markkaa pantava mainitun vuoden ja loput 1914 vuoden menosääntöön. Niinikään on valiokunta arvellut että ainakin edellämainittujen paloapuyhtiöitten apumaksut pitäisi voida saada jo ensi vuonna ja on sentähden tässä mietinnössä tuonnempana käsitellessään tuloehdotusta palaava asian tähän puoleen.

Valiokunta saa näin ollen ehdottaa

että edellämainittua tarkoitusta varten nyt myönnettäisiin kaikkiaan 133,000 markan määräraha suoritettavaksi siten, että puolet siitä pannaan maksettavaksi 1913 vuoden ja loput 1914 vuoden menosäännöstä; sekä

että mainittua määrärahaa ei saisi käyttää, ennenkuin Palotoimikunta on asiassa antanut seikkaperäisen esityksen sekä Kaupunginvaltuusto tämän jälkeen tehnyt lopullisen päätöksen siinä.

VI. Poliisilaitos.

Tämän pääluokan kohdalla ei ole ilmaantunut syytä huomautuksiin.

VII. Terveyden- ja sairaanhoito.

Kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon menosääntö osottaa Rahatoimikamarin vuodeksi 1913 laatiman rahasääntöehdotuksen mukaan varsin tuntuvaa kohoamista, eli S:markasta 980,799: 37 tänä vuonna S:markkaan 1,629,636: 50, joten lisäennys on Smk 648,837: 13. Rahatoimikamari on tämän menosäännön kohoamisen johdosta laatinut yhdistelmän rahasäännön tämän osan menoista eri ajanjaksoina vuodesta 1900 lähtien ja havainnut lisäennuksen olleen vuosina 1900—1905 60 %, vuosina 1905—1910 likimittäin 90 % sekä vuosina 1910—1913 125 %. Tässä laskelmassa ei ole otettu lukuun niitä tuntuvia rahamääriä, mitkä Terveydenhoitolautakunta vuosittain on vahvistetun rahasäännön lisäksi hankkinut Valtuuston käyttövaroista. Rahatoimikamari mainitse sentähden itsellään olleen monituisia kertoja aihetta tutkia terveyden- ja sairaanhoitomenojen miltei pelottavaa kasvamista.

Valiokunta on tämän johdosta katsonut olevan aihetta Terveydenhoitolautakunnalta hankkia täydelliset tiedot terveyden- ja sairaanhoidon menoista vuodesta 1901 lähtien. Näihin menoihin sisältyvät, niinkuin mietinnön oheisesta liitteestä II näkyy, niin vakinaiset menot kuin vaivashoidonkin sairaanhoitokustannukset sekä Lautakunnan eri vuosina Valtuuston käyttövaroista hankkimat lisämäärärahat. Taulukko on laadittu Rahatoimikamarin ja Terveydenhoitolautakunnan vuosilta 1901—1911 antamain vuotuisten tietojen nojalla; vuodelta 1912 on numerotiedot otettu Kaupunginvaltuuston vahvistamasta rahasäännöstä sekä vuodelta 1913 Rahatoimikamarin laatimasta rahasääntöehdotuksesta.

Kun absoluuttiset numeroluvut, semmoisina kuin Rahatoimikamari ne esittää, suhtauttamatta niitä väestön ja kaupungin kasvamiseen, eivät tietenkään voi antaa oikeaa käsitystä näiden menojen lisääntymisestä, on ne valiokunnan pyynnöstä laskettu kaupungin henkikirjoitettua asukaslukua kohti itsekunakin vuonna vuodesta 1901 lähtien vuoteen 1913 asti.

Vertailun vuoksi on sitä paitsi liitteessä III esitetty Tukholman vastaavat numerotiedot vuosilta 1908—1911 yhdisteltyinä samaa periaatetta noudattaen kuin liitteessä II Helsinkiin nähden vuosilta 1901—1913.

Suomen muista kaupungeista ei ole ollut yhdisteltävissä puheenalaista kysymystä valaisevia pitempiä lukusarjoja. Kuitenkin sopii mainita, että vuonna 1910 Tampereella, väkiluvun ollessa 45,078 henkeä, terveyden- ja sairaanhoitokustannukset olivat Smk 4: 38 sekä Vaasassa samana vuonna, väkiluvun ollessa 20,197 henkeä, Smk 5: 19 asukasta kohti.

Liitteestä II näkyy, että vastaavat kustannukset Helsingissä, asukasluvun ollessa 144,483 henkeä, olivat Smk 7: 39.

Liitteessä II olevasta taulukosta näkyy, että rahasäännön tämän osan menot ovat, niinkuin luonnollista onkin, kohoamistaan kohonneet, ja samalla että tämä kohoaminen on käynyt sitä joutuisammin mitä enemmän kaupunki ja sen väkiluku

ovat kasvaneet. Jos nimittäin tarkastaa henkilöä kohti olleita menoja, niin huomaa että lisäännys on vuosina 1901—1905 ollut keskimäärin 21 penniä, vuosina 1905—1910 taas 57 penniä sekä 1910—1913 vihdoin 85 penniä vuodessa.

Vertailu Tukholman oloihin osoittaa suhteen sielläkin olleen sama. Vuosina 1908—1911 on Tukholman väkiluku, joka viimeksi mainittuna vuonna oli 345,216 henkeä, lisääntynyt vuodessa keskimäärin 6,695 hengellä kustannusten kohotessa keskimäärin Smk 1:29 henkeä kohti. Vastaavat numeroluvut Helsingistä, väkiluvun vuonna 1911 ollessa 150,430 henkilöä, ovat: väenlisäys 20,851 henkeä ja kustannusten kohoaminen Smk 0:52.

Tämä asianlaita eli että terveyden- ja sairaanhoidon menot kohoavat sitä nopeammin mitä enemmän väkiluku kasvaa, saa pääasiallisen selityksensä siitä seikasta, että kaupungin väestön kaikki luokat eivät lisäännä samassa suhteessa. Verraten suurin on lisäännys työväestön ja vähävaraisten luokassa. Kun näitä aineksia, joilta tavallisesti puuttuu tietoa ja kykyä noudattaa terveydenhoidon yksinkertaisimpiakaan vaatimuksia, kasaantumistaan kasaantuu verraten ahtaalle alueelle ja useasti hyvinkin ahtaisiin asuntoihin, koituu siitä tietenkin lisääntyviä terveydellisiä epäkohtia ja vaaroja. Seurauksena tästä on runsaamman ja tehokkaamman terveydenhoidon sekä laajempain terveydenhoitolaitosten tarve.

Edellä olevasta selostuksesta käynee selville, että varsinkin viime vuosina huomattavaa terveyden- ja sairaanhoitoimien suhteellisesti nopeampaa lisääntymistä ei ole katsottava luonnottomaksi asiantilaksi, vaan luonnolliseksi seuraukseksi kaupungin ja sen väkiluvun kasvamisesta. Aivan todennäköisesti on vastedeskin käyvä niin, että menot lisääntyvät suhteellisesti nopeammin kuin väkiluku kasvaa.

Koska kuitenkin on suotava, että tälläkin kaupunginhallinnon alalla noudatetaan mahdollisimman suurta säästäväisyyttä, ja tuntuu siltä kuin, erittäinkin kaupungin nopeasti kasvaviin sairaanhoitolaitoksiin nähden, erältä kohdin muutettu ja ehken edullisempi taloudenhoito olisi aikaansaataavissa, on valiokunta tahtonut yhtyä Rahatoimikamarin ehdotukseen, että Kaupunginvaltuusto päättäisi erityisen valiokunnan asettamalla hankkia selvyyttä tähän asiaan.

Kaupungin menojen laskemista silmälläpitäen olisi valiokunnan mielestä suotava, että ainakin lähiaikain varalle olisi olemassa suunnitelma, jota noudatettaisiin kaupungin sairaanhoitolaitoksen vastaisessa kehityksessä. Kun Terveydenhoitolautakunnan henkilökunnalla on täysi työ hoitaessaan Lautakunnan käsiteltäviin kuuluvia lukuisia erilaatuisia asioita, on valiokunta katsonut olevan ehdottaminen, että edellä mainittu erikoisvaliokunta myös saisi tehtäväkseen selvittää kysymystä, onko kaupungissa tarpeen laajempia tahi uusia sairaanhoitolaitoksia. Valiokunnan jäseniä valitessa olisi tätäkin asiaa pidettävä silmällä.

Tämän johdosta ehdotetaan

että asetetaan erityinen valiokunta, jonka on annettava Kaupunginvaltuustolle selvitys käykö kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon taloudellista hallintoa uudestijärjestäminen sekä tarvitseeko kaupunki lähiaikoina nykyistä laajempia tahi uusia sairaanhoitolaitoksia.

3. Marian sairaala.

Menoluokassa e) *Taloussosasto* on kahden ompelijattaren kuukausipalkat korotettu 30:stä 38 markkaan sekä kahden pesijättären palkat 25:stä 33 markkaan. Tämän korotuksen perustelemiseksi Rahatoimikamari mainitsee, että Kamari, huomattuaan että mainituille henkilöille oli ehdotettu myönnettäväksi vuokratuloja 8 markkaa kuukaudessa, oli, pitäen periaatteellisesti oikeampana että kuukausipalkkoja korotetaan vastaavalla määrällä, tämän mukaisesti muuttanut tehdyn ehdotuksen.

Valiokunta, joka on päinvastaista mieltä kuin Rahatoimikamari ja siis katsoo että rahamäärä, joka todellisuudessa maksetaan vuokratulojana, myös on sen nimisenä mainittava, tahtoo sentähden ehdottaa muutosta tässä kohden ja mielestään sitä suuremmalla syyllä, koska voi helposti sattua, että puheenalaisille virkailijoille vastedes voidaan antaa asunto sairaalasta, jossa tapauksessa vuokratulot ilman muuta jäävät pois, jota vastoin ehkä kävisi vaikeammaksi alentaa palkkaa. Tämän johdosta ehdotetaan

että edellä mainitut palkkaerät pantaisiin menosääntöön, toinen 30 ja toinen 25 markan määräisenä kuukaudessa; sekä

että mainittujen virkailijain vuokratuloiksi rahasääntöön pantaisiin 8 markkaa kuukaudessa.

6. Poliklinikat.

Kaupunginvaltuustolle antamassaan kirjoituksessa on lääketieteentohtori J. Silfvast anonut, että hänelle myönnettäisiin 6,500 markan vuosiapuraha silmätautien poliklinikan voimassapitämiseksi Kalliossa, ja on hakija anomuksensa tueksi maininnut että, sittenkun hän viime vuoden tammikuussa avasi puheenalaisen poliklinikan varattomia silmäpotilaita, etusijassa lapsia varten, hoidettiin poliklinikassa 11 ensimmäisen työkuukauden kuluessa 2,488 potilasta ja sairaskäyntejä oli 24,294 eli keskimäärin 86 päivää kohti. Saman ajan kuluessa tehtiin 349 leikkausta. Yleisimpiä tauteja ovat olleet tuberkulosi ja silmäpasko, jotka tavallisesti vaativat miltei päivittäistä hoitoa pitemmän ajan kuluessa. Kuluvana vuonna kaikki nämä numeroluvut kohovat tuntuvasti

Terveystieteidenlaitokunta on antamassaan lausunnossa huomauttanut, että hakijan toimittamain tutkimusten mukaan useimmat ja pahimmat tällaiset silmäpaskopesät ovat Kalliossa ja sen lähitienoolla. Kaupungin tulisi sentähden, mikäli mahdollista, estää tätä näkökyvylle turmiollista ja tarttuvaa tautia leviämistä näiltä seuduilta, ja sitä varten olisi sangen tärkeätä saada poliklinikka Kallioon. Sittenkun

hakija Terveystenhoitolautakunnalle antamassaan kirjoituksessa lisäksi oli sitoutunut sopivassa huoneistossa Kalliossa vuoden umpeen ainakin tunnin joka arkipäivä pitämään voimassa maksutonta poliklinikkaa tästä kunnasta kotoisin olevia varattomia silmätautisia varten sekä tähän poliklinikkaan nähden alistumaan Lautakunnan valvontaan, on Lautakunta, jolla ei ole ollut muistutuksen aihetta mikäli hakijan laskemia poliklinikan menoja koskee, esittänyt että Kaupunginvaltuusto myöntäisi hakijalle pyytämänsä määrärahan vastamainituilla ehdoilla ensintulevan tammikuun 1 päivästä lukien.

Tämän lisäksi on myöskin lääketieteentohtori E. Kuhlefelt anonut määrärahaa silmätautien poliklinikan voimassapitoon. Hakija ilmoittaa aikovansa Eiran sairaalassa, missä t:ri A. Nordmanin voimassa pitämä, kaupungilta kannatusapua saava poliklinikka sijaitsee, avata poliklinikan, joka t:ri Nordmanin kanssa tehdyn sopimuksen mukaan yhdistettäisiin hänen poliklinikkaansa; ja anoo hakija, että kaupunki siten yhdistetylle poliklinikalle myöntäisi vuotuista kannatusapua 4,500 markkaa sekä 500 markkaa varattomien potilasten päivämaksuiksi, joihin summiin luettaisiin t:ri Nordmanin poliklinikalle nykyään maksettavat 2,500 ja 200 markan suuruiset määrärahat. Poliklinikka pidettäisiin avoinna kaikkina arkipäivinä, niin että t:ri Nordman samoinkuin tähänkin asti hoitaisi sitä kahtena viikonpäivänä ja hakija muina neljänä päivänä.

Terveystenhoitolautakunta lausuu, että joka päivä avoinna olevan poliklinikan tarve puheena olevassa osassa kaupunkia on jo kauan ollut tuntuva sikäläisen lukuisan työväestön keskuudessa. Kun Lautakunnalla ei ole ollut muistuttamisen syytä hakijan kustannuslaskelmain johdosta, olisi Lautakunta sentähden ollut halukas ilman muuta puoltamaan hakemusta, ellei Lautakunta jo olisi puoltanut myöntymistä t:ri Silfvastin anomukseen apurahan myöntämisestä Kallion silmäpoliklinikan kannattamiseksi. Kun kaupungin menot silmätautien lääkärinhoidosta siten yhdellä kertaa nousisivat 2,700 markasta 11,500 markkaan vuodessa, on Lautakunta ollut esillä olevaan anomukseen nähden jonkun verran epäroivällä kannalla, mutta kuitenkin esittänyt, että hakijalle ja t:ri Nordmanille yhteisesti myönnettäisiin puheenalaisen tarkoitukseen anomansa määräraha, velvoittamalla heidät vähintään tunnin kunakin arkipäivänä vuoden umpeen antamaan maksutonta lääkärinhoitoa kaupungista kotoisin oleville varattomille henkilöille sekä poliklinikkaan nähden alistumaan semmoiseen tarkastukseen, kuin Lautakunta katsoo tarpeelliseksi määrätä.

Esillä olevat kaksi hakemusta on Kaupunginvaltuusto lähettänyt valiokuntaan tutkittaviksi 1913 vuoden kulunkiarvioehdotuksen yhteydessä.

Hakemuksia käsitellessään on valiokunta voinut niitä puoltaa eräin, seuraavassa tarkemmin mainituin ehdoin, ja pyytää erittäin huomuttaa että, kun molemmat poliklinikat sijaitsisivat eri osissa kaupunkia, niitä molempia täytyy pitää tarpeellisina. Valiokunta sentähden ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi.

että t:ri J. Silfvastille myönnetään 6,500 markan apumaksu silmätautien poliklinikan voimassapitoon Kalliossa; sekä

että tämän apumaksun nauttiminen pannaan seuraavain ehtojen varaan:

a) että poliklinikkaa hoitaa joko hakija itse tahi myös joku toinen oikeutettu lääkäri, joka samalla on silmätautien erikoistuntija;

b) että poliklinikkaan otettuja potilaita hoitaa tutkinnon käynyt sairaanhoitajatar;

c) että poliklinikka pidetään avoinna ainakin tunti kunakin arkipäivänä sekä että silloin annetaan maksutta hoitoa varattomille, tästä kaupungista kotoisin oleville, silmätauteja poteville henkilöille;

d) että huoneisto, johon poliklinikka sijoitetaan, on Terveystoimiston lautakunnan hyväksymä; sekä

e) että poliklinikka muutenkin on oleva Terveystoimiston lautakunnan tarkastuksen alainen; niin myös

että menosääntöehdotuksessa poliklinikan silmäosastoa varten oleva 2.500 markan määräraha korotetaan 4.500 markkaan ja päivärahat varattomain sairaiden puolesta 200:sta 500 markkaan sekä että näihin määrärahoihin nähden vahvistetaan samat ehdot, mitkä edellä a), c) ja e) kohdassa on mainittu.

Valiokunta saa tämän ohessa ilmoittaa, että tohtori Silfvastin laatima laskelma poliklinikkansa voimassapitokustannuksista tosin eräiltä kohdin soisi sijaa muistuksille, mutta että apumaksun määrä kuitenkin on näyttänyt kohtuulliselta niitä ehtoja ja määräyksiä silmällä pitäen, joita valiokunta nyt on ehdottanut määrärahan nauttimiseen nähden.

Lopuksi pyytää valiokunta vertailun vuoksi mainita että, jos edellä mainittuihin hakemuksiin myönnytään, nousevat kaupungin menot poliklinikoista vuonna 1913 hiukan yli 12 pennin asukasta kohti, sen sijaan että vastaava kustannusmäärä Tukholmassa vuonna 1911 oli 14 äyriä.

8. Terveystoimisto.

Valiokunnalle on tehty anomus että kaluston kunnossapitoon, lääkkeisiin y. m. ehdotettua määrärahaa korotettaisiin 600 markalla, mikä vastaa kaitsijoille välttämättömän tarpeellisten raitiotielippujen hankintakustannuksia

Tähän myöntyen valiokunta ehdottaa

että puheenalainen arviomääräraha korotettaisiin 1,500:sta 2,100 markkaan.

VIII. Vaivaishoito.

1. Vaivaishoitohallitus.

Kaupunginvaltuustolle lähettämässään esityksessä on Vaivaishoitohallitus maininut että, sittenkun Hallitus oli laatinut ehdotuksen vaivaishoitohallinnon uudestijärjestämiseksi sekä pyytänyt että Kaupunginvaltuusto, edellyttäen että ehdotus pääasiassa voisi saavuttaa Valtuuston hyväksymisen, valitsisi kaksi jäsentä siihen valiokuntaan, minkä Vaivaishoitohallitus aikoi asettaa tarkemmin laatimaan tuota ehdotusta ja siitä kaupungissa voimassa olevaan vaivaishoito-ohjesääntöön johtuvia muutoksia, sekä Kaupunginvaltuusto oli tähän myöntynyt, oli tämä valiokunta nyttemmin kokoontunut, ja olivat Kaupunginvaltuuston valitsemat jäsenet silloin ilmoittaneet, etteivät he, ennenkuin ovat saaneet riittävästi aikaa tarkemmin perehtyäkseen kaikkiin asian arvostelemiseen vaikuttaviin seikkoihin, voi muodostaa itselleen selvää käsitystä Vaivaishoitohallituksen ehdottamain toimenpiteiden tarkoituksenmukaisuudesta ja vaivaishoito-ohjesääntöön tarpeellisista muutoksista. Ja kun asiaa käsitellessä Vaivaishoitohallituksessa ja Kaupunginvaltuustossa oli pantu kyseeseen, eikö hankkeissa olevaa vaivaishoitohallinnon uudistusta olisi likemmältä kytkettävä vapaaehtoisia köyhäinkaitsijoita käyttävään järjestelmään, oli valiokunnassa lausuttu suotavaksi, että tämäkin kysymys otettaisiin valiokunnassa tarkemmin pohdittavaksi. Tämän johdosta valiokunnan työ kestäisi kauemmin kuin Vaivaishoitohallitus oli edellyttänyt. Vaivaishoitoasiain valmistelun asettamista toiselle kannalle ei kuitenkaan käy enää toistaiseksi lykkääminen. Tähän nähden ja kun valiokunta oli samoin kuin Vaivaishoitohallituskin ollut sitä mieltä, että Vaivaishoitohallituksen päättämä uusi asiain valmistelujärjestys on muista uudistuksista riippumatta ja vaivaishoito-ohjesääntöön muutoksia aiheuttamatta toimeenpantavissa, on Vaivaishoitohallitus ilmoittanut aikovansa tammikuun 1 päivästä 1913 lähtien toistaiseksi toimeenpanna valmistelumenetelyssä sen muutoksen, että eräiltä kaitsenta-alueilta saapuneet avustusasiat valmistellaan näiden alueitten johtajain yhteisissä kokouksissa toimitusjohtajan ja asianomaisten kait-sijain läsnäollessa. Mutta kun Vaivaishoitohallituksen jäsenten rasitukseksi tämän johdosta tulisi lisäksi yksi varsinainen kuukausikokous, edellyttää tämä muutos, että heille olisi valmistelukokouksesta maksettava palkiota, lukien 20 markkaa puheenjohtajana toimivalle ja 15 markkaa muille jäsenille.

Kun Vaivaishoitohallituksen kirjeenvaihto on laajenemistaan laajentunut ja nyttemmin myös käsittää Kivelän sairaalassa hoidettuja toispaikkaisia henkilöitä koskevia asioita, ei sihteerinvirkkaa enää käy hoitaminen sivutoimena, vaan on sihtööri ensintulevan vuoden

alusta asetettava vakinaiseksi; ja kun sihteerin palkkaa, Vaivaishoitohallituksen mielestä, ei käy määrääminen 6,000 markkaa vähemmäksi, tarvittaisiin puheenalaiseen tarkoitukseen näin ollen 3,000 markan lisämääräraha.

Vaivaishoitohallitus on lisäksi pyytänyt saada tarpeellisten tarkastustutkimusten toimittamista varten sekä muuten toimitusjohtajan avuksi silmälläpitotoiminnassa asettaa tarkastajan, joka sitä paitsi voitaisiin asianomaisten estettynä ollessa määrätä hoitamaan kaitsenta-aluetta sekä toimitusjohtajan ja lastenhoidontarkastajan toimia. Vaivaishoitohallitus mainitsee kylläkin huomanneensa että, vaikka ehdotetun tarkastajan, hänen velvollisuutenaan olevia tehtäviään silmällä pitäen, osin kävisi asettaminen sellaisten palkkattujen kaitsijain vertaiseksi, joista puhutaan vaivaishoito-ohjesäännön 27 §:ssä, hänelle kuitenkin myös kävisi antaminen tehtäviä, joiden johdosta olisi tarpeellista määritellä hänen velvollisuutensa vaivaishoito-ohjesäännössä. Mutta kun ehdotetun asiain valmistelujärjestyksen johdosta käy välttämättömäksi asettaa toimitusjohtajalle apulainen, sekä kun aikaisemminkin eräässä samanlaatuisessa tapauksessa, nimittäin väliaikaista ylikaitsijaa, nyttemmin lastenhoidontarkastajaa asetettaessa, on menetelty samalla tavalla, on Vaivaishoitohallitus ehdottanut, että Hallitus saisi kaupungin vaivaishoidon palvelukseen väliaikaisesti ottaa tarkastajaksi sanotun virkailijan, jolla olisi edellämainitut tehtävät sekä palkkaa 3,000 markkaa vuodessa.

Vihdoin ja kun Vaivaishoitohallitus on päättänyt ensintulevan vuoden alusta jakaa kaupungin 12 kaitsenta-alueeseen nykyisten 9 sijasta, tulee asetettavaksi kolme uutta kaitsijaa, minkä johdosta ja kun kunkin kaitsijan palkkio on 1,200 markkaa vuodessa, olisi kaupungissa olevien kaitsijain ja vakinaisten maaseutuasiamiesten palkkioiksi käytettävää määrärahaa korotettava 3,600 markalla.

Esillä olevaa esitystä käsiteltyään on valiokunta tahtonut lausua, että pyydetty sihteerin palkanlisäys, joka johtuu hänen virka-asemansa muuttumisesta, samaten kuin tarkastajan palkka ja lisämääräraha uusien kaitsijain palkkaamiseksi, näyttävät olevan niin hyvin perusteluja, ettei Kaupunginvaltuusto voine olla myöntämättä tarpeellisiksi katsottuja määrärahoja.

Mitä sitten tulee Vaivaishoitohallituksen jäsenille niin sanotusta valmistelukokouksesta ehdotettuun palkkioon, katsoo valiokunta olevan huomauttaminen, että Kaupunginvaltuusto hiljattain epäsi Vaivaishoitohallituksen esityksen palkkion myöntämisestä Hallituksen jäsenille kultakin kokoukselta. Näyttää kuitenkin siltä, kuin ei sitä lisätyötä, mikä Hallituksen ehdottaman uuden menettelyn johdosta koituisi Hallituksen jäsenille, kohtuudella kävisi heiltä vaatiminen korvausta myöntämättä, erittäinkin kun heidän muutakin Hallituksessa suorittamaansa työtä, joka vastedes samoin kuin tähänkin asti olisi palkatonta, täytyy pitää verraten rasittavana. Tämän johdosta on valiokunta katsonut voivansa puoltaa esitystä tältäkin kohden.

Valiokunta sentähden ehdottaa

että Kaupunginvaltuusto myöntäisi alempana luetellut määrät, sihteerin palkankorotuksen vatedeskin, mutta muut erät tammi-kuun 1 päivästä 1913 toistaiseksi suoritettavaksi, nimittäin:

	<i>sihteerin palkankorotuksen</i>	<i>Smk 3,000:—</i>
	<i>palkkiota Vaivaihoitohallituksen jäsenille valmistelu-</i>	
	<i>kokouksista, arviolta</i>	<i>” 3,000:—</i>
sekä	<i>tarkastajan palkan</i>	<i>” 3,000:—</i>
	<i>että kaupungissa olevain kaitsijain ja vakinaisten</i>	
	<i>maaseutuasiamiesten palkkioiksi käytettävää</i>	
	<i>määrärahaa korotettaisiin</i>	<i>” 3,600:—</i>

2. Vaivaistalo ja sen yhteydessä olevat laitokset.

a) Vaivaistalo.

Kun työ- ja vaivaistalon siirtyessä Forsbyhyn melkoinen osa sen kalustoa, luettelon mukaan 120,051 markan 73 pennin arvosta, on jätetty Kivelään, on Vaivaihoitohallitus ilmoittanut, että Forsbyn työ- ja vaivaistaloon täytyy hankkia uutta kalustoa. Vaivaihoitohallitus on arvellut, että suurimman osan tätä kalustoa voisi ja pitäisi valmistaa laitoksessa, sittenkun Hallitus on saanut alempana mainitut uudet työkoneet, joiden hankkimisesta se on tehnyt esityksen, ja että ainoastaan se osa kalustoa, mikä pitää heti olla olemassa jotta laitosta voisi käyttää siltä osalta, mikä Vaivaihoitohallitus nyt on ottanut haltuunsa, olisi hankittava muulla tavoin. Tämän johdosta oli Vaivaihoitohallitus antanut toimitusjohtajansa tehtäväksi yksissä neuvoin työ- ja vaivaistalon johtajan kanssa Vaivaihoitohallitukselle ehdottaa, mikä osa kalustoa olisi laitokselle heti tarpeellinen, ja oli Hallitukselle ilmoitettu, että nyt heti olisi hankittava 150 pientä pöytää, 50 isompaa moniosaista pöytää, 350 tuolia, 100 huopapeitettä, 500 paria lakanoita ja 1,000 tyynynpäällistä. Tämän kaluston hankkimiseen on ilmoitettujen ykköshintain mukaan katsottu tarvittavan enintään 25,000 markkaa, minkätähden Vaivaihoitohallitus on esittänyt, että mainittu määräraha osotettaisiin sen käytettäväksi puheenalaiseen tarkoitukseen.

Tämän esityksen johdosta saa valiokunta ehdottaa

että vaivaistalon kaluston arviomääräraha korotettaisiin 6,800:sta 31,800 markkaan.

b) Työlaitos.

Työ- ja vaivaistalon johtajan pyynnöstä on Vaivaihoitohallitus esittänyt, että neljännen vahtimestarin palkkaamiseksi työlaitokseen osotettaisiin 1913 alusta 960 markan vuosimääräraha, jota paitsi vahtimestarille myönnettäisiin maksuton asunto ja elatus.

Pyynnön perustelemiseksi on mainittu että, kun työlaitos Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti on sijoitettu rakennuksen kolmeen kerrokseen ja sitä paitsi palvelusväen asunnot neljenteen, ei kolme vahtimestaria mitenkään voi pitää silmällä töitä. Toimitusjohtajan ja ylikaitsijan mainitaan työlaitoksessa käydessään itsekohtaisesti vakuuttuneen neljännen vahtimestarin tarpellisuudesta.

Kun valiokunta ei ole voinut jäävätä edellämainittuja syitä, saa valiokunta ehdottaa

että neljännen vahtimestarin palkkaamiseksi työlaitokseen myönnettäisiin 960 markan määräraha.

Vaivahoitohallitukselle osotetussa kirjelmässä on työ- ja vaivaistalon johtaja anonut, että Hallitus ryhtyisi toimiin kirjelmän oheisessa luettelossa mainittujen jalkine- ja puusepäntyökoneiden hankkimiseksi vaivaistalon työlaitokseen sekä tämän anomuksensa perustelemiseksi maininnut, että työlaitos ainoastaan siinä tapauksessa, että sille hankitaan nämä koneet, voi vastata tarkoitustaan ja että, jos ainakin kaikki työ- ja vaivaistalossa sekä kaupungin sairaaloissa, kansakouluissa ja muissa laitoksissa tarvittavat puusepän- ja jalkinetyöt kävisi työlaitoksessa suorittaminen, kunta siten saisi korvatuiksi laitoksen vuotuiset kunnossapitokustannukset. Puheenalaisten koneiden hankkimisesta on laskettu olevan kustannuksia 17,800 markkaa.

Asiaa tarkemmin selvittämään on Vaivahoitohallitus asettanut valiokunnan, joka on ehdottanut, ettei ainoastaan hankittaisi ehdotettuja puusepäntyökoneita, joten muun muassa kävisi mahdolliseksi työlaitoksessa valmistaa uudessa työ- ja vaivaistalossa tarvittavat lukuisat huonekalut, vaan myös että pyydetty jalkinetyökoneet hankittaisiin siltä varalta että laitoksessa harjoitettaisiin jalkineiden valmistusta yli työ- ja vaivaistalon oman tarpeen. Edelleen on valiokunta ehdottanut, että asetettaisiin työnjohtaja valvomaan että koneita kunnollisesti käytetään ja hoidetaan sekä ettei niiden käytössä synny tapaturmia.

Vaivahoitohallitus on tämän jälkeen jättänyt asian Kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi sekä, koska olisi suotava, että työlaitoksessa kävisi valmistaminen ei ainoastaan vaivaistalossa tarvittavia huonekaluja ja muita puusepänteoksia ynnä jalkineita, vaan myös mitä kaupunki koulujaan ja muita laitoksiaan varten tarvitsee, esittänyt, että työlaitoksen puusepän- ja jalkinetyöpajaan hankittaisiin ehdotetut puusepän- ja jalkinetyökoneet sekä että enintään 17,800 markan määräraha asetettaisiin tätä tarkoitusta varten Vaivahoitohallituksen käytettäväksi, niin myös että, kun yksi työesimies ei ehtisi eikä edes ammattitietojensa puolesta kykenisi hoitamaan sekä puusepän- että jalkinetyökoneita, Hallitus oikeutettaisiin laitokseen asettamaan kaksi työesimiestä, joilla kumpaisellakin olisi palkkaa 1,200 markkaa vuodessa sekä lisäksi asunto, lämpö ja valo.

Puheenalaisten työkoneiden hyödyn ja tarpeellisuuden osottamiseksi pyytää valiokunta tässä viitata siihen, mitä Kansakoulujohtokunta Kaupunginvaltuustolle hiljattain lähettämässään esityksessä luvan saamisesta rahasääntöön köyhäin kansakoululasten vaate-
tusavuksi pannun määrärahan ylittämiseen on puheenalaisesta asiasta lausunut. Johtokunta huomauttaa muun muassa seuraavaa:

«Esimerkkinä siitä että kansakouluhallinto myös on koettanut saada kansakouluissa tarvittavat suuret jalkinemäärät mahdollisimman halvalla, mainittakoon että kansakoulujen taloudenhoitaja jo viime talvena neuvotteli kaupungin Työ- ja Vaivaistalon johtajan, översti Gustaf Melartin kanssa mahdollisimman suuren jalkinemäärän valmistuttamisesta mainitussa laitoksessa kansakoulujen tarpeiksi. Översti Melart silloin ilmoitti, ettei laitos toistaiseksi kykene täyttämään kansakoulujen jalkinetarvetta, mutta mainitsi samalla, että hän oli Herroille Kaupunginvaltuusmiehille tehnyt esityksen määrärahan myöntämisestä suuremmissa määrin suoritettavaa jalkineiden valmistusta varten tarpeellisten koneiden oston. Kansakoulujen taloudenhoitajan sittemmin viime kesäkuun keskivaiheilla tiedusteltua översti Melartilta, oliko puheenalainen määräraha myönnetty, sekä saatua vastaukseksi, ettei näin ollut laita, kääntyi taloudenhoitaja Helsingin viereisen Kuritushuoneen puoleen, missä jalkineita jo useana vuonna on valmistettu kansakoulujen tarpeiksi, sekä pyysi kesän kuluessa valmistamaan ainakin 2,000 paria jalkineita. Vaikka Kuritushuone, Työ- ja Vaivaistalon sekä yksityisten jalkineliikkeiden taholta nyttemmin alkaneen kilpailun johdosta, on huojistanut jalkineiden hintaa 50 pennillä parilta, on sen vaatima hinta kuitenkin edelleen 25 penniä kalliimpi Työ- ja Vaivaistalon valmisteiden vastaavaa hintaa. Jos viimeksi mainittu laitos olisi kyennyt tyydyttämään kansakoulujen jalkinetarpeen koko kuluvan kalenterivuoden, olisi kaupunginkassan siten saaman voiton käy-
nyt laskeminen 2,000 markan vaiheille.»

Edellä oleva lausunto osaltaan valaisee Vaivaishoitohallituksen tässä käsitellyn esityksen oikeutusta, ja saa valiokunta, sitä puoltaen, Kaupunginvaltuuston päätettäväksi esittää

että puusepän- ja jalkinetyökoneiden ostamiseksi uuteen työ- ja vaivaistaloon myönnetään 17,800 markan määräraha;

että laitokseen saa asettaa kaksi työesimiestä, joilla kumpaisellakin on vuosipalkkaa 1,200 markkaa ynnä asunto, lämpö ja valo, sekä että tähän tarkoitukseen myönnetään 2,400 markan määräraha.

3. Apurahoja ja kustannuksia laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto viime vuonna kulunkiarviota käsitellessään oli päättänyt antaa Rahatoimikamarin toimeksi vastedes rahasääntöehdotuksen menopuolelle merkittä tarpeellinen määräraha varattomain henkilöjen hoidon kustantamiseksi kaupungin sairaaloissa sekä tutkia, olisiko se maksu, mikä nykyään kannetaan sijasta yleisessä sairassalissa, pantava edellä mainittujen kustannusten laskuperusteeksi, vai olisiko siinä otettava huomioon mitä todellisia kustannuksia kaupungilla itsellään on sairaalan kutakin sairassijaa kohti, on tähän menoluokkaan puheenalaista tarkoitusta varten pantu menoerä, jonka Vaivaishoitohallitus on laskenut edellyttäen ensinmainitun laskutavan tulevan käytäntöön. Samoin kuin Vaivaishoitohallituksen samoin Rahatoimikamarinkin

mielestä on paikallaan, että niitä menoja laskiessa, mitkä vaivaihoidon on suoritettava sairaiden ja mielenvikaisten henkilöiden hoidosta, on perusteena oleva — ei kaupungin omat kustannukset — vaan se määrä, mikä kaupungin sairaaloihin otettujen varattomien potilaitten maksettavaksi pannaan. Kaupungin omat kustannukset Marian sairaalaan otetuista potilaista nousevat 4 markan vaiheille potilasta kohti päivässä, jota vastoin vahvistetun taksan mukaan kannetaan Smk 1: 30 jokaiselta yleiseen saliin otetulta potilaalta päivää kohti. Mielenvikaisten hoitokustannukset nousevat noin S:markkaan 4: 50 potilasta ja päivää kohti, jota vastoin maksua kannetaan 2 markkaa potilasta ja päivää kohti. Rahatoimikamarista on näyttänyt luonnolliselta, ettei kaupungin vaivaihoidon tarvitse sen toimesta sairaalaan otettujen potilaitten puolesta maksaa korkeampaa päivämaksua kuin muut varattomat henkilöt maksavat. Sitä paitsi on huomattava, että kaupungin omiin kustannuksiin luetaan laitoksen koko henkilökunnan palkat sekä ruoka ja ylipäättään kaikki menosääntöön pannut eri erät. Jos vielä nämäkin menot luetaan vaivaihoidon suoritettavaan korvaukseen, tulevat samat menot osittain kahdesti menosääntöön. Niinkään on huomattava, että kaupungin omat kustannukset Marian sairaalan eri osastoista ovat erilaiset, mutta niiden määrä ei ole eriteltävissä. Kun vaivaihoidon toimesta sairaalaan otetut henkilöt sijoitetaan sisätautien osastolle, jonka omat kustannukset lienevät halvimmat, ei koko sairaalan oma in kustannusten määrä siis ilmaise oikeata lukua. Eri kannoilta katsoen Rahatoimikamari sentähden pitää Vaivaihoitohallituksen ehdottamaa laskutapaa oikeana; ja kun valiokuntakin on samaa mieltä, saa valiokunta sentähden ehdottaa päätettäväksi

että meno, mikä vahvistetun taksan mukaan pannaan maksettavaksi sijasta kaupungin jonkin sairaalan yleisessä sairassalissa, on oleva perusteena laskiessa sitä kustannusta, mikä vaivaihoidon on suoritettava sen toimesta kaupungin sairaaloihin otettujen sairaiden ja mielenvikaisten henkilöiden hoidosta; sekä

että korvaus on maksettava kuukausittain.

Valiokunnalle on huomautettu, että Rahatoimikamarin kulunkiarvioehdotuksen sivulla 39 käytetty nimitys «Ylikaitsija» sekä sivuilla 41 ja 52 oleva sana «Polttopuut» olisi muutettava, ensinmainittu Kaupunginvaltuuston nyttemmin asiassa tekemän päätöksen mukaisesti «Lastenhoidontarkastajaksi» sekä jälkimäinen sana «Polttoaineiksi», koska käytettäväksi tulee pääasiallisimmin koksia, niin myös että kahden kanslianjohtajan palkankorotus olisi otettava huomioon 500 eikä 250 markan määräisenä, ja lienee

nämä oikaisut menosääntöön tehtävä.

IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.

4. Kansakoulut.

Valiokunta on katsonut olevan mainitseminen että, sittenkun Kaupunginvaltuusto nyttemmin on päättänyt kaupungin kansakoulupiirin syksystä 1913 lähtien jaettavaksi kahtia kielellisellä pohjalla sekä tämän johdosta on asetettava kaksi kansakoulujen taloudenhoitajaa, valiokunnassa on otettu puheeksi, eikö näiden molempain palkkoja olisi nyt otettava menosäännössä huomioon. Kun kuitenkin mainittu päätös todennäköisesti saa aikaan muitakin muutoksia eri määrärahaeriin, mutta tästä seikasta ei ole toistaiseksi selvitystä olemassa, on valiokunta tästä huomautettuaan tahtonut pysyttää nykyisen taloudenhoitajan palkan rahasäännössä entisen määräisenä sekä edellyttää Kansakoulujohtokunnan aikanaan tekevän tarpeellisen esityksen asiassa.

«*Erityisten palkkioiden*» menoluokkaan oli Kansakoulujohtokunta palkkioiksi sijaillille, jotka hoitavat johtajain ja johtajatarten osittaista opetusvelvollisuutta, pannut 13,650 markan suuruisen uuden määrärahan. Rahatoimikamari on huomannut, että tämä rahamäärä on samansuuruinen, jopa suurempikin kuin kaikille johtajille ja johtajattarille maksettaviksi palkkioiksi varattu määräraha. Kamari huomauttaa, että asianomaiset johtajat ja johtajattaret hoitamalla täyden opetusvelvollisuutensa voisivat tuntuvasti lisätä tulojaan, mutta kuitenkin jäisi saavuttamatta se hyöty ja etu, jota puheenalaisen määrärahan myöntämisellä tarkoitetaan. Jos tuollainen määräraha pantaisiin menosääntöön, olisi Rahatoimikamarin mielestä myös asianomaisten johtajain ja johtajatarten opetusvelvollisuutta supistettava vahvistettujen ohjeiden mukaan. Mutta Rahatoimikamari on epäillyt tuollaisen toimenpiteen tarpeellisuutta. Johtajain ja johtajatarten palkkiot eivät ole varsin vähäpätöiset, sillä keskimäärin ne nousevat 20 prosenttiin heidän palkkaeduistaan, ja vaikka näiden virkailijain työtaakka onkin jonkun verran lisääntynyt, ei siitä vielä seuraa, että palkkaa paikalla pitää korottaa. Samoilla perusteilla kävisi miltei kaikilla kunnallisen toiminnan aloilla vaatiminen työtaakan helpottamista tahi palkkain korottamista. — Erittäin tahtoo Rahatoimikamari huomauttaa että, jos kuluvana lukuvuonna saatava kokemus, mikäli koskee työmäärän lisääntymistä sen johdosta että «*Ruokaa köyhille kansakoululapsille*» nimisen yhdistyksen tähän asti suorittama pääasiallinen työ nyttemmin on pantu asianomaisten johtajain ja johtajatarten tehtäväksi, osottaa mainitun työtaakan kasvavan suhteettoman suureksi, käy puheenalaisen määrärahan paneminen ensintulevan vuoden menosääntöön. Lisämäärärahaksi yhteisluokilla toimiville opettajattarille on Kansakoulujohtokunta ehdottanut myönnettäväksi 11,200 markkaa, josta rahamäärästä puheenalaisille opettajattarille ensintulevan vuoden alusta myönnettäisiin 400 markan lisäpalkkio niin kauan kuin he opettavat yhteisluokilla. Tätä määrärahaa Rahatoimikamari ei ole pannut menosääntöehdotukseensa. Kaupunginvaltuusto on kauan ja perinpohjaisesti asiaa valmisteltuaan vahvistanut kansakoulunopettajille maksettavat palkat määrättyjen perusteiden mukai-

sesti. Nyt kuitenkin eräitten opettajatarten palkkaa korotettaisiin, sen johdosta että he opettavat yhteisluokilla ja että poikain opetus on vaikeampaa kuin tyttöjen. Jos tätä perustetta pidettäisiin oikeutettuna, voisi yhtä hyvällä syyllä vaatia, että yhteisluokilla opettavain miesopettajain palkkaa on alennettava, koska heidän työnsä on helpompaa kuin yksinomaan poikia opettavain opettajain. Kaupunginvaltuusto on kuitenkin harkinnut kohtuulliseksi vahvistaa määrätyt palkat opettajille ja samaten opettajattarille. Ei sentähden näy voivan tulla kysymykseen, että kulunkiarvion käsittelyssä otettaisiin pohdittavaksi periaatteellinen kysymys saman palkan maksamisesta samasta työstä, yhtä vähän kuin kulunkiarvion käsittelyssä voi poiketa voimassa olevaan palkkasääntöön nähden vahvistetuista periaatteista. Joka tapauksessa olisi tämä kysymys Rahatoimikamarin mielestä käsiteltävä erikseen eikä rahasäännön yhteydessä.

Valiokunnassa ovat mielipiteet puheenalaisten kahden määrärahan tarpeellisuudesta olleet eriäviä. Jotkut valiokunnan jäsenet ovat niitä tahtoneet puoltaa, jota vastoin jäsenten enemmistön mielestä asia ei ole niin selvitetty eikä tässä yhteydessä niin selvitettävissä, että jo nyt kävisi myöntäminen nämä määräraha-vaatimukset oikeutetuiksi. Tämän johdosta ja kun ei näitä vaatimuksia kuitenkaan, niinkuin Rahatoimikamari on edellyttänyt, ole näyttänyt olevan suorastaan epäminen, on valiokunta tahtonut ehdottaa

että kysymys puheenalaisten kahden määrärahan myöntämisestä annettaisiin tarkoitusta varten asetetun erityisen valiokunnan valmisteltavaksi.

b) Muut kustannukset.

Kansakoulujohtokunnalle antamassaan kirjelmässä on Helsingin suomenkielisten kansakoulujen hiihtokilpailujen toimikunta mainitsemistaan syistä esittänyt, että Vallilan, Kallion ja Töölön sekä Kasarmin- ja Tehtaankadun kansakouluihin kuhunkin hankittaisiin 40 paria noin 7 markan hintaisia suksia sauvoineen ja hihnoineen, minkä jälkeen ruotsinkielisten kansakoulujen tarkastaja oli tätä anomusta Kansakoulujohtokunnassa käsiteltäessä esittänyt, että myöskin viimeksi mainittuihin kouluihin hankittaisiin tarpeellinen määrä suksia harrastuksen herättämiseksi tähän urheiluun. Sittenmin on Kansakoulujohtokunta tehnyt Kaupunginvaltuustolle esityksen että puheenalaiseen tarkoitukseen myönnettäisiin 1,400 markkaa suomenkielisiä sekä 700 markkaa ruotsinkielisiä kansakouluja varten, ollen viimeksi mainittu rahamäärä laskettu suhteellisesti siihen, minkä verran näissä kouluissa on oppilaita suomenkielisten koulujen oppilaslukuun verraten. Tämän esityksen on Kaupunginvaltuusto sittenmin lähettänyt valiokunnan valmisteltavaksi.

Tämän johdosta saa valiokunta lausua, että puheenalainen tarkoitus valiokunnan mielestä on hyvä ja huomiota ansaitseva, mutta että valiokunta kuitenkin on epäroinyt ehdottaa sitä tyydytettäväksi vakinaisesta rahasäännöstä myönnettävällä määrärahalla, vaan lienee apurahaa tähän tarkoitukseen sopiva hakea Anniskeluosakeyhtiön voittovaroista.

Valiokunta siis ehdottaa

että puheenalainen esitys tässä yhteydessä evättäisiin.

Svenska Kvinnoförbundet Liiton Sörnäsän haaraosasto on anonut 4,179 markan apurahaa toimeenpannukseen Sörnäsissä ruotsinkielisiä rinnakkaisiltakursseja ruuanlaiton, ompelun ja lastenhoidon opettamiseksi sikäläisille nuorille naisille ja tytöille.

Hakija mainitsee, että puheenalaiset kurssit järjestettäisiin sellaisia ruotsinkielisiä nuoria tyttöjä varten, joilla ei ole ollut tilaisuutta käydä kansakoulun jatkoloukkia, sen johdosta että heidän on jo varhain täytynyt joko itse ansaita elatuksensa tahi olla apuna kotonaan äidin käydessä ulkotöissä perheen elatuksen hankkimiseksi.

Vaikka Rahatoimikamari on havainnut puheenalaisen hakemuksen ansaitsevan huomiota ja sen tarkoitusta olevan kannatettava, on Kamari kuitenkin ollut sitä mieltä, ettei kaupungin taksoitusvaroja olisi käytettävä tämän laatuisiin armeliaisuusyrityksiin. Tämän johdosta ja kun Rahatoimikamarin mielestä määräraha puheenalaiseen tarkoitukseen olisi sopivin vastedes ja hakijan uudistettua anomuksensa myöntää kaupungin osalle tulevista Anniskeluyhtiön voittovaroista, ei Kamari ole katsonut voivansa puoltaa sanottua anomusta.

Valiokunta on Rahatoimikamarin kanssa yhtä mieltä ja saa sentähden ehdottaa Valtuuston päätettäväksi

että Svenska Kvinnoförbundet Liiton Sörnäsän haaraosaston anomus saada avustusta ruotsinkielisten rinnakkaisiltakurssien toimeenpanemiseksi ruuanlaitossa, ompelussa ja lastenhoidossa Sörnäsän nuoria naisia ja tyttöjä varten nykyään jätettäisiin huomioon ottamatta.

6. Pahatapaisten lasten turvakodit.

Kaupunginvaltuustolle lähetetyssä, valiokuntaan lykättyssä kirjelmässä on Kasvatuslautakunta maininut, että kokouksessa, jonka Lautakunta oli lokakuun 28 ja 29 päivänä kuluvaa vuotta toimeenpannut kasvatuslaitosten toimintaa koskevain erinäisten kysymysten pohtimiseksi, kaikki johtajat ja johtajattaret olivat oppilaiden ruumiillista hoitoa koskevaa kysymystä käsitellessä lausuneet toivottavaksi, että laitosten oppilaat asetettaisiin tarkan lääkärinvalvonnan alaisiksi. Keskustelussa oli mainittu semmoisia seikkoja, että Lautakunta, vaikkei ollutkaan havainnut mahdolliseksi hetimiten toimeenpanna tuollaista valvontaa, kuitenkin oli katsonut tarpeelliseksi, että kaikki Lautakunnan huostaan otetut lapset mahdollisimman pian tutkituttaisiin lääkrillä perinpohjin. Asianomaisten laitosten läheisyydessä asuvat kunnanlääkärit ovatkin suostuneet tuollaisen tutkimuksen toimittamaan sekä myös antamaan jokaisesta lapsesta terveyslipun, niinkuin kaupungin kansakouluissa jo useana vuonna on ollut tavallista. Tästä tutkimuksesta on Kasvatuslautakunta, asianomaisten lääkärien tiedonantojen nojalla, laskenut olevan kustannuksia 1,000 markkaa.

Sikäli kuin Kasvatuslautakunnan työ on laajentunut, on katsottu olevan paikallaan, että ne Lautakunnan huostaan otettujen lasten luettelot, mitkä Lautakunnalla pitäisi olla, laaditaan niin, että niissä on tietoja ei ainoastaan lapsista itsestään, vaan myös heidän vanhemmistaan ja näiden taloudellisista oloista, jommoinen järjestys, sittenkun Vaivahoito-hallitukseen on perustettu rekisteritoimisto, olisi verraten helposti toimeenpantavissa. Suotavaksi on niinkään katsottu, että Lautakunnalla toimistossaan olisi käytettävään kirjallisia tietoja niistä kasvattajista, joille Lautakunta on antanut lapsia hoidettaviksi ja elätettäväiksi.

Sittenkun maahamme on asetettu erityinen suojeluskasvatuksen tarkastaja, on tämä, vaikeivät kaupungin kasvatustilat välittömästi olekaan hänen tarkastettaviaan, vuosikertomuksiinsa pannut tietoja myöskin Kasvatuslautakunnan ja sen alaisten laitosten toiminnasta Lautakunnan antaman tilastoaineiston perusteella.

Kaikkia näitä tarkoituksia varten tarvittaisiin erilaatuisia lomakkeita, ja on ajateltu, että kutakin hoidettavaksi otettua lasta varten laadittaisiin henkilökirja, jossa olisi eri lomakkeisiin kirjoitettuja tietoja edellä mainituista seikoista, minkä ohessa toisenlaatuisia lomakkeita olisi tarpeen Lautakunnan vuosikertomukseen pantavien sekä kaupungin kansakouluntarkastajille ja maamme suojeluskasvatuksen tarkastajalle annettavain tilastollisten yhdistelmän laatimiseksi. Kun nämä enimmäkseen olisi painatettava hyvälle paperille sekä suomeksi ja ruotsiksi ja kun jotkut niistä käsittäisivät kolmekin arkkia, nousisivat eri kirjapainoista hankittujen kustannusarvioiden mukaan kustannukset kaikkien edellä mainittujen lomakkeiden painatuksesta sekä tarpeellisten rekisterikorottien ja laatikkojen hankkimisesta umpiluvuin 1,500 markkaan, jos niitä varataan usemmaksi vuodeksi riittävä määrä.

Edellä mainitussa opettajakokouksessa, jonka keskusteluja johti maamme suojeluskasvatuksen tarkastaja, pidettiin arvokkaita esitelmiä ja lausuttiin myös suotavaksi, että keskustelut painatettaisiin sekä että lyhyt selostus kasvatustilastosten suunnitelmasta ja työstä laadittaisiin jaettavaksi hoidettaviksi otettujen lasten vanhemmille ja muille henkilöille, joita laitosten työ koskee. Tätä painatustyötä varten tarvittaisiin vähintään 400 markkaa.

Edellä lausuttuun viitaten on Kasvatuslautakunta sentähden tehnyt tässä seuraavan ehdotuksen, johon valiokuntakin puolestaan on voinut yhtyä, nimittäin

että Kaupunginvaltuusto tarpeelliseksi havaitun kasvatustilastosten oppilaiden lääkärintutkimuksen kustantamiseksi myöntäisi 1,000 markan ylimääräisen määrärahan sekä erinäisten lomakkeitten painattamiseen hoidettaviksi otettujen lasten henkilötietoja ynnä kasvatustilastosten toiminnasta laadittavia vuotuisia tilastoyhdistelmiä varten 1,500 markan ylimääräisen määrärahan, niin myös Helsingin kaupungin kasvatustilastosten virkailijain ensimmäisen yleisen kokouksen keskustelujen ja laitosten toimintaa koskevan lentokirjasen painattamiseksi 400 markkaa, eli niinmuodoin kaikkiaan 2,900 markkaa.

Lisäksi on valiokunnalle tehty seuraava esitys, jota valiokunta on voinut puoltaa, eli

että Kasvatustalokunnalle myönnettäisiin 1,000 markan määräraha arvaamattomia tarpeita varten.

7. Helsingin kaupungin kirjasto.

Sittenkun Rahatoimikamari oli kaupungin kirjaston Hallituksen esityksestä ehdottanut kuluvaksi vuodeksi myönnettäväksi 2,000 markan lisämäärärahan, josta 230 markkaa käytettäisiin Kallion haarakirjaston vuokraan syyskuulta, jolloin Kallion uusi kirjastotalo voitaisiin luovuttaa tarkoitukseensa, sekä jäljellä oleva osa eli 1,770 markkaa kirjavaraston, erittäinkin lasten- ja nuorisokirjallisuuden täydentämiseen, päätti Kaupunginvaltuusto viime lokakuun 8 päivänä pitämässään kokouksessa osottaa pyydyt 230 markkaa vuokranlisäykseksi, mutta palauttaa määräraha-anomuksen muilta kohdin Rahatoimikamariin, jonka tulisi se ottaa uudestaan käsiteltäväksi 1913 vuoden rahasaäntöehdotusta laatiessaan.

Tämän johdosta on Rahatoimikamari huomauttanut, että Kamarin laatimaan rahasaäntöehdotukseen on pantu kirjain, sanoma- ja aikakauslehtien ostoon ja nidottamiseen käytettäväksi 30,000 markan arviomääräraha. Kun vastaava menoerä kuluvan vuoden rahasaännössä on 24,000 markkaa ja määrärahaa niinmuodoin on korotettu kokonaisella 6,000 markalla, ei Rahatoimikamari ole katsonut olevan syytä tämän lisäksi korottaa puheenalaiseen tarkoitukseen käytettäviä menoja esityksessä mainitulla määrällä, näin sitä vähemmän, kun kirjaston Hallitus on, mikäli mahdollista, jo täyttänyt kuluvana vuonna ilmaantuneet uusien kirjain tarpeet eikä toimenpidettä Kaupunginvaltuuston puolelta enää tänä vuonna ole tarpeen. Jos kuitenkin vasten luuloa ylimääräinen määräraha ensintulevana vuonna kävisi välttämättömän tarpeelliseksi, on Rahatoimikamari ollut sitä mieltä, että Hallituksella on tilaisuus hyvissä ajoin ensi syksynä siitä Kaupunginvaltuustolle ilmoittaa. Mutta Rahatoimikamari ei ole katsonut voivansa puoltaa sitä, että pyydetty määrä myönnetään jo nyt, ennenkuin varmasti tiedetään, onko ylimääräistä määrärahaa tarpeen ja vielä vähemmän minkä verran.

Valiokunta, joka tässä asiassa on samaa mieltä kuin Rahatoimikamari, saa sen tähden ehdottaa

että puheenalainen esitys ylimääräisen määrärahan myöntämisestä evättäisiin.

8. Kansanlastentarhat ja työkoulut.

Valiokunta haluaa tässä mainita, että Rahatoimikamari on puheenalaisiin tarkoituksiin ehdottanut määrärahoja vähemmän kuin oli anottu, minkätähden valiokunnassa on ehdotettu niitä lisättäväksi. Siihen katsoen kuitenkin että kansanlastentarhain apu-

rahat nyt ensi kerran on pantu maksettaviksi vakinaisesta rahasäännöstä ja myös huomioon ottaen mitä Rahatoimikamari tässä kohden on lausunut, ei valiokunnan enemmistö ole tahtonut puoltaa määrärahaan korottamista, vaan on katsonut, että ensin olisi saatava asiasta jotakin kokemusta kansanlastentarhaan nyttemmin toimeenpannun tarkastuksen pohjalla.

10. Muut kansanvalistustarkoitukset.

Tähän menoluokkaan on teatterien määrärahat pantu samansuuruisina kuin ne ovat kuluvalle vuodelle vahvistetussa rahasäännössä. Rahatoimikamari mainitsee, ettei Kamarilta tässä ole jäänyt huomaamatta, että Kaupunginvaltuusto on kuluvalle vuonna myöntänyt ylimääräisiä määrärahoja 5,000 markkaa Ruotsalaiselle teatterille ja 9,000 markkaa Folkteaterille. Mutta kun Valtuusto on tätä päätöstä tehdessään nimenomaan lausunut, että näitä määrärahoja on pidettävä satunnaisina, ja kun eivät mainitut yritykset myöskään ole anoneet korotettua määrärahaa, on Rahatoimikamari ehdottanut myönnettäväksi entisen suuruiset avustukset. Kansan Näyttämö Osakeyhtiön johtokunnan anomuksen 20,000 markan vuosiavustuksen myöntämisestä mainitulle teatterille on Rahatoimikamari jättänyt huomioon ottamatta. Kamari on nimittäin ollut sitä mieltä, että menoarvioehdotukseen pannut teatterien ja soittokuntain kannatusavut jo nousevat niin suurin määriin, ettei sen laatuisiin tarkoituksiin ole ainakaan vakinaisesta rahasäännöstä enempää osotettava.

Sen jälkeen kun Rahatoimikamari oli rahasääntöehdotuksensa laatinut, ovat sekä Ruotsalaisen teatterin kannatusyhdistys että Aktiebolaget Folkteatern tehneet anomuksen avustustensa korottamisesta viimeksi myönnettyihin määriin. Valiokunta ei kuitenkaan ole katsonut tämän johdosta nyt olevan syytä ehdottaa puheenalaisille teattereille ehdotettujen avustusmääräin korottamista, koska paraikaa jatkuvan näytäntövuoden taloudellinen tulos ei vielä ole selvitettävissä eikä myöskään toimitetun uuden kannatussitoumusten merkinnän tulos nykyään tunnettu. Jos yritykset vastedes tarvitsevat lisämäärärahoja, saanee niiden myöntäminen jäädä uudistettujen hakemusten varaan.

Edellä mainittuun Kansan Näyttämö Osakeyhtiön tekemään hakemukseen nähden katsoo valiokunta olevan huomauttaminen että, kun tämän yrityksen taloudellinen asema nyttemmin lienee järjestetty toimeenpantujen arpajaisten tuottamalla säästöllä, näyttää oikeudenmukaisuus vaativan sille myöntämään saman määrän, mikä on ehdotettu Folkteaterille myönnettäväksi, ja ehdottaa valiokunta näin ollen

että Kansan Näyttämölle myönnettäisiin 3,000 markan määräraha.

X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.

4. Majoituslautakunta.

Majoituslautakunta on kulunkiarvioehdotukseensa pannut sihteerin ja majoitusmestarin palkkioiksi kumpaisenkin 2,500 markkaa voimassa olevan rahasäännön mukaisen määrän 2,000 markan sijasta. Vaikka Rahatoimikamari viime vuonna ehdotti samallaista anomusta evättäväksi, on Rahatoimikamari kuitenkin Majoituslautakunnan uudistetusta anomuksesta tällä kertaa tahtonut puheenalaista palkan- korotusta puoltaa. Ehdotuksensa perustelemiseksi on Majoituslautakunta maininnut että sihteerin palkkio on ollut nykyisessä määrässään vuodesta 1908 lähtien, jota vastoin majoitusmestarin palkkio jo elokuun 14 päivänä 1877 määrättiin 2,000 markaksi. Samat seikat, mitkä vuonna 1911 aiheuttivat tekemään esityksen näiden palkkioiden korottamisesta, ovat edelleen olemassa. Elantokustannukset ovat viime vuosina paljon kohonneet. Sihteerin työmäärä niinikään on, erittäinkin vuodesta 1911 lähtien, tuntuvasti lisääntynyt. Erinäisten kaupungin lautakuntain sihteeritoimesta maksetaankin nykyään melkoista suurempi palkkio kuin mitä Majoituslautakunnan sihteerillä on. Sekä sihteerin että majoitusmestarin ovat velvolliset päivittäin tunnin olemaan saapuvilla Lautakunnan virkahuoneistossa. Näin ollen ja kun Lautakunnan sekä puheenjohtajan että kielenkääntäjän ja vahtimestarin palkkiot on korotettu, puheenjohtajan vuonna 1910 2,400:sta 3,000 markkaan, kielenkääntäjän vuonna 1911 1,200:sta 1,800 markkaan ja vahtimestarin tänä vuonna 800:sta 1,200 markkaan, on Lautakunnasta näyttänyt kohtuulliselta, että myöskin sihteerin ja majoitusmestarin palkkioita korotetaan.

Puheenalaisten palkkioeräin korotuksen puolesta tässä edellä esitetyt syyt eivät kuitenkaan ole valiokunnan mielestä näyttäneet niin painavilta, että ne perustelisivat ehdotettuja korotuksia. Kumpaistakin puheenalaista virkaa hoidetaan muiden toimien ohessa ja erittäinkin sihteerin tehtäviä sivutoimena. Tämän johdosta valiokunta ehdottaa

että edellä mainituista viroista maksettavat palkat pysytettäisiin nykyisissä määrissään, kumpikin 2,000 markan suuruisena.

XI Kauppahallit.

Aihetta huomautuksiin ei ole ollut.

XII. Kaupungin teknilliset laitokset.

Teknillisten laitosten rahasääntöä käsitellessään on valiokunnasta näyttänyt voivan olla mielenkiintoista saada käsitystä laitosten taloudellisesta tuloksesta ja sen merkityksestä kulunkiarvion järjestelyssä.

Sitä varten on 1912 vuoden tulo- ja menosäännön sekä 1913 vuoden kulunkiarvioehdotuksen pohjalla laadittu mietinnön oheinen, teknillisten laitosten laskettua taloudellista tulosta noina kahtena vuonna valaiseva taulukko, joka eri laitosten osalta näyttää seuraavaa:

	1912.			1913.
	Bruttosäästö.			Bruttosäästö.
<i>Vesijohtolaitos</i>				
Nettosäästö	259,772: —		310,587: —	
Korkotulot	272,250: —		321,750: —	
Kuoletus	<u>135,750: —</u>	667,772: —	<u>155,500: —</u>	787,837: —
 <i>Kaasutehdas</i>				
Nettosäästö	110,594: 93		91,257: 88	
Korkotulot	229,427: 85		248,300: —	
Kuoletus	<u>138,493: 22</u>	478,516: —	<u>138,362: 12</u>	477,920: —
 <i>Sähkötehdas</i>				
Nettosäästö	546,700: —		549,845: 83	
Korkotulot	243,495: —		275,532: 23	
Kuoletus	<u>109,505: —</u>	899,700: —	<u>175,621: 94</u>	1,001,000: —
 <i>Kaikki kolme laitosta yhteensä</i>				
Nettosäästö	917,066: 93		951,690: 71	
Korkotulot	745,172: 85		845,582: 23	
Kuoletus	<u>383,748: 22</u>	2,045,988: —	<u>469,484: 06</u>	2,266,757: —

eli prosenttiluvuin kunkin laitoksen lasketusta kirjaanpannusta perustamispääomasta:

	1912.		1913.
Nettosäästö	4,29 %		4,82 %
Brutto »	11,04 »		12,24 »

	1912.	1913.
<i>Kaasutehdas</i>		
Nettosäästö	2,17 %	1,84 %
Brutto »	9,39 »	9,62 »
<i>Sähkötehdas</i>		
Nettosäästö	10,10 %	9,98 %
Brutto »	16,63 »	18,16 »
<i>Kaikki kolme laitosta yhteensä</i>		
Nettosäästö	5,54 %	5,63 %
Brutto »	12,35 »	13,40 »

1913 vuoden tulokseen nähden on huomattava se epäedullinen vaikutus, mikä kivihiilien hinnan kohoamisella on laskettu olevan siihen. Vuonna 1913 lasketaan nimittäin kaasutehtaan käyttämiin hiilien maksavan 27 markkaa tonni, sen sijaan että hinta 1912 vuoden meno- ja tulosäännössä on Smk 21: 75, sekä sähkötehtaan kivihiilien 26 markkaa 18 markan sijasta. Tästä hinnan kohoamisesta lasketaan koituvan lisäkustannuksia kaasutehtaalle (22,000 tonnia à Smk 5: 25: —) Smk 115,500: — eli 2,32 % ja sähkötehtaalle (14,000 tonnia à Smk 8: —) Smk 112,000: — eli 2,03 % laitoksen lasketusta perustamispääomasta.

Edelleen kiintyy huomio siihen, että erittäinkin kaasu- ja sähkötehtaan (lukuunottamatta Hallituksen ja toimitusjohtajain palkkoja) vakinaisille virkamiehille ja apulaisille menevään palkkain sekä tarverahain määrärahat ovat tuntuvasti kohonneet, niin että lisäennys vuodesta 1912 vuoteen 1913 on kaasutehtaan menosäännössä 48,820 mk ja sähkötehtaan Smk 52,166: 67, sen sijaan että vastaava korotus vesijohtolaitoksen menosäännössä on 14,100 markkaa. Nämä menonlisäykset, jotka ovat osittain alkaneet jo vuonna 1912, vaikkei niitä ole voitu sen vuoden rahasääntöä laatiessa edellyttää, ovat johtuneet siitä, että niin kaasun kuin sähkövirrankin kulutus on lisääntynyt tuntuvasti enemmän kuin aikaisemmin osattiin arvata. Valiokunta ei ole katsonut voivansa supistaa vuodeksi 1913 ehdotettua puheenalaisten määrään korotusta, *mutta edellyttää täytyy, että teknillisten laitosten Hallitus on noudattava tarpeellista varovaisuutta määrärahain käyttämisessä sekä ettei jatkuva kulutuksen lisääntyminen läheskään vastaavassa määrässä korota mainitun laatuksia laitosten menoja.*

Rahasääntöehdotukseen pannuista uutistöistä on laskettu olevan kustannuksia:

Vesijohtolaitoksen	Smk	259,200: —
Kaasutehtaan	»	174,900: —
Sähkötehtaan	»	1,308,000: —
		<hr/>
eli yhteensä Smk		1,742,100: —

Eri laitoksiin tarpeellisiksi katsottuihin uusiin virkoihin ja niistä johtuviin, rahasăännössä huomioon otettaviin menoihin nähden on valiokunnan, pääasiassa yhtymällä Rahatoimikamarin asiassa tekemään esitykseen, ehdotettava Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että vesijohtolaitokseen perustetaan insinöörinvirka;

että puheenalaiselle virkailijalle vakuutetaan 4,500 markan vuosipalkka;

että kaasutehtaaseen perustetaan kemistinvirka;

että tämä virkamies saa vuosipalkkaa 4,800 markkaa;

että kaasutehtaaseen perustetaan johtotyöinsinöörin apulaisvirka;

että mainitulle virkailijalle vakuutetaan 4,200 markan vuosipalkka;

että sähkötehtaaseen perustetaan laboratorio-insinöörinvirka;

että mainitulle virkailijalle vakuutetaan 4,800 markan vuosipalkka;

että kaikille näille virkamiehille vakuutetaan 10⁰/₁₀:n korotus pohjapalkastaan 5 ja 10 vuoden palveluksesta; sekä

että kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen tulee täyttää virat kuuden kuukauden molemminpuolisen irtisanomisen ehdolla.

Tarkastellessaan kaupungin teknillisten laitosten vuodelta 1911 antamia kertomuksia on valiokunnan huomio m. m. kiintynyt kaasutehtaan hoidosta ja käytöstä annetun selostuksen sivulla 18 olevaan «yhdistelmään, joka osottaa tulot ja menot sekä eri eräin jakautumisen kutakin myytyä kaasukuutiometriä kohti». Yhdistelmä antaisi kaasutehtaan käytöstä ja taloudellisesta tuloksesta vieläkin täydellisemmän kuvan, jos siitä myös kävisi selville nettosäästö, s. o. bruttosäästö, siitä pois luetua perustamispääoman korko ja kuoletus. Ja kun valiokunnan mielestä olisi toivottava, että kertomuksesta saisi mahdollisimman selvän kuvan kaikkien kolmen laitoksen käytöstä ja taloudellisista tuloksista, esittää valiokunta

että kaupungin teknillisten laitosten Hallitusta kehoitettaisiin vastedes täydentämään kaasutehtaan hoidosta ja käytöstä annettavassa selostuksessa ennestään olevaa, tulojen ja menojen määrää sekä

eri eräin jakautumista kutakin myytyä kaasukuutiometriä kohti valaisevaa yhdistelmää tiedoilla myöskin perustamispääoman korko- ja kuoletusmääristä sekä laitoksen nettotuloksesta, niin myös vesijohtolaitoksen ja sähkötehtaan hoidosta ja käytöstä annettaviin selostuksiin panemaan vastaavia yhtä seikkaperäisiä ja täydellisiä yleiskatsauksia tuloihin ja menoihin sekä eri eräin jakautumiseen kutakin myytyä vesikuutiometriä ja sähkövirran kilowattituntia kohti.

Sen keskustelun johdosta, mikä Kaupunginvaltuuston kokouksessa kuluvaan joulukuun 10 päivänä oli kysymyksestä, joka koski sellaisten eräin panemista yleiseen tulo- ja menosääntöön, joiden johdosta kaupungin tulojen ja menojen loppusumma nousee todellista määräänsä suuremmaksi, ja josta asiasta Valmistusvaliokunta on Kaupunginvaltuuston painetuissa asiakirjoissa N:o 72 olevassa mietinnössään lausunut mielensä, ehdottaa valiokunta

että Rahatoimikamarin laatimasta rahasääntöehdotuksesta poistetaan seuraavat menoerät:

Vesijohtolaitos

Kuoletus ja korko

<i>Perustamispääoman korko</i>	<i>321,750:—</i>	
<i>Kuoletus</i>	<i><u>155,500:—</u></i>	<i>477,250:—</i>

Kaasutehdas

Perustamispääoman korko ja kuoletus

<i>Korko</i>	<i>248,300:—</i>	
<i>Kuoletus</i>	<i><u>138,362:12</u></i>	<i>386,662:12</i>

Sähkötehdas

Korko ja kuoletus

<i>Korko</i>	<i>275,532:23</i>	
<i>Kuoletus</i>	<i><u>175,621:94</u></i>	<i>451,154:17</i>

Valmistusvaliokunnan vastamainitun mietinnön johdosta antamassaan lausunnossa (Pain. asiakirj. N:o 79 tältä vuodelta) on kulunkiarviovaliokunta maininnut erinäisiä muita eriä, joiden paneminen rahasääntöön niinkään vaikuttaa sen loppusummaan Valmistusvaliokunnan huomauttamaan suuntaan. Kun kuitenkin useimmat näistä eristä on rahasääntöön pantu sen johdosta että Kaupunginvaltuusto on asianomaisen kaupunginviranomaisen esityksestä nimenomaan niin päättänyt, jommoista päätöstä

ei sitä vastoin ole olemassa teknillisten laitosten korkoon ja kuoletukseen nähden, ei valiokunta ole katsonut voivansa ryhtyä mihinkään toimenpiteisiin edellä mainittuja erä silmällä pitäen.

Niihin syihin viitaten, joita valiokunta on esiintuonut ehdottaessaan kaupungininsinöörin palkkaa korotettavaksi, saa valiokunta esittää

että vesijohtolaitoksen toimitusjohtajan palkka korotetaan 10,000:stä 12,000 markkaan sekä että viran nykyiselle pitäjälle sentähden myönnetään sellainen lisäys hänelle vakuutettuun 5 vuoden palveluksesta tulevaan korotukseen, että sitä maksetaan 1,200 markkaa nykyisen 1,000 markan määrän sijasta;

että kaasutehtaan toimitusjohtajan palkkaa ja ikälisäystä korotetaan vastaavassa määrässä; sekä

että sähkötehtaan toimitusjohtajan palkka korotetaan 10,000:stä 14,000 markkaan ja viran nykyiselle pitäjälle, jolle niinikään on vakuutettu korotus 5 vuoden palveluksesta, vastedes maksetaan tämä ikälisäys 1,400 markan määräisenä.

Näin puoltaessaan sähkötehtaan toimitusjohtajan palkkaa korotettavaksi jonkun verran enemmän kuin muiden johtajain palkkoja ei valiokunta ole tässä pitänyt silmällä ainoastaan sitä erittäin suurta merkitystä, mikä sähkötehtaan hoidolla ja käytöllä jo nyt on kaupungin taloudessa, vaan myös niitä vaativia tehtäviä, joita sähkötehtaan vastainen laajennusohjelma ja kaupungin virtatarpeiden tyydyttäminen asettavat eritoten tämän laitoksen johtajalle.

Kaasutehtaan toimitusjohtaja on valiokunnalle huomauttanut, että tehtaan apulaisjohtajan, insinööri A. Häggblomin, joka kesäkuussa 1906 ryhtyi toimeensa, mutta tähän asti ei ole saanut korotusta 5 vuoden palveluksesta, tulisi samoin kuin sähkötehtaan vastaavalle virkamiehelle nyt on ehdotettu, saada tuollainen korotus, ja kun tämä on valiokunnan mielestä oikeuden ja kohtuuden mukaista, vaikkakaan tuollaista etua ei ole nimenomaan vakuutettu puheenalaista virkamiestä virkaan nimittäessä, ehdotetaan siis

että kaasutehtaan apulaisjohtajalle ensintulevan vuoden alusta myönnettäisiin palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta 10% pohjapalkastaan, eli siis 600 markkaa.

Sähkötehtaan menoluokkaan *J. Uutistyöt* on pantu 12,000 markan määräraha selvityksen hankkimiseksi siitä, miten kaupungin virtatarpeita vastedes kävisi tyydyttäminen. Kun tätä määrärahaa valiokunnan mielestä ei käy lukeminen uutistöiden kustannuksiin, vaan se lienee verrattava siihen pohjavesitutkimuksia varten

varattuun määrärahaan, mikä nyt samoinkuin ennenkin on luettu vesijohtolaitoksen «Sekalaisiin menoihin», ehdottaa valiokunta

että tämä 12,000 markan menoerä siirrettäisiin sähkötehtaan menosäännön alaosastosta „F. Uutistytöt“ alaosastoon „H. Sekalaiset menot“.

XIII. Yleiset työt.

1. Rakennukset ja talot.

Korjaus- ja kunnossapito.

Palomestari on Rahatoimikamarille esittänyt, että rahasääntöehdotukseen pantaisiin määräraha vesiklosettien teettämiseksi palolaitoksen talossa Korkeavuorenkadun tontilla N:o 26 palomestarin ja ruiskumestarin käytettävänä oleviin huoneistoihin ja esityksensä perustelemiseksi maininnut, että täytyy katsoa olevan ajankysymys, milloin vesiklosetit laitetaan koko tuohon palolaitoksen rakennukseen, koska siten kävisi paremmin noudattaminen sekä terveyden että puhtauden vaatimuksia, minkä ohessa puhtaanapitokustannuksetkin vähenisivät. Palomestari ei kuitenkaan ollut tässä kohden vielä tahtonut astua täyttä askelta, koska paloasemalla aivan lähi-aikoina lienee toimeenpantava muutosrakennustöitä, mutta seisotuskaivo teetettäisiin kuitenkin jo nyt niin avara, että se riittäisi vastaisiin tarpeisiin. Osottaakseen että jo nyt on tarpeellista teettää mainitun laatuinen mukavuuslaitos palomestarin käytettävänä olevaan huoneistoon, missä nykyään on ilmaklosetti, mainitsee palomestari, että tuulen käydessä etelästä moniaita tulisijoja ei voi käyttää, sen johdosta että niiden savutorvet päättyvät korkean palotornin läheisyyteen. Ulospäin käyvän vedon sijasta tunkee tuulta näihin savukanaviin, jolloin, siitä huolimatta että erilaisia savuhattuja on käytetty ja levystä valmistettuja savujohtoja pystytetty pitkin palotornin ulkoseinää, mainitusta ilmaklosetista tunkee ilettävää löyhkää huoneistoon. Ruiskumestarin huoneistossa taas ei ole minkäänlaista mukavuuslaitosta, mikä kuitenkin, siihen nähden että hän on perheellinen mies ja hänellä on lapsia, olisi sekä tarpeellinen että välttämätönkin.

Kaupungin yleisten töiden Hallitus, jonka lausunto asiassa on hankittu, on ilmoittanut katsoneensa suotavaksi, että puheenalainen työ, josta kaupunginarkkitehdin laskujen mukaan on kustannuksia 2,600 markkaa, teetetään. Rahatoimikamarin mielestä niinkään on tarpeellista teettää puheenalainen mukavuuslaitos.

Kun valiokunta on havainnut esillä olevan esityksen aiheelliseksi, rohkenee valiokunta esittää, että Kaupunginvaltuusto siihen myöntyen päättäisi

että Eteläisen palotornin korjausmääräraha korotetaan 5,850:stä 8,450 markkaan.

Rakennustarkastuksen nyttemmin muutettua uuteen huoneistoonsa on sen entistä huoneistoa ryhdytty sisustamaan Revisioni- ja Rakennuskonttorin käytettäväksi. Kumpainkin konttori on kuitenkin pitänyt tarkoituksenmukaisempana, että rakennustarkastuksen entinen huoneisto täydellisesti yhdistetään Rahatoimikonttoriin ja sisustetaan yksinomaan viimeksi mainitun laitoksen käytettäväksi. Revisionikonttori taas sijoitettaisiin Raatihuoneen pihan puoleiseen Rakennuskonttorin huoneiston osaan. Tällainen muutettu järjestys kuitenkin vaatii laajempia muutostöitä ja sen johdosta runsaampia kustannuksia kuin rahasääntöehdotuksessa on tähän tarkoitukseen varattu. Tähän nähden on Rahatoimikonttori hankkinut kaupunginarkkitehdiltä uuden kustannusarvion, jonka mukaan rahasääntöehdotukseen varatun 500 markan lisäksi tarvittaisiin 2,600 markkaa, jonka määrän myöntämisestä Rahatoimikamari nyttemmin on tehnyt Kaupunginvaltuustolle esityksen. Tätäkin esitystä voi valiokunta puoltaa.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto viime lokakuun 8 päivänä oli myöntänyt 17,500 markan määrärahan Kaupunginvaltuuston entisessä istuntosalissa ja kansliahuoneessa, Maistraatin huoneistoissa sekä rakennustarkastuksen ja revisionilaitoksen vastaisissa huoneistoissa tarpeellisia korjaus- ja muutostöitä varten, niin ja kun Rahatoimikamari on unohtanut panna tämän erän rahasääntöehdotukseen, on se siinä otettava huomioon.

Tämän johdosta ehdotetaan:

että Raatihuoneen erinäisten korjausten määräraha korotetaan 3,300 markasta 23,400 markkaan.

Sittenkun pakkahuoneinspehtori Ossian Häggman oli Tullikamarille ilmoittanut, että tullihuoneen toimitushuoneiden N:o:jen 2 ja 4 lämpöjohdossa oli huomattu erinäisiä puutteellisuuksia, oli Tullikamari tämän johdosta anonut Maistraatin toimenpidettä mainittujen puutteiden poistamiseksi, minkä jälkeen Maistraatti oli lähettänyt asian Rahatoimikamariin, joka taas oli vaatinut lausuntoa kaupunginarkkitehdiltä. Viimeksi mainittu oli ilmoittanut, että kustannukset lämpöjohtojen kuntoonpanosta nousisivat 2,000 markan vaiheille, syystä että puheenalaisella lämpöjohdolla lämmitettävät huoneet sijaitsevat varsin etäällä kattilahuoneesta. Huomauttaen että valitukset eivät näyttäneet aiheettomilta, oli kaupunginarkkitehti lisäksi ilmoittanut, ettei kuluvan vuoden korjausmääräraha riitä puheenalaisen puutteellisuuden poistamisesta koituviin verraten suuriin kustannuksiin, minkätähden tätä varten olisi hankittava eri määräraha.

Kaupunginarkkitehdin lausunnon johdosta on Rahatoimikamari katsonut olevan puoltaminen Tullikamarin esitystä.

Edellä olevaan selvitykseen viitataten valiokunta saa esittää

että Katajanokan tulli- ja pakkahuoneen erinäisten korjausten määräraha korotetaan 7,700:stä 9,700 markkaan.

Hietaniemen- ja Kristiinankadun varrella olevain kunnallisten työväenasuntojen erinäisiin korjaustöihin on ehdotettu 7,479 markan 63 pennin määrärahaa. Mikäli valiokunta on saanut tietää, lienee nämä korjaustyöt jo suoritettu, vaikkei niitä varten ole aikaisemmin hankittu määrärahaa. Kun tuollaista menettelyä ei käynee ilman muuta hyväksyminen, vaan Kaupunginvaltuuston näyttää olevan varattava itselleen oikeus tarkemmin tutkia niitä syitä, joita on sen tueksi esitettävissä, ehdottaa valiokunta

että puheenalainen määräraha poistetaan rahasäännöstä; sekä

että puheenalaisen asuntojen hoitolautakunnan käsketään Kaupunginvaltuustolle tehdä eri esitys määrärahan myöntämisestä.

Edellä mainittu kunnallisten työväenasuntojen hoitolautakunta on Rahatoimikamarilta anonut, että ensintulevan vuoden menosääntöön pantaisiin 18,750 markan määräraha erinäisten töiden teettämiseksi. Puheenalaiset työt olisivat pääasiallisesti seinäin ulko- ja sisäpuolista laudoitusta. Vaikka Rahatoimikamari, siihen katsoen että puheenalaiset asunnot ovat jo neljä vuotta olleet valmiina, minkätähden ne olisi laudoitettava, joten huoneistotkin tulisivat lämpimämmiksi, ei ole tahtonut kieltää mainitun korjaustyön tarpeellisuutta, ei Kamari kuitenkaan ole ottanut pyydettyä määrärahaa huomioon, koska on ilmoitettu että työn suorittaminen voi, rakennuksia haittaamatta tahi vahingoittamatta, jäädä johonkin seuraavaan vuoteen.

Koska Valiokunta on saanut tietää, että puheenalainen työ ei voi jäädä vuoteen 1914, katsoo valiokunta olevan ehdottaminen

että edellämainittu 18,750 markan määräraha pantaisiin menosääntöön.

Terveystaloutakunta on Rahatoimikamarilta anonut, että rahasääntöehdotukseen pantaisiin kaikkiaan 37,460 markan määräraha Kivelän sairaalassa toimitettavia korjaustöitä varten, jotka työt olisi teetettävä mainitun esityksen oheisen, kaupunginarkkitehdin laatiman kustannusarvion mukaan. Esitys tarkoittaa, että talousrakennukseen laitettaisiin uusi keittiönliesi, koska entinen, mikäli on ilmoitettu, ei sovellu käytettäväksi sairaalan ruuanlaitossa. Tästä työstä olisi kustannuksia 3,500 markkaa. Lisäksi on ehdotuksen mukaan kustannuksia erinäisten huoneiden siistimisestä 750 sekä sähkömoottorin hankkimisesta kahta mankeliä käyttämään 600 markkaa. Konelaitteita tarvittaisiin sekä pesutuparakennukseen että halkovajaan, s. o. sentrifuugi ja moottori ensinmainittuun sekä pilke- ja sirkkeli-saha ynnä moottori jälkimäiseen. Tämä kustannuserä nousisi kaikkiaan 4,025 markkaan. Näiden kustannusten perustelemiseksi mainitaan että, kun laitos nyttemmin on järjestetty sairaalaksi, täytyy tästä lähtien tietenkin käyttää yksinomaan

palkattua työvoimaa, minkätähden olisi taloudelliselta kannalta edullisempaa käyttää kone- kuin käsivoimaa. Alilääkärin asunnon laittamiseksi entiseen kaitsijan asuntoon on ehdotettu myönnettäväksi Smk 1,989: 50, joka rahamäärä käytettäisiin pääasiallisesti sisustus- ja siistimistöihin. Edelleen tarvittaisiin entisen työlaitoksen yläkerroksen sisustamiseen sairashuoneeksi 5,644 markkaa. Kun laitoksessa ei tähän asti ole ollut jääkellaria, tarvittaisiin sen teettämiseen 630 markkaa sekä pienelaisten sisustustöiden toimittamiseen ent. kirkkorakennuksessa 320 mk. Sähköjohtojen laittamista ja sekalaisia tarpeita varten vihdoin tarvittaisiin Smk 19,851: 50. Laitoksen eri rakennusten vastainen käyttötapa niinkään käy selville Rahatoimikamariin lähetetystä Terveystieteiden lautakunnan kirjelmästä, jonka mukaan verrattomasti suurin osa puheenalaista sairaalaa tulisi käytettäväksi mielenvikaisten ja vain vähäinen osa muiden potilaiden hoitoon. Kaupungin yleinen sairaanhoito ei niinmuodoin näy mitään hyötynneen vanhan työ- ja vaivaistalon tyhjentämisestä.

Rahatoimikamari on huomauttanut, että korjaustyöt on suunniteltu sängen vaatimattomassa mittakaavassa ja että tällä tavoin saataisiin poistetuiksi vain kaikkein pahimmat puutteet sairaalahuoneistoista, vaikka kokonaiskustannukset kuitenkin nousevat varsin huomattavaan määrään.

Rahatoimikamarin asiassa tekemään ehdotukseen liittyen valiokunta saa esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että menosääntöön pannaan uudeksi eräksi 37,460 markkaa Kivellänsä sairaalan korjaustöitä varten, johon määrään luetaan Kaupunginvaltuuston kuluvaan joulukuun 10 päivänä samaan tarkoitukseen jo myöntämä 5,700 markan määräraha.

Uutistytöt.

Rahasääntöehdotukseen on pantu «Erinäisiä lisämäärärahoja Bengtsärissa toimitettavia töitä varten» 10,000 markkaa. Tähän erään nähden pitää paikkansa sama, mitä valiokunta edellä on huomauttanut Rahatoimikamarin ehdotukseen pannusta määrärahasta kunnallisia työväenasuntoja varten, ja saa valiokunta äskeiseen lausuntoonsa viitaten ehdottaa

että viimeksi mainittu 10,000 markan määräraha poistettaisiin; sekä

että Kasvatustieteiden lautakunnan käskettäisiin tehdä eri esitys määrärahan myöntämisestä.

Siihen katsoen että työpajatila kaupungin ainespihassa on osottautunut liian ahtaaksi, siitä lähtien kun huonerakennusosasto tuli lisää ja ainespihassa mainitun osaston toi-

mesta teetetään erinäisiä hienompia kirvesmiehen- ja puusepäntöitä, toisinaan huonekalutöitäkin, jota paitsi on käynyt tarpeelliseksi laittaa maalarintyöpaja, jossa kävisi maalaaminen erinäistä kaupungille kuuluvaa työkalustoa, koneita, ajoneuvoja y. m., on kaupungin yleisten töiden Hallitus anonut 10,000 markan määrärahaa uuden työpajarakennuksen teettämiseksi ainespihaan. Kun kuitenkin vesijohtolaitoksen johtaja on Rahatoimikamarin kanslialle ilmoittanut, että vesijohtolaitoksen niinikään ainespihan alueella sijaitsevaa työpajaa kohdakkoin täytyy laajentaa ja tarpeellinen tila sitä varten varata, jossa tapauksessa jompikumpi vastamainituista työpajoista täytynee siirtää muuante, on Rahatoimikamari kulunkiarvioehdotuksesta poistanut mainitun määrärahaerän, mutta samalla tehnyt ehdotuksen, johon valiokuntakin on voinut yhtyä, eli että Kaupunginvaltuusto päättäisi

että kaupungin yleisten töiden ja teknillisten laitosten Hallitukselle annettaisiin toimeksi yhteisesti valmistella ja, sittenkun Rahatoimikamarille on varattu tilaisuus mietinnön antamiseen asiasta, Valtuustolle esittää lausunto ja ehdotus ainespihan vastaisesta käyttämisestä, ehdollisesti toiseen paikkaan muuttamisesta.

Satamakapteenin esityksestä on kaupungin yleisten töiden Hallitus ehdotukseensa pannut määrärahan veneenvartijatuvan teettämiseksi Pohjoissataman uuden venelaiturin vierelle. Rahatoimikamarikin on tuollaisen veneenvartijatuvan havainnut järjestyksen ja turvallisuuden kannalta välttämättömän tarpeelliseksi. Mutta sen ohessa on Kamari tahtonut ehdottaa, että maksu kytkypaikan käyttämisestä puheenalaisen laiturin vieressä korotettaisiin 5:stä 10 markkaan. Tuollaista korotusta eivät ainoastaan vaadi vartioimisesta kaupungille koituvat lisämenot, vaan vieläkin enemmän se seikka, että nykyisestä huokeasta maksusta on johtunut, että moni veneenomistaja on tilannut käytettäväkseen useita kytkypaikkoja, jommoinen asianlaita ei ole kaupungin kannalta suotava, koska yleisön käytettäväksi siten jää vähemmän paikkoja.

Valiokunta puolestaan on ollut sitä mieltä, että puheenalaisen maksun korotus olisi hyvin paikallaan, vaikka hiukan toisilla perusteilla kuin Rahatoimikamari on ajatellut. Valiokunta ehdottaa päätettäväksi

että maksu alusten kytkemisestä Pohjoissataman venelaituriin korotetaan ensintulevan vuoden alusta 25 markkaan moottori- ja umpinaisilta purjevereneiltä sekä 10 markkaan soutu- tahi avonaisilta purjevereneiltä.

Moniaat P. Rautatie- ja Arkadiakadun varsilla olevain talojen omistajat sekä näillä tienoin asuvat henkilöt ovat Rahatoimikamarille huomauttaneet, että Maistraatti eräässä viimekeväisessä istunnossaan velvoittaessaan mainittujen katujen varsilla olevain talojen omistajat asianmukaisesti kiveämään katuosuutensa oli istun-

nossa saapuvilla olevain talonomistajain pyynnöstä kehottanut istunnossa niinkään saapuvilla olevaa kaupungininsinööriä ottamaan mainitun tienoon asukasten liikennetarpeet huomioon panemalla ensintulevan vuoden rahasääntöehdotukseen määrärahan sitä kaupunginasemakaavaan merkittyä siltaa varten, joka Arkadiakadulta vie satamaradan poikki ja jonka puutteessa 13:nneen kaupunginosan keskietienoo ei voi päästä luonnolliseen liikenneyhteyteen keskikaupungin kanssa. Mainittiin sangen usein sattuvan, että puheenalaiseen seutuun aikovat henkilöt, tuntematta mainittua puutetta, kääntyvät Länsi Henrikinkadulta Arkadiakadun alkupäähän, mihin kohdakkoin Maanviljelijäin Maitokeskus Osakeyhtiön uusi liiketalo tulee teetetäväksi ja aiheuttaa liikenteen kasvamista, mutta että heidän on pakko satamaradan viereltä kääntyä takaisin ja kulkea tämän tienoon asukkaiden tavallinen pitkä mutka päästäkseen perille. Jo väliaikainen jalkasiltakin olisi omansa jossain määrin tätä epäkohtaa korjaamaan. Kun hakijat kuitenkin olivat saaneet tietää, ettei kaupungin rakennuskonttori, edellä mainitusta Maistraatin antamasta ohjeesta huolimatta, ollut pannut puheenalaista siltaa varten määrärahaa ensintulevaksi vuodeksi laatimaansa rahasääntöehdotukseen, ovat he pyytäneet Rahatoimikamaria sen tekemään.

Kaupungin yleisten töiden Hallitus on antamassaan lausunnossa ehdottanut, että Rahatoimikamari puoltaisi väliaikaisen, 4 metriä leveän sillan teettämistä satamaradan poikki sekä lankuista tehtävän jalkakäytävän laittamista Arkadiakadun vierelle, joista töistä olisi kustannuksia 3,200 markkaa.

Koska Arkadiakadun poikki teetetävä silta on edellytetty vahvistetussa kaupunginasemakaavassa ja kaupungin, mikäli mahdollista, täytyy tyydyttää asukastensa liikennetarpeita sekä puheenalainen anomus on näyttänyt täysin oikeutetulta, on Rahatoimikamari puolestaan tahtonut kannattaa edellä kerrottua kaupungin yleisten töiden Hallituksen tekemää ehdotusta.

Kun saanee edellyttää, että 13 kaupunginosassa olevain kaupungin myymätömäin tonttien arvo puheenalaisen sillan teettämisen johdosta jonkun verran kohoaa, sekä siihenkin nähden, että kalliimman sillan teettämisen siten voi lykätä toistaiseksi, ehdottaa valiokunta Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että väliaikaisen, neljä metriä leveän sillan teettämiseksi satamaradan poikki Arkadiakadun kohdalle sekä puisen jalkakäytävän laittamiseksi mainitulle kadulle Läntisen Viertotien puolelle myönnetään 3,200 markan määräraha.

2. Kadut ja yleiset paikat.

Korjaus ja kunnossapito.

Rautatien poikki lounaasta koilliseen käyvän ajotien kiveämiseen paraslaatusilla tellikkakivillä asfalttiin on Rahatoimikamari ehdottanut myönnettäväksi

34,600 markan määrärahan. Rahasäännön huojentamiseksi katsoo valiokunta olevan puoltaminen tämän määrärahan poistamista, jota toimenpidettä näyttää perustelevalta sekin seikka että, jos ehdotettu Vilhon- ja Mikonkadun välinen uusi liikenneväylä tule teetetäväksi, liikenne kääntyy kulkemaan toisia uria kuin nykyään. Jos kuitenkin ehdotus mainitun määrärahan poistamisesta hyväksytään, lienee lähinnä seuraavaa määrärahaerää, 23,000 markkaa Rautatien kaakkoisosan ketokiveyksen uudistamiseksi, korotettava 6,000 markalla, koska kustannusten on laskettu tuolla määrällä kohoavan, siinä tapauksessa että puheenalainen ajotiekin päällystetään ketokivillä.

Valiokunta siis ehdottaa:

että määräraha edellämainitun ajotien päällystämiseksi tellikkakivillä poistettaisiin.

Siinä tapauksessa että tämä ehdotus hyväksytään, lienee

erä „Rautatien kaakkoisosan ketokiveyksen uudistus“ korotettava 23,000:stä 29,000 markkaan.

Uutistyöt.

Kulunkiarvioehdotukseensa oli kaupungin yleisten töiden Hallitus pannut 11,400 markan erän läntisen Viertotien ja Topeliuskadun välisen, kaupungille kuuluvan Meilahdenkadun osan päällystämiseksi ketokivillä. Lausuen että mainitun työn teettäminen voi sanottavaa häittää tuottamatta jäädä johonkin seuraavaan vuoteen on Rahatoimikamari poistanut puheenalaisen erän. Valiokunta katsoo kuitenkin olevan huomauttaminen, että Kaupunginvaltuusto hiljattain myönsi Raitiotie- ja Omnibusosakeyhtiölle luvan erinäisten raidelaitteiden sijoittamiseen Meilahdenkadulle yhtiön vaunuhallin vierelle. Jotta tämän työn kävisi teettäminen, pitää puheenalainen katu sitä ennen olla asianmukaisesti kivetty.

Edellä lausutun johdosta on valiokunnan esittäminen

että Kaupunginvaltuusto myöntäisi puheenalaisen 11,400 markan määrärahan.

Rahasääntöehdotuksensa perustelmissa Rahatoimikamari mainitsee supistaneensa ensintulevaksi vuodeksi uusia kaduntasoitustöitä varten pyydettyjä määrärahoja kaikkiaan 300,600 markalla. Samalla Kamari huomauttaa, että voisi näyttää siltä kuin tuollainen määrärahan supistaminen vaikuttaisi sangen tuntuvasti kaupungin tonttipolitiikkaan, sen johdosta että myytäväksi siten saataisiin verraten vähäinen luku uusia tontteja. Huomattava kuitenkin on toiselta puolen, että kaupungilla nykyään on

melkoinen joukko tontteja myytäväksi käytettävänä, ja toiselta puolen että tonttien kysyntä ensintulevana vuonna kaikesta päättäen tuntuvasti vähenee. Näin ollen ei tarvinne pelätä, että kaupungin eri osissa syntyisi puutetta myytäväksi käytettävänä olevista tonteista. Sitä vastoin on valitettava seikka, että kaupungilla toistaiseksi on tarjottavana vain asuntotontteja eikä ensinkään huvila- eikä yhdenperheentalojen tontteja. Näihin seikkoihin nähden olisi ollut erittäin toivottava, että kaupunki olisi voinut ryhtyä tasoittamaan n. s. Laivaveistämön aluetta tai joitakin sen osia sekä Karjalankadun viereisiä, Eläintarhaan päin antavia alueita ynnä joitakin Meilahden talon osia. Mutta kun näiden alueiden kaupunginasemakaavoja ei vielä ole ehditty laatia, täytyy mainitut tasoitustyöt jättää ensi vuoteen. Yksityisessä rakennustoiminnassa odotettavana olevaa seisahdustilaa silmälläpitäen ei tästä seikasta kuitenkaan liene mainittavia haittoja odotettavana.

Tähän Rahatoimikamarin lausuntoon liittyen on valiokunta katsonut olevan huomauttaminen, että valiokunta erityisesti olisi katsonut olevan puoltaminen Kaupunginvaltuuston päätettäväksi, että olisi jouduttava Meilahden alueen kaupunginasemakaavan ehdotuksen laatimista, ellei valiokunnan tietoon olisi tullut, että tuo ehdotus nyttemmin jo lienee edistynyt niin pitkälle, että se lähimmässä tulevaisuudessa voidaan alistaa Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi.

7. Istutukset.

Uutistytöt.

Mitä Eläintarhassa emäradan itäpuolella sijaitsevain lammikkojen ympäristön järjestämistä varten pyydettyyn 8,000 markan määrärahaan tulee, on Rahatoimikamari katsonut olevan viittaaminen viime vuoden rahasääntöehdotuksessa olevaan lausuntoonsa, jossa, samalla kun tähän tarkoitukseen anottiin myönnettäväksi 15,000 markan määrärahaa, huomautettiin että se Eläintarhan alue, jota lännessä rajoittaa rautatie ja idässä Alppilaan ja sieltä Fredriksbergin viereiseen rautatien alimenopaikkaan kulkeva yleinen tie, ei enää saa jäädä siihen rappeutuneeseen ja miltei ränstyneeseen tilaan, missä se nykyään on. Mutta vaikka kuluvan vuoden menosääntöön tätä tarkoitusta varten panttiin 15,000 markan määräraha, ei kaupungin yleisten töiden Hallitus ole laatinut eikä Valtuuston hyväksyttäväksi lähettänyt ehdotusta puheenalaisen alueen järjestämiseksi. Myönnetyn määrärahan käy niinmuodoin kaupungin tilinpäätöksessä siirtäminen seuraavaan vuoteen, joten tähän tarkoitukseen olisi ensi vuonna käytettävänä 23,000 markkaa. Rahatoimikamari pitää valitettavana asiana, ettei kaupungin yleisten töiden Hallitus ole kuluvana vuonna ehtinyt laatia Valtuuston pyytämää suunnitelmaa, minkä johdosta ei tänä vuonna myöskään ole mitään tehty puheenalaisen alueen laittamiseksi siistiin kuntoon. Tähän katsoen on Kamari tahtonut toistaa ehdotuksensa, johon valiokuntakin yhtyy, eli

että kaupungin yleisten töiden Hallituksen käskettäisiin mahdollisimman pian laatia ja Valtuuston hyväksyttäväksi lähettää ehdotus edellä mainitun alueen järjestämiseksi; sekä

että työn suorittamiseen osotettuja määrärahoja, yhteensä 23,000 markkaa, ei saa käyttää, ennenkuin Valtuusto on mainitun suunnitelman hyväksynyt.

Tehtaanpuiston järjestämiseen on Rahatoimikamari varannut 8,000 markan määrärahan. Säästäväisyysyistä ja koska tämä työ on näyttänyt sitä suuremmalla syyllä voivan jäädä johonkin seuraavaan vuoteen, kun tähän asti ei ole mitään tehty mainitun alueen tasoittamiseksi, joten ei myöskään mitään keskeytystä aikaisemmin aloitettuihin töihin synny, katso valiokunta olevan ehdottaminen

että puheenalainen menoerä poistettaisiin.

XIV. Eläkkeet ja apurahat.

Sen johdosta että asianomaisten eläkkeensaajain on ilmoitettu kuolleen,

poistettanee rahasääntöehdotuksesta seuraavat eläke-erät, nimittäin:

*ent. vahtimestari Axel Törnström Smk 400: — sekä
työmies Herman Pallonen „ 240: —*

XV. Sekalaiset menot.

Vankeusyhdistyksen Helsinkiin sijoitetun keskusosaston toimikunta on Kaupunginvaltuustolle osotetussa, valiokuntaan lykätystä esityksessä huomauttanut, että osaston toiminta on viime vuosina tuntuvasti laajentunut. Viime vuodesta lähtien on osaston palveluksessa erityinen henkilö, joka nyttemmin hoitaa yhdistyksen taloon Vaasankadun 5:en sijoitettua vapaaksi päästettyjen vankien avustustoimistoa ja myös johtaa ulkomaiseen malliin järjestettyä toimintaa työn välittämiseksi vapauteen pääseville vangeille. Tämä laajennettu toiminta kuitenkin kysyy kustannuksia, joihin keskusosaston niukat varat eivät riitä. Vastamainittu virkailija saa kuukausipalkkiota 200 markkaa, paitsi matkojensa korvausta, ja Vankeusyhdistyksen voimassapitävät turvakodit, erittäinkin vapaaksi päästettyjen naisten turvakoti, johon myös otetaan naisia, joilla on pieniä lapsia, nielevät verraten paljon kustannuksia.

Kaupungilta on keskusosasto vuodesta 1903 lähtien saanut vuotuista kannatusapua 1,200 markkaa, ja on päätoimikunta, erittäin siihen nähden että sen toiminta pääasiallisesti kohdistuu Helsingistä kotoisin oleviin vapaaksi päästettyihin henkilöihin, anonut että puheenalaiset avustukset ensintulevan vuoden alusta korotettaisiin kaksinkertaiseen määräänsä eli 2,400 markkaan vuodessa.

Kun valiokunta on havainnut puheenalaisen anomuksen ansaitsevan huomiota, saa valiokunta esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että Vankeusyhdistyksen turvakotien molemmat 600 markan suuriset määrärahat korotetaan kumpikin 1,200 markkaan.

Kokouksessaan kesäkuun 11 päivänä kuluva vuotta päätti Kaupunginvaltuusto, kaupungin palveluksessa olevain työntekijäin esityksestä, että niille työntekijöille, jotka ovat yhteen jaksoon olleet viisi vuotta kaupungin töissä, myönnetään kesällä 1912 koetteeksi viikon loma täysin palkoin, minkä ohessa Valtuusto käyttövaroistaan myönsi tähän tarkoitukseen arviolaskun mukaan tarpeellisen rahamäärän, 14,200 markkaa. Vaikkei kaupungin yleisten töiden eikä myöskään teknillisten laitosten Hallitus ole erikoisehdotuksissaan kajonnut tähän kysymykseen, on Rahatoimikamari kuitenkin ollut sitä mieltä että, kun kesäloma kerran on, vaikkapa vaan koetteeksikin, myönnetty, ei ole aiheellista syytä olla seuraavanakin vuonna myöntämättä kaupungin palveluksessa oleville työntekijöille samallaista etua. Tämän johdosta ja viimekesäisten menojen perusteella on puheenalaista tarkoitusta varten tähän pääluokkaan pantu 10,000 markan määräraha. Jos tämä Rahatoimikamarin menettely hyväksytään, lienee sen ohessa päätettävä

että niiden Hallitusten ja Lautakuntain, joiden palveluksessa on työntekijöitä, jotka ovat vähintään viisi vuotta yhteen jaksoon olleet kaupungin töissä, on vastedes laadittaviinsa kulunkiarvioehdotuksiin pantava tarpeellinen määräraha viikon loman hankkimiseksi mainituille henkilöille.

Toukokuun 28 päivänä kuluva vuotta pitämässään kokouksessa Kaupunginvaltuusto päätti uuden kaupungintalon rakentamiseen nähden muun muassa, että ehdotetut kilpailupalkinnot olisivat kaikkiaan 36,000 markkaa, sekä antoi Rahatoimikamarin tehtäväksi ensintulevan vuoden menosääntöehdotusta laatiessaan ottaa tutkittavaksi millä tavoin varoja noihin kilpailupalkintoihin olisi osotettava. Rahatoimikamari puolestaan on ollut sitä mieltä, että puheenalaiset menot sopisi suorittaa uutta raatihuonerakennusta varten osotettavista lainavaroista. Palkintokilpailua ja sen yhteydessä olevia kustannuksia täytyy Kamarin mielestä pitää rakennusyrityksen välittömässä yhteydessä olevina alustavina toimenpiteinä. Tähän nähden on Rahatoimikamari käsenyt Rahatoimikonttorin avata erityisen tilin sekä kaupunginkassasta edeltäpäin maksaa mainittua rakennusyritystä varten tarvittavat varat. Puheenalaiselta tililtä onkin jo pienenlaisia

eriä suoritettu. Jos kysymys kaupungintalorakennuksen teettämisestä raukeaisi tahi lykkääntyisi pitemmän ajan päähän, olisi Kamarin mielestä jonkin seuraavan vuoden menosäännössä kaikki puheenalaiset menot otettava lukuun tahi myös tileissä pantava menoihin, joita ei ole otettu huomioon menosäännössä.

Valiokunta puolestaan ei ole voinut yhtyä Rahatoimikamarin esittämään katsantokantaan asiassa, vaan on ollut sitä mieltä että, kun päätöstä uuden kaupungintalon rakennuttamisesta ei vielä ole olemassa, kaikkien alustavain töiden kustannukset on suoritettava taksoitusvaroista. Tämän johdosta esitetään

että rahasääntöön pantaisiin 36,000 markan määräraha uuden kaupungintalon piirustusluonnosten kilpailupalkintojen kustantamiseksi.

Taksoitettujen varain ja muiden tulojen vähennyksen ja palauttamisen varalta on Rahatoimikamari pannut rahasääntöehdotukseen 200,000 markkaa eli 25,000 markkaa enemmän kuin on kuluvan vuoden menosäännössä. Tämän mainitaan johtuneen siitä, että vuotuiset vähennysmäärät ovat kasvamistaan kasvaneet, niin että ne vuodelta 1911 olivat Smk 231,446: 34 ja kuluvalta vuodelta nousevat 250,000 markan vaiheille.

Edellä lausuttuun nähden ei valiokunnasta tunnu täysin asianmukaiselta, että puheenalainen menoerä lasketaan ainoastaan 200,000 markaksi, vaan lienee

erä korotettava 250,000 markkaan.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto kokouksessaan viime marraskuun 12 päivänä oli Valtuustossa tehdyn esityksen mukaisesti päättänyt, että kaupungin täydellinen historia on kirjoitettava, sekä antanut asian tarkemman suunnittelun toimeksi kokouksessa valitulle komitealle, jonka myös tulisi ehdottaa, millä tavalla työtä varten tarpeellinen määräraha olisi suoritettava, on komitea ilmoittanut ryhtyneensä alustaviin toimiin teoksen suunnitelman aikaansaamiseksi, ja tulee tämä suunnitelma täydellisine kustannusarvioineen aikanaan lähetettäväksi Kaupunginvaltuustolle. Kun kuitenkin puheenalaisesta työstä on eräitä menoja jo vuonna 1913, muun muuassa karttain ja asiakirjain jäljennyttämisestä sekä erinäisistä muista valmistavista toimenpiteistä, jota paitsi myös lienee jokin osa tekijäpalkkiota maksettava, on komitea, joka asian nykyisessä vaiheessa ei ole voinut esittää varmoja kustannuslaskelmia tässä kohden, anonut että Kaupunginvaltuusto kulunkiarviota järjestellessään asettaisi arviolta 5,000 markkaa käytettäväksi niihin kustannuksiin, joita kaupungin historian julkaiseminen ehkä aiheuttaa ensintulevana vuonna 1913; ja saa valiokunta ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto tähän myöntyen päättäisi

puheenalaista tarkoitusta varten panna rahasääntöön 5,000 markan arviomäärärahan.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto kokouksessaan viime syyskuun 10 päivänä oli tšekäläisille eläinsuojelusyhdistyksille vuodeksi 1912 myöntänyt 1,200 markan määrärahan niiden kustannusten suorittamiseksi, joita koituu poliisin toimesta kiinni otettujen koirain hoidosta sekä niiden lopettamisesta ihmisyyden vaatimuksia vastaavalla tavalla, sekä Kaupunginvaltuusto samalla oli lausunut että, jos määrärahaa tähän tarkoitukseen vastedeskin katsotaan tarvittavan, sitä olisi haettava niin hyvissä ajoin, että asian kävisi tutkiminen ja ratkaiseminen kulunkiarvion käsittelyn yhteydessä, on anottu saman suuruisen määrärahan myöntämistä myöskin vuodeksi 1913 ja näin sitä suuremmalla syyllä, kun hakijain on syyskuun 1 päivästä 1912 lähtien täytyntä Helsingin eläinklinikan omistajalle maksaa puheenalaisten koirain hoidosta y. m. 50 penniin korotettu korvaus päivässä aikaisemman 25 pennin määrän sijasta, sekä kun Helsingissä viime aikoina tapettujen koirain määrää valaiseva tilasto osottaa, ettei näiden luku ole vähenemään päin.

Kun Kaupunginvaltuusto on aikaisemmin myöntänyt määrärahan puheenalaiseen tarkoitukseen, katsoo valiokunta olevan ehdottaminen

että tuollainen määräraha pannaan rahasääntöön 1,200 markan määräisenä.

Valiokunnalle on kaupungin pörssikomitea tehnyt esityksen, että apumaksuksi arvopaperipörssin voimassapitioon ensintulevana vuonna myönnettäisiin enintään 10,000 markan määräraha. Kun kuitenkin Maistraatti jo on pannut mainitun määrän rahasääntöehdotukseensa, ei tehty esitys aiheuta erityistä ehdotusta valiokunnan puolelta.

Tulot.

Säästöä edelliseltä vuodelta.

Valiokunta on katsonut varovaisuuden vaativan jonkun verran vähentämään tätä erää sekä esittää sentähden

että säästöerä pantaisiin rahasääntöön ainoastaan 1,500,000 markan määräisenä.

I. Korot ja kuoletus.

Siihen viitaten mitä valiokunta käsitellessään menopuolen XII pääluokkaa, kaupungin teknilliset laitokset, on lausunut, saa valiokunta ehdottaa rahasăännöstä poistettaviksi seuraavat erät, nimittäin:

<i>Vesijohtolaitoksen perustamispääoman kuoletus.</i>	92,185:47
”	”	<i>korko</i> 321,750:—
<i>Kaasutehtaan</i>	”	<i>kuoletus</i> 41,637:34
”	”	<i>korko</i> 248,300:—
<i>Sähkötehtaan</i>	”	<i>kuoletus</i> 51,033:80
”	”	<i>korko</i> 275,532:23

Pääluokat

II. Tontinlunastukset.

III. Kaupungin kiinteä omaisuus.

IV. Tonttiverot.

sekä

V. Tuloa tuottavat oikeudet.

eivät ole aiheuttaneet lausuntoa valiokunnan puolelta

VI. Sekalaiset tulot.

Menopuolella on Rahatoimikamari XV pääluokkaan «Sekalaiset menot» pannut 27,000 markan erän pakkahuoneessa olevan kaupungin työkunnan voimassapitoon sekä perustelmissaan samalla maininnut, että tähän asti on käynyt selville, että meno- ja tulopuolen erät, jotka tämän vuotisessa rahasăännössä ovat kumpikin 22,000 markkaa, eivät vastaa toisiaan, vaan että tänä vuonna on laskettu

syntyvän vajaan 2,000 markkaa. Tämän johdosta olisi Liikennekonttorin taholta odotettavana esitys voimassa olevan taksan muuttamisesta jotta siten saataisiin tulot ja menot tasapainoon, koska puheenalaisesta yrityksestä ei olisi pantava kustannuksia kaupungin maksettavaksi. Tämän johdosta on Rahatoimikamari katsonut voivansa tulopuolellekin työkunnan kohdalle panna 27,000 markan suuruisen tuloeran.

Koska siis mainitun taksan korotus vielä on päättämättä eikä myöskään näytä varmalta, että tuollainen korotus ensinkään tulee toimeenpantavaksi, koska kaupungilla valiokunnan mielestä hyvinkin voi olla aihetta puolestaan jollakin vähäisellä rahamäärällä kannattaa puheenalaista liikenteen edistämiseksi perustettua laitosta, saa valiokunta esittää, että tulopuolella olevasta erästä vähennettäisiin laskettua vajaan vastaava määrä 2,000 markkaa, joten siis

puheenalainen tuloerä otettaisiin huomioon 25,000 markaksi vähennettynä.

Siihen viitaten mitä valiokunta tässä edellä Palolaitoksen menoja käsitellessään on lausunut, esittää valiokunta

että kaupungille tulevana apumaksuna uuden palokaluston oston otettaisiin huomioon 23,100 markan määräraha.

VII. Valtioavut.

Kansakoulujen valtioapuna on rahasääntöehdotukseen pantu 210,000 ja kasvatustaitosten valtioapuna 11,586 markkaa 25 penniä, jotka määrät ovat 12 1/2 % kaupungin lasketuista menoista vuonna 1913. Niinkuin tunnettu, ei puheenalaisista apumaksua ole kuluvalta vuodelta ensinkään saatu, mutta koska ei liene mahdotonta, että kaupunki ensintulevana vuonna saa tätä apumaksua ei ainoastaan 12 1/2 % menoista, vaan ehkä täydenkin määrän eli 25 %, ehdottaa valiokunta

että puheenalaiset erät pantaisiin rahasääntöön, toinen 420,000 markan ja toinen 23,172 markan 50 pennin määräisenä; sekä

että Kaupunginvaltuusto päättäisi Keisarilliselle Senaatille tehdä alistuksen kaupungin kansakouluille ja kasvatustaitoksille tulevan apumaksun suorittamisesta.

VIII. Kaupungin teknilliset laitokset.

Edelleen viitaten menopuolella XII pääluokan kohdalla esitettyyn perusteluun ehdotetaan poistettaviksi seuraavat erät, nimittäin:

<i>Vesijohtolaitos</i>	
<i>Osoitetut kuoletusvarat</i>	<i>63,314: 53</i>
<i>Kaasutehdas</i>	
<i>Osoitetut kuoletusvarat</i>	<i>96,724: 78</i>
<i>Sähkötehdas</i>	
<i>Osoitetut kuoletusvarat</i>	<i>124,588: 14</i>

Kaupunginkamreerin vuodelta 1912 laatimaan säästöarviolaskelmaan on pantu 65,000 markkaa Vesijohtolaitoksen *tulotilien ylijäämää*, jota vastoin siihen aikaan kun mainittu laskelma laadittiin, ylijäämää ei ollut odotettavana Kaasu- ja Sähkötehtaasta. Sittenmin ovat edelleen yhden vuosineljänneksen menot ja tulot kuluvalta vuodelta käyneet selville, ja nyttemmin on myöskin Kaasu- ja Sähkötehtaasta *rahasäännön lisäksi laskettavissa puhdasta tuloa, toisesta 60,000 ja toisesta 50,000 markkaa.*

Niiden lisävoittomääräin perusteella, mitkä teknillisten laitosten näin ollen varmasti lasketaan vuodelta 1912 antavan, on valiokunta, neuvoteltuaan asiassa laitosten toimitusjohtajain kanssa, katsonut olevan ehdottaminen

että 1913 vuoden tulosäännössä vedenmyynnistä laskettuja tuloja korotetaan 30,000 markalla eli 1,100,000 markasta 1,130,000 markkaan ja tuloja sähkövoiman yksityiskulutuksesta 50,000 markalla eli 1,680,000 markasta 1,730,000 markkaan, joten Vesijohtolaitoksen ja Sähkötehtaan tulot nousisivat kaikkiaan, toisen 1,211,300 ja toisen 1,858,000 markkaan.

Mitä sitä vastoin rahasääntöehdotuksessa olevaan Kaasutehtaan tulosääntöön tulee, on valiokunnan mielestä varovaisinta olla sitä korottamatta.

IX. Puhtaanapitolaitos.

Syytä huomautukseen ei ole ollut.

X. Lainat.

Niinkuin mietinnön oheisesta, teknillisten laitosten taloudellisia tuloksia valaisevasta taulukosta näkyy, on se määrä, mikä teknillisten laitosten lasketuista tuloista vuonna 1913 on Kaupunginvaltuuston käytettävänä puheenalaisen vuoden kulunkiarvion järjestelyssä, laitosten laskettu bruttosäästö eli 2,266,757 markkaa, johon määrään sisältyy nettosäästöä Smk 951,690:71, korkotuloja Smk 845,582:23 ja kuoletusta Smk 469,484:06. Viimeksi mainittu määrä vastaa arvovähennyksen perusteella laskettua laitosten perustamispääoman vuotuista tileistöpoistoa.

Harkitessaan kysymystä, minkä verran rahasääntöehdotukseen pannuista, vuonna 1913 teetetävistä teknillisten laitosten uutistöiden kustannuksista 1,742,100 markasta voi ja pitää suorittaa kahta vuotta pitemmälle takaisinmaksuajalle otetuista lainavaroista, on valiokunta katsonut asianmukaiseksi, että teknillisten laitosten säästöstä se osa, mikä on kuoletusta ja Kaupunginvaltuuston vahvistamain perusteiden mukaisesti vastaa laitosten perustamispääoman laskettua poistoa, on käytettävä laitosten uutistöiden kustantamiseen. Niinkuin jo mainittiin, tämä kuoletus on laskettu nousevan kaikkiaan S:markkaan 469,484:06. Edelleen on huomattava, että Sähkötehtaan uutistöiden kustannusten joukossa on 160,000 markan suuruinen erä sen Helsingin Sähkö Valaistus Osakeyhtiölle menevän korvauksen suoritusta, jota vastaan osakeyhtiö on toukokuun 18 päivänä 1912 tehdyn välikirjan mukaan sitoutunut lakkaamaan antamasta sähkövirtaa kaupungissa. Tämä menoerä ei edusta uutistöiden kustannuksia ja on Kaupunginvaltuuston huhtikuun 16 päivänä 1912 tekemän päätöksen mukaan pantava maksettavaksi Sähkötehtaan 1913 vuoden voittovaroista. Myöskin siihen 100,000 markan suuruiseen erään nähden, joka Sähkötehtaan uutistöiden kohdalla mainitaan kaupunginkassaan menevänä suorituksena siitä 250,000 markan määräisestä etuannista, joka tehtaalle myönnettiin talojohtotöiden kustantamiseksi ja josta 100,000 markkaa suoritetaan kuluvana vuonna, on huomattava, että Kaupunginvaltuusto on päättänyt, että nämä etuantivarat on lähivuosina maksettava takaisin sähkötehtaan voittovaroista. Kun kuitenkin tämä menoerä on ollut uutistöiden kustannuksia, katsoo valiokunta puheenalaisen 100,000 markan määrän voivan sisältyä niihin uutistöiden kustannuksiin, jotka vuotuista kuoletusta vastaavaan määrään asti on suoritettava teknillisten laitosten voittovaroista. Edelleen on Vesijohtolaitoksen *uutistöiden* luokassa 12,000 markan erä työkalujen ja kaluston oston sekä Kaasutehtaan menojen joukossa uutistöiden kustannuksiin luetussa *talojohdot ja kalusto* nimisessä erässä 7,000 markkaa kaluston hankintakustannuksia, joita valiokunnan mielestä ei ole suoritettava lainavaroista.

Rahasääntöön pannuista teknillisten laitosten uutistöiden kustannuksista, kaikkiaan 1,742,100 markasta, lienee siis yhteensä Smk 648,484:06 suoritettava laitosten voittovaroista. Mitä näiden kustannusten jälellä olevaan määrään S:markkaan 1,093,615:94 tulee, niin näyttää valiokunnasta siltä kuin siihen epäedulliseen vai-

kutukseen katsoen, minkä nykyiset tavattoman korkeat hiilenhinnat saavat aikaan Kaasu- ja Sähkötehtaan taloudellisessa tuloksessa, ei olisi aihetta niiden suorittamiseen käyttää voittovaroja.

Valiokunta sentähden rohkenee ehdottaa

että teknillisten laitosten vuonna 1913 teetettävään uutistöiden kustannuksista olisi Smk 1,093,615: 94 suoritettava lainavaroilla; sekä

että Kaupunginvaltuusto tähän tarkoitukseen osottaisi:

1909 vuoden obligatsioonilainasta:

Vesijohdon laajentamiseen Smk 133,824: 23

1911 vuoden obligatsioonilainasta:

Vesijohdon laajentamiseen ” 111,791: 71

Sähkötehtaan ” ” 700,000: —

Pikku Roobertinkadun talon N:o 8 ostoon ” 148,000: —

Uuden kulkutautisairaalan rakennuskustannuksiin on Rahatoimikamari 1911 vuoden obligatsioonilainasta varannut 1,034,000 mk, eli vahvistetun kustannusarvion mukaan yritykseen menevän ja tähän tarkoitukseen jo aikaisemmin myönnetyn määrän välisen erotuksen. Huomattava kuitenkin on, että varsinaisen Kaupunginvaltuuston hyväksymä lopullinen kustannusarvio päättyi loppusummaan, joka 291,200 markalla ylitti alustavan kustannusarvion, jonka perusteella lisätty Valtuusto oli myöntänyt määrärahan kahta vuotta pitemmälle takaisinmaksuajalle otetuista varoista. Tuota ylittävää määrää ei lisätty Valtuusto toistaiseksi ole myöntänyt. Näin ollen ei viimeksi mainittua rahamäärää myöskään ole nyt pantava maksettavaksi 1911 vuoden obligatsioonilainasta, vaan on se toistaiseksi merkittävä «Lyhemmälle takaisinmaksuajalle otetuksi lainaksi», minkä jälkeen rahamäärän, sittenkun lisätty Valtuusto sen on myöntänyt, saisi panna maksettavaksi edellä mainitusta obligatsioonilainasta.

Tämän johdosta valiokunta ehdottaa

että erästä „Uusi kulkutautisairaala“ vähennetään 291,200 markkaa, joka määrä sen sijaan merkitään kahta vuotta lyhemmälle takaisinmaksuajalle otetuksi lainaksi.

XI. Taksoitus.

Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto hyväksyy edellä olevat valiokunnan ehdotukset, mikäli ne koskevat meno- ja tuloeria, on vuonna 1913 taksoittamalla

hankittava määrä 5,340,510 markkaa 52 penniä. Kuluvana vuonna oli taksoittamalla otettu määrä 4,534,985 markkaa 9 penniä.

Valiokunta sentähden ehdottaa

että Kaupunginvaltuusto vahvistaisi käsiteltävänä olevan menojen tulosääntöehdotuksen valiokunnan puoltamin muutoksin, ja sen ohessa määräisi, että vuonna 1913 on 5,340,510 markkaa 52 penniä taksoittamalla otettava vuonna 1912 veroäyriä perusteella verovelvollisilta kunnan jäseniltä.

Helsingissä, joulukuun 21 päivänä 1912.

A. E. Alfthan.

Gösta Björkenheim.

Otto Stenroth.

Ferd. von Wright.

H. M. J. Relander.

Julius Tallberg.

W. Zilliacus.

Hjalmar Ekholm.

Liite I.

Säästöarviolaskelma joulukuun 1 päivältä 1912.

Ylijäämää tulotileillä:

I. Korkoja:

Erinäisiä korkoja Smk 95,000: —

II. Tontinlunastuksia » 943,000: —

III. Kaupungin kiinteä omaisuus:

Kauppatorin vuokria 5,000: —

Satunnaisia maanvuokria 37,000: — » 42,000: —

V. Tuloa tuottavat oikeudet:

Tuulaaki- ja liikennemaksuja 67,000: —

Satama- y. m. maksuja 25,000: —

Perunkirjoitusmaksuja 10,000: — » 102,000: —

VIII. Kaupungin teknilliset laitokset:

Sähkötehdas 65,000: — » 65,000: —

IX. Puhtaanapitolaitos » 58,000: —

Säästöä määrärahoissa:

VIII. Vaivaishoito:

Huruinhoitolaitos » 23,000: —

XII. Kaupungin teknill. laitokset:

Vesijohtolaitos » 20,000: —

XIV. Eläkkeet » 17,000: —

Smk 1,365,000: —

Vajausta lasketuissa tuloissa:

VII. Valtioavut:

Kansakoululle ja kasvatuslaitoksille 210,000: —

Katuvalaistukseen 15,000: —

Määrärahat ylitetty:

XIII. Yleiset työt 68,000: —

XV. Kaupunginvaltuuston käyttövarat 259,000: — Smk 552,000: —

Smk 813,000: —

Säästö vuodelta 1911 2,640,000: —

Siitä on käytetty vuonna 1912 1,600,000: — » 1,040,000: —

Säästö vuoteen 1913 Smk 1,853,000: —

josta määrästä kuitenkin on sidottuna

Obligatsioneihin kaupunginkassassa » 250,000: —

Rakennusaineisiin » 400,000: —

Kertymättömiin rästeihin » 550,000: —

Smk 1,200,000: —

Helsingin Rahatoimikonttorissa, joulukuussa 1912.

Iwar Timgren.

Terveysten- ja sairaanhoito- y. m. menot Helsingissä allamainittuina vuosina.

	Asukasluku keskimäärin	Terveysten- ja sairaanhoitomenot								Sair. hoitokust. asukasta kohti	
		Vakin. menoja		Lisämäärä- rah. (kulku- tautisairaala)		Vaiivahoi- don sair- hoitokustan- nukset		Yhteensä sair. hoito- kust.			
		Smk.	pää.	Smk.	pää.	Smk.	pää.	Smk.	pää.	Smk.	pää.
1901	91,867	244,304	14	—	—	76,247	30	320,551	47	3	49
1902	95,367	333,278	06	—	—	73,503	94	406,782	—	4	27
1903	99,730	322,994	99	—	—	79,842	37	402,837	36	4	04
1904	104,935	358,316	38	—	—	89,637	52	447,954	90	4	26
1905	110,429	413,629	66	—	—	87,965	60	501,596	26	4	54
1906	116,836	433,389	38	—	—	128,178	46	561,567	84	4	80
1907	123,453	512,493	58	163,240	33	133,670	41	809,404	32	6	56
1908	129,579	593,928	24	43,949	49	157,707	63	795,585	36	6	14
1909	140,428	708,360	03	31,831	51	151,449	09	891,640	63	6	35
1910	144,483	725,793	96	156,619	20	183,854	05	1,066,267	21	7	39
1911	150,430	912,475	31	140,736	08	186,254	40	1,239,465	79	8	24 ²⁾
1912	156,930	980,799	37	152,594	83	—	—	1,133,394	20	7	21
1913	163,500	1,629,636	50	—	—	—	—	1,629,636	50	9	96

¹⁾ Ainoastaan luterinuskoisia.

²⁾ Näiden vuosien asukasluku käsittää muidenkin kaupungissa olevain uskontokuntain jäseniä. Asukasluku vuosilta 1912—1913 lasketaan oletetun lisäännöksen perusteella.

Tukholma.

Vuonna.	Asukkaita. Keskimäärä.	Terveysten- ja sairaanhoito- menoja.		Terv.- ja sair. hoitokust. asuk. kohti.		Suomen markkaa.	
		Smk	p:ää	Kr.	äyr.		
1908	338,521	2,641,109	73	7	80	10	92
1909	340,699	3,136,853	78	9	21	12	89
1910	342,824	3,620,670	34	10	56	14	78
1911	345,216	3,969,606	05	11	50	16	10

Teknillisten laitosten laskettu taloudellinen tulos

1912 vuoden rahasäännön sekä 1913 rahasääntöehdotuksen mukaan.

	1 9 1 2				1 9 1 3			
	Vesijohtolaitos	Kaasutehdas	Sähkötehdas	Yhteensä	Vesijohtolaitos	Kaasutehdas	Sähkötehdas	Yhteensä
Perustamispääoma . . .	6,050,000	5,098,397	5,411,000	16,559,397	6,435,000	4,966,000	5,510,644	16,911,644
Yhteensä tuloja	1,052,955	1,380,600	1,454,000	3,887,555	1,211,300	1,644,100	1,858,000	4,683,400
» käyttökust.	385,183	902,084	554,300	1,841,567	423,463	1,166,180	857,000	2,446,643
Bruttosäästö	667,772	478,516	899,700	2,045,988	787,837	477,920	1,001,000	2,266,757
Pois luetaan:								
Perustamispääoman korko	272,250	229,427	243,495	745,172	321,750	248,300	275,532	845,582
Perustamispääoman kuoletus	135,750	138,493	109,505	383,748	155,500	138,362	175,621	469,484
Yhteensä	408,000	367,921	353,000	1,128,921	477,250	386,662	451,154	1,315,066
Bruttosäästöstä on jällellä vuotuisena nettosäästönä	259,772	110,594	546,700	917,066	310,587	91,257	549,845	951,690
Bruttosäästö prosenttiluvuin perustamispääomasta	11,04 %	9,39 %	16,63 %	12,35 %	12,24 %	9,62 %	18,16 %	13,40 %
Nettosäästö prosenttiluvuin perustamispääomasta	4,29 »	2,17 »	10,10 »	5,54 »	4,82 »	1,84 »	9,98 »	5,63 »

Yhdistelmä

**kulunkiarviovaliokunnan tekemistä muutoksista Maistraatin
laatimaan 1913 vuoden meno- ja tulosäntöehdotukseen.**

	Menot.	Erä valio- kunnan ehdo- tuksen mukaaan.	Poistetut <i>menot</i> ja lisä- tyt <i>tulot</i> .	Poistetut <i>tulot</i> ja lisätyt <i>menot</i> .
II	Kaupungin virastot.			
	2. Raastuvanoikeus.			
	2 Ylimäär. kaupunginpalvelijaa	3,200	800	—
	3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelijat.			
	2 Kaupunginpalv. Raast. oikeu- dessa, palkkaa à 1,600:— korot. 10 v:n palveluksesta à 400:—	4,000	800	—
	1 Kaupunginpalv. Raast. oikeu- dessa, palkkaa 1,600:— korotusta 10 v:n palveluksesta 1/3:stä 1913 266: 67	1,866 67	400	—
	3 Kaupunginpalv. Raastuvanoike- udessa, palkkaa à 1,600:— korotusta 5 v:n palveluksesta à 200:—	5,400	1,200	—
III	Kunnallishallinto.			
	4. Liikennekonttori.			
	Palkkiota päivittäisten tietojen antamisesta tullikamarista	—	1,600	—
	2 Koneenkäyttäjää lämpöjohtoa varten	2,900	—	875
	6. Kaupungin yleisten töiden Hallitus ja Rakennuskonttori.			
	Kaupungininsinööri, palkkaa . . . 15,000:— korotusta 10 v:n palveluksesta . . . 3,000:— matkarahoja 600:—	18,600	—	3,600
	Siirros	—	4,800	4,475

		Siirros	—	—	4,800	—	4,475	—
	II. Erinäiset lautakunnat.							
	e) <i>Kunnan työvälistötoimisto.</i>							
	Tarverahoja y. m., arviolta		2,200	—	—	—	700	—
V	Palolaitos.							
	4. Työkalut ja kalusto.							
	Määräraha uuden palokaluston oston. . .		66,500	—	—	—	1,500	—
VII	Terveyden- ja sairaanhoito							
	3. Marian sairaala.							
	e) <i>Talousoasto.</i>							
	2 Ompelijatarta, paitsi ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa		360:—					
	vuokratrahoja à 8 mk kuukaudessa		96:—	912	—	—	—	—
	2 Pesijätärtä, paitsi ruokaa, palk- kaa à 25 mk kuukaudessa		300:—					
	vuokratrahoja à 8 mk kuukaudessa		96:—	792	—	—	—	—
	6. Poliklinikat.							
	Määräraha polikliinista silmäosas- toa varten		4,500:—					
	päivärahat varattomain sairaiden puolesta tilintekovelvollisuudella		500:—	5,000	—	—	2,300	—
	Silmätautien poliklinikan voimas- sapitton Kalliossa			6,500	—	—	6,500	—
	8. Terveystoimisto.							
	Kaluston kunnossapito, lääkkeet, raitiotieliput y. m., arviolta			2,100	—	—	600	—
	Siirros		—	—	4,800	—	16,075	—

		Siirros	—	4,800	16,075
VIII	Vaivaishoito.				
	1. Vaivaishoitohallitus.				
	1 Sihteeri		6,000	—	3,000
	1 Tarkastaja		3,000	—	3,000
	Palkkiota kaupungissa oleville kaitsijoille ja vakinaisille maaseutuasiamiehille, arviolta		18,600	—	3,600
	Palkkiota Vaivaishoitohallituksen jäsenille valmistelukokouksista, arviolta		3,000	—	3,000
	2. Vaivaistalo ja sen yhteydessä olevat laitokset.				
	<i>a) Vaivaistalo.</i>				
	Kalusto, arviolta		31,800	—	25,000
	<i>b) Työlaitos.</i>				
	1 Vahtimestari, paitsi asuntoa ja ruokaa		960	—	960
	2 Työesimiestä, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, à 1,200:—		2,400	—	2,400
	Puusepäin- ja jalkinetyökoneiden ostoon		17,800	—	17,800
IX	Opetus- ja sivistyslaitokset.				
	6. Pahatapaisten lasten turvakodit.				
	Kasvatuslaitosten oppilaiden lääkärintarkastusta varten		1,000	—	1,000
	Lomakkeiden painatus y. m.		1,500	—	1,500
	Kokouksen keskustelujen painatus		400	—	400
	Arvaamattomiin tarpeisiin		1,000	—	1,000
	10. Muut kansanvalistustarkoitukset.				
	Kansan Näyttämön määräraha		3,000	—	3,000
		Siirros	—	4,800	81,735

		Siirros	—	4,800	81,735
X	Kaupungille kuuluvat yleiset rasiatukset.				
	4. Majoituslautakunta.				
	1 Sihteeri		2,000	500	—
	1 Majoitusmestari		2,000	500	—
XII	Kaupungin teknilliset laitokset.				
	Vesijohtolaitos.				
	<i>A. Hoito.</i>				
	1 Toimitusjohtaja, palkkaa	12,000:—			
	korotusta 5 v:n palveluksesta	1,200:—			
	vuokrarahoja	2,000:—			
	matkarahoja	500	15,700	—	2,200
	<i>E. Kuoletus ja korko.</i>				
	5 % korko perustamispääomalle, joka ³¹ / ₁₂			321,750	—
	1912 oli Smk 6,435,000:—				
	Kuoletusta Hallituksen ehdottaman kuoletus-			155,500	—
	suunnitelman mukaan				
	Kaasutehdas.				
	<i>A. Hoito.</i>				
	<i>Palkat ja palkkiot.</i>				
	1 Toimitusjohtaja, palkkaa	12,000:—			
	korotusta 5 v:n palveluksesta	1,200:—			
	vuokrarahoja	2,000:—			
	matkarahoja	500:—	15,700	—	2,200
	<i>B. Valmistus.</i>				
	<i>a) Palkat ja konttorin tarverahat.</i>				
	1 Apulaisjohtaja, paitsi asuntoa,				
	lämpöä ja kaasua, palkkaa	6,000:—			
	korotusta 5 v:n palveluksesta	600:—	6,600		600
			Siirros	483,050	86,735

	Siirros	—	—	483,050	—	86,735	—
	<i>H. Perustamispääoman korko ja kuoletus.</i>						
	5 % korko perustamispääomalle, joka ³¹ / ₁₂ 1912 oli 4,966,000: —	—	—	248,300	—	—	—
	Kuoletus Hallituksen ehdottaman kuoletussuunnitelman mukaan	—	—	138,362	12	—	—
	Sähkötehdas.						
	<i>A. Hoito.</i>						
	Toimitusjohtaja, palkkaa	14,000: —					
	korotusta 5 v:n palveluksesta	1,400: —					
	vuokratrahoja	2,000: —					
	matkarafoja	500: —	17,900	—	—	4,400	—
	<i>I. Korko ja kuoletus.</i>						
	5 % korko perustamispääomalle, joka ¹ / ₁ 1912 oli 5,510,644: 62	—	—	275,532	23	—	—
	Kuoletusta Hallituksen viime kuoletussuunnitelman mukaan	—	—	175,621	94	—	—
	<i>J. Uutistytöt.</i>						
	Helsingin vastaisen voimatarpeen tyydyttämistä koskevan kysymyksen selvitys,	—	—	12,000	—	—	—
	joka erä sen sijaan pannaan menoluokkaan						
	<i>H. Sekalaisia menoja.</i>	12,000	—	—	—	12,000	—
XIII	Yleiset työt.						
	1. Rakennukset ja talot.						
	<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>						
	Eteläinen palotorni	8,450	—	—	—	2,600	—
	Raatihuoneen erinäiset korjaukset	23,400	—	—	—	20,100	—
	Katajanokan tulli- ja pakkahuoneen erinäiset korjaukset	9,700	—	—	—	2,000	—
	Hietaniemen- ja Kristiinankadun varrella olevain kunnall. työväenasuntojen erinäiset korjaukset	—	—	7,479	63	—	—
	Kunnall. työväenasunnoissa toimitettavat erinäiset työt	18,750	—	—	—	18,750	—
	Kivelän sairaalan korjaustyöt	37,460	—	—	—	37,460	—
	Siirros	—	—	1,340,345	92	184,045	—

		Siirros	—	—	1,340,345 92	184,045	—
		<i>Uutistytöt.</i>					
		Erinäisiä lisämäärärahoja Bengtsärissa toimittavia töitä varten	—	—	10,000	—	—
		Väliaikaisen sillan teettäminen satamaradan poikki Arkadiakadun kohdalle sekä puisen jalkakäytävän laittaminen mainitun kadun vierelle	3,200	—	—	3,200	—
		2. Kadut ja yleiset paikat.					
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>					
		Rautatien torin poikki lounaasta koilliseen käyvä ajotien päällystäminen paraslaatu- telikkakivillä asfalttiin	—	—	34,600	—	—
		Rautatien torin kaakkoisosan ketokiveyksen uudistus	29,000	—	—	6,000	—
		<i>Uutistytöt.</i>					
		L. Viertotien ja Topeliuskadun välisen, kaupungille kuuluvan Meilahdenkadun osan päällystäminen ketokivillä	11,400	—	—	11,400	—
		7. Istutukset.					
		<i>Uutistytöt.</i>					
		Tehtaanpuiston järjestäminen	—	—	8,000	—	—
XIV		Eläkkeet ja apurahat.					
		Ent. vahtimestari Axel Törnström	—	—	400	—	—
		Työmies Herman Pallonen	—	—	240	—	—
XV		Sekalaiset menot.					
		Määräraha Vankeusyhdistyksen turvakodille S:n Vankeusyhdistyksen ylläpitämälle vapaaiksi päästettyjen naisvankien turvakodille	1,200	—	—	600	—
			1,200	—	—	600	—
		Siirros	—	—	1,393,585 92	205,845	—

	Siirros	—	—	1,393,585 92	205,845	—
	Taksoitettujen varain ja muiden tulojen vähennys ja palauttaminen, arviolta	250,000	—	—	50,000	—
	Uuden kaupungintalon piirustusluonnosten kilpailupalkintojen kustantamiseen	36,000	—	—	36,000	—
	Kaupungin historian julkaisemisesta oleviin kustannuksiin, arviolta	5,000	—	—	5,000	—
	Koirain hoitoon ja tappamiseen	1,200	—	—	1,200	—
	Tulot.					
	Säästöä edelliseltä vuodelta	1,500,000	—	—	100,000	—
I	Korot ja kuoletus.					
	Vesijohtolaitoksen perustamispääoman kuoletus Smk 155,500: —	—	—	—	92,185 47	—
	S:n korko	—	—	—	321,750	—
	Sähkötehtaan perustamispääoman kuoletus Smk 138,362:12	—	—	—	41,637 34	—
	S:n korko	—	—	—	248,300	—
	Sähkötehtaan perustamispääoman kuoletus Smk 175,621: 94	—	—	—	51,033 80	—
	S:n korko	—	—	—	275,532 23	—
VI	Sekalaiset tulot.					
	Tuloja kaupungin työkunnasta	25,000	—	—	2,000	—
	Kaupungille tuleva apumaksu uuden palokaluston ostoon	23,100	—	23,100	—	—
VII	Valtioavut.					
	Kansakouluille	420,000	—	210,000	—	—
	Kasvatuslaitokselle	23,172 50	—	11,586 25	—	—
	Siirros	—	—	1,638,272 17	1,430,483 84	—

	Siirros	—	—	1,638,272	17	1,430,483	84
VIII	Kaupungin teknilliset laitokset.						
	<i>Vesijohtolaitos.</i>						
	Osoitetut kuoletusvarat	—	—	—	—	63,314	53
	Vedenmyynnistä, lukuunotettuna kaupungin oma vedenkulutus, arviolta	1,130,000	—	30,000	—	—	—
	<i>Kaasutehdas.</i>						
	Osoitetut kuoletusvarat	—	—	—	—	96,724	78
	<i>Sähkötehdas.</i>						
	Osoitetut kuoletusvarat	—	—	—	—	124,588	14
	Korvausta yksityiskulutuksesta	1,730,000	—	50,000	—	—	—
X	Lainat.						
	1911 vuoden obligatsioonilainasta osotetaan:						
	vesijohdon laajentamiseen	111,791	71	85,230	47	—	—
	Uusi kulkutautisairaala	742,800	—	—	—	291,200	—
	Kaasutehtaan laajennus	—	—	—	—	78,175	22
	Kahta vuotta lyhemmälle takaisinmaksuajalle otetuista lainavaroista osotetaan:						
	uutta kulkutautisairaala varten	291,200	—	291,200	—	—	—
XI	Taksoitus.						
	Se määrä, mikä lisäksi tarvitaan ja on kunnan verovelvollisilta jäseniltä taksoitettava, on	5,340,510	52	—	—	10,216	13
	Yhteensä	—	—	2,094,702	64	2,094,702	64

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1912.

Valiokunnan mietintö Aktiebolaget Brändö Villastad yhtiön kiinteistöjen ja laitosten ostoa koskevasta kysymyksestä.

Sittenkun Aktiebolaget Brändö Villastad oli Rahatoimikamarin kanssa keskusteltuaan tarjonnut yhtiön myymättömän maan viereisine vesialueineen sekä yhtiön kulkulaitokset, koneet ja eräät ilmoittamansa varat Helsingin kaupungin lunastettaviksi 860,000 Suomen markan hinnasta, on Rahatoimikamari, käsiteltyään mainittua asiaa yhteisesti kaupungin yleisten töiden Hallituksen kanssa, syyskuun 12:ntenä 1912 päivätyssä esityksessä (*Pain. asiakirj. N:o 54 mainitulta vuodelta*) puoltanut tätä kauppaa, huomauttaen pääasiallisesti, että Kulosaari kaupungin hallussa olevana voisi moniksi ajoiksi ratkaista kysymyksen huvilakaupungin hankkimisesta kaupungin varakkaamman väestön asuttavaksi ja varaisi tilaisuutta käyttää suurempia osia Vanhankaupunginselän ranta-aluetta satamalaitosten paikaksi, jota paitsi tuon omaisuuden ostoa tarjotuilla ehdoilla olisi puhtaasti liikekannaltakin katsottuna kaupungille edullinen.

Mainitun asian viime syyskuun 24 päivänä ollessa erinäisten päiväjärjestyksessä olevain maanhankintakysymysten ratkaisua varten valittujen lisättyjen Kaupunginvaltuusmiesten käsiteltävänä huomautti Valtuuston Valmistusvaliokunta, että Kulosaaren yhdistäminen Helsingin kaupunkiin edellyttää, että *kaikki* saarelta erotettujen palstatilain omistajat tuollaiseen yhdistämiseen myöntyvät. Kun ei Rahatoimikamarin esityksessä kuitenkaan ollut selvitystä siitä, mille kannalle mainitut palstatilanomistajat asettuvat yhdistämisasiassa eikä heiltä ollut hankittu sitovaa kirjallista suostumusta alueittensa yhdistämiseen, ehdotti Valmistusvaliokunta, että asiaa erittäinkin tältä kohden edelleen valmisteltaisiin. Tähän myöntyen Kaupunginvaltuusto päätti, että Drumsön ostokysymystä valmistelemaan asetetun valiokunnan, johon lisäksi valittiin allekirjoittaneet Elving ja Castrén, on annettava lausunto esillä olevasta asiasta koko laajuudessaan.

Koska Aktiebolaget Brändö Villastad yhtiön tekemä yhtiön kiinteistöjen ja laitosten myyntitarjous edellytti, että Kaupunginvaltuusto tekisi päätöksensä ennen viime lokakuun 1 päivää, oli Valiokunnan mielestä etusijassa tarpeellista hankkia selvyyttä siitä, suostuisiko yhtiö pitentämään myyntitarjouksensa voimassaoloaikaa ja millä ehdoilla. Samalla Valiokunta esitti, että määräaikaa pitennettäisiin ainakin

kuudella kuukaudella, mikä aika Valiokunnan mielestä tarvittaisiin sen selvityksen saamiseksi, jota tämän asian ja sen yhteydessä olevain seikkain perinpohjainen valmistelu vaatii. Vastaukseksi Valiokunnan tiedusteluun on yhtiön johtokunta kuitenkin kirjelmässään viime lokakuun 16 päivältä ilmoittanut, ettei yhtiö katso voivansa myöntää lykkäystä huhtikuun 1 päivään 1913 asti, vaan suostuu pitentämään tarjouksen voimassaoloajan ainoastaan kuluvan joulukuun 20 päivään, tarjoutuen myös aikanaan ilmoittamaan, missä määrin mainitun lokakuun 1 päivästä lähtien ehkä päätetyt tonttien myynnit vaikuttaisivat vaadittuun kauppahintaan. Jos kuitenkin mainittu määräaika osottautuisi liian niukaksi, arveli yhtiö sitä voitavan jonkun verran pitentää.

Näin ollen ja jotta Kaupunginvaltuustolla olisi tilaisuus mainitun määrärajan kuluessa ottaa asia ratkaistavaksi, on Valiokunnan täytyntä jouduttaa tehtävänsä suoritusta sekä tuntuvasti supistaa sitä ohjelmaa, minkä Valiokunta alkuaan oli aikonut panna asian valmistelun pohjaksi. Pitempi lykkäys olisi ollut suotava siitakin syystä, että olisi ehditty hankkia varmuutta siitä, onko toiveita Viikin kapteenin-virkatalon saamisesta kaupungille, sillä nämä molemmat maanostokysymykset liittyvät likeisesti toisiinsa ja olisivat sentähden arvosteltavat toistensa yhteydessä.

Kysymystä sallisiko voimassa oleva laki oikeudellisessa, hallinnollisessa, kame-raalisessa ja kirkollisessa suhteessa yhdistää kaupunkiin alueen, ellei kaupunki samalla hanki itselleen omistusoikeutta siihen, sekä onko maanomistajan suostumus kaupunkiin yhdistämisen välttämätön ehto, on lisätylle Kaupunginvaltuustolle hiljaitain jaetussa mietinnössä (Pain. asiakirj. N:o 76 vuodelta 1912) jo tarpeen mukaisesti valaissut valiokunta, joka on asetettu käsittelemään kysymystä mitä politiikkaa kaupungin olisi noudatettava viereisiään esikaupunkimuodostumia ja huvilayhdyskuntia kohtaan. Mainitusta selvityksestä, johon Valiokunta pyytää viitata, näkyy että kaupunkiin kuulumatonta maata pitää käydä siihen yhdistäminen loukkaamatta maanomistajalle yksityisesti kuuluvaa, lain takaamaa oikeutta, sekä ettei maanomistajan suostumus ole erilleen murtamisen välttämätön ehto, vaan että Hallitus on oikeudellisesti esteetön myöntymään yhdistämiseen maanomistajan vastustaessakin, siinä tapauksessa että siirto yleiseltä kannalta on tarkoituksenmukainen ja suotava. Niinkuin erinäiset sanotun valiokunnan mainitsemat ennakkotapaukset osottavat, näkyy kuitenkin meidän hallintokäytännössämme maansiirtokysymyksiä tutkiessa pantavan suurta huomiota niiden yksityisten asianomistajain asettamiin ehtoihin, jotka jossakin kohden luulevat joutuvansa yhdistämisen johdosta kärsimään, ja täytyy sentähden esillä olevassa tapauksessakin ottaa lukuun mahdollisuus, että Senaatti epää hakemuksen, jos asianomaiset palstatilanomistajat siirtoa vastustavat. Näin ollen ja kun tähän kuuluviissa pulmallisissa kysymyksissä voi olla ja on esitettykin eri mieliä, on Valiokunta kaikkien epäilysten poistamiseksi puheenalaisessa kohden katsonut olevan Kulosaaren yhtiön johtokunnan välityksellä hankkiminen tarkempi selvitys asianomaisten huvilapalstain omistajain suhtautumisesta yhdistämiskysy-

mykseen. Valiokunta onkin osin johtokunnan välityksellä ja osin välittömästi saanut *kaikilta* nykyisiltä palstatilanomistajilta Valiokunnan vahvistaman kaavakkeen mukaiset sitoumukset, joissa asianomaiset suostuvat alueittensa yhdistämiseen kaupunkiin. Sen ohessa on johtokunta sitoutunut vastaisissa tonttien ja maakappalten myynissä vaatimaan ostajilta samallaisen sitoumuksen. Valmistusvaliokunnan puheenalaisissa kohdin esittämät muodolliset epäilykset, jotka lähinnä aiheuttivat asian lähettämisen Valiokuntaan, ovat täten poistettut.

Tehtävänsä täyttäessään on Valiokunta aluksi katsonut olevan selvittäminen, mitkä näkökohdat etusijassa vaatisivat kaupunkia lunastamaan Kulosaaren alueen. Ensinnä on Valiokunta tahtonut tarkastella kysymystä, tarvitseeko kaupunki Kulosaaren alueen mannerosaa sekä yhtiön vesialuetta merenkulku- ja kauppaetujensa turvaamiseksi, jota seikkaa on pidetty yhtenä kauppaa perustelevana pääsyynä.

Tiedusteluun, suostuisiko yhtiö tekemään vaihtopuolisen tarjouksen, jonka mukaan kaupungille myytäisiin yksinomaan Kivinokan niemeke sekä se osa Kulosaaren vesialuetta, jolla merenkulkukannalta on merkitystä Helsingille, on yhtiö kirjelmässä lokakuun 31 päivältä ilmoittanut voivansa, jos hinnasta sovitaan, kaupungille luovuttaa mainitun niemekkeen sekä sen pohjois- ja luonaisuolisen vesialueen, ei kuitenkaan lähinnä saarta olevaa vesialuetta, minkä ohessa kaupunki oikeutettaisiin yhtiön muulla vesialueella teettämään louhimis- ja ruoppaustöitä väylän aikaansaamiseksi. Kivinokan ja puheenalaisen vesialueen osan hintaan nähden on yhtiö ilmoittanut, että samat näkökohdat, jotka aiheuttivat panemaan alhaisen ykköshinnan koko kiinteistölle, eivät voi olla määräävinä osittaisessa myynissä, vaan laskisi yhtiö tässä tapauksessa hinnan suhteellisesti alueelta arvioituun vuosituloon, edellyttäen aluetta käytettävän varastopaikoiksi ja työväen asuinsijoiksi. Yhtiö ei kuitenkaan ollut valmis tekemään tarjousta, vaan piti asianmukaisempana, että Valiokunta, joka oli tässä kohden tehnyt aloitteen, ehdottaisi kohtuullisen hinnan, tai myös että asetettaisiin arviolautakunta, jonka lausuntoon vastaiset keskustelut voisivat perustua.

Yhtiön vastauksen saatuaan on Valiokunta käynyt käsittelemään kysymystä Kulosaaren yhtiön vesialueen tahi jonkin sen osan lunastamisesta, arvostellen asiaa merenkulun vaatimusten kannalta, ja ovat Valiokunnassa tämän asian käsittelyyn asiantuntijoina ottaneet osaa satamakapteeni ja kaupungininsinööri sekä entinen luotsauspiirin päällikkö, kapteeni Pettersson, Sörnäsän satamamestari Svensson sekä merikapteeni Sederström, viimeksi mainitut Valiokunnan kutsumina Helsingin Laivanpäällikköyhdistyksen edustajina.

Mitä tulee kysymykseen Vanhankaupunginselän sopivaisuudesta satamarakennusten paikaksi ylipäätään, on huomattava, että kysymys tämän merenlahden kuntoonpanemisesta ehken lykkääntyy varsin pitkän ajan päähän, koska kaupungin satamapolitiikan lähiaikoina tietenkään täytyy keskittyä helpommin käytettävänä oleviin vesialueisiin. Mutta Sörnäsän seutuun suunniteltuihin satamalaitoksiin liittyen Vanhan-

kaupunginselkä kaikilta tuulilta suojattuine asemineen ja tilaisuuksineen hyvän rautatieyhteyksien aikaansaamiseen tarjoo vastaiselle Helsingille ja sen merenkululle suuria kehitysmahdollisuuksia. Kun ei pohjamuodostuskaan tuota mainittavia vaikeuksia, ovat Valiokunnan käyttämät asiantuntijat olleet sitä mieltä, että tällä paikalla on kaikki edellytykset voidakseen kehittyä suurisuuntaiseksi nykyaikaiseksi satamalaitokseksi. Vastattavaksi asetuu niinmuodoin kysymys, onko kaupungin välttämätöntä hankkia itselleen omistusoikeus Kulosaaren yhtiön vesialueeseen tahi johonkin sen osaan voidakseen rakentaa satamalaitoksen Vanhankaupunginselän seutuun?

Tämän seikan selvittämiseksi ovat asiantuntijat ensinnä ottaneet tutkittavaksi kysymyksen, voiko kaupunki oman vesialueensa piirissä laittaa Vanhankaupunginselälle vievän merenkulku- ja liikennekannalta tyydyttävän väylän. Tässä on aluksi huomioon otettava se vanhastaan käytetty väylä, joka Kruunuvuorenselältä Katajanokan ja Vrakholman sekä Sumpparin ja Mustikkamaan välisestä salmesta vie Norssin länsipuolitse Vanhankaupunginlahteen.

Tämän väylän käyttämiseen nähden on arveltu, että venäläinen sotalaivasto, joka Katajanokan vierellä jo käyttää melkoista osaa kaupungin vesialuetta ankkuri paikaksi ja sen johdosta on häirinnyt Pohjoissatamaan käyvää liikennettä, vastedes ehkä vaati käyttääkseen koko Katajanokan ynnä Vrakholman ja Korkeasaaren välisen vesialueen sekä siten sulkee Vanhankaupunginselän pääväylän. Tätä pelkoa kuitenkin saanee pitää aiheettomana. Sillä siihen katsomatta että kaupunki on vesialueen omistaja ja että alueen yksipuolinen käyttäminen ja siitä johtuva yleisen väylän sulkeminen tahi sen pakkolunastus on oikeudelliselta kannalta mahdoton, ovat, mikäli satamakapteeni on Valiokunnalle maininnut, sotalaivaston viranomaiset useassa tilaisuudessa nimenomaan huomauttaneet, ettei merisotalaitoksen aikomus suinkaan ole sulkea väylää kauppamerenkululta. Viaporin sotasataman hallitus niinkään on osottautunut auliiksi yrittämään aikaansaada kaupungin kanssa sopimusta, jonka mukaan sotalaivaston käytettäväksi annettaisiin Katajanokan viereltä määrätty alue, jonka ulkopuolella sotalaivoja ei saisi ankkuroida. Tosin on merenkululla viime vuosina ollut vaikeuksia voitettavana sen johdosta että Pohjoissatama on ollut kruununalusten täyttämä, onpa muutamia yhteentörmäyksiäkin sattunut, mutta nämä vaikeudet ovat enemmän johtuneet satunnaisista seikoista, ja laivastoviranomaiset ovat ilmoittaneet koettavansa vastaisuudessa niitä mikäli mahdollista ehkäistä. Sitä varten onkin asetettu komitea, jossa on kaupungin ja sotalaitoksen edustajia ja jonka tehtävänä on puheenalaisessa tarkoituksessa koettaa sovitella ja aikaansaada sopimusta. Tutkiessa kysymystä, kävisikö Vanhankaupunginlahtea käyttäminen satama-alueena, ei Valiokunnan mielestä sentähden tarvitse ottaa lukuun sitä mahdollisuutta että merisotalaitos kokonaan sulkisi lahden pääväylän.

Mitä *Sumpparin salmeen* tulee, on se kaikkiaan 100 metriä leveä, ja ainakin 70 metrin levyisellä alalla voi siinä liikkua 21 jalan syvässä kulkevia aluksia (keski-vedenkorkeuden vallitessa). Sitä paitsi voi, tarvitsematta käyttää ylenmääräisiä kustannuksia, ruoppaamalla syventää salmen ainakin 25 jalan syvyiseksi. Mainitut

mitat on laskettu niitä Sumppariin ja Knihtiin aikeissa olevia satamalaitoksia silmälläpitäen, joita varten Rakennuskonttori jo on laatinut suunnitelman.

Mustikkamaan ja *Korkeasaaren* välinen salmi on kapeimmasta kohdastaan, Mustikkamaan länsiosan viereltä, 200 metriä leveä ja veden syvyys vaihtelee salmen keskikohdalla 5 ja 7 metrin välillä. Tämä keskiväylä on kuitenkin ainoastaan noin 40 metriä leveä, sillä siitä rantoihin päin kohoaa pohja verraten jyrkästi. Salmen käy vaikeudetta ruoppaaminen tarpeellisen syväksi ja miltei rannasta rantaan.

Tarkastellessa kysymystä, onko tämä salmi käyttökelpoinen kulkuväyläksi Sörnäsän väylän yhteydessä, on käynyt selville, että salmi ei kykene täyttämään tällaista tarkoitusta mikäli suurempain alusten liikennettä koskee, syystä ettei tämän salmen ja pääväylän välisellä vesialueella ole riittävää tilaa laivain ohjaamiseen hinausta käyttämättä, jota paitsi Mustikkamaan lounaisniemekkeen länsipuolella sijaitseva, Sumpparin salmeen päin antava mutka on niin äkkijyrkkä, että siinä vilkkaamman liikenteen vallitessa syntyisi seisahdusta. Asianmukaisesti ruopattuna tätä väylää kuitenkin voinee käyttää erittäinkin pienempain alusten varaväylänä.

Norssin ja *mantereen* välinen salmi on 180 metriä leveä Sörnäsän rantaan suunnitellusta satamalaiturista noin 20 metrin päähän Norsissa olevaan rajakohtaan kulkevasta linjasta lukien. Tämä väylä on siis likimain samanlevyinen kuin Katajanokan ja Blekholman välinen väylä. Salmen käy ruoppaamalla syventäminen verraten vähillä kustannuksilla ja se tarjoaa, asiantuntijain käsityksen mukaan, riittävän väylän Vanhankaupunginselälle vilkkaankin laivaliikenteen vallitessa.

Keskustellessa Kulosaaren yhtiön maan ja vesialueen osittaisesta lunastamisesta on yhtiö ilmoittanut, että se, siinä tapauksessa että itse huvila-alue jää yhtiön haltuun, ei luovu Norssin ja Kulosaaren välisestä vesialueesta, koska yhtiö aikoo teettää Kulosaaren ja Norssin välille sillan tahi penkereen raitiotie- ja lauttaliikenteen helpottamiseksi. Asiantuntijain mielestä ei tuollainen laitos estäisi kauttakululiikennettä, koska kaupungin vesialueella olisi käytettävänä aivan riittävästi tilaa. Asiantuntijat ovat muuten sitä mieltä, että kauttakululiikenne ei voi käyttää puheenalaisen väylän Kulosaaren puoleista osaa, ellei koko Norssia ja sen itäpuolisia vedenalaisia pitkänoivia kareja louhimalla poisteta.

Mitä sitten tulee *Hopeasalmeen* ja *Kulosaaren salmeen* sekä niiden sopivaisuuteen laivaväyliksi, niin on osin kaupungin Rakennuskonttorin ja osin Kulosaaren yhtiön toimituttamilla sauvoituksilla, joiden tulokset on esitetty asiantuntijoille, saatu selville, että näiden salmien itäpuoliset suut ovat täynnä luotoja sekä vedenpäällisiä ja vedenalaisia kareja, minkä lisäksi suuväylä on liian kapea voidakseen tyydyttää merenkulun tarpeita. Kelvatakseen laivaväyliksi olisi salmet laajennettava ja syvennettävä louhimalla pois sikäläiset karit, jommoisesta työstä, siihen nähden että louhinta olisi enimmältä osalta toimitettava veden alla, koituisi suunnattomia kustannuksia. Asiantuntijat ovat sentähden olleet sitä mieltä, että näitä salmia ei milloinkaan voi käyttää Vanhankaupunginselälle suuntautuvan mainittavamman laivaliikkeen tarpeisiin.

Vanhankaupunginselän itäpuolella sijaitsevan, Kulosaaren yhtiölle kuuluvan vesialueen osittaisesta lunastamisesta keskustellessa on yhtiö ehdollisesti tarjoutunut Kivinokan niemekkeen ohella luovuttamaan vesialueen, jonka raja kävisi 150 metrin päässä Norssissa olevan rajakohdan pohjoispuolella olevasta kaupungin vesirajasta siihen kohtaan Kivinokalla, missä Kulosaaren yhtiön raja sattuu niemekkeen etelärantaan. Asiantuntijat ovat olleet sitä mieltä, ettei tämä vesialue ole kaupungille tarpeellinen, koska kaupungin oma vesialue Vanhankaupunginselällä on noin kilometrin levyinen ja noin 2 kilometriä pitkä ja joka tapauksessa vuosisadoiksi riittää täysin tyydyttämään Helsingin laivakulun tarpeet. Kaupungin vesialueella tarpeellisten ruoppaustöiden toimittamiseksi ei Kulosaaren vesialueen lunastaminen myöskään ole tarpeellinen, sillä jos ruoppaus toimitetaan pitkin kaupungin vesirajaa jättämällä koskematta noin 20 metrin levyinen kaistale, ei ruoppaustyö ensinkään vaikuta Kulosaaren yhtiön vesialueen pohjaan.

Tämän johdosta ovat asiantuntijat olleet yksimieliset siitä, että Vanhankaupunginselkään rajoittuvaa yhtiön vesialuetta ei olisi lunastettava. — Sekään seikka että Kivinokkaan ehkä syntyisi kilpaileva satamalaitos, ei asiantuntijain mielestä puoltaisi ratkaisevasti tuollaista kauppaa. Mainittua satamalaitosta ei nimittäin voisi käyttää merenkulun tarpeisiin, ennenkuin kaupungin vesirajan viereiset osat Vanhankaupunginlahtea on ruopattu, joka työ todennäköisesti ei tule suoritettavaksi nykyään määrättävissä olevan ajan kuluessa, koska ruoppaustyöt tietenkin aluksi keskitetään selän länsiosaan suunniteltujen satamalaitosten yhteyteen. Niinkään olisi asiantuntijain mielestä tässä otettava huomioon että, niinkuin yhtiön toimituttamat luotaukset puheenalaisessa yhtiön vesialueen osassa ovat osottaneet, kaupungin vesirajan itäpuolinen vesi on niin matalaa, että matalakulkuistenkin alusten todennäköisesti olisi mahdoton päästä Kivinokkaan. Asiantuntijat ovat sitä mieltä, ettei Kivinokka eristetyn asemansa johdosta voi saada mainittavaa merkitystä merenkulun kannalta, ellei kaupunki ryhdy erityisiin toimenpiteisiin laivaväylän laittamiseksi sinne.

Niihin ehtoihin ja määräyksiin katsoen, joita Kulosaaren yhtiö on pannut yhtiön omaisuuden *osittaiseen* lunastukseen nähden, on Valiokunta yksimielisesti katsonut, että enemmän keskustelut tästä asian puolesta on jätettävä sillensä ja valmistelu keskitettävä kysymykseen yhtiön kaiken omaisuuden lunastamisesta. Kysymyksessä, onko hyödyllistä ja tarpeellista että kaupunki lunastaa yhtiön vesialueen on Valiokunta ollut sitä mieltä, että Vanhankaupunginselälle laitettavan keskussataman vastaiselle suunnitelmanmukaiselle järjestelylle ja kehitykselle olisi sangen tärkeätä, että kaupunki ajoissa ja niin kauan kuin vielä kohtuullisilla ehdoilla käy päinsä, hankkii itselleen käyttöoikeuden selkää ympäröivään ranta-alueeseen. Erittäinkin olisi tärkeätä hankkia varmuutta selälle johtavan väylän järjestämisestä siten, että se vastedes voisi täyttää kaikki suuren ja vilkkaan liikenteen vaatimukset. Valiokunta ei kuitenkaan voi yhtyä siihen käsitykseen, että Norssin länsipuolinen väylä

vastedes olisi kaikin puolin riittävä. Jos nimittäin koko Vanhankaupunginselkä käytetään satamalaitosten paikaksi, on edellytettävä, että liikenne Norssin länsipuolisessa, 180 metriä leveässä väylässä lisääntyy siinä määrin, ettei väylä osottaudu täysin riittäväksi. Ja mikäli paikalla toimitetut luotaukset ovat osottaneet, kävisi Norssin ja Kulosaaren välisen väylän, tarvitsematta Norssin ja sen viereistä karia louhimalla poistaa, ruoppaamalla levittäminen ja syventäminen niin paljon, että keskikokoiset ja pienemmät alukset mukavasti pääsisivät siitä kulkemaan. Itse Norssi taas olisi sopiva väylän jakaja sekä johtoloiston ja muiden ehkä tarpeellisten laitosten paikka. Jos sitä vastoin siltä tehdään Kulosaaresta Norssiin, käy tuollainen laajentaminen mahdottomaksi. Sitäpaitsi saa Valiokunta huomauttaa, että kaupunki voisi täyttämällä osan Kulosaaren vesialuetta saada arvokasta lisätilaa, ja olisi tähän tarkoitukseen sopiva käyttää niitä suuria täyteainemääriä, jotka saadaan Vanhankaupunginselkää ruopatessa. Nämä näkökohdat olisi Valiokunnan mielestä otettava huomioon yhtiön omaisuuden ostokysymystä harkitessa.

Vastoin tässä esitettyjä näkökohtia on vähemmistö Valiokunnassa (Elving, Listo ja von Wright) huomauttanut, ettei kaupunki nykyään määrättäviin aikoihin, tarvitse Kulosaaren yhtiön vesialuetta vastaisia satamalaitoksiaan varten, koska kaupungilla on tilaisuutta omalla vesialueellaan järjestää vastaiset satamalaitoksensa merenkulun kannalta tyydyttävästi, niinkuin asiassa kuullut asiantuntijat ovat vakuuttaneet. Ehdotetulla Norssin viereisen väylän laajentamisella tuskin olisi mainittavaa merkitystä, koska väylän jatkos, viereinen Sumpparin salmi, on tuntuvasti ahtaampi. Näin ollen ja kun kaupungilla on tilaisuus pakkolunastusta käyttämällä hankkia itselleen ne vesialueen osat, joita kaupungin satama- ja liikenne-edut vaativat, on vähemmistö ollut sitä mieltä, ettei kaupungilla noiden etujen turvaamiseksi ole syytä nyt käydä Kulosaaren yhtiön omaisuutta ostamaan.

Esillä olevan kysymyksen valaisemiseksi on Valiokunta teettänyt tämän oheisen kartan, josta näkyy kaupungin koillisen vesialueen laajuus ja asema, Vanhankaupunginlahden ja siihen idästä käyvien salmien syvyys¹⁾, matalikot ja ruoppausmahdollisuudet, pääväylän käyttökelpoisuus sekä mahdollisuus sen vastaiseen laajentamiseen tarpeen vaatiessa, selän vastaisten rantasiltain luonnos ja kaupungin Rakennuskonttorissa valmistettu Pohjoissataman satamalaitosten laajennussuunnitelma. Muuta selvitystä näiden tienoiden vedensyvyyydestä ja matalikoista kuin ne luotaustyöt, joita osin Kulosaaren yhtiön ja osin Rakennuskonttorin toimesta on tehty ja joiden tulokset näkyvät kartasta, ei Valiokunta asian nykyisessä vaiheessa ole pitänyt tarpeellisena kysymyksen arvostelemiselle.

Valiokunta siirtyy nyt tarkastelemaan kysymystä, käykö puheenalaisen maa-alueen hankintaa puoltaminen kaupungin laajennustarpeita ja kehitysedellytyksiä

¹⁾ Karttaan sinisellä merkityt numerot osottavat nykyistä vedensyvyyttä, punaisella ja mustalla merkityt numerot taas, kuinka syvässä kiinteä pohja tahi kallio on.

silmälläpitäen. Asian tätä puolta koskeviin neuvotteluihin ovat Valiokunnan kutsu-
muksesta Rahatoimikamarin sihteeri ja kaupungininsinööri ottaneet osaa.

Siinä lausunnossa kaupungin laajenemistarpeista ja kehitysmahdollisuuksista, minkä kaupunginasemakaava-arkkitehti B. Jung on antanut valiokunnalle, jonka Kaupunginvaltuusto oli asettanut käsittelemään kysymystä, mitä politiikkaa kunnan tulisi noudattaa viereisiään huvilayhdyskuntia kohtaan, ja joka lausunto on mainitun valiokunnan mietinnössä (Pain. asiakirj. N:o 76 vuodelta 1912), on herra Jung esittämistään syistä, joita Valiokunnan mielestä tuskin käy kumoaminen, huomauttanut että kaupungin nykyiset alueet ovat, jos niitä käytetään niiden periaatteen mukaisesti, mitkä nykyään kaikkialla tunnustetaan oikeutetuiksi, s. o. ellei niihin ehdeta enempää kuin 280,000 tahi enintään 300,000 asukasta, jo kahdenkymmenen tahi viidenkolmatta vuoden kuluttua täyteen rakennetut ja tyyten käytetyt, edellyttäen Helsingin väkiluvun lisääntyvän suhteellisesti samassa määrässä kuin viime vuosikymmeninä. Edelleen on kaupunginasemakaava-arkkitehti lausunut että, kun asutus viimeisiin asti karttaa syrjäisiä, huonoliikenteisiä kaupunginosia ja etusijassa pyrkii keskittymään erinäisiin paikallisiin keskustoihin, alkaa jo paljon ennen tuota aikaa olla puute erilaatuisen asutukseen sopivasta kaupunginmaasta. Lisäksi on kaupunginasemakaava-arkkitehti arvellut todennäköiseksi, että kaikki kaupungin nykyään järjestämättä olevat alueet tarvitaan asuinpaikoiksi niille työväenlaumoille, joita kolmenkymmenen vuoden kuluessa tulvii kaupunkiin, ja näiden alueitten lisäksi vielä suuret osat yksityisiä huvilakaupunkeja ja niiden viereistä maaseutua. Sangen pian tämä asianlata käy ilmeiseksi siinä tapauksessa, että kaupungin merkitys teollisuusseutuna nykyisestään kasvaa. Tämän johdosta on kaupunginasemakaava-arkkitehti niinikään käsityksenään lausunut, että Helsingin ympäristöön ryhmittyneillä huvilayhdyskunnilla on oleva tärkeä tehtävä täytettävänä.

Vastaisia laajennustarpeita oivaltava maanhankintapolitiikka on sentähden Valiokunnan mielestä tarpeellinen jotta kaupunki kykenisi laajennustarvettaan tyydyttämään ja jatkuvaa kaupunkimuodostusta suunnitelmanmukaisesti ohjaamaan.

Mitä kaupungin alueellisiin kehitysmahdollisuuksiin tulee, on huomattava että, kun kaupungin ydin nyttemmin on etelässä, idässä ja lännessä laajentunut mereen asti ja Kaupunginvaltuusto on evännyt ehdotuksen Drumsön ostamisesta, kaupungilla on tilaisuutta laajeta ainoastaan säteettäisesti joko pohjoiseen tahi koilliseen ja luoteeseen. Viimeksi mainitulla taholla on varakas yhtiö ottanut huolekseen Munkkiniemen ja Huopalahden asuttamisen. Pohjoisessa taas on vastassa yksityisiä huvilayhdyskuntia, ja kaupungin laajentamista alueita tältä suunnalta ostamalla vaikeuttaa se seikka että tilukset näillä seuduin ovat ylen hajallaan. Koilliseen kohdistuvaa alueen laajentamista eivät sitä vastoin estä edellä kerrotun laatuiset seikat.

Kaupungin, jolla on semmoinen asema kuin Helsingillä, lienee oikeinta pysyttyä meren yhteydessä ja käyttää hyväkseen kaikkia veden läheisyyden tuottamia etuja. Tässä kohden voi Valiokunta pääasiassa yhtyä niihin näkökohtiin, joita kaupunginasemakaava-arkkitehti on edellä mainitussa lausunnossaan esittänyt kau-

pungin vastaiseen kehitykseen nähden ja jotka käyvät siihen suuntaan, että vesialue Helsingin tapaisessa satamakaupungissa on yhdistävä rengas, jota sentähden ei saa katsoa erottavaksi ainekseksi. Jo se seikka, että kaupungin vastainen keskussatama tulee sijoitettavaksi Vanhankaupunginselälle sekä liike-elämä ja teollisuustoiminta keskitettäväksi näihin seutuihin ja että täältä käsin on aikaansaataavissa sopivia rautatieyhteyksiä emäradan kanssa, osottaa, että kaupungille on hyödyllistä hankkia itselleen alueita tältä taholta.

Valiokunnan mielestä on kaupungin laajeneminen itään päin myös omansa vaikuttamaan maa-arvoon kaupungin muussa ympäristössä ja tarjoisi kenties mahdollisuutta kaupungin alueen eheyttämiseen kohtuullisilla hinnoilla muillakin tahoilla kuin missä kaupungin laajenemistarve sitä vaatii olematta maanomistajilla tilaisuutta käyttää hyväkseen kaupungin umpinaista asemaa korottaakseen vaatimuksiaan kohtuuttomiin.

Järkipärisen laajennuspolitiikan mukaisena täytyy näin ollen pitää, että kaupunki, kun kohtuullisilla ehdoilla tarjotaan tilaisuutta sen alueen laajentamiseen itää kohti, myös käyttää tätä tilaisuutta hyväkseen. Tätä näkökohtaa silmälläpitäen onkin tehty alote Viikin kruununvirkatalon hankkimiseksi, ja toivoa saanee että tämä Senaatissa nykyään valmisteltavana oleva kysymys saa kaupungille edullisen ratkaisun. Toinen mainittavampi alue, joka voi tulla kysymykseen, on Hertonäsin maatila, jonka pinta-ala on noin 800 ha, paitsi roo han laajuista vesialuetta, ja jonka omistaja, mikäli jo tämän asian lähetekeskustelussa mainittiin, on ilmoittanut suostuvansa kaupungin kanssa keskustelemaan kiinteistön luovutuksesta. Jos kaupungilla on Viik ja Hertonäs hallussaan, saanee pitää sen laajennustarvetta itää kohti melkoisiksi ajoiksi turvattuna. Mutta vaikkei Viikin virkataloa vasten luuloa saataisikaan kaupungin haltuun, ei tämä seikka kuitenkaan tee Hertonäsin lunastamista mahdolltomaksi, koska Hertonäsin ja kaupungin koillisen tilusalueen välinen yhteys aina pitää olla aikaansaataavissa.

Kun on pantu kyseeseen, onko kaupunki oikeutettu vastaisten sukupolvien kannettavan taakan huojistamiseksi sitomaan tuntuvia pääomia maa-alueisiin, on Valiokunta katsonut olevan huomauttaminen, että kunnan tähän asti tässä kohden tekemät uhraukset edustavat verraten vähäisiä rahamääriä. Lukuunottamatta Meilahden taloa, joka tuli kaupungin haltuun ennen kunnallishallinnon uudistamista, on kaupunki tuosta ajankohdasta lähtien ostamalla laajentanut aluettaan kaikkiaan 734 hehtaarin alalla ja siitä maksanut yhteensä ainoastaan 1,230,000 markkaa. Varoistaakin rahapolitiikkaa noudattaen pitää kaupungin sentähden voida uhrata muutama miljoonakin markkaa saadakseen ajoissa haltuunsa laajenemistaan varten tarpeellisen maa-alueen, ja tähän käytetyt varat epäilemättä osottautuisivat taloudellisesti hedelmää kantaviksi, jota vastoin säästäväisyssyiden ohjaama päinvastainen menettely ennemmin tahi myöhemmin kostaisi itsensä ja tuottaisi vastedes kohtuuttomia menoja.

Kulosaaren yhtiön omaisuuden lunastamiskysymystä arvostellessa edellä kosketellun laajenemiskysymyksen kannalta on Valiokunnassa esiintynyt eri mieltä siitä, onko puheenalainen alue kaupungille tarpeellinen. Seuraavassa selostetaan

etusijassa niitä näkökohtia, joihin Valiokunnan enemmistön mielestä on ollut pantava pääpaino tämän kysymyksen ratkaisussa. Edellä on jo mainittu eräs seikka, joka on näyttänyt ostoa puoltavan, nimittäin että olisi suotava, että kaupunki ajoissa hankkisi haltuunsa Vanhankaupunginselkää ympäröivät ranta-alueet. Mutta muitakin enemmistön mielestä huomiota ansaitsevia näkökohtia on esitettävissä yhtiön nyt tekemän tarjouksen hyväksymisen puolesta.

Edellyttäen asutuksen, niinkuin edellä mainittiin, ulottuvan idässä Viikiin ja Hertonäsiin, olisi Kulosaaren alue tärkeänä yhdysväylänä kaupungin ytimen ja noiden etäisten alueitten välillä, sillä on tuskin ajateltavissa, että niiden välinen yhteys kokonaan kävisi Vanhankaupunginlahden ympäritse kulkevia liikenneväyliä pitkin. Tosin tämä Kulosaaren kautta käyvä liikenne osittain kulkisi veden poikki, mutta tämä seikka ei tuota voittamattomia esteitä, niinkuin useista ulkomaiden suurkaupungeista tarjona olevat esimerkit kylläkin näyttävät. Kaupungin olisi kuitenkin sangen tärkeätä voida järjestää keskiosistaan suuntautuva välitön kauttakulkuliikenne mahdollisimman mukavasti, mutta tämä käy pänsä ainoastaan siinä tapauksessa että itse alue on kaupungin käytettävänä. Jos se jää yksityisen yhtiön haltuun, on pelättävissä, että yhtiö, jolla tietenkään ei ole mitään velvollisuutta huolehtia kauttakulkuliikenteen eduista, ryhtyy toimenpiteisiin, jotka vaikeuttavat tahi tekevät suorastaan mahdottomaksi puheenalaisen liikenteen tarkoituksenmukaisen järjestämisen.

Mitä tulee Kulosaaren alueen sopivaisuuteen asutusalueeksi, on huomattava, että saari täyteen asutettuna ja laskien 100 asukasta hehtaaria kohti voi tarjota asuinpaikan 13,800 hengelle, siitä kuitenkin luettuna pois jokin määrä, siinä tapauksessa että mainittavampia osia käytetään kaupan, teollisuuden ja liikenteen tarpeisiin. Alueen ostamalla saisi kaupunki haltuunsa noin 170 valmiiksi tehtyjen (osittain vierrettyjen) tahi tekeillä olevain katujen varsilla sijaitsevaa tonttia. Tällä keinoin saataisiin nykyään vallitseva huvilatonttien puute poistetuksi ja kaupunki voisi paikalla tarjota tuollaisia tontteja halullisille ostajille. Tosin on jo olemassa ehdotus huvilakaupungin järjestämiseksi Meilahteen, mutta, mikäli Valiokunnalle on ilmoitettu, ei tältä alueelta voitane ennen vuotta 1916 mainittavammassa määrässä myydä tontteja.

Erityistä merkitystä asutuskannalta saisi Kulosaaren alue, sittenkun Vanhankaupunginselälle suunnitellut keskussataman laitokset vastedes saadaan aikaan sekä teollisuus- ja liiketoiminta keskitetään näihin seutuihin. Siinä tapauksessa Kulosaaren asuntotontit varmaankin olisivat varsin haluttuja ja kävisivät tarpeellisiksi sille lukuisalle henkilökunnalle, jolla olisi toimintansa näissä teollisuuden ja kaupan vastaisissa keskustoissa.

Rahatoimikamarin mietinnössä lausutaan, että Kulosaarta vastaisuudessa voisi käyttää ainoastaan huvilakaupungiksi. Vaikka asian nykyisessä vaiheessa näyttää olevan liian aikaista käydä antamaan seikkaperäisempää lausuntoa siitä, miten Kulosaaren aluetta vastedes olisi käytettävä, siinä tapauksessa että kauppa syntyy, huomautettakoon kuitenkin, ettei suinkaan käy pitäminen mahdottomana eräiden

Kulosaaren osain ynnä Kivinokan niemekkeen varaamista kaupan ja teollisuuden tarpeisiin. Kun alue sijaitsee aivan vastaisen satamapiirin keskessä ja kaupunki voi sanottavitta vaikeuksitta Vanhankaupunginselän ympäritse johtaa rautatien tänne — näin on laita, samoin kuin Hertönäsinkin kanssa aikaansaatavaan kulkuyhteyteen nähden, siinäkin tapauksessa että kaupunki ei saisi haltuunsa Viikin virkataloa — näyttävät kaikki syyt puhuvan sen puolesta, että sopivain tehdas- ja varastopaikkain tarvetta täällä tyydytetään mikäli olot sallivat. Tältäkin kannalta olisi Valiokunnan enemmistön mielestä kaupungille edullista ajoissa ottaa haltuunsa Kulosaaren alue, ennenkuin siellä on ryhdytty semmoisiin toimenpiteisiin, jotka estäisivät sen tehokasta käyttämistä elinkeinoelämän etuja silmälläpitäen.

Mitä sitten tulee niihin taloudellisiin seurauksiin, joita kaupungille koituisi Kulosaaren yhtiön omaisuuden ostosta, viitataan Rahatoimikamarin mietinnössä tästä oleviin laskelmiin. Näiden mukaan tulisi kaupungin maksettavan kauppahinnan 860,000 markan lisäksi kustannuksia alueen kuntoonpanemisesta seuraavat määrät:

lokaviemäriverkosta	830,000: —
kaduntasoituksista	702,000: —
vesijohdon pääputkesta	106,000: —
	<u>1,638,000: —</u>

eli niinmuodoin kaikkiaan Smk 2,498,000: —.

Tämän vastikkeeksi saisi kaupunki Kamarin laskelman mukaan:

Käyttökelpoista tonttialaa saarelta 664,000 m ² à 5: —	3,320,000: —
Mantereelta 21,4 hehtaaria à 2,000: —	43,000: —
Vesijohtovelkakirjoja	135,000: —
Yhtiön laitokset, 50 % hankintakustannuksista	<u>326,000: —</u>
	3,824,000: —

minkä lisäksi vielä tulevat kunnallisveroista saatavat tulot, jotka eivät kuitenkaan ole edeltäpäin likimäärinkään laskettavissa. Näiden tulojen vastapainoksi on sitä paitsi lisäksi pantava poliisin, terveydenhoidon ja palolaitoksen, opetus- y. m. kunnallisten laitosten kustannukset, siinä tapauksessa että alue yhdistetään kaupunkiin.

Rahatoimikamarin esittämät laskelmat näyttävät olevan laaditut tarpeellista varovaisuutta noudattaen, joten ne pääasiassa voinee panna pohjaksi asiaa rahallisesti kannalta arvostellessa. Tässä yhteydessä on Valiokunta katsonut olevan mainitseminen, että Kulosaaren yhtiö on ammattimiehellä laadituttanut Kulosaaren huvilakaupungin vesi- ja viemärijohtojen kustannusarvion, ja sen mukaan olisivat kustannukset Rakennuskonttorin laskemia tuntuvasti pienemmät. Niinikään on yhtiö Valiokunnalle näyttänyt, että eräs täkäläinen erikoisliike on ottanut nämä työt suorittaakseen 470,000 markkaa halvemmasta hinnasta kuin Rakennuskonttori on las-

kenut. Jos tuollainen säästö on aikaansaataavissa, jota seikkaa Valiokunta ei ota arvostellakseen, osottautuu laskelma vastaavassa määrässä edullisemmaksi kaupungille.

Asiassa käytettävänään olleen selvityksen pohjalla on Valiokunta päättänyt puoltaa, että kaupunki nyt päättäisi edellä mainitusta hinnasta ostaa Kulosaaren yhtiön kiinteistöt ja laitokset.

Edellä mainittu päätös on syntynyt äänestyksen jälkeen, jolloin kolme Valiokunnan jäsentä (Elving, Listo ja von Wright) on ollut sitä mieltä, että kaupungin olisi hylättävä yhtiön tekemä tarjous. Tämän käsityksensä tueksi on vähemmistö esittänyt pääasiallisesti seuraavia näkökohtia.

Ollen enemmistön kanssa täysin yhtä mieltä siitä, että päämäärästään tietoinen kunnallinen maanhankintapolitiikka on tarpeellinen ja hyödyllinen sekä että olisi suotava, että kaupunki hankkimalla omakseen Viikin virkatalon ja ehkä myös Hertonäsin varaisi itselleen laajenemismahdollisuutta itään päin, vähemmistö ei ole havainnut Kulosaaren alueen lunastamista tältä kannalta tarpeelliseksi. Yhtiön vesialueeseen nähden on vähemmistö edellä esitetyistä syistä ollut sitä mieltä, ettei kaupungilla kauppa- ja merenkulkuetujensa kannalta ole mitään todellista tarvetta sen hankkimiseen. Asutuskannaltakaan ei Kulosaaren alueella ole mainittavaa mertystä, koska saarella, siinäkin tapauksessa että se kokonaan luovutettaisiin asuntontonteiksi, olisi tilaa enintään ainoastaan 14,000 hengelle. Yhtiönkin hallussa pysyen Kulosaari tarjoisi asuinpaikkoja kaupungin liikaväestölle tarvitsematta kaupungin panna kustannuksia maan oston.

Asian rahalliseen puoleen nähden ovat mainitut jäsenet huomauttaneet, ettei ole niin paljon kysymys siitä rahamäärästä, mikä käytetään kauppahintaan, vaan että huomioon olisi otettava ne suuret summat, joita lisäksi täytyy uhrata parempien kulkulaitosten, katujen, lokaviemärien, vesi- ja valojohtojen, terveydenhoidon, poliisin ja palolaitoksen, koulujen y. m. kunnallisten laitosten sekä kirkon aikaansaamiseksi. Nämä tarpeet eivät ainoastaan kuluttaisi alueelta kertyviä kunnallisveroja, vaan tuottaisivat myös kaupungille lisäkustannuksia, jotka eivät kohtuullisesti suhtautuisi siihen hyötyyn, mikä kunnalla voi olla alueen käyttämisestä. Sitä paitsi on syytä pelätä, että Kulosaaren kaupasta edellä kerrotulla tavalla aiheutuvat menot estäisivät ostamasta muita kaupungin laajennustarpeiden tyydyttämiseen paljon tärkeämpiä maa-alueita. Näistä syistä ja kun Kulosaaren alueen lunastamista ei käy katsominen välttämättömäksi myöskään Hertonäsin maatilan vastaista ostoa silmälläpitäen, koska kulkuväylä Hertonäsiin on aikaansaataavissa Kulosaaren kautta käyvästä kulkuyhteydestä riippumatta, on vähemmistö mielipiteenään lausunut, ettei kaupungilla nykyhetkellä voi katsoa olevan todellista tarvetta Kulosaaren ostamiseen.

Siltä varalta että Kulosaaren yhtiön tarjous saavuttaa Kaupunginvaltuuston hyväksymisen, näyttää kaupungin myös olevan hyväksyttävä yhtiön tarjous ottaa kauppahinnan suorituksiksi kaupungin 5-prosenttisia obligatsioneja, mikä seikka melkoisesti huojistaa maksuehtoja. Lainan määrää silmälläpitäen ei kuoletusaikaa liene pantava kahtakymmentä vuotta pitemmäksi; muut lainan ottamista ja kuoletussuunnitelman laatimista varten tarpeelliset toimenpiteet lienee jätettävä Raha-toimikamarin huolehdittaviksi yksissä neuvoin yhtiön johtokunnan kanssa.

Kirjelmässä kuluva joulukuun 7 päivältä on yhtiö Valiokunnalle ilmoittanut että, sen jälkeen kun tiedot viimeksi Rahatoimikamarille annettiin, on myyty kaikkiaan 4,504 m² tonttialaa 24,436 markan 88 pennin hinnasta. Yhtiön tarjouksen mukaan on vaaditusta kauppahinnasta luettava pois 75 % siitä hintamäärästä, mikä tontteja myymällä saadaan tarjouksen antopäivän ja sen päivän välisenä aikana, jona kaupunki itse voi ottaa omaisuuden hoitonsa. Tämän laskuperusteen mukaan olisi tuo vähennys nykyään 18,327 markkaa 66 penniä, joten kauppahinta vähenisi 841,672 markkaan 34 penniin eli umpiluvuin 845,000 markkaan. Kauppaa päätettäessä on kuitenkin lisäksi otettava huomioon kuluva joulukuun 7 päivän ja haltuunottopäivän välisenä aikana ehkä päätetyt tonttikaupat sekä muu tarjouksessa tarkoitettu omaisuus, jonka yhtiö sinä aikana ehkä luovuttaa hallustaan.

Edellä lausutun johdosta saa Valiokunta täten ehdottaa

että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päättäisi:

enintään 845,000 markan hinnasta ostaa Aktiebolaget Brändö Villastad yhtiön kiinteistöt ja laitokset yhtiön sitä varten tekemän tarjouksen mukaisesti;

kauppahinnan suoritettavaksi kaupungin tätä tarkoitusta varten ottamasta 5-prosenttisesta, kahdenkymmenen vuoden kuluessa kuolettavasta obligatsioonilainasta; sekä

antaa varsinaisen Valtuuston toimeksi ryhtyä päätöksen täytäntöönpanon vaatimiin toimenpiteisiin; niin myös

että varsinainen Kaupunginvaltuusto päättäisi:

Keisarilliselta Senaatilta hankkia vahvistuksen edellä kerrotuille päätöksille;

antaa Rahatoimikamarin tehtäväksi sekä laatia kauppakirja yhtiön omaisuuden ostosta, määrätä sopiva omaisuuden haltuunottoaika ja ryhtyä tarpeellisiin toimiin edellä mainitun obligatsioonilainan

ottamiseksi, että myös ryhtyä toimenpiteeseen kiinteistön yhdistämiseksi kaupunkiin hallinnollisessa, oikeudellisessa, kameraalisessa ja kirkollisessa suhteessa; sekä

niinikään käskää Rahatoimikamarin yksissä neuvoain kaupungin yleisten töiden Hallituksen kanssa valmisteltavaksi ottaa kysymys tilan vastaisesta käyttämisestä sekä Kaupunginvaltuustolle esittää asiaanhaarain siinä kohden vaatimat ehdotukset.

Helsingissä, joulukuun 16 päivänä 1912.

Gösta Björkenheim. J. Castrén. Rudolf Elving.
Carl Enckell. Lars Krogius. A. Listo. Ferd. von Wright.

John Uggla.

Helsingin kaupungin meno- ja tulosääntö vuod. 1913.

Kaupunginvaltuuston vahvistama 30 p. Joulukuuta 1912.

Muist. Satunnaiset menot ja tulot ovat merkityt tähdellä (*).

		Menot.			
		Smk.	mkk.	Smk.	mkk.
I. Kaupungin velat.					
K. Sin päät. 17/5 1876	a	1:ksi. 1876 vuoden vesijohtolainasta, joka 31/12 1912 on Smk 865,300:—, suoritetaan 1/5 1913 kuoletusta		44,100	—
		sekä 1/5 ja 1/11 samana vuonna korkoa à 5 0/0, yhteensä		42,162	50
		Mahdollinen kurssitappio arvoituista, kaupunginkassassa olevista obligatsioneista, arviolta .		900	—
					87,162 50
K. Sin päät. 4/5 1882	a	2:ksi. 1882 vuoden uutisrakennus- ja järjestelylainasta, joka 31/12 1912 on Smk 261,500:—, suoritetaan 1/5 1913 kuoletusta		83,500	—
		sekä 1/5 ja 1/11 korkoa 4 1/2 0/0 mukaan		9,888	75
					93,388 75
K. Sin päät. 20/3 1892	a	3:ksi. 1892 vuoden obligatsiolainasta, joka 31/12 1912 on Smk 4,012,000:—, suoritetaan 1/5 1913 kuoletusta		37,500	—
		sekä 1/5 ja 1/11 korkoa 4 1/2 0/0 mukaan		179,696	25
Lainakontrahdin muk.	a	Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta		900	—
					218,096 25
		Siirros		—	—
					398,647 50

		Siirros	—	—	398,647 50
K. S:n päät. $\frac{4}{8}$ 1897 S:n $\frac{26}{1}$ 1898	a	4:ksi. 1898 vuoden obligatsionilainasta Smk 7,000,000:—, josta $\frac{31}{12}$ 1912 asti on laskettu liikk. Smk 4,000,000:— ja on lunastamatta Smk 2,671,500:—, suoritetaan $\frac{1}{8}$ 1913 kuoletusta 30,000 — sekä $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$ korkoa à 3 $\frac{1}{2}$ % Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta 98,502 50	30,000	—	
Lainakontrahdin muk.	a		1,000	—	124,502 50
K. S:n päät. $\frac{25}{1}$ 1900 S:n $\frac{30}{1}$ 1900	a	5:ksi. 1900 vuoden obligatsionilainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1912 on Smk 2,775,000:—, suoritetaan $\frac{1}{8}$ 1913 kuoletusta 24,000 — sekä $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$ korkoa à 4 % . 111,000 — Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta 1,000 —	24,000	—	
Lainakontrahdin muk.	a		1,000	—	136,000 —
K. S:n päät. $\frac{10}{6}$ 1902	a	6:ksi. 1902 vuoden obligatsionilainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1912 on Smk 7,520,000:—, suoritetaan $\frac{1}{12}$ 1913 kuoletusta 59,000 — sekä $\frac{1}{6}$ ja $\frac{1}{12}$ korkoa à 4 % . 300,800 — Lainasta Ranskan valtiolle menevä vero y. m. 25,000 —	59,000	—	
Kvston päät. $\frac{22}{6}$ 1908	b		3,000	—	387,800 —
Lainakontrahdin muk.	a		3,000	—	
K. S:n päät. $\frac{9}{2}$ 1909 S:n $\frac{7}{6}$ 1909	a	7:ksi. 1909 vuoden obligatsionilainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1912 on Smk 15,841,985:—, suoritetaan $\frac{1}{5}$ 1913 kuoletusta 93,055 — sekä $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$ korkoa 4 $\frac{1}{2}$ % mukaan 710,826 99 Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta 6,000 —	93,055	—	
Lainakontrahdin muk.	a		6,000	—	809,881 99
K. S:n päät. $\frac{9}{5}$ 1911 S:n $\frac{30}{6}$ 1911	a	8:ksi. 1911 vuoden obligatsionilainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1912 on Smk 25,009,160:—, suoritetaan $\frac{1}{6}$ 1913 kuoletusta 147,379 — sekä $\frac{1}{6}$ ja $\frac{1}{12}$ korkoa 4 $\frac{1}{2}$ %:n mukaan 1,122,086 26 Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta 10,000 —	147,379	—	
Lainakontrahdin muk.	a		10,000	—	1,279,465 26
Kauppakirjan mukaan	a	9:ksi. Fabianinkadun tontin ja talon N:o 1 ostoa varten otetusta, alkuaan Smkan 30,000:—			
		Siirros	—	—	3,136,297 25

			Siirros	—	—	3,136,297	25
K. S:n päät. $\frac{10}{6}$ 1910 Kvston päät. $\frac{14}{4}$ 1910 Kauppakirj. muk.	a*	lainasta, suoritetaan $\frac{1}{4}$ ja $\frac{1}{10}$ 1913 korkoa $4\frac{1}{2}$ %:n muk.		—	—	1,176	78
		10:ksi. Nybondaksen talon hallin- taoikeuden lunast. varten ote- tusta lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1912 on Smk 84,000:—, maksetaan $\frac{1}{11}$ 1913 kuoletusta		12,000	—		
		sekä $\frac{1}{11}$ 1913 korkoa 5 %:n muk. — Smk 3,153,674: 03 —		4,200	—	16,200	—
II. Kaupungin virastot.							
1. Maistraatti.							
1907 v:n rahäsääntö	b	1 Kunnall.pormest., palkk. 7,000:— palkkiota 5,000:— korotusta 5 v:n palve- lukselta $\frac{1}{11}$:stä 1913 125:—		12,125	—		
		1 Oikeusneuv.mies, palkk. 6,000:— korotusta 10 v:n pal- veluksesta 1,000:—					
Kvston päät. $\frac{30}{6}$ 1911	b	sijaisen palkkio kesä- loman aikana 700:—		7,700	—		
1907 v:n rahäsääntö Kvston päät. $\frac{15}{6}$ 1909 S:n $\frac{30}{6}$ 1911	b	1 Kunnall.neuv.m., palkk. 4,000:— palkkiota 2,000:— korotusta 5 v:n pal- veluksesta 500:—					
		sijaisen palkkio kesä- loman aikana 250:—		6,750	—		
		1 Kunnall.neuv.m., palkk. 4,000:— palkkiota 2,000:— korotusta 5 v:n palve- lukselta $\frac{1}{8}$:stä 1913 208: 33					
1907 v:n rahäsääntö Kvston päät. $\frac{30}{6}$ 1911	b	sijaisen palkkio kesä- loman aikana 250:—		6,458	33		
		2 Notaria, palkkaa à 1,600:—					
		sijaisen palkkio kesä- loman aikana à 200:—		3,600	—		
	c	Tarverahoja, arviolta		10,000	—	46,633	33
			Siirros	—	—	3,200,307	36

		Siirros	—	3,200,307 36
2. Raastuvanoikeus.				
1907 v:n rahasääntö	b	1 Oikeuspormestari, palkkaa 7,000:— palkkiota 5,000:—	12,000	—
		2 Vanhempaa Oikeus- neuvosmiestä, palkk. à palkkiota à 6,000:— korotusta 10 v:n pal- veluksesta à 2,000:— 1,500:—	19,000	—
		1 Vanhempi Oikeusneu- vosmies, palkkaa . . . 6,000:— palkkiota 2,000:— korotusta 10 v:n pal- veluksesta 1/2:stä 1913 1,375:—	9,375	—
		2 Vanhempaa Oikeus- neuvosmiestä, palkk. à palkkiota à 6,000:— korotusta 10 v:n palve- lukselta 1/11:stä 1913 à 1,000:—	18,000	—
		1 Vanhempi Oikeusneu- vosmies, palkkaa . . . 6,000:— palkkiota 2,000:— korotusta 5 v:n palve- lukselta 1/11:stä 1913 125:—	8,125	—
		1 Vanhempi Oikeusneu- vosmies, palkkaa . . . 6,000:— palkkiota 2,000:—	8,000	—
		2 Nuorempaa Oikeusneu- vosm., palkk., kump. korotusta 5 v:n palve- lukselta, kumpikin . . . 4,000:— 500:—	9,000	—
		2 Nuorempaa Oikeus- neuvosmiestä, palkkaa à 4,000:—	8,000	—
		Palkkio 3:lle osaston- puheenjohtajalle à . . . 1,000:—	3,000	—
		Neljän puheenjohta- jan sijaisen palkkio kesäloman aikana, kunkin 350:—	1,400	—
Kvston päät. 30/6 1911	b	Seitsemän jäsenen si- jaisen palkkio kesä- loman aikana à . . . 250:—	1,750	—
		Siirros	97,650	—
				3,200,307 36

			Siirros	97,650	3,200,307 36
1907 v:n rahasaäntö	b	{	1 Siviilipöytäkirjan notari . . .	1,600 —	
			6 Rikosasiainpöytäkirjan notaria ä	4,000: —	24,000 —
Kvston päät. 20/4 1911	b		Seitsemän notarin sijaisen palkkio kesäloman aikana ä . . .	250: —	1,750 —
			Lisämääräraha väliaikaista viidettä Raastuvanoikeuden osastoa vart.:		
			Puheenjoht., palkkiota	1,000: —	
			Puheenjohtajan sijainen, palkkiota . . .	3,000: —	
			sijaisen palkkio puheenjohtajan kesäloman aikana	350: —	
			Varapuheenjoht. sijaisen palkkio	3,000: —	
Kvston päät. 20/4 1910	b* & c	}	1 Ylimäär.oikeusneuvosm.	3,000: —	
S:n 21/10 1911			2 Rikosasiain notaria .	8,000: —	
S:n 20/10 1912			2 Ylim. kaupunginpalv.	3,200: —	
			Palkkiota yhden ylimäärän. oikeusneuv.miehen ja 2 rikosnotarinsijaisille kesäloman aikana, kullekin 250: —	750: —	
S:n 11/4 1912			S:n 2 kaupunginpalvelijan sijaiselle ä 50: —	100: —	22,400 —
			Lisämääräraha Raastuvanoikeuden 1:sen osaston väliaikaista toista jaostoa varten:		
			Puheenjohtaja, palkkiota	1,500: —	
			Puheenjohtajan sijainen, palkkiota	3,000: —	
			palkkiota puheenjohtajan sijaiselle kesäloman aikana	100: —	
			Varapuheenjohtaja, palkk.	4,000: —	
			1 Ylimäär.oikeusneuvosm.	2,400: —	
			1 Ylimäär. kaupunginpalv.	1,400: —	12,400 —
			Ylimäär. pöytäkirjanpito	800 —	
Kvston päät. 10/4 1912	b*	}	Tarverahoja, arviolta	11,000 —	171,600 —
	c				
			Siirros	— —	3,371,907 36

		Siirros	—	3,371,907 36
<i>Syyttäjät.</i>				
1886 v:n rahasaäntö Kvston päät. 28/12 1906	b	1 Kaup. viskaali, palkk. 4,000: — palkkiota 2,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta 800: —		
Kvston päät. 29/12 1896	b	taatusta kokonaistulosta, 800 markasta, paloviinan, mallas- ja muiden väkijuomain kauppaa koskevien asetusten rikkomisesta tuomituita sakkoja, merkitään arviolta 600: —	7,400	—
1886 v:n rahasaäntö Kvston päät. 28/12 1906	b	2 Kaup. viskaalia, palkk. ä 4,000: — palkkiota ä 2,000: — taatusta kokonaistulosta, 800 markasta, paloviinan, mallas- ja muiden väkijuomain kauppaa koskevien asetusten rikkomisesta tuomituita sakkoja, merkitään arviolta 600: —	13,200	—
Kvston päät. 29/12 1896	b		4,000	—
Kvston päät. 25/10 1910 S:n 30/12 1911	b*	1 Ylimääräinen kaupunginviskaali Sijaisten palkkiot 4 kaupunginviskaalin kesäloman aikana, kukin 250: —	1,000	—
3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelijat.				
1886 v:n rahasaäntö Kvston päät. 30/5 1911 S:n 30/12 1911	b	1 Maistraatinsihteeri ja Julkinen notari, palkkaa 2,500: — sijaisen palkkio kesäloman aikana 200: —	2,700	—
Kvston päät. 24/11 1896 S:n 30/5 1911	b	1 Aktuari 4,000 — 1 Reistraattori, palkkaa 3,000: — sijaisen palkkio kesäloman aikana 150: —	3,150	—
Kvston päät. 30/12 1912	b	1 Reistraattorin apulainen	1,500	—
Siirros			11,350	—
				3,397,507 36

		Siirros	46,033 34	3,397,507 36
Kvston päät. 17/11 1908	b	Kesäloman hankkimiseksi 8 kaup. palvelijalle Raast. à 50: —	400 —	
1886 v:n rahasaäntö	}	1 Raatihuoneenvahtimestari, paitsi asuntoa ja polttopuita	850 —	
Kvston päät. 30/12 1909				
S:n 6/10 1903	}	1 Raatihuoneenrenki, paitsi asuntoa ja polttopuita	1,000 —	48,283 34
S:n 30/12 1910				
4. Ulosottotoimi.				
Kvston päät. 17/10 1899	b	1 Ens. Kaup. vouti, palkk. 3,000: — palkkiota 1,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta 1,000: —	5,000 —	
Kvston päät. 22/12 1896	b	1 Toin. Kaup. vouti, palkk. 3,000: — palkkiota 3,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta 500: —	6,500 —	
Kvston päät. 26/4 1910	b	Avustava Toin. Kaupunginvouti .	2,400 —	
S:n 17/10 1899	}	1 Kriminaalieksek. palkk. 3,000: — määräraha kanslia-apul. ja puht. kirj. varten 1,000: —	4,000 —	
S:n 30/12 1908				
Kvston päät. 24/11 1896	}	1 Ulosottoapulain., palkk. 2,400: — korotusta 5 vuoden palveluksesta 200: —	2,600 —	
S:n 29/12 1896				
S:n 21/12 1897				
S:n 28/12 1905				
S:n 28/12 1906				
S:n 30/4 1912				
Kvston päät. 24/11 1896	}	3 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,400: —	7,200 —	
S:n 6/3 1906				
S:n 28/12 1906				
S:n 30/12 1907				
S:n 30/12 1908				
S:n 11/6 1912				
Kvston päät. 24/11 1896	}	3 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,700: — korotusta 10 vuoden palveluksesta à 400: —	9,300 —	
S:n 6/3 1906				
S:n 28/12 1906				
S:n 30/12 1907				
S:n 30/12 1908				
S:n 11/6 1912				
Kvston päät. 24/11 1896	}	2 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,700: — korotusta 5 vuoden palveluksesta à 200: —	5,800 —	
S:n 29/12 1896				
S:n 21/12 1897				
S:n 28/12 1905				
S:n 28/12 1906				
S:n 28/12 1906				
Kvston päät. 24/11 1896	}	3 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,700: —	8,100 —	
S:n 29/12 1896				
S:n 21/12 1897				
S:n 28/12 1905				
S:n 28/12 1906				
S:n 28/12 1906				
Kvston päät. 24/11 1896	}	5 Ulosottoapulaista, palkkaa à 1,600: — korotusta 10 vuoden palveluksesta à 400: —	10,000 —	
S:n 29/12 1896				
S:n 21/12 1897				
S:n 28/12 1905				
S:n 28/12 1906				
S:n 28/12 1906				
Kvston päät. 24/11 1896	}	3 Ulosottoapulaista, palkkaa à 1,600: — korot. 5 v:n palveluksesta à 200: —	5,400 —	
S:n 29/12 1896				
S:n 21/12 1897				
S:n 28/12 1905				
S:n 28/12 1906				
S:n 28/12 1906				
Siirros			66,300 —	3,445,790 70

			Siirros	66,300 —	3,445,790 70
Kvston päät. ²⁰ / ₁₂ 1905 S:n ²⁸ / ₁₂ 1906 S:n ³⁰ / ₁₂ 1912 S:n ³⁰ / ₄ 1912	} b {	9 Ulosottoapulaista, palkkaa à			
		1,600: —	14,400 —		
		1 Ulosottoapul. Böleä vart., palkk.	1,800 —		
		Huoneiston vuokra	3,160 —		
Vuokravälikirj. muk.	} c {	Lämpö, arviolta	800 —		
		Valaistus, arviolta	400 —		
		Siivoaminen, arviolta	600 —		
		Apumaksu lainopillisen apulaisen palkkaamiseksi kaupunginvou- dinkontt. Maist. määr. mukaan	2,400 —	89,860 —	
Kvston päät. ³⁰ / ₁₂ 1909	b				
		5. Sekalaista.			
Kvston päät. ³ / ₉ 1882 S:n ¹⁰ / ₁₁ 1886 S:n ³⁰ / ₁₂ 1910	} b {	Alistettujen asiain pöytäkirjojen puhtaaksikirjoitus sekä syyt- äjille, arviolta	2,200 —		
		Arkiston tarverahoja, arviolta	4,000 —		
		Raatihuoneen kaikki huoneistot: Valaistus, arviolta	2,000 —		
		Polttopuut, arviolta	4,100 —		
} c {	Vedenkulutus, arviolta	300 —			
	Siivoaminen, lattiainpesu y. m., arviolta	5,000 —	17,600 —		
		— Smk 399,576: 67 —			
		III. Kunnallishallinto.			
		1. Kaupunginvaltuuston kanslia.			
Kvston päät. ²⁷ / ₂ 1912	} b {	1 Sihteeri, palkkaa	10,000 —		
		1 Apulaissihteeri, palkkaa	8,000 —		
		1 Notari, palkkaa	6,000 —		
		1 Kanslisti	2,400 —		
		1 Vahtimestari	1,800 —		
Vuokravälikirj. muk.	} c {	Kaupunginvalt. huoneist. vuokra	8,000 —		
		Valaistus, arviolta	300 —		
		Tarverahoja, arviolta	25,000 —	61,500 —	
			Siirros	—	3,614,750 70

		Siirros	—	3,614,750 70	
2. Rahatoimikamari.					
1886 v:n rahasaäntö Kvston päät. $\frac{4}{2}$ 1890 S:n $\frac{16}{12}$ 1902 S:n $\frac{30}{1}$ 1907 S:n $\frac{19}{2}$ 1912 S:n $\frac{22}{12}$ 1903 1886 v:n rahasaäntö Kvston päät. $\frac{29}{12}$ 1905 S:n $\frac{30}{12}$ 1908 S:n $\frac{12}{3}$ 1912 S:n $\frac{28}{12}$ 1906 S:n $\frac{30}{12}$ 1910	} b b* b c* } b & c } b c d	1 Puheenjohtaja	4,000	—	
		5 Jäsentä à 20 markkaa istun- nolta kullekin jäsenelle, arvi- olta	7,000	—	
		1 Sihteeri, palkkaa . . . 10,000:— korotusta 5 v:n palve- luksesta 1,000:—	11,000	—	
		1 Apulaissihteeri, palk- kaa 6,000:— korotusta 5 v:n palve- luksesta 500:—	6,500	—	
		1 Ylimäär. apulaissihteeri	6,000	—	
		1 Notari	5,000	—	
		Palkkiota avustuksesta suorittamat- tomien maksujen perimisessä	2,400	—	
		1 Kanslisti	2,400	—	
		1 Kanslisti	1,800	—	
		1 Vahtimestari, palkkaa 1,800:— henkilökoht. lisäystä 200:—	2,000	—	
1 Vahtimestarinapulainen	1,000	—			
Tarverahoja, arviolta	12,000	—			
Arvaamattomia menoja, arviolta	18,000	—	79,100		
3. Rahatoimikonttori.					
1908 v:n rahasaäntö K. Asetus $\frac{2}{3}$ 1899 K. S:n kirje $\frac{1}{3}$ 1900 1908 v:n rahasaäntö	} b } b c* } b	1 Kaup.kamreeri, palkk. 5,000:— palkkiota 5,000:— korotusta 5 v:n palve- luksesta 500:—	10,500	—	
		1 Kaup. kasööri palkk. 4,000:— palkkiota 3,500:— korotusta 10 vuoden palveluksesta 800:—	8,300	—	
		Korvausta menetetyistä poissaolosakkojen osuu- desta 800:—	9,100	—	
		1 Apulaiskasööri	4,800	—	
		1 Vanhempi Kaupungin- kirjanpitäjä, palkkaa 4,000:— palkkiota 2,000:—	6,000	—	
		Siirros 6,000:—	24,400	—	3,693,850 70

		Siirros	6,000: —	24,400	3,693,850	70
		korotusta 5 v:n palveluksesta	400: —	6,400		
	1	Nuorempi Kaupungin-kirjanpitäjä, palkkaa	3,000: —			
		palkkiota	2,000: —			
		korotusta 5 v:n palveluksesta	300: —	5,300		
	1	Nuorempi Kaupungin-kirjanpitäjä, palkkaa	3,000: —			
		palkkiota	1,200: —	4,200		
1908 v:n rahasaäntö	b	1 Vanhempi konttori-kirjuri, palkkaa	2,000: —			
		palkkiota	600: —			
		korotusta 10 v:n palveluksesta	400: —	3,000		
	3	Nuorempaa konttori-kirjuria, palkkaa à	2,000: —			
		palkkiota à	400: —			
		korotusta 10 v:n palveluksesta à	400: —	8,400		
Kvston päät. 30/12 1911	1	Vahtimestari, palkkaa	1,800: —			
		henkilökoht. palkanlis.	200: —	2,000		
	1	Vahtimestari, palkkaa		1,800		
		Vahtimestariapulainen		600		
	c	Ylimääräiset apulaiset, arviolta		14,000		
		Palkkiota rahainperimisestä		600		
	c	Palkkiota verolippujen kotiinviemisestä, arviolta		3,700		
		Tarverahoja, arviolta		8,000	82,400	
		4. Liikennekonttori.				
	1	Kamreeri, palkkaa	5,000: —			
		palkkiota	1,000: —			
		korotusta 10 v:n palveluksesta	1,000: —			
		henkilökoht. palkanlisäystä	1,000: —	8,000		
Kvston päät. 11/12 1906	1	Vanh. kirjanpit., palkk.	3,000: —			
S:n 30/12 1910		palkkiota	600: —			
S:n 30/12 1911		korotusta 5 v:n palveluksesta	300: —	3,900		
	1	Vanh. kirjanpit., palkk.	3,000: —			
		palkkiota	600: —	3,600		
		Siirros	15,500	3,776,250	70	

			Siirros	15,500	—	3,776,250	70
			2 Nuor. kirjanpitäjää, palkkaa à	2,400: —			
			palkkiota à	600: —	6,000	—	
			1 Vanh. kasööri, palkkaa	2,400: —			
			palkkiota	600: —			
			korotusta 10 v:n pal- veluksesta	480: —	3,480	—	
			1 Nuor. kasööri, palkkaa	2,100: —			
			palkkiota	300: —	2,400	—	
			1 Kirjanpitäjä, palkkaa	2,400: —			
			palkkiota	600: —			
			korotusta 5 v:n palve- luksesta	240: —	3,240	—	
			2 Vanh. konttorikirju- ria, palkkaa à	1,800: —			
			palkkiota à	300: —	4,200	—	
			2 Nuor. konttorikirju- ria, palkkaa à	1,800: —	3,600	—	
			1 Vaakamestari, palkk.	2,200: —			
			palkkiota	300: —	2,500	—	
			2 Vaakamestarin apul., palkkaa à	1,800: —			
			palkkiota à	300: —	4,200	—	
			9 Vahtimestaria, palkk. à	1,500: —	13,500	—	
			c Ylimäär. apulaiset, arviolta . . .		25,000	—	
			b Kamreerin apulaisen palkkaami- seksi		1,200	—	
			b Vuokra-apua vaakamestarille ta- varain punnitsemisesta muulloin kuin tullikäyttelyn yhteydessä.		700	—	
			c Mittarinpalkkioita, arviolta . . .		1,440	—	
			b 2 Koneenkäyttäjää lämpöjohtoa var- ten		2,900	—	
			b 1 Koneenkäyttäjää hissilait. vart.		1,200	—	
			b 1 Koneenkäytt. 10 kuuk. aikana à				
			100: —		1,000	—	
			b 2 Koneenkäytt. apul. à	900: —	1,800	—	
			b 1 Koneenkäytt. apul. 9 kuuk. ai- kana à 75: —		675	—	
			b 1 Päälyismies		1,200	—	
			Siirros	95,735	—	3,776,250	70

			Siirros	95,735 —	3,776,250 70
		c	4 Sähkö-tavarahissin käyttökust., arviolta	600 —	
			Tarverahoja, arviolta	5,200 —	
			Tullihuoneen, tullikamarin haarasaston, tavaravajain ja muiden Liikennekonttorin alaisten huoneistojen:		
			Polttopuut	9,800 —	
			Valaistus	8,600 —	
			Vedenkulutus	1,800 —	
			Kalusto	1,500 —	123,235 —
			5. Satamakonttori.		
1886 v:n rahasiäntö Kvston päät. 21/11 1893		b	1 Satamakapteeni	3,000: —	
			4 tahi 2 % kannannosta, arviolta	10,400: —	13,400 —
Kvston päät. 1/10 1895		b	1 Sörnäsän satamamestari	2,400 —	
			1 Satamakonttorin kirjuri	3,500: —	
			korotus 5 v:n palveluksesta	350: —	
			1/2 % kannannosta, arviolta	1,600: —	5,450 —
Kvston päät. 30/4 1901		b	1 Kasööri	1,500 —	
S:n 30/12 1911			1 Vanhempi satamavahtimestari	1,800 —	
S:n 28/12 1906		b	1 Nuorempi satamavahtimestari	1,600 —	
S:n 30/12 1911			1 Tarkastuskonstaapeli	1,600 —	
S:n 15/12 1898		b	11 Satamakonstaapelia à 1,500: —	16,500 —	
S:n 30/12 1911			1 Sörnäsän satamakonstaapeli, paitsi asuntoa	1,400 —	
S:n 30/12 1911		b	2 Pakkaajaa ja runsimiestä à 900: —	1,800 —	
S:n 28/12 1906		b	1 Parmaanmittaajain vanhin	1,000 —	
S:n 30/12 1910			2 Satamaviskaalia	1,200 —	
S:n 20/12 1908		b	Höyrypurren vuokra ja moottoriveneen käyttökustannukset, arviolta	800 —	
S:n 11/4 1893		c	1 Moottoriveneenhoitaja, arviolta 7 kuukaudelta à 90: —	630 —	
S:n 30/12 1911			Moottorikoneen talvihoito	50 —	
			Määräraha tavarain poiskuljettamiseksi rantasilloilta	500 —	
			Siirros	51,630 —	3,899,485 70

			Siiros	51,630 —	3,899,485 70
	c		Tarverahoja, arviolta	750 —	
			Valaistus	100 —	
			Polttopuut	700 —	
			Vedenkulutus	30 —	
			Ylimääräiset apulaiset:		
Kvston päät. 27/2 1912	b*		1 Satamakapteenin apulainen	6,000 —	
			Määräraha ylimäär. satamakons- telien palkkaamiseksi, arviolta	27,000 —	86,210 —
			6. Kaupungin yleisten töiden Halli- tus ja Rakennuskonttori.		
			Hallituksen jäsenten palkkio, à 20 mk kokoukselta, arviolta	4,200 —	
			Hallituksen sihteeri, palkkiota	3,000 —	
			Kaup. insinööri, palkk. 15,000:— korotusta 10 vuoden palveluksesta 3,000:— matkarafoja 600:—	18,600 —	
			Työpäällikkö, palkkaa . 10,000:— korotusta 10 v:n pal- veluksesta 2,000:— matkarafoja 500:—	12,500 —	
			Kaksi insinööriä katu-, laiturij- ja satamarakennusosastolla, palk- kaa kumpikin 6,000:— matkarafoja kumpikin 500:—	13,000 —	
Kvston päät. 11/10 1910	b & c		Kaup. arkkitehti, palkk. 10,000:— korotusta 5 v:n palve- luksesta 1,000:— matkarafoja 500:—	11,500 —	
S:n 8/11 1910			Kaupunginarkkitehdin apulainen, palkkaa . 6,000:— matkarafoja 500:—	6,500 —	
S:n 30/12 1911			Kaup. asemak.-arkkit., p. 10,000:— korotusta 5 v:n palve- luksesta 1/3:stä 1913 833:33	10,833 33	
S:n 30/12 1912			Apul. kaup. asemakaava-arkkitehti Geodeetti, palkkaa, pait- si sivutuloja 5,000:— korotusta 10 v:n pal- veluksesta 1,000:— matkarafoja 500:—	6,500 —	
			Siiros	92,633 33	3,985,695 70

		Siirros	92,633 33	3,985,695 70
		Kaupunginpuutarhuri, paitsi asuntoa ja polt- topuita 3,000: —		
		korotusta 10 vuoden palveluksesta 600: —		
		henk.koht. palk. lis. 2,400: —	6,000	—
		Puhtaanapitolait., joht., palkkaa 6,000: —		
		matkaravoja 500: —	6,500	—
		Kamreeri, palkkaa 5,000: —		
		korotusta 10 vuoden palveluksesta 1,000: —	6,000	—
		Kaup. rakennusmestari korotusta 10 vuoden palveluksesta 800: —	4,800	—
		Varastonhoitaja, palkkaa	3,000	—
		1 Vanh. metsänvartija, paitsi asuntoa ja polt- topuita 1,200: —		
		korotusta 10 vuoden palveluksesta 240: —		
		henkilökoht. lis. 260: —	1,700	—
		1 Nuor. metsänvartija, paitsi asuntoa ja polt- topuita, palkkaa 1,000: —		
		korotusta 10 v:n pal- veluksesta 200: —	1,200	—
		1 Vahtimestari, paitsi asuntoa ja polttopuita	1,200	—
		Ylimäär. insinööri- ja piirustaja- apulaiset, arviolta	15,000	—
		Metsänvartija-apu ja metsänkas- vatus, arviolta	2,000	—
	c	Tarveaineet ja apuripäivätyöt mit- tauksissa, arviolta	13,000	—
		Tarverahoja, arviolta	6,000	—
		Valaistus	1,000	—
		Polttopuut	2,280	—
		Siivoaminen	2,275	—
	c	Rakennuskonttorin kaikkien huo- neistojen vuokra	12,000	—
				176,588 33
		Siirros	—	—
				4,162,284 03

Kvston päät. ^{11/10} 1910
S:n ^{8/11} 1910
S:n ^{20/11} 1911

} b & c

Vuokravälikirjan muk.

c

		Siirros	—	4,162,284.03
7. Tilastokonttori.				
Kvston päät. 27/9 1910	b & c	1 Konttorinjohtaja, palkkaa . . .	7,000	—
		1 Aktuari, palkkaa . . .	4,500	—
		1 Laskuapulainen, palkkaa . . .	1,800	—
		1 Laskuapulainen, palkkaa . . .	1,500	—
		1 Vahtimestari . . .	600	—
	c	Määräraha tarpeellisten ylimäär. apulaisten palkkaamiseksi . . .	7,200	—
		Painatuskustannuksia, arviolta . . .	20,000	—
Vuokravälikirj. muk.	c	Tarverahoja, arviolta . . .	4,500	—
		Konttorihuoneiston vuokra . . .	1,700	—
		Valaistus . . .	130	—
		Lämpö . . .	250	—
				49,180
8. Rakennustarkastus.				
		1 Rakennustarkastaja, palkkaa . . . 12,000: —		
		matkarahoja . . . 600: —		
		henkilökoht. palkanlis. 1,400: —	14,000	—
		1 Rakennustarkast. apulainen, palkkaa . . . 9,000: —		
		matkarahoja . . . 600: —	9,600	—
		1 Rakennusinsinööri, palkkaa . . . 9,000: —		
		matkarahoja . . . 400: —	9,400	—
		1 Kontrollööri, palkkaa 6,500: —		
		matkarahoja . . . 500: —	7,000	—
Kvston päät. 14/9 1911	b	1 Rakennusinsinöörin apulainen . . .	4,800	—
		1 Kanslisti . . .	2,400	—
		1 Apulaiskanslisti . . .	1,500	—
		Määräraha palvelijastoa ja kutsu-		
		musten tiedoksi saattamista var-		
		ten, arviolta . . .	2,800	—
		Palkkio Terveystieteiden lautakun-		
		nan valtuutetulle osanotosta ra-		
		kennuskatselmuksiin . . .	2,500	—
		Määräraha kesäloman hankkimi-		
seksi Rakennustarkastuskont-				
torin virkamiehille Maistraatin				
määräyksen mukaan, arviolta . . .	2,000	—		
	c	Määräraha tarverahoja ja aineen-		
koetuskustannuksia varten, ar-				
violta . . .			3,500	—
		Siirros	59,500	—
				4,211,464.03

			Siirros	59,500	—	4,211,464	03
		c	Siivoaminen, arviolta	700	—		
		b	Menetettyjen sivusaatavain korvausta kahdelle nykyään virassa olev., katselmustoimituksiin osaaottav. neuv.miehelle à 4,000:—	8,000	—		
			Määräraha ylimäär. apulaisten palkkaamiseksi Maistraatin määräyksen mukaan, arviolta	6,000	—	74,200	
			9. Revisionilaitos.				
		b	Vuosilientarkastajain palkkiot	6,200	—		
		b	Kaupungin irtaimen omaisuuden katsastajain palkkiot	2,100	—		
		b	1 Kaupunginreviisori, palkkaa	9,000	—		
		b	1 Reviisori, palkkaa	6,000	—		
		b	Revisionikonttorin apulaisten palkkioiksi, arviolta	6,000	—		
		c	Vahtimestari	400	—		
		c	Tarverahoja, arviolta	4,000	—	33,700	
			10. Taksoituksenvalmistelu.				
		b & c	Puheenjohtaja, palkkaa	9,000	—		
		b & c	2 jäsentä à 20 mk kokoukselta, arviolta	3,000	—		
		b & c	1 Sihteeri, palkkaa	5,000	—		
		b & c	Ylimääräiset apulaiset, arviolta	12,400	—		
		b & c	Ensitietojen hankkimiseen, arviolta	800	—		
		b & c	Palvelijasto ja siivoaminen, arv.	1,200	—		
		b & c	Tarverahoja, arviolta	2,000	—		
		b & c	Valaistus	400	—		
		b & c	Lämpö	600	—		
		b & c	Vedenkulutus	50	—	34,450	
			11. Erinäiset lautakunnat.				
			<i>a) Holhouslautakunta.</i>				
		c	Sihteerin palkkio	1,200	—		
		c	Vahtimestarin palkkio, tarverahoja y. m., arviolta	600	—	1,800	
			<i>b) Työväenasiain lautakunta.</i>				
		b	1 Sihteeri, palkkaa 3,000:—				
		b	henkilökohtaista lis. 600:—	3,600	—		
			Siirros	3,600	—	4,355,614	03

Kvston päät. 13/6 1911	b	Sijaisen palkkio sihteerin kesäloman aikana	Siirros 3,600 —	4,355,614 03
Välikirjan muk.	c	Korvausta vahtimestarinapul. . .	100 —	
	c	Tarverahoja sekä kirjallisuuden ostoon, arviolta	1,375 —	
		Huoneiston vuokra	900 —	
		Lämpö	100 —	
		Valaistus	50 —	6,225 —
		<i>c) Kunnan työnvälitystoimisto.</i>		
Kvston päät. 1/12 1903 S:n 29/12 1905 S:n 23/12 1906 S:n 17/9 1907 S:n 30/12 1909 S:n 30/12 1911	b & c	1 Johtaja, palkkaa . . . 4,800: — henkilökoht. palkanlis. 500: —	5,300 —	
		1 miesapulainen, palkkaa 2,400: — henkilökoht. palkanlis. 300: —	2,700 —	
		1 naisapulainen	2,400 —	
		1 naisapulainen	1,800 —	
		1 naisapulainen, neljältä kuukaudelta, kultakin 125: —	500 —	
		Vahtimestari	1,440 —	
		Tarverahoja y. m., arviolta	2,200 —	
		Lämpö	460 —	
		Valaistus	150 —	
		Vedenkulutus	100 —	17,050 —
		<i>d) Kasvatustalokunta.</i>		
Kvston päät. 10/6 1897, 21/12 1900, 23/12 1906 ja 30/12 1911	b	1 Sihteerin palkkiota	2,400 —	
		1 Talouden- ja varainhoitaja	1,200 —	
		Vahtimestarinpalkkio	600 —	
	c	Tarverahoja, siivoaminen y. m., arviolta	2,500 —	6,700 —
		<i>e) Helsingin kaupungin museon lautakunta.</i>		
Kvston päät. 21/10 1908 S:n 13/6 1911 S:n 6/10 1911	b	Museonhoitajan palkkio	1,000 —	
		Valokuvaukseen sekä museoesineiden ostoon, arviolta	2,000 —	
		Vahtimestari, paitsi asuntoa ja polttopuita	600 —	
	b	Lämmitt., paitsi asunt. ja polttop.	1,200 —	
		Tarverahoja, y. m.	400 —	
S:n 26/3 1911	c	Lämpö	1,000 —	
		Valo	150 —	
		Vedenkulutus	100 —	6,450 —
		Siirros	—	4,392,039 03

			Siirros	—	4,392,039 03				
			<i>f) Kunnan työväenasuntojen hoitolautakunta.</i>						
			a) Asunnot Hietaniemenkadun N:oissa 5—23:						
Kvston päät. $\frac{28}{4}$ 1908 S:n $\frac{30}{12}$ 1908 S:n $\frac{30}{12}$ 1910	}	b	Hoitolautakunta, palkkiota, arviolta	600					
			}	c	Isännöitsijä, pait. asunt., palkkaa	600			
					Talonmies, samalla lämmittäjä, s:n s:n, palkkiota.	1,320			
Kvston päät. $\frac{28}{4}$ 1908 S:n $\frac{30}{12}$ 1908 S:n $\frac{30}{12}$ 1910	}	c	Tarverahat, palovakuutusmaksut, puhtaanapito y. m., arviolta	4,300					
			}	c	Valo	250			
					Polttopunt	2,000			
			}	c	Vedenkulutus	1,300			
					}	c	Istutusten kunnossapito, arviolta.	500	
							Korjauskustannuksia	1,500	
						b) Asunnot Kristiinankadun N:ossa 16:			
Kvston päät. $\frac{28}{4}$ 1908 S:n $\frac{30}{12}$ 1908 S:n $\frac{30}{12}$ 1910	}	b	Isännöitsijän palkkio	600					
			}	c	Talonmies, paitsi asuntoa, palkkiota	900			
					Tarverahat, palovakuutusmaksut, puhtaanapito y. m., arviolta	1,700			
Kvston päät. $\frac{28}{4}$ 1908 S:n $\frac{30}{12}$ 1908 S:n $\frac{30}{12}$ 1910	}	c	Valaistus	100					
			}	c	Vedenkulutus	400			
					Korjauskustannukset	1,000	17,070		
			<i>g) Oikeusaputoimisto.</i>						
Kvston päät. $\frac{7}{3}$ 1911	}	b	1 Oikeusavustaja, palkkaa	6,000					
			}	c	1 Oikeusavustajan apul., palkkaa	3,600			
					Sijaisen palkkaamiseksi oikeusavustajain kesäloman aikana	600			
Välikirjan muk.	}	c	Huoneiston vuokra	1,400					
			}	c	Tarverahat, siivoaminen y. m.	1,100			
					Lämpö	150			
Kvston päät. $\frac{13}{2}$ 1912 S:n $\frac{14}{5}$ 1912	}	b	Valo	75	12,925				
			<i>h) Kansanlastentarhain johtokunta.</i>						
Kvston päät. $\frac{13}{2}$ 1912 S:n $\frac{14}{5}$ 1912	}	b	1 Tarkastaja, palkkaa	1,200					
			}	c	1 Sihteeri, palkkaa	600			
					Tarverahoja	300	2,100		
			Siirros	—	4,424,134 03				

			Siirros	—	—	4,424,134 03	
		<i>i) Musiikkilautakunta.</i>					
Kvston päät. 13/2 1912	b	1 Sihteeri		600	—		
	c	Tarverahoja		400	—	1,000	
		— Smk 871,883: 33 —					
		IV. Katu- ja laituri- valaistus.					
		1. Kaasuvalaistus.					
Kvston päät. 23/4 1907	c	925,000 m ³ kulutettua kaasua à 12 penniä m ³ :ltä		111,000	—		
	c	Lyhdynsyttyjäin palkat ja lyh- tyjen hoito		52,000	—		
			Muut katuvalaistuksen kustan- nukset		17,000	—	180,000
		2. Sähkövalaistus.					
Kvston päät. 30/12 1911	c	250,000 kilowattitunnilta sähkö- virtaa à 15 penniä		42,000	—		
	c	Kunnossapito ja kustannukset . .		18,000	—	60,000	
		3. Petrolivalaistus.					
	c	Kulutetaan petrolia arviolta 148,000 kg, mikä 20 p:n mu- kaan kg:lta on		29,600	—		
			Kunnossapito ja hoito		35,400	—	
			Korjaukset, ainekset, vuokrat . .		21,700	—	
			Vakuutusmaksut ja sekalaisia . .		2,300	—	89,000
		4. Laiturien ja tavaravajain yli- määräinen valaistus.					
		<i>a) Hietalahden laituri.</i>					
		<i>Sähkövalaistus.</i>					
	c	1,000 kwt sähkövirtaa ynnä lamp- pujen uudistus ja hoito		400	—		
			Siirros	400	—	4,754,134 03	

			Siirros	400	4,754,134	03						
		<i>b) Pohjoissataman T-laituri.</i>										
		<i>Sähkövalaistus.</i>										
	c	2,500 kwt sähkövirtaa ynnä lamp- pujen uudistus ja hoito . . .		900								
		<i>c) Makasiiniranta.</i>										
		<i>Kaasuvalaistus.</i>										
	c	{ 11 kolmen liekin inverttilamppua } { 30 yhden liekin auerlampppua . } ynnä hoito, arviolta }		3,100								
		<i>d) Katajanokanranta.</i>										
		<i>Kaasuvalaistus.</i>										
	c	{ 9 viiden liekin kaarilamppua . } { 18 yhden liekin kaarilamppua . } ynnä hoito, arviolta }		2,100								
		9 uutta lampppua vanhain si- jaan		540								
		— Smk 336,040: — —										
					7,040							
		V. Palolaitos.										
		1. Palkat ja muut edut.										
1886 v:n rahasaäntö	} b	1 Palomestari, paitsi asuntoa, polttopuita ja valoa, palkkaa	5,000: —	2,000: —	7,000							
Kvston päät. 7/2 1899							} b	1 Alipalomestari, palk- kaa	3,000: —	2,800: —	500: —	6,300
S:n 13/6 1899												
S:n 30/12 1907		1 Palotoimikunnan sihteeri . . .			600							
Kvston päät. 29/12 1899	} b & c	1 Pääaseman ruiskumes- tari, paitsi asuntoa, polttopuita ja valoa	2,400: —	600: —	3,000							
S:n 30/12 1907							1 Pohjoisaseman ruiskumestari, paitsi s:n s:n	2,100				
		1 Koneenkäyttämä, paitsi s:n s:n .		2,100								
			Siirros	21,100	4,761,174	03						

Kvston päät. $\frac{30}{12}$ 1907 S:n $\frac{30}{12}$ 1911	} b	Siirros	21,100 —	4,761,174 03			
		7 Kersanttia, paitsi asuntoa, polttopuita ja valoa à 1,800:—	12,600 —				
Kvston päät. $\frac{17}{1}$ 1905 S:n $\frac{30}{12}$ 1907 S:n $\frac{30}{12}$ 1908 S:n $\frac{30}{12}$ 1910 S:n $\frac{30}{12}$ 1911	} b & c	27 Korpraalia, à 900:—	24,300 —	132,900 —			
		Vuokrarahat, polttop. ja valaist. 2 naineelle korpr., à 600:—	1,200 —				
		Lisämääräraha, tarvittaessa annettav. distinktionikonstaap.	1,000 —				
		24 ensiluokan konstaapelia, kasarmissa, à 600:—	14,400 —				
		12 tois. luok. konstaapelia, kasarmissa, à 420:—	5,040 —				
		10 kolm. luok. konstaapelia, kasarmissa, à 300:—	3,000 —				
		Ruoka 73 mieh. à 420:—	30,660 —				
		Vaatetus 73 mieh. à 150:—	10,950 —				
		Alipäällystön (10 miehen) vaatetus	1,000 —				
		Kallion uuden paloaseman lisämiehistön palkka, ruoka ja vaatetus 4 kuukauden aikana	7,650 —				
		2. Palotalli, 21 hevosta.					
		} c	30,000 kg heiniä à 8 penniä		2,400 —	12,050 —	
35,000 s:n kaurjoja à 18 penniä	6,300 —						
Oljet ja turvepehku, arviolta	1,050 —						
Kengitys ja lääkkeet, arviolta	1,000 —						
Silojen y. m. kunnossapito, arv.	550 —						
Lisämääräraha 4 hevosen ylläpitoon Kallion uudella asemalla 4 kuukauden aikana	750 —						
3. Lämmitys, valaistus, puhtaanaapito ja vedenkulutus.							
} c	230 m ³ koivuhalkoja à 6: 50	1,495 —	15,695 —				
	1,000 m ³ havup.halkoja à 5: 50	5,500 —					
	Valaistus, arviolta	4,500 —					
	Tallien ja makkien puhtaanap., arv.	3,000 —					
	Vedenkulutus, s:n	1,200 —					
4. Työkalut ja kalusto.							
} c	Työkalujen kunnossapito, arviolta	3,500 —	5,000 —				
	Palolennättimen kunnossapito, arviolta	1,500 —					
		Siirros	5,000 —	4,921,819 03			

		Siirros	5,000 —	4,921,819 03	
	c*	Neljän hevosen ostoon Kallion uudelle asemalle, arviolta . . .	3,200 —		
		Letkuvaraston täydentäminen . .	3,000 —		
		Johtolankaa palolennättimen täydentämiseksi	1,000 —		
		Uudet kattilat kahteen höyryruisk.	4,500 —		
		Määräraha automobiiliruiskun ja tulensammutus veneen ostoon .	66,500 —		
		Kallion uuden paloaseman kalusto ja palokalut	15,000 —	98,200 —	
		5. Sekalaista.			
	c	Palkkioita palokatselmuksista, arv.	1,000 —		
		Tarverahoja, lahjapalkkioita y. m., arviolta	2,500 —		
Kvston päät. 27/6 1904	b	Sairasvaunun ja sidetarpeiden kunnossapito, arviolta	300 —		
	c	Kirjojen ja sanomalehtien ostoon — Smk 262,845: — —	200 —	4,000 —	
		VI. Poliisilaitos.			
		1. Käteinen apumaksu.			
K. Asetus 20/4 1903 K. S:in päät. 2/6 1912	b	Koko vuosimäärärahasta poliisilaitoksen voimassapitoon, Smkasta 693,120: —, suoritetaan kaupungin varoista	— —	198,720 —	
		2. Virkahuoneistojen vuokrat.			
	b	Poliisikamarin, keskuspoliisin, etsivän osaston ja ensimmäisen poliisiaseman huoneistot	56,000 —		
		Talli	2,400 —		
		2:nen poliisiasema	16,000 —		
		3:s s:n	4,975 —		
		4:s s:n	22,000 —		
		Töölön s:n	1,260 —		
		Forsbyn s:n	1,050 —		
		Hermannin poliisiasema	2,160 —		
		Bölen poliisiasema	1,200 —		
		Poliisimaneesi	1,000 —		
		Kirjapaino ja varuskamari . . .	3,000 —	111,045 —	
			Siirros	— —	5,333,784 03

			Siirros	—	5,333,784 03
		3. Lämmitys, valaistus, puhtaana-			
		pito ja vedenkulutus.			
K. Asetus 20/4 1903	b	Polttopuut, arviolta	16,500	—	
		Valaistus, s:n	17,500	—	
		Tallin ja makkien puhtaanap., arv.	5,000	—	
		Vedenkulutus, s:n	1,400	—	40,400
		4. Sekalaista.			
K. Asetus 20/4 1903	b	Kaupungin osalle tulevia korjaus-			
		kustannuksia aseista, hevosista,			
		huonekaluista y. m., arviolta . .	3,000	—	
Kvston päät. 26/3 1907	b	Puhelinverkon kunnossapito . . .	733	33	
	c*	2 hevosen ostoon	2,000	—	5,733 33
		— Smk 355,898: 33 —			
		VII. Terveyden- ja sairaan-			
		hoito.			
		1. Terveydenhoitolautakunta.			
Kvston päät. 20/11 1904	b	Puheenjohtaja, palkkiota	3,000	—	
S:n 22/9 1908		4 Jäsentä à 20 mk joka kokouk-			
S:n 30/12 1908		selta, arviolta	3,500	—	
	b & c	1 Sihteeri	3,000	—	
S:n 21/12 1897		Puhtaaksikirjoittajat	1,200	—	
S:n 30/12 1908		1 Vahtimest., palkkiota 1,200:—			
S:n 30/12 1911		henkilöht. palkanlis. 240:—	1,440	—	
	c	Tarverahoja, arviolta	5,500	—	
		Polttopuut, arviolta	560	—	
		Valaistus, arviolta	300	—	
		Vedenkulutus	200	—	18,700
		2. Lääkärit ja sairaanhoitajat.			
Kvston päät. 24/10 1893	b	Ensim. kaup. lääk.palkk. 6,000:—			
		palkkiota 4,000:—			
		korotusta 10 vuoden			
		palveluksesta 2,000:—	12,000	—	
K. S:n päät. 5/2 1910	b	Toinen kaupunginlääkäri	4,500	—	
Kvston päät. 11/5 1910		Sijaisen palkkaamis. toisen kaup-			
S:n 30/12 1910		lääkärin kesäloman aikana . . .	375	—	
1886 v:n rahasaantö	b	2 Aluelääkäriä kaupun-			
		gissa à 3,000:—	6,000	—	
		Siirros	22,875	—	5,398,617 36

				Siirros	22,875	5,398,617	36
Kvston päät.	19/4	1898	} b	1 Aluelääkäri Töölön alueella . . .	4,000		
S:n	30/12	1911		1 S:n Sörnäsän alueella	4,000		
S:n	30/9	1890	b	1 Aluelääkäri Hermannin ja Toukolan alueella	4,000		
S:n	20/10	1903	} b	2 Aluelääkäriä Kallion alueella à 4,000:—	8,000		
S:n	29/12	1891		1 Naispuolinen lääkäri	3,000		
S:n	14/11	1911	} b	1 Aluelääkäri Bölessä	1,500		
S:n	9/4	1889		c	Bölessä olevan huoneiston vuokra, siivoaminen, lämmitys, valaistus, puhelin y. m.	900	
Kvston päät.	15/11	1904	} b	2 Lääkäriä kaupungin kansakouluissa (kts. IX. Opetus- ja sivistyslaitokset).			
S:n	21/2	1911		1 Kätilö	800		
Kvston päät.	30/12	1908	} b	9 Kunnan sairaanhoitajataria à 1,500:—	13,500		
S:n	30/12	1907		b	Matkakuluja ja sairaanhoitoparseleita, arviolta	600	
S:n	30/12	1908	c	Kunnan 8 sairaanhoitajattaren vuosipiletit raitioteilla, à 100:—	800		
S:n	30/12	1911	} b	Palkkioita viransijaisille aluelääkärien virkaloman aikana	2,400		
S:n	30/12	1910		b	Lääkäripäivystys sunnuntaisin ja pyhäpäivin	1,200	
S:n	5/10	1909	b	Palkkiota lääkäreille yökäyneistä, arviolta	2,000		
S:n	22/12	1911	b	1 Apulainen ensin. kaupunginlääkärille kasvattien hoidon tarkastamisessa, palkkaa 2,000:— matkarahoja 100:—	2,100		
Kvston päät.	14/11	1911	b*	Määräraha Kallion toiselle aluelääkärille lääkeaineiden ostoon, arviolta	600	72,275	
3. Marian sairaala.							
<i>a) Sisätautien osasto.</i>							
1908 v:n rahasaantö	b	} b	1 Ylilääkäri, laitoksen johtaja, palkkaa 8,000:— korotusta 5 v:n palveluksesta 800:—	8,800			
			1 Alilääkäri, paitsi asunt., lämp., val., sii-				
				Siirros	8,800	5,470,892	36

			Siirros	8,800 —	5,470,892 36
		vousta ja ruokaa, palkkaa	3,600: —		
		korotusta 10 vuoden palveluksesta	720: —	4,320 —	
1908 v:n rahasaäntö Kvston päät. 17/10 1905	b	Sijaisen palkkaamiseksi alilääkärin kesäloman aikana		300 —	
1908 v:n rahasaäntö	b	2 Assistenttilääkär., paitsi asunt., lämp., valaist., siiv. ja ruokaa, palkkaa à 2,400: —		4,800 —	
	c	Sijaisen palkkaamiseksi toisen assistenttilääkärin kesälom. aikana		200 —	
Kvston päät. 30/12 1909	b	1 Assistenttilääkäri, paitsi ruokaa, (ei asunt.), palkkaa		2,400 —	
1908 v:n rahasaäntö Kvston päät. 30/12 1910	b	{ 3 Amanuenssia, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruok., palkkaa à 1,200 vuod.		3,600 —	
		1 Ylihoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa		1,200 —	
1908 v:n rahasaäntö Kvston päät. 30/12 1910 S:n 30/12 1911	b	8 Osastonhoitajatarta, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruokaa, palkkaa à 70 mk kuuk.		6,720 —	
1908 v:n rahasaäntö	b	{ Palkankorot. 4 hoitajattarelle 10 v:n palveluksesta à 120: —		480 —	
		Palkankorot. 4 hoitajattarelle 5 v:n palveluksesta à 60 mk		240 —	
		Palkankorotus 1 hoitajattarelle 5 v:n palveluksesta 1/11:stä 1913		10 —	
Kvston päät. 30/12 1909 S:n 30/12 1910	b	1 Yöhoitajatar, paitsi asunt., valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa		840 —	
1908 v:n rahasaäntö Kvston päät. 30/12 1910 S:n 30/12 1911	b	{ 13 Alihoitajatarta, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruok., palkkaa à 45 mk kuuk.		7,020 —	
		8 Yöhoitajatarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 45 mk kuuk.		4,320 —	
Kvston päät. 23/11 1909	b	Ylimääräinen hoito sairaanhoitohenkilökunnan sairastuessa, arviolta		800 —	
Kvston päät. 30/12 1909 S:n 30/12 1909	b	Hierojan palkkio		1,200 —	
	b	1 Kylvettäjätar, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa		300 —	
1908 v:n rahasaäntö	b	12 Siivoojatarta, paitsi asuntoa, lämp., valaist. ja ruok., palkkaa à 20 mk		2,880 —	
		Siirros	50,430 —	5,470,892 36	

			Siirros	50,430	—	5,470,892	36
1908 v:n rahasääntö	b & c	1 Siivoojatar tuberkulosiosastolla, paitsi asuntoa valoa ja ruokaa, palkkaa 25 mk kuukaudessa		300	—		
		Lääkkeet, arviolta		17,000	—		
		Kaluston kunnossapito, arviolta		10,000	—		
	c	Konekalujen, sideaineiden, väkiviinan ja desinfisioimisaineiden osto ja kunnossapito		5,000	—		
		Seerum-tutkimukset		800	—	83,530	—
		<i>b) Kulkutautien osasto.</i>					
1908 v:n rahasääntö	b	1 Ylilääkäri, paitsi asuntoa, lämpöä ja valaist., palkkaa		5,000	—		
1908 v:n rahasääntö Kvston päät. 19/12 1901	b	Sijaisen palkkaamiseksi ylilääkäriin kesäloman aikana		400	—		
1908 v:n rahasääntö	b	1 Assistenttilääk., paitsi asuntoa, lämpöä, valaist. ja ruok., palkkaa		2,400	—		
		5 Osastonhoitajatarta, paitsi asunt., valaist., lämp. ja ruok., palkkaa à 75 mk kuuk.		4,500	—		
1908 v:n rahasääntö Kvston päät. 23/11 1909	b	1 Varahoitajatar, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuukaudessa		600	—		
		2 Alihoitajatarta, samoinkuin edell., sekä palkkaa à 50 mk kuukaudessa		1,200	—		
1908 v:n rahasääntö Kvston päät. 23/11 1909 S:n 30/12 1910	b	4 Yöhoitajatarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 50 mk kuuk.		2,400	—		
1908 v:n rahasääntö	b	Korotusta 2 hoitajattarelle 5 v:n palvelusta		120	—		
	c	Ylimäär. sairaanhoito, arviolta		3,600	—		
1908 v:n rahasääntö Kvston päät. 23/11 1909	b	6 Siivoojatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 25 mk kuukaudessa		1,800	—		
		Lääkkeet, arviolta		7,000	—		
		Kaluston kunnossapito, arviolta		6,000	—		
	c	Sairashuoneiden desinfisioiminen, konekalut ja sidetarpeet, arviolta		5,000	—	40,020	—
			Siirros	—	—	5,594,442	36

		Siirros	—	5,594,442 36
		<i>c) Kirurginen osasto.</i>		
		1 Ylilääkäri, kirurgi, palkkaa 6,000:— korotusta 10 v:n pal- veluks. 1,200:—	7,200—	
		Sijaisen palkkaamiseksi ylilääkä- rin kesäloman aikana	350—	
		1 Vanhempi assistenttilääk., paitsi asunt., lämp., valaist., ruok., palk.	3,000—	
		1 Nuor. assistenttilääkäri, paitsi asunt., lämpöä, valaist., siiv. ja ruokaa, palkkaa	2,400—	
		Sijaisen palkkamiseen nuoremman assistenttilääkärin kesäloman ajaksi	200—	
		1 Amanuenssi, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	1,200—	
		1 Operatsiohoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruok., palkkaa 70 mk kuukaudessa . . .	840—	
		2 Osastonhoitajatarta, paitsi asun- toa, valaist., lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 70 mk kuukaudessa . . .	1,680—	
1908 v:n rahaskäyttö Kvston päät. ^{30/12} 1910 S:n ^{30/12} 1911	} b & c	1 Hoitajatar poliklinikassa, sa- malla velvollinen hoitamaan Röntgenaparaattia, paitsi asunt. lämp., valaist. ja ruokaa, palkkaa 70 mk kuukaudessa	840—	
		6 Alihoitajatarta, paitsi asuntoa, valaist., lämpöä ja ruokaa, palk- kaa à 45 mk kuuk.	3,240—	
		2 Yöhoitajatarta, paitsi asuntoa, valoa, lämpöä ja ruokaa, palk- kaa à 45 mk kuukaudessa	1,080—	
		Palkankorotusta 1 hoitajattarelle 10 v. palveluksesta $\frac{1}{3}$:stä 1913	110—	
		Palkankorotusta 1 hoitajattarelle 10 v. palveluksesta $\frac{1}{4}$:stä 1913	105—	
		Palkankorotusta 1 hoitajattarelle 5 vuoden palveluksesta	60—	
		Palkankorotusta 1 hoitajattarelle 5 vuoden palveluksesta $\frac{1}{3}$:stä 1913	50—	
		3 Siivoojatarta, paitsi asunt., läm- pöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa à 20 mk kuukaudessa	720—	
		Siirros	23,075—	5,594,442 36

			Siirros	23,075	—	5,594,442	36
Kvston päät. 23/11 1909	b	Ylimäär. sairaanhoito hoitohenkilökunnan sairastuessa, arviolta		800	—		
1908 v:n rahasăäntö Kvston päät. 30/12 1911	b	Hierojan palkkio		1,000	—		
		Lääkkeet, arviolta		4,500	—		
	c	Sidetarpeet ja konekalut, arviolta		12,000	—		
	c*	Kaluston kunnossapitoon ja ostoon, arviolta		6,000	—		
		Erinäisten aparaattien ostoon		8,800	—	56,175	
		<i>d) Oppilaskoulu ent. kaasutehtaalla.</i>					
		1 Johtajar, palkkaa		900	—		
		1 Palvelijatar		300	—		
	b*	Pöytäkalusto, veitset, kahvelit, lusikat y. m.		250	—		
	b*	Uutimet		200	—		
		Polttopuut		760	—		
Kvston päät. 10/1 1912	b	Valaistus ja kaasu		900	—		
		Vedenkulutus		150	—		
		Puhtaanapito		200	—		
		Sekalaisia menoja		400	—		
		Oppilaiden opetus sekä opetusvälineistön ostoon syksyllä 1913		1,500	—	5,560	
		<i>e) Talousosasto.</i>					
1908 v:n rahasăäntö	b	1 Toimitsija, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa		4,000	—		
Kvston päät. 29/12 1893	b	palkankorotus 5 v:n palveluksesta		500	—		
1908 v:n rahasăäntö	b	1 Apulainen, palkkaa		1,800	—		
		1 Taloudenhoitajatar, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa		1,500	—		
1908 v:n rahasăäntö	b & c	1 Taloudenhoitajattaren apulainen, paitsi asuntoa, lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa		840	—		
		1 Keittäjätär, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 35 mk kuukaudessa		420	—		
		Siirros		9,060	—	5,656,177	36

1908 v:n rahasääntö	b	2 Keittäjätertä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuuk.	9,060 —	5,656,177 36
1908 v:n rahasääntö Kvston päät. 30/12 1910 S:n 20/12 1911	c	Ylimäär. keittiöapu, arviolta . . .	720 —	
	b	11 Palvelijatarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 20 mk kuukaudessa	2,640 —	
		2 Leipojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuuk.	720 —	
		1 Liinavaatevarast. johtajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 480: — henkilökoht. lisäystä 600: —	1,080 —	
1908 v:n rahasääntö	b & c	1 Ompelijatar, samalla liinavaatevaraston hoitajattaren apuna, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 35 mk kuuk.	420 —	
		1 Ompelijatar, paitsi lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 30 mk kuukaudessa	360 —	
		2 Ompelijatarta, paitsi ruokaa, palkk. kumpikin 30 mk kuuk. 360: — vuokrarahoja à 8 mk kuukaudessa. 96: —	912 —	
		3 Pesijätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 30 mk kuukaudessa	1,080 —	
		10 Pesijätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 25 mk kuukaudessa	3,000 —	
		2 Pesijätärtä, paitsi ruokaa, palkkaa kumpikin 25 mk kuuk. 300: — vuokrarahoja à 8 mk kuukaudessa 96: —	792 —	
1908 v:n rahasääntö Kvston päät. 29/12 1911	b & c	1 Koneenkäyttäjä, paitsi asunt., lämpöä ja valaist., palkkaa	2,400 —	
		1 Koneenkäyttäjä, paitsi asunt., lämpöä ja valoa, palkkaa	1,800 —	
		2 Lämmittäjää, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa à 50 mk kuukaudessa	1,200 —	
		1 Lämmittäjä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 45 mk kuukaudessa	540 —	
		Siiros	26,964 —	5,656,177 36

		Siirros	26,964 —	5,656,177 36
		1 Vahtimestari, paitsi asunt., ruokaa, lämp. ja valoa, palkkaa . . . 730: —		
		henkilökoht. palk. lis. 180: —	910 —	
		1 Ovenvartija, samalla portinvartija, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa	900 —	
		1 Ruumiinavausapul., paitsi asunt., lämp., valaistusta ja ruokaa, palkkaa	600 —	
1908 v:n rahäsääntö Kvston päät. 30/12 1911	b & c	9 Renkiä, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 40 mk kuukaudessa	4,320 —	
		1 Portinvartija, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 35 mk kuukaudessa	420 —	
		1 Klosetintyhjentäjätär, palkkaa 33 mk kuukaudessa	396 —	
		1 Yövärtija, paitsi ruokaa (ei asuntoa), palkkaa 50 mk kuukaudessa	600 —	
		Ruoka 290 potilaalle, à 1 mk 15 p. päivässä	121,727 50	
		Ruoka 34 potilaalle, à 1 mk 60 p. päivässä	19,856 —	
		Ruoka 70 hengelle, lääkäreille ja sairaanhoitajattarille, à 1 mk 60 p. päivässä	40,880 —	
		Ruoka 12 oppilaalle à 1 mk 60 p. päivässä	7,008 —	
		Ruoka 80 palvelushenkilölle à 1 mk 15 p. päivässä	33,580 —	
	c	Polttopuut, arviolta	45,000 —	
		Kaasu laboratorioon sekä höyryteltan lämmittämiseen	600 —	
		Kaluston kunnossapito, arviolta	4,000 —	
		Hevosien ylläpito, arviolta	700 —	
		Valaistus ja lamput, arviolta	15,000 —	
		Sekalaisia menoja, arviolta	17,800 —	
		Vedenkulutus, arviolta	9,500 —	
		Seisotuskaivojen ja makkien puhtaanapito, arviolta	1,200 —	351,961 50
		Siirros	— —	6,008,138 86

			Siirros	—	—	6,039,698 86
			<i>b) Mielenvikaisten osasto ynnä Greijuksen lisähoitola.</i>			
		1	Ylihoit., paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 1,500: — palkankorot. 10 vuoden palveluksesta 120: —	1,620	—	
			Sijaisen palkkaamiseksi ylihoitajattaren kesäloman aikana	100	—	
		1	Ylihoitajatar Greijuksen hoitolassa, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 75 mk kuukaudessa	900	—	
			Sijaisen palkkaamiseksi ylihoitajattaren kesäloman aikana	75	—	
		28	Hoitajattarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 40 mk kuukaudessa	13,440	—	
			Palkankorot. 7 hoitajattarelle 5 v:n palveluks., kullekin 60 mk vuod.	420	—	
			Sijaisten palkkaamiseksi 28 hoitajattaren kesäloman ajaksi puoleksi kuukaudeksi, kullekin 20 mk	560	—	
Kvstön päät. 2/10 1912	b	1	Työnjohtaja, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 75 mk kuukaudessa	900	—	
		7	Mieshoitajaa, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 60 mk kukin kuukaudessa	5,040	—	
			Sijaisten palkkaamiseksi hoitajain ja työnjohtajan kesäloman ajaksi puoleksi kuukaudeksi 30 henkilölle, kullekin 37:50	247 50	—	
		2	Yövärtijää, kumpikin 5:50 yöltä	2,007 50	—	25,310
			<i>c) Muiden sairaiden osasto.</i>			
		3	Osastonhoitajattarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 70 mk kuukaudessa	2,520	—	
			Palkankorotusta 2 hoitajattarelle 10 v:n palveluksesta, à 120 mk	240	—	
			Sijaisten palkkaamiseksi näiden hoitajattarten kesäloman ajaksi, kuukaudeksi kummankin 70 mk	210	—	
			Siirros	2,970	—	6,065,008 86

			Siirros	2,970	6,065,008	86
Kvston päät. $\frac{9}{10}$ 1912	b	3	Osastonhoitajatar, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 50 mk kuukaudessa . . .	1,800		
			Sijaisen palkkaamiseksi näille hoitajattarille puolen kuukauden kesäloman ajaksi, kukin 25 mk. . .	75		
		14	Siivoojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 35 mk kuukaudessa . . .	5,880		
			Sijaisten palkkaamiseksi siivoojattarille puolen kuukauden kesäloman ajaksi, kukin 17:50 . . .	245		10,970
		<i>d) Talousosasto.</i>				
Kvston päät. $\frac{9}{10}$ 1912	b & c	1	Taloudenhoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 100 mk kuukaudessa. . .	1,200		
		1	Taloudenhoitajattaren apulainen, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuukaudessa	600		
		4	Keittäjätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 30 mk kuukaudessa . . .	1,440		
		5	Astiaainpesijätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 25 mk kuukaudessa . . .	1,500		
		2	Leipojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kumpikin 30 mk kuukaudessa . .	720		
		1	Liinavaatevaraston hoitatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 70 mk kuukaudessa . . .	840		
		1	Vaatteidenpesun johtajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuukaudessa. . .	600		
		7	Pesijätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 25 mk kuukaudessa . . .	2,100		
		2	Silitäjätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kumpikin 25 mk kuukaudessa . .	600		
		3	Ompelijatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 30 mk kuukaudessa . . .	1,080		
			Siirros	10,680	6,075,978	86

		Siirros	10,680	6,075,978	86
Kvston päät. %/10 1912	b	1 Siivojatar, paitsi asunt., lämp., valoa, palk. 20 mk kuukaudessa	240		
		6 Renkiä, niistä 1 Greijuksessa, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palk., kukin 40 mk kuukaudessa	2,880		
		1 Portinvartija, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 35 mk kuukaudessa	420		
		2 Keittäjätärtä Greijuksessa, paitsi asuntoa lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kumpik. 25 mk kuukaud.	600		
		1 Astiainpesijätär Greijuksessa, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 20 mk kuukaud.	240		
		1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	1,000	16,060	
		<i>e) Sairaalan käyttökustannukset.</i>			
Kvston päät. %/10 1912	c	494 potilaan ruoka, kunkin 65 penniä päivässä.	117,201	50	
		100 potilaan ruoka, kunkin 1 mk päivässä	36,500		
		36 potilaan ruoka Greijuksessa, kunkin 65 penniä päivässä.	8,541		
		Sairaalan palvelijaston, 89 henkilön, ruoka, kunkin 1 mk päivässä	32,485		
		Assistenttilääkärin, ylihoitajatarten ja osastonhoitajatarten, 9 hengen, ruoka, kunkin 1:50 päivässä.	4,927	50	
		Lääkkeet, arviolta	11,000		
		Polttopuut ja valaistus, arviolta	35,000		
		Vedenkulutus, arviolta.	7,000		
		3 Hevosen heinät ja kaurat.	1,800		
		Kaluston kunnossapito ja täydennys, arviolta	8,000		
		Kaluston oston, arviolta	55,000		
		Sipooseen elätteelle annetut mielenvikaiset, arviolta	30,000		
		Uutteruusrahoja mielisairaiden suorittamasta työstä	800		
		Patjain ja tyynyjen oljet.	1,500		
Puhtaanapito, arviolta	2,200				
Sekalaista, arviolta	5,000	356,955			
		Siirros	—	6,448,993	86

			Siirros	—	—	6,448,993 86
5. Humaliston varasairaala.						
		1 Lääkäri	3,000	—		
		1 Amanuenssi	1,200	—		
		1 Ylihoitajatar, taloud. hoitaja	1,080	—		
		3 Osastonhoitajatarta à 840 mk	2,520	—		
		3 Hoitajatarta à 600 mk	1,800	—		
		Korotusta 1 hoit:lle 5 v:n palveluksesta	60	—		
		1 Emännöitsijä	480	—		
		1 Leipojatar	300	—		
		2 Palvelijatar à 240 mk	480	—		
		3 Siiveojatarta à 240 mk	720	—		
		2 Renkiä à 480 mk	960	—		
		3 Pesijätarta à 240 mk	720	—		
		Näiden vuokrat rahat à 120 mk	360	—		
		Ruoka 60 hengelle à 1:15 päivässä	25,185	—		
		S:n 10 hengelle à 1:60 päivässä	5,840	—		
		Lääkkeet, arviolta	4,000	—		
		Polttopuut, arviolta	4,200	—		
		Valaistus, arviolta	800	—		
		Sekalaisia menoja	6,840	—		
		Vuokria	12,480	—		
		Kaluston osto ja kunnossapito	1,500	—		
		Vedenkulutus	700	—		
		Makkien puhtaanapito	400	—		
					75,625	—
6. Poliklinikat.						
Kvston päät. 29/12 1905 S:n 30/12 1910		} b	Määräraha Kallion lastenpoliklinikkaa varten	4,000	—	
S:n 29/12 1896 S:n 29/12 1905 S:n 30/12 1912			} b	Määräraha polikliniikasta silmäosastoa varten	4,500	—
S:n 30/12 1908 S:n 30/12 1910		} b		Päivärahat varatt. sair. puolesta tilintekovelvollisuudella	500	—
Kvston päät. 16/12 1903 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908			} b	Kättilöavun kustantamiseksi varattomille kotonaan, arviolta	5,000	—
S:n 29/12 1905 S:n 30/12 1910		} b & c		Määräraha 10 sairaipaikasta tohtorien O. A. Boijen ja W. Parviaisen lapsenpäästölaitoksessa	18,540	—
S:n 29/12 1910			} b & c	Määräraha Marian sairaalan tuberkuloosipolikl. ja huoltolaan varten	26,600	—
S:n 28/5 1907		} b & c		Määräraha korva-, nenä- ja kurkkutautien poliklinikkaa varten	5,700	—
			Siirros	64,840	—	6,524,618 86

Kvston päät. 30/12 1911	b*	Määräraha Siirros	64,840 —	6,524,618 86
S:n 30/4 1912	b	Määräraha Diakonissalaitoksen kodille H:gin kaupungista olevia tuberkelitautisia lapsia vart.	1,650 —	
S:n 30/13 1912	b	Määräraha Oulunkylän kesäpäiväparantolaa varten	12,130 —	
	b	Silmätautien poliklinikan voimaspapitoon Kalliissa	6,500 —	85,120 —
7. Terveyspoliisi.				
Kvston päät. 24/10 1893	b	1 Terveydenhoid. tarkast. 3,000: —		
S:n 30/4 1904		Palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta 500: — mieskohtaista lisäystä 500: —	4,000 —	
S:n 13/12 1904	b	1 Käsiamm. työpajain ja työpaikkain tarkastaja, palkk. 3,000: — Korotusta 5 v:n palveluksesta 500: —	3,500 —	
1886 v:n rahasaäntö Kvston päät. 30/12 1911	b	1 Ylikaitsija, palkkaa 2,800: — korotusta 10 v:n palveluksesta 500: —	3,300 —	
		3 Kaitsijaa, palkkaa à 2,500: — korotusta 5 v:n palveluksesta à 250: —	8,250 —	
1886 v:n rahasaäntö Kvston päät. 16/3 1909	b & c	1 Kaitsija, palkkaa 2,500: — korotusta 5 v:n palveluksesta 1/8:stä 1913 100: —	2,600 —	
S:n 16/4 1912		4 Kaitsijaa à 2,500 mk	10,000 —	
S:n 16/3 1909	b	5 Nuorempaa kaitsijaa, palkkaa à 2,000 mk	10,000 —	
S:n 14/4 1912		Terveyskaitsijain matkakustannukset	800 —	
S:n 29/12 1905	b	Määräraha työväenasuntojen tarkastamista varten	3,000 —	
S:n 30/12 1907		Kodeissa toimitett. desinfiioimisesta, arviolta	12,000 —	
S:n 23/11 1905	b & c	1 Desinfiioimisen johtaja, palkkaa	2,500 —	
		2 Desinfiioitsijaa, palk. à 2,000 mk	4,000 —	
		1 Tuberkelitautisten asunnonpuhdistajatar, palkkaa	1,000 —	
		1 Apulainen viimeksi mainitulle	720 —	65,670 —
8. Terveystoimisto.				
Kvston päät. 8/10 1907	b	1 Ylilääkäri	6,000 —	
S:n 30/12 1908		1 Johtaja	4,500 —	
S:n 30/12 1909		1 Assistentti	3,000 —	
S:n 30/12 1911		6 Kaitsijaa à 2,500 mk	15,000 —	
		Siirros	28,500 —	6,675,408 86

			Siirros	28,500	—	6,675,408	86
			2 Nuorempaa kaita, à 2,000 mk korotusta 5 v:n palveluks. 4 kait-sijalle, kullek. 250 mk 1/4:stä 1913	4,000	—		
Kvston päät. 8/10 1907	} b	}	1 Vahtimestari, palkkio	1,500	—		
S:n 30/12 1908			Polttopuut, arviolta	325	—		
S:n 30/12 1909			Valaistus, arviolta	320	—		
S:n 30/12 1911			Siivoaminen ja pesu, arviolta	700	—		
S:n 30/12 1912			Kaluston kunnossapito, lääkkeet, raitioliput y. m., arviolta	2,100	—	38,195	—
					9. Laboratorio terveydellisiä tutkimuksia varten.		
			1 Johtaja	8,000	—		
			1 Assistentti	4,800	—		
			1 Laborantti	2,100	—		
			1 Näytteidenottaja	1,500	—		
			1 Kirjuriapulainen	1,200	—		
Kvston päät. 20/5 1903	} b & c	}	Satunnaisten apulaisten palkkaamiseen, arviolta	3,000	—		
S:n 30/12 1907			1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa	1,700	—		
S:n 30/12 1909			Koneid. ja kirjakokoelm. kunnossap., näytteiden y. m. oston	4,000	—		
S:n 30/12 1910			Kirjakokoelman täydentämiseen	1,000	—		
S:n 11/12 1906	} b	}	1 Lääkäri bakteriologisia tutkimuksia varten	5,000	—		
S:n 17/11 1908			Sijaisen palkkio kesäloman aikana	400	—		
S:n 20/12 1907	b & c		Koneiden y. m. osto bakteriologisia tutkimuksia varten	800	—		
S:n 20/12 1907	b & c		1 Vahtimestarinapulainen	900	—		
			Vedenkulutus	350	—		
			Polttopuut	2,000	—		
			Valo	500	—	37,250	—
			10. Lihantarkast. teurastuslaitoksella.				
			1 Eläinlääkäri	4,000	—		
Kvston päät. 17/12 1908	b		1 Eläinlääkäripulainen	1,500	—		
			Kustannuksia, arviolta	300	—		
			Vuokra	300	—	6,100	—
			11. Rokotusainevarasto.				
			Määräraha rokotusvelvollisuuden täyttämisen valvomiseen	400	—		
			Määräraha huoneist. hankkimiseksi rokot. vart. ja niiden siivoamis.	600	—	1,000	—
			Siirros	—	—	6,757,953	86

			Siirros	—	6,757,953 86	
		12. Satunnainen määräraha.				
		c* Rottien tappamiseen		—	3,000 —	
		13. Sekalaista.				
		c* Määräraha Leppäsuon ja Hesperian varasairaalan kunnossapitoon 9 kuukauden aikana à 11,000 mk, arviolta	99,000	—		
Kvstn päät. 8/10 1912		b* Määräraha Lapinlahdenkadun lastensairaalaan voimassapitoon	22,000	—		
S:n 5/9 1911		b* Lisämääräraha sairaiden kuljetuks. Sipoossa olevan kunnan mielisairaalan ylilääkäri, palkkaa	2,000	—		
S:n 8/10 1912		b Määräraha kalustoa varten uuteen kulkutautisairaalaan	10,000	—		
S:n 8/2 1910		b* Uuden kulkutautisairaalan menöt 4 kuukauden aikana, arviolta	100,000	—		
		c — <i>Smk 1,739,036:50</i> —	125,000	—	358,000 —	
		VIII. Vaivaishoito.				
		1. Vaivaishoitohallitus.				
Kvstn päät. 5/12 1895	}	b {	1 Puheenjohtaja	1,200	—	
S:n 20/12 1902			1 Toimitusjohtaja	7,000	—	
S:n 30/12 1911			1 Sihteeri	6,000	—	
S:n 30/12 1912			b {	1 Kirjanpitäjä ja rahast. hoitaja	3,600	—
S:n 21/9 1909			b* {	1 Lastenhoidontarkastaja	6,000	—
S:n 21/2 1911			b* {	1 Tarkastaja	3,000	—
S:n 30/12 1912			2 Kanslianjoht., kumpik. 2,400: — korotusta 5 v:n palveluksesta, kumpikin 250: —	5,300	—	
Kvstn päät. 20/4 1909	}	b {	1 Kirjuriapulainen	1,200	—	
S:n 21/9 1909			2 S:n, kumpikin 1,020: —	2,040	—	
Kvstn päät. 11/6 1912		b {	1 Rekisteritoimiston johtaja-tar	2,000	—	
			2 S:n apulaista, kumpikin 1,000: —	2,000	—	
		c	2 Diakonissaa, kumpikin 1,500: —	3,000	—	
S:n 22/12 1898	}	b {	1 Vahtimestari	1,200	—	
S:n 30/12 1908				Palkkiota kaupungissa oleville kaitsoijille ja vakinaisille maaseutuasiamiehille, arviolta	18,600	—
		c {	Korvausta tarkastusmatkoista, arviolta	2,000	—	
			Kesäloman hankkimiseksi erinäisille virkailijoille, arviolta	500	—	
			Siirros	64,640	7,118,953 86	

Kvston päät. 30/12 1912	b	Palkkiota hallituksen jäsenille valmistelukokouksista, arviolta . . .	64,640	7,118,953	86
		Valo, arviolta	3,000		
		Polttopuut, arviolta	200		
	c	Vedenkulutus, arviolta	1,000		
		Tarverahat, siivoaminen y. m., arviolta	100		
	d	Arvaamattomat menot, arviolta	3,500	77,440	
			5,000		
2. Vaivaistalo ja sen yhteydessä olevat laitokset.					
1886 v:n rahäsääntö	b & c	1 Tarkastaja, paitsi asuntoa, valoa ja polttopuita	6,000		
Kvston päät. 23/12 1906	b	1 Konttoriapulainen	2,000		
1886 v:n rahäsääntö	b & c	1 Saarnaaja	1,500		
Kvston päät. 21/12 1889			Palkkio urkuinsoitosta ja kirkkolaulun johtamisesta	300	
		1 Varastonhoitaja, samalla vahtimestari, paitsi asuntoa, ruokaa, lämpöä ja valoa, palkkaa	1,200		
		1 Puutarhatöiden johtaja, paitsi asuntoa, ruokaa, lämpöä ja valoa, palkkaa	1,200		
		1 Koneenkäytt., paitsi s:n s:n, palk.	1,500		
		2 Lämmittäjää, paitsi s:n s:n, palkkaa kumpikin 480: —	960		
Kvston päät. 21/6 1912	b & c	1 Pesulaitoksen johtajatar, paitsi s:n s:n, palkkaa	600		
		2 Pesijätärtä, paitsi s:n s:n, palkkaa kumpikin 300: —	600		
		1 Emännöitsijä, paitsi s:n s:n, palk.	720		
		1 Keittäjätär, paitsi s:n s:n, palkkaa	480		
		1 Keittäjätär, paitsi s:n s:n, palkkaa	360		
		4 Keittäjätärtä, paitsi s:n s:n, palk. kukin 300: —	1,200		
		2 Leipojatarta, paitsi s:n s:n, palkkaa kumpikin 360: —	720		
		Lääkkeisiin, arviolta	1,500		
	c	Lääkärinvalvonta työ- ja vaivaistalossa sekä Oulunkylän lastenkodissa, arviolta	1,000		
		Erinäiset uuden laitoksen sisustus- ja tasoitustyöt, arviolta	5,000	26,840	
Siirros			—	7,223,233	86

			Siirros	—	7,223,233	86
		<i>a) Vaivaistalo.</i>				
		1 Emännöitsijä, paitsiruokaa, asuntoa, polttopuita ja valoa	900	—		
		1 Ompelijatar, paitsi s:n s:n . . .	360	—		
		1 Ylihoittr, paitsi ruokaa, asunt., polttop. ja valoa	900	—		
		2 Hoitajatar, paitsi asunt., ruokaa, valoa ja polttop., à 600:—	1,200	—		
Kvstön päät. 11/6 1912	b	1 Hoitajatar, paitsi s:n s:n	480	—		
		2 Apulaishoitajatar, s:n s:n à 420:—	840	—		
		1 Lastenkodin johtajatar, paitsi s:n s:n	900	—		
		1 Lastenhoitajatar, paitsi s:n s:n	600	—		
		2 Lastenhoitajatar, paitsi s:n s:n à 420:—	840	—		
		1 Renki, paitsi asuntoa, ruokaa, polttop. ja valaistusta	480	—		
	c	Sijaisten palkkaamiseen emännöitsijän, ylijohtajattaren, kahden hoitajattaren sekä lastenkodinjohtajattaren kesäloman ajaksi, arviolta	300	—		
		Vaatetus, arviolta	10,000	—		
		Ruoka, arviolta	89,000	—		
		Kalusto, arviolta	31,800	—		
		Tarveaineet, arviolta	1,200	—		
	c	Polttoaineet, arviolta	33,000	—		
		Valaistus, arviolta	8,000	—		
		Vedenkulutus, arviolta	7,000	—		
		Kaurat ja heinät 6 hevoselle, arviolta	3,600	—		
		Korjaustyöt, arviolta	2,000	—		
	d	Sekalaisia menoja, arviolta	4,500	—	197,900	—
		<i>b) Työlaitos.</i>				
		1 Kaitsija, paitsi asuntoa, polttopuita ja valoa	2,400	—		
Kvstön päät. 11/6 1912	b & c	1 Konttoriapulainen, paitsi ruokaa, asuntoa, lämpöä ja valoa	480	—		
		3 Vahtimestaria, paitsi asuntoa, polttop. ja valoa à 1,200:—	3,600	—		
S:n 30/12 1912	b	1 Vahtimestari, paitsi asuntoa ja ruokaa	960	—		
		Siirros	7,440	—	7,421,133	86

Kvston päät. 19/10 1909	b	Sijaisen palkkaamiseen kaitsijan ja vahtimestarien kesäloman aikana	7,440 —	7,421,133 86
S:n 30/12 1912	b	2 Työesimiestä, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, à 1,200: —	190 —	
		Polttoaineet, arviolta	2,400 —	
		Valaistus, arviolta	4,000 —	
		Vedenkulutusmaksut, arviolta	1,000 —	
	c	Ruoka, arviolta	700 —	
		Vaatetuskustannukset, arviolta	21,000 —	
		Tarveaineet, arviolta	5,000 —	
		Kalusto ja työkalut, arviolta	10,000 —	
		Utteruusrahat, arviolta	3,000 —	
		Korjaustyöt, arviolta	5,000 —	
Kvston päät. 30/12 1912	b*	Puusepä- ja jalkine-työkoneiden ostoon	300 —	
	d	Sekalaisia menoja, arviolta	17,800 —	
			1,100 —	78,930 —
		3. Apurahoja ja kustannuksia laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten.		
		Kaupunkiin ja maaseudulle hoidettaviksi annetut, arviolta	90,000 —	
		Sairaanhoidto, arviolta	250,000 —	
		Kustannukset mielenvikaisten henkilöiden hoidosta, arviolta	305,500 —	
		Lääkkeet, arviolta	12,000 —	
	c	Suoranaisia apurahoja:		
		a) vaivaishoittoon ehdottomasti oikeutetuille henkilöille, arviolta 80,000: —		
		b) puutteenalaisille, joilla ei ole ehdotonta oikeutta vaivaishoittoon, arviolta 40,000: —	120,000 —	777,500 —
		4. Sekalaista.		
	c	Hautauskustannuksia, arviolta	3,000 —	
Kvston päät. 30/12 1909	b	Määräraha Kaup.lähetykselle miesten työlaitoksen voimassapitoo 3,000: —		
		S:n naisten työlaitoksen 6,000: —		
		S:n Sörnäs in s:n 4,000: —		
		Siiros 13,000: —	3,000 —	8,277,563 86

Kvston päät. ³⁰ / ₁₂ 1912	b	Määräraha Kaup.lähe- tyks. kodeissaan työs- kent. puutteenalaisten avustamiseksi töiden kautta 5,000:—	13,000:— 3,000— 18,000—	8,277,563 86 21,000—
		— Smk 1,179,610:— —		
IX. Opetus- ja sivistys- laitokset.				
1. Merikoulu.				
Kvston päät. ⁹ / ₈ 1900 Välikirjan muk.	b	Vuokra	3,000—	3,600—
	c	Polttopuut, arviolta	600—	
2. Käsityöläiskoulut.				
K. Julist. ²³ / ₁₁ 1885	b & c	Määräraha ylemmille käsityöläis- kouluille	43,388—	29,266—
Kvston päät. ¹⁷ / ₁₀ 1899 S:n ²⁷ / ₁₁ 1906	b & c	Määräraha alemmille käsityöläis- kouluille	29,266—	
<i>Valmistava poikain ammattikoulu:</i>				
S:n ²⁰ / ₉ ja ²⁰ / ₁₁ 1900	b	1 Vakinainen opettaja ruotsal. osastolla	4,200:—	600:—
		1 Vakinainen opettaja suomal. osastolla	4,200:—	
S:n ²⁰ / ₉ ja ²⁰ / ₁₁ 1900 sekä ¹⁹ / ₁₂ 1901	b	1 Vakin. opettaja käsi- varaispiirustuksessa	3,000:—	800:—
		korot. 10 vuoden pal- veluksesta	600:—	
Kvston päät. ²⁵ / ₉ ja ²⁰ / ₁₁ 1900	b	1 Vakin. työmestari puutöissä	3,300:—	600:—
		korot. 10 v:n palve- lukselta	600:—	
Kvston päät. ²⁵ / ₉ ja ²⁰ / ₁₁ 1900	b	1 Vakin. työmestari me- tallitöissä	2,700:—	600:—
		korotusta 10 vuoden palveluksesta	600:—	
Kvston päät. ³⁰ / ₁₂ 1907	b	Johtaja, palkkiota	1,500:—	6,600:—
		Palkkioita tuntiopettajil- le, 44 viikot. à 150 mk	6,600:—	
Kvston päät. ³⁰ / ₁₂ 1907	c	Palkkiota tuntiopettajil- le vihkojen korjauks., 6 viikkotunn. à 150 mk	900:—	29,000:—
			72,654—	8,302,163 86

			Siirros 29,000:—	72,654—	8,302,163 86
Kvston päät. ³⁰ / ₁₂ 1907	b	1 Alityöestari puu- töissä	1,800:—		
		korotusta 10 v:n palve- luksesta	400:—		
S:n ³⁰ / ₁₂ 1907	b	1 Alityöestari metalli- töissä	1,800:—		
S:n ³⁰ / ₁₂ 1910	b	henkilökoht. lis. . . .	600:—		
S:n ³ / ₁₁ 1908	b	Palkkiota työpajan sil- mälläpidosta ruotsa- laisella ja suomalai- sella osastolla	1,200:—		
S:n ³⁰ / ₁₀ 1906	b	Vahtimestarin palkkio .	1,200:—		
	c	Vahtimestarin apulai- nen 9 kuuk. aikana . .	450:—		
		Työpajan työai- neet	1,500:—		
	c	Työpajan korjaus ja täydennys	500:—		
		Kirjasto, aikakauskirjat ja tarverahat	1,000:—		
		Oppilaskirjastolle . .	100:—		
S:n ²⁸ / ₁₁ 1905 } Välikirjan muk.	b	Työpajahuoneiston vuokra	4,000:—		
	c	Lämpö ja sähkövoi- ma	300:—		
		Valaistus	800:—	44,650—	
		<i>Tyttöjen ammattikoulu.</i>			
		3 Opettajatarta, palkkaa à 2,500 mk	7,500:—		
		2 Opettajatarta palkkaa à 2,200 mk	4,400:—		
		1 Opettajatar, palkkaa .	2,400:—		
		1 S:n	1,500:—		
	b	Palkankorot. 1 opetta- jattarelle 5 v:n palve- luksesta ¹ / ₆ :stä 1913 . .	66: 70		
		Palkankorot. 5 v:n palve- luks. 7 opettajattarel.	1,400:—		
		Johtajattaren palkkio .	800:—		
		Palkkionlisäystä äidin- kielen opettajattarille	380:—		
Kvston päät. ¹ / ₁₂ 1903 } S:n ³⁰ / ₁₂ 1906 } S:n ²⁰ / ₁₀ 1908 } S:n ² / ₄ 1909 } S:n ²² / ₁₂ 1911 }					
		Siirros 18,446: 70	117,304—	8,302,163 86	

			Siirros 18,446: 70	117,304	—	8,302,163	86
Kvston päät. 1/12 1908 S:n 30/12 1906 S:n 20/10 1908 S:n 22/12 1911	b & c	Tuntiopett. palkkiot	4,880: —				
		Palvelijattaret	720: —				
		Ruuanpito, arviolta	4,000: —				
		Työaineet	2,000: —				
		Vuokra	6,000: —				
		Polttopuut	1,400: —				
		Valaistus	600: —				
		Kalusto ja korjaukset	1,800: —				
		Sekalaisia	2,400: —	42,246	70	159,550	70
3. Kauppaoppilaitokset.							
	c*	Määräraha A. b. Helsingfors Handelskola yhtiölle 15 vapaaoppilassijasta		8,000	—		
		Määräraha Suomen Liikemiesten Kauppaopistolle 32 vapaaoppilassijasta		20,000	—		
		Määräraha Helsingin Kauppiaitten Kauppakoululle 18 vapaaoppilassijasta		10,000	—		
		Määräraha Högre svenska handelsläroverket opist. 12 vap:oppil:sij.		8,000	—		
		Määräraha Svenska Handelsinst. opistolle 6 vapaaoppilassijasta .		4,000	—		
		Liikemiesyhdistyksen liikeapulaisiltakursseille 12 vapaaoppilassijasta		6,000	—	56,000	—
4. Kansakoulut.							
<i>a) Palkat.</i>							
1886 v:n rahasaäntö	b	1 Tarkastaja, ruotsinkiel. kouluja varten, palkkaa	8,000: —				
Kvston päät. 20/12 1888 S:n 28/4 1908			korotusta 5 v:n palveluksesta 1/8:stä 1913	416: 65	8,416	65	
S:n 28/4 1908	b	1 Tarkastaja suomenkiel. kouluja s:n, palkkaa	8,000: —				
		korotusta 5 v:n palveluksesta 1/8:stä 1913	416: 65	8,416	65		
Kvston päät. 1/12 1908	b	Apulaistarkastaja suom. koul. vart.		6,000	—		
S:n 28/4 1908	b	Apulaiset tarkastajankansliassa .		1,800	—		
S:n 20/10 1903	b	Taloudenhoitaja		6,000	—		
S:n 20/12 1911							
			Siirros	30,633	30	8,517,714	56

				Siirros	30,633	30	8,517,714	56	
Kvston päät.	$\frac{30}{12}$	1908	} b	Taloudenhoitajan apul.	1,500:—				
S:n	$\frac{19}{9}$	1911		henkilökoht. palkanlis.	600:—	2,100	—		
S:n	$\frac{1}{6}$	1904	b & c	Johtokunnan sihteeri		1,200	—		
S:n	$\frac{21}{2}$	1911	} b	1 Lääkäri kaup. suomenk. kansak.,					
S:n	$\frac{6}{9}$	1911		palkkaa	6,400:—				
				korotusta 5 v:n palveluksesta	900:—	7,300	—		
S:n	$\frac{21}{2}$	1911	} b	1 Lääkäri kaup. ruotsink. kansak.,					
S:n	$\frac{5}{6}$	1911		palkkaa	3,600:—				
				henkilökoht. palk. lis.	1,000:—	4,600	—		
				<i>Suomenkielisten koulujen opettajat ja opettajattaret.</i>					
1886 v:n rahasaäntö			} b	10 Opettajaa, palkkaa à	2,400:—				
Kvston päät.	$\frac{12}{12}$	1899		korotusta 15 vuoden					
S:n	$\frac{17}{9}$	1907		palveluksesta à	1,200:—	42,000	—		
S:n	$\frac{28}{9}$	1908		kalliinajanlisäystä à	600:—				
S:n	$\frac{21}{9}$	1909	} b	6 Opettajaa, palkkaa	2,400:—				
S:n	$\frac{19}{2}$	1910		korotusta 10 vuoden					
				palveluksesta	960:—				
				kalliinajanlisäystä à	400:—	22,560	—		
			} b	5 Opettajaa, palkkaa à	2,400:—				
				korotusta 5 vuoden					
				palveluksesta	480:—				
				s:n 10 v:n palveluksesta $\frac{1}{8}$:sta 1913	200:—				
				kalliinajanlisäystä 5 v:n palveluksesta	200:—				
				s:n 10 v:n palveluksesta $\frac{1}{8}$:sta 1913	83:33	16,816	65		
Kvston päät.	$\frac{21}{9}$	1909	} b	12 Opettajaa, palkkaa à	2,400:—				
S:n	$\frac{19}{2}$	1910		korotusta 5 vuoden					
				palveluksesta	480:—				
				kalliinajanlisäystä à	200:—	36,960	—		
			} b	2 Opettajaa, palkkaa à	2,400:—				
				korotusta 5 v:n palveluksesta $\frac{1}{8}$:sta 1913	200:—				
				kalliinajanlis. 5 v:n palveluks. $\frac{1}{8}$:sta 1913 à	83:33	5,366	66		
			} b	19 Opettajaa, palkkaa à	2,400:—	45,600	—		
				6 Opettajaa, vielä virkaan nimitämätöntä, palkkiota à 2,400:—		14,400	—		
				Siirros	229,536	61	8,517,714	56	

			Siirros	229,536 61	8,517,714 56
Kvston päät. 29/11, 1905	b	1 Kreikkalais-venäläisen uskon-			
		opin opettaja, palkkiota	800	—	
		23 Opettajatarta, palkk. à 2,000:—			
		korotusta 15 vuoden			
		palveluksesta 1,000:—			
		kalliinajanlisäystä à 600:—	82,800	—	
		2 Opettajatarta, palkk. à 2,000:—			
		korotusta 10 vuoden			
		palveluksesta à 800:—			
		s:n 15 v:n palveluk-			
sesta 1/8:sta 1913 à 83: 33					
kalliinajanlis. 10 v:n					
palveluksesta à 400:—					
s:n 15 v:n palveluk-					
sesta 1/8:sta 1913 83: 33	6,733	33			
9 Opettajatarta, palkkaa 2,000:—					
korotusta 10 v:n pal-					
veluksesta à 800:—					
kalliinajanlis. à 400:—	28,800	—			
4 Opettajatarta, palkkaa 2,000:—					
korotusta 5 v:n pal-					
veluksesta 400:—					
korot. 10 v:n palveluk-					
sesta 1/8:sta 1913 166: 67					
kalliinajanlis. 5 v:n					
palveluksesta 200:—					
s:n 10 v:n palveluk-					
sesta 1/8:sta 1913 83: 33	11,400	—			
15 Opet:tarta, palkkaa à 2,000:—					
korotusta 5 vuoden					
palveluksesta à 400:—					
kalliinajanlis. à 200:—	39,000	—			
5 Opettajatarta, palkkaa 2,000:—					
korotusta 5 v:n palve-					
lukselta 1/8:sta 1913 166: 67					
kalliinajanlis. 5 v:n					
palveluks. 1/8:sta 1913 83: 33	11,250	—			
10 Opet:tarta palkkaa à 2,000:—	20,000	—			
11 Opet:tarta, vielä virkaan nimit-					
tämät., palkkiota à 2,000:— 22,000	—				
21 Opet:tarta, palkkaa à 1,700:—					
korotusta 15 vuoden					
palveluksesta à 850:—					
kalliinajanlis. à 600:—	66,150	—			
			Siirros	518,469 94	8,517,714 56

Kvston päät. 27/11 1906
 S:n 17/9 1907
 S:n 23/4 1908
 S:n 21/9 1909
 S:n 16/2 1910

b

			Siirros	518,469 94	8,517,714 56
			13 Opet:tarta, palkkaa á korotusta 10 vuoden palveluksesta á . . . kalliinajanlis. á . . .	1,700: — 680: — 400: —	36,140 —
			1 Opettajatar, palkkaa. korotusta 5 v:n palveluksesta á . . . s:n 10 v:n palveluks. 1/8:sta 1913 . . . kalliinajanlis. 5 v:n palveluksesta á . . . s:n 10 v:n palveluksesta 1/8:sta 1913 . . .	1,700: — 340: — 141: 67 200: — 83: 33	2,465 —
Kvston päät. 27/11 1906	} b		17 Opet:tarta, palkkaa á korotusta 5 v:n palveluksesta á . . . kalliinajanlis. 5 v:n palveluksesta á . . .	1,700: — 340: — 200: —	38,080 —
S:n 17/9 1907			8 Opet:tarta, palkkaa á korotusta 5 v:n palveluks. 1/8:sta 1913 á kalliinajanlisäystä s:n 1/8:sta 1913 á . . .	1,700: — 141: 67 83: 33	15,400 —
S:n 28/4 1908			7 Opet:tarta, palkkaa á	1,700: —	11,900 —
S:n 21/9 1909			13 Opet:tarta, vielä virk. nimitt., palkkiota á 1,700: —	22,100 —	
S:n 18/2 1910	} b		Palkanlisäys laiminlyötyjen lasten opettajattarelle	360 —	
			<i>Ruotsinkielisten koulujen opettajat ja opettajattaret.</i>		
			17 Opettajaa, palkkaa á korotusta 15 v:n palveluksesta á . . . kalliinajanlis. á . . .	2,400: — 1,200: — 600: —	71,400 —
Kvston päät. 17/9 1907	} b		1 Opettaja, palkkaa á korotusta 10 vuoden palveluksesta á . . . kalliinajanlisäystä s:n korotusta 15 v:n palveluks. 1/8:sta 1913 . . . kalliinajanlisäystä samalta ajalta 1/8:sta 1913 . . .	2,400: — 960: — 400: — 100: — 83: 33	3,943 33
S:n 28/4 1908					
S:n 21/9 1909					
S:n 18/2 1910					
			Siirros	720,258 27	8,517,714 56

			Siirros	720,258	27	8,517,714	56
			7 Opettajaa, palkkaa à korotusta 10 v:n palveluksesta à	2,400:—			
			kalliinajanlis. s:n à	960:—			
				400:—	26,320		
Kvston päät. 17/9 1907	} b		3 Opettajaa, palkkaa à korotusta 5 v:n palveluksesta à	2,400:—			
S:n 28/4 1908			kalliinajanlisäystä s:n	480:—	9,240		
S:n 21/9 1909				200:—	4,800		
S:n 16/2 1910			2 opettajaa, palkkaa à	2,400:—	4,800		
	} b		2 Opettajaa, vielä virk. nimittäm., palkkiota à 2,400:—		4,800		
Arm. Jul. 21/7 1898,			1 Kreikk.-venäl.uskonnon opettaja		800		
6 mom.			23 Opet:tarta, palkkaa à korotusta 15 v:n palveluksesta à	2,000:—			
			kalliinajanlisäystä à	1,000:—	82,800		
	} b		5 Opet:tarta, palkkaa à korotusta 10 v:n palveluksesta	2,000:—			
			kalliinajanlisäystä à	800:—	16,000		
			2 Opett:rta, palkkaa á. korotusta 5 v:n palveluksesta à	2,000:—			
			kalliinajanlisäystä.	400:—			
	} b		korotusta 10 v:n palveluks. 1/8:sta 1913	200:—			
Kvston päät. 17/9 1907			kalliinajanlisäystä samalta ajalta 1/8:sta 1913	166: 67	5,700		
S:n 28/4 1908			6 Opettajatarta palkk. à korotusta 5 v:n palveluksesta à	83: 33			
S:n 21/9 1909			kalliinajanlisäystä à	2,000:—	15,600		
S:n 16/2 1910	} b		3 Opett:rta, palkkaa à korotusta 5 v:n palveluks. 1/8:sta 1913	2,000:—			
			kalliinajanlisäystä samalta ajalta 1/8:sta 1913	166: 67	6,750		
			5 Opet:tarta, palkkaa à	83: 33	10,000		
			2 Opet:tarta, vielä virkaan nimit., palkkiota à 2,000:—	2,000:—	4,000		
	} b		14 Opet:tarta, palkkaa à korotusta 15 v:n palveluksesta	1,700:—			
			kalliinajanlisäystä à	850:—	44,100		
				600:—			
			Siirros	951,168	27	8,517,714	56

			Siirros	951,168 27	8,517,714 56	
Kvston päät. $\frac{17}{9}$ 1907 S:n $\frac{28}{4}$ 1908 S:n $\frac{21}{9}$ 1909 S:n $\frac{16}{2}$ 1910	} b	5 Opet:tarta palkkaa à 1,700: — korotusta 10 v:n palveluks. à 680: — kalliinajanlisäystä à 400: —	13,900	—		
		7 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: — korotusta 5 v:n palveluksesta 340: — kalliinajanlisäystä 200: —	15,680	—		
		2 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: — korotusta 5 v:n palv. $\frac{1}{8}$:sta 1913 à 141: 67 kalliinajanlisäystä samalta ajalta $\frac{1}{8}$:sta 1913 à 83: 33	3,850	—		
		4 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: — 4 Opet:tarta, vielä virkaan nimitt., palkkiota à 1,700: — 6,800	6,800	—		
Kvston päät. $\frac{17}{9}$ 1907 S:n $\frac{28}{4}$ 1908 S:n $\frac{21}{9}$ 1909 S:n $\frac{16}{2}$ 1910	} b	1 Valmistavan koulun opettajat, palkkiota 2,400	2,400	—		
		<i>Tuntioopettajat.</i>				
		Veiston tuntioopettajat suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa 4,000	4,000	—		
		Laulun tuntioopettajat ja opet:taret suomen- ja ruotsinkielisissä koul. 4,000	4,000	—		
Voimistelun tuntiope:t:ret suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa 7,000	7,000	—				
Suomenkielisen iltakoulun tuntiope:t:t ja opettajattaret 1,300	1,300	—				
} c	Todennäköisesti tarvittavat lisäopett. syyslukukaudella suomen ja ruotsinkielisissä kouluissa, arv. 12,000	12,000	—			
	Sijaiset, arviolta 15,000	15,000	—			
	Apukoulun ylitunnit 1,000	1,000	—			
<i>Palvelijat.</i>						
Kvston päät. $\frac{29}{12}$ 1905 S:n $\frac{30}{12}$ 1907 S:n $\frac{30}{12}$ 1908 S:n $\frac{30}{12}$ 1910 S:n $\frac{30}{12}$ 1911	} b & c	1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa 1,680	1,680	—		
		2 S:n s:n s:n à 1,437: 50 2,875	2,875	—		
		1 S:n s:n s:n 1,350	1,350	—		
		7 S:n s:n s:n à 1,250: — 8,750	8,750	—		
		1 S:n s:n s:n 1,125	1,125	—		
		2 S:n ilman asuntoa, lämpöä ja valoa à 1,750: — 3,500	3,500	—		
1 S:n s:n s:n 1,200	1,200	—				
			Siirros	1,065,378 27	8,517,714 56	

		Siirros	1,065,378	27	8,517,714	56	
Kvston päät.	29/12 1905	} b & c	1 Lämmitt., paitsi as., lämp. ja val.	1,375	—		
	S:n 30/12 1907		2 S:n s:n s:n à 1,250: —	2,500	—		
	S:n 30/12 1908		1 S:n, samalla talonrenki, s:n s:n	1,125	—		
Kvston päät.	20/12 1902	} b & c	1 Talonrenki, paitsi asuntoa, lämpöä ja valaistusta	1,200	—		
	S:n 22/12 1903		1 S:n s:n s:n	1,100	—		
	S:n 30/12 1907		1 S:n s:n s:n	1,050	—		
	S:n 30/12 1908		2 S:n s:n s:n à 840: —	1,680	—		
	S:n 30/12 1910		1 S:n s:n s:n	780	—		
			1 S:n ilman asuntoa, lämpöä ja valoa, 6 kuuk. à 90: —	540	—		
	2 S:n s:n s:n samalta ajalta à 75: —	900	—				
<i>Erityisiä palkkioita.</i>							
Kvston päät.	28/12 1906	} b	Palkkiot 24:lle suomen- ja ruotsinkielisten koulujen johtajalle ja johtajattarelle	13,000	—		
			Palkkiot 5 veiston opettaja-apulaiselle suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa.	9,000	—		
			Palkkiot opetuksesta suomen- ja ruotsinkielisten kansakoulujen jatkoloukilla	17,000	—		
			Palkkiot erityisestä sukupuoliterveysopin opetuksesta suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa	300	—		
Kvston päät.	30/12 1909	} b	Palkkiot suomen- ja ruotsinkielisten koulujen kirjastojen ja kokoelmien hoidosta	1,500	—		
			Palkkio suomalaisten ja ruotsalaisten kansakoulupoikien yhteisen torvisoittokunnan johtamisesta	900	—		
Kvston päät.	30/12 1910	} b	Palkkio 2 veistonopetuksen johtajalle à 400: —	800	—		
			Määräraha Aleksanterinkad. Alem- paar Käsiyöläiskouluun perus- tetun kansakoululuokan voimas- sapitoon	2,370	—		
			Määräraha Helsingin ruots. pikku- koulun opettajaseminaarille	4,000	—		
		} c	Määräraha koulunjohtaja Kaarle Werkon suom. pikkukoulunopet- tajaseminaarille	3,380	—		
			Siirros	1,129,878	27	8,517,714	56

			Siirros	1,129,878 27	8,517,714 56
		<i>b) Muut kustannukset.</i>			
		Kanslian ja kouluhuoneist. vuokrat	44,556	—	
		Opetusvälineet	24,000	—	
		Tarvikkeet käsitöihin ja koulu- keittiöihin	17,000	—	
		Uudet kouluhuonekalut ja van- hojen korjaus	6,000	—	
		Polttopuut ja niiden hakkuu	50,000	—	
		Valaistus	25,000	—	
		Vaatesapua kaupungista kotoi- sin oleville köyhille oppilaille	45,000	—	
		Puhtaanapito	54,000	—	
		Vedenkulutusmaksut	4,500	—	
		Kaupungin koulutalojen ja huo- neistoj. kunnossapito 29,400:—			
		Vuokrat, koulutalojen ja huoneist. kunnossapito 1,000:—	30,400	—	
Kvston päät. 17/10 1905 S:n 30/12 1907	} b	Kansakoulusta päässeiden oppilai- den paikanvälitys	1,700	—	
		Määräraha Viaporissa ja sen lähei- sillä saarilla asuv. lasten käyttä- miseksi kaupung. kansakouluissa	1,500	—	
S:n 15/3 1905 S:n 30/12 1909 S:n 30/12 1910	} b	Apumaksut eläkkeen suorittam. Suomen kansak. opettajakunn.: 90 opettajalta à 50 mk 4,500:— 229 opettajattarelta à 37: 50 8,587: 50	13,087 50		
		Ilmoitukset, painatustyöt ja kans- liamenot	8,500	—	
		Matkastipendimääräraha	4,000	—	
		Sekalaisia arvaamattomia menoja, Johtokunnan määräyksen muk.	4,000	—	1,463,121 77
		5. Tylsämielisten ja raajarik- koisten lasten opetus.			
Kvston päät. 11/10 1898	b	Määräraha, suoritettavaksi 350 mk kultakin Perttulan tylsämielisen lasten laitokseen Helsingistä otetulta vapaaoppilaalta, yhteen- sä kuitenkin korkeintaan . . .	5,000	—	
Kvston päät. 30/12 1910	b	Määräraha raajarikkoisten varat- tomain lasten opetusta varten .	5,000	—	10,000
		Siirros	—	—	9,990,836 33

		Siirros	—	9,990,836 33
6. Pahatapaisten lasten turvakodit.				
<i>Poikain huoltola.</i>				
		Lääkäri, psykiatteri	1,000	—
		Johtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa 3,000:—	3,000	—
		ruokarahoja 400:—	400	—
		3,400		
		Edellisen apulainen, s:n s:n, palkkaa 1,200:—	1,200	—
		ruokarahoja 400:—	400	—
		1,600		
		Emäntä, s:n s:n, palkkaa 600:—	600	—
		ruokarahoja 400:—	400	—
		1,000		
		Palvelijatar, s:n s:n, palkkaa 300:—	300	—
		ruokarahoja 400:—	400	—
		700		
		Vuokra	4,500	—
		Polttopunt, arviolta	800	—
		Valaistus, arviolta	200	—
		12 hoidokin elatus, kunkin 70 penniä päivässä	3,066	—
		S:n vaatekustannukset, kunkin 80:—	960	—
		Poistuvien hoidokkien vaate- tus	1,000	—
		Pesu ja puhdistus	300	—
		Lääkkeet	100	—
		Kirjat ja koulutarpeet	100	—
		3,066		
		Käsityöopetuksen tarvikkeet	300	—
		Kaluston täydennys	300	—
		Tarverahoja	100	—
		Sekalaista	400	—
		3,774		
		23,600		
		<i>Bromarvin Bengtsårin kasvatus- laitos.</i>		
		Vuokra Bengtsårin maatilalle kai- kista koulu-, asuin-, työpaja- y. m. huoneistoista	15,000	—
		15,000		
		Siirros	15,000	10,014,436 33

Kvston päät. 24/12 1912

b

Kvston päät. 30/12 1907

S:n 1/3 1910

S:n 30/12 1910

S:n 30/12 1911

b*

b & c

			Siirros	15,000 —	10,014,436 33
			Johtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	5,000 —	
			2 Opettajaa, s:n s:n, palkkaa à 2,400: —	4,800 —	
			1 Puutarhuri, samalla hoitaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	1,100: —	
			ruokarahoja	400: —	1,500 —
			1 Pehtori, samalla hoitaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	800: —	
			ruokarahoja	400: —	1,200 —
			1 Karjanhoitaja, samalla joidenkuiden oppilaitten hoitaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	600: —	
			ruokarahoja	400: —	1,000 —
			1 Kokki, samalla joidenkuiden oppilaitten hoitaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	600: —	
			ruokarahoja	400: —	1,000 —
			1 Lämmittäjä, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	800: —	
			ruokarahoja	400: —	1,200 —
			1 Emäntä, samalla paikauksen ja parsinnan opastaja, paitsi asuntoa, lämpöä, ja valoa, palkkaa	800: —	
			ruokarahoja	400: —	1,200 —
			1 Edellisen apulainen, puhdistuksen ja vaatteidenpesun opastaja, paitsi asuntoa, lämpöä, ja valoa, palkkaa	600: —	
			ruokarahoja	400: —	1,000 —
			60 oppilaan elatus, kunkin 60 p. päivässä	13,140 —	
			Siirros	46,040 —	10,014,436 33

Kvston päät. 30/12 1907
 S:n 1/3 1910
 S:n 30/12 1910
 S:n 30/12 1911

b & c

		Siirros	46,040	10,014,436	33
		60 oppilaan vaatetuskustannukset, kunkin 75: —	4,500		
		Ammattiopetuksen kustannukset:			
		1 Apulainen puutöitä varten, samalla hoitaja, paitsi asunt., lämpöä ja valoa, palkkaa 1,200: — ruokarahoja 400: —	1,600		
		1 Apulainen metallitöitä varten, samalla hoitaja, paitsi asunt., lämpöä ja valoa, palkkaa 1,400: — ruokarahoja 400: —	1,800		
		1 Räätäli, samalla hoitaja, paitsi asunt., lämpöä ja valoa, palkkaa 800: — ruokarahoja 400: —	1,200		
Kvston päät. 30/12 1907	} b & c	1 Suutari, samalla hoitaja, paitsi asunt., lämpöä ja valoa, palkkaa 800: — ruokarahoja 400: —	1,200		
S:n 1/3 1910		Uutteruusrahoja työpajoissa toimineille oppilaille, arviolta	200		
S:n 30/3 1910		Erinäiset tarvikkeet, työpalkat y. m., arviolta	700		
S:n 30/12 1910		Polttopuut, arviolta	3,000		
S:n 30/12 1911		Valaistus, arviolta	1,000		
		Määräraha laitoksen kaluston ja työkalujen täydentämiseksi, arviolta	600		
		Kirjat ja opetusvälineet	600		
		Matka- ja rahtikulut	700		
		Lääkäri ja lääkkeet	600		
		Kanslia-, posti- ja puhelinmaksut	800		
		Sekalaista	1,100	65,640	
		<i>Sipoon Paipisten kasvatuslaitos.</i>			
		Johtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa 2,400: —			
		palkankorotusta 10 v:n palveluksesta 960: —	3,360		
Kvston päät. 30/12 1907	} b & c				
S:n 30/12 1908					
S:n 30/12 1909					
S:n 30/12 1910					
S:n 30/12 1911					
		Siirros	3,360	10,080,076	33

			Siirros	—	—	10,113,146	33
			<i>Porvoon Laversin kasvatuslaitos.</i>				
			Johtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	2,400: —			
			palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta.	480: —	2,880		
			Vuokra		350		
			25 pojan elatuskustannukset, kukin 180: —		4,500		
			S:n vaatetuskustannukset, kukin 60: —		1,500		
			Käsiammattien opetus		300		
			Kirjat ja opetusvälineet		300		
			Sekalaista		1,250	11,080	
			<i>Lohjan Outamon kasvatuslaitos.</i>				
			Johtajatar, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	2,000: —			
			palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta.	400: —			
			ruokarahoja	400: —	2,800		
			Apulaisopettajatar, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	1,200: —			
			ruokarahoja	400: —	1,600		
			Emäntä, samalla ruuanlaiton ja puutarhahoidon opettajatar, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	720: —			
			ruokarahoja	400: —	1,120		
			1 Palvelijatar, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	120: —			
			ruokarahoja	219: —	339		
			Vuokra		1,350		
			Polttopuut ja valaistus		1,100		
			35 oppilaan elatuskustannukset, kukin 182: 50.		6,387	50	
			35 oppilaan vaatetuskustannukset, kukin 50: —		1,750		
			Siirros	16,446	50	10,124,226	33

Kvstön päät. 30/12 1907
 S:n 30/12 1908
 S:n 30/12 1909
 S:n 30/12 1910
 S:n 30/12 1911

b & c

			Siirros	16,446 50	10,124,226 33
			Kirjat ja kouluvälineet	300 —	
			Käsityöopetuksen tarvikkeet		
			y. m.	200 —	
	c*		Korjaukset ynnä laitoksen laajen-		
			nus	3,500 —	
			Sekalaista	1,300 —	21,746 50
			<i>Finbyn Aisbölen kasvatus-</i>		
			<i>laitos.</i>		
			Johtajatar, paitsi asun-		
			toa, lämpöä ja valoa,		
			palkkaa	2,000: —	
			palkankorotusta 5 vuo-		
			den palveluksesta	400: —	
			ruokarahoja	400: —	2,800 —
			Apulaisopettajatar,		
			paitsi asuntoa, läm-		
			pöä ja valoa, palkkaa	1,200: —	
			ruokarahoja	400: —	1,600 —
			Emäntä, samalla ruuan-		
			laiton ja puutarhan-		
			hoidon opettajatar,		
			paitsi asuntoa, läm-		
			pöä ja valoa, palkkaa	720: —	
			ruokarahoja	400: —	1,120 —
			Palvelijatar, paitsi asun-		
			toa, lämpöä ja valoa,		
			palkkaa	120: —	
			ruokarahoja	219: —	339 —
			Vuokra	2,600 —	
			Polttopuut ja valaistus	1,100 —	
			35 tytön elatuskustannukset, kun-		
			kin 182: 50	6,387 50	
			S:n vaatetuskustannukset, kunkin		
			50: —	1,750 —	
			Kirjat ja kouluvälineet	300 —	
			Käsityöopetuksen tarvikkeet		
			y. m.	200 —	
			Sekalaista	2,350 —	20,546 50
			<i>Vihdin Vanjoen kasvatustulos-</i>		
			<i>laitos.</i>		
			Johtaja, paitsi asuntoa,		
			lämpöä ja valoa, palk-		
			kaa	2,400: —	
			Siirros	2,400: —	10,166,519 33

Kvoston päät. 30/12 1907
 S:n 30/12 1908
 S:n 30/12 1909
 S:n 30/12 1910
 S:n 30/12 1911

b & c

			Siirros 2,400:—	—	10,166,519 33
			korotusta 5 v:n pal- veluks. 1/8:sta 1913 200:—	2,600	
			Apulaisopettajatar, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	1,200	
			Vuokra	450	
			Polttopuut ja valaistus	400	
			35 oppilaan elatuskustannukset, kunkin 180:—	6,300	
			S:n vaatetuskustannukset, kunkin 60:—	2,100	
			Kirjat ja koulutarvikkeet	300	
Kvstön päät. 30/12 1907	} b & c		Käsitöiden opetus, tarvikkeet y. m.	200	
S:n 30/12 1908			Sekalaista	1,900	15,450
S:n 30/12 1909			<i>Porvoon Vehkakosken pikkukoulu.</i>		
S:n 30/12 1910			Johtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	800	
S:n 30/12 1911			Vuokra	200	
			15 pojan elatuskustannukset, kun- kin 180:—	2,700	
			S:n vaatetuskustannukset, kunkin 50:—	750	
			Kirjat ja koulutarvikkeet	100	
			Käsitöiden opetus, tarvikkeet y. m.	100	
			Sekalaista	250	4,900
Kvstön päät. 30/12 1908	} b		Yksityisten hoidettav. annettuita, ja edelleen kasvattamista vart., arv.	8,000	
S:n 30/12 1909			Matkastipendeiksi	600	
S:n 30/12 1910	} c		Apumaksua opettajiston eläkkei- siin:		
			7 opettajan à 50:— 350:— 5 opettajattaren à 37:50 187:50	537 50	
	} b		Kasvatustilain oppilaiden lää- kärintarkastusta varten	1,000	
Kvstön päät. 30/12 1912		} b*	Lomakkeiden painatus y. m.	1,500	
	} b		Kokouksen keskustelujen painatus	400	
			Arvaamattomiin tarpeisiin	1,000	13,037 50
			7. Helsingin kaupungin kirjasto.		
Kvstön päät. 14/11 1911	} b		1 Kirjastonhoitaja	8,000	
			1 Kirjastonhoitajan apulainen	4,000	
			Siirros 12,000	—	10,199,906 83

			Siirros	55,214 —	10,199,906 83
			1 Amanuenssi Kallion haaraosast.	2,200 —	
			1 Amanuenssi Kallion haaraosast.	1,440 —	
			2 Ylimääräistä amanuenssia Kallion haaraosast., palkk. à 900: —	1,800 —	
Kvston päät. 30/12 1909	S:n 30/12 1911	} b & c	1 Vahtimestari Kallion haaraosast., paitsi asunt., polttopuita ja valoa	900 —	
			1 Siivoojatar Kallion haaraosast., paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa	480 —	
			1 Töölön haaraosaston johtaja, palkkaa 2,100: —		
S:n 30/12 1907	S:n 30/12 1909	} b & c	korotusta 10 v:n palveluksesta 420: —	2,520 —	
				1 Tehtaankadun N:o 36 haaraosaston johtaja, paitsi asuntoa, polttopuita ja valaistusta	200 —
S:n 22/12 1898	S:n 10/9 1899	} b	1 Hermannin haaraosaston johtaja, paitsi asuntoa, polttopuita ja valaistusta, palkk. 1,800: —		
				korotusta 5 v:n palveluksesta 1/6:stä 1913 105: —	1,905 —
S:n 8/10 1907	S:n 30/12 1909	} b & c	3 Siivoojatarta Töölön, Tehtaankadun ja Hermannin haaraosastoilla, paitsi asunt., polttop. ja valaistusta, à 160: —	480 —	
				Haaraosastojen huoneenvuokrat .	5,000 —
		} c	Kirjat, aikakaus- ja sanomalehdet ynnä niiden sitominen, arviolta	30,000 —	
			Satunnainen määräraha lasten- ja nuorisonkirjain luetteloiden painattamiseksi	1,500 —	
		} c*	Satunnainen määräraha pääkirjaston lukusalien sisustamiseksi	4,500 —	
			Pääkirjaston ja haaraosastojen ylimääräiset apulaiset, arviolta	2,300 —	
		} c	Polttopuut, arviolta	5,800 —	
			Valaistus, arviolta	6,200 —	
			Palovakuutusmaksut, arviolta	900 —	
			Lumenajo, arviolta	650 —	
			Vedenkulutusmaksut	120 —	
			Puhtaanapitomaksut	860 —	
			c & d	Sekalaisia sekä arvaamattomia menoja, arviolta	6,500 —
			Siirros	— —	10,331,375 83

			Siirros	—	—	10,331,375 83
8. Kansanlastentarhat.						
Kvston päät. 13/2 1912	b & c	Määräraha nykyään oleville kansanlastentarhoille Johtokunnan määräyksen muk.	150,000	—	—	
		Määräraha uusille kansanlastentarhoille, Johtokunnan määräyksen mukaan	10,000	—	—	160,000
9. Työväenopetus.						
Kvston päät. 30/12 1908 S:n 30/12 1910	b	Määräraha ruotsinkielisiä työväenopetuskursseja varten	10,000	—	—	
		S:n suomenkielisiä s:n	15,000	—	—	25,000
10. Muut kansanvalistustarkoitukset.						
Kvston päät. 30/12 1910 S:n 30/12 1912 Välikirjan muk.	b & c	Ruotsalaisen teatterin määräraha	8,000	—	—	
		Suomalaisen teatterin s:n	8,000	—	—	
		Folkteaterin s:n	3,000	—	—	
		Kansan Näyttämön s:n	3,000	—	—	
		Helsingin symfoniaorkesterin s:n	37,500	—	—	59,500
— Smk 2,277,311: 97 —						
X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.						
1. Kyydinpito.						
Kuv. päät. 14/4 1908 Välikirja 4/4 1912	b	Urakka, 4 hevosta	—	—	—	1,980
2. Kruununverot.						
Päät. kaup. valit. 19/12 1757, 58 § K. Sin päät. 15/5 1899	b	Karjavero ja kylvömaksu	—	—	—	54 96
3. Majoitus.						
Majoit. ohjes. 19/1 1876 Kvston päät. 11/3 1879	b	Majoituskustannukset, arviolta	—	—	—	585,207 50
4. Majoituslautakunta.						
1886 v:n rahasaäntö Kvston päät. 30/12 1907 S:n 30/12 1910 S:n 9/5 1911 S:n 12/3 1912	b & c	1 Puheenjohtaja	3,000	—	—	
		1 Sihteeri	2,000	—	—	
		1 Majoitusmestari	2,000	—	—	
		1 Kielenkääntäjä	1,800	—	—	
		1 Vahtimestari	1,200	—	—	
c & d		Tarverahat ja arvaamattomat menot, arviolta	700	—	—	10,700
— Smk 597,942: 46 —						
			Siirros	—	—	11,173,818 29

			Siirros	—	11,173,818	29	
			XI. Kauppahallit.				
			1. Rantatorin kauppahalli.				
Kvstön päät. $\frac{29}{30}/_{12}$ 1899 } S:n $\frac{30}{12}$ 1907 }	b	1 Tarkastusmies, palkk. 1,350: —					
		vaatetusapua 150: —	1,500	—			
		c {	1 Renki, palkkaa	1,200	—		
			Valaistus, arviolta	3,300	—		
			Vedenkulutusmaksuja, s:n	13,500	—		
			Karikkeiden poisto, s:n	1,600	—		
Sekalaisia kuluja, s:n	700		—				
				21,800	—		
			2. Hietalahdentorin kauppahalli.				
Kvstön päät. $\frac{22}{30}/_{12}$ 1903 } S:n $\frac{30}{12}$ 1907 }	b	1 Tarkastusmies, palkk. 1,350: —					
		vaatetusapua 150: —	1,500	—			
		c {	1 Renki	1,200	—		
			Valaistus, arviolta	3,100	—		
			Vedenkulutusmaksuja, s:n	200	—		
			Karikkeiden poisto, s:n	1,000	—		
Sekalaisia kuluja, s:n	500		—				
				7,500	—		
			3. Länsirannan N:o 10 kauppahalli.				
Kvstön päät. $\frac{30}{30}/_{12}$ 1904 } S:n $\frac{30}{12}$ 1907 }	b	1 Tarkastusmies, palkk. 1,350: —					
		vaatetusapua 150: —	1,500	—			
		c {	Valaistus, arviolta	1,500	—		
			Vedenkulutusmaksuja, s:n	150	—		
			Karikkeiden poisto, s:n	800	—		
			Sekalaisia kuluja, s:n	600	—		
					4,550	—	
			4. Kasarmintorin kauppahalli.				
Kvstön päät. $\frac{28}{30}/_{12}$ 1906 } S:n $\frac{30}{12}$ 1907 }	b & c	1 Tarkastusmies, palkk. 1,500: —					
		vaatetusapua 150: —	1,650	—			
		c {	1 Renki	1,200	—		
			Valaistus, arviolta	3,500	—		
			Vedenkulutusmaksuja, s:n	400	—		
			Karikkeiden poisto, s:n	500	—		
Sekalaisia kuluja, s:n	600		—				
				7,850	—		
			5. Harjutorin kauppahalli.				
c {	1 Tarkastusmies, palkkaa 6 kuu- kaudelta à 100: — kuukaudessa	600	—				
	Sekalaisia kuluja	400	—				
					1,000	—	
						— Smk 42,700: — —	
			Siirros	—	11,216,518	29	

		Siirros	—	—	11,216,518 29
XII. Kaupungin teknilliset laitokset.					
Vesijohtolaitos.					
<i>A. Hoito.</i>					
	Hallituksen palkkio, arviolta . . .	4,633	—		
	1 Toimitusjohtaja, palk- kaa 12,000: — korotusta 5 vuoden palveluksesta 1,200: — vuokrarahoja 2,000: — matkarahoja 500: —		15,700	—	
	1 Apul. joht., palkkaa . 7,000: — korotusta 5 vuoden palveluksesta 700: —		7,700	—	
	1 Kemisti, paitsi asunt. ja polttop.	6,000	—		
	1 Kemistin apulainen, palkkaa .	4,800	—		
	1 Kamreeri, palkkaa	6,000	—		
	1 Kirjanpitäjä, palkkaa	3,600	—		
	1 Kassanhoitajatar, palkkaa . .	2,400	—		
1908 v:n rahasaäntö	b & c	Konttoriapulaiset, arviolta	10,000	—	
		Piirustaja-apulaiset, arviolta . . .	3,000	—	
		1 Insinööri työpajassa, palkkaa, (uusi)	4,500	—	
		1 Työimestari, paitsi asuntoa ja polttopuita, arviolta	2,700	—	
		1 Putkimestari katujen putkiverk- koa varten, palkkaa	3,600	—	
		1 Aliputkimestari s:n s:n, palkkaa, (uusi)	2,400	—	
		1 Putkimestari yksityistöitä vart., palkkaa	3,300	—	
		1 S:n s:n, palkkaa, (uusi)	2,400	—	
		1 Varastonhoitaja, palkkaa	2,400	—	
		S:n ja katsastustöiden apulainen, arviolta (uusi)	2,000	—	
		Vesijohtokonttorin huoneiston vuokra, siivoaminen ja valaistus	6,500	—	
	c	Tarverahat, painatuskustannukset ja kirjaston täydentäminen, ar- violta	8,000	—	101,633 —
		Siirros	—	—	11,318,151 29

		Siirros	—	11,318,151	29
		<i>B. Käyttö.</i>			
1908 v:n rahasiäntö	b	1 Ylikoneenkäyttäjä, paitsi asunt. ja polttopuita, palkk. 2,700: — henkilökoht. lis. 600: —	3,300		
		2 Ensimmäinen koneenkäyttäjää, paitsi asuntoa ja polttop., à 2,000: —	4,000		
		2 Toista koneenkäyttäjää, paitsi asuntoa ja polttop., à 1,700: —	3,400		
		4 Koneenkäyttäjäapulaista, paitsi asuntoa ja polttop., à 1,200: —	4,800		
		1 Säiliönvartija, paitsi asuntoa ja polttopuita	500		
		Pumppulaitosten käyttökustannukset, arviolta	50,000		
		Suodattimien s:n, arviolta	14,000		
		Seisotusaltaiden s:n, arviolta	87,500		
		Vesimittarien lukeminen ja tarkastus, arviolta	11,000		178,500
		<i>C. Kunnossapito ja korjaus.</i>			
	c	Vesijohdon rakennusten, aitausten, tokeiden, koneiden, putkiverkon y. m. korjaus ja kunnossapito, arviolta	45,000		
		Valaistus, arviolta	2,500		
		Polttoaineet ja lämmitys, arviolta	6,500		
		Vesimittarien korjaus ja tarkistus, arviolta	10,000		64,000
		<i>D. Sekalaisia menoja.</i>			
		Veroja Helsinginpitäjän kunnalle, arviolta	1,100		
		Palovakuutusmaksuja, arviolta	1,700		
		Vantaanjoen viereisen suojelusalueen vuokria	350		
		Siltasaaren s:n ja vesialueen korvausta	650		
		Maa-alueiden s:n Kaupunginkassaan	1,100		
		Siirros	4,900	11,560,651	29

		Siirros	4,900	—	11,560,651	29
	c	Laboratorion kustannuksia, arviolta	4,000	—		
		Kustannuksia verolippujen ja las- kujen jakelusta ja perimisestä, arviolta	1,200	—		
		S:n hevosaltaiden hoidosta, ar- violta	3,000	—		
		Vahingonkorvausta työntekijöille ruumiinvammasta, arviolta . . .	1,000	—		
		Puhelinmaksuja, arviolta	930	—		
		Korkoja konttokuranttitililtä kau- punginkassan kanssa, arviolta . .	25,000	—		
		Pohjavesitutkimusten jatkamiseen, arviolta	20,000	—		
		Mittaukset ja tutkimukset, arvi- olta	2,000	—		
		Opintomatkat ja edustuskustan- nukset y. m., arviolta	2,500	—		
		c* Kuorma-automobiilin ostoon, ar- violta	17,000	—	81,530	
		<i>E. Uutistyöt.</i>				
	c*	Vesijohto Hermanniin II Gum- tähdenkadun alle I. Viertotieltä kortt. N:o 16 tontille N:o 3	4,700	—		
		S:n Köydenpunojankadun alle Antin- ja Vladimirinkadun välille	5,300	—		
		S:n Pormestarinrinteen alle Raha- kadulle asti	12,500	—		
		S:n Brändönkadun alle Panimo- ja Lautapihankadun välille	11,000	—		
		S:n Fjälldalinkadun alle Ahlqvist- ja Cygnæuskadun välille	11,900	—		
		S:n Apollokadun alle Creutz- ja Ahlqvistkadun välille	17,100	—		
		S:n Minervakadun alle korttelin N:o 442 tontilta N:o 14 Museo- kadulle asti	6,600	—		
		S:n Freedrikinkadun alle kortte- lin N:o 417 tontilta N:o 81 Dag- markadulle asti	7,300	—		
			Siirros	76,400	—	11,642,181

		Siirros	76,400	11,642,181	29
		Vesijohto Pitkäsillanrannan alle Siltasaaren- ja Saariniemenkadun välille	5,800		
		S:n Helsinginkadun pohjois- ja etelälaidan alle Kustaan- ja Fleminginkadun välille	17,400		
		S:n Adolfinkadun alle Flemingin- ja Helsinginkadun välille	12,300		
		S:n Kustaankadun alle Helsingin- ja Vaasankadun välille	6,600		
		S:n Porvoonkadun alle Kristiinan- ja L. Brahekadun välille	12,400		
		S:n Suvantotien alle Virtaintien ja kortt. 544 ja 546 länsipuolisen tien välille	6,600		
c*		S:n Keuruuntien pohjoispuoliskon alle Suvantotieltä lähtien	4,600		
		S:n Päijänteentien alle Suvantotien ja I. Viertotien välille	22,000		
		S:n Vanajantien alle	8,200		
		S:n Hertankadun alle Träski- ja Bölenkadun välille	20,400		
		S:n Kyllikinkadun alle Hertan- ja Susannankadun välille	10,000		
		S:n Susannankadun alle Hertan- kadulta osoten:oon 5	3,100		
		S:n Eevankadun ja kortt. 569 ton- tin 9 alle Leankadulle asti	7,900		
		Uusia johtoja, Hallituksen määrä- yksen mukaan, arviolta	10,000		
c		Vesimittarien ostoon, arviolta	20,000		
c		Työkalujen ja kaluston ostoon, arviolta	12,000		
c*		Kivisuoja työpajatontille moottori- pumppua ja automobiilia varten — Smk 684,863: — —	3,500	259,200	
		Kaasutehdas.			
		A. Hoito.			
		<i>Palkat ja palkkiot.</i>			
		Hallituksen palkkio, arviolta	4,634		
c		1 Toimitusjohtaja, palk- kaa 12,000: —			
		korotusta 5 v:n palve- lukselta 1,200: —			
		Siirros 13,200: —	4,634	11,901,381	29

		Siirros 13,200:—	4,634	11,901,381	29
		vuokrarahoja 2,000:—			
		matkarahoja 500:—	15,700		
		1 Kamreeri, palkkaa 7,500:—			
		korotusta 10 v:n palveluksesta 1,500:—	9,000		
		1 Kirjanpitäjä, palkkaa 4,500:—			
		korot. 5 v:n palveluksesta 1/5:stä 1913 300:—	4,800		
		1 Kassanhoitajatar, palkkaa 3,300	3,300		
		Konttoriapulaiset, arviolta 10,100	10,100		
		Pääkonttorin vuokra 11,000	11,000		
		Konttorin tarverahat, arviolta 4,500	4,500	63,034	
		<i>B. Valmistus.</i>			
		<i>a) Palkat ja konttorin tarverahat.</i>			
		1 Apulaisjohtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja kaasua, palkkaa 6,000:—			
		korotusta 5 v:n palveluksesta 600:—	6,600		
		1 Kemisti, palkkaa (uusi) 4,800	4,800		
	c	1 Konemestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa 4,450	4,450		
		1 Vanh. kaasumestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa 3,500	3,500		
		1 Nuor. kaasumestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa 2,700	2,700		
		1 Nuor. kaasumestari, paitsi kaasua, palkkaa 3,000	3,000		
		1 Tehtaankirjuri, palkkaa 2,400	2,400		
		1 Varastonhoitaja, palkkaa 2,400	2,400		
		Tehdaskonttorin tarverahat, arviolta 2,500	2,500		
		<i>b) Kaasunvalmistuksen tarvike- ja työ-</i> <i>kustannukset.</i>			
		Tavallisia kaasuhiiliä, arv. 22,000 tonnia à 27:— 594,000	594,000		
		Hiilien kuljetus ja pienennys, arviolta 7,000	7,000		
		Erinäiset tarveaineet, arviolta 2,000	2,000		
		Retorttihuoneen työkustannukset, arviolta 18,000	18,000		
		Muurarien ja apurien palkat, arviolta 2,500	2,500		
		Siirros	655,850	11,964,415	29

		Siirros	655,850 —	11,964,415 29
		Öljykarburoidun vesikaasun valmistuksen työkustannukset ja aineet	25,000 —	
		c) Höyrykattilakäyttö.		
		Palkat, arviolta 5,500: —		
		Polttoaineet ja sekal. tarpeet, arviolta 20,000: —	25,500 —	
		d) Konekäyttö.		
		Palkat, arviolta 12,000: —		
		Öljy ja sekal. tarpeet, arviolta 3,000: —	15,000 —	
		e) Kaasunpuhdistus.		
		Palkat, arviolta 4,000: —		
		Puhdistusaine y. m., arviolta 6,500: —	10,500 —	
		f) Kustannukset sivutuotteista.		
c		Työkustannus koksien lajittel., pienennyks. ja myynn. Sörnäsillä kaasutehtaalla, arviolta	13,000 —	
		Tervan työ- ja myyntikustannukset, arviolta	1,500 —	
		Ammoniakin valmistus ja tarveaineet, arviolta	30,000 —	
		g) Korjaus ja kunnossapito.		
		Rakennusten korjaus ja kunnossapito, arviolta	4,000 —	
		Unien ja varusteiden s:n s:n	4,000 —	
		Laitteiden ja koneiden s:n s:n	12,000 —	
		Kaasukellojen s:n s:n	500 —	
		Pääputkiverkon s:n s:n	5,000 —	
		Kaluston s:n s:n	6,000 —	
		h) Sekalaiset kustannukset.		
		Polttoaineet, hehkuttimet ja lasit, arviolta	500 —	
		Sähkövoima ja -valo, arviolta	7,000 —	
		Siirros	815,350 —	11,964,415 29

	Siirros	815,350	—	11,964,415	29
	Vesimaksut, arviolta	10,000	—		
	Palo- ja tapaturmavakuutusmaksut, arviolta	5,500	—		
	Puhtaanapito, vartioiminen y. m., arviolta	10,000	—		
	Insinöörien ja työmestarien rakennusten vuosikorjausten kustannukset, arviolta	3,500	—		
	Jakelukellon kustannukset, arviolta	4,500	—		
	Laboratorin kustannukset, arviolta	3,000	—		
	Korjauspajan öljyt ja erinäiset tarvikkeet, arviolta	1,500	—	853,350	—
	<i>C. Katuvalaistuksen kustannukset.</i>				
	Lyhdynsytyttäjät ja lampunhoitaj., palkkoja	52,000	—		
	Hekuttimet ja silinterit, arviolta	4,000	—		
c	Lyhtyjien, patsaiden ja lyhtyjoh- tojen kunnossapito, arviolta . .	8,000	—		
	Lyhdynsytytysaseman vuokra . .	2,000	—		
	Päivystys, väkiviina, pienempain vikojen korjaus y. m., arviolta	3,000	—	69,000	—
	<i>D. Jakelu.</i>				
	Konttoriapulaiset	23,700	—		
	Kaasumittarien lukeminen sekä rahain periminen	39,920	—		
	Konttorin tarverahat, lomakkeet ja muut painatustyöt, arviolta .	8,500	—		
	Päivystys, väkiviina, pienempien vikain korjaus, arviolta	16,000	—		
	Erinäisiä menoja tilaajain hankkimisesta, ilmoituksista y. m., arv.	6,000	—		
	Opastajatar, palkkaa (uusi) . . .	1,500	—		
	Kaasumittarien korjaus ja kunnossapito, arviolta	6,500	—		
	Talojohtojen korjaus ja kunnossapito, arviolta	1,500	—	103,620	—
	Siirros	—	—	12,990,385	29

	Siirros	—	12,990,385 29
	<i>F. Johto-osasto ja varasto.</i>		
	Johtotyöinsinööri, palkkaa . . .	6,000	—
	S:n apulainen, palkkaa (uusi) . . .	4,200	—
	Putkim. sisäpuol. töitä vart., palk.	3,000	—
	S:n ulkopuol. töitä varten, palkkaa	3,300	—
	Varastokirjuri, palkkaa	2,700	—
	S:n apulainen, palkkaa	1,800	—
	Piirustaja, palkkaa (uusi)	2,100	—
	Näyttely- ja myymälä- sekä varasto-		
	huoneiston vuokra	8,600	—
	Myyntikustannuksia, niihin luet-		
	tuina myymäläpalvelijaston pal-		
	kat, arviolta	5,000	—
c	Johtotyöosaston työntekijäin tapa-		
	turmovakuutus, arviolta	840	—
	Työkalujen ja kaluston kunnossa-		
	pito, arviolta	2,000	—
	Konttoriapulaiset	2,700	—
	Konttorin tarverahat, arviolta . . .	1,500	—
			43,740 —
	<i>G. Sekalaisia menoja.</i>		
	Opintomatkat, edustuskustannuk-		
	set y. m., arviolta	3,000	—
	Korkoa konttokuranttitililtä kau-		
	punginkassan kanssa	12,000	—
	Tontin vuokra	21,236	—
			36,236 —
	<i>H. Utistytöt.</i>		
	Pääputkiverkko ulotetaan:		
	Apollokadun alle Runeberg- ja		
	Creutzkadun välille	1,800	—
	Fjälldalinkadun alle Runeberg- ja		
	Cygnæuskadun välille	1,100	—
c*	Arkadiakadun alle P. ja E. Rauta-		
	tiekadun välille	600	—
	Minervakadun alle	1,700	—
	Fredrikinkadun alle Dagmar- ja		
	Lutherkadun välille	600	—
	Pitkäsillanrannan alle Siltasaa-		
	ren- ja Saariniemenkadun välille	1,100	—
	Hallituksen määräyksen mukaan.	20,000	—
			26,900 —
	Siirros	—	13,097,261 29

	Siirros		
	—		13,097,261 29
<i>I. Uusien lyhtyjen asettaminen.</i>			
Keskikaupungin osain lisätty va-			
laistus	30,000	—	
Uusia lyhtypatsaita ja talojohtoja			
Töölön kaupunginosaan	11,000	—	41,000
<i>J. Johdot ja kalusto.</i>			
Yksityiset talojohdot	10,000	—	
Kaasumittarit	90,000	—	
Kalusto	7,000	—	107,000
— Smk 1,343,880: — —			
Sähkötehdas.			
<i>A. Hoito.</i>			
Hallituksen palkkio	4,634	—	
Toimitusjohtaja, palk-			
kaa	14,000:	—	
korotusta 5 v:n palve-			
luksesta	1,400:	—	
vuokrarahoja	2,000:	—	
matkarahoja	500:	—	17,900
Apulaisjoht., samalla ja-			
keluosaston johtaja,			
palkkaa	7,200:	—	
korotusta 5 v:n pal-			
veluks. 1/4:stä 1913	540:	—	
vuokrarahoja	1,200:	—	8,940
Kamreeri, palkkaa	7,500:	—	
korotusta 5 v:n pal-			
veluks. 1/10:stä 1913	187:50	—	7,687 50
Kirjanpitäjä	4,200	—	
Kassanhoitajatar	2,700	—	
Konttoriapulaiset, arviolta	9,400	—	
Konttorin tarverahat ynnä kirjas-			
ton täydentäminen, arviolta	10,938 50	—	66,400
<i>B. Käyttö.</i>			
<i>Palkat.</i>			
Insinööri käyttöä vart.,			
paitsi asuntoa, lämpöä			
ja valoa, palkkaa	6,000:	—	
Siirros	6,000: —	—	13,311,661 29

	Siirros 6,000: —	—	13,311,661	29
	korotusta 5 v:n palv.			
	1/6:stä 1913 350: —	6,350		
	Apulaiskäyttöinsinööri	4,800		
	Tilastonlaatija	3,000		
	Konemestari, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa	3,600		
	6 Koneenkäyttäjää, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa à 2,300: —	13,800		
	8 Koneenkäyttäjää	18,600		
	5 Koneenkäyttäjän apulaista	9,000		
	3 Lämmittäjää, palkkaa ja palkint.	6,000		
	Ylimäär. apulaiset, arviolta	2,500		
	Vuokrat	5,400		
	Lämmitys, arviolta	1,200		
	Valaistus, arviolta	350		
	Puhtaanapito ja sekalaista	1,600		
	<i>Käyttöaineet.</i>			
	14,000 tonnia kivihiiliä à 26: —	364,000		
	Hiilien kuljetus ja pienennys	9,000		
c	Lisävesi vesijohdosta, arviolta	6,000		
	Kaikkien asemain voitelu- ja puhdistustarpeet, arviolta	4,500		
	Erinäiset muut tarpeet, nk. tiivistet, harjat y. m., arviolta	3,000		
	Akkumulaattorin happi ja tislattu vesi pattereihin, arviolta	4,000		
	Konelaitosten korjaukset ja kunnossapito, arviolta	25,000		
	Asemarakenn. kunnossapito, arv.	5,500		
	Lämmitys, arviolta	1,000		
	Valaistus, arviolta	6,500		
	Siivoaminen ja sekalaista, arviolta	2,000		
	Akkumulaattoripatter. kunnossap.	40,000		
	Piirustustarpeet, lomakkeet painatustyöt, arviolta (uusi)	800	547,500	
	<i>C. Jakelu.</i>			
	Mittarikonttorin johtaja, palkkaa	4,200		
	Konttoriapulaiset, arviolta	17,500		
	Siirros	21,700	13,859,161	29

	Siirros	21,700 —	13,859,161 29
	Konttorin tarverahat, lomakkeet ja painatustyöt, arviolta	10,000 —	
	Maksujen periminen, arviolta	22,500 —	
	Laboratoori-insinööri, samalla mittarityöpajan johtaja ja kirjaston hoitaja (uusi)	4,800 —	
	Mittarientarkastaja, palkkaa	3,000 —	
	Mittarien kunnossapito, paikallapano ja lukeminen, arviolta	25,000 —	
	Päivystys ynnä erinäiset pikkutarvikkeet, arviolta	9,000 —	
	Näyttelyn kustannukset palkkoinen, arviolta	7,000 —	
	Erinäisiä kustannuksia tilaajain hankinnasta, ilmoituksista y. m.	6,000 —	
	Uusien koneiden ja aparaattien hankinta laboratorioin, uusien kulutusaparaattien tutkimukset y. m., arviolta	3,000 —	112,000 —
	<i>D. Johtojen tarkastus.</i>		
c	Insinööri, palkkaa	4,800 —	
	Apulaiset johtojen tarkastusta varten, arviolta (uusi)	3,600 —	
	Tarverahat, lomakkeet, painatustyöt, arviolta (uusi)	1,600 —	10,000 —
	<i>E. Johtoverkko.</i>		
	Työmestari kaapelitöitä varten	3,600 —	
	Piirustaja-apulaiset	3,900 —	
	Johtoverkon kunnossapito, arviolta	9,000 —	
	Tarkastus- ja kaapelinmittausvau- nun kunnossapito, arviolta	2,000 —	
	Piirustustarvikkeet ja sekalaiset, arviolta	1,500 —	20,000 —
	<i>F. Katuvalaistus.</i>		
	Sähkötuvalaistuksen perustamis- ja kunnossapitokustannukset, arviolta	—	18,000 —
	Siirros	—	14,019,161 29

	Siirros		
	—	14,019,161	29
<i>G. Johtotyöosasto, varasto ja korjauspaja.</i>			
Työmestari johtotöitä varten, arviolta	4,200	—	
Apulaistyömestari, palkkaa	2,400	—	
Varastonhoitaja, palkkaa	3,000	—	
Varastokirjanpitäjä, palkkaa	2,400	—	
Konttoriapulaiset, arviolta	7,000	—	
Varastokustannuksia ja konttorin tarverahoja, arviolta	5,500	—	
Korjauspajan kustannuksia, arviolta	1,000	—	
		25,500	—
<i>H. Sekalaisia menoja.</i>			
Palovakuutusmaksut	2,000	—	
Tapaturmavakuutusmaksut	3,000	—	
Lääkäripalkkiot, arviolta (uusi)	1,000	—	
Korkoja konttokuranttiltililtä kaupunginkassan kanssa, arviolta	14,566	—	
Tontinvuokria	11,434	—	
Valmistavat laajennussuunnitelmat, opintomatkat, edustuskustannukset y. m.	6,000	—	
Hallintorakennuksen kunnossapito, arviolta	2,500	—	
Lämmitys, arviolta	4,000	—	
Valaistus, arviolta	3,500	—	
Siivoaminen ja sekalaista, arviolta	2,000	—	
Helsingin vastaisen voimatarpeen tyydyttämistä koskevan kysymyksen selvitys	12,000	—	
		62,000	—
<i>I. Uutistytöt.</i>			
Helsingin Sähkö Valaistus O. Y:lle toukok. 18 p:nä 1912 tehdyn välikirjan mukaan	160,000	—	
Kaupunginkassaan suoritusta laajennustöitä varten myönnettyistä etuaneista	100,000	—	
Kaapeli- ja johtotöihin Hallituksen tarkemman määräyksen mukaan, arviolta	50,000	—	
Uusien mittarien ostoon, arviolta	100,000	—	
Siirros	410,000	14,106,661	29

			Siirros	410,000	—	14,106,661	29
			Talojohtotöitä varten, arviolta	30,000	—		
			Hiilenpurkauslaiturin teettäminen kaasutehtaan purkauslaiturin vierelle, vaunut ja sähkökäyttö- laitteet	20,000	—		
			Sähkötehtaan laajennus	700,000	—		
			Pikku Roobertinkadun talon N:o 8 ostoon	148,000	—	1,308,000	—
			— Smk 2,169,400: — —				
			— Smk 4,198,143: — —				
			XIII. Yleiset työt.				
			1. Rakennukset ja talot.				
			<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
			c Erinäiset korjaukset	45,125	—		
			c Lumenkuljetus kaupungin ta- loista	7,000	—		
			Kaivopuiston kylpylaitoksen eri- näiset korjaukset	3,600	—		
			Eteläisen ja pohjoisen palotornin ynnä paloasemain s:n: Eteläisen palotornin . 8,450: — Pohjoisen palotornin . 850: — Paloasemain 750: —	10,050	—		
			Vanhankaupungin myllyn s:n	2,550	—		
			Marian sairaalan s:n	16,000	—		
			c* Poliisilaitoksen käyttämien talo- jen erinäiset korjaukset: Aleks.kadun N:o:jen 22 —24 2,700: — Ratakadun N:o 10 . 1,250: — Pengerkadun N:o 5 . 3,400: —	7,350	—		
			Raatihuonen erin. korjaukset	23,400	—		
			Rantatorin kauppahallin s:n	3,575	—		
			Kasarmintorin kauppahallin s:n	3,400	—		
			Kaivopuiston uimahuoneiden s:n	4,000	—		
			Siirros	126,050	—	15,414,661	29

Kvston päät. 22/12 1911
S:n 26/2 1912

c*

b*

c

c

c*

		Siirros	126,050	—	15,414,661	29
		Korttelin N:o 181 uimahuoneiden s:n	6,600	—		
		Aleksanterinkadun talon N:o 26 s:n	6,700	—		
		Katajanokan tulli- ja pakkahuoneen s:n	9,700	—		
		Katajanokan tavaravajain s:n	4,100	—		
		Kunnan työväenasunnoissa toimitettavat erinäiset työt	18,750	—		
		Kivelän sairaalan korjaustyöt	37,460	—	209,360	
		<i>Utistetyt.</i>				
		Ratakadun kansakoulun sisäpuolinen maalaus	6,000	—		
		Bromarvin Bengtsårin kasvatuslaitoksen keittiörakennuksen s:n	1,700	—		
		Erinäiset Bengtsårissa toimitettavat muutostyöt	4,000	—		
		Kallion kaupunginkirjastotalon sisäpuol. maalaus	8,625	—		
e*		Kallion kaupunginkirjastotalon pihan erinäiset istutustyöt	1,500	—		
		Vilhonkadun varrella olevain kaupungin tonttien aitaus	2,000	—		
		Helsinginkadun varrelle teetetävät väliaikaiset myymäkojut y. m.:				
		myymäkojut 10,000:—				
		sateensuoja 2,500:—				
		makkila 1,000:—				
			13,500	—		
		Veneenvartijatupa Elisabetintorin vierelle	1,650	—		
		Uusi makkila Sörnäsän Rantatien varrelle	2,900	—		
		Uusi makkila Katajanokan länsirantaan	1,850	—		
		S:n s:n Pääskylänkadun purkauspaikan läheisyyteen	1,850	—		
		S:n s:n Eläintarhaan urheilukentän ja Fredriksbergin aseman välille	1,850	—		
		Siirros	47,425	—	15,624,021	29

			Siirros	47,425	—	15,624,021	29
		c*	Uusi makkila Humallahden laituriin vierelle	500	—		
		c*	Väliaikaisen sillan teettäminen satamaradan poikki Arkadiakadun kohdalle sekä puisenjalkakäytävän laittaminen mainitun kadun vierelle	3,200	—		
		b*	Uudet virutushuoneet	38,000	—		
Kvston päät. 26/3 1912		b*	Kulikutautisairaala	1,034,000	—		
S:n 6/2 1910		b*	Kunnan mielisairaala	329,000	—		
S:n 5/10 1912		b*	Pitkäsillan uudestirakennustyön loppuun sattaminen	120,000	—		
S:n 20/12 1912		c*	Uudet kansakoulutalot	300,000	—	1,872,125	—
2. Kadut ja yleiset paikat.							
<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>							
		c	Sekalaiset korjaustyöt	15,000	—		
		c*	Bulevardi- ja Uudenmaankadun välisen Erottajan itälaidan kaupungille kuuluvan osan kiveäminen I tellikkakivillä asfalttiin	8,300	—		
		c*	Rautatientorin kaakkoisosan kettokiveyksen uudistus	29,000	—		
		c*	Eerikin- ja E. Rautatiekadun välisen, kaupungille kuuluvan Lappinlahden kadun osain kiveäminen I tellikkakivillä asfalttiin	24,800	—		
		c*	I. Roobertin- ja Laivurinkadun välisen, kaupungille kuuluvan Fredrikinkadun osan s:n s:n	8,300	—		
		c*	Saunakadun eteläisen, kaupungille kuuluvan kolmanneksen s:n s:n	17,700	—		
		c*	Katolisen kirkon vierelle asti	12,700	—		
		c*	Lähinnä Pitkäasiltaa sijaitsevan Siltavuorenrannan länsiosan s:n s:n	12,700	—		
		c*	Makasiininrannan tavaravajan pohjoispuolisen rantasillan osan sekä siiltä noin 60 metrin päähän ulottuvan alan s:n s:n	22,700	—		
		c*	Siltasaarenkadun ja 3 Linjan välisen I. Viertotien kiveäminen I tellikkakivillä asfalttiin	22,500	—		
			Siirros	161,000	—	17,496,146	29

		Siirros	161,000	—	17,496,146	29
		Katajanokan Kanavasillan ajoradan uudistus	2,600	—		
		Lisämääräraha lähinnä Pitkäasiantaa sijaitsevan Unioninkadun osan kiveämiseksi I tellikkakivillä asfalttiin	18,000	—		
		Kirkkomaankadun sekä mainitun kadun ja Lapinlahdenkadun kulmauksessa olevan paikan vieroksen korjaus.	10,625	—		
		Erinäisten kaupungille kuuluvain katuosain varsilla olevain kaiteiden uudistus ja korjaus	11,000	—	203,225	—
		<i>Uutistytöt.</i>				
		Kaupungille kuuluvan Johannek- sentien osan päällystäm. ketokiv.	900	—		
		Tehdaskorttelin N:o 296 eteläpuo- lolla olevan, kaupungille kuulu- van Hakaniemenrannan osan ynnä viistoon Hakaniementorin poikki Siltasaarenkadulta Sörnä- sin Rantat. vievän ajotien s:n s:n	20,600	—		
c*		Kaupungille kuuluvan Haapanie- men kadun osan s:n s:n	4,300	—		
		S:n s:n Kaikukadun osan s:n s:n	3,600	—		
		S:n s:n 5 Linjan ja Agricolaka- dun osain kiveäminen näihin katuihin rajoittuvan istutuksen viereltä	18,000	—		
		Fredriksbergin- ja Franzénkadun välisen, kaupungille kuuluvan Flemminginkadun osan s:n . . .	7,100	—		
		Kristiinan- ja L. Brahekadun vä- lisen, kaupungille kuuluvan Hel- singinkadun osan s:n	4,100	—		
		Helsingin- ja Sturekadun välisen, kaupungille kuuluvan L. Brahe- kadun osan s:n	11,600	—		
		I. Viertotien ja Flemminginkadun välisen, kaupungille kuuluvan Vaasankadun osan s:n	8,300	—		
		Hesperia- ja Museokadun välisten, kaupungille kuuluvain Töölön- kadun osain päällystäm. ketokiv.	2,500	—		
		Siirros	81,000	—	17,699,371	29

	Siirros	81,000	—	17,699,371	29
	L. Viertotien ja Nervanderkadun välisten, kaupungille kuuluvain Cygnæuskadun osain s:n s:n	2,700	—		
	Cygnæus- ja P. Rautatienkadun välisten, kaupungille kuuluvain Nervanderkadun osain s:n s:n	8,600	—		
	Museo- ja Arkadiakadun välisten, kaupungille kuuluvain Aurorakadun osain s:n s:n	6,100	—		
	Arkadia- ja P. Rautatienkadun välisten, kaupungille kuuluvain Fredrikinkadun osain s:n s:n	2,500	—		
	L. Viertotien ja Topeliuskadun välisten, kaupungille kuuluvan Meilahdenkadun osan s:n s:n	11,400	—		
	Kammiokadun likinnä L. Viertotietä sijaitsevan osan laajentaminen ja viertäminen ynnä jalkakäytävään laittaminen kaupungille kuuluvain tonttien vierelle	19,445	—		
e*	Kaupungille kuuluvan Speranskytien osan kitionviertäminen	9,900	—		
	S:n Weckselltien s:n	1,260	—		
	S:n Galitzintien s:n	1,620	—		
	S:n Chydeniustien s:n	810	—		
	S:n Rehbindertien s:n	4,200	—		
	S:n Edelfelttien s:n	1,260	—		
	S:n Horntien s:n	540	—		
	S:n Engelaution s:n	3,600	—		
	Apollokadun tasoitus Creutz- ja Runebergkadun väliltä	57,600	—		
	Fjelldalinkadun s:n Runeberg- ja Cygnæuskadun väliltä	69,100	—		
	Fredrikinkadun s:n Dagmar- ja Lutherkadun väliltä	10,000	—		
	Minervakadun s:n	10,600	—		
	Helsinginkadun s:n Flemminginkadun ja I. Viertotien väliltä sekä korttelien 338, 342 ja 349 vier. ajotien s:n	111,000	—		
	Adolfinkadun s:n	31,500	—		
	Kustaankadun s:n Vaasan- ja Helsinginkadun väliltä	6,400	—		
	Siirros	451,135	—	17,699,371	29

	Siirros	451,135	17,699,371	29
	Porvoonkadun tasoitus Kristiinan- ja Sturekadun väliltä	36,000		
	Vesisäiliönkadun s:n korttelin N:o 373 eteläpuolelta	18,500		
	Vilhelmsperinkadun viereisen korttelin N:o 251 eteläpuolisen tien s:n	17,600		
	Sivuraide Sörnäsän Rantatietä pitkin sähkötehtaan alueen eteläpuolisiin, mainitun tien viereisiin varastopaikkoihin	6,440		
	Pitkäsillanrannan tasoitus Silta- saaren- ja Saariniemen kadun väliltä sekä rantareunustuksen teettäminen sanottuun rantaan viimeksimainitulta kadulta Säästöpankinrantaan	86,000		
	Hertankadun s:n Bölen- ja Träskikadun väliltä	25,500		
	Eevankadun s:n	6,100		
	Susannankadun s:n	7,400		
e*	Kyllikinkadun s:n Susannan- ja Hertankadun väliltä	16,000		
	Suvantotien s:n Virtain- ja Laatokantien väliltä	8,000		
	Keuruuntien s:n Suvantotiestä länteen	3,000		
	Päijänteentien s:n Suvantotien ja I. Viertotien väliltä	25,000		
	Vanajantien s:n	11,500		
	Laatokantien s:n puoleen leveyteensä Oulun- ja Vallilantien väliltä	7,800		
	I. Viertotien laajennus niiltä kohdin, joiden varrella uutisrakennuksia jo on tahi vuoden varrella tulee teetettäväksi	15,000		
	L. Viertotien s:n niiltä kohdin, joiden varrella uutisrakennuksia jo on syntynyt tai vuoden varrella teetetään	10,000		
	Lastausraide Sörnäsän rautatien pohjoispuolelle kortteliin N:o 533	17,200	768,175	
	Siirros	—	18,467,546	29

		Siirros	—	18,467,546	29
		3. Kanavat ja viemärit.			
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>			
c		Erinäinen kunnossapito	35,000		
c*		Täydennystyöt	5,000		
c		Vedenkulutus lokaviemärien huuh- teluun	5,000	45,000	
		<i>Uutistytöt.</i>			
		Viemärikanava Apollokadun alle korttelin N:o 436 tontilta N:o 10 Creutzkadun alaiseen kanavaan sekä korttelin N:o 448 tontilta N:o 7 Runebergkadun alaiseen kanavaan	14,150		
		S:n Fjälldalinkadun alle korttelin N:o 425 tontilta N:o 9 Nervan- derkadun alaiseen kanavaan sekä saman korttelin tontilta N:o 11 Runebergkadun alaiseen kana- vaan	12,400		
		S:n Minervakadun alle korttelin N:o 442 tontilta N:o 14 Museo- kadun alaiseen kanavaan	4,000		
		S:n Fredrikinkadun alle korttelin N:o 417 tontilta N:o 81 Dagmar- kadun alaiseen kanavaan	2,350		
c*		S:n Helsinginkadun pengermäin alle Adolfin kadun alaisesta kana- vasta Flemminginkadun alaiseen kanavaan, korttelin N:o 342 ton- tilta N:o 12 Helsinginkadun alai- seen kanavaan, korttelin N:o 349 tontilta N:o 15 viimeksi maini- tun kadun alaiseen kanavaan sekä saman korttelin tontilta N:o 17 Flemminginkadun alaiseen kanavaan	14,150		
		S:n Adolfin kadun alle korttelin N:o 337 tontilta N:o 3 Flemmingin- kadun alaiseen kanavaan sekä korttelin N:o 338 tontilta N:o 4 Helsinginkadun eteläisen pen- kereen alaiseen kanavaan	7,800		
		Siirros	54,850	18,512,546	29

	Siirros	54,850	18,512,546	29
c*	Viemärikanava Kustaankadun alle korttelin N:o 348 tontilta N:o 3 Helsingink. alaiseen kanavaan	4,000		
	S:n Porvoonkadun alle korttelin N:o 370 tontilta N:o 15 L. Brahekadun alaiseen kanavaan . . .	7,050		
	S:n Pitkäsillanrannan alle korttelin N:o 297 tontilta N:o 3 Saarniemenkadun alaiseen kanavaan	3,900		
	S:n Hertankadun alle korttelin N:o 569 tontilta N:o 17 Träskikadun alaiseen kanavaan . . .	17,300		
	S:n Eevankadun alle korttelin N:o 568 tontilta N:o 5 Susannankadun alaiseen kanavaan . . .	3,300		
	S:n Susannankadun alle korttelin N:o 562 tontilta N:o 17 Hertankadun alaiseen kanavaan . . .	3,750		
	S:n Kyllikinkadun alle korttelin N:o 562 tontilta N:o 15 Hertankadun alaiseen kanavan . . .	6,050		
	S:n Suvantotien alle Vanajan- ja Virtaintien välille . . .	3,700		
	S:n Keuruuntien alle korttelien N:ojen 549—550 välille Suvantotien alaiseen kanavaan . . .	2,200		
	S:n Päijänteentien alle korttelin N:o 531 tontilta N:o 29 Suvantotien ja Laatokantien alaiseen kanavaan . . .	16,800		
	S:n Vanajantien alle korttelien N:ojen 548—549 välille sekä korttelin N:o 539 tontilta N:o 3 Suvantotien alaiseen kanavaan . . .	5,750		
	S:n Kaivopuiston I. Lehtokujan alle tontilta N:o 8 c tontin N:o 6 rantaan . . .	3,400		
	Katkaiseva kanava pitkin Ruoholahdenrantaa Kirkkomaankadulta P. Hietalahdenkadun alaiseen kanavaan . . .	32,500		
	Avonaisten ojain teettäminen Bölestä lounaaseen olevan suon kuivaamiseksi . . .	4,600	169,150	
		Siirros	—	18,681,696

		Siirros	—	18,681,696	29	
4. Tiet.						
<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>						
c	Erinäiset korjaukset	10,000	—			
c*	Uuden Eläintarhantien viertopäällystyksen korjaus Siltasaarenkadulta Vanhan Eläintarhantien risteykseen	7,500	—			
	Vanhan Eläintarhantien s:n s:n	5,760	—			
	Eläintarhan kehätien s:n rautatien itäpuoliselta osalta	3,250	—			
	Fredriksbergintien s:n	6,250	—			
	Seurasaarentien viertopäällystyksen s:n	10,000	—	42,760	—	
<i>Uutistytöt.</i>						
c*	Alppilasta Kotkankadulle vievän 5 m. leveän tien tasoitus ja viertäminen	—	—	5,200	—	
5. Viertotiet.						
<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>						
c	Erinäiset korjaukset	15,000	—			
c*	I. Viertotien viereisen jalkakäytävän jatkaminen	7,000	—	22,000	—	
6. Satamat.						
<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>						
c	Erinäiset korjaukset	30,000	—			
c*	Alasmenosillat jälle ynnä laiturien ja jäärailojen aitaukset	8,000	—			
	Satamain ruoppaus	50,000	—			
	Uuden ruoppausvarastopaikan järjestäminen Pikku Verkkosaaren eteläpuolelle sekä ruoppauselevaattorin muutto	20,000	—			
	Taivallahden purkauslaiturin korjaus	3,600	—			
	Humallahden purkauslaiturin pidentäminen sekä sinne vievän tien korjaus	13,000	—			
		Siirros	124,600	—	18,751,656	29

		Siirros	124,600	—	18,751,656	29	
	c*	Töölönlahden rannassa, Sokeritehtaan alueen pohjoispuolella olevan sillan korjaus	1,000	—			
		Sörnäsän keskimäisen sillan korjaus	37,000	—			
		Erään Sumpparin pohjoisrannassa olevan tihtaalin uudistus	1,150	—			
		Siltasaarenrannan väliaikaisten laiturien korjaus	2,400	—			
		Katajanokan pohjoisrannan purkauslaiturin s:n	8,000	—			
		Tarkastuspaviljongin pohjoispuolisen laiturireunustuksen s:n . . .	2,500	—			
		Eteläsatamassa, aivan Makasiinirannan pohjoispään vierellä sijaitsevan karin louhiminen . . .	20,000	—			
		Kytkypaalujen laittaminen Pohjoissataman uuden venelaiturin viereen	4,500	—			
		5 juomavesijohtoa, niistä 2 Makasiinirantaan ja 3 Rahapajarantaan	2,500	—	203,650		
		<i>Utistytöt.</i>					
			Lisämääräraha ruoppauskoneen ostoon	2,000	—		
			2 rautaisen, liikkuv. pohjalla varustetun ruoppausproomun ostoon	80,000	—		
			2 tavallisen puisen ruoppausproomun ostoon	16,000	—		
			Avon. tavaravaja Keittö:nrantaan	20,000	—		
		Tavaravajoja Katajanokalle . . .	100,000	—			
		Vaakojen ostoon tavaravajoihin .	10,000	—			
		Kaasutehtaan tontin viereisen hii- lenpurkaussillan jatkaminen Sörnäsissä (80 metriä)	30,000	—	258,000		
	7. Istutukset.						
	<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>						
	c	Istutusten ja taimistojen kunnossapito	109,550	—			
		Kivelän sairaalan istutusten kunnossapito	2,000	—			
		Eläintarhan urheilukentän järjestysmiehen palkka	600	—			
		Siirros	112,150	—	19,213,306	29	

		Siirros	5,300	19,389,506	29
		Uuden kasvihuoneryhmän erinäiset sisustustyöt	3,800		
		Kaupungin vesilintujen talvehtimishuone.	8,000		
		Kellarin teettäminen Kaupunginpuutarhaan	5,000		
		Uusi aitaus Kaupunginpuutarhaan alueen ympärille Eläintarhaan .	3,000		
		Kaupunginpuutarhan pohjoispuolisen kiviaidan valmistus. . .	2,000		
		Alueen louhiminen ja salaojitus uusia kasvisuojia varten . . .	5,000		
		Uudet kasvisuojat (ilman lämpöjohtoa)	5,000		
		Emäradan itäpuolella Eläintarhassa olevain lammikkojen ympäristön järjestäminen	8,000		
		Eläintarhan raivaustyöt	4,000		
	c*	Punanotkon istutus- ja tasoitustöiden loppuunsaattaminen . .	13,350		
		Haapaniemen istutustöiden loppuunsaattaminen	4,000		
		6 kaupunginosassa Tehtaan- ja Laivurinkadun kulmauksessa olevan istutuksen s:n	5,800		
		Korttelin N:o 127 pohjoisosassa olevan istutuksen s:n	3,100		
		Kaivopuiston tasoitus- ja istutustöiden jatkaminen	8,000		
Kvston päät. 12/3 1912	b*	Kaisaniemen istutus- ja tasoitustöiden jatkaminen	30,000		
		Töiden jatkamiseen Savilan taimistossa	2,500		
		Engelaukion ja sen eteläpuolisten istutusten järjestäminen	15,000		
		Laivurinkadun ja Speranskytien kulmauksessa olevan istutuksen s:n	1,500		
		Siirros	132,350	19,389,506	29

		Siirros	132,350	—	19,389,506	29	
c	{	Kallion 5 Linjan viereisen istutuksen järjestäminen	14,100	—			
		Puistosohvain ostoon	2,500	—			
		Kelkkaratain järjestäminen	3,000	—	151,950	—	
		8. Puhtaanapitolaitos.					
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>					
	{	Kaupungin rantasilloilla olevain tavaravajain, kauppahallien sekä Aleksanterinkadun talon 1 ja Länsirännän talon 10 pihain puhtaanapito	8,000	—			
		Kaatopaikkain ja laiturien kunnossapito	6,000	—			
		Vartijain palkkaus	7,000	—			
		Makkien ja käymäläin puhtaanapito	20,000	—			
		Samain korjaus	3,000	—			
		Käymäläin vedenkulutus, arviolta	6,000	—			
		Kaupungin yleisten paikkain ja katuosain puhtaanapito	135,000	—			
c		{	Kaupungille 6 kaupungiosan huvila-alueella kuuluvain teiden puhtaanapito	11,500	—		
			S:lle 10, 11 ja 12 kaupunginosassa kuuluvain uusien katuosain s:n	10,200	—		
			S:lle 13 ja 14 kaupunginosassa kuuluvien uusien katuosain s:n	13,700	—		
			Keskikaupungin katujen kastelu	28,500	—		
			Keskikaupungin katujen kasteluun ja Kauppatorin huuhteluun käytetty vesi	22,000	—		
			Viertoteiden puhtaanapito	48,000	—		
			Kaivopuiston viertoteiden s:n	1,000	—		
			Teiden puhtaanapito	18,000	—		
			Venesatamain s:n	2,000	—		
			Jäiden s:n	1,500	—		
		3 työkaluvajan teettäminen	1,200	—			
			Siirros	342,600	—	19,541,456	29

		Siirros	342,600	19,541,456	29
c	{	Hiekkavajan teettäminen Töölön alueelle	900		
		Erinäisten hiekkavajain kattojen korjaus ja tervaus sekä osittainen uudistus	1,800		
		Hiekkavajain maalaus	630	345,930	
		<i>Uutistytöt.</i>			
c*	{	1 käymälä Elisabetinpuistikon viereiseen rantaan	1,650		
		1 s:n 6 hengelle L. Viertotien varrelle, aivan tavararatapihan vierele	2,600		
		1 s:n Ullanlinnanvuorelle, aivan Unioninkadun itäpuolelle	1,800		
		1 s:n 6 hengelle Rahapajanrannan länsiosaan	2,500		
		1 s:n 2 Linjan ja Hämeenkadun kulmaukseen	1,700		
		1 s:n P. Rautatiekadun ja Arkadiakadun kulmaukseen	1,800	12,050	
		9. Yleinen makkien puhtaanapito.			
c	{	Palkkauksia, miehistö ja ajomiehet	180,000		
		10 hevosen rehut	10,000		
		Sekalaisia menoja desinfioimisaineista, työkaluista y. m.	9,000		
		Ajoneuvojen, rikkalaatikkojen, levyastiain ja kansien korjaus	12,500		
		Rautatierahteja, arviolta	40,000		
		Rautatievaunujen korjaus, arviolta	2,400		
		400 panosta kannellisia makkiasioita tänä vuonna kuluneiden sijaan	7,300		
c*	{	6 nelipyöräisten rikkainkuljetusrattaiden ostoon	3,600		
		Uuden hevosen ostoon yhden hylättävän sijaan	700	265,500	
		10. Työkalut.			
c		Erinäiset ostot ja korjaukset	15,000		
c*		17 kasteluvaunun maalaus	850		
		Siirros	15,850	20,164,936	29

			Siirros	15,850	20,164,936	29	
		c*	16 purgator-rattaiden, 12 rikkain- kuljetusrattaiden ja 75 hiekkalaatikon maalaus	1,600			
			4 kasteluvaunun ostoon à 1,400: —	5,600			
			2 ruoppausproomun korjaus	5,000			
			10 tonnin höyryjyrän ostoon	12,000			
			3,500 kiloa kantavan kuorma- autobiilin ostoon	16,000	56,050		
		II. Sekalaista.					
		c	Hengenpelastuskalujen, halkomittain y. m. kunnossapito	4,000			
			Erinäisten pesuhuoneitten ja viruslaiturien hoito ja korjaus — Smk 4,817,325: —	7,000	11,000		
		XIV. Eläkkeet ja apurahat.					
		<i>A. Eläkkeet.</i>					
Kvston päät. 26/3 1912	b	Ent. kirjanpitäjä Frans Lamminen	2,520				
S:n 12/3 1912	b	Ent. kansak. opettajatar Viktorina Sundvall	110				
S:n 11/6 1912	b	Ent. kansak. opettajatar Rosa Natalia Sagulin	510				
S:n 29/10 1912	b	Marian sairaalan ent. emännöitsijä Kalista Borodkin	480				
S:n 20/11 1912	b	Ent. konttorikirjuri Maria Theresia Cadenius	1,800				
	c	Virka- ja palvelusmiesten eläkkeiksi vuonna 1913, arviolta	10,000	15,420			
		<i>B. Apurahat.</i>					
Maistr. päät. 18/2 1863	b	Maistraatinsihteerintytär M. K. Wirzenius	266	67			
Kvston päät. 9/2 1875	b	Neuv.mies H. L. Chronsin 3 lasta	600				
S:n 9/5 1893	b	Ent. ylimääräinen kaupunginvouti Moses Lindberg	400				
			Siirros	1,266	67	20,247,406	29

			Siirros	1,266 67	20,247,406 29
Kvston päät.	16/5	1899	b	Vahtimestarintytär Erika Aleksandra Rosenström	120 — ✓
S:n	19/11	1895	b	Metsänvartij:leski Maria Eriksson	120 — ✓
S:n	2/12	1895	b	Kaup.palvelijanleski E. J. Täng	120 — ✓
S:n	20/10	1896	b	Ent. reaalikoulunvahtimestari F. M. Lindqvist	450 — ✓
S:n	6/6	1905			
S:n	26/5	1903	b	Kaupunginpalvelijanleski Adolfina Fagerholm	120 — ✓
S:n	20/2	1903	b	Ruiskumestar.leski Sofia Nyström ja hänen alaikäiset lapsensa	600 — ✓
S:n	20/12	1907			
S:n	20/5	1904	b	Ent. satamavahtimestari Johan Edvard Stenman	400 — ✓
S:n	8/3	1904	b	Kaup.palvelijanleski A. M. Olin	200 — ✓
S:n	15/2	1912			
S:n	15/9	1904	b	Vahtimestarinleski M. E. Roskvist	120 — ✓
S:n	15/3	1905	b	Opettajatar Maria Hertz	1,000 — ✓
S:n	9/5	1905	b	Rakennusmestarinleski A. M. Nyholm lapsineen	225 — ✓
S:n	12/12	1905	b	Järjestysmiehenleski Karolina Wilhelmina Rönneberg	200 — ✓
S:n	20/12	1905	b	Siivoojatar Hedvig Kristina Lindgren	230 — ✓
S:n	15/2	1906	b	Entinen vesijohtoinsinööri C. Hausen	3,000 — ✓
S:n	21/5	1906	b	Ent. Työ- ja Vaivaistalon johtaja, kunnallisneuvos C. E. Degerholm	4,500 — ✓
S:n	21/6	1906	b	Ent. vahtimestari Henrik Gustaf Forsblom	600 — ✓
S:n	18/11	1906	b	Leskirouva Karin Calonius	2,400 — ✓
S:n	15/11	1906	b	S:n Anna Lovisa Lindberg	2,400 — ✓
S:n	15/11	1906	b	Alaik. Karl Axel Robert Lindberg	1,200 — ✓
S:n	15/11	1906	b	Alaik. Karin Lindberg	1,200 — ✓
S:n	15/11	1906	b	Leskirouva Frideborg Nordlin	1,200 — ✓
S:n	15/11	1906	b	Alaikäinen Karl Torsten Nordlin	600 — ✓
S:n	15/11	1906	b	Leskirouva Ida Natalia Kullberg	600 — ✓
S:n	15/11	1906	b	Wilhelmina Kulmala	360 — ✓
S:n	15/11	1906	b	Karl Gustaf Törnqvist	500 — ✓
S:n	27/11	1906	b	Ent. Työ- ja Vaivaistalon taloudenhoitajatar Maria Sofia Ekholm	500 — ✓
				Siirros	24,231 67 20,247,406 29

			Siirros	24,231 67	20,247,406 29
Kvston päät. 11/6 1907	b	Ent. vahtimestari Frans Hasselberg		600	
S:n 17/8 1907	b	Leski Amalia Adolfina Johansson		144	
S:n 8/10 1907	b	Ent. kaup. palv. A. V. Nyberg		720	
S:n 19/11 1907	b	Ent. Maistraatin kanslisti Amanda Cajander		1,200	
S:n 14/1 1908	b	Tarkastusmiehenleski Augusta Meriläinen		300	
S:n 22/1 1908	b	Varastonhoitajanleski Katharina Kristina Åhlqvist		300	
S:n 11/2 1908	b	Ent. amanuenssi Viktorine Sundvall		400	
S:n 28/2 1908	b	Varastonhoitajanleski Matilda Heinola ja hänen alaikäiset lapsensa		450	
S:n 18/6 1908	b	Alaikäinen Aimo August Löfgren		120	
S:n 1/12 1908	b	Sairaanhoitajatar Edla Ahtikoski		600	
S:n 18/12 1908	b	Raatihuoneenarkiston ent. aktuari J. Öhrnberg		2,000	
S:n 18/12 1908	b	Vahtimest. leski Johanna Ström		120	
S:n 16/3 1909	b	Työmies Karl Johansson		400	
S:n 8/6 1909	b	Tohtorinrouva Olga Juslin		880	
		Hallinvahtimest. J. A. Björkholm		600	
		Maistraatinvahtimestari C. G. Lindqvist		600	
S:n 15/6 1909	b	Maistraatinvahtimestari Alfred Karlsson		900	
		Työm. Adolf Konstantin Renfors		600	
S:n 6/10 1909	b	Työmies Jaakko Salmio		400	
S:n 18/10 1909	b	Työpäällysmiehen leski Otteliana Gustava Pelat		180	
S:n 7/12 1909	b	Ent. työm. Karl Gustaf Kaalisaari		120	
S:n 18/3 1910	b	Sairaanhoitajatar Ida Dahlström		500	
S:n 26/6 1910	b	Ent. siivoojatar Albertina Boman		300	
		Työm. leski Lovisa Ävist		300	
S:n 31/1 1911	b	Rak. mest. Johan Fredrik Larsson		480	
		Siivoojatar Aquilina Malén		300	
S:n 21/2 1911	b	Työmies Mikko Hakomäki		150	
		Leski Maria Olivia Winqvist		120	
S:n 7/3 1911	b	Sairaanhoitajatar Eva Fagerholm		480	
S:n 9/5 1911	b	Leski Matilda Svan		120	
S:n 13/6 1911	b	Työm. Anders Eriand Thomasson		240	
S:n 9/9 1911	b	Leski Antoinette Ulrika Brenner		360	
S:n 17/10 1911	b	Ent. sair. hoit. Fredrika Kant		300	
S:n 14/11 1911	b	Työmies Isak Toukka		400	
		Siirros		39,915,67	20,247,406 29

		Siirros	39,915 67	20,247,406 29
Kvstn päät.	12/12 1911	b { Ent. vahtimestari Aurora Karolina Andersson	600 —	
		b { Ent. työmies Henrik Malakias Henriksson	400 —	
S:n	22/12 1911	b { Ulosottoapulainen Karl Oskar Olin	600 —	
		b { Kaup. viskaalin leski Aina Albrecht	880 —	
S:n	14/6 1912	b Työmies Karl Gustaf Danielson-Sandberg	600 —	
		b { Satamakonstaapelinleski Hanna Gustava Gustafsson	180 —	
S:n	11/6 1912	b { Hänen alaikäinen tyttärensä Verna Elisabet Gustafsson	120 —	
S:n	10/9 1912	b Työmies Henrik Dahlstedt	600 —	
S:n	21/9 1912	b Työmiehenleski Vilhelmina Lindholm	240 —	
S:n	20/10 1912	b Työmiehenleski Kristina Jokinen	240 —	
S:n	20/10 1912	b Vesijohtotyöntekijä Johan Gustaf Lindström	400 —	44,775 67
— Smk 60,195: 67 —				
XV. Sekalaiset menot.				
		c { Polttoaineet, arviolta	2,000 —	
		c { Valaistus, siihen luettuina juhla-valaistukset, arviolta	3,000 —	
		c { Myrskynvarotussähkösanom., arv.	250 —	
Kvstn päät.	30/12 1907	b Palovakuutusmaksut, arviolta	25,000 —	
S:n	21/12 1897	b Kustannukset kunnallisen asetus-kokoelman julkaisemisesta	800 —	
S:n	17/12 1907	b Määräraha henkikirjoittajalle, arviolta	5,000 —	
		c S:n henkikirjoittajan huoneiston lämmit., valaist., siivoomiseen y. m.	1,500 —	
Helsingin kalastus-sääntö 1/2 1890		b { Palkkio 2:lle kalastuksen kaitsijalle, arviolta	900 —	
Kvstn päät.	21/12 1897	b { Puutavarain lauttauksen valvomisesta kaupungin satama-alueella	150 —	
S:n	27/2 1906	b Kustannuks. Kumtähdestä, Meilahdesta, Rekolasta, Oulunkylästä, Bölestä ja Nybondaksesta, arv.	7,000 —	
Siirros			45,600	20,292,181 96

			Siirros	45,600	—	20,292,181	96
			Kustannuks. Bengtsårin maatilasta	12,000	—		
		c	S:n Henrik Borgströmin kansan-	4,400	—		
			puist. Turholmassa, arviolta . . .	2,000	—		
			Palkkio talonisännöitsijälle . . .	1,200	—		
			Määräraha Vankeusyhdistyksen	1,200	—		
			turvakodille . . .	1,200	—		
Kvstön päät. ²⁰ / ₆ 1903		b	Määrär. Vankeusyh:n ylläpitäm.	1,200	—		
			vap. pääst. naisvank. turvakod.	1,680	—		
			1 Rankkuri, paitsi asuntoa ja polt-	200	—		
			top., palkkiota	200	—		
S:n ²⁰ / ₃ 1907		}	b	Korvausta erinäisistä toimituksista	4,300		
S:n ²⁰ / ₁₂ 1909							
Rhkn erit. päätös		b	Vahingonkorvausta työntekijöille	2,000	—		
			ruumiinvammasta, arviolta . . .	2,000	—		
Kvstön päät. ²⁰ / ₁₂ 1907		b	Määräraha huoneiston vuokraami-	12,000	—		
			seen Aleksanterinkadun talosta	27,000	—		
			N:o 16	1,630	—		
S:n ⁷ / ₆ 1910		b	S:n huoneiston vuokraamiseksi	20,000	—		
			postipakettiosastolle Tulli- ja	10,000	—		
			pakkahuoneesta	300	—		
S:n ²⁰ / ₄ 1911		b	Kustannuksia pakkahuoneessa ole-	3,300	—		
			vasta kaup.gin työkunnasta, arv.	10,000	—		
		c	Normaalikellojen kunnossapito .	500	—		
			1,630	300	—		
		c	Kalustoa kaupungin taloihin sekä	20,000	—		
			sen korjaus ja täydennys, ar-	10,000	—		
			violta	1,000	—		
			Puhelinmaksut, arviolta	300	—		
Kvstön päät. ²¹ / ₁₂ 1897		}	b	Määräraha koiraveroa koskevan	300		
S:n ²⁰ / ₁₂ 1907							
			varten	3,300	—		
		c	Koiraveron aiheuttamia kustan-	10,000	—		
			nuksia	500	—		
		c	Kauppatorin suihkukaivon käyttö	300	—		
			ja hoito	10,000	—		
S:n ¹⁴ / ₁₁ 1911		b	Kustannuksia vedenkulutuksesta	500	—		
			vapaakaivoissa, satamain vesi-	300	—		
			johdoissa y. m.	10,000	—		
		c	Vedenkulutus y. m. erinäisissä	500	—		
			kaupungin omistamissa taloissa	300	—		
			ja huoneistoissa	300	—		
S:n ¹⁹ / ₁₂ 1899		b	Puolipäivätunnin merkinanto . . .	8,000	—		
S:n ²⁰ / ₁₀ 1912		b	Kaupungin apumaksu kunnallisen		—		
			keskustoimiston voimassapitoon,		—		
			arviolta		—		
				8,000	—		
			Siirros	168,610	—	20,292,181	96

			Siiros	168,610	—	20,292,181	96
	c	Määräraha Rakennuskonttorin virkamiesten opintomatkoja varten		5,000	—		
Kvston päät. 11/6 1912	b	Määräraha kaupungin palveluksessa olevain työntekijäin kesäloman kustantamiseksi		10,000	—		
		Kunnan virutushuoneet:					
S:n 28/4 1912	b	4 Järjestysmiestä à 1,200: —		4,800	—		
		Vedenkulutus à 5,000: —		15,000	—		
		Valaistus, lämpö à 1,100: —		3,300	—		
	c	Taksoitettujen varain ja muiden tulojen vähennys ja palauttaminen, arviolta		250,000	—		
S:n 9/10 1912	b*	Lisämääräraha erinäisiin tarpeisiin sotaväen liikekannalle pannon varalta		12,500	—		
S:n 27/2 1912	b	Määräraha Helsingin pörssin voimaspitoon, arviolta		10,000	—		
		Uuden kaupungintalon piirustusluonnosten kilpailupalkintojen kustantamiseen		36,000	—		
		Kaupungin historian julkaisemisesta oleviin kustannuksiin, arviolta		5,000	—		
		Koirain hoitoon ja tappamiseen		1,200	—		
		45 vapaalippua raitioteillä kaupunginpalvelijoille ja ulosottoapulaisille		4,500	—		
	d	Arvaamattomiin menoihin Valtuuston määräyksen mukaan		350,000	—	875,910	—
		— Smk 875,910: — —					
		Yhteensä Smk		—	—	21,168,091	96

		Kirjain osoittaa tulon laidun Kunn. aset. 58 §:n muk.			
Tulot.					
	a		Säästöä edelliseltä vuodelta . . .	—	1,500,000
I. Korot.					
	c		Kaupungin lainaobligatsioneista, arviolta	16,800	
	b		Tontinlunastuksista, arviolta . . .	600,000	
Lahjoituskirjain muk.	b		Lahjoitusrahastoista, joiden korot tulevat kaupungille, arviolta . . .	20,000	
	c	}	Erinäisiä korkoja ja osinkoja, ar- violta	550,000	
			Vallilan lainarahaston korot . . .	6,000	
			Teknillisten laitosten etuannit . .	51,000	
				—	1,243,800
II. Tontinlunastukset.					
Kvston päät. $\frac{2}{3}$ 1893 S:n $\frac{14}{12}$ 1909	b		Tonttien myynti ja myytyjen tonttien kauppahinnan kuoletus, arviolta	—	1,100,000
III. Kaupungin kiinteä omaisuus.					
1. Veroja lahjoitetuista tiloista.					
K. S:n päät. $\frac{12}{1}$ 1879	b		Arviolta	—	1,100
2. Kaupunkiin yhdistetty alue.					
Kunink. vakuutus $\frac{15}{2}$ 1789, 1 ja 4 §	b	}	Vuokria rakennuksista ja tilois- ta	225,000	
K. Asetus $\frac{2}{12}$ 1873, 6 § Lunastuseht. muk.			b	Vuokria Kaivopuiston alueesta, ar- violta	15,000
			Siirros	240,000	3,844,900

			Siirros	240,000	—	3,844,900	—
Välikirjan muk.	b	Kauppaneuvos H. Borgströmin lahjoittaman Alppipaviljongin vuokra		7,000	—		
S:n s:n	b	Seurahuoneen vuokria		40,000	—		
K. S:n päät. 13/11 1884	b	Vuokraa torien myyntipaikoista, arviolta		35,000	—		
Kvston päät. 29/10 1888	b	Vuokr. poliisin virkahuon. ja talleista kaupungin omist. taloissa		99,650	—		
Välikirjan muk.	b	Vuokraa Penger- ja Ratakadun poliisihuoneistoista		5,500	—		
		S:n Bengtsärin kasvatuslaitoksesta		15,000	—		
		Vuokraa Vuorimiehenk. N:on 9 huoneistoista		9,400	—		
		S:n erin. laivaveistämöalueen rakennuksista		3,850	—		
		S:n Aleksanterinkadun talosta N:o 26, arviolta		15,200	—		
S:n s:n	b	Vuokraa kunnallisista työväenasunnoista, arviolta		50,000	—		
		Erinäisiä vuokria, arviolta		3,800	—		
		Vuokraa myymälöistä ja myymäpöydistä, arviolta		6,000	—		
		Vuokraa kauppahallien myyntipaikoista, arviolta		85,000	—		
		Uimahuonemaksuja, arviolta		500	—		
		Kalavesimaksuja, arviolta		2,000	—		
	c	Satunnaisia sekä kenttien vuokria, arviolta		100,000	—		
	c	Kadun erilleen aitaamisesta rakennustarkoituksia varten		10,000	—		
Kvston päät. 26/3 1911	b	Tuloja kunnan virutushuoneista		3,000	—		
Välikirjan muk.	b	Laivaveistämöalueen vuokra		16,620	—	747,520	—
		3. Kaupungin maatilat.					
S:n s:n	b	Oulunkylä, Böle, Nybondas ja Reimars, vuokraa, arviolta		21,000	—		
	c	Bengtsärin maatila		12,000	—	33,000	—
		— Smk 781,620: — —					
		IV. Tonttiverot.					
Maist. päät. 20/3 1662.	b	Arviolta		—	—	4,200	—
		Siirros		—	—	4,629,620	—

		Siirros	—	4,629,620
V. Tuloa tuottavat oikeudet.				
K. Asetus ³¹ / ₁₂ 1877 K. julist. sam. piltä	}	c	Tuulaaki Helsinkiin tuleviksi määrättyistä tavaroista, arviolta . . .	390,000
K. julist. ¹ / ₁₀ 1881 K. S:n kirjelmä ¹⁷ / ₄ 1883			Tuulaaki Helsinkiin meritse tulevista, ylämaan kaupunkeihin määrättyistä tavaroista, arviolta . . .	5,000
Liikennetaksa ¹⁰ / ₄ 1888	}	c	Liikennemaksuja, arviolta . . .	850,000
S:n s:n			Mittausmaksuja, arviolta . . .	1,500
Kvston päät. ¹ / ₆ 1876	}	c	Makasiininvuokraa, arviolta . . .	13,000
			Satamamaksuja, arviolta . . .	295,000
Liikennetaksa ¹⁰ / ₄ 1888	}	c	Siltamaksuja, arviolta . . .	12,000
			Nostoranmaksuja, arviolta . . .	1,400
			Painolastimaksuja, arviolta . . .	100
			Punnitsemismaksuja, arviolta . . .	2,800
K. Asetus ³⁰ / ₂ 1879	}	c	Ulkomaalaisten maksuja ruokatarvaimien myynnistä aluksesta, arviolta . . .	6,700
Useat K. S:n päät. K. Säätö ²¹ / ₁₀ 1698			Biljaardimaksuja, arviolta . . .	600
Välikirjan muk.	}	c	Perunkirjoitusprosentteja, kaupungin vaivaisten osuus, arviolta . . .	16,000
			Kolehtirahoja, arviolta . . .	200
			Erinäisiä sakkoja, arviolta . . .	200
			b	Vanhankaupungin myllyn vuokra . . .
VI. Sekalaiset tulot.				
K. Asetus ¹⁷ / ₃ 1879	}	c	Henk. kohtainen vaivaismaksu, arv.	55,000
H:gin kunnall. sairaanhoidon ohjes. ¹² / ₁₁ 1879			Sairaanhoidosta Marian sairaalassa, arviolta . . .	50,000
	}	c	Vaivahoidon suoritettava korvaus varattomien potilaitten hoidosta Marian ja Kivelän sairaaloissa . . .	236,000
			Sairaanhoitajataroppilaskoulun opilaitten pääsymaksuja, arviolta . . .	1,800
			Myydyistä ruuantähteistä, arviolta . . .	1,400
			Sairaanhoidosta Kivelän sairaal. Vaivahoidon maksettava korvaus mielenvikaisten hoidosta Kivelän sairaalassa . . .	285,000
			Siirros	644,200
				6,226,820

		Siirros	644,200	6,226,820
		Sairaanhoidosta Humaliston sairaalassa, arviolta	500	
		Sairaanhoidosta uudessa kulkutautisairaalassa, neljännesvuodelta, arviolta	5,000	
	c	Tuloja desinfisioimislaitoksesta, arviolta	300	
		Desinfisioimisesta kodeissa, arviolta	6,000	
		Tuloja työlaitoksesta, arviolta	15,000	
	c	Maantuotteita vaivaistalosta, arviolta	2,000	
		Korvausta köyhäin ylläpidosta, arviolta	15,000	
	c	Tuloja vaivashoitolaisten töistä	200	
		Ammattikoulujen oppilaiden myydyistä teoksista, arviolta	3,400	
		Kansakoulunoppilaiden maksut ja käsityöt, arviolta	600	
	c	Korvausta turvakodeissa hoide- tuista lapsista, arviolta	1,500	
	c	Tuloja Bengtsärin kasvatustuok- sessa valmistetuista teoksista	1,000	
	b	Koiraverot, arviolta	21,000	
		Työnvälitystoimiston tuloja, arviolta	400	
		Terveydellisiä ja bakteriolog. tutkimuksia varten perustetun laboratorion tulot, arviolta	5,000	
	c	Klosettimaksuja, arviolta	7,000	
		Postilaitoksen vuokra-apumaksu postipakettiosaston puolesta	2,000	
		Tuloja kaupungin työkunnasta	25,000	
		Tuloja kaupunginkirjastosta	2,800	
		Rakennustarkastukseen kuuluvista toimituksista kannettavia mak- suja, arviolta	40,000	
	b	Apumaksu Ritarihuoneen puisti- kon kunnossapitoon	300	
		Apumaksu Säätytaloa ympäröivien istutuksien kunnossapitoon	1,170	
		Siirros	799,370	6,226,820
K. Asetus 17/3 1879				
H:gin kansakoulujen ohjes. 25/6 1878 ja 4/10 1892				
K. Asetus 14/12 1894				
K: S:n päät. 20/1 1912				
Välikirjan muk.				

		Siirros	799,370	6,226,820
Välikirjan muk.	b	Apumaksu Ateneumia ympäröivien istutuksien kunnossapitoon . . .	200	
		Apumaksu Vanhan kirkon istutuksien kunnossapitoon	2,200	
		Apumaksu Kirurgisen sairaalan tontin istutusten kunnossapitoon	700	
Pankkivalit. kirj. ^o / ₇ 1892	b	Apumaksu katuvalaistukseen Suomen Pankilta 275:— Säätytalosta 525:—	800	
K. Asetus ⁸ / ₉ 1899 K. Sin kirj. ⁹ / ₉ 1900	b	Vastike kaup. menettämistä sakko-osuuksista (ynnä kaup. kasöörille tul. osuudet)	8,075	
		Kaupungille tulevat apumaksut uuden palokaluston ostoon . . .	23,100	
K. Asetus ¹⁸ / ₁ 1882	b	Majoituksen korvaa tammikuun 18 p. 1882 annetun K. Asetuksen mukaan kruunu, tariffin mukaan, arviolta	571,500	1,405,945
VII. Valtioavut.				
K. Sin päät. ²⁶ / ₁ 1911 S:n ⁶ / ₁₀ 1911 S:n ²² / ₈ 1907 S:n ¹¹ / ₇ 1912	b	{ Kansakouluille Kasvatustaloksille	420,000 — 23,172 50	
K. Sin kirj. ¹⁰ / ₅ 1898 Knk kirje ²⁷ / ₈ 1779	b	{ Katuvalaistukseen Palolaitokselle	7,700 — 21,000 —	
K. Sin päät. ²³ / ₅ 1901	b	{ Tulli- ja kellarivapaud. korvaus . Valmistavalle poikain ammattikoululle	368 — 21,400 —	
K. Sin päät. ¹⁸ / ₁ 1906 K. Asetus ⁹ / ₆ 1892 S:n ¹⁴ / ₁₂ 1894	b	{ Valmist. tyttöjen ammattikoululle Kaupungin osuus paloviinaverosta, arviolta	11,000 — 14,000 —	518,640 50
VIII. Kaupungin teknilliset laitokset.				
Vesijohtolaitos.				
H:n kaupungin vesijohdon taksa ¹¹ / ₃ lta, 1890.	c	{ Vedenmyynnistä, lukuun otettuna kaup. oma vedenkulutus, arviolta	1,130,000 —	
		{ Vesimittarien vuokria, s:n	44,000 —	
		{ Vesimaksuja hevosaltaista, s:n	2,100 —	
		Siirros	1,176,100	8,151,405 50

		Siirros	1,176,100	—	8,151,405	50
c	{	Korvausta vedenkulutuksesta va-				
		paakaivoissa y. m.	10,000	—		
		Maa-alueiden vuokria	200	—		
			25,000	—	1,211,300	—
		Kaasutehdas.				
c	{	Korvausta katuvalaistuksesta . .	180,000	—		
		S:n yksityiskulutuksesta . . .	880,000	—		
		Tuloja sivutuotteista	509,000	—		
		Voittoa tehdyistä töistä	70,000	—		
		Vuokratuloja	5,100	—	1,644,100	—
		Sähkötehdas.				
c	{	Korvausta katuvalaistuksesta . .	60,000	—		
		S:n yksityiskulutuksesta . . .	1,730,000	—		
		Voittoa johtotöistä	50,000	—		
		Vuokratuloja	18,000	—	1,858,000	—
		— Smk 4,713,400: — —				
		IX. Puhtaanapitolaitos.				
c	{	Talonomistajain maksuja	210,000	—		
		Maksuja kaup. omista taloista . .	26,360	—		
		Tuloja myydystä lannasta, arvi-			42,000	—
		X. Lainat.				
		1909 vuoden obligatsioonilainasta				
		osotetaan:				
c*		Vesijohdon laajentamiseen	—	—	133,824	23
		Siirros	—	—	13,276,989	73

			Siirros	—	8,151,405	50
			1911 vuoden obligatsioonilainasta osotetaan:			
			Vesijohdon laajentamiseen . . .	111,791	71	
			Uutta kulkutautisairaala varten	742,800	—	
			Uutta mielisairaala varten. . .	329,000	—	
		c*	Sähkötehtaan laajentamiseen . .	700,000	—	
			Pikku Roobertinkadun talon N:o			
			8 ostoon	148,000	—	
Kvstn päät. 8/2 1910	b*		Kalustoa varten uuteen kulkutauti-			
			sairaalaan	100,000	—	
S:n 20/12 1912	b*		Pitkäsillan uudestirakennustyön			
			loppuun saattamiseen	120,000	—	
			Lisätyn Kaupunginvaltuuston pää-			
			tökestä riippuva määrä:			
			Uutta kulkutautisairaala varten.	291,200	—	2,542,791
			— Smk 2,676,615: 94 —			71
			XI. Taksoitus.			
			Se määrä, joka lisäksi tarvi-			
			taan ja on kunnan verovel-			
			vollisilta jäseniltä taksoitetta-			
			va, on.	—	—	5,348,310
						52
			Yhteensä Smk	—	—	21,168,091
						96

Helsingin kaupungin 1913 vuoden Meno- ja Tulosäännön yhdistelmä.

Pää- luokka	Menot.	Vakinaiset menot		Satunnaiset menot		Yhteensä	
I	Kaupungin velat	3,137,474	03	16,200	—	3,153,674	03
II	Kaupungin virastot	359,976	67	39,600	—	399,576	67
III	Kunnallishallinto	825,683	33	46,200	—	871,883	33
IV	Katu- ja laiturivalaistus	336,040	—	—	—	336,040	—
V	Palolaitos	169,645	—	93,200	—	262,845	—
VI	Poliisilaitos	353,898	33	2,000	—	355,898	33
VII	Terveyden- ja sairaanhoito	1,369,911	50	369,125	—	1,739,036	50
VIII	Vaivaishoito	1,155,810	—	23,800	—	1,179,610	—
IX	Opetus- ja sivistyslaitokset	2,206,137	97	71,174	—	2,277,311	97
X	Yleiset rasitukset	597,942	46	—	—	597,942	46
XI	Kauppahallit	42,700	—	—	—	42,700	—
XII	Kaupungin teknilliset laitokset	2,619,043	—	1,579,100	—	4,198,143	—
XIII	Yleiset työt	964,205	—	3,853,120	—	4,817,325	—
XIV	Eläkkeet ja apurahat	60,195	67	—	—	60,195	67
XV	Sekalaiset menot	863,410	—	12,500	—	875,910	—
Yhteensä Smk		15,062,072	96	6,106,019	—	21,168,091	96
Tulot.		Vakinaiset tulot		Säästö, tontin- lunastukset ja satunnaiset tulot		Yhteensä	
I	Säästö	—	—	1,500,000	—	1,500,000	—
II	Korot	1,243,800	—	—	—	1,243,800	—
III	Tontinlunastukset	—	—	1,100,000	—	1,100,000	—
IV	Kaupungin kiinteä omaisuus	781,620	—	—	—	781,620	—
V	Tonttiverot	4,200	—	—	—	4,200	—
VI	Tuloatuottavat oikeudet	1,597,200	—	—	—	1,597,200	—
VII	Sekalaiset tulot	1,405,945	—	—	—	1,405,945	—
VIII	Valtioavut	518,640	50	—	—	518,640	50
IX	Kaupungin teknilliset laitokset	4,713,400	—	—	—	4,713,400	—
X	Puhtaanapitolaitos	278,360	—	—	—	278,360	—
XI	Lainat	—	—	2,676,615	94	2,676,615	94
XI	Taksoitus	5,348,310	52	—	—	5,348,310	52
Yhteensä Smk		15,891,476	02	5,276,615	94	21,168,091	96

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-osakeyhtiön kirjapaino, 1913.
